Didaci deza archiepi hispalẽsis nouaꝝ defensionũ doctrine ãgelici doctoris btĩ Thome de aquino sup secũdo libro sniaꝝ q̃stiões pfundissime ac vtilissime feliciter incipiũt.

Jrca p̃mam distinctionem secũdi libri sententiaꝝ queritur Utrum mundum incepisse sit cõclusio demonstrabil'. ¶ Et arguitur ꝙ sic. qꝛ si mundus semper fuit: infiniti dies precesserũt hãc diem. sed infinita nõ est pertransire. ergo nũq̃ ꝑuentũ fuisset ad hũc diem qd̃ est manifeste falsum. ¶ Jn oppositũ arguit̃ sic. articuli fidei demõstratiue probari nõ pñt qꝛ fides est de nõ apparẽtibus vt dr̃ hebreo .xi°. ſ deũ esse creatorẽ mũdi sic ꝙ mundus incepit est articulus fidei. dicimus eñi. Credo i vnũ deũ creatorem celi ⁊ terre. ¶ Jn hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Uantũ ad articulũ primuꝫ sit p̃ma conclusio ꝙ nõ implicat ꝯtradictionẽ aliq̃d a deo diuersũ in ẽentia nũq̃ incepisse ſ fuisse ab et̃no siue sit ens permanẽs siue successiuũ. Hec cõclusio hẽtur ex dictis. S. Tho. i hac di. q. p°. ar. 5°. Et p°. pte. q. 46. art°. 2°. Et de põ. dei. q. vel mã. 3. arti. 13°. ⁊ 14. Jtẽ cõtra. gen. li. 2°. ca°. 35. et. 36. et. 37. Et opus. 27°. de eter. mũdi. ¶ Secũda ꝯ° est. ꝙ mundum incepisse ⁊ non semper fuisse: sola fide tenetur. hanc conclusionem tenet. S. Tho. locis supra allegatis.

Uãtũ ad articulũ scd̃ꝫ ponẽde sunt obiectiões cõ aduersarioꝝ. et q̃dẽ ꝯ p̃mã cõclusionẽ arguũt Henricus. Gaufredus et q̃dã alij volẽtes ꝓbare ꝙ implicat ꝯdictionẽ aliq̃d diuersũ a deo in essentia: ab eterno fuisse ꝓductũ. Primo sic. De oĩ͂ producto verũ est aliq̃n vel aliq̃n verũ erit dicere ꝙ ꝓducit̃. qꝛ de filio dei i eternitate producto vere dici põt ꝙ producit̃ in eternitate. creatura igitur aut ꝓducitur semꝑ quãdo est: aut aliquãdo producit̃ ⁊ nõ semꝑ. Si secũdo mõ: in illo instãti in quo ꝓducit̃: sic p̃mo capit esse ⁊ habetur ꝓpositum. Si p̃mo mõ: igit̃ creatura est in continuo fieri qd̃ videt̃ incõueniens. qꝛ tũc esset nõ ꝑmanens. videt̃ ẽt ꝙ tũc creari nõ differt a conseruari. ſ hoc iprobat̃ dupl'r. p̃mo qꝛ creari ẽ ꝓduci de nõ esse ad esse: cõseruari aũt est ipsi⁹ esse prehabiti cõtinuatio. et ita cõseruari nõ põt eẽ creari Scd̃o qꝛ agẽs ꝑticulare generat ⁊ nõ cõseruat. igit̃ vbi cõcurrũt ambo in eodẽ aliud est vnum ⁊ alterũ. Et addit̃ huic rõni ꝙ creatura hꝫ esse acquisitũ. ⁊ ꝑ ꝯñs esse post nõ eẽ. qꝛ si nõ: tũc hẽret esse sine acq̃sitione sicut filius dei hꝫ idẽ esse eius a q̃ acq̃rit eẽ. ¶ Scd̃o p̃ncipal'r arguũt sic. Oĩ͂e qd̃ est: q̃ndo est necesse est esse ex 2°. periar. igit̃ nõ põt non eẽ nisi qꝛ potẽtia precessit eẽ eius per quã põt impediri esse eius. Sꝫ si aliq̃d fuerit ab eterno: nulla potẽtia precedit eẽ eius a deo. igit̃ nõ potuit nõ eẽ a deo. Et si instat̃ qꝛ predestinatus põt saluari ⁊ non saluari. igit̃ simil'r de facto ab eterno possibile est ipsum fuisse et non fuisse. Rñdet̃ ꝙ predestinatio respicit rẽ extra pro aliquo nũc pro quo. s. res põt non eẽ ⁊ ita nõ p̃destinari qꝛ p̃destinatio correspõdet vere rei. sed dare eẽ rei ab et̃no: respicit potẽtiã ꝓ infinita eternitate i qua nulla ẽ põ ad oppõ. ⁊ ideo nec i actu creãdi. Cõfirmat̃ qꝛ in ꝑpetuis nõ differt esse et posse. et. 9°. metha. nullũ sempiternũ est in potentia. ¶ Tertio. sic Queliꝫ spẽs eque est in potẽtia vt sic cõparando ad deũ vt dantẽ eẽ. igit̃ sicut sol potuit eẽ ab eterno: ita ⁊ asinus ⁊ hõ ꝑfectus potẽs gñare. et ab illo possent fuisse oẽs alij asini generati qui nõ sunt vsq̃ ad istũ mõ genitum. et tunc q̃ro vtrũ oẽs fuissent tunc finiti aut infiniti. si finiti: igit̃ totũ tp̃s ab illo vsq̃ ad istud tp̃s fuisset finitũ. si infiniti. igit̃ positis extremis potuissꝫ eẽ infinitũ actu qd̃ ẽ incõueniẽs. ¶ 4° sic. Creatura nõ hꝫ de nã sua ꝙ sit ĩmo de se est possibilis eẽ ⁊ non eẽ. igit̃ eternalit̃. ſ si haberet eẽ ab et̃no a deo non esset ei eẽ acquisitũ a deo nec possibile

acquiri. qꝛ si fuit ab eťno nunq̄ȝ ab eťno erat aliq̄
potētia nec ex pte rei nec ex pte dei per quā possi
bile fuisset sibi eē acquiri de nouo in aliquo initio
tpis: quod ē falsum ⁊ simulit impossibile cū fides
cōtrarium teneat q̄ ponit ꝙ mūdus aliq̄ñ de no-
uo fuit factꝰ a deo. ⁊ sic patet ꝙ necesse est pone-
re ꝙ esse sit mūdo acquisitū post nō esse ꝺ nouo:
qꝺ postmodū ei cōseruet a deo vt oı̄no non pos
sit aliter eē ab ipo: aut necesse est ponere si hȝ esse
ab eťno a deo nō acq̄sitū nouiter ꝙ mūdus abso
lute nō pōt nō habere esse ab eo: et sic ꝙ nūq̄ȝ po
tuerit ei acquiri eē de nouo nec vnq̄ȝ poterit per
mittere vt cadat in nō eē. ¶ 5°. cōtra rōnem infi
niti est posse excedi vel eē totū acceptū sicut pȝ
ex eiꝰ diffinitiōe. 3°. physi. infinitū est cuiꝰ quāti-
tatē accipiētibus semꝑ est aliqd sumere extra. ſꝫ
si mūdus potuisset eē ab eterno et sine principio
infinita duratio fuisset accepta. Nec valet respō
sio illa q̄ dr̄ ꝙ fuissent ifinita accepta i pō ⁊ semꝑ
in accipiēdo eē ⁊ nō in accepto eē. qꝛ significatio
intellectus nihil facit ad hoc vt ifinitū sit actu ac
ceptū. qꝛ ipossibile ē futurū infinitum aliq̄ñ fuisse
acceptū lȝ nullus itellectus esset q̄ signaret ptes
illiꝰ tpis ifiniti. ¶ 6° sic. Nā tūc pars esset maior
toto. qꝛ sit meridies huiꝰ diei. a. ⁊ meridies crasti
ne diei sit. b. si ex vtraq̄ȝ parte ipius. a. tp̄s potuit
fuisse infinitū: pari rōne de preterito respectu. b.
ad futurū respectu. b. igiť quocūq̄ȝ tp̄e ꝑteritum
ad. b. est maius futurū ad. b. sicut totū sua pte. igi
tur ꝑteritū ad. b. est maius futuro ad. a. igr̄ futuꝝ
ad. b. eēt maius futuro ad. a. ⁊ sic pars eēt maior
toto. ¶ 7°. arguit sic. Aureolus. De rōne ifiniti ē
ꝙ sit actus ꝑmixtus potētie. rōni aūt preteriti re
pugnat cōtradictorie ꝙ sit actus ꝑmixtus poten
tie. ergo rō infiniti repugnat ꝯdictorie rōni ꝑteri
ti. huiꝰ rōnis maiorē dat phs. 3°. phy. et cōmēta-
tor cōmēto. 58°. phs enī ibi dicit ꝙ infinitū est in
pō. et infra ꝙ infinitū est i successiōe sicut dies sꝑ
generať successiue. et ibi ꝯmētator dicit expssius
sic. infinitū eē in re nō est nisi ſm potentiā existē
in ea. queadmodū differētie substātiales pluriū
rerū que cōseruant suū esse in cōmixtione poten
tie cum eis vt est in rebus quarū eē est in motu.
et infra. infinitū enī est in cōtinuatione huius cō
iunctionis nō in corruptiōe potētie aduenientē
.s. actu. et infra. ⁊ ꝑfectio eius est in potētia coniū
cta cū actu ⁊ nō est actus entis qꝺ est in actu pu-
ro. Minor nota ē. nā respectu ꝑteriti nulla ē po-
tētia respectu cuiuscū q̄ȝ agētis hoc enī solo ꝑuať
deꝰ. ⁊c. Nec valet inq̄t respōsio aliquoꝝ dicētiū
ꝙ in ꝑterito semꝑ est potētia coniūcta cū actu sic
in ifinito. qꝛ q̄ñ vis accipe preteritū: q̄ñ aliqd ac-
ceperis adhuc aliud restat accipiendū. vt accipe
diē hesternā: restat ťcia dies accipiēda ⁊ sic sꝑ in
infinitū. nam qꝺ acceptū est: ē in actu. qꝺ vero re
stat accipiendū est in pō. contra illā inq̄t solutio-
nē ostēdo qꝺ cōfirmat ꝓpositum ⁊ reduco rōnem
sic. Ex illa pte inest tpi infinitas ex qua iest ei pō
et nō ex illa ex qua nulla inest ei pō sed excludiť
oı̄nis potētia. nō enī hȝ infinitatē ex illa pte ex q̄
tū est in actu ꝑ cōmētatorem q̄ dicit vbi supra ꝙ
infinitū nō est actus entis qꝺ est in actu puro nō
admixto potētie: ⁊ ꝙ ifinitū nō est i re nisi ſm po
tentiā existentē in actu ⁊ ex continuatiōe potētie
cū actu nō ex corruptiōe eiꝰ alias corrūpereť rō
infiniti. ſꝫ tpi ex pte qua ꝑteritū est nulla iest pō.
nec ex pte qua accipiť in aū sed ex pte futuri qua
accipiť in post. ergo ifinitas solū inest tpi a parte
post ⁊ in tp̄e futuro ⁊ nō a parte aū nec in tp̄e pre
terito. Si dicas capio illud a pte post: illud tran-
sit in ꝑteritū similiter aliud post sequēs ⁊ sic i infi
nitū. ergo infinita posteriora ꝑterierunt. Cōtra.
ꝓbo ꝙ hoc mō nō pōt esse infinitas i post capto
et arguo sic. Ex pte qua poniť terminꝰ nunq̄ȝ est
infinitas. ſꝫ considerando post in preterito tēpo-
re sꝑ inuenies terminū ⁊c. vn̄ hoc mō accipiendo
infinitatē in ipis post: accipio ifinitatē in aū ⁊ nō
in post. qꝺ tū est ipossibile. ¶ 2° ad idē. Pro tūc
pro quo poniť rō aliq̄: si illa hēat infinitatē ꝓ illo
tūc: oportet ꝙ ponať possibilitas i ea. qꝛ rei nō ē
infinitas nisi ꝑ rōnē potētie ꝑ cōmētatorē vbi ſ.
ſꝫ tu dicis ꝙ ifinitas inest tpi preterito ⁊ ꝯsus aū.
nihil autem eius quod preteritū ⁊ in aū est: est in
pō. imo rō preteriti ꝯdicit preterito. igr̄ ⁊c. ¶ 8°.
arguit sic. Rō infiniti ē rō q̄ necessario est in ꝓces
su ita ꝙ ē accñs entis qꝺ est i ꝓcessu: nec iueniť ni
si i ꝓcessu ⁊ ex pte illa ad quā ꝓcediť nō aūt ex il
la pte a q̄ ꝓcediť. ſꝫ tp̄s non ꝓcedit in ꝑteritū ſꝫ a
preterito. ergo oı̄s infinitas inest tpi ꝑ se a pte futu
ri. Maior declarať exēplo ⁊ rōne. Exēplū ei appa
ret de ifinito repto i nūeris ⁊ in magnitudine qꝺ
nō est nisi i fieri. ifinitas ei vtrobiq̄ȝ est processus
ꝯsus ptem ad quā nō aūt ꝯsus pteȝ a qua. nō enī
processus nūeri in ifinitum est ꝓcedēdo versus
vnitatē ſꝫ ab vnitate. similiter ꝓcessus diuisionis
in ifinitū in cōtinuo nō est ad totū ſꝫ a toto. ergo
pȝ ꝓpositū in exēplo. Similr̄ ꝓpositū pȝ rōne. qꝛ
ex quo ifinitas in ꝓcessu nō inest ꝑ rōnē termini
a quo qꝛ ille nō est in pō ſꝫ in actu ꝑfecto. ergo iest
ꝑ rōnē termini ad quē. Maior aūt rōnis pȝ. qꝛ tp̄s
ꝓcedit a ꝑterito i futuꝝ sicut nūerus ab vnitate. ergo
infinitas ē ex pte tpis futuri ⁊ nō ex pte tpis ꝑteriti
¶ Itē cōmētator vbi supra dicit. ꝙ cōe est oībꝰ
spēbus ifiniti ꝙ pōt quis accipere aliud post aliꝺ

Diceꝛ forte ad istā rōnē ꝯcedēdo maiorē. et ad
miorē diceretꝛ ꝙ tp̄s pōt hoc mō accipi ī ꝓcessu ī
infinitū accipiēdo ī añ. vñ capiēdo diē hesternā:
possū adhuc accipe aliā priorē ⁊ ita ī infinitū ⁊ sic
nūqꝫ finieꝛ. ꝗ ꝯsus p̄teritū pōt eē ꝓcessꝰ ⁊ ꝑ ꝯñs ī
finitas. Cōtra. ista rñsio ꝯfirmat ꝓpositū. reduco
ei rōnē sic. Jlli pti tp̄is ꝯuenit ïfinitas ī ꝓcessu cir
ca quā ītellectꝰ ꝯcipit rōnē ꝓcessꝰ. ꝭ circa p̄teritū
nō ꝯcipit ītellectꝰ ꝓcessū in ïfinitū nisi mutando
p̄teritū in futurū. probatio. qꝛ qñ capio hāc ptē ⁊
post aliā mēs mea ꝓcedit in añ. ꝭ p̄teritū nō ꝓce
dit in añ ꝭ ab añ in post. ꝗ p̄teritū ꝯceptū vt ꝓce
dēs hoc mō nō ꝯcipiꝛ vt p̄teritū. vñ rō posset sic
forari. Jmpossibile ē aliquā ꝯditionē attribuere
p̄terito q̄ sibi attributa mutat rōnē p̄teriti ī rōnē
futuri. ꝭ infinitas attributa p̄terito mutat ip̄ꝫ pre
teritū ī futurū igiꝛ ⁊c̄. Maior ē nō. Mīor ꝓbaꝛ.
qꝛ ꝯditio p̄teriti ē ꝙ sit ꝓcessus ab illo. ꝯditio fu=
turi ē ꝙ sit ꝓcessus ad illō. infinitū aūt īpossibile ē
cape in eo a quo ꝓcediꝛ: imo eo ipso q̄ tu accipis
ïfinitū: respicis necessario ad illō qō ꝓcediꝛ. cuiꝰ
rō est qꝛ eūdo ad illō a quo ꝓcediꝛ sp̄ īuenies fini
tū. nō eñ ꝓcediꝛ nisi ab aliq̄ determiato ⁊ ꝑ ꝯñs
a finito. qꝛ hic finiꝛ ꝓcessus vbi incipis. ¶ 9°. ar=
guit sic. Jllō de cuiꝰ rōne ē ꝙ eiꝰ pō non exeat ad
actū nec cessare possit illō repugnat rōni p̄teriti.
ꝭ de rōe ïfiniti ē ꝙ nūqꝫ cesset ⁊ ꝙ eiꝰ pō nō exeat
ad actū. ꝗ ⁊c̄. Maior pꝫ. qꝛ illō qō est p̄teritū de
rōne eiꝰ ē ꝙ totū exiuit ad actū. dato eñ ꝙ nō iā
nō est p̄teritū. ꝗ de rōne p̄teriti vt sic: est ꝙ eiꝰ pō
desinat eē et tollaꝛ. et ꝑ ꝯñs illō qō nō cessat ⁊ eiꝰ
pō nō totalr̄ exit ad eē: repugnat rōni p̄teriti. ꝭ in
finitū ē hmōi. igiꝛ ⁊c̄. Mīor ꝓbaꝛ ꝑ phꝫ ī. 11°. me=
tha. vbi dicit ꝙ infinitū non est aliqō in pō quoq̄
mō sicut illō qō est sep̄atū in actu. ꝭ ꝯm phm ne=
cesse ē vt actꝰ eiꝰ sit in pō q̄ nō exeat ad actū. hec
eaō dicit ibidē ꝯmētator. et ē illa rō eiꝰ. 4° phy.
Diceꝛ forte ꝙ in p̄terito remanet adhuc pō. qm̄
quātūcūqꝫ ītelligā p̄teritū in infinitū: sp̄ accipio
aliq̄d ī actu ⁊ remāet mihi aliq̄d accipiēdū in pō.
Sꝫ hoc nō valet. nā lꝫ ītellectꝰ hoc possit facere
vt ītelligat ī p̄terito aliō ⁊ aliō in ïfinitū ꝓcedēdo
⁊ deꝰ hoc possit facere: ꝭ hoc erit ꝓcedēdo ī post
et nō in p̄teritū ꝭ q̄si in futurū. ꝭ accipiēdo p̄teri=
tū in rōne p̄teriti: de rōne eiꝰ est ꝙ totū exiuerit ī
actū. et iō dr̄e ꝙ p̄teritū sit infinitū: ē dr̄e ꝙ ïfini=
tū sit ī actu exclusa rōne potētie. ¶ 10. arguit sic
ꝯm phm ⁊ cōmētatorē. Rō infiniti ē rō ptis. et cā
huiꝰ ē. qꝛ rō infiniti ē rō incōpleti ⁊ impfecti. tunc
sic. Ex illa pte inest tp̄i infinitas: ex qua hꝫ rōnē
incōpleti ⁊ iperfecti ⁊ rōnē ptis. ꝭ ꝙ sit incōpletū
et impfectū aut ps: nō inest sibi sub rōne q̄ est p̄te
ritū: ꝭ sub rōne q̄ est futurū. imo sub rōne qua est
preteritū hꝫ ꝙ sit ꝯpletū ⁊ pfectū. igiꝛ ⁊c̄. Maior
est euidēs ꝑ phm. 3°. phy. ⁊. 11. metha. et ꝑ ꝯmen
tatorē magis exp̄sse q̄ attribuit ïfinito rōnē incō
pleti ⁊ impfecti ⁊ ptis. Mīorē ꝓbo. qꝛ sp̄ tp̄s sub
rōne qua ē preteritū: hꝫ rōnē pfecti. vñ dicūt grā=
matici p̄teritū pfectū. et sub ea rōne q̄ tale: hꝫ rō=
nē totiꝰ ⁊ ꝯpleti. qꝛ vt p̄teritū ē: exꝛ ip̄m nihil est.
nec expectat aliq̄d qō sit eiꝰ ps in quātū p̄teritū
ē. nā qcq̄d expectat aliō: totū ptinet ad futurū et
est ps futuri. hec est rō cōmētatoris. 3°. phy. com
mēto. 65° vbi dicit ꝙ totū ⁊ pfectū oppoñꝛ ïfi=
nito. ¶ 11° arguit sic. Jlli repugnat ïfinitas: cui re
pugnat eē illō exꝛ qō est aliō. ꝭ tp̄i p̄terito rōne q̄
p̄teritū ē: repugnat eē hmōi. igiꝛ ⁊c̄. Maior ē eui
dēs ex dictis phi. 3°. phy. ille eñ ibidē reprobat
opiniōes antiquoꝝ de ïfinito. nā ip̄i difiniebāt in
finitū dicētes. ïfinitū eē intra qō est oē. Hoc ipro
bat phs tāqꝫ iplicās ꝯdictionē. qꝛ de rōne eiꝰ itra
qō ē oīne: ē ꝙ hēat oēs ptes suas. et si sic: iā ē fini=
tū ⁊ terminatū ⁊ ꝯpletum. ꝭ hoc ē ꝯ rōnē ïfiniti.
et iō ꝯcludit ꝙ infinitū ē exꝛ qō est aliō sp̄. Mino=
rē ꝓbo. et capio illā ꝓpōnē. ïfiniti dies trāsierūt.
impossibile ē ꝙ aliq̄ dies totiꝰ illiꝰ p̄teriti sit exꝛ ip
sū alr̄ nō eēt p̄terita ⁊ sic nō eēt dies ïra totū p̄te
ritū. de rōne aūt ïfiniti ē ꝙ aliq̄d inueniaꝛ exꝛ ip̄ꝫ
ptinēs ad totalitatē eiꝰ. q̄re ⁊c̄. qꝛ ꝗ eē tale exꝛ qō
sp̄ est aliq̄d: p̄cise ꝯuenit tp̄i inquātū futuꝝ est: qꝛ
cōditio tp̄is futuri ē ꝙ sp̄ exꝛ qōcūqꝫ datū sit aliud
accipiēdū: iō ex sola rōne futuri ꝯuēit tp̄i ïfinitas
Sꝫ forte diceꝛ ꝙ exꝛ p̄teritū pōt eē aliq̄d. vbi grā.
capio extremā diē: restat accipe terciā diē p̄teritā
et sic de alijs. q̄re ⁊c̄. Cōtra. qꝛ sic accipiēdo nō ꝓ
cedis ad p̄teritū ꝭ ad futurū. Diceꝛ forte ꝙ imo
qꝛ quelꝫ illarū est p̄terita. ꝯ quelꝫ illarū est ī re p̄=
terita ⁊ iō in re nō est ꝓcessus ad p̄teritas ꝭ p̄cise
ad futuras. Qō autē sic accipiēdo sit ꝓcessus ad
preteritas: hoc ē tm̄ in mēte tua. et iō dies illi lꝫ ī
re sint p̄teriti: tñ in mēte tua sunt futuri. ¶ 12° ar
guit sic ꝯm oēs doctores. Cōtradictio ē infinitū
eē actu. ꝗ tp̄s preteritū eē infinitū actu ē ꝯdictio.
añs cōcediꝛ ab oibꝰ. ꝯñam ꝓbo. qꝛ ꝯm doctores
si deꝰ faceret ïfinitū eē actu: seq̄renꝛ impossibilia:
puta ꝙ ps esset eq̄lis toti ⁊ totū nō eēt maiꝰ pte
sua. qō ꝓbaꝛ. qꝛ ps infiniti est infinita. et iō capto
vno ïfinito: ibi erūt tot cubiti quot diete qꝛ ïfini=
ti cubiti ⁊ ïfinite diete. ꝭ illa eque bñ ꝯcludit in ꝓ
posito. ꝓbaꝛ. si eñ p̄cesserūt infiniti dies: ibi ꝯue
nit dare ïfinitos mēses. qꝛ dato ꝙ sint solū finiti.
ꝗ dies nō erūt infiniti. lꝫ dies est ps respectu mē=
sis. ergo ps ē eq̄lis toti. Diceꝛ forte ꝙ infinitū nō
est eq̄le nec iequale. Cōtra. qꝛ sic dicā ego ad di=

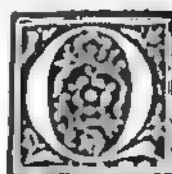
cta doctoꝝ ⁊ rōes coꝝ. Diceꝫ ꝙ nō ē simile qꝛ vbi
ponitur magnitudo īfinita: ibi ſīc ponitur rō totiꝰ et
ꝑtis: nō aūt vbi pono pteritū īfinitū. cuiꝰ rō ē. qꝛ ꝑ
tes īfiniti pteriti nō ꝑmanēt sic ꝑtes magnitudīs
⁊ iō nō ꝯstituūt vnū totū. Cōtra. rñsio ista nō eua
dit. qm̄ ita hꝫ suas ꝑtes quātitas successiua sic cō
tinua ꝑmanēs. ⁊ ita repugnat ꝑti eiꝰ eq̄ri toti sic
ꝑti magnitudīs ꝑmanētꝭ. sic ei repugnat ꝙ hora
sit eq̄lis dici sic ꝙ cubitꝰ digito vl' diete. ex ꝓꝑa ei
rōne ꝑtis oritur mīoritas ad totū vbicūqꝫ reꝑiatur.
Diceꝫ forte ꝙ ex alio ē ꝙ repugnet īfinito eē actu
ꝙ̄ ex eq̄litate ꝑtis ad totū qꝛ hoc ē rōne siltatis.
vn̄ si pōeretur īfinitū ꝑmanēs: pōeretur īfinitas simꝉ
si ꝟo ponitur īfinitū successiuū nō pōitur siltas. iō nō
sic est īpossibile hoc sicut illud. Cōtra. oñdo ꝓpositū
sic. Nō magꝭ repugnat īfinitas siltati ꝙ̄ ꝓoritati
⁊ posterioritati. nō ei ē magis īpossibile īfinita eē
in actu silꝛ ꝙ̄ īfinita eē sub ꝓoritate ⁊ posteriorita
te. repugnātia ḡ nō ē ex siltate sꝫ ex actualitate.
qꝛ vbi īfinitū est ī actu: ibi oēs ꝑtes sunt reducte
ad actū ⁊ ꝑ ꝯñs ad finē ⁊ ꝯplemētū. ḡ nō sūt īfini
te. qꝛ rō īfiniti ꝯsistit ī rōne īcōpleti ⁊ īperfecti. si
aūt repugnātia ē rōne actualitatꝭ. ḡ īfinitas repu
gnat ipi pterito cuiꝰ oēs ꝑtes sūt reducte ad actū
Pꝫ igitur ex sex rōnibꝰ vltimo factis ꝙ īpossibile ē
et īplicās ꝯdictionē ꝙ tp̄s pteritū sit finitū. ḡ ipli
cat ꝯdictionē mūdū ab eterno fuisse: ex q̄ illud ꝑmū
impossibile sequitur. ¶ 13ᵒ arguit sic. Nulla ꝓductio
mēsurata īstāti trāseūte pōt eē eterna. sꝫ omnis ꝓdu
ctio creature ex vi q̄ est productio creature: hꝫ ꝙ
mēsuretur īstāti trāseūte. igitur ⁊c̄. Maior videtur ma
nifesta qd oñditur q̄druplicitꝛ. Ex q̄ ei ponitur instās
trāsiēs si fuit ī actu. ḡ tp̄s qd ꝯsequitur illud īstās ha
buit initiū. qꝛ necesse ē ꝙ si ꝓus īstās trāsijt ⁊ fuit ī
actu: ꝙ nō fuerit ꝯtinuatiuū tp̄is ꝓcedētꝭ ⁊ sequē
tis. īstās ei qd ꝯtinuat tp̄s ꝓcedēs ⁊ sequēs nō est
in actu ſꝫ tm̄ in pō. igitur si īstās mēsurās ꝓductiōē
fuit ī actu: necꝛio tp̄s sequēs hēbat initiū. qꝛ ꝑ illud
nō poterat ꝯtinuari cū ꝓcedēti. igitur ꝓductio illa
mēsurata illo īstāti nō fuit tp̄e eterno. Et pterea in
oī mēsurato īstāti trāseūte dr̄ manutenētia ⁊ ꝓ
ductio. ꝓductio ei mēsuratur instāti trāseūte nō aūt
manutenētia. lꝫ eī aliqd possit eē manutentū tp̄e
eterno: vel ab eterno tp̄e ꝯtinuo nō tm̄ ꝓductū. qꝛ ꝓ
ductio mēsuratur instāti trāseūte. et qꝛ īstās erat ī
actu: nō poterat eē finis tp̄is ꝓcedētꝭ ⁊ initiū sequē
tis. igitur necꝛio ꝓcedebat tp̄s ꝓus. igitur illud īstās nō
fuerat ab eterno q̄re nec ꝓductio. Similiter ex hoc
ꝙ instās ponitur trāsiēs: iā ex termis pꝫ ꝙ nō ē eter
nū. qꝛ si eēt eternū: nō statī trāsisset ſꝫ durassꝫ ī eter
nū. Similiter ex alio. qꝛ īstās ꝓductiōis fuit initiū
tp̄is mēsurātis manutenētiā: ſꝫ manutenētia non

est eterna. igitur ⁊c̄. sic igitur pꝫ maior q̄druplr̄ probata
Minor ꝓbatur sic. qꝛ si productio creature hēret ꝙ
posset durare ex sua vi sic ꝙ nō īdigeret manute
nētia: nō videtur qui posset eē ab eterno. ſꝫ ipothesis
est īpossibilis. qꝛ ex hoc videtur ꝙ illa ꝓductio esset
necesse eē ⁊ ꝙ ꝓductū nō possꝫ anichilari. Nec ob
stat si dicatur ꝙ ex hoc non est eterna qꝛ differt realr̄
a productiōe actiua. nā in diuinis gn̄are ⁊ gn̄ari
differūt realr̄. et cū gn̄are ab eterno īfert gn̄ari. nō
est ḡ ibi rō q̄re gn̄are ⁊ gn̄ari sunt coeterna qꝛ sūt
in eadē nā: sꝫ qꝛ gn̄are et gn̄ari ex vi qua tales ꝓ
ductiōes sunt: nō determināt sibi mēsurā sꝫ instā
tia. sꝫ eo quo tales productiōes sunt mensurantur
eternitate et sunt sp̄. Hoc mō imaginatur Augustinꝰ
ꝙ si sol eēt eternꝰ: radiꝰ eēt coeternꝰ. qꝛ ꝓductio
radij ibi mēsuraretur eternitate ⁊ eēt q̄si in ꝯtinuo
ꝓduci. sꝫ qꝛ ſm̄ fidē creatura tali ꝓductiōe ꝓdu
citur ꝙ nā in q̄ talis ꝓductio ē nō durat nisi mediā
te ꝯseruatiōe q̄ cadat sup illā ꝓductionē vel sup
rē sub ꝓductiōe ſm̄ alios: qꝛ circa hoc diuersi di
uersimode opinantur: qcq̄d sit de hoc: vnū tm̄ oportꝫ
cōcedere ꝙ ꝓductio creature ⁊ nā in qua est talꝭ
ꝓductio: nō hꝫ ꝙ duret in eternū sine ꝯseruatiōe ⁊
nisi mediāte ꝯseruatiōe alꝛs nō posset deꝰ eā ani
chilare si ex vi sua hēret ꝙ duraret ī eternū. ¶ Ex
his pōt rō sic formari. Productio q̄ ex vi sua nō
durat nisi ꝑ instās: mēsuratur instāti trāseūte. qꝛ da
oppositū igitur mēsurabitur alia mēsura. igitur vi sua hē
bit ꝙ durabat ꝑ totā illā mēsurā sine cōseruāte. ⁊
per ꝯñs nō tm̄ ꝑ instās īmo in illa duratione erat
necesse eē nec poterat anichilari a deo: sꝫ creatu
ra vi sue ꝓductiōis nō hꝫ ꝙ duret nisi ꝑ instās alꝛs
ꝑ aliquā durationē durare poterat sine ꝯseruāte.
et pari rōne nō videtur quare nō ꝑ totū tp̄s. Cōse
quēs est ꝯ fidē. qꝛ ꝓ quocūqꝫ tp̄e creatura īdiget
cōseruāte ſm̄ fidē. ⁊ iō si durat hoc erit ex alia ma
nutenētia qua manutenetur res ꝓducta vl' produ
ctio ipa. ḡ productio creature nō hꝫ de se ꝙ duret
nisi ꝑ instās. ḡ mensuratur instāti trāseūte q̄re non
potest eē eterna. ¶ 14ᵒ arguit. qꝛ si mūdus fuisset
ab eterno ꝑfectus ex suis sp̄ebus vt mō ē: seq̄rētur
impossibilia manifesta. Primū ē ꝙ eēnt infinite
aīe in actu. eo ꝙ sp̄ēs hoīs durat ab eterno ⁊ iō sp
est ꝯtinua gn̄atio hoīm vel aīarū. aut vnū īdiui
duū durasset tp̄e infinito vel fuisset cōtinua suc
cessio alteriꝰ īdiuidui. Scdm̄ est ꝙ fuissent īfinite
circulatiōes. ex quo sequitur ꝙ tot fuissent circula
tiōes solis quot lune: qꝛ vtriusqꝫ īfinite ⁊ sic pars
eēt eq̄lis toti. Et si dicatur ꝙ īfinitū nō est maiꝰ nec
minꝰ nec eq̄le alteri īfinito qꝛ ille sunt passiones
quātitatis finite. Cōtra hoc arguitur. qꝛ ꝓpriū est
quātitatis ſm̄ eā eq̄le vel īeq̄le dici. ḡ vbi finitur

vera rõ quãtitatis: erit vera rõ equalitatis vl' in-
equalitatis. ſ3 in finita quantitate ſeruať vera rõ
quãtitatis vñ in finita linea eſt linea ſm Auicenã
ſcđo ſue metha. Tertiũ ē. qꝛ ſequiť ꝙ cõtinuũ ſit
actu diuiſũ. et hec rõnes ꝯcludũt phiſice a poſte-
riori ex dict' Ariſto. vt arguẽs dicit ¶15° ſic. Que
cũqꝫ ſunt incõpoſſibilia ꝓ eodẽ inſtãti duratiõis
qualẽ hñt ordinẽ nature: talẽ neccio hñt ſm du-
rationẽ. ſed eẽ ꝛ nõ eẽ creature ſũt incõpoſſibilia
ꝓ eodẽ inſtãti duratiõis ꝛ nõ eſſe pri⁹ cõuenit ei
ordīe nature. ģ neccio ſm durationẽ pri⁹ cõuenit
ei nõ eẽ ꝙ̃ eẽ: et ꝑ ꝯñs nõ põt poni ei cõuenire ab
eťno eẽ. Minor ꝓbať. qꝛ qđ cõuenit alicui ex ſe:
prius ſm nãm cõuenit ei ꝙ̃ qđ ſibi cõuenit tñ ab
alio. ģ ꝛc. ¶16. Si de⁹ ꝓduxiſſet aliquã rẽ ab et-
no neccio ꝓduxiſſet eã. ꝯñs eſt impoſſibile. igiť ꝛ
añs. ꝓbať ꝯña. qꝛ de⁹ nõ potuiſſet nõ ꝓduxiſſe il
lã. nã nõ añꝙ̃ ꝓduxit: qꝛ ante eternũ nihil ē. nec
dũ ꝓduxit: qꝛ oẽ qđ eſt qñ eſt neceſſe eſt eſſe. nec
poſtꝙ̃ ꝓduxit: qꝛ qđ factũ eſt nõ põt nõ fuiſſe. 6°
ethi. ¶17° De⁹ ita cito potuit rẽ aliquam puta
equũ ꝓducere de mãia ſiĉ potuit de nichilo. pꝫ
qꝛ qñcunqꝫ de⁹ potuit ꝓducere mãm: potuit ꝓ-
ducere cõpoſitũ alѕ materia ꝓducereť ſine forã.
ſ3 de⁹ nõ potuit equũ de mã ab eterno ꝓducere.
igiť nec de nihilo ꝛ per ꝯñs nullo mõ. Probatur
minor. nã ſi ꝓduxiſſet de materia: aut per motũ
aut ꝑ ſubitam mutationẽ. ſi ꝑ motũ: igitur nõ ab
eťno cũ mot⁹ duratiõe p̃cedat terminũ. nec per
mutationẽ ſubitã: qꝛ illa fuiſſet mẽſurata aliq̃ in-
ſtãti et ꝑ ꝯñs illa habuiſſet p̃mũ inſtãs ſui eẽ ac ꝑ
hoc nõ fuiſſet ab eťno. ¶18°. Oẽ qđ cõicat aliq̃d
alicui ꝑ electionẽ: neccio p̃intelligit illđ ſub oppo-
ſito illi⁹ cõicati. ſ3 deus ꝓducẽdo creaturã cõicat
ſibi eẽ ꝑ electionẽ. ģ preĩtelligit illã ſub nõ eſſe: nõ
aũt ĩtelligit niſi verũ. ergo neccio illa p̃us hꝫ non
eẽ ꝙ̃ ꝓducať ꝛ ꝑ ꝯñs nõ potuit ab eťno ꝓduci a
deo. Cõfirmať. qꝛ electio nõ eſt reſpectu pñtis ſ3
tm̃ reſpectu futuri. 3° ethi. igiť ſi de⁹ elegit creatu
rã ꝓducere: illa futura erat ꝛ nõ pñs. vñ ſm iſtos
cõtradictio ē dicere ꝙ creatura libere fuerit ꝓdu
cta ꝛ tñ ab eterno. ¶19° Si deus produxiſſet ali
quã rem ab eterno eẽntialiter diſtinctã a ſe: tran
ſiſſet de cõtradictorio in cõtradictoriũ. pꝫ qꝛ de
facto nõ ꝓduxit ab eterno. ergo fuiſſꝫ aliqua mu
tatio et in deo cõſtat. igiť in re ꝓducta. et ſic illa
res trãſiſſet de nõ eẽ in eſſe. ſ3 qđ tranſit de nõ eẽ
ad eſſe nõ fuit ab eterno. ģ ſi deus ꝓduxiſſet eam
ab eťno nõ ꝓduxiſſet eã eterno. ¶20° Quicq̃d
eſt in põ ad duo oppoſita ꝯdictorie: ſi acq̃rat vnũ
illoꝝ: neccio reliquit reliquũ qñ nõ eſt mediũ inť
cõtradictoria. ſ3 ab eťno fuit veꝝ dicere de qualꝫ
creatura hec res põt eẽ: ſimilr hec res põt nõ eẽ.
igiť ſi illa acquiſiuiſſet eẽ: reliquiſſet nõ eẽ. nichil
aũt põt relinq̃re nõ eẽ niſi p̃us fuerit ſub nõ eẽ. et
ſic ſi. b. fuit ab eťno prius nõ fuit qđ eſt ĩpoſſibile.
¶21° Quicq̃d põt fuiſſe eternũ: fuit eternum. ſ3
nulla alia res a deo fuit eterna. ģ nulla alia res a
deo potuit fuiſſe eťna. Minor pꝫ. ſed maior ꝓba
tur. qꝛ põ q̃ neccio cõiungiť actui infert actum. ſ3
põ ad eẽ eťnũ neccio ꝯiungiť actui qđ ꝓbať. Tũ
p̃mo. qꝛ vbicũqꝫ põ nõ neccio cõiũgiť actui: act⁹
põt ſequi potẽtiã ſ3 durationẽ. ſ3 eẽ eternũ a pte
ante nõ põt ſeq̃ ſuã potẽtiã ſm durationẽ qꝛ tũc
illud nõ fuiſſet ab eťno. ģ põ ad eťnũ neccio cõiũ
giť actui ſuo. ſ. eẽ eternũ. Tũ ſcđo ꝑ illđ phi. in ꝑ-
petuis nõ differt eſſe ꝛ poſſe. ¶22° Si cã natu-
ralr agẽs effectiua fuiſſet ab eťno: nõ potuiſſet ꝓ
ducere effectum ſibi coeuũ. ģ ſi cã libera effectiua
fuit ab eťno: nõ potuit ꝓduxiſſe effectũ ſibi coeuũ
pꝫ ꝯña ꝛ añs ꝓbať. qꝛ ſi deť oppoſitũ verbi gr̃a ꝙ
ignis ab eťno fuiſſet q̃ produxiſſet ſplendorẽ ſibi
coeuũ: aut illũ ꝓduxiſſet de nichilo aut đ aliquo.
Nõ de nichilo: qꝛ tũc creaſſet ꝛ fuiſſet de⁹. Nec
de aliq̃: qꝛ aut ꝑ motũ aut mutationẽ: qꝛ omis re
ductio entis de põ in actũ ē altero iſtoꝝ modoꝝ.
ſ3 ſi naturale agẽs ꝓduceret de aliq̃ effectũ: ꝓdu-
ceret vt de aliq̃ qđ eſt ĩ põ ad actũ illius effect⁹.
igiť aut ꝑ motũ aut mutationẽ. Non ꝑ motũ. qꝛ
nũc talis effect⁹ nõ eẽt coeuus ſue cauſe qđ eſt ꝓ
poſitũ. Nec ꝑ mutationẽ. qꝛ oĩs mutatio mẽſura
tur aliq̃ inſtãti. et ꝑ ꝯñs in illo inſtãti nõ fuiſſet ta
lis effect⁹ ac ꝑ hoc nec ab eťno. ¶23°. arguit q̃-
dã ali⁹. Si de⁹ potuit aliquã rem ꝓducere ab et-
no puta roſã: aut hoc potuit creãdo ſeu de nouo
ꝓducẽdo: aut potuit nõ de nouo ꝓducẽdo. non
ſcđo mõ. qꝛ roſa nõ fuit ab eťno. igiť nõ potuit ali
q̃n ꝓduci niſi ꝑ nouã ꝓductionẽ ſiĉ nũc nullũ fu-
turũ põt eẽ niſi fiat đ nouo. Nec p̃mo mõ. qꝛ hoc
includit ꝯdictionẽ. ſ. noua rei ꝓductio cũ ei⁹ eter
nitate. ¶24° Si de⁹ potuit ꝓducere mũdũ ab
eťno vel ꝓduxiſſe. igiť potuit ꝓduxiſſe iſtũ mun
dũ. igiť de⁹ potuit ꝓduxiſſe iſtũ mundũ nouiter
creatũ ab eťno. ꝯñs includit ꝯdictoria ꝛ ꝯña pꝫ
ſaltim vt nũc qꝛ termini antecedẽtis ꝛ ꝯñtis con
uertunť vt nũc ꝛ ambe ſunt ꝓpoſitiões ſingula-
res. ¶25° Si de⁹ potuit ꝓducere. b. roſã ab et-
no: aut añꝙ̃ ꝓduxit. b. aut qñ ꝓduxit. b. aut poſt
ꝙ̃ ꝓduxit. b. potuit hoc. et ſit. b. roſa hodie ꝓdu-
cta: nõ põt dici ꝙ añ. qꝛ tũc ſequiť ꝙ ĩ aliq̃ inſtãti
añ hoc potuit. ſ3 hoc ꝯñs eſt ĩpoſſibile. qꝛ tũc ĩ hoc
ĩſtãti poſſet idẽ facere. ſ. ꝓducere. b. ab eťno. nec
põt dici ꝙ tũc qñ pri⁹ ꝓduxit. b. qꝛ accipiať illud
inſtãs ꝛ ſit pñs iſtãs: ſequiť ꝙ põt ab eťno ꝓdu-

cere.b.qđ est falsũ. Tũ qꝛ hoc nõ põt ꝑ aliquam
actionẽ subitãnec successiuã. Tũ qꝛ deus nõ põt
facere p̃teritũ nõ fuisse.igiꝰ nõ põt facere nõ p̃te=
ritũ nõ fuisse. igiꝰ nõ põt facere nõ p̃teritũ añ.a.
fuisse añ.a.et ꝑ idẽ pꝫ ꝙ nec postq̃ ꝓduxit.b.po=
tuit ipm ab eťno ꝓducere. ℭ26°. Si aliđ a deo
potuit eẽ ab eťno: sequiꝰ ꝙ aliqđ cõtingẽs potuit
eẽ necesse eẽ.ꝯñs est falsũ.qꝛ oẽ qđ põt eẽ necesse
eẽ fuit necesse eẽ.et si fuit ẽ.igiꝰ si aliqđ cõtingens
potuit eẽ necesse esse:aliqđ cõtingẽs ẽ necesse eẽ.
qđ ꝯñs implicat ꝯdictionẽ.ꝯña ꝓbaꝰ. qꝛ oĩs alia
res a deo est ꝯtingẽs. si ergo aliq̃ hmõi potuit eẽ
ab eťno ponaꝰ ꝙ fuerit ab eťno.tunc sic.Hec res
fuit ab eťno ergo nõ potuit anichilari a deo quin
pri⁹ fuerit tp̃e infinito.igiꝰ per tp̃s infinitũ fuit i=
dependẽs a deo ꝛ nõ possibilis nõ eẽ.igiꝰ tp̃e infi=
nito fuit necesse eẽ.ꝛ vltra.igiꝰ fuit necesse esse.si
igiꝰ añs ẽ possibile ꝛ ꝯñs.p̃ma ꝯña ꝓbaꝰ.qꝛ si po=
tuit anichilari ita ꝙ p̃us nõ fuerit tp̃e infinito. igiꝰ
dato instãti anichilatiõis nõ p̃cessisset nisi tp̃s fi=
nitũ in quo fuisset ꝛ ꝑ ꝯñs nõ fuisset ab eťno qđ ẽ
oppositũ antecedẽtis.alie ꝯñe sunt satis euidẽtes
ℭ27°. Nõ est nũc possibile aliã rem a deo fuisse
ab eťno.igiꝰ nec hoc fuit possibile. Añs ꝓbaꝰ.qꝛ
sicut est ĩpossibile illud qđ fuit añ hoc nõ fuisse an
te hoc instãs: sic est ĩpossibile vt id qđ nõ fuit ãte
hoc instãs fuerit añ hoc instãs. et eodẽ mõ est i=
possibile vt id qđ nõ fuit ab eterno:fuerit ab eter
no.Cõfirmaꝰ.qꝛ oĩs propositio mere de p̃terito
si est vera:ẽ necessaria.ꝛ per ꝯñs sua opposita est
impossibilis respectu illi⁹ instãtis cui⁹ illa est ṽa.
ꝯña vero pꝫ. qꝛ sicĩ in hoc instãti quelꝫ talis singu
laris de preterito hoc nõ fuit ab eťno q̃cunq̃ alia
res a deo demõstrareꝰ est ṽa et necessaria: sic in
quolꝫ instãti preterito qđ fuit aut possibile fuit eẽ
ip̃a fuisset vera ꝛ per ꝯñs necessaria ꝛ sua opposi=
ta ĩpossibilis si fuisset formata.cũ igiꝰ in nullo in=
stãti fuerit possibile aliquã talẽ esse verã hoc fuit
ab eterno qđcunq̃ aliud a deo demõstrareꝰ. seq
tur aũt ĩ nullo istãti possibile fuit istã eẽ verã.igiꝰ
nõ fuit possibile ip̃am eẽ verã. ℭ28°. Nã si con=
clusio sit ṽa:sequiꝰ ꝙ fuit possibile eẽ magnitudi=
nẽ infinitã.ꝯñs ẽ falsum sicĩ de multitudine.tenet
ꝯña.qꝛ tũc deus potuisset qualꝫ die creasse vnũ
lapidẽ cubitalẽ ꝛ priori vniuisse.infiniti aũt lapi=
des cubitales nõ est dubiũ qui cõstituerẽt magni
tudinẽ infinitã actu. ℭ29°. Qꝛ seq̃retur ꝙ de⁹
potuisset facere vnũ triãgulũ infinitũ. hoc autẽ
implicat ꝯdictionẽ. qꝛ ex quo esset triãgulus:hẽ=
ret latera cõstituentia angulos ꝛ ꝑ ꝯñs termina=
ta ad aliq̃ puncta ac ꝑ hoc essent infinita. Si aũt
eẽt infinitus oporteret ꝙ sua latera eẽnt infinita
ꝛ sic latera illi⁹ triãguli essent finita ꝛ infinita qđ
implicat ꝯdictionẽ. Sꝫ ꝓbaꝰ ꝯña dupl̃r.p̃mo.qꝛ
qualꝫ die potuisset fecisse vnũ triãgulum ꝛ q̃libet
die maiorẽ facto triãgulo p̃cedẽti ẜm aliquã quã
titatẽ ꝛ ẜm hoc hodiern⁹ triãgulus eẽt infinitus
nã cõtineret in se infinities quãtitatẽ determiati
excessus. Scđo ꝓbaꝰ ꝯña.qꝛ potuisset ab eťno fe
cisse vnũ triãgulũ.deinde qualꝫ die ad quãtitatẽ
vni⁹ cubiti ei⁹ latera augmẽtasse.quo posito nũc
eẽt infinitus.simili mõ posset ꝓbari de circulo.nã
sicĩ deus potuisset ab eterno fecisse celũ empireũ
sicĩ qualꝫ die retẽta eadẽ finita ẜm spẽꝫ: sic ꝯcauũ
et conuexũ potuisset ẜm determinatã quãtitatẽ
augere ꝛ sic nũc esset infinitũ in cõcauo ꝛ cõuexo
qđ implicat manifeste ꝯdictionẽ. ℭ30. p̃t argui
per auctoritates Sctõꝝ. Nã Ambrosi⁹ in exame
rõ dicit. quid tã incõueniẽs est q̃ꝫ ꝙ eťnitas ope=
ris cõiũgaꝰ eternitati dei. Itẽ Damaſ.li° p° crea
tio ẽ ex dei volũtate opus exťo ꝛ nõ coeternũ est
cũ deo. qꝛ nõ aptũ natum est qđ ex nõ ente ad eẽ
deduciꝰ coeternũ eẽ ei qđ sine p̃ncipio et semꝑ ẽ.
si igiꝰ nullũ opus dei ẽ aptũ natũ vt sit coeternũ:
seqꝰ ꝙ nullũ op⁹ dei potuit eẽ ab eťno. Itẽ Aug.
dicit ꝯ felicianũ difiniẽs creaturã. creatura ẽ q̃al
ex eo ꝙ adhuc nõ est aut aliq̃n non fuit rei cuiuslꝫ
corruptibilis quãtũ in se est ꝑ oĩpotentis dei vo
luntatẽ facta substãtia.ex quo pꝫ ꝙ cuiuslꝫ creatu
re nõ esse p̃cessit eẽ. Itẽ Hugo de sacramentis li°
p° dicit. dei oĩpotẽtis ṽtus iestimabilis nõ pote=
rat aliud p̃ter se hẽre coeternũ. ℭ31° arguit Du
rãdus volẽs ꝓbare ꝙ repugnat motui ꝛ cuilibet
creature sub motu fuisse ab eťno. et arguit sic. In
q̃buscũq̃ est dare p̃mũ ꝛ vltimũ: illa nec̃cio sunt
finita. ẜm reuolutiõe celi acceptis seu p̃teritis q̃
sunt p̃terite vel eẽ potuerũt: necesse ẽ dare p̃mã
reuolutionẽ ꝛ vltimã. ꝫ nec̃cio p̃cesserũt reuolu=
tiões finite ꝛ nõ ĩfinite. ẜ mot⁹ constãs ex reuolu
tiõib⁹ finitis quãtitate ꝛ nũero nõ põt eẽ ab eťno
igiꝰ ꝛc. Maior pꝫ. Minor ꝓbaꝰ. qꝛ in oĩb⁹ p̃teritis
reuolutiõib⁹ fuit ordo duratiõis ita ꝙ nũq̃ fuerũt
plẽs simul sed sꝑ vna post aliã in post sumẽdo vł
vna ante aliã in añ sumẽdo. ꝫ q̃cunq̃ accepta sit
ꝛ oẽs ex quo quelꝫ ꝛ oẽs sunt p̃terite ꝛ p̃us neces
sario fueꝛt p̃ũtes:aut ẽ accepta aliq̃ añ quã nulla
aut non. si sit accepta aliq̃ antequã nulla:hẽtur ꝓ
positũ. qꝛ illa erit p̃ma. nũc vero ẽ dare vltimam
acceptã.s.hodiernã.igiꝰ ꝛc. Si ṽo nõ sit dare ali=
quã reuolutionẽ añ quã nulla sit accepta q̃ ante
oẽs cõiunctim acceptas nulla fuit. ꝑinde aũt ẽ ꝙ
añ oẽs cõiũctim acceptas fuerit aliq̃ alia ab oĩb⁹
cõiũctim acceptis ꝛ ꝙ ante q̃libet acceptã fuerit
aliq̃ alia qꝛ nõ sꝑ sunt accepte. nisi quodã ordine

vna aī aliā ⁊ nūꝗ̄ pl'es simul. ꝗ nō sūt accepte nisi sit accepta aliq̄ q̄ includat oēs alioqn int' oēs ꝯiū ctim acceptas nō eēt ordo. ¶Et cōfirmatur. quia ī post sumēdo nō eēnt accepte omēs nisi esset aliq̄ claudēs oēs. igit' nec in ante sumēdo. ¶2° ꝓbatur eadē minor. Aut iter revolutiōes preteritas fuit aliqua revolutio a q̄ hodierna revolutio distat in infinitū aut nō. si sic illa fuit necessario prima. q2 non pōt esse maior distantia ꝗ̄ infinita. si nō: ergo nō precesserunt infinite revolutiōes. q2 quanto plures precesserunt tanto est maior distantia alicuius illarum a revolutione hodierna. si ergo a nulla illarum distat revolutio hodierna in infinitum: sequitur φ nō precesserunt infinite revolutiones. et sic q̄cquid detur: semꝑ sequit' φ nullo mō potuerunt precessisse revolutiones infinite. ¶3 2° arguit φ generatio nō potuit esse ab eterno. Quia si eēt possibile generationem fuisse ab eterno: hoc maxime fuisset ponendo virum ⁊ mulierem creatos ab eterno in ꝑfecta quātitate et vnitate generādi. ꝭ illo modo non fuit possibile. ergo nec quocūꝗ̄ alio modo. Maior ꝓbat'. q2 si alio modo fuisset possibile generationē fuisse ab eterno: ponēdo videl3 omēs homīes fuisse genitos quēlibet ab alio priore et sic semꝑ ita vt nō esset devenire ad aliquē creatum ⁊ nō genitū si nūꝗ̄ hoc modo fuit possibile: similiter fuisset primo mō. quia homo creatus ab eterno coextitisset cuilibet genito homini ⁊ omnibus. et ideo secūdū ipm potuit gn̄atio fuisse quādocūꝗ̄ potuit fuisse s'm alios ⁊ sic patet maior. Minor vero probat'. q2 hō genitus ab et'no aut p'us fuisset ⁊ posterius genuisset ⁊ gn̄atio nō fuiss3 ab et'no: aut nō prius fuisset ꝗ̄ genuisset ꝭ mox vt fuiss3 genit⁹ genuiss3 ꝭ hoc nō pōt eē. ꝓbo. q2 agēs ꝑ motū ꝑexistit termino mot⁹ nō solū nā sed duratiōe. s3 generans agit ꝑ motū alteratiōis cui⁹ termin⁹ extrīsecus ē gn̄atio. ꝗ hō generās necc̄io ꝑexistit gn̄atiōi non solū vni ꝭ omī nec solū nā s3 duratiōe ⁊ sic gn̄atio nō potuit eē ab et'no. q2 nihil ꝑcedit eternū duratiōe. cōcludit aūt hec rō nō solū de hac gn̄atione vel de illa ꝭ de gn̄atione simplr' si bn̄ advertat'. q2 qōl3 gn̄ans ꝑcedit oīa genita ab eo et cōiunctim accepta. Itē illō qō est de rōne geniti cōvenit oī genito nō solū ꝑ se accepto ꝭ cōiūctim cū aliis. sicut q2 de rōne medij est φ sit int' extrema: cōvenit oī medio nō solū ꝑ se sumpto ꝭ oībus simul sumptis. nūc ita ē q2 de rōne geniti ꝑ motū vel alteratiōnē ꝑcedentem ē φ sequat' duratiōe gn̄antē. ꝗ hoc cōvenit omnibus genitis simul sumptis. ꝭ hoc non posset eē ponēdo gn̄ationē ab et'no. igi' ⁊c. ¶Ex ꝑdictis videt' φ ꝯ° 2°. et. 3° min⁹ bn̄ sunt posite.

Quātum ad articulum. 3m ꝑmo notandū est pro solutiōe argumētorū φ capiēdo mundū ꝑ vniu'sitate rerū que a deo ꝓdeūt q̄literc̄ūꝗ̄ ī diversitatē nature sic̄ cōiter capit' a doctorib⁹: ꝓductio toti⁹ mūdi eē non pōt ꝓꝑe loquēdo ꝑ motū aut mutationē ꝭ per solā creationē. qm̄ tā motus ꝗ̄ mutatio ꝑsupponit aliqō subm̄ qō in motu aut in mutatiōe ꝑmanet ⁊ neꝗ̄ ꝑ talē motū aut mutationē fit simplr' loquēdo. illō aūt in motu est ens actu: ī mutatiōe xō est ens in pō. vnde q2 productio oīm reru3 seu toti⁹ entis simplr': excludit oē subm̄ talis ꝓductiōis ⁊ oē quod ꝑsupponi possit ad eā: sequit' φ mūdi ꝓductio vel toti⁹ entis simpliciter: nō sit ꝓꝑe mot⁹ aut mutatio neꝗ̄ cū motu sit aut mutatione. ē igi' q̄dam simplex emanatio et ipius eē acceptio subita et tota simul. et huiuscemodi productione3 seu emanationē doctores theologi vocāt creationē. ¶Ex qb⁹ infert' φ toti⁹ entis ꝓductio sive creatio neꝗ̄ tp̄e neꝗ̄ tp̄is instāti mensurat'. eo φ hm̄oi mēsure durationis: motū ⁊ mutationē ꝓꝑe loquēdo cōsequant'. sed mensurat' creatio instāti cui qō neꝗ̄ termin⁹ est aut pn̄cipiū tp̄is neꝗ̄ ē semꝑ fluēs quēadmodu3 instās tp̄is. est eñ instās cui totū simul ac semper quiescēs. et de hoc magis dicet' infra di. 2°. Si āt alicubi scriptū reperiatur φ res fuerūt create in principio tēporis ꝓpterea φ dictū est. in ꝑncipio creavit de⁹ celū ⁊ terrā: intelligendū est φ fuerūt create in ꝑncipio tp̄is nō sicut in mēsura creationis: s3 sicut ī mēsura adiacēte creatiōi. eo φ simul fuerint rerū creatio ⁊ tp̄is initiū. de tp̄e etiā dicimus φ incepit in principio tēporis. s. in instanti: nō sicut in mensurāte eē eius: s3 sic̄ in aliquo ipsi⁹ a quo incipit. quēadmodū dicim⁹ φ dom⁹ īcipit a fūdamēto et linea a pūcto. Sic nōt. S. Th. ī hac di. q. p° ar. 6. ad. 4m. Et p°. p. q. 46. ar. 3° ad pm. Oēs igi' argumētatiōes q̄rūdā ad ꝓbādū φ mūd⁹ si potuerit ꝓduci vl' creari ab et'no fūdatē sr' hac falsa imaginatiōe φ. s. creatio mēsurat' istāti tp̄is fallūt ⁊ sūt iepte. vn̄ nō valet tal' argumētatio. Aut instās creatiōis mūdi nullū tp̄s fuit aut istāorpis ꝗ mūd⁹ ī eo īcepit ⁊ ꝑ ꝯñs n̄ ē et'n⁹. ꝓcedit ei huiuscemōi argumētatio q̄si istās creatōis mūdi fuiss3 instās tp̄is. qō q2 ex nā sua ē fluēs neꝗ̄ fuit aū neꝗ̄ post ꝑmāet saltē eadē rōne: necc̄io īportat novitatē sui qō tm̄ falsū ē. qm̄ vt ex sup̄dictis p3 creatio nō mēsurat' istāti vl' nūc tp̄is ꝭ nūc cui. qō q2 ē totū simul' ⁊ sꝑ ꝑmanēs: nō īportat ex nā sua novitatē sui ꝭ pt eē et'nū. ac ꝑ hoc l3 aū ip3 nūc vl' istās cui

nõ fuisset tpus neq3 aliud istãs: nõ seqr ipz eē nouū neq3 i eo rem hēre iceptionē eēndi. nã illud potuit fuisse sp et ab eterno: et ita q aũ ipz neq3 fuerit tpus neq3 instãs tpis. Neq3 iterũ tale instãs cui quod poneref sp et ab eterno: diceref pmũ instãs. naz pmũ instãs dr pprie loquēdo añ qd nõ sunt instãs et post qd aliud succedit. instãs aũt cui cũ sit per manēs et nõ fluēs si poneref ab eterno vt si mund' eēt ab eterno: eēt vnũ et idē semp. ac per hoc nũq3 eēt dare q ante se nõ eēt instãs cũ ipm met istãs fuisset semp. neq3 post se aliud instãs sui gñis seqref cũ sit semp permanēs et nõ fluēs. duo aũt instãtia eiusdē rõnis simul esse nõ pñt. Si igr mundus fuisset pduct' ab eterno l3 ei' fieri et factũ esse fuisset in instãti. s. eterno: nõ tñ fuisset aliqd pmũ instãs in quo diceref fieri put aliqui male inferũt. Accipiunf premissa ex dictis. S. Tho. in hac dis. lec. p° arti. 2° in. c. Et p° pte. q. 45. arti. p°. Et d pōdei. q. 3. arti. 2° et. 14°. ¶ Ad itellectũ eo 2 q in hoc pmo nõbili dicta sũt facit distinctio Durãdi de modis qbus res fiũt. Ait eni in hac di. q. 2. quattuor modi sunt i vniuerso qbus res fieri dicũtur. qdam eni fiunt p motuz solũ sicut aqua fit calida p motũ calefactiõis. Alia fiũt p mutatiōez sequentē motũ de necessitate. sicut forma substãtialis introducif in materia p gñationē sequentē alterationē preuiã cui' ipa est termin' saltē extrinsecus. Tertio mõ aliq fiunt p mutationē quidem sequentē motũ s nõ p se neq3 ex necessitate: sicut illuminaf hemysperiũ nostrũ a sole. quã illuminationē pcedit motus localis solis p quez fit nob pñsens nõ tñ per se et de necessitate. nã in pmo instãti qñ factus ē sol: fuit aer illuminatus a sole: sed nõ per pcedētem motũ. Quarto mõ fiũt aliqua nõ per motũ aut mutationē: s p simplicē emanationē sicut illa q creãtur. In his aũt qttuor modis: fieri et factũ eē nõ eodez mõ se hñt. nã in illis q fiũt per motũ: factũ eē se h3 ad fieri sicē eius termin'. et simili mõ mēsura ipius facti eē: se h3 ad mensurã fieri sicut ei' termin'. ppter qd sicut mot' vel fieri mensuraf tpe: sic factũ esse mensuraf nũc tēporis qd est nunc fluēs. et sicut verũ est dicere de tali re q fit solũ pro tpe mensurãte motũ: sic verũ est dicere q factũ est soluz pillo instãti in quo terminat' ē mot'. In illis vo q fiũt p mutationē sequētē motũ p se: idē est iudiciũ. qr eni vnum ē ppf alterũ. s. mot' pcedēs ppf sequētē mutationē: iudicãdũ est q vtrobiq3 ē vnũ tñ quo ad mēsurã: ita sc3 vt talis res dicaf solũ fieri p tpe mensurãte motũ. facta aũt: p nũc qd est termin' illi' tpis: q3uis factũ eē vl' fieri sm ipaz mutationē p se: simul sint et vnũ et idē. In his vero q fiũt per mutationē sequētē motũ localē s nõ ex necessitate vt dictũ ē de illuĩatiõe: ē alr. qr ppr motũ pcedētē: nõ dr res fieri qr p motũ localē nec fora acqrif subiecto nec aliq dispõ ad formã. et iõ factum eē p sequētē mutationē: nõ ē termin' pcedētis motus nisi p accñs qr est qñ termin' pcedētis mot' est. nec mēsura ei' ē eadē cũ mēsura termini motus nisi s3 accidēs: inquãtũ ei coexistit pmo. alio ei nũc mēsuraf termin' mot' localis qr nũc tpis fluēte: alio mēsuraf illuminatio qr nũc stãte et nõ fluēte. Nã si sol accedēs ad pmũ punctũ hemysperij nri staret ibi ita q ibi terminaref mot' localis precedēs et inciperet illuminare nrm aerē: tũc sol maneret idē respectu aeris et sm idē ageret ex necessitate nãe. aer aũt maneret i eadē dispositiõe vt suppono. g sol sic manēs: semp faceret idē. ppa ergo mēsura talis fieri nõ est nũc fluēs qd nõ contingit bis accipe: s3 nũc stãs qd põt plurib' ptib' tpis coexistere. verũtñ qr motus pcedit: est dare aliqd nũc tpis cui pmo coexistit nũc qd est mēsura illuminatiõis qd nõ esset nisi mot' precederet. In his vero q fiunt p simplicē emanationē absq3 motu pcedente sic illa q creanf: fieri et factũ eē simul sũt et vnũ. et mēsuranf nũc stãte qd nõ necess coexistit prius alicui nũc tpis. qd p3 qr actio et passio sunt vn' mot' sub diuersis respectib' a quo et ad quē. g circũscripto motu: actio et passio dicunt solos respect' inter pducēs et pductũ. Cũ ergo creatio sit sine motu: creare et creari dicunt solos respect' int' deũ et creaturã. ita q creare nihil aliud est q3 dare eē alteri nullo supposito. et creari nihil aliud sit q3 sic habere eē a deo. hec Durãd'. Qd ãt Durãd' eo loco pdit q. s. p quol3 istãti q creatura h3 eē a dō sit vez dicere q creaf et creata ē: ñ videf mihi pbabile. ppr rõeꝫ i. 5° nõbili ponēdas

Secundo notandũ est q infinitũ ea rõne et ex ea pte qua ifinitũ ē: nec recipit terminũ nec additionē vel diminutionem neq3 maioritatē aut minoritatē neq3 habere põt transitũ. nam qõl3 istoz infiniti rõni repugnat eo q limitationē et determinationē implicet ac terminũ vel illa presupponit. Item ēt qr rõ infiniti est rõ impfecti et exñtis in põ et h3 rõnē ptis put phs. 3° physicoz docet: nõ vt ēt phs ibi pcludit rõ pfecti et rõ totius ac exñtis i actu cõpleto: infinito repugnat. ppr qd oia pdicata vel attributa rõnē toti' aut pfecti vel entis i actu importãtia aut limitationē ac terminũ: false et iepte de infinito affirmãtur. Ex quibus inferf q ponere infinitũ et ptes ifiniti sub quadã totalitate aut collectiõe vl' sub mensura aut nũero vel sub aliq vniũsitate eas icludēte aut dicit eas oēs pteritas

vel ptransitas vel quocūq3 mō eas comprehen-
dit vel infinito cōplemētū attribuit: cōtradictio
nē implicat ꝛ sibi inuicem repugnantia affirmat.
Nā omnia huiuscemodi attributa significāt ali-
qd cōpletū terminatū ac pfectū et cui nihil deest
ꝛ extra qđ nihil ei⁹ sit. ista aūt cōtra rōnē infiniti
sunt et cōtra diffinitionē phi. 3° phy. q̄ infinitum
describit. cui⁹ quātitatē accipiētib⁹ sp est aliqd vl
tra seu extra accipe ꝛ cui sp aliqd deest. Nō recte
igr ex eo ꝙ īfiniti dies aut celi reuolutiōes p̄cesse
rūt vsq3 hodie si mūdus fuisset etnus: qdā īferre
nituntur multitudinē actu īfinitā ꝛ qdam alia rō-
ni īfiniti aduersātia. Fallūtur plane isti nō ɔsiderā-
tes ꝙ mod⁹ infinitatis q̄ debet infinito de q̄ nūc lo
quimur: sit in accipiēdo ptem post ptē: et nō in īfi
nita ptiū collectiōe sub totalitate vel vniuersita
te aut pluralitate vel nūero. nā sic dictū est huius
cemodi attributa rōni īfiniti repugnāt. Vñ si mū
dus fuisset etnus: infiniti dies p̄cessissent diē istū.
non q̄si ex ipa infinita p̄cessiōe posset accipi īfini-
ta multitudo aut vniuersitas īfinita ī actu dieꝝ:
ꝫ fuissent infiniti dies successiue hoc mō ꝙ diē istū
precessisset dies hestern⁹ et illū diē p̄cessisset ali⁹
et illū alius ꝛ sic in infinitū. neq3 eēt dare aliquē
diē quē ali⁹ dies nō p̄cessisset: ita ꝙ in ipa dieꝝ suc
cessiōe attēderetur infinitas nō ī totalitate vl nūe-
ro aut collectiōe vel vniuersitate dieꝝ ex ipa īfi-
nita successiōe vni⁹ diei post alterā resultāte. quē
admodū phs docet infinitū accipiēdū eē in appo
sitiōe nūeroꝝ et ī diuisiōe magnitudis: nō ī ipsis
nūeris appositis vel in ptibus magnitudīs ex di-
uisione collectis. Ex quo pꝫ ꝙ termini collectiui
aut totalitatē vel terminationē ꝛ cōprehēsionē
vel actū cōpletū significātes: īfinito nō cōgruūt.
et inde ē ꝙ nō valet mod⁹ arguēdi a ptib⁹ infini
ti successiue sūptis ad eaꝝ collectionē vel vniuer
sitatē et cōprehēsionē vel ad īfiniti totalitatē aut
terminationē vel actualē ɔplemētū. Nō eī valet
talis ɔña. īfiniti dies p̄cesserūt diē istū. ꝫ oēs dies
an hūc diē sunt īfiniti. Neq3 valet ista. īfinite re-
uolutiōes celi trāsierūt vna. s. an vel post aliā ꝫm
modū supra expositū. ꝫ infiniti dies sūt ptransiti
aut p̄teriti ꝛ sic de similib⁹. ¶ Aduertēdū tñ circa
p̄missa ꝙ qꝛ nō oē infinitū est oīquaq3 infinitū: sꝫ
pōt eē infinitū vna rōne vl ex vna pte ꝛ finitū ex
altera: nō est īcōueniēs neq3 ɔ rōnē infiniti ꝙ su-
pradicta vl eoꝝ aliqđ attribuatur infinito ea rōne
et ex ea pte qua finitū est. ꝓpter qđ oēs argumēta-
tiōes qb⁹ videtur cōcludi aliqd repugnās infinito
et eo ꝙ sibi attribuitur aliqd sub rōne vel ꝓ ea pte
qua ē finitū: sūt argumētatiōes sophystice et pec
cāt p fallatiā accidētis. Exēpli grā cū sic arguitur. si
mūdus fuisset ab etno: īfiniti dies p̄cessissent diē istū
et ita tps p̄teritū vsq3 hodie eēt īfinitū. ꝫ additis
quiq3 dieb⁹ ad istū: sūt plēs dies ꝛ per ɔñs tēpus
preteritū post quiq3 dies: mai⁹ eēt q̄3 tps preteri
tū vsq3 hodie. sꝫ infinito nō pōt esse maius. ergo
tps preteritū nō pōt esse īfinitū. Fallit certe ista
argumētatio pro eo ꝙ additio q̄ nō conuenit tē-
pori infinito ex ea pte qua infinitū est: negatur ipi
ex ea pte qua finitū est ꝫm quam nō ei repugnat
Et pari mō cometitur fallatia quādo aliqd aliđ
de supradictis et similib⁹ attributis concluditur eē
repugnās infinito ꝓ ea pte qua finitū est. Neq3
per hoc ꝙ infinito pōt fieri additio ex ea pte qua
finitum est: cōsequitur ꝙ vel vnum infinitum sit
maius alio vel sit seipso maius post additionem
q̄3 ante. quoniā maioritas et minoritas ꝛ totali-
tas ꝛ partialitas nō accipiūtur ex ea pte qua ali-
quid est infinitū: sꝫ ex ea pte qua est finitū. ita vt
cōparatio q̄ fit ꝫm maioritatem ꝛ minoritatē: sit
cōparatio finiti ad finitū ꝫ q̄ attenditur additio.
quēadmodū in numeris si accipiamus denariū ꝛ
centenariū in cōparatione ad vnitatē a qua inci
pit omnis numerus: vterq3 nūerus finitus ē. nō
enim a cētum versus vnitatē fit processus in infi
nitū. naꝫ statur cum puenitur ad vnitatē. et similit
est ꝓcessus finitus a decē vsq3 ad vnitatē descen
dēdo. Unde si comparemus denarium ad cēte-
nariū versus vnitatem descendendo: qꝛ vterq3
numer⁹ isto mō est finitus: hñt int se ꝓportionē
scꝫ ptis ad totū ꝛ ecōuerso ꝫ multiplicitatē ꝛ sub
multiplicitatem decuplam ꝛ vnus est maior alio
Si tamē compararem⁹ denariū ad centenariū ascē
dendo ꝫm spēs numeroꝝ: qꝛ hmōi ascensus ꝓ-
cedit in infinitū: vterq3 numerus accipitur ex ea p
te qua in infinitū tendit: ac p hoc nulla īter ipsos
est ꝓportio maioritatis et minoritatis aut toti⁹
et ptis. nō enim a numero centenario ascenden-
do scđm spēs numerorum: est minor aut breuior
processus q̄3 ascēdēdo a nūero denario. nec ma-
ior ꝛ lōgior ꝓcessus est ascēdendo a nūero dena
rio. q̄n siue incipiatur a denario siue incipiatur a cē-
tenario ascendēdo: nūq̄3 est puenire ad finē nūe
roꝝ ꝫ semper erit ꝓcedere in infinitū. et per ɔñs
vnus ꝓcessus siue ascēsus nō pōt esse maior alio
et per ɔñs nec vnum infinitū est maius alio. et si
cut in numeris ita ꝛ in quantitate cōtinua simile
est de infinito iudiciū. Et per hoc notabile pote-
runt solui multe obiectiones que fiūt in hac ma-
teria ad probandum ꝙ mundum non fuisse eter
num: sit demonstrabile.

Tertio notandū est ꝙ ut satis constat ex dict. S. Tho. p° li. se. d. 33.

arti. 5° ad. 4m. Et. p° pte. q. 14. arti. 13° ad. 2m Et de veri. q. 2. arti. 12° ad. 7m φ illa propositio phi pmo libro piarme. oīne qđ est qñ est necessariū est esse: itelligit de necessitate absoluta. et de eadē necessitate intelligendū est φ oīne pteritū necessariū est fuisse. Aliqui tamē dicūt dictū illud phi intelligendū esse de necessitate cōditionata ppter suppositionē q̄ videt implicari in eo φ dr. dū est vel qñ est. nō eni vt isti dicunt oīne quod est: necessariū ē esse: nisi facta suppositione φ sit. et similiter neq3 omne preteritū necessariū ē: nisi supposito φ fuerit vel preterierit. Sed certe itellect9 istoꝝ nō est ad mentē phi q̄ in v̄bis illis expresse loquit de necessario absolute. eo φ in pdicta ppositiōe phs accipit pro subiecto totū illđ. oīne qđ est qñ est. ad qđ predicatū. s. esse necessariā hz habitudinem. verum ē φ istoꝝ discrepātia magis ē v̄balis q̄3 realis. Pro quo aduertēdum est φ necessariū absolute dr dupl'r. quoddam est necessariū absolute q2 implicat necessariā ɔñam vel habitudinē pdicati ad subm qñ. s. pdicatum ē de eēntia vel de rōne eēntiali subiecti aut neccio ɔñs ad subm. ꝛ huiuscemodi necessariū dr ppe ꝛ simpl'r necessariū absolute. q2 ex se ꝛ fm se nullo alio reqsito est necessariū. sicut hoc hoiem eē aial rōnale. lapidē esse corpus et similia. Aliud dr necessariū absolute nō ppt necessariā ɔñam vel habitudinē pdicati ad sbm aut q2 pdicatū sit de rōe eēntiali subi absolute ꝛ fz se loquēdo ꝺ re subi ꝛ ꝺ re pdicati: ꝫ rōne stat9 vl' ɔditiōis sub q̄ subm vl' pdicatū accipit. et isto mō oē qđ est qñ est: necessariū ē absolute. et simil't oē pteritū vt pteritū ē: ē necessariū absolute. Ista eī ppō petrū currere dū currit: necessaria ē absolute: nō q2 res pdicati. s. curs9 hēat necessariā hitudinē vel ɔñam ad rē subi. s. ad petrū absolute loquendo: ꝫ ē neccia q2 accipit subm sub ɔditiōe vel statu φ actu currat. Eodē mō i hac ppōne. petrū cucurrisse ē necessariū posito φ cucurrerit: res pdicati absolute loquēdo nō hz necessariā hitudinē ꝛ ɔñam ad rem subi. ꝫ dr ppō necessaria absolute: ppterea φ accipit subm sub statu pteritiōis. Est aūt differētia attēdēda int' hos duos modos necessitatis absolute. nā necessitas pmo mō dicta: nō pt simul stare cū cōtigētia vel libertate arbitrij eo φ iportet ɔñam pdicati ad subm ex vi nature vtriusq3. natura aūt necessitat ꝛ determiat ad vnū. vñ nō cōpatit secū respectu eiusdē ꝛ sub eadē rōne oppositū actū ꝛ p ɔñs neq3 arbitrij libertatē q̄ inquātū hmōi idetermiationē iportat ꝛ extēsionē ad plura ꝛ ēt ad opposita. Necessitas aūt scđo mō dicta stare pōt cū libertate arbitrij ꝛ cū ɔtingētia rerū cōsiderādo subm ꝛ pdicatū absolute ꝛ fm se. Et rō est q2 vt dictū fuit necessitas scđo mō dicta nō hz vi ex nāli ɔñā vel habitudine pdicati ad subz absolute quātū ad coꝝ res: sed rōne positiōis vl' stat9 sub q̄ ponit subm aut pdicatū. et iđ ɔsiderādo rē subiecti ꝛ rē pdicati nō sub tali statu vel pōne ꝫ fm se absolute: nō hñt int' se necessariā hitudinē vl' ɔñā3 ac p hoc vnū ad alteꝝ se hz ɔtingēt Ex qb9 inferim9 φ si mund9 fuisset ab eťno: lz pō nō pcesserit duratiōe ei9 eē ꝫ sp mūd9 actu fuisz: non iđ sequit vt qdā argumētant φ nō pcesserit pō ordine nāe inquātū mund9 creat9 fuisz ex nichilo ꝛ ēt hēret eē nō a se ꝫ ab alio. neq3 iteꝝ seqt φ mūd9 fuisz pduct9 a deo ex necessitate. Fallit eī hec argumītatio. eo φ necessitas scđo mō dicta q̄ id qđ ē dū ē: necessariū ē eē: ñ excludit arb. libtatē i eā agēte. nā tota rō necessitatꝭ aut libtatꝭ i eā agēte: sumēda ē ex hitudie potētie actiue ad obz pō aūt diuina aut ei9 volūtas: nullā hitudinē necessariā hz ad aliqđ creatū. Neq3 pdicta necessitas excludit ɔtingētiā reꝝ vt deductū ē. imo stat φ aliqd sit neccio tale necessitate scđo mō dicta ꝛ φ sit possibile eē sub opposito actu p eodē tpe ɔsiderādo illđ absolute ꝛ fm se nō vt accipit sub tali actu. et rō est q2 talis act9 opposit9 aut ēt pō ad nō eē: accipit in respectu ad nām rei ꝛ ad ei9 cām ꝛ nō ad tps vel statū in quo ponit esse tale.

Quarto notādū ē φ q2 mūd9 ē qđdā totū ex reb9 ppetuis ꝛ tpalib9 ɔstitutū: si mūd9 eēt eťnus: ab eťno fuissēt ꝛ corpa ppetua vt supcelestia et corpa tpalia sic gñabilia ꝛ corruptibilia aliter tñ ꝛ alit'. nā corpa ppetua fuissent ab eťno nō solū i gñali q2. s. nō eēt dare aliqđ tps vl' instās i quo cepissēt vel añ qđ nō eēt dare corp9 ppetuū: ꝫ ēt in pticulari q2. s. singula corpa ppetua fuissēt ab eťno. nec eēt dare aliqđ tps vl' istās añ qđ singulū coꝝ nō fuisz. corpa aūt tpalia vt gñabilia ꝛ corruptibilia: fuissent ab eťno nō in pticulari ita φ coꝝ qđlz ab eťno fuisz: ꝫ in vniuersali q2. s. sp et ab eťno eēnt gñabilia ꝛ corruptibilia ita φ nō eēt dare aliqđ tps ꝛ instās tpis i quo incepissēt vel añ qđ gñabilia ꝛ corruptibilia aliq̄ nō fuissēt: nō tñ determiate hec vl' illa. vñ nullū gñabile ꝛ corruptibile fuisz eťnū: et tñ gñabilia ꝛ corruptibilia ab eťno fuissēt. q2 nullū tps aut istās tpis eēt dare i quo gñabilia ꝛ corruptibilia vniuersal'r icepissēt ꝛ añ qđ nō eēt aliqđ gñabile ꝛ corruptibile. Et rō dīe est. qñ si mūdus fuisz eťn9: corpora ppetua fierēt p creationē a deo nō p motū ꝛ mutationē nā loqmur ꝺ ppetuis put ɔdiuidūt gñabilib9 et corruptibilib9. hmōi aūt ppetua: nō subiacēt tpi aut instanti tpis neq3 quātū ad corū

substantiā neq̃ quātū ad eoꝝ eē: neq̃ ꝑ ɔ̄ns sub-
iacent ḡnationi ꝛ corruptiōi. et ideo q̄ꝺlꝫ perpe-
tuū in se fuisset ab eterno ꝓductū a deo imediate
et nō vnū ab alio ꝑ motū aut mutationē. loqui-
mur aūt nūc de reb⁹ ꝑpetuis ſm cursum reꝝ qui
nūc est ſm ꝙ pħs de celo lo. q̃uit ponēteo eternu-
tatē mūdi. nā si ali⁹ cursus ꝛ ordo eēt reꝝ: posset
de⁹ creare aliq̃s res ꝑpetuas ꝛ non ab eterno ēt si
mūdus fuisset ab eterno. Corpa aūt ḡnabilia ꝛ cor
ruptibilia q: fieri nō hn̄t nisi ꝑ ḡnationē ꝛ possibi
lia sunt corrūpi alias nō eēnt ḡnabilia ꝛ corrupti
bilia: et iteꝝ certa periodo ꝛ tp̄e mensurant̄ atq̃
semꝑ vnū ab alio ꝑ ḡnationē ꝛ ꝑ motū ꝛ mutatio
nē orit̄: nō hn̄t i seipis ꝑpetuitatē eēndi ac ꝑ hoc
singulū eoꝝ nō fuisꝫ ab eterno. verūtn̄ eoꝝ produ
ctio ꝛ ḡnatio ab eterno fuisset hoc mō. q: āte ꝓdu-
ctionē cuiuslꝫ fuisset ḡnatio alteri⁹ ꝛ ante ḡnatio-
nē huius fuisset alterius ḡnatio ꝛ sic in infinitum.

Quinto. notādū est ꝙ lꝫ creatio actio
et ɔ̄seruatio actio in deo sunt
vna ꝛ eadē realr̄ actio distincta ſꝫ modū nostrū
intelligēdi precise: creatio tn̄ passio ꝛ ɔ̄seruatio
passio .i. creari ꝛ ɔ̄seruari realr̄ distinguunt̄ i crea-
turis. nā creatio passio si ꝓp̄e loq̄mur ipoꝛtat ipi⁹
eē rei acceptionē q̄ntū ad totā ei⁹ subāꝫ ex nihilo
.i. nullo presupposito in re q̄ creari dr̄. ɔ̄seruatio
aūt passio ꝓp̄e loq̄ndo non ipoꝛtat ipius eē rei
acceptionē vel influxū ex nichilo ſ̄ eius ꝑmanen
tiā ꝛ ɔ̄tinuationē ac virtutis ɔ̄seruatiue quen-
dā influxū. Et ex hac differētia formalis ratiōis
vtriusq̃: ɔ̄sequunt̄ alie drı̄e inter creationē et ɔ̄
seruationē. Vna ē ꝙ creatiōi presupponit̄ nō eē
rei create. nō quidē prioritate tp̄is vel duratiōis
necessario vt. s. prius nō fuerit ꝛ postmodū sit: sed
prioritate nat̄e ea rōne q: res creata si sibi relin-
quat̄ hꝫ nō eē cū sit ex nichilo. eē autē non hꝫ nisi
ex influētia dei creātis. ɔ̄seruatio aūt passiue sū-
pta. presupponit esse rei. neq̃ ſm se hꝫ ordinē ad
nō esse ſ̄ magis ad eē. Alia differētia ē. q: creatio
nō ɔ̄uenit creature nisi dū accipit esse. et si hm̄oi
acceptio hēat nouitatē sicut d̄ facto contingit cir
ca oēꝫ rē creatā ſꝫ ordinē q̄ nūc ē: creatio ɔ̄sistit i
p̄ma ipius eē acceptiōe nō in ei⁹ ɔ̄tinuatiōe ꝛ du
ratiōe aut ꝑmanēcia. nā ꝛ si stati post p̄mū instans
creatiōis res creata anichilaret̄: vere diceret̄ fuisse
creata: ſ̄ nō ꝓp̄e ɔ̄seruata. Si āt creatio reꝝ fuisꝫ
ab eterno lꝫ nō eēt dare circa oēm creaturā nouita
tē eēndi neq̃ p̄mū instās sui eē: ſꝫ tn̄ rerū creatio
passiua ɔ̄sisteret i ipi⁹ eē acceptiōe ex nihilo ꝛ nō
in ipius eē ɔ̄tinuatiōe aut ꝑmanēcia. ɔ̄seruatio
aūt passiue sūpta nō ɔ̄sistit in ipius eē acceptiōe
ſꝫ ꝙ ē ex nihilo: ſ̄ sicut dictū ē in ei⁹ ꝑmanētia et

ɔ̄tinuitate. nā ɔ̄seruatio ꝓut dictū ē ſꝫ ꝓp̄aꝫ signi
ficationē: p̄supponit eē iā acceptū in re q̄ ɔ̄seruari
dr̄. Vn̄ ēt si mūdus fuisꝫ ab eterno: nō adhuc vide
tur ꝙ creatio ꝛ ɔ̄seruatio passiue sūpte eēnt oīno
idē realr̄ sicut q̄buſdā visū est. Tū ꝓpt̄ drı̄as supra
positas. Tū ēt q: in q̄cunq̃ tp̄e signato duratiōis
reꝝ: res create vere dicerent̄ ɔ̄seruari: nō aūt dice
rent̄ vere ꝛ ꝓp̄e creari. nā cū creari sit accipe esse
ex nihilo: multū certe abusiue diceret̄ ꝙ res ab eter
no creata: hodie creatur. vere tn̄ et ꝓp̄e diceret̄ ꝙ
hodie ɔ̄seruat̄. Tū pterea. q: creatio passiua: so
lı⁹ dei est ꝓpri⁹ effect⁹. eo ꝙ creare ɔ̄icari nō pt̄
creature neq̃ vt cause principali neq̃ vt cause
istr̄ali. ꝓut. S. Tho. pulchre ōducit i multis locis
et p̄sertim p̄m 1 pte. q. 45. arti. 5°. in. c. Et de pō
dei. q. vel mā. 3. arti. 4°. Conseruatio aūt passiua
nō est solius p̄me cause effectus: ſ̄ etiā scd̄arū cā-
rū. depēdet enī rerū ɔ̄seruatio nō solū a deo: ſ̄ a
suis causis ēt p̄rimis. ꝓut. S. Tho. docet. p⁹. pte
q. 104. ar. 2°. in. c. Et. q. 105. ar. 5°. i. c. ¶ Nec
obstat qd̄. S. Tho. dicit de pō dei. q. vel mā. 3ª.
arti. 14°. ad vltimū. q. s. de⁹ ɔ̄tinue influit esse
reb⁹ creatis q̄ꝺdiu sunt. Quī ex influētia ɔ̄tinua
ipius eē: non recte ɔ̄cludit̄ ꝙ res q̄ꝺdiu sunt: ɔ̄ti-
nue creent̄. q̄m creari ex ꝓp̄a nōis significatione
ꝛ ex vsu loquētiū implicat ordinē ad non eē. ꝛ iō
ipoꝛtat nouitatē ipius eē influxi: vel saltē exclu
dit ipius esse p̄existentiā ꝛ antecessionē ſm nām
Vn̄. S. Tho. in eadē. q. arti. 3°. ad. 6m. inq̄t. crea
tio ipoꝛtat relationē cū nouitate essendi. vn̄ non
oꝫ ꝙ res q̄cunq̃ ē: creetur. lꝫ ꝓ referat̄ ad deū
hec ille. Verū est tamē ꝙ si nomē creatiōis large
accipiat̄ ꝓ influētia ipius eē q̄litercūq̃ et q̄cūq̃
a deo fiat: non scd̄m ꝙ dicit ordinem nature ad
nō esse eo ꝙ in oı̄ni creatura esse est post nō esse
naturalr̄: nō esset inconueniēs dicere ꝙ sicut aer
q̄ꝺdiu lucet illuminat̄ a sole: ita creatura q̄ꝺdiu hꝫ
eē: fiat ꝛ creetur a deo ꝓut ibidē. S. Tho. dicit. ſ̄
talis loquutio nō est ſꝫ ꝓprietatē nōis creatiōis
quoniaꝫ creatio passiua sicut ex dictis patet tam
ex vsu loquentiū q̄ꝫ a p̄ma nōis impositione dicit
acceptionē ipius esse ſm ꝙ ē post nō eē simplr̄ sal
tem ordine nature. ꝛ ex ratione huiuscemodi or
dinis accipitur drı̄a īter creationem ꝛ conserua-
tionē q̄ scd̄m propriā ꝛ formalē rōnem non hꝫ ꝙ
sit post non esse: imo presupponit esse.

Uātum ad arti
culū quartū [illegible]
aduersariorū. Et q̄dē ad p̄mū ɔ̄
p̄mā ɔ̄clusionē dr̄ ꝙ si aduerbiū
aliq̄d designat tp̄s determinatū

productionis vt arguēs ꝓtēdit. Maioꝛ ꝓpo
ſitio ē falſa. neq; eſt ad ꝓpoſitum ſimile qḋ indu
cit̄ de ꝓductione filij dei in eternitate. q̄a aliud
eſt ꝓduci aliqn̄. i. in tp̄e determinato quod repu
gnat ei qḋ producit̄ ab etno: ⁊ aliud eſt produci
in eternitate qḋ ſtat cum eternalr̄ producto. Et cū
vlterius arguit̄ q creatura aut ꝓducit̄ ſemꝑ q̄a
eſt aut aliqn̄ ꝓducitur ⁊ nō ſemꝑ: dr̄ q ſi creatu
ra fuiſſet ab eterno: neq; verū eēt dicere creatu
rā produci ſemꝑ qn̄ ido eſt: neq; aliqn̄ ido: capiē
do proprie ⁊ formaliter produci ſm q importat
fieri diſtinctū a ꝓducto eē. ſ; ſemꝑ eēt verū dice
re q producta eſt. vt eni. S. Tho. dicit in hac di.
q. p̄ᵃ. ar. 2ᵒ. ad. 3ᵐ. nulla res pmanens pōt ſimul
fieri ⁊ facta eē ſi fieri ꝓprie ſumat̄. ſ; quedam ſūt
que ſignificāt ipm̄ factū eē per modū fieri ſicut cū
dr̄ motus terminari. ſimul eni terminat̄ ⁊ termi
natus ē. ⁊ ſimiliter ſimul illuminat̄ ⁊ illuminatuȝ
eſt eo q illuīatio eſt terminus motꝰ vt in. 7ᵒ. phy.
comen. dicit. et ſimiliter etiā forma ſubſtātialis ſi
mul recipit̄ ⁊ recepta ē ⁊ aliqḋ ſimul creat̄ ⁊ crea
tū eſt. Et ſi obijciat̄ q ꝑte oīe factū eſſe eſt fieri
proprie acceptum: dico q verum eſt in omnibus
q̄ fiunt ꝑ motum ſicut gn̄atio ſequit̄ motū altera
tionis ⁊ illuīatio motum localē. non aūt ſic eſt in
creatione que nō eſt motꝰ aut mutatio vt dictuȝ
eſt. hec ille. Item de pō. dei. q. vel mā. 3ᵃ. ar. p̄ᵒ.
ad. 11ᵐ inqt. in productione ex nichilo ⁊ gn̄aliter in
oībus mutationibꝰ momētaneis: ſm iīfetu ece
dr̄ fieri ſm q eſt in pmo inſtāti in q factū eſt vel
ſm eſſectū ab agēte facto. Idē in ſūa dicit pma
pte. q. 45. ar. 2ᵒ. ad. 3ᵐ. Ex qbus accipit̄ de mē
te S. doctoꝝ q in creatiōe ⁊ in mutatiōibus mo
mētaneis: non ꝓprie dr̄ fieri ſ; factū eſſe. ipſū aūt
factū eſſe ſignificat̄ per modū fieri ſm q cōſide
rat̄ vel in pmo inſtāti vel ſm q a cā agēte ema
nat. Et ex his patet q argumētatio ꝓcedit ex in
ſufficiēte diuiſiōe. ¶ Poſſet ēt rn̄deri ad argumē
tū cōcedendo pmum mēbrū diuiſiōis. nec eſſet i
cōueniens q ſi creatura fuiſſet ab eterno: eſſet in
cōtinuo creari q̄diu eſt. capiēdo large creationē
pro influxu ipſius eſſe qualitercūq; ſit ꝑut in. 4ᵒ.
nōbili dictuȝ fuit. ſed pma rn̄ſio melioꝛ eſt. ¶ Ad
2ᵐ. patet reſpōſio ꝑ ea q̄ dicta ſunt in. 3ᵒ. nōbili.
¶ Ad. 3ᵐ. cōcedimus pmas duas conſequētias.
et cū arguēs vlteriꝰ q̄rit vtrū omēs fuiſſent finiti
aut infiniti: dicimus q licet hō vl̄ aſinꝰ fuiſſet ab
eterno potēs gn̄are: potuit non ſtatim gn̄are. et
tunc homines vel aſini gn̄ati: fuiſſent finiti ⁊ ꝑ ꝯn̄s
totū tp̄s a primo generato vſq; ad iſtud tempꝰ
fuiſſet finitum. Si aūt arguens loquat̄ in caſu q
ab eterno homo vel aſinus gn̄aſſet ⁊ nō ſolū eēt

potens generare: dicimus q loquēdo de gn̄atio
ne nāli: caſus eſt īpoſſibilis eo q oēm gn̄ationeȝ
nālem precedit motꝰ alteratiōis nō ſolum nā ſ;
duratiōe. nā talis motus non fieret niſi in tp̄e. qḋ
aūt duratione vel tp̄e precedit̄ ab alio: nō pōt
eſſe eternū. et ideo quocūq; caſu ponat̄ q omēs
hoīes geniti fuiſſent ab vno homīe ⁊ oēs aſini ab
vno aſino: oēs geniti ⁊ hoīes et aſini fuiſſent fini
ti. ¶ Ad. 4ᵐ. concedit̄ aſſumptū ſ; negat̄ prima
ꝯn̄a quā ex illo arguēs infert. et ad ꝓbationē ne
gat̄ itez ꝯn̄a. licet ei ex ꝑte creature nō fuiſſet pō
vt acqreret eē de nouo ī initio tēporis ſi creatura
fuiſſ; ab etno: fuiſſet tn̄ ex ꝑte dei ꝯſiderādo crea
turā abſolute et quantum ē de ſe. nā potuit deus
creaturā quā ꝓduceret ab etno: ꝓducere nō ab
etno ſ; in initio tp̄is quēadmodū de facto eā pro
duxit ſicut fides tenet. vn̄ arguens videt̄ falli pu
tans q oē eternū: ex ſua rōne ſit neceſſariū abſo
lute qḋ falſum eſt. nā licet ſm ordinē qui nūc eſt
in rebꝰ oē eternū ſit neceſſariū abſolute eo q ni
chil eſt eternū in entibus niſi deus: potuit tn̄ deꝰ
libere ⁊ pro volūtate ſua creare aliq̄ ab eterno q̄
ſm ſe ⁊ abſolute n̄ fuiſſent neceſſaria. ¶ Ad. 5ᵐ.
negat̄ minoꝛ. vt eni deductū fuit in ſecūdo nōbi
li: repugnat infinito q ſit acceptū ſicut ⁊ termina
tū ſeu cōcluſum. qualiter autē debeat ītelligi īfi
nita duratio ſi mūdus fuiſſet eternꝰ: in eo ipo nō
bili declaratū eſt. ¶ Ad. 6ᵐ. patet rn̄ſio per ea q̄
dicta ſunt ī ſcd̄o nōbili. ¶ Ad. 7ᵐ. dr̄ primo q ni
chil cōcludit ꝯ nos. nā ex toto ꝓceſſu nō aliud cō
cludit̄ niſi q rō preteriti repugnat infinito. quod
nos nō negamus ſicut pȝ ex ſecundo nōbili. oīe
eni preteritū inquātū hmōi: eſt aliqḋ acceptum
ac cōcluſum ⁊ cuiꝰ nichil eſt extra. hoc autē rōni
infiniti repugnat. Dr̄. 2ᵒ. q preteritū nō eſt ens
reale ſ; rōnis tm̄. nā nō iā eſt ī reꝝ nā ſed fuit. vn̄
ſicut preteritum ē ſola cōſideratiōe intellectꝰ: ita
infinitū in ꝑterito nō eſt in reꝝ nā ſed per ſolam
opatiōnē intellectꝰ qui ꝓcedendo a ꝑte ante cō
ſiderat ꝑceſſiſſe ante diē hūc: diē heſternū. ⁊ añ il
lū alium ⁊ ſic in īfinitum. In iſto autem proceſſu
rōnis: ſemꝑ eſt dare actū permixtū potētie. nam
quocūq; tp̄e vel die accepto: itellectus pōt aliuȝ
ſua cōſideratione concipe. et illo accepto vel ſi
gnato: pōt ante illū aliū concipe ⁊ ante illū aliuȝ
et ſic in infinitū. Patet igit̄ qḋ eo mō quo eſt da
re infinitū in ꝑterito. ſ. ꝑ operationē intellectus:
ita in eo eſt dare ſemꝑ actuȝ permixtū potentie.
vn̄ falſum ē qḋ arguēs aſſumit q. ſ. infinitū in pre
terito: ē in actu non permixto potentie. nā vt de
ductum ē: id qḋ eſt preteritum non iam eſt in re
rum nā ac per hoc non eſt in actu. eſt autē ens ꝑ

sol3 apprehẽsionẽ intellect⁹ ſm quẽ modũ eſt in
actu ꝑmixto potẽtie vt dictũ eſt. ¶Ad.8ᵐ dr̃ ꝑ-
mo ꝙ loquẽdo de ĩfinito qđ conſequit̃ ad mũdi
vel alicui⁹ rei eternitatẽ de quo eſt ꝓpoſitũ: ar-
gumẽtũ peccat in duob⁹. Primo q: ſupponit ꝙ
ſit dare aliquã partẽ a qua ꝓcedit. hoc autẽ falſũ
eſt. Tum q: a quacũqȝ pte ſignata vel accepta in
infinito vſqȝ ad aliã ad quã ꝓcedit̃: ſemꝑ eſt pro
ceſſus finitus quãtũcũqȝ lõgus. Tũ et q: in infini
to ꝓpterea ꝙ ab eterno ꝓductũ eſt: quacunqȝ pte
data ẽ accipe aliã anteriorẽ ⁊ hoc in ĩfinitũ. vñ falſũ
eſt de huiuſcemodi ĩfinito ꝙ ꝓceſſus i infinitũ ſit
ex illa pte ad quã ꝓcedit ⁊ nõ a q̃ ꝓcedit. ꝗuis i
infinito circa nũeros ⁊ magnitudinẽ illđ v̾ificet̃.
Deficit ſcđo. q: ſupponit̃ in argumẽto ꝙ ſit dare
infinitũ duratione preteritũ. qđ falſũ eſſe in ſcđo
nõbili ꝓbatũ eſt. qđ eĩ preteritũ eſt: cõſũmatũ ẽ
et finitũ3. ac ꝑ hoc oẽ tp̃s qđ potuit̃ ꝓcedere a p̄-
terito in futurũ: neceſſario ẽ finitũ. ¶Dr̃. 2° ꝙ ſi
mũdus ⁊ tp̃s fuiſſent ab eterno: ꝓceſſus tp̃is vſqȝ
ad hũc diẽ cũ iam nõ ſit in rerũ nã: neqȝ eẽt realr̃
infinitus neqȝ finit⁹ ſicut dictũ eſt in p̄cedẽti ſolu
tiõe. vñ ſi debeat accipi vt finitus vel ĩfinit⁹: hoc
erit ꝑ ſolã operationẽ intellectus q̃ põt accipe id
qđ nõ eſt tanq̃ ſit ens. talis aũt ꝓceſſus ꝑ intelle
ctũ fuiſſet in añ quãtũ eſt ex pte partiũ tp̃is ſcđm
ea⁹ decurſũ ⁊ ſucceſſionẽ in rerũ nat̃a. nã intelle-
ct⁹ volẽs ꝓcedere in ĩfinitum ꝓpterea ꝙ tp̃s fue
rit ab eterno: op3 ꝙ ſemꝑ ꝓcedat accipiẽdo diem
ante diẽ. i. diẽ q̃ in decurſu tp̃is reali p̄ceſſit aliam
diẽ ⁊ ante iſtã aliũ ⁊ ante hũc aliũ ⁊ ſic in infinitũ
ſemꝑ ꝓcedẽdo a poſt in añ quantũ ad ptes tp̃is
ſm ꝙ realr̃ decurrerũt. l3 quãtũ ad ipam intelle-
ctus acceptionẽ videat̃ eẽ ab ante in poſt in quã
tũ itellect⁹ ꝑmo accipit vnã diẽ ⁊ poſt aliã. ¶Ad
9ᵐ cõcedimus totũ ꝓceſſum. nõ eñ aliud cõclu
dit niſi ꝙ rõni infiniti repugnet eẽ totalr̃ preteri
tũ qđ et nos tenem⁹ ſic patuit in ſcđo nõbili. Et
eodẽ mõ rñdem⁹ ad.10ᵐ ⁊.ad.11ᵐ ⁊.ad.12ᵐ Ad
oĩa eñ iſta p3 rñſio ex ſupradictis p̄ſertim i ſcđo
nõbili. ¶Ad.13ᵐ. negat̃ minor. et ad ei⁹ ꝓbatio
nẽ negat̃ ſuppoſitũ. ſupponit nãqȝ ꝙ ſi productio
creature ex ſua rõne nõ h3 ꝙ mẽſuret̃ inſtãti trã
ſeũte: ꝙ ex ſua rõne ⁊ ex vi qua ẽ ꝓductio creatu
re hẽat ꝙ poſſit durare ita ꝙ nõ idigeat dĩ manu
tenẽtia. iſta aũt cõditiõalis falſa ẽ. nõ eñi ꝯñs ne
ceſſario ſequit̃ ad añs. nã põt ꝓductio creature
mẽſurari iſtãti q̇eſcẽte ⁊ nõ fluẽte vel trãſeũte: et
ꝙ idigeat dei manutenẽtia. quẽadmodũ ⁊ ãgel⁹
cui⁹ ſba menſurat̃ inſtãti nõ fluẽte vel trãſeũte ſ;
ſtãte. et eodẽ mõ ꝓductio creature q̃ vere ⁊ ꝓp̃e
creatio ẽ: mẽſurat̃ inſtãti nõ fluẽte ſ; q̇eſcente ſeu
ſꝑ ſtãte. Neqȝ ex hoc ſequit̃ ꝙ ꝓductio creat̃e ſꝑ
duret. qm̃ mẽſurati ⁊ mẽſure nõ eſt eađ duratio:
niſi mẽſura eẽt ꝓp̃a ⁊ adeq̃ta mẽſurato qđ nõ ẽ
in ꝓpoſito. nã vt dictũ fuit in ꝑmo nõbili creatio
rerũ inſtãti eui mẽſurat̃ quo ẽt multa alia mẽſu-
rant̃. ¶Ad.14ᵐ dr̃ ꝙ tenẽtes mũdi eternitatẽ:
multiplr̃ poſſẽt rñdere ad ꝑmũ incõueniẽs ibi ta
ctum ꝓut. S. Tho. ſcribit ꝑma pte. q. 46. arti.
2° ad. 8ᵐ. Et. 3. gen. li. 2. ca. 38. ¶Ad. 2ᵐ incõ-
ueniẽs p3 reſponſio ex his q̃ dicta ſũt in ſcđo nõ-
bili. ¶Ad.15ᵐ. dr̃ ꝑmo ꝙ maior propoſitio ſicut
iacet ẽ falſa ſi ordo nature ꝓprie ſumat̃ imo ꝯtra
dictionẽ iplicat. qm̃ illa q̃ ſunt incõpoſſibilia pro
eodẽ inſtãti duratiõis nõ pñt hẽre iter ſe ordinẽ
nature. nã vt ph̃s docet. 5°. metha. i h̃mõi ordi
nẽ nãe: p̄ora pñt eẽ ſine poſteriorib⁹. poſteriora
vero eẽ nõ pñt ſine priorib⁹. q̃ ſunt ſimul tp̃e. hoc
aũt repugnat ei qđ eſt eẽ incõpoſſibilia pro eodẽ
inſtãti duratiõis. Dr̃. 2° ꝙ ſi maior ꝓpõ aliquo
caſu poſſit verificari large ſumẽdo ordinẽ nãe:
nõ tñ h3 veritatẽ niſi qñ vtrũqȝ incõpoſſibiliũ eſt
ens poſitiuũ. fallit aũt ſi alterũ eorũ ſit ens p̄ua-
tiuũ vel ſimplr̃ nõ ens. et rõ eſt. q: nihil mẽſurat̃
duratiõe niſi ens. vñ qđ nõ eſt: neqȝ p̄cedere põt
neqȝ p̄cedi duratiõe. põt aũt p̄cedere ordine na-
ture reſpectu rei cui attribuit̃. ſicut eſſe p̄uatũ for
ma: p̄cedit i mã ordie nãe ipm eẽ formatũ nõ du
ratiõe: q̄uis eẽ p̄uatũ ſor a et eẽ formatũ ſint icõ
poſſibilia ꝓ eodẽ inſtãti duratiõis. dr̃ aũt p̄cede
re ordie nat̃e id qđ ex ſe. i. ſine q̄cũqȝ alio rei cõue
nit: id qđ ꝯuenit ſibi ab alio vel ꝑ aliũ. et q: nõ eẽ
cõuenit creature ex ſe. i. ſi ſibi relinquat̃ oĩ agente
excluſo: ideo nõ eẽ creature p̄cedit eẽ ordie natu
re nõ durationis. ¶Ad.16ᵐ negat̃ ꝯña loquẽdo
de neceſſario abſolute ꝑmo mõ poſito i t̃tio nõbi
li. loquẽdo aũt de neceſſario ſcđo mõ ibi poſito:
admittit̃ ꝯña et ꝯcedim⁹ ꝙ creatura dũ ꝓducit̃:
põt nõ ꝓduci a deo. et ad auctoritatẽ ph̃i. oẽ qđ
eſt qñ ẽ neceſſe eſt eẽ: dicim⁹ ꝙ itelligit̃ de neccio
ſcđo mõ ſupraipoſito qđ nõ excludit arbitrij liber
tatẽ aut rerũ ꝯtigẽtiã ꝓut đductũ fuit i tertio nõ
bili. ¶Ad.17. dr̃ ꝙ minor ẽ falſa. ⁊ ad ꝓbationẽ dr̃
ꝙ diuiſio eſt iſufficiẽſ ꝓut p3 ex p° nõbili. nã ẽ ali⁹
mod⁹ ꝓducẽdi. ſ. ꝑ ſimplicẽ emanationẽ q̃ nec ꝑ
ſe ẽ mot⁹ nec mutatio. et ꝑ talẽ modũ ꝓducẽdi
. ſ. ꝑ ſimplicẽ emanationẽ ꝓducũt̃ ea q̃ ꝓp̃e dicũt̃
creari. ¶Ad.18. dr̃ ꝑmo ꝙ maior ꝓpõ nõ ẽ vniũ
ſalit̃ v̾a ſi ꝓpõ. p̄. dicat ordinẽ duratiõis. ſolũ aũt
v̾ificat̃ i eo q̃ eligit p̄cedẽte inq̇ſitiõe ꝯſilij. f3 quẽ
modũ electio nõ ꝯuẽit đo eo ꝙ inq̇rere đ agẽdis
iꝑfectiõis ſit. ñ ei ꝯuẽit libo. ar. niſi ꝓut ẽ i nã igno
rare potẽte ꝓut. S. T. in q̇. 2° . li. ſẽ. di. 25. ar. p°

ad .pm Dr.2o q minor ppõ est falsa si ppriẽ loq̃
mur.nã vt.S.Tho.docet.po li.sen.di.41.ar.po
ad.4m electio ꝑsupponit rem q̃ eligit vel aliqd
ci9 preexistere. vñ quia opationi creationis non
preexistit aliqd in re cũ creare sit ex nihilo ꝓdu-
cere: sequit q res nõ ꝓpriẽ dicat eligi qñ in eẽ ꝓ
ducit. ¶Ad.19m negat ꝯña si trãsitus iplicet or-
dinẽ durationis. neq3 valet probatio cũ ꝓcedat
a dissimili. aliter enĩ iudicandũ est de trãsitu re-
bus ꝓductis non ab eterno z aliter supposito q
ab etno ꝓducte fuissent. nã primũ arguit res ꝓ-
cessisse a nõ esse ad eẽ ordine durationis. scdm ve-
ro nõ ꝟ ordine nature precise. ¶Ad.20m dr pri
mo q maior ꝓpositio nõ est vera vniuersalr ꝟ in
casu in quo id qd est in põ ad duo opposita ꝯdi-
ctorie acqrit vnũ illorũ de nouo. nã vt bñ arguit
Gregoriꝰ d arimino. si maior eẽt vniuersalr va-
ita cõcluderet ꝯ arguentẽ sicut cõtra nos. Nã ar
guã sic. Ab eterno fuit verũ dicere mũdus põt eẽ
et similr mũdus põt nõ esse. igit si mũdus nõ fuit
ab etno: acqsiuit vnũ extremũ ꝯdictionis. s. non
eẽ. ergo reliquit aliud. s. esse. igit priꝰ habuit esse.
ex quo sequit q si mũdus nõ fuit ab etno: mũdꝰ
fuit ab etno qd iplicat ꝯdictionẽ. Dr scdo ad mi-
norẽ q non ẽ vera supposito q mũdus fuerit ab
eterno. nã tũc non ẽ de qualz creatura verũ di-
cere ab etno. hec res põt esse. si potentia excludit
actũ. nã supposito q res sit ab eterno: nunq̃ fuit
in potẽtia ad esse z ꝑ ꝯñs non fuit verũ dicere ab
eterno de illa. hec res põt eẽ. esse enĩ actu: exclu-
dit potentiã ad ipm met esse. ¶Ad.21m dicit q
maior ꝓpositio ẽ vera loquẽdo de possibili scdm
potentiã passiuã. nõ de possibili fm potentiã acti
uã agẽtis liberi neq3 de possibili scdz nõ repugnã
tiam terminorũ. nã scdm istũ duplicẽ modũ põt
aliqd fuisse eternũ qd tñ eternũ nõ sit. sicut patet
manifeste de omĩ creato. nã in deo fuit potentia
ad creandũ illud ab eterno z ad hoc nulla fuit re
pugnantia terminorz. vñ qr creatura nõ h3 potẽ
tiã passiuã ad eẽ añ sui creationẽ cũ creatio sit ex
nichilo: sequit q argm nõ sit ad ꝓpositũ. nã fũda
tur in maiori ꝓpositione q̃ non est vera nisi d po
tẽtia passiua de qua etiam procedũt ꝓbationes.
¶Ad.22m negat maior. et ad ci9 ꝓbationem
dr q ignis produxisset ab eterno splẽdorem de
aliquo: qr et de põ passiua diaphoni z de potẽtia
actiua sumet. Dr enĩ aliqd produci vel educi de
põ alterius siue actiua siue passiua: qr in eo est põ
ad illud. si est actiua: ad illud agendũ. si est passi-
ua: ad illud recipiendũ. Et cũ vlterius q̃rit vtrũ
produxisset ꝑ motũ aut mutationẽ: respõdemus
q ignis potuisset ꝓducere splẽdorẽ per simplicẽ
emanationẽ nõ ꝓprie ꝑ motũ aut mutationem.
illa aũt emanatio mensuraret instãti cui nõ tem
poris. ¶Ad.23m dr q deus potuit ꝓducere ro-
sam creãdo: nõ tñ de nouo ꝟ ab eterno. Neq3 va
let huiꝰ improbatio. qr ꝓcedit de ꝓductiõe rose
fm ordinẽ qui nũc est. si tñ rosa ꝓducta fuisset ab
eterno: eẽt alius ordo z alius modꝰ productiõis
eius. ¶Ad.24m dr q in argumẽto comittit fal
latia fm quid z simplr. eo q in consequẽte addit
determinatio hñs oppositionẽ ad illud cui addi
tur positũ in añtecedente. nã in antecedẽte ponit
mũdus ab etno ꝓductꝰ: z in ꝯñte addit determi
natio de nouo q̃ est illi opposita. opponunt siqui
dem ab etno ꝓduci z de nouo ꝓduci. vñ falsum
est qd arguẽs ifert q. s. termini añtecedẽtis z ꝯñtis
cõuertunt vt nunc. ¶Ad.25m dr q posito q.b.
rosa hodie sit ꝓducta vt arguẽs supponit: deus
potuit ꝓducere rosam ab etno anteq̃ ipam ho-
die ꝓduxisset. et etiã cõcedimꝰ q in aliquo instã
ti durationis eã potuit ꝓducere: nõ tñ in instanti
tpis fluẽte: ꝟ in instanti cui quiescẽte z ꝑmanente
qd ab eterno tũc fuisset. ꝓut ex ꝑmo nobili acci-
pi põt. Et ad huiꝰ improbationẽ dicimꝰ q si loq
tur de instãti tpis prout arguẽs videt itelligere:
ꝯña est nulla. si aũt loquat de instãti cui nichil cõ
cludit ꝯ nos. ¶Ad.26m negat ꝑma ꝯña loquẽ-
do de necessitate absoluta. et ad ci9 probationẽ
negat scda ꝯña qua infert q si res q̃ ponitur fuis-
se ab eterno nõ potuit anichilari a deo quin ꝑus
fuerit tpe infinito. igit per tps infinitũ fuit in de-
pendẽs a deo et nõ possibilis nõ esse loquẽdo de
necessitate absoluta. Nõ enĩ hoc ꝯñs necessario
sequit ex añte imo magis sequit eius oppositum.
nã q res q̃ fuit ab etno nõ potuerit anichilari qn
prius fuerit tpe infinito: ex influxu dei z manu te
nẽtia ꝓuenit et supposita determinatiõe sue vo-
lũtatis de existẽtia ipius rei ab etno. et ideo ex illo
antecedẽte magis sequit q res fuerit depẽdens
a deo. Si aũt ꝑma ꝯña argumẽti intelligatur de
necessitate nõ absoluta sed cõditionata: concedi
tur. nõ enĩ sibi inuicẽ repugnãt q aliquid sit scdm
se et absolute cõtingens: z sit necesse esse necessi-
tate cõditionata z ex suppositiõe. sicut petrũ cur-
rere de se z absolute cõsideratũ est cõtingẽs. sed
supposito q deꝰ illud prescieuerit z disposuerit: est
necesse eẽ. ¶Ad.27m dr q argm. quantũ ad om
nes ci9 ꝯñas procedit supposito q res alie a deo
nõ fuerint ab eterno ꝟ ex tpe sic de facto verũ est.
hac aũt suppositiõe facta: concedimus q non fuit
possibile res fuisse ab eterno. nã sicut quod est dũ
est nõ est possibile nõ esse: ita qd fuit supposito q
nõ fuerit ante aliqd tps vel instans: ipossibile est

ꝙ ante illud instās vel tēpus fuerit. sꝫ hoc nō ob
stat qui cōsiderādo absolute illud quod ponitur
nō fuisse ante tale instās vel tēpus: fuerit possi-
bile ante illud tēpus vel instās fuisse: loquēdo d̄
possibili ſm diuinā potētiā ⁊ ſm ꝙ dicit non re-
pugnātiā terminoꝝ. ¶ Ad. 25ᵐ. negaꝛ cōsequē
tia loquēdo de magnitudine actu infinita. et ad
eius ꝓbationē dicitꝛ ꝙ licet deꝰ q̄libꝫ die ab eter
no potuisset creare vnū lapidē ⁊ priori adiūge-
re: nō ta mē īde resultaret aliqua magnitudo in
finita. sicut enī phs ꝓbat. 3º phisicoꝝ. q̄uis ad-
ditio vel appositio ſm partes quātitatiuas pos-
sit fieri in infinitū: nūq̄ tamē ex tali appositione
fiet aliq̄ magnitudo infinita. Quod aūt arguēs
īfert ꝙ omnes lapides creati essent infiniti ac ꝑ
hoc constituerēt magnitudinē actu infinitā: pa
rū valet. nā vt deductū fuit in secūdo notabili:
modus infinitatis si lapides vel alie res ab eter
no ꝓducerētur: nō esset in collectione vel tota-
litate aut numero partiū infinitaꝝ: sed in accipi
endo partē post partē ⁊ hoc in infinitū. vnde cir
ca huiusmodi infinitū nūq̄ valet argumentatio
a sensu diuiso ad cōpositū: sed semꝑ cōmittitꝛ fal
latia. Et per hec patet respōsio ad. 29ᵐ. ¶ Ad
30ᵐ. dicitꝛ ꝙ ad auctoritates Ambrosij Damas-
ceni ⁊ Hugōis. S. Thomas. rn̄det et dicit Boe
tij. 5º. de cōsolatione in hac di. lec. p̄ma arti. 5º.
ad. 7ᵐ. Et p̄ma pte. q. 46. ar. 2º. ad. 5ᵐ. ꝙ etiā
si mūdus semꝑ fuisset: nō parificaretꝛ deo in eter
nitate. qꝛ esse diuinū est esse totū simul absq̄ suc
cessione. nō aūt sic esset de mūdo. qꝛ licet mun-
dus posset dici eternꝰ large ꝓpter carētiā princi
pij et finis ſm opinionē philosophoꝝ: nō tamē
esset eternꝰ ꝓprie accepta eternitate ꝓut est du
ratio tota simul ac perfecta ſm ꝙ Boetius eam
diffinit. 5º. li. de cōsolatione. ¶ Ad. 31ᵐ. qd̄ ē Du
randi dicitꝛ ꝙ tenētes motū celi fuisse eternum:
negarēt minorē ꝓpositionē. Neq̄ valet eiꝰ pro
batio. qm̄ ꝓcedit de his q̄ inter se habēt ordinē
essentialē quē ordinē nō hn̄t celi reuolutiones: ſ
ordinē accidētalē tm̄ qui nō repugnat processui
in infinitū. sicut patet in speciebꝰ numeroꝝ in q̄-
bus est ꝓcessus in infinitū: ⁊ tamē inter se ordi-
nem quēdā habēt. sicut binarius est prior terna-
rio ⁊ ternarius quaternario ⁊ sic de ceteris ascē-
dēdo. Et cū arguēs dicit ꝙ ante omnes reuolu-
tiones cōiunctim acceptas nulla fuit. ergo pari-
formiter est deuenire ad aliquā ante quā non sit
aliā accipe: respōdetꝛ ꝙ ista ꝯn̄a supponit impos-
sibile. s. ꝙ omnes reuolutiones coniūctim aliquā
do sint accepte quod falsum est sicut patuit in se-
cundo notabili. licet enī quelibet sit preterita et
accepta: nō tamē sequitꝛ ꝙ omnes nā vt dictum
fuit in respōsione ad vigesimū octauū: in ꝓposi-
to nr̄o non valet argumētatio a sensu diuiso ad
cōpositū neq̄ a partibꝰ singulariter acceptis ad
totum vel ad omnes coniunctim acceptas. eo ꝙ
infinitum cōsistit in accipiēdo partē post partē
⁊ nō in ipsis partibꝰ cōiunctim acceptis. Et per
hec patet respōsio ad cōfirmationē. supponit enī
ꝙ omnes reuolutiones sint accepte in post sumē
do quod falsum est. nā si motꝰ celi fuisset ab eter
no: nō esset dare p̄mā reuolutionē a qua incepis
set ante quā alia nō precessisset. et ita neq̄ ī post
sumendo neq̄ in ante sumendo possent omnes
accipi. ⁊ ꝑ ꝯn̄s neq̄ in ante sumēdo esset deueni-
re ad vltimā: neq̄ in post sumēdo esset incipere
a prima. ¶ Ad. 2ᵐ ꝓbationē cōcedimus par-
tem disiūctiue negatiuā. et ad eiꝰ improbationē
negatꝛ ꝯn̄a. cōmittitꝛ enim fallatia ſm nō causam
vt causam. nō enī infinitū de quo nūc loquimur
cuiꝰ. s. quātitatē sumētibus semꝑ est aliq̄d extra
sumere: causatꝛ ex īfinita distātia partis a parte.
quia nūq̄ inter partes infiniti q̄tūcūq̄ distan-
tes est dare infinitā distantiā. sꝫ causatꝛ ex hoc ꝙ
quacūq̄ distātia inter partes accepta: semꝑ est
dare maiorē ⁊ hoc ī infinitū. Si enī aliquādo de
ueniretꝛ ad infinitā distātiā inter partes infiniti:
magis cōueniret infinito ratio totius q̄ partis:
quod est ꝯ phm̄. 3º. phisicoꝝ. debetꝛ aūt rō partis
infinito ꝑ hoc ꝙ in eo nūq̄ est accipere totū aut
cōplementū. Quod aūt arguēs dicit ꝙ eo mo-
do est ordo durationis in partibꝰ motus quem-
admodū in speciebus entiū est ordo ꝑfectionis
falsum est ⁊ presertim inter circulationes motꝰ
celi quarū vna nō depēdet ab alia essentialiter.
et ideo licet in speciebus entiū sit dare primū eo
ꝓpter ordinē essentialē inter ipsas: nō tamē inter
reuolutiones celi q̄ sunt ad inuicē accidentaliter
ordinata. ¶ Ad. 32ᵐ. dicitꝛ ꝙ tenētes generatio
nem hominū fuisse ab eterno: dicerēt omnes ho
mines fuisse genitos quēlibet ab alio priore ⁊ sic
in infinitū: ita vt nō esset deuenire ad aliquē pri
mū hominē creatū ⁊ nō genitū. Cū autē arguēs
īfert ꝙ similis modus fuisset generationis si om-
nes geniti descendissent ab vno primo homine
creato ⁊ nō genito: dicitꝛ ꝙ falsum est: imo mul-
tum differt. qꝛ licet homo creatꝰ ab eterno coex
titisset cuilibet homini genito ⁊ omnibꝰ: non tm̄
coextitisset generās etiam si deꝰ crearet virū et
mulierē ꝑfectos in quātitate ⁊ virtute generan-
di. eo ꝙ omne agēs qd̄ agit ꝑ motū: ꝯsistit ter-
mino motus nō solū natura sꝫ etiā duratione. ſ
generās naturaliter: agit ꝑ motum alterationis

cuius terminus est generatio. ergo homo creat⁹ ab eterno a quo omnis geñratio ⁊ omnes hoies geniti ponũtur descendere: necessario preexisteret omni genito et omni generationi non solum nã sʒ duratione ac p hoc generatio nõ potuisset ab eterno eẽ. qꝛ qð presupponit aliqd prius duratione vel ab alio excedit duratione: eternũ esse nõ põt. sed supposito φ generatio fuisset ꝭm primum modũ: potuisset pcedere in infinitũ ⁊ fuisse ab eterno. ¶ Ad argumẽtũ ante oppositũ patet rñsio p supradicta ⁊ presertim p ea q̃ dicta sunt in secũdo notabili. Et in hoc articul⁹ terminat.

Terũ circa pmã distinctionem q̃rit vtrũ creatio sit aliqd. Et argui φ nõ. qꝛ nihil ẽ mediũ inter creatorẽ ⁊ creaturã. ſ creatio signisicat vt mediuʒ inter vtrũqʒ. nõ enĩ ẽ creator cũ eterna nõ sit. neqʒ ẽ creatura: qꝛ oporteret eadẽ ratione aliaʒ creationẽ ponere qua illa creatura crearet ⁊ sic in infinitũ. igit creatio non est aliqd. ¶ In oppositũ arguit. Mã mai⁹ est aliquid fieri ꝭm totã substãtiã: φ ꝭm formã substãtialẽ vel accidẽtalẽ. ſ generatio simpliciter q̃ aliqd fit ꝭm formã substãtialeʒ: vel generatio ꝭm qd q̃ aliqd fit ꝭʒ formã accidẽtalẽ est aliqd in genito. ergo multo magis creatio q̃ aliqd fit ꝭm totam substantiã: est aliqd in creato. ¶ In hac q̃stione erunt quattuor articuli vt supra.

Uantũ ad primũ articulũ sit pma cõclusio φ creatio actiua et ꝯseruatio actiua sunt idẽ omnino re: differũt tñ ꝭm rõnẽ. hãc ꝯclusionẽ pbat S. Tho. i hac di. lec. pª. ar. 2°. ad. 4m. Et pª pte. q. 45. ar. 3°. ad pm. Et ð põ dei. q. vl mã. 3ª. arti. 3°. in. c. ⁊. q. vl mã. 5ª. ar. p°. ad. 2m. ¶ Secunda ꝯ° ẽ φ creatio passiue sumpta nõ est ppe loquẽdo passio aut mot⁹ vel mutatio: licet p modum passiõis et mutatiõis significet: sʒ relatio. hãc cõclusionẽ tenet. S. T. i hac di. lc. pª. ar. 2°. ad 2m et. 4m. Et pª pte. q. 45. ar. 3°. in. c. ⁊ ad. 2m. et 3m. Et ð põ dei. q. vl mã. 3ª. ar. 2°. in. c. Et ꝯ gẽ. li. 2°. ca°. 17°. ⁊. 18°. et. 19°. ¶ Tertia ꝯ°. ẽ φ creatio ẽ pductio alicui⁹ ex nihilo. hãc ꝯclusionem tenet. S. T. in hac. di. lc. pª. articul. 2°. et. 3°. Et p ma pte. q. 45. ar. p°. et. 2°. et. 5°. et. 6°. Et ð põ dei. q. vel mã. 3ª. ar. p°. et. 4°. Et ꝯ gen. li. 2°. capitulo. 16°. ⁊. 21°. ¶ Quarta ꝯclusio est φ omne aliud a deo: est a deo pductũ et a deo conseruatũ: ita φ sine deo cõseruãte neqʒ ad horã pmanere posset. hãc cõclusionẽ tenet. S. Tho. in hac di stin. lec. pma. ar. 4°. in. c. Et pª. pte. q. 44. ar. p°. et. q. 104. articulis. p°. et. 2°. Et ð põ dei. q. vel mã. 3ª. ar. 5°. ⁊. q. vel mã. 5ª. ar. pmo. et. 2°. ¶ Quinta ꝯclusio est φ de⁹ est causa non solum creature: sʒ etiã cuiuslibet actionis creature. hãc ꝯclusionẽ teñt. S. T. ð põ dei. q. vl mã. 3ª. ar. 8°.

Uãtum ad articulũ. 2m. ponende sunt obiectiones aduersarioꝝ. Et quidẽ ꝯ primã arguit Aureolus pbãdo φ actio q̃ de⁹ ponit imediate creaturã in esse eliciue: est vna actio trãsiẽs de genere actionis ⁊ nõ est diuina essentia vt ponit in pma ꝯclusione et in secũda. arguit igit primo sic. Effectus in actu exigit cãm in actu. effect⁹ enĩ ⁊ causa simul se ponunt ex. 2°. phisicorũ igit simul est de⁹ cã in actu ⁊ creatura effectus i actu. sʒ p creationẽ actiuẽ de⁹ est cã in actu. oẽ enĩ agens ꝑ se est agẽs in actu: qñ actio sua ẽ in actu. igit oportet φ dũ creatura q̃ est effect⁹ est in actu: creatio actiua sit in actu. et qñ creatura vt est effect⁹ nõ est in actu: φ creatio actiua non sit in actu. alias esset cã in actu effectu nõ existe in actu. sʒ velle dei vel diuina essentia nõ solum est in actu qñ creatura pducit actu: sʒ etiã anteq̃ pducat. ergo diuinũ velle vel diuina essentia nõ est illa creatio dei actiua. Sʒ forte inquit dices φ secus est ð agẽte libero ⁊ de agẽte nãli. qꝛ agẽs nãle oportet φ in eodẽ instãti quo ẽ effect⁹ ei⁹: sit sua actio ⁊ ecõtra. sʒ hoc nõ habet locum in agẽte libero. nam agẽs liberuʒ põt velle agere aliqd p aliq instãti in q̃ non ẽ sua volutio. sicut ego possum velle nunc in actu aliqd: ſ nõ p nunc sʒ p alio instãti puta. b. et si voluntas mea esset potẽtia factiua et esset efficax: sicut nunc volo aliqd p instãti. b: sic p illud velle meũ poneretur in esse p instãti. b. ⁊ nõ p aliq alio instãti. Et tñ in alio instãti fuit velle meũ in actu sine hoc φ illud poneret in esse p illo instãti. Sed ista rñsio inqt cõfirmat ppositũ. Ex hoc enim apparet φ velle nõ sit illa actio qua agẽs est in actu. qꝛ velle eius p instãti quo ẽ: nõ ponit effectũ. contradictio aũt videt φ creatio sit in actu: ⁊ creatura non sit in actu. p te aũt ab eterno erat velle diuinum et diuina essentia: ⁊ p tũc nõ erat creatura

in actu igit̃ ꝛc̃. Et qđ đ̃ de libero agẽte: nihil est
ad ꝓpositũ. nulla eni actio sic est libera ex q̃ posi
ta est pro aliquo instãti vel in aliq̃ instãti: ꝙ ꝓ il
lo instãti nõ sit illud qđ ex natura rei ꝯcõmittat̃
actionẽ. Cõfirmat̃ hoc sic. tu dicis ꝙ velle potest
esse actu qñ effect⁹ nõ ponitur in actu. tũc sic q̃-
ro. qñ effect⁹ ꝑ velle p̃cedẽs ponit̃ in actu: aut sit
aliq̃d vltra velle qđ eliciat effectũ vel nõ. si nõ:
sequit̃ ꝙ sicut effectus antea nõ eliciebat̃: sic nec
modo ꝑ ip̃m velle. si sic: habeo ꝓpositũ. q̃ illud
nõ erit aliq̃d aliud q̃ȝ realitas actionis. ¶ 2ᵃ. ra
tio sua talis ẽ. Si actio dei sit diuina essentia vl̃
diuinũ velle: aut illud erit absolute velle impij si
ne executione: aut erit executio cũ impio. nõ p̃-
mo modo: nã de nã impij est ꝙ habeat exequẽs
ꝛ ꝙ exigat executionẽ. si dicis ꝙ nõ reqrit̃ nisi im
periũ omnipotẽs et efficax. Cõtra iaȝ vadis ad
aliq̃d vltra impiũ. s. ad omnipotẽtiã. impiũ. n. ef
ficax nõ est aliq̃d aliud nisi impium cũ executio-
ne. Et tũc habeo ꝓpositũ. q̃ illã executionẽ aut
faciet ipsamet creatura ꝛ patet ꝙ non q̃ nihil
põt esse sibi ipsi causa vt sit. aut illud est res alia
creata ꝛ hoc nõ. q̃ tũc res illa crearet. aut est ip-
se deus exequẽs ꝛ habeo ꝓpositũ. q̃ nõ ꝑ solum
velle impatiuũ: sȝ ꝑ illam actionẽ mediam. ¶ 3ᵃ.
rõ ẽ. Si velle diuinũ sit illa actio: aut illud ẽ vel-
le aliquod determinatũ ad talẽ ꝓductionem ex
natura rei: aut est aliud velle qđ determinat il-
lud. sȝ nec sic nec sic. ꝓbat̃. Nõ p̃mo modo. q̃ si
in deo esset aliqđ velle determinatũ ex nã rei ad
talẽ ꝓductionẽ: necessario poneret̃ talis produ
ctio in esse ꝛ sic creatura ꝓflueret a deo nõ libe-
re ꝫ naturali necessitate. Nec secũdo modo pu-
ta ꝙ intrĩsece se determinet ad illud velle. Que
ro enim vtrũ in deo possit esse oppositũ velle aut
nõ. si nõ: ergo ad illud non se determinauit. imo
de⁹ erat iã determinat⁹ ad illud. si sic: ergo de ne
cessitate nũc est in eo omniũ velle. q̃ q̃cq̃d po-
tuit ab eterno esse in deo: nũc est in eo. igit̃ oppo-
sita velle nũc sunt in deo actualiter. igit̃ de neces
sitate erũt opposita volita. q̃ si prius fuit volitũ
ꝛ nũc nõ est iam: sequit̃ ꝙ sit mutatio i eo. ¶ 4ᵃ.
ratio est. Impossibile est formã esse in actu quin
formalis effectus sit in actu. sȝ velle diuinum est
ab eterno. igit̃ si illud sit talis creatio actio: neces
sario deus ab eterno erat creans in actu. igitur
ab eterno erat creatum. quia contradictio est ꝙ
agens producat ꝛ a sua productione nihil pro-
ducatur. ¶ 5ᵃ. talis est. Quandocũq; impossibi
le est aliqua intelligi sine inuicẽ: impossibile ẽ ꝙ
in esse ab inuicem separent̃. vnde nõ potest esse
pater sine filio q̃ non potest intelligi sine eo. et
huius ratio est. q̃ intellectus magis potest sepa
rare q̃ȝ actualis existẽtia. diuidit eni intellectus
ea que adunata sunt ꝫm esse ꝫm cõmẽtatorẽ. 12.
methaphisice cõmẽto. 38°. ꝫ impossibile est con
cipi ꝙ sit actualis ꝓductio alicuius rei quin res
illa intelligat̃ passiue ꝓduci. actio enĩ ꝛ passio: si
mul intelliguntur in esse. nec potest aliq̃d intel-
ligi ꝓducens ꝓductione actuali: quin aliud ĩtel
ligatur ꝓduci productione passiua actuali. ergo
impossibile est ꝙ res diuine essentie q̃ incõmuta
bilis est ꝛ eterna: sit ipsamet actualis productio
creature q̃ nõ producitur ab eterno: sed habet
tñ esse in tempore. ¶ 6ᵃ ẽ talis. Nulla actio trã
siens in productũ et nõ manẽs in ꝓducẽte: põt
esse realiter idip̃m quod diuina essentia. alioqn
res diuine essentie trãsiret et inhereret reb⁹ ꝓ-
ductis: nec maneret in deo quod est omnino im
possibile. sȝ opatio ꝛ actio diuine potẽtie: execu-
tione transeunt in ip̃m actum ꝛ sunt ꝑfectio acti
vt dicit ph̃s. 9°. methaphisice. actio nãq; ignis
videlicet calefacere: nõ manet subiectiue in ipso
igne. alioquin omne agẽs pateret̃ ꝛ ageret in se
ipso inquãtũ acquireret in se ipso realitatẽ actio
nis. et ꝓpter hoc dicit ph̃s. 3° phisicoꝝ ꝙ actio ꝛ
passio sunt in passo. alioquin omne mouens ne-
cessario moueret̃. igit̃ impossibile ẽ poni ꝙ ope-
ratio diuina executiua sit realiter ipsa diuina es-
sentia. imo est aliq̃d egrediẽs ab ea ꝛ manẽs in
creatura. ¶ 7ᵃ est. Impossibile est opationẽ esse
coniũctam agẽti: quin illud agẽs possit vere de-
nominari vt actu opans ꝛ ꝓducens. sed res di-
uine essentie est ipsa opatio executiue potentie
omniũ effectuũ exterioꝝ ꝫm te. cõstat autẽ ꝙ il-
la cõiuncta est deo ꝛ est in deo ab eterno. ergo
vere dici potuit deus ab eterno opans ꝛ creans
vniuersa. igit̃ ab eterno creauit mundũ si ab et̃-
no creatio mũdi fuit in eo. quod necesse est dici si
creatio actio sit ipsa diuinitas. cum igitur illud
sit absonũ: non põt aliud poni. ¶ 8ᵃ est. Opatio
executiue potẽtie nõ expectat aliaȝ executionẽ:
alioquin ꝓcederet in infinitum: quia et illa exe-
cutio expectabit executionem. sed si ex operatio
ne executiua eterna non statim sequeretur effe-
ctus sed prouenirET ꝫm nutum ꝛ dispositionem
voluntatis in tempore: tunc operatio executiua
indigeret alia executione. nam dispositio volũ-
tatis exequeretur aliquid nouum a p̃ma opatio
ne. alioquin si prima operatio vnde operatio: ef
fectum poneret: iam fuisset effectus positus ab
eterno. ergo nihil est dictu ꝙ operatio executi-
ua diuina sit eterna ꝛ idipsuȝ quod diuina essen
tia: ꝛ tamen ꝙ non sequatur effectus nisi ꝫm nu

tum ⁊ dispositionē voluntatis. ¶ 9ᵃ est. Illō q̄
posito effectus potest poni ⁊ nō poni: magis ha
bet rationem potentie q̄ȝ actualis operationis.
nam actualis operatio est causa effectus in actu
non ponēs ipsum in pō sed in actu. sed ꝑ hūc mo
dum dicēdi: diuinitate eternaliter existente: ad-
huc effectus pōt poni ⁊ non poni sequi ⁊ non se-
qui ex tempore ad nutū ⁊ dispositionē volunta-
tis. ergo diuinitas magis habet rationem potē-
tie q̄ȝ actualis operationis vel ꝓductiōis: quini-
mo illam nullaten⁹ habet. ¶ 10ᵃ est. Ex quo o-
peratio est in actu: nichil ē dictu ꝙ executio sub-
sit dispositioni et nutui voluntatis: ⁊ ꝙ aliquid
non illuminet̄ si aliō illuminat. aut ꝙ creatura nō
creetur si deus creat. sȝ diuinitate manente: ad-
huc diuine dispositioni subiacet ꝙ effectus crea-
tus ponat̄ vel nō ponat̄. ergo ipsa diuinitas nō
habet rationem actualis ꝓductionis. ¶ 11ᵃ Rā
ex terminis patet ꝙ executio actiua alicu⁹ effe-
ctus nō relinquit illum effectū in pō sed ponit il
lum in executione ⁊ in effectu ⁊ in actu q̄ omnia
sunt idem. ergo diuina essentia nō potest cōcipi
ꝑ modū cuiusdam executionis vel ꝓductionis
quia omnis creatura in actu ꝓducitur ⁊ consequit̄
suum esse ⁊ ponit̄ in actu et i effectu. ¶ 12ᵃ Per
nullā actionē nō trāseuntē in aliquod extrinsecū
ꝓductiue: potest aliqō extrinsecū vere ⁊ executi
ue ꝓduci. nam si hoc ponat̄: est cōtradictio in di
cto. erit nāq̄ȝ talis actio nō trāsiens ꝓductiue ad
aliqd ꝓducendū: et tū aliqd extrinsecū ꝓducet̄
ꝑ illā. sed velle dei est actio imanēs et ꝑfectio vo
lentis: neq̄ȝ est actio ꝓductiua sȝ magis opatio
de genere qualitatis sm̄ phm̄. 12° methaphisi-
ce. ergo nūq̄ȝ ꝑ velle diuinum concipi pōt res ali
qua extrinseca ꝓfluere in actum ⁊ cōduci ad eē:
nisi cointelligat̄ aliqua alia operatio ꝓductiua.
¶ 13ᵃ. Quia ex terminis patet ꝙ velle aliqd fa-
cere: non est facere illud. nec velle aliqd fieri est
illud fieri sed est magis obiectum illi⁹. transit. n.
obiectiue velle super facere vel fieri: non autem
transit ꝓductiue. quia actus volūtatis non pro
ducit suū obiectum vt ex terminis patet. ¶ 14ᵃ
Nūq̄ȝ aliquis actus ꝑ hoc ꝙ ad diuina transfer-
tur aut intelligit̄ quocūq̄ȝ modo ꝑfectus: pōt in-
ducere oppositum sue rationis. sed ratio volitio-
nis est ꝙ sit operatio de genere qualitatis ma-
nens intra ⁊ nullatenus productiua aut extra e-
grediens effectiue q̄ȝuis intrinsece determinet po
tentiam executiuaȝ ad actum. et in hoc consistit
tota sua efficatia ꝙ potentiam executiuam deter-
minat ad nutum tanq̄ȝ potentiam sibi obedien-
tem. ergo quātūcūq̄ȝ transferatur ad diuina ⁊ in
telligatur omnipotēs et ꝑfecta: nō procedet ex-
terius effectiue neq̄ȝ induet aliquam efficaciam
ad extra: sed tātum ad intra habebit efficaciam
ita ꝙ v̄tus executiua ad eius nutū omnia exeq̄t̄
¶ 15ᵃ Omne impiū indiget aliquo exequēte sic
ꝙ impare ⁊ exequi nō sunt formaliter vn⁹ actus
imo sunt alterius rōnis ⁊ vn⁹ subseruit alteri et
est inferior altero. ⁊ trāsit in exteriorē materiaȝ.
sed manifestū est ꝙ velle diuinū aut nut⁹ sue vo
luntatis quo intelligeret̄ deus vt volens creare
aliquid aut volēs aliqd fieri: nō ē aliud q̄ȝ quod-
dam impiū ꝙ hoc fiat. ergo necessario exigit̄ ali-
quis actus alteri⁹ rōnis. s. executio. vnde vel ip-
samet creatura obedit exequēdo iussum diuine
volūtatis quod est impossibile. q2 tūc idem con
duceret se ad esse et esset causa sui ipsius: aut ipse
met de⁹ exequitur ⁊ obedit suo impio ꝑ aliquaȝ
operationem executiuam sui beneplaciti. q2 ra-
tio beneplaciti nō habet ꝙ ponat in effectu illō
quod placet. quinimo si illud ponitur: aliq̄ actio
ibi concurrit extra beneplaciti rōnem. Ecce rō-
nes Aureoli tā in secūdo sententiaȝ q̄ȝ in ꝑmo. di.
27. et. 42. quibus ꝓbat ꝙ actiua creatio nō ē
diuina essentia nec diuinū velle sed est actio trā
siens subiectiue in creatura. ¶ Similiter contra
eandē ꝯclusionē arguit Gregori⁹ de arimino: et
primo intēdit ꝓbare ꝙ nec creatio nec conserua
tio est de⁹ quocūq̄ȝ modo sumatur ⁊ arguit pri-
mo sic. Omne illud cuius potētia creatiua inq̄ȝᵐ
huiusmodi est ꝑncipiū: est entitas a deo distīcta
patet de se. sȝ creationis: potētia creatiua inq̄ȝᵐ
huiusmodi est ꝑncipiū. igitur et c̄. Minor ꝓbat̄.
quia omnis potētia actiua inq̄ȝᵐ huiusmodi ē ꝑn
cipiū sui actus seu opationis: sicut et omnis acti-
ua trāsmutatiua est principium sue trāsmutatio
nis ⁊ factiua sue factionis. ¶ 2° sic ad ideȝ. Ōis
opatio nō coeterna deo ex dei volūtate existēs:
est entitas a deo distincta. sed creatio est huius-
modi sm̄ Damasce. li. ꝑmo caᵒ 2°. creatio inq̄t
est ex dei voluntate opus existens ⁊ nō est coet-
num deo. ¶ Cōtra. 2ᵃᵐ ꝯclusionē arguit ꝙ crea
tio passio nō sit relatio aut aliquid distinctū rea
liter a re creata ⁊ arguit sic. Si aliqua res creat̄
creatione a se distincta: sit illa verbi grā angel⁹.
aut igitur creatio angeli creatur a deo creatione
alia a se distincta aut non alia creatione a se di-
stincta. hoc patet quia omnis entitas que nō est
deus: est facta a deo. igitur ista entitas si est disti
cta ab angelo cum etiam sit distincta a deo: est a
deo facta. ⁊ constat etiaȝ sm̄ opinantes ꝙ ita de
nichilo fit sicut angelus ⁊ ꝙ etiā imediate ante
prius non fuerit. igit̄ est creata. si sic aut alia crea

tione aut non alia. si alia: eadē ratione ⁊ illa alia
est creata alia creatione ⁊ sic in infinitum. si non
alia: eadē rōne nec angelus. qꝛ qua rōne vna en
titas est creata absq; tali creatione a se distincta
eadē rōne q̄libet alia cum nulla rō neq; auctori=
tas plus cogat de vna q̄ʒ de qualibet alia. ¶ Cō
firmat᷑. qꝛ sine ratione ⁊ sup̄flue ponit᷑ in aliquo
creationem eius ab ipso distingui: ex q̄ aliq̄d sine
creatione a se distincta creat᷑. nec euidentia aut
rō aliqua vel auctoritas cui sit stādū plus ī vno
ad illō cogit q̄ʒ in alio. ¶ 2° Cōstat q̄ omnē en
titatē corruptā vel anichilatā pōt deus eandem
numero reparare ⁊ in eodē subiecto in quo p̄us
fuit reponere si in aliquo p̄us fuit. qm̄ nō magis
in vno instanti repugnat alicui subiecto informa
ri vna forma q̄ʒ in alio. Si igit᷑ creatio angeli mi=
chaelis fuit q̄dā talis res existens: tūc tm̄ qm̄ pri=
mo creatus ē michael: pōt de⁹ illā eandē nume=
ro recreare in aliquo instāti p̄senti vel futuro in
ipso michaele. et tūc in illo instāti quo poneret᷑
in michaele: verū erit dicere michael creat᷑. igit᷑
imediate michael pri⁹ nō fuit. sʒ ponit᷑ q̄ fuit. igi=
tur fuit ⁊ non fuit. ¶. 3° Aut deus pōt creare ali
quā rem absq; creatione ab illa re distincta aut
non. si sic: cū nulla auctoritas aut experientia hēa=
tur p quā cognosci possit q̄ aliquē creet median
te creatione distincta ⁊ p ꝯñs nec etiā rō aliqua
ex quo oppositum ē possibile: nam omnis talis vl'
experientia vel auctoritate p̄cederet: sequit᷑ q̄ ir=
rationabilit᷑ ponit᷑ talis multitudo reꝝ sup̄flua.
Si vero nō possit sine tali re media: cū ipsa non
sit intrīseca rei q̄ causat᷑: aut ei⁹ effectus naturalr
ꝯñs: aut accidēs sibi inherēs: aut aliq̄ modo cau
sa p se extrīseca ei⁹: nō apparet qua rōne nō pos=
sit illa res creari sine ista. Sed nō primū: qꝛ cu=
iuslibet cause scđe effectum de⁹ posset impedire.
patet de igne triū pueroꝝ. Nec secundū. qꝛ sine
quocūq; accidēte rei de⁹ illā pōt facere. sicut pōt
haberi ex intētione Augustini in epistola ad con
senciuʒ vbi ait. q̄ valet diuina potētia de ista vi=
sibili atq; tractabili natura corporis quibusdam
manētib⁹: auferre quas voluerit qualitates. vn̄
posset facere igneʒ sine caliditate. et sicut đ istis:
ita de ceteris accidentibus respectu suorum sub
iectorum est sentiendum. similiter deus potest
facere accidens sine subiecto. igitur et econtra.
Nec tertiū. qꝛ cuiuslibet cause scđe effectū: deus
potest facere sine illa vt cōmuniter conceditur.
⁊ hoc dicit articulus parisiēsis. 63. ¶ 3° loco p̄=
bat idem de conseruatione ⁊ arguit p̄mo sic. Si
angelus conseruaretur conseruatione a se distin
cta: cum quelibet res que nō est deus conseruet᷑
a deo: aut illa conseruatio conseruat᷑ a deo con=
seruatione a se distincta ⁊ illa per aliam ⁊ sic in i=
finitum: aut conseruat᷑ absq; alia conseruatione.
ergo eadē ratione ⁊ ipse angelus. ¶ 2° Si cōser
uatio sit res distincta ab angelo: cum deus nullo
alio a se indigeat ad conseruandam quācūq; rē
⁊ q̄ʒlibet possit facere in esse continuare absq; ali
quo alio ab illa ⁊ quocūq; eius intrinseco ⁊ a đo
distincto: sequitur q̄ deus poterit conseruare an
gelum sine conseruatione. ⁊ sic non conseruando
conseruabit. ¶ 3°. Agens creatum conseruat su
um effectum absq; conseruatione ab illo distin=
cta. igitur multo magis deus. Assumptū probat᷑
⁊ sumo grā exēpli corpus quod causat ⁊ conser=
uat suam imagineʒ in speculo vel spēm in oculo.
et suppono q̄ quilibet effectus đ genere p̄manē=
tium naturalit᷑ p̄ductus ab agēte creato siue p̄=
ducitur subito siue successiue: est simul esse ei⁹ p̄=
ductuʒ primo in aliquo instāti ⁊ habet primo eē
in aliq̄ instanti. similiter suppono q̄ nulla res con
seruatur in p̄mo instāti sui esse. sit igitur effectus
datus. a. si eius conseruatio est entitas ab ip̄o di=
stincta: illa nō est in primo instanti esse ipsius. a.
vel igitur ip̄a post illud instans fiet partibilit᷑ vl'
tota simul. si tota simul: igitur in aliquo instanti
post primū instās esse. a. habebit p̄mo esse ⁊ per
consequēs p totū tēpus mediū. a. fuit conserua=
tum a suo generante creato absq; conseruatione
media. et quo vlterius sequit᷑ q̄ eti ā postea non
est ponēda. Si vero non producatur tota simul
sed pars post partem: aut igitur quelibet illaruʒ
partium erit conseruatio aut non sed omnes si=
mul quasi ipsa conseruatio sit quoddam totum
ethereogeneū. si secūdo modo: per id quod pre
cedit instans primum esse. a. est facta conserua=
tio absq; conseruatione. si autem dicatur primo
modo: seq̄tur q̄ ꝯseruatio essentialit᷑ itēdit᷑ ⁊ sus=
cipit magis ⁊ minus ⁊ per consequens q̄ aliquid
poterit intensi⁹ ⁊ remissius conseruari quia in=
tensius per intensionē ⁊ remissius per remissio
rem. sed huius oppositum ex toto sequitur in op
posito. quia non aliter potest intelligi aliquid in
tēsius conseruari: nisi quia diutius continuatur
in esse. constat autem q̄. a. diutius continuabit᷑
per vnam partem sue conseruationis vt puta p
prius factā q̄ʒ per totam. Nam p totum tempus
quo erit post completam creationem sue conser
uationis: conseruabitur ⁊ per illam partem. etiā
vltra hoc per tempus precedens creationem
totius ⁊ sequens creationem partis. ¶ Contra
eandem conclusionem arguit Scotus proban=
do q̄ relatio depēdentie ad deū que dicitur crea

tio passiua in ꝯclusione: nõ sit aliquid distinctũ a creatura in qua est. ¶ Primo arguit sic. Omne qđ vniformiter dicitur de omni alio a termino: nulli dicto ad talem terminũ accidit. sed talis relatio cõmunis omni creature vniformiter dicit̃ de omni alio a deo ad ipm deũ. igit̃ nulli accidit ⁊ est idem fundamẽto ꝑ ꝯsequẽs. Maior ꝓbat̃ quia si alicui rei: pari ratione alteri. vt puta si relatio effectus ad causam primã accideret lapidi ⁊ per ꝯsequẽs esset alia res a lapide: ipsa pari ratione haberet relationẽ effectus ad deũ. et tunc accideret sibi alia relatio effectus. ⁊ ita erit alia relatio ⁊ sic in infinitum. ¶ 2° sic. Substantia est prior accidente ꝫ phm. 7° methaphisice cognitione diffinitione ⁊ tempore. et hoc qđ est esse prius tempore: intelligit̃ sic ꝙ nulla contradictio ẽ ex parte substantie quin possit esse prior duratione omni accidẽte. igitur non est ꝯtradictio ꝙ lapis esset prior duratione omni depẽdẽtia ad deum. et ꝑ ꝯsequẽs non esset ꝯtradictio lapidẽ nõ dependere a deo quod est falsum. ¶ 3° sic. Illud quod ꝓprie dicitur inesse alicui et sine quo illud non põt esse sine ꝯtradictione: est idem realiter sibi. sed relatio ad deum proprie inest lapidi ⁊ sine ea nõ potest esse lapis sine cõtradictione. igitur relatio illa est eadem realit̃ ipsi lapidi. Probatur maior. quia sicut cõtradictio dicta de aliquibus est via cõcludendi distinctionẽ: ita etiã impossibilitas recipiẽdi predicationem cõtradictoriorum ꝑtinentiũ ad esse: est via concludẽdi idẽtitatẽ in esse. et hoc vbi non est dependentia essentialis q̃ requirit manifestam distinctionẽ qđ declaro sic. quia impossibilitas ꝙ .a. sit sine .b. aut est ꝓpter idẽtitatẽ .b. ad .a. aut ꝓpter prioritatẽ aut simultatẽ in natura. igitur si .b. nõ sit prius .a. naturaliter nec necessario simul natura ⁊ .a. non põt esse absq; .b. sequit̃ ꝙ .a. sit idem .b. si autẽ sit aliud ⁊ posterius eo: nõ est verisimile ꝙ nõ possit esse sine eo absq; cõtradictione. ꝫ quod inest alicui ꝓprie sicut relatio inest fundamẽto: hoc ẽ ita inesse ꝙ si esset aliud: esset posteri⁹ natura: ⁊ tale non prius esset nec simul natura cũ eo cui inest. igitur si necessario requirit̃ ad esse eius ita ꝙ illud nõ possit esse sine eo: necessario est idem sibi realiter: ita in ꝓposito. Minor est manifesta. q2 sicut est impossibile lapidem esse sine deo: ita impossibile ẽ lapidem esse sine dependentia ad deum. Nam si posset esse sine tali dependentia: ita posset esse sine termino illius dependẽtie. nõ .n. est impossibilitas essendi sine termino: nisi ꝓpt ipsam dependẽtiam. nõ est aũt aliqđ nõ necessarium simpliciter: ratio simpliciter necessarij. igit̃

⁊c. ¶ Contra. 3am conclusionẽ arguit Aureolus ꝓbando ꝙ aliquid creari implicat ꝯtradictionẽ ⁊ ꝑ ꝯsequẽs ꝓbationes conclusionis q̃ innituntur rationi naturali nõ valent. Arguit igitur sic in principio quarti. De formali ratione omnis ꝓductionis est ꝙ sit inter duos terminos. nã ꝓductio terminatur ad aliquid qđ de v̾tute ꝓductionis accipit aliquid qđ prius nõ habebat. vt sit impossibile accipere ꝓductionẽ: quin ꝯcipiatur termin⁹ ꝓductus ꝑ eam ⁊ oppositũ termini prius existẽtis v̾tute ꝓductionis exclusum. si igitur ex nichilo aliquid fit: terminus a quo ipsi⁹ ꝓductionis ẽ ipsum nichil quod excluditur. termin⁹ vero ad quem est aliquid qđ ponitur. tũc arguo sic. Si aliquid fit ex nichilo tãq̃ ex termino: aut fit ex nichilo ꝑ se aut per accidẽs: sed nõ ꝑ se: quia ex opposito nõ fit aliquid per se nisi aliud mutaret̃ in ipsum verbi grã. cecitas in visum. tenebra in lucem. nihilitas in entitatẽ quod est impossibile. Tũ quia si fieret ꝑ se aliquid ex nichilo: iam non fieret ex eo tanq̃ ex termino sed potius tãq̃ ex subiecto. igitur oportet ꝙ detur secundũ .s. ꝙ fiat ex nichilo per accidẽs. omne autem ꝑ accidẽs reducit̃ ad ꝑ se. ergo necesse est ꝙ ipsum nichilũ cum aliquo cõiugat̃ ex quo fiat aliquid ꝑ se: si hec sit vera. ꝑ accidẽs ex nichilo aliqđ fit. quare illi nichilo aliquid cõiungit̃ ⁊ ꝑ ꝯñs non est nichil illud quod ponebat̃ nichil. ꝯtradictionẽ igitur implicat dicere ꝙ aliqđ fiat ex nichilo. Diceret̃ forte ꝙ li ex nõ notat habitudinem materie nec termini sed prioris ⁊ posterioris .s. posterioris ad prius vt sit sensus. ex nichilo .i. post nichil aliqđ fit sicut ex nocte fit dies .i. post noctem. sed hoc dictum: confirmat ꝓpositũ. nam vbicũq; talis ordo ponitur: succedẽte posteriore tollitur prius. ꝫ succedẽte aliquo: nõ potest eius oppositũ qđ est nichil tolli nisi ponat̃ aliquid cõmune subtractũ igitur illud quod prius erat: non erat nichil ⁊ per consequẽs erat cõtradictio ꝙ ex nichilo aliquid fiat. Minor probatur. cum enim post nichil succedit esse lapis: quero a quo tollitur nichilitas. aut ab ipso lapide: ⁊ patet ꝙ nõ qm̃ realitas lapidis nũq̃ fuit sub nichilo. sicut enim albedo nũq̃ fuit nigredo: sic lapis nũq̃ fuit non lapis neq; ens nũq̃ fuit non ens. nũq̃ enim vnũ contrariorum vel cõtradictoriorum fuit aliud. Nec tollit̃ nichilitas absolute quando ꝓducitur lapis. quia quicquid fuit nichil: remanet nichil nisi verteret̃ in ens quod est omnino impossibile. aut igit̃ lapis non fuit nichil: aut necesse est dicere ꝙ nichilitas transierit et sit versa in lapidẽ. aut necesse est quod aliquid subtractum concipiatur quod

prius fuit nichil ⁊ postmodū ens ⁊ sic habemus
ꝓpositū. Confirmatur. quia nūq̄ ex die fit nox
nisi succederent sibi in aliquo cōmuni. Preterea
si li ex notat habitudinē posterioris ad priꝰ: nō
notat alium ordinē nisi illum quem habet termi
nus ad quem ad terminum a quo. sicut ex vno
opposito fit aliud. sed virtute talis factionis: pri-
mum excluditur ⁊ secundū ponitur. sed nisi po-
natur aliquid substractum nichilo cū dicit̄ lapis
fit post nichil: non apparet ꝙ potentia lapidis sit
exclusio nichili. Nam quero a quo excluditur ni
chil. vel ab ipso lapide: ⁊ hoc nō vt determinatū
est. vel a se ipso: et hoc est impossibile. quoniam
quicq̄d vnq̄ fuit nichil modo est nichil. nec a to-
to vniuerso: quia vniuersitas nichilorum vt ita
dicam: nō ē mutata nisi nichil verteretur in ens.
oportet igitur dare substractum a quo fiat exclu
sio nichili adueniente eo qḋ fit. Preterea vbicū
q̄ est ordo termini a quo ad quē: oportet ꝙ ali-
quid transeat a termino a quo ad terminum ad
quem. vt sic dicatur esse sub termino ad quē pri-
usq̄ fuit sub termino a quo. sed hoc nō potest po
ni ꝙ aliquid fuerit sub nichilo cum dicitur ex ni-
chilo .i. post nichil: nisi pōatur aliquid substractū
nō enim ens prius fuit sub nichilo. igitur opor-
tet ꝙ talis ordo includat substractum ⁊ habetur
propositum et remanet ratio principalis. et hāc
innuit philosophus p̄mo phisicorum. et cōmen-
tator. 8° phisicorū. ¶ 2ª ratio sua talis est. Hec
ꝓpositio est impossibilis ⁊ implicans contradi-
ctionem. nichil fit aliquid. igitur ⁊ illa. ex nichilo
fit aliquid. Antecedēs patet. quia prima nō ha
bet nisi duos sensus. primus est ꝙ nichil verta-
tur in aliquid per se ⁊ primo. secundus ꝙ per ac-
cidens nichil fiat aliquid in ratione substracti. ⁊
tunc non esset nichil ⁊ ita in vtroq̄ sensu impli-
cat contradictionem. consequentia probatur p̄-
mo inductiue. quia non reperitur instantia quin
idem significet hoc fit hoc ⁊ hoc fit hoc. sicut cū
dicitur ex aere fit aqua: cōceditur ꝙ aer fit aqua.
et ex puero fit vir: conceditur ꝙ puer fit vir. simi
liter cum dicitur ex die fit nox: conceditur qḋ di-
es fit nox. Dicetur forte ꝙ tunc equipollent quā
do li ex notat habitudinem cause materialis qḋ
non est in ꝓposito. nam sensus est. ex nichilo fit
aliquid idest de non aliquo. Sed hec responsio
non valet. quoniam qualēcunq̄ ordinem im-
portet li ex nichilo siue termini siue subiecti si-
ue termini oppositi succedētis et posterioris ad
priꝰ: semp equipollēt. hoc fit hoc. ⁊ ex hoc fit hoc
Confirmatur. quia vbi est habitudo materie si-
ue subiecti tantum: conceditur hoc fit hoc: nō ta
men hoc fit ex hoc. vt homo fit sanus non tamē
ex homine fit sanꝰ vt patet. 7° metaphisice. Sē-
per igitur hec ꝓpositio ex hoc fit hoc infert istā
hoc fit hoc. non tamen econuerso. et ratio est q̄r
li ex importat habitudinē termini a quo ad ter
minum ad quem siue prioris ad posterius. hoc
autem necessario exigit habitudinē subiecti ad
vtrumq̄ terminum recipientis que importatur
quando dicitur. hoc fit hoc. terminus nāq̄ non
habet per se habitudinem ad terminum sed per
accidens ratione subiecti. quia nulla cōnexio es-
set termini a quo ad terminum ad quem: nisi po
neretur subiectum. Forte aliter dicetur. quia li
ex non importat habitudinē termini a quo ad
terminum ad quem nec prioris: sed est sensus ex
nichilo idest non ḋ aliquo. sed hec responsio nō
valet. quia f̄m hoc filius in diuinis esset creatus
cum sit ꝓductus non de aliquo et ex nichilo vt li
ex nichilo negat omnem habitudinem ad nō eē
precedens. igitur cum ꝓductio filij in diuinis nō
sit creatio: relinquitur ꝙ li ex in proposito dicat
aliquam habitudinem. Item Anselmꝰ dicit mo
nolo. capitulo. 6°. ꝙ sine omni repugnantia que
facta sunt a creatrice substātia: dici possunt om
nia esse facta ex nichilo. eo modo quo dici cōsue-
uit diues fieri ex paupere quia q̄ priꝰ erat paup
modo est diues ⁊ antea non erat. et si recepisset
quis sanitatem ex egritudine: idest qui prius ha
bebat egritudinem nunc habet sanitatem quā
prius non habebat. hoc modo pōt intelligi crea
trix essentia de nichilo cuncta creasse idest que
prius nichil erant: per ipsam facta sunt aliquid
hec Anselmus. ex quibus patet ꝙ aliqua habitu
do derelinquitur inter ens ⁊ nichil cū dicit̄ crea
tio est ex nichilo ⁊ sic ratio cōstat. ¶ 3ª ratio sua
talis est. Anichilatio est impossibilis. igitur crea
tio est impossibilis. consequentia patet. sed an-
tecedens ꝓbatur. Nam anichilatio nichil aliud
est q̄ entis in nichil reductio. sed manifestum est
ꝙ hoc implicat contradictionem. in nullo enim
genere oppositionis vnum oppositum reducitur
in aliud. patet inducendo in omnibus. sed talis
reductio fit ratione subiecti quod nūc est sub v-
no opposito nunc sub alio. cum igitur nichil con-
tradictorie opponatur enti: impossibile ē ꝙ ens
reducatur in nichil nisi ratione substracti ⁊ sic nō
erit nichil. ¶ 4ª ratio est. Impossibile est intel-
ligere aliquid factum: quin intelligatur ꝙ habet
esse post non esse. factum enim est illud quod est
postq̄ non fuit. vnde de ratione termini produ-
cti vt productum est: hoc est ꝙ intelligatur vir-
tute productiōis habere aliquid quod ante nō

habebat. tūc arguitur sic. cū lapis dicitur tempo
raliter creatus: aut v̄tute ꝓductionis est factuꝫ
quod p̄us erat: aut factum est qḋ omnino nichil
erat: aut factū quod aliquo modo erat ⁊ aliquo
modo nō erat. Nō primū. qꝛ factū facere: nichil
est facere. Nec secūdū pōt dari. qꝛ si totum illud
quod factū est p̄us nichil erat: sequitur ꝙ nichil
sit versum in ens. quia qḋ prius nichil erat: factū
est ens. sed illud est omnino impossibile. igitur
necesse est dari. 3^m. s. ꝙ aliquo modo erat ⁊ aliq̄
modo nō erat. erat quidē in potētia ⁊ nō erat in
actu ⁊ sic nō est creatio seu ꝓductio de nichilo ſ
ex aliquo modo ente. Forte dicetur ꝙ lapis nul
lo modo esset aut nichil esset p̄us q̄ꝫ crearetur: tñ
non sequit̄ ex hoc ꝙ nichil sit conuersum in lapi
dem: sed ꝙ lapis qui prius erat nichil, modo esꝫ
Sed ista responsio non valet. cum enim dicitur
lapis qui prius erat nichil aut intelligitur puruꝫ
nichil: aut esse aliquid vltra. si purū nichil: habeo
ꝓpositum. quia tūc purū nichil ponitur in esse. si
vero detur ꝙ sit aliquid substractum nichilitati:
habeo ꝓpositum quia productio ista non est ex
non ente simpliciter. ¶ Cōtra. 4^am conclusionē
arguit ꝙ nō omne aliud a deo: sit ꝓductū a deo.
cuius oppositum ponit illa ꝯclusio. p̄mo sic. Om-
ne factum potest aliquando non esse. nullū eter
num a parte post vel perpetuum pōt aliquādo
non esse: igitur nullū ꝑpetuū est factuꝫ. ⁊ vltra. sꝫ
plura entia alia a deo sunt ꝑpetua ⁊ eterna a par
te post. s. celi intelligentie et materia prima. q̄m
quodlibet talium semper erit igitur ⁊c. Maior
ꝓbatur eodem modo sicut arguit ph̄s primo ce
li ⁊ mundi ⁊ per eosdem terminos. quia om̄e ge
nitum est corruptibile sumendo genitum ⁊ factū
in eadem significatione. et similiter corruptibile
et ens potens aliquādo nō esse. et in eodem sen
su eorum opposita. s. ingenitum ⁊ incorruptibile:
ad hoc vt probatio sit vniuersalior qualitercū-
qꝫ ponātur talia esse facta siue per generationeꝫ
proprie dictam siue per creationem siue per aliā
factionem. Probatur itaqꝫ illa maior sic. omne
incorruptibile est ingenitum ⁊ omne ingenitum
est incorruptibile. igitur omne corruptibile est
genitum. ⁊ econtra. omne genitum est corrupti-
bile. antecedens notum est. consequentia pro-
batur per illam regulam. si fuerint quattuor ter
mini quorum duo sunt inuicem contradictorie
oppositi ⁊ reliqui duo similiter ⁊ vnus terminus
prime oppositionis conuertitur vniuersaliter cū
vno termino alterius oppositionis: necesse est re
liquum cum reliquo vniuersaliter conuerti ⁊ pa
tet secunda per primum principium. huiusmodi
autē sunt termini premissi sicut patet. Minor
principalit̄ probatur dupliciter. primo quia si a
liquod perpetuum potest aliquando non esse:
ponatur in esse qḋ aliquando nō erit. igitur per-
petuum aliquando non erit. ⁊ si sic: igitur simul
erit ⁊ nō erit quod est impossibile. sed ex positio
ne possibili in esse: nūq̄ꝫ sequitur impossibile q̄ꝫ-
uis aliquando sequat̄ falsum sicut patet ex diffi-
nitione possibilis. igitur illud posituꝫ nō fuit pos
sibile ⁊ per consequens hec est falsa. perpetuum
potest aliquādo non esse. igitur opposita eius q̄
est minor est vera. secundo ꝓbatur eadeꝫ minor
quoniam si aliquid est perpetuum: ipsuꝫ potest
semper esse. et si perpetuū potest aliquādo non
esse: sequitur ꝙ aliquid potest semꝑ esse ⁊ potest
aliquando non esse ⁊ sic in aliquo congregantur
potentie ad opposita imediata. sed hoc est ipos-
sibile quoniā tunc esset possibile vt illa opposita
simul eidem inessent. ita vt idem simul esꝫ ⁊ nō
esset. ⁊ ista est probatio cōmentatoris primo ce
li cōmento. 124. ¶ 2° sic. Nullū eternum in p̄-
terito ⁊ futuro: est factum. sed omne perpetuuꝫ
est eternum in preterito ⁊ futuro. igitur nullum
perpetuum est factum. ex quo sequitur ꝙ aliqua
alia a deo sunt non facta. Maior probatur quia
omnis factio est ex opposito in oppositum. 5° phi
sicorū. ⁊ ꝑ ꝯsequēs ex non esse in esse. ⁊ ita omne
factum: quādoqꝫ nō fuit. sed probatur minor. qꝛ
si detur oppositum: sequitur ꝙ vnū infinitum erit
maius alio. nam tempus eternum ex vtraqꝫ p̄te
sua eternū: ex altera tantū addit reliquū tēpus
eternū ex vna parte tm̄. sicut tēpus eternū ex v-
traqꝫ parte: non addit tēpori eterno in preteri-
tum nisi tēpus eternū solū in futurū ⁊ econtra. cū
igitur omne eternum in futuro: sit ens tempore
infinito: sequitur ꝙ fuit etiaꝫ ens in finito tempo
re preterito. Cōfirmatur iuxta intentionem cō-
mentatoris primo celi cōmēto. 136. et iterum li
bro. 3° cōmento. 53. quoniam omne quod ha-
bet naturam vel potentiam vt sit tempore infi-
nito: habet potētiam infinitam. potentia auteꝫ
infinita: nulla est maior. igitur quod habet potē
tiam vt sit tempore infinito futuro: habet potē-
tiam vt sit tempore infinito p̄terito. naꝫ alias ꝙ
posset esse tempore ex vtraqꝫ parte infinito: es-
set maioris potentie. et ꝑ ꝯsequens aliqua potē
tia infinita esset maior alia cuius oppositu ꝫ dictū
est in antecedente. ¶ 3° sic. Materia prima est
aliud a deo ⁊ tamen ipsa non est facta. ergo con
clusio est falsa. antecedens probatur. quia si ma-
teria prima esset facta: ipsa eēt facta de nichilo. ſ
ꝯsns est impossibile vt patet. Tū per inductionē.

quia in omni factiõe apparet aliquod subm qḋ
subest vtriqꝫ termino trãsmutationis. Tum qꝛ
nullum agens agit nisi transmutando materiaꝫ
et deducendo ad actum quod erat in potentia
Tum qꝛ si aliquid possit fieri ex nichilo: sequitur
ꝙ vel motus esset et nichil moueretur: vel ꝙ ali
quid esset mutatũ quod prius nõ mouebatur ⁊
vtrũqꝫ istorum ẽ impossibile. et patet impossibi
litas primi ex diffinitione motus qui est actꝰ en
tis in potẽtia scḋm ꝙ in põ. scḋi aũt patet ĩpossi
bilitas. 6° phy. vbi demõstratur ꝙ ante quodli
bet mutatum esse: precessit moueri. sed probaꝛ
ꝯña. quia si aliquid fiat ex nichilo: vł fiet succes-
siue pars ante partem: ⁊ sic motus erit sine mo-
bili ⁊ subiecto ac per hoc nichil mouebitur et sic
habebitur prima pars ꝯñtis. vł fiet subito vt so
lum habeat factum esse: ⁊ tunc erit aliquid factũ
quod prius nõ fiebat ⁊ mutatum quod ante nõ
mouebatur: et hec est secũda pars ꝯñtis. ¶ 4°
quia celũ est aliud a deo. et tñ non est factũ. igi-
tur. minorem sic probat phꝰ ⁊ commentator. 3°
celi cõmẽto. 29° impossibile est vt aliquod cor
pus generetur nisi in loco. si igitur totus mũdus
fuit genitus aut primum corpꝰ: necesse est vt ha
beret locum in quo generaretur priorẽ ĩpo tẽpo
re vel nã. locus autem aut est vacuũ aut est ter-
minus corporis cõtinentis. sed si totus mũdus
fuit genitus: non habuit continens cum ante nõ
erat corpus. igitur ante ipsum erat vacuũ. sꝫ va
cuum non est possibile. hec commentator. ¶ 5°
intelligẽtie sunt aliḋ a deo. ⁊ tñ nõ sunt facte nec
producte igiꝛ. minor patet. Tum qꝛ omne gña-
tum ⁊ factum est factũ ab aliquo alterãte ⁊ trãs-
mutante. oẽ autem alterans est corpꝰ. deus au-
tem nõ est corpus nec intelligentie sunt illo mõ
alterabiles. Tum quia hoc ponit cõmentator.
12. metha. commento. 43. recitans opinioneꝫ
Auicene ꝙ ex intelligentijs quedã earum conse
quiꝛ aliã sicut causatũ cãm et ꝙ a motore p̄mi ce
li ꝓuenit anima primi celi ⁊ motor orbis sequẽ-
tis. vbi dicit cõmentator ꝙ iste sermo est imagi-
nabilis. non enim est illic ꝓuentus nec consecu-
tio nec actio ita vt dicamus ꝙ vna actio conse-
quiꝛ vnum agẽs. ⁊ subdit aliquibus interpositis.
ab agente enĩ nichil ꝓuenit sicut prediximꝰ nisi
extrahatur id quod est in põ in actum. sꝫ illic nõ
est potẽtia vnde neqꝫ agens. tantum enim illic
est intellectus ⁊ intellectum perficiens ⁊ perfe-
ctum. ex quo patet ꝙ scḋm commentatorem in-
telligentie non sunt vllo modo producte. Nec
valet si dicatur ꝙ commentator non negat eas
esse factas nisi per motũ ⁊ mutationem cũ noui
tate essendi. quia si ita intenderet: nichil argue-
ret contra Auicenam. quia nec Auicena dicebat
intelligentias illo mõ esse factas scilicet per trã-
sitionem: immo per simplicem emanationẽ eter
nã. ¶ 6° arguit. nam dei potentie actiue: corpo
ralis aliqua potẽtia passiua est non facta. igitur
⁊c. ꝯña est bona. quia illa est aliud a deo. aña ꝓ-
batur quia omnipotentie actiue est: corporalis
propria potentia passiua. nam relatiue dicũtur
adinuicem ⁊ mutuo se diffiniunt vt patet. 5° me
tha. ca° de potestate. ⁊ hoc vniuersaliter verum
est de põ actiua siue sit actiua per motũ siue per
simplicem emanationem. Quod autem talis po
tentia sit non facta: patet. qꝛ tunc ipsa priꝰ fuis-
set. qꝛ in eius factione: potentia dei requisiuisset
eam sicut propriam potẽtiam passiuam presup-
positam actioni potentie actiue. ¶ 7° arguit. nã
forme que educuntur ḋ potentia materie: nõ di
cuntur creari a deo. similiter anima rationalis ⁊
forme quas deus infundit subiecto: non viden-
tur creari cum creatio nõ supponat subm. ¶ Cõ-
tra scḋam partẽ eiusdẽ cõclusionis arguit Aureo
lus sic. Nullum cõseruatum ab aliquo: põt cor-
rumpi per aliquod agens nisi illud agens vicat
actionem ꝯseruantis. actio enĩ cõseruãtis tenet
rẽ in esse. actio vero corrumpentis deducit rem
in non esse. sed agentia naturalia deducunt ad
nõ esse illa q̄ non sunt immediate a deo. ergo si
deus conseruat omnia: oportet ꝙ agens nãle vi
cat actionem dei ita ꝙ deus dimittat se vinci vł
ꝙ ad actioneꝫ agentis nãlis deus semper dimit
tat cõseruare. quodlꝫ aũt istorũ videꝛ valde in-
cõueniens. q̄re videꝛ ꝙ deus nõ cõseruet ea que
per agẽs nãle corrumpi pñt. ¶ Cõtra quitã con
clusionem arguũt multi. Primo siquideꝫ Aureo
lus arguit sic. nã dicit Augustinus primo de tri.
ꝙ deus sic res quas cõdidit administrat: vt eas
suos motus vel cursus agere sinat. Item eccłia
stici. deus fecit hoieꝫ rectũ et dimisit eũ in manu
consilij sui. ex q̄bus videꝛ ꝙ deus nõ cõcurrit ad
actionem cuiuslibet creature actiue aliquid ope
rando preter conseruationem. ¶ 2° quia com-
mentator. 3° methaphisice deridet in hoc sarra
cenos quia subtrahebant a rebus operationes
suas. sꝫ similiter facit ista opinio. igiꝛ. ¶ 3° quia
nõ apparet quare deus non possit communica-
re alicui creature actionẽ que nõ est creatio ꝟ ex
tractio de potẽtia in actum vel perfectibilis ad
completiuũ. et rõ est. qꝛ ad talẽ actionẽ: nõ req̄-
riꝛ virtus infinita. vñ quidã doctores solẽnes di
cũt ꝙ deꝰ agit in oĩbus quãtũ ad esse. intelligen
tes per esse omne illud quo res est extra nichil.

et ideo quia deus creauit materiam in qua infinita sunt in potentia: ideo creauit omnia talia quantum ad esse in potentia non quo ad esse in actu completum. sic igitur deus agit ad esse vniuersale secundum eos. agens autem particulare ad tale esse. ¶ 4° Nam in actione qua materia informatur sua forma siue trahitur ad suum complementũ: si semper habet concurrere actio dei ⁊ creature: queritur vtrum tam deus q̃ȝ creatura faciant illud totaliter aut quilibet partem nõ potest dari scḋm. quoniam in simplicibus nõ est pars et pars. et preterea partem quã faceret creatura nõ faceret deus. igitur non attingeret omnem rem positiuã et habet͛ propositum. nec potest dari primũ. quia impossibile est idem eẽ simul a pluribus causis totalibus in eodem gñe cause. ¶ 5° arguitur ab alijs. quia si deus cõcurrat ad omnem effectum creature cuiuslibet: tũc deus ⁊ creatura non haberent aliquem ordinẽ in productione illius effectus ex quo quilibet imediate produceret illum. consequens est falsũ quia tunc ille concursus esset a casu. ¶ 6° sic. qꝛ si tam deus q̃ȝ creatura producant calorem: illa alteratio est velocior q̃ȝ si fieret tantum ab altero illorum. et ita sequitur ꝙ si agẽs naturale duplum ad primum agens produceret illum calorem: proportio motus ad motum in velocitate non esset secundum ꝓportionem illorum agentium naturalium. quia neutrum est totale ratione cuius est velocitas alterationis. cõsequens ẽ contra phm in multis locis. ¶ 7° si tam creatura q̃ȝ deus vterq̃ȝ immediate ꝓducit vel conseruat rem: per ꝯñs actio vnius non dependet ab actiõe alterius tanq̃ȝ a causa. et ita sequit͛ ꝙ posito ꝙ actio dei ꝓducentis vel cõseruantis rẽ remaneret agente naturali non ꝓducente nec cõseruante: adhuc talis effectus produceretur vel cõseruaretur per actionẽ dei. ꝯñs est impossibile quia si ille effectus remaneret in esse vel ꝓduceretur absq̃ȝ cõseruante vel ꝓducente naturali ꝑ solam dei actionem qua ꝓducebatur vel cõseruabat͛: sequitur ꝙ agens naturale nichil agebat ad eius cõseruationem vel ꝓductionem. qꝛ illo amoto ceteris vt prius vniformiter manentibꝰ: nichilominus res illa ꝓducitur vel cõseruatur. et sic sequitur ꝙ amota candela: ita bene aer illuminaretur et lumen in eo cõseruaretur: sicut ad presentiam candele cuius oppositum experimur.

¶ Contra eandem cõclusionem arguit Durandus sic. Si deus imediate ageret ad ꝓductionẽ effectus cãe secunde. vt cũ ignis gñat ignẽ: aut ageret eadem actiõe qua creatura aut alia. non eadẽ ꝓpter duo. ꝑmo quia illã põt habere creatura sine spãli influxu dei supposita cõseruatione sue nature ⁊ sue virtutis actiue. qꝛ actio q̃ nõ excedit virtutem spẽi agentis: sufficienter elicitur a sola virtute spẽi. frustra ergo poneret͛ aliud immediatum eliciens talem actionem. ¶ 2° qꝛ impossibile est eandem actionem numero eẽ a duobus vel pluribus agentibus ita ꝙ sit a quolȝ imediate ⁊ perfecte: nisi in illis sit eadem virtus nũero. ſ͛ in deo ⁊ creatura nõ potest esse eadem virtus ĩ numero. ergo impossibile est ꝙ eadem virtus numero sit ab vtroq̃ȝ immediate ⁊ perfecte cum non excedat virtutem sue speciei. igitur eadem actio non erit immediate a deo. minor de se patet. maior probatur. Cõtingit eñim ꝙ eadem actio numero sit a duobus et a quolibet ꝑfecte sed ab vno immediate. quia eandem actionem quam facit causa propinqua immediate: facit causa vniuersalis ⁊ remota perfecte inquãtum dat virtutem cause proxime ⁊ datam conseruat ⁊ hoc ẽ immediate solum. Alio modo cõtingit eandem actionem in numero esse duorȝ immediate sed a neutro perfecte: vt cũ duo trahunt nauem vel due candele causant vnum lumen. quia a neutro ẽ perfecte tractus nauis. et a neutra candela per se est perfecte illuminatio actiua. in talibus enim duo agentia ĩperfecta supplent vicem vnius agentis ꝑfecti. Si autẽ actio sit immediate ⁊ perfecte a quolibet: non apparet modus possibilis: nisi in vtroq̃ȝ coꝝ sit idem principium vel eadem virtus numero. propter hoc enim dicimꝰ ꝙ in diuinis pater et filius vna numero spiratione spirant spm̃ sanctum ⁊ q̃libȝ perfecte: qꝛ in eis est vis spiratiua vna nũero. ergo ꝓpõ maior vera ẽ. s. ꝙ eadẽ actio nõ põt esse a duobꝰ agentibꝰ ⁊ a quolȝ ꝑfecte ⁊ imediate: nisi in eis sit eadem virtꝰ ſ͛m numerũ. minor autẽ est de se manifesta. sequit͛ ergo ꝯclusio. s. ꝙ deus ad effectũ sc̃de cãe nõ agit ĩmediate eadẽ actiõe qua creatura. Itẽ nec alia. qꝛ aut vna illaꝝ actio nũ priꝰ attigeret ꝓductũ q̃ȝ alia: aut nõ ſ͛ vtraq̃ȝ simul. nõ vna ꝑus q̃ȝ alia puta actio dei ꝑus q̃ȝ actio creature. qꝛ si deꝰ sua actione prius totã rẽ produceret: tũc creatura per suã actionẽ sequẽtẽ nichil faceret. et econtra si actio creature ꝑcederet actionẽ dei. Nec põt dici ꝙ creatura ꝓducat vnã partẽ ⁊ deus aliã. qꝛ hic q̃rimus vtrũ illud idẽ qđ ꝓducit creatura ĩmediate: ꝓducat ẽt deus imediate. Itẽ nec vtraq̃ȝ actio simul attingit ꝓductũ. qꝛ si hoc eẽt: altera superflueret cũ vna sufficiat ad totũ ꝓducẽdũ. Et p̃terea actiões vident͛ eẽ idẽ realr̃ cũ suis terĩs vñ ⁊ ab illis sumũt

denōminationē.impossibile est ergo ad acquirē
dum eandem formam numero: esse diuersas a-
ctiones. patet igitur q ea que producuntur per
actionem creature: non producuntur a deo im-
mediate. posset tamen deus ea īmediate pdu-
cere si vellet: sed tunc creatura ibi nichil ageret.
¶ 2° arguit sic. Ordo agentium correspondet
ordini finium. sed vnius rei non pñt esse duo fi-
nes immediate et perfecti. ergo nec duo agētia:
nisi forte supplerent vicem vnius agētis modo
quo dictum est de trahentibus nauem quia con
similiter possent esse duo immediati fines. ¶ 3°
sic Si deus immediate ageret ad productionē
effectus cuiuslibet cause secunde: aut hoc esset iō
quia deus producat aliquid pertinens ad consti
tutionem cuiuslibet creature scilicet materie: et
cause secunde producunt formas: aut quia deus
producit esse cuiuslibet creature: cause vero se-
cunde producunt illa per que determinatur ip-
sum esse puta viuere et huiusmodi. aut quia licet
causa prima et cause secūde producāt quicquid ē
in creatura: tamen illud idem producitur a deo
sub ratione cōmuni qua scilicet est ens. a cā vero
secūda sub ratiōe spāli puta inq̄tum est viuens vel
huiusmodi. sed nullum istorum potest dari. igit.
Maior patet. quia tenentes illam cōclusionem
fundantur in altera trium viarum iam tactarum
Minor pbatur. prima enim pars dari non po-
test. quia si prima causa producit materiam cau
sa vero secunda pducit formam: iam habemus
propositum q. s. aliud est quod producitur a cā
prima et aliud est quod producitur a causa secū-
da et non idem. Nec secūda pars dari potest. te
nentes enim illam viam dicūt q esse est intimius
rei q̄ viuere. et quia deus immediate operatur
ad eē rei: ideo deus intimius operat q̄ causa se-
cunda. hoc autem non valet. quia cum dicunt q
esse est intimius q̄ viuere: aut intelligunt ita q
esse in potentia sit intimius rei q̄ esse in actu per
quod determinat: sed hoc falsum est. sicut enim
per formā quelibet res est verius id quod est q̄
per materiā vt dr. 2° phy. sic esse in actu ē veri9
et intimius eē rei q̄ esse in pō. Si autē intelligit
q esse actuale in sua cōitate sumptum sit itimi9
rei q̄ ea per que determinat ad hoc esse vel illō
qō est esse viuēs vel intellectuale: tūc variat p-
positum vt de se patet. quod etiā non videt ve-
rū. quia q̄ penitus sunt idē: vnum nō est intimi9
alio: sed esse et determinatū esse in vna et eadem
re sicut in planta sunt idē re. viuere enī viuenti-
bus est eē. ergo vnū nō ē intimu9 q̄ alterū loquē
do realr fm rōnem. tū esse in cōi intimius est rei
q̄ pfectiones determinantes ipm: et scdm intel-
lectū nostrum prius aduenit et posteri9 recedit.
separatur enim scdm rationem ab alijs qr cōius
sed et hoc non potest haberi q deus īmediati9
operetur in omni re q̄ aliqua creatura: imo nec
q operet immediate. quia vniuersalia nō fiunt
nisi factione singularium. et iō res nō sunt ab ali
quo inquātum hñt esse nisi quia sunt ab eodem
inquātum habent determinatum esse cui9 oppo
situm pro conclusiōe ponit hec secunda opinio.
Tertia vero pars dari nō pōt. Cū enim illa po-
sitio assumit q effectus particularis reducatur i
causam particularem et vniuersalis in vniuersa-
lē: hoc intelligendū est de pticulari et vniuersali
scdm predicationē. cōsimiliter in causa et in effe-
ctu vt patet p exempla que ponit ibidē phs di-
cens vt statue q̄dem statuam faciēs hoc autem
hmōi. ita q sicut nō est aliud re statua et hec sta-
tua s rōne tm: sic non reducūtur in cās diuersas
sed tm rōne que sunt statuifica et hec statuifica.
et similiter in proposito cum esse et viuere in eo-
dem solum differant rōne: reduci debent in cau
sas drñtes sola ratione ita q solum est vna cau-
sa in re q̄ dat esse et viuere īmediate sz sub diuer-
sis rōnibus. esse quidē: īquantū ipsa est ens actu
et aliud solum in potentia. viuere vero: inquan-
tum est viuens actu et aliud viuēs in pō. semper
enim quod est tale in potentia: fit ab eo quod ē
tale in actu. et ita non oportet q esse et viuere in
eodem fm rationes eorum differentes reducā-
tur immediate i causas realiter diuersas puta vi
uere in cām scdam: esse aūt in cām primam que
est deus. ¶ Cōtra eandē cōclusionē arguūt alij
primo sic. si deus operet in oī actione creature:
accipio actionē voluntatis et arguo sic. si de9 etc.
tūc talis act9 volūtatis simul pduceret a deo et
a volūtate. aut igit fm se totū ab vtroq aut p-
tim a deo et partim a volūtate. si primo modo:
igitur vn9 effectus fm q vnus simul pduceret
a duobus agentibus immediate contra cōmen-
tatorem. 7° metha. cōmēto. 30. et pluribus alijs
locis. itē tunc altera causa superflueret. probat
9ña qr nō plus duo facerent q̄ vna. qr tot9 act9
scdm se totum fit ab vtraq. nec illa duo coniun-
cta plus faciunt q̄ alterum illorū p se. ergo alte-
ra illarum supfluit. frustra enī fit p plura quod po-
test fieri per pauciora. si secūdo modo: sequit p
positū. qr aliqd illi9 effect9 est pductū a creatā
et nō a deo. ¶ 2° sic: qr tūc aut volūtas pōt illū
actū pducere deo nō 9currēte aut nō. si nō: pmū
hēt ppositū. si scdm: tūc qlz effect9 reqreret pōaz
infinitā ad ei9 pductiōez. et p 9ñs cuiuslz effect9

productio eēt infinite difficultatꝭ. ꝯñs ē falsū qꝛ
tūc nulliꝰ effectꝰ ꝓductio foret maioris difficul
tatꝭ ꝙ̄ alteriꝰ. si dicat̄ negādo ꝯsequētiā qꝛ esto
ꝙ ad cuiuslibet effectus ꝓductionē requirat̄ po-
tētia infinita: nō tñ sequit̄ ꝙ ꝓductio illius actus
sit infinite difficultatis: qꝛ illa potentia infinita
nō agit nisi finite in illius ꝓductione: contra. Si
deus nō ageret nisi finite. igit̄ talis actio finita a
potētia finita posset ꝓduci. creet igit̄ deus talē
potētiā finitam i aliq̄ creatura q̄ simul cooperet̄
volūtati equalit̄ sicut deus coopabat̄. igit̄ sequi
tur ꝙ deducta omni actione dei pro tūc illa crea
tura produceret illum actum.

Quantū ad arti
culū tertiū p̄mo notandū est ꝙ
creatio actiue sumpta: duo ipor
tat. vnū de p̄ncipali significato
.s. diuinā opationē q̄ est realr ip
sa dei eēntia. aliud ex cōnotato. s. relationē rati-
onis ad creaturā. quantū ad primū creatio con
uenit deo ab eterno: sꝫ quantū ad secundū crea
tio nō cōuenit deo nisi ex tp̄e quo creatura i esse
producta fuit. nā ex tūc in creatura ē relatio rea
lis ad deū creantē. quā relationē intellectus ap
prehēdens: cointelligit quendā rōnis respectū
dei ad creaturā inquātū cōcipit deū vt terminū
relatiōis realis creature ad ipsū ꝛ per cōseqūēs
vt correlatiuū. correlatiui autē: semp est aliqua
relatio saltē rōnis ad suū correlatiuū. ipsa autē
diuina opatio quā creationē actiuā dicimus: nō
est aliqua exterior actio ꝫ est opatio interior scꝫ
intelligere ꝛ velle. nā et cuiuslibet artificis actio
interior est ipa operis itellectio siue cogitatio et
volūtatis actꝰ. ipsa igr̄ dei p̄scientia ꝛ voluntatꝭ
beneplacitū de rebus creādis: est in deo actiua
creatio quantū ad id qđ creatio importat abso-
lute ꝛ de p̄ncipali significato. vñ qꝛ dei prescien-
tia ꝛ volūtatis bn̄placitum sunt in deo ab eterno:
sequit̄ ꝙ creatio actio quātū ad p̄ncipale signifi
catū: deo cōueniat ab eterno. Neqꝫ exigitur vt q̄-
dam dicūt alia actio ex pte dei quā vocant exe-
cutiuā ad producendū res in esse ex tp̄e. nam ip
sa eterna dei prouidētia ꝛ volūtatis eternū be-
neplacitum: est actio sufficiēs et efficax ad ponē
dū res in esse suis tp̄ibus. iuxta illud ꝓphe. oīa
quecūqꝫ voluit dñs fecit in celo ꝛ in terra ꝛc. ꝓ-
batur illud. qm̄ ipsa eterna dei actio. s. eius ꝓui-
dētia et voluntatis bn̄placitum nō solum est ab
eterno de rebus creādis: sꝫ etiā de tp̄e ꝛ loco et
de omnibus rerū ꝛ productiōis earum cōditiōi
bus. ab eterno siquidē voluit ꝛ preordinauit deus
tali tp̄e ꝛ tali loco et ſm oēs alias circūstantias
has ꝛ illas res creare. vñ ipso tp̄e p̄ordinato ad
ueniente: per ipm̄ velle ꝛ imperiū diuinū qđ ab
eterno semp manet: res iste ꝛ ille producunt̄ in
esse suis locis singule ꝛ cū reliquis oībus circūstā
tijs ſm ꝙ ab eterno p̄finitū ꝛ ꝓuisū fuit a deo: nul
la alia actione executiua ad id requisita. vñ. S.
Tho. đ pō. q. 3. arti. 15. c. ait. per hoc igr̄ deꝰ agit
quicquid extra se agit ꝙ intelligit et vult. ipsa
nāqꝫ eterna dei prouidētia et voluntatis prefi-
nitio semp eadē manens tota simul et perfecta:
exequit̄ vt ita loquar suis tēporibus ꝛ locis cū-
ctos effectus ab eterno ꝓuisos. ita vt ipsa eadem
diuina actio: sit ab eterno rerū dispositiua ac p̄or-
dinatiua: et in tp̄e executiua. Accipiūt̄ ista ex di-
ctis. S. Tho. in hac. di. q. pª ar. 5°. ad. 11m. Et cō
tra. gen. li. 2° ca. 35. Et de pō. q. 5. ar. 3°. ad. 6m
Uerū est tñ ꝙ nomē creationis actiue tā ex vsu
loquentiū ꝙ̄ a prima sui impositione cū p̄ncipa
li significato: cōnotat respectū ad creaturā. et qꝛ
huiuscemodi respectus esse nō potest creatura
nō existēte eo ꝙ insurgit ex reali respectu creature
ad deum: ideo nomen creationis non attribui-
tur deo simpliciter nisi ex tempore ꝙ̄uis res per
ipsum nomen principaliter significata scilicet di
uina operatio conueniat deo ab eterno. vnde
non dicitur deus rerum creator aut creare res
ab eterno: sed ex tempore. ¶ Sed contra dicta
obijci potest. Quia res per nomē creationis p̄n
cipaliter significata est diuina actio vt premissū
est. sed omnis actio infert ex se passionem vt in-
quit auctor sex principiorum. cum igitur creatio
passio ab eterno non fuerit sed ex tempore: se-
qui videtur ꝙ creatio actio etiam quantum ad
p̄ncipale significatum deo non cōueniat ab eter
no sed solum ex tempore quo scilicet creatura ꝓ
ducta fuit in esse. ¶ Sed ad hoc respōdet̄ ꝙ mi
nor propositio nō est vniuersaliter vera. solum
enim veritatem habet de actione transeunte q̄
vt philosophus dicit. 9° methaphisice termina
tur ad aliquid operatum vel actum quod pati
dicitur aut transmutari. non autem verificatur
de actione īmanente que sicut philosophus ibi-
dem dicit nō habet aliquid actum vel operatū
ad quod terminetur propter hoc enim īmanēs
appellatur. sicut autem huiuscemodi actio non
est circa aliquid actum vel operatum aut factū:
ita nec infert vere ꝛ realiter ex se passionē. actio
autem diuina per nomen creationis in recto et
principaliter significata: ē actio īmanens nō trā
siens necessario. s. velle diuinum et intelligere. ꝛ
iđ non necessario ꝙ̄diu est: passionē ex se infert.

Si autem quis dicat ꝙ licet nõ omnis actio inferat realiter ex se passionẽ: saltẽ illam infert grãmaticaliter. nã etiaȝ de imanẽtibus actionib⁹ id verũ est. sequitur enĩ si intellect⁹ intelligit ⁊ volũtas vult vel amat: ꝙ aliqd sit intellectũ volituȝ et amatuȝ. Simili ergo modo seq videt̃ ꝙ actio dei per creationem ꝓncipaliter designata saltim grãmaticaliter: inferat ex se passionẽ et ita vł nõ cõueniat deo ab eterno: vel si ab eterno deo conuenit: creatio passio ꝯueniet creature ab eterno. et cũ hoc sit falsum et cõtra fidẽ: videt̃ ꝙ et illud ex quo sequit̃. ¶ Dicẽdũ ad hãc obiectionem ꝙ etiã grãmaticalit̃ loquẽdo nõ est vniuersalit̃ verũ ꝙ oĩs actio inferat ex se passionẽ. ſȝ illud verificat̃ ð actione exercita. i. designata ꝑ modũ fluxus q̃lis est actio significata ꝑ ỽbũ: nõ ð actione significata ꝑ modũ forme vel habit⁹ quiescentis et in subiecto manẽtis quẽadmoduȝ significat̃ ꝑ nomẽ creationis. licet enĩ creationis nomẽ descendat a verbo creare et videat̃ rẽ verbi significare: aliũ tñ habet modũ significãdi ꝙ̃ verbum. ỽbũ enĩ creare significat rẽ suã ꝑ modũ act⁹ fluẽtis et tanq̃ȝ in fieri. nomẽ aũt creatiõis significat eandẽ rẽ ỽbi ꝑ modũ forme ĩmanẽtis et nõ a subiecto fluẽtis. vnde q2 actus fluẽs aut significatus ꝑ modũ fieri respicit terminũ ad quẽ. s. passuȝ vł actũ ⁊ ab eo specificat̃: ideo act⁹ fluens et in fieri denominat⁹: semꝑ infert ex se passionẽ in termino circa quẽ est. forma aũt significata ꝑ modum q̇escẽtis et manẽtis: respicit ꝓncipalit̃ subm in q̇ est: nõ terminũ quãtũ est ex suo modo significãdi. ideo ex vi denominationis seqtur ꝯditioneȝ subiecti: nõ termini neq̃ȝ termino sꝑ ĩfert passionẽ. q2 igit̃ creatio actiue dicta significat̃ ꝑ modũ forme manẽtis in deo nõ ꝑ modũ flux⁹ ⁊ in fieri: ideo q̃ȝ^m ad ꝓncipale significatũ deo attribuitur ab eterno sicut et de⁹ est etern⁹ neq̃ȝ infert necessario creationẽ passionẽ. creare aũt q2 significat ꝑ modũ fieri ⁊ sicut act⁹ fluẽs ac tẽdẽs in creaturã: nõ ꝯsueuit attribui deo nisi ex tꝑe. vñ nõ dicimus ꝙ de⁹ est creator aut ꝙ de⁹ creat ab eterno ſȝ ex tꝑe. eo ꝙ sic dictũ ẽ actio significata ꝑ ỽbuȝ: q2 significat̃ ꝑ moduȝ flux⁹ ⁊ in fieri et vt tẽdit in passum: ĩfert ex se passionẽ. Neq̃ȝ fit instantia de hoc nomine ỽbali creator ⁊ ð participio creans. nã licet habeãt modũ significãdi noĩs: significãt tñ in subiecto actuȝ creãdi exercitũ ⁊ tanq̃ȝ fluẽtem saltẽ ex vsu doctoꝝ etiã antiquoꝝ. et iõ huiusmodi nomina nõ cõsueuerunt dici ab eterno de deo sed ex tempore. vnde creator ⁊ creãs et huiusmodi nomina: non sunt imposita deo a potentia creandi sed ab actu creandi.

¶ **Secundo** Notãdũ ẽ ꝙ est differẽtia int̃ agẽs voluntariũ ⁊ agẽs nãle. nã agẽs nãle agit ẜm formã ꝑ quã est ⁊ iõ agit ẜm ꝙ ẽ ⁊ ꝑ ꝯñs sꝑ agit quãdiu est si sit agẽs sufficiẽs ⁊ efficax. et inde ẽ ꝙ ad eẽ agẽtis nãlis nisi ĩpediat̃: seq oportet effectũ. Agens aũt volũtariũ agit non ẜm ꝙ est: ſȝ ẜm ꝙ vult ⁊ ẜm determinationẽ ĩtellect⁹ ⁊ impiũ volũtatis. Et rõ differẽtie ẽ ꝓut. S. T. notat p^a p̃te. q. 46 ar. p^o. ad. 9^m. et. 10^m. Et ð põ dei. q. 3^a ar. 15° ad 18^m et. ar. 17° ad. 6^m. q2 oĩs effect⁹ seqt̃ ex actiõe ẜm exigẽtiã forme q̃ est ꝓncipiũ actionis. In agẽtib⁹ aũt nãlib⁹ ꝓncipiũ actionis qđ est nã est determinatũ ad suũ effectũ. vñ si sit efficax et non ĩpeditũ: posita actione ponit̃ effect⁹. In agentibus vero ꝑ volũtatẽ ipsa rei fiẽde ꝓconceptio ⁊ volũtatis determinatio: est ꝓncipiũ actionis. et iõ effect⁹ agẽtis ꝑ volũtatẽ: nõ necessario seqtur posita actiõe nisi ẜm ꝙ ꝓcõceptũ et diffinitũ est ab ĩpo agẽte. determinatio aũt volũtatis et ꝓcõceptio intellect⁹ nõ solũ ẽ de re fiẽda: ſȝ et de loco et tꝑe et ð oĩb⁹ ei⁹ cõditionib⁹ et intrĩsecis et extrĩsecis. nõ enĩ artifex ðterminat ⁊ disponit rẽ facere ꝓ̃se: ſȝ ⁊ talẽ rẽ facere ⁊ tali tꝑe ⁊ tali loco et sic ð singulis rei ꝯditionib⁹ q̃ ꝑ artẽ disponĩ debẽt. Ex q̇b⁹ infert̃ ꝙ in causis ꝑ volũtatẽ agẽtib⁹: cã sufficiẽte posita: nõ necessario seqt̃ ꝙ ei⁹ ponat̃ effect⁹: ſȝ seqt̃ ꝙ effect⁹ ponat̃ in eẽ ẜȝ ꝙ agẽs vult ⁊ disposuit ac ẜm moduȝ sui impiĳ q̃ȝ ad locũ ⁊ tẽp⁹ et alias effect⁹ circũstãtias. cũ igitur de⁹ sit cã volũtaria ꝓductionis reꝝ sufficiẽs et efficacissima: seqtur ꝙ nõ necessario ei⁹ effect⁹ ponat̃ etern⁹ deo existẽte eterno et eius eterna actione ac ꝓuidẽtia existẽte. ſȝ seqt̃ ꝙ effect⁹ dei ponat̃ qñ ⁊ vbi ⁊ q̃modolibet volũtas dei disposuit. De hoc. S. T. ꝯ gẽ. libro. 2° caplo. 35.

¶ **Tertio** Notãdũ est ꝓut accipitur ex dictis. S. Tho. in hac distin. lec. p^a ar. 2° in. c. Et p^a p̃te. q. 45. ar. p^o ad 3^m. Et de põ dei. q. 3. ar. p^o ad. 7^m Ista ꝓpositio creatura fit ex nichilo: duplicem habet sensuȝ verum. vnum si preopositio. ex. cum ðsignatione ordinis quam semper importat: ðsignet in suo casuali etiaȝ causam materialem: vtrũq̃ȝ tamen negatum. ⁊ tunc ipsa preopositio. ex. capitur vt inclusa sub negatione importata per nichil ⁊ remanet negata. et est sensus. creatura fit ex nichilo. i. fit non ex aliquo subiecto aut ex aliqua materia. nã nichil ⁊ non aliqd: eq̇pollẽt. Aliũ sensũ verum habet dicta propositio ẜm ꝙ preopositio ex. capitur vt non inclusa sub negatione importata ꝑ nichil ſȝ remanet affirmata. et tũc ðsignat

ordinem tātūmodo inter fieri creature ⁊ nichil. et est sensus. creatura fit ex nichilo .i. fit post nichil q̄ñ prius nō fuit q̄ȝ fieret. huiusmodi autem ordo prioris ⁊ posterioris: est ordo durationis supposito quēadmodū fide tenem⁹ ꝙ creatio rerum nō fuerit ab eterno. si aūt ab eterno fuisset: prepositio. ex. in premissa locutione designaret ordinē nature nō durationis. Dicit aūt esse pri⁹ natura: id quod cōuenit rei ex se .i. sue nature relicte. posteri⁹ aūt natura: dicit q̄ꝺ cōuenit rei nō ex se ſȝ ab alio. vnde q̄ȝ creatura ex se .i. sibi relicta habet nō esse: esse aūt habet a deo nō a se: iō non esse creature naturaliter prius est eius esse. Ex ꝑmissis apparet quod aliq̄ in cassuȝ laborant volētes inferre ex illa ꝓpositione .s. creatura fit ex nichilo: ꝙ nichil fiat creatura ⁊ nichil vertat i creaturā: falsa imaginatione putātes ꝙ cū dicit creatura fit ex nichilo: nichil sit termin⁹ a q̄ creationis. ex quo sic arguūt. terminus a quo motus vel mutationis implicat subiectuȝ quod manet idē sub vtroq̄ȝ termino. nā cū terminus a quo ꝓprie loquēdo sit ꝑuatio aut forma: esse nō potest sine subiecto. rōne cui⁹ nō solū dicim⁹ ex hoc fit hoc vt ex aqua fit aer vel ex albo nigrū: ſȝ etiam dicim⁹ ꝙ hoc fit hoc vt ꝙ aqua fit aer et albū fit nigrū: ea ratione quia subiectū q̄ꝺ est sub termino a quo ⁊ ab illo denominat: fit sub termino ad quem. cuȝ ergo in ꝑdicta ꝓpositione vt dicūt ly nichil sit terminus a quo: sequit ꝙ si ista sit vera ex nichilo fit creatura: ista etiā sit vera nichil fit creatura ⁊ ꝑ ꝯñs ꝙ nichil vertat in creaturā. Sȝ certe isti ex duplici falso fundamēto ꝺcepti sunt. vnū est ꝙ in ꝑdicta propositione .s. ex nichilo fit creatura ly nichil sit terminus a quo creationis. hoc aūt falsum est. q̄ñ vt accipit ex dictis .S. T. in locis supra allegatis ⁊ vbicūq̄ȝ de hac materia loquit: creatio cuȝ nō sit motus aut mutatio sed simplex a deo emanatio: neq̄ȝ habet terminū realem a quo neq̄ȝ subiectū ex quo ſȝ solūmodo terminū ad quē. et ꝓpter hoc in creatione nō ē trāsitus aut processus neq̄ȝ proprie fieri sed factum esse. nā illa ex ratione terminoꝝ exigūt duos terminos a quo ⁊ in quem. Capiēdo tamē abusiue nomen ꝓcessus ⁊ exitus ꝓ quacūq̄ȝ dependētia ⁊ pro causalitate passiua: consueuimus dicere ꝙ creature exeunt ⁊ procedunt a deo: nō quasi int deum creantē et creaturā sit aliquis medius ꝓcessus: sed vt significemus ꝙ creature a deo causantur ⁊ accipiunt esse. In predicta igitur ꝓpositione. ex nichilo fit creatura; ly nichil nō ponit vt terminus a quo creationis neq̄ȝ tenet cathegoreumatice: sed tenet syncathegoreumatice ⁊ in vi cuiusdam negationis simpliciter. vt idē sit dictu nichil: quod nullū ens vel nō ens; vñ cum dicitur. ex nichilo fit creatura: sensus est. creatura fit nō ex aliquo preexistēte. Aliud aūt falsum fundamētuȝ istorū est ꝙ ꝓpositio ex hoc fit hoc: semꝑ ⁊ vniuersaliter inferat hāc .s. hoc fit hoc. q̄ꝺ falsum ē. Non enim talis cōsequentia tenet nisi quādo prepositio. ex. designat in eo cui apponit: causam materialem vel consubstātialem ei⁹ q̄ꝺ dicitur fieri q̄ sit subiectū vtriusq̄ȝ termini ⁊ de q̄ vterq̄ȝ terminus predicetur in recto dicēdo hoc est hoc. Ubi aūt ꝑpositio. ex. solū ordinē p̄oris ⁊ posterioris designat ⁊ nō causalitatē: ꝯñā illa nō tenet. vt cuȝ dicimus ex mane fit meridies ⁊ ex die hodierna fit crastina aut ex die fit dies vel ex mense mēsis vt ex ianuario februarius ⁊ ex preterito fit futurū. nō enim in huiusmodi ⁊ in similibus: ex hoc fit hoc: infert hoc fit hoc. Unde q̄ȝ in premissa ꝓpositione .s. ex nichilo fit creatura: prepositio. ex. causalitatē non designat sed tātū modo ordinē. ideo ꝑ hoc ꝙ ex nichilo fit creatura: nō recte ⁊ vere infertur ꝙ nichil fiat creatura aut ꝙ nichil vertatur in creaturam.

Quarto Notādū est ꝓut ex dictis S. Tho. accipi pōt ꝑima parte. q. 104. arti. p° et. 2°. Et ꝯ gen. li. 3° ca°. 65. et. 66. Et ī pō dei. q. vel m̄ā. 5ª arti. p° ⁊. 2° ꝙ omnis effectus a sua causa depēdet ſm ꝙ est eius causa. ita vt si causa est ꝑ accidēs: effect⁹ dependet ab ea ꝑ accidēs. si autē est causa ꝑ se: effectus ab ea depēdet ꝑ se. Et pari modo si causa ē q̄ȝ^m ad fieri: effectus depēdet ab illa q̄ȝ^m ad fieri. si est causa q̄ȝ^m ad esse: effectus depēdet ab ea ſȝ suum esse. Sicut aūt effectū depēdere a cā ſȝ fieri: est fieri eius ab illa causari ita vt cessante eius actione: fieri effectus cessaret: ita effectū dependere a causa q̄ȝ^m ad esse: est esse ipsius ab illa causari: ita ꝙ sine ipsius cause virtute aut influxu: eē effectus nō posset stare. esse aūt cuiuslibet creature ꝑ se ⁊ simpliciter depēdet a deo. Tum q̄ȝ est q̄dam diuini esse participatio et similitudo quasi ꝺfluxa. de⁹ siqͥdē solus ē ꝑ suā eēntiā ipm eē. creatura āt nō ē ꝑ suā eēntiā ipm eē alias nō possȝ nō eē. hēt ḡ eē participatū a ꝺo. naȝ oīe q̄ꝺ ē tale ꝑ participationem: depēdet ab eo q̄ꝺ est ꝑ eēntiaȝ tale. Tū etiā quia eē creature ꝯsequit ꝑ se ⁊ immediate formā ipius tāq̄ȝ ei⁹ effect⁹ formal ⁊ ꝑ ꝯñs ab illa ꝑ se depēdet ita vt sine illa cōsistere non possȝ. nō eñi effect⁹ formalis mācre pōt sine sua cā formali. Ex q̄ seqt ꝙ illō q̄ꝺ ē cā ꝑ se ⁊ simplr forme rei: est causa ꝑ se ⁊ simplr ipsius esse quod a forma dependet. vnde cū deus sit causa simpli.

ctiter ⁊ ꝑ se oĩs forme create: sequitꝛ ꝙ sit cã sim-
pliciter ⁊ ꝑ se ipsius esse rei create. cũ aũt oĩs effe
ctus depẽdeat a sua causa ꝑ se ſm ꝙ est eiꝰ causa
vt pmissum est ita vt sine eiꝰ ꝟtute ⁊ causalitate
stare non possit: sequitꝛ ꝙ esse cuiuslibet creature
a deo ꝑ se ⁊ simpliciꝛ depẽdet: ita vt cessante dei
causalitate: esse cuiuslibet creature cessaret. Deꝰ
igitꝛ est ꝑ se ⁊ simpliciter causa cõseruatiua oĩs
creature. nã illa causa rei ꝯseruatiua dicitꝛ: a qua
esse rei ꝑ se ⁊ simpliciter dependet. Neqꝫ ex hoc
sequitꝛ omnes creaturas esse icorruptibiles. qm̃
deꝰ sicut in creãdo res nõ est agẽs naturale qđ .s.
agat ex necessitate nature: sed est agẽs volunta-
riũ: ita neqꝫ in cõseruãdo res agit ex necessitate
nature sicut agẽs naturale: sꝫ est agẽs liberũ ac
volũtariũ: vñ tm̃ ꝯseruat q̃m̃ vult ⁊ q̃diu vult.
et inde etiã est ꝙ qñ res a suis cõtrarijs vel alias
corrũpuntꝛ: nõ vincitꝛ dei ꝟtus cõseruatiua vt q-
dam desipiũt: ſ deo volẽte ac ꝑmittẽte: res que
corrũpitꝛ vincitꝛ. nõ eñi deꝰ vult omnẽ defectum
et corruptionẽ rerꝝ creatarꝝ abijcere ⁊ impedi-
re: ne bonũ totiꝰ vniuersi impediatꝛ et precipue
ordo rerꝝ. deffectꝰ nãqꝫ et corruptio vniꝰ: cedit
in bonũ alteriꝰ. nã corruptio vniꝰ est generatio
alterius ꝑ quã spẽs cõseruatꝛ q̃ confert ad bonũ
vniuersi. vñ si omnia mala et corruptiones et de
fectus impedirẽtur: multa bona deessent vniuer
so. nõ eñi esset vita leonis si nõ esset occisio ani-
maliũ. neqꝫ esset patiẽtia martirꝝ si nõ esset per-
secutio tyrannorꝝ. Notat ista .S. Tho. pᵃ parte
q. 22. ar. 2º. ad. 2m. Ex quibꝰ inferimꝰ de men
te .S. Tho. pᵃ. parte. q. 105. arti. 5º. Et đ pñ dei
q. 3ᵃ. arti. 7º. Et ꝯ gen. li. 3º. ca. 67º. Et multũ
apte et diffuse sup pma et scđa ꝓpositione libri đ
causis in cõmento. ꝙ causalitas dei ⁊ influentia
sue ꝟtutis attingit in rebꝰ creatis intima rerũ.
nã nihil intimius in rebꝰ est q̃ rerꝝ forma substã-
tialis et esse. Et qꝛ omne agẽs agit sꝫ ꝙ est actu
⁊ ꝑ formã suã q̃ est pncipiũ agẽdi: sequitꝛ ꝙ omnẽ
actionẽ agẽtis creati: dei ꝟtus ⁊ cãlitas seu influ
entia imediate attigat. et ꝑ ꝯñs ꝙ deus opetꝛ in
oĩ opante creato nõ solũ ꝑ hoc ꝙ deꝰ rebus crea
tis formas ⁊ ꝟtutes dedit q̃bus agerẽt qñ primo
eas ꝯdidit: ſ etiã ꝟtutes ipas ⁊ formas ꝑ cõtinu
am influẽtiã ꝯseruãdo et iterꝝ eas ꝓprijs actioni-
bꝰ applicãdo. ipe eñi diuine ꝟtutis influxꝰ q̃ rerũ
formis ac ꝟtutibꝰ ⁊ ipsarũ esse ꝯtinuo ⁊ sp influit:
res ad ꝓprias actiones mouet ⁊ applicat. nõ .n.
rebus sufficeret formas ⁊ ꝟtutes a pma sua crea
tione vł ꝯditione ꝯseruatas hr̃e: nisi diuina ꝟtꝰ
et cãlitas: res ad ꝓprios motꝰ ⁊ actiões actua-
liter moueret et applicaret. quẽadmodũ licet do

labrũ formã suã ⁊ ꝟtutis acumẽ et cetera q̃ ad
sui ꝯsistẽtiã ptinẽt habeat: nisi actuali influxu et
motione edificatoris aplicetꝛ ad opꝰ: neqꝫ actio
nẽ secãdi: neqꝫ ad structuram edificij aliq̃d pote
rit efficere: ita ⁊ oĩs creatura q̃ multo magis ẽ in
strumẽtũ dei opificis: nullã actionẽ et motũ sine
dei motione ⁊ actuali applicatione hr̃e põt. Nõ
aũt fundamẽtalis q̃re omne istrumẽtũ idiget ad
agẽdũ ꝙ actualiꝛ moueatꝛ ⁊ applicetꝛ ad opꝰ a pri
cipali agẽte et oẽ agẽs creatũ indiget deo: assig-
natꝛ ꝑ .S. Tho. de pñ dei. loco preallegato. qꝛ .s.
omne agẽs creatũ et oẽ instrumẽtũ: est agẽs mo
tũ. pmũ nãqꝫ agẽs qđ est deꝰ: ẽ pase mouẽs non
motũ. agẽs aũt vel mouens motũ ideo dr̃: quia
agit vel mouet ꝑ hoc ꝙ mouetꝛ ab alio: ita ꝙ si ab
alio nõ moueretꝛ: nõ moueret aut ageret. ipsa aũt
motio q̃ ab alio mouetꝛ: attẽditꝛ in actuali applica
tione q̃ applicatꝛ ad ꝓpriũ actionẽ a supiori agen
te. vñ iste est specialis modꝰ q̃ vna res ẽ cã actio
nis alteriꝰ: in q̃ nõ intelligitꝛ ꝑ se loquendo colla
tio aut ꝯseruatio ꝟtutis actiue sꝫ applicatio ꝟtu-
tis habite ad actionem. quẽadmodũ hõ ẽ cã inci
sionis cultelli cui neqꝫ formã dedit neqꝫ ꝟtutẽ ac
cumẽ: ex hoc ipo ꝙ applicat cultellũ accutũ ad in
cidẽdũ: ipm actualiꝛ mouẽdo. Qđ aũt dictũ ẽ p-
mũ motorẽ tãtũmodo eẽ mouẽs nõ motũ: istan
tiã nõ habet ex eo qđ phi dicũt ꝙ celũ ẽ alterans
nõ alteratũ. qꝛ licet hoc verũ sit: ⁊ tñ est mouẽs
motũ. ita ꝙ si nõ esset motum: non moueret nec
actionẽ haberet sup corpa inferiora. put .S. T.
pulchre declarat de pñ dei. q. 5ᵃ. arti. 7º. moueri
aũt in plus se habet q̃ alterari. et ideo põt cõue
nire corporibus supracelestibus quibus non cõ
uenit alterari. ¶ Aduertẽdum tamen circa hoc
prout ex dictis .S. Tho. in locis preallegatis ac
cipitꝛ. Et contra gen. li. 3º. capi. 70. ꝙ cũ dicimꝰ
deum opari in omni opante: duplicem deo attri
buimus opationẽ. vnam qua rerũ naturas ac ꝟ
tutes conseruat ⁊ eas opationi vel actioni appli-
cat. et huiusmodi operatio diuina est ipsa dei ꝓ-
uidentia ⁊ volũtatis velle beneplacitũ ac impe
riũ. et hec opatio est solius dei in qua agẽs crea-
tum opans qđ dicitꝛ cõseruari ⁊ ad opationẽ ap-
plicari: nõ cõmunicat nisi tm̃ patiendo et recipiẽ
do. Aliam opationẽ deo attribuimꝰ .s. ab agente
creato opante elicitã qua suũ effectũ attingit. hu
iusmodi eñi actio et elicitꝛ a deo et elicitꝛ ab agen
te creato. itaqꝫ actio vna realiter exñs: est tota ⁊
simul duratione et a deo ⁊ ab agente creato ali-
ter tamen ⁊ aliter. nam a deo est sicut a primo ⁊
principali agente: a creatura vero sicut a secun-
dario agente ⁊ instrumentali. In eo nãqꝫ ꝙ deꝰ

non solū dat agenti creato naturā ⁊ virtutē ad ppriā actionē eliciēdā: sed etiā ipm ⁊ eius virtutem mouet ⁊ aplicat ad agēdū: dicit pmo ⁊ pncipaliter ipam agētis creati actionē elicere ⁊ causare. Et iterū qz conseruādo eam ipam actionē in esse cū virtute ab agente creato vt sic loquitur decisa: de⁹ est causa q effectū actio attingat ⁊ pficiat: ideo etiā ipsa effect⁹ attinctio ⁊ causalitas deo tanq pncipali agēti attribuitur. Nec ē inconueniēs vt qdam reputāt q eadē actio simul ⁊ tota sit a duobus agentibus. s. a deo ⁊ a creatura cū nō sint agētia eiusdē ordinis: imo hoc ipm est generale in omni actione q pcedit ab agente mediāte instrumēto. omne enim agēs creatū: multo magis depēdet in sua causalitate ⁊ vtute agēdi a primo agēte quod de⁹ est: q quodlibet instrumētū siue in naturalibus siue in artificialibus depēdeat a suo pncipali. Nec id verū est dūtaxat de instrumēto respectu pncipalis agentis: sed et de omni causa secūda respectu cause pme. put ex pma ⁊ secūda ppositione libri d causis habetur: dū tamē cause ipse sint essentialiter ordinate. Nec preterea incōueniens est q eadē actio a deo ⁊ creatura operāte imediate pcedat. eo q huiuscemodi imediatio vtriusq nō est eiusdē rationis. nā de⁹ imediate opat immediatione virtutis opatiue: eo q virt⁹ agētis creati neq ad actionem aplicat neq effectū attingit nisi mediāte virtute ⁊ influētia dei. vñ. S. T. dicit i hac distin. lectōne pma arti. 4°. c. q virtus dei est sicut mediū cōiungēs virtutē cause secunde cū suo effectu. imediatio autē qua agēs creatū dicit imediate agere: est imediatio suppositorū agētiū. agēs enī primū dicit agere mediante agēte scdo. qd significat cū dicit agens pmū aut pncipale p secundū aut p instrumētū agere. sed quia imediatio virtutis est perfectior ⁊ intimior q imediatio suppositorū: ideo de⁹ dicitur intimi⁹ agere circa effectū q agens creatum.

Quinto Notādū est q vt. S. T. deducit de potētia dei. q. vel mā. 5ª. ar. 3°. in. c. possibile quod dicit fz aliquā potētiam: dupliciter cōtingit. Uno modo fm potētiā agētis tm. sicut anteq mūdus fieret possibile fuit mundū fore: nō fm potētiā que est i rebus factis sed fm potētiā agētis. Alio modo dr possibile fm potētiā que est in rebus factis: sicut possibile est corpus cōpositū ex cōtrarijs corrūpi. Eodē modo impossibile dicit p remotionem potētie agētis vel p remotionē potētie in rebus factis. Secūdū hoc igit dupliciter pōt cōtingere q res aliqua nō sit possibilis non esse. Uno modo quia p nullā potētiā agētis res ipsa pōt non esse. alio modo qz in re ipsa nō est potētia ad nō esse. pmo modo nullū factū aut creatū est impossibile nō esse. eo q potētia pmi agētis. s. dei se extēdit ad omne illud qd nō implicat cōtradictionē. factū autē vel creatū aliqn non esse: cōtradictionē nō implicat. Scdo modo aliquod factū vl creatū nō est possibile nō esse: qñ in ei⁹ natura nō est potētia ad nō esse. Causa aūt quare i natura alicuius rei est possibilitas vel potentia ad nō esse: est qz ei⁹ mā est cōtrarietati subiecta. i. apta nata esse sub ɔtrarijs formis. nā talis formarum variatio in materia esse nō pōt sine corruptione rei cōposite vel simpliciter vel fm qd. ac per hoc omnis talis res habet potētiā ad nō esse vl simpliciter vel fm qd. Ex quib⁹ infertur q in rebus vel nō cōpositis ex mā ⁊ forma queadmodū angeli: vel quarū mā nō est cōtrarietati formarū subiecta sicut sunt corpa celestia: nō ē possibilitas vel potētia ad nō esse. vñ ⁊ huiuscemodi res dicūtur res ppetue ⁊ incorruptibiles p nām: non q repugnet eaꝝ nature corrūpi: nā ⁊ p potētiam alicuius agētis. s. dei corrumpi possunt: sed quia in eaꝝ nā non est potētia ad corruptionē.

Quantū ad articulū. 4ᵐ respōdendū est obiectionibus aduersarioꝝ. Et qdē ad pmū Aureoli cōtra primam cōclusionē dicit q causa est relatiuū fm dici. et ideo pōt cōsiderari vel qᵐ ad id quod est in sua natura ⁊ hoc est absolutū: vel fz rationē cause. put. s. importat respectū actualē ad effectū. cū ergo dicit in maiori argumēti q causa in actu ⁊ effectus in actu simul se ponunt: si causa accipiat qᵐ ad id quod est in se ⁊ nō sub rōne cause: ppositio est falsa. sicut apparet tam i causis naturalibus q in artificialib⁹ quarū plures prius q sint in actu coꝝ effectus: sunt ipse actu id quod sunt in natura sua. Si aūt eā accipiatur nō solū fm id quod est in se sed etiā sub rōne cause: maior ppositio cōcedit. sed minor ē falsa capiēdo creationē actionē qᵐ ad id qd est in se sine respectu ad creaturā fm quē modū potuit in deo ab eterno. Nec valet. pbatio. nā maior ppositio nō est vera nisi de agēte ex necessitate nature cui⁹ actio nō est eius substātia: et cui⁹ actio efficax: nō est suū velle ⁊ intelligere: fz alia actio media inter actū voluntatis ⁊ effectū. nō autē valet de agēte p voluntatē cuius efficax actio ē suū velle ⁊ intelligere ⁊ est ei⁹ substātia qle agēs est deus respectu creaturaꝝ. Sic i sententia. respō.

dicit S. T. ad simile argumentū in hac. di. sc. pma arti. 5° ad. 11m. Et p̄a pte. q. 46. ar. p° ad. 9m. et 10m. Et de pō dei. q. 3a ar. 17. ad. 26m et. 30m. Itē ꝯ gē. li. 2° ca° 35. et de hoc satis dictū est in pmo notabili. Ubi respōsio data p arguentē bona est nec ꝯfirmat arguētis ꝓpositū imo oppositū. et ad eius improbationē respōdem⁹ quēadmodū respōdet. S. Tho. loco allegato pma parte ꝛ ꝯ gen. ꝙ ꝯña valeret si actio dei q̄ est velle: esset causa creature ſm id qd̄ est: ſ; non sic est vt ex supradictis patet: ſ; est causa ſm determinationē intellectus diuini et imperiū volūtatis. et iō effectus seq̄t ad velle diuinū nō ꝓ instāti eternitatis in quo est: ſ; ꝓ tpe quo mēs diuina preordinauit. vñ nulla ē ꝯtradictio in dictis. S. T. Qd̄ aūt arguens inducit ꝙ. s. nulla actio sic est libera ex quo posita est ꝛc. nichil ꝯ nos cōcludit: cū ei⁹ effect⁹ in creatura non cōmittetur eius actionē ex natura rei. ¶ Ad ꝯfirmationē aūt dicim⁹ ad q̄situ. ꝙ qñ effect⁹ ponit̄ i actu: nō fit aliq̄d ex parte actionis dei vltra velle ei⁹ eternū qd̄ eliciat effectū. Nec valet qd̄ arguēs ex hoc infert. q2 velle diuinū fuit efficax ab eterno ꝛ sp̄ sed nō ꝓ semp sed ꝓ certa mensura durationis in qua seq̄t effectus. et ꝙ ꝓ tūc fuerit efficax et nō ꝓ ante: nulla alia causa fuit q̄3 ipsum met velle diuinū qd̄ ab eterno fuit d̄ tali effectu ꝓducēdo ꝓ tali tpe vel durationis mēsura. et ita nichil de nouo superueniente ipi velle diuino: effectus de nouo sequut⁹ est. Et p hec patet respōsio ad secūdā rōnē. dicimus enī ꝙ velle diuinū eternū qd̄ est diuina actio ꝛ diuina essentia: ē executio actiua cū imperio ꝓ tpe vel durationis mēsura ꝓ qua est ipsius velle determinatio absq3 alia actione media. et ita cessat ꝓcessus arguētis. vnde executio vel actio executiua ꝓ tpe p̄finito: nō dicit aliq̄d reale supra diuinū velle eternū: ſ; solū respectum rōnis ad effectum. ¶ Ad. 3am rōnē dicitur ꝙ diuisio est insufficiēs. est enī aliud mēbrū diuisionis qd̄ arguens omnisit. q2. s. illud velle eternū nō ex nā rei ſ; sui beneplacito: se determinat ab eterno ad talē ꝓductionē. vñ ꝛ pōt esse in deo oppositū velle loquendo in sensu diuiso q̄3tm est ex natura sui ꝛ ex natura effect⁹. supposita tñ determinatione diuinē volūtatis: non pōt esse in deo oppositū velle. hoc aūt impossibile: nō arguit necessitatē absolutam aut naturalē diuini velle: ſ; necessitatem dūtaxat cōditionatā ex suppositione. Et cū arguens dicit ꝙ quicquid potuit ab eterno eē in deo nūc est in eo: cōcedim⁹. cū aūt ex hoc infert ergo opposita velle nūc sunt in deo: negat̄ ꝯña si arguens loquat̄ de ipsa actione volitionis que vna tātūmodo est ab eterno neq3 alia vnq̄3 esse potuit in deo. Si autē loquat̄ de opposito respectu rationis a quo ipsa volitio vocat̄ opposita: appellatione extrinseca tanq̄3 ex cōnotato: negat̄ itez ꝯña loquēdo de reali existētia in deo. qm̄ respectus rōnis nō existit in deo realiter ſ; obiectiue tm̄. s. sicut cognitū in cognoscēte. p quē modum multa opposita ꝛ etiā mala ꝛ peccata sine vllo inconueniēte dicūtur esse in deo. ¶ Ad. 4am patet respōsio ex dictis in pmo notabili. argumētū aūt ꝓcedit ex duob⁹ false suppositis. Unū est ꝙ velle diuinū: ab eterno sit creatio actio. i. actio q̄ sit creatio. hoc aūt falsum ē. nā licet velle diuinum ab eterno fuerit actio dei: nō tamē ab eterno fuit actio q̄ est creatio q̄3tm ad totū qd̄ nomē creationis includit. sicut enī de⁹ nō fuit creator ab eterno: ita neq3 actio ei⁹ ꝓprie loquēdo fuit ab eterno creatio: ſ; tūc qñ creatura ꝓducta est. qm̄ tūc incepit respect⁹ rationis diuine actiōis ad creaturā. q̄ respect⁹ importat̄ p nomē creationis ꝓut dictū fuit in pmo notabili. qui tñ nō importatur p actionē diuinā ſm se. vñ ꝛ vbi aliq̄n supra diximus creationē actiuā esse in deo ab eterno: stati adiūximus determinationē hanc. s. q̄3tm ad pncipale ei⁹ significatū. nā ſm totū qd̄ importat: nō ab eterno sed ex tpe deo cōuenit. Scḋm suppositū quod arguēs assumit est ꝙ nos dicamus deū ab eterno ꝓducere: cū tamē nichil ab eterno ꝓductū sit. hoc aūt falsum ē ꝛ false nobis impōit ꝓut ex fine pmi notabilis patet. ¶ Ad. 5am dicit̄ pmo ꝙ maior ꝓpositio non est vniuersalit̄ vera sicut patet in relatiuis tertij modi. respect⁹ enim sciētie ꝛ scibilis: simul intelligūtur nec vnū potest intelligi sine alio: ꝛ tamen respectus scientie ad scibile: habet esse in rerum natura cum sit realis: nō aūt respect⁹ scibilis ad sciētiam cuz sit tm̄ rationis. et idē est de relationib⁹ p̄sentis ad p̄teritū vel futurū ꝛ ecōuerso. Dicit̄ 2° ꝙ minor argumēti est falsa si vniuersalit̄ accipiat̄ ꝓut eā arguēs capit. nō enī veritatē habet de actiōe immanēte ꝛ q̄ est ipsa agētis substātia qualis est actio dei. Quomodo aūt actio inferat ex se passionē ꝛ quomodo non: dictum est in pmo notabili. ¶ Ad. 6am q̄cq̄d sit de maiori ꝓpositione nā nō est absolute ꝛ vniuersaliter vera: ꝛ tñ minor propositio ad sensum arguētis est falsa. nec est simile de actione ignis aut alteri⁹ agētis naturalis. nā huiusmodi actiones nō sunt sine motu aut mutatione: cui⁹ rōne habēt ꝙ sunt in passo ꝛ sunt ei⁹ pfectio. et de his intelligit̄ auctoritas phi ab arguēte inducta. actio aūt dei est sine motu ꝛ mutatione. et ideo nō est formalit̄ in acto seu passo

nec eius pfectio est: sz est in deo z ē ei⁹ sba. Et ac
cipit̄ ista r̄nsio ex dictis. S. T. ꝯ gen. li. 2° ca° 16
¶ Ad. 7um patet respōsio p ea q̄ dicta sunt in pri
mo notabili z in respōsione. ad. 4um ¶ Ad. 8um.
negat̄ minor. et ad ei⁹ ꝓbationē negat̄ ꝯn̄a. nā
licet opatio diuina executiua ꝓductionis rerum
fuerit ab eterno in deo: nō t̄n fuit executiua ꝓ sē-
per: ſ ꝓ tūc q̄n res in esse ꝓdierūt. multū eni re-
fert dicere aliquā potētiā semp esse executiuā: z
dicere illā esse executiuā pro semp. quēadmodū
de catulo ante nouē dies dici pōt q̄ habet potē-
tiā visiuā: z t̄n nō d̄r q̄ habeat potētiā visiuā pro
tunc. ¶ Ad. 9um d̄r ad maiorē q̄ q̄uis in qbusdā
habeat veritatē: nō t̄n est vera in deo nec ī actio
nibus imanētibus. Et d̄ hoc dictū est lati⁹ in res-
pōsione ad p^{um}. Ex qb⁹ patet respōsio ad. 10um.
¶ Ad. 11um cōcedit̄ assumptū de actione executi
ua dei. sz ex illo nō sequit̄ q̄ q̄diu ipsa est: ponat̄
effect⁹ in actu. q2 nō est executiua ꝓ semp: ſ pro
certa mēsura durationis ꝓut dictū est in respon
sione ad. 8um. ¶ Ad. 12um dicit̄ q̄ minor est falsa
licet eni velle diuinū sit actio manēs in deo agē-
te sicut in subiecto: nō ideo nō est trāsiēs z ꝓdu-
ctiua. nā vt deductuz fuit. li. p°. di. 27. q. p^{a} in p°
notabili. differētia inter actionē imanentē z trā-
seuntē: nō accipit̄ ex pte subiecti: ſ ex parte ter-
mini vl' obiecti circa qd̄ est. illa eni dicit̄ actio trā
siens: q̄ habet aliqd factū aut ꝓductū vel q̄mo-
dolibet actū ad qd̄ terminat̄ z circa qd̄ est. ima-
nēs aūt actio est q̄ illud nō habet nec aliū finem
aut terminū habet q̄ seipā. z hāc differētiā assig
nat ph's. 9° methaphisice. ¶ Ad. 13um negat̄ as-
sumptū. nō eni isti termini velle z facere sibi iui-
cē repugnāt ex rōnib⁹ formalibus. imo nō solum
in deo: sz z in angelis aliq̄n velle est facere. nō. n.
angeli mouētes orbes: alia media actione int̄ ip
sor̄ velle z celos motos: illos mouēt. sz cor̄ mo
uere: ē intelligere z velle. vn̄ z mouere dicūtur p
impiū ꝓut. S. Tho. dicit opusculo. 11° in respon
sis ad. 36. arti. ad lectorē venetuz. Et p ista pa-
tet respōsio ad. 14um q̄ ꝓcedit ex eodē falso as-
sumpto. s. q̄ velle et facere sint opposita ex termi
nis. falsum etiā est q̄ volitio sit opatio de gene-
re qualitatis etiā q̄n est actio imanens. Per hec
etiā patet r̄nsio ad. 15um nā ꝓcedit ex eodē falso
fundamēto. s. q̄ velle aut impare z exequi: distin
guant̄ formaliter ex terminis qd̄ est falsuz si vni
uersaliter capiat̄. videt̄ aūt arguēs decipi volēs
iudicare de volitione diuina quēadmodum z de
n̄ra ac p hoc q̄ sicut velle n̄rm nō est p seipm effi
cax ad aliquid in rē exteriorē agendum sine alia
media actione elicita a potētia executiua que est

potencia volitiua: ita z velle diuinum non esset
efficax ad ꝓducēdū vel agēdū aliqd circa crea-
turas sine alia actione media executiua q̄ ima-
ginatio falsa z rudis est ꝓut ex p̄mo notabili ma-
nifestū est. ¶ Ad argumēta Gregorij cōtra ean-
dē ꝯclusionē. Ad p̄mū cōcedim⁹ maiorē capiēdo
principiū z distinctionē vniformiter. ita vt illud
qd̄ est p̄ncipiū realiter: sit entitas distincta reali-
ter. et qd̄ est p̄ncipiū s̄m rōnem t̄m: sit entitas di
stincta solū s̄z rōnem. tūc ad minorē dicimus q̄
est vera loquēdo de p̄ncipio s̄m rōnem t̄m. ē t̄n
falsa capiēdo p̄ncipiū realit̄. nec valet ꝓbatio ꝓ
pter magnā dissimilitudinē inter potētiā creati-
uā ad creationē q̄ nec est motus nec cuz motu: z
inter potētiā trāsmutatiuā ad trāsmutationez q̄
vel semp est motus vel nō ē sine motu. Et accipi
tur ista respōsio ex respōsione. S. Tho. ad simi-
le argumētū d̄ pō dei. q. p° arti. p° ad p^{m}. Et p°.
li. sentētiar̄. di. 42. q. p° ar. p° ad. 14^{m}. Et pri-
ma pte. q. 25. ar. p° ad. 3^{m}. ¶ Ad. 2^{m} negat̄ mi-
nor loquēdo de creatione q̄tu^{m} ad p̄ncipale signi
ficatū qd̄ est ipsa actio dei. et ad dictū Damasce
ni respōdet̄ q̄ accipit creationē nō solū ꝓ prin-
cipali significato: sz ꝓut icludit respectū ad crea
turas ex cōnotato. in qua acceptione creatio nō
est coeterna deo. ¶ Ad argumēta ꝯ. 2^{am} ꝯclusio
nē. Ad p̄mū respōdet S. Tho. in hac. di. i' c. p̄ma
ar. 2° ad. 5^{m}. Et p̄ma pte. q. 45. arti. 3° ad. 2^{m}.
Et de pō dei. q. 3^{a} ar. 3° ad. 2^{m}. q̄ cū creatio pas
siua sit q̄dā relatio in creatura ad deū z nō sit ali
qd subsistēs: nō ꝓprie creat̄ sicut neq3 ꝓprie est
creatura: sz cōcreat̄ ipsi rei subsistēti. z ideo nō a-
lia creatione ꝯcreat̄ q̄ seipa q̄ creatura subsistēs
creat̄. q̄n relatio nō alia relatione reffert̄ q̄ seip
sa. nec ē simile de angelo q̄ est res subsistēs z ē ꝓ-
prie creatura: z d̄ ei⁹ creatione q̄ nec ꝓprie ē crea
tura nec eius ꝓpe est creatio. ꝓpt̄ qd̄ ratio cogit
q̄ angelus creet̄ creatione a se distīcta nō autem
creatio. z p hec patet respōsio ad cōfirmationē.
¶ Ad. 2^{m} d̄r q̄ maior ꝓpositio habet veritatez
nisi q̄n ad idētitatē numeralē talis rei facit de p
se certa z determinata mēsura t̄pis vel duratio-
nis p̄terita: quā redire implicat ꝯdictionē q̄ po-
tentie diuine nō subiacet. vn̄ q2 creatio ex forma
li rōne importat nouitatē essendi rei create: im-
plicat de p se p̄muz z nouū instans quo ipsa res
creata habuit esse: ac p hoc reqritur ad ei⁹ vni-
tatem numeralē q̄ tūc p̄mo res incipiat esse: q̄n
creatio in ea sit ita q̄ ante esse nō habuerit. cum
autem rei iā existēte nō sit possibile q̄ de nouo ac
quirat illud idē esse q̄ dicitur p̄existere: alias im-
plicaret ꝯdictoria: sequit̄ q̄ re prius creata iam

existente: de⁹ nõ põt ꝑ creationẽ eius anichilatã iterũ eandez numero reparare in ipsa re creata. alias sequeret̃ cõtradictoria esse vera. s. rem creatã ꝑus existere ante suã creationẽ ⁊ nõ ꝑus existere. Accipit̃ respõsio ista ex dictis. S. Tho. 4° q̃libet. ar. 5°. ¶ Ad. 3ᵐ. capim⁹ scðm mẽbruz diuisionis. s. ꝙ de⁹ nõ põt creare aliquã rẽ absq₃ creatione ab illa re distincta. et ad huius improbationẽ: negat̃ assumptũ. imo creatio passiue dicta ẽ accidẽs ꝑ se ⁊ nãliter ꝯñs rẽ creatã ⁊ sine q̃ creari a deo nõ põt, ꝑut. S. Tho. expresse dicit. p° ꝑte. q. 44. ar. p° ad. pᵐ. Et de põ dei. q. 7. ar. 9. ad 5ᵐ. Et. 7° quolibet. ar. 10. ad. 4ᵐ. vñ falsum est assumptũ arguẽtis ꝙ. s. deus põt rem facere aut creare sine quocũq₃ accidẽte. et ad auctoritatez Augustini dr̃ ꝙ Augustin⁹ loquit̃ de qualitatib⁹ q̃ sunt res absolute nõ de relationibus depẽdentie que ꝑ se ⁊ nãliter ꝯsequũt̃ effect⁹. ¶ Ad ea q̃. 3° loco arguit ꝯ eandẽ ꝯclusionẽ. Ad ꝑmũ patet respõsio ex rñsione ad ꝑmũ cõtra scðam ꝯclusionẽ. idẽ enĩ dici debet de creatione creationis ⁊ de cõseruatione cõseruatiõis q₂ vtraq₃ ẽ formaliter relatio. ¶ Ad. 2ᵐ respõdet̃ sicut respondet S. T. ad simile argumẽtũ de veritate. q. 27. ar. ꝑmo ad. 3ᵐ ⁊ ad. 10ᵐ. ꝙ deus creat in nobis esse nãle ꝑ creationẽ nulla causa agẽte mediãte: s₃ tñ mediãte aliqua causa formali. ita in ꝓposito dicim⁹ ꝙ de⁹ ad cõseruandũ quãcũq₃ rẽ: nullo alio indiget a se tanq̃ agẽte: indiget tñ alio a se tanq̃ formali causa aut etiã materiali si res sit materialis. ꝯseruatio aũt causa formalis ẽ ꝙ res cõseruetur: nõ agẽs. vñ argumẽtuz nõ est ad ꝓpositum. ¶ Ad. 3ᵐ dicitur falsum ẽẽ qð arguẽs scðo supponit. nã licet inceptio aut nouitas ipsius esse imaginis in speculo ꝯsiderata inquãtũ implicat negationẽ existẽtie imaginis: ante instãs inceptionis habeat rõnem formalẽ generationis nõ conseruationis capiẽdo cõseruationẽ ꝑut supponit preexistentiã rei cõseruate: cõsiderando tamen ꝙ imago corꝑis in speculo in ꝑmo instãti sui esse existit ⁊ in esse manutenet̃: vere dicit̃ ꝙ imago in ꝑmo instãti sui esse ꝯseruat̃ in speculo. Vñ sciendũ ẽ ꝙ ꝯseruatio passiue sumpta: duo importat. vnũ absolutũ. s. ipsius esse influxum ⁊ manutentionẽ passiuã. aliud implicat relatiuũ. s. cõtinuationẽ ipsius esse rei ꝑus existẽtis. licet autem i ꝑmo instãti ipsius esse rei non sit conseruatio prout dicit continuationem esse p̃existente: ẽm quã rationem differt formaliter a creatione: est tamen in ipso primo instanti conseruatio q̃tũ ad ipsius esse manutentionem ⁊ influxum a deo. Vñ arguens videt̃ decipi i suo ꝓcessu putãs ꝙ creatio rei ⁊ eius conseruatio intantum distant ab inuicẽ: ꝙ nullo modo se compatiantur simul in eodem subiecto quod falsum est: nisi enĩ in primo instanti creationis vel generationis rei res conseruaretur a deo: in ipso eodẽ instanti res desineret esse iuxta sententiam Augustini. 4. sup gene. ad litteram. et ꝑ ꝯñs in eodẽ instãti res simul esset ⁊ non esset. vñ argumẽtum est nullũ cum ꝓcedat ex falso supposito. ¶ Ad argumẽta Scoti contra eandẽ cõclusionẽ. Ad primũ dicitur ꝙ minor est falsa. nam sicut esse ⁊ fieri nõ cõueniunt nisi subsistentibus: ita nec creature: quia reb⁹ subsistẽtibus conuenit ꝓprie: reb⁹ aũt non subsistentib⁹ non cõuenit ꝓprie ⁊ per se s₃ quia rebus subsistentibus insunt: ita ⁊ relatio depẽdentie ad deũ q̃ consequit̃ naturaliter ad esse ⁊ fieri rerũ: non ꝓprie conuenit nisi rebus subsistentibus: alijs autẽ iproprie ⁊ ex consequenti. Relatio aũt dependentie creature ad deũ non est res subsistens s₃ est accidẽs creature. ⁊ ideo sicut nõ ꝓprie fit aut est: ita nec proprie ⁊ ẽm se habet relationis dependẽtiã ad deum. sicut nec ꝓprie est creatura: s₃ aliquid creature concreatũ. Unde. S. Tho. de põ dei. q. 3°. arti. 3° ad. 7ᵐ. dicit ꝙ relatio creationis est creata: nõ principaliter s₃ secundario ⁊ sicut qd concreatum: patet igit̃ ꝙ relatio dependẽtie creature ad deũ que est creatio: non ꝓprie refertur ad deũ: s₃ vt ita loquar correfertur. i. simul cũ creatura refertur ac ꝑ hoc nõ alia relatione q̃ ipsa qua creatura refertur. ¶ Ad. 2ᵐ dicitur ꝙ auctoritas ph̃i intelligitur non de q̃libet substantia ꝑsertim quantũ ad prioritatem tẽporis: s₃ de substantia ẽm totum suũ ambitũ accepta ꝑut. s. dr̃ de substantia creata ⁊ increata. est enĩ sensus cũ dicit̃ substantia est ꝑus tẽpore accidẽte: q₂. s. nullum accidẽs est separabile a substãtia. s₃ aliq̃ substantia est separabilis ab accidẽte. s. substãtia ꝑma q̃ est deus sicut exponit. S. Tho. sup eo loco in cõmento. Et magnus Albertus exponẽs illð dictũ ph̃i sic inquit. Ipsa enim in eo ꝙ ipsa: duratione ⁊ tpe est ante omne accidens. ita ꝙ est etiã ante hoc accidẽs quod est tempus quia de⁹ est ante omnia huiusmodi eternitate simplici. vnde auctoritas ph̃i nõ est ad ꝓpositũ. ¶ Ad. 3ᵐ dicitur ꝑmo ꝙ maior ꝓpositio nõ est vniuersaliter vera de omni modo idẽtitatis realis. q̃m ex simultate vel inseparabilitate aliquoruz q̃tũ ad esse: aut etiam ex idẽtitate esse existẽtie ipsorũ: nõ recte concludit̃ omnimoda eorũ idẽtitas realis q₂ non quiditatiua et formalis: s₃ idẽtitas precise ẽm subiectum. ex eo nãq₃ ꝙ vnũ non est sine alio aut quia eorum est idem esse: nõ sequitur nisi ꝙ sunt

idem subiecto. Nec facit contra hoc eius proba
tio. quoniā ꝯtradictio dicta de aliquibus licet sit
via concludēdi distinctionē aliquā eoꝝ realē: nō
tamen omnimodā. alias essentia diuina ⁊ pať in
diuinis essent omnino realiter disticta cū de ip-
sis dicanť ꝯdictoria. nā pať generat ⁊ essentia nō
generat. et eadē ratione seq̄reť ꝙ tres ꝑsone in
diuinis essent oībus modis realiť distincte: quū
predicata ꝯdictoria de ipsis ꝑdicanť. vñ si argu-
mentū aliq̄d valet: nō aliud cōcludit q̄ꝫ ꝙ rela-
tio dꝑēdētie ad deū: est idē subiecto creature cui
inest qđ nos nō negam⁹. Diciť scđo ꝙ diuisio quā
arguēs facit de impossibilitate qua vnuꝫ nō pōt
esse sine alio: est insufficiēs. nā pter modos ab ar
guēte positos: ē alius mod⁹ huiuscemodi impos
sibilitatis quādo. s. posterius ex naturali emana
tione cōsequiť ad aliud. tūc enim nō soluꝫ poste
rius sine priori sꝫ etiā ꝑus natura: esse non pōt si
ne posteriori. quēadmodū ī subiecto ⁊ propria
passione apparet. ¶ Ad argumēta ꝯ. 3ᵃᵐ conclu-
sionē. Ad pmū Aureoli dicatur ꝙ assumptū ē fal-
sum. nā vt deductū fuit in. 3ᵒ notabili ꝑductio q̄
non est mot⁹ nec mutatio: nō habet terminuꝫ a
quo realē nec subm ex quo: sꝫ solūmodo termi-
nuꝫ in quē. talis autē ꝑductio est creatio. nec va
let ꝓbatio arguētis nā falsum est id qđ assumit.
nec illud ipse probat. Et cum vlterius arguit ꝙ
non fiat aliq̄d ex nichilo. q: vel fieret ꝑ se vel per
accidēs: dicimus cuꝫ. S. doctore de pō dei. q. 3ᵒ.
arti. pᵒ ad. 17ᵐ ꝙ si ꝑpositio. ex. dicat ordinē tan
tum quēadmodū in nr̄o ꝓposito: tunc aliq̄d fit
ex nichilo ꝑ se. Et ad pmā huius improbationeꝫ
dicim⁹ ꝙ falsū assumit. nā vt ibi dicit. S. T. ex ꝑ
uatione fit aliq̄d ꝑ se cū ꝑuatio ponať a pħo pn-
cipiū ꝑ sepᵒ phisicoꝝ. et tñ ꝑuatio nō mutatur in
formā vel habitū cui opponiť sicut etiā arguēs cō
cedit. Ad secūdā improbationem negať ꝯña. vn
de respōsio ibi data bona est. nec ē verū ꝙ confir
met ꝓpositū arguētis imo oppositū. Neqꝫ valet
ei⁹ ꝓbatio. q: si in maiori tolli aut auferri capia
tur realiť: maior nō est vľr vera sicut neqꝫ oīs
ordo prioris vel posterioris est realis. vñ in pro
posito nr̄o cuꝫ diciť aliquid fieri ex nichilo: sicut
nichil nō est terminus realis nec ordo ei⁹ ad id
quod fit est realis: ita nec succedēte eo qđ fit: tol
litur realiter nichil. q: non ens simpliciter: nec
fieri nec corrumpi aut destrui pōt. Si autē tolli
vel auferri capiať ſm imaginationē: maior pōt
esse vera: ſ; in hoc sensu minor est falsa. nā ad ta-
lem imaginationē nō necessario req̄ritur subm.
sicut enī sola imaginatione nichil aut nō ens ac-
cipiť tanq̄ꝫ termin⁹ a quo: ita ⁊ sola imaginatio-
ne ꝑducto aliquo ente: nō ens vel nichil desinit
esse. Ex quo patet ꝙ processus arguentis ad ꝓ-
bationē minoris sit cassus et puerilis. ꝓcedit nā
q̄ꝫ contra primū mēbrū diuisionis ac si quādo a-
liquid fit ex nichilo: nichilitas sit terminus a quo
realis ⁊ realiter tollať. ⁊ quasi lapis duꝫ ꝑduciť
in esse: excutiat a se nichilitatē quam ante sui ꝓ-
ductionē super humeros portasset. quid hoc ri
diculosi⁹? Nec min⁹ deridendus est ꝓcessus ar-
guētis secundo q̄ nitiť ꝓbare ꝙ ꝑducto lapide:
nichilitas nō tollať absolute. naꝫ cum nichil nec
sit nec vnq̄ꝫ fuerit aliq̄d reale: ridiculuꝫ est velle
ꝓbare ꝙ remanet aut ꝙ vertiť in ens. procedit
autem arguētis chimerizatio ex supradicto fal-
so fundamēto. s. ꝙ omnis ꝑductio habeat duos
terminos reales a quo ⁊ in quē qđ est falsum in
creatione. ¶ Ad primā cōfirmationem diciť ꝙ
non est simile. q: dies ⁊ nox cū sint habitus ⁊ pri
uatio: habēt cōmune subm. s. tēpus. in creatione
aūt sicut deductū fuit in tertio notabili: nō ē ali-
quid cōmune subm vtriusqꝫ termini. ¶ Ad. 2ᵃᵐ.
cōfirmationē patet respōsio ex dictis. ꝓcedit. n.
tanq̄ꝫ si nichil reali subtractione tollať producto
ente. ¶ Ad. 3ᵃᵐ cōfirmationē diciť ꝙ maior ē fal
sa vt sepe dictū est. naꝫ in creatione neqꝫ termi-
n⁹ a quo nec ordo nec trāsit⁹ est realis. vñ mira
bilis est sapiētia arguētis qui tantā realitateꝫ in
nichilo ⁊ nichilitate fabricare potuit. ¶ Ad. 2ᵃᵐ
rationē ꝑncipalē negať pma ꝯña. et ad ei⁹ ꝓba-
tionē patet respōsio ꝑ ea q̄ dicta sunt ī tertio no-
tabili. vnde vltima solutio ab arguēte posita bo
na est in vno sensu. Neqꝫ valet ei⁹ īprobatio. q:
si prepositio. ex. nō notat aliquē ordinē nec dura
tionis nec nature cū diciť aliquid eē ex nichilo: ſ;
solūmodo negať materia: ex q̄: cōcediť ꝙ fili⁹ in
diuinis sit ex nichilo. i. nō ex aliq̄ mā. et sic illam
ꝓpositionē cōcedit. S. Tho. pᵒ sen. di. 5. q. 7. ar.
2ᵒ in. c. nec tñ inde seq̄ť ꝙ fili⁹ dei sit creatura. q:
cū de creatura diciť ꝙ fit ex nichilo: nō soluꝫ ne-
gať materia: sꝫ etiā affirmať ordo durationis vľ
nature creature ad nō eē ei⁹ vľ ad nichil. hm̄oi aūt
ordo nō cōuenit filio in diuinis cū esse ei⁹ sit eter
nū ꝑut ibi. S. Tho. dicit. et ideo differenti mo-
do diciť filius in diuinis eē ex nichilo ⁊ creatura.
Ad auctoritatē Anselmi diciť ꝙ exempla nō in-
ducunť ad omnimodā similitudinē sed ad aliq̄-
lem. vnde similitudo quā pretēdit Anselmus in
exemplo dato cū. s. diues fit ex paupe: nō attēdi-
tur q̄ꝫᵗᵘᵐ ad hoc ꝙ idem subiectum trāsit a termi-
no in terminū vt a paupere in diuitem: sed q̄ꝫᵗᵘᵐ
ad ordinem precise. quia sicut cū ex paupere fit
diues: diues fit post non diuitē: ita cum creatura

fit ex nichilo: creatura fit postq̄ non erat vl' post non ens. ¶ Ad. 3ᵐ rationem dicitur q̄ peccat sicut ⁊ precedens ex falso fundamento. s. q̄ nichil sit terminus realis a quo vel in quem. ⁊ q̄ ordo entis ad nichil: sit realis qđ falsū est. vñ sicut cū ex nichilo fit aliquid: nichil nō vertitur in aliqđ sed in ꝓpositione. ex. designat' ordo quidā nō realis sꝫ ſm imaginationē vt sit sensus. i. post nichil seu post nō ens fit aliqđ: ita cū dicitur aliqđ redigi vel reduci in nichil; non est sensus q̄ aliquid vel ens vertatur in nichil sicut in terminum in quem ita q̄ ibi sit aliqua conuersio; sed designat' in prepositione. in. q̄ aliquid vel ens quod prius erat: non est. ita vt ordo entis ad non ens: sit imaginarius nō realis. ¶ Ad. 4ᵐ rationē rñdetur q̄ cum lapis dicitur tēporaliter creat⁹: factū est quod omnino nichil erat in se. erat tamē aliquo modo. s. in potentia dei creātis. Neq̄ valet eius improbatio quo ad primū. nā vt sepe dictū est cū dicit': ex nichilo vel qđ prius erat nichil fieri aliquid: nulla cōuersio designat' sꝫ solus ordo imaginarius ei⁹ quod fit ad suū nō esse. quemadmodū cū dicimus. extra mundū nichil est: p̄ hoc extra: nullus locus vel spatiū designat' realis sed ſm imaginationē tm̄. Nec valet improbatio q̄ ad secūdū. q2 creatio seu ꝓductio ex nichilo: nō excludit rē creatam prius fuisse in potentia dei creantis: sed excludit potētiam passiuā ex parte creature ⁊ actiuā ex parte agentis creati. vnde respōsio ab arguēte posita bona est. Et ad ei⁹ improbationē dicimus q̄ intelligitur purum nichil cū dicit' lapis qui erat purū nichil. nec ex hoc arguens habet ꝓpositū sꝫ magis oppositū. quia in tali modo loquēdi nō est sensus q̄ purum nichil ponatur in esse ꝑ aliquam cōuersionē aut mutationē: sꝫ q̄ aliquid est postq̄ pure et simpliciter non erat. vñ cessat ꝓcessus demētiatio arguentis. ¶ Ad argumēta 2º loco facta cōtra eandē ꝯclusionē. Ad primū dicitur q̄ si maior ꝓpositio intelligatur de possibili ꝑ potētiam agentis ꝓsertim ꝑmi. s. dei: vera est. sꝫ minor est falsa in eodē sensu capiēdo possibile. si autem in maiori ꝓpositione possibile capiat' ſm potentiam in natura rei facte existentem: maior est falsa sicut iacet ⁊ minor vera in eodē sensu possibilis. Ex quo patet q̄ qualitercunq̄ capiatur possibile in maiori ꝓpositione ⁊ minori dūtamē vniformiter in vtraq̄ capiatur: argumētū nō valet eo q̄ vna illarū sit falsa. si autem arguēs ꝓceruēdo vellet capere possibile non vniformiter in maiori ⁊ minori ꝓpositione: processus esset nullus per fallaciā equiuocationis. falsitas autem maioris ⁊ minoris propositionis modo exposito: patet ex sexto notabili. Neq̄ valet ꝓbatio maioris quam arguens pretendit. qm̄ capiendo genitum ⁊ corruptibile ⁊ ingenitum et icorruptibile largo modo et in eadem significatione sicut arguens premittit: antecedens quod ad ꝓbationē assumit est falsum q̄ᵐ ad primam eius partem. nam angeli ⁊ corpora celestia ꝓut deductum fuit in sexto notabili sunt res incorruptibiles ⁊ tamen nō sunt ingenite. capiendo ingenitum pro qualitercūq̄ ꝓducto ꝓut. s. comprehendit ⁊ factū ⁊ creatum. sicut arguens capit. Si autem arguens vellet in antecedente capere ingenitum stricto modo pro eo qđ fit nō qualitercūq̄ sed per generationem: argumētū nō ē ad ꝓpositum. quoniam cōclusio loquitur de quocūq̄ modo facto seu ꝓducto. licet enim nō omne aliud a deo sit ꝓprie genitum: est tamē qualitercūq̄ factum aut ꝓductum a deo sicut cōclusio dicit. Neq̄ iterum valet ꝓbatio minoris in sensu in quo negatur. non ꝑma. nā posito in esse q̄ id quod est ꝑpetuū ⁊ incorruptibile ꝑ nām. i. quia in ipso nō est potētia naturalis ad nō esse aliquādo nō erit ꝑ potētiā extrinsecam. s. agētis primi: nō recte sequitur cōclusio quam arguēs infert. s. q̄ simul erit ⁊ nō erit sed sequitur recta ꝯsequētia. q̄ nō habēs in se potentiam naturalē ad nō esse; aliquādo nō erit ꝑ potentiam extrinsecam agentis. et ista cōsequētia nō implicat impossibile nec contradictoria. Nec secunda ꝓbatio valet. Tū quia pretendit ducere ad impossibile quod tamen nō est impossibile nec incōueniens. quia vt statim dictum est ⁊ deductum fuit in sexto notabili: nō est impossibile q̄ aliquid possit semꝑ esse ꝑ naturam suam quia. s. in ea nō est potentia ad nō esse ⁊ q̄ aliquā non sit ꝑ potentiam agentis ⁊ presertim primi. Tū etiam quia non est inconueniens q̄ potētie ad opposita imediata: simul in aliquo congregentur. sicut idem corpus simul potest habere potētiam ad album ⁊ habere potētiam ad non albū vt si sit rufum aut viride. Et cum arguens infert. quoniam tūc possibile esset vt illa opposita simul eidem inessent: negatur ꝯsequentia. quoniā potentie ad opposita licet simul possint esse: non tamen vt simul reducantur ad actum. quia nō ordinantur ad oppositos actus coniunctum sed diuisum. itaq̄ simul sunt potētie ad oppositos act⁹ sed nō sunt ad oppositos actus simul. ¶ Ad. 2ᵐ. dicitur q̄ vtraq̄ ꝓpositio ⁊ maior ⁊ minor ē falsa. quoniam sicut patet ex precedente questiōe: mundus potuit fieri ab eterno a deo. nec valet eius ꝓbatio. quia sicut ibi dictum est: non opor-

tet q in omni factione: non esse precedat tempore vel duratione esse rei facte: sed sufficit q precedat ordine nature. Nec iterum valet probatio minoris. quoniam vt in precedente questione ex dictis. S. Tho. deductum fuit: nullum inconueniens est q vnum infinitum sit maius alio ex ea parte qua id qd ponit min⁹: finitū est. n̄ tn̄ sic ppriē et formaliter loquēdo: infinitū nō est infinito mai⁹ sed finito. vnde in pposito arguētis cum ponit tēpus eternū in preterito et futuro addere aliquā partez tēpori eterno in futurū tm̄. s. partē preteritā: tēpus eternū in futuro non recipit talez additionē inquātū infinitū est: sz inquātum finitū est qz inquātū ponit habere terminū a parte ante. vnde vocat eternū ex vna pte tm̄ s. ex pte post. Auctoritas aūt cōmētatoris nō repugnat huic respōsioni. ¶ Ad. 3m negat q materia pma nō sit facta capiēdo factionē p qualicūq pductione. et ad ei⁹ pbationez dicim⁹ q mā est facta de nichilo. nec valēt pbationes in ptrariū. quia oēs pcedūt de agēte qd agit mediante motu et de eo qd fit p motū vel p mutationez. materia aūt pma pducta est a deo sine motu et mutatione p simplicē emanationē. s. p creationē Et de hoc. S. Tho. in hac. di. q. pª arti. 2°. Et pma pte. q. 44. ar. 2°. Et de pō dei. q. 3ª ar. pº et 2°. Et p ista et p ea q dicta sunt in primo et ~~sexto~~ 4 notabili patet respōsio ad. 4m et. 5m Auctoritas aūt cōmentatoris bene itellecta posset trahi ad aliū sensum q̄z eam arguēs adducit: verūtamen nō cogimur auctoritatē cōmentatoris recipere cū eius opinio de eternitate mūdi q illis fundamētis innitit: sit falsa et contra fidē catholicam. ¶ Ad. 6m negat antecedēs. et ad ei⁹ pbationez negat assumptū cū sua pbatione. auctoritas autem phi intelligit de pō actiua trāsmutatiua agētis corpalis: nō generaliter de omni potētia pductiua pmi et vniuersalis agētis q no reqrit ad agendū materiā vel potētiā passiuā preiacentē. ¶ Ad. 7m dicim⁹ q licet forme q educunt de potētia materie ppriē loquēdo nō creent qz creari est ppriē rerū subsistentiū: concreātur tn̄ a deo simul cū materia fm q sunt in ei⁹ potētia. fm āt q de huiusmodi potētia educunt ad actu z licet non creēt: pducūtur tamē in actū a deo mediantib⁹ agētib⁹ naturalib⁹: eo q de⁹ opat in oī operatione nature pncipalius et intimi⁹ omni agente creato put dductū fuit in. 4° notabili. anima aūt rationalis licet psupponat māin in qua sit: qz tamē de pō materie nō educit nec habet māz ex qua sit: a deo pducit p creationē et dicit creari qz quodāmodo est res p se subsistēs cū maneat corrupto corpe: q̄uis sumēdo creationē stricte put tollit omnē mām ex qua. s. et in qua: creatio anime rationalis deficiat a ppria rōne creationis. Accipit ista respōsio ex dictis. S. Tho. de pō dei q. vel mā. 3ª ar. 4° ad. 7m et. ar. 8° ad. 6m et. 7m. et. ar. 9° in. c. ¶ Ad argumētū ptra secūdā partē eiusdē pclusionis dr q assumptū tenet de agēte et cōseruāte naturali: nō de cōseruāte p volūtatē et de hoc dictū est supra in qrto notabili. ¶ Ad argumēta cōtra. 5m cōclusionē. Ad pmū Aureoli dr q ex auctoritate Augustini nō aliud cōducitur nisi q de⁹ sua administratiōe seu gubernatiōe mot⁹ et cursus rex nō ipedit. qd et nos nō negamus in quita pclusione. imo magis dicimus q deus mot⁹ et cursus rex iuuat in eo q ponimus deū esse causam cuiuslibz actionis creature. Ad auctoritatē ecclesiastici respōdet. S. Tho. de pō q. vel mā. 3ª arti. 7° ad. 12m. q de⁹ non dicit hominē dereliquisse in manu cōsilij sui quin in eius volūtate operetur: sz qz voluntati hominis dedit dominiū sui act⁹ vt nō esset obligata ad alteraz partē ptradictionis. qd quidē dominiuz nature non dedit cū p suam formaz sit determinata ad vnū. Sic etiā expōit hāc auctoritatē pma parte q. 22. arti. 2° ad. 4m. Et de veri. q. 5. ar. 5° ad 4m. Et p ista patet respōsio ad. 2m et. 3m. procedunt enī ex eodē falso fundamēto. s. q deū agere in omni actione creature: est creaturis subtrahere pprias actiones qd falsum est. imo magis ē illis eas cōferre et cōmunicare put. S. T. deducit cōtra gen. li. 3° ca° 69. et. 70. Et de pō dei. q. 3ª. arti. 7° in. c. Opinio aūt quā arguēs dicit qrumdā doctox solēnū vera est: sz male est ab eo intellecta. illā enī tenet. S. T. in pluribus locis sicut dictū est in quito notabili. vbi etiā apparet q̄liter vere et recte intelligi dbeat. ¶ Ad. 4m et. 5m et. 6m. patet rñsio ex hijs q dicta sunt in qrto notabili. ¶ Ad. 7m negat prima pña. nec arguens eam recte pbat. q̄uis per ea q subiūgit: videat pbari q actio dei pducentis vel cōseruantis rē: remaneat agēte naturali nō pducēte nec cōseruante. qd licet arguēs habeat nūc p magno icōueniēti: alibi tn̄ sepe in scriptis suis illud fatet. et nos id ipm cōcedimus. et ad ei⁹ improbationez negat pña. nō enim pña recte sequit ex antecedēte: sz recte sequit q actio dei pducētis vel cōseruantis nō depēdet ab actione agētis naturalis nec eam necessario exigit ad rem pducendā vel conseruandā. Et quod arguens infert vlterius q amota candela et c. cōcedimus. si autem oppositum nunc experimur: non obstat. quia nūc nō subtrahitur candela sicut ponebatur in casu. sz

si deus illam subtraheret: posset ita bene aerem illuminare sicut cũ illa. quẽadmodũ ⁊ in natiuitate christi absq3 luminaribus celi angelo pastoribus apparente: claritas dei circũfulsit illos prout dicitur luce. 2° et beato Petro in carcere recluso: nocte lumẽ refulsit in habitaculo carceris: cãdela aut aliquo luminari nequaq3 illuminante put habetur actuũ. 12°. ¶ Ad argumẽta Durãdi contra eandẽ cõclusionẽ. Ad primũ cum suis pbationibus patet rñsio p ea q̃ dicta sunt in quarto notabili. supponũt enim multa falsa vt ex ibi notatis apparet. ¶ Ad. 2m dicitur ad minorẽ q̧ nõ est vniuersaliter vera nisi addaẗ q̧ vn⁹ illorũ finiũ nõ ordinetur ad aliũ. in pposito autem licet idem effectus habeat vnũ finẽ pfectum ⁊ immediatũ ẜm ordinem agẽtis secũdi: põt tamen habere aliũ finẽ imediatũ ⁊ pfectũ ẜm ordinem agentis primi. ¶ Ad. 3m patet rñsio p ea que dicta sunt in ~~quito~~ notabili. vbi apparuit q̧ Durandus nõ habuit verũ intellectũ in verbis. S. Tho. quibus dicit q̧ esse sit pprius effectus dei nõ alicuius agentis creati. ¶ Ad argumẽta aliorum cõtra eandẽ ꝯclusionẽ dicitur q̧ in illo casu actus volũtatis totus ⁊ simul pduceretur a duobus agentib⁹ imediate: aliter tamẽ ⁊ aliter vt dictum fuit in quarto notabili. Neq3 valet eius pma improbatio. cõcedimus nãq3 assumptũ nec nobis est incõueniẽs sicut arguẽs putat. et ad dictum cõmẽtatoris rñdemus q̧ debet intelligi de agentibus eque pfectis ⁊ vniformiter se habentibus ad effectũ ⁊ quoꝝ est determinat⁹ effectus: nõ de agẽtibus quorum vnũ est instrumẽtum alterius. quẽadmodũ se habet omne agẽs creatũ in respectu ad deũ sicut dictũ est in ~~quin~~to notabili: ⁊ quoꝝ vnũ est vniuersale agẽs cui⁹ virtus se extẽdit ad omnes effect⁹ imediate sic est deus. Neq3 valet secũda improbatio. nam licet pma causa q̃ deus est posset p se ipsam producere omnẽ effectũ sine agẽte creato: non supfluit tamẽ agẽs creatũ. q̃m illo cõcurrẽte: seruaẗ ordo in rebus vniuersi ⁊ bonitas dei ⁊ causalitas communicaẗ creaturis. hoc aũt est optim⁹ finis rerũ propter quod cõcursus agẽtiũ creatoꝝ non supfluit ¶ Ad. 2m admittim⁹ secũdũ mẽbrũ diuisionis. et ad eius improbationẽ: negaẗ ꝯña. neq3 valet eius pbatio. cõmittiẗ enim in illa fallacia ẜm nõ causam vt causam. nã causa quare agẽs creatum pducere nõ posset effectũ sine motione ⁊ actione dei: nõ est quia talis effect⁹ requirat potẽtiã infinitã: sed ppter ordinẽ essentialẽ cuiuslibet agentis creati ad deũ a quo dependet ⁊ q̃m ad eẽ ⁊ q̃m ad opationes. nec posset deus cõmunicare

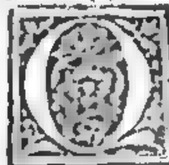
alicui creature q̧ ad deũ nõ haberet huiusmodi depẽdentiã put. S. T. dicit de potẽtia dei. q. 3°. arti. 7° ad. 7m vnde argumẽtũ nõ pcedit. ¶ Ad argumẽtũ ante oppositũ rñdet S. Tho. pma parte. q. 45. arti. 3° ad. 2m. q̧ q2 creatio significatur vt mutatio: mutatio aũt media quodã modo est inter mouẽs et motũ: ideo creatio significatur vt media inter creatorẽ et creaturã: tamẽ creatio passiue accepta est in creatura ⁊ est creatura. neq3 tamẽ oportet q̧ alia creatiõe creetur. quia relationes cũ hoc ipsum q̧ sunt ad aliquid dicanẗ: nõ referunẗ p alias relationes s3 p se ipsas. et in hoc articulus terminatur.

Terũ circa primam distinctionẽ secundi sentẽtiarum queriẗ vtrum potẽtia creandi actiue possit cõmunicari alicui creature. Et arguiẗ q̧ sic. quia virtus factiua cõsideraẗ ẜm mẽsuram eius quod fit. sed ens creatũ est finitum. ergo ad pducendũ p creationẽ aliqd creatũ: non requiriẗ virtus infinita. sed habere virtutem finitã nõ est contra rationẽ creature. ergo nõ est impossibile creaturã creare. ¶ In oppositum arguiẗ. q2 dicit augustin⁹. 3° de tri. q̧ nec boni nec mali angeli possunt esse creatores alicuius rei. multo igitur minus alie creature. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Uantũ ad primũ articulũ sit prima conclusio. q̧ nulli creature cõmunicari põt potentia creandi nec sicut cause principali nec sicut cause vel agenti instrumẽtali. Hãc cõclusionẽ tenet. S. T. pma pte. q. 45. arti. 5°. Et de potẽtia dei. q. vel mã. 3ª arti. 4°. Et ꝯtra gen. li. 2° ca° 21°. ¶ Secunda cõclusio est q̧ potẽtia creandi nõ est propria alicui diuine psone: s3 cõmunis est toti trinitati. q̃uis aliq̃liter appropriẽẗ psonis pcedentib⁹. s. filio ⁊ spũi scõ. Hãc ꝯclusionẽ tenet. S. T. pª pte. di. 45. ar. 6°. Et p° li. senten. di. 10ª ar. p°.

Uãtum ad articulũ secũdum ponẽde sunt aduersarioꝝ obiectiones. Et q̃dẽ ꝯ primã ꝯclusionẽ arguit Durãdus volẽs pbare q̧ de⁹ posset

facere aliquā creaturā q̄ posset aliq̄d producere
nullo p̄supposito in qđ agat. ⁊ arguit sic. Tota re
pugnātia q̄ videt̄ eē in creatura ne creet: fundat̄
in duobꝰ. quoꝝ vnū est ꝙ creatio videt̄ req̄rere
infinitā potētiā in creāte ꝓpter infinitā distātiā
entis a nō ente. aliud ē q: oīs actio creature vi-
det̄ eē ꝑ motū vel mutationē q̄ necessario suppo
nūt subm. ideo hec duo infrīgent̄ ꝑ ordinē. p̄mo
ergo ostēdet̄ ꝙ non est necessariū illud qđ creat
habere potētiā infinitā ꝓpt̄ īfinitā distātiā entis
a nō ente. qđ patet p̄mo ꝑ hoc ꝙ ens ⁊ nichil nō
sunt termini creationis. Q: enī illud qđ creat̄ di
cat̄ eē ex nichilo: solū intelligit̄ negatiue. q: non
est de aliq̄ in rōne subiecti nec in rōne termini ⁊
hoc diffuse declarat. cū enī inq̄t dr̄ aliq̄d fieri ex
nichilo: hoc pōt itelligi tripliciť. Uno modo mā
liter. s. ꝙ nichil sit mā rei ꝓducte: qđ eē nō pōt. q:
nichil nullius rei pōt eē mā. inest enī mā rei facte
tanq̄ȝ pars eiꝰ. est enī mā ex q̄ aliq̄d fit cū insit vt
dr̄ p̄mo phisicoꝝ. Scđo modo ordinabiliť. vt sit
sensus creaturaȝ fieri ex nichilo. i. post nichil ita
vt maneat ordo affirmatꝰ ad nichil tanq̄ȝ ad ter
minū a q̄. Et licet hūc sensuȝ quādoq̄ȝ doctores
accipiāt tanq̄ȝ verū imaginātes quoq̄ modo licet
improp̄e ens ⁊ nichil eē terminos creationis: tū
ꝓprie loquēdo illud nō est veꝝ. ꝑ eo ꝙ nō ē pos
sibile ponere terminos in actiōe in q̄ nullū ē sub-
iectū cōmune vtriq̄ȝ termino nisi vterq̄ȝ termi-
nus sit positiuꝰ qđ dico ꝓpter trāsubstantiatio-
nē panis in corpꝰ xp̄i. Cuiꝰ rō est. q: necesse est i
oī actione habēte terminos: ꝙ termini sint icō-
possibiles ⁊ ꝙ vnꝰ necessario p̄cedat alteꝝ. s. ter
minꝰ a q̄ terminū ad quē. sȝ negatio vel p̄uatio
nō pōt b̄m se p̄cedere habitū natura vł duratio-
ne: cū b̄m se ⁊ in se nō sit aliq̄ nā nec durationem
habeat. ergo si aliq̄ modo p̄cedit: hoc ē rōne ali
cuius nature sibi subiecte. igiť i actione nō habē
te subm cōmune sicut est creatio: ens ⁊ nichil nō
possunt eē termini cū alteꝝ illoꝝ sit pura nega-
tio. Itē oportet ꝙ ꝟtꝰ agētis in oī actione attin
gat vtrūq̄ȝ terminū. vnꝰ. n. abijcit̄ ⁊ aliꝰ acq̄rit̄ ⁊
vtrūq̄ȝ fit ꝟtute agētis. et ideo oportet ꝙ ꝟtus
agētis attigat vtrūq̄ȝ terminū. vterq̄ȝ aūt pōt at
tigi qn̄ vterq̄ȝ ē positiuꝰ. ꝟ qn̄ alter est positiuꝰ et
alter est negatiuꝰ: cū illud qđ nichil est attigi nō
possit b̄m se: oportet ꝙ attingat̄ rōne alicuiꝰ sub
stracti. quēadmodū fit i illumiatione aeris cū de
nō illuminato fit illuminatꝰ. et vbicūq̄ȝ alť ter-
minoꝝ est p̄uatio alter vero forma. nūq̄ȝ enī atti
gi pōt terminus negatus nisi rōne substracti sub
iecti a quo expellitur p̄uatio ꝑ introductionē ha
bitus. cū igitur in creatione nō supponat̄ subm cō
mune: impossibile est ꝙ ꝓprie loquēdo demꝰ ei
duos terminos. s. ens ⁊ nichil. Relinquit̄ ergo ter
tium. s. ꝙ creatio dicat̄ esse de nichilo solū nega-
tiue: q: nō est de aliquo nec in rōne subiecti nec i
ratione termini. vnde sicut nō habet subȝ: sic nec
terminū ex quo vel a quo. Ex q̄ pōt formari ta-
lis rō. q̄cūq̄ȝ aliqua actio non habet subm nec
terminū a quo sȝ solū effectū ꝓductū: nisi effectꝰ
ꝓductꝰ b̄m se arguat īfinitatē ꝟtutis ꝓductiue:
nō poterit argui ex aliquo ꝙ sit in actione. q: nō
est ibi aliq̄d subm nec termini nec distātia termi
noꝝ. ꝟ creatio ē huiusmodi vt d̄claratū ē. igiť ⁊c̄.
effectꝰ aūt creationis b̄m se nō arguit īfinitā vir-
tutē agētis: cū ipse sit finitꝰ. igiť ⁊c̄. ¶ 2°. Quia
dato ꝙ ens ⁊ nichil essēt termini creatiōis: tamē
nullā habēt inter se distantiā. sicut enī differētia
⁊ diuersitas nō est nisi entiū inter se. ens enī non
est diuersum nec differēs a nō ente quia idē ⁊ di-
uersum sunt differētie entis: sic ⁊ distantia nō est
nisi entiū: ⁊ nō est entis a nō ente. qđ patet ī spe
ciali de distantia b̄m locū. celū enīȝ nō distat a ni
chilo extra celū: distātia locali. et ꝑ eandē rōneȝ
nō distāt distātia formali: quoꝝ vnū est ens ⁊ a-
liđ nō ens. ¶ 3°. Q: dato ꝙ distarēt: illa distātia
non esset infinita. qđ patet dupliciť. p̄mo. q: illa
distātia nō est infinita: qua est dare maiorē. sȝ est
dare maiorē distantiā q̄ȝ sit illa q̄ est entis a non
ente qđ ponit̄ terminus creationis. eo ꝙ nō ens
qđ implicat ꝯtradictioneȝ: multo plus distat ab
ente: q: ex ipso nichil pōt fieri. q̄re ⁊c̄. ¶ Itē po-
sitio vel ablatio subiecti: nō auget vł minuit sub-
stantiā terminoꝝ. tantū enim distant ab inuiceȝ
albedo ⁊ nigredo si sint separate: sicut si sint i sub
iectis. sȝ ens ⁊ nichil circa subm suppositum nō di
stant in infinituȝ. quia forma ⁊ priuatio circa sub
iectum: se habent vt ens ⁊ nichil quorum distan
tiam absoluit agens naturale actione naturali.
igitur excluso omni subiecto: ens ⁊ nichil non di-
stant in infinitum. ¶ 2^m patet videlicet ꝙ nō est
de ratione actionis creature ꝙ sit motus vel mu
tatio qua supponit subiectum. quia non minus ē
possibile deo separare accidens a subiecto dū ꝓ
ducitur ab agente naturali: q̄ȝ postq̄ȝ productū
est. sed scđȝ est possibile ⁊ fit in sacramēto altaris.
igitur ⁊ primum scilicet ꝙ accidens producatur
et non ex subiecto nec in subiecto ab agente na-
turali: cooperante tamē deo non ad productio-
nem sed ad talem existentiam rei producte. et ꝑ
consequens producetur absq̄ȝ mutatione que
subiectum req̄rit. hec Durādus contra p̄mā i cō
clusionē i se. ¶ Ulteriꝰ ponit instātiā ad rōnes ꝑ
quas ꝓbata fuit p̄ma cōclusio. Et p̄mo cōtra p̄-

mam rōnem . dicit enī ꝙ in pͥma rōne assumitur
falsum. qꝛ creatio nō hꝫ ꝓprie termīos. vel si ali
quo modo tolleraret ꝙ ens ⁊ nichil sint termini
creationis: inter tales terminos cum nō sint am
bo positiui: nulla est distātia vt dicit se probasse
vel si est aliqua distantia: illa non est infinita. qđ
etiam ꝓbat nouiter. qꝛ quando extrema distan
tie alicuius sunt mediata: tunc tanta ē distantia
quanta ē quantitas medij interpositi siue sit q̄n-
titas extensiua siue intēsiua. vt patet in distātia
terminorum quantitatiuorum ⁊ in distantia q̄-
litatum contrariarum hñtium medium. sꝫ quan
do distantia est inter extrema imediata: tūc tā-
ta est precise distantia extremorūꝫ: quantū vnū
extremum est maius altero. quod patet. qꝛ duꝫ
medium nō est inter extrema : nihil aliud est ibi
distantia nisi excessus vniꝰ extremi sup alterum
aliter enī non pōt ibi sumi. cū igit̄ ens finitū crea
tum nō excedat in infinitū nichil sibi correspon-
dens: qꝛ nō excedit nisi tm̄ quantum ipm̄ est: pꝫ
ꝙ nō est ibi distantia infinita . ex quo pꝫ vt dicit
ꝙ nō est verū qđ ibi dr̄. s. ꝙ inter quodcūqꝫ ens
et nichil sibi correspōdens: sit tanta distantia ꝙ
nō possit dari maior . qꝛ sicut est maior excessus
dei vel totius entis ad nō deū vel ad totum nō
ens q̄ꝫ sit istius entis puta lapidis ad non ens si
bi correspondēs: sic est maior distantia dei a nō
deo : vel totius entis a nō ente sibi corrñdente.
nō enim inter quecunqꝫ cōtradictoria ē equalis
distantia. maior enī distātia est inter deum ⁊ nō
deū ⁊ inter totum ens ⁊ nichil : q̄ꝫ sit inter aliqđ
ens creatū ⁊ nichil sibi correspondēs. ¶ 2° con
tra secūdam rōnem dat instantiā. non enim opꝫ
vt dicit ꝙ illud qđ producit totam rem: agat se
toto. sed sufficit ꝙ illud per qđ agit: cōtineat vir
tualiter omē illud qđ ꝓducitur. cōcedendo etiā
maiorem: pōt dici ad minorem ꝙ deus pōt face
re creaturam q̄ se tota agat: puta intelligentiaꝫ
aliquam q̄ scđm se totā esset actus et ageret: nec
propter hoc eēt actus purus q̄uis nō esset actꝰ
permixtus potētie q̄ est mā . ¶ 3° cōtra rationē
tertiā instat Durādus ꝙ actio q̄ est sine motu: ē
idem cū termino producto: nisi ꝙ includit respe
ctū ad ꝓducēs. et ideo non ē necesse ꝙ requirat
subm̄ preter ꝓductū nisi nā producti hoc hēat.
ꝓpt̄ qđ cū agere sine motu possit cōicari creatu-
re : nō opꝫ ꝙ ois actio eiꝰ supponat subm̄ quātū
est ex nā actiōis ex qua sola ꝓcedit argm̄. ¶ 4°
cōtra quartā instat dicēs ꝙ int̄ ens ⁊ nichil nulla
est ꝓportio . qꝛ alterū est positiuuꝫ ⁊ aliud pure
negatiuū. et positiui ad nō positiuū: nulla ē pro
portio. Similiter nulla ē ꝓportio distātie que ē
int̄ duo creata: ad distantiam si qua sit inter ens
creatum ⁊ nichil. nō propter infinitatē alicuiꝰ ea
rū: sꝫ qꝛ vna est positiua et inter extrema positi-
ua: altera xͦo hꝫ vnū extremū negatiuū. Ex ista
aūt iproportione non sequit̄ ꝙ virtus q̄ pōt sup
vnam distātiam: sit iproportionabilis virtuti q̄
pōt sup aliam vt patet per exemplūꝫ simile. nul-
la enī est ꝓportio distātie iter lumē ⁊ tenebras:
ad distantiam caloris a frigiditate: cum tñ queli
bet sit finita: ⁊ tñ eadē virtꝰ solis pōt sup vtrāqꝫ
qꝛ aereꝫ de tenebra deducit ad lucem ⁊ de frig-
ditate ad caloreꝫ. ¶ 5° instat cōtra quintā. dicit
enim ꝙ agere nullo presupposito ex parte agen-
tis: nō pōt cōicari creature. hoc enim est proprie
primi agētis. sꝫ agere nullo presupposito ex par-
te facti: pōt cōicari alteri a primo agēte . Et ad
probationeꝫ dicit ꝙ secundum ordinem institu-
tum agens creatum agens per artem: supponit
aliquid productum per agens naturale: non qꝛ
per artē agit: cum deus qui nichil supponit agat
per artem: sed quia forma rei artificiate ad quā
solam producendam se extendit virtus talis a-
gentis: est ordo vel compositio . que nulla vir-
tute potest esse nisi in ordinatis et compositis.
¶ Similiter agens naturale supponit materiaꝫ
a deo productam quia agit per solam formaꝫ q̄
est altera pars compositi. q̄ non potest produce
re nisi formam q̄ de nā sua est altera pars cōpo-
siti: ne effectus ꝓductus sit pfectior suo pͥncipio
ꝓductiuo. sꝫ ex hoc nō habetur quin deus possꝫ
producere aliquā creaturā puta intelligentiam
que se tota ageret ꝓducendo aliqđ scđm se totū.
¶ 6° instat contra quādam aliam rationem su-
perius positam de agente pͥncipali ⁊ instrumen
tali. dicit enim ꝙ si agens instrumentale voce-
tur omne illud quod supponit aliud agens: sic
omnis creatura in actu suo quantūcunqꝫ nāli : ē
agens instrumētale. qꝛ supponit pͥmā cām cui in-
nitit̄ in esse ⁊ per pͥus in agere. et tale instrumē-
tūꝫ nō oportet vt agat vt motum vel ꝑ motum
qꝛ neqꝫ angelus mouet̄ quocunqꝫ motu ad hoc
vt agat . nec celū necesse est moueri vt quidam
dicunt ad hoc vt ageret . Rursus tale agēs non
opꝫ ꝙ disponat ad effectū vlterioris agētis: alio
qui oēm actiōem naturaleꝫ seq̄ret̄ effectꝰ q̄ est a
pͥmo agēte qđ non ē verū. si xͦo agēs instr̄ale vo
cet̄ solū illđ qđ de se nō exiret in actū nisi speciali
motiōe facta circa ipm̄ sicͭ est in securi : sic verū ē
ꝙ tale agēs nō possꝫ creare hm̄oi actiōe. nō opꝫ
aūt ꝙ ois creatura sit instr̄m dei isto mō : qꝛ nec
ēt in nālibꝰ actiōibus vt dictū ē. hec Durandꝰ in
forma. Scotus aūt licet teneat pͥmā cōclusionē:

tū arguit ꝙ ꝓbationes. S. Tho. nō concludunt
que cōsistunt in duabus ꝓpositiōibus. quaꝝ pri
ma est ꝙ esse simplr̄ est effect⁹ ꝓprius dei. secun
da est ꝙ esse simplr̄ est ꝓprius terius vel effect⁹
creatiōis. Prima inquit propō videt̄ esse falsa.
qꝛ a quocūq; efficiēte gn̄atur compositū: ab eo
effectiue est esse cōpositi. cōpositum aūt genera
tur a causa aliqua creata nisi tollat̄ omnis actio
creature. igit̄. Maior ꝓbatur. Tum qꝛ ſm pħm
gn̄atio est ad esse. Tū per rōnem qꝛ a quocunq;
gn̄atur compositū: per eius actionē forma eius
est in mā. formā aūt esse in materia: est cōpositū
habere eē. qꝛ si nō: aut ergo eē sequitur naturali
ter ipm cōpositum qđ est terminus generatiōis:
aut p̄cederet naturaliter. si p̄cedit: ergo p̄us est
esse cōpositi q̄ ipsum compositū quod nō est in-
telligibile. si sequit̄: ergo sine cōtradictione pos-
set ipm compositum ꝓduci ab agente absq; hoc
ꝙ illi cōposito deus daret eē. immo similiter pos
set deus nō dare esse cū nō agat extra se nisi con
tingēter. Nec valet fingere ꝙ esse nō est a gn̄an
te compositū: ⁊ tū necessario cōcomittat̄ ipsum.
qꝛ nō cōcomittat̄ vt terminus actiōis ipius ge-
nerantis ꝑte. si ergo vt terminus agētis p̄mi et
nō precedens cōpositū: patet ergo ꝙ est sequēs
et ita sine cōtradictione pōt non sequi. Proba-
tiones aūt huius ꝓpositionis improbate nō cō
cludūt. nā rō ad hoc adducta peccat per fallaciā
equiuocatiōis: vel altera premissarum est falsa.
Duplr̄ enī pōt intelligi cā vniuersalior. s. vel ſm
virtutem seu ꝑfectionem: vel ſm predicationē.
Consimilr̄ effectus pōt dupliciter dici vniuersa-
lior. s. p̄dicatione ⁊ virtute. vniuersalior predica
tiōe: est cuius rō dr̄ de pluribus. vniuersalior ꝑ-
fectiōe: est cuius ꝑfectio in se ē maior ⁊ perfectio
nū pluriū contentiua. Si igitur i maiori accipia
tur vniuersalius vniformiter ex ꝑte cause ⁊ effe
ctus: cōcedo maiorem. qꝛ cōior effectus: reqrit
cām communiorē. et ꝑfectior requirit cām perfe
ctiorem: si tū pōt esse perfectior. sꝫ si accipiatur i
maiori vtrobiq; vniuersalius ſm ꝑfectionem: ē
fallacia equiuocatiōis: vel minor est falsa. Maior
enī non est vera nisi de vniuersalitate ſm predi
catione. pꝫ nō eū esse est ꝑfectissimus effect⁹. qꝛ
qđ includit̄ in multis: nō pōt esse perfectius quo
cūq; illoꝝ in q̄bus includit̄. sequitur ergo cōclu-
sio ꝙ reducit̄ in cām vniuersalissimā predicatio
ne. sed tunc vltra. deus est hmōi: minor est falsa.
immo est cā vniuersalissima ꝑfectiōe. eius aūt est
cā vniuersalissima p̄dicatiōe. et tūc nō pōt ꝯclu-
di nisi ꝙ eē nō pōt eē effect⁹ nisi entis: qđ ꝯcedit̄
si vō in maiori accipiat̄ difformit̄ vniuersali⁹ ex
parte cāe ⁊ effect⁹: puta ex ꝑte effect⁹ ꝓ vniuer-
saliori predicatione et ex ꝑte cē ꝓ vniuersaliori
perfectione: maior est falsa. nā effectus vniuersa
lissimus predicatione potest esse a cā imperfecta
quia saluatur in pluribus effectibus imperfectis
Alia ꝓbatio que adducitur per auctorē de cau
sis: concludit oppositum. non enim negat ab-
solute ab intelligentia dari esse alicui. immo ma
gis affirmat. quia dicit ꝙ non competit sibi dare
esse nisi inquantum diuina operatiōe operatur.
Si autē adduceretur ad ꝓpositum illud de cau
sis ꝓpositione quarta. prima rerum creatarum
est esse: non cōcludit ꝙ esse sit precise terminus
creatiōis. quia vel scdm aliquos accipitur ibi eē
pro prima intelligentia proxima primo vel acci
pitur ibi creatio extendendo ad primā ꝓductio
nem scdm rationem: ⁊ primitas entis accipitur
scdꝫ rōnem distinctionum formalium in effectu
vel scdm originem non scdm perfectionē. vt sit
sensus ꝙ eo mō quo esse in effectu distinguitur a
perfectionibus essentialibus: ipsum est termin⁹
prime ꝓductiōis scdm rōnem. hic dicit̄ cōfirmā
do illam rōnem de cā ⁊ effectu vniuersaliori ſm
predicatiōem: qđ debet intelligi de effectu vni-
uersaliori ſm p̄dicatiōem ⁊ hoc inquantū hmōi
nūq; enī effectus vniuersalior ſm p̄dicatiōem:
inquātū hmōi pōt eē nisi a cā vniuersaliori ſm ꝑ
fectionē. lꝫ enī hō posset esse ab homie: nō tamē
hō inquantū hmōi pōt eē nisi a cā ꝑfectiori tota
spē hoīs. igit̄ a simili eē inquantū hmōi: non pōt
eē nisi a cā vniuersaliori ſm ꝑfectionē toto esse
creabili. eē aūt inqnātū hmōi ē terius creatiōis.
vñ ⁊ p̄us dictum est ꝙ eē nō inquātū hoc vl' tale
sꝫ simplr̄ est terius creatiōis. ista cōfirmatio non
cōcludit. hāc eī rīsionē ponit doctor ille cui⁹ est
ista oppinio i illa q̄stiōe vtrū solius dei sit creare.
suppono enī ꝙ nō intēdat querere vtrū sol⁹ dei
sit creare omē creabile. qꝛ illa q̄stio icluderet an
aliqđ aliđ a deo possit creare sapiēn: de quo null⁹
vnq̄ dubitauit ſꝫ Augu. p̄mo de tri. igr̄ intēdit
q̄rere aliquā q̄stiōeꝫ dubitabilē an. s. aliqđ aliud
a deo possit creare saltē aliqđ inferi⁹ se. et sic itel
lecta q̄stiōe: tenet ꝑtē negatiuā ꝑ rōnē iā positaꝫ
Accipiat̄ ergo maior ſm istā expositionē. vniuer
salissim⁹ effect⁹ p̄dicatiōe inq̄ᵐ hmōi ē a cā vni
uersaliori ſꝫ ꝑfectiōeꝫ. eē ē hmōi: seq̄t̄ ꝙ ista ꝯclu
sio. igr̄ eē inq̄ᵐ hmōi: vel vt pl⁹ dect̄ eis ꝓpositū
igr̄ oē eē creabile inq̄ᵐ hmōi nō pt eē nisi a cā vni
uersaliori ſꝫ ꝑfectiōeꝫ toto eē creabili. ex hoc nō
seq̄t̄. ꝙ nec eē hmōi creabil' nō pt eē nisi a tali cā.
pꝫ eī ꝙ in illa illatiōe ē fallacia ꝯñtis. ꝙ ſꝫ istā ex-
positionē p̄me rōnis: vel questio nulla erit: vel si

sit dubitabilis ⁊ tenet̃ pars negatiua ꝓpter istã
rõnem sic intellectam: rõ est sophystica ꝫm acci-
dẽs. Quõ si dicas est considerare in isto ꝓducto:
eẽ inquãtũ hmõi: ⁊ eẽ simplr. et scdo mõ est effe-
ct⁹ cãe vniuersalissime vt ꝓbat rõ: sed pmo mo-
do est effectus cãe particularis: hoc nõ soluit. qꝛ
eẽ simplr in isto ⁊ eẽ huiusmõi non sic distinguũ-
tur: ꝙ ab aliqua cã nõ possit eẽ hmõi quin ab ea
dem sit eẽ simpliciter qõ est in isto. siue enim ra-
tio sit distĩctiõis rõnis itellecta vel qualitercũqꝫ
qõ dat isti esse hmõi: dat sibi esse simplr qõ est in
isto. Quõ additur de ĩstrumẽto dico ꝙ maioꝛ po
test bñ vel male intelligi. qñ enĩ accipitur in ma-
ioꝛi: intelligitur nõ ꝙ instrumẽtũ hẽat actionem
ꝓpꝛiam: ꝫ ꝙ per aliqd sibi ꝓpꝛiũ agit. et ad hoc
inducit ꝓbatiões suas q̃ pñt concedi. nec tñ per
illud ꝓpꝛium agit nisi in virtute pꝛincipalis agẽ
tis. qꝛ in quacũqꝫ actiõe in qua non haberet vir
tutem pꝛĩcipalis agẽtis: in illa nõ esset instrumẽ
tum. accipit ergo ꝙ instrumẽtũ agit dispositiue.
qõ si intelligat̃ vlr: falsum ẽ. nã possibile est scdm
ipm alibi instrumẽtũ attigere effectũ pꝛĩcipalis
agentis. vt pꝫ in multis actib⁹ artis in qbus ali-
qñ artifex ꝑ instrumentũ inducit terminũ pꝛĩci-
paliter intentũ. sicẽ monetari⁹ ꝑ instrumẽtũ idu-
cit foꝛmã in moneta ⁊ sigillatoꝛ ĩ cera. neqꝫ vnqꝫ
opꝫ instrumentũ disponere ad effectũ pꝛincipa
lem: nisi sit instrumentũ in pñcipali actiõe q̃ dis-
ponit ad illum effectuꝫ qõ non est vniuersaliter
necessariũ. sed tñ̃ nõ quãdo sunt plẽs actiones
oꝛdinate quarum vna disponit ad aliam. abso-
lute autem põt esse instrumentũ in actiõe pñci-
pali: licet nõ concurrat in aliqua alia precedẽte.
Nõ potest igitur maioꝛ sua habere veritatẽ nisi
sic intellecta: ꝙ instrumentũ per aliqd sibi ꝓpꝛi-
um causat dispositionem ad terminũ pꝛincipa-
lem quando non potest virtute pꝛincipalis agẽ
tis attingere illum terminũ: et tunc opoꝛtet sup
ponere in minoꝛi ꝓpositione ꝙ creatura nõ pos
sit in virtute dei attingere creationis terminuꝫ.
que minoꝛ nõ est ꝓbata nisi ꝑ rationem illã pꝛio
rem .s. de esse. de qua iam visum est ꝙ non cõclu
dit. Nec illud exemplũ de securi: vel probatio-
nes ille que adducuntur ad hoc ꝙ instrumentũ
habeat aliquid per quod agat sibi ꝓpꝛium: pro
bant vlr ꝙ instrumentũ agat dispositiue aliquã
actionẽ. ideo enĩ securis precise agit dispositiue
ad arcam: qꝛ est instrumẽtum in sectiõe lignoꝛũ
qua precedit inductionẽ foꝛme arce. si autẽ arti-
fex vteret̃ ea vel alio in pñcipali actione: nõ opꝫ
ꝙ inquantũ est instrumẽtũ ad foꝛmã arce: ꝙ ha
beret aliquã actionẽ dispositiuã. Ex talib⁹ ergo
exẽplis vbi accipit ꝙ instrñm disponit ad pñcipa
lẽ terminũ: non potest inferri vniuersaliter hoc
de instrumẽto nisi fiat fallacia consequentis. nisi
aũt vlr accipiat̃: nõ põt remoueri a creatura rõ
creatiõis. nã ex maioꝛi particulari in pꝛima figu
ra nichil sequit̃ ꝓpter fallaciaꝫ ꝯñtis. ¶ 2° loco
impugnat aliã rõnem q̃ talis est in virtute. Sup
infinitã distãtiã nõ potest nisi virtus infinita. int̃
terminos aũt creationis a quo ⁊ ad quem puta
inter nichil ⁊ ens est infinita. igit̃ ⁊c̃. ista inqt ra-
tio nõ videt̃ concludere. qꝛ qñ extrema sunt im-
mediata: tanta precise est distantia eoꝝ: quãtuꝫ
est alterũ extremũ maius. hoc apparet per simile
tanta enim est distantia dei a creatura ẽt suppꝛe
ma possibili: quãtus est deus. et ideo si poneret̃
suppꝛema creatura possibilis: adhuc distaret ab
illa in infinitum: quia est infinitus. Apparet etiã
exemplum in opposito. in quantitatibus enim ẽ
distãtia propter mediũ aliquod interiacens. et
ideo ꝫm quantitatem spacij interiacẽtis: est di-
stantia illa inter quanta. igit̃ per oppositum vbi
nullum est mediuꝫ interiacẽs: distantia non erit
quanta nisi ꝫm quantitatẽ alteri⁹ extremi. Hoc
etiaꝫ apparet per rationem. quia nichil aliud est
hec distantia nisi excessus vni⁹ super alterũ. quã
do aũt excedens imediatũ est excesso: quãtitas
excessus est ꝫm q̃ntitatẽ excedẽtis. supposita igit̃
maioꝛe: sequit̃ ꝙ cum affirmatio aliq̃ entis crea
bilis sit finita: ꝙ distantia huius affirmatiõis ad
negationẽ erit finita. pꝫ enim ꝙ ista distantia sit
immediata. qꝛ scdm pħm pꝛimo posterioꝝ. ꝯdi-
ctio est oppõ cuius ꝫm se non est mediuꝫ. Quõ si
fingas infinitatẽ ex parte nichili: hoc non valet.
quia nichil non distat ab aliquo nisi deficiendo.
nõ enim plus deficit illud ab ente: qꝫ ens illõ po
nat. hoc etiam patet. qꝛ cõparando nichil ad ni
chil: nulla est distantia. sic ergo minoꝛ secũde ra
tionis est falsa intelligendo distantiã infinitã po
sitiue hoc est in infinitũ excedentem omnem di-
stantiam finitam. et sic opꝫ intelligere infinitam
distãtiã in maioꝛi ad hoc ꝙ maioꝛ sit vera. nõ eĩ
põt aliter concedi infinitas virtutis agẽtis que
põt sup illã distãtiam. Minoꝛ ẽt ĩpꝛobat̃ sic. In
aliqua ꝯdictiõe ẽ maioꝛ distãtia qꝫ in alia. qꝛ pl⁹
distat deus a nõ deo: qꝫ aĩa a nõ aĩa. qꝛ nulla vir
tus oĩno põt facere d̃ nõ deo deũ. nec ecõtra ali-
qua aĩa põt facere de nõ aĩa aĩam. si aũt queliꝫ eẽt
infinita: nulla posset eẽ maioꝛ distãtia: qꝛ infini-
tũ nõ põt excedi. Itẽ illa ṽtus põt sup distantiã
que põt sup totuꝫ terminum ad quem. quia ter-
mino ad quẽ posito: destruit̃ terius a quo ꝑ illuꝫ
terminũ ad quẽ succedenteꝫ. ꝫ terius ad quẽ est

finitus. et per ꝯñs nō potest ex hoc concludi qui
sup ipm̄ possit virt⁹ finita. ergo ꝛ sup distantiā.
¶ Item aliqua gñatio nālis est inter formam ꝛ
priuationē ex p° phy. sed ꝑuatio includit cōtra-
dictionē lꝫ in subiecto. et per ꝯñs quando trāsit
a priuatiōe ad formā: transit ab affirmatiōe ad
negationē. et patet ꝙ illa gñatio est ꝑ virtutem
finitam ꝛ creatam. igit distantia illa non obstat.
Qualiter ergo inq̄t saluabit dictū cōe ꝙ cōtra-
dictio ē distātia infinita: respōdeo ꝙ adhuc sim-
pliciter falsū est accipiēdo infinitū ꝓ excedente
in infinitū quātumcūqꝫ distantiam finitam. sed
alio modo infinitū potest accipi pro indetermi-
nato: et sic verum est. nulla enim distantia ē ita
parua: quin sufficiat ad cōtradictionē. quātum-
cūqꝫ enim recedat ab vno contradictorio: stati
est sub altero. nec est aliqua distātia ita magna
etiam si in infinitū posset esse maior maxima: qn
ad illam etiam eius extrema se extēdant. et isto
mō accipiendo infinitū in maiori: maior est falsa
Ad ꝓbationes ergo minoris. Ad primā cū dicit
ꝙ non conuenit intelligere maiorem istā: dico ꝙ
falsum est positiue: verū est aūt permissiue. hoc
est dictu: aliqua distantia ponit maiorem remo
tionē ꝗꝫ ista ꝛ vna cōtradictio ꝗꝫ alia. sed ista ꝑ-
mittit quācunqꝫ maximā ꝛ in maxima saluatur.
Exemplum. plus ꝑfectionis ponit asin⁹ intensi-
ue ꝗꝫ animal: tm̄ animal plus ꝑmittit siue saluari
pōt in aliquo perfectiori ꝗꝫ sit asinus puta in ho
mine. et quod sic est maximum hoc est permissi-
ue: nō est formaliter maximū. Ad aliam proba-
tionem q̄ solet fieri. quia inter q̄cunqꝫ contradi
ctoria est eq̄lis distantia ꝛc̄. dico ꝙ licet quecūqꝫ
cōtradictoria sint eque impossibilia iter se: non
tm̄ eque distantia. plus enī distat de⁹ a nō deo: ꝗꝫ
albū a nō albo. qꝛ extremū positiuū maius est in
cōparatione ad negatiuū. Per idem pꝫ ad aliā
probationem que potest fieri. qꝛ scilicet inter to
tum ens ꝛ nichil: est infinita distantia. igitur int
animam ꝛ non aiam ꝛc̄. patet enī ꝙ totum ens
creatū plus excedit nichil: ꝗꝫ anima excedat nō
animā. sicut totū ens creabile est in se perfecti⁹
ꝗꝫ aia. tamen eque incompossibilis est anima cū
nō anima: sicut nichil cum toto ente. sed hoc nō
arguit propositum. ¶ 3° loco impugnat quan-
dam rationem que talis est in virtute. Non est
aliqua proportio nullius potentie ad aliquam
potentiam. igitur nec est aliqua proportio distā
tie q̄ est inter actum ꝛ potentiam: ad illam que
est inter actū ꝛ nullam potentiam ꝛc̄. cōcedo in
quit ꝙ distantia nullius potentie ad actum: nō
habet aliquā proportionē ad illam q̄ est alicu⁹
potentie ad actū: sed hoc est qꝛ vna distantia ē
positiua quia inter extrema positiua. alia autem
nō est positiua quia eius alterum extremum est
nichil: ꝛ positiui ad nō positiuum nulla est ꝓpor
tio sicut entis ad nichil. sed ex ista improportio
ne nō sequitur ꝙ virtus q̄ potest super istā sit i-
proportionabilis virtuti qua potest super illam
quia positiuū non est improportionabile alteri
positiuo: nisi propter infinitatem in altero. in il-
lis autem distātijs fuit improportio: non qꝛ fuit
infinitas in altero: sed quia altera nō habuit ali
quam quantitatē scd̄m quā potuerit proportio
nari. Exemplū huius. punctus est improportio
natus linee qꝛ nō quantus. igitur virtus que pōt
super hoc: est improportionabilis virtuti q̄ pōt
super illud: nō sequitur. nam virtus ꝛ virtus na
te sunt habere q̄ntitates virtutis ꝛ per ꝯñs sim-
pliciter ꝓportionem nisi alia sit infinita. ex alia
vero parte est defectus ꝓportionis propter de-
fectum quantitatis in altero extremo. ¶ 4° lo-
co impugnat quandam aliam rationem que po
test sic formari. Agēs inferius presupponit in agē
do effectum superioris agentis. sed non potest
esse aliquod agens creatum quod non subordi-
netur deo in agēdo ꝛ cetera. dicit enī Scotus ꝙ
hec ratio non concludit. quia aut intelligit ī ma
iori ꝙ agens secundarium presupponat effectū
primi agētis vt passū in qd̄ agat: ꝛ tunc petit pri
cipium scꝫ ꝙ oē agens aliud a deo agit circa pas-
sum presuppositū. aut intelligit absolute. s. ꝙ abso
lute supponit effectū ꝑmi: qd̄ cōcedo. qꝛ ꝑsuppo-
nit seipsum sicut agere presupponit esse ꝛ ipm̄ est
effectus ꝑmi agētis. et ad inductionē q̄ videt ꝓ
bare minorē ſm primū intellectum inq̄t: respō-
deo ꝛ dico ꝙ ars si possit ī aliquam formā: nō tm̄
nisi in accñtalē tm̄. accidētalis aūt neccīo req̄rit
pro sb̄o substantiā. nō ergo artifex qꝛ agēs subor
dinatū nāe: ꝑsupponit effectū nāe vt passū suū: s
qꝛ est agēs ad talē terīm q̄ req̄rit subām in quā
nō pōt ars. Qd̄ aūt hoc nō sit ex ordine agētiū:
pꝫ manifeste. qꝛ nā in actiōe sua supponit effectū
nature vt passū sicut in alteratiōe supponit subā.
est ḡ cā cōis ex pte nāe ꝛ artis in ꝑsupponēdo
subm̄: qꝛ. s. agūt aliqd̄ accñs qd̄ nō pōt ꝓduci ni
si in sb̄a. si aūt aliqua substātia corporea eēt ime-
diate ꝓducta a deo absqꝫ actiōe nāe: nihil min⁹
posset ars circa illd̄ passū agere si posset vel esset
capax termini artꝭ ac si effect⁹ nāe p̄cessisset ī ea.
Simil'r pꝫ ꝙ rō ex isto ordine agētiū nō ꝯcludit
distiguēdo plēs ordīes agētiū. nā in ordine agē
tis nālis iueniri pōt agēs mālē qd̄ est inferius et
immatiale qd̄ ē supius: nō tm̄ sequit ꝙ mālē ꝑsup

ponat effectum agentis imaterialis creati. nec
sequitur si materiale presupponit effectum dei i-
mediate in qδ agat. ergo agens immateriale qδ
est superius nichil supponit. ¶5° loco impugnat
quandam aliam rationem que talis est in virtu
te. Nullum agens creatum est actus purus. er-
go nec eius actio est actus purus sed habēs ali-
quid potētialitatis admixtū ꝛ sic ē cū motu. ꝛc.
illa inquit ratio nō cōcludit. nā illa potētialitas
que cōis est creature: siue intelligatur obiectiua
respectu eē creabile: siue intelligatur subiectiua
ad recipiendū sicut potētiale: vł ad inherendū
sicut forma vel actus: non sufficit ad inferenduȝ
ꝙ actio eius sit cum motu vel mutatione. sed ꝙ
actio illa si est immanens: habet potentialitatē
illam predictam vel vtrāqȝ. si etiā sit transiēs eo
modo quo est in illo in quo transit vel in termi-
no: habet potentialitatem alterā vel vtramqȝ.
quia nec propter hoc tantum est fluēs sicut mo-
tus vel raptim transiēs sicut mutatio. ¶6° loco
impugnat quādam aliā rationē que talis ē in v̄-
tute. Participās aliquam naturam: nō produ-
cit secundū illā simile sibi nisi applicādo eam ad
aliud ꝛc. ista inquit ratio supponit aliqua falsa.
Unū est ꝙ non aliud sit ꝓducere simile secundū
naturā: nisi applicare eam ad aliud. quod ideo ē
quia necesse est illā naturam participari a ꝓdu-
cto. et ex hoc ꝙ participaꝛ ab eo: oportet aliqd
presupponi cui applicetur. ex hoc enim sequitur
ꝙ deus nō posset creare angelū. Tum qꝛ ange-
lus iste participat esse. et per ꝯñs oportet ꝑsup-
ponere aliquid cui applicaretur esse. quod ē cō-
tra rationeȝ creationis. Tū quia vt declarat ꝓ-
batio maioris: per illud presuppositum oportet
productū esse hoc. sed angelus nō potest eē hoc
scd̄m eos ꝑ aliquid presuppositū. qꝛ per formam
suā est hic. nō ergo pōt maior esse vera propter
hoc ꝙ natura illa cōmunicāda participabitur a
producto. Si ergo maior dicatur esse vera pro-
pter hoc ꝙ agēs cōicans naturam participat eā
hoc nō potest esse ratio quia in ipso agente non
presupponitur aliquid ipsi esse. tūc eni ipsū ꝓdu
cēs nō posset creari. igitur nō oportet in illo qδ
assimilaꝛ producēti ꝭm esse: aliqd tale ꝑsupponi.
Preterea aut eē participaꝛ tāqȝ actus qdā ali⁹
ab eēntia ꝛ posterior: aut tāqȝ idē ipsi eēntie siue
primus act⁹ rei. Si ꝑmo mō: nō ꝓbatur ꝓductū
nō posse creari. qꝛ ꝛ si esse presupponat aliqd in
q̄ recipiaꝛ: tñ eēntia nihil ꝑsupponit. et ita q̄uis
participās eē nō creetur ꝭm eē: nō ꝓbaꝛ qui pos
sit creari ꝭm essentiā q̄ presupponiꝛ. Si scd̄o mō:
min⁹ h̄etur ꝓpositū qui ipse possit creari et ita a

participāte ipm sicut ab alio. qꝛ in istis inferiori-
bus qδlibet indiuiduū ꝑticipat naturā spēi: ꝛ tñ
illa pōt esse in vno singulari ꝑus termin⁹ produ
ctiōis: et in alio singulari ꝑncipiū ꝓducēdi. ¶Qδ
autē ibi materia ꝑsupponiꝛ: nō est ꝓpter naturā
participatā: sȝ qꝛ forma illa q̄ est pars nature ꝑ-
ticipate: ē forma mālis. hec Scot⁹ in forā. ¶Cō
tra eandē cōclusionē arguūt quidā alij vt ponit
Adā. 4° sen. di. p° et p° arguūt sic. Forma sub-
stātialis ꝛ acc̄ntalis producta in subiecto ab acti
uo creato: prius naturaliter est aliqd in se q̄ȝ ali
quid inherēs alteri. aliter ꝑ nullā potentiā pos-
set ꝓduci in eē absqȝ hoc ꝙ inhereret. ꝯñs ē fal-
sum ꝭm fidē. igiꝛ de pō dei pōt a creatura ꝓduci
ad eē absqȝ hoc ꝙ ꝓduceretꝛ ad īherere. ¶2° sic
Aut ꝓductio rei est respectus distinctus a ꝓdu-
cto aut nō. si sic: igiꝛ pōt nāliter poni positis fun
damēto ꝛ termino. sȝ sublato receptiuo: adhuc
habeꝛ terminus ꝛ fundamentū. si aūt sit res ipa
producta: multo magis nō videtur ꝙ requirat.
¶3°. Prior est depēdētia forme substātialis vł
acc̄ntalis cuiuscūqȝ absolute ad agēs: q̄ȝ ad rece
ptiuū. aliꝛ a nō agēte posset fieri sine receptiuo.
ergo poterit depēdere ad agēs nō d̄pēdēdo ad
subm. qꝛ ꝑus pōt absolui vel fieri sine posteriori
¶4° Agēs nāle ꝑt d̄ spēb⁹ panis ꝛ vini ī eucha
ristia gñare vel ꝓducere formā sbālē v̄mis ꝛ ita
non educiꝛ de potentia materie. igitur natura-
le agens ibi creat. ¶5° Creatura pōt anichila-
re. igitur creare. consequentia cōmuniter conce
ditur. quia non maius est facere aliquid ex nichi
lo: q̄ȝ reducere aliquid in nichil. añs probaꝛ. Tū
quia in corruptione compositi: forma anichilaꝛ
cū nec in se nec in aliqua sui ꝑte remaneat nec ī
actu nec in potentia naturali. quia aliter poten
tia illa eēt frustra in nā: cum ꝑ naturā non posset
reduci in actū. Tum qꝛ si modicuȝ frigus sepatū
eēt in maximo igne ꝛ calidissimo: nō videꝛ quin
ignis destrueret ipȝ et sic anichilaret quia poniꝛ
sepatum a subiecto. Tū qꝛ peccator cū mortali
ter peccat: anichilat grāȝ vt videꝛ. ¶6° Queliȝ
virt⁹ ē cōicabilis creaꝛe quā nō opȝ eē infinitam
nā data quacūqȝ pō finita: potentia alia propor
tionabilis ē possibilis creature. sed aliqua virt⁹
creatiua pōt eē finita. nō enim oportet ꝙ sit infi
nita. qꝛ aut hoc eēt rōne termini ꝓducti. aut rōe
modi ꝓducēdi. aut rōe ꝓductiōis. aut rōe distā
tie inꝛ terminū a q̄ et teriȝ ad quē. ꝑ ꝑmū nō ipe
dit nec exigit īfinitatē: qꝛ ōis terīus creatiōis ē fi
nit⁹. Nec scd̄ȝ cū ōis mod⁹ creatiōis sit finit⁹ cū
sit aliqd eꝛ deū. Nec tertiū. qꝛ ipa creatio ē fini-
ta cū sit ipsamet creaꝛa. Nec q̄rtū. qꝛ nulla ē ibi

distãtia nec positiua nec priuatiua. nec negatiua distantia si que ibi sit: taxãda est nisi ꝓm finitatē termini. nec aliq̄ est ibi resistētia. igit̄ nō apparet ratio cur potētia creãdi necessario debeat poni infinita. ¶7°. Certū est ꝙ si materia reqrit̄: omnino nullã tribuit actiuitatē in ꝓductione forme vel cōpositi de ea. igit̄ tota ꝓductiuitas ē a parte ꝑncipij actiui. et si hoc: nō videt̄ esse ꝓpt̄ defectū actiuitatis qui creatura ꝓducere possit non de materia. ¶8°. Omnis effect⁹ nō adequans ꝟtutē cause sue: pōt a minori ꝟtute ꝓduci. quia ex quo nō adequat ꝟtutē cause: nō videt̄ ꝙ tãtã ꝟtutē requirat sʒ ꝙ minor sufficiat. sʒ omnis ꝟt⁹ minor infinita cōmunicari possibilis ē creata ꝟtus vel creabilis. et infinitã ꝟtutē diuinam nulla creatura adeq̄t. igit̄ ꝛc. ¶9°. Omne agēs istrumētale plus pōt vt est instrumētū supioris agentis: q̄ʒ in ꝟtute sua vel ꝑ se. sicut calor inquãtum est istrumētū ignis: pōt ꝓducere ignē qđ nō posset ꝓm se ex ꝟtute ꝓpria. sʒ nō est aliq̄ forma naturalis ꝓducibilis de pō materie in qua nō possit actiuū creatū vel creabile ꝟtute ꝓpria: supposita dei generali influētia. ergo aliqđ vltra poterit vt instrumētū dei. sʒ hoc nō est nisi nō p̄suppo nere materiã in agēdo. igit̄ vt instrumētum dei: poterit agere nō p̄supponēdo materiã. ¶10. Qr nulla apparet cōtradictio ꝙ de⁹ vellet aliqđ esse actiue a creatura sine passo. igit̄. ¶11°. Plus videtur esse attigere essentiã infinitã totã obiectiue vel cognitiue: q̄ʒ attingere creaturã ꝓm totam ei⁹ entitatē effectiue. sʒ ꝑmū pōt creatura aliq̄ sibi supaddito. igit̄ et scđm. ¶12° Nulla videtur repugnãtia ꝙ illud qđ ꝟtualiter cōtinet ꝛ includit entitatē ꝑfectiorē: possit ꝯtinere imꝑfectiorē: vel saltem aliqđ eis citra deū posset ꝟtualiter ꝛ effectiue cōtinere imꝑfecti⁹. sed aliq̄ creatura ꝟtualit̄ et effectiue cōtinet formã substãtialē. igit̄ aliq̄ pōt cōtinere materiã q̄ est entitas minus ꝑfecta. ¶13°. Qr nulla apparet ꝯtradictio q̄re angelus nō posset ꝓducere angelū eiusdē speciei sicut ignis ignē. sʒ hoc faciēdo crearet. ¶14°. Qr tūc aliq̄ essent eiusdē generis puta fides infusa ꝛ sciētia acquisita ꝛ infusa vel g̃ra ꝛ ꝟtus acq̄sita. ꝛ tñ vnū esset in infinitū difficilioris ꝓductionis vl' impossibilioris respectu creature q̄ʒ aliud: qđ videt̄ incōueniēs. igit̄ creatura pōt creare fidem g̃am ꝛ ꝟtutē infusam. sʒ nō esset nisi creãdo. igitur. ¶15°. Qr sol pōt creare lumē in medio. qđ ꝓbat̄ sic. Ponat̄ ꝙ deus suppleat actionē solis in vna parte medij puta .a. ita ꝙ nō agat nisi supplendo vicem solis. et creet deus propria virtute aliud lumen in alia parte medij que sit .b. ꝛ esset solis lumē in tertia ꝑte medij que sit .c. tunc sic arguitur. Lumen in .b. est vere creatum. igitur lumen in .a. similiter est vere creatum. ꝛ per consequēs lumen in .c. est vere creatum cum lumen in .a. ꝛ in .c. simili modo sint producta per positū ꝙ deus nō causat lumē in .a. nisi ꝑcise supplēdo vicē solis. et ꝯña ꝓbat̄. s. ꝙ si lumē in .b. sit creatū: igit̄ ꝛ lumē in .a. cū illa duo lumina simili modo ꝑ oia generant̄ ꝛ sint eiusdē speciei. Assumptū probat̄ qr de⁹ nō alit̄ agit in .b. mediū q̄ʒ in .a. cū ꝑ oīa sit idē agēs ꝛ ꝓductū omnino simile solo numero differēs ꝛ omnis alia circūstantia ꝯsimilis. igitur nō alit̄ deus agit in .b. q̄ʒ in .a. igit̄ creat lumē i .a. Si dicat̄ ꝙ ꝯña non valet. qr et si sint similia per omnia eque in vna actione luminis ꝛ in alia: tamen deus facit lumen in .a. de .a. sed lumen facit in .b. de nichilo ꝛ non de .b. Sed cōtra. facere lumen de .a. non est nisi facere lumen in .a. respectu cuius .a. habet potētiam naturalē. nō enīʒ videtur aliud facere lumen de .a. sʒ sic facit deus lumen de .b. quia .b. est in potētia naturali respectu luminis recepti. igitur ibi facit deus lumen de .b. ꝛ non de nichilo. ¶16°. Ignis agens in hostiam consecratam creat calorem quia facit ibi calorē de nichilo. igit̄ ꝛc. Assumptū patet. qr ignis ibi facit calorem sicut sensus docet. et ideo ibi nō facit calorem de materia. quia si sic: igitur d̄ quãtitate: vl' de qualitate. et si d̄ quãtitate: nūq̄ʒ posset ph̄s vel alius ꝓbare necessitatē materie: cum actio naturalis ꝓm hoc ꝑficiatur eque in quantitate vel qualitate sicut in materia si poneretur. ¶17°. Sit .a. vna forma ignis gen̄ata ab isto igne demōstrato in hac materia demōstrata ꝛ postea corrumpat̄. tūc arguitur sic. Iste ignis d̄mōstratus pōt generare .a. formã. igitur potest creare. consequentia patet. quia corruptum non potest redire idem numero per actionem naturalem vt patet per philosophū. Assumptum ꝓbatur. qr illa materia demonstrata est eque in potētia naturali ad .a. sicut ad aliam formã consimilē futuram. igitur ille ignis ita natus est producere ꝛ generare .a. formã de tali materia sicut .b. vl' .c. Assumptum probatur. quia si deus recrearet .a. in illa materia: ipsa substentaret .a. et fieret totū compositum naturale. igitur illa materia ēēt tūc propria potentia .a. forme vel ita bene sicut quãdo producebatur naturaliter in illa. ¶Contra secundam conclusionem arguit Scotus quadrupliciter. Primo sic. quia si processio filij ꝛ spirit⁹ sancti sit ratio ꝓcessionis creaturarū: seq̄t̄ ꝙ pat̄ nō creat formaliter. nichil enim formaliter agit quod non est in actu ꝓm illud qđ est proxima rō

agēdi. sꝫ paťnõ est formaliť in actu: ꝟbo nec spũ sancto q̄ ſm te sunt ꝓxima rõ creãdi: sicut intellectio ⁊ volitio sunt remote rões creãdi. igitur pater nõ creat formaliter ⁊ ꝓxime. Et si dicas ꝙ omnes creãt: q: omnes habẽt vnũ verbũ in itellectu suo quo ꝟbo ꝑficiť intellectio essentialis: licet illõ ꝟbũ sit a solo pře dicẽte vice oĩum ⁊ oẽs hñt vnũ amorẽ in volũtate cõmuni: licet amor spireť a pře ⁊ filio vice oium triũ. ¶ Cõtra illud arguiť sic. Quero q̄modo př habet istã noticiaꝫ genitã. nõ formalř ſm Augustinũ de tri. caº 2º. sꝫ habet sicut correlatiuũ sicut ꝓducẽs hẽt ꝓductũ. sꝫ sic hñs nõ est formaliť eo qđ habeť. igitur nec formalř agit ista actione respectu cuº illud qđ habeť est rõ formalis agẽdi. ¶ 2º arguit sic. Q: ex hoc videť seq̄ ꝙ filiº ⁊ spũs sctũs nõ creẽt q: cõmunit rõ formalis nõ agit illa actiõe respectu cuº dř rõ formalis agẽdi. Et si dicať ꝙ filius creat ⁊ spũs sctũs creat. Cõtra. neutra tñ ꝑsona videť ꝓxime creare: q: neutra est in actu ꝑ aliaꝫ formalř. ⁊ omne agẽs ꝓxime ꝑ itellectũ ⁊ voluntatẽ: ẽ in actu tã noticia q̄ꝫ volutione necessarijs ad talẽ actũ. ¶ 3º. Q: tũc videť ꝙ vna persona nõ sufficeret ad ꝓductionẽ creaturaꝝ. ꝯñs ẽ contra Augu.ᵐ 15. de tri. dicẽtẽ. iõ ꝟbũ hoc est ꝟitas: q: q̄cq̄d est in ea sciẽtia de q̄ natũ est: ⁊ in ipso ẽ. qđ aũt in eo nõ est: nec in ipsa esse põt. vñ ex multis q̄ ibidẽ dicit ꝯcludiť ꝙ nihil est actualiº in ꝟbo dei: q̄ꝫ intelligẽtia paterna. ¶ 4º. Q: ex hoc sequiť ꝙ ꝟbũ diuinũ habet aliquẽ respectũ rationis ad creaturas quẽ nõ hẽt př. et eodẽ modo sequiť de spũ sctõ. sed hoc est falsum vt dicit se ꝓbasse. di. 18. pmi libri. hec Scotus in forma.

Quantuꝫ ad articulũ tertiũ pmo notãdũ est ꝙ ad ꝓbãdã aliquã veritatem: doctores tã phi q̄ꝫ theologi ꝯsueuerũt adducere nõ solũ rões demõstratiuas sꝫ etiã ꝓbabiles ⁊ verisimiles. naꝫ etiã iste iuuãt dũ ostẽdũt multiplř ꝯclusionẽ quã probant: eẽ rõni ꝯsentaneã. nõ. n. est necessariũ ad omnẽ veritatẽ ꝓbãdã: rões demõstratiuas aut efficaciť ꝓbantes inducere. nã neq̄ꝫ semꝑ huiusmodi ꝓbationes induci pñt. qñ vt phs dicit quedã falsa ꝓbabiliora sunt q̄busdã veris. nõ ergo rões ꝓbabiles ad veritatis confirmationẽ: spernẽde sunt. hinc ẽ ꝙ. S. Tho. sepe in scriptis suis vtiť ꝓbabilibº rõnibus simul cũ efficacibus ⁊ demõstratiuis ad ꝓbandũ veritatẽ quã ꝑtendit. vñ in cassũ laborãt q̄ suis argumẽtationibus nõnullas. S. Doctoris rões non efficaces aut nõ necessario ꝯcludẽtes ꝓbare conãť. nam neq̄ꝫ S. Tho. illas tanq̄ꝫ demõstratiuas aut efficaces oĩno inducit: neq̄ꝫ ipe rões vi sue ꝓbabilitatis amittũt: si nõ necessarias aut nõ efficaces q̄s eas ꝓbet. nã semꝑ remanẽt infra limites ꝓbabilium rationũ queadmodũ iducunť. In ꝓposito autẽ nro. S. Tho. plures rões adducit ad ꝓbandũ ꝙ potẽtia creãdi actiue nõ sit cõmunicabilis creature. quasdã efficaciť ꝯcludẽtes: alias vero tanq̄ꝫ ꝓbabiles ⁊ philosophie ac theologie veritatibº cõsentaneas. Et licet huiuscemodi rões aliq̄s patianť instãtias ita vt nõ videãtur efficaciť ꝓbare intẽtũ: nichil depit doctrine. S. Tho. qui sicut dictũ est nõ eas adducit tanq̄ꝫ efficaciť ⁊ necessario ꝯcludẽtes: sꝫ vt ꝓbabiles. Uerũtamen q̄cq̄d sit de illaꝝ efficacia: obiectiones tñ ⁊ instantie facte a q̄busdã doctoribº in hac mã cõtra rões. S. T. omnes q̄s ego videri: solubiles sunt ⁊ vt plurimũ sophistice ꝑut i rñsionibº apparebit.

¶ Secundo notãdũ est ꝙ ad ꝓbandũ ꝙ nulli creature potẽtia creãdi actiue cõmunicabilis ẽ. S. T. ꝓcedit ex duplici fundamẽto pncipaliť. Unũ est ꝙ esse existẽtie reꝝ: est ꝓprius effectus dei non alicuiº agẽtis creati. Aliud fundamẽtuꝫ est ꝙ ex nichilo aliq̄d facere: est ꝟtutis infinite. ita ꝙ nulla ꝟtus finita ad id se põt extẽdere nec ꝓpa virtute nec ꝟtute sibi ab aliquo cõmunicata. Ex pmo fundamẽto. S. Tho. sic argumẽtať ꝑut colligi põt ex dictis eiº i pluribº locis. Et ꝑserti. pº p. q. 45. ar. 5. in. c. Et de põ dei. q. 3. ar. 4º. esse solius dei est ꝓprius effectº. sꝫ creatio ꝑse ⁊ directe ordinať ⁊ terminať ad esse vel ad rẽ q̄ creať rõne esse. ergo creatio soliº dei ẽ ꝓpria actio. Pro declaratione maioris ꝓpositionis notãduꝫ ẽ ꝙ ꝟba. S. T. q̄bº i plerisq̄ꝫ locis doctrine sue dicit ꝙ eẽ ẽ ꝓpriº effectº pme cause. s. dei nõ secũdariũ causaꝝ aut alicuiº agẽtis creati: aut ꝙ esse ẽ a deo imediate: duplicẽ hñt itellectũ veꝝ. Unº ẽ ꝙ ipꝫ esse ſm totã sui capacitatẽ ⁊ vt dicit totã ꝑfectionẽ eẽndi: ẽ ꝓpriº ⁊ adeq̄tº effectº dei. Dř aũt effectº ꝓpriº ⁊ adeq̄tº alicuiº cause: q̄ nec excedit eiº ꝟtutẽ causatiuã nec ab ea excediť. eẽ aũt ſm totã sui capacitatẽ ⁊ ꝑfectionẽ: nõ excedit ꝟtutẽ dei causatiuã q̄ se extẽdit ad oẽ q̄modolibꝫ eẽ siue actuale siue põle siue reale siue rõnis siue absolutũ siue relatiuũ siue positiuũ siue pinfinitũ siue q̄litercũq̄ꝫ dicať eẽ. Neq̄ꝫ etiã a ꝟtute dei causatiua excediť. eo ꝙ cãlitas dei nõ se extẽdit terminatiue nisi ad esse vel ad id quod qualitercunq̄ꝫ habet esse quia non ens aut nõ esse simpliciter: non potest terminare dei virtutem causatiuam. sequitur

igitur q̄ esse ſm totam sui capacitatem ꝛ pfectionem sit ꝓprius ꝛ adequatus effectus solius dei. vnde tota causalitatis virtus causarum secundarum non potest se extendere ad totam ipsius esse perfectionem alias extenderet se ad ipsam ꝫ esse. et ita aliq̄d esset causa sui ipsius qḋ ē impossibile. Et rursus. nulla scḋa causa aut agens creatū pōt aliq̄d agere nisi aliq̄ ente ꝛ aliquo esse p̄supposito. q2 ex nichilo: naturaliter nichil fit ſm cōmune dictū phōrum. Illud aūt qḋ necessario presupponit̄ ad alicui⁹ cause vel agētis actionez nō pōt p ei⁹ actionē causari ꝛ p ɔ̄ñs nec pōt esse eius ꝓpri⁹ effect⁹: ſꝫ p̄supponit̄ vt effectus cause supioris. Est ergo vn⁹ intellect⁹ verus in dictis ṽbis. S. Tho. q̄ esse sumptū ſm totā sui amplitudinē ꝛ capacitatē: est ꝓprius effectus dei: non alicui⁹ agētis creati. ¶ Alius intellect⁹ in p̄missis verbis. S. T. est ver⁹ q2. s. nulla causa secūda p ꝓpriaꝫ ṽtutē ꝛ p se ac directe pōt se extendere ad causandū tanq̄ꝫ ꝓpriū effectū: esse existentie creature. de quo esse. S. T. loq̄tur. Probat̄ hoc. qm̄ vt deductū fuit ex dictis. S. Tho. in scḋo notabili articuli p̄cedentis. oīs cā ꝛ omne agēs agit ſm exigētiā forme q̄ est p̄ncipiū actionis. principiū aūt mot⁹ ꝛ opationis in agētib⁹ creatis: est forma vel nā ꝓut habet̄ ex 2° phisicorum. vnde actio cuiuslibet agētis creati: terminat̄ p se ꝛ directe ad ꝓducēdū effectū sibi similē ſm formam vel naturā. nā omne agens agit sibi simile. ꝓprius igitur effect⁹ cuiuslibet agētis creati: est aliq̄d sibi simile ſm formā vel nām. vñ ignis est ꝓprius effectus ignis ꝛ homo hoīs ꝛ leo leonis ꝛ albuꝫ albi. Ex q̄bus seq̄t̄ q̄ esse simplr̄ qḋ est esse extñtie: nō est ꝓprius effectus alicui⁹ agentis creati: nā nec in eo effect⁹ sibi assimilat̄ cū esse cuiuslibꝫ rei sit ei ꝓpriū ꝛ distinctū ab esse alterius. prout S. Tho. docet de pō dei. q. 7ª ar. 3° in. c. nec ei⁹ actio ad esse simplr̄ p se terminat̄: ſꝫ ad esse hoc vel illud ſm determinatā naturā q̄ est p̄ncipium actionis: sicut ad eē hoiem vl̄ ad eē lignū vel ad esse albū aut musicū. et hoc expresse dicit. S. T. ɔ̄ gen. li. 2° ca° 21. huiusmodi aūt eē nō est proprie eē extñtie ſꝫ esse q̄ditatiuū: qḋ significat̄ per diffinitionē. ſꝫ qḋ phs dicit q̄ diffinitio ē oratio significās quid ē esse rei: vt cū dr̄ hō est aīal rōnale. vñ ꝛ p hoc eē: respōdet̄ ad q̄stionē q̄d ē: eē aūt extñtie significat̄ simplr̄. i. sine determinatiōe: vt cū dr̄ hō est. p qḋ r̄ndet̄ ad q̄stionē an est. et verū huiusmodi eē exñtie cuiuslibet nature: est esse accidētale. esse aūt hoc vel illud ad qḋ terminatur actio agētis creati p ṽtutē forme aut nature sue q̄ est p̄ncipiū agēdi: est eē sbāle si forma vel natura sit substātialis: ꝛ generalr̄ est eē essentiale aut q̄ditatiuū. Verū est tñ q̄ agēs creatū causando p ꝓpriā ṽtutē huiuscemodi eē determinatū aut specificū vt esse hominē vl̄ eē equuꝫ p hoc q̄ ē cā introductionis forme in mām vel in sbm: causat ex cōsequēti in re genita vel ꝓducta p modū cuiusdā emanationis nō p suā ṽtutē ſꝫ p ṽtutez sibi cōmunicatā a p̄mo agēte. s. a deo: eē existentie quo res dr̄ existere in rer̄ nā. ad hoc em̄ esse: virtus ꝓpria agētis creati se extēdere nō pōt etiaꝫ cū generali dei influentia qua in omne agēs influit sine speciali virtute et motione agētis p̄mi s. dei cuius esse existētie est ꝓprius effectus ꝓut ex supradictis patet. Neq̄ꝫ etiā principia rei essētialia ad illud causandū sufficiūt ꝓut. S. Tho. expresse dicit p̄ma pte. q. 3ª ar. 4° in. c. q2 nulla res sufficit q̄ sit sibi cā essendi si sit res creata. vñ respectu huiuscemodi esse existētie: agēs creatū magis se habet vt cā instrumētalis in comparatione ad p̄ncipale agēs qḋ de⁹ est: q̄ꝫ respectu eē q̄ditatiui qḋ nō est eē simpliciter: ſꝫ esse hoc vel illud vt eē hominē vel esse caprā. Et rō est. quia huiusmodi eē q̄ditatiuū: est ꝓprius effectus agētis creati nō excedēs virtutē forme vel nature q̄ est sibi p̄ncipiū actionis. vñ si approꝓate loq̄ volumus: dicem⁹ q̄ agēs creatū habet se vt cā secūda in causando esse substātiale ꝛ q̄ditatiuum qḋ est esse hoc vel illud vt esse eq̄nū vel leonē. eo q̄ ad huiusmodi effectū: ṽtus forme vel nature q̄ est p̄ncipiū actionis ſm se ordinat̄: p̄supposita actione ꝛ influentia dei generali. Ad eē vero simpliciter sumptū qḋ est esse existētie: agēs creatuꝫ se habet nō solum vt causa secunda: ſꝫ vt instrumētum dei. eo q̄ forma vel natura agētis creati que ē p̄ncipiū actionis: ad huiusmodi effectuꝫ se nō pōt extēdere ꝓpria ṽtute: ſꝫ illū attingat per motionē ꝛ influētiaꝫ specialē primi agētis. s. dei. queādmodū dolabrū aut cultellus p actionē suā s. incisionē ꝛ p ṽtutē ꝓpriā sui acuminis: nō esꝫ sufficiēs ad causandū in ligno formā statue herculis: nisi artifex mouēdo dolabrū aut cultelluꝫ: sibi cōmunicaret ṽtutē artis statuifice qua ad effectū statue posset ptingere. Verūtamē q2 huiuscemodi effectū agēs creatū p ꝓpriā actionez attingit ex cōsequēti. s. introducēdo formā i materiā in idēptitate specifica: sicut ꝛ instrumētum attingit effectū principalis agētis p suam actionē licet nō ꝓpria ṽtute: ideo esse existētie in rebus generatis: nām sapit ipsius agētis creati. ex quo fit vt esse plāte: a plāta generāte recipiat determinationē et sit viuere. et eē animalis sit viuere ꝛ sentire. et esse hominis sit viuere sentire ꝛ

intelligerē. Et hinc eſt dictū illud phi. 2° li° de
aīa. viuere viuentibus ē eſſe. et pari rōne ſentire
ſentiētibꝰ eſt eſſe. ⁊ intelligere itelligentibꝰ. Eſt
igit̄ ſecūdus intellectꝰ in p̄miſſis v̄bis. S. Tho.
verus. vt intelligamꝰ ꝙ eſſe ſimplr̄ ſumptū. i. eē
exiſtie: nō eſt ꝑ ſe ⁊ directe effectꝰ ꝓprius alicuꝰ
agētis creati cū ad illū ꝓpria virtute nō ſe extē-
dat: ſꝫ motiōe ⁊ virtute p̄mi agētis dei cuiꝰ ſoliꝰ
eſt ꝑ ſe ꝓprius effectꝰ. ¶ Ad huiꝰ aūt intellectꝰ
pleniorē expoſitionē: cōſiderandum eſt ꝙ eē exi
ſtentie: vel eſt forme ſubſiſtētis ſicut ē eſſe ſubſtā
tie ſepate: vel eſt eē rei cōpoſite ex mā et forma.
nā eſſe nō eſt ꝓprie loquēdo niſi eiꝰ qđ ſubſiſtit
ſicut nec fieri. eē aūt forme ſubſiſtētis: nō fit per
motū vel ꝑ mutationē ſicut nec ipa forma ſubſi-
ſtens: ſ3 eſt ꝑ creatiōem q̄ eſt actio ſoli deo ꝓpa.
ergo nō eſt effectus agētis creati quod ſine mo-
tu vel mutatiōe nihil cauſat. Eſſe igit̄ forme ſub
ſiſtētis ſolius dei eſt ꝓprius effectus: eſſe vero cō
poſiti ſi ſit eſſe rei cuius materia non eſt in potē-
tia niſi ad vnā formam ſicut corpus celeſte: non
fit niſi per creationem ſicut ⁊ ipſa res. huiuſmōi
eni compoſita a ſolo deo creata ſunt iter prima
ꝓducta. Si vero ſit eſſe rei compoſite ex mate-
ria q̄ eſt in pōa ad plures formas: nō eſt totaliter
a forma ipſa ſicut neqꝫ cōpoſitum cuius proprie
et principalr̄ eſt eſſe. ſꝫ eſt ſicut a cā intrinſeca ab
vtroqꝫ ſimul: a forma. ſ. ⁊ materia ꝗuis pricipa-
lius ſit a forma. vn̄ ⁊ ip̄m eē ex vniōe forme cum
materia emanat. cū autē materia nō fiat ꝑ agēs
creatū ſꝫ ab eo neceſſario p̄ſupponat̄ in oī actiōe
et motu: ſequit̄ ꝙ eē exiſtētie rei cōpoſite inquā-
tū emanat ⁊ cauſat̄ a materia: non ſit ab agente
creato ꝓpria virtute. Et hanc rōnem pretēdit.
S. Tho. in hac. di. lec. pª arti. 4° in. c. inquit enī
nullius rei totū eſſe ab aliqua creatura ꝑncipiū
ſumit: cū materia a deo ſolū ſit. hec ille. Itē ar.
3° dicit ꝙ ſicut dicitur ī libro de cauſis eē eſt per
creationē et in compoſitis precipue illud eſſe qđ
eſt prime partis ſcilicet materie. Ad hūc etiā in-
tellectuꝫ ptinet qđ dicit̄ decima ſexta ꝓpoſitiōe
libri de cauſis. ꝙ eſſe eſt ꝑ creatiōem: vita auteꝫ
eſt ꝑ informationem. hoc autem ſic intelligēduꝫ
eſt iuxta expoſitionē. S. Tho. in commēto. qꝛ ei
vita ſeu viuere ē quedam determinatio ipius eē
preſupponit eē. nō enim eſt viuere ſine eſſe: ideo
viuere dr̄ cauſari per informationē. qm̄ id quod
ſe hꝫ ad aliud vt determinatiuū: hꝫ ſe ad aliud ꝑ
modū forme cuius eſt determinare. eē aūt qꝛ ni
chil preſupponit tanqꝫ primus actus ⁊ prima ꝑ-
fectio: dr̄ cauſari ꝑ creationeꝫ eo ꝙ creatio ſit ex
nullo preſuppoſito. Aduertēdum tn̄ ꝙ predicta
propoſitio libri de cauſis nō eſt ſic intelligenda
quaſi in vna et eadem re vt in plāta: eē ſit a deo
realr̄ per creatiōem ⁊ nullo mō a ſecūdis cauſis.
et viuere ſit realr̄ a ſecūdis cauſis ꝑ informatio-
nē. Nā cū in eodē ſuppoſito viuere et eē ſint vna
et eadē res ſimplex: nō eſt poſſibile ꝙ viuere ſit
realr̄ ꝓductum ab aliqua cā a qua nō ſit produ-
ctū ip̄m eſſe. qꝛ actus ſimplex: diuidi realr̄ nō po
teſt neqꝫ duplici reali ꝓductiōe ꝓducitur. eſt er
go ꝓpoſitio illa intelligenda ꝑ quandā intelle-
ctus adaptationē. qꝛ enī eſſe creature viuentis
qđ eſt viuere: nō ſolū eſt eſſe: ſed eſt eē quoddā
et determinatū per naturā viuētis ſpecificā. naꝫ
nō pōt dari ens in rerū nā quin ad ſpecialē mo-
dū determinetur. ad quā determinationē con-
fert agens creatū per ꝓpriam virtutē mō ſupra
poſito. ad ip̄m vero eſſe ſm̄ ſui ſubſtantiā vt ita
loquar. i. ſm̄ ꝙ ſimplr̄ eſt eſſe: agēs creatū nō cō
fert per ꝓpriam virtutē. ideo intellectus diſtin-
cte cōſiderans ipꝫ eē ſimplr̄ captū ⁊ ipius deter-
minatiōem quā importat viuere: attribuit ipi eē
creatiōem: viuere aūt attribuit informationem
ꝓpter rationē ſupra tactā: itaqꝫ huiuſcemōi di-
uerſitas nō eſt in ꝓductiōe reali ipius eē ⁊ ipſius
viuere in eodē ſuppoſito: cū vna ⁊ eadē ꝓductio
realis ſit vtriuſqꝫ: ſicut ⁊ ipſa idē realiter ſunt in
vno ſuppoſito vt in viuente. ſꝫ diuerſitas illa eſt
per intellectū adaptantē proprios effectus pro
prijs cauſis ⁊ actionibus ſm̄ ꝓprias ⁊ formales
vtrorūqꝫ rōnes hn̄s fundamentū in diuerſitate
reali ipius eſſe ⁊ viuere in diuerſis ſuppoſitis. naꝫ
ex tali diuerſitate reali: intellectus conſurgit ad
cōcipiendum diuerſas eoꝝ rōnes formales etiā
qn̄ ſunt idē ſuppoſito. item etiā fundamētum hꝫ
in ipius viuere capacitate. ex eo. ſ. ꝙ includit ip-
ſum eē et determinationē eſſendi. Dicimꝰ ergo
ꝙ agēs primū cauſat totū eſſe creature ⁊ totalit̄
qꝛ nō ſolum eſt cā ipius eē: ſ3 ⁊ cuiuſlꝫ eiꝰ determi
natiōis. ſ3 qꝛ ip̄m eē inquātū eſt eē: cauſat ꝑ ſolā
ſuam virtutem: ideo eſſe ſm̄ ſe ⁊ ſimplr̄ ſumptū
eſt ꝓprius effectus ſolius dei. qꝛ vero determīa
tionē ipius eē quam ex formali rōne iportat vi-
uere: deꝰ cauſat mediāte virtute nāli agētis crea
ti: nō viuere nō dr̄ propriꝰ effectꝰ ſoliꝰ dei ſꝫ etiā
agētis creati. totū igit̄ qđ iportat̄ ꝑ viuere. i. to-
tū eē rei viuētis cū ſit actꝰ ſimplex nō partibilis
realr̄: eſt effectus ꝓprius agētis creati. ⁊ tn̄ non
totalr̄ cū nō cauſet illud ſm̄ ꝙ a materia depen-
det: ſꝫ illō ſupponit. et ꝑ ꝯñs non ſm̄ ꝙ eſt ſimplr̄
eē qđ depēdet a mā ⁊ a forma in rebꝰ cōpoſitis.
ſꝫ ſm̄ ꝙ eſt tale eē. ſ. viuere qđ dicit determinatū
modum eſſendi a natura viuentis cui aduenit.

Necq̧ est inconueniens q distincta ꝑdicat a realia.i.quorū vtrūq̧ est reale lʒ non sint distincta realr: cōueniant vni ꝛ eidē rei scđm aliam ꝛ aliā rōnē: qñ in re ipsa est reale fundamentū vtriusq̧ queādmodum vnū ꝛ idē ens est realr appetibile inquātū bonū: et nō est realr apetibile inquātū ens. ꝛ est realr existēs inquātum ens: ꝛ non ē realr existens inquātū bonū. et hoc est gñale in oībus q̄ sunt idē supposito ꝛ distinguunť ꝭm rōnes formales. Pʒ igitur ex supiorībus q verba S. Tho. in ꝑncipio huius nōbilis inducta ꝓ primo fundamēto ad ꝓbandū primā cōclusionem quibus dicit q esse solꝰ dei est ꝓprius effectus: verissima sunt in duplici sensu supra deducto.

¶ Aduertendū tñ q ex verbis p̄missis nō trahiť efficax rō ꝛ necessario cōcludēs ad probandam cōclusionē in scđo sensu illoꝝ: sʒ bene in p̄mo sensu. Nam lʒ ex verbis illis inductis ꝓ primo fundamēto ꝓbari possit q creatio actiua nō conueniat alicui creature ꝑ propriā virtutē: non tamē ex illis ꝓbari pōt q nō sit cōicabilis creature tāq̄ ~~instrm̄~~.cū ei cōicetur ꝓductio ipius esse tanq̄ agēti instrāli vt ex supradictis pʒ. Dicimꝰ itaq̧ q prima cōclusio quātū ad vtrāq̧ sui ꝑtem probať rōne efficaciter cōcludente ex p̄missis ỽbis S. Tho supra inductis ꝓ primo fundamēto intellectis ꝭʒ primū sensum. Verūtñ ex ipis eisdē verbis itellectis in scđo sensu: sola p̄ma pars cōclusiōis efficaciter ꝓbať. ¶ Minor aūt ꝓpositio argumētatiōis supra posite in ꝑncipio huiꝰ nōbilis pʒ ex quinta ꝓpositiōe libri de causis. vbi expresse dicit q esse est p̄ma rō et primus terminꝰ creatiōis reꝝ. Probať preterea ex dictis Dyonisij. 5° ca° de diuinis nominibus. vbi deducit q primū qđ participať a creaturis est ipsū esse et ē dignius ceteris ꝑfectionibus: vñ ꝛ ad eas se hʒ sicut participatū a ꝑticipante. primo nāq̧ intelligiť aliqđ ens q̄ viuū aut sapiēs vel aliqđ aliud. et ipa vita est quoddā esse. vñ ꝛ esse cōparať ad alias ꝑfectiōes creature vt ꝑfectio et actus eaꝝ. nō eñ vt ibi Dyonisius ꝓbat: vita aut sapientia vel q̄cunq̧ alia ꝑfectio creature intelligiť i actu: nisi participet eē. et ex hoc vt ibi notat S. Tho. cōcludit ꝓpositum suū q.s. deus ꝑncipalius pre alijs noībus laudať ex ipo esse quasi ex digniore donoꝝ suoꝝ inducēs illud exodi tertio q̄ est: misit me ad vos. vñ. S. Tho. p° p. q. 4° arti. p° ad 3m eē inquit ē perfectissimū oīum. cōparať ei ad oīa vt actꝰ. nichil eñi hʒ actualitatē nisi inquātū est ꝛc. Qualiter aūt iuxta auctoritates p̄missas creatio ꝓprie ꝛ per se respiciat eē ꝛ ad eē terminet: declarat. S. Tho. opusculo. 37° de q̄ttuor oppositis ca° 4° inq̄t ei q eē diuersimode se hʒ ad creatiōem et ad gñatiōem. esse eñi est p̄ma rerū creatarū ꝭʒ auctorē libri de cāis. nō q creatio sit vt in subiecto in ipso esse: cum creatio passiua sit accñs cuiꝰ est habere subim: sʒ vt in subiecto ē in ipa creatura. et tñ creatio terminat respectū per se ad ipm esse rei create et ad rē per ipm esse. eo q esse diuinū proprie est rō creandi. qꝛ per creationē oēs res cōiter accedūt ad participandum eē qūtū eis ē possibile. nō aūt ad participandū nām diuinā. In gñatione vero nō duciť gñatum ad ꝑticipandū esse gñantis: sʒ ad participādū nām eius. aliter cū esse sit suppositi in tali nā: foret participatio in supposito. et sic sortes generaret sortem qđ nō sic est. nā suppositū nō hʒ nisi vnum esse incōicabile. hō aūt gñat hoīem. eo q nā manet vna ꝭm rōnem nature in gñante ꝛ genito. deus ỽo nō creat deū ens tñ creat ens. deꝰ eñi nomē nāe est sic hō. ens aūt dr ab eē. et ideo relatio creature ad deū fundať sup esse creature vñ ꝓprie actio creature ad rem terminať. nā cōpositū est qđ gñatur ꝭm phm. 7° metha. ad ipm aūt esse: ex ꝯñti eo q esse sit ꝯpositi. actio ỽo dei qua ꝓducit totā rē simul cōstitutam ex suis ꝑncipijs: ad ipm esse terminať qđ est intimū ꝛ maxime formale in re. ¶ Ex scđo fundamēto Sanctꝰ Doctor sic argumētať. Facere seu ꝓducere aliquid ex nichilo: exigit neccīo in agēte potētiam et virtutē infinitam. sʒ nulla creatura hʒ potentiā aut virtutē infinitā. ergo nulla creatura pōt ex nichilo aliquid facere. vñ cū creare ꝓprie acceptum sit ex nichilo aliqđ facere: sequiť q nulli creature possibile sit creare. Minor ꝓpō ab oībus cōiter cōceditur. Ad ꝓbationē maioris. S. Tho. supponit q inť ens ꝛ nō ens ē distātia īfinita. ex q̄ infert q i agēte aliqđ ex nichilo: reqriť ỽtus seu pō infinita. nā īfinita distātia attigi ꝛ absolui nō pōt nisi a virtute infinita. Pro declaratiōe eius qđ supponiť. s. q inter ens ꝛ nō ens simpliciter sūpta est distātia infinita: aduertēdū est prout. S. Tho. inq̄t de pō dei. q. 10. ar. p° in. c. q nomē distantie p̄mo impositū est distātie locali. distātia aūt localis cū sit inť loca vel vbi: iportat quoddā inťmedium locoꝝ vt magnitudinē seu viā a quo. et ipa loca adinuicē capiūt elōgatiōez et motꝰ localis q̄ fit sup̄ a hmōi intermediū accipit q̄ntitatē. nā vt phs dicit. 4° phy. q̄nta est via: tātus ē motꝰ. vñ distātia localis ꝭm ꝓpriaʒ significationē: iportat duo. s. mediā viā seu magnitudinē inť duo loca vel vbi: et elōgationē ab inuicē ipoꝝ locoꝝ. Et qꝛ noīa ꝛ ỽba ab ea re cui p̄mū iposita sunt: trāsferunť ad alias res ꝓpter

instrumēto

aliquā similitudinē ad illam: iō nomē distātie ex
vsu loquētiū trāslatū ē ad oīa illa iter que cadit
aliqd mediū vel ab inuicē quocūqʒ mō elongari
dicūt. Nā aliqñ trāssumit ppt similitudinē in to
to qd noīe distātie localis dictuʒ est iplicari. quē
admodū ē int oīa opposita: ꝯdictorijs simplr di-
ctis exceptis: ꝛ iter terios cuiuslʒ mot° ꝛ muta-
tiōis ppꝛie sūpte. Aliqñ ppter alterū tm̄. s. ppt
elōgatiōem terminorū. queadmodū est int pu-
re ꝯdictoria ꝛ inter termīos simplicis emanatio
nis vel pductiōis q nō est mot° aut mutatio. fʒ
hoc dicim° q distātia quā. S. Tho. dicit eē inter
ens ꝛ nō ens vel nichil: ē dicta fm q nomē distā
tie trāssumit ppt similitudinē in elōgatiōe ter-
minorꝝ: nō ppt aliqd intermediū qd sit iter ens
et nō ens. vñ p° p. q. 45. ar. 2° sic obijcit. 4° lo-
co. Infinitā distātiā nō est ptrāsire. ꝫ infinita di-
stātia ē inter ens ꝛ nichil. ergo nō cōtingit de ni
chilo aliqd fieri. sequitur rñsio. Ad. 4m dicendū q
obiectio illa pcedit ex falsa imaginatiōe ac si ali
qd infinitū mediū sit iter nichilū et ens qd pʒ eē
falsū. procedit aūt falsa hec imaginatio ex eo q
creatio significat vt qdā mutatio iter duos ter-
mīos existēs. hec ille. Elōgatio aūt aliquorꝝ ab
inuicē: duplr capit positiue. s. et priuatiue vl' nega
tiue. positiue qdē: qñ est aliqd reale positiuū fm
qd attēditur elōgatio. priuatiue aūt vel negati-
ue: qñ elōgatio nō attēdit fm aliqd positiuū sed
dr p negatiōem approximatiōis vl' ppinqtatis
et est simile qd phs dicit q vniuersale ē vbiqʒ. nō
eñ intelligit positiue. qꝛ vniuersale nō est corp°
aut quātū cui debet eē in loco: ꝫ est dictū p nega
tiōeʒ qꝛ. s. nō determinat sibi locū. Et qꝛ ppinq-
tas vel approximatio pt attēdi fm qualʒ formā
siue trāscēdentē siue pdicamētalē genericaʒ aut
specificā vel numeralē: ideo elongatio negatiue
sūpta: attēditur fm negatiōem approximatiōis
seu ppinquitatis vel cōueniētie in quacūqʒ for-
ma vel entitate. Et isto secūdo mō. s. negatiue
sumit elongatio scdm quā distātia trāssumitur a
Scto Doctore iter ens et nō ens. vñ cū dicit int
ens ꝛ nō ens eē infinitā distantiā: sensus est q in
ter ens ꝛ nō ens nulla oīno est pportio ꝛ cōme-
suratio vel approximatio aut quouis mō cōue-
niētia. huiuscemōi aūt distātia ea rōne dr īfinita
qꝛ excedit oēm finitā distantiā datā ꝛ possibileʒ
dari int ens ꝛ ens creatū. hmōi aūt excessus de-
bet accipi negatiue sic̄ et ipa distātia īfinita. s. in
nō approximari vel nō pportionari et nō cōme
surari aut nō ꝯuenire. dato eñ quocūqʒ mō quo
ens ꝛ ens creatū sint nō approximata vel nō p
portionata aut iter se nō cōueniētia: est dare int
ens ꝛ nō ens multo plꝛes modos qbus dicantur
nō approximata vel nō pportionata vel nō con
ueniētia. et ē iste modus infiniti similis mō quo
phi dicūt eē dandū infinitū in numeris. ea rōne
qꝛ dato quocūqʒ numero: semp est acipe maio-
rē. Et q iste intellect° de īfinita distātia īter ens
et nō ens fuerit de mēte. S. Tho. pʒ ex dicti ei°
prima p. q. 45. arti. 5° ad. 3m vbi sic ait. si eñ tā
to maior virt° requirit in agēte quāto pō est ma
gis remota ab actu: opʒ q virtus agētis ex nulla
presupposita pō quale agēs est creans: sit infini-
ta. qꝛ nulla pportio est nulli° potētie ad aliquā
potentiā quam psupponit virtus agētis natura-
lis sicut nō entis ad ens ꝛc̄. ecce q exponit infini
tatē distātie nō entis ad ens: negatiue. s. p nullā
esse pportionē inter ea. Et p supradicta pōt ha
beri concordantia in dictis. S. Tho. vbi dicit q
inter ens ꝛ nō ens ē infinita distantia: ꝛ vbi dicit
q nō est infinita. nā primū debet itelligi fm q di
stātia capitur negatiue: scdm aūt fm q distātia
noiat vel presupponit aliqd positiuum mō supra
exposito. vñ et in. 4° sen. vbi dicit secundū dicit
et p°m. ¶ Pōt haberi etiam alius intellectus de
mēte. S. Tho. eius qd dr q inter ens ꝛ non ens
vel nichil est distātia infinita: itelligēdo distātiā
nō entis ad ens: nō fʒ se absolute: sʒ in respectu
ad agēs. qꝛ eñ agens qd ex nō ente simplr vl' ex
nichilo pducit ens: excedit in infinitū virtute ac
perfectiōe oē agens qd producere non pōt ens
nisi ex ente psupposito: ac p hoc ab eo distat in in-
finitū: ideo dr esse distātia infinita iter ens ꝛ nō
ens. vt nō sit aliud distantiā esse infinitā nō enti
ad ens: qʒ virtutē agentis infinitā exigere ex nō
ente facere ens. Et q iste itellect° sit d mēte. S.
Tho. pʒ diligenter cōsideranti vba eius vltimo
allegata. Et ea q dicit de pō dei. q. 3. ar. 4° in 5°
rōne. Itē cōtra gen. li° 2° ca°. 20. in. 4° rōne.
Exigit aūt infinita pō seu virt° ad pducendūʒ
aliquid ex nō ente simplr: nō propt subam facti
qd finitū est: ꝫ ppt modū fiendi qꝛ. s. fit ex nichi
lo ꝑut. S. Tho. nāt p° pte. q. 45. ar. 5° ad. 3m.
Itaqʒ ens creatū qd in sui nā est finitū. hʒ tn̄ suo
fieri quandā infinitatem dū fit ex nichilo.

¶ Tertio Notandū est ppt argumē
ta Durandi. q cū dr inter
ens ꝛ nō ens eē infinitaʒ distantiā: ens ꝛ nō ens
accipiunt simplr quātū ad totū sui ābitū: nō pro
ente et nō ente determinato. nā inter ens aliqd
determinatū vt lapidē: et nō ens sibi oppositū. s.
nō lapidē: nō est īfinita distātia: eo q maior dari
pōt. sicut est distātia iter subam ꝛ nō subam: ꝛ in
ter corpus ꝛ nō corpus: ꝛ inter deū et creaturā.

Ex qbus inferimus ꝙ nõ est maior distãtia entis ad nõ ens qḋ implicat ꝯdictiõem: q̃ꝫ entis ad nõ ens qḋ est terminꝰ creatiõis imo minor: contra Durandũ q̄ oppositũ supponit. Probat̃ hoc. q2 nõ ens qḋ est terĩus creatiõis: est pure et simplr nichil nullã hñs cõuenientiã vel ꝓportiõem ad ens. ꝓpt̃ qḋ int̃ huiuscemõi nõ ens ⁊ ens simplr qḋ ẽ terĩus creatiõis: dr̃ eẽ ĩfinita distãtia, put supra expositũ est. nõ ens v̾o qḋ implicat ꝯdictionẽ: nõ est pure ⁊ simplr nichil cũ includat ẽt ens vel eẽ. nõ enĩ implicat ꝯdictionẽ aliqd nõ eẽ aut nõ ens ꝑ se, ſ3 aliqd esse ⁊ nõ esse: vel ens ⁊ non ens simul. Qḋ aũt ille iducit ad ꝓbandũ suum ꝓpositũ q2. s. ex nõ ente qḋ implicat ꝯdictioneꝫ nichil fieri põt: ex nõ ente aũt qḋ est terĩus creatiõis aliqd fit; nõ iḋ est q2 magis repugnet enti ⁊ magis distet ab eo nõ ens qḋ implicat ꝯdictionẽ q̃ꝫ nõ ens qḋ est terĩus creatiõis: ſ3 q2 nõ ens qḋ implicat ꝯdictionẽ nõ põt hr̃e rõnem termini a quo vel in quẽ eo ꝙ simul includit ẽt ens. et per ꝯñs includit duo ꝯdictoria q̄ simul posita se inuicẽ destruũt. vñ ꝙ ex nõ ente qḋ implicat ꝯdictionẽ nõ põt fieri ens: nõ ideo est q2 plurimum distat ab ente: imo magis q2 ꝯiũgit̃ enti. nã ens et ens simul coniũcta: faciũt ꝯdictionẽ: quã nõ faciunt si ponant̃ a se inuicem distantia.

¶ Quarto Notandũ est prout. S. Tho. docet pᵒ liᵒ sen. di. 14. q. pᵃ ar. pᵒ in. c. et dis. 27. q. 2. ar. 3ᵒ ad. 5ᵐ. Et magis apte. pᵃ p. q. 45. ar. 6ᵒ ꝙ diuine ꝑsone ſm rõnem sue ꝓcessionis hñt causalitatẽ respectu creatiõis rerũ. deꝰ enĩ est cã rerũ ꝑ suũ intellectũ ⁊ voluntatẽ sic̃ artifex rerũ artificiatarum artifex aũt ꝑ verbũ in intellectu conceptũ ⁊ per amorẽ sue volũtatis ad aliqd relatum: operatur. vñ ⁊ deus pr̃ operatus est creaturam ꝑ suũ verbũ quod est filius: et ꝑ suum amorem qui est spũs sanctus. et scḋm hoc ꝓcessiones personaꝝ sunt rationes productionis creaturarũ inquãtũ includũt eẽntialis attributa q̄ sunt scientia ⁊ voluntas. hec. S. Tho. loco allegato prima parte. et bñ notãda sunt vltima v̾ba dũ dicit inquãtuꝫ includũt eẽntialia attributa q̄ sunt sciẽtia ⁊ voluntas. non enĩ processiones ꝑsonarum sunt rõ ꝓductionis creaturarum ſ3 id quod in eis ẽ notionale. i. inquantum important relationẽ originis persone ꝓcedentis ad personam a qua ꝓcedit. nam sic causalitas ꝓductionis creaturarum esset quid notionale et non eẽt cõis tribus ꝑsonis quod est falsum ⁊ contra eius determinationẽ in eodem articulo. Sed processiones personarum sunt rationes productionis creaturarũ: scḋm ꝙ important quedã essentialia attributa. sicut ꝓcessio verbi importat notitiã. artẽ. sapientiam ⁊ similia q̄ pertinent ad intellectum et per quandam similitudinẽ ⁊ adaptationem appropriantur filio in diuinis: ea ratione quia ꝓcedit per modum intellectus. Et similiter ꝓcessio spiritus sancti inquantũ est ꝑ modũ voluntatis: ĩportat q̄dam essentialia attributa sicut amoreꝫ bonitatem ⁊ similia q̄ pertinent ad voluntatem et appropriant̃ persone spũs scĩ que procedit in diuinis ꝑ modum volũtatis. Et licet huiuscemodi attributa essentialia sint tribus ꝑsonis cõmunia: q2 tñ ꝓpter rõnem dictam appropriãtur personis ꝓcedentibus: ꝓpter modũ suarũ processionũ quia. s. ꝓcedunt per modum intellectꝰ et volũtatis: ideo ꝓcessiones ꝑsonarũ dicuntur esse rõ productiõis creaturarũ. ꝓducũtur enim creature a deo per artem ⁊ sapientiam et amorẽ ac bonitatẽ, put dicunt̃ essentialiter. itaq3 ꝓcessiões diuinarũ personarũ inquãtũ includunt predicta essentialia attributa nõ absolute ſ3 vt appropriant̃ personis ꝓcedentibus: dicuntur eẽ rõ productiõis creaturarũ. Vñ huiuscemodi attributa q̄ sunt vt p̄ncipia ꝓxima ꝓductiõis creaturarũ: duplr cõsiderant̃ quãtũ ꝑtinet ad ꝓpositũ. Vno mõ inquãtũ sunt idẽ re omnino qḋ essentia diuina. ⁊ ſm hãc cõsiderationẽ rõ ꝓductiõis creaturarũ est cõis tribus ꝑsonis. Alio mõ considerant̃ ipa attributa inquãtũ appropriant̃ ꝑsonis ꝓcedẽtibꝰ rõne suaꝝ ꝓcessionũ q2. s. ꝓcedũt ꝑ modũ intellectꝰ et volũtatis ad que pertinẽt huiuscemodi attributa: et sub ista ꝯsideratiõe rõ ꝓductiõis creaturarum depẽdet quodam spãli mõ. s. ꝑ appropriationẽ ex rõne processionũ diuinarũ ꝑsonaꝝ. ac ꝑ hoc ĩ filio ⁊ spũ sctõ est ꝑ appropriationẽ: spãlis modꝰ cãlitatis respectu creaturarũ q̄ nõ est ĩ pr̃e. s. sub rõne p̄ncipij formalis ꝑ qḋ creature ꝓducunt̃ in eẽ inquãtũ. s. ars ⁊ sapia ac bonitas ⁊ amor qbꝰ creature ꝓducunt̃ a deo in eẽ: appropriant̃ filio ⁊ spũi sctõ. Aduertenduꝫ tñ ꝙ ẽt si filꝰ ⁊ spũs sctũs ꝑsonalr capiant̃: dicere possumꝰ ꝙ sunt rõ ꝓductiõis creaturaꝝ ĩquãtũ. s. filꝰ est v̾bũ pr̃is: ꝑ qḋ vt dr̃ Jo. pᵒ oĩa facta sunt tãq3 ꝑ rõnem oĩm repñsentatiuã ⁊ opatiuam et inquãtũ spũs sctũs ẽ amor pr̃is ⁊ filij quo se ⁊ oĩa diligũt et in oẽs res suã bonitatẽ diffundũt. et ſm moduꝫ istũ loquẽdi filius et spũs sanctus nõ sunt ratio ꝓductionis creaturarum ex parte principij ꝓducentis sed ex pte creaturarũ ꝓductarũ. vt sit sensus ꝙ rõ qua creature ꝓducũtur a deo: sunt filius et spũs sctũs inquantũ proprie sunt verbũ et amor in diuinis. nõ ꝙ filius sit pr̃is:

aut spūs sctūs pr̄i ꝛ filio: rō ꝓducēdi creaturas. nā sicut pater non est sapiens sapia genita: neqꝫ est amās amore ꝓducto tāq̄ rōne formali sapiēdi ꝛ amādi: ita neqꝫ sapia genita neqꝫ amore ꝓcedente creaturas ꝓducit tāq̄ rōne formali.

Quantū ad articulū. 4m rn̄dēdū est obiectionib' aduersarioꝝ. Et qdem ad primū Durādi cōtra p̄mā cōclusionē qcqd sit de nōnullis ꝓpositiōibus quas assumit in lōgo suo ꝓcessu: dr̄ tn̄ ad formā argumēti quam ille vltimo ponit. Ad maiorē q̄ non est vniuersaliter v̄a sic iacet. nā lꝫ effect' ꝓductus nō arguat s̄m se. i. quātū ad suā subam: infinitatē virtutis ꝓductiue: pōt ipaꝫ arguere ex mō fiendi. quēadmodū est in ꝓposito nr̄o ꝓut dictū fuit ex dictis. S. Tho. in. 2° nōbili. iste eni modus fiēdi. s. ex nichilo simplr̄: arguit infinitatē virtutis ꝓductiue: q̄uis effect' s̄m se sit finitus. ¶ Ad. 2m dr̄ p° ad assumptū q̄ lꝫ ens et nihil nō habeant iter se distantiā ꝓprie loquēdo: tn̄ inter ꝓductiōem entis ex nichilo ꝛ productionē entis ex ente p̄supposito: est distātia infinita. ac p hoc iter ꝓducens alīqd ex nichilo ꝛ producens alīqd ex ente p̄supposito ē distātia infinita. q̄ in aliquo ipoꝝ arguit virtutē ꝓductiuā infinitā. sꝫ nō in scdo. ergo in p° qd est ꝓducens aliquid ex nichilo. Dr̄ scdo q̄ ens ꝛ nichil nō hn̄t inter se distantiā positiuā tn̄ hn̄t inter se distantiaꝫ infinitā negatiue mō supra exposito in scdo nōbili. Exempla aūt q̄ arguēs adducit: ꝓcedūt de distātia positiue accepta ꝛ iō nō sunt ad ꝓpositū ¶ Ad. 3m pꝫ respōsio p ea que dicta sunt in tertio nōbili. ¶ Ad. 4m dr̄ p° q̄ argumentū magis est ad oppositū arguētis q̄ȝ ad eius ꝓpositū. qm̄ albedo et nigredo si essent a subiecto separate: multo plus abinuicē distarēt q̄ȝ exñtes in subiectis. nā in subiectis cōueniūt in subiecto saltē remoto. s. in corpore. et albedo in subiecto simul ē cum pō ad nigredinē et ecōtra. si aūt ponerētur sepate: in neutro conuenirent. imo ꝛ quodā mō distarēt in infinitū. q2 essent forme quodam mō infinite ex eo q̄ nō eēnt recepte in aliq̄ subo per qd limitarent̄. Nā vt. S. Tho. dicit. 3° li° di. 13. q. p° arti. 2° subarti. 2° in his que mole magna non sunt: non est accipere finitū ꝛ infinitū scdm dimēsiuam quātitatē: ꝟ scdm aliquid quod est limitatū ꝛ nō limitatū. vn̄ ꝛ ibi exemplificat. si calor esset p se exñs. i. separatus a subiecto: haberet quēdam modū infinitatis: sicut et forme vniuersales intellecte dicunt̄ quodā mō infinite. et sꝫ hoc ꝯcludit̄ ex argumētatiōe q̄ excluso oī subiecto: ens ꝛ nichil debeāt distare in infinitū quēadmodū albedo ꝛ nigredo si eēnt sepate. Dr̄ secūdo ad maiorē q̄ lꝫ positio vel ablatio subiecti nō augeat vel minuat subam terminoꝝ: auget tn̄ vel minuit modū fiēdi ꝛ essendi ipoꝝ. vn̄ albedo ꝛ nigredo nō requirūt potentiā infinitā quātū ad sui subam: neqꝫ ad hoc q̄ fiāt et habeāt eē in subiectis: ꝟ exigūt potentiā infinitā ad hoc q̄ fiāt et hēant eē separate a subiectis. Et pari mō dicimus in ꝓposito q̄ q̄uis in creatione: sba terminoꝝ nō arguat infinitatē virtutis in creante: arguit tn̄ illā modus fiēdi. s. ex nichilo simplr̄ aliquid facere. ¶ Ad rōnē ꝯtra scdꝫ fundamētū dr̄ p° ad maiorē q̄ lꝫ nō sit minus possibile deo vnū q̄ȝ aliud: ꝯsiderando tn̄ illa s̄m se: maius est ꝓducere accñs sine subo: q̄ȝ illud cōseruare sine subo postq̄ȝ productuꝫ est in subo. Tū q2 in scdo casu subm̄ cooꝑatur ad ꝯseruandū accñs quantū ad hoc q̄ eē cū quo maneret et ꝯseruaret̄ accñs separatuꝫ: fuit acq̄situ̅ cālitate subi. nā ex pricipijs subi emanat esse ēt oīm accñtium. in p° aūt casu subm̄ nichil cooꝑaret̄: cum ꝓductio accñtis esset per solā dei potētiam. qm̄ agēs nāle nō hꝫ v̄tutē producēdi accñs nisi in subiecto ꝛ ꝓductione subiecti si sit accñs connāle. nā accñtis nō est p se fieri aut ꝓduci: sꝫ confieri ꝛ cōproduci ꝓut phs dicit. 7° metha. Dr̄ secūdo q̄ quātum ē ex vi argumēti: nō aliud cōcludit̄ nisi q̄ est possibile deo separe accñs a subo dum ꝓducit̄ ab agēte naturali ꝑueniendo. s. actiōis nālis cōsumatiōem: sic separe accñs a subo postq̄ȝ ꝓductū est. sꝫ ex hoc arguēs nichil hꝫ ꝯ nos. Qd aūt ipe addit i cōclusiōe. s. ab agēte nāli cooꝑante tn̄ deo ꝛc. nō seq̄t̄ ex p̄missis imo magis cōtrariū. vn̄ argumētatio est nulla. ¶ Ad instātias ꝫ rōnes. S. Tho. quas inducit ad ꝓbādū p̄mā cōclusionē. Ad p̄mā vr̄ q̄ ad illā ꝑtem q̄ dicit nouit se ꝓbare: pꝫ solutio ex rn̄siōe ad pm ꝛ. 2m Ad instantiā v̄o quā nouit̄ inducit: dr̄ p° q̄ ꝓcedit d distātia positiua. nos āt nō potum' int̄ ens ꝛ nō ens distātiā positiuā sed negatiuā ꝓut dictū fuit in scdo nōbili. ideo nō ē ad ꝓpositū. dr̄ scdo q̄ q2 arguēs videt̄ se gl̄iari q̄si obseruās ꝓprietatē locutiōis cū dicit. int̄ ens et nō ens nullā eē distātiā: q2 nullū ē mediū vbi nō sunt duo extrema: iō sustineat rep̄hendi de ipp̄a locutiōe cū dicit. ens creatū excedere si ens vl' nichil finite nō in infinitū. q2 purū nō ens: excedi non pōt ab ente nec finite nec ifinite. nā excessus iportat tn̄dē et āplius. cū ergo in nichilo nō sit accipe tm̄ vel tn̄: q2 in nichilo nichil ē: nō poterit ꝓp̄e dici q̄ nichil vel nō ens excedit̄ ab

ente nec finite nec ĩfinite. dicim⁹ tñ ad illô in q̃ fũ
daẜ ei⁹ argumẽtatio ꝙ ens creatũ qđ est terius
creatiõis lʒ sit finitũ quãtũ ad sui subãʒ: hʒ tñ q̃n
dã infinitatẽ in mõ fiendi inquãtũ fit ex nichilo
rõne cui⁹ exigit neccĩo virtutẽ infinitã in creãte.
et q: huiuscemõi infinitatẽ ens qđ ẽ terius crea-
tiõis hʒ per cõparationẽ ad nõ ens vel nichil ex
quo fit: vere dici pt ꝙ inẜ ens ⁊ nõ ens est distã-
tia infinita mõ supra exposito in scđo nõbili. Ad
illa q̃ arguẽs dicit de maiori vel minori distãtia
inẜ ꝯdictoria: pʒ qđ dicẽdũ sit ex ẜtio nõbili. Ue
rũtñ falsũ ĩponit. S. doctori ꝙ dicat iter qđcũqʒ
ens et nichil sibi corñdens ẽẽ tantã distantiã ꝙ
nõ possit dari maior. hoc autẽ ipe nusq̃ʒ scripsit.
immo fere vbicũqʒ dicit ẽẽ infinitã distãtiã inter
ens ⁊ nõ ens: addit simpl'r ne intelligaẜ de non
ente determiato. ¶ Ad instãtiã cõtra scđam rõ-
nẽ. S. Tho. dr̃ ꝙ ista rõ nõ inducitur a. S. doctore
vt efficaciter ⁊ demõstratiue ꝓbans: ẜ vt ꝓbabi
liter ꝯcludẽs. q: cũ oẽ agẽs agit sibi simile: videẜ
satis ꝓbabiliter dictũ ꝙ eo mõ quo factũ agitur
etiã ipm faciẽs agat. vñ q: in creatione totũ ens
ꝓducitur: videẜ sequi ꝙ agẽs creãs se toto illô ꝓ-
ducat. et q: vnũqđqʒ agit ẜm ꝙ est actu: sequiẜ
ꝙ agẽs qđ se toto agit: sit se toto in actu ⁊ ꝑ ꝯñs
ꝙ sit actus purus. Et ꝓcedit ista argumentatio
quẽadmodum argumẽtaẜ phs. 7° metha. ꝙ for
ma sine mã que se tota agit: nõ põt ẽẽ cã ꝓxima
gñatiõis. ẜm quã nõ ꝓduciẜ totũ rei gñate. s. mã
et forma: sʒ sola forma educitur de põ materie.
Uerũtñ lʒ ista rõ nõ ꝓbet intentũ efficaciter de
oĩ creatura: ꝓbat tñ efficaciter de creatura cor-
porali. vñ ⁊ hãc rõnem. S. Tho. inducit ꝯ. gen.
li° 2° ca°. 20. ad ꝓbandũ ꝙ nullũ corp⁹ potest
creare. ¶ Ad. 3am istãtiã ꝯ tertiã rõnẽ. S. T. dr̃
ꝙ maior est falsa sicͭ põt haberi ex nõbilib⁹ in ar
ticulo p̃cedenti. falsum est preterea ꝙ agere sine
motu vl' mutatiõe possit cõicari creature. naʒ vt
deductũ fuit in. 4° nõbili p̃cedentis articuli: nul
lũ [illegible] creatũ agere põt nisi motũ a deo. ¶ Ad
4am instantiã pʒ rñsio ꝑ ea q̃ dicta sunt in scđo ⁊
tertio nõbili ⁊ in superiorib⁹ rñsionibus. Exẽplum
aũt qđ adducit de distãtia iter lumẽ ⁊ tenebras
nõ est simile ad ꝓpositũ. q: tenebre nõ sunt pu-
re nõ ens cũ ponãt in medio. s. aere vel aqua ap
titudinẽ ⁊ potẽtiã ad lumẽ. q̃ põ vl' aptitudo est
aliqđ positiuũ. ¶ Ad. 5am instantiã cõtra. 5am rõ
nẽ. S. Tho. dr̃ ꝙ agẽs creatũ agẽs per artẽ: sup
ponit aliqđ ꝓductum ꝑ agẽs nãle nõ solũ q: est
agens ꝑ artẽ: sʒ q: simul cũ hoc est agẽs creatum
qđ semper presupponit aliqđ. vñ cã assignata ab
arguẽte nõ est sufficiẽs. nã de⁹ posset ex nullo p̃-
supposito ꝑ agens nãle aut ẽt simpl'r ex nullo pre
supposito: totã rẽ artificialẽ vt totã domũ simẜ ꝓ
ducere. Nõ aũt quã arguẽs adducit ꝓpẜ quam
agẽs nãle supponit mãm a deo ꝓductã: nõ est vña
sʒ cã vera ẽ q: agẽs nãle nõ ꝓducit formã simpl'r
sʒ illã educat de põ materie. et propẜ hoc neccĩo
supponit mãm de cui⁹ põ formã educat. Qđ aũt
arguẽs dicit ꝙ de⁹ posset ꝓducere aliquã creatu
rã puta itelligentiã q̃ se tota ageret: falsum ẽ. nõ
ꝓpter ĩpotentiã dei: sʒ q: talis creatura nõ est ꝓ
ducibilis ꝓpẜ implicatiõeʒ ꝯdictiõis. nã oĩs cre
atura ex rõne qua creatura ẽ: hʒ aliqđ potẽtiale
ex quo seqẜ ꝙ nõ põt se tota agere. qñ põ vl' po
tẽtiale nõ est p̃ncipiũ agẽdi. et ita ꝓducere crea
turã q̃ se tota agat: ẽ ꝓducere creaturã ⁊ nõ crea
turã qđ implicat ꝯdictiõeʒ. ¶ Ad instãtiã ꝯ. 6am
rõnẽ dr̃ ꝙ agẽs instr̃ale vocam⁹ oẽ illô quod pre
supponit aliô agẽs a quo ⁊ hʒ ṽtutẽ agẽdi ⁊ eius
virt⁹ ⁊ actio ab eo applicaẜ ad passum vl' factũ ⁊
qđ nõ mouet nisi motũ a p̃ncipali agẽte qđ pre-
supponit. et q: oẽ agẽs creatũ ẽ tale respectu dei
ꝓut in articulo p̃cedẽti deductũ fuit ex dictis. S.
Tho. ideo oẽ agẽs creatũ est ĩ͂e instr̃m dei lʒ ar
guẽs hoc neget. sʒ dictũ suũ nõ ꝓbat. Nec est ve
rũ vt arguẽs putat ꝙ actio instrumẽti sit sp̃ dispo
nens ad p̃ncipalẽ effectũ ⁊ nõ illũ attingẽs. imo
aliqñ disponẽdo attigit effectũ principalẽ: aliqñ
disponit tñmõ. Et de hoc. S. Tho. 4° lib. sen.
di. p° q. p° arti. 4° sub arti. p° in. c. ¶ Ad instan-
tias Scoti ꝯ rõnes. S. Tho. Ad p̃mã cõtra pri-
mã ꝓpositiõem in q̃ vt dicit fundanẜ rõnes ipi⁹
pʒ rñsio ex his q̃ dicta sunt in scđo nõbili vbi la-
tissime deductũ est q̃liter ẽẽ est ꝓpri⁹ effect⁹ dei
nõ obstãte ꝙ agẽtia nãlia cooperenẜ ad esse mõ
ibi exposito. Sʒ q: Scot⁹ in lõgo sue argumẽta-
tiõis ꝓcessu multa ĩplicat qbus nõ erit facile mẜ
tis legẽtibus rñsiões aptare: singula breuiẜ trã-
curremus vt singula singulis rñdẽdo aptemus.
Dicim⁹ igẜ ad p̃mã ꝓbatiõem maioris ꝙ secun
dũ phm gñatio est ꝑ se ⁊ directe ad ẽẽ hoc vl' illô
vt ad esse hoiem vl' ignẽ. qñ virt⁹ gñantis q̃ est
pricipiũ actiõis: ad hmõi esse nãliter ordinatur.
ad esse tñ simpl'r nec gñatio nec ṽtus nãliter ge-
nerãtis ꝑ se et directe ordinaẜ ẜ ex ꝯñti ꝓut in se
cũdo nõbili lati⁹ dictũ fuit. Ad scđam ꝓbationẽ
dicim⁹ ꝙ formã ẽẽ in mã: est ꝑ se ⁊ directe cõposi
tũ hẽre esse ẜʒ talẽ formã: ⁊ nõ est hẽre ẽẽ simpl'r
nisi ex ꝯñti et ꝑ virtutẽ ac motionẽ p̃mi agẽtis. s.
dei. et ita dicim⁹ ꝙ ẽẽ hoc vl' illud ẜm formã que
inducitur in mãm: seqtur nãliter ipm ꝯpositũ: sed
ẽẽ vel existere simpl'r: ꝯsequiẜ ipm ꝯpositũ ex cõ
sequẽti ꝑ virtutẽ dei cõicatam agẽtibus nãliter

ꝯsiantibꝰ. vñ cessant calũnie arguẽtis. Instãtie
aũt ꝯ probationes ꝑmiſſe ꝓpositionis parũ va
lẽt. Dicimꝰ eñ ad p̃mã ꝙ in ꝓpositione a San-
cto doctore assumpta: vniuersalitas capit̃ cõfor
mit̃ in causa ⁊ in effectu. s. ꝭm virtutẽ ⁊ pfectionẽ
lꝫ in effectu ꝗ est esse sit etiã vniuersalitas ſcd̃m
predicationẽ. vñ nec ĩ rõne. S. Tho. est fallacia
equocatiõis: nec minor est falsa sꝫ verissima. Et
ad eiꝰ improbationẽ negat̃ assumptũ. neqꝫ va-
let eius ꝓbatio. qm̃ vt deductũ fuit in ſcd̃o nõbi
li ex dictis Dionisij ⁊ post eũ. S. Tho. in oĩbus ĩ
quibꝰ includit̃ eẽ: includit̃ tanq̃ actꝰ ⁊ pfectio il
loꝝ. vñ. S. Tho. p° pte. q. 4. ar. p° ad. 3ᵐ ipsum
eẽ inq̃t est pfectissimũ oĩm. cõparat̃ eñ ad oĩa
vt actꝰ. nichil eñ hꝫ actualitatẽ nisi inquantũ ẽ.
vñ ipm̃ esse ẽ actualitas oĩm rerũ et ẽt ipaꝝ for-
marum. vnde nõ comparatur ad alia sicut reci-
piẽs ad receptũ: sed magis sicut receptũ ad reci-
piẽs. cũ enim dico eẽ hoĩs vel equi vel cuiuscũqꝫ
alteriꝰ: ipꝫ eẽ cõsiderat̃ vt formale ⁊ receptũ: nõ
aũt illud cui ꝯpetit eẽ. hec ille. Idẽ in ſnĩa docet
cõtra gẽ. li° 3° ca°. 65° ⁊. 66° ¶ Ad instantiã ꝯ
2ᵃᵐ ꝓbatiõem ꝗ adducit̃ ꝑ auctorẽ de causis: di
cimus ꝙ nichil cõtra nos cõcludit nã ⁊ nos cõce
dimus ꝙ agẽs creatũ dat eẽ ꝑ virtutẽ ⁊ motiõeꝫ
primi agẽtis. s. dei. hoc aũt nõ tollit q̃n eẽ sit pro
priꝰ effectꝰ dei imo illud ꝓbat. nã illud dr̃ eẽ ꝓ-
priũ alicui: qđ nulli alteri cõuenit nisi ꝑ ipm̃. Alia
aũt propõ libri de causis. s. p̃ma rerũ creatarũ ẽ
eẽ: false exponit̃ in p̃mo sensu ab arguẽte: cũ ime
diate sequat̃. quia esse est supra sensum et supra
animam et supra intelligentiam. et non est post
cãm primã latiꝰ nec p̃us causatũ ab ipo. ecce di-
cit ꝙ eẽ de quo loq̃bat̃: ẽ supra itelligẽtiã. ꝙ non
capit̃ ibi ꝑ intelligẽtia p̃ma. Qđ aũt dicit in ſcd̃a
expõne ꝙ p̃mitas entis accipit̃ ꝭm originẽ nõ ꝭꝫ
perfectionẽ: falsum est vt ex dictis apparet dũ tñ
primitas entis sumat̃ rõne esse simplr̃ nõ ratiõe
nature entis. vñ et statĩ post ṽba ĩducta sequit̃.
ꝓpt̃ illud ꝙ factũ est. s. eẽ supius causatis rebꝰ oĩ
bus ⁊ vehemẽtius vnitum. et concordat dictis
Dionisij supra in ſcd̃o nõbili inductis. Instantia
aũt quã arguẽs facit ꝯ cõfirmationẽ rõnis nõ va
let. ꝓcedit eñ ex falso p̃supposito ꝙ. s. vniuersali
tas ipius esse ad alias perfectiões: sit secundum
predicatiõem ⁊ nõ secunduꝫ pfectionẽ. qđ falsũ
est ꝑut ex supioribus pꝫ. ¶ Ad instãtiã ṽo cõtra
rñsionẽ ibi datã ꝗ bõa ẽ: pꝫ solutio ex his ꝗ dicta
sunt in ſcd̃o nõbili. ¶ Ad ea ṽo ꝗ obijcit ꝯ rõneꝫ
sumptã ex nã instr̃i: pꝫ ex rñsiõe ad. 6ᵃᵐ instãtiã
Durãdi ꝙ. S. Tho. nusq̃ꝫ tenuit instr̃m ꝑ ꝓpriã
actiõeꝫ nõ posse attigere p̃ncipalẽ effectũ ĩ ṽtu-
te p̃ncipalis agẽt̃. imo ĩ pleriſqꝫ locis docet ꝯriũ.
Et vbi arguẽs allegat̃. s. p° p. q. 45. ar. 5° expsse
neqꝫ ꝑ se neqꝫ disponẽdo dicit ꝙ ſcãr̃ secãdo li
gnum qđ hꝫ ex ꝓꝑetate sue forme: ꝓducit ſcãni
formã ꝗ est effectꝰ ꝓpꝰus p̃ncipalis agẽtis. Est ꝗ
mẽs. S. Tho. ꝙ est ſpãle in creatiõe ꝙ instr̃m. s.
agẽs creatũ nõ attigit ad p̃ncipalẽ eiꝰ effectũ. eo
ꝙ nichil p̃supponit̃ in creatiõe qđ ꝓpa actiõe pos
sit attigere. iõ arguẽs in vanũ laborat ex falso fũ
damẽto. ¶ Ad ipugnatiões rõnis. S. Tho. que
fundat̃ sup distantiã infinitã int̃ ens ⁊ nõ ens: pꝫ
rñsio ꝑ ea ꝗ dicta sunt ĩ ſcd̃o nõbili ⁊ in rñsiõe ad
instãtias Durãdi ꝯ rões. S. Tho. ¶ Ad instan
tiã ṽo sumptã ex distãtia iter p̃uatiõem ⁊ formã
in ġñatiõe nãli: dr̃ ꝙ similitudo nõ valet. qm̃ int̃
p̃uatiõem ⁊ formã: nõ est ꝯdictio pura et simplr̃
qualis ẽ int̃ ens et nõ ens simplr̃. eo ꝙ p̃uatio ex
sui rõne ponit subm̃ ⁊ aptitudinẽ vel potẽtiã ad
actũ quẽ priuat. nõ ens autẽ simplr̃: nichil ponit
sed totũ negat. et iõ distãtia int̃ nõ ens simplr̃ ⁊
ens est ifinita: distãtia aũt iter p̃uatiõeꝫ ⁊ formã
est finita. itellectꝰ aũt quẽ arguẽs dat ad dictuꝫ
cõe ꝙ. s. ꝯdictio ẽ distãtia ifinita: certe nõ ẽ mul-
tũ subtilis nec mẽti satisfaciẽs. ꝭ qꝛ nõ est ꝓposi
ti nr̃i dicta alioꝝ ptractare nisi quãtũ sufficit ad
verificandũ doctrinã. S. Tho. illũ arguẽtis itel
lectũ relinq̃mus intactũ. ¶ Ad ipugnationẽ ter
tio loco positã ꝯ rõnẽ. S. Tho. fundatã sup nulli
tate ꝓportiõis nulliꝰ potẽtie ad actũ: dr̃ sicut su
pra rñsuꝫ est ad p̃mã instãtiã Durãdi. ꝙ lꝫ extre-
mũ positiuũ distãtie ꝗ est int̃ ens ⁊ nõ ens sit fi-
nitũ q̃ntũ ad sui subam: hꝫ tñ quãdã infinitatẽ ĩ
suo fieri inquãtũ fit ex nichilo ꝑ creatiõem: rõne
cuiꝰ req̃rit in creãte ṽtutẽ infinitã. Exẽplũ autẽ
de puncto ⁊ linea: nõ valet ad ꝓpositũ. qꝛ lꝫ sint
adinuicẽ improportiõabiles: nõ hñt in se aliquẽ
modũ ifinitatis. ¶ Ad ipugnationẽ ꝯ aliã rõneꝫ
quã. S. Tho. innuit fundatã sup hoc ꝙ agẽs ĩfe-
riꝰ supponit in agẽdo effectũ supioris agẽtis: dr̃
ad id qđ arguẽs querit. ꝙ sic itelligamꝰ in maiori
ꝙ. s. agẽs secũdariũ p̃supponit effectũ p̃mi agẽt̃
vt subm̃ vel passum ĩ qđ agat. Nec sic dicẽdo est
fallacia petitiõis p̃ncipij cũ illđ ibi et in pluribus
locis ꝓbatũ sit ab eo ꝑ hoc ꝙ agẽs instr̃ale non
participat actionẽ vl' motũ cause supioris: nisi in
quãtũ ꝑ aliq̃d sibi ꝓpriũ dispositiue opat̃ ad effe
ctũ p̃ncipalis agẽtis. Nã si instr̃m nichil ageret
ꝭm illđ quod est sibi ꝓpriũ. frustra adhiberet̃ ad
agendũ. nec oporteret eẽ determinata instr̃a deter
minataꝝ actionũ. sic ei videmꝰ ꝙ securis secãde
do lignũ qđ habꝫ ex ꝓꝑetate sue forme: ꝓducit
formã ſcãni ꝗ est effectꝰ ꝓprius p̃ncipalis agẽt̃.

dr̄z ergo q̄ agēs instr̄ale p̄supponat aliq̄d i q̄d agat disponēdo ad p̄ncipalē effectū. vñ et effectꝰ rñdēs actiōi ꝓpe instrī: ē prior in via gn̄atiōis q̄ȝ effectꝰ rñdēs p̄ncipali agēti. Nec valet rn̄sio arguētis. q: nisi artifex eēt agēs subordinatuȝ agēti nāli: nō eēt sufficiēs rō quā ipe assignat. nec valet eius ꝓbatio. q: lȝ illō cōtīgat in alteratiōe: in gn̄atiōe tñ in q̄ agit̄ ⁊ producit̄ sb̄a: agēs nāle sp̄ aliq̄d p̄supponit. s. māam a p̄mo agēte ꝓductam. vñ rō cōis et v̄a ē. q: tā agēs nāle q̄ȝ agēs artificiale respectu dei ē cā instr̄alis q̄ neccīo supponit aliq̄d circa q̄d agat. q̄d aūt arguēs dicit. si aliqua sb̄a corporea eēt imediate ꝓducta a deo ⁊c. falsum est loq̄ndo de arte in agēte creato. Nec iterū est verū q̄d arguēs dicit de agēte māli quod ē inferiꝰ et de agēte imateriali q̄d est supius si sunt agētia eēntialr̄ subordinata quēadmodū agēs primū ⁊ agēs creatū. nā accidētalr̄ ordinata nō eēnt ad ꝓpositū. ¶ Ad ipugnationē. 5° loco positā: q̄uis rō quam ipugnat nō ponat̄ sic i forma a scō doctore q̄ ego viderī: verūtñ nō ꝯcludit. ꝓcedit eī ac si magis ꝓpriū eēt motui vel mutatiōi fluere vel rapti trāsire: q̄ȝ implicare rōnē potētialitatis ⁊ subiectiue ⁊ obiectiue q̄d falsum est neq̄ȝ ipe ꝓbat. ¶ Ad ipugnationē. 6° loco positā ꝯ aliā rōnē. S. Tho. dr̄ ad maiorē q̄ arguens nō habuit mentē. S. Tho. vbi allegat. nō eñi rō dicti ē quā arguēs assignat q: s. necesse est nām participari a ꝓducto. imo magis rō est. q: ꝓducēs p̄ticipat talē nām ab alio. nā ex hoc sequitur q̄ huiuscemōi ꝓducēs: nō possit ꝓducere illā naturā absolute ⁊ simplr̄. alias ꝓduceret nām in se ipso et p̄ ꝯn̄s seipm̄ q̄d est ipossibile. Probat̄ illō q: ꝓducēs aliquā nāȝ simplr̄ ⁊ absolute: ꝓducit illā in quocūq̄ȝ sit. ⁊ p̄ ꝯn̄s ꝓducit illam in seipso. Nec valet p̄ma huiꝰ iprobatio. Tū q: nō est simile. q̄m ipm̄ agēs si fuit ꝓductū p̄ creationē vt arguēs p̄tēdit: fuit a deo ꝓductū: qui non p̄ticipat eē q̄d cōicat creato sȝ esse p̄ essentiā. Sanctꝰ doctor v̄o loquit̄ de ꝓducēte qui participat ab alio nām quā cōicat ꝓducto. Tū et q: rō arguētis ꝓcedit ac si ꝓducēs creatū assimilaret sibi ꝓductū quātū ad eē. hoc aūt ē falsum. cū eē cuiuslȝ rei sit distinctū ab eē alterīꝰ vt patet in scōo nōbilr̄ pȝ ex dictis. S. Tho. Neq̄ȝ valet scōa iprobatio. dicimꝰ eī q̄ eē participat̄ p̄mo mō. et ad huiꝰ iprobatiōem: negat̄ assumptū. et ad eius ꝓbationē: dr̄ falsum eē q̄ eēntia p̄ agens creatū ꝓducta de qua ē propositū: nichil p̄supponat. nā p̄supponit māam p̄mā ⁊ i ea potētiā ad formā. ista eī duo ab agēte creato nō ꝓducūt̄: lȝ ipa eēntia vt ē aliq̄d resultās ex vniōe forme ad māam: sit ab ipo ꝓducēte creato. Q̄d aūt arguēs vltimo dicit q̄ si p̄te supponit̄ mā a cōicāte nām p̄ticipatā: hoc ñ ē nisi q: forma ē mālis: nō ꝓpt̄ nām p̄ticipatā: dicimꝰ q̄ ē falsū. nā si ꝓducēs eēt nō p̄ticipās nām: s̄ eēt ipa sua nā p̄ eēntiā sic deꝰ: nihil neccīo p̄supponeret ēt si forma eēt mālis. vñ deꝰ q̄n p̄ma supposita mālia ⁊ corpalia creauit i p̄ncipio tp̄is: nullo p̄supposito illa ꝓduxit: simul creans māam et formā in mā. nō ḡ ꝓpt̄ formā mālē p̄supponit̄ mā a p̄ticipāte nām quā cōicat ꝓducto: s̄ ꝓpt̄ nām p̄ticipatā. ¶ Ad argumēta alioꝝ q̄ recitat Adā. Ad p̄mū negat̄ ꝯn̄a. nā p̄supponit q̄ oīa q̄ deꝰ pōt facere p̄ potētiā absolutā: possunt cōicari agēti creato: q̄d est falsū. ¶ Ad 2ᵐ dr̄ q̄ ꝓductio rei passiua: ē respectꝰ distinctꝰ a ꝓducto. et cū inde iferatur q̄ talis respectꝰ nālit̄ pōt poni positis fundamēto ⁊ t̄mio sublato receptiuo: negat̄ ꝯn̄a. Tuȝ q: hmōi respectꝰ cū sit accidens: nō minꝰ neccīo exigit subm̄ q̄ȝ terminū ⁊ fundamentū. Tū ēt q: ipm̄ subm̄ aut susceptiuū: ē ipius respectꝰ vnus termius. quē nō minꝰ respicit ⁊ exigit q̄ȝ aliū terminū. ¶ Ad. 3ᵐ dr̄ q̄ q̄cq̄d sit de antecedēte naȝ nō est vniuersalr̄ verū: ⁊ tñ ꝯn̄a ē nulla. nō eniȝ ē verū p̄sertim i relatiuis q̄ oē p̄ius nāliter p̄t separi in eē vl' fieri a suo posteriori. ¶ Ad. 4ᵐ negat̄ assumptū in eo q̄ dicit formā subalē vermis nō educi de pō materie. nā vt. S. Tho. docet. 4°. li°. sen. di. 12. q. p̄ª. ar. 2° sub arti. 4°. Et magis apte 3ª p̄te. q. 77. ar. 5° dimēsiōes hostie diuino miraculo hñt viȝ materie ⁊ in eis ē pō ad totū illud q̄d ex mā panis si ibi eēt posset fieri vl' gn̄ari ¶ Ad. 5ᵐ negat̄ antecedēs. vt eī. S. Tho. dicit 3ª p̄. q. 13. ar. 2° in. c. sic solus deꝰ pōt creare: ita solus deꝰ pōt creaturas i nichilū redigere. Idē dicit de pō dei. q. 5. ar. 3° ad. 15ᵐ. Et ad eiꝰ p̄ma ꝓbatiōeȝ: negat̄ assumptū. vt eñ. S. Tho. dicit p̄ª p̄. q. 104. ar. 4° ad. 3ᵐ forme ⁊ accidētia nō sunt entia ꝯpleta cū nō subsistāt: ⁊ tñ eo mō quo sunt: nō oīno in nichilū redigūtur. nō q: aliq̄ ps eorū remaneat: sȝ q: remanēt in pō materie vel subiecti. Idē dicit de pō dei. q. 5. arti. 4° ad. 9ᵐ et licet nō maneat in potētia q̄ possit p̄ agēs naturale reduci ad actū: pōt tñ reduci p̄ agens supnāle saltem icreatum. Ad. 2ᵃᵐ ꝓbationē dr̄ q̄ si frigus etiā modicū separatū esset a mā: nō posset ab igne nō solū destrui aut anichilari: sed etiā nec pati. nā vt p̄hs ꝓbat p̄mo de generatiōe. oē quod ab alio patitur naturalit̄: patit̄ propt̄ materiā. q: ois passio ē p̄ māam ⁊ ois actio ē p̄ formā vñ ⁊ p̄hs ibi sub exēplo dicit q̄ si calidū eēt separatū: nichil pateret̄. Ad. 3ᵃᵐ ꝓbationē negat̄ añs. nā licet peccator mereat̄ gratia priuari propter

peccatū: de⁹ tamē ē qui grāz tollit ꝑ hoc ꝙ ab ei⁹
influxu cessat. vñ argumētum nō est ad ꝓpositū.
¶ Ad. 6^{m} dr ꝙ mino: ē falsa capiēdo ꝓpe crea-
tionē. et ad ei⁹ ꝓbationē dicim⁹ ꝙ ꝟt⁹ creatiua
oꝫ ꝙ sit īfinita ꝛ rōne ꝓductionis ꝛ rōne modi ꝓ
ducēdi ꝛ rōne distātie termioꝝ ꝑut dictū fuit in
rñsione ad argumēta Durādi. Neqꝫ valent ea ꝗ
arguēs ī ꝯriū adducit. nā cū creatio actiua sit ipa
ēēntia dina: ipa ꝛ mod⁹ ei⁹ sunt qd īfinitū. Ad il
lud āt qđ obijcit ꝺ distātia: pꝫ rñsio ex his ꝗ dicta
sunt ad argumēta Durādi. ¶ Ad. 7^{m} dr ꝙ licet
mā nullā tribuat actiuitatē agēti vel ꝓducēti: po
nit tñ mēsurā et modū actiuitati agētis. eo ꝙ a-
gēs et patiēs oꝫ eē ꝓportionata. vt. n. idqr. S. T.
de pō dei. q. 3^{a} ar. 4°. mod⁹ actionis ex mā depē
det ꝗ recipit actionē agētis. ¶ Ad. 8^{m} dr ꝙ ma-
io: ē falsa nā creare totū mūdū: nō adeq̄t ꝟtutē
diuinā: et tñ nō pōt fieri a minori virtute. et ab-
strahere formas sensibiles a ꝯditiōib⁹ materie
nō adeq̄t ꝟtutē aie rōnalis: cū plura alia ꝛ maio
ra possit. et tñ a minori ꝟtute id fieri non pōt. et
multa similia dari pñt. ¶ Ad. 9^{m} ꝯcedim⁹ ꝙ acti
uū creatū poterit vt īstrumētū dei aliqd vltra id
qđ pōt ꝓpa ꝟtute: dū tñ sit tale qđ rōni īstrumēti
nō repugnet: vł nō ponat illud extra limites in-
strumēti. et tūc ē falsū qđ arguēs vlteri⁹ assumit
qꝛ nō ꝑsupponere māꝫ ī agēdo: ponit īstr̄m extra
limites ꝛ nāꝫ instr̄i. imo repugnat rōni instr̄i ꝑ-
ut apparet ex his ꝗ dicta sunt ī scđo nōbili. Et ꝑ
hoc pꝫ rñsio ad. 10^{m}. ¶ Ad. 11^{m} negaꝶ assūptum.
nā ex p̄mo nulla seq̄ꝶ repugnātia creature queād
modū ex scđo. ¶ Ad. 12^{m} dr ꝙ lꝫ mā sit īpfectio:
q̄ꝫ forma: mod⁹ tñ ꝓducēdi māꝫ req̄rit ꝟtutē ꝑ-
fectiorē. eo ꝙ forma nō ꝓduciꝶ nālit ex nichilo: ꝫ
ex aliq̄ qꝛ ex pō māe. mā aūt necessario ꝓduciꝶ
ex nihilo ad qđ req̄riꝶ īfinita pō. ¶ Ad. 13^{m} rñde
tur ex dictꝭ. S. T. p̄⁹ pte. q. 45. ar. 5° ad p̄^{m}. ꝙ re
pugnat agēti creato ꝓducere aliquā nāꝫ nō ap-
plicādo eā ad aliqd ꝑ qđ īdiuiduēꝶ ꝛ fiat hoc ali
qd. ī angelo aūt nō pōt ante sui ꝓductionē p̄in-
telligi aliqd ꝑ qđ sit hoc aliqd: ꝛ ad qđ forma vł
nā ei⁹ applicetꝶ. eo ꝙ angel⁹ ē hoc aliqd ꝑ suā nāꝫ
cū sit īmālis. ꝛ iō repugnat ꝙ angel⁹ ꝓducat aliū
angelū. ignis aūt ꝓducēs hēt aliquid. s. māim ad
quā applicet formā gēnrati. ꝛ iō pōt ignē ꝓduce-
re. ¶ Ad. 14^{m} negaꝶ assūptū. vt. n. S. T. ꝺducit
p̄⁹ 2^{e}. q. 64. ar. 4°. ꝟtutes īfuse ꝛ acq̄site nō sūt
eiusdē rōnis. Dr scđo. ꝙ licet esset eiusdeꝫ rōnis:
nō est īcōueniēs ꝟtutes īfusas eē difficilioris ꝓ-
ductionis q̄ꝫ acq̄site ꝓpt modū fiēdi. queādmo-
dū ocul⁹ ceci nati dificilioris fuit ꝓductiōis q̄ꝫ a-
lij oculi f̄m nāꝫ ꝓducti: ꝛ tñ ille ꝛ isti eiusdē sunt
spēi ꝑut dī. S. T. dicit ī rñsiōe ad vltimū. ¶ Ad
15^{m} dr ꝙ rñsio ibi data ē bona. Et ad ei⁹ īpugna-
tionē negaꝶ assūptū. nā aīa rōnalis fit in mā: ſꝫ
nō ꝺ mā. qꝛ nō educiꝶ de pō māe. ꝛ ꝯsimiliꝶ grā ꝛ
charitas fit ī aīa: ꝫ nō ꝺ aīa. qꝛ nō ē educta de pō
aut ꝺ sba aie. fieri. n. ꝺ aliq̄ ex vsu loquētiū: ē ꝓdu
ci ꝺ nā vł ꝺ pō ipsi⁹. vñ notat quēdā modū origi-
nis ab eo ꝺ ꝗ fit. fieri āt ī aliq̄ īquātū hmōi: nulluꝫ
modū origīs notat: ꝫ modū susceptiuī ꝑtise. vñ
ī casu ꝓposito. si ꝺ⁹ causaret lumē ī medio suplēs
tātūmodo vicē solis: nō crearet: ꝫ lumen educe-
ret ꝺ pō medij: queādmodū sol faceret. vbi autē
de⁹ ꝓpa ꝟtute lumē ꝓduceret: nō illud educen-
do ꝺ pō medij: ipm crearet. et huic ꝓductiōi mul
tū eēt dissimilis ꝓductio luminis a sole. pꝫ igiꝶ ꝙ
argumētū nichil ꝯcludit ꝯ nos. ¶ Ad. 16^{m} rñde-
tur sicut rñsum ē ad. 4^{m}. ¶ Ad. 17^{m} dr ꝙ in casu
posito: assūptū argumēti anōis ē falsū. loquēdo ꝺ
forma eadē numero. Et ad ei⁹ ꝓbationē negaꝶ
iteꝝ assūptū. nec valet ei⁹ ꝓbatio. qꝛ lꝫ mā ī ꝗ a
deo recrearetꝶ: forma illā possꝫ suscipe ꝛ substēta-
re: nō tñ ꝺ pō ei⁹ nāli possꝫ educi. queādmodū ꝛ
ꝺ oculo ceci nati dicēdū ē. ¶ Ad argumēta Scoti
ꝯ scđaꝫ ꝯclusionē dr ꝙ licet opinio quaꝫ recitat ꝛ
īprobat: sit Henrici q̄olibeto. 6° ꝯsonat tñ q̄ꝫ^{m} ad
ꝯclusiōem doctrine. S. T. in locis p̄allegatis: iō
ad ei⁹ argumēta rñdendū est. vñ dicim⁹ ꝙ ꝓce-
dūt ex falso ītellectu ꝟboꝝ. Nō eni dicim⁹ ꝙ pro
cessiones diuinaꝝ ꝑsonaꝝ sunt in deo rō formaꝶ
ꝓductionis creaturaꝝ q̄ꝫ^{m} ad notionale qđ ꝑ se
ꝛ directe dicūt ꝑut male arguēs ītellexit: ſꝫ ī q̄ꝫ^{m}
īcludūt quedā essentialia attributa ꝗ speciali rō
ne appropanꝶ filio ꝛ spūi scō ꝑut ꝺductū fuit in
4° nōbili. vñ ꝑ ea ꝗ ibi dicta sunt pꝫ rñsio ad p̄⁹
tria argumēta. ¶ Ad. 4^{m} dr ꝙ nō ē nob īcōueni
ens ꝙ ꝟbū dinū ꝛ pari mō amor ꝗ ē spūs scūs hē
ant aliquē respectū rōnis ad creaturas quē non
hēt pr̄ ꝑut ꝺductū fuit ex dictꝭ. S. T. li. p̄^{o}. di. 27
q. 2. ī. 7. nōbili. ¶ Ad arg^{m} āñ oppo^{m} pꝫ rñsio ex
p̄dictꝭ rñsiōib⁹ ꝛ ex. 2°. nōbili. Et ī h̄ arti⁹. t̄miaꝶ

¶ Distictio. ij. q̄stio. j.

Irca se-
cūdā distictionē q̄rī
tur p̄° vtrū āgel⁹ sit
ī loco. Et arguiꝶ ꝙ
nō qꝛ f̄m Boetiuꝫ ꝺ
ebdo. cōis animi cō
ceptio ē incorpalia
nō eē ī loco. ſꝫ ange
lus ē icorpore⁹. igiꝶ
nō est in loco. ¶ In

oppositũ arguĩt sic. Nã dr̃ ĩ pñti distĩctiõe ꝙ celũ
ẽpireũ mox vt creatũ fuit: fctũ ẽ agelĩ ẽ repletũ. igi
tur ãgeli sũt ĩ celo ẽpireo replẽdo illõ ⁊ ꝑ ꝯñs sũt
ĩ loco. ¶ In hac q̃stiõe erũt q̃tuor articuli vt ꝫ.

Q**Uantũ ad pri-**
mum articulũ sit p̃ᵘˢ ꝯᵒ. ꝙ ãgelꝰ
nõ ẽ ĩ loco nisi ꝑ ꝯtactum ⁊ ap-
plicationeꝫ sue ṽtutĩ ad locum.
hãc ꝯclusionẽ tenet. S. T. li. p̃ᵒ
sen. di. 37. q. 3. ar. p̃ᵒ. Et p̃ᵃ p. q. 52. ar. p̃ᵒ. Et qõ
libꝫ. p̃ᵒ ar. 4. ⁊ ĩ ꝓlibꝰ alijs locĩ. ¶ Scđa ꝯᵒ ẽ. ꝙ
ãgelꝰ põt esse indifferenter in loco diuisibili et in
loco indiuisibili. et potest esse quandoqꝫ ĩ nullo
loco. hãc ꝯclusionem tenet. S. T. li. p̃u. sen. vbi
sup̃ ad. 4ᵐ q̃ꝫᵐ ad scđaꝫ ꝑtẽ ꝯclusiõis. et ar. 2ᵒ in
c. et. q. 4ᵃ ar. 2ᵒ ad. 5ᵐ. q̃ꝫᵐ ad p̃mã ꝑtẽ. et p̃ᵃ ꝑte
vbi sup̃ ad. 2ᵐ. ¶ Tertia ꝯᵒ ẽ ꝙ plures ãgeli nõ
pñt ẽẽ simul ĩ eodẽ loco. hãc ꝯclusionẽ tenet. S.
Tho. p̃ᵒ sen. vbi sup̃. ar. 3ᵒ Et p̃ᵃ ꝑte vbi sup̃. ar.
3ᵒ. ¶ Quarta ꝯᵒ ẽ. ꝙ vnꝰ ãgelꝰ nõ põt ẽẽ nãlit̃ in
diuersis locis simul. hãc ꝯclusionẽ tenet. S. T. p̃ᵒ
sen. vbi supra articulo. 2ᵒ. Et prima parte vbi
supra articulo. 2ᵒ.

Q**Uãtum ad ar-**
ticulum scđꝫ ponẽde sunt obie-
ctiones aduersariorũ. Et q̃deꝫ
ꝯ p̃mã ꝯclusionẽ arguit Scotus
sex modis. p̃mo q̃dẽ arguit vo-
lẽs ondere ꝙ. S. T. ꝯdicit sibi ipsi in p̃ma ꝑte. qꝛ
in illa q̃stione qua q̃rit an deꝰ sit vbiqꝫ: ꝓbat ꝙ
sic. ꝑ hoc ꝙ fm illud. 7ᵒ physicorum mouẽs est si
mul cũ moto ⁊ efficiẽs cũ effectu. ⁊ deꝰ est p̃mũ
efficiẽs ⁊ ideo potens mouere omne mobile. ⁊ ex
hoc ꝯcludit ꝙ est in omnibꝰ ⁊ presens omnibus
Quero inquit Scotꝰ q̃d intẽdit ꝑ hoc cõclude-
re. aut esse p̃sentẽ hoc est esse mouentẽ: ⁊ sic ẽ pe
titio p̃ncipij qꝛ idem est premissa ⁊ cõclusio ⁊ ni-
chil ad ꝓpositum: qꝛ ibi intẽdit ꝯcludere imensi
tatẽ dei fm quã est p̃sens omnibus. aut intendit
ꝯcludere illam p̃sentiã q̃ conuenit deo inq̃ꝫᵐ est
imẽsus: ⁊ tunc ex opatione alicubi fm illum: seq-
tur ipsa p̃sentia q̃ pertinet ad diuinam imensita
tem que est dei inqꝫᵐ dei. ita ꝙ prius naturaliter
erit deus presens inq̃ꝫᵐ imensus: q̃ꝫ inquantum
operans. ⁊ hoc cõcluditur ex operatione sicut p̃-
us ex posteriori. igitur a simili in proposito prius
naturalit̃ angelus est p̃sens alicui loco fm essen-
tiam: q̃ꝫ sit p̃sens fm opationẽ. ¶ Confirmat̃ rõ.
Qꝛ minꝰ videret̃ ꝺ deo ꝙ oporteret ipꝫ ẽẽ pñtẽ
alicui rei ꝑ essentiam ad hoc ꝙ agat: q̃ꝫ angelo.
qꝛ illõ qđ est illimitate potẽtie: videt̃ posse age-
re ĩ quãtũcũqꝫ distãs. sꝫ illõ qđ ẽ limitate ⁊ deter
minate ṽtutĩ: req̃rit determinatã approximationẽ
passi ad hoc ꝙ agat ĩ ipm. nullũ ẽ videt̃ agẽs de
terminate et limitate ṽtutĩ: cuiꝰ actio nõ possit i-
pediri ꝑ distantiã nimiã ad passũ. ⁊ ita magis vi
det̃ necesse esse ponere angelũ ẽẽ pñtẽ ad hoc ꝙ
agat q̃ꝫ de deo. ¶ Cõfirmat̃. Qꝛ si aliq̃ actio est
in corpe ab ãgelo: quomõ se hꝫ actio ista ad ṽtu
tẽ a q̃ ꝓcedit: aut mediate aut imediate: si ẽ ime
diata illi a q̃ ꝓcedit: igr̃ imediate ẽ angelꝰ in tali
corpe vl' iuxta tale corpꝰ. si mediata ẽ: igr̃ est ab
illa ṽtute ꝑ aliqđ mediũ. ⁊ de illo medio fiet ea-
dẽ q̃stio. et tũc oportebit stare ad hoc ꝙ illõ qđ
primo ẽ a tali ṽtute imediatũ ẽ tali ṽtuti. et per
ꝯñs illi cuiꝰ ẽ talis ṽtus. ⁊ ita opabit̃ qꝛ ẽ pñs et
nõ ecõtra ¶ 2ᵒ. Qꝛ sic seq̃t̃ ꝙ ãgelus aliq̃s imo
frequẽt̃ nusq̃ꝫ sit. nichil ẽ opat̃ in celo empyreo.
qꝛ illõ nõ est q̃d variabile nec mobile. igr̃ nũq̃ꝫ ẽ
in celo empyreo. ibi aũt ẽ vt plurimũ. igit̃. Itẽ si
angelꝰ trãseat ꝺ celo ad terrã: põt opari in locis
extremis nichil operãdo ĩ oĩbꝰ locis medijs. qꝛ
põt ẽẽ aliq̃s ãgelꝰ q̃ nõ est motor alicuiꝰ orbis in
termedij. igr̃ ille nõ erit ĩ celo nec ĩ terra nec ĩ me
dio. ¶ 3ᵒ sic. Si ibi ẽ vbi opat̃: igr̃ ibi p̃mo est vbi
primo opat̃. totũ aũt celũ ẽ p̃mo ꝓportionatũ
ṽtuti ãgeli: ita ꝙ totũ p̃mo mouet ⁊ ita ꝓportio
natũ fm p̃hm: ꝙ si adderet̃ vna stella moueret
cũ pena ⁊ labore. ⁊ sic tũc ẽẽt p̃mo ĩ toto celo qđ
est falsũ. Si dicas ꝙ p̃mo mouet vnã ꝑtẽ ⁊ ibi est
et ꝑ motũ illiꝰ ꝑtis mouet aliã ꝑtẽ q̃si pellẽdo vl'
trahẽdo. Cõtra. qꝛ lꝫ p̃hs imaginet̃ vnũ rusticũ
hẽre caput ⁊ pedes ĩ polis ⁊ brachia protẽsa ad
oriẽtẽ ⁊ occidẽtẽ: tñ fm veritatẽ si celũ ponatur
p̃mũ mobile nõ q̃escẽs: nullꝰ pũctꝰ ĩ celo est ma
gis oriẽs q̃ꝫ aliꝰ: sꝫ q̃lꝫ pũctꝰ est oriẽs successiue.
nullꝰ ẽt pũctꝰ ibi ẽ magis capax motus q̃ꝫ aliꝰ fꝫ
veritatẽ. iõ nõ est ĩ celo ex nã rei dextrũ aut sini-
strũ sicut ẽ in aĩali. pars eñ dextra q̃ est in aĩali
magis est capax ṽtutis aĩe q̃ꝫ sinistra. in nulla igi
tur ꝑte potest poni angelus p̃mo ex hoc ꝙ illam
partẽ moueat. ¶ Cõfirmat̃ hoc. Qꝛ si ẽẽt in ali-
qua ꝑte q̃si q̃escens ꝑ se: motus tñ per accñs sicut
nauta in naui ita ꝙ semꝑ circũferret̃ cũ illo motu
nõ videt̃ incõueniẽs talẽ motũ attribuere ange
lo mouẽti orbẽ. nec ẽt põt poni q̃si per se q̃escens
et ꝙ iuxta cũ sit fluẽs q̃si ꝑs post ꝑtẽ ipius celi et
partẽ illiꝰ magis pñtẽ sꝑ p̃mo moueat. nõ ẽ ẽ si-
gnare ĩ quo q̃escat ille ãgelꝰ cũ cõtinue moueat
ꝑtem pñtẽ ⁊ ex ꝯñs in aliq̃ inq̃ntũ ẽ motũ: nõ erit
in eo q̃escẽdo vt videt̃. ¶ 4ᵒ. Illud qđ ẽ rõ ãge
lo ẽẽndi ĩ loco: ẽ in eo formalr̃. aloqui nullo mo

do formalr āgel⁹ erit i loco. opatio aūt trāsiēs in corp⁹ nō ē formalr i āgelo. igit̄ ⁊c. ¶ 5°. Illa operatio ē cōmēsuratiue i loco p accñs. ⁊ si p eā āgel⁹ eēt i loco ⁊ nō alio modo eēt i loco: tūc erit i loco cōmensuratiue. ¶ 6°. Q2 Damascenus cui opinio ista innitit̄ nō facit p ea. Tū q2 oēs auctoritates copulāt sp ad eē opari vbi eēt supfluitas nisi aliud eēt formalr āgelū eē in loco ꝙ opari i loco. dicit. n. i pma auctoritate. vbi adest ⁊ opat̄. i s̄c̄da v̄o auctoritate dicim⁹ angelū eē i loco itelligibilr ad eē ⁊ opari. in tertia v̄o itellectualr adesse et opari vbicuq3 fuerint missi. Tū q2 Damascenus ca°. 20. dicat ꝙ celū ɔtētiuū ē visibiliū ⁊ inuisibiliū creaturaꝝ ⁊ īfra ip3 celū āgeloꝝ v̄tutes itellectuales icludunt̄. nō sic aūt ɔcludebāt̄ in pncipio sue creationis. q2 ipe ca°. 17. videt̄ assentire Gregorio theologo. q2 conditi sunt ante corpalē creaturā. tūc igit̄ nō erant in loco sic̄ modo. q2 modo ɔtinēt̄ loco: tūc aūt nō ɔtinebāt̄. ⁊ tñ tūc potuerūt itelligere corpalē creaturā localē vel locabilē s̄m Augu^m sup geñ. q2 p̄ius habuerūt cognitionē matutinā ꝙ vesptinā. ⁊ potuerūt itelligere obm ex pte obiecti sub eadē rōne q̄ modo itelligūt. igit̄ ꝓpt̄ solā itellectionē obiecti: nō posuit eos Damascen⁹ eē p̄ntes loco v̄l obiecto locali. ¶ 7° arguit Aureol⁹. Q2 aut p ɔtactū v̄tutis intelligis opationē trāseūtē aut p̄sidētiā aut applicationē v̄tutis aut vnionē v̄tutis. s3 nullū istoꝝ potest dari. Nō q̄dē pmū. q2 āgeli s̄m fidē ponunt̄ i celo empyreo: vbi tñ nulla ponit̄ opatio āgelica trāsiēs i extrisecū. Nec pōt dari s̄c̄dm. q2 illa p̄sidētia nō videt̄ aliō ꝙ influx⁹. nō apparet aūt quā3 influētiā hēt āgel⁹ sup celū empyreū. Nec pōt dari tertiū. q2 āgelū eē i loco p applicationē v̄tutis nō ē aliud ꝙ posse eē pnā^m actionis eo modo q̄ dr̄ ꝙ triste tāgit cor. s3 hoc nō sufficit. q2 aut illa v̄t⁹ itelligit̄ p modū act⁹ aut p modū hitus. si p modū act⁹: tūc icidit̄ i pmū mēbrū qd̄ ē reprobatū. Si v̄o itelligat̄ p modum hit⁹: q̄ro d̄ illo hitu aut ē s̄ba angeli ⁊ tūc hētur ꝓpositū. q2 cū nō applicet̄ loco p s̄bam: nō poterit applicari p v̄tutē3. aut ē accñs: ⁊ tūc aut accñs corpale ⁊ hoc non. q2 tale accñs nō pōt eē i s̄ba mere sp̄uali. aut ē sp̄uale ⁊ sic erit tāte abstractiōis a situ ⁊ quātitate sic̄ s̄ba ip̄ius. Nec pōt dari q̄rtū. q2 hoc nō sufficit dicere: q2 illā vnionē q̄rim⁹. nec valet exēplu3 q̄d adducit̄ d̄ tristi ꝙ tāgit cor. q2 apprehēsio nociui causat i corde alterationē. hoc aūt nō pōt dari i ꝓposito. ¶ 8° arguit Gregorius d̄ arimino. Q2 ista opinio icidit i articulū excomunicatū parisi⁹ 203^m. dicere ꝙ sube sepate sunt i loco p opationē ⁊ ꝙ possunt moueri ab extremo in extremum necī mediū q2 possunt velle opari i extremo aut in extremis nec in medio: error si itelligat̄ subam sine opatione nō eē i loco nec trāsire d̄ loco ad locū. ecce ꝙ dicit errorē eē dicere suba3 sepatā nō eē in loco sine opatione. ¶ 9° arguit. Q2 aut angelus dr̄ eē in loco p opationē et nō p s̄bam q2 p̄caise i loco illo ē opatio ei⁹ et nō s̄ba: aut q2 ⁊ si vtrūq3 sit ibi: iō tñ est ibi s̄ba q2 in eo est opatio angeli ⁊ nō ecōtra. Primū nō pōt dici. Tū ꝓpt̄ articulū p̄isieñ. 218^m q̄ dicit sic. ꝙ s̄be sepate nusq̄ sunt s̄m s̄bam error si itelligat̄ ita ꝙ s̄ba nō sit in loco. Tū etiā. q2 Hugo de sacramentis li. p° parte 3^a ca°. 18°. dicit sic. sp̄us q̄ñ in loco p presentia3 nature ⁊ opationis concludit̄: localis ⁊ ipse iure noiatur. vbi nō solū pōit p̄ntia3 opationis: s3 etiā nature ⁊ sube. Tū etiā. q2 Damascenus dicit ꝙ intellectualr assunt ⁊ opant̄ vbicūq3 fuerint missi: ⁊ ꝙ circūscribunt̄ vbi opant̄. per q̄ māifeste posuit nō solum opationē angeli: s3 ei⁹ s̄bam p̄ntem esse ⁊ circūscribi seu locari loco vbi opatur. Tu3 q2 dicit. ꝙ cū mittūtur a deo ad terrā: nō remanēt in celo. ⁊ ꝙ cū sunt in celo: nō sunt iferi⁹. in q̄ māifeste innuit ꝙ s̄ba angelica sit p̄sentialit̄ i terra cū ad terrā mittat̄ vbi prius nō erat. Tum q2 nō apparet ꝙ aliqua creatura imediate moueat aliqd̄ corpus localr absq3 aliqua alia actiōe i ip3 vel aliud corp⁹ mediū: quēadmodu3 cōtingit ꝙ angeli moueāt: nisi illa s̄m se sit presens illi sicut patet. 7° phisicoꝝ. Nec pōt dari s̄c̄dm. q̄ñ nō iō q2 aliquid opatur in corp⁹: ideo est p̄sens illi qui poti⁹ p̄us natura ⁊ ɔñā est presens: ꝙ operetur. Cōfirmat̄. q2 nō ideo quia aliqd opatur i aliqd ideo est potēs opari illud. sed ideo potius opat̄ quia ē potēs ⁊ vult opari si sit libere opatiuū. nec etiā ideo q2 pōt ⁊ vult: ideo est p̄sens. et loquor de potētia ꝓxima ⁊ ꝓpinq̄ s̄m modum loquēdi ph̄i. 9° metha^e. s3 iō q2 ē p̄n̄s loco: pōt opari i illū. Multa alia argumenta faciūt: s3 alii preciati fecerūt ea i v̄tute. ¶ 10. arguit Durād⁹. Sicut se hēt quātitas ad corp⁹ vt sit ei rō eēndi in loco circūscriptiue: sic se habet opatio ad angelum vt sit ei rō essendi i loco diffinitiue. sed quātitas subiecto distincta a corpe: nō pōt ei esse rō essendi in loco circūscriptiue. ergo opatio subiecto distincta ab āgelo q̄le ē illa q̄ trāsit i materiā exteriorē ⁊ ē subiectiue i re mota: nō pōt āgelo eē rō eēndi i loco diffinitiue. Maior p3 ex positiōe tua. Mīor p3 d̄ se. ¶ 11° idē arguit sic. Per hoc ꝙ corp⁹ ē quantū nō tollitur ab eo qui se habeat ad aliud vt mouēs ad motū. si ergo opatio in aliud trāsiēs ē alicui rō eēndi i loco diffinitiue: seq̄t̄ ꝙ corp⁹ mouēs aliud corp⁹ erit simul in duob⁹ locis. s. in vno cir

cĩſcriptiue ꝑ ꝓpriã q̃titatẽ: ⁊ in alio diffinitiue ꝑ opatiõẽ vl' motionẽ ſuã in aliud trãſeuntẽ. hoc aũt videt̃ abſurdũ. q̃re ⁊c̃. hec Durand⁹. et hec ſũt p̃ncipalia obiecta ꝯ p̃mã ꝯcluſionẽ. ¶ Cõtra ſc̃dã ꝯcluſionẽ arguit Gregori⁹ de arimino ꝓbãdo ꝙ nullus loc⁹ ſit idiuiſibilis cui⁹ oppoſitũ ponit illa ꝯcluſio. et vult ꝓbare gñalr̃ ꝙ ĩ magnitudine nõ ſunt aliq̃ talia idiuiſibilia q̃ dicãt pũcta vel linee idiuiſibiles ſm latũ nec ſuꝑficies indiuiſibilis ſm ꝓfundũ. arguit igit̃ p̃⁹ ſic. Sumo ĩ-q̃t gr̃a exẽpli magnitudinẽ q̃ ſit. a. tũc aut in. a. ẽ vnũ pũctũ p̃ciſe aut plura. ſi vnũ p̃ciſe: igit̃ aliq̃ pars ipi⁹. a. erit abſq̧ pũcto penit⁹ vt puta illa q̃ diſtat a pũcto. et ꝑ ꝯñs aliq̃ magnitudo ẽ abſq̧ pũcto. igit̃ ⁊ q̃libet ẽ abſq̧ pũcto cũ idẽ ſit iudiciũ d̃ oib⁹. et p̃terea nõ eẽt rõ in q̃ pte poti⁹ eſſet illud vnicũ pũctũ. Si plura pũcta ſunt ĩ. a. tũc ſic aut p̃ter ſingula ⁊ q̃libet pũcta oĩa ſimul ipſi⁹. a. eſt aliq̃ entitas in. a. aut nõ. ſi nõ: igit̃. a. cõſtat p̃ciſe ex pũctis: cui⁹ oppoſitũ pbia ponit. ſi ſic: igit̃ in. a. ẽ aliq̃ entitas q̃ nec eſt pũctũ nec icludit pũcta vl' pũctũ. alioquĩ p̃ter oĩa et ſingula puncta daret̃ pũctũ qđ eſt ĩpoſſibile. cũ igit̃ illa nõ ſit pũct⁹ igit̃ eſt diuiſibilis. ⁊ ꝑ ꝯñs magnitudo aliqua eſt carẽs pũctis ⁊ pũcto. fruſtra igit̃ in. a. ponunt̃ pũct ĩ. ¶ Cõfirmat̃. q: pono ꝙ de⁹ ſicut bñ põt cũ ſit opẽ: deſtruat oĩa pũcta. a. p̃ciſe. tũc aut remãſit aliq̃ entitas q̃ p̃us fuit entitas. a. aut nulla omnino. ſi nulla: ergo. a. p̃ciſe ex pũctis cõſtabat ſi aliq̃: ꝯſtat ꝙ illa nõ eſt indiuiſibilis. q: tũc eſſet pũctũ ⁊ ꝑ ꝯñs aliqđ pũctũ deſtructũ adhuc eẽt: vel nõ q̃libet pũctũ. a. eſt deſtructũ qđ eſt ꝯtra poſitũ. igit̃ eſt diuiſibilis ⁊ ſimplicit̃ carẽs pũctis ꝓpter eãdẽ rõnem. ⁊ ſic vt p̃us habet̃ aliq̃ magnitudo carẽs pũcto. ¶ Secũdo pono ꝙ. a. magnitudo ſupponat̃ magnitudini. b. ſibi eq̃li. et deinde ꝙ d̃⁹ ꝯſeruet oĩa pũcta. a. nullã aliã ẽtitatẽ. a. ſi qua eſt: ꝯſeruãdo. et ſimilit̃ nullũ pũctũ in alio ſitu ſtatuẽdo. caſus iſte cuilibet catholico theologo et confitenti dei omnipotẽtiam debet videri poſſibilis. hoc poſito q̃ro aut illa pũcta occupãt totã magnitudinẽ. b. ſicut p̃us occupabat illa tota magnitudo. a. aut nõ ſed aliq̃ vel alique partes. b. remanent vacue ſeu quibus nulle entitates que fuerunt. a. ſupponuntur. Si detur p̃mũ: ſequitur ꝙ punctum ſit imediatum puncto in ipſa magnitudine. b. ⁊ ipſa ſit conſtans p̃ciſe ex punctis ⁊ ſimiliter ꝙ. a. inter ſe nullam entitatẽ p̃ter puncta ſua continebat. Si ſecundum: igitur illas partes p̃ius occupabant aliq̃ partes. a. que nec erant nec includebant puncta. ⁊ per cõſequẽs erant magnitudines ſine pũctis quod eſt ꝓpoſitum. Itẽ ſequit̃ ꝙ vel plura puncta ſunt ĩ magnitudine. b. q̃z erãt in magnitudine. a. quod incõuenienter dicitur eo ꝙ eſſent equales magnitudines per caſum vel alique partes ſunt ĩ. b. carentes pũctis: ex quo infert̃ ꝓpoſitũ. ¶ Tertio arguit ſic. Nulla exꝑientia vel ratio cogit ponere talia puncta: nec etiam auctoritas quã nõ licet refutare. igitur talia eſſe nõ eſt dicendũ. cõſequẽtia eſt euidẽs. ſed ꝓbat̃ antecedẽs. nam de experiẽtia ꝙ nulla habeat̃ de pũctis: ſatis certũ eſt. q̃imo difficilime ne dicã impoſſibile illa imaginari vel cogitare. auctoritas etiã nulla eſt autentica de hoc. Sed ꝙ nec rõ cogat d̃claro. q̃m ſi hoc argueret̃ ex aliquo: hoc vt apparet ꝑ ponẽtes talia puncta: vel argueret̃ ex finitate magnitudinis: vel ex ꝯtinuitate. ſ. ex eo ꝙ magnitudo eſt finita: vel ex eo ꝙ eſt ꝯtinua. vñ nõ ponũt aliquod pũctũ niſi ꝯtinuatiuũ vel terminatiuũ. ſꝫ non eſt ponẽdũ pũctũ ꝓpt̃ finitatẽ. ꝓbat̃. q: q̃ro q̃mo-do intelligũt magnitudinẽ finiri pũcto. aut enĩ itelligũt ſic ꝙ ex tali pũcto magnitudo eſt certe mẽſure ⁊ ꝯtẽſiõis: aut h̃ñs vltimã ptẽ ſui t̃miate q̃titatis. ita ꝙ ſi pũctũ nõ t̃minaret eã: ipa nõ eẽt certe ꝯtẽſiõis nec h̃ret vltimã ptẽ ſui. q̃imo vltra q̃libꝫ ptẽ tãte q̃ntitatis h̃ret aliã eiuſdẽ q̃ntitatis ⁊ eẽt ĩfinita extẽſiue. aut nõ itelligũt ſic magnitudinẽ finiri pũcto: ſꝫ forte aliq̃ alio modo. ſꝫ nll⁹ ali⁹ mod⁹ q̃ magnitudo dicat̃ finita ẽ euidẽs vl' neceſſario ponẽd⁹ ex aliq̃b⁹ nob̃ notis. igitur nec ꝓpt̃ aliquẽ aliũ modũ finitatis ponẽd⁹ ẽ pũctus finiẽs magnitudinẽ. nõ. n. loq̃r hic d̃ finitate ꝑfectiõis: q: nõ ẽ ad ꝓpoſitũ. nec etiã illa tribueret punctũ magnitudini q̃imo magis augeret ei⁹ ꝑfectionẽ. igit̃ ſi ẽ neceſſariũ põere pũctũ vt linea ſit finita: hoc ẽ ad p̃mũ itellectũ. ſꝫ ꝙ nec illo modo ſit neccñm. ꝓbat̃. q̃m ſi ſic: ſeq̃t̃ ꝙ ſi h̃mõi pũctũ d̃ſtrueret̃ ⁊ magnitudo remaneret nullo alio pũcto ei addito vice p̃mi vl' creato nouit̃ et nulla etiã magnitudĩe ſibi nouit̃ addita ipa vtiq̧ eẽt ĩfinita extẽſiue ſeu ꝯtẽſa in ĩfinitũ. ꝯñs patet: ſꝫ ꝯñs ẽ falſuꝫ. q̃m nulla magnitudo ꝑ ablationẽ ſolã alicui⁹ a ſe fieret maior. nõ. n. ẽ imaginãduꝫ ꝙ pũctũ ipediat magnitudinẽ vlteri⁹ ꝯtẽdi: q̃ſi eo nõ ipediente: ipa funderet ptes ſuas ꝑ totum mũdũ: ſicut illud qđ obturat foramẽ dolij ipedit vinũ fũdi extra doliũ ꝑ ptes dom⁹. ĝ caſu illo poſito: nõ eẽt linea ĩfinita ſꝫ finita. Diceetur forte ꝙ impoſſibile eſt punctuꝫ deſtrui magnitudine remanente. ratio eſt. quia quod non eſt niſi v̾tute alterius p̃ciſe: non poteſt anichilari niſi ꝑ anichilationem illius ꝑ quod eſt. vnde cum punct⁹ non habeat eſſe niſi in entitate linee: nõ anichi-

latur nisi anichilatione linee. Cōtra hoc arguit
qr cū pūctū ſm te ſit res diſtīcta a linea: ſi habet
eē entitate linee: hoc nō eſt niſi tanꝗ̄ p cām itrin
ſecā vel extriſecā. cōſtat aūt hoc nō eſſe veruȝ in
ꝓpoſito. qm̄ in nullo genere cauſe linea ē cā pun
cti. Tū qr eſto ꝙ eſſet cā: nichil ꝓhiberet illā cāȝ
exiſtere ſine pūcto. Tū qr maioꝛ aſſūpta. ſ. ꝙ nō
habet eē niſi ex ꝟtute ꝛc. ꝓrius eſt falſa. nā ſi ſic:
ſeq̄ret ꝙ nulla creatura poſſit anichilari niſi per
anichilationē dei. ſic igit̄ patet ꝙ nō ꝓpterea vt
magnitudo ſit finita: neceſſariū eſt ponere pun-
ctū. Qḋ vero nō ſit neceſſariū ad hoc ꝙ magni-
tudo ſit ꝯtinua: ꝓbat̄ multipliciter. Qm̄ nō min⁹
eſt poſſibile ꝛ cogitari facile vnā partē magnitu
dinis cū alia ꝯtinuari ꝛ vnā p ſe cōſtituere mag-
nitudinē: ꝗ̄ punctū ipm̄ cū aliq̄ vel aliqb⁹ ptib⁹
magnitudinis. et tn̄ nō ponūt punctū cū partib⁹
magnitudinis facere vnū p ſe mediāte alio pun
cto. igitur eque faciliter imo multo ampli⁹ vna
pars magnitudinis cū alia cū ſint eiuſdē rōnis:
poterūt p ſe vnū conſtituere. Tū ſcḋo qr cū due
aque ꝑus diſcrete cōtinuant̄ adinuicē: ſi cōtinuan
tur mediāte pūcto: q̄ro in quo eſt ſubiectiue illḋ
punctū. aut enī eſt in aliquo indiuiſibili materie
vni⁹ aque illaꝝ trīū: aut tā in vno indiuiſibili vni⁹
ꝗ̄ in alio alterius: aut in aliq̄ indiuiſibili materie
cōmuni ambabus nouit̄ generate. Non pōt dici
ꝑmum. qr nō eſt potioꝛ rō pro vna parte ꝗ̄ pro
altera. Nec ſecūdū. qr tūc haberet duo ſubiecta
eque ꝑma qḋ nō videt̄ naturalit̄ poſſibile. et per
iſta duo etiā ꝯcludit̄ ꝙ nō ſit in aliq̄ pte diuiſibili
alteri⁹ illaꝝ aquaꝝ vel in plurib⁹ ſimul: nec etiā
in aliquo accidēte diuiſibili qḋ etiā ex alijs cauſis
magis eſt ipoſſibile vt patet. Nec etiaȝ pōt dici
ꝙ ſit ſubiectiue in aliquo accidēte indiuiſibili. qr
de illo ſubiecto par q̄ſtio eſt. relinquitur igit̄ ꝙ ē
in aliq̄ indiuiſibili materie cōmuni nouit̄ genera
te. qḋ eſt ꝯ phm̄ dāmātē mām̄ eſſe ingenerabi
lem. et cōtra theologā tenentē ipam a ſolo deo
ꝓduci ꝛ nullā creaturā poſſe niſi ea ꝓſuppoſita a-
liq̄d mālē ꝓducere. Tū tertio. qr cū aqua prius
ꝯtinua diuidit̄: pūctū ꝯtinuās vl' remanet: ꝛ hoc
nō. qr nō in vtraqȝ pte nec in vna poti⁹ ꝗ̄ in alia
aut corrūpit̄: ꝛ tūc aliq̄d indiuiſibile materie qḋ
pri⁹ informabat remanet vel corrūpit̄. nō rema
net: qr nec p ſe ſeorſum ab vtraqȝ parte: nec i al-
tera pte tantū: cū non ſit ꝓ vna ratio potioꝛ ꝗ̄ ꝓ
alia. nec cū vtraqȝ: cū nō poſſit naturaliter eſſe i
plurib⁹ ſitib⁹ diſtātib⁹. igit̄ corrūpitur quod ē cō
tra phm̄ ꝛ theologiā ponētes mām̄ nō eſſe cor
ruptibilē. et ſic patet tertia ratio. ¶ Quarto ꝑn-
cipalit̄ arguit ſic. Si ſit aliqḋ idiuiſibile magnitu
dinis: ſequit̄ ꝙ illa mota ſup aliquā magnitudi-
nē: ipſum idiuiſibile etiā mouebit̄ ꝛ ꝯtinue motū
p equale ſibi mēſurabit totā illā magnitudineȝ.
igit̄ illa erit ex pūctis cōpoſita. ꝯns reputat phs
impoſſibile. ꝯña nota eſt. qm̄ nō pōt moueri ma-
gnitudo: ſuo pūcto ſiue ꝯtinuāte ſiue terminātē
ſiquidē tale habet nō moto. ꝛ ſic ꝯtinue mouebi
tur: cōtinue erit in ſitu ſibi eq̄li ſicut ꝛ cetera mo-
ta. et ſic ſp motū: p eq̄le trāſibit ꝛ mēſurabit illā.
Secūda vero ꝯña nota eſt p phm̄. 6° phiſicoꝝ
vbi ꝓbat nullū idiuiſibile poſſe moueri ꝓpterea
qr nichil pōt moueri p ſpatiū maius ſe niſi prius
moueat̄ p eq̄le. ꝛ p ꝯns ſi indiuiſibile moueretur
pri⁹ moueret̄ p eq̄le ſibi ꝗ̄ p mai⁹. ꝛ ex hoc iſert
phs ꝙ linea erit ex pūctis. et ꝓbat ꝯñam dicens.
ſemp enī motū p equale: omnē lineā mēſurabit.
Sed dicet̄ forte ꝙ iſta rō non valet: licet illa phi
valeat ꝓpterea qr phs ꝓbat indiuiſibile nō poſ
ſe moueri p ſe. qm̄ ſi ſic moueret̄: tūc ſemp moue
ret̄ p eq̄le ꝛ ḋ eq̄li ad eq̄le: ꝛ ſic oporteret totā il-
lā magnitudinē ꝯſtitui ex eq̄lib⁹ illi pūcto. ꝟ non
ſic ē ſi idiuiſibile ſolū moueat̄ p accñs ꝓpt̄ qḋ iſta
rō nō ꝓbat idiuiſibile nō poſſe moueri per accñs
ad motū magnitudinis i q̄ ē. Sȝ hec rñſio penī-
t⁹ nulla ē. nā pari facilitate poſſȝ negari illḋ incō
ueniēs ſeq̄ ſi idiuiſibile moueat̄ p ſe ſicut ipa negat
ſi moueat̄ p accñs. qḋ pȝ. qr nichil aſſumit̄ i ꝓba
tione illa qḋ nō eq̄ verificet̄ ḋ motu p accñs ſicut
de motu p ſe. nā ꝯſtat ꝙ indiuiſibile motuȝ p ac-
cidēs: nō mouet̄ p mai⁹: qui moueat̄ ꝑus p eq̄le.
ꝛ ſic etiā ꝯtinue motū mēſurat magnitudinē per
eq̄lia ſibi: ſicut ſi eēt ſepatū ꝛ moueret̄ p ſe ſup il-
lā. qr eq̄lr ḋ vtroqȝ id ipm̄ ꝯcludit̄. ¶ Ampli⁹ ꝟ
idē patet ſic. ꝯſtat ꝙ nō ex alio arguit̄ magnitu-
dinē cōponi ex idiuiſibilib⁹ ſi idiuiſibile moueat̄
p ſe ſup illā: niſi qr idiuiſibile ſic motū cōmēſuran
do ſe illi: ſp p eq̄le ſibi totā ꝑficit ꝛ menſurat. illa
aūt eq̄lia i diuiſibili moto nō hēt ab illo: ꝟ ꝑhabȝ
in ſe ipa. ꝟ ꝯſtat ꝙ idifferēter ipa hēt hm̄oi idiui-
ſibilia ſi idiuiſibile moueat̄ ſup ipaȝ p accñs: ſic̄ ſi
p ſe ꝛ eq̄lr vtroqȝ modo p idiuiſibilia mēſuraret̄.
vñ ex hoc formo talē rōneȝ. Si aliq̄ magnitudo
tota mēſuraret̄ p indiuiſibile: ſi moueret̄ ſup illā
p ſe: ipſa eſſet cōpoſita ex indiuiſibilib⁹ hoc cōce
dit̄. ꝟ ſi aliq̄ magnitudo mēſuraret̄ p idiuiſibile. ſ.
motū p accñs: ipſa mēſuraret̄ tota p indiuiſibile
ſic̄ ſi p ſe moueret̄ ſup illā. igit̄ ſi aliq̄ magnitudo
tota menſuratur p indiuiſibile motū p accñs: ipa
eſt ex indiuiſibilibus conſtituta. ¶ Secundo. ꝙ
dicta rñſio nō ſit niſi fuga verbalis: patet ex alio.
qm̄ nō minus arguitur magnitudineȝ cōponi ex
partib⁹ eq̄libus alicui quāto vel parti quātitat̄

mote p accidẽs: q̃ꝫ equalib⁹ q̃n mouet̃ p se. verbi grã si sit magnitudo vigĩti cubitoꝝ ⁊ sup ea moueat̃ corp⁹ bicubitale: ꝯstat ꝙ nec cubit⁹ q̃ ẽ medietas hui⁹ corpis: nec semicubit⁹ q̃ est q̃rta ei⁹: mouet̃ p se sꝫ p accidẽs ad motũ toti⁹. et tñ q꞉ illa magnitudo tota mẽsurat̃ p cubitũ sicut et per bicubitũ: idcirco sicut dicim⁹ illã cõponi ex decẽ bicubitis: sic etiã dicim⁹ illã cõponi ex vigĩti cubitis ⁊ q̃dragita semicubitis. sic igit̃ ⁊ in ꝓposito si mẽsuret̃ p indiuisibile motũ p accñs: nõ min⁹ q̃ꝫ si mẽsuraret̃ p indiuisibile motũ p se. ¶ 5° principaliter arguit sic. Si essent talia idiuisibilia i corpore qnolibꝫ ꝯtinue localr̃ moto: esset aliq̃d idiuisibile scd̃m ꝙ ipm̃ esset p° mutatũ. ꝯñs est expsse ⁊ ex itẽtione phi reprobatũ. 6° physicorum ꝯña patet. q̃n indiuisibile terminatiuum corpis moti: erit illud scd̃m q̃d ipm̃ est p° motũ. ⁊ simil̃r idẽ sequit̃ ex pte spatij sup q̃d mouet̃. q̃d etiã reprobat̃ ibidẽ. Patet ꝯña. q꞉ positis duab⁹ magnitudinib⁹ bipedalib⁹ ꝯtiguis: fm imaginationẽ p̃dictã de idiuisibilib⁹ iste habebũt diuersa vltima sua idiuisibilia q̃uis simul. tũc accipiat̃ aliud corp⁹ bipedale ⁊ supponatur vni illaꝝ sic ꝙ vltima hui⁹ corpis sint supposita vltimis illi⁹ magnitudinis ⁊ moueat̃ deide sup aliã magnitudinem cõtiguã. tũc patet ꝙ erit dare p̃mũ acq̃situ ex illa magnitudine. s. illud ad q̃d motũ est p° motũ vꝫ indiuisibile terminãs illã magnitudinẽ super quã mouet̃. Nec põt dici ꝙ phs nõ intẽdit negare simplr̃ p̃mũ acq̃situ ex spatio sꝫ tñmodo p̃mũ acq̃situ p motũ. hoc inq̃ꝫ nõ valet. q̃n ipse intendit vlr̃ negare p̃mũ acq̃situ q̃d patet. q꞉ statim post ex hoc ꝯcluso tañq̃ꝫ p̃ncipio: ꝯcludit vlteri⁹. ꝙ ante quodlibꝫ mutatũ esse: p̃cedit moueri: q̃d nõ esset veꝝ: si esset dare p̃mũ ad q̃d mobile ẽẽt mutatũ. sic igit̃ ꝯcludit iste ꝙ nulla entitas extra aĩam est in magnitudine simplicit̃ indiuisibilis: q̃lem extimãt pũctũ: nec aliq̃ diuisibilis fm vnã dimẽsionẽ tñ: q̃lẽ dicũt esse lineã. nec aliq̃ diuisibilis sꝫ duas tñ: q̃leꝫ dicũt esse sup̃ficiẽ. ¶ 6° arguit. Accedẽte Aristotele in li. de motib⁹ aialiũ. vñ i illa particula. dubitabit aũt aliq̃s: reprobãs opinionẽ illoꝝ q̃ dixerũt celũ moueri a polis ꝓpter quãdã vtutẽ exñtẽ i eis: adducit duas rõnes p̃ma ẽ. q꞉ poloꝝ vt accipiũt̃ velut idiuisibilia q̃dã: nulla ẽ ẽẽntia. igit̃ nec in eis ẽ aliq̃ vt⁹ ad mouendũ. Alia ẽ. q꞉ vn⁹ mot⁹ nõ est a duob⁹ motorib⁹. vñ vba ei⁹ sunt hec. ꝙ aũt polos putãt quãdã vtutẽ hr̃e nullã hñtes magnitudinẽ sꝫ exñtes extrema ⁊ pũcta: nõ bene suple putãt. et cõiũgit ꝓbationẽ. cũ hoc eñi ꝙ est nullã sbam ẽẽ nullius taliũ ⁊ moueri vnũ motũ a duob⁹ ipossibile. polos aũt duos faciũt. in eo ꝙ dicit nullã sbam esse nullius taliũ: tãgit p̃mã rõnẽ q̃ est ad ꝓpositum nr̃m: in reliq̃s vero aliã. ¶ 7° arguit ex dictis Augustini. Nã in de q̃ntitate aĩe caplo. 10. dicit discipulo. incorporeũ est eñi q̃d te itelligere cupio. nã sola lõgitudo nõ nisi aĩo intelligi põt: in corpore aũt inueniri nõ põt. hec ille. Ex q̃b⁹ habet̃ ꝙ vna linea q̃ est lõgitudo sine latitudine ⁊ profunditate: nõ põt in corpe inueniri. et idẽ ponit ibidẽ de sup̃ficie ⁊ pũcto. ¶ 8° arguit Durandus in hac disti. Nõ põt dici ꝙ pũct⁹ sit aliq̃d ptinẽs intrĩsece ad essentiã linee. q꞉ illud q̃d non ẽ linea tota s̃ aliq̃d ei⁹: oportet ꝙ sit pars. et cũ non sit nisi duplex pars ptinẽs ad ẽẽntiã rei. s. q̃ntitatiua ⁊ essentialis si pũctus sit pars linee: aut erit pars quãtitatiua: et sic ex pũctis cõponet̃ linea q̃d negat phs. 6° phisicoꝝ. et iteꝝ pũct⁹ nõ erit q̃d idiuisibile s̃ poti⁹ quãtũ. q꞉ quãtũ nõ ꝯponitur nisi ex quãtis. Nec põt dici ꝙ sit pars ẽẽntialis. q꞉ tales ptes solũ sunt mã et forma: linea aũt nõ est ex talib⁹ ꝯposita cũ sit accñs et forma simplex: q̃re ⁊c̃. Et iteꝝ si ẽẽt pars essentialis ẽẽt forma linee cũ dicat̃ terminare ⁊ finire lineã. hoc aũt ẽẽ non põt. q꞉ vnius rei vna ẽ forma. vni⁹ aũt linee dñr esse duo pũcta: q̃re ⁊c̃. Ob hoc q̃dã putãt punctũ esse q̃d positiuũ et idiuisibile realr̃ terminãs lineã q̃uis nõ sit d̃ ẽẽntia linee. istud aũt nõ põt ẽẽ veꝝ. q꞉ p̃ter terminũ extrĩsecũ oportet lineã ponere ẽẽ finitã. q꞉ linee q̃ d̃ se ẽẽt ĩfinita: terminus extrĩsec⁹ nõ poneret finitatẽ. Itẽ excluso pũcto si sit termin⁹ extrĩsec⁹: adhuc linea remaneret in se tãta quãta p̃us erat et nõ maior nec minor. Quid igit̃ facit ad finitatẽ linee pũct⁹ si sit t̃min⁹ extrĩsec⁹ nõ apparet. imo omnino latet ꝙ oporteat ponere ꝓpt̃ finitatẽ linee talẽ terminũ fatuũ eñi ẽẽt imaginari ꝙ nisi ẽẽnt pũcta terminãtia lineã: linea ex vtraq̃ꝫ pte flueret in ĩfinitũ. oĩe. n. q̃d finit̃: finit̃ seipo vel alio sibi intrĩseco. vñ phs. 3° phisico. cõtra illos q̃ ꝓbabãt ĩfinitũ ẽẽ i entib⁹ ꝓ eo ꝙ ẽẽ finitũ (vt dicebãt) finit̃ ad aliud ⁊ illud ad aliũd et sic sp̃: dicit ꝙ aliud ẽ finiri et aliud tãgi. q̃d. n. tãgit̃: ab alio tãgit̃. q̃d vo finit̃: nõ finitur ab alio sꝫ seipo. nullo g̃ modo credẽdũ est ꝙ pũct⁹ sit aliq̃ nã positiua idiuisibil' terminãs lineã s̃ terminat̃ linea seipa in quãtũ tñ extẽdit̃ et nõ pl⁹. ita ꝙ terminatio linee icludit p̃uationẽ vlterioris ꝯtinuationis. et q꞉ p̃uatio ꝯtinui ⁊ diuisibilis videt̃ hr̃e rõneꝫ indiuisibil': iõ imaginamur pũctũ ẽẽ q̃d idiuisibile: cũ tñ nichil idiuisibile positiuũ sit itrĩsecũ linee nec ei adiũctũ. Itẽ sic punct⁹ dr̃ termin⁹ linee: ita linea dr̃ t̃min⁹ sup̃ficiei: ⁊ sup̃ficies termin⁹ corpis. ⁊ tũc in corpe rotundo

essz imaginā da suፃficies indiuisibilis q̄ ad ꝓfunditatē: differēs realit̄ a corpe et inuoluēs ipm tā q̄ terminꝰ extrinsecꝰ qđ est absurdū. ¶ Contra 3am ꝯclusionē arguit Gregoriꝰ de arimino pmo. Qz in corpe illiꝰ obsessi de q̄ loqt̄ martinꝰ q̄rtus erāt multi dēmones simul. p qđ etiā Ricardꝰ. 4o de tri. arguit q̄ demones nō habēt corpa. nāz alias nō potuissēt esse plures simul in eodē. sentit igit̄ q̄ demones erāt substātialit̄ in corpe illius: q̄uis substātialit̄ illabi aīe nō possint vt dr̄ i đ ecclesiasticis dogmatibꝰ. ¶ 2o. Nā materia ꝛ forma quarꝫ vtraqꝫ est dimēsiue in loco: sunt i eodē loco. igit̄ duo spūs q̄ tm̄ sunt in loco diffinitiue. ¶ 3o. Qz nō videt̄ hoc esse magis ipossibile nāliter: q̄ȝ in eodē corpe sit aīa humana vt in materia quā informat et angelꝰ vt in loco. sꝫ istud est possibile ꝛ đ facto sic ꝯtingit vt patet in obsessis. igit̄. ¶ 4o. Qz si hoc negaret̄: hoc esset ꝑpt causam supiꝰ assignatā qz .s. impossibile est vniꝰ effectꝰ esse plures causas totales. sꝫ hoc nō debꝫ mouere. Tū qz supponit angelū nō posse eē i loco nisi opet̄ circa locū qđ est falsum. Tū qz dato q̄ opet̄: adhuc nō seqt̄ q̄ essent due cause totales vniꝰ effectꝰ seu duo pfecti motores. qm̄ cū ipsi libere moueāt. posset q̄libet mouere citra vltimū sue potētie ꝛ citra id qđ reqreret̄ ad mouēdū illđ corpꝰ ita q̄ vterqꝫ eēt partialis motor ꝛ ambo simul equalerēt vni pfecto motori. ¶ 5o. Qz p potētiā dei duo corpa pn̄t eē in eodē loco. igit̄ ꝛ duo angeli. tenet ꝯña p locū a minori. qm̄ videtur hoc minꝰ eē possibile đ corpibꝰ q̄ȝ de spiritibꝰ āteceđes notū ē ex fide. ¶ Cōtra q̄rtā ꝯclusionē arguit̄ sic. Qz v̄tute dei vnū corpꝰ pōt eē i diuersis locis simul vt pꝫ đ corpe xpi. igit̄ ꝛ vnꝰ angelꝰ cū nō appareat minꝰ possibile scđꝫ q̄ȝ pmū. ¶ 2o Qz nulla ꝯdictio iplicat̄ illo posito. igit̄ deꝰ hoc pōt facere. ¶ 3o. Qz si hoc negaret̄: hꝫ eēt ꝓ tāto vt videt̄: qz si vnꝰ āgelꝰ eēt i locis distātibꝰ ab inuicē: tūc videret̄ distare a seipo. ꝫ hoc nō debꝫ mouere. nā deꝰ simul ē i multis locis ꝛ i rebꝰ q̄ a se plurimū distāt. et aīa ē simul cū plibꝰ ptibꝰ corpis a se inuicē distātibꝰ. nec tm̄ deꝰ nec aīa distant a seipis. igit̄. hec sunt argumēta dicti Gregorij.

Quātum ad articulū. 3m p̄o notādū ē q̄ fm doctrinā. S. T. eē i loco equioce dr̄ đ sba corpali ꝛ đ sba incorpea ac spūali. Nā sba corpalis dr̄ eē in loco localit̄. i. sic locatū i loco vñ ꝛ legibꝰ loci subiacet. ꝯtinet̄ nāqꝫ ꝛ mēsurat̄ ꝛ ꝯseruat̄ a loco. sba aūt imālis dr̄ eē i loco: ꝫ nō localit̄. i. nō sic locatū i loco. vñ nō subiacet legibꝰ loci. neqꝫ. n. ꝯtinetur neqꝫ mēsurat̄ neqꝫ ꝯseruat̄ a loco. imo magis eꝫ sba imālis ꝯtinet mēsurat ꝛ ꝯseruat locū in q̄ ē: diuersimode tm̄ fm diuersos gradꝰ sbe imālis. et loqmur nūc fm ordinē nālē quē hēt sba imālis ad locū. nā deꝰ sua ꝓuidētia alit̄ pōt ordinare. vt q̄ sba imālis a loco aliqd recipiat ꝛ ab eo detineat̄ ac patiat̄. quēadmodū a loco purgatorij ꝛ iferni aīe dānate ꝛ demones detinēt̄ et patiuntur. Multū itaqꝫ differēti rōne ꝛ q̄si oppositā eē i loco ꝯuenit rei corpali ꝛ sbe incorpee. diuersitas āt rōnis causat equocationē. equoce ḡ eē i loco rei corpali ꝯuenit et sbe icorpee ac spūali. et hoc expsse dicit. S. T. p̄a pte. q. 52. ar. p̄o i. c. Rō āt formalis q̄ sba spūalis ꝛ icorpea dr̄ eē i loco: ē qz i loco vel circa locū opat̄. Rō v̄o formalis q̄ corpꝰ vl̄ sba corpalis dr̄ eē in loco: ē qz p quātitatē suā i loco situat̄. Ex qbꝰ iferimꝰ q̄ fm mētē. S. T. deꝰ ꝛ angelꝰ et sba icorporea ꝓpe loquēdo ē in loco sicut opans i opato: nō sic locatū in loco. vñ p̄o li. sen. loco ꝓ cōclusione allegato iducit ꝓ ꝯfirmatione dicti sui auctoritatē Gregorij nazāzeni dicētis. q̄ cū đberemꝰ dicere āgelū hic opat̄: abusiue dicimus āgelꝰ hic ē. et eodē ar. ad. 2m ait. eē in loco vt i loco: nō ꝯuenit āgelo nisi p accñs in q̄ȝm .s. corpꝰ assūptū vl̄ corpꝰ cui p opationē applicat̄ i loco ē. ꝫ eē in loco vt opans i opato: ꝯuenit angelo p se fm q̄ p se i loco opat̄. sic et pūctꝰ p se ē in loco vt terminꝰ nō vt locatū. hec ille. Vñ vbicūqꝫ loqt̄ đ existētia āgeli vl̄ sube spūalis i loco: dicit q̄ rō ei eēndi i loco: ē v̄tꝰ eiꝰ et opatio. v̄tꝰ aūt non fm q̄ ē aliqd in suba spūali: ꝫ fm q̄ attigit locū p opationē. ita q̄ si sba spūalis aliqñ nullibi opat̄ nullibi ē. Neqꝫ putet aliqs q̄ cū. S. T. dicat āgelū vl̄ sbam icorpeaꝫ eē in loco diffinitiue: intētio eiꝰ sit q̄ est diffinitiue i loco sic locatū. nā sic: eē in loco nō diceret̄ equoce đ re corpali ꝛ đ re icorporea. qz res corpalis i loco ē diffinitiue: licet etiam sit cōmēsuratiue ꝛ circūscriptiue. et ita eē in loco dictū đ vtraqꝫ re: haberet se sicut supiꝰ ꝛ iferiꝰ et nō equoce qđ ē ꝯ sentētiā. S. T. vt allegatum ē. Est ḡ itelligēdū đ mēte. S. T. q̄ angelꝰ vel suba incorpea ē in loco diffinitiue vt opans nō vt locatū. qz. n. eiꝰ opatio đterminat̄ ad locū i q̄ opatur p hoc qz sic opat̄ ibi q̄ nō alibi: iđ dr̄ eē diffinitiue in loco. ita vt aduerbiū diffinitiue magis faciat differētiā respectu modi q̄ deꝰ ē i loco q̄ nō ē i loco diffinitiue cū sit vbiqꝫ: q̄ȝ respectu modi q̄ corpꝰ vel res corpea ē in loco q̄ est etiam diffinitiue in loco. vnde propria ꝛ totalis differentia essendi in loco inter substantiam corpoream et substantiam incorpoream: ē qz substātia corpea

est ꝓpe in loco localiť ⁊ sicut locatū. sba aūt icorporea est in loco nō localiť aut sicut locatū: sʒ sic opans i opato. et hoc expresse dicit. S. T. pmo sentē. di. 37. q. 2. ar. p° ad p^m. ac ꝑ hoc nō ꝓprie sʒ abusiue dr̄ esse in loco. et inde ē ꝙ licet angelꝰ dicať eē in loco: nō tn̄ dr̄ in loco situ̅ habere qđ ē ꝓprietas locati ꝓut est quātū dimēsiua quātitate. et notat hoc. S. T. p^a pte. q. 52. ar. p° in. c. ex quo etiā habet ꝙ locū non replet. neqꝫ ꝓpe vbi acqrit. cū. n. angelus nō sit in loco circūscriptiue ꝯn̄s est ꝙ nec ꝓpe acqrat vbi. naʒ vt auctor sex principioꝝ diffinit. vbi est circūscriptio corporis ex circūscriptione loci ꝓcedēs. Ex supradictis apparet ꝙ quidā nō satis aduertētes verba. S. T falsum de eiꝰ mēte in hac mā scripserūt. dicūt. n. ꝙ circa moduʒ quo angeli ⁊ sube incorporee dr̄r esse in loco: Sanctus Tho. aliť senserit in tertia pte sūme disputās de descēsu christi ad inferos: et aliť in alijs locis. nā vt dicūt: in alijs locis vt in supra allegatis ꝓ cōclusione: tenet ꝙ angelus et suba imaterialis nō sunt in loco ꝑ suā essentiā vel subam: sʒ ꝑ suā opationē q̄ effectū in loco causat. ita ꝙ rō essendi in loco: nō est ei eiꝰ essentia vel sba: sʒ eiꝰ opatio vel motꝰ aut effectꝰ aliquis circa locū vel corpꝰ locatū. In tertia vero parte sūme. q. 52. arti. 2. in. c. videť sensisse vt dicunt ꝙ sube imateriali vel incorporee cōuenit eē i loco ꝑ suā essentiā ⁊ subam. ita ꝙ eiꝰ essentia vľ sba est ei rō essendi in loco. Probāt hoc. nā vt ibi dicit. S. Tho. in descēsu xp̄i ad inferos: aīa eius ad alias ptes inferni descēdit ꝑ suū effectū: ad solū aūt locū in quo iusti detinebāť: descēdit ꝑ suam essentiā. hoc aūt vt dicūt debet itelligi q. s. ipsa essentia aīe xp̄i fuerit ei rō essendi in loco. quēadmodū cū dicit aīaʒ xp̄i descēdisse ad alia loca inferni ꝑ effectū: intelligiť ꝙ effectꝰ aīe xp̄i quē habuit circa alia loca: fuit ei rō essendi in illis locis. alias vt dicūt: nulla esset differētia quā ipse pōit inter descēsum aīe xp̄i ad limbū in quo loco iusti detinebanť: ⁊ descēsuʒ eiꝰ ad alias ptes iferni qđ est ꝯtra eiꝰ ꝓpositū ibi. Sed in veritate isti decepti sunt nō capiētes mētē. S. T. in p̄missis vbis qđ plerūqꝫ nōnullis contigit ꝓ eo ꝙ scripta eius ad plenū ⁊ accuratiꝰ nō legerūt. Vn̄ cōsiderādū est ꝓut. S. T. docet p° li. sen. di. 37. q. 3^a. arti. p° ad. 6^m. ꝙ opans nō oportet eē in opato vľ applicari sibi: nisi circa qđ imediate opať. Et arti. 2° i cor. cū dixisſʒ. ꝙ si angelꝰ opeť circa totā domuʒ imediate: tota domꝰ rn̄det ei sicut vnꝰ locꝰ: subiūgit ⁊ dico imediate: qꝛ si angelꝰ moueret lapidē ex cuiꝰ motu alia mouerētur: nō oporteret ꝙ essʒ nisi vbi est p̄mū motū. sicut patet in motore corpali quē necesse ē tāgere solū id qđ primo ab eo moueť. Et p^a pte. q. 52. ar. 2° in. c. nō applicatur inqt vtꝰ angeli nisi ad id qđ p̄mo ab ipo mouetur. vn̄ ⁊ phs. 8° phisicoꝝ. vtutē motoris celorū attribuit pti oriētis in q̄ motꝰ celoꝝ p̄mo apparet. qꝛ ergo aīa xp̄i descēdēs ad iferos p̄muʒ ⁊ p̄ncipalē effectū habuit i lymbo circa sctōs p̄res ibi detētos ꝓut in eadē q̄stione sub certis articuľ S. T. deducit: iō aīa xp̄i dr̄ descendisse ad lymbū sctōꝝ patrū ⁊ in eo fuisse sicʼ i loco ꝑ suā essentiaʒ ⁊ nō solū ꝑ suā opationē vľ effectū. i. ꝙ nō solum eiꝰ opatio ⁊ effectꝰ fuit i lymbo patrū: sʒ etiā ipa aīa ꝑ suā p̄sentiā i cū locū descēdit ⁊ i eo stetit. nā sba imaterialis i eo loco p̄sētialiť ē: vbi p̄mo ⁊ immediate opať. qꝛ aūt effectꝰ qs habuit i alijs partibꝰ iferni fuerūt minꝰ p̄ncipales et ꝯsequētes ex p̄mo quē habuit in lymbo patrū: iō sba aīe xp̄i nō dr̄ ꝑ se ipam. i. ꝑ suā p̄sentiā alijs locis iferni applicata: ꝟ ꝑ suū effectū vľ opationē. Itaqꝫ nō ē mēs S. T. assignare differētiā in eo ꝙ ē rō formalis essendi in loco: sʒ in re ipa q̄ subiectiue dr̄ eē in loco vt. s. in alijs locis iferni nō ipa aīa p̄sentialiť fuerit sʒ eiꝰ effectꝰ. locū aūt sctōꝝ patrū nō solū effectus eiꝰ attigit ꝟ etiā ipa essentia aīe. i. aīa ꝑ sui p̄sentiā. Vna igiť ē sētētia. S. Doctoris vbicūqꝫ scripsit d̄ modo essendi i loco sube sp̄ualis ⁊ icorporee. s. ꝙ nō est i loco sicut locatū: neqꝫ hēt situ̅ in loco nec locū replet: sʒ dr̄ eē in loco ꝑ virtutē ⁊ opationē suā ꝑ quā aliqd efficit in loco vľ in re locata. Sʒ in hoc ē differētia. qꝛ vbi sba sp̄ualis operať imediate: dr̄ eē ꝟm sui p̄sentiā qꝛ. s. ibi ē essentia sua. vbi āt opať nō imediate sʒ mediāte alio loco in q̄ p̄mo opať: dr̄ eē soluʒ ꝑ opationē et nō ꝙ eiꝰ eēntia vľ suba ibi sit. Et accipit. S. T. i hac mā large opationē ꝓ q̄licūqꝫ efficiētia vľ cāli tate aut habitudine quā habeat circa locuʒ: siue sit ꝑ motū siue ꝑ ꝯseruationē vľ ꝯtinētiā siue ꝑ p̄sidētiā vel vnitionē aut deputationē siue q̄cūqꝫ alio modo. ꝓut ipe exponit p° li. sen. loco p̄allegato. et magis p° q̄dlibet arti. 4° in. c.

Secundo Notādū ē ꝙ ꝟm doctrinā. S. Tho. q̄uis eēntia vľ sba rei imālis nō sit illi rō eēndi in loco: ⁊ tn̄ limitatio ⁊ finitatio ipsiꝰ est rō ꝙ sit i loco determinato et limitato: ita ꝙ nō sit vbiqꝫ vľ i pluribꝰ locis simul. Probať hoc. p° sen. vbi sup̄ arti. 2° in. c. ait. n. iō aūt dico ꝙ āgelꝰ nō pōt eē i pluribꝰ locis simul: qꝛ ē essentie finite ⁊ ꝑ ꝯn̄s vtutis finite. Idē accipiť ex vbis eiꝰ p^a pte. q. 52. ar. 2° i. c. et. 6° q̄dlibʒ ar. 2° i. c. i fine. Et p̄tēdit hāc rōnē. qꝛ. n. vtꝰ ⁊ opatio sube imālis q̄ ē sibi cā essendi i loco: limitať ⁊ finitať ad limitationē ⁊ finita

tionē sue eēntie: et limitatio ac determiātio loci
depēdet ab ei⁹ opatiōe et virtute: sequit᷑ ꝙ me-
diate ⁊ tāq̄ꝫ a p̄ma cā eē in loco limitato ⁊ deter
miato ita ꝙ nō vbiqꝫ aut in plib⁹ locis simul: cō-
ueniat subē imateriali ex limitatiōe ⁊ finitatiōe
sue eēntie. Neqꝫ ē incōueniēs ꝙ illō qō nō est cā
per se alicui⁹ effect⁹: sit cā alicui⁹ cōditionis vel
modi eēndi ip̄ius: ⁊ p̄sertim si sit mod⁹ ptinens
ad imp̄fectionē ⁊ defectū. quēadmodū egritudo
aut ībecillitas v̄tutis nō est aīali cā p̄ se mot⁹: et
tn̄ est cā per se ꝙ taliter moueat᷑. s. tarde ac mo:o-
se. et vuln⁹ in crure nō est cā per se ambulatiōis
est tn̄ per se cā certo mō ambulādi. s. claudicādo
Et forte ista erat mēs illoꝝ qui dicūt ꝙ angel⁹
et subā immālis hꝫ potentiā naturalē passiuam
eēndi in loco: q̄ fundat᷑ in ei⁹ nā vel absoluta vl̄
inq̄ntū est finita ⁊ limitata. nisi ꝙ in eo ꝙ ponūt
hmōi potentiā eē passiuā: nō videtur bn̄ dicere.
nā vt supra dictū est: subā imaterialis nō est i lo
co: q̄si ordine nature aliquid recipiat aut patiat᷑
a loco aut ab eo cōtineat᷑: s; magis vt aliqd cāns
et efficiēs circa locū quod pertinet ad potentiā
actiuā. et signāt᷑ dicimus ex ordine nāe. q: ex or
dinatione diuine iusticie subā sp̄ualis pati pōt a
loco corporali sicut aīe ⁊ demones in inferno. Qō
aūt dicūt causam eēndi potentiā eē nālē: si intelli-
gūt f̄m ꝙ pō nālis dr̄ in respectu ad agēs et ad
subm: verū dicūt. nā ab agente nāli ⁊ actiōe nāli
p̄ducit᷑ ⁊ naturalit᷑ subm cōsequitur ⁊ ab eo ema-
nat. Si aūt itelligūt de pō nāli f̄m ꝙ dr̄ natura-
lis in cōparatiōe ad obiectū q:. s. nāliter ad illō
inclinat᷑ ⁊ determinat᷑: non videtur verum. q̄n
in subā imateriali nō est alia pō ad esse i loco q̄s
ad opandum in loco: cū opatio sit illi cā essendi
in loco. hec aūt pō in subā sp̄uali est rōnalis. s. libe
rū arbitriū qō se hꝫ ad opposita ⁊ distinguit᷑ a pō
nāli que est determinata ad vnū. oīa eni q̄ ange
lus ⁊ subā imaterialis in loco vel circa locū opa
tur: agit per liberū arbitriū. put. S. Tho. dedu
cit. 6. qōlz. ar. 2°. Et opus. 11° in responsis ad le
ctorē venetū. igit᷑ ⁊ pō eius ad eē in loco: est libe
rū arbitriū ⁊ nō pō naturalis scdo mō dicta scꝫ i
respectu ad obiectū, put distinguit᷑ a pō rōnali.
Et ex hijs etiā apparet ꝙ nō est v̄a opinio dicen
tiū ꝙ pō angeli qua nāliter pōt mouere corpora
sit ei rō essendi in loco. imaginant᷑ eīn ꝙ angel⁹
ex ordine sue nature hꝫ habitudinē ad mouen-
dū quodlꝫ corpus. p̄pter qō ex eodē ordine hꝫ
ꝙ sit cuilꝫ corpori p̄sens qō est angelū eē in loco
ex hmōi aūt p̄sentialitate: hꝫ vt dicūt ꝙ corpus
moueat᷑. Motiuū aūt eoꝝ videt᷑ eē dictū illud
Augu. q:. s. illud facit ordo in sp̄ualibus: qō facit
situs in corpalibus. neqꝫ ex hoc vt dicunt sequitur
ꝙ angelus sit vbiqꝫ sicut de⁹. q̄n de⁹ est vbiqꝫ sicut
cā replens oēm locū suis effectib⁹: ⁊ sicut cā cōser-
uās oēm locū ⁊ oē locatū: ⁊ sicut cā cui⁹ p̄ma ope
ratio nō supponit locū aut locatū ad hoc ꝙ agat
s; totū p̄ducit. angel⁹ aūt nullo istoꝝ modoꝝ ē
vbiqꝫ. Sꝫ certe opinio ista multū videt᷑ irrōnabi
lis. Tū quia pō angeli f̄m se nō est minoris ab-
stractiōis q̄ꝫ eēntia. Tū q: ex ea sequit᷑ ꝙ angel⁹
naturalit᷑ ⁊ sp̄ habeat eē in oībus locis. ac p̄ hoc
ꝙ nec aliq̄n mutabit locū: neqꝫ nouū locū acq̄re
re poterit: ⁊ ꝙ nūq̄ꝫ moueret᷑ motu locali. q̄n vt
dicūt: naturalis potentia āgeli: ad oē corp⁹ ⁊ ad
oēm locū hꝫ habitudinē. cū ergo insit ei semper:
semp̄ erit in omni loco. Tū etiā. q: ex eo seque-
ret᷑ ꝙ nō esset in loco diffinitiue. nā sic eē in loco:
est ita eē hic ꝙ nō alibi. hec oīa sunt cōtra cōem
sniam doctoꝝ. ⁊ videt᷑ sacre scripture repugna-
re in qua angelos moueri de loco ad locū p̄hibet᷑
Neqꝫ iterū vere soluūt incōueniēs ꝙ. s. angelus
sit vbiqꝫ. nā licet eius solutiōe habeatur ꝙ angelus
nō sit vbiqꝫ sicut deus: nō tn̄ sequit᷑ quin sit vbiqꝫ il
lo mō quo sibi cōuenit eē in loco quod est cōtra
cōem sniam omniū. Motiuū aūt eoꝝ parū va-
let. q: ordo de quo ibi loquit᷑ Augustinus: est or
do actualis q̄ cōsequitur motū vel opationē an
geli quā hꝫ circa locū. ex eo enī ꝙ angel⁹ opatur i
loco: cōsequit᷑ in eo ordo et habitudo ei⁹ ad lo-
cū vt dicat᷑ esse in loco. ¶ Sed circa p̄missa orit᷑
dubiū. nā si subē incorporee cōuenit eē in loco p̄
hoc ꝙ opatur circa locū: sequi videtur ꝙ eadē rōe
res corporea sit in loco vbi opat᷑. et cū frequent᷑
operet᷑ circa locū in quo nō est situalit᷑ per p̄priā
quātitatē: sicut cum celū vel planeta agit in hec
inferiora corpora ⁊ loca. aut ēt vnū corpus infe-
rius in aliud: sicut cū ignis situaliter exn̄s in vno
loco: agit in aerē existentem i alio loco: sequit᷑ ꝙ res
corporea aliq̄n sit in plibus locis simul. s. in loco
vbi ē p̄ p̄priam quātitatē: et in loco vbi operat᷑.
¶ Ad hanc dubitationem dupliciter r̄ndet᷑. Primo. q:
vt. S. Tho. nōt. 3° li° sen. di. 10. q. 2. arti. 2° sub
arti. 3°. Et magis expresse. 3ª pte. q. 23. ar. 4°
q̄n aliqd p̄pe cōuenit rei: nō cōsueuit dici d̄ ea
absolute ip̄proprie aut methaphorice. vt v̄bi grā
q: enī Socrates ē p̄prie et p̄ se hō: nunq̄ꝫ dr̄ hō
methaphorice: ēt si valde similis sit alteri homi
ita vt videat᷑ eē ei⁹ imago. verūtn̄ imago ei⁹ de
picta i pariete dr̄ hō methaphorice: eo ꝙ f̄m se
nō hꝫ ꝙ sit ver⁹ hō. Et p̄pt hāc rōnē tenet᷑ cōit᷑
a doctorib⁹ ꝙ Xp̄s nō dꝫ dici fili⁹ dei adoptiu⁹:
q̄uis scd̄m hūanā nām plenissime ac p̄fectissime
hēat grām ⁊ dona grē: p̄pt que ceteri homines

dicunt filij dei adoptiui. Nō aūt est. qz Xp̄s vere et ꝓprie est filius dei nālis. vñ in ꝓposito nr̄o. qz res corporee debet ꝓpe et ꝓm ꝓpriā quātitatē eē in loco: nūq̄ dr̄ absolute. i. sine determinatiōe eā esse i loco inprope vel abusiue ꝓpt opatiōem quā circa locū habeat. angelus aūt et sba incorporea pōt dici eē in loco iproprie et abusiue per opatiōem. qz nullo mō cōuenit illi vere et ꝓprie ac ꝑ se eē in loco sicut corp⁹. ¶ Rñdetur secūdo q̄ sic suba icorporea qñ opat̄ circa locū dr̄ et ꝓprie est i loco sicut opans in opato: dr̄ autē improprie et abusiue in loco eē sicut in loco: ita et res corporea dr̄ esse in loco vbi opat̄ vere et ꝓprie: sicut opans in opato. sicut in loco aūt: dr̄ eē abusiue. nullū aūt inconueniens est q̄ vnū corp⁹ sit in diuersis locis. in vno ꝓprie et situaliter per suam quātitatem: in alio aūt inprope et abusiue per suā opationē vel qualitercunq̄ aliter.

¶ Tertio Notandū est q̄ sicut dictū fuit li° p° di. 38. res dicunt̄ esse p̄ntes dupl'r. Uno mō ꝓm q̄ p̄ntialitas dicit tp̄is drīam distinctam a p̄teritiōe et futuritiōe. et isto mō res dicunt̄ esse p̄ntes: qz sunt in p̄nti nūc nō preterite aut future. et in ista acceptiōe nō sumit̄ p̄ntialitas cū dicim⁹ q̄ oē agēs vel mouens immediatū: est p̄sens rei mote vel in quam agit. Alio mō res dicunt̄ eē p̄ntes ea rōne: qz sunt añ oculos vel in cōspectu alicuius eas videntis in se ip̄is et nō per aliqd mediū visum. vñ res q̄ videt̄ nō per se ipsas sed ꝑ suas imagines visas: nō dicunt̄ eē p̄ntes videnti. qz aūt nr̄a cognitio ortum hz a sensu et int̄ omēs sensus visus ē certior ac dignior ꝓut ph̄s tradit p° metha. ideo ea q̄ ptinēt ad visum: cōsueuerūt trāsferri ad alios sensus et ad alias potētias cognitiuas. et inde ē q̄ audienti voces et odores papienti: cōsueuit dici. videas q̄ dulcis est vox illa aut melodia. et q̄ suauis est odor ille: cū tñ auditus vel olphatus non sit ꝓprie videre. Rō aūt huiuscemodi trāslatiōis accipit̄ precipue ex certitudine visus. qz ei ea que oculis vident̄: certitudinalit̄ cognoscunt̄: iō oīa que et ꝑ alios sensus et ꝑ alias potētias ꝑ certitudinē cognoscūtur: videri dicuntur. et p̄sertim hmōi trāslatio fit ad intellectū. vñ et obiectū intellectus cōiter appellat̄ visum et opatio ip̄ius visio et inde ē est q̄ dr̄ esse q̄dam sciētia visiōis. Int̄ alia vō q̄ pertinēt ad visum: ē nomen p̄ntie seu p̄ntialitatis trāsfert̄ maxime ad ea q̄ pertinent ad intellectum. vñ illa q̄ in seip̄is cognoscunt̄ ab intellectu et nō in alijs aut mediantib⁹ alijs rebus cognitis: dicunt̄ eē intellectui p̄ntia. illa aūt que nō in seip̄is cognoscunt̄ sz in alijs reb⁹ cognitis: quēadmodū effect⁹ cognoscūt̄ in cāis vl' ecōtra et similia i similib⁹ aut quomōlz aliter: nō cōsueuerūt dici itellectui p̄ntia. Et qz i reb⁹ q̄ dicūt̄ esse p̄ntes tā visui q̄ itellectui: rō p̄ntialitatis accipit̄ ex eo q̄ itellectui et visui ꝑ se et imediate obijciūtur et itellect⁹ et visus ꝑ suā opationē illis imediate cōiūgunt̄: inde ē q̄ multū large et abusiue capiēdo p̄ntialitatē: oē mouēs seu agēs qd imediate mouet aliqd vel circa illd agit: dr̄ eē illi p̄ns. et qñ ꝓm ph̄m. 7° et 8° phy. mouēs aūt agens opz eē approximatū et imediatū rei q̄ mouet̄ et agit̄: eo q̄ oīs motio et actio est ꝑ cōtactum: iō ex p̄nti cōsueuit dici q̄ mouēs et agēs debet eē p̄ns rei q̄ mouet̄ et agit̄. Ex qb⁹ inferim⁹ q̄ ꝑus nā est ꝯtact⁹ mouētis aut agētis et ei⁹ imediatio ad rē motā et ad effectū: q̄ ip̄i⁹ p̄ntialitas. qñ vt deductū est: p̄ntialitas agētis vel mouētis causat̄ ex eius cōtactu: ex quo hz q̄ sit mouēs vl' agēs approximatū et imediatū. vñ qz mouēs et agēs tāgit rem motā et actā et illi imediate ꝯiungit̄: efficit̄ ei p̄ns nō ecōuerso. cū igr̄ cōtact⁹ rei sp̄ualis et icorporee ad locū vel rē locatā: sit ꝑ ei⁹ virtutē et opationē: seqtur q̄ ei⁹ virt⁹ et opatio sit rō qua angelus fit p̄ns loco et nō ecōuerso. vñ p̄ntialitas agētis aut motoris nō eodē mō se hz ad ei⁹ motum vl' opatiōem in corpalib⁹ et in sp̄ualib⁹. nā qñ agēs aut mouens ē corporeū: p̄ntialitas ē pri⁹ nā q̄ opatio. Et rō est. qz p̄ntialitas inascit̄ imediate ex cōtactu. ꝯtact⁹ aūt agētis vel mouētis corporei: est ꝑ quantitatē. eo q̄ v̄tutes actiue hmōi agētiū sunt i quātitate et sunt quāte ꝑ accidens et iō stati quo fit ꝯtact⁹ ꝑ quātitatem: ꝯsequit̄ et p̄ntialitas: et deinde seqtur motus vl' opatio. qñ aūt mouēs seu agēs ē incorporeū: mot⁹ vel opatio est ꝑus nā q̄ mouētis p̄ntialitas. qñ vt dictū est: ꝯtact⁹ rei incorporee ad corp⁹ vl' quātū: ē ꝑ ei⁹ opatiōez. vñ cū ex ꝯtactu ꝯsequat̄ p̄ntialitas seqtur q̄ opatio rei incorporee circa rē corporeā prius nāliter sit q̄ eius presentialitas.

¶ Quarto Notandū est circa scdaz cōclusionē. q̄ dubium est quē locū appellet. S. Tho. indiuisibilē cū dicit q̄ angelus pt̄ eē in loco diuisibili vel idiuisibili ꝓm sitū ꝓut volūtarie aplicat suā virtutē ad corp⁹ vl' locū. nā nō videt̄ q̄ locū indiuisibilē vocet locū adequate correspōdētē p̄ūctui. nā punct⁹ est oīno idiuisibilis ꝓm oēm dimēsionē. neq̄ ei est diuisibilis ꝓm lōgitudinē neq̄ ꝓm latitudinē neq̄ ꝓz ꝓfunditatē. caret eni oī dimensiōe. locus aūt cū sit sup̄ficies ac ꝑ hoc ex sui rōne icludat duas dimēsiōes. s. latitudinē et lōgitudinē: nō est omino indiuisibilis: sz tm̄mō ꝓm vnā dimēsiōem. s. pro-

fundit atē. ſm ꝟo latitudinē ꝛ lōgitudinē: diuiſi-
bilis ē. vñ nō videꝛ ꝙ ſit aliq̄s locus indiuiſibilis
rñdēs idiuiſibilitati pūcti. ſʒ ꝙ pūcto debeꝛ ſitus
et locus nō adeq̄tus: ſʒ locus ꝛ ſit⁹ rei quāte cui⁹
eſt terius. ſicꝫ albedini nō debeꝛ ali⁹ locus q̄ʒ ſui
ſubiecti q̄nti. ē tñ dr̄ia. qꝛ albedini debeꝛ locus ꝑ
accñs: qꝛ ē extra gen⁹ q̄ntitatis. ſʒ pūcto qꝛ eſt ī
genere quātitatis: debeꝛ locus non ꝑ accñs ſʒ per
aliud. Neq̄ʒ pōt dici ꝙ .S. doctor in p̄miſſis ꝟbis
appellet locū indiuiſibilē ea rōne qꝛ nō eſt diuiſi-
bilis ſm ꝓfunditatē: qꝛ ſic oīs locus ē indiuiſibi-
lis cū locus ſit ſupficies et ita nō hēret locum di-
ſtinctio de loco diuiſibili et idiuiſibili quā .S. T.
deſignat. Et p̄terea ēt ſi dādus eſſet aliq̄s locus
indiuiſibilis ad modū pūcti et pūcto corrñdēs
nō videꝛ quā opatiōem angelus vel ſbā ſpūalis
hēat circa huiuſcemōi locū ꝓpꝛ quā dicaꝛ eē in
loco idiuiſibili: excepta ſbā ſpūali q̄ deus ē que ī
oēm rē diuiſibilē ꝛ indiuiſibilē influit dans eſſe ꝛ
cōſeruans in eē. nō eñ facile ē aſſignare q̄d cau-
ſet aut quē effectū hēat angelus in pūcto indiui
ſibili aut ī loco pūctali ſi dabilis eſſet. nō eñ pōt
circa punctū opari neq̄ʒ dādo eē neq̄ʒ cōſeruādo
in eē. Tū qꝛ hmōi effect⁹ eſt agentis dei. Tū qꝛ
mot⁹ vel opatio angeli nō eſt īmediate ad for-
mā: ſʒ ad locū vel vbi. talis aūt motus nō p̄t ter
minari ad punctum neq̄ʒ cōuenit idiuiſibilitati
pūcti per ſe: ſʒ rōne corꝑis cuius eſt terius: ꝛ tūc
angelus magis diceꝛ eē in loco corꝑis q̄ eſt diui-
ſibilis. vñ videꝛ ꝙ p̄miſſa ꝟba .S. doctoris acci-
pi debeāt nō ſimpliciter ꝛ abſolute dicta: ſed in
reſpectu ad nām angeli. ꝯ quoſdā qui vt ibi dicit
imaginatiōem trāſcēdere nō valentes: cogitaue
rūt indiuiſibilitatē angeli ad modū īdiuiſibilita
tis pūcti: ꝛ ideo crediderūt ꝙ angeli nō pñt eſſe
niſi in loco pūctali. Cōtra iſtoꝝ imaginatiōeꝫ in
quit. ꝙ qꝛ angelus ē indiuiſibile ex gen⁹ quanti-
tatis ꝛ ſit⁹ exñs: nō determinaꝛ quātū eſt ex nā
ſua ad locū indiuiſibilē ſm ſitū: ſʒ poterit eē in lo
co diuiſibili vel indiuiſibili maiori vel minori ſʒ
ꝙ volūtarie applicat virtutē ſuā ad corp⁹ maius
vel minus. itaq̄ʒ nō dicit aſſertiue ꝙ angelus ali
q̄n ſit in loco pūctali vel oīno indiuiſibili: ſʒ ꝙ eē
in loco diuiſibili vel idiuiſibili: nō repugnat āge-
lo quātū eſt ex ꝑte ſui. ſed poterit eſſe in vno vl
in alio: dū tñ circa illum operet. videtur tñ repu
gnare ꝓpter cauſas dictas et ꝑte loci.

Quinto Notandū eſt ꝙ tertia cō
cluſio dʒ intelligi de poſſi
bili ſm ordinem naturalē a deo angelis īſtitutū
et cōſiderata virtute angeloꝝ ſupra loca et cor-
pora locata ſm cōem curſum. nā vt .S. Tho. di

cit. li° p° ſen. vbi allegatū ē ꝓ ꝯcluſiōe. vnuſq̄ſq̄ʒ
angelus agēs in virtute iperij diuini: ē ſufficiētis
virtutis ad educendū in actū totū illd q̄d opan
dū eſt circa aliq̄d corp⁹ ſupra act⁹ corꝑi nāles
ad q̄d mittunt. et ideo ſupflueret applicatio vir-
tutis alteri⁹ angeli ad eundē effectū cauſanduꝫ
et eēt opationū cōfuſio. vñ cū de⁹ nichil opereꝛ
fruſtra. qꝛ vt apl's dicit: que a deo ſunt ordinata
ſunt: ſequiꝛ ꝙ ſcdm ordinē nālem a deo inſtitu-
tū: plures angeli nō mittunꝛ nec ſimul cōcurrūt
ad idē circa res corporales efficienduꝫ: ac ꝑ hoc
neq̄ʒ ſunt in eodē loco. de pō tñ dei abſoluta: nō
videꝛ impoſſibile ꝙ plures angeli ſint ſimul ī eo
dē loco. nā nō implicat vt videꝛ cōtradictioneꝫ
ꝙ ples angeli opereꝛ ſimul in eodē loco. immo
nec videꝛ impoſſibile de pō dei ordinata ſʒ ſpā-
les rōnes ſue prouidētie q̄ tñ ſunt nobis ignote.
q̄m vt .S. Tho. dicit. 4° ſen. di. 45. q. pª ar. p°
ſub ar. p° ad pᵐ incorporalia nō ſunt ī loco mō
aliquo nobis noto ꝛ cōſueto: ſunt tñ in loco mō
ſubſtantijs ſpūalibus cōuenienti q̄ nobis plene
manifeſtus eē nō pōt. Sed ꝛ de facto videtur ꝙ
ples angeli mali fuerūt in eodē loco. ſ. corꝑis ab
eis obſeſſi. marci. 5° et luce. 8° vbi dño iterrogā-
ti q̄d tibi nomē eſt: rñdit demō legio. multi ei ſu
mus. et iterum in maria magdalene de qua vt
Marchus euāgeliſta teſtaꝛ ca° 16° redēptor nr̄
ſeptē demōia eiecerat. Pie ēt crediꝛ ꝙ facta cō-
ſecratiōe multitudo angeloꝝ eūdē locū altaris
circūſtent ipm p̄ñtia ſua decorātes ac dignifican
tes ꝛ dño ieſu xpo: ſua aſſiſtētia famulātes. Aliq̄
tñ dicūt ꝙ in p̄dictis obſeſſis ples demones ſte-
terint: ſʒ nō in eodē loco ſʒ in diuerſis qꝛ in diuer
ſis ꝑtibus corꝑis exiſtentes: totū hoiem aut mu
lierē torq̄bant. et pari mō dici pōt de multitudi
ne angeloꝝ altare circūſtantiū. Et lʒ dictū iſto-
rū nō poſſit efficaciter īpugnari ꝓ eo ꝙ poſſibi-
le fuit ſic eē ꝛ ex ſacra ſcriptura nobis nō conſtat
an ſic vel aliter fuerit: tñ videꝛ ꝙ non ſatiſfaciat.
Tū primo. q̄m partes in toto ſicꝫ nō hñt eſſe per
ſe ſʒ eſſe totius: ita neq̄ʒ ſunt in loco ꝑ ſe ſed ſunt
in loco totius. et ideo lʒ ples demones eſſent in
diuerſis ꝑtibus corporis obſeſſi: ꝓprie tñ loquē
do oēs in vno loco toti⁹ corporis fuiſſent. Tum
ſecundo qꝛ ſi vnuſquiſq̄ʒ demonū habuit ꝓpriā
et diſtinctā actionem in illo corpore obſeſſo: vel
oēs illoꝝ opationes erāt eiuſdē rōnis vel diuer-
ſarū rōnū. ſi p̄mū: nō videꝛ ꝓbabile quin ſaltē in
aliq̄bus ꝑtibus fuiſſet operationū confuſio ꝓpꝛ
ipaꝝ partiū continuitatem precipue in [illegible]
[illegible] contiguitatem. [illegible] opatio
nes illoꝝ fuerūt diuerſarū rationū: nichil obſta-

re videt̃ ad hoc ꝙ plꝛes circa eandē ꝑtem corpis fuissent. nā plꝛes āgeli nō negant̃ eē in eodē loco ꝓpterea ꝙ se inuicē preoccupādo locū īpediāt: sꝫ ꝓpt̃ opationū cōfusionē. sꝫ si opatiōes eoꝝ eēnt diuersaꝝ rōnū: nō se inuicē cōfunderēt. ac ꝑ hoc nec se inuicē īpedirent qn̄ eēnt in eodē loco. quē admodū nec aīa et angelꝰ siue bonꝰ siue malus se inuicē impediūt qn̄ simul sint ī toto eodē corpore et ꝑ ꝯñs ī vno ⁊ eodē loco corpis. ꝓpterea qꝛ vtriusq; opatiōes nō sūt eiusdē rōnis. qꝛ opatiōes aīe sunt nāles: et opatiōes angeli sunt supnāles. ac ꝑ hoc nō se inuicem ꝯfundūt in eodē loco nec circa idē corpus ꝓut. S. Tho. dicit p° li°. sen. di. 37. q. 3. arti. 3° ad 2^{m} Et pma parte. q. 52. ar. 3° ad 3^{m}. Tum tertio. qm̄ tāta multitudo demonū in corpe obsesso: nō videt̃ fuisse permissa a deo: nisi ad xp̄i potētiā ⁊ virtutē manifestandā. cū quilꝫ illoꝝ sine alijs potēs fuisset torquere obsessum ēt supra vires hūanas: si ad torquēdū illū pncipaliter ibi ꝯgregati fuissent. Vñ magnꝰ albertꝰ dicit īfra. dis. 8° vbi q̄rit vtrū angeli boni aut mali substātialit̃ intrēt corpa hoīꝫ ad vltimū id factū est vt aperet pō demonū ex pctō sup nām hoīs: et ꝑ ꝯñs grām benigne ⁊ potēter liberātis agnoscerēt. ⁊ gᷓ oīm vnus ⁊ idem fuit pncipalis effectꝰ ⁊ vna opatio. s. manifestatio diuine maiestatis in xp̄o. et ita magis videt̃ ꝙ oībus illis debeat assignari vnꝰ locus q̄ꝫ plꝛes cū angelis ⁊ substātijs imaterialibꝰ: opatio ⁊ ipsius effectꝰ circa locū. sit rō eēndi in loco. Hec de intellectu tertie ꝯclusionis iuxta mētē. S. Tho. dicta sint sine preiudicio melius sentientis.

¶ Sexto Notandū ē pro xitate q̄rte cōclusiōis. ꝙ cū dr̃ vnū angelū determinari ad vnū locū et nō esse simul in plꝛibus locis: vnitas ⁊ pluralitas loci dꝫ intelligi formalr̃ nō m̄aliter. i. sm̄ formalē rōnem qua est locus āgeli. cū enī rō formalis qua locus assignatur āgelo vl̃ substātie imateriali sit eiꝰ opatio vt ex p̄dictis apparet: vnitas ⁊ pluralitas loci ab vnitate et pluralitate operatiōis accipit̃. ita vt vnꝰ locus deputet̃ angelo: circa quē vnam tm̄mō hꝫ operationē. ⁊ plura loca pluribꝰ assignent̃ angelis: sm̄ ꝙ plꝛes operatiōes hn̄t circa illa. vñ si vnꝰ angelus ī diuersis locis sm̄ sitū quātūcūq; distātibus simul opet̃ vna opatione vt in diuersis ciuitatibꝰ veluti hispalis ⁊ parisiꝰ: dicet̃ eē hispalis ⁊ parisius sic̄ in vno loco. ea rōe qꝛ vtraq; ciuitas se hꝫ ad angelū sicut vnū eius opatū. nam vnū operatū alicuiꝰ agētis: est oīne illud ad qđ vna ipsius operatio terminat̃. econuerso aūt si angelus opet̃ circa vnā ciuitatē vel circa locum vnū situ diuersis tm̄ operatiōibꝰ successiue vt in eiꝰ medietate vna opatiōe ⁊ in reliqua medietate alia operatiōe: dicet̃ eē nō in vno loco sꝫ in diuersis locis. imo ⁊ si operet̃ vnꝰ angelus successiue plꝛibus operatiōibus p̄sertim diuersarū rōnū circa totū eundē locū: videt̃ ꝙ dicat̃ eē formalit̃ in diuersis locis. ea rōne qꝛ lꝫ sit vnus locus m̄aliter ⁊ sm̄ sitū ad quē vtraq; operatio applicat̃: est tm̄ formalit̃ nō vnū sꝫ duplex opatū. angelus nāq; vt premissum est dr̃ esse in loco ꝓprie sicut operans in operato. q̄ modus essendi dictus est abusiue esse in loco. ea ratione qꝛ operatur in loco vel in re in eo locata.

Quantū ad articulū q̄rtū rñdēdū ē obiectōibꝰ aduersarioꝝ. Et q̄dem ad primū Scoti ꝯ pmā cōclusionem dicimus ꝙ false recitat dicta. S. Tho. in eī vbi arguēs allegat. S. T. ꝯcludit deū eē p̄ntem oībus rebꝰ ex eo ꝙ oēs res mouet vel potēs est mouere ⁊ circa illas quocūq; mō agere: sꝫ ex ista rōne ꝓbat in articulo sequēte ꝙ deꝰ est in oībus rebus ꝑ potentiā. Qđ aūt sit p̄ns oībus rebꝰ: vel qđ idē est sit in oībus rebus ꝑ p̄ntiā ex alio fundamēto ꝓbat. qꝛ. s. deꝰ omnes res cognoscit ⁊ hꝫ ante conspectū suū atq; oībus ꝓuidet. vñ arguēs deceptus ē putās ꝙ idē sit dictu aliqđ esse imediatū et simul alteri rei: ⁊ eē sibi p̄sens. ⁊ qꝛ. S. Tho. cōcludit ꝙ mouēs ⁊ agēs sm̄ pħm. 7° phy. opꝫ esse imediatū ⁊ simul cū re mota ⁊ acta: ideo ꝑ eo ꝙ. S. Tho. dixit imediatum et simul arguēs retulit p̄ns: cū tm̄ ꝓprie loquēdo multū differat vnū ab alio ꝓut deductū fuit in tertio nōbili. Verū est tm̄ vt ibi dictū est ꝙ multum large extēso noīe p̄ntialitatis ⁊ quasi abusiue: oē agens aut mouens quod est imediatum ⁊ simul rei mote: potest dici ꝙ sit illi p̄sens. sed nos arguentē reprehēdimus nō de falsa simplr̃ locutiōe: sed de falsa verborum. S. Tho. recitatiōe. Dicimus scđo supposito ꝙ oē agens imediatum sit p̄ns rei circa quā agit large capiēdo presentiā ꝙ inquantum deus est operās circa oēs res: est presens oībus ⁊ nō econuerso quēadmodū expositū fuit ī tertio nōbili. ita ꝙ priꝰ nālit̃ deꝰ opatur ī rebꝰ q̄ꝫ sit illis p̄ns. ⁊ a simili ī ꝓposito. priꝰ nāliter angelꝰ opat̃ in loco q̄ꝫ sit p̄ns loco. ¶ Ad primam confirmationem dicimus ꝙ non aliud concludit q̄ꝫ ꝙ non oportet deum vel angelum esse p̄ntē alicui rei ꝑ essentiam ad hoc ꝙ agat: ita ꝙ p̄ntia precedat opationē qđ ⁊ nos concedimꝰ cum. S. Tho. immo dicimus ꝙ oportet deū vel

angelum operari circa rem ad hoc ꝙ dicatur illi
esse pñs: ita ꝙ operatio pcedat naturaliter eius
presentiã. vñ arguens fallit putans ꝙ pñtia an-
geli causat ei⁹ opationem: cum tñ magis sit ecõ-
tra vt dictum est. Et per dicta pꝫ respõsio ad se-
cundam cõfirmationem. pcedit eñ ex predicto
falso fundamẽto. s. ꝙ idẽ sit agẽs esse inmediatũ
passo et esse sibi psens qd est falsum sicut patuit
in tertio nobili. hñt eniꝫ se sicut cã et effectus. nã
inmediatio est cã pñtialitatis. hmõi aũt imme-
diatio in angelo ⁊ in subã inmateriali: non attẽ
ditur ẜm sitũ sed ẜm virtutem et operationem.
¶ Ad. 2ᵐ dr primo concedẽdo cõsequẽtiã sic eã
concedit. S. Tho. p° sen. di. 37. arti. p° ad. 4ᵐ.
Dr scdo ad primã pbationẽ ꝙ lꝫ ãgelus nõ ope
ret circa celum empyreũ ipm transmutãdo ẜm
formã vel locũ: opatur tñ large accipiendo opa-
tionem put eam accipit. S. Tho. in pposito in-
quantũ sua nobili ⁊ excellẽti nã celum empyreũ
decorat ⁊ dignificat. et forte aliquẽ aliũ effectuꝫ
ibi hꝫ nobis ignotuꝫ. ¶ Ad. 2ᵐ probationẽ dr
ꝙ ex illa nõ aliud sequit nisi ꝙ angelus põt trãsi
re de celo ad terrã sine eo ꝙ sit in locis interme-
dijs si nichil circa illa opatur. ⁊ hoc nos concedi
mus. vt eñ. S. Tho. deducit p° li° sen. di. 37. q.
4. arti. 2°. Et p° parte. q. 53. ar. 2° angelus po
test trãsire de extremo ad extremũ sine eo ꝙ trã
seat p mediũ. vñ vltima pñia falsa est copulatiue
sumpta pcedit eñ ex falso fundamẽto. s. ꝙ ange
lus trãsiens de extremo ad extremũ: necessario
transeat p mediuꝫ. ¶ Ad. 3ᵐ dr primo ꝙ posito
sed nõ cõcesso ꝙ angelus moueat pmo totũ ce-
lũ vt arguẽs supponit: nullum nobis incõueniẽs
est ꝙ angelus sit in toto celo: lꝫ arguenti incon-
ueniens videat sed illd non pbat. vt eñ. S. T.
dicit p° pte. q. 52. arti. 2° in. c. totum corpus cui
angelus p suam virtutem applicatur: correspon
det ei vt vn⁹ locus. Dr scdo ꝙ rñsio ibi data bo-
na est ⁊ de mẽte. S. Tho. p° pte. q. 52. ar. 2° ad
quod pbandũ allegat dictũ phi. 8°. phy. Et ad
ei⁹ improbationẽ dicimus ꝙ qcquid sit de natu-
rali ordine et cõpositione partium pmi mobilis
nã non est incõueniens dicere ꝙ vna sit pfectior
alia naturaliter et magis capax motus. i. magis
ad motũ apta: ⁊ tñ deus potuit angelo mouen-
ti celum: deputare vnã partem a qua inciperet
motuꝫ ⁊ per quã alias partes moueret. hoc pos-
sibili dato quod etiam ẽ doctrine Aristotelis cõ
sonum: sequitur ꝙ illa pars determinetur ange-
lo mouenti celum vt locus. ¶ Ad confirmatio-
nem dr ꝙ procedit ex falso presupposito ꝙ. s. S.
Tho. dicat angeluꝫ mouentẽ celum: esse qescen

tem per se in aliqua parte celi et tamen moueri
per accñs ad motum celi quemadmodum nau-
ta in naui. hoc autem falsum est ⁊ contra eius do
ctrinam. vt enim accipit ex dictis eius i hac mã
angelus nõ mouet per accidẽs motu locali nisi
in corpore assumpto. ex eo aũt ꝙ aliquod corp⁹
mouet vel circa aliquid operatur: non dr ange-
lus moueri p se aut per accidẽs sꝫ mouere. moue
ri aũt dr nõ per accidẽs sed per se: qñ successiue
circa diuersa loca operat. ipsa enim opationum
successio ẽ motus ãgeli est tñ alteri⁹ rõnis a mo
tu locali corpoꝝ. vñ angeli motores orbiũ in eo
ꝙ orbes mouẽt: magis se hñt ad modũ figuli ro
tantis seu circulariter mouentis rotã: ꝙ ad mo
dũ naute in naui; nisi ꝙ figulus dũ mouet moue
tur ⁊ dũ agit patit qꝛ est agẽs ⁊ mouens corpo-
reũ. angeli aũt motores orbiũ ita mouẽt orbes
ꝙ inquãtũ hmõi nõ mouent. nec cum agũt circa
res corporeas: patiunt ab eis aut cũ eis ẜm or-
dinẽ et cursum nãlem: quicqd sit de possibili aut
de facto ẜm ordinẽ supnãlem diuine pudentie
vel iusticie. angeli igit in eo ꝙ orbes mouẽt: nec
per se nec p accñs mouẽtur sꝫ sunt quiescẽtes eo
mõ quo quies eis debetur. Et cum arguẽs dicit
ꝙ nõ est signare in quo quiescant cum continue
moueant partẽ sibi pñtem: dicimus ꝙ cum i an-
gelis ⁊ substãtijs incorporeis nõ habeat verita-
tẽ illa propõ phi. omne quod mouet mouet: nõ
deberet arguenti admiratiõi esse ꝙ angeli conti
nue mouẽtes orbes quiescant. nã quies nõ p se
opponit ipsi mouere ꝟ moueri. angeli eñ et sube
spũales vt dictum est: non sunt mouentia mota
nec in agẽdo patiunt quẽadmodũ agẽtia ⁊ mo-
uentia corporea. ¶ Ad. 4ᵐ dr ꝙ maior est falsa
nã esse in loco: nõ est denoiatio ab intrinseco sꝫ
a mensura extrinseca sicut ⁊ esse in tpe. vñ ⁊ mo
tus localis q terminat ad esse in loco: nõ variat
intrinseca rei mote. sicut pꝫ in corpibus celestib⁹
que scdm sibi intrinseca: sunt intransmutabilia.
nec valet pbatio. qñ nõ ois denoiatio formalis
est a forma intrinseca. Aliqui respõdent ad hoc
argumentũ ꝙ actio transiens dicit duo. s. actum
qui est pfectio ⁊ passio mobilis: ⁊ quantũ ad hoc
nõ est aliquid intrinsecum angelo operanti. aliud
est relatio originis a motore vel operãte: ⁊ hãc
dicunt esse intrinsecam operãti. Sed ista respõ-
sio nõ videt satisfacere. quia operatio angeli trã
siens: nõ est sibi rõ essendi i loco ex ea parte qua
exit ab operante: sed secũdum ꝙ ad eius obm. i.
ad rem motã vel operatã terminat put. S. T.
expresse dicit p° li° sen. di. 37. q. 3. arti. 2° ad. 3ᵐ
vnde et opationes angeli q nõ terminantur ad

locũ vel ad rē locatā: nō sunt illi rō eēndi in loco
¶ Ad. 5^{m} negaṫ maior propō. vt eī. S. Tho. di
cit p° li°. sen. loco prime allegato arti. p° ad 3^{m}
opatio āgeli nō est ī loco vt locatū sȝ vt pfectio
locati. ¶ Ad. 6^{m} negaṫ assumptū. nec valet eiꝰ
pma pbatio. nā ex auctoritatibꝰ Damas. nō aliō
arguēs cōcludit: q̄ȝ ꝙ aliud formalr̄ est angelū
eē in loco q̄ȝ opari in loco. ꝛ hoc p nobis facit. nā
ex eo ꝙ distinguunṫ formalr̄: vnū pōt eē cū alte
riꝰ. qō et nos dicimꝰ. s. ꝙ opari ē cā angelo eēndi
in loco. Nec valet scda pbatio. nā ex ea nō aliō
cōcludiṫ q̄ȝ ꝙ angeli cōditi vt videṫ sentire Da-
mascenꝰ ante creaturā corporeā: potuerūt tunc
intelligere creaturā corporeā locabilē ꝛ tunc nō
eēnt in loco: sȝ hoc nichil est ꝯ nos. qꝛ nec nūc di
cimꝰ ꝙ pter talē intellectionē angeli dicunṫ eē
in loco pꝫ ut ex supradictis apparet. ¶ Ad. 7^{m} qō ē
Aureoli dicaṫ pmo ꝙ vt. S. Tho. dicit p° sen. di.
37. q. 3. ar. 2° ad 3^{m} celū empyreū nō est locus
ad quē angeli limitati ꝛ determinati sint p opa-
tionē contēplatiōis quā vt scī dicūt angeli hñt
in celo empyreo. qm̄ huiuscemōi opatio nō ē cir
ca locū vel rē locatā cū hēat deū p obiecto. opa
tio aūt fm quā determinaṫ locus angelo: ē trā-
siēs in locū vel rē locatam. vñ celū empyreū nō
est de necessitate cōtemplatiōis. neqȝ pter cō-
tēplationē beatitudis quā hñt angeli in celo em
pyreo: determinanṫ aut diffiniunṫ ad illū locū.
nam ꝛ qñ ad nos mittunṫ ꝛ per opationē suā cir
ca nos sunt ī terra: nō desinunt diuinā eēntiā cō-
tēplari: ꝛ tñ tunc nō dicūtur eē in celo empyreo.
Nec iterum propter contēplationem quam ha
beāt existētes in terra: dicuntur eē in terra. vn-
de pter cōtemplationem btīficam angeli san-
cti nullibi sunt ex necessitate limitatiōis. assigna
tur tñ a doctoribus celū empyreum p loco con-
templatiōis scdm cōgruentiam: pter quēdam
modum adaptatiōis inquātum ille locus subli-
mior ē ꝛ dignior. vñ esse in loco: equiuoce dr̄ de
angelo prout est ī celo empyreo rōne contem-
platiōis: ꝛ prout est in aliis locis ad que aplican
tur per virtutem suam p operatiōem transeun-
tem. immo nō videṫ ꝙ per operationē cōtēpla-
tiōis beatificam dicanṫ esse pprie in loco celum
pyreū: sȝ magis methaphorice. Apparet igitur ꝙ
argumentū nō est ad propositum. Dicitṫ scdo ꝙ
possibile est angelum habere ex diuina ordina-
tiōe aliquē modum influētie vel presidentie aut
cōtinentie vl' alterius cuiusuis effectus supra ce
lum empyreum: qui tamē nobis notꝰ nō est. ve-
rumtñ negari nō potest ꝙ celum empyreum ab
angelis in eo existentibus: aliqd decoris ꝛ digni

ficatiōis ac nobilitatis recipiat: cū etiā locus in-
ferni aliqd honoris et dignificatiōis a spiritibus
rōnalibus hominum ꝛ demonū recipiat pꝫ ut. S.
Tho. dicit. 4° li° sen. di. 48. q. 2. ar. 4° ad 3^{m}
¶ Ad. 8^{m} qō est Gregorii multipliciṫ pōt rñderi
Primo ꝙ articuli parisieñ. nō artāt nos. nō enī
obligāt omēs xp̄i fideles: nisi sacre scripture aut
determinatiōi eccl'ie innitanṫ. vñ solent dicere an
glici ꝙ articuli parisieñ. nō trāseunt mare. signifi
cantes ꝙ extra diocesim parisieñ. vires non hñt
Goffredus ēt de fontibꝰ dicit ꝙ illi articuli indi-
gēt magna correctiōe. qm̄ nōnulli sunt falsi ꝛ nō
nulli sibi inuicem ꝯdicunt. Egidius aūt Roma-
nus ꝛ multi alii dicunt ꝙ de illis articulis curādū
nō ē. eo ꝙ facti fuerint nō cōuocatis oībus docto
ribꝰ parisieñ. sȝ ad reqsitionē quorūdā capitolor
¶ Scdo pōt respōderi ꝙ snīa excōicatiōis lata
ꝯ tenentes oppositū articulorū: reuocata fuit p
dñm Stephanū epm parisieñ. inquātū dicti arti
culi tangūt doctrinā. S. Tho. fuit aūt facta hec
reuocatio anno dñi. M. ccc. xxiiij. ¶ Tertio rñ-
deṫ ꝙ articulus ducētessimꝰ quartus p arguētē
allegatus si bñ intelligaṫ: nō nobis aduersaṫ. dȝ
eñ sic intelligi. ꝙ dicere subam angeli nō eē in lo
co sine opatiōe. i. dicere ꝙ nō ipsa sba angeli sit ī
loco sȝ eiꝰ tñ uno opatio: est error. ꝛ hoc nos cō-
cedimus. et ꝙ iste sit intellectꝰ articuli pbatur p
arti. 218^{m} qui q̄si istum declarādo sic dicit. ꝙ sub
stātie sepate nusq̄ȝ sunt fm subam: error. si intel
ligaṫ ita ꝙ substantia nō sit ī loco. si autem intel
ligaṫ ꝙ sba angeli nō est ei rō eēndi in loco: verū
est ꝙ nusq̄ȝ sunt fm subam. ecce ꝙ articulus iste
cōiunctus pmo p arguentē allegato cōsonat oī-
no positiōi. S. Tho. ¶ Ad. 9^{m} dicimꝰ ꝙ angelꝰ
est in loco p operationē ꝛ nō per subaȝ scdo mō
qꝛ. s. vtrūqȝ est in loco: ꝛ tñ opatio est ei rō eēndi
in loco nō ipa sba. nec valet pbatio in cōtrariū.
nā falsum ē ꝙ angelus prius nā sit pñs loco q̄ȝ ope
tur in loco. immo prius nā operatur ī loco q̄ȝ sit pñs
loco pꝫ ut declaratū fuit in tertio nōbili. Ad con-
firmationem dicimus ꝙ nichil concludit ꝯ nos.
cōcluderet aūt si angelus iō eēt pñs loco: quia ē
potēs opari in loco. sȝ hoc ē falsum. imo qꝛ actu
operaṫ in loco: est pñs loco. Ad. 10^{m} qō est Du-
randi dr̄ primo ꝙ logicī ioco dicūt ꝙ similitudo
inter aliq̄: nō currit quattuor pedibus. qꝛ. s. non
opȝ ꝙ similia ī oībus sint similia. aliās nō similia
sed idē essent. vñ sufficit ad similitudinem quā
arguens tangit: ꝙ sicut p quantitatē corpus de-
terminaṫ ad locum: ita ꝛ angelus per operatio-
nem. in aliis autem nō opȝ ꝙ similiter se habeāt
et p̄sertim in eo quod arguens tangit. Et ratio

dissimilitudinis ē. quia vt. S. Tho. notat. li° p° d. 37. q. 3. ar. 2° ad. 3ᵐ operationi angeli non debet locus sz ꝙ exit ab essentia ei⁹ q̄ absoluta est ſm se: sed ſm obīm vel effectū ad quē terminat. vñ et opationi cōtemplatiue āgeli q̄ non hz effectū extra: nō debet locus de necessitate. sz quātitati corpis debet locus ſm se: et vt hz esse actu i sbo. ⁊ iō rōne quātitatis inherentis ⁊ nō distantis cōuenit corpori eē in loco. vnde nō est simile vtrobiqꝫ. Dr̄ scdō falsum eē ꝙ opatio ē q̄ trāsit in māam exteriorem: sit distincta subiecto ab angelo. nō eni opatio alicuius agētis dr̄ transiens ea rōne qꝛ subiectiue trāseat ab agēte in passum nō eni accñs vt Boeci⁹ dicit migrat de subiecto in subm. sed ideo dr̄ actio transiēs: qꝛ aliquē effectū inducit in rem extra agentē. ¶ Ad. 11ᵐ pz rñsio p ea que dicta sunt in secundo nōbili respondendo ad dubitationē ibi motaꝫ. ¶ Ad argumēta cōtra scdam cōclusionē dr̄ ꝙ quātū attinet ad cōclusionē: ad oīa argumēta Gregorij pz responsio ex hijs q̄ dicta sunt in q̄rto nōbili. nā nō videtur. S. Tho. habuisse talē sensum in v̄bis suis q̄lem arguēs imaginatus ē. Sed qꝛ argumēta ei⁹ sunt directe cōtra verā phiam ⁊ doctrinā Aristotelis de pūcto et loco: placuit ad illa respōdere. ¶ Ad pmū ergo dr̄ ꝙ si magnitudo quā arguēs sumit gr̄a exēpli sit circularis: nullū punctū habꝫ actu: sz hz multa in pō reducibili ad actum. vel p diuisionē realem partiū magnitudinis: vel saltē per signationē factam sensu vel intellectu. si autē sit magnitudo recta: dicimus ꝙ in ea sunt duo puncta in actu quibus finit ⁊ terminat. Et cum vlterius querit arguēs si preter pūcta est aliqua entitas in magnitudine: dicimus ꝙ sic. et cum ex hoc infert. ergo in illa entitate non sunt puncta: negat cōsequētia. nō eni cōsequens recte sequitur ex antecedente. sed bñ sequitur ꝙ preter illa puncta nō sunt in tali entitate alia puncta i actu vnde dicimus ꝙ in magnitudie recta de qua arguēs videtur loqui: sunt duo puncta in actu illā terminantia q̄ nō sunt ipa magnitudo nec ptes ipam integrantes: sed sunt in ipsa. et preter illa nō sunt in ipa magnitudine alia puncta in actu. et sic cessat pcessus arguētis. Ad cōfirmationeꝫ dicimus ꝙ illo casu posito: nulla entitas q̄ prius fuit magnitudinis. a. remanet. qꝛ licet magnitudo recta nō componatur ex pūctis: terminatur tamē ad puncta ⁊ sine huiuscemodi terminis intrinsecis: remanere nō potest in actu. nam cū nō sit dabilis magnitudo aliqua infinita: nulla magnitudo dari pōt in actu q̄n sit pūctis terminata et finita. vnde et puncta sunt de intrinseca rōne magnitudinis finite et ponūtur i eius diffinitione. ¶ Ad. 2ᵐ dr̄ primo ꝙ casus positus est nō solum impossibilis: sed etiā incompossibilis. implicat eni cōtradictoria esse vera qđ diuine omnipotentie nō subiacet. cum eni de ratione quidditatiua puncti sit ꝙ sit terminus magnitudinis: icompossibile est ꝙ sint pūcta sine magnitudine. nā sic punctus esset terminus ⁊ nō esset termin⁹ esset enim terminus ex sua rōne formali et non esset terminus non existe magnitudine cuius est per se terminus. Dr̄ scdō ꝙ etiam casu posito admisso: argumētum nichil cōtra nos cōcludit. nā capimus scdm membrū diuisiōis ⁊ cōcedim⁹ primā cōsequentiam. s. ꝙ illas ptes. b. prius occupabant aliqne ptes. a. q̄ neqꝫ erāt puncta neqꝫ icludebāt puncta tanqꝫ partes integrales: sz icludebant pūcta tanqꝫ terminos. et ita scda ꝯña sicut iacet ē neganda. sed bñ sequit ꝙ prius erant magnitudines sine pūctis ipas integrātibus: sz non sine pūctis ipas terminātibus. ⁊ sic nō sequit ꝙ plura pūcta sint in magnitudine. b. q̄ꝫ erāt in magnitudine. a. nā vtrobiqꝫ erāt duo pūcta. ¶ Ad 3ᵐ dr̄ ꝙ assumptū ē falsum. nā ⁊ rō cogit ⁊ auctoritas pbat punctū eē. lz ppter sui indiuisibilitatē punctus nō cadat sub experiētia. et ad ei⁹ pbationē de auctoritate: dicimus ꝙ assumit falsuꝫ cū sint expresse auctoritates phi ⁊ sui cōmentatoris in p̄dicamentis ⁊ in. 3° ⁊. 11° metha. et i. 4° et. 5° et. 6° phy. expresse eñ dicit in. 11° metha. puncta esse termios linearū ⁊ supficies corporū Nec valet pbatio ꝙ rō nō cogat. dicim⁹ eni ꝙ rō cogit pūcta esse ppt finitationē ⁊ terminationē linee recte. qm̄ a pūcto linea hz certam mēsuram et ptensionē ⁊ terminū ac vltimū sue q̄ꝫtitatis. ita ꝙ si punctus nō esset: magnitudo linee illa nō haberet: neqꝫ maior linea a minori eēt distincta. nō tñ ita intelligēdo ꝙ sublato pūcto a linea seu destructo: eo ipo magnitudo q̄ cū pūcto erat finita: fiat ptensiōis infinite vt arguēs desipit. nā destructis pūctis: linea q̄ punctis finita ⁊ terminata erat: manere nō posset vt supra dictū est. Unde rñsio ibi data bona ē quātū ad hoc ꝙ impossibile ē punctū destrui: magnitudine remanente. q̄uis rō ad hoc pbandū quam arguēs inducit nō multū valeat. sed rō efficax est q̄ posita fuit in rñsiōe precedenti. ¶ Probatiōes it q̄bus arguens nitit probare ꝙ magnitudo linee non habeat continuitatem a puncto: parum valent Nō prima. qm̄ pcedit ex falsa imaginatione arguentis. imaginatur eñ ꝙ continuitas magnitudinis consistat in coniunctione vel adunatione vnius ptis magnitudinis cū alia vel pūcti cū li-

nea pāse qḋ falsum est. nō eñ phs diffiniēs cōtinuū: dicit esse illud cuius ptes adinuicē copulantur .i. vna cū alia. ẜ cuius ptes ad aliquē vnū terminū copulanẜ. sicut ptes linee ad punctū ⁊ partes supficiei ad lineā ⁊ ptes corporis ad superficiem vt pꝫ expresse in pdicamētis. vñ cum omnis linea sit quid cōtinuū: opꝫ ꝙ eius ptes ad pūctū copulenẜ ⁊ continuēẜ. et iō nō sufficeret ad cōtinuitatē linee ꝙ vna pars eiꝰ alteri copularetur nisi vtraqꝫ ad aliquē vnū terminū copularetur. dicit eñ phs. 5° phy. dico aūt esse cōtinuū: cum idē fiat ⁊ vnus vtriusqꝫ terminus eoꝝ q̄ tanguntur. hoc aūt nō est sic intelligendū quasi in ea pte in qua se tangūt: fiat eorū vnꝰ et idē terminꝰ vt arguens falso imaginaẜ. nā vbi due linee adunanẜ: nō fit eaꝝ aliqs terminus neqꝫ vnꝰ neqꝫ diuersus: sꝫ fit linee cōtinuitas. termini aūt duarū linearū pmo distinctarū q̄ cōiungunẜ ⁊ fiūt vnū continuū: in ipo linearū cōtactu desinūt eē et fit vnꝰ linee cōtinuitas. put phs dicit. 3° metha. super quo attendēda sunt que. S. Tho. dicit ibi in cōmento lec. 13. Et p ista pꝫ rñsio ad. 2um ⁊. 3um que pcedunt ex eadem falsa imaginatiōe ꝙ scꝫ due magnitudines ⁊ due aque qñ cōtinuanẜ: cōtinuanẜ mediante pūcto intermedio vtrāqꝫ cōtīgente quasi ad modū claui qḋ est puerile. nullū enī in continuo est dare punctū in actu preter extrema q̄bus terminaẜ. ¶ Ad. 4um negaẜ ꝯña. et ad eiꝰ pbationem negaẜ iterū. 2a ꝯña. Cōcedimus nāqꝫ ꝙ punctū moueẜ in magnitudine ipsa mota. negamꝰ tñ ꝙ dū moueẜ in magnitudie cōtinue sit in situ sibi eq̄li sicut cetera mota: et ꝙ per eq̄le spaciū transiēs mēsuret magnitudinem. ista enī non cōueniūt nisi illis q̄ per se mouenẜ. punctus aūt in magnitudine nō moueẜ nisi p accñs. vñ bona est rñsio ibi data et ē phi ⁊ sui cōmentatoris in. 6° liᵒ phy. Neqꝫ valet eiꝰ improbatio. nā falsum ē ꝙ eque verificeẜ qḋ assumiẜ in probatiōe de eo qḋ moueẜ p accñs: sicut ḋ eo qḋ mouetur p se. Nec valet pbatio eius pma. qꝛ peccat per fallaciā petitiōis pncipij. nā qḋ assumit in pbationē: est qḋ ipe petit ⁊ nos negamꝰ. Ad. 2am pbationē dicimus ꝙ pcedit ex eodē falso supposito .s. ꝙ magnitudo mensureẜ per idiuisibile motum p accñs. nō eñ magnitudo aut spatiū mēsuraẜ nisi p mobile qḋ moueẜ per se. nā huiuscemodi mobile est qḋ pprie et p se acq̄rit situm. mobile aūt p accñs: nō sibi acq̄rit sitū aut locū: sed per accñs assignaẜ ei situs ⁊ locus eius qḋ per se moueẜ. sicut ei per accñs moueẜ motu alteriꝰ i quo est: ita et p accñs est i situ et loco eiꝰ. ac p hoc nec sibi pporcionaẜ magnitudo supra quā fit motꝰ neqꝫ illā mēsurat. ¶ Ad. 2um iprobatiōem rñsionis dr ꝙ falsum supponit .s. ꝙ ptes magnitudinis moueanẜ p accñs mota magnitudine. ptes nāqꝫ integrales in toto lꝫ moueanẜ p aliḋ qꝛ rōne totiꝰ: nō tñ mouenẜ p accñs queadmodū q̄litates et alia accidētia q̄ nō sunt quāta nisi p accñs. vñ et ea q̄ mouētur fm partē: per se mouenẜ. iuxta doctrinā phi. 5° ⁊. 7° phy. ẜꝫ ꝙ per se opponiẜ ad per accñs. q̄uis nō fm ꝙ opponiẜ ad per se pmo ¶ Ad. 5um pncipale negaẜ ꝯña. Et ad eiꝰ pbationē dr falsum eē ꝙ in casu posito sit dare pmū acq̄situm in magnitudine ante qḋ nō sit pꝰ nō solū acq̄situm p motū: sꝫ nec simplr acq̄situ. Vñ arguēs in isto pcessu nō multū cōmēdabilis reddiẜ pbans falsum p falsum. decipiẜ siquidē sua imaginatiōe qua semel cōcepit ꝙ pūctis et lineis ac supficiebꝰ cōueniat p se moueri ⁊ in loco eē quēadmodū ⁊ corporibus. qḋ falsum est ⁊ ꝯ cōem doctrinā phylosophorū. ¶ Ad. 6um dr ꝙ arguēs false allegat phm. nō eñ ibi dicit ꝙ poloꝝ vt accipiūtur sic extrema ⁊ pūcta: nulla sit eēntia: sꝫ ꝙ nulla est eoꝝ sba .i. ꝙ nō sunt suba. ex quo arguit cōtra opinātes polos eē quedam idiuisibilia celos mouētia: ꝙ nullam possunt habere virtutē mouendi. nā habēs virtutē mouendi: nō nisi sba est. ¶ Ad. 7um dr ꝙ arguens male intellexit vba Augustini. nō eñ mens Augustini est ꝙ linea nō sit aliquid in rerū natura: cum immediate ante illa verba dicat. quodcunqꝫ fuerit corpus: his omnibus nō carebit scꝫ longitudine latitudine ⁊ profunditate: q̄ tria dixerat esse intelligēda etiam i aranee filo. et in capitulis sequētibus docet discipulū suū: figuras constituere ex lineis. ē ergo sensus verus in allegatis verbis Augu. ꝙ sola lōgitudo sine latitudine et pfunditate non est quid corporeū. nam sine istis nō inuenitur in corpore sed solo animo intelligi pōt. ¶ Ad. 8um quod est Durandi dicimus ꝙ punctus non est pars quātitatiua linee nec pprie est pars eius eēntialis cū linea sit forma simplicis essentie: sed est terius intrīsecꝰ ⁊ itrīsece terīans lineā finitā. Nō eī oē qḋ est itrinsecū rei: ē eēntia vel ps essentie eiꝰ. sic pꝫ de quātitate respectu subē: et de q̄litate ⁊ reliqs accidētibꝰ intrinsecis. in quo arguens videẜ deceptꝰ fuisse. Vñ cōcedimꝰ ꝙ pūctꝰ sit quodāmō forma linee illo .s. mō quo oē terīans ⁊ diffiniens aliqd dr forma eiꝰ. pūctꝰ nāqꝫ in diffinitiōe linee recte poniẜ tāqꝫ aliqd ipius cōpletiuū ⁊ determinatiuū. vñ cessat totꝰ pcessus argumētatiōis fūdatus sup falso supposito .s. ꝙ pūctꝰ sit aliqd extrīsecū linee. Et qḋ dictū ē ḋ pūcto: itelligi dꝫ ḋ linea respectu supficiei et ḋ supficie respectu corpis. qḋ

sit arguēs dicit pūctū eē pure ꝑuatiuū nichil posi tiuū importās: fictitiū est ꝛ cōtra doctrinā phi in locis supra allegatis et in pluribꝰ alijs. et ꝯ sentē tiā Augustini in plerisqꝫ libris suis. vñ et in libro de quantitate aie docet figuras ꝯstitui ex lineis vbi ꝛ multa d̄ pūctis et supficieb' tanqȝ d̄ formis positiuis determinat. ¶ Ad argumēta ꝯ tertiaꝫ ꝯclusionē. Ad pmū patet respōsio p ea que dicta sunt in qnto notabili. ¶ Ad. 2m dr q similitudo nō valet. Tū qꝛ materia et forma sunt in loco p accidēs. nō ē aūt incōueniēs in vno loco eē plu ra paccidēs. angelꝰ aūt est i loco p se: q̄uis nō si cut locatū in loco, put in notatis supra dictū est. Tū etiā. qꝛ materia ꝛ forma nō sunt duo p se sub sistētia quēadmodū duo angeli. ppt quā rōnem duo angeli eē nō possunt in eodē loco vt moto res: nā opatio debet supposito per se subsistēti. ¶ Ad. 3m respōdet. S. T. li. pº sen. di. 37. ar. 3º. ad. 2m. Et pª pte. q. 52. ar. 3º ad. 3m. q angelus ꝛ anima nō hūt eundeꝫ modū eēndi in corpe. qꝛ aīa est vt forma dans eē: angelꝰ aūt nō est in cor pore obsesso vt forma ƀ vt motor pase. Et iteꝝ opatiōes quaꝝ aīa est pncipiū in corpe aīato cū sint nāles: sunt alterꝰ rōnis ab opationibꝰ āgeli in corpe obsesso. et iō nec se impediūt nec ꝯfun dūt quēadmodū opationes pluriū angeloꝝ si si mul essent i eodē corpe vel loco. ¶ Ad. 4m ꝛ. 5m patet respōsio ex his q̄ dicta sunt in quīto nota bili. put. S. T. pbat. 4º li. sen. di. 44. q. 2. ar. 2º ad. 4m. ¶ Ad argumēta cōtra. 4am ꝯclusio nē ad pmū dr q antecedēs ē falsum. nā corpꝰ xpi nō est sicut i loco nisi i vno loco vbi quātitas eiꝰ loco diffinit et cōmēsurat. in pluribꝰ aūt specie bus sacramētalibꝰ aut in pluribꝰ altaribꝰ: corpꝰ xpi nō est localit nec sicut in loco cū nō sit ibi ra tione ppriē quātitatis ƨ est ibi sicut i sacramēto et per modū substātie cui nō conuenit ƒm se esse localiter in loco. ¶ Ad. 2m dicit q angelū simul esse in pluribus locis videt implicare ꝯdictionē. qꝛ angelꝰ ē eēntia ꝛ ꝟtute finitꝰ ac p hoc limita tꝰ ad vnā opationē ƒm vires nature sue. ponere aūt ipm habere plures opationes simul: est pōe re ipm nō esse essentie ꝛ ꝟtutis finite qd̄ est ꝯtra dictionē implicare. ¶ Ad. 3m dicit q nō negatur vnū angelū esse in diuersis locis simul ppt rōnē ab arguēte assignatā: ƀ ppterea qꝛ nō pōt habe re plures opationes simul. ¶ Ad argum aūt oppo sitū respōdet. S. T. pº sen. di. 37. q. 3ª arti. pº ad pmū. q auctoritas Boetij debet itelligi de eē in loco ppe sicut locatū. ꝛ isto mō nō dicimꝰ ange los esse in loco: ƨ sicut opans in opato vt ex sup dictis apparet. et in hoc articulus terminatur.

Terciū circa eandeꝫ distinctionē qrit vtrū angelus tpe mensuret. Et arguit q sic. qꝛ oīs res corpea tpe mēsurat. ƀ angeli sunt corpei. ġ ꝛc. Probatio me die. qꝛ vt phs pbat 6º phycoꝝ nichil mouet nisi corpus. sed vt Da mascenꝰ dicit li. 5º. angelꝰ est sbā semp mobilis. ergo est sbā corpea. ¶ In oppositū arguit. qꝛ an geli mensurant euo. ƨ euū est mēsura distincta a tpe. sicut patet per Boetium dicentē. qui tempꝰ ab euo ire iubes. ergo ꝛc. ¶ In hac q̄stione erūt quattuor articuli vt supra.

Quantū ad primum articulum sit pma ꝯclusio. q oēs motꝰ corpoꝝ inferiorū mēsurant vno ꝛ eodē tpe qd̄ est passio pmi motꝰ. hāc ꝯclusionē tenet. S. T. pma pte. q. 10. ar. 6º. Itē. 2º qolibꝫ q. 3ª arti. pº. Et opus. 21. de instātibꝰ. ¶ Secun da ꝯclusio ē. q in toto tpe cōtinuo est idē nūc ƨ sbam ƨ plura ƒm esse ꝛ rōnem. hāc ꝯclusioneꝫ te net. S. T. diffusius q̄ alibi opus. 20. de tpe. et opus. 21. de instātibꝰ. Hoc ipm tāgit li. pº sen. di. 19. q. 2. arti. 2º. Et pma parte. q. 10. arti. 4º ad 2m. ¶ Tertia ꝯclusio est. q pter tēpus cōtinuuꝫ quod est passio primi motus: est aliud tempus discretum quo mensurāt motus ꝛ opationes an gelorum. hanc ꝯclusionē tenet. S. T. pmo sentē. di. 37. q. 4. arti. 3º. Et pª pte. q. 53. arti. 3º. Itē 2º qolibet. q. 3ª arti. pº. ꝛ. 9º qolibꝫ. q. 5. ar. 4º. et qolibꝫ. 11º. q. 4. arti. pmo. ¶ Quarta ꝯclusio est. q tēpus q̄m ad sui materiale est ens extra a nimam: ƨ q̄m ad suuꝫ formale prout. s. est nume rus motus: habet complementū per actum ani me. hanc ꝯclusionem tenet. S. T. in cōmento su per. 4º libro phycorum lectione vltima. Et in supradicto opus. de instantibus. Item primo li bro sententiarum distinctione. 19ª. q. 5ª articulo primo. ¶ Quinta conclusio est. q euum ƒm q dicitur mensura esse angelorum: est ƒm se totuꝫ simul non habens in se prius et posterius licet ei coniungi possint. hanc conclusionem tenet. S. Thomas. in predictis opusculis. Et libro primo sententiarum distinctione. 19ª q. 2ª ar. primo. ꝛ 2º Et magis diffuse. 2º li. sententiarū. di. 2ª. q. pª. ar. pº. Et pª pte. q. 10. ar. 5º Et. 10 qolibꝫ. q. 2.

arti.p°. ¶ Sexta 9clusio ē. q omniū euiternoꝝ est vnū et idē euū: sicut et omniū tpaliū est vnū et idē tēpus, et illud ē subiectiue in supremo bonoꝝ angeloꝝ. hāc 9clusionem tenet. S. T. li. 2°. sen. di. 2. q. p° arti. 2°. Et pma pte. q. 10. arti. 6. Et. 5° quodlibet. q. 4° articulo primo.

Quātum ad articulū secūdū ponēde sūt aduersarioꝝ obiectiōes. Et qdē 9tra pmā 9clusionē arguit Aureolus pbando q tēpus 9tinuū habet p subiecto omnē motū nō solū motū celi. ⁊ arguit pmo sic. Indiuidua eiusdem rōnis habēt ppriās passiones eiusdē rōnis. hoc pbatur. qꝛ ppria passio 9sequit spēm nō indiuiduū fm rōnem ppriam. igit q sunt infra vnā spēm aspiciūt eādem passionē. sꝫ omnes mot⁹ circulares sunt eiusdē speciei saltē in hoc q est esse successiuū ⁊ act⁹ admixtus potētie. sed in motu pmi mobilis quia ē ens successiuū et actus admixtus potētie fundat prius et posterius. igitur consimiliter prius ⁊ posterius fundabuntur in omni alio motu circulari inquantū quilibet est eiusdē rōnis in hoc q est esse successiuum ⁊ esse actū admixtū potentie sed pus ⁊ posterius absolute 9siderata in motu sunt tēpus ipm. igit ⁊c. Diceretur forte negando minorē. nā motus pmi mobilis nō est eiusdē rōnis cum alijs motib⁹. est enī motus 9tinuus eternus regularis velocissimus qd nō 9uenit alicui aliorum motuū ⁊ ideo nō oportet q habeāt eādem passionē. sꝫ hoc nō valet. nā tempus nō est passio illius motus pmi inqm annectit ei regularitas eternitas vniformitas: sꝫ inqm habet pri⁹ ⁊ posterius absolute accepta. cū igitur ista ita bene insint alijs motibus sicut pmo: sequit q eadē passio inerit eis. ¶ 2°. Illud nō aspicit precise motū primi mobilis quo nō existe. s. motu primi mobilis ⁊ existētibus alijs motib⁹ particularib⁹: sufficiēter habet vnde oriat tēpus. hec ppositio nota est. qꝛ nihil aspicit aliqd vt pprium subm eius et primū: quo non existe adhuc illud habet vnde sufficiēter oriat. sed non existēte motu pmi mobilis: adhuc pōt anima apprehendere tēpus in aliquo alio motu particulari puta in motu rote figuli. ¶ 3°. Qꝛ bellum Iosue agebat in tempore: ⁊ tamē tūc non erat motus primi mobilis. ¶ 4°. Quia anima apprehendens se in esse trāssumpto apprehendit tempus. igitur tempus fundatur super omnem motū. qui enim capit motū capit partes successiuas capiendo partes succedentes. sed prius ⁊ posterius in motu sunt ipsum tempus. ¶ 5°. Quia tempus non est aliud formaliter qꝫ successio motus. sed in quolibꝫ motu est formaliter talis successio. igit in quolibet motu est formaliter tempus. Maior probatur. qꝛ fm Aristo. in predicamentis. nō est nisi duplex quantitas in genere. s. permanens ⁊ successiua. et pmā diuidit in lineam supficiē et corp⁹ secunda est ipm tēpus. ergo sicut se habet quātitas pmāsiua ad suū quātū: sic se habet quātitas successiua ad suū quātum. vbiqꝫ enī 9parat forma ad suū effectū formalē. sꝫ quātitas pmansiua nō est nisi dimēsio ⁊ partibilitas quāti pmansiui: sicut corporeitas nō est aliud qꝫ dimēsio formalr et partibilitas corporis. et sic de linea ⁊ supficie. igitur sic se habebit tēpus ad esse successiuum: q erit formaliter successio cuiuslibet quāti successiui. vt sic omne qd succedit formalit succedat per ipsum tēpus. ¶ 6°. Nam in omni motu est pri⁹ et posterius. sꝫ tēpus nō est aliud qꝫ pri⁹ et posterius 9tinuitate addita. igit tēpus ē subiectiue i omni motu. Minor pbat. qꝛ tēpus nō est aliud qꝫ preteritū vel futurū vel psens. sed hec nō sunt formalit nisi pus ⁊ posterius. vñ pteritio nō ē aliud qꝫ prioritas respectu psentialitatis et futuritionis. Ubi 9siderandū est q cū dicit tēp⁹ est preteritū psens ⁊ futurū: hic li preteritū psens ⁊ futurū possunt accipi formalit pro ipsa preteritione et futuritione: vel p ipso substracto. s. qd pterijt qd futurū est qd est subm preteritionis: vl' copulate pro substracto ⁊ illa preteritione. tēpus autem nō est preteritum ⁊ futurum scdo modo nec tertio modo sꝫ tātū pmo. ¶ 7°. Capio succedens siue pus ⁊ post: ⁊ resoluo ipm succedēs i ipsam successionē q non est aliud qꝫ prioritas et ipsum qd succedit qd est subiectū ipsius successiōis. similiter resoluo prius ⁊ post in id qd est prius et post ⁊ in ipsam pꝛioritatem. sicut resoluo albū in illud qd est albū ⁊ in albedinem. tūc pbat q tempus nō est aliud qꝫ ipsa successio eius qd succedit siue prioritas ⁊ posterioritas eoꝝ q sunt pus ⁊ post. ⁊ hoc sic. Aut tēpus est ipsa successio mot⁹ aut est vna successio alia qua mot⁹ succedit ⁊ alia qua tēpus succedit. nō aūt pōt dari secūdus mod⁹. ergo necessario oportet dare q tēpus sit successio q motus dicit formalit succedere. et sic erit i oī motu successiuo formalit. Minor pbat. qm sicut ē ipossibile i quāto pmāsiuo eē duas quātitates pmāsiuas: sic i q̄nto successiuo ipossibile ē eē duas q̄ntitates successiuas vl' duas successiōes igr ipossibile ē q i motu sit vna successio q ē tps: ⁊ alia q mot⁹ dr formalr succedere itrisece. pñ successio q mot⁹ qlꝫ succedit formalr erit ipꝫ tēpus.

Cõfirmatur. qꝛ si motus haberet ꝓpriaꝫ succes-
sionem intriſecã aliã a successione q̃ est formalit̃
tẽpus: tũc oporteret ꝙ essent due quãtitates for
maliter successiue. quo cõcesso sequit̃ ꝙ phs fuit
valde insufficiẽs in nõ ponẽdo nisi vnã quantita
tem successiuã. mot⁹. n. ſm eum. 5° metha^e. est so
lũmodo quãtũ p accidẽs. ¶ 8°. Quaten⁹ negat
qui tempus sit quãtitas successiua. tũc sic. aut tẽ-
pus est illa successio ĩ abstracto: aut ẽ aliqd ꝯcre-
tum ex partib⁹ succedẽtib⁹ ꝛ successiõe ita ꝙ ha-
beat partes intriſece succedẽtes sicut mot⁹. non
põt dari secund⁹ mod⁹. quia tũc tẽpus esꝫ quã-
titas p accidens. ergo oportet necessario dicere
ꝙ tẽp⁹ sit illa successio in abstracto. et ex hoc cuꝫ
omne qḋ est tale in cõcreto: sit tale formale p id
qḋ est tale in abstracto: sicut omne qḋ est album
est albedine album: sequit̃ ꝙ omne successiuũ sit
formalit̃ successiuũ ipo tẽpore. et sic cũ oñis mo
tus sit successiuus: in quolibet motu erit tẽp⁹ for
maliter sicut albedo in albo ita successio in succes
siuo. ¶ 9°. Qꝛ dicit Augustinus. 11°. cõfessionuꝫ
ca°. 10. ꝙ tẽpus nichil aliud ẽ q̃ȝ successione distẽ
sio. dicat autẽ distẽsionẽ nichil aliud q̃ȝ successio.
nõ enim dicit extensionẽ qꝛ illa nõ est nisi in pma
nentibus. similit̃ Auicena in suo. 2° phy. dicit ꝙ
tẽpus nõ est nisi cõtinuitas motus. nõ autẽ pmã
siua: ergo successiua. ꝛ sic tempus nõ est aliud q̃ȝ
successio. Itẽ phs. 4° physicoꝝ ꝓbat ꝙ motus
nõ est tẽpus. Tũ quia tẽp⁹ est vbiq; nõ aũt mo-
tus. Tũ qꝛ tẽpus nõ multiplicabit̃ ꝛ mot⁹ multi
plicat̃. Tũ qꝛ velox ꝛ tardũ sunt passiones mo-
tus nõ aũt tẽporis. Deinde ꝓbat aliã conclusio-
nẽ. s. ꝙ tẽpus ẽ aliqd mot⁹. qꝛ nõ percipim⁹ tem
pus nisi p motũ. ꝛ post ꝯcludit ꝙ tẽpus est pri⁹
ꝛ posteri⁹ in motu ꝛ ꝙ illa nõ sunt mot⁹. ex q̇bus
omnib⁹ patet ꝙ cum in omni motu continuo sit
formalit̃ successio et cõtinuitas ꝛ pus et posteri⁹
ꝙ tẽpus est formalit̃ in quolibet motu. ¶ 10 sic.
Omnis mot⁹ cõtinuus habet partibilitatem et
successionẽ. sꝫ successio nõ est in motu nisi ex tpe
nõ autem ex magnitudine licet partibilitatẽ ha
beat a magnitudine. ergo q̈libet motus est subꝫ
tẽporis. Maior patet. s. ꝙ in omni motu differt
partibilitas a successione. nã sunt duo mot⁹ eq̃-
lis successionis q̃ nõ sunt eq̃lis partibilitatis. vt
patet cũ sortes in vna die vadit leucã: ꝛ in eadẽ
die plato nõ vadit nisi mediã: ibi est equalis suc-
cessio. s. vni⁹ diei viginti q̃ttuor horaꝝ: nõ tamẽ
eadeꝫ partibilitas qꝛ vnus mot⁹ est minor alio.
Minor ꝓbat̃. nã ſm phm. 6° phy. diuisibilitas
mot⁹ est ſm diuisibilitatẽ magnitudinis. succes-
sio vero formalit̃ ẽ a tpe. ¶ 11° arguit Gregorius
de arimino ꝓbãdo ꝙ omne corpus qḋ mouetur
regularit̃ et vniformit̃ est tẽpus. ꝛ p ꝯñs ꝯclusio
pma falsa. arguit igit̃ sic. Omne illud p qḋ possu
mus metiri moras motuũ et q̇etũ ac duratiões
coꝝ. i. cognoscere q̃ȝdiu res q̇escit vel mouet̃ vel
durat est tẽpus. sꝫ omne corp⁹ cõtinue ꝛ regula-
riter motũ est huiusmodi. igit̃ et c̃. Maior patet
ex his q̃ cõmunit̃ homines loquunt̃ de tpe. dici-
mus enĩ illũ motũ esse diuturniorẽ q̃ maiori tẽ-
pore durauit. ꝛ illud minus diu moueri: qḋ mino
ri tpe mouet̃. ꝛ illud eque diu: qḋ est equali tpe
motũ. Et similit̃ de duratione reꝝ. nã eam dici-
mus plus durare q̃ lõgiori tẽpore durauit. ita ꝙ
hec oñia nos mẽsuramus tpe ꝛ non p aliqd ali-
ud sicut patet. ꝛ p ꝯñs omne illud cui ista cõueni
unt est tẽpus. Minor ꝓbat̃. si enĩ sit aliqḋ corp⁹
qḋ cõtinue et regulariter moueat̃: quilibet hoc
sciẽs põt p illud mẽsurare mot⁹ alioꝝ et cognos-
cere de alijs quãtũ moueãt̃ ꝛ qḋ diuti⁹ mouetur
et quod min⁹. Nã p istũ moduꝫ certificamur de
mora motuũ alioꝝ corpoꝝ p horologia ꝛ cele-
stia corpa. ꝛ ita possemus p alia si sciremus ea cõ
tinue ꝛ regulariter moueri. et ad cognoscenduꝫ
predicta nõ est oportuna aliqua res distincta a
mobili ꝛ a ceteris rebus pmanentibus. nam si tẽ
pus poneret̃ esse talis res: in nullo esset vtilis ad
mensurandũ motus ꝛ quietes alioꝝ seu duratio
nes. eo ꝙ omnino latẽs ꝓrsus ignota esset vl' sal
tem minus nota q̃ȝ oporteat ad cognoscendum
ꝛ habendũ hmõi noticias. per ignota enim nul-
lus valet aliqd mẽsurare. similiter motus celi vl'
horologij min⁹ notus q̃ȝ ipsa mobilia. s. celũ vel
horologũ ad habẽdum hmõi noticias. et ideo
p ipsa mobilia meli⁹ mẽsuramus motus ꝛ q̇etes
et durationes reꝝ q̃ȝ p hmõi mot⁹. et sic mobile
hẽt rõneꝫ tpis: nõ aũt mot⁹ nec aliq̃ res successi-
ua distĩcta a motu ꝛ a suis terminis ꝛ a mobili.
Cõfirmat̃. qꝛ huius mentis videt̃ eẽ Augustin⁹
12° de ciuitate dei ca° 15. s. ꝙ cõiter loquẽdo oẽ
corpus ꝯtinue vniformit̃ ꝛ regularit̃ motũ: põt
dici tps. ſ ꝓpe loquẽdo sola celestia corpa sunt
tpa. in cui⁹ signũ cũ dñs illa instituit: dixit sint il-
lis in signa ꝛ in tpa et in dies ꝛ in ãnos. ¶ Con-
tra scḋam ꝯclusionẽ arguit Aureolus ꝓbando ꝙ
nunc mẽsurãs mobile nõ remaneat ideꝫ in toto
tpe ꝛc̃. Primo. qꝛ ista expositio nõ vadit ad mẽ
tẽ Aristo. qꝛ Aristo. nõ loquit̃ de nũc extrinseco:
sꝫ d̃ nũc qḋ hẽt mẽsurare mutata eẽ. qḋ pꝫ ex illo
qḋ attribuit ipi nũc qḋ dicat eẽ idẽ. s. ꝙ ĩ actu ter-
minat tpꝰ ꝛ ĩ põ ꝯtinuat. et ꝯsimil' dicat ꝙ nũc eẽ idẽ
in toto tẽpore: sicut est idem punctus suo fluxu
causans ipsam lineam. modo certũ est ꝙ non est

vnus punct⁹ in linea qui maneat idē. ¶ 2°. Qꝛ fictio videt̃ ꝙ sit aliqḋ nunc mēsurās mobile. in q̇.n. poneret̃ subiectiue nunc qḋ tu dicis manere ¶ 3°. Quia extra animā nō est vnū mutatū esse ſm ſbāꝫ in toto motu: sed semꝑ aliud ⁊ aliud. igitur extra animā nō est idem nūc qḋ maneat sed necessario raptī transit. ¶ 4°. Qꝛ cōtradictio est dicere ꝙ nūc sit idē ſm ſbam ⁊ differēs penes prius et post. naꝫ ṗus ⁊ post sunt ipm nūc. si igit̃ variat̃ ṗus ⁊ post: necesse est dicere ꝙ variet̃ ipꝫ nunc ſm ſbam. igit̃ manet idē nūc ſm ſbam ⁊ variat̃ ſm ſbam qḋ est ꝯtradictio. ¶ 5°. Nam tunc sequit̃ ꝙ plura mutata esse simul sunt. nā cuilibꝫ mutato esse in motu correſpōdet suū nūc in tēpore. sꝫ ſm te manet idē nūc ſm ſbam in toto tēpore extra animā. ergo ⁊ oīa mutata esse in motu sunt in eodē nunc. ex quo sequit̃ ꝙ plura nunc correſpōdentia. plurib⁹ mutatis esse erūt simul qꝛ in vno nūc ſm ſbam. et ex eodē sequit̃ ꝙ omnes partes motus erūt simul. qꝛ toti motui correſpōdet vnicū nūc ſꝫ ſbāꝫ. ¶ 6° Nā si extra aīaꝫ est idē instās ſm ſubam in toto tpe: sequit̃ ꝙ accidēs migrabit de subto in subm. migrabit enim de vno mutato esse in aliud mutatū esse. ꝙ mutatū eē est subm ipsi⁹ nūc sicut mot⁹ ē subꝫ tēporis ¶ 7°. Sicut se hēt mutatū esse ad motū: sic nunc ad tps. ꝙ ſm te idē nunc ſm ſbam manet in toto tpe. igit̃ idē mutatum eē manebit in toto motu. ¶ 8°. Qꝛ īdiuisibile nō pōt causare motū īfluendo vt ꝓbat Aristo. 6° physicoꝝ. nō eni īdiuisibile pōt moueri. igit̃ cōsimilit̃ videt̃ ꝙ nūc suo fluxu nō causet tps cū ei repugnet fluere. ¶ 9°. Qꝛ de rōne īstātis est ꝙ rapti trāseat ⁊ non maneat. nō igit̃ idē nūc pōt ī toto tpe manere. ¶ 10. Qꝛ tūc totū tps esset in eodē nūc. tps eni ſꝫ Aristo. 4° physicoꝝ causat̃ ex ipo nūc fluēte. ꝯñs est falsum. Ex istis cōcludit Aureolus ꝙ nullū nūc extra animā exñs maneat idē in toto motu. ¶ 11°. Ad idē arguit Scot⁹ ꝙ nūc ſm ſbam vel est ipsa ſba mobilis: ⁊ tunc nō est nisi cōtēdere de ṽbis. si aūt est aliud ab ipso puta aliqḋ indiuisibile ḋ genere quātitatis: q̃ro cui⁹ cōtinui sit terminus vel cui⁹ discreti pars. qꝛ oē īdiuisibile qḋ est ꝑ se ḋ genere quātitatis: vel ē termin⁹ ꝯtinui vel pars discreti. si ponit̃ pars discreti. igit̃ ponit̃ tps discretū qḋ phs nō ꝯcessit. si ponat̃ termin⁹ ꝯtinui ergo oportet ꝙ sit aliud ſm ꝙ terminat aliam et aliā partē cōtinui. qꝛ impossibile est idē īdiuisibile ſm ſbam eē terminū alicui⁹ quātitatis ⁊ pricipiū eiusdē. Et si dicat̃ ꝙ terminat ꝑ diuersa esse Cōtra. qꝛ ista eē cū accidāt illi nūc eidē ſm ſbam qꝛ ꝑ te illud manet idēꝫ sub diuersis esse: ⁊ ꝑ ꝯñs

ista accidūt sibi: ⁊ omne īdiuisibile ḋ genere quantitatis ꝑ se terminat quātitatē vł est pars discreti: sequit̃ ꝙ illud nō sit indiuisibile ꝑ se de genere quātitatis. ¶ Itē. Ista eē q̃ro cui⁹ generis sint. si sint īdiuisibilia de genere quātitatis. igit̃ sufficiūt ad terminādū ꝓpriū cōtinuū absq̧ illo nūc ſm ſbam quod ē incōueniēs. qꝛ nullū indiuisibile ꝑ se terminat nisi qꝛ est termin⁹ alteri⁹ vł alicuius diuisibilis. si aūt sunt alteri⁹ gēñis puta q̃litatis. igit̃ q̃litas erit ꝑ se rō terminādi cōtinuum in gēñe quātitatis. ¶ Itē. Quomodo nō mutaret̃ ipm nūc ſm ſbam: si mutat̃ ſm diuersa esse: ⁊ tūc oporteret ei⁹ ⁊ suoꝝ esse q̃rere mēsuraꝫ et sic in īfinitū. ¶ Tertio arguit. Qꝛ aut illud nūc idē ſm ſbam est in quolibet mobili: aut ꝑ se in vno. nō in quolibꝫ: qꝛ tūc idē accidēs numero esꝫ ī diuersis subiectis. nec in vno mobili ꝑ se sic pꝫ ex se. ¶ Cōtra eandē ꝯclusionē arguit Gregori⁹ de arimino ꝓbādo ꝙ nec istās ſꝫ ſbam nec instans ſm esse est aliqd indiuisibile nō durās ⁊ ṗmo arguit sic. Si istās sit talis res īdiuisibilis nō durās aut est subiectiue in ipo mobili aut in aliquo accidēte ipsius mobilis. si ī mobili: cū mobile ꝑdat ipm. igit̃ mutat̃ ab ipso. aut igit̃ diuisibilit̃ aut indiuisibilit̃ mutat̃ ab ipo. nō diuisibilit̃. tū qꝛ istās ponit̃ indiuisibile ſꝫ te. tū qꝛ sequeret̃ ꝙ aliqua pars istātis duraret ꝑ tps qḋ tu negas. Si dicas ꝙ indiuisibilit̃. igit̃ simul mutat̃ ab istāti et mutatū est ab eo. aut igit̃ simul mutatum ē ab eo et mutat̃ ad ipm: aut ṗus mutatur ad ipm ⁊ postea mutatū est ab eo. si dr̃ ṗmū: igit̃ instans simul ē genitū et corruptū ⁊ est et nō ē. si prius ē mutatū ad ipm: igit̃ durat ꝑ tēpus. Nec pōt qs dicere ꝙ mobile nō mutat̃ ad instās nec mutat̃ ab eo. qꝛ nō est itelligibile ꝙ mobile pri⁹ sit in potētia ad habēdū aliquā entitatē: ⁊ post habeat illaꝫ actu. aut econtra prius eam habeat ⁊ postea non habeat et tamē nō mutet̃ ad illam nec mutet̃ ab illa: cū non sit aliud mutari ſm aliquā entitatē: q̃ ſm ipam aliter se habere nunc ⁊ ṗus. Preterea. omne trāsiens ex eē alicuius ad nō eē illius: mutatur ſm illud vt patet. 5° physicoꝝ. ¶ Confirmatur. Qꝛ eadē facilitate posset dici ꝙ in acq̇sitione rei ꝑmanētis vel deꝑditione: subm nō trāsmutat̃. qḋ nullus diceret qui vocabulis in sua significatione vti vellet. Si vero dicat̃ ꝙ est subiectiue in aliq̇ accidente ipsius mobilis aut ergo in accidente permanente aut in non permanente. si detur primum: arguitur sicut iam argutum est si in accidente non permanente: aut diuisibili ſꝫ extensionem aut diuisionem partium simultanearum: aut indiuisibili ſm totalem diuisionem.

sed neutrum dici potest. qz si esset l latū lōgū ꝛ ꝓ
fundum qḋ magis a te eēt reputādū incōueniēs
q̄ꝫ ꝙ tempus sit diuisibile illo modo vel saltem
non minus. istud autē tu reputas impossibile. s.
tēpus esse diuisibile ſm longum ꝛc. igitur ꝛ hoc.
¶ Preterea cū ſm te instās cōtinuet partē tpis
preteritā cum futura ꝛ tēpus nō habeat ptes si-
multaneas: stabit q̄stio ſm quā suā partē instās
cōtinuet partē tpis: ꝛ nō erit potior ratio ꝓ vna
q̄ꝫ ꝓ alia. Si vero dicat̄ ꝙ est in accidēte indiuisi
bili puta in mutato esse indiuisibili ſm extēsionē:
hoc est falsum. qz tunc q̄rendū esset de subiecto
ipsius mutati esse an est aliqḋ indiuisibile ipsius
mobilis ꝛ patet ꝙ nō. qz nō est ratio ꝓpter quā
vnū indiuisibile mobilis vbi gr̄a celi sit subꝫ mu-
tati esse poti⁹ q̄ꝫ aliud. ꝛ ꝑ ɔ̄ñs vel est in quolibꝫ
indiuisibili celi ac ꝑ hoc est extēsum cū nullū cor-
porale accidēs possit eē totū in diuersis partib⁹
subiecti vel in nullo. aut subm mutati eē est ipm
celum ꝛ ꝑ ɔ̄ñs ē diuisibile sicut ꝛ celū ac ꝑ hoc ꝛ i-
stās cui subijcit̄: ꝛ redit̄ ad illud qḋ putas icōueni
ens. s. ꝙ instās habeat ptes simultaneas ſm suā
distātes. ¶ 2° sic. Si instās ē hm̄oi res: seq̄t̄ ꝙ i q̄
libet tēpore plura instātia ſm rē ꝛ essentiā distin
cta sibi succedāt: nec idē ipm instās ſm se qḋ fuit
pri⁹ sit post. patet ɔ̄ña. ſ ɔ̄ñs ē expresse ɔ̄ determi
nationē phi. 4° phẏsi. vbi soluēs q̄stionē ꝺ vnita
te vel pluralitate istātiū in tpe motā in ꝓncipio
tractatus sui ait. Ipm nūc est q̄dē sic idē aut sic
nō idē. ſm enī ꝙ in alio ꝛ alio alterum ē. hoc. n.
erat eē ipi nūc i quātū aut qḋcūqꝫ ens est ipm nūc
idē est. Ecce ꝙ nūc ē aliud ꝛ aliud ſm ꝙ ē i alio
ꝛ alio loco ſ in q̄ꝫ ē q̄dā ens ſm sessē ē idē ꝛ nō
aliud post aliud. Cōfirmat̄. qm̄ vbi mouit predi
ctā q̄stionē: ꝓbauit ꝙ eēt idē instās. qz alioq̄n cor
rūperet̄: ꝛ tūc vel qñ ē vel in instāti sequēti et ē.
vt ibi patet. et istā rōneꝫ nullibi soluit nec alia cā
fuit: nisi ꝙ ei⁹ ɔclusionē tanq̄ꝫ verā approbauit ꝛ
eaꝫ demōstratiue ɔcludere cognouit. ¶ 3° argu
it gen̄ralr̄ ꝙ nec in tpe sit aliqḋ idiuisibile qḋ dica
tur nūc: nec i motu qḋ dicat̄ mutatū eē. si enī iq̄t
sit aliq̄ talis res accipiat̄ aliqḋ mobile qḋ ɔtinue
mouet̄ tūc arguit̄ sic. Aut talis res quā ponis in-
stans idiuisibile vl̄ mutatū esse ē i hoc mobili pu
ta celo plusq̄ꝫ ꝑ istās aut nō plusq̄ꝫ ꝑ instās ſ neu
trū pōt dari. igit̄. nō. n. pōt dici ꝙ aliq̄d tale sit i
mobili plusq̄ꝫ ꝑ istās. qz tūc aliqḋ singulare mu-
tatū eē vl̄ instās eēt in mobili ꝑ tps. ex q̄ vltra se
quit̄ ꝙ cū in illo tpe mobile sic ɔtinue moueat̄: ꝛ
in q̄libet istanti illi⁹ tpis habeat aliud mutatum
eē ſꝫ tuā imaginationē: simul i eodē mobili erūt
plura mutata eē vl̄ instātia in ipo successiue cau

sata. hoc aūt ē ipossibile ſm tuā opinionē. qz q̄ rō
ne vnū mutatū eē manet in mobili cū sequētib⁹:
eadē rōne ꝛ qḋlibet mediās iter illa mutata eē. ꝛ
ꝑ ɔ̄ñs etiā mot⁹ om̄is cōprehēsus ab illis muta-
tis eē. alioqui cū in q̄libet motu sint plura muta-
ta eē: si aliq̄ pars mot⁹ desijsset: nō qḋlibet muta
tū eē remāsisset. ꝛ sic vltra seq̄t̄ ꝙ vna pars mot⁹
erit in mobili simul cū sequētib⁹ qḋ repugnat mo
tui ꝛ cuilibet successiuo ſꝫ te. Neqꝫ pōt dari scḋꝫ
. s. ꝙ nullū tale i diuisibile sit in mobili plusq̄ꝫ ꝑ in
stās. qz hoc nō ē naturaliter possibile de aliq̄ re vt pꝫ
ꝑ phm. 8° phẏsi. in illo ca°. q̄ aūt loci mutatio. v-
bi ait ꝙ incōueniēs videbit̄ si factū: mox necesse
est corrūpi et nullo tpe ꝑmanere. vbi vult mani
feste ꝙ om̄e factū ꝑmanet in eē ꝑ tēpus ꝛ non tm̄
ꝑ istās. Et hoc ibidē cōmēto. 63. ꝓbat cōmenta
tor dicēs. om̄e genitū hēt eē in actu ꝛ om̄e exn̄s i
actu ē in tpe dmōstrato alias natura ageret ocio
se. vñ voluīt expsse ibidē ꝙ ipossibile ē corruptio
nē alicui⁹ rei seq̄ ei⁹ generationē sine tpe medio.
et ꝑ hoc tanq̄ꝫ ꝑ ꝓncipiū ꝓbāt impossibile eē du-
os mot⁹ ɔtrarios succedere sibi inuicem sine q̄ete
media. ſ si mutatū eē aut istās sit tm̄ ꝑ instās: ge
neratio ei⁹ et corp⁹ nō mediabit̄ tpe vt pꝫ. Nec
valet si dicat̄ ꝙ loquūtur ꝺ reb⁹ ꝑmanētib⁹ nō ꝺ
reb⁹ successiuis. qz rō eoꝝ eq̄liter ꝓbat de oībus
si aliq̄d ꝓbat. similit̄ enī posset aliq̄s dicere ꝙ lo
quunt̄ ꝺ substātijs nō aūt de accidētib⁹ ꝛ sic vel
eoꝝ rō valet in oībus vel in nullo valet. ¶ 4°.
similit̄ gen̄ralit̄ arguit. Aut mutatū eē est aliq̄ res
intrīseca mot⁹: aut aliq̄d extrīsecū necessario tm̄
cōcomitās ipm in subiecto: aut aliq̄d extrīsecum
ɔtingēter se hñs ad motuꝫ sic ꝙ aliq̄d possit mo-
ueri nō habens aliqḋ mutatū esse. Nō pōt dici ꝓ
mū. qz aut motus infra essentiā suam includit p̄-
cise talia mutata esse ꝛ nullam aliam omnino en
titatem que non sit vnum vel plura mutata esse
ꝛ tunc sequitur ꝙ mot⁹ componitur ex solis mu
tatis esse quod reprobatur. 6° phisicoꝝ. aut in
cludit aliquam entitatem preter mutata esse q̄
nec est mutatum esse nec integratur ex talibus:
et si sic: oportet ꝙ ipsa vel nullum mutatum esse
includat vel habeat aliquam parteꝫ que nec sit
nec includat mutatum esse. quolibet autem tali
dato: sequitur ꝙ mobile habens ipsaꝫ mouetur
et sit mutatum sine tali mutato esse: ac per hoc
vanum est ponere talia. consequētia patet. quia
per quantūcūqꝫ spatium mobile moueatur per
illam partem mot⁹ in qua nō clauditur aliquod
mutatum esse: certum est ꝙ ipsum prius est mo-
tum ad medium spatij q̄ꝫ ad vltimum ei⁹ ꝛ sic ē
mutatū sine tali re ficta. Nec pōt dari scḋꝫ. qz cū

in quolibet instāti tpis mēsurantis motum con-
tinuū sit verū .a. eē mutatū ad aliqd spatij: opor
tebit dicere ꝙ est qdā multitudo mutatoꝝ eē si-
bi succedētiū in mobili adequās in duratione to
tum motū quo mouet mobile in illo tpe: ꝛ sic ea
dem mēsura adeq̄ta mēsurabitur illa multitudo
mutatoꝝ eē cum illo motu. Et patet hec ꝯsequē
tia. qm̄ si nō adeq̄ret ipm motū: iā aliqd eēt ipsi⁹
motus qn̄ nullū esset mutatū esse ꝛ sic aliqd eēt
mutatū sine mutato esse qđ est ꝓpositū. ꝯn̄s aūt
est falsum. quia cū quodlibet mutatū esse mēsu-
ret instanti: si aliq̄ multitudo p̄cise icludēs muta
ta esse mēsuraret p̄mo aliq̄ tēpore: illud tēpus es
set cōpositum ex solis instātib⁹ vt patet. 6° phi-
sicoꝝ. Tertiū etiā dari nō pōt ꝓpter ea q̄ cōtra
secūdū dicta sunt. et nichilomin⁹ si daretur: hēt
ꝓpositū. qꝛ ex quo talia mutata esse contingent
sequūtur motū: possibile erit aliqd moueri ꝛ mu
tatū esse illis entitatib⁹ indiuisibilibus. ꝛ iste sūt
p̄ncipales obiectiones ꝯtra illā secūdam ꝯclusio
nem. ¶ Cōtra. 3am cōclusionē arguit Scot⁹ im-
probando tēpus discretū qđ illa cōclusio ponit.
Primo. qꝛ vt dicit: sequit ꝙ quilibet angel⁹ ha-
beat suū tēpus discretū quia pōt ꝯtinuare cogi-
tationē suam cū die nostro ꝛ alius angelus pōt
cōtinuare cogitationē suā cum dimidio ꝛ tertius
cū hora. ꝛ ita angelus habebit q̄ttuor instantia
dū alius angelus habebit vnū solū instans. imo
sequit ꝙ in quolibet angelo erūt duo tēpora dis
creta. quia q̄libet poterit cōtinuare cogitationē
suā nō ꝯtinuādo volitionē suā. ¶ 2°. Nulla vna
quātitas cōponit ex plurib⁹ omnino diuersaꝝ
rationū. qꝛ tunc senari⁹ posset ꝯponi ex binario
ꝛ ternario qđ negat phs. 7° metha. dicēs ꝙ sex
sunt tm̄ semel sex et nō bis tria. et idē dicit Aui-
cena. 3° sue metha. sꝫ duꝫ fuerit dies nr̄a: posset
angelus intelligere q̄cunqꝫ intelligibilia nāliter
distincte puta lapidē lignū ferrū aquā ꝛ quodcū
qꝫ aliud post qđcūqꝫ aliud. ergo tēpus suū com-
ponit ex instantib⁹ diuersarū rōnum correspon
dentibus intellectionib⁹ diuersaꝝ speciēꝝ in eo
dem āgelo vel intellectib⁹ diuersoꝝ angelorum
qui sunt diuersaꝝ speciēꝝ. posset etiam cogitare
ista vel nō intelligere sed alia plura vł tot aliaꝝ
speciēꝝ. posset etiā p ꝯn̄s tēpus suū correspōdēs
isti diei esse cōpositum ex omnib⁹ illis partib⁹ vł
alijs in natura determinata ꝓportione se habē-
tibus ad istud. igit ꝛc. ¶ 3°. Qꝛ ista positio pōt
vnū nūc illius tēporis coexistere multis nūc nr̄i
tēporis. qđ videt esse fuga et poni ꝓpter hoc ne
cōcedat tp̄s nr̄m esse discretū. qꝛ si instātia illius
tpis p̄cise coexisterēt instātibus nr̄i tpis: tūc seq-
tur ꝙ sicut illud tēpus est discretū: ita ꝛ tēp⁹ no-
strum eēt discretū. et hoc fugiendo: videt poni
istud sine rōne qđ oporteat vnū instans illi⁹ tē-
poris coexistere multis partib⁹ tēporis nr̄i. Qđ
aūt hoc nō sit necessariū ꝓbat. qꝛ quecūqꝫ intel
ligibilia possum ego intelligere in vno tpe: plura
vel pauciora pōt angelus intelligere eodē tēpo
re distincte. qꝛ in itellectu creato qui nō pōt itel-
ligere oīa simul: videt esse ꝑfectionis posse mul-
ta intelligere sine aliq̄ mora: nā hoc magis inest
ingeniosioribus. sꝫ intellect⁹ human⁹ pōt habe-
re intellectionē aliquā in vno instāti ꝛ post stati
habere aliā ꝛ sic multas in aliquo tpe dato. ergo
nō est necessariū intellectū angeli si intelligat .a.
cū aliquo instāti nr̄o sistere in intellectu ipius .a.
p aliqđ tēpus ꝛ p instās illi⁹ tpis in quoꝝ aliquo
pōt intellect⁹ me⁹ habere aliquā intellectionē.
Si eni dicat ꝙ intellect⁹ me⁹ post instās nō pōt
imediate intelligere aliud: sꝫ oportet ꝙ maneat
p tēpus in illa cogitatione alioqui nō esset dare
p̄mum instās sequētis intellectionis. si enim po-
neret intellectionē aliquā indifferent mēsurari
tēpore ꝛ instāti: nō ꝯcluderet argumētū. tunc .n.
sicut nō est mediū inter instās ꝛ tēp⁹: ita nec int
illam intellectionē meā q̄ est in tpe: ꝛ illā q̄ est in
instāti imediate habito vel precedēti. ꝛ tūc scđe
intellectionis nō esset dare p̄mum. si aūt intelle-
ctio angeli mēsuret euo: tūc etiā pōt aliq̄ esse cū
vno instanti: et alia cū tēpore habito. ꝛ illa secū
da habet mēsurā idiuisibilē sicut p̄ma habet. sed
tamē nichil temporis nr̄i coexistit illi secūde. et
hoc modo est de itellectionib⁹ angeli. qꝛ si aliqs
intelligit cū tpe nr̄o: nō oportet illā intellectio-
nē manere p tp̄s habitū. ꝟ si statim habet aliā in
tellectionē: illa coexisteret tpe habito instāti cū
quo fuit p̄or intellectio: ꝛ tūc nichil tpis nr̄i erit
p̄mū coexistēs illi scđe intellectioni. ¶ 4°. Qꝛ il
la positio deberet dicere ꝯsiliter ꝙ intellectiones
nostre mensurent tēpore discreto. qꝛ intellectio
nes nr̄e vident esse tote simul sm̄ phm̄. 10. ethi-
corum cū sint ꝑfecte et transeuntes et quodam
ordine se habētes. Et si dicat ꝙ habeāt cōnexio-
nem quia intelligim⁹ discurrendo: angelus autē
non sic. Cōtra. hoc non facit per se continuatio-
nem intellectionis cum intellectione. non enim
magis successiue acquiritur cognitio vel intelle-
ctio conclusionis ex hoc ꝙ pars acquiritur post
partem et cognitio conclusionis per cognitio-
nem principij: qꝫ si illa cognitio conclusionis pre
cise haberetur post cognitionem principij et sine
ea. Similiter possumus habere intellectiones
distinctas succedentes absqꝫ discursu. et si ille

sunt tote simul. igitur ille erunt non continuate
et in tempore discreto. quod est ꝯ phm in de me-
moria ⁊ reminiscentia vbi dicit ꝙ nos intelligi-
mus cum continuo ⁊ tempore. ¶ 5°. Quia nul-
la pluralitas ponenda est sine necessitate. sꝫ nul
la necessitas est ponēdi tēpus discretū ad mēsu-
randū motū angeli. nā qcqd saluat̄ p illud tēp⁹
discretū: saluat̄ etiā p tēp⁹ cōtinuū in cōmuni. sic
eni oportet te dicere ꝙ si ptrāseat instās: nō pōt
imediate hr̄e aliū trāsitū instātaneū: ita pōt po-
ni si trāseat instātanee in istāti tpis cōmunis. ita
ꝙ licet imediate possit hr̄e post illud instās mo-
tū cōtinuū in tpe habito: nō tamē pōt hr̄e trāsi-
tū instātaneū imediatū. Nō est igit̄ incōueniēs
ponere angelū inquātū participat cōditionem
corpalē. i. q̄ pōt aliq̄ modo esse eiusdē rōnis in il-
lo et in corpe: ꝙ etiā participet mēsurā corpis a-
liquo modo. inq̄ᵐ aūt mouet̄ localr̄ participat
vbi qđ est passio corpalis vel aliquo modo eius-
dem rōnis in ipo ⁊ in corpe. igit̄ pōt mēsurari mē
sura pmi corpis moti. ¶ 6° arguit Aureolus. nō
puto inqt ꝙ sit necessariū ponere tēpus discretū
nō ꝯtinuū ꝓpter discōtinuationē opationū āge
li. nā bene possibile est dare tp̄s cōtinuū qđ men
suret interrupta sicut mot⁹ interruptus habe mē
surat̄ tpe ꝯtinuo. ita ꝙ inter nūc qđ desinit vnus
⁊ nūc quo incipit alius: sit tp̄s mediū cōtinuum.
et sic in ꝓposito dicē duꝫ essꝫ ꝙ om̄es opationes
angeli mēsurant̄ tpe ꝯtinuo sic ꝙ licet q̄libꝫ opa-
tio angeli nō habeat esse nisi p instās: tñ int̄ istās
quo d̄sinit vna opatio ⁊ alia incipit: est dare tp̄s
mediū ꝯtinuū. ¶ 2° loco ꝯ eandē ꝯclusionē q̄ ad
q̄ddā dictū in ea arguit Aureol⁹ ꝓbando ꝙ nō
sit possibile duo tpa ꝯtinua simul eē cuius oppo-
situm dr̄ in ꝓbatione ꝯclusionis. ⁊ arguit pmo sic.
Tēpus cōstituit̄ p fluxū ipsoꝝ nūc sꝫ pus et post
sꝫ impossibile est eē nisi vnū nūc. igit̄ impossibile
est eē nisi vnū fluxū. quare nec duo tpa possunt si
mul esse. hāc rōnem inqt declaro in simili. ꝯm. n.
imaginationē mathematicorū punct⁹ fluēs cau
sat lineā sicut nūc fluens causat tēpus. si aūt im-
possibile eēt esse nisi vnicū pūctū: īpossibile esset
dare nisi vnicū fluxū ⁊ p ꝯñs nisi vnā lineā. Mi-
nor rōnis ꝓbat̄. qꝛ si nō sit idē nūc sꝫ plura: tunc
aliud nunc esset in domo ⁊ aliud extra. vnū nūc
erit citra mare et aliud vltra mare. ⁊ sic non essꝫ
verum ꝙ in illo nunc demonstrato per me: rex
tartarorum sedet ⁊ ego lego. Dicetur forte ꝙ li-
cet sint plura nunc: tamen omnia habent vnum
nunc cōmune. s. nūc motus celi qđ mensurat mu
tatum esse ipsius celi. Contra. accipio illud nūc
in quo sol est sub tali mutato esse: verum est dice
re ꝙ ego loquor in illo nunc ⁊ in eodem nūc rex
tartarorum sedet. igitur non est apud tartaros
aliud nunc ⁊ apud nos. vel oportet ꝙ sit aliud
nunc ipsius celi. quia illud nunc celi est nunc in q̄
ego loquor ⁊ ille sedet: vnde dato ꝙ essent plu-
res celi: adhuc esset verum dicere ꝙ in eodē nūc
quo ego loquor in isto mundo huius celi: loqui-
tur alius alterius celi ⁊ mundi. Aut igitur idem
nunc est omnium celorum et habeo propositūꝫ
quia idem nunc est vtrobiqꝫ: aut est aliud ⁊ aliud
nunc: ⁊ tunc in illo nunc in quo ego loquor non
loquitur alter sub alio celo sed in nūc sui celi. hec
est ratio cōmentatoris. 4° physicorū cōmento
90. dicentis ꝙ prius ⁊ posterius sunt idem in oī-
bus motibus non multiplicatum per multitudi-
nem eorum sicut est dispositio in instāti ita ꝙ ex
vnitate instātis arguit vnitatem tēporis. ¶ 2°
sic. Ratio temporis cōsistit in rōne prioris ⁊ po-
sterioris. sed impossibile est quātūcunqꝫ motus
multiplicentur: ꝙ multiplicetur rō prioris ⁊ po-
sterioris. imo si essēt multe partes pluriū motuū
omnes essent in eodē priori ⁊ posteriori. ita ꝙ in
eodem priori in quo sunt partes vnius motus:
sunt partes alterius. igitur ⁊c̄. Maior nota est ꝫ
minor probatur. nam imaginandū est ꝙ pus et
post sic se habeant in quantitate successiua: sicut
hic ⁊ ibi extra hoc vel extra illud se habēt in quā
titate dimensiua permanente. qm̄ sicut differē-
tie quātitatis dimēsiue sunt hic vel ibi: ita differē
tie quantitatis successiue sunt prius ⁊ post. sꝫ ad
multitudinēꝫ quantoꝝ dimensiuorum non seq̄-
tur ꝙ multiplicetur hic ⁊ ibi: ⁊ sic de ceteris diffe
rentijs aliorum quātorū. ergo ad multiplicatio
nem quātoꝝ successiuorū puta motuū non seq̄-
tur multiplicatio prioris ⁊ posterioris. Minor
huius rationis probatur. quoniam pone infini-
ta corpora simul in eodem loco: non erit dare
respectu omnium istorum nisi vnuꝫ vbi ⁊ sursuꝫ
vnum et vnum extra. igitur similiter pone mul-
tos motus simul: necessario erunt in eodem p̄o-
ri ⁊ posteriori. Confirmatur. quia aut prius et
post multiplicantur per hoc ꝙ vnus est hic ali⁹
ibi: ⁊ hoc nichil est dictu. prius enim ⁊ post non
multiplicantur ꝯm situm sed per ante et retro.
sed prius ⁊ post omnium motuū que sunt simul:
sunt in eodem ante ⁊ post. ergo repugnantia in-
tellectuum videtur esse ꝙ prius ⁊ posterius mul
tiplicentur in motibus. ¶ 3° sic. Nisi prius ⁊ po-
sterius in omni motu sint eadem: impossibile est
mot⁹ aliquos esse simul. sed ꝯñs est impossibile.
ꝓbatur ꝯsequentia. da enim ꝙ sint simul. igitur
sunt in eodem priori. quia pone ꝙ in alio priori:

ſam nō ſunt ſimul. qꝛ illa ſunt ſimul q̄ ſunt in eo-
dē priori. igiť ſi aliq̄ motus ſunt ſimul: neceſſario
erūt in eodē priori: ac ꝑ hoc priꝰ et poſt nō ſūt plu
ra ſi. nul ⁊ cōſequēter nec plura tp̄a ſimul. ¶ Cōfir-
matur. qꝛ motꝰ multiplicať ꝑ ante ⁊ poſt. ergo non
econtra ante ⁊ poſt multiplicanť ad multiplica
tionē motuū. antecedēs patet. qꝛ quātitas dimē
ſiua multiplicať ꝑ ſuū extra puta hic vel ibi. pone
enī ꝙ duo ꝑmanētia ſint in eodē hic: iā erūt i eo-
dem extra ⁊ ꝑ ꝯñs eadē quātitas. igiť ſi quātitas
dimēſiua multiplicať ꝑ hic ⁊ extra: quātitas ſuc-
ceſſiua multiplicabiť ꝑ ante ⁊ poſt. ergo motꝰ q̄ ſunt
quātitates ſucceſſiue: nō multiplicanť niſi ꝑ ante
⁊ poſt et nō ecōtra. hec Aureolus. ¶ Cōtra q̄r-
tā ꝯcluſionē arguit Gregoriꝰ de arimino ꝓban-
do ꝙ tēpus ſit vera res extra aīam habēs eſſe cō
pletū ꝑmo ſic. Tēpus ē creatura dei. igiť tēpus ē
vera res extra aīam vel saltē nō dependēs ex a-
ctione anime nr̄e. ꝯña patet. ſꝫ añs ꝓbať aucto-
ritate Auguſtini ſup geñ. ad lr̄am in imꝑfecto v-
bi ait. illud certe accipiēdū eſt in fide etiā ſi mo-
dū nr̄e cognitionis excedat: omnē creaturā hr̄e
initiū tp̄is. qꝛ ipm̄ creaturā eſſe ac ꝑ hoc hr̄e ini-
tiū ⁊c. Itē. ii° ꝯfeſſionū in pluribꝰ locis dicit deū
eſſe omniū tēpoꝝ creatorē. ¶ 2°. Qꝛ articulus
pariſieñ. 199. dicit ſic. dicere ꝙ euū et tp̄s nichil
ſunt in re ſꝫ tm̄ apprehenſione aīe error. ¶ 3° ſic.
Omne illud ꝑ qḋ metimur moras ⁊ diuturnita-
tes motuū: eſt tp̄s. ſꝫ aliq̄ res eſt huiuſmodi. igiť
⁊c. Maior patet ex cōmuni loquutione ⁊ cōcep-
tione hominū de tp̄e. ideo enī dicimꝰ aliquē mo-
tum eſſe alio diuturniorē: qꝛ fit in tp̄e maiori. et
aliū minus diuturnū: qꝛ in tp̄e minori. ⁊ aliū eq̄:
qꝛ i equali tp̄e agiť. Minor ꝓbať. nā ipo celo cō
tinue moto metimur alios motus. Cōfirmať. qꝛ
Auguſtinꝰ. 12. de ciui. di. c. 15. dicit loquēs de corpi
bus celeſtibꝰ cū dn̄s illa inſtituit: dicit ⁊ ſint i ſig-
na ⁊ tp̄a ⁊ dies ⁊ in ānos. ⁊ ideo talia viſitate ⁊ ꝓ
prie tp̄a appellanť. ex quo ſeq̄ť ꝙ tp̄s veriſſime ē
extra aīam. ¶ 4°. Si negareť tp̄s hr̄e eſſe cōple
tū extra aīam: hoc eſſet ꝓ tanto qꝛ tp̄s eſſet ali-
qḋ cōpoſitū ex partibꝰ nō ſimul exiſtibus ſꝫ ſuc-
ceſſiue. ſꝫ iſtud eſt falſum. igiť ꝓpter illud nega-
ri nō debet tp̄s hr̄e eſſe cōpletū extra aīam. Mi-
nor ꝓbať. qꝛ ſi tp̄s eſt huiuſmodi res: ſequiť ꝙ
aliq̄ res vna demōſtrata: ſimul ⁊ eodē tp̄e primo
fieret de nouo ⁊ eſſet. ⁊ dum eſſet: fieret. et dum
fieret: eſſet. ꝯſequēs eſt impoſſibile. ergo et ante
cedens. impoſſibilitas ꝯſequētis patet. quia nul
lum qḋ de nouo fit in tp̄e: dū fit eſt: imo oē qḋ ſic
fit: dū fit nō eſt. ⁊ hec ꝓpoſitio eſt euidens vt di-
cit cōmētator. 5° phiſicoꝝ cōmēto. 13° et phs ꝑ°
ꝑiarmenias. ſi ergo dū aliqḋ eſt ipm̄ fit: ſequiť ꝙ
aliqḋ eſt dū nō eſt qḋ eſt ꝯtradictio. ſꝫ tenet ꝯña.
ſi enī tp̄s vel motus ſit talis res ſucceſſiua noui-
ter facta in mobili: certū eſt ꝙ nō fit niſi dū mobi
le mouetur vt tu ꝯcedis. ¶ Forte diceť ꝙ ꝓpriū
eſt ſucceſſiuoꝝ ꝙ ſint dū fiunt. ſuū enī eſſe: eſt ſuū
fieri. ⁊ mox cū facta ſunt: eſſe deſinūt. quapropter
licet illud ꝯñs ſit impoſſibile de rebꝰ ꝑmanētibꝰ:
nō tamē de ſucceſſiuis rebus. ¶ Sꝫ iſta rn̄ſio nul
la eſt. ꝑmo. n. ꝯtradicit intētioni phī: et deſtruit
rōnem eius quā facit. 5° phiſicoꝝ ad ꝓbandū ꝙ
gn̄ratio nō generať. ꝓbat. n. inter cetera ꝑ hoc
ꝙ oporteret ꝙ gn̄ratio generareť dū eſſet. ⁊ ſic
ſimul eſſet ⁊ fieret vt deducit ibi cōmētator com
mēto. 13°. Scḋo qꝛ rō facta equaliť ꝓbat de ſuc-
ceſſiuis ſicut de ꝑmanētibꝰ. omne. n. qḋ fit in tp̄e:
ꝓcedit de nō eſſe in eſſe. dū aūt ꝓcedit de nō eē
ad eſſe: nō eſt. ex quo vltra ꝯcludiť ꝙ fictio ē po
nere talē rem ſucceſſiuā q̄ ſolū ſit dum fit ⁊ nō ſit
poſtq̄ꝫ fiebat. ¶ 5°. ex eodē fundamēto. qꝛ ſi mo
tus vel tēpus ſit talis res: ſequiť ꝙ aliq̄ res ⁊ ſi-
militer quelibet pars eiꝰ eodē tp̄e ꝑmo generareť
⁊ corrūpereť. ſed ꝯñs eſt impoſſibile. igiť ⁊ ante
cedēs. ſꝫ ꝓbať ꝯña. nā accipiatur dies. 24. hora
rum ⁊ ſimiliť motus factꝰ in illa die. ille motꝰ eſt
genitus ⁊ ſimiliter dico vel tēpus. vocando geni
tum oīne illud qḋ exiuit de nō eſſe ad eſſe ſiue ei
ius entitas eſt in actu q̄ ꝑmo erat in potētia. quo
modo cōmētator. 5° phiſicoꝝ cōmēto. 15° dicit
ꝙ generatio eſt exitꝰ eiꝰ. qḋ eſt in potētia in actū
hoc aūt modo tu nō potes negare motū vel tp̄s
eſſe genitū. hic ergo motus genitus eſt in die illa
qꝛ non exiuit ad eſſe ante illud tp̄s. nec poſt nec
in aliq̄ parte diei ſꝫ in tota die ꝑmo ⁊ adequate.
Et ſimiliter cū ille motus ꝑdat eſſe: oportet ꝙ
corrūpatur ꝑmo in aliquo tp̄e. ſꝫ cōſtat ꝙ nō cor
rūpitur ꝑmo ⁊ adequate i aliq̄ parte diei nec an
te illam diē nec poſt. relinq̄tur ergo ꝙ ille motus
ꝑmo capit eſſe in illa die ⁊ ꝑmo ꝑdit eſſe et ſic in
eadē menſura generatur ⁊ corrūpitur. Et ſicut
arguitur de motu: ita de die mēſurāte illum mo-
tū. ſꝫ falſitas ꝯñtis patet multipliciť. nā 8° phyſi
coꝝ particula. 62. ⁊ ſequēti: Ariſto. ⁊ cōmenta-
tor ſumūt ꝓ manifeſto ꝑncipio ꝙ impoſſibile eſt
generationē ⁊ corruptionē eiuſdē rei ſimul eſſe.
imo nec eſt poſſibile generationē ſequi corrup-
tionē ſine tp̄e medio. Itē hic phī fundant vnā
rationē ſup hoc ꝙ nichil corrūpitur dum genera
tur tanq̄ꝫ ſup manifeſtiſſimo fundamēto ad pro
bādū ꝙ motꝰ nō gn̄reť. Tertio qꝛ impoſſibile ē
idem quacūq̄ꝫ ꝟtute ſimul in eodē inſtanti ꝑmo
creari et anichilari ⁊ hoc nullꝰ negat. ergo et ea

dem causa ipossibile ē idē generari ⁊ corrūpi to-
tū cathegorematice in eadē mēsura pͥmo ⁊ ade
quate. ¶ 6°. Si tēpꝰ esset huiusmodi res: sequit̄
ꝙ aliqua res eēt cōposita ex partibꝰ quarū nulla
esset. ⁊ ꝯñs est impossibile. ꝓbat̄ ꝯña. qꝛ ſm te q̄
libet pars tēporis est ꝑterita vel futura. nulla āt
preterita vel futura est. Diceres forte ꝙ ꝯñs nō
est impossibile. qꝛ ad esse rex successiuarū nō req
ritur ꝙ omnes ptes eiꝰ sint nec ꝙ aliq̄ pars sit to
ta simul: sꝫ sufficit ⁊ reqͥritur ꝙ post quasdā ptes
sint alie ⁊ ꝙ actu sit quoddā indiuisibile cōtinu-
ans eiꝰ partes ad iuicē. Sꝫ ista respōsio nō valet
qḋ patet. sumo. n. aliqḋ tēpus qḋ dr̄ esse ⁊ sit. a. ⁊
sit eius pars preterita. b. ⁊ futura sit. c. ⁊ instās cō
tinuans ista sit. d. cū igit̄. a. non sit aliq̄ res ꝑter
b. c. d. simul vt suppono. aut si sit alia sit illa. f. nec
variat̄ ꝓpositum. qm̄ tunc. a. supponit ꝓ eisdem
omnino ꝓ qͥbus supponūt oīa illa simul. argūo sic
a. est. ergo. b. c. d. sunt. ꝯña declarat̄ in simili indu
cēdo. hec domꝰ est. igit̄ hic paries ⁊ hoc tectuꝫ ⁊
hoc fundamētū sunt demōstratis partibꝰ illius
domꝰ demōstrate. similit̄ sequit̄. hic homo ē. igit̄
hoc corpꝰ ⁊ hec aīa sunt. similit̄ ⁊ in cōtinuo seqt̄
hoc bicubitū ē. igit̄ hic bicubitꝰ ⁊ hic cubitꝰ sūt dē-
mōstratis illis q̄ sunt ptes eiꝰ. ⁊ vlr a termīo sup
ponente pro aliquo toto ad omnes terminos
supponētes ꝓ partibꝰ illius respectu esse ⁊ existe
re est bona ꝯña affirmatiue de p̄senti. sꝫ vltra se-
quit̄. b. c. d. sunt. igit̄. b. est. et similiter sequit̄. igit̄
c. est. ⁊ vtrūqꝫ est falsum. qm̄. b. est ꝑteritū ⁊ non
est. ⁊. c. est futurū quod etiā nō est. Cōfirmatur:
qm̄ nō obstante ꝙ mā que erit pars antexpi a-
ctu sit: qꝛ tamē eius aīa nō est qꝛ antexp̄s suppo-
nit tam ꝓ materia q̄ꝫ ꝓ anima. tū nō est nec seqt̄
ꝙ antexp̄s sit: cuꝫ tamē ex plurībꝰ hoc ip̄m esset
veꝝ ⁊ posset inferri si nec etiā materia esset. ita ī
ꝓposito ex plurībꝰ causis dicit̄. a. nō est: q̄ꝫ dicat̄
antexp̄s nō est. qḋ tamē vltimū quilibet sane mē
tis cōcedit. Nec valet dicere ꝙ ista sunt vera de
ꝑmanētibus nō aūt de successiuis. Tū quia pari
facilitate posset alius dicere ꝙ ita esset de ꝑma-
nentibꝰ. ⁊ concedere ꝙ aliq̄ domus est cuius pa-
ries est preteritum ⁊ tectum est futurum et fun
damentum est presens. nec hoc fortius q̄ꝫ illud
posset reprobari. Tum qꝛ ꝓ qualibuscūqꝫ rebus
termini supponant: dūmodo vnus supponat pre
cise pro eisdem ꝓ quibus alij simul supponūt: im-
possibile est de illo affirmare vere esse ⁊ existere
propositione de inesse ⁊ de presenti ⁊ ab illis ne-
gare: q̄ꝫuis nō semper econtra sit cōsequētia sua
vt puta quādo nomen totius significat partes
certo modo se habentes verbi gratia cōiunctas
seu cōpositas sicut hoc nomen homo significat
corpus ⁊ animam inuicē cōpositas nō sic autem
eas significāt nomina partiū. ¶ Preterea ꝙ di-
citur ꝙ ad esse successiuorū sufficit ꝙ quedaꝫ par
tes sint post alias: nō est aliud dictu nisi ꝙ suffi-
cit ꝙ alique partes fuerint: aliq̄ vero future sint.
Ex hoc aūt non potest dici vere ꝙ cōpositum ex
vtrisqꝫ sit sicut patet cuilibet aduertenti. nō eniꝫ
est intelligibile ꝙ ex his que penitus nichil sunt
aliqua vera entitas integretur aut cōstet partia
liter. ¶ Preterea contra solutionem si nomine
tēporis significetur aliquod tale cōpositum seq-
tur ꝙ nulluꝫ tēpus est presens. ex quo vlteriꝰ se
quitur ꝙ nullum tēpꝰ est. patet prima ꝯña. quia
nullum presens diuiditur in preteritum ⁊ futuꝝ.
vnde Augustinꝰ. 11° cōfessionum caplo. 16° ait ꝙ
si quid intelligit̄ tēporis qḋ in nullas vel minuti
simas momentoꝝ partes diuidi posset: id solum
est qḋ presens dicat̄. quod tamē ita raptim trā-
uolat a futuro in preteritum: vt nulla morula ex
tendatur. nam si extendit̄: diuiditur in preteritū
⁊ futurū. presens aūt nullū habet spatiū. hec ille
ex hac autem ꝯña Augustini. s. si aliquid tempo-
ris est presens ipꝫ est indiuisibile: sequitur ꝙ hec
est vera nullum presens diuiditur in preteritum
⁊ futurū ⁊ ꝑ ꝯñs nullū tēpus est p̄sens. alioquin a
liquod tēpus nō haberet partē priorem ⁊ poste-
riorē qḋ repugnat dictis tue opinionis. Sed se-
cunda ꝯña ꝓbatur ꝑ eūdē in caplo. 19. vbi sic ait
si enim sunt futura ⁊ preterita: volo scire vbi sūt:
ꝙ si nōdum valeo: scio tamē vbicūqꝫ sunt nō ea
ibi futura esse aut preterita sed p̄sentia. naꝫ si ibi
futura sunt: nōdum ibi sunt. si etiam ibi preterita
sunt: iā non ibi sunt. vbi ergo sunt quecūqꝫ sunt:
nō sunt nisi p̄sentia. hec ille. ꝫꝫ ergo Augustinū si
aliquid est: ip̄m est p̄sens. igitur si aliquid non est
presens: ipsum nō est. ac ꝑ hoc si nullum tēpꝰ est
presens: nullū tēpꝰ est. Preterea qḋ addit dicta
responsio de cōtinuatione illarū partium ad in-
stans qḋ actu est: nō est intelligibile. qm̄ qḋ oīno
nichil est: nulli enti aut nō enti continuari potest
vel copulari. alioqui vna lōga correa possꝫ fieri
de hircoceruis et tragelafis et chimeris qḋ ab-
surdissimum ē. ꝙ si respōdeas ꝙ nō ens quod ali
quando fuit aut erit ens pōt alicui copulari: licet
non ens qḋ nō fuit nec erit nulli possit copulari:
Cōtra hoc arguit̄ pͥmo. Qꝛ ſꝫ hoc sequit̄ ꝙ pos
sibile esset vnā albedinē corruptam vel anichila
tā ⁊ vnā creandā cōtinuari ⁊ copulari alicui ⁊ es
se vnā albedinē numero qḋ nullꝰ diceret. ¶ 2°.
Nā dicto tuo cōcesso: habet̄ ꝓpositū. qm̄ tēpus
ꝑteritū sumptū ad itellectū tuū nō solū nō est ꝑ

neq3 vnq̃3 fuit nec possibile fuit esse. similiter neq3 futurū vnq̃3 erit nec est possibile ipm esse. igit̃ nō est possibile talia copulari alicui. patet ɔ̄ña p̄ respōsionem. antecedēs ꝓbat̃ sicut ꝓbat Aug᷒. vbi sup̄. ca°. 16°. q̄ p̄teritū temp᷒ nūq̃3 fuit lōgū. arguit̃ itaq3 sic. Si temp᷒ preteritū vnq̃3 fuit: aut fuit dū fuit p̄teritū: aut dū fuit p̄ñs: aut dū fuit futurꝫ. Nō p̄mū. q2 tūc eadē rōne nūc esset verꝫ dicere q̄ temp᷒ preteritū est. Neq3 scōm. q2 ipsuꝫ nūq̃3 fuit p̄sens. q2 impossibile est aliquod tēpus esse p̄sens alioqui aliqd̄ temp᷒ esset indiuisibile. Neq3 tertiū. q2 eadē ratione esset verū dicere q̄ tempus nec futurꝫ est. qd̄ nullus dicit. per idē etiam ꝓbat̃ q̄ futurū tempus nūq̃3 erit. q2 nec erit dum erit futurꝫ. nec dū erit p̄sens. nec dū erit preteritū. ⁊ patet ꝓbatio similiter. Ex hoc pōt ꝓbari forti᷒ q̄ temp᷒ nō sit aliq̄ res successiua. q2 seq̄retur q̄ esset aliqua res composita ex nō entib᷒ et impossibilib᷒ esse qd̄ nullus diceret. patet igit̃ q̄ argumentū p̄ncipale. 6ᵐ stat. nec solutio data aliq̄d valet. Aliter forte dicet̃ interimendo vnam ꝓpositionē sumptā improbando ɔ̄ñtiaꝫ. s. hanc q̄libet pars tēporis est preterita vel futura dicet̃ enim q̄ tēpus est p̄sens ⁊ q̄ cuiuslibet tēporis p̄sentis infinite partes sunt p̄sentes et existētes. q2 cuiuslibet t̄pis p̄sentis: infinite partes sūt habētes vnam p̄teritam ⁊ aliā futurā. verbi grā Ann᷒ p̄sens habet infinitas partes quaꝝ q̄libet habet p̄teritā ⁊ futurā. s. mensem p̄sentē ⁊ quidenam ⁊ septimanā et diem ⁊ horam ⁊ sic in infinitū. nulla tamē pars t̄pis est tota simul. ¶ Sꝫ cōtra hanc solutionē arguit ex eo q̄ expresse assumit falsum videlꝫ q̄ aliqd̄ tēpus est p̄sens. oppositū enim iā habitū est p̄ Augu.ᵐ Secūdo hoc probat̃ rōne eiusdē ibidē. volēs eni ꝓbare q̄ nō pōt esse aliqd̄ tēp᷒ p̄sens longū: ꝓbat q̄ nullū tēpus pōt esse p̄sens supposita. s. imaginatione tēporis p̄dicta cōtra quā tantūmodo laborat eius ratio vt patet cōsideranti. p̄mo aūt ꝓbat q̄ centenarius ānoꝝ nō pōt esse p̄sens: deinde q̄ nec vnus ānus. ⁊ q2 eius v̄ba clara sunt ⁊ in forma debite arguentis posita ea tātūmodo recito. vide inq̄t saltem vtrū qui agit̃ ānus sit p̄sens. etenim si primus agit̃ mēsis: futuri sunt ceteri. si secūdus: iam p̄mus preterijt ⁊ reliq̄ nōdum sunt. ergo nec annus q̄ agitur tot᷒ p̄sens est. ⁊ si nō tot᷒ est p̄sens nō ānus est p̄sens. duodecī eni mēses ānus ē q̄rū quilibet vn᷒ mēsis q̄ agitur ipse p̄sens est. ceteri aūt p̄teriti aut futuri. q̄ꝫ nec mēsis q̄ agit̃ p̄sens est. s̄ vn᷒ dies. si p̄m᷒: futuris ceteris. si nouissim᷒ p̄teritis ceteris. si medioꝝ: q̄lib3 int̄ p̄teritos ⁊ futuros. ⁊ subdit Aug᷒. sꝫ discutiamus etiā ip3 quia nec vn᷒ dies tot᷒ p̄sens ē. nocturnis eni ⁊ diurnis horis oīb᷒ viginti q̄ttuor explet̃. quaꝝ p̄ma: ceteras hēt futuras. nouissima: p̄teritas. aliq̄ vero interiectaꝝ: ante se p̄teritas: post se futuras. ⁊ ipsa vna hora fugitiuis particul' agit̃. q̄cq̄d ei᷒ auolauerit: p̄teritū ē. q̄cq̄d ei restat: futurū. ⁊ ideo ɔ̄cludit. si q̄d intelligit̃ t̄pis qd̄ in nullas p̄tes iā vel āī minutissimas momētoꝝ p̄tes diuidi possit: illud solū est qd̄ p̄sens dicat̃ ⁊c̄. vt sup̄ recitatū ē. ecce q̄3 patēt illa solutio reprobat̃ ⁊ auctoritate Augus. ⁊ ei᷒ valida ꝓbatione q̄ in hoc fundat̃ q̄ nullum tēp᷒ ē totū p̄sens. ⁊ si nō totū est p̄sens: nec ipm est p̄sens. cui᷒ ꝓbatio est. q2 ipm ē oīa illa q̄rū q̄lib3 ē pars ei᷒. ⁊ iō dicit ad ꝓbationē illius vltime ɔ̄sic duodecī. n. mēses ānus ē. et aduerte q̄ in p̄dicta ɔ̄ña sumit hūc terminum tot᷒ syncathegoreumatice. ¶ Preterea. q̄ rōne ann᷒ dr̄ p̄sens. s. q2 hēt p̄tem p̄teritā ⁊ futurā copulatas ad instās qd̄ actu ē: eadē rōne cētenariū millenariū ⁊ etiā ip3 seculū s̄m q̄ sclꝫ accipit̃ ꝓ toto tempore p̄sentis vite ab initio mūdi vsq3 ad finē posset dici p̄sens. qd̄ null᷒ diceret q̄ intelligeret q̄d significat hoc vocabulū p̄sens. p3 igit̃ q̄ nec scōa solutio ad argu.ᵐ aliq̄d valet. Alit̃ forte dr̄ ad illud argumentum sic̄ de facto dicit Auice. 2° sue sufficiētie. ca°. 13. in p̄ncipio q̄ nullā p̄tē t̄pis eē: pōt itelligi dupliciṫ. vno mō q̄ absolute nulla ē. alio modo q̄ nulla ē in hoc instāti ⁊ ista vt dicit satis differūt. nō eni seq̄t̃. hoc ē. igit̃ hoc est in hoc instāti. nec ecōtra seq̄t̃. hoc nō est in hoc instāti. igitur hoc nō ē. nec eni sunt opposita eē ⁊ nō esse in hoc instāti. si p̄mo modo igit̃ intelligat̃ ꝓpositio dicendo q̄ nulla pars tēporis ē: falsa ē. si scōo modo: vera ē. et eodē modo ɔ̄cedit q̄ tēp᷒ nō ē. nō eni est instās nisi in aīa ⁊ in intellectu. ista respōsio nulla ē. q̄ñ qualitercūq3 debeat itelligi aliq̄d eē in hoc instāti vl' nō eē: nichilomin᷒ eē actualit̃ siue nūc p̄sentialit̃ vt distiguit̃ ɔ̄tra fuisse ⁊ fore: et nō eē vtiq3 opponūtur. nec ē possibile q̄ d̄ eodē vere affirmet̃ esse p̄ verbū de p̄senti dicendo hoc est ⁊ vere neget̃ esse nunc p̄sentialit̃ vt vere dicat̃ hoc nō est actualit̃ vel nūc p̄sentialit̃. per hāc eni enūtiationē q̄ absolute affirmat̃ eē: dat̃ intelligi. ⁊ ita eaꝫ q̄lib3 capit q̄ id qd̄ dicit̃ eē: nūc actualit̃ ⁊ p̄sentialit̃ ē. cū igit̃ demōstratiue sit cōclusū q̄ nulla talis res qualē fingit opinio tua est actualit̃ ⁊ p̄sentialit̃: necessario ɔ̄cludit̃ q̄ nulla talis res est. ac p̄ hoc nec tēp᷒ ē hm̄oi res. Item tēpus q̄cq̄d sit: vel ē q̄d indiuisibile vel corp᷒ aliquod aut accidēs extēsum ad extēsionē alicuius corporis. ⁊ q̄cq̄d hoꝝ dicat̃: ipm complete erit. si tñ sit in instāti. i. totū simul. ⁊ sic patet q̄ nulla triū

solutionū īfringit argᵐ.6ᵐ. ¶7° arguit̄ pncipaliter cōtra ꝯclusionē. Possibile est tēpus eē nulla re nō pmanente existe. igit̄ tps nō est res nō permanēs eēntialit̄ hn̄s ꝑus ꝛ post q̄ nō pn̄t eē simul ꝯn̄a est euidēs. sꝫ an̄s ꝓbat̄. nā possibile est saltē p dei potētiā absolutā: deū ponere vnuꝫ corpꝰ in vno loco nullā aliā rē a corpe ꝛ loco distictā causando ꝛ cōseruādo cū ipse libere ꝛ contingent agat ꝛ causet vel cōseruet quācūqꝫ rē agit vel cōseruat aut causat. ꝛ simul cū hoc nullā aliā causādo: possibile ē q̄ imediate illud corpus ponat in alio loco. ꝛ sic deiceps sicut nūc actualit̄ fit quando vnū corpꝰ trāsfert̄ d̄ vno loco ad aliū sine de te media. hoc aūt posito: cōstat q̄ tale corpꝰ ꝑus erit in loco propinqori q̄ꝫ remotiori ꝛ p ꝯn̄s erit tēpus. ¶Cōfirmat̄. Nā sumātur duo corpa q̄ꝝ vnū de facto moueat̄ velociꝰ ꝛ aliud tardiꝰ. si nō est aliq̄ res talis nō pmanēs: hētur ꝓpositū. si est poterit deꝰ coagere vtriqꝫ motori ad acq̄sitionē loci nō coagēdo agēti. ad acq̄sitionē talis rei successiue nō pmanētis. hoc aūt posito: ꝯstat q̄ corpus qd̄ nūc mouet̄ velociꝰ: tūc etiā velociꝰ mouebitur ꝛ citius deueniet ad finē equalis spatij ac p hoc in tpe minori. igit̄ erit tēpus. Forte dicet̄ ad hoc datis p̄dictis casibꝰ: q̄ nec vnū corpꝰ ꝑus erit in loco ꝓpinqori q̄ꝫ remotiori: nec vnum erit citiꝰ vel priꝰ in fine spatij q̄ꝫ aliud. qm̄ sicut nihil pōt eē albuꝫ sine albedine. i. nisi sit in eo illud qd̄ essentialit̄ ē albedo: sic nichil pōt esse hic vel ibi ꝑus alio duratione ꝛ aliud posteriꝰ: nisi sit in eis illud qd̄ est eēntialit̄ ꝑus ꝛ posteriꝰ. in casibꝰ aūt p̄dictis nō est talis res. igit̄. Sꝫ ꝯtra hoc arguit̄. q2 qua facilitate tu dicis q̄ in illo casu corpꝰ non erit ꝑus in vno loco q̄ꝫ in alio nec erit tēpꝰ: eadē tibi dici pōt q̄ nūc de facto nō est tēpꝰ nec aliqd est priꝰ alio s̄m duratione. qm̄ nō plus cōstat nobis nūc de aliq̄ tali re: q̄ꝫ tūc cōstaret. nā quecūqꝫ ꝑcipimꝰ nūc in corporibꝰ motis: tūc etiā ꝑcipere mus. cū igit̄ nūc cōcedamus tēpus eē. ꝛ vnū corpus ꝑus duratione esse in vno loco q̄ꝫ in alio: cōcedendū est etiā q̄ tūc esset. ꝛ si tūc esset ꝛ nō esset aliqua res nō pmanēs: ita etiā nūc dicendū ē alioqui gratis ꝛ irrationabilir: ponitur talis res alias. ¶8°. Si tēpus sit talis res: sequit̄ q̄ possibile est duo corpa. a. ꝛ. b. simul icipe moueri ꝛ. a. moueri tm̄ per horam. b. aūt mille annis vel tempore equali tpi mille ānorū cōtinue: ꝛ tamē simul ꝑmo desinere moueri cū ipso. a. ita q̄ nec ꝑus desinet q̄ꝫ. b. nec. b. diutius mouebit̄ q̄ꝫ. a. ꝯn̄s ē absurdissimū. ꝓbat̄ ꝯn̄a. nam si tempꝰ sit talis res successiua distincta a motu vt tu dicis siue sit id ipꝫ qd̄ motus dū tamen sit talis res successiua distincta a pmanētibus: totū motū qui causaretur i. b. in mille ānis si moueret̄ super aliquo spatio propria v̄tute coagente deo iuxta cōmunē cursum: posset deus ꝓpria v̄tute causare cū omni suo accidēte tam cito q̄ꝫ cito mouebitur. a. cū in quātacūqꝫ velocitate voluerit: possit velocitare motū b. ꝛ cuiuslibet corporis. hoc posito ꝛ habito sequitur q̄ in motu. b. erit tēpus mille ānoꝝ si tempus distinguat̄ a motu. vel q̄ ipse motus. b. erit tempus mille ānoꝝ si tempꝰ nō distinguat̄ a motu. ꝛ p ꝯsequēs mouebit̄ mille ānis: et tamē simul incipiet et simul desinet moueri cum ipo. a. ista ratio directe ꝓcedit cōtra illos qui in quolibet motu ponūt tēpus ꝓpriū esse. et cōtra illos qui tm̄ i ipso motu celi vel ipsuꝫ motū celi tēpus ponūt. et efficaciter cōtra eos posset sic reduci. Nam oēm motū qui causabitur in celo p spatiū mille ānoꝝ posset deus causare in celo in spatio vnius hore. nam quotiēs celū reuoluet̄ in mille ānis ab eodē puncto in idē punctū: totiēs posset ipm reuoluere in spatio q̄ nunc vertit̄ p vigesimam quartam partē sui circuitus. vnde stāte vniformitate motus alicuius horologij qd̄ nūc in vna hora tot lineis mouet̄ dum rota horologij ꝑase mouebitur p tot lineas: poterit deꝰ totiens cōplete voluere celum q̄tiens de facto vertet̄ a mille ānis et easdem numero partes motus in celo causare cum eisdē omnibꝰ accidētibus suis. E cōuerso posset ꝯn̄a declarari ponēdo q̄ deus motū. a. vel celi q̄ de facto causabit̄ in vna horā: causare in spatio mille ānoꝝ qd̄ vtiqꝫ posset cū quēlibet motū posset in quātacūqꝫ ꝓportione tardare. huius rōnis v̄tutem q̄ꝫuis aliter ponit Augustinꝰ vbi sup̄ caꝰ 24. ad ꝓbandū q̄ motus celi nō est tēpus cuiꝰ ꝓcessus directe ꝓcedit supposito q̄ motus sit aliqua talis res exn̄s in celo. nō ꝓbat directe q̄ tēpꝰ nō sit res talis inherens motui. q̄ si sic sequit̄ q̄ possibile erit p diuinā potētiam aliqd vere moueri sine tēpore seu nullo tpe existēte. Patet ꝯn̄a. q2 quodcūqꝫ subm pōt deꝰ sine accidēte suo conseruare. poterit ḡ quēlibꝫ motū existentē ꝯseruare nullū tēpus ꝯseruādo. qd̄ si fieret: corpa vere mouerent̄. qm̄ in eis esset veri motꝰ ꝛ tamē nullū esset tēpus. falsitatē ꝯn̄tis ꝓbo. q2 si aliqd mouetur vere ꝛ proprie loquendo de motu vero: successiue et nō simul acquireret aut deperderet eam rem s̄m quam mouet̄ seu partem acquireret post partem. ꝛ sic partem prius ꝛ parteꝫ posterius qd̄ sine tempore esse nequit vt tu concedis. Cōfirmat̄ p cōmentatorē. 3° physicoꝝ commēto. 4° dicentē q̄ motus nichil aliud est q̄ꝫ generatio partis post partē illius perfectionis ad

quam vadit vel rēdit. igit̃ in omni motu ē prius ꝛ
post. Et si dicat̃ ꝙ licet in motu sit prius et post:
hoc tñ nõ ꝯuenit sibi ex se et eēntialit̃ ꝑ ꝑ aliqd si
bi inherēs. qꝛ põt aliqs ꝯcipe ꝙ mot⁹ sit totus si
mul: vt ꝙ aliqd subito moueret̃ de loco ignis ad
locũ terre: ꝙpropt̃ si mot⁹ fieret sine accidēte sibi
inherēte: nõ haberet prius ꝛ post. Cõtra. impossi-
bile ē aliqd esse motũ nisi sit actus entis in potē-
tia ꝑm ꝙ est in põ. ꝛ ꝑ cõsequēs nisi aliq̃ pars ei⁹
sit acq̄rēda mobili dũ alia pars ei⁹ est acquisita.
igit̃ impossibile est ꝙ aliqs mot⁹ sit totus simul.
vnde licet sit possibile ꝙ aliqd subito trãsferatur
de loco ignis ad locũ terre: illa tamen trãslatio
nõ esset mot⁹ si poneret̃ ꝑ esset mutatio indiuisi
bilis cui nõ cõueniret diffinitio motus pmissa. sicˀ
nõ cõuenit generationi indiuisibili ꝑm cõmenta
torē. 5° phy. cõmēto. 21. Et ex hoc vlterius seq-
tur ꝙ nullus põt vere cõcipe vel opinari aliqd es
se motũ cõcipiēdo ipm esse totũ simul actũ mo-
bilis. confirmat̃. qꝛ essentiale ē motui ꝙ sit actus
impfect⁹ admixtus potentie. Preterea si oẽs
partes mot⁹ essent simul. igit̃ mot⁹ essꝫ de gene-
re ꝑmanētiũ qd ipse negas. ❡ 10. sic pncipaliter.
Si mot⁹ est subiu tpis: aut tot⁹ mot⁹ est subꝫ ei⁹
aut aliqd eius. ꝛ si sic: aut diuisibile aut indiuisibi
le nõ. n. alit̃ põt itelligi ꝙ sit sbm ei⁹. nõ põt dici
pmũ. tum qꝛ nichil est in motu nec in aliq̃ re extē
sa indiuisibile modo illo vt supra ꝓbatũ est. tum
qꝛ esto ꝙ essent talia indiuisibilia: nõ ē ratio cur
poti⁹ sit subiectiue in vno q̃ꝫ in alio ei⁹ indiuisibi
li. igit̃ vel in nullo vel in oĩbus. ꝛ eodeꝫ modo
põt ꝓbari ꝙ nõ sit in aliq̃ parte mot⁹ diuisibili p
cise: ꝛ loquor semp de diuisione mot⁹ ꝑm diuisio
neꝫ mobilis in partes simultaneas. qd tñ si dare-
tur: adhuc inferret̃ incõueniēs inferendũ. si po-
nitur vltimũ ꝙ sit i toto motu: tũc sequit̃ ꝙ mot⁹
erit diuisibilis in partes simultaneas ꝑ lõguꝫ la-
tum et ꝓfundũ. ꝛ sic alia pars tēporis celi erit in
oriente ꝛ alia in occidēte alia in meridie qd ad-
uersari⁹ ꝓsus negaret. hec sunt argumēta Gre-
gorij in forma. ❡ Cõtra quītã ꝯclusionē arguũt
aliqui sustinētes opinionē Bonauenture ponen-
tes ꝙ in euo sit successio sine innouatione cuius op
positũ tenet illa ꝯclusio. Arguũt igit̃ pmo sic. si a
liqua mēsura iã durasset in eternũ: impossibile es
set ꝙ deus faceret eam nõ durasse in pteritũ. qꝛ
totũ pteritũ est ꝛ de⁹ nõ põt facere ꝙ illud qd est
pteritum nõ sit pteritũ ꝑm Augu^m. 26. 3 faustuꝫ
si ergo euũ sit totum simul ꝛ habeat in se qcqd ē
habiturũ in posterũ: impossibile eēt ꝙ deus de-
strueret ipsum. hoc autem est impossibile dicere.
igitur in euo est aliquid futurum. ergo successio ē

in euo. ❡ 2° sic. Duratio esse angelici a pte poste
riori ponitur infinita quia durabit sine fine. si er-
go pro nũc ista duratio sit tota simul vnitiue: se-
quitur ꝙ ista duratio esset actu infinita qd est fal
sum. ❡ 3° sic. Qꝛ si in aliquo finito possunt eē ne
gationes positionũ infinite: tñ impossibile est ꝙ
in aliquo finito sint infinite negationes defectu-
um. vbi gr̃a. licet in homine possint eē infinite ne
gationes positionũ vt hõ est nõ asin⁹ nõ leo ꝛc.
tamē in eo nõ possunt eē infinite negationes de
fectuũ. qꝛ negatio defect⁹ est positio pfectionis.
vbi ergo pñt esse infinite negationes defectuũ:
ibi pñt esse infinite pfectiones: qd non est in aliq̃
creatura. qꝛ tũc ipsa creatura eēt infinita pfecti-
ue. ꝑ si euũ sit totũ simul hñs totũ vnitiue qd ha-
biturũ est: actu haberet infinitas negationes de
fectuũ. qꝛ negationē defectus ꝓ crastino die ꝛ sic
in infinitũ si eēt dare infinitatē dieꝝ a parte post.
cũ ergo haberet infinitas negationes defectuũ
seqtur ꝙ haberet infinitas pfectiões positiue cũ
negatio defectus sit positio perfectionis. ❡ 4°.
Hieronymus ad marcellã ꝛ est i glosa exodi. 3°.
Et est in Isidoro ethimologiaꝝ li. 7°. ca°. p°. in
omni creatura differt pteritũ ꝛ futurũ. qꝛ solus
deus est q̃ nõ nouit eē fuisse nec fore. si ergo nihil
de duratione adueniat euo nec recedat ab eo: nõ
esset ibi pteritũ et futurũ qd negãt auctoritates
supradicte. ❡ 5°. Qꝛ deus posset fecisse vnũ an-
gelũ et ipm destruxisse et iteꝝ eundem numero
creasse. igit̃ cũ idē sibi realit̃ succederet et non so
lũ ꝑm imaginationē: necesse ē ꝙ in eius mensura
sit realit̃ successio. qꝛ realit̃ intercidit nõ entitas
media inter eē angeli ꝛ esse illi⁹. ❡ 6°. Qꝛ si essꝫ
aliq̃ vna creatura q̃ haberet pfectiones omniũ
creaturaꝝ futuraꝝ: illa creatura esset actu infini
ta. si ergo ponit̃ aliqua mēsura q̃ in se vnitiue et si
mul habeat pfectiones omniũ mēsuraꝝ futuraꝝ
eēt mensura infinita. si ergo euũ sit totum in se si
mul cõtinens actu qcqd est futurum et qcqd est
vniuersaliter in tpe si duraret in eternũ: sequitur
ꝙ euum sit actu infinituꝫ. Confirmat̃ rõ. qꝛ si sit
actu simplex aliqd qd põt se cõmensurare alicui
quãto: oportet ꝙ illud simplex habeat tãtã pfe-
ctionē quãtã hēt illud quãtuꝫ. igitur si esset aliqd
qd posset se cõmensurare infinito quãto si eēt: il-
lud esset ꝑm se infinitũ. ꝑ sic se habet euum respe
ctu tēporis si sit totum simul qd cõmēsurat se to-
ti tēpori futuro: ꝛ totum quod est futuruꝫ habet
modo actu. ❡ 7°. sic. Omnis creatura q̃ est fini-
ta põt recipe additionē. igitur similit̃ oĩs dura
tio finita põt recipe additionē durationis. ꝑ qc-
quid tale ē: sibi aliqd aduenit. igit̃ ꝛ aliquid rece-

dit vel recedere pōt. ¶ 8°. Aug⁹. 11. ɔfessionū. p̄sens tēp⁹ si sp̄ eēt p̄sens ꝛ in p̄teritū nō transiret: iā nō esset tēpus sꝫ eternitas. si ergo euū sp̄ esset p̄ñs ꝛ nō trāsiret in p̄teritū: eēt eternitas. sꝫ ɔñs est falsū. igit̄ ꝛ añs. ¶ 9°. Qꝛ circūscribēdo om̄ez rōnez tp̄is: pōt de⁹ creare vnū angelū ante aliū. ergo in sua ꝑp̄a mēsura est successio. ¶ 10. Deus pōt anichilare vnū angelū creatū. aut ergo in p̄mo instātī in quo ē aut in alio. nō in illo i q̄ est: qꝛ tūc in eodē īdiuisibili eēt ꝛ nō eēt ꝛ sic ɔ̄dictoria eēnt simul vera respectu eiusdē. et simult̄. qꝛ omne qd̄ ē q̄ñ est: necesse est esse. ḡ destrueret̄ ī alio. ergo est ibi successio duoꝝ instātiū: qꝛ in vno est positiue: in alio nō. ista argumēta recitat Garro in forma. ¶ 11°. argui̊t sic ab alijs. Illud qd̄ pōt d̄ficere ab esse: nō h̄ēt simul totū suū eē. qd̄ eñi ab esse deficit: nō h̄ēt simul totū esse qd̄ h̄re potuit: qꝛ potuit plus eē. s̄ angel⁹ cui⁹ mēsura est euum: pōt deficere ab esse p̄ substractionē diuine influētie. igit̄ nō h̄ēt simul totū suū eē. sꝫ euū est mēsura eē ipsi⁹ angeli. igit̄. ¶ 12°. Si in euo nō est successio. igit̄ idē erit in angelo euiterno eē fuisse et fore. s̄ de⁹ nō pōt facere angelū nō fuisse. igit̄ nō posset facere ip̄m nō eē vel ip̄m nō fore. ¶ Contra sextā ɔclusionez argui̊t ꝓbādo q̄ nō sit idem euum omniū euiternoꝝ. Et q̄dez ad hoc arguit Egidius multipliat. p̄mo sic. qꝛ dicitur p̄mo metha⁶. q̄ vbi estimat̄ q̄ nō est additio aut diminutio: illud est mēsura vera. vñ qꝛ mot⁹ celi est ita regularis ꝛ vniformis q̄ nō posset fieri regularior ꝛ vniformior: ideo ē mēsura omniū alioꝝ motuū. ꝓpt̄ qd̄ si vnū euiternū deberet esse mēsura omniū euiternoꝝ: oporteret q̄ eēt ibi status q̄ꝫ̄ ad simplicitatē ita q̄ nō posset fieri euiternū simplici⁹ qd̄ dicimus eē falsum. non eñi posset creari angelus ita simplex: quī possꝫ creari simplicior. ¶ 2°. Qꝛ quāto aliq̄ sunt p̄ora in entib⁹: tanto inter mēsurā ꝛ mensuratū est maior analogia. albū enim ē in eodē genere cū alijs colorib⁹ ab illo mēsuratis. ꝓpt̄ qd̄ modicū ē ibi d̄ analogia. s̄ in quātitate q̄ ꝓximo inheret sub̄e q̄ꝫ q̄litas vt dicit cōmentator. 12° metha⁶. maior ē in ea analogia. ꝛ ideo maior ē in ea mensura vel indiuisibile simplicit̄. sicut vnitas vel indiuisibile s̄m positionē n̄ram sicut vlna vel aliq̄d h̄mōi. īdiuisibile. n. nō est in gn̄re quātitatis nisi p̄ reductionez. In s̄b̄a aūt est adhuc maior analogia. nā omnis s̄b̄a mēsurat̄ vna s̄b̄a. h̄mōi aūt s̄b̄a s̄m cōmētatorem ē motor p̄m⁹ abstract⁹ ab oī m̄ā q̄ nec ē in eodez gn̄re cū alijs substātijs: imo nullo modo ē in genere. Simult̄ igit̄ ꝛ ip̄a eē euiternoꝝ reducentur in vnā mēsurā maxime analogā. s. in ip̄m eē diuinū. ꝓpt̄ hoc eñi oīa entia nō possunt reduci ī aliquā vnā mensurā nisi in deū: multo ergo fortius sub̄e euiternoꝝ ꝛ eē eoꝝ q̄ sunt nobilissima inter entia ꝛ int̄ sub̄as: nō poterūt reduci in mensuraz nisi in s̄b̄am dei ꝛ eē ei⁹: ita q̄ de⁹ vt est p̄mū ens: mēsurabit om̄ia entia. vt ē prima s̄b̄a: mēsurabit om̄es sub̄as. vt ē prima s̄b̄a ītellectualis ꝛ p̄mum esse ītellectuale: mēsurabit om̄es sub̄as ītellectuales ꝛ oīa eē intelligibilia. ¶ 3° sic. Mēsura esse cū esse sit act⁹: ē mensura durationis. qꝛ in actib⁹ mēsurat̄ quātitas durationis. illa igit̄ sunt mēsura esse aliquoꝝ: a q̄b⁹ depēdet duratio eoꝝ. duratio aūt depēdet ab eodē a quo ꝛ conseruatio. nullus angel⁹ depēdet ab alio q̄ ad cōseruationē igit̄ nec quo ad durationē. ꝓpt̄ qd̄ vn⁹ non erit mēsura alteri⁹ nec eē vni⁹ esse alteri⁹. ¶ 4°. Mēsura facit cognitionē de mēsurato ꝛ hoc simplicit̄ ad cognitionē aūt rei simplicit̄: nō facit nisi qd̄ est causa rei vel cōparat̄ ad rē sicut habit⁹ ad priuationē. s̄m quē modū albū est mēsura omniū colorū: qꝛ oēs colores sunt q̄si quedā p̄uatiōes ipsi⁹ albi. vn⁹ aūt angel⁹ nō facit ad esse alterius nec vn⁹ cōparat̄ ad aliū sicut forma ad p̄uationez. ꝛ ideo vn⁹ nō est mēsura alteri⁹. ¶ 5°. Nō oīa euiterna simul inceperūt vt pꝫ de angelis ꝛ aīabus q̄ ɔtinue de nouo creat̄. ergo habēt diuersas mēsuras et diuersa eua. ¶ 6° argui̊t sic ab alijs. Si esset vnū euū omniū euiternoꝝ: illud poneretur subiectiue ī euiterno sūmo sicut tp̄s ī motu p̄mo. cū ergo p̄m⁹ angel⁹ ceciderit: sequit̄ q̄ mensura illius eēt mēsura alioꝝ angeloꝝ. sequit̄ etiam q̄ oīa xp̄i mēsurarent̄ mēsura luciferi q̄ sunt inconueniētia. ¶ 7°. sic. Si esset tm̄ vnū euum: illud essꝫ in sūmo euiterno. ergo eo d̄structo nullū essꝫ euū alioꝝ: ꝛ sic esset durās sine duratione. ¶ 8°. si ponat̄ vnū euū oium angeloꝝ: saltem celū habebit aliud euū: qꝛ mēsura debet eē vniugenea cū mēsurato. s̄ angeli differunt a corporib⁹ celestib⁹. igit̄ Cōfirmat̄ p̄ hoc. qꝛ nullus angel⁹ ē mēsura p̄mi celi. qd̄ tamē oporteret. qꝛ ex hoc tp̄s mensurat om̄es alios mot⁹ inferiores: qꝛ fundat̄ in motu qui imediate mēsurat om̄es motus. sꝫ p̄mus angel⁹ nō est mēsura p̄mi celi. ergo nec mēsura primi angeli erit mēsura p̄mi celi. ¶ 9°. Qñ aliqua s̄m se sunt eiusdē rōnis: h̄ūt mensurā cōsimilem. sꝫ om̄es angeli sunt eiusdē rōnis qꝛ eē̄ntia eoꝝ ē participata ꝛ simul tota et ꝑpetua. ergo habebūt mēsurā cōsimilē. sed supremus angel⁹ habet mēsurā suā intra ꝛ eternitatez mensurantem extra. quare ꝛ infimus habebit euū intra se pro mēsurā intrinseca: et eternitatem extra se. ꝛ eodē modo omnes ītermedij cum sint eiusdem rationis

q̄ꝫᵐ ad hoc. ¶ 10. Si de⁹ fecisset nō tm̄ vnū angelum ſʒ duos angelos nobiliores oīb⁹ tamen equales inter ſe in oībus: nō eſſet maior rō quare magis euū eēt in vno q̄ꝫ in alio. nec pōt vnū euū eē in vtroqꝫ. qꝛ vnū accidēs numero nō eſt ī duob⁹ ſubiectis. igiť erūt plura eua. ¶ 11°. Quāto natura ſpūalis eſt ſupior et nobilior: tāto ſm ſe eſt ſimplicior ⁊ actualior et min⁹ hēt de potentialitate. ſi ergo repugnet angelo iferiori ꝙ recipiat in ſe mēſurā differētē realiť a ſuba ſua qꝛ recipere ē ſm potēcialitatē: multo magis hoc repugnat ſupiori. qꝛ tn̄ nō repugnat ſupiori ſm te: ergo nec repugnabit inferiori hr̄e intra ſe mēſuram realiť differentē a ſuba ſua. ¶ 12° ſic. Sicut ſe hēt tēp⁹ ad tpalia: ſic euum ad euiterna. ſʒ tp̄s qđ eſt mēſura omniū tpaliū nō eſt in aliquo temporali ſicut in ſubiecto: ſed in celo qđ eſt euiternū ⁊ ſupra omne tp̄s. igiť illud qđ eſt mēſura oīū euiternoꝝ nō eſt ſubiectiue in aliq̄ euiterno: ſʒ in aliquo qđ ē ſupra omne euiternū ⁊ hoc eſt deus. ¶ 13°. arguit ſic Durādus. Illud cui⁹ duratio et quātitas durationis ē notior ex ſua ꝓpria rōne q̄ꝫ ſit ex ꝯparatione ad alteꝝ: nō mēſurať quo ad ſuā durationē ꝑ alteꝝ. ſʒ qđlibet euiternū ē hmōi igiť ⁊c̄. Maior patet. qꝛ ꝑ mēſurā debem⁹ certificari de quātitate mēſurati. qđ nō hēt locum q̄n quātitas mēſurati ex natura ꝓprij ſubiecti ē notior q̄ꝫ poſſit notificari ex cōparatione ad alteꝝ. Minor ꝓbať. qꝛ ꝓpa rō euiterni eſt nō poſſe deficere ſm nām. ⁊ ex hoc notū eſt ꝙ duratio eius eſt ꝑpetua. nec ex cōparatione ad q̄dcūqꝫ aliud pōt hoc eē eq̄ certū. q̄re ⁊c̄. ¶ 14°. arguit ſic. Infinitū in duratione nō hēt mēſurā durationis qꝛ cōtra rōnem ifiniti ē eē mēſuratū. ſʒ duratio euiterni a pte poſt: eſt infinita eo ꝙ nō pōt deficere. ergo nō hēt mēſurā. Et ſi dicať ꝙ euiterna nō ſunt ꝑpetua ſeu infinite durationis a parte ante ſʒ ſolū a pte poſt ⁊ ideo euiterna a pte ante poſſunt hr̄e mēſurā et vnū eē mēſura oīū alioꝝ. Dicēdū ad hoc ꝙ ſi euiterna hērent aliquā mēſurā ꝑ quā īnoteſceret quātitas durationis eoꝝ ex nūc i ante: illa tn̄ mēſura nō poſſet eē aliq̄d ex euiternis. qꝛ oīa euiterna ſimul ceperūt eē: ⁊ natura cuiuſlꝫ eoꝝ eſt nūq̄ꝫ poſſe deſinere. ꝓpť qđ ex natura cuiuſlibꝫ: magis notū ē qđ duret q̄ꝫ ꝙ ſit notū per aliud. durauit eñ ⁊ durabit raphael q̄ꝫᵐ gabriel ⁊ michael vel lucifer. ⁊ iſta quātitas durationis: eſt notior ex natura ꝓprij ſubiecti q̄ꝫ ex duratione alteri⁹. ⁊ ideo duratio vnius nullo modo eſt duratio alteri⁹. ¶ 15° arguit ſic. Nichil eſt mēſurabile niſi ſʒ ꝙ induit rōnē quāti. ſʒ duratio euiterni ſm ſe nō eſt quāta cū nō hēat partē ⁊ ptē. induit aūt rōnem quāti q̄ten⁹ coexiſtit duratiōi quāte puta motui vel tpi. ergo euiternū ſʒ ſe nō hēt mēſurā: ſʒ ſm coexiſtētiā ei⁹ ad motū: ⁊ tunc hēt eandē mēſurā quā mot⁹. vñ dicim⁹ ꝙ q̄libet angel⁹ durauit quātū durauit mūdus ſeu mot⁹ et tp̄s. ex q̄ pꝫ ꝙ ꝑ nullā mēſurā vniugeneā pōt mēſurari quātitas durationis quā habuerūt euiterna ex q̄ creata ſunt vſqꝫ nūc: ſʒ ſolū ꝑ etherogeneam q̄ eſt tp̄s. iſta ſunt ꝑncipalia obiecta ꝯ illā ptem ꝯcluſionis. ſ. ꝙ ꝑmū euiternū ſit mēſura alioꝝ. ¶ Cōtra aliā ptē eiuſdē ꝯcluſionis ſexte ī q̄ poniť ꝙ euū eſt in ꝑmo euiterno ſicut in ſubiecto arguiť. Sic ſe hēt euū ad eē euiterni: ſicut tēpus ad motū ſm Dioniſiū. 10. ca°. đ diuinis no. ſʒ tp̄s nichil abſolutū dicit ſupra motū. ğ nec euū ſup eē euiterni. Minor ꝓbať. qꝛ tp̄s non eſt niſi numer⁹ mot⁹ ſm ꝑus ⁊ poſt. ſic ꝙ hec ꝑus ⁊ poſt dicūt duo moueri icludētia vnū mutatū eſſe vel duo mutata eē icludētia vnū moueri. ſʒ tp̄s ē iſta vtroqꝫ modo vt numerata: nec ē realiť differentia in eis vt numerata ⁊ vt nō numerata. ⁊ ideo nec tp̄s nec motus realiť differt. qꝛ ꝑus ⁊ poſt vt nō numerata: ſunt ipē mot⁹. vt vero ſunt numerata: ſūt ipꝫ tp̄s. ⁊ hoc dicit cōmētator. 4° phy. cōmēto finali ꝙ tp̄s eſt ꝑus ⁊ poſt in motu ipſo. ¶ 2°. Sic ſe hēt euū ad euiternū: ſicut q̄n ad illđ cui⁹ eſt q̄n. ſʒ ipſum q̄n nichil reale addit ſup illđ cui⁹ eſt. qđ patet ꝑ Boetiū đ trini. q̄n ſup reꝫ cuius ē: nichil addit niſi habitudinē ad tp̄s. Similiter ſimplici⁹ ſup ꝑdicamēta recitat dictū cuiuſdā phī platonici q̄ dicit ꝙ q̄n nichil abſolutū addit ſup rē cui⁹ eſt ⁊ approbat ei⁹ ſentētiā. ¶ 3°. Illud qđ pōt aduenire alicui ſine mutatione eius reali: nō addit aliq̄d abſolutū ſup illud. ſʒ hmōi ē euū. qꝛ euū eſt in ꝑmo euiterno. et ſi de⁹ faceret aliū angelū nobiliorē: hoc ſolo facto: tūc euū eēt in eo nulla mutatione facta circa euū. ⁊ illo ſuperiore deſtructo: eēt euū in alio nobiliori poſt ipꝫ ſine aliq̄ mutatione ipius ſecundi angeli. igiť nihil abſolutū dicit ſup eſſe āgeli niſi ſolū reſpectū ¶ 4°. Qꝛ euū nō dicit aliq̄d niſi ſimultatē rei in eſſendo. ſʒ oī alio abſoluto circūſcripto ab euiterno: ipm̄ euiternū de ſe hēt ſimultatē in eēndo. qꝛ hoc ineſt ſibi ex nā ſua ꝙ ſit totū ſimul. ¶ 5° Iſta ſe hñt ſm ordinē. eſſe angelicū ⁊ euum ſiue ipſa duratio et ꝑpetuitas durationis. qꝛ ex hoc ꝙ tale hēt totū eſſe ſimul: durationem totā hēt ſimul et qꝛ ꝑpetuū: iō duratio ꝑpetua. ſʒ ꝑpetuitas que habet eē ī tertio ordine: nihil addit ſup ſbām angelicā. ğ multo forti⁹ nec ipa duratio q̄ mediat inter eēntiā āgelicā ⁊ ꝑpetuitatē: nichil reale addit ſup eēntiā āgeli. qꝛ min⁹ diſtat vł ſaltē nō magis

mediũ ab extremo ꝗ̃ extremũ ab extremo ¶ 6° Ipꝫ euũ aut ē duratio eē angeli: aut ē illud quod mẽsurat illã duratiõẽ. si sit ipa duratio ãgeli: cũ ipa duratio nõ differat ab eē angeli: nec ipm euũ differt ab eodẽ. Q̃ð aũt ipsa duratio nõ differat ab eē angeli ꝓbaꝛ. q2 quãtuꝫ est ipm eē: tãta ē ipsa duratio. si vero euũ sit aliqd aliud ab ipa duratione et mẽsuratio ipius durationis: tunc cuꝫ mẽsura sit ꝑo2 mẽsurato: ꝑus erit euum ꝗ̃ ipsa duratio. ⁊ ꝑ ꝯñs ꝑus inest euũ angelo ꝗ̃ duratio. cum ergo duratio q̃ remoti⁹ se hẽt ad ipm ãgeluꝫ nichil addat: nec euũ qð pri⁹ est aliqd addit. ¶ 7° Euum nõ ē aliud ꝗ̃ ipa duratio q̃ eē ãgeli durat ergo ē aliq res. tũc q̃ro aut ipsa duratio dicit aliq̃ rem sup rē mẽsuratã: aut nõ. si nõ: habeꝛ ꝓpositũ. si sic illa res quã addit supra mẽsuratuꝫ manẽs est ⁊ hẽt eē. igiꝛ hẽt mẽsurã. Tũc q̃ro ð mẽsura illa ⁊ ipo mẽsurato ⁊ ita vel erit stãdum ī ꝑmo ꝙ mẽsura sua nichil addit sup̃ mẽsuratũ: vel erit ꝓcessus in ifinitũ. ⁊ isto modo arguit cõmẽtator cõtra Auicenã. 4° metha᷑. in ꝑncipio ꝓbãdo ꝙ ens et vnuꝫ nichil addũt supra eēntiã rei. ¶ 8°. Si euum sit aliud absolutũ ab euiterno: possꝫ ergo de⁹ facere vnũ sine alio. ⁊ sequitur contradictio quia eẽt duratio sine durante vel durãs sine duratione. Ista argumenta recitat Garro.

Q Uãtum ad articulũ tertiũ ꝑmo notandũ ē ſm phꝫ. 4° phy. ꝙ tẽpus ē numer⁹ ⁊ mẽsura mot⁹ ſm ꝑus ⁊ posterius. q2 enĩ mot⁹ est ens successiuũ: semꝑ vna pars succedit alteri ⁊ vna ē ꝑo2 altera. hmõi autẽ ꝑtes vt sunt plures ⁊ sibi inuiceꝫ succedẽtes ſm rõneꝫ ꝑoris ⁊ posterioris: sunt tẽpus. vñ tp̃s duo iplicat ī sui rõne totali. s. mãle ⁊ formale. materiale sunt vel ipe partes mot⁹ sibi inuicẽ succedẽtes: vel plura nũc ad min⁹ duo int̃ q̃ est tp̃s. formale aũt est ipaꝝ partiuꝫ vel iporũ nunc numer⁹ ⁊ mẽsura. et q2 hmõi ꝑtes mot⁹ sibi inuicẽ succedũt in q̃dam ꝯtinuitate quam hẽt mot⁹ a mobili ⁊ a magnitudine ſꝫ quã est mot⁹: inde est ꝙ tp̃s ꝗ̃ᵐ ad sui mãle est qd ꝯtinuũ. ⁊ sic poniꝛ a phõ. li° ꝑ̃dicamẽtoꝝ int̃ spẽs quãtitatis ꝯtinue. ꝗ̃ᵐ vero ad suũ formale ꝑtinet ad gen⁹ q̃ꝫtitatis discrete. ꝓut. S. T. dicit opus. 36. de instã. ca° ꝑ°. nõ ꝙ tp̃s sit ex equo ī duob⁹ gen̄ribus quãtitatis: ſ; sicut dicit magn⁹ Albert⁹ ī cõmẽto sup ꝑ̃dicamẽta ca° ð tpe. simplr̃ ē ī gen̄re ꝯtinui ⁊ ſꝫ aliqd accipit formã discreti. hoc tñ videꝛ itelligẽdũ ð formali tpis ſꝫ aptitudinẽ inꝗ̃ᵐ. s. pri⁹ ⁊ posteri⁹ ī motu etiã sine actiõe aĩe: sũt numerabilia queadmodũ ⁊ sine sẽsu sũt sẽsibilia. nã ꝗ̃ᵐ ad formale tpis ſꝫ actũ qð ē ex ipa actuali numeratiõe ꝑoris ⁊ posterioris mot⁹: cũ sit ꝑ actũ aĩe numerãtis nõ videꝛ ꝙ ꝑtineat ad ꝑ̃dicamẽtũ reale qð est quãtitas. ꝓpt̃ qð phs dicit. 4° phy. ꝙ tp̃s sine aĩa ē vtcũꝗ̃ ens. i. nõ totalit̃ ꝯpletũ. eo ꝙ actualit̃ nõ ē numer⁹ mot⁹ sine actiõe aĩe numerãtis ꝑtes ꝑores ⁊ posteriores mot⁹: aut etiã īstantia ſꝫ ꝑus et posteri⁹ sibi iuicẽ succedẽtia. vñ tp̃s inꝙᵐ ē q̃ddã totũ cõtinuũ ⁊ successiuũ: realẽ existiã hẽt extra aĩaꝫ ⁊ ꝑtes eius realr̃ sibi iuicẽ succedũt. et tñ ꝙ hmõi ꝑtib⁹ numerẽtur actu ⁊ mẽsurẽtur ꝑus ⁊ posteri⁹ ī motu ⁊ ꝙ fiat ipaꝝ partiũ ad inuicẽ actualꝛ ꝯparatio ſꝫ ꝑus ⁊ posteri⁹ ſm quã tp̃s formalr̃ hẽt rõneꝫ mẽsure: ē ꝑ actionẽ itellect⁹ cui⁹ ē nõ entia apprehẽdere vt entia ⁊ res successiuas tanꝗ̃ simultaneas ac ꝑmanẽtes eas ad iuicẽ ꝯparãdo. Recapiũꝛ ista ð mẽte. S. T. opus. 44. ð tpe. Et opus. 36. ð istãtib⁹. Et. 4°. phy. ī cõmẽto. Et ꝑ° sen. di. 19. q. 2. ar. ꝑ° ⁊. q. 5. ar. ꝑ°.

¶ Secundo Notãduꝫ ē ꝙ vt phs dicit. 4° phy. tp̃s est numer⁹ nõ abstracte sũpt⁹ vt duo tria ⁊c. ſꝫ ē numer⁹ applicat⁹ reb⁹ q̃ꝝ ē numer⁹ queadmodũ dicim⁹ tres hoĩes aut q̃ttuo2 boues. cũ ḡ numerus reꝝ. i. reb⁹ applicat⁹ sit subiue in ipis reb⁹ numeratis sic ternari⁹ hoĩm ē in ipis trib⁹ hoĩbus: seqꝛ ꝙ tp̃s sit subiue ī eo cui⁹ ē numer⁹. ē aũt numer⁹ ꝑoris ⁊ posterioris ī motu vt ibi phs dicit. non põt aũt eē ī ꝑori ⁊ posteriori cuiuslꝫ motus ita vt tot sint tp̃a quot mot⁹. tũ q2 hoc ē ꝯ doctrinã phi in codẽ li°. tũ etiã q2 vt ibi phs dicit mẽsurari a tpe ē tpe ꝯcludi ⁊ ab ipo excedi. oĩa. n. qð tpe mẽsuraꝛ hẽt ꝑnᵐ ⁊ finẽ ī tpe. ſ; si tp̃s eẽt subiue ī qlꝫ motu: tp̃s nõ ꝯcluderet aliquẽ motũ nec ipꝫ excederet imo excedereꝛ ⁊ ꝯcludereꝛ a qlꝫ sic accñs a subo ac ꝑ hoc nec tp̃s eẽt mẽsura mot⁹. relinqꝛ igiꝛ ꝙ tp̃s sit subiue in aliq̃ motu cũ sit numer⁹ mot⁹ et nõ in oĩb⁹. qs aũt sit hic mot⁹: cõsiderãdũ ē ꝙ vt phs docet. 10. metha᷑. ī vnoq̃ꝗ̃ gen̄re id qð ē ꝑmũ ⁊ simplicissimũ ac magis vniforme: ē oĩꝫ aliorũ mẽsura. nã mẽsura vt ibi phs dicit ē illud ꝑ qð mẽsurata nota fiũt certificãꝛ et regulãꝛ. hmõi ãt ꝓpetates: ꝑmo ⁊ simplicissimo ac magis vniformi ī qlꝫ gen̄re ꝯueniũt ꝓut ibidẽ ex dictis phi accipiꝛ. Cũ ãt iter mot⁹ corpoꝝ mot⁹ localꝛ ꝑmi mobilis sit ꝑm⁹ ⁊ magis vniformis ac regularꝭ eo ꝙ sit circularꝭ ac ꝯtinu⁹ et vniformis ꝓut phs probat. 8° phi. seqꝛ ꝙ mot⁹ ꝑmi mobilꝛ sit oĩꝫ motuũ mẽsura cũ ei⁹ mẽsura sit notissima. q2 ð tp̃s est mẽsura mot⁹: ꝯseqꝛ ꝙ sit passio vlꝛ accñs mot⁹ ꝑmi mobilꝛ ⁊ sit ī eo sicut ī subo. vñ mot⁹ ꝑmi mobilꝛ ē

p̄n^m ⁊ mēsura oīꝫ motuū corpoꝝ īferioꝝ: nō solū ex rōne mot⁹ q̄z ab ipō illi aliq̄ mō dp̄ēdēt: ſ etiā ē mēsura illoꝝ q̄tū^m ad durationē rōne tp̄is qđ in eo ē ſubiue. Et q̄z vt paꝝ ſup̄ dicebam⁹ accn̄s nō ꝯcludit aut ꝯtiet nec excedit ſubꝫ: mēsura vero ꝯcludit ⁊ excedit mēsuratū iō tp̄s nō ē p̄ ſe ⁊ p̄mo mēsura mot⁹ p̄mi mobil' ſ ei⁹ accn̄s. nō. n. mot⁹ p̄m⁹ vl' p̄mu mobil' ſꝫ ſe totū ꝯcludit' aut ꝯtinetur ſub tp̄e nec ab eo excedit'. nā et extēſiōe ſūt eq̄lia q̄z tātū ē tp̄s q̄tū^m ē mot⁹ p̄m⁹ ⁊ cō. excedit' tñ ⁊ ꝯtinet' tp̄s a motu p̄mo ſicut accn̄s a ſubo. eſt ḡ tp̄s mēsura mot⁹ p̄mi mobilis nō per ſe p̄mo ſ rōne partiū. quelꝫ nāq; circulatio mot⁹ p̄mi ꝯcludit' ⁊ excedit' a tp̄e ⁊ iō ꝓp̄e tp̄e mēsurat'. vñ tp̄s ē paſſio vel accn̄s toti⁹ mot⁹ p̄mi: ſꝫ eſt mēsura p̄ ſe loquēdo partiū ei⁹ nō toti⁹ niſi ſm p̄tes. alioꝝ aūt motuū a p̄mo: eſt ꝓp̄e mēsura nō accn̄s aut paſſio. Ex q̄ īferim⁹ q̄ cū ph̄s dicit. 4° phy. q̄ tempus eſt numer⁹ numerat⁹ ſeu numer⁹ reb⁹ applicatus: loq̄tur de tp̄e ꝓut eſt numer⁹ p̄mi motus nō ꝓut eſt numer⁹ alioꝝ motuūꝫ in q̄bus nō eſt ſubiue. nā in reſpectu ad iſtos: tp̄s numer⁹ numerās ē: nō numer⁹ numerat⁹. ⁊ numer⁹ abſtract⁹: nō reb⁹ applicatus q̄ſi in eis exiſtēs. queadmodū ſi tribus virgis mēsurarēt' mille pāni: numer⁹ ternarius in trib⁹ v̄gis eēt numer⁹ numerat⁹. ſ reſpectu pānoꝝ: eēt numer⁹ numerās cū ſit ab eis abſtract⁹ nō eis ineriſtēs ſ eos menſurās. Et q̄z numero ſm q̄ hēt rōnem menſure p̄ ſe ꝯuenit q̄ ſit numer⁹ numerās nō aūt q̄ ſit numer⁹ numeratus: inde eſt q̄ tp̄s reſpectu alioꝝ motuū a motu p̄mi mobilis: magis hēt rōnem mēsure q̄ reſpectu p̄mi motus. eo q̄ reſpectu illoꝝ ē numer⁹ numerās nō numer⁹ numerat⁹. et inde ē q̄ tp̄s dr̄ ſimplicit' .i. ſine determinatione mēsura extrīſeca: q̄z vꝫ reſpectu alioꝝ motuū a p̄mo quoꝝ ē ꝓp̄e ⁊ p̄ ſe numer⁹ numerās: eſt mēsura extrīſeca ipſi⁹ aūt mot⁹ p̄mi ē mēsura intrīſeca cū ſit in eo nō ſolū ſicut numer⁹ in re numerata ſ ſicut accn̄s in ſubo. Accipiūtur p̄miſſa de mēte. S. T. opuſ. 44. Et in cōmento ſup. 4° phiſicorum. Et. 2° q̄olibꝫ. arti. 5°. Et p̄ma p̄te. q. 10. ar. vltimo.

¶ Tertio Notādū ē q̄ vt accipi pōt a ph̄o. 10. metha^e. rō mēsure p̄⁹ reperit' ī numeris ⁊ p̄ ꝓus ī vno qđ ē p̄n^m numeri. vñ et numer⁹ diffinit' ibidē a ph̄o q̄ ē multitudo mēsurata p̄ vnū. ex vno āt rō mēsure trāffertur ad alias res ꝓp̄t aliquā ſilitudinē. vnū āt qđ ē p̄n^m numeri ē ei⁹ mēsura q̄tū^m ad duo. ſ. q̄tū^m ad noticiā ⁊ q̄tū^m ad cōmēsurationē. p̄ vnū. n. cognoſcim⁹ numeꝝ. ⁊ vnū p̄ ſui replicationē ꝯmēsurat ſe cuilꝫ numero. Aliq̄n ḡ rō mēsure trāffert' ad alia q̄tū^m ad p̄mū et nō q̄tū^m ad ſcđꝫ. ſic albedo ē mēsura coloꝝ nō q̄ p̄ ſui replicationē reddat oēs colores: ſꝫ q̄z cū hēat pl⁹ d̄ nā lucis ē notior ceteris coloꝛib⁹. ſic etiā ⁊ p̄mā ſbaꝫ pōim⁹ mēsurā oīꝫ ſbaꝝ q̄z ē notior ſbſtātijs oīb⁹. Aliq̄n v̄o rō mēsure trāſſert' q̄tū^m ad vtrūq;. p̄ quē modū dicim⁹ q̄ vncia ē mēsura pōdeꝝ. q̄z vncia replicata reddit q̄đcūq; pōd⁹. ⁊ ſilr̄ palm⁹ ē mēsura magnitudinū. naꝫ palm⁹ replicat⁹ aliq̄tiēs reddit oēꝫ magnitudinē vl' cōmēsurat ſe ei. Primo mō menſura ſumit' min⁹ ꝓp̄e ſꝫ q̄ rō mēsure q̄ ꝓp̄e ē rō q̄ntitatis certificatiua: ſe extēdit ad cuiuſcūq; rei certificationē ⁊ notificationē. vñ illud p̄ qđ aliq̄d cognoſcit': nō dr̄ p̄ ſe ⁊ abſolute mēsura illi⁹: ſ mediāte ſciētia. ⁊ iō ph̄s iq̄t. 10. me^e. q̄ ſciētia ē mēsura ſcibil'. Scđo mō ſumit' mēsura ſꝫ ꝓp̄aꝫ rōneꝫ. eo q̄ accipit' ī rōne numeri cui ꝓp̄e ac p̄⁹ ꝯuenit rō mēsure ꝓut ph̄s dicit. 10. me^e. Loq̄ndo d̄ mēsura iſto ſcđo mō: tp̄s ē p̄ ſe mēsura mot⁹. ex eo. n. q̄ tp̄s ē numer⁹ mot⁹: hēt q̄ ſit ei⁹ mēsura et q̄tū^m ad noticiā ⁊ q̄tū^m ad cōmēsurationē. nā act⁹ ꝓp̄⁹ numeri eſt mēsurare q̄ntitatē ei⁹ cui⁹ ē numer⁹ ſemel vl' pluries accept⁹. ac p̄ hoc hēt ei⁹ quātitatē notificare. Uerū ē tñ q̄ p̄ accn̄s aliq̄n ipꝫ tp̄s motu mēſuram⁹ q̄ſi. ſ. ipi⁹ mot⁹ q̄ntitas nob̄ ē certior q̄ tēporis q̄ntitas ꝓut ph̄s tradit. 4° li. phyſi. Primo āt mō accipiēdo mēsurā: etiā ipꝫ mobile pōt dici mēsura mot⁹ et ꝯſiti tp̄is. vt. n. S. T. dicit ī cōmēto ſup. 4° phy. lc. 18. ex eo q̄ mobile alit' ⁊ alit' ſe hēt ī motu: cognoſcim⁹ p̄⁹ et poſteri⁹ ī ipō nā ſm q̄ diſcernim⁹ p̄cedētē diſpoſitionē mobil' dū mouet': iudicam⁹ p̄us in motu. ſm aūt q̄ diſcernim⁹ ſequētē diſpoſitionē mobilis: iudicam⁹ poſterius ī motu ꝓut ibidē ph̄s docet. p̄us aūt ⁊ poſteri⁹ ī motu ſic dictū fuit ſup̄: ē mālit' tp̄s. Accipit' p̄dicta diſti. de mēte. S. T. opuſ. 36. ca°. 3°.

¶ Quarto Notādū ē ꝓut accipit' ex doctrina ph̄i. 3° phyſi. ca° oꝫ aūt d̄ oī. et ex cōmē. S. Do. et Alberti magni ſup̄ eo loco q̄ res q̄ ſꝫ ſe ⁊ ſꝫ ꝓp̄aꝫ q̄dditatē cōſiſtūt ī ſucceſſiōe: nō req̄rūt ad ſuū eē reale q̄ habeāt plures p̄tes ſuas ſimul ī actu: ſꝫ q̄ p̄tes ſibi inuicē ſuccedāt in reꝝ nā. vñ cū tp̄s ſm ſe ⁊ ſm rōnē q̄dditatiuā ſit ens ſucceſſiuū queadmodum ⁊ mot⁹ cui⁹ ē numerus: ſeq̄t' q̄ ad ei⁹ realē exiſtiaꝫ ⁊ ad ſui totalitatē nō req̄rat' q̄ hēat plures p̄tes ſuas ſimul' ī actu: ſꝫ q̄ p̄tes ſibi inuicē ſucced. it ī reꝝ nā. q̄z igit' p̄tes tp̄is. ſ. p̄teritū ⁊ futuꝝ ſibi inuicē in reꝝ nā ſuccedūt lꝫ nō ſint actu ſimul': iō tp̄s hēt realē exiſtiā ī reꝝ nā. Sed ꝯ hoc videt'. q̄z tp̄s ex rōne ſue q̄dditatis ē numer⁹ p̄oris ⁊ poſterioris ī motu. i. ipa p̄⁹ ⁊ poſteri⁹ mot⁹ p̄mi mobil' vt nūerata

sũt. ꝫ i motu pmi mobilꝭ ñ sũt pri⁹ ⁊ posteri⁹ actu neq̃ tãq̃ ptes neq̃ tãq̃ tmini vt videt. cũ huius cemõi mot⁹ sit ptinu⁹ ⁊ circularis. i cõtinuo nãq̃ nõ sunt ptes i actu, put phs docet. 6° phy. nec i circulo sunt tmini i actu nisi fm aie designatiões; seqt ꝫ q tps nõ sit aliqd actu reale. Ad hoc rñde mus negãdo minorẽ. et ad ei⁹ pbationẽ dicim⁹ pmo q lz in ptinuo nõ sint ptes i actu fm esse p pũ distictũ ⁊ adeqtũ cuiuslz ipa⁊: sũt tñ in actu fm eẽ toti⁹. nã cũ totũ integrale ɔstituat ex suis ptibus: nisi ptes ei⁹ realit ⁊ actu existerẽt: ipz totũ nõ eẽt aliqd actu existẽs in rerũ nã. phs autẽ loquit vbi allegat de ptibus ptinui in q̃s diuisibile ẽ in infinitũ q̃ cũ sint ifinite: nõ sunt nisi i põ in cõtinuo. sz hoc nõ obstat qn ptes magnitudinẽ finitã cõtinui actu itegrãtes: finite sint ⁊ in actu. Dicim⁹ scdo ad pbationem minoris q lz verita tẽ hẽat de ptibus ptinui pmanentis loquẽdo de eẽ pprio ⁊ adeqto partiũ: de ptib⁹ tñ cõtinui successiui nõ tenet q̃les ptes sunt mot⁹ ⁊ tpi. Et rõ drĩe est. q: in ptinuo pmanẽte: ptes hñt eẽ simul in totalitate toti⁹ manẽte toti⁹ itegritate. ac per hoc single ptes nõ hñt pprĩa actualitatẽ; sz sunt actu actualitate totius. ad pprĩã aũt ⁊ distinctã actualitatẽ: sunt in põ reducibili ad actũ per diuisionẽ. In cõtinuo aũt successiuo sic sunt motus ⁊ tps: ẽ alia rõ. nã q: ptes sibi inuicẽ succedũt: vna succedente por desinit eẽ. ac p hoc disiungit ⁊ amouet ab alia. et pari mõ alia succedẽte: ps precedẽs ab ea disiungit ⁊ sic sp. vñ ex ipa rõne successionis: ɔsequit q ptes toti⁹ successiui a se iuicẽ distigãnt ⁊ separẽt actu. eo q ipa successio vicẽ hẽat diuisiõis, ppt qd realit ⁊ actualit se hñt adinuicẽ in rõne poris ⁊ posterioris. ¶ Sed dubitari põt circa hoc. qm videt repugnare q aliqd totũ sit cõtinuũ quẽadmodũ tps ⁊ motus pmi mobil cui⁹ est passio: ⁊ q eius ptes disiungant ⁊ sepent abinuicẽ. Ad hoc rñdendum est q ista duo repugnãt qñ totũ cõtinuũ est pmanens. ad cui⁹ cõtinuitatẽ requirit q ptes ei⁹ simul adinuicẽ vniãt in toto cui repugnat ipa⁊ abinuicẽ disiũctio ⁊ separatio. pmanẽtia nãq̃ hñt eẽ ex simultate ptiũ. sz ad cõtinuitatẽ toti⁹ successiui: sufficit q ps parti succedat imediate sine iterpollatiõe. imo i hoc cõsistit ei⁹ cõtinuitas. eo q eẽ successiuo⁊ ɔsistit in ordine partiũ fm pri⁹ ⁊ posterius ita q ps posterior q̃ aduenit imediate succedat pti priori q̃ desinit esse. nec requirit q post ipa⁊ successionẽ: maneãt adinuicẽ in toto vnite: alias totũ continuũ eẽt pmanens nõ successiuũ. vñ q: ex ipa partium successiõe necẽo cõsequit ipa⁊ separatio ⁊ disiũctio sicut dictũ est: iõ huiuscemodi continuo successiuo non repugnat q eius partes abinuicẽ disiungantur ⁊ separentur actu.

¶ Quinto notãdũ est ad iuestigãdũ nãm ipsius nũc tpis ⁊ cui⁹ sit mẽsura: q phs. 4° phy. q̃ttuor pncip alr attribuit ipi nunc in cõparatiõe ad tps pariformit ad ea q̃ cõueniũt mobili respectu mot⁹. Primũ est q nunc sic se hz ad tps: sic mobile ad motũ. sicut eni p mobile cognoscim⁹ ⁊ distinguim⁹ pus ⁊ posterius in motu: ita et p nũc cognoscim⁹ ⁊ distinguimus pus ⁊ posterius in tpe. Scdm est q sicut tps sequitur motum et est numerus et mensura eius: ita nunc sequit mobile ⁊ est numerus ⁊ mẽsura eius. ex quo vlterius sequit q nunc tpis sit i mobili sicut in subo quẽadmodũ et tps in motu. Tertiũ est q sicut mobile est idẽ fm subam ⁊ fm rem i toto motu: aliud tñ ⁊ aliud fm rationẽ: ita et nũc est idẽ fm substantiã ⁊ realiter i toto tpe: sz est aliud ⁊ aliud fm rõnẽ. Quartũ est q sicut mobile est cõtinuatiuũ motus inquãtũ est idem fm substantiã in toto motu ⁊ est motus diuisiuũ fm prius ⁊ posterius prout est aliud ⁊ aliud fm esse ⁊ rõnem: ita et nunc est continuatiuum tpis fm q est idẽ in substãtia in toto tpe: et est ipsius diuisiuum per prius ⁊ posterius fm q est aliud ⁊ aliud fz esse ⁊ rationẽ. Hijs autem si adiunxerimus q nunc est mensura mensurata quemadmodum ⁊ tempus est numerus numeratus: inueniemus q nunc tpis materialiter est ipm mobile. probatur hoc. Nã omnis numerus numeratus ⁊ vniuersaliter ois mensura mẽsurata: est materialiter ipsa res per talem numerum aut mẽsuram mẽsurata prout ex dictis phi patet. 4° phy. ternarius eni equo⁊: materialiter ipsi equi sunt. et binarius lapidum: ipi lapides sunt. sed ex scda proprietate ipsius nunc pz q nunc tpis est mensura mobilis et sequit mobile sicut tempus sequit motum et est numerus ac mensura eius. ergo nunc tẽporis materialiter est ipm mobile. loquimur in pposito de mobili primo quemadmodum et mot⁹ primus et non alij motus est materialiter tempus. Formale aũt ipius nunc non aliud videt esse q̃ ratio mensure vnitatis. i. eẽ mensuram sicut vnitas. pbatur hoc. qm vt phs dicit. 4° phy. tempus comparat ad motum sicut numerus ei⁹. ipsũ aũt nũc ɔparat ad id qd fert. s. mobile: sic vnitas nũeri. vñ ⁊ nunc se hz ad tps sic idiuisibile ad diuisibile, put ibi phs dicit. Cũ ꝫ ipm nũc sit forã lit mẽsura quẽadmodũ ⁊ tps: mẽsurat ãt mobile cui⁹ est mẽsura i rõne vnitatis vt phs inqt. sequitur ꝫ q formale ipius nũc sit eẽ mẽsurã durationis vt vnitas. ita vt rõ ɔpleta nũc tpis sit q ẽ vnu

tas pmi mobilis mēsurās ipm iquātū ē vnū ꝛ idē
subiecto vl' ſm ſbam i toto motu. Et qꝛ nūc ē mē
ſura mēſurata ſicē ꝛ tps: dicim⁹ vt expreſſius loq̄
mur ꝙ nūc ē ipm pmū mobile ſ3 ꝙ ē vnū ꝛ idem
ſubiecto durās p totū motū. vn̄ cōpario phi. 4°
phy. q̄ compat ip3 nūc ad pūctū motū lineā cau
ſantē ꝓut imaginant geometre: ex rōe vnitatis
formalr ſumit. nō ei pūct⁹ motu ſuo lineā cauſa=
ret vt fingūt geometre niſi ex rōe ſue vnitatis et
indiuiſibilitatꝭ. nā ſi pūct⁹ eēt qd diuiſibile ſ3 ali=
quā dimēſionē vel i latū vel in ꝓfundū: nō ſolu3
motu ſuo cauſaret lineā vt geometre dicūt: ſ3 et
ſupficiē vel corp⁹. ſi aūt eēt diuiſibile ſm lōgitudi
nē: non oporteret moueri ad cauſandū lineā. nā
ſolo ſitu ſuo q̄eſcēs illā efficeret. ſ3 qꝛ ē aliqd idi=
uiſibile ſm oēm dimenſionē: ponit moueri vt ex
motu ſuo cauſet linee lōgitudo. ꝛ eodē mō ſ3 cō
parationē phi: nūc tpis ex rōne vnitatis ꝛ idiuiſi
bilitatꝭ dr ſuo motu quo mouet ſimul cū mobili:
tpis magnitudinē cauſare. differt tn̄ huiuſcemōi
mot⁹ a motu quo ponit punct⁹ cauſare lineā. nā
mot⁹ pūcti nō eſt realis ſ3 ſupponit quadā fictiōe
geometrarū. mot⁹ aūt ipi⁹ nūc ē realis l3 non ſit
ei⁹ p ſe ſ3 p accñs. capiēdo nūc formalit. nā vt ex
ſupdictꝭ p3 nūc tpis ē ip3 pmū mobile ſubiecto ꝛ
mālr. formalr aūt cū ſit vnitas pmi mobilis: mo
uet ſimul cū mobili pmo. vn̄ cū mot⁹ pmi mobil'
ſit mot⁹ realis: ſeqt ꝙ realis ſit mot⁹ ipi⁹ nūc. nā
motꝭ nobis mouent ea q̄ in nobis ſunt vt dr. 2°
topi. Ex pmiſſis iferim⁹ ſm mētē S. T. ſup. 4°
phy. et multū expſſe opuſ. 36. de iſtā. ꝙ nūc tpis
vnū tm̄mō eſt ſ3 rē: aliō tn̄ ꝛ aliō ſm diuerſas rō=
nes q̄ de eo accipiūt pariformit ad diuerſas rō=
nes q̄s mobile h3 ſ3 diuerſa vbi q̄ acq̄rit. et ſicut
ex eo ꝙ ē vnū re i toto tpe ē ꝓpa mēſura mobilis
ꝓut ē vnū ꝛ idē in toto motu: ita ex eo ꝙ nūc eſt
aliō ꝛ aliud rōne: ē mēſura mobilis ſm ꝙ ē aliō ꝛ
aliō rōne ꝓut ē in alio ꝛ alio vbi dum mouet. ipe
aūt diuerſe rōnes ſm pus ꝛ poſteri⁹ vni⁹ ꝛ eiuſ=
dē nūc appellat. S. T. in ſupdicto opuſ. plura ꝛ
diuerſa inſtātia q̄ſi non ſtantia qꝛ cōſiderant vt
trāſeūtia: queadmodū ꝛ diuerſa rō mobil' i diuer
ſis vbi q̄diu mouet. ꝛ hec iſtantia dicūtur ab eo
tpe diſtinguētia ac terīantia: ꝛ cū tpe labētia. Vn̄
ſcdm ei⁹ doctrinā idē nunc tpis inquātū eſt vnū
re vel ſubiecto: eſt continuās tps. ꝛ inquantū eſt
aliud ꝛ aliō ſm rōnem: ē diſtinguēs ꝛ terminans
partes tpis. queadmodu3 et ipm mobile vnū re
et ſubiecto exñs: continuat motū. ꝛ ꝓut eſt aliud
et aliud ſm diuerſa vbi q̄ ſucceſſiōe mot⁹ acqui=
rit: motū diſtīguit ꝛ terīat vt phs dicit. 4° phy.
ſic enim mobile ſe h3 ad motum: ita nūc ſe h3 ad

tps. vn̄ vnū ꝛ idem nūc tpis ſm rem: eſt plura in
ſtātia ſm aliam ꝛ aliā rōnem ꝓut cōſiderat vt ē
mēſura pmi mobilis ſm prius ꝛ poſterius inquā
tū pmū mobile dū mouet ſucceſſiue eſt in alio et
alio vbi. Itaq3 ſm ꝙ. S. D. accipit nomē inſtātꝭ
inſtās iportat in ſuo ſignificato ipm nūc tpis ſub
rōne qua mēſurat pmū mobl'e vt eſt i aliq̄ vbi. et
qꝛ huiuſcemōi rōnes ſunt plures: iō vnū ꝛ idem
nūc vocat plura inſtātia. et eſt ſimile ſuo mō que
admodū vna oīno res. ſ. diuina eēntia appellat
plures idee ſ3 aliā ꝛ aliā rōnem reſpect⁹ ad crea
turas. id ipm autē nūc tpis ſm aliā ꝛ aliā rōnem
prioris ꝛ poſterioris ꝛ vt h3 rōnē inſtātis: appre=
hendit ab itellectu vt diſtīguēs ꝛ terminās ptes
motus ſm diuerſa mutata eē. Et qꝛ huiuſcemōi
mutata eē accipiūt in motu p mobile iquātū ap=
prehēdit vt q̄ſi ſiſtēs i alio ꝛ alio vbi: idē ē ꝙ nūc
tpis qō ē ꝓpe mēſura pmi mobil' pōt dici ex ꝯñti
mēſura idiuiſibiliū mot⁹ q̄ dicūt mutata eē: ſ3 di
uerſas tn̄ rōes queadmodū et ipi⁹ pmi mobil' ſ3
ꝙ ē in diuerſis vbi. ¶ Aliq̄ tn̄ pret nūc tpis qō eſt
mēſura pmi mobil' ponūt aliō gen⁹ ipi⁹ nūc qō vt
dicūt ſp ē aliō ꝛ aliō realr i ſucceſſiōe tpis. ꝛ hmōi
nūc ſic realr diuerſa vt iſti dicūt: mēſurāt mutata
eē q̄ ſūt mlta ꝛ diuiſa i toto motu. dicūt et ꝙ huiuſ
cemōi nūc q̄ al's vocāt inſtātia ſūt diſtictiua ꝛ cō
tinuatiua tpis queadmodū et mutata eē ſūt ipi⁹
mot⁹. iſta āt nūc dicūt eē tpi intriſeca queadmo=
dū mutatū eē motui ꝛ pūct⁹ linee. S3 iſtoꝝ opi=
nio apte videt eē ꝯ itētionē phi q̄ in. 4° phy. vnū
ſolū nūc dicat eē tpis qō ē ꝓpa mēſura pmi mobil'
ꝛ manet idē re i toto tpe. Et pterea falſū ē qō aſ=
ſumūt. nam neq3 mutata eē ſūt ꝯtinuatiua mot⁹
neq3 ipa nūc ſeu iſtātia q̄ ponūt ſunt ꝯtinuatiua
tpis. qm̄ ſic i magnitudie illō ē ei⁹ ꝯtinuatiuū qō ē
ei⁹ initiatiuū: ita ꝛ i motu ꝛ i tpe. In magnitudie
aūt vt i linea: pūct⁹ q̄ ē ei⁹ initiatiuū: ē ei⁹ ꝯtinua
tiuū. ꝛ idē eſt i ſupficie ꝛ corpe. ſ3 mutatū eē nō ē
initiatiuū mot⁹. neq3 inſtās ē tpis initiatiuū ꝓut
phs demōſtratiue ꝓbat. 6° phy. oſidēs ꝙ āte oē
mutatū eē eſt mot⁹ ꝛ āte oē inſtās eſt tps. ḡ neq3
mutata eē ſūt ꝯtinuatiua mot⁹ neq3 iſtātia ſunt
tpis ꝯtinuatiua. Vn̄ ꝛ phs ꝯtinuitatē mot⁹ a ma
gnitudie docet eē accipiēdā nō a mutatꝭ eē ꝛ ꝯti
nuitatē tpis a cōtinuitate mot⁹. magnitudinē āt
intelligit nō ſolū ſpatiū in q̄ vl' circa qō ē mot⁹: ſ3
magꝭ magnitudinē motā. ſ. ip3 mobile qō ē q̄ntū
vnitas ſiqdē mobil' ē pma cā cōtinuitatꝭ mot⁹ ꝓ
ut. S. T. inqt in ꝯmēto ſup. 4° phy. ꝛ opuſ. 36.
diſtā. ꝛ ꝯſimili mō nūc tpis p hoc ꝙ manet idē re i
toto tpe: ē ipi⁹ tpis ꝯtinuati3. et iō phs volēs ꝓba
re ꝙ nūc eēt ꝯtinuatiuū tpis iduxit ſimile d pūcto

nõ absolute:sꝫ put a geometris imaginat mot⁹.nã
idẽ pũct⁹ mot⁹ et icohat lineã ⁊ cõtinuat illam.
¶ Quid aũt sequẽs .S.docto: sequuti sũt opi-
nionẽ pdictoꝝ decepti ex qbusdã vbis mẽdosis
q̃ in nõnullis codicib⁹ circa opusculũ ei⁹ de instã
tib⁹ appellatũ inueniunt.habentur illa vba ca° 3°
.ff.ex qb⁹ manifestũ est aliã eẽ nãꝫ istãtis.⁊c.Sꝫ
vt ex pcedẽtib⁹ ⁊ seqntib⁹ manifeste apparet:fa
lsa est ista.Ex qb⁹ manifestũ est aliã eẽ nãm istã
tis qd mẽsurat mobile fm id qd est ⁊ instãtis qd
mẽsurat mobile fm id qd est idẽ i toto motu .id
aũt est qd cõtinuat tps. Qd aũt vitas lr̃e hec sit
apte mõstrat.nã parũ infra post pmissa vba sic ait
sic aũt a pte mobil'.ita et a pte instãtis qd sequit
mobile ẽ accipe diuersa ⁊ diuersa eẽ. ⁊ hec ei⁹ di-
uersitas ɔsistit i ipis idiuisibilib⁹ tpis q̃ et dicunt
mẽsurata eẽ. ⁊ hec mẽsurata eẽ sine interpollatiõe
sũt istãtia q̃ ɔtinuãt tps. ⁊ hec nichil aliud sũt nisi
diuersa rõ eiusdẽ istãtis qd idẽ est reali i toto tpe
sequẽs mobile i quãtũ est idẽ re i toto motu hec il
le.Et i eodẽ ca° parũ post pncipiũ indt.vñ vide
tur pħs velle nũc tpis sed ipm mobile ita q idẽ
nũc sit mẽsura mobil' ⁊ ɔtinuãs ptes tpis. Itẽ nõ
lõge ãte finẽ ca.dicit sic. cõstat aũt nullũ taliũ in
statuũ habẽtiũ eẽ cũm tpis cũ nullũ ipoꝝ maneat
in toto tpe sꝫ trãseat cũ qlꝫ pte tpis. ista ei sũt di
uerse rõnes ipius istãtis qd est idẽ in toto tpe et
ideo vocãtur istãtia.hec ille.Ex qb⁹ apte cõstat
fm doctrinã.S.T.vnũ tñmõ eẽ fm rẽ nũc tpis
qd mẽsurat mobile ⁊ est in eo sic in subiecto:lꝫ sit
aliud ⁊ aliud fm rõnẽ.put supius expositũ fuit.ipse
aũt diuerse et plẽs rõnes vocant a .S.D.plra et
diuersa istãtia fm modũ nr̃m itelligẽdi vt supra
dictũ ẽ.Et ɔfirmat ppositũ nr̃m p ea q̃.S.D.di
cit p° sen.d.19.q.2.ar.2° in c.indt ei. tps a nũc
tpis differt dupl'r.s.fm rẽ:qꝛ nũc nõ est tps.et fꝫ
successiõis rõnẽ:qꝛ tps ẽ successiuũ ⁊ nõ nũc tpis
hec ille. Ex quo seqt q si nũc tpis nõ est qd suc-
cessiuũ:ẽ res pmanẽs.et p ɔñs nõ est aliud ⁊ aliud
realit.neq ẽ qd itrinsecũ ipi tpi qd est ex sui rõne
successiuũ.Ex qb⁹ inferim⁹ q cũ dr̃ illa simul ei
stere duratiõe q̃ hñt eẽ in eodẽ nũc:dꝫ itelligi de
eodẽ nũc fm rẽ vel fm subam ⁊ fm eẽ ⁊ rationẽ
nõ de eodẽ nũc fm rẽ tñmõ.alias oĩa tpalia fm
qdcũq tps dicerent eẽ simul cũ sint i eodẽ nunc
fm rẽ qd manet i toto tpe.put dictũ ẽ supra.Ad
cui⁹ euidẽtiã ɔsiderãdum ẽ q nunc tpis nõ ẽ nũc
stãs queadmoduꝫ nunc eternitatis ⁊ nunc eui:sꝫ ẽ
nũc fluẽs. Vñ ⁊ pħs. 4° phy. volẽs comparare
nunc tpis ad punctũ linee:nõ copat ipm pun-
cto absolute vt ẽ aliqd stãs ⁊ pmanẽs i linea:sed
fm q punct⁹ fictiõe ⁊ imaginatiõe geometraruꝫ
ponit moueri ⁊ suo motu causare lineã. cum eni
nunc tpis sit in pmo mobili subiectiue:sp est i mo
tu ⁊ fluẽs queadmodum ⁊ pmum mobile sp ⁊ cõ
tinue mouet.sic ergo mobile pmum vnũ et ideꝫ
re ⁊ subiecto exñs p suũ motũ ẽ in oĩb⁹ ptib⁹ spa
tij circa qd mouet:hñs tñ aliud et aliud eẽ vbi fm p
tium diuersitatẽ rõne cui⁹ idẽ mobile fm aliud ⁊
aliud eẽ vbicale vt ita loqmur: ẽ pncipium vni⁹
partis mot⁹ ⁊ finis alteri⁹:ita et nunc qd cum p-
mo mobili simul mouet cum sit accñs ei⁹.put for
malit capit:vnum ⁊ idem re ⁊ subiecto exñs suo
motu seu fluxu ẽ in oĩbus et singulis ptibus tpis
lꝫ fm aliud ⁊ aliud eẽ ⁊ fm aliã ⁊ aliã rõnem.ppor
tionalit ad ipm mobile.et ob hãc diuersitatẽ idẽ
existẽs re ⁊ subiecto : dr̃ esse pncipium vni⁹ tpis
et finis alterius .quemadmodum ⁊ punct⁹ si po-
neret moueri ⁊ suo motu causare lineã sicut fin-
gunt geometre:vn⁹ et idẽ punct⁹ re ⁊ subiecto p
suum motũ eẽt a pncipio vsq i finẽ in oĩb⁹ ptib⁹
linee fm aliud ⁊ aliud eẽ et fm aliã ⁊ aliã rõnẽ sit⁹.
ob cui⁹ diuersitatẽ idẽ re exñs:eẽt pncipium vni⁹
ptis et finis alteri⁹ ac ẽt toti⁹ linee eẽt pncipium
et finis.Ex qb⁹ infertur q lꝫ nunc tpis vnum ⁊ idẽ
re ⁊ subiecto exñs i toto tpe p suã identitatẽ cau
set vnitatẽ tpis que est ei⁹ cõtinuitas : qꝛ tñ nõ ẽ
nunc stãs sed semper fluens ⁊ suo fluxu est aliud
et aliud scdm rationem prioris ⁊ posterioris fm
quam diuersitatem distinguit ac terminat diuer
sas partes temporis:ideo ad hoc q aliqua dicã
tur esse simul tempore vel duratione nõ sufficit
q sint i eodem nunc re ⁊ subiecto:sed requiritur
q etiã sint in eodem nunc fm esse ⁊ rationem.

¶ **Sexto** Notãdũ est .put .S.Tho.
inquit p° sen.d.19.q.2.ar.
2° in c.⁊ est sumptum a pħo.4° phy.q quacun
q mensura durationis mensurantur eẽ vel act⁹
alicuius rei : ipi rei cuius est eẽ vel act⁹ respõdet
nunc talis duratiõis pro mẽsura. sicut ergo quia
tps est mẽsura motus ideo nũc tpis est mensura
mobilis i quãtum ẽ mobile cui⁹ act⁹ est mot⁹ ita
q euum est mẽsura duratiõis ipius eẽ euiternoꝝ
id nũc eui ẽ mẽsura ipoꝝ euiternoꝝ nõ rõne sue
nature vel qdditatis cũ mensura duratiõis non
respiciat .ppe loquẽdo naturas reꝝ sꝫ est mensu
ra euiternoꝝ fm q hñt esse. Et inde ẽ q sicut eẽ
euiſni qd mensurat euo: differt ab euiterno cui⁹
est act⁹ re qdẽ sꝫ nõ fm rõnem successionis quia
vtrũq sine successiõe est:ita ⁊ nũc eui realit disti
guit ab euo nõ fm rõnem successiõis qꝛ vtrũq ẽ
res pmanẽs sine successiõe.vñ qꝛ pmũ mobile fꝫ
sui sbaꝫ ẽ euiternum:sequit q eẽ ei⁹ mẽsuret euo
et ipius sba fm q est sub tali eẽ mẽsurat nũc eui.

Ex quibus inferimus q primum mobile q̃druplici mẽsura durationis mẽsurat̃. s. euo ⁊ nũc eui et tp̃e ⁊ nũc tp̃is aliit tñ ⁊ alit. mẽsurat̃ quidẽ euo q̃ntũ ad suũ eẽ. mẽsurat̃ nũc eui q̃ntũ ad sm sb̃az vt existit sub tali eẽ. itẽ mensurat̃ tp̃e quãtũ ad ei⁹ motũ. ⁊ mensurat̃ nũc tp̃is q̃ntũ ad sui sb̃am inq̃ntũ ẽ eadẽ in toto motu. Verũtñ euũ et nunc eui sunt mẽsure extrinsece ipsius p̃mi mobilis. nã nõ sunt in eo sicut in subiecto: sꝫ in p̃mo oim euiternorũ. tp̃s aũt ⁊ nũc tp̃is sunt ipius p̃mi mobilis mẽsure itrinsece nã sunt i eo subiectiue. tp̃s mediante motu cuius est accñs imediatũ: nunc ṽo temporis immediate.

¶ Septimo notandũ est ꝑ tertia cõclusiõe q vt potest accipi ex dictis. S. T. in plibus locis. ãgeloꝝ siue sb̃aꝝ sp̃ualiũ duplices sũt actiões. Quedã sũt q̃ teriant̃ ad corpa siue ad res corpales qb⁹. s. sub a sp̃ualis aliquẽ effectũ circa illas hꝫ. ⁊ hmõi actiones rõne termini ꝯsueuerũt dici mot⁹. Alie sunt actiões ãgeloꝝ q̃ nõ sũt circa corpa vl' res corpales cuiusmõi sunt coꝝ itellectiões ⁊ affectiões. ⁊ qꝛ ꝓp̃a mẽsura actionũ ⁊ motuũ creaturaꝝ ẽ tp̃s vel istãs tp̃is: tenẽdũ est ꝑ regula q oẽs mot⁹ ⁊ actiões siue opatiões ãgeloꝝ: mẽsurant̃ tp̃e vel nũc tp̃is excepta visiõe btifica q̃ vidẽt ṽbũ ⁊ res in ṽbo. q̃ sic eis ex ip̃a dei visiõe cui⁹ mẽsura ẽ eternitas supnãlit pticipat̃: ita et i illus eṫnitate ptici pata mẽsurat̃ q̃ ẽ euũ. Aduertẽdũ tñ iuxta cõiorẽ doctrinã theologoꝝ ⁊ sũptũ ẽ ab Aug. q tp̃s ẽ duplex. Vnũ ẽ ꝯtinuũ q̃ntũ ad sui mãle q̃ sic dictũ ẽ sup̃ mẽsurat̃ mot⁹ p̃mi mobil' ⁊ ex ide mot⁹. oim corpoꝝ iferioꝝ. ⁊ isto tp̃e ñ mẽsurãt̃ actiões vl opatiões ãgeloꝝ q̃s dixim⁹ imanẽtes cũ nullã hẽant depẽdẽtiã a motu p̃mi mobil' cui⁹ huiusce mõi tp̃s ẽ ꝓp̃a mẽsura nec vllo mõ reducat̃ ad illũ sic ad aliq̃d p̃mũ aut pfecti⁹ vel simplici⁹. imo ecõ. actiões imanẽtes ãgeloꝝ sũt nãlit illo motu p̃ores ⁊ simpliciores ac pfectiores. Aliud ẽ tp̃s discretũ ꝯpositũ nõ ex ptib⁹ ꝯtinuis aut diuisibilib⁹ quẽadmodũ tp̃s p̃dictũ: sꝫ ꝯpositũ ex idiuisibilib⁹ sui gñis q̃ dicũt̃ nũc aut istãtia. ⁊ isto tp̃e mẽsurãt̃ actiões ãgeloꝝ scd̃i gñis. s. imanẽtes. Cũ eni tp̃s siue cõtinuũ siue discretũ sit nũer⁹ nũerat⁹. i. reb⁹ quaꝝ ẽ nũer⁹ applicat⁹ ita vt de sb̃a tp̃is sint ip̃e res tp̃e mẽsurate: nec tñ sequit̃ q si ip̃e res mẽsurate sunt idiuisibiles ⁊ iextẽse q tp̃s illas mẽsurãs ꝯstituat̃ ex idiuisibilib⁹ ⁊ inextẽsis. ⁊ ecõ si res mẽsurate sint diuisibiles ⁊ extẽse. Vñ qꝛ opatiões angeloꝝ imanẽtes sunt idiuisibiles ⁊ instãtanee nullã hñtes cõtinuitatẽ aut extẽsionem eo q sb̃e sp̃uales sine discursu itelligũt q̃cq̃d nãlit p quãꝫ spẽꝫ cognoscere pñt: sequit̃ q tp̃s eaꝝ opatiões mẽsurãs sit nõ cõtinuũ sꝫ discretũ cõpositũ ex ptib⁹ idiuisibilib⁹. hmõi ãt dicũt̃ nũc seu istãtia. ⁊ i hoc attẽdit̃ vna dñia hui⁹ tp̃is discreti a tp̃e nr̃o qd ẽ mẽsura p̃mi mot⁹ cui⁹ ptes ꝯponẽtes sũt diuisibiles ꝯtinue ⁊ extẽse. Ex q̃ accipit̃ alia dñia. qꝛ tp̃s discretũ hꝫ ꝑ subiecto nõ vnã sꝫ ples opatiões sibi iuicẽ succedẽtes sine ꝯtinuitate. et dico notãt sibi iuicẽ succedẽtes: nã ip̃a opationũ successio facit ad rõnẽ tp̃is q q̃litercũqꝫ capiat̃ hꝫ ex sui rõe successionẽ. vt ei inq̃t Aug. xi° li. ꝯfe. nullũ tp̃s pt esse totũ simul. nam si esset totum simul: iã tempus non esset. Vñ nisi operatiões ãgelorum capiãtur ꝑut successionẽ ⁊ ordinẽ p̃oris ⁊ posterioris hñt int̃ se: nõ tp̃s sꝫ istãs tp̃is erit eaꝝ mẽsura cũ q̃lꝫ seorsũ ab alijs accepta sit simplex ⁊ idiuisibil'. tp̃s aũt q̃litercũqꝫ sũptũ: ẽ nũerus p̃oris ⁊ posterioris durationẽ. quãobrẽ nulli⁹ ẽ mẽsura p se nisi hñtis p̃us ⁊ posteri⁹ qd repugnat rei idiuisibili tp̃s ãt qd ẽ p̃mi mot⁹ mẽsura sic est i se aliq̃d vnũ ꝯtinuũ: ita ⁊ hꝫ ꝑ subiecto vnũ tñ vnõ motũ cõtinuũ. s. p̃mi mobil'. Verũ ãt tp̃s discretũ de q̃ loq̄mur sit vnũ nũero tñ q̃ opatiões ãgeloꝝ imanẽtes mẽsurãt̃ quẽadmodũ tp̃s ꝯtinuũ ẽ vnũ nũero quo p̃m⁹ mot⁹ ⁊ oĩꝫ iferioꝝ corpoꝝ mot⁹ mẽsurãt̃: dubiũ ẽ. hãc q̃stiõeꝫ. S. doctor expsse ñ tetigit q ego videri. Quidã tñ eo posteriores ptẽ negatiuã tenẽtes illã ꝓbãt duab⁹ rõib⁹. Prima ẽ. qꝛ tp̃s hꝫ rõnẽ mẽsure. mẽsura aũt dꝫ eẽ notior mẽsurato. cũ igr̃ cogitatiões vni⁹ ãgeli aut opatiões imanẽtes ñ sint nãlr note nisi dõ ⁊ subiecto ꝓp̃o: ñ apparet quõ p nũerũ cogitationũ aut opationũ imanẽtiũ vni⁹ ãgeli: possent mẽsurari cogitatiões alteri⁹. Scd̃a rõ est. qꝛ vt dicũt: iõ ẽ vnũ tp̃s oĩꝫ corpaliũ mobiliũ: qꝛ ẽ vn⁹ mot⁹. s. p̃mi mobil' ad quẽ sic ad cãm reducũt̃ oẽs mot⁹ corporũ mobiliũ. ac p hoc ad ei⁹ mensurã durationis q̃ est tp̃s nr̃m: reducit̃ mẽsuratio oĩꝫ aliorũ motuũ sic ad cõeꝫ oĩꝫ mẽsurã. sꝫ vn⁹ ãgel⁹ nõ reducit̃ i aliũ ãgelũ tãq̃ꝫ in p se cãm neqꝫ q̃ntũ ad eẽ neqꝫ q̃ntũ ad opari: cũ coꝝ opatiões sint liberi arbitrij. ergo neqꝫ mẽsura durationis opationũ vni⁹ reducit̃ i mẽsurã opationũ alteri⁹: sꝫ cuiuslꝫ ãgeli opatiões nãles tp̃e sibi ꝓp̃o mẽsurãt̃. ¶ Sꝫ q̃cq̃d sit de cõclusiõe: rões tñ coꝝ nõ cogũt. vñ ad p̃mã r̃ñderi põt p̃mo q tp̃s siue ꝯtinuũ siue discretũ ẽ mẽsura motus ex nã rei. ⁊ iõ sufficit q sit noti⁹ s̃m se ⁊ ex nã rei ip̃is reb⁹ mẽsuratis: q̃uis quo ad nos vel quo ad aliquẽ cognoscentẽ noti⁹ aut ẽt notũ non sit. vñ ⁊ ph̃s. 4° phy. lꝫ ponat tẽpus eẽ vere et proprie mensurã motuũ corporaliũ: dicit tñ q aliq̃n cognoscim⁹ tp̃s p motũ q̃n. s. mot⁹ ẽ notior quo

ad nos. Dicim⁹ ergo ad formã argumẽti q etiaʒ si vn⁹ angelus nõ cognosceret opatiões imanentes alteri⁹: nichilominus opationes supiorum angeli cẽnt simpliciores et pfectiores ac magis vnite et magis note fm se q̃ʒ opatiões angeloꝝ iferiorũ. ac p hoc mẽsura duratiõis illarũ: eẽt mensura duratiõis operationũ inferioꝝ ãgeloꝝ. Dr̃ scdo q minor propõ argumenti nõ est vsqquaqʒ vera. Ut eni. S. Tho. docet. p⁹ p. q. 56. ar. 2° quilibʒ angelus cognoscit naturã alterius ãgeli et p ꝯñs virtutes ꝛ operationes ipius nãles. Et de veri. q. 8. ar. 7° in. c. ꝛ magis expresse ad. 4ᵐ inqt. angelus per similitudinẽ innatã per quã ducit i cognitionẽ alteri⁹ angeli: cognoscit aliũ angelũ: nõ solũ quãtũ ad essentiã ei⁹ sʒ etiã quãtũ ad omia ei⁹ accñtia. et iõ per eã scit qñ angelus ẽ distãs vł pñs. ¶ Ad. 2ᵃᵐ rñdemus ex dictꝭ. S. Tho. i hac di. q. 1ᵃ ar. 2° ad. 3ᵐ q q̃uis vnus angelus nõ sit cã alterius: est tñ simplicior altero. ꝛ hoc sufficit ad rõnẽ mẽsure. Idẽ dicit. p⁹ par. q. 10. ar. 6° ad 4ᵐ rñdẽs ad simile argumẽtũ cõtra vnitatẽ eui. Tenẽtes ergo eandẽ partẽ negatiuã q̃stionis. s. q nõ est vnũ numero tp̃s discretũ mẽsurãs opatiões oiʒ angeloꝝ: aliter eã probamus. Ad cui⁹ deductiõem pmittenda sunt duo q̃ cõiter doctores cõcedũt. Primũ est. q q̃nto aliqs ãgelus superior ẽ et magis appropiquat deo q̃ summe vn⁹ ꝛ simplicissimus ẽ: tãto simplicior ꝛ maioris vnitatis ẽ: ac per hoc magis vnite oia q̃ cognoscit intelligit. vñ ꝛ p pauciores spẽs ꝛ paucioribus actibus itelligendi hʒ rerũ cognitionẽ. et idẽ est de opatiõib⁹ volũtatꝭ. Scdʒ ẽ. q mẽsura duratiõis ex sui rõne hʒ q sit maioris capacitatis ꝛ cõtinẽtie vel saltẽ nõ minoris q̃ʒ mẽsuratũ. et inde est q phs. 4° phy. dicit ea q̃ tp̃e mẽsurant: cõtineri et ꝯcludi a tp̃e. Ex pmo igr̃ psupposito iferim⁹ q quãto angelus ẽ alijs superior: tãto tp̃s eius mẽsurãs operatiões: minoris capacitatꝭ ꝛ cõtinẽtie est. Probat hoc qm̃ cũ pauciores hẽat opatiões et itellect⁹ et volũtatis: pauciora sunt istãtia singulas earũ mẽsurãtia. ꝛ p ꝯñs. qꝛ tp̃s discretũ ex tp̃is instãtib⁹ cõstituit: sequr q tp̃s plũtatẽ ipaꝝ opationũ mẽsurãs: minoris capacitatꝭ ꝛ q̃ntitatis sit eo q ex paucioribꝰ istãtib⁹ cõponat. nam cuiuslʒ toti⁹ q̃ntitas ꝛ capacitas: ex ptib⁹ ipaʒ integrantibus cõstat. Et simili rõne deduci põt q tp̃s mẽsurãs iferioꝝ angeloꝝ opatiões: tãto maioris capacitatꝭ ꝛ cõtinẽtie sit: q̃nto ãgelus inferior ẽ. ita q tempus ifimi ãgeli sit multo maius ꝯtinẽtia ꝛ capacitate: q̃ʒ tp̃s mẽsurãs supioꝝ ãgeloꝝ opatiões. cũ ei multas ꝛ multiformiores hẽat infim⁹ ãgelus opatiões: multo plura sunt istãtia qb⁹ singule mẽsurãt. et p ꝯñs tp̃s discretũ ex illis ꝯpositũ q̃ tota illa plalitas mẽsurat: multo mai⁹ est ꝯtinẽtia ꝛ capacitate. Uñ si tp̃s mẽsurãs oium ãgeloꝝ opatiões eẽt vnũ nũero p alr̃ illõ eẽt tp̃s mẽsurãs opatiões ifimi ãgeli: eo q sit ꝯtinẽtia et duratiõis capacitate mai⁹. hoc aũt repugnaret rõni formali mẽsure. q̃ vt phs dicit. 10. metha. in vnoq̃qʒ gñe ẽ qd pfecti⁹ ꝛ simplici⁹ ꝛ magis vnũ q̃ nõ ꝯueniũt mẽsure tp̃is ifimi ãgeli q̃ ẽ ceteris im pfectior ꝛ ꝯpositior quẽadmodũ ꝛ opatiões ipi⁹ quaꝝ ẽ mẽsura. Cõcludim⁹ ḡ ex p̃habitꝭ q nõ est vnũ tp̃s discretũ mẽsurãs oiʒ ãgeloꝝ opatiões: s̃ sunt plra tp̃a. ita vt qlʒ angel⁹ hʒ ppriũ tp̃s sibi adeq̃tũ suas opatiões mẽsurãs. nõ ei alr̃ pñt saluari duo q̃ sunt de rõe mẽsure. s. q sit maiorꝭ ꝯtinẽtie ꝛ capacitatꝭ vł saltẽ nõ minorꝭ q̃ʒ mẽsuratũ et q sit qd pfecti⁹ ꝛ simplici⁹ ꝛ maioris vniformitatis. nã cũ oẽs ãgeli differãt spẽ: null⁹ ãgelus ẽ q̃ alteri vł alijs sit eq̃lis i simplicitate aut pfectiõe aut i ꝯtinẽtia ꝛ capacitate, ppe mẽsure opationũ sed q̃ aliũ excedit simplicitate ꝛ pfectiõe: excedit ab eo tp̃is magnitudie ꝛ opationũ multitudine vñ null⁹ ãgel⁹ est q̃ respectu alteri⁹ hẽat duo illa q̃ ꝯueniũt mẽsure duratiõis q. s. mẽsura opationũ ei⁹. s. tp̃s sit ꝛ simplicior ꝛ pfectior ac vniformior: ꝛ simul cũ hoc sit maioris ꝯtinẽtie ꝛ magnitudinis. ac per hoc tp̃s mensurans operationes vnius nõ potest esse mẽsura opationũ alterius.

¶ Octauo notãdũ ẽ q circa tp̃s quo mẽsurant mot⁹ ꝛ actiões angeloꝝ trãseũtes i mãm corpalẽ: videt eẽ q̃dã repugnãtia i dictꝭ. S. Tho. nã opus. 36. de istãti ca° 4 dicit q qñ ãgel⁹ agit ad ex circa corpa istai feriora illa trãsmutãdo: tũc actio sua mẽsuratur tp̃e nr̃o. Sʒ pma p. q. 53. ar. 3° in. c. videt tenere ꝯriũ. dicit ei sic. mot⁹ ãgeli circa corpa si sit continu⁹: mẽsurat tp̃e ꝯtinuo. si aũt sit nõ cõtinu⁹: mẽsurat tp̃e nõ ꝯtinuo. s̃ istõ tp̃s siue sit tp̃s ꝯtinuũ siue nõ: nõ est idẽ cũ tp̃e qd mẽsurat motũ celi et quo mensurant oia tp̃alia q̃ hñt mutabilitatẽ ex motu celi. mot⁹ ei angeli nõ depẽdet ex motu celi. h̃ ille. ¶ Sʒ q̃cqd sit de repugnãtia dictoꝝ. S. Tho. tenẽdũ est qd vltimo scripsit. s. p⁹ p. sũme. nã nõnulla in pmis operib⁹ ab eo scripta sunt q̃ in scdo ope. s. in sũma correxit. et quedã apta retractatiõe: alia vero iplicite oppoᵐ. s. tenẽdo. Uñ et circa hanc mãm p° sen. di. 37. q. 4. ar. 2° ꝛ. 3° Et qlʒ. 9° ar. 9° ꝛ. qlʒ. 11° ar. 4° tenet q mot⁹ angeli circa locũ vł corpa: nõ ẽ cõtinu⁹ ꝛ p ꝯñs nec tp̃s. Sʒ. 1ᵃ p. q. 53. ar. 2° ꝛ. 3° tenet expsse q hui⁹ cemõi mot⁹ angeli põt eẽ cõtinu⁹ et nõ cõtinu⁹. et ꝯsimilit tp̃s ipm motũ mẽsurans: põt eẽ conti

nuũ ꝛ nõ continuũ. Uerũtñ repugnãtia p̄dicta
aliquẽ modũ cõcordãtie habere põt si dicamus
ꝙ vbi. S. doctoꝛ dicit mot⁹ ãgeloꝝ supradictos
mẽsurari tp̄e cõtinuo motus celi: loquit̃ de ipsis
motib⁹ ſm ea q̃ sibi ↄuenuĩt ex magnitudĩe in q̃
et ex loco vel corp̄e circa qδ fiũt: ex qua p̄te hñt
aliquã habitudinẽ ad motũ celi. Ubi aũt dicit ꝙ
nõ mẽsurant̃ tp̄e mot⁹ celi ſʒ alio siue sit ↄtinuũ
siue discretũ: loquit̃ de supradictis motib⁹ ſm se
et ſʒ ea q̃ sibi ↄueniũt ex p̄te ei⁹ qδ mouet̃. s. ãge
li ex qua p̄te nullã depẽdẽtiam aut hitudinẽ hnt
ad motũ celi. Et ꝙ iste ĩtellect⁹ cõgruat p̄missis
ṽbis iuxta mẽtẽ. S. doctoris: pʒ p ea q̃ dicit con-
tra gẽ. li° 3° ca° 6° inq̃t enĩ in tertia rõe si aliqua
actio sit ĩ tp̄e: hoc erit vel propt̃ p̄cipiũ actiõis
qδ est ĩ tp̄e sicut actiões rerũ nãlium sunt tp̄ales
vel ꝓpt̃ opatiõis terĩm sicut subarũ sp̄ualiũ que
sunt supra tp̄s q̃s exercẽt ĩ res tp̄i subditas hec il
le. Ex qb⁹ ṽbis accipit̃ ꝙ actiones rerũ nãliũ sũt
in tp̄e ꝛ rõne p̄ncipij actiõis ꝛ rõne termini eo ꝙ
vtrũqꝫ sit subditũ tp̄i. opatiões ṽo subarũ sepa-
tarũ q̃s hñt circa corpa: sunt ĩ tp̄e nõ ex p̄te p̄nci
pij. s. ip̄ius sube q̃ non subdit̃ tp̄i: ſʒ ex p̄te termini
scʒ corpoꝝ in q̃ agunt q̃ subdunt̃ tp̄i. ꝛ loquit̃ vt
clare pʒ de tp̄e mot⁹ celi. ¶ Sʒ orit̃ circa hec ad
huc dubitatio. qꝛ dato ꝙ p̄dicti mot⁹ ꝛ actiones
angeloꝝ ex p̄te magnitudis ꝛ ex p̄te termini. s.
corpis vel loci ad q̃ terĩantur sint cõtinui ꝛ men
surent̃ tp̄e mot⁹ celi: quomõ ṽificari põt ꝙ ex p̄-
te ipoꝝ motuũ ꝛ actionũ ꝛ ex p̄te p̄ncipij. s. mobi
lis sint aliq̃ mot⁹ cõtinui quoꝝ mẽsura duratio
nis sit tp̄s cõtinuũ aliud a tp̄e mot⁹ celi. nã subla
ta rõne magnitudinis et loci vel corpis circa qδ
sunt: nõ videt̃ ex qua p̄te supradicti mot⁹ ꝛ acti-
ones hẽant cõtinuitatẽ cũ ipoꝝ principiũ. s. suba
et ṽtus angeli sit quoddã indiuisibile. nã ꝛ mot⁹
corpales nõ hñt ↄtinuitatẽ nisi a mobili ꝛ magni
tudĩe vt pʒ ex. 4° ꝛ. 6° phy. ¶ Sʒ ad hoc r̃nderi
põt ꝙ huiuscemõi mot⁹ vel actiões q̃s ãgeli hñt
supra magnitudinẽ aut circa corpa vel loca: nõ
solum hñt cõtinuitatẽ a magnitudine vel corp̄e
aut loco: ſʒ ẽt ex p̄te ip̄ius angeli q̃ volũtate sua
facit tales mot⁹ eẽ cõtinuos vel nõ cõtinuos vir
tutẽ suã aplicãdo aut retrahẽdo successiue vł nõ
successiue. sine q̃ volũtate nõ sufficeret magnitu
do loci vel corpis ad causandũ in motu ãgeli cõ
tinuitatẽ. vt ei dicit. S. Tho. p̄ma p̄te. q. 53. ar.
2° in. c. moueri de extremo ad extremũ nõ p me
diũ: põt cõuenire ãgelo: ſʒ nõ corpi. qꝛ corp⁹ mẽ
surat̃ et cõtinet̃ sub loco. vñ opʒ ꝙ sequat̃ leges
loci in suo motu. ſʒ suba angeli nõ est subdita lo-
co vt cõtenta: ſʒ est supioꝛ eo vt cõtinẽs. vñ in po
testate ei⁹ est applicare se loco ꝓut vult: vł p me
diũ vel sine medio hec ille. Et ibidẽ ad p̄mũ in-
quit dicẽdũ ꝙ locus angeli nõ accipit̃ ei vt eq̃lis
ſm magnitudinẽ: ſʒ ſm cõtactũ ṽtutis. ꝛ sic loc⁹
angeli põt eẽ diuisibilis et nõ sp̄ pũctalis. Et ar⁹
p̄mo eiusdẽ. q. in. c. ait. ãgelus in p̄ncipio sui mo-
tus cõtinui ẽ in toto loco ĩdiuisibili a quo incipit
moueri. ſʒ dum est ĩ ip̄o moueri: ẽ in p̄te p̄mi loci
quẽ deserit. ꝛ ĩ p̄te scd̄i loci quẽ occupat. et hoc q̃-
dẽ ꝙ possit occupare p̄tes duoꝝ locorũ: cõpetit
angelo ex hoc ꝙ põt occupare locũ diuisibilẽ per
applicatiõem sue ṽtutis sicut corp⁹ p applicatiõem
magnitudis. vñ seq̃t̃ de corp̄e mobili ſm locũ ꝙ
sit diuisibile ſm magnitudinẽ: de ãgelo aũt ꝙ vir
tus ei⁹ possit applicari alicui diuisibili. hec ille. Ex
quib⁹ apparet ꝙ lʒ mot⁹ angeli fiat supra magni
tudinẽ aut circa corp⁹ vel locũ: nõ necessitat̃ vt
sit diuisibilis ꝛ cõtinuus ab ipa magnitudĩe vł lo
co quẽadmodũ motus corpis: ſʒ est cõtinu⁹ ꝛ di
uisibilis ex applicatiõe sue ṽtutis volũtaria. Ad
dubitationẽ ḡ aplicãdo dicim⁹ ꝙ qꝛ mot⁹ ange
li cõtinu⁹ hʒ cõtinuitatẽ ꝛ ex p̄te magnitudis vł
loci ꝛ ex p̄te angeli id volẽtis: ĩõ scd̄m sui duplicẽ
rõnẽ cõtinuitatis: duplici tp̄e cõtinuo mensurari
põt. ita vt vnum r̃ndeat cõtinuitati mot⁹ ex p̄te
magnitudis ꝛ termini: ꝛ alterũ ex p̄te mobilis ꝛ
p̄cipij. vel si vnũ tp̄s eẽ debeat vtriqꝫ rõni cõti
nuitatis r̃ndẽs, ꝓpterea ꝙ mot⁹ sit vn⁹ a p̄te rei
illud nec oĩno ẽ idẽ cũ tp̄e mot⁹ celi neqꝫ oĩno di
uersum. et hoc videt̃. S. doctoꝛ significare in lo-
co p̄eall'. ad p̄mũ cũ dicit. ꝙ si tp̄s mẽsurans mo
tũ ãgeli sit ↄtinuũ: est q̃d ꝓportiõale tp̄i motus
celi. nõ ꝓpt̃ ꝓportiõem mouẽtis ꝛ mobilis: sed
ꝓpt̃ ꝓportionẽ magnitudinũ ĩ qb⁹ ẽ mot⁹. h ille
Sʒ certũ ẽ ꝙ si eẽt ꝓportio int̃ vtrũqꝫ tp̄s ↄtinuũ
nisi mot⁹ ãgeli cui⁹ ponit̃ mẽsura: ex aliq̃ p̄te hẽ-
ret depẽdẽtiã vel hitudinẽ ad motũ celi. s. ex p̄te
magnitudis et t̃mini rõe cui⁹ põt mẽsurari a suo
tp̄e. nã si ex nulla p̄te hẽret ad illũ hitudinẽ: mẽsu
re vtriusqꝫ nullã hẽrẽt adinuicẽ ꝓportiõeʒ qꝛ eẽnt
diuersaꝝ rõnũ. Sic videt̃ nobis ꝙ repugnãtia ĩ di
ctis. S. doctoris auferri possit salua sp̄ alioꝝ s̃nia.

¶ Nono. Notandũ ẽ ꝓut accipi põt
ex dictis. S. Tho. p° li. sen.
di. 8. q. 2. ar. p° ad. 3m ꝛ. di. 19. q. 2. ar. p°. c. ꝙ du
ratio ꝓprie loquẽdo respicit actũ rei nõ actũ q̃ ẽ
forma ſʒ actũ q̃ a forma fluit vel causat̃. hmõi aũt
actus ẽ esse aut mot⁹ vel opatio. vñ oĩs mensura
duratiõis ẽ mẽsura ip̄ius esse rei aut mot⁹ ꝛ opa-
tiõis vł rei ꝓut hʒ eẽ aut motũ vel opationẽ. Si
cut aũt tp̄s ab ip̄a noĩs ĩpositiõe significat mẽsu
rã duratiõis mot⁹ vł opatiõis variabil' ſʒ p̄us ꝛ

posteri⁹: ita eternitas ⁊ euū a pͥma nois ipositione significāt mensurā durationis eē ⁊ opationis simplicis ⁊ inuariabilis vniformiter ⁊ totū simul existētis aliter tn̄ ⁊ aliter quātū ad tria. Primuꝫ est. q: eternitas ē mensura duratiōis eē increati nō hn̄tis pͥncipiū nec finē. euū aūt ē mēsura durationis eē creati hn̄tis pͥncipiū sꝫ nō finē possibilis tn̄ finē hēre. Scdm̄ est. q: etnitas est mēsura eē ꝑ se subsistētis. euū aūt est mēsura esse nō ꝑ se stantis sed iherentis. Tertiū est. q: etnitas ita ē tota simul ꝙ nō cōpatiꝛ secū successionē pͦris ⁊ posterioris in eodem subiecto: cōpatitur tn̄ illam ī alio subiecto sibi coexistēti in reb⁹. s. creatis. euū vero ita est totū simul in se: ꝙ cōpatitur secū successionē pͦris ⁊ posterioris ī eodē subiecto ⁊ nō soluꝫ ī alio subiecto sibi coexistēti. itaqꝫ successio prioris ⁊ posterioris se hꝫ ad etnitatē nō inherenter ꝟ cōcomittanꝛ tm̄mō. hoc ē dictu ꝙ etnitas ē simul duratiōe qn̄ successio pͦris ⁊ posterioris ē ad euū aūt se hꝫ successio pͦris ⁊ posterioris nō solū cōcomittanꝛ vt. s. qn̄ vnū ē alterū est: sꝫ etiā inherenꝛ q:. s. idē est subm̄ vtriusqꝫ cui inherent Accipiunꝛ ista ex dictis. S. Tho. ī hac di. q. 1. ar. pͦ ⁊. 2ͦ Et magis qōlꝫ. 10. ar. 4ͦ. ¶ Ex qͥbus iferim⁹ iuxta mentē. S. Tho. in p̄dictis locis. Et pͦ liͦ sen. di. 8. q. 2. ar. 3ͦ ꝙ ꝟba tp̄alia. i. significātia pͥus ⁊ posteri⁹ duratiōe qn̄ dicunꝛ de etnitate vel de re etna aut de euo vel de re euitna put mēsuraꝛ euo: nō significāt ī ipsis aut successioneꝫ aut pͥus ⁊ posteri⁹ neqꝫ p̄teritionē aut futuritionē: sꝫ vl̄ denotāt huiuscemōi successiōeꝫ pͦris et posterioꝝ ī ordie ad aliquā rē vl̄ duratiōe cōcomittāꝛ se hn̄tē ad etnitatē ⁊ euū sub hoc sensu ꝙ scꝫ p̄dicte successiōi vl̄ p̄teritiōi ⁊ futuritiōi euuꝫ aut etnitas coexistit. vl̄ ip̄a verba aut adiectiua tp̄alia accipiunꝛ vt exponēda negatiue. Exēplū pͥmi. cū dicim⁹ āte hoc tp̄s etnitas vl̄ euū: aut de⁹ vel āgelus fuit vel ī futurū erit: sens⁹ ē ꝙ de⁹ vel angel⁹ ⁊ euū aut etnitas coexistūt et tp̄i p̄terito et tp̄i futuro: nō ꝙ in eoꝝ esse aut duratiōe aliqd p̄teritiōis aut futuritiōis cadat. et ꝑ hunc modū dꝛ ī. psal. dn̄s regnabit ī etnū ⁊ vltra. Exēplū scdi vt cū attribuim⁹ p̄missa ꝟba tp̄alia ad negāduꝫ aliquā impfectiōeꝫ q̄ ꝑ talia ꝟba ī creaturꝭ denotaꝛ ex significato vl̄ ex mō significādi: vt cū dicim⁹ de⁹ ab etno fuit. i. nūq̄ꝫ defuit. et deus ī etnū erit. i. nūq̄ꝫ deerit. ꝭꝫ quē modū Boeti⁹ loqꝛ. liͦ 5ͦ de ꝯsola. ꝓsa. 6. ¶ Aduertēdū tn̄ ꝙ euū dꝛ eē duratio tota simul totalitate itriseca. s. eēntie et sui eē ad dr̄iam tp̄is ī cui⁹ eē ⁊ qͥdditate ē successio pͦris ⁊ posterioris. Si tn̄ euū ꝯsideraꝛ ꝭꝫ quēdā modū totalitatis extrīsece q̄ sibi ꝯpetit ī hn̄tudine ad totalitatē tp̄is ꝭꝫ quā dꝛ coexistere toti tp̄i: sic euū nō ē duratio tota simul ī q̄lꝫ differētia tp̄is. Probaꝛ hoc. qm̄ data quacūqꝫ pte tp̄is vt exēpli grā dies hodierna: non pōt ꝟificari ꝙ hodie vel vsqꝫ hodie duratio eui sit tota simul totalitate q̄ sibi ꝯpetit ex coexistētia tp̄is: cum in futurū restet magna ps successiōis tp̄is q̄ nōdū aduenit: cui pti tp̄is future: euū vsqꝫ hodie coexistere nō potuit cū nondū eēt. nā nichil pōt coexistere rei q̄ nōdum est. Et confirmaꝛ hoc. q: dato casu ꝙ deus hodie anichilaret euū anichilando oēm rem euiternā manente duratione tēporis in sua successiōe qd̄ deo possibile est: manifestum est ꝙ euum nō habuisset totalitatē suā extrinsecā quā potuisset habere ex coexistētia tēporis si nō fuisset anichilatū. de totalitate autē quam euum hꝫ per coexistētiā ad eternitatē alia rō est. eo ꝙ etnitas sit simplicissima ⁊ idiuisibilis duratio ac oībus modis tota simul cuius rōne q̄ꝫdiu euum est toti eternitati coexistit ac per hoc semꝑ et simul hꝫ totalitatem extrinsecam q̄ sibi competit ex coexistentia ad eternitatē. q̄uis in casu dato si de⁹ scilicꝫ anichilaret euum videretur ꝭm nr̄am imaginationem ꝙ euum ante sui anichilationē nondum habuisset illā totalitatem per coexistentiā ad eternitatem quam potuisset habere si nō fuisset anichilatum: nam deficeret sibi illa coexistentia eternitatis quam habuisset ab ip̄o nunc anichilationis in futurum. sed in hoc fallitur imaginatio nostra eo ꝙ sit cū continuo et tēpore ī suis apprehensionibus ⁊ secundum modū temporis concipiat alias mensuras durationis. et tamen scdm̄ rei veritatem nichil magis accrescit euo ex coexistentia ad eternitatem nūc q̄ꝫ ante vel post eo ꝙ eternitas est tota simul: nisi in respectu ad tempus. secundum quam habitudinem verificātur de eo ꝟba preteriti ⁊ futuri temporis.

¶ **Decimo.** Notandum est ꝙ sicut dictū fuit supra ex doctrina phi. 10. metha. in vnoquoqꝫ genere id qd̄ est simplicius ⁊ perfectius: est aliorum mensura Et huius ratio est. q: virtute cōtinet qcquid ꝑfectiōis est in alijs. ac per hoc ex eius noticia haberi pōt certa notificatio de perfectiōe aliorū q̄ est quedaꝫ rei quātitas virtualis ꝓut declaratū fuit. 17. di. pͥmi libri. qui eni cognoscit ꝑfectionē nāe albedinis: pōt habere certificationē de ꝑfectiōe nature alioꝝ coloꝝ. q̄ quāto magis appropinquāt ad albedinē: tāto ꝑfectioris nāe sunt. ⁊ idem ē in alijs generib⁹. q: ergo vt dicebaꝛ in p̄cedēte nōbili euū est mēsura duratiōis idiuisibiꝛ ⁊ tota simul, ⁊ est mēsura ꝓprie ⁊ directe nō solū

ipius eẽ euiterni: sz ex ꝯñti ꝓut. S. Tho. in q̃st. 5°
q° 1 ar. 7° ẽt ꝓpue opatiõis q̃. s. est vniformis ⁊
indiuisibilis ac tota simul: cõsequit̃ ſm ꝑdictam
regulã phi ꝙ sit tanq̃ȝ in subiecto in illo euiterno
cui⁹ eẽ ⁊ opatio magis hȝ de pfectiõe ⁊ simplici-
tate. Et hijs ꝯsonat auctor libri de cãis in penul
tima ꝓpõne dicẽs ꝙ intelligẽtie suba ⁊ operatio
sunt i momẽto eternitatis. ⁊ accipit̃ hic eternitas
participata q̃ dr̃ euũ. Vñ si aliquod euiternũ sit
alijs pfectius ⁊ simplici⁹ quãtũ ad eẽ nõ tñ quan
tũ ad operationẽ aut ecõtra: nõ dȝ poni subm eui.
q̃obrẽ lȝ lucifer fuerit creat⁹ suprem⁹ angelorũ
et euiternorũ sequẽdo opinionẽ bti Gregorij: et
hẽat simplici⁹ et pfecti⁹ eẽ nãle ceteris euiternis
q2 tñ nõ hȝ aliquã operationem q̃ nõ sit imperfe
ctior ⁊ difformior operatiõibus bonorũ angelo
rũ saltẽ aliqua. s. beatifica: ne q̃s ꝓteruiẽdo con
tendat de opationibus nãlibus quas etiã ꝯstat
recte sentiẽti pfectiores eẽ in angelis bonis cõsi-
deratis oibus q̃ ad bonitatẽ ⁊ perfectionẽ opa-
tionũ cõferunt: ideo lucifer aut si ali⁹ ẽ supprem⁹
demonũ non est subm eui. vñ Dionisius. 4° ca°
de diui. no. dicit ꝙ demones dicũtur mali propt
hoc ꝙ infirmant̃ circa opationẽ nãlem. ¶ Sz ex
premissa rõne videt̃ ꝙ aia xp̄i sit subm eui: cum
ei⁹ eẽ sit simplicius ⁊ pfectius oi esse euiternorũ
esse eni existẽtie aie xp̄i est esse suppositi diuini scȝ
vbi dei. nã in xp̄o nã humana nõ hȝ eẽ propriũ
hois nec illð dat supposito cui aduenit imo ꝑ sui
assumptionẽ trahit̃ ad eẽ diuinũ. Itẽ opatio bti
fica aie xp̄i simplicior et pfectior ac magis vna ẽ
opatiõe btifica ẽt supremi ãgeli. Et certe rõ ista
satis efficaciter ꝓbaret aiam xp̄i esse subm eui: si
eẽ ipius euo mensuraret̃. sz q2 euo nõ mensurat̃
sz eternitate cũ ei⁹ esse sit esse vbi dei vt dictum
est: iõ aie xp̄i nõ cõuenit ꝙ sit subm eui. nã illð dr̃
subȝ eui cui⁹ esse euo mensurat̃. eo ꝙ mẽsura eui
pñcipalit̃ respiciat eẽ euiterni. et ex ꝯñti opatio-
nẽ. ¶ Necq̃ȝ obstat ꝙ euũ est mẽsura nãlis: ⁊ opa
tio beatifica est sup̃ nãlis sicut aliqui obijciũt. qm̃
euũ est mẽsura ex natura rei ois eius operatiõis
que ẽ vniformis indiuisibilis ⁊ tota simul: siue sit
ſꝫ suã subam naturalis siue supnaturalis. quem
admodũ ⁊ retrocessio solis tp̄e Josue supnatu-
ralis fuit: ⁊ tñ mẽsura duratiõis naturali mensu-
rabat̃. s. tp̄e si fuit motus successiuus: vel nũc tẽ-
poris si fuit motus instãtaneus. et visio ceci nati
lȝ fuerit miraculosa ⁊ supnaturalis quãtũ ad sui
originẽ: mensura tamẽ duratiõis naturali metie
bat̃: eo ꝙ haberet cõditiones motus vel actiõis
cuius erat talis mẽsura ex natura rei. Et ꝑterea
licet eleuatio intellectus beati ad videndã diui-

nã essentiam sit ei ꝑ grãm ⁊ supnaturalis: postq̃ȝ
tñ intellectus beatus hȝ diuinã essentiã nudam
pro obiecto: ex natura rei hȝ ꝙ sit simplex indiui
sibilis et vniformis ac tota simul. cuius rõne de-
bet̃ sibi mensura naturalis q̃ est euũ. ¶ Aduertẽ
dũ autẽ est circa pmissa ꝙ vt. S. Tho. dicit. li° p°
sen. di. 19. q. 2. arti. p° in c. Et in hac dis. q. pma
arti. p° ad. 5m sicut pri⁹ et posterius motus ꝓut
intelligunt̃ nũerata cõplent rõnem tp̄is: ita per
manẽtia actus q̃ est esse vel opatio creati scðȝ ꝙ
intelligit̃ in rõne vni⁹ qð hȝ rõnem mensure: cõ
plet rõnem eui. vñ sicut mãle in tp̄e sunt prius ⁊
posterius mot⁹: formale aũt est nũerus ipsorũ
ita in euo materiale est pmanẽtia actus: forma-
le aũt est vnitas pmanentie act⁹. ⁊ sumit̃ hic per
manẽtia ꝓut distinguitur a vicissitudine ⁊ succes
siõe act⁹. Ex qb⁹ inferim⁹ ꝙ euũ q̃ntũ ad sui forma
le ẽ qðdã accñs absolutũ ⁊ positiuũ. ꝓbat̃ hoc q2
vnitas ꝓut dicit rõnem formalẽ eui nõ ẽ vnitas
absolute sumpta q̃ formalit̃ dicit indiuisionẽ: sz ẽ
vnitas mẽsure. i. que est mẽsura prout. S. Tho.
notanter dicit in vbis preallegatis. vñ cum mẽ-
sura inquãtum hmõi rõnem absoluti ac positiui
importet lȝ cum quodam respectu ad mensura-
tũ eo ꝙ sit relatiuũ scðm dici ꝓut haberi põt ex
dictis phi. 5° metha. sequitur ꝙ euũ quantũ ad
sui formale sit accidẽs absolutũ ⁊ positiuũ. Et ex
hijs inferimus cõtra positionẽ quorũdã ꝙ si de⁹
destrueret supremũ angelũ q̃ nũc est subm eui
angelo supremo post illũ eẽt euũ subiectiue sine
ipius mutatiõe reali ⁊ sine eo ꝙ illi de nouo ad-
ueniret euũ quãtũ ad ei⁹ subam. Ad cui⁹ itelle-
ctũ cõsiderandũ est ꝙ q2 euũ est mensura nõ ab
stracta sz rei applicata queadmodũ ⁊ tp̄s: i noie
eui iportat̃ de pñcipali significato ipa res cui⁹ est
mẽsura: sicut ⁊ prius ⁊ posterius motus iportan
tur in noie tẽporis. vnde euũ quidditatiue ẽ
vnitas permanentie ipsius esse euiterni ita ꝙ in
eius significato includitur ipm esse cũ permanẽ-
tia et vnitate in rõne mensure: ex cõsequenti ve
ro importat respectum ad mẽsurata. ⁊ totũ hoc
includitur in ratione positiua ipius eui. sed pre-
ter hanc rationem positiuaȝ euũ cõnotat in suo
subiecto quandã rõneȝ ꝑuatiuam. s. ꝙ nichil sim
plicius ⁊ perfectius ac magis vnũ illo sit in gene
re euiternorũ. vnde cũ illa q̃ subalt̃ et in significa
to eui important̃: fuerint in ãgelo a pñcipio sue
creationis: nõ põt dici vere ⁊ absolute ꝙ in casu
dato adueniret ei euũ de nouo. nõ eni alia vl̃ mi
nor vnitas ⁊ permanentia essendi aut simplici-
tas ⁊ perfectio fuit in angelo supremo ante pri
mum angelum corruptum q̃ȝ postea aut ecõtra.

Quod aūt de nouo ei adueniret in casu dato est
respectꝰ actualis ad inferiora euiterna et rō ꝑua
tiua qua nichil supius et simpliciꝰ aut ꝑfectiꝰ vel
magis vnū illo designaꝛ in genere euiternorū. ꝗ
ista duo: subiecto possunt aduenire sine mutatio
ne reali ipsiꝰ: cū vnū sit respectꝰ et aliud negatio.

Quātum ad ar-
ticulū quartū respōdendū ē ob
iectionibꝰ aduersarioꝝ. Et q̄dē
ad ꝑmum Aureoli cōtra ꝑmam
ꝯclusionē dr̄ ꝙ respōsio ibi data
est bona ⁊ cōsonat doctrie. S. T. in multis locis
⁊ ꝑserti ꝑma pte. q. 66. arti. 4° ad. 3^{m}. Et opus.
44. de tpe. et ad eiꝰ improbationē negaꝛ assū-
ptum. imo tēpꝰ est passio ⁊ accidēs ꝑmi motꝰ in
q̄ꝫ^{m} est ꝑmus ⁊ regularis simplicissimus ⁊ velo-
cissimꝰ omniū motuū inferioꝝ corpoꝝ. ſm autē
ꝙ habet ꝑus ⁊ posteriꝰ numerata: habet rōnem
mēsure ac ꝑ hoc est mēsura nō solū motus ꝑmi ꝗ
alioꝝ. ¶ Ad. 2^{m} dr̄ ꝙ minor est falsa si accipiaꝛ
motꝰ ꝑmi mobilis formalit. s. ſm ꝙ habet rōnē
ꝑmi mobilis quodcūqꝫ sit illud materialit. Et cū
arguēs dicit ꝙ in motu rote figuli etiā si nō sit pri
mus pōt anima apprehēdere tēpus: cōcediꝛ sed
non obstat nobis. q2 aīa nō haberet talē apprehē
sionē nisi motus rote haberet ordinē ⁊ depēden
tiā a motu celi rōne cuius variabilitas motus ce
li ſm ꝑus ⁊ posterius sentiꝛ in motu rote. et idē
est de alijs motibꝰ particularibꝰ. Et ista respōsio
accipiꝛ et dictis. S. T. ꝑmo li. sen. di. 19. q. 2. ar.
ꝑ° ad. 4^{m}. Et opus. 44. de tpe ca° ꝑmo in fine
¶ Ad. 3^{m} diciꝛ. ꝙ in casu posito: motu ꝑmi mobi
lis ꝑ tūc cessante: tēpus mā sit in motu ꝑmo post
ipm siue in celo siue hic inferiꝰ. sic respōdet. S. T.
ad simile argumētū i hac disti. q. ꝑ° ar. 2. ad 4^{m}.
Et ꝑma pte. q. 66. ar. 4° ad. 3^{m}. Inquit eni. ac
cidit tpi ꝙ sit numerus motꝰ firmamēti inquātū
hic motꝰ est ꝑmus motuū. si aūt esset alius motꝰ
ꝑmus illiꝰ motꝰ esset tēpus mēsura. q2 oīa mē-
suranꝛ ꝑmo sui generis. hec ille. ¶ Ad. 4^{m} patet
solutio ex respōsione ad. 2^{m}. si loquaꝛ de appre-
hensione aīe q̄ est cū motu cōtinuo. si aūt appre-
hensio aīe sit simplex ⁊ indiuisibilis nullo modo
depēdēs a motu celi: nō apprehendit tēpꝰ qd̄ est
eiꝰ mēsura de quo nūc loqmur: ſꝫ aliō tēpꝰ discre
tū si plures sint eiuscemodi opatiōes. ¶ Ad. 5^{m}.
diciꝛ ꝑmo ꝙ maior est falsa. imo successio motus
ſm ꝑus ⁊ posteriꝰ: est māle in tpe. tēpus aūt for
maliter ē ipoꝝ numerꝰ sicut late dictū est in ꝑmo
et scdo nōbili. Et ad eiꝰ ꝓbationē dr̄ ꝙ ex eo ꝙ
tēpus poniꝛ a pħo quātitas successiua: nō adhuc
ꝑ hoc capiꝛ formale tpis nisi successioni adiungaꝛ
rō numeri. Neqꝫ valet similitudo quā adducit.
qm̄ quātitas ꝑmāsiua: ē formalit dimēsio. quāti-
tas aūt successiua q̄ ē tēpꝰ: nō est formalit succes
sio ſꝫ numerꝰ sibi inuicē succedētiū. Sꝫ et arguēs
falsum assumit dicēs ꝙ quātitas ꝑmāsiua et quā
titas successiua cōparaꝛ ad suū quātū sicut for-
ma ad suū effectū formale. imo eiꝰ cōparatio est
forme ad ſbm. ¶ Ad. 6^{m} negaꝛ minor. imo tps
ampliꝰ ⁊ formalit est numerꝰ ꝑoris ⁊ posterioris
et ad eiꝰ ꝓbationē negaꝛ assumptū. q2 vltra illa
tps est numerꝰ ipoꝝ. ¶ Ad. 7^{m} q̄cq̄d sit de resolu
tione quā ꝑmittit arguēs nā nichil illi cōfert ad
ꝓpositū: dr̄ tamē ꝑmo ad argumētatiōnē ꝙ diui
sio est insufficiēs loquēdo de tpe q̄ꝫ^{m} ad suū for-
male. nā sic nec est vna successio neqꝫ alia sed est
numerꝰ succedētiū. Dr̄ scdo loquēdo de motu ꝑ
mi mobilis in quo tps ē subiectiue. ꝙ motꝰ et tē-
poris vna ē successio mālit sūpta nō aūt formali
ter. vñ minor est falsa ad sensū arguentis. Neqꝫ
valet eiꝰ ꝓbatio q2 falsum assumit. nā in quanto
ꝑmanēte est dare duas ⁊ tres quātitates ꝑmāsi-
uas vt lōgitudinē latitudinē ⁊ ꝓfunditatem. et
multū ad ꝓpositū in eodē quāto cū ipsa quātita
te molis est dare quātitatem cuiusdā extensionis
qualitatis vt albedinis vel nigredinis sup̄ quan
titatē molē fundate ⁊ ab ipsa causatā. et pari mo
do cū ipsa successione ꝑmi motꝰ: est formalr alia
successio tpis supra motū fundati ⁊ ab illo causa
ta. qm̄ vt pħs inqt. 4° physicoꝝ tps hēt magni-
tudinē a motu. Et ad cōfirmationē ꝯcediꝛ assū
ptū. nec pħs arguēdus ē isufficiētie cū vtrāqꝫ q̄n
titatē successiuā posuerit. in. 4°. ⁊. 6° physicorū
et de quātitate tpis expressam fecerit mētionē
in ꝑdicamētis. vbi inter spēs quantitatis ꝯtinue
posuit tps. ¶ Ad. 8^{m} dr̄ ꝙ tps ē aliq̄d cōcretū ex
partibꝰ succedētibꝰ sibi intrīsecis. Et ad huiꝰ im
probationē negaꝛ assumptū. nec arguēs ꝓbat. li
cet eni linea sit q̄d cōpositū ex ptibꝰ intrīsecis ꝑ
manētibꝰ et nō sit ꝑmanētia in abstracto sed sit
q̄d ꝯcretū ꝑmanēs: nō ideo sequiꝛ ꝙ sit quanti-
tas ꝑ accidēs. ⁊ simili modo nō sequiꝛ ꝙ tēpus sit
quātitas ꝑ accidēs: licet nō sit successio i abstra-
cto ſꝫ aliq̄d successiuū in cōcreto hñs ptes intrin
sece successiuas. Et ꝑterea dato ſꝫ nō ꝯcesso ꝙ tē
pus eēt successio formalit in abstracto: nō ide se-
quiꝛ ꝙ oē successiuū sit tpe successiuū: eo ꝙ succes
sio nō sit vniꝰ rōnis i oībꝰ successiuis. quēadmo-
dū q2 tps ē formalr mēsura durationis. nō iō seqꝛ
ꝙ oē durās sit duratiōe tpis durās. vñ argu^{m} ex
nulla pte hēt efficaciā. nec ē simile d albedine q̄ ē
vniꝰ rōnis i oībꝰ alb. ¶ Ad. 9^{m} dr̄ ꝙ i auctorita-

tibus Augustini et Auicene ponit abstractũ pro
ↄcreto qđ doctores ꝛ phi et theologi ponere cõ
sueuerũt ad maiorẽ expssionem dicti. Auctorita
tes aũt phi ꝓ nob faciũt. Cõcedim⁹ enĩ ꝙ mot⁹
formalr nõ est tps: ꝛ ꝙ tps ẽ aliqđ motus.s. eius
mẽsura ꝛ itex ꝙ tps mãlit ẽ pus ꝛ posteri⁹ i mo-
tu. ꝫ ex his ↄcessis nõ seqt ↄclusio ab arguẽte illa
ta sic apparet etiã mediocrit docto. ¶ Ad. 10ᵐ ne
gat mior qđᵐ ad pmã ptẽ. vt.n.S.T. dicit opus.
44. đ tpe. caᵒ. 4ᵒ. alr ↄparat tps ad motũ ꝛ ad
alias res. qꝛ.n. mot⁹ eẽntialit ẽ ↄtinu⁹ et successi
uus: iõ nõ solũ mẽsurat tpe qđᵐ ad suũ eẽ et suaꝫ
successionẽ vl durationẽ: ꝫ etiã qđᵐ ad id qđ est.
qꝛ et ei⁹ eẽntia i successiõe ↄsistit. hec ille. Et sũp
ta sunt ex dictis phi. 4ᵒ. phy. caᵒ. qñ autẽ ẽ tps
metrũ mot⁹ ꝛc. vñ lꝫ mot⁹ nõ hẽat successionẽ ex
magnitudie: nõ iõ seqt ꝙ habeat eã a tpe. hẽt.n.
illã ex sua rõne quidditatiua. ¶ Ad. 11ᵐ đr ꝙ ma
ior vlr sumpta sicut iacet est falsa. sꝫ ẽ vera đ illo
qđ est mẽsura motuũ ꝛ qetuꝫ p se ꝛ formalit ꝛ in
rõne numeri ꝓut đductũ fuit in tertio nõbili. sꝫ i
hoc sensu minor ẽ falsa. Neqꝫ valet ei⁹ ꝓbatio.
nã ex ea non aliud habet qđ ꝙ mobile possit dici
cõiter ꝛ min⁹ ꝓpe mẽsura sui mot⁹ capiẽdo men
surã fm vnũ modũ positũ in tertio nõbili.s. p q-
cũqꝫ notificãte aut certificãte aliqđ de alio. men
sura aũt q est tps cũ sit formalit numer⁹: nõ solũ
hẽt pdicto modo mẽsurare: sꝫ etiam p sui replica
tionẽ mẽsurato cõmensurari prout ibi dictũ fuit.
Ad ↄfirmationẽ đr ꝙ arguẽs false allegat Augu
stinũ. imo vbi allegat expsse dicit. manifestũ est
ꝙ a motu syderũ tpa ceperit. ꝓpt qđ de⁹ cũ hec
instituerit dixit. et sint i signa ꝛ in tpa et in dies ꝛ
in ãnos. ꝫ in aliq mutabili motu cui⁹ aliud ante-
ri⁹ pterierit aliud posteri⁹ successerit eo ꝙ simul
esse nõ pñt. hec ille. ¶ Ad argumẽta ↄtra scđam
ↄclusionẽ. Ad pmũ negat assumptũ loquẽdo de
eo qđ est extriscũ. nõ subo ꝫ natura vel qdditã-
te aut reiitegritate. Et ad ei⁹ ꝓbationẽ dicimus
ꝙ oĩa illa q phs attribuit ipi nũc: cõueniũt illi qđ
est subiectiue i mobili ꝛ manet idẽ fm sbam in to
to motu. Qđ aũt arguẽs dicit de pũcto fluente:
falsum ẽ. imo fm fictionẽ geometre: pũct⁹ q suo
fluxu causat lineã: vn⁹ tãtũmodo est q inchoat ꝛ
terminat lineã. ¶ Ad. 2ᵐ đr ꝙ nũc mẽsurãs mo
bile est in mobili sicut in subiecto ꝛ manet idẽ fm
sbam in toto motu. nec istud ẽ fictio sꝫ sententia
vera phi in. 4ᵒ phy. ¶ Ad. 3ᵐ negat ↄña. nec ar
guẽs eam ꝓbat sꝫ videt decipi putãs ꝙ nũc tpis
sit subiectiue in mutato esse sicut tps in motu. qđ
falsũ est et ↄ doctrinã phi. 4ᵒ phy. ¶ Ad. 4ᵐ đr
ꝙ nulla ↄdictio ẽ accipiẽdo pus ꝛ post fm intelle
ctus ↄsiderationẽ q ideꝫ nũc fm sbaꝫ apprehẽdit
vt pus ꝛ post fm aliũ ꝛ aliũ respectũ. ꝛ ita vnum
nũc fm sbam variat fm aliã et aliam rationem
in pus ꝛ post. ¶ Ad. 5ᵐ negat pma ↄña. et ad ei⁹
ꝓbationẽ negat assũptũ loquẽdo de nunc reali.
imo vnũ nũc reale rñdet cuilibet mutato esse in
motu licet vt est aliud ꝛ aliud fm rõneꝫ ꝛ ꝓpter
hoc plura mutata eẽ nõ pñt eẽ simul. et de hoc di
ctũ fuit late in. 5ᵒ nõbili. ¶ Ad. 6ᵐ negat ↄña. ꝓ
cedit enĩ ex falsa imaginatione arguẽtis ꝙ.s. mu
tatũ esse sit subiⁿ ipius nũc. Ad. 7ᵐ đr ꝙ maior ẽ
falsa nec arguẽs eã ꝓbat. ¶ Ad. 8ᵐ đr ꝙ intẽtio
phi est ꝙ idiuisibile nõ põt moueri p se et tamen
simul cũ mobili in q est subiectiue: moueri põt. nã
motis nobis mouentur ea q in nobis sunt. ¶ Ad
9ᵐ đr ꝙ vt dictũ fuit in quĩto nõbili ex dictis. S.
Tho. instãs fm nois ethimologiã đr nõ stãs vel
rapti trãsiẽs: ꝛ sic cõsueuit accipi ꝓ rõne fm quaꝫ
nũc tpis mẽsurat mobile, ꝓut est in aliq vbi par-
ticulari. et qꝛ huiuscemodi rõnes eiusdẽ nũc fm
sbam sunt plures: iõ đr esse plura instãtia cũ tñ
vnũ sit nunc tpis reale. ¶ Ad. 10ᵐ rñdet sicut ad
5ᵐ. ¶ Ad. 11ᵐ qđ est Scoti dicim⁹ ꝙ nũc tpis qđ
manet idẽ fm sbam in toto motu: nõ est formalr
ipa sba mobilis ꝫ vnitas ei⁹ fm ꝙ est idẽ in toto
motu. Et cũ arguẽs infert. ergo erit vel pars dis-
creti vel termin⁹ cõtinui cũ sit idiuisibile de gñe-
re quãtitatis: dicim⁹ pmo ꝙ ↄña nõ valet. Tum
qꝛ nũc tpis nõ est p se đ genere quãtitatiuo sed re
ductiue tanqꝫ ei⁹ initiatiuũ ꝛ cõtinuatiuũ. Tum
etiã. qñ falsum ẽ ꝙ oĩe indiuisibile đ gñre quã
titatis ẽ termin⁹ cõtinui aut pars discreti. nã da-
bilis est vnitas q nõ sit actu pars discreti quem-
admodũ vnitas mũdi. vnitas cẽtri terre. vnitas
tpis. ꝛ similimodo est vnitas nũc tpis. Et licet
ista sufficiãt ad euacuãdã argumẽtationem: tñ ex
abũdãti dicim⁹ ꝙ nũc tpis ẽ terminatiuũ cõtinui
s. tpis fm aliud ꝛ aliud eẽ ꝓut dictũ fuit in. 5ᵒ nõ
bili. Neqꝫ valet qđ ↄ hoc arguẽs dicit. Tũ quia
plura eẽ vni⁹ nũc nõ distigunt realit ꝫ fm rõneꝫ
ꝛ ideo nõ inherẽt realit ipi nũc. Tũ etiã. qꝛ falsũ
est qđ assumit. s. ꝙ oĩe idiuisibile de gñre quãti
tatis p se termiat quãtitatẽ. Et ex hys patet qđ
dicẽdũ sit ad ea q arguẽs vlteri⁹ qrit. nã plurali-
tas ipoꝝ eẽ vni⁹ nũc cũ nõ sit realis ꝫ fm rõneꝫ:
nõ est alicuius generis pdicamẽtalis. et ex ea rõ
ne apparet ꝙ diuersitas istoꝝ eẽ non diuersificat
sbam ipius nunc. ¶ Ad id qđ tertio arguit đr ꝙ
nũc tpis in vno tãtũmodo mobili ẽ sic in sbo. s. i
pmo. sic recte philosophãtib⁹ ex se patet. ¶ Ar-
gumẽta Gregorij ↄ eandẽ ↄclusionẽ nõ militant
ↄ S.T. q nõ ponit nũc tpis eẽ aliqđ reale nõ du

rans sed variatū ꝛ plurificatū ſm pluralitatem mutatoꝝ. imo ponit vnū nūc tpis qḋ manet realiter et ſm ſbam idē in toto tpe: nec iteruȝ ponit nūc tēporis eſſe ꝓpriam ꝛ realē mēſurā ipſoruȝ mutatoꝝ eē. nec ponit in motu pmi mobilis aliqua mutata eſſe in actu cū ille mot⁹ ſit cōtinuus vñ argumēta Gregorij ſoluere habēt. Egidius ꝛ ei⁹ ſequaces. ¶ Ad argumēta ꝯ tertiā ꝯcluſionem. Ad primū ꝯcedimus totā deductionē vſqꝫ ad vltimā ꝯſequētiā quā negam⁹. nā q2 operationes naturales vni⁹ angeli ſunt eiuſdē rationis in ſimplicitate ꝛ vniformitate ac pfectione: vnū tēpus eſt eaꝝ mēſura. Et cū arguēs dicit ꝙ pōt angelus ꝯtinuare cogitationē ſuā nō ꝯtinuando volitionē ſuam: dicim⁹ ꝙ ſi intelligat ſuſpēdendo volitionē ſuā: admittim⁹ ſꝫ tūc ſufficit tēpus mēſurās cogitationē. ſi autē intelligat quaſi dū ꝯtinuat cogitationeȝ ſuam poſſit hr̄e plures volitiones aliaꝝ reꝝ ab ea quā cogitat: falſum ē nā angel⁹ nō pōt habere ſimul plures opatiōes quaꝝ vna nō ꝯſequat̃ vel ordinet̃ ad aliā. ¶ Ad 2ᵐ dr̃ pmo ꝙ argumētū ſupponit vnū falſum ꝙ ſ. tēpus quo menſurant̃ opationes angelorū ſit de predicamēto quātitatis quod falſum ē cū pluralitas ꝛ numeroſitas q̄ eſt in eis ſit formalis et nullo modo materialis. et ideo tēpus predictuȝ eſt numerus vel magis ꝓprie loquēdo eſt multitudo trāſcendēs put. S. T. dicit opuſ. 36. de inſtantib⁹. Dicit̃ ſecūdo negādo ꝯñam ꝙ cōcluſio nō ſequit̃ ex pmiſſis. nā licet vn⁹ angelus poſſit intelligere plura vnū poſt aliud ꝛ ſic plures hr̄e opationes: nō ideo ſequit̃ ꝙ tēpus illas mēſurās cōponat̃ ex inſtātibus diuerſaꝝ rōnum. imo ecōtra ſequit̃ ꝙ ipſa inſtātia ſint eiuſdē rōnis. quia ꝛ ipſe opationes naturales vni⁹ angeli eiuſdē rōnis ſunt in genere intelligibiliū: qūqꝫ res intellecte ſint diuerſaꝝ ſpēꝝ in genere nature. Nec obſtat ꝙ intellectus ꝛ opationes diuerſoꝝ angeloꝝ ſint diuerſaꝝ rōnum ꝛ ſpēꝝ ſicut ꝛ ipſi angeli. q2 ſicut deductū fuit in ſeptimo notabili: non eſt vnū tēpus numero omniū vel pluriū angelorum: ſed qlibet hēt ꝓpriū tēpus ſuas opationes mēſurās. ac p hoc quodlibȝ tēpus angeloꝝ componit̃ ex inſtātib⁹ eiuſdē rōnis. ¶ Ad 3ᵐ dr̃ ꝙ arguēs ad veꝝ ſenſuȝ lȝ nō ad ſuū: recte loquut⁹ eſt cū dixit ſniaȝ. S. T. eē fugā. nā vere ſic ē ꝙ rō illi⁹ dicti fugit arguentē quā neqꝫ attingere valuit. qḋ ſatis apparet. Tū ex itellectu xboꝝ quē arguens habuit. q̄ tā lōge ē a mēte. S. T. qꝫ lōge eſt a veritate. Tū etiā q2 falſū ſibi iponit. non. n. S. Doctor dicit ꝙ vnū inſtās tpis āgeloꝝ coexiſtit multis nūc nr̄i tpis: ſꝫ multo tpi nr̄o. hoc aūt dictū lōge diſtat ab illo. Tū q2 tpis nr̄i: nō ſūt plura nūc realr̄ ſ3 vnū tm̄ put ex nōbili qnto habet̃. Tū q2 ſi etiā eēnt plura nūc in tpe: nō eēnt i actu qbus aliqd poſſit coexiſtere: ſ3 in pōtia tm̄ cū tpꝰ ſit totū ꝯtinuū. Vñ rō illi⁹ dicti put. S. Doctor eam aſſignat opuſ. 36. d inſtātib⁹ caº pº. eſt ad dādā drn̄iam iter nr̄aȝ itellectionē ꝛ itellectionē angeloꝝ qꝫᵐ ad hoc. q2 qñ angel⁹ vnū itelligit: ei⁹ intellectio nō habet ſucceſſionē etiā ſi circa illḋ quācūqꝫ morā nr̄i tpis trahat eo ꝙ mēſurat̃ inſtāti. Itellectio aūt nr̄a ſiue vnū itelligam⁹ ſiue plura: hēt ſucceſſionē eo ꝙ mēſurat̃ tpe ꝯtinuo pmi mobilis cui⁹ eſſentia cōſiſtit in ſucceſſione. Cū autē angel⁹ circa vnū itelligibile trahit morā q2. ſ. nō trāſit ad aliud: tūc iſtās q̄ mēſurat̃ ei⁹ intellectio ſtat cū multo tpe nr̄o: ex cui⁹ coexiſtētia dr̃ trahere morā. pȝ ergo ꝙ obiectio arguētis ꝓcedit contra ſuā imaginationē nō ꝯ nos. ¶ Ad. 4ᵐ dr̃ ꝙ itellectiones nr̄e licet in ſui termino ſint pfecte ꝛ tote ſimul: pcedit tn̄ ſucceſſio alicui⁹ motus: vel itriſeci qñ intellectio ē cū diſcurſu: vel extrinſeci. ſ. in ſenſu aut fantaſia quando itellectio ē ſine diſcurſu rōnis. Omīs eni nr̄a cognitio ex pexiſtente fit cognitione vt inqt phs pmo poſterioꝝ. vñ ꝓpter motū adiunctū intellectiones nr̄e tpe cōtinuo mēſurant̃. Et licet vna itellectio nr̄a cōſequēter ꝛ qdam ordine ſucceſſionis ſe habeat ad aliā: nō tn̄ mēſurant̃ tpe diſcreto. eo ꝙ qlibȝ ſm ſe mēſurat̃ tpe ꝯtinuo: ꝛ ſubm. ſ. intelligēs: tpi cōtinuo ſubijcit̃. et ꝓpt hoc ipa etiā ſucceſſio vnius ad aliā quātūcūqꝫ fuerit int̃ medium: tpe ꝯtinuo motu celi mēſurat̃. eo ꝙ ſup illā ſucceſſio ꝛ continuitas tpis trāſeat ſicut ſup id qḋ aliq̄ modo dependet a motu celi. Et pterea tēpus diſcretū hēt ex ſua rōne ꝙ cōponat̃ ex indiuiſibilib⁹. ꝛ iō non ſufficit ꝙ aliq̄ opationes ſucceſſiue ꝛ ꝯſequenter ſe habeāt ad ꝯſtituēdū tpꝰ diſcretuȝ: ſꝫ reqrit̃ ꝙ ſint idiuiſibiles ꝛ inſtātanee. ¶ Ad. 5ᵐ negat̃ minor. ꝛ ad ei⁹ ꝓbationē negat̃ aſſumptū. nec valet ei⁹ ꝓbatio. q2 ſupponit falſum. ſ. ꝙ nos ponamus vel oporteat nos ponere ꝙ angel⁹ nō poſſit hr̄e trāſituȝ ab inſtāti in iſtans imediate. imo dicim⁹ ꝙ pōt tranſitū illū hr̄e. q2 eius opationes ſunt indiuiſibiles ꝛ tote ſimul ac inſtantanee. Et inde eſt ꝙ ponim⁹ tēpus diſcretū cōponi ex iſtātib⁹ ſibi inuicē ſuccedētib⁹. talis aūt tranſitus ab inſtāti. ſ. in inſtās: nō pōt dari in tpe cōtinuo. et ideo neceſſitas fuit ponēdi tpꝰ diſcretū menſurans opationes angeloꝝ idiuiſibiles ꝛ inſtātaneas. Qḋ aūt vlteri⁹ arguēs dicit ꝙ angel⁹ participat vbi qḋ ē paſſio corpalis inqꝫᵐ mouet̃ localit̃ falſuȝ ē ſicut patuit in qſtione pcedēte. ¶ Ad. 6ᵐ

quod est Aureoli negaꝫ assumptū. neqꝫ valet ꝓbatio. nā nō est simile qd adducitur. qm̄ in casu dato vterqꝫ motꝰ habe est ꝯtinuꝰ et successiuus ⁊ in intermedio vtriusqꝫ iterrupti icidit qes q̄ tpe cōtinuo mēsuratur. in ꝓposito aūt nr̄o ipse opationes succedētes sunt indiuisibiles ⁊ instātanee: ⁊ idō mēsurari nō pn̄t tpe ꝯtinuo ⁊ ꝑfecti cū nō depēdeāt a motu celi cuiꝰ mēsura ē tps ꝯtinuū nec ad illud ꝯparētur sicut ad simpliciꝰ aut ꝑfectiꝰ. Qd autem arguēs dicit q̄ inter instās q̄ desinit vna opatio ⁊ instās q̄ alia incipit est dare tps cōtinuū mediū falsum ē. qꝛ illa instātia sunt discreta. entia aūt discreta nō hn̄t intermediū cōtinuū. alias in ipo cōtinuarētur ⁊ nō essent discreta. ⁊ ideo ponūtur mēsurari tpe discreto qd cōponitur ex partibꝰ adinuicē nō ꝯtinuis sꝫ segregatis. ¶ Ad argumēta Aureoli scđo loco facta ꝯtra eandē ꝯclusionē dupl'r pōt respōderi. Uno modo iuxta ꝯcordantiā datā in tertio nōbili ad dicta. S. T. q̄ arguēs ꝓcedit ex falso intellectu quē habuit i dictis. S. Doc. putās q̄ eiꝰ mēs fuerit ponere duo tpa continua realiter ⁊ fm̄ sbam diuersa: qd falsum ē cuꝫ motus mēsuratꝰ vtroqꝫ tpe sit vnꝰ realiter ⁊ fm̄ sbam. sed eiꝰ intētio fuit diuersas rōnes formales ꝯtinuitatis eiusdē tpis mālit' sumpti: duo tpa ꝯtinua appellare. est. n. vnū tps mālit' ob vnitate motꝰ. Uñ fm̄ istū sensum argumēta Gregorij nichil cōcludūt ꝯtra nos. ꝯcedimꝰ. n. q̄ est vnū ꝑ se tps ꝯtinuū causatū ex fluxu vniꝰ nūc pmi mobilis licet ꝑ accidēs: ⁊ tn̄ ipsius cōtinuitas nō solū ꝓuenit ex cōtinuitate pmi motꝰ: sꝫ etiā ex voluntate angeli opantis. put deductū fuit in tertio notabili. ¶ Alio modo pōt rn̄deri. posito ꝫ nō ꝯcesso q̄ S. T. pᵒ pte vbi allegatū est posuerit tēpus quo mēsurantur motꝰ angeloꝝ circa res corpales esse omnino diuersuꝫ a tpe motꝰ celi. Ad pmuꝫ dr̄ q̄ minor est falsa sicut iacet ⁊ vl'r sumpta. Et ad eiꝰ ꝓbationē negaꝫ ꝯn̄a. nā ꝓcedit q̄si nos ponamꝰ plura nūc reꝝ vel mobiliū corpaliū qd falsum ē. q̄ aūt ꝓcedat ex illo supposito: patet ex omnibꝰ exēplis ⁊ ex toto argumēti ꝓcessu. nos aūt dicimus q̄ plura sunt nūc. s. nūc eternitatis. nūc eui. nūc tpis ꝯtinui motꝰ celi. nūc tpis discreti. ⁊ i ꝓposito nr̄o nūc tpis ꝯtinui motꝰ angelorum. sed nullū istoꝝ nūc est mēsura mobilis corporei pter nunc tpis motꝰ celi. ¶ Ad. 2ᵐ negaꝫ minor loquēdo de rōne pꝛis ⁊ posterioris in tpe que diuersificaꝫ a motu. licet enī pꝛiꝰ ⁊ posteriꝰ abstractiue sumpta sint eiusdē rōnis in oībꝰ: ꝯcretiue tn̄ sumpta nō sunt in oībus eiusdē rōnis. sicut pꝛiꝰ ⁊ posteriꝰ in rebꝰ pmanētibus ⁊ in rebꝰ successiuis nō sunt eiusdē rōnis nec in ꝯtinuis ⁊ in discretis. nā in pmanentibꝰ pꝛius ⁊ posteriꝰ sunt simul duratione: in successiuis aūt nō. ⁊ in cōtinuis pꝛius ⁊ posterius hn̄t vnū terminū cōmunē: in discretis aūt nō. Cū autē arguēs dicit q̄ in eodē pꝛi i quo sunt ptes vniꝰ motꝰ sunt ptes alteriꝰ: dicitur q̄ veꝝ est si motus sunt eiusdē rōnis ⁊ fiāt simul: sed si motꝰ sunt diuersaꝝ rōnum quēadmodum motus continuꝰ ⁊ motꝰ discretus: vel etiā motus cōtinuꝰ ex rōne magnitudinis: ⁊ motꝰ continuꝰ ex rōne volūtatis: pꝛius ⁊ posterius vtriusqꝫ motus nō sunt in eodē pꝛi tpis cū nō mēsurentur eodē tpe. Nec valet simile de hic ⁊ ibi in quātitate dimēsiua ⁊ de pꝛius ⁊ posterius in quātitate successiua. qm̄ quātitas dimēsiua pmanēs est eiusdē rōnis in oībꝰ: nō aūt quātitas successiua. ⁊ multo minꝰ pꝛius et posteriꝰ q̄ inueniūtur etiā extra genus q̄titatis sicut in numero vl' multitudine trāscendēte. ⁊ ꝑ hec patet rn̄sio ad cōfirmationem. ¶ Ad. 3ᵐ negaꝫ ꝯn̄a loquēdo de pꝛi qd est ꝓpria mēsura. ⁊ ad eiꝰ ꝓbationē dicitur q̄ assumptū est falsum. nā aliqua pn̄t esse simul q̄ tn̄ nō sunt in eodē pꝛi qd sit ꝓpꝛie vtriusqꝫ mēsura. qm̄ illa dicuntur esse simul: quoꝝ qdlibet est qn̄ aliud ē. ⁊ tn̄ ista nō semꝑ habet idē pꝛius ꝓ mensura ꝓpꝛia. vt enī. S. T. dicit pᵒ li. sen. di. 19. q. 2. ar. 2ᵒ ad pᵐ. nō est idē nūc eternitatis ⁊ tpis ⁊ eui. Et qn̄ dr̄. qn̄ est motus est angelꝰ et deꝰ: pōt significari triplex nūc. s. vel eternitatis vel eui vel tpis. si significetur nūc tpis: tūc dicetur motꝰ esse in illo sicut i ꝓpꝛia mēsura. angelus aūt ⁊ deꝰ nō fm̄ rōneꝫ mēsurationis: sꝫ magis fm̄ cōcomitantiā quādā put eternitas ⁊ euū cū tpe simul sunt nec sibi deficiūt. si aūt significetur nūc eternitatis: tunc dicitur deꝰ eē in illo sicut in mēsura excedēti. si aūt significetur nūc eui: respōdebit angelo sicut mēsura adeq̄ta: ⁊ deo fm̄ cōcomitantiā: et mobili sicut mensura excedēs. hec ille. Ex q̄bus verbis apparet q̄ tria nūc simul sunt: ⁊ tn̄ nō eodē nūc mēsurantur tanq̄ ꝓpꝛia et adeq̄ta mēsura. Et simili modo dicēdū ē de pꝛi et posteriori diuersoꝝ tēpoꝝ q̄. s. motus vel opationes q̄ ipsis mensurantur possunt esse simul et tn̄ nō in eodē pꝛi ⁊ posteriori tanq̄ in ꝓpꝛia mensura. Exēpli grā. nā simul cū motu celi pōt esse motꝰ angeli circa corpus et opatio eius imanēs. qꝛ qn̄ vnꝰ est: alius ē. et tn̄ nō sunt i eodē pꝛi et posteriori tanq̄ in ꝓpꝛia mēsura. nā alteriꝰ rōnis sunt pꝛius et posteriꝰ discreta et ꝯtinuitatē hn̄tia. et iteꝝ fm̄ diuersas rōnes ꝯtinuitatis nāl' et volūtarie pꝛius ⁊ posteriꝰ diuersas hn̄t rōnes. Ad ꝯfirmationē negaꝫ ꝯn̄a. nā sicut tps et motꝰ mēsurātur a se inuicē alit' tn̄ ⁊ alit'. put phs dicit. 4ᵒ phy. ita ⁊ ꝑ vnum multiplicatur aliud. ¶ Ad argu

mentá Gregorij cõtra quartã ɔclusionẽ. Ad pri-
mũ negaꝛ ɔñа. nã aliq̃ sunt creature dei q̃ q̃ꝫm ad
aliq̃d depẽdẽt ab aĩa. queadmodum res nãles q̃
inq̃ꝫm sunt intellecte ⁊ etiã inq̃ꝫm artificia cõpo-
nũt et ɔstituũt: depẽdẽt ab aĩa. ⁊ pari modo tp̃s
qꝺ est res extra aĩam inq̃ꝫm est q̃d cõtinuũ et suc
cessiuũ: depẽdet ab aĩa ſm ꝙ hẽt rõnem numeri
motũ actualiꝛ numerãtis. ❡ Ad. 2m dꝛ ꝙ nõ mi
litat ɔtra nos q̃ nõ ponim⁹ eũ ⁊ tp̃s nichil esse
in re sicut patet ex supra notatis. ❡ Ad. 3m dꝛ ꝙ
nichil ɔ nos ɔcludit q̃ nõ negam⁹ tẽpus esse ali-
quã rẽ. Ad ɔfirmationẽ aũt q̃ꝛ pretẽdit ꝓbare tẽ
pus eẽ corp⁹ celeste: respõdemus ꝙ auctoritas
Augustini nõ allegaꝛ ad ei⁹ sensum. nã Augusti-
nus nõ habuit aliũ sensum in ꝟbis illis: q̃ꝫ habu-
it lr̃a sacre scripture. q̃ ſm verũ sensum accipit ꝟ
ba illa dicta causaliter nõ idẽtice. vt sit sensus fi-
ant luminaria in firmamẽto celi ⁊ sint in signa et
tpa. i. causent signa ⁊ tpa. s. ꝑ motũ suum et influ
entiã. Et ꝙ iste sit sensus ver⁹: patet expsse ex ꝟ-
bis Augustini. q̃ vbi arguẽs eũ allegat dicit tẽp⁹
a motu depẽdere et incipe. vnde ꝟba ei⁹ sunt hec
At si tp̃s nõ a celo: verũ ⁊ ante celũ fuit: nõ q̃dẽ
in horis et dieb⁹ et mẽsibus ⁊ ãnis. nã iste dimen
siones tpaliũ spatioꝝ q̃ vsitate ac ꝓprie dicũtur
tpa: manifestũ est ꝙ a motu syderũ ceperint. vñ
⁊ de⁹ cũ hec institueret dixit. ⁊ sint in signa ⁊ i tẽ
pora ⁊ in dies ⁊ in ãnos. sꝫ in aliq̃ mutabili motu
cui⁹ aliud anterius p̃terierit aliud posterius suc
cesserit. eo ꝙ simul esse nõ possunt. hec Augusti-
nus. vbi duo apte dixit vnũ est ꝙ tp̃s cepit a mo
tu syderũ. aliud ẽ ꝙ tpa ⁊ dies ⁊ annos dixit hr̃e
eẽ in aliquo motu. ɔstat igitur ꝙ nõ fuit mẽs ei⁹
ꝙ tp̃s eẽt aut sydera aut corpa celestia sicut argu
ens male intellexit. ❡ Ad. 4m dꝛ ꝙ minor ẽ fal-
sa. et ad ei⁹ ꝓbationẽ ɔcedim⁹ ɔñam ꝙ. s. aliqua
res dum fit est: et dũ ẽ fit. hmoi autẽ est res q̃ ſm
suã essentiã ẽ successiua. vñ respõsio ibi data bona
est. et ɔsonat sententie. S. T. in plurib⁹ locis ⁊ p̃-
sertim de veri. q. 28. ar. 9. ad. 10m. Et piar. li. p̃o
lec. 11a. Nec valet ei⁹ improbatio. nã assumptuꝫ
est falsum. imo illa visio cõsonat doctrine ph̃i et
sui cõmentatoris. 3o phy. cao oportet aũt d omi.
vbi ph̃s distinguit duplex esse reꝝ. vnũ in actu cõ
pleto sicut eẽ hominis vel statue ⁊ vlr̃ reꝝ pma-
nentiũ. et aliud eẽ incõpletũ sicut eẽ mot⁹ ⁊ tẽpo
ris et festi agonalis ⁊ vlr̃ reꝝ successiuaꝝ. et dici
tur eẽ incõpletũ q̃ꝛ est in actu pmixto potentie.
nã semper est in fieri et nũq̃ꝫ in facto esse. imo q̃ñ
factũ est: iam nõ est. vñ ꝟba ph̃i hec sunt. Sꝫ q̃ñ
multipliciꝛ est eẽ queadmodũ dies ⁊ agon i sem
per aliud ⁊ aliud fieri sic et infinitũ est. ⁊ sequitur.

olimpia. n. sunt ⁊ in posse agoneꝫ fieri: ⁊ in eo qꝺ
fit. Ecce ꝙ in vtrisq̃ꝫ verbis dicit esse successiuoꝝ
queadmodũ dies ⁊ agon: cõsistere in semp fieri.
❡ Ꝺ. S. T. exponẽs inq̃t. multipliciꝛ. n. dicꝛ ali-
quid eẽ: vel q̃ꝛ totũ est simul vt homo ⁊ domus.
vel q̃ꝛ semp vna pars ei⁹ fit post aliã: ꝑ quẽ mo-
dũ dicꝛ esse dies ⁊ ludus agonalis. et hoc modo
dꝛ infinitũ esse simul ⁊ in potẽtia et in actu. oĩa
eni hmoi simul sunt in potẽtia quãtũ ad vnã par
tem: ⁊ actu q̃ꝫm ad aliã. Ubi cõmẽtator ait. q̃daꝫ
sunt ſm ꝙ potẽtia admisceꝛ cũ actu. ⁊ si potẽtia
nõ fuerit: nõ erit actus vt dies. ⁊ sequiꝛ q̃ꝛ ens di
citur de illo qꝺ est in actu puro: ⁊ de illo qꝺ est in
actu mixto cũ potẽtia vt de illis quoꝝ esse est in
motu. hec ille. Itẽ magnus Albert⁹ eo loco sic di
cit. Sꝫ q̃ñ multipliciꝛ dꝛ aliq̃d esse in potentia:
tũc etiã dꝛ alio modo aliq̃d esse ad actũ in potẽ-
tie q̃ exit in actũ nõ purũ: q̃ semp claudit in se po
tentiã ad actũ eundẽ: et hec sunt quoꝝ esse est in
fieri: hec ille. vbi apte dicit ꝙ esse quorũdam en-
tium est in fieri. in his ergo necessario sequitur ꝙ
res dũ est fit: ⁊ dũ fit est. Itẽ in cõmento sup p̃di
camẽta tractatu de quãtitate cao. 9o. inq̃t. succes
siuũ enim totũ ẽ dũ fit ⁊ habet eẽ pmixtũ poten-
tie. Auctoritas aũt ph̃i et sui cõmentatoris vbi
arguẽs allegat: nõ est ad ꝓpositũ nr̃m. q̃ñ ph̃s
ibi loquiꝛ de generatione supposito ꝙ essꝫ termi-
nus sue generationis q̃ essꝫ ali⁹ mot⁹ ad illã ter-
minat⁹. nã intẽtio ei⁹ est ibi ꝓbare ꝙ motus non
est mot⁹ tanq̃ꝫ termini ꝑ se. i. tanq̃ꝫ ei⁹ qꝺ moueꝛ
vñ cũ dicat ꝙ si generatio generareꝛ et c̃. loquiꝛ
d duab⁹ generationib⁹ quaꝝ vna sit terminus al
terius. et q̃ꝛ motus vel via p̃cedit terminũ: ɔclu
dit ibi ph̃s ꝙ dũ generatio generaꝛ nondũ est. et
accipit ibi generationẽ q̃ est termin⁹ tanq̃ꝫ aliq̃d
ꝑ se generatũ qꝺ postq̃ꝫ fit est. In ꝓposito auteꝫ
nr̃o accipiꝛ vna res successiua p̃cise nõ que sit ter
minus alteri⁹. ipa aũt ſm se habet esse in succes-
sione. hmoi aũt esse: est eẽ in fieri. ac ꝑ hoc in suc-
cessiuis: esse ẽ quoddam fieri ⁊ fieri ẽ esse. ❡ Ꝺ
aũt arguens dicit secũdo loco ɔtra respõsioneꝫ.
ꝙ oĩe qꝺ ꝓcedit de nõ esse in esse dũ ꝓcedit nõ
est: dicimus veꝝ eẽ ꝙ nõ est in actu ɔpleto loq̃n
do de re successiua. hmoi aũt esse ẽ eẽ successiuũ.
⁊ hoc ẽ quoddã fieri, ꝑut ex dictis ph̃i et sui com
mẽtatoris ac Alberti magni supra patuit ex. 3o.
phy. ❡ Ad. 5m negaꝛ ɔñа. et ad ei⁹ ꝓbationem
dicimus ꝙ in casu illo capiẽdo generari vel cor-
rũpi large sicut arguẽs capit: mot⁹ ille ⁊ dies vel
tp̃s ẽ genit⁹ in tota illa die q̃ꝫm ad sui totalitateꝫ
⁊ ɔplemẽtũ. et vt sic. s. q̃ꝫm ad sui totũ corrũpitur
cessãte vltimo nunc diei ⁊ tñ cũ hoc stat ꝙ in ipa

die vigiti q̄ttuor horaꝝ gen̄rabat̄ ꝛ corrūpebat̄
ꝑ ptes successiue ita ꝙ vna corrupta alia gen̄ra-
bat̄. vñ cōmētator. 3° phy. cōmēto. 58. inq̄t. de-
dit. s. Aristoteles exēplū de die ꝛ lite. ista. n. sicut
dixit nō hñt eē fm ꝙ sunt sibi aliq̄ pfecta: ꝟ fm ꝙ
semꝑ gen̄rant̄ et corrūpūt̄. hec ille. Et itelligē-
dū est sꝑ gen̄rari ꝛ corrūpi non simul ꝟ successiue
vnū post alterꝝ. Qd aūt arguēs dicit gen̄ratione
nō seq̄ corruptionē sine tpe medio: falsū est et ꝯ
verā phiam. sicut pꝫ cū ex aq̄ fit aer aut econtra
nā in toto tpe p̄cedente aq̄ corrūpit̄ ꝛ in vltimo
nunc tpis gen̄rat̄ aer. int̄ tps āt ꝛ nūc ipius tpis
nō cadit mediū. ꝛ hoc est vl'r verꝝ in oīni genera
tione nāli q̄ sꝑ est terminꝰ motꝰ. Cetera q̄ argu-
ens multiplicat nō sunt ad ꝓpositū: cū nō dica-
mus ꝙ tps vel aliq̄ res successiua simul generet̄ ꝛ
corrūpat̄ fm idē. ¶ Ad. 6m dr̄ ꝙ pma ꝯña ē ve-
ra de eē ꝯpleto et pmanēte: ꝟ est falsa de esse vl'r
ꝛ q̄cūqꝫ modo sūpto. vñ rñsio ibi data sufficiēs ē.
Et ad eiꝰ iprobationē dr̄ ꝙ id qd arguēs suppōit
est falsū. s. ꝙ tps. a. non sit aliq̄ res p̄ter. b. c. d. si-
mul. qm̄ ē res q̄ est. b. c. d. successiue. et cū arguit
a. est. ḡ. b. c. d. sunt: ꝯcedit̄ ꝙ sunt nō tñ simul sed
successiue. Nec valet simile qd inducit. q2 domꝰ
est res pmanēs ad cuiꝰ eē requirit̄ ꝙ ptes eiꝰ sint
simul qd nō req̄rit̄ in successiuis. ꝛ sic dicēdum est
de alijs exēplis. Regula aūt dialeticoꝝ quam ar
guēs adducit: tenet in toto pmanēte nō in succes
siuo. vñ rñsio ibi posita bona ē. et ad eiꝰ pmā im-
probationē dr̄ ꝙ possꝫ aliq̄s illud dicere quadā
mētis facilitate vt arguēs inq̄t: ꝟ nō veritatis so
liditate cū ad sensum pateat id eē falsum. ¶ Ad
2am improbationē dr̄ ꝙ nichil ꝯcludit ꝯ nos. nā
vt dictū est ꝯcedimꝰ illā ꝯñam eo modo q̄ termi
nus totiꝰ supponit ꝓ illis ꝓ qbꝰ termini partium
supponūt. vñ q2 terminꝰ totiꝰ supponit ꝓ illis suc
cessiue nō simul: ideo ꝯcedimꝰ. tps. a. est successi-
ue. ḡ. b. c. d. ptes eiꝰ sunt successiue. ¶ Ad. 3am im
ꝓbationē ꝯcedit̄ pma ꝯña. nec valet eiꝰ iprobra-
tio. nā nō dicimꝰ ꝙ ptes tpis nichil peniꝰ sunt si
cut arguēs somniat. imo dicimꝰ ꝙ sūt vere ꝛ rea
liter successiue. ¶ Ad. 4am iprobationē dr̄ ꝙ pñs
vt inq̄t Albertꝰ magnꝰ in cōmēto sup p̄dicamē-
ta tractatu ꝺ q̄ātitate ca°. 9°. dupl'r accipit̄. V-
no modo vt dicit tps diuisibile fm quē modum
Priscianꝰ dicit ꝙ pñs ē cuiꝰ pars p̄terijt ꝛ pars i
istāti ē ꝛ pars ē in futuro. ꝛ hoc copulat̄ p̄terito ꝛ
futuro. Alio modo accipit̄ pñs vt dicit nūc idiui
sibile. et hoc nō copulat̄ ꝟ copulat. hec ille. Dicit̄
aūt pmo modo pñs large et fm morē loquentiū
q̄ vocāt illud tps pñs cuius partes vniūtur i nūc
pñti etiā si p̄terite aut future sint. ꝑ quē modū cō
suenit dici in pñti āno mēse die ꝛ hora. fm hoc di
cimꝰ ad formā argumēti ꝙ pma ꝯña est falsa lo-
quēdo de noīe pñtis in pma acceptione. ꝛ ꝑ ꝯñs
scda ꝯña quā ex ea arguēs infert. Si aūt nomen
pñs capiat̄ in scda acceptione: ꝯcedit̄ pma ꝯña ꝛ
negat̄ scda. Auctoritates āt Augustini loquūt̄ ꝺ
noīe pñtis in scda acceptione. Et cū arguēs inq̄t
ex scda auctoritate Augustini ꝙ p̄terita et futura
nō sunt: rñdemꝰ sicut dictū fuit in q̄rto nōbili ꝙ
licet nō sint in esse pmanēte: sunt tñ in eē successi
uo. qd sufficit ad totalitatē tpis cuiꝰ eē cōsistit in
successione partiū. Et ꝑ hec pꝫ rñsio ad quintam
iprobationē ꝓ ea pte q̄ applicari pōt ꝯ p̄dicta. q̄
uis quita iprobatio sicut iacet nichil ꝯ nos cōclu
dit. q̄ nō ꝓbamus existētiā tpis ꝑ ꝯtinuitatē p̄te
riti ꝛ futuri ad nūc pñs illa copulās: ꝟ magis per
eoꝝ successionē ꝓut in q̄rto nōbili deductū ē. Et
sic euacuat̄ totꝰ ꝓcessus arguētis vsqꝫ ad. 7m ar
gumētū pncipale. nā totꝰ fundat̄ in hoc ꝙ nullū
tps est pñs capiēdo pñs ꝓ nūc indiuisibili. qd vt
dictū ē nos ꝯcedimꝰ: ꝟ cum hoc stat ꝙ ē aliqd tē-
pus pñs fm pmā acceptionē. Et q̄uis ptes hu-
iuscemodi tpis pñtis sint p̄terite aut future respe
ctu nūc pñtis idiuisibilis vt si dicat̄ tps pñs hodi
erna dies vel ista hora: nichilominꝰ sufficiūt cō-
stituere ipm totū tps qd nō requirit ad sui tota-
litatē partes ꝯstitutiuas simul actu existētes: ꝟ sibi
inuicē actu succedētes: qd reperit̄ in pte tpis p̄te-
rita ꝛ futura. Neqꝫ arguēs putat ꝙ distinctio de
acceptione noīs pñtis quā p̄misimus ex dictis
dñi Alberti: sit nobis necessaria ad ꝓbandū exi-
stiam realē tpis. nā etiā si nullū pñs diceret̄ diuisi
bile ꝟ solū nunc indiuisibile: neqꝫ esset in vsu lo-
quētiū dicere aliqd tēpus pñs: nō minꝰ tempus
esset q̄ddā totum successiuū ꝓpter realē succes-
sionē partiū preterite ꝛ future. vñ nō adduximꝰ
predictā distinctionē pncipalit̄ ad id ꝓbandū: ꝟ
vt nō putaret̄ simpl'r verꝝ eē qd arguēs suppone-
bat. s. ꝙ hoc nomē pñs nūqꝫ diceret̄ nisi de nunc
indiuisibili. ex quo fundamēto falso argumētatio
eius ꝓcedebat. ¶ Ad. 7m dicit̄ ꝙ assumptū ē fal
sum. et ad eiꝰ ꝓbationē dr̄ ꝙ casus sicut ponitur
ab arguēte est incōpossibilis. i. iplicās ꝯdictionē
q̄ntū ad tria. pmo q2 ad eē corporis i loco: necessa
rio sequit̄ vbi qd est alia res distincta a corpe ꝛ a
loco. Scdo q2 translatio corporis ab vno loco in a
lium est quidā motus qui est res alia a corpore ꝛ
a loco in quem mouet̄. ꝛ tñ arguēs in casu ponit
nullam rem aliam deū causare aut conseruare p̄
ter corpus ꝛ locum. ac per hoc casus positus im-
plicat contradictionem. et pari modo illā impli
cat ponenda prius ꝛ posterius in motu corporis

sine tpe. nã ipsa pus ꝛ posterius motus sunt realr̃ tps. Ad ɔfirmationẽ dr̃ ꝙ simili modo nõ valet. qꝛ casus ibi positus est incõpossibilis. nã iplicat ɔdictoria ponẽs mot⁹ duoꝝ corporũ absqꝫ re aliq̃ successiua. hoc aũt implicat ɔdictionẽ: cũ motus essentialr̃ sit res successiua. Itẽ etiã in eo ꝙ ponit tps mai⁹ ꝛ minus sine eo ꝙ de⁹ coagat vel causet aliquã rẽ successiuã. nã cũ tps eẽntialr̃ sit res successiua: iplicat ɔdictionẽ ꝙ sit tps et ꝙ deus nõ sit causa alicui⁹ rei successiue. Rñsio aũt ab arguẽte posita teneri põt: licet non sit directe ad formam argumẽti. nec valet ei⁹ impugnatio qm̃ sicut fundat̃ in facilitate arguẽtis: ita leuis ꝛ parui põderis ẽ. ¶ Ad. 8ᵐ negat̃ ɔña. et ad eius ꝓbationẽ negat̃ assumptũ: nõ eni possꝫ de⁹ causare totũ motũ mille ãnoꝝ ipsius. b. cũ oĩ suo accidẽte tã cito ꝙ̃ cito mouebit̃. a. qd̕ positũ ẽ mouꝛi ꝑ horã. nã vnũ de accidẽtib⁹ motus ipsi⁹. b. est tard' t13 mille ãnoꝝ cũ qua tarditate de⁹ nõ põt causare motũ i vna hora q̃ est tps mot⁹ ipi⁹ a. implicat eni ɔdictionẽ ꝙ aliqs mot⁹ sit tardus ꝑ mille ãnos ꝛ simul cũ hac tarditate expleat̃ in vna hora. nã ex hoc seqtur ꝙ ipe motus duret ꝑ mille ãnos et nõ duret ꝑ mille ãnos ꝛ duret ꝑ horã et nõ duret ꝑ horã. ¶ Ad. 9ᵐ negat̃ ɔña capiẽdo ꝓpe motũ. ꝛ ad eius ꝓbationẽ dr̃ ꝙ assũptuꝫ non ẽ vlr̃ veꝝ. imo ðficit in plurib⁹ nõ solũ circa q̃dam acciñtia relatiua: sicut nõ põt deus facere aut ɔseruare creaturã sine relatione creationis ꝛ seruitutis ad deũ; sꝫ etiã circa q̃dã accidẽtia absoluta: vbi. s. acciñs emanat ex ꝑncipijs eẽntialibus subi vel ipꝫ necessaria emanatione vel cõnaturalitate cõseqũt̃. sicut nõ põt deus facere aut ɔseruare hoiem sine quãtitate. nec ꝙ ista albedo sensibilis sit sine quãtitate. ꝛ alia similia dari possunt. ¶ Ad. 10ᵐ dr̃ ꝙ totus mot⁹ ꝑmi mobilis ẽ sub in tpis. et ad huius iprobationẽ negat̃ assumptũ nec arguẽs illud ꝓbat. licet. n. diuisio motus accipiat̃ ẽm diuisioneꝫ mobilis ꝛ magnitudinis: non iõ seqũt̃ ꝙ diuisio motus sit eiusdẽ rõnis. s. in ptes simultaneas cũ diuisione mobilis ꝛ magnitudinis. eo ꝙ motus eẽntialr̃ ɔsistat in successione partiũ q̃bus repugnat simultas. ¶ Ad argumẽta ɔ̃ quitã ɔclusionẽ. Ad ꝑmũ dr̃ ꝙ qꝛ euũ est duratio tota simul: nõ patit̃ ẽm se ꝛ intrĩsece ꝑteritũ aut futuꝝ. et iõ casus positus ab arguẽte est ipossibilis ꝙ. s. duratio eui accipiat̃ in preteritum nisi in hitudine ad aliquã mẽsurã extrĩsecaꝫ s. tp̃o ꝑut dictũ fuit in nõbili nono. et rõne huius mẽsure nõ põt de⁹ facere angelũ nõ durasse in ꝑteritũ. qꝛ nõ põt facere qui tps ꝑteritũ simul cuꝫ esse angeli fuerit. qꝛ autẽ euũ nõ trãsit ẽm se in ꝑteritũ ẽ semꝑ est in ꝑñti: iõ deus põt illud ðstruere. Et sumit̃ ista rñsio ex rñsione. S. T. ad simile argu ᵐ ꝑᵃ pte. q. 10. ar. 5°. ad. 3ᵐ. Et. 10. qõlibet arti. 4° ad ꝑᵐ. ¶ Ad. 2ᵐ dr̃ ꝙ nõ aliud ɔcludit nisi ꝙ duratio angeli sit actu ĩfinita negatiue nõ simplr̃: sꝫ q̃ᵐ ad aliqd. dr̃. n. euũ infinitũ qꝛ nõ finitur duratiõe. et ponere hoc in nõ aliqd creatum infinitũ nullũ icõueniẽs ẽ. ꝑut. S. T. deducit ꝑᵃ pte. q. 7ᵃ. ar. 2°. et sumit̃ hec solutio ex rñsione S. T. 10. qõlibꝫ. ar. 4° ad. 2ᵐ. ¶ Ad. 3ᵐ dr̃ ꝙ illud assumptũ ꝙ. s. vbi ꝑñt esse infinite negatiões defectuum ibi possunt esse infinite perfectiones: ad sui veritatẽ reqrit ꝙ negationes defectuũ ꝛ ꝑfectiones vel affirmationes ꝑfectionũ capiãtur eque vlr̃ vel nõ vlr̃. ita ꝙ si negationes defectuũ sint in oĩ genere enti: ꝛ ꝑfectiones sint q̃ᵐ ad oĩe gen⁹ entis. ꝛ si negationes defectuũ sunt in aliq̃ genere ðterminato: pari mõ ꝛ ꝑfectiões sint in ðterminato gñre. et ẽm hoc ɔcedim⁹ ꝙ euuꝫ sicut hẽt infinitas negationes defectuũ i genere duratiõis qꝛ ei⁹ duratio nõ ðficit hodie nec cras ꝛ sic in ĩfinitũ si eẽt dare infinitatẽ dieꝝ: ita ꝛ hẽt ĩfinitas ꝑfectiones duratiõis: qꝛ ꝑfectionẽ qua ẽ hodie ꝛ q̃ est cras ꝛ sic ð singulis dieb⁹ in ĩfinituꝫ. in argumẽto aũt ẽm ꝓcessũ arguẽtis: cõmittitur fallacia eq̃uocationis ꝛ ẽm q̃d ad simplr̃. qꝛ nõ eodem mõ capit negatiões defectuũ ꝛ affirmationes ꝑfectionũ. ꝛ ex infinitate negationũ defect⁹ in gñre duratiõis: ɔcludit ĩfinitatẽ ꝑfectionũ in oĩ gñre entis. ¶ Ad. 4ᵐ dr̃ ꝙ auctoritas Jeronimi debꝫ itelligi vl̃ q̃ᵐ ad eẽ ꝛ oꝑationeꝫ aut motũ vt in reb⁹ generabilib⁹ ꝛ corruptibilibus: vl̃ q̃ᵐ ad oꝑationẽ ꝛ nõ q̃ᵐ ad eẽ sicut in reb⁹ incorruptibilib⁹. euũ aũt est mẽsura ipsi⁹ eẽ incorruptibiliũ in q̃ nõ est ꝑus ꝛ posteri⁹. ac ꝑ hoc nec in ei⁹ mẽsura est ꝑteritũ ꝛ futuꝝ. ¶ Ad. 5ᵐ negatur ɔña si ille angel⁹ nõ ẽ sub in eui. qm̃ vt hẽtur ex doctrina phi. 4° phy. mẽsura durationis nõ multiplicat̃ aut diuidit̃ ẽm numeꝝ ꝛ diuisionem mẽsuratoꝝ ẽ sui subi. vñ lꝫ i casu posito in eẽ ãgeli eẽt successio: nõ iõ seqtur ꝙ i euo eẽt successio. Si aũt angel⁹ ille ẽ sub in eui: dr̃ ꝙ argumẽtũ nõ est ad ꝓpositũ. nã nos dicim⁹ ꝙ i euo vno numero nõ est successio. s. ꝑris post ꝑtẽ: ad differẽtiam tẽporis qd̕ vnũ numero existẽs habet successionem ꝑtiũ. argumẽtũ aũt ꝓcedit ð successiõe duorũ euoꝝ sicut et duoꝝ esse. si aũt ponitur idẽ numero euum recreari: nulla est successio nisi respectu mensure extrĩsece. s. tpis. ¶ Ad. 6ᵐ. cum sua cõfirmatione patet responsio ex responsione ad 2ᵐ. ¶ Ad. 7ᵐ dicitur p:ime q' ani ccedene nõ ẽ vniuersaliter verum. naꝫ quidditates substãtia-

rum creatarum finite sunt: τ tamē nō possunt re
cipere additionem eo φ ꝯm se cōsistant in idiui-
sibili. Dicitur scdo φ argumētū ꝓcedit supposito φ
euum sit finitū duratione qd tū falsum est. ¶ Ad
8^m dr φ licet euū nō habeat intrīsece ꝑteritū: cō
patitur tū ꝑteritū τ futurū in eodē subiecto: nō aūt
eternitas. τ de hoc dictū fuit ī nobili nono ¶ Ad
9^m dr φ arcūscript(i)o īn re tpis τ realis et im-
ginarij τ cōtinui τ discreti: de⁹ posset creare vnū
angelū τ aliū angelū: ꝯ nō vnū ante τ aliū post
duratione. eo φ nulla mēsura durationis esset q̄
haberet ante τ post. hoc aūt imaginationē nr̄az
trāscēdit. q2 nō est sine ꝯtinuo τ tpe: ꝯ sicut oīa
tpalia q̄ sibi inuicē succedūt ꝯz prius τ posteri⁹ sūt
simul nec vnū est ante aliud ꝯm φ eternitate mē
surantur q̄ est tota simul τ idiuisibilis: ita seclusa oī
rōne tpis: q2 nō maneret aliq̄ mēsura duratiōis
nisi q̄ essz idiuisibilis τ tota simul: nō esset dari in
reb⁹ ante τ post. ¶ Ad. 10^m dr φ stante illo casu
si angel⁹ q̄ ponitur anichilari est supmus in q̄ euuz
est subiectiue: anichilatio ei⁹ erit in alio instanti:
nō eui qd simul anichilatur cū angelo: sz in istanti
tpis vel eternitatis. si aūt angel⁹ anichilat⁹ est i-
ferior supmo: dicimus φ in eodē instāti in q̄ ē ani
chilaretur τ illud eēt istans eui tāq̄ ꝓpa mensura
extrīs in supmo angelo subiectiue. Et cū arguens
infert ꝯ hoc q2 ꝯtradictoria eēnt simul vera. s. eē
τ nō eē angelū: rn̄demus φ nullū incōueniēs est cō
tradictoria vera eē simul. i. in eodē instāti qsi in-
stās ē ꝑmanēs. quēadmodū in eodē instāti eter-
nitatis qd durat in eternū sunt ꝯtradictoria q̄si
infinities vera sicut esse τ nō eē τ agere τ nō age
re cuiuslibz rei tpalis. Maxima aūt illa φ cōtra-
dictoria nō psūt esse simul vera: veritatē habet ꝺ
simultate in eodē instāti fluēte: nō in ꝑmanēte q̄
le est istās eternitatis τ eui sub q̄ vno simplicissi-
mo trāseūt oēs vicissitudines rerū tpaliū. ¶ Ad
.11^m. patet rn̄sio ꝑ ea q̄ dicta sunt in notabili nono
¶ Ad. 12^m rn̄det. S. T. p^a pte. q. 10. ar. 5° ad. 3^m
Et. 10. qdlibz. ar. 5° ad p^m φ in ipo eē angeli in se
ꝯsiderato nō est differētia ꝑteriti τ futuri. ꝯ solū
ꝯm adiūctas mutationes: ꝯ qd dicim⁹ angelū eē
vel fuisse vel futurū eē: differt ꝯm acceptionē itel-
lectus nr̄i q̄ accipit eē angeli ꝑ cōparationem ad
diuersas ptes tpis. τ cū dicit angelū fuisse: suppo-
nit aliqd cū quo ei⁹ oppositū nō subdit diuine po
tentie. s. tēpus preteritū simul fuisse cū esse ange
li. cū vero dicit angelum futurum esse nondum
supponit aliquid. Vñ cum esse et non esse angeli
absolute considerādo subsit diuine potentie: pōt
deus facere φ esse angeli nō sit futurū: non tamē
potest facere φ nō sit vel φ nō fuerit postq̄

fuit. ¶ Ad argumēta ꝯtra sextam ꝯclusionē. Ad
primū dicitur φ auctoritas phi intelligitur ꝺ esse
non de possibili. et ideo q2 supremus angelus
est pro nunc simplicior τ eius operatio vniformi
or pre ceteris euiternis: conuenienter ponitur in eo
mēsura omniū euiternorū. vñ si ꝓcessus arguētis
valeret: seq̄retur φ mēsura durationis omniū mo
tuū corpaliū nō esset in motu pmi mobilis subie
ctiue qd est ꝯtra ipm arguentē. nā de⁹ pōt facere
motū alteri⁹ corpis simpliciorē τ vniformiorem
ac magis regularem. ¶ Ad. 2^m dr φ ex toto eius
ꝓcessu nō aliud ꝯcludit nisi φ esse euiternorū re-
ducuntur in vnā mēsurā maxime analogā. s. in esse
diuinū τ ꝑ ꝯñs in eternitatē. sed inde nō sequitur φ
esse euiternorū nō habeāt aliā mēsuram omoge-
neā tanq̄ ꝓpriā τ hāc dicimus euū. Et certe mi-
ramur φ arguēs huiuscemodi argumētationem
afferat ꝯtra nos: q̄ si aliquid ꝯcluderet: multo
fortius ꝯ ipm agat q̄ non obstāte pma mēsura q̄
de⁹ τ eius eternitas est: ponit in quolibz eē euiu-
slibet euiterni ꝓpriā mēsurā. s. euū. opinatur siqui
dē arguēs φ tot sunt eua qd sunt esse euiternorū.
¶ Ad. 3^m dr φ licet duratio vni⁹ angeli nō depē
deat ab alio āgelo q̄z^m ad sui entitatē τ entitatis
conseruationē: depēdet tū q̄z^m ad noticiam τ cō-
mēsurationē. nā vnūquodq3 notificatur τ mēsura-
tur simplicissimo τ pfectissimo sui generis prout
phs dicit. 10. metha^c. τ huiuscemodi depēdentia
est ꝓprie mēsurati a mēsura ꝓut ibi phs dicit nō
ꝯm aliā rōnem causalitatis. ¶ Ad. 4^m dicitur φ
licet angelus superior τ angelus inferior nō cō-
parētur ad inuicē ꝓprie loquendo sicut habitus
τ priuatio: large tamē capiēdo habitū τ priuatio-
nē ꝓ magis pfecto τ minus pfecto: supmus an-
gelus dr hr̄e modū habitus: τ inferiores angeli
respectu eius modū priuationis τ hoc sufficit ad
rōnem mēsure. ¶ Ad. 5^m respondet. S. T. p^a pte
q. 10. ar. 6° ad. 3^m. φ argumētatio non valet. q2
neq3 oīa tpalia simul icipiūt: τ tū omniū est vnū
tps ꝓpt pmū qd mēsuratur tpe. vñ nō req̄ritur φ mē
surata simul incipiāt cū mēsura: ꝯ magis φ mēsu
ra vel ꝑcedat vel saltē nō subsequatur. ¶ Ad. 6^m
pz rn̄sio ex dictis in decimo nobili ꝯformiter ad ea
q̄. S. T. rn̄det. 2° li. sen. di. 2^a. q. pma ar. 2°. ad
5^m. Et. 5° qdlibet. ar. 7°. ¶ Ad. 7^m rn̄det. S. T.
loco pi allegato. 2° sen. ad. 4^m φ si nō essz
iste pmus angelus q̄ modo est: esset alius pmus
ad quē alij mēsurantur. sicut si nō esset hoc primū
mobile: esset aliud cuius tempus esset mensura.
¶ Ad. 8^m respondet. S. Tho. prima pte. q. 10.
articulo. 6°. ad. 2^m. φ licet corpora celestia τ spi
rituales substātie differant in genere nature: tū

conueniũt in hoc ꝙ hñt esse intransmutabile et sic mẽsurant̃ euo. Idem in sñia respondet in hac di. q. pª ar. 2º ad. 2m Ad cõfirmationẽ dr̃ ꝙ assũptum ẽ falsũ. imo prim⁹ angelus est per suã mensurã durationis mẽsura pmi celi ad similitudinẽ motus pmi respectu motuũ inferioꝝ. ¶ Ad 9m dr̃ pmo ꝙ in argumẽto committit̃ fallacia figure dictionis nam mutat̃ quid in qualiter. ex maiori enĩ propositiõe bene sequit̃ ꝙ oĩm angeloꝝ sit eadẽ mẽsura: sꝫ nõ sequit̃ ꝙ sit oĩm similiter vl̃ per eũdem modum. nã lꝫ omẽs angeli sint eiusdem rõnis quãtum ad ea q̃ arguẽs explicat: non tñ sunt eiusdẽ rõnis ĩ perfectiõe ⁊ simplicitate ac vniformitate in q̃bus supremus angelus precedit ceteros. rõne cuius hꝫ ꝙ mensura oĩm sit ĩ eo subiectiue ⁊ ꝙ mẽsura sua omẽs alios mensuret. ¶ Ad. 10m dr̃ ꝙ quicq̃d sit de casu posito ab arguẽte nã forte nõ est possibilis ⁊ de hoc dicendũ erit in distinctiõe sequẽti: ⁊ tñ argumentum non militat ꝯ nos q̃ loquimur de euo ẜm gradus angeloꝝ ⁊ ordinem vniuersi q̃ nunc sunt. ¶ Ad. 11m dr̃ ꝙ procedit ex quodã falso supposito. s. ꝙ ãgeli inferiores pmo ideo nõ recipiunt mensurã durationis intrinsecã ⁊ subiectiue differentẽ a sua sbã quia recipere est põlitatis. hoc aũt falsissimum ẽ imo supremo angelo cõuenit eã mensurã recipere qꝛ min⁹ hꝫ de potẽtialitate ⁊ plus de actualitate q̃ꝫ angeli eo inferiores. Et rõ est. qꝛ mẽsura durationis angeloꝝ quidã actus ⁊ pfectio ẽ ⁊ inest alicui vt subiecto rõne pfectionis ⁊ actualitatis eo ꝙ respiciat ꝓ subiecto id qđ est pfectius et simplici⁹ in vnoquoq; gñe. ¶ Ad. 12m dr̃ pmo ꝙ cum euum ⁊ tps non sint mensure vni⁹ rõnis sed diuersarũ: nulla rõ cogit ꝙ pari modo se habeant ad sua mẽsurata: imo magis ꝙ aliter ⁊ aliter se habeãt. Dr̃ secũdo ꝙ minor ꝓpositio sicut iacet est falsa. qñ primũ mobile licet nõ sit tpale quãtum ad suũ esse ⁊ durationẽ presertim a pte post cõnumeratur tñ inter res tpales quantũ ad eius motũ q̃ tpe mensurat̃ ⁊ ẜm singulas ei⁹ circulationes tpe concludit̃ ⁊ continet̃. ¶ Ad. 13m dr̃ ad minorẽ falsũ eẽ ꝙ ꝓpria rõ euiterni sit non posse deficere. nã cum ista rõ sit negatiua: nõ põt esse p se ⁊ directe rõ formalis rei positiue. vñ per illã non põt aliquid cognosci q̃d sit euiu̾. sed vt S. T. dicit li° p° sen. di. 19. q. 2. ar. p° in c. Et in hac di. ar. p° ad. 5m rõ formalis euiterni inquantũ hmõi in vniformitate ⁊ vnitate pmanẽtie sui esse cõsistit. ¶ Ad. 14m dr̃ ꝙ maior ꝓpositio habet veritatẽ de infinito ꝑuatiue cuius quantitatem sumentib⁹ semp est aliq̃d extra sumere: non aũt hꝫ veritatẽ de infinito quod est totum simul cuiusmodi est duratio euiternorũ. Et si dicat̃ ꝙ nullũ creatũ est actu infinitũ: r̃ndet. S. Tho. pª parte. q. 10. ar. 5º ad. 4m ꝙ duratio eui est infinita: q: non finit̃ tpe. sic aũt esse aliquid creatũ infinitum qđ non finiat̃ quodam alio nõ est incõueniẽs. hec ille. Ad. 15m dr̃ ꝙ maior propositio non est vniuersaliter vera nisi intelligatur de ratiõe quãti vel molis vel virtualis. sed sub isto intellectu minor est falsa. nec valet ei⁹ ꝓbatio. qꝛ de rõne quãti virtualis nõ est ꝙ habeat partẽ ⁊ ptem hoc enim cõpetit quãto moli. Et sumit̃ ista r̃nsio ex r̃nsione. S. Tho. ad simile argumẽtum opus. 44. de tpe ca° 5° vel vltimo. ¶ Ad argumẽta cõtra secundã partẽ eiusdẽ cõclusionis. Ad pmũ dr̃ ꝙ minor est falsa. qñ rõ numeri quã addit tẽpus sup motũ absolutã ẽ. ⁊ eadem rõ mensure vnitatis quã addit euũ supra eẽ euiterni absoluta est. ¶ Ad. 2m dr̃ ꝙ maior est falsa. nam qñ ꝓprie loquẽdo nõ est mensura ei⁹ cuius est: sed aliquid consequens ad eius mensuram. euum autem est mensura eius cuius est. ¶ Ad. 3m dicit̃ ꝙ in primo casu minor est falsa. nam si deus crearet alium angelum nobiliorem supremo q̃ nunc est: simul cũ suo esse crearet euũ: ⁊ per cõsequẽs nõ sine mutatiõe. in scdo aũt casu. s. angelo supiore destructo: pꝫ quid dicendũ est ex dictis in vltimo notabili. ¶ Ad. 4m dr̃ ꝙ assumptũ est falsũ prout ex vltimo notabili apparet. ¶ Ad. 5m dicitur pmo. ꝙ dato sed nõ cõcesso ꝙ ꝑpetuitas durationis nichil reale adderet sup sbam angelicã ꝯña tñ nullã hꝫ efficatiã. nã distãtia ordinis nõ efficaciter ꝓbat ipsaꝝ rerũ distantiã: nisi ordo talis esset ex nã rei qualis nõ est inter durationẽ ⁊ eius ꝑpetuitatem. Dr̃ secũdo ꝙ minor est falsa. qñ imo ꝑpetuitas addit aliq̃d reale sup sbam angelicã. s. ꝑmanentiã sui esse. ¶ Ad. 6m dicit̃ ꝙ euũ est mensura durationis primo esse angeli. Et ad hui⁹ improbationẽ negat̃ assumptũ. non enĩ est de rõne mẽsure ꝙ sit prior mensurato. nã tps qđ est mẽsura pmi motus nõ est pus illo duratione. ¶ Ad. 7m dr̃ ꝙ euum quãtum ad sui formale addit aliquã rem sup mensuratũ. et cũ inde ĩfert̃ ꝙ illa res hꝫ mẽsurã durationis: dicimus ꝙ nõ hꝫ aliã q̃ꝫ ipsum euum. nam sicut relatio seipa ⁊ non alia relatione refertur: ita ⁊ mensura seipa et nõ alia mensura mẽsuratur. ¶ Ad. 8m negatur ꝯña. et de hoc dictum est in respõsione ad. 9m contra 4am conclusionem. ¶ Ad argumẽtum ante oppositum negatur minor. et ad eius probationẽ dicitur ꝙ philosophus loquitur đ motu proprie dicto qualis non conuenit angelo. et in hoc articulus terminatur.

¶ Distictio. iij. q̄stio. j

Irca t̄tiam distinctionem secūdi sniarum querit vtrū āgeli indiuiduētur p materiam. et arguit primo q sic. Qui sūt cōpositi ex materia et forma materia est principium indiuiduatiōis. sed angeli sunt cōpositi ex materia & forma cum sint compositi ex potētia & actu. ergo &c. ¶ In oppositum arguitur sic. Illud qd caret materia ex qua & in qua: nō indiuiduat per materiā. sed angeli carent vtroq; mō materia, put Dyonisius inqt. 4° ca° de diui. no. ergo &c. ¶ In hac q̄stione erūt q̄ttuor articuli vt. s.

Uantuz ad primū articulū sit pma conclusio q angeli nō sunt compositi ex mā et forma proprie sumptis. Hāc cōclusionem tenet. S. Tho. 2° sen. di. 3ª q. pª arti. 1°. Et prima parte. q. 50. ar. 2°. Item contra gen. li° 2° ca° 49. et. 50. Itez de spiritu. cre. arti. p°. Et quolibet. 9° arti. 6. Et opusculo. 15. de angelis. et in multis alijs locis. ¶ Secunda conclusio est q in substantijs materialibus et corporeis primum principium indiuiduationis fm q indiuiduum: est quid incōicabile distinctum. et prima substantia: est materia signata id est materia cū quantitate. Hāc cōclusionem tenet. S. Tho. opus. 29°. de pricipio indiuiduatiōis. Item opus. 30. de ente & essentia ca° p°. Item. 4° sen. di. 12. q. pª arti. p° sub arti. 3° ad. 3m Et. 3ª parte. q. 77. arti. 2° in. c. Item prima parte. q. 3. arti. 2° ad. 3m et. q. 75. arti. 5° in. c. & in multis alijs locis. ¶ Tertia conclusio ē q angelus nō solum sic est imaterialis qz nō est compositus ex mā & forma: sed etiā qz nō est vnibilis p nām materie vt forma. Hāc cōclusionē tenet. S. Tho. in hac di. q. pma. arti. 6° Et pª p. q. 51. ar. p° Itē in. q. dispu. de malo. q. 16. ar. p°. Et 3 gē. li° 2° ca° 91°. Itē de spū. cre. ar. 5° ¶ Quarta cōclusio est q nulla spēs āgelica est de se multiplicabil in plura īdiuidua. Hāc ɔclusionē tenet S. T. in hac. di. q. p° ar. 4° Et. pª p. q. 50. ar. 4° Itē 3 gen. li° 2° ca° 93° Et de spū. crea. ar. 8.

Uantuz ad articulū. 2m ponēde sūt obiectiones aduersarioꝝ. Et qdē cōtra primā cōclusionē arguit Aureolus, pbādo q sube itellectuales tam alie q āgeli sue aie rōnales sunt composite ex aliquo mālī pncipio vel ex aliq̄ actuali seu forma li. Primo. qz ista ē opinio Aristo. & Cōmē. 3° de aīa quoꝝ motiuū est tale. Oꝫ recipiēs oꝫ esse denudatum ab eo qd recipit & fm spēm & fm gen⁹ proximū. sed in gñe sbarum ē dare aliqd qd pōt recipere oēm entitatē actualē in gñe intellectualium. illud aūt recipiens nō est nichil cum nichil nō sit recipiens nec ad actū trahibile. quare illd est ens in, ppria pō absq; omi actualitate. Dicet forte inquit ad maiorem q lz oporteat recipiēs esse denudatum i gñe intellectualiū ab eo quod recipit fm esse reale: nō tñ fm esse intentionale. Sed, pbatur gñaliter maior. p° rōne. 2° auctoritatibus. Ratione sic. qz enim oculus recipit colores: ideo oportet q sit abscolor. si enim eēt ibi aliquis color: non posset recipe oēs colores immo oēs colores traheret ad sui colorē. qd pz ex periētia. qm qñ in oculo fuerit aliquis humor rubeus oīa videnť sibi rubea. Et dico non solū realiter immo intētionaliter. qz enī oculus nō recipit colorē realiter sed itentionalit̄ & per spēm tm̄ ideo oportet q sit omnino abscolor. Dico autez notanter fm spēm & genus propinquū: quia fm cōmentatorem. 3° de aīa cōmento. 18. lz tactus non sit denudatus a tangibili fm gen⁹ remotuz puta ab armonia q̄ est quedam qualitas tāgibilis: tamen oportet q sit denudatus a gñe propinquo vel a cōtrarijs qualitatibus puta calido frigido humido & sico. Scđo, pbať eadē maior auctoritatib⁹ phi & cōmen. Cōmentator aūt. 3° de aīa pmē. 7° cōtra Auicenā dicit q recipiēs aliqd nō recipit illud nisi eo modo quo caret illo alias idem recipet se et esset causa sui in recipiendo se et sequiť. Aristoteles enim vtiť hoc sermone cōiter & ad spūalia vt oculus recipit colorē & ad corporalia vt corpus recipit colorem. Itē ibidē. 3° de aīa cōmē. 17° dicit q in illa cōclusiōe Aristoteles sustētatus est sup duas rōnes. Prima ē q recipiens oꝫ esse denudatum a nā recepti alias idē eēt recipiēs & receptū mouēs & motū. & hec ē manifesta p se. Scđa est q nō oꝫ q denudetur a natura gñis remoti sed propinq. Secūdo, pbať eadē maior rōne. sicut enī est impossibile aliquē dare formā quā nō hz: sic ē ipossibile q recipiat formā quā hz et in spē & in gñe propinquo: ī spē qdē

vt si sit albū: nō pōt recipere aliā albedinē. i gñe
ppinquo: qz spēs eiusdē gñis ppinq hñt eādem
pōm. nā aūt q̄ recipit nō est potētie illi⁹ qđ reci-
pit. hoc pz nō tm̄ in eo qđ recipit in eē reali: sz ēt
qđ recipit in eē intētionali. qz sic albedo nō pōt
recipe albedinē: sic nec spēm albedis. qz reciperet
se i suo simili z assimilaret sibi ipi. sic igit pz maior
pncipalis rōnis. sz minor nota ē. qz in nā intelle-
ctuali ē aliqd qđ recipit oēm entitatē inquātū ē
actu itelligibile. qđ ei est i pō: nondū est itellectū
intellect⁹ aūt est i pō ad eē itelligibile. z iō cū at
tingit ab itellectu: ē intelligibile i actu. ois autez
actualitas ē intelligibilis. g oz q carcat oi intelli
gibilitate. g erit pō pura. ¶ 2° arguit sic pncipa-
lit. Qz auctoritates. Aris. non pñt alit intelligi.
Ponit aūt Aristo. q̄ttuor ppositiōes ex qb⁹ con
cludit expresse ppositū. Prima ē hec. sic se habz
sensus ad sensibilia: sic itellect⁹ ad itelligibilia. sz
sic se hz sensus ad sensibilia q oz q sit denudat⁹
a toto gñe sensibiliū. igit oz q intellectus sit de-
nudatus a toto gñe intelligibiliū. sz ois actuali-
tas est itelligibilis. igit opz q sit denudat⁹ ab oi
actualitate. Scđa ppositio ē. q opz intellectū eē
immixtū zc. et intelligit hoc fm cōmentatorem
q si intellect⁹ hz iudicare de itelligibilib⁹: oz euz
eē impmixtum illis. sz ois actualitas est itelligibi
lis z pōt de illa iudicare itellectus. igit oz intelle
ctū esse ipermixtū oi actualitati. Tertia ppositio
est q oz intellectū nrm nō vnicā nām habere
sed oz q sit tm̄ in pō. Quarta ppositio est. q itel
lectus nichil est eoz q̄ sunt ante itelligere. z itel-
ligit hoc de entib⁹ actualib⁹ de qbus pōt iudica-
re. ¶ 3° pncipaliter arguit sic. Nā idē hētur ex di
ctis cōmentatoris. nā pmū dictum cōmētatoris
ad hoc inducit. 3° de aia. cōmē. 17° vbi exponēs
illud Aristo. nō habebit nām nisi illā q sit possibi
lis itellectus z mālis. dicit commētator nō hēbit
nām aliā nisi possibilitati vt denudet ab oib⁹ for
mis itelligibilib⁹ z sēsibilib⁹. scđz dictū ē ibidē. cō.
.8. dispositio itellect⁹ mālis zc. vbi dicit q est ipō
nō in actu oim entiū ante q̄ intelligat illa. z ita
dicit. et itellect⁹ possibilis differt a pma mā i hoc
q est in pō ad oēs formas vniuersales: mā autē
nō. et rō est quare mā nō est cognoscens z distin
guēs: qz nō recipit. tales formas tertiū dictū ei⁹
est i fine cōmenti vbi tractans illā questionē quo
mō intellectus possibilis ē ens cū nō sit aliq for-
marū: dicit q est quartū genus eē. qz intellectua
le eē diuidit in duo: quoz vnū est māle aliud est
actuale. Forte inqt Aureolus dicet ad auctori-
tates q est deceptio p equiuocationē. qz cū Ari-
stoteles dicit q non habet aliquam nām: intelli-
git q non habet spēs aliquoz intelligibilium qz
est sicut tabula rasa zc. et in hoc respectu illaruz
spēruz est nā plane z pure pōlis. sz qui in se sit na
tura actualis: nō dicit Aristo. sed hoc nō vz. qz il
la fuit visio alexandri contra quā arguit cōmen-
tator. quia si Aristo. sic intelligeret: mendacium
diceret cum dicit. si intellectus esset aliqua natu
ra in actu: impediret eum ne posset iudicare de
alia. sed si in intellectu possent esse spēs itelligibi
les: nō impediret quin posset iudicare de intelli
gibilibus. imo per illas fit in actu pmo ad iudicā
dum de ipis. Itē cōmentator arguit cōtra Alexā
drū. dicebat eni Alexāder q preparatio in itelle
ctu possibili: vocatur pō z illaz potentiam hz pu
ram: sed vltra hz nām intellectualē deferentem
illā preparationē. Tunc cōmentator cōtra Ale-
xādrum dicit quia cōe est oi rei de mundo q illa
preparatio nō est aliqd in actu. ergo si Aristo. di
ceret d illa pparatione cū dicit q intellectus est
pura pō: esset supfluum dicere. cera eni nichil ha
bet de figuris ad quas est in pō. nichil ergo pba
retur de intellectu q esset pura pō. z q non dicit
vnicā naturam vt Aristo. dicit si hoc intelligeret
quod est cōe oibus. Item cōmen. 21. dicit. et in-
telligit Aristo. q natura illa pōlis nō intelligitur
nisi quādo facta est in actu per intellectū agentē
sicut materia fit in actu per formā in cōposito sbe
sensibilis. ¶ 4° principaliter arguit sic. Nā com
mētator dicit. 3° de aia cōmēto. 18. q queādmo-
dum nā sensibilis cōponitur ex mā z forma: ita z
intellectualis substantia. z hoc est necesse in omi
abstracto quod intelligit aliud extra se alias nō
esset multitudo in formis abstractis. et sic nulla
forma est libera a potentia nisi prima forma que
est quidditas. omnes autem alie diuersantur in
actum z potentiam alias nō possent intelligere
alia a se. Ex quibus verbis patet q fm philoso
phum z commentatorem: substantie abstracte
sunt composite ex aliqua natura pure potentia-
li et ex aliq actuali. vt purum potentiale esset in
tellectus possibilis: actuale vero esset intellectio
sui. ex quibus resultat vna substantia composi-
ta intellectualis. intellectiones autem aliorū ex
tra se: sunt quedam proprietates quas recipiūt
ab obiectis p nām illi⁹ pncipij mālis pōlis. ¶ 5°
ad pncipale. qz ista ē opinio sctōz. nā Aug. 13. cō
fessio. c. 8. i duob⁹ locis exponēs illd i pncipio cre
auit de⁹ celū z terrā zc. dicit q qnque expōes dā
tur q̄ oēs vere sūt. int q̄s ponit illā q̄ dicit q de⁹ fe-
cit iformē māz ois creature spūalis z corpal. Itē
exponēs illd terra āt erat inanis z vacua zc. pōit
qnq expōes q̄s dicit eē veras. iter q̄s ē illa q̄ pōit q

terra est illa mã ex q̃ fieret oĩs visibilis atq; inuisi-
bilis creatura. ¶ 6° ꝑncipal'r arguit ꝙ si sube se-
parate nõ eẽnt cõposite ex mã ⁊ forma: tũc adeq̃
rent diuinã simplicitatẽ. similiter demones ⁊ aĩe
patiunt' passiõe realis supplicij. similiter i cęis ẽ rea
lis trãsumptio alterationis ⁊ trãslatiõis. q̃ oĩa vi
dent' requirere mãm. oĩa eñ insunt rõne materie.
vñ Boeti' dicit i de vnitate ⁊ vno ꝙ pura forma
nõ põt eẽ subiectũ accñtiũ. ¶ 7° Qz rõ tua q̃ ꝓ-
bas aĩam nõ componi ex mã ⁊ forma non valet
Tũ qz diceret' ꝙ lz forme q̃ nõ sunt hoc aliqd nõ
informent nisi vnã mãm qz nõ sunt nisi modifica
tio materie: tñ secus est de aĩa itellectiua que est
hoc aliqd. Tũ qz alit' diceret' ⁊ veri' ꝙ argu^m ꝓce
dit ex falsa imaginatiõe: nõ eñ imaginandũ est ꝙ
vna forma iformet duas mãs nec mã mãm. quia
cõpositũ est vnũ ꝑ indiuisionẽ ꝓpriã. ⁊ ita essen-
tia aĩe sic idiuisa nõ itelligit' hẽre mãm distinctaz
a forma. nec ꝙ mã ei' vel forma iformet. sz totũ
hoc idiuisum dr̃ informare. i. dare tale eẽ per sui
cõicatiõem. sic quãtitas interiata iformat mãm
q̃ est in põ ad terĩationem: et tñ est actus matie.
¶ 8° Qz si ibi negaret' mã: hoc eẽt ꝓ tãto qz mã
repugnat itelligibilitati. sz hoc nõ dz mouere. qz
mã repugnãs itelligibilitati vel intellectualitati
est mã sub trina dimẽsione. sz in substãtijs sepatis
nõ est talis mã sz multũ alteri' cõditionis ꝫ cõ-
mẽtatorẽ. 3° de aĩa. Primo qz mã sensibilium ẽ
quoddã ens trahibile ad totũ gen' sensibiliũ nõ
aũt intelligibiliũ. intellect' aũt possibilis ecõuer
so ad totũ gen' intelligibiliũ nõ aũt sensibilium
Scđo qz mã sensibiliũ ex toto gñe suo deteriat si
bi vt propriã passionẽ trinã dimẽsionẽ. ⁊ oẽ rece
ptiuũ in eo necc̃io est quãtũ. itellectus aũt possi
bilis ẽ oĩno sepatus a trina dimẽsiõe. Tertio qz
mã sensibiliũ ẽ illud quo aliqd recipit' cũ trãsmu
tatiõe et abiectiõe alteri'. ⁊ hoc accidit sibi rõne
trine dimẽsionis qua necc̃io trahit' ad deteriatã
figurã ꝫm existẽtiã forme recepte. sed itellectus
possibilis est illud i quo aliqd recipit' sine trãsum
ptiõe ⁊ sine abiectiõe alicui'. hec sunt argumẽta
ei' in forma. ¶ 9° põt argui ꝯ probationẽ sic ar-
guit Durãdus lz non ipugnet cõclusionẽ. Opa-
tio inqt intelligẽdi dr̃ esse alicui' dupl'r. vno mõ
sicut suppositi opantis. alio mõ sicut ꝑncipij elicã
tis vel imediate suscipiẽtis. ꝑmo mõ falsa est ꝓ-
positio ꝑ te assũpta in ꝓbatiõe cõclusiõis q̃ dicit
ꝙ illđ cui' intelligere ẽ ꝓpria opatio: nõ hz mãz
partẽ sui. qz hõ est illđ qđ itelligit vt suppositum
cui' opatio ẽ intelligere: ⁊ tñ hõ hz mãm ptez sui.
Scđo mõ vera ẽ. qz illđ qđ est ꝑncipiũ elicitiuum
vel susceptiuũ act' itelligẽdi: nõ hz mãm ptẽ sui.
et hoc in hoĩe est aĩa itellectiua cũ sua põ. similit'
põt dici ꝙ ãgelus ẽ illđ cui' opatio ẽ itelligere sicut
suppositi opantis. sz ob hoc nõ oz qui sit ꝯpositus
ex mã ⁊ forma sicut et hõ. ꝫ angel' nõ est ꝑncipium
elicitiuũ vel susceptiuũ opatiõis itelligẽdi. sz for-
ma ei' q̃ nõ hz mãm ptẽ sui sicut nec aĩa in homie
¶ Cõtra scđam cõclusionẽ arguit Aureol' ꝓbã-
do ꝙ nulla nã specifica sit de se indifferẽs ad hoc
vel ad illđ singulare ⁊ ꝯsequẽter ꝙ nõ oporteat q̃rere
aliqd quo idiuiduet' et ꝯtrahatur ad hoc vel ad illđ
singulare. ⁊ ꝑmo arguit sic. Nulla res extra itel-
lectũ est idifferẽs: imo q̃lz res scḋm se ext' itellectuz
est deteriata ad pticularitatẽ. hoc tñ nõ obstãte
põt cõcipi vniuersalit'. Probat' sic assumptũ. res
idifferẽs ⁊ res differẽs nõ sunt eadẽ res. ꝫ res sor
tis ẽ differẽs qz ẽ sibi ꝓpa. et similit' in sorte ẽ res
indifferẽs. qz. s. res hũanitatis q̃ ꝑ te est idifferẽs
qz sorteitas est q̃dã hũanitas. sic igr̃ ext' itellectũ
est i sorte duplex hũanitas: vna ꝓpa sibi ⁊ alia i-
differẽs. ex quo seqt' ꝙ ẽ dare tertiũ hoiem cõem
sorti ⁊ platoni. ⁊ mlta alia icõueniẽtia. Dices sor
te inqt ꝙ lz hũanitas ⁊ id ꝑ qđ sortes ẽ hic signa
tus nõ sit eadẽ res: qz hũanitas illa q̃ est idifferẽs
indiuiduat' ꝑ additũ. s. ꝑncipiũ idiuiduatiõis nõ
tñ ẽ in sorte nisi vna hũanitas: ⁊ iõ argu^m nõ ꝓbat
ꝙ i sorte sit duplex hũanitas sz vna ẽ. q̃ q̃ntum ẽ
de se ẽ indifferẽs. illa aũt fit sortis ꝑ aliqd additũ.
et sic hũanitas sortis ⁊ sorteitas lz icludãt duas
res: non tñ duas hũanitates sz tm̃ vnã cũ aliquo
addito qđ nõ est hũanitas sed ẽ illđ quo hũani-
tas ẽ formaliter hec hũanitas sortis. Contra. qz
ꝫm hoc tu vis hẽre hũanitatẽ in sorte vt quãdã
rẽ indifferẽtem et ꝓprietatẽ hypostaticã qua fit
hũanitas sorti ꝓpria. Tũc sic. aut sortes ⁊ plato
differũt hũanitate sua: aut ꝯueniũt hũanitate ⁊ dif
ferũt tm̃mõ penes dr̃as idiuiduales ⁊ ꝓpetates
hypostaticas. nõ scđo mõ. qz tũc sortes ⁊ plato nõ
differũt q̃ditatiue ⁊ sbaliter sz proprietate extri
seca quasi sicut est in diuinis. ergo necesse ẽ dice-
re ꝙ differant humanitatibus ꝓprijs vt sic nõ sit
tñ in isto humanitas idifferẽs ⁊ ꝓprietas hypo
statica: sed sit ꝓpria hũanitas q̃ fundet imedia-
te differẽtiã sortis a platone. ita ꝙ hũanitas sor
tis q̃ est sorti ꝓpa est alia in se ab hũanitate ꝓpa
platonis. nõ aũt qz ꝓpetas est alia: iõ hũanitas
est alia. tu aũt ponis hũanitatẽ idifferẽtẽ. igr̃ ar-
gumẽtũ stat ꝙ i sorte ẽ duplex hũanitas. Dicet'
inqt forte ꝙ mltũ refert dicere nec ẽ idẽ qđ ẽ aliđ
in se et q̃ est aliđ. qz i hmõi effectib' formalib' nõ
est idẽ qđ et quo. sicut nõ ẽ idẽ qđ est albũ ⁊ quo
est albũ. ad ꝓpositũ hñ verũ ẽ ꝙ hũanitas sortis
est illđ qđ est aliđ ab hũanitate platonis ⁊ ccon-

uerso:tñ hũanitas sortis nõ est illd quo inest hec
alietas:nec hũanitas platonis ⁊ ecõuerso.sȝ illd
est dría idiuidualis hincīde.nõ igr̃ ē incõuenies
q̄ aliqua realitas sit seipa differēs ab alia tanq̄ qd
differt: ⁊ cũ hoc q̄ illud quo differt nõ sit illa sed
quid additũ.et p̄ hoc saluat̃ q̄ sortes ⁊ plato dif
ferunt sbalit̃.qȝ ad hoc sufficit q̄ hũanitas sortis
se ipsa differat ab humanitate platonis tanq̄ qd
nõ aũt requirit̃ q̄ se ipsa differat tanq̄ quo. con
tra. qñcũq̄ aliq̄ forma aduenit alicui substracto
indifferēti ita q̄ illa inuenit illud idifferēs: totã in
differētiam eidē intrinsecã ei relinq̄t qȝ nõ tollit
ab eo aliq̄d quod inest ei intrinsece.⁊ p̄ alse ponit
effectũ suũ formalē circa illd.ideo si facit differre
tñmõ facit differre penes suũ effectũ formalem
et rõ huius ē. qȝ non cãt distinctionē nisi p̄ hoc q̄
cõicat suũ effectũ formalem.⁊ ideo in substracto
priori:nullã facit differētiã sȝ tñ i suo effectu for-
mali quē cõicat.sȝ effect⁹ formalis illi⁹ drĩe idiui
dualis nõ est eē hoīem sȝ aliq̄d aliud extrinsecũ.g̃
sortes ⁊ plato nõ distigunt̃ in hoc q̄ est eē hoīeȝ
⁊ sic nõ distingunt̃ in hũanitate:sed i aliquo alio
extrinseco accñtali qd est eē hypostaticũ . igit̃ vt
pri⁹. Maior hui⁹ rõnis põt p̄bari exēplo.albe-
do ei aduenies superficiei:nõ aufert sibi idifferētiã
quã hȝ ad alios colores:sed tñ ponit distĩctiõeȝ
quãtũ ad effectũ suũ formalē q̄ est eē albũ et hoc
mõ distiguit a nõ albo . ¶ 2° pricipaliter arguit
sic. Qȝ fm p̄hm. 4° metha. eodē mõ formaliter
aliq̄d est hõ ⁊ vn⁹ hõ.sȝ sortes hũanitate est hõ.
igit̃ ⁊ hic hõ.nõ igr̃ per talē p̄prietatē quã ponis
¶ 3° sic. Oēm realitatē indifferētē ad aliq̄ plura
põt de⁹ trãsferre ab vno eoꝝ in aliud.Hoc pȝ exē
plo isto.qȝ cum mã ē indifferēs ad plures formas
nõ repugnat ei ab vna in aliã transferri.sed hũa
nitas ē res extra itellectũ indifferēs ad p̄prieta
tē meã ⁊ tuã per te.igitur de⁹ põt transferre hũa
nitatē q̄ est sub p̄prietate mea ad tuã p̄prietatē
et p̄ p̄ñs põt fieri tua. ⁊ p̄ p̄ñs humanitas mea põt
esse hũanitas tua qd videt̃ absurdũ.Dicet̃ forte
q̄ ideo nõ valet qȝ hũanitas i me p̄ tãto est idif
ferēs qȝ nõ claudit infra suã rõnē formalē aliquã
p̄prietatē:tñ illa in supposito meo determinat sibi p̄
prietatē meã.et hoc aũt dicitur idiuiduũ hoc qd
ego sum.qd nullo mõ põt fieri aliud nec hũanitas
sub alio idiuiduo.Cõtra.q̄ro p̄ quid hũanitas q̄
est i me approp̄at sibi p̄prietatē meã.aut p̄ rõneȝ
hũanitatis simplr̃:⁊ hoc nõ.qȝ ponit̃ q̄ est idiffe
rēs.indifferēs aũt ad plura:nõ approp̄at sibi alte
rũ eoꝝ p̄ rõnē p̄priã qȝ iã nõ esset idifferens.igr̃
p̄ aliq̄d additũ qd tollit ab eo idifferētiã.q̄ abla-
ta ab eo indifferentia:est idiuidua.igr̃ hũanitas
mea ante aduentũ illius p̄prietatis est idiuidua.
¶ 4°. arguit̃ sic p̄ rõnē tuã q̄ p̄bas illã indifferē
tiã. rõ enĩ tua est qȝ hũanitas ē indifferēs ad p̄-
prietates idiuiduales:qȝ nõ claudit eas i cõceptu
suo ⁊ põt cõcipi sine eis. Cõtra.in eodē gñe sunt
act⁹ et põ.g̃ in eodē gñe dȝ poni vnitas p̄õlis ad
recipiēdũ actũ in quo est põ ad illũ actũ.q̄ põ ad
plurificari qua hũanitas dr̃ possibilis vniuersalis
nõ est i re sed tñ in itellectu. igit̃ hũanitas vt in
differēs hoc est vt possibilis plurificari: nõ est in
re sȝ tñ in itellectu. si g̃ agens aliqd posset pone
re hũanitatē nũc sub ista p̄prietate nunc sub illa
tũc indifferētia hũanitatis ad illã et istam vtiq̄
eēt realis.sȝ qȝ hoc tñ hȝ facere itellectus:iõ illa
indifferētia nullo mõ est i re sȝ tñmõ in itellectu
¶ 5° qȝ fm Boetiũ oē qd est: vnũ nũero ē.ergo
videt̃ q̄ oīs entitas eo ip̄o q̄ est extra itellectuȝ
sit singularis de se.nec opȝ q̄rere aliam cãm. hec
sunt argumēta Aureoli in forma p̄p̄a . ¶ Cõtra
eandē cõclusionē arguit Scot⁹ volens p̄bare q̄
sba mãlis nõ sit indiuidua vel singulare formalit̃
p̄ quãtitatē. ⁊ arguit p̄mo sic. Quia p̄ma sba p̄ se
gñatur et p̄ se opatur ⁊ hoc i quantũ distingit̃ a
sba scda cui ista nõ cõueniũt p̄ se.sȝ ista nõ conue
niũt enti p̄ accñs.de gñari pȝ . 4° metha. de opa
ri pȝ. qȝ vnũ p̄ se agens ē vnũ per se ens ⁊ hoc in
vno ordine cãe. ¶ 2° sic. Nã per idiuiduationē
siue vnitatē numeralē:nõ intelligim⁹ hic vnitatē
indeterminatã qua quelȝ spēs dr̃ esse vnum nu-
mero:sȝ vnitatē significatã vt hic.ita q̄ idiuiduũ
incõpossibile ē diuidi in ptes subiectiuas. et q̄rit̃
rõ hui⁹ incõpossibilitatis.indiuiduũ ei incõpossi
bile ē nõ eē hoc signatũ hac singularitate. et q̄rit̃
cã nõ singularitatis in cõi:sȝ hui⁹ singularitatis si
gnificate in spāli vt.s.est hec determinate. Et ar
guit̃ q̄ nullũ accñs sit cã hui⁹ singularitatis. quia
sba actu exñs nõ mutata aliq̄ sbali mutatione
nõ põt de hac fieri nõ hec. qȝ ista singularitas fȝ
q̄ mox dictũ est: nõ põt alia ⁊ alia inesse eidē sbe
manēti eidem et nõ sbaliter mutate.sȝ sba actu
exñs in illa sbali mutatiõe facta in ip̄a vel muta-
ta:põt sine p̄dictiõe esse sub alia ⁊ alia q̄ntitate ⁊
q̄cũq̄ accñte absoluto.g̃ nullo tali sba ē formalr̃
hec hac singl̃aritate signata. Maior pȝ.qȝ nulla ē
p̄dictio q̄ de⁹ sbam quãtã sine ista quãtitate p̄ser
uet ⁊ informet alia quãtitate.nec p̄pt̃ hoc illa sba
actu exñs mutabit̃ mutatiõe sbali.quia nõ ē ibi
mutatio nisi a quãtitate in q̄ntitatē. Et similiter
si mutetur a quocũq̄ accñte sine mutatiõe sbali
siue hoc sit possibile siue impossibile:et nõ p̄pter
hoc eēt formalit̃ nõ hec. Et si dicas q̄ istud ē mi-
raculum ⁊ ideo nõ cõcludit cõtra rõnē nãlē. Cõ-

tra. qꝛ miraculū nō est respectu ꝯdictoꝛioꝝ ad q̄ nulla ē pō. ſ꜡ cōtradictio ē eandē ſubam manētē eē duas ſubas ſine mutatiōe ſubali ꝛ hoc tā ſucceſſiue q̄ ſimul. qd̄ tñ ſeqtur ſi ꝑ aliqd̄ accñs eſſet ſuba hec foꝛmalr. tūc eni ſuccedēte accñte: eadē ſba nō mutata eēt ſucceſſiue due ſbe. Cōfirmaꝛ iſtud ꝑ ſimile de vnitate ſpecifica. qꝛ īcōpoſſibile eſt vnā ſubam manētē nō mutatā: eē ſimul vl̄ ſucceſſiue hāc ſpēm ꝛ nō hāc ſpēm. igiꝛ a ſimili in ꝓpoſito. ❡ 3° ex eadē via. Duaꝝ ꝯpletarū ꝓductionū in eē ſubali: nō pōt eē idē prim⁹ termius. ꝓbaꝛ. qꝛ tūc vtraq꜡ acciperet ꝑfectum eē ſubale ex q̄ vtraq꜡ eſt ꝯpleta ꝛ ſic idē bis cōplete ꝓduceret. et ēt ſi ille ꝓductiōes nō eēnt ſimul: eadē ſuba ꝑ ſe et actu ex̄ñs ꝓduceretur cū iam actu exiſtit. falſū: igiꝛ duaꝝ ꝓductionū ſucceſſiuarū: extremum vel termius idē eſſe nō pōt. ꝫ gñatiōis panis erat hic panis ꝑmus termius. panis aūt iſte tranſſubātus ē manēte eadē q̄ntitate. creeꝛ igiꝛ ali⁹ panis et afficiaꝛ illa q̄ntitate manēte: ſeqꝛ ꝙ termius creatiōis eēt hic panis idē cū illo pane q̄ erat terminus gñationis. qꝛ eadē ſingularitate nūero eſſet ille panis hic: q̄ fuit ali⁹ panis hic. ꝛ ſequiꝛ vltra ꝙ idē hic panis erit trāſſubatus. immo ſequiꝛ ꝙ nullus panis erit tranſſubatus. qꝛ nō panis vlis nec panis ſingularis. qꝛ ille panis remanet non mutata quātitate qua erat hic panis foꝛmalr ex dato. igiꝛ nichil oīno erit tranſſubatum ī coꝛpus xp̄i. qd̄ eſt hereticū dicere. ❡ 4° arguiꝛ ſic Suba eſt ꝑoꝛ nālr oī accñte ſꝫm Ariſto. 7° metha. et eſt intēcio ſua de ſuba ſꝫm ꝙ eſt vnū illoꝝ q̄ diuidunt ens. ita ꝙ ibi exponere ſubam pro deo vel ſuba ꝑma nichil ē ad intētionē ei⁹. ita eñ probat ibi ſubam eē primā: quō ꝓbat ſubam eſſe de nūero diuidētiū ens qd̄ eſt prius oī accñte ita. ſ. ꝙ ad determinandū de oībus q̄ diuidunt ens: ſufficit deteīare de ſuba tanq̄ de ꝑmo ꝓ eo ꝙ cognitio accñtium hētur ex eo ꝙ attribuunꝛ ſube. illō aūt nō eſt ad ꝓpoſitū: niſi intelligaꝛ de ſuba ſꝫm totā coordinationē ſuā. igiꝛ nichil poſteri⁹ illa coordinatiōe pōt eē foꝛmalr rō quare aliqd̄ ē in iſta coordinatiōe. ex rōne eni ꝑoꝛitatis ſube velut cāe ē: ſufficit deteīatio ſube ꝑme cui nō cōuenit illa ꝑoꝛitas nālis ad oē accñs. igiꝛ ſic ꝯuenit ſube ꝑme ex rōne ſube ꝙ ſit hec ꝑuo nālr q̄ determineꝛ de aliquo accñte. Cōfirmaꝛ ꝯña. quia q̄ñ aliqd̄ ē pri⁹ ad aliqd̄ aliō: maxime primū illius ē pri⁹ ad illō aliud ꝫ maxime ꝑmū ſube in cōi ē prima ſuba. igiꝛ prima ſuba ē ſimplr pri⁹ oī accñte. ꝛ ita ē pri⁹ hec q̄ aliquo mō deteīetur ꝑ aliquod accñs. hic diceꝛ foꝛte. ꝙ l꜡ ꝑma ſuba ſit ꝑoꝛ oīū quātitate in eēndo: nō tñ in induiduādo. ſic ſba etiā eſt ꝑoꝛ q̄ntitate in entitate nō tñ in īdiuiſibilitate. Cōtra. iſta rñſio deſtruit ſeipam. qꝛ ſi prima ſba eſt ꝑoꝛ nālr ī eēndo ipa q̄ntitate et nō pōt ītelligi ꝑma ſba in ſuo eē niſi inq̄ntū hec eſt. igiꝛ nō eſt hec ꝑ quātitatē. ❡ 2° ꝯ hoc. qꝛ foꝛma eſt ſimplr prioꝛ ꝯpoſito ſꝫm ꝓbationē ph̄i. 7° metha. c° 3. igiꝛ ſi q̄ntitas ſit foꝛa ꝑme ſbe inquātū ē hec ꝑma ſba: ipa eēt ſimplr ꝑoꝛ ꝑma ſba in eſſendo. ꝙ ſi nō ſit foꝛma ī eēndo. igiꝛ nec in īdiuiduādo nec ī vnitate ꝯpetēte ꝑme ſbe inquantū ē tale ens. qualꝫ eni quātitatē ꝯſequiꝛ ꝓꝑa vnitas nō hñs aliā cām ꝓꝑiā q̄ cām entitatis. ❡ 3° qꝛ eodē mō ſba eſt ꝑoꝛ nālr oī accidente: quo eſt ſbm oīm accñtium. inq̄ñtū ei eſt ſbm: ꝓbaꝛ eſſe pri⁹ diffinitiōe accñte. qꝛ vt ſic poniꝛ in oꝛdie diffinitiōis cuiuſl꜡ ꝑ additamētū. ꝫ vt eſt ſbm: eſt hec ſba. ꝫ ſꝫm ph̄m p° phy. ct. 2° metha. ſingulariu꜡ ſunt cāe ſingulares ī quol꜡ gñe cāe. igiꝛ ſingularis accñtis: ſbm ſingulare eſt cā. ❡ Confirmaꝛ maxime de accñte ꝑ accñs. qꝛ illud ꝑmo ineſt ſingulari ſꝫm ph̄m. 5° metha. c° de eodē. ❡ 5° arguiꝛ principalr. Qꝛ oē qd̄ eſt ꝑus alio nālr: eſt illo ꝑus duratiōe. hoc mō ꝙ quantū eſt ex ſe: nō repugnat ſibi cōtradictoꝛie poſſe eē pri⁹ duratiōe illo poſteriori abſq꜡ ꝯdictione ex. 5. metha. c. de prioꝛi. igiꝛ ſine ꝯdictione poſſet q̄cunq꜡ ſba quātū eſt de ſe eē pri⁹ duratiōe oī accñte ꝛ ꝑ ꝯñs q̄ntitate. ❡ 6° arguiꝛ ſic. In qual꜡ coordinatiōe ꝑdicamētali ſunt oia ꝑtinentia ad illā coordinationē circūſcripto quocūq꜡ alio qd̄ nō eſt aliqd̄ illi⁹ coordinationis eēntialiter. hoc ꝓbaꝛ. qꝛ due coordinatiōes ſunt ꝑmo diuerſe. ꝛ ita nichil vni⁹ eſt tale ꝑ aliqd̄ alteri⁹ coordinatiōis: ſ꜡ ex ſe h꜡ q̄cquid ꝑtinet ad coordinationē illā īq̄ñtū eſt finita ī ſurſum ꝛ deoꝛſum ſꝫm ph̄m ꝑmo poſterioꝝ. ſic ergo ꝑtinet ad primū ꝑdicatū ꝙ ſit ſupꝛemū de quo nichil ꝑdicaꝛ: ita ꝑtinet ad infimū ſbm ꝙ nichil ei ſubijciaꝛ. igiꝛ ſingulare vel īdiuiduū eſt in qual꜡ coordinatiōe ꝑ nichil alicui⁹ alteri⁹ coordiatiōis. ❡ 7° In qual꜡ coordinatiōe circūſcripto quocūq꜡ alteri⁹ coordinatiōis: ē rō ſpēi. nā ſpēm nulla opinio fingit ī aliquo gñe eſſe ꝑ rōnē alterius gñis loquendo de abſolutis. ſ꜡ de rōne ſpēi eſt ꝙ ſit de plibus differētibus numero ꝑdicabilis. igiꝛ in qual꜡ coordinatiōe pōt aliqd̄ intrinſece īdiuiduū vl̄ ſingulare īueniri de quo ſpēs ꝑdiceꝛ: aut ſaltē pōt īueniri aliqd̄ de multis ꝑdicabile. alioqn non eēt in illa coordinatiōe aliq̄ ſpēs ſpecialiſſima d̄ cui⁹ rōne eſt eē ꝑdicabile ſi nichil hmōi ſit ſubicibile. ❡ 8° Induiduū ſubicibile ꝛ ſbm recipit ꝑdicationem cuiuſl꜡ ꝑdicabil. ſic ꝑmū ꝑdicatū ex ſe ꝑdicaꝛ de q̄l꜡ ꝑdicato vl̄ ſubiecto illi⁹ coordiatiōis. ꝫ

ens p accñs inquātū p accñs: nullꝰ recipit p se pdicationē. igr̃ idiuiduū subijcibile nō pt eē ens p accñs. aggregās aūt res diuersorū generū ē ens per accñs ſm phm. 5° metha. c° de vno. ¶ 9° qꝛ aliqd est natū cōuenire alicui ſm aliquā rationē precise: cuicūqꝫ cōuenit eēntialiter ſm illā rōnē ꝯuenit ei simplr̄ ꝛ eēntialr̄. sꝫ eē singulare vl' vniuersale ī coordinatiōe gn̄is sube conuenit alicui precise inquātū ē illiꝰ coordinatiōis circūscripto oī qꝺ est alteriꝰ coordinatiōis. igr̃ cuicūqꝫ essentialiter cōuenit cōitas inquātū est illiꝰ coordinatiōis: ei simplr̄ cōuenit ꝛ eēntialiter ꝛ sic de singularitate. sꝫ quātūcūqꝫ cōtrahat singulare de gn̄e sube p aliqd alteriꝰ gn̄is: nichil tollit circa ipꝫ ptinēs ad coordinationē suā. quātūcūqꝫ ei sortes determinet p albū vel nigrū ad q̄ fuit in pō: nō ē sortes magis deteriatꝰ ī gn̄e sube q̄ꝫ erat: qꝛ pꝰ erat hic. igr̃ q̄ntūcūqꝫ ponat nā in gn̄e sube ꝯhi ad indiuidua p aliqd alteriꝰ gn̄is: remanebit illa nā formaliter cōtracta sic nō cōtracta. ꝛ iō ponere cōe fieri indiuiduū p aliqd alteriꝰ gn̄is: ē ponere illō esse cōe simplr̄ et indiuiduū siue singulare. ¶ 10. Quātitas illa q̄ suba ē hec signata: aut est quātitas teriata aut iterminata. nō ē quantitas teriata. qꝛ illa sequit eē forme in mā et p ꝯñs singularitatē sube. qꝛ si suba ē cā eiꝰ vt teriata: hec suba ē cā eius vt hec teriata. si q̄ntitas interiata sit cā q̄re hec suba sit hec: cōtra. qꝛ illa quantitas manet eadē in genito ꝛ corrupto. igr̃ non est cā alicuiꝰ signatiōis teriate vel deteriate. si dicas ꝙ nō sequit qꝛ quātitas nō ponit cā singularitatis nisi ꝑsupposita vnitate specifica: sꝫ gn̄atum ꝛ corruptū nō sunt vniꝰ spēi: contra. pono ꝙ ex aqua pimo gn̄etur ignis. scdo ex igne gn̄etur aq̄. tunc in ipa aqua corrupta ꝛ in scda genita ē eadē quātitas nō soluꝫ interiata imo et teriata qꝛ pōt hēre eundē terminū a forma vel saltē sufficit eadē interiata ꝛ ex illa pte est cā singularitatis ꝑsupposita vnitate specifica. igr̃ pma aq̄ genita ꝛ scda est eadē aqua ī nūero qꝺ videt ipossibile. qꝛ idē nūero idiuiduū nō redit actiōe nāli ex. 5° phy. ꝛ 2° de gn̄atione. ¶ 11° Si q̄ntitas sit pimo idiuiduās subam: oꝫ ꝙ ipa in se pimo sit hec de se distincta nūeraliter ab alia. sꝫ tūc illa tua propō nō est ꝟa scꝫ ꝙ ois dr̄ia formalis ē specifica. q̄ntitas ei hec et illa: sunt forme. igr̃ differunt spē. et si excipias ab illa propōne fundamētali edificij ruinosi quātitatē: vn̄ ꝓbabitur ꝙ differētia formalis sit specifica. q̄cūqꝫ ei rō fuerit adducta de forma eque hēbit locū in ꝓposito cū quātitas sit forma sicut et alia pdicamenta. Et si dicas ꝙ ūno quia q̄ntitas hꝫ sitū determinatū et p hoc distinguit ex se ab alia q̄ntitate. Contra. de quo situ loq̄ris. aut de situ qui est pdicamentū ꝛ ita ille erit naturalit poꝛ quātitate. aut de situ q̄ est dr̄ia q̄ntitatis ꝓut dr̄ cōstare ex ptibus hn̄tibus positionē: ꝛ tunc est eadē q̄stio q̄ priꝰ. qꝛ si ille sitꝰ illius q̄ntitatis differt ab illo situ illiꝰ q̄ntitatis q̄ positio est: q̄rit quomō nāliter hec q̄ntitas differat ab illa. ꝛ ita vt videt assignas rōnem sui ipius. nō eni est notiꝰ ptes pmanētes in ipo toto seipsis distingui a partibꝰ pmanētibus ꝛ cōtinuatis ī illo toto. que duo. s. cōtinuitatē et pmanentiā icludit pō vt est dr̄ia q̄ntitatis: q̄ꝫ ꝙ hec q̄ntitas differat seipa ab alia. Itē qꝛ nec q̄ntitas aut alia quecūqꝫ q̄ditas est de se hec plus q̄ꝫ suba mālis. quod pꝫ gn̄aliter. qꝛ itellectꝰ nō posset eā intelligere sub opposito: nisi intelligeret obm sub rōne repugnāti rōni talis obiecti. Pꝫ etiā in spāli de quantitate. qꝛ rō linee ex se cōis ē huic linee ꝛ illi. nec est maioꝛ cōtradictio itelligere lineā sub rōne vniuersalis q̄ꝫ carnē. Tū qꝛ linea hꝫ aliquā vnitatē realē minorē vnitate numerali sicut ꝛ caro. Pꝫ etiā qꝛ linea et sup̄ficies ī hac aq̄ sunt eiusdē rōnis in hac aq̄ ꝛ in alia. q̄re ꝑ hec aq̄ est hec ꝛ singularis. non loquoꝛ de singularitate vaga ꝛ determiata: sꝫ signata ꝛ deteriata. ¶ 12°. ꝙ quātitas nō sit rō diuisibilitatis ī indiuidua arguit sic. Qꝛ quicqd est formalis rō alicuiꝰ diuisibilitatis: inest formalit illi qꝺ est diuisibile illa diuisiōe. sꝫ quātitas nō inest formalit spēi inquātū est diuisibilis in partes subiectiuas. igr̃ nō est rō diuisibilitatis totiꝰ ī tales ptes. Cōfirmat rō. qꝛ totū vniuersale qꝺ diuidit in indiuidua et in ptes subiectiuas: pdicat de qualꝫ illarū ptiū subiectiuarū: ita ꝙ queꝫ ps subiectiua est ipm. ptes aūt quantitatiue in q̄ fit diuisio totiꝰ cōtinui: nūqꝫ recipiūt pdicationem totiꝰ diuisi. ꝛ lꝫ cōcurrant diuisio totius hōgenei in ptes q̄ntitatiuas ꝛ diuisio spēi seu totiꝰ vniuersalis in ptes subiectiuas q̄ ptes sunt idiuidua: nō tn̄ sunt eiusdē totiꝰ diuisi. qꝛ totū quātitatiuū diuidit diuisiōe quātitatiua ꝛ nō pdicat de aliq̄ pte diuidēte sic nec q̄ntū ethereogeneū ꝺ suo diuidēte. Uniuīsalr̄ eni nulla ps q̄ntitatiua ē illō totū cuiꝰ est ps: sꝫ tn̄ hoc cōicat ꝙ plura sunt idiuidua hn̄tia idē esse cōe. qꝛ cōe diuidit in ipa alia diuisione ꝛ illō cōe nō erat illō quātū qꝺ diuidebat diuisiōe q̄ntitatiua. est igr̃ aliud totū diuisum hac diuisiōe ꝛ illa ꝛ in easdem ptes per accñs. ¶ 13°. Quia gn̄ans circumscripto omni alio: distinguit a generato inquātū genitum: circūscripto omni alio accidēte a generato. qꝛ nō est itelligibile ꝙ idē generet se. et in diuinis eadē ꝑsona non gn̄at se. sꝫ generās inquātū gn̄ans nō icludit quātita-

tem sicut ꝓprium principiũ generatiuũ. nec ge-
nitum inquantũ genitũ includit quantitatẽ per
se vt formalem terminũ generatiõis. igr͂ circũ-
scripta vtraqꝫ quãtitate. s. gignãtis et geniti: hec
sub͂a distiguitur ab illa numeraliter. ¶14°. Qr
aut intelligis ꝙ sub͂a materialis inquantum di-
stinguit͂ essentialiter a quãtitate manet eadẽ oĩ-
no nõ distincta scd͂m rationẽ sue ꝓprie ⁊ essentia
lis entitatis: ⁊ tamẽ recipit multas quãtitates ⁊
recipiendo eas cũ eis cõstituit multa simul tota
hoc est dictu planis ṽbis ꝙ sub͂a materialis in se
nõ diuisa nec distincta: multis quãtitatibus isfor
matur. ⁊ ex hoc sunt multa indiuidua sub illa spẽ
et iste sensus est cõtra phiam ⁊ theologiã. aut in
telligis ꝙ sub͂a materialis que de se eẽt indistin-
cta circumscripta omni quantitate: posita quãti-
tate informante hꝫ diuisionẽ in se ⁊ ꝓpria sub͂ali
tate. ita ꝙ sub͂a q̃ subijcitur illi quãtitati ⁊ distin-
guitur eẽntialiter ab illa: nõ est illa q̃ subest alte-
ri quãtitati ⁊ distinguit͂ ab ea eẽntialiter licet tñ
nõ possit eẽ sine quãtitate ꝙ hec non sit illa ĩ hac
et in illa sub͂a. et iste sensus destruit seipm qr illõ
quod est de se hoc illo mõ quo loqmur. s. cui re-
pugnat diuidi ĩ ptes partes subiectiuas cui etiã
repugnat de se esse nõ hoc tale: per nichil adue-
niens põt diuidi in plures ptes. qr si sibi repugnat
ex se diuidi: sibi repugnat ex se aliqd recipere p
quod fiat non hoc. dicere igit͂ naturam esse de se
hanc mõ preexposito: et tñ ipam posse esse hanc
et illam aliquo adueniẽte: ẽ dicere ꝯtradictoria.
et hoc pꝫ in exemplo. qr licet sub͂a materialis nõ
sit ex se diuisa in ptes eiusdem rõnis: tñ ipsa de se
nõ est indiuisibilis in tales partes. qr si esset ex se
indiuisibilis hoc est ꝙ repugnaret ei diuisio: non
posset recipere quantitatẽ qua formaliter diui-
deret͂ in tales ptes. quod apparet ĩ aĩa vel ãge
lus q̃ de se est indiuisibilis hoc mõ: non põt reci-
pere quãtitatem sicut nec ptes. videtur ergo eẽ
deceptio in hac ꝯñia. nõ est de se tale: ergo ẽ de se
nõ tale. ¶15° arguit Durãdus ad idẽ ꝓbando
ꝙ quãtitas nõ sit principium idiuiduatiõis. sub͂ꝫ
est prius naturaliter accñte. sed cõpositum ex ma
teria ⁊ forma est subm quãtitatis nõ solũ secũdũ
rõnem ⁊ itellectum q̃ facit vniuersalitatem ĩ re-
bus: sed potius ſꝫ esse in re extra sm ꝙ vnũ qdqꝫ
est singulare ⁊ vnũ numero. ergo compositũ ex
mã ⁊ forma prius est hoc aliquid ⁊ vnũ numero
saltem ordine nature q̃ sit quãtum. nõ ergo pri
mũ principium indiuiduatiõis est quãtitas imo
nec principium cũ sequat͂ sub͂am ĩ indiuiduo iã exi-
stentem sm ordinẽ nature: ⁊ loquor de quanti-
tate que inest realiter de qua procedit precedens

opinio. ¶16. arguit sic. Quãtitatẽ esse principiũ ĩ
diuiduatiõis ⁊ signatiõis materie: aut intelligit͂
per se et itrinsece ita ꝙ quãtitas sit de rõne indi-
uidui ⁊ materie signate: aut solũ concomitatiue
qr indiuiduatio ⁊ signatio sub͂e concomitatur si-
gnationẽ quantitatis tamẽ vnũ nõ est de ratio-
ne alterius. Primum aũt non potest dici. qr sub
natura cõi est dare aliquod suppositum vel indi-
uiduũ per se. non enim põt dici ꝙ omnia sint per
accñs cum oẽ per accñs reducatur ad aliquid p
se. sed si quãtitas esset intrinsece de rõne indiui-
duatiõis materie signate ⁊ suppositi sub͂e: nullꝫ
esset suppositum p se quia quodlꝫ includeret res
diuersorum generum ex quibus non potest fieri
vnum p se. quare ⁊c. sequeret͂ igit͂ ꝙ in materia-
libus suppositum vt sortes nõ eẽt ens per se nec
vnum per se nec in predicamento sub͂e sed ĩ duo
bus sicut hõ albus. nec ista esset p se sortes ẽ hõ
sicut nec hec hõ albus est hõ. nec eẽt aliqua gñra-
tio p se. generatiões enim sunt singularium ⁊ nõ
vliũm que oĩa sunt incõuenientia. Si autem q̃n
titas nõ sit de rõne indiuidui p se et intrinsece sꝫ
cõcomitatiue. qr. s. non indiuiduaret͂ sub͂a mate
rialis nisi p̃cedente indiuiduatiõe quãtitatis. Cõ
tra. qr aut illud intelligeret͂ de quantitate q̃ ma
net cũ sub͂a: aut de ea q̃ p̃cedit in gñatione sub͂e
in subiecto quod transmutatur ad formam. non
potest hoc intelligi de quantitate q̃ manet in re
facta. qr omni accidẽti intelligit͂ subm ⁊ p̃intelli
git͂ subm subsistens. sed quãtitas est accñs sub͂e.
ergo preintelligit͂ ei subm subsistẽs. hoc aũt ẽ in-
diuidua sub͂a ⁊ singularis. igit͂ ⁊c. de quantitate
aũt que p̃cedit in subiecto transmutationis: exi-
stimant q̃dam ꝙ sit p̃ncipium idiuiduatiõis per
quod differt ĩdiuiduũ ab indiuiduo. sed hoc est
quantitas quo ad fieri antecedẽter licet nõ quo
ad esse. igitur ⁊c. Minor ꝓbatur. qr indiuiduũ
nõ differret ab idiuiduo in eadẽ spẽ: nisi contige
ret ea plura esse. ad hoc aũt preexigitur quanti-
tas. qr mã non posset suscipere diuersas formas
eiusdem spẽi nec simul nec successiue nisi mediã-
te quãtitate scd͂m mediũ in transmutatiõe. non
scd͂m mediũ in esse subm forme. nam sicut eẽ sub
forma sanguinis dat sibi spãlem potentiã ad spã
lem formã in transmutari: ita esse sub quantita-
te dat sibi generalẽ potẽtiam respectu pluriũ for
marum recipiẽdarum simul vel successiue. sꝫ illud
nõ videt͂ esse verum. qr aliud est principiũ indi-
uiduatiõis: et aliud est principiũ ⁊ cã quare ma-
teria potest esse sub plibus formis. esto enim ꝙ
materia nõ posset esse nisi sub vna forma nec si-
mul nec successiue: nichilominus adhuc esset dare

individuũ in illa nã. nõ enim existeret vniuersa-
liter sʒ singularit. lʒ ergo q̃ntitas p̃cedens in sub
iecto qd̾ transmutat sit cã plurificationis indiui
duoꝝ sub eadẽ spẽ in his dũtaxat que p agẽs na
turale pducunt qꝛ in alijs forte nõ est verum: tñ
nõ ppter hoc ẽ principiũ indiuiduatiõis. qꝛ acci
dit īdiuiduo inquãtũ hmõi ꝙ sub eadẽ nã sit aliđ
indiuiduũ cum quo cõueniat vel a quo dfat. ve-
rũ est ꝙ vbi conuenit esse plã indiuidua sub vna
spẽ: p illud differt vnũ ab altero p qđ constituit
in seipso. sed nõ cõuertit vt oẽ illud sit de cõstitu
tiõe indiuidui ẽt antecedẽter ⁊ nõ intrinsece: qđ
requirit ad hoc vt ab alio indiuiduo differat sub
eadem spẽ: qꝛ ad hoc preexigit illud qđ est cau-
sa multiplicationis sine quo tñ vere maneret rõ
indiuiduatiõis. hec Durãdus. Et ista sunt potio
ra argumẽta ꝯ illã partẽ cõclusionis q̃ ponit quã
titatẽ esse principiũ indiuiduatiõis. ¶ Cõtra eã
dẽ cõclusionẽ secũdam inquãtũ ponit mãm esse
principiũ indiuiduatiõis arguit sic Scotus. Pri
mo qꝛ vt dr. 2° metha. ẜm antiquã trãslationẽ:
in fũdamẽto materie vel nature nichil ẽ distictũ
ꝯ qđ nõ ẽ in se distictũ nec diuisũ vl' diuersũ: nõ pt
eẽ p̃ma rõ diuersitatis vel distictiõis alteri⁹. ꝯ mã
est fundamẽtũ nature oĩno indistinctũ. g̃ nõ põt
eẽ p̃ma rõ distictiõis vl' diuersitatis alteri⁹. ¶ 2°
Qꝛ ẜm Aristo. 7° metha. c. de ptib⁹ diffinitiõis.
palã est ꝙ aĩa ẽ sba p̃ma. corp⁹ aũt mã. hõ xo aut
aĩal qđ ex vtrisq; vt vlr. socrates aũt ⁊ coriscꝰ vt
singularit. siquidẽ aĩa dupl'r dr. alij nãq; vt aĩam
alij xo vt totũ. si xo simpl'r aĩa hec ⁊ corpus hoc
vt qđ q̃dẽ vl'e et singulare. ⁊ añ in eodẽ ca° dicit.
hõ ⁊ equ⁹ ⁊ q̃ ita ĩ singularib⁹ vlr aũt nõ sunt sba
ꝯ simul totũ qđdaʒ ex hac mã ⁊ hac rõne. vbi p li
hec nõ intẽdit mãm singularẽ ꝯ deteriatã alioq̃n
ꝯdiceret sibi ipi. vñ subdit ibidem. ⁊ vlr singulare
xo ex vltima mã socrates iã est. pʒ ẽt p eundẽ se
quẽti libro vbi vult ꝙ p̃ncipia sunt eadẽ sic p̃nci-
piata ⁊ hoꝝ inq̃t q̃ sunt ĩ eadẽ spẽ: diuersa nõ spẽ
ꝯ qꝛ singularis alia mã et mouẽs ⁊ spẽs ꝯ rõne tñ
vlr nõ eadẽ. igitur ipse ꝓcedit diffinitionẽ forme
sic matie in pticulari ⁊ ita vnitatẽ matie in cõi. ⁊
tũ opʒ adhuc q̃rere q̃ mã fiat hec. ¶ 3° Qꝛ sic p-
bat ex multis locis. 7° metha. ca° de ptib⁹ diffini-
tiõis. mã est de eẽntia sbe ꝯposite puta hoĩs ⁊ nõ
totũ ꝯpositũ est p̃ aĩse eẽntia forme. g̃ sic illđ ꝯpo
sitũ nõ p̃t de se eẽ hoc vt supius pbatũ ẽ: ita nec
mã q̃ est ps ei⁹ erit de se hec. qꝛ nõ põt esse ꝯposi
tũ cõe ⁊ eiusdẽ rõnis ĩ diuersis: quĩ qđlʒ qđ est de
eẽntia ei⁹ possit eẽ eiusdẽ rõnis cũ eis. ¶ 4° Qꝛ
mã est eiusdẽ rõnis ĩ genito ⁊ corrupto. igr̃ hʒ eã
dẽ singularitatẽ in genito ⁊ corrupto. Et si dicat

ꝙ nõ est eiusdẽ spẽi in genito ⁊ corrupto: arguit
sic p̃us ꝯ quãtitatẽ iteriatã. et ita erit gñatio cir-
cularis. p̃mo ignis ex aq̃: scđo aq̃ ex igne. tũc eñ
aqua p̃mo corrupta ⁊ aq̃ scđo genita: hñt eandẽ
mãm ⁊ sunt vni⁹ spẽi. igit sunt realit hec aq̃. igit
corruptũ redit nãlit idem nũero qđ est ꝯ te. hec
Scot⁹ in forma. ¶ 5° arguit ad idẽ ẜm Durãdũ
ꝙ forma nõ ĩdiuiduet ex hoc ꝙ recipit in mã. nã
talit dicẽtes falluntur p equocationẽ. nã eẽ in aliq̃
dupl'r dr. Uno mõ p inherẽtiã vt albedo ẽ in cor
pore. Alio mõ p idẽtitatẽ et eẽntialẽ p̃dicationẽ
vt hõ in forte. eẽ aũt in plibus p̃mo mõ. s. p ĩherẽ
tiã: nõ est de rõne vlis. Tũ qꝛ hõ ⁊ sbe cõplete q̃
nõ hñt eẽ in aliq̃ p inherẽtiã: nõ possent hẽre rõ-
nẽ vlis gñis aut spẽi et sic piret p̃dicamẽtũ sbe in
quo sũt p se sbe ꝯplete. Tũ qꝛ si eẽ in multis p in
herẽtiã eẽt de rõne vlis: eẽ in vno solo eẽt de rõe
indiuidui ⁊ singularis. ⁊ sic mã cũ in nullo sit p in-
herẽtiã nec vno nec plurib⁹: nõ posset hẽre rõnẽ
vlis aut singl'is cui⁹ oppositũ assumit. relinq̃t g̃ ꝙ
eẽ vel nõ eẽ in aliq̃ vno vel plibus p inherẽtiã: ni
chil facit p se ad hoc ꝙ aliq̃d sit vl'e vel ĩdiuiduũ
seu singulare. ex quo tñ sensu ꝓcedit hec opinio.
eẽ aũt in plibus p p̃dicationẽ eẽntialẽ: est de rõe
vlis. sic eĩ vl'e est vnũ in multis ⁊ de multis. et p
oppositũ indiuiduũ vel singulare est ĩ vno solo ⁊
dr de vno solo. isto aũt mõ: nõ plus cõuenit ma
terie eẽ in vno solo: nec pl⁹ repugnat ei eẽ in pli-
bus et dici de pluribus q̃ forme. sicut eniʒ forma
dicitur de hac ⁊ illa: sic materia dicit de hac ⁊ illa
et ẽ in illis per modũ quo vniuersale est in singu
larib⁹. patet igit ꝙ tua opinio ꝓcedit in equoco
hec Durand⁹. ¶ Cõtra eãdẽ cõclusionẽ iterũ ar
guit Aureol⁹ pbãdo ꝙ nã specifica non ꝯtrahit ad
indiuiduũ p aliqđ positiuũ additũ ad nãm ⁊ pri
mo sic. qꝛ illđ additũ aut ptinet p se ad rõnẽ spẽi
aut p accñs: nõ p accñs qꝛ oẽ indiuiduũ accidẽtis
supponit sbm suũ eẽ hoc. qꝛ indiuiduũ sbe ẽ prius
oĩ indiuiduo accñtis vt pʒ p phm ⁊ cõmẽ. 7° me-
tha. nec p se: qꝛ illđ eẽt aliqđ q̃d. igit aliqđ cõe. et
tũc q̃reret de illo p q̃d est ĩdiuiduũ. ¶ 2° sic. Oẽ
positiuũ additũ nature specifice: stat cũ cõitate
act⁹ specifici: vel est aliq̃d cõe expectãs eodẽ mõ
deteriatiõem sic nã specifica. igit p nullũ tale nã
specifica ĩdiuiduat. ¶ 3° qꝛ illđ additũ vel ẽ esse
existẽtie. vel ẽ appropatio matie cũ forma. vl' est
quãtitas. vel ẽ sit⁹. Nõ põt dici primũ. Tũ qꝛ il-
lud qđ põt cõcipi vt cõe et vt pticulare ita ꝙ sibi
nõ repugnat cõicari: illđ additũ cõceptui specifi
co non ꝯtrahit ipm ad singulare signatũ. cõe eni cũ
cõi: non facit nõ cõe. ⁊ ratio est. qꝛ illo addito cõi
adhuc restat q̃stio p quid sit signatũ sic de primo

sed eẽ exñtie est quoddã cõe qđ ꝑdicatur de me
et de te ꝛ sic de alijs. vñ ego sũ exñs ꝛ tu ꝛ ille. q̃re
totũ resultãs ex nã ꝛ ex eẽ: adhuc ẽ cõe. ꝛ est que
stio ꝑ qđ cõtrahit̃. Tũ qꝛ eẽ exñtie ſm cõmẽ. 4°
metha. ꝯ Auicenã: nõ est additũ rei sꝫ significat
veritatẽ rei. qꝛ res ꝑ hoc ꝙ existit: hꝫ verũ eẽ di-
stictũ ab oi eẽ metha³°. Nec secundũ põt dari. qꝛ
aut itelligis appropriationẽ istaꝫ materie non in
indiuiduo sed i spẽ: ꝛ sic forma i spẽ appropriat si
bi mãm in spẽ. Si vo accipias mãm iđiuiduã et
appropriationẽ forme i indiuiduo: q̃ro ꝑ qđ mã
erit idiuidua. nõ ꝑ aliã mãꝫ: qꝛ idẽ est qđ de pma
quero eñi de ista ꝑ qđ. ꝛ stabit̃ ꝙ seipsa: vl̃ erit ꝓ
cessus in infinitũ. Nec põt dari tertiũ. qꝛ quãti-
tas intelligit̃ in spẽ vt abstrahit ab oi indiuiduo
possum eñi intelligere hoiem abstractuꝫ ab illo
indiuiduo ꝛ ab isto: ꝛ tñ ꝓ tũc itelligo cũ organi
cũ. ꝛ possum itelligere corp⁹ organicũ nõ intelli
gẽdo hoc corp⁹. tũc sic. Illud nõ ẽ quo formalit̃
fit idiuiduũ: quo addito ꝯceptui specifico: nõ hẽ
tur eo ipo indiuiduũ sꝫ manet adhuc spẽs. sic est
in ꝓposito. igit̃. sortes eñi ꝛ plato aspiciũt hoieꝫ
quantũ pro quodã cõi. Dices ꝙ quãtitas in gñe
nõ est pricipiũ idiuiduatiõis. Cõtra. ꝑ qđ ꝯ̃hit̃
quãtitas ad hãc q̃ntitatẽ. si ꝑ subꝫ: erit circulus i
cãis formalib⁹ indiuiduatiõis qꝛ ꝑ te subꝫ ẽ indi
duũ ꝑ quãtitatẽ. si se ipa: habeo ꝓpositũ: qꝛ pari
rõne standũ erit in pmo. ꝛ ꝑ eandẽ rõnẽ ꝓbatur
ꝙ illud additũ nõ est mã. qꝛ mã addita ꝯceptui
cõi: nõ aufert ab eo q̃dditatẽ eo ꝙ mã est de rõe
spẽi. 7. ꝛ. 8. metha. dices nõ mã in cõi sed mã hec
cõtra. q̃rit̃ per qđ mã in cõi fit hec. dices ꝙ ꝑ quã
titatẽ. contra hoc arguit̃ vt s̃. Nec põt dari. 4ᵐ
qꝛ situs variat̃ manẽte indiuiduo. sed effect⁹ for
mal̃ variat̃ variata rõe formali. Secũdo qꝛ duo
indiuidua disticta possunt eẽ diuina ꝟtute in eo-
dẽ loco. ꝯ situs nõ est illõ quo qđlꝫ istoꝝ est idiui
duũ ab alio distinctũ. nichil eñi cõe duob⁹ distin
guit illa. hec Aureolus. ¶ Ad idẽ propositum ar
guit Durãdus pmo sic. Eoꝝ q̃ sunt idẽ inquan-
tũ hmõi: sunt eadẽ pricipia. sꝫ nã vl̃is ꝛ idiuidua
siue singularis sunt idẽ ſm rẽ differũt aũt solum
ſm rõnẽ. qꝛ illud qđ dicit spẽs indeteriate: idiui
duũ dicit deteriate. q̃ deteriatio et indeteriatio
sunt ſm eẽ ꝛ intelligi. vl̃e eñi est vnũ solũ ſm cõ
ceptũ. singulare vo est vnũ ſm eẽ reale. nã sicut
actio intellect⁹ facit vl̃e: sic actio agẽtis nãlis ter
minat̃ ad singulare. ergo eadẽ pncipia ſm rem ꝛ
dñ̃a solũ ſm rõnem sunt q̃dditatis ꝛ indiuidui.
¶ 2° qꝛ illud qđ cõuertit̃ cum ente ꝛ de eisdẽ ꝑ-
dicatur nõ dicit aliqđ additũ sup ea de quib⁹ dr̃
sed eẽ indiuiduũ conuertit̃ cũ ente accepto scꝫ
eẽ reale. nichil eñi existit in re nisi indiuiduũ. esse
eñi indiuiduũ vl̃ singulare: est eẽ vnũ in re extra
ois eñi alia vnitas est rõnis. sed ꝑ idẽ est aliquid
ens reale ꝛ vnũ realiter. igit̃ ꝛc. igitur eẽ indiui-
duũ non cõuenit alicui ꝑ aliquid sibi additũ sed
per id qđ est. ꝑ quid ergo sortes est idiuiduũ: per
illud ꝑ qđ est exñs et hec sunt extrinsece finis et
agẽs cuius est ꝓducere singulare sicut ꝛ ipsum ẽ.
sicut eñi actiões sunt singulariũ: ita ad singularia
teriantur: intrinsece aũt sunt hec mãtia ꝛ hec for
ma. Qđ si queras ꝑ quid forma est hec. dico ꝙ ꝑ
id per qđ est in re extra et hoc est extrĩsece agẽs.
materia autẽ cõcomitatiue inquãtũ forma pure
materialis sine materia nõ existeret. idẽ dico de
materia nisi ꝙ sua indiuiduatio plus depẽdet a
forma q̃ꝫ econtra. qꝛ forma magis eẽt rõ essendi
materie q̃ꝫ ecõtra. sbẽ aũt sepate nullo alio intri
sece indiuiduant̃ nisi seipis. ꝛ est inquit intelligẽ
dum ꝙ si natura cõis pl̃ibus suppositis esset i eis
vna ſm rem quẽadmodũ in diuinis: tũc oporte-
ret ꝑter naturã cõem ꝛ eius pncipia q̃rere aliud
qđ esset pricipiũ cõstituẽdi suppositũ quẽadmo-
dũ relatio in diuinis. eo ꝙ in natura cõi nõ diffe-
rũt supposita. sꝫ nũc cũ natura cõis diuersis idiui
duis sit vna solũ ſm rõnem ꝛ diuersa ſm rẽ: non
oꝫ preter naturã ꝛ pncipia nature q̃rere alia pri-
cipia indiuidui sꝫ eadẽ vt sint existẽtia sicut natu
ra cõis ꝛ indiuiduũ solũ differunt vt concepta ꝛ
vt exñs. hec Durãdus. ¶ Cõtra tertiã cõclusio-
nẽ arguit̃ ꝓbãdo ꝙ ãgelus possit vniri mãtie vt
forma. Primo. qꝛ illud qđ cadit sub diuina oipo
tentia nõ claudit ꝯdictionẽ in pmo mõ dicẽdi ꝑ
se. sꝫ hec repugnãtia nõ est in proposito. qñ si sic
hoc eẽt qꝛ subsistẽs fieret inherẽs. sed hoc nõ in-
cludit ꝯdictionẽ. sicut nõ includit ꝯdictionẽ ꝙ in
herens fiat subsistẽs. pꝫ de accñtibus in eucharí-
stia. igit̃ ꝛc. ¶ 2° sic. Nõ magis dat eẽ forma ma
terie q̃ꝫ eẽntia supposito vel q̃dditas. sed virtute
diuina quidditas q̃ nõ est apta nata q̃ddificare
alienũ suppositũ q̃ddificat diuinũ suppositum et
concurrit cum illo ad esse quid. qꝛ xp̃s ita vere ꝛ
quidditatiue dr̃ homo sicut petrus. et ideo papa
Alexãder dicit in decretali ꝙ xp̃s est q̃dditatiue
duo. s. homo et de⁹. igitur nõ videt̃ obstare hoc
ꝙ angelus est subsistẽs vt det eẽ corpori sicut for
ma materie. Maior pꝫ. 7° metha. qꝛ quod quid
est et cui⁹ est id ipsum sunt. nõ sic materia et for-
ma. igit̃ quidditas magis intime dat eẽ supposi-
to q̃ꝫ forma mãtie. minor aũt de se nota est. ¶ 3°
Qꝛ si repugnat: aut repugnat sibi vt natura itel-
lectualis: aut vt natura intellectualis subsistens:
aut vt natura intellectualis subsistens differens

specifice ab aia. nõ propꝫ primũ qꝛ aia est nã in-
tellectualis ⁊ tñ vnit̃ maſie ꝑ modũ forme. nec ꝓ
pter secundũ. qꝛ aia separata est hoc aliqd subsi
stens. nec tertio mõ. qꝛ si vniret̃ adhuc specifice
differret ab aia. ¶ 4° Qꝛ phs ⁊ cõmentator po
suerũt intelligẽtias eẽ formas corpoꝝ celestium
que mouẽt ⁊ tñ posuit eas eẽ subsistẽtes nõ qdez
tales formas q̃ essent qdam fines et termini seu
cõplementa materie: sꝫ tales formas q̃ largiren
tur extremas ꝑfectiones exigitiue. ¶ 5° Quia si
hoc negaret̃: aut hoc ideo eẽt qꝛ angelus ex sua
nã fundat independentiã vel relationẽ indepẽ-
dentie ad oẽm mãm et ideo repugnat ꝙ fundat
relationẽ depẽdentie ad candẽ. aut hoc esset qꝛ
angelus est qd cõpletum in sua spẽ ⁊ ideo repu-
gnat sibi eẽ partẽ spẽi. aut hoc esset qꝛ respectus
vnionis ad mãm nõ põt imprimi angelo sine im
pressione alicuius absoluti ⁊ cõsequẽter non per
essentiã vniret̃ materie immediate sed per illud
absolutũ. sed nulla istarũ rõnũ valet. Nõ quidẽ
prima. qꝛ si illa cõcluderet vtiqꝫ ꝯcluderet de nã
hũana respectu ꝟbi. nã natura hũana sibi relicta
fundat indepẽdentiã ad quodcũqꝫ suppositum.
igit̃ nõ poterit fundare dependentiã ad supposi-
tuꝫ diuinũ. Tũ etiã. qꝛ independẽtia nõ opponi
tur cõtrarie relationi depẽdentie sed solum pri-
uatiue est eñi negatio depẽdentie. nõ videt̃ aũt
incõueniẽs ꝙ alicui quod quãtũ est de se fundat
negationẽ depẽdentie alicu⁹ detur ꝑ diuinã vir
tutẽ ꝙ fundet dependentiã vt pꝫ de nã humana
respectu ꝟbi. Nec similit̃ valet secũda rõ. qꝛ po-
sito ꝙ angelus fieret forma materie secũdo mõ
supradicto: adhuc nõ esset ps alicui⁹ spẽi. nõ eñi
resultaret hoc mõ ex angelo et mã aliq̃ nã per se
vna i spẽ perfecta cui⁹ angelus est ps. Similiter
nec tertia rõ valet. qꝛ illa non ꝓbaret inpossibi
litatẽ vnionis nature hũane ad ꝟbum. ¶ Item
cõtra easdem cõclusiones potissime ꝯ tertiã ar-
guit Scotus probando ꝙ distinctio specifica aie
ratiõalis ⁊ angeli nõ sumat̃ iam formalit̃ penes
intelligere cũ discursu ⁊ sine discursu. et arguit ꝓ-
mo sic. Qꝛ aia nõ discurrit circa principia ⁊ ipsa
discurrit circa cõclusiones. ḡ si cognoscere sic ⁊ sic
est alterius spẽi ⁊ iõ requirit itellectualitates al-
teri⁹ spẽi: erũt due intellectualitates alteri⁹ spẽi
in vna aia. vna inquãtũ cognoscit ꝓncipia ⁊ alia
inquantum cognoscit cõclusiones. ¶ 2° Nã aia
beata i obiecto beatifico nõ discurrit circa illud.
discurrit autem circa obm nãliter cognitum. igit̃
alia ꝺm spẽm esset itellectualitas beati inquan-
tum intelligit deũ ⁊ alia inquãtũ naturalit̃ aliqd
intelligit. ¶ 3° Si intellectualitas anime ⁊ ãgeli
differãt spẽ: igitur ea q̃ dependẽt essentialiter ab
hac ⁊ illa differũt spẽ. ꝫ ab istis depẽdet eẽntialit̃
visio beatifica angeli ⁊ aie. lꝫ eñi angel⁹ nõ sit to
ta cã sue visionis nec aie sue: tñ vtraqꝫ visio eẽn-
tialiter depẽdet ab intellectualitate nature cui⁹
est illa visio. igit̃ visio beatifica angeli ⁊ aie diffe
rũt spẽ quod ẽ falsum. qꝛ oẽs spẽs diuerse habẽt
ordinẽ determinatum ꝺm ꝑfectius ⁊ imperfectius.
ita qđlꝫ indiuiduũ perfectioris excedit qđlꝫ indi
uiduũ imꝑfectioris. et tunc sequit̃ vltra ꝙ quelꝫ
beatitudo cuiuscũqꝫ angeli excederet beatitudi
nẽ cuiuslꝫ aie vel ecõtra. quoꝝ vtrũqꝫ est falsum
qꝛ hñt se sicut excedẽtia et excessa in beatitudie.
¶ 4° Quero qd intelligit̃ per hoc qđ dr̃ ange-
lum intelligere sine discursu. aut ꝙ angelus non
hꝫ potentiã qua cognitis ꝓncipijs posset ꝯclusio
nes cognoscere si ille nõ eẽnt sibi pri⁹ actu vl̃ ha
bitu note. et hoc tũc nõ videtur eẽ perfectiõis in
intellectu imo videt̃ eẽ imꝑfectiõis in intellectu
creato. qꝛ ꝑfectio est in intellectu nr̃o supplẽs im
perfectionẽ ꝙ possit ex q̇busdaꝫ cognitis virtua
liter ĩcludentib⁹ alia illoꝝ alioꝝ cognitionẽ acq̃
rere: aut intelligit̃ qꝛ rõ non põt discurrere quia
oẽs cõclusiões sunt sibi actualit̃ note a pñcipio ⁊
ita nõ põt discurrẽdo eas cognoscere: ꝫ hoc ẽ fal
sum qꝛ nõ oĩa a ꝓncipio actu ⁊ distĩcte cognoscat
et intelligit: aut iõ qꝛ oĩa sunt sibi nota habituali
ter a ꝓncipio ⁊ iõ nõ põt habitualẽ cognitionẽ il
loꝝ acquirere ex ꝓncipijs: ⁊ hoc nõ ponit dr̃iam
essentialẽ intellectualitatis angeli a nobis: qꝛ sic
eẽt in aia mea. qꝛ si oẽs ꝯclusiones eẽnt sibi note
a ꝓncipio a deo ipꝛimente notitiam conclusionũ
simul cũ noticia ꝓncipioꝝ: ipa nõ posset discurre
re. non ꝓpter ipotentiã nature: sꝫ qꝛ iã ꝓhaberet
noticiã cõclusionũ ⁊ nõ põt adequari de nouo il
lud qđ prehabet̃. hoc mõ aia xpi nõ discurrebat
sꝫ ipa nouit habitualit̃ oĩa pñcipia ⁊ oẽs cõclusio
nes a ꝓncipio ⁊ tñ nõ fuit nature angelice. ¶ 5°
Qꝛ qcqd est potẽs agere est aliqđ ens hñs actũ
primũ. et ꝓus ꝺm nãm inest sibi rõ actus ꝓmi ꝺm
se q̃ in cõparatione ad actũ secundũ cui⁹ põt eẽ
ꝓncipiũ. ita ꝙ lꝫ illud quo tale ens ẽ ꝓncipiũ act⁹
secũdi non sit aliũd a nã sua: non tñ prima entitas
sua est natura sua vt est principium actus secũdi
sed natura sua vt in se est hec. et ita prima disti-
ctio eius nõ est per naturã suam vt est principiũ
talis operatiõis: sed per naturã suam vt est hec
natura: licet per identitatem ipsa sit principium
actus secũdi. sed in proposito licet natura ange-
lica sit principium intelligendi ⁊ volendi ⁊ simi-
liter aia: tñ principium distinctionis vni⁹ ab alio
est hec nã et illa ad se. et ista distinctio est prima:

ad quā sequit̄ distinctio ꝑncipioꝝ operandi siue
eiusdem actus siue aliaꝝ operationū. q2 eni est
hec natura ideo est talis operatiōis principiū ꝛ
non econtra. prima ergo rō distinctiua est q2 an
gelus est talis nature ad se ꝛ aīa talis nature ad
se. ¶ 6° arguitur contra illud quod dicit̄ de vni-
bilitate ꝛ non vnibilitate. q2 forma est finis ma
terie. 2° phi. ꝛ ideo distictio materie est ꝓpt di-
stinctionē forme ꝛ nō ecōuerso. vn̄ membra cer-
ui differunt a mēbris leonis q2 aīa differt ab aīa
ergo nō est ꝑma distinctio specifica huius ab illo
per materiā sed prior erit distinctio actuū in se.
qḋ cōfirmatur manifeste. quia ei hec nā est talis
et illa nō ꝛ iō hec non est illa. ergo illa rō perficien
di non erit primo distinctiua angeli ab aīa ratio
nali. hec Scotus in forma. ¶ Cōtra quartā con
clusionem arguit Scotus multipliciter ꝑmo sic.
Q2 oīs quidditas quantū est ex se est cōicabilis
etiā quidditas diuina. nulla aūt est cōicabilis in
idētitate numerali nisi sit īfinita. igit̄ quelibz alia
est cōicabilis cū distinctiōe nūerali ꝛ ita spēs an-
gelica. Qḋ autem omis quidditas sit cōicabilis
pz quia hoc non repugnat sibi ex perfectiōe cum
hoc conueniat diuine quidditati. nec ex imperfe
ctione cū hoc conueniat generabilibus ꝛ corru-
ptibilib9 quare ꝛc. ¶ 2° Quelz quidditas crea-
ture pōt intelligi sub rōe vlis absqz cōtradictiōe.
si aūt ipa de se esset hec: ꝯdictio esset eā intellige
re sub rōe vniuersalis vel vniuersalitati. q2 rō in
telligēdi repugnaret suo obiecto qḋ est intelligi
falsum. igit̄. ¶ 3m Nulla qdditas creata de se est
hec sz vt vlis pōt cōcipi q2 in sui rōne nō includi
tur singularitas. et iō natura diuina de se nō pōt
esse vlis q2 est de se hec nō hn̄s genus aut dr̄iam
que cōueniūt quidditati create. ergo cū quiddi-
tas creata hēat principia q̄ de se nō sunt hec: ipa
poterit intelligi sub rōne vlis. sed de rōne vlis ē
q sit plurificabile in plura. quia aliquid dr̄ vle ex
hoc q intelligit̄ ex se ſm indifferentiā ad hoc et
ad illud. igit̄ ꝛc. ¶ 4° deus pōt hūc angelum in
hac spē anichilare. ꝛ illo anichilato pōt illā spēm
de nouo ꝓducere in aliquo idiuiduo. q2 per ani
chilationē huius singularis: non repugnat spēm
eē. aliter eēt tn̄ ens ficticium sicut chimera. pōt
igit̄ iterū ꝓducere istā formā in aliquo idiuiduo
sz nō in isto anichilato ſm illos q̄ sunt huius opi
nionis. q2 homo nō posset resurgere idē numero
nisi aīa itellectiua remaneret eadē nūero. ¶ 5°
Aie intellectiue distinguūtur numero in eadem
spē tn̄ sunt forme pure lz perfectiue materie. nō
igitur est ipossibilitas a pte formaꝝ q distinguā-
tur numero in eadem spē. quicqḋ enim conclu-
deret illam impossibilitatem rōne forme in āge-
lis: ꝯcluderet ēt in aīabus. Qḋ si dicas q aīe hnt
inclinationē ad diuersa corpora ꝛ ita hn̄t aptitu
dinē perficiēdi materiam ꝛ iō per diuersas apti-
tudines distinguūtur. Cōtra. ista iclinatio nō est
entitas absoluta q2 non pōt aliquid inclinari ad
se. igit̄ presupponit aliquā entitatem absolutā et
distinctam. et ita in illo priori distinguit̄ hec aīa
ab illa. igitur ille aīe sine hmōi habitudinibus vt
sine rōe formali distinguēdi distinguūtur. ¶ Cō
firmatur. q2 illa aptitudo nō pōt esse de formali
rōne anime cū sit respectus. respectus aūt non ē
de formali rōne alicui9 absoluti. Item quia hec
aīa ideo hz hāc inclinationē: quia est hec anima
et nō econtra. quia forma est finis materie et nō
ecōtra. igitur hec inclinatio nō est rō essendi hāc
aīam sed presupponit eam. Si dicat̄ q anime se-
parate distiguunt̄ nūero formaliter per sua esse
que in corpore receperunt ꝛ quelz aīa per suum
eē est hec indisticta. Cōtra istud arguit̄ ꝑmo. q2
qḋ nō est ex se distinctū neqz deteriatum: nō po-
test esse primū distinguēs aut deterians aliud. ſ
eē exn̄tie eo mō quo distinguit̄ ab eē essentie nō
est ex se distinctū neqz deteriatum. nō enim esse
exn̄tie hz ꝓpas dr̄ias alias a differētijs eē eēntie.
q2 tūc oporteret ponere ꝓpriam coordinatiōez
exn̄tiarū aliaz a coordinatiōe essentiaꝝ: sed pre-
cise deteriatur ex determinatione alteri9. igitur
nō determinat aliqḋ aliud. vn̄ ex hoc pōt sic ar-
gui. Qḋ presupponit deteriationem ꝛ distinctio
nē alterius: nō est rō determinādi vel distinguē-
di ipm. sed exn̄tia vt deteriata ꝛ distincta ꝑsuppo
nit ordinationē ꝛ distinctionē essentiaꝝ. igit̄ ꝛc.
Si dicat̄ q presupponit aliā distinctionē ab illa
que est ad idiuidua: sed illā que est quasi ad idiui
duū causat. Cōtra. in coordinatiōe predicamē
tali sunt oīa que ꝑtinent ad coordinationē illam
circūscripto quocūqz qḋ nichil est illi9 coordina
tionis. ſm eni phm̄ ꝑmo posterioꝝ status est in
quolz predicamēto in sursum ꝛ deorsum. igit̄ sic
inuenitur supremū in gn̄e substantie cōsiderādo
illud sub rōne essentie: ꝛ ita inueniunt̄ genera in
termedia ꝛ spēs et differentie. Inuenitur etiam
ibi infimū singulare omnino circūscripta actuali
exn̄tia quod patet euidenter. q2 hec aīa nō plus
includit formaliter exn̄tiā q̄z anima: neqz hic ho
mo plus q̄z homo. Itez q2 eadem questio est de
actuali exn̄tia quō et vnde cōtrahat̄ vt sit hec q̄
est de natura. nam si natura specifica eadem sit i
plribus indiuiduis: habet exn̄tiam eiusdem ratio
nis. sicut ergo queritur quo illa natura sit hec ita
pōt queri quo existentia sit hec quia nō est de se

hec. et ita nõ sufficit dare exñtiam qua nã sit hec
puta aïa. ¶ 6° Nã incõueniens ẽ ꝙ aliqua spẽs
simul tota sit dãnata nature intellectualis sim-
pliciter. multe aũt spẽs angelice essent in quibus
nullum esset saluatum indiuiduum. prima autẽ
propositio ꝑsuadetur ꝑ hoc quod dicit Augꝰ in
ench. Placuit vlĩ dñatori vt qm̃ non tota multi
tudo angeloꝝ deũ deserẽdo ꝑierat: illa q̃ perie-
rat in ꝑpetua dãnatione maneret: q̃ aũt cũ deo
illa deserente ꝑstiterat: de sua certissima cognita
semꝑ felicitate gauderet. atvero nã rationalis q̃
in hoĩbus erat qm̃ peccatis ac suppliciis tota ꝑie
rat ex ꝑte reparari meruit. vt angelorum societa
ti iũgeretꝰ que ruinã illã meruerat. ista totalitas
et partialitas in angelis nõ videtur rõnale esse
nisi ponatꝰ ꝙ nulla spẽs angelica quãtũ ad oĩa
indiuidua totaliter ꝑierat. et ita aliqui de qualꝫ
spẽ corruerunt et aliqui perstiterunt. igiꝰ. ¶ 7°.
si aliquod indiuiduũ ex hoc solo ꝙ est sine mate
ria hẽret in se totam ꝑfectionẽ spẽi que ex se na-
ta est eẽ in infinitis. igiꝰ videretꝰ habere ꝑfectio-
nẽ infinitã ex sola carentia materie. quicqd autẽ
põt habere ꝑfectionẽ infinitam: hꝫ eam. et ita in
qualꝫ spẽ erit perfectio ĩfinita. et per ꝯñs ꝑfectio
spẽi nõ esset finita neqꝫ determiata per determia-
tionẽ vel specificationẽ vltime dñe q̃ addita ge
neri constituit vltimate spẽm. ¶ 8° Quia si non
possent angeli esse eiusdem spẽi: hoc esset ꝓ tan
to qꝛ cũ angelus sit forma: distinctio ãgeli ab an
gelo non põt esse nisi formalis. sed oĩs distinctio
formalis ẽ specifica. ista aũt rõ nõ valet. nã dñia
formalis põt dupliꝛ accipi. s. pro dñia formarũ lꝫ
nõ sit in forma vel in rõne differendi: aut ꝓ dñia
in forma. mõ non oĩs differentia formalis ꝑmo
modo est specifica sed solum scdo mõ. imo sic ar
guere: duo angeli distincti sunt forme igiꝰ hñt di
stinctionẽ formalẽ: ẽ fallacia ꝯñtis. nõ eñi sequiꝰ
forme differũt: igiꝰ formaliter differunt vel ĩ for
ma differunt. sicꝰ nõ sequitur. pl'es hoĩes differũt
igiꝰ humanitate differũt. aliud est eñi aliqd disti
gui: et aliud ipm esse primã rõnẽ dstinguendi. qꝛ
cũ hoc qđ est esse distinctũ: stat ꝙ nõ est rõ disti-
guẽdi. cũ hoc aũt qđ est ipm esse rõnem distiguẽ
di: nõ stat ipm nõ esse distinctum. hec Scotus in
forma. ¶ 9° arguit Durãdus ad idẽ. oĩs natura
que ꝓducitur ab agente actione iterabili: potest
secundũ numerũ plurificari. sed oĩs natura crea
ta est hmõi etiã sube separate. igiꝰ et ẽ. maior pꝫ
quia sicut agens vna actione ꝓducit vnũ: ita plĩ
bus ꝓducit plura. ꝓpter quod sicut actio est ite
rabilis: sic ⁊ terminus actiõis. Minor probatur.
quia oĩs actio que voluntarie põt interrũpi ma

nente virtute actiua q̃ est principiũ actiõis: põt
iterari ⁊ maxime si tota actio ꝓductiui per actio
nem dependeat ex sola virtute vel volũtate ꝓ-
ducentis. in his enim tota possibilitas vnitas et
pluralitas actionis ⁊ ꝓducti: est ex virtute ꝓdu
centis. ⁊ hec est cã quare in diuinis nõ põt eẽ ni
si vnicus filius: quia actio qua producitur nõ po
test interrumpi nec iterari. sed actio qua deꝰ pro
ducit quamlꝫ creaturam maxime aũt sbas sepa-
ratas: volũtarie põt interrumpi. in eis ẽt actio ⁊
productũ depẽdent ex sola virtute ꝓducentis.
ergo talis actio põt iterari. ⁊ hec fuit minor. seq-
tur igitur cõclusio ꝙ oĩs creatura maxime sbe se-
parate possunt plurificari scdm numerũ. ¶ 10.
arguit. Qꝛ ad hoc est auctoritas beati Augusti-
ni. 3° de libero arbitrio. vbi loquens de pctõ an
gelorum supposito ꝙ omnes peccassent dicit. nec
bonitas eius. i. dei quasi aliquo tedio: nec omni-
potẽtia difficultate deficeret in creãdo alios q̃s
in eisdẽ sedibus collocaret in eisdẽ gradibus gra
tie ⁊ per ꝯñs nature cum angeli receperint gra-
tuita sꝫ naturalia q̃s alij peccando deseruissent.
vñ negare ꝙ deus nõ possit facere pl'es angelos
in eadem spẽ: derogat diuine potẽtie. cum ex ꝑ-
te rei ꝓducibilis nõ sit euidẽs cõtradictio nec ẽt
probabilis. ⁊ ꝓpter hoc illa opinio cõdẽnata est
parisius pl'ibus vicibus. ⁊ de eius condẽnatione
sunt tres articuli vꝫ. 81. in quo dꝛ sic. ꝙ qꝛ intelli-
gentie nõ hñt materiã deus nõ posset pl'es eius-
dem spẽi facere: error est. Idẽ hẽtur ar. 96. vbi
dꝛ sic. ꝙ deus nõ potest multiplicare indiuidua ĩ
vna spẽ sine materia: error. Et ꝯsimiliter ar. 191.
dꝛ sic. ꝙ forme nõ recipiunt diuisionẽ nisi ꝺm ma
teriam: error. nisi intelligatꝰ de formis eductis d
põ materie. ¶ 11° arguit hẽricus in. 2° quolꝫ. q.
8. Oĩe qđ ex nã non hꝫ esse in aliquo determia
to sed ꝙ sit in hoc hꝫ ab alio hoc agente: indiffe-
rẽter se hꝫ ad esse in vno eorũ vel in multis. sed
nulla essentia creata quãtũcunqꝫ sit ĩmaterialis
cum de se sit quedã essentia abstracta in solo itel
lectu cõsistens: nec hꝫ rationem suppositi. sed cũ
nichil seipm ꝓducat: opꝫ ꝙ fiat subsistens ab ali
quo alio agente ⁊ suppositum cũ eẽntia quodam
mõ copulante. ergo eẽntialiter ꝑut ad vnũ vel
ad plura supposita se habebit: sic in pl'a supposita
ab illa causa multiplicari poterit. ex hoc eñi vlẽ
quod ĩ nã rei fundatꝰ dicitꝰ de multis ⁊ ẽ in multꝭ
¶ 12°. idem arguit sic. Qꝛ sicut se hꝫ forma ma-
terialis ad mãm: sic se hꝫ forma immaterialis ad
suppositum quo ad determinationem. sed omĩs
forma materialis vel est multa vel est possibilis
ꝙ sit multa nisi deficiat mã. ergo oĩs forma ĩma-

terial' multiplicabilis ē p supposita. ¶13° arguit sic. Nam cū aīa rationalis sit immaterialis: sicut ē de ipa sic pōt esse de alijs. sed quāuis aīa sit immaterialis ꝛ in fundamēto materie creetur ꝛ multiplicetur ꝑm multitudinē corporum humanorū nichilominus tñ deus extra corpus posset facere tot ꝛ tales aīas quot ꝛ quales facit in corpore cum ex corpore cālitas dei nō depēdeat et sic multas sub eadem spē. igitur idē potest de angelis. ¶14° Nā ois creatura in infinitū a diuina simplicitate deficit. hoc aūt pertinet ad magnaꝫ dei simplicitatē q̄ eius eēntia sit quedā singularitas nō potens p aliqua multiplicari quāuis eadeꝫ in plībus suppositis eē possit. igit̄ nā creata quāuis eadem in plībus suppositis esse nō possit: tamē p ipsa multiplicari poterit. hoc idē vult cōmentator supra primū celi. q̄ dicit q̄ quicq̄d inuenitur plusq̄ vnū: est diminutum. q2 si eēt perfectū: sufficeret esse vnū. et hoc est cā multorum indiuiduorum eiusdē spēi. s. q̄ ꝓpter diminutionē non fuit nā contracta vel cōtenta in eē vnius. sed omnis creatura in cōparatione ad primū deficit. ergo multiplicari poterit. ¶15° Nam licet via nature nō sit aliqua mā capax forme celi: pōt tñ de⁹ eā facere lꝫ phs hi negat et q̄ diceret deū nihil nouū posse facere qd non sit in pō materie. sic in ꝓposito. ¶16° q2 phs ponit formam q̄ ex nā sua nō est aliq̄d absolutum p̄ter dispositionem suā cum mā aut cū supposito. talē formaꝫ ponit mālem ꝛ multiplicabilē ꝑm materie diuisionē vbi mā multiplicabilis est. oēm aūt aliam formā ponit quādam naturā diuinā in qua nā ꝛ suppositū nō differūt. ipe eni. 12° metha. n. dicit motores orbiū ꝓportionari motorib⁹. ꝛ ideo si eēnt sub eadē spē plures celi essent ꝛ plēs angeli motores eiusdē spēi quos esse dicit quasdā diuinas subās immateriales et quedā necesse eē. quod Auicena optime īprobat. 8. metha. ꝛ ideo vba phi ad propositum tue opinionis nichil faciunt cū hic queramus de angelis vt de quibusdā creaturis. oꝫ ergo te concedere nobiscū oēꝫ formā a deo multiplicari posse ꝑm numerū: aut ꝯcedere angelos eē deos ꝛ ipos necesse esse in entitate. ¶17. Q2 mā et quātitas nō sunt precisa ratio idiuiduatiōis nisi in rebus materialib⁹. quod pꝫ primo p Damascenū. li° p° de duplici nā ꝛ vna hypostasi xp̄i. vbi dicit hypostases distinguūtur caracterificis ꝓprietatibus. ꝓpter hoc aūt ꝑꝫ ordinem angelicarum vir tutū differentes hypostases cōdidit nō solū ꝑm spēm sed ꝑm vnam quācūq̄ spēm. ponit ergo aliā cam ꝑ̄m indiuiduationis q̄ mām cum dicit caracterificis ꝓprietatibus. Secūdo q2 Auicena primo metha. vult q̄ singularia postq̄ nō sunt diuisa intellectu eēntie vnū sunt: sꝫ debēt esse diuisa accītibus. Jt ē idē dicit. li° 2° equitas ex hoc q̄ cōueniūt multa in diffinitione ei⁹ est cōis. sꝫ ex hoc q̄ accipit̄ cū ꝓprietatibus et accītibus significatis est singularis. pꝫ ergo q̄ p propꝫtates accītales fit idiuiduatio. Accīs aūt pōt accipi tripliciter. Primo mō pro oī eo qd est extra essentiā rei. et hoc mō cū rō suppositi et existie vel subsistentie sint ext rōnē essentie: dicunt̄ sic accītia. et sic quelꝫ talis eēntia sit seipa suppositū in existia actuali hac intentiōe sola adiecta inquātū est effect⁹ dei in nā et eēntia ipm de nō esse ad eē pducendo. duo igitur āgeli vel plēs possunt eē distincti solis subsistētijs ꝛ rōnibus suppositoꝝ ꝓprijs quaꝝ hec nō est illa. q̄ dicunt̄ accītia aduētitia solū ponendo etiā q̄ nullū accīs reale a se differēs in se hēant. Scdo mō dicuntur accītia q2 vnū se hꝫ p additionē ad alterū: quāuis ꝑm veritatē nō sint accītia vt mā ad formā ꝛ ecōuerso q̄ ad se inuicē indiuiduant̄ sub quātitate ꝛ ꝑm Auicenā vnū sine alio eē non pōt ꝛ cū sibi inuicē accidūt q2 vnū in rōe ꝓpria alteri⁹ ñ dandit̄. Tertio mō accipit̄ accīs quo substracto non substrahit̄ eē rei et tñ accipit hoc eē signatū ab illo. sicut corpa humana in qb⁹ indiuiduant̄ aīe rōnales ꝛ sine qbus multiplicari nō possunt ꝑm naturā lꝫ de⁹ hoc possit. vñ dicunt̄ corpa accidere aīabus q̄ in ipsis creant̄. Ex oībus igit̄ pdictis pꝫ q̄ ois essentia creature pōt multiplicari p diuersa supposita i solis suis substātialib⁹ distincta p diuersas subsistētias i effectu.

Quantuꝫ ad articulū tertiū. Primo notanduꝫ est q̄ aliq̄ tenētes oppositū p̄me cōclusionis: fundāt opinionem suā in hoc q̄ quedā cōiter attribuunt̄ angelis q̄ vt dicūt sunt ꝓprietates materie vel rei mālis ex rōne materie. sicut sunt eē in pō passiua. recipere. pati. actuari. eē subm ꝯriorū cōpoiu ex gñe ꝛ dria ꝛ ex actu et pō ꝛ similia. Sꝫ istorū fundamentū verū nō est quantū ad id qd dicūt premissa enumerata ꝛ eis similia: eē ꝓprietates materie. nam cum act⁹ et pō diuidant ens cōiter sumptū ꝛ qdlꝫ gen⁹ entis: actus ꝛ pō simpliciter sumpta ꝛ quecūq̄ eis ꝓpa sunt: trāscendunt qdcunq̄ genus predicamētale ac p hoc nō sunt ꝓpa ꝛ adequata alicui⁹ generis deteriati. Cū autem mā pertineat ad deteriatum gen⁹. s. ad substantiā materialē reductiue tanq̄ eius ps sequitur q̄ rō potentie ꝛ alia q̄ sibi ꝓpria sunt vꝫ ad eā consequūtur queadmodū recipe. actuari.

distingui et his similia: nõ sint ꝓprietates adeq̃te materie et per ꝯñs ꝙ possunt ista cõuenire alicui rei q̃ nec sit mã nec sit ex mã cõposita. loquimur aũt de mã proprie sumpta de qua Aristo. et alij peripatetici loquuti sunt. Si aũt quis potentiã in quolz genere vocet materiã et actum formam poterit dicere ꝙ angelus est cõpositus ex mã et forma. sz vt. S. T. dicit in hac di. q. pª ar. pº in. c. illud erit equiuoce dictũ. Et sic videntur accipere materiã qui angelos cõpositos eẽ ex mã et forma opinantur cõsideratis diligenter eorum positionib⁹. nam mã spiritualis quã ponũt in angelis examinatis eorum dictis et rõnibus: in põm trãscendẽter sumptã redire videtur. ita ꝙ diuersitas opinionum in hac mã magis videatur eẽ verbalis q̃ realis ꝑut etiã Egidius inq̃t questiõe octaua pmi q̃lz.

¶ Aduertendũ aũt est ꝙ rõ. S. Tho. sumpta ex opatione immateriali sbe intelligẽtis q̃ est itelligere ad probandũ pmã cõclusionẽ: ꝓcedit supposito ꝙ angeli sunt nature itellectualis precise sm ꝙ ab hoibus differunt in q̃bus nõ solum est nã intellectiua sed etiã vegetatiua et sensitiua. sequitur eni necessario si in ãgelis sola nã intellectualis est: ꝙ nulla in eis operatio sit preterq̃ intelligere et velle q̃ sunt proprie et sole operatiões nature mere intellectualis. Cum aũt hmõi intelligere sit operatio simpliciter imaterialis: sequitur ꝙ ãgeli intelligẽtes sint simpliciter imateriales. nã propria opatio consequitur naturã ipius opantis. Neq3 valet instãtia de hoie cuius operatio est intelligere et tñ est sba materialis. est enim cõpositus ex mã et forma. quia hõ non est nature intellectualis precise: sed hz naturã etiã sensitiuã et vegetatiuã ad quarũ opatiões indiget corpore et organo corporali. immo et q2 hõ deficit a nã mere itellectuali eo ꝙ eã hẽat coniũctam corpori et virtutib⁹ materialibus cõmixtam. s. vegetatiue et sensitiue: iõ ip3 ei⁹ intelligere min⁹ abstrahit a materialitate ac ꝑ hoc minus hz de pfectione. nã tanto intelligere cuiuscũq3 rei est pfectius q̃nto et ipm et ei⁹ obm magis abstrahit a mã. et ꝑ ꝯñs ipsa suba intelligẽs quãto magis imunis est a mã: tanto magis et perfectius hz naturã intellectualitatis. illa ergo sba que mere est intellectualis et nullã aliam naturã habet: omnino erit imunis a materia. quia enim materia repugnat nature intellectuali: stare nõ potest cũ sola sba que pure et mere est nature intellectualis.

Secundo. Notandum est vt accipi potest ex dict⁹ pho. 5º metha. et in predicamẽtis ꝙ indiuiduum cõpletum de genere sube: dicitur prima substantia seu primum subm ea rõne quia est vltimum qđ subijcitur in coordinatione ꝑdicamentali sube et omnib⁹ alijs q̃ de ipso dicũtur subsistit aut substat. illi vero nichil aut subsistit aut substat. et iõ nec est in subo nec de sbo ꝑdicatur. Dr etiam hoc aliq̃d ex eo ꝙ est quid subsistens signatũ et ad sensum demonstrabile. Indiuiduũ autem dr q2 est in se indiuisum. s. in ptes subiectiuas ad drĩam vlis et a quolz alio singulari diuisũ ac distinctũ. ex quo sequitur ꝙ sit plib⁹ incõicabile. Vñ indiuiduũ cõpletũ de predicamẽto substãtie: pła implicat. s. ꝙ sit ꝑ se subsistẽs. substans alijs tanq̃ primũ omniũ subz. indiuisum in se et distinctum a quolibet alio singulari. et incõicabile multis. Horũ autem quedã respiciũt ipam indiuidui subam. sic per se subsistẽs. esse primũ oim subm. indiuisum in se et diuisum ac distinctum substantialiter numerice tñ a quolz alio singulari. incõicabile multis et si q̃ alia sunt hmõi. Quedã vero respiciũt ipius indiuidui accidẽtalia. sicut eẽ hoc aliq̃d signatum ad sensum demõstrabile distinctum loco et tpe ac dimẽsionib⁹ a quocũq3 alio singulari et hijs similia. Cũ ergo queritur de causa vel pncipio indiuiduationis sube composite ex mã et forma: distinguẽdũ est. quia vel queritur de indiuiduatiõe q̃ respicit ipius subam: et sic pricipium pmum et pma radix indiuiduatiõis est mã. eo ꝙ habeat rationem pmi subi et incõicabilis qđ in nullo alio recipi potest q̃ sunt indiuidue sbe ꝓprietates. Forma autem mãlis ex rõne sua hz ꝙ in alio recipiatur et ꝙ sit cõicabilis multis sm eandem rõnem. iõ enim dr forma mãlis: q2 receptibilis est in mã. et qua ratione i vna: et in plurib⁹ quãtũ est de se. fit autẽ incõicabilis per hoc ꝙ recipitur in mã que quantũ est de se est multis incõicabilis. eo ꝙ cõicatio materie q̃ est ꝑ eius plurificationẽ sub multis formis et in multis indiuiduis: nõ fit nisi per ei⁹ diuisionẽ quam mã nõ hz a se sed a quãtitate prout phs inquit primo phy. Materia eni prima de se circũscripta quãtitate: vna numero est saltẽ oim generabilium et corruptibilium: fit autem plurificabilis numero ꝑ quantitatẽ per quã hz extẽsionem et fit diuisibilis. Verũtñ indiuiduũ sbe nõ solum hz a mã ꝙ sit per se subsistẽs actu: sed etiã a forma et per ꝯñs ꝙ sit indiuiduum in se et diuisum seu distinctum subaliter a quolz alio singulari ꝑut substãtialiter dr a substantia pma. nã vt phs dicit. 4º metha. per idẽ est aliquid ens et vnum. et ideo quãtũ ad ista: etiam forma dici põt simul cum mã principium indiuiduationis. Ad hoc facit qđ. S. Tho. dicit opusculo. 9º respondendo ad articulos. 198. q. vltima. ait enĩ. ꝙ anime in-

diuiduant per indiuiduationem ꝛ materias corporum: potest et bene ꝛ male intelligi. Si enim intelligatur ꝙ anime indiuiduentur per corpora: quasi corpora sint cā totalis indiuiduationis aīarum falsum est. Si vero intelligant eē aliqualit corpora cā indiuiduationis aīaꝝ verum est. vnūquodqꝫ enim ſm ꝙ hꝫ esse: hꝫ vnitatē ꝛ indiuiduationē. sic igit corpus nō est tota cā anime: ſꝫ aīa ſm suam rationem aliquē ordinem ad corp⁹ hꝫ cum de rōne anime sit ꝙ sit vnibilis corpori: ita corpus non est tota cā indiuiduationis hui⁹ anime: sed de ratione hui⁹ aīe est ꝙ sit vnibilis huic corpori. ꝛ hec remanet in aīa etiam corpore destructo. hec ille. ꝛ hoc forte volunt dicere qui dicunt principiū indiuiduatiōis eē vniuscuiusqꝫ rei subam. et tñ quia prima origo oīm predictorum est mā inquantū via originis p̄supponitur a forma nam forma materie aduenit et in ea recipit: iō absolute ꝯsueuit dici ꝙ materia est principiū primum indiuiduatiōis sube materialis: itaqꝫ et mā et forma ꝛ ipsa rei suba potest dici suo modo principium indiuiduatiōis. sed primū ipsius principium ꝛ prima origo est mā. Si autem q̄ritur de indiuiduatione indiuidui mālis que respicit ipꝫ ſm quedam accidētalia: sic principium primum indiuiduationis est mā sub dimēsionibus determinatis q̄bus fit hec ꝛ signata. nā ab huiuscemōi mā signata: hꝫ indiuiduum ꝙ sit hoc aliquid ad sensum demōstrabile distinctū loco et positione ac tp̄e a quocunqꝫ alio sue spēi. predicta autem distinctio de duplici ratione indiuiduationis accipitur ex dictis. S. Tho. in plibus locis. et p̄sertim. 4° sen. di. 12. q. p° ar. p° sub. ar. 3° ad. 3m et di. 44. q. 2. ar. 2° sub. ar. 3° ad. 3m. Itē de principio indiuiduationis quasi in fine vbi sic ait. ca° fi. Sciēdum est igitur ꝙ indiuiduū apud nos ī duobus consistit. est enim indiuiduum in sensibilib⁹ tm̄ vltimū in genere sube qđ de nullo alio predicat. imo ipsum est p̄ma suba ſm phm ꝛ p̄mum fundamentū oīm aliorum. et sequit paruum infra. ex quo pꝫ ꝙ forme de nā sua relinquit vnitas rōnis in cōicatione sua ꝛ ꝙ redditur incōicabilis p receptionē suam in mā. ex hoc enī ꝙ recipitur in materia: efficitur indiuiduū quod est incōicabile et primū fundamentū in gñe sbe vt completum subm aliorū de se predicabilium. in via aūt gñationis: semp incompletum prius est cōpleto. id ergo quod est subm primū omnium in via gñationis et incōpletū qđ de nullo illius gñis predicatur materia. s. necessario ē primū principiū esse incommunicabile: quod est proprium indiuidui Aliud est in quo saluatur natura indiuidui apud nos: determinatio eius videlicet ad certas particulas temporis ꝛ loci quia proprium ē sibi eē hic et nūc. ꝛ hec determinatio sibi debet ratiōe quātitatis determinate. ideo materia sub quātitate determinata dr̄ principium idiuiduationis. materia enim sola ē primum principiū idiuiduationis quo ad id in quo saluat ratio primi in genere sube. quod tamen impossibile est reperiri sine corpore ꝛ quantitate. ideo quantitas terminata dicitur principium indiuiduationis: non ꝙ aliquo modo causet subiectum suum quod ē prima suba: sed tamen eam concomittat inseparabiliter. determinat enim eam ad hic et nūc. illud ergo quod cadit sub sensu exteriori est per quātitatem. hec ille. Et ca° precedente dicit. quidditas rei particularis in particulari: non expectat vt p se obiectum ad sensus exteriores: cū quidditas illa substātia sit et non accidēs. nec ad intellectū pertinet vt p se obm eius ꝓpter suā mālitatē. iō quidditas rei mālis in ipsa sua particularitate: ē obm rōnis pticularis cui⁹ est de itētionib⁹ pticularibus conferre. loco cui⁹ in brutis est extimatiua nālis. hec ille. Item opus. 32° ca° 2° inqt. in alijs vero. s. substātijs vbi ē multiplicatio forme per receptionē in alio quod hꝫ rōnem p̄mi subiecti ꝛ nō ſm rōnem forme: manet eadē spēs in diuersis suppositis. hoc aūt recipiēs ē mā non qualitercunqꝫ accepta cū ipsa sit de intellectu spēi phisice sed ſm ꝙ hꝫ rationē primi subiecti ꝛ signatio eius est esse sub certis dimēsionibus que faciunt esse hic ꝛ nunc ad sensum demonstrabile q̄ pertinent ad rationē indiuidui. Ad hanc aūt diuisionem formarum nō requirit in materia aliqua dimensio interminata. materia enī est principium indiuiduatiōis vt est p̄mum subm vt dictum est et solum sic. quādiu enī manet aliqd vlteri⁹ susceptibile: nō inuenitur vltimum qđ in nullo natū est recipi. Et parū infra ait. cū ḡ forma recipit in mā circūscriptis p intellectū dimēsionib⁹ oīb⁹ fit aliqđ extrīs in gñe sube ꝛ vltimū hñs cōpletam rōnem idiuidui in sba: ſ nō fit hic ꝛ nunc ꝛ demōstrabile sine dimensionib⁹ terminatis ꝛ certis q̄s seq̄ necesse est eo ꝙ forma recipit in mā cum impossibile sit eam in mā recipi quin cōstituat corpus cui⁹ ꝓpria signa sunt dimēsiones ipe. et ideo dr̄ ꝙ mā sub certis dimēsionib⁹ est cā indiuiduatiōis. nō ꝙ dimensiōes causent indiuiduū cū accidēs nō causet subm suū: ſꝫ q: per dimēsiōes certas mōstrat idiuiduū hic ꝛ nūc sic p signū ꝓpriū indiuidui ꝛ insepabile. hec ille. Ex qb⁹ auctoritatib⁹ satis expsse accipit de mēte. S. Tho. duplex mod⁹ indiuiduatiōis sbe mālis supra assignat⁹.

Et de pͥmo modo indiuiduationis debꝫ itelligi
qđ. S. T. in plerisqꝫ locis dicit ꝙ. s. sb̃a indiuidua
tur ꝑ seipã: sed accñtia indiuiduant̃ ꝑ suũ subm
qđ est sb̃a. ¶ Ex supradictis igit̃ q̃si colligẽtes in
ferim⁹ iuxta mẽtẽ. S. T. ꝙ sb̃a indiuidua in com
positis ex mã ⁊ forma: dupliciť dr̃ hec ⁊ particu-
laris vel singularis. Uno modo inq̃ᵐ hẽt rõnẽ
pͥmi subi subsistẽtis ⁊ incõicabilis qđ in nullo alio
natũ est recipi aut reperiri ſm qđ dr̃ pͥma sb̃a. et
isto modo sb̃a idiuidua nõ est hec ⁊ particularis
vel singularis directe ꝑ dimẽsiones terminatas
sicut ꝑ causam ꝑ se: ſ ꝑ id qđ dictũ est eẽ pͥncipiũ
indiuiduationis pͥmo modo sup̃ posito ſm. s. ꝙ
indiuiduatio respicit ipam idiuidui sb̃am. Et ſꝫ
istũ modũ intelligunt̃ v̾ba. S. T. in cõmẽto sup
7°. metha. lc. 14. vbi dicit q̃tũcũqꝫ ꝓpͥetates ali
cui⁹ singularis in his iferiorib⁹ aggregẽtur: non
erit certa assignatio ipius singularis nisi ꝑ accñs
inq̃ᵐ ↄtingit oĩa insimul collecta in vno solo
inueniri. vñ pꝫ ꝙ collectio accñtiũ nõ est pͥncipiũ
indiuiduationis vt q̃dã dicũt: ſ mã dsignata vt
phs dixit. hec ille. Alio mõ sb̃a indiuidua mãlis
dicit̃ hec ⁊ particularis inq̃ᵐ est hoc aliq̃d dmõ
strabile ad sensum determinatũ ad certũ tẽp⁹ et
locũ designatũ ⁊ distictũ certis dimẽsionũ limiti
bus ⁊ figura a quocũqꝫ alio sue spẽi indiuiduo. et
isto mõ sb̃a idiuidua dicit̃ hec ⁊ particularis per
quantitatẽ vel magis ꝓpͥe ꝑ naturã ꝓut est hec
⁊ signata ꝑ quãtitatem. nã dimẽsiones quãtita-
tiue nõ sufficerẽt ꝑ seipsas ad faciẽdũ ꝙ sb̃a mã-
lis sit hec ⁊ idiuidua etiã isto modo nisi simul cũ
materia q̃ est pͥmũ pͥncipiũ quo sb̃a mãlis sit hec
⁊ indiuidua sb̃aliter ꝓut. S. T. dicit in cõmento
sup Boe. de trini. vbi q̃rit vtrũ varietas accidẽ-
tium possit eẽ cã pluralitatis ſm numerũ in rñ-
sione ad. 2ᵐ. vñ ⁊ ex ipa indiuiduatione sb̃ali sub
iecti: ipẽ dimẽsiones sicut et cetera accidẽtia idi-
uiduãtur. qm̃ oĩe accidẽs idiuiduat̃ indiuidua-
tione ꝓpͥij subiecti prout phs docet. 7° metha⁹.
Itaqꝫ dimẽsiones quãtitatiue duplici modo idi
uiduationis idiuiduant̃. s. idiuiduatione sui subi
⁊ idiuiduatione quã habẽt ex ꝓpͥa rõne quãtita
tis inq̃ᵐ ei debet̃ sit⁹ rõne cui⁹ in abstrahẽdo a
mã sensibili imaginamur hãc lineã ⁊ hũc circulũ.
Et hoc expresse dicit. S. T. in cõmen. sup Boe.
de trini. vbi sup̃ ad. 3ᵐ. Idẽ in sentẽtia dicit. 4°
libro. sen. di. 44. q. 2ᵃ. ar. 2° sub. ar. 3°. in. cor.
Fundãt̃ aũt duo isti modi qb⁹ sb̃a idiuidua dr̃ eẽ
hec ⁊ singularis in pͥmissis auctoritatibus. S. T.
ex opus. supradictis. vñ in pͥma auctoritate indu
cta ex opus. 29° dicit̃ ꝙ q̃dditas rei particularis
in ipsa sua ꝑticularitate: nõ expectat vt ꝑ se obꝫ
ad sensus exteriores cũ q̃dditas illa sit sb̃a ⁊ nõ
accñs. Et ca° seq̄nti. mã inq̃t sola ẽ pͥmũ pͥncipiũ
idiuiduationis q̃ ad id in q̃ saluat̃ rõ pͥmi in gene
re sb̃e. et parũ infra ait. illud ẽ qđ cadit sub rõne
particulari: ẽ hoc aliq̃d ꝑ naturã materie. qđ aũt
cadit sub sensu exteriori: est ꝑ quãtitatẽ. Itẽꝫ in
scd̃a auctoritate iducta ex opus. 32. sic dicit. cũꝫ
ẽ forma recipit̃ in mã circũscriptis ꝑ itellectũ di
mẽsionib⁹ oĩb⁹: fit aliq̃d ex his in gen̾e sb̃e ⁊ vl-
timũ hñs ↄpletã rõnẽ idiuidui in sb̃a: sed nõ fit
hic et nũc ⁊ demõstrabile sine dimẽsiõib⁹ termia
tis et certis. Aduertẽdũ tñ ꝙ p̃dicta distictio de
duob⁹ modis idiuiduationis supraposita nõ est
sic itelligẽda q̃si vn⁹ mod⁹ idiuiduatiõis ab alio
separet̃ in cõpositis ex mã ⁊ forma saltẽ ꝑ naturã
vel q̃si vn⁹ nõ participet altero. qm̃ vt. S. T. di-
cit vbi sup̃ opus. 29°. ipossibile ẽ formã vniri ma
terie qñ sit particularis et ꝙ eã seq̄t̃ q̃ntitas det̾-
minata. ac ꝑ hoc neqꝫ pͥm⁹ mod⁹ q̃ accipit̃ ex v-
niõe forme ad materiã põt separi i eẽ ex͞tie a se-
cũdo q̃ attẽdit̃ ſm quantitatẽ determinatã nec
ecõtra. imo ex vtroqꝫ modo itegrat̃ ipsa totalis
indiuiduatio sb̃e ⁊ vn⁹ participat alio. nam nisi
quãtitas ſm quã attẽdit̃ mod⁹ scd̃us indiuidua
tionis participaret idiuiduationẽ pͥmi modi q̃
respicit sb̃am idiuidui: nõ posset rẽ suo modo idi
uiduare. q2 sine tali participatione: quãtitas nõ
essꝫ actu ex͞tis nec aliq̃d icõicabile plib⁹ nec etiãꝫ
aliq̃d idiuisum i se ⁊ diuisum a q̃libꝫ alia quãtita
te subiectiue: q̃uis posset itelligi vt q̃d diuisũ ab
ea situ: est eni cõe oĩb⁹ accidẽtib⁹ ꝙ hẽant vnita
tem ⁊ pluralitatẽ ac distinctionem numeralẽꝫ a
suis subiectis non solũ quia ab eis dependent in
suo esse: sed q2 pluralitas eoꝝ depẽdet a plurali
tate suboꝝ. ita ꝙ nõ possunt plurificari nisi pluri
ficatis subis. nec possunt nõ plurificari plurifica-
tis subis. neqꝫ plura subiecta possunt esse subm
eiusdẽ accidẽtis numero. nec idẽ accñs numero
põt eẽ in diuersis subiectis simul. Et ꝓpt̾ h̃ dicit
S. T. sup Boe. de tri. loco sup̃ allegato ad. 2ᵐ.
ꝙ dimensiones cũ sint accñtia nõ possunt esse pͥn
cipiũ ꝑ se vnitatis idiuidue sb̃e ſ materia ꝓut ta
libus dimẽsionib⁹ subest: itelligit̃ esse pͥncipiũ tal̃
vnitatis. In. 4° etiã. sen. di. 12ᵃ. vbi allegatũꝫ ẽ
dicit ꝙ si q̃ntitas sine mã hẽret eẽ actu: ꝑ se hẽret
idiuiduationẽ q2 ꝑ se hẽt diuisionẽ illã ſꝫ quã di-
uidit̃ mã. queadmodũ ↄtigit i sacramẽto eucha-
ristie vbi dimẽsiões q2 ꝑ se subsistũt: ex seipis idi
uiduãt̃. Ex qb⁹ verb ↄseq̄t̃ ꝙ vbi q̃ntitas nõ hẽt
ꝑ se subsistẽtiã: nõ hẽt ꝑ se indiuiduationẽ simpl̾r
loquẽdo. q̃uis cuiusdã mõi idiuiduatiõis ipa sit
causa vt p̃dictũ est ⁊ tñ nõ nisi ꝑ[illegible] ab ipsa

ſba indiuidua primum modū indiuiduationis
vt expoſitū fuit. ¶ Ex ſupradictis īferūt᷒ q᷑ nō
eodē modo ɔuenit materie eē pncipiū indiuidua
tionis ⁊ eē pncipiū multiplicationis et pluralita
tis indiuiduoꝝ. nā pmū ɔuenit materie ex ſe ipa
etiā circūſcripta quātitate p itellectū ſicut dedu
ctū fuit ſupra ex dictis. S. T. Secūdū vero ɔue-
nit materie nō ex ſua nā ſed p aliud. ſ. p quātita-
tē p quā diuidit̄ ⁊ pluriſicat̄. vt. n. phs dicit pmo
phy. materia nō eſt diuiſibilis niſi p quātitatem.
vñ licet. S. T. vt ex ſupradictis patet: attribuat
materie eē pncipiū indiuiduatiōis ſꝫ aliquē mo-
dū ſecluſa quātitate: nullibi tñ qđ ego legeri: at-
tribuit materie circūſcripta quātitate eē pncipi-
um pluralitatis indiuiduoꝝ. et rō tacta eſt qꝛ. ſ.
materia pōt eſſe q̄dā modo circūſcripta quanti-
tate pncipiū vnitatis ſube īdiuidue. nullo tñ mō
abſq̃ quātitate pōt pluriſicari in plurib᷒ indiui-
duis. eo q᷑ hmōi pluriſicatio ſit ex diuiſiōe et par
titione materie q̄ vt dictū ē eſſe non pōt niſi per
quātitatē. E cōuerſo aūt dicēdū ē de quātitate q᷑
ſ. magis de p ſe ſit pncipiū pluralitatis īdiuiduo
rum q̄ȝ indiuiduatiōis vniuſcuiuſq̃. qm̄ pluriſica
tio īdiuiduoꝝ cauſat̄ p ſe ex diuiſione ⁊ partitio
ne materie quā hēt a quātitate ⁊ nullo modo ſi-
ne illa. Rō aūt vnitatis et īdiuiduationis cuiuſli
bet īdiuidui nō ɔuenit quātitati abſolute ⁊ ſim-
pliciter ꝓut ex ſupradictis ꝓbatū eſt. vñ ſi eſſet
poſſibile p nāꝫ formā recipi in mā ſine quātita-
te: nō min᷒ fieret īdiuiduū de genere ſbe q̄ȝ cum
quātitate imo vt videt̄ magis. qm̄ nō ſolū eſſet
actu indiuiſuꝫ in plēs partes ſubiectiuas ſiue in
plura īdiuidua: ſꝫ etiā eēt īdiuiſibile pōt. nā mate
ria ſine quantitate nō eſt diuiſibilis in plēs ptes.

¶ Tertio Notandū eſt q᷑ circa hanc
materiā de pncipio īdiuidu
ationis videt̄ q̄daꝫ repugnātia in dictis. S. T.
nā in p̄allegatis opuſculis ⁊ in nōnullis alijs lo-
cis tenet q᷑ mā ſub dimēſionib᷒ terminatis ē pn
cipiū īdiuiduationis. In cōmento aūt ſup Boe.
de tri. in. q. ſupra allegata vtrū. ſ. varietas acci-
dētiū poſſit eē cauſa pluralitatis ſm numerū in. c.
⁊ in riſione ad. 3m tenet q᷑ dimēſiones intermia
te ſunt pncipiū īdiuiduationis vl mā ſub dimen-
ſiōib᷒ interminatis. Sed q̄cq̄d ſit d eo qđ ſenſerit
. S. T. in q̄buſdā pmis ſcriptis ſuis de dimēſioni
bus interminatis q̄uis opuſ. 32° de nā materie
multis rōnib᷒ deſtruat opinioneꝫ cōmentatoris
Auerroyꝫ ponētis dimēſiōes interminatas pce-
dere in mā formā ſubālē. ⁊ tñ p ea q̄ dicit in cōmē
to ſup Boe. de trini. vbi allegatū eſt nulla repug
nātia habetur ad ea q̄ alijs locis ſcripſit i ponendo
dimēſiones terminatas eſſe pncipiū indiuidua-
tionis. Nā in cōmēto ſup Boe. nō loquit̄ de di-
mēſionib᷒ interminatis illo modo q̄ Auenroyꝫ
eas poſuit in mā: ſꝫ ſub alio ſenſu ꝓut ex pceden
tib᷒ et ex ſubſequētib᷒ in eodē loco apte colligit̄.
Ad cui᷒ itellectū ɔſiderandū ē q᷑ dimēſiones du-
plicit̄ poſſunt dici termiate. Uno modo vltima
determinatione qua. ſ. nō ſolum accipiūtur i ſin
gulari et ſingularit̄ terminātes indiuiduū: ſed qꝛ
illud etiā termināt ſm certū ⁊ determinatū gra-
dū dimēſionalē quē nō contingit variari in plus
vel min᷒. vt ſi dicam᷒ q᷑ dimēſiones terminate
hominē īdiuiduantes ſunt bicubite aut tricubite
vel alias certū gradū dimēſionalitatis habētes.
Alio modo poſſunt dici dimēſiones termiate nō
vltima ⁊ pfecta terminatione ſm certū ⁊ deter-
minatū gradum dimēſionalem modo expoſito:
ſed qꝛ actu ſingulares ſunt ⁊ ſingularit̄ termināt
earū ſubm ad hic ⁊ nunc et ad ſenſum demōſtra
bile ꝓut ſingulare opponit̄ vlī qđ vt ſic eſt q̄d in-
determinatū et non hoc ad ſenſum demōſtrabi
le. dimēſiones aūt iſto ſcđo modo termiate poſ-
ſunt dici interminate p cōparationē ad dimēſio-
nes pmo modo terminatas illo modo loquendi
quo min᷒ pfectū dicit̄ impfectuꝫ reſpectu magis
pfecti. Cū ergo. S. T. dicat in opuſculis p̄allega-
tis aut alibi q᷑ dimēſiones terminate ſunt princi-
pium indiuiduationis vel mā ſub dimēſionibus
terminatis: accipit dimēſiones terminatas ſcđo
modo nō pmo modo. nō enī indiuiduuꝫ vlr lo-
quendo exigit ad ſui indiuiduationē dimēſiones
terminatas vno tātūmodo gradu pūtali: ita q᷑
ſi ab illo deficiat ſiue in plus ſiue in minus nō ſit
idem indiuiduū. alias non eſſet petrus vel ioan
nes idem īdiuiduum per omnes etates ſuas in q̄
bus dimenſiones quātitatiue in longum et latū
et profundum variari dignoſcuntur. Cum aūt
in cōmento ſuper Boe. de trinitate dicit dimen-
ſiones interminatas vel materiam ſub dimēſio-
nibus interminatis eſſe principium indiuidua-
tionis: accipit dimenſiones interminatas ſm q᷑
diſtinguūtur a terminatis primo modo. quarū
comparatione dimenſiones ſecundo modo ter-
minate dicuntur interminate. ita q᷑ in vtriſq̃ lo
cis habet eundem ſenſum licet ſub alia appella-
tione. eaſdem enim dimenſiones quas alibi vo-
cat terminatas: in cōmento vocat interminatas
propter predictam rationē. Et q᷑ iſta fuerit mēs
Sancti Tho. manifeſte apparet ex ipſis eius ver
bis. ait enim ſic. Dimenſiones autem iſte poſſūt
dupliciter ɔſiderari. vno mō ſꝫ earū terminatiōeꝫ.
et dico eas terminari ſm terminatā menſuram

⁊ figurā et sic vt entia ꝑfecta collocant̄ in genere quātitatis. et sic nō ꝑnt esse ꝑncipiū īdiuiduatio nis. qꝛ cū talis dimēsionū terminatio variet̄ fre- quēter circa īdiuiduū: seq̄ret̄ ꝙ indiuiduū nō re- maneret idē numero semꝑ. Alio modo possunt cōsiderari sine ista determinatione in nā dimen- sionis tm̄. q̄uis nūq̄ȝ sine aliq̄ determinatione es- se possint sicut nec nā coloris sine determinatio- ne albi et nigri. et sic collocant̄ in gen̄re quātita- tis vt ip̄fectū. et ex his dimēsionib⁹ interminatis efficit̄ hec mā signata. et sic īdiuiduat formaȝ. et sic ex materia causat̄ diuersitas ſm numerū ī ea- dē spē. hec ille. Ex q̄bus v̄bis satis accipit̄ mens eius ſm p̄dictam distinctionem de dimēsionibus terminatis et indeterminatis ſm ꝙ sunt princi- pia indiuiduationis.

Quarto Notādū est ꝓpt argumē ta quorūdam qd̄ lȝ mate- ria nō sit extēsa nec ptes hēat aut habere possit nisi ꝑ quātitatē: ⁊ tn̄ ipa materia sub quantitate vere hēt extēsionē ⁊ vere hēt ptes in q̄s diuidit̄ p̄ ter extēsionē ⁊ p̄ter ptes quātitatis vñ ⁊ facta di uisione: vere dicūtur esse plures materie ⁊ nō so luȝ plures quātitates. quēadmodū si cub⁹ aqua repleat̄: aq̄ ipsa ꝑ cubū haberet figurā cubicā ne q̄ȝ sine eo illā haberet: et tamē alia ē figura aque q̄ formalit̄ dicit̄ cubica: ⁊ alia ē figura cubi q̄ for- maliter dicitur cubus. q̄uis amoto vel d̄structo cubo: aq̄ figurā cubicā nō amplius haberet. cui⁹ signū est ꝙ si aq̄ recipiat dispositionē aliā retenti uam figure vt si cōgelet̄: manebit sub figura cubi ca cubo dissoluto. et eodē modo dicim⁹ ꝙ lȝ ma- teria aut etiā substātia sit hec ⁊ signata ac indiui duata ꝑ quātitatē: nō ideo seq̄tur ꝙ hecceitas et signatio siue indiuiduatio materie vel substātie indiuidue nō sit alia formalit̄ ab ipa quātitate ⁊ ab ei⁹ designatione ⁊ hecceitate q̄ sibi conuenit formalit̄ ex rōne q̄ntitatis. et ꝑ ꝯñs non sequit̄ ꝙ materia hec ⁊ signata aut etiā sb̄a indiuidua rō- ne sue īdiuiduationis: ptineat ad gen⁹ quātitatis vel sit ens ꝑ accidens. sicut enī albedo extensa ꝑ quātitatē nō est ſm se de p̄dicamēto quātitatis ſ3 de p̄dicamēto q̄litatis: ⁊ sb̄a ligni extēsa ac etiaȝ diuisa in ptes rōne quātitatis nō ptinet ad p̄di- camētū quātitatis ſ3 ad p̄dicamētū sb̄e: nā ipa sb̄a ligni extēsa ⁊ eius ptes diuise vere sb̄a sunt: sic et mā hec ⁊ signata ꝑ quātitatē: nō est aliud sb̄alit̄ q̄ȝ mā ⁊ est reductiue in p̄dicamēto sb̄e: ⁊ similit̄ sb̄a p̄ma īdiuiduata ⁊ facta hec et signata ꝑ quā- titatē: nō est aliud sb̄alit̄ ⁊ in se q̄ȝ sub̄a particula ris directe reposita in p̄dicamēto sb̄e. et propter hoc ei cōpetit ꝑ se generari ⁊ ꝑ se op̄ari q̄ tamen non ꝯueniūt nisi supposito ꝑ se subsistēti qd̄ dire- cte est in p̄dicamento sb̄e. vñ ꝯditiones materie indiuiduales nō ponūt mām aut ip̄m indiuiduū extra p̄dicamētū sb̄e nec faciūt ꝙ de cōpositione īdiuidui sb̄ali sit accn̄s. Ut enī notant̄ dicit Egi- dius roman⁹ in hac distictiōe ex cui⁹ dictis sūptū est sententialit̄ hoc notabile. si ꝓpter illa q̄ cōpe- tunt rei vni⁹ p̄dicamēti ꝑ aliud traheret̄ semper ad illud aliud p̄dicamētū: nulla res esset per se ⁊ simplicit̄ in aliq̄ p̄dicamēto. qꝛ nulla res predica mētalis est cui nō ꝯpetat aliquid ꝓꝛ̄ alterius p̄- dicamēti. Et ꝯfirmat̄. qꝛ p̄dicamenta sunt im permixta. ergo et oīa q̄ directe sunt in coordina- tione cuiuslibet p̄dicamēti sunt impermixta his q̄ sunt in coordinatione alteri⁹ p̄dicamēti. Cuȝ aūt indiuiduū sb̄e sit directe in ordinatiōe p̄dicamē- ti sb̄e tanq̄ȝ substans fundamētū oībus que sup̄ sunt in ipa coordinatione ꝓpt qd̄ dicit̄ p̄ma sb̄a: vñ ⁊ de ip̄o p̄dicant̄ in q̄d genera ⁊ spēs q̄ per se et directe sunt in p̄dicamēto sb̄e: sequit̄ ꝙ preter rē alteri⁹ p̄dicamēti habeat id ꝑ qd̄ directe repo nit̄ in p̄dicamēto sub̄e vt indiuiduū recipiēs p̄di cationē ꝑ se et in q̄d generū et spēꝝ ipius p̄dica- mēti. alias p̄ma ⁊ maxima sb̄a et q̄ est fundamen tū secūdarū sb̄aꝝ min⁹ ptineret ad p̄dicamētuȝ sb̄e q̄ȝ secūde sb̄e q̄ in ipa fundāt̄ qd̄ ē falsuȝ. Pre dicte sentētie cōsonat doctrina phi. 7° metha[c]. vbi docet vnius rei vnā esse sb̄am et illa eē vnuȝ numero quorum est substantia vna numero.

Quinto Notandū est ꝑm. S. T. dicit opus. 14° de nā ma- terie ꝙ in materia in re particulari repit̄ duplex totū. s. totū eēntie ⁊ totū quātitatis: et ſm tota- litatē essentie: mā est in q̄libet pte rei: nō aūt ſm totalitatē quātitatis. totalitas aūt eēntie cōue- nit materie ꝑ se. totalitas vero quantitatis con uenit materie ꝑ accn̄s. s. ꝑ quātitatē. et ſm totali tatē eēntie ꝯuenit materie diuidi ī ptes subiuas. ſm aūt totalitatē quātitatis ꝯuenit materie di- uidi in ptes ītegrales. qꝛ tamē mā cū quātitate p̄nise accepta habet rōnem toti⁹ vnigenei: vtra- q̄ȝ diuisio simul cōcurrit et subiectiua et quātita- tiua. nec pōt materia diuidi aut multiplicari in partes subiectiuas vȝ in plures mās: nisi p̄suppo- sita diuisione eius ſm ptes quātitatiuas. Unde dictū illud phi in p̄mo phy. q. s. mā nō est diuisi- bilis nisi ꝑ quātitatē: intelligi debet non soluȝ de diuisione ſȝ partes quātitatiuas: ſ3 etiā d̄ diuisio- ne ī ptes subiectiuas eo ꝙ ista diuisio necessario cōseq̄t̄ ad p̄mā. Et ꝓpt huiuscemodi ꝯcurrētiaȝ et cōcomitantiā istaꝝ diuisionū: non conceditur simplicit̄ et sine determiatione ꝙ q̄libȝ pars ma-

terie diuise sit tota mā diuisa. vt q̄ qlibz pars materie ligni diuisa sit ipsa tota mā diuisa. quemadmodū ꝓcedun⁹ q̄ qlibet pars subiiua toti⁹ vlis ē ipm totū vle: sicut qlibz pars subiiua hoīs vt qlibet hō est tot⁹ hō. et qdlibz aial est totū aial. vel totū qđ est aial. cū determinatione tñ ꝓcedit q̄ qlibz pars materie diuise in aliq̄ re particulari ē tota mā diuisa totalitate eēntie lz nō totalitate quātitatiua. Falluntur ḡ q̄ ꝓpterea q̄ ex diuisione quātitatiua non seqt̄ p se ⁊ directe q̄ qlibz pars diuisa ē totū diuisuz: voluēt ipugnare quātitatez eē pncipiū distictionis et multiplicationis materie in ptes subiectiuas. s. in plures materias et ex ꝯsiti in plura idiuidua. nō ꝯsiderātes q̄ licet alia rō formalis sit diuisionis quātitatiue et diuisiōis in ptes subiectiuas: ⁊ tñ in diuisione materie ambe ꝯcurrūt. et diuisio in ptes quātitatiuas ē principiū et causa diuisiōis in ptes subiectiuas ac per hoc in idiuidua. quēadmodū etiā ꝯtigit in diuisiōe cuiuslibz toti⁹ omogenei seu vnigenei. ¶ Aduertēdū aūt circa p̄dicta q̄ alia est vnitas et cōitas matere p̄me q̄ dr̄ vna cōis pō ad oēs formas et vnū cōe subm formaꝝ: et vnitas et cōitas materie p intellectū abstracte a singularib⁹ materiis vt a mā lapidis et mā ligni et sic de ceteris. nā vnitas et cōitas materie p̄ine est realis p̄ter opationē intellect⁹. nullo eni intellectu creato exīte mā p̄ma vna vnitate eēntie est cōicabilis pluribus formis et sub eis multiplicabilis. vnitas aūt et cōitas materie p itellectū abstracte a singularibus materiis: ē vnitas ⁊ cōitas nō realis sz rōnis q̄ oīe vle dr̄ esse vnū cōe ⁊ p̄dicabile de plurib⁹ singularib⁹. Et qꝛ idiuiduū aut singulare dr̄ p oppositū ad vle: ideo nō repugnat materie p̄me lz sit vna p eēntiā cōis plurib⁹ formis: eē primū pncipiū idiuiduationis: cuz ei⁹ vnitas ⁊ cōitas nō sit vnitas ⁊ cōitas vlis q̄ est s̄m eandē rōnē in plurib⁹ idiuiduis. vnitas aūt ⁊ cōitas materie est s̄m idētitatē eēntie nō s̄m eandē rōnez. nā aliā ⁊ aliā rōnez ac ꝓportionē hēt mā sub plurib⁹ formis ⁊ sub diuersis dimēsionib⁹ s̄m q̄s forma recepta in mā q̄ s̄m se est cōis plurib⁹ singularib⁹ plurificat̄ ⁊ distiguit̄ ac idiuiduat̄. hoc aūt hēt forma ex ip̄a rōne receptiōis absolute. qꝛ qđ i alio recipit̄ hēt modū ei⁹ i q̄ recipit̄. et nō hēt illā idiuiduationē aut distictionē ex eo q̄ receptio ei⁹ ē p modū īherētie vl informatiōis aut p modū idētitatis. nā q̄cūq̄ istoꝝ modoꝝ fiat receptio forme: idiuiduat̄ ⁊ fit hec et distiguit̄ aut plurificat̄ si plura sint i qb⁹ recipit̄. sic. n. duplex ē abstractio p itellectū put. S. T. docet p⁹. p. q. 40. ar. 3⁹. i. c. vna sz q̄ vle abstrahit̄ a pticulari vt aial ab hoīe et hō a socrate: alia sz q̄ forma abstrahitur a mā sic forma hercul' a mā eris: et sz vtrāq̄ abstractiōez id qđ abstrahit̄ inq̄ȝtu⁹ hmōi fit cōe ⁊ cōicabile plib⁹ ac sz se idistictū: ita ⁊ sz receptionē alicui⁹ i aliq̄ p oppositū ad vtrūq̄ modum abstractiōis: id qđ recipit̄ determinat̄ ⁊ idiuiduat̄ et fit icōicabile p illō i q̄ recipit̄. vñ siue sit receptio p idētitatē vlis i pticulari siue sit receptio p informationē. s. forme i mā reali: id qđ recipit̄ idiuiduatur et fit icōicabile. Et ex his apparet q̄ Durād⁹ i hoc passu arguēs ꝯ. S. T. fallit̄ putās q̄ sola receptio vl' inexītia vlis i pticlari: causet idiuiduationē vl' plurificationē i idiuidua. nō aduertēs q̄ sic duplr̄ fit aliqđ cōe et plib⁹ cōicabile. sz duplicē modū abstractiōis p̄dictū: ita ⁊ duplr̄ fit aliqđ idiuiduū ⁊ icōicabile s̄m duplicē modū receptionis p oppositū ad p̄fatos modos abstractionis.

¶ Sexto Notādū ē q̄ nature vl' essentie reꝝ nō hūt eē reale nisi extra itellectū i ip̄is reb⁹ singularib⁹ i qbus ip̄e singularit̄ ⁊ idiuidualit̄ existūt. nō eni hūanitas dabilis ē extrīsrealit̄ in reꝝ nā qui sit hec et singularis. et tñ hoc nō obstāte i qlibz singulari hoīe nō solū existit realit̄ hec hūanitas: sz etiā hūanitas. nec solū ꝯueniūt singulari hoīni ꝓpetates ⁊ ea q̄ ptinēt ad hāc hūanitatē: sz etiā ꝯueniūt sibi vere ⁊ realr̄ ꝓpetates ⁊ ea q̄ ptinēt ad hūanitatē. Et lz oīa q̄ ꝯueniūt hūanitati ꝯueniāt i isto hoīe huic hūanitati ⁊ ecōuerso eo q̄ eadē res i illo sit hūanitas ⁊ hec hūanitas: nō tñ eodē mō. nā hūanitati ꝯueniūt adeq̄te et ꝯuertibilit̄ aliq̄ vt rōnalitas ⁊ risibilitas q̄ nō ꝯueniūt adeq̄te ⁊ ꝯuertibilit̄ huic hūanitati cū iueniāt̄ i aliis hūanitatib⁹ q̄ nō sunt hec hūanitas. Et pari mō aliq̄ ꝯueniunt huic humanitati in isto hoīe adeq̄te ⁊ ꝯuertibilit̄ sic determinari his dimēsionib⁹ ⁊ isto tpe ⁊ h loco eē cū hac humo ꝯ cōmēsuratione et similia: q̄ nō ꝯueniūt adeq̄te et ꝯuertibilit̄ hūanitati cū nō repiant̄ i oīni hūanitate. Ea eni q̄ cōueniunt adeq̄te ⁊ ꝯuertibilit̄ alicui rei: ꝯueniūt oī ⁊ soli. ē tñ differētia. qꝛ oīa q̄ ꝯueniūt humanitati s̄m se: ꝯueniūt p se huic humanitati determinate q̄uis nō adeq̄te et ꝯuertibilit̄. oīa vero q̄ ꝯueniūt huic humanitati: nō solū nō ꝯueniūt adeq̄te ⁊ ꝯuertibiliter humanitati s̄m se: sed nec etiam p se. imo multa ꝯueniūt sibi p accńs sic illa qb⁹ hec hūanitas determinat̄ ⁊ fit hec. ¶ Ex qb⁹ inferimus q̄ hec hūanitas aliqđ p se hēt reale determinatū ⁊ signatū quod nō ꝯuenit per se humanitati non solū s̄m esse quod hēt p abstractionē intellect⁹: s̄ etiā sz q̄ ē hūanitas et etiā s̄m eē qđ hēt extra intellectū in rerum natura. Probat̄. nam induui-

duantia hanc humanitatē vt socratis. s. hec mā
ꝛ hec forma et hec dimēsiones ꝛ hic loc⁹ et cē. qb⁹
indiuiduatᷣ: nō cōueniūt humanitati simpliciter
etiā hñti eē reale extra itellectū. qꝛ nō humanita
ti existi i platone nec existi i petro aut ioāne aut
in aliq̄ alioꝝ hoīuꝫ a socrate in qb⁹ humanitas
vere et realiᷣ existit extra itellectū. Nō si qs p-
teruiēdo dicat ꝙ nō est humanitas in platone ꝛ
petro aut in altero alioꝝ hoīuꝫ q̄ nō sit hec hūa
nitas: nō obstat dictis dū tñ verꝫ sit ꝙ in petro ꝛ
in ceteris singularib⁹ hoībus vere ꝛ realiᷣ existat
humanitas et ꝙ nō hēt illa q̄ indiuiduāt hāc hu-
manitatē socratis. nā hoc sufficit ad ꝓpositū nr̄ꝫ
ꝙ. s. hec humanitas vt socratis ē hec ꝑ aliqd rea
le qd nō ꝯuenit humanitati simplr etiā ſm eē rea
le qd hēt extra intellectū. Falluntᷣ ergo q̄ putāt
ꝙ qꝛ hec humanitas vt socratis est oīno idē re
cū humanitate ſm ꝙ existit i socrate differēs ab
ea ꝑ solā oꝑationē intellect⁹: ideo hūanitas sim
pliciᷣ ꝛ ſm se et hec humanitas sunt oīno idez re
nec differre nisi solū ſm rōnez qd falsuꝫ ē vt ex di
ctis apparet. Causa aūt deceptiōis istoꝝ vt vide
tur fuit. qꝛ ꝯparabāt hanc humanitatē. s. socratis
ad humāitatē vlr sumptā ꝓut realiᷣ existit i hac
humanitate socratis q̄ est ꝯparatio eiusdē ad se
ipm realiᷣ loquēdo. nos aūt cōparam⁹ hāc hūa-
nitatē vt socratis ad humanitatē simplr hñtem
eē reale extra itellectū q̄cūqꝫ illa sit. nec tñ ꝑ sim-
pliciᷣ itelligim⁹ vlr. ſꝫ vocam⁹ humanitatē sim-
pliciᷣ humanitatē q̄ nō ē determinate hec huma
nitas vt socratis ad quā illā cōparam⁹: sꝫ est ve-
re ꝛ realiᷣ humanitas extra itellectū in q̄cūqꝫ a-
lio illa sit. itaqꝫ qñ dicim⁹ hāc nāꝫ vel hāc nām
aut hūc hoīē idiuiduari ꝑ aliqd reale qd nō cō-
uēit nāe simplr aut nature simplr vł hoīni sim
pliciᷣ: nō cōparam⁹ particulare ad vle: sꝫ hoc de
terminatū et signatū ad id qd nō ē determinate
hoc signatum. tale autem eē potest particulare:
quia aliud quod est signatum.

Septimo Notādū ē ꝓpᷣ q̄daꝫ argumēta Aureoli ꝯ
ꝑmā ꝯclusionē. ꝙ dictū illud phi. 3° li. de aīa necessario
se ē itellectū qñ oīa itelligit imixtū eē vt cognos
cat ꝛ neqꝫ ipi⁹ eē nāꝫ vnā: nō dꝫ itelligi de oī itel-
lectu simplr: sꝫ de itellectu q̄ ē in pō receptiua eoꝝ
q̄ itelligit ꝓut. S. T. nōt i. q. dispu. de aīa. ar. 3° ad
4ᵐ. q̄lis ē itellect⁹ hūanus. nō āt itelligi debꝫ de
itellectu q̄ nō ē in pō ad recipiēduꝫ ea q̄ itelligit.
quēadmodū ē itellect⁹ diuus q̄ sp ē i actu oīuꝫ q̄
itelligit. et etiā itellect⁹ āgelic⁹ q̄ q̄uis nō sp oīa
itelligat actu: nō tñ nāliᷣ fit i actu itelligēdi ꝑ re-
ceptionē a reb⁹ q̄s itelligit ac ꝑ hoc nō ē i pō re-
ceptiua eoꝝ q̄ itelligit añ itelligere. Et ad hūc
itellectū sciēdū ē ꝙ itellect⁹ hūan⁹ nō debꝫ esse
imixtus et denudat⁹ ab entitate et actualitate
eoꝝ q̄ itelligit ꝓpᷣ eoꝝ cognitionē ꝛ itellectio-
nē hñdaꝫ absolute: sꝫ ꝓpterea ꝙ oꝫ ea itelligere
ꝛ cognoscere ꝑ receptionē ab eis. s. spēꝝ itelligi-
biliū qb⁹ itellect⁹ iformatᷣ et de pō reducitᷣ ad a-
ctū. nā oē recipiēs anteqꝫ recipiat ē dnudatū ab
eis q̄ recipit. qm̄ si illa hēret nō ea de nouo recipe
ret. id āt qd intelligitᷣ in qꝫᵐ hmōi: non hēt ꝙ ꝑ se
ipm iformet itellectū et ipm afficiat aut i eo ꝑ se
ipm recipiatᷣ. imo hēt eē extra itellectū nisi qñ in
tellect⁹ itelligit se vel aliqd qd i eo sit. vñ ꝛ phs
dicit. 3° de aīa ꝙ lapis q̄ intelligitᷣ nō ē in aīa. nō ḡ
necesse ē ad hoc ꝙ itellect⁹ aliq̄ intelligat ꝙ sit ꝓ⁹
denudat⁹ ab eis vel ab eoꝝ entitate. et tñ si ea de
bet itelligere ꝑ receptionē spēꝝ aut similitudinū
ab eis: oꝫ ꝙ sit dnudat⁹ ab eoꝝ entitate nō dire-
cte ꝛ ꝑ se ꝓpᷣ eoꝝ cognitionē hñdaꝫ vt dictū est
sed ad hñdam eoꝝ cognitionē ꝑ receptionez ab
eis. ita ꝙ rō fundamētalis ad ꝓbādū ꝙ itellect⁹
nr̄ debꝫ eē denudat⁹ a rebus q̄s intelligit: nō est
directe ꝛ ꝑ se. qꝛ omne intelligēs oportet esse de
nudatū ab his q̄ recipit. Et qꝛ itellect⁹ nr̄ nō itel
ligit res corpeas et sensibiles q̄ sunt ei⁹ ꝓpꝛium
obm nisi ꝑ receptionē specieꝝ ab eis: ideo verifi-
catur ex ꝯfiti de intellectu nr̄o ꝙ oportet esse de
nudatū a rebus q̄s itelligit. et ꝙ huiuscemodi de-
nudatio sit necessaria ꝓpter receptionē ꝛ nō ꝓp
ter cognitionē ꝑ se ꝛ directe: ex eo ꝓbatᷣ ꝙ itelle-
ctus nr̄ q̄ nō pōt a se ipso denudari: se ipsum in-
telligit eo ꝙ intelligat se ipm nō ꝑ receptionez a
se. nō eñ intellect⁹ intelligit se ꝑ spēm receptam
ꝛ abstractā a se q̄uis ꝑ spēm abstractā ꝛ receptā
ab alijs intelligibilibus. nā ꝑ spēm obiecti intelle
ct⁹ quodam quasi motu reflexo deuenit in cog-
nitionem sui ꝛ sui act⁹ ꝛ habitus ꝓut. S. Tho. de
ducit ꝑma pte. q. 87. Et aduertēdū circa hoc
ꝙ nō oportet intellectum nr̄ꝫ denudatū esse ab
oī actuali nā vlr sed a corpea et sensibili ꝑ se. eo
ꝙ ꝓpꝛiū et cōnaturale obꝫ nr̄i itellectus est nā
corpea ꝛ sensibilis. vnde cū phs dixisset loco ꝑal-
legato intellectū eē imixtū ꝛ nec vnam esse ipius
nām subiungit. vñ nec misceri est rationabile ipꝫ
corpori. qualis eñ aliquis vtiqꝫ fiet aut calidus
aut frigidus si organum aliquod ei erit sicut sen-
sit mō. nunc aut nullū ē. hec phs. Sctūs aūt Do
ctor exponēs in cōmento supinducta v̾ba phi in
quit. oīe. n. ꝙ est in pō ad aliqd ꝛ receptiuū ei⁹:
caret eo ad qd est i pō ꝛ cui⁹ est receptiuū. sic pu-
pilla q̄ ē in pō ad colores et receptiua ipoꝝ: ē ca-
rēs oī colore. sꝫ intellect⁹ nr̄ sic itelligit intelligi-

intelligit sed
intelligendo

bilia q̄ est in pō ad ea ꝛ susceptiu⁹ eoꝝ sicut sensus sensibiliū: ꝗ caret oīb⁹ illis reb⁹ q̄s nat⁹ est intelligere. cū igit̄ intellect⁹ nr̄ nat⁹ sit intelligere oēs res corpeas ꝛ sensibiles: oꝫ q̄ careat oī nā corpali. hec ille. Et parū infra dicit. et hoc q̄dē ptigit itellectui qꝛ nō est cognoscitiu⁹ tm̄ vnius generis sensibiliū sicut visus vel audit⁹ vel oium q̄litatū vel accn̄tiū sensibiliū cōiū vel ppoꝝ: sed vl̄r toti⁹ nature sensibilis. vn̄ sicut visus caret q̄dā genere sensibiliū: ita oꝫ q̄ intellect⁹ careat tota nā sensibili. hec ille. Rn̄sionē āt quā arguēs adinuenit nō aprobam⁹. vn̄ pꝫ q̄ tot⁹ pcessus arguētis vsq; ad. 4ᵐ argūᵐ. nichil ꝯ nos ꝯcludit cū pcedat ex illo falso fundamēto q̄. s. itellect⁹ nr̄ sit et sui nā receptiu⁹ vl̄r omniuꝫ intelligibilium.

¶ Octauo Notādū est q̄ut. S. T. dicit de. spū. cre. ar. 5ᵒ ad 8ᵐ. q̄ res p se subsistēs actu: ex hoc ipo q̄ actu subsistit ꝛ nō ē nata eē in subo vl̄ mā: ē singularis ꝛ iduidua. vn̄ ꝛ vl̄ia nō subsistūt actu nisi in singularib⁹ in q̄bus inq̄ᵐ actu subsistūt singularia sūt nō vl̄ia. verūtn̄ in q̄busdā ipa actu alio subsistentia depēdet ex pncipijs intrinsecis. sicut in rebus mālib⁹ depēdet ex mā ꝛ forma vtꝛ. vn̄ in talib⁹ reb⁹ singularitas ꝛ indiuiduatio quēadmodum et subsistētia: ex ipis depēdet pncipijs. et ideo supradictū ē q̄ cā et pncipiū iduiduatiōis reꝝ mālium sunt mā ꝛ forma. pmū tn̄ pnᵐ et pma radix ē mā vt satis in supdictis deductuꝫ fuit. ꝛ loq̄mur nūc de iduiduatiōe fbali. Sube āt spūales q̄ nō sunt cōposite ex mā ꝛ forma ꝗ sunt forme actu p se subsistētes nō recepte ī mā vel subo sicut se ipsis subsistūt: ita se ipis indiuiduanꝑ ꝛ sunt singulares. nā vt pmissum ē: ipam actualē subsistētiam p se ꝯsequit̄ singularitas ꝛ indiuiduatio. in substātijs ꝗ separatis a mā ex qua ꝛ in qua vt ī angelis: nō est q̄rēdū aliud pncipiū induiduationis pterq̄ ipsasmet fbas actu subsistētes. Et qꝛ nulla res singularis ꝛ indiuidua in creaturis cōicabil̄ aut plurificabilis est multis indiuiduis eo q̄ sibi repugnat: cū oīe indiuiduū inq̄ᵐ hmoi sit incōicabile: ideo in substātijs spūalib⁹ separatis a mā ex q̄ et ī q̄: nō sunt plura iduidua vni⁹ spē. q̄libꝫ eni nā in ipis ē actu p se subsistēs ac p hoc singularis et iduidua et icōmunicabilis. Qd̄ aūt. S. T. in scriptis suis sepe dicit. q̄. s. oīs forma q̄ᵐ est ꝺ se est cōicabilis multis: intelligit̄ ꝺ forma nō p se subsistēte: ꝗ de forma in mā recepta. put ipe in plurib⁹ locis expmit. Et rō dicti est. qꝛ huiuscemodi forma cū ex se nō habeat q̄ sit actu per se subsistens ꝗ p receptionē in mā vel subo ac p hoc nō hēt rōnem pmi subi: nō hēt ex se q̄ sit singularis et iduidua ꝗ p receptionē in mā et p ꝯñs manet fm̄ se cōicabilis. forma aūt p se subsistēs non receptibilis in mā: ex se ipa hēt q̄ sit singularis ꝛ incōicabilis sicut et q̄ p se subsistit cuꝫ nō sit nata recipi in alio ac p hoc ex se ipa hēt q̄ nō sit plurib⁹ cōicabilis. qd̄ aūt dictū est ꝺ iduiduatiōe formaruꝫ aut substantiaꝝ spūalium: itelligi debet in creaturis in q̄b⁹ vna numero forma vel nā eē nō pōt cōis cōitate reali plurib⁹ suppositis ſꝫ est alia ꝛ alia q̄bus ipa supposita plurificari ꝛ distingui possunt. Persone aūt diuine in q̄bus est vna numero nā realit̄ cōis absq; opatione itellect⁹ ꝛ vnum numero eē subsistētie lꝫ sint actu p se subsistētes: hūt aliq̄d q̄ iduiduat̄. s. pꝓetates psonales. alias nichil haberēt vn̄ possent distigui realr̄ et plures esse numero. ¶ Circa hoc tn̄ aduertenduꝫ est p intellectu q̄rte ꝯclusionis q̄ nā speciei nō ē vna cōmunis plurib⁹ iduiduis vnitate reali pter opationē itellect⁹ ꝗ vnitate rōnis. ſꝫ quēmodū dicit porphiri⁹ q̄ participatione spēi plures homines sunt vn⁹ hō. in creaturis nāq; alia et alia est nā et substātia numero realiter in pluribus indiuiduis. imo vt. S. T. inquit. pᵒ. sen. di. 19. q. 4ᵃ. ar. 2ᵒ in. c. pfalitas fm̄ numerū fundatur in fbali distictione. Et opus. 42. de natura generis. caᵒ. 7ᵒ. dicit q̄ natura recepta in pluribus indiuiduis: necessario multiplicat̄. sortes. n. et plato sunt duo aīalia ꝛ due substātie aiate sensibiles. oꝫ igit̄ q̄ plura iduidua ī genere fbe: fbalr̄ differāt et nō tm̄ accn̄talr̄. Cū āt ī fbstātijs sepatꝭ . s. angelꝭ tota fba sit ipamet forma sepata subsistēs seq̄t̄ q̄ distictio fbalis ī angelis ſꝫ quā dr̄ eē plures: sit distictio ſꝫ formas nō ſꝫ aliq̄d aliud addi tū ipis. talis āt distictio necessario ē distictio specifica. nā distictio formaꝝ ſꝫ se ipās nō p aliq̄d additū ē distictio specifica. seq̄t̄ ergo q̄ ī āgelis et in fbstātijs sepatis oīno a mā: nulla distictio fbalis dari possit qui sit specifica. Et ex his ꝯfirmat̄ qd̄ sup dictū ē q̄ iduidua fbe pter iduiduationē quā hūt fm̄ quātitatē et alia accidētia q̄ dr̄ iduiduatio accn̄talis: hūt et iā iduiduationeꝫ fbalē q̄ dr̄ esse vltimū cōpletū in pdicamēto sube recipiens pdicationē in q̄d supiorū generum et specierum

¶ Nono Notādū ē q̄ ī tertia ꝯclus. one positū ē notāter q̄ angel⁹ nō est p naturā vnibilis materie vt forma. qm̄ loquēdo supnaturaliter et de potētia dei absoluta nō repugnat substātie angelice q̄ sit vnibilis materie vt forma. nā vt ex plerisq; dictis. S. T. colligi pōt illud nō implicat ꝯtradictionē: q̄uis q̄ non nulli ei⁹ sequaces oppositū scripserint. si eni ꝯtradictionē implicaret: hoc esset vel qꝛ substātia an

geli est ꝑ se subsistēs: aut qꝛ est subā intellectualis: aut qꝛ est cōposita ex potētia et actu. sed nullū istoꝝ ꝯtradictorie repugnat. Nō primum vt apte cōstat ex dictis. S. T. 4°. li. sen. di. 49. q. 2°. ar. p° in coꝛ. inqt enī. in reb⁹ aūt naturalib⁹ res ꝑ se subsistēs nō potest esse forma alicui⁹ materie si illa res habeat materiā partē sui. quia nō potest eē vt materia sit forma alicuius. sed si illa res ꝑ se subsistēs sit forma tn̄: nichil ꝓhibet eam effici formā alicui⁹ materie et fieri quo est ipsius cōpositi sicut patet de aīa. hec ille. vbi licet exemplificet de aīa: ꝓpositio tamē quā ꝓmittit absolute sumitur. s. ꝙ si res per se subsistens sit forma tn̄: nichil prohibet eam fieri formā alicui⁹ materie. Item ō veri. q. vel mā. 8°. ar. ꝓmo in coꝛ. in fine ait. res enī ꝑ se subsistēs non pōt esse alicuius materie forma si in ea aliqd de materia iueniat. sicut lapis non pōt esse alicui⁹ materie forma. sꝫ res ꝑ se subsistēs q̄ materia caret pōt esse materie forma sicut de anima patet. et similiter qdammodo essentia dīna q̄ est actus pur⁹ q̄uis habeat esse distictū omnino ab intellectu: efficitur tn̄ ei vt forma intelligēdo. et ideo dicit magister in secūda distinctiōe secūdi libri sentētiaꝝ. ꝙ vnio corporis ad aīam rōnalez est qddaꝫ exēpluꝫ btē vnionis spūs rationalis ad deū. hec ille. Idē tenet ꝯtra gē. li. 2°. ca°. 51. et. 68. Idē etiā expresse tenet de spūa. crea. ar. 2°. Neqꝫ repugnat secundū vt apparet ex dictis. S. D. ꝯtra gen. li. 2°. ca°. 69. et. 70. Itē ꝓma pte. q. 06. ar. p°. Itē de spūa. crea. q. vnica. ar. 2°. Et in. q. de anima. ar. 2°. Neqꝫ repugnat tertiū. qꝛ ꝯpositio itellectualis sbe ex pō et actu: nō est ꝯpositio sue essētie vl qdditati intrīseca; sꝫ est cōpositio sbe cū accidēte s. cū esse. ꝑut. S. T. docet ꝯ gen. li. 2°. ca. 54. vñ sba itellectualis sbaliter et qdditatiue forma est et actus. licet respectu ipi⁹ esse habeat rōnē potētie. et ideo nō ipedit qui ꝭm se vniat corpi vt forma. et hoc ō facto apparet in aīa humana. Pꝫ ergo ex supradictis ꝙ ꝭm doctrinā. S. T. non iplicat ꝯdictionē sbam itellectualē vniri corpi tanq̄ formā. Et ꝯfirmat. nā p°. p. q. 51. ar. p°. Et ꝯ gen. li. 2°. ca°. 91. et in aliis locis. vbi tenet ꝙ angeli nō hn̄t corpa naturalr̄ sibi vnita: nullā rōneꝫ inducit ad ꝓbandū ꝙ illud iplicet ꝯdictionē. imo et in. q. disputatis de aīa. ar. 8. ad. 3m. iducēs diuersas opiniones phoꝝ et fidei doctoꝝ de aīatione corpoꝝ celestiū licet dicat cōmuni⁹ teneri a theologis modernis ꝙ corpa celestia sint inaīata: nō tn̄ aliā opinionē tanq̄ iplicantē ꝯdictionē reijcit. imo videt dicere vtrāqꝫ partē posse sustineri. et tn̄ opinātes corpa celestia esse aīata: solā aīam intellectiuā in eis ponebāt nō sensitiuā neqꝫ vegetatiuā ꝑut. S. T. ibi innuit. et ita videt ꝙ natura mere itellectualis ponebat ab illis eē formā corpis. et hoc videt tenere Hieronim⁹ exponens illud ecclesiastes ꝓmo. lustrās ꝑ circuitū ꝑgit spūs. Augustinus qꝫ. 2°. sup gene. ad. li. ca°. vltimo sub dubio relinqt an corpa celestia sint animata et nō nisi aīa itellectiua. In libro ꝓterea enchi. ca°. 57. inqt. sꝫ neqꝫ illud qdem certū habeo vtrū ad eādē societatē. s. angeloꝝ ꝑtineant sol ꝛ luna et cūcta sidera: q̄uis nonnullis lucida corpa eē nō cū sensu vel itelligētia videant. hec ille. nō est aūt ꝓbabile ꝙ magni et solēnes doctores aut firmarēt aut sub dubio relinquerēt sententiam ꝯdictoria implicantē. Et ꝓterea contra gē. li. 2°. ca°. 91. S. T. plurib⁹ rōnib⁹ deducit ꝙ sūt aliq̄ sbe intellectuales non vnite corporibus: et tn̄ nullā inter eas inducit ꝓbantē ꝙ repugnet ꝯdictorie subas intellectuales vniri formalr̄ corporib⁹. qḋ tamē plurimū faceret ad eius ꝓpositū si repugnaret. Illa aūt q̄ cōtrariū opinantes inducūt ex scriptis. S. T. nō ꝓbant eoꝝ ꝓpositum. imo qḋ inducūt ex ꝓmo sen. di. 3a. q. pa. ar. 6°. magis facit ad ꝓpositū nr̄m: cuꝫ ibi dicat. S. Doc. ꝙ vnibilitas nō est ꝓpria differētia essētialis anime q̄. s. differat ab angelo sꝫ est qdā designatio essentialis differētie ꝑ effectū. qḋ adhuc intelligēdū est ꝭm ordinē q̄ nunc ē āgelis a deo institut⁹. Qḋ aūt allegāt ꝯ gen. li. 2°. ca°. 90. nulli momēti ē. cū ibi loqt de eo qḋ de facto ē ꝭm ordinē nūc institutū q̄ angeli ꝛ demones nō hn̄t corpora naturaliter sibi vnita. sed nō inde ꝯcludit ꝙ illud de potētia dei fieri nō possit. et idē dicendum est ad id qḋ allegant de spūa. crea. arti. 5°.

Quātum ad articulū q̄rtū rn̄dēdū ē obiectiōib⁹ aduersarioꝝ. Et qdeꝫ ad argumēta Aureoli ꝯ p"m ꝯclusiōeꝫ. Ad pm̄ dr̄ p° ꝙ argum non militat ꝯ ꝯclusionē. nā nō aliud ꝯcludit q̄ꝫ ꝙ itellect⁹ vl itellectual nā ē pura pō. hoc āt non repugnat nr̄e ꝯclusiōi i q̄ dictū ē ꝙ āgel⁹ nō ē ꝯposit⁹ ex mā ꝛ forma. Sꝫ qꝛ argum videt facere ꝯ id qḋ 2°. nr̄a supponit. ꝙ. s. angel⁹ ē sbalr̄ forma ꝛ act⁹ qdā: rn̄det scḋo ꝙ assūptū ē falsum q̄ꝫm ad id qḋ dicit de opinione Aristotelis. et ad ei⁹ ꝓbationē negat mioꝛ loquēdo ō sbstātijs imālib⁹ q̄ sunt angeli ō quib⁹ fertur nr̄a ꝯclusio. nā hm̄oi sube itellectuales non sunt in potentia receptiua oīs entitatis licet itelligere possint oīneꝫ entitatē. eo ꝙ intelligere angeloꝝ nō sit ꝑ receptionē queadmo-

dū intelligere nr̄z. intelligūt enim angeli ea que nāliter cognoscūt p spēs sibi ↄcreatas non aūt a reb⁹ intelligibilib⁹ receptas. vn̄ lōg⁹ argūentis ꝓcessus i p°. 2°. ꝛ. 3°. argumētis ad ꝓbādū oīe recipiēs eē denudatū ab eo qḋ recipit: nō ē ad ꝓpositū nr̄e ↄclusionis. Verūtamē q2 argumenta vidētur ↄcludere ꝯ intellectu nr̄o q̄ est pō receptiua ꝛ ei⁹ intelligere nālr̄ est p receptionē: placuit ex abūdāti rn̄dere vt ostēdam⁹ q̄ neq3 etiam ↄtra itellectū nr̄m p̄dicte argumentationes hn̄t efficaciā. dicim⁹ enī iuxta ea q̄ scripsim⁹ li°. p°. di. 35. q̄ intellect⁹ nr̄ nō est pura potētia queadmodū mā p̄ma: ꝫ est q̄dā forma ꝛ act⁹ aīe ac per hoc nō caret simpliciṫ ꝛ ꝑm se oīni entitate actuali licet sit in pō ad intelligibilia. Et ad p̄mū argumētū negaṫ minor ꝓut se extendit ad sb̄am nr̄i itellect⁹. nā cū oīn nr̄ intellect⁹ nō sit oīe ens aut ens ꝑm totā sui capacitatē ꝫ ens māle et sensibile ꝓut declaratū fuit li° p°. di. 3°. nō hēt naturalē potētiā recipiēdi in se omnē entitatez actualr̄ in genere intellectualiū. ꝛ ideo sufficit q̄ intellect⁹ nr̄ sit denudat⁹ in sui nā ab entitate actuali rex māliū et sensibiliū ꝛ ab organo corporali. vn̄ pz q̄ tot⁹ ꝓcessus arguentis vsq3 ad. 4m argumentū. fundat⁹ in minori p̄me argumētatiōis falsa et in rn̄sione friuola ab arguente data: nichil ꝯ nos ↄcludit. Rn̄sio aūt quā arguēs ponit ad. 3m principale q̄uis nob̄ nō sit necessaria vt ex dictis apparet: sustinen pōt. Neq3 valēt impugnationes arguētis. nō p̄ma q2 q̄cq̄d sit de opinione Alexādri cui⁹ ṽba vt. S. T. dicit opus. 16. de vnita. intellect⁹ ca°. 9°. comētator Auerroyz ꝑuerse et ꝯ eius mētē recitat: ꝛ tn̄ argumētatio comētatoris ab arguēte inducta nullā hēt efficaciā. qm̄ intentio Aristotelis vbi dixit q̄ si intellect⁹ haberet aliquā nāiṁ: īpediret ip̄m ne de alijs intelligibilibus iudicaret: fuit excludere ab intellectu possibili nām corpeam ꝛ sensibilē ꝓut dictū est in septimo nōbili nō solū q̄ūm ad sui cōpositionē: ꝫ etiā q̄ūm ad organū determinatū. nā ab hm̄oi nā corporea: intellect⁹ esset limitat⁹ ꝛ determinat⁹ ad illa intelligibilia p̄cise q̄ fuissent eiusdē nature. sz ponēdo intellectū habere nām spūalē ꝛ incorpoream sicut vex est ꝑm doctrinā ph̄i: nullā habet determinationē ad aliq̄ḋ gen⁹ rex māliū et sensibiliū ad q̄ eius nā p se ꝛ directe se extēdit. Qḋ aūt arguēs dicit itellectū nō impediri p spēs itelligibiles a cognitiōe rex itelligibiliuz: si itelligaṫ adaptādo singulas spēs singulis reb⁹ a qb⁹ sunt accepte vex ē ꝫ sic nichil ↄcludit ad suū ꝓpositū. Si aūt itelligat q̄ dū vna spēs informat actu intellectū nō īpediat cognitionē extraneox itelligibiliū: falsū ē. imo itātū impedit q̄ nullo modo pōt cognoscere nisi ea q̄ p talez spēm aliq̄ modo repñ̄sentanṫ. Nō valēt etiā alie ipugnationes cū ꝓcedāt ꝯ illā ꝑparationē quā Alexander posuit in itellectu quā. S. T. efficaciṫ ipugnat ꝯ gen. li°. 2° ca°. 62. Et opus. 16. de vnitate intellectus.

¶ Ad. 4m p̄ncipale dr̄ p̄mo q̄ arguēs false adducit ṽba comētatoris vbi eū allegat. neq3 enī ibi īueniūtur ṽba p arguētē inducta. nisi ad sententiā suā velit trahere illud qḋ comentator dicit q̄. s. queadmodū necesse ē in vnoq̄q3 genere rex nāliū generabiliū ꝛ corruptibiliuz eē tria ex nā illi⁹ generis ꝛ ei attributa agēs. s. et patiēs ꝛ factum: ita debz eē in itellectu. ꝫ sensus istox ṽbox lōge est a sensu arguētis. sensus enī comētatoris i verbis illis ē quē habuit ph̄s cui⁹ lr̄am ipse exponit. ṽba āt ph̄i hec sunt. qm̄ aūt sicut in oī nā ē aliq̄d hoc q̄dē mā vnicuiq3 generi qḋ est pō oīa illa alterx aūt cā et factiuū qḋ est i faciēdo oīa: necesse ē ꝛ in aīa has eē differētias. et ē itellect⁹ hic q̄dez talis i oīa fieri. ille vero i oīa facere. vn̄ mālfestuz ē q̄ ph̄s nō loq̄ṫ ꝯ vna re vl̄ ꝯ vno itellectu ↄposito ex pō ꝛ actu vt arguēs male itellexit. ꝫ ꝯ duob⁹ itellectib⁹ q̄rū vn⁹ est agēs et ali⁹ passiu⁹. Dr̄ scd̄o q̄ ex argumētatione nō aliud ↄcludiṫ nisi q̄ i sb̄a itellectuali sit aliq̄d potētiale ꝛ aliq̄d actuale qḋ nos nō negam⁹ i oīb⁹ sb̄stātijs creatis. ¶ Ad 5m rn̄det. S. T. ꝯ spū. crea. ar. p°. ad. 4m q̄ mā i p̄dictis auctoritatib⁹ nō accipiṫ ab Augu. p mā ꝓprie dicta q̄ ē pars ↄpositi mālis: ꝫ largeꝫ i ꝓprie p iformitate quā dicit eē comunē visibiliū ꝛ iuisibiliū comunitate equoca. q2 tā visibilia q̄3 iuisibilia tūc erāt q̄lib3 suo mō sub iformitate aliq̄ tn̄ ꝛ alia specifice. nā visibilia carebāt forma ꝛ spē quā postea habuerūt. iuisibilia aūt. s. āgeli carebāt illa forma quā habuerūt postq̄3 ↄuersi sūt ad ṽbū. vt enī ibi dicit. S. T. nō potuit eē intētio Augu. dicere q̄ sit eadē numero mā ꝓprie dicta visibiliū et iuisibiliū: cū ipse dicat ibi duplicē iformitatē intelligi p celū ꝛ terrā q̄ dicunṫ p̄mo creata. sed si vtriusq3 eēt eadē mā ꝓprie accepta: vna eēt p oīa vtriusq3 iformitas. ¶ Ad. 6m negaṫ p̄ma p̄ña. nā lz angel⁹ nō sit ↄposit⁹ ex mā et forma: nō tn̄ adeq̄t simplicitatē dinā cū sit i eo ↄpositio potētie ꝛ act⁹ q̄ i deo nō ē cū sit act⁹ pur⁹. Ad. 2m ↄña3 rn̄det. S. T. loco ꝓxime allegato ad. 20m q̄ sub̄e spūales nō patiūtur ab igne corpeo p modū alterationis māli ꝫ p modū alligationis. ꝛ tn̄ nō oꝫ q̄ hēant mā3. Ad auctoritatez Boetij rn̄det. S. T. ibi ad. 21m. q̄ liber ꝯ vnitate ꝛ vno nō ē Boetij. Sz q2 eadē auctoritas i fn̄ia poniṫ a Boetio i p̄mo ꝯ tri. rn̄demus ad illa3 sicut rn̄det. S. Tho.

in hac di. q. p^a ar. p^o q Boetius ibi. s. p^o de trini. loquit de forma oino simplici q̄ est de^o. Idē i sententia rn̄det loco allegato de spū. crea. ad p^mum. Et in. q. de aīa. ar. 6. ad p^m ¶ Ad. 7^m dr q respōsiones ibi date ad rationem. S. Tho. nō soluunt Nō prima. nā per hoc q aīa intellectiua est hoc aliqd: nō magis hʒ q informet q̄ si eēt forma et nō hoc aliqd īmo minus. qꝛ informare mām magis est rei nō subsistentis q̄ rei subsistētis: cum ex vniōe forme ad mām constituat res subsistens. hoc aliqd autē significat rem subsistētem vt phs dicit i predicamētis. vn̄ pʒ q prima respōsio friuola est. nec ipe arguens eā reputat verā. Neqꝫ secūda rn̄sio soluit. nā si aīa esset cōposita ex mā et forma lʒ essentia aīe nō hēret mām distictam fm esse: nec ēo seqtur q informaret corpus vel mā n hois. aīa aīa nō eēt vere forma corporis humani. ex q̄ sequit q nō solū forma cōstitues aīaʒ: s ēt ipa mā informaret corpus. et p ꝯn̄s forma q̄ ponit pars aīe: iformaret duas mās. s. mām que ponitur ps aīe ꝛ mām corporis humani. et iterū m i que eēt pars aīe informaret corp^s hūanum cū tota essentia aīe ꝯplectens fm arguentē māʒ ꝛ formā: ponit informare corpus hūanū. Neqꝫ arguēs euadit hoc incōueniēs dicēdo q tota eēntia aīe indiuisa dr informare. i. dare tale esse p sui cōicationē. nā non pōt dare eē corpori humano sicut cā intrinseca nisi vel tāqꝫ forma vel tāqꝫ mā vel p modū cōpositi. sʒ absurdū ē ꝛ cōtra phm ꝛ totā phiā dicere q aīa det corpi mālit eē. nā mālit est pōlit. aīa aūt diffinit a pho q est actus corporis. Nec pōt dici q det esse tanqꝫ cōpositū. qꝛ tale eē magis eēt p aggregationē vel colligationē q̄ per cōpositionē. vn̄ relinquit q ipsa eēntia aīe non posset dare eē corpori nisi formalit. ex q̄ sequerent predicta incōueniētia. Exēplum aūt quātitatis interiate qd arguēs adducit si talis q̄ntitas dāda esset in mā: magis esset ad eius oppositū q̄ ad ppositum. nā talis quātitas si aliqd eē daret mate: formalr illud daret. nec ipsa quātitas esset qd cōpositū ex mā ꝛ forma sic ab arguēte ponit aīa. ¶ Ad. 8^m ꝯceditur assumptū q̄uis etiā sint alie rōnes ppt quas mā negat a substātiis sepatis. Et ad ei^o assumpti destructionē dr q capiēdo mām pprie fm q dicit pōm purā receptibilē formaꝝ sbalium: nō solū repugnat itellectualitati ppt trinā dimēsionē: sʒ ēt rōne q̄ mā est ꝛ pura pō. nā itellectualitas couenit alicui in quātū est in actu. ppt qd phs dicit p^o phy. q mā fm se nō est cognoscabilis nisi p formā q̄ est eius act^o. Et pterea falsum est qd arguēs supponit scʒ aliquā eē mām pprie dictā sine trina dimēsione.

Cōmētator āt vbi arguēs eū allegat: nō accipit mām ppe sed large put oīs pō pōt saltē equoce appellari mā ppt aliquā similitudinē in pōtiāte ¶ Ad. 9^m qd est Durādi pʒ rn̄sio p ea q̄ dicta sūt in p^mo nōbili. ppositio nāqꝫ assumpta p. S. T. q. s. illd cuius itelligere ē ppa opatio nō hʒ mām partē sui: itelligit de intelligere qd ita est ppria opatio alicui^o q nō hēat aliā inferiorē opationē q̄ corpe indigeat aut organo corpali quale ē intelligere āgeli. et iō argumētū de hois itelligere nō est ad ppositum. ¶ Ad argumēta Aureoli ꝯ secūdā cōclusionē. Ad p^mū dr q tot^o pcessus argumētatiōis vsqꝫ ad secūdā rn̄sionē quā arguēs ibi ponit: nichil ꝯ nos ꝯcludit. eo q pcedit ex falso supposito. s. q nos ponam^o eē intellectū vt in sorte hūanitatē indifferētē q̄. s. nō sit determiata ad singularitatē ꝛ heccitatē. hoc aūt falsū ē quēadmodū apparet ex sexto nōbili. lʒ eni hūanitas sortis nō sit indifferēs sʒ sit hec ꝛ deteriata ac distīcta a qualʒ alia hūanitate singuloꝝ hoim: non iō sequit q nō sit hec ꝛ distīcta aut differēs p aliquid additū hūanitati sortis vt hūanitas ē put latius deductū fuit in sexto nōbili. ita tn̄ q huiuscemodi additū nō intelligat superueniēs rei pexistēti in rerū nā: sʒ intelligat huiuscemōi additio illo mō quo id qd nō est de p se rōne alicui^o dr eē additū illi cui inest aut inexistit. Et hijs ꝯsonat secūda rn̄sio ab arguēte posita: dū tn̄ sano mō itelligat qd ibi dr. s. q hūanitas sortis nō est illd quo ipa ē alia ab hūanitate platonis lʒ sit qd. nā id intelligi dʒ pcise ꝛ capiēdo hūanitatē vt ē q̄dā forma totalis iplicans mām ꝛ formā vnitas. hoc āt notant dicim^o. qm̄ in hūanitate iplicat mā q̄ est originalit pricipiū iduiduatiōis. Neqꝫ valet qd arguēs ꝯ hanc rn̄sionē argumētat. Tū qꝛ pcedit ex p^mo suo falso psupposito q. s. in sorte aut platone pexistat hūanitas idifferēs q̄ per aliq̄ iduiduātia addita: fiat differēs ꝛ distīcta qd falsū est pricipia eī indiuiduātia saltē sbali indiuiduatiōe nō aduenīūt rei pexistēti indistīcte vel idifferēti sed rē cui^o sunt pncipia: distinctā constituūt. Tū etiā. qꝛ falsū assumit cū dicit gn̄aliter loquēdo q illud qd aduenit alicui sbo: nichil aliō causat nisi ponere effectū suū formalē circa illd. hoc eni nō est verū nisi forte in eo qd aduenit alteri extrīsece. Si autem ei adueniat intrinsece etiā si accidētaliter: pter effectū formalē qui est eē tale facit ēt illud cui aduenit tale. cū eni albedo aduenit subiecto non solū causat i eo esse albū: sed tali eē mediante causat subm albū. et maxime hoc fit quādo aliquid aduenit rei nondū preexistēti i actu. aīa enim aduenies corpori non solū causat esse-

ctū formalem.s.esse hois sed cōstituit hoiez.imo
et pri⁹ nā constituit hoiem q̄z esse causet cū esse
sbale ꝛ cuiuslz sbe create emanet ex pncipijs eēn
tialib⁹ eius. vñ in proposito nr̄o illud additū qđ
arguens appellat.s.pncipia indiuiduantia nō so-
lū causant esse indiuiduale sed ēt faciūt ipsum in
diuiduū.et ita indiuiduantia hoiem:ꝛ ponūt eē
hoc ꝛ causant hūc hominē ꝛ illum distingūt indi
uidualiter ab alijs hoibus. Falsum est pterea qđ
arguēs dicit q̄ effectus formalis differētie idiui-
dualis hois non sit esse hoiem sed aliquid aliud
extrinsecum.nā cum huiuscemōi effectus sit esse
hūc hoiem:ꝯñs est q̄ etiā sit esse hoiem qđ inclu
ditur in eē hunc hoiem. verū est tñ q̄ nō faciunt
esse hoiem absolute ꝛ simpliciter:sed i hoc hoie.
Quod aūt vltimo adducit in exemplū:falsum ē
q2 immo albedo adueniēs supficiei: aufert ab il-
la indifferentiā quā prius haberet ad albedinez
et ad alios colores.alias ēt post aduentū albedi
nis:esset indifferēs ad albedinem. ¶ Ad.2^{m} dr̄
q̄ arguens non fideliter recitat dictum phi.non
enim phs dicit q̄ eodē mō:sed q̄ per idē aliquid
est homo ꝛ vnus hō. vnde concedimus q̄ huma
nitate est hō ꝛ hic hō:sed nō eodem mō ꝛ sub ea
dem rōne si hō simpliciter accipiat.nā hūanita-
te absolute:fit hō. et hac humanitate:fit hic hō.
sumēdo tñ hoiem in hoc homine: cōceditur q̄ p
idem ꝛ eodem mō ꝛ eadē gñatione est iste hō et
hic hō.s.per hanc humanitatē.cū3 autē arguens
infert. igit̄ non p talem ꝓprietatē.s.indiuiduātē
negat̄ ꝯña. qm̄ i hac hūanitate implicatur talis
proprietas. ¶ Ad.3^{m} dr̄ q̄ procedit ex predicto
falso fundamēto.s.q̄ nos ponamus in aliquo in
diuiduo realitatē indifferentem ꝛ indistinctam
que p principia indiuiduātia fiat differēs.hoc au
tem falsum est vt p3 ex dictis ꝛ diffusius in sexto
notabili. Uerū est tñ q̄ per abstractionē intelle-
ctus pōt considerare realitatem vt nām realem
huius indiuidui quātū ad ea q̄ sibi p se ꝛ essentia
liter cōueniūt. et per ꝯñs vt indifferentē ad hoc
q̄ sit hec vel illa iduidualiter. Sed q2 arguēs lo
quit̄ de realitate fm̄ q̄ existit in rerū natura:no-
lumus cōfugere ad abstractiones vt plenius ei
satisfaciamus. ¶ Ad.4^{m} p3 respōsio per idē.nā
ex eodē falso fundamēto ꝓcedit.q̄.s.nos pona-
mus realitatem ex̄ intellectū indifferētē ad plra
indiuidua. ¶ Ad.5^{m} negatur ꝯña.non enī ex au
ctoritate Boetij probatur q̄ ois entitas ex̄ in-
tellectū3 de se sine alia causa sit singularis. ¶ Ad
argumēta Scoti ꝯ eandē cōclusionē vsq3 ad ar-
gumētū.12^{m} exclusiue q̄bus Scotus ꝓbare con
tēdit q̄ sba prima absq3 quātitate est quid indi-
uiduū ꝛ singulare ita q̄ quātitas nō est pmo idi-
uiduans sbam:dicimus q̄ l3 multa in illis conti-
neant̄ que patiunt̄ calūnia3 :nichil tñ concludūt
cōtra nos q̄ ponimus sbam primā hēre quādam
indiuiduationē sbalem aliā formaliter loquen-
do ab indiuiduatiōe q̄ sibi conuenit p quātitatē
ꝑut diffuse deductū fuit in secūdo nōbili. ¶ Ad
12^{m} dr̄ q̄ ꝓcedit ex falsa imagiatiōe quā arguēs
habuit in dictis. S. Tho. nō enī aliqñ fuit mētis
eius q̄ quātitas esset p se ꝛ directe rō diuisibilita
tis spēi in indiuidua. sed qđ ipse dicit vbicūq3 lo
quit̄ de ista mā est q̄ quātitas est rō diuisibilitatis
materie in plres ptes. Et q2 ex hmōi diuisione cō
sequitur pluralitas indiuiduorū eo q̄ plres ptes
matie esse nō pnt sine ꝓprijs formis ex quarum
vnione cōstituuntur plra indiuidua: ideo ex ꝯñti
quātitas est rō plificationis ꝛ diuisionis seu disti
ctionis indiuiduoꝝ sub vna spē. quātitas autem
matie inest formalit̄. vñ argumentū nichil ꝯ nos
cōcludit. Si aūt dicat̄ q̄ ex ista rñsione sequit̄ q̄
saltē ex ꝯñti ꝛ mediate sequit̄ q̄ spēs sit plificata
ꝛ diuisa in plra indiuidua p quantitatē: rñdemus
q̄ formale distinctiuū non h3 q̄ insit formalit̄ ni
si illi cuius p se ꝛ directe ac imediate est rō distin
ctiua:nō alijs in q̄bus ex ꝯñti ꝛ mediate cōsequi
tur diuisio. ¶ Ad.13^{m} dicim⁹ q̄ nichil cōcludit ꝯ
nos q̄ ponimus gñans distingui sbalr a genito in
creaturis mō supra exposito i scđo nōbili. ¶ Ad
14^{m} admittim⁹ secundū intellectū. Et ad eius
impugnationē dicim⁹ falsum eē q̄ iste sensus de-
struat seipm.neq3 valet ꝓbatio.nā cū. S. Tho.
dicit et āte ipm phs q̄ mā de se ē indiuisibilis: nō
intelligit q̄ repugnet absolute ratiōi aut eēntie
materie q̄ sit diuisibilis:s3 accipit ly de se.i.per se
tertio mō pseitatis. vt sit sensus q̄ mā de se.i.per
se solā sine aliquo addito ē indiuisibilis. iste aūt
sensus nō solum firmat seipsum: sed nostram cō
clusionē cōfirmat. Arguēs vero accipit ly de se.i.p
se pmo aut scđo mō pseitatis fm̄ quē sensū ꝓce-
dit ei⁹ argumētatio.non certe ad mentē phi nec
S. D. ¶ 15^{m} ꝛ.16^{m} q̄ sunt Durandi nichil ꝯ nos
cōcludūt sicut p3 ex secundo nōbili. vbi deductū
fuit q̄ sba pma h3 q̄ndā indiuiduationē intrinse
cā ꝛ sbalem pter iduiduationē q̄ est ei p quātita
tē qđ cōcludit.15^{m}.arg^{m} ꝛ iterū q̄ nō eodem mō
quātitas ē pncipiū indiuiduatiōis materie et ei⁹
plurificatiōis qđ cōcludit.16.argumētū.omitti-
mus ꝓsequi aliqua dicta Durandi q̄ patiunt̄ ca
lumniā ꝛ nō sunt admittēda eo q̄ neq3 illis ꝯces
sis aliq̄d cōcludatur cōtra nos. ¶ Ad argumēta
Scoti ꝯ eandē ꝯclusionē inquātū ponit mām eē
pncipiū indiuiduatiōis. Ad.p^{m} dr̄ q̄ phs loquit̄

de mã sʒ se accepta.i.seclusa q̃ntitate ⁊ quocū q̄ꝫ
alio,put.s.est pura põ. hoc ãt mõ nos nõ dicimꝰ
mãm eē ꝑncipiū indiuiduatiõis sʒ mõ sup̄ expo-
sito in secūdo nõbili. ¶Ad.2^{m} dr̃ ꝙ ex toto pro
cessu argumēti nõ aliud cõcludit q̄ꝫ ꝙ ē querendū
quo vel ꝑ qd mã fiat hec.ad quaꝫ q̄stionē.S.T.
rñdet multū diffuse in locis ꝓ cõclusiõe allegatis
⁊ i alijs q̄ in secūdo nõbili ãnotata sūt. ¶Ad.3^{m}
q̄ꝫuis nichil cõcludat ꝯ nos: illa tñ ꝯña nõ valet.
cõpositū non ē de se hoc.ergo neq̄ꝫ mã que ē ꝑs eiꝰ.
sicut nõ sequit̃.cõpositū non ꝯponit seip̄m.ergo
mã aut forma q̄ sunt ꝑtes eiꝰ non ꝯponit ipsum.
per hoc eni ꝙ mã cõponit totū cõpositū:dat sibi
ꝙ sit hoc. ¶Ad.4^{m} dr̃ ꝙ ꝓcedit ex falso ꝑsuppo
sito q̄si nos diceremus ꝙ sola mã oĩ alio exclusio
faciat singularitatē indiuidui.hoc aūt nos nõ di-
cimus neq̄ꝫ illud .S.T.aliq̄ñ intellexit. ſ dicimꝰ
ꝙ mã est ꝑmū ꝑncipiū idiuiduatiõis.hoc ãt nõ ē
dictu ꝙ mã sola idiuiduet idiuiduū.queadmodū
nõ est idē dictu ꝙ mã sit ꝑmū ꝑncipiū rerū nãliū
et ꝙ mã oĩ alio exclusio causet vł cõstituat res nã
les. ¶Ad.5^{m} qd est Durãdi dr̃ ꝙ.S.T.nõ fallit̃
equocatione cū loquat̃ de eē in aliq̄ vno mõ pre
cise.s.ꝑ inherentiã. sʒ arguēs ip̄e magis fallit̃ di-
cta.S.T.nõ itelligēs. deceptus nēpe fuit putãs
ꝙ quia.S.Tho.dicit ꝙ forma de se est cõmunis
sed cū recipit̃ in materia indiuiduatur: ꝙ huius-
cemodi receptio fuerit sicut vniuersalis in parti-
culari. non aduertēs ꝙ neq̄ꝫ forma etiam abstra
cta ꝑ intellectū: est totū vłe ad mãm:neq̄ꝫ mã ē
pars subiectiua ad formã.cõitas eni forme respe
ctu marie qua.s. forma ſm eãdem rõnē põt esse i
plĩbus ꝑtibꝰ marie sʒ nõ ſm idē eē nõ ē cõitas q̄
vłe est cõe suis singularibꝰ.sicut eni alia ē abstra-
ctio ꝑ intellectū forme a mã:⁊ alia est abstractio
vłis a ꝑticulari ꝓut. S.T.notat p^{a} ꝑ.q.40.ar.
3° in.c.ita ⁊ alia est cõitas forme respectu mate-
rie:⁊ alia vłis respectu singularis.ꝑma respõdet
vniõi forme ⁊ marie vel accñtis ⁊ subi.scda rñdet
vnioni totiꝰ ⁊ ꝑtis subiectiue ꝓut. S.T.dicit su
per Boetiū de trini. vbi q̄rit vtrum cõsideratio
matheꝰ sit sine mã ⁊c.dicimꝰ ergo ꝙ forma q̄ ſm
se nõ est deteriata ad hãc mãm vł illã per hoc ꝙ
recipit̃ realit in mã: fit hec ⁊ indiuidua.ꝫ alio aūt
receptio ē per inherentiã vel ꝑ inexistentiã:non ꝑ
modū quo vłe est in singulari. Vñ nõ dicimus ꝙ
esse in plĩbus ꝑ inherentiã sit rõ formalis qua ali
quid est vłe.neq̄ꝫ eē in vno solo ꝑ inherētiã sit rõ
formalis indiuidui ⁊ singularis vt male itellexit
arguēs.sʒ dicimus ꝙ forma ꝑ hoc ꝙ recipit̃ i hac
mã que ē pricipium idiuiduationis:fit hec ⁊ idi-
uidua.et ꝑ hoc ꝙ recipit̃ ſm diuersa eē in plĩbus

partibꝰ materie fit plĩes singulariter.Et q̄ꝫuis ex
ista plurificatiõe cõsequat̃ ꝙ vłe sit i pluribꝰ indi
uiduis eo ꝙ quelʒ forma in ꝓpa materia ꝯstituit
indiuiduū: non tñ rõ recte argui põt ꝙ rõ inherētie
ad plura: sit rõ formalis vłis.⁊ rõ inherentie ad
vnū:sit formalis rõ indiuidui.in tali eni argumē
tatione cõmittit̃ fallacia accñtis. ¶Ad argumē-
ta Aureoli scdo loco facta ꝯ eandē cõclusionem.
Ad.p^{m} dr̃ ꝙ illd additū ꝑ accñs se hʒ ad rationē
spēi.et ad huiꝰ improbationē cõcedimus qd ar-
guēs infert.nõ eni aliqd ꝯcludit ꝯ nos q̄ ponimꝰ
indiuiduationē sbe precedere nãliter indiuidua
tionē accñtis quãtū ad aliqd ꝓut ex scdo nõbili
supra patuit. ¶Ad.2^{m} dr̃ ꝙ ꝓcedit ex falso sup
posito. s.ꝙ illud additū qd indiuiduū addit sup̄
spēm:sit additū ipi spēi ſm ꝙ est aliquid cõe vel
vłe hoc aūt falsum ē.imo addit̃ q̄dditati nature
specifice q̄ de se nõ est cõis aut vłis sʒ dicit tñmõ
quid rei.vñ añs falsum est sicut iacet. ¶Ad.4
dr̃ ꝑmo ꝙ argumētū ꝓcedit ex insufficiēti diuisi-
one.ē eni aliud mēbrū diuisionis qd est origina-
lis cã idiuiduatiõis. s.mã q̄ est primū subm reale
forme ⁊ oĩm q̄ formã cõsequunt̃.neq̄ꝫ est instãtia
de hoc ꝙ mã est de rõne spēi.nã talis mã non est
primū subm reale sʒ qdã ab ea per itellectū ab
stractū. Dr̃ secūdo ꝙ quãtitas etiã in rerū nã:ē
illd additū quãtū ad aliquē modū indiuiduatio
nis.neq̄ꝫ valet huiꝰ iprobatio.q2 quãtitas q̄ itel
ligit̃ in spē: nõ hʒ vt sic eē reale sʒ est ꝑ considera
tionem intellectꝰ abstrahētis spēm ab idiuiduo.
Dicimꝰ tertio ꝙ situs etiã est quodãmõ cã iduui-
duatiõis.et ad huius ꝑmam iprobationē:negat̃
assumptū loquēdo de situ ꝓut dicit ordinē ꝑtiuꝫ
in toto quãto.et ad istū sensum negat̃ assumptū
secūde iprobatiõis.lʒ eni diuina ꝟtute duo indi-
uidua disticta possint eē in eodē loco:non tñ pñt
habere eūdē situ ꝓut situs dicit ordinē partiū in
toto.Et de hoc .S.T.4° sen.dis.44.q.2.ar.
2° sub ar.3°.ad.2^{m} ¶Ad argumēta Durandi.
ad idē propositū.Ad primū dr̃ ꝙ nichil cõcludit
cõtra nos. concedimus eni ꝙ eadē sunt pricipia
spēi ⁊ indiuidui nõ tñ eodē mõ. Vñ dicimꝰ ꝙ mã
et forma ⁊ quãtitas ⁊ sitꝰ ⁊ cetera alia idiuiduã-
tia indiuiduū: sunt ꝑncipia spēi sumpta ſm eē in
telligibile ⁊ indeteriate. ⁊ hec eadē ꝓut hñt esse
reale ⁊ sunt deteriata ⁊ signata sunt ꝑncipia idi-
uidui.Et si vlteriꝰ q̄rat arguēs per qd ista sint si-
gnata ⁊ deteriata:rñdemus ꝙ mã se ipa quantū
ad aliqd inquãtū est ꝑmū subm nature. ⁊ quãtū
ad aliqd per quãtitatē ⁊ ꝑ situm.forma est hec ⁊
signata: ꝑ huiuscemõi mãm.quãtitas est hec ⁊ si
gnata:q̄ntū ad aliquē modū signatiõis ⁊ hecce i

tatis seipa τ per ꝯñs situs. ſm aliũ aũt modum ſi
gnationis τ determinationis. s. ſuppoſitationis τ eē
ſunt hec τ ſignata ꝑ ſbm. cetera aũt indiuiduãtia
ſunt hec τ ſignata ꝑ iſta vel ꝑ aliqḋ horum. et de
his ſatis dictũ fuit in ſecũdo nõbili. ¶ Ad. 2m dr
ꝙ argumẽtũ ꝓcedit de indiuiduatiõe mere ſbali
quã nos ꝯceſſimus in ꝑmo nõbili ex dictꝭ .S. T.
cõuenire idiuiduo ꝑ pricipia eẽntialia: ſʒ origina
liter τ tanꝗ̃ ꝑ primũ ꝑncipiũ ꝑ materiã. Qḋ aũt
arguẽs dicit ꝙ idiuiduatio materie magis depẽ
deat a forma ꝗ̃ ecõtra: falſum eſt. neqʒ valet eius
ꝓbatio. qm rõ eſſendi: nõ eſt ꝑ ſe τ formalr rõ in
diuiduatiõis cũ ipʒ eē ꝯueniat plꝛibus idiuiduis.
et qꝛ ipʒ eē eſt ſimpliciſſimũ nullo mõ aliq̃ parti
cipãs nec aliḋ a ſe hñs admixtũ ꝓut Boeti⁹ inqt
li° de ebdomadib⁹: nõ põt fingi ꝙ ipm eſſe hẽat
ſm ſe determinationẽ ad hoc vl' ad illḋ indiuiduũ.
et iõ oꝫ ꝙ fiat hoc τ determinatum ꝑ aliqḋ additũ.
¶ Argumẽta iducta ꝯ tertiã cõcluſionẽ nõ mili
tãt ꝯ illam. nã oia ꝓcedunt de põ dei abſoluta. ꝓ
bãt enĩ ꝙ nõ implicet ꝯdictionẽ abſolute loquẽ
do angelũ vniri matie vt forma qḋ τ nos ꝯcedi
mus ſm viã. S. Tho. Et de hoc dictũ eſt ſupra i
nõbili nono ſatis diffuſe. ¶ Ad argumẽta Scoti
ꝯ q̃rtã ꝯcluſionẽ. Ad. pm dr ꝙ aſſumptũ ſic vniuer
ſaliter ſicut iacet: eſt falſum. et ad ei⁹ ꝓbationeʒ
dr ꝙ in creaturis ex rõne ꝑfectiõis eſt ꝙ aliq̃ q̇d
ditas nõ ſit plꝛibus cõicabil'. eo ꝙ ei⁹ cõicabilitas
nõ põt eſſe niſi ſm diuerſa eē. ita ꝙ q̇dditas crea
ta cõicabil' multis i nullo eoꝝ hʒ totũ eē ſibi poſ
ſibile qḋ ẽ imꝑfectionis. q̇dditas aũt q̃ nõ ẽ mul
tis idiuiduis cõicabil' vt ãgeli: in vno ſolo hʒ vni
cũ totũ eſſe ſibi poſſibile τ hoc eſt ꝑfectiõis. nam
virt⁹ vnita ꝑfectior ẽ ſeipa diſperſa ꝓut dr in li°
de cãis. Neqʒ eſt inſtantia de nã diuina. qm lʒ ſit
cõis trib⁹ ſuppoſitis: nõ hʒ in illis ſuã ꝑfectionem
et ſuũ eē diſperſum cũ ſit eadẽ nũero τ idẽ eē nu
mero vniſſimũ in trib⁹ ꝑſonis. ¶ Ad. 2m rñdet
S. T. de ſpũ. crea. ar. 8° ad. 4m ꝙ lʒ q̇dditas vl'
nã hui⁹ angeli nõ ꝓhibeat eſſe i multis ex hoc ꝙ
eſt q̇dditas vel nã in tali ordine reruʒ qḋ ꝑtinet
ad rõnẽ ſpẽi: ꝓhibet tñ eē in multis ex hoc ꝙ nõ
eſt nata recipi in aliq̃ ſubo qḋ ꝑtinet ad rationeʒ
indiuidui. hec ille. Ex q̇bus pʒ ꝙ ꝯdictio eſt nãʒ
hui⁹ angeli cũ nõ ſit nata recipi in aliq̃: intellige
re ſub rõne vlis. ¶ Ad. 3m dr ꝙ maior ẽ falſa vlr
ſumpta. nã nõ eſt v̾a de q̇dditate angeli q̃ eſt de
ſe hec prout deductũ fuit in. 8° nõbili. ¶ Ad. 4m
dr ꝙ illo caſu dato: de⁹ ꝓduceret q̇dditatẽ ange
li ꝑ ſe aut ſaltẽ in eodẽ indiuiduo qꝛ ipſamet eſt
ipm indiuiduũ in vna ſpẽ. vñ falſum ẽ qḋ arguẽs
dicit nr̃e opiniõis eẽ ꝙ rem anichilatã deus non

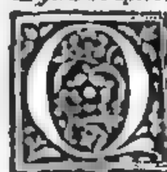
põt iterato ꝓducere eãdẽ nũero. imo econtra te
n. τ. S. T. 4° ſen. di. 44. q. p' ar. p° Et. 4° di. 3
ar. 5°. τ i plꝛib⁹ aliis locis. ¶ Ad. 5m rñdet. S. T.
in hac. di. q. p° ar. 4° ad. pm ꝙ q̃uis aia ſit forma
ſimplex ſic τ angelus: tñ aia non recipit eē ab eo
niſi in corpe. qꝛ ſm augu.m et infundẽdo creat' et
creãdo ĩfundit'. vñ ex corpe recipit eẽ indiuidua
tũ. hec ille. hoc aũt nõ eſt ſic intelligẽdũ quaſi in
diuiduatio aie ſit ſolũ eē: ſʒ qꝛ recipiẽdo eẽ indi
uiduatũ in corpore: aia efficit' in ſeipa indiuidua
ta. Et ꝙ iſta fuerit mẽs. S. T. pʒ ex his q̃ dicit ꝯ
gen. li°. 2°. ca° 81 . ait enĩ. Multitudo aiaꝝ a cor
porib⁹ ſepatarum: ꝯſequit' quidẽ diuerſitatẽ for
marũ ſm ſubam qꝛ alia eſt ſba huius aie et illius
nõ tñ iſta diuerſitas ꝓcedit ex diuerſitate princi
pioꝝ eẽntialium ipius aie: ſ3 eſt ſm diuerſam cõ
menſurationẽ aiarũ ad corpa. hec enĩ aia eſt cõ
menſurata huic corpori τ illi. illa aũt alij τ ſic de
oibus. hmõi aũt cõmenſurationes remanẽt in aia
bus et ꝑeuntibus corporib⁹: ſicut τ ipſe eaꝝ ſube
manẽt quaſi a corporibus ſm eẽ nõ depẽdẽtes.
ſunt enĩ aie ſm ſubas ſuas forme corporũ. alias
accidẽtaliter corpi vniret' τ ſic ex aia τ corpore
nõ fieret vnũ ꝑ ſe ſʒ vnũ per acciñs. inquãtũ autẽ
forme ſunt: opʒ eas eẽ corporib⁹ cõmẽſuratas.
vñ pʒ ꝙ ipſe diuerſe cõmenſurationes manẽt i aia
bus ſepatis τ ꝑ ꝯñs plꝛalitas. hec ille. Ex q̇b⁹ pʒ
ꝙ preter eẽ: ipa aia acquirit quandã cõmenſura
tionẽ τ coaptationẽ ex corpore. et lʒ huiuſcemõi
cõmenſuratio vel coaptatio ſit q̇dam reſpectus
fundatus i entitate aie inquãtũ eſt forma corpo
ris: nõ ideo ſequit' vt arguẽs infert ꝙ nõ ſit de for
mali rõne hui⁹ aie. ſicut enim albedo lʒ nõ ſit de
formali rõne hois: eſt tñ de formali rõne hois al
bi ꝓut habet' ex. 7° metha: ita τ reſpect⁹ vl' rela
tio eſt de rõne formali ſubi reſpectiui: lʒ nõ ſit de
rõne formali ſubi abſoluti. et ꝑ̾tantum in ꝓpoſito
nõ hʒ locum iſta obiectio neqʒ lõgus ꝓceſſus ar
guentis fundat⁹ ſuꝑ eẽ exiſtẽtie. qꝛ nõ ponimus
ꝙ ipm eẽ τ ipa cõmenſuratio aie ad corpus ſint
preciſe indiuiduatio aie: ſed ponim⁹ ꝙ ex hmõi
cõmenſuratiõe τ eẽ indiuiduato: ipa ſba aie fit in
ſe indiuidua τ diſtincta a qualʒ alia. vñ et i dictꝭ
S. Tho. prime allegatis ꝯ. gen. dictũ eſt ꝙ mul
titudo aiarum ſeparatarũ cõſequit' a corporib⁹
diuerſitatem formarũ ſm ſbam: qꝛ alia eſt ſuba
huius aie et alia illius. ac per hoc in ipa coordia
tiõe predicamẽti ſube reponim⁹ indiuiduã ſbam
que a pħo dicitur prima ſuba. τ de hoc latius di
ctum eſt in ſcḋo nõbili. ¶ Ad. 6m reſpondet. S.
Tho. de ſpũ. crea. ar. 8° ad. pm ꝙ Aug⁹ loquitur
vbi allegat' de nã angelica et humana: nõ ſm ꝙ

considerant in esse māli: sed fm q ordinant ad beatitudinem. sic eniz aliqui in nā angelica & humana periernt. quantū aūt ad ordinem beatitudinis: nā humana diuiditur cōtra totā angelicā naturā, quia tota angelica nā vno mō nata est peruenire in beatitudinē vel ab ea deficere irreparabilit. s. statim ad primā electionē. natura vero humana p decursum tpis. et io loquit ibi Augustin de oibus angelis sicut de vna nā propter vnū modū ordinis ad beatitudinem lz differāt. hec ille. Ex qbus pz q nō est irrationabile vt arguēs dicit q alique spēs angelice quantū ad oia indiuidua totalit perissent cū non perierit quātum ad eē naturale. quantū aūt ad eē beatificū nullū incōueniens est propt eorum demeritum. ¶ Ad. 7m dr p° q supponit falsum. s. q nā specifica angeli sit ex se nata eē in infinitis. hoc autē falsum est. imo neqz in plibus put dictum ē in responsione ad. pm et. 2m & latius i octauo nōbili. Dr secūdo q nō reputam° incōueniens q pfectio angeli sit infinita fm quid inquātū. s. nō cōtrahit & finit per aliquā materiā. vn̄. S. T. p° p. q. 7. arti. 2°. in. c. inqt. si autē loquamur de infinito fm q conuenit forme: sic manifestum est q illa quoruz forme sunt in mā: sunt simpliciter finita et nullo mō infinita. si aūt sint alique forme create nō recepte in mā sed p se subsistentes vt quidā de angelis opinant: erūt quidem infinite fm quid inquantū hmōi forme nō terminant nec contrahūtur per aliquā mām: sz qz forma creata sic subsistens hz esse & nō est suū esse: necesse est q ipm eius eē sit receptū & cōtractū ad teriatam nām. vn̄ non pōt eē infinitū simplr. idē in snia dicit. 3° li° sen. di. 13. q. p° ar. 2°. sub. arti. 2°. ¶ Ad. 8m dr q. S. Tho. nō ignorauit distinctionē quā arguens ponit de distinctione formali & formarū cū eam ponat in plibus locis. vn̄. p° p. q. 85. ar. 7° ad 3m ait. dria forme que nō prouenit nisi ex diuersa dispositiōe materie: nō facit diuersitatē fm spēm sz solū fm numerum. sunt eni diuersorū indiuiduorū diuerse forme fz mām diuersificate. hec ille. Itē cōtra gē. loco prime allegato. nō eni inqt quelz formar diuersitas facit diuersitatē fm spēm: sed solum illa q̄ est fm principia formalia vel fm diuersam rōnem forme. hec ille. Ex qbus apparet q sanctū Tho. nō latuit q̄ sit distinctio formalis et q̄ sit distinctio formarū. imo qz illud bn̄ nouerat dixit q distinctio inter angelos est nō solum formarū sed & formalis quod arguens hic nō impugnat. ¶ Ad. 9m quod est Durādi pz respōsio ex rn̄sione ad. 4m Scoti. neqz enim necesse ē vt opinatur arguēs q plurificata actione: plurificetur terius actionis vbi actio depēdet ex sola virtute & voluntate pducentis psertim cū sit infinite virtutis. ¶ Ad. 10m rn̄detur dupliciter ad auctoritatē Augustini. Primo qz quātū ex ipa auctoritate hētur: nō aliud cōcludit nisi q nō puenit ex ipotentia dei aut ex difficultate opandi vl ex tedio: q deus deficeret in creādo alios angelos ab hijs q̄ peccauerūt quos in eor sedib° collocaret. & hoc nos cōcedimus. sed dicimus q puenit ex impossibilitate facti. s. angelor. nā seqret euidēs cōdictio put. S. Tho. vbi allegat pro cōclusione efficaciter pbat. Pōt respōderi secūdo q sedes quas appellat Aug° nō sunt gradus nāles sed gr̄e. Et cū arguēs dicit cōtra hoc q in angelis gradus gr̄e conferunt a deo fm gradus nature: respōdetur q hoc est verū fm ordinem qui nūc est. sed tūc aliter fuisset institutū. sz pma responsio videt magis ad intentionē Augustini. Articuli parisien. sicut alias dictū fuit: nō nos arctāt, tum qz vltra diocesim nō se extendūt. tum etiā qz vt Egidi° ro. & Godofredus de fontibus & Henric° dicūt: illi articuli indigēt magna correctiōe: nā vt illi ferūt: facti sunt a quibusdā capitosis. Itē etiā et reuocati sunt inquātū tangunt doctrinam. S. Tho. put dictum fuit di. pcedēti. ¶ Ad. 11m qd est Henrici dr q maior nō hz veritatē nisi de nā que nō est p se subsistēs sed nata ē esse in alio qd non ē in pposito nro. qm nā hui° angeli nō est nata esse i aliquo sz est p se subsistēs put dictū est ad. 3m Scoti ex dictis. S. Tho. de spū. crea. ar. 8° ad. 4m vn̄ minor ppositio simpliciter est falsa. nā ipa nā angeli est suppositū subsistēs. ¶ Ad. 12m negat assumptum put pz ex superiorib° psertim ex octauo notabili. ¶ Ad. 13m dr q si anime rōnales p potentiā dei crearentur extra corp° & sine aliq dependentia vel aptitudine ad corpus: idē esset de eis & de angelis q non possent esse ples aie distincte nūero sub vna spē et tn̄ in isto casu nō pprie dicerent aie aut forme fm q aia dr ab animādo & forma ab informādo corpus. essent tn̄ quedā sube immālis spē distincte ab alijs. ¶ Ad. 14m dr q lz ois creatura in infinitum deficiat a diuina simplicitate: nō ideo sequit q nō possit assimilari deo in hoc q est qddā subsistēs singulare. nā et i hoc in infinitum distat a simplicitate diuina. Auctoritas commentatoris magis est ad oppositum arguentis q̄ ad ppositum. qm ideo ponimus vnū tantū indiuiduum in vna spē angelica quia est quid perfectum respectu sube matialis in qua sunt plura indiuidua sub vna spē. ¶ Ad. 15m dr q quicquid sit de maiori propositione: argumētum tn̄ nichil cōcludit

cōtra nos. q: non est simile de forma celi que est materialis ⁊ de forma angeli q̄ est immaterialis ¶ Ad. 16m dr̄ ꝙ non fuit mens ph̄i ꝙ inter motores orbiū ⁊ ipsos orbes motos eēt proportio q̄ntum ad eē nature: sed q̄lis esse d3 inter mouens et motū fm̄ ꝙ talia sunt. et iō non sequit̄ ꝙ si orbes possunt esse pl'es sub vna spē: ꝙ etiam motores orbiū sint plures eiusdem spēi. cū autem ph̄s vocat angelos subas immāles diuinas: nō accipit diuinum eēntialiter sed ꝑticipatiue ⁊ similitudinarie. quēadmodum proph̄a vocat viros ꝑfectos deos dicēs. ego dixi dij estis ⁊ filij excelsi oēs. ¶ Ad. 17m dr̄ ꝙ ex longo eius ꝓcessu: nō aliō cōtra nos cōcluditur q̄3 ꝙ angeli duo pn̄t adinuicē distingui ꝑ existentiā vel subsistentiā aut suppositationē: ita ꝙ vnus angelus sit alius numero ab alio. q: alia ē existentia ⁊ suppositatio aut subsistētia vnius ab existētia ⁊ subsistētia aut suppositatiōe alterius. et tandē vnus distinguit̄ ab alio nūero q: est aliud suppositū ab eo. Ad hoc aūt rn̄dēmꝰ ꝙ cū existētia ⁊ subsistētia ⁊ suppositatio cōueniāt vtriq3 angelo subsistenti: nō pn̄t esse rō distinctionis illoꝝ ⁊ ꝑ ɔn̄s nō pn̄t distingui fm̄ rōnem suppositi cū vterq3 sit suppositū. Et si dicat̄ ꝙ l3 duo angeli conueniant in hoc quod est esse suppositū et in habere existētiam aut subsistentiam: distinguūtur tamen quia existētia hec nō est illa nec suppositū hoc est illud. Dicimꝰ ꝙ hoc magis ꝓbat propositum nostrū q̄3 arguētis. nam op3 assignare aliud ab existentia vel subsistētia ꝓpter quod hec non sit illa ⁊ illa non sit hec. et per ɔn̄s est dare aliq̄d aliō ꝓpt̄ qō hoc suppositū nō est illō nec illud est hoc. hoc aūt nō pōt esse aliud nisi essentia angeli. nā quodcunq3 aliud quis dederit cu3 sit extra essentiam angeli: nō poterit causare distinctionē inter angelos qua vnus sit alia suba intellectualis ab alio ⁊ econtra. nā sola accn̄tia aut accn̄talia: non pn̄t distinguere aliqua substātialiter. ac per hoc nec possunt plures angelos distinguere sub vna spē sub qua indiuiduum sube ē fm̄ sui suba3. Et preterea sicut supra dicebamus ad 5m Scoti ipsum eē existentie aut subsistētie cum sit simplicissimū et nichil habens admixtum fm̄ Boetium liᵒ de ebdomadibus: non pōt intrinsece recipe aliquid ꝑ quod sit hoc signatū et distinctum ab alio. vnde esse existentie vel subsistētie nō indiuiduatur per se primo ⁊ fit hoc aut distinctum: nisi a principijs rei substantialibus a q̄bus emanat. ¶ Ad argumentum ante oppositum patet responsio per ea q̄ dicta sunt in primo notabili. ⁊ in hoc articulus terminatur.

Terciū circa tertiā distinctionē secundi sn̄iaꝝ querit̄ vtrū intelligere āgeli sit sua sba et arguit̄ ꝙ sic. Qm̄ si extrema sunt vnū: mediū non differt ab eis. quia extremu3 magis distat ab extremo q̄3 mediū. s3 angelo idē est itellectꝰ ⁊ intellectū s3 ꝙ eēntiam suā intelligit. ḡ intelligere qō cadit mediū est idē cū sba āgeli itelligentis. ¶ In oppositū arguit̄ sic. plꝰ differt actio rei a sba eiꝰ q̄3 ipm̄ eiꝰ eē. s3 nullius creature suū esse ē sua eēntia. nā hoc est solius dei ꝓpriū. ergo neq3 āgeli neq3 alicuiꝰ creature sua actio est sua substātia. ¶ In hac q̄stione erunt quattuor articuli vt s3.

Quantu3 ad primū articulū sit p̄ma ɔᵒ ꝙ itelligere āgeli ē aliq̄d absolutū differēs realr̄ a sba āgeli et ab eiꝰ v̄tute itellectiua. Hāc cōclusionē tenet. S. T. pᵃ. p. q. 54. ar. pᵒ ⁊ 3ᵒ. ¶ Secūda ɔᵒ est ꝙ in āgelis nō ꝓprie h3 locū distinctio itellectꝰ agētis ⁊ possibil' quēadmodū in nobis nisi forte equoce. hāc ɔclusionē tenet. S. T. loco prime allegato. ar. 4ᵒ. ¶ Tertia ɔᵒ ē ꝙ āgeli nō oīa cognoscūt ꝑ eēntias suas: s3 multa ꝑ spēs connāles et ɔcreatas. hāc ɔclusionē tenet. S. T. in hac. di. q. 2ᵃ ar. pᵒ ⁊ 3ᵒ. Et pᵃ p. q. 55. ar. 2ᵒ ⁊ 3ᵒ Et de veri. q. 8 ⁊. 9. ⁊. 10. ¶ Quarta ɔᵒ est ꝙ spēs itelligibil' ta in āgelis q̄3 in nobis ē aliq̄d realr̄ distinctū ab ipso itelligere sic eiꝰ p̄ncipiū elicitiuū. hec cōclusio ꝓbat̄ ex dictis. S. T. in locis sup̄ allegatis. Et pᵃ p. q. 84. ar. 6. ⁊. 7. Et d̄ vi. q. 10. ar. 6. ¶ Quita ɔᵒ est ꝙ q̄l3 angelꝰ intelligit seipm̄ per eēntiā suā. Hāc ɔclusionē tenet. S. T. pᵃ p. q. 56. ar. pᵒ. Et de ve. q. 8. ar. 6. ¶ Sexta ɔᵒ est ꝙ eēntia āgeli ē sufficiēs p̄ncipiū q̄ angelꝰ itelligit deū nāli cognitione. Hāc cōclusionē tenet. S. T. pᵃ p. q. 56. ar. 3ᵒ Et d̄ ve. q. 8. ar. 3ᵒ ¶ Septima ɔᵒ est ꝙ āgeli ꝑ eādē spē3 itelligūt pl'es q̄ditates. ⁊ quāto āgelus ē supior: tanto ꝑ spēs pauciores et vniores itelligit. Hāc ɔclusionē tenet. S. T. i hac di. q. 2ᵃ ar. 2ᵒ Et. pᵃ p. q. 55. ar. 3ᵒ Et d̄ ve. q. 8. ar. 10. ¶ Octaua ɔᵒ est ꝙ itellectꝰ āgelicꝰ ꝑ eādē spēm itelligibilē cognoscit nām cōem spēi et oīa eiꝰ singlaria. Hāc ɔclusionē tenet. S. T. i hac. di. q. 2ᵃ ar. 3ᵒ ⁊ ad. 3m Et pᵃ p. q. 57. ar. 2ᵒ Et d̄ ve. q. 8. ar. 11ᵒ: Et 5. gēli. 2ᵒ ca. penul. ¶ Nona ɔᵒ ē

ꝙ nõ omnia illa itelligit angelus simul et in actu quoꝝ spẽs apd̃ se hꝫ: ſ; illa simul ꝛ in actu itelligit que ꝑ vnã spẽm repꝛesentant᷑. Hãc ꝯclusionẽ tenet. S. T. in hac. d. q. 3. ar. 4°. Et p° p. q. 58. ar. 2° ꝛ. 3° Et de ve. q. 8. ar. 14° ꝛ. 15. ¶ Decima ꝯ° est ꝙ angel⁹ nõ intelligit cũ discursu ꝓpꝛie dicto Hãc ꝯclusionẽ tenet. S. T. locis ꝓxime allegat᷑.

Quantũ ad articulũ secundũ argui᷑ cõtra conclusiões. Et quidẽ ꝫ primã ꝯclusionẽ arguũt q̃dã volẽtes ꝓbare ꝙ itelligere nõ dicat aliq̃d absolutũ distinctũ a põ intellectiua ſ; solũ respectũ potẽtie ad obiectũ. ꝛ arguũt sic. Illa q̃ ex opposito distiguunt᷑: nõ possunt eẽ vnũ ꝛ idẽ. ſ; act⁹ primus ꝛ act⁹ secũdus ex opposito distinguũt᷑ vt pꝫ 2° de aĩa. act⁹ aũt p̃mus ẽ forã absoluta. igr̃ act⁹ secũdus ꝛ opatio est forã respectiua. ¶ 2° Q2 si opatio sit forã absoluta disticta a põ ꝓcedit᷑ i infinitũ cũ oĩs forma absoluta possit hẽre opatiõeꝫ sꝫ hoc ẽ incõueniẽs. igr̃ ꝛc̃. ¶ 3° Sicut se hꝫ lucere ad lucẽs. sic itelligere ad itelligẽs. vtrũq; eni ẽ act⁹ imanẽs. s. lucere ipsius lucis ꝛ itelligere ipi⁹ intellect⁹. sꝫ manifestũ ẽ ꝙ lucere nõ ẽ aliq̃d absolutũ additũ luci. igr̃ ꝛc̃. ¶ 4° Q2 oẽ absolutũ p̃t de⁹ separe a sb̃o si q̃d hꝫ. sꝫ itelligere nõ p̃t separi ab itellectu. igr̃. ¶ 5° In nullo absoluto p̃t adunari ꝯ̃ria. sꝫ eodẽ actu sentiẽdi videt᷑ albũ ꝛ nigrũ igit᷑ videre nõ est forma absoluta. ꝛ ꝑ ꝯñs multo min⁹ itelligere. ¶ 6° Q2 ph̃s. 3° de aĩa vult ꝙ intellect⁹ nõ patit᷑ sic alia res. sꝫ vt dicit ꝯmẽ. 3° li° ꝯmẽ. 14. passio itellect⁹ ẽ receptio tñ sine trãslatiõe. hoc aũt vt videt᷑ nõ est aliud q̃ꝫ pati obiectiue tñ et nõ subiue. ¶ 7° argui᷑ ꝑ exẽplũ ph̃i ibi de tabl'a ꝛ pictura. ꝯstat eñ ꝙ cũ tabula pingat᷑: ñ educit᷑ colox de põ tabule: sꝫ applicat᷑ corp⁹ coloratũ corpi tabule. sic igit᷑ nõ recipit᷑ subiectiue colox i tabula: sic nec itellectio i intellectu. ¶ 8° Q2 ꝫ ph̃z vna itelligẽtia nõ patit᷑ ab alia subiue cũ eã itelligat. sꝫ ꝑ essentiã itelligit eã ꝛ nõ ꝑ formã inherentẽ sb̃e sue. igr̃ itelligere nõ ẽ actio elicita ab intellectu ãgelico vel hũano. ¶ 9° Q2 si sic: sequit᷑ ꝙ intellect⁹ post forte itelligibile: min⁹ itelligeret debile. sic est de sensu. nã cã hui⁹ in sensu ẽ: q2 sens⁹ vl' organũ aliquãdiu retinet spẽs receptas sꝫ si itellect⁹ subiectiue recipiat spẽs vl' itellectionẽ: meli⁹ retinebit talia q̃ꝫ sẽsus. igr̃ ꝛc̃. Nec p̃t dici ꝙ sp̃ualitas obstaret. q2 ẽt sensibile sp̃uali⁹ eẽ hꝫ i sensu q̃ꝫ ext᷑: et tñ ex illa sp̃ualitate illud ñ tollit᷑ ¶ 10. Q2 visio btĩfica q̃ angel⁹ vel aĩa btã videt deũ ẽ q̃dã itelligere: ꝛ tñ nõ ẽ opatio itellect⁹ ab illo elicita cui⁹ oppositũ ponit p̃ma ꝯ°. Aũs ꝓbat᷑ q̃druplr̃. p° sic. a quolꝫ btõ põt ẽm legẽ dei ordinatã q̃lꝫ creatura cognosci ꝛ distincte i v̄bo ꝑ cognitionẽ suã btĩficã et nõ ꝑ cognitionẽ creatã. q2 tũc vel illa eẽt corruptibil' de cõi lege: et tũc illa nõ eẽt btĩtudo. q2 btĩtudo nõ ẽ btĩtudo: nisi sit sine fine ꝑpetuãda. vel ipa eẽt ĩfinite ꝑfectiõis cognitio. q2 ĩfinitoꝝ cognitio ꝛ cuiuslꝫ disticte. sed vtrũq; illatũ ẽ icõueniẽs. igr̃ talis itellectio btĩfica ẽ increata. ꝛ hẽtur itentũ. ¶ 2° ꝓbat᷑ idẽ aũs. Q2 si nõ sic eẽt: tũc sũme btũs ñ posset stãte sua btĩtudie i sũmo: hẽre ita ꝑfectã cognitionẽ i gñe ꝓp̃o de aliq̃ creatura sicut infim⁹ btũs hñs nãlia pia. ꝯñs ẽ incõueniẽs. ꝛ ꝯña pꝫ. q2 itellect⁹ vel aĩa vel ãgelus replet⁹ vna tali forma creata: nõ posset illa replẽte: simul tñ capere de alia cognitiõe dispata sic ali⁹ angel⁹ vel alia aĩa par i nãlib⁹ nõ sic repleta. alioq̃n nõ tot intẽsissimas spẽs hẽret qui p̃les diuersoꝝ generũ vl' spẽrum posset simul nãlit᷑ recipe q̃d repugnare videt᷑ cuilꝫ creature. ¶ 3° ꝓbat᷑ idẽ aũs ꝑ aug'm. 8. sup ge. ca. 34. de ꝑmis q̃ dicit ꝙ de⁹ loq̃t᷑ ad itellectuales creaturas illuiandas ꝑ suã sb̃am cũ iã p̃nt cape locutionem ei⁹ q̃lis est i v̄bo ei⁹. ¶ 4° ꝓbat᷑ idẽ ex intentiõe ph̃i ꝛ ꝯmẽtatoꝛis q̃ dicũt ꝙ de⁹ ipe intelligit᷑ ꝑ se ipꝫ absq; itellectiõe media ab aliis itelligẽtiis abstractis. itaq; ipe ẽ ꝛ q̃d itelligit᷑ ꝛ itellectio ei⁹ q̃d ipꝫ itelligit. ¶ 5°. Q2 diuina eẽntia est in se q̃dã intellectio. cũ igit᷑ ipa sit vl' eẽ possit eq̃ p̃ns ꝛ intima itellectui ãgelico vel hũano sic est q̃cũq; itellectio creata: sequit᷑ ꝙ itellect⁹ creat⁹ eq̃ ꝑ visionẽ icreatã poterit videre et itelligere sic itelligit ꝑ itellectionẽ causatã. ex istis videt᷑ ꝙ itelligere angeli nõ oꝫ ꝙ sit opatio elicita ab ãgelo sic ponit ꝯ°. ¶ 11° argui᷑ ꝙ itelligere nõ sit agere sꝫ pati vel recipe actũ itelligẽdi q̃ solũ est effectiue ab obõ. hui⁹ eĩ mẽtis ẽ godofred⁹. 5° q̃dlꝫ. q. 2ª q̃d ꝓbat multiplr̃. Primo sic. Q2 ꝑfectio potẽtie passiue cõsistit i receptiõe alicui⁹ sic ipꝛessi ꝛ nõ i exercẽdo aliquã actionẽ. ſ; itellect⁹ ẽ põ passiua. igr̃ et ẽ. ¶ 2° Q2 ipossibile ẽ sb̃m recipiẽs aliquã formã: mouere se vlteri⁹ ꝑ eã ad vlterioꝛẽ formã. q2 tũc idẽ ꝛ ẽm idẽ eẽt in põ et i actu. g̃ ipossibile est ꝙ itellect⁹ ꝑ spẽm in se receptã eliciat actũ secũdũ et illũ in se subiectiue recipiat. ¶ 3° Q2 sic se hꝫ itelligere ad itelligẽtẽ: sicut itelligi ad itelligibile. ſ; itelligere se hꝫ ad itelligẽtẽ sicut v̄ba passio ad suũ sb̃m significata tñ ꝑ modũ actiõis. igr̃ itelligi se hꝫ ad intelligibile sic v̄ba actio significata ꝑ modũ passiõis. ꝛ sic obm ẽ q̃d agit actũ itelligẽdi ¶ 4. Q2 itelligere facere ꝛ itelligere fieri cũ sint agere et pati: oꝫ ꝙ attribuant᷑ diuersis p̃ncipiis.

vni sicut sbo recipiēti: ⁊ alteri sicut agēti. cū ergo intelligere attribuat̄ itellectui vt sbo recipiēti: oꝫ ꝙ attribuatur alteri vt agēti. et hoc nō pōt poni aliud nisi obm. ¶ 5° ꝓbat hoc idē q̄ōlꝫ. 9° q. 3° vbi sic dicit. nichil pōt eē cā effectiua alicui⁹ in se manētis. qꝛ hoc est ꝯ rōnem potētie actiue et passiue. qꝛ pō actiua ē principiū trāsmutandi aliud ſm ꝙ aliud. pō vero passiua est principiū trāsmutādi ab alio ſm ꝙ aliud est. ¶ 6° arguit ibidē. Qꝛ hoc eēt cōfundere cām efficientē et cām formalē simul i vnū: si idē esset ꝓncipiū actiuū ⁊ cā formalis eiusdē subi. ¶ 7° arguit. Qꝛ vnūqδqꝫ sicut hꝫ per formā eē: ita agere ꝑ eā actionē manentē. sꝫ sꝑ hꝫ bō esse ꝑ intellectū. ergo sꝑ aget actionē intellect⁹ manentē. ⁊ sic sꝑ intelligeret qδ est falsū. ¶ 8° arguit. Qꝛ res cui cōpetit agere actionem manentē: aut sꝑ et de necessitate illā hꝫ aut nō. si sic: igit̄ non dꝫ attribui illi rei i qua ē sic̄ cause efficiēti: sꝫ illi rei q̄ ꝓducēdo illā rem ꝓduxit oīa necessario illi nature ꝯueniētia. si non: oꝫ ꝙ ad hoc ꝙ exeat in actū de nouo dissimiliter se hēat nūc q̄ꝫ pri⁹ per hoc ꝙ moueat̄ de nouo ab alio, ⁊ sic nō erit cā effectiua illius opationis i se manētis: sed illδ extrinsecū agens. vel ꝑ hoc ꝙ moueat aliδ. ⁊ sic erit opatio trāsiens ⁊ nō manēs. aliter aūt nō pōt eē. qꝛ idē manēs idē: natū est facere idē. ⁊ positis ꝓncipijs per se sufficiētibus: ponitur effect⁹. ¶ 9° arguit. Qꝛ in igne calido nō p̄t poni actio manēs: nisi ignescere ⁊ calere. sꝫ ista non sunt nisi eē in actu ignis. s. eē actu calidū. ⁊ nichil dicūt vltra formā sbalem ignis ⁊ vltra calorē effectiuum ab igne. ḡ operatio manēs nō est aliq̄d effectiuū a sbo in quo ē. ¶ 12° ad idē arguit adā. q. 5. ꝓmi sniaꝝ. Qꝛ si oē intelligere ē actio elicita ab itellectu: tūc solus de⁹ nō posset sine intellectu creato creare visionē dei. qδ nō videt̄ dicendū maxime cū intelligere nō sꝑ req̄rat effici vt pꝫ in deo. et si efficiētem req̄rit: tū non sꝑ requirit effici ab eo q̄ intelligit. vt pꝫ ſm ꝑhm de intelligētijs q̄ ꝑ sbas suas multa intelligūt. ¶ Itē. Qꝛ tūc de⁹ nō posset btificare aliquā creaturam: nisi ⁊ illa creatura btificaret seipam. ¶ Itē ſm ꝑhm. itelligere nō ē nisi pati q̄δdā. ¶ Itē. Qꝛ aīa vł angel⁹ videret̄ eē ifinite pfectiōis. oē ei qδ pōt agere. a. idiuiduū alicui⁹ spēi ⁊. b. idiuiduū eq̄le ſm gradū ⁊ duplo nobilioris spēi ⁊ sic in ifinitū: videt̄ eē ifinite pfectiōis. sed oīs nā intellectualis ē hmōi ſm te. qꝛ de⁹ p̄t in ifinitū sꝑ oi intellectiōe data: duplo nobiliorē ea cāre in itellectu. ⁊ ꝑ tales aīa vel āgel⁹ intelliget et ŝ nisi efficiat illas. ¶ Itē. Qualitas illa dr̄ itellectio: qꝛ potētie repñtat obm. sꝫ de⁹ pōt facere ꝙ illa q̄litas aīe vel āgelo nichil agēti bus repñtet obꝫ qꝛ de⁹ oēꝫ actionē supplere p̄t. igit̄ tūc eēt itellectio ⁊ nō efficeret̄ ab itellectu. ⁊ hec argumēta sufficiūt ꝯ primā cōclusionē. ¶ Cōtra eandē ꝯclusionē arguit durādus in p̄nti distictiōe sic dicens. Nos pauca nouim⁹ de āgelis et eoꝝ cognitiōe. ⁊ illa pauca oꝫ nos ꝯiecturare ex cōditione aīe nr̄e q̄ est de nūero sbarū itellectualiū quāuis i illo ordine sit infima. et ſꝫ hoc videt̄ eē dicendū ꝙ pō intellectiua āgeli sit realit̄ idem qδ sua eēntia qδ pōt sic ꝑsuaderi. ꝙ ēi potētie cognitiue aīe nr̄e ab essentia aīe differāt: potissime cōuincat̄ ex duob⁹. vnū est qꝛ aliq̄ potētie aīe sūt ad act⁹ corꝑaliter diuersos ⁊ sepatos nullū ordinē inter se hn̄tes vt sūt audire videre et hmōi. ꝓpter qδ oꝫ eos reducere in ꝓxima pricipia realit̄ diuersa ⁊ nō in vnū solū vt ē eēntia aīe. Aliud ē. qꝛ eēntia aīe est act⁹ corꝑis. aliq̄ aūt potētie ei⁹ nō sunt act⁹ corꝑis vt sunt itellectus et volūtas ꝓpter q̄ oꝫ eēntiam aīe a p̄dictis potētijs realit̄ differre. neutrū aūt istoꝝ est i angelis. qꝛ i eis nō est nisi vnica cognitio vꝫ intellectiua q̄ pōt reduci ad vnū pricipiū. eēntia āt angeli nō est actus corꝑis: sꝫ est sepata ab oi corꝑe sic̄ ⁊ intellect⁹. ꝓpter qδ ex nulla pte pōt conuinci ꝙ pō intellectiua angeli dr̄at realr̄ ab eius eēntia. frustra āt ponunt̄ plura vbi sufficit vnū. iδ ⁊c̄. hec durandus. ¶ Cōtra eādē cōclusionem p̄nt adduci oīa argumenta q̄ in primo sunt adducta ad probandum ꝙ potētie aīe nō differūt ab anima. ¶ Cōtra secūdam cōclusionem arguit Scotus probādo ꝙ in angelis non dꝫ negari itellectus possibilis. qꝛ scꝫ nō sunt in pō ad spēs. Primo. Qꝛ si superficies esset creata sub albedine: non minus eēt de se receptiua albedinis. qꝛ potentiā receptiuā non oꝫ precedere actū suū ad quē est duratiōe: ſ tm̄ nā. sꝫ ergo itellectus āgeli eēt creatus sub oībus spēbus intelligibiliū: tū vere de se eēt possibilis: ⁊ de se in pō ad actū ꝓximum: sꝫ illū non p̄cederet duratiōe. ¶ 2°. Qꝛ in nobis nō negaret̄ intellect⁹ possibilis si creat⁹ fuisset sub spēbus itelligibilibus. qꝛ simultas duratiōis nō auferret rōnē passiui. igit̄ nec in āgelis negādus ē. ¶ 3° Qꝛ cū neget̄ itellect⁹ agēs in āgelis qꝛ nō abstrahit ⁊c̄. nō videt̄ valere. qꝛ dato ꝙ āgel⁹ nō idigeret abstrahere spēs itelligibiles sꝫ hēret oēs tales ꝯcreatas: nō min⁹ hēret pōm abstrahēdi. qꝛ pō actiua q̄ est pfectionis in nā inferiori: nō dꝫ negari a nā supiori. sꝫ cū supior ꝓueniret actionē iferioris illi⁹ nature actiue. sic̄ nō negaret̄ in nobis itellect⁹ agēs: si ita eēt ꝙ nr̄ itellect⁹ agēs nō posset hēre aliquē actū abstrahēdi. ñ rōe sui: sꝫ qꝛ p̄ueiret̄ ab aliq̄ agēte supiori ꝓducēte effectū q̄ ꝑ eū possit ꝓduci. ¶ 4° ar

gūit ꝯ illud qđ dr ꝙ si itellect⁹ angelic⁹ crearet̃ si
ne talib⁹ spēb⁹ nō itelligeret alias creaturas nec
possꝫ abstraher̃ spēs a reb⁹. Cōtra h̄ arguit. Qꝛ
tūc nā angelica eēt īpfectioꝛ ꝙ̄ humana. quia nā
hoīs ꝙ̄tūcūqꝫ nuda crearet̃: hēt adhuc vn̄ acq̄=
rat cognitionē et itelligibilitatē alioꝝ oboꝝ. an=
gel⁹ aūt nō possꝫ acq̄rere illas spēs nec sine illis
possꝫ alia itelligere. Cōfirmat̃. Qꝛ illud qđ ē pfe
ctionis ī itellectu īferioris: nō ē denegādū ab in=
tellectu supioris ꝛ pfectioris. s. angeli. pfectionis
aūt ē in ītellectu nr̄o ꝙ hēat aliqđ q̄ actiue possit
acq̄rere spēs oiuꝫ q̄ditatuꝫ. ita ꝙ licet posse reci=
pere tales spēs sit īpfectionis: tn̄ actiue posse eas
acq̄rere: ē pfectionis suplētis īpfectionē q̄ illos sūt
cōiter oēs pfectiones creaturaꝝ. ¶ 5°. Qꝛ dato
ꝙ de⁹ ꝯcreauerit angel' spēs oiuꝫ q̄ditatū: nō tn̄
oꝫ dicere ꝙ ꝯcreauerit eis spēs oiuꝫ singularium
itelligibiliū ab angelo. nō est. n. verisimile ꝙ pos
sibile eēt fieri aliqđ singulare cui⁹ nō possꝫ āgel⁹
hr̄e distictā noticiā. et tn̄ si mūd⁹ duraret in īfini=
tū sicut ē possibile: eēnt īfinita īdiuidua vel singu
laria q̄rū q̄libꝫ possꝫ angel⁹ distīcte cognoscere
et tn̄ nō hēret simul īfinitas spēs ꝯcreatas. ꝙ̄ pos
set spēm alicui⁹ de nouo acq̄rere. ¶ 6°. Qꝛ dato
ꝙ spēs oīū q̄ditatū ꝙ̄ singulariū futuroꝝ ꝯcrea=
uerit illis de⁹: adhuc tn̄ p illas nō pōt angel⁹ hr̄e
omnē cognitionē sibi possibilē. qꝛ nō intuitiuaꝫ.
illa. n. non pōt hēri p spēꝫ obi q̄ manere pōt obo
absente. hoc. n. ē ꝯ rōneꝫ cognitionis intuitiue ꝙ
sit de re nō actualit̃ exn̄te vel nō pn̄te. falsum est
ergo ꝙ nichil pōt angel⁹ cognoscere nisi per spe
ciem inatā. ¶ 7°. Qꝛ dato ꝙ angel⁹ nō cognos=
ceret nisi p spēs inatas: adhuc illud nō sufficit ꝙ
ille spēs incōplexoꝝ nō essent sufficiēs rō cognos
cēdi veritatē ꝯplexionis ꝯtingētis de ipis extre=
mis. qꝛ talis ꝯtingētia nō cognoscit̃ ex terminis.
hec Scot⁹ ī form̄ı. ¶ 8° arguit Aureol⁹. qꝛ tales
spēs cōcreate respectu q̄ditatū: vel sunt accn̄tia
ꝯsequētia n̄ꝫ itellect⁹ āgelia vt necessaria seq̄la
et hoc videt̃ incōueniēs. qꝛ sic oꝛirent̃ ex propꝭs
pn̄cipiis spēs et posset intellect⁹ se ipm̄ reducere
ad actū respectu istaꝝ nullo interueniēte extrin
seco agēte. aut sunt accidētia cōmunia: et intelle
ctus respectu eoꝝ est in potētia: ꝛ tūc videtur in
cōueniēs ꝙ de⁹ dederit eis potētiā passiuā: quin
dederit eis potētiā actiuā potentē reducere illā
potētiā ad actū. potētia aūt actiua reducēs itel=
lectum ad actū intelligēdi: videt̃ esse intellect⁹
agēs cū spē. quare et c̃. ¶ 9°. potest argui sm̄ ꝙ
arguit Gregoꝛi⁹ de arimino. Nā angelus aliquā
noticiā intuitiuaꝫ accipit a rebus extra. igitur in
eo est intellectus possibilis. ꝯn̄a nota est. et an=
tecedens pꝛobat sic. cuiuslibet noticie intuitiue
in angelo: causa effectiua immediata licet par=
tialis ē ipa res ītuitiue nota. igit̃ qualibet talem
angelus accipit a re intuitiue nota. ꝯn̄a nota est.
Antecedēs pbat̃. ꝙ eni obm̄ sit causa effectiua
cognitionis sue pꝫ. qꝛ si nō sic: igit̃ p̄ter ipsam est
aliqđ aliud sufficiēs actiuū totale ipsius noticie
vel aliq̄ plura q̄ simul sufficiūt illā pducere. et cū
ipsa nō sit pn̄cipiū passiuū seu receptiuum totale
vel partiale itellectionis hui⁹ vel dispositio illi⁹:
nec etiā sit effect⁹ naturalit̃ ꝯsequēs itellectionē
ipsam vt certū ē: seq̄t̃ ꝙ erit possibile hm̄oi noti=
ciā creari in āgelo naturalit̃ re tali nō exn̄te. ꝯn̄s
est falsum. pbat̃ ꝯn̄a. qꝛ positis sufficiētib⁹ actiuo
et passiuo in opoꝛtunis dispositionib⁹: ponit̃ ef=
fectus si sit actiuū naturale. vel saltē poni pōt si
sit actiuū libeꝝ sicut ex. 9°. metha. et ex differen
tia vtriusqꝫ actiui pn̄cipij pꝫ. ꝙ aūt sit causa ime=
diata pꝫ. qꝛ si eēt causa mediata tm̄: esset ꝙ̄ causa
alicui⁹ qđ imediate eēt cā illi⁹ noticie: et illud nō
videt̃ esse aliud nisi spēs vel hitus vl' aliqua alia
noticia. nō pōt dici ꝙ alia noticia: qꝛ non abstra=
ctiua. nā quelibꝫ noticia abstractiua rei distincta
et naturalit̃ hita: p̄supponit intuitiuā eiusdem. et
tunc de illa poꝛ eēt q̄rendū. vtrū imediate cau=
saret̃ a re. et si sic: eadē rōne et q̄libet. aut media
te: ꝛ sic in īfinitū a parte ante quod est ipossibile.
nec pōt dici ꝙ hitus. qꝛ q̄libet hitus naturaliter
acq̄situs presupponit causaliter actū. nec spēs qđ
forte magis possꝫ videri. qꝛ spēs nō ē opoꝛtuna
nisi in absentia obiecti. et p ꝯn̄s non p se requirit̃
ad intuitiuā noticiā. ac per hoc nec ē ei⁹ p se cau=
sa. Confirmat̃. quia si intellect⁹ angelicus p pos=
sibile vel impossibile esset xp̄ti⁹ potēs tātūmodo
intueri p̄sentia et non recoꝛdari preterita vel ab
sentia: in eo nulla causaret̃ spēs alia a noticia ipa
intuitiua sicut nec in sensu exteriori in nobis cau
satur. igit̃ spēs q̄ causat̃ in intellectu angelico: nō
est causa noticie intuitiue. ¶ Preterea. Angel⁹
non pōt naturaliter aliquā rem futuraꝫ distincte
intuitiue cognoscere et p̄sentē pōt. igitur ipsa ali
quo modo est p se causa noticie intuitiue. et con=
stat ꝙ non materialis vel foꝛmalis aut finalis.
ergo efficiens. ꝯn̄a patet. quia alias dum adhuc
res esset futura: existerent omnes cause requisi=
te ad eius noticiā. et per ꝯsequens illa poni pos=
set in effectu. Antecedēs patet. quoniā pprium
est dei naturaliter futura intueri distincte. pro=
batur etiam auctoꝛitate Damas. libro. 2°. c. 4.
dicēti. futura q̄dē nec āgeli nec demōes nouerūt
suple nālr. Et idē pꝫ auctoꝛitate Aug. sup gen̄. c.
35°. et. 34°. vbi vult ꝙ q̄uis p noticiā in xp̄o q̄

vtiq₃ tātūmodo sup̄naturalit̄ haberi pōt: res pꝰ
fuerint cognite ab angelis būis ꝗ̄ fuerit in rerū
nā. ꝑ noticiā tñ vespertinā q̄ ſm eū est q̄ res in seip
sis naturalit̄ cognoscūtur: nō potuerūt cognosci
nisi ꝑus saltē cāliter eēnt. Cōfirmat̄ rō ꝑncipalis
auctoritate eiusdē. 12°. de tri. c. 7° ait. n. deꝰ non
ad tēpꝰ videt nec aliq̄d noui fit in eiꝰ visione at-
q₃ sciētia cū aliq̄d tꝑalit̄ gerit̄ ac trāsitorie sicut i-
de afficiūt̄ spūs carnales aīaliū et hoīnū vl' etiā
celestes angeloꝝ. vbi p₃ q̄ ſm eū cū aliq̄d tꝑalit̄
fit: inde afficiūt̄ spūs et ītellectꝰ angeloꝝ et ali-
q̄d noui fit in eis. e₃ de deo. ¶ 10. arguit sic. An-
gelus accipit noticiā abstractiuā a rebꝰ lic₃ medi
ante spē. igit̄ in eo ē ītellectꝰ possibilis. ꝯña nota
est. aīs probat̄. q₂ talē noticiā īmediate accipit a
spē distīcte illā rē repn̄sentante. et illā spē₃ īmedia
te accipit a re illa. igit̄ et c̄. ꝯña nota est. et prima
pars āteceḋtis p₃. q₂ noticia abstractiua ē de re
distīcta et singulari. et ꝑ spēm eiꝰ distincte et sin-
gulariter repn̄sentātē rē in se ītuitiue cognitā. et ꝑ
ꝯñs īmediate causat̄ a specie illa. q̄ aūt talē noti
ciā habeat angelꝰ nālit̄ ꝓbat̄. q₂ angeli nālit̄
cognoscūt aliq̄ p̄terita q̄ nō sunt. ⁊ distīcte recor
dant̄ eoꝝ. igit̄ aliq̄ cognoscunt ꝑ spēs. nā cogni-
tio memoratiua seu recordatiua ꝓꝑe fit ꝑ spēm
sicut vult phūs in libro de memoria et reminiscē-
tia. et Augꝰ. 13°. et. 14°. de trinita. secunda vero
pars antecedētis. s. q̄ tales spēs angelus accipi-
at a rebꝰ ꝓbat̄. q₂ si nō essent a rebꝰ accepte: tūc
vel oēs eēnt simul ꝯcreate ei ab inicio: et tunc
ꝑ eas eque bn̄ poss₃ cognoscere distīcte futura
sicut p̄terita q̄d est falsum. vel quādocūq₃ āgelꝰ
aliq̄d singulare de nouo apprehēdit: deꝰ illiꝰ spē₃
illi īfundit. q̄d licet sit possibile: nō tñ verisimile
est sic ꝯtingere. eo q̄ nālit̄ et v̄tute ꝓꝑa ei a deo
tributa et deo ꝯagēte sibi ſm cōmunē influētiā
tā aīa nr̄a et ꝯiūcta ⁊ separata possit tales spēs
acq̄rere. ꝯstat aūt q̄ nō minꝰ ꝑfectꝰ est angelus
ſm nām ꝗ̄ aīa nr̄a. hoc aūt ꝑfectionis vtiq₃ est.
nā sic de nō existībꝰ potest haberi noticia. ¶ 11°.
arguit. Nā perfectionis ē in ītellectu nr̄o posse
recipe a rebꝰ spēs vl'es ad habēdū q̄dditatū ab-
stractaꝝ noticiā ꝓꝑiā et diffinitiuā et sciētificam.
ḡ hoc nō debet denegari posse eē naturalit̄ ī an-
gelo. ¶ 12°. Nā si hoc negaret̄: hoc videret̄ pro
tāto q₂ angelus a ꝑncipio hēt totā ꝑfectionē nā-
liter sibi possibilē ꝯcreatā₃ sicut corpa celestia sic̄
patet in rōne ꝑ te adducta. s₃ illa rō nō deb₃ mo-
uere, q₂ illa rō est multipliciter defectuosa. Pri-
mo. q₂ ſm hoc seq̄ret̄ q̄ nūq₃ āgelꝰ ꝑficeret̄ ꝑ ali
quā nouā ītellectionē ⁊ actu alē ꝯsiderationē₃: s₃
sp̄ oīa simul actu ꝯsideraret q̄ pōt nāli cognitiōe
cognoscere cuiꝰ oppositū tu diceres. Scḋo q₂ illa
rō falsū assumit dicēdo q̄ corpa celestia sunt tota
liter ꝑfecta: si ītelligat̄ q̄ nullā ꝑfectionē substan-
tialē aut accidētalē suscipiūt. nā certū est q̄ luna
⁊ alia corpa celestia illuminant̄ a sole. Si vero i-
telligat̄ tantūmodo de ꝑfectione s̄bali: nichil ad
ꝓpositū cum ille spēs ī angelis nō sint forme sub
stantiales. Tertio q₂ vel illa maior sumit̄ vl'r: et
sic est falsa. q₂ corpa celestia sic se hn̄t ad infima
q̄ generāt illa. et tñ angeli nō generāt aīas nr̄as
vel illa sumit̄ particularit̄ et indiffinite tm̄: et sic
forma arguendi ē inutilis et nichil ꝯcludit. ¶ 13°
Q₂ auctoritas Augu. quā ꝓ te allegas: nō facit
ꝓ te. q₂ sicut patet ibidē. s. 2. 4° sup. gen̄. ad l'ra₃
ca°. 13°. et similiter libro. 4°. in pluribꝰ locis Au
gu. ibi loquit̄ de cognitione q̄ creature ab angel'
cognoscunt̄ in v̄bo. que vtiq₃ supnatural' et bea
tifica est. de cognitione vero naturali quā ipe vo
cat vespertinā: nō illud dicit sed oppositu₃. ¶ 14°.
Q₂ alia rō quā adducit. s. q̄ de extremo ad extre
mū non venit̄ nisi ꝑ mediū et c̄. nichil valet. Pri
mo. q₂ pōt dici q̄ quāuis illa ꝓpositio veritatem
habeat in motu locali cū aliquod corpus mouet̄
a finita v̄tute: nō tñ vl'r habet verum in aliꝭ mo
tibus. na₃ constat q̄ capilli nigri fiunt albi: et tñ
non ꝑus fiunt virides vel cerulei qui colores sūt
medij inter albedinē et nigredinem. in eundo tñ
magis ad intētionem arguētis pōt concedi pro-
positio vbi est dare mediū ꝑ se ⁊ per se extrema.
et patet q̄ aliter nō ē vera. nūc aūt aliquid ē ita
mediū inter aliq̄: q̄ int̄ alia nō ē mediū. v̄bi grā
iuxta māam de q̄ est sermo. eē intētionale in me-
dio est mediū ꝑ se inter esse ītētionale eiꝰ in orga
no visus ⁊ eē materiale. vñ visibile īmediate po
situm sup̄ sensu₃ vl' suppositū organo sensus: nō
causat spē₃ in illo. et tñ tale eē intētionale in me-
dio nō est ꝑ se mediū int̄ eē māle tangibile: et eiꝰ
eē intētionale in organo tactꝰ. ita etiā esse inten
tionale in sensu vel in imaginatiua ē mediu₃ int̄
esse māle et eē pure intellectuale ī aīa ꝯiuncta:
nō tñ in aīa separata. et ita dico q̄ eē imaginabi-
le nō est mediū int̄ eē materiale ⁊ eē ītellectuale
respectu ītellectꝰ angelici. vñ sicut nō bene argui
tur q̄ tāgibile nō pōt agere ī organū tactus nisi
prius agat in mediū extrīsecū q₂ visibile nō age
ret ī organū visus: nisi ageret ī mediū extrīsecū:
ita nō bn̄ arguit̄ q̄ res mālis nō pōt īmediate age
re ī ītellectū āgelicū: q₂ nō pōt īmediate agere in
tellectum humanum coniunctum. ¶ 15°. Quia
alia auctoritas Augu. que solet deduci ad ꝓposi
tum de. 12°. li°. sup gen̄. ad litteram. s. q̄ nullum
corpus agit in spūm: nō iuuat. q₂ si seq̄remur so-

nũ illoꝝ verboꝝ: ꝓbaret̃ ꝙ corpus inanimatuꝫ
nõ posset agere in sensũ. qȯ tamẽ ẽ ↄ̃ ꝑsse ↄ̃ phm
2° de aĩa. q̇ vult ꝙ sensibilia exteriora sunt acti-
ua significationũ vel ſm alios spẽrũ in sensu. et
similit̃ Augu. 2° de tri. c. 20. Jtẽ ſm hoc fantas-
mata nec spẽm nec itellectionẽ causarẽt in itelle
ctu qȯ est ↄ̃ phm ⁊ cõtra te. Jtẽ hoc eẽt ↄ̃ eundẽ
Augu. q̇ vult ꝙ oĩus res quãcũq̧ cognoscimus
congenerat in nob̃ noticiã sui vt patet. 9° ð tri.
ca° 13. Jtẽ. 14. de tri. c. 10. dicit ꝙ q̃dã cognosci-
bilia cognitionẽ interpositione tp̃is antecedũt:
sicut sunt ea sensibilia q̃ iã erant in reb⁹ tp̃alibus
anteq̃ cognoscerent̃. q̃dã vero simul eẽ incipiũt
velut si aliqȯ visibile qȯ oĩno non erat añ oculos
nr̃os oriat̃: cognitionẽ nr̃am vtiq̧ nõ p̃cedit. et
mox subdit. verũtñ siue tp̃e p̃cedentia: siue simul
eẽ incipiẽtia cognoscibilia: cognitionẽ gignũt nõ
cognitione gignũtur. et pꝫ hic ꝙ loquit̃ de sensi-
bilib⁹. nõ igit̃ vult ipse negare simplr̃ corp⁹ age-
re in spũ: ꝟ solũmodo ꝙ nõ agit sicut totale agẽs
effectus recepti in spũ. sicut partiale aũt: ipꝫ age
re nõ negat. alioquĩ ↄ̃tradiceret sibi ipi qȯ nõ est
putãdũ. ¶ Cõtra tertiã ↄ̃clusionẽ arguũt multi.
Et p̃mo arguit Hẽric⁹ ꝓbãdo ꝙ nulla spẽs põ-
nẽda est in itellectu hũano vel angelico q̃ sit p̃n-
cipiũ intelligẽdi. vñ qȯlibꝫ. 5°. q. 13. arguit p̃° sic.
ꝙ indq̇t intellect⁹ separat⁹ possit in actũ intelligẽ
di absq̧ aliq̃ spẽ pꝫ sic. qꝛ si indigeret spẽ informã
te: hoc est vel qꝛ intellect⁹ angeli ex se nõ sufficit
vt actu intelligat: sicut nec forma s̃balis ignis nõ
calefacit nisi iformet̃ calore: vel ꝓpter itelligibi-
le qꝛ oportet aliq̃ modo eẽ vnũ intelligẽs et itel
lectũ. intelligibile aũt nõ inest ei ꝑ essentiã suaꝫ.
ergo oportet ꝙ ꝑ spẽm. nõ p̃mo modo: qꝛ ꝙ ali-
q̇d sit intellectiuũ et intelligibile vna cõis rõ ẽ. s.
ꝙ sit forma imaterialis. cũ ergo separatũ a mate
ria quãtũ est ð se sit itelligibile ſm actũ absq̧ a-
lio iformãte. igit̃. Preterea tũc nullũ itellectiuũ
posset itelligere sine spẽ. qȯ falsum ẽ de deo. Jtẽ
nec req̇rit̃ spẽs ex p̃te itelligibilis vt sit p̃ñs itelle
ctui. qꝛ p̃ñtia itelligibilis nõ req̇rit̃ nisi tanq̃ obi.
vñ qꝛ essentia angeli ẽ sibi p̃ñs in rõne obĩ: nõ re
quirit̃ spẽs vt fiat vnũ ex itelligibili et itellectu si
cut ex cognoscẽte et cognito. non aũt tanq̃ ex mã
et forma vt sit intellectũ in itellectu vt in itelligẽ
te: nõ aũt sicut in subo. sed intelligibile ꝑ spẽꝫ su-
am nõ habet esse in itellectu vt obm̃ cognitum.
qꝛ nõ est obm̃ nisi sub rõne vniuersalis. spẽs aũt
impressa nõ põt reꝑsentare nisi sub ratiõe singu-
laris. quia nõ imprimit̃ ab alio q̃ ab eo cuius ẽ.
nulla aũt spẽs est nata imprimi ab vniuersali ſꝫ
ꝙ vniuersale est in se: ꝟ solũ ſm ꝙ hẽt eẽ signatũ
in supposito qꝛ ſm se nõ habet existere in rerũ nã.
nichil aũt facit spẽm sui in alio: nisi ſm ꝙ existit.
sic aũt nõ possunt iprimere spẽm nisi particulare
sub rõne q̃ particulare. q̇ nũq̧ est reꝑsentatiua
vniuersalis. ¶ Secũdo arguit sic. Sicut se habet
spẽs visibilis particularis ad visibile extra: sic spe
cies vniuersalis ad vniuersale intelligibile. ꝟ spe-
cies visibilis magis depẽdet a re extra q̃ ecõuer
so. ita ꝙ p̃ñtia rei causa est ꝙ spẽs sit in oculo et
nõ spẽs est causa p̃sentie rei. vñ si deus spẽm ipri
meret in oculo et ↄ̃seruaret: p̃ñtia spẽi nõ faceret
rem p̃sentẽ: sed req̇rit̃ ꝙ ꝑ aliud fiat p̃sens. ergo
similit̃ spẽs impressa itellectui ab alio q̃ a re vlĩ
et ↄ̃seruata in ipo: non põt causare p̃sentiã rei vt
cognoscat̃ ab intellectu sub rõne obĩ. imo opor-
tet ꝙ ꝑ aliq̇d aliud p̃sentet̃. ita ꝙ ꝑ illud reꝑsen-
tans aut ꝑ obm̃ reꝑsentatũ reducat̃ de potentia
ad actũ intelligẽdi. cũ ergo spẽs nõ ponat̃ nisi ꝓ
pter hũõi p̃sentationẽ: vanũ est ponere talẽ spẽꝫ
¶ 3° arguit sic. Nichil est qȯ nõ habet suã ꝓpriaꝫ
oꝑationẽ naturalẽ et ea ꝑ que põt eam explere.
ꝓpria autẽ oꝑatio intellectus ẽ intelligere singu
la naturaliter itelligibilia: ita ꝙ nõ plus determi
natur ad vnũ q̃ ad aliud. ergo si spẽs imp̃ssa ne-
cessaria est ad itelligendũ: necessario habet spẽs
omniũ intelligibiliũ. hoc aũt est falsum. qꝛ tunc
haberet ifinitas spẽs: qꝛ in deo vt cõiter dr̃ sint
infinite idee reꝝ creabiliũ quarũ quãlibꝫ angel⁹
põt cognoscere naturali cognitione. potest eniꝫ
angelus itelligere rẽ istam q̃ hẽt ideam in deo et
similiter aliã. et sic in ifinitũ. haberet ḡ spẽs ifini-
tas in se vel si nõ sunt infinite idee: spẽs tñ nume
roꝝ in diuina cognitione sunt infinite. quaꝝ quã
libꝫ põt angel⁹ cognoscere. nõ sunt ergo ponẽde
spẽs. ¶ 4° arguit sic. Omnis actio q̃ hẽt suffici-
ens p̃ncipiũ in agẽte: necessitate nãli ꝓcedit ab
agẽte ⁊ disposito. sicut luminosũ nõ põt nõ luce-
re: sic itellect⁹ iformatus spẽ itelligibili non põt
nõ itelligere. ḡ ãgel⁹ simul itelligeret oĩa q̃ꝝ spe
cies hẽt. et cũ hẽat spẽs oĩum itelligibiliũ simul
itelligeret infinita. ¶ 5° arguit. quia sequeretur
ꝙ itellect⁹ nõ esset passibilis nisi ꝑ accñs inquan
tũ. s. recipit spẽm sicut subm̃ accñs inquãtũ ẽ ali-
q̇d i genere entis: nõ inq̃ᵐ ẽ aliq̇d itellectuale. ⁊
sic talis passio nõ fit ab itelligibili inq̃ᵐ ẽ itelligi
bile. et sic itelligere nõ eẽt pati: nec act⁹ itellect⁹
eẽt motus a re ad aĩam ꝟ ecõuerso. imo nec esset
motus ab aĩa ad rem omnino. qꝛ talis actus est
omnino absolutus non terminatus in aliud sed
stans in agente sicut lucere non habet ad ali-
quid terminari. et sic actu intelligendi res intel
lecta non perciperetur. hec ille. Et in sequẽtibus

ibidē cōcludit φ cū ad actū intelligēdi oporteat
intelligibile esse pñs intellectui et p pñtiā suā de
ducere itellectū de pō in actū. pñs aūt nō est i es-
sentia sua p se: ideo oz φ p aliud sit pñs qḋ non ē
spēs ipressa ꝟ hītus sciētialis impssus naturaliter
intellectui angelico et a deo pcreat⁹. et ideo ꝺm
eum ista tria sunt vnū pncipiū itelligēdi. s. itelle-
ct⁹ et hītus sciētialis eidē inherēs et p ipm itelli-
gibile vt spēs expressa nō aūt impssa. ¶ 6°. argui
tr Durād⁹ pbās φ nulla spēs sit ponēda i poten
tijs sensitiuis: et p pñs multo mi⁹ in pte intelle-
ctiua. Arguit igit̄ φ nō sit ponēda spēs in visu ad
repñtādū visui colorē vt videat. et hoc sic. oīe
illud ē pmo cognitū: p qḋ tanq̄ p repñtatiuū
pō cognitiua fert̄ in alteꝝ. ꝟ spēs coloris in oculo
nō est pmo cognita seu visa ab ipso imo nulla est
visa ab eo. igit̄ p ipāꝫ tanq̄ p repñtatiuū visus
nō fert̄ in aliqd alteꝝ. Maior probat̄. qꝛ qcqd se
hēt obiectiue ad potētiā cognitiuā vt cognitiua
est: ē ab ea cognitū vel cognoscibile. sꝫ oīe qḋ re
pñtat aliqd potētie cognitiue se hēt ad eā obi-
ue. supplet eni vicē rei quā repñtat. q̄ si ꝺm se p-
sens eēt: haberet se obiectiue ad potētiā cogniti
uā. ergo oīe tale ē cognoscibile vel cognituꝫ. et
cū ducat in cognitionē alteri⁹: est pus eo cognitū
tpe vel nā. et hec fuit maior. Minor de se manife
sta ē. spēs. n. coloris existēs in oculo: nullo modo
videt̄ nec videri pōt ab ipo sicut q̄libꝫ experitur
¶ Itē si talis spēs duceret in cognitionē alteri⁹:
hoc faceret rōne similitudinis. vñ cōiter vocat̄ si
militudo rei. et sic haberet rōneꝫ imaginis. ima-
go aūt ducēs in cognitionē alteri⁹ cui⁹ ē imago: ē
pmo cognita. qḋ nō pōt dici de tali spē. igit̄ etc̄.
et sine dubio de se videt̄ absurdū φ pō cognitiua
ducat̄ in cognitionē alteri⁹ p tale repñtatiuū
qḋ ē sibi totalit̄ ignotū et incognitū. ptrarium. n.
verissimū est φ p notū ducimur in cognitionē ig
noti. et sic pꝫ φ nulla spēs est in oculo ad repñsen-
tandū visui colorē vt videat̄. q̄uis eni color im
pmat i medio et i oculo suā spēꝫ. pp̄ter similē dis-
positionē diafaneitatis q̄ est in eis: illa tñ nichil
facit ad visionē nec visui repñtat colorē vt vi-
deat̄. ¶ 7° arguit φ nulla talis spēs sit ponenda
in pō itellectiua nr̄a. qꝛ p eandē rōnem q̄ argutū
est: oporteret φ illa spēs esset pmo cognita ab i-
tellectu. cui⁹ oppositū experimur. Iteꝫ si in itelle
ctu esset talis spēs: aut esset solum respectu pmi
cogniti: aut respectu omnium. nō respectu om-
nium: quia spēs in intellectu nr̄o si qua sit: potest
abstrahi a fantasmatibus. sed fantasmata non
sunt omnium: sed solum rerū sensibilium et quā-
tum ad accidentia ꝺm que solum sunt sensibilia.

igitur respectu aliorum: nulla est in intellectu no
stro spēs. Itē cognitio rei p spēm ꝺm ponentes
spēs: nō est discursiua. sed multa cognoscuntur a
nobis p discursum. ergo talia nō cognoscunt̄ per
spēm. Si aūt dicat̄ φ spēs requirit̄ in intellectu
nr̄o respectu pmi cogniti. Cōtra. qꝛ in potentijs
ordinatis: obm presentat̄ posteriori potētie per
actū prioris. sicut apetitui repñtat̄ suū obm vi
delicet bonū per cognitionem pmā. p hoc enim
solū pñtat̄ appetitui bonū: qꝛ ē cognitū. ꝟ sen-
sus et intellect⁹ in nobis sunt potētie ordinate.
ergo p solum actū prioris potētie. s. sensus: presen
tatur sufficiēter intellectui suū obm. nec oportet
ponere aliquā spēm. Itē intellect⁹ cuꝫ sit virtus
reflexiua: cognoscit se et ea q̄ sunt in ipo p certitu
dinē et q̄si experimētaliter vñ experimur nos in
telligere et hr̄e i nobis pncipiū quo intelligim⁹.
si ergo in itellectu nr̄o esset aliq̄ talis spēs: videt̄
φ possemus p certitudinē cognoscere eā eē i nob
sicut cognoscimus per certitudinem alia q̄ sunt
in intellectu nostro tā actus q̄ habit⁹. quod nō
est verum. non videt̄ ergo φ in intellectu nostro
sit aliqua spēs ad representandū sibi obiectū su-
um: nec in sensu vt probatū est. igitur etc̄. ¶ 8°.
arguit φ in intellectu angelico nō sint alique spe
cies p quas representent̄ sibi obiectū suū. Spēs in
quit repñtans rē aliquam et res cuius est spēs:
sunt eiusdeꝫ ratiōis specifice: licet differāt in mo
do essendi. ꝟ nulla spēs existens in intellectu an
geli cum sit accidēs pōt esse eiusdē rationis speci
fice cum substantijs rerum tam spūaliuꝫ q̄ cor-
poralium quas angelus intelligit. ergo saltem
āgelus non intelligit per species substantias spi-
rituales vel corporales. Minor de se nota ē. qꝛ
substantia et accidens non possunt esse eiusdem
rationis specifice cū differāt genere. Maior pba
tur in sensibilibus que sunt notiora nobis et ex
quibus introducte sunt spēs. Et primo sic. sicut
se habet lux in corpore luminoso ad lumen cau-
satum in medio: sic videtur se habere color in cor
pore terminato ad spēm causatam in medio. qꝛ
sicut primū subm lucis ꝺm perfectum suū esse est
corpus densum: vnde et stella lucēs dicitur esse
densior pars sui orbis. 2° celi et mundi: sic pp̄uꝫ
subiectum coloris qui in se continet aliquid de
natura lucis ꝺm suum perfectum esse: est perspi-
cuum terminatum per oppacum. subiectum aūt
vtriusq̄ ꝺm suum esse imperfectum: est perspicu
um non densum nec terminatum. propter quod
sicut se habet lux ad lumen: sic color ad speciem.
sed lumen in corpore denso et lumen in medio
sunt eiusdem rationis specifice licet differāt in

modo essendi ſm rõnez pfecti et inpfecti ꝓpter
diuersitatẽ subi recipiẽtis. ꝗ silr color in corpore
terminato et spẽs ei⁹ i medio : sunt eiusdẽ rõnis
specifice licet differãt ſm pfectũ et iperfectũ ꝓp-
ter diuersitatẽ subõꝝ recipiẽtiũ. Secũdo ꝓbaꝉ
eadẽ maior sic. actio oiũ aliõꝝ sẽsibiliũ i medio
et organo ẽ vniuoca. calor eni distãs: ad hoc vt sen
tiaꝉ oꝫ ꝙ calefaciat mediũ vsqꝫ ad organũ ⁊ ipm
met organũ vt expimur. et idẽ est de sapore ⁊ de
quocũqꝫ alio sensibili. ergo a simili videꝉ ꝙ actio
caloris in mediũ et i organũ sit vniuoca. qð non
eẽt nisi color et sua spẽs essent eiusdẽ rõnis. Ter
tio qꝛ spẽs nõ ducit in cognitionẽ alteri⁹ vt vide
tur nisi rõne similitudinis vñ ⁊ silitudo dr̃ p quã
dã expressionẽ. similitudo aũt nõ ẽ differẽtiũ ſm
spẽm. ergo spẽs q̃ ẽ mediũ q̃ res cognoscit et dr̃
similitudo rei: nõ differt ſm spẽꝫ a re quã repsen
tat. et sic ꝓbata ẽ sufficiẽter maior. seqꝉ ergo cõ-
clusio pncipalis. s. ꝙ angel⁹ nõ itelligit sbas rerũ
spũaliũ vel corpaliũ p aliquã spẽꝫ. et p eandẽ rõ-
nẽ nõ intelligit accñtia reꝝ corporeaꝝ p spẽm. qꝛ
in angelo q̃ est subst ãtia nature spũal: nõ põt esse
aliqð accñs eiusdẽ rõnis cũ accñtib⁹ corpalibus.
¶ 9° arguit sic. Sicꝫ corp⁹ nõ põt figurari diuer-
sis figuris: sic vt videꝉ nec intellect⁹ nr̃ nec ange
lic⁹ põt simul iformari diuersis spẽb⁹. Nec valet
si qs dicat ꝙ tales spẽs nõ sunt ibi simplr in actu
nec simplr in põ sꝫ medio modo. s. i habitu q̃ mõ
nichil ꝓhibet plꝛes spẽs eẽ in eodeꝫ. qꝛ quãtũ ad
actũ iformãdi oẽs spẽs sunt simplr i actu: siue in-
tellect⁹ actu ꝯsideret siue nõ. ¶ 10. arguit ꝯ rõnẽ
ꝓbãtẽ pmã ptẽ ꝯclusionis. Essentia inqt angeli
p hoc ꝙ ẽ limitata ad gen⁹ et spẽm: nõ impediꝉ
q̃n possit alias res repsentare. qꝛ cũ intꝛ res diuer
soꝝ generꝝ sit certa hitudo: vna põt p aliã repre
sentari. vñ ⁊ accñtia magnã ptẽ ꝯferũt ad cognos
cendũ qð qd ẽ vt dr̃ p° de aia. Itẽ qꝛ nõ minoris
pfectionis ẽ itelligere: q̃ itelligibilia repsentare.
ꝫ eẽntia angeli quãuis sit finita: põt oia itelligibi
lia itelligere. ergo põt ea repsentare: nõ obstante ꝙ
ipa sit finita nisi aliud obstaret. sꝫ hoc ẽ qꝛ ipa nõ
est causa alioꝝ sub se quẽadmodũ diuina eẽntia
est cã oiũ. ¶ 11. arguit ꝙ vanũ ẽ q̃rere p q̃le re
psentatiuũ angel⁹ res itelligat. Qꝛ ad hoc suffi-
cit sola psentia rerũ in se vel in suis causis: vel v-
troqꝫ modo. Ad cui⁹ euidẽtiam dicit esse notan-
dũ ꝙ q̃uis in nobis sit duplex cognitio sensitiua
. s. et itellectiua : tñ in angelo est sola itelligentia
p quã pfectius et efficati⁹ cognoscit q̃cq̃d nos co
gnoscim⁹ p sensuꝫ et intellectũ. sicut ergo sensibi
lia ſm se psentia sensui: cognoscunꝉ p sensuꝫ: pu
ta oia colorata et oia lucẽtia q̃ ſm se presentiali-

ter obijciũtur visui stati videnꝉ qꝛ vnuꝫ est visi-
tiũ et aliud visibile. propter qð eis approximatis
stati sequiꝉ visio a quocũqꝫ sit effectiue. et similiꝉ
est de alijs sensib⁹ et sensibilib⁹: sic res tã spũales
vt alij angeli: q̃ corpales vt celũ ⁊ astra et hmõi
q̃ ſm se sunt psentes itellectui alicui⁹ angeli ꝓp
ter ordinẽ et gradũ quẽ angelus hẽt intꝛ partes
vniuersi: stati intuitiue cognoscuntur ab angelo
absqꝫ alio repsentatiuo. et in hoc cognitio ãgeli
ca cõtinet modũ et pfectionẽ nr̃e cognitionis sẽ
sitiue et plus: qꝛ se extedit nõ solũ ad accidentia
vt sensus: ꝫ etiã ad q̃dditates sbarũ. sicut etiã p-
sentato intellectui nr̃o aliquo obo p actũ sensiti
ue partis: fit intellectio a quocũqꝫ sit illa effecti-
ue: ⁊ ex illo cognito intellect⁹ noster alia intelli-
git ꝓpꝉ habitudinẽ cause ad effectũ vel ecõ et sic
de alijs habitudinib⁹: sic angelus ex his q̃ intuiti
ue cognoscit p ipam reꝝ actualẽ psentiã : cognos
cit alia ꝓpter habitudinẽ quã hñt ad pma cogni
ta: siue illa habitudo sit cause ad effectũ siue alia
et in hoc assimilaꝉ nr̃e cognitioni intellectiue: sꝫ
eam excedit ex hoc ꝙ intellect⁹ nr̃ cognõscat v-
nũ p aliud discurrẽdo de noto ad ignotũ. intelle
ctus vero angelic⁹ lꝫ cognoscat vnũ p aliud: non
tamẽ discurrẽdo de noto ad ignotũ ꝫ stati et si-
mul tpe vtrũqꝫ cognoscit: lꝫ vnũ p aliud. ¶ 12°.
arguũt q̃dã alij qs Gregori⁹ recitat. si tales spẽs
poni debeant: hoc ẽ vel ꝓpter assimilatiões. aut
ꝓpter causationem cognitionis. aut ꝓpter rep-
sentationẽ obiecti. aut ꝓpter determinationem
potẽtie. aut ꝓpter vnionẽ mouẽtis et moti. sed
ꝓpter nullũ est necessaria spẽs. igiꝉ non est ponẽ
da. ꝙ aũt non sit ponẽda ꝓpter causationẽ cog-
nitionis de q̃ plus videꝉ: ꝓbatur. nã hoc esset: qꝛ
materiale et corpale nõ potest imediate agere i
spirituale. ꝫ hoc est falsum. qꝛ alias nõ possꝫ cau-
sare spẽm in itellectu. Itẽ nec ꝓpter repsentatio
nem obi patet. qꝛ noticia intuitiua nõ reqrit ali-
quod repsentãs aliud ab obo et actu. igitur nec
abstractiua que imediate sequitur. ꝯña patet. qꝛ
sicut obiectum sufficienter representat se in in-
tuitiua: ita et in illa que imediate sequitur eam.
Item representatiuum oportet esse precognitũ
alioquin representans non induceret in cogni-
tionem representati. sed species ſm ponentes: ẽ
preuia cuilibet actui intelligendi obiectum. igiꝉ
non potest poni propter representationem ob-
iecti. Item si ꝓpter representationem : hoc non
esset nisi quia distans non potest agere in distãs
sed hoc est falsum. alias obiectũ distans nõ pos-
set causare specieꝫ in intellectu nisi ponendo ali-
quid puiũ speciei p qð ipm esset psens intellectui.

vt posset causare spēm. et similit ante illud oporteret ponere aliā spēm prīuā et sic in infinitū. ¶3° arguūt sic. si ponat talis spēs: vel ipa est eiusdē rōnis cū obo exteriori vel nō ꝫ alteri⁹. si eiusdē: sequit ꝙ in aīa recipit verus color ver⁹ sapor sonus ꝛ odor q̄ sunt absurda. qm̄ cū oīe actiuum eiusdē rōnis possit i passiuo eiusdē rōnis effectū augmētabilē pri⁹ in illo causatū ab agēte eiusdē rōnis augere ad calidū extrīsecū possꝫ illū calorē augere in aīa. et sic illa potētia posset fieri multū calida et multum frigida et alba et nigra ex sola aspectione qḋ ē absurdū. Nec pōt dici ꝙ sit alterius rōnis ab obo. qꝛ omnis potētia potēs discernere int min⁹ dissimilia: potest distīguere int dissimiliora. ꝫ hec potētia pōt discernere int duo indiuidua eiusdē speciei. igit magis poterit discernere inter spēm istā ꝛ obm ei⁹ extra cui⁹ dr spēs et imago. ꝯsequēs est falsum et ꝯ expiētiā. ¶Cōtra q̄rtā ꝯclusionē arguit p̄mo sic. Impossibile ē respectu eiusdē in eadē potētia: eē duas similitudines realit differētes. ꝫ spēs est q̄dam pfecta similitudo rei ꝛ intellectio similit. igit nō sunt realiter differētes. Maior pbat. qꝛ aut ille due similitudines eēnt eiusdē rōnis: et tunc duo accidētia p̄cise numeraliter dr̄ia essent i eodē subo. aut alteri⁹ et alteri⁹ rōnis: et tunc vnū erit pfectius alio ꝛ v̄tute ꝯtinebit ipm sicut pfectū ꝯtinet virtualit impfectū. ꝫ impossibile est ꝙ duo accidētia q̄ꝝ vnū in v̄tute cōtinet aliud: sint in eodē subo distincte sicut tepiditas et calor in sūmo. Cōfirmatur. qꝛ alias itellect⁹ eēt due potētie. qm̄ aīa p intellectū bis assimilaret obo. semel p spēm. et semel p intellectionē. p vnā aūt potentiā: aīa tm̄ vnico modo assimilat obo. Iteꝝ ꝯfirmat ꝙ superflue poneret spēs. spēs. n. nō ponit nisi ad rep̄sentandū obm et ad faciēdū ipm p̄ns intellectui. ꝫ hoc maxime fit p intellectionē. igit nō est spēs necessaria. Cōfirmat tertio. qꝛ sm̄ pħm. 3° de aīa. sicut aīa est oīa sensibilia p sensuꝫ: ita ē oīa itelligibilia p intellectū. ꝯstat aūt ꝙ nō est oīa sensibilia realit ꝫ p assimilationē tantū: inquātū p actū sentiēdi assimilat rei sensate. igit ipsa similit est oīa itelligibilia p intellectū: inq̄ꝫⁿ p actū intelligēdi assimilat rei intellecte. ¶2° p̄ncipalit cōtra ꝯclusionē arguit sic. qꝛ si ponat spēs distincta ab intellectione: tūc simul i itellectu eēnt due cognitiones eiusdē rōnis. ꝯn̄s ē ipossibile. qꝛ nec essent eiusdē rōnis nec alteri⁹ vt p̄us arguebat de spēbus. pbat ꝯn̄a. qꝛ nō minoris abstractionis ē spēs i itellectu q̄ꝫ i sensu. ꝫ spēs in sensu hēt ꝫ ꝓpriā rōneꝫ ꝙ sit sensatio ꝛ cognitio formalr. igit hoc nō est negādū a spē in intellectu. Assumptū p-

bat p pħm. 2° de aīa. et p cōmētatorē cōmē. 119. dicit. n. pħs ꝙ sensus est susceptiu⁹ spēꝝ sine mā. et cōmētator expo͞nēs dicit ꝙ ideo i aīa sunt itētiones et ꝯpreħēsiones: et extra aīaꝫ nō sunt intētiones nec cōpreħēsiones. Cōfirmat. qꝛ nichil reqrit ad hoc ꝙ aliq̄ forma sit vera cōprehensio nisi ꝙ p ipam exhibeat obm i eē obiuo et p̄ntiali. hēre eni sic obm p̄ns: ē ipꝫ cognoscere et eꝯ. ꝫ spēs inquātū ē similitudo rei hēt ex ꝓpa cōditione ꝙ exhibeat rē p̄ntē in eē obiuo. igit ex ꝓpa ꝯdicione hēt ꝙ sit vera ꝯpreħēsio. Cōfirmat hoc ipm. qꝛ act⁹ intelligēdi ex hoc p̄cise hēt ꝙ exhibeat rē p̄ntem in eē obiuo: qꝛ ē similitudo rei. et qꝛ spēs ē etiā similitudo rei lꝫ nō ita clara. igit. ¶3°. p̄ncipalit arguit sic. Spēs in intellectu: aut ponit alia ab intellectione vt suppleat vicē obi in rōne terminātis: aut in rōne p̄ncipij formal elicitiui act⁹. a q̄libꝫ. n. opinione ponēte spēꝫ distictā ab actu: ponit ꝓpter alteꝝ dictoꝝ. ꝫ nō est ponēda ꝓpt p̄mū. qꝛ act⁹ quo itelligo rosam: nō terminat ad spēꝫ rose. alias oīs intellectio q̄ eēt mediāte spē eēt reflexa. terminat. n. imediate ad aliq̄d in intellectu extrīs. Itē tūc nō eēt noticia nec sciētia ꝺ reb⁹. nec verificarent ꝓpositiōes imediate ꝺ rebus. imo hec ꝓpositio eēt falsa. triāgulus habet tres angulos. inquātū cōparat ad itellectū enūciantē. Preterea. sensus imediate terminat ad res extra. qm̄ imediate iudicat res q̄ sunt extra. alias sensatio eēt act⁹ reflex⁹. igit multo magis itellect⁹ iudicat de reb⁹ ipis. Preterea. intellect⁹ itelligēdo rosam: aut sistit in spē rose: et tūc sequitur ꝙ itellect⁹ nichil itelligit ꝺ reb⁹. aut ex specie ꝓcedit vltra ad res: et tūc seq̄t ꝙ oīs act⁹ intellect⁹ circa res ē discursiuus q̄ ābo falsa sunt. Nec est ponēda spēs ꝓpt. 2ᵐ vt. s. se habeat i rōne elicitiui vel eliciētis actū vna cū intellectu. nā ipossibile est effectū in pfectione excedere suā causaꝫ equiuocā. ꝫ itellectio ē pfectior spē. igit nō pōt eē ei⁹ effect⁹ equoc⁹. lꝫ cū etiā nō possit eē eius effect⁹ vniuoc⁹ cū sit alteri⁹ rōnis. igit nullo mō ē effect⁹ ei⁹. Hui⁹ intētionis videt eē pħs. 3° de aīa vbi ait ꝙ aīa ē locus spēꝝ: nō oīs ꝫ intellect⁹. itē ibidē dicit ꝙ intelligere ē pati. q̄ vera nō essent: si spēs eēt aliud ab itellectione. Et qḋ multū facit ad hoc vt dicit arguēs. s. Aureol⁹ est. qꝛ Aristoti. nō tm̄ fuisset diminut⁹ ꝙ nullā mētioneꝫ fecisset ꝺ ordīe spēi ad itellectionē. ꝫꝫ quē p⁹ et p̄ncipalr ē spēs et postea itellectio. ¶Cōtra q̄ntā ꝯclusionē arguit S. ot⁹ pbando ꝙ essentia ip̄ius angeli nō se hēat respectu itellect⁹ ei⁹ in opatiōe q̄ angel⁹ itelligit se: sic calor respectu calefactionis se hēt ad ignē calefaciētē sic dicit illa ꝯ⁹. p⁹ arguit sic

Nichil pōt habere pncipiū actionis īmanētis a licui⁹ agentis:nisi sit in actu p illud qđ est pncipium talis actiōis. itellect⁹ aūt angeli nō ē in actu p illā eēntiā in hoc qđ est p se subsistēs. q2 nō īfor mat illū nec aliquā actiuitatē tribuit ipi itellectui igit̄ p hoc q talis eēntia p se exñs est pñs intelle ctui:nō pōt ille intellect⁹ hr̄e illā opationē cui⁹ illa eēntia vel ei⁹ similitudo nata est eē rō intelli gendi. vñ illud qđ est p se rō opationis si p se sit:ē qdē pncipiū illius opationis:ꝫ nō est alicui susce ptiuo pncipiū illi⁹ opationis. vt si calor eēt sepa tus:eēt sibi rō calefaciēdi : nō aūt alicui susceptiuo. ipossibile ē igit̄ aliqđ agere p illud qđ ē separatū ab eo. vñ phs. 2°. de aīa pbat q aīa est act⁹ prim⁹ corpis et c. q2 est illud q viuim⁹ et sentim⁹ et c. nichil igit̄ agit aliq rōne agēdi:nisi illa sit informãs ipm. eēntia aūt angeli ponit̄ subsistēs . ꝗ nō pōt esse itellectui āgelico rō agēdi. Cōfirmat̄ p exēplū tuū. q2 licet calor sit calefaciēs vel rō ca lefactionis:ita q si calere dicat̄ actio imanēs:im possibile ē calere calore separato a ligno. igit̄ im possibile est lignū hr̄e illā opationē imanentē q est calere:ita in pposito. ¶2°. ꝯ illud qđ dicitur q potētia nichil recipit ab obō nisi qñq3 sit in pō qñq3 in actu. Cōtra. q2 obm respectu ei⁹ qđ est i intellectu de illo. s. respectu intellectionis:nō tm̄ est causa in fieri sicut edificator respectu dom⁹:ꝫ est causa tā in fieri q̄ in facto eē. alioqui sicut edi ficatore corrupto remanet dom⁹:ita obō quātū cūq3 absente vel corrupto in rōne obi : maneret illud qđ ē ei⁹ vt obi apud itellectū. qđ est falsum sicut apparet i visu. causa. n. in eē et i fieri:sp eque causat sicut pzđ sole respectu radij. igit̄ si ob3 res pectu cuiuslib3 sui ē apud itellectū sine receptiōe spēi:et obm qđ ponit̄ pncipiū opationis sp eque causat:et pprñs itellect⁹ sp eque recipit ab eo illđ. nō ergo solū ab obō recipit itellect⁹: q2 recipit a ctū nouū quē qñq3 nō recipit:s3 q2 ē causa i eē res pectu eius qđ sp recipit ab eo . ¶3°. inqt f3 sic opinantē. qnto angel⁹ est supior : tāto intelligit p spēm magis vlēm. qđ nō est ver3 vlītate cōitatis ꝫ multitudinis et pfectionis . τ illā spēm non hēt pmo ponere respectu accidētium q cognoscūtur p spēs sbarum in qbus intelligunt̄ virtualit̄ . nec etiā respectu specier3 subalternar3. q2 p spēm spēi specialissime : cognosci pñt oīa intermedia . igit̄ hmōi spēm itelligibilē :nūt solu3 ponere respectu spēr3 specialissimar3. ita q quāto angel⁹ est supior:tanto p spēm spēi supioris cognoscit plura vt spēs inferiores. igit̄ angel⁹ suprem⁹ p id quo cog noscit qđditatē suā:cognoscit spēs inferiores . si igit̄ cognoscit se p eēntiam suā ; p candē cognosceret oīa alia creata qđ ipse negat. ¶4°. contra eandē pclusionē arguit Aureolus pbando q essentia angeli nō sit pncipiu3 intellectionis q angelus intelligit semel suā essentiā. q2 sua essentia est poti⁹ illa intellectio. et dicit hanc fuisse mētē phi et sui cōmētatoris. s. q quelibet suba separata est cōposita ex quodā potētiali et ex quoda3 actuali. illud aūt actuale est cognitio sui. ¶5° arguit. Q2 illud qđ se hēt p modū speciei intelligi bilis:est ipa intellectio vt dicit se pbasse. s3 essen tia angeli per te ē huiusmodi. igit̄ et c. ¶Contra sextā pclusionē arguit Scot⁹ pbando q essentia angeli nō est rō angelo cognoscēdi deū naturali cognitione. et arguit pmo sic . Q2 licet imago q est tm̄ rō cognoscēdi et repñsentat nō vt cognita sicut est de spē visibili in oculo et de spē intelligibili in itellectu repñsentat ob3 imediate absq3 dis cursu:tñ illa imago p quā nō cognoscit̄ illud cui⁹ est nisi p spēm cognitā:nō est ratio cognoscēdi il lud nisi tm̄ p discursum. sicut discurrit̄ a cognito i incognitū vel a cognoscibili in cognitū. sed eēntia angeli tātūmodo pōt poni imago secūdo mō et nō pmo mō. nō igit̄ p illā imaginē cognoscit an gelus dinam eēntiā nisi discurrēdo. hoc aūt ē impossibile fm te. s. q intellect⁹ angelic⁹ discurrat. igit̄ τ c. Cōfirmat̄. q2 oīs discursus supponit no ticiā simplicē illi⁹ ad qđ discurrit. igit̄ si p illa3 cognitā essentiā hēt noticia ḋ diuina essentia p discursu3:oportet p̄ habere pceptū de dina essentia simplicē. et tūc illi⁹ querēda ē alia rō por. Cōfirmat̄ secūdo. q2 nullū obm facit distictā noticiam alteri⁹ obi:nisi ṽtualit̄ includat illud aliud obm. q2 vnūquodq3 sicut se hēt ad eē: sic ad cognosci. qđ igit̄ nō icludit ṽtualit̄ aliqđ in entitate: nō in cludit ipm in cognoscente. ꝫ eēntia angeli nō includit ṽtualit̄ essentiā dinam sub aliq rōne distincta. igit̄ nec sic cognoscat eā. ¶2°. pbat̄ q angelus habeat aliquā spēm vltra eēntiā suā q distincte repñsentat eēntiā dina3 intellectui angelico: licet nō repñsentet eā vt in se actualr exñtē. q aūt talis spēs poni debeat arguitur sic . Q2 natural̄ beatitudo angeli excedit naturalē beatitudine3 hominis:etiam si fuisset in statu inocentie tā angelus q̄ homo per quodcūq3 tēpus. igitur cū ho mo pro statu nature lapse possit habere cognitionem de vltimo fine in vniuersali: et pro statu inocentie potuit aliquo modo habere noticiam distinctam:et volitio sūmi boni sequetur cognitionē vltimi veri vt sic:seqtur q in tali cognitiōe et volitione sūmi boni:posset āgelus hr̄e maiorē btitudinē q̄ hō. ¶2° p hoc. q2 aliqs rapt⁹ vidēs trāsitorie diuinam essentiā:cessante illo actu vi-

dendi: pōt hre memoriā obiecti: et hoc sub rōne distīcta sub q̄ erat obm visionis: licet nō sub rōne p̄sentis actualit. qr talis p̄sentia nō manet post actū in rōne cognoscibili. igit p aliquā rōnē p̄fici entē intellectū pōt obm illud illo mō obiectiue eē p̄ns. et ita nō est ꝯ rōnem eēntie diuine q̄ spēs illius sit i aliq̄ itellectu distīcte rep̄sentās eā. igitur nec videt tale negādū ab itellectu perfectissimo creato. nichil. n. videt debere negari a sūmo itellectu creato: qd nō repugnat alicui itellectui creato in natura l. b' q: nō ē p̄fectio nimis excellens. Assumptū pōt pbari p raptū pauli q̄ trāseūte illo raptu recordabat illor visor sꝫ q̄ ipse scribit 2°. ad cori. 12°. scio inqt hoīeꝫ ante annos. 14. siue in corpe siue extra corp' nescio de' scit etc. q̄ audiuit archana verba q̄ nō licꝫ homini loq et c q aūt post raptū posset spēs distīcte remanere: videt q̄ hoc est pfectiōis i intellectu creato q̄ possit ꝯseruare spēm obiecti cessante p̄ntia obi. ¶ 3° Qr fm Augu. 4° sup gen. ad lram. angeli in statu inocētie anteq̄ essent beati: habuerūt cognitionē matutinā in vbo in q̄ cognouerunt creaturas post fiēdas. g̃ videt q̄ angelus i puris nālib' ꝯstitutus habuit distīctā cognitionē de vbo diuino et nō nisi p aliquā spēꝫ idistīctā eis a creatiōe. igit et c. ¶ Cōtra septimā ꝯclusionē arguit Scot' pbādo q̄ angel' p vnā spēꝫ nō cognoscat distīcte plures q̄dditates. Primo qr ois rō cognoscēdi vna: hēt vnū obm adeq̄tū in q̄ obo includūtur pfecte oīa cognoscibilia p illā rōneꝫ: si plura sint p eā cognoscibilia. Uel alit. sit hec maior. qc q̄d est rō distīcte cognoscēdi plura: hēt vnū obm in q̄ pfecte includūtur illa plura. pꝫ p simile de essentia diuina vt rō et vt obm. iō eni est rō respectu ifinitor obiector distīcte rep̄sentabiliū: qr ē vnius pmi obi qd pfecte icludit oīa illa inquātū sunt cognoscibilia. s3 illa vna rō q̄ ponit: non hēt aliqd pmū obm includēs ṽtualit omēs alias q̄dditates fm totā cognoscibilitatē suā. ponit eniꝫ posse hre p obo multa creata. et nulla creatura sic icludit tot creaturas. Maior pbat etiā p rōnē. qr vnitas posterioris naturalit dependet ab vnitate p̄oris. qr ad diuisionē in p̄ori eēntialiter sequit diuisio in posteriori. oīs aūt rō cognoscendi q̄ est in itellectu creato. hoc ē q̄ nō est participata sicut essentia diuina: se hēt ad ipm cognitū sicut mēsuratū ad mēsurā: et ita sicut posteri' nāliter ad p̄us. q̄re vnitas eius nāliter depēdet ab vnitate obi mēsurātis. igit necesse est aliqd vnū obm eē mēsurā ei'. s3 obm qd ē mēsura ei': est ei adequatū. igit nō est rō cognoscendi alia: nisi qr ṽtualit cōtinent in pmo obiecto qd est mensura ei'. Tertio pbat maior. nichil ē rō cognoscendi alterius: nisi vl sit ppa rō: vl ꝯtineat ppriā rōnem cognoscēdi ei'. s3 nō pmo modo cū sit rō distīcte cognoscēdi plura alia. igit oꝫ q̄ ꝯtineat virtualit rōnes cognoscēdi pluriū si sit distīcta rō cognoscēdi illa. Minor pꝫ. qr q̄dditas illi' obi eēt creata. et illa nō pōt ꝯtineri distīcte in cognoscente alias q̄dditates. qr aliq̄ entitas ē in iferiori q̄ nō ꝯtinet i supiori. igit similit nec i cognoscente. igit et c. ¶ 2° sic. Ois vna rō cognoscēdi: pōt habere aliquē actū cognoscēdi sibi adeq̄tū. s3 illa spēs q̄ ponit esse rō pluriū q̄dditatū distīcte cognitarū: nō pōt hre aliquē vnū actū cognoscēdi adeq̄tū sibi. qr fm istos itellect' creat' non pōt simul distīcte cognoscere plures q̄dditates q̄rū ipsa ē rō. igit et c. Probat maior. qr oīs memoria pfecta pōt hre itelligētiā sibi adeq̄tā q̄ ad hoc q̄ ipa fm actū suū pmuꝫ et totalē pōt pducere effectū adeq̄tū sibi. qd apparet. qr etiā memoria infinita pfis pōt eē pncipiū pducēdi actualē noticiā infinitā. Minor pbat. nō. n. pōt hre vnū actū adeq̄tū sibi itēsiue. qr tūc ille act' ꝯtineret ṽtualr act' itelligēdi alia q̄dditatū qd eē nō pōt. nec extēsiue: qr tūc posset simul actu itelligere oēs alias q̄dditates. qd nō ē ver vt sic opināntes ꝯcedunt. ¶ 3° sic. Ille itellect' nō eodē formalit nouit plura habitualit: q̄ pōt sine ꝯtradictione nosse hoc hitualit et nō nosse illud. pbat. qr ꝯtradictio ē q̄ hēat idē formalit et non hēat. et q̄ habeat aliq̄d q̄ formalit sit tale et nō sit tale. igit si pōt esse non noscēs. a. habitualit et nosse. b. hitualit: nō eodē nouit hitualit. a. et. b. sꝫ oīs itellect' creat' pōt nosse vnū obm et nō aliud. igit nullus itellect' creat' eodē nouit habitualit plura oba. Probat minor. qr si nō posset nosse. a. hitualit absq̄ hoc q̄ cognosceret. b. sine ꝯtradictione: aut hoc esset ex pte talis hitus qd ē falsum. qr pōt nosse aliqd actualit et nō aliud: alias plura simul cognosceret. aut ex pte necessarie colligātie obiector qd est falsuꝫ. qr vnū illor pōt cognosci ab intellectu alio nō cognito. sic igit nec pp̄ter necessariā colligationē obiector nec obiecti ad potētiā. igitur nullo mō. ¶ 4° Qr si agelus p vnā spēꝫ itelligit multas q̄dditates. igit oēs iferiores q̄dditates ad illas q̄dditates q̄s cognouit p vnā spēꝫ: possꝫ cognoscere p eādē spēꝫ. ita q̄ si p vnicā spēꝫ cognoscit q̄dditatē hoīs et angeli vel asini: p eādē cognosceret q̄dditates iferiores ad hoīeꝫ et asinū: nō tot qui plures si crearent. ꝯñs ē falsuꝫ vt pbatur qr vbi pluralitas numeralis req̄rit maiorē perfectionē: ibi ifinita pluralitas siue infinitas numeralis req̄rit infinitam pfectioneꝫ. Exēplū. si posse

portare simul plura pōdera ↄcludit maiorē ꝟtu tē: posse simul portare infinita siue nō tot qui plura: ↄcludit infinitā ꝟtutē intēsiuā. ꝯ aliqd esse rōnem distincte cognoscēdi duas qdditates: cōcludit maiorē ꝑfectionē in ipa: q̄ eē rationē cognoscēdi vnā tm̄. igit̄ si aliqd posset eē rō cognoscēdi infinita siue nō tot qui plura: illud eēt īfinitū qd est īpossibile. ꝑ hoc ꝓbat̄ nō solū maior ꝯ minor. Assumptū ꝓbo. qꝛ accipiat̄ ꝓpa rō repn̄tatiua illi⁹ qdditatis q̄ aliquā ꝑfectionez icludit inq̄m̄ ē ꝓpa rō repn̄tatiua illi⁹ qdditatis q̄ aliquā ꝑfectionē icludit inq̄m̄ est ꝓpa rō repn̄tatiua isti⁹. similit̄ ꝓpa rō repn̄tatiua illi⁹ qdditatis aliquā ꝑfectionē includit. et iste ꝑfectiones in ꝓprijs rōnib⁹ repn̄tatiuis: sunt alteri⁹ rationis. igit̄ vna q̄ repn̄tat distincte ambo ista oba: icludit ī se ꝟtualit̄ plures ꝑfectiones alteri⁹ rōnis et ita est ꝑfecti⁹ in se q̄ sit tm̄ altera illaꝝ. ℭ Cōtra eandez septimā ↄclusionē arguit Aureolus ꝓbādo q̄ nō oportet q̄ quāto angel⁹ est supior: tāto ꝑ pauciores et vliores spēs itelligat. Primo. qꝛ ꝯz hoc sequit̄ q̄ angel⁹ vnico actu intelligit spēs omniuz generꝝ. ↄñs est falsuz. igit̄ ⁊ añs. ꝓbat̄ ↄña p̄mo. qꝛ si ponat̄ spēs alia ab actu intelligēdi: tunc arguo sic. omis spēs hēt vnū actū adeq̄tū. qꝛ cum spēs sit rō intelligēdi ipi intellectui: poterit intellectus ꝑ vnā spēm elicere vnū actū adeq̄tuz. sed spēs illa repn̄tatiue cōtinet multas spēs. igitur intellect⁹ poterit ꝑ illā elicere actū adequatum respectu multaꝝ spēꝝ. ℭ 2°. Qꝛ vni rōni cognoscēdi: correspōdet vnū obm̄ adeq̄tū: cū sit silitudo ipi⁹ obi et mēsuret̄ ab obo. vni⁹ aūt mēsurabilis est vna mēsura adeq̄ta. sed nō pōt causari vnū obm̄ cognitū adequās omēs spēs vni⁹ generis. igit̄ et ꝛ. ℭ 3°. Quecūq̄ vni et eidē sunt ꝑfecte similia ⁊ adeq̄te: sunt inter se ꝑfecte similia ⁊ adeq̄te. ergo q̄ iter se sunt dissimilia: nō possūt habere vnā similitudinē ꝑfectā et adeq̄tā. ꝯ due spēs q̄ ad ꝓpa earū sunt dissimiles. igit̄ nō poterunt habere vnā ꝑfectā similitudinē et adeq̄tam ꝑfecte repn̄tātē eas. ℭ 4°. Si rō tua valeat: sequit̄ qd est factibilis vn⁹ angel⁹ q̄ oīa intelligit ꝑ vnā spēm. igit̄ infinita. q: pone angelū q̄ intelligat oīa ꝑ spēs. 10. si fiat supior illo: ille intelliget oīa q̄ ali⁹ intelligit ꝑ. 9. spēs. et si fiat ali⁹ supior: ille intelliget ꝑ pauciores spēs oīa ista. et tanto supior poterit fieri: q̄ oīa itelliget ꝑ vnā spēm et si ali⁹ fiat supior: adhuc ille itelligit oīa ꝑ essentiā suā. ↄclusio ē falsa. ergo tu⁹ mod⁹ arguēdi nō valuit. hec Aureol⁹. ℭ Cōtra octauā ↄclusionē similit̄ arguit Scot⁹ ꝓbādo q̄ āgelus nō cognouit oīa idiuidua ꝑ spēm nature vlis puta spe

ciffice. Primo. nā vnūquodq̄ sicut se hēt ad esse sic se hēt ad cognitionē ex. 7°. metha⁰. ꝯ singulare addit aliquā entitatē sup entitatē vlis. igitur vle cognitū nō est tota rō ꝑfecte cognoscēdi singulare ꝯz oēz cognoscibilitatē singularis. ℭ 2°. Ubi pluralitas numeralis ↄcludit maiorē perfectionē: infinitas numeralis ↄcludit īfinitā ꝑfectionē: sic aūt est in rōnib⁹ repn̄tatiuis q̄ posse repn̄tare plura: ↄcludit maiorē ꝑfectionē. ↄcludit enī vnā hāc rōnez includere ꝑfectionē duaꝝ propriaꝝ rōnum. posse ergo repn̄tare īfinita distincte: ↄcludit rōnez repn̄tantē eē infinite ꝑfectā. ℭ 3°. Rō repn̄tās vniformis se ⁊ intellectu: nō repn̄tat aliqd difformit̄. imo nec idee diuine qꝛ sunt rōnes naturalit̄ repn̄tātes. ergo illa ratio vel spēs q̄ ponit̄: aut repn̄tabit simul opposita ꝑtinentia ad extñas reꝝ et hoc naturalit̄: et tūc sēꝑ repn̄tabit opposita. et ita angel⁹ nichil itelliget vel representabit alteꝝ illoꝝ determinate: et ita nūq̄ reliquū. igit̄ si quūq̄ habebit certā ⁊ determinatā cognitionē de vno opposito quantū ad existētiā ꝑ illā rōnem: nūq̄ ꝑ eandē rōnez hēbit certā et determinatā noticiā de illo opposito. ℭ 4° sequit̄ q̄ qdlibet singulare extñs: statim eēt notuz nālīter cuilibz angelo. et ita distātia localis non ipediret intellectionē angeli. qd a multis negat̄. et videt̄ eē cōtra Augu. in libro d̄ cura ꝓ mortuis agenda. ℭ 5° arguit q̄ angelus nec vnico actu nec vnica spē intelligat infinita. Intelligere vnicū si eēt distincte infinitoꝝ obiectorū disparatoꝝ: includeret in se emināter ꝑfectiones infinitaruz intellectionū vel spēꝝ q̄ nate sūt haberi respectu illoꝝ obiectoꝝ. nō aūt posset illas emināter cōtinere ī se: nisi esset infinita itēsiue in se qd patet. qꝛ vbi ille itellectiones eēnt ꝯm ꝓprias rōnes: ibi esset īfinitas ꝑfectionis alteri⁹ rōnis ꝓpter oba q̄ posita sunt esse īfinita disparata. ergo vbi sunt modo emināciori: ibi oportet q̄ sit aliq̄ infinitas nō extēsiua: qꝛ illā tollit vnitas hui⁹. ergo intēsiua. ℭ 6° sic. Omē itelligere finitū determinatur ad certū itelligibile vel ad aliq̄ certa itelligibilia ita q̄ sibi ex se repugnet q̄ sit alioꝝ ab illis vl̄ ab illo. ꝯ istud itelligere si pōeret̄ ī angelo respectu īfinitoꝝ itelligibiliū disparatoꝝ si eēnt: nō sic determinaret̄. q̄ nō eēt finitū ꝯ infinitū. ℭ 7°. Quoruz pōt eē vnū intelligere: illa possunt simul itelligi. ꝯz itellect⁹ finitus nō pōt distincte simul itelligere infinita oba disparata. qꝛ maioris ꝟtutis ē intelligere distincte plura disparata simul q̄ pauca. ꝯ simul intelligere distincte īfinita disparata: ē ꝟtutis īfinite itēsiue. hec Scot⁹. ℭ Cōtra eandē ↄclusionē arguit Aureol⁹ ꝓbādo q̄ angel⁹ non itelligat

singulare signatū signādo aut demōstrādo ipm.
Primo sic. Sicut se hēt intētio apprehēsa ad aliā
intētionē apprehēsam: sic xt⁹ ꝯprehēsiua ad aliā
xtutē cōprehēsiuā cū potētie distiguātur p act⁹.
ſ forma simplex et īdiuiduū signatū sub illa for-
ma differūt. qꝛ q̄daꝫ sunt entia in qb⁹ nō inueniť
hec secūda intentio. s. īdiuiduū signatū et forma
signata sicut in subſtātijs sepatis q̄ sunt forme ve
re et simplr exñtes et nō sunt hee forme signate.
In qbusdā vero repiūtur hee due intētiones si-
cut in magnitudine in corpeis et quātis. aliud. n.
est hec magnitudo et magnitudo simplr. et hō
simplr et hic hō signat⁹. silr aliud ē albedo simpli
citer q̄ nichil aliud ē q̄ꝫ nā albedinis subsistēs et
qd̄quidest: et aliud ē hec albedo. igiť necesse ē di
cere ꝙ formā simplr cognoscat p aliā xtutē. s. in-
tellectū: et formas singulares p sensū ꝛ imagina
tionē. istā dicit eē d̄ rōne cōmētatoris. 3° d̄ aīa cō
mēto. 22. et. 23. et dicit eā ꝯcludere de oīm̄ itel
lectu tā creato q̄ꝫ icreato. Cōfirmať. qꝛ fm eun-
dē ibidē cōmēto. 21. si res imaginate et itellecte
eēnt vna intētio: nō eēt dfia inť vl̄e et idiuiduū.
et subdit. ꝙ cū sit duplex ordo intētionū. vn⁹ in-
diuiduoꝝ et singulariū q̄ sunt forme signate. ali⁹
vl̄iuꝫ q̄ sunt forme simplr: itellect⁹ agēs trāsfert
rē de ordine ad ordinē: cū formā signatā abstra-
hit a signatione et relinqt formā simplr. similiť
cōmēto. 8. post diffinitionē itellect⁹ possibilis di
cit. ꝙ ē illud qd̄ est in pō oēs intētiones forma
rū vl̄iuꝫ: differēs a pma mā in hoc ꝙ ē in pō oēs
intētiones formaꝝ vl̄ium. pma mā vero recipit
diuersas formas indiuiduas et illas. ex q̄ cōclu-
dit ꝙ itellect⁹ possibilis nō est hoc aliqd nec vir-
tus in corpe: qm̄ tūc reciperet formas fꝫ ꝙ sunt di-
uerse et iste et nō distigueret naturā formaꝝ fm
ꝙ sunt forme. ex q̄ pꝫ ꝙ fm eū intellect⁹ nō itel-
ligit singulare signatum. ¶ 2° sic. Intellectui ex
nā q̄ itellect⁹ est: repugnat ꝓpa spēs singularis.
igiť ei repugnat itellectio singularis. intellectio
enī ē illa spēs vel nō ē sine illa. ꝯña pꝫ. ſ añs ꝓba
tur. qꝛ spēs singularis repn̄tat singulare modo
quātitatiuo et mālī. s. vt hic et nūc et sub certo si
tu et sub q̄dā linea situaliť: alias nō repn̄taret
singulare vt distiguiť ab vniuersali. ſ nulla spēs
in itellectu ē huiōi. mod⁹ enī repn̄tandi sequiť
modū eēndi. mod⁹ aūt eēndi quē hēt spēs in itel
lectu: ē mod⁹ spūalis abstract⁹ ab oīm̄ ꝯditione
quātitatiua et mālī. igiť et c̄. ¶ 3° sic. Impossibi-
le ē intelligere singulare vt signatū: nisi designādo
et demōstrādo ipm sub certo situ et termino in
ordine ad potētiam apprehēdentē siue eum qui
cognoscat. sed talis cognitio est impossibilis itel-
lectui angelico ꝛ nr̄o. igiť et c̄. Maior ꝓbať. Tū
pmo. qꝛ non videť ꝙ aliq̄ spēs possit repn̄tare
aliter ipm singulare vt distiguiť ab oīm̄ alio sin-
gulari: nisi repn̄tādo sub certo situ p modū itē-
tionaliū lineaꝝ. si. n. spēs abstraheret a tali mo-
do repn̄tandi: eēt oīno idifferēs ad oīm̄e singu
lare eiusdē rationis. singularia enī cū sint vltima
te eiusdeꝫ rōnis: similia sunt. et p ꝯñs similitudo
vni⁹ alteꝝ repn̄tat inquātū simile. similiuꝫ. n.
videť eē eadē similitudo. sed cognitio rei sequiť
modū sui repn̄tatiui. igiť et c̄. Tū secundo. qꝛ
pone duos homines similes quātū ad oīa alia
accidētia tā aīe q̄ꝫ corporis: ꝯstat ꝙ potētia non
distiguit vnū ab alio: nisi demōstrādo et situādo.
puta dato ꝙ sint similes: tñ iste nō est ille. dicen-
do enī iste et ille: iā includit aliū terminū situaleꝫ
et aliū. pronomina. n. demōstratiua videntur su-
mi a differentijs situs. qꝛ iste ab istud: ille ab illō.
similiť hic ē aduerbiū loci. qꝛ si abstrahať alietas
taliū situū: necessario qui caperet vnū caperet alium
Tū tertio qꝛ sub quacūq̄ꝫ ꝯditione res apprehē-
dať: apprehēdiť vt cōicabilis et vt repibilis i plu
rib⁹: nisi cū apprehendiť cognitione demōstrati-
ua et situatiua. qcq̄d. n. apprehēdiť de aliq̄ homi
ne: totū est cōmune: nisi apprehēdať iste vel ille.
Si enī apprehēdo hominē vt aliquē hominē ꝛ in
diuiduū et vnū ꝛ bipedalē et talis figure et in ta
li situ: manifestuꝫ est ꝙ adhuc nō habeo incōmu-
nicabile. plures. n. possunt eē q̄ sunt hō et aliqd
et indiuiduū et vnus ꝛ bipedalis et talis figure
et sit⁹. sed si apprehēdať vt iste homo: impossibi-
le est ꝙ sint plures quoꝝ qlibet sit iste homo. ista
aūt cognitio nō differt a p̄dictis: nisi qꝛ est dmō-
stratiua rei q̄ apprehēditur vt istud sub determīa
to situ intētionali q̄ terminat indiuiduū et appre
hendētē. vt fm numeꝝ taliū apprehēsionū sit nu
merus taliū situū. Et qd̄ dico de situ in pmāētib⁹
dico de priori et posteriori nunc in successiuis. vñ
si dent̄ duo soni distincti: nūq̄ꝫ possunt cognosci
inquātū sunt isti soni distincti nisi apprehēdendo
vnū vt nūc: et aliuꝫ vt tūc. sic igitur patet maior
huius tertie rōnis pncipalis. Minor eiusdē ꝓba
tur. Tū pmo. qꝛ modus opandi sequiť modū es-
sendi. vñ pmo de aīa. ex opatione abstracta: con
cludit phs potētiā cuius ē illa opatio esse abstra
ctā. ergo p oppositū. si opatio sit materialis et q̄n
titatiua: necessario potētia erit materialis ꝛ quā
titatiua. sed talis opatio demōstratiua et signifi-
catiua rei sub determinato situ et nūc fm eē ap-
prehensum: est quātitatiua et materialis. omne
etiam indiuiduū est materiale et quātitatiuum.
igitur omnis etiā talis apprehensio est sub q̄dam

linea intētionali cuiꝰ terminꝰ est hic vel ibi: nunc vel tūc. vt sit linea ꝓcedēs ab ipso apprehēdente et terminata in p̄us vt cū dr̄. tunc fuit. vel in posteriꝰ vt cū dicit̄. tunc erit. vel in directū et simul vt cū dicit̄. nūc est. similiter ex parte situs in ꝓpinquū. vt hic siue iste homo. aut distās vt cū dr̄ ille homo. aut in eundē in reflectēdo vt cū dicit̄ ego ipse. est igit̄ tale iudiciū lineare et ꝑ ꝯn̄s quātitatiuū. nō ꝙ sint ibi tales linee in re: ſ tm̄ ſm iudiciū lineare. igit̄ talis apprehēsio nō cōuenit potētie incorporee nō quātitatiue. alias incorporeū haberet modū operandi corporeū: et operatio nō sequeret̄ esse rei. Tū secundo. q2 talis modus operandi lineariter: nō pōt esse potētie inter quā et suum obm̄ nō pōt cadere linea media ducta intētionaliter a potētia in obm̄. hoc patet. q2 alias tale iudiciū nō esset lineare. sed inter intellectū et eius obm̄: non pōt cadere aliq̄ linea materie sicut nec inter aliq̄ non quāta vt puta duos angelos. et ꝺ intellectu hoc specialiter ꝓbat̄ ꝑ hoc ꝙ si talis linea posset imaginari inter intellectū et obm̄: necessario ista linea capet intellectū ꝑ modū cuiusdam termini indiuisibilis. et cū terminꝰ linee sit quoddā pūctū: necessario oporteret dicere ꝙ angelus sit substātia posita ꝑ modū pūcti. qđ tamē nō cōuenit vnitati q̄ est etiā minus abstracta q̄ȝ angelus et q̄ȝ itellectꝰ. vn̄ sicut dissolutū ē dicere ꝙ vnitas sit terminꝰ linee siue ſʒ rē siue ſʒ rōnē iudicij: sic dico de intellectu. sic igitur patent maior ⁊ minor dicte rōnis. ¶ 4° arguit ꝑ rōnes ꝑhi et cōmentatoris sic. Cognitio rei singularis inq̄ȝ tm̄ huiusmodi nichil ꝑfectiōis addit ad cognitionē q̄dditatis: sed potius concōmitat̄ eam quedam imꝑfectio et indignitas. nichil autem tale ponēdū est in substantijs nobilissimis. igit̄. nō eni veritas ista. triāgulus hēt. 3. angulos. imperfectius scicit̄: si sciat̄ absolute ꝙ triangulus habet. 3. q̄ȝ si sciatur hunc ⁊ illū triangulū habere. 3. ¶ 5°. sic. Quia particularia sunt infinita. igit̄ sba separata nullū illoꝝ intelligit. vel intelliget quedam et nūq̄ȝ alia qđ non est rōnabilit̄ dictū. vl̄ intelliget aliqua nunc: et poterit alia intelligere pro futuro. qđ est magis iconueniēs. s. ꝙ aliq̄ ꝑfectio ꝺ nouo possit eis aduenire. et argueret̄ necessario in eis esse potētiā cum labore et mutabilitate q̄ sūt incōuenientia. Et iste due vltime rōnes vt dicit arguens: habētur a cōmētatore. 12° methaᶜ. cōmento. 35. ¶ 6° Q2 nulla forma q̄ est tota natura spēi et q̄dditas subsistēs: pōt habere in se similem reꝑsentatiuā alicuiꝰ indiuidui signati. q̄cq̄d enim in tali q̄dditate simpliciē subsistēte est: totum est natura simplicit̄ subsistēs et nō hec natura nec illa. et ꝑ ꝯn̄s nō pōt reꝑsentare aliquā naturā hāc signatam. ſ omēs intelligētie ſʒ eos sūt nature et q̄dditates subsistētes. igit̄. hāc autem rōnem vt dicit ponit cōmētator specialiter ī tractatu de somno ⁊ vigilia vbi agit de veris somnis. ibi nāq̄ȝ dicit. declaratum est in ipsa ꝑhia ꝙ intellectꝰ denudatꝰ a materia intelligit naturas vniuersales. et impossibile est ꝙ habeat intentionem indiuidualē omnino cū nō habeat naturā apprehēdēdi particularē intētionē. forme. n. vl̄ꝭ nō indiuiduant̄ nisi ꝑ mām̄. et si intelligētie abstracte cōprehēderēt indiuiduū: necessario eēnt materiales: et tūc nō agerēt nisi ſm ꝯtactū. hec ille. ¶ 7° Q2 indiuiduū in sua icōicabilitate: impossibile est apprehēdi nisi iudicio lineari et ꝺmōstratiuo et designatiuo linearit̄ sub certo situ ⁊ intētionali vt supra ostēsum ē dicēdo hāc albedinē vel illā. omne eni qđ non cōprehēdit̄ hoc modo necessario cōprehēdit̄ vt cōmunicabile. sed tale iudiciū angelo repugnat. igit̄. hāc rōnem vt dicit ponit cōmētator. 3° de aīa. cōmento. 32. cū ait ꝙ intelligētia abstracta nichil intelligit eoꝝ que sunt hic. ¶ 8°. Q2 indiuidua materialia habent eandē similitudinē ⁊ rōnem reꝑsentatiuā cū sint similia: q̄ nō pōt appropriari nisi mediāte demōstratione et significatiōe. ita ꝙ si talis spēs appropriaret̄: necessario oportet ꝙ reꝑsentet linearit̄ siue piramidalit̄. nō q̄deȝ quo ad eē reale: ſ q̄ ad esse intētionale. nec īdiuidua possunt ꝓprias species habere aliter nisi sint mālēs in reꝑsentādo. sed tales videt̄ impossibile poni in substātijs separatis. et hāc rōnem dicit eē cōmētatoris. 3° ꝺ anima. cōmēto. 18. vbi loquēs de intellectu possibili ait. ex hoc apparet ꝙ intellectꝰ nō est hoc aliquid nec ꝟtus in corpe: q2m̄ si ita esset: tūc reciperet formas ſm ꝙ sunt diuerse. et nō distingueret naturā formaꝝ ſm ꝙ sunt forme: sicut est dispositio in formis indiuidualibꝰ siue corporalibꝰ. iste sunt rōnes Aureoli. ex q̄bus ꝯcludit ꝙ nulla sba separata intelligit indiuiduū signatū signando ⁊ demōstrādo ip̄m vt hoc vel illud: licet possit intelligere indiuiduum signatum abstracte et imaterialit̄. ¶ 9° arguit ex proprijs ꝓbando ꝙ angelꝰ nō cognoscat indiuiduū ⁊ q̄dditatē specificam ꝑ eandē spēm intelligibilē. q2 ꝑ nullā spēm pōt reꝑsentari indiuiduū singulare inq̄ȝ tm̄ tale: q̄ abstrahit a cōdicionibus indiuidualibus. tūc. n. nō est spēs magis ꝓpria istius singularis q̄ȝ illiꝰ. tunc sic. q̄ȝtūcū q̄ȝ spēs in mēte angeli deriuentur ab ideis que sunt in mente diuina: illa tamē deriuatio nō dat spēi ꝙ ꝯcernat ꝯdiciones īdiuiduales vl̄ mālēs īdiuiduātes. igit̄ nō dat ei ꝙ reꝑsen

tet itellectui angelico singulare ꝫ rōnē singula-
ritatis. Cōfirmat̄. q2 si āgel' hr̄et spēs a rebus ab
stractas q̄ eēnt denudate a ɔdicionib' idiuidua-
lib': iste ꝫm te nō repñtarēt singulare. tunc sic.
aut iō nō repñtarēt singulare q2 sunt a reb' ab
stracte: aut ex hoc ꝙ a ɔdicionib' mālib' dnuda
te. nō ꝑpt primū: q2 añ vltimā abstractionē a ta
lib' ɔdicōib': iste spēs repñtabāt singulare ꝫ
te. ḡ hoc ē q2 abstracte a talib' ɔdicionib'. ꝫ ma-
nente cā: manet effect'. igit̄ licet iste spēs sint ab
ideis infuse: ex q̄ recipiūtur denudate a talib' cō
dicionib': nō poterūt repñtare singulare. ¶ 1o
ad idē. Q2 cuilibȝ singulari rñdet sua ꝓpria spēs
q̄ repñtat ipȝ ꝫ suā ꝓpriā cognoscibilitatē. igit̄
nulla talis spēs pōt repñtare ꝑfecte plura sin-
gularia q̄ nō ɔtinet ꝑfecte ꝓprias eoꝝ spēs eminē
ter vel ꝩtualit̄. ſȝ nulla spēs vlis pōt ɔtinere vir
tualit̄ spēs omniū indiuiduoꝝ sub vna spē cum ta
lia sint īfinita. et ꝑ ɔñs oꝫ istā spēȝ eē īfinitā in ꝩ-
tute. Nec valet dicere ꝙ oīa iduidua sub spē sūt
vni' rōnis et ꝑ ɔñs nichil addunt ad spēm et sic
spēs repñtās naturā spēi poterit oīa ista repre
sentare. Cōtra. q2 et si in re indiuiduū nō addit
aliq̄d reale ad spēȝ: addit tñ ꝫm cognoscibilita-
tē. q2 cognoscibilitas spēi nō videt̄ eē cognosci-
bilitas indiuidui. tū q2 aliter habēs spēm sortis
possȝ ꝑ illā cognoscere platonē. q2 spēs indiuidui
ɔtiet spēȝ nature specifice nec addit aliq̄d ad eā.
tū q2 angel' hñs spēm illā vlem nature specifice
posset ꝑ istā tanq̄ ꝑ ꝑncipiū sufficiēs q̄cūq3 vel
let intelligere oīa idiuidua possibilia sub illa spē
qd nō videt̄. Dicet̄ indꝫ forte alit̄ ꝙ ista spēs vlis
fit ꝓpria isti singulari vel illi ꝑ cōparationē eius ꝛ
respectū ad hoc singulare vel illud et aliū et aliū
respectū. Sed ɔ. q2 nūq3 relatio est rō distincte
cognoscēdi suū terminū cū ꝑsupponat noticiā ex
tremoꝝ alioqui etiā poterit dari talis hitudo de
nouo tali spēi nulla facta mutatione in aliq̄ abso
luto. hoc. n. nō videt̄ eē bene possibile. ¶ 11°. Q2
nulla silitudo ē ꝓpria alicui vt differt ab alio: nisi
inq̄3m illa duo sūt aliq̄ mō dissimilia. et nisi rōne
alicui' rōnis icōicabilis q̄ sit i illo. vl' nisi tal' spēs
appropetur ex modo repñtādi situalit̄. ꝫ aliqua
duo puta due linee nō hn̄t aliquā rōnē incōica-
bilē i sesmo sūt similia. nec aliq̄ spēs i intellectu
āgeli pōt hr̄e modū repñtandi situalit̄. ḡ nulla
spēs i intellectu āgeli ē imediate ꝓpria alicui idiui
duo signato. hec Aureol'. ¶ Cōtra eādē ɔclusio
nē arguit Durād' totalit̄ in ɔtrariū Aureolo vo
lēs ꝓbare ꝙ ista dubitatio et inq̄sitio q̄modo. s.
āgel' intelligat singularia ē oīno vana. q2 vt dicit
ꝑmū cognitū ab itellectu nō ē vle ꝫ poti' singla-
re. qd ꝓbat̄ p° sic. ꝑmū obȝ et oīs ɔdicio ꝑ se obi:
ꝑcedit actū potētie. pō. n. ꝑ suū actū nō facit obȝ
ꝫ supponit. sic visus q̄ ad actū vidēdi ꝑsupponit co-
lorē. ꝫ vle vl' ɔdicio vlitatis nō ꝑcedit actū intelli
gēdi imo fit ꝑ actū itelligēdi eo mō q̄ sibi pōt cō-
petere fieri. eē. n. vle nō ē aliud q̄3 eē itellectū abs
q3 ɔdicionib' singularitatis et idiuiduatiōis. ita
ꝙ eē vle: ē sola denomiatio obi ab actu itelligē-
di. sic ḡ vle nō ē ꝑmū obm itellect' nec vlitas est
ei' ɔdicio ꝑ se. et ita ꝑmū itellectū nō ē vle. Si di
cat̄ ꝙ eē vle nō ē eē sic itellectū imo ꝑcedit oēm
itellectionē q2 ꝫm cōmētatorē itellect' agēs fa-
cit vlitatē in reb' et ei' actio ꝑcedit itellectionē
saltē ordine nature: hoc nō valet: q2 fictitiū ē po
nere itellectū agētē vt alias in p° visū fuit. et fri
volū ē dicere ꝙ vlitas fiat in reb'. q2 vlitas non
pōt eē in reb': ꝫ solū singularitas. et si itellectus
agēs eēt aliq̄d et aliq̄d ageret: illd eēt vnū nume
ro et singulare et nō vle. Et si dicat̄ ꝙ itellectus
agēs nō facit vle nisi q2 cū fantasmate causat spe
ciē i itellectu q̄ repñtat rē in vli: nō valet. quia
ꝓbatū ē sup̄ ꝙ nulla spēs ē in itellectu q̄ repñtet
ei suū obm. ¶ Itē oē reale repñtatiuū qd na
turalit̄ repñtat aliud: repñtat ipm ꝫ ei' ɔdicio
nē realē. ꝫ talis spēs si eēt et aliq̄d repñtaret: re
ꝑsentaret ipȝ nālit̄er. igit̄ repñtaret ipȝ quātū
ad ei' ɔdicionē realē. ꝫ eē vle nō ē ɔdicio realis
ꝫ rōnis. ḡ talis spēs nō repñtaret vle. ¶ 2° sic
ad ꝑncipale. in potētijs ordinatis: vbi terminat̄
act' ꝑoris potētie: ibi icipit act' posterioris. sed
sensus et itellect' in nob sunt potētie ordinate.
igit̄ vbi terminat̄ opatio sensus tanq̄ ꝑoris potē
tie: ibi icipit actio itellect'. ꝫ actio sensus termia
tur ad singulare. igit̄ a singulari icipit opatio itel
lect'. ¶ 3° sic. Vle ē vnū ꝑ abstractionē a multis
et ꝺ multis de qb' dr̄. et in hac abstractiōe: singu
laria a qb' fit abstractio hn̄t rōnē q̄si termini a q̄
et vlia q̄si rōnē termini ad quē. ꝫ termin' a q̄ ꝑ-
cedit terminū ad quē. ḡ itellect' abstrahēs ꝑus
itelligit singularia q̄3 vle. et ad hāc intētionē di-
cit Aristo. p° ꝺ aīa ꝙ aīal vle: aut nichil ē aut po-
steri' ē. ¶ 4°. Si itellect' nr̄ nō itelligeret p° itel
lectiōe singulare: hō eēt aut q2 nō repñtaret: aut
q2 nō possȝ: aut q2 nō vellet. ꝑmū nō pōt dici. q2
p° repñtatio q̄ fit itellectui nr̄o: fit ꝑ fātasma qd
ē repñtatiuū rei singlaris. ꝛ sine illa itellect' nichil
pōt ꝺ nouo itelligere. Nec secūdū. ɔstat. n. ꝙ pō
itellect' nr̄i se extēdit ad cognitionē singulariū.
alioqui ꝺ eis nō disputarem' nec aliq̄d facerem'
ꝑ liberū arbitriū cū factiōes sint singulariū et cir-
ca singularia. Nec tertiū. q2 velle seq̄t̄ cognitio-
nē. si ḡ itellect' vellet nō intelligere singularia vl'

nollet intelligere illa: seq̄ret̄ q̄ ꝑcognosceret ea. et sic seq̄ret̄ oppositū positi. relinquitur ḡ q̄ itellect⁹ ꝑma itellectiōe itelligit singlare. ¶ 5°. Qz licz nō nullos itellect⁹ ꝑ se mouet̄ ab obo. tūc sic. illud ꝑ se ꝛ ꝑmo itelligit̄: qđ ꝑmo ꝛ ꝑ se mouet itellectū ad itelligēdū. mouet. n. causando cognitionē sui ꝑus et ꝑncipali⁹ q̄ȝ alteri⁹. sȝ singulare ꝑmo et ꝑ se mouet et nō vl̄e. qꝛ actiones sunt singularium et nō vl̄iuȝ. ḡ singulare ꝑmo et ꝑ se itelligit̄: quicqđ senserit vl̄ dixerit Aristo. ꝑ v̄ba obscura et inuoluta q̄ posuit in. 3° de aīa. ¶ 6°. Qꝛ q̄cq̄d sit đ intellectu nr̄o: tñ đ itellectu angelico oȝ dicere q̄ directe et ꝑ se intelligit singularia. qꝛ vnica cognitio angeli q̄ est itellectiua: efficacior est q̄ȝ nr̄a duplex cognitio sensitiua vȝ et itellectiua. ꝑ constat q̄ nos ꝑmo et directe cognoscim⁹ singularia ꝑ cognitionē sensitiuā q̄ est ꝑuia oī nr̄e cognitiōi itellectiue. ḡ cognitio itellectiua āgeli q̄tin⁹ comꝑhēdit ꝑfectionē nr̄e cognitiōis sensitiue: ē ꝑ se ꝛ directe singulariū. ¶ 7°. Illud qđ magis h̄ēt de entitate magis ē cognoscabile. sȝ singularia plus h̄nt de entitate q̄ȝ vl̄ia. ḡ magis sunt cognoscabilia. sȝ ex ꝑte v̄tutis cognitiue ipsi⁹ āgeli non pōt esse đfect⁹ cū ipa sit ꝑfecta. ḡ angelus cognoscit ꝑus et ꝑfecti⁹ singulare q̄ȝ vl̄e. et sic vt dicit illud dubiū ē exclusū. ¶ Cōtra nonā ꝯclusionē arguit Aureol⁹ ꝓbādo q̄ angel⁹ simul itelligat oīa q̄rū h̄ēt spēs. Primo. qꝛ cōmētator. 2° celi et mundi cōmēto. 8° dicit q̄ necesse ē mot⁹ difformes in celo: reducere ad vnū motū vniformē. obijcit ꝯ se q̄modo celū ē ita solicitū đ nob vt aliq̄n moueat̄ motu retrogrado aliq̄n directe. et accipit celum ꝓ motore celi. et r̄ndet q̄ hoc nō ē eo q̄ aliq̄n habeat apprehēsiones aliq̄n nō. qꝛ sp̄ sunt ī actu cōprehēsionis. vñ opinio ph̄i et cōmētatoris fuit q̄ q̄cq̄d s̄bē sepate itelligūt sp̄ actu itelligūt ¶ 2° sic Quicūq̄ aliq̄ pō sic se h̄ēt ad plura q̄ nullū eoruȝ abijcit aliq̄d a s̄bā potētie nec alteꝝ illoꝝ abijcit alteꝝ: talis po⁹ simul pōt recipe illa. nulla. n. est ꝯtradictio ex q̄ nō abijciūt a po⁹ nec vnū abijcit alteꝝ. exēplū hui⁹ est. qꝛ. n. calor et lumē nō se abijciūt nec abijciūt aliq̄d ab aere: iō recipi possūt simul in aere. idē pȝ de duab⁹ spēb⁹ respectu eiusdē partis medij aut organi. sȝ plures itellectiōes nō abijciūt aliq̄d a s̄bā itellect⁹. qđ patuit. tū qꝛ alias itelligere eēt cū labore et itellect⁹ corrūpetur seu debilitaret̄ intelligēdo qđ ē falsuȝ cū vigoret̄ vt pȝ. 2° đ aīa. nec etiā vna itellectio abijcit aliā cū nullā habeāt oppositionē q̄re et c̄. Ex hoc apparet q̄ itellect⁹ nr̄ nō pōt plura simul itelligere: nō ē ex nā itellect⁹ in se: sȝ ex rōne q̄ ꝯiūct⁹ est in opatione et ligat⁹ cū pō corpali. s. cū fantasia.

nichil. n. itelligim⁹ qui actu fantasiemur. repugnat aūt aliq̄n fantasiari simul pl̄a. tum qꝛ vtitur organo corꝑeo ac spiritib⁹ q̄s ꝯuenit đbilitari cū fuerit circa plura. talis eniȝ potētia fatigabilis ē. et pōt corrūpi nō solū ab excellēti sensibili: sed a multiplicata opatione. ista aūt locū nō h̄nt ī angelo. ḡ nō repugnat oīa simul actu itelligere q̄rū h̄ēt spēs. ¶ 3°. Nā ꝑm te nō est icōueniēs pl̄a simul itelligere ī vno ꝑncipio ad qđ ista plura reducūt̄. vñ h̄ita ꝓpositiōe maiori: q̄s q̄ simul inducēs ꝯcludit et h̄ēt noticiā đ ꝯclusiōe. eodē mō nō est icōueniēs itelligere plura q̄ reducūt̄ in vnam spēȝ vel h̄itū. vñ q̄dā dicūt q̄ āgel⁹ supior intelligit ꝑfecti⁹ pl̄a simul in spē vl̄iori: q̄ȝ angel⁹ iferior in spē min⁹ vl̄i. igit̄ nō videt̄ repugnāre qui āgelus possit pl̄a simul itelligere q̄ reducūtur ad aliquā vnitatē. vt sic sint sp̄ ī actu itelligēdi oīa q̄rū h̄nt spēs. ¶ 4°. Si angel⁹ negaret̄ posse simul intelligere ꝑ multas spēs: aut hoc eēt qꝛ ipossibile est eundē itellectū eē simul sub diuersis spēb⁹ ꝑfectis: sicut vnū corp⁹ sub diuersis figuris. aut qꝛ si ponant̄ ī angelo simul diuerse itellectiones: poterūt simul poni ifinite ꝑ similitudinē Aristo. de multis corꝑib⁹ in eodē loco. aut qꝛ nō est possibile h̄re actualē attētionē vl̄ intētionē respectu pluriū. aut qꝛ creatura eq̄ret̄ deo. aut qꝛ ꝑm Augu^m de⁹ mouet creaturā sp̄ūalē ꝑ tp̄s hoc ē per itellectiones. sȝ nullum istorum valet. igitur propter nullum istorum ē negādum ꝓpositum. Maior pȝ a sufficiēti diuisiōe oppositū opinātiū. Minor ꝓbat̄. nā ꝑmū nō valet. tū qꝛ eadē rōne ꝓbaret̄ q̄ in itellectu nō sunt simul multe spēs: cuȝ spēs sit silitudo obi. tū qꝛ euidēter h̄ēt istātiā ī medio in cui⁹ eadē ꝑte possūt simul eē plures spēs: imo spēs ꝯtrarioꝝ. tū qꝛ exēplū đ figura corꝑis nō valet. qꝛ aliā repugnātiā h̄ēt figura ad figurā: quia due figure icludūt repugnātes sit⁹ ꝑtiuȝ: q̄ȝ h̄ēat silitudo ad silitudinē. Nec similit̄ valet secūduȝ motiuū. qꝛ ꝯn̄a Aristo. 4° ph̄y. bona est. et ꝯn̄s ē forte ipossibile: nō tñ rōne forme et rōne ꝯn̄e: ꝑ rōne materie. sic similit̄ ī ꝓposito ipossibile ē āgelū itelligere ifinita: nō qꝛ sit ipossibile eū itelligere pl̄a simul. sȝ qꝛ ifinita eē ī actu ē ipossibil̄. Nec valet 3^m motiuū. atētio. n. illa aut dicit actū itellect⁹ nō. n. ē mot⁹ local̄. sȝ videt̄ q̄ sit applicatio q̄dam potētie ad actū. vl̄ ꝑm alios ē act⁹ intēse elicit⁹ a potētia. q̄cq̄d sit: rō petit id qđ ē in ꝑncipio. Nec valet q̄rtū motiuū. nā đ⁹ itelligit pl̄a ꝑ vnicā eēntiā suā ꝛ vnicū actū itelligēdi. qđ nō ꝯpetit creature. Tū etiā. qꝛ lȝ oīes intellectiones respectu ꝯclusionū vl̄iuȝ scietiaꝝ possunt simul eē in itellectu angeli: nō tñ oīes itellectiones respectu in-

diuiduo℞ q̄ꝫ ad eo℞ exñtias et maxime q̄ sunt
intuitiue et q̄ sunt pratice. imo iste geñrāt et cor
rumpunt successiue in ipsis vt pꝫ in bonis angel
et de oib⁹ q̄ꝫ ad ꝯuersionē et auersionē. Nec ō-
niq̄ꝫ valet ꝯñtū. qꝛ Aug⁹ loq̄t ibi de itellectione
p̄tica nō aūt de speculatiua. cū igit nullū istoruꝫ
ꝯcludat ꝓpositū: nō videt negādū. hec Aureol⁹.
¶ Cōtra eandē ꝯclusionē arguit Gregori⁹ p̄mo
auctoritate bti Aug. 4° sup gen. ad lrā. ca°. 34.
de paruis. vbi dicit q̄ pō spūalis cūcta q̄ volue-
rit simul noticia facillima apprehēdit. ex q̄ arguit
sic. Nō min⁹ facile ē angelo simul intelligere fm
oēs spēs: q̄ꝫ fm aliq̄s ea℞. q̄ pōt simul itelligere
fm oēs. pꝫ ꝯña. et aña ꝓbat ex dicta auctoritate
q̄ si min⁹ facile foret itelligere fm oēs simul q̄ꝫ
fm aliq̄s: tūc nō cūcta q̄ vellet simul facilime cō-
prehēderet. q̄nimo min⁹ facilit. ¶ 2° auctorita-
te eiusdē ibidē. c. 36. vbi ait q̄ oia simul mēs an-
gelica pōt q̄ sigillati ꝑ ordinē cōnexa℞ causaruꝫ
fmo distīguit. vbi vult q̄ cūcta q̄ creata fuerūt in
p̄ncipio et distīcte q̄ li 1° ordine facta narrant: simul
mēs angelica ꝯprehēdit. Nec ē dubiū q̄ nō solū
hoc ē verū de noticia supnaturali quā hñt in ver
bo: ſ etiā de naturali quā hñt ō reb⁹ in ꝓꝓo gene
re quā vocat Aug⁹ vespertinam sicut ibidē stati pꝫ
et duob⁹ capitul p̄cedētib⁹. Nec pōt dici q̄ loq̄t
de cōfusa et indistīcta cognitione. nā hoc nō at-
tribueret potētie mētis angelice. cū nos etiā hic
in via possum⁹ oia ꝯfuse simul intelligere in aliq̄
ꝯceptu cōi: et tñ in tali apprehēsione simultanea
et facillima multo℞ dat drīam int potētiaꝫ mētis
angelice et humane. ¶ 3°. Si nō possꝫ hoc ange
lus: aut hoc ꝯtingeret qꝛ nō possꝫ simul tot intel
lectiones recipe: aut qꝛ nō tot possꝫ simul ꝓdu-
cere. hoc pꝫ. qꝛ si ē sufficiēs ad agēdū tot simul: et
ad suscipiēdū cū positis actiuo et passiuo sufficiē
tib⁹ possit poni actio et etiā actiones: dūmodo
nō hēant mutuā repugnātiā sicut est in ꝓposito:
oīes tales poterūt simul poni. ſꝫ non pōt dici q̄
nō possit tot simul recipe. qꝛ nō min⁹ ē potēs ad
recipiēdū intellectiones: q̄ꝫ habit⁹ aut spēs. nec
ei⁹ receptiuitas magis limitat ad certā multitu
dinē intellectionuꝫ: q̄ꝫ spērū vel hītuū imo in rei
veritate ad neutrā determinat. ſ pari facilitate
pōt multas ⁊ paucas recipe q̄ꝫ est ī se vel ex se.
Nec etiā ideo nō pōt: qꝛ nō pōt simul tot ꝓduce
re cui⁹ actiuitas limitata sit ad certā multitudi-
nē possibiliū intellectionū simul ꝓducibiliū. naꝫ
supposito q̄ itellect⁹ sit p̄ncipiū actiuū intellectio
nis: nō est tñ totale ſ partiale ꝯcurrēs cū spē ad
ꝓductionē itellectiōis. ita q̄ cū vna spē coagit v-
nā itellectionē et cū alia aliā. Nūc aūt q̄cūq̄ꝫ a-
liq̄d ē agēs solū partiale et aliā et aliā opationeꝫ
agit cū alio et alio p̄ncipio partiali coactiuo: q̄ꝫ
est ex se ita pōt in plures opatiōes simul cū plur
b⁹ talib⁹ p̄ncipijs coactiuis: sicut ī pauciores cū
paucioib⁹ nisi ipꝫ forsaꝫ in opando debilitet et
ꝑ se aliq̄ mō depēdeat ab aliq̄ qđ debilitet ex mul-
tiplicatione taliū actionū. Exēplū. lux. n. in me-
dio exñs: ē cā partialis coactiua simul cuꝫ colore
spēi coloris in medio vt vult cōmentator. 2° de
aīa cōmē. 36. et cū alio et alio colore aliā et aliaꝫ
coefficit spēm. et q̄tcūq̄ꝫ ꝯcurrāt colores secuꝫ si
mul: tot spēs generat. nec maior v̄t⁹ arguit ī lu-
ce ex eo q̄ cū multis multas pōt: q̄ꝫ cū ex eo q̄ cū
vno pōt vnā. imo si eēnt secū ibi īfiniti colores di
stīcti ī tali dispositione q̄ q̄libꝫ possꝫ spēꝫ ꝯcreare
et essꝫ sufficiēs susceptiuū nec aliq̄d ꝓhibēs ipsa
cū alijs simul īfinitas spēs coefficeret. cū ḡ āgel⁹
nō debilitet ex itellectione cuꝫ ei⁹ receptio nō sit
passio corruptiua ſ ꝑfectiua poti⁹: nec depēdeat
in itelligendo ab aliq̄ debilitabili vt pote abstra
ct⁹ a corpe nec idigēs vlla sensitiua v̄tute vel or
gano corpali: ea facilitate q̄ cū vna spē pōt coef-
ficere vnā itellectionē: pōt cū multis multas coef
ficere. nec tot cū tot q̄n cū plurib⁹ possit plures.
¶ 4°. Qꝛ nō ē similit iudicādū ō itellectu ange-
lico sicut ō nr̄o ꝓ statu isto. et hoc qꝛ itellect⁹ nr̄
in itelligēdo depēdet a v̄tute fantastica et spiri-
tib⁹ corpalib⁹ q̄bus accidit debilitas et fatigatio
nō solū ex ꝯtinuatione opatiōis: ſ etiā ex multi-
plicatione sicut expientia docet. vñ Aug⁹. 4° su
per geñ. c. 35. mox post v̄ba allegata q̄ pō mentis
angelice cūcta q̄ voluerit simul facilime ꝯprehen
dit: dicit q̄ ꝓpter corpus corruptibile qđ aggra
uat aīaꝫ: mēs etiā cū feruētissimo studio istat no-
ticie eo℞: nō nisi cū tpis tarditate et difficultate
agit. et eandē cām reddit. 15. ō tri. c. 24. ex pec-
cati morbo dicit nob ꝯuenisse. et ca° p̄cedenti. s.
23. dicit q̄ ptes imaginis aīe nr̄e. s. mēs et itelli-
gētia et volūtas erūt eq̄les cū fuerint ab oī lan-
guore sanate. igit tot simul actu poterim⁹ intelli
gere quot meminisse. et ꝑ ꝯñs quot re℞ spēs ha-
bebim⁹. ꝑ q̄ clare pꝫ q̄ hō in statu inocētie et nā-
lis itegritatis: oib⁹ re℞ spēb⁹ q̄s habuisset simul
vti potuissꝫ actualit. q̄d ḡ mirū si hoc possit ange
lus nō ꝑ pctm̄ ī suis nālib⁹ virib⁹ viciatus. ¶ 5°.
arguit fm alios q̄ nō solū sic sit imo q̄ oppositūꝫ
eē nō possit. Et arguit sic. Nā si angel⁹ possꝫ nō
oia simul actu itelligere q̄℞ spēs hēt: tūc possꝫ ali
qua itelligere alijs nō itellectis. q̄ posito in eē q̄
rit aut pōt aliq̄d alio℞ itelligere aut nō. si nō: ig-
tur nō est in pō accidētali respectu illo℞ q̄rū hēt
spēs. et ꝑ ꝯñs nō hēt spēs illo℞ qđ īplicat opposi-

ta. ꝯña patet. q꜏ ita ꝑ spēm intellectꝰ ꝯstituit in
actu p̄mo et in pō accidētali respectu noticie in-
cōplexe sui obi: sicut ꝑ hitū pō respectu actualis
ꝯsiderationis obi illiꝰ hitꝰ. Preterea q̄ rōne pōt
itelligere ꝑ vnā spēꝫ: eadē pōt ꝑ qualibꝫ saltē di-
uisim. Si dicat q̄ pōt aliqd aliud itelligere. Cō-
tra. oīm eꝫ itellectionē actualē: necesse ē p̄cedere
actualē intētionē volūtatis copulātis potētiam
cū obo. qd pꝫ. q꜏ etiā ipam visionē sensualē et p̄-
mā in nob necessario p̄cedit intētio volūtatis iu-
xta determinationē Augustini. 11° de trini. ca°. 5°
vbi dicit q̄ volūtas est q̄ ꝯiungit sensum corpi vi
sibili et q̄ formalit nō ꝓcedit a visione q̄ fit i sen-
su. et ꝓbatio eiꝰ ē. pus. n. inqt q̄ꝫ visio fieret: iam
erat volūtas q̄ formādū sensum corpi admouit.
igit si angelꝰ de nouo itelligeret ꝑ aliquā spēꝫ su-
am: p̄us vellet ꝑ illā itelligere. ꝫ s̄m eundē. 10. d
trini. ca°. p̄°. volūtas nō pōt velle aliqd incogni-
tū. igit illā volitionē p̄cederet cognitio illiꝰ spēi.
et sic volitio p̄supponeret eā a q̄ presupponit. et sic
idē eēt p̄us seipso et aliā p̄supponeret et ab alia p̄
supponeret. et sic eēt ifinitas actualis cognitionū
et volitionū se se p̄supponētiū inuicē. quoꝝ vtrū-
qꝫ est ipossibile. Si dicat q̄ nō seqt ex eo q̄ volū
tas nō pōt velle aliqd incognitū: q̄ volitionem
p̄cedat cognitio voliti sꝫ sufficit q̄ simul sit cū ip-
sa. Cōtra. q꜏ ex hoc nō vitat incōueniēs illatuꝫ.
Nā vt hētur ex auctoritate allegata: cognitiōeꝫ
necessario p̄cedit volitio. sit ergo cognitio illa. a.
et volitio illā p̄cedēs sit. b. aut g̃ i illo p̄ori in quo
. b. fuit: fuit aliq̄ cognitio aut nō. si nō: ergo. b. fuit
volitio incogniti. si sic: aut igit. a. aut alia cogni-
tio ab. a. si. a. igit. a. fuit anteq̄ꝫ fuit. si alia: sit illa. c.
igit ante. c. fuit volitio cōiungēs potētiā cū obo.
aut igit. b. aut alia. et siue hoc siue illud det: ꝓce-
dit in ifinitū vel dabit q̄ aliq̄ volitio terminabi-
tur ad icognitū. ¶ 6°. Si āgelꝰ possꝫ aliq̄ sua spē
nō vti actualit: eadē rōne ⁊ q̄libꝫ alia quā hēt. ⁊ sic
possꝫ āgelꝰ nālit si vellet se suspēdere ab oī itelle
ctiōe eoꝝ q̄ꝝ hēt spēs: et nullū eoꝝ ꝑ spēs suas a
ctu itelligeret qd videt absurdū. ¶ 7°. Q꜏ spēs ē
agēs nāle respectu itellectiōis sui vt obi. et itelle-
ctꝰ ē naturalit passiuꝰ. vñ s̄ꝫ sententiā Augu. 3° d li
bero arbi. c. 53°. nō est in potestate nr̄a qd nob
veniat in mētē. igit q̄libꝫ spēs sp̄ causat itellectio
nē sui si nō eēt ipedimētū. pꝫ ꝯña ex ꝯdicione a-
gētis nālis posita. 9° metha°. sꝫ in angelo nulluꝫ
oīno ē ipedimētū vt pꝫ. igit et c̄. ¶ 8°. Q꜏ cū i an
gelo oēs spēs sint sufficiēter intēse et potentes
mouere itellectū et eq̄ p̄ñtēs: si aliq̄ vtit angelus
et aliq̄ nō: hoc solū videt eē q꜏ angelꝰ vellet de-
terminate nō vti illa q̄ nō vteret: et ea determi-
nate vti q̄ vteret. sꝫ impossibile ē q̄ aliq̄ determi
nate velit nō vti qui illā determinate itelligat. si
cut ipossibile ē q̄ aliqs velit aliq̄ spē determiate
vti qui illā determinate apprehēdat. igit si possꝫ
aliq̄ nō vti: possꝫ illā simul itelligere et nō intelli
gere qd iplicat. ¶ Cōtra decimā et vltimā ꝯclu-
sionē arguit Gregoriꝰ de arimino ꝓbādo q̄ an-
gelus itelligat cū discursu. et p̄° arguit q̄ angelꝰ
itelligat cuꝫ discursu isto modo q̄ vnū intelligit
post aliud et hoc sic. Nā angelꝰ aliquā rē incipiē
tē eē: distīcte cognoscit. et simulit veritates cōtin
gētes de ipa quā et q̄s aliq̄n non cognouit q̄ndo
tñ alias res et alias veritates cognoscebat. igit
angelus discurrēdo cognouit ad sensū p̄dictum.
ꝯña nota ē et añs ꝓbat. nā rē futurā angelꝰ non
cognouit distīcte et ꝑ ꝯñs nec eiꝰ singulares ve-
ritates ꝯtingētes. nec est dubiū q̄ nūc dū illa fu-
tura est: cognoscit alias res et alias veritates. et
q̄ñ res illa erit p̄sens tūc cognoscet illā sicut eas q̄
nūc sunt. ¶ 2° ꝓbat q̄ angelꝰ discurrat isto mo-
do q̄ intelligit vnū ꝑ aliud et hoc sic. Aliquā ve-
ritatē nō imediatā angelꝰ cognoscit. igit vnuꝫ ꝑ
aliud cognoscit. et ꝑ ꝯñs discurrit illo modo. ꝯña
ꝓbat. q꜏ oīs veritas cognita nō ꝑ aliā seu non
ꝑ noticiā alteriꝰ veritatis: ē veritas imediata salti
illi cui sic est cognita. vt pꝫ ex diffinitione ꝓposi-
tionis imediate p̄°. post. s. q̄ nō ē altera p̄or sup
ple qua illa cognoscat vt cōmunit exponit. et eo
dē modo sumo veritatē imediatā. Añs declaro
sumo verbigr̄a veritatē istā. sol eclypsabit tali tē
pore. vel istā ꝯdicionalē. si mūdꝰ et cursus astro-
rū durabit vsqꝫ ad tātū tp̄s s̄m dispositionē q̄lis
nūc ē tali die sol eclypsabit. istā veritatē nō ē dubi
um q̄ nouit āgelꝰ. cū nota sit vl' eē possit hoīni a
strologo: ⁊ nō ē ei nota ꝑ se siue ex terminis vt pꝫ
q꜏ etiā cuilibꝫ nr̄m q̄ vtrūqꝫ terminos nouimꝰ essꝫ
nota. Itē nō ē sibi nota ex aliq̄ noticia intuitiua
vna aut pluribꝰ: ꝫ q꜏ nouit q̄ñ sol et luna in tali-
bus pūctis erūt. igit nō ē sibi imediata. Idē ꝓba
ri possꝫ de veritate pluriū naturaliū effectuū q̄s
futuros angelꝰ p̄° scit et nō nisi ꝑ noticiā suaꝝ cā
rū. vñ Augꝰ in de diuinatiōe dicit q̄ demō in aeris
affectiōe atqꝫ ordinatiōe sibi nota: nob ignota fu-
turas p̄uidet tēpestates. igit ꝑ noticiā q̄ nouit ae
rē sic eē affectū et inordinatū: cognoscit q̄ tēpe-
stas erit. igit. ¶ 3° ꝓbat q̄ angelus discurrat isto
modo q̄ vnū ꝑ aliud et post aliud cognoscit. siue
qd i idē venit: aliqd p̄ꝰ ignotū ꝑ aliud p̄ꝰ notū in
telligit. hoc ꝓbat p̄°. q꜏ si det oppositū: seqt q̄ q̄li
bet diabolꝰ simul actualit nouerit ifinitas v̄ita-
tes spē differētes et distīcte. vlteriꝰ etiā q̄ habet
actu ifinitas noticias specifice distīctas vl' vnaꝫ

equiualētem īfinitis specifice distinctis. quorum vtrūqꝫ videt̄ īpossibile. ꝯña ꝓbat̄ in exēplo iam sūpto de sole. ꝯstat. n. ꝙ si mūd⁹ et cursus astrorum vniformit̄ ꝑpetuaret̄ a deo: īfinities sol eclypsaret̄. cū igit̄ diabolus quālibꝫ futurā eclypsim seu q̄cūqꝫ tp̄e sol sit eclypsand⁹ possit cognoscere: si nō possit hoc scire p discursū istō tertio modo: igit̄ simul nouit q̄ciēs sol eclypsabit̄ et q̄ñcūqꝫ et p ꝯsequēs simul nouit īfinitas tales veritates. si mūd⁹ et cursus astroꝝ ꝑpetuabit̄ vniformiter in tp̄e. a. sol eclypsabit̄. si mūdus et cē. in tp̄e. b. sol eclypsabit̄ et sic de alijs tēporib⁹. Idē pꝫ in alio exēplo. nā ꝯstat ꝙ figure angulares in īfinitū sūt multiplicabiles p additionē anguloꝝ. verbi grā. figura triāgularis ē possibilis. figura q̄drāgularis est possibilis. figura pētagonalis est possibilis. et sic in īfinitū supposito ꝙ ꝯtinuū sit in īfinitū diuisibile. de q̄libꝫ aūt spē figure scibilis: ē aliq̄ ꝓpria passio. certū ē igit̄ ſm p̄dicta ꝙ diabol⁹ simul cognoscat īfinitas veritates et ꝯclusiones specifice distictas. Preterea valde videt̄ mirabile dictu ꝙ nullā veritatē necessariā nāliter cognoscibilē diabolus ignoret naturalit̄. et tñ oporteret dicere ſm istā viā. nā si aliquā ignoraret: aut illa eēt imediata aut mediata. si mediata: igit̄ ē p priorē cognoscibilis. et p ꝯñs aliq̄ ignota sibi: p aliā ꝓus notā pōt ab eo cognosci. ac p hoc p discursū isto tertio modo sūptū cui⁹ oppositū ponit̄. si vero illa ignota ē imediata: igit̄ p locū a minori seq̄t̄ ꝙ aliq̄ mediata ē sibi ignota. et per ꝯñs vt prius aliq̄ est ab eo cognoscibilis p discursū. ¶ 4°. arguit. Qr̄ p tua opinione nō adducit̄ aliq̄ rō nisi q̄dā ꝑsuasio ð cōparatione corpoꝝ superioꝝ ad īfima. q̄ sup̄i⁹ ē īprobata. et q̄dā auctoritas Dionisij. 7° ca°. de diui. no. vbi dicit ꝙ angeli nō congregāt diuinā cognitionē a sermōib⁹ diffusis neqꝫ ab aliq̄ cōi ad ista specialia simul acta. ista aūt auctoritas male applicat̄ ad tuum ꝓpositū. quia Dionisius nō loq̄tur de angelis ſm statum mere naturalē ſꝫ statū beatificū. nec de q̄libꝫ noticia eoꝝ: s; ð ea tm̄ q̄ deū cognoscūt. Et istud pꝫ. Tū ex eo ꝙ sine medio ibi p̄cedit. ait. n. sic. ex ipsa. s. diuina sapiētia itelligibiles et intellectuales āgelicarū mentiū veritates simplices et beatos hñt intellect⁹. ecce ꝙ de beatis specialit̄ loquit̄. Qð etiā cōfirmat̄. qr̄ cito post loquit̄ specialit̄ de aiabus humanis et postea ð demonib⁹ specialiter. Tū qr̄ ait. nō sermonib⁹ diffusis cōgregātes diuinā cognitionē. nō. n. ait absolute cognitionē: ſ ð terminādo dicit diuinā cognitionē. et etiā p⁹ statum seq̄t̄. vniformit̄ itelligibilia diuinoꝝ itelligūt. p que pꝫ ꝙ loq̄t̄ de cognitione q̄ deū beatifice vident. et certe illā nō cōgregāt ex sermonib⁹ diffusis nec p discursū acq̄rūt. in ꝓposito autē nō est sermo de tali noticia: nec de eis ſm statū beatificū: ſ ſm naturalē. i. ac si eēnt in statu pure naturali. et in tali ꝑscrutatione meli⁹ pōt videri veritas ex dictis sanctoꝝ cū loquūtur de demonib⁹: q̄z cū de angelis btīs. nā multa dicunt̄ de illis ſm statū illū eis cōueniētia: q̄ intelligi non debēt naturalit̄ sibi ꝯuenire. qð q̄ nō distīguūt errāt circa intellectum ipsorum. et ī hoc scd̄us articul⁹ termiatur.

Uātum ad articulū tertium p̄mo notandum est ꝙ intellect⁹ nr̄ naturalit̄ cognitionē accipit a reb⁹ sensibilib⁹. est enī ꝓpriū et cōnaturale obm nostri intellectus quidditas rei materialis et sensibilis eo ꝙ sit virtus in corpore alioquin frustra corporibus vniretur. huiusmodi autem quidditatis cognitio haberi non potest nisi per assimilationem et conformitatē rerum sensibilium ad intellectum cognoscentem. nā omnis cognitio ſm philosophū. 2°. et. 3° de anima fit per assimilationem. vnde et cōmunis pħozum opinio fuit ꝙ simile simili cognoscitur. cum autem intellectus noster ſm se non habeat conformitatem et assimilationem ad res sensibiles cum ipse sit substantia imaterialis neqꝫ ex natura sua habeat aliquas formas quibus illis assimiletur eo ꝙ sit sicut tabula rasa in qua nihil de rebus sensibilibus depictum est prout philosophus dicit. 3°. de anima: sequitur ꝙ indigeat accipere a rebus aliquas formas quibus illis assimiletur ad eorū cognitionem habendam. huiuscemodi autē forme cum sint in ipsis rebus materialibus et materialiter: oportet ꝙ depurētur a materia et a materialibus condicionibus vt in intellectu qui est substantia immaterialis: immaterialiter recipiantur et fiant actu intelligibiles. nam materia quantum est de se impedit cognitionem. Itaqꝫ ad cognitionem nostri intellect⁹ naturaliter habendam tria requiruntur. Unum est abstractio formarum a rebus sensibilibus in quib⁹ realiter et secundum esse materiale existunt. quod fit in nobis per potentias sensitiuas. Secundum est earum depuratio a condicionibus materialib⁹. quod fit per actionem intellectus agētis phātasmata illustrātis, et facientis intelligibilia in potentia esse intelligibilia actu. Tertium est earū receptio in potentia intellectiua que fit per intellectum possibilem. propt̄ qð philosophus di-

cit. 3[o] de aĩa ꝙ intellect[us] poſſibil' eſt quo eſt omĩa
fieri: ⁊ itellect[us] agẽs quo eſt oĩa facere. vñ itelle-
ctus poſſibilis i nobis ꝑ compatione ⁊ dr̃iam dr̃
ad intellectũ agentẽ. dr̃ eni intellectus poſſibilis
nõ ſolũ ea rõne q2 habet ſe vt põ reſpectu ſpẽrũ
intelligibiliũ: ſed q2 nullã illarũ ex ſui nã vel ori-
gine hñs: põt oẽs recipe per actionẽ intellectus
agẽtis ad quẽ ſe hꝫ ſicut paſſiuũ ad actiuũ. reſpe
ctu cuius phs vocat ipm poſſibilẽ. et ex hoc ſeq-
tur ꝙ q2 in angelis nõ eſt intellectus agens cum
nõ habeant ſpẽs intelligibiles per abſtractionẽ
ad quas intellect[us] agens ordinat ſed ꝑ creatio-
nẽ ſimul cũ eorum nã: ꝙ neqꝫ in eis ſit intellect[us]
poſſibilis. q̃ vt dictum ẽ ſic noĩatur per reſpectũ
ad intellectum agẽtem a quo patit recipiẽdo ab
eo ſpẽs per ei[us] illuſtrationẽ reſultãtes. Verũ eſt
tñ, put. S. T. docet in. q. de aĩa. q. 18[a] ad. 11[m] ꝙ in
tellectus agẽs ſm ea q̃ phs de ipo tradit: non eſt
actiuũ directe ⁊ imediatũ reſpectu itellect[us] poſ-
ſibilis ſꝫ magis reſpectu phãtaſmatũ que facit in
telligibilia actu: mediate tñ ⁊ ex ꝯñti eſt actiuum
reſpectu ipius inquãtũ ꝑ actionẽ ei[us] huiuſcemõi
itelligibilia recipit ⁊ ꝑ eas reducit de põ ad actũ.
nec tñ negam[us] ꝙ itellect[us] angeli reſpectu ſpẽrũ
ſibi cõcreatarum ſe hẽat vt potẽtia actui cõiun-
cta. vñ. S. T. 3. gẽ. li. 2[o]. ca. 98. ſba inqt ſepata i
ſua nã cõſiderata eſt i potẽtia ad ſimilitudies q-
bus totũ ens cognoſcit: nec tñ eſt denudata ab
oĩbus hmõi ſimilitudinib[us]. hec ille. ſꝫ ſic eẽ in po-
tẽtia nõ ſufficit ad hoc ꝙ hẽat rõnẽ itellect[us] poſ-
ſibil'. q̃ rõ accipit: tũ ex cõparatiõe ad intellectũ
agentẽ in eadẽ nã a quo ſuo mõ patit recipiẽdo.
tũ ẽt ex eo ꝙ nullã ſpẽrum itelligibiliũ hñs de ſe
oẽs recipere põt vt premiſſum ẽ. ¶ Ex q̃bus iſe-
rim[us] ꝙ hẽre intellectũ agentẽ aut poſſibilẽ: nõ ẽ
abſolute ⁊ ſimplr̃ de ꝑfectiõe nature intellectiue
cũ neqꝫ ſit in deo neqꝫ in ãgelis: eſt tñ de ꝑfectiõe
intellectiue nature in hoib[us]. eo ꝙ itellect[us] agẽs
et poſſibil' cauſant itellectiuã hois cognitionẽ q̃
eſt eius operatio ꝑfectiſſima nec ſine illis hri po-
teſt. eo ꝙ cognitio itellectiua i nobis nãliter cõ-
pleri non põt niſi per abſtractionẽ ſpecierum in-
telligibilium a ſenſibilibus que per intellectum
agentem complet ⁊ per earum receptionẽ in in-
tellectu ſm aſſimilationem quandaꝫ ad res que
ad itellectũ poſſibilẽ ꝑtinet. cognitio aũt dei aut
etiã angeli nõ fit ꝑ abſtractionẽ ſpẽrũ a reb[us] ſꝫ al
tiori mõ put. S. T. deducit d cognitione dei. p[o]
ſen. d. 35. Et. p[a] pte. q. 14. Et de cognitiõe ange
li in hac. di. lec. 2[a] q. 2[a]. Et p[a] p. q. 54. ⁊. 55. et i
pleriſqꝫ alijs locis. nõ eni oĩa q̃ ꝑfectionis ſunt in
naturis inferiorib[us]: ſunt ꝑfectionis in naturis ſu-
periorib[us]. ſicut eſſe furibundũ qđ in leone aut cane
perfectiõis ẽ: nõ eſt i hoĩe ꝑfectionis. ¶ Premiſ
ſa aũt i hoc notabili intelligẽda ſunt de itellectu
poſſibili ⁊ agente ſm ꝙ in nobis ſunt. ſi tamen in
tellectus poſſibilis accipiatur large ꝓ intellectu
qui formas itelligibiles ab alio recipit lꝫ nõ a re-
bus cognitis neqꝫ ſucceſſiue ſꝫ oẽs ſimul: ⁊ itelle-
ctus agẽs accipiat ꝓ lumine vel v̾tute itellecti-
ua: ſic ꝯcedi põt ꝙ in angelis ſit itellect[us] agens ⁊
intellectus poſſibilis. et iſto mõ. S. Tho. ponit i
angelis intellectum poſſibilem et agentem i hac
diſ. q. 2[a] arti. 4[o] ad. 4[m]. Item ſiquis vocet itel
lectum agentem intellectum angeli alium illu-
minantis: ⁊ intellectum poſſibilem intellectum
angeli ab eo illuminati: equiuoce nominabit per
reſpectum ad itellectum poſſibilem et agentem
in nobis prout. S. Tho. inquit. p[a] par. q. 54. ar.
4[o] ad. 2[m].

Secundo. Notandum eſt ꝙ aliqui
moderni doctores vtun
tur quibuſdam denomiationibus noticie aut co
gnitionis. vocant eñi noticiam aut cognitionem
intuitiuã et abſtractiuam. que denominationes
apud antiquos nõ ſunt vſitate licet ex eorũ ſcri-
ptis ſub alijs nominib[us] aliqualiter trahi poſſunt.
differentia autem inter cognitionem ituitiuam
et abſtractiuam non eodem modo ab ipſis mo-
dernis doctorib[us] aſſignatur. verior tamẽ opinio
et q̃ magis cõſonat rationi terminorum ẽ ꝙ co-
gnitio intuitiua eſt illa que immediate tẽdit ob-
iectiue ad rem ſibi preſentem ⁊ actualiter exiſtẽ-
tem. abſtractiua autem cognitio eſt illa que ab-
ſtrahit ab exiſtẽtia ⁊ preſentia rei in ratione ob-
iecti quia. ſ. non tẽdit immediate in rẽ ſibi actua-
li exiſtentia preſentem in ratiõe obiecti cogniti.
Harũ cognitionũ põt poni exẽplũ in ſenſu ⁊ in-
tellectu. i ſenſu vt viſio intuitiua dicat ſi quis vi-
deat albedinẽ exñtem in piete: vl' faciem hoĩs
quẽ habet ſibi pñtem ſine aliquo medio viſo. ab-
ſtractiua aũt vt ſi q̃s videat faciẽ hoĩs nõ i ſe ſed
in imagĩe viſa vt i ſpeculo. in itellectu aũt dr̃ co-
gnitio ituitiua vt dũ cognoſcit obiectiue hõ vel
lapis actu exñtẽs in rerũ nã per ſeipm imediate
ideſt nõ ꝑ aliqđ mediũ cognitũ. abſtractiua aũt
cognitio dr̃ econtra vt dũ effect[us] cognoſcit in cã
cognita aut cã in effectu cognito aut generaliter
dũ cognoſcit aliq̃d per aliud cognitũ. vñ imedia
tio in rõne obiecti q̃ requirit ad cognitionẽ itui-
tiuã: excludit medium cognitũ non mediũ quod
eſt rõ cognoſcẽdi ꝑ ſe ſic ẽ ſpẽs ſenſibil' vl' itelligi
bilis. alias nõ eſſet viſio ituitiua cũ aliquis videt
albedineꝫ in pariete ſibi actualr̃ pñtem in rõne

obi. nā talis visio fit p mediū spēi albedīs i ocło
recepte. ⁊ p ɔñs nulla eēt hoīs visio vel sens⁹ vel
intellect⁹ cognitio nālis itutiua. cū oīs sensitiua
et itellectiua cognitio naturalis fiat mediāte si-
militudine et specie intentionali prout ph̄s do-
cet. 2° ⁊. 3° de aīa. vñ cognitio abstractiua ꝑut
distinguit̄ ab intuitiua modo p̄dicto nō denoīat̄
ab abstractione spēꝝ vel similitudinū a reb⁹: sꝫ
ab abstractiōe existētie actualis et p̄ntialitatꝭ rei
in rōne p̄mi ⁊ imediati obi cogniti. ¶ Ad horū i-
tellectū ɔsiderādū ē q̄ sic̄ pō dr̄ imediatū p̄n^m cir
ca fōrale obm ꝑut ex dictis ph̄i h̄etur. 2° de aīa
⁊. 9° metha. ita illa opatio dr̄ imediata respectu
obi q̄ p se ⁊ directe ⁊ nō p aliā opationē eiusdē rō
nis i ꝓpriū obꝫ tēdit. ⁊ hic seq̄tur q̄ illa cognitio
dicat̄ imediata respectu obi cogniti q̄ p se ⁊ dire
cte ⁊ nō mediāte cognitiōe alti⁹ rei i illō tēdit.
huiuscemōi āt imediatā cognitionē vocat. S. D.
visionē faciei sup illō apl̄i. videm⁹ nūc p speculū
in enigmate tūc āt facie ad faciē. p^a cori. 13° ⁊. 4°
sē. d. 49. q. 2^a ar. p° ad. 16^m et qm̄ videre aliquē
facie ad faciē ꝓpe ē ipm̄ ītueri: iō si loq̄mur ad ꝓ
prietatē vocabuli: ipa eadē visio vl̄ cognitio dr̄ fa
ciei seu facie ad faciē ⁊ visio vl̄ cognitio intuitiua.
itaq̄ a p̄mo ad vltimū seq̄t̄ q̄ visio vel cognitio
quā dixim⁹ imediatā est ꝓpe loquēdo visio itui-
tiua. et p oppositū sm̄ modū loquēdi quorūdam
distiguētiū cognitionē in abstractiuā ⁊ intuitiuā:
abstractiua cognitio dicēda ē illa q̄ nō p se ⁊ ime
diate h̄etur de re ſ mediāte alti⁹ rei cognitiōe
¶ Ex qb⁹ iferim⁹ p̄mo q̄ neq̄ hō nec āgel⁹ hꝫ nā
lit̄ cognitionē intuitiuā d̄ deo cū nō possit h̄re de
deo nālem cognitionē nisi p mediū cognitū .s. ex
effectib⁹ ei⁹ cognitiꝭ fꝫ illō. Ro. p̄mo. inuisibilia dei
p ea q̄ facta sūt itellecta ɔspiciunt̄ sempitna q̄q̄
virt⁹ ei⁹ et diuinitas. et dicim⁹ notant̄ nālit̄ aut
nāli cognitiōe. nā supnālit̄ p̄t itellect⁹ creat⁹ h̄re
cognitionē intuitiuā de deo qualis ē visio beatifi
ca. Secūdo inferim⁹ q̄ cognitio nālis angeloꝝ
p spēs ɔcreatas de reb⁹ q̄ actu existūt in rerū nā
est ītuitiua. nā lꝫ huiuscemōi cognitio fiat mediā
tib⁹ spēbus: non īpedit quin sit ītuitiua. eo q̄ ipe
spēs ɔ̄create nō sunt mediū cognitū in quo āge
lus res cognoscat: sꝫ sunt mediū qd est rō cognos
cēdi p̄ase. quēadmodū ⁊ spēs itelligbiles nr̄i in-
tellect⁹ in p̄ma ⁊ directa ei⁹ operatiōe. vñ cogni
tio āgeloꝝ p spēs ɔcreatas imediate tēdit obie
ctiue i res ipas actualit̄ existētes sic̄ ⁊ cognitio q̄ in
tellect⁹ nr̄ tēdit obiectiue i hoīem vl̄ lapidē quā
uis p eoꝝ spēs in eo receptas. vt eni. S. T. dicit
4° sen. d. 49. q. 2^a ar. p° ad. vi. res corporales
tunc imediate vident̄: qñ earum similitudo itel-
lectui ɔ̄iungit̄. huiuscemōi aūt cognitio ē cogni-
tio rerū in seipis. prout. S. T. expresse dicit. p^a p.
q. 12. ar. 9. in. c. ac p hoc recte dr̄ cognitio intuiti
ua. Si quis āt accipiat alit̄ cognitionē itutiuā et
abstractiuā nō est nobis cure q̄ de noībus cōten
dat dūmmō veritas h̄eatur de re ipa. Aduertendū
tñ ꝑut. S. T. notat loco preallegato. 4° sen. q̄
alit̄ dicunt̄ creature corporales imediate videri
et alit̄ diuina eēntia. nā creature corpales tūc di-
cūt̄ imediate videri qñ per suā similitudinē vidēt̄
sensu vel itellectu. eo q̄ nō sunt visibiles nec sen-
sui aut itellectui ɔ̄iungibiles p eēntias proprias
absq̄ similitudine. qꝛ vt ph̄s dicit. 3° de aīa lapis
nō est i aīa sꝫ spēs lapidis. diuina aūt essentia qꝛ
per seipam visibilis ⁊ cognoscibilis ē ⁊ itellectui
etiā creato vnibilis in rōne obiecti cogniti absq̄
aliq̄ similitudine: nō dr̄ imediate vel facie ad fa-
ciem aut ītuitiue videri nisi qñ per seipam absq̄
aliqua similitudine cognoscit̄ ⁊ ɔ̄iungit̄ intelle-
ctui sub ratione obiecti. Ex qbus infert̄ q̄ apud
quēcunq̄ intellectū illa visio ⁊ cognitio alicuius
rei q̄ de ipa imediatior per se ⁊ magis directa ac
perfectior haberi pōt: dr̄ eius visio seu cognitio
intuitiua. vnde quia intellect⁹ noster nālit̄ co-
gnoscere nō potest res ipas presertim cognitiōe
quid est nisi p aliquam spēm sensibilem vel intel
ligibilē: visio eius naturalis nō dr̄ intuitiua ꝓ eo
q̄ res videat aut cognoscat imediate per seipas
vel per earū eēntias absq̄ aliq̄ similitudine. qm̄
tali mō non sunt res intellectui nostro naturalit̄
vnibiles in ratione obiecti cogniti. sed dr̄ intuiti
ua: quia tēdit in ipam rem modo supra exposito
q̄uis per ei⁹ similitudinē. visio autem seu cogni-
tio connaturalis angelo respectu illarum rerum
quarū similitudines ⁊ spēs habet inatas: dr̄ itui-
tiua que imediate directe et per se ē de aliqua re
per ꝓpriam ipius speciē illi ɔ̄creatam. si que au-
tem cognitio in angelis est q̄ sit de vna re per co
gnitionem alteri⁹ rei: illa erit cognitio abstracti-
ua sm̄ modum predicte distinctionis. verum est
tamen q̄ cognitio nō dicetur in angelis ita pro-
prie et eodem mō abstractiua quēadmodum in
nobis. eo q̄ licet vnam rem per alteri⁹ cognitio-
nem cognoscere possit: nō tamē cum discursu et
deductiōe quēadmodum nos cognoscim⁹. quia
modus connaturalis intellectui angelico ē simul
cuꝫ re cognita absq̄ discursu cognoscere res oēs
q̄ per illā ab eo cognosci possunt. nos autem plu
rima cum discursu et argumentatiua deductiōe
ex aliorum noticia cognoscimus quod magis ꝓ
prie ɔuenit abstractiue cognitiōi. i deo aūt cū sit
vna cognitio nūero q̄ seipm̄ cognoscit ⁊ alia oīa

ꝗ ſe nō p̄t accipi a pte rei diſtictio ītuitiue cognitiōis ⁊ abſtractiue. Uerūtñ ſm modū nr̄m itelligēdi poſſum⁹ dei cognitionē concipe ſub aliq̄ rōne vt ītuitiuā: ⁊ ſub alia rōne quodāmō vt abſtractiuā. Si ei dei cognitio ꝯſideret̄ reſpectu ipſius dei ⁊ reſpectu alioꝝ a ſe ꝓut diuia eēntia eſt oīū rerū pfecta ꝓpa ⁊ īmediata ſimilitudo: dicet̄ cognitio ītuitiua ſm ea q̄ ſupra deduxim⁹. ſi aūt cōſiderem⁹ nō ſolū q̄ de⁹ cognoſcit oīa p ſuā eſſentiā ſm q̄ ē oīm ꝓpa et pfecta ſimilitudo ſꝫ ēt q̄ p diuīe eēntie cognitionē oīa alia a ſe cognoſcit: p̄t diuina cognitio appellari abſtractiua min⁹ tñ ꝓprie q̄ꝫ nr̄a angeli cognitio q̄ūto dei cognitio ſimplicior ē ⁊ certior ac magis ī actu. differūt āt iſte due ꝯſideratiōes apō itellectū nr̄m. q2 p̄ma ē de diuina eēntia ſub rōne medij cognoſcendi. 2ª vero ē de diuia eēntia ſub rōne medij cogniti.

Tertio notādū ē iuxta doctrinam .S.T. pᵒ p.q.55. arti. pᵒ q̄ obm itellect⁹ angeli eſt ens aut verū ſm totā ſui capacitatē. iō ſe extēdit ad itelligendū oīa entia et q2 oīa ad q̄ pōt ſe extēdit debēt v̄tualiter cōtineri i forma q̄ eſt p̄ncipiū agēdi ipſi potētie eo q̄ forma ē id quo agēs agit: ſequit̄ q̄ forma q̄ eſt p̄ncipiū itelligēdi itellectui āgelico v̄tualr cōtineat oē ens q̄tū ad totū ſui ambitū ſm rōnē ſimilitudinis eo q̄ oīs cognitio fiat p aſſimilationem cognoſcētis ⁊ cogniti q̄ attendit̄ ſm formā q̄ ē principiū cognoſcēdi. vñ q2 eēntia āgeli nō cōprehēdit in ſe oīa entia v̄lr nec eſt oīū ſimilitudo cū ſit eēntia determiata ad gen⁹ ⁊ ſpēm nā illō ſoli⁹ eēntie diuine ꝓpriū ē: ꝯcludit̄ q̄ itellect⁹ angelic⁹ nō oīa entia nālr cognoſcat diſtīcte et pfecte per ſuā eēntiā tāq̄ꝫ p formā q̄ ſit p̄ncipiū cognoſcēdi: ſꝫ illa tātūmō q̄ in ei⁹ eēntia v̄tualiter cōtinētur ſicut ipſemet āgelus ⁊ ea q̄ in ſeipō nālr cōplectit̄. Et q2 oīs cognitio ē vel p eēntiā rei cognite v̄l p ſpēm aut formā aliquā ſm quā attendat̄ aſſimilatio cognoſcētis ⁊ rei cognite. ꝓut. S. T. inq̄t ō ve. q. 8. ar. pᵒ. c. ſeq̄t̄ q̄ oīa alia a ſe āgel⁹ cognoſcat nō p ſuā eēntiā ſꝫ p quaſdā alias formas ⁊ ſpēs res ipſas repn̄tantes nō ſolū q̄tū ad formā ſꝫ ēt q̄tū ad mām. vt ei. S. D. deducit ex dictis Aug. 2ᵒ ſup gen. ad li. pᵒ p. q. 57. arti. 2ᵒ. Et de. ve. q. 8. ar. 11ᵒ. c. ſicut ab itellectu diuino effluūt res nāles ſm formā ⁊ mām ad hoc q̄ ſint: ita effluūt forme ſeu ſpēs in itellectu āgelico ad ipſas res cognoſcēdas q̄tū ad formā et mām et q̄tū ad alia formā ⁊ māꝫ ꝯſequētia q̄ tñ nō ſūt a reb⁹ accepte ſꝫ ipſis angelis cōcreate ⁊ connāles. de quo. S. T. in locis ſupͣ allegatis ꝓ cōcluſiōe tertia. verū eſt tñ ꝙ pt. S. T. dicit. pᵒ p. q. 55. ar. pᵒ ad. 3ᵐ q̄ ſm quādā rōnē cōmunē ⁊ ꝯfuſam angeli p ſuā ſbam p̄nt cognitionē hēre de deo ⁊ de alijs creaturis. q2 ea q̄ ſunt ſupra āgelū ⁊ infra ipm quodāmō. ſ. imꝑfecte ⁊ idiſtincte ꝯtinent̄ in ſba angeli. ¶ Aduertendū tñ q̄ lꝫ ſpēs quib⁹ āgeli cognoſcūt res: nō ſint a reb⁹ abſtracte: notitia tñ aut cognitio āgeli p ſpēs cōcreatas nō ē pfecta ſine reb⁹ actualr̄ exñtib⁹. eo q̄ ſpēs angel̄ cōcreate nō ſunt angel̄ p̄ncipiū cognoſcēdi res niſi quaꝝ ſūt ſimilitudines ⁊ ad q̄s hñt ꝯformitatē repn̄tatiuā. ad nō entia aūt nulla ē entis cōformitas neq̄ꝫ nō entiū ē ſimilitudo aut repn̄tatiuū. vñ āgeli p ſpēs ꝯcreatas nō cognoſcūt futura niſi aliq̄ mō eē hēant in ſuis cāis vel neceſſarijs vel vt i plib⁹. ita q̄ ſꝫ modū q̄ eē hñt: cognoſcunt̄ v̄l diſtīcte vel ꝯfuſe ⁊ pfecte vel iꝑfecte. et iō caſualia ⁊ fortuita āgelis ſūt penit⁹ ignota. q2 nullo mō eē hñt ī ſuis cāis neq̄ꝫ p certitudinē nec p cōiecturā niſi mere p accidēs de quo nō ē ſcia aut certa cognitio. res tal̄ ſunt cā ſine q̄ nō cognitiōis āgelice: nō cā aliq̄d in ipſꝫ angelū imp̄mēs aut efficiēs queadmodū in itellectū nr̄m. nō ei res actu exñtes requirunt̄ ad cognitionē āgeloꝝ vt ab eis itellect⁹ angelic⁹ ſpēs vel formas aliquas aut agēdi efficaciā recipiat: ſꝫ ad hoc p̄ciſe q̄ fiat aſſimilatio cognoſcētis ad rē cognitā p ſpēs ꝯcreatas q̄ ſūt reꝝ actu exñtiū ſimilitudies. ex q̄ cōſequit̄ q̄ res ſint cā obālis tñ mō. i. terīatiua cognitiōis āgelice. vñ mēs āgelica q̄ p ſpēs cōcreatas nullā aſſimilationē hēbat ad res nōdū actu exñtes i reꝝ nā: icipit eis aſſimilari poſitis ī actu exñtie nulla mutatiōe facta ō nouo ī mēte āgelica aut ī ſpēb⁹ ſibi ꝯcreatis ſꝫ ī ipſis reb⁹ tñmō. p̄nt ei de nouo reſpect⁹ alicui aduenire ſine alq̄ ei⁹ mutatiōe reali p ſolā mutationē realē ī alio correlatiuo factā. poſito āt huiuſcemōi nouo reſpectu ad res in itellectu āgeli ⁊ ī ſpēb⁹ ꝯcreatis aliq̄d abſolutū ꝯſeq̄t ō nouo ī mēte āgelica. ſ. ipā reꝝ cognitio q̄ pri⁹ reb⁹ non exñtib⁹ ei nō inerat. ¶ Ex ſupdictis iferim⁹ multū errōabilē eē opinionē quoꝝdā negātiū ſpēs itelligabiles q̄b⁹ tāq̄ꝫ p̄ncipio q̄ itellect⁹ creat⁹ hēat reꝝ ꝓpriā cognitionē. nā ſicut ex p̄miſſis deductū ē oīs cognitio ē ſm aſſimilationē cognoſcentis ⁊ cogniti. aſſimilatio aūt rei ad rē ē v̄l p rē ipam v̄l p ei⁹ ſpēꝫ aut ſimilitudinē. non ei aſſimilatio itellect⁹ creati āgeli v̄l hoīs ad res p̄t eē p eēntiā itellect⁹ vt ex ſupdictis pꝫ niſi ſꝫ aliq̄d ꝯmuniſſimū ⁊ ꝯfuſū. ñ p̄t aūt fieri aſſimilatio p ipas res ſm ſe aut p eaꝝ eēntias cū hēant eē extra intellectū. aſſimilatio aūt rei ad rē fit p aliquā vnā q̄litatē vtriq̄ꝫ rei iherentē ⁊ iexñtē. vñ oꝫ q̄ in itellectu cognoſcēte ſit aliq̄ forma que a re cognoſcēda etiā pticipatur q̄uis alio modo

fm quā illi assimilet. et hāc vocam⁹ spēm rei. iuxta qḋ phs dicit. 3° ḋ aīa ꝙ lapis n̄ ē ī aīa s; spēs ei⁹ ¶ Et ꝑterea ex intellectu et re intellecta fm phm 3° de aīa fit vnū. hoc āt eē nō pt nisi res intellecta intellectui vniat. cū aūt hmōi vnio fieri nō possit p ipsas res imediate q̄ hn̄t eē ex̄ intellectū: necc̄io seq̄t ꝙ fiat mediātib⁹ aliq̄b⁹ fōr̄is q̄ sint rez̄ similitudies et has vocam⁹ spēs itelligibiles. Et ista videt eē Aug. snīa. 10. ḋ tri. ꝛ. 12° sr̄ ge. ad li. hāc ēt rōnē ꝑtēdit. S. T. p⁹ p. q. 56. ar. p° c. Et ḋ. ve. q. 8. ar. 6. c. ¶ Neq; pt dici ꝙ ipa eēntia āgeli vl hoīs aut ēt nā itellect⁹ hēat a se ꝙ ꝯformet ꝛ assimilet reb⁹ nulla alia fōr̄a mediante. q: vt. S. T. ꝯ hoc arguit ḋ. ve. q. vl. mā. 8. ar. 9. in. c. ipa eēntia itellect⁹ aut itelligētis: sp est vni⁹ rōnis et eodē mō se hn̄s. vn̄ nisi aliq̄d aliḋ esset ipam specificās ꝛ deteriās ad hāc vl illā rē cognoscendā: p seipam idifferēs eēt ad oēs res nec ad aliquā deteriate intuitū ei⁹ dirigeret. vn̄ et ꝑter effectū assimilatiōis cognoscētis ad rē cognitā ī quē spēs intelligibil efficit: ponit ꝛ ali⁹ ei⁹ effect⁹. s. itellectū ꝑficere ꝛ ipm specificare ꝛ deteriare ad hoc vl ad illḋ obm: cū pō intellect⁹ creatꝰ se hēat cōiter ꝛ indistincte ad oīa. Neq; valet dicere ꝙ nā itellect⁹ aut intelligētis deteriatur p volūtatē. q̄m vt. S. T. deducit. p⁹ 2ᵉ q. 9ᵃ ar. p° in. c. ꝛ ad. 3ᵐ lz volūtas moueat itellectū quātū ad exercitiū act⁹. i. q̄tū ad hoc qḋ est itelligere vl nō itelligere: nullo tn̄ mō hz ꝙ deteriet intellectū ad ꝓpriū obm. imo q̄tū ad hoc volūtas mouet ꝛ deteriat ab intellectu. nō ḡ pōt volūtas deteriare itellectū ad cōformitatē vl assimilationē ei⁹ ad res. ¶ Et ꝑterea cū singlēres sint a deo cōdite ī diuersitate nāe ꝛ fz aliā ꝛ aliā rōnē, put Aug. dicit. li°. 83. q̄stionū: nō pt vna res fm seipaz ꝯformari ꝛ assimilari alti rei q̄tū ad rōnē specificā nisi eēnt res indiuidue eiusdē spēi. ac p hoc nō ē itelligibile ꝙ nā itellect⁹ siue itelligētis ex seipa hēat ꝯformitatē ꝛ assimilationē ad ceṫas res itelligibiles q̄ sūt altius ꝛ altius spēi. ꝛ multo min⁹ idiuidualē assimilationē q̄ tn̄ reqrit ad ꝑfectā ꝛ totalē cognitionē idiuidui. et iō ī oī intellectu creato reqrit aliq̄ fōrā vel spēs addita q̄ sit rei itelligibil similitudo p quā itellect⁹ ei assimulet. Et ꝯfirmat. q: cū oīs eēntia creata sit deteriati gn̄is et spēi: ipossibile ē ꝙ aliq̄ essentia creata ex sui nā repn̄tet ꝑfecte res diuersoꝝ generū ꝛ spērū vel ēt res alteri⁹ gn̄is ꝛ spēi ab ipa. Et hāc rōnē tangit. S. T. p⁹ p. q. 56. ar. p°. Et ḋ. ve. q. 8. ar. 8. ad. 2ᵐ Et 3. g͠. li. 2° ca. 98. ¶ Sz 3. 2ᵐ rōnē arguit dur. ad⁹ in hac distinctiōe. q. 6. in rn̄siōe ad. 2ᵐ ante oppositū q: eq̄lit cōcludit ꝙ angel⁹ nō cognoscit alia a se per spēs. quia cum ille species sint semp eiusdē rationis et semp angelo presentes: videt cōsimili ratione ꝙ semp itelligat oēs res quarum hz spēs: vl sp ipse spēs se hēant idifferent q̄tū ē de se ꝛ idigeāt aliq̄ alio q̄ deterientur ad hoc vl illḋ obm qūēadmodū dictū ē de eēntia. ¶ Sz ad istā obiectionē rn̄dem⁹ ꝙ nō ē simile de eēntia āgeli ꝛ de spēb⁹. q: eēntia āgeli cuiuslz cū sit limitata ad certū gen⁹ ꝛ certā spēz ac p hoc nō hēat ī se oīm rez̄ ꝑfectiōes quas cognoscit: n̄ pōt hr̄e ꝙ sit repn̄tatiuū distinctū ꝛ ꝑfectū aliaꝝ rez̄ a se differētiū specifice nisi vl eēt ipaꝝ rerū cā effectiua vel eēt a deo cōdita ad id p̄ncipalr vt eēt aliaꝝ repn̄tatiuū. quorum vtrūq; ē falsū fm cōmunē doctrinā theologoꝝ. Primū ē ꝯ fidē q̄ ponit deū eē creatorē visibiliū rerū ꝛ iuisibiliū. Et secūdū ē absonū rōni. q: cū finis sit nobilior hijs q̄ sūt ad finē: sine vlla rōe diceret ꝙ substātie inālēs ꝛ magis deo ꝓpinque ꝛ simplr itellectuales: fuissent create p̄ncipalr ꝓpt sbās mālēs et corꝑales ꝛ a diuia ꝑfectiōe magis distātes. et iō eēntia āgeli cū sp sit vni⁹ rōnis: nō pōt p seipam imediate ducere ī cognitionē oīz intelligibiliū ab āgelo cū in nā sua nō hēat ꝙ sit oīz rerū similitudo ꝛ repn̄tatiuū. vn̄ rō. S. T. nō fundat p̄ncipalr ī vniformitate ꝛ vno mō se habēdi eēntie āgeli vt male itellexit arguēs: sed ī hoc ꝙ eēntia āgeli nō pōt eē similitudo ꝛ repn̄tatiuum oīm rerū cū sit deteriati gn̄is ꝛ spēi. p̄misit autez eēntiā angeli eē vni⁹ rōnis et sp eodē mō se hn̄s ad excludēdū si forte aliq̄s diceret ꝙ a se aut per volūtatē: eēntia āgeli qn̄q; cōformaret huic rei et eēt ei⁹ p̄nᵐ cognoscēdi ꝛ qn̄q; alti. hoc aūt excludit. q: cū eēntia angeli sp sit vni⁹ rōnis: nō pt per aliquā virtutem creatā qn̄q; fieri repn̄tatiuū vnius rei quandoq; alterius ꝛ sic de omibus rebus quia hoc repugnat ipsius nature limitate et determinate. spēs autē angelis inate ad hoc p̄ncipalit fuerūt eis ꝯcreate vt eēnt rerū similitudines ꝛ q̄dā eaꝝ repn̄tatiua. vt sic eēnt angel p̄ncipia cognoscēdi res. vt ēt Aug⁹ dicit. 2° sup ge. ad li. ea q̄ in v̄bo dei ab et̄no ꝑtriterūt dupl̄r ab eo fluxerūt. vno mō in itellectū āgelicū q̄tū ad eoꝝ cognitionē. alio mō vt in ꝓprijs naturis ex̄ itellectū subsisterēt. Et lz fz eaꝝ ētitatē sint alti⁹ gn̄is ꝛ spēi ab ijs reb⁹ cognoscēdis cū oēs huiuscemōi spēs sint entia itētiōalia: et tn̄ fz rōnē similitudis et repn̄tatiōis ꝓpt quā p̄ncipalr a deo fluxerūt: limitate ꝛ deteriate sūt ad gen⁹ ꝛ spēz rerū q̄rum sūt spēs. quāobrē itellect⁹ angelic⁹ p eas specificari hz ꝛ deteriari ad hāc vl ad illā rē cognoscendā. vt ēt. S. T. dicit ḋ. ve. q. vl mā. 8. ar. 11° ad. 3ᵐ int cognoscēs ꝛ cognitū nō exigit similitudo fm

cōueniētiā in nā ſʒ ſm repñtationē tm̄. ↄſtat ei ꝙ ſoꝛ̄a lapidis ē in aīa lōge alteri⁹ nāē ꝙ̄ forma lapidis i mā. ſʒ inquātū repñtat eā: ſic ē pncipiū ducēs i ei⁹ cognitionē. hec ille. Itē eodē. ar. 11° loco arguit ſic. mēſura q̄ eſt pncipiū cognoſcēdi mēſuratū: oꝫ eē omogenea mēſurato vt dᷓ .10. meth. ḡ ꝛ ſpēs q̄ ē pncipiū cognoſcēdi oꝫ eē omogenea rei q̄ p ipaꝫ cognoſcat̄. ſꝫ forma itellect⁹ āgelici nō eſt omogenea ſingulari cū ſit imālis. ḡ p eā āgel⁹ nō pōt ſingularia cognoſcere. ecce argum et ſeqt̄ riſio. Ad. 11m dicēdū ꝙ mēſura inquātū eſt pnm cognoſcēdi mēſuratū: ē vni⁹ gn̄is cū mēſurato ꝛ nō ſimplr̄. ſic pꝫ ꝙ vlna ē mēſura pāni ꝛ nō ↄuenit cū eo niſi in q̄ntitate ſic ei ē mēſura ei⁹. ſic ēt forma itellect⁹ angelici nō oꝫ ꝙ cōueniat cū ſingulari ex̄ aiam exñti ſꝫ modū eēndi cū ſingulare ſit māle ꝛ forma p̄dicta ſit imālis. Et ex hijs accipit̄ verus ſenſ⁹ i dictꝭ. S. T. 4.° ſen. d. 49. q. 2. ar. p° in. c. vbi diſtiguēs modos ſimilitudīs inqt. ad hoc āt ꝙ viſ⁹ cognoſcat albedinē oꝫ ꝙ recipiat̄ i eo ſimilitudo albedis ſm rōnē ſue ſpēi q̄uis nō ſꝫ eūdē modū eēndi qꝛ hꝫ eē alteri⁹ modi forma i ſenſu ꝛ in re ex̄ aiam. ꝛ ſimilr̄ ad hoc ꝙ itellect⁹ itelligat aliquā q̄dditatē opꝫ ꝙ i eo fiat ſimilitudo eiuſdē rōnis ſꝫ ſpēꝫ q̄uis ñ ſit idē mod⁹ eēndi vtrobiqꝫ nō ei forma exñs in itellectu vl̄ ſenſu ē pnm cognitiōis ſꝫ modū eēndi quē hꝫ vtrobiqꝫ ſꝫ ſm rōnē i qua cōicat cū re extior̄i. h̄ ille. i qb⁹ xbis ſimilitudo ſm rōnē ſpēi oꝫ itelligi nō ſm ↄueniētiā in nā ſʒ ſm repñtationē tm̄. ſic expſſe accipit̄ ex ei⁹ verbis ſup̄ ꝑxime iductis de. ve. oꝫ ei ad hoc ꝙ ſimilitudo alicui⁹ pfecte ꝛ diſticte ducat i ei⁹ cognitionē ꝙ repñtet illō non ſolū q̄tū ad rōnē gn̄is: ſꝫ ēt q̄tū ad rōnē ſue ſpēi. vñ qꝛ oīs ſimilitudo creata deficit in ifinitū a rōe ꝓpa ꝛ ſpecifica diuie eēntie nō ſolū ſm ↄueniētiā in nā ſʒ ēt ſm rōnē repñtatiōis nā nulla res creata q̄ntūcūqꝫ pfecta ſit adequat ꝓpriā ꝛ pfectā ſimilitudinē diuie eēntie imo ab ei⁹ repñtatiōe deficit ifinito mōꝛ iō. S. T. loco p̄allegato. 4.° ſen. cōcludit diuinā eēntiā a nullo intellectu creato clare ꝛ apte poſſe p aliquā ſimilitudinē creatā videri. vñ pꝫ ꝙ Durād⁹ referēs p̄dicta xba. S. T. ad ↄueniētiā ſm nām inē ſimilitudinē ꝛ rē cui⁹ ē: nō habuit mētē. S. T. ac p hoc neqꝫ ex p̄dictis xbis. S. D. valet ꝓbatio ſue falſe opinionis q̄ ſimplr̄ negat ꝛ a ſenſu ꝛ ab itellectu ſpēs q̄ ſint pncipia cognoſcēdi. ¶ Sꝫ ↄ̄ p̄dictū intellectū in xbis. S. T. arguit durād⁹. 4.° ſen. vbi ſup̄. nā vt dicit ſi hmōi itellect⁹ eēt ver⁹ ad mētē S. D. ei⁹ argumētatio q̄ ꝓbat diuinā eēntiā videri non poſſe p ſimilitudinē creatā: peteret pnm qꝛ poſſet dici ꝙ q̄tūcūqꝫ ſpēs differt ſm gen⁹ in eēndo: ↄuenit tū ſm ſpēm i repñtādo qꝛ repñtat pfecte diuinā eēntiā. ¶ Et p̄terea ſi ſpēs repñtās dᷓ eiuſdē ſpēi cū re repñtata i repñtando ſub hoc intellectu vt qꝛ vnū repñtat et aliō repñtat̄: videt̄ dictū abſurdū. qꝛ cā repñtat effectū ꝛ econuerſo ēt i equocis et i multis alijs q̄tūcūqꝫ gn̄e vel ſpē differētib⁹. q̄ tñ ꝓpt̄ repñtationē nō dicunt̄ vni⁹ ſpēi cū eo qō repñtāt. ¶ Itē repñtatio cū ſit hitudo rei repñtantꝭ ad illō qō repñtat̄: hꝫ aliqō fūdamētū rōe cui⁹ ↄuenit ei repñtare. et illō nō pōt eē niſi nā ſpēi. ḡ. ꝛc. ¶ Ad pmū iſtoꝝ dᷓ ꝙ aſſūptū ē falſū. et ad ei⁹ ꝓbationē dᷓ ꝙ lꝫ ſpēs creata ↄueniat i repñtando analogice cū deo: nō tñ ſufficit hmōi ↄueniētia ad repñtandū pfecte ꝛ dare diuinā eſſentiā ad quā repñtationē exigit̄ ſimilitudo ſm ſpēꝫ vt ex dictꝭ pꝫ. Si āt arguēs p̄tēdit ꝙ de⁹ poſſet ↄferre alicui forme vl̄ ſpēi create ꝙ eēqret̄ diuie eēntie in repñtādo lꝫ non i eēndo: dicim⁹ ꝙ illō ē ipoſſibile iplicās ↄ̄dictionē qō diuie potētie nō ſubiacet. iplicat ei ↄ̄dictionē ꝑut. S. T. deducit. pa p. q. 12. ar. 2° in. c. ꝙ aliq̄ ſoꝛ̄a creata ꝛ finita ꝛ q̄ nō ē ſuū eē ſit ꝓpa ꝛ adeq̄ta ſimilitudo rei increate ꝛ oibus modis ifinite ꝛ q̄ eſt ſimplr̄ ſuū eſſe ſic eſt diuia eēntia. ¶ Ad. 2m dᷓ ꝙ ſpēs repñtās ſpēꝫ dᷓ eē eiuſdē ſpēi cū re repñtata i repñtādo: nō qꝛ illā repñtat p̄ciſe: ſꝫ qꝛ repñtat illā ſꝫ ꝓpriā ſpēꝫ. repñtare āt rē ſꝫ ſpēꝫ: ē nāꝫ ei⁹ ſpecificā repñtare. vñ ſꝫ mētē. S. T. vt pꝫ de. ve. q. vl̄ mā. 8 ar. p° in. c. ſpēs vl̄ ſimilitudo repñtās dᷓ eē eiuſdē ſpēi cū repñtato: q̄ñ capacitas ꝛ xtus ſue repñtatiōis ſe extēdit vſqꝫ ad nām ſpecificā rei. ſi aūt vſqꝫ ad nām gn̄icam tm̄: dᷓ eē eiuſdē gn̄is p̄ciſe. ſi aūt ēt deficiat a repñtatione gn̄is: erit ↄueniētia ei⁹ ad rē ſm analogiā. pꝫ ḡ ꝙ exēpla arguētis nō ſūt ad ꝓpoſitū. neqꝫ accipit repñtationē ſpēi ad mētē. S. D. ¶ Ad. 3m dᷓ ꝙ fundamētū repñtationis ē ſoꝛ̄a ſꝫ quā attēdit̄ ſimilitudo q̄ in ꝓpoſito nr̄o dᷓ ſpēs itelligibilis. q̄ lꝫ nō ſit eiuſdē rōnis cū ſoꝛ̄a vl̄ nā rei repñtate q̄tū ad eē ꝛ q̄tū ad realitatē eo ꝙ ſoꝛ̄a ꝛ nā rei hꝫ eē reale et ratū: ſpēs āt hꝫ eē intētiōale tātūmō ꝛ ē ſoꝛ̄a itētiōalis nō realis: ꝛ tñ ſm xtutē et capacitatē repñtādi ē eiuſdē rōnis cū re repñtata. q̄ñ ſe extēdit vt dictū ē ad totā rei ſpēꝫ repñtādā. ꝛ ad iſtū ſenſū poſſum⁹ cōcedere ꝙ ſpēs itelligibil̄ pfecte ꝛ ſpecifice repñſentās rē: ē eiuſdē ſpēi cū natura rei nō directe neqꝫ ſm id qō ē in ſe abſolute: ſꝫ reductiue ſm ꝙ ē rei ſimilitudo ꝛ repñtatiuum ad ſenſū ex poſitum.

¶ Quarto notandū ē ꝙ rō. S. T. ad ꝓbādū ꝙ āgel⁹ nō cognoſcit p ſpēs a reb⁹ abſtractas poſita. pa p. q. 55. ar. 2° ad. 2m ſūpta ex illo fūdamēto. ſ. ꝙ ↄ̄ extremo

ad extremũ nõ pueniat nisi p mediũ: vificat sup posito sic verũ ẽ q forme mãles put sũt i ipis reb⁹ mãlib⁹ nõ sũt actu itelligibiles ppt adiũctã sibi mãm q̃ de se ipedit itellectionẽ. vñ oz q a mã abstrahãt. hoc ãt fieri nõ pt sm hũc ordinẽ reb⁹ inditũ: nisi mediãtib⁹ sensib⁹ exteriorib⁹ ⁊ iteriorib⁹. nã huiuscemõi abstractio nõ fit p aliquã vtutẽ effluxã a põ cognitiua i res: sz magis e𝔷 p hoc q ipe res spẽs ⁊ similitudies suas potẽtie cognitiue influũt ⁊ imittũt. ois eni cognitio vt docet phs. 2° ⁊ 3° de aĩa 𝔷plet p motũ vl' actionẽ factã a reb⁹ ad põm cognitiuã. et inde ẽ q sm phm ois põ cognitiua ẽ põ passiua eo q recipiat formas imissas a reb⁹. hmõi ãt imissio vel iflux⁹ forma𝔷 aut spẽrũ: nõ pt imediate fieri a reb⁹ ad itellectũ. qꝛ cũ itellect⁹ sit imãlis ⁊ ñ hẽat eẽ i organo corpali deteriato: nõ ẽ apt⁹ nat⁹ recipe nisi formas a mã ⁊ a mãlib⁹ 𝔷diciõib⁹ denudatas. a reb⁹ aũt mãlib⁹ nõ pñt forme vl' spẽs pmo effluere oino imãlit saltẽ sine 𝔷diciõib⁹ mãlib⁹. oz ḡ q pmo recipiant in aliq̃ põ q̃ sit corpalis apta suscipe spẽs cũ 𝔷diciõib⁹ mãlib⁹ et hec est põ sensitiua. et iõ spẽs a reb⁹ abstrahi nõ pñt nisi mediãte sensu. q̃ ex eo dr mediũ int rẽ ⁊ intellectũ: qꝛ recipit spẽs rerũ medio mõ se hñtes respectu eẽ qd hñt i reb⁹ ⁊ eẽ qd hñt in itellectu. nã i reb⁹ sũt cũ mã ⁊ cũ 𝔷diciõib⁹ idiuidualib⁹: in itellectu ãt sũt sine mã ⁊ sine 𝔷diciõib⁹ iduidualibus. i sensitiuis vo potẽtijs sũt sine mã sz cũ mãlib⁹ 𝔷diciõib⁹. vñ eẽ spẽrũ in potẽtijs sensitiuis ẽ mediũ p se int eẽ qd hñt i reb⁹ corpalib⁹ ⁊ eẽ qd hñt in itellectu. nã hmõi mediatio ẽ sz ordinẽ nãlẽ trãsitus vl' eflux⁹ spẽrũ a reb⁹ ad itellectũ. sine eo aũt qd ẽ mediũ p se: nõ puenit de extremo ad extremũ in q̃cũq𝔷 nã alias nõ esset mediũ p se s𝔷 p accidẽs. itaq𝔷 iuxta argumentationẽ .S.T. ipossibile ẽ q spẽs a reb⁹ sensibilib⁹ abstracte pueniãt ad itellectũ ẽt angelicũ nisi p mediũ sens⁹. q̃ qꝛ simplr angeli carẽt: neq̃q̃ī pñt spẽs a reb⁹ corpalib⁹ abstrahere. ppt qd actor nãe q̃ ñ deficit i necessarijs: simt cũ nã 𝔷creauit ãgel' spẽs oĩm re𝔷 corpaliũ ⁊ spũaliũ sz aliqd tps creabiliũ

¶ Aduertẽdũ tñ q lz ãgeli a p° sui creatiõe habuerit oẽs spẽs itelligibiles sibi cõcreatas nec pcessu duratiõis vl' tpis aliq̃ noua spẽs fuerit mẽtib⁹ eo𝔷 de nouo ipressa: nõ tñ sp cognouerũt aut cognoscere potuerũt oĩa q̃ p ipas spẽs cognoscibilia sũt nã sic sup̃ tactũ fuit de futuris cõtigẽtib⁹ ⁊ nõ existẽtibus in re𝔷 nã: angeli p spẽs 𝔷creatas cognitionẽ hẽre nõ pñt distictã ⁊ pfectã. vñ cũ de⁹ nõnulla sz tpis discursũ successiue pduxerit ⁊ adhuc pducet in re𝔷 nã q̃ aliqñ futura ⁊ nõ existẽtia fuerit post ãgelo𝔷 creationẽ: seq̃t q nõ oĩa p ipas spẽs sp cognouerũt aut cognoscere actu potuerũt. sz vnũqdq𝔷 actu cognoscere potuerũt post actualẽ vniuscuiusq𝔷 rei existẽtiã. loq̃mur aũt vt pmisim⁹ de distĩcta et pfecta re𝔷 cognitiõe nõ de cognitiõe re𝔷 i suis cãis. Et q̃uis put. S. T. notat. p° p. q. 57. arti. 3° ad. 3m spẽs q̃ sũt 𝔷create ãgelis q̃ntũ ẽ de se eq̃liter se hẽant ad p̃ntia p̃terita ⁊ futura: ipe tñ res p̃ntes p̃terite ⁊ fute nõ equalr aut eod mõ se hñt ad spẽs. qꝛ ea q̃ p̃ntia sũt hñt actu nãm p quã assimilant spẽbus ipis quãobrẽ p eas cognosci pñt: s𝔷 q̃ futura sũt nõdũ hñt actu nãm p quã illis assimilent iõq𝔷 p eas cognosci nõ pñt. stati ãt vt res sensibiles fiũt: similes sũt formis ãgelo𝔷 ⁊ sic ab ãgelis cognoscũt put. .S. T. dicit de. ve. q. 8. ar. 15. ad. 4m. De reb⁹ ãt p̃teritis idẽ iudiciũ ẽ qd et de p̃ntib⁹. qñ aliqñ p̃ntes fuerũt ⁊ nãz actu existẽtẽ habuerũt sz quã facta ẽ ea𝔷 assimilatio ad itellectũ angelicũ cui⁹ rõe cognosci ab ãgelis potuerũt a q̃rũ mẽtib⁹ cognitio semel hita excidere nõ pt. imaginabimur siqdẽ q spẽs ãgel' 𝔷create a pma sui origine hñt eadẽ ⁊ eq̃lẽ vtutẽ 𝔷tẽtiuã pfectiõis ⁊ rep̃ntatiõis re𝔷: nõ tñ ãte re𝔷 existẽtiã hñt ea𝔷 actualẽ rep̃ntationẽ. eo q rep̃ntatio sit q̃daz relatio q̃ req̃rit extrema i actu. Et pt eẽ exẽplũ in piete albo cui⁹ albedo nõdũ existẽte alio albo hz eandẽ ⁊ eq̃lẽ vtutẽ assimilatiuã ad oẽ albũ: ñ tñ actu assimilat suũ sbm alti. alio tñ piete vel sbo facto albo stati facit sbm actu simile nulla vtute aut realitate ipi albedini superueniẽte nisi solo respectu ad aliud albũ. Facit ad ho𝔷 itellectũ qd. S. T. dicit i fra. d. 11° q. p° ar. 3°. ad. 4m q s. q̃cito vn⁹ angel⁹ ordiat locutionẽ suã ad alterum: efficit locutio eius de ptinẽtib⁹ ad illũ ⁊ ita ab eo cognoscit. Idẽ sentit. p° p. q. 107. ar. p° ad. 3m. Et d ve. q. vl' mã 9. ar. 4° ad. 11m. Ex qb⁹ accipit q hãc pfectionẽ ãgeli hẽant diuia ordiatiõe a pma sui 𝔷ditiõe: q s. oĩz q̃ ad eos ptinẽt directe vl' idirecte aut p° aut 𝔷sitr vl' q̃litcũq𝔷 cognitionẽ hẽant. vñ i pposito nr̃o qꝛ q̃cito res q̃ pri⁹ erat futura ponit i actu existẽtie: efficit de ptinẽtib⁹ ad ãgelũ cui⁹ spẽi assimilat iõ stati cognoscit ab ipo ãgelo p spẽm sibi innatã nõ solũ ppter assimilationẽ rei ad ipm mediãte spẽ: sz ẽt qꝛ rõne p̃dicte assimilatiõis efficit aliqd de ptinẽtib⁹ ad eius cognitionẽ. queadmodũ et S. T. dicit. 4° li° sen. d. 45. q. 3ª ar. p° q q̃cito orõnes fiũt a nobis ad aliquẽ sctm stati ab eo cognoscũt ea rõne qꝛ efficiunt aliqd de ptinẽtib⁹ ad ipm. ⁊ hec ẽ rõ fundamẽtalis ppt quã ãgelus cognoscit qñ res q̃ futura erat ponit i actu existẽtie Et sm hoc dz itelligi vbũ apli. ephe. 3° cũ dicit. vt inotescat pncipib⁹ ⁊ ptatib⁹ i celestib⁹ p ecclesiã multiformis sapia dei. nã vt. S. T. ibi expõit

nōnulle rōes misterioꝝ gr̄e innotuerūt āgel' apl'is p̄dicātib⁹ nō q̄si āgeli ab apl'is ꝓprie didicerint sȝ q2 ip̄is p̄dicātib⁹: multa q̄ in solo deo fuerāt abscōdita: fuerūt in actu existētie explicata ꝛ p̄ nouās spēbus āgelicis de nouo assimilata et repn̄tata ac per hoc per ip̄as spēs ab angelis cognita.

¶ Quinto notādū est, put accipit' ex dict' .S.T. p⁹ p.q.55.ar. 3° ad.3m. Et de ve.q.8.ar.10.ad.3m q2 spēs itelligibiles āgelis ꝯcreate nō sūt ꝓprie ꝛ adeq̄te reb⁹ quaꝝ sūt p̄ncipia cognoscēdi alias oporteret q2 i singl'is āgelis tot eēnt spēs ꝯcreate quot sūt reꝝ cognitaꝝ nat'e saltē specifice. ex q̄ seq̄ret' q2 supiores āgeli n̄ hērēt vniuersaliores ꝛ pauciores spēs ꝯcreatas q̄ āgeli iferiores. qd̄ ē falsū ꝛ ꝯ doctrinā dionisij.12.ca° celestis ierarchie vbi dicit. supiores āgelos hēre altiorē sciētiā ꝛ vniuersaliorē. iferiores āt magis pticularē. idē in sn̄ia scribit' .11ᵃ propōe libri de cāis. vn̄ videt' ꝓbabile q2 in singul' angel' sup̄mo excepto sint duplices spēs ꝯcreate. quedā q̄b⁹ vna vel plurib⁹ cognoscit ea q̄ sūt sup̄ se .s. āgelos supiores ꝛ ea q̄ circa illos sūt nā deū quilȝ āgel⁹ p̄ suā eēntiā nālr cognoscit. ꝛ alie q̄b⁹ cognoscit ea q̄ sūt ifra se .s. āgelos iferiores et res corpales ac sensibiles. p̄me spēs videt' eē deficiētes i perfectiōe ꝛ repn̄tatiōe respectu reꝝ p̄ ip̄as cognoscēdaꝝ. nā ꝓbabile ē q2 singl'is āgelis spēs fuerit ꝯcreate ꝓportiōalit' ad singuloꝝ nāas. vn̄ et q̄nto āgeli nā supiores sūt: tāto spēs illis ꝯcreate sūt capaciores ꝛ magis vnite ac pfectiores put .S.T. deducit i hac.d.q.2ᵃ arti.2°. Et p⁹ p.q.55.ar.3°. et forte huiuscemōi spēs ꝯcreate sunt angel' sm̄ quēdā efluxū a p̄ncipiis nature ip̄oꝝ. vn̄ ꝛ spēs inate cōit' appellate sūt q̄si ex itimis nature. Et ꝯfirmat' q2 n̄ vt .S.T. dicit i.q. de aīa.q.7. ad.5m in diuersis āgelis nō sūt spēs itelligibiles eiusdē rōnis. nā q̄ quāto sb̄a itellectualis ē supior ꝛ deo ꝓpinquior: tāto forme itelligibiles i ip̄a sūt magis vniuersales ꝛ v̄tuosiores. Cū ḡ nā cuiuslȝ angeli iferioris deficiat a pfectiōe nature supioris: videt' q2 spēs illi ꝯcreate deficiāt ꝯsimilr a pfectione ꝛ v̄tute nāām supioris repn̄tādi saltē quātū ad modū vt q2 nō ita efficacit' aut clare et determinate quātū nā supioris repn̄tari pt̄. vn̄ ꝛ āgelus supior seip̄m cognoscēs p̄ ꝓpriā nāām: clari⁹ ꝛ subtili⁹ se cognoscat nāli cognitiōe q̄ ab āgelo inferiori cognoscat'. scd̄e aūt spēs q̄b⁹ .s. āgel⁹ cognoscit ea q̄ ifra illū sūt: res quaꝝ sūt p̄ncipia cognoscēdi sup̄ excedūt ꝓpt' eādē rōnē p̄missā. Cōsonat aūt premissis qd̄ .S⁹ expōne libri de cāis dr̄ q2 .s. itelligentia scit qd̄ ē sup̄ se ꝛ qd̄ est sub se p̄ modū sb̄e sue ꝛ nō p̄ modū sm̄ quē res sūt. qd̄ exponēs .S.D. in cōmēto inq̄t. nā itelligit id qd̄ ē sup̄ se iferiori mō q̄ⱥ illd̄ sit in seipso. q̄ aūt sūt ifra se: itelligit altiori mō q̄ⱥ sint in seip̄is. cui⁹ rōnē assignat q2 vnaq̄qȝ res opat' sm̄ modū forme sue q̄ est opatiōis p̄ncipiū. sic calidū calefacit sȝ modū sui caloris. vn̄ oȝ q2 oē cognoscēs cognoscat sm̄ formā q̄ est cognitiōis p̄ncipiū .s. sȝ similitudinē rei cognite. q̄ q̄dē est i cognoscēte sȝ modū sb̄e ei⁹. vn̄ oȝ q2 oīe cognoscēs sȝ modū sue sb̄e cognoscat q̄cq̄d cognoscit: qd̄ q̄dē est itelligēdū vt mod⁹ cognitiōis accipiat' ex pte cognoscētis. h̄ ille. neqȝ iō seq̄t' vt .S.T. notat loco ꝓxime allegato de. veri. q2 p̄ hmōi spēs res ip̄e n̄ cognoscāt' ꝓpria ꝛ disticta ac pfecta cognitiōe. q̄m v̄tus supexcedēs ꝯtinet in se tātū dē ꝛ āpli⁹ altiori mō q̄ⱥ sit illd̄ ad qd̄ v̄tus ē. vn̄ ꝛ eēntia diuia est ꝓpria disticta ꝛ pfecta rō cognoscēdi oēm creaturā q̄ⱥq̄ⱥ in ifinitū oīes supexcedat.

¶ Ex q̄b⁹ iferim⁹ nō eē necessariū vl'r loquēdo q2 spēs itelligibiles sint eiusdē rōnis specifice ꝛ adequate cū reb⁹ quaꝝ sūt p̄ncipia cognoscēdi ēt in rōe repn̄tādi sic q̄dā falso opināt'. nā nō oīa p̄ncipia cognoscēdi sūt ꝓpria ꝛ adeq̄ta rei cognite. sic neqȝ ēt v̄tus cognitiua ꝓpria ꝛ adeq̄ta est cuiuslȝ rei cognite. illd̄ aūt videt' hēre v̄itatē put .S.T. dicit d. ve. loco ꝓxīe allegato de spēb⁹ n̄ri itellect⁹ q̄ accipiunt' a reb⁹. cui⁹ rōne nō sūt reb⁹ ip̄is supexcedētes ꝟ q̄si adeq̄te q̄ntū ad repn̄tationē: sȝ sunt excedētes q̄ⱥm admodū eēndi iquātū hn̄t eē imāle. ꝛ ide ē q2 forsā vl' spēs itellect⁹ n̄ri nō pt̄ eē ꝓpria et disticta rō pluriū vt ibi .S.T. dicit. et multum apte .ꝫ. gē. li° 2° ca° 98. spēs nāqȝ a reb⁹ abstracte efluūt a formis reb⁹ ip̄is coaptat' nō solū quātū ad eaꝝ naturam specificā: sed ēt quātum ad ipsarum iduiduationē vnde ꝛ ab eis p̄mo deriuant' cū cōditiōib⁹ indiuidualib⁹. spēs āt q̄b⁹ āgeli cognoscūt cū nō sint a reb⁹ cognitis abstracte ꝟ sint ip̄is naturis āgelicis a deo iflixe: nō oȝ q2 reb⁹ cognitis ꝯmēsurent' ꝛ coaptēt' sȝ magis ip̄is angeloꝝ naturis q̄ in pfectiōe ꝛ nobilitate nō sunt reb⁹ aliis a se cognitis adequate immo vel deficiūt eas vl' supexcedentes vt predictum est.

¶ Sexto notādū ē put .S.T. docet p⁹ p.q.58.ar.3° ad.p^m. Et d. ve. q.8.ar.15.in.c. q2 differt cognoscere aliq̄d in aliq̄ et aliq̄d ex aliq̄. q̄n aūt aliq̄d in aliquo cognoscit vno motu fertur in vtrūqȝ cognoscēs. sicut pȝ q̄n aliq̄d cognoscit' in aliq̄ vt i forma cognoscibili. ꝛ talis cognitio nō ē discursiua. Nec differt quātū ad hoc vtrū aliq̄d videat' in ꝓpria spē vel i spē aliena. vis⁹ ei nō dr̄ ꝯferre neqȝ vidēdo lapidē p̄ spēȝ a lapide acceptā: neqȝ vidēdo lapidē p̄ ei⁹ spēȝ i speculo resultātē. sȝ tūc dr̄ aliq̄d ex aliq̄ cognosci

q̄n nō est idē mot⁹ in vtrū𝈍 ſ𝈍 p̄mo mouet̄ itellect⁹ in vnū ⁊ ex hoc mouet̄ i aliō. vñ hic ē q̄dā diſcurſ⁹ ſicͣ pꝫ in demōſtrationib⁹. p̄mo eni itellect⁹ fert̄ in p̄ncipia tm̄. ⁊ ſecūdo p̄ p̄ncipia i ↄcluſiōes Intellect⁹ aūt āgeli a ſua creatiōe p̄ formas inatas ē p̄fect⁹ reſpectu toti⁹ cognitōis nālis ad quā ſe extēdit v̄tus itellectiua. ſicͣ ⁊ mã corpoꝝ celeſtiū totalit̄ eſt p̄fecta ⁊ teriata p̄ formā ita ꝙ non remanet i pō ad aliquā aliā formā. ⁊ ꝓpt̄ hoc dr̄ in libro de cāis ꝙ itelligētia ē plena formis. nō eī eēt plena niſi ſua tota pō p̄ formas illas teriaret̄. vñ nichil eoꝝ q̄ nāliter pōt cognoſcere ē ei ignotū. ſꝫ ſicͣ intellect⁹ nr̄ ſe hꝫ ad p̄ma principia ſic ſe hꝫ angel⁹ ad oīa q̄ nāliter cognoſcit. vñ ſicͣ nos ſine diſcurſu p̄ncipia cognoſcim⁹ ſimplici ītuitu: ita ⁊ āgeli oīa q̄ cognoſcūt q̄re ⁊ itellectuales dicūt̄. hit⁹ ei p̄ncipioꝝ itellect⁹ dicūt̄. hec ille. Qđ āt dicit nihil eoꝝ q̄ nāliter āgelus p̄t cognoſcere eē ei ignotū: nō dꝫ itelligi ſimplr̄ dictū q̄ſi oīa q̄ āgel⁹ nālr̄ cognoſcere p̄t ſp̄ fuerint illi actu cognita. nā ſicͣ dictū ē ſup̄ i tertio nōbili: multa āgel⁹ cognoſcit nāli v̄tute de reb⁹ poſt actualē eaꝝ exiſtētiā q̄ pri⁹ ignorabat. ſūt ḡ v̄ba illa ad ꝓpoſitū in quo S.D. loq̄t̄ intelligēda q̄ſi accōmode vt nichil ō nālr̄ cognitū ſit āgelo ignotū qđ .ſ. ex noticia alteri⁹ pri⁹ cogniti fiat notū. nā de tali cognitione q̄ diſcurſiua dr̄ ibi erat q̄ſtio. vel apellat ibi .S.T. ignotū illō qđ nō hꝫ apđ itellectū ſpēm ſui p̄ quā cognoſcat̄. vt ſit ſenſ⁹ ꝙ nichil eoꝝ q̄ nālr̄ p̄t āgelus cognoſcere ē ei ignotū .i. qđ nō hēat in mēte āgeli ſpēꝫ itelligibilē q̄ cognoſcat̄. et iſte itellect⁹ cōſonat v̄bis imediate p̄cedentib⁹. cū ei dixiſſet ex libro de cāis ꝙ itelligētia ē plena formis neq̄ eēt plena niſi ſua tota pō p̄ formas illas teriaret̄ ſtatī ſubiūgit. vñ nichil eoꝝ q̄ nālr̄ pōt cognoſcere ē ei ignotū. vbi videt̄ ꝙ ex plenitudine formarū in mēte āgeli: īferat nichil eē illi ignotū. Ex p̄miſſis īferim⁹ ꝙ nō iō dr̄ aliq̄ cognitio diſcurſiua q: vnū cognoſcat̄ p̄ aliō vel in alio p̄aſe niſi illō p̄ qđ vel i quo aliq̄d cognoſcit̄ ſit cognitū pri⁹ duratiōe q̄ȝ illō qđ per ip̄m vl̄ in ip̄o cognoſcat̄. diſcurſus eī ſm̄ ꝓpriā ſignificationē: iplicat pri⁹ ⁊ poſteri⁹ duratiōe. nec ſufficit ad diſcurſū: prioritas vl̄ ordo nature. nā q̄n effect⁹ cognoſcit̄ ſimlʼ cū cā .i. ip̄a eadē cognitiōe q̄ noſcit̄ cā aut econuerſo: ordo nature attēdit̄ int̄ vnū ⁊ aliō nullo tm̄ mō diſcurſus. ¶ Ex p̄miſſis īferim⁹ ꝙ lꝫ āgeli cognoſcāt diuiſionē ⁊ ↄpoſitionē enūciationū ⁊ ſillogiſmoꝝ rōcinationē: nō tm̄ cognoſcūt enūciatiōes ↄponēdo p̄dicatū cū ſb̄o aut ea ab iuicē diuidēdo. neq̄ ſillogiſmos cognoſcūt rōcinādo vel argumētādo intelligere ei ↄponēdo vel diuidendo aut rōcinādo ē itelligere ꝓcedēdo aut diſcurrēdo ab vno pri⁹ cognito ad aliō. āgeli āt ſtatī in ip̄a cognitione p̄ncipioꝝ nālit̄ inſpiciūt omnia q̄cū𝈍 in ip̄is cognoſci p̄ñt. ⁊ q̄dditatē rei itelligēdo: ſimlʼ itelligūt q̄cū𝈍 ei attribui p̄ñt vl̄ ab ea remoueri. vñ itelligēdo qđ quid eſt: itelligūt vno ſimplici ītuitu q̄cq̄d nos ītelligere poſſum⁹ ↄponēdo aut diuidēdo put. S.T. docet. p⁹ p̄. q. 58. ar. 3° ⁊. 4° Et ide eſt ꝓut. S.T. ibi d̄ducit. ar. 5° ꝙ itellect⁹ āgeli circa nālit̄ cognita ſp̄ ver⁹ ē. q̄n vt p̄hs tradit. 3° de aīa itellect⁹ circa qđ q̄d eſt nō decipit̄ aut errat niſi rōe cōpoſitiōis aut diuiſiōis. vt cū diffinitionē vni⁹ rei attribuit alti: aut cū p̄tes diffinitiōis ſibi nō coherēt vel ſm̄ aliq̄d ſimilr̄. vñ cū angel⁹ nō intelligat ↄponēdo aut diuidēdo ſꝫ app̄rehēdendo rerū q̄dditates ſimplici intellectu: ſeq̄t̄ ꝙ eī⁹ intellect⁹ circa reꝝ cognitionē nālē nō poſſit eē falſ⁹ niſi forte p̄ accidēs. vt ſi p̄ ea q̄ nālit̄ rei ↄueniunt: velint iudiciū ferre p̄ certitudinē de his q̄ ſup̄nālit̄ ad ip̄am rē p̄tinēt qđ angelis bonis non cōtigit q̄ hn̄tes rectā volūtatē: de his q̄ ſup̄ ip̄os ſunt: nō temere iudicāt p̄ rōnes nāles ſꝫ ſp̄ ſaluā ordinatiōe diuīa. demones v̄o q̄ p̄uerſam hn̄tes volūtatē: diuīe ordīatiōi itellectū nō ſubmittūt iterdū iudicāt abſolute ea q̄ ſup̄nālia ſūt: ſm̄ reꝝ nālē cognitionē. queadmodū decepti fuerūt videtes hoīeꝫ xp̄m nō iudicātes illū eē veꝝ deū: ſꝫ magis ab eo tāq̄ puruꝫ hoīem eē tentandum.

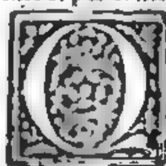
¶ Septimo notādū ē ꝙ ſpēs itelligibilis ē iherēs formalit̄ itellectui creato ea rōe q: ē accidēs: nō q: illō req̄rat̄ ad hoc ꝙ ſit p̄ncipiū cognoſcēdi nam ad hoc ſufficit p̄ntia ei⁹. q: ei ſpēs itelligibilʼ req̄rit̄ p̄ncipalit̄ ex p̄te obi cognoſcibilis vt .ſ. ſuppleat vicē ei⁹ aliō: idē agat ſpēs itelligibilʼ circa itellectū qđ ageret obm̄ cognoſcibile ſi p̄ñs eſſet. ſꝫ ſi obm̄ p̄ñs nō hēret eē formalit̄ iherēs itellectui vt ſi eēt ſb̄a p̄ ſe ſubſiſtēs: nō min⁹ eēt ei rō et p̄ricipiū cognoſcēdi. queadmodū fit i beatiſ quoꝝ itellectib⁹ diuia eēntia ē p̄ñs ñ formalit̄ iherēs cū tm̄ ſit eis p̄fectiſſima rō ⁊ efficaciſſimū mediū cognoſcēdi. vñ ſpēs itelligibilʼ in itellectu creato duplicem hꝫ effectū. vnū reſpectu itellect⁹ inquātū ip̄m informat inheſiue: ⁊ hic effect⁹ nō ↄuenit ſpēi p̄ ſe .i. in quātū ſpēs itelligibilʼ eſt ⁊ p̄ncipiū cognoſcēdi ſꝫ p̄ accñs. q: ēt ſi ñ eēt forᵃ itellectui iherēs: ñ min⁹ eēt p̄nm̄ ⁊ mediū cognoſcēdi dū tm̄ eēt ei p̄ñs vt dictū ē. aliū effectū hꝫ reſpectu obi cui⁹ ē ſpēs .ſ. ip̄ꝫ rep̄ñtare ⁊ i ei⁹ cognitionē ducere: ⁊ iſte effect⁹ cōuēit ſpēi p̄ ſe inq̄ȝ m̄ de ſua rōe ſoᵃlit̄ ē ens itētiōale et ſimilitudinariū. ſimilitudo eī ⁊ imago inquātū hmōi p̄ ſe ⁊ ſoᵃlit̄ hn̄t ꝙ rep̄ñtēt ⁊ noticiā magi-

nati faciat. Accipiunt ꝑmissa ex dictis. S. T. p̄ª pte. q. 56. ar. p̄º in. c. Et de ve. q. 8. ar. 5º ad. 4ᵐ Aduertendū tñ ꝙ repñtare est ꝑsentiaꝫ rei facere. alicuius aūt rei ꝑsentia dupl'r pōt itelligi. vel in rōne entis: et isto modo pñtia spēi ī sensu vel intellectu causat a re ipsa cuiꝰ est spēs et q̄ ponitur obm sensus vl' intellectꝰ. sicut. n. coloratū est cā in eēndo spēi vl' similitudini quā iprimit in sensū visus: ita ē causa ꝙ ipa spēs sit pñs visui. nā si nō eēt ens nō eēt alicui pñs. et idē ē iudiciuꝫ de ōbo cognoscabili respectu spēi itelligibilis circa intellectū. alio modo pōt intelligi pñtia rei ī rōne obi et repñtati: et sic spēs sēsibilis aut itelligibilis ē causa pñtie rei apud sensū vel itellectū. ex eo. n. ꝙ spēs vel silitudo rei ē ī sensu vl' intellectu: res ipa cuiꝰ ē spēs est pñs sensui vel intellectui sub rōne obi repñtati: non in rōne entis q̄ [illegible] extra itellectū ē et ab eo distās. ¶ Pro istoꝝ tñ pleniori itellectu sciendū ē ꝙ vt deductuꝫ fuit in ꝑcedēte distictione. ar. p̄º. sub. 3º notabili ꝑsentia rei ad rē: cāt ex eaꝝ ꝯtactu. ꝯtactꝰ aūt ē duplex .s. situalis vel quātitatiuꝰ et ex isto ꝯtactu inascitur ꝑsentia inter res corꝑales. illa. n. corꝑa dicūtur sibi inuicē ꝑsentia q̄rū vltima se tāgūt. ꝑpter qḋ phs dicit. 7º. et. 8º. phy. ꝙ oportet agēs ⁊ patiēs corporeū simul eē et se inuicē tangere. aliuꝰ est ꝯtactꝰ v̄tualis nō quātitatiuꝰ q̄ reꝑitur vl' inter spūale et corꝑale aut ecōuerso: vel inter duas res spūales seu imateriales: et hm̄oi cōtactꝰ causat ex motu vel oꝑatiōe large accipiēdo operationē ꝓ q̄cūq ̄ efficientia. vt. n. ibi dicebat: ideo huiuscemodi res dicunt eē sibi iuicē pñtes: quia vna in vel circa aliā imediate oꝑat vñ et angeli dicūtur eē pñtes loco circa quē aliquē hñt effectū q2 ergo res corꝑales nullā hñt oꝑationeꝫ ꝑ se et imediate circa itellectū angelicū. nō. n. corpꝰ naliter agit ꝑ se ipm in spm̄: seqtur ꝙ res corꝑales nō possunt eē ꝑ se ipas pñtes itellectui angelico. q̄obrē oportet ꝙ ꝑ aliqd qḋ supleat vicē ipsaruꝫ fiant illi ꝑsentes ad hoc ꝙ ab eo cognoscant et hoc dicimꝰ spēs cōcreatas. Et cōsimili modo ꝓbari pōt ꝙ alie res spūales ab intellectu angelico nō possunt ꝑ se ipsas imediate illi esse ꝑsentes ac ꝑ hoc nec ab eo cognosci. nā cū res spūales et imateriales sint ex natura sua forme et actus sicut et ipse intellectꝰ angelicus si ꝑ se ipsas sine aliquo medio agerēt in se inuicē et essent sibi inuicem ꝑsentes: hoc esse nō posset nisi ꝑ hoc ꝙ essentia vnius esset simul cū essentia alteriꝰ imo et intra essentiā alterius. nam vt. S. Tho. docet contra gen. libro. 2º. capitulo. 56. differt contactus et simultas quantitatiua a cōtactu et simultate v̄tutis. q2 ꝯtactus quātitatis est solūmodo ſm vltima ac ꝑ hoc tangēs est extrīsecū ei qḋ tangitur. ꝯtactus aūt v̄tutis est ſm totū rei et ꝑ ꝯñs tangēs est intra id qḋ tāgit ⁊ icedēs ꝑ ipm absq ̄ impedimēto. ex quo seq̄ret ꝙ ſbe spūales et imateriales illaberent mēti angelice. qḋ iuxta sanctoꝝ doctoꝝ cōmunē sentētiā esse non pōt cū sit soliꝰ dei ꝓpriū. Relinq̄tur ergo ex ꝑmissis ꝙ neq ̄ res corꝑales neq ̄ spūales pñt eē itellectui angelico ꝑ seipsas imediate pñtes. ac ꝑ hoc ꝙ ad habēdā earū cognitionē indiget itellectꝰ angelicus formis q̄busdā et spēbus q̄bus res fiāt ꝑsentes itellectui ac illi vniant ac ꝑ hoc ab intellectu angeli cognoscantur. nā vt ex dictis phi sup̄ dicebatur oportet ꝙ ex intellectu et ex re itellecta fiat vnū principium intelligendi.

¶ Octauo Notādū ē ꝙ in spēbꝰ intelligibilibꝰ nō fit descensus infra spēm specialissimā. non. n. īdiuidua hñt in itellectu ꝓpias ⁊ adequatas spēs itelligibiles q̄bus. s. ad inuicē distīcte cognoscant. nā ⁊ itellectus humanꝰ q̄ infimū gradū tenet in substātijs itellectualibus spēs itelligibiles vl'r recipit non in eēndo ſ in repñtādo. nō. n. spēs itelligibiles directe repñtāt singulare ſ vl'e. ꝑpter qḋ phs dicit p̄º posterioꝝ ꝙ vniuersale est intelligibile. singulare vero in sensu ꝑficit cuiꝰ est ꝓpe obꝫ. cū autē in linea ꝑdicamētali vltimuꝫ vniuersale sit spēs specialissima: ꝯñs est ꝙ spēs itelligibilis nō descēdat in repñtādo directe ⁊ ꝑ se infra spēm specialissimā. vñ spēs itelligibilis ꝑ quā itellectꝰ nr̄ suo mō hēt cognitionē q̄dditatiuā indiuiduorū sub aliq̄ spē vel genere: ē illa q̄ ꝑ se et directe ē ipsiꝰ generis vel spēi. eadē. n. apud itellectuꝫ est spēs intelligibilis socratis et platonis. s. spēs hominis. quia vero intellectus angelicus est formalior et magis abstractus q̄ intellectꝰ nr̄: multominus spēs intelligibiles in eo existētes descēdēt ī repñtādo īfra spēs specialissimas. Itaq ̄ etiā in infimo angeloꝝ: oēs species itelligibiles cōcreate sunt directe et ꝑ se spēs et similitudies rerum q̄ᵐ ad naturas specificas vel genericas. dicimus aūt signant genericas. qm̄ si quanto angelus est sup̄ior tāto ꝑ paucioes et vniuersaliores spēs intelligibiles cognoscat. ꝑut. S. T. tenet vbi allegatū est pro. 6ª. ꝯclusione: necessario seq̄t ꝙ in aliquo vel in aliq̄bꝰ angeloꝝ: sint spēs intelligibiles ita vniuersales ꝙ vna earum sit pluriuꝫ naturarum specificaruꝫ representatiuum. quod esse nō potest nisi huiuscemodi spēs sint directe ⁊ imediate representatiuum nature generis ipsis pluribus spēbus cōmunis. ¶ Sed ista videntur

repugnare dictis phi. 7°. phy. ca° sic ꝛ circa mo-
tũ. et doctrine. S. T. ibi in cõmẽto. et. opus. 30.
de ente et essentia et i pleris ꝙ alijs locis. vbi do-
cent ꝙ gen⁹ nõ dicit aliquã vnã naturã quemad
modũ spẽs specialissima. neqꝫ vnitas q̃ dr̃ vnius
generis sumit̃ ab aliq̃ forma q̃ sit vna in reꝝ natu-
ra: ꝫ sumit̃ a pluribus naturis conceptis sub vna
rõne. vt. n. S. Doctor exẽplificat vbi allegat̃. 7°
phy. omnes hoĩes cõueniũt in vna forma q̃ cõ-
stituit spẽm. qꝛ quilibet habet animã rõnalẽ. ꝫ non
sic est in homine equo et asino aliq̃ aĩa illis cõis
q̃ constituat aĩal ꝑter illã q̃ ꝯstituit hominẽ equũ
aut asinũ. nõ. n. est in reꝝ natura aliq̃ aĩa q̃ cõsti-
tuat aĩal ꝑ̃ se ita ꝙ nõ equũ aut hominẽ aut asi
nũ et sic ð ceteris spẽb⁹ aĩalis: sed accipit̃ vnitas
aĩalis in ipsis ꝑ solã ꝯsiderationẽ itellect⁹ abstra
hentis ab ipsis aĩalib⁹ vnũ aĩalis cõceptũ. cũ aũt
spẽs itelligibiles mẽtib⁹ angeloꝝ cõcreate sint il
larũ reꝝ similitudines que a deo fluxerũt vt siste
rẽt in reꝝ natura ꝓut Aug⁹. dicit. 2° sup gen. ad
lr̃az. nõ videt̃ ꝙ aliq̃ angeloꝝ spẽs intelligibiles
sint directe et ꝑ se generũ q̃ vt ꝑmissum ẽ non di
cunt aliquã formã q̃ sit vna in reꝝ natura: sed ꝙ
sint tãtũmodo spẽꝝ specialissimaꝝ. ¶ Ad hanc
obiectionẽ respondem⁹ ꝙ recte ꝓcederet si spẽs
intelligibiles q̃bus ãgeli cognoscũt essent a reb⁹
accepte. sic. n. oporteret ꝙ spẽs ꝯformarent̃ reb⁹
actu existẽtib⁹ in ꝓpa natura. ita ꝙ nõ habentium
realitatẽ vnã in natura: nulle essent spẽs. ꝫ quia
spẽs angelis ꝯcreate nõ sunt a reb⁹ abstracte sed
sunt eis a deo iflu̾xe ꝫ ꝯformitatẽ ad rõnes idea
les ꝓut. S. T. dicit de veri. q. 8. ar. 11. i. c. q̃ ratio-
nes sunt omniũ reꝝ non solũ q̃ꝫ™ ad naturas spe
cificas: sed etiã q̃ꝫ™ ad omnes eaꝝ gradus gene-
ricos et vsqꝫ ad ꝑmos entis conceptus: ideo ab
ipsis idealibus rationibus deriuari potuerũt spe
cies in mẽtib⁹ angeloꝝ q̃ ſm rõnem repñtatio
nis essent ꝑncipia cognoscendi naturas reꝝ non
solum q̃ꝫ™ ad gradus et differentias specificas:
sed etiam q̃ꝫ™ ad gradus seu cõceptiones gene-
rum et vsqꝫ ad ꝑmas transcẽdentiũ ratiões. ita-
qꝫ licet nõ sint in reꝝ natura forme generum ꝑci-
se q̃ nõ simul sint etiam forme spẽꝝ vt argueba
tur: habẽt tamẽ huiuscemodi forme ꝙ assimilen
tur speciebus angelorum non solũ ſm grad⁹ spe
cificos: sed etiã ſm gradus genericos et analogi
cos quẽadmodum et rõnes ideales in deo a q̃-
bus deriuantur. vnde. S. Tho. de veritate. q. 3°
articulo. 8. ad. 2™. respondet ad simile argumẽ-
tũ inductũ ꝯ pluralitatẽ ideaꝝ respectu vnius
singularis. inquit enim. Ad. 2™. dicẽdum ꝙ filo-
sophantur de idea ꝓut ſm ꝙ est res eo modo quo
est in esse ꝓductibilis: sic vna idea respondet vni
singulari spẽi et generi indiuiduatis in ipso singu
lari. eo ꝙ sortes homo et animal nõ distinguunt̃
ſm esse. si aũt accipiam⁹ ideã cõmuniter ꝓ simili
tudine vel ratione: sic cum diuersa sit considera-
tio sortis vt sortes est et vt homo est et vt aĩal:
respondebũt ei plures idee vl' similitudines. hec
ille. Cũ igit̃ spẽs intelligibiles angelis concreate
sint ꝑncipia cognoscẽdi res nõ ꝓducendi: sequit̃
ꝙ ad imitationẽ ideaꝝ a q̃bus deriuant̃: sint reꝝ
similitudines et repñtatiue q̃ꝫ™ ad oĩes rões
q̃ in rebus cõsiderari possunt q̃ vt ꝑmittit̃ nõ so-
lum sunt rões specifice: ꝫ etiã generice et analo
gice. Et quia quãto natura angelica ẽ deo ꝓpin
quior: tãto hẽt ṽtutẽ ꝑfectiorẽ et magis vnitam
ac simplicẽ. cõsequẽs est ꝙ quãto angeli superio-
res sunt et deo ꝓpinquiores: tãto habeant spẽs
ꝯcreatas ꝑfectiores et magis vnitas ac paucio-
res. ¶ Circa hoc tñ animaduertẽdũ est ꝙ non q̃
libet angelorum superioritas ꝛ perfectio arguit in
angelis spẽs pauciores et vniuersaliores. nã sic
possibile esset deuenire ad aliquẽ angelũ in quo
vna sola esset spẽs intelligibilis ꝑ quam omnia
cognosceret. quoniã nõ est dabilis aliquis ange-
lus quãtũcũqꝫ ꝑfectus sit: quĩ deus ꝑfectiorẽ aliũ
creare possit. imo et quia huiõi processus procẽ-
di posset in infinitũ: possibile esset deuenire ad
angelũ qui ꝑ nullam spẽm sed ꝑ suã essentiã ha-
beret rerũ omniũ cognitionem qḋ a theologis
cõmuniter reputat̃ incõueniẽs. Intelligẽdũ er-
go est dictũ illud de superioritate et ꝓpinquita-
te ad deum q̃ ponit angelum extra ordines aut
hierarchias alioꝝ et ſm ordinẽ nũc institutum.
nam nõ est necesse ꝙ infra eandẽ hierarchiã aut
ordinẽ: superiores angeli habeant pauciores et v-
niuersaliores spẽs. potest. n. eẽ distinctio infra vnũ
ordinẽ aut hierarchiã infimoꝝ et medioꝝ et sup̃
moꝝ q̃ꝫ™ ad nature ꝑfectionẽ et ṽtutis efficaciã
et intellectus ꝑspicacitatẽ et etiã q̃ꝫ™ ad spẽꝝ
nobilitatẽ manẽte in omnib⁹ equali numero spẽ
rum intelligibilium. quoniam totidem existenti
bus spẽbus in pluribus angelis vni⁹ ordinis aut
hierarchie: plura de reb⁹ et perfectiori ac clario-
ri modo possunt cognoscere supremi q̃ꝫ medij et
medij q̃ꝫ infimi. vt enim. S. T. inquit de verita-
te. q. 8°. arti. 4°. ad ꝑmum. non oportet ꝙ ange
lus sciens rem aliquã sciat omnes rationes intel
ligibiles de ipsa. et si forte sciat omnes ꝓprieta-
tes naturales que comprehensione essentie cog
noscunt̃: nõ tamẽ scit eam ſm oĩes rões q̃bus
substat ordini diuine ꝓuidentie qua vna res or-
dinatur ad varios euẽtus. et de his rõnibus infe

riores angeli a superioribus vel supremis illuminant. Et pōt dari simile in diversis generib⁹ aiatorum q̄ p habere plures vl' pauciores potētias ad inuicē distinguūt. distiguūt. n. p̄hs li. 2° de aia q̄ttuor genera aiatorum. s. vegetatiuū sensitiuū motiuū s̄m locū et itellectiuū p hoc q̄ p̄mum habet pauciores potentias q̄3 2ᵐ et 2ᵐ q̄3 3ᵐ et 3ᵐ q̄3 4ᵐ. et tamē infra q̄dlibet istorum generum distiguūtur plura genera subalterna et sp̄es aiatorū s̄m magis ⁊ minus p̄fectū: cū tn̄ in oībus sit equalis numerus potētiarū. nō. n. oīa vegetabilia aut oīa sensitiua aut s̄m locū motiua: eq̄lis sunt virtutis aut p̄fectionis etiā ſ̄balis licet equales sint in numero dictarum potētiarum. de intellectiuo autē est alia ratio eo q̄ sub vna sp̄e specialissima concludat: q̄uis etiā in ipso assignari possit diuersitas p̄fectionū accidētaliū. ¶ Si quis aūt vlteri⁹ cōtendat q̄ distinctio et pluralitas hierarchiarū ꝓtendi pōt in ifinitū quēadmodū et sp̄es angelorū cū nūq̄ tot a deo creent quin plures creari possint ac p hoc possibile sit deuenire ad hierarchiam q̄ vna sp̄e intelligibili p̄ficiatur. ¶ Respōdem⁹ p̄mo q̄ sicut fieri nō pōt aliquod gen⁹ sensitiui qui habeat tres anime potētias. s. vegetatiuam sensitiuā et appetitiuā: neq̄ gen⁹ motiui s̄m locū qui habeat quattuor aīe potētias quātūcūq̄ quodlibet istorum generum a deo melius ac meli⁹ creet: nō ꝓpter dei impotētiā: sed q̄ illud repugnaret sube factitia ꝓbabiliter dici pōt q̄ quātūcūq̄ angelorum hierarchie in infinitū a deo vna super aliā ordinent: nūq̄ ꝑuenirēt ad aliquam hierarchiā q̄ plures sp̄es nō habeat q̄bus intelligat. q̄ forte hoc necessario consequtur ex p̄ncipijs essentialib⁹ nature itelligibilis angelorum. quēadmodū ex p̄ncipijs essentialibus hominis necessario ꝯsequit q̄ intelligat p sp̄es a rebus acceptas quātūcūq̄ humana sp̄es magis ac magis p̄fecta in reliquis bonitatib⁹ a deo in infinitū produceretur. neq̄ reputādū incōueniens q̄ possit a deo creari aliq̄s ordo vel hierarchia q̄ ab inferiorib⁹ nō distinguat p h̄re pauciores sp̄es itelligibiles. nā multe alie ꝓprietates et p̄fectiones sunt q̄b⁹ posset ab eis distingui et etiā ī nobilitate sp̄erum. ¶ Respōdem⁹ secūdo q̄ fortasse angelorum ordines et hierarchie nō possunt semp in meli⁹ ꝓtendi in ifinitū sed ē status in p̄fectione et nobilitate nature intellectualis āgelorum eo q̄ oīs creatura sub certis nature limitib⁹ ꝯtineat. quemadmodū in genere aīaliū forte dari aut produci nō posset sp̄es nobilior homine. nec sic dicēdo p̄iudicamus diuine potētie quin possit in infinitum vnā creaturā alia meliorē facere. nam posset de⁹ supra omnes ordines et hierarchias angelorum et supra naturā intellectualē semp aliā et aliam creaturā facere meliorē licet ignoremus ipsarum differētias et p̄fectiones. quēadmodū et differētias specificas angelorum nescimus neq̄ de genericis etiā vel analogicis loqui possumus nisi confuse et per coniecturas.

Quātum ad articulum. 4ᵐ respōdendū est obiectionibus aduersariorum. Et q̄dem ad primū ꝯtra p̄mā ꝯclusionē dr̄ q̄ si in maiori vnū et idem intelligat simpliciť: vera est ſ tūc argumentatio nō ꝓcedit. q̄m ꝯclusionē recte seq̄t ex premissis. pn̄t. n. aliq̄ nō eē idē simpliciť et tn̄ q̄ in aliq̄ vno vel aliq̄ vna ꝓprietate cōueniāt. si aūt in maiori intelligat eē vnū ⁊ idē. i. in aliquo vno ꝯuenire: est falsa. nā albū et nigrū et dulce et amarum ex opposito distinguūť specifice: et tamē ꝯueniūt in vno genere et in rōne obiectiua eiusdē potentie sensitiue. et multa similia dari possunt. vn̄ si argumētatio valeret nullū accidēs esset absolutum. q̄ substātia a qua accidēs distiguiť ex opposito est ens absolutum. ¶ Ad. 2ᵐ negať ꝯn̄a. et ad eius ꝓbationē negať assumptū. sicut pz d̄ relationib⁹ et d̄ formis d̄ quarta sp̄e q̄litatis et d̄ ipsis opationib⁹. nā sicut relationis non est relatio ꝓprie loquēdo: ita opationis nō ē opatio nisi forte habeāt aliquē ordinē inter se. ¶ Ad. 3ᵐ. dr̄ q̄ q̄cq̄d sit d̄ maiori: minor tn̄ ē falsa. nā siue lucere dicat eē lucidū siue dicat lucē emittere aut diffūdere: ē q̄d absolutū additū forme lucis. ¶ Ad. 4ᵐ dr̄ q̄ maior ꝓpositio vl'r sūpta sic iacet ē falsa ꝓut alias d̄ductū fuit in p̄° li. ¶ Ad. 5ᵐ dr̄ p̄° q̄ maior ꝓpositio h̄t veritatē d̄ adūatione ꝯtrariorum s̄3 eē reale p̄fectū et distictū. si aūt maior ꝓpositio itelligať d̄ adūatiōe ꝯtrariorum ip̄fecta vt ī fieri et sub eē itētionali: ē falsa. nā vt. S. T. ꝯcedit d̄ ve. q. 8. ar. 14. ad. 8ᵐ. sp̄es diuerse albi et nigri simul pn̄t eē ī aere. Dr̄ scd̄o q̄ ~~maior~~ ꝓpositio nō sumiť sub maiore q̄ ad sensū arguētis loq̄ť d̄ adunatiōe ī subo. minor aūt d̄ adunatione ī rōne termini ⁊ obi. nō. n. act⁹ sētiēdi ē subz albi ⁊ nigri sed ad illa t̄miať sic ad subz. vn̄ rō nō ꝓcedit. ¶ Ad 6ᵐ. dr̄ q̄ minor ē falsa. nec arguēs eā ꝓbat. cū. n. passio d̄ q̄ p̄h̄s et cōmētator: ibi loquūť sit receptio: ꝯn̄s ē q̄ sit passio subiua. nā oē recipiēs in q̄tū̄ h̄mōi h̄t rōnem subi. ¶ Ad. 7ᵐ dr̄ q̄ lz color depict⁹ nō dicať ꝓprie loquēdo educi de pō tabule eo q̄ pō tabule ad picturā nō respiciat directe agēs nāle p q̄d reducať ad actū q̄d tamē videť sonare

eadē ꝯ pō recipꝭ materie: tñ ĩ tabula suo modo
pō ē ad picturā: et pictura vere recipit subiectiue
in tabula licet mediāte alio corpe cui color vel
pictura inhereret. vñ falsū ē qđ arguēs assumit colo
rē.s.nō recipi subiue ĩ tabula. ¶ Ad. 8m đr ꝙ nō
est ad ꝓpositū. nā si aliqđ ꝓbat: ē ꝙ itelligētia cū
itelligit ab alia nō ē in ea subiue. sermo aūt nr̄ ē
ꝺ actu itelligēdi quē dicim⁹ eē in itellectu subiue.
plurimū aūt differt dicere hoc ⁊ illud. et p̄terea
falsuȝ ē qđ in minori ꝓpositiōe assumit. ¶ Ad. 9m
negat̄ ꝯña. et ad ei⁹ ꝓbationē negat̄ assūptum.
imo cā ē quā pħs assignat. 3° ꝺ aīa. q2.s. sensitiuū
est cū organo corpali qđ p forte sensibile alterat̄
alteratiōe reali et corruptiua ipm ꝺbilitāte. ex q̄
ꝯuenit ꝙ min⁹ dispositū sit ad sequēs min⁹ sensi-
bile capiēdū. ¶ Ad. 10m negat̄ aňs in eo qđ dicit
visionē beatificā nō eē opationē ab itellectu āge
li vł hoīs btī elicitā. et ad ei⁹ p̄mā ꝓbationē ne-
gat̄ iteȝ aňs in eo qđ dicit creaturā qualibȝ cog-
nosci i verbo nō p cognitionē creataȝ. et ad eius
ꝓbationē đr ꝙ ipsa beatifica creata cognitio de
cōi lege ē icorruptibilis et ꝑpetua: nec tñ ex hoc
seqͥt̄ ꝙ talis cognitio sit ifinite pfectionis simplr
q̄ꝝ ad subaȝ act⁹: lȝ sit ifinite pfectiōis ex pte obi
qui de⁹ ē. Neqȝ obstat ꝙ huiuscemodi cognitio
possit eē ifinitoȝ saltē ꝺ pō dei absoluta: cū tñ de
pō dei ordinata q̄ actu ꝯplet̄ sit tātūmodo finito
rū. ⁊ et si se extēderet ad ifinita: illud eēt successi-
ue. q2.s. nō tot cognoscerēt̄ qn̄ plura possēt cog-
nosci qđ ꝑtinet ad ifinitū in pō ad qđ nō seqͥt̄ pfe
ctio aut agētis aut opationis ifinita nisi tm̄ dura
tione. ¶ Ad. 2am ꝓbationē negat̄ ꝯña. et ad ei⁹
ꝓbationē đr ꝙ assūptū hēt veritatē ꝺ pluralita-
te formaȝ seu opationū q̄rū vna ad aliā nō ꝯseq̄
tur aut nō ordinat̄ qđ nō ē i ꝓposito nr̄o. q2 cog
nitio reȝ in ꝓprio genere depēdet et ꝯseqͥt̄ i btīs
a cognitiōe btifica. Sic videt. S. T. ad simile ar-
gum infra. di. 11a. ar. 4°. ad. 3m. Et p̄a. p. q. 58. ar.
7° ad. 2m. Et ꝺ ve. q. 8a. ar. 16. ad. 10m vñ cessat
istātia arguētis ꝺ formis seu opationib⁹ diuerso
rū generȝ qn̄ ad inuicē nullā hñt depēdētiā. ¶ Ad
3am ꝓbationē đr ꝙ auctoritas Augustini nō est
ad ꝓpositū arguētis. q2 cū ibi đr p suā subam ly.
p. nō denotat cognitionē ꝺ obm cognitū. ē.n. sen
sus dicti ꝙ angeli p hoc ꝙ diuinā sbam vidēt: pci
piūt de rōnib⁹ reȝ ea q̄ de⁹ vult ipos pcipe. tanq̄ȝ
ipa ostensio diuine substantie sit q̄dā dei locutio
quēadmodū apud nos ipa ꝟboȝ exp̄ssio ē q̄daȝ
locutio. et tñ quēadmodū in nob aliud sunt ver
ba loquētis et aliud ē auditio audiētis: ita et a-
liud est dei sba p quā de⁹ angelis loqͥt̄ et aliud est
ipsa angeloȝ auditio q̄ est substātie diuine ꝑcep
tio aut cognitio. ¶ Ad. 4am ꝓbationeȝ đr ꝙ ni
chil ꝯtra nos ꝯcludit. nō.n. aliud ꝓbat nisi ꝙ in
deo idē est intelligēs et itellectio et qđ itelligit̄.
¶ Ad. 5am ꝓbationē negat̄ ꝯña. nā lȝ diuina eēn
tia sit pfectio et intima itellectui angelico vł huma
no etiā plus q̄ȝ q̄cūqȝ itellectio creata: nō tñ sup
plet vicē itellectionis angeli vł hoīs. eo ꝙ intel-
lectio ex ꝓpria et formali rōne hēt ꝙ sit aliqđ eli
citū aut causatū vel aliq̄ modo depēdēs ab intel
ligēte. vt.n. S. T. dicit de ve. q. 8. ar. 6° i. c. et ad
3m. itelligere se hēt ad intelligētē vt effect⁹ eius.
vñ licet eēntia diuina sit q̄daȝ dei intellectio: nō in
de sequit̄ ꝙ sit itellectio cuiuslibet creature in q̄
est q2 neqȝ in illa est p modū itellectionis. ¶ Ad
argumēta Godofredi. Ad p̄mū đr ꝙ nō aliud cō
cludit q̄ȝ ꝙ itellect⁹ est potētia passiua in eo ꝙ re
cipit spēȝ. ⁊ ex hoc nō ꝓbat̄ ꝙ intelligere non sit
opatio. qn̄ intelligere nō est receptio spēi sed est
opatio elicita ab itellectu post spēi receptioneȝ.
nec est incōueniēs ꝙ eadē pō sit actiua et passiua
respectu diuersoȝ. ¶ Ad. 2m đr ꝙ aňs est falsuȝ
pferti loquēdo de vlteriori forma q̄ est mot⁹ vel
opatio. imo ad omnē hmōi formā mouet̄ agens
creatū p aliquā aliā formā quaȝ primo recipit et
q̄ est ipsi⁹ p̄ncipiū. quēadmodū hñs actu formaȝ
ꝟtutis: p eam ē in pō ad vlteriorē actū. s. opatio-
nis. et ignis p formā caloris quā actu hēt ē in pō
ad vlteriorē formā. s. calidū facere: extēdēdo no
men forme ad omnē actū. Nec ex hoc sequit̄ vt
arguēs imaginat̄ ꝙ idē fm idē sit in pō et in actu
nā in ꝓposito nr̄o intellect⁹ p formā receptaȝ. s.
spēm intelligibilē est in actu: et respectu opatiōis
q̄ est itelligere est in potētia. et hec est doctrina
pħi. 3° de aīa. in ca°. cū aūt sic singula fiat. ¶ Ad
3m negat̄ minor. imo intelligere se hēt ad intelli
gentē sicut vera ei⁹ opatio imanens. ¶ Ad. 4m
đr ꝙ assūptū est falsum vbi actio est imanēs que
idē hēt ꝓ subo et ꝓ p̄ncipio elicitiuo. ideo.n. dici
tur actio imanēs q2 in ipo agente manet subiue
neqȝ terminat̄ ad aliquā rē extra suū agēs. ¶ Ad
5m negat̄ assūptū. nā sba ē cā ꝓductiua suoȝ na
turaliū accidētiū q̄ tñ in suba manēt subiue. et sic
dictū ē actio ē subiue i suo agēte ꝓductiuo. neqȝ
valet ꝓbatio arguētis. qn̄ dictū illud pħi loquit̄
ꝺ termino trāsmutationis nō ꝺ subo. ¶ Ad. 6m.
ꝓ2missio p ea q̄ dicta sunt ad p̄m et. 2m. ¶ Ad. 7m
đr ꝙ cōmittit̄ i eo fallacia figure dictiōis mutan
do qđ i q̄lr. ꝓcedim⁹.n. ꝙ agēs p formā q̄ hēt esse
hēt et agere: ⁊ nō seqͥt̄ ꝙ sp đū hēt eē p formā p
eā hēat agere et pferti loquēdo ꝺ agere volunta
rio sic ē i ꝓposito. nā vt pħs dicit loco sup̄ allega
to. 3° ꝺ aīa: sciēs fm actū spēȝ ē potēs itelligere cū

voluerit sz nō sp actu itelligit. ¶ Ad. 8m admittitur pars diuisiōis negatiua. et pcedim° q itellect° mouet ad itelligēdū d nouo ab alio. s. a volūtate vl a supiori itellectu: nec tū ide seqt q itellectꝫ sit cā pductiua opationis i se manētis. nā eius dē opationis possunt eē plures cause. non. n. soli pme cause actio vl effect° attribuit sz etiā cause secūde si habeat in se formā p quā agat. neq enī germinatio plātaꝝ solis corpib° celestibus sicut causis attribuit sz etiā ipsis plantis. ¶ Ad. 9m dr q ignescere et calere nō sunt exēpla n° pposito ꝯgruētia cū sint act° pmi. nos aūt loqmur d actib° secūdis q sunt opatiōes. ¶ Ad argumēta ade ad pmuz pcedim° q sine itellectu creato nō pōt de° creare in eo visiōez dei q. s. ipe dicat deuz videre. et ad hui° pmā iprobationē dr q silitudo d dino itelligere nō valet. qz actio dī ē ipe de°. sec° ē i creaturis vbi actio ē qd distictū z elicitū ab agēte. auctoritas aūt phi d itelligētijs nō est ad ppo sitū. nā phs dicit itelligētias itelligere p suas sub stātias tanq p pncipia itellectionis nō sicut p ui tellectionē aut opationē. ¶ Ad. 2m pcedim° totū arguī° si creatura i beatiūcare seipsā dicat opationē beatificā hē vel illā q3m ad sbam act° a se elicere. ¶ Ad. 3m dr q sicut dictū fuit p°. li. di. 35 in p° notabili. cū dr itelligere ē qddā pati: ē pdicatio p cām. qz et receptione spēi intelligibilis in itellectu q ē qdā passio pfectiua causat itelligere vl accipit ibi itelligere iprope p hre spēz itelligēdi pūtez. ¶ Ad. 4m negat assumptū. et ad ei° pbationē dr q lz nā itellectual possit in ifinitū pficere itelligēdo: nō ide arguit q sit ifinite vtutis eo q qlibz itellectio data finite sit perfectionis. ¶ Ad. 5m dr p° q arguēs inepte loqt vocās itellectionē: qlitatē cū ptīcāt ad diuersa pdicamēta. Dr scdo q iprope dictū ē intellectionē repñtare obm potētie. magis. n. ppe diceret ei° cē manifestare obm q repñtare. et q̄uis de° possit p se ipz supplere vicē repñtantis et mālfestātis obz: nō tū pōt supplere vicē itellectiōis creati itellect°. eo q itellectio creature itellectualis ē subalit ei° opatio. vñ lz de° possit supplere vicez actionis create q3m ad ei° terminū vl effectū: nō tū q3m ad ipsi° actionis sbam. ¶ Ad ea q Durād° obijcit ꝯ 2am ꝯclusionē dicim° q rōnes ab arguente assignate ad pbādū q aīa nō sit sue potētie: sunt rōnes speciali id pbātes. non tū pbāt generalit q in omi creatura differat eētia a pō. et iō nimirū si ex illis sūd unctio nō pbat differētia itellect° angelici a sua po°. verūtū sunt alia fundamēta qb° id pbāt prut et dicit. S. T. accipi pōt i mult. locis. et pserti. p°. sen. d. 3a. q. 4a. ar. 2°. Et p° p. q. 77 ar. p°. Et d spū z crea. ar. vlti. Et in. q. d aīa. arti. 12°. Et d h satis dictū fuit. li. p°. d. 3a. q. 6. ¶ Ad argumēta Scoti ꝯ secūdā ꝯclusionem. Ad p° q̄ttuoꝝ pz rñsio ex hijs q dicta sunt i p° notabili. nō eni ad rōnez itellect° possibil fm q regrit in nob sufficit po° ad spēs itelligibiles prut ibi deductuz fuit. vbi etiā pbatū est nō eē pfectionis absolute in nā itellectuali hre itellectū agētem. ¶ Ad. 5m rñdet. S. T. i hac. d. q. 2a. ar. 3°. ad. 3m. Et p°. p. q. 57. ar. 2°. ad. 3m. Et d ve. q. 8a. ar. 11°. ad. vi. Unde p°. sen. sic dicit. nō oz in angel fz numerū indiuiduoꝝ spēs multiplicari. qz p vnā spēm oīa idiuidua vni° spēi cognoscit. et illa spēs efficit p pa rō hui° vel illi° fm respectū ad hoc vel ad illd p modū q idee i itellectu dino multiplicāt. et ita neq itellect° angeli itellectui dino eqbit: neq ifinite spēs in itellectu angeli erūt: relatiōes aūt q ꝯsequūtur act° rōnis vel itellect° an ifinitū multiplicari nō est inconueniēs. hec ille. ¶ Ad. 6m dr falsuz eē q angeli p spēs inatas nō hēant cognitionē ituitiuā. nec valet eius pbatio. nā cognoscere p spēm taq p mediū cognoscēdi: nō repugnat ituitiue cognitioni prut deductū fuit in secundo notbili. ¶ Ad. 7m negat assūptū. et ad ei° pbationē negat itez assūptū. vt. n. dicit. S. T. p°. p. q. 58. ar. 4°. q itellect° nr nō stati i p° apprehēsione pmi apprehēsi pōt ispicere qcqd i eo vtute ꝯtinetur z i ipo pncipio vtutis ꝯclusionē: ꝯtigit ex debilitate itellect° nri. vñ cū i angelo sit lumen itellectuale pfectū cū sit speculū purū z clarissimuz vt dicit. Dio. 4° ca° d di. no. iō itelligēdo qdditatē rei simul vno simplici itellectu itelligit qcqd ei attribui pōt vel ab ea remoueri. et p ꝯns affirmationes et negatiōes nō cōponēdo et diuidēdo s simplr cognoscēdo qd qd est. ¶ Ad. 8m qd ē Aureoli dr sicut tactū fuit in qnto notabili q satis pbabile ē spēs itelligibiles angelis ꝯcreatas oriri ex pprijs pncipijs spēi ad modū ppe passionis. et cū arguēs infert et hoc q possz itellect° angelic° seipz reducere ad actū ipaꝝ spērū: si capiat gēitiuus itrāsitiue. i. ad act° q sunt ipe spēs: negatur ꝯña. nā queadmodū subm nō est cā pducēs suaz ppaz passionē sz pducit ex ꝯñti simt cū subo a cā pducēte subz: ita et spēs āgel ꝯcreate pducūt ex ꝯñti simt cū ipo itellectu q est earum subm a deo pducēte subm et iō dīr ex pncipijs ipius pcedere p quād ꝯñam seu nālem seqlā. si aūt ille gēnitiu° capiat trāsitiue vt sit sensus q itellect° angelic° pōt se reducere ad actū spērū. i. ad operationē cui° pn° m sunt spēs: ꝯcedim° ꝯñam. intellectus nāq angeli p spēs sibi ꝯcreatas ꝯcurrēte voltate pōt se reducere ad actū cognitionis cui°

ꝑncipiū sunt spēs nullo extrinseco agēte iteruenien te excepto generali iteruētu cause ꝑme q̄ oībꝰ se cūdis agētibꝰ coopaꝛ. nec tñ inde seqꝛ ꝙ in angelo sit ponere itellectū possibilē et agētē. qꝛ ad hoc plura reqrunꝛ ꝓut dictū fuit in p° notabili. ¶ Ad. 9ᵐ dr ꝙ añs ꝑme ꝯñie ē falsuꝫ si accipe a rebꝰ ꝓꝑe capiaꝛ ſm ꝙ in nobꝭ ꝯtigit. et ad eiꝰ ꝓbationē negaꝛ iteꝝ añs capiēdo ꝓꝑe cām effectiuā q.s. aliquē effectū hēt in causatū. et ad eiꝰ probationē ꝯcedinꝰ ꝑmaꝫ ꝯñam negamꝰ tñ secūdā nā licet res actu exñs nō sit causa effectiua cognitionis āgelice q.s. aliqd efficiat vere ⁊ directe: est tñ cā sine q̄ nō ꝓut dictuꝫ ē in tertio nōbili. et ad ꝓbationē huiꝰ ꝯñe dicimꝰ ꝙ licet itellectꝰ angeli cus nō accipiat a rebꝰ neqꝫ res ipse aliqd efficiāt vere ⁊ directe in ipm itellectū: et tñ sine ipa re existēte actiuū et passiuū sufficiēs cognitionis angelice poni nō pñt i oportunis dispositiōibꝰ. processus aūt arguētis sup mediatione vel imediatiōe cause fundatꝰ: nō hēt locū in ꝓposito cū dictum sit ꝙ res exñs nō ē vere et directe cā efficiēs q̄ ꝓprie dr mediata vel imediata cognitionis angelice sꝫ ē causa tātūmodo sine q̄ nō. Verūtamē qꝛ in ipo ꝓcessu arguēs ꝑtēdit ꝙ ad noticiā itnitiuā nō requiriꝛ ꝑ se spēs q̄ nō ē oportuna vt vbis eiꝰ vtamur nisi in absentia obi: dicimꝰ ꝙ huiuscemodi illatio falsa ē. nā vt in secūdo notabili ōductū fuit: nō repugnat noticie itnitiue ꝙ sit ꝑ spēꝫ et sit rei ꝑ scapaꝫ absentꝭ dū tñ ꝑ spēꝫ fiat ꝑsens. ¶ Ad 2ᵐ dicti ꝓcessus argumētationē negaꝛ ꝯñia loquēdo ꝓꝑe ō ꝑ se cā. ſꝫ qꝛ res in sua exñtia ē causa sine q̄ nō et q̄ñ remouēs ꝓhibēs: nō pñt sine illa sufficiēter poni cause directe et ꝑ se effectiue cognitionis āgelice. Cetera alia q̄ arguēs multiplicat: nō militāt ꝯ nos q̄ nō ponimꝰ angelos cognoscere futura in seipis. ¶ Ad. 10ᵐ negatur añs. et ad eiꝰ ꝓbationē negaꝛ iteꝝ añs ꝓ secūda pte q̄ dicit angelū accipe spēꝫ imediate a re. et ad eiꝰ ꝓbationē ꝯcedimꝰ ꝙ oēs spēs ꝑ q̄s angelꝰ itelligit sunt ei simul cōcreate ab initio. nec valet qđ arguēs ꝯ obijcit. q̄ñ vt dictum fuit in q̄rto nōbili ex dictis. S. T. licet spēs angelꝭ ꝯcreate eq̄liter se hēant ſꝫ se ad pñtia et futura: res tñ pñtes et future nō eq̄liter se hñt ad ipas spēs. et ideo res ꝑsentes cognosci pñt i seipis distincte nō sic future. ¶ Ad. 11ᵐ. pꝫ rñsio ꝑ ea q̄ dicta sunt in ꝑmo nōbili. nō. n. abstrahere spēs a rebꝰ ꝑfectionis ē in angelo queādmodū i nobꝭ. ¶ Ad. 12ᵐ. dr ꝙ rō quā arguens adducit ex dictis. S. Tho. bona est. neqꝫ valent ea q̄ arguēs cōtra obijcit. nō primū qꝛ ꝯñā est nulla. nā vbi. S. Doc. dicat angelum a sui ꝑncipio habuisse totaꝫ ꝑfectionem naturalē sibi

possibilem: loq̄tur de ꝑfectione intrīseca per modum forme inherētis vel inexistētis. motꝰ autē ⁊ opationes non ꝑficiunt ipm mouēs aut agēs ꝑ modū forme inherētis aut inexistētis sed ꝑ modū actꝰ eliciti vel trāseuntis. Et ꝑ ista patet respōsio ad. 2ᵐ nā licet corpa celestia recipiāt ꝑ sui creationē aliquā ꝑfectionē extrīsecā: a ꝑncipio tñ omnē ꝑfectionē intrīsecā et ad sui ꝯsistētiā ptinētem habuerūt. sicut aūt corpa celestia q̄dam extrīseca ꝑfectione recipiūt illuminationē a se inuicē: ita ⁊ angeli inferiores illuminationē recipiūt a supiorib. ſꝫ huiuscemodi ꝑfectio nō est eis itrīseca et nālis. ¶ Ad. 3ᵐ dr ꝙ ñ ē ad ꝓpositū nā sensus illiꝰ maioris nō est ꝙ eadem aut eq̄lis ꝑfectio sit corpoꝝ celestiū et angeloꝝ ſꝫ ꝙ in hoc quod ē hēre totā suam ꝑfectionē naturalē a ꝑncipio creationis hñt se quodāmodo similiꝛ corpa celestia et angeli. argūᵐ aūt ꝓcedit ac si in ꝓpositione sūpta a. S. Doc. eq̄lis vel eadē tribuereꝛ perfectio corpori celesti et angelo qđ est falsum. ¶ Ad. 13ᵐ diciꝛ ꝙ auctoritas Aug. plane iuuat ⁊ confirmat sentētiā. S. Doc. nā licet Augꝰ vbi loquiꝛ ō cognitione matutina angeloꝝ itelligat ō cognitiōe quā hñt in vbo: ꝑter hāc tñ ipsemet ponit cognitionē rerū creataꝝ ꝑ spēs ꝯcreatas quam vocat vesptinā. et ō hac loq̄ꝛ. 2° sup geñ. ad lraꝫ ca°. 8. vbi dicat cōditio vero celi p° erat in vbo dei ſm genitā sapiam: deide facta ē in creatura spūali ꝭ est in cognitione angeloꝝ ſm creatam in illis sapiētiā: deide ꝙ celū factū ē vt eēt etiā ipa celi creatura in gēnre ꝓꝑo: sic et discretio vel spēs aq̄ruꝫ atqꝫ terraꝝ: sic nature lignoꝝ et herbaꝝ: sic luminaria celi: sic animātia orta ex aq̄s ac trra. Item versus finē capli. q̄ꝓpter inq̄t iā luce facta in q̄ intelligimꝰ ab eterna luce formatā rōnalē creaturā: cū in ceteris creādis rebꝰ audimus vt dixit deꝰ fecit: intelligamꝰ ad eternitatē verbi dei recurrētē scripture intentionē: cum vero audimus etiā sic ē factū: intelligamꝰ in creatura itellectuali factā cognitionē rōnis q̄ in verbo dei ē condēde creature. vt in ea nā pꝰ quodāmodo facta sit q̄ anteriore q̄dā motu in ipo dei vbo ꝑ oꝛ facīdā eē cognouit: vt postremo cū audimꝰ repeti ac dici qđ fecit deꝰ: iā itelligamꝰ i suo genere fieri ipsam creaturā. ¶ Ad. 14ᵐ dr ꝙ arguens nō satis ꝑcepit rōnem. S. T. et eiꝰ efficaciā quaꝫ ipugnat ꝓut videri pōt ex hijs q̄ dicta sunt in. 4° nōbili. vñ respōsiones ad rōnem. S. T. q̄s arguēs assignare nitiꝛ nichil hñt existētie. nō ꝑma q̄ñ limitatio ꝓpositionis assūpte ad motum localē: est ad placitū nō ad veritatē. quāuis trāsitus de extremo ad extremū ꝑ mediū aliꝛ sit in motu locali et

aliter in aliis motib⁹ prout ex dictis phi apparet 6° phy. et li. ð sensu ⁊ sensato. Et in exẽplo etiã capillorum ab arguẽte inducto veritatẽ hẽt ꝓpositio. nã si capilli nigri fiãt albi: oꝫ ꝙ pmo colorent aliquo medio colore. Neqꝫ valet 2ª nñsio. naꝫ vt deductũ fuit in. 4° nõbili. int eẽ mãle rerũ et eẽ itellectuale ẽ mediũ p se eẽ in sensu vl imagiatione ac p hoc ẽ mediũ in qcunqꝫ nã cõsiderato ordine rerũ q nũc est. vñ si spẽs quib⁹ angeli itelligũt abstraherẽt a reb⁹: necessario fieret trãsit⁹ a reb⁹ ad itellectũ angelicũ p medium sensus et nõ eẽt singulare aut ꝓpriũ itellectus humani in q argũes decept⁹ ẽ putãs ꝙ rõ. S. T. fundat in eo ꝙ repit in itellectu humano tãqꝫ ꝓcederet argumẽtatio a simili qd falsũ ẽ. imo fundat i eo ꝙ trãsit⁹ extremorũ hẽt mediũ p se. ¶ Ad. 1ᵐ dicit ꝙ auctoritas Aug. plurimũ iuuat nec repugnat dictis phi aut aliis ei⁹ dictis vt arguẽs male intellexit. nã auctoritas Aug. intelligit de actiõe imediata et q est directe et pure in spm. sensibilia ãt exteriora dũ agũt in sensũ: nõ agũt pure et directe in spm ꝟ in cõpositũ ex corpe et spũ. nã potentie sensitiue hñt eẽ in corpe determinato. s. organo ⁊ iõ dñr ꝟtutes mãles et corpales. fantasmata aũt nõ sunt corpa ꝟ spẽs ⁊ intẽtiones corporum mãles et itellectuales facte p ꝟtutẽ itellect⁹ agẽtis. Auctoritates aũt Aug. qs arguẽs adducit: intelligũt ð actiõe rerũ corpaliũ mediata ⁊ remota sicut apte ꝯstat ex dictis eius. sensibilia. n. generãt in nob noticiã itellectualẽ sicut cã remota et mediãte sensu. ¶ Ad argumẽta ꝯ ~~[illegible]~~ ꝯclusionẽ. Ad pmũ Hẽrici dr ꝙ spẽs itelligibilis exigit in itellectu creato ꝓpter itelligibile vt. s. fiat presens et vnũ qdãmodo in itellectu. et ad hui⁹ improbationẽ dr ꝙ licet ad actũ intelligẽdi reqrat ꝑsentia itelligibilis tãqꝫ obi: qñ tñ itelligibile ẽ intellectui extrisecũ p sui extitiã: nõ põt fieri ꝑsens in rõne obi nisi p suã similitudinẽ q sit intellectui ꝑns subiue ipm iformãs et determinans ad talẽ obm. vñ falsũ ẽ qd arguẽs dicit ꝙ. s. itelligibile p spẽm suã nõ hẽt eẽ in itellectu vt obm cognitũ. Neqꝫ valet ei⁹ ꝓbatio. nã quãuis spẽs ipressa itellectu sit ꝟm eẽ singularis et sit a re singulari et singularit existẽte originalit ipressa: ẽ tñ vlis repñsentãdo eo ꝙ repñtat directe ⁊ p se itellectui nãm rei vlẽ. i. plurib⁹ cõem. hoc aũt hẽt spẽs intelligibilis ex nãli aptitudine q apta nata ẽ repñsentare itellectui nãm specificã aut genericã. cõplet aũt huiuscemodi aptitudo ex ꝟtute intellect⁹ p quã directe et p se fert in cognitionẽ nature vlis: et aliqñ ꝑtermissis singularib⁹ et ꝯditionib⁹ idiuidualib⁹ queãdmodũ fit in itellectu nño. neqꝫ est qrẽda alia cã ꝓpter quã nr itellect⁹ presente spẽ ferat directe et p se i nãm cõem et i sbaꝫ rei cui⁹ ẽ spẽs ꝑtermissis rei actib⁹ et ꝯditionib⁹ idiuidualib⁹: nisi q itellect⁹ nr talẽ hẽt nãm. sicut nõ est qrẽda alia cã qre magnes attrahit ferrũ ⁊ nõ lapidẽ vl lignũ etiã si sit illi magis approximatũ: nisi qr talis ẽ ei⁹ nã. et vnũquodqꝫ sic agit vl agit sicut aptũ natũ ẽ agere vel agi vt phs inqt 2° phy. itellect⁹ aũt angelic⁹ simul cũ nã generica vel specifica rei fert i singlaria cũ oĩb⁹ accñtib⁹ et ꝓꝑetatib⁹ qr talis ẽ ei⁹ nã et talẽ hẽt ꝟtutẽ in itellectiuã. ¶ Cũ aũt arguẽs dicit ꝙ nihil facit spẽm sui i alio nisi ꝟm ꝙ existit: falsum ẽ si ꝟm denotet modũ existẽtie p rõne formali. si aũt denotet existẽtiã rei pcise: verũ ẽ ꝫ in hoc sensu nichil ꝓbat ꝯ nos. ¶ Ad. 2ᵐ pꝫ rñsio p ea q dicta sunt in septimo notabili. licet. n. res visibilis aut itelligibilis sit cã ꝑñtie spẽi i sensu vel itellectu in rõne entis: ipa tñ spẽs ẽ cã ꝑsentie rei in rõne obi et repñsẽtati. vñ in casu arguẽtis si de⁹ spẽm iprimeret i oculo et ꝯseruaret: si eẽt spẽs ꝓpa alicui⁹ rei et ꝯseruaret eã in nã et ꝟtute repñsentãdi: ꝑñtia rei faceret rẽ ꝑñtẽ: possꝫ tñ de⁹ de ~~[illegible]~~ absoluta hunc effectũ suspẽdere vl ex pte spẽi vel ex pte potentie: ꝟ nos loqmur ꝯsideratis rerũ naturis. ¶ Ad 3ᵐ dr ꝙ maior ẽ vera si itelligat hre actu et formalit vel i põ aut ꝟtualit. nõ. n. qlibꝫ res habet actu ⁊ formalit ꝓꝑam opationẽ nãlẽ et ea p que põt eã explere. et tũc ꝓcedit pma ꝯña. s. ꝙ intellect⁹ angeli hẽt spẽs ipressas oĩuꝫ itelligibiliũ nãliter. et ad hui⁹ iprobationẽ negat assũptũ. nam nõ hẽt angel⁹ tot spẽs quot i deo sunt idee rerũ creabiliũ. et licet ãgel⁹ possit cognoscere quãlibꝫ rẽ creabilẽ diuisim. s. hãc ⁊ illã et aliã et sic in ifinitũ: nõ idẽ seqt ꝙ hẽat i se ifinitas spẽs. talis. n. argumẽtatio peccat p fallaciã cõpositionis. et preterea ãgel⁹ nõ necessario hẽt tot spẽs itelligibiles qt res vl rerũ nãs põt itelligere ꝓut deductũ fuit in octauo nõbili. ¶ Ad. 4ᵐ dr ꝙ maior hẽt ꝟitatẽ si actio sit ab agẽte nãli nõ volũtario qd nõ ẽ i ꝓposito cũ angel⁹ sit itelligẽs volũtariũ. qobrẽ sine determinatiõe volũtatis spẽs ãgelo cõcreate nõ sunt illi sufficiẽs pncipiũ itelligẽdi. nec ẽ simile ð lucere et corpe luminoso qd ẽ agẽs mere nãle. ¶ Ad. 5ᵐ dr ꝙ si loqt ð itellectu ãgeli de q est nr sermo: ꝯcedim⁹ ꝙ itellect⁹ nõ ẽ passibil ꝓut deductũ fuit in pmo nõbili. nisi forte iprope et metaphorice. si aũt loqt ð itellectu nño: negat ꝯña. nã licet itellect⁹ nr recipiẽdo spẽm sicut subm accidẽs: patiat sicut aliqd i genere entis: nõ iõ seqt ꝙ nõ patiat a spẽ i rõne itellect⁹ large sumendo passionẽ p receptiõe ꝑfectiua ut ꝯ 3ᵐ p ea hẽt i actu

in gere itellectiui et ꝺterminaꝛ ad obꝫ. et ē illi rō
itelligēdi. vtroqꝫ.n.mō spēs itelligibil̄ pficit itel-
lectū et sic forma subꝫ et sicut ei⁹ pn̄m itelligēdi.
quēadmodū ꝛ calor pficit ignē et sic acciñs subm
illū informādo et mō forme actuādo et iteꝝ sicut
pn̄m calefaciēdi inqꝫm ignis hꝫt rōnē calefactiui.
Et cū vlteri⁹ arguēs dicit ꝙ tūc itelligere nō eēt
mot⁹ a re ad aīaꝫ ꝫ magis ecōuerso: ꝯcedimus ꝺ
itelligere āgeli. cū.n. itellect⁹ angelic⁹ nō abstra
hat aut recipiat a reb⁹: ei⁹ itelligere ab eis nō ici-
pit ꝫ magis ab ipo itellectu vbi ē ꝯnaturale pn̄m
itelligēdi.s.spēs: et terminaꝛ ad rē tāqꝫ in obꝫ ter
minatiuū. si aūt itelligaꝛ ꝺ itelligere humani itel
lect⁹: negaꝛ ꝯña. arguēs aūt decept⁹ ē putās ꝙ i-
tellect⁹ nr̄ sub rōne itellect⁹ nō patiꝛ aut pficiꝛ a
spē itelligibili ꝫ i rōne entis p̄ase qd̄ tn̄ falsuꝫ est.
Et aduertēdū ē ꝙ q̄si eadē icōueniētia et adhuc
plura sequūꝛ ad arguētis opinionē ꝺ hitu scien-
tiali quē ponit ꝯcreatū angel̄ ꝑut Scotus et alij
ꝯ eū deducūt. ¶ Ad argumēta Duranᵭi ꝯ eādem
ꝯclusionē. Ad p̄m ꝺꝛ ꝙ maior vl̄r sūpta sic iacet ē
falsa. solū hꝫt veritatē in eo ꝑ qd̄ aliqd̄ cognosci-
tur tāqꝫ ꝑ cognitū. vt.n.S.T. docet I.q.ꝺ aīa.q.
7.ad.8m. dupl̄r ꝯtigit aliqd̄ ꝑ alteꝝ cognoscere.
vno mō sic cognoscere vnū cognitū ꝑ aliud cog-
nitū. alio mō sic cognoscaꝛ aliqd̄ cognitū ꝑ spēꝫ q̄
cognoscaꝛ. eādē distīctionē ponit p̄ª.p.q.87.ar°.
2°.ad.3m. Et ꝺ ve.q.10.ar.9°.ad.3m. et ad ma
ioris ꝓbationē negaꝛ minor: nec valet ei⁹ ꝓba
tio. nā spēs sēsibilis aut itelligibilis nō supplet vi-
cē rei cui⁹ ē spēs in hoc qd̄ ē eē obm̄ cognitum: sꝫ
in hoc ꝙ ē itellectū informare et actuare et vnuꝫ
cū eo fieri. neqꝫ ē veꝝ oē qd̄ ducit in cognitioneꝫ
alteri⁹ eē p̄⁹ eo cognitū. vnde et.10. qꝺlibꝫ.q.4.
ar.p̄°.ad.2m. inqt. illud q̄ cognoscimus sicut in-
strumēto: oꝫ eē nob̄ p̄mo notū. ꝛ sic cognoscim⁹ ꝑ
p̄ncipia nālr̄ nota ad q̄ cōparaꝛ itellect⁹ agēs
sic ad instr̄a vt dicit cōmē. in.3° ꝺ aīa. ꝫ id q̄ cog-
noscamus sic forma cognoscētis: nō oꝫ eē notū. qꝛ
nec ocul⁹ videt lucē q̄ ē i ocl̄o ꝑ ꝯpositiōe: nec spēꝫ ꝑ
quā videt. hec ille. ¶ Ad. 2m ꝺꝛ ꝙ mior ē falsa. ne
qꝫ ipe arguens ꝓbat. et p̄terea imago et silitudo
nō sūt ideꝫ ꝯuertibilr̄. imago.n. aliqd̄ addit sup
silitudinē ꝑut.S.T. docet p̄ª.p.q.93.ar.p̄°. Et
certe mirū ē ꝙ arguēs mēte nō capiat qd̄ sēsu et
experimēto ꝯstat etiā min⁹ doctis. qlibꝫ certe expiꝛ ꝙ
vidēs silitudinē aut signū alicuius rei: nō stati sp
ꝯprehēdit signi et silitudinis nāꝫ aut ꝓprietates.
vidēs eni qs tabulā ꝑ signo pēdētē an fores ho-
spicij: nō sp aduertit cui⁹ nature aut q̄litatis tabu-
la sit: aut si leo vl̄ alteri⁹ imago i ea ꝺpicta ē. et ꝑ
ista pꝫ rñsio ad p̄mā rōneꝫ septimi. ¶ Ad. 2m ꝓ

si⁹ argumētationē dicim⁹ ꝙ spēs in itellectu nr̄o
est directe et ꝑ se respectu p̄mi obi qd̄ ē q̄dditas
rei mālis vt ꝓbatū fuit. 3ª.di. p̄mi libri. vn̄ ꝯcedi
m⁹ ꝙ i itellectu nr̄o nō sūt ꝓp̄e spēs nisi reꝝ sensi
biliū q̄rū sunt phātasmata. ꝑ ip̄as tn̄ spēs origina
lr̄ possūt alia cognosci q̄rū nō sūt ꝓp̄e et directe
spēs ꝑut.S.T. apte docet.p̄ª.p.q.84.ar.7° ad
3m. ¶ Ad. 3m ꝺꝛ ꝙ lꝫ cognitio rei ꝑ spēꝫ inqꝫm hmōi
nō hēat ꝙ sit discursiua: pōt tn̄ cognitio discursi-
ua trahi origialr̄ ex cognitiōe rei ꝑ spēꝫ. sic et cā
cognita ꝑ ꝓp̄aꝫ spēꝫ pōt discursiue cognosci effe-
ct⁹ aut eꝯ. itaqꝫ multa pñt cognosci discursiue nō
ꝑ ꝓp̄as spēs ꝫ ꝑ spēs alioꝝ a q̄rū cognitiōe ꝺdu-
cit ipoꝝ cognitio. vn̄ ꝯcedim⁹ ꝙ spēs reqriꝛ i itel
lectu nr̄o respectu p̄mi cogniti: ꝫ sic directe ꝛ ꝑ se
respectu alioꝝ cognitoꝝ. Neqꝫ valet qd̄ arguēs
ꝯ obijcit. ꝯcedim⁹.n. assūptū i potētijs sibi inuiceꝫ
imediate ordinatis: ꝫ ip̄a cōmittiꝛ fallacia figure
dictionis. nā mutaꝛ act⁹ i modū act⁹. deberet.n.
ex p̄missis ꝯcludi ꝙ ꝑ actū p̄oris potētie.s. sensus
pficiaꝛ itellectū suū obꝫ qd̄ nos nō negam⁹. et tn̄
negam⁹ qd̄ i ꝯclusione addiꝛ.s. ꝙ ꝑ solū actū ꝫ suf
ficiēt q̄ mod⁹ ex p̄missis nō deduciꝛ. ¶ Ad. 4m
argumētationē q̄cqd̄ sit ꝺ maiori ꝓpositiōe nā nō
est vl̄qꝫ q̄qꝫ vera lꝫ ꝺ q̄busdā q̄ sunt i aīa verificeꝛ
et tn̄ falsū est ꝙ nō experiamur eē in nob̄ spēꝫ q̄ itel
ligim⁹. vt.n.S.T. dicit loco p̄me allegato i.e.
qlibꝫ i seipo experiri pōt ꝙ qn̄ aliqs conaꝛ aliqd̄ in
telligere: format sibi aliq̄ phātasmata i q̄bus q̄si
inspiciat qd̄ itelligere studet. et pari rōne experiri
pōt se hr̄e alias spēs q̄bus res itelligat imo et ꝙ
ad itelligēdū ꝯuertiꝛ ad phātasmata. et hec ē do
ctrina Augu. 10. ꝯfessionū. et.12° sup gen̄.ad.li.
in multis capl̄is. et in ep̄la ad paulinā de vidēdo
deum. Itē in multis locis in libris de trinitate.
¶ Ad. 5m pꝫ rñsio ex dictis in tertio notabili.
ꝓportio aūt quā arguēs adducit inꝛ lucē i corpe
luminoso respectu luminis i medio et inter colorē
in corpe termiato ad spēꝫ coloris i medio: nō te-
net. qꝛ lux i luminari et lumē i medio vt i aere sūt
q̄litates reales ꝛ hñt esse reale: q̄uis in luminari
lux hēat esse fixū: in medio aūt lumē sit ꝑ moduꝫ
trāseuntis. spēs aūt colorū in medio nec ē q̄litas
realis neqꝫ hꝫt eē reale: ꝫ ē i suo eē et nā ens iten
tiōale. color aūt i corpe termiato ē qd̄ reale hñs
esse reale et fixū. et ideo nimirū si color in corpe
terminato et spēs ei⁹ in medio sunt alteri⁹ et al-
teri⁹ spēi q̄ꝫm ad eē nature et ꝑ ꝯñs spēs itelligi-
bilis et res cui⁹ est species sunt alterius et alteri⁹
rationis. ¶ Ad. 2m probationem maioris dici-
tur ꝙ non ꝓbat ꝓpositū arguētis. qꝛ sēsibilia in
medio et orgāo hñt esse itētionale inqꝫm sēsibilia

sūt: vel ī vtroq; hñt eē reale ī q̄tū forme nāles sūt. sic sensibilia tact⁹ ꝛ gust⁹ ꝛ olfat⁹ saltē q̄tū ad aliquā ptē mediȷ vl' organi. in ꝓposito āt nr̄o cō parat̄ ens reale ad ens ītētiōale. s. res in ꝓp̄a nā extra ad ei⁹ spēm ī medio vel ī organo aut ī pō q̄ vt dictū ē nō ē ens reale s; ītētiōale. ¶ Ad. 3ᵐ ꝓ batiōe; dr̄ ad miorē q̄ similitudo sī pfecta ē: nō ē differētiū fz spē; q̄tū ad id in q̄ sūt similia ꝛ ī rōe repñtatonis: nō aūt ī rōe entitatis ꝓut declaratū fuit ī tertio nobili. ¶ Ad. 9ᵐ dr̄ q̄ similitudo non tenet. q: figura informat corp⁹ fm eē reale ꝛ nāle fm qd̄ plures forme se inicē impediūt ī eodē sbo. spēs aūt ī sensu vel in itellectu nō sūt fm eē reale et nāle sī fm eē intētiōale: fz qd̄ nō sibi repugnāt nec se inicē ipediūt. et de hoc ī in⁹ dictū fuit. li. p⁹ di. 35. sub. 3° nōbili. ¶ Ad. 10ᵐ. qd̄ est ꝯ rōnē. S. T. dr̄ q̄ assūptū ē falsū. neq; valet ei⁹ pma ꝓba- tio. q: mltū differt hr̄e ad aliā rē hītudinē: ꝛ ipa; repñtare. nā ad pmū nō requirit̄ nature idētitas aut ꝯueniētia vel q̄ vnū ꝯprehēdat̄ ī alio forma lit̄ aut v̄tualr̄: reqritur tñ ad. 2ᵐ. illō aūt qd̄ est li mitatū ad gen⁹ ꝛ spēm: nō h; idētitatē aut cōue niētiā in nā ad ea q̄ sūt altius gn̄is ꝛ spēi neq; illa cōtinet ī se sofalr̄ aut v̄tualit̄. ¶ Ad. 2ᵐ ꝓbatio nē dr̄ q̄ l; nō sit minoris pfectiōis: ē tñ altius rō- nis. et iō nō o; q̄ cui vnū ꝯuenit: ꝛ aliō sibi cōue- niat. cā aūt quā arguēs tāgit ꝓpt̄ quā eēntia āge li nō pōt alia repñtare: v̄a ē ꝛ nr̄ m ꝓpositū iuuat nō tñ est cā sufficiēs. nā rō q̄ vnū ē repñtatiuū al- teri⁹: nō est pāle q: ē ei⁹ cā ꝓductiua: s; ēt pōt eē q: ꝯtinet saltē virtualit̄ id qd̄ est ī repñtato. et l; in eēntia diuia vtraq; rō cōiungat̄: aliq̄ tñ sūt re- pñtatiua ꝓpt̄ scdā; rōnē ñ ꝓpt̄ pmā quēadmodū vestigiū suo mō ꝛ imago. ꝛ sbisto mō repñtatōis cōtinent̄ spēs sensibiles ꝛ itelligibiles. ¶ Ad. 11ᵐ dr̄ q̄ cū oīs cognitio fiat p assimilatiōe; fz doctri nā pħi ꝛ cōe; oī; pħo; sniā; ac p hoc p repñtatio nē: mlto magis vanū ē itellectionē āgel' assigna- re sine repñtatiuo q̄; q̄rere q̄le repñtatiuū ad sui cognitionē hēant. ꝛ cū arguēs dicit q̄ sufficiat pñ tia re; ī se vl' in suis cāis: ꝯcedim⁹ ꝙ pñtia re; in cāis nō sufficit ad pfectā ꝛ distictā re; cognitiōe; pñtia āt re; ī se dari nō pt̄ ī āgelo sic ꝓbatū fuit ī 3° nōbili. et iō necc̄io reqrit̄ re; pñtia ī aliq̄ suo re pñtatiuo qd̄ dicim⁹ spēs itelligibiles. Deductio āt quā arguēs lōgo ꝓcessu ꝓtēdit ex simili ī sēsib⁹ ꝛ sēsibilib⁹ ñ iuuat ei⁹ ꝓpositū. nā sic errat circa co gnitiōe; āgelicā: ita ꝛ circa simile qd̄ ad id ꝓbādū adducit ex sēsu et ex itellectu nr̄o. fallit̄ eī arguēs putās q̄ sēsibilia sine spē sēsibili media sint appro pinata ꝛ p ꝯñs pñtia sēsib⁹ p hoc solūmō q̄ vnū est sensitiuū ꝛ aliō sensibile qd̄ falsū ē. nā p eandē

rōnē oē actiuū sp ageret ī ꝓpriū factibile ꝛ oē mo tiuū ī ꝓpriū mobile quātūcūq; loco distātia sint aut alias fuerit ipedita. nā eo; distātia vel ipedi mētū nō remouet ab eis qn̄ se hēant sic actiuū ꝛ passiuū aut motiuū et mobile. vñ ꝛ pħs. 7° phy. ꝓter rōnē motiui ꝛ mobil' ꝛ actiui ꝛ passiui docet tāq̄; necc̄iu; ad actionē vel motionē illa eē appro pinata ꝛ se tāgētia. ¶ Ad. 12ᵐ dr̄ q̄ ꝓpt̄ oīa illa q̄ arguēs enūerat ponunt̄ spēs in itellectu. neq; valet iprobatio pmi. nā alia rō est pcipua q: s. ex intellectu et re itellecta o; fieri vnū pncipiū act⁹ intelligēdi ꝓut pħs docet. 3° de aia. res āt cū ha beāt eē ex̄ itellectū: ñ pñt p seipas vniri itellectui et iō o; q̄ ei vniant̄ p sui repñtatiuū qd̄ ē spēs. vñ Aug. 10. ꝺ trini. ca° 5. q: nō pōt aia secū itrorsus tāq̄; ī regionē incorporee nature ipa corpa iferre imagies eo; ꝯuoluit ꝛ rapit. Neq; valet iproba tio secūdi q: assumit falsū loquēdo de cognitiōe creata. nā cognitio p spēm nō repugnat intellectui ꝓut dictū fuit ī secūdo nōbili. Neq; valet pri ma iprobatio tertij: q̄ñ assūptū nō est vl' ve; ꝓ ut dictū fuit ad pmū durādi. neq; ē necessariū q̄ repñtatiuū ducat in cognitionē repñtati p sui co gnitionē. sufficit eī q̄ repñtādo sit ei⁹ pn̄ᵐ cognos cēdi. neq; valet. 2° eī iprobatio. nā loquēdo de obo itellect⁹ nr̄i: l; distet ab intellectu fm existiā ꝯiungit̄ tñ ei p spēm mediāte sensu. res eī ex̄ itel- lectū exñs p spē; suā imediate mouet mediū ꝛ p mediū: organū sens⁹. et p vnū sensū aliū vsq; ad intellectū. vñ sp actio fit ad imediatū ꝛ p aliquā spēm. Facit ad hoc qd̄. S. T. dicit de. ve. q. 8. ar. 9. c. o; inq̄t q̄ agēs et patiēs sint eiusdē rōnis: cū pō ꝛ act⁹ vnūqdq; gen⁹ diuidāt. nō eī albū patit̄ a dulci nisi p accñs ꝙ a nigro tm̄. res āt māles ꝛ i- telligibiles sūt oīno diuerso; gene;. ea eī q̄ non cōicāt ī mā: nō cōicant in gn̄e vt p; p pħm. 5. me tha. ꝛ l. 10. vñ nō pt̄ eē q̄ res mālis imediate pa- tiat̄ ab itellectu aut agat ī ipm. et iō in nobis ꝓui dit nature ꝯditor pōs sensitiuas in qb⁹ forme sūt medio mō int̄ modū intellectualē ꝛ modū mālē ꝯuenuūt siquidē cū formis itelligibilib⁹ inquātū sūt forme sine mā: cū mālibus v̄o formis ī quātū nō sunt a cōdicionib⁹ matie denudate. et iō pōt eē actio et passio iter res māles ꝛ pōs sensitiuas. et similit̄ int̄ has ꝛ itellectū. hec ille. ¶ Ad. 13ᵐ dr̄ q̄ spēs ꝛ res extior cui⁹ est spēs sūt alteri⁹ rōnis. quia vnū est ens reale ꝛ alterū est ens itentiona le. et ad huius iprobationē dr̄ primo q̄ minor ꝓ positio habet veritatē qñ potētia ex sua ratione eque ordinat̄ ad discernendū min⁹ dissimilia et dissimiliora: nō āt si ad ea discernēda nō eq̄liter ordinat̄. ꝓt eī sens⁹ visus discernere int̄ albū ꝛ ni

grū q̄ ſūt diſſimilia: ſʒ nō ꝑt diſcernere int̄ albū ⁊ dulce q̄ ſūt diſſimiliora. ⁊ tunc ad minorē dr̄ ꝙ ſi aliq̄ pō vt viſiua vel alia pōt diſcernere īter duo indiuidua eiuſdē ſpēi ⁊ nō int̄ ſpēm vl̄ imaginē ⁊ rē cui⁹ eſt ſpēs: iō eſt q2 ei⁹ nature ē diſtīguere inter illa ⁊ nō diſtīguere īter iſta. vñ intellect⁹ cui⁹ eſt diſtīguere int̄ vtraqꝫ tāqꝫ potētie ſupreme inter cognitiuas: pōt diſcernere inter ſpēm ⁊ rē ad cꝫ cui⁹ eſt ſpēs eque bñ ⁊ forte meli⁹ q̄ꝫ inter īdiuidua eiuſdē ſpēi. Dr̄ ſecūdo ꝙ cū res exterior ⁊ ſpēs ei⁹ in ſenſu vel intellectu ſe hēant ad inuicē ſic repñtans ⁊ repñtatū: pñt ꝯſiderari q̄ꝫtū ad ſimilitudinē vel diſſimilitudinē vel ſm̄ ipas earuꝫ entitates vel in rōne repñtatiōis. ſi p̄mo mō: verū eſt ꝙ ſūt magis diſſimilia q̄ꝫ duo īdiuidua eiuſ dē ſpēi. et iō intellect⁹ cui⁹ eſt int̄ vtraqꝫ diſcernere iudicat ſpēꝫ et rē cui⁹ eſt ſpēs eē diſſimiliora et magis dr̄ia q̄ꝫ īdiuidua eiuſdē ſpēi. ſi aūt ꝯſiderētur ſecūdo mō: min⁹ diſſimilia ſūt ſpēs ⁊ res cui⁹ eſt. q2 vnū repñtat̄ in alio ⁊ vnū gerit vicē ⁊ pñtiā alti⁹ ⁊ vnū ꝟtualiter ī alio ꝯtinet̄. nō ſic āt ſe hñt īdiuidua eiuſdē ſpēi. et iō q̄ꝫtū ad iſta ſunt diſſimiliora. ꝓpter qđ magis pñt iſta diſcerni ab aliq̄ pō q̄ꝫ ſpēs ⁊ res cuius ē ſpēs q̄ vt ſic capiunt̄ ꝓ vno. ¶ Ad argumēta ~~ſecūdo loco īducta~~. Ad p̄m dr̄ p° ꝙ minor ē falſa ꝓ ea pte qua dicit itellectionē eē rei intellecte ſimilitudinē. lꝫ eñi intellectio p̄ſupponat tāqꝫ eius cām ſimilitudinē vl̄ aſſimilationē q̄ eſt ꝑ ſpēm: nō tñ ꝓp̄e loquēdo ē ſimilitudo. ſimilitudo nāqꝫ hꝫ ſe ꝑ modū forme: itelligere āt ꝑ modū fluxus ⁊ opatiōis. Dr̄ ſecūdo dato ꝙ itellectio large ⁊ improp̄e dicat̄ ſimilitudo obi illo mō loquēdi quo oē notificās aliđ pōt dici ei⁹ ſimilitudo ꝙ ſpēs et itellectio ſūt ſimilitudines alti⁹ rōnis. ⁊ ad hui⁹ ip̄robationē negat̄ aſſūptū nec arguēs illđ ꝓbat. multa eñi ſūt diuerſaꝝ rōnū ⁊ ſpērum quoꝝ vnū nō ꝯtinet aliđ ꝟtute. quēadmodū color ⁊ ſapor caliditas ⁊ albedo et pl̄a alia. ¶ Et ad ꝯfirmationē p̄mā negat̄ ꝯña. ⁊ ad ei⁹ ꝓbationē dr̄ ꝙ nil ꝯcludit. nā idē pōt ēt ꝑ idē ſꝫ diuerſas rōnes alteri aſſimilari. quēadmodū corp⁹ calidū aſſimilat̄ alti calido ꝑ calorē duplicit̄ ⁊ rōne caliditatis ⁊ rōne ſiccitatis ⁊ adhuc rōne calefactiōis ⁊ exſiccatiōis. et hō ꝑ eādē poꝫ viſiuā aſſimilat̄ vno mō rei viſe ⁊ alio mō alti videnti. et mlta huiuſcemōi exēpla adduci poſſunt. ¶ Ad. 2ᵃᵐ ꝯfirmationē negat̄ ꝯña. ⁊ ad ei⁹ ꝓbationē dr̄ ꝙ cū ſpēs ⁊ itellectio nō ponant̄ eē ſimilitudīes eiuſdē rōnis: nō ſeq̄t̄ ꝙ vnū ſup̄fluat poſito alio. ſic cā efficiēti poſita: nō ſup̄fluit reſpectu eiuſdē effect⁹ cā formal̄ aut finalis eo ꝙ ſint cauſe altās ⁊ alteri⁹ rōnis. ¶ Ad. 3ᵃᵐ ꝯfirmationē dr̄ ꝙ auctoritas phi itelligit̄ ꝑ aſſimilationē q̄ ē ꝑ ſpēs ſenſibiles ⁊ itelligibiles: nō ꝑ actū itelligēdi vt arguens male itellexit. ¶ Ad. 2ᵐ p̄ncipale negat̄ ꝯña. ⁊ ad ei⁹ ꝓbationē negat̄ minor. neqꝫ valet ei⁹ ꝓbatio. q2 lꝫ ad itētiōes ⁊ ꝯp̄rehēſiōes ſenſ⁹ vel itellect⁹ req̄rat̄ abſtractio a mā: nō ideo ſeq̄t̄ ꝙ oē abſtractū a mā ſit itētio ⁊ ꝯp̄rehenſio. ¶ Et ad p̄mā ꝯfirmationē dr̄ ꝙ ſi ꝯp̄rehēſio dicatur cognitio ſeu itellectio: aſſūptū eſt falſū. et ad ei⁹ ꝓbationē negat̄ iteꝝ aſſūptū. imo cognoſcere p̄ſupponit obim pñs ⁊ ſe hꝫ ad illđ vt effect⁹ ad cām. ¶ Ad. 2ᵃᵐ ꝯfirmationē dr̄ ꝙ ſupponit falſū .ſ. ꝙ act⁹ intelligēdi exhibeat rē pñtē itellectui in eē obiuo. imo magis eꝫ obm pñs itellectui in eē obiuo mediāte ſpē: exhibet ſeu cāt actū itelligēdi. Et de hijs latī⁹ dictū fuit li° p° d. 35. q. pᵃ ſub. 2°. nōbili. ⁊ ar. 4°. ¶ Ad. 3ᵐ p̄ncipale dr̄ ꝙ ſpēs itelligibil̄ ponit̄ in itellectu ꝓp̄t̄ vtrūqꝫ ſꝫ nō ad ſenſum arguētis. ponit̄ eñi vt vicē obi ſuppleat ī rōe terīantis pōm .ſ. itellect⁹ q̄ eſt oīa fieri ꝑ aſſimilationē. nō aūt ī rōe terīantis itellect⁹ opationē .ſ. actū itelligēdi ꝓut arguēs male itelligit. nā reſpectu ei⁹ ſpēs ñ ſe hꝫ directe vt teri⁹ ſꝫ vt p̄ncipiū. vñ tot⁹ ꝓceſſ⁹ arguētis ad ipugnationē p̄mi eſt caſſus. fundat̄ eñi ſup illo falſo itellectu. ¶ Neqꝫ valet iprobatio ſecūdi. nā aſſūptū poſſet hr̄e ꝟitatē de cā equoca totali ſꝫ nō de partiali q̄lis eſt ſpēs itelligibil̄ reſpectu act⁹ itelligēdi q̄ hꝫ ꝯ totali cā itellectū ipa ſpē informatū. Qđ āt arguēs dicat phm eē hui⁹ intētiōis ꝙ .ſ. ſpēs ſit idē itellectiōi: falſū ē neqꝫ illđ ꝓbat p̄ma ei⁹ auctoritas allegata. nā ex ea hoc ſ̄ aſe hētur ꝙ aīa ſꝫ ptē intellectiuā ⁊ nō ſm̄ alias pōs ē loc⁹ ſpērū itelligibiliū. Neqꝫ ſecūda auctoritas id ꝓbat. nā itelligere dr̄ a pho qđdā pati p̄dicatiōe ꝑ cām q2 .ſ. cauſat̄ ex eo ꝙ itellect⁹ pati⁺ paſſiōe perfectiua ī recipiēdo ſpēm q̄ eſt p̄ncipiū ei⁹ formale elicitiuū. vñ .S. T. p° p. q. 85. ar. 2° ad. 3ᵐ p̄mo inq̄t ꝯſiderat̄ paſſio itellect⁹ poſſibil̄ ſꝫ ꝙ iformat̄ ſpē itelligibili. q̄ q̄dē l̄ ſofat⁹ ſofat. 2° vl̄ diffinitionē vl̄ diuiſionē vl̄ ꝯpoſitionē q̄ per vocē ſignificat̄. ⁊ ad hoc facit multū expſſe qđ .S. T. dicit. p° ſē. d. 40. q. p° ar. pᵐ. c. aut ei q̄dā opatio ē q̄ nō ſignificat̄ vt ꝓcedēs ī aliquē effectū ſꝫ magis ſꝫ ꝙ ē aliq̄d ī ipſo: ⁊ ſi q̄dē ſi recipiatur ī ipo: illa receptio dicet̄ paſſio: ⁊ actio ꝯſequēs ꝯiūctū ex recepto ⁊ recipiēte dicet̄ opatio q2 opatio ſpē ꝑfecti vt p3 ī ſenſu. ſentire eñi ē q̄dā opatio ſentiētis neqꝫ ꝓcedēs ī effectū aliquē circa ſenſibile ſꝫ magis ſm̄ ꝙ ſpēs ſenſibil̄ in ipo ē. vñ ſentire quantū ad ipam receptionē ſpēi ſenſibilis: nominat operationē: ſimiliter et intelligere quod ē pati quoddam vt in. 3° de anima dr̄ ſꝫ q̄ꝫtū ad

actū ɔsequentē ipm sensū pfectū p spēm: nomiat opationē q̄ dr mot⁹ sens⁹ de q̄ dicit pho. 3o de aīa q̄ ē act⁹ pfecti. de ille. ¶ Ad argumēta scoti ɔ quītā cōclusionē. Ad.pm negat minor. et ad ei⁹ pbationē dr q̄ lz ēēntia āgeli nō sit forma intellect⁹ sui .i. p̄ eo ēēntiale: ē tū eius forma itelligibil fm ēē intelligibile. Sic rūdet. S. T. ad simile argumentū de ve.q.8.ar.5.ad.4m.ꝛ.ar.6o ad.2m ēēntia inq̄t āgeli q̄uis cōparari ad itellectum ei⁹ nō possit vt act⁹ ad pōm in ēēndo: cōpat tū ad ipz vt act⁹ ad pōz in itelligēdo. neq̄ obstat q̄ ēēntia angeli sit p se subsistēs. nā nō repugnat p se subsistēti q̄ sit forma alicu⁹ fm ēē intelligibile dū tū nō hēat mām pars ē sm q̄ repugnat itelligibilitati. sic rūdet S. T. ad hāc obiectionē loco ,ptune allegato ad 4m. Neq̄ iterū obstat vt arguēs tāgit q̄ ēēntia angeli nō hēat ēē in itellectu neq̄ illi insit ,ppe loquēdo in eo magis eɔ. q: illō est verū q̄tū ad ēē entitatiuū ꝛ tū est i eo ꝛ inest illi q̄tū ad ēē itelligibile. ¶ Ad ɔfirmationē dr q̄ exēpla nō iducūt tāq̄ similia i oib⁹ sz sufficit q̄lscūq̄ rō similitudinis. vn̄ exēplū de calore ꝛ calefacere nō inducit tāq̄ simile i mō existēdi aut iformādi: sz q̄tū ad hoc ,pase q̄ sic calor ē rō ꝛ pn̄m calefactiōis: ita ēēntia angeli ē pn̄m ꝛ rō sue itellectiōis. ¶ Ad.2m dr q̄ vbi. S. T. dicit q̄ pō cognitiua nichil recipit ab obo nisi q̄n q̄ sit in pō ꝛ q̄n q̄ i actu: itelligit de receptiōe noua seu de nouo. nā huiōi receptio arguit pōm recipiētis nō sp̄ ēē ɔiunctā actui. argum aūt ,pcedit de receptiōe q̄ aliq̄d sp̄ ꝛ ɔtinue recipit q: .s. recipiēs hz pōm sp̄ actui ɔiūctā. de q̄ receptiōe verū ē q̄ itellect⁹ āgeli sp̄ recipit ab ēēntia angeli q: sp̄ ē sibi p̄ns ꝛ sp̄ actu se itelligit ,put. S. T. docet. ī de ve.q.8.ar.14o ad.6m. ¶ Ad.3m dr p̄mo q̄ arguēs duo falsa assumit. vnū ē q̄ spēs supiorꝝ āgelorꝝ nō sūt vniuersaliores vlītate cōitatis sʒ multitudis ꝛ pfectiōis. aliō ē q̄ in āgel' nō sūt spēs directe respectu spērū subalternarū .s. generū. ista āt duo falsa sūt sic pz ex deductis i octauo nobili. et ei. S. T. inquit ī de veri.q.8.ar.10.ad 2m. forme i mēte āgelica dicūt ēē magis vlioes q̄tū ad cognitionē: nō q: plurū rerū cognitionē causant: sz q: p pauciores formas ad eadē cognoscēda supior āgel⁹ pficit et ad pfecti⁹ cognoscēdū. vn̄ argumētatio sua ,pcedens ex falsis nihil ɔcludit. Dr scd̄o q̄ et si vera ēēnt q̄ arguens assumit ɔclusio quā isert nō sequit ex p̄missis. nō ei ex eo q̄ āgel⁹ q̄nto ē supior tāto p spēs magis vles ꝛ pfectiores alia a se cognoscit: recte infert q̄ p id q̄ cognoscit q̄dditatē suā: cognoscit spēs iferiores. nisi vellet ptēdere q̄ sit deuenire ad aliquē āgelū qui nō iā p spēm sz p suā ēēntiā cognoscat alia. sz hoc i octauo nobili reprobatū ē. ¶ Ad.4m ꝛ.5m q̄ sūt Aureoli ɔ eādē ɔclusionē negat assūptū cū sua pbatiōe. ¶ Ad argu⁹ scoti ɔ sext ā ɔclusionē. Ad.pm cū sua p̄ma ɔfirmatione pz rīsio p ea q̄ dicta sūt i sexto nobili. ¶ Ad.2am ɔfirmationē ɔcedit tot⁹ ,pcessus si itelligat de cognitiōe distincta q̄ est ,ppa specifica ꝛ pfecta. si āt itelligat ī cognitiōe distincta .i. distincti ab alijs vl a cognitiōe aliorū: maior argumēti ē falsa loquēdo de iclusiōe pfecta ꝛ adeq̄ta secus ē de ɔfusa ꝛ i quodā vlī qualr ēēntia āgeli ꝛ cuiuslz creature dr icludere virtualr diuinā ēēntiā. fm quē modū in oī creatura dr ēē vestigiū diuinitatis. ¶ Ad.2m dr ad p̄mā pbationē q̄ nō aliō ɔcludit ex toto ,pcessu q̄z q̄ angel⁹ maiorē btitudinē nālē hēat q̄z hō ēēt in statu inocētie q̄z i statu nature lapse. sz ex hoc nō ,pbat q̄ angel⁹ cognoscat deū nālī cognitiōe p aliā spēz a sua ēēntia. ¶ Ad.2am ,pbationē rūdetur p ea q̄ S. T. dicit.pa p.q.12a ar.9o ad.2m. Et de.ve.q. 8a ar.5o .c.ꝛ.ad.6m ꝛ.q.13a ar.3o ad.4m. Et.2a 2e q.175.ar.4o ad.3m q̄ videēs i raptu diuinā ēēntiā sic ī paulo tenet Aug.12o sr.g.ad.li. ñ videret diuinā ēēntiā cessāte illo actu rapt⁹ p aliquā spēz distincte repn̄tārē diuinā ēēntiā: posset tū remanere in itellectu ei⁹ aliq̄ spēs vel ɔcept⁹ quarūdā rerū quas ipe vidēs diuinā ēēntiā habuit p aliū actuz a visiōe diuine ēēntie. nā vidēs diuinā ēēntiā simr ptr hr aliū actū ex tali visiōe ɔsequētē quēadmodū in āgelis ponit simul cognitio matutina ꝛ cognitio vespina. Et ī hoc dictū fuit.li.po.d.27. q.2a sub q̄rto notabili. Si aūt arguēs ɔtēdat q̄ nō solū remanet in itellectu ipi⁹ rapti memoria rerū aut misteriorꝝ q̄ vidit in ēēntia diuia sed et memoria ipius diuine ēēntie: dicimus q̄ illa memoria nō est p aliquā spēm ipius sz p spēs rerū q̄ ipsa ēēntia diuina vidit. vn̄ quātū ad hoc falsum ē arguētis assūptū. et ad ei⁹ ,pbationē dr q̄ auctoritas apl'i de raptu pauli magis ē ad oppositū arguētis q̄z ad ei⁹ ,ppositū: cū memoria quā paul⁹ habuit post raptū vt ibi dr fuerit nō directe de diuina essentia sed de archanis dei q̄ ex visione diuine essentie p alium actū contēplatus est. ꝛ hoc est pfectiōis in itellectu creato: ꝛ ñ ɔseruare speciem obiecti que nulla ēē potest. ¶ Ad.3am ,pbationē respōdet. S. T. de. veri.q.8.ar.3o ad.pm. q̄ angeli viderūt res in vbo non a principio sue creationis: sed ex tūc ex quo fuerunt bti. vel dicēdum inquit q̄ q̄uis verbum p essentiā non viderunt in statu naturalium: viderunt tamē aliquo modo per similitudinem in eis existentē: ꝛ ex tali cognitione potuerunt creaturas cognoscere. quas tamen post modū in verbo multo plenius

cognouerũt q̃ verbũ p eẽntiã viderũt. ⁊ ꝫ ei ꝙ co-
gnoscat̃ ei ⁊ cognoscãt ꝑ ipam effectꝰ. Jdẽ in sũa
rũdet. pᵃ p. q. 62ᵃ ar. pᵒ ad. 3ᵐ. ¶ Ad argumẽta
Scoti ꝯ. 7ᵃᵐ ꝯclusionẽ. Ad. pᵐ dr̃ pmo ꝙ ꝓcedit
ex falso ꝑsupposito. s. ꝙ ex dictis. S. T. hẽatur ꝙ
aliq̃ vna spẽs ꝑ quã ãgelꝰ cognoscit plres q̈ddita
tes specificas non respiciat immediate aliquã vnitã
tem ratõe vel saltẽ cõceptũ vnũ entitatiuũ q̃ aut
in q̃ ipse q̈dditates ꝯueniãt. hoc aũt ex doctrina
S. T. nõ hẽtur imo magis oppositũ sicẽ satis appa
ret ex dict' eiꝰ in hac. d. q. 2ᵃ ar. 2ᵒ in. c. et ad. 3ᵐ
Et pᵃ p. q. 55. ar. 3ᵒ in. c. et ad. 2ᵐ ⁊ 3ᵐ. vñ mior
ꝓpositio argumẽti ẽ falsa. maior ẽt nõ est vlr vera
sicut r ycet nisi q̃n rõ cognoscẽdi ẽ ꝓpria et adeq̈ta.
ꝓut. S. T. dicit loco ꝓxime allegato. pᵃ p. Et de
ve. q. 8. ar. 10. ad. 3ᵐ qð nõ est in ꝓposito vt ꝯ di
ctũ est. ꝯcedimus aũt ꝙ spẽs q̃ est rõ cognoscẽdi
plres q̈dditates: vtualiter ꝯtinet illas tãq̃ earũ
repñtatiuũ. Neq; obstat ꝙ sit aliqd creatũ et ꝙ
hẽat nãm determiatã ad genꝰ ⁊ spẽm. q̃m in rõne
repñtatiui nõ est determiatũ ad vnã spẽm sꝫ ad
plres ꝓut dictũ fuit in tertio nõbili. ¶ Ad. 2ᵐ dr̃
ꝙ minor ẽ falsa. imo oẽs q̈dditates ⁊ earꝫ ꝓprie
tates q̃ ꝑ vnã spẽm cognoscunt̃: vno tñ vnõ actu
intelligũtur ꝓut. S. T. docet vbi allegatũ est ꝓ
septima ꝯclusiõe. ⁊ ad eius ꝓbationẽ negat̃ assũ
ptũ. et ad ipius ꝓbationẽ negat̃ ꝯña si loquat̃ de
alijs q̈dditatibꝰ ab hijs q̃ repñtant̃ ꝑ spẽm. si aũt
loquat̃ de q̈dditatibꝰ ꝑ spẽꝫ repñtatis: inepte in
fert̃ ab arguẽte ꝙ ille actꝰ cõtineret vtualit̃ actꝰ
intelligẽdi aliaꝝ q̈dditatũ: cũ oĩm nõ sit nisi vnꝰ
actꝰ intelligẽdi vt dictũ est. vñ in hoc argumẽto
nõ videt̃ ꝙ arguẽs se satis itelligat. ¶ Ad. 3ᵐ dr̃
ꝙ minor ẽ falsa loq̃ẽdo de obiectis vl' de itellectis
que ꝑ vnã spẽm repñtant̃ sicut ẽ nr̃m ꝓpositũ. et
ad eiꝰ ꝓbationẽ dicimꝰ ꝙ illð ꝓuenit ⁊ ex pte ta
lis hitus q̃ naturalit̃ oĩa sunt repñtar: ⁊ ex pte col
ligãtie ipoꝝ itellectoꝝ ad vnã spẽm eoꝝ repñta
tiuã. ita ꝙ vnũ illoꝝ cognosci nõ põt alio nõ co-
gnito. vñ falsũ ẽ ⁊ dictũ ab arguẽte sine ꝓbatione
ꝙ vnũ illoꝝ obiectoꝝ sine alio cognosci pt ¶ Ad
4ᵐ negat̃ ꝯña nisi iferiores q̈dditates ꝯtineant̃
virtualr vel actualr seu formalit̃ ac totalit̃ in su-
perioribꝰ q̈dditatibꝰ. nã iõ plres q̈dditates pñt ꝑ
fecte repñtari ꝑ vnã spẽm q2 se inuicẽ vtualit̃ vel
actualit̃ ꝯcludũt. vtualit̃: quẽadmodũ supiores
et magis vniuersales ꝯtinẽt iferiores minꝰ vniuer
sales. actualit̃ vo siue formalit̃: quẽadmodũ iferio
res ⁊ minꝰ vl'es ꝯtinẽt ⁊ icludũt supiores magis
vl'es. vñ nõ sufficit ꝙ q̈dditates sint supiores ꝑfe
ctiõe ad hoc ꝙ inferiores cognoscant̃ ꝑ illas nisi
vt dictũ est cõtineant̃ aut icludãt̃ i eis vl' ad eas

hẽant necessariũ ordinẽ aut colligationẽ. argu.ᵐ
aũt ꝓcedit de q̈dditatibꝰ q̃ se hñt ad inuicẽ vt su
periores ⁊ iferiores lꝫ nõ se inuicẽ ꝯtineãt mõ ꝑdi
cto ⁊ iõ nõ ꝯcludit. ¶ Ad argumẽta Aureoli ꝯ eã
dẽ. 7ᵃᵐ ꝯclusionẽ. Ad. pᵐ ⁊ 2ᵐ pꝫ rñsio ꝑ ea q̃ di-
cta sũt ad. 2ᵐ Scoti ꝯ eãdẽ ꝯclusionẽ. ¶ Ad. 3ᵐ
ꝯcedimꝰ totũ ꝓcessũ cũ illatiõe ꝙ nihil ꝯ nos cõ-
cludit q̃ nõ ponimꝰ plã obã aut plres q̈dditates
cognosci ꝑ vnã spẽꝫ ꝓpriã ⁊ adeq̈tã sꝫ sup excedẽ
tẽ ꝓut ex dictis in. 5ᵒ nõbili apparet. ¶ Ad. 4ᵐ pꝫ
rñsio ꝑ ea q̃ dicta sũt i vltimo nõbili. ¶ Ad argu-
mẽta ꝯ. 8ᵃᵐ ꝯclusionẽ. Ad. pᵐ dr̃ ꝙ singlare dr̃ ad
dere ad vl'e. nõ ita ꝙ aliqd reale icludat singlare
qð nullo mõ ꝯtineat̃ i vl'i: nã sic nõ esset recta et
eẽntial' ꝑdicatio vl'is de singlari q2 ps nõ ꝑdicat̃
de toto. sꝫ dr̃ singulare addere ad vl'e q2 icludit
aliqd actualr ⁊ distĩcte qð nõ sic ꝯtinet̃ in vl'i: ꝯti
net̃ tñ vtualit̃ ⁊ idistĩcte. et ꝯ hoc. S. T. i pluribꝰ
locis ꝑserti. opus. 30. de ente et eẽntia. vñ ꝑ spẽs
vlium cognosci pñt a ꝑspicaci itellectu oĩa singla
ria q̃ in vl'i vtute ꝯtinent̃. et ꝑsertĩ hoc verũ est ꝯ
spẽbꝰ i mẽte ãgelica q̃ nõ sũt abstracte vl' accepte
a rebꝰ ꝙ a deo ifluxe ⁊ deriuate a rõnibꝰ idealibꝰ
q̃ sũt in mẽte diuia qbꝰ oĩa singlaria ꝯdita sũt et
q̃tũ ad formã ⁊ q̃tũ ad mãm ⁊ q̃tũ ad oẽs ꝓprie
tates ⁊ accñtia q̃ illis isũt ac ꝑ hoc spẽs ipe vi hñt
repñtatiui singularia q̃ tñ ad oĩa q̃ in eis sũt. ⁊ de
h. S. T. ꝯ ve. q. 8. ar. 11ᵒ. c. ⁊ iõ lꝫ singularia aliqd
adderẽt ad vl'e: nihilominꝰ ꝑ spẽm vlis in mẽte
angelica cognosci pñt. q2 cũ huiuscemõi spẽs nõ
abstrahant̃ a rebꝰ: nõ illis coaptant̃. ¶ Ad. 2ᵐ dr̃
ꝙ nõ alið ꝯcludit nisi ꝙ vna spẽs i mẽte ãgelica po
test repñtare simul aliq̃ q̃ sũt sub vna spẽ ⁊
hoc nõ reputamꝰ incõueniẽs cũ talis repñtatio
sit vtualis ⁊ hitualis. ¶ Ad. 3ᵐ pꝫ rñsio ꝑ ea q̃ di-
cta sũt i. 4ᵒ nõbili. lꝫ ei spẽs i mẽte angelica sint i
se sꝑ vniformes non tñ res quaꝝ sunt spẽs se hñt
ad spẽs semꝑ vniformit̃ ⁊ ideo spẽs vniformes i
se: pñt repñtare difformia nõ simul sed successiue
quẽadmodũ et ipse res non simul sꝫ successiue se
habent difformiter. pñt autem aliqua difformia ⁊
etiã opposita per aliqð vnũ cognosci aut repre-
sentari q̃n conueniũt in vna ratiõe quã primo et
per se illud vnũ respicit sicut albũ et nigrũ ꝑ vnã
potentiã visiuã cognoscunt̃ i quãtũ cõicant i vna
rõne visibilis quã põ visiua per se respiciat. multa
aũt difformia imo et opposita q̃ vni rei adueniũt
cõueniũt i vna rõne quam spẽs aliq̃ mẽtis ange
lice ꝑ se respiciat. q2. s. omnia sunt ꝓprietates vel
accidẽtia aut q̃litercũq; sunt aliqd rei cuiꝰ ẽ illa
spẽs. nã vt dictũ fuit in. 4ᵒ nõbili spẽs i mẽte an
gelica sũt ꝑ se similitudies ⁊ repñtatiua reꝝ q̃tũ

ad omnia et essentialia et accidentalia. et ideo siue sint similia inter se siue dissimilia: dum tamen sint pertinentia ad res quarum sunt species: naturaliter representantur per ipsas species. ¶ Ad 4m conceditur totus processus et quod distantia localis impedit cognitionem angelorum. et ad auctoritatem Aug. respondet S. T. de ve. q. 8. ar. 11o ad. 12m quod Aug. ibi loquitur non de angelis sed de animabus et de cognitione naturali. nam cognitione qua vident verbum cognoscunt in verbo ea que hic aguntur iuxta sententiam gregorij in moralibus. neque est simile de angelis et de animabus quantum ad naturalem cognitionem. quia angeli habent naturaliter formas a creatione sibi inditas quibus cognoscunt. anime autem naturaliter cognoscunt per species a rebus abstractas vnde quia distantia localis impedit specierum abstractionem: impedit consequenter et ipsarum rerum cognitionem. ¶ Ad. 5m patet responsio ex responsione ad. 2m ex hijs que dicta sunt ad. pm Scoti contra 7am conclusionem. ¶ Ad. 6m respondetur per ea que S. T. notat. dicit de ve. q. 20. ar. 4o ad. pm quod intelligere angeli licet sit operatio finita in se et finite efficacie et habeat ordinem ad naturas finitas ac per hoc ad per se obiecta finita: quia tamen angelus est forma immaterialis que non finitur per recipientem in materia quodammodo infinitus et per consequens potest intelligere potest se extendere ad infinita materialiter quia illa possunt esse in diuidua sub vna specie licet talis infinitas non est in actu sed in potentia. quod autem arguens supponit intelligibilia que angelus cognoscit per vnam speciem esse disparata falsum est quantum ad rationem intelligibilitatis: quicquid sit quantum ad rationem entitatis. ¶ Ad. 7m patet responsio ex dictis. licet enim intellectus finitus non possit simul intelligere infinita in actu potest tamen intelligere infinita in potentia quia illa sunt ea que per species angelicas representantur intelligibilia et non sunt disparata secundum quod per species angelicas representantur vt dictum est in responsione precedente. ¶ Ad argumenta aureoli contra eandem conclusionem. Ad. pm dicitur pomo ad maiorem quod sic iacet non est vsquequaque vera. nam non requiritur tanta differentia inter potentias quanta est inter obiecta nisi differentia obiectorum sit secundum rationem formalem obiecti quod non est in proposito cum singulare et vniuersale et forma indiuidua et forma simplex conueniant in vna ratione obiectali intellectus angelici quicquid sit de intellectu humano. Dicitur. 2o quod forma simplex i. prout abstrahit ab hic et nunc iuxta modum loquendi arguentis et forma indiuidua non ita differunt aut sunt disparata quod vnum non contineatur in alio aut vnum non predicetur de alio si capiatur in concreto. et ideo nimirum si ab eadem potentia cognosci possunt. nam et intellectus humanus qui abstrahit formas simplices ab indiuiduis: potest vtrasque cognoscere quamquam non eodem modo. Dicitur. 3o falsum esse quod arguens in minori assumit quod s. in substantijs separatis non sunt hee forme signate. nam secundum hoc intelligentie non essent forme vere existentes in rerum natura. nihil enim vere existit in rerum natura quod non sit hoc signatum licet in quibusdam huiusmodi hecceitas et signatio non sit per materiam et quantitatem. et ad eius probationem dicitur quod illa alietas que dicitur esse aliud hec magnitudo et magnitudo simpliciter et hic homo signatus et homo simpliciter: non est alietas realis existentie sed rationis quiddidatiue prout habetur ex. 7o metha. vnde falsum est quod albedo simpliciter i. non hec et signata non sit aliud quam natura albedinis subsistens. nam nihil est subsistens in rerum natura quod non sit hoc et signatum. ad auctoritates autem commentatoris dicitur quod loquitur de cognitione hominis que accipitur per abstractionem formarum aut specierum a rebus. quobrem indiget virtute sensitiua et intellectiua prout dictum fuit in primo nobili. in substantijs autem separatis que non cognoscunt per abstractionem formarum aut specierum a rebus sed per formas innatas: dicta commentatoris locum non habent quicquid dicatur esse de mente eius. nam in multis circa intellectum substantias separatas ipse errauit. ¶ Ad. 2m negatur aña. et ad eius probationem negatur iterum assumptum similiter accipiatur. non enim habet veritatem nisi de specie singulari sensibili. nam species intelligibilis in intellectu nostro licet singularis sit in essendo: non representat modo quantitatiuo et materiali sed immaterialiter et quod modus determinat actum ex parte speciei et ex parte cognoscentis. vnde et si intellectus noster debeat cognoscere res materiales vt sunt materiales et quanta et sub alijs circumstantijs indiuidualibus: oportet quod conuertatur ad phantasmata que sunt species indiuidualiter representantes. multo igitur minus species intelligibilis in mente angeli representat res modo quantitatiuo et materiali licet representet res quantas et materiales. vnde S. T. de ve. q. 8. ar. 11o ad. 3m inquit. quamuis forme que sunt in intellectu angeli sint immateriales secundum naturam sui nichil tamen prohibet quin per eas assimiletur rebus non solum secundum formam sed etiam secundum materiam. Hec ille. et in responsione ad. 5m forme inquit in intellectu angelico sunt immateriales: et tamen sunt species rerum materialium sicut et idee in deo existentes que sunt multo immaterialiores et sic per eas possunt cognosci singularia. Hec ille. et in responsione ad. 13m dicit quod forme intellectus angelici neque sunt singulares sicut forme imaginationis vel sensus cum sint penitus immateriales. neque sunt hoc modo vniuersales sicut forme intellectus nostri in quibus non nisi natura vniuersalis representatur: sed in se immateriales existentes exprimunt et demonstrant vniuersalem naturam et particulares conditiones. Hec ille. et per ista patet responsio ad longum processum tertium cum suis lineis et punctis chimericis. dicimus enim quod species in mente angelica non representat modo quantitatiuo et materiali ac situali vel temporali si modus determinet actum representandi ex parte specierum aut ex parte intellectus cognoscentis: sed bene representat omni illo modo secundum quod modus determinat res ipsas representatas. representat enim ipse species res materiales non solum quantum ad formam sed etiam quantum ad materiam et quantum ad quantitatem et tempus et locum et quantum ad omnia indiuidualia et quantum ad omnes ipsarum modos. vt clarius S. T. dicit de ve. q. 2. ar. 5. ad 6m perfectio cognitionis consistit in hoc quod cognoscatur res esse eo modo quo est: non vt modus rei cognite sit in cognoscente. et secundum hunc intellectum verum liberamur nos a labore immenso arguentis confingendi inter intellectum et res pedalia aut bipedalia lineamenta que certe magis sunt ridicula quam offendi

cula. ¶ Ad. 4^{m} dr q assūptū ē falsū. vt ei. S. T. dicit loco pximo allegato ad. 4^{m} ois noticia et cognitio bz se ē de gñe bonoꝝ: quis p acciñs possit ptingere q noticia quorūdā vilīū mala sit vl' ex eo q ē occasio turpis act⁹ ⁊ fm hoc qdā sciē sunt phibite. vl' ex eo q p quasdā scientias a melioribus qs retrahit. vñ ⁊ scire malū ē bonū. Ad simile aūt argu^{m} rñdet. S. T. 3^{a} p. q. 11. ar. p^{o} ad. 3^{m} q cognitio singlariū nō ptinet ad pfectionē aīe itellectiue bz cognitionē specłatiuā. ptinet tñ ad pfectionē ei⁹ bz cognitionē pticā q nō pficit absqz cognitiōe singlariū i qb⁹ ē opatio vt dr in. 6. ethi. Exēplū aūt de triāgulo nō iuuat arguētē. nā lz ad vītatē vlis ppōnis iquātū hmōi nō cōferat cognitio singlariū: nō idē seqr q cognitio singlariuz inquātū singlaria sūt: nō addat ad cognitionem vlis ac p hoc q sit aliqd pfectionis. ¶ Ad. 5^{m} pz rñsio p ea q dicta sunt i rñsiōe ad. 2^{m} Scoti ꝯ eādē conclusionē ⁊ ad. p^{m} eiusdē ꝯ. 7^{am} nec reputam⁹ incōueniēs q āgeli aliq cognoscāt de nouo ⁊ quātū ad hoc q reducāt de pō ad actū. alias nō fierēt āgelis noue illuiatiōes ⁊ reuelatiōes. imo et fm nālē cognitionē aliq de nouo actu cognoscāt quis spēs itelligibiles ñ ō nouo recipiāt. ⁊ de hoc dictū est in. 4° notabili. nec ē veꝝ vt arguēs desipit q ex noua cognitiōe accresceret āgelis labor cū talis nouitas ⁊ mutatio sit salus ac pfectio put phs dicit. 3° de aīa. ¶ Ad. 6^{m} negat assumptū. neqz valet pbatio. tū qz falsū assumit. nā in nā vel qdditate simplr subsistēte si creata sit: est sp aliqd accidēs qd nō est nā simplicit subsistens. tū etiā qz supponit q nā p se subsistēs nō sit hec ⁊ signata qd est falsū. ¶ Ad. 7^{m} ⁊. 8^{m} pz solutio ex respōsione ad. 2^{m} et. 3^{m} auctoritas aūt cōmēta. qua quiqz rōnes pdicte innitunt vt arguēs gliatur non nos cogit. qm vt. S. T. dicit de ve. q. 2. ar. 5. in. c. ꝯmētator errauit negans deū ⁊ sbas separatas singularia cognoscere nisi forte in vniuersali. ¶ Ad. 9^{m} dr q assumptū hz veritatē de abstractiōe in rōne repñtatiōis nō de abstractiōe i rōne entitatis. tūc ad argumētū dr q añs ē falsū de cōcernētia fm rōnē repñtationis. si aūt intelligat de cōcernētia fm rōnē esse ⁊ entitatis: ꝯña nō valet arguēdo a mō entitatis ad modū repñtatiōis. et ad cōfirmationem dr q spēs a reb⁹ abstracte: ppter vtrāqz cām ibi tactā nō repñtant singulare. ⁊ cū infert a simili de spēbus angelicis dr q similitudo nō tenet. qm spēs abstracte a reb⁹ sicut fit in nr̄a cognitiōe denudant vltimate a cōdiciōib⁹ indiuidualib⁹ nō solū quātū ad esse sed etiā quātum ad representationē. species autem angelice q ab ideis deriuant excipiunt denudate a condiciōibus indiuidualib⁹ quātum ad eē ⁊ entitatē sed nō quantū ad repñtationē sicut supra dictū ē sepe. ¶ Ad. 10^{m} dr q si i antecedēte ppa spēs dicat q ppe ⁊ pfecte repñtat put videt itelligere arguēs: añs ē veꝝ s ꝯña est falsa. si āt i añcedēte ppa spēs dicat spēs q ppe ⁊ adeqte repñtat añs ē falsū. neqz reputam⁹ incōueniēs. imo p certo tenem⁹ q angel⁹ p spēm nāe specifice pōt cognoscere qñcūqz velit oīa idiuidua eiusdē spēi si tñ oīa pōibilia sb ipa spē. nā vt dictū ē in 2° nobili ca q futa sūt nō cognoscit āgel⁹ actu ēt si ptineāt ad eādē spēz nisi aliq mō actu existāt. neqz op⁹ ē nobis spēm nāe specifice aut gñice ppriā facere isti singulari ⁊ illi si p eā debeant cognosci put arguēs opinat. nā p spēm nō ppriā. i. adeqtā sz supeminētē pt itellect⁹ angelic⁹ sua pspicacitate cognoscere pfecte oīa singularia eiusdē spēi et qūtū ad eoꝝ ppas idiuiduatiōes. ⁊ de hoc satis dictū ē supra in. 4. ⁊. 5° nobili. ¶ Ad. 11^{m} dr q pcedit ō spē vl' similitudie q dr ppa. i. adeqta in q significatione nō est ad ppositū nr̄m sicut ex pcedēte solutione pz. ¶ Ad argumēta dur. adu ꝯ eādē ꝯclusionē. Ad. p^{m} negat assūptū. et ad ei⁹ pbationē negat maior nisi intelligat de cōdiciōe p se obi inquātū obm est. et tūc ad minorē dr q vlitas nō ē ꝯdicio nature vlis sub rōe q est obm itellect⁹. nā obz intellect⁹ ppe ⁊ directe ē qdditas vel nā fm se: accidit aūt illi vlitas p opationē itellect⁹. neqz ē verū vt arguēs dicit q vl'e iquātū hmōi nō ē aliud qz eē intellectū absqz ꝯdiciōib⁹ idiuiduatiōis ita q eē vl'e sit sola denoiatio obi ab actu itelligēdi. si ei sufficit ad rōnē vlis iquātū vl'e ē eē itellectū absqz ꝯdiciōib⁹ indiuidualib⁹ aut denoiari ab actu itelligēdi sz reqrit vlti⁹ q sit itellectū vt vnū i multis et dictū de multis. nā aūt rei lz sit obm itellect⁹ denudata a ꝯdicionib⁹ idiuidualib⁹: nō tñ ē obz intellect⁹ sub rōne qua ē vna i multis idiuiduis ⁊ de multis pdicat sz accidit hoc nature fm q ē obz intellect⁹. rñsio āt quā arguēs recitat bōa ē lz ñ satis ꝯpleta. neqz valet ei⁹ iprobatio. nā insipiētis ē negare i nobis itellectū agētē ꝯ doctrinā phi. neqz nos dicim⁹ q vlitas fiat aut sit i reb⁹ nisi fūdamētalit. illd aūt qd fit p actionē itellect⁹ agētis lz sit singulare i eēndo: ē tñ vl'e in repñtando. neqz valet iprobatio arguētis. qm stultū est negare spēs intelligibiles circa itellectū q repñtent ei⁹ obm. neqz ipugnatio arguētis militat ꝯ nos q nō ponimus q spēs itellibilis repñtat itellectui obm suū sub rōe vl' condiciōe vlis sz sub rōe talis nature. ¶ Ad. 2^{m} dr q maior ppositio dz itelligi sic. vbi teriat actus prior potētie ibi icipit act⁹ posterior idest imediate post. quēadmodū cū dicim⁹ vbi

terminant᷑ corpora elemētaria ibi incipiunt corpora celestia.i.imediate post.non ꝙ ipsemet terminꝰ corpoꝝ elemētariū sit pͥmū corpoꝝ celestiū. et i hoc ꝯo itellectu ꝯcedimꝰ maiorē ꝛ minorē ſꝫ ꝯclusio nō seqꝛ ex pmissis. ¶ Ad.3ᵐ dr̄ ꝙ argumētū ꝓcedit ex falso supposito ꝙ.s.itellectꝰ abstrahat vl'e a singl'ari itelligēdo singl'are q̄si ipa abstractio fiat p actū itelligēdi qđ ē falsū imo abstractio vl'is a singl'ari fit p nō intelligēdo singl'are.dr̄ ei itellectꝰ possibil' abstrahere vnū ab alio:quia itelligit vnū nō itelligēdo reliquū.fallit᷑ aūt arguens putās ꝙ huiuscemōi abstractio fiat sic q̄dā comparatio terioꝝ q̄ req̄rit vtriusqꝫ noticiā . hoc āt nō est veꝝ:ſꝫ sic dictū est p hoc dr̄ intellectꝰ abstrahere vnū ab alio q̄ in re coniūcta sūt ꝙ apphendit vnū nō apphēdēdo aliđ.vñ ex rōne abstractiōis magis ē hoc argumētū ad oppositū arguētis q̄ꝫ ad eiꝰ ꝓpositū.auctoritas āt phi aliā hꝫ itētionē. nā ibi phs loq̄t᷑ de vl'i q̄ꝫ ad rōnē vniuersalitatis. ¶ Ad 4ᵐ dr̄ ꝙ illđ ꝯtigit ꝓpt pͥmū eoꝝ q̄ arguēs recitat et ad eiꝰ iprobationē negat᷑ assūptū imo pͥma repñtatio q̄ fit itellectui nr̄o:fit p spēꝫ itelligibilē q̄ illustratiōe itellectꝰ agētis resultat ex phātasmate.itaqꝫ repñtatio ipa ñ fit p phātasmata ſꝫ p spēꝫ q̄ resultat ex phantasmate. ¶ Ad.5ᵐ dr̄ ꝙ minor ē falsa.ꝛ ad eiꝰ ꝓbationē dr̄ ꝙ actiōes sūt singl'ariū in eēndo:nihil tñ ꝓhibet ꝙ sint vniuersaliū i repñtādo. vñ obꝫ mouet itellectū mediāte spē q̄ ē singularis i eēndo ꝛ vl'is in repñtādo. ¶ Ad.6ᵐ dr̄ ꝙ nichil ꝯcludit ꝯ nos.nā lꝫ itellectꝰ āgelicꝰ directe ꝛ p se singularia cognoscat:nō idē seq̄t᷑ ꝙ priꝰ cognoscat singl'are q̄ꝫ vl'e. vtrūqꝫ ei directe ꝛ p se cognoscit,put p se excludit p̄ꝫ accn̄s ꝛ p eādē spēꝫ et sil' duratiōe q̄uis priꝰ nā cognoscat vl'e. ¶ Ad 7ᵐ dr̄ ꝙ minor ē falsa:tū q̄r q̄cq̄d entitatis est i singulari ꝯprehēdit᷑ ab vl'i.nā vl'e dicit totū qđ est i singl'ari alias nō p̄dicaret᷑ de eo.ꝛ đ hoc.S.T.in multis locis ꝛ p̄serti. opusc.30.đ ente ꝛ eēntia.tū ēt q̄r si aliq̄d plꝰ hēret singl'are q̄ꝫ vl'e: illđ eēt mā et q̄ māꝫ ꝯsequūt᷑. mā aūt ipeditiua ē cognitiōis eo ꝙ de se ē ens i pō. ¶ Ad argumēta ꝯ.9ᵐ ꝯclusionē. Ad.pͥmū dr̄ ꝙ q̄cq̄d sit de auctoritate ꝯmē.i hac pte nā vt supͣ hitū ē ex dictis. S.T.ꝯmētator nō recte sensit de cognitiōe sb̄aꝝ sepataꝝ:ꝛ tñ ex auctoritate iducta nō plꝰ ꝯcludit᷑ nisi ꝙ āgelꝰ sp est i actuali ꝯsideratiōe: ſꝫ ex hoc nō hēt᷑ ꝙ sp sit i oīꝫ itelligibiliū ꝯsideratiōe. ¶ Ad.2ᵐ dr̄ ad minorē ꝙ ē falsa ex ea pte q̄ dicit vnā intellectionē nō abijcere aliā ab itellectu capiēdo abijcere pro ipedire.neqꝫ valet eiꝰ ꝓbatio.q̄ñ huiuscemōi abiectio nō fit ꝓpt ipaꝝ itellectionū repugnātiā formalē. imo magis q̄r sūt vniꝰ rōnis et eādē respiciūt pōꝫ.nā vna ꝛ eadē pō simꝉ ꝛ semel vno solo actu nō plibꝰ eiusdē rōnis p̄ficit᷑ et teriat᷑.ꝛ rō est.q̄r si actꝰ sūt eiusdē rōnis hñt eq̄lē ꝓportionē ad pōm quā respiciūt et ita vno eoꝝ actuāte ꝛ termināte pōm: nihil potētie remanet qđ p aliū actū p̄ficiēdū ꝛ actuādū reliquat᷑. quēadmodū mā actuata p formā nichil potētie hꝫ qđ p̄ficí ꝛ actuari possit p aliā formā eiusdē rōnis. vñ.S.T.pͥ p.q.85.ar.4°.in.c.ipossibile ē inq̄t idē sb̄m p̄fici simul plibꝰ formis vniꝰ gñis spēꝝ.sic ē ipossibile ꝙ idē corpꝰ fm idē simꝉ coloret᷑ diuersis coloribꝰ vel figuret᷑ diuersis figuris. oēs aūt spēs itelligibiles sūt vniꝰ gñis q̄r sūt p̄fectōes vniꝰ itellectiue potētie lꝫ res quaꝝ sūt spēs sint diuersoꝝ generum. idē in sñia scribit ꝛ latiꝰ đ.ve.q.8.ar.14.in.c.rō aūt quā arguēs assignat ꝓpt quā itellectꝰ nr̄ nō p̄t plā simꝉ intelligere: magis ē ad hoiem ꝛ tenet g͂ra matie q̄ꝫ sit sufficiēs ꝛ formal᷑. ¶ Ad.3ᵐ ꝯcedimꝰ totū ꝓcessū ſꝫ ex eo ñ aliđ ꝯcludit᷑ q̄ꝫ ꝙ āgeli oīa illa simꝉ cognoscāt q̄ p vnā spēm pñt itelligi. ¶ Ad.4ᵐ dicimꝰ ꝙ ꝓpt pͥmū potissime eoꝝ q̄ arguēs enūerat negat᷑ āgelū posse simꝉ itelligere p multas spēs. neqꝫ valet eiꝰ pͥme duę iprobatiōes. q̄r nō ē simꝉ loq̄n͂đ de plalitate spēꝝ in intellectu aut i medio sentiēdi ꝛ de plalitate itellectionū.nā spēs in itellectu vel i medio sentiēdi hñt eē itētiōale fm qđ nō sibi inuicē repugnāt aut se ipediūt circa idē sbꝫ. plēs āt itellectiōes sūt entia realia ꝛ eē reale hñt in itellectu ac p hoc q̄lꝫ eaꝝ p̄ficit pōꝫ itellectiuā ita vt nō relinquat᷑ aliq̄d p̄ficiendū p aliā itellectionē. ꝛ p̄terea plēs spēs nō sūt in itellectu aut i medio sentiēdi in actu ꝯpleto q̄ attēdit᷑ in mouēdo pōm:sed quātū ad hoc magis sunt in pō q̄ꝫ in actu ,put phs docet.3° de aīa. ꝛ iō nō se inuicem abijciūt aut ipediunt.nā plā in pō pñt eē simul in eadē cā vel in eodē sb̄o ēt si ꝯria sint. plēs aūt itellectiōes sunt actꝰ cōpleti.tūc ei aliq̄d p̄fectū ē cōplete qñ hꝫ ꝓpriā opationē.q̄r opatio est p̄fectio vltima intrinsece ad quā res ordinat᷑ . oīs ei res est ꝓpt suā opationē. et de hijs latiꝰ dictū fuit libro.p°.đ.35.q.pͥ sub.3° nobili. ¶ Ad argumēta gregorij ꝯ eandē ꝯclusionē Ad pͥmū rñdet i forma S.T.de.ve.q.8.ar.14° ad.4ᵐ ꝙ dictū Aug.intelligēdū est de oībꝰ illis q̄ per vnā spēm itelligi pñt.et loquit᷑ Augꝰ de nāli cognitiōe āgeli.ita ꝙ distributio per terminū vniuersalē cuncta iportata est accōmoda pro illis que per vnam spēm representant᷑. ¶ Ad.2ᵐ dicitur ad auctoritatem Aug . primo ꝙ quātū ex verbis Augustini accipi pōt nō aliud hētur q̄ꝫ ꝙ mens angelica simul est potens ad oīa cognoscenda que sigillatim p ordinē cōnexarū causarū sermo distinguit q̄r simul

a prima sui conditione habuit oēs spēs intelligi-
biles quibus simul potēs fuit ad omnia cognoscē
da: non tamen ad cognoscendum omnia simul.
¶ Dicitur secundo. ꝙ aug⁹ in p̄dictis verbis vi-
def loqui de simultate cognitionis quam angeli
post eoꝝ beatitudinem habuerūt in verbo. vñ et
in ca° p̄cedente vbi mouet hanc questionem de
simultate cognitiōis angelice sic q̄si respondēdo
dicit. mēs vero angelica pura charitate inherēs
verbo dei posteaq̄ꝫ illo ordine creata ē vt prece
deret cetera: prius ea vidit in vbo dei faciēda q̄ꝫ
facta sunt ac sic p̄us in eius fiebant cognitiōe. qḋ
autē arguēs dicit illā simultatem oīm cognoscen
doꝝ absolute eē intelligendam etiā de naturali
coꝝ cognitione: non ꝓbatur. ¶ Ad. 3ᵐ pꝫ respō
sio p ea que dicta sunt ad. 2ᵐ ꝛ. 4ᵐ aureoli con-
tra eandē cōclusionē. lꝫ enī plēs intellectiōes nō
habeāt inter se repugnātiam formalē: hñt tamē
repugnantiam ꝙ simul ꝓducantur ab eodē itel-
lectu ꝓpter causam ibi tactā non ꝓpter debilita
tem intellect⁹ angelici neq̄ꝫ ꝓpter alia q̄ arguēs
longo ꝓcessu multiplicat. et per idē pꝫ responsio
ad. 4ᵐ ¶ Ad. 5ᵐ quod est alioꝝ dr̄ ꝙ angel⁹ po
test aliqua intelligere alijs nō intellectis. et cum
arguēs querit an possit intelligere aliq̄d illorum
que nō intelligit: dicim⁹ ꝙ sic sed non tunc simul
q̄si aliud p aliam spēm intelligit. et cum arguens
obijcit ꝙ qua rōne potest angelus itelligere per
vnam spēm: potest intelligere per quālibet saltē
diuisim: negatur ꝯña simpliciter ac vlr sumpta lo
quēdo de potentia ordinata. nam aliquādo an-
gelus pōt intelligere per vnā spēm rōnabiliter ꝛ
ꝙ tūc non rōnabilit̄ intelligeret p aliā vt si prece
pto dei aut superioris angeli locutione vel circa
ista inferiora aliquo casu occurrēte oporteat an-
gelum itelligere per illā spēm nō per aliam. et cū
arguens pretendit probare ꝙ intellect⁹ sit prior
volūtate ꝛ volūtas sit prior itellectu ac per hoc
ꝙ idē sit prius ꝛ posterius seipso: respōdemus ex
dictis. S. Tho. p ͣ p. q. 82. arti. 3°. ꝛ. 4. Et p ͣ 2 ͤ
q. 9. ar. p° ꝙ nullum est incōueniens intellectum
precedere volūtatem ꝛ volūtatem precedere i-
tellectum ꝛ vtrumq̄ꝫ mouere aliud ꝛ ab alio mo
ueri fm diuersas rōnes sicut ibi late deducit. S.
Doc. Et cū arguens dicit ꝙ q̄ꝛ voluntas non est
nisi de p̄cognito: non pōt angelus velle aliquam
intellectionē qui illa intellectio p̄cesserit cognita
r̄ñdemus ꝙ talis intellectio precedit cognita cō
fuse sub quodam gn̄ali quātum ad rōnem. s. intel
lectionis in cōi non huius vel illius nec quātum
ad quid est ei⁹ sed quantū ad hoc subsequit̄ vo-
litionem. intellectus nāq̄ꝫ proponit volūtati bo-
nū eē intelligere p talē spēꝫ. ad hoc aūt nō req̄rit̄
alia cognitio nisi cognitio itellectiōis q̄ꝛ est. ꝛ q̄ꝛ
bonum ē postea sequit̄ volitio habēdi itellectio
nem per talem spēm quantū ad q̄d rei. et ita fm
aliam ꝛ aliam rōnem: intellectio p̄cedit volitio-
nem ꝛ eam subsequit̄. neq̄ꝫ sic oportet procede-
re in īfinitum in volitionibus et intellectionibus
nā vt. S. Tho. deducit ex dictꝭ phi. pᵃ par. q. 82.
ar. 4. ad. 3ᵐ statur in intellectu sicut ī p̄mo. om
nē eni volūtatis motum p̄cedit apprehēsio sꝫ nō
oēm apprehēsionem precedit motus voluntatis
sed pricipium cōsiliandi ꝛ intelligēdi est aliquod
intellectiuum principiū alti⁹ intellectu creato. s.
de⁹. ¶ Ad. 6ᵐ cōcedimus totā argumētationē.
neq̄ꝫ est absurdum neq̄ꝫ inconueniens vt arguēs
desipit ꝙ possit angelus si vellet se suspēdere ab
oī intellectione rerū per spēs innatas loquendo
de pō volūtatis absoluta q̄cquid sit de ordiata.
¶ Ad. 7ᵐ dr̄ ꝙ licet spēs sit agēs naturale ꝛ simi
lit̄ intellectus sit suo mō naturaliter passiu⁹: q̄ꝛ
tū non sunt totale p̄ncipium intellectiōis sꝫ par-
tiale quantū ad exerciciū actus intelligēdi nam
cū ipsis requirit̄ etiā volūtas mouēs intellectum
ad intelligēdum et ad intendendū circa talē vel
talem spēm q̄ habitualiter sunt apḋ intellectum
ideo contingit ꝙ quelꝫ spēs non semp causat co-
gnitionē sui vel rei cuius est spēs. auctoritas aūt
aug. non verificatur in oībus generaliter sed vl
in primis p̄ncipijs complexis vel incōplexis que
sunt naturaliter nota cuꝫ per actionē sensus vel
alias se offerunt intellectui vel ī illis ad q̄ a supe
riori intellectu inferior intellectus mouet̄. ¶ Ad
8ᵐ dr̄ ꝙ ad nō vtendū aliqua spē non est neces-
se ꝙ volūtas determinate velit nō ea vti sꝫ suffi-
cit nō vti illa ꝛ tūc non oꝫ ꝙ illam intelligat. vñ
argumentū sophisticū est. ¶ Ad argumēta cōtra
decimā cōclusionē ad. pᵐ ꝛ. 2ᵐ dr̄ ꝙ procedūt de
discursu large ꝛ valde iproprie sumpto ꝓut om-
ne qḋ in alio vel per aliud aut post aliud cognos-
citur dr̄ cum discursu cognosci. fm quā acceptio
nem non negaret. S. Tho. angelum cognoscere
aliqua cū discursu: non tū argumēta ꝓbant ꝙ an
gelus cognoscat cum discursu ita ꝙ ex cognitiōe
vnius noti deueniat in cognitionē alterius prius
ignoti prioritate durationis quē discursum. S. T.
negat in itellectu angeli. ꝛ de hoc dictuꝫ est lati⁹
in. 6° notabili. ¶ Ad. 3ᵐ negatur ꝯña. et ad eius
probationē dr̄ ꝙ procedit ex falso supposito. s. ꝙ
angelus bonus vel malus simul actu ꝛ distincte
cognoscat naturaliter ī cā oēs effectus ad quos
virtus cause se pōt extēdere. ꝛ in nā omnia suppo
sita nature facta ꝛ factibilia. ꝛ in s̄bo oēs ꝓprieta-

tes z oia que sibi possibilia sunt accidere. hoc autem falsum est. nã sicut deductum fuit in quarto notabili: angelus bonus vel malus per spẽs sibi connaturales non cognoscit actu perfecte ac distincte futura sed postq̃ presentia sunt et habẽt actualem existentiam. vñ spẽs angelis concreate non representant actu z distincte in causis nisi effectus actualiter existẽtes: neq3 in natura nisi singularia actualiter existentia. et pari modo neq3 i sbo nisi ꝓprietates z accidẽtia q̃ sibi actualiter insunt. hec aũt omnia finita sunt cũ nihil sit actu simpliciter ifinitum extra deũ. potest tamẽ angelus bon⁹ vel malus siue in causis siue in natura siue in subo cognoscere infinita in potentia confuse z sub aliquo vno actu finito. nam si causa se pōt extendere ad effectus infinitos successiue et in potentia: cognoscendo cause virtutẽ: in ipa dicitur cognoscere infinitos effectus nō actu aut distincte sed cōfuse in vna ei⁹ virtute inquãtum cognoscit q̃ illa virtus se potest extendere ad infinitos effectus. et cōsimili mō angelus cognoscendo naturam specificam: in ea cognoscit confuse et sub aliquo vno infinita singularia i potentia inquantum cognoscit q̃ talis natura specifica potest existere in infinitis singularibus. et per istum modum angelus dicitur cognoscere infinitatem figurarũ z partium in quas continuũ est diuisibile. Et quia in demonibus naturalia integra remanserunt iuxta sententiam damasceni in. 2° li. et ꝯmuniter omnium theologoꝝ: nō debuisset arguens admirari si nullam veritatem sibi necessariam angeli naturaliter ignorent. neq3 eni virtutes omniũ futuroꝝ aut possibilium demonibus sunt naturaliter et per ꝑñs neq3 actualiter cognita. et de hijs nō necessarijs pñt demones aliquas cognoscere quas prius ignorabant non tñ ex hoc sequitur q̃ illas intelligant cũ discursu. nã non cognoscũt illas ex alijs veritatib⁹ prius notis: sed illas apprehẽdunt vel imediate per species vel ex superioris intellectus influxu. ¶ Ad. 4ᵐ dr̃ q̃. S. Tho. nō adducit cōparationem corporum superioꝝ ad iferiora pro potissima z efficaci rōe sed in exemplum. rō autem efficax accipit̃ ex eo q̃ angeli sunt vere et ꝓprie sbe intellectuales. quam. S. T. tãgit in locis pro cōclusione allegatis. et hãc ipsam rōnem cōfirmat S. D. auctoritate dionisij. 7° ca°. ð diuinis nominibus. quã vl' arguens nō vidit vel eã legit in codice mendoso. nō enim i auctoritate ꝑ cum allegata scribit simplices z beatos hñt intellect⁹ ꝑut arguẽs false recitat: sed simplices z bonos habent intellectus. vñ falsum est q̃ dionisius nō loquatur de angelis ſm statum mere naturalem. ¶ Neq3 valent q̃ vlterius arguens in cōfirmationẽ dicti adducit. nō primũ. qm̃ illud magis ẽ ad ei⁹ oppositum q̃3 ad propositũ. nam cum loquat̃ de animabus z de demonibus ſm statum eoꝝ mere naturalẽ: consequens est q̃ etiã de angelis loquutus est ꝑ statu eoꝝ naturali. Neq3 iterum valet secundũ. qm̃ vt ex littera p3 ſm precedentia z sequẽtia: dionisius nō vocat ibi diuinam cognitionem: cognitionem in diuina essentia habitam: sed cognitionẽ de deo naturaliter habitã. nec est cōsuetũm apud theologos cognitionem beatificam qua beati vidẽt essentiã dei nudã: vocare diuinam cognitionem prout arguẽs suo mirabili ingenio intellexit. Neq3 valet tertium. nã ibi intelligibilia diuinorum dicit ea que angeli de deo cognoscũt nãli cognitione. s. per cognitionẽ sui z alioꝝ. Et q̃ ista fuerit dionisij intentio appã ret ex immediate precedentibus vbi assignat ꝓ causa huiuscemōi cognitionis imaterialitatem z intellectualitatem nature angeloꝝ: que causa non esset ad propositum si loqueretur Dionisius de cognitiōe beatifica ad quam neq3 immaterialitas confert neq3 materialitas impedit cu3 homines natura materiales sint in beatitudine sicut angeli dei iuxta verbum saluatoꝝ. ¶ Ad argumentum ante oppositum respōdet Sanctus Tho. pᵃ par. vbi allegatum est pro prima cōclusione. ad. 3ᵐ q̃ actio que transit in aliquid extrinsecum est realiter media inter agens et subiectũ recipiens actionem. sed actio que manet in agẽte non est realiter medium iter agens z obiectũ sed ſm modum significandi tm̃. realiter vero cōsequitur vnionem obiecti cum agẽte. ex hoc eñ q̃ intellectũ fit vnum cum intelligente: cōsequitur intelligere q̃si quidã effectus differens ab vtroq3 et in hoc articulus terminatur.

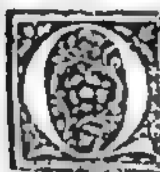
Distinctio quarta.

Ircaq̄r tam distinctiõez secũdi sniarũ q̄ritur vtrũ angeli btĩ suam btitudinẽ meruerint. et arguit q non: qz nõ alib⁹ nõ meremur. sz nãle sunt angelo q cõuerterẽ in deũ. g̃ p hoc nõ meruit btitudinẽ. ¶ In oppositũ arguit. qz apocalipsis. 21° dr̃ q mensura angeli i illa celesti hierusalẽ est mẽsura hois. sed homo ad beatitudinem pertingere non põt nisi per meritum ergo nec angelus. ¶ In hac questione erũt q̄ttuor articuli vt supra.

Uantuz ad articulum primum sit prima conclusio q angeli in primo instanti sue creationis mereri potuerunt: non tamen in primo instãti potuerunt peccare. Hanc cõclusionem pro prima sui parte tenet. S. Tho. pª. par. q. 62. arti. 5°. et. q. 63. ar. 5° ad. 4m. Et quodlibet. 9°. ar. 8°. Pro secũda vero pte tenet illam. pª p. q. 63. ar. 5°. Et in. q. de malo. q. 16. arti. 4°. ¶ Secũda cõclusio est q omnes ãgeli tã boni q̃ mali meruerũt beatitudinem supernaturalem in primo instanti sue creationis: licet mali ponentes obicem illam non sunt consequuti. Hanc conclusionem tenet. S. Tho. pª par. loco proxime allegato. ¶ Tertia conclusio est q angeli boni statim post vnum actum meriti beatitudinem sunt consequuti. Hanc conclusionem tenet. S. Tho. pª par. q. 62. ar. 5°. ¶ Quarta conclusio est q meritum in ãgelis precessit premium non solum natura et origine: sed etiam duratione. Hanc conclusionem tenet. S. Tho. pª par. q. 62. articulis 4°. et. 5° ad. 2m.

Uantuz ad articulum secundum ponende sũt aduersariorum obiectiones et quidem contra id quod supponitur in prima et secunda cõclusione q scilicet angelus potest elicere actum liberi arbitrij in instanti: arguunt quidam doctores anglici quos Adam recitat. primo sentẽ. q. 10. et etiam Gregorius. 2° sen. Primo igitur arguunt sic. si aliqua volitio posset fieri in instanti: possibile esset q aliquis peccaret in primo instanti sui esse. consequentia probatur. qm̃ in illo instanti posset habere sufficientem cognitionem boni et mali et libertatem eligendi tam bonum q̃ malũ igitur si in aliquo instanti posset: eque posset in primo sicut in quocũq alio. sed falsitas cõsequẽtis patet. quia si peccauit in primo instanti: non potuit illud vitasse. et p ɔñs nõ peccauit. iuxta illud Aug. in. 3° de. li° ar. ca. 38° quis enim peccauit in eo quod nullo modo caueri potest. probatio consequentie. non enim potuit prius vitasse illud peccatum: quia prius non fuit. nec tunc: qz tunc fuit: et omne quod est qñ est: necesse est esse. nec post: qz iam fuit preteritũ. et sic nõ potuit nõ fuisse. Item falsitas primi ɔñtis aliter apparet. quia si hoc sit possibile: ponatur in esse. tunc arguitur sic. illud peccatum est vitium voluntatis. igitur nocet voluntati. igitur adimit aliquod bonum a voluntate. igitur illud bonum ademptum fuit in voluntate per prius. et per ɔñs ipsa voluntas in qua illud bonum prefuit. igitur hoc nõ fuit primum istans sui esse. et ita ex illo posito sequitur contradictoria. s. q hoc est primum instans et q hoc nõ est primũ instans. iste est ex toto modus arguendi Aug. 12° de ciuitate dei. ca° 7° vbi probat q non potest aliqua voluntas esse mala ab eterno. et in pluribus alijs locis vtitur simili argumento. ¶ 2° si sic: igitur aliquis posset mereri in p̃mo instãti sui eẽ. ɔñs est falsum. qz null⁹ põt mereri nisi qui põt iusticiaz amittere. sz null⁹ potest iusticiaz amittere in primo instanti sui eẽ. quia tunc illa est. et omne quod est quãdo est necesse est esse. nec prius: quia prius non fuit. igitur tunc nõ potest mereri. Ita enim arguit Ans. de casu dia. ca. 5°. q angeli boni potuerunt peccare anteq̃ mali caderent. quia si non potuerunt inquit peccare: non voluntate sed necessitate seruauerunt rectitudinem et iusticiam. quare non magis meruerunt seruando iusticiam q̃ seruando rationalitatem quam perdere nequiuerunt. ergo et cet'a ¶ 3°. tunc posito casu possibili aliquis inuitus et necessario peccaret. probatio. qz posito q deus in hoc instanti creet vnum angelum dando sibi cognitionem et libertatem arbitrij et preceptum q eliciat actum diligẽdi deum quo citius poterit: et cum hoc suspendat actum volitatis angeli per hoc instans precise. hoc posito iste in aliquo instãti diliget deum. quia talis dilectio producetur tota simul. sit ergo illud in-

stans.a.tunc sic.inter hoc instans.et.a.erit tempus mediū in quo iste angelus nō diliget deum. igitur in illo tempore obmittet contra preceptū et velit nolit peccabit. si dicatur q diliget deum in tempore inmediato huic instanti: ergo dilectio illa partibiliter ⁊ in tempore fiet: contra. ponatur tunc q alius angelus non impeditus eliciat in hoc instanti vnam dilectionem respectu dei. tunc isti duo actus duorum angelorum erūt eiusdem speciei. igitur si vnus producitur in tempore: et alius. et econtra si vnus producitur in instanti et alius. quia necesse est vt illud quod existit in aliquo indiuiduorum speciei ex rebus cēntialibus existat in omnibus indiuiduis illius speciei vt ait commentator in. 2° celi cōmento. 59. Nec valet si dicatur q tale preceptum non potest in illo casu dari a deo. qr non ponatur q det adhuc sequitur q peccat propter ingratitudinem expectando per tempus anteq̄ diligat deum. ¶ 4°. si aliquis posset mereri in instāti: sequitur q possibile esset duo merita esse equalia quorum vnum omnibus alijs existētibus paribus: ex parte merentis esset in tempore: et aliud in instanti quod est falsum. quoniam tunc nichil prodesset continuare meritū. Ꝯsequētia probatur. quia ponatur q vnus mereatur tm̄ per instans: ⁊ alius per horam ceteris condicionibus et circumstantijs existentibus paribus in vtroq: tunc meritum factum in vna hora excedit meritum factum in instanti et non in infinitum quia nullum finitum excedit finitum infinite. sit igitur gratia exempli q sit maius in duplo. tunc ponatur alius qui ceteris paribus mereatur per dimidium vnius hore tm̄: meritum istius tertij erit subduplū ad meritum secundi merentis. igitur erit equale merito primi instātaneo. Assumptum probatur. quia meritum secundi pro prima medietate hore est simpliciter equale merito tertij. quod probatur. quia si secundus habuisset interruptionem aliquam inter medietates illas hore in qua merebatur: tunc manifestum foret q meritum istius in vtraq medietate esset equale merito tertij: sz tunc suum meritum est tantum quantum foret si esset interruptum quia est cum condicionibus similibus. igitur ⁊ cetera. ¶ 5° quia sequitur q pro peccato instantaneo deberetur alicui pena eterna creata et vltima. igit̄ posito casu possibili: alicuius peccatum deus non posset sufficienter punire. quod non videtur conueniens concedere. Ꝯn̄a probatur. qm̄ quelibet voluntas creata est finite nature et per Ꝯn̄s contingit assignare maximam penam quam potest recipere. sit ergo talis pena quam angelus non potest recipere. a. constat q aliqua proportio est inter. a. et penam debitam pro peccato instantaneo huius angeli quia vtraq est finita. sit ergo a. culpe. tunc sic. quocunq tempore dato: iste angelus potest decies ita grauiter peccare sicut fecit in vno instanti. igitur in quocūq tempore dato finito: potest mereri tales decem penas. et per Ꝯn̄s penam. a. et non potest recipere penam. a. vt positum est. igitur propositum. Assumptum autem probat̄. quia in quocunq tempore quantumcunq paruo: posset ipse stante eadem cognitione sufficienti dimittere malam volitionem qua sic peccauit et eam resumere plusq̄ decies. immo quotiens voluerit habens liberam voluntatem et nondū confirmatus. quia nullam difficultatem patitur angelus in volendo. ¶ 6°. si sic: tunc homo aut angelus posset habere meritum in instanti. et tunc vltra sequitur q vnam bonam volitionem factam in instanti continens per certum tempus vniformiter ī omnibus condicionibus meretur premium infinitum intensiue: et tamen tale premium non possit capere. sequitur q non posset a deo sufficienter premiari. Ꝯn̄a probatur. quia sicut pro primo instanti extrinseco illius temporis deberetur merenti aliquod premium precise: ita pro quolibet instanti sequenti illius temporis debetur aliquod premium precise. igitur vel pro quolibet instantium sequentium debetur equale premium ei quod debetur pro primo instāti: aut semper pro quolibet maius aut semper minus. et quodcunq detur: sequitur q pro omnibus simul debentur premia equalia infinita. quia post quodlibet instans et similiter ante quodlibet instans illius temporis sunt infinita instantia. et ideo si semper maius: igitur infinita maiora. si semper minus: ergo quocunq dato in tempore illo ante ipsum fuerunt infinita ꝓ quorum quolibet debetur maius et sic propositum. ¶ 7°. sequitur q secundum legem communem posset quis iuste puniri pro finitis peccatis venialibus plusq̄ pro maximo mortali peccato in eodem tempore vel maiori facto. quia pro veniali vnius instantis debetur aliqua pena: et illa non exceditur infinite a pena debita mortali. igitur totiens poterit peccare venialiter secūdum multitudinem finitam eque grauiter et cetera. ¶ 8° quia sequeretur q in angelo qui peccauit et similiter in homine primo meritum et demeritū fuerint immediata ita q nec fuit tempus nec instās medium: et vlterius cum vterq istorum semper quando stetit in iusticia et meruit fuerit sapiens

et quando peccauit fuerit stultus: sequitur ꝙ inter stulticiam et sapientiam eorum nō fuerit medium scilicet transitus de vno in aliud qui transitus non fuerit sapiens nec stultus. quod est cōtra Augustinum tertio de libero arbitrio. ca° 51° vbi querit. vtrum primus homo stulte vel sapiēter recesserit a deo et declarat ꝙ nec sic nec sic: sȝ est dare medium. nam transitus ipse nec sapiens nec stultus fuit sicut declarat i exemplis alijs: vide ibi. ¶ 9° quia tunc pro merito instātaneo deberetur augmentum charitatis. cum igitur illius augmenti sit certa proportio ad charitatē christi: sequitur ꝙ in tempore quantumcunqȝ paruo posset aliquis acquirere tātam charitatem quātam habuit christus quod est falsum. probatur ɔña. quia in quocunqȝ tempore paruo posset totiens subito velle quotiens illud augmentū continetur in charitate christi. et sic sequitur conclusio inferenda. ¶ 10°. sequitur ꝙ obesset homini continuare actum suum. quia constat ꝙ pro illo debetur homini certum premium: et pro merito instantaneo debetur etiam sibi certum premiuȝ licet minus. igitur. Exempli gratia. sit ꝙ minus i decuplo. cum ergo decem immo centum tales actus subitos posset producere: in illo tempore quo continuat actum vnum: posset acquirere maius premium non continuando eum. et sic sequitur ꝙ obest sibi continuare actum illum. ¶ 11° sequitur ꝙ aliquis necessario erit ociosus habendo summam libertatem arbitrij. quia posito ꝙ deus suspendat precise per instans actionē vnius angeli: tunc ille vellet primo in aliquo instanti mediato. ac per hoc in tempore medio esset necessario ociosus. ¶ 12° sequitur ꝙ aliquis habēs per vnam horam summum meritum sibi possibile circa aliquod obiectum: posset in eadem hora decuplo plus mereri habendo diuersos actus circa diuersa obiecta vel etiam circa idem intersecanter. et sic expediret non cōtinuare actum respectu vnius quod est falsuȝ. quia in hoc maxime cōmendatur felicitas a philosopho. 10. ethico ꝛ. quia est maxime cōtinua. ¶ 13° sequitur. ꝙ si aliquis peccaret venialiter continuādo actum suū per tempus in cuius fine moreretur: pro quolibet istanti illius temporis deberetur sibi aliqua pena i purgatorio. et si peccatū suum foret mortale: pro quolibet istanti sibi deberetur pena aliqua in inferno. et per consequens infinita pena extensiue. ac per hoc nullum posset deus punire sufficienter. ¶ 14° quia si sit dare primum instās in quo voluntas vult seu in quo volitio est in voluntate: igitur vel hoc erit de volitione libere producta a voluntate vel de ea que producitur naturaliter que. s. necessario sequitur ad aliquaȝ apprehensionem. non de libera: quia omnis mutatio subita finis est successiue fin commentatorē. 5. phy. cōmento. 32° sed cum voluntas libere producit suam volitionem: sua prima productio si qua est: non est tunc finis successiue mutationis immediate precedentis. igitur ꝛ cetera. Nec de volitione naturaliter sequente apprehensioneȝ alicuius obiecti. verbi gratia beatitudinis aut alicuius alterius placibilis. quia nō est dare primum instans in quo intellectus cogitet de tali volito. sit illud. a. igitur nec primum instans quo voluntas vult illud. Assumptum probatur. quia cogitatio noua vel libere causaretur: et tunc non eēt finis successiue mutationis cōtra preallegatam auctoritatem commentatoris. aut illa cogitatio actualis generaretur naturaliter ab aliqua specie imaginatiua: et tunc vel est aliqua species debilissima et minima ipsius. a. in virtute imaginatiua que potest agere in intellectum: vel est aliqua maxima que non potest. non potest dici primum. quia si sic: sit illa minima que potest. b. et intellectio quam potest causare sit. c. igitur aliqua alia species in imaginatiua debilior q̄ȝ. b. potest causare in intellectu aliquam intellectionem debiliorem tamen q̄ȝ. c. sic enim est in alijs actionibus naturalibus ꝙ si aliqua virtus potest mouere aliquod aliqua velocitate: virtus minor potest mouere illud tardius. quod probatur ex hoc ꝙ idem motuȝ potest moueri tardius a virtute debiliori et sic sequitur ꝙ non sit aliqua debilissima et minima species in imaginatiua potens causare in intellectu cognitionem actualem de. a. relinquitur igitur ꝙ sit aliqua maxima que non potest. et quelibet intentio potest agere in intellectum. ex hoc patet ꝙ nullum est primum instans in quo species imaginatiua agit in itellectum. quia si sic: tunc arguitur sic. hec species agit in intellectum nunc primo naturaliter et non libere. igitur nūc primo est ista species fortis ad agendum. quia si prius fuisset satis fortis: prius egisset. igitur est aliqua species minima seu debilissima in imaginatiua que potest agere in intellectum. cuius oppositum probatum est. igitur non est aliquod primum instans in quo species in imaginatiua agit in intellectum. ac per hoc nullum est primum instans in quo intellectus cogitat quando cogitatio sua fit a specie in imaginatiua. et sic sequitur propositum principale. hec oīa argumenta sunt cuiusdā anglici doctoris qui dicitur godifredus. et recitantur ab adam et a gregorio. ¶ Secūdo

loco potest argui contra conclusiones probãdo
ꝙ etsi non sit impossibile actum voluntatis esse
et produci in instanti: ꝙ saltem hoc non sit neces
sarium. immo ꝙ aliquis actus voluntatis sit pro
ducibilis successiue et partibiliter. et sic in tempo
re non in instanti. et arguunt sic adam et grego-
rius. Contingit volitionem intendi. igitur con-
tingit volitionem partibiliter produci. consequẽ
tia patet. nam intẽsio forme non fit nisi per addi
tionem noue partis forme. Antecedens proba-
tur. quoniam contingit in aliquo intendi noticiam vel
estimationem de bonitate alicuius rei quam de-
siderat. vt pote codicis per examinationem dili
gentiorẽ sue pulchritudinis vel veracitatis. aut
equi per maiorem experiẽtiam sue fortitudinis
aut velocitatis. igitur cõtingit desiderium de ip-
sa intendi. et patet cõsequentia. quoniam vt dicit com
mentator. 12. metha. commẽto. 35. et nos etiã
ita experimur ꝙ quanto magis quod desidera-
tur estimatum fuerit magis bonum: tanto desi-
derium maius erit. ¶ 2° contingit aliquam vo-
litionem partibiliter corrumpi. igitur contingit
aliquam partibiliter produci. cõsequentia patet
et antecedẽs probatur experientia. experitur ei
quis ꝙ aliquando feruenter ⁊ intense desiderat
aliquam rem non habitam: aut habita compla-
cet ⁊ delectatur. et paulatim tepescat talis com-
placentia vel desiderium et tandem cessat. talis
autem remissio non cõtingit absq; successiua cor
ruptione dictorum actuum. ¶ 3° arguit sic. possi
bile est visionem corporalem ac etiam itellectua
lem partibiliter acquiri. igitur et volitionem. te-
net consequentia. tum quia non plus apparet re
pugnantia ex parte volitionis q̃ ex parte visio
nis maxime intellectualis. tum quia frequenter
ad clariorem et perfectiorem noticiam rei: sequi
tur intensior volitio. antecedẽs patet. tam cum
aliquid primo visum a remotis appropinquat vi
denti et secundum maiorem appropinquationem cla-
rius videtur. Item cũ visibile remissum actu vi
sum continue intenditur et clarius et perfectius
videtur. in quo casu euidẽtius potest argui ꝙ vi
sio fiat partibiliter. nam cõtinue noue partes co
loris secundum intensionem generantur in eodem sbo
primo cum precedẽtibus. et ille vtrũq; sicut ⁊ alie
videntur. et nõ prius videntur q̃ sint certum ẽ.
nec prius sunt q̃ videantur. vt patet per Augu-
stinum. 14. de trini. ca. 10. dicentem quedam co
gnoscibilia simul cum cognitione esse incipiunt.
velut si aliquod visibile quod omnino non erat
ante oculos nostros oriatur: cognitionem nostrã
vtriq; non precedit. aut si sonet aliquid vbi est au

ditor: simul profecto incipiunt esse simulq; desi-
nunt et sonus et eius auditus. et istud quod vl-
timo positum est optime valet etiam ad princi-
pale propositum. nam sicut locutio exterior suc-
cessiue fit et auditus successiue generatur: ita in-
tellectio verborum videtur successiue generari.
Patet etiam hoc ratiõe. nam alias actiuum na-
turale per tempus staret in sufficienti dispositio
ne ad passum sufficiens ceteris requisitis cõcur-
rentibus anteq̃ ageret. simul ergo dum ille par-
tes coloris fiunt: videntur. et sicut successiue fiũt
ita successiue videntur. et constat ꝙ non ea visio
ne precise qua priores videbãtur: sicut patet ex
auctoritate preallegata ⁊ etiam ratione. quia vi
sio vnius rei non potest naturaliter fieri visio al
terius rei. igitur aliqua visione partiali. non au-
tem preexistente: quia nulla visio naturaliter p-
cedit rem visam cum quelibet a re visa concau-
setur secundum Augu. 11. de trinitate. ca. 3°. et similiter
libro. 14. vbi supra proximo. Item in alio exem
plo ibidẽ efficaciter conuincitur. si enim aliquod
magnum visibile cuius partem tantum quis videat p
aliquod foramen moueatur motu continuo an-
te foramẽ illud: verbi gratia a dextro in sinistrũ
pars primo visa successiue exibit oppositionem
oculi et occultabitur sibi et alia prius non visa suc-
cedet. et quia constat ꝙ sequens vel succedens
non videbitur visione precedentis: nec ipsa to-
ta simul succedet sed per partes ante partem: se
quitur ꝙ noua visiõe partibiliter et successiue ac
quisita videbitur quod erat probãdum. ¶ Ter-
tio loco arguit Adam contra aliud suppositum
in hac questione et precedente scilicet ꝙ impossi
bile sit formam puta visionem vel volitionem q̃
non est in hoc instanti secundum se totam nec secundum par-
tem: produci immediate post hoc instans simul
et secundum se totam. huius enim oppositum sepe dictũ
est. vt puta ꝙ angelus non peccauit in primo in-
stanti: sed immediate post primum instãs. item
ꝙ bonus angelus non fuit beatus in instãti quo
merebatur: sed immediate post illud et cetera.
Contra ista arguit. Adam. 10. q. Primo sic. quia
eo ipso ꝙ dilectio vel alia volitio causaretur simul
non per partem ante partem: instantanee et in-
diuisibiliter causaretur: et hoc est causari in instã
ti. non enim sunt instantia indiuisibiles mensure
succedentes in tempore distincte a permanenti
bus. et immediate precessisset aliquod aliud in-
stans vltimum sui non esse. igitur aliquod instãs
esset immediatum instanti. ¶ 2° quia nõ potest
contingere ꝙ aliquod nunc sit vltimum esse rei
secundum se et secundum quamlibet eius partem propter idẽ

medium. quia ſm philoſophū. 8. phy. non eſt da re vltimū inſtãs rei pmanentis in eē. igit̃ pari rōne nō eſt dare vltimū indiuiſibile i quo res aliq̃ et q̃libet eius pars vltimo nō ſit. ¶ 3° ſic. fieri inſtantanee ſeu in inſtanti ad debitum intellectum: eſt ſimul fieri ſic q̃ non per partem ante partem. nō enim ſunt ſm veritatem inſtantia tales menſure quales q̃dam imaginantur. ſed impoſſibile eſt q̃ inſtans immediate ſuccedat inſtanti vel mutatum eſſe in eodem motu continuo: aut vnum indiuiſibile alteri ſituetur ab eodem diſtincte imo hoc includit repugnantiã. igitur impoſſibile eſt q̃ aliquid immediate poſt inſtans in quo nō eſt nunc nec aliud quod poteſt eſſe pars eius ſimul fiat vł econuerſo. ¶ 4°. quia hoc dato: duo ãgeli eſſent factibiles immediate vnus poſt aliū et non ſimul menſura. ſed hoc eſt impoſſibile. tū quia pari ratione dicerē de mille. tū quia creatio angeli non habentis partes eſt inſtantanea ſolū vel ſi habet partes ſolum pono q̃ non diuiſibiliter nec partibiliter ſed vtraq̃ ſimul producatur et ita inſtans erit immediatum inſtanti. Probatio cōſequentie. quia deus poteſt in hoc inſtanti preſenti producere vnum angelum ſi prius hoc voluerit. ponatur igitur q̃ ſic faciat et q̃ tunc nō ſit vnus alius angelus producibilis. ſi igitur ille alius ãgelus poſſit ſimul produci imediate poſt hoc vltimum inſtans ſui non eſſe: ita poteſt fieri de tertio angelo non nunc exiſtente producibili poſt ſecundum. igitur et cetera. ¶ Quarto loco arguit. adam. li. q. prima contra aliud ſuppoſitū in hac ꝛ precedenti queſtione ſcilicet q̃ angelus poſſit ſubito ceſſare ab actu ſuo vel ſubito ſuſpēdere actum ſuū ſic q̃ modo habet aliquem actū voluntatis ꝛ nunq̃ poſt habebit illum nec aliq̄d eius. huius enim contrarium probat adam. primo ſic. quia non in inſtanti in quo eſt talis actus inſtantanee productus poteſt ſimul totus ceſſare: quia tunc ſimul eſſet et non eſſet. nec ſine medio poſt: quia tunc poſt indiuiſibile eſſet aliud indiuiſibile immediate ſuccedens. igitur ſolum mediate poſt poſſet voluntas ceſſare ab actu inſtãtanee elicito. et per cōſequens nō eſt in poteſtate voluntatis quin ſi ſubito cauſet in ſe volitionē continuet illum actum velit nolit poſtea poſt tēpus aliquod antequã ſuſpendat actum illum ſiue antequã plene a tali actu ceſſet. ¶ 2° q: ſi volũtas in hoc inſtanti h3 aliquem actū et nō habebit poſt hoc inſtans illum actum nec aliquã partem eius: tunc indiuiſibile eſſet immediatum indiuiſibili in ſucceſſione vel in continuo. quia ſi ſimul ceſſaret ſic q̃ non partibiliter; inſtãtanee deſtrueretur ſed nō in inſtanti quo pducitur. quia tunc ſimul eſſet et nō eſſet. ergo i alio. vel igitur in immediato. et ſic pbat̃ conſequētia pbanda. vel mediato. et tūc manebit per temp⁹ medium qđ eſt principale intentū. hec ille. ¶ Cōſequēter contra cōcluſiones ſingulas arguit̃ ꝛ quidem cōtra id quod ſupponit prima concluſio q̃. ſ. angeli creati fuerunt in gratia gratum faciente. arguit Egidius primo ſic. Hō non fuit creatus in grā. ergo nec angelus. tenet conſequentia. quia magis hō indiget gratia ad nō peccandum q̃ angelus eo q̃ infimum gradum teneat in genere ſubſtantiarum intelligibilium. et iterum quia ex pluribꝰ partibus incitari poteſt ad peccandum q̃ angelus. Antecedens pbatur quia homo ante peccatum habuit vnde poſſet ſtare: ſed non habuit vnde poſſet proficere prout haberi poteſt ex dictis Augu. li. de ciuitate dei volentis q̃ quantum ad delectationem preſentis boni: beatior erat primus homo in paradiſo quibuſcunq̃ iuſtis in hac vita. ſed quantum ad ſpem futuri boni: beatior eſt quilibet iuſtus in hac vita q̃ primi parentes. quod non eſſet: ſi primi parentes creati fuiſſent in gratia. quia cum non haberēt ſic impulſiua ad peccandum vt nos: ſi habuiſſent gratiam p quã poſſent proficere: plus potuiſſent ſperare de futura beatitudine: q̃ iuſti in hac vita. ſi ergo pmis noſtris parentibus nō fuit a ſui primordio collata gratia: ergo nec ãgelis a ſui primordio fuit collata gratia. vnde et magiſter quod infra dicit de hominibus: in. 3. di. dixit de angelis q̃ non poterant pficere ad meritum vite: niſi eis gratia adderetur. et in ſequenti. di. dicetur: q̃ poſt creationem: aliquid collatum eſt angelis p quod cōuerterentur gratia ſcilicet. ¶ 2°. quī ſi fuiſſent angeli creati in gratia: conſequens eſt q̃ et diabolus in gratia fuiſſet creatus. quo poſito: non videtur q̃ potuiſſet illo modo cadere quo cecidit. nã ſm Augu. li. ſuper. geñ. ſuperbia tumidus: ꝛ propter poteſtatis delectatione corruptus: btē atq̃ angelice vite dulcedinem non guſtauit. ſi ergo diabolus in ſui primordio habuiſſet gratiam: cum non intelligat componendo: intelligendo ſeipſum quod habuit a principio ſue creationis: intellexiſſet omnia que fuiſſent in ipſo. cognouiſſet ergo gratiam quam in ſeipſo habebat. qua cognita: non potuiſſet ignorare eam eſſe perfectionē ſue nature. beatitudinem ergo cognoſcēdo que eſt ſummum bonum quod adipiſci poterat: non erat ita hebes quin cognouiſſet tale bonū ſic excellens adipiſcendum eſſe per id quod erat i ipſo perfectius. et quia hoc cernebat eſſe gratiam:

non videt bene possibile q hoc modo peccasset delectatus propria potestate: et volendo consequi per naturaz quod debebat velle cõsequi per gratiam. Si enim a principio habuisset gratiam simul cognouisset naturam et gratiam perficientem naturam. et si delectatus fuisset in natura tã q̃ in aliquo pfecto: multo magis delectatus fuisset in dono grẽ sibi collato tanq̃ in re perfectiori. vidit enim se valde pulchrum per naturam: sz si fuisset creatus in gratia: vidisset se pulchriorez per gratiam. et per consequens vidisset q multo magis supremum bonum possibile sibi potuisset adipisci per gratiam per quam erat pulchrior q̃ per naturam per quam erat min⁹ pulcher. ¶ 3°. quia si angeli creati fuissent in gratia: in primo instanti creationis complacuisset eis in gratia esse creatos. ac per hoc in primo instanti sue creationis omnes angeli boni et mali meruissent in tali complacentia. nam complacere de gratuitis meritorium est. ex quo vlterius sequeretur q null⁹ angelus peccasset. quia non videtur possibile q angelus habens gratiam et eam cognoscens et in ea complacens possit a gratia cadere presertim cum non habeat in se incitatiuum in contrariuz gratie quemadmodum homo. est enim ipsa gratia tante excellentie q nullus posset eam fastidire aut ab ea se auertere quemadmodum Augu. .xi. super. geñ. ad litteram de diabolo dicit q beate atq angelice vite dulcedinẽ non gustauit quã non vtiq acceptam fastidiuit. ¶ 4°. arguit contra motiuũ. S. Tho. p^a par. q. 62. arti. 3°. sumptum ex comparatione ad primam rerum productionez in qua omnia que processu temporis per opus diuine prouidentie distincta sunt: producta fuerunt ꝑm quasdam seminales rationes. dicit enim q nõ est simile de natura et de gratia. quia deus dando nobis naturam: creauit nos sine nobis. sed gratiam vt Augu. dicit non creat in nobis sine nobis idest sine preuio motu nostre voluntatis. ex quo videtur q infusio gratie presupponat condicionem nature immo et aliquem eius motum. ¶ Deinde respondet ad auctoritates quas. S. Doc. adducit pro conclusione. Ad auctoritatem Augustini ex. 12. de ciuitate dei respondet dupliciter. Primo q dicitur deus simul in angelis esse cõdens naturam et largiens gratiam ꝓpter valde modicam morulam que fuit inter creationem et bonorum confirmationem sicut fuit valde modica inter creationem ⁊ lapsũ malorum. propter quod dicitur q diabolus ab initio malus fuerit. vnde et dñs dicit in euangelio q ab initio mendax fuit. Respõdet. secundo q ipse amor naturalis prout erat innocens ⁊ purus quo omnes angeli in instanti sue creationis deum dilexerunt quedam gratia dici põt. ¶ Ad auctoritatem glose super osee que dicitur eẽ hieronimi: respondet q demones dicuntur fuisse in magna pinguedine spiritus sancti: quia fuerunt creati in quadam magna puritate et excellenti innocentia. ¶ Contra. 2^am. partem prime conclusionis arguit Aureolus probando q angelus potuit peccare in ꝑmo instãti sui esse vel sue creationis. Et arguit primo sic. Quia in quocunq instanti sunt omnes cause alicuius actus: põt act⁹ elici sic circunstantionatus vel carens circunstãtia debita in esse. hec propositio patet. quia pro quocunq instanti potest poni causa: potest poni suus effect⁹. et per aris. 9. metha. loquẽdo de potentia propinqua. sed in primo instanti creationis angeli fuerunt omnes cause que sunt necessarie ad actum circũstantionatum. igitur pro illo instanti potuit elicere actum circunstantionatum: vel etiam carentem aliqua debita circũstantia. quare potuit peccare. maior probata est Minor patet. quia angelus in primo instãti potest se intelligere. nam habuit intellectum agentem et possibilem et obiectum presens que sunt cause concurrentes ad intellectionem. in eodez etiam instãti potuit se diligere. et quia licet act⁹ intellectus sit prior natura actu voluntatis: tamen potest esse simul tempore. non minus enim voluntas potuit se diligere pro primo instãti q̃ intellectus se intelligere. in illo etiam instanti dilectio illa potest habere circũstantiam debitam eliciendo amorem qui ñatus est esse rectus circa se. et potest habere circũstantiam oppositam eliciendo actũ circa se qui ꝑm rectã rationem nat⁹ est elici circa deũ puta amando se supra deũ. igitur in illo instãti potuit habere actũ perfecte circunstantionatũ et etiam actũ defectuosum a recta rõne per superabundantiam alicu⁹ circũstãtie male: vel per defectũ alicu⁹ circũstantie debite in esse. vñ possibile fuit q in ꝑmo instanti obijceret sibi beatitudo: et ꝓ illo instanti illã appeteret sine gratia. et hic act⁹ ponit a quibusdã ꝑmũ peccatũ angeli. qz appetijt gloriam nõ per merã dei gratiam sed q̃si debitam sibi ꝓpter excellẽtiã suorũ naturalium. ¶ 2° sic. si angelus nõ potuit peccare in primo instanti sui esse: aut hoc fuit qz primus act⁹ nature producte imputat producẽti: aut quia termini duarum mutationum. s. creatiõis et auersionis nõ possunt esse simul: aut tertio quia in primo instanti nõ potuit habere actũ elicitum a deliberatiõe procedentem: aut quar-

to quia actus qui elicitur in primo instanti non
elicitur libere contingenter. sed propter nullum
istorum negandum est angelum potuisse pecca-
re in primo instanti sui esse. igitur. ꝛc. Maior: pa
tet ex cõmuniter opinantib⁹ circa istam materiã
quorũ omnes aliquam dictarũ rationũ assignãt
Sed minor probatur. nam prima ratio nõ valet
nam maxima illa q̃ assumitur est vera de actu q̃
necessario concomitatur naturam. in talib⁹ enim
agens quantũ dat de forma tantũ dat de actu. ſ
de actu qui sequitur libertatem arbitrij ratio non
cõcludit. q2 non oportet ꝙ ille actus sit ab eo q̃
producit naturam imo est a natura. de isto igitur
actu oportet probare ꝙ non possit esse defectuo
sus in primo instanti. Nec similiter valet secũda
ratio. diceretur enim ad maximam quam assumit
ꝙ termini duarũ mutationum etiam ordinatarꝫ
adinuicem: lꝫ non possint esse simul natura: ta-
men sunt simul tempore vt patet de generatiõe
et alteratione. generatio enim presupponit alte-
rationẽ nõ tempore sed natura. cõsimiliter illu-
minatio solis presupponit ꝓductionem solis: et
tñ sunt simul tempore. sic in ꝓposito licet auersio
naturaliter presupponat ꝓductionem nature: tñ
põt esse simul tp̃e. Nec iterũ tertia ratio valet.
qm̃ angelus in primo instanti potuit h̃re noticiã
de deo. ergo in primo instãti potuit considerare
circa deũ ꝙ eius equalitas nõ est appetenda. nõ
apparet etiam si principiũ fuisset circuclatũ res-
pectu cõclusionũ supernaturaliũ in instãti quare
in instanti nõ potuisset inferre cõclusionẽ cum si-
mul tp̃e possit cognosci cõclusio ꝛ principiũ: licet
nõ simul natura. Nõ deniqꝫ valet quarta rõ. q2
de⁹ ab eterno predestinauit hominem: ꝛ tñ libe-
re predestinauit. ergo nõ aufert libertatẽ in actu
ponere ꝙ põ sit simul tp̃e cum actu. Et preterea
actus nõ eliciť libere nisi ꝓ instanti ꝓ quo eliciť:
q2 nihil est cõtingẽs qñ nõ est. ergo accidit actui
ad hoc ꝙ sit cõtingẽs ꝙ potẽtia eliciẽs precedat
ipm tp̃e. ¶ 3° sic. ꝓ quocũqꝫ instanti volũtas po
test h̃re actũ eliciũ: põt peccare q2 in illo põt re
cte ꝛ non recte agere. et põt pro tũc in vtramqꝫ
partẽ ꝯdictionis. sed voluntas angeli in p̃mo in
stanti sue creatiõis potuit elicere actũ suũ. cuius
rõ est. q2 ſm Aug. effectus põt esse coeu⁹ sue cau
se. et nõ est min⁹ verũ de cã naturali q̃ꝫ de causa
libera. ꝓ quocũqꝫ enĩ instanti põt poni cã libera
pro illo põt agere. cã aũt libera ꝓ quocũqꝫ instã-
ti agit libere agit. Nec obuiat si ponať quecũqꝫ
nãlis inclinatio. q2 talis nõ necessitat agẽs liberꝫ
ergo ꝓ istãti in q̃ est ip̃t agere ꝛ nõ agere. igr̃ libe
re agere. ꝟ ille i forma. ¶ 4° ad idẽ arguit. Gre.

Mẽ qđ habuit angel⁹ qñ peccauit necessario req̃
sitũ ad hoc ꝙ possit peccare: habuit vel h̃re po-
tuit in p̃mo instãti sui eẽ. igiť ꝛ in p̃mo potuit pec
care. ꝯña clara est. ſꝫ ꝓbatur añs. nam ex ꝑte itel
lect⁹ equalẽ ꝛ eãdem habuit noticiã vel h̃re po-
tuit cũ noticia sit ꝓducibilis in instãti. ꝛ cuiusꝫ ta
lis oẽs ꝑ se cause eẽ potuerũt in p̃mo instãti sicut
pꝫ discurrẽdo. similiter eq̃ potẽs ꝛ libera fuit vo-
lũtas in ꝓncipio sicẽ et tũc vel nũc. Et qđ dictuꝫ ẽ
de noticia: cõfirmať ex itentiõe Aug. 11. de ciuita
te dei. ca. 10. vbi dicit ꝙ nullo mõ ſm spaciũ tem
poris prius erãt spũs illi tenebre quos ãgelos dici
mus. ſꝫ simul vt facti sunt: lux facti sunt. nõ tñ ita
creati vt quocũqꝫ mõ viuerẽt: sed ẽt illuiati vt sa
piẽter beateqꝫ viuerẽt. ab hac illuiatione auersi
quidã angeli nõ obtinuerũt excellẽtiã sapientie
beateqꝫ vite q̃ ꝓcul dubio nõ est nisi eterna eter
nitatisqꝫ sue certa atqꝫ secura. Ex hijs pꝫ ꝙ ẽt sa
pientiã atqꝫ noticiã a q̃ mali ceciderũt: ipi in suo
initio habuerunt. qđ vero dictũ est de potestate
atqꝫ libertate volũtatis: nõ cadit in dubiũ. ¶ 5°
arguit sic. Xp̃o ſm aiaꝫ meruit in p̃mo inst ãti sue
creatiõis. ḡ possibile fuit ꝙ angel⁹ in p̃mo instãti
meruerit ꝛ similiter ꝙ peccauerit. ꝯña pꝫ. sed añs
ꝓbatur ex intẽtione magistri. sen. dis. 18. vbi vult
ꝙ xp̃o ſm aiam ab initio ꝯditionis meruit. nec ꝓ
ficere i meritis potuit sicut ꝓbat ibidẽ auctorita
te gregorij. nec põt glosari ab initio. i. immediate
post p̃mũ instãs. q2 si sic: aut imediate post illud in
stãs meruit in istãti: ꝛ hoc nõ q2 tũc istãs eẽt ime
diatũ instãti. aut i tp̃e imediato illi instãti: et hoc
nõ q2 tunc ꝓfecisset in merito cõtra magistrum.
¶ 6° arguit cõtra ꝓbationẽ cõclusionis. Qr cũ
tu arguis ꝙ si angel⁹ peccasset in p̃mo instãti: de⁹
fuisset cã sui peccati ꝛc. ista rõ nõ valet. q2 si cõse
quẽs itelligať sic ꝙ de⁹ fuisset cã immediata ꝛ to
talis illius peccati: aut ꝙ fuisset angelo cã eliciẽ
di illũ actũ malũ: in quorꝫ altero sensu dꝫ ipsum
reputari incõueniens. et in quo sensu nõ cõcediť
deũ esse causaꝫ pctõꝝ: negeť ꝯña illa. Nec valet
eius ꝓbatio q̃ assumit ꝙ ois operatio q̃ simul ici
pit cũ esse rei: est ei ab agẽte a quo habet esse ꝛc.
dicitur enim ꝙ illa propositio si intelligať de ope
ratione naturaliter ꝯsite: falsa est vt dicit se alias
probaturum. si autem intelligať de operatiõe li-
bere elicita: nullam hꝫ apparentiam. et ista iquit
rñsio cõfirmať. nã hanc videť Aug. sententialiť ne
gare. 11. de ciuitate dei. ca. 14. vbi dicit ꝙ illi qui
dicunt ꝙ diabolus nũq̃ꝫ fuit cum angelis sanctis
beatus. illa. s. beatitudine imperfecta nõ excellẽ-
ti et eterna suo recusans subditus esse creatori ꝛ
cetera: nõ cõsentiunt manicheis q̃ sentiũt ꝙ sua

quandā propriam tanq̄ et aduerso quodā prin
cipio habeat naturam mali. ita q̄ fm Augu. non
sequitur q̄ si peccauit ab initio: fuerit ex aduerso
malo q̄ principio ac per hoc simul stant q̄ pecca
uit ab initio: et tamen fuerit productus a bono
deo qui non fuerit predicto modo causa sui pec
cati. Item quia si ratio illa valeret: ita posset ar-
gui q̄ tunc de facto deus sit causa cuiuslibet pec-
cati. quoniam nō solum cum primo creat animā
sed et semper postea donec illam cōseruat in eē
est causa eius. q̄ si non sequit̄ ex hoc ipsū eē cau-
sam peccati: sic nō sequit̄ si angelus tunc in p̄mo
instanti peccasset. ¶ 7° arguit Durandus cōtra
probationem conclusionis adductam ex dictis
Sācti Thome. 2°. sen. Quia illa ratio d̄ficit i duo-
bus. primo in hoc q̄ dicit q̄ in appetendo verum
bonum nō est peccatum. contingit. n. peccare in
appetendo verum bonum si appetatur absq̄ de-
bitis circunstātijs. Itē quia ipse Sāct⁹ Thomas
ponit alibi angelum peccasse appetendo verum
bonum. Secundo illa rō deficit in hoc q̄ dicit q̄
verisimile bonum nō potest esse primū apprehē-
sum sub ratione qua simile. quia verisimile bo-
num nō dicit̄ nisi quia est vero bono simile. et iō
supponit cognitionem veri boni. iuxta quem sen
sum loquit̄ Augustin⁹. tū talem apprehensionem
verisimilis boni eque parum sequit̄ electio ma-
la sicut apprehensionē veri boni. quia ille qui ap-
prehendit aliquid quod nō est verū bonū sed si
mile vero bono: eque parum decipitur sicut ille
qui apprehendit verum bonū. et ideo si peccatū
in electione sequitur defectum in cognitione: ita
parum potest peccare vnus sicut alius. ¶ 8° ar-
guit idem contra primam ꝓbationem sumptam
ex prima parte sūme. Primo. Quia q̄ actio que si
mul incipit cum esse rei attribuatur agenti vl̄ ge
neranti et eidem imputet̄: hoc solum est in illis
in quib⁹ non est p̄ncipiū actiuū sed solū passiuū
non liberū sed naturale sicut in grauibus et leui
bus. quod patet. in eodē. n. instanti in quo est ig
nis illuminat domū. et hec actio attribuitur ig-
ni in quo est principium actiuum illuminationis
nec attribuitur generanti ignem nisi sicut cause
remote. grauibus autem et leuib⁹ in quibus non
est actiuum principiū sui motus sed solū passiuū
oportet q̄ sit extra ipsa. et hoc est generans qd̄
est prima causa per se mouēs grauia et leuia. vt
docet Aristoteles. 7° phy. in quibus est etiam so
lum principiū passiuū nō naturale sed liberum.
Si tamen aliquod p̄ncipiū passiuū liberū eē pōt
actio nō imputatur agenti. quia generās nō cau
sat actionem nisi dando tale p̄ncipiū. sicut gene-
rans non mouet graue nisi dando ei formā gra-
uitatis ad quam naturaliter sequit̄ esse deorsum
nisi sit aliquid ꝓhibens. sed si principiū datum a
producente sit liberū: actio sequitur ad tale pri-
cipium per indifferentiam. propter quod deter-
minatio actionis ad hoc vel illud bonum vl̄ ma
lum: non potest imputari ꝓducenti sed rei pro-
ducte que ratione libertatis sue ad alterum se d̄-
terminat. igitur in illis solū actio attribuitur ge
neranti vel producenti in quibus nō est princi-
cipium actiuum sed solum passiuum naturale et
non liberum. sed in angelo vel est principiū acti
uum sui velle: vel si sit passiuum: est tamen libe-
rum. quare primū velle angeli non debet attri-
bui deo creanti. Item quandocūq̄ actio que in-
cipit cum esse rei attribuitur generanti: omnes
actiones eiusdem rationis attribuuntur eidem
sicut patet in grauibus et leuibus. non enim so-
lum mouetur graue deorsum a generante quan
do fit: imo quādiu est graue et est extra locū suū
mouetur per se a generante: per accidens autē
a remouente prohibēs vt docetur. 7° phisicoꝝ.
si igitur primum velle angeli attribuitur deo cre
anti: et omnia velle sequentia attribuētur eidē.
et ita nūq̄ poterit angelus peccare quod falsū
est. ¶ Contra secundam conclusionem arguit
Scotus p̄mo sic. Prima opatio rei simul existēs
cum re: est a producente rem per te. sꝫ opatio an
geli nō sua nō potest esse sibi meritoria. ergo nō
potuit mereri in primo instanti. ¶ 2°. Quia i illo
instanti non pōt angelus mereri in quo non pōt
peccare. quia in quocūq̄ instanti potuit peccare
in eodē potuit mereri et econtra. sed ꝑ te ange-
lus nō potuit peccare in p̄mo instāti ergo nō po
tuit in illo mereri. ¶ 3°. Equaliter vel magis vi-
detur reqri deliberatio ad bene opandū sicut ad
male. bona. n. opatio nō pōt esse nisi cōcurrētib⁹
circunstātijs debitis oībus: sꝫ mala opatio eē pōt
quacūq̄ d̄ficiēte. cū ergo mala opatio angeli nō
potuerit eē sine d̄liberatione: seqtur q̄ nec bona.
deliberatio aūt tēpus reqrit: neq̄ videt̄ posse fie
ri i istāti. ¶ Cōtra tertiā ꝯclusionē arguit Scot⁹
Primo. si boni angeli stati post vnū actū meriti
fuerūt beatificati: sequit̄ q̄ etiā mali angeli post
vnū actū meriti d̄buerūt beatificari. ꝯsequēs est
falsum: ergo et antecedēs. ꝓbat̄ ꝯña. q2 ꝑ te oēs
angeli boni et mali habuerūt actū meritoriū i p̄-
mo instāti sue creationis. deus aūt vt Augustin⁹
dicit. 11°. de ciuitate dei nō discreuit inter āgelos
ante conuersionem quorundam et auersionem
aliorum. falsitas consequentis patet. quia de fa-
cto mali angeli non sunt beatificati neq̄ tamen

in instē actum est cum illis. ℂ2°. Quia boni angeli et mali equalem habuerunt morā vie. sed mali angeli non fuerunt dānati in secundo instā ti sue creationis sed in tertio ad minus. ergo nec boni angeli in secundo instanti sue creationis beatificati sunt sed in tertio saltem. sed in primo instanti creationis habuerunt actum meritoriū per te. ergo non statim post vnum actum meritoriū premiati sunt. ℂ3°. Boni angeli et mali fuerunt adinuicē discreti in termino: ergo et ī via. ꝯsequētia tenet. quoniam via ad terminum est meritum. si ergo bonis angelis vnus tantūmodo actus meritorius fuit via in primo. s. instanti: cum per te in eodem instanti mali angeli meruerint: sequitur ꝙ boni a malis non fuerunt discreti in via sed vniformes vtriq; merēdo. ℂ4° Peccatum malorum angelorū habuit multas morulas. quia mali peccauerunt multis speciebus peccati. s. superbia odio et inuidia. sed vltimatum meritum bonorum angelorum non precessit peccatum malorum. ergo meritum vltimatum bonorum fuit post multas morulas. probatur minor per illud apocalipsis. 12° factum est ꝑlium magnū in celo. vbi dicitur ꝙ michael et angeli eius pugnabant contra draconem idest angelum malum et victoriam contra eum habuerunt. illud autem prelium non fuit nisi quia peccatum malorum angelorum incentiuum fuit tē tationis bonorum. ex quo videtur ꝙ peccatum malorum precessit tentationem bonorum et ꝑ consequens eorum meritum vltimatum quod in ipsa victoria habuerunt. ℂContra quartam conclusionem arguitur primo. Quia via subita et instantanea simul duratione est cū termino. nam ſm philosophum. 2° physicoꝝ. generatio est via in naturam. et tamen simul in eodem instanti sunt sicut generatio et generatū esse: salua prioritate nature. ℂ2°. Quia ſm Augustinū in primo super genesim ad litteraꝫ: informitas creature condite non precessit duratione eius formationem que describitur per opera sex dierū sed solūmodo natura vel origine. ergo gratia que se habet ad gloriam sicut informitas ad formationem: non precessit eam duratione.

Quantum ad articulum tertium primo notādū est ꝙ de merito et de premio angelorum aliter videtur Sanct⁹ Thomas sentire ī primo opere et aliter in secundo opere. ℂPrimo. quoniā in primo opere in hac. s. distinctione articulo. 3° ad 5m. videtur tenere ꝙ angeli qui ceciderunt nunꝗ beatitudinem meruerunt: licet omnes tā boni ꝗ mali in gratia creati fuissent. nam vt ipse innuit distinctione sequēte articulo. 3°. ad. 5m. Et magis expresse in. q. de malo. q. 16. articulo. 4°. ad. 22m. non est necesse ꝙ habens gratiam semper illa vtatur neq; ad id ex precepto tenet. quia precepta affirmatiua non obligant ad semp. vnde non est necessarium ꝙ in quolibet instāti habens grām mereatur vel peccet. Et idem videt sentire in. q. de malo. q. 16. articulo. 4° ad. 11m. et 15m. et. 22m. In secundo vero opere. s. ꝑma pte. q. 63. articulo. 5°. ad. 4m. expresse tenet ꝙ omnes angeli et boni et mali beatitudinem meruerunt in primo instanti sue creationis. sed quia mali angeli statim post primū instans ꝗ creati sunt impedimentum beatitudini prestiterunt: ꝑmiū non sunt cōsequuti. ℂSecūdo quia in primo opere tenet ꝙ in angelis bonis meritum non precessit premium duratione sed natura tātūmodo vt patet distinctione sequēte. q. 2a. articulo. 2°. in corpore et ad primū. In prima vero parte. q. 62. articulo. 4°. et articulo. 5°. ad. 2m. tenet ꝙ in angelis meritum duratione precessit premiū ℂTertio. Quia in primo opere videtur ponere tria instantia durationis: duo in quibus fuerūt viatores: et tertium in quo fuerunt in termino. in quorum primo omnes angeli creati fuerunt: nec tamen in ipso boni meruerunt aut mali demeruerunt. in secundo vero instanti boni meruerunt et mali demeruerunt. in tertio vero boni ꝑmiati sunt et mali sunt dānati. In secundo vero opere vt prima parte locis preallegatis et articulo. 6°. eiusdē. q. duo tantūmodo instantia ponit in angelis bonis in quorū primo creati sunt et meruerunt: in secundo vero premium consequuti sunt. sed in angelis malis videt tria instātia ponere. vnum in quo creati sunt et meruerūt beatitudinem sicut et boni. in secundo autē lapsi sunt et demeruerunt. in tertio vero eternaliter dānati sunt. Et licet de hoc tertio instanti nō ita manifeste loquatur Sanctus Doctor sequit tamen id ex dictis eius loco supra allegato de precessione meriti ad premium. vbi tenet ꝙ impossibile sit angelū simul in eodem instanti esse in via et in termino. sicut enim angelis bonis meritum est via: premium vero terminus: ita et malis demeritum est via: terminus vero est eterna dānatio. vnde sicut angeli boni in vno instanti meruerunt et in alio ꝑmiū cōsequuti sunt: et nō vtrūq; habuerunt in eodem instanti ꝑut in. 2° ope. S. Doctor tenet: ita et ſꝫ hāc doctrinam oꝫ ponere

ꝙ in alio instanti mali angeli lapsi sunt et demeruerunt et in alio pena eterna damnati sunt. et ſm hoc non est cōcedēda tertia propositio Scoti in hac distinctione. q. pͥma qua supponit ꝙ tota mora vie prefixe omnibus angelis fuit equalis. non enim angelis fuit via prefixa ſm morã tēporis sed ſm rationem meriti et demeriti circa supernaturalia circa que ꝓprie et formaliter est meritum. vnde bonis angelis via fuit vnum instās meriti. nā stati post vnū actū meriti sequutū est pͥmiū. malis vero q̄ post actum meriti impedimentum premio prestiterunt peccando: vsq; ad secundum instans demeriti inclusiue via fuit. ¶Ad horum intellectū cōsiderandum est ꝙ qr meritum vite eterne est per charitatem que per se et formaliter tendit in deum inq̃ꝫm est obiectū beatitudinis supernaturalis ꝓut Sanct᷒ Thomas dicit. 2ª. 2ᵉ. q. 24ª. articulo. 3°. et. 4°. ratio meriti formaliter loquendo cōsistit in relatione et ordine ad deum ꝓut est bonum et obiectū supernaturale. vnde perfectio et complementū actus meritorij est ꝙ terminetur in deū et in eo vltimate sistat. et quia quātitas vie ī angelis accipitur ſm rationē meriti vel demeriti: cōsequēs est ꝙ status vie illis prefixus sit quousq; per propriam electionem vel in deum vltimate conuerterentur per cognitionem et amorem vel a deo vltimate auerterentur. ibi enim illis finita ē via vbi eorum mens finem habuit proprie adhesionis. hunc finem boni angeli habuerunt in primo instanti creationis in quo et sui noticiam et amorem habuerunt et illam ad laudem dei actualiẗ et finaliter ordinarunt. mali vero angeli in pͥmo instanti creationis noticiam sui et amorem q̃ꝫ virtualiter referrent in deum: cũ omnis operatio non contraria diuine dilectioni virtute dicat̃ in deum relata ac per hoc fuit illis meritoria: actualiter tamen nō prorruperunt in laudem et gloriam dei sed in consideratione sui et amore sistētes: in secundo instanti ex cognitione proprie excellentie in superbiam inciderunt et vsq; ad appetendam dei equalitatē se erexerūt. vnde Sāctus Thomas in. q. de malo. q. 16. articulo. 6°. ad. 14ᵐ dicit ꝙ diabolus peccauit circa ordinẽ naturaliū ad gratuita: quia non retulit amorem sue nature in deum. patet igitur ꝙ meritum ipsorum quod in primo instanti habuerunt: non habuit suam perfectionem et consumationem. et et per consequens non habuit complementum status vie quod sicut dictum est: accipitur in angelis non secundum moram temporis sed secūdū vltimatam meriti perfectionem. Via quā tenuit Sanctus Doctor in primo opere videtur tenuisse. 11°. quodlibꝫ articulo. 8°. et licet hec via sit facilior intellectu et omnia incōuenientia que occurrunt sine dificultate euadat: quia tamē ea que scripsit in secundo opere videntur esse vltimate de eius intentione et quasi per illa videtur corrigere ea que aliter scripserat in primo opere ideo viam eius quam tenuit in secundo opere: nos prosequimur licet in quibusdam eius dictis non modica videatur difficultas.

¶Secundo Notandum est ꝓut Sāct᷒ Thomas docet in. q. de malo. q. 16. articulo. 4°. in corpore. et ad. 3ᵐ ꝙ primus motus angelice mentis a sui creatione fuit circa se per cognitionem et amorē. iste enim motus est angelo magis cōnaturalis. eo ꝙ ipsius natura est sibi obiectum magis proportionatũ et semper presens. vnde et in libro de causis dicitur ꝙ intelligentia per hoc ꝙ scit se: scit ea que supra et infra se sunt. et inde est ꝓut Augustinus. 10. super genesiꝫ exponit ꝙ genesis primo cōmemoratur in primo die vespere ſꝫ nō mane quia scilicet angelus seipsum primo in seipso cognouit. que cognitio vespertina appellatur comparatione cognitionis qua angelus conuersus est totaliter in cognitionem et laudem creatoris que matutina cognitio ab Augustino appellatur. Et quoniaꝫ angeli creati sunt cum grā gratum faciente iuxta doctrinam Sancti Thome que magis consonat auctoritatibus sanctoꝝ consequitur ꝙ conuersio angeli in seipsũ se cognoscendo et amando: fuit meritoria vt pote grā et charitate informata. Intelligemus siquideꝫ ſm viam Sancti Doctoris ꝙ omnes angeli in primo instanti quo creati sunt: se cognouerunt et dilexerunt sub deo et propter deum simul cognoscentes ac diligentes naturaliter deum omnium creatorem rectorem et conseruatorem: quāuis in ipso primo instanti non omnes deum actu cognouerunt aut dilexerunt supernaturali dilectione scilicet tanq̃ꝫ obiectum beatitudinis supnaturalis sed boni tantū. In ipsa autem sui cognitione ac dilectione: angeli tam boni q̃ꝫ mali sibi meruerunt beatitudinem. eo ꝙ huiuscemodi eorum operatio fuerit sicut dictum est gratia in qua creati sunt informata. Necq; est inconueniens ꝙ operatio angeli qua in seipsum conuersus est se intelligendo et amando: dicatur fuisse meritoria. quia non per solam conuersionem vel motū liberi arbitrij actualiter in deum: angelus aut homo meretur vitam eternam: sed per operationes et motus liberi arbitrij in crea-

turas si ex grã et charitate procedant. tum quia
non solus deus ex charitate diligendus est sed
et eius creature. vnde et cõmuniter doctores di
cunt sequentes Augustinũ primo libro de doctri
na xpiana: qttuor esse diligẽda a nobis ex chari-
tate. s. de⁹. nos ipsi. et proximus. et corp⁹ nr̃z. tum
etiam quia non requiritur ad opus meritorium
q actu ordinetur in deum: sed sufficit q in deum
sit ordinabile. huiuscemodi autẽ est omne opus
quod diuine dilectioni aut diuinis preceptis cõ-
trariũ non est prout docet Sanctus Thomas
2ª. 2ᵉ. q. 24ª. articulo. 8°. et. q. 44ª. articulo
4° ad. 2ᵐ. et in plerisqz alijs locis. ¶ Sed ex p̃
missis oritur dubium quod multũ difficilem red
dit viam Sancti Thome quã tenuit in secũdo
opere. nam si omnes angeli boni et mali in p̃mo
instanti sue creationis beatitudinem meruerunt
qua ratione nõ omnes beatitudie premiati fue-
runt in secũdo instanti sed boni dũtaxat. preser-
tim quia iuxta Sancti Thome doctrinam p̃ma
parte. q. 62. articulo. 5°. statim post vnũ actum
meriti: angelus natus est premiuz beatitudinis
consequi quod et angelis bonis de facto fuit vt
ipse ibidem tenet. ¶ Sed ad istud dubiũ San-
ctus Thomas respondet. q. 63. articulo. 5° ad.
4ᵐ. q deus vt Augustin⁹ dicit. 11°. de ciuitate dei
non discreuit inter angelos ante auersionez quo
rundam et conuersionem aliorz. et ideo omnes
in grã creati. in primo instãti meruerunt. sed ma
li angeli statim impedimentum beatitudini pre-
stiterunt precedens meritum per peccatum mor
tificantes. et ideo beatitudine quam meruerunt
sunt priuati. ¶ Sed ista solutio non videtur sa-
tisfacere. quia sicut in primo notabili deductum
fuit: meritũ comparatur ad premiũ sicut via ad
terminũ et sicut mot⁹ ad formam que est termi
nus eius. sed inter viam et terminũ aut inter mo
tum et formam que ipsum terminat: nichil cadit
mediũ necqz rei necqz durationis. ergo non vide-
tur q angelus malus post meritum habitũ bea-
titudinis: impedimentum potuerit ponere bea-
titudini peccando. quoniã hoc esse non posset si
ne mora temporis vel durationis media int̃ me
ritum et premiũ que tamen dari nõ potest in an
gelis s̃m viã Sancti Thome. ¶ Ad intellectum
ergo premisse responsionis Sancti Thome cõ-
siderandũ est q beatitudo ꝓprie et formalit̃ sũp
ta: non est sicut forma aut qualitas ipsi beato q̃-
si ab extra s̃m se totam infusa quemadmodum
gratia aut charitas et huiuscemodi dona supna-
turalia: sed est quedam ipsius beati operatio ab
eo elicita lumine supernaturali glorie perfecta z
illustrata quo beati mẽs sublimata: eleuat̃ vsqz
ad apertam dei visionem et eius sicuti est fruitio
nem. vnde quia beatificatio hominis vel angeli
consistit substantialiter in ipsius operatione cog
nitiua et volitiua circa perfectissimũ obiectũ bea
titudinis quod est deus: necessario requiritur q
intuitus mentis hominis vel angeli beatifican-
di in ipsum deũ videndũ et amandũ converta-
tur. quẽadmodum si res colorata videri debeat
necesse est q videntis oculus in ipsam dirigatur
necqz aliter visio fieri potest. Et quoniam angeli
boni statim post p̃mũ instãs in quo in seipsos cõ-
uersi per cognitionem et amorẽ sicut dictum est
beatitudinem meruerunt: ad contemplandam
et laudandam sui creatoris magestatem mẽtis
intuitum conuerterunt: statim deum viderũt q̃
se requirentibus presto erat et per apertam vi-
sionem diuine essentie quam in ipsa cõuersione
ad deũ habuerũt: beatificati sunt. Mali vero an
geli ex ipsa conuersione in seipsos qua sicut et bo
ni in primo instanti beatitudinem meruerũt: ad
laudem et contẽplationem sui creatoris vt par
erat nõ se cõuerterunt: sed circa proprie excellẽ-
tie considerationem plus debito persistentes: in
superbiam se extulerunt et per inordinatum sui
amorem ad appetendam dei equalitatem in se-
cũdo instanti se erexerunt priori merito per pec
catum: impedimentũ prestantes. vnde quia mẽ
tis sue intuitũ ad deũ non conuerterunt. dei essẽ
tiam videre nõ potuerunt. quẽadmodum si clau
dat quis oculos vel ad tenebras vertat: lumen
solis videre nõ poterit. ex quo sequutũ est q bea
titudinez quã meruerũt nõ sunt adepti. nõ enĩz
oculos auertẽtes aut nõ ꝯuertẽtes ad deũ: diui
nã eius essentiã intueri possunt in q̃ intuitione si-
cut dictũ est beatitudo formaliter et p se cõsistit.
Ex hijs respõdemus ad rõnem supra inductam
ꝯtra solutionez Sancti Thome q recte ꝓcede-
deret si premiũ beatitudinis esset terminus me-
riti sicut forma naturaliter ꝯsequẽs aut quasi ab
extrinseco totaliter a deo infusa velut grã aut cha
ritas. sic enĩ sufficeret ad eius cõsecutionẽ: opus
meriti sine aliquo vlteri⁹ reqsito ex parte habẽ-
tis meritũ. sed nõ sic est. nam vltra meritum: ne
cessario requiritur ad mentis beatificationem q̃
dã alia ipsi⁹ opatio ab ipo elicita quãuis lumine
glorie sublimato et adiuto. s. oculos mentis per
intentionem et realem intuitũ ad deum conuer
tere. in qua operatione sicut dictũ est beatitudo
formaliter et essentialiter consistit. hanc autem
operationem mali angeli culpa sua non habue-
runt: voluntarie a deo se auertentes et circa se-

ipsos inordinate ac superbe mentis aciem defi-
gentes. itaq; per eos stetit q premium post me-
ritum sicut boni angeli non sunt adepti. ¶ Neq;
debuit deus ipsam diuine essentie visionē ac for-
malem beatificationem: sine angelo se ad deum
conuertente et ipsam volūtarie eliciente: menti
eius per potentiam absolutam infundere. Tum
quia considerata naturali capacitate itellectua-
lis substātie qua potens est substātiā actus beati
tudinis elicere lumie glorie illustrata et obiecto
presente: magis esset naturam eius destruere q̃
perficere. Tum etiam. quia vt dicitur sapientie
8°. deus omnia disponit suauiter mouens et or-
dinans vniuersa in fines proprios fm eorū vir-
tutem et inclinationem. est autem ꝓprium intel
lectualis et rationalis nature: consequi finē suū
per ꝓprios actus a se elicitos. imo vtriusq; pro-
prius finis et beatitudo in eius operatione cōsi-
stit formaliter qua maxime delectatur, neq; ta-
men delectationē haberet adiunctam: nisi opa-
tio ab ipsius mente procederet. hec diximus cir-
ca intellectū in premissis verbis. Sācti Thome
sine preiudicio melius sentientis. Posset etiam
rūderi ad obiectionē ad minorez q inter vltimū
vie et terminum nō est dare mediū. et ita neq; ē
dare medium inter meritum vltimatum ac con
sumatum et premium: sed meritum qd mali an-
geli habuerunt in primo instanti non fuit ꝓprie
et formaliter loquendo vltimatum et consuma-
tum sicut deductū fuit in primo notabili. et ideo
nimirum si eorum meritū non habuerit premiū
pro termino.

¶ Tertio Notandum est q in omni re subsistente tria ista quo-
dam ordine se consequūtur. natura. virtus. ope
ratio. neq; est aliqua res subsistens que aliq̃ isto-
rū sit destituta. virt⁹ eni emanat a principijs na
ture. operatio vero procedit a re mediante vir-
tute. aliquando tamen operatio procedit ex so-
la virtute nature fm propriam inclinationē nul-
lo alio exteriori mouente aut impellente vel q̃-
modolibet instigante preterq̃ ab auctore natu
re. et talis operatio semper modum nature rei
consequitur & ipsi nature imputatur vnde et na
turalis eius motus vel operatio dicitur. huiusce
modi autem operatio semper recta est et suam
habens integritatez nisi natura rei in aliquo pn
cipiorum aut eius virtus deficiens sit. quod non
potest ꝯtingere sine defectu virtutis agentis vel
producētis naturā qui nō pōt defectū contingen-
tem in pncipijs aut in virtute nature tollere aut
reparare: et tunc defectus in operatione etiam
auctori nature rationabiliter imputat. Aliquan
do opatio rei causatur nō solū ex natura ac vir-
tute rei: sed ex aliq̃ extrinseco mouēte seu excitā-
te aut qualitercūq; ad eam cōferēte: et talis ope
ratio nō appellat simpliciter motus vel actio cō
naturalis rei eo q eius causa nō sit sola virtus et
natura rei. et p cōsequens defect⁹ contingēs i ta
li opatione nō necessario reducit in naturā aut
virtutē rei ac p hoc neq; retorquet in auctorem
rei cū ex alio vel alijs ad opationē conferētibus
possit cōtingere. Prima autē opatio angeli q̃ si-
mul incepit cum ei⁹ esse cū sit substantia incorpo
rea et intellectualis nature: non videt q ab aliq̃
extrinseco potuerit esse causata nisi a deo aucto
re qui omnia mouet et disponit suauiter. i. fz mo
dum ꝓprie virtutis. ex quo sequit q pma angeli
opatio fuerit illi cōnaturalis. i. fm modū et vir-
tutē eius naturalez. vnde si huiuscemodi opatio
esset deficiēs aut in ea peccatū incideret: merito
in naturam angeli ac p hoc in auctorē nature re
torqueri posset. nam ante esse angeli non fuit ali
quod motiuū ipsius aut defect⁹ sue actionis cau
satiuū. supponit enim q pma actio inceperit cū
esse rei. ¶ Neq; ex premissis sequit ꝓut aliq̃ ma
le inferunt contra. S. T. q prima opatio angeli
non fuisset eius libero arbitrio imputanda et p
consequēs neq; illi fuisset meritoria ꝓcedens ex
gra. qm nature intellectualis impulsus ad bonū
libertatē arbitrij nō tollit aut minuit sed magis
iuuat. nā et ab ipsa natura liberū eius arbitrium
emanat et naturalis ordo ipsius in bonū ex ipsa
eius natura consequitur. vt enim. S. T. dicit p⁹
pte. q. 6. arti. p⁹. amor vel iclinatio naturalis di-
uersimode inuenitur in diuersis naturis in vna
quaq; fm modū eius. vñ in natura intellectuali
inuenit inclinatio naturalis fm volūtatē: in na-
tura autē sensitiua fm appetitū sensitiuū et c. na-
tura. n. et voluntas sic ordinantur vt ipsa volū-
tas etiam quedā natura sit. Neq; enim ad ratio
nez liberi arbitrij pertiet q eque facile aut ꝓmp
te moueatur in malum sicut in bonuz. nā vt. Sā-
ctus. Tho. dicit de veritate. q. 22°. arti. 5°. hoc
est nature cuiuslibet create vt a deo sit ordinata
in bonū naturaliter appetens illud. vnde et vo-
luntati ipsi inest quidam appetitus boni. neq; a-
liquando in malum tendit nisi sub spē boni. ma-
lum enim inuolūtarium est vt Dio. dicit. 4° ca.
de diuinis nominibus sed sufficit ad libertatem
q in hoc et in aliud bonum libere moueri possit
aut non moueri. alias in deo liberum arbitrium
nō esset q̃ peccatū aut malū agere nō pōt. vñ li-
cet volūtas angeli pmo instāti nō potuerit vel-

le malũ: potuit tñ velle alteꝝ bonũ: ⁊ velle et nõ velle id ipm bonũ qđ voluit: et potuit illud amare sic vel aliter ſm plures rõnes et circũſtantias qb⁹ amabile eſt. rõne cui⁹ libertatez et dominiuz habuit ac electionẽ ſui act⁹ ac ꝑ hoc potuit illi eẽ meritori⁹. pꝫ ꝓ ẽctũ ſi negam⁹ ꝙ libeꝝ arbitriũ i nã creata flexibile ſit ad malũ ſine dono ſupnaturali: ſꝫ negam⁹ ꝙ iſtã flexibilitatẽ habuerit angelus ꝓ primo inſtãti ſue creationis aut ꝓ pma ſui opatione que ex ſola nature inclinatione per actionem dei auctoris procedit vt premiſſum eſt.

¶ Quarto Notandũ ẽ ꝓ declaratione quarte ꝯcluſiõis ꝙ meritũ et premiũ ex oppoſito diſtinguũť ſm rõnem pfecti et impfecti. et qꝛ oppoſita ſꝫ ꝙ oppoſita ſũt nõ poſſunt eẽ ſimul: ſeqtur ꝙ merituz et pmiũ ſimul eſſe nõ pñt. Sed ꝯſiderandũ eſt ꝓut. S. T. declarat pᵃ 2ᵉ. q. 67. ar. 3ᵒ. ꝙ impfectio qñqꝫ ẽ de rõne rei et ptinet ad ſpẽm ipi⁹. quẽadmodũ defect⁹ rõnis ptinet ad rõnez ſpẽi equi vel bouis. ⁊ qꝛ vnũ et idẽ numero manẽs nõ poteſt transferri in aliã: inde eſt ꝙ tali iperfectione ſublata: tollitur ſpẽs rei. ſicut iã nõ eẽꝫ bos vel equus ſi eſſet rõnalis. qñqꝫ vero impfectio nõ ptinet ad rõnez ſpẽi rei impfecte ſed accidit idiuiduo ſm aliquid aliud. ſicut hoi alicui accidit qñqꝫ defect⁹ rõnis vel ꝓpter ſõnuz vel ebrietatẽ aut aliquã infirmitatẽ cõtingẽtẽ. et tali impfectione remota: nichilomin⁹ ſpẽs rei manet. ſicut autẽ impfectio cognitiõis eſt đ rõne fidei vñ et ponit ab aplo hebreorum. 11ᵒ. in ei⁹ diffinitione. ẽ eñi cognitio ſine euidentia aut viſione. qͣobrẽ ſimul eſſe nõ pñt fides de deo et apta dei viſio: ſꝫ adueniẽte clara dei viſione fides euacuať ꝓut aplꝰs dicit pᵃ. cori. 13. vñ et fides viatoꝝ eſt nõ cõprehẽſoꝝ: ita et impfectio quedã ptinet ad rõnem ſpẽi meriti vt pote defect⁹ ꝯſecutionis premij et tẽdentia in bonuz nõdũ adeptũ et eẽ viã acquiſitionis termini. vñ et meritũ ſeu mereri ſolis viatorib⁹ competit et nullo modo cõprehẽſorib⁹ vt cõiter tenetur: niſi aliqs vt xp̃s ſimul ſit viator et cõprehẽſor cui meritũ attribuiť inqͣꝫ viator eſt nõ vt cõprehenſor ꝓpter qđ meritũ et premiũ ſimul eſſe nõ poſſũt ſed adueniẽte premio qđ pfectum ẽ: euacuať rõ meriti q̄ impfecta eſt. et ſicut de rõne q̄dditatiua meriti eſt iperfectio et ad ſolos ptinet viatores: ita et de rõne gr̃e ſm ꝙ ẽ pncipiũ meriti: eſt ꝙ ſit impfecta et nõ ꝯſumata et i ſolis viatorib⁹ repiť nec ſimul eſſe põt cũ gr̃a pfecta et ꝯſumata: ſꝫ iſta adueniẽte: illa euacuať ſub rõne q̄ eſt principiuz et cauſa meriti. qđ notãter adijcimus. qm̃ gr̃a et charitas q̄ habeť in via ſm ſe et abſolute nõ euacuať in patria ꝓut Aplꝰs expreſſit pᵃ cori. 13. dicẽs. charitas nũqͣꝫ excidit. eo ꝙ de rõne ſpecifica gr̃e et charitatis nõ ſit impfectio. verũtamẽ cuz hoc ſtat ꝙ ad rõnem ſpecificaz gr̃e et charitatis ptineat impfectio ſꝫ ꝙ ſunt pncipiũ et cauſa meriti qđ de ſui rõne ſpecificam impfectionẽ dicit et in ſe et in ſua cauſa ꝓxima et in ꝓpꝰo ſubo qđ eſt viator. quẽadmodũ et impfectio nõ eſt de rõne abſoluta hominis ſed ẽ de rõne ei⁹ ante adultaz etatẽ. Faciunt ad pmiſſa ea q̄. S. T. dicit. 3ᵒ ſen. di. 18. ar. 2ᵒ. ad. 2ᵐ. Et. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 13ᵃ. ar. 4ᵒ. ad 2ᵐ. et. q. 182. ar. 2ᵒ ad. 2ᵐ. Et de ve. q. 29ᵃ. ar. 6ᵒ. in. c. et ad. 6ᵐ. Et. 3ᵃ. p. q. 19ᵃ. arti. 3ᵒ. ad pᵐ.

Quantum ad articulũ quartũ reſpõdendũ ẽ ad obiectiones aduerſarioꝝ. Et quidẽ ad pmũ ꝯtra pmã ꝯcluſionez negať pma ꝯña. Et ad ei⁹ ꝓbationẽ dr̃ ꝙ nõ fuit ex defectu libertatis ꝙ angel⁹ nõ potuit eligere malũ i pmo iſtanti ſui eẽꝫ ꝓpť ordinẽ actue. Tũ qꝛ pmo oportuit ꝙ ꝯſideraret id qđ ptinet ad ſuã nãm et poſtmodũ moueref i ſupnaturalia ꝑ ꝯuerſionẽ vł auerſionẽ in q̄ ꝯſiſtit pctm̃. Tũ etiã ꝓpť ordinẽ pmi act⁹ rei ad ipſam rei nãm ꝓut đclaratũ fuit in tertio nõbili. Et accipiť iſta rñſio ex dict̃. S. T. pᵃ. p. q. 63. ar. 4ᵒ. i cor. Et in. q. đ malo. q. 16. ar. 4ᵒ. ad. 3ᵐ. Et ex ſꝫ pꝫ falſitas ꝯñe ſecũde. nã nõ eſt ſimile de pmo inſtãti ⁊ de ſequẽtib⁹. qꝛ opatio quã res hꝫ in pn⁹ ſui eẽ: ꝯgruit nature ipſi⁹ ac ꝑ hoc retorqueť i auctorẽ nature. nõ aũt ſic ẽ đ opationib⁹ poſtmodũ ꝯſitib⁹. ſic rñdet. S. T. ibidẽ in. q. đ malo ad. 4ᵐ.

¶ Ad. 2ᵐ ꝯcedim⁹ ꝯñaz cũ ſuo ꝯſequente. et ad ei⁹ iprobationẽ dicim⁹ pᵒ. ꝙ cõmittiť in ea fallacia figure dictionis. nã mutať qs in qñ. lꝫ. n. null⁹ poſſꝫ mereri niſi q̄ põt iuſticiã amittere: non ſeqť ꝙ ꝓ quocũqꝫ iſtanti mereri põt: poſſit iuſticiam amittere. ¶ Dicim⁹ ſecũdo ꝙ aſſũptũ nõ eſt vlr verũ etiã ſi nõ eẽt ibi mutatio vni⁹ pđicamẽti in aliđ. nã Xp̃s peccare nõ potuit aut iuſticiã amittere: et tñ potuit mereri dũ eẽt viator. Itẽ et cõfirmati in gr̃a ꝓut cõiter teneť đ btã ꝟgine et de aplis dũ adhuc eſſent in via mereri potuerũt ſed nõ potuerũt peccare. ¶ Ad. 3ᵐ dr̃ pᵒ. ꝙ ſtãte caſu: nullũ tp̃s ꝯtinuũ eẽt inť pmũ iſtãs creationis et ſecũdũ quo habuit actũ diligẽdi deũ. qm̃ opatiões angeloꝝ pſerti intellect⁹ et volũtatis non meſuranť tp̃e ꝯtinuo ſꝫ tp̃e diſcreto ſi plures ſint quod cõponiť ex inſtantibus. vnde argumentuꝫ ꝓcedit ex falſo. ¶ Dicať ſcđo. ꝙ dato illo tp̃e intermedio: omiſſio dilectiõis dei nõ eẽt angelo

peccatū q2 fuisset illi impossibilis sup quo nō ca-
dit preceptū vt Hieronim⁹ dicit. ¶ Dicit tertio
q licet duo act⁹ duoꝝ angeloꝝ sint eiusdez spēi:
nō sequit vniuersalit q sint eq̄lis durationis pre
serti de actib⁹ quib⁹ circa corpa agunt. qm ange
lus ē agēs volūtariū et pōt in instāti vel in tēpo-
re opari ꝓut vult. ¶ Ad. 4ᵐ dr q ꝓcedit ex fal-
so supposito q̄si omnis diuturnitas tēporis vl du
rationis augeat intēsiue meritū et dignuz faciat
maioris premij intēsiue. quod falsum est vbi quā
titas charitatis ex qua vtrūq3 meritū elicitur sit
eq̄lis. nā rō et quātitas meriti ex charitate et ei⁹
quātitate pensanda est. vñ duo āgeli equali grā
pfecti: eq̄liter intēsiue merent et eq̄li premio dig
ni sunt quātūcūq3 meritū vni⁹ maius sit alio ex-
tensione duratiōis. vñ arguēs frustra laborat in
lōgo suo ꝓcessu. ¶ Ad. 5ᵐ cōcedit pma ꝯña sed
negat secūda et ad ei⁹ probationē dicim⁹ q q̄c-
quid sit de assumpto: in casu tñ dato ꝯña est falsa
.s. q in quocūq3 tēpore finito āgel⁹ talis pōt me-
reri penā. a. licet posset mereri decē penas quaꝝ
quelibet equaret pene quā angel⁹ meruit ꝓ pec
cato instātaneo. nā in casu dato. a. ponit pena ex
cedēs quodcūq3 peccatū volūtatis create. q2 po
nitur q sit pena quā āgel⁹ non pōt recipe quātū
cūq3 peccet. ¶ Ad. 6ᵐ dr q ꝓcedit ex falso suppo
sito. s. q homo vel angelus possz hre infinitos a-
ct⁹ et infinita merita in ifinitis instātib⁹ in q̄ q̄li
bet tps cōtinuū pōt diuidi. nā vt deductum fuit
in pma distinctione hui⁹ secūdi: licet diuisio con-
tinui possit ꝓcedere aut ꝓtendere in infinitum:
omnes tamē partes p diuisionē assumpte finite
sunt. Et preterea licet angel⁹ in quolibet instāti
diuisim possit habere aliquē actū: nō tamē in oi-
bus cōiunctiz. q2 neq3 omnia instātia accipi pos-
sunt. ¶ Ad. 7ᵐ cōceditur⁹ totā deductionē loquē
do de quātitate pene extēsiua. si tamen mortale
peccatū tēpore finitū sit et actu et reatu. nā si in-
finituz sit reatu sicut cui non remittit culpa: nulla
ꝓportio est int peccatū mortale et veniale q̄ ad
tēpus debite pene sicut nec inter finitū et infini-
tū: n. nā vt. S. T. dicit pᵒ. 2ᵉ. q. 88. ar. 4ᵒ. omnia
peccata venialia de mūdo nō possunt hre tātuz
de reatu et p ꝯñs neq3 de pena q̄tum vnū peccatū
mortale. neq3 de pena dāni neq3 de pena sensus
q̄tum ad vermē cōciencie neq3 q̄tum ad ipsius pene
durationē. ¶ Ad. 8ᵐ cōcedit tota ꝯductio. neq3
auctoritas Aug. obstat. qm Aug⁹ itelligit q cum
pm⁹ hō peccauit et recessit a deo: ille trāsit⁹ seu re
cessus nō ꝓcessit ex sapiā vel stulticia tanq3 ex q̄
dā hitu ꝓcedēte et mouēte: cū hoc tñ stat q pm⁹
homo i ipo recessu stulte vel sapiēter egerit nam
et stulte egit q̄uis nō ex hitu stulticie. sicut enim
nō ois q ignorāter peccat ex ignorantia peccat:
ita neq3 omis q stulte agit ex stulticia agit. ¶ Ad
9ᵐ pz rñsio ex respōsione ad. 4ᵐ. ¶ Ad. 10ᵐ dr
q ex premissis nō ꝯcludit q cōtinuatio actus ob
sit opanti. s3 q ꝯtingere pōt q aliqs nō ꝯtinuans
vnū actū meritoriū pl⁹ proficiat plurib⁹ actibus
meritorijs q̄3 si vnū cōtinuauerat. nā in pluribus
actib⁹ potuit magis ac magis feruent opari ac p
hoc magis ac magis in augmēto charitatis ꝓfi-
cere. ¶ Ad. 11ᵐ dr q procedit ex falso supposito. s.
q opatio intellect⁹ et volūtatis in angelis men-
suret tēpore ꝯtinuo. hoc aūt falsum ē ꝓut hituz
fuit supra. dis. 2ᵃ. vñ inter instās in q̄ p casum ar-
guētis de⁹ suspēderet actionē angeli et instās in
quo pmo vellet habere aliquā actionē: nulluz tē-
pus est mediū q possit dici ociosus. ¶ Ad. 12ᵐ.
et. 13ᵐ patet respōsio ex his q̄ dicta sunt ad. 4ᵐ.
et. 5ᵐ. ¶ Ad. 14ᵐ. dr q talis volitio instātanea
angeli pōt esse libere vel naturaliter ꝓducta. ne
q3 valet ꝓbatio in ꝯtrariū ex auctoritate cōmē-
tatoris. q2 cōmētator loqt de mutationibus cor
poralib⁹ nō d spūalib⁹ q̄les sunt opationes itel-
lect⁹ et volūtatis. vñ argumētū nō est ad ꝓposi
tū. et ideo nō ꝓsequimur cetera falsa q̄ in lōgo suo
ꝓcessu assumit. ¶ Ad argumenta scḋo loco facta
ad pᵐ et 2ᵐ et 3ᵐ dr q ꝓcedūt ex falso supposito
.s. q act⁹ volūtatis ꝓducit et corrūpit et intēdi-
tur ac remittit partibilr. i. p appositionē partis ad
partē vel p subtractionē partis a pte. hoc aūt fal
sum ē ꝓut lati⁹ dictū fuit. li. pᵒ. d. 17ᵃ. verū est tñ
q visio et locutio p accñs inq̄tum cōiungūt motui et
tpi: possunt hre successionē hoc tñ est extra ꝓpo-
sitū nrm cū loquimur de cognitione et volitione
angeloꝝ q̄ nō ꝯiūgūtur motui vel tēpori ꝯtinuo
¶ Ad argumēta tertio loco iducta dr ad oia q
ꝓcedūt distantia tpis cōtinui. nos aūt ponim⁹ act⁹
itellect⁹ et volūtatis angeloꝝ mēsurari instātib⁹
temporis discreti cui⁹ vna pars siue vnū instās
imediate et ꝯsequenter se habet ad aliud. vnde
argumēta nō sunt ad ꝓpositū nostrū. auctoritas
autem phi intelligitur de inceptione vel defini-
tione rei que coniuncta est motui et tēpori conti
nuo fm ordinem essentialem. ¶ Ad argumenta
q̄rto loco inducta pz respōsio ex dictis. oia enim
procedunt de instantibus temporis continui et
ex hoc falso supposito q intelligere et velle ange
lorum mensurentur vel tempore continuo vel
instantibus tēporis continui. ¶ Ad argumēta ꝯ
singulas conclusiones. Ad primū cōtra id quod
supponit pma ꝯclusio: negat antecedēs. et ad ei⁹
ꝓbationē dicim⁹ q auctoritas Augustini nō est

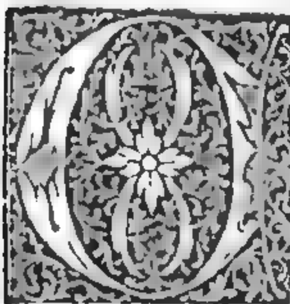
ad ꝓpositū. nā Augustin⁹ ibi loqtur de beatitu-
dine status inocētie q̄ꝫ[m] ad certitudinez duratio
nis ꝑpetue. est enim mens Augu. ꝙ pmi parentes
beatiores erāt ante peccatū quibuslibꝫ homini-
bus iustis in hoc mūdo post statū peccati: q̄ꝫ[m] ad
vitā qua inocēter et sine experimento penarum
viuebāt: et tamē q̄ꝫ[m] ad certitudinē sui status et
beatitudinis inocentie beatiores sunt hoīes iu-
sti in hoc statu eo ꝙ certam spem habent beati-
tudinis eterne si perseuerauerint. primi autem
parētes in statu inocētie nūquaz certi fuerunt q̄ꝫ
diuturna vel vtrū eterna esset beatitudo quam
in statu inocētie possidebant liberi ab omni mi-
seria et pena a errore. huiuscemodi autē incerti
tudinem primi parentes habuerunt etiam i gr̄a
creati. ¶ Ad. 2[m] concedimus pmam consequen
tiam. et cū arguēs infert ꝙ si diabolus habuisset
gr̄am in sui primordio: cognouisset se illaz habe
re. quia cognoscendo naturam suaz: cognouisset
omnia q̄ in ipso erant: respondem⁹ negando cō
sequētiā. nam ex cognitione sue nature: nō recte
infertur ꝙ cognosceret ea que supra naturā suaz
sibi inherēt. quia nature noticia non ducit nisi in
cognitionem naturaliū nō in cognitionez super-
naturaliuz qualis erat gr̄a. Nec̄ꝫ iterum sequit̄
prout arguens infert ꝙ ex noticia gr̄e statim ha-
beret noticiam beatitudinis. naz habens gr̄am
imo et in gr̄a cōfirmat⁹ beatus Paul⁹ dicebat.
oculus nō vidit nec̄ꝫ auris audiuit nec̄ꝫ i cor ho-
minis ascēdit q̄ preparauit deus diligentibus se.
Nec̄ꝫ preterea sequitur vt arguens fallitur ꝙ si
diabolus gr̄am habuisset in primo instanti sue
creationis quasi delectatus in ipsa peccare non
potuissꝫ. qm̄ ea ipsa rōne null⁹ post adeptā gr̄az
peccare potuisset quod falsuz est. nō enim vt. S.
Tho. dicit in hac dis. ar. 3°. ad. 5[m]. habens gr̄am
agit ex necessitate gratie sic̄ nec ex necessitate na
ture que in bonū etiā ordinata est sed ex liberta
te volūtatis etiā si nichil habeat retrahēs a bo-
no aut incitans ad peccādum. Nec̄ꝫ iterum seq̄-
tur ꝙ habēs gr̄am semꝑ cogitet se gr̄az hr̄e: nec̄ꝫ
etiam qn̄ actu opat̄ ex gr̄a. vnde Argu[m] ex mul-
tis falsis ꝓcedit. et per hec patet rn̄sio ad. 3[m]
¶ Ad. 4[m] dicit̄ pmo ꝙ auctoritas Augu. debet
intelligi de gr̄a adultis collata et de cōmuni cur
su non qui de⁹ aliter facere possit: quēadmoduz
est de facto in pueris baptizatis ante vsum libe-
ri arbitrij et de sanctificatis in vtero. ¶ Dicitur
secundo ꝙ auctoritas Augustini vt eam expo-
nit. S. Tho. p[a]. 2[e]. q. 111[a]. arti. 2°. ad. 2[m]. sic intel
ligitur ꝙ deus nō sine nobis nos iustificat. quia
per motū liberi arbitrij dum iustificamur: dei iu-

sticie cōsentim⁹: ille tamē mot⁹ nō est causa gr̄e
sed effectus. vn̄ tota opatio pertinet ad gratiaz.
hec ille. ex quib⁹ verbis accipit̄ ꝙ etiā in iustifica
tis habētibus vsum liberi arbitrij nō necessario
requiritur mot⁹ volūtatis preueniens gr̄az imo
gr̄a preuenit motuz liberi arbitrij ad iustificatio
nem requisiti. ¶ Rn̄siones autem quas arguens
dat ad auctoritates q̄bus. S. Tho. probat ꝙ an
geli creati sunt in gr̄a gratū faciēte: sunt friuole.
nam primus intellectus quem habet in auctori
tate Augustini repugnat expresse textui imedia
te sequenti vbi Augustin⁹ quasi exponēs qđ ime
diate dixerat. simul in eis et cōdens naturam et
largiens gr̄am: sic infert. vnde sine bona volun-
tate hoc est dei amore nūq̄ꝫ sanctos āgelos fuis-
se credendū est. amor autez iste fuit amor castus
vt parum supra dixerat qui non est sine charita-
te et gr̄a gratum faciente. Secūdus intellectus
est aperte cōtra mentē Augustini. Tuz quia gr̄a
de qua ibi loquitur: distinguit̄ cōtra naturam et
bona naturalia cū dicit. et condens naturam et
largiens gr̄am. vbi expresse loquit̄ de natura et
gr̄a tanq̄ꝫ de distinctis rebus. amor autem natu
ralis quātūcūq̄ꝫ inocens et purus: ad naturaz et
naturalia angeli pertinet. Tum etiaz. quia vt al
legatū est Augustinus expressit illum amorē fuis
se castum quo boni angeli deo adheserunt et a q̄
mali angeli ceciderunt. amor autē castus quo q̄s
deo adheret: ex vsu cōmuni sanctorum doctorū
est amor procedens a gr̄a ⁊ charitate. ¶ Glosa
etiam quā dat ad auctoritatem Hieronymi: fri-
uola est et destruit textum. Tū q2 vbicūq̄ꝫ in sa-
cra scriptura vl' scōꝝ scriptis pinguedo. s. s. pōit̄: gr̄a
gratuz faciēs imo ⁊ supabūdās describit̄. tū etiaz
quia verba illa dicta sunt per ꝯparationē ad po
pulum iudeorū cui deus multa gratuita et miri-
fica ꝯtulerat pre ceteris nationib⁹ s̄ꝫ illud. psal.
non fecit taliter omni nationi. vn̄ ⁊ pinguedo spi-
ritus sancti vbi allegat̄: nō naturalia dona q̄ oi-
bus cōmuniter dant̄ s̄ gratuita et supnaturalia
designat. ¶ Ad argumenta cōtra secūdam par-
tem pme ꝯclusiōis. Ad pmū dicit̄ ꝙ maior argu
mēti nō est vsq̄ꝫq̄ꝫ vera: nisi nomie cause intelli
gat̄ oē illud qđ ad actū q̄litercūq̄ꝫ ꝯfert siue ꝑ se
siue ꝑ accīs siue cāliter siue occasiōalit̄ siue vt cā
sine q̄ nō. et sub hoc itellectu minor ē falsa. nā i p
mo istāti creatiōis angel⁹ nō potuit hr̄e oīa req-
sita ad actū pcti ad quē exigit̄ nāli ordine ꝙ pce-
dat act⁹ rect⁹ ⁊ bon⁹ nature rei cōnaturalis vel
defect⁹ v̄tutis aut alicui⁹ pncipioꝝ nature prout
i tertio nōbili ꝯclaratū fuit. Sic rn̄det. S. T. ad si
mile argumentum i. q. đ malo. q. 16. ar. 5°. ad. 3[m]

¶Ad .2m dr q propter pmā rationem tactam i argumēto: angelus i primo instanti peccare non potuit. et ad eius improbationem dr q maxima il la locū hz in proposito nro. neqz obstat q primus actus āgeli pcessit ex libertate arbitrij. nā cum li bertas arbitrij repugnet coactioni nō nature: ni chil phibet actum simul et procedere ex liberta te arbitrij et nāli ordine cōcomitare naturā put ex dictis. S. Tho. deductum fuit in tertio nobili. ¶Ad .3m negat assumptum. libertas eni volun tatis nō cōsistit in posse velle aut agere bonum et posse velle aut agere malū. nam posse in malum defectus potentie est et libertatis iuxta verbum dni dicentis qui facit peccatū seruus est pcti. ve ra autem libertas stat in posse agere vel nō age re et in posse agere hoc vel illud bonū. ¶Ad .4m dicit q si aīus intelligatur de necessario requisitis siue intrinsecis siue extrinsecis angelo: falsuz est. nam sicut dictuz fuit ad pm ad actum malum aut defectuosuz necessario prerequiritur q precesserit actus rectus vel nā aut virtus nature rei i aliquo deficiens sibi. quorum neutrū in prima creatiōe angeli eē non potuit put deductum fuit i tertio notabili. ¶Ad .5m respondet. S. T. pa p. q. 63. ar. 5. ad. 3m. q quicquid est i merito: est a deo. et ideo in pmo instanti sue creationis angelus me reri potuit. sed nō est similis ratio de pctō quod neqz a deo ē neqz in deū reto rqueri pōt. in deum aūt tanqz in primā causam nature rei oz reduce re primū ipius rei actū. In. q. aūt de malo. q. 16. ar. 4o ad .2m idē respondet expressius. ait eni q alia rō est de merito et de pctō. nā meritū proce dit ex hoc q mēs rōnalis creature mouet a deo qui a pricipio pōt eam mouere ad qđ voluerit. S ad peccandum mouetur mēs rationalis creature a seipa que nō pōt se mouere nisi fm exigentiam nālis ordinis. ¶Ad .6m quod iducit cōtra pba tionē. S. T. dicimus q nō soluit rationē. nā non obstantibus his que arguens adducit: stat in veri tate eius assumptū. s. q ois operatio q simul inci pit cū eē rei: est illi ab agente a quo h3 esse. vnde dicimus q assumptum est verū tam de opatione naturaliter pfite: qz de operatione libere elicita. neqz arguēs aliquid in cōtrarium pbat lz pmit tat se alias pbaturum. neqz auctoritas Augusti ni pfirmat eius ppositum. nā et. S. T. pa p. in eo ipo loco et. arto quo inducit rationē quam arguēs pretendit refellere: adducit eam ipam auctori tatē Aug. ad pbandum q tenentes demones in primo istanti sue creationis malos fuisse: nō sūt opinati q per naturā mali fuerint sed p peccatuz proprie volūtatis. fuit ergo intentio Aug. dicere q taliter opināntes nō cōsentiūt manicheis q po suerūt duo pncipia: vnū bonū a quo oia bona et alterū malū a q oia mala pcedūt. hoc aūt mltū dif ferētius ē dictu ab eo qđ. S. T. ifert si āgelus potuis set peccare in pmo instāti scz q deus bonus defi ciēs esset in sua opatione producens naturā rei aut virtutē eius defectuosam vel corruptam ita vt pmo actu qui naturā consequit posset pecca re. vnū arguēs male pcepit vba. S. T. ¶Ad .7m. qđ est durādi respōdetur ad pmum defectū quē notat in pbatione. S. T. q vbi. S. T. dicit q an gelus peccauit in appetēdo verū bonū: intelligit nō qtum ad substantiā actus sed in mō appetēdi qz nō apetijt verū bonum fm regulā et mensu ram debitaz. vnū in. q. de malo. q. 16. ar. 3o ad. pm dicit q diabolus cōuersus est ad deū quātum ad id qđ apetijt qz bonum in se erat. sed est auersus a deo qtū ad modū quo apetijt qz. s. auersus est ab ordine diuine regule. Et ad .2m inquit. malū demonū fuit excessus cōuenientiū ipis inquātū scz apetierunt beatitudinē ad quam puenissent si debito mō apetijssent. vbi aūt. S. D. dicit q in appetēdo verū bonum nō est pctm: intelligit quā tum ad substantiā actus et inquātū respicit obm. ¶Ad .2m defectū quē notat: negat assumptum. nā ille q apprehendit qđ non est verū bonū sed si mile vo bono: decipit si apprehēdat illud vt verū bonū. et i hoc sensu loquit. S. T. ¶Ad .8m quod est eiusdē cōtra primā probationē sumptā ex pa p. sūme: dr ad primam obiectionem q assumptū est falsum. imo ppositio. S. T. est vera et in qbus est solū principiū passiuū: et in qbus est pncipium actiuum: et in qbus est pncipium nō liberū: et in qbus ē principium liberū: qtūs aliter talr. qz i q bus ē principiū passiuū vel actiuum non liberum actio totaliter iputat agēti. in qbus aūt est pnci pium actiuū liberū: actio non solū imputat agē ti vel auctori nature: sed ēt ipsi nature et virtuti eius tanqz cause pxime. vnū exemplū de igne quod arguēs affert p nobis facit. ¶Ad .2m obiectio nē cōcedit pma ppositio si actiōes sint eiusdem rōnis et quātū ad modū et qtū ad substātiā actus et tūc vltima pña quā arguēs infert de velle āge li est falsa. nā volitiōes angeli alie a pma nō sunt eiusdē rōnis cū ea qtū ad oia nā nulla ipaz ē pri ma: ppter quā rōnem pma volitio q incipit cum eē āgeli iputat nature eius et p pñs auctori nature ¶Ad argumēta Scoti p secūdā pclusionē ad pm dr ad minorē q supponit falsū. s. q opatio āgeli q simul est cū esse eius nō sit sua. lz eni. S. D. dicat q huiuscemōi opatio sit a pducente rē: nō iō sequit q nō sit ēt ab ipa re libere elicita. nō ei causalitas

primi agentis excludit causalitatem secundorum agentium presertim nature intellectualis. ¶ Ad. 2^m dicitur quod maior est falsa. nam ut dictum est in rsione ad. 5^m contra. 2^am partem prime conclusionis: alia ratio est de merito et de peccato. ¶ Ad. 3^m dicitur quod ans ultime consequentie est falsum. quoniam angelus non indiget deliberatione inquisitiua ad peccandum sicut nec ad merendum. habet enim angelus electionem suorum actuum non inquisitiua deliberatione consilij sed per subitam veritatis apprehensionem. ¶ Ad argumenta contra tertiam conclusionem ad primum patet responsio ex his que dicta sunt in. 2° notabili. ¶ Ad. 2^m dicitur quod maior est falsa prout declaratum fuit in primo notabili. ¶ Ad. 3^m dicitur quod ex vi argumentationis non aliud sequitur nisi quod in primo instanti creationis angelorum quod fuit via et bonis et malis: boni non fuerunt discreti a malis quod et nos concedimus: et tamen cum hoc stat quod boni a malis fuerunt discreti in via computando pro via bonorum primum instans in quo meruerunt: et pro via malorum. 2^m instans in quo peccauerunt. ut enim dictum est in primo notabili: via bonorum habuit unum instans duntaxat: via autem malorum habuit duo instantia in quorum primo meruerunt sicut et boni: in secundo vero demeruerunt peccando. ¶ Ad. 4^m dicitur primo quod loquendo de primo peccato mali angeli: maior argumenti est falsa capiendo morulas durationis. sicut enim diabolus primo peccauit uno actu peccati et una durationis morula. quia tamen unum peccatum naturali ordine consequitur ex alio sicut inuidia ad superbiam simul in uno instanti potuit angelus peccare multis speciebus peccati. nam sicut modus intelligendi angeli est quod una specie et uno actu cognoscat rem et omnia que ipsam rem consequuntur: ita et circa eius voluntatem modus connaturalis est quod uno actu incurrat reatum plurium peccatorum. unde et Aug. dicit ad Horosium quod homo elatus superbia suasioni serpentis obediens: precepta dei contempsit. ¶ Dicitur secundo quod siue peccatum angelorum habuerit multas morulas siue unam tamen: minor propositio est falsa. quoniam sicut dictum est boni angeli et mali simul in primo instanti sue creationis meruerunt et illud meritum fuit primum et ultimum bonorum angelorum. ac per hoc precessit duratione peccatum malorum angelorum quod cepit in secundo instanti creationis. neque valet probatio arguentis in contrarium. quoniam intellectus quem ipse habuit in auctoritate apocalipsis ficticius est et absque ratione adinuentus. non enim rationi consentaneum est quod angeli boni in gratia creati ut ipse arguens tenet tardiores essent in habendo usum liberi arbitrij bonum et meritorium quam mali angeli malum et demeritorium. neque valet dicere ut arguens fingit quod boni angeli habuerunt multa merita et primum et ultimatum. quoniam ut S. Tho. efficaciter probat loco pro conclusione allegato: ad unum meritum vel demeritum angelorum sequutum est eorum premium vel damnatio. unde prelium factum in celo quo michael et angeli eius dicuntur pugnare cum dracone non fuit tentatio aut incentiuum tentationis bonorum a malis. cum eo ipso instanti quo mali peccauerunt: boni eternaliter beatificati sunt. in beatis autem neque est clamor neque luctus neque dolor neque tentatio aut timor. quoniam abstergit deus omnem lachrimam ab oculis eorum ut dicitur apoca. 21. sed prelium illud methaphorice dictum est ipsa contrarietas et repugnantia inter malorum peccatum et ipsius peccati bonorum detestationem: cuius prelij victoria intelligi potest ipsa bonorum confutatio qua malos angelos confusos et usque in infernum eternaliter proiectos obiurgati sunt. ¶ Ad argumenta contra conclusionem quartam ad. p^m respondemus dupliciter. Primo quod sicut S. Tho. dicit prima distinctione huius secundi. q. p^a arti. 2° ad. 3^m nulla res permanens potest simul fieri et facta esse si fieri proprie sumatur. sed quedam sunt que significant ipsum factum esse per modum fieri sicut cum dicitur motus terminari. simul enim terminatur et terminatus est et simul illuminatur et illuminatum est eo quod illuminatio est terminus motus ut in. 7° metha. commen. dicit et similiter forma substantialis simul recipitur et recepta est. Et de pot. dei. q. ultima. 3. ar. p^o ad. 11^m. in mutationibus momentaneis: ipsum factum esse dicitur fieri secundum quod est in primo instanti in quo factum est: ita dicendum est quod si via proprie sumatur: simul cum termino esse non potest. sed aliquis terminus est qui significatur per modum vie inquantum accipitur in primo instanti sui esse quasi aliquid vie coniunctum et ratione talis modi significandi dicitur simul esse via et terminus cum tamen non sint ibi realiter et proprie duo quorum est simul esse sed unum tantummodo quod est terminus qui propter aliquam intellectus apprehensionem significatur per modum vie. ¶ Secundo respondemus quod etiam secundum modum significandi maior propositio non habet veritatem quando via et terminus ex suis formalibus et specificis rationibus habent oppositionem ut in proposito nostro prout deductum fuit in quarto notabili. ¶ Ad. 2^m dicitur quod dictum Augu. intelligitur de formatione essentiali et quidditatiua. gloria autem dicitur gratie formatio accidentalis quia illam nobilitat et consumat.

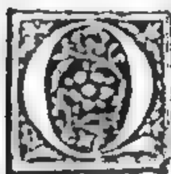
Distinctio quinta.

Irca quintam distinctionem queritur utrum angelus peccando appetijt equalitatem dei et arguitur quod non. nam illud quod non cadit in apprehensione: non cadit in appetitu quia bonum apprehensum appetitum movet. sed creaturam aliquam esse equalem deo non cadit in apprehensione. implicat enim contradictionem. quia necesse est finitum esse infinitum si equatur infinito. ergo angelus non potuit appetere equalitatem dei. ¶ In oppositum arguitur sic. glosa super illud psalmi. que non rapui tunc exolvebam: dicit quod diabolus voluit rapere diuinitatem et perdidit felicitatem. ergo appetijt equalitatem dei. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli ut supra.

Uantum ad articulum primum sit prima conclusio quod peccatum angeli mali processit ex inconsideratione. Hanc conclusionem tenet Sanctus Thomas in hac distinctione. q. p^a arti. p^o. Et p^a par. q. 63. arti. p^o. Et contra. gen. li. 3° ca^o 110. ¶ 2^a conclusio est quod diabolus appetijt equalitatem dei non simpliciter quantum ad substantiam desiderati ut scilicet vellet tantam bonitatem habere quantam deus habet. sed secundum quid. scilicet quantum ad modum habendi. Hanc conclusionem tenet Sanctus Thomas in hac distinctione. q. p^a ar. 2°. Et p^a par. q. 63. ar. 3°. Et de malo. q. 16. arti. 3°. Et contra. gen. li. 3° ca^o 109. ¶ 3^a conclusio est quod primum peccatum diaboli fuit superbia Hanc conclusionem tenet Sanctus Thomas in hac distinctione. q. p^a arti. 3°. Et p^a par. q. 63. ar. 2°. Et contra. gen. ubi supra. ¶ 4^a conclusio est quod angelus malus statim post primum instans sue creationis peccare potuit et peccavit. Hanc conclusionem tenet. S. Tho. p^a par. q. 63. ar. 6°.

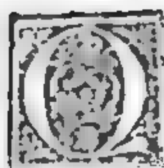
Uantum ad articulum 2^m ponende sunt obiectiones adversariorum. Et quidem contra primam conclusionem arguit Aureolus probando quod inconsideratio intellectus non fuit causa primi peccati in voluntate angeli. et primo arguit sic. si inconsideratio illa fuit causa quare lucifer peccavit: quero quare lucifer magis habuit istam inconsiderationem quam unus angelus bonus multo imperfectior eo in naturalibus. aut a casu: et sic peccasset a casu. nunc autem peccatum est in his que fiunt a proposito et ex deliberatione. aut fuit ex condicione nature: et hoc non cum habuerit naturalia splendidissima et considerationem splendidiorem. aut fuit a voluntate ipsius volentis non considerare quemadmodum voluntas alterius volebat considerare: et si sic habeo propositum quia prima radix peccati fuit in angelo ex parte voluntatis et non ex parte intellectus. ¶ Secundo ad idem. quia si peccatum angeli fuisset inconsideratio de gratia: sequitur quod non fuisset peccatum. et ratio est. quia appetere bonum sub ratione illa sub qua est appetibile: non est peccatum. sed beatitudo secundum se et propriam rationem est quoddam appetibile et non secundum rationem gratie. ergo appetere beatitudinem absolute non considerando de gratia: non est peccatum. Confirmatur. quia naturalis inclinatio est ad appetendum beatitudinem. secundum enim Aug^m omnes volumus esse beati Confirmatur 2°. quia multum refert habere actum electionis indebite circunstantionatum privative et contrarie. hoc est aut elicere actum circunstantionatum circunstantia opposita: vel elicere actum carentem precise circunstantia debita absque hoc quod sit ibi circunstantia opposita. sicut aliud est velle esse beatum sine gratia privative ut gratia non cadat in electione nec oppositum: et aliud sine gratia contrarie. quia oppositum cadit in electione. puta velle esse beatum ex proprijs meritis. licet igitur actus habens circunstantiam oppositam sit malus et demeritorius: tamen actus qui tantum caret circunstantia debita non est malus nec demeritorius nisi ubi est obligatio ad semper eliciendum cum illa circunstantia. tunc enim esset peccatum omissionis. Sed quare unus viator obligatur in omni actu appetendi beatitudinem actu considerare de gratia. Et preterea si non semper tenebatur actu considerare de gratia: habetur propositum. si sic: igitur primum peccatum eius fuit omissionis et non superbie contra te. Si enim non semper sequitur considerare de gratia licet quandoque appetere beatitudinem in se non est de se malum: non videtur quod appetere hoc modo beatitudinem sit peccatum. Confirmatur. si peccatum angeli fuisset appetere beatitudinem cum opposito gratie: quare igitur in eo vere fuisset consideratio gratie. si vero tantum privative: quare peccavit. ¶ 3° principaliter

q inconsideratio non sit radix peccati. quia ex articulo parisien. intellectu existente in apice rationis: voluntas potest in oppositum. ergo dato q angelus summe considerasset de gratia: potuit p voluntatē elicere conformem vel difformem actū ¶ 4° sequitur q primum peccatum angeli fuerit ignorantia. vel enim non tenebatur considerare de gratia: et tunc illud quod sequebatur ex illa inconsideratione non erat peccatum. sicut si nō teneor cōsiderare ad inebriandū me: illud qd sequitur ex ebrietate non est peccatum. si enim ebrius fornicetur: non peccat nisi per hoc q tenebatur se non ebriare. si autem tenebatur considerare et ex non cōsiderare sequebatur electio mala: ergo illa inconsideratio primo fuit peccatum immo erat dupliciter imputabile. vt dicit aris. 3° ethi. de ebrietate. hec aureolus in forma. ¶ Cōtra secundam conclusionem arguit Scotus probando q diabolus potuit appetere equalitatem dei absolutam. Primo quia voluntas habet duplicem actum amandi. scilicet amorē amicicie et actum concupiscendi aliquid amato. et fm vtrūq; actum habet totum ens pro obiecto. ita q sicut quodcunq; ens potest amare amore amicicie: ita quodcunq; ens potest appetere vel concupiscere ipsi amato. igitur angelus potuit seipsum amare amore amicicie. potuit etiam sibi cōcupiscere quodcūq; concupiscibile bonum. et ita cum equalitas dei sit quoddam bonum concupiscibile fm se. igitur angelus potuit illud bonum concupiscere. ¶ 2° si equalitas dei esset possibilis angelo: angelus posset eam concupiscere planum est. sed huiusmodi impossibilitas non prohibet quin angelus posset hoc velle. quia voluntas potest esse impossibilium. 3° ethi. et damas. ca° 38. hoc etiam probatur. quia damnati odiūt deum. iuxta illud. ps. superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. odiens autem vult oditū non esse fm aris. 2° ethi. igitur volunt deum nō esse. sed hoc in se est omnino impossibile et incompossibile. igitur impossibilitas appetibilis nō prohibet quin possit appeti a volente peccante. Cōfirmatur. qz voluntas peccans potuit velle deū non esse. et potuit cum hoc velle illum gradum et illam eminētiam dei esse i aliquo alio. ergo potuit illam velle esse in se sicut in alio. Et ita potuit velle sibi illam eminētiam dei. ¶ Tertio ad idem arguit aureolus. non minus est potens voluntas in appetendo q intellectus in representando. immo aliqua que intellectus sequens naturam rei non potest componere: potest voluntas copulare et appetere. sed intellectus potest representare simultatem cōtradictionis. vnde potest presentare q esse et non esse sunt contradictoria. ergo voluntas potest velle. Confirmat. quia voluntas potest velle q cōtradictoria essent simul vera. Confirmatur etiam. quia licet intellectus sequens naturam rei non possit componere contradictoria cuius vt sic est tm formare propositiones indicatiuas: tamen intellectus qui sequitur determinationem voluntatis cuius ē formare vt sic propositiones imperatiuas cuius est actus liberi arbitrij: talis intellect⁹ videtur posse formare vel componere simul contradictoria. ¶ Quarto idem sic. non minus est potens volūtas deliberatiua q sit voluntas non deliberatiua. sed voluntas non deliberatiua licet nō discreta potest appetere contradictoria. vnde potest esse impossibiliū. 3° ethi. quare et cetera. Dicetur forte q ratio non concludit. non enim est simile de voluntate deliberatiua et non deliberatiua. qm deliberatiua semper sequitur rectam rationem. sed recta ratio non est impossibilium. Cōtra quia hoc falsum supponit. quia voluntas deliberatiua quandoq; potest esse contra dictamen recte rationis. ideo dixi voluntate licet non discreta. ¶ Quinto idē arguit sic. tu ponis q angelus potuit appetere equalitatem dei indirecte puta appetendo se habere gloriam a se. ex hoc arguo sic. ita implicat contradictionem q angelus habeat gloriam a se: sicut q sit deus. igitur propter implicationem contradictionis non oportet ponere q angelus non potuerit appetere equalitatem dei. pñia patet. sed antecedens probatur. quia habere gloriam a se: est habere gloriā per principia naturalia. sed habere beatitudinem vel gloriam per principia naturalia: arguit i angelo infinitatem essentie sue in ratione obiecti. Arguit etiam omnipotentiam quare et c. hec ille in forma. ¶ Contra tertiam conclusionem arguit Scotus probando q non fuit primum peccatum diaboli superbia multipliciter. Et primo sic. peccatum diaboli fuit maximum peccatum quia irremediabile. superbia autem nō est maximum peccatum quod patet. quia eius oppositū scz humilitas non est maxima virtutum. tum qz humilitas potest esse informis non autem charitas. igitur minus bonum est humilitas. tum quia loquendo de virtutibus moralibus humilitas ē quedam temperantia. omnis autem temperantia est minus perfecta virtus q amicicia que est perfectissima virtus sub iusticia. 8. ethi. igitur et c. ¶ 2° quia superbia consistit in irascibili. null⁹ autem actus irascibilis potest esse prim⁹. qz irasci-

bilis est propugnatrix concupiscibilis. et ideo pas-
siones eius oriuntur ex passionibus concupiscibi
lis. ¶3°. quia superbia videtur esse appetitus ex
cellentie. quia sm Augu. l 4. de ciuitate dei. quid
est superbia nisi peruerse celsitudinis appetit⁹. ex
cellentia autem est respectu aliorum quibus ex-
cellit. Sed angelus non primo appetijt aliquid
in ordine ad alios. sed prius appetebat aliquid i
se q̄ȝ illud appeteret in ordine ad aliud sicut ni-
chil est ad alterum nisi quod prius est ad se: ita
nullus appetit aliquid in ordine ad aliud: nisi qȝ
prius appetit sibi et per ꝯ̄ñs primo sibi appete-
bat illam q̄ȝ respectu aliorum. ¶4° quia inferio
res demones non videntur apetijsse dn̄um dis-
conueniens eis. nec etiam consensisse dn̄o luci-
feri. probabile enim videtur ꝙ magis appetierūt
esse sub deo q̄ȝ sub lucifero. igitur primum pecca
tum non videtur in eis fuisse superbia. ¶5° quia
primus actus inordinatus voluntatis demonis
fuit velle amicicie respectu sui. igitur nō fuit pro-
prie superbia. antecedens probatur. quia nulluȝ
nolle est primus actus inordinatus voluntatis.
quia nō potest haberi nolle nisi in virtute alicui⁹
velle. Et si velle fuit ordinatum accipiēdo obie-
ctum cuȝ circumstantijs debitis: nolle qđ habere
tur sibi ꝯ̄ñter esset ordinatum. eodem modo om
nis amor concupiscentie presupponit amorem
amicicie. et si amor amicicie esset ordinatus: tūc
amor vel velle concupiscentie ꝯ̄ñs esset ordina-
tum. Nam si ordinate amo illud cui amo bonuȝ
ordinate volo illud bonum cui volo bonum. se-
quitur igitur ꝙ primus actus inordinatus volū-
tatis fuit primum velle amicicie respectu ei⁹ cui
voluit bonum. hoc autem obiectū non fuit de⁹.
quia non potuit deum inordinate amare ex intē
siore amore amicicie. Nam deus est tale amabi
le ꝙ ex tota ratione sui vt obiectum est: dat com
pletam rationem bonitatis actui perfecte inten
so. nec est verisimile ꝙ aliquid aliud a se nimis in
tense amauerit actu amicicie. tum quia īclinatio
naturalis magis inclinauit ad se q̄ȝ ad aliq̄d aliđ
creatum amandum sic. tum quia non videtur ꝙ
aliquod aliud creatum sic itellexerit sicut se. tum
quia amicicia fundatur super vnitate. 8. ethi. et
etiam amicabilia ad alterum procedunt ex ami-
cabilibus ad seipsum. 9. ethi. igitur primus act⁹
inordinatus fuit actus amicicie respectu sui. ⁊ sic
patet añs. sed ꝯ̄ña ꝓbatur. qȝ inordinatus amor
amicicie respectu sui: non est superbia proprie di
cta. sed videtur reduci ad luxuriā. sicut peccatuȝ
quo quis inordinate delectatur in speculatione
conclusionis geometrice: reducitur ad luxuriam

¶6° qȝ presumptuosus videtur preferre se alijs
in bonis q̄ vere habet vel in his q̄ reputat se ha-
bere de se. Amor autem amicicie inordinate res-
pectu sui nō videtur esse talis presumptio. quia
eiusdem rationis videtur esse in malicia immo-
derate se amare amore amicicie: et aliū puta .p.
primum. Sed amando aliū immoderate nullus
dicitur presumptuosus sed magis luxuriosus. igi
tur nec sic amando se. ¶7°. quia primum pecca
tum eius aut fuit velle aut nolle. non potest dici
ꝙ nolle. quia om̄e nolle presupponit aliqđ velle.
a nullo enim refutatur aliquid nisi quia non po-
test stare cum obiecto volito vel cum aliquo ac-
ceptato tanq̄ȝ conuenienti. Et a simili om̄e nolle
inordinatum presupponit velle deordinatum. si
dicatur ꝙ primum peccatum eius fuit velle: aut
ergo velle amicicie aut velle cōcupiscētie. si velle
amicicie: probatum ē ꝙ illud fuit luxuria. si velle
cōcupiscētie: igitur illud fuit etiam luxuria. quod
probatur. quia primum cōcupitum ab eo nō fuit
aliud q̄ȝ beatitudo. quia cōcupiscendo illam nō
peccauit nisi peccato luxurie. igitur ⁊c. maior pa
tet quadrupliciter. primo. nam primū concupis-
cere inordinatū: nō processit ex affectione iusti-
cie sicut nec aliqđ aliđ pctm̄ ꝓcedit ex illa affectiōe
igit̄ ex affectiōe commodi. qȝ oīs act⁹ volūtatis
elicitus: aut elicitur sm affectionem iusticie aut
commodi sm anselmū de casu diaboli. ca. 4. sm
aūt anselmum. maximum commodum maxime
appetitur a voluntate nō sequente regulam iusti
cie. et ita primo quia nihil aliud regulat illā volū
tatem nō rectam nisi appetitus inordinat⁹ ⁊ im
moderatus illi⁹ maximi cōmodi. Maximū autē
cōmodum est beatitudo pfecta. igit̄ et ē. ¶2° qȝ
primū peccatum in ꝯcupiscendo fuit aliqđ velle.
nihil enī refugit aliq̄d a se hoc est ne sibi adiūgat̄
vl̄ cōiūgat̄ nisi qȝ eius oppositū cōcupiuit. aut igit̄
illđ ꝯcupiuit amore honesti: aut amore vtilis aut
amore delectabilis. Nō amore honesti. qȝ tunc
nō peccasset. nec amore vtilis. qȝ ille non est pri-
mus amor. ex quo enim omne vtile respectu ali
cuius est vtile: nullus primo cōcupiuit vtile. sed
illud ad quod est vtile. p̄mo igitur peccauit amā
do aliq̄d excessiue tanq̄ȝ summe delectabile. sum
mū aūt delectabile ē beatitudo. igitur. ¶3° om-
nis potentia appetitiua ꝯ̄ñs in actu actum appre
hensiue potentie: primo appetit delectabile con-
uenientissimū sue cognitiue vel delectationem i
appetibili. qȝ in tali appetitu maxime quietatur.
qđ patet de appetitu ꝯ̄ñte apprehensionem gust⁹
vel audit⁹ visus vel tact⁹. quia quilibet talis ma
xime appetit obiectū pfectissimū potentie appre-

hensine cuius actū cōsequit in appetendo. igitur voluntas separata ab omni appetitu sensitiuo: primo omnino appetit illud qd est cōuenientissimum intellectui cuius cōuenientiam sequitur illud appetere. vel primo appetit delectationem in tali obiecto. et per cōsequens beatitudinem includentem obiectū et actū et delectationem cōsequentem. ¶ 4°. illud primo appetitur a volūtate non regulata per iusticiam: quod si esset: solum appeteret et nichil aliud sine illo. sed tale est delectatio. nō enim excellētia nec aliquid aliud si esset triste appeteretur. sed delectatio vel aliqd tale appeteretur. ergo videtur q primo concupiuit beatitudinem. Sic igit patet prima pars antecedentis. sed secunda probatur. quia appetit9 beatitudinis nō est proprie superbia sed ad peccatū luxurie reduci potest. licet enim ppie luxuria sit in actibus carnis: tamen omne delectabile immoderate appetitum inquantū delectabile: potest dici luxuria si nō est excellentia concupita. sicut nec fuit ista appetitio beatitudinis. hec ille in forma. ¶ Contra quartam cōclusionem arguit Gregorius probando q diabolus non peccauit statim post primum instans sui esse: sed fuit aliqua mora iter creationem et lapsum. et arguit sic. angelus in primo instanti fuit in gratia. igitur nō immediate post primū instans peccauit. añs tu cōcedis. Sed pbatur cōsequentia. quia si gratia eius fuit in primo instanti. igitur et post primum instans cum nō sit dare vltimum instās in quo fuerit gratia in eo. ita q post nichil eius fuerit in eo. sicut nec contingit in alijs rebus fm potentiam naturalem creatam quicquid sit de potentia dei absoluta. ¶ Ad hoc est etiam auctoritas origenis super Ezechielem quam magister recitat in. 3° distinctione. serpens inquit est hostis cōtrarius veritati: nō tamen a principio nec statim super pectus et ventrem suum ambulauit sicut Adam et eua non statim peccauerunt. et q auctoritate concludit magister q aliqua mora licet breuissima cecidit inter creationem et lapsū ¶ 3°. arguit q. S. Tho. dicit incompossibilia et dictis eius alibi repugnantia. quod probatur. q si angelus malus in primo instanti habuit aliquē actum liberi arbitrij: aut habuit tunc actu meritorium aut demeritorium. patet per eum. si meritorium: igitur fm eum fuit beatus quod tamē vitare intendit tanq falsum. si demeritorium. igitur tunc non habuit gratiam. quia cum demerito non stat gratia. non enim fuit veniale peccatum sed mortale. ¶ Quarto. angelus in aliquo instanti primo peccauit vt ipse habet concedere cum ponat q angelus producit actum suum in instanti. aut igitur peccauit i primo instanti aut in aliquo alio. non in primo. quia tunc in primo fuisset malus quod est erroneum. Et ipse negat et concedit consequentiam. ergo in aliquo instāti sequenti peccauit primo. sed iter quelibet duo instantia cadit tempus medium et mora. igitur et cetera. nec valet responsio quam ipse facit ad hoc argumentum dicēs q propositio assumpta verum habet loquendo de tempore cōtinuo nō autem loquendo de tempore discreto. et cetera. Quod enim hoc non valeat ad propositum arguitur. Quero enim inquit supposito q tunc fuerit tempus celi cōtinuum sicut possibile fuit. aut celum fuit i eodem loco primo cum angelus fuit primo creatus et cum primo peccauit: aut in alio et alio. fm q dicimus celum nunc esse in vno loco et nunc in alio. si in eodem: igitur in eodem instanti temporis fuit creatus et fuit malus et non fuit malus. quod est impossibile. Si in alio et alio igitur temp9 medium lapsum fuit. siue igitur mēsurentur operatiōes angelice tempore vel instāti temporis continui siue non. coexistunt tamen si illud sit. et per cōsequens inter creationem angeli et eius lapsum tempus fluxisset si tunc tale fuisset quod est propositum. ¶ Quinto. quia pari ratione si aliquam nouam noticiā habeat modo angelus bonus vel malus: posset dici q immediate post eius creationem habeat eam. et q nulla mora vel tempus fuerit inter eius creationem et noticiam hanc. quod nullus diceret. ¶ Sexto. quia falsum assumit q angelus p quēlibet actum meritorium consequitur suam beatitudinem. et similiter cum dicit q naturale ē angelo q naturalem perfectionem acquirat. non per discursum sed statim habeat et cetera. Nam quicquid sit vtrum naturalem perfectionem acquirat per discursum vel non: beatitudinem tamen supernaturalem nō simul acquirit cum merito. et licet gratia perficiat naturam. non tamē facit q premium supernaturale naturaliter consequatur quodlibet meritum. nec etiam ex dispositione diuina quodlibet meritū sequitur beatitudo illa. sed meritum et durationem eius iuxta dispositionem diuine voluntatis. quale qdem meritum non fuit in angelis malis. fuit autem in bonis. Et hec est ratio fm anselmum de casu diaboli capitulo sexto quare isti consequuti sunt perfectam beatitudinem non autem illi sed perpetuam damnationem. et in hoc secundus articulus terminatur.

Uantuz ad articulũ tertiũ primo notandũ est pro declaratione prime conclusionis ꝙ vt. S. Tho. pulchre deducit in. q. de malo. q. pª arti. 3º in. cor. malum siue peccatum inquantum huiusmodi causam per se habere non potest. nam malum inquantum malum: non potest esse intẽtum neq͂ volitum ab agente cum omne appetibile habeat rationem boni. qd̾ autem euenit preter intẽtionem agentis: non est eius effectus per se sed per accidens. quemadmodum effossio sepulchri per accidens est causa inuentionis thesauri quãdo prouenit preter intentionem fodientis sepulchrum. relinquitur ergo ꝙ solum bonum habeat causam per se. causa autem per se boni esse non potest nisi bonum. non enim arbor mala fructus bonos profert vt dñs dicit in euangelio. malum autem habet causaz per accidens cum nõ possit habere causam per se vt dictum est. et quia omñe per accidens reducitur ad id quod est per se: causa autem per se non est nisi bonum: consequitur necessario ꝙ cuiuslibet mali: bonuz sit causa per accidens. q̃uis enim malum quod est defectiuũ bonum possit esse causa mali: et tamen oportet deuenire ad hoc ꝙ prima causa mali non sit malum sed bonum. Ad cuius intelligentiam cõsiderandum est ꝙ duplex est modus quo malũ causatur ex bono. vno modo bonum est causa mali inquantum est deficiens. alio modo inquantum est per accidens agens. quod quidem in reb⁹ naturalibus de facili apparet. huius eniz mali quod est corruptio aque: causa est virtus ignis actiua. que quidem non principaliter intendit et per se non esse aque: sed principaliter intẽdit formam ignis inducere in materiam: cui cõiungitur ex necessitate: non esse aque. et sic per accidens est ꝙ ignis faciat aquam nõ esse. Huius vero mali qd̾ est monstruositas partus: causa est virtus deficiens in semine. Sed si queratur causa huius defectus qui est malum seminis: erit deuenire ĩ aliquod bonum quod est causa mali per accidẽs et non inquãtum est deficiens. huius enim defect⁹ qui est in semine: causa est aliquod principiũ alterans quod inducit qualitatem cõtrariam qualitati que requiritur ad bonam dispositionem seminis: cuius alterantis virtus quanto fuerit perfectior tanto hanc qualitatem contrariam magis inducit et per consequens defectum seminis consequentem. vnde malum seminis non causatur ex bono inquantum est deficiens: sed causatur ex bono inquãtum est perfectum sed per accidens. In voluntarijs autẽ quodammõ similiter se habet sed non quantum ad omnia. manifestum est enim ꝙ delectabile ſm sensum: mouet voluntatem adulteri et afficit eam ad delectandum tali delectatione que excludit ordinem rationis et legis diuine quod est malum morale. si ergo ita esset ꝙ volũtas ex necessitate reciperet impressionem delectabilis allicientis sicut ex necessitate corpus naturale recipit impressionem agentis: omnino idem esset in voluntarijs ⁊ naturalibus. non est autem sic. quia quãtumcumq͂ exterius sensibile alliciat: in potestate tamen voluntatis est recipere vel non recipere. vnde mali quod accidit ex hoc quod recipit: non est causa precise ipsum delectabile mouens: sed magis ipsa voluntas. q̃ quidem est causa mali ſm vtrũq͂ predictorum modorum scilicet ⁊ per accidẽs et inquantum est bonum deficiens. per accidẽs quidẽ inquantũ volũtas fert in aliqd quod ẽ bonum ſm quid: sed habet coniunctum aliquid qd̾ est simpliciter malum. sed vt bonum deficiẽs inquantum in voluntate oportet preconsiderare aliquem defectum ante ipsam electionem deficientem per quam eligit ſm quid: bonum quod est simpliciter malum. quod sic patet. In omnibus enim quorum vnum debet esse regula ⁊ mẽsura alterius: bonum in regulato et mensurato: est ex hoc ꝙ regulatur et conformatur regule et mensure: malum vero ex hoc ꝙ est non regulari vel mensurari. Si ergo sit aliquis artifex qui debeat aliquod lignum recte incidere ſm aliquam regulam: si non directe incidat quod est male incidere: hec mala icisio causabitur ex hoc defectu ꝙ artifex erat sine regula et mensura. Similiter delectatio et quodlibet aliud in rebus humanis est mensurandum et regulandum ſm regulam rationis et legis diuine. vnde non vti regula rationis et legis diuine preintelligitur in voluntate ante inordinatam electionem. huiusmodi autem quod est nõ vti regula predicta: non oportet aliquam causam querere. quia ad hoc sufficit ipsa libertas voluntatis per quam potest agere vel non agere. et hoc ipsum quod est non attendere actu ad talem regulam in se consideratam non est malum nec culpa nec pena. quia anima non tenetur nec potest attendere ad huiusmodi regulam semper in actu. sed ex hoc accipit pmo rationem culpe: ꝙ sine actuali consideratione regule procedit ad huiusmodi electionem sicut ar-

tifex nō peccat in eo ꝙ nō semper tenet mensurā sed ex hoc ꝙ nō tenēs mensurā ꝓcedit ad incidē dum. et similiter culpa volūtatis nō est in hoc ꝙ nō actu attendit ad regulam rōnis vel legis diui ne: sed ex hoc ipo ꝙ non hñs regulam vel mensu rā hmōi procedit ad eligendū. et inde est quod Augustinus dicit vt i duodecimo de ciuitate dei ꝙ voluntas est causa peccati inquantum est defi ciēs. sed illum defectum comparat silentio vel te nebris quia scilicet defectus ille est negatio sola. hec Sāctus Thomas. Cum autem dicatur ꝙ bo num est causa mali per accidens: intelligendum est ꝓut ipse ibidem exponit ad. 14.^{m} fm accidēs qd accidit effectui. inquātum. s. bonum est causa alicuius boni cui accidit priuatio que dr malum. ¶ Ex premissis colligimus notanda ad ꝓpositū nostrū. Primo ꝙ malum nō habet causam p se sed causam per accñs dūtaxat. et loquimur nunc de causa agente. Secūdo ꝙ causa per accidens mali est bonum. Tertio ꝙ bonum est causa ma li. aliquando quia est deficiens quia. s. habet ali quem defectum adiunctum. aliquādo nō vt defi ciens: sed qz eius effectui p se intento malū aut defect⁹ coniungit̄ et nō ꝓpter virtutem agentis defectiuam. Quarto ꝙ in oibus regulatis ⁊ mē suratis malū est nō cōformari regule aut mensu re sicut et eorū bonum cōsistit in eo ꝙ regule aut mensure conformātur. Quinto ꝙ nō vti regula rationis et legis diuine: preintelligitur in volūta te ante inordinatam electionem. et huiuscemōi non vsus: non oportet aliam causam querere ꝙ voluntatis libertatem qua voluntas absqz alio mouente potest agere vel non agere. Sexto ꝙ non vti regula rationis et legis diuine ante ele ctionem inordinatam non habet rationem cul pe: sed post ipsam electionem saltem ordine na ture: habet rationem culpe omissionis. nam fm se et absolute nō vti regula rationis vel legis di uine culpa non est aut malum. quia non tenetur hō neqz potest semper actu attēdere ad huiusce modi regulas. sed quia tenetur hō ex debito pre cepti actiones suas et electiones conformare re gule rationis et legis diuine: tenetur etiam pro tunc. i. si eligit et fm electionem agit: regulam ra tionis ⁊ diuine legis cōsiderare ⁊ ad eam attēde re. quod si non facit: peccat peccato omissionis. nō qz omittit ad ꝑdictas regulas attendere ab solute loquēdo: sed qz eligit vel agit: ad ipas nō attendendo ad qd ex precepto tenebat̄. ¶ Hijs prenotatis dicimus in ꝓposito nr̄o primo ꝙ ma lus angelus peccauit primo peccato: inordinate appetendo ⁊ eligendo sibi bonum non fm regu lam diuine legis neqz ad eam attēdens ad quod tenebatur ex precepto sue mēti a deo indito. Se cundo. ꝙ primum peccatum angeli non fuit incō sideratio aut non attentio: sed primum peccatū eius fuit comissionis. habuit tamen culpā omis sionis adiunctam. non fm ꝙ omissio est speciale peccatum quando. s. dimittitur aliquid fiendum quod specialiter preceptum est: sed fm ꝙ est cō dicio generalis omne peccatum cōsequens ꝓut scilicet est dimissio alicuius circunstantie in ope re obseruande. quod et Sanctus Thomas no tat in hac distinctione questione prima articulo tertio ad. 4.^{m} ad quod sequitur est peccatum inconsiderationis et non attentionis ad regulā diuinam quod fuit peccatum omissionis. quia. s. appetens et eligens bonum sibi: non considera uit neqz attendit ad diuinam regulam ad quam tenebatur attendere pro tunc et illi se conforma re. Tertio. ꝙ non cōsiderare diuinas leges et ad illas non attendere fuit malis angelis vel causa sine qua non vel magis concōmittanter se ha bens ad primum peccatum: nec tamen ex hoc se quitur ꝙ in eis peccatum inconsiderationis pre cesserit peccatum electionis. nam causa sine qua non et concōmittans potest esse sine culpa: effe ctu existente culpabili. quoniam et ipse virtutes possunt esse male vtentibus occasio vel causa si ne qua non peccandi vt superbiendi. secundum quem modum apostolus dicit scientia inflat. et Augu. dicit in regula. superbia bonis operibus insidiatur vt pereant.

Secundo. Notandū est prout Sā ctus Thomas docet in questionibus de malo questione vel materia ter tia articulo septimo in corpore ꝙ differunt ne scientia ignorantia et error. nescientia enim im portat simpliciter negationem scientie. ignoran tia vero quandoqz significat scientie priuationē et tunc ignorantia est carere scientia quam quis aptus natus est habere. est enim de ratione pri uationis ꝙ sit in subiecto apto nato. quandoqz autem ignorantia est aliquid scientie contrariū vt cum aliquis habet habitum falsorum princi piorum et falsarum opinionum ex quibus impe ditur a scientia veritatis. error autem est: appro bare falsa pro veris. vnde super ignorantiam ad dit actum approbationis. nam potest esse igno-

rantia sine eo ꝙ aliquis de ignotis sententiam
ferat vel ea approbet: et talis ignorantia nō est
error. tunc enim proprie loquendo dicitur quis
errare quando falsam sententiam fert d̄ his que
nescit. vnde error proprie loquendo semper ha
bet rationem peccati. non enim est absq; presūp
tione ꝙ aliquis de his que ignorat sententiā fe
rat et maxime in quibus periculum existit. nesciē
tia autem de se neq; rationem culpe habet ne-
q; pene. potest enim aliquis nescire ea que ad ip
sum scire non pertinent vel q̄ nō est apt⁹ natus
scire. vnde et in angelis beatis est nescientia vt
Dionisius dicit. 6° capitulo ecclesiastice hierar-
chie. ignorantia vero de se rationem pene dicit.
rationem autem culpe nō omnis ignorantia ha
bet. ignorare enim ea que quis non tenetur sci-
re absque culpa est etiam si aptus natus sit ea sci
re. sed ignorātia illa qua quis ignorat ea que te-
netur scire non est absq; peccato. Idem in sentē
tia accipi pōt ex alijs diuersis locis doctrie Sācti
Doctoris. ¶ Ex hijs inferim⁹ ꝙ primū peccatū
demonis non fuit ex errore aut ignorantia si ꝓ-
prie capiantur. nam vt dictū est: errare est appro
bare falsa pro veris. sed ante primum peccatum
non potuit esse in intellectu āgeli aut falsitas aut
falsitatis approbatio. nā vt Sanctus Thomas
deducit ꝑma parte. q. 58. articulo. 5°. angel⁹ na
turaliter intelligendo quodquidest rei: cognos-
cit omnes eius proprietates et omnia que natu
raliter rem ipsam consequūtur vel ab ea remo-
uentur non componendo aut diuidendo aut dis
currendo de vno in aliud sed per simplicem in-
tuitum. vt autem philosoph⁹ dicit. 3°. de anima
intellectus etiam hominis circa quodquidest nō
potest esse falsus nisi per accidens componendo
et diuidendo quod in angelis non contingit. vn
de angeli circa cognoscibilia naturaliter ab eis:
errare non possunt sicut neq; circa quodquidest.
eo ꝙ omnia illa per simplicem intellectū quiddi
tatis cuiuslibet rei angeli cognoscant. Circa sup-
naturalia vero in angelis potest esse falsitas et
error. quemadmodum est in demonibus ex per-
uersitate voluntatis qua se et intellectus sui iu-
dicium a diuina sapientia et ordinatione subdu
cūt. ac per hoc de supernaturalibus et ignotis ꝑ
naturalia que cognoscunt: iudicare presumunt.
In bonis vero angelis huiuscemodi error non
contingit. quoniam habentes rectam volunta-
tem: non iudicant de hijs que supernāliter ad rē
ptinēt per ea que naturaliter de ipsa cognoscunt
nisi salua ordinatione diuina. vnde in eis nō po-
test eē falsitas vel error. Facit ad premissa quod
Sanctus Doctor scribit in. q. d̄ malo. q. 16. arti.
6°. cum autem in angelis etiam qui peccauerūt
non fuerit peruersa voluntas ante primum pec-
catum neq; passio mentem obtenebrans: sicut in
nobis cum non habeant partem sensitiuam cui⁹
sunt passiones: non potuit in eis esse falsum iudi
cium aut temerariū. et per cōsequēs neq; error
Neq; in eis ante primum peccatum potuit esse
ignorantia. eo ꝙ ignorantia proprie sumpta ꝑm
se est pena vt dictum est. et aliquando habet ra
tionem culpe. pena autem culpam precedere nō
debuit. neq; primum peccatum culpa aliqua pre
cedere potuit. Et quia secundū doctrinam phi-
losophi et Augustini quam Sanct⁹ Thomas se
quitur: omnem inordinatam electionem prece-
dit aliquis in intellectu defectus: sequitur ex pre
missis ꝙ primum peccatum demonis ex nescien
tia vel inconsideratione sequutū sit. nam omnis
intellectus defectus est aut error aut ignorantia
aut nescientia vel inconsideratio. detentus siqui
dem circa proprie excellentie considerationem
angelus qui peccauit et de se plurimum compla
cens ac de proprio cōmodo nimis solicitus: non
considerauit dei virtutem neq; gratie meritum
neq; beatitudinis dignitatem. vnde sequutum ē
ꝙ dona gratie proprijs meritis vsurpare puta-
ret et diuine maiestatis equalitatem appeteret.
Si tamen large et improprie error accipiatur ꝓ
quocūq; intellectus defectu etiam actualis con-
siderationis aut pro errore electionis qui consi-
stit in defectu vel inordinatione eligendi et con-
sequitur omne peccatum nam errat omnis qui
malum agit: dici potest ꝙ primum peccatum an
geli ex errore consequutum est. et similiter ex ig-
norantia capiendo ignorantiam large et impro
prie pro nescientia vel pro incōsideratione. Cū
autem Sanctus Thomas dicat ꝙ primum pec-
catum angeli non fuit ex errore vel ex ignorātia:
loquitur de eis secundum primam et propriam
acceptionem: non de secunda et impropria. vn-
de et in hac distinctione. q. prima articulo primo
in corpore concedit ꝙ in angelis potuit eē error
electionis. ¶ Aduertendum tamen ꝙ licet San
ctus Thomas dicat in hac materia ꝙ peccatum
angeli precessit inconsideratio vel non attentio
ad diuinā regulam qz oīe peccatū i volūtate ꝓ
suppōit d̄fectū aliquē i itellectu: nō tñ est mēs ei⁹
ꝙ ex ipsa incōsideratione tanq̄ ex causa: directe

proueneent peccatū mali angeli vt quidā putāt: sed q̄ se habuit antecedenter ad illud propter naturalem ordinem quo actus voluntatis presupponit actum intellectus & defectus defectum. causa autem directe et per se motiua ad primum peccatum fuit angelo amor sui consequutus ex consideratione proprie excellentie super alias creaturas.

¶ Tertio Propter quedam argumenta contra tertiam conclusionem duo notanda sunt. Primum est q̄ vt Sanctus Thomas docet. 2ª. 2ᵉ. q. 63. articulo. 3º in peccato duplex attenditur grauitas. vna quidē ex ipsa specie peccati que sumitur ex obiecto. quēadmodum dicimus adulterium esse grauius peccatū simplici fornicatione. alia est grauitas peccati que est scḋm aliquam circunstantiam vt loci vel persone aut temporis vel etiam scḋm maius nocumentum quod infert. prima grauitas essentialior est peccato et principalior. vnde scḋm eam magis dicitur peccatum graue q̄ secundum aliam. et secundum primam grauitatem dicitur peccatum graue ex genere et ex specie. secundum autem grauitatem secundam: peccatum dicitur graue ex circunstantia aut euentu que se habent accidentaliter ad actum peccati. ¶ Secundum notandum est prout Sanct⁹ Thomas eodē libro dicit. q̄stione. 162. articulo. 6º. q̄ in peccato duo sunt scilicet cōuersio ad cōmutabile bonum que materialiter se habet in peccato: et auersio a bono incōmutabili que est formalis & cōpletiua ratio peccati. ex parte autem conuersionis non habet superbia q̄ sit maximum peccatorum. quia celsitudo quam superbus inordinate appetit secundū suam rationem non habet maximam repugnantiam ad bonum virtutis. sed ex parte auersionis superbia habet maximam grauitatem. quia in alijs peccatis homo a deo auertitur vel propter ignorantiam vel propter infirmitatem siue propter desiderium cuiuscūq̄ alterius boni: sed superbia habet auersionem a deo ex hoc ipso q̄ non vult deo et eius regule subijci. vnde Boetius dicit q̄ cum omnia vitia fugiant a deo: sola superbia se deo oppōit. propter quod etiā specialiter dicitur. Iaco. 4º. q̄ deus superbis resistit. et ideo auerti a deo et eius preceptis quod est quasi consequens in alijs peccatis: per se ad superbiam pertinet cuius actus est dei contemptus. et quia id quod est per se potius est eo q̄d est per aliud: consequēs est q̄ superbia sit grauissimum peccatorum secundū suum gen⁹: quia excedit in auersione que formaliter cōplet peccatum. ¶ Ex his inferimus primo q̄ licet primū peccatum demonis fuerit irremediabile: non ex eo habuit q̄ fuerit grauissimum peccatorum secundum se et simpliciter loquendo. quoniam irremediabilitas non est differentia specifica peccati: sed ex accidentali circunstantia subsequuta et presertim in angelo malo in cuius peccato: eē irremediabile est circunstantia proueniens ex condicione persone et status. eo q̄ vt Sanctus Thomas deducit prima parte. q. 64ª. articulo 2º. angeli sic conditi sunt et in tali statu constituti q̄ cū semel volūtate adherent: imobiliter adherent. et ideo ante adhesionem seu electionem libere possunt adherere huic et eius oppositio in his que scilicet non naturaliter volunt. sed post q̄ semel adherent: imobiliter adherent. Sicut igitur boni angeli semel idest per vnicum actum adherentes iusticie: semper illi adherent et in illa sunt confirmati: ita et mali angeli semel peccātes: semper peccato adherent et in illo sunt obstinati ac per hoc eorum peccatū est irremediabile. et inde est q̄ ad vnicum actum meriti vel demeriti statim consequutū est in angelis eternum premiū aut eterna dānatio. propter quod Damascenus dicit. quod est homini mors: & angelo casus idest peccatum. quia sicut omnia peccata mortalia hominum siue sint parua siue sint magna: ante mortem sunt remissibilia: post mortem vero irremissibilia sunt & perpetuo manent ita et post casum angeli: peccata eius sunt irremissibilia et perpetuo manent. ¶ Secundo inferimus q̄ primum peccatum angeli habuit q̄ fuerit maximum et grauissimum peccatorum ex parte auersionis que est formalis et completiua ratio peccati quantum ad genus suum: et ex condicione et statu persone. Primum patet. quia primum eius peccatum fuit superbia. superbia autē vt deductum fuit supra: ex parte auersionis habet maximā grauitatem pre ceteris generibus peccatorum. veruntamen quātum ad speciē peccati non fuit maximum peccatorum. eo q̄ in genere superbie maius et grauius peccatum est secundū sui speciem superbia qua quis deum negat vel blasfemat q̄ superbia qua quis inordinate dei equalitatem non absolute nec q̄m ad rem appetitam sed quantū ad modum habendi appetit qualis superbia fuit primū peccatum demonis. nō eni appetijt eq̄lē esse deo ī natura neq̄ simpliciť deo nō subijci: sꝫ in hoc q̄ btitudinē etiā supnaturalē absq̄ grā & absq̄ gratuita dei largitiōe

consequeretur: non tamẽ absq; deo agente sicut cõmuniter operatur in omni natura tanq̃ p̃ma causa. ¶ Secũdũ patet. nam vt Isidorus dicit in. 2° libro de summo bono: tanto maius cognoscatur esse peccatum: quanto maior qui peccat habet. et rõ dicti est. tũ q2 facili⁹ pñt resistere pctõ maiores q̃ excedũt scientia z vigore. vñ dñs dicit in euangelio q; seruus sciens voluntatẽ domini sui et non faciens plagis vapulabit multis. tum etiam propter ingratitudinem. quia omne bonum quo aliquis magnificatur: est dei beneficium cui homo fit ingratus peccãdo. propter qđ scriptum est sapientie. 6°. potẽtes potẽter tormẽta patient. angelus autem inter omnes dei creaturas et dignior natura et intellectu perspicatior et scientia ac sapientia prestans conditus est ac per hoc peccando plus ceteris creaturis igratus inuenitur et eius peccatum maius et grauius reputatur.

Quãtum ad articulum q̃rtũ respondendũ est ad argumẽta aduersariorũ. Ad primũ Aureoli contra primam conclusionem dicitur q; vt Sanctus Thomas ait cõtra gen. libro. 3° capitulo. 110. illius incõsiderationis ratio potuit esse volũtas luciferi in propriũ bonum intense conuersa. est enim liberum voluntati in hoc vł in illud magis vel minus cõuerti. vt enim Sanct⁹ Doctor inquit in hac distinctione. q. prima articulo p̃mo in corpe: intellectus angeli licet ligari non possit passionibus que in eo nõ sunt: potest tamen ligari inq̃m considerando vnum retrahitur a consideratione alterius. eo q; eius intellect⁹ simul plurium nõ est. et presertim huiuscemodi ligatio cõtingit quando mens nimis intense fertur in aliquid intelligendum. et ipsa perfectio luciferi in naturalibus fuit illi occasio q; nimis intense et dilectione et contemplatione in seipsum et in proprium bonum cõuerteretur. quemadmodum vt Apostol⁹ dicit scientia inflat. et ipse virtutes nõnunq̃ occasio sunt male vtentibus superbiẽdi. vnde predicta incõsideratio non fuit a voluntate demonis nolentis cõsiderare regulã a deo prestitutam vel inditam sicut arguens falso putat: sed a voluntate ipsius nõ volentis eã considerare. ¶ Ad. 2m dicitur primo q; procedit ex falso presupposito. s. q; Sanct⁹ Thomas dicat incõsiderationem fuisse primum peccatũ angeli. nusq̃ enim id ipse docuit aut voluit prout in primo notabili deductũ fuit: sed q; fuerit occasio siue causa sine qua non primi peccati vel magis proprie antecedẽter vel concõmitãter se habens. Dicit secundo q; nõ sufficit ad vitandum peccatum q; quis appetat bonum etiam sub ratione boni: sed requiruntur plures alie circunstãtie quarũ omissio reddit ipsum appetere malum et peccatũ. nã vt Dionisius dicit: bonum contingit ex integra causa idest ex causis ipsius cum omnibus circunstantijs concurrentibus: malum autem ex defectu vnius contingit. et ideo licet beatitudo sit sm se appetibilis: non inde sequitur q; licitum sit ipsã appetere quocũq; modo aut sine dbitis circunstantijs et presertim sine regula ac mensura a deo prefixa. ¶ Et ad primam confirmationem dicitur q; licet naturalis inclinatio sit ad appetendum beatitudinem sub ratione cõmuni: non tamen sub ratione speciali sm q; est bonum supernaturale et consistit in visione dei. sm quem modum potest quis mereri beatitudinem appetendo. prout Sanctus Thomas docet de veritate. q. 22a. articulo. 7°. quamuis per actus naturaliter inditos nullus proprie meret. ¶ Ad. 2am. confirmationem dicitur primo q; ad vitandum peccatum non solum requiritur q; actus electionis non sit indebite circunstantionatus contrarie: sed etiam q; neq; priuatiue. non enim circunstantia opposita vitiat actum precise: sed etiã defectus circunstantie debite. Dicitur secundo. q; in primo peccato demonis actus electionis non solum fuit indebite circunstantionatus priuatiue sed etiam contrarie. quoniam ex inconsideratione gratie dei sequutũ est q; diabolus appeteret beatitudinẽ ex meritis proprijs quod repugnat gratie. nam vt Apostolus dicit: si ex operib⁹ iam non ex gratia. et ideo primum peccatũ demonis fuit superbia volens ex vi nature aut ex meritis proprijs beatitudinẽ adipisci. ¶ Ad. 3m dicitur primo. q; sicut alias dictum est: articuli parisienses non nos ligant. non enim sunt determinationes vniuersalis ecclesie. presertim quia vt multi doctores et magni dicunt: illi articuli indigent in multis correctiõe. eo q; nõnulli facti sunt instigatione quorũdam capitosorum non cõuocatis omnibus doctoribus et magistris prout dicit Godofredus de fontibus. veruntamen articulus sicut iacet potest habere verum intellectũ q; scilicet intellectu existẽte in apice rationis q̃m ad vniuersales regulas de operabili in vniuersali vel q̃m ad considerationem particularis operabilis in habitu. potest voluntas in oppositum. sed cũ hoc stat q; oẽ pctũ i voluntate p̃cedat aliqs effect⁹ i rõne saltẽ dfect⁹ actual' ꝯsiderationis

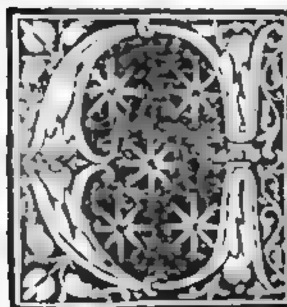
de operabili in particulari. ¶ Ad. 4^{m} negatur prima ꝓña. et ad eius probationem dicitur ꝙ angelus non tenebatur ante electionem considerare de grã: sed tenebatur non eligere suã beatitudinem sine consideratione grẽ dei. et quia sine huiusmodi consideratione elegit: peccauit. et de hoc latius dictum fuit in primo notabili. Quod autem arguens dicit ꝙ si illa inconsideratio peccatum non fuit ante electionem: ergo neq; electio que ex ea sequuta fuit: falsum est. nam habere scientiam aut virtutes peccatũ non est: ex quibus tamen oriri potest inflatio et superbia. exemplũ autẽ de ebrietate non est ad ꝓpositum. tum quia ebrietas est ſꝫ se peccatũ et non solũ quia est causa peccati. tum etiã quia est causa directe et per se peccati quod ex ea oritur. hec autẽ duo deficiũt in proposito nostro. quia neq; inconsideratio angeli de grã dei fuit de se peccatũ ante peruersam demonis electionem: neq; fuit hu⁹ electionis causa directe et ꝑ se vt dictum est supra. ¶ Ad argumẽta Scoti contra secũdam ꝯclusionem ad primũ dicit̃ ꝙ si actus volũtatis sit velle perfectũ. i. tendẽs ad consecutionẽ voliti: obꝫ eius est ens et bonũ possibile adipisci nõ qđ ẽ impossibile obtineri. creaturã autẽ esse equalẽ deo simpliciter et absolute nõ fuit bonũ possibile ab ea adipisci. et ita non potuit cadere sub electione angeli. vnde argumẽtũ procedit ex falso presupposito ꝙ. s. velle cõpletuꝫ creature aut electio habeat pro obiecto omne ens et bonum siue sit possibile obtineri siue non. ¶ Ad. 2^{m} respondet Sanctus Thomas in. q. de malo. q. vel materia 16^{a}. articulo. 3° ad. 9^{m}. ꝙ volũtas que dicit̃ ipossibilium non est perfecta voluntas tendẽs in aliquod cõsequẽdum quia nullus tendit in aliquid impossibile: sed est quedã volũtas que dicit̃ velleitas quia. s. aliquis vellet id quod extimat ipossibile: sed sub hac ꝯditione si possibile sit. talis ãt non est volũtas auersionis et ꝯuersionis in qua peccatũ et meritũ consistit. ¶ Ad ꝓbationem ex auctoritate Damasceni dicitur primo. ꝙ sicut est quoddã velle imperfectuꝫ qđ dicitur velleitas se extendens ad impossibilia vt dictũ est: ita est et quoddam nolle et odiũ imꝑfectũ implicãs dictã velleitatem quod se extendit consimiliter ad impossibilia: et de tali odio intelligitur dictum prophete. vnde nõ est ad ꝓpositũ. ¶ Dicit̃ secundo ꝙ vt Sãct⁹ Thomas deducit. 2^{a}. 2^{e}. q. 34^{a}. articulo ꝑmo de⁹ nõ potest odio haberi ſm se ⁊ absolute. nã non põt odio haberi inq̃ꝫ^{m} est actor et cõseruator rerum in esse. neq; inq̃ꝫ^{m} de⁹ est et sũmũ bonũ. ſm quid tamẽ. s. inq̃ꝫ^{m} est quorundam effectuũ actor qui volũtati depravate repugnãt vt. s. est inflictor penarũ et prohibitor viciorum ac preceptoꝝ istitutor: potest a peccatorib⁹ odio haberi. verũtamen et isti qui q̃ꝫ^{m} ad istos effect⁹ deum odio habẽt: necessario et naturaliter ipm diligunt vt cõsiderant deuꝫ esse eorum actorem et cõseruatorem et beneficiorum datorem. nam vt Dionisius dicit. 4°. caplo de diui. no. in eo ꝙ appetunt esse et viuere: deũ ipm appetũt et amãt horum effectuum largitorem. Et per hec patet respõsio ad confirmationem. assumit eñi falsum quia quod non potuit apprehendi vt possibile: nõ potuit appeti sibi vel alteri. neq; ante ꝑmũ peccatum potuit esse falsa existimatio in ãgelo qua reputaret vt possibile quod ſm se est impossibile. ¶ Ad. 3^{m} dicitur ad minorem ꝙ non sufficit ad hoc ꝙ voluntas aliquid velit volitione perfecta tendente scilicet ad id consequendum ꝙ qualitercũq; representetur ab intellectu: sed requiritur ꝙ representetur vt possibile consequendum quod non est in proposito. nam nõ potest representari per intellectum sicut neq; concipi ꝙ sit possibile duo cõtradictoria esse simul vera. vnde patet responsio ad primam confirmationem. ¶ Ad. 2^{am} confirmationem dicitur ꝙ assumit falsum. nam multo minus intellectus sequens determinationem voluntatis in formando propositiones imperatiuas potest componere vel formare simul contradictoria q̃ꝫ intellectus formans propositiones indicatiuas. eo ꝙ propositiones imperatiue sint magis determinate et magis de proximo se habeant ad executionem operis cui directe repugnat simultas cõtradictionis: q̃ꝫ propositiões indicatiue: sicut et imperare magis q̃ꝫ simpliciter denunciare vel ostẽdere aut representare. vnde propositiones imperatiue implicant in se indicatiuas et non econtra. Ut enim Sanct⁹ Thomas docet ꝑma. 2^{e}. q. 17^{a}. articulo ꝑmo. imperare est actus rationis implicans denunciationem vel intimationẽ alicuius fiendi et addit ordinationem actualeꝫ ad opus. imperans enim ordinat eum cui imperat ad aliquid agendum intimando vel denunciando: et talis ordinatio cum intimatione exprimitur per verbum imperatiui modi vt cuꝫ alicui dicitur fac hoc. propositiones autem indicatiue nõ importat motionem vel ordinationem actualem ad opus: sed ostendunt et denunciant preci se aliquid esse veruꝫ aut esse fiendum. et deinde sequitur acceptatio et electio voluntatis. et demũ seq̃t̃ ipiũ rõnis q̃ ipat⁹ mouet̃ et ordinat̃ ad exequẽdũ. ¶ Ad. 4^{m} dr̃ ꝙ si in miore ꝓpositiõe

arguens vocet voluntatem non deliberatiuam imperfectam voluntatem que.s.ad aliquid consequendum non tendit que consueuit appellari velleitas idest velle condicionatum et voluntatem deliberatiuam volūtatem pfectam tendētē ad cōsequendum: maior ꝓpositio est falsa. si aūt voluntatem non deliberatiuam vocet voluntatem perfectam ad consequēdum volitum tendētem non tamen cum consilio aut deliberatione: minor propositio est falsa et cōtra philosophum 3° ethicorum. nā quātumcunq; voluntas sit indiscreta: nullo modo potest appetere seu velle cōsequi qd sibi proponitur vt impossibile consequēdum q̄le est contradictoria eē simul vera. ¶Ad 5^{m} dicitur ꝙ Sanct⁹ Thomas non ponit angelum potuisse equalitatem dei appetere a se simpliciter et absolute ita ꝙ nullo modo a deo nec sub deo imo hoc reputat vt impossibile cadere in apprehensione angeli vt expresse dicit in hac distinctione.q. pma articulo.2°.in corpore. Et prima parte.q.63.articulo.3° in corpore. Et in .q.de malo.q.16.articulo.3°.in corpe. Sꝫ quod Sanct⁹ Thomas tenet in proposito est: ꝙ angelus appetijt gloriam seu beatitudinem supernaturalem habere sub deo et a deo datore tanq̄ p̄ma causa sicut cōmuniter omnia et in omni natura operatur: non tamen ex gr̄a vel misericordia sed ex proprijs meritis vel nature excellentis vel per opera naturalia acquisitis absq; habituali gr̄a: et hoc non implicat contradictionem quemadmodum appetere equalitatem dei absolutā vel esse deum vn̄ aīs est falsum. et ad eius pbationem negatur minor assumpta in sensu premisso. nam potuit deus de potentia absoluta angelo vel alteri creature finite nature et potētie conferre ꝙ per sua naturalia absq; habituali et supernaturali gr̄a per solum auxilium eius generale posset attingere ad videndam eius essentiā non enim hoc implicat contradictionem. ¶Ad argumenta Scoti contra tertiam conclusionem patet respōso per ea que dicta sunt in tertio notabili. ¶Ad.2^{m} dicitur primo ꝙ argumentum supponit ꝙ in angelis irascibilis et concupiscibilis sint distincte potentie habentes actus subordinatos. hoc autem falsum est. nam vbi solus appetitus est voluntas: non est irascibilis potentia distincta a concupiscibili prout. Sanct⁹ Thomas deducit pma parte.q.82. articulo. 5°. Dicitur secundo et magis ad rem ꝙ illo modo quo irascibilis et concupiscibilis largo modo ponuntur in angelis: concedimus totum processum argumenti et ꝙ actus concupiscibilis vt amor sui saltem ordine nature precessit in angelo actum irascibilis.s. appetere plus vel altiori modo q̄ sibi debitum est: et tamen non inde sequitur ꝙ p̄mum eius peccatum fuerit in concupiscibili. non enim si actus precedit actum: et peccatum precedit peccatum. concedim⁹ nāq; ꝙ in angelo intensus amor sui precessit eius peccatum superbie quo appetijt equalitatem dei: non tamen ipse amor intensus fuit peccatum sicut neq; inconsideratio vt sepe dictum est supra. ¶Ad.3^{m} dicitur primo ad minorem ꝙ excellentia alicu⁹ nō solum potest appeti respectu aliorum sed etiam respectu sui inq̄^{m} eius appetitus tendit in ꝓpriā excellentiam vltra modum sibi conuenientem. vnde ⁊ tertia species superbie ponitur cuꝫ aliqs iactat se habere quod non habet. Dicitur secundo ꝙ primum peccatum angeli fuit appetitus excellentie proprie etiam respectu alterius.s. dei inq̄^{m} appetijt excellere diuine institutionis mensuram quod pertinet ad secundam vel tertiam speciem superbie prout apparet ex his que Sanct⁹ Thomas dducit. 2^{a}.2^{e}.q.162. articulo. 4° ¶Ad. 4^{m} respondet Sanct⁹ Thomas prima parte.q.63.articulo.8°. ad. 2^{m} ꝙ superbus ceteris paribus magis vult subesse superiori q̄ inferiori: sed si aliquam excellentiam consequatur sub inferiori quam sub superiori consequi nō possit: magis eligit inferiori subesse q̄ superiori. sic igitur non fuit contra superbiā demonuꝫ ꝙ subesse inferiori voluerunt in eius principatum consentientes: ad hoc eum principem et ducem habere volētes: vt ꝟtute nāli suam vltimam beatitudinem consequerentur. presertim quia supremo angelo nature ordine etiam tūc subiecti erāt ¶Ad. 5^{m} dicitur ꝙ primus actus inordinatus voluntatis demonis fuit velle amicicie respectu sui non pure et simpliciter sed simul implicās velle concupiscentie quo sibi appetijt equalitatem dei. vnus enim act⁹ s̄m substantiam potest esse amor amicicie et amor concupiscentie. quemadmodum est vnus et idem motus s̄m substantiā intendere finem et ea que sunt ad finēꝫ propter finem et velle finem et amare id quod est ad finem propter finem. primum nāq; peccatum angeli fuit non seipsuꝫ intense amare simpliciter et absolute sed appetendo sibi equalitatem dei. vnde vnus et idem actus voluntatis s̄m substātiā fuit amor amicicie et amor concupiscentie sꝫ diuersas rationes ad diuersa obiecta. qui licet nō fuerit presumptuosus s̄m rationem amoris amicicie secūdū se et absolute loquendo: fuit tamen presumptuosus et superbus ex ratione amoris

cõcupiscentie simul cum amore amicicie. pertinet enim directe ad superbiã q quis amet se ad maius bonum seu appetendo sibi maius bonum q̃ eius dignitas aut condicio postulat. vnde in processu arguentis pñia est falsa. et ad eius pbationem dicitur q si assumptũ habet veritatem: est quãdo inordinatus amor est pure et simpliciter amicicie non implicãs amorẽ cõcupiscentie. Et per hec pꝫ responsio ad. 6m. et ad. 7m in quo arguens deceptus est putans q quia primũ peccatum angeli fuit in appetẽdo sibi beatitudinem: q fuerit appetit⁹ inmoderate delectationis ac per hoc q reduci deberet ad luxuriam. que imaginatio nõ tam falsa est q̃ deridenda. nam cum beatitudo supnaturalis sit bonũ sũme delectabile: non ptingit circa eam imoderata delectatio. summũ eni exceedi nõ potest: potest tamẽ cõtingere q summa delectatio et sũmum delectabile imoderate appetat. vnde nos dicim⁹ q primum peccatum angeli fuit appetitus inordinatus non imoderate delectationis sed imoderate tẽdens in sũmam delectationẽ. ita q inordinatio et inmoderatio fuerit i modo appetẽdi: nõ in re appetita. nõ enim appetijt rẽ non appetẽdã. neqꝫ magis eam appetijt q̃ appetẽda est cũ beatitudo sit bonũ sũme appetẽdum. sed inordinatio et imoderatio fuit in appetẽdo rẽ sũme appetẽdam non eo modo et fm regulã a deo pstitutã s modo excedẽte vires suas et mẽsurã diuinã ex q pꝫ q primũ peccatũ angeli fuit excellẽtia cõcupita et psequẽs q fuerit directe peccatũ superbie. ¶ Ad argumẽta cõtra quartã pclusionẽ. Ad pmum negat pña. et ad ei⁹ pbationẽ dicitur q non hꝫ locum in pposito. pcedit enim de instãtibus tẽporis cõtinui inter q̃ est tẽpus mediũ. opationes aũt intellectiue et volitiue angeloꝝ nõ mensurãtur tempore cõtinuo nec eius instãtib⁹ s tẽpore discreto qd cõponit ex instãtib⁹ imediate et consequẽter se habentibus. ¶ Ad. 2m ex auctoritate Origenis respondet. S. Tho. pma parte. q. 63 articulo. 6°. ad. 2m. q origenes dicit q serpens antiquus nõ a principio nec statim post sup pectus ambulauit: ppter pmum instãs in quo malus nõ fuit. et iste est intellect⁹ magistri vbi cum allegat arguens. vnde illa verba dñi. homicida erat ab initio: sic exponit. i. statim post initium quod est in secũdo instãti. ¶ Ad. 3m dicitur falsũ esse q. S. Tho. dicat incõpossibilia aut sibi repugnantia. neqꝫ valet eius pbatio. cõceditur enim q angelus malus in pmo instãti habuit actum liberi arbitrij meritoriũ. Quo modo autẽ per illũ beatus nõ fuerit: dictũ est latius distinctione precedẽte in pmo notabili. ¶ Ad. 4m dicitur q responsio ibi posita est bona. et ad ei⁹ improbationem dicim⁹ q cũ angelus fuit primo creat⁹ et cũ primo peccauit: celum fuit in alio et in alio loco supposito q celum simul cum angelis fuerit creatum et statim moueri ceperit. et cum arguens infert: igitur tempus medium lapsum fuit: concedimus. sed illud tempus non mensurabat operationes angelorum. neqꝫ fuit mediũ inter instãs creationis et instans lapsus angelorum que fuerunt in angelis consequenter se habentia. tẽpus autem mediũ quo celum fuit in alio et alio loco dum angelus primo creatus est et dũ primo peccauit: non arguit tempus medium inter creationem et lapsum angelorum. quoniã vt. S. Tho. docet opusculo. 36°. de instantib⁹ capitulo. 4°. tempus quo mensurantur plures operationes angelorum et tempus nostrum quod illud concõmitatur: in nullo proportionantur. naꝫ potest vna particula indiuisibilis illius temporis: toti tempori nostro cõmanere et vltra fm moram quam faceret angelus super idem intelligibile. ideo per naturam illius temporis non potest inferri q intelligere angeli mensuretur tẽpore nostro: neqꝫ etiam tempus nostrũ cõmetiatur vnicam eius intellectionem nisi ex suppositione. vt si ponatur vna particula illius temporis in quo intelligit vnum intelligibile: coexistere alicui particulari tempori apud nos. tunc enim ex ypothesi: sequeretur tempus nostrum cõmetiri ipsi intelligere angeli non tanq̃ propria mensura eius s tanq̃ quid eam concõmitãs. hec ille. Simile posuit primo libro sententiarũ distinctione. 37°. q. 4a. articulo. 3°. ad. 7m. vbi respondet ad cõsimile argumentum. Ex quibus patet q non solum duo instantia creationis. s. et lapsus angeli sine tempore medio potuerunt cõmanere tempori quo celum motum fuit in alio et alio loco: imo vnum solum instans temporis angelorum potest cõmanere multo tempori nostro. ¶ Ad. 5m negatur pña. quoniam in casu dato plures alie operationes medie fuissent inter creationeꝫ angeli et noticiam quam nunc de nouo habuisset. veruntamen si statim post primuꝫ instans creationis angelus habuisset aliquam noticiam que vsqꝫ ad istud nunc duraret: nullum inconueniẽs esset dicere q illa noticia esset imediate post ei⁹ creationem et q nulla mora vel tempus fuerit inter eius creationem et noticiam illam. sed huiuscemodi noticia nõ diceret noua. ¶ Ad. 6m dr q vtraqꝫ ppositio quã. S. T. assignat: ẽ vera et sufficiẽs ab eo pbata et min⁹ sufficiens ab arguẽte

impugnata. nā nec rōnem efficacē nec auctoritatem in cōtrarium arguens adducit: sed a seipso loquitur et de seipso testimoniū ꝑhibet et testimoniū eius verum non est. Neqꝫ Sanctus Tho. in 2° opere vbi intentionem suā vltimate expressit: tenet ꝙ angelus beatitudinē supernaturalē simul cū merito acquirit vt arguens sōniat. neqꝫ alicubi dicit ꝙ gr̄a ꝑficiēs naturā facit ſm se et originalit̄ ꝙ premiū ſupnaturale cōſeq̄tur naturaliter q̄libet meritū vt argnēs fingit: sed illud facit naturalis ꝓprietas et ꝯdicio nature angelice cū qua a deo ꝯdita est ꝙ. s. ꝑfectionē suā nō ꝑ discursum acq̄rat ſ; subito et statum ac per vnicum actū illam habeat. et quia gr̄a ꝑficit naturā ſm modū nature sicut et om̄is ꝑfectio recipit̄ in ꝑfectibili: ideo nō solū ꝑfectionē naturalem ſ; et supernaturalē ac gratuitam sine discursu cōsequit̄. itaqꝫ prima radix et origo est naturalis condicio et proprietas angelice nature prout. S. Tho. deducit prima parte. q. 62. articulo. 5°. ¶ Ad argumentum ante oppositū respondet. S. Tho. in hac distinctione. q. prima articulo. 2°. ad. 2m ꝙ ratio illa procedit de equalitate simpliciter quā non dicimus angelū appetisse. et in hoc articul⁹ terminatur.

¶ Distinctio sexta.

Circa sextam distinctionem secūdi sententiarū queritur vtrū angelus possit moueri localiter. Et arguitur ꝙ non. quia vt probat Aristotiles. 6°. phisicorum nullum impartibile mouet̄. quia dū aliquid est in termino a quo non mouetur: nec dū est in termino ad quē sed tūc mutatū est. vnde relinquit̄ ꝙ omne quod mouet̄ dum mouetur partim est in termino a quo et partim in termino ad quem. sed angelus est impartibilis. igitur non potest moueri localiter. ¶ In oppositum arguitur sic. Eiusdem rationis est angelum beatū moueri et animam beatam moueri si necesse est dicere animā beatam moueri localit̄ cum sit articulus fidei ꝙ Christus ſm animā descendit ad inferos. igitur angelus beatus mouetur vel potest moueri localiter. ¶ In hac q̄stiōe erunt quattuor articuli vt supra.

Quantū ad primum articulū sit prima conclusio ꝙ angelus potest localr̄ moueri. Hanc ꝯclusionē ꝓbat. S. T. libro p̄mo sen. di. 37. q. 4°. arti. p̄mo. Et p̄ma pte. q. 53. arti. p̄mo. ¶ Secūda ꝯclusio est ꝙ angel⁹ eo modo q̄ mouet̄ localiter pōt moueri de extremo ad extremū ꝑ mediū et nō per mediū si vult. Hāc ꝯclusionem probat S. Tho. vbi supra ar. 2°. ¶ Tertia conclusio est ꝙ impossibile est angelū moueri localiter in istāti. Hanc ꝯclusionē ꝓbat. S. T. vbi supra arti. 3°.

Quātum ad articulū secūdū arguitur ꝯ ꝯclusiones. et q̄dē ꝯ p̄mā arguūt q̄dā ꝓbātes ꝙ impossibile sit angelū quacūqꝫ virtute moueri localiter nisi solū ꝑ potētiam diuinā. Primo sic. si hoc esset possibile: seq̄ret̄ magnitudinē motū ⁊ tempus cōponi ex indiuisibilib⁹ ꝯ demonstrata. 6°. phy. probat̄ ꝯñā. quia si idiuisibile moueret̄ ꝑ se: mensuraret totum spatiū super quod mouetur ⁊ indiuisibilia in illo essent imediata sicut patet. ⁊ consequenter magnitudo constaret ex indiuisibilibus. et quia eiusdem rationis sunt motus ⁊ tempus quo ad diuisionem cum magnitudine ex eo ꝙ eisdem dimensionibus diuidatur vt ibidem patet: sequitur etiam ꝙ motus et tempus ex indiuisibilibus componantur ¶ 2°. Si sic: tūc angelus in suo motu nullam haberet resistentiā et per ꝯñs nō eēt i illo motu aliq̄ successio cū oīs successio i motu sit ꝓpt̄ resistētiā vt p;. 4° phy. ca° de vacuo. et ꝑ cōmētatorem ibidē comē. 3°. ¶ 3°. Qr̄ tūc angel⁹ ꝑfectior ⁊ maioris v̄tutis nō poss; se mouere veloci⁹ q̄ āgel⁹ minoris v̄tutis. ꝯñs est falsū. ꝓbat̄ ꝯñā. qr̄ ſm hāc positionē: q̄libet āgel⁹ poss; se mouere ꝑ quātācūqꝫ distātiā in quātocūqꝫ tp̄e. eo ꝙ nō eēt sibi difficili⁹ mouere se ꝑ magnā q̄ ꝑ paruā cū nullā hēat resistētiā. et ita nō poss; se mouere veloci⁹ vn⁹ q̄ ali⁹. falsitas ꝯñtis ꝓbat̄. qr̄ ponat̄ ꝙ duo āgeli vn⁹ fortior et ali⁹ debilior moueāt se q̄ citi⁹ possūt. si mouet̄ eq̄ velocit̄: ḡ v̄t⁹ maior ⁊ mīor agūt actiōes eq̄les i eq̄li tp̄e q̄ñ agūt ſm vltimū sue potētie qḋ nō ē itelligibile. et cū hoc ē ꝯ ph; ⁊ cōmētatorē vbi sup̄ et 7° phy. et multis alijs locis. ¶ 4°. Qr̄ seq̄ret̄ ꝙ aliq̄ v̄t⁹ mīor v̄tute āgeli poss; cū aliq̄ resistētia veloci⁹ moueri q̄ āgel⁹ sine resistentia qḋ est absurdū ⁊ ipossibile. ꝓbat̄ ꝯñā. nā sumat̄ vn⁹ āgel⁹ q̄ moueat̄ de trr̄a vsqꝫ ad ꝯcauū lune q̄ veloci⁹ p̄t

⁊ ponatur ꝙ in tēpore.a. cōstat ꝙ aliq̇s ignis potest per idē mediū vsq3 ad eundē locū moueri in aliquo tēpore.⁊ sit illud.b.tūc aliq̄ est proportio tēporis.a.ad tēpus.b.sit grā exēpli decupla.tunc sic.ignis decuplus ad priorem pōt moueri in hoc medio tpe decuplo minori q̄3 sit.b.igit̄ in tpe eq̄li.a.ignis cētupl⁹ potest moueri in tpe minori q̄3.a.⁊ cōstat ꝙ ignis in suo motu habet resistētiā3 ex medio in quo mouetur: angelus aūt nullā.

¶5°.Qr tūc eadē ratione aīa humana quando vellet esse alicubi: primo moueretur sicut angel⁹ et ita esset pimū motū ex se in homie cōtra determinationē phi et cōmentatoris.4° phy.in multis cōmentis.vbi volūt ꝙ primū motū3 ex se sit cōpositū ex duab⁹ partib⁹ quarū vna mouet aliam.

¶6° arguūt alij ꝙ angelus nō moueat seipsum.qr phs.7° phy.ꝓbat ex intētione ꝙ oīe qđ mouet̄:ab alio ⁊ nō a seipso mouetur.qđ vtiq3 esset falsum ſm te.et eo negato: non remaneret via ad ꝓbādum pimum motorē esse omnino imobilē.

¶7°.Qr potentia actiua quito et nono metha⁰.diffinit̄ ꝑ eē pncipiū trāsmutādi aliud. nichil igitur trāsmutat seipm.

¶8°.Qr si idem moueret seipsum pimo:idē ſ3 idē esset simul sub oppositis dispositionib⁹.ꝯsequēs est impossibile. sed ꝓbatur ꝯña.quia semꝑ mouens est in opposita dispositione ad motū et ecōtra.nam mouens assimulat sibi motum et trahit illud ad dispositionem similē sibi.igitur motū est sibi dissimile dum mouet̄.⁊ ideo in p° de generatione dicit̄ ꝙ agēs et passum sunt dissimilia in pricipio et similia i fine.

¶Itē cōtra quoddā inclusum in probatiōe ꝯclusionis ꝙ.s.illud qđ prop̄e mouet̄ localit̄ acquirat vbi qđ est q̇d distinctū ab ipso loco arguit Gregorius multipliciter. Primo sic.si corpus motum localiter inq̄3ᵐ sic mouet̄: acquirit nouū vbi intelligendo per vbi aliquā rem sibi formaliter inherētē siue sit absoluta siue respectiua.igit̄ perdit aliquod vbi.:ita ꝙ ab aliq̄ vbi mouet̄ ad aliud vbi:sicut ab vno loco ad aliud.et si sic: vel igitur mouet̄ de vno vbi in aliud in tpe: vel i instāti.neutro modo.igitur et ĉ.Qđ autē nō in tēpore probat̄.quia si sic:igit̄ partibiliter ⁊ successiue.s.prius ſm vnā partē ⁊ posteri⁹ ſm aliā.et prius scđm partē q̄3 ſm totū.vel igit̄ ſm partes ipsius mobilis vel ſ3 partes vbi.et hoc vel ſ3 partes dimēsionales seu quas habet secundū extensionem mobilis: vel scđm partes essentiales intrinsecas.s.ſm intēsionē quēadmodū ponit̄ forma q̄ intēdit̄ hr̄e tales partes nō situ distātes. Si dicatur pmū.s.ꝙ mobile pus scđm vnā partē sui mouet̄ ab vbi qđ hēt q̄3 scđm aliā et q̄3 scđm totum: quero tūc de alia parte ipsi⁹ mobilis.aut enī habet adhuc suū vbi totū vel partē quā prius habuit:et tunc sequit̄ ꝙ ipsa quiescet alia parte mota actualiter qđ est impossibile supposito ꝙ ipm sit cōtinuū totū perfecta cōtinuitate.aut habet aliquam partē vbi prius nō tamē illā quā prius habebat quod nō pōt esse nisi habēdo aliquā quā3 pri⁹ habebat alia pars mobilis: et tunc sequitur ꝙ illa pars vbi quā habet migrauit de subiecto in subm qđ nō est possibile naturaliter. Si vero detur secūdū.s.ꝙ mobile ideo partibiliter mouetur ab vbi quia prius ab vna parte dimēsionali ipsius vbi q̄3 ab alia: tunc q̄ritur de illa parte vbi in qua parte mobilis remaneat subiectiue per tēpus illud in quo ab alia mouet̄ mobile.vel siquidē in eam q̄ primo erat:et ꝑ consequēs illa pars mobilis q̇escit.et sic vna parte quiescēte mouet̄ totū quod naturaliter nō ꝯtingit.vel in alia parte mobilis:et tūc sequitur ꝙ de subiecto in subm migrauerit aut trāsierit. Si det̄ tertiū puta ꝙ totum ipm mobile simul pri⁹ mouet̄ ab vna parte essentiali ipsi⁹ vbi q̄3 ab alia qua pimo qr illud vbi scđ3 opinionē tuā nō hēt tales ptes alioquin susciperet magis ⁊ min⁹ cui⁹ oppositum dicit auctor sex pncipiorū.

¶Preterea patet hoc esse falsum rōne.na3 nūq̄3 aliqđ corp⁹ dicitur magis eē i vno eodē pimo et adeq̄to loco q̄3 prius fuit: nec minus in vno tpe q̄3 in alio. Secūdo qr ſ3 hoc sequeret̄ ꝙ q̄libet pars mobilis aliquā eandem partē pai in i vbi quā habuit prius licet nō omnem:habeat post nec vbi ita intēsum.⁊ ꝑ ꝯñs adhuc est in eodem loco in q̄ prius.non enim mutat vbi nisi mutando locū etiā ſm opinionē tuā.ex quo seq̄tur ꝙ q̄libet pars quiescat.

¶Eodē modo pōt argui ꝙ nō acquirat nouū vbi partibiliter.quia vl hoc esset ſm partibilitatem mobilis: ita ꝙ vna pars eius pri⁹ acq̄reret nouū vbi q̄3 alia: et tūc sequit̄ ꝙ vna pars mouet̄ alia nō mota.vel ſm partibilitatē vbi precise ita ꝙ totū mobile simul pri⁹ acquirat vnā partē essentialē noui vbi q̄3 aliam.qr de parte dimēsionali nō potest accipi.⁊ tunc aut simul cū secūda parte remanet prima aut non.si sic:igit̄ per tēpus habet eādē partē vbi.et ꝑ consequēs totū est in eodē loco primo in quo prius fuit.igit̄ dū mouet̄ quiescat.si nō: igitur in q̄libet instāti habet nouū vbi ⁊ perdit.⁊ ꝑ cōsequēs nō partibilit̄ ⁊ successiue mouet̄ ad vbi: cui⁹ oppositum dabat̄.relinquit̄ ergo ꝙ mobile localit̄ motum nō mouet̄ in tēpore seu partibiliter ⁊ successiue de vno vbi ad aliud. Qđ autē nec in instāti pmo ꝓbatur.et exēpli grā sit.p. aliqđ corp⁹ descens in aliquo loco determinato et habens vbi

quod sit.a.⁊ incipiat.p.moueri ꝯtinue. si ergo in
aliq̄ instāti.p.mouet̄ ab.a.sit illud instās.b. tunc
sic.aut ꝑ instās.b. est in eodē loco ṗmo ipsum et
partes ei⁹ oēs in q̄ erat tpe dc̄to: aut nō . si sic:
igit̄ habet idē vbi.a.in instāti.b. ⁊ ꝑ ꝯñs simul est
mutatū ab.a.et nō mutatū ab.a. si nō:ergo ē mu
tatū ad aliqd noui loci vel magnitudinis.aut er
go ad aliqḋ diuisibile.a.vel precise ad aliquid in
diuisibile.nō p̄mū:qꝛ in motu ꝯtinuo cuiuslibet
partis diuisibilis:prius acquirit̄ pars ⁊ nulla to=
ta simul acquiritur.vt pꝫ ex.6°.phy. nec secūdū
.s.ad aliqd idiuisibile: qm̄ tūc sequitur ꝙ in mo
tu locali ꝯtinuo sit dare ṗmuꝫ magnitudinis ad
qḋ mobile est mutatū.et iuxta ꝯsuetuꝫ modum
loquēdi est dare ṗmū mutatū esse qḋ nullū mo=
ueri vel nullum mutatū esse ꝓcessit.q̄ reprobata
sunt.6°.phy.ꝭm hoc etiā tollit̄ oīs mot⁹ cōti=
nue.nā oportet dicere ꝙ semꝑ mobile est totuꝫ
in termino a quo vel totū in termino ad quem.
¶2° sic. Ponat̄ ꝙ.p.moueat̄ cōtinue et sit.a.v=
num vbi a q̄ mouet̄ seu qḋ ꝑdit in instāti.b. tunc
sic.aut.p.acquirit in instāti.b. aliqḋ vbi aut non.
si nō:igit̄ in istāti.b.nō ꝑdit.a. vbi. simul enim in
motu locali mobile ꝑdit terminū a quo ⁊ acqrit
terminū ad quē.si vero.in.b. instāti acqrit aliud
vbi nouū:sit illud.c.et tūc q̄rit̄ vtrū. p.ꝑdit.c. in
instāti.b.aut in alio.si in alio: igitur.p. habet vbi
.c.ꝑ tēpus.et ꝑ ꝯñs vel in illo tpe simul mouetur
⁊ quiescit:vel mouet̄ et nullā talē rē ꝑdit . ac per
hoc nec etiam acqrit qḋ est ꝓpositū.si vero in in
stanti.b.igit̄ in eodē instāti ꝑdit ⁊ acqrit vbi.c.⁊
simul est mutatū ab ipso.c.⁊ mutat̄ ad ipsum . et
vlterius sequit̄ ꝙ in illo instāti habet.c.et nō ha=
bet.c.quod est īpossibile.pꝫ ꝯñā ꝑ illā ꝯclusioneꝫ
ḋclaratā.6°.phy.omne qḋ mutatū est quādo ṗ=
mo mutatū est:ē in eo ad qḋ mutatū est.et simili
ter ibi ꝓbat̄ ꝙ nullū qḋ mutatū est qñ ṗmo mu=
tatū ē:est in eo a q̄ mutatū est. ¶Preterea i eo=
dem instāti.p.est ṗmo motū ad vbi.c. et ipsuꝫ.c.
est primo genitū.et in eodē instāti.p.est ṗmo mo
tum a.c.et ipsum.c.est primo corruptū . igit̄ si in
eodē instanti.p.est primo motū a.c.et ad.c.i eo=
dē instanti.c.est ṗmo genitū et corruptū et est ⁊
nō est . ¶Preterea ꝭm hoc generatio et corrup
tio eiusdē rei numero demōstrate sine medio si=
bi succedūt et cōtinuātur.qḋ p̄hs reputat impos
sibile.8°.phy.et cōmētator cōmēto.63. ¶Pre=
terea si.p.in instāti.b.ꝑdit vbi.c.igit̄ vt ṗus i eo=
dem instāti acqrit aliud vbi puta.d. et vltra ar=
guendo vt ṗus:seq̄t̄ ꝙ multa imo oīa vbi acqrit
i istāti.b.et ꝑ ꝯñs tot⁹ mot⁹ ꝯtinu⁹ ipsi⁹.p.fiti v=
nico istāti qḋ est īpossibile. ¶3°.Si a quolibꝫ vbi

.p.mouet̄ vel mutat̄.nō curo ꝓ nūc in istāti et a
q̄libꝫ mutat̄ in istāti:sequit̄ ꝙ tot⁹ mot⁹ ꝯtinuus
ipsi⁹.p.ꝯponat̄ ex mutatis eē ꝑ se.et sic tēp⁹ mē
surās ipm̄ cōponit̄ ex instātib⁹. ꝯñs ē reprobatū
6°.phy. ꝯñaꝫ ꝓbo sicut ꝓbata est i ṗmo. dif.17ª
in reprobatione vni⁹ opinionis. ¶2°.ṗncipalit̄
arguit̄ ꝯ opinionē tuā.celū ꝭm p̄hm vere mouet̄
localiter:et tamē nullū vbi acqrit cū ipm̄ nō cir=
cūscribat̄ neqꝫ ꝯtineat̄ loco.⁊ ꝑ ꝯñs ꝭm illā viam
nō habet in se aliqḋ vbi. Cōfirmat̄ ꝑ auctorē sex
principioꝝ q̄ expresse dicit vltimā sperā nō habe
re vbi eo ꝙ nichil ipsam ꝯtineat . igit̄ nō oē qḋ
mouet̄ localit̄ talē rē in se acquirit.ex quo vlteri⁹
infero ꝙ cuꝫ nullo alio motu localit̄ experiamur
talē rē acquiri nec aliq̄ auctoritas assertione dig
na hoc dicat:irrationabiliter hoc dicit̄. ¶3°.Si
quodlibet mobile motuꝫ et ē. sequit̄ ꝙ localiter
motū simul moueret̄ motib⁹ distinctis.et esset da
re quintū gen⁹ motuū pret illa q̄tuor q̄ p̄hs po
suit.5°.phy.et que cōmuniter ponunt̄. ꝯña ꝓba
tur.nā qḋ mouet̄ localiter de loco ad locū:acqrit
partibiliter locū ⁊ mouet̄ secundū locū. si ergo si
mul acquirit cōtinue vbi:mouet̄ ꝭm vbi etiaꝫ.et
sic duob⁹ motib⁹ distinctis qḋ erat primū inferē=
dū. Rursus ꝭm te mot⁹ ad vbi ꝑtinet ad ꝓdica=
mentū vbi:mot⁹ aūt ꝭm locū vel ad locū cū vbi
nō sit loc⁹:nō ꝑtinebit ad ꝓdicamētū vbi . et con
stat ꝙ nō ad ꝓdicamentū substantie vel q̄litatis
nec etiā quātitatis cū nō sit augmētū nec decremē
tum nec mobile mutet̄ ꝭm ꝓpriam quātitatem.
igitur oportet dare quintū ꝓdicamētum in quo
mot⁹ ille ponit̄.et certe difficile ne dicā impossi=
bile erit reperire saluato ꝯmuni numero predi=
camentoꝝ. ¶4°.Si sic igitur possibile est aliqd
in eodē tempore primo moueri cōtinue ꝭm vbi
alicui⁹ loci et q̄escere ꝭm locū illū. et ecōtra q̄=
escere ꝭm vbi ⁊ moueri ꝭm locū.hoc autē falsum
est.nā q̄escere ꝭm vbi nō est aliud q̄ȝ ipsuꝫ ⁊ om=
nes partes ei⁹ eē vbi erat ṗus.et hoc ipsum: non
est aliud q̄ȝ ipm̄ et oēs partes ei⁹ eē in eodem
loco q̄ pri⁹.si ergo aliqd q̄esceret ꝭꝫ vbi: q̄esceret
ꝭm locū.et econtra.ꝯña declarat̄ quia ꝭm hypo
thesim:vbi est res essentialit̄ distīcta ac etiā sba
et situ ab ipo loco:nec aliquā causalitatē hēt vnū
sup alteꝝ quā de⁹ nō possit plene supplere.pōt er
go de⁹ locatū trāsferre partibilit̄ ḋ suo loco ꝯser=
uādo totalit̄ vbi in ipo locato . et eꝫ poterit i lo=
cato inouare ꝯtinue vbi.et ipm̄ i eodē loco adeq̄
to et ṗmo retinere. ¶5° sic. Si vbi sit talis res:
possibile eēt ꝑ potētiā dei idē locatū eē in eodem
loco q̄ ṗus erat et nō eē vbi ṗ⁹.et eꝫ eē vbi ṗus ⁊
nō in eo loco q̄ ṗus.q̄ nō sunt itelligibilia. ¶6°.

si vbi est talis res: ānichilet de⁹ vbi qd̄ hēt sortes ex̄nsm loco isto demōstrato. verbigr̄a. a. et nullā aliā mutationē faciat in sorte aut in alia re qd̄ bene ē possibile sue oīpotētie: q̄ facto q̄rit̄ vtrum sortes sit in. a. vel nō. si nō: ḡ sortes est mutatus scd̄m aliquā mutationē. q2 p̄us fuit in. a. qd̄ est ꝯ positū. si sic: igit̄ ad hoc ꝙ sortes sit in. a. nō req̄ritur aliq̄ alia talis res. ⁊ cū nulla experientia dei habeat̄ nec dei reuelatio nec rō aliq̄ ꝓpter quā debeat poni: sequit̄ ꝙ inutilit̄ ⁊ irratiōabilit̄ ponit̄. ¶ 7°. Qr si ē talis res: aut ē absoluta aut respectiua. nō absoluta: nō eni ē sb̄a aut quantitas aut q̄litas sicut p3. nec respect⁹ q2 vt videt̄ nō eēt nisi loci ad locatū: vel ecōtra respect⁹ locati ad locū: vel tā hic q̄3 ille. nō p̄mū nec tertiū f̄m illā viam: alioqui loc⁹ h̄ret vbi et posset ꝯueniēter q̄ri vbi ē loc⁹ iste. Et vltra etiā loci eēt locus qd̄ opinio tua nō ꝓcederet. nec secūdū dici poss3 qd̄ tū tua opinio dicit. ꝓbat̄. q2 respect⁹ loci ad locatū est de genere relationis. igit̄ ⁊ respect⁹ locati ad locū. aīis p3. nō eni ꝑtinet ad aliud p̄dicamētum f3 te. ꝯn̄a ꝓbat̄. q2 vt dicit Aug⁹. 7°. de tri. ca°. 1. ⁊ ph̄s in p̄dicamētis: oīa relatiua dicūr ad cōuertētiā. et ꝑ ꝯn̄s f̄m doctrinā coꝝ h̄nt respect⁹ mutuos. oēs aūt mutui respect⁹ ꝑtinēt ad idē predicamētū. ergo si vn⁹ est de p̄dicamēto relationis: et alter. sed f̄m te: vbi nō est res p̄dicamēti relationis. igit̄ vbi nō est talis res a loco et a locato distincta. ¶ 8°. Qūis q̄stio facta ꝑ interrogatiua ꝑtinētia ad p̄dicamētū vbi: q̄rit d̄ loco. ⁊ oīs responsio data ad h̄mōi īterrogationē: r̄ndet d̄ loco. igit̄ vbi erit loc⁹ et ec̄ꝯ. ꝯn̄a p3. et aīis probat̄ quo ad p̄mā partē. nā iste interrogationes equalent in significādo. vbi est sortes ⁊ in q̄ loco est sortes. et iste simılit̄. quo iuit sortes: et ad quē locu3 iuit sortes. et similiter iste: vnde venit sortes: et a q̄ loco venit sortes. nec aliud intelligit qs ꝑ vnam q̄3 ꝑ aliā vt puto quēlibet ꝯfiteri. q̄ etiā ad scd̄a3 partē p3. nā idē penit⁹ respōdet q̄ dicit ē hic ⁊ q̄ dicit est in isto loco. itē q̄ dicit illuc iuit vel illinc venit. et q̄ dicit ad illū locū iuit ⁊ ab isto loco venit. Cōfirmat̄. nā si qs īterroget d̄ sorte vbi est ⁊ respōdeat̄ in ecclesia vel in scolis: ꝯuenient̄ r̄ndetur. et bene si vere ibi sit. sic igit̄ in ecclesia in scolis: sunt termini ꝑtinētes ad p̄dicamētū vbi alioq̄n nō sic ꝯueniēter r̄nderet̄. igit̄ eiusdē ē interrogatiuū hoc aduerbiū vbi: qd̄ ista significāt: hec aūt significāt loca ipa extrīseca: ⁊ nō aliquā rē formaliter loco vl̄ locato inherētē. ḡ nec vbi de aliq̄ talire īterrogat et ꝑ ꝯn̄s nec aliq̄ talis ē vbi. ¶ 9°. Qr hec ē mēs ꝯmētatoris. qd̄ p3. nā. 5°. metha⁹. cōmēto. 28. vbi dicit ꝙ f̄m ꝙ loc⁹ h̄z locatū est p̄dicamētū vbi. et. 4° phy. cōmēto. 34° pluries dicit locū corꝑis locati eē vbi ei⁹. vñ ait ꝙ ph̄s intēdit distīguere īter locatū eē in corꝑe qd̄ est vbi ei⁹ ⁊ int̄ partē eē in toto. et eadē v̄ba repetit in eodē cōmēto. igit̄ f̄m eū corp⁹ in q̄ ē locatū: est vbi ei⁹. ¶ 10. Qr ista ē ītētio Boetij in libro suo d̄ trinitate vbi ait sic. vbi vel d̄ deo vel d̄ hoīe p̄dicari pōt. d̄ hoīe vt in foro: d̄ deo vt vbiq3. f3 ita vt non sit ipa res id qd̄ p̄dicat̄: d̄ q̄ d̄r. nō eni h̄ō ita d̄r eē in foro quēadmodū eē alb⁹ vl̄ lōg⁹ vel q̄si circūfusus ⁊ determinat⁹ ꝓprietate aliq̄ q̄ designari f̄m se possit. f3 tm̄ ꝙ sit īformat⁹ alijs reb⁹ ꝑ hāc ꝓpe p̄dicationē ostēditur. q̄ v̄ba sic exponit cōmētator ibidē. vbi. i. loc⁹ pōt q̄dē p̄dicari et c̄. ⁊ seq̄t̄ f3 ita d̄r h̄ō eē in foro vel de⁹ vbiq3 vt q̄uis in p̄dicādo ea dicat̄ ē nō tn̄ ita d̄r q̄si ipsa res d̄ q̄ d̄r sit illud. i. habeat eē in illo qd̄ p̄dicat̄. et infra. sic igit̄ de hoc qd̄ d̄r nequaq̄3 hominum inherēs q̄ ipse vere sit ꝓprietas grāmaticoꝝ vel dialeticoꝝ ꝓpa significatione notat̄. f3 ꝑ hāc p̄dicationē: h̄ tm̄ ꝯn̄s ostēdit̄. s. ꝙ circūfusum ⁊ determinatū ꝑesse in foro d̄ reb⁹ alijs q̄3 sit circūfusio et determinatio vere sit īformatū. ⁊ hoc q̄dē sensu loc⁹ d̄ hoīe p̄dicat̄. ex his apparet euidēter f̄m intētione3 Boetij ꝙ vbi significat locū. ⁊ ꝙ ꝑ ꝓp̄am p̄dicationē illi⁹ p̄dicamēti: nulla ꝓprietas vel res subiecto iherēs denotat̄ f3 tm̄ extrīseca q̄ est locus. Si aūt aliqs calūniet̄ ex hoc qd̄ ait īformatum alijs reb⁹: et velit īferre ꝙ ꝑ h̄mōi p̄dicationē īportet̄ aliq̄d qd̄ ꝓpe informet locatū ⁊ inhereat illi: attēdat qd̄ subdit īfra Boeti⁹. ait eni simul ꝯ actiōe habitu vbi q̄si oīs hec p̄dicatio exterioribus datur omniaq3 hec q̄dāmodo referunt̄ ad aliud. vbi cōmētator hec oīa. i. h̄itus actiones d̄ q̄b⁹ loq̄mur nūc et loca et tp̄a de q̄b⁹ p̄dixim⁹ q̄dāmodo referunt̄ ad aliud. i. alijs q̄3 his q̄b⁹ subsistēs ē aliq̄d. et infra. sic igit̄ p̄dicatio alia ē q̄ vere inherēs iherere p̄dicat̄. alia est q̄ q̄uis forma inherētiū fiat: tn̄ ista exteriorib⁹ dat̄ vt ea nichil inherere intelligat̄. hec ip̄e. vbi p3 ꝙ nō p̄dicat̄ ꝑ talē p̄dicationē aliq̄ forma inherēs subo: f3 res extrinseca tm̄. hec sunt argumēta Gregorij ī forma ꝯ ꝯclusionē ⁊ suppositū in ea. ¶ Cōtra tertiā ꝯclusionē arguit corruptor veritatis q̄ ꝓbare nitit̄ ꝙ in ꝓbatiōe ꝯclusionis ꝯtineat̄ error. s. in hoc ꝙ dicit ꝙ possibile ē angelū trāsire d̄ extremo ad extremū non trāseūdo ꝑ mediū. dicit. n. p̄mo ꝙ ex hoc seq̄tur error cōdēnatus parisi⁹. s. ꝙ angel⁹ aliq̄n nusq̄ est. qd̄ est ꝯ euangeliū. Mat. 13°. angeli inq̄t eoꝝ q̄ in celis sunt. ¶ 2°. Qr hoc ē ꝯ Damas. li. 1. ca°. 13°. circumscriptibile est inquit quod loco vel tēpore vel apprehēsione cōprehēdit̄. incircūscripti

bile est solus deus. angelus enim ꝛ tēpore circū-
scribit᷑ incipit eni esse. ꝛ loco similiter vt prediximus
ꝛ apprehensione. nam ꝛ naturā suā inuicem
sciunt. ¶ 3°. Qꝛ hoc est contra phm̄ secūdo celi
ꝛ mundi. omnes inquit homines cōsentiūt in loco
huius corporis primi motus ꝙ est locus spirituum.
cū igitur greci et alij ex gētibus q̄ cōfitent᷑
deum ꝛ eius potētiam creādi ꝛ nō ꝯfitentur hoc
nisi inq̄m res sup quā nō cadit corpus nec ingreditur
eam remotio: oportet ꝙ sit in loco. ¶ 4°
Quia tullius in libro de tusculanis q̄stionib⁹ loquēs
de animab⁹ miseroꝝ separatis dicit sic. Si
apud inferos miseri nō sunt: nec sunt q̄dē apud
inferos nulli. vbi ergo sunt illi quos miseros existimas
aut quē locū incolūt. si enim nusquā sunt
dū nusquā eos pono: puto ergo nō esse eos q̄dē.
ergo a simili q̄ ponit eos nusquā esse: ponit eos
nō esse. qui aūt ponit eos trāsire de extremo ad
extremū ita ꝙ nō sint aliquādo ī medio: pōit eos
aliquādo nusquā esse. ergo aliquādo nō esse. hoc
vero est cōtrariū fidei ꝛ bonis morib⁹. ¶ 5°. Qꝛ
si hoc verū esset de angelis: pari rōne de animabus
exutis. qđ vtiq̄ nō videt᷑. nā vt dicit Hieronimus
in ep̄la ad paulā ꝛ eustochiū de assūptione
beate v̄ginis Marie: ꝙ credendū est milia angeloꝝ
cū suis agminibus obuiā venisse beate v̄gini
in sua assumptione etiā ip̄m dn̄m nr̄z Jesuz
xp̄m filiū ei⁹. obuiatio autē ei⁹ nō est nisi in spacio
medio. nec pōt dici hoc dixisse Hieronimum.
qꝛ assūpta fuit in corpe: cū ipe dicat id incertū eē
an sic fuerit an abierit relicto corpore. Preterea
nō videt᷑ illud factū eē dispēsatiue. si eni subito ꝛ
sine trāsitu medij potuit ꝑuenire ad thronū glīe
sibi in eternis mansionibus ꝑparatū: q̄ vtilitate
trāsiuisset mediuz tāte distantie. ¶ 6°. Qꝛ legimus
de aīa beati martini episcopi ꝙ diabol⁹ voluit
eam detinere cū ꝑduceret᷑ in celū: sed hoc nō
potuisset esse nisi ptrāsisset mediū spaciū. ꝛ si potuit
ꝑuenire ad locū glorie sine trāsitu medij q̄re
trāsiuit mediū vbi paratū erat ipedimētū. ¶ 7°.
Qꝛ in officio cōmendationis mortuoꝝ dr̄. splēdidus
angeloꝝ chorus occurrat. ꝛ infra. ministri
sathane iter tuū impedire nō audeāt. et in exeq̄s
mortuoꝝ cātat eccl̄ia. subuenite sancti dei occurrite
angeli dn̄i et c̄. occursus aūt ꝛ impedimētū
nō possunt fieri nisi illis q̄ trāseunt p medium.
pari rōne et angeli. et nō ē credēdū auctoritatez
officij cōdemnādā q̄si falsam erroneā aut vanaz.
¶ 8°. Qꝛ sint duo extrema. a. d. et sit mediū. b. c.
et trāseat angelus ab. a. in. d. q̄ro vbi est dū trāsit
nō in. a. qꝛ quādiu ē in. a. q̄escit i. a. nec dū ē in. d.
qꝛ dū est in. d. nō trāsit. sed q̄cito est in. d. q̄escit.
ergo dū trāsit: nusquā ē est vel ē in. b. c. sed nō ē dicendū
ꝙ nusquā. qꝛ dicit Augu⁹ de imortalitate
anime. q̄cq̄d est: nusquā eē nō pōt. restat ergo ꝙ
angel⁹ dū trāsit: ē in medio. ergo angel⁹ trāseundo
de extremo ad extremū trāsit p mediū. ¶ 9°
Res mobilis magis idiget loco dū mouet᷑ q̄ȝ dū
quiescit. hoc pȝ p hoc qđ dr̄. 4°. phy. ꝙ non q̄reret᷑
loc⁹ nisi mot⁹ alıq̄s esset ſm locū. vbi cōmentator
dicit ꝙ mot⁹ magis ꝓprie significat locum
esse q̄ȝ quies. et ita pȝ maior. sed minor ꝓbat᷑. s.
ꝙ angelus indiget loco dū q̄escit. pȝ de se. qꝛ oppositū
est cōdēnatū. s. ꝙ angel⁹ nō indiget loco.
hec ille. ¶ Cōtra eandē ꝯclusionē arguit Scot⁹.
Primo sic. qꝛ nulla pars tēporis pōt trāsire a futuro
in preteritū nisi p tēp⁹ p̄sens. sȝ ita videtur
esse ordo inter partes loci sicut int᷑ partes tp̄is.
ergo nō poterit trāsire ab extremo in extremum
nisi p mediū. ¶ 2° sic. Ordo p̄fixus a supiori agēte
videt᷑ esse necessari⁹ cuilibet agēti inferiori q̄
habet actionē ꝑcise circa talia ordinata. exēplū.
ordo formaꝝ naturaliū succedētiū sibi ī generatione
naturali: determinat⁹ est ab instituēte naturā.
et ideo respectu cuiuslibet agētis naturalis
necessari⁹ est. ita ꝙ nullū agēs naturale pōt imediate
facere acetū nisi de vino: igit᷑ cū a deo sit ordo
p̄ncipaliū partiū vniuersi cuilibet agēti creato
ꝛ virtuti actiue causate: videt᷑ ille ordo eē necessarius
q̄ dȝ agere circa illa quoꝝ ē talis ordo.
igit᷑ angelus q̄ mouet se p corpa quoꝝ ē talis
ordo: non pōt absq̄ omni ordine d̄ quocūq̄
vbi in quodcūq̄ vbi imediate trāsire tūc eni nulla
distātia vel distīcta viderent᷑ ipedire actiōes.
¶ Cōtra quartā ꝯclusionē arguit Scot⁹ tripliciter.
Prima cōtra positionē ꝯclusionis. qꝛ dicit ꝙ
videt᷑ sibimet cōtradicere. ponit eni angelū esse
in loco p opationē. aut ergo itelligit de opatione
trāseunte in corp⁹: ꝛ tūc illa opatio erit in tēpore
vel in istāti tēporis ꝯmunis. si aūt itelligat de
opatione imēdiate. s. intellectione vel volitione
illa opatio non est in aliq̄ tp̄e sed in euo. igit᷑ et c̄.
¶ 2°. Qꝛ rō nō videt᷑ ꝯcludere. qꝛ tūc sequitur
ꝙ in vltimo instāti ꝓlationis v̄boꝝ in ꝯsecratione
esset ibi vera forma panis q̄ prefuit ī toto tēpore
illi⁹ ꝓlationis. simili᷑ tūc aer q̄ erat in eē tenebroso
p totū tēpus: sequit᷑ ꝙ in vltimo instanti
illuminatiōis illius aeris tenebrosi esset aer tenebrosus.
et ita sequit᷑ ꝙ illuminatio nō fieret in
instāti. et si dicas ꝙ illuminatio illa est terminus
mot⁹ localis q̄ sol fit p̄sens medio: ꝯtra. ponatur
sol creat⁹ de nouo ꝛ mediū p̄existēs: modo etiaz
licet cū vbi termināte motū localē ꝯcurrat illuminatio
medij a sole sic facto p̄sente: tn̄ illa illu-

minatio nõ ẽ p se termin⁹ mot⁹ localis sed aliqđ
vbi acqsitũ ipsi soli. nec enĩ põt hoc euadi qui aer
quieuerit sub eẽ tenebroso vsq; ad p̄sens instãs.
℄ 3°. Si oportet angelũ in quocũq; tpe quieuit
in vltimo illi⁹ tpis imutatũ eẽ in eodẽ vbi: igitur
nũq̃ mutaṫ nec in tpe ꝯtinuo nec i tpe discreto.
ꝓbaṫ ꝯña. qꝛ accipio aliquã ptẽ tẽporis in quo q̇
escit. ꝛ p ꝯsequẽs in vltimo illi⁹ tẽporis nõ ẽ mu-
tatus. si etiã in aliquo instãti tpis discreti debeat
moueri localiṫ: queriṫ aut illud ẽ imediatum in-
stãs nr̃o instãti terminãti tẽpus qetis: aut media
tum. si imediatũ: igiṫ inter instãs nr̃m in quo fuit
angelus imutat⁹ ꝛ istud instãs: ẽ tẽpus mediũ in
quo etiã quiescit angel⁹. ergo in illo et cũ isto in-
stãti vltimo tpis illi⁹ imutat⁹ erit angel⁹. et ita i
illo instãti mediato q̇ ponebaṫ moueri: nõ moue
tur nec mutaṫ. si aũt ẽ instãs imediatũ instãti no
stri tpis: q̄ro qđ respõdet ei in tpe nr̃o. si instans:
igiṫ in tpe nr̃o instãs ẽ imediatũ instãti: ꝛ sic ẽ tẽ-
pus discretũ. si tẽpus: igiṫ in illo instãti nõ mutaṫ
angel⁹ instãtanee. qꝛ illud instãs per te coexistit
parti tẽporis nr̃i in qua vel cum qua põt ꝯtinue
moueri vel qescere. ℄ Cõtra eandẽ ꝯclusionem
arguit Gregori⁹ multipliciṫ. Primo sic. angelus
sm̃ tuã opinionẽ deserit simul totũ locũ a q̇ disce
dit. sit ergo loc⁹ a quo discedit. a. ꝛ locus ad quẽ
accedit sit. b. tũc angelus deserit totum. a. simul.
igiṫ in instanti deserit illũ. sit igiṫ illud instans. c.
tũc sic. aut angel⁹ in instãti. c. ẽ in loco. b. aut i lo-
co. a. hoc patet. qꝛ alias nõ mutareṫ ex. a. in. b. vt
supponiṫ. sed ex. a. in aliũ locũ q̃z. b. vł simpliciter
in nõ. a. si vero ẽ in. a. ergo nõ deserit. a. totum si-
mul. qꝛ qđ totũ aliqđ simul deserit: simul deserit:
ꝛ deseruit. qđ aũt dimisit aliqđ: nõ ẽ in illo. igitur
si ẽ in. a. in istanti. c. nõ deserit simul totũ. a. in in-
stanti. c. ꝯtra positũ. si est in. b. igiṫ in instãti. c. mu
taṫ ex. a. in. b. qꝛ nõ mutaṫ ex. a. nisi dum p̄cise di
mittit. a. imo nõ est aliud ipm̃ dimittere. a. q̃z mu
tari ex. a. patet etiã in simili. quia dũ materia si-
mul totã vnã formã substãtialẽ deserit seu pdit:
aliã simul totã recipit. ideo dicim⁹ q̇ in instãti ex
vna mutaṫ in aliaꝫ. sic igiṫ in ꝓposito. ℄ 2°. Mꝛ
esto q̇ nec angelus nec su⁹ mot⁹ d̄pẽdeat ex mo
tu celi: nichilominus tñ sibi coexistit. vt vere dici
possit q̇ dũ sol ẽ in tali loco: angel⁹ ẽ in tali situ. ꝛ
dũ sol mouebaṫ a tali loco ad talẽ angel⁹ moue-
baṫ a tali loco ad talẽ. supposito q̇ mouebaṫ cõti
nue ab vno ad aliũ. sic g̃ q̇cqđ sit đ illo tpe angeli
co: sumo totũ tp̃s nr̃m i q̇ sol t̃ din mouebaṫ q̃z-
diu āgel⁹ q̇escebat i. a. ꝛ totũ tp̃s in q̇ sol moueba
tur q̃ndiu āgel⁹ ẽ in. b. cõstat q̇ inṫ ista duo tp̃a
nulli tp̃s ẽ mediũ. copulanṫ g̃ sꝫ cõmunẽ modũ

loquẽdi in vno istãti. ꝛ sit illud. c. tũc sic. aut in in
stãti. c. angel⁹ ẽ in. a. tm̃. aut in. b. tm̃. aut i vtroq;
aut in neutro. nõ in neutro ꝓpter rõnes p̄dictaꝫ.
nec in vtroq;: qꝛ nõ põt simul eẽ i duob⁹ locis sꝫ
opinionẽ tuã. si i. a. igiṫ in istãti. c. nõ ẽ mutat⁹ ex
. a. et cũ sm̃ te sit dare p̄mũ instãs in q̇ ẽ in termi-
no ad quẽ q̇ ẽ exẽpli gr̃a. b. aut illi istãti correspõ
det i tpe nr̃o ipmmet instãs. c. aut aliud sequẽs.
si. c. igiṫ ẽ mutat⁹ ad. b. q̃ñ nõdum mutat⁹ ẽ ab. a.
ac p hoc nõ ẽ mutat⁹ ex. a. in. b. ꝯ̄ positionẽ. si ve-
ro correspõdet aliud istãs post. c. cum in tpe nr̃o
nõ sint istãtia imediata: erit aliqđ tp̃s post in q̇
angel⁹ adhuc erit in. a. ꝛ p ꝯñs totũ tp̃s ante in-
stãs. c. nõ fuit totũ tp̃s in q̇ angel⁹ fuit in loco. a.
ꝛ tamẽ sumptũ fuit totũ. relinqtur g̃ q̇ angel⁹ in
instãti. c. nõ sit in. a. erit igiṫ in. b. ex q̇ vlteri⁹ seqṫ
q̇ in toto tpe ante. c. fuit in loco. a. et in istanti. c.
terminãte illud tp̃s ẽ in loco. b. ac p hoc in instãti
est mutatus ex. a. in. b. qđ ẽ ꝓpositũ. nã q̄rentes
cõmuniṫ vtrũ angel⁹ đ loco ad locũ mutari pos-
sit in istãti: loquũtur đ instãti tpis nr̃i. vñ siue tali
instãti mẽsureṫ mutatio illa: siue tãtũmodo ei co
existat: idẽ ẽ. et ideo r̄ndere đ alio istãti vł tpe nõ
est ad cõmunẽ intẽtionẽ q̄rentiũ loq. ℄ 3°. cõtra
illud qđ ponit tua opinio. s. q̇ est dare vltimũ in-
stãs in q̇ quieuit i termino a q̇ q̃ñ dimittit totũ si
mul: arguit sic. qꝛ iã ꝓbatũ est q̇ i casu posito an-
gel⁹ p totũ tp̃s terminatũ ad instãs. c. fuit in ter
mino a q̇. et in istãti. c. nõ fuit in illo: sed in termi-
no ad quẽ. ex hoc. n. pꝫ ꝓpositum. nã si fuit aliqđ
instãs vltimũ sue quietis in termino a q̇. vel fuit
imediate ante. c. et hoc nõ ꝯtigit. vel post ipm̃. ꝛ
ante. c. fuit tẽpus mediũ in q̇ adhuc q̇euit in ter-
mino a q̇. ꝛ p ꝯñs illud nõ fuit instãs in q̇ vltimo
q̇euit in termino a q̇. nec valet hic refugere ad a
liqđ aliud instãs p̄ter tp̃s nr̃m cõmuniṫ nob nο-
tũ. cũ in oĩ q̇ete etiã mẽsurata tpe nr̃o: id ipm̃
cogaṫ dicere ex rõne quã facit opinio tua. ℄ 4°.
Si i oĩ q̇ete ẽ dare vltimũ instãs: igiṫ cũ mate-
ria trãsmutaṫ ex vna forma s̄bali idiuisibili ad a-
liã s̄balẽ idiuisibilẽ: erit dare vltimũ istãs in q̇ fuit
sub forma a q̇ trãsmutaṫ. aut igiṫ in eodẽ instãti
est sub forma ad quã: ꝛ pꝫ q̇ nõ. aut in altero se-
quẽti. ꝛ cũ nullũ instãs sequaṫ aliud istãs sine me
dio: erit tp̃s in q̇ mã vtraq; forma s̄bali carebit.
℄ 5°. Mꝛ sm̃ hoc erit dare vltimũ instãs eẽ rei p
manẽtis post qđ nichil erit ꝯtra ph̃m. 8°. ph̃y. et
ꝯtra ꝓbata i diuersis locis ph̃ie. ℄ 6°. ꝯtra ratio
nẽ q̇ ꝓbas ꝯclusionẽ. illa. n. assumit q̇ sit dare vl-
timũ instãs q̇etis i tali mutatione idiuisibili. hoc
aũt negeṫ tã q̃z falsũ ꝛ ip̄robatũ iã. nec tua ꝓba-
tio valet. cũ. n. dicis q̇ i oi instãti tpis mẽsurãtis

quietē: mobile est in eadē dispositione q̄ prius. ꝛ ꝑ
ꝯñs in vltimo istāti hoc nō est verū: sꝫ tātūmodo
in quolibꝫ instāti in q̄ est verū dicere ꝙ illud q̄esc-
cit. sꝫ p̄ter quodlibꝫ tale ē dare aliqꝺ aliud instās
in q̄ nō est verū dicere ꝙ q̄escit: sꝫ desinit q̄escere
exponēdo ꝑ negationē p̄sentis ꝛ positionē p̄teri
ti. et illud instās est illud qꝺ terminat tale tēpus
et ideo nō est ꝺ rōne q̄etis ꝙ in q̄libet instāti tē-
poris et c̄. sꝫ ꝙ in q̄libꝫ in q̄ q̄escit seu posteriꝰ in
q̄ est verū dicere ꝙ q̄escit. Istud apparet in simili
ex dictis tuis. nā s̄m te: ita ē ꝺ ratione motꝰ ꝙ il-
lud qꝺ mouet̄ se habeat alit̄ q̄ꝫ prius: sicut de rōne
q̄etis ꝙ se habeat similit̄. sꝫ nō in q̄libet instāti tē
poris mēsurātis motū ꝯtinuū: mobile se hēt alit̄
q̄ꝫ prius. qꝛ nō in instāti initiāte: alioquī daret̄ pri
mū mutatū eē in tali motu qꝺ ē impossibile. ꝛ ite
rū si in illo istāti se haberet aliter q̄ꝫ prius: cū idip-
sum instās sit terminꝰ tp̄is mēsurātis q̄etem p̄ce-
dentē: ꝛ quādo post q̄etē mouet̄ aliq̄d motu cō-
tinuo: in illo habebit vltimo q̄etū eē. et ꝑ ꝯñs nō
se hēbit alit̄ q̄ꝫ priꝰ et ita seq̄t̄ ꝙ i eodē istāti se ha
beat alit̄ q̄ꝫ prius et nō se hēat alit̄ q̄ꝫ prius q̄ mutuo
ꝯtradicūt. sunt ergo illa vera de istanti cōtinuā-
te tā in motu q̄ꝫ in q̄ete. in motu aūt ꝯtinuo: non
est verū de istāti initiāte nec in q̄ete p̄cedēte mu-
tationē idiuisibilē ꝫ de istāti terminte. ¶ 7ᵒ. ar-
guit ꝯtra ꝯclusionē de directo ꝓbādo ꝙ angelꝰ
possit mutari in istāti ꝺ loco ad locū trāseundo ꝑ
totū mediū et hoc sic. Si aliqꝺ graue descēderet
ꝺ loco ad locū ꝑ vacuū: illud descēderet in instā-
ti. igit̄ angelꝰ potest se mutare de loco ad locum
in istāti ꝑ mediū. añs ꝑꝫ ex. 4ᵒ. phy. capitulo de
vacuo. et ꝑ cōmētatorē ꝯmēto. 71. ꝯña ꝓbatur.
qꝛ tota causa veritatis añtis vt ibi patet est: qꝛ
tunc in tali motu vel descēsu nullā resistētiā inue
niret. cū igit̄ nullū corpꝰ resistat angelo: et ange
lus possit se mouere ꝑ medium: sequit̄ ꝙ possit se
mutare ꝑ mediū in istāti. ¶ Forte inq̄t dicet̄ sicut
dicit q̄dā doctor ꝙ resistētia ꝓpter quā ponitur
tēpꝰ in motu ē duplex. vna ē medij ad mobile: a-
lia mobilis ad motorē. et hec ē quotiēscūq̄ꝫ mo-
bile est distīctū a motore. nā eo ip̄o ꝙ mobile ē in
alio loco q̄ꝫ motor velit. q̄dā ibi attēdit̄ resisten-
tia. p̄ma tm̄ est in motu corporū simpliciū. secun
da tm̄ est in motu corporū celestiū ꝛ esset in mo
tu animaliū ꝑ mediū vacuū. sꝫ vtraq̄ꝫ simul est in
motu animaliū ꝑ mediū plenū. angelꝰ aūt dupli
cit̄ pōt moueri. s. in corpe assumpto: et in tali mo
tu apponit̄ tēpꝰ tā ꝓpt̄ resistētiā mobilis ad mo-
torē q̄ñ est distinctū ab eo et ē in alio loco q̄ꝫ ve-
lit ipsum eē. et simlit̄ medij ad mobile. et pōt an
gelꝰ moueri ꝑ applicationē v̄tutis ad diuersa spa

cia. et hic ē etiā q̄dam resistētia pro quāto ipsum
applicās ē alibi distictum ab eo cui ꝺbet applicare
v̄tutē suā. et ꝓpter talē resistētiā cadit tēpꝰ i mo
tu angeli: quāuis tēpꝰ alterius rōnis ab eo qꝺ est
passio motꝰ celi. Sed hec inq̄t respōsio falsa ē vt
michi apparet in eo qꝺ dicit ꝙ q̄tiēscunq̄ꝫ mobile
est distinctū a motore: ibi est resistētia rōne cuiꝰ
apponit̄ tēpus. si enī hoc esset verū: seq̄ret̄ ꝙ deꝰ
nil posset mouere in instāti qꝺ non reputo bene
theologice dictū. patet ꝯña. qꝛ oīe qꝺ mutaret:
esset ab eo distictū. ¶ Preterea seq̄ret̄ ꝙ qꝺlibꝫ
corpꝰ eq̄liter resisteret oibꝰ āgelis quādo ab eis
moueret̄. qꝛ eq̄liter ab oibꝰ distigueret̄. et ꝑ ꝯñs
nullus posset corpꝰ aliqꝺ mouere in nō tp̄e. nec
idē corpꝰ ꝑ idē spaciū in minori tp̄e q̄ꝫ aliꝰ. nec for
tissimꝰ angelorū posset mouere sperā lune velo-
cius q̄ꝫ pōt ille q̄ actu mouet eam. cū tñ ille s̄ꝫ res
pōsionē nō possit nisi in tp̄e mouere cū sit virtutis
finite. et ꝑ ꝯñs sit dare minimū tēpꝰ in q̄ pōt illā
mouere. ¶ Preterea seq̄ret̄ ꝙ posito vacuo si a-
liquod animal eēt in cacumine turris et inde se-
ꝓijceret ad terrā ꝑ vacuū: ꝙ nō descēderet in in-
stāti sꝫ in tp̄e. qꝛ ibi mobile eēt distictū a motore
ꝛ eēt alibi q̄ꝫ vbi vellet motor eiꝰ illud eē. nā eēt
in turri ꝛ vellet eē in terra. sꝫ ꝯñs falsum ē etiā s̄ꝫ
opinionē. nā dicit ꝙ tota causa q̄re i motu corpo
rū simpliciū ꝛ similit̄ in motu naturali animaliū
q̄lis ē cū animal de alto cadit req̄rit̄ tēpꝰ: est resi-
stētia medij. medio igit̄ sublato non mouebit̄ in
tp̄e. ꝯstat autē ꝙ si aīal vltra vim naturalē descē
dēdi. s. grauitatē: applicat suā v̄tutē aīalē ad des
cēsum: nō ex hoc apponit̄ tēpus. cū etiā in pleno
nō ex hoc moueret̄ tardiꝰ q̄nimo velocitaretur
ad descēdēdū. qꝺ aūt dr̄ ꝙ aīal moueret̄ in tēpo
re ꝑ vacuū: nō de naturali motu aut mixto sꝫ de
volūtario seu animali itelligēdū ē. ¶ Preterea.
si sola distictio mobilis a motore sufficit ad resi-
stētiā ꝓpter quā apponit̄ tēpꝰ in motu locali: ita
deberet esse in alijs motibꝰ. et ꝑ ꝯñs nullū alte-
ratiuū possꝫ alterabile quātūcūq̄ꝫ dispositū a se
distictū alterare in istāti. cuiꝰ oppositū pꝫ etiam
s̄m sic opinantē in eadē q̄stione in illuminatione
medij et causatione speciei in medio ꝛ visiōis in
oculo. ¶ Secūdū etiā qꝺ dicit opinio. s. ꝙ in mo-
tu locali angeli ꝑ applicationē v̄tutis: distinctio
eiꝰ a loco cui v̄tutē vult applicare ē sufficiens resi
stētia ꝓpter qꝺ tēpus req̄rit̄ nō est bene dictū.
Tū qꝛ ad equalē distātiā omnes angeli eque ve
lociter possent se mouere: nec vnus alio velociꝰ
qꝺ est incōueniēs supposito ꝙ nullus possit moue
ri in nō tp̄e vt vult ille doctor. Tū quia etiam in
vacuo angelꝰ nō posset se nisi in tp̄e mutare ꝺ lo

co. quod nullus nisi absurde videt posse côcedere q dicat q graue descêderet in nô tpe. Tû etiâ. qz nô minus talis distictio loci cui vult applicare se animal: debet eê sufficiês causa vt in ei⁹ motu reqrat têpus vt in motu angeli. et sic casu posito pri⁹ animal de turri ad terrâ nô in istâti sz in tpe descêderet. sic ergo pz q rñsio non est sufficiens. ¶8⁹. arguit sic. Si totû mediû ptêtum in ista domo eêt corp⁹ glorificatû dote subtilitatis q vnû corp⁹ alteri nô resistit: et aliqd graue poneretur supius sibi relictû descêderet nô minus qz nûc de facto qñ mediû nô est glorificatû. et nô descenderet in tpe sz in instâti eo q nulla esset resistentia. igitur angel⁹ pôt se mouere de loco ad locum in instâti. pz pña. quia nullâ omnino patit resistentiâ: sicut nec illud pateret. ¶9⁹. Si homo vel angel⁹ haberet vnicû corp⁹ glorificatû tam gloria subtilitatis qz agilitatis: posset id de loco ad locû mutare in instâti. igit angel⁹ nûc de facto pôt se mutare sic. Añs pbat. qñ omnis causa ppt quâ requirit têpus: deesset. nâ pp dotê subtilitatis mediû nô resisteret mobili. et ppter dotê agilitatis mobile nô resisteret motori. et p pñs nulla resistentia eêt ppt quâ apponeret têpus. ¶Secundo pbat. qz secundû veritatê illi q habebût tales dotes: post resurrectionê poterût in instâti transire de loco ad locû. alioqui si non nisi in tpe necessario: igit mai⁹ têp⁹ apponerêt in trâseûdo spaciû mai⁹ qz in trâseundo spaciû min⁹. qd ê expresse ptra Augustinû in qstionib⁹ de resurrectione. vbi ait q corp⁹ gloriosû vtraqz iterualla pari celeritate ptingit vt radi⁹ solis. et p exêplû suû etiâ pz añs. pña pncipalis nota ê in eo q in motione angeli nulla sit omnino resistêtia. ¶10. côtra pbationê pclusionis arguit corruptor veritatis pbâdo q ibi falsum assumat cû dr q non est possibile q aliqd in toto tpe pcedêti desêat i vno termino et postea in vltimo instâti illi⁹ tpis sit in alio termino. dicit eni hoc esse falsû in sacramêto altaris. pstat eni q est dare pmû instâs in q est ibi pmo corp⁹ xpi: cû forma corpis sit forma desicens et fiat simul cû hoc q illud idê instâs quod ê pncipiû têporis mêsurâtis esse corpis xpi in altari: ê finis têporis pcedentis in quo est ibi panis. idê eni instâs qd est pncipiû futuri: est finis pteriti. in q toto tpe fuit panis. ergo cû in toto têpore in quo panis fuit: nô fuerit abiectio forme panis per trâsmutationê in aliam: manifestum est q in toto tempore precedêti quieuit panis in forma sua. hoc est sub forma panis. et tamê in vltimo instanti illi⁹ tpis est sub forma corpis xpi. hec ille. et in hoc secundus articulus terminatur.

Quâtum ad articulum tertiû primo notâdû ê q sicut esse in loco equiuoce dicitur de angelo et de corpe put deductû fuit supra disti. 2ª ex dictis S. T. sub pmo notabili: ita et moueri fm locû equiuoce dr de corpe et de angelo aut imateriali sba. côuenit eni vtriqz nomen mot⁹ localis fm diuersas rônes. Tû primo. qz mot⁹ localis corporis est act⁹ existêtis in potêtia. mot⁹ autê localis angeli vel sube imaterialis: est act⁹ existentis in actu put. S. T. dicit pmo li. sen. di. 37. q. 4ª. arti. p⁹ in. c. Et pma parte. q. 53. arti. p⁹ ad. 2ᵐ. Tû etiâ qz mot⁹ localis corporis ê ppter sui indigêtiâ nisi sit violêtus. mot⁹ aût localis angeli nô est ppter indigêtiâ suâ sed ppt alterius indigentiâ vt ibi. S. T. inqt ad. 3ᵐ. Tû tertio. quia mot⁹ localis corpis semp est successiu⁹ et ptinu⁹ si ppze capiat: mot⁹ aût localis angeli nô semp est ptinu⁹ put. S. T. in codê articulo pbat. Tû quarto. qz mot⁹ localis corpis est p applicationê sue magnitudinis dimêsiue ad locû: mot⁹ autem localis angeli ê p applicationê sue vtutis ad locû. Tû quinto qz moueri localit: nô pueniŧ corpori dum est totalit in termino a quo aut in termino in quê sz dû est i intermedio loco. parti i vno partim in alio. moueri aût localit puenit angelo dû est successiue tot⁹ in termino a quo et tot⁹ in termino in quê sine intermedio si mot⁹ ei⁹ nô sit côtinu⁹. ipa eni successio diuersox locox ad q vtutem applicat: mot⁹ angeli dr. vnde mutatû esse ê pars moueri in motu nô ptinuo angeli: sicut vnitas est pars numeri. et ideo successio diuersorû locorum etiam sine medio: côstituit motum vt ibi. S. Doctor dicat arti. 2º ad. 3ᵐ. Simile dicit pmo libro sententiarû distin. 37. q. 4ª. arti. pmo ad. 3ᵐ. Ex quibus inferimus q motus nô continuus angeli non consistit in deserendo vnû locum et intercipiêdo alium prout aliqui nô recte putant. simul enim et in eodem instanti angel⁹ deserit pmum locum et acquirit secundû. mot⁹ autê ei⁹ esse non potest in instâti. loquimur nûc de motu locali. sed motus eius consistit sicut dictum est in eo q successiue est in vno et in alio loco. Et cum aliqui querunt vel mouetur angelus in termino a quo vel in termino in quem vel in intermedio loco. Respondem⁹ q si mot⁹ angeli sit non continuus nec mouetur dum est in termino a quo precise neqz dum est precise in termino in quem neqz in itermedio loco: sed mouetur dum est successiue in termino a quo et in termino

in quem cuius motus partes sunt esse in termino a quo et esse in termino in quem sibi inuicem succedentia. vnde in huiusmodi motu angeli: moueri non precedit mutatum esse quemadmodum in motu continuo corporum: sed mutatum esse est pars motus vltima. s. et prima pars est vnde incipit moueri. Accipiuntur ista ex dictis. S. T. primo libro sententiarum disti. 37. q. 4ª. arti. primo ad. 3m. et articulo. 2º. ad. 2m. Et prima parte. q. 53. articulo primo ad primum. et articulo. 2º. ad. 3m. Ueruntamen si motus angeli sit continuus: moueri ipsius non erit in termino a quo et in quem sed intermedio spacio dum est partim in vno et partim in alio. ipsa enim continuitas motus impedit mobile moueri in aliquo terminorum. eo quod nullum continuum sit in suo termino prout Sanctus Thomas notat prima parte loco supra allegato. non enim linea est in puncto nec superficies in linea. vnde demonstratio Aristotelis in. 6º. physicorum qua probat nullum impartibile moueri: locum habet de motu continuo angeli. concedit enim quod angelus dum mouetur motu continuo partim est in termino a quo et partim in termino ad quem vt tamen partialitas non refferatur ad substantiam angeli sed ad locum. quia dum est in ipso moueri: est in parte primi loci quem deserit et in parte secundi loci quem occupat.

Secundo Notandum est pro responsione ad argumenta Gregorii contra secundam conclusionem quod vt philosophus docet. 8º. libro phisicorum. inter omnes motus: solus motus localis est secundum quem mobile nichil mutatur quantum ad eius intrinseca sed solum quantum ad aliquid extrinsecum. nam per motum alterationis fit transmutatio secundum qualitatem. in motu augmenti et decrementi fit transmutatio secundum quantitatem. que duo insunt subiecto. transmutatio vero generationis et corruptionis attenditur secundum formam que constituit substantiam subiecti. motus autem localis tantummodo transmutat secundum locum qui non inest subiecto sed continet illud et mensurat extrinsece. Hanc sententiam philosophi de motu locali sequitur. S. Tho. in plerisque locis vt distin. sequenti. q. 3ª arti. primo ad. 3m. et disti. 8ª. arti. 2º. in corpore. et distin. 12ª. articulo primo ad. 5m. et distin. 14ª. in glo. li. Item 3º. libro distin. 15ª. q. 2ª. arti. primo sub arti. primo in corpore. et distin. 22ª. q. 3ª. arti. primo ad primum. Item. 4º. sententiarum distin. 11ª. q. prima arti. 3º. sub arti. primo. et distin. 44ª. q. 2ª. arti. 2º. sub arti. 5º in corpore. Item prima parte. q. 119ª. arti. 3º. in corpore. Et contra gen. libro. 3º. capitulo. 8º. ratione. 6ª. Item de potentia dei. q. 6ª. arti. 3º in corpore. Et de malo. q. 16ª. arti. 10. in corpore et in multis alijs locis. Ex quibus inferimus quod secundum doctrinam philosophi et de mente. S. Tho. vbi non est accidens inherens intrinsece rei locate. probatur hoc. quia vt allegatum est: per motum localem mobile non acquirit aliquam rem sibi inherentem intrinsece sed extrinsece adiacentem. cum ergo vbi sit aliquid acquisitum ipsi mobili per motum localem: sequitur quod non sit res sibi intrinseca. Quod autem auctor sex principiorum dicit: locum esse in eo quod capit et circumscribit: vbi vero in eo quod circumscribitur et complectitur: si dictum eius teneamur sustinere: debet intelligi non quantum ad esse subiectiue et inherenter sed quantum ad esse denominatiue. locus enim secundum id quod est idest in quantum est essentialiter superficies denominat corpus locans et continens. vnde diffinitur a philosopho. 4º physicorum quod est superficies vel terminus corporis continentis. vbi vero denominat corpus locatum. denominatur enim corpus locatum ab esse in loco quod est proprie vbi prout accipitur ex dictis Sancti Thome in commen. super. 11m methaphisice lec. 12ª. in principio. Et prima parte. q. 8ª. arti. 2º in corpore. vbi expresse dicit quod esse in omni loco est esse vbique. et inde consequitur quod esse in loco est esse vbi: et esse in aliquo loco est esse alicubi et sic de alijs differentijs. huiusmodi autem esse non est aliquid intrinsecum rei locate sicut nec forma. s. locus a qua fit denominatio. vnde vbi secundum quod est predicamentum non sumitur nominaliter vt aliqui putant sed aduerbialiter: non tamen vt tenetur relatiue aut interrogatiue. non enim aduerbium sumitur nominaliter nisi materialiter capiatur pro ipsa voce. que acceptio vbi non conuenit secundum quod est predicamentum. Aduertendum tamen quod quia aduerbium ex sui ratione est modus quidam vel determinatio verbi: quedam aduerbia possunt ex sui nominis impositione importare simul et verbum et verbi modum vel determinationem: et hoc modo quando et vbi prout sunt predicamenta significant. quando enim significat esse in tempore. et aliquando: esse in aliquo tempore. et numquam: in nullo tempore esse. et consimiliter vbi significat esse in loco. et alicubi est in aliquo loco. et sursum: esse in loco superiori. et deorsum esse in loco inferiori. vnde Boetius in edictione seu commento capitulo de vbi et quando in predicamenta ait. non est autem idem tempus et quando nec vbi et locus. sed proposito prius loco: si qua res in eo loco sit posita: vbi esse di

citur. et infra sursum enim esse et deorsum eē: vbi dicitur. verum est tamen ꝙ huiusmodi aduerbia secundū ꝙ significant aut consignificant verbum: tenentur cathegorewmatice et possunt reduci inter dictiones cathegorewmaticas ad genus verbi. vnde si propter hanc rationem quia scilicet tenentur quodam modo cathegorewmatice dicuntur trahi extra naturam aduerbiorum magis debent dici teneri verbaliter q̄ȝ nominaliter. ¶ Ad euidentiam autem premissorum considerandum est prout Sanctus Thomas pulchre deducit in cōmento super. 5°. methaphisice lectione. 7ª. et super. 3°. phisicoruȝ lectione. 4ª. ꝙ ens non contrahitur ad diuersa genera predicamentorū vniuoce sicut genus contrahitur ad species. nam vt philosophus probat. 3° methaphisice ens in tota sua cōmunitate sumptuȝ genus esse non potest. contrahitur autem ens ad diuersa genera secundū diuersum moduȝ predicandi qui consequitur diuersum modum essendi. quia vt philosophus inquit loco allegato. 5° methaphisice quot modis aliquid predicatur: totiens esse significatur idest tot modis significatur aliquid esse. vnde et decem genera entis dicuntur esse decem predicamenta quasi ens in ea diuidatur et ad illa contrahatur per diuersuȝ modum predicandi. et hinc est vt Sanct⁹ Thomas notat super. 11°. methaphisice lectione. 9ª. in fine ꝙ idem secundū ꝙ diuersimode de diuersis predicatur ad diuersa predicamenta pertinet vt de loco et de motu exemplificat. Modus autem predicandi tripliciter fit. Unus quidem modus est quando de aliquo subiecto predicatur id quod pertinet ad eius essentiaȝ: et ab isto modo predicandi sumitur predicamentum substantie. Alius modus predicandi est quo predicatur de aliquo id quod non est de eius essentia tamen inheret ei absolute. et hoc dupliciter. vel vt consequens materiam subiecti: et secundum hoc sumitur predicamentum quantitatis. vel vt consequens formam subiecti: et sic sumitur predicamentum qualitatis. aut illud quod predicatur de alio inheret ei et predicatur de illo nō absolute sed in respectu ad alterum: et sic sumitur predicamentum relationis. Terti⁹ modus predicandi est quando aliquod extrinsecum de alio predicatur per modum alicuius denominationis. Denominari autem ab aliquo extrinseco cōtingit quadrupliciter. Uno modo ꝙ denominatio fiat a causa agente: et sic sumitur predicamētum passionis. nam patiens denominatur ab agentis actione. pati enim est actionem agentis vel aliquid per eius actionem suscipere. Alio modo ꝙ denominatio fiat ab effectu: et sic sumitur predicamentum actionis. agens enim dicitur ab eo ꝙ aliquid infert patienti. Alio modo ꝙ fiat dnominatio a mensura extrinseca. mensure auteȝ extrinsece sunt due scilicet tempus et locus. Fm ergo ꝙ aliquid dnominatur a tempore: sumitur predicamentum quando. secunduȝ autem ꝙ fit denominatio a loco: sumitur predicamentum vbi et situs qui addit supra vbi ordinem partium in loco. Alio modo fit denominatio ab extrinseco quod nec habet rationem cause nec mensure respectu eius quod denominatur: determinat tamen subiectum nature humane: et secunduȝ hoc sumitur predicamentum habitus. ¶ Aduertendum tamen circa id quod dictum est de predicamēto actionis et passionis ꝙ actio et passio possunt dupliciter considerari prout accipitur ex dictis Sancti Thome primo sententiarum distinctione. 32ª. q̄stione ꝑma articulo ꝑmo in corpe. Et secundo sententiarum distinctione. 40. q. ꝑma articulo. 4°. ad primum. Et de potentia dei q̄stione. 7ª. articulo. 9°. ad. 7ᵐ. et. q. 8ª. articulo secūdo in corpore. Uno modo secunduȝ ꝙ sunt quedam accidentia: et vt sic respiciunt subiectuȝ cui inherent. quia accidentis est inesse. et sub hac consideratione actio et passio denominant intrinsece proprium subiectum. Alio modo possūt considerari secundū formales et speciales rationes inq̄ȝᵐ scilicet actio et passio. et isto modo ratio actionis accipitur in ordine ad patiēs quod respicit vt terminum: et ratio passionis accipitur in ordine ad agens q̄d respicit vt principiuȝ. vnde ab auctore sex principioruȝ diffinitur actio secundū quam in id quod subiicitur agere dicimur. passio vero diffinitur ꝙ est effectus illationisq; actionis idest agentis. et sub hac cōsideratione: denominationes actionis et passionis fiunt ab extrinseco secundū modum supra assignatū. ¶ Sed circa id quod dictuȝ est de vbi ꝙ scilicet denominat extrinsece rem locatam neq; in ea ē subiectiue: oritur dubium. quia motus secunduȝ cōmuniorem opinioneȝ est ipsa forma ad quam terminatur secundū ꝙ habet esse imperfectum et fluens. dealbatio enim est ipsa forma albedinis fm esse incompletū et fluēs. et similiter calefactio est forma caliditatis. vnde; et motus vt ex 3°. et. 5° phisicorum accipit: denominat et specificantur a terminis. cuȝ autem motus localis sit ad vbi tanq̄; ad terminum prout phs. 5° phy. expresse dicit: sequitur ꝙ motus localis sit ipsa forma vbi. sed motus est in mobili sicut in subo. seq̄

tur ergo q ipsum vbi fm esse fluens et incomple
tum sit per totum motum subiectiue in mobili
et per cõsequens q etiam in termino motus . ac
per hoc consequitur q vbi denominet rem loca-
tam intrinsece sicut ꝓprium subiectũ. ¶Ad hãc
dubitationẽ respõdemus q ista ꝓpositio. motus
est i mobili. dupliciť põt intelligi. Uno mõ subie-
ctiue: ⁊ sic nõ est vlr vera nisi qñ forma que p mo
tum acquiriť: subiectiue recipitur in mobili vel s-
existenter. qđ verũ est: in alijs motib⁹ a motu lo-
cali. in motu aũt fm locum vl ad vbi fallit. eo q
per motũ localem inquantũ hmõi nichil intrinse-
cũ rei mobili acquirať. put ex dictis phi et. S. D.
in pncipio huius notabilis allegatum ẽ. Alio mõ
potest intelligi motũ esse in mobili denoiatiue. ⁊
sic ꝓpositio est vlr vera. qr oẽ mobile denoiatur
mobile a motu. ⁊ ois forma fm quã est mot⁹ de-
noiat ipꝫ mobile fm q mobile est. ¶Si aũt que
ratur in quo ergo sicut in subiecto sit motus loca
lis dum mobile moueť localiter: dicim⁹ q capiẽ-
do motum pro forma fm quã dr motus put de
motu loquimur in ꝓposito: motus localis nõ est
aliud fm essentiam q̃ locus vel vbi sub esse icon
pleto. et vt sic est in corpore cõtinente et locãte
sicut accidens in subo: denominat tamen ipsum
mobile et locatum denominatiõe extrinseca sub
ratione qua ẽ locus. fm quam rationem non re-
quirit sbm sed respicit locatuꝫ vt cõtentum. sicut
nec relatio vt relatio ẽ respicit subiectum sed ter
minum. vt enim Sãctus Thomas dicit opuscu-
lõ. 52. de loci natura. vltimum continentis vt ẽ
eius mensura intrinseca dr superficies. vt autem ẽ
mensura extrinseca locati dicitur locus. vnde si-
cut mobile dum mouetur motu alterationis vt
si calefiat: in ipsa motus successione semper ma-
gis ac magis acquirit de forma caloris ad quam
tendit: ita mobile motu locali in ipsa motus suc-
cessiõe magis ac magis acquirit de loco vel vbi
ad quod tendit fm q magis ac magis ad illđ ap
propinquat acquirendo locum et vbi semp ma-
gis ac magis illi ꝓpinquum. sicut ergo in termio
motus nullam formam intrinsecam vel subiecti-
ue inherentem acquirit mobile sed solum extrin
secam. s. locum vel vbi: ita et dum mouetur nullã
formam intrinsecam mobile acquirit sed solum
extrinsecam. s. locum vel vbi q̃ vt dictum est sub
iectiue sunt in corpore locante. ¶Ex pmissis in-
ferimus q vbi formaliter et quidditatiue nõ est
respectus put aliqui putant sed ẽ aliquid absolu
tum qđ cõsequiť aliquis respectus. et hoc ipm te
nendum ẽ de omnibus sex pdicamentis de qbus
auctor sex principiorum spãlem fecit tractatum.
ois enim forma realis que formaliter ⁊ quiddita
tiue ẽ respectus: ad predicamentum relatiõis p-
tinet. vnde irrationabilis est et fundamento ac
auctoritate carens distinctio quã quidam adin-
uenerunt q. s. respectuum realium quidam sunt
de pdicamento relatiõis vt respectus intrinsec⁹
aduenientes: et alij sunt ad genera sex dictorum
predicamentorum ptinentes vt respectus extri
secus aduenĩetes. nam vt bñ arguit herue⁹: pre-
dicti respectus extrinseci vel eorum esse aut cõsi
stunt in ad aliud se hře aut nõ. si sic: ergo sunt de
genere relatiõis. quia fm phm in predicamẽtis
relatiua sunt quorũ eẽ cõsistit in ad aliud se hře.
si nõ: ergo sunt entia absoluta. qr oẽ quod ẽ: vel
est ens ad se ⁊ sic ẽ ens absolutũ: vl est ens ad al-
terũ: et sic ẽ ens relatiuũ. ¶Preterea sicut qualitas
sic vel sic ꝯsequẽs suũ sbm vt nectio vl nõ nectio
et hmõi nõ variat genus qualitatis: ita videť q
neqꝫ relatio vel respect⁹ sic vel aliť cõsequẽs suũ
fundamentũ aut sbm variat genus relatiõis. vñ
oẽs illi respectus reales quos ex consequenti vel
ex connotato important sex predicamenta : ad
genus et predicamẽtum relatiõis ptinent: ⁊ res
ipsoꝝ sex predicamentorum sunt quedam rela
tiua fm dici nõ fm esse. sicut enim respectus scie
tie ad rem scitam et respectus potentie ad obie-
ctum fm quos dicunť relatiua fm dici ptinẽt ad
predicamẽtũ relatiõis: ita respect⁹ importatus
per quãdo ad rem temporalem et per vbi ad rẽ
locatam: ptinet ad predicamentum relationis.
ipsa autẽ absoluta que per se et directe significãt
pertinẽt ad predicamẽta quando ⁊ vbi. Et cõsi
militer dicendum est de alijs que cum istis cõnu
merantur sex principia. Unde neqꝫ ex doctrina
aristotelis: neqꝫ ex scriptis Sancti Doctoris ac-
cipi potest q aliqua relatio aut respectus realis
in creaturis pertineat fm se directe ad aliud pre
dicamentum preterq̃ ad predicamentum rela-
tionis quod quinto loco ponitur a philosopho
inter predicamenta in. 5° metha. et in libro pre-
dicamentorum. vnde ⁊ phs. 5° metha. ca° ad ali
quid: expresse ponit relationes siue respect⁹ acti
ui ad passiuum ⁊ ecõtra pertinere ad genus ⁊ p-
dicamentũ relationis qđ appellat ad aliquid: cũ
tamen predicamenta actionis ⁊ passiõis fm q̃s
accipitur respectus actiui ad passiuum aut econ-
tra in numero sex predicamentorum ponantur.
Et inde est q Sãctus Thomas assignãs sufficiẽ
tiam ⁊ diuisionem predicamentorum. 5° metha.
lec. 7ª. et. 3°. phy. lec. 4ª. vnũ tãtũmodo pdica-
mẽtũ. s. ad aliqđ ponit dici in respectu ad alterũ.
et sufficientiam ac diuisionem sex pdicamẽtoruꝫ

de quibus auctor sex pncipiorum psequitur: accipit non sm diuersos modos relatiuos aut sm diuersa genera respectuũ: sꝫ sm diuersos modos predicãdi denoĩatione extrinseca. Apparet igit᷑ ꝙ opusculum qd̃ nõnulli allegant de natura relatiõis vbi scriptũ est ꝙ aliqne sunt relationes vel respectus reales nõ pertinẽtes ad genus vl̓ predicamentũ relatiõis qd̃ dr̃ ad aliquid: falso ascribit᷑. S. Tho. qd̃ et manifeste ostẽdit stillus opis. vñ et magister petrus de bergamo q̃ in p̃cipio tabule ab eo copilate opuscula. S. D. diligẽtissime exquisita ac explorata premisit: de dicto libello nullam fecit mentionem. neqꝫ inter opuscula .S. Tho. cõiter impressus reperitur.

Tertio Notandũ est ꝑ solutione quorũdam argumentorũ ꝑut et dictis phi. 8. phy. accipi põt. Et multũ expresse ex dictis. S. T. 4° sen. d. 44. q. 2ª. ar. 3° sub. arti. 3° ad. 2ᵐ et. 3ᵐ. ꝙ resistentia cõtingit ĩ motu dupliciter. vel ex parte mobilis ad mouentẽ tm̃: vl̓ etiã ex pte medij ꝑ qd̃ est motus vtriusqꝫ. ex parte mobilis ad mouentem cõtingit vel qꝛ mobile hꝫ virtutẽ inclinantem ad cõtrarium mot⁹ mouentis sicut pꝫ in motibus violentis: vel saltẽ qꝛ habet locũ cõtrariũ loco q̃ est in intentiõe mouẽtis: cuiusmodi resistẽtia inuenit᷑ etiã corporũ celestiũ ad suos motores. hic enĩ modus resistentie cõsequitur omne mobile corporeũ: neqꝫ eam virtus motoris superare aut auferre põt etiãꝫ si virtus ei⁹ sit infinita: nisi auferat᷑ a mobili esse in tali loco vel in tali situ. qd̃ fieri non põt nisi amoueat᷑ ab illo sua corporeitas per quã ei debet᷑ locus vel situs. sicut enim albũ resistit nigro ratiõe albedinis et tanto magis quanto albedo magis distat a nigredine: ita corpus resistit alicui loco ꝑ hoc ꝙ hꝫ locũ oppositũ. et tanto ẽ maior resistentia quanto est distãtia maior. qñ ergo ĩ motu nõ est resistẽtia nisi ex parte mobilis sicut accidit in corporib⁹ celestibus: tunc tẽpus motus mensuratur sm proportionem motoris ad mobile. In illis vero motibus in quibus est resistentia ex ipso mobili ꝛ ex medio: quantitas temporis est accipienda sm proportionem mouentis potẽtie ad resistentiam mobilis et medij simul. vnde dato ꝙ totaliter medium subtrahatur vel non impediat: non sequitur ꝙ motus sit in instanti: sed ꝙ tempus motus mensuretur tm̃ ex resistentia mobilis. Ex quibus inferimus ꝙ licet medium per quod fit motus angeli angelo non resistat: motus eius localis non poterit esse in instãti ꝓpter resistentiam locorum adinuicem a quo ꝛ in quẽꝫ quorum est diuersus situs. ꝓ quanto angelus applicaturus virtutem suam loco ad quem: est alibi scꝫ in loco a quo ab eo distincto. ¶ Aduertendum tamen circa premissa verba Sancti Doctoris ꝙ ipse vbi allegatur: recitat positionem commentatoris Auerois quam tenuit super. 4° li. physicorum. vnde non omnia ibi contenta Sanctus Thomas ĩduxit quasi fuerint de mente sua et presertim ea que ibi recitantur de motu corporum simplicium grauium et leuium ꝙ. s. in eorum motu nulla est resistentia nisi ex parte medij. que quidem resistentia est motui eorum connaturalis. huius enim contrarium ipse tenet expresse ibidem ad. 3ᵐ dicens vniuersaliter loquẽdo de omni corpore ꝙ resistẽtia quam facit corpus mobile ex contrarietate quam habet ad locum quem intendit motor per motum: non potest totaliter superari etiam a virtute infinita nisi auferatur ab eo esse in tali loco vel in tali situ. quod tamen a corpore remoueri non potest nisi auferatur ei sua corporeitas per quã illi debetur locus et situs. vnde et in commento sup. 4° phy. lec. 12. ipsam eandam positionem Auẽrois pertractãs: dicta eius omnino friuola esse dicit. et signanter reprehendit ea que Auerrois dixerat de resistentia in motu grauium et leuium ꝙ scꝫ non alia esset q̃ꝫ ex parte medij. vt eum ipse arguit contra eum: in grauibus et leuibus remota forma quam dat generans remanet per intellectum corpus quantum. et ex hoc ipso ꝙ quantũ est in opposito situ existens: habet resistentiã ad motorem. non enim potest intelligi alia resistentia in corporibus celestib⁹ ad suos motores. vnde neqꝫ etiam in grauibus et leuibus sequitur ratio Aristotelis sm ꝙ ipse dicit. et ideo melius et breuius dicendum est ꝙ ratio Aristotelis inducta: est ratio ad contradicendum positioni aliorum et non ratio demonstratiua simpliciter. hec ille. Idem dicit quodlibet. 9. arti. 9. ad. 3ᵐ. Induxit autem Sanctus Thomas vbi allegatur in 4° li°. sen. positionem commentatoris: quia ad eius propositum etiam positio commentatoris confert. erat enim ibi eius propositum ꝙ corpora gloriosa etiam ratione agilitatis non possunt in instanti moueri impediente resistentia que accipitur ex parte sit⁹ determinati in eo ꝙ corpora quanta sunt. quam resistentiam Auerrois nõ negauit in corporibus mixtis simul cum resistentia ex parte medij.

Uantuz ad articulum quartũ respondenduz est obiectionibus aduersarioꝝ. Et quidẽ ad pᵐ cõtra primã cõclusionẽ negatur ꝯña. et ad ei⁹ probationem respondet. S. Tho. p.ᵃ p. q. 53. ar. p.ᵒ ad pᵐ ꝙ illa condicionalis est vera loquendo de indiuisibili ſm quãtitatem: de genere tamen quantitatis cui respõdet locus de necessitate indiuisibilis. angelus autem non est hoc modo indiuisibilis sed est indiuisibilis extra genus quantitatis cui ſm se non respondet locus sed ſm ꝙ eius virtus ⁊ operatio ad locum applicatur. vñ angelus indiuisibilis in se põt applicare virtutez suam ⁊ operationem loco vel spacio diuisibili sine eo ꝙ locus vel spacium ei commẽsuretur aut ecõtra. ¶ Ad. 2ᵐ negaẽ pⁱma ꝯña. neq͡ȝ arguens eã ꝓbat. vt enim deductum fuit in tertio notabili: lz motus angeli non habeat resistentiam ex parte medij: habet tñ resistentiam locoꝝ adinuicem a quo ⁊ in quem quoꝝ est diuersus situs. ratione cuius motus eius localis fieri nõ potest in instanti sed successiue. ¶ Ad. 3ᵐ. dr̃ primo ꝙ procedit de agentibus naturalibus q̃ agunt ſm vltimum sui posse: motus autem localis angelorum ẽ voluntarius: et ideo nõ commensuraẽ eorum virtuti aut potentie sed volũtati. vñ argumentum nõ est ad ꝓpositum. ¶ Dicaẽ secundo. ꝙ etiã supposito sed nõ concesso ꝙ angeli mouerẽtur localiter ſm vltimum sui posse: nõ sequitur ꝙ angel⁹ inferior in equali tp̃e moueretur cum angelo superiori. et ad ꝓbationez arguentis dr̃ ꝙ arguẽs supponit falsum. s. ꝙ angelus in suo motu locali nullam habet resistẽtiam cuius oppositum deductum fuit supra in tertio nõbili. ¶ Ad. 4ᵐ. rñdeẽ cõsimiliter ꝙ argumẽtum procedit ex falso supposito. tria eni falsa supponit. Primũ est ꝙ mot⁹ angeli est sine vlla resistẽtia. Secũdũ est. ꝙ sit ꝓportio tp̃is quo mensuraẽ mot⁹ localis ãgeli ad tempus quo mensuraẽ motus local' ignis vel alteri⁹ corporis. hoc aũt est falsũ. nã sicut nulla est proportio motus ãgeli ad motũ corpis cũ sint mot⁹ diuersarũ rationũ vt supra distĩctiõe secunda ꝓbatum ẽ: ita nulla est proportio temporis ad tẽpus. Tertium falsum ẽ. qꝛ supponit ꝙ motus localis angeli sit ex vi nature ſm vltimum sui posse quemadmodum mot⁹ corporis naturalis qd̃ falsum est. verumtñ licet nulla proportio sit motus angeli ad motum corporis vt dicatur vnus mot⁹ velocior alio aut eque velox: potest tamẽ tp̃us motus ãgeli duoꝝ tñ nõ istãtiũ coexistere magno vel pũo tp̃e mẽsurãte motus corpoꝝ ſm volũtatẽ angeli suã virtutẽ loco applicãtis. ꝑut dictũ fuit. dist. ꝓcedẽti in rñsione ad. 4ᵐ ꝯ quartã cõclusionẽ. et itez põt angelus incipiens simul cum corpore moueri ab vno loco in aliũ tardius pertrãsire mediuz spaciũ q̃ȝ corpus si mot⁹ angeli sit cõtinuus. nã volũtate sua potent ãgelus plus vl' min⁹ immorari in applicãdo suã virtutem spacio medio. et ideo pⁱma ꝯña huius argumẽti posset ĩ aliquo casu cõcedi. ¶ Ad. 5ᵐ dr̃ ꝙ si arguens loquaẽ de aĩa humana cõiũcta corpori: argumentũ non militat. qꝛ in motu aĩe coniuncte corpori aĩa est primũ mouẽs nõ primũ motũ ſȝ corp⁹. si autẽ loquaẽ de aĩa separata a corpore supposito ꝙ moueatur localiẽ iussu dei: cõcedimus pⁱmam ꝯñam. Neq͡ȝ obstãt auctoritates phi aut cõmẽ. nã illi loquũẽ de motu q̃ est act⁹ imꝑfecti ⁊ fit ꝓpter idigentiã mobil'. mot⁹ autẽ local' aĩe sepate neq͡ȝ eẽt ꝓpẽ ei⁹ indigẽtiã neq͡ȝ eẽt act⁹ imꝑfecti quẽadmodũ neq͡ȝ mot⁹ localis ãgeli ꝑut ex dict' S. T. in pⁱmo nõbili deductũ fuit. et ꝓpẽ hoc duz angel⁹ vl' aĩa sepata moueẽ localiẽ: nõ est ꝓp̃e loquẽdo dare ptẽ ꝑ se mouentẽ et ptẽ ꝑ se motã ad mẽtẽ phi. et pⁱserti qꝛ mot⁹ local' ãgeli equoce dr̃ mot⁹ cũ motu locali corpoꝝ ꝑut. S. T. dicit. li⁹. p.ᵒ sen. d. 37. q. 4. ar. p.ᵒ Et. pᵃ p. q. 53. ar. p.ᵒ Et ꝑ hec p̃z rñsio ad. 6ᵐ ⁊. 7ᵐ ⁊. 8ᵐ. ¶ Ad argu⁹ gregorij ꝯ qõdã iclusũ in ꝓbatiõe ꝯclusiõis ꝙ. s. illd̃ qd̃ ꝓp̃e moueẽ localr̃ acq̃rat vbi: nũc dicẽdũ ẽ. ꝗ primo ẽ aĩaduertẽdũ ꝙ vt deductũ fuit ĩ secũdo nõbili: nusq̃ȝ. S. T. docuit aut sensit ꝙ vbi sit aliqd̃ accñs formalr̃ iherẽs mobili ſȝ locũ neq͡ȝ ipi locato ꝗ ẽ accñs extrĩsecũ ⁊ ab extrĩseco ipȝ denolans lȝ ipe iohãnes capreoli cũ nõnullis aliis nõ certe mẽtẽ phi ⁊. S. D. capiẽtes opineẽ vbi eẽ accñs intrĩsecum formalr̃ iherẽs rei locate. Et qꝛ pⁱma rõ gregorij ꝯ istoꝝ opinionẽ ꝓcedit quã nos falsã reputam⁹ ⁊ doctrine phi ac. S. T. aduersã: iõ pⁱmã ei⁹ argumẽtationẽ itactã relinq̃m⁹ eo ꝙ doctrine S. T. nõ adūseẽ. Illa pterea q̃ gregori⁹ adducit supposito ꝙ vbi acq̃raẽ ſȝ mag' ⁊ min⁹ itẽsiue aut ſȝ ꝓcos centualeo: nõ ẽt mĩur iẽ ꝯ. S. T. q̃ talẽ modũ acq̃rẽdi vbi nõ admitteret. ¶ Ad illa ãt q̃ adducit volẽs ꝓbare ꝙ mobile ñ acq̃rit nouũ vbi ꝑ tibiliẽ: rñdem⁹ Ad pᵐ dicim⁹ ꝙ ꝑ motũ localẽ corpori acq̃riẽ nouũ vbi ꝑtibileẽ ſȝ ꝑtibilitatẽ mobil' ⁊ ſȝ ꝑtibilitatẽ vbi ita ꝙ vna ps mobil' pⁱus acq̃rit nouũ vbi signatuz q̃ȝ alia pars ⁊ vnũ vbi prius q̃ȝ aliud vbi. Et cũ ex pⁱmo arguẽs isert ꝙ vna pars mobilis moueẽ alia nõ mota: negaẽ ꝯña neq͡ȝ ipe eã probat. qꝛ enim motus localis corpoꝝ est cõtinuus: simul dũ totũ moueẽ: quelȝ pars moueẽ.

ita q̄ dū vna ps subintrat aliqđ vbi: ps sibi imme
diata subintrat vbi imediate ꝯtingēs p̄mū. et sic
de singulis partib⁹ designatis i mobili. et cū ante
rior ps mobil' acq̄rit ꝓcedēdo aliđ nouū vbi: ps
mobil' illā cōtingēs subintrat vbi qđ anterior ps
deseruit. vt grā exēpli sit mobile q̄ttuor hñs ptes
nā nō refert q̄ plures vl' pauciores designent̄: et
sint ptes ille. a. b. c. d. sit ēt magnitudo p̄ quam fit
mot⁹ q̄ttuor hñs ptes illis eq̄les ⁊ sint iste. e. f. g.
.h. dicim⁹ ḡ q̄ dū ps mobil'. d. acq̄rit nouū vbi. e.
ps mobil'. c. subintrat vbi qđ p̄mo deserit ps. d. et
ps. b. subintrat vbi qđ deserit ps. c. et ps. a. subin
trat vbi qđ deserit ps. b. cū aūt āterior ps mobil'
.s. d. acq̄rit nouū vbi. s. f. ps. c. subintrat vbi. e. qđ
deserit ps. d. et sic ꝯsequēter alie ptes signate sub
intrāt successiue singl'a vbi q̄ ptes sibi inuicē ꝯtin
gētes deserūt. huiuscemōi aūt ptibilitas vbi s̄m
ptibilitatē mobil' accepta: nō attēdit̄ s̄z ptes eēn
tiales vt arguēs fallit̄: s̄ s̄m ptes dimēsiōales q̄s
hz vbi nō p se s̄z p accn̄s rōne magnitudis et loci
i quo ē sbiue. quēadmodū albedo lz nō sit q̄nta
p se: est tū per accn̄s q̄nta ⁊ extēsa s̄m q̄ntitatē
et extensionē subi. s̄m quē modū vna albedo dr̄
maior aut minor alia q̄ est in maiori vel minori
sup̄ficie. Cū aūt arguēs q̄rit vtrū simul cū secūda
pte vbi remaneat p̄ma: dicim⁹ q̄ sic s̄z nō sub ea-
dē parte mobil' vt sup̄ in exēplo patuit. vñ mobi
le s̄m se totū nō hz p tēpus eādē partē vbi s̄z aliā
et aliā. Et certe arguēs fallit̄ in ista argumētatio
ne i duob⁹. Primo q̄ imaginat̄ q̄ ptibilitas ipi⁹
vbi fiat s̄m ptes eēntiales qđ falsū ē. Secūdo q̄
imaginat̄ q̄ mobile dū mouet̄: ptrāseat ⁊ acq̄rat
actu vbi indiuisibilia qđ est falsū. nā cū mot⁹ loca
lis corpoꝶ sit ꝯtinu⁹ ⁊ magnitudo sup̄ quā fit sit
cōtinua: nullū vbi idiuisibile aut loc⁹ aut ēt aliq̄s
pūctus idiuisibil' actu dari pōt p̄ter vltima pūcta
in linea recta a quo. s. et i qđ: in q̄b⁹ tū nō est mo-
tus s̄z terius ⁊ pricipiū mot⁹. vñ s̄z phm. 6° phy.
quelz actualis ptitio seu diuisio vel mobil' vl' ma
gnitudis fit in ptes q̄ntas ⁊ diuisibiles. Ea aūt
q̄ arguēs adducit ad ꝓbādū q̄ mobile nō moue
tur in istāti: nō sunt ad ꝓpositū cū nos nō pona-
mus motū localē neq̧ corpoꝶ neq̧ spirituū fieri
in istāti. ¶ Ad. 2ᵐ p̄ncipale dr̄ p̄mo q̄ celū eodē
mō quo mouet̄ localit' acq̄rit ēt vbi. nō ēi mouet̄
localit' q̄si totū mutet locū: s̄z q̄ mutat s̄m ptes
iuxta doctrinā phi. 4° phy. et ipo eodē mō acq-
rit vbi. Dr̄ secūdo q̄ vt phs inq̄t p̄mo de celo et
mūdo: nō oīs mot⁹ localis est i loco vel ad locū:
s̄z aliq̄s ē circa locū sicē mot⁹ celi. ⁊ cōsimilit' nō oīs
mot⁹ local' est i vbi vel ad vbi. vñ si ꝓprie ⁊ stri-
cte loq̄ volum⁹ cū dicam⁹ ḡ motū localē acq̄ri ali

qđ vbi: itelligim⁹ de motu locali q̄ est i loco ⁊ ad
locū. et tū ḡnaliter verū est q̄ s̄z q̄ alicui corpori
debet̄ mot⁹ local': debet̄ ēt vbi. vñ sicē celū p mo-
tū localē dr̄ eē circa locū: ita ⁊ acq̄rit eē circa vbi.
¶ Ad. 3ᵐ negat̄ p̄ma ꝯña. et ad ei⁹ ꝓbationē dr̄
q̄ sicē lati⁹ deductū fuit i secūdo nōbili: vbi ꝓprie
et formalit' loq̄ndo iportat eē in loco ⁊ p ꝯñs hz
se ad locū q̄si formal' effect⁹. vñ sicē idē mot⁹ ē ad
formā ⁊ ad ei⁹ formalē effectū eo q̄ necc̄io illā cō
sequat̄ sicē idē mot⁹ est ad q̄ntitatē et ad eē q̄ntū
et ad q̄litatē ⁊ ad eē q̄le vt ad albedinē ⁊ ad esse
albū ⁊ ad calorē ⁊ ad esse calidū: ita idē mot⁹ lo-
cal' est ad locū ⁊ ad eē i loco qđ est vbi. vñ phs in
5° phy. et i aliis locis: aliq̄n vocat motū ad locū
aliq̄n motū ad vbi: ⁊ s̄m hoc mot⁹ localis redu-
ctiue ptinet ad p̄dicamētū vbi. et lz loc⁹ sub rōne
qua ē sup̄ficies sit de p̄dicamēto q̄ntitatis: sub rō
ne tū qua loc⁹ est et ꝯseruās ⁊ ꝯtinēs locatū redu
cit̄ ad p̄dicamētū vbi tāq̧ p̄ncipiū vel cā ei⁹ for-
mal'. ¶ Ad. 4ᵐ negat̄ ꝯña. et ad ei⁹ ꝓbationē dr̄
q̄ ꝓcedit ex duplici falso p̄suppositō. vnū ē q̄ de⁹
possit supplere vicē cuiuscūq̧ cāliter agentis ⁊ ꝯseruare
effectū sine oī cālitate: hoc aūt falsū est de effectu
et cālitate formali imediatis. vñ q̄uis i triduo
mortis xp̄i deitas q̄ est i se vita: fuisset vnita corpi
nō tū dabat ei eē viuū qđ est effect⁹ formal': eo q̄
deitas nō potuit eē forā corpis. Aliđ falsū p̄suppo
sitū ē q̄ vbi sit forma sbiue i hērēs corpi locato. h
aūt pz falsū eē ex sup̄dictis i secūdo nōbili. Et p
hec pz r̄ñsio ad. 5ᵐ ⁊ ad. 6ᵐ. in q̄b⁹ cas⁹ posit⁹ est
incōpossibil' iplicās ꝯdictoria ad q̄ simul vⁱa face
re pō diuia nō se extēdit. ¶ Ad. 7ᵐ dicim⁹ q̄ vbi ē
res absoluta q̄ntū ad sui q̄dditatem lz hēat respe
ctū ānexū. neq̧ valet hui⁹ iprobatio. nā nō solū
tria p̄dicamēta q̄ arguēs enumerat dicūt q̄ddita
tiue rē absolutā: s̄z et oīa alia p̄dicamēta excepto
p̄dicamēto ad aliq̄d. et de h satis dictū est i secū
do nōbili. vñ arguēs n̄ habuit mētē. S. T. in hac
pte. ¶ Ad. 8ᵐ dr̄ q̄ q̄ vbi ⁊ loc⁹ in q̄ntū locus ē:
insep̄abilia sūt ab iuicē ⁊ idē mot⁹ terminat̄ ad vnū
et ad aliđ ⁊ simul vtrūq̧ acq̄rit̄ ⁊ deperdit̄: iđ ad
easdē ptinēt iterrogatiōes et r̄ñsiōes: nō tū inde
sequit̄ q̄ oīno idē sint. quēadmodum ⁊ sanitas ⁊
esse sanū ad easdē possunt ptinere iterrogatiōes
et respōsiones. vt si quis infirmū interroget qđ
querat a medicis: respōdere poterit ⁊ sanitatem
et eē sanum. eo q̄ vtrumq̧ se inuicem cōsequun-
tur ⁊ se inuicem ponunt et per easdem causas ac
media acquirunt̄ ⁊ deperdunt̄: nō tū ideo sequi-
tur q̄ sanitas ⁊ esse sanum oīno idem sint. ¶ Ad
9ᵐ dr̄ q̄ cōmentator sicēt phs aliquādo vident̄
accipere locū ⁊ vbi pro eodē propter causas alli

gnatas:non tñ de mēte eorū fuit q essent omni-
no idē. ¶Ad.10m dicimus q intentio boetij vbi
allegat est q vbi queadmodū τ qñ non predicat
aliquid intrinsecū aut inherens rei quā denomi
nat. τ hoc nos concedimus: ⁊tñ ex verbis eius
habetur q vbi τ locus sint omnino idē:quicqd di
cat eius cōmentator qui potuit esse alterius opi
nionis vel loqui nō fm ppⁱetatem formalis ra
tiōis vtriusq. ¶Ad argumēta corruptoris veri
tatis cōtra secūdā cōclusionē. Ad pm dr pmo ne
gādo cōsequentiam quā arguēs ipe nō pbat. nō
enī recte sequit si angelus trāsit de extremo loco
in extremū locū nō per mediū: q aliqñ nusq sit.
immo i casu dato ponit angelus esse in vno loco
extremo τ i alio successiue. ꝫ arguēs videt deci-
pi putās q inter instātia quibus ponit angelus i
extremis locis sit aliqd tēpus medium qd est fal
sum vt sepe supra dictū ē. nā motus āgeli non sp
mensurat tpe cōtinuo sed aliqñ tpe discreto vt i
casu dato. ¶Dr secūdo. q quātū ex vbis euāge-
lij capit: nō pōt probari q āgeli sint in celo sicut i
loco. nā sic ibi dr: angeli eoꝝ in celis: ita dr vidēt
faciē patris mei q in celis ē: et tñ nō inde pbat q
de9 sit i celo pprie sicut locatū in loco. ¶Ad.2m
et quinq argumēta sequētia est cōsimilis rñsio.
nā pña qua singula innitunt est falsa. s. q si angeli
trāseūt de extremo ad extremū locū: aliqñ nusq
sint. verūtñ et auctoritate damasceni nō pbat q
angel9 sit ppe loquēdo in loco: sꝫ q equoce ei de
beat locus et corpi. nā in pncipio eiusdē capituli
sic ait. āgelus corporalit quidē in loco nō ptinet:
verūtñ dr esse i loco qz adest itelligibilit fm suaꝫ
naturā. et nō est alibi ꝫ illic intelligibilit circūscri
bit vbi τ operat. Auctoritas aūt phi nō cogit. nā
phs ibi loquit iproprie de loco. nō ei ponit spūs
vel āgelos eē i loco nisi p opationē nō localit. vñ
et. 4o phy. expresse dicit q aīa nō est i loco p se.
Auctoritas vo tulij cōtemnēda ē in hac pte pre-
sertim cū sit erroneū qd inducit ad dicti sui pba
tionē q. s. si apud inferos miseri non sunt q nulli
sint miseri: cū fꝫ fidē teneam9 demones miseros
qñq extra iferos fieri iussu vl pmissu dei: aut cor
pora vexādo aut alia opa vel ministeria exercē-
do. Auctoritas aūt hieronimi in trāsitu beatissi-
me vginis τ ea q de aīa beati martini τ in officio
defunctoꝝ recitant: non obstāt. Tū qz nō nega-
mus āgelos aliqñ trāsire de extremo loco i extre
mū ptrāseūdo mediū: sꝫ dicim9 q pōt et moueri
de extremo i extremū nō ptranseundo mediū si
vult. Tū etiā qz illi occurs9 potuerūt eē nō ptrā
seūdo mediū. ¶Ad.8m pꝫ rñsio p ea q dicta sūt i
pmo nobili. Augu9 āt vbi allegat de imortalitate
aie: nō accepit eē nusq fꝫ ppⁱetatē vocabuli. s.
p in nullo loco eē sꝫ large p in nllo eē p aliquē mo
dū. qd pꝫ. nā illd dictū inducit ad pbādū q disci-
plina ē alicubi. i. in hoīs aīo: quā tñ certū ē nō eē
prope i loco. ¶Ad. 9m ꝯcedim9 totā deductiōeꝫ
nā nihil aliō ꝯcludit q q āgel9 dū mouet localit
idiget loco qd nos nō negam9. imo dicim9 q dū
angel9 localit mouet ē in loco fꝫ modū sibi debi
tū. ¶Ad argumēta Scoti ꝯ eādē ꝯclusionē. Ad
pm dr q ꝯclusio nō recte seqt ex pmissis psertim i
pposito nro. lꝫ enī ptes loci sic et ptes tpis nri se
ꝯsequant ordine neccio ppt eaꝝ ꝯtinuitatē: nō
inde ꝯcludit q āgel9 vl sba spūalis nō astricta le
gib9 loci aut tpis nri seruet neccio eundē ordinē
cū mouet aut opat i loco. ¶Ad. 2m dr ad mino
rē q lꝫ ordo ptiū vniuersi sit ut se sit a deo pñr9: nul
la rōe ꝯseqt q cuilꝫ agēti creato sit ipse idē ordo
pñxus i agēdo: alias nō posset itellect9 creat9 cō
siderare ptes vniuersi nisi illo ordine seruato. vñ
nō posset intelligere cētrū terre τ imediate post
sperā celi nisi pmo itelligeret singula elemēta eo
ordine q sita sūt qd ē derisibile. qd āt arguēs p in
cōueniēti adducit q. s. tūc nulla distātia ipediret
actōes āgeloꝝ: nos ꝯcedim9 nec illd reputam9 i-
cōueniēs. ¶Ad argumēta Scoti ꝯ tertiā ꝯclusio
nē. Ad pm dicim9 falsū eē q positio nra de loco τ
motu āgeli sibi ꝯdicat. neq valet ei9 pbatio. dici
m9 ei q āgel9 est i loco p opationē trāseūtē i cor-
p9 vel locū. et cū inde arguēs isert q illa erit i tpe
cōi. s. mēsurāte motū celi vel i ei9 instāti: negam9
ꝯñaꝫ: nec ipe pbat. ¶Ad. 2m negat ꝯña i vtroq
exēplo: nā non ē simile. qz ꝯsecratio corpis xpi ac
cepta p vltima trāssubstātiatiōe: ē terius cuiusdā
mot9. s. platiōis vboꝝ. et illuīatio aeris a sole ē
terius mot9 local solis. mot9 aūt localis āgeli nō
est terius alicui9 alti9 mot9 ꝯtinui ꝫ ē p seipm a
nullo alio motu depēdēs. et iō non ē possibile q i
toto tpe sit i aliq loco: τ i vltimo nūc illi9 tpis sit i
alio: ꝫ oꝫ assignare nūc in q vltimo fuit i loco pce
dēti. vñ rñsio i argumēto data bona ē. Neq va-
lēt ei9 iprobatiōes. nō p9 qz. S. T. loqt fꝫ cursū
reꝝ a deo pñxū q nūc ē. fm quē illuīationē aeris i
nro emispio sp pcedit mot9 local solis cui9 illuīa
tio ē terius. nō tñ ipe negaret q p pōꝫ dei posset
dari cas9 ab arguēte posit9 in q illuīatio aeris te-
nebrosi nō eēt terius mot9 local solis sic pbabile
videt qbusdā q fuerit i pma reꝝ ꝯditiōe. nā vt vi
det: sol creat9 fuit i pma pte nri emispij ad oriētē
qd si verū est: illuīatio aeris nō fuit tūc terius ali-
cui9 mot9 local. neq tūc ipa illuīatio fuisset ppe
mot9 aut mutatio fꝫ q mutari dr rē alr se hre nūc
q pus: ꝫ eēt qddā creatū aut ꝯcreatū. Neq valet

secūda īprobatio. qꝛ licet illuīatio aeris tenebrosi ꝑ solē ſm̄ cursum qui nūc est non sit terius motus localis ꝑ se. i. sibi essentialis: ē tñ eiꝰ ꝑ se terius qꝛ intētus ⁊ ordinatus a ꝑma cā vt esset terminꝰ motus localis. cuiꝰ rōne recte pōt dici ꝙ in tēpore ꝑcedente illuīationem: sol mouebať ad ipām tanq̄ ad terminū necessario cōsequentē. vñ non est verū vt arguens dicit ꝙ in toto tpē ꝑcedente illuīationem: aer q̄euerit sub esse tenebroso. imo ſm̄ ꝙ sol magis ac magis appropinquat ad emisperiū nostrū magis ac magis fit dispositio aeris ad recipiendā formā luminis: ⁊ ita sp̄ aliter ⁊ aliť se hꝫ. ꝓpter quod nō pōt dici eo ipo tpē ꝙ quiescat cū quiescere in aliquo tpē sit rē nō aliter ⁊ aliť sed eodē mō se hr̄e. ¶ Ad. 3m negať ꝑma ꝯña. et ad eius ꝓbationē dicimꝰ ꝙ nos nō ponimꝰ vt arguēs falliť ꝙ in aliquo instāti tpīs discreti angelꝰ moueť localiť sed in aliq̄bus instātibus: icipit tñ moueri in aliquo instāti. et cū arguēs vlteriꝰ q̄rit vtrū illud instās sit imediatū nr̄o instāti teriāti tpūs quietis aut mediatū: dicimꝰ ꝙ ꝓprie loquēdo neq̄ est illi mediatū neq̄ imediatum. nā non sunt ꝓportionabilia cū sint diuersaꝝ rōnū: ita vt neq̄ vnū alteri possit eē continuum aut cōtiguū vł cōsequēter se hn̄s: sꝫ vnū alteri coexistat. et iō neq̄ est accipere tpūs medium inter vnū et aliud. et iō inanis ē arguētis ꝓcessus sup mediatōe vel imediatione dictoꝝ instantiū fundatus. Nos aūt mediatonē vel imediatonē ponimus nō inter instās tpīs angeloꝝ et instās tpīs nr̄i: sꝫ inter ipa instātia tpīs angeloꝝ ſm̄ ꝙ eoꝝ motus est cōtinuus vel non cōtinuus aut includēs duo instātia tm̄ vel plura. Cū autē arguēs querit q̄d respōdet in tpē nr̄o instāti in quo āgelus incipit moueri localiter: dicimꝰ ꝙ pōt respōdere vel instās aliq̄d signatū vel tpūs. q̄ñ vt dictū fuit i precedēti distinctiōe ad. 4m cōtra quartā cōclusionē: vnū instans tpīs angeloꝝ pōt cōmanere etiā toti tpī nr̄o et vltra. ⁊ cū arguens infert. si respōdet instās: igiť in tpē nr̄o instās est imediatū instāti: negať ꝯña. nō enī sequitur. si inter instās in quo angelꝰ quiescebat ⁊ instās in quo cepit moueri nō est dare tpūs mediū: ꝙ neq̄ sit dare iter instans tpīs nr̄i in quo aliq̄d corpꝰ quiescebat et instās in quo icepit moueri: cū nō sit ꝓportio sicut dictū est iter instātia tpīs nr̄i ⁊ instātia tpīs āgeloꝝ. q̄d aūt arguēs īfert: si tpē rn̄deat instāti ꝑdicto ꝙ s. angelꝰ nō mutať instātanee. s. in illo vno instāti: cōcedimꝰ. nā cōclusio nr̄a ē ꝙ motꝰ localis āgeli eē nō pōt in istāti ꝫ in tpē q̄d plura instātia copulat. ¶ Ad argumēta gregorij ꝫ eādē ꝯclusionē. Ad. pm dicimꝰ ꝑmo ꝙ nr̄a opinio nō ponit vł loquēdo ꝙ angelꝰ deserit simul totū locū a q̄ discedit. sꝫ id ponit q̄ñ motus eiꝰ est nō cōtinuus sꝫ si motꝰ eius cōtinuꝰ sit: nō deserit totū locū simul sꝫ successiue. Qꝛ tñ ratio arguētis ꝓcedit de motu angeli nō cōtinuo: dicimꝰ secūdo. ꝙ si deserere totū locū simul ꝓprie capiať ꝑ nō esse iā in eo loco: tūc in instāti. c. āgelus ē in loco. b. cū aūt arguēs ex hoc infert: igiť in instāti. c. mutať ex. a. in. b. negať ꝯña. et ad eiꝰ ꝓbationē dicimus ꝙ vt S. T. inq̄t. pº sen. d. 37. q. 4. ar. pº ad. 3m. Et. pª par. q. 53. ar. pº ad. pm. valeret ꝯña si motꝰ āgeli ponereť cōtinuus. nā qꝛ nullū cōtinuū est i terio suo: iō nichil moueť motu cōtinuo dū est in terio a quo vel dū est in terio in quē. sꝫ si motꝰ non sit cōtinuus: ꝑs motꝰ est in terio a quo ⁊ ꝑs motus est in terio in quem. qꝛ ipa successio diuersoꝝ vbi circa idē mobile: motus dr̄. vñ in quolꝫ illoꝝ vbi res q̄ moueť sit: illa dr̄ moueri. arguēs aūt falliť in suo processu volēs argumētari de motu āgeli nō cōtinuo et de tpē eiꝰ discreto ad similitudinē tpīs nr̄i cōtinui ⁊ motꝰ cōtinui corpoꝝ: cū tñ tanta sit eoꝝ drīa ꝙ sicut dictū est sup: vnū respectu alteriꝰ equoce dicať vel tpūs vel motꝰ. et iō nimirū si alia ⁊ alia ac etiā diuersa vtrisq̄ tribuantur. ¶ Ad. 2m dr̄ ꝙ vt. S. T. docet. pº sen. dis. 37. q. 4. ar. 3º ad. 7m sꝫ motꝰ āgeli motui corpīs coexistat ⁊ simul ēt vterq̄ incipiat: qꝛ tñ sunt alteriꝰ ⁊ alteriꝰ rōnis ⁊ similiter tpūs ⁊ instās quo vterq̄ mensurať ē alteriꝰ ⁊ alteriꝰ rōnis ac ꝑ hoc improportionabilia: nō est incōueniēs ꝙ dū motꝰ āgeli est i duobꝰ tm̄ instantibꝰ: motus corpīs sit in infinitis: sꝫ quātūcūq̄ duret motꝰ corporis tantum dē duret ēt motꝰ angeli. imo et ꝙ q̄ñ corpꝰ est in medio instāti: āgelus in nullo loco sit cū nō sit necessariū eū sp̄ eē in loco. et ita ꝙ ſm̄ coordinationē illiꝰ tpīs: nullū nūc āgelo rn̄deat sꝫ tm̄ euum. ſm̄ hoc ergo nō est necesse vt arguēs supponit ꝙ sp̄ ⁊ infallibiliť veꝝ sit ꝙ dū sol moueť a tali loco ad talē: āgelꝰ moueať a tali loco ad talē. neq̄ ēt ꝙ motꝰ āgeli sp̄ coexistat motui corpīs lꝫ simul incepeꝛint. et ita quāuis iter duo tpā in quoꝝ vno sol mouebať quādiu āgelꝰ q̄escebat in. a. et i alio q̄diu angelꝰ ē in. b. cadat istās vł tpūs mediū: nō inde seq̄ť ꝙ illō mediū cadat vel inť tpā vel iter istātia q̄bꝰ mēsurať motꝰ āgeli. cū ergo poniť ab arguēte ꝑ casum ꝙ duo tpā ꝑdicta q̄bus sol mouebať copulenť ad instās mediū q̄d sit. c. et q̄rit aut in istāti. c. āgelꝰ est i. a. tm̄ aut in. b. tm̄ ⁊c: dicimus ꝙ pōt cōtingere si āgelus vult ꝙ in istāti. c. sit ꝑ coexistentiā: nō tanq̄ in ꝓpria mēsura in. a. aut ꝙ etiam sit in. b. Et cū arguēs īferēs ꝯtra primū querit vtrum instāti quo primum āgelus est

in termio ad quē correspōdet in tpe nr̄o instans
.c. aut aliud sequēs: dicim⁹ q̄ corrn̄det ei p existē
tiā aliq̄ vel instās vel tp̄s. nā vt dictū est sup̄: nō
est necessariū q̄ instāti angeli respōdeat instans
tp̄is nr̄i. nā pōt ēt illi correspōdere tp̄s. Et cū ar-
guēs cōtra īfert q̄ tūc erit aliqd̄ tp̄s post istās. c.
in quo angel⁹ adhuc erit in. a. ⁊ p ɔ̄ñs q̄ tp̄s ante
instās. c. nō fuit totū tp̄s in quo āgelus fuit ī loco
. a. et tn̄ sumptū fuit totū per casum: negat̄ ɔ̄ña.
nā nūc arguēs q̄rebat de īstāti tp̄is nr̄i correspō-
dente instāti angeli quo p̄mū fuit in termino ad
quē q̄ui erat. b. et reliq̄rat instās vel tp̄s quo fue
rat in. a. ac p hoc iā sumptū fuerat totū tp̄s ī quo
angel⁹ fuisset in. a. vn̄ falsum ē qd̄ vlteri⁹ arguēs
infert q̄. s. in toto tp̄e ante. c. āgelus fuit in loco. a.
et in instāti. c. teriante illud tp̄s est in loco. b. q̄m
vt diximus: aliud instās post. c. correspōderet stā-
te casu instāti quo āgelus eēt in. b. et nō ipsum. c.
Falsū est p̄terea qd̄ arguēs vltimo dicit q̄ q̄ren-
tes cōiter vtrū angel⁹ possit localiter moueri in
instāti: loquant̄ de instāti tp̄is nr̄i. imo recte q̄rē-
tes ⁊ intelligētes loquunt̄ de instāti tp̄is angelo
r̄. et iō r̄ndere de instāti vel tp̄e nr̄o: non est loq̄
ad intentionē recte q̄rentiū ⁊ intelligentiū s̄ ad
intētionē nō valentiū corpa ⁊ sensibilia ista trā-
scēdere. ¶ Ad. 3ᵐ dr̄ q̄ nequaq̄ fuit p̄batū quod
arguēs hic assumit. s. q̄ per totū tp̄s teriatū ad
instās. c. fuerit āgel⁹ in casu posito in terio a quo
et in instāti. c. non fuerit in illo sed in termino ad
quē. imo vere respōsum est q̄ tā in toto tp̄e vsq̄
ad. c. q̄ etiā in instāti. c. angel⁹ fuit in terio a quo.
et in alio instāti post. c. fuit in terio ad quē. Cum
aūt arguēs querit de vltimo instāti sue quietis ī
terio a quo vtrū fuerit imediate ante. c. vel post
dicim⁹ q̄ neq̄ ante neq̄ post: s̄ ip̄z. c. fuit vltimū
instās sue quietis. vn̄ argumentū p̄cedit ex insuf
ficiēti diuisiōe ac p hoc nichil cōcludit. neq̄ cum
recurrim⁹ ad aliud instās vel tp̄s preter nr̄m: est
fuga vt arguēs imaginat̄ nō valens ad sp̄ūalia ⁊
insensibilia mēte cōscendere: s̄ est recta itelligē-
tia et equa rerū cōparatio dū sp̄ūalia sp̄ūalibus
metimur q̄uis aīalis hō non p̄cipiat. ¶ Ad. 4ᵐ
negat̄ ɔ̄ña. q̄z p̄cedit ex falso supposito. s. q̄ mate
ria q̄euerit sub p̄ma forma vsq̄ ad vltimā itrodu
ctionē secunde forme. cū eni nāliter noua forma
nō introducat̄ mat̄ie nisi p̄uia dispositiōe habita
in mā ad illā que nō fit sine motu alteratiōis vel
alio: nō pōt dici q̄ mā p totū tp̄s ante vltimā se-
cūde forme introductionē q̄escebat sub p̄ma for
ma. nā qd̄ mutat̄ ⁊ alterat̄ a dispositiōe in q̄ fuit:
nō q̄escit sed mouet̄. moueri eni est aliter ⁊ alr̄ se
habere nūc ⁊ pri⁹. ecōtra aūt quiescere est nūc ⁊
pri⁹ eodē mō se hr̄e. ¶ Ad. 5ᵐ negat̄ ɔ̄ña. p̄cedit
eni ex illo falso supposito q̄. s. mā quiescat sub pri
ma forma vsq̄ ad vltimā introductionem secūde
qd̄ si verū eēt daret̄ vltimū instās eē p̄me forme.
nā qd̄ q̄escit ī toto aliquo tp̄e: q̄escit ēt in vltimo
instāti teriante ip̄m tp̄s. q̄z q̄escere in aliquo tp̄e
est in toto tp̄e et in quol̄z eius eodē mō se hr̄e. et
iō nichil pōt in toto aliquo tp̄e quiescere sub vna
forma: ⁊ in vltimo instāti tp̄s terminātē fieri sub
alia forma q̄z nō se hēret eodē mō in toto tp̄e ⁊ ī
quol̄z eius ⁊ p cōsequēs n̄ quiesceret in toto tp̄e.
qd̄ aūt mouet̄ in toto aliquo tp̄e pōt fieri sub no
ua forma ī vltimo instāti ip̄z tēpus deteriante. q̄z
cū moueri sit alit̄ se hr̄e nūc ⁊ pri⁹: nō est cōtra rō
nem ei⁹ qd̄ mouet̄ in toto aliq̄ tp̄e ī vltimo eius
instanti fieri sub noua forma cū hoc sit alit̄ se hr̄e
q̄ p̄us. qd̄ nō repugnat motui s̄ cōsonat ei qd̄ di
cebat̄ ip̄m moueri in toto tp̄e qd̄ est alr̄ et alr̄ se
hr̄e ⁊ in tp̄e ⁊ ī vltimo instāti tp̄s teriante. Et de
hoc. S. T. p⁹. p. q. 53. ar. 3° in. c. ¶ Ad. 6ᵐ. dr̄ q̄
assumptū in rōne. S. T. verissimū est ⁊ ex signifi
catiōe teriorum p̄batū. nā qd̄ in aliquo toto tp̄e
eodē mō se h̄z: nichil ip̄ius tp̄is est ī quo nō eodē
mō se hēat ⁊ ita neq̄ mediū neq̄ vltimū instās.
nā q̄ totū dicit nichil excludit. et consimiliter qd̄
mouet̄ in aliq̄ toto tp̄e: in quol̄z eius instāti alr̄ ⁊
alit̄ se h̄z q̄ pri⁹ et nullū instās ei⁹ est in quo non
aliter ⁊ alr̄ se hēat q̄ prius. vn̄ p̄z q̄ expositio ar-
guētis repugnat rōni teriorum ac p hoc q̄ nō sit
dignus r̄nsiōe aut disputatiōe s̄z regulā ph̄i. 4°.
metha. ridiculum eni est cum supponitur hoc eē
in toto tempore: exponere preter q̄ in isto vl̄ illo
instāti. nā si excipit̄ aliquod instans: non iam ve
rum erat hoc esse ī toto tempore vt supponitur.
quia vt dicebat̄: qui totum dicit nichil excludit.
et hoc ipsum probat ph̄s. 6° phy. q̄ sc̄z si aliquid
quiescit in toto tempore: in quolibet ip̄ius tem-
poris quiescat. Quod autem arguens adducit
per simile in motu: non probat eius propositum.
nam falsum assumit q̄ sc̄z non in quolibet instan
ti temporis mensurantis motum cōtinuum mo-
bile se habet aliter q̄ prius. imo in ipso instanti
initiante motum: mobile aliter se habet q̄ prius
quia tunc initiat motū quem prius quiescēs nō
inchoabat. neq̄ ex hoc sequit̄ q̄ sit dare in tali mo
tu p̄mū mutatū esse. nā incipere moueri nō est
mutatū esse. q̄z mutatum esse ex formali rōne di
cit terminū motus nō p̄ncipiū. Neq̄ itez valet
quod vlterius arguens infert. nam falsum assu-
mit q̄. s. idip̄m instās quo initiat̄ mot⁹: sit terius
tp̄is mensurantis quietē p̄cedentem imo ē aliud
instans. vn̄ totū argumentum ex falso procedit.

¶Ad.7^m dr̃ q̃ assumptũ est falsum. et ad ei⁹ p-
bationem dicim⁹ q̃ ph̃s vbi allegatur: loquit̃ fm
opinionẽ illoꝝ contra quos arguit. vñ ratio eius
nõ est demõstratiua sed ad hoiem ad cõtradicẽ
dum. s. positioni aliorum q̃ illud cõcedebãt. put
S. Tho. exponit super eo loco in cõmento. Au-
ctoritas autẽ cõmentatoris in hac parte nõ nos
cogit. nã vt ibi. S. Tho. dicit: dicta ei⁹ de resistẽ-
tia i motu grauiũ ⁊ leuium omnino sunt friuola.
et de hoc lati⁹ dictum est in tertio nõbili. vñ res-
ponsio quam arguens dat bona est. Neq̃ valet
eius iprobatio prima. nã concedimus qd̃ arguẽs
reputat incõueniens. s. q̃ deus nullũ corpus mo
uere potest in instanti stante eius corporeitate.
nã implicat cõtradictionem. put ex dictis. S. T.
accipitur. 4° sen. d. 44. q. 2° arti. 3° sub ar. 3°
in. cor. et ad. 4^m. vbi expsse dicit q̃ q̃uis mouẽs
sit virtutis infinite: nõ sequitur q̃ moueat aliqd̃
corpus in instãti. quia lz resistẽtia qua mobile re
sistit mouenti per contrarietatẽ quã hz ad motũ
talẽ rõne inclinatiõis ad cõtrarium motũ possit
a mouente infinite virtutis totaliter superari: tñ
resistẽtia quam facit ex cõtrarietate quam hz ad
locum quem intendit motor p motum: non põt
totaliter superari nisi auferat̃ ab eo esse i tali lo-
co vel in tali situ qd̃ tolli nõ põt nisi auferatur ei
sua corporeitas per quã debet̃ ei locus et situs.
vñ quãdiu manet in natura corporis: nullo mõ
põt moueri in instãti quantacũq̃ sit virt⁹ mouẽs
hec ille. ¶Ad. 2^m iprobationẽ negat̃ ꝯña. neq̃
valet eius pbatio. pcedit enĩ ex falso supposito.
nã nos nõ ponim⁹ q̃ distinctio mobilis a mouẽ-
te sit sola cã neq̃ pcipua qua mot⁹ fieri nõ possit
in instãti: sed causa est resistẽtia ⁊ incõtingentia
situum aut terminoꝝ. put. S. Tho. inquit loco
preallegato. et magis expsse. 9°. qdl̃z. ar. 9°. ad
p^m qz. s. nõ contingit angelum aut corpus ab eo
motũ esse in duob⁹ locis simul. vñ cõcedimus q̃
nullũ corpus potest angelus mouere in nõ tpe.
Alia aũt que arguens infert negamus nec ille ea
probat. lz enim nullus angel⁹ possit mouere cor
pora in instanti: nõ inde sequit̃ q̃ perfectior ⁊ su
perior angelus nõ possit illud mouere in minori
tpe q̃z inferior. nec etiã sequit̃ q̃ sit dare minimũ
tẽpus absolute loquẽdo in quo angelus moueat
q̃uis sit dare minimũ tempus respectu virtutis
angelice. ¶Ad. 3^m iprobationẽ dicim⁹ q̃ nõ no
bis obstat. cõcedimus enim ꝯñam: et ꝯñs ẽ veꝝ:
neq̃ valet ei⁹ improbatio: nã supponit falsum. nõ
enĩ ea quã dicit est nr̃a opinio sed contraria sicut
apparet ex tertio nõbili. ¶Ad. 4^m iprobationẽ
dicim⁹ q̃ pcedit ex illo falso supposito ex quo p-
cedit secũda. qd̃ aũt arguẽs inducat de illũiatiõe
medij ⁊ de causatione spẽi in medio: dicim⁹ q̃ nõ
est simile vt supra dictũ est. qz ista nõ sunt mot⁹
sed terminũ mot⁹ vt supra dictũ est. nos aũt loq
mur de motu locali angeloꝝ q̃ nõ est terius alte
rius motus. Et de hoc. S. Tho. p° p. q. 53. ar. 3°
Et. p° sen. di. 37. q. 4. ar. 3° Et. 9° qdl̃z. ar. 9°. et
11° arti. 4°. ¶Ad ea q̃ inducit ꝯ secundũ qd̃ nr̃a
opinio dicit: negat̃ assumptũ. neq̃ valet ei⁹ pba
tiones. nõ prima. nã ꝯña est falsa. qz vt parũ sup
dictũ est: põt vnus angel⁹ veloci⁹ mouere corp⁹
q̃z alius et si null⁹ possit mouere in nõ tpe. Neq̃
valet secũda. nã cõcedimus totũ pcessum. nec ẽ
absurdũ nisi nolẽtibus audire aut nõ valentibus
intelligere. Neq̃ tertia pbatio valet. nõ enĩ p-
bat suũ ppositũ. nã cõcedimus qd̃ arguens non
satis intelligẽs regulas phisice discipline hz pro
incõuenienti. s. q̃ aial cadẽs de turri ad terrã nõ
in instãti sed in tpe descẽderet. et illd̃ expresse cõ
cedit. S. Tho. 9° qdl̃z. ar. 9° ad. 3^m ¶Ad. 8^m ne
gat̃ assumptũ quãtũ ad id qd̃ dicit de descensu in
instãti et q̃ nulla eẽt resistẽtia. sicut illud expresse
negat. S. Tho. loco sup allegato in. 4° li. ¶Ad
9^m. dr̃ q̃ añs est falsũ. nec valet ei⁹ pbatio pma.
nã assumit falsum. et ad ei⁹ pbationẽ dr̃ q̃ q̃uis
mediũ nõ resistat mobili neq̃ mobile motori p
cõtrarietatẽ quã hẽat rõne iclinationis ad cõtra
riũ motũ: resistit tñ pp̃ter cõtrarietatẽ quam hz
existẽs i vno loco ad locũ aliũ quẽ intẽdit motor
per motũ. et de hoc. S. Tho. vbi allegatum ẽ in
4° li. Neq̃ valet secũda. nã iteꝝ assumit falsum
et ad ei⁹ pbationẽ cõcedim⁹ q̃ corpora gloriosa
per dotẽ agilitatis mai⁹ tp̃s apponãt celus partib⁹
in trãsceũdo spaciũ mai⁹ q̃z in trãsceũdo spaciũ mi
nus. et ad auctoritatẽ Aug. rñdet. S. T. vbi sup
in. 4° li. in rñsiõe ad. 4^m q̃ in v̾bis Aug. par cele
ritas ẽ intelligẽda nõ simplr̃ s̃ q̃ztũ ad hoc q̃ est
impceptibilis excess⁹ vni⁹ respectu alti⁹: nõ q̃
fm v̾itatẽ vna celeritas nõ sit maior alia. ¶Ad
10^m qd̃ est corruptorij pz rñsio ex solutiõe ad. 2^m
Scoti ꝯ tertiã ꝯclusionẽ. ¶Ad argumẽtũ ĩ ꝯtrariũ p
positũ rñdet. S. T. p° p. q. 53. ar. p° ad. p^m. q̃ rõ
illa dupliciť deficit in pposito. pmo qdẽ qz demõ
stratio Aris. pcedit de idiuisibili fz quãtitatẽ cui
rñdet loc⁹ de necessitate idiuisibil̃ qd̃ nõ p̃t dici d̾
angelo. Secũdo. qz demõstratio Aris. pcedit de
motu cõtinuo. et ita nõ ẽst ad ppositũ loquẽdo
de motu ãgeli nõ ꝯtinuo: pcedit tñ de motu ãge
li ꝯtinuo quãtũ ad hoc q̃ ãgel⁹ dũ sic mouet̃: ptĩz
est in termino a q̃ ⁊ partim i termino ad quẽ: vt
tñ ptialitas nõ referat̃ ad s̾bam angeli s̾z ad locũ
et i hoc articulus terminatur.

¶ Distinctio septima.

Circa septimam distinctionē querit̄ primo vtrū voluntas demonum sit obstinata in malum. Et arguit̄ ꝙ non. quia maior est misericordia dei que ē infinita ꝙ̄ demonis malicia que finita est. sed a malicia culpe ad bonitatem iusticie nullus redit nisi per dei misericordiam. ergo etiam demones a statu malicie ad statum iusticie redire possunt p dei misericordiam. ¶ In oppositum arguitur. quia in psalmo dicitur superbia eorum qui te oderunt ascendit semper. quod de demonibus exponit̄. ergo semper obstinati in malicia perseuerant. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantū ad primum articulum sit prima cōclusio ꝙ angelus beat⁹ peccare nō pōt. Hanc cōclusionez tenet. S. Tho. in hac distin. q. prima. arti. pmo. Et pma pte. q. 62. arti. 8°. Et d veri. q. vl materia. 24. arti. 8°. ¶ Secunda conclusio ē ꝙ angelus malus seu demō habet volūtatem obstinatā in malo. Hanc pclusionē tenet. S. Tho. in hac disti. q. pma. arti. 2°. Et pma pte. q. 64. arti. 2°. Et de veri. q. vel materia. 24. arti. 10. Et in. q. de malo. q. vel materia. 16. arti. 5°.

Quantum ad articulum secundū ponende sunt obiectiones aduersariorū. Et quidē cōtra probationez prime conclusionis que videt̄ fundari super hoc ꝙ sola visio clara diuine essētie reddit videntē impeccabilē: arguit Adam pmo senten. distin. pma multipliciter. Primo sic. cōstat indt testimonijs sanctorū et experiētijs cōfessorū et martyrum ꝙ illā libertatē habet volūtas respectu cuiuslibet obiecti alterius a deo quādiu non absorbetur vsus rationis: ꝙ actū diligendi illud obiectum pōt suspendere mediate vel imediate et nō ponere illū mediante iudicio deliberatiuo vel noticia cōpositiua vel diuisiua. alioquin passio allectiua vt in venereis vel afflictiua vt ī martyrijs posset esse ita vehemēs ꝙ voluntas habita quantūcūqꝫ pfecta deliberatione: esset inculpabilis hic psequendo vl ibi fugiēdo seu deū abnegādo qd nō cōcedit̄. ergo cū experiētia vbiqꝫ sit pro libertate voluntatis mediante deliberatione: nō est rationabile talem libertatem in pposito respectu dei clare visi si non cōfirmetur in bono a voluntate sic videntis negare. et vltra voluntas clare videntis deum: pōt ipm clare visuz nō diligere. ergo pōt illum odire vel aliqd illi displicibile velle et sic volēdo peccare. ¶ 2° sic. Si aliquid obstaret ibi huic libertati: hoc videretur esse infinitas diligibilis. vel quia deficeret circa tale obiectū omne cur suspēdendi dilectionē. sed neutrum hoꝝ obstat. Primū quidē non. Tū qꝛ in via tenemus firmissime deū bonitatē esse infinitam: et tamē contingēter et libere ipsum apphensum sub ratione infinite bonitatis diligimus aliter nō mereremur ex hoc ꝙ ipsum sic apprehēsum diligeremus. sed potius ex hoc ꝙ sic apprehēderemus qd nō dicitur. Tū secūdo quia bonitas ista infinita licet moueat voluntatē seu cōcauset in ea dilectionem sui: hoc tamē solum facit libere et cōtingēter. sicut et quicquid opatur ad extra. et p cōsequēs ex parte actiuitatis obiecti nō oritur necessitas diligendi. nec etiā ex parte voluntatis clare. quia illa nō causat dilectionē alicuius obiecti nisi mediante cognitione eius vel apprehensione. sed omnis cognitio vel visio dei ī creatura finita est et nulla infinita. Tum qꝛ respectu dilectionis mere naturaliter a voluntate creabilis respectu dei clare visi qualez oportet dare vt probatum est alias: non videtur ꝙ obiectum aliquid faciat vt obiectū vl ex hoc ꝙ obiectū ē: nisi forte ꝙ iam egit illius obiecti cognitionem: licet aliter in pposito agat eo modo quo nichil potest agi nisi deus coagat. sicut in alijs obiectum visuz non efficit amorem sed cognitio obiecti. vnde si deus causaret in lubrico speciem vel visionē pulcherrime mulieris sine existētia obiecti: ita inflamaretur eius appetitus brutalis: et sic voluntas moueretur ad cōsensum: sicut si realiter presens esset: sic inquit ita est in alijs ꝙ amabile non causat effectiue sed solūmodo per modum finis ex hoc ꝙ est amabile amorem sui: licet effectiue causet cognitionem que est effectiua causa amoris. ita videretur esse in pposito de amore naturaliter causabili a volūtate creata respectu dei clare visi. ergo cum cognitio illa seu visio nō iproportionabiliter in agendo sicut nec in essendo excedat visionez obiecti respectu alterius a deo: vbi

tamen certū est volūtatē libere agere mediante notia deliberatiua prehabita. ergo nō videtur ꝙ voluntas necessitet omnino talē dilectionem causare respectu dei clare visi. Secundum vero nō obstat. sufficiēs enī cur vel causa posset eē voluntati experientia an posset a dilectione causāda vel cōtinuāda desistere ad horā. ¶ 3ᵒ sic. Deus potest ad horā si sibi placet dare alicui fruitionē et certificare talē ꝙ post talem horā nō habebit fruitionē illam. ergo talis potest velle carere illa fruitione: etiam stātibus visione et fruitiōe adhuc. quia nō est sibi impossibile cōformare se deo ī volito: et acceptare illud qđ deus de ipso ad horam disponit. sed hoc eēt sibi impossibile: dato ꝙ deū clare visum necessario diligeret. quia si deum sic clare visum diligeret: necessario tunc haberet amorem ita efficacem erga ipsum et ita ad desiuum ei ꝙ illo stāte nō posset velle carere eo sine quo illud amatū minime haberetur. sꝫ tale ē cognitio et dilectio iam habita respectu talis obiecti. ergo illo velle tūc carere nō posset cuius oppositum ꝓbatū est. volito enim fine aliquo cum effectu. i. efficaciter et scito ꝙ tale vel tale requirit ad eius cōsecutionē vel tentionē finis sic efficaciter amati sicut exemplificari pōt exēplo Ansel. ď libero arbitrio capitulo. 5ᵒ. vbi dicit ꝙ aliqua est volūtas. i. volitio qua volumus aliquid ꝓpter se: vt cū volumus sanitatē propter se: et alia cuꝫ aliquid volumus ꝓpter aliud: vt cum volumus bibere absinthiū ꝓpter salutē. scito enim ꝙ potatio absinthij requirit oio si habebit salus. vel retinebitur si simul cum hoc volo efficaciter idest volo omnino cōsequi sanitatē vel tenere: illa volitio necessitat me ad velle bibere absinthiū. ergo similiter in ꝓposito. ¶ 4ᵒ. Quia deus posset p̄cipere voluntati ꝙ conaret suspendere amorē quo amat deum clare visum. ergo ipsa potest velle illum amorem suspēdere. sed hoc nō esset cōpossibile sibi si deuꝫ clare visum necessario diligeret et scire dilectum ipm nō posse haberi sine amore et cognitione ipsius tēporis. igitur et c̄. ¶ 5ᵒ. Et similiter potest argui de aliquo moriente cum reatu pene in purgatorio soluende. talem enim posset deus ad punctū admittere ad pregustationem visionis et beatifice fruitionis: et tūc ostendere sibi ꝙ nisi esset debitū pene: ex tunc illā haberet. et ꝙ in purgatorio deberet soluere penā debitaꝫ interruptā tali beatitudine sua et post redire in ipsum. et cum talis esset in charitate posset se cōformare deo in volito. et cogitare ꝙ iustū sit ei ꝑnare ei ad tēpus dilecto suo et velle hoc cuꝫ deo. sed hoc vt preostēsum est non videretur: si clara dei visio necessitaret talem ad frutionem obiecti visi: ita ꝙ nullo modo ex quacūqꝫ causa possꝫ nō frui eo quantū esset ex parte sui. quia tūc simpliciter necessitaret velle ipsam fruitionē: cōceptā esse mediū sine quo nō haberetur illud obiectuꝫ amatum. ¶ 6ᵒ. Quia cū dei clara visione stat ꝙ deus ꝑcipiat cōpositiue et diuisiue sub ratione displicibilis et etiam incōmodi veri vel estimati puta sub ratione punitiui vel subtrahentis auxiliuꝫ desideratum seu sub aliqua alia simili conditiōe. omne autē apprehensum sub ratione displicibili: pōt volūtas nō velle. vnde aliqui ꝓpter penas vel alia infortunia que incurrere ꝑmittuntur: r̄enuunt deū. Quod cōfirmat. quia talē deus posset punire pena sensus vel dāni sine eius sufficiēti demerito. et tunc talis posset offendi et impatienter portare talē nō meritā afflictionē. et per consequēs nō diligere sed potius offendi de puniente. ¶ 7ᵒ. Quia obiectum infinituꝫ clare vel obscure visum aut cognitū: nō mouet intellectū aut volūtatem nisi finite: quia passiuū nō est receptiuū motionis nisi finite. nec mouet ad volendum ipm ꝑ modū obiecti effectiue nisi causando cognitionē sui finitā que immediate actiue mouet ad volitionē. igit solū finite fortius mouet voluntatem ad appetēdum vel volendū ipsum q̄ꝫ delectabile finitū. capiat igit delectabile finitū in eadem ꝓportione fortius motiuū volūtatis ad volendū ipsum q̄ꝫ fuit p̄mū delectabile datū et sit p̄mum. a. secūdū. b. sequit ꝙ si visio obiecti infiniti necessitat ad volitionem ipsius: ꝙ visio proportionabilis respectu. b. necessitabit post deliberatiuam cognitionē amare vel eligere ipm. ꝯñs est falsum. igit et añs. falsitas ꝯsequētis patet. quia vnū delectabile finitū nō plus necessitare potest voluntatē ad volendū ipsuꝫ stāte vsu et iudicio rationis q̄ꝫ aliud. igit et c̄. ¶ 8ᵒ. Deus clare visus pōt odiri. igitur multo magis pōt non diligi. añs probatur. quia cōstat ꝙ aliquis iudeus odiuit xp̄ꝫ sicut patet ex testimonio christi in euangelio. sed potuit fuisse ꝙ deus alibi codeꝫ tempore q̄ talis iudeus odiuit hominē deum corporaliter visum alibi miraculose vidisset clare diuinitateꝫ. igitur deus clare visus fuisset oditus ab illo. ¶ 9ᵒ. Si quilibet clare videns deum necessario diligeret eum: tunc per ꝯñs clare videns deum esset cōfirmatus: quia non posset nō frui deo. ꝯñs est falsū. quia constat ꝙ angeli mali non fuerunt cōfirmati ante lapsum. et tamen fm Augustinū. 2ᵒ. sup geñ. ad litteram capitulo. 13ᵒ. et libro. 4ᵒ. capi. 28. ipsi clare viderunt deum. et capi. 14ᵒ. scđi libri hoc idem innuitur. ¶ 10. Si ex dei clara visione

quis esset confirmatus: non posset ex tunc pecca
re. et p ꝯñs quilibet esset certus d eternitate sue
beatitudinis. ꝯñs est falsuz. quia paulus et moy
ses viderunt deũ clare: et tamẽ neuter fuit cert⁹
de eternitate sue beatitudinis: nec etiã confirma
tus seu impeccabilis. manifestũ est enim ꝙ vter-
qꝫ pdidit illam post extasim. et etiam moyses po
stea grauiter peccauit. et paulus licet sibi cõscius
nõ esset: tamẽ sine peccato se asserere non aude-
bat. ¶11°. Nõ minus libere et cõtingenter fruit
quis deo clare viso ꝙ̃ vult beatitudinẽ apprehẽ-
sam. omnes. n. naturaliter volunt beati esse ſm
Augustinũ. 13°. de trinitate capitulo. 5°. et tamẽ
libere põt quis nõ velle beatitudinem apprehen
sam. quia libere potest quis velle sibi miseriam
eternam. nã diabolus potest ſm rectam rationẽ
eligere suã miseriam eternam. et per ꝯñs potest
libere velle eam. et ita põt nolle beatitudinez si-
bi. assumptũ patet. quia posito ꝙ deus daret dia
bolo optionem an vellet esse sicut nunc ẽ et sem
per miser vel simpliciter nõ esse: quẽ casũ tractat
Augustin⁹. 3°. de libero arbitrio: tunc ipse ſm re
ctam rationem deberet eligere semp sic miser eẽ
seu sic esse eligere deberet. igitur hoc eligere pos-
set. ¶12°. Viator potest velle non eẽ. et per ꝯñs
potest sibi nolle beatitudinẽ. igitur eadẽ ratione
vidẽs deum clare: põt non velle deum vel nolle
ipsum. primũ assumptũ patet de achitofel. 2° re
gum. et de Saul pmo regũ. et de iuda et de alijs
qui se occiderũt. et pma ꝯña patet p Augustinũ
11° de ciuitate dei capitulo. 27. porro inquit taz
nemo est qui nõ eẽ beatus velit. quomodo enim
põt beatus esse si nichil sit. 7 vltima ꝯña patet. qꝛ
nõ manifesta necessitate videns deũ vult deum
clare visuz: aut cum diligit quẽ velit sibi bene eẽ
¶13°. Possibile esset ꝙ aliquis dãnandus clare
videret deum. et tali sic videnti deũ: de⁹ reuela-
ret aliquã paruã penam sibi futurã. et hoc posito
talis eo ipo haberet dolorẽ aliquẽ. et p cõsequẽs
suuz gaudiũ precedẽs si gaudebat necessario ali
qualiter minoraretur. quia aliter cuz illo gaudio
possꝫ stare maxima pena qd est impossibile. et si
propter tam paruum dolorem minoraretur suũ
gaudium in aliquo: tũc propter maiorez dolorẽ
plus minoraretur. et sic posset deus facere ꝙ ille
haberet tãtũ dolorẽ etiaz stante clara dei visiõe:
ꝙ ille naturaliter excluderet omne gaudium cõ
sequẽs illam visionẽ. et tamẽ frui nõ est sine gau-
dio. et si excluderet fruitionẽ posset excludere di
lectionẽ dei vt videtur. ¶14°. Si voluntas ne-
cessario diligit deum clare visum. ergo clara vi-
sio faceret voluntatem desinere esse voluntatẽ.

ꝯñs est falsum. et tenet consequẽtia per Augusti
num. 3° de libero arbitrio capitulo. 2°. vbi dicit.
si necesse est vt velim: nõ iam voluntate sed ne
cessitate illud me velle fatẽdum est. et sicut non
voluntate senescimus sed necessitate. sed ꝙ nõ
voluntate velimus quis vel delirus audeat dice
re. Item eodem capitulo dicit ꝙ nichil tam est
in potestate voluntatis ꝙ̃ ipsa voluntas. eo enĩ
prorsus nullo interuallo mox vt volumus p̃sto
est. et post si fieri potest vt dũ volumus nõ veli-
mus: adest vtiqꝫ voluntas volentib⁹. nec aliud
quicquã est in potestate nisi qd volenti adest. vo
luntas igitur nostra nec voluntas esset nisi esset
in potestate nostra. porro quia est in potestate
nostra: libera est nobis. non enim ẽ nobis liberũ
quod in potestate nõ habemus. aut potest non
esse liberum quod habemus in potestate. prima
igitur ꝯña patet. igitur p nullam cognitionez ne
cessitatur voluntas ad diligẽdum. ¶15°. Tunc
clare videns deum nõ posset nõ frui deo. ꝯñs est
falsum. quia quilibet beatus circa deum possꝫ su-
am beatitudinẽ amittere. nam quilibet potest a-
liquem actum suum respectu alterius rei remit-
tere vel non habere. igitur potest nõ habere bea
titudinem fruitiuam. hanc ꝯñam pbo. quia si po
test aliquem actum libere dimittere vel remitte
re: tunc potest peccare habito precepto ꝙ nõ re
mittat vel tollat ipsuz. et p ꝯñs poterit damnari et
nõ frui. assumptũ pbatur de facto. quia angelus
raphael qui assumpto corpore fuit ductor tho-
bie minoris habuit volũtatem ambulandi: et a-
liquando intẽsiorẽ aliquando remissiorem: aliqñ
voluit aliquando noluit. nam dum habuit volũ
tatem ambulandi principaliter ambulauit: 7 nõ
semper ambulauit nec semper eque velocit am-
bulauit: sicut nec thobias. igitur et ꝙ iuste pos-
sit dari tale preceptum patet. quia beatus potest
facilime hoc implere. ¶16°. Ar possibile est ꝙ
videnti deum clare: reuelaretur in verbo. vel a-
lias ꝙ deus sic videntis esset futurus perpetuus
afflictor. vel ꝙ nollet cõtinuare actum illius vi-
sionis vel nollet sibi dare aliquid aliud optatuz
puta eius fruitionem et similia. ergo in tali casu
videns deum clare: odiret deum licet de per ac-
cidens et non per se. ¶17°. Quia omnis poten
tia libere agens et contingenter potest de potẽ-
tia sua absoluta cessare ab actu suo quem sic acti
ue elicit mediate vel imediate. sed voluntas res
pectu cuiuscunqꝫ obiecti libere agit et contigen-
ter. ergo simpliciter de potentia sua absoluta po
test cessare ab actu suo. et ita videns deuz potest
cessare ab actu dilectionis et fruitionis. quia illũ

actum actiue elicit. maior est manifesta. minor patet. quia voluntas non potest necessitari respectu cuiuscunque saltim quin possit cessare ab actu quem actiue elicit mediante deliberatione. hec et similia argumenta facit Adam contra fundamentum probationis prime conclusionis scilicet quod clara visio dei non sufficit ad confirmationem beatorum in bono. ¶ Contra secundam conclusionem et eius probationem arguit Scotus. Et primo contra conclusionem in se probando quod obstinatus dampnatus possit habere bonum actum volendi. Primo. quia demones habent naturalia integra secundum Dionisium de diuinis nominibus. ergo est in eis naturalis inclinatio ad bonum. igitur secundum illam inclinationem possunt aliquid conformiter velle recte rationi. quia potentia vt in natura sua mere consideratur: potest aliquem actum elicere consonum naturali inclinationi. igitur possunt habere actum non malum. quia non est contrarium nature eorum. ¶ 2°. Quia dampnati habent vermem qui est remorsus de peccato eorum. remorsus autem ille est aliqua displicentia. que displicentia non est actus malus moraliter. quia licet possit difformari per circunstantiam inordinatam: tamen sistendo in hoc quod est nolle se peccasse: non videtur formaliter esse malicia moralis. ¶ 3°. Quia si nolunt penam inquantum est lesiua nature: sistendo tamen in hoc absque alia circunstantia: non videtur esse actus moraliter malus. quia sicut potest amare naturam suam non male moraliter: ita potest odire contrarium sibi. ¶ 4°. Quia homo existens in vicio et peccato mortali: potest ex puris naturalibus supposita generali influentia dei habere velle perfecte bonum secundum omnes circunstantias. ergo multo plus hoc potest angelus obduratus ex puris naturalibus. consequentia probatur auctoritate Augustini de fide ad petrum capitulo. 3°. vbi ait quod si possibile esset vt humana natura postquam a deo auersa bonitatem perdidit voluntatis: ex se ipsa rursus eam habere potuisset: multo possibilius hoc haberet natura angelica que quanto minus grauatur pondere terreni corporis: tanto magis hac esset predita facultate. ¶ 5°. In angelis manent naturalia integra et splendidissima secundum Dionisium. sed bene velle secundum nullam circunstantiam in actu excedit naturalem facultatem voluntatis sicut nec secundum substantiam actus. quia ille circunstantie nate sunt conuenire naturaliter illi actui. quia per rationem naturalem concluditur talis circunstantia debere inesse illi actui. sicut patet per rationes philosophorum qui hoc probauerunt. illud autem naturaliter consequitur aliquid quod probatur sibi debere inesse per rationem naturalem. igitur sicut actus volendi secundum substantiam actus non excedit voluntatem angeli: ita nec secundum aliquam circunstantiam. igitur cum angelus possit in actum qui non excedit eius facultatem naturalem: sequitur quod ille possit in actum moraliter perfecte bonum. ¶ 6°. Intellectus angeli non est ita excecatus quod erret circa principia pratica: quia illa sunt nota ex terminis sicut etiam principia speculatiua. igitur cum angelus possit terminos apprehendere et eos componere: potest veritati illius principij assentire. ex illo autem principio potest deducere conclusionem praticam necessariam et si non cognoscat discurrendo: potest conclusio ab angelo videri in principio sicut a nobis ex principio demonstratiue probari vel deduci. igitur sicut voluntas nostra de tali conclusione deducta ex tali principio potest habere volitionem rectam: ita angelus sequendo dictamen intellectus sui potest habere volitionem bene circunstantionatam. ¶ 7°. Quia communiter tenetur quod angelus ex puris naturalibus potest diligere deum super omnia. et ad hoc teneretur si esset in puris naturalibus in statu vie. et per consequens adhoc est naturalis inclinatio ipsius. cum igitur natura sua remaneat integra. et similiter sua inclinatio naturalis: sequitur quod adhuc potest deum diligere. sed actus diligendi ex quo transit super illud bonum: est sine omni mala circunstantia. quia non potest nimis intense diligi. igitur circa deum potest habere actum diligendi moraliter bonum. ¶ 8°. arguit Durandus ad idem. Si demones non possunt bonum facere: hoc inesset eis vel a natura: vel a culpa commissa: vel ab ordinatione diuina. non a natura: quia natura bona est. Item quia si sic statim omnes peccassent cum habuerunt naturam. nec a culpa quam primo commiserunt: quia illa non manet in eis actu. nec ab ordinatione diuina. deus enim non ordinat nec vult mala fieri sed facta punit. igitur et cetera. ¶ 9°. idem arguit. Quia dato quod angelus malus non possit nolle quod semel voluit quod tamen non est asserendum: nichilominus quod non possit aliquod bonum velle quod sit bonum ex genere et ex circunstantijs. nec ratio perspecta conuincit: nec auctoritas. attribuere autem hoc deo omnino inconueniens est qui nec potest esse causa vt aliquis male velit aut in male volito perseueret. ¶ Contra aliam partem conclusionis arguit Scotus probando quod angelus obstinatus non necessario vult malum. Primo sic. quia videtur

q voluntas ex sua libertate posset non velle et nullum actum habere. quod probatur. quia secundum Augustinum primo retractationum capitulo. 22° nichil est tam in potestate voluntatis quam ipsa voluntas. quod non videtur intelligendum de voluntate quantum ad eius esse primum. quia quantum ad esse magis est in eius potestate non voluntas quam voluntas. sed intelligitur quantum ad operari. igitur voluntas magis est in potestate voluntatis quam aliqua potentia inferior. sed voluntas potest aliquam potentiam inferiorem suspendere ab omni actu. igitur et seipsam et sic non necessario vult malum. ❡2°. Quia omne inclinatiuum voluntatis ad peccatum vel ad actum peccati: inclinat ad aliquem actum vnum in specie. ille igitur habitus qui ponitur causa peccandi: aut inclinat tantum ad actum superbiendi: aut tantum ad actum odiendi. ad quemcunque autem actum ponatur inclinare: videtur probare q possibile sit illum actum aliquando non habere. quia potest habere aliuz actum distincte et ex toto conatu et non potest simul habere duos perfectos actus. igitur nullus vnus actus est qui necessario sit perpetu' ex vehementi inclinatione ad ipsuz. et per consequens nec in communi necessario inest ei actus malus ex habitu vel alio inclinatiuo. Confirmatur. quia nullus habitus est ratio potentie agendi modo opposito proprio modo ipsius potentie quod probatur. quia causa secunda inquantum causa secunda: non determinat modum agendi cause prime sed econtrario. igitur si voluntas non habituata potest non necessario velle: hoc enim est libertatis in ea: voluntas habituata non necessario volet hoc. ❡3°. Quia si loquamur de aliquo actu determinato: satis patet q si tantum habet aliquem habitum determinatum: ille inclinat ad aliquez vnum actum in specie. et sic patet q potest habere alium actum in specie ab illo: et pro tunc non habere alium. patet ratione non habendo quemcunque alium ad quem non est talis habitus inclinans. si etiam habeat plures tales habitus inclinantes ad diuersos actus in specie: aliquis tamen habitus vehementissime inclinat: et potest non habere actum illius habitus maxime inclinantis. ergo potest non habere actum cuiuscunque alteri'. Si autem loquamur de actu indeterminato siue vago: idem videtur q scilicet illa natura tam excellens habeat naturalem potentiam ad suspendendum se ab omni volitione vel habere volitionem non malam malicia contraria bonitati morali: licet non habeat bonam bonitate completa morali que est ex omnibus circunstantijs volitionis. vel si habeat actum circunstantionatum quibusdam bonis et deordinatuz quibusdam malis non tamen oportet q ille semper sit mal'. ❡4°. Quia si obstinati necessario male volunt et semper sunt in actu volendi quia non habent aliquod impedimentum: igitur semper male volunt. et ita in infinitum augent maliciam suam. sed ex lege diuine iusticie: augmento culpe correspondet augmentum pene. igitur in infinitum crescit pena eorum. igitur nunquam erunt in termino pene eorum. et pari ratione posset charitas in bonis augeri. et ita nunquam erunt in termino beatitudinis sicut nec mali in termino malicie. ❡5° Nullus intellectus est ita auersus quin possit cogitare vel intelligere aliquod verum. quia prima principia omni intellectui sunt nota ex terminis. ergo nulla voluntas est ita auersa ab vltimo fine qui possit velle vltimum finem. tenet consequentia. Tum per similitudinem philosophi. 2°. phisicorum et. 7° ethicorum sicut se habet principium in speculabilib' sic finis in agibilibus. Tum secundo. quia omnis malus est ignorans. 3° ethicorum. ergo non est malicia in voluntate sine errore in intellectu. igitur vbi intellectus non potest excecari circa obiectum aliquod intelligibile: ita nec voluntas potest ibi obligari circa illud appetibile vel amabile. ❡Contra probationes conclusionis arguunt multi. et primo loco arguit Scotus probando q obstinatio in demonibus non proueniat propter imobilitatem apprehensionis intellect' angelici. Primo; quia opinio ista supponit falsum scilicet q intellectus sit sufficiens motor voluntatis. ❡2°. Quia hoc falsum contradicit positioni dupliciter. Primo quidem. quia cum intellect' angelicus ante peccatum fuerit rectus in apprehendendo. non enim pena precessit culpam. igitur mouit voluntatem ad aliquid recte apprehendendum nec potuit aliter mouere. quia intellectus mouet per modum nature. et per consequens non potest mouere nisi secundum modum cognitionis quam habet. igitur mouit voluntatem ad recte volendum. igitur voluntas illa nunquam potuit peccare. ❡2°. Quia si ex ratione motoris et mobilis sit talis proportio: voluntas non tantum esset imobilis post primam electionem voluntatis: sed etiam in prima vel ante primam electionem. quia intellectus eorum sicut imobiliter aliquid ostendit post primam electionem: ita et ante eam. et si ipse imobiliter apprehendens moueat appetitum immobiliter: igitur in primo actu mouebit immobiliter. et per consequens non tantum post primum actum. ❡3°. Quia ex ista via seq-

tur ꝙ quilibet angelus est factus impeccabilis.
quia cum ſm te quilibet angelus fuit creatus in
gratia et sic habuit aliquem actũ in gratia. quia
non est verisimile ꝙ in primo instãti fuerit ocio-
sus quia non fuit impeditus. et si fuisset tunc ocio
sus peccasset forte peccato omissionis: nec simul
cum gratia peccauit planum est: igitur aliquan-
do ſm gratiam habuit bonam electionem et ple
nam: quia sequentem perfectam apprehensionē
intellectus. quia ſm te non est in eis nisi talis ap
prehensio: et hec imobilis et non per discursum.
igitur quilibet angelus in illa prima electiōe bo-
na firmauit se et factus est impeccabilis. ¶ 4°.
Quia differentia de voluntate hominis et ange
li non valet. quia et si angelus intelligat sine dis-
cursu quod homo intelligit per discursum ſm te:
tamen intellectus hominis ita imobiliter adhe-
ret ei ad quod discurrit. ita enĩ certitudinaliter
hoc est non dubitando tenet conclusionem ad
quam discurrit: sicut angelus tenet eam in princi
pio videndo eam sine discursu. igitur illa imobi-
litas intellectus humani hoc est certitudo: habe
ret eque imobilem voluntatẽ sicut illa alia que
ponitur in angelo. ¶ 5°. Quia negare omnem
discursum ab angelis: non videtur probabile si-
cut dicit probasse in prologo sententiarũ. ¶ 6°.
Quia non tantum voluntas angeli dãnati ē ob-
stinata: sed etiam voluntas hominis dãnati. et
oportet vtriusq; assignare causam cõmunem se
cũdũ ꝙ videtur dicere Augustin⁹ de fide ad pe-
trum. vbi vult ꝙ hec est vna cõmunis ratio qua
re deus simul iudicabit spiritus humanos et an-
gelos dãnatos. sed ista via non ponit causam ob
stinationis hominis: quare nec cõmonis. Minor
patet. quia anima coniuncta non habet cogniti-
uam imobiliter apprehensiuam sicut angelus. igi
tur oportet assignare causam huius obstinatio-
nis in anima quando est separata. igitur aut tũc
ante omnem actum elicitũ est obstinata: et tũc
per consequens causa assignata non est sufficiẽs
causa obstinationis. quia antequam velit aliq̃d
secundũ actum intellectus imobiliter apprehen-
dẽtis: est obstinata. aut est obstinata per aliquẽ
actum quem elicit separata qui sequitur appre-
hensionem intellectus imobilem. sed secundum
non videtur conueniens. quia anima separata
non demeretur sed tantũ per actus quos habu-
it in via recipit quod meruit vel demeruit. igitur
nullum actum tunc habet precedentem obstina
tionem per quem reddatur obstinata. Et pos-
set confirmari per exemplum de Lazaro q̃ mor-
tuo intellectus habuit apprehensionẽ anime se-
parate: et tamen non imobiliter voluit. quia tũc
fuisset factus impeccabilis si bonus: vel obstina-
tus si malus. quorum vtrũq; est falsum: nisi fin-
gatur ꝙ deus miraculose suspendit eum ab ope
ratione qualis consequitur animam separatam
pro tanto quia preordinauit eum resuscitaturũ.
sed hoc non videtur probabile: quia multa dici-
tur narrasse que viderat. ¶ 7°. Si voluntas pro
pter hoc ꝙ habet apprehensionem imobilẽ red-
dit se obstinatam: vel hoc esset dum est in corpo
re: vel dum est extra corpus. non dum est in cor
pore: quia tunc habet apprehensiuam mobilem
cum sit viatrix. nec secundo modo quia in instã-
ti separationis anima obstinatur et dãnatur: et
tamen nõ tunc habet apprehensionem imobilẽ.
quia illud est instans corruptionis totius com-
positi. et ideo in illo instanti non intelligit. ¶ 8°.
Causa totalis non aliter causat: nisi ipsa secundũ
ꝙ est causa aliter se habeat. et hoc quando non
ponitur aliqua diuersitas ex parte passi vel aliq̃
rum impedimentorum extrinsecorum. Vel sic.
voluntas non est causa sue volitionis nisi vt pri
or ea naturaliter. igitur si non aliter se habeat vt
est prior ea naturaliter: non aliter se habet vt est
causa eius. sed vt est prior naturaliter: non alit
se habet per hoc ꝙ est sub actu volendi. quia sic
se habet in actu primo. igitur per illũ actum nõ
se habet aliter in causando. igitur per actum sub
quo ponitur non fit impeccabilis. ¶ Confirma-
tur primo. quia causa que secũdũ se vniformiter
se habet ad plures effectus: per hoc ꝙ causat v-
num non aliter se habet respectu alterius. vt pa
tet de calore respectu plurium calefactionum. sꝫ
voluntas est causa respectu plurium volitionũ.
igitur per hoc ꝙ vnam elicit: non aliter se habet
ad eliciendum aliam. igitur si primam libere eli-
cit ita ꝙ respectu illius nõ fuit impeccabilis: nec
per illam respectu alterius erit impeccabilis.
¶ Confirmatur secundo quia voluntas angeli
respectu illius actus qui ponitur causa obstina-
tionis: se habet contingenter et solũmodo ne-
cessario ſm quid. quia est causa illi⁹ vt prior na
turaliter. et vt sic contingenter elicit. sed talis a
ctus non plus necessitat voluntatẽ respectu al-
terius q̃ respectu sui. igitur et c. sed voluntas vt
prior naturaliter actu suo non vt existens actua
liter sub actu: est causa sui actus. quod ex hoc ma
nifestum est. quia est causa libera actus sui que li
bertas non est eius nisi vt prior est actu suo. quia
vt est sub actu: habet actum vt formam natura-
lem. compositum autem est posterius sua forma
7°. methaphisice. voluntas igitur non aliter se

habet in eliciendo actum nisi aliter se habeat ipsumque est prior actu. sed per hoc ꝙ ponitur habere actum inherentem sibi ipsi: non est naturaliter prior actu. quia aliter se habet quātū est sub actu ipsumque scilicet ad aliquod accidens non tamen ipsumque ad naturam suam secundū quam est talis actus primus qui est voluntas. igitur ipsa sub quocumque actu intelligatur: non aliter se habebit in eliciendo actum alium vel habitum qui potest poni in ea separata qui non potest poni in ea coniuncta et ipsa opposito modo eliciens bonum actuꝫ vel malum illi modo quo prius eliciebat. et ita si prius contingenter egit: per nichil tale positum in ea necessario eliciet. ¶ Confirmatur tertio. quia nulla causa secūda potest esse causa principalis alicui cause: agendi modo opposito illi qui conuenit principali agenti ex sua causalitate. sic enim causa principalis non esset principalis. quia determinaretur ad oppositum moduꝫ agendi suo modo proprio a causa secunda. igitur cum volūtas sit principalis causa sui actus: quicquid ponatur in voluntate respectu actus eius: vel non erit causa actus sic eliciendi: vel si est causa secūda respectu voluntatis: non erit causa principalis: sequitur ꝙ voluntas per nichil aliud determinaretur ad agendum. hec Scotus. ¶ Cōtra easdem probationes arguit Gregorius de arimino et quasi in eadem sentētia. vnde primo arguit sic. Ista positio assumit quoddam quod est in se falsum et contra sanctos scilicet de imobili adhesione volūtatis angelice. Ait enim Damascenus libro primo capitulo. 3°. ꝙ angelus est substantia intellectualis semper mobilis arbitrio libera. et paulo post subdit. arbitrio libera vertibilis secundū mentem volenter vertibilis. hoc autem veruꝫ nō esset si sic imobiliter adhereret. ¶ 2°. Quia secundū istam viam angeli beati sunt inflexibiles et imobiles naturaliter ad malum cuꝫ adheserint iusticie sua voluntate. sed hoc est expresse contra Damascenum ibidem. ait enim de sanctis angelis. difficile mobiles sunt ad malum sed non imobiles: nunc auteꝫ et imobiles ad malum non natura sed gratia. Et idem dicit Augustinus libro. 3°. contra maximum. et allegatur in distinctione ista. ¶ 3°. Quia vt dicit se probasse distinctione. 3ª. mora aliqua fuit inter creationē ante et eius peccatum. et constat ꝙ in illa mora habuit aliquod velle. et deum pre seipso dilexit. si igitur eius voluntas sic imobiliter adhereret: nunquam peccasset quod est falsum. ꝙ autem angeli mali quandoque dilexerint deum: patet per Augustinum de fide ad petrum capitulo. 3°. dicit enim. deus angelos ita creauit vt etiam pre se ipsis illum diligerent cuius se tales creatos opere cognouissent et cetera. ¶ 4°. Constat ꝙ diabolus non omne quod vult semper vult. imo nunc vult vnum nunc aliud scilicet eius oppositum. vnde vt dicitur: primo voluit Christum mori: postea voluit ꝙ non moreretur. vnde vxori pilati suggessit vt impediretur passio christi. et satis est verissimile ꝙ in eius voluntate sit maxima mutatio contrariarum volitionum: licet omnes male sint et ad malum finem relate. ¶ 5°. Quia ista positio non potest assignare causam obstinationis hominum eandem cum causa obstinationis demonum. nec aliam vt videtur.

¶ Contra easdem probationes arguit Aureolus primo sic. Quia nunquam intellectus imobilitatur in aliqua conclusione respectu cuius oppositi potest habere probationem aliquaꝫ magis probabilem. ratio est. quia intellectus mouetur ab obiecto. et ideo fortius mouetur a fortiori obiecto. sed in intellectu demonis potest concurrere ratio fortior et magis probabilis ad oppositum conclusionis in qua dicis ꝙ fertur imobiliter. vnde potest sibi clarius et fortius occurrere. et magis probabiliter et efficaciter mouebit euꝫ ꝙ est in statu malo et peruerso in continua dei displicentia. igitur non videtur ꝙ sit imobilitatus in opposito. ¶ 2° sic. Intellectus est passiuus respectu obiecti. tunc sic. obiectum quod ē magis natum ducere potentiam ad oppositum actum: non immobilitat in actu opposito illi. sed sic est de displicentia dei. ipsa enim apprehensa magis nata est mouere intellectum demonis ad resiliendum ab ea cum sit sūmum detestabilium. igitur non imobilitat in ea. ¶ 3°. Quia ratio tue positionis peccat per fallaciam secūdū non causam vt causam. non enim sequitur. non discurrit igitur immobiliter apprehendit. quia non discurrere non est causa immobiliter apprehendendi vnde in principio falso potest quis sine discursu apprehendere conclusionem falsam. nec tamen immobiliter tenet in ea. ¶ 4°. Quia in angelo malo cum naturalia remaneant integra: sunt omnes propositiones et omnia principia pratica. et ista accepta indicatiue licet non vt accipiuntur imperatiue et vt sequuntur determinationē voluntatis et mouent ad volitionem. vnde Salomon pessima enuntiabat de mulieribus: tamē iuditio imperatiuo et deliberatiuo eligebat illa. sic angelus malus potest dicere. pessimum est

odire deum: et tamen actu arbitratiuo imperat contrarium. et isti sunt actus in quibus synderesis extinguitur in demone ¶ Contra easdem probationes arguit Durandus. Primo contra probationem adductam de. 2°. sententiarum. finis inquit cui adheret immutabiliter voluntas angeli mali est ille cui adhesit primo peccando. sed ille finis non est malus: quia non peccauit appetendo aliquid malum de se: sed appetendo bonum ex genere absque debitis circunstantijs. ergo voluntas angeli non adheret malo fini sed bono. ex voluntate autem boni finis ex genere non est necesse procedere opus malum. quare et cetera. ¶ Item dato quod voluntas angeli adhereret malo fini de se non est necesse quod a tali voluntate procedat opus malum. quia a voluntate adherente recto fini: potest procedere opus prauum cum non sit actualis deductio in vniuersali et particulari eorum que sunt propter finem elicienda. et similiter est de voluntate adherente prauo fini. quia ex ipsa potest bonum opus procedere si non deducatur ex illo fine. sicut prestituens sibi adulterium tanquam finem: potest dare elemosynam non propter finem illum: et bene facit. non est autem necesse quod voluntas demonis malo fini adherens: omnia que agit ex illo fine deducat. non enim angelus malus in malo fine cui adheret: videt omnia que ad ipsum pertinent sicut angelus bonus. ¶ Item sicut angelus non peccauit ex passione: sic nec ex habitu. quia antequam peccaret malum habitum non habebat. nec ex electione sed magis ex nescientia vel ex inconsideratione. sicut ergo peccans ex passione: cessante passione penitet: sic vt videtur demon cessante vt sic dicam inconsideratione qua peccauit: penitere potuit. et cui adherebat poterit non adherere ¶ Item hoc quod dicitur quod angelus post casum fuerit in termino: certum est quod non fuerit in termino sue durationis cum sit incorruptibilis. nec in termino electionis. aliqua enim volunt et eligunt angeli mali et boni que prius non volebant nec eligebant. et econtrario prius aliqua volebant et eligebant que modo nolunt. restat igitur quod solum sint in termino merendi et demerendi vt iam per actum quantumcumque bonum ex genere et circunstantijs non mereantur nec de congruo gratiam nec de condigno gloriam. nec per actum quantumcumque malum merentur ampliorem penam essentialem: licet forte aliquam penam accidentalem ampliorem mereantur ex multiplicatione damnatorum. sicut beati angeli ampliorem gloriam accidentalem habent ex salute iustorum. ex hoc ergo quod demones sic sunt in termino: non sequitur quin possint aliquod bonum facere quamuis non esset meritorium. ¶ Secundo loco arguit contra probationem assumptam de prima parte. et hoc sic. Effectus inquit communis requirit causam communem. obstinatio autem in malo est quid commune angelis malis et hominibus damnatis. ergo causa obstinationis debet in eis esse secundum aliquid commune et non secundum illud in quo differt liberum arbitrium angeli a libero arbitrio hominis scilicet in imobiliter adherere. ¶ Item quia non videtur verum quod angelus immobiliter adhereat his quibus semel adhesit. quia secundum te omnes angeli a principio adheserunt bono. quia omnes meruerunt sicut tu dicis. sed mali post meritum prestiterunt impedimentum peccando. et ita diuerterunt a bono cui primo adheserunt. et sic hec duo dicta sibi contradicunt. ¶ Item si natura angeli est talis quod semel adherens alicui: non potest ab illo deflecti et ex hoc sit obstinatio demonum quod non possunt aliquod bonum ex quo peccauerunt: per eandem rationem boni angeli essent confirmati in bono: ita quod peccare non possunt ex hoc solo quod meruerunt. sed hoc est falsum. quia per meritum non sunt confirmati sed per premium. ergo et illud ex quo sequitur scilicet quod naturalis motus adhesionis angeli sit causa obstinationis ¶ Item dato quod demones immobiliter adhereant eis quibus semel adheserunt: ex hoc tamen non sequitur quod non possint aliquod bonum velle vel facere: sed solum quod non possunt velle bonum oppositum malo quod elegerunt. de alio autem bono non opposito illi malo non sequitur. hec ille. Contra easdem probationes arguit corruptor veritatis. sed quia ad eius obiecta sufficienter respondit corrector: placuit illa hic omittere et ad illum remittere.

Q Uantum ad articulum tertium primo notandum est vt Sanctus Thomas inquit de veritate. q. 24ª. arti. 9°. quod confirmatus in bono proprie dicitur qui habet in se sufficiens sue firmitatis principium. sicut autem principium quo voluntas tendit in bonum est ipsa boni cognitio qua voluntati proponitur bonum secundum quod Augustinus dicit quod nichil est volitum nisi precognitum: ita et principium quo voluntas firmatur in bono idest fir-

miter bono adheret: est ipsa cognitionis firmitas et perfectio que ex euidentia et clara visione summi ac perfecti boni accipitur. Et secũdum quod huiuscemodi clara visio contingit vel per modũ forme aut habitus immanentis vel per modum passionis transeuntis: ita et ipsa confirmatio voluntatis in bono consequitur mobiliter vel inmutabiliter. vñ quia beati in patria habent claram et euidentem summi boni idest diuine essentie visionem eternaliter in eis manentem propter qđ vita eterna appellatur: ita et eorum volũtas eternaliter et inmutabiliter confirmata est in bono. queadmodum quia paulus et moyses diuinã eẽntiam aperte viderunt raptim et per modum passionis transeuntis prout communiter tenetur a doctoribus sequentibus Augustinum. 12° super geñ. ad li. ideo et pro tunc confirmati possunt dici in bono raptim ac mobiliter. nõ enim clara eorum visione dei stante: peccare potuerũt: aut nõ deum sũmum bonum et om̃is bonitatis complementum amare. verum est tamen quod cõfirmatio in bono ex formali ratione nominis que firmitatem implicat: non proprie dr̃ nisi de perfecte beatis. quod et vsus doctorum loquentium tenet. sed ad repellendas quorũdam instantias posita est supradicta distinctio. quibus tñ sufficiẽter respõdetur si dicamus quod fundamentum Sancti Thome ad pbandã p̃mam cõclusionẽ sumptũ ex clara diuine essentie visione: tenet de firma ac inmutabili et perpetua visione qualis est in beatis.

¶ Secundo. Notandum est prout Sanctus Thomas deducit de veritate q̃stione. 22. arti. 5°. in corpore. natura et voluntas hoc modo ordinantur vt ipsa volũtas etiam quedam natura sit. quia in omni quod ĩ rebus inuenitur natura quedam dr̃. et ita in voluntate oportet inueniri non solum id quod voluntatis est: sed etiam id quod nature ẽ. hoc autem est nature cuiuslibet create vt a deo sit ordinata in bonũ naturaliter appetens illud. vñ et volũtati ipsi inest quidam naturalis appetitus boni sibi conuenientis. et ppter hoc aliud appetere sm̃ ppriam determinationem non ex necessitate. quod ei competit vt voluntas est. sicut aũt est ordo nature ad voluntatem: ita se habet ordo eorum que naturaliter vult volũtas ad ea respectu quorum ex seipsa determinatur non ex natura. et iõ sicut natura est volũtatis fundamẽtum: ita appetibile quod naturaliter appetitur ẽ aliorum appetibilium principium et fundamẽtũ. in appetibilibus autem finis est principium et fundamentum eorum q̃ sunt ad finem: cum ea que sunt ad finem nõ appetãtur nisi ratione finis. et ideo quod voluntas de necessitate vult quasi naturali inclinatione in ipsum determinata: est finis vltimus vt beatitudo et ea que ad ipsam necessario requiruntur antecedenter vel consequenter sicut esse. viuere. cognitio veritatis et alia huiusmodi. ad alia vero non determinatur de necessitate naturali inclinatione sed propria dispositione absq omni necessitate. Quãuis autem quadam necessaria inclinatione vltimum finem velit voluntas: nullo tamen modo concedendum est quod ad illud volendum cogatur. coactio enim nichil aliud est q̃ violentie cuiusdam inductio. violentum autem sm̃ pbm. 3° ethicorum est cuius principium est extra nichil conferẽte vim passo. sicut si lapis sursum proijciatur: quia nullo modo quãtum est de se ad hũc motum inclinatur. sed cum ipsa voluntas sit quedam inclinatio eo quod est appetitus quidam: non potest contingere vt volũtas aliquid velit et inclinatio eius nõ sit in illud. et ideo non potest contingere vt voluntas aliquid coacte vel violenter velit etiam si aliquid naturali inclinatione velit. ¶ Ex quibus inferimus primo quod cum voluntas dicatur libera eo quod non necessitat̃ prout Sanctus Thomas dicit loco proxime allegato in arti. sequẽte. sicut duplex est necessitas scilicet coactiõis et necessitas naturalis ordinis vel inclinatiõis: ita duplex est libertas voluntatis. vna a coactiõe: et hec ẽ propria voluntati inquantum voluntas est et ipsam consequitur in omni statu nature et respectu cuiuslibet obiecti. alia est libertas qua volũtas dicitur libera a necessitate naturalis ordinis vel inclinationis: et ista non est propria voluntati inquantum huiusmodi neq ipsam cõsequitur respectu quorumlibet obiectorum sed respectu eorum dũtaxat que sunt et ordinantur ad finem ad quem tamen necessariam connexionem aut ordinẽ nõ habent. vnde et huiuscemodi libertas diuine voluntati non tribuitur circa proprium et per se volitum qđ est ipse. neq ponitur in voluntate creata hominis vel angeli respectu vltimi finis clare visi. ¶ Secũdo iferim⁹ quod libertas qua dr̃ liberũ arbitrium prout distinguitur a volũtate sm̃ differẽtiã actuũ nõ vt alia põ: ẽ libertas tã a coactione q̃ etiã a nãli necessitate. et iõ ppe loq̃ndo liberũ arbitriũ nõ ẽ d̃ vltimo fine neq d̃ hijs q̃ nãli instinctu aut ex necessaria inclinatione volum⁹ sed solum de hijs que sunt ad finem contingenter se habentia quorum est electio.

¶ Tertio notandū est p declaratione conclusionū q̄ q̄uis nullius creature liberū arbitriū sit naturaliter aut cōfirmatum in bono aut obstinatum in malo: et tū fm diuersitatē naturarū: diuersimode vtrūq̄ inuenitur quātū ad aliqd in angelis τ in hominibus. qm ea que acciduūt aut superueniunt naturis rerū: sapiūt ipsarum modū et cōdicionē. vnde et vnūquodq̄ recipit fm modum rei recipientis. τ cuiuslȝ opatio procedit ab eo fm modū sue nature. vires eni vegetatiue τ sensitiue τ operatiōes vite ad quas sunt: pfectiori mō reperiūtur in hominib⁹ q̄ in brutis q̄to natura hois perfectior ē q̄ brutorum. et inde est q̄ ēt ipsa dona gratuita quorū principiū est ab extra: aliter collata sunt a deo hominibus τ alit angelis τ alio ac alio mō in vtrisq̄ recipiunt et pmanent. vñ et angeli vt cōius τ veri⁹ tenet: cōsequuti sunt grāz et glīam fm quantitatē naturaliū. hoīes vero nō sed fm diuersitatē conatus τ meriti eiusdem pfectionis specifice existētes quantū ad naturalia. Et licet tam angelis q̄ hominibus pfixa sit a deo via ad merendū τ terminus ad premiū cōsequendum: aliter tū τ aliter fm modū vtriusq̄ nature. nam lōgior via data ē hominibus τ multiplices rationes merendi fm multiplicitatem naturarum et potentiarū quibus cōstant. nimirum ergo si i angelis et in hominibus fm diuersam cōdicionem vtriusq̄ nature: aliter τ aliter reperiat cōfirmatio in bono et obstinatio in malo: lȝ illa neq̄ āgelo neq̄ homini naturalit insint vt dictū est. Ad cuius itellectum aiaduertendū est q̄ sicut de⁹ nō est causa p se τ directe reprobatiōis maloꝝ q̄uis sit cā directe τ p se predestinatiōis bonorum: ita directe et per se ē causa cōfirmationis hoim vel angeloꝝ in bono: obstinationis vero illoꝝ non est p se τ directe cā. obstinatio eni fm se malum ē et pricipaliter malum culpe cuius de⁹ causa p se nō est. Dicem⁹ ergo q̄ circa cōfirmationem i bono et obstinationē in malo deus τ hō vel āgelus diuerso mō se hn̄t. nā deus sicut dictum ē: non est causa effectiua directe τ per se obstinatiōis illoꝝ i malo sed ē causa pmissiua tū et quasi remouēs prohibens. s. nō largiendo grām que obstinationē phiberet. hō autē vel angelus obstinatus in malo ē directe τ principaliter causa sue obstinationis. cōfirmationis vero eorum in bono: deus est pncipalis directe ac p se causa largiens τ gratiā disponentē τ grām meritoriam et grām cōfirmantē. hō vero aut angelus in se cōsideratus est cā sue cōfirmationis in bono: nō directe et per se sed sicut quodā mō disponens τ vt remouēs phibēs. ¶ Ex premissis duo inferimus. Primū ē q̄ q̄uis obstinatio sit aliquid cōmune hoībus et angelis obstinatis: nō iō cogimur ponere in vtrisq̄ eundē modū penitus obstinatiōis aut ei⁹ causalitatis vt aliq arguūt: sicut neq̄ eūdem modū cognitiōis lȝ vis cognitiua vtrisq̄ cōueniat. neq̄ liberū arbitriū eiusdē rōnis lȝ sit vtrisq̄ cōmune. immo magis pseq̄ns est q̄ fm diuersum modū vtriusq̄ nature: diuersus sit mod⁹ obstinationis vtriusq̄ τ eius causalitatis secundum speciem. Ut enim Sanctus Doctor dicit prima parte. q. 64. articulo. 2° in corpore. angel⁹ apprehendit per itellectū different ab hoīe. et ipsa etiā voluntas angeli differēter adheret rei a se volite. proportionat nāq̄ vis appetitiua in oībus virtuti cognitiue apprehēsiue a qua mouet. vñ qr āgeli noticiā hn̄t oim que naturalit scire pn̄t nō ratiocinādo sed itelligibiliter per modū quo nos habem⁹ noticiā primoꝝ principioꝝ. ppter qđ intellect⁹ eoꝝ fixe et immobiliter se hȝ circa oīa que naturaliter cognoscit queādmodum τ nos circa pma pricipia naturalit nobis indita: iō et ipsoꝝ volūtas fixe τ imutabiliter adheret circa ea ad q̄ naturalis eoꝝ dilectio se extēdit. et sicut ad cognoscenda supnaturalia. i. que eoꝝ vim naturalē cognitiuā excedunt: angeli indigēt pncipio τ auxilio supnaturali. neq̄ ex se ipis in apprehendēdo supernaturaliū veritatem indefectibiliter aut imutabiliter se hn̄t sed circa illa errare pn̄t et decipi: ita τ volūtas ipsorum circa supernaturalia appetenda τ diligēda nō naturaliter et immobilit ac determinate se habet sed pōt bene aut male appetere τ amare. verūtamen qr vt supra dictū est: oē quod aduenit alicui aduenit ei fm modū sue nature: et modus nature angelice ē quocūq̄ se vertit p liberum arbitriū: immobiliter et perseuerāter se vertere. queādmodum τ quicquid p intellectum semel apprehēdit immobiliter τ inamissibilit apprehēdit: cōseq̄ns ē vt āgeli spimobiliter pseuerent vl in puersiōe vel auersiōe circa bonum supernaturale. vñ in hm̄oi supernaturalia appetenda: angeli ppria volūtate se conuertunt. sed ei imobiliter inherere ad qđ eorum volūtas semel se v̄tit: inest illis ex pprie nature cōdiciōe prout. S. Tho. expresse dicit in. q. de malo. q. 16. arti. 15. ad. 4ᵐ. ¶ Secundum quod ex premissis inferimus est q̄ quia omnis effectus directe et simpliciter prouenit ex causa per se: ex causa autem per accidens vel remouente prohibens non dr prouenire nisi indirecte et fm quid

ideo in assignãdo causam cõfirmationis ĩ bono
hoim̃ ⁊ angeloꝝ. S. Tho. fundat dicti rõnẽ ĩ dei
dono ⁊ in diuina largitiõe per grãm ⁊ per glãm
presertim q̃ in visiõe dei cõsistit. ex q̃bus directe
et p se ac p̄ncipaliter eoꝝ cõfirmatio in bono cau
sat. in assignãdo vero causam obstinatiõis eoꝝ
accipit pbationis fundamentũ ex pte hoim̃ ⁊ an
geloꝝ a quib⁹ prouenit directe et p se eoꝝ obsti-
natio maxime sm q̃ est peccatũ ⁊ culpa. nõ q̃ ei⁹
mens fuerit nichil ex pte dei ad obstinationẽ cõ-
currere aut q̃ sola naturalis cõdicio hoim̃ ⁊ an-
geloꝝ sufficiens ⁊ totalis rõ sit ad determinãdũ
et imobilitandũ ac obstinatũ reddere liberũ eo
rum arbitriũ in malo vt aliqui ex malo itellectu
et vtinã nõ ex malo affectu dicũt. Vñ ⁊ in de. ve
loco supra allegato pro secũda cõclusione cõclu
dẽs q̃stionis veritatem inq̃t. pꝫ igitur ex dictis q̃
cã cõfirmationis demonũ in malo est ex tribus.
primũ est ⁊ principale diuina iusticia p quam scꝫ
grã in ppetuum puati sunt qua a malo auerti et
in bonum cõuerti possent. qđ autẽ dicit p̄ncipalit
debet intelligi sm q̃ obstinatio iplicat rationeꝫ
pene: nõ sm q̃ hꝫ rationẽ culpe. Et in. q. de ma-
lo vbi p cõclusione allegatum est: duplicẽ causã
assignat obstinationis demonũ in malo. vnã in-
trinsecã. s. ex parte sui: aliã extrinsecã. s. ex parte
dei. ait enĩ in fine rñsionis pricipalis. ex parte ve
ro cause extrinsece immutabiles sunt. s. angeli vl'
in bono vel in malo post primã electionẽ: q2 tũc
finitur ĩ eis status viatoris. vñ non pertinet ad
rationẽ diuine sapientie vt vlterius demonibus
grã infundatur per quã reuocẽtur a malo prime
auersiõis in qua imobiliter perseuerant et c. Et
p⁹ 2ᵉ. q. 79. ar. 3ᵒ. ostẽdit q̃ cã excecationis ⁊ ob
durationis creature in peccato nõ solũ est ipse q̃
peccat ⁊ obstaculũ ponit grẽ: sed etiã deus q̃ suo
iudicio grãm non apponit. Et. p⁹. 2ᵉ. q. 85. arti.
2ᵒ ad. 3ᵐ. in dãnatis inq̃t manet naturalis incli-
natio ad virtutem alioqui nõ esset in eis remor-
sus conscientie. sꝫ q̃ nõ reducatur in actũ: contin
git q2 deest grã sm diuinam iusticiam. Accipiun
tur supradicta in hoc notabili ex dictis. S. Tho.
in diuersis locis ⁊ presertim. p⁹ par. q. 58. ar. 4ᵒ
et. 62. ar. 5ᵒ et. 8ᵒ et. 64ᵒ. arti. 2ᵒ. Et de. ve. q.
24. arti. 7ᵒ. et. 8ᵒ. et. 10. Et de põ dei loco pro-
xime allegato.

¶ Quarto Notandũ est q̃ vt. S. T.
inquit de. ve. q. 24. arti.
11ᵒ in. c. obstinatio ex nominis ratione importat
firmitatem in peccato per quam aliquis a pecca
to reuerti non potest. hoc autem dupliciter põt
intelligi. vno mõ ita q̃ vires proprie nõ sufficiãt
ad hoc q̃ a peccato quis totaliter liberetur: ⁊ sic
quilibet in peccato mortali existens dr̃ nõ posse
a peccato ad iusticiam redire. verumtamẽ ex ta-
li firmitate in peccato: non dr̃ aliquis proprie ob
stinatus. alio mõ habet aliquis firmitatem ĩ pec
cato ita q̃ neq3 cooperari potest ad hoc q̃ a pec
cato resurgat. et siquidem dicitur nõ posse ad id
cooperari non simpliciter sed quia non de facili
cooperari potest: sic dicit quis obstinatus nõ sim
pliciter sed imperfecte. et isto modo põt aliquis
dici obstinatus in statu vie dũ. s. per habitum vi-
tiosum habet quis voluntatem firmatam in pec
cato ita vt debiles motus ⁊ difficulter insurgant
in eo ad bonum. quia tamẽ aliqui insurgere pos-
sunt in eo: nõ adhuc est simpliciter et perfecte ob
stinatus. si vero nullo modo omnino potest quis
cooperari ad hoc q̃ a peccato resurgat aut a ma
lo auertatur: est simpliciter ⁊ perfecte obstinat⁹.
hoc aũt non contingit aut angelo aut homini in
statu vie sed postq̃ʒ sunt in termino. Ad cui⁹ itel
lectum considerandum est q̃ via ⁊ terminus ad
se inuicem respectiue dicũtur. dr̃ enim via quedã
tendentia vel motus in termĩ. termis autẽ finis
et cõsumatio est vie. terminus autem cõstitutus
a deo creature rationali ⁊ itellectuali angelis. s.
et hominibus: est vita eterna que in clara dei vi-
siõe cõsistit. ad quam tamen nõ coacte aut natu-
rali necessitate venirẽt sꝫ libero arbitrio quo eo-
rum actiões ab irrationalium creaturarum mo-
tibus discernunt per grãꝫ dei adiuto ac sublima-
to. ita vt etiã ab ipso sũmo et optimo fine ppria
electiõe ac libertatis iudicio deuiare possent ⁊ si
bi finem alium ac terminum vie cõstituere. iuxta
qđ sapiens dicebat. deus ab initio cõstituit hoieꝫ
et reliquit illũ in manu cõsilii sui. ante hoiem vi-
ta ⁊ mors bonum ⁊ malũ qđ placuerit ei dabitur
illi. via autẽ illis prestituta a deo nõ est aliud q̃ʒ
motus vel tendẽtia ad vitam eternã attingẽdã.
huiuscemodi aũt tendentia cõsistit in operando
vel potius cooperando meritorie ad vitam eter
nam. q̃ʒdiu ergo homo vel angelus est in statu
vie: operari vel cooperari potest ad vitam eter-
nam pmerendam ac per hoc nõ potest dici sim-
pliciter obstinatus vt ex dictis patet. simpliciter
igitur et vltimate obstinatus in malo homo vel
angelus non dicitur nisi postq̃ʒ est in termino in
quo amplius operari vel cooperari non potest
ad vitam eternam vel proficiendo in bono vel
recedendo a peccato. ¶ Ex quibus inferimus
de mente Sancti Thome q̃ principalis causa
et vltimata obstinationis simpliciter hominum
vel angelorum quantum est ex parte ipsorum:

est quia peruenerũt ad terminũ in quo nõ iã est
motus aut mutabilitas a malo cũ quo ad terĩn
peruenerũt sed qes in ipso ⁊ firma adhesio. Mõ
aũt. S. T. inducit in p° par. aut alibi ad ꝓbãdaꝫ
obstinationẽ angelorũ ex eoꝝ naturali cõdicióe
quia. s. quod semel eligunt resiltare non pñt sed
semꝑ illi voluntate adherent: non inducit ab eo
tanq̃ꝫ vltimata ⁊ pĩcipalis cã obstinationis an=
geli sit ipsa vnica electio inquãtũ hmõi. nõ enim
id hꝫ electio ex sua formali rõne sicut pꝫ in homi
nibus et ẽt in angelis malis in qbus ſm viaꝫ. S.
Tho. in secũdo opꝫ ponẽde sunt due electiões.
vna bona et meritoria qua simul cum bonis an-
gelis meruerũt: et alia mala in secũdo istãti qua
demeruerũt ⁊ impedimentũ ꝑme electioni ꝑsti=
terunt ipam mortificãtes ꝓut latius dictũ fuit su
pra. dis. 4. sub. p° notabili. sed ꝑncipalis causa ẽ.
qꝛ adeo prefixus est nature ãgelice terĩus sui me
riti aut demeriti q̃ sunt via post vnicã electioneꝫ
completã et vltimatã in rõne meriti vel demeri
ti nisi statim ĩpedimentum ꝑstitissent. verũ est tñ
ꝙ ipa prestitutio vie ⁊ termini cõgruit cõdicioni
nature angelice: et ipsa nature cõdicio sufficiens
est ad talẽ prestitutionem ita vt vnũ recte infe=
rat aliud et ecõtra. et inde est ꝙ. S. D. aliqñ assi-
gnat ꝓ causa obstinatiõis angeli statum ipius in
terio: aliqñ aũt naturalẽ eius cõdicionẽ in appre=
hendẽdo ꝑ intellectũ ⁊ in eligendo ꝑ volũtatẽ.
probatio tñ sumpta ex statu ãgeloꝝ in terio: for=
maliter loquẽdo est magis a priori ⁊ sumit a cõi
cã in angelis ⁊ hoĩbus quib⁹ cõis est obstinatio.
q̃uis specifice loquẽdo ali⁹ modus causalitatis
assignet vtrobiqꝫ vt tangebat in ꝑcedente nõbi=
li ſm proportionem ad ipas eorum naturas.

¶ Quinto Notandũ est ꝓut accipit ex dictis. S. T. 2°. li. sen. dis. 34. ar. 5° in. c. Et p°. 2°. q. 85. ar. p°. ꝙ malũ
ſm se acceptũ priuatio quedã est boni. ad rõneꝫ
aũt cuiuslꝫ priuationis tria requirũtur. s. habitus
oppositus ⁊ subm tã habitus q̃ꝫ priuationis ⁊ ha
bilitas siue idinatio ĩ sbo ad habit⁹ receptionẽ. Eꝫ
hoc ẽ triplex bonum põt ꝯsiderari ad ꝓpositum
nostrũ. s. bonum quod est ꝑfectio opposita ipi ma
lo. et subm ꝑfectionis ac priuationis opposite. et
tertiũ ipa idinatio seu habilitas ad perfectionẽ
que cũ sit q̃dam quasi inchoatio eius: ẽt bonum
quoddã est. Mꝛigit peccatũ malum quoddam
est nature itellectualis ⁊ ratiõalis ⁊ priuatio bo=
ideo ni in ipa natura. ~~se per hoc~~ triplex bonum in na=
tura intellectuali vel rationali cõsiderari potest.
Primum ẽ ipa natura quãtũ ad eius principia cõ
stitutiua ⁊ proprietates naturaliter ex eis causa
tas. aliud est bonum virtutis et gratie cuius ipsa
est capax ⁊ ad quod naturaliter idinatur. ter-
tium bonum est ipa nature idinatio vel habili-
tas ad bonum virtutis ⁊ grẽ suscipiendũ. primũ
bonũ peccatuꝫ seu culpa neqꝫ tollit neqꝫ minuit.
secundũ bonum totaliter tollit. tertiũ vero non
totaliter aufert sed minuit: nõ ꝑ subtractionẽ ali
cuius partis ei⁹ sed ꝑ ipsius remissioneꝫ. sicut eni
qualitates et forme nõ augentur ꝑ additionẽ vt
dictum fuit in ꝑmo. li. d. 17ª. sed ꝑ intensionẽ: ita
etiã nõ diminuunt per subtractionem sed per re
missionẽ. remissio autem hmõi inclinationis seu
habilitatis est ſm elongationẽ ab actu. s. grã aut
virtute. hec autem elõgatio ꝓuenit ex peccato.
ex actib⁹ enim causant dispositiones ad habitus
inclinãtes ad similes actus. vñ ex quolꝫ actu pec
cati causatur pronitas q̃dam et idinatio ad si-
miles actus peccati. et qꝛ quanto aliquid magis
accedit et inclinat ad vnum cõtrariorum: tanto
magis diminuit habilitas ei⁹ et idinatio ad aliũ
inde est ꝙ omne peccatum mortale diminuit in
clinationem ⁊ ꝓnitatem nature ad grãm ⁊ vir-
tutem quibus contrariatur; verũtñ quia pecca-
tum seu culpa naturã non tollit aut diminuit: nũ
q̃ꝫ ipsa habilitas ⁊ inclinatio nature totaliter au
ferri potest quãtumcunqꝫ eius diminutio in infi
nitum habiret. eo ꝙ ipsa habilitas vel idinatio
nature ad grãm et virtutem radicatur in princi
pijs essentialibus ipius nature. ¶ Sed ex hoc vi
detur difficultas insurgere. quia cum habilitas ⁊
inclinatio nature predicta sit aliquid finitum si-
cut et eius subiectum: videtur ꝙ per continuam
diminutionem totaliter consumi et deficere pos
sit ſm regulam phi. 3° phy. ¶ Ad hanc difficulta
tem soluendam cõsiderandum est ꝙ diminutio
alicuius forme vel habilitatis rei cõtingit dupli-
citer. vno mõ per subtractionem sue cause. quẽ-
admodum diminuitur habilitas calefaciendi in
corpore calido ei⁹ calore diminuto. Alio modo
per contrarij appositionem. sicut aqua calefacta
habet naturalem aptitudinem vel habilitatem
ad infrigidandum. sed quanto plus appositum
fuerit de calore: tanto minuitur habilitas ei⁹ ad
frigus. quando autem diminutio forme vel ha-
bilitatis fit per subtractionem sue cause: tunc ha
bilitas ipsa vel forma per continuam diminutio
nem potest tandem consumi. quando vero ha-
bilitas vel forma diminuitur per appositionem
cõtrarij: tũc quãtumcũqꝫ appositũ cõtrariũ cres-
cat et augeatur: nunq̃ꝫ habilitas ipsa vel forma
aut dispositio ex toto corrumpitur aut totaliter
deficere potest nisi subiecto in quo originaliter

radicat corrupto. sicut quãtũcũq; calidũ crescat nõ põt corrumpere aut totaliter auferre aptitudinẽ materie prime q̃ est incorruptibilis ad formã aque. diminutio autẽ habilitatis q̃ est in nã rationali vel itellectuali ad grãm et virtutes fit per appositionẽ cõtrarij.s. vicij ⁊ peccati quod vt premissum ẽ quãtũcũq; augeat et multiplicetur corrumpere nõ põt aut tollere ipius habilitatis sbm qđ est natura icorruptibilis. et iđ quãtũcũq; inclinatio ipa et habilitas diminuat ẽt si pcedat in infinitum: nũq̃ totaliter corrũpi aut deficere põt. Accipiũtur dicta in hoc notabili ex hys que S. Tho. scripsit locis in pncipio prenotatis. Et de malo. q. 2ª arti. 12.

Uantuz ad articulũ quartũ rñdendũ est obiectionib⁹ aduersarioꝝ. Et quidẽ ad argumẽta Ade cõtra primã cõclusionem: pz respõsio ex responsionib⁹ datis ad ipa eius argumẽta. li. p° dis. p° q. vltima. verũ qz in hoc loco latius adducta sunt illi⁹ argumenta ⁊ nõnulle difficultates tangunt q̃ ibi tacte nõ sunt et vt ordinẽ argumẽtoꝝ seruemus: ad singula nõ piguit iterũ respondere. Ad primũ ergo eoꝝ dicim⁹ primo q pma cõclusio nõ fundat vt ipe false supponit in sola visione clara diuine eẽntie: sz et in ei⁹ perpetuitate: et in eo q angeli beati in terio sunt nõ in via. nõ eĩ sola clara dei visio inquantũ hmõi sufficeret reddere hoiem vel angelũ impeccabilem. nã ⁊ moyses ⁊ paulus ex clara dei visione quam habuerũt nõ sunt effecti impeccabiles. Dicitur secundo q similitudo in qua argumentum fundatur de deo clare viso ⁊ de quocũq; alio obiecto creato: non tenet. quia deus clare visus sub ratione vltimi finis et puri et summi boni: naturaliter ac necessario inclinat et mouet voluntatem ad sui dilectionem. nõ sic autem quodcũq; aliud obiectum, put in primo et secundo notabili deductum fuit. Et preterea nõ adhuc argumẽtum cõcludit directe cõtra cõclusionẽ. nam ex eius processu hoc recte inferri potest q non sit neganda libertas voluntatis cum clara dei visiõe quod ⁊ nos cõcedim⁹. nõ enim necessitas naturalis qua summum bonum clare visum mouet volũtatem ad se diligẽdum: libertati volũtatis repugnat. qm̃ vt dictũ fuit in secundo notabili: libertas que est propria et connaturalis voluntati: est libertas a coactione et violentia cui non repugnat necessitas naturalis. ¶ Ad. 2m dr q vtrumq; obstat. neq; valent que in contrarium arguens dicit. non quidẽ illa que adducit ad probandum q primum non obstet. Tum quia ĩ via non ab omnibus cognoscatur deum esse summam ⁊ infinitam bonitatem et si a quibusdam cognoscit: hoc est vel p fidem que cognitio est enigmatica ac per hoc nõ nata sic efficaciter mouere voluntatem quẽadmodũ clara visio. vel cognoscit per effectus quorũ aliqui possunt esse volũtati viatoris aduersantes. sicut q est malorum punitor ⁊ prohibitor viciorum quibus pleriq; hominum delectantur. Tuz etiam quia ⁊ cognoscentes in via deum esse summum bonum ⁊ infinitam bonitatem: cognoscũt simul et difficultatem in attingendo illum. propter quam voluntas eorum retrahi potest ab ipsius efficaci appetitu. Tũ preterea. qm̃ ĩ via motus voluntatis etiam in summum bonum nõ potest esse continuus et propter passiones ⁊ habitus ad alia amanda inclinantes et propter necessitates vite occurrentes. in patria vero deus a beatis videtur clare et aperte esse summam et puraz ac infinitam bonitatem cui nichil mali admixtum est propter quod amari non debeat. q autem in via meremur: non est quia summũ bonum et vltimum finem contingenter aut nõ necessario volumus: sed ex hoc q credimus deum esse summum bonũ et vltimum finem: et sub hac ratione deum super omnia amamus. quod ĩ via neq; clare videmus neq; necessario aut naturaliter amamus. Et de hoc. S. Tho. in de. veri. q. 22. arti. 7°. Item meremur in via etiam quantum ad exercitium actus quod habemus cõtingenter non ex necessitate. nam possemus mentẽ ad alia diuertere ad que mens nostra trahitur ⁊ inuitatur propter causas premissas. Quod autem arguens dicit q quicquid deus aut bonitas infinita operatur ad extra: contingenter causat et non necessario: non est ad propositum. nam illud intelligitur de causalitate et operatione per modum agentis non per modum finis: sub qua ratione dicimus in proposito deum apprehensum vt summum bonum necessario mouere voluntatem. et licet cognitio aut visio dei in creatura sit aliquid finitum: ipsum tamen obiectum cognitum et visum est quid infinitum et proponitur voluntati mediante visione vt bonum infinitum. et ideo naturaliter et ex necessitate illã mouet non precise et formaliter sub ratione qua est quid infinitum sed quia est summum bonum infinitum. quodcunq; vero aliud bonum creatum proponit voluntati vt bonũ finitũ. et iõ iproporcionabilit excedit motio q̃ volũtas mouet ĩ deũ clare visũ vt sũmũ ⁊ ĩfinitũ bonũ: motionẽ ei⁹ in

quodcūq; aliud obiectum. Nec valet id quod arguens adducit ad probandum q. 2m non obstet. nā cum mens beati deū videntis sit recta vt pote diuina lege ac sapientia regulata: non pōt bonum iudicare q propter habēdam experiētiā quod curiositatis est: ad tempus amore ⁊ fruitione dei priuetur. ¶ Ad. 3m dr̄ q in casu dato negāda est ɔña. nec valet eius probatio. qm̄ volūtas creata nō tenetur cōformare se deo cōtra ipsius naturalem inclinationem. q: hoc nō est sibi possibile ac per hoc nec cadit sub p̄cepto. vn̄ et naturalibus neq; meremur neq; demeremur. imo in sequendo naturalem impetū cōformaret se deo qui illum sibi indidit: et vellet qd deus vult ipsū velle. nam deus vult q volūtas velit illud in qd eam naturaliter inclinat. sufficeret enim volūtatem cōformari deo in tali casu patienter sustinēdo carere post talem horam dei fruitiōe quēadmodū ph̄s dicit in. 3° ethi. q sufficit fortem i periculo mortis nō tristari etiam si nō gaudeat. Et preterea ēt si argumentū ꝓcederet: non militat cōtra cōclusionem nostram ꝓpter duo. primū ē. nam posito q volūtas beati vellet post horā carere diuina fruitiōe vt se cōformaret diuine volūtati: illud esset voluntate deliberatiua vt se deo cōformaret cum qua simul staret volūtas naturalis de fruendo deo tāq; vltimo fine. quemadmodum et in christo simul erat voluntas naturalis volens non mori et voluntas deliberatiua volens mori. Secundum est. quia stante illo casu: licet volūtas vellet post horam non frui deo quādo etiam ipsum clare non videret: simul tamen vellet pro tunc deo frui quia pro tūc deū clare videbat. neq; vlla repugnantia esset inter ista duo velle. q autem vellet post horam quando dei essentiam non esset visurus deo non frui: cōclusioni nostre nō obstat q̄ in clara dei visione fundatur. ¶ Ad. 4m. dicitur q assumptum ē falsum de potētia dei ordinata. qr tale preceptum esset frustra. nam nō posset voluntas cōtra naturam suam conari. et si de potentia dei absoluta deus posset illud precipere: preceptum esset de re ipo sibili et per ɔñs non ligaret. ¶ Ad. 5m patet solutio ex responsione ad. 3m. ¶ Ad. 6m. negatur assumptum. non enim beatus videns diuinam essentiam potest concipere deum sibi odibilem vel displicibilem quātumcunq; percipiat ipsum esse punitorem etiam sui. nam visio clara eius summe et perfectissime bonitatis obstaret: cum etiam multi sancti martyres et confessores in via nondum in gratia confirmati sine odio et displicentia dei immo cum eius dilectione tollerauerūt penas ⁊ incommoda a deo sibi inflicta vel permissa. huius exemplum etiam datum est nobis in iob. Quod autem arguens adducit de nōnullis blasfemantibus deum propter penas sibi inflictas: non video quid rationis aut vigoris habeat contra nostram conclusionem que loquitur de beatis: nisi sua mirabili dyaletica velit arguere a minori vel a ɔtrario q beati deū odio habeant et blasfement cum id faciant demones et peccatores. ¶ Ad. 7m patet responsio ex his que dicta sunt ad. 2m. non enim finitas aut infinitas volitionis causat necessitatem aut contingentiam volendi: sed bonitas summa et perfecta aut non summa et imperfecta obiecti. vnde argumentum non est ad propositum. ¶ Ad. 8m dicitur q casus positus est impossibilis. et dato q esset possibilis: respondendum est sicut ad. 3m ¶ Ad. 9m negatur consequentia. nam vt supra dictum est in primo notabili: non sufficit qualiscunq; visio dei clara ad confirmationem videntis in bono. Et preterea falsum est q angeli mali aliquando dei essentiam clare viderint. Auctoritates autem Augustini debent intelligi prout Sanctus Thomas inquit de veritate questione .8. arti. 3° ad. pm. vel de cognitione angelorum in verbo non a principio sue conditionis sed ex tunc ex quo beati fuerunt. vel de cognitione verbi et rerum in verbo per similitudinem in eis existentem scilicet per ipsam angelorum essentiam et per similitudines illis concreatas. Et per hec patet responsio ad. 10m. ¶ Ad. 11m. negatur minor. et ad eius probationem negatur assumptū loquendo de volitione per se. et ad eius probationem dicitur q in casu posito non est intentio Augustini q diabolus eligeret miseriam per se; per accidens tanq; aliquid adiunctum rei volite per se. in casu enim dato diabolus per se eligeret esse: sed quia suo esse adiūgitur miseria ex diuina iusticia diabolus eligeret magis esse miserum q̄ nō esse. non quia vellet miseriam que fm se ineligibilis est: sed quia vellet esse qualitercūq; etiam cum miseria. Et sumitur ista responsio ex dictis Sancti Thome. 4° li. sen. dis. 49. q. pa arti. 3° sub arti. 2° in corpore. et ad. 3m. Et preterea falsum est q eque libere contingenter potest quis non velle beatitudinem apprehensam sicut potest velle sibi miseriam eternam. nam miseria importat in se saltem materialiter aliquid boni scilicet esse et vitam. non enim miseria est purum malum. neq; secūdum doctrinam dionisij inueniri potest purum malum. destrueret enim seipsum ⁊ iam non esset malum sed nichil. vn̄ et

dānati qui sunt in vltimo et maximo miserie gradu: aliquid boni participant inquantum sunt et viuunt: propter quod pōt esse eorū misera vita appetibilis. sꝫ beatitudo eterna ita est summum bonū ꝙ ēt est purū bonū nichil mali hn̄s admixtū ꝓpter quod possit nō appeti. vñ argumētū nō ꝓcedit a simili. Et ꝑ ista pꝫ rñsio ad.12m. vtrūqꝫ enī ⁊ velle nō esse ⁊ nolle beatitudinē ē oīno per accn̄s. Et ō hoc. S. T. 4° sen. d. vltima. q. 2a ar. p° sub ar. 3°. ¶ Ad.13m dr̄ ꝙ in casu illo: falsum ē ꝙ gaudiū de visione dei minoraret. tum quia cū esset summū ⁊ naturaliter cōsequens visionē dei talē dolorem absorberet. tum qꝛ gaudium ⁊ dolor essent de obiectis diuersis ac ꝑ hoc nō sibi repugnarēt. tū etiā qꝛ videns clare deum: cognosceret bonū sibi esse qcquid de⁹ sibi imponeret ēt penalitates. ac per hoc ꝓ tūc nō doleret de eis. quemadmodū ⁊ in via multi martyres nō solū nō dolentes spū sed etiā gaudentes suscipiebāt atroces penas ⁊ mortem propter xp̄m. ꝫm illud actuū. 5°. ibant apl̄i gaudentes a cōspectu cōsilij. qm̄ digni habiti sunt ꝓ nomine iesu cōtumeliam pati. ¶ Ad.14m negat̄ ꝯña. et ad eius probationē respōdet. S. Tho. p°. p. q. 82. arti. p° ad. pm. Et de. ve. q. 22. ar. 5. ad. pm in cōtrariū. ꝙ auctoritas Aug. dꝫ intelligi de necessitate coactionis. necessitas aūt naturalis nō aufert libertatē volūtatis vt ipsemet in eodē libro indīt. ¶ Ad.15m negat̄ ꝙ cōsequens sit falsum. et ad probationē dr̄ ꝙ assumptū est falsum quātū est ex ꝑte voluntatis beati. et ad eius ꝓbationē negat̄ cōsequētia. neqꝫ valet eius ꝓbatio. nam lꝫ beatus possit aliquē actum circa aliam rē a beatitudine libere dimittere vel remittere: nō tamen potest peccare cū sit cōfirmatus in grā ⁊ charitate ⁊ in prudētia ⁊ ceteris virtutibus. vñ casus ibi positus ꝙ. s. beatus pōt remittere actū habito precepto diuino ꝙ nō remittat: incōpossibilis est. est enī incōpossibile in sensu cōposito ꝙ beatus nō impleat preceptū dei. exemplū autē de angelo raphaele nō est ad ꝓpositū cū illi actus essent de alia re a beatitudine ⁊ de quibus nō habuit preceptū diuinū in cōtrarium. ¶ Ad.16m. pꝫ solutio ex rñsione ad.13m. ¶ Ad.17m dr̄ ꝙ minor est falsa vt ex supra dictis pꝫ. neqꝫ arguēs illam ꝓbat. ¶ Ad argumēta Scoti ꝯ secundā cōclusionem pmo loco adducta. Ad. pm rñdetur ex dictis. S. Tho. in hac d. q. p° ar. 2° ad. pm. Et. p° p. q. 64. ar. 2° ad. 5m Et de malo. q. 16. ar. 5° ad. pm. et ex hijs q̄ dicta sunt in. 5°. nobili: ꝙ dictū dionisij dꝫ intelligi de bonis nature constitutiuis et de necessario cōsequētibus quātū ad eorꝫ radicē: nō quātū ad oīa bona ad que se extēdit facultas sue nature. et iō lꝫ in eis sit naturalis inclinatio ad bonū: est tn̄ in eis per habitū malicie deprauata ⁊ diminuta vt nō possint velle benefacere licet possint aliquando bonum facere ex genere. vñ pōt duplex act⁹ demonis considerari. vnus ꝓcedens ex volūtate deliberata: et is ꝓprie potest dici actus eius: ⁊ talis actus demonis semper est malus vel ex genere vel ex circunstantijs. nā ⁊ si aliquādo bonū faciat: nunqꝫ tn̄ bene facit. sicut dū veritatē dicit vt decipiat. ali⁹ actus demonis est naturalis qui bonus esse pōt ⁊ attestatur bonitati nature: verūtn̄ tali bono actu abutunt̄ ad malū. ¶ Ad.2m dr̄ ꝙ remorsus conscientie in dānatis est act⁹ nature quātū ad sui substantiā ꝑut. S. Tho. inquit in hac. dis. loco proxime allegato ad.3m sꝫ deprauatur ex fine ⁊ circūstantijs. et dato ꝙ remorsus talis īportet displicentiā de peccato: nō ideo est bonus actus moraliter. non enī displicet eis peccatū ꝫm se sed ꝓpter penam quam pro peccato patiunt̄. vñ displicentia et penitētia in eis nō est bonus actus moraliter ꝫ malus. nam simul cum displicētia pene cōplacet sibi turpitudo peccati. ac per hoc nolle se peccasse non est in damnatis bona voluntas prout. S. Tho. dicit. 4° sen. di. 50. q. 2° arti. p° sub arti. 2° ad. 2m. neqꝫ damnatus sistit in hoc qd̄ est nolle se peccasse prout arguēs fallitur. quia vt dictum est: cum nolle se peccasse propter penā: vult se peccasse propter peccati turpitudinem. Potest etiam dici ꝙ remorsus conscientie in demonibus non est actus elicitus a voluntate. neqꝫ proprie est displicētia cū sit actus conscientie que pertinet ad intellectū. vnde remorsus conscientie proprie est reprehēsio ⁊ redargutio vel accusatio qua conscientia redarguit ⁊ accusat peccatorem de malefactis. et per hec patet responsio ad.3m. ¶ Ad. 4m negatur assumptū. et de hoc dici habet infra. dis. 28. et eius falsitas probatur ex auctoritate Aug. ab arguente inducta in qua Augu. consequentiam intulit bonam ex antecedente tamen falso ⁊ impossibili. per modū quo recte quis inferret. si homo esset auis volare posset. ꝙ autem Augu. añs sue ꝯñe reputaret impossibile: patet euidenter ex verbis immediate supra positis. ait enim. bone quoqꝫ voluntatis et cogitationis initium nō homini ex seipso nasci sed diuinitus ei preparari et tribui: in eo deus euidenter ostēdit: quia neqꝫ diabolus neqꝫ aliquis angelorum ei⁹ ex quo ruine illius merito in hanc inferiorem sunt detrusi caliginem: bonam potuit aut poterit resumere voluntatē. qꝛ si possibile esset ⁊c. quasi dicat non

est possibile. ¶ Ad. 5m pz ex responsione ad pm qd dicendũ sit ad auctoritatẽ dionisij. Falsum ẽ preterea qd arguẽs in minori assumit in statu nature corrupte et maxime in peccatore et vicioso in quo naturalis facultas volũtatis p peccatũ lesa est ꝛ debilitata ita vt sine dei grã bonũ velle fm omnes circũstantias nõ potest. ex deductiõe autem p rationẽ naturalez ꝙ circũstantie morales nate sunt cõuenire actui rationalis vel itellectualis nature: non ꝓbatur ꝙ sola facultas naturalis volũtatis possit facere aut velle bonum etiã morale ex oĩbus circũstantijs debitis nisi forte p statu nature integre in quo neqꝫ hoĩes neqꝫ angeli dãnati sunt. ¶ Ad. 6m dr primo ꝙ lꝫ intellectus angeli nõ erret circa pma pncipia pratica: errat tñ circa pticulare eligibile. qd lꝫ de se recte possit inferri ex primis pncipijs: ipedit tñ ex malicia volũtatis deprauate. vñ ois peccãs errat fm phm. ¶ Dr secundo. ꝙ etiã si in demonib9 fieret recta deductio p intellectũ ex pmis pncipijs ita vt nõ ignorarẽt qd eligere et agere deberẽt: nõ eis sufficeret ad bñ agendũ ꝛ diligendũ vt arguẽs videtur sentire. imo in hoc fuit error pelagij qr posuit hoiem indigere grã dei ad cognoscẽdũ quid agẽdum sit: sed nõ ad id cognitũ agendũ vel appetendũ. fides autẽ catholica tenet ꝙ sine grã dei nõ solũ nescimus qd agere debeam9 vt apostolus inqt: sed neqꝫ etiam bñ velle aut facere possumus. iuxta illud apli Ro. 9. nõ est volentis neqꝫ currẽtis sed dei miserẽtis. ¶ Ad. 7m dr ad minorẽ ꝙ sicut dictum fuit in quito notabili: nã demonis mãsit integra quãtũ ad principia cõstitutiua nõ aũt quantum ad oẽm ipsius iclinationẽ naturalem nisi in radice. diligere aũt deũ super omnia eo mõ quo remanet in demonib9: est act9 naturalis nõ ex electiõe demonis ꝓcedens neqꝫ ẽ moraliter bonus. diligũt enim demones deũ super omnia inquantũ est cõseruator ipsius esse ꝛ nature eoꝝ. nõ ꝓpterea ꝙ in se bonus est et iustus et virtutis regula imo sub hac rõne deum odio habent. vñ falsum est ꝙ actus diligẽdi in demonib9 transit sup deum bonũ sine oĩ mala circũstantia. Neqꝫ obstat intẽsio naturalis dilectiõis. qr cum sit ex vi nature: nõ ipsis sed auctori nature iputatur. verũtñ hunc ipm actum puersa eorum volũtate deliberatiua p malas circunstantias deprauant. ¶ Ad. 8m. qd est durandi dr ꝙ sicut deductũ fuit supra in *tertio* notabili: ꝙ demones post primũ peccatum nõ possint bonum facere: est in eis ꝛ ex culpa sua cõmissa ꝛ ex ordinatiõe diuina et ex sue nature cõdicione. Neqꝫ valent ea q̃ arguens allegat in cõtrariũ. nã lꝫ natura demonuz sit bona ꝛ ab ea nõ habeant directe ꝛ p se ꝙ non possint facere bonum: hñt tamẽ ex cõdicione nature ꝙ perseuerent irreuersibiliter i eo qd semel eligũt siue bonum siue malum. et ita p accidẽs ꝛ occasionaliter bonã naturam eẽ causam mali nõ est incõueniens. et consimili mõ bona ꝛ iusta ordinatio diuina de nõ largiendo ipis grãm qua a pctõ ꝛ a mala volũtate desistant: est p accidens et occasiõaliter cã eoꝝ perseuerãtie in malo. culpa aũt eoꝝ primo cõmissa: semper i diabolo manet quantũ ad appetitũ: licet nõ credat se posse id qd appetit obtinere. put. S. Tho. dicit. p9 par. q. 64. ar. 2o ad. 3m. manet preterea in eis pma culpa virtute ꝛ reatu. ac p hoc ois alterius culpe põt esse cã. ¶ Ad. 9m pz ex supradictis ꝙ ꝛ ratio et auctoritas ad id tenendũ conuincit: nec certe arguens id dixisset si Aug. legisset de fide ad petrũ. ca. 3. vñ vltra eius dicta i responsione ad. 4m Scoti recitata parũ infra sic ait. ostẽdit deus vñ bona volũtas hominib9 detur: quã sic amiserũt angeli cũ haberent: vt amissam deinceps habere non possent. supra etiã ante illa verba sic dicit pars itaqꝫ angeloꝝ que a suo creatore deo volũtaria prorsus auersione discessit: eqtatis superne iudicio initium sue dãnationis in ipsa auersione volũtatis inuenit: quã deus sic totam ꝓcepit remanere supplicio: vt etiã ignem ei eternum prepararet in quo omnes illi preuaricatores angeli nec mala possint vnqꝫ volũtate carere nec pena sed pmanente in eis iniuste auersione malo: permaneat etiam iuste retributiõis eterna dãnatio ¶ Ad argumẽta Scoti secũdo loco cõtra conclusionem inducta. Ad. pm dr ꝙ assumptum est falsum. neqꝫ valet eius ꝓbatio. tum quia ex verbis Aug. inferri nõ potest ꝓpositum arguentis. non eni sequit. si nichil magis est in volũtate q̃ velle ꝙ oẽ velle suum sit in ei9 facultate vt posset illud elicere ꝛ suspẽdere. tũ etiã qr velle necessariũ necessitate naturali: nõ repugnat facultati ꝛ libertati q̃ est propria voluntati prout dictum fuit in secũdo notabili. vñ lꝫ omne velle sit in facultate et libertate volũtatis: non ideo sequitur ꝙ act9 volendi vltimum finem clare visum non ꝓcedat ex voluntate necessario ita ꝙ illum nõ possit suspendere. nam cum necessitate naturali quã ipm volũtas elicit: stat ꝙ ex facultate ꝛ libertate sua idest nõ coacte ipm eliciat. ¶ Ad. 2m dicitur primo ꝙ licet habitus supbie inclinet directe et immediate ad superbiendum: non inde sequit ꝙ act9 aliorum peccatorum nõ simul stent cum actu superbie. nam actus plures distincti spẽ pñt simul esse qñ ordinem hñt inter se aut vnum pncipiuz

ex quo oriunt̃. vnũ enĩ peccatũ inducit ad aliud
et ipm ad aliud. vñ incõueniẽs nõ est q in demo
nib⁹ simul sit actus supbie ⁊ odij ⁊ inuidie ⁊ alio
rũ peccatoꝝ. est enĩ superbia initiũ oĩs peccati vt
dr̃ ecclesiastici. 10°. ❡ Dr̃ secũdo. q argumẽtum
sicut iacet nõ aliud cõcludit: q̃ꝫ q nullus est act⁹
malus q̃ sit ppetuo in demone. hoc aũt cõclusiõi
nõ aduersatur que nõ dicit demones hr̃e volun
tatẽ actualit̃ obstinatã ĩ oĩ actu peccati. ❡ Ad cõ
firmationẽ respõdet. S. T. de. ve. q. 24. ar. 10.
ad. 2^{m}. q lꝫ nature corporali non possit effici ali
quid cõtrarium naturale nisi nã eius totalit̃ cor
rumpat̃ eo q natura corporalis est determinate
vnius gñis: sicut aque nõ põt fieri calor natura-
lis nisi in ea corrũpat̃ spẽs aque: nature tñ spũa-
li q̃ est facta oĩm capax ⁊ indeteriata quantũ ad
aliquod eẽ suũ fm̃ q phs dicit. 3° de aĩa q aĩa est
quodãmodo oĩa: potest aliquid aliud etiam cõ-
trarium fieri naturale per hoc q illi adheret. vn
de quãuis inclinatio volũtatis naturaliter sit ad
vnum: tamen cõtrarium potest p amorem effici
naturale ei intantũ q nõ reuertatur ad pristinã
dispositionem nisi aliqua cã hoc agẽte. et isto mõ
peccatũ efficit̃ quasi naturale ei q̃ peccato adhe-
ret. vnde nichil phibet liberum arbitriũ ppetuo
in peccato remanere. hec ille. ❡ Põt tertio res-
ponderi q argumentũ pcedit tanq̃ꝫ si nos dice-
remus q solus habitus malus causat obstinatio
nẽ in demone. hoc aũt falsum ẽ vt ex supradictis
apparet. vñ argumentum procedit ex falso suppo
sito. Et per hec pꝫ respõsio ad. 3^{m}. ❡ Ad. 4^{m} res
põdet. S. Tho. in hac. dis. q. p^{a}. ar. 2°. ad. 5^{m}. q
obstinatorũ culpa semper crescit nõ quãtum ad
intensionem malicie sed quãtũ ad multiplicitatẽ
actus. pena etiam eẽntialis eorũ non crescit sed
accidẽtalis sicut nec pmium bonorum. et de tali
excrescẽtia malicie ⁊ pene pcedit argumentum.
si aũt arguens intelligat de augmẽto quantũ ad
intensionem: ↄ̃sña est nulla. ❡ Ad. 5^{m}. dr̃ q ex p-
cessu argumẽti nõ aliud cõcludit̃ q̃ꝫ q voluntas
demonis non est ita auersa ab vltimo fine quin
possit illũ velle ⁊ amare. quod ⁊ nos nõ negam⁹
loquẽdo de fine vltimo in cõi. fm̃ quam rationẽ
est primum pncipium ĩ appetibilib⁹ ⁊ agibilibus.
naturalit̃ enim demõ appetit suam beatitudinẽ
et suũ bonum ⁊ optimũ. huiuscemodi tñ bonũ ⁊
finis ac beatitudo in spãli. s. diuina eẽntia aut ei⁹
visio: non ẽ primũ pricipiũ in appetibilib⁹ inditũ
naturalit̃ mẽti intellectuali, put. S. Tho. dedu-
cit in plurib⁹ locis. et magis diffuse de. ve. q. 22.
ar. 7°. et ideo appetitus demonis in illud nõ fert̃
naturalit̃. imo depravatus malicia fertur in eius
odiũ ⁊ iuidiã. actus aũt bonos bonitate natura-
li ⁊ ad quos nã ipsa nectio inclinat: nõ negat. S.
Tho. in demonib⁹ sicut pꝫ in hac. dis. q. p^{a}. ar. 2°
ad. 2^{m} et. 3^{m}. Et. p^{a} p. q. 64. ar. 2° ad. 5^{m}. Et de
ve. q. 24. ar. 10. ad. 17^{m}. Et in. q. de malo. q. 16.
ar. 5° in. c. et ad. p^{m}. et ad. 14^{m} et ad. 18^{m} et ar^{o} se-
quẽte in. c. et ad. 5^{m} et. 6^{m} in cõtrarium. ❡ Ad ar
gumẽta cõtra pbationes cõclusionis. ad p^{m} Sco
ti dr̃ q assumptũ ẽ falsum. imo rõ. S. Tho. verũ
supponit q. s. intellect⁹ sit sufficiẽs volũtatis mo-
tor ĩ suo gñe quãtũ ad determinationẽ actus. nã
quãtũ ad exercitiũ vel vsum: nõ ponit. S. Tho.
intellectũ mouere volũtatem sed magis ẽcõtra.
put apparet ex pluribus locis doctrine sue. ⁊ pre
sertim. p^{a} p. q. 82. ar. 4°. Et. p^{a} 2^{e} q. 9. ar. p^{o}. Et
de. ve. q. 22. ar. 12. Et ĩ. q. de malo. q. 6. ar. vni-
co. ❡ Ad. 2^{m} negat̃ iterũ assumptũ. et ad pmam
eius pbationem dr̃ q si arguens loquat̃ de pmo
actu itellectus angelici ⁊ eius volũtatis quẽ an-
gelus habuit in pmo instanti sue creatiõis vt vi-
det̃: cõceditur totus pcessus sed negatur vltima
ↄ̃sña. nõ enim sequit̃. si volũtas angeli rectam et
bonã semel habuit electionẽ: q nunq̃ꝫ ãplius pec
care potuit. nã vt in q̃rto notabili deductuꝫ fuit
visio clara diuine essentie imobiliter ⁊ ppetuo ac
in statu termini adepta reddit p se voluntatem
sic vidẽtis impeccabilẽ: nõ ipsa vnica ei⁹ electio.
❡ Ad. 2^{am} pbationem dicitur q pcedit ex falso
intellectu in dictis. S. Tho. nõ enĩ est mẽtis ei⁹
probare imobilitatem volũtatis post primã ele-
ctionẽ per imobilitatem itellectus tanq̃ꝫ p causã
sed p simile. q2 quãtũ ad hoc cõsimilit̃ se hñt itel-
lectus ⁊ volũtas angeli. cause aũt per quas imo
bilitas volũtatis pbatur: tacte fuerunt supra de
mẽte. S. T. in tertio nõbili. ❡ Ad. 3^{m} pꝫ solutio
ex his q̃ dicta sunt in q̃rto nõbili. et magis diffuse
di. 4ª sub. p^{o}. et secũdo nõbili. ❡ Ad. 4^{m} dr̃ q ar
guẽs non satis habuit mentẽ. S. T. vbi assignat
dr̃iam inter voluntatẽ angeli ⁊ volũtatẽ hoĩs p
hoc q est cũ discursu ⁊ sine discursu itelligere. nõ
enĩ. S. D. dicere intẽdit q itellect⁹ hoĩs mobilit̃
se hꝫ circa oĩa q̃ per discursũ cognoscit vt arguẽs
male itellexit: ꝫ assignat dr̃iam inter itellectũ an
gelicũ ⁊ humanũ p hoc q intellect⁹ human⁹ põt
decipi ⁊ errare circa alia a pmis pncipijs p se no-
tis. q2 apprehẽdit illa p discursũ ⁊ nõ statim illa vi
det in ipsis pncipijs. ex quo fit q plerũq3 erret nõ
recte discurrẽs. et q2 ex alijs supuenientib⁹ vl̃ cã
erroris sublata rectificare põt discursũ: inde ẽ q
primã apprehẽsionẽ pdere põt et secundã tenere
ac p hoc mobilit̃ circa illas se hr̃e. itellect⁹ aũt an
gelic⁹ q2 cognitionẽ nõ hꝫ per discursũ eorũ que

vim nālem ei⁹ nō excedunt sed nāliter cognoscit
ea stati cognitis p̄mis p̄ncipijs: iō circa naturalit
ab eo cognita nūq̄ errat aut decipit̄. et p̄ p̄ns cir
ca illa nō h̄z mobilē apprehēsionē vel cognitionē
Et q̄ iste fuerit verus sensus in v̄bis. S. Tho. p̄z
euidēter de. ve. q. 24. ar. 10. in. c. vbi eādem rō-
nem t̄ageno q̄ui arguēs allegat et p̄m a parte sū
me: inquit. S. 3ᵐ h̄z etiā remedium q̄ hō illud qđ
accipit. s. p̄ discursum nō totaliter accipit sed qua
si per viā inq̄sitionis ⁊ collatiōis. vñ q̄ñ ratio i ali
quo errat ex quocūq̄ ille error cōtingat: pōt tol
li p̄ contrarias rōcinationes. et inde est q̄ homo
a pctō pōt desistere. hec ille. ecce q̄ nō fuit mens
.S. T. dicere q̄ oīa q̄ intellect⁹ human⁹ cognos-
cit p̄ discursum mobiliter apprehēdit: s̄z q̄ multa
mobilit̄ apprehēdit eo q̄ p̄ discursum cognitionē
illorum acapit. intellectus aūt angelicus oīa ap
prehendit imobiliter q̄ eius naturalē capacitatē
nō excedūt. eo q̄ nihil eor̄ cognoscit p̄ discursū.
¶ Ad. 5ᵐ negat̄ assumptū. neq̄ illud satis p̄bat
vbi arguēs allegat. ¶ Ad. 6ᵐ negat̄ minor. imo
via. S. Tho. posuit causas obstinatiōis cōmunes
angelo et homini dānato sicut apparet i locis su-
pra allegatis p̄ cōclusione. p° sen. et de. ve. et de
malo. Itē cōtra. gen. 4° li° ca. 93. et. 95. arguēs
aūt nō videt̄ legisse oīa scripta. S. T. q̄ si in pri-
ma parte sūme causam aliquā tetigit differentie
recte ⁊ rationabiliter factū est. q̄m vt deductum
fuit in tertio nōbili: l̄z aliq̄ue cause obstinationis
sint cōmunes hominib⁹ et angelis: speciales tñ
cause assignari p̄st vtrisq̄. vñ patet q̄. S. T. ni-
chil intactū reliquit causas cōmunes ⁊ speciales
assignās. Qđ aūt arguens dicit q̄ aīa coniuncta
nō h̄z cognitiuā imobiliter apprehensiuā sicut an
gelus: falsū est si accipiat̄ p̄ statu termini vbi lo-
cū h̄z obstinatio tā in angelis q̄ in hoībus. Ad id
aūt qđ querit de aīa separata: dicimus q̄ loquē-
do saltim de prioritate nature ante oēm actum
elicitū aīa separata ē obstinata. tū ex rōne stat⁹
in termino. tū et ordinatiōe diuine iusticie. et cū
inde infert q̄ tūc cā assignata in. p° pte sūme non
est sufficiens: cōcedimus sicut etiā dictū fuit supra i
tertio notabili. neq̄ iō arguēdus est. S. T. insuffi
cientie cū ipse ibi et alibi oēs causas obstinatiōis
sufficiēter tetigerit. nō eñi cogitur doctor oīa in
oībus locis scribere aut resumere. neq̄ etiā si aīa
sepata eēt obstinata p̄ actum elicitū: sequit̄ vt ar
guens putat q̄ demereretur sicut neq̄ demere-
tur per multas prauas operationes quas dāna
ta in iferno elicit sed sunt statū dānationis cōse-
quentes. de hoc tñ alias dicendū erit. Exemplū
aūt de lazaro satis ineptū est cū nō fuerit in casu
quo arguēs loquit̄ in statu termini cōpletiue. vñ
sine miraculo potuit nō h̄r̄e imutabilitatē sue ele
ctionis vel operatiōis quā hñt aīe separate non
rediture ad statum vie. Et p̄ hec p̄z r̄nsio ad. 7ᵐ
¶ Ad. 8ᵐ negat̄ assumptū loquendo de cā per se
et formali. l̄z ei volūtas sit prior sua volitiōe: nō
tñ ipsa prioritas est cā per se ⁊ formalis volitiōis.
et iō q̄uis post actū volēdi elicitū nō aliter se ha
beat volūtas i prioritate: pōt alit̄ se habere quā-
tū ad imobilitatē vel impeccabilitatē. ¶ Ad pri-
mā cōfirmationem dr̄ q̄ maior ꝓpositio h̄z veri
tatē q̄ñ causa nullā dispositionē acq̄rit per hoc q̄
causat vnū illor̄ effectuum quēadmodū contin
git in exēplo ab arguēte dato. sed si talē disposi-
tionē acquirit: nō vniformiter se h̄z ad alios effe-
ctus p̄sertim ad oppositos. sicut p̄z in agentibus i
quib⁹ per act⁹ gñatur habitus. iō enim habitus
diffinit̄ a p̄ho q̄ est difficile mobilis: q̄r acquirēs
habitū nō eodē mō se h̄z ad oppositos actus an
te habitū ⁊ post. ⁊ simile est i proposito nr̄o. acce
dit p̄terea ⁊ institutio diuina ꝓpter quā nō eodē
mō se h̄z voluntas angeli ante electionē et post.
¶ Ad. 2ᵐ cōfirmationē negat̄ minor p̄mi pro-
cessus. nā actus q̄ necessitat volūtatem āgeli res
pectu alterius similis nō potuit necessitare volū
tatē respectu sui cū nōdum eēt. positus aūt i actu
potuit volūtatem necessitare respectu alteri⁹ cū
iā actu esset. Ad alia aūt que recitat de priorita-
te: p̄z responsio ex dictis. Cū aūt arguēs dicat q̄ ac
cidēs nō variat aut imutat naturā: falsum est in
multis. et p̄sertim hoc h̄nt habitus et cōsuetudo
que fm̄ p̄h̄z mouēt per modū nature. Vñ. S. T.
de. ve. q. 24. arti. 10. ad. pᵐ sic dicit. q̄uis menti
rationali fm̄ sui institutionē cōsiderate peccatū
sit ꝯtra naturā: fm̄ tñ q̄ iam adhesit peccato effe
ctū est ei quasi naturale vt Aug⁹ dicit in. li° de p-
fectiōe iusticie. p̄hs et dicit in. 9° ethi. q̄ quando
hō de virtute in vitiū transit: fit quasi alius eo q̄
quasi in aliā naturā transit. hec ille. Et in respon
siōe ad. 3ᵐ inq̄t. cā per se peccati est volūtas. que
q̄uis a principio ad vtrūlibet se haberet equalit̄
tñ postq̄ peccato se subiecit: efficit̄ ei peccatū q̄si
naturale et ex hoc imutabiliter quātum est de se
manet i illo. Et ad. 5ᵐ ait. cum peccatum sit men
ti rationali quasi naturale effectum: illa necessi-
tas non erit coactionis sed naturalis inclinatio
nis. Et ad. 14ᵐ. peccatū inq̄t libero arbitrio ad-
ueniēs: nō adimit aliq̄d essentialiū. q̄r sic sp̄ēs li-
beri arbitrij non remaneret. sed p̄ peccatū aliq̄d
addit̄. s. limitatio quedā liberi arbitrij cum fine p̄
uerso q̄ ei quodāmō naturalis efficitur et ex hac
necessitatem h̄z sicut ⁊ alia q̄ sunt libero arbitrio

naturalia.hec ille.Ex qbus pz respõsio ad omẽs cõfirmationes. Tertia aũt cõfirmatio falsũ assumit vt ex predictis apparet. ¶Ad argumẽta gregorij cõtra easdẽ pbationes. Ad.pm dr q auctoritas damasceni dz intelligi de ãgelo quantũ est ex nã sua ꝛ ante adhesionẽ volũtatis p ppriã electionẽ. vñ et rõnẽ dicti ex ↄdicione nature ibidẽ assignat dicẽs.oẽ enim creabile:est ꝛ vertibile.q aũt dictũ damasceni non debeat itelligi post electionẽ:manifeste accipit ex xbis ei9 parũ ifra. cũ eni dixisset q nã creabilis hz facultatẽ manendi et pficiẽdi in bonũ ꝛ ad malũ vertẽdi:statĩ adiecit de ãgelo.insusceptibilis est penitẽtie qꝛ incorporeus.hõ eni pp̄ter corpis infirmitatẽ penitentia fungit.hec ille.ex qbus xbis sequit q nõ penitet ei9 qd semel fecit aut elegit. et iõ argumentũ nõ est ad ppositũ nostrũ q ponim9 impeccabilitatẽ in ãgelis bonis p grãm nõ per naturã. vñ et de.ve.q.24.ar.7o determinatio est.S.D.q nulli9 creature liberũ arbitriũ nãliter est cõfirmatum i bono sed p donũ grẽ vt in.ar.o sequente deducit. ¶Ad.2m dr q angeli dicuntur imobiles ad malũ qntũ est ex nã sua ꝛ fm id in quo creati sunt hz q dicunt a damasceno difficile mobiles ad malũ eo q creati sunt in grã lz non ↄfirmati.sz post cõfirmationẽ p beatitudinẽ adeptã nõ solum sunt difficile mobiles ad malũ sed ẽt imobiles. vñ immediate post xba ab arguẽte allegata inquit damascen9.nũc aũt et imobiles sunt nõ nã sed grã et soli9boni dei accessiõe.et de malis ãgelis i fine capituli ait.post casũ eni nõ eis ẽ pnĩa quẽadmodũ nec hoibus post mortẽ. ¶Ad.3m pz rñsio sicͭ ad.3m Scoti ↄ probatiões ↄclusiõis. ¶Ad.4m dr q dictũ illud.S.T.s.cui semel angelus adheret p voluntatẽ sp adheret:itelligit de hijs q facultatẽ ei9naturalẽ nõ excedũt:ꝛ de adhesiõe cõpleta ꝛ formali q accipit ex intẽtiõe finis sicut accipit ex dictis ei9.p.a p.q.64.ar.2o. Et de malo .q 16.ar.6.in.c.et ad.pm et.2m et ad.pm et.3m et 4m in ↄtrariũ. Uñ et ibidẽ nono loco arguit illd idẽ argumẽtũ in sñia qd arguens hic opposuit de tpe passiõis xpi.et rñdet sic. Ad.9m dicendum q effect9 passionis xpi ptinet ad supnaturalẽ cognitionẽ circa quã diabolus errare potuit. vñ argumẽtũ nõ est ad ppositũ. ¶Ad.5m negat assumptũ.est eni falsũ put ex pmissis in tertio nõbili et in respõsionib9 apparet. ¶Ad argumẽta Aureoli cõtra easdẽ pbatiões. Ad.pm dr q minor ẽ falsa de ratiõibus q nõ excedũt ei9 facultatẽ naturalẽ. falsũ est ẽt qd arguẽs videt supponere q. s.diabolus hẽat rõnes quib9 cognoscat se eẽ in statu malo et pverso. vt ei.S.T.dicit in.q.de malo.q.16.

ar.6.ad.5m diabol9 nõ sentit se eẽ male qꝛ culpã suã nõ apprehẽdit vt malũ:ꝫ adhuc obstinata mẽte pseuerat i malo.Et p hec pz respõsio ad.2m. lz eni displicẽtia quã angel9 hz de deo nata sit qntũ est de se mouere itellectũ demonis ad resiliendũ ab ea si ab illo apprehenderet vt malũ:qꝛ tñ non sic apprehendit ab eo nõ ẽ nata mouere itellectũ ei9 ad resiliẽdũ. ¶Ad.3m. pz solutio ex rñsiõe ad 4m Scoti ↄ pbatiões ↄclusiõis.Et pterea falsũ ẽ de ãgelo q circa nãliter ab eo cognoscibilia i principio falso apprehẽdat cõclusionẽ falsam p vera. falsũ est ẽt in nobis q stãte pncipio falso:nõ stet imobilitas cõclusiõis false i eo apprehẽse. verũtñ casus arguẽtis est ipossibilis.nõ eni possibile ẽ q intellect9 ẽt nr aliqd de pmis pncipijs apprehendat falsũ pro xo cũ sint nãlr cognita circa q nõ cõtingit errare put phs dicit. 4o metha.ꝛ.3o de aia. ¶Ad.4m dr q lz in angelo malo nãlia maneãt itegra qntũ ad suã entitatẽ:ꝛ intellect9 maneat iteger qntũ ad cognitionẽ speculatiuã ꝛ circa effectiuã vel praticã qntũ ad actũ apphẽdẽdi ꝛ iudicãdi in vlr: est tñ lesus ꝛ deprauat9 circa iudiciũ practicũ in pticulari p ei9 maliciã. et iõ itellect9 errare põt in iudicãdo de pticularib9 psertim circa supnaturalia vel circa nãlia i ordine aut i respectu ad supnãlia.itaq nõ est i demonib9 electio mala sine aliq apprehẽsiõe falsa. put.S.T.expsse dicit i hoc pposito.i.q.de malo.q.16.ar.6.ad.6. in ↄtrarium. ¶Ad argumẽta durãdi ↄ easdẽ pbationes. Ad.pm negat minor.lz eni id qd diabol9 appetijt pmo pctõ nõ sit malũ hz se:factũ est tñ malũ ex pverso mõ appetẽdi illd. vt eni.S.T.dicit. p.a 2e.q.19.ar.2o.qntuis obm voluntatis sit bonũ ex gñe:efficit tñ malũ si nõ hẽat debitas circũstãtias. vñ sicut ibi dicit:velle facere aliqd fm se bonũ qd nõ dz fieri:nõ est velle bonũ.Et huic attestat dionisi9 dicẽs q bonũ cõtingit ex itegra cã.i. oibus circũstãtijs debitis cõcurrẽtibus.malũ aũt ex quocũq defectu.qd aũt arguẽs dicit ex volũtate boni finis ex gñe nõ neccio pcedere op9 malũ:verũ est p se.et tñ ex bono fine ex gñe:malo aũt fm debitas circũstãtias:necesse ẽ pcedat opus malũ qntũ est ex rõe circũstãtiarũ. ¶Ad.2m dr q assũptũ ẽ falsũ si sit finis vltim9sicͭ in pposito nro. neq valet pbatio.tũ qꝛ falsũ assumit loquẽdo d fine vltimo. tũ qꝛ et bono fine nũq opus prauũ pcedit p se sz occasionalit ꝛ p accidẽs.neq eciã ex malo fine bonũ opus pcedere põt p se iuxta verbũ dñi mathei. 7o nõ põt arbor bona fruct9 malos facere:neq arbor mala fruct9 bonos facere. nunqd colligũt de spinis vuas aut de tribulis ficus:qsi dicat nõ. et lz volũtas angeli mali nõ vi-

deat oīa in malo fine cui adheret. nā eius nō est videre aut cognoscere: appetit tñ et eligit oīa ī ordine ad pũersũ vltimũ finem cui adheret. ¶ Ad 3^{m} negat assumptũ in eo qđ dicit angelum malũ nō peccasse pmo ex electiōe. hoc eni falsũ est put deductũ fuit sup. dis. 5ª sub pmo nobili. et fuit tāte efficacie ei9 electio pũersa ꝙ causauit adhesionē habit9 ad qđ cōdicio sue nature adiuuit vt ex supradictis pꝫ. ¶ Ad. 4^{m} dr̄ ꝙ angel9 mal9 post casum fuit in terio merēdi ꝛ demerēdi vt arguēs dicit. et vltra hoc fuit in terio cuiuscũqꝫ bone operatiōis electiue. eo ꝙ oīs huiuscemōi opatio est ī eo ī ordine ꝛ pportiōe ad pũersũ finē cui sp adheret vt dictũ est. ex quo sequit ꝙ nullũ bonũ velle aut facere possit volũtate electiua. ¶ Ad ea aũt que secũdo loco arguit ꝫ probationē sumptā ex prima pte. Ad. p^{m} pꝫ respōsio ex his q̄ dicta sũt ad. 6^{m} Scoti. ¶ Ad. 2^{m} pꝫ respōsio ex his q̄ dicta sunt supra in quarto notabili. et magis late distinctione quarta sub primo et secundo notabili. ¶ Ad. 5^{m} dicitur ꝙ procedit ex falso supposito quasi nos dicamus ꝙ obstinatio demonum sequatur ex hoc solo ꝙ peccauerũt: et confirmatio bonorum angelorum ꝙ bonum egerũt et meruerunt. hoc autem falsum est vt ex supradictis apparet. dicim9 tamen ꝙ peccatum demonum fuit causa meritoria et dispositiua ad eorum obstinationem. et consimiliter bona voluntas et bona operatio bonorum angelorum fuit causa meritoria et dispositiua confirmationis eorum. ¶ Ad 6^{m}. dicitur ꝙ argumentum procedit de aliis ab vltimo fine. sed ex peruersa adherentia ad malum vltimum finem necessario sequitur ꝙ nichil boni velle aut facere possint. eo ꝙ omne agēs regulat et ordinat omnia que vult et agit in ordine et proportione ad vltimum finem qui est regula et mensura omnium suorum actuum. ¶ Ad argumentum ante oppositum respondet Sanctus Thomas. p^{a} parte questione. 64. arti. 2° ad. 2^{m} ꝙ misericordia dei liberat a peccato penitentes. illi vero q̄ penitentie capaces non sunt immobiliter malo adherent et per diuinam misericordiam non liberantur.

Tercũ circa distinctionem septimā queritur vtrũ angelus moueat celum vel quodcunqꝫ corpus per solum intellectum et voluntatem sine alia virtute motiua media. Et videtur ꝙ non. quia angelus in quacunqꝫ distantia potest velle et intelligere rem quācunqꝫ. sed non potest mouere quamcunqꝫ rem nec in quacũqꝫ distātia. ergo et cetera. ¶ In oppositum arguitur sic. oīs actio est ab aliqua virtute. sed in angelo non est alia virtus q̄ꝫ intellectus ꝛ voluntas. ergo oīs actio angeli ē per voluntatem et intellectum precise. ¶ In hac questiōe erũt quattuor articuli vt supra.

Quātum ad articulum primum sit prima conclusio ꝙ motus vel actio angeli circa corpora est per eius intellectum et voluntatem et non p aliam pōm angeli mediā que sit motiua aut executiua. Hanc conclusionem tenet Sāctus Thomas prima parte questione. 79. arti. p° ad. 3^{m}. Item de spiritualibus creaturis articulo. 6° ad 8^{m}. Item de malo questione. 16. arti. p° ad. 14^{m} Et de potentia dei questione. 6. arti. 3° in cor. Itē quodlibet. 6° questiōe. p^{a} arti. 2°. Itē opusculo. 11° in respōsionibus ad lectorem venetum arti. 3° ¶ Secunda conclusio est ꝙ licet corpora obediant angelis ad nutum quantum ad motũ localem: non tamen sic obedit eis materia corporalis in motu ad formam. Hanc cōclusionem tenet Sanctus Thomas prima parte questiōe 65. arti. 4° in. c. et. q. 110. articulis. 2° et. 3°. Et in hac distinctione. q. 3^{a} arti. p° in. c. Et de potētia dei. q. 6. arti. 3°. Et de malo. q. 16. arti. p° ad 14^{m}. et arti. 9°. Et quodlibet. 9°. ar. 10.

Quātum ad articulum secũdum recitande sũt obiectiōes aduersariorꝫ. Quippe cōtra determinationē supra dictam arguit aureolus. Primo sic. quia fm commentatorem primo tractatu de substantia orbis ꝛ. 12. metha. commento. 35. in substantiis abstractis et separatis non solum est

potentia volitiua et cognitiua sed etiam poten-
tia motiua in loco. Et potest ratio ſm eius inten
tionē sic formari. Substantia intellectualis eo ꝙ
intellectualis: habet desiderium. sed vnde habet
desiderium: habet ꝙ habeat virtutem motiuam
in loco vel ad locum. igiꝉ et cetera. maior patet.
quia oēm apprehensionem sequiꝉ desideriū. Mi
nor ꝓbatur. qꝛ desiderium est ad vniendū cum
desiderato. ad hmōi autem vnionem requiriꝉ ne
cessario actus motiōis. igitur. vnde in omnibus
substātijs motiuis sunt ista tria. et ſm ꝙ apprehē
sio siue imaginatio ē perfectior vel imperfectior
ſm hoc desiderium ⁊ motus sunt ꝑfectiora ꝓpor
tionabiliter. si aūt aliqua haberent desiderium ⁊
nō haberent virtutem motiuā qua possent cōse-
qui desiderium illud esset imperfectū: et natura
fecisset aliqd frustra ⁊ deficeret in necessarijs. Di
ceꝉ forte ꝙ lꝫ sit in eis potētia motiua: tū illa non
est alia ab intellectu ⁊ voluntate. sed sicut ad in-
tellectionem sequiꝉ volitio quam intellectꝰ im-
primit in voluntate: ita volitionem sequitur im-
mediate positio obiecti voliti extra. ita ꝙ in sub-
stantijs separatis qū volūtas vult tale quid: sta-
tim poniꝉ in effectu a volūtate eliciēte illud. Sꝫ
cōtra hoc arguiꝉ. Tum qꝛ incidit i articulū excō
municatuꝫ parisius qui dicit ꝙ angelus moueat
corpora per intellectū ⁊ volūtatem solū: error.
Tū qꝛ si motio in loco qua angelus mouet cor-
pus esset a volitione: aut esset a volitiōe vt ē im
periū nullo exequente: aut vt est imperium ipsa-
met exequente: vel vt est iperiū aliquo alio exe-
quēte. ṗmus modus est ipossibilis. vt. s. motꝰ fiat
nullo exequēte. nec secūdus modus. qꝛ velle vo
lūtatis nihil aliud est ꝙ̄ imperiū. puta volo ꝙ fe
stuca moueaꝉ. nō est aūt idem iperiū ⁊ executio.
qḋ patet. qꝛ tunc volūtas ferretur sup̄ seipam vt
exequens est. nec tertiꝰ modus pōt dari ꝙ execu
tio sit ab illo mobili. qꝛ tūc tale idem moueret
se. ergo oꝫ dare necessario ꝙ potentia motiua sit
alia a mobili. et a volūtate ⁊ a volitiōe. Confir-
matur. qꝛ alias actus voluntatis esset ꝓductuꝰ
qḋ est falsū vt patet. nā p° ethi. et. 9. metha. dicit
phs ꝙ operatiōes intellectus ⁊ volūtatis sunt fi
nes ita ꝙ ab ipsis nō sunt alia opata. ¶ 2° sic. Po
tentia motiua in loco imediate exequēdo nō est
in nobis volūtas nec intellectus. igiꝉ nec i ange-
lo. tenet cōsequētia. qꝛ ex hac similitudie i nobis
reperta arguit aduersariꝰ putās ꝙ sicut in nobis
nō est alia pō motiua ꝑter intellectū et volunta-
tem: ita nec in angelo. assumptū ꝓbatur et suppo
sito ꝙ idē sit in nobis qūqꝫ motus volūtarius et
naturalis qḋ possibile ē et de facto cōtingit. sicut
motꝰ palpebrarꝫ et cordis q̄ est respirare. potes
eni volūtarie respirare: et tū cogeris necessario
respirare. sunt tū qdam motus omnino volūta-
rij. qdam aūt omnino nāles. nūc ostendo ꝙ mo-
tus iste q̄ est naturalis ⁊ cum hoc volūtarius nō
sit imediate a volūtate sic. Cessante ṗmo agēte
necessario cessat motio q̄ attribuiꝉ illi potētie vꝉ
cessat eiꝰ effectꝰ. sed itellectu et desiderio et ima
ginatiōe cessante: nō cessat motus respirationis
nec palpebrarū. igiꝉ et c̄. ¶ 3°. Qꝛ phs. 7° ethi.
dicit. ꝙ virtꝰ motiua ē inobediēs itellectui ⁊ vo
lūtati sicut pꝫ in paraliticis. et cōparat illā potē-
tiam appetitui incōtinentis. tūc sic. impossibile ē
ꝙ pō eliciat actū et ꝙ actꝰ ille non sit in eiꝰ obe-
dientia sed sit totaliter siue principaliter elicitus
ab ea. ¶ 4° pō motiua ponit obꝫ suū in eē reali.
ponit enīꝫ motū. sed pō intellectiua vel volitiua
nō ponit sic obꝫ suū in eē reali. ex hoc enī ꝙ res ē
volita vel intellecta: non hꝫ res ꝙ sit posita in eē
reali. igiꝉ ⁊c̄. ¶ 5° sic. Actus genere differētes: re
ducūꝉ ad potētias gn̄e differētes. sed itelligere ⁊
velle ex vna pte et mouere ſm locū ex alia sunt
actꝰ differētes gn̄e. qꝛ itelligere ⁊ velle sunt actꝰ
vitales: nō autem mouere ſm locū. igiꝉ hec ille.
¶ 6° arguit henricus. 13° quodlꝫ. q. 6. ꝓprium
est inquit deo ꝙ sola voluntate ꝓducat res. ergo
hoc nō debet attribui angelo nec homini. nō enī
ex hoc ꝙ angelus vel hō volunt aliqd statim illḋ
est factū. sed post volūtatem requiritur alia vis
motiua que de proximo producit opus. ṗmum
ergo principiū motus in nobis ē intellectꝰ repre
sentans appetibile. secūduꝫ est volūtas determi-
nans ⁊ imperans viribꝰ motis. tertiū sunt vires
motiue. vn̄ angelus mouet per intellectū vt p ṗ
mū principiū. per volūtatem tanq̄ per ṗncipiū
medium. sed per vim motiuam tanq̄ p ṗncipiū
proximum. ¶ 7° arguit Godofredus ṗmo quolꝫ
. q. 4. qꝛ in solo deo nō differt velle ⁊ agere. ergo
in angelo virtꝰ motiua est alia a volūtate. ¶ 8°
arguit idē sic. Sicut potentie apprehensiue ē ap-
prehendere actum exterius transeūtem et i hoc
dirigere appetitum: ita actus appetitus est velle
talē actum ⁊ imperare ꝙ fiat. sed velle vel impe
rare ꝙ aliquid moueatur: nō est mouere vꝉ actū
elicere vel exequi. ergo in angelo preter volūta-
tem requiritur alia virtus motiua exequens mo
tum imperatum a voluntate. ¶ 9°. Quia ange-
lus ſm intellectum ⁊ volūtatem equaliter se ha
bet ad propinquum et distans. sed ſm potentiā
qua mouet corpus: non equaliter se habet ad ꝓ
pinquum ⁊ distans qꝛ ibi est vbi operatur. opor-
tet ergo ponere aliquod principium actiuū pre-

ter intellectũ & volũtatem. ¶ Ite. pōt argui contra pclusionem. n. i. S. Tho. de potẽtia dei. q. 6. ar. 3° in solutiõe secundi dicit cõtrarium cõclusionis. ait eni sic. forme rerũ naturaliũ in mente angelica existentes sunt magis actuales q̄ forme q̄ sunt in mã. et pter hoc sunt imediatum principium operatiõis que ẽ intelligere. operatiõis vero que ẽ actio materiã transmutans nõ sunt immediatũ principium sed mediante volũtate. et volũtas mediãte virtute. et virt⁹ imediate mouet motũ localem quo motu mediante est causa alio℞ motuum et est causa aliqua inductiõis forme in materia. Item in solutione. 3ª dicit simile. et sic videt̃ q̄ cõclusio principalis nõ est de mente eius. vel si sic: tunc contradicit sibipsi. ¶ Ult°. Quia. 9° quodlibet. q. 10. in solutione secũdi sic dicit. angelus agit in hec corpora mouendo ea localiter per imperium. sed hoc imperium non ẽ sine virtute actiua quam oportet aliquo mõ cõtingere corpus motum cum mouens et motum oporteat esse simul vt pbatur. 7° phy. hec ille. ex quibus videt̃ dicere cõtrarium conclusionis. ¶ Contra secundã conclusionem arguit Durandus. q2 videtur sufficere q̄ agens quantum ad illud quod agit assimiletur facto quantum ad illud quod actionem agentis terminat. principiũ enim actiõis et terminus videntur sibi inuicem respõdere per se: cetera autẽ per accidens. hoc autem est sola forma ex parte vtriusq̄. s. agentis et facti. ideo et cetera. sic enim coincidunt agens et finis in idem scḋm speciem inquantũ forma agẽtis que principiat actionem est eiusdem speciei cum forma facti que actionem finit et terminat. ¶ Isto etiam mõ sufficit q̄ factum preexistat in virtute facientis. nam et corpora celestia immediate causant in istis inferiorib⁹ formas aliquas puta lumen in aere et in alijs corporib⁹ dyaphanis: cum quibus tamen in materia non communicant: aut quia materiam non habent vt posuit commentator: aut quia illa materia est alterius rationis: communicant tamen cum eis in lumine mediante quo agũt quicquid agunt. nõ oportet ergo q̄ mouens ad formam sit compositum aut quod est virtute eius sit totum compositum quantũ ad materiam & formam: sed sufficit q̄ sit forma eiusdem rationis cum ea quam inducit. sicut calor si per se subsisteret virtute diuina vere calefaceret: vel q̄ in virtute eius sit forma quam inducere debet.

Quãtum ad articulũ tertiũ pmo notãdũ est q̄ duo sunt que difficultatem afferunt prime cõclusioni. Unũ est. quia motio qua angelus mouet corpus est actio transiens in aliquid extrinsecũ. intelligere autẽ et velle sunt actiões imanentes non transeuntes. vt ph̃s docet. 9° metha. opor tet igitur vt videtur: q̄ in angelo sit aliqua alia virtus qua imediate corpora attingat & moueat. Aliud est. quia si per intellectum & volũtatem sine alia virtute aut potentia media moueret corpora: ipsa motio non aliud esset q̄ intelligere et velle angeli. ex quo sequeretur q̄ quicquid angelus vellet mouere: moueret. et per cõsequens q̄ posset mouere totam molem terre ab vno loco in aliũ et vnũ elementũ in locũ alterius transferre: quod videt̃ absurdum. nam tanq̄ pprium soli deo propheta Dauid cecinit. omnia quecunq̄ voluit dñs fecit i celo et i terra et cetera. ¶ Pro prima difficultate dissoluenda cõsiderandum ẽ q̄ vt deductum fuit. li° p° dis. 27. q. pª sub primo notabili: differentia inter actiones transeuntes et imanentes nõ accipitur formaliter loquendo ex parte subiecti in quo sunt: sed ex parte obiecti vel termini circa que sunt. dicũtur enim actiões immanentes: q2 ex sua formali ratiõe nõ habẽt pro obiecto et termino rem extrinsecam agenti circa quam aliquid reale efficiant. actiones autẽ transeuntes dicunt̃: quia ex sua rõne formali habent p obiecto et termino rem extrinsecam agẽti in quam aliquem effectũ habẽt realem. vnde quia intelligere et velle nõ habent ex sua ratiõe formali obiectũ vel terminũ extrinsecũ agẽti circa q̄ aliquid realiter efficiant quẽadmodũ calefacere et secare: ideo in loco preallegato ph̃s vocat intelligere et velle actiões immanentes: nõ quasi eius intentio sit q̄ repugnet eis actiões eẽ transeuntes cũ non habeant ex sua rõne formali q̄ nichil reale efficiant vel causent in rem extrinsecam agenti. alias verũ nõ esset qḋ scribit̃ gen. p° dixit deus fiat lux et facta est lux. neq̄ illud pphete. verbo dñi celi firmati sunt. Dicimus ergo q̄ intelligere et velle licet nõ habeant ex sui formali rõne q̄ transeant in materiam exteriorẽ: nõ tñ hoc illis repugnat sed pñt esse actiões trãseũtes. vnde & in nobis ad imperiũ rõnis qḋ importat actũ intellect⁹ elicitũ cũ implicatiõe act⁹ volũtatis: mouent̃ vires sensitiue et ipsa corporis membra que sunt mã extrinseca. pter qḋ huiusmodi imperium ẽ actio trãsiens. Et si dicat̃ q̄

mēbra corpis mouenť ad iperiū intellect⁹ ⁊ volūtatis nō īmediate sꝫ mediante virtute motiua exīstēte in musculis et neruis vt phs inquit libro de aīalibus. Respōdemus dupl'r. Primo ꝙ virtus motiua nō ē virt⁹ ipius intellect⁹ ⁊ voluntatis cū nec in eis sit subiectiue neqꝫ ab eis oriatur neqꝫ in eis radiceť. radicatur enim ī essentia aīe a qua īmediate oriť sicut ⁊ alie potētie. ⁊ subiectiue existit ī musculis ⁊ neruis. nō ergo vere ac ꝓprie dici pōt ꝙ intellect⁹ ⁊ voluntas mouēt mēbra corporis executiue ꝑ virtutem motiuaꝫ que sit ipsorum potētia distincta tm̄ ab eis. ¶ Forte diceť ꝙ lꝫ vis motiua in nobis nō sit ꝓprie loquendo virt⁹ intellect⁹ ⁊ volūtatis: recipit tm̄ primo et īmediate ipsoꝝ imperiū: quo recepto exequitur illud mouēdo mēbra corporis iuxta moduꝫ imperij. ita ꝙ nō sufficeret rōnis iperiū ad executionē mot⁹ membrorū nisi vis motiua post iperiū mēbra moueret. ¶ Sed istud rōnabiliter dici nō pōt. qꝛ id esse nō posset nisi vel qꝛ ex intētione ⁊ rōnis ordine huiuscemodi imperiū dirigeretur p̄mo ⁊ per se ad virtutem motiuam q̄si illi p̄ciperet ꝙ mēbra moueret: vel qꝛ ex quodā naturali ipetu ad iperium itellectus et volūtatis: ipa vis motiua concitareť ad mēbra mouendū. sed primū videť absqꝫ rōne dictū. qꝛ in nobis talem intentionē aut ordinē nō experimur: cū tm̄ intentiōes volūtatis nostre nō sint nobis occulte: neqꝫ mentis nostre p̄cepta et intentiōe imposita: nos lateant. Neqꝫ. 2^m dici pōt. qꝛ cū vis motiua sit virt⁹ corporea: neqꝫ agere neqꝫ pati pōt sine corpore. vn̄ naturaliter recipere nō pōt impressiōeꝫ vel motionē intellect⁹ et volūtatis nisi simul cuꝫ corpore ac ꝑ hoc eorū iperiū simul perueniet ac attinget ⁊ ad vim motiuā et ad corporis mēbra ac ꝑ hoc intellect⁹ et volūtas simul suo imperio vtrūqꝫ executiue mouēt ⁊ non primū vim motiuam q̄ꝫ mēbra. Ad cuius intellectū aīaduertēdū est ꝙ virt⁹ motiua in nobis nō diciť virt⁹ media inter mentē ⁊ membra ex parte mētis. s. intellectus ⁊ volūtatis quasi primo ⁊ imediate recipiēs ipsorū impressionē ⁊ motionē: vt deinde ipa vis motiua ꝑ imperiū rōnis ⁊ volūtatis mēbra corporis moueat: nam hoc fieri nō posset nisi altero duoꝝ modoꝝ quos improbauim⁹. sed dr̄ media ex parte mēbrorum: eo ꝙ ipa disponat et habilitet ad exequendū mētis imperiū et vim mouēdi eis intrinsece tribuat. vt eni. S. Tho. dicit. p^a p. q. 78. ar. p^o ad. 4^m vis motiua nō solū est ī appetitu ⁊ sensu vt in imperante motū: sꝫ etiā est ī ipsis ꝑtibus corpis vt sint habilia ad obediēdū appetitui aīe mouētis. cui⁹ signū est. ꝙ qn̄ mēbra remouenť a sua dispositiōe nāli: nō obediūt appetitui ad votū. hec ille. Et ꝯfirmať per ea q̄ dicit ī de malo. q. 16. ar. p^o ad. 14.^m ait eni. nō aūt ē incōueniens ꝙ āgeli aliq̄ corpa solo iperio volūtatis moueant motu dūtaxat locali. videm⁹ eni ꝙ aīa humana solo itellectu ⁊ volūtate mouet corpus sibi vnitū. hec ille. nō ei diceret solo itellectu et volūtate: si pō motiua quā ipe. S. D. inter potētias aīe ponit: eēt media ad mouendū in respectu ad itellectū ⁊ voluntatem ⁊ nō solū ex parte mēbrorū corpis. ex huiuscemodi aūt mediatiōe nō sequiť ꝙ vis motiua p̄mo ⁊ ꝑ se recipiat ipressionē aut imperiū intellect⁹ ⁊ volūtatis q̄ꝫ membra corpis: aut ꝙ ipm iperiū ad motionē mēbrorū imediate nō attingat. sicut neqꝫ sequiť ꝙ influētia celestis nō ꝑtingat vsqꝫ ad ipam plantā et ad ei⁹ germinationē imediate: lꝫ huiuscemōi germinatio fiat mediāte virtute germinatiua ⁊ ꝯseruatiua loci. ¶ Rn̄demus. 2.º ꝙ ēt si intellect⁹ ⁊ volūtas mouerēt mēbra corpis mediāte v̄tute motiua ad quā motio intellect⁹ et volūtatis primo et imediate ꝑueniret: adhuc sequiť ꝓpositū nr̄ꝫ. nā ipa virt⁹ motiua oīm extrinsecū est itellectui et volūtati. quāobrē motio seu iperiū intellect⁹ et volūtatis attingēs imediate virtutē motiuaꝫ actio trāsiens dici dꝫ. et sicut virt⁹ motiua in isto casu īmediate moueret ad iperium rōnis et volūtatis: ita ēt et qd̄cumqꝫ corp⁹ vel mēbrū corpis immediate moueri pōt ad dictū imperiū. nō eni intellectui ⁊ volūtati q̄ꝫtū est ex ꝑte sua ē difficilius mouere imediate mēbrum corpis simul cuꝫ sua virtute q̄ꝫ ipam virtutē solam. Et p̄terea ad solū imperiū rationis ⁊ volūtatis sine alia v̄tute motiua: appetit⁹ sensitiu⁹ moueť ad appetēdum vel cōcupiscendū. imo et qn̄qꝫ mot⁹ appetit⁹ sensitiui subito cōcitať ad solā apprehensionē imaginationis vel sensus ꝓut. S. T. deducit ex dictis phi. p^a 2^e q. 18. ar. 7. ergo cōsimiliter nihil ꝓhibet ad solū iperiū intellect⁹ ⁊ volūtatis alias res et corpora moueri sine alia virtute media p̄sertim in nā que nō est aliud substātialiť q̄ꝫ mēs sicut est nā angelica. ¶ Ad. 2^am difficultatē rn̄det. S. T. loco supra allegato ꝑ cōclusiōe in qōlꝫ: ꝙ cū virt⁹ sit media īter essentiā ⁊ operationem: oꝫ ꝙ virt⁹ et opatio cuiuslꝫ rei ꝓportioneť eius essentie. vn̄ et supioris angeli cui⁹ est eēntia nobilior: est ēt v̄t⁹ efficatior sicut ad intelligēdū: ita ēt ad agēdum in res exteriores. et s̄m hoc actio āgeli limitať ad aliquē effectū qꝛ nec virtutē nec essentiā hꝫ infinitā. Eandē s̄niam ponit de malo. q. 16. ar. 9° ad 7^m ait ei. angeli ⁊ si celos moueāt: nō tm̄ sequiť ꝙ possint aliť mouere n̄ s꞉ꝫ modū ꝓportionatū na-

tur ei ipsorum. angelꝰ enī nō est sua volūtas sicut
deus sed hꝫ voluntatē in natura determinatā ⁊
ſm modū eiꝰ voluntas effectū sortit᷑. deus autē
qui est sua volūtas: indifferenter pōt facere omne
illud qđ cadere pōt sub volūtate. hec ille. In res
ponsis vero ad lectorē venetū. opus. 11° ar. 5. res=
pōdet sic. virtutes creaturarū se extendūt ad na
turales effectus: et iō angeli corpa movere pñt
ſm motus cōvenientes naturis eorum. alijs aūt
motibus ea movere non pñt ſm ꝓpriam virtutē
sed hoc divinitus miraculose fieri pōt. posset au
tē fieri nō solū virtute angeli sed etiā virtute ho
minis ꝙ aliqua pars terre ꝑ violentiam sursum
ferat᷑. sed ꝙ totū vnū elementū extra suū ordinē
naturalē ponat᷑: nō credo subiacere angelice po
testati. et ꝙ virtus angeli sit infinita inferiꝰ: non
est sic itelligendū quasi nō determinet᷑ ad deter=
minatos effectꝰ: sed q2 in suis effectibꝰ ꝓducen=
dis nō patit᷑ lassitudinē aut defectū. hec ille. Idē
in sententia dicit de malo. q. 16. ar. 10. ad. 8m.

Secundo. Notādum est ꝙ vt
phs dicit libro. 3° de
aia: intellectꝰ speculatiuus extensiōe ad opus fit
praticus. vñ intellectꝰ praticus ⁊ speculatiuꝰ nō
noīant diversas potētias sꝫ vnam ſm actꝰ diver
sos ⁊ ad diversos fines dupliciter noīatam. dr̄ em
intellectus speculatiuꝰ: q2 rerū naturas ⁊ ꝓprie=
tates ac differētias speculat᷑ illas intelligendo ⁊
cognoscēdo: ita ꝙ eius ꝓprius actꝰ est intellige=
re cognoscere cōtemplari ⁊ similes sine intentio
ne vel ordine ad opus. intellectꝰ aūt praticus dr̄
quasi opatiuus. praxis eni grece opatio dr̄ latine.
dr̄ aūt intellectꝰ praticus vel operatiuꝰ: eo ꝙ in=
tellectionē vel cognitionē quam hꝫ de rebus ad
opus extrinsecū ordinat. huius aūt intellectꝰ ꝓ=
prius actꝰ seu operatio ē impare. imperiū aūt ꝑ
ut. S. Tho. docet. pª 2e q. 17. ar. 5. in. c. nihil aliđ
est q̄ꝫ actꝰ rōnis ordināntis et dirigētis cū quadā
motiōe ad aliquid agendū. motio aūt que i actu
imperandi implicat᷑ nō solū est ipius intellectus
sed ēt volūtatis. nā primū movens i viribus aie
aut nature itellectualis create ad exercitiū actꝰ
est volūtas. vñ hoc ipm ꝙ rō movet imperando
est illi ex ꝟtute volūtatis ꝓut ipē. S. D. deducit
loco ꝓrime allegato ar° p°. Cū ergo intellectus
sit pō et virtꝰ aie: cōsequitur ex premissis ꝙ intel
lectꝰ praticus inquātū hmōi: sit nō solum vis aut
potētia apprehēsiua ⁊ cognitiua sed ēt motiua. ꝙ
si in nobis ꝑter huiuscemōi vim motiuam intelle
ctus ⁊ volūtatis requirit᷑ alia potētia et vis mo=
tiua existens in musculis et nervis ad hoc ꝙ mē=
bra corpis moveant᷑ ad iperium aie: hoc non est
ꝓpter insufficientiā volūtatis ⁊ intellectus pra=
tici quātū est ex pte sue ꝟtutis motiue: sꝫ id exigi
tur ad disponēda ⁊ habilitanda mēbra vt impe=
rio aie obediāt sicut in pmo notabili deductum
fuit ex dictis. S. T. motio eni et ipressio agentis
nō recipit᷑ nisi in patiēte disposito vt phs ait. 2°
li° de aia. vñ vis motiua existēs subiectiue in mē=
bris corpis: magis iportat vim passiuā quātū ad
actꝰ a rōne impatos qua. s. mēbra reddunt᷑ mo=
bilia ⁊ habilia ad hoc ꝙ moveant᷑ ab aia q̄ꝫ acti=
ua: lꝫ quātū ad aliquos actꝰ nāles actiue se ha=
beat. Ex pmissis pōt accipi cōcordantia in di=
ctis. S. T. q̄ prima facie sibi invicē repugnare vi=
dent᷑. nā in plerisqꝫ locis vt allegatū est ꝓ prima
cōclusione. S. D. tenet ꝙ in angelis nō sit alia pō
distincta preter intellectū et voluntatem. et per
cōsequēs ꝙ vis motiua nō sit i eis potētia distin=
cta ab itellectu ⁊ volūtate. Sꝫ in de pō dei. q. 6.
ar. 3° ad. 2m. videt᷑ dicere ꝙ volūtas angeli mo=
vet corpus ad motū localē mediāte virtute mo=
tiua que īmediate movet. ait eni sic. forme rerū
naturaliū in mēte angelica existētes sunt magis
actuales q̄ꝫ forme q̄ sunt in mā. et ꝓpter hoc sūt
īmediatū principiū perfectioris operatiōis q̄ est
intelligere. operationis vero q̄ est actio materiā
trāsmutās: nō sunt īmediatū principium sꝫ me=
diante voluntate et volūtas mediante virtute.
et virtus immediate movet ad motum localem
que motu mediāte est cā motuū et est cā aliqua
inductiōis forme in mām. hec ille. Idē videt᷑ te=
nere. 9° quolꝫ. ar. 10. ad. 2m. ait eni. angelꝰ agit i
hec corpa movēdo ea localit᷑ per iperiū. sꝫ impe=
riū nō dr̄ hic sine ꝟtute actiua quam oꝫ aliq̄ mō
cōtingere corpus motū cū movēs et motū opor
teat eē simul vt ꝓbat᷑ in. 7° phi. hec ille. Dicemꝰ
ḡ vtraqꝫ dicta cōcordando ꝙ in his duobꝰ locis
vltimo allegatis. S. T. vocat ꝟtutē motiuam ⁊
actiuā vel itellectū praticū vel ipꝫ iperiū rōnis ⁊
volūtatis. qđ vt dictū ē: iplicat i se itellectꝰ ⁊ vo
lūtatis vi ⁊ motionē. vñ et i qōlꝫ. 9° ꝓxime alle=
gato cū dixisset ꝙ āgelꝰ agit i hec corpa movēdo
ea localit᷑ ꝑ imperiū: notant᷑ adiūxit. sꝫ iperiū nō
dr̄ hic sine ꝟtute actiua. q2 vt dictū ē: iperiū vim
motiuā ⁊ actiuā in se hꝫ. cui cōsonat qđ scribit in
respōsionibꝰ ad lectorem venetū. opus. 10. ar. 3°
inq̄t em. si ꝟo hoc vertat᷑ in dubiū qđ dr̄ eos. s. an=
gelos movere celestia corpa suo iperio: irratiōa=
bilis dubitatio videt᷑. nō enim pñt movere aliqđ
corpus ꝑ cōtactū quātitatis cū sint incorporei sꝫ
ꝑ cōtactū ꝟtutis. nihil aūt in āgelis altiꝰ q̄ꝫ eorū
intellectus: cum ⁊ ipsi a Dionisio intellectus vel
mentes nominent᷑. vnde eorū motiōes a virtute

intellectꝰ ꝓcedunt. ipa autē cōceptio itellectus ſm ꝙ hēt efficaciā aliqd trāſmutādi:impiū nominat. vñ ſi mouet:nullo modo niſi ꝑ impiū mouere pñt. hec ille. Neqꝫ obſtat qđ in qđlibꝫ loco allegato dicit ꝙ.ſ. opoꝛtet ipam ꝟtutē actiuā aliq modo ꝯtingere corpꝰ motū. nā cū huiuſcemodi motio nō fiat ꝑ influxū ꝟtutis angeli in corpus: ꝯtactꝰ ipe nō pōt itelligi niſi ꝑ opationē ⁊ effectū et ſm rōnem oꝛdinis. nā vt Auguꝰ inqt: ſimultatem quaꝫ facit ſitus in coꝛpoꝛibus: facit oꝛdo in ſpiritualibus ſubſtantijs.

¶ Tertio Notandū eſt pro declaratione ſecūde cōcluſionis ꝙ licet materia vel corpꝰ nō obediat ſubſtātie ſpirituali create ad nutū in tranſmutatione ad formā intrīſecā ſiue ſubſtantialē ſiue accidētalē: aliquе tñ huiuſcemodi trāſmutationes fiūt in materia aut coꝛpoꝛibus ꝑ virtutē ſubſtātie ſpūalis create mediāte motu locali quo adhibēt naturalia actiua paſſiuis: ad quas explendas vel ipa naturalia agētia nō valerēt: vel nō tali modo quo ad locū et tēpꝰ et alias circunſtātias ſine coopatione ſubſtātie ſpūalis. Ut eñ. S. T. docet ꝺ ꝑō dei. q. 6ᵃ. arti. 3ᵒ in. coꝛ. Et cōtra gē. li. 3ᵒ. ca. 103. qꝛ angeli boni vel mali res naturales adhibent ad aliqs determinatos effectꝰ ſm trāſmutationē foꝛmalē: vtunt eis qſi inſtrumētis. queādmodum medicꝰ vtit velut inſtrumētis aliqbus herbis ad ſanādū infirmū. ex inſtrumēto aūt procedit effectꝰ nō ſolū ſue naturali virtuti coꝛreſpondens ſꝫ etiā effectꝰ aliqs ad quē ꝓpꝛia ꝟtus non ſe extēdit inqꝫᵐ agit in ꝟtute ꝑncipalis agentis. inſtrumētū nāqꝫ agit nō ſolū in ꝟtute ſua ſꝫ et in ꝟtute ipſiuꝫ mouētis. caloꝛ eñ naturalis nō poſſet in aīali cōuertere nutrimētū in carnē niſi virtute anime vegetabilis q vtit ipſo caloꝛe tanqꝫ inſtrumēto. neqꝫ ſerra et ſecuris poſſūt facere lectū vel ſtatuā niſi inqꝫᵐ agunt vt mote ab agente ꝑ artē. ars eñ non ſolū imitat naturaꝫ: ſed et qđam ꝑficit q natura facere nō pōt ſicut pħs docet. 2ᵒ phiſicoꝝ. nō ē ergo inconueniēs ponere ꝙ ipſa coꝛpoꝛa naturalia inqꝫᵐ ſunt mota a ſpūali ſubſtātia foꝛtiaꝫ maioꝛē ⁊ altioꝛē effectū qꝫ ſi ſola ſua ꝟtute agerēt. vñ et geñ. 6ᵒ ſup illud. gigantes erāt ſup terrā in diebꝰ illis etc̄. qđā gloſa dicit. nō eſt icredibile hmōi hoīes.ſ. gigātes a quibuſdā demonibꝰ eē ꝓcreatos q mulieribꝰ fuerūt incubi. gigātes aūt magnitudine et viribꝰ ꝑcellebant cōiter ceteros homines ꝑ ſolū viri et mulieris coitū generatos. iuxta qđ et de huiuſcemodi gigātibꝰ ibidē ſubdit. poſtqꝫ.n. ingreſſi ſūt filij dei ad filias hoīꝫ illeqꝫ gēuerūt: iſti ſūt potētes a ſclo

vut famoſi. verūtamē ꝓpt tales altioꝛes effectꝰ vel qꝫᵐ ad ſbaꝫ facti vł qꝫᵐ ad modū fiēdi: dici nō pōt ꝙ materia vł corpꝰ obediat ſubſtātie ſpūali create ad nutū qꝫᵐ ad trāſmutationē foꝛmalem. nā huiuſcemodi effectꝰ ꝓducere nō pñt niſi virtute et opatione naturaliū agētium. materiā aūt vel corpꝰ alicui agēti obedire ad nutū: ē ad ſolū eius impiuꝫ imediate trāſmutari. obediētia eñ ex rōne nominis i reſpectu ad ipiū vł ꝑceptū dr.

Uantuz ad articulū quartū reſpōdendū ē obiectionibꝰ aduerſarioꝝ. Et qđē ad ꝑmū Aureoli ꝯtra ꝑmā concluſionē dr ꝙ reſpōſio ibi data ē bona et ſufficiēs. Neqꝫ valēt eius iꝑrobationes. Nō ꝑma. qꝛ vt ad eā rñdet Durādꝰ: ſenſus verꝰ articuli eſt: ꝙ dicere angelū ſola volūtate mouere corpa qſi ad libitū volūtatis vt.ſ. oīa quecūqꝫ vult moueat: eſt erroꝛ. qꝛ hoc legit in ſcripturis ſacris tanqꝫ ꝓpꝛiū dei. hic aūt ſenſus nō repugnat ꝯcluſioni nr̄e q dicit angelū mouere coꝛpoꝛa nō ꝑ aliā potētiā qꝫ ꝑ intellectū et volūtatē. non eñ ex hoc ſequit ꝙ oīa q vult āgelꝰ: ꝓ libito voluntatis moueat qđ ꝑtendit articulus. ¶ Neqꝫ valet ſecūda iꝑrobatio. dicimꝰ eñ ꝙ motio qua angelꝰ mouet corpꝰ: eſt a volitione vt eſt iperiū ipamet exequēte qđ eſt ſecūdū mēbꝛū diuiſiōis. et ad eiꝰ improbationē dicimꝰ ꝑmo falſum eē ꝙ velle volūtatis non ſit aliud qꝫ impiū. nā vt. S. Tho. deduat pᵃ. ꝑ. q. 17ᵃ. ar. pᵒ. impare actꝰ elicitus ē rōnis nō volūtatis: licet ꝑſuppōnat actū volūtatis q eſt velle. Et qꝫuis impiū nō ſit vniuerſaliter et ꝯuertibiliter idē qđ executio: in agētibꝰ tñ ꝑ ſolū intellectū et volūtatē quales ſunt angeli: impiū ē idē qđ executio actiua. Neqꝫ valet iꝑrobatio argētis. tū qꝛ falſum eſt ꝙ voluntas imꝑet ſibi ipſi cū impiū vt ſtatiſuit dictū: ſit actꝰ rōnis elicitꝰ nō volūtatis. volūtas eñ mouet ſe ad actū et fert ſupꝛa ſe. nā vult ſe velle: et tamē ꝓpꝛie loquēdo nō ſibi impat ſꝫ magis a rōne imperat. tū etiā qꝛ dato ꝙ volūtas ferret ſupꝛa ſeipſam per impiū: nō reputamꝰ inconueniens ꝙ vt ſic ſupꝛa ſeipſam ferretur vt exequens actiue. ¶ Ad. 2ᵐ negatur ꝯñā. neqꝫ eſt verum vt arguens fingit ꝙ ex ſimilitudine in nobis reperta. S. Tho. arguat ꝙ in angelis non ſit alia potentia motiua ꝑter intellectū et volūtatē: cū magis i pluribꝰ locis doceat ꝑter itellectū et volūtatē eē in hoīe virtutē motiuā ſubiectiue exiſtem in muſculis et neruis corꝑis. ſicut pꝫ pᵃ. ꝑ. q. 78. ar. pᵒ. i. c. et ad. 4ᵐ. Et opuſ. 43. ꝺ potētijs aīe. caᵒ 5ᵒ.

¶ Ad. 3m. dicimus q nichil concludit cotra nos. no enim aliud pbat si aliqd pbet: nisi q vis motiua sit in nobis alia potetia ab intellectu et voluntate quod nos no negam9. ¶ Ad. 4m dicitur q minor est falsa in angelis. et ad eius probationem dicim9 q licet res no sit posita in esse reali ex hoc q est volita et intellecta simplici intellectione seu apprehensione speculatiua et simplici volitione: habet tn q sit posita in esse reali ex actu intellect9 pratico q est impiu et ex actu voluntatis mouete ad op9. ¶ Ad. 5m. dicit ad minorez q licet vera sit in nobis: in angelis tn vera no est in quibus vt Dionisi9 dicit. 4° caplo de diuinis nominib9: intellectuales sunt omnes coru substantie virtutes et operationes. ¶ Ad. 6m Henrici dr pmo. q ex assumpto sicut iacet nichil coduditur ptra nos qui non ponim9 angelos pducere res in esse sine media vtute alicuius agentis naturalis cu non ponam9 eos imediate mouere vl trasmutare ad forma sicut patet in secuda conclusione. ¶ Dicit secudo. q si pducere res capiat pro qualiter cuq eas mouere: si assumptu accipiatur in eo sensu quo dictu est in responsione ad pmum Aureoli debere intelligi articulu parisiensem: no repugnat nre coclusioni. si aut assumptu intelligatur q sit ppriu deo sola volutate pducere res idest sine media vtute motiua eas mouere: falsu est. neq ad istu sensum valet aliqd pbatio arguentis sicut patet intueti. ¶ Ad. 7m dr q si aiis capiatur vniuersaliter ita vt omne velle sit agere et ecotra: veru est sed cosequetia est nulla. si autem accipiat indifinite: sic falsum e. nam aliqd velle e in angelo qd est agere cu impio rationis. s. velle mouere corpus. ¶ Ad. 8m dicit q minor est falsa neq argues eam pbat. ¶ Ad. 9m dicit q maior ppositio habet veritate de actu intellect9 et voluntatis simplici. i. non ordinato ad opus. naz p actum ordinatu ad opus sicut e imperiu: semper angelus ppinque se habet ad corp9 ab eo motu immo est simul cu eo per cotactu virtutis et operationis que vtus non est alia realit ab intellectu et volutate. ¶ Ad. 10m et. 11m patet responsio p ea q dicta sunt in secudo notabili. ¶ Ad argumetu Duradi cotra secunda codusione dicit q si in maiori capiatur illud qd actionem agetis terminat tanq termin9 quod: vera est sz tunc minor e falsa. non eni sola forma isto modo terminat actionem agetis. qm vt pbatur. 7° metha qd fit aut generat non est sola forma sed compositum quod habet sufficientem similitudinem ad agens qm ad totu quod est. si aut maior intelligat de illo quod terminat actione agetis tanq forma: non est simpliciter vera. no eni assimilatio sm solam forma sufficit inter ages et patiens creatuz. nam licet ratio agedi sit forma: ages tame oportet esse suppositum vel compositu sicut et productum vel factu. Neq valet pbatio arguetis qua adducit de corporib9 celestibus. qz licet corpora celestia et corpora inferiora non comunicent in materia eiusdem rationis: comunicant tame in hoc q vtraq sunt quid compositum et subsistes cuius ratione vnuz est quod agit aliud quod patitur. forma enim sola vt sic: non proprie est qd agit aut quod fit vel patitur. ¶ Ad argumentuz ante oppositum patet solutio ex responsione ad 9m qd est Henrici. Et in hoc articul9 terminat.

¶ Distictio octaua.

Irca octauam distictionem querit vtru demones naturali virtute possint cogitatioes huani cordis cognoscere. Et arguitur q sic. quia ea que sunt in intellectu nro: sut similiora angelo q ea que sunt in phatasia: cum hec sint itellecta in potetia tm: illa vero in actu. sed ea que sunt in phantasia possunt cognosci a demonib9 sicut corporalia cum phatasia sit virtus corporis. ergo et c. ¶ In oppositu arguit. qz quod est proprium dei non couenit angelis bonis aut malis. sed cognoscere cogitationes cordium est proprium dei sm illud. 3° regum. 8° tu solus nosti cor filiorum hominuz et c. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Uantu ad primum articulu sit pma conclusio q nullus angelus bon9 aut malus ex sola naturali sua virtute pot cognoscere pprie et distincte cogitationes put sunt in ipso intellectu: et affectiones prout sunt in sola volutate. Hanc conclusionem tenet. S. T. pma. p. q. 57. ar. 4°. Et de veri. q. 8°. ar. 13°. Item de malo. q. 16. ar. 8°. ¶ Secuda codusio est. q demones possunt imutare phatasia vel imaginatiua virtute hois. Hic pdusione tesit. S. T. p°. p. q. 111. ar. 3°. Ite d malo. q. 16. ar. 11. Eade setetia tesit p°. 2° q. 81. ar. 2°.

QUantuz ad articulũ secundũ arguit̃ cõtra conclusiones. Et pͥmo quidẽ contra pͥmam ꝯclusionẽ contra quã arguit Scotꝰ multipliciter ꝓbãdo ꝙ vnus angelꝰ põt naturaliter videre cogitationes alteriꝰ angeli: et ꝯsequẽter multo fortiꝰ cogitationes hominis. Et arguit pͥmo sic. q2 non videtur quare aliqͦd actu ĩtelligibile esset p̃sens intellectui passiuo et nõ posset ipm̃ imutare. nec videtur maior rõ quare angelꝰ ꝑ volũtatẽ suã magis posset occultare intellectionẽ vel intẽtionez suã q̃z essentiã suã. quare etiã angelꝰ aliꝰ cui vult occultare intẽtionẽ suã nõ põt videre illam volitionẽ si ponat̃ occultari: nisi dicat̃ ꝙ intellectio occultat̃ per volitionẽ et volitio illa ꝑ aliã volitionẽ et sic in infinitũ. Confirmat̃. q2 essentia angeli ẽ sibi intimior q̃z sua intellectio: et tñ non obstante illiꝰ intimitate vnꝰ angelꝰ videt essentiã alteriꝰ. igit̃ põt videre intellectionẽ seu cogitationẽ alteriꝰ. ❡2°. Q2 vnus angelꝰ videt sp̃es in intellectu alteriꝰ existẽtes. et ꝑ cõsequẽs videt illud qͦd represent ãt ille sp̃es. et ita nõ poterit eũ latere obiectũ qͦd ꝑ sp̃em ille angelus cognouit. ❡3°. Q̃ñcũqz duo intelligibilia cõparant̃ ad eundẽ intellectũ nõ alligatũ ꝟtuti phãtastice magis actuale et ꝑfectiꝰ nõ excedẽs facultatẽ nature illiꝰ est magis ĩtelligibile ab illo intellectu. sed sp̃es q̃ est in ĩtellectu angelico est intelligibilis ab alio angelo virtute naturali illiꝰ. ergo multo magis ille ꝯceptꝰ determinatꝰ quẽ exprimit ꝑ intellectionẽ. q2 ille ꝯceptꝰ determinatꝰ est ꝑfectior et magis intelligibilis. et ĩtellectꝰ cuiuslibz angeli h̃et sp̃em ꝓ omni intelligibili existente in alio. nec est alligatꝰ virtuti phãtastice. igit̃ si cognouit sp̃em in alio angelo: cognouit ꝯceptũ quẽ format ꝑ actũ intelligẽdi cuiꝰ illa sp̃es est ratio. ❡4°. Q2 aut est vnꝰ actꝰ intelligẽdi omniũ singulariũ vniꝰ nature specifice aut alius et alius. si idẽ: et ille est naturaliter omniũ. est eñi eorũ inq̃z᷑ precedit actũ volũtatis ipsiꝰ intelligẽtis. q2 ꝑ actũ intelligẽdi p̃cedit omnẽ impatã ĩtellectionẽ et volitionẽ. ergo nõ põt ille actꝰ esse vniꝰ singularis qui sit alteriꝰ singularis. sicut nec aliqua causa naturalis põt eẽ q̃z᷑ est de se vniꝰ effectus ad quẽ naturalit̃ ordinat̃ qui sit alteriꝰ. et si vna actione est oĩuz effectuũ: necessario ẽ simul oĩuz. si igit̃ ille actꝰ nõ põt simul esse oĩum: nõ põt inq̃z᷑ naturalis eẽ vnꝰ et idẽ oĩum. q2 tũc inq̃z᷑ talis: posset eẽ simul oĩuz. si est aliꝰ et aliꝰ: igit̃ vnus angelꝰ vidẽs istũ actũ et illũ esse aliũ et aliũ in intellectu alteriꝰ angeli: põt distĩcte videre cuius obiecti ẽ ille actꝰ et cuiꝰ sit iste. et sic nõ latebit eũ q2 singulare ꝯsideret iste ꝓpter idẽtitatem actꝰ nõ variati in isto. esset eñi aliꝰ actus. ❡5°. Quia omnẽ actũ voluntatis mee põt intellectꝰ meus nosse. sed aliꝰ intellectꝰ ꝑfectior creatꝰ põt in illud obm̃ in qͦd põt intellectꝰ meus si nõ impediatur determinatꝰ ordo ad alia ĩtelligibilia: nec defectꝰ in ꝓportione p̃sentie. intellectꝰ aũt separatus ẽ eque ꝑfectꝰ sicut ꝯiunctus vel ꝑfectior ꝛ nõ determinat̃ ab aliquo ordine ad nõ cognoscẽdũ opationes alteriꝰ ĩtellectꝰ vel volũtatis. nec p̃sentia necessario deficit. q2 illa põt esse sine lapsu alioqui angelꝰ nullã posset habere debitã presentiam respectu alteriꝰ a se cum nulli illabat̃: quia hoc repugnat creature. ❡6°. Q2 intellectꝰ separatꝰ magis ẽ natꝰ cognoscere intima rei sp̃ualia q̃z extrĩseca. ergo intimitas quã habet opatio intellectꝰ et volũtatis ad intelligẽtem vel volẽtẽ nõ impedit. ❡7°. Potẽtia q̃ h̃et aliqͦd cõmune ꝓ obiecto pͥmo ꝛ adeq̃to: põt ex suis naturalibꝰ in omne ꝯtentũ sub eo. sicut p3 de visu q̃ ex puris naturalibꝰ põt in omne ꝯtẽtũ sub colore qui est pͥmũ obm̃ et adeq̃tũ eiꝰ. sed obm̃ pͥmũ et adeq̃tũ intellectꝰ angeli est ens inq̃z᷑ ens. cogitationes aũt et volitiones angeli sunt q̃dam ꝯtenta sub ente. igit̃. ❡8°. Q2 cõmentator. 2° metha. cõmẽto pͥmo assignat duplicẽ causaz q̃re aliqͦd ẽ qͦd nõ possumꝰ cognoscere. et dicit ꝙ vna ẽ d̃bilitas potẽtie: alia ẽ paruitas entis. exẽplũ d̃ p°. ꝓpt̃ hoc eñi nõ possumꝰ cognoscere s3 eũ subas sepatas: ꝓpt̃ ĩtellectꝰ debilitatẽ. exẽplũ d̃ secũdo. q2 iõ relatiões rõnis et materiã et cetera talia non possumꝰ cognoscere: nõ ꝓpt̃ intellectꝰ debilitatẽ: s3 ꝓpt̃ paruitatẽ obi. s3 nulla istaꝝ causaꝝ ẽ in ꝓposito. nõ. n. cogitatiões sunt ĩproportionate ĩtellectui ꝓpt̃ hoc ꝙ ꝟtꝰ eiꝰ sit debilis et modica in respectu ipoꝝ. q̃m plus excedit s̃ba vniꝰ ãgeli ĩtellectũ alteriꝰ q̃z eiꝰ cogitatio. nec sũt cogitationes ita pue ẽtitatis ꝙ ĩtellectꝰ ãgeli nõ possit in eas cũ possit i q̃ntitatẽ ꝛ mlt̃as alias q̃litates q̃ sũt minoris ẽtitatis q̃z sint cogitatiões ãgelice. ❡9° Q2 eiusdẽ rõnis ẽ ĩtellectꝰ vniꝰ angeli et ĩtellectꝰ alteriꝰ. s3 vnꝰ angelꝰ põt ꝑ suũ ĩtellectuz naturalit̃ cognoscere cogitationes suas. igit̃ et aliꝰ angelꝰ poterit cognoscere illas. ❡10. Q2 oĩe actiuum ꝓportionatũ obiꝛo passiuo et sufficiẽter approximatũ: põt agere in ipm̃. s3 oĩe ens in actu ẽ actiuum ꝓportionatũ ĩtellectui angelico vt passiuo. g̃ põt agere i ipz. ❡11°. Q2 sic se h̃et sẽsus ad sẽsibilia: sic se h̃et ĩtellectꝰ ad ĩtelligibilia. s3 nullũ ẽ sẽsibile i qͦd sẽsus nõ possit ferri nãlit̃. igit̃ nec ẽ aliqͦd

intelligibile in quod nõ possit ferri naturalit in-
tellectus. minor patet p3 p phm. 2° de aia. vbi vult
q si esset aliquod sensibile quod nõ perciperet ab
aliquo quinq3 sensuũ: necessario oporteret dare
6um sensum. Confirmat. qr non videt q illud qd
est maxime intelligibile possit subterfugere itel-
lectũ nullo modo impeditũ. sed cogitatio ẽ ens
maxime intelligibile cũ sit abstractissima a mate
ria. et intellectus angeli est maxime remotus ab
omni ipedimẽto. igit et cẽ. ¶ 12°. omne itelligibi-
le in actu ex suis presens itellectui pfecto nõ depẽ-
denti a phãtasmatibus põt ab illo cognosci. qd di
co qr intellectus noster pro statu isto nõ intelligit
aliquid nisi p cõparationem ad phãtasmata quã
tũcũq3 sit sibi psens. sed cogitatio vel cõceptus in
vno angelo quantũcũq3 claudat p voluntatem
est intelligibile in actu et pportionat intellectui
alterius. igit potest ab illo cognosci. ¶ 13°. si ange
lus posset alteri occultare cogitationẽ suam: eadẽ
ratione posset illi occultare essentiã suã ne vide-
retur ab illo. pñs est falsum. pñia pbat. qr essẽtia
angeli sibi ipsi est intimior q propria cogitatio.
¶ 14°. qr non subest impio volũtatis create a-
ctio agẽtis naturalis approximato passo. sicut q
ignis nõ calefaciat lignũ nõ subest impio volun-
tatis create. sed intellectio angeli est naturaliter
intelligibilis et ẽ motiua itellectus alterius angeli.
ergo nõ põt volũtas vnius angeli occultare ne in-
telligat ab alio cõceptus suus. ¶ 15°. si voluntas
vnius angeli posset cõcludere conceptũ suũ ne vi
deat ab angelo pfectiori: posset eadẽ ratiõe clau
dere cõceptũ suũ ne itelligeret a pprio itellectu.
pñs est falsum. pbat pñia. qr minus põt volũtas
impedire ne itellectus pfectior et magis dispositus
moueat ab intelligibili psente: q impedire intel
lectum impfectiorẽ et q non est ita dispositus vt
moueat ab intelligibili vel ab eo patiat. sed intel-
lectus supioris angeli ẽ perfectior q intellectus il-
lius sic occultantis. est etiã magis dispositus vt ab
illo intelligibili patiat. qr itellectus pfecte intelli-
gens aliqd obm: non põt pfecte simul intelligere
intellectionẽ illius obi. qr nõ itelligit intellectio-
nem nisi p actũ reflexũ. et p pñs nõ intelligit pfe-
cte illã intellectionẽ dũ est. qr tũc haberet simul
duas intellectiones et actus intelligẽdi pfectos. sed
alius angelus põt intelligere illã pfecte actu recto
intelligẽdi. ¶ 16°. nõ minus est occultabilis actus
voluntatis q actus intellectus imo magis. s3 actus
volũtatis non põt occultari intellectui alterius
angeli. igitur nec actus intellectus. probat mi-
nor. quia si claudit vel occultat volitionem suam
alteri: aut hoc facit p illãmet volitionem aut per
aliam. nõ p eandẽ volitionem: qr illa posita in eẽ
est multiplicatiua sui et motiua potẽtie sibi pro-
portionate. qr et hoc est de rõne minus pfector.
si p aliam volitionẽ: tũc querit de illa an occulta
tur vel nõ. si sic: ergo p aliã et sic in infinitũ. si nõ:
igitur est deuenire ad vnã q est manifesta. et per
pñs intellectio vel cõceptus non põt eẽ occultatus
per volitionẽ. ¶ 17°. arguit quidã alius sic. omne
actiuũ totale vel partiale respectu vnius passiui:
põt eẽ causa partialis respectu cuiuslibet passiui
eiusdẽ rationis et respectu cuiuslibet effectus eius-
dem rõnis. sed vna intellectio angeli põt eẽ causa
partialis respectu actus reflexi in eodẽ angelo nã
põt intelligere se itelligere. igit illa itellectio põt
esse causa partialis respectu alterius angeli si debi
to modo approximet. et eodẽ modo est de intel-
lectione nr̃a ac etiã de affectione. ¶ 18° quilibet
angelus põt naturaliter cognoscere distincte et in-
tuitiue cuiuslibet alterius angeli et hominis eẽn
tiam et intellectũ ac volũtatem. igit quilib3 põt
cognoscere cuiuslibet angeli et hominis cogita-
tiones et volitiones. pñia videt clara. qr non mi
nus cogitatio et volitio sunt de se actu intelligi-
biles: q intellectus et voluntas imo plus. nã nos
per huiusmodi opationes deuenimus in noticiã
potentiarum tanq in minus nota p notiora. añs p
batur. quia qlibet angelus cognoscit eẽntiã suam
intuitiue. igit et quilibet supior cognoscit eẽntiã
inferioris ituitiue. patet pñia. qr omne itelligibile
vel cognoscibile ab inferiori: põt esse cognoscibi-
le a supiori eque pfecte vel pfectius. Et simili mo-
do pbat de voluntate et intellectu: et ita etiã de
homine. qm̃ et hõ essentiã aie sue nouit ituitiue.
¶ 19°. arguit sic. sicut se hẽt visibile ad visum: sic
intelligibile ad intellectũ. sed omñe visibile põt vi
deri a potẽtia visiua pfecta si debito modo appro-
ximet. ergo omñe itelligibile põt itelligi ab itellectu
angelico q est potẽtia itellectiua pfecta. ¶ Con-
tra eandẽ pclusionẽ arguit Durãdus et potissime
ptra fundamẽtũ pbationis. dicẽs q illa pbatio
multas patit calũnias. Primo. qr dato q volũ
tas hois vel angeli soli deo subiaceat q ad cãlitatẽ
non tñ sequit q soli deo subiaceat q ad cognitio
nẽ. alioqui nõ cognosceremus ea q a solo deo crea
ta sunt vt celũ et astra et materiã pmã et huioi.
¶ 2°. qr dato q volũtas soli deo subiaceat quo
ad motionem: nõ tamẽ sequit q nõ subiaceat a-
lijs q ad cognitionẽ. qr p eandẽ rõnẽ motus celi q
est a volũtate angeli mouẽtis: nõ eẽt notus nob.
¶ 3°. qr ratione libertatis volũtatis nõ põt nos
latere motus ipsius. qr libertas eius nõ est ab alterius
cognitiõe sed ab alterius coactiõe. ¶ 4° si cogitatiões

nostre laterent angelum quia dependent a volūtate: per eādem rōnem ⁊ operationes trāseuntes in materiam exteriorem que imꝑantur a voluntate laterent ipm̄. non enim est differentia in his et illis quoad cognitionē angeli cui eque nota sunt ceteris paribꝰ intrinseca sicut extrinseca. eo ꝙ nō accipiat cognitionē a sensibilibꝰ. ¶ 5° qꝛ indeterminatio volūtatis nō pōt hoc facere. qꝛ et si volūtas indeterminata sit respectu futuroꝝ tñ respectu presentiū q̄ vult ⁊ cogitationum ad quas actualr̄ mouet determinata ē. et ideo hec rō sufficeret ad ꝓbandum solum ꝙ angelus per certitudinem nō cognosceret cogitatiōes ⁊ affectiones nostras futuras. sed nō sufficit ad ꝓbandum ꝙ nō cognosceret cogitatiōes et affectiōes presentes. ¶ Cōtra secūdā similiter arguit Aureolus ⁊ Scotus ꝓbando ꝙ angelus non possit immutare phantasiā humanam illo mō quo ponit secūda cōclusio. Quia fictio est illud quod dicit de ordinatiōe phantasmatū ⁊ transpositione eoꝝ per angelum. aut eni angelus mouet spēm ⁊ ponit eam extra spiritum: ⁊ tunc accidēs migrat de subō in subm̄: aut mutat localiter ipm̄ spiritū. quomōcunqꝫ aūt muteť spūs: semper sunt in eo spēs predicte. aut offert spiritum in quo est vna spēs et abscōdit spm̄ in quo ē alia species: et hoc non potest intelligi nisi ponať ꝙ ille species habent diuersa subiecta et exigunt aliam ⁊ aliā partem spūs pro subiecto. sed hoc est inconueniēs. tum qꝛ non posset recipi tanta multitudo specierum in tam parua quātitate spirituū existētium in parua cellula. tum qꝛ tūc qui habet maius caput posset plus phantasiari. tum quia tunc ex aliquo numero specierū posset occupari tota quantitas illorum spirituum ⁊ omnes ptes repleri. et tūc sequitur ꝙ hō postq̄ acquisiuisset certā multitudinem specierum: non posset plus addiscere nec proficere. qꝛ nō posset plures spēs recipere. hec ille.

Quātum ad articulū tertium notandum ē primo ꝙ i diuersis locis: diuersa ratio assignatur a. S. D. quare angelus bonꝰ vel malus cognoscere nō potest naturaliter cogitationes cordium i seipis. i. intra mentē nisi sit aliqd̄ extrinsecum signū in quo designenť. nam in hac distinctiōe ar. 5. ad. 7^m assignat ꝓ ratione libertatem volūtatis quia. s. volūtas est libera et dn̄a sui actus. In pᵃ p. q. 57. ar. 4° assignat ꝓ rōne dicti: qꝛ voluntas rōnalis creature soli deo subiacet et ipe in ea solus opari pōt. In de. ve. aūt. q. vel m̄i. S. arti. 13° assignat ꝓ rōne. qꝛ angelus nālr̄ cognoscit ꝑ formas sibi inditas q̄ sunt similitudies rerū in nā existiū. motꝰ aūt volūtatis nō hꝫ depēdentiā ad aliquā causam nālem sꝫ solū ad cām diuinā que i volūtatē sola iprimere pōt. vñ motꝰ volūtatis ⁊ cordis cogitatio: nō pōt cognosci in aliqbus similitudinibꝰ reꝝ nāliū sꝫ solū in ipa eēntia diuina q̄ in volūtatē iprimit. In. q. do de malo. q. 16. ar. 8. in. c. assignat ꝓ rōne. qꝛ motꝰ volūtatis depēdet ex sūmo ordine reꝝ q̄ est sūmum bonū. id āt qd̄ cadit sub ordie supioris cause: nō pōt cognoscere iferior cā sed solū superior cā mouens et ille qui moueť. Sed prima cozin. 2° ꝓ ratione dicti assignat. qꝛ ea q̄ in corde sunt: nemo scit nisi q̄ intus est in corde. āgelus autem bonus vel malus nō illabitur cordi vel mēti intellectualis creature sꝫ solus deus q̄ intra mentē opať dans eē ⁊ cōseruās in eē. ¶ Sꝫ certe iudicio meo nulla p̄missarū rōnum faciat intellectū: neqꝫ calūnias q̄rentiū ⁊ arguentiū plene euacuat. Nō pma rō. nā libertas volūtatis ſm ꝓpriam rōnē coactiōi opponiť alicuiꝰ cause mouētis. dr̄ eni volūtas libera eo ꝙ ab aliquo agēte cogi nō possit: sed ex hoc nō impeditur quin ab aliquo intellectu etiā nō sibi cōiuncto cognosci possit. nā neqꝫ voluntas dr̄ libera eo ꝙ in potestate eiꝰ sit cognosci vel non cognosci ab aliquo itellectu. alias ab omnibus cognosceret a quibus ipa vellet: et a nullo cognosceret a quo ipsa cognosci nollet. Neqꝫ valet dicere ꝙ lꝫ nō sit in potestate voluntatis ipam ſm se cognosci aut nō cognosci ab itellectu: est tñ in eiꝰ potestate motꝰ eiꝰ ⁊ cogitatiōes mētis i seipsis cognosci vel nō cognosci ab alio. Tū qꝛ nō solū motus ⁊ actus volūtatis dicunť liberi: sꝫ etiā ipa volūtatis potētia. imo et libertas volūtatis in ipa pō radicatur que tñ saltem ab itellectu angelico cognosciť nāliter ēt ipa nolēte. Tū etiā. qꝛ vt i nobis experimur: nō sp cogitationes nr̄e aut volūtatis intētiones fiūt note his qbus volumꝰ vel qꝛ eas nō capiūt: vel qꝛ absentes sūt: vel ꝓpt alias multiplices causas. ꝙ aūt volūtas est dn̄a suoꝝ actuū: ad hūc sensum dr̄. quia pōt elicere ⁊ imperare aut nō elicere vel impare actus suos. nō ꝙ in eiꝰ potestate sit ꝙ ab aliis cognoscantur vel non cognoscantur. alioquin non solum actꝰ interiores et eliciti sed etiam actus exteriores ⁊ impati a nemine cognoscerentur nisi pro voluntatis libito. nā vtroꝝqꝫ actuū volūtas dr̄ eē dn̄a. ¶ Neqꝫ secūda rō assignata videť sufficere. nā nō necc̄io exigiť ad hoc ꝙ aliqd cognoscat: ꝙ cognoscens illud moueat aut circa illō opereť. imo

ecōtrario: q̄r ꝗ id qđ cognoscit moueat itellectū
cognoscētē et in illū suo mō opet presertī si sit ab
ipso cognoscibili recipiens. quia vt accipit. 3° de
anima cognitio fit q̄si p motū rerum in itellectū.
appetitio autē econtra fit p motū appetit⁹ in res.
vnde nichil videt agere vł obstare ad hoc ꝙ mo
tus volūtatis cognoscant ab aliquo: ꝙ in ipsam
voluntatē possit cognoscēs opari vel non opari.
¶ Neq̄ tertia rō satisfacit. tū q̄ ꝓpter eādē rō
nē nō posset angelus cognoscere naturam volū
tatis et itellectus neq̄ spēs intelligibiles in ipso
exñtes. qđ etiā a. S. D. falsū reputat sicut appa
ret ex dictis ei⁹ presertim locis sup̄ allegatis pro
cōclusiōe. p̄ p. et de. ve. et de malo. ꝓbatur ꝯña.
qm̄ neq̄ nā intellect⁹ ꝛ volūtatis neq̄ eius cōna
turales ꝓprietates neq̄ spēs i mēte angelica cō-
create: hñt depēdentiā ab aliq̄ cā naturali agen-
te cū sint a solo deo p creationē. tū etiā q̄ act⁹ in
tellect⁹ et mot⁹ volūtatis: ad aliquas causas nā
les videnť hr̄e dependentiam q̄ sunt ipe potētie
nāles spēs intelligibiles ꝛ obm cognitū. Ex istis
siquidē causis: actus ꝛ motus intellect⁹ ꝛ volun-
tatis nāliter ꝓcedūt. nā nō supnaturalit aut vio
lēter neq̄ ēt a casu: positis ipis causis in esse. Et
preterea futura cōtingentia ad vtrūlʒ: nullā hñt
dependentiā ad causas nāles determiatas: ꝛ tū
plurima ex illis stati ꝙ posita sunt i actu et eē hñt
in rerū nā: cognoscunt in seipis ab intellectu āge
lico p spēs sibi concreatas ꝓut dictū fuit sup̄. dis.
3ª. ergo simili mō dici poterit ꝙ cogitatiōes cor-
diū in actu posite et vt eē hñt in rerū nā: cognos-
cunt ab āgelis i seipis ēt si nō haberēt causas nā-
les a q̄bus dependerēt. cognoscerent enī in seip
sis lʒ nō in suis causis. ¶ Neq̄ quarta rō assigna
ta in. q. de malo videt sufficiēs. q̄ multa sunt q̄
dependēt ex solo sūmo ordine rerū hoc ē ex sola
diuina ꝓuidentia sine causis medijs: q̄ tū ab itel-
lectu angelico nāli cognitiōe noscunt: sicut celi ꝛ
stelle ꝛ ptes p̄ncipales vniuersi. itē ꝛ miracula si-
cut statio solis tp̄e iosue. ꝛ retrocessio tēpore eze
chie. eclipsis cōtingēs tp̄e passionis xp̄i. q̄ posita
in actu: mēti āgelice nota fuerūt. vñ lʒ angeli na-
turali cognitiōe ordinē supremū ꝛ diuinā p̄rouı-
dentiā cognoscere nō possint: cognoscūt tū res a
sūmo ordine ꝓuisas postq̄ʒ in eē actu posite sunt
Et idē videret dicēdū de cogitationib⁹ cordiū.
¶ Neq̄ quinta ratio assignata videtur sufficiēs.
nam ad cognitionē habendam de re aliqua: non
necessario requiritur ꝙ cognoscēs illabatur ipsi
vel intra ipsam fiat. qm̄ vt dictū est supra: cogni
tio nō fit per motum cognoscētis ad rem cogni-
tam. neq̄ per hoc ꝙ intra ipsam fiat. sed magis

econtra per hoc ꝙ res cognita intra cognoscen-
tem fiat vel p se vel per suam similitudinem. vn-
de sine illapsu angeli i mentem rationalem alte-
rius angeli vel hominis: potest mens rationalis
et eius actus ꝛ motus ab angelo cognosci p spe-
cies concreatas quibus intra mētes angelorum
possunt fieri presentes sicut per suas similitudi-
nes. quēadmodum cognoscūtur ꝛ substantia et
potentie ꝛ species intelligibiles licet non illabat
illis. ¶ Videtur ergo nobis ꝙ ratiōes supra assi
gnate magis sint ꝛ inducantur a. S. D. vt ratio-
nes congruentie q̄ʒ vt cōclusionem efficaciter ꝓ-
bātes. cuius signum est ipsarum multiplicitas et
diuersitas. nobis autem supposita veritate con-
clusiōis ex sacra scriptura vt hieremie. 17° prauū
est cor hominis ꝛ inscrutabile quis cognoscet il-
lud. ego dñs scrutans corda ꝛ ꝓbans renes. Et
pª corin. 2° inquit apl's. que sunt hominis nemo
nouit nisi spūs hominis qui in ipso est. Et actuū
primo. tu dñe qui nosti corda hominum ꝛc̄. pro
nunc nulla ratio certior et magis sufficiens se of-
fert ad id ꝓbandum q̄ʒ dispositio diuine prouidē
tie que sicut dedit voluntati potestatem natura
lem ꝙ a nullo agente vel mouente etiā superiori
et fortiori simplr̄ cogi possit: ita dedit ei nālē po-
tentiam ac potestatem occultandi et reuelandi
affectiōes suas et cogitationes mentis pro libi-
to: ita vt nullus intellectus preter diuinum ipsa
nolente eas intra mentem cognoscere possit ni-
si per aliquod signum exterius innotescāt. et ad
hūc sensum tendere videtur ratio quarta supra
assignata ex questiōibus de malo. ex summo enī
rerum ordine idest ex diuina prouidētia que ab
intellectu creato comprehendi non potest: pro-
uenit hec volūtatis facultas ac proprietas ꝙ si
licet a deo solo ꝛ ab ipsius mente affectus eius ꝛ
cordis cogitationes dependeant ꝛ quantum ad
esse et quantum ad cognosci. ita vt inferior cau-
sa a prima: illas cognoscere non possit ipsa volū
tate nolente. vnde Sanctus Thomas in q̄stio-
nibus de malo questiōe. 16. arti. 8° arguit sic. 15°.
loco. Contra. non occultat eas totaliter remouē
do. quia sic nichil cogitaret. nec iterum faciendo
eas distare. quia distantia corporalis non impe-
dit cognitionem angeli. nec etiam aliquid inter-
ponendo quia nihil aliud est in anima quod la-
teat demonem. ergo nullo modo voluntas po-
test suas cogitationes demoni occultare. ecce ar
gumentū: sequitur responsio. Ad. 15ᵐ dicendum
ꝙ nullo illorum modorum voluntas occultat co
gitatiōes hominis: sʒ dicitur eas occultare quia
ex hoc ipo occulte sunt: ꝙ ex voluntate ꝓcedūt.

hec ille. quasi ex condicione et proprietate naturali habeat voluntas ꝙ eius affect⁹ et cogitationes mentis occulte sint intellectui creato non sibi coniuncto supposito: ipsa nolente manifestare. Hijs autē consonat prima ratio superius assignata ex primo sententiaꝝ que fundat̃ in libertate volūtatis et in dominio sui actus. vt intelligam⁹ libertatem et dominiū nō solum ad eligendum hoc vel illud vel non eligēdum: et ad eliciendū aut imperandum hunc vel illum actū vel nō eliciendum aut imperandū: sed etiā ad occultādū vel manifestandū affectiones suas et cogitationes ac concept⁹ mentis. vt sic libertas voluntatis et dominiū sui actus: magis late capiat̃ ꝙ̄ in pͥma instātia cōtra pͥmam rationem. Consonat etiā hijs secūda ratio sumpta ex pͥma pte. et. 5ᵃ. ratio sumpta ex cōmēto in epistola ad cori. ꝙ̄ᵐ ad id ꝙ act⁹ et mot⁹ mētis deo latere nō possint. eo ꝙ est causa opans intra ipsam mētē nō solum dans naturā et cōseruās in esse: sed etiā mouens et causans omnes mot⁹ et act⁹ mentis ꝙ̄ᵐ ad id qđ entitatis et bonitatis habēt. iuxta illud aplī. non est volētis neqꝫ currētis sed dei miserētis. et alibi. nō sum⁹ sufficiētes cogitare aliqđ ex nob quasi ex nobis sꝫ sufficiētia nr̃a ex deo est. causa nāqꝫ agens ꝑ intellectū et voluntatē sicut est de⁹ cognoscit omnes effectus suos. et ſm hoc dicemus ꝙ licet ex hijs duab⁹ rationib⁹ nō probetur efficaciter ꝙ nullus intellect⁹ creat⁹ pōt cognoscere effectus et cogitationes alterius mētis: probatur tamē efficaciter ex illis ꝙ deus illa cognoscat. Et ad hoc pͥncipalit̃ videt̃. S. Doc. hāc rōnem inducere. nā quāuis nō necessario sequatur ꝙ intellect⁹ cognoscēs aliqua: in eis vel circa illa operetur: et ꝙ si nō sic operat̃: illa nō cognoscat: sequitur tamē necessario ꝙ si illa aut in eis vł circa illa opatur: eorū cognitionē habeat si sit agēs per intellectum et voluntatem.

¶ Secundo Notandum est ꝓ declaratione secūde cōclusionis. ꝙ cognitio nr̃a ſm statū presentis vite est ꝑ imutationē potētie cognitiue de potētia ad actū. eo ꝙ de se sit in potētia ad intelligibilia et tanqꝫ tabula rasa in qua nichil est depictū prout dicitur in. 3° de anima. imutatio autem potentie cognitiue: ſm duo pͥncipaliter fit quemadmodū dupliciter est in potētia. vno modo ꝙ̄ᵐ ad exercitiū actus vt ad cognoscere vel non cognoscere. alio modo ꝙ̄ᵐ ad sui actus determinationē seu specificationē que est ab obiecto sicut ad cognoscere hoc vel illud. quēadmodū visus qñqꝫ videt actu ⁊ qñqꝫ nō videt. et qñqꝫ videt albū ⁊ qñqꝫ videt nigrū. pͥma imutatio fit a volūtate cuius est mouere omnes vires anime ad exercitiū sui actus vt Anselmus dicit in libro de simili. exceptis viribus vegetatiue partis que nostro imperio nō subduntur. vtimur enim alijs potentijs anime cū volumus. secūda autem imutatio potentie cognitiue fit ab obiecto vel per seipsum vel mediāte sua specie sensibili aut intelligibili. ad vtrāqꝫ autem imutationem requiritur intentio que est actus appetitiue virtutis. que vt Augustinus dicit. 11° đ trinitate capitulis pͥmo ⁊. 2°. coniungit obiectum et actum quo cognoscitur: potētie cognitiue. cognoscimus enī siue sensu siue intellectu: quia intendimus cognoscere. ⁊ cognoscimus hoc vel illud: qꝛ hoc vel illud cognoscere intendimus. ex quo sequitur ꝙ imutatio de potentia ad actum et ꝙ̄ᵐ ad exercitium actus et ꝙ̄ᵐ ad actus determinationem: non solum attēditur ſm vim cognitiuam sed etiam ſm appetitiuam. volumus enim et intendimus nunc cognoscere et cognoscere hoc vel illud quod prius non intendebamus. ¶ Aduertendū tamē ꝙ vis appetitiua cognitioni coniuncta: est duplex. vna sensitiua que est virtus organi corporei cuius actus potest directe ex corporali transmutatione causari quemadmodum ex cōcursu calidi sanguinis circa cor: causatur in appetitu sensitiuo passio ire que est appetitus vindicte et ad prosecutionem instigat. et ex retractione sanguinis a corde: consequitur in appetitu passio timoris q̄ inclinat ad fugam. alia est vis appetitiua intellectiua. s. voluntas. que quia nō habet organū corporale: ex imutatione corporali nō imutatur nisi indirecte et dispositiue. effectiue autem imutari potest vel ab ipso homine ſm ꝙ voluntas seipsam mouet: vel a deo qui interius operatur.

¶ Ex premissis inferimus ad ꝓpositum nostrū ꝙ demones vtrāqꝫ partem sensitiuam et cognitiuam et affectiuam possunt in nobis immutare ſm duplicem modū imutationis supra positum. possunt enim imutare et mouere potentiā cognitiuam: exhibendo humanis sensibus species sensibiliū vel de nouo aliqua corpora illis ꝑsentando ꝑ motum localem ſm quē corpora naturaliter eis obediūt: vel species in sensibus prius receptas cōponendo et ordinando aut disiungēdo transmutatione locali: et hoc quo ad primū imutationis genus. possunt etiam intentionem et motum appetitus diuersimode imutare et de ocio ad actum et de vno in aliud: et hoc ꝙ̄ᵐ ad secūdū imutationis gen⁹. q̄liter āt huiuscemodi imutationes ab angelo bono vel malo fiant: tra

dit. S. Tho. in locis pro conclusione allegatis.

QUantum ad articulum quartum respondendū est obiectionibus aduersariorū cōtra ↄclusiones. Et quidē ex supra notatis pōt accipi responsio ad omnia argumēta ↄtra p̄mam ↄclusionē: verū tamē vt ad formā arguēdi respōdeamus: ad singula suo ordine dicem⁹. ¶ Ad primū dicit̄ ꝙ ꝓcedit ex falso supposito. s. ꝙ cogitatio vnius angeli sit naturaliter p̄sens intellectui alteri⁹. cū aūt arguēs dicit ꝙ nō videt̄ maior ratio quare angelus p voluntatem suā et c̄. dicim⁹ ꝙ imo est maior ratio q̄ sumit̄ ex diuina ordinatione et ꝓuidētia put dictū fuit in p̄mo notabili. ¶ Ad ↄfirmationem dicim⁹ ꝙ cōmittit̄ in ea fallacia f̄m nō causam vt causam. nō enī maior vel minor itimitas est causa p se ꝙ aliqd magis vel min⁹ videat̄. intimior est enim aīa nostra intellectui nr̄o q̄ʒ res corporalis exterior: et tamen res corporalis est obiectum p se cognoscibile ab intellectu nostro non autem ipsa anime essentia q̄ʒm ad cognitionem quid ē f̄m quā non cognoscit̄ nisi p actus et act⁹ p obiecta. vnde phs dicit. 3o de anima ꝙ aīa intelligit se sicut et alia qꝛ p spēs aliorum. ¶ Ad. 2m respōdet. S. T. p̄ma. p. q. 57. ar. 4o. ad. 2m Et de veri. q. 8a. ar. 13o. ad. 2m. et. 3m. ꝙ et si vn⁹ angel⁹ spēs intelligibiles alteri⁹ videat: nō tamē sequit̄ ꝙ vn⁹ cognoscat quomodo ali⁹ illis intelligibilib⁹ speciēb⁹ vtit̄ actualit̄ ↄsiderādo. tū qꝛ nō oīa actu cogitam⁹ quoꝝ spēs apud nos habem⁹. tum etiā qꝛ ex vna spē intellect⁹ in diuersas cogitationes procedit. sicut p spēm hominis varia de homine possumus cogitare. Idē in sententia respōdet de malo. q. 16a. ar. 8o. ad. 2m. et 5m. ¶ Ad. 3m. negat̄ ↄñā. qm̄ ille ↄcept⁹ licet sit magis determinat⁹ q̄ʒ spēs intelligibilis: nō ē tn̄ intelligibile ꝓportionatū intellectui alteri⁹ angeli nisi ex ordinatione volūtatis angeli in quo est ↄcept⁹ deo sic disponēte vt dictū est in primo notabili. et p ↄñs excedit ei⁹ naturalē facultatē. ¶ Ad. 4m. dicit̄ ꝙ de plurib⁹ singularibus aliqñ est vn⁹ act⁹ intelligēdi aliqñ plures f̄m ꝙ in eis possunt ↄsiderari et q̄ p̄pria sunt et q̄ cōmunia. et tamē qñ est alius et ali⁹ act⁹: nō sequit̄ ꝓpositum arguētis. nā rō eius falsum supponit. s. ꝙ vn⁹ angelus videat istū actū et aliū alterius angeli. hoc enī est qd̄ negamus. vnde arguēs petit principiū. ¶ Ad. 5m dr̄ ad minorē ꝙ in ꝓposito nr̄o deficit ꝓportio debiti ordinis et p̄sentialitatis. quia cogitatio cordis vni⁹ angeli neqꝫ habet naturaliter debitum ordinē ad intellectū alterius angeli neqꝫ est sibi naturaliter presens. sed huiōi ordo et presentialitas depēdet ex volūtate angeli cogitantis. nō ꝓpter illapsum vt male intelligit arguēs: sed ꝓpter diuine ꝓuidētie ordinationem. ¶ 6m. cōcedim⁹. nō enim ꝓcedit ↄtra nos cū non ponam⁹ ꝙ intimitas quam habēt cogitationes et affectiones cordiū ad mentē in q̄ sunt: impediat ꝙ ab alio intellectu nō cognoscantur. ¶ Ad. 7m. dicit̄ p̄mo. ꝙ maior habet veritatem ꝑ debitis circūstantijs ↄcurrentib⁹ quarū vna et precipua est in obiecto cognoscibili. s. ei⁹ actualis presentialitas apud itellectū p se vel p suam similitudinē. quā p̄sentialitatē cogitationes et affectiones cordiū non habēt f̄m seipsas nisi ex voluntate a q̄ ꝓcedunt. Dr̄ secūdo ꝙ minor ꝓpositio vt iacet est falsa. nō enī ens inq̄ʒm ens est primū obiectū et adequatū intellect⁹ āgelici. alias essentia diuina et omnia q̄ in ipa ↄprehēduntur essent obm̄ adequatū itellect⁹ angelici qd̄ falsū est et ab oīb⁹ negat̄. alioquin intellect⁹ angelicus cōprehēderet totalit̄ diuinā essentiā. omnis enī potētia cōprehēdit ꝓpriū et adeq̄tū obm̄. ¶ Ad. 8m dr̄ ꝙ cōmentator nō tetigit ibi omnes causas quare aliqd nō cognoscat̄. naʒ alia causa est defect⁹ ꝓportionis et p̄sentialitatis. color. n. oculo meo absens nō videt̄ ab illo: aut ꝓpter defectū sue entitatis: aut ꝓpter defectū ipsius oculi sed ꝓpter ipsius absentiā. qui defect⁹ pōt reduci ad entitatis paruitatē capiēdo entitatē obiecti non solum qua est in se sed qua mouet actu potentiā. ¶ Ad. 9m dicimus ꝙ quicqd sit de maiori nam nō est vera. quoniā sicut vnus angelus spē differt ab alio: ita et eorum intellect⁹ differunt: et tamen consequentia non valet. naʒ licet duo intellectus essent eiusdem rationis specifice vt in hominibus: non sequitur ꝙ quicquid et qualitercūqꝫ vnus cognoscat: cognoscat et alius. vnde dicimus ꝙ existentibus duobus intellectibus eiusdem rationis specifice: omne quod ab vno eorum cognoscatur: natum est ab alio cognosci. sed non sequitur ꝙ eodem modo propter diuersitatem q̄ʒm ad indiuiduationem. dicimus ergo ꝙ cogitationes intellect⁹ humani nate sunt cognosci ab alio intellectu angelico vel humano sed non per seipsum sine alio sicut cognoscuntur ab intellectu cuius sunt sed ipso volente et ordinante. ¶ Ad. 10m dicitur ad minorem ꝙ est falsa vniuersaliter sumpta sicut iacet vt dictum fuit in responsione ad. 7m deficit etiam minor in proposito nostro. quia cogitationes vnius intellect⁹ nō sunt sufficienter approximate itellectui alteri nisi

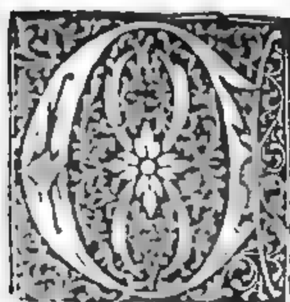
ipſo volẽte ⁊ ordinãte. ¶ Ad.11m dicim⁹ ꝙ quan
tũ eſt ex vi ꝓceſſus nõ aliud ↄcludit q̃ ꝙ cogita-
tiões ⁊ affectiones cordiũ pñt cognoſci natura-
liter ab aliq̃ intellectu qḋ et nos concedimus. qꝛ
ab itellectu diuino ⁊ ab itellectu a quo formãtur
aut eliciunt̃. ¶ Ad cõfirmationẽ pȝ reſpõſio ex ſe
pe dictis. non enĩ ſufficit ad hoc ꝙ aliq̃d actu co-
gnoſcat̃ ꝙ ſit ſm̃ ſe maxime itelligibile ⁊ põ non
impedita: ſed requirit̃ debita eius ꝓportio ⁊ pre
ſentialitas ad potentiã cognitiuã. alias ab omni
intellectu videret̃ ⁊ cõprehenderet̃ diuina eẽn-
tia. et oculus noctue directe ⁊ pfecte videret lu-
mẽ ſolis qḋ falſum eſt. verũtñ ex defectu huiuſce
modi ꝓportionis et pñtialitatis in ꝓpoſito nr̃o
põt dici intellect⁹ ãgelicus ipeditus. ¶ Ad.12m
dr̃ ſicut ſepe dictũ eſt ꝙ lȝ cogitatio vel concept⁹
clauſus i vno angelo p eius volũtatem ſit itelli-
gibile ⁊ nõ excedens virtutẽ cognitiuã alteri⁹ an
geli quantũ eſt ex rõne ſue nature: qꝛ tñ nõ ẽ pñs
alteri angelo p ſe vel p ſuam ſpẽm niſi p volunta
tẽ angeli cui⁹ eſt: iḋ niſi ipſo volẽte ab alio ange-
lo cognoſci non põt actu. ¶ Ad.13m negat̃ ɔñã.
nõ ei volũtas angeli hȝ facultatẽ a deo occultãdi
eſſentiã ſuã ne videat̃ ab alio. quẽadmodum hȝ
facultatẽ occultãdi cogitatiões ⁊ affectiões cor-
diũ. nec valet ꝓbatio. qm̃ ſicut reſpõſum eſt ad
primũ: itimitas maior vel minor nõ eſt ſufficiẽs
cã occultatiõis p̃dicte. facultas aũt volũtatis il-
la occultandi non cõſiſtit neceſſario i aliquo po-
ſitiuo. dr̃ enĩ voluntas occultare qꝛ nõ vult reue
lare ſeu manifeſtare. et de hoc magis dicet̃ i reſ-
põſione ad.16m. ¶ Ad.14m patet reſpõſio ex ſu
pradictis. falſũ ei ẽ ꝙ ſine volũtate angeli ſit co-
gitatio cordis ſui approximata itellectui alterius
¶ Ad.15m negat̃ ɔñã. et ad ei⁹ ꝓbationem dicit̃
ꝙ ſupponit falſum. ſ. ꝙ cõceptus vnius angeli ſit
preſens itellectui alterius ãgeli perfectioris. qḋ
eſt falſum vt ſepe dictum ẽ. niſi angelus cuius eſt
cõceptus velit illũ ſibi preſentẽ fieri. itellectui au
tem angeli cuius ẽ ille conceptus eſt pñs non ſo-
lum ſubiectiue ſed ẽt obiectiue mediãte ſpẽ obie
cti p cuius imutationem intellectus ſaltẽ reflexe
cognoſcit ꝓprium actuȝ et cõceptum. ¶ Ad.16m
negatur minor. et ad eius ꝓbationem dicim⁹ ꝙ
procedit ex falſo ſuppoſito. ſ. ꝙ occultatio volitio
nis angeli vel homis fiat neceſſario per aliquem
actum volũtatis poſitiuum. hoc autem falſũ eſt.
nam ſufficit actus priuatiuus aut negatiuus. vt
enim Sanctus Thomas dicit in. q. de malo. q.
16m arti.8o ad.15m vel.16. voluntas dicitur oc-
cultare cogitationes hominis vel ãgeli: quia ex
hoc ipſo occulte ſunt: ꝙ ex voluntate procedunt.
vnde non exigitur ad huiõi occultationem ali-
qua volitio voluntatis. quia ipſe cogitationes ⁊
affectiones ex ſeipſis occulte ſunt inquantum a
voluntate procedũt ſine aliquo ſigno corporeo
vel exteriori. et ideo non amplius requiritur ni
ſi ꝙ voluntas nolit illa manifeſtare. ¶ Ad.17m.
dicitur ꝙ ſupponit duo falſa. vnum eſt ꝙ intelle-
ctio vnius angeli ſit eiuſdem rationis cum intel-
lectione alterius angeli. hoc enim eſt falſum. nã
ſicut ſinguli angeli differunt adinuicem ſpẽ: ita ⁊
eorum intellectiones et ſpẽs intelligibiles ⁊ ipſi
intellectus. aliud falſum ſupponit ꝙ. ſ. intellectio
vnius angeli ſit debito modo approximata alte
ri angelo. hoc autem eſt falſum vt ſepe dictũ eſt.
¶ Ad.18m patet ſolutio ex reſpõſione ad.13m vn
de ɔñã quam arguens reputat claram eſt nulla.
neq; valet eius probatio. quia non ſufficit ꝙ ali-
quid ſit etiam maxime intelligibile ſm̃ ſe ad hoc
ꝙ a quouis itellectu cognoſcatur: ſed requiritur
debita proportio et preſentialitas ad potẽtiam
cognitiuam prout dictum fuit in reſponſione ad
9m et.11m. ¶ Ad.19m patet ſolutio ex reſponſio-
ne ad.11m. ¶ Ad argumenta durandi contra ꝓ-
bationes eiuſdem concluſionis patet quid dicẽ-
dum eſt ex dictis in primo notabili. ¶ Ad argu-
mentum contra ſecundam concluſionem dicim⁹
ꝙ angelus nõ ponit ſpeciem ſenſibilem extra ſpi
ritum vitalem: neq; facit illam migrare de ſubie-
cto in ſubiectum: ſed diuerſimode ſpiritum mu-
tando localiter poteſt diuerſis modis compone
re et ordinare ipſas ſpecies vt ſic diuerſimode ſe
offerãt phãtaſie aut imaginatiue virtuti. nec iſtḋ
impedit ꝙ ſpecies predicte ſemper ſunt in ſpiri-
tu vitali ſubiectiue. Et cum arguens improbat ꝙ
plures ſpecies poſſunt eſſe in diuerſis partibus
ſpirituũ tanq̃ in ſubiectis: dicimus ad primã im
probationem ꝙ illud eſſet inconueniens ſi ſpẽs
ſenſibiles eſſent in dictis ſpiritibus ſm̃ eſſe reale
et naturale. ſed cũ non ſint in eis niſi ſm̃ eſſe in-
tentionale: nullum inconueniens eſt ꝙ in parua
quantitate ſpirituũ ſit magna multitudo ſpecie-
rum prout deductum fuit. li. p° diſ.35. vnde ceſ-
ſant alie improbatiões ſequentes que procedũt
ex hoc fundamento falſo ꝙ inconueniẽs ſit mul-
titudinem ſpecierum eſſe in parua aut etiam in
eadem parte ſpirituũ. ¶ Ad argumentum ante
oppoſitum reſpondet. S. Tho. p° par. q.57. ar°
4° ad.3m ꝙ licet ea que ſunt in intellectu noſtro
ſint angelis ſimiliora quantum ad rationem en-
titatis q̃ ea que ſunt i phantaſia vel in appetitu
ſenſitiuo: ſunt tamen diſſimiliora in eo ꝙ ſunt in
virtute corporea et ſequuntur impreſſionẽ cau-

se corporalis. vnde quia angeli cognoscunt res corporales et dispositiones earum: possunt per hoc cognoscere quod est in phantasia et in appetitu sensitiuo. nō autem sic illa que manent in solo intellectu et voluntate que nō subduntur naturali cognitioni angelorum. et in hoc articulus terminatur.

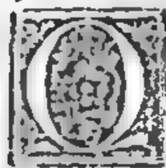

Irca questionem vtrum angeli habeant corpora celestia naturaliter eis vnita diuerse fuit opinio etiam inter doctores theologos. Hieronim⁹ nāq₃ sequutus origenē vt. S. T. refert opinatus est corpora celestia esse animata quorum animas dixit ipsos angelos. Augustinus vero id sub dubio reliquit. 2° super genesim ad litteram et in enchi. Damascenus vero in. 2° li. expresse tenet celos esse inanimatos. ita ꝙ angeli vniuntur eis non sicut forma vnitur materie sed sicut motor mobili. et hec est cōmunis sententia theologorum quam Sanctus Thomas tenet in hac distinctione. arti. p°. Et. pª parte. q. 70. arti. 3°. Item de spiritualibus creaturis. arti. 6°. Et cōtra. gen. li. 2° ca° 56. et in plurib⁹ alijs locis. Aureolus autem pretēdit probare presertim ex quibusdam dictis cōmentatoris Auerrois angelos motores orbium habere se ad orbes sicut corum forme: nō quantum ad primum effectum forme qui est dare esse: sed quātum ad quosdam alios effectus consequentes naturas orbium vt quātum ad motum circularem et quantum ad figuram spericam et ad debitam quantitatem ⁊ quātū ad densitatem ⁊ raritatem et hmōi que videntur consequi ex formis. ¶ Sed quia cōmētator in primo celi ⁊ mundi expresse dicit ꝙ corpus celi respectu substātiarum separatarum que celos mouent equiuoce dicitur materia cum materia proprie dicta quam informat et perficit forma. eo ꝙ corpus celi se habet vt subiectum actu existens respectu substātiarum separatarum. Item super. 7° metha. dicit ꝙ virtus formatiua seminis non agit nisi per calorem qui est i semine. nō ita ꝙ sit forma in eo sicut anima in calore naturali: sed ita ꝙ sit ibi inclusa sicut anima est inclusa in corporibus celestibus. vbi aperte negat ⁊ animam in corporibus celestibus quam vocat substantiam separatam esse in eis sicut forma. vnde et in. 11° metha. ponit in corporib⁹ celestib⁹ duos motores. vnum coniunctum quem vocat aīam et alium separatum qui mouet vt finis ꝑut Sāctus Thomas refert de spiritualibus creaturis arti. 6° ad. 10ᵐ. ideo ex quibuscunq₃ verbis commentatoris bene intellectis non plus haberi potest nisi ꝙ substantie separate vniuntur corporibus celestibus vt motores tm̄. cum enim ipse ponat intellectum possibilem non vniri nostris corporibus formaliter sed esse quid separatum et immixtū sicut apparet ex eius dictis super. 3° de anima: irrationabiliter diceretur ꝙ substantias separatas scilicet angelos que secūdum se sunt magis abstracte a materia: posuerit vniri materie celesti vt forme. Et preterea quicquid dicat Auerrois in proposito hoc: non nos cogit cum manifeste conuincatur errasse circa modum ponendi substantias separatas et circa earum motionem ac causalitatem prout Sanctus Thomas deducit in secundo ⁊ tertio libro contra gētiles. quāobrem visum est nobis indignum esse ac superuacuum argumenta petri aureoli super hac materia recitare: cum neq₃ ex verbis commentatoris neq₃ ex alijs fundamentis aliquid efficacie videantur habere. et maxime quia vt ipse fatetur post omnes eius rationes: dubium relinquitur an angeli vniantur corporibus celestibus vt forme etiam equiuocando de forma vt ipse equiuocat. Quod autem dicit rotunditatem et quantitatem ac raritatem et densitatem et huiuscemodi proprietates conuenire corporibus celestib⁹ a substantijs separatis sibi vnitis: falsum est. immo omnia illa accidentia consequuntur ex forma sua specifica que alia est ab angelis seu a substantijs separatis motoribus. om̄ia eni illa sunt corporibus celestibus concreata. ponere autem angelos esse creatores alicui⁹ rei erroneum est. vnde inter illa que Aureolus cōmemorat solus motus est ab angelis dependens et alia que motum per se consequuntur.

¶ Distinctio undecima

Circa undecimam distinctionem. Queritur utrum angeli proficiant in cognitione per mutuam locutionem. Et arguitur quod non. quia omnis locutio videtur fieri per verba que deseruiunt auditui: vel per nutus seu facta que deseruiunt visui. hi enim duo sensus sunt disciplinabiles ut dicitur in de sensu et sensato. sed nichil tale potest esse in angelis cum sint incorporei in se nec ex corporibus cognitionem accipiant. igitur et cetera. ¶ In oppositum est scriptura que introducit angelos sibi mutuo loquentes. Zacha. 2° alius angelus aggrediebatur in occursum eius scilicet prioris angeli. et dixit ad eum curre et loquere ad puerum istum. igitur et cetera. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli ut supra.

Quantum ad articulum primum sit prima conclusio. quod angelum loqui angelo nichil aliud est quam angelum ordinare conceptum mentis sue ad alium ut illi innotescat. Hanc conclusionem tenet Sanctus Thomas in hac distinctione lec. 2ª ar. 3°. Item pª p. q. 107. ar. p°. Et de. ve. q. 9ª ar. 4°. ¶ Secunda conclusio est. quod angelus loquens nichil influit in angelum cui loquitur neque aliquam speciem causat de novo in angelo cui loquitur. Hanc conclusionem tenet Sanctus Thomas in locis preallegatis. et presertim in solutionibus argumentorum. ¶ Tertia conclusio est quod unus angelus illuminat alium quantum ad duo. primum est intellectus confortatio: secundum est veritatem particulatim et distincte proponere iuxta capacitatem angeli illuminati. Hanc conclusionem tenet. S. Tho. in hac. dis. loco supra allegato. ar. 2° Item pª p. q. 106. ar. p°. Et de. ve. q. 9. ar. p°. ¶ Quarta conclusio est quod illuminatio unius angeli per alium est de rationibus divinorum operum: non de ipsa divina essentia secundum se vel de attributis aut relationibus vel personis. Hanc conclusionem tenet. S. T. loco prime allegato. pª p. ad. p^m. Et in hac. dis. in. c. et ad. p^m Et in de. ve. loco preallegato ad. 9^m et ad. 13^m.

Quantum ad articulum secundum arguitur contra primam conclusionem. contra quam arguit gregorius de arimino dicens: quod secundum istum modum sequitur quod quilibet angelus naturaliter videat seu intuitive intelligat cogitationes alterius: cuius oppositum dicit se probasse. et patet consequentia. nam ex quo angelus per suam cogitationem causat precise per modum obiecti cognitionem sue cogitationis in alio ita naturaliter potest alius huiusmodi cognitionem intelligere sicut ipammet essentiam angeli cuius est illa cogitatio aut aliquam aliam rem que sui noticiam naturaliter et precise per modum obiecti causat in eo. sed hoc consequens est falsum. igitur. ¶ 2° arguit durandus contra probationem conclusionis adductam de. 2° sen. quia illa signa que unus angelus naturaliter cognoscit in alio: aut sunt significativa naturaliter aut ex institutione sive ad placitum. primum non potest dici scilicet quod sint signa significativa naturaliter. quia ea que significant naturaliter: ostendunt solum naturales animi passiones seu affectiones sicut gemitus infirmorum dolorem. et sic de alijs. naturales autem motus voluntatis angeli: quilibet angelus cognoscit sine signo multo plenius quam quicunque medicus infirmitatem hominis. eo quod quilibet angelus plene novit naturam alterius. et per consequens naturales affectiones. et ideo ad hec demonstranda non oportet esse aliqua signa. Item per signa naturalia non fit proprie locutio ut magis patebit et de se satis manifestum est. non enim dicimus infirmum gementem esse loquentem. Item nec huiusmodi signa sunt significativa ad placitum: quia quecunque sunt naturaliter in angelo: sunt in eo invariabiliter et immutabiliter. si enim in corporibus celestibus non est variatio nisi secundum motum localem: nulla autem secundum formam substantialem aut accidentalem naturaliter inherentem: quod dico propter lumen quod luna variabiliter a sole recipit: quia a se illud naturaliter non habet: multo fortius in angelis nulla est variatio nulla mutatio quo ad ea que naturaliter eis insunt. si ergo per talia fieret locutio: semper loquerentur et de eisdem cum semper sint in eis eadem signa. signum enim quamdiu est: representat id cuius est signum. hoc autem est inconveniens et contra rationem locutionis que fit per signa que significant ad placitum sive ex institutione. quia talia sunt in potestate loquentis ut fiant ut in nutibus et verbis. quia loquens per ea potest loqui et non loqui. Item locutionem que est per signa que significant ex

institutiõe: nullus intelligit nisi ille qui novit ad
quid significãdum signũ est impositũ. sicut pure
latin⁹ nõ intelligit locutionẽ p verba greca nec
ecõtrario. si ergo signa p que loquitur ãgelus an
gelo significent ad placitum: oz angelos sibi invi
cem loquentes scire prius ad quid significãdum
signa illa sunt imposita vel instituta. et si illa isti-
tutio facta est p vnum angelũ solũ: qualiter innotes-
cet hoc alijs nõ apparet. qz si p locutionẽ: tũc locu
tio pcederet signa p que fit quod est incõveniẽs.
nec possumus fingere in angelis id quod ẽ in ho
minibus. s. q mater ostendit et tradit puero pa=
nem dicendo pain ꝛ sic docet eũ quid illa vox si=
gnificat: ita angelus ostẽdit alteri angelo rẽ ali=
quam applicando signũ qd eam significat. hoc ei
fingi non põt. si autem illa institutio fiat concor=
diter p omnes angelos simul: oz q cõceptus om
niũ de tali institutiõe sit notus oibus: et sic ante
oẽm locutionem cõceptus vnius angeli erit no-
tus alteri. et eadẽ ratione omẽs conceptus ange
lorum erunt omnibus noti angelis. et tunc non
oportebit põere locutionẽ in ãgelis. qre pdicta
opinio nõ videtur cõveniens. ¶ 3° arguit. Quia
lz ad locutionem exteriorem requirant duo quo
rum primũ est q res innotescat p alterum. res eni
que in seipsa cognoscitur nõ innotescit vt sic per
locutionem: sicut color qui videtur in pariete. se
cundum ẽ q sic cognoscatur non p quodcũqz al-
terum: sed p alterum quod sit signum ꝛ in ratio=
ne signi: tñ ad locutionem interiorem non requi
runtur predicta duo. dicimus eniz q homo sibijp=
si loquit qñ cogitat de aliqua re dato q illa res
nõ innotescat ei etiam p quecunqz signa sed solũ
per suam cogitationem. sed dr loqui alteri quan
do cogitationem vel affectionem suam dirigit i
ipsum dato q illa cogitatio vel affectio sit ꝑm se
nota illi alteri. sicut hominem mentaliter orantẽ
dicimus loqui deo inquantum cogitationem vel
affectionem suam dirigit in deum q̃ tamẽ sine su
pradicta directiõe novit qualibet cogitationem
et affectionem hominis. ¶ Cõtra secundam cõ-
clusionem arguit Scotus multipliciter. Primo
sic. quia si angelus loquens nichil causat in intel-
lectu audientis sed solum exprimit conceptum
in seipo qui videtur ab alio sicut in libro: cũ istud
expressum possit a quolibet angelo equaliter vi-
deri: sequitur q angelus exprimens illum con-
ceptum equaliter loquitur omnibus angelis vel
cuilibet angelo. ¶ 2°. Quia difficile est videre
quomodo iste qui nichil causat i alio loquitur al
teri, nulla enim videtur rõ quare alius nunc ma-
gis itelligat q̃ prius si nihil aliud fiat in eo. ¶ 3°
Quia absurdum hoc videtur in illuminatione.
nam constat primum angelum imediate illumi-
nari a deo: et deus illuminans nichil facit in se sz
totum quod facit est in intellectu vel angelo illu
minato. igitur verissimile est in alijs illumina=
tionibus inferioribus q angelus illuminans nõ
causat aliquid in se per hoc q est illuminans: sed
totum quod facit est in intellectu illuiato. ¶ 4°
Omnis loquens intellectualiter causaret imme
diate in eo cui loquitur conceptum illius de quo
loquitur si posset. sed angelus hoc potest respe-
ctu alterius angeli. igit. maior pbatur. quia qdlz
agens naturale statim induceret si posset illd qd
principaliter intẽdit. minor pbatur. quia illd qd
sufficienter est in actu pmo respectu alicuius effe
ctus: potest illum effectum causare i passo vel re
ceptivo proportionato et approximato. angelus
aũt habens noticiam itellectualem respectu ali-
cuius obiecti puta. a. est sufficienter in actu pmo
ad causandum cognitionem intellectualem vel
actualem intellectionem ipius. a. igitur potest il
lũ effectum causare in quolz intellectu receptivo
illius effectus. intellectus aũt alterius angeli nõ
concipientis distincte. a. receptivus est. igitur in
illo põt angelus noticiã ipius. a. causare. Maior
patet. quia prima extrema proportionis activi
et passivi sunt vniversalissima abstracta a quoli
qz passivo. quia illa passio est in particularib⁹ sub
vtroqz extremo per rationem communem. pro-
batur minor. angelus habet in se actum cognos-
cendi. a. et spẽz que ponitur necessaria ad cogni-
tionem. et per illud quod habet potest facere in-
tellectum suum i actu secundo causando in se in-
tellectionẽ. a. sicut effectum. sequitur ergo q in
intellectu passivo angeli qui est eiusdem rationis
cum intellectu suo potest hoc causare et cetera.
¶ 5°. Angelus inferior cognoscit seipsum intuiti
ve per essentiam suam. igitur et superior cognos-
cit illum inferiorem per essentiam suam intuiti-
ve. probatur ꝯña. quia omne obiectum cognosci
bile ab inferiori potest esse obiectum cognoscibi
le a superiori eque perfecte. nulla enim cognitio
abstractiva alicuius obiecti: perfectior est intuiti
va. quia cognitio abstractiva per speciem potest
esse de re non existente nec in se presente. et ita
non perfectissime attingit cognitum. non autem
oportet angelos esse sibi invicem imediatos lo-
caliter ad hoc vt superior intelligat inferiorem
intuitive. ergo dato q distent localiter: superior
intuitive cognoscit inferiorem. sed illa cognitio
non est per aliquam speciem que potest esse re
non existente. igitur illa essentia cognita nichil

eiusdem rationis vel alteri⁹ gignit in medio. qz
medium nō est capax intellectionis vel spēi me-
re intelligibilis. igitur a simili si in āgelo ponitur
aliquid actu itelligibile natum gignere aliquam
noticiam licet non intuitiuam in intellectu passi-
uo vel receptiuo: potest de illo gignere in intelle
ctu angeli distantis actualem noticiam sui nichil
gignendo in medio. ¶ 6°. qz si angelus audiens
non habet spēm illius superioris de quo loquēs
loquitur: intellectus suus receptiuus tam speciei
q̃z actus caret vtroqz: ⁊ intellectus angeli loquē
tis est sufficienter in actu primo ad gignitionem
vtriusqz. qđ patet de spē. quia species intelligibi-
lis pōt gignere spēm intelligibilem eiusdem rō-
nis. similiter pz de actu qui est species intelligibi
lis que est in loquente principiū cognoscendi id
cui⁹ est q pōt esse ratio gignendi actualem itelle
ctionem eiusdem obiecti in alio intellectu capaci
eiusdem. hec Scotus in forma. ¶ Contra tertiā
conclusionē arguit Durandus pmo probando
q oēs angeli illuminantur imediate a deo ⁊ non
vnus ab alio causaliter sed per quandam ꝯñam
quod ꝓbat sic. Illa que ptinent ad cognitionem
gloriosam: pertinent ad solū deum tanq̃z ad cō-
fortantem naturam et ꝓponentem obiectum. s
illa de quib⁹ est illuminatio sunt hmōi. pertinēt
eni ad cognitionem beatam q̃uis nō ad illam in
qua cōsistit essentialis beatitudo sed ad illam in
qua consistit accidentalis beatitudo. ergo perti-
net ad deum tanq̃z ad ꝓponentem obiectum et
cōfortantem itellectum. nō enim videtur q bea
titudo vnius essentialis aut accidentalis depen
deat ab alio q̃z a deo. ¶ 2° qz cum dicit Dionisi⁹
aliquos angelos imediate illuminari alios autē
mediate: exponendum est nō per causalitatem
sed p quādam cōsequentiam. cum eni ista de q̄-
bus angeli illuminantur nō sunt fm se p̄ñtia co-
gnitioni angelice: fiūt ei p̄sentia per hoc q deus
eis talem cognitionem tradidit. et quia omnes
angeli cōtinuantur in irradiatiōe diuini luminis
siue naturalis siue supadditi: ideo qđ presentat
primo ordine cuiusdā cōsequentie p̄sentat oīb⁹.
et ideo a deo oēs illuminant et simul tempore sz
prius vnus q̃z alius natura vel dignitate. et ita
vnus mediante alio mediatione cuiusdam cōse
quentie. hec ille. ¶ 3° arguit cōtra primum duo-
rum fm que attenditur illuminatio improbādo
primam partem cōclusionis qua dr q vnus an-
gelus illuminat aliū confortando virtutem eius
intellectiuam. et cōtra hoc arguit sic. Omnis cō
fortatio est p aliquam actionem. sic enim minus
calidum cōfortatur ex presentia magis calidi dū
magis calidum agit in minus calidū intendens
ipm. qualiter enim per se confortabit illud qđ ni-
chil agit. cū igitur lumē intellectuale vnius ange
li nihil agat in lumen alteri⁹. nec imprimendo lu
men: qz hoc solum est a creante. nec intendēdo
ipm: quia non recipit magis ⁊ minus. sequitur q
nullo mō. Forte dicetur negando illud qđ assu-
mit. s. q lumen intellectuale angeli non possit eē
intensius et remissius. Sed cōtra hoc arguit. qz
cum virtus itellectiua angeli cōsequatur p se ad
essentiam angeli: nō est ꝓbabile q ponatur possi
bilis intensio in lumine intellectuali nisi ponere
tur in eēntia angeli qđ nullus ponit. Et cōfirma
tur. qz in nobis non dicit q intellectus possibilis
aut agens q ab Aristotele vocatur lumen. 3° de
aīa: recipiat magis aut minus. ¶ 4° sic. oē illud
qđ intendit p se aliquam formā: potest similē fm
spēm ꝓducere. quia vt dr. 2° ethi. Ex eisdē au-
getur habit⁹ et generat. sed vnus āgelus nō po-
test producere lumen alterius. ergo nec intende
re. Dicetur forte q nō omne illud qđ potest ali-
quam formā intendere: pōt eādem vel similem
causare. qđ declaratur p simile in quantitate. qz
virtus creata potest extendere quantitatem exi
stentem sine subiecto vt pz in sacramēto: ⁊ tamē
nō potest facere vl causare quātitatem sine sub-
iecto. simili mō dicetur q lumen vni⁹ angeli pōt
intendi p lumē alterius licet nō possit ab eo cau-
sari. sed hoc nō valet. qz oē quod pōt extendere
aliquam quantitatem: pōt causare similē fm spe
ciem. Nec valet instantia de extensione quātita
tis in sacramento sine subiecto. qz licet agens na
turale quod pōt eam extendere: nō possit causa-
re quantitatem habentē eundem modum essen
di: pōt tamen causare quantitatem similem fm
spēm. et hoc sufficit ad ꝓpositum. qz cum lumen
vni⁹ angeli nō possit causare lumē simile lumini
alterius angeli. nullo mō poterit ipm intendere.
¶ 5° arguit sic. lumē angeli superioris est alteri⁹
spēi a lumine angeli inferioris fz opinionem tuā
qui ponis oēs angelos spē differentes. talia aūt
nō sunt nata intendere se mutuo p se saltim nisi
vnū haberet virtutem causandi aliud qđ nō est
ponendū in angelis. Si dicat q non oz lumē di-
uersorū angelorum esse diuersum spē: quāuis lu-
mē vni⁹ habeat maiorem efficaciam q̃z lumē al-
terius ꝓpter diuersaz cōdicionem subiecti i quo
recipitur sicut patet de calore in igne et in aere.
Cōtra hoc arguitur. quia inconueniens est q ꝓ-
prietates q̄ per se cōsequuntur essentias spē dif-
ferentes quales sunt essentie angelice fm te: nō
sint spē differētes. Forte dicet ad ista argumen-

cia ꝙ vnus angelus illuminat aliū nō quidē confortando lumē ipsius per modū intensiōis sȝ concurrendo cū ipso ad vnam intellectionem que ē perfectior ex cōcursu duplicis luminis ꝙ̃ si alterū solū cōcurreret. sicut est pfecti⁹ lumē positis duabus candelis ꝙ̃ posita vna tm̄: ꝗ̃uis lumē vnius candele nō intendat lumen alteri⁹. ita per hunc modū cōcurrente duplici lumine angeli superioris ⁊ inferioris ad intellectionē angeli inferioris intellectio eius est perfectior: et aliqua pōt intelligere que non posset ex solo suo lumine. sed istō omnino videt̄ improbabiliter dictū ꝙ lumen intellectuale vni⁹ concurrat ad intellectionem alteri⁹. cū enim lumen intellectuale angeli non sit aliud ꝙ̃ eius intellect⁹: oportet ꝙ vtrūqȝ lumen vel vterqȝ intellect⁹ se habeat ad intelligere eodem mō. s. elicitiue et receptiue cū sit actio immanens in agente: vel receptiue tm̄. sed neutro istorum duorum modorū pōt se habere intellectus duorꝫ angelorꝫ ad vnum itelligere. quia semper sequeretur ꝙ vnū intelligere esset in duobus angelis qḋ est impossibile. ¶ Ulterius reprobat secūdam partem dicte cōclusionis. s. ꝙ vnus angelus illuminat aliū ꝓponēdo ei veritatem quam intelligit particulando ⁊ diuidendo eam ad hoc vt capi possit ab angelo inferiori. quia talis explicatio veritatis itelligibilis: nō est accipienda ex parte rei cognite que ſm se manet eadem et in nullo mutat̄. nec ex parte actus intelligendi superioris angeli quasi superior āgelus mutet suū modū intelligendi. ſpcū intelligit ſm modū sue nature. sed ē intelligenda ex parte signi mediāte quo veritas cognita ab angelo superiori: proponit̄ angelo inferiori. hoc enī mō et non aliter doctor particulat suum conceptum. ꝓponere autē sic veritatem alteri: ptinet ad locutionē que fit per signa vt prius dictum fuit. locutio autem interior nō fit per signa sed ꝑ hoc solū ꝙ vnus angelus ordinat conceptū suum ad alterum: hec ille.

¶ Cōtra eādem cōclusionem ⁊ quasi per eadem media arguit Aureol⁹ primo sic. Ab eodem agēte res causat̄ ⁊ intendit̄. vn̄ quia charitas est per solam creationē: ideo intēditur ꝑ solam creationem vel solū creatorem. sed ſm te lumē angeli ē a solo deo per creationē. ergo a solo deo potest intēdi. Dicet̄ forte ꝙ ratio nulla est. q̄ videmus ꝙ dimensiones interminatas non pōt dare materie aliqḋ agens creatū: et tn̄ agēs creatum potest illas intēdere. Cōtra. nō est verum ꝙ dimensiones interminate intēdantur: sȝ quantitas que erat in potentia ad terminationem: deducit̄ de potētia materie ad actum. sed lumē nō est in potētia angeli vt de angelo possit educi. q̄re oportet ꝙ intēdat̄ ⁊ perficiat̄ a solo deo. ¶ 2° Quia ista positio vł imaginatio est mathematica. imaginat̄ enim ꝙ lumē angeli sit q̄dam qualitas radiosa qḋ falsum est. talis enim q̄litas nō inuenit̄ in substantia spirituali. sed lumē in ea nō ē aliud ꝙ̃ vigor intellect⁹. Dicet̄ forte ad oīa ista ꝙ ista intēsio luminis nō est intelligēda mō predicto ꝗ scȝ vn⁹ angel⁹ intendat lumē alteri⁹: sed isto mō q̄ s. superior coagit lumini inferioris. sic ꝙ ignis appositus paruo igni adiuuat ipm̄: ita angelus superior per suū lumen adiuuat lumē inferioris: vt si inferior nō possit intelligere vnam conclusionē quā ꝓponit sibi superior: statī ille superior iuuat eum suo lumine q̄si coagēdo. Cōtra. quia illḋ lumē est lumē intellect⁹ agētis. sed posito ꝙ meus intellect⁹ agēs esset p̄ns tuo: nō ꝓpt̄ hoc te adiuuaret ad intelligendū vnam cōclusionē. Itē hec lumina hn̄t sua possibilia distincta. q̄ lumen isti⁹ hȝ ꝓ adequato possibili intellectū possibilē eiusdē. ergo lumē angeli superioris nō est actiuū respectu intellect⁹ possibilis angeli inferioris. hec i forma.

¶ Cōtra ~~tertiam~~ cōclusionē arguit idem Aureolus ꝓbando ꝙ illuminatio possit esse de illis ⁊ respectu illorū q̄ vident̄ in ỽbo. Primo. q̄ alia est noticia rei in se in ꝓprio gn̄e. alia est noticia rei in ỽbo. alia habitudinis rei ad verbū. q̄tū igitur ad primam noticiam nō pōt fieri illuminatio rei in ỽbo: nec quantū ad secundā: sȝ bn̄ quātū ad tertiam. angelus enī inferior videt verbū dei beatifice. et videt res in se. sed ex istis duab⁹ nō necessario cōsurgit noticia habitudinis quam hȝ res ad verbū vtrū. s. habeat ad ipm̄ habitudinem vt ad causam extra rē vel alio mō. angelus igit̄ superior pōt ei ostēdere illam habitudinem et hoc mō fiet illuminatio de his q̄ vident̄ in verbo. Exemplū. ponat̄ ꝙ vna cōclusio dependeat a duob⁹ principijs. et ꝙ aliquis cognoscat illā cōclusionē per diuersas demōstrationes cōstantes ex illis principijs. ponat̄ etiā ali⁹ qui conclusionē istā sciat depēdere ex vno principio tm̄: et iō tm̄ sciat illā ꝑ vnā demōstrationem ex vno vł ex primo ꝑncipio: tūc ille prim⁹ q̄ cognoscit illam cōclusionē ꝑ duo pricipia: pōt docere aliū et dicere. vide quomō ēt hec cōclusio deducit̄ ⁊ demonstrat̄ ex isto alio ꝑncipio. et tūc ille cognoscit aliq̄ mō aliq̄d qḋ ante nō cognoscebat. sic in ꝓposito angelus supior videns quomō hec veritas dependet ex illa veritate qḋ īferior nō cognoscit dicit. vide quomō hec veritas rei increate depēdet a veritate icreata et a ỽbo et ſm quam habitudinē. et tūc ille videt. et hoc mō dr̄ illuiari. hec ille.

¶ Cōtra eādem cōclusionē arguit Egid⁹ de roma volēs probare q angeli inferiores illuminant a superioribus per hoc q faciunt ipsos videre in deo illa eadem que vidēt superiores. Primo sic. si angeli superiores illuminarent inferiores de aliquibus effectibus ꝛ illos effectus nō viderēt inferiores in deo: tūc superiores nō docerent inferiores nisi qz inferiores eis crederēt: nō q viderent in ipso deo vel in ipsa cā illos eosdē effect⁹ quos superiores vident. ¶ 2°. Qz illuīatio in angelis ē de aliqbus futuris cōtingentib⁹ ptinentibus ad ordinē grē. talia aūt futura cū sint cōtingentia: in nulla cā sunt determiata nisi in solo deo. sed si angeli inferiores nō videant talia futura in ipo deo nescient ea sed poterunt credere vel opinari ea futura esse. illuminatio ergo patrie fm hoc non esset aperta et clara nec fm scientiam sed solum fm credulitatem. quod cum sit incōueniens ponere: oportet nos dicere q in ipso deo inferiores angeli videant illa eadem de quibus illuminantur a superioribus. quod omnino consonat verbis Dionisij. 7° ca° celestis hierarchie vbi vult q purgatio et perfectio et illuminatio in angelis: ē diuine sciētie assumptio. illa ergo eadem q sunt determinata in diuina scientia et in ipso deo incipiunt videre inferiores illuminati a superioribus. illuminatio ergo est acceptio diuine scientie quia est acceptio scientie in ipso deo. hoc etiā concordat communi modo loquendi. quia illuminatio vt cōmuniter ponitur: est quidam motus et quedam reductio in deum. superiores ergo illuminant inferiores quia reducunt ipsos in deum faciendo ibi eos aliquos effect⁹ cognoscere quos prius non cognoscebant.

Quātum ad articulum tertium primo notandum est pro declaratione cōclusionum q locutio in nobis fm propriam nominis significationem est quedam conceptus mentis expressio vel manifestatio per verbum. et quia verbū apud nos est duplex. s. interius quod a mente formatur et intra mentem manet: et exteri⁹ quod lingua profertur: ideo et locutio proprie dicta duplex est in nobis. quedam interior qua quis sibiipsi loquitur formando verbū de re quam intelligit. alia est exterior qua quis loquitur alteri formando verbum voce et lingua prolatum. sed quia ratio locutionis a manifestatione conceptus mentis sumitur: inde est q extenso nomine ipsa locutio trahitur ad omnem huiuscemodi mētis manifestationem siue fiat per verbum voce prolatum vel scriptum: siue etiam fiat sine verbo vt nutu vel quouis signo siue etiam opere. et aliquando trahitur ad denominandam manifestationē etiam si nō sit proprie alicuius cōcept⁹ mētis. fm quem modum dictū est Chain. gene. 4° vox sanguinis fratris tui clamat ad me de terra. et de innocentib⁹ cantat ecclesia in homelia. dedicatur nouus ab infantibus sermo. loquuntur sanguine quod lingua non possunt. occisi predicant quod viui non poterant. quia vero in angelis fit ad alterutrum manifestatio mentis cōceptus per verbum ꝛ etiam ad nos: ideo in angelis ponitur esse locutio qua ꝛ sibi inuicem ꝛ nobis aliquando loquūtur. et sicut in nobis duplex est locutio scz interior per verbum mentale: et exterior per verbum voce aut scripto prolatum vel etiam nutibus aut signis explicata: ita et in angelis distingui potest locutio duplex et interior et exterior. q̄uis enim angeli cum sint incorporei per proprium lingue membrum verba formare non possint: possunt tamen et in assumptis corporibus et per corpora etiam non assumpta sed ad libitum transmutata verba formare ꝛ voces resonare et nutus aut quevis alia signa proponere quibus nō solum hominibus sed etiam sibiinuicem cōceptus mentis ostendant ac per hoc exteriori locutione vtantur. cum enim legimus in scriptura sacra angelos hominibus locutos: putandum non est ipsam quorundam locutionem ceteros angelos penit⁹ latuisse. nam licet angelus naturaliter ꝛ a se non cognoscat conceptum mentis alterius dum manet intra mentem: cognoscit tamen illum quando foris per aliquod corporeum et sensibile explicatur ꝛ maxime per modum locutionis. Uerūtamen preter istū modum exterioris locutionis que fit per verba aut signa corporalia et sensibilia est in angelis ꝛ ali⁹ modus exterioris locutionis quo sibi inuicem et nobis loquuntur. omnis enim manifestatio conceptus mentis que fit in angelo ad alterum a se est eius locutio exterior etiam si non fiat per verba aut signa sensibilia sed per verba aut signa precise mētalia. i quocūqz siquidē loquēte illa locutio tm̄ nō interior vocat: qua sibi ipsi soli loquit: capiendo locutionem interiorē proprie. aliquando tm̄ large accipit etiā si ad alterum ordinetur. fm quē modū accipit. S. T. locutionē interiorē p᷑ p. q. 107. ar. p°. ad. 2m et. ar. 4° ad. pm. et in qbusdam aliis locis, ponit locutiōe q sine sensibili vel corporeo signo fit.

¶ Secundo Notandũ est q locutiones angelorũ neqꝫ sunt de his q̃ nãliter angeli cognoscunt: neqꝫ de his quorum cognitio aut visio directe ptinet ad beatitudinẽ. nõ eni angeli pficiunt aut in nãli cognitione quã totã simul i sui creatiõe habuerunt quãtũ ad habitũ p spẽs inatas: aut in beatifica visione qua vt Augu9 dicit. 15. de. tri. ca° 16. omnez scientiã nostram vno simul cõspectu videbimus et erit formata creatura q̃ formabilis fuit vt nichil iam desit ei9 forme ad quam puenire deberet. vñ et beatifica visio eternitate que tota simul est dr mẽsurari. de his enim q̃ ad beatificam ptinent visionẽ scriptũ est Hieremie. 31°. nõ docebit vltra vir pximum suũ et vir fratrẽ suũ dicens cognosce dñm. oẽs enim cognoscẽt me a minimo eorũ vsqꝫ ad maximũ ait dñs. erunt igitur locutiones angelorũ ad inuicẽ ꝛ de diuinis misterijs ac effectib9 quorũ noticiam nõ oẽs habent ex ipa visiõe beatifica: ꝛ de cogitatiõibus ꝛ affectib9 cordium quos vt dictũ fuit in q̃stione precedente: naturaliter angeli alter in altero nõ cognoscũt. Qualiẽ aũt huiuscemõi locutiões inter angelos fiant ita vt ab eis q̃bus loquunt audiant et percipiantur difficile est videre. eo q ab angelis loquẽtib9: nichil põt in alijs causari vel ad alios puenire quo vel audire vł ad audiẽdũ excitari possint. nã ipa verba loquẽtis sunt spũalia ꝛ extra mẽtẽ loquẽtis nõ emissa qñ nobis p instrumẽta corporũ nõ loquunt: nec fingi põt aliqd mediũ deferẽs. Itẽ dato q verba angeli loquẽtis ad angelũ audientẽ transmitti possent: nõ facile est videre quomõ ab eo percipiant presertim si angelus loquẽs est superior. qꝛ cũ verba ꝛ cõceptus angeli superioris sint ab eo magis in vniuersali q̃ȝ in iferiori: nõ videt q angel9 inferior audiẽs sensum verborũ cognoscat. qꝛ oĩa q̃ angelus cognoscit: itelligit per spẽs inatas. q̃ cum sint minoris capacitatis in iferiori angelo: nõ videt q per eas possint cognosci vba superioris ãgeli q̃ sũt in maioris capacitatis et vniuersalitatis. Et de locutione q̃ est illuiatio qñ. s. angel9 loquit et reuelat angelo aliqd de rationib9 effectuũ ꝛ misteriorũ dei: ẽ difficilior dubitatio. nõ ei videt q vn9 ãgel9 possit aliũ illuiare nisi vł tradẽdo ei nouũ lumẽ nature vł grẽ: aut prius habitũ augmentando quorũ vtrũqꝫ est impossibile. qm vnusquisqꝫ angel9 ꝛ nãlia sua et lumẽ grẽ hꝫ a solo deo. q̃obrem in assignãdo modũ locutiõis ꝛ illuiatiõis angelorũ ad inuicẽ: oẽs fere doctores theologi varie senserunt. Sꝫ certe modus quẽ. S. T. tradit ceteris pbabilior est ꝛ vniuersas calũnias que obijci pñt sufficiẽter euacuat. et qꝛ illuiatio addit ad locutionẽ nã oĩs illuminatio angelorũ ad inuicẽ est locutio sꝫ nõ ecõuerso: iõ primo referemus modũ locutionis quẽ .S. T. assignat. et tradit ab eo expressi9 q̃ȝ alibi in hac. dis. ar. 3° ad 4m. ait eni. angelus precipue beat9 sp est in actuali cõsideratiõe sui ipsius et pꝫsis eorũ que ad ipm ptinent quorum omniũ ipe est rõ cognoscendi. nihil eni phibet plura intelligi simul q̃ vna rõne cognoscunt. q̃ȝcito aũt vnus angel9 ordinat locutionẽ suã ad alterũ: efficitur locutio eius de ptinentib9 ad illũ: et ita ab eo cognoscit. et inde pꝫ quomõ vn9 angel9 plures sibi loquẽtes audire põt: et vn9 sctũs plures eũ inuocantes. hec ille. In q̃bus verbis. S. D. tãgit duo quib9 respõdetur ad difficultates supra tactas ꝛ ex pte angeli loquẽtis ꝛ ex pte angeli audientis. Erat difficultas ex pte ãgeli loquẽtis p quẽmodũ cõceptũ suũ alteri angelo exponat et quomõ ipm excitet ad attẽdendũ ꝛ audiendũ. Ad hanc aũt difficultatẽ pꝫ respõsio ex pmissis vbis cũ dicit. S. D. q angelus loquẽs ordinat locutionem suã ad alterũ. ita q ordinare conceptũ suũ ad alterũ vt illi innotescat: est illũ sibi pponere ꝛ exprimere. neqꝫ sic oꝫ dare mediũ deferẽs. qꝛ p huiuscemodi ordinationẽ angel9 loquẽs imediate se hꝫ ad alium. et ipe eius cõceptus imediate se habet ad itellectum ãgeli cui loquit. nam vt. S. T. dicit ibidẽ ad. 3m referens verba Augu. quod facit in corpalibus situs: hoc facit in spũalibus ordo. nõ eni angeli sunt ad inuicẽ distantes situ. vñ non exigit aliqd mediũ per qd deferatur locutio vni9 ad alterũ: sꝫ sufficit ad hoc solus ordo intẽtiõis vnius ad manifestãdũ alteri. et hic ordo hꝫ rõnẽ vocis siue nut9 intelligibilis. p quẽ vt. S. T. dicit. p° p. q. 107. ar. p° ad. 3m mens ãgeli excitari pt ad audiẽdũ ꝛ attendendũ queadmodũ per signũ sensibile excitat sensus. Vñ et de. veri. q. vł mã. 9. ar. 4° ad. 6. inquit. angeli ex hoc ipo q se ad alios vertunt dũ sunt in actu aliquarũ formarũ in ordine ad alios volunt atẽ: quodã mõ excitant alios ad eis intendendũ. Et in respõsiõe ad. 9m ait. q̃uis in ãgelis nõ sit locutio exterior sicut in nobis p signa scꝫ sensibilia: est tñ alio mõ. vt ipsa ordinatio cogitatiõis ad alterũ: exterior locutio i angel dicat. hec ille. Et in respõsiõe ad 12m. nut9 inqt ꝛ signa hoc mõ pñt in ãgelis distingui. vt signũ dicat ipa spẽs: nut9 aũt ordiatio ad aliũ. s possibilitas hoc faciẽdi dr lingua. hec ille.

¶ Difficultas aũt ex pte ãgeli cui fit locutio: ẽ per quẽmodũ angel9 cui ali9 loquit locutionẽ ei9 audit ac pcipit. h difficultas soluit ex pmissis vbis. S. D. cũ dicat. q̃ȝ cito aũt vnus angelus ordinat

locutionē suam ad alterū; efficit locutio eius de ptinētibus ad illū et ita ab eo cognoscit. q̄si ratio ppter quā locutio vni⁹ angeli ab alio papit ꝛ cō cept⁹ ei⁹ cognoscit: sit q2 est de ptinētib⁹ ad ipz. fit aūt ad ipm ptinēs: ex eo q angel⁹ loquēs talē locutionē et mētis sue cōceptū ad ipm dirigit et ordinat. p quē modū vt hic. S. Doc. tāgit et magis diffuse. li. 4° sen. disti. 45. q. 3ª. ar. p° . sancti orōnes nr̄as ad eos directas cognoscunt. nā eo ipso q ad eos fundunt orōnes: fiūt d ptinētibus ad eos ac p hoc stati cognoscunt. Et licet sancti vt cōmunit dr et auctoritate Augu. et Gregorij in verbo vidēt orōnes ad eos porrectas: nō obstat pposito nr̄o. tū q2 nō qua vidēt illas in verbo: est q2 sunt de ptinētib⁹ ad eos. et hui⁹ signuz est q tunc q̄n fiunt videtur a sanctis in vbo ꝛ nō ante. tū etiā q2 posito q in vbo nr̄as orōnes nō viderēt: p aliū modū eas cognoscerēt: vel p spēs sibi infusas vel p revelationē angeloꝝ aut alias. vnde et illuminationes et locutiones angelorū nō percipiūtur ab angelis illuminatis et audientib⁹ visione q̄ vidēt verbū prout. S. T. docet in locis supra allegatis p quarta pclusione: sz p revelationē angeloꝝ loquētiū et illuminantiū. vñ vt. S. Tho. dicit p°. p. q. 107. ar. p°. ad. 3m. etiaz in statu nature cōdite: angeli sibiinuicē loqui poterāt. et nunc etiā mali angeli sibiinuicē loquūt. ex quib⁹ videt q sit naturalis ac generalis cōdicio angeloꝝ bonoꝝ et maloꝝ q cognoscāt ea q̄ ad ipsos ptinēt siue ex naturali ordine siue ex ordine diuine iusticie aut puidētie. ¶ Secūdū premissa patet solutio ad ea q̄ supra videbant difficilia. nam fm pdictū modū dicēdi. S. Tho. non oportet q ab angelis loquētib⁹ det iuce aliquid p missū vel alias ad alios q̄bus loquitur. q2 vt ex dictis. S. Tho. deductū est: sufficit ad excitandū angelū audientē ipsa loquētis volūtas et intētio qua cōceptū mentis sue ordinat vt alteri innotescat. et sufficit audiēti angelo ad hoc q alterius locutionē pcipiat q sit aliqd de ptinentib⁹ ad ipm. sicut eni ex ordine diuine puidētie p solum impiū intellect⁹ et volūtatis: angeli mouēt corpa motu locali corꝑibus corꝑ impio obedientibus put dictuz fuit disti. 7ª. q. 2ª. ita ex ordine et dispositione diuine puidētie factū est vt angelus cōceptū suū manifestet alteri et sibi loquat ꝛ eius mētē excitet ad attēdendū p hoc q angel⁹ loquēs id ipz vult et cōceptū suuz ad alterū dirigit. et hoc q̄m ad pmā difficultatē supra tactam. ¶ Ad. 2m dicendū ē q licet angeli supiores sint magis pspicaces q̄ iferiores ita vt p spēs ꝛ ccep tus magis capaces ꝛ vliores possint cognoscere illa q̄rū nālit sunt cognoscitiui: nichil tū phibz q ad istructionē iferioꝝ possint formare ccept⁹ minus vles et magis explicitos et dterminatos fz q capacitatib⁹ iferioꝝ cōgruit. quēadmodū apō nos licet magister p pricipia pma vl magis vlia possit cognoscere plures vitates: nō iō min⁹ pōt illa pricipia vlia ad magis particularia et etiam ad sensibilia et ad exēpla dducere fm q videt cōgruere capacitati discipuloꝝ. q eni pōt qd magis est: pōt et qd est minus. ¶ Ad euidētiā aūt assignationis. S. Tho. d modo illuminationis angeloꝝ: cōsiderādū est put ipe dicit. p°. p. q. 106. ar. p° in. c. q lumē fm q ad itellectū ptinet: nichil ē aliud q̄ manifestatio veritatis fm illud ephesiorū. 5°. oīe qd manifestat lumē est. vñ illuminare nō est aliud q̄ manifestationē veritatis agnite alij tradere. dr ergo vn⁹ angel⁹ aliū illuminare: inq̄m ei manifestat veritatē quā ipe nouit. manifestatio aūt veritatis fit fm duo q̄ ad itellectionē cōcurrūt. hec aūt sunt vtus itellectiua et spēs vel cōcept⁹ rei intellecte. vñ vn⁹ angel⁹ dr aliuz illuminare: et inq̄m corroborat ac fortificat vi intellectiuā angeli illuminati: et inq̄m proponit ei spēs siue cōcept⁹ sue capacitati pportionatos q̄bus veritatis cognitionē quā sibi manifestare intēdit apprehēdat. sunt eni quedā veritates d diuinis opibus ac misterijs quas angeli inferiores neq vidēt in verbo neq p spēs sibi inatas cōprehēdere possūt eo q illaꝝ nō sunt nāliter repsentatiue. d quib⁹ ab angelis supiorib⁹ dnr doceri et illuminari. vigorat aūt et fortificat virt⁹ intellectiua angeli illuminati p angelū illuminātē: nō infundēdo sibi aut nouā et pspicaciorē vi intelligēdi aut p⁹ habitā et sibi inatā essentialit augēdo q2 hoc solu⁹ dei ē cui⁹ ē et creare: s cōuertēdo se p volūtatē ad angelū illuminandū intentione manifestādi illi aliquā veritatē sibi notā. huiusce modi aūt conuersio fit p hoc q angel⁹ illumināns vult q cōcept⁹ suus aut veritas sibi cognita māifestet āgelo illūinato. nichil. n. aliō ē aliquē querti ad aliū p volūtatē: q̄ velle aliqd circa illū. vñ q2 eo ipo q āgel⁹ supior illūinans vult q āgel⁹ inferior cognoscat aliquā vitatē: stati illā cognoscit ad quā tñ capiēdā vt⁹ eius itellectiua p⁹ nō attigebat: dr ei⁹ intellectū aut vi intellectiuā vigorare et fortificare. cōfert etiā ad hmōi cōfortationē et vigorationē: q2 angel⁹ illuminans sic dictū ē: pponit intellectui angeli illūinati quasdaz spēs et ccept⁹ sue capacitati pportionatos q̄b⁹ dueniat i cognitionē vitatis māifestāde. est. n. hic mod⁹ vigorādi et adiuuādi itellectū alteri⁹: cōis magistro vel docēti qui vniuersalia ad particula

ria deducēdo et implicita explicādo et cōfusa determinādo causat q intellect⁹ discipuli possit attigere et cognoscere veritatē quā sine istis nō poterat. pponit aūt angel⁹ illuminās spēs et cōceptus angelo illuminato sue capacitati cōgruentes: nō per imissionē vel influxū aut illapsum: neqȝ ipsos formādo intra mentē angeli illuminati: sed p hoc q illos in suo intellectu format. naȝ ex hoc ipso angelus illuminādus eos videt et cognoscat ea rōne quam supra tetigim⁹: q2.s. sunt aliquid ad ipm ptinēs. Itaqȝ dupliciter vigorat' et fortificat' vis itellectiua angeli illuminati p angelum illuminantē. vno modo ex hoc ipō q angelus illuminans vult q mēs angeli illuminati pertingat ad cognoscendū veritatē quā illi intendit manifestare. nā eo ipso q hoc vult: statim sicut dictū est alteri fit manifesta. et q2 illā prius cognoscere nō poterat: cōsequit' q eius intellectus vigorat⁹ ē postq̃ id voluit angelus illuminans. Alio modo p hoc q angel⁹ illuminās ppōit angelo illuminato cōcept⁹ sue capacitati pportionatos. nā p illos iuuat' eius intellect⁹ vt possit ptigere ad cognoscēdū qđ prius nō poterat. Quod autē. S. Tho. dicit in de ve. vbi supra. arti. pmo q iferiores angeli cōfortant' mēte ex eorū coniunctione et cōtinuatione ad supiores: intelligēduȝ est nō ð coniunctione et ɔtinuatiōe simuli aut p illapsum: ſ ð ɔiū. tiōe et ɔtinuatiōe ſȝ ppinq̄tate ordinis iq̃ȝ vn⁹ cōceptū suū ordiat ad aliū. vñ ibidem. S. Doc. seipm exponēs adiungit. q̄ quideȝ continuatio est per intuitū intellect⁹. Et in respōsione ad. 4ᵐ neqȝ oportet inquit q hoc modo cōiūgatur illuminās illuminato q in ei⁹ mēte illabat': ſ quasi ɔtinuati ad inuicē p hoc q vn⁹ alium intuet'. Et pᵃ. p. vbi sup loquēs de hac coniunctione ait. sicut eīn v̄tus impfectioris corpis ɔfortat' ex situali ppinq̄tate pfectioris corpis vt minus calidū crescat in calore ex p̄sentia magis calidi: ita v̄t⁹ intellectiua inferioris angeli cōfortat' ex ɔuersione supioris angeli ad ipm. hoc eniȝ facit in spūalib⁹ ordo ɔuersionis: qđ facit in corporalib⁹ ordo localis ppinquitatis. hec ille. hm̄oi aūt ordo ɔuersionis ē vt supra diximus: p volūtatem inq̃ȝ vult ordinare ɔceptū suū vt alteri innotescat. vñ cū. S. Doc. de veri. q. 9ᵃ. ar. 4ᵒ ad 11ᵐ. dixisset q q̄cito angel⁹ se ordinat ad alium angelū ſm actū alicui⁹ forme: ille angel⁹ cognoscit ei⁹ cogitationē: subiūgit. et hoc q̄dē dependet ex volūtate angeli. ¶ Pȝ igit' q ſm istuȝ modū dicēdi ð locutione et de illuminatiōe angelorū ad inuiceȝ: nullas angustias patimur ex calūnijs q̄s aduersarij nobis obijciūt. neqȝ. n. sic dicēdo ponimus ab angelo illuminātē fieri in āgelo illuminato nouū lumē grē vl' nature aut glie: neqȝ prius hitū formalit' et essentialit' augeri. qđ. S. T. expresse ɔuīct pᵃ. p. q. 106. ar. pᵒ. ad. 2ᵐ. Et ð ve. q. 9ᵃ. ar. pᵒ. ad. 2ᵐ. Neqȝ etiā ponim⁹ angelū illuminātē trāsfundere in illuminatū vel in eo causare nouas spēs vel ɔcept⁹ put etiā. S. T. cauet de veri. vbi sup ad. 10ᵐ. vt eīn ibidē dicit et infra ar. 4ᵒ. ad. 11ᵐ. ex eisdē spēbus q̄s prius habebat intellect⁹ angeli illuminati efficit' modo pdicto plurū cognoscēs. quēadmodū et nr̄ intellectus ɔfortat⁹ lumine diuino vl' angelico: ex eisdē phātasmatib⁹ puenire pōt in plurū cognitionē q̄ꝫ p se posset. pōt tn̄ dici q angel⁹ illuminās causat in angelo illuminato aliq̄s ɔcept⁹ et aliq̄rū noticiā non p influxū aut illapsum neqȝ per ppriā et directā efficientiam: sed magis per modū cuiusdā ɔsequentie. inq̃ȝ ex hoc q angelus illuminans format in seipō determinatos ɔcept⁹ et illos ordinat ad angelū cui loquit' volēs q ab eo audiātur et pcipiātur: ɔseq̄t' q angel⁹ audiēs illos cognoscat et etiā formet i se ɔsimiles ɔcept⁹ vt sic p illos alicui⁹ v̄itatis noticiā hēat quā prius nō hēbat. Et ɔsimili modo debȝ itelligi qđ. S. T. dicit ð. ve. q. 9ᵃ. ar. pᵒ. ad. 2ᵐ q.s. ab angelo illuminātē nō fit lumē nouū grē vl' nature i angelo illuminato nisi put ē participatū. dr̄. n. lumē eē participatū ab āgelo illuminātē ñ p influxū vl' trāsfusionē vl' p modū efficiētie quēadmodū caliditas i ligno ē participata ab igne: ſ p modū ɔsie quēadmoduȝ dictū ē ð ɔceptib⁹. nā et hm̄oi lumē in ipis ɔceptib⁹ dr̄ participari sicut in istrumento put. S. Doc. ibidē dicit. lumē. n. itellect⁹ vt sup dictū ē: nō est aliud q̄ꝫ ipa v̄t⁹ itellectiua et manifestatiua. vñ p hoc q ɔcept⁹ vl' ppositio hēt vi manifestādi aliquā veritatē: dr̄ in se hr̄e lumē itellectuale participatū ab illo itellectu a q̄ p aliquē modū dependet. vñ q2 āgel⁹ illuminat⁹ hēt ſȝ modū sup assignatū ab āgelo illuminātē q cognoscat suos cōcept⁹ et alios ɔsimiles i seipō formet qb⁹ fiat illi manifestatio alicui⁹ v̄itatis prius ignote: dr̄ hr̄e lumē participatū ab āgelo illuminātē. et hoc ē qđ. S. Tho. ɔcludens eandē respōsionē ait. vñ p hoc q supior angel⁹ suum cognitū alteri angelo demōstrat: eius intellect⁹ cōfortat' ad alia cognoscēda q̄ prius nō cognoscebat. et sic nō fit in āgelo illuminato nouū lumē nature vl' grē: s3 lumē qđ prius inerat ɔfortat' p lumē ɔtētuȝ in cognito ɔcepto a supiori āgelo. hec ille. q aūt āgel⁹ illuminat⁹ formet ɔsimiles ɔcept⁹ hīs q̄s sibi pponit angel⁹ supior notat dicit. S. T. loco ptic allegato ad. 7ᵐ inq̄t eīn. Ad. 7ᵐ dicēdū q illud lumē angeli q̄ illu

minari dicit̃: nõ est ꝑfectio essentialis ipsi⁹ angeli sed ꝑfectio secũda q̃ reducit̃ ad gen⁹ accidẽtis. neq; sequit̃ q̃ accidẽs se extẽdat vltra subz. q2 illa cognitio qua illuminat̃ superior angelus: non est in angelo inferiori eadẽ numero sed spẽ et rõne inq̃ꝫ est eiusdẽ spẽi. sicut et eadẽ spẽ nõ numero lux est in aere illuminato et in aere illuminante. hec ille.

Quãtum ad articulũ quartũ respõdẽdum ẽ obiectionib⁹ aduersarioꝝ. Et quidem ad pmũ qd est Gregorij cõtra pmam ꝯclusionẽ negat̃ ꝯña. et ad ei⁹ ꝓbationẽ negat̃ iterũ ꝯña. nã cogitatio angeli loquẽtis nõ ꝓponit̃ vt obm cognoscibile alijs angelis ab eo cui loquit̃. ac ꝑ hoc neq; fit ꝑsens mẽtibus illoꝝ quemadmodũ mẽti eius cui loquit̃. neq; est simile de essentia angeli sicut dictũ fuit supra disti. 8ª. sub primo notabili et 1 respõsione ad pmũ. ¶Ad. 2ᵐ qd est Durãdi dicit̃ q̃ signa locutionis q̃. S. T. ponit in angelis sunt metaphorica sicut patet ex inductis ꝑ eum in secundo notabili. vbi dictũ ẽ ex verbis eius ꝺ veri. q̃ signũ in angelis ꝺr ipã spẽs: nutus aũt ordinatio cõcept⁹ ad aliũ: sꝫ possibilitas hoc faciẽdi dicitur lingua. argumẽtum aũt ꝓcedit de signis proprie dictis q̃ principaliter sunt ad aliquid significandũ. in q̃bus tenet distictio ꝑ arguẽtem inducta. verũtamẽ q2 spẽs intelligibilis põt accipi vt signũ ꝓprie dictũ: q̃ꝫᵐ ad ipsas spẽs dicim⁹ q̃ representant naturalit̃ illa q̃ ꝑtinent ad ꝑfectã cognitionẽ angeli cui sunt inate. sed q2 aliquoꝝ cognitio vt cogitationũ cordis et quorundã diuinorum effectuũ ac misterioꝝ non ꝑtinet ad perfectionẽ aliquoꝝ angelorum nisi mediãte voluntate et ordinatione angeloꝝ sibi loquẽtium et ordinem diuine ꝓuidẽtie exequentiũ: ideo q̃ꝫᵐ ad hmõi cognoscibilia spẽs intelligibiles dicuntur ẜm se signa representatiua naturalit̃. sed q̃ꝫᵐ ad applicationẽ vel vt ita loquar ad exercitium: voluntarie representant ad istũ sensum q2 ex voluntate angeli loquẽtis depẽdet q̃ predicta scibilia pertineant ad perfectionem cognitionis in angelo cui loquitur. ex quo consequit̃ q̃ ipe species dictorum scibilium sint illorum representatiue. et idem suo modo dici potest de nutibus qualitercũq; ponantur in angelis. Neq; est inconueniens q̃ aliquod signũ q̃ꝫᵐ ad aliquid sui vel qd presupponit representet voluntarie et q̃ꝫᵐ ad aliquid sit naturaliter representatiuum. quemadmodũ gemitus infirmoꝝ voluntarij sunt q̃ꝫᵐ ad damnorũ manifestationeꝫ. nam voluñtarie ab infirmis voce sonora vt frequenter emittuntur. et tamen postq̃ꝫ emissi sunt: naturalit̃ significãt infirmoꝝ dolorem. ¶Ad. 3ᵐ dicit̃ q̃ non est simile de locutione que fit deo et ꝺ ea q̃ fit angelis. nã quia de⁹ omnia nouit etiã intima cordium: ideo homo vel angelus non loquit̃ deo ad hoc q̃ aliquid prius ignotũ cognoscat. sed angeli vt supͣ dictum est cogitationes cordiũ ex seipsis nõ cognoscunt: et ideo ad eoꝝ noticiam op⁹ est locutione modo supra exposito ꝑ directionẽ et ordinationem angeli loquẽtis. ¶Ad argumẽta Scoti ꝯtra secundã ꝯclusionẽ. Ad primũ negatur ꝯña. q̃ñ expressio concept⁹ angeli loquẽtis nõ equaliter se habet ad oẽs. nam ad eũ vel ad eos q̃bus loquit̃: ẽ direct⁹ et ordinat⁹ sed nõ ad alios. vt enim supra dictũ est in notabilib⁹: ex ipsa voluntate et intẽtione angeli loquẽtis dirigẽtis et ordinantis ꝯceptũ suũ ad alteꝝ: depẽdet audiẽtis ꝑceptio et auditio. ¶Ad. 2ᵐ patet respõsio ex secũdo notabili. vbi dictũ ẽ ꝑ quẽ modũ fit angeloꝝ locutio et qualẽ modũ causandi hẽat angelus loquẽs in angelo cui loqtur. ¶Ad. 3ᵐ dicitur q̃ assumptũ ẽ falsum. et ad ei⁹ ꝓbationẽ dicitur q̃ licet de⁹ a quo pmus angel⁹ imediate illuminat̃: nichil faciat in se de nouo: ostẽdit tamen angelo illuminato ꝺ nouo aliq̃d in se ab eterno ꝓexistens ꝑ quod aliquã veritatẽ cognoscit quaꝫ pri⁹ nõ nouerat. ostẽsio aũt huiuscemodi fit per volũtatẽ et directionẽ dei illuminãtis. que licet sit in deo eterna: respectus tñ ad angeluꝫ illuminatũ est nouus. quemadmodum dici debet de omni opatione et causalitate dei ad creaturas. quia vero in angelis operationes non sunt eterne sicut nec ipsa eorum natura: multa ꝺ nouo accidere possunt ac per hoc fit aliquid in angelo illuminante quod prius non prefuerat ẜm quod dicitur alium angelum illuminare. modo supra exposito. ¶Ad. 4ᵐ concedimus totum processum. nichil enim contra nos concludit imo magis pro nobis qui ponimus angelum illuminantem causare noticiam conceptus sui in alio angelo ẜm modum aliqueꝫ causalitatis quẽ supra tetigimus: q̃uis nõ per modũ influxus vel immissionis siue impressionis aut trãsmutationis vel directe et totalis efficiẽtie. quem modũ causalitatis. S. T. negat fieri ab angelo illuminante circa angelũ illuminatũ. ¶Ad. 5ᵐ negatur ꝯña. et ad eius probationem dicitur q̃ assumptũ est falsuꝫ vniuersaliter sumptum sicut iacet. si eniꝫ verum essꝫ: sequeret̃ q̃ sicut nos cognoscim⁹ res mãles per q̃dditates tanq̃ꝫ ꝑ ꝓpria obiecta: q̃ deus et-

angelus sic etiã cognosceret illas. quod autẽ arguens introducit de cognitione intuitiua et abstractiua non est ad propositum. naȝ nos non ponimus ꝙ angelus loquens gignat aliquid in medio per quod angel⁹ inferior cognoscat conceptũ suũ sicut male intellexit arguẽs. et ideo ad sensum supra expositũ ꝓcedim⁹ ꝙ in angelo inferiori cui alius loquitur: gignitur aliqua noticia ꝑ voluntatẽ et ordinationẽ angeli loquentis. ¶ Ad. 6^m dicim⁹ ꝙ angel⁹ audiẽs ꝑ spẽm quã habet inatã cognoscit illud de quo loquẽs loquitur. vt. n. S. Tho. dicit de veri. q. 9^a. ar. 4°. ad. 11^m. vnusquisqȝ angel⁹ ꝑ speciẽ inatã ꝑ quã aliũ ãgelũ cognoscit: cognoscit omne illud qđ in alio angelo cognoscit. vñ arguẽs procedit ex falso supposito quasi nos negem⁹ spẽm in angelo audiẽte quã cognoscat locutionẽ alteri⁹ qđ est falsum. ꝓcedimus itaqȝ ꝙ intellect⁹ angeli audiẽtis ex vi locutionis ãgeli loquẽtis et ꝑ spẽm quã habet inatã est receptiuus alicui⁹ noticie et act⁹ intelligẽdi. ac ꝑ hoc ꝙ angelus loquẽs est rõ gignendi huiuscemodi actũ ⁊ noticiã in audiẽte modo supra exposito. ¶ Ad argumẽta Durãdi ꝯtra tertiã ꝯclusionẽ. Ad primum dicitur ꝙ quicquid sit de maiore ꝓpositione naȝ non ẽ vñ vera: negatur tamẽ minor ꝓpositio. ẽ enĩ falsa sicut patet ex secũdo notabili. ¶ Ad. 2^m dicitur ꝙ expositio arguẽtis ea facilitate cõtẽnenda est qua ab eo dicitur. destruit enĩ textũ Dionisij sicut manifeste apparet intuẽti. et est ꝯtra cõmunẽ intellectũ doctorũ theologoꝝ. multuȝ enĩ extorte et extra modũ loquẽdi sapientũ est ꝙ dicatur vn⁹ angelus illuminare aliũ ꝓpter hoc ꝓ̃ se ꝙ ordine nature vel dignitate prius illuminatur a deo q̃ȝ alius: cũ tamẽ ambo illuminẽtur imediate a deo: pari enim modo diceretur ꝙ vn⁹ angelus beatificat aliũ et superior inferiorẽ. quĩ nõ minus dici posset ꝙ superior angelus ꝓus natura et dignitate beatificatur a deo: q̃ȝ ꝙ prius natura et dignitate illuminatur a deo vt arguẽs dicit. vnde sicut illud est falsum et absurduȝ apud theologos ita et istud. ¶ Ad. 3^m dicitur ꝙ ꝓcedit ex falso presupposito ꝙ s. S. T. dicat angelũ superiorẽ illuminare inferiorem nõ per aliquã actionẽ seu nichil agendo: hoc enim falsum ẽ. nam vt aperte ꝯstat ex dictis eius vbi allegatur ꝓ cõclusiõe et ex alijs supra notatis S. Tho. ponit in angelo illuminante triplicem actionem. s. volitionẽ qua vult ꝙ angel⁹ inferior cognoscat veritatem quã illi reuelare intendit. ⁊ ordinationem qua ordinat cõceptum suum ad aliũ vt ab eo percipiatur. et iterũ actionem qua format quosdam cõceptus magis particulares et distinctos prout congruit capacitati ei⁹ cui loquitur. Arguens autem deceptus est putãs ꝙ quia S. Doc. dicit ꝙ angelus superior neqȝ infundit lumen angelo inferiori neqȝ lumẽ eius nature vel gratie facit esse intẽsiue: ꝙ ideo ponat illuminationem fieri sine vlla ipsius actione quod ẽ falsum. si enĩ angelus superior nichil ageret: false diceretur aut saltem metaphorice ꝙ alium illuminaret. Et vlteri⁹ dicim⁹ ꝙ licet lumẽ intellectuale ãgeli inferioris nõ augeatur ꝑ angelũ superiorẽ intẽsiue: augetur tamẽ extẽsiue ex parte obiectoꝝ. nã per actionẽ angeli superioris: virt⁹ intellectiua angeli inferioris ad plura cognoscẽda de diuinis effectibus et misterijs se extẽdit q̃ȝ prius. dictũ est autẽ in secũdo notabili ex verbis S. Tho. ꝙ lumẽ intellectus presertim in angelis est virtus eius manifestatiua. vnde quia ꝑ angelũ illuminãtẽ fiũt q̃daȝ nota et manifesta angelo illuminato q̃ prius nõ erant: manifestũ est ꝙ lumẽ eius itellectuale extensiue augetur. Et ꝑ hec patet respõsio ad. 4^m et 5^m. ambo eniȝ ꝓcedũt ex falso supposito ꝙ s. nos ponamus illuminationẽ angeli inferioris fieri ꝑ intẽsionẽ sui luminis vel ꝑ ꝯcursum duorum luminũ angeli. s. superioris et angeli inferioris qđ est fictitium. ¶ Ad argumẽtum eiusdẽ cõtra secũdã partem conclusionis negatur assumptũ q̃ȝ^m ad secundam partem diuisionis. imo dicim⁹ ꝙ explicatio veritatis intelligibilis est capienda ex parte actus intelligẽdi et cõceptus superioris angeli. neqȝ valet huius improbatio. nam vt dictũ fuit in secundo notabili: licet angelus superior cognoscat aliquam veritatem ꝑ actum et ꝑ conceptum magis vniuersalẽ: non inde sequitur ꝙ nõ possit ipsam eandem veritatẽ explicare ꝑ actus et concept⁹ magis particulares et distinctos ad alium instruendũ sicut ibi sub exemplo magistri et discipuli deductum est. per spẽs enim magis vles ⁊ ex conceptibus maioris capacitatis potest angelus quasi formãs silogismum et deducens ex primis principijs ꝓpositiones et ꝯclusiones min⁹ vles iferre. ¶ Ad argumẽta Aureoli ꝯ eãdem cõclusionẽ pȝ solutio ex supradictis rñsionib⁹. ꝓcedũt enim ex falsa imaginatione non capiendo mentem Sancti Tho. ¶ Ad argumentum Aureoli contra quartam conclusionem dicitur ꝙ procedit fm suam imaginationem nichil probans de his que dicit. et certe imaginatio eius parum habet etiam apparentie. non enim illuminatio angelorum ad inuicem esset tanti operis et momẽti q̃ȝ^m doctores theologi magnifaciunt et presertim Dionisius de celesti hierarchia: si ꝑ illuminationem nullã aliam noticiam haberet angelus inferior a superiori q̃ȝ habitudinis rei ad verbuȝ aut

q rem cognitam p vnum principium cognoscat etiam per aliud. vnde huiuscemodi fictio ea facilitate contemnitur qua dicitur et non probat. ¶ Ad argumenta Egidij contra eandem cõclusionem. Ad primum dicitur primo q non reputamus inconueniens q noticia quam inferiores angeli habent per illuminationem superiorum sit noticia creditiua non simpliciter scientifica. nã huiuscemodi noticia cum sit quasi noticia quam discipulus accipit a magistro: non necessario exigit assensum scientificum seu euidentiam: sed sufficit assensus per certitudinem creditiuus q etiã sufficit respectu principiorũ in scientia subalternata. huiusmodi autem assensus certitudinalis prouenit et a deo principaliter reuelante q mentem angeli illuminati certificat. et ex ipsa conditione illuminationis que cum sit a deo originaliter et a bono angelo imediate: simul et occulta reuelat et de reuelatis certificat. potest etiã huiuscemodi certitudo assensus causari ex visione quarundam rerum in verbo inq̃m angelus illuminatus cognoscit illa de quibus illuminatur cõsona esse rebus ipsis quas videt in verbo. ¶ Dicitur. 2°. negando ɔsequentiam. nam sm modũ illuminationis supra in notabilibus pretactum: angelus inferior confortatus in suo lumine p angelum superiorem: videt non solum ea de quib' illuminatur: sed etiam eorum causas que representantur per speciem intelligibilem simul cũ ipsis effectibus vel misterijs per eandem vim et ex ea ratione qua ipsi effectus et misteria. quemadmodum per species cõnaturales et inatas cognoscuntur naturaliter simul et res et cause rerũ. ¶ Ad. 2m. dicitur q quicquid sit de maiori nam non est simpliciter vera. quia etiaʒ de preteritis possunt fieri illuminationes angelorũ quemadmodum et hominibus prophetie: dicimus tamẽ ad minorem q licet angeli inferiores non videant futura contingentia imediate in deo: vident tamen illa in deo mediate. quia mediantibus superioribus angelis qui ea vident imediata reuelatione in diuina essentia et illa tradunt inferioribus tanq̃ a deo et diuino lumine reuelata quod et inferiores cognoscunt et illa a superioribus sicut a deo reuelata accipiunt. vt sic nulla opinionis dubitatio sed omnimoda certitudo in eis relinquatur. Neq; est necessarium q existentes in patria de omnibus que cognoscunt habeant aptam et claram visionem sm scientiam. nam neq; de omnibus etiam que ptinent directe ad beatitudinem potest haberi scientia cuʒ non omnia habeant causas et principia sicut sunt persone et relationes diuine et huiusmodi alia. Neq; iterũ oportet q illuminatio que fit in patria sit aperta et clara visio qualis est visio verbi et eorum q̃ videntur in verbo. quoniam et ea que cognoscũtur ab angelis cognitione vespertina prout distĩguitur a matutina: cognoscuntur clara et apertã visione cum sit imperfecta sm Augustinum. 4°. super genesim ad litterã. Ad auctoritatem vero Dionisij respondet Sanct' Thomas de veri. q. 9a. arti. pmo ad. 15m. q in verbis Dionisij sciẽtia dicitur diuina nõ quasi in deo imediate accepta: sed quia ex diuina illuminatione origineʒ habet qua. s. imediate illuminat primum angelum. reductio autem in deũ quẽ cõmuniter ponitur fieri per illuminationem: non est quasi angeli superiores reducant inferiores in deum faciendo q in deo videant aliqua que prius non videbãt vt arguens male intelligit: sed illa reductio ẽ q: reducunt illos ad cognoscendum et attẽdendũ ea que vel precepto diuino edita sunt vel a deo primo et principaliter reuelante origineʒ habẽt. neq; est hoc speciale in illuminatione angelorũ sed et per quãcũq; veritatem agnitam: illã sciẽs in deum a quo omne verum est et dependet reducitur. presertim in angelis qui omneʒ noticiã quam acquirunt et omnia que cognoscunt: referunt ad laudem creatoris. ¶ Ad argumentum ante oppositum respondet Sanct' Thomas in hac distin. lectione. 2a. articulo. 3°. ad. 2m. q licet in angelis non possint esse verba vel nutus sensibiles aliquo mẽbro corporeo expressi: sunt tamen in eis nutus et verba intellectualiter expressa prout in superioribus expositum est. Et in hoc articulus terminatur.

¶ Distictio duodecia

Irca distinctionez duodecimam queritur vtrū omniū corporalium sit vna mā. Et arguit ꝙ sic. diuersus actus fit i diuersa potētia et vnus in vna. sȝ omnium corporum est vna forma scilicet corporeitas. ergo omnium est materia vna. ¶ In oppositum arguit. quecunqȝ conueniunt in materia sunt transmutabilia ad inuicem et agunt et patiuntur adinuicem vt dicitur primo de generatione. sed corpora celestia ꝛ inferiora non sic se habent adinuicē. ergo eorum non est vna materia. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Uātum ad articulum primum sit prima conclusio ꝙ in celo est veraciter ꝛ ꝓprie materia que ē pars corporis celestis intrinseca ꝛ essentialis. Hanc cōclusionem tenet Sanctus Thomas in hac distinctione questiōe. pᵃ arᵒ pᵒ in. c. et multum expresse in respōsione ad. 3ᵐ vbi ꝓbat ꝙ diuerse sunt materie ꝑme corporum inferiorum et corporum superiorum distincte seipsis ꝭm analogiam ad diuersos actus. Eādem cōclusionem tenet. pᵃ par. q. 66. arti. 2ᵒ. Item in commento super primum de celo et mundo lectiōe. 6ᵃ. ¶ Secunda cōclusio est ꝙ materia corporum celestiū est alterius ratiōis ꝑ genus phisicum a materia corporum inferiorum. Hanc cōclusionem tenet Sanctus Thomas vbi supra.

Uantum ad articulum secundū arguit contra cōclusiones. Et quidē cōtra primā conclusionem arguit durandus. res inquit que procedūt a deo incidūt in compositionē maiorē vel minorē ꝭm earum maiorem vł minorem distantiam ad primā causam. angeli enī vt ꝓpinquiores cause prime nō incidunt in aliquā cōpositionem intrinsecam sue eētie. neqȝ enī hīt pluralitatē partiū eiusdem rationis vt sunt partes quātitatiue i totis omogeneis: nec diuersarum vt sunt materia et forma: incidūt tñ in compositionem quādam extrinsecam que est huius ad hoc. componūtur enim cum suis accidentibus. sed ipsa essentia angeli intrinsece non est cōposita. corporalia vero que magis distant a deo: preter compositionem extrinsecam incidūt in cōpositionem itrinsecam sed differēter. quia corpora incorruptibilia sicut perfectiora: incidūt solū in cōpositionē intrinsecā que ē ex ꝑtibus eiusdē ratiōis. sunt eni quanta et quelȝ pars est eiusdem ratiōis cū toto vt vult aris. 2ᵒ celi ꝛ mundi. gñabilia vo ꝛ corruptibilia tāqȝ sūme distātia: incidūt in oēs has cōpositiones. et ꝑter hoc in illā que est ex partibᵒ diuersarum rationū que ꝓprie dicuntur partes essentie sicut sunt materia ꝛ forma etc̄. ¶ 2ᵒ sic. ꝭm commentatorē transmutatio fecit scire materiā: operatio vero formā. et merito. qꝛ sicut operatio est entis in actu: sic motus ꝛ trāsmutatio sunt entis in potētia inquantū hmōi. potentia aūt respicit materiā sicut actus formā. Ex hoc pōt sic argui. oē illud quod hȝ materiā q̄ est in potētia ad esse pōt trāsmutari de nō esse ad eē et de eē ad nō eē. sed oē qđ hȝ materiā partem cōpositi: hȝ materiā que ē in pō ad esse. ergo oē quod hȝ mām ꝑtē cōpositi est transmutabile a nō esse ad eē ꝛ econtra ab esse ad non esse. et sic est generabile ꝛ corruptibile. Maior pȝ primo quātū ad primū mēbrū. s. oē quod habet materiam que est i potētia ad eē pōt trāsmutari a nō esse ad eē. hoc eni statim pȝ ex diffinitione motus ꝛ transmutationis scȝ ꝙ sunt actᵒ entis in potētia: et ex diffinitione potētie passiue quā ponit. aristo. 5. metha. s. ꝙ ē principiū trāsmutandi ab altero quātū ad illud qđ est in potētia. Et ꝑ rationē. qꝛ ens in pura potētia ad eē: de se nō hȝ actu esse. et iō quantū ē de se pōt carere quolȝ esse actuali loquēdo diuisim. pari autē rōne pȝ ꝙ pōt transmutari ab eē ad nō eē. qꝛ motᵒ vel mutatio sunt a cōtrarijs i contraria. et ab eē ad nō eē et ecōtra. Qđ cōfirmatur ꝑ dictū aris. 9. metha. q̄ dicit ꝙ eadē est potētia cōtradictorioꝝ. et sic pȝ maior. s. ꝙ omne quod habet materiam q̄ est pura potētia ad eē: pōt transmutari ab esse ad nō eē et econtra. Minor ꝓbat scȝ ꝙ omne qđ hȝ materiam q̄ est altera pars cōpositi: hȝ materiā que est pura potentia ad esse. qꝛ nihil vnū cōstituitur a duobᵒ entibᵒ in actu vł entibᵒ in potentia: sed oportet alterum esse solā potentiā: alterū vero actū. propter quod materia q̄ est altā pars cōpositi simpliciter noiat purā potētiā ad esse ꝛ sic patet minor. sequit ergo cō-

clusio p̄ncipalis ꝙ omne qđ habet materiā q̄ est altera pars cōpositi sit trāsmutabile de nō eē ad esse et ecōtra. et ita est generabile et corruptibile qđ de celo dici nō pōt. ¶ Sed forte diceret aliquis ꝙ celū est trāsmutabile a nō esse in eē et ecōuerso: sed solū diuina virtute nō autē actiōe nature. et ita non est generabile ⁊ corruptibile per naturā. sed hoc nō valet. q̄z cū potētia passiua dicatur relatiue ad actiuā potentiā vt patet ex eiꝰ diffinitione: manifestū est ꝙ naturali potētie materie oportet correspondere potētiam actiuam naturalem et nō solū potētiam diuinā. potentia enī passiue materie q̄ est solū in relatione ad potentiā diuinā nō est naturalis sed obedibilis. et ideo cū in omni materia q̄ est pars compositi sit potentia passiua naturalis ad trāsmutationem vt ꝓbatū est: patet ꝙ omne qđ hēt materiā partem sui: est trasmutabile de nō esse ad esse et ecōtra nō solū ꝟtute diuina: sed ꝑ agēs naturale. qđ non pōt dici de celo. nō ergo habet materiā partem sui. ¶ Sed ad hoc forte dicet̄ vt dicūt q̄daꝫ ꝙ potētia ꝓprie et ꝑ se nō est ad non esse sed ad esse. quia potētia ꝑ se est ad actū. nō esse vero nō dicit actum sed priuationē actꝰ. Et ideo potentia nullo modo est ad nō esse nisi ꝑ accidēs quatenus est ad plura eē sibi inuicē incōpossibilia. ꝓpter qđ materia nō est potētia ꝯtradictionis ad esse et nō esse nisi q̄z ꝑmo est potētia ad formas contrarias vel incōpossibiles. si igitur ponat̄ aliqua materia q̄ sit ad vnū esse tm̄ sicut materia celi nō est in potētia ad aliā formā: patet ꝙ habēs talē formā nō est trāsmutabile de esse ad nō esse, q̄z oporteret ꝙ ista materia cuꝫ nō sit susceptiua alteriꝰ forme: omnino existeret sine forma. ꝑ eandē rōneꝫ talis materia nō esset trāsmutabilis ad esse nisi poneretur ꝙ prius ordine temporis talis materia esset sine forma et deīde transmutaret̄ ad hāc formā qđ est īpossibile. ¶ Sed istud non valet. q̄z licet potētia ꝑ se sit ad eē seu ad actum: tamē potētia pura nō ꝺterminat sibi aliquē actū sed q̄ꝫᵐ est de se īdifferēs est ad oēm actū q̄ ē actꝰ simplicit̄. q̄uis enī illud qđ ē essentialit̄ quidam actꝰ possit determinare sibi quosdā alios actus ad quos est in potētia sicut forma ignis determinat sibi calorē: tamē illud qđ ē pura potētia simpliciter nullū actū sibi pōt determinare. q̄z oīs determinatio est ꝑ actū. propter quod materia que est altera pars cōpositi substantialis cum sit pura potētia simpliciter: nō potest sibi determinare aliquam formā sed est capax omnis forme substantialis. Et cum nō possit omnes simul habere: trāsmutabilis est de esse ad nō esse et econtra de nō esse ad esse. quod nō pōt dici nisi ꝺ materia generabilium et corruptibilium. ꝓpter qđ in solis generabilibus et corruptibilibꝰ videtur esse materia q̄ est altera pars cōpositi substātial̄. et c̄. ¶ 3° arguit sic. q̄z ratio ꝓ cōclusione adducta nō valet. rō enim illa ad hāc formā reducitur. celū vel est materia tm̄ vel forma tm̄ vel cōpositum. nō pōt dici ꝙ sit materia tm̄. q̄z nō eēt ens actu. nec forma tm̄. q̄z forma ꝑ se subsistens est actu intellecta. ergo relinq̄tur ꝙ sit cōpositū ex materia et forma. sed hec ratio non valet. quia diuisio substātie ꝑ materiaꝫ et formā et cōpositū si materia ⁊ forma proprie accipiātur prout sunt partes compositi: non se extendit ad oēs substantias. angelus enīꝫ nec est materia nec forma vt sunt partes compositi: nec compositū ex eis. et similiter dicam ꝺ celo. diuisio enim illa tota se extendit ad generabilia et corruptibilia in quibus materia est subiectum transmutationis: forma vero est terminus. compositum vero qđ dicitur generari in q̄ꝫᵐ subiectum fit sub termino. s. materia sub forma. si vero accipiatur forma large pro oī eo qđ habet similitudinem aliquā cum forma: sic angelus cum sit spiritualis creatura habens aliquam similitudinem cum aīa que etiam spiritꝰ est: pōt dici large forma. et eodem modo celum cū sit corpus subiectū quātitati et diaphoneitati et motui: pōt dici materia. nā subm ad aliquod genꝰ cause materialis reducit̄. et talē materiam. s. subm actu dicit phs. 8°. methaͨ. eē in celo vt apparet ibidē in tx̄tu. dicit enī celū eē materiā motꝰ localis cōsequēter equiparās materiā celi materie accidētiū q̄ nō habēt materiā ex qua sed in qua. s. subm. cōcludēs finaliter ꝙ quecūq̄ꝫ sine trāsmutatione suple ꝑ se q̄z loquitur ꝺ accidētibus sunt aut nō sunt: nō ē hoꝝ materia suple ex qua. q̄z ꝑus dicit ꝙ habēt materiaꝫ in q̄. s. subm. q̄z ꝑ se existere nō pñt. et ideo trāsmutant̄ ꝑ accidens trāsmutato subiecto in quo sunt. si qua ergo sunt que sunt intrāsmutabilia per se et per accidens vt corpora celestia: ipsa nō habent materiaꝫ ex qua nec in qua. sed ipsa sunt materia in q̄ est motus. hec ille. ¶ Contra eandeꝫ cōclusionē arguit Aureolus multipliciter. Primo sic. quia phs dicit. 8°. methaͨ. ꝙ transmutationem substātialem consequūtur alie trāsmutationes. aliā vero trāsmutationē nō oportet ꝙ sequat̄ trāsmutatio substātialis. et ideo ꝯcludit ꝙ nō ē necesse ꝙ illud qđ hēt materiā ad vbi: hēat māꝫ que est sm̄ generationis. inuēs ibi ꝙ corpꝰ celeste nullo modo habeat materiā ꝺ genere substātie. vbi cōmētator cōmē. 4°. īō videmꝰ ꝙ corpꝰ celeste nō

compoit̃ ex materia que est in potentia et forma q̃ est i actu. ¶ 2°. Qz idē patet ex p̄mo phy. et. 7° metha͡e. dico aūt materiā p̱ quam res pōt esse et nō esse. sed celū nō habet potētiā p̱ quam possit esse et nō esse cū sit incorruptibile vt patet in fine p̄mi celi. igit̃ et c̄. ¶ 3°. patet idē per illud 9°. metha͡e. vbi dicit ꝙ eadē est potētia cōtrariorū siue ꝯtradictorioꝝ. et p̱ hoc subdit ibidem ꝙ īpossibile est ꝙ in eternis sit potentia nisi ad vbi. vbi dicit cōmētator cōmēto. 7° ꝙ in talibus corporibus nō est potētia ad corruptionē. ergo nec ad fatigationē. ¶ 4° idē apparet ex dictis cōmētatoris p̄mo celi cōmento. 5° vbi infert ꝙ si corpus celeste sit cōpositū ex materia et forma: continget ꝙ sit generabile et corruptibile. et īfra. iste locus ē fortior omniū locoꝝ faciētiū errare ꝙ corpus celeste ē cōpositū ex materia et forma. ¶ 5° Qz cōmentator p̄mo celi ꝯmēto. 10. dicit ꝙ hoc bene apparet ꝙ corpus celi nō est cōpositum ex materia et forma sed ē simplex. forme eni q̃ sunt in materia cōtrarie sunt. et si essꝫ forma in materia sine ꝯtrario: tūc natura ociose egisset. cum in ista natura nō sit aliq̃ oppositio omnino. si eni substantia materie ē in potētia: et fuerit aliqua materia in aliq̃ cui᷒ potētia nūq̄ exit in actū: potentia illa omnino ē ociosa et supflua. si eni non erit generatio et corruptio: nō stabit opatio isti᷒ virtutis. s. potētie. opatio eni isti᷒ potētie q̃ est ex ea sicut abscisio ex acumine gladij: est generatio et corruptio. si igit̃ ista potētia esset sine generatione et corruptione: cōtinget ꝙ aliq̃d erit ens sine actione ꝓpria ꝓpter quā fuit ens qd̕ est omnino impossibile. ¶ 6°. arguit̃. qz. 2° celi et mūdi cōmēto. 4° dicit idē ꝙ si celū esset cōpositū ex mā et forma: esset generabile et corruptibile. et īfra dicit. ꝙ ꝓpt̃ hoc corp᷒ celeste caret potētia oīno. et infra cōmēto. 41. dicit ꝙ si corpa celestia eēnt eadē genere ⁊ plura spē: essent cōposita ex materia et forma diuersa. et si esset ita: essent generabilia et corruptibilia. et c̄. ¶ 7°. Qz p̄mo celi cōmēto. 95. dicit ꝙ corp᷒ neutrū caret subiecto et ꝯtrarietate. et ita dicit ꝙ corp᷒ celeste nō est materia aliq̃ habēs formā. qm̄ si ita esset tunc esset graue vel leue. ¶ 8°. Qz in de substātia orbis dicit idem sic. corp᷒ celeste est simplex nō cōpositū ex materia et forma. nulla eni est potentia in eo omnino. omne eni in quo est potētia q̃ est in substātia illa est ad duo cōtraria. et breuiter istum libellū videtur edidisse ꝓ intentiōe ista. vnde. 2° celi et mundi cōmēto. 4°. dicit ꝙ corpus celeste caret potētia omnino. et hoc amplius declarabitur in de substātia orbis. hec ille. ¶ 9°. arguit sic.

multitudo non ē ponēda nisi ratio euidēs et necessaria illud ꝓbet aliter p̱ pautiora saluari non posse. de᷒ enim et natura nichil faciūt frustra. sꝫ materiā pōere in celo nulla videt̃ necessitas. da enim ꝙ sit. aut hoc erit coꝝ corporeitas aut quātitas q̃ forte ꝓpria est materie aut qualitas sensibilis. aut quia formas absolutas necesse est esse intellectuales. aut qz illa corpora essent nobiliora q̄ anime q̃ corporibus vniunt̃. aut hoc est motus ad vbi. aut alteratiōis varietas. qz luna nūc est clara nunc obscura. aut hoc est auctoritas scripture et dicta sanctoꝝ. sed nullū istoꝝ necessario cōcludit materiā esse in celo. igit̃ et c̄. ꝓbatur minor. materiā eni esse in celo: nō ꝯcludit corporeitas. forma. n. dat esse corpeū nō materia. ¶ Nec 2° illi ꝯcludit quātitas. licet enim quātitas interminata insit rōne materie: tamen quantitas terminata inest rōne forme. in celo autē est tātūmodo quātitas terminata. ¶ Nec. 3° q̄litas sensibilis ꝯcludit ibi esse materiā. sola eni illa qualitas que magis facta aliq̃d abijcit a sb̄a: ꝓprie arguit materiā. hm̄oi aūt qualitates nō sunt in celo. nō enim potest augeri nec minui vt patet p̄mo celi. nec in sua natura variari. igit̃ ibi nō sunt accidentia s̄m q̃ fit trāsmutatio in sb̄a seu in alijs ꝓprietatibus ꝓprijs. omnia ergo accidētia que in celo sunt: sunt accidētia q̃ cōsequunt̃ rōne forme non q̃ insunt ratione materie vt dicit cōmentator in de substātia orbis. q̃dam eni sunt accidētia passiua in q̃bus est alteratio: et talia nō sunt in celo. quia alteratio s̄m ꝙ trāsmutat subm̄: videt̃ esse ꝓpria corporibus q̃ miscent̃ cum potētia et sunt corpora generabilia et corruptibilia. aliud vero genus est accidētiū quod nō mutat sb̄am deferētis. et primū horū est motus localis et raritas ⁊ dēsitas et diaphoneitas. et hec sunt in corporib᷒ celestib᷒ et inferiorib᷒ licet s̄m prius et posteri᷒. ¶ Nec. 4°. ꝓbatur intellectus esse materiā rōne intellectualitatis q̃ consequit̃ formas abstractas. tū qz non est veꝝ ꝙ omnis forma abstracta a principio materiali sit nature intellectualis. habit᷒ eni morales in nobis sunt abstracti hoc modo a materia: et tamē non sunt intellectualis nature. Preterea. separatio illa a materia quā consequitur intellectualitas nō est a materia altera parte cōpositi sed est a q̄ntitate. omnis eni forma incorporea habet opationem ꝓpriam nobiliorem opatiōe quacūq̧ forme corporee. illa aūt non pōt esse opatio sensitiua. qz illa arguit quantitatē. nunc aūt celū nō est substātia incorporea. ¶ Nec. 5° excessus nobilitatis arguit in celo materiam. nō enim est incōueniēs ꝙ illud quod est

simpliciť nobiliꝰ altero sit ignobiliꝰ in aliq̄ condi
cione. sič eni celũ ē nobilius verme in imutabili-
tate: tamē est ignobiliꝰ eo. nec ē nobiliꝰ aīa. non
eni est in vltima sui dispositione et pfectione nisi
in ordine ad alteꝝ. ¶ Nec. 6° motus ad vbi ar
guit materiā esse in celo. qꝛ motꝰ ille nō inest rō-
ne materie absolute sed rōne corporeitatis na-
ture. igiť corporea absqꝫ hoc ꝙ habeat materiaꝫ
pōt esse in loco. igiť moueri ad locũ et talis na-
ture habebit potentiā ad vbi q̄ est corporeitas:
sꝫ nullo modo potētiā ad formā substātialē. hec ē
intētio phi. 8° methaᶜ. ¶ Nec. 7° cōcludit inesse
materiā alteratio q̄ apparet in luminositate sicut
in luna. hec eni variatio nō transmutat naturaꝫ
celi intrinsece nec in aliq̄ accidēte ei ꝓprio natu-
raliter. nō eni luminositas adueniēs lune abijat
aliqd a sba eiꝰ nisi priuationē. et hec est rō cōmē-
tatoris. 8° methaᶜ cōmē. 4°. ¶ Nec vltimo ꝓ-
bant ibi eē materiā auctoritates scripture vł san
ctoꝝ. nō quidē auctoritas scripture. nā in genesi
vbi agiť de reꝝ ꝓductione: nō dř ꝙ firmamētuꝫ
sit factũ de aliq̄ puta de medio aquaꝝ: sed fiat i
medio aquarum. nec dicit ꝙ luminaria sint facta
de aliq̄ puta de firmamēto: sed dicit ꝙ sunt facta
cũ firmamēto. sicut ꝑ oppositum dř ꝓducat terra
herbā virentē et c̄. et formauit deꝰ hominē de li-
mo terre. ibi eni inuiť ꝙ virētia reptilia ⁊ iumēta
et homo facta sunt ð terra vt de materia. sed ex
circũstātia scripture patet ꝙ celũ quidē fuit crea
tũ secũda die et nō factũ de aliq̄. facile enim erat
scripture innere fiat firmamētũ de medio aqua-
rũ si factũ posuit de materia. ¶ Ulterius nec di
cta sanctoꝝ cōcludũt in celo esse materiam. vñ
cũ Ambrosiꝰ et Augꝰ et alij doctores puta Da
mascenꝰ et magister ponũt in celo materiā: licet ta-
les auctoritates sint repugnātes ꝓpositionibꝰ ꝑ
se notis: mouere nō debēt pro eo ꝙ in hac mate-
ria magis loquũť vt alioꝝ opiniones recitātes
q̄ꝫ vt doctoꝝ suā sententiā statuētes. qꝺ bene appa
ret. qꝛ quilibet coꝝ sequiť in hac materia philoso-
phū cuiꝰ sectator erat in phicis. vnde sepe in ta-
libꝰ cōtradicũt. illā eni materiā de qua dicũt ce-
los esse factos: aliq̄ dicũt esse ignē ꝺm opinionē
Platonis q̄ posuit celũ et sidera esse nature ig-
nee. Alij dicũt materiā istā fuisse q̄si chaos confu
sum et in vna qdē parte rariorē in alia vero den
siorem. Alij ponũt materiā illā fuisse aquā. dicũt
enim celũ sidereũ factũ eē de aquis. qꝛ igitur san
cti sic ad inuicē discordāt et diuersorum philoso-
phoꝝ sententias cōiectur āt: satis innuitur nobis ꝙ
dicere hoc vel illud nō tāgit fidē nec veritatē sa-
cre scripture. vnde alibi Augꝰ ponit angelos ha
bere corpa. qꝺ vtiqꝫ dicit sectando in hoc senten
tiam Platonis q̄ fingit eos habere corpa. ¶ Cō
tra eandē conclusionē arguit Godofredus pmo
quodlibet. q. 2ᵃ. Primo sic. illud qꝺ est pura po
tētia ad esse simpliciter nichil actualitatis inclu-
dēs: est indifferēs ad esse et nō esse q̄ꝫᵐ est de se.
sed materia pma est huiꝰoi si ꝓprie sumať. igitur
est indifferēs ad esse et nō esse. et ꝑ ꝯñs illud qꝺ
hēt materiā: habet in se pncipiũ ꝑ quod est in po
tentia ad esse et nō eē. et sic est generabile et cor
ruptibile. et ideo ponere ꝙ corpus habēs mate-
riā partē sui sit incorruptibile ꝑ naturā: est cōtra
dictio. celũ autē poniť illo modo incorruptibile.
igitur. ¶ Sed dices ꝙ hoc est intelligēdũ de ma
teria inferioꝝ q̄ est alia a materia celi: nō ꝓpter
rem additā: qꝛ illa materia nichil addit sup istaꝫ
sed ꝓpter habitudinē ad formā pfectiorē q̄ꝫ sint
forme inferioꝝ. Cōtra. qꝛ quod est in pura potē
tia: impossibile est ꝙ includat habitudinē ad for
mā determinatā imo est idifferēs ad omnes for-
mas. sed materia ꝓprie dicta est huiꝰoi. ergo im-
possibile ē materiā includere habitudinē ad for-
mā determinatā. ¶ 2° arguit sic. Qꝛ illa mate-
ria esset frustra. qꝛ opatio talis materie est gene
ratio et corruptio et trāsmutatio de forma in for
mā. ergo materia nō pōt esse nisi in eo qꝺ est ge-
nerabile ⁊ corruptibile ꝑ naturaꝫ. ¶ 3°. Ista tria
sũt inseparabilia. materia. cōtrariũ. puatio. vn-
de vbicũqꝫ est vnũ: sunt alia duo. cũ eni materia
sit in pura potētia ad omnes formas: ad hoc ꝙ
determineť ad esse: idiget forma. et qꝛ forma no
pōt stare cũ alijs: diciť contraria alijs. et sic mā ⁊
cōtrariũ sunt simul. et ꝑ cōsequēs puationes om
niũ formaꝝ sunt simul cũ materia. illa aũt q̄ cōi-
cant in materia: sunt ad inuicē trāsmutabilia ꝺm
phm pmo de generatione. ergo sequiť ꝙ celum
erit trāsmutabile ad formā inferioꝝ et econtra.
¶ Diceť forte ꝙ illud verũ est de his q̄ communi-
cant in materia in q̄ꝫᵐ est subiectũ trāsmutatiōis
nō autē de illis q̄ cōicant in materia q̄ꝫᵐ ad eē-
tiā materie. Sed hoc nō valet. qꝛ si verbum phi
sit intelligēdũ illo modo ꝙ cōmunicatio in mate
ria ꝓut materia est subm trāsmutationis est cau
sa trāsmutationis adinuicē: tunc qñ phs dicit ꝙ
cōmunicātia in materia sunt adinuicē trāsmuta-
bilia: erit petitio pncipij. qꝛ idē esset ac si diceret
ꝙ quecũqꝫ cōmunicāt in materia ꝓut sunt trans
mutabilia: illa sunt adinuicē trāsmutabilia qꝺ ni
chil est dicere. et ideo cũ in celo nō sit puatio nec
cōtrarietas: manifestũ est ꝙ nec materia. hec il-
le. et c̄. ¶ Cōtra secũdā ꝯclusionē arguit Duran
dꝰ. Primo. qꝛ ꝺm ꝓbationē illiꝰ sequitur ꝙ sicut

corruptibiliũ et icorruptibiliũ nõ ẽ eadẽ mã aut a ueci iꝑoꝝ incorruptibiliũ adĩuicẽ. sꝫ erũt tot materie ꝑme quot corpa celestia. qḋ pꝫ sic. mã vni⁹ corpis celestis aut est in põ ad formas alioꝝ corporũ celestiũ aut nõ. si sit in põ ad formas aliorũ corpoꝝ celestiũ: cũ eas actu nõ hẽat: est sub priuatione eaꝝ. mã aũt sub ꝑuatione: est principiuꝫ corruptionis vt tu dicis. ergo corp⁹ celeste esset corruptibile. qḋ cũ sit impossibile: relinq̃r ꝙ mã vni⁹ corpis celestis nõ ẽ in potẽtia ad formas aliorꝝ. sꝫ mã ẽ in potẽtia ad formas omniũ illoruꝫ quoꝝ ẽ mã cõis. ergo corpoꝝ celestiũ adinuiceꝫ nõ est aliq̃ mã cõis: sꝫ erit mã vnicuiq̈ꝫ sibi ꝓpria rõne differẽs a mã alteri⁹. et ita ꝑter mãꝫ corporuꝫ corruptibiliũ erũt tot materie ꝑme quot sũt corpa incorruptibilia. qḋ videt̃ valde icõueniẽs qꝛ tũc corpa celestia differrent genere. ¶ 2° sic. Impossibile ẽ ea que sunt diuersaꝝ rõnuꝫ: esse in equali gradu ꝓpinq̈tatis ad deuꝫ. sicut impossibile est diuersas spẽs numeroꝝ eẽ in eq̃li distantia ad vnũ. si igit̃ mã corpoꝝ celestiũ sit alterius rõnis a materia iferioꝝ: ipossibile ẽ ꝙ sit in equali gradu: ꝫ necessario sunt in diuersitate graduũ. cũ igit̃ mã generabiliũ et corruptibiliuꝫ sit pura potẽtia ad eẽ et ad oia q̃ ad eẽ consequunt̃: impossibile ẽ ꝙ mã gñrabiliũ ꝛ corruptibiliũ sit pura potẽtia ad esse ꝛ ad reliq̃ q̃ ad eẽ cõsequũt̃. qꝛ in pura potẽtia nõ sunt gradus sicut nec in puro actu sꝫ erit necessario act⁹ vel hñs actũ. sꝫ vtrũq̈ꝫ hoꝝ ẽ impossibile. qꝛ quocũq̈ꝫ eoꝝ dato: sequit̃ ꝙ ex ipa et forma nõ fieret vnũ ꝑ se. et ita celum nõ esset ꝑ se vnũ qḋ ẽ incõueniẽs. ¶ Forte dicet̃ ad ꝑmã istaꝝ rõnũ ꝙ corpa celestia cõicant i mã et tñ nõ sunt adinuicẽ trãsmutabilia: nec ꝓpe mã vni⁹ dr̃ ꝑuata forma alteri⁹. qꝛ trãsmutatio fit inter ꝯtraria et non int̃ similia. cõitas eni materie ad diuersas formas ex q̃ ꝓuenit ꝙ possit ad eas trãsmutari: est ad diuersas formas ꝫꝫ grad⁹ specificos. cũ igit̃ corpa celestia nõ differant spẽ nec forme eoꝝ sꝫ solo numero: nõ sunt adinuicẽ trãsmutabilia nõ obstãte cõitate materie. nec materia vni⁹ ẽ ꝓprie in potẽtia ad formã alteri⁹ cum forma oium sit vni⁹ rõnis. et ꝑ ꝯñs nõ dr̃ ꝓprie priuata. ¶ Ad. 2ᵐ similit̃ forte dicet̃ ꝙ materia celi et corpoꝝ inferioꝝ sunt in diuersitate graduum ꝑ hitudinẽ quã hẽt ad act⁹ diuersoꝝ graduũ et nõ ꝑ hoc ꝙ altera sit pura potẽtia altera vero act⁹ vel hñs actũ imo vtraq̈ꝫ ẽ pura potẽtia in q̃ est dare grad⁹ nõ ꝫm se et absolute sed ꝑ habitudinẽ ad diuersos act⁹. ¶ Sed quicq̃d sit ḋ respõsione ad ꝑmã instãtiã q̃ videt̃ satis ꝓbabilis: responso tñ ad. 2ᵐ rõnẽ nõ valet ꝓpt̃ duo. ꝑmo qꝛ si hitudo ad act⁹ diuersoꝝ graduuꝫ sufficeret ad ponẽdũ gradus in materia vel in pura potẽtia: sic in materia aque cũ sit in potẽtia ad formas aeris vel ignis essꝫ diuersitas graduũ sicut est diuersitas eoꝝ qḋ nõ est verũ. ¶ Secũdo. qꝛ in his q̃ sunt diuersaꝝ rõnuꝫ nec sunt ḋ genere relationis oportet ponere diuersitatẽ graduuꝫ intrĩsece et absolute: ꝛ nõ solũ extrĩsece et relatiue. qꝛ grad⁹ qui attendunt̃ in aliq̃ relatiue ꝛ extrĩsece: sũt gradus ꝫm dici et nõ ꝫm eẽ. sꝫ materia nõ est ḋ genere relationis. ergo diuersitas graduũ in ea debꝫ attẽdi intrĩsece in ea et nõ solũ extrĩsece ꝑ solam habitudinẽ ad act⁹ diuersoꝝ graduuꝫ. ¶ Forte dicet̃ aliter. qꝛ in pura potẽtia passiua sicut ẽ materia est dare grad⁹ et in potẽtia et in actu similiter: accipiẽdo purũ actũ ꝓportionabilit̃ ad purã potẽtiã ḋ q̃ loquimur. sicut eni mã est pura põtia ita forma ẽ pur⁹ act⁹. materia eni sic ẽ pura potẽtia ꝙ nec ẽ act⁹ nec hẽt actũ partẽ sui est tñ vnibilis actui. et similit̃ forma sic ẽ act⁹ ꝙ non est potẽtia nec hẽt potẽtiã partẽ sui est tñ vnibilis potentie. cũ igit̃ in forma q̃ sic est pur⁹ act⁹ sit dare gradus diuersaꝝ rõnum nec tñ ꝓpter hoc oportet ꝙ sit potẽtia vel hẽat potẽtiã partẽ sui: sic in pura potẽtia possibile ẽ dare gradus diuersaꝝ rõnuꝫ: nec tñ ꝓpter hoc oportet ꝙ aliq̃ potẽtia sit actus vel habeat actũ partẽ sui. ¶ Sꝫ ista rñsio nõ valet. qꝛ impossibile ẽ esse gradũ in ifimo simplicit̃: sicut impossibile ẽ esse gradũ in supremo simpliciter. sꝫ in tota vniuersitate entiũ: materia ꝑma q̃ est ens in pura potẽtia simplicit̃ est ifima simpliciter sicut de⁹ est supremũ simplicit̃. inter hec eni extrema tota vniuersitas entiũ includit̃. ergo sicut in deo et in diuina natura nõ ẽ possibile dare gradus: sic nec in mã q̃ est pura potẽtia. in intermedijs aũt aut in actib⁹ creatis ẽ dare diuersitatẽ graduũ. hec ille ¶ Cõtra eandẽ arguit Aureolus Primo sic. qꝛ si materia inferiorũ et supioruꝫ sint alteri⁹ rationis cũ vtraq̈ꝫ sit in pura potentia: nõ habebũt ꝑ q̃d distinguãtur. omis eni distictio ẽ ꝑ aliquã actuationẽ. et ideo cõmẽtator. li° methaͤ. dicit ꝙ mã ꝑma est vnũ numero ꝑ ablationẽ oium formaꝝ. qꝛ nõ hẽt vñ distinguat̃. et 2° methaͤ. dr̃ ꝙ in fundamẽto materie nichil est distictũ. ¶ Nec valet qḋ quidaꝫ dicũt ꝙ hę due materie distinguũt̃ ꝑ diuersos respect⁹ ad diuersos act⁹ et formas. mã eni non ẽ aliq̃d nec respectus ꝫm cõmẽtatorẽ. p° phi. necesse ẽ ergo ꝙ si aliq̃ distinguãt̃ respectiue ꝙ distinguãtur intrĩsece ꝑ ꝓpriã naturã. ꝫ neutra mã hꝫet hoc posito ꝓpriã naturã. repugnat eni materie hr̃e ꝓpriaꝫ naturã determinatã. ¶ 2°. Qꝛ materia est i po-

tētia cōtradictionis. 9° metha. vñ oīne qđ ē in potētia ad aliquē actū: nō determinat sibi illum actū nec oppositū ei⁹ alias nō eēt in potētia. et si hoc cōcedat: tūc celū nō erit naturalit incorruptibile. qꝛ materia ei⁹ saltē erit in potētia ad ꝑuationē forme celi. Et si dicat q nō est agēs potēs reducere illā potētiā in actū: sequūt duo incōuenientia. ꝑmū est q saltē celū nō erit q̄ntū est ex se incorruptibile. imo ex intrīseco et ex suis ꝑncipijs erit corruptibile: licet ex extrīseco et defectu agētis nō sit corruptibile. Secundū ē. q de⁹ et natura fecissent illā potētiā frustra si nō sit agēs potēs eam reducere ad actū. ¶ 3° arguit. qꝛ vel illa materia q̄ est sub forma solis erit nō solū alteri⁹ rōnis a materia generabiliū et corruptibiliū imo et a materia lune et aliaꝝ stellaruꝫ: et sic tot erunt materie quot sunt celi et quot sunt stelle. vl' si dicat q mā oīum celestiū corpoꝝ sit vni⁹ rōnis: seq̄tur q poterūt adinuicē trāsmutari. et sic q̄libet stella erit ens corruptibile cū materia cuiuslibet sit ꝑuata forma aliarū stellaꝝ. ¶ 4° arguit. qꝛ saltē vni⁹ celi ē vna materia ⁊ vni⁹ rōnis et ꝑ ꝯñs materia vni⁹ partis est ī potētia ad formā alterius partis. et ꝑ ꝯñs q̄libꝫ pars orbis erit corruptibilis ꝓ eo q sua materia erit subiecta ꝑuatiōi et ꝑ ꝯñs tot⁹ orb. ¶ 5°. qꝛ vbicūq̄ Aristo. diffinit materiā: dicit q materia ē pura potentia. vñ. 2° metha. dicit. in fundamēto nature nichil est distictū. et. 7° metha. dicit q materia nō est q̄d nec q̄le nec quātū et c̄. et infra in eodeꝫ libro. dico aūt materiā ꝑ quā res pōt eē et nō eē. et infra. dico aūt materiā q̄ cū nō sit res cui⁹ est materia nisi in potētia et c̄. igit vel Aristotiles ignorauit illā materiā celi. vel si sic: oportet q ei competat diffinitio quā ꝺdit vbiq̄ de mā. hec Aureol⁹.

¶ Cōtra eandē ꝯclusionē arguit Egidius multipliciter. Primo sic. materia fꝫ se ē potētia pura. sed act⁹ est q̄ distiguit. tolle igit actū et tolles distinctionē. et qꝛ mā celi est pura potētia. et similr mā istoꝝ inferioꝝ si absoluant ab oī forma hec ⁊ illa: nō habebūt ꝑ q̄d distiguantur. qꝛ in pō pura nulla pōt eē distictio. ¶ 2°. Qꝛ si sint due materie ꝑme alteri⁹ rōnis: tūc vna illaꝝ plus distabit ab actu ꝑmo q̄ est de⁹ q̄ꝫ alia. ꝫ hoc ē impossibile. qꝛ vna potētia pura nō pōt amplí⁹ distare ab actu positiuo q̄ꝫ alia. ¶ 3°. Qꝛ mā ꝑma est mediū inter ens et nichil. et sic sua subalitas ē pūctalis. qꝛ in ea grad⁹ repiri nō possunt. qꝛ si sic: aut hoc eēt qꝛ vna mā pl⁹ hrēt de entitate q̄ꝫ alia: vel ex eo q vna plus deficeret q̄ꝫ alia. si ergo mā celi differt a mā inferioꝝ: tūc hoc erit ꝑmo modo vl' secūdo mō. nō ꝑmo mō: qꝛ tūc mā celi nō eēt mā. qꝛ nō esset mediū int ens ⁊ nichil. ſꝫ erit media inter ens ⁊ mām. nec secūdo mō. qꝛ tūc nō erit mā inter ens et nichil. ¶ 4°. arguit. qꝛ illa sunt eiusdē rōnis: q̄ ꝯueniūt in eadē differētia sbali. ſꝫ oēs materie ꝯueniūt in eadē differētia substātiali. qꝛ sicut differētia substātialis cōstitutiua hoīs ē rōnale: ita differētia subalis materie ē pura pō fm cōmētatorē. ¶ 5°. Qꝛ nūq̄ꝫ aliq̄s sctōꝝ aut doctoꝝ aut phoruꝫ posuit duas materias ꝑmas ꝑ essentiā differētes et alterius rationis.

Quantuꝫ ad articulū tertiū ꝑmo notāduꝫ est q mā ꝑma ex ꝓprio et ꝑncipali significato dicit potētiā pure passiuā receptiuaꝫ ꝑmo et ꝑ se forme sbalis et cōsequēter aliaꝝ formaꝝ et actuū. et ex hoc cōsequit q sit ꝑmū subm omniū quoꝝ ē mā. ita q rō materie ꝑme ꝑ se et q̄dditatiue duo ista importat q. s. ē pura pō passiua forme subalis receptiua: et q est ꝑmū oīum subm. ex vtrisq̄ꝫ aūt rōne ꝓbari pōt q mā corporū celestiū et mā corpoꝝ inferioꝝ ē alteri⁹ et alteri⁹ rōnis phisice. ex rōne q̄dē sue potētialitatis id ꝓbat. qm̄ pō materie ꝑme corpoꝝ inferioꝝ. s. elemētoꝝ et elemētatoꝝ ē potētia iterminabilis ꝑ nām. i. nō totaliter ad actū reducibilis susceptiua pluriū formarum sibi inuicē succedētiū quarū nulla totā ei⁹ capacitatē aut replet aut ꝑficit. ex q̄ fit vt mā ꝑma corpoꝝ inferioꝝ sit pō ad esse et ad nō eē formarum substātialiū. ita q post eē cuiuslibet forme ē in pō ad ipsius nō eē. et post nō esse ē in pō ad eē ipsi⁹. pō autē materie ꝑme corpoꝝ celestiū est econtrario po terminabilis ꝑ naturā nō susceptiua pluriū formaꝝ sibi inuicē in eadē parte materie succedētium. neq̄ꝫ ē potētia ad eē et ad nō esse formarū modo ꝑexposito: sed ē coniuncta semꝑ actui cui⁹ capacitas actu forme substātialis a ꝑma sui creatione replet sic vt nichil potētie in ea vel in aliq̄ ei⁹ parte relictū sit qđ ꝑ aliā formā substātialē ꝑfici et actuari possit. Ex rōne autē ꝑmi subi idē probat. nā mā ꝑma corpoꝝ inferiorū est ꝑmū et imediatū subm nō solū forme sbalis cui est actu coniūcta: ſꝫ etiā ꝑuationis oluꝫ aliarū formarū. et qꝛ ꝑuatio est negatio in subo apto nato: seq̄tur vlteri⁹ q sit ꝑmū subm trāsmutationis formarum. ita q eadē materia numero q̄nq̄ subijcit trāsmutationi ad vnā formā q̄nq̄ trāsmutationi ad alterā. materia vero ꝑma corporū celestiū ē subm forme subalis cui semꝑ est actu coniūcta: sed nō ē subiectum ꝑuationis alterius substātialis forme. eo q non sit apta nata recipe aut plures for-

mas substãtiales vicissim aut aliã formã substãtialẽ ab ea cui semel est actu cõiuncta. ex quo sequitur q materia pma corpoꝝ celestiũ non sit subm trãsmutationis formaꝝ substãtialiũ: quãuis subiectũ sit trãsmutatiõis ad vbi. Videt autẽ q fm aliquã sui partẽ sit subm trãsmutationis ad formã accidẽtalẽ sumpto nomie trãsmutatiõis large p innouatione termini mutationis. nã in qbusdã corporib' celestib' contingit variatio fm formã lucis. sicut apparet qñ luna eclipsat aut aliqui planetaꝝ. lux eni accidẽs reale est eẽ reale habẽs in corpe lucido vel illũinato put. S. Tho. pbat i disti. sequẽte. Et p°. p. q. 67. ar. 3° Et illud satis innuit phs. 9° metha°. ca°. ac vero magis et c. vbi dicit q nichil phibet aliqd incorruptibiliũ eẽ in potẽtia ad qlitatẽ vel ad vbi. qd. S. Tho. exẽplificãs inqt. vt luna est in potẽtia q sit illustrata a sole: et sol est in põ cũ ẽ in oriẽte: q sit in occidẽte

¶ Aduertẽdũ aũt circa pdicta q materia prima corpoꝝ inferioꝝ aliter ẽ subm forme substãtialis et aliter est subm trãsmutationis formaꝝ. nã primum cõuenit materie imediate et ex rõne ppriequidditatis inqʒm. s. est p se et essentialit pura potẽtia: secundũ aũt cõuenit materie prime non ex rõne sue essentie inqʒm. s. est pura potẽtia passiua alias omni pme materie cõueniret qd falsum ẽ d materia corpoꝝ celestiũ: sʒ cõuenit sibi inqʒm talis mã prima est q. s. est apta nata subiici cõtrarijs qualitatib' passiuis cuiusmodi sunt humidũ et siccũ rarũ et mole et hijs cõsimiles qb' mediantibus mã pma nata est trãsmutari ab agẽte naturali ad formas sbales cõtrarias aut diuersas.

¶ Secundo Notãdũ est q lʒ mã prima aliter et alr sit subm forme et subm trãsmutationis formaꝝ vt in fine pcedẽtis notabilis dictũ fuit: nõ tamẽ esse põt q aliq corpora cõicent in materia eiusdẽ rõnis fm q est subm forme qui etiã cõmunicent in mã eiusdẽ rõnis fm q est subm trãsmutationis ad formas. Probat hoc. q2 formas cõicare i materia eiusdẽ rõnis fm q materia est subm forme est ipsas posse recipi in eadẽ materia successiue et eandẽ mãm illis vicissim subijci. sed hmõi vicissitudo formaꝝ circa eandẽ materiã: eẽ nõ põt naturaliter nisi p trãsmutationẽ ipsi' materie non solum a forma in formã substãtialẽ: sed etiã p transmutationẽ materie fm qualitates actiuas et passiuas qbus et agẽs nãle disponit et mã ipa disponitur refferẽdo singula singulis. nõ enim fit ex qlibet quodlibʒ put phs dicit pmo phi. sed ex disposito. vñ et omnẽ generationẽ substãtie: naturaliter pcedit alteratio qua materia disponitur fm qlitates naturales ad recipiẽdũ formã. Et pterea quãlibet formã subalẽ cõsequũtur p se proprietates accidẽtales. sicut formã subalẽ ignis: leuitas. et formaʒ terre: grauitas et sic de ceteris. eadẽ ergo trãsmutatione q materia transmutat vicissim a forma in formã subalẽ: necessario trãsmutat et ↄsiti fm accidẽtales pprietates q p se cõsequũtur ipas formas subales. Inepte ergo et nõ sine repugnãtia dicit a qbusdã q corpa celestia et inferiora cõmunicãt in mã eiusdẽ rationis fm q est subʒ forme: nõ tñ cõmunicãt in mã eiusdẽ rõnis fm q est subm trãsmutationis formaꝝ. Neqʒ dictũ istoꝝ saluari põt vt alij putãt dicentes q ad hoc q mã sit eiusdẽ rõnis fm q est subʒ forme: nõ aliud reqrit nisi q habeat eandẽ rõnẽ potẽtialitatis eo q mã dicat subʒ forme inqʒm ẽ potẽtia. Sʒ ad hoc q mã sit subm trãsmutationis formaꝝ vltra hoc qd est esse purã potẽtiã: exigit q hẽat puationẽ forme ãnexã. nõ enĩ fit trãsmutatio materie nisi ad formã quã nõ hẽt quã tamẽ est apta nata hr̃e. vñ q2 materia corpoꝝ celestium nõ habet puationẽ ãnexã eo q toti' sue potẽtialitatis capacitas sit repleta et satiata per formã quã hẽt: ideo qʒm ad eẽ subm trãsmutationis formaꝝ nõ est eiusdẽ rõnis cũ mã corpoꝝ īferiorum q semp hẽt puationẽ ãnexã pptter quã vt inquit phs machinat semp ad maleficiũ appetens trãsmutari ad formas quas nõ habet: est tñ apta nata hr̃e. Rõ inquã istoꝝ nõ min' repugnat qʒ alioꝝ dictũ. Primo. q2 licet rõ materie pme fm q est subm forme sit rõ pure potẽtie et nõ includat formalit ãnexionẽ puationis forme: cõmunicatio tñ pluriũ formaꝝ in eadẽ mã aut eandem mãm esse subm pluriũ formaꝝ: esse nõ põt naturaliter vt supra dicebat nisi p trãsmutationẽ materie d forma in formã. qñ cũ eadẽ mã nõ possit simul eẽ subm pluriũ formaꝝ subaliũ: oportet q successiue illis subijciatur. hmõi aũt successio sine trãsmutatione eẽ nõ põt. vñ rõ istoꝝ redit in eãdeʒ repugnãtiã quã hẽt dictũ pmoꝝ. Secundo quia nõ min' repugnat dicere q mã corpoꝝ celestiuʒ est repleta et satiata forma ita q tota sue potẽtie capacitas est p formaʒ actuata et pfecta: et simt cũ hoc dicere q sit eiusdẽ rõnis qʒm ad esse subm forme cũ materia corpoꝝ inferioꝝ cuius potentie capacitas nũqʒ est p formã ex toto aut repleta aut pfecta vel simpliciť actuata. nam vt premissũ ẽ eadẽ ratas rõnis materie fm q est subʒ forme: sumit ex idẽtitate sue potẽnalitatis. eo q materia p id qd ẽ potẽtia: ẽ subm forme. Cũ g ex dictis ipoꝝ sit alia et alia rõ potẽtie i hac et illa materia: seqt q hec materia et illa sit alteri' ẽ al

terius rõnis ſm q̃ eſt ſubm forme. ac ꝑ hoc q̃ implicat cõtradictionẽ dicere materiã corpoꝝ celeſtiũ eẽ ꝑ formã ꝑfecte actuatã ita vt eiꝰ potentie capacitas ſit totalr̃ ſatiata et repleta: et cũ hoc dicere q̃ ſit eiuſdẽ rõnis q̃ꝫ ad eſſe ſubm forme cũ materia corpoꝝ inferiorum.

¶ Tertio Notãdũ eſt q̃ plura corpa cõicare in materia vel hr̃e vnã mãm cõmunẽ: dupl'r põt itelligi. Uno mõ q̃ eadẽ mã numero ſit cõis pluribꝰ corpibꝰ ita q̃ ſucceſſiue ſit ſuſceptibilis pluriũ formaꝝ ipoꝝ. ſꝫ quẽ modũ pħs dicit pmo ð gen. et. 10. methaᶜ q̃ q̃cũq꞉ cõmunicãt in mã ſunt trãſmutabilia adinuicẽ. et in iſto ſenſu licet oĩa corpa inferiora videlicet elemẽta et elemẽtata cõmunicẽt in mã: non tñ corpa celeſtia. nõ eni materia vniꝰ celi ſuſceptibilis ẽ forme alteriꝰ celi aut ecõtra. nam ab ipſa corpoꝝ celeſtiũ creatione: ſic materia vniuſcuiuſq꞉ ꝑ ſuã formã eſt ꝑfecta et actuata ac terminata q̃ nõ eſt in ipa põ naturał ad aliã formam. Alio mõ põt intelligi q̃ plura corpa cõicant in mã vł hñt mãm cõmunẽ: q2. ſ. in oĩbus illis mã eſt eiuſdẽ rõnis ſm genꝰ phiſicũ hñs in oĩbus eandẽ rõnẽ potẽtie et pmi ſubi. ⁊ in iſto ſenſu oĩa corpora celeſtia cõicant in mã cũ in oĩbus ſit eadẽ rõ potẽtie et vna rõ ſubi reſpectu forme. materia nãq꞉ omniũ corporũ celeſtiũ: eſt ꝑ vnã formã ſubalẽ ſibi ↄcreatã totalr̃ ꝑfecta et actuata ſic vt nichil potẽtialitatꝭ in ea relinquat̃ qð repletũ et actuatum ac terminatũ nõ ſit. propt̃ qð nulliꝰ alterius forme ſubalis ſuſceptibilis ẽ ꝑ naturã. neq꞉ in ipſa eſt nãlis potẽtia ad nõ eſſe pꝰ eſſe aut ecõtra. Itẽ materia cuiuſlibet corpis celeſtis eſt pmo et ꝑ ſe ſubm forme ſbalis: nõ tamẽ eſt ſubm ꝓuationis ſbalis forme. nõ eni materia alicuiꝰ celi ẽ apta nata ſuſcipe viciſſim plures ſbales formas. ac ꝑ hoc neq꞉ eſt ſubm trãſmutationis formarũ. et ſub hoc intellectu nõ eſt vł'r verũ q̃ oĩa corpora q̃ cõicant in materia: ſunt trãſmutabilia adinuicẽ. et huiꝰ rõ eſt q2 materia nõ hẽt ꝑ ſe et q̃dditatiue q̃ ſit ſubm trãſmutationis ſucceſſiue ſm formas ſubales ex eo q̃ materia eſt aut ex eo q̃ mã prima vel pura potẽtia eſt vł' etiã q2 cõis ſit pluribus: ſed ex eo q̃ naturalr̃ ẽ apta nata ſubijci diuerſis formis ⁊ ẽ ꝓuationi ſubta. nã ꝓuatio ẽ i ſubiecto apto nato. vñ licet mã corpoꝝ celeſtium ſit ſm ſe mã pma et pura põ et cõis oĩbꝰ corpibꝰ celeſtibꝰ cõitate ſm genꝰ phiſicũ: nõ inde ſeq̄tur q̃ ſit ſubꝫ trãſmutatiõis ſm diuerſas formas celeſtes. neq꞉ ꝓ̄ſis q̃ corpa celeſtia ſint trãſmutabilia adinuicẽ, ꝓpterea q̃ cõicãt in mã eiuſdẽ rationis phiſice. eo q̃ hec ipoꝝ mã nõ eſt naturalr̃ apta nata ſubijci diuerſis formis ſbalibꝰ neq꞉ ẽ ſubiecta ꝓuationi huiuſcemodi formaꝝ. vñ auctoritas phi ſupra inducta nõ ẽ accipiẽda ſub hoc ſenſu ſed ſub pmo ꝓ̄ıſe. loq̄bat̃ eni ibi ð corpibꝰ generabilibꝰ et corruptibilibus. vñ et in. 8ᵒ methaᶜ de corpibus celeſtibꝰ dicit q̃ vel nõ hñt mãm vel nõ qualẽ hñt gñrabilia ⁊ corruptibilia. Qð aũt in pmiſſis dictũ ẽ q̃ materia corpoꝝ celeſtiũ nõ hẽt potẽtiã ad eẽ poſt nõ eẽ vel ad non eſſe pꝰ eẽ intelligẽdũ eſt ð põ nãli q̄. ſ. ꝑ agẽs naturale reduci põt ad actũ: nõ aũt ð põ ad eẽ et nõ eẽ q̄ ad actũ reduci põt ꝑ creationẽ ꝓ̄ıſe vel annihilationẽ q̄ dici põt potẽtia obedientialis. nã ad huiuſcemodi indifferẽtiã eẽ vel nõ eẽ: nichil cõfert potẽtia materie: cũ etiã angeli q̄ non ſunt cõpoſiti ex materia et forma: habeãt iſto modo indifferentiam ad eſſe et non eſſe.

¶ Quarto Notãduꝫ ẽ q̃ ſicut corpa corruptibilia et corpa incorruptibilia licet cõueniãt in gñre logico q2 cõueniũt in vna rõne vł' intẽtiõe corpis q̄ eſt eẽ cõpoſitũ ex mã et forma et hr̃e trinã quãtitatis dimẽſionẽ: nõ tñ cõueniũt in gñre phiſico eo q̃ nõ cõueniũt in vna nã reali corpeitatis. ſm quẽ modũ pħs dicit. 10. methaᶜ q̃ corruptibilia et incorruptibilia differũt plꝰ q̃ꝫ gñre. ita et mã corpoꝝ incorruptibiliũ et mã corpoꝝ corruptibiliũ lꝫ dicant̃ cõuenire in gñre logico q2 in vna rõne cõi q̄ eſt eẽ purã potẽtiã: et tñ in gñre phiſico nõ cõueniũt. nõ eni ẽ vna mã aut põa ꝑte rei cõis corporibꝰ corruptibilibꝰ et corpibꝰ incorruptibilibꝰ neq꞉ ſi corpa icorruptibilia celoꝝ reſoluerent̃ diuina ꝟtute: reſoluerent̃ in mãm pmã in quã corpa corruptibilia reſolubilia ſũt ſꝫ i aliã alteriꝰ rõnis. Qualr̃ aũt poſſint eẽ due materie pme realr̃ diſtīcte et diuerſoꝝ generũ cũ eẽntia materie pme ſit pura põ: dubitationẽ hẽt. Ad cuiꝰ intellectũ cõſiderãduꝫ eſt q̃ lꝫ purꝰ actꝰ ſimpl'r plurificari nõ poſſit ſꝫ ſit vnꝰ tãtũmodo q̄ eſt deꝰ: et tñ põ pura ſimpl'r: plurificari põt. et rõ diuerſitatꝭ ẽ. q2 actꝰ purꝰ ſimpl'r pmꝰ hẽt in ſe omnẽ rõnem et oẽm gradũ actualitatis ac ꝑfectionis qð vni ſoli cõuenire põt nõ plibꝰ nã nõ hr̃ent q̄ diſtiguerentur cũ oĩs diſtīctio ſit ꝑ actũ imo ⁊ ꝑ diuerſũ gradũ actualitatꝭ. plura aũt q̃rũ qðlibꝫ hr̃et i ſe oẽm rõneꝫ ⁊ oẽꝫ gradũ actualitatꝭ: eẽnt eiuſdẽ gradꝰ in ꝑfectiõe et actualitate ac ꝑ hoc diſtigui nõ poſſent neq꞉ dici plures actus. ſꝫ põ pura nõ dicit in q̃ꝫ huiõi oẽm imꝑfectionẽ ſimplicitr̃ neq꞉ oĩꝫ gradũ potẽtialitatꝭ. lꝫ dicat q̃dditatiue ⁊ eẽntialiter potẽtiã nõ hñt ẽ actũ ꝑtẽ ſui neq꞉ actu ꝑiuctã nec ꝑ actũ ꝑfectã. hoc aũt nõ ẽ hr̃e oẽm iperfectionẽ

aut oēm gradū potētialitatis. Et pterea pīm⁹ act⁹ pur⁹ nō est vnibilis alteri a q̄ possit plurificari sicut pura potētia q̄ q2 est vnibilis actui: pōt ꝫ ei⁹ diuersitatē plurificari. ¶ Ad cui⁹ intellectū considerādū est ꝙ potētia ꝓferti passiua: id qd̄ est dr̄ ad actū vt phs docet. 5° metha' neqꝫ hēt rōnem entis etiā in potētia nisi q2 est potētia ad actuz. ꝓpter qd̄ rō potētie et grad⁹ sue potentialitatis accipit̄ ab actu ad quē est. nā ab illo a q̄ aliqd hēt ꝙ sit ens: hēt et rōnē et gradū ꝓpe entitatis. mā igit̄ pīma cū sit eēntialit̄ potētia: ꝓpriā rōnem et omnē gradū potētialitatis hēt ab actu substātiali ad quē est potētia. ita ꝙ illa materia pīma mīn⁹ habet d̄ impfectione et supiorē gradū hēt potentialitatis: q̄ ad pfectiorē ac nobiliorē actū. s. formā substātialē ordinat̄. ecōuerso aūt illa mā prima q̄ ad actū substātialē minus pfectū ordinat̄: maioris ē impfectionis et inferiorē gradū habet potētialitatis. vñ illa materia pīma est oīno impfecta et hēt omnē rōnez et gradū potētialitatis: q̄ est ad actū substātialē oīuz infimū et oīuz impfectissimū. Pꝫ igit̄ ꝙ nō ē idē dictu materiā pīmā esse purā potētiā qd̄ est eē nō cōiūctā actui neqꝫ actū hr̄e partē sui: et ipam hr̄e oēm gradū impfectionis et potētialitatis. nā pīmū cōuenit materie pīme p priuationē et remotionē act⁹ ad quē ē: secūdū vero cōuenit illi ex habitudine et ordine ad ꝓpriū actū ad quē ē. ¶ Ex pmissis cōcludim⁹ ꝙ cū act⁹ ad quē dr̄ materia pīma corpoꝝ celestium. s. forma celestis: et act⁹ ad quē dr̄ mā prima corporū inferioꝝ videlicet forma elemētaris sint diuersi genere phisico et hēant diuersos gradus actualitatis: ꝙ ipse materie pīme q̄ sunt potentie ad istos act⁹ diuersium gradū habeāt potētialitatis ḟm gen⁹ phisicū nō obstāte ꝙ vtraqꝫ sit potētia pura. ¶ Ex q̄bus apparet falsum eē fundamētum q̄rundā ꝙ. s. in pura potētia nō possunt dari grad⁹ eo ꝙ pura potētia in genere entiū sit infimū. queādmodū in actu puro q̄ ē omniū entiuz supremū: gradus dari nō possunt. patet nāqꝫ ex supradictis ꝙ pura potētia grad⁹ pōt hr̄e nō ex se sed ex habitudine et ordine ad actū ad quem est. nā vt supra dicebam⁹: ad hoc ꝙ pura potentia dicat̄ et sit: nō plus requirit̄ q̄ꝫ ꝙ sit potentia actui nō cōiūcta neqꝫ habeat actū partē sui. hec aūt stare possunt cū diuersis gradib⁹ potētialitatis q̄ sumunt̄ ex diuersa habitudine potentie ad diuersos act⁹. q̄ diuersitas habitudinis dari pōt in potētia non cōiuncta actui neqꝫ actū habente partē sui inq̄ꝫ᷑ est actui vnibilis. nō eni huic potētie repugnat aliā et aliā habitudinem habere ad diuersos act⁹: quamuis alia ꝛ alia huiuscemodi habitudo sit quedam determinatio ipsius potētie. quia non qualiscūqꝫ determinatio repugnat tali potētie seu potētie pure: ꝟ illa p̄cise q̄ potētiā facit vel arguit esse actu. ex sola aūt habitudine ad formā vel actū: materia aut potētia nō habet esse actu. vñ nō est verum ꝙ potentia pura inq̄ꝫ᷑ huiōi: sit infimū entiuz infra qd̄ et nichil nullū sit dare mediū. q̄ñ vt deductum fuit: inter puram potētiā ḟm aliquē gradū potētialitatis et nichil: dari pōt pura potētia inferioris grad⁹. ḟm quem modū inter purā potētiā materie pīme corporuz celestiū ꝛ inter nichil: est mediū. s. pura potentia materie pīme corpoꝝ inferioꝝ. queādmodū int̄ ens actu ḟm aliquē gradū actualitatis vt int̄ corpus mobile ḟm motū localē precise et inter potētiā purā: est dare mediū. s. ens actu ḟm inferiorez gradū actualitatis. s. corp⁹ mobile ꝫ oēs spēs motus. ¶ Animaduertēdū tñ ꝙ cū dicim⁹ in materia pīma seu in pura potētia posse accipi diuersos grad⁹ potētialitatis ex habitudine vel ordine aut ꝓportione ad formā vel actū: ordo vl' habitudo aut ꝓportio nō dicit relationē vel respectū de genere relationis: ſꝫ dicit ipsam cōnaturalitatē potētie materie ad formā ḟm quā dicimus ꝙ potētia materie est ad ꝓpam formā. vt sit sensus ꝙ q2 potētia materie pīme corpoꝝ celestium est naturalit̄ potētia ad formas celestes ꝛ nō ad formas elemētares et ecōtra: potētia materie inferioꝝ corpoꝝ est naturalit̄ potentia ad formas elemētares et nō ad formas celestes ex ordinatione dei creātis: ideo hec et illa materia sunt alteri⁹ et alteri⁹ rōnis phisice. vñ cessat obiectio q̄rundā arguētiū ꝙ q2 relatio vel respect⁹ de genere relationis est posterior mā prima nā cōsequitur vnionē forme substātialis in materia: nō possit esse rō distinctionis materie pīme ḟm ꝙ est pura potētia nōdū forme cōiuncta. patet eni ex dictis ꝙ isti fallunt̄ putantes ꝙ habitudo vel ordo materie pīme et potētie pure ad formā vel actuz: sit respect⁹ de genere relationis qd̄ verū nō est: ꝟ est ipsa natura potētie ḟm ꝙ est ad ꝓpam formā nō ad aliā. quā naturā vel naturalē inclinationem seu appetitū vocam⁹ ordinē aut habitudinē per quādā accomodationē a reb⁹ actu existentibus in quibus hoc ꝙ vna aliā sibi determinat vl' ad aliā dicit̄: est ꝓpter ordinē vel habitudinem vnius ad aliā. sicut enim potētia pura vel materia pīma nō est cognoscibilis ex se sed per formaz vel per res actu existētes: ita neqꝫ nominabilis est nisi per analogiā ad formā vel per modū cuiusdam accomodationis ḟm assimilationem ad res actu existentes. vñ vtimur quādoqꝫ ad eius

cognitionē habendā vocabulis non ſm ꝓprieta
tem aut integrum ſenſum verborum.

Uantuz ad articulū quartū reſpōdendū ē obiectionibus aduerſarioꝝ. Et quidē ad primū Durādi cōtra pmā ꝯcluſionē dr ꝙ ꝓcedit ex falſo fūdamēto ꝙ.ſ.ſm maiorē vel minorē diſtātiam rerum a pma cauſa:ſit in eis maior vel minor cōpoſitio.ſi eni hoc verū eſſet: ſeqrer ꝙ terra et cetera elemēta cōpoſitiora eſſent corporib⁹ elemētatis cuꝫ min⁹ participēt de pfectione prime cauſe ac ꝑ hoc magis ab ea diſtēt. nō eniꝫ maior et minor cōpoſitio arguit de per ſe maiorē et minoreꝫ diſtātiam a cauſa pma: ꝫ maior et minor pfectio ſm grad⁹ nature. vnde et hō minus diſtat a deo ꝙ̄ plāta vel mineralia: quāuis cōpoſitior illis ſit plures habēs potētias nāles ac ꝟtutes. vt.n.S. Tho.dicit.p⁹.p.q.77.ar.2⁹ in.cor. minus bene diſpoſit⁹ eſt infirm⁹ qui nō pōt pfectā cōſeq̄ ſanitatē ſed aliquā modicā cōſequit paucis remedijs:ꝙ̄ q̄ pfectā pōt cōſequi ſanitatē licet remedijs multis. et inde ē qḋ phs inqt.2⁹ li⁹ de celo ꝙ ca q̄ ſunt in reb⁹ infima nō pñt pfectā cōſeq̄ bonitatem ꝫ aliquā imperfectā cōſequunt paucis motib⁹. ſupiora vero his pfectā adipiſcunt bonitatē motib⁹ multis. nō eni ꝟtus vnita ſemp ſupior ē virtute multiplicata:niſi ad plura vel ad eq̄lia ſaltē ſe extēdat vt ibi. S.T.notat i reſpōſiōe ad.2m. patet igit ꝙ imaginatio arguētis ſup falſo fundatur. ¶Ad.2m dr ꝙ dictuꝫ cōmētatoris nō debet intelligi q̄ſi ſola trāſmutatio vel mot⁹ faciat materiā cognoſci nā ex alijs vt ex forma corporeitatis et ex quātitate et ex q̄litate ſenſibili depchēdi pōt:ſed intelligi debet ꝙ ex trāſmutatione pmo homines deuenerunt in cognitionē materie tanq̄ ex effectu magis manifeſto. Ad argumētationē vero ex dicto cōmētatoris formatā dicitur ꝙ ſi in maiori ꝓpoſitione capiat potētia ad eſſe ſimplr et abſolute ſiue ſit ipſi eſſe cōiūcta ſiue nō ſit ei cōiūcta maior non eſt vniuerſaliter vera.et ad ei⁹ ꝓbationē in p̄dicto ſenſu negat aſſūptuꝫ. nō eni diffinitio mot⁹ et trāſmutationis ē ꝙ ſunt act⁹ entis in potētia ſimpliciſ:ſed in potentia ad terminū mot⁹ vel trāſmutationis ſm quā tranſmutatur. vñ nō neceſſario ſequitur ꝙ ſint actus entis in potētia ad eē et nō eſſe ſubſtātiale vl ad eſſe cui potētia nō eſt cōiūcta ſeu quod nōdum habet.ſubiectū eni actu exiſtēs ꝙ̄m ad eſſe ſubſtātiale:ſi moueatur vel trāſmutet: eſt ens in potētia reſpectu termini talis mot⁹ vt qualitatis vel quantitatis aut vbi. diffinitio aūt potētie paſſiue poſita a phō in.5⁹ metha datur de potētia nō cōiuncta actui:ideo nō eſt ad ꝓpoſitū. Et ad ꝓbationē ꝑ rōnem: dr ꝙ ſi in aſſūpto nō hrē eē de ſe intelligat effectiue aut formalit:aſſūptuꝫ ē verum ſꝫ nō cōtra nos.cōcedūt⁹ eni ꝙ materia prima corpoꝝ celeſtiū nō habet de ſe effectiue aut formalit eē actu:ꝫ ex hoc nō ſequit ꝙ ſit in potentia ad eē et ad nō eē. ſi aūt nō hrē de ſe eſſe itelligat qz.ſ. eſt ens in potētia nō cōiuncta actui vel nōdum hñs eſſe actu:aſſumptū ē falſum. nā ens in pura potētia ad eē ꝙ̄m eſt de ſua rōne q̄dditatiua pōt dari ꝙ ſit cōiunctū ipſi eē ita pfecte ꝑ virtutē agētis et ꝑ forme actuationē vt nō iā ſit i potētia ad nō eſſe ꝫ hēat ppetuo actu eē intrāſmutabilit. Neqꝫ ē verū ꝙ omnis mot⁹ ſit a cōtrarijs in cōtraria: ſed ſol⁹ mot⁹ corpoꝝ generabiliū et corruptibiliū. nā motus circularis neqꝫ habet cōtrariū neqꝫ eſt a cōtrario in cōtrariū ꝓut phs dicit p⁹ d.ce.et mū. ¶Ad cōfirmationeꝫ dr ꝙ dictū Ariſtotelis eſt itelligēdū de potētia actui ad quē dr nō cōiuncta ſicut patet ꝟba ei⁹ intuēti. vñ .S.T. exponēs verba phi ꝑ arguenteꝫ allegata ait.loquit hic phs de potētia paſſiua ſm quā aliquid dr poſſibile eē et nō eſſe vel ſimplicit vl ſꝫ q̄d.et ꝙ d tali potētia phs ibi loquat apparet manifeſte ex eo ꝙ ſubiūgit eodē caplo.ꝯ.neqꝫ vtiqꝫ mot⁹. vbi expſſe dicit ꝙ licet id qḋ mouet motu ſempiterno vt eſt celū nō ſit in potētia ad talem motū ꝫ ad ei⁹ terminū: nichil ꝓhibet ipm habere māꝫ. ex quo pꝫ ꝙ nō oīno potētia ē potentia cōtradictionis ad eē.ſ.et nō eſſe.nā mā q̄ eēntialiter ē potētia: nō negat a phō eſſe in corporib⁹ ſempiternis in q̄bus eodē caplo negat eſſe potētiā cōtradictionis. patet igitur ꝙ arguens maiorem ſue argumentationis nō ꝓbet.circa ꝓbationem minoris ꝓpoſitionis dicimus ꝙ licet materia q̄ eſt altera pars cōpoſiti ſit pura potentia ſꝫ eius quidditatiuā rationem:nō inde ſequit ꝙ ſit in potentia ad nō eſſe vt arguens imaginat: ſed ſaluatur ei⁹ potentialitas reſpectu eſſe quod iā habet. vnio enim materie ad formam ꝑ quā habet eſſe:nō tollit a materia rationē potētie ſicut nec a forma rationē actus. vnde et cōpoſituꝫ ex materia et forma: cōpoſitum dr ex potētia et actu.ſic itaqꝫ licet materia corporis celeſtis ppetuo ſit coniuncta ꝓprie forme et eſſe:nō ideo ſequitur ꝙ ex ſui ratione non ſit potētia ad ipſum eſſe quod habet: ac per hoc ꝙ corpus celeſte ſit compoſitum ex potentia et actu.ſtat autem reſolutio in hoc ꝙ materia prima nō ſolum dicit eſſe pura potentia reſpectu eſſe et actus queꝫ nō hēt

sed etiā respectu actꝰ quē habet. nō enī ex vtriusqꝫ cōiunctione tollit alicuiꝰ eoꝝ ꝓpria ratio. De responsione autē prima quā arguēs tangit curandū nobis non est. secūda autē responsio bona ꝛ sufficiens est. neqꝫ valet eiꝰ improbatio. nā potētia pura inqꝫm huiõi nō excludit habitudinē et determinationē ad ꝓpriū actū ſm rationē eiꝰ phisicā. ꝓut deductū fuit in quarto notabili. vñ nō est verū ꝙ vt sic idifferēs sit ad omnē actū: quāuis huiusmodi indifferētiā habeat ſm eiꝰ cōmunē rōnē logicam. cū autē arguēs dicit ꝙ omnis determinatio ē per actū: debet addi vel ꝑ habitudinem aut ꝓportionē ad actū quā pura potētia nequaqꝫ excludit vt ꝓbatū est in dicto notabili. ¶ Ad 3m. negat assūptū. imo rō ꝓ cōclusione adducta est valida a sufficiēti diuisione. et ad eiꝰ improbationē dr ꝙ licet materia ſm cē semꝑ sit pars cōpositi: pōt tñ cōsiderari nō vt sic sꝫ qꝫm ad id qđ ē in se et sic capitur in ꝓposita ratione. forma autē nō capit determinate pro parte cōpositi ex mā ꝛ forma vt male intellexit arguēs: sꝫ generalit pro actu qui est sba vel de suba rei qui se extendit ad omnes substātias. et isto modo angelꝰ est essentialiter forma qdam. vnde ex ratione ꝓ cōclusione adducta vere intellecta sequit ex sufficienti diuisione ꝙ celū sit substātialiter vel materia vel forma vel compositum ex materia et forma. et ꝑ consequēs ꝙ diuisio illa non tota se extendat ad generabilia et corruptibilia vt arguens falso putat. Neqꝫ dicimus ꝙ in predicta argumētatiōe forma aut materia accipitur similitudinarie sed vere modo supra dicto. et ideo euasio arguentis capiendo improprie subiectum pro materia friuola est. neqꝫ vbicūqꝫ phs loquitur đ materia celi: capit materiam ꝓ subiecto actu ente quicquid sit de loco per arguentem allegato. sicut patet pmo libro de celo et mūdo caplo. ꝙ autē nō solum vnus est. vbi expresse dicit ꝙ celū est sensibile. et omne sensibile habet esse in materia. Et infra eodem capitulo sic dicit. celum quidem singulariꝫ et eorum que ex materia. Itē. 12o metha. in capitulo. 2o. § omnia vero. inquit. oīa vero materiam habent quecūqꝫ transmutantur: sed aliā et sempiternoꝝ. Itē. 8o libro metha. capitulo pmo inqt. sensibiles aūt substātie omnes materiā habent. celū autem cōstat substātiaꝫ esse sensibilem. ¶ Ad argumēta Aureoli cōtra eandē cōclusionem. Ad pmū dicitur ꝙ ex auctoritate phi ibi inducta nō aliud concluditur qꝫ ꝙ non est necesse illud quod habet materiam ad vbi habere materiā que est subiectum generationis sicut ipse arguens fatetur ꝛ hoc nos cōcedimus: sed nō inde recte infertur ꝙ corpus celeste nullo modo habeat māꝫ de genere substātie vt arguēs male infert. aliud certe ē dictu nō hr̄e materiā q̄ sit subm generationis: et aliud nō hr̄e māꝫ de genere substātie. nā materia pmo modo dicta arguit ipam esse subiectū trāsmutationis substātialis: nō aūt materia secūdo modo dicta. alias ipse arguens in errorem manifestū incideret. quia in. 8a distin. huiꝰ secūdi tenet ꝙ angeli sunt compositi ex mā et forma. et ita ꝙ in eis est mā de genere substantie. si ergo mām esse subiectū generationis idem esset qđ materiā eē de genere substātie: sequeret ꝙ angeli essent generabiles et ꝑ consequēs corruptibiles ſm doctrinā phi. quorū vtrūqꝫ ē erroneum. Auctoritas aūt cōmentatoris nō recipit in hac parte cum in hoc conuincat errasse. ¶ Ad 2m dr ꝙ phs vbi allegat: loquit de materia generabiliū et corruptibiliū nō de mā simpliciter. quāuis posset dici ꝙ in dicta auctoritate eē et nō esse capiūtur generaliter ꝓ esse et nō esse substātiali vel accidentali. vnde et mā celi est ꝑ quā celum pōt esse et nō eē accidētalit vt qꝫm ad vbi quāuis non sꝫ eē substātiale. ¶ Ad. 3m patet responsio ex hijs que dicta sunt ad. 2m Durādi. dictū autem cōmentatoris nō est ad ꝓpositū. ¶ Ad. 4m. et 5m. et. 6m. et. 7m. et. 8m. que fundantur ex dictis cōmentatoris: respondemus ꝙ eius auctoritas non nos cogit in hac materia vt dictuꝫ est. ¶ Ad 9m. dicitur ꝙ minor est falsa. et ad eius probationem quo ad primū negatur assumptū. neqꝫ valet eius probatio. nam licet forma corporeitatis det esse corporeum formaliter: non tamen sine materia. nisi enī forma vniretur materie cū quātitate nō daret esse corporeum. ¶ Itē negat assumptū quo ad secundum. nam licet terminatio quantitatis sit per formā: non tamē id est nisi in materia. ¶ Item assumptū quo ad. 3m est falsū. et ad eius ꝓbationem dicitur ꝙ fictio quedā arguentis est nullū habens fundamentum. ꝙ. s. sola illa qualitas arguit materiaꝫ que magis facta abijcit a substantia. non enim qlitatem abijcere vel non abijcere a substātia ponit vel tollit materiam: cum sit dabilis qualitas in re materiali q etiā magis facta non abijcit a substātia. sicut lumen in aere et nigredo in cute magis facta a sole. Est etiā expresse contra phm qui vt allegatū est supra vniuersaliter loquens primo de celo et mundo dicit ꝙ omne sensibile in materia existit. Et in capitulo sequente. §. manifestum igitur. dicit ꝙ in omni corpore naturali sensibili materia est. Et. 6o methaphisice expresse dicit ꝙ ens phisicum seu naturale est sicut simum quod dicat

formam in materia. Exemplum autez de raritate
te z densitate ad qñ in arguente ē cōuincit: cū ex ipsarū
diffinitionibus necessario mām exigant. nā rarū
diffinit qđ hz modicū de mā sub magnis dimēsio
nibus. densum autē qđ habet multū de materia
sub paruis dimensionibus. ¶ Neqꝫ assumptum
quo ad quartū valet. et ad ei⁹ ꝓbationem dr ꝙ
procedit ex falso intellectu rōnis. S. T. nō enim
S. Tho. fundat rōnem suam in hoc absolute ꝙ
ois forma abstracta a mā sit nature intellectua-
lis: sed cum hac limitatione ꝙ sit forma subalis
et subsistens. de hac eni erat eius ꝓpositum cum
celū sit quedam sba subsistens. et de tali forma ē
propositio vēr vera. ois nāqꝫ forma p se subsistēs
de gnē sube abstracta a mā est intellectualis. vñ
exemplū de habitib⁹ moralib⁹ vel si aliud detur
de formis accidentalibus non est ad ꝓpositum.
¶ Ad cōfirmationem negat assumptū. imo mā
a qua requirit abstractio quā cōsequitur intelle-
ctualitas: est mā que ē altera pars cōpositi simul
cū quantitate q̄ sine mā naturaliter esse nō pōt.
vnde cū arguēs fateatur hic celū nō esse incorpo
reū: necessario sequit ꝙ materiam hēat. ¶ Neqꝫ
valet instātia de excessu nobilitatis. qm̄ si celum
eēt suba imaterialis: esset intellectualis vt ꝓba-
tū est: et in pfectiori gradu q̄ aia humana. qz eēt
magis a mā abstracta. eo ꝙ neqꝫ haberet mām
partē sui neqꝫ eēt materie vnibilis ac p hoc neqꝫ
in aliq̄ operatiōe dependeret a mā. aīa aūt licet
nō habeat materiā partē sui: est tñ materie vnibi
lis z multas opationes hz quas exercet cum mā.
¶ Assumptū etiā quo ad. 6ᵐ. falsū est. qm̄ mot⁹
localis ꝓprie dictus nō est sine quantitate corpa
li vt ex. 6° phy. ꝓbatur. quātitas aūt corpalis eē
nō pōt sine mā. neqꝫ ipsa corporeitas. vñ inepte
dr ab arguēte ꝙ motus localis insit rōne corpo-
reitatis et nō ratiōe materie. Distīctio autez de
alteratiōe q̄ abijcit a suba z q̄ nō abijcit quā indu
cit septimo loco: nichil cōfert ad ꝓpositum suum
vt dictū est. ¶ Instātia aūt quā facit vltimo loco
parui pōderis est. siquidē vanū est arguere ꝙ ali
quid nō sit qz ex auctoritate scripture sacre non
hētur. et simili mō posset argui ꝙ neqꝫ terra neqꝫ
aliqđ elemētū hz materiam qz scriptura nō dicit
ꝙ facta sint ex mā. ¶ Qđ aūt adducit de discor-
dia philosophoꝝ et sanctoꝝ doctorum circa ma
teriā primā: magis est ad ei⁹ oppositū q̄ ad pro-
positū. quia licet in assignando modum et natu-
rā materie pme fuerit discordes: oēs tñ tā phi q̄
theologi materiā posuerunt partē subalem vni-
uersoꝝ corporum: excepto Auenroyz et ei⁹ seq̄-
ces. et certe mirabilis est phia arguētis q̄ ponēs

angelos cōpositos ex mā sup̄. dis. 8ᵃ. quos tñ ipse
fatet incorporeos: negat mām a corpibus celesti
b⁹ quos q̄ntos z corporeos eē nō dubitat. ¶ Ad
argumēta Godofredi cōtra eādē cōclusionē. Ad
pᵐ. dr ꝙ maior vēr sūpta ꝓut iacet ē falsa. nō eni
hz ꝟitatē nisi de pō pura q̄ nō sp est cōiūcta actui
et ē sbta priuatiōi. talis aūt pō pura nō est mā pri
ma corpoꝝ celestiū. et de hoc dictū est diffusius i
pmo z quarto nōbili. vñ solutio ibi data sustineri
pōt. et ad ei⁹ iprobationē negat assumptū. nā vt
deductū fuit in q̄rto nōbili: habitudo ad formam
determinatā determinatiōe gnīs phisici nō repu
gnat potētie pure. ¶ Ad. 2ᵐ negat assumptū. et
ad ei⁹ ꝓbationē dr ꝙ maior est falsa loquēdo de
mā corporū celestiū. neqꝫ arguēs eā ꝓbat. nō eni
gñatio et corruptio vel trāsmutatio de forma in
formā est de rōne p se aut ꝓpria passio matie pri
me inquātū hmōi: s; cōsequit ipsam q̄si p accidēs
rōne puatiōis adiūcta. et qz huiuscemodi puatio
scz ad formā sbalē nō reperit nisi in mā pma cor-
porū iferioꝝ: iđ ipa sola est subm gñationis z cor
ruptiōis vel transmutatiōis ad formā. ¶ Ad. 3ᵐ
dr ꝙ maior nō est ꝟa nisi in gñabilib⁹ et corrupti
bilib⁹. et ad auctoritatē phi dictū est i tertio nōbi
li ꝙ intelligit de cōicatione in materia q̄ fz se est
subm trāsmutatiōis vel fm se ē susceptibilis plu-
rium formarū successiue. qualis cōicatio in mate
ria nō conuenit corporibus celestib⁹ sed inferio-
ribus precise. vñ respōsio ab arguēte inducta bo
na est: ita tñ ꝙ reduplicatiua. ꝓut. capiat exposi-
tiue nō in vi reduplicationis. f. causatiue. neqꝫ va
let ei⁹ improbatio. qz assumit falsum. nō enim di
ctū phi predicto mō expositum: est petitio prici
pij imo est ꝓbatio p causam. nam cā qua aliqua
sunt trāsmutabilia adinuicē: ē qz cōicant in mā q̄
est subm trāsmutatiōis. neqꝫ est idē dictu aliqua
in matia q̄ est subm trāsmutatiōis cōicare: et esse
transmutabilia adinuicē. q̄uis vnū in alio ꝟtute
cōtineat. sic nō est idē dictu materiā eē principiū
patiēdi: et cōposita ex matia eē adinuicē passibi-
lia. et psertim qz aliq̄ sūt adinuicē trāsmutabilia
rōne cōtrarietatis q̄ nō explicat p hoc ꝙ dr māz
eē subz trāsmutatōis. ¶ Ad argumēta Durādi ꝯ
secūdā cōclusionē. Ad. pᵐ dr ꝙ rñsio ibi posita suf
ficiēs ē adiūctis his q̄ dicta sūt in tertio notabili.
¶ Ad. 2ᵐ dr ꝙ rñsio ibi data ē bona z declarat p
ea q̄ dicta sūt in q̄rto nōbili. neqꝫ valet ei⁹ pma i-
probatio. qm̄ grad⁹ in pōlitate matie nō accipiū
tur ex q̄cūqꝫ diuersa hitudine ad formā vel actū
s; ex diuersa habitudine fm rōnem z modū pōli-
tatis matie inquātum est pᵐ subm cōe fm genus
phisicū. isto aūt mō nō ē diuersa hitudo pōltātis

materie ad formã aeris ⁊ ad formã ignis aut ad ceteras formas corpoꝝ inferioꝝ. imo est vna habitudo ⁊ vnus mod⁹ potẽtialitatis materie prime ad oẽs huiuscemõi formas inquantũ ad oẽs illas est in põ subiecta priuatiõi ad esse ⁊ nõ esse. et iõ ſm earũ diuersitatẽ nõ accipiunt diuersi gradus i mã prima illis cõi. Nec ſecũda iprobatio valet. Tum qꝛ assumptũ nõ est verũ nisi de his quoꝝ rõ quidditatiua nõ accipit ab aliquo extrinseco. põ autẽ pura materie prime id qđ est: est ad formã et actũ: ideo ratio ei⁹ accipi nõ põt nisi ex forma vel actu. Tum etiã. qꝛ licet diuersitas graduũ in materia pma hac ⁊ illa. s. corporũ celestiũ et corpoꝝ inferioꝝ: sumatur ab extrĩseco. s. a forma vel actu: nichilominꝰ gradus diuersus potẽtialitatis intrinsecus est huic ⁊ illi. qꝛ ipa ratio et natura potẽtialitatis que est intrinseca materie vtriqꝫ: est alia ⁊ alia. ita ꝙ si possibile eẽt istam et illã materiã fieri sine formis: distinctos grad⁹ potentialitatis in se haberẽt ſm analogiã ad aliũ ⁊ aliũ actũ. vnde. S. Tho. in hac. dis. ar. pᵒ ad. 3m. infert ex dictis Auicene ꝙ diuerse materie seipis distinguunt ſm analogiam ad diuersos act⁹ ꝓut in eis diuersa rõ possibilitatis inuenit. quẽadmodũ lꝫ relatio habeat spẽs ⁊ differẽtias ab extrinseco. s. a fundamẽto: nichilominꝰ spẽs ⁊ differẽtie gñis relatiõis intrinsece sunt illi ⁊ alie q̃ddi tatiue ⁊ formalit a speciebus ⁊ differentijs fũdamenti. Respõsio aũt que ab arguẽte ponit quãtũ ad propositum facit sustineri põt: q̃uis nõ sit similis rõ de actu puro ⁊ de pura potẽtia sicut patuit in quarto notabili. vbi pꝫ etiã respõsio ad replicã arguẽtis. ¶ Ad argumẽta Aureoli cõtra eãdem cõclusionem. Ad primũ negatur assumptũ. et ad ei⁹ ꝓbationem pꝫ respõsio ex supradictis. qꝛ distinctio materie pme corpoꝝ celestium et iferioꝝ sumitur ex diuersitate actus ad quem est. neqꝫ obstat ꝙ vtraqꝫ sit pura potẽtia vt deductũ fuit in quarto notabili. Auctoritates aũt cõmentatoris intelligẽde sunt de materia pma corpoꝝ inferioꝝ in qua nõ sunt distincti gradus potentialitatis. nã ipse nõ posuit materiã in corporib⁹ celestib⁹. vnde respõsio ibi data bona est accipiẽdo respectũ large sicut dictũ fuit in quarto notabili. lꝫ enĩ materia prima nõ sit respectus neqꝫ de se sit aliq̃d actu: est tñ aliquid in potẽtia. vñ non repugnat ei habere naturã potẽtialitatis ſꝫ quã distingui põt et ab actu ⁊ ab alia materia aliã rationẽ potẽtialitatis habẽte. ¶ Ad. 2m respõdet sicut respõsum est ad. 2m Durandi cõtra pmam cõclusionem: ꝙ phs loquitur de materia corpoꝝ inferioꝝ ⁊ de potentia nõ semꝑ coniuncta actui. respõsio aũt quam arguẽs dat: insufficiens est et parui momẽti vt ipse bene ꝓbat. ¶ Ad. 3m dicit ꝙ materia omnium celestium corporũ est vnius rõnis ſm genus phisicũ. et cum ex hoc arguens infert ꝙ poterunt adinuicem transmutari: negatur ꝯña. non enim oĩa que cõmunicant in materia eiusdem rationis quocũqꝫ mõ: sunt adinuicẽ trãsmutabilia: sed si cõicent in materia pmo mõ posito in tertio notabili vt ibi deductum fuit. Et per hec pꝫ respõsio ad. 4m. ¶ Ad. 5m. dr ꝙ ex auctoritatibus phi ibi allegatis nichil concluditur cõtra nos. cõcedimus eni ꝙ materia est pura potẽtia ſm essentiam suã et ꝙ in ea vt sic nichil est distinctum: sed nõ inde sequitur ꝙ materia corporũ celestium ⁊ materia corporum inferiorum sint eiusdem rationis. non enim est vna materia realis aut ſm gen⁹ phisicum que distinguat per materiã corpoꝝ inferiorum ⁊ per materiã corporũ celestium: lꝫ vtriusqꝫ sit vna cõis ratio ſm genus logicum. Auctoritates aũt ex. 7ᵒ metha. magis sunt ad oppositũ arguentis q̃ꝫ ad ei⁹ ꝓpositũ. nã vbi dr ꝙ materia non est quid. i. suba. nec q̃le. nec quãtũ ⁊c. dr ꝙ est aliquid. i. subm primũ oĩum istoꝝ. quod aũt dicit nõ est quid nec quantũ ⁊c. intelligit in actu ⁊ determinate. iõ dicit. quibus est ens determinatũ. per alias autẽ duas auctoritates habet ꝙ est ens in potẽtia. verũtñ in eodem. liᵒ 7ᵒ phs tractat de materia corpoꝝ iferiorum nõ principalit de materia corpoꝝ celestiũ. et ideo dicit ꝙ mã est ꝑ quam res põt esse ⁊ non eẽ. neqꝫ ideo sequit vt arguẽs sõniat ꝙ Aristoteles materiã celi ignorauerit cũ expresse de ea locutus sit in locis supra allegatis ad argumenta Durandi contra primam cõclusionem. diffinitio autẽ quam phs assignat materie prime vniuersaliter sumpta: nõ est ꝙ sit in potẽtia ad esse ⁊ non eẽ: vel ꝙ per eã possit res esse ⁊ nõ esse. nam hoc nõ conuenit materie ꝑ se sed quasi ꝑ accidens ratione ꝓuationis vt dictum fuit ad. 2m Godofredi. descriptio aũt propria quam phs assignat de materia prima: est ꝙ sit pura potentia et pmum ac propriũ subm forme subalis vt patet ex pmo phisicorum. ¶ Ad argumenta Egidij cõtra eãdẽ conclusionem. Ad primum patet responsio per ea q̃ dicta sunt ad primũ Aureoli cõtra secũdam cõclusionem. et magis diffuse ex quarto notabili. per q̃ etiã patet respõsio ad. 2m. ¶ Ad. 3m dicitur ꝙ assumptũ nõ est vlr verũ. nã non est de ratione materie prime per se et quidditatiue ꝙ sit mediũ inter ens et nichil: nisi forte ſm rationem logicã cõissimã. et de hoc dictũ fuit in quarto notabili. ¶ Ad. 4m dr ꝙ si i maiori rõ accipiat phisice

maior ppositio est vera qñ illa conueniunt in eadẽ differentia specifica vel saltẽ generica fm genus phisicũ τ tunc minor ẽ falsa. qñ eẽ puram potentiã nõ est differẽtia subalis ois materie prime nisi fm rõnem logicã. fm vo rõnẽ phisicã alia est rõ pure potẽtie matie corpoꝝ celestiũ: et alia materie corpoꝝ inferioꝝ prout declaratum fuit in notabilib⁹. queadmodũ nõ est vna forma corporeitatis ƺ alia et alia in oibus corpibus, put. S. T. inquit. p^a p. q. 66. ar. 2° ad. 3^m ¶ Ad. 5^m. dr̃ q̃ lƺ sci doctores et phi nõ posuerit expsse duas materias pmas: posuerũt tñ eas iplicite iquãtũ posuerunt corpora supcelestia eẽ incorruptibilia p naturam: et corpora inferiora esse gñabilia τ corruptibilia. nã ex eo sequit necẽio q̃ non est aliud materia pma horum et illoꝝ corporuƺ. qñ ex ratione materie fm q̃ est subiecta priuationi vel non hƺ priuationẽ ad eẽ: sumitur rõ corruptibilitatis vel incorruptibilitatis corpoꝝ. ¶ Ad argumentũ ante oppositum respõdet. S. Tho. p^a p. q. 66. arti. 2° ad. 3^m. q̃ forma corporeitatis nõ est vna in oibus corporibus cum nõ sit alia a formis quibus corpa distinguunt. et i hoc articul⁹ teriatur.

¶ Distinctio. xiij.

Circa decimã tertiam distinctionẽ secũdi sententiarũ queritur vtrum materie informitas precesserit duratiõe eius formationem. Et arguit q̃ sic. quia materia potior ẽ accidente cum sit pars substãtie. sed de⁹ potest facere q̃ accidẽs sit sine subiecto vt patet in sacramento altaris. ergo potuit facere q̃ materia sit sine forma. ¶ In oppositum arguitur. quia imperfectio effectus attestatur imperfectioni agentis. sed deus est agens pfectissimũ. dicitur enim de ipso deutero. 32° dei perfecta sunt opera. ergo opus ab eo creatũ nũq̃ fuit informe. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quãtum ad articulum primum sit prima conclusio q̃ materia pma etiã de põ dei nõ põt esse actu in rerum natura sine forma. Hãc cõclusionẽ tenet. S. Tho. in hoc. 2° sen. dis. precedente. ar. 4°. Et. p^a p. q. 66. ar. p°. Item qdlƺ. 3° ar. p°. Et de põ dei. q. vel mã. 4° ar. p°. et in multis aliis locis. ¶ Secũda cõclusio est q̃ prim⁹ et imediatus actus materie pme est forma substantialis. ita q̃ nullũ accidens ipsam in mã precedit. neq̃ aliqđ mediũ intercidit per quod forma subalis vniat materie vt forma. hoc est dictu q̃ forma subalis informat pmo materiã ƺ primam nudã ab oĩ alia forma subali vel accidẽtali. Hãc cõclusionem ponit. S. Tho. p^a p. q. 76. arti. 3° et. 4° et. 6° et. 7° Et in. q. de aĩa. q. 9°. Itẽ qdlƺ. 2° ar. 6°. ¶ Tertia cõclusio est q̃ nullũ accidens absolutũ immediate inheret materie pme sed cõposito vel forme substantiali. Hanc cõclusionẽ tenet. S. Tho. in multis locis. et presertim. p^a p. q. 77. ar. 6. Et in. q. de aĩa. ar. 9°.

Quantum ad articulũ secundũ arguit cõtra cõclusiões. Et quidẽ cõtra pmam arguũt multi. sed specialiter recitabo argumẽta Scoti et Gregorij. lƺ multi dudũ cõtra illam arguerint quorũ argumẽta dissoluit sufficient correptor corruptorij. Scotus siquidẽ arguit sic. quia oẽ absolutum pri⁹ alio absoluto τ distinctũ realit ab illo: põt eẽ sine contradictione absq̃ illo. sed mã est entitas absoluta distincta a realitate forme τ ẽ prior ea. igit nõ est cõtradictio q̃ sit sine ea. Maior pƺ ex rõne prioris de cui⁹ rõne est q̃ possit eẽ sine posteriori nisi sit prioritas originis icludẽs simultatẽ correlatiõis. et iõ in maiori addit q̃ sit absolutũ. Minor quantũ ad pmam ptem sit supponit vera. s. q̃ sit alia realitas materie a forma absoluta. et ẽt prior forma nõ fm pfectionẽ ƺ fm originẽ. qr oẽ receptiuũ est pri⁹ recepto saltẽ prioritate originis. et ẽt fundamentũ est pri⁹ fundato in eo. mã aũt recipit formã et forma fundat in mã. vñ mã dr̃ fundamentũ nature. 2° metha. igitur. ¶ Cõfirmatur p augustinũ q̃ dicit i multis locis q̃ creatio pus origine teriatur ad materiã q̃ ad formã. ¶ 2°. Quicqđ de⁹ causat i creaturis respectu absoluti p cãm q̃ non ẽ de eẽntia rei: põt causare sine illa, qr nõ est cõtradictio ex parte rei q̃ sit sine illa cã que non est de eẽntia eius. et prima

cā hȝ causalitatē illius cause. sed forma nō est de
essentia materie. sunt enī primo diuersa. nec etiā
qdcūqȝ eē qd ponat̄ cōicare materie: ē de eēntia
materie. qꝛ tunc mā transmutaret̄ in formam qñ
transmutaret̄ de forma in formā. igit̄ quicqd po-
nit̄ deus causare in mā per formā: pōt sine forma
illud causare in mā. et ita pōt dare sibi eē sine for
ma. ℂ 3°. Quicqd deꝰ imediate causat siue creat
pōt imediate cōseruare. sed deus imediate creat
materiā. qꝛ si mā est aliquid in entibꝰ: non subest
causalitati nature sȝ est a solo deo creante. igitur
eque poterit imediate cōseruare materiā. sȝ qc-
quid deus pōt imediate conseruare: pōt esse per
se sine oī alio. qꝛ nullū aliud est de ratione eiꝰ. vñ
pōt cōseruare rem per se sine oī alio qd nō est de
eiꝰ eēntia. ℂ 4°. Nō est necesse deū velle aliqd
extra se necessitate absoluta. neqȝ oȝ ꝙ si velit ali
quid extra se: ꝙ necessario velit aliud nisi sit ne-
cessitas ex pte cōnexionis volitorū. sed in mā nō
est absoluta necessitas ad formam. igit̄ ad hoc ꝙ
velit materiā: nō est necesse ꝙ velit formā esse in
mā. Minor pbatur. quia qcquid determinat sibi
genus aliqd: determinat sibi spēȝ sub genere. vñ
ꝙ aliquid determinet sibi genꝰ et nō aliquid sub
gñe: impossibile est. vt ꝙ aliqd determinet sibi ꝙ
sit aial et nō aliquam spēm aialis est ipossibile. sȝ
mā non determinat sibi necessario hāc formā vl̄
illam. vñ nullā necessario sibi determinat. igitur
nec absoluta necessitate determinat sibi formā.
ℂ Cōfirmat̄. qꝛ qd cōtingenter se hȝ ad quodlȝ
alicuiꝰ generis absoluti: cōtingenter se hȝ ad to-
tū illud genus absolutū. qꝛ si essentialiter depen
deret a nā illius gñis: oȝ ꝙ essentialiter dependeat
ab vno et non a pluribus eiusdem generis. quia
tunc vno istorum non existente: adhuc essentia-
liter dependeret ad aliud. et sic esset sine illo ad
quod essentialiter dependeret. cum igitur mate
ria contingenter respiciat quālibet formam: seq-
tur ꝙ cōtingenter se habet ad totum genus for-
me. hec argumenta ponit. 2° sen. ℂ 5°. arguit in
questionibus super metha. li° 7. quia fm te pma
mā est imediate susceptiua oīm formaꝝ substan
tialiū ꝛ imediate ē pars cōpositi. sȝ destructo cō-
posito: possibile est ptes remanere. 7. metha. et
hoc etiam contingit naturaliter si dictum Tho-
me est verum. igitur et cetera. ℂ 6°. Quia non
repugnat fm se perpetuo et incorruptibili eē si-
ne corruptibili. materia est huiusmodi. p° physi-
corum. ℂ 7°. Quia p° physicorum dicitur prin-
cipia non sunt ex alijs nec ex alterutris. igitur ha
bent proprium esse: vel eis non repugnat esse.
ℂ 8°. Quia si deus facit materiam mediante for
ma quasi causa secunda: et tamen sine illa nō po-
test eam facere: tunc ipse cum causa secūda exce-
dit seipsum precise sumptum. hoc autem est incō
ueniens. igitur et cetera. ℂ 9°. Quia materia di
cit aliquem gradum actualitatis. ergo fm illum
poterit esse actu licet non in actu. ꝯña patet. añs
probatur multipliciter. supponit nāqȝ duas distin
ctiones. quarum vna est de actu ꝛ alia est de po-
tentia. ℂ Prima distinctio de potentia est. ꝙ ali
quid dicitur esse in potētia dupliciter. primo mō
vt terminus potentie siue ad quem est potentia
vt albedo generāda. et dicitur potentia obiecti-
ua: quia obijcitur et precedit quantācunqȝ actio
nē. alio modo vt subiectum potentie siue in quo
est potentia vt superficies dealbanda. et dicitur
potentia susceptiua vel subiectiua: quia non est
ad esse sui ipsius: sed ad susceptionē alterius ordi
natur. Et per oppositum dicitur actus dupliciter
scȝ obiectiuus ꝛ essentialis sicut entitas intrinse-
ca cuiuslȝ entis: ꝛ formalis siue formatiuꝰ. et hoc
siue sit essentialis qui dicitur actus primꝰ: siue ac
cidentalis qui dicitur actus secūdus. ℂ 2ª distin
ctio est. ꝙ stricte ꝛ pprie loquendo: aliud est esse
actum: quia hoc appropriatur forme. et aliud est
esse sub actu: quia illud appropriatur materie vt
est altera pars compositi. et aliud est esse i actu:
quia hoc cōuenit ipsi composito singulari saltem
in corporalibꝰ. et aliud est esse actu: quia hoc cir
cuit oē ens et potest dici de omnibus actu extra
nihil existentibus in quibus est ratio entitatis.
His suppositis probatur añs premissum. s. ꝙ ma
teria fȝ se dicit aliquem gradum actualitatis ita
ꝙ repugnat ei esse in potētia primo modo dicta.
ℂ Primo quia talis potentia nō est subiectum
transmutationis sed terminus a quo. ℂ 2° quia
talis potētia fm numerum actuum numeratur
ex. 3° phy. eadem autem materia est vna nume-
rositate eēntie respectu formaꝝ oppositarū. ergo
sibi cōuenit actꝰ oppositꝰ tali potētie. ℂ 3°. qꝛ pō
secūdo mō dicta q̄ cōuenit matie: fundat̄ in aliq̄
actu fm cōmen. 3° phy. lȝ non i actu de se. hec au
tē est mā. ℂ 4°. qꝛ recipere nō cōuenit alicui nisi
habēti priꝰ in se aliquā entitatē positiuam. sȝ ma
teria est fundamentū oīs realitatis positiue ꝛ pn
cipiū receptiuū: lȝ recipiat eo mō quo est in potē
tia secūdo mō. ℂ 5°. qꝛ materia est essentialiter
distincta a forma. sed distinctio est realis relatio.
igitur vtrūqȝ extremū est ens reale actu licet nō
in actu stricte loquendo. ℂ 6°. quia materia fm
se est terminus productionis diuine. s. creationis.
potentia autem primo mō non est terminus ad quē
ℂ 7°. quia materia est pars essentialis cōpositi.

sed pura potentia nullo mō est pars compositi. Si dicatur ꝙ sub forma fuit creata: contra. quia aut sub vna: et tunc nō fuit pura sed signata. aut sub pluribus: et tūc nō fuit vnum creatū sꝫ plura creata. et sic pꝫ aīs illud assumptū. ¶ 10ᵒ arguit. Mā prima est fm se ens. igit pōt fm se esse. aīs pbatur. pᵒ qꝛ mā est principiū p se. pᵒ phy. secūdo qꝛ est cā p se. 2ᵒ phy. et. 5ᵒ metha. tertio. qꝛ sbm trāsmutatiōis nālis. hoc autē necesse ē eē ens. qꝛ in hoc differt a creatiōe ipsa gñatio. qꝛ etiā agēs naturale hoc reqrit. Hec sūt argumēta Scoti cōtra pmam cōclusionē. ¶ Cōtra eādē conclusionē arguit Gregoriꝰ de arimino. Mē possibile eē vex pōt verificari p diuinā pōm. alias aliqđ verū verbū est et ipossibile apđ deū. sꝫ mām eē ꝛ nullā formā eē ꝗuis sit falsū: ē tñ possibile eē verū cū nullā implicet contradictionē. igit ꝛc. ¶ 2ᵒ. Si hoc nō eēt deo possibile: sequit ꝙ nō qualꝫ creaturaꝫ deꝰ posset sine alio extrinseco cōseruante p se tñ cōseruare. ꝯña ista pꝫ. qm̄ ꝙ vna res nō possit ēē nālit existere sine alia ab ea eēntialit distīcta ꝛ nō sibi itrinseca: nō ē nisi vel qꝛ illa ē effectꝰ nālis ipsiꝰ. sic sol nō pōt eē nālit qn lumē sit ab illo diffusū. vel qꝛ est q̄dā ppria passio cōsequēs. sic dicimus ꝙ ignis nō pōt esse sine calore. vel qꝛ est cā ipm in eē cōseruās. sic lumē nō pōt nālit existere nō existēte luminoso corpe a quo cōseruat in eē. Sꝫ pp̄ter primum non ipedit ppositū. tū qꝛ forma nō est effectꝰ marie illo mō. tū qꝛ per diuinā pōm pt quelꝫ talis cā sine hmōi effectu existere. vt pꝫ de sole tpe mortis xpi qui nō pfudit lumē in aere. pꝫ ēt de igne i camio q̄ illos tres pueros nō calefecit aut aliqualit in eos egit. Nec pp̄ter secundū. qꝛ nulla ē forma tā nāliter ꝛ necessario cōsequēs aliqđ subm: qn sine ipo deꝰ posset subm cōseruare. sicut expsse hri pōt a btō Augustino i epla ad cōsentiū q̄ est. 73. in nūero eplarum vbi ait. vꝫ diuina pō de ista visibili atqꝫ tractabili nālium corporū quibusdā manentibꝰ auferre quas voluerit q̄litates ꝛc. Et cū statim ante dixisset ꝙ deꝰ carnē nostrā pōt ppetuo sine corruptiōe seruare sic ꝛ pueros in camino sine lesione seruauit. et posuit quādā rñsioneꝫ qua dici posset: nō carni illoꝝ virorū additā fuisse incorruptionē: sꝫ ipsi igni detractā fuisse corrumpēdi facultatē. verba sua sunt. nō hoc dicit esse impossibile sꝫ dixit hoc adhuc pūs dicto mirabilius esse ꝙ simul ignis cōburebat ligna ꝛ nō vrebat illoꝝ corpa. et mox sequunt verba allegata. ita ꝙ nō ē dubiū alicui diligēter cōsiderāti qn Augu. velit ibi asserere deū posse si vellet facere ignē esse sine calore et qualꝫ rē absqꝫ ppria qualitate ꝛ qualꝫ passione naturaliter ꝯsite. relinquit ergo ꝙ si materiā non posset sine forma facere: ꝙ hoc sit iđ quia p formā materia cōseruatur in esse. et sic pꝫ ꝯña. sed falsitas cōsequētis dꝫ cuilibet catholico esse certa. quia nō minus qualꝫ rem deus pōt absqꝫ alio extrinseco cōseruante cōseruare: q̄ꝫ possit absqꝫ alio pducēte pducere. sic enim ab ipo ita et per ipsum sunt oīa. et omnia in ipso cōstant fm apostolū. Cōfirmatur. qꝛ alias deus indigeret creatura et iuuaret per eā in cōseruando aliquā creaturā qđ videtur derogare oipotentie dei. vñ sic dicit Aug. pᵒ liᵒ de li. arbitrio. caᵒ 2ᵒ. ꝙ ille nō deū oipotentem credit: qui vlla credit eū adiutum creatura in creādo. non quasi ipe sibi nō sufficeret: ita certe videtur ꝙ nō plene credatur oipotens si non vllam qualꝫ creaturam sine alteriꝰ adiutorio cōseruare possit. ¶ 3ᵒ. Nō minus est hoc deo possibile: q̄ꝫ ꝙ accñs sit sine subiecto qđ tamē fit p dei potentiam in sacramēto altaris. multa etiā miracula ꝛ supra naturam legimus diuinitus facta ex quibus cōsideratis ꝛ creditis: nō debet aliqs dubitare hoc deū posse. et ideo Augu. in epla allegata cū induxisset miraculum de igne in camino ait. qui ista nō credūt: multū de diuina potestate diffidunt. nec cū eis vel ad eos sermo nūc nobis est. qui aūt ista credunt: ex his etiā illa coniiciant que fideliter querūt. ¶ 4ᵒ arguit cōtra pbationē conclusiōis qua dr. si materia esset sine forma tūc esset actu sine actu quod implicat contradictionem. et ꝯña patet. quia ipm quod est actus: ē forma et ē. ista inquit ratio nō valet. qꝛ si intelligat esse actu gñaliter pro omni eo de quo contingit per ppositionem de presenti ꝛ de inesse vere enūciare esse verbi grā dicendo hoc est. et p oppositū illud dicatur esse in potētia de quo nō cōtingit per huiusmōi propositionē sed tñ per illā de possibili enunciare esse vt pote dicēdo hoc potest esse. si inquā ita intelligat esse actu et p actū intelligatur forma: ꝯñs non est impossibile nec implicans contradictionem. si autem intelligatur esse actu specialiter pro eo quod est ens actu primo modo ꝛ essentia integra ꝛ perfecta in specie vel perfectio alterius cum illo perfectam eēntiam in determinata specie constituens: et p oppositum ens in potentia dicatur illud quod et si sit ens actu primo modo: est tamen quedā partialis et incompleta essentia perfectibilis ꝛ quasi complebilis per aliam vt sit essentia integra ꝛ perfecta in specie: tunc ipa consequentia non valet. quoniam tunc materia non esset sine actu. materia enim potest dici ens actu primo modo licet non secundo mō. et hoc in casu vbi esset sine

forma sbali. Et q materia sit ens actu primo mō probat Gregori⁹ quitupliciꝛ. Primo mō sic. sba corporalis p se subsistēs nāliter gñata est. igitur mā est. ⁊ p ɔñs ens actu pmo mō. añs notum est sensui. videm⁹ eni ignem nāliter genitum ⁊ plantas ⁊ multa alia. ɔña pbatur. qꝛ oīs hmōi substātia naturaliꝛ genita hꝫ aliquā partē essentialē q̄ prefuit sue gñationi. ⁊ talē nos vocam⁹ materiā. cū igiꝛ impossibile sit totū eē nisi pars eius sit: sequitur q mā est. Secundo pbat hoc auctoritate theologica. nā fm theologiā mā fuit creata nec fuit deo coeterna. igiꝛ mā nō est tm̄ ens i pō. ɔña tenet. qꝛ alioqui nō aliꝛ eēt ens q̄ȝ erat āte creationē. nam et anteq̄ȝ crearet fuit in pō vt esset et potuit esse per potentiā creatoris tm̄. et ita etiā nūc si esset tm̄mō in potētia: nō esset nisi per potentiam creatoris. añs pꝫ per Augustinū in libro de fide ⁊ symbolo. ca° p°. nullo mō inqt credēdū est ipam materiā de qua factus ē mūdus: p seipsam eē potuisse tāq̄ȝ coeternā et coeuā deo. et infra. certissime crediꝛ oīa deum fecisse ex nichilo. qꝛ etiā si de aliqua mā factus ē mundus: eadē ipsa mā de nichilo facta est. Tertio pbat hoc auctoritate philosophica. nā phi ponunt materiaꝫ ingenerabilē. et si sic: igiꝛ nō tm̄ pōt eē fm phiaꝫ sed est. ɔña pꝫ. qꝛ si non esset sed tm̄mō posset eē et fm phiam nō posset esse p creationē: igiꝛ p generationē ⁊ p consequēs non esset igenerabilis. ¶ 4° Qꝛ cōmētator. 4° metha. cōmē. 15. aiꝛ. q nō est actu ē nō ens. sꝫ mā nō est nō ens. igitur ē actu. ¶ 5° Qꝛ fm hoc nulle essent cause intrinsece et p cōsequens non essent quattuor genera causarū. et multa alia seq̄renꝛ cōtra philosophicas veritates. hec sūt argumēta Gregorij. ¶ Cōtra secundā cōclusionem arguit Gregori⁹ pbando q cū vna res corrūpiꝛ ⁊ alia gñatur: nō corrūpitur quātitas p̄cedens nec acquiriꝛ noua. ponatur inquit grā exempli q ex aliquo aere demonstrato genereꝛ ignis. si ergo tota quātitas aeris corrumpiꝛ: aut corrumpiꝛ in tpe et partibiliter aut tota simul et in instanti. nō pmo mō vt dicit se pbasse. nec secūdo mō. qꝛ vel corrumpereꝛ tota simul in instāti corruptiōis forme sbalis aeris et generationis ignis: vel ante illud instans. nō ante: qꝛ aer remaneret post absq̄ȝ quātitate. vel si noua generabiꝛ: illa remanebit vsq̄ȝ ad instās corruptiōis. et cum semp vsq̄ȝ ad illud instās aer fiat rarior et augeatur eius quantitas: illa fieret maior q̄ȝ fuit cū pmo genita ē et remanebit p totū tempus rarefactiōis sue. et ita poterit remanere prima q̄ poniꝛ corrupta. imo multo rōnabilius hoc de illa cōceditur. aut nō remanebit vsq̄ȝ ad illud instans sed corrumpeꝛ et noua generabitur: imo certe in quolꝫ instanti oportebit dare q noua quātitas genereꝛ: et tunc dicit sequi oīa incōuenientia q̄ deduxit cōtra similem imaginationē de formarꝫ intensione pmo libro. Nec pōt dici q p totū tempus precedens duret eadē quātitas aeris: ⁊ in instāti corruptiōis aeris simul tota corrumpaꝛ. pbatur. qꝛ in illo instāti nō corrūpiꝛ raritas aeris. igiꝛ nec ei⁹ quātitas. ɔña pꝫ. qꝛ vel raritas aeris nō est alia res a quātitate: vel si sit alia nō minus ē possibile q eadē quātitas que est i corrūpendo remaneat post ei⁹ corruptionē in genito q̄ȝ q remaneat eadē raritas. certum ē. añs pbatur. et suppoiꝛ vnum demōstratū in. 6. phy. s. q oē quod mutatū est qñ primo mutatum est: ē in eo ad qd mutatū est. qd gñaliter verum ē in quolꝫ gñe motus vel mutatiōis. et supponaꝛ etiam q mā aeris cōtinue rarefiat absq̄ȝ interruptiōe quousq̄ȝ veniat ad maximā raritatē quam habebit in hmōi gñatione. Et istud suppositū est necessariū supposito q semp sit presens actiuū qd rarefaciat et dꝫ ignem gñare. aut igitur mā aeris erit primo mutata ad summam raritatem quā habebit in instanti gñationis: aut in alio instanti sequenti: aut in precedenti. nō pōt dici q in precedenti. qꝛ nō cessat materia rarefieri quousq̄ȝ habeaꝛ raritas ipossibilis forme aeris. et similiter. qꝛ eadem ratione possent terminari cetere trāsmutatiōes aeris quibus disponitur ad formam ignis. et sic sequens generatio non esset terminus precedentis trāsmutationis. Et iterum per totum tempus seq̄ns esset actiuū sufficiēter pximū passiuo. et in debitis dispositiōibus ad agendum absq̄ȝ impedimento: et tm̄ non ageret quod est cōtra naturā. si vero materia erit primo trāsmutata ad illam in instāti gñationis: igitur tunc erit illa seu tūc habebit illā qd est ppositū. et idē sequiꝛ si in instanti sequenti. qm̄ et si nō ad summā erit in illo instanti mutata: qꝛ tm̄ cōtinue durat rarefactio vt suppositū est: tūc p° erit mutata ad aliquā certā summā: et tūc illā hēbit ⁊ post i tpe sequēti. supposito ei inqt ex pbatis in pmo q in itēsiōe forme ps prior remaneret cū sequēte. si qs aūt velit dicere q rarefactio nō durat vsq̄ȝ ad instās corruptiōis: aliq̄ tm̄ alteratio vt desiccatio vl calefactio durat: q̄uis sic dicēs irrōabiliꝛ loq̄reꝛ nichilomin⁹ nō ipediꝛ ppositū. qm̄ idē arguiꝛ de q̄lꝫ alia q̄litate. ⁊ q̄cūq̄ ponaꝛ remanere i gñito multo rōnabili⁹ hoc poniꝛ de q̄ntitate. ¶ Fortassis diceꝛ q q̄uis vbi simplr ē itēsio fore absq̄ȝ alia trāsmutatiōe ānexa: ps p̄cedēs maneat cū seq̄nti h⁹: vbi tm̄ ɔcurrit alia trāsmutatio: ɔtigit oppositū

aliqñ lȝ per accidēs: verbi gratia si corruptio subiecti forme q̄ intendit̃ interueniat. sic aūt est in proposito. qꝛ subm ptiale quātitatis ꝛ oīm qualitatū est forma sbalis. et iō quia ipsa i illo instāti corrumpit̃: simul etiā corrumpit̃ quātitas et ois qlitas ei⁹. et sicut tunc inducet̃ forma alia sbalis vt ignis in exēplo dato: sic etiam īducuntur cōgrue ꝛ cōueniētes quātitates ꝛ qualitates. in illo igit̃ instāti vtiqꝫ mā mutata est ad qualitatē aliquā ȝ vt arguit̃: sed tū ad totalit̃ nouam. et sic de quātitate ꝛ qualȝ qualitate dicet̃. nec habebit̃ q̄ eadē quātitas vel qualitas q̄ fuit in corrupto remaneat in gñato. Cōtra hoc arguit̃. qꝛ forma sbalis rei corrūpende: nō prius corrumpit̃ q̄ȝ in ei⁹ mā sint inducte dispositiōes incōpossibiles sibi propter quarū presentiā ipsa corrumpit̃. neqꝫ etiam postq̄ȝ inducte sunt: sed tūc pmo. igit̃ in instanti sue corruptiōis sunt in mā quātitas ꝛ qualitas q̄ prefuerūt. añs est ex se euidēs. pña pbatur. ex eo q̄ dispositiones q̄ inducunt̃ tanq̄ȝ sequele forme gñate si que tales sunt: nō sunt cause corruptiōis alterius forme sbalis. quinimo pus natura vel cā corrumpitur illa q̄ȝ iste inducant̃. vñ et ipsa corruptio forme precedētis est dispositio quodāmō ad formā sequentē. i. mā ex hoc q̄ puiatur priore forma: disponit̃ ad sequentē. inductio vero none forme sbalis prior est saltē causaliter iductiōe accidentiū cōsequentiū eam. nō igitur huiusmodi dispositiones sequentes sunt he propter quas forma corrumpit̃. sed p̄cedentes que tūc primo sunt in gradu incōpossibili ipsi forme. fundamentum aūt responsionis date. s. q̄ forma subalis sit partiale subm accidentiū: falsū est vt dicit se probaturū. ¶ 2⁹ principaliter arguit sic. agens naturale gñatiuum alicu⁹ sube: disponit materiā generatiōi forme dispositionib⁹ conuenientib⁹ forme in suo esse. igit̃ dispositiōes pre inducte remanent cū ipsa forma. igit̃ et quātitas. nā ipsa ē vna de dispositionibus formarū naturaliū. añs pȝ ad sensum. pña pbatur. ¶ Tū qꝛ non est aliqd agēs quod ipsas corrumpat: cum ipm generās vincat actionē cuiuslȝ cōtrarij. et ist as ip as facit. ¶ Tū quia frustra destruerent̃ ex quo similes oȝ iteruȝ causari. Cōfirmatur. quia nullus vnq̄ȝ artifex et agēs fm artem destruit dispositiōes artificiales quas facit. nec ēt quas iuenit pri⁹ factas i sua mā ab alio artifice si quas iueniat dūmō sint conuenientes forme artificij quā intēdit. q̄ si quis ageret: nō artificiose ageret sȝ insipiēter et suplue et nō fm artē sed potius cōtra artem agere diceretur. Cōstat aūt q̄ natura i suis operatiōibus nō minus suplua fugit q̄ȝ ars. ¶ Tū tertio. qꝛ si tales dispositiōes nō remanēt i suscep tiōe forme a mā: nullū generās disponeret mācharacteristic inducēdo cōuenientes dispositiōes: sȝ solūmō corrūpendo cōtrarias ꝛ discōuenientes. cuius oppositū videmus ad sensū. nā ignis nō solū corrūpit frigiditatē ligni sicci ꝑ auget ꝛ intēdit ei⁹ siccitatē. et qdlȝ elementū agēs in aliud symbolū auget in eo qlitatē. ¶ Tū quarto. qꝛ sequeret̃ q̄ mā fm se pcise esset sufficiēter disposita ad suscipiēdū imediate qualȝ formā indifferenter. ita q̄ si p potentiā dei ipa esset separata p se ꝛ nullā haberet formā accidentalē aut sbalem: quācūqꝫ formā subalem nulla preueniente dispositiōe imediate susciperet si esset agēs ppinquum potēs formā inducere. Ex quo ēt sequit̃ q̄ nunc de facto ipa est fm se ppinqua mā et ppriū susceptiuū oīm formarū ꝛ non solū remotū. hoc aūt est cōtra pbm. 8⁰ metha. et cōtra cōmē. 2⁰ metha. cōmē. 32. et. li⁰ 12. cōmē. 11. et. 22. et multis alijs locis vbi distinguit māȝ propinquā a remota. et materiam ppriam vni⁹ gñis formarum a mā propria alteri⁹. Et voluit q̄ mā naturaliter quasdaȝ formas nō recipit nisi quibusdā alijs mediantib⁹. et si nūq̄ȝ hoc dixisset nos ita videm⁹ ad sensum. ¶ Tū quinto. quia si tales dispositiōes pueniētes nō manēt in instāti gñationis forme sequit̃ q̄ existēte aliqua mā sūme disposita ad vnam formā verbi gratia terre: poterit naturaliter itroduci forma alia oīno disposita et redrens contrarias dispositiones verbi gratia forme ignis. istud aūt nullus physice loquēs diceret. pbatur pña. nā ponat̃ q̄ aliqd frustrū ligni disponat̃ ad formam terre et sit aliquis ignis distans q̄ cōtinue moueatur v̄sus hoc lignū ꝛ moueat̃ sic q̄ in eodē instanti quo corrumpit̃ forma sbalis ligni: ipe pmo sit in debita distātia ad agēdū in mām illā. et volo q̄ iste ignis sit potentior q̄ȝ agēs illd qd disponit ad formā terre: tot⁹ cas⁹ sic pȝ possibilis ē. hoc posito cōstat q̄ aliq̄ forma sbalis iducet̃ in mā illa. Tū qꝛ mā non pōt nālit̃ existere sine forma sbali. Tū qꝛ ē ibi agēs nāle sufficiēs ad agēdū. et ipa ē sufficiēs receptiuū forme et i debita distātia ad agēs: sȝ nō inducet̃ forma terre. pbatio. qñ in isto istāti corruptōis forme sbalis ligni p te nō est aliq̄ dispositio ad formā terre in mā illa q̄uis pfuerūt multe. et p pseq̄ns ip tūc nō ē magis disposita ad formā terre q̄ȝ ad formā ignis: q̄uis pri⁹ fuerit magis disposita ad formā terre. cū ergo ignis sit eq̄ sufficiēter ppinqu⁹ ꝛ sit potētior ad agēdū supposita eqli dispōne materie seq̄t q̄ iducet i mām formā ignis. ¶ 3⁰ pncipalit̃ arguit sic. Nulla q̄litas rei corrūpēde cōueniens forme inducēde: corrūpit̃ naturalit̃ cū illa

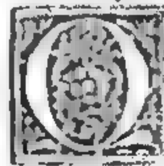
forma dʒ induci. igitur nulla quantitas rei corrũpēde corrumpitur cum ex ea alia naturaliter gñatur. Ↄñа ꝓbatur. tum qꝛ omnes q̄ ponunt eādē nūero qualitatem remanere in gñato que pfuit i corrupto: ponūt etiā ꝙ eadē q̄ntitas maneat ſʒ eēntiam lʒ ſit aliqñ maior vel minor. nō tñ oēs q̄ ponūt eādem quātitatem manere ponūt idem de qualitate. vñ magis videtur hoc ponendū de quātitate q̄ꝫ de qualitate. tū qꝛ eadem cā eſt vtrobiq̄ꝫ. ſ. cōuenientia ad formam gñandam. nulla ei forma ſu̅balis eſt q̄ nō requirat nāliter materiā quantā. añs probatur ex auctoritate phi. 2°. de gñatione. ca° 2°. vbi vult ꝙ in elemētis hñtibus ſymbolum: facilis eſt gñatio vnius ex alio. et aſſignat cauſam. qꝛ facilius inquit eſt vnū q̄ꝫ multa tranſmutare. verbi grā. ex igne quidem erit aer altero tranſmutato. ſ. humiditate. et ibi p longū proceſſum vult ꝙ ſola cōtraria qualitas corrum paꝛ: ꝛ ſymbola q̄ eſt cōuenīēs vt cōis remaneat. et ibidē etiā cōmentator: gñatio inquit hoꝝ que cōtrariantur ſm vnam differētiam erit per corruptionē vni⁹ cōtrarietatis. verbi grā ꝙ ignis fit aer corrupta ſiccitate remanēte caliditate. ꝛ hec eſt facilior generatio. Hanc rōnē totam facit in virtute idē cōmentator in de ſub̅a orbis. ca° p°. vbi ait. dimenſiōes ſimplices q̄ appellantur corpus ſimplex: nō denudantur a prima mā ſicut nec alia accidētia cōia oībus corporib⁹ cōtrarijs aut duobus eoꝝ aut plus. verbi grā. diaphoneitas i qua cōicant ignis ꝛ aer et aqua. Et pauloante ſ̄mittit ꝙ cū Ariſ. inuenit oēs formas cōicari in dimēſionib⁹ non terſatis: ſciuit ꝙ mā nunq̄ꝫ denudatur a dimenſionibus nō terminatis. et p totum capitulū tenet iſtā cōcluſionem. Et ſimiliter. p° phy. cōmento. 63. et multis alijs locis. nec alicui qui dicta ei⁹ ſup hoc viderit pōt dubium eē quin ipſe fuerit huius ſentētie. hec Gregori⁹. ¶ Cōtra eādem ſecūdam concluſionem arguit Aureolus ꝙ eadem quātitas numero maneat in gñato ꝛ corrupto et ꝙ nulla de nouo generetur nec corrūpatur. Primo qꝛ quantitas q̄ ponitur de nouo generata aut educitur ſm oīa ſui de vno ꝛ eodē realiter: aut de alio ꝛ alio. ſi p̄mo mō: hoc eſt ipoſſibile. qꝛ vel reciperetur in illo penitus eodē ꝛ indiuiſibili: ꝛ tūc mā nō extenderetur. vel ſʒ aliqd ſui reciperetur in eo realiter: et tūc nō reciperetur in eo ex quo educatur qđ eſt falſum. qꝛ eius ē actus cuius eſt potētia. ſi vero detur ſecundū membrum. ſ. ꝙ quātitas ſm ſuum eſſe educitur de alio et alio ipſius materie tūc habetur ꝓpoſitum. qꝛ tunc in mā erit dare aliud et aliud p̄cedens quātitatem. Et tūc quero aut iſta alietas erit in mā per quantitatem priorem et hoc eſt ipoſſibile: qꝛ ſic eſſent in mā ſimul due quātitates. ſ. precedens p hoc ꝙ eſt partibilis: ꝛ alia de nouo gñata. nec per ſe ipā pōt habere talem alietatem: qꝛ tūc materia habebit p ſe dimēſiones ex quo hʒ partibilitatē. ergo reſtat ꝙ nulla quātitas omnino noua poſſit induci in matia.

¶ 2°. Qꝛ quantitas de nouo adueniēs materie aut inuenit eā diuiſibilem aut indiuiſibilem. ſi diuiſibilē: ergo precedit quātitas. ſi indiuiſibilē: ergo accidens diuiſibile erit in ſubiecto indiuiſibili. Cōfirmatur. qꝛ ſicut tota quātitas ſupponit totā materiam: ſic quodlʒ quātitatis quodlʒ materie.

¶ 3°. Qꝛ terminus a quo ꝛ terius ad quē nō ſūt eiuſdē ſpēi niſi ſit motus intenſionis aut remiſſionis. ſed quantitas quam ponis corrumpi et illa quam ponis nouiter generari ſunt eiuſdem ſpeciei. ergo impoſſibile eſt ꝙ ſint due quantitates et ꝙ in generatione acquiratur noua quantitas.

¶ 4°. Quia tunc generatio non eſſet finis alterationis vel terius ſi quātitas et ↄſiter oīa accidētia de nouo generarentur et oīa accidentia acquiſita per alteratione corrumperentur in inſtāti generatiōis. qꝛ nullum accñs corrumpitur in fine alterationis per quā acquiritur. in illo enim inſtāti pficitur. igitur ſi tūc corrumperetur: in eodē inſtāti eſſet ꝛ nō eſſet. ſed p te forma ſubſtātialis nō gñatur niſi accidētia inducta p alterationē corrumpantur. et in illo inſtāti gñatur qñ accidentia illa corrumpuntur. ergo forma nō gñatur in fine alterationis. vel ſi ſic: ſequitur ꝙ forma generetur quādo accidētia inducta p alterationē adhuc manent qđ eſt ꝓpoſitū. hec ille. Itē vlterius pōt argui cōtra cōcluſionē iſtā ex dictis. S. Tho. Nā ipſe ponit in multis locis ꝙ quantitas interminata nūq̄ꝫ ſeparatur a mā et ꝙ manet eadē in generato et corrupto. quod pʒ. 4° ſen. diſ. 12. q. 1. ar. 2°. Item diſ. 44. q. 1. ar. p°. Itē. 11° qnolʒ. q. 6. Itē i ſcripto ſup boetiū de trinitate in illa q̄ſtiōe q̄ querit vtrū varietas accidentium poſſit eſſe cauſa pluralitatis ſm numerum. et in multis alijs locis. ¶ Cōtra tertiam concluſionē arguit Gregorius ꝓbando ꝙ cuiuſlibet forme mere corporalis ſola materia ſit primum ꝛ immediatum ſubiectum. Primo ſic. per illud ſui tñ: compoſitū eſt ſubiectū forme ſiue ſu̅balis ſiue accidentalis: per quod cōpoſitum ipſum ante q̄ꝫ illam hēret erat in pō receptiua ad illam. hoc pʒ. qꝛ cui⁹ eſt pō eſt actus. ſed p ſolā materiā cōpoſitum erat in pō receptiua ad formā qualʒ corporalē quā hʒ. ergo ꝛc̄. Minor ꝓbatur multipliciter. Primo quidē auctoritate cōmē. p° ca° de ſub̅a orbis vbi ait ꝙ ſub̅m tranſmutatiōis nō eſt ſu̅a ſimplex in actu. qꝛ tūc eſſet ipoſſibile. ſ. careo

potentialitate et nō receptiuū et c. et infra dicit q Aristotiles cōuenit q subiectū omniū accidētiū sūt indiuidua sube q̄ sunt in actu de qb⁹ fuit declaratū ab eo esse cōposita ex formis et subo qd est in pō. et accepit etiā signū ex hoc q subm recipit accidētia cōtingētia in eo q nō est simplex. i. signū p qd Aristo. cognouit subm accidētiū corporaliū non esse simplex in actu: qr recipit accidētia cōtingentia. vñ arguit. qm si esset simplex actu: nō possz recipe accidētia. pati. n. est cōtrariū ipi actui. hec cōmētator. hic aduerte q Aristo. ex eo q vidit substātias existētes in actu recipe accidētia cōtingentia: cognouit ipas nō esse simplices et eē cōpositas ex subo in potētia. et rō est. qr pati repugnat actui. igr nō fm formā q̄ est act⁹ ipm cōpositū ē in potētia ad accidētia. et p eandē rōnem nec ad aliā formā cui⁹ receptio est passio. qd dico ad drīam formarū spūaliū. ¶ Scdo pbat mior. qm alias sequeret q forma eēt pncipiū patiēdi et trāsmutādi ab alio. ac p hoc pō passiua. qd nō cōuenienter dr. ¶ Tertio qr tūc trāsmutatio nō pl⁹ faceret nos scire materiā q̄ formā: si forma eēt sbm trāsmutationis sicut materia. ista rō nō pbat de quātitate. qm ipa nō recipit de nouo in materia. sed q ei⁹ subm sit sola materia: pbat p hoc q ipa alias migraret de subo in sbm. qd patet. qr si non solū mā sed etiā forma eēt subm quātitatis: cum nulla forma sit eterna in mā ƀ vna succedat alij: quātitas nūc eēt subiue in vna forma et nunc in alia. ¶ 2⁹ arguit sic. In homine sola mā est subm omniū formarū corpaliū. igr in oibus reb⁹ corpalibus sola mā est sbm pmū taliū formarū. pña est euidens. qm non min⁹ mā est sufficiēs in alijs ad recipiēdū q̄ in hoīe. añs pbat. qr nec forma substātialis hoīs est subm accidētiū corpaliū cū ipsa sit spūalis et nulla alia forma sbalis sit i eo vt nūc supponit. nec etiā aliqd accidēs ē subm alterius accidētis sicut pz. 4⁹ metha⁹ in illa pte. oīno vero destruit subam et c. vbi vult Aristo. q accidēs vnū nō accidit alteri nisi p tāto dicat vnū accidere alteri: qr ābo accidūt tertio. s. subo. vnde hec sunt verba ei⁹. accñs eni accidēti non accidit nisi qr ambo eidē accidūt. et satis ppe p⁹ pbat istud p hoc qr nō ē rō q̄re potius vnū accidat alteri q̄ ecōtra. vñ ait. nec itaq albo aliqd accñs ē vt musicum. nichil eni magis illi q̄ illud huic accidit. pz ergo q in hoīe formarū accidētaliū sola mā ē subiectū. q autē ipa sola sit subm forme sbalis pz ex hoc. qr i ipo nō ē nisi vna forma tm̄ sbalis vt suppono. igr illi⁹ nulla forma sbalis ē subm. constat aūt q nulla forma accñtalis ei⁹. igr sola mā. hec Gregori⁹. ¶ Cōtra eandē arguit Aureol⁹. Primo. qr cōmētator in d sba orbis dicit q Aristo. inuenit subiecta oīm accidētiū q̄ sunt sube eē cōposita ex forma et subo qd est i pō. cui⁹ signū accipit ex hoc. qm si eēnt simplicia: nō possent recipe accidētia. pati eni est ɔtrariū ipi actui. igr patet q Aristo. fm cōmētatorē attribuit cōposito receptionē accidētiū ex pte materie vel rōne materie. ¶ 2⁹ sic. Eius est act⁹ cui⁹ ē pō. ƀ mā p se pmo est in pō ad oīa decē pdicamēta vt phs dicit. 7⁹. metha⁹. et cōmētator ibidē cōmen. 8⁹ vbi dicit q mā p se nō est q̄le nec quātū nec aliqd decē pdicamētorū. qm est in pō ad oīa decē predicamēta vt declaratū est in phisicis. q. s. ipa ē subm oium decē pdicamētorū. igr. ¶ 3⁹. Qr. 5⁹ metha⁹. videt cōmentator ponere mām decē pdicamētorū eē vnā. et. 2⁹ celi et mūdi dicit. q corpus qd est in pō qd vocat mām: non est aliqd decē predicamentorū: cū ipossibile est ipm eē abstractū a decē pdicamētis. p hoc inuenis q mā q̄ est simplr i pō et purū terminabile: ē susceptiuū omniū formarū tā sbaliū q̄ accidētaliū. igr. ¶ 4⁹. Nā alteratio q̄ est in talib⁹ accidētalib⁹ nō pōt hre formā p subo nec cōpositū. cui⁹ rō ē. qr mot⁹ psupponit mobile et subm. et io mot⁹ nō adimit neq perimit ipm subm. talia aūt accidētia pimunt formā sbalē et cōpositū destruūt. sicut pz de alteratione q̄ fit circa frigiditatē aque. abijciat eniz finalr formā aque sicut qm ex aq̄ fit cristallus. mot⁹ autem cū nō abijciat subm: nō pōt talis alteratio esse in alio q̄ in mā et p pñs et termin⁹ ei⁹: cū mot⁹ et termin⁹ ei⁹ aspiciāt idē p subo pmo. hec ille.

Quantū ad articulū tertiū pmo notādū est q aliud dicere est aliqd eē in pō vel in pura pō: et aliud eē potētiā vl esse purā potētiā. nā aliqd eē in pura pō: ē nōdū eē actu in rerū nā ƀ esse i sola potētia suarū causarū. fm quē modū dicim⁹ q dies crastin⁹ et antixps et hō generādus aut domus edificāda sunt in sola vl in pura potētia. eē autē aliqd purā potētiā ex vsu loq̄ntiū phorū et theologorū: nō dicit illud nōdū eē in rerū nā aut eē in potētia cārū pcise aut nō hre aliquā entitatē: sz dicit illd nō eē actū neq actū hre partē sui aut nature sue intrīsecū. fm quē modū mā pma exñs in rerū nā forme vnita et p formā actuata: dr in se et in nā sua eē purā potētiā. vñ mā pma sic exñs i rerū nā: nō ppe dr eē in potētia sz est in actu et hēt esse actu p formā: et tm̄ est pura potētia in nā sua ita q sua entitas ē pura potētia. si eni actu nō eēt in rerū nā: nō eēt realr et in rerū nā pars cēntalr

rei cõposite ex materia et forma. neq3 eēt realit in rex nā pncipiū rei mālis simul cū forma. et p ɔñs neq3 res māles eēnt in rex nā cõposite acto p se et sbalit ex mā et forma qḋ est contra veram phiam vt p3 ex p° et. 2° phi. neq3 itex mā esset subm p se mutationū subaliū put dr. 5° metha^c. si aūt nō eēt in nā sua pura potētia: ex vniōe materie cū forma nō fieret vnū p se. q2 nichil vnum p se cõstituit ex duob⁹ actib⁹ vel actu exñtib⁹ in nā sua: s3 oz alterx eē solā vel purā potētiā fm se: alterx vero act⁹ put pħs docet in p° phi. et. 7° ⁊ 8° metha^c. ¶ Ex ista disticione et forte nō sine illa accipit sensus imaginationis q̄rūdā opinantiū q p potētiā diuinā pōt mā pma eē actu in rerū natura sine forma. ē eni imaginatio istoru3 q q2 cõpositū ex mā ⁊ forma i rex natura exñs extra causas suas agētes seu pductiuas actu ⁊ realiter cõstituit ex materia et forma tanq3 ex duabus partib⁹ realib⁹ et subalib⁹: q vtraq3 istarū partiū ē aliqd actu in rex nā. alias ipm cõpositū nō eēt aliqd exñs in rex natura. nā si ptes o mēs p se ⁊ subalit cõstituētes aliqḋ totū nō sunt actu in rex nā: neq3 ip3 totū cõstitutū pōt eē ens actu exñs in rex nā. nō eni totū esse pōt sine partibus ipm p se et subalit cõponētib⁹. ex quo seqt q mā pma q̄ est vere et realit pars essentialis cõpositi ex materia et forma exñtis in rerū natura: nō sit ens in potētia solū. q2 ens tātūmodo in potētia: nō est aliqd in seipō in rerū natura sed in causis suis pcise vt pmissum ē. s3 qḋ nō est aliqd in se in rerū natura: nō pōt eē pars realit cõstitutiua et essentialis alicu⁹ cõpositi in rerū natura existētꝭ q2 qḋ non ē aliqd in rerū natura: est simpliciter nō ens: licet fm qd sit ens. s. in potētia. sequitur ergo q materia q̄ est altera pars substātialis cõpositi existētis in rerū natura: est in se aliquid in rerū natura. et p ɔñs q nō est ens simpliciter in potētia sed ē aliquid in actu. et vsq3 ad hoc nos istorum imaginationi cõsentimus. dissentimus tñ quia illi intelligunt de actu entitatiuo q. s. conuenit rei p ppriā entitatē: nō de actu formali seu qui ē p formā: nos aūt ponimus materiā pmā eē in rerū natura in actu formali et p actū forme. et negam⁹ in materia prima actum entitatiuum ⁊ quēcūq3 aliū actū essēdi absq3 forma. Procedūt autē isti in sua imaginatione vlteri⁹. dicunt eni3 q quia materia prima ē quedam entitas et q̄dā realitas absoluta et distincta ab entitate et realitate forme alias cõpositu3 ex materia et forma nō componeretur per se ⁊ substantialiter ex duabus entitatibus realib⁹ ac per hoc neq3 ipsu3 cõpositum esset ens reale: q de⁹ saltē per potentiā absolutā pōt creare et conseruare materiā pmā in esse sine forma. quia omnē entitatē absoluta3 potest de⁹ cõseruare in esse existētie absq3 q̄cūq3 alia entitate absoluta ab illa distincta et presertim si talis entitas cõseruata se habeat ad aliam sicut prius ad posteri⁹ quēadmodū in proposito quia materia pma ē prior forma sbali natura et origine. ¶ Et si obijciat cōtra eos q2 materia pma de se est in pura potētia cui⁹ actus ē forma neq3 habet esse actu nisi per forma3: vnde dicere q habet esse actu in rerū natura sine forma: est dicere q ē in actu sine actu et q hēt esse actu sine eē actu qḋ implicat cõtradictionē: Respōdēt q esse aliquid in potētia: est dupliciť. Uno modo in potētia obiectiua. alio modo in potētia subiectiua. Esse in potētia obiectiua vt isti intelligūt: est eē obiectū vel termin⁹ sue pductionis in potentia tm̄ nō in actu. quēadmodu3 homo generād⁹ añ sui generationē pōt dici obm vel termin⁹ in potētia sue generationis ea rōne q2 pōt gen̄rari. eē vero in potētia subiectiua: ē eē in potētia ad aliqd suscipiēdū vl eē susceptiuū alteri⁹. Et ɔsimilit distingūt de actu q esse in actu ē dupliciť. s. obiectiue et essentialit siue entitatiue correlatiue ad potētiā obiectiuā: et esse in actu formali correlatiue ad potētiā subiectiuā. dicit aūt aliqd esse in actu obiectiue fm istos: qñ actu est obm vel terminus sue pductionis. et q2 vt ē talis terminus habet in rex natura suā essentiā et entitatē: dicit etiā esse in actu entitatiuo seu essentiali. esse aūt in actu formali: est vt dicunt eē actu p formā vel per aliqd formale: ea rōne q2 potētia subiectiua est susceptiua forme vel alicui⁹ act⁹ formalis. supposita hac distinctione de potētia et d actu dicūt isti q si de⁹ crearet mām sine forma: materia ess3 ens in potētia subiectiua q2 ess3 in potētia ad suscipiēdū formā. et p ɔñs non eēt in actu forme neq3 hēt actu esse formale: et tñ nō esset in potentia obiectiua s3 in opposito actu obiectiuo. s. entitatiuo et eētiali. q act⁹ vt dicūt nō conuenit materie p formā cu3 vtriusq3 sit entitas et eētia distincta. sed hēt huiuscemodi esse actu ex natura sua eo ipso q de⁹ illā crearet i rex natura. vñ p3 dicunt isti q materiā hēe hmōi actū entitatiu3 sine forma: nō implicat cõtradictionē. ¶ S3 certe istox imaginatio licet videat ingeniosa: deficit dupliciť. Primo in eo q attribuūt materie pme alium actū magis eētialē et magis imediatum q̄3 sit act⁹ forme qḋ falsum ē. nā cū materia pma sit q̄dditatiue et essentialit pura potētia fm verā phi doctrinā: id qḋ est: ē ad actū nō indifferēter s3 ad actū ppriū. cuiuslibet eni potētie est p-

prius act⁹ quē pˢmo et imediate et propria rōne respicit prout habeᵗ ex dictis phi ex. 2° de aīa et 9° metha⁽ᶠ⁾. sȝ ꝓpri⁹ act⁹ materie pˢme et ad quē ex sui nā pˢmo ⁊ imediate ordinaᵗ: ē forma subalis. ergo mā pˢma nō hēt actū: neqȝ actu eē pōt sine forma sbali. nichil enī ē in actu sine ꝓpo actu. Probaᵗ minor ex eo qȝ phs dicit pˢmo phicorū q.s. mā pˢma ex nā sua nata ē appetere formā. qd nō essȝ nisi forma esset ꝓpus ei⁹ act⁹. vñ et ibidē pˢmittit q mā pˢma est pō: forma vero act⁹ seu en delechia. Itē in. 8° metha⁽ᶠ⁾. phs repˢmit qsi fatuā dubitationē q̄ q̄riᵗ ppᵗ qd ex materia et forma fit vnū p se: dicēs q hui⁹ alia rō q̄rēda nō ē.s. ab intrinseco: nisi qȝ hoc qdē ē materia: illud vero forma. et hoc qdē pō: illud vero actus. p hoc significās q forma ē ꝓpus act⁹ materie et materia ē ꝓpria ipsi⁹ potētia. alias responsio phi nō satisfaceret q̄stioni. ex qb⁹ cōcludiᵗ q cum nulla potētia possit fieri actu sine ꝓpo actu nā includeret contradictionē q materia pˢma nulla virtute possit actu fieri sine forma q̄ est ꝓpus ei⁹ act⁹. ⸿ Sȝ cōtra ista forte qs obijciet qȝ forme īmateriales et spūales sicut sube separate gr̄a et charitas et similes nō sunt act⁹ materie. ergo nō est vl̄r verū q forma ē ꝓpri⁹ act⁹ materie. ⁊ p ɔ̄ñs q neqȝ materia ē ꝓpria potētia forme. ac p hoc q fundamētū predicte rationis nō sit vsqȝq̄qȝ verū. ⸿ Sed ad hoc dupliciᵗ respōdem⁹. Primo. qȝ cū materia pˢma si ꝓpe capiaᵗ sit pars subalis cōpositi: auctoritates phi et dicta in ꝓposito nr̄o verificātur vl̄r d̄ forma q̄ est pars subalis rei cōposite ex mā et forma. ita q oīs huiuscemodi forma est ꝓpus et pˢmus act⁹ materie. et ipsa mā vl̄r ē propria ipsi⁹ potētia. et sic cessat obiectio de formis īmaterialib⁹. ⸿ Respōdeᵗ secūdo. qȝ licet actus pˢm⁹ et īmediat⁹ potentie materie semp et vl̄r sit forma qd sufficit ad ꝓpositū nr̄m: nō tñ oīs forma semp et vl̄r ē act⁹ materie. et rō dissimilitudinis ē. qȝ mā pˢma ex se et in nā sua ē pura pō et qd impfectū ac informe. et ideo ad hoc q pficiaᵗ ⁊ sit in actu: necessario indiget ꝓprio actu et ꝓpa perfectione q̄ est forma sbalis. vñ ei⁹ actualitas p se et ex sui rōne depēdet a forma tanq̄ȝ a ꝓpo et p se actu. forma aūt in nā sua ē act⁹ ac p hoc hēt rōnem pfecti. quōobrē nō necessario depēdet a mā neqȝ ea indiget tāq̄ȝ susceptiuo nisi sit aliq̄ forma impfecta q̄ p se et sine subo eē aut subsistere non possit q̄les sunt forme sbaruȝ māliū d̄ qb⁹ verū ē vl̄r q sunt act⁹ pˢm⁹ et īmediat⁹ materie. ⸿ Secūdo deficit imaginatio istoꝝ. qȝ iudicāt de entitate materie sicut d̄ entitate forme aut rei subsistētis in q̄ fallūtur. putāt enī q qȝ forma posita i rerꝝ nā p quācūqȝ v̄tutē est actu: q pari mō materia pˢma posita in rerꝝ nā eo ipō p solā suā entitatē absqȝ oī alio essȝ in actu. nō aduertētes q entitas ⁊ nā forme sit act⁹. ac p hoc q nō repugnat sibi absqȝ alia re eē actu p suā entitatē. entitas aūt ⁊ natura materie pˢme ē pura potētia passiua cui repugnat eē aliq̄ modo actū et presertī actū essendi: cū esse sit actualissimū vt Boeti⁹ dicit li°. de hebdoma. vñ est īpossibile etiā p potentiā dei q entitas et nā materie pˢme ponaᵗ in rerꝝ natura secluso q̄cūqȝ alio. nulla enī rōne materia prima fieri pōt in actu eēndi p ꝓpriaȝ entitatē q̄ est pura pō passiua. implicat enī ɔtradictionē q pura potētia passiua aut sit act⁹ eēndi aut q p ipāȝ seclusa oī alia re aliqd fiat in actu eēndi vel q ipsa p seipsam p̄cise hēat eē actu. vñ falsuȝ et fictiūe ē entitatē materie pˢme q̄ est pura pō passiua: dicere eē actū entitatiuū seu essētialē. ⸿ Dicim⁹ ergo q mā pˢma est alia entitas realis realiᵗ seu essentialiᵗ distīcta ab entitate forme et q potest p potētiā dei creari vel poti⁹ cōcreari et pōt poni in rerꝝ natura et d̄ facto ē aliqd in rerꝝ nā: sȝ totū hoc nō sine forma. vñ eo ipso q̄ materia pˢma poniᵗ p quācūqȝ potētiā vt terminus creationis aut aliqd ens vel aliq̄ entitas extra suas causas ꝓductiuas: poniᵗ simul cū forma ⁊ esse terminū creationis p formā ⁊ cū forma et hēre eē actu per formā. qm̄ sine forma p nullā potētiā pōt poni in rerū natura neqȝ eē termin⁹ creationis. pȝ igiᵗ q imaginatio ponētiū materiā pˢmā p solam suā entitatē posse actu eē in rerꝝ natura absqȝ omni forma: implicat cōtradictionē. Sicut enī quantitas p aliquā v̄tutē pōt eē termin⁹ vel cōtermin⁹ sue ꝓductionis et pōt fieri imo d̄ facto ē aliquid in rerꝝ natura et hēt entitatē realiᵗ distinctaȝ ab entitate et eēntia figure cū sit alteri⁹ predicamēti: et tñ p nullā virtutē etiā diuinā pōt esse actu i rerū natura simpliciᵗ absqȝ figura q̄ est ei⁹ ꝓpus termin⁹: sic suo modo sentiēdū est d̄ mā respectu forme q̄ est ꝓprius et īmediat⁹ ei⁹ act⁹ et terminus actū essendi. ⸿ Ad p̄dictoꝝ maiorē euidentiā iuuat cōsiderare q act⁹ in vniuerso est triplex genere capiēdo gen⁹ large.s. forma. eē. et agere. forma est act⁹ materie si sit subalis: vel act⁹ subi si sit accidētalis. esse ē act⁹ rei existētis et effect⁹ formalis forme. vñ et Boeti⁹ dicit li° d̄ tri. ca. 3° q omne eē est a forma. loqmur aūt hic d̄ eē existie. agere vero ē act⁹ agētis. isti aūt tres actus se hñt p ordinē. qȝ agere p̄supponit eē. sicut enī res se hēt ad eē: ita se hēt ad agere. esse aūt p̄supponit formā sicut effect⁹ causam. vñ forma est act⁹ pˢmus oīuȝ. quāuis aūt int̄ hos act⁹ sit cōnexio sȝ

ordinē premissum: nō tñ eodez modo ex vtraqȝ parte. nā agere necessario hēt sibi adiūctū eē. nichil. n. agit qđ nō hēat esse actu. imo vnūquodqȝ agit f₃ q̄ ē actu. eē v̄o non necessario hēt sibi adiunctū vel cōnexū agere. pōt eni res eē absqȝ eo q̄ agat actu. int̄ esse vero et formā ē similis cōnexio q̄₃ᵐ ad hoc q₂ ex vtraqȝ parte est cōuertibilis f₃ actualē existiam. neqȝ eni ē forma sine esse: neqȝ est eē actu sine forma. omne eni qđ hēt eē: hēt formā. ⁊ oīe qđ hēt formā: hēt eē. et hui⁹ ratio ē. q₂ vt tactū fuit supra: eē existentie se hēt ad formam sicut effect⁹ formalis ad suā causam q̄ p nullam potētiā separari possunt q̄₃ᵐ ad existētiā.

¶ Secundo Notādū est p declaratione secūde cōclusiōis q̄ sicut nō est q̄rēda alia rō q̄re forma vniat̄ materie nisi q₂ est ꝓprius ei⁹ actus et mā ꝓpa forme potētia ꝑut ex dictis phī in p̄cedēti notabili deductū fuit: ita nō est q̄rendū mediū neqȝ dandū ē p qđ forma vniat̄ materie. qm̄ eo ipo q̄ forma ē ꝓprius et cōnaturalis act⁹ materie et mā ē ꝓpa ei⁹ pō: cōsequit̄ q̄ forma p seipsam et non p aliqđ mediū materie vniat̄. si eni aliqđ medium intercideret quo mā et forma essent adiuicē vnita vel vnibilia: ex illo posset accipi rō vni⁹ ipa₂. et nō sufficeret q̄ vnū esset alteri⁹ ꝓpa potentia et aliud ꝓprius ei⁹ act⁹ cōtra sententiā phī. ¶ Sed sciēdū est q̄ mediū vnionis inter aliq̄ dupliciter dr̄. Uno modo ꝓpe et stricte q₂. s. mediū incidit inter vtrūqȝ siue situ siue fm̄ eē vel p informationem: et isto mō mediū vnionis dr̄ illud qđ p̄mo et imediate vtrūqȝ vel alteꝝ extremoꝝ cōtigēs: ipsa extrema adinuicē cōiungit ad instar bituminis vel claui. fm̄ quē modū supficies incidit media int̄ albedinē et parietē albū. et quātitas mediū quoddā est int̄ figurā et sbām quātā. et ð huiuscemodi medio itelligit̄ secūda cōclusio. nā vt .S. T. deducit pᵃ. p. q. 76. ar. 7ᵒ. q₂ forma p essentiā suā est act⁹ materie: p seipa₂ vnit̄ materie. nec est aliq̄d aliud vniēs nisi agēs qđ introducēdo formā facit mām eē actu. nichil eni cadit mediū inter potētiā et actū ꝓpium ꝑut phs dicit. 8ᵒ metha⁹. Alio mō dr̄ mediū vnionis min⁹ ꝓpe oē illud qđ ad vnionē aliq̄rū cōfert etiā si iter illa nō incidat mediū aliq̄ p̄dictoꝝ modoꝝ. ⁊ isto modo dici pōt q̄ forma sbalis p aliqđ mediū vnit̄ materie p̄me: q₂ forma nō vnit̄ cuil₃ materie indifferēter: s₃ ꝓpa forma vnit̄ ꝓpe materie sibi ꝓportionate mā aūt fit ꝓpa forme huic vł illi p ꝓpas dispositiones qb⁹ fit ꝓportionata huic forme vł illi. ¶ Hmōi āt dispositiōes dupl̄r se hñt ad formā q̄ dā. n. p̄cedūt i mā formā itroducēdā: qs agēs ⁊ mouēs ad talē formā itroducit mā₃ alterādo cōtrarijs q̄litatib⁹ his sub qb⁹ mā stat cum forma quā actu hēt. nā nūqȝ mā oī forma expoliat̄. his dispositiōib⁹ p actionē agētꝭ magꝭ ac magis factꝭ et dispositiōib⁹ p⁹ existētib⁹ magis ac magis remissis: mā ipa magis ac magis dispōit̄ ⁊ fit ꝓportionata ad formā itroducēdā q̄usqȝ ꝑueniat̄ ad gradū dispositionū q̄ ad forme itroductionē nāl̄r necessitat. Uerbi grā. ignis agēs i aerē vt formā ꝓpa₃ in mā₃ aerꝭ iducat et sibi simile generet: aerē ip₃ alterat q̄litates ignis vt caliditatē et siccitatē i ipo ꝓmouēs et itroducēs simł et q̄litates aerꝭ minuens et q̄ ad aliq̄s grad⁹ corrūpēs. p quē modu₃ mā aerꝭ ad susceptionē forme sbalis ignis gradati dispōit̄ q̄usqȝ i termino alterationis q̄litates ignis p v̄tute ignis agētꝭ itātū intēdūt̄: q̄ p earum actiōe₃ q̄litates ꝓpe aerꝭ necessario corrūpūt̄ simul cū forma sbali aerꝭ cui q̄litates ignis vltimo gradu intēse repugnāt. ex q̄ fit vt eadē necēitate forma sbalis ignis i mā₃ itroducat̄ ad quā ipe q̄litates ignis disponebāt. ¶ Alie sūt dispositiōes q̄ ordīe nature ꝯsequūt̄ itroductionē forme i mā₃ q̄. s. simł cū ipa forma itroducūt̄ similes seu eedē in spē dispositiōib⁹ formā sbalē p̄cedētib⁹ ð qbus nūc dixim⁹ nō tñ eedē numero. Prime dispōnes disponūt q̄₃ᵐ ad fieri. vñ p⁹ cōpletā alt̄ationē nō āpli⁹ manēt s₃ simł cū for̄a p̄cedēte corrūpūt̄: ita vt forma sbalis ignis nudā mā₃ attigat et pficiat. Secūde āt dispositiōes disponūt q̄₃ᵐ ad eē. na₃ his stātib⁹: forma quā ꝯsequūt̄ i mā stat et cōseruat̄ i eē: et illis penit⁹ nō stātib⁹ forma desinit eē. ¶ Sz ꝯ ista obijcit̄. q2 si q̄litates ignis p̄cedētes et alterātes ac disponētes mā₃ aeris ad susceptionē forme sbalis ignis itēdunt̄ vsqȝ ad vltimu₃ gradū q̄ cōpetit forme sbali ignis i q̄ et alteratio terminat̄ et mā aeris corrūpit̄ et forma ignis introducit̄: seq̄ videt̄ q̄ forma sbalis ignis attigat i mā ipas ignis q̄litates vltimo gradu itēsas. qm̄ sic dictū ē: i eodē istāti q̄ huiuscemodi q̄litates vł dispositiōes ad vltimū gradū itēsiōis ꝑueniūt: ⁊ forma aeris a mā expellit̄ ⁊ ipa forma ignis itroducit̄. q₂ corruptio vni⁹ ē generatio alteri⁹. Et cōfirmat̄. q₂ cū dispositiōes p̄cedētes vltimo gradu itēse forme sbali ignis nō repugnent s₃ magis cōgruāt: nō satꝭ apparet p qđ corrūpant̄ itroducta forma sbali ignis ad quā disponebāt. ¶ Et p̄terea in hñtib⁹ simbolū facił ē trāsit⁹ ꝑut phs dicit. 2ᵒ ð generatiōe. ea rōne q₂ q̄litates simbole manēt et nō fit f₃ eas trāsmutatio vt ibidē phs inq̄t. nō g̊ adueniēte forma sbali ignis oēs q̄litates aerꝭ corrūpūt̄. ¶ Ad hāc obiectionē rn̄dem⁹ q̄ corruptio q̄litatū accñtaliū dupl̄r ꝯtigit. Uno

mō p se qū.s.corrūpunt p actionē agēt' p ꝯriu ꝗ
litates.sicut qū frigiditas a calido agente corrūpit
aut eē.Alio mō cōtingit p accñs ad corruptionē
.s.subi in q̄ hñt eē.nā qr accñtia nō hñt eē actu ni-
si i subo ⁊ p subꝫ qr accñtis eē est inesse: corrupto
subo necessario corrūpunt oia accñtia q̄ p illō et
in illo existūt. ⁊ iō phs dicit i p̄dicamētis q̄ ꝺstru
ctis pmis substātijs ipossibile ē aliqd aliorꝝ rema
nere.et isto scdo mō i casu dato corrūpunt dispo
sitiōes p̄cedētes formā sbalē ignis p ipi⁹ aduētū
ꝺstructo.s.aere q̄ erat illarꝫ subꝫ. vñ forma subal
ignis nō iā attigit i mā dispositiōes p̄cedētes ad
illā disponētes:licet stati p⁹ illas mā ꝫ i formet.ni
si dicat eas attigere dū illas corrūpit p sui itrodu
ctionē.Et ad p̄mā ꝯfirmationē dr q̄ bene p̄cede
ret si ois corruptio q̄litatū accñtaliū fieret a ꝯrio
vl' a repugnāte.sꝫ vt dictū ē:aliqñ fit ipaꝝ corru-
ptio p accñs ad corruptionē subi sic est i ꝓposito
¶Ad.2.am cōfirmationē rñdet.S.T.sup.2° de
gñratione et corruptiōe.lec.4a.§.differt āt in
citi⁹ et tardi⁹. q̄ nō iō in hñtib⁹ simbolū ē facilis
trāsit⁹:qr q̄litates vl' earū aliq̄ q̄ erat in corrup-
to maneat i generato eadē numero: s qr ipe q̄li-
tates vl' earū altera nō resistit trāsmutatiōi.Qđ
aūt phs dicit assignās rōnē dicti.qr facili⁹ est v-
nū q̄ multa trāsmutare:non iō dicit q̄si altera q̄-
litatū maneat i gñrato q̄ pri⁹ fuit i corrupto: sꝫ
qr q̄litas simbola nō trāsmutatur p se nec a ꝯrio.
quēadmodū in nō hñtibus simbolū cōtingit vbi
oēs q̄litates p se et a ꝯrio trāsmutant: et tñ sic di
ctū est ipa q̄litas simbola sine eo q̄ resistat trās-
mutat p accñs ad trāsmutationē subi.dr tñ aliqñ
manere:qr manet in gñato q̄litas eadē fꝫ spēꝫ.
vt verbi grā si gñrat ignis ex aere: caliditas ae-
ris simul cū ipo aere corrūpit. veruntñ simul cuꝫ
fo̅a ignis aggenerat caliditas eadē spē.eo q̄ nā
liter ꝯseqt formā subalē ignis et ab ipa emanat.
neqꝫ ad ei⁹ iductionē in māꝫ reqrit alia disposi-
tio vl' alteratio ab ea q̄ alterat et dispōit ad for-
mā subalē ignis. vñ et hmōi q̄litates nō ꝓpe dir
generari vel ꝓducꝫ aggenerari et comproduci

¶Tertio Notādū est ꝑut.S.T.de-
ducit.4°.li°.sen.d.17.q.pa.
ar.4°.sub.ar.p°.Et ꝺ veri.q.vl' mā.28a.ar.7° i
cor.q̄ in q̄lꝫ genere:cā nālit est p̄or causato.cōtin
git aūt fm diuersa genera causaꝝ idem respectu
eiusdē eē cām et causatū.sic purgatio est cā sanu-
tat' in gñre cause efficientis. sanitas vero est cā
purgationis fm gen⁹ cause finalis. simil' mā est
forme cā aliq̄ modo inq̄ꝫm sustinet formā. et fo̅a
est aliq̄ mō cā materie inq̄ꝫm dat materie eē in a-
ctu.et iō nichil ꝓhibet aliqd altero eē p̄us et po

steri⁹ fm diuersū gen⁹ cause. sꝫ tñ illud simpliciter
p̄us ē dicēdū ordine nature:qđ ē p̄us fm gen⁹ il-
lius cause q̄ ē p̄or in rōne cālitatis:sicut finis q̄ dr
cā causaꝝ qr a finali cā oēs alie cause recipiunt q̄
sint cause.qr efficiēs nō agit nisi ꝓpt finē.et ex a-
ctione efficiētis:forma pficit māꝫ et mā sustinet
formā. Sic ḡ dicēdū est q̄ qñcūqꝫ a mā vna fo̅a
expellit et alia iducit: expulsio forme p̄cedētis ē
prior nālit in rōne cause mālis.ois eñi dispositio
ad formā reducit ad cām mālē eo q̄ p illā mā ef
ficit ꝓpa huius forme. sub dispositiōe aūt mate-
rie cōprehēdit remotio ipedimētoꝝ. et iō in gñ
ratione nāli qñ corruptio vni⁹ ē gñratio alteri⁹
p hoc q̄ forma vna inducit et alia expellit:remo
tio forme p̄existēt' se tenet ex pte cause material'
et p ꝯñs fm ordinē cause material' p̄cedit nāliter
introductionē alteri⁹ forme. fꝫ vero ordinē cau
se fo̅alis ē ecōtrario.p̄or nāqꝫ ē naturalr itrodu
ctio forme q̄ formalr pficit subm et expellit ꝯriū
q̄ꝫ remotio forme p̄cedētis. et qr fo̅a ⁊ finis inci
dūt in idē numero:fo̅a vero et efficiēs in idē spē
iō etiā fm ordinē cause efficiētis ⁊ finalis:itrodu
ctio forme p̄or ē naturalr q̄ꝫ expulsio p̄cedēt'. for
ma eñi introducta ē silitudo forme agētis p quā
agit.et agēs naturalr p̄ncipalr itēdit itroductio
nē forme ⁊ ad hāc ordinat expulsionē ois ei⁹ cū q̄
introductio forme stare nō pōt.¶Ad horꝝ intel
ligētiā ꝯsiderādū est q̄ iductio forme noue et ex-
pulsio forme p̄existētis i mā: fit naturalr p actio-
nē agēt' natural'.agēs āt naturale agit p̄mo ⁊ p̄n
cipalr p suā formā subalē mediātib⁹ ꝓprijs q̄lita
tib⁹ q̄ in v̄tute ipsi⁹ forme disponunt māꝫ vt sit
apta ad silis forme itroductionē inducēdo siles
q̄litates p q̄s simul etiā forme abijciēde remittū-
tur magis ac magis fm modū actiōis et agēt' vi
gorē:q̄usqꝫ tandē penit⁹ corrūpant.itaqꝫ p̄existē
tiū q̄litatū remissio ⁊ dimū totalis corruptio: nō
aliť fit q̄ꝫ p introductionē q̄litatū disponētiuꝫ ad
formā sbalē inducēdā.ex q̄ apparet q̄ p̄or natura-
liter ē harū q̄litatū introductio: q̄ꝫ p̄existētiū re-
missio aut expulsio quāuis tpe vtraqꝫ fit simul.et
sicut dictū ē de mō et ordine dispositionū: ita et
ꝺ ipis formis subalib⁹ intelligēdū ē.q̄.s.forma in
materia p̄existēs nō aliť expellit in termino alte
ratiōis:q̄ꝫ p introductionē noue forme ad quam
materia disponebat p actionē agētis. vt imagine
mur q̄si forma noua: sua itroductione pellat for
mā a materia p̄existētē. vt sic itroductio vni⁹ sit
expulsio alteri⁹. fm quē modū p̄or ē ordine na-
ture itroductio forme noue q̄ꝫ expulsio p̄existēt'
tā ex pte agētis q̄ itroducēdo nouā formā expel
lit p̄existētē:q̄ꝫ ex pte cause finalis.qr ꝓpt itrodu

ctionē forme noue: fit p̄cedētis expulsio. verūtñ si cōsideremꝰ q̄ oportet mām expoliari a forma quā hēt vt recipiat nouā: et q̄ terminꝰ a q̄ in omī motu p̄mo abijcit̄ q̄ȝ terminꝰ ad quē acq̄rat̄: imaginabuntur q̄ via originis et s̄m ordinē cause mālis: expulsio p̄me forme p̄cedit noue forme introductionē. et cōsimilis rō et imaginatio pōt haberi de q̄litatibus et dispositionibꝰ cōseq̄ntibꝰ formā de nouo introductā quibꝰ materia disponit̄ et fit apta vt sit ꝓpa materia talis forme.

Quātum ad articulū quartū r̄ndēdū ē obiectionibꝰ aduersarior̄. Et q̄dē ad p̄mū Scoti ꝯ p̄mā ꝯclusionē dr̄ q̄ maior simplicit̄ posita sicut iacet nō est vl'r vera. sicut pȝ de subo et ꝓpa passione et de essentia et eē. vñ non verificat̄ nisi q̄ñ inter aliq̄ absoluta nō est ordo necessariꝰ depēdentie. in ꝓposito aūt nr̄o mā cū sit pura potētia: necessario depēdet in suo esse a forma q̄ est ꝓpus eius actꝰ et causa eēndi put ex p̄mo et secūdo notabili apparet. ꝑ hec pȝ r̄nsio ad ꝯfirmationē. ❡ Ad 2ᵐ. negat̄ etiā maior ꝓut apparet in exēplis in p̄cedēte solutione datis vbi subm̄ nō est de eēntia ꝓpe passionis et est causa eiꝰ media respectu dei tñ implicat cōtradictionē ꝓpriam passionē eē sine subo. vñ maior ꝓpositio fallit vbi vnū est forma alteriꝰ et rō formalis exñdi sicut est in proposito nr̄o. nā deꝰ supplere nō pōt in creaturis vicē cause formalis sicut nec mālis. sicut eni nō pōt deus facere corpꝰ sine materia: ita neq̄ȝ facere corpus aiatū sine aīa. ❡ Ad 3ᵐ cōcedit̄ totꝰ p̄mꝰ ꝓcessus de effectiua causatione et cōseruatione: sȝ negat̄ maior: siue assumptū secūdi ꝓcessus ad sensū arguētis. falsū est eni q̄ q̄cq̄d deus pōt imediate cōseruare effectiue: pōt eē ꝑ se sine omī alio cōseruāre formalit̄ aut mālit̄er. neq̄ȝ obstat q̄ nō sit d̄ rōne eēntiali eiꝰ: si ab eo necessariū ordinē hēat depēdētie in suo esse sicut est in ꝓposito nostro. ❡ Ad 4ᵐ dr̄ q̄ minor ē falsa de necessitate essēdi. et ad eiꝰ ꝓbationē dr̄ q̄ maior ꝓpositio absolute sumpta de q̄cūq̄ȝ modo generis vl' spēi est vera: nō de signata et p̄cisa determinatione sed de vaga et disiūcta. nō eni potētia visiua q̄ determinat sibi ꝓ obiecto genꝰ coloris: determinat sibi hanc p̄cise spēm coloris. s. albedinē vl' p̄cise nigredinē: sȝ determinat sibi hanc vel illam seu aliā disiunctiue. et isto modo mā determinat sibi necessario formā. s. hāc vel illā vel aliam. Si autē maior ꝓpositio intelligat̄ de gēnre et spē p̄dicabili in quid ad sensū p̄hi q̄ eā scripsit in p̄dicamentis: vera est etiā q̄ȝᵐ ad signatā et p̄cisam determinationē. omē eni qd̄ ē in genere: est vniꝰ spēi p̄cise et signate: sȝ in hoc sensu ꝓpositio nichil ad ꝓpositū nr̄m agit q̄ nō ponimꝰ mām determinare sibi necessario formā tanq̄ȝ genꝰ p̄dicabile in q̄d sȝ tanq̄ȝ actū ꝓpriū. et ꝑ hec pȝ respōsio ad cōfirmationē. ❡ Ad 5ᵐ dr̄ primo q̄ loquēdo de partibꝰ essētialibꝰ cōpositi vel de partibꝰ diffinitionis nā de alijs no esset ad ꝓpositū: p̄hs loquit̄ vbi allegat̄ nō de mēte ꝓpria sȝ supposita opinione platonis q̄ ponēs genera et spēs separata a singularibꝰ: necessario fateri debuit q̄ partes diffinitiōis essent a diffinito separabiles. neq̄ȝ est verū q̄ ex dictis. S. T. sequat̄ q̄ partes eēntiales separate a toto: omēs eedē numero possunt seorsuȝ remanere. i. q̄libet sine quocūq̄ȝ alio. ❡ Dicit̄ secūdo. q̄ etiā si auctoritas allegata esset d̄ mēte p̄hi: nō obstat ꝯclusioni nr̄e. naȝ ex illa nō hētur q̄ materia separata a cōposito possit remanere sine forma. nō eni separata ab vno cōposito ꝑ ipsius corruptionē existit nisi sub forma alteriꝰ. ❡ Ad 6ᵐ dr̄ primo q̄ ꝑpetuo et incorruptibili inq̄ȝᵐ hmōi nō repugnat eē sine corruptibili: sȝ ꝓpter aliam rōnem pōt sibi repugnare. sicut nō repugnat anime rōnali inq̄ȝᵐ ē incorruptibilis eē spēȝ entis cōpletā aut eē sine corpe et sine aliq̄ aptitudine ad corpꝰ: sed repugnat sibi inq̄ȝᵐ ē naturalit̄ forma corporis et pars hōis cōstitutiua. sic in ꝓposito nō repugnat materie inq̄ȝᵐ est q̄d incorruptibile: esse sine forma corruptibili: sed repugnat sibi inq̄ȝᵐ ē pura potētia cuiꝰ ꝓpriꝰ actꝰ ē forma corruptibilis. ❡ Dicit̄ secūdo q̄ licet hec forma vel illa sit corruptibilis: et tñ forma absolute et simplicit̄ q̄d ꝑpetuū ē. nō eni forma absolute et simplicit̄ aliq̄ñ corrūpit̄. vñ cōcedimꝰ q̄ materia prima pōt existere sine hac forma vl' illa: sed nō sine forma simplicit̄ et absolute. ❡ Ad 7ᵐ negat̄ ꝯña. nō eni omē qd̄ nō ē ex alio: pōt existere sine alio. nā partes nō fiūt aut sunt ex cōposito: et tñ non sūt ptes sine cōposito ꝓut p̄hs inq̄t in. 7ᵒ metha. ❡ Ad 8ᵐ negat̄ ꝯña. q̄ñ cū deꝰ circa creaturas nō hēat s̄m se causalitatē nisi effectiuā aut finalē nō plus causat neq̄ȝ magis ꝑfecte circa ꝓductionē materie cū forma q̄ȝ sine forma. et ita licet mā nō posset ꝓduci a deo in esse sine forma q̄ causat nō effectiue s̄ formalit̄: nō inde sequit̄ q̄ causalitas dei q̄ ē effectiua nō formalis recipiat icremētū ꝑ formā: aut q̄ deꝰ cū forma excedat seipm̄ in causando. s̄ bene seq̄tur q̄ mā ꝓducat̄ a deo in eē cū forma q̄ a deo ꝓduci nō possȝ sine forma. s̄ aūt nō est deū hr̄e in ꝓductione materie maiorē aut pleniorē causalitatē cū forma q̄ȝ sine forma: s̄

ꝙ ad ꝓductionē mãterie in eē non sufficiat sola
causalitas dei sꝫ exigat̃ etiam forme causalitas.
¶ Ad. 9m dr̃ ꝙ antecedēs ē falsum capiēdo ma-
teriā ſm se ꝑcise. et ad ei⁹ ꝓbationes pmaꝫ. 2am
et. 7am dicim⁹ ꝙ supponūt falsuꝫ. s. ꝙ nos dicam⁹
aut nr̃a cōclusio ꝙ mã q̃ est subm transmutatiōis
et ꝑncipiū vel pars rerū naturaliū sit in potētia
ꝑmo mō ab arguēte posito. nã vt deductū fuit i
ꝑmo notabili: nos nō ponim⁹ materiã esse sic in
potētia licet ponam⁹ ipam eē puraꝫ potentiã cui
nō solū nō repugnat eē subm trãsmutationis ne
qꝫ eē vnã numerositate essentie formaꝝ opposita
rū neqꝫ esse partē essentialē cōpositi: imo magis
oīa hec cōgruūt. ¶ Ad. 3am ꝓbationē dr̃ ꝙ mã
ꝑma ſm ꝙ ē realit̃ ꝑncipiū et pars essentialis rei
cōposite: neqꝫ ē potētia ꝑmo mō dicta neqꝫ secū-
do modo dicta ad sensum arguētis. nō eni ē subꝫ
potētie ſ; est ipa potētia. ꝛ iō argumētū nō est ad
ꝓpositū cū ꝓcedat ex suppositione ꝙ mã ꝑma sit
potētia secūdo modo sup̃ posito. Auctoritas aũt
cōmētatoris debet intelligi de potētia respectu
forme accidētalis q̃ semꝑ fundat̃ in subo actu exñ
te. vel si dictū ei⁹ trahat̃ ad potētiã materie: sen
sus ē ꝙ fundat̃ in actu. s. forma q̈m ad eē: nō ꝙ a-
ctu sit ſm sui eēntiã et q̈dditatē. alias cōmētator
sibi ipsi cōtradiceret q̃. 2o ꝑhicoꝝ dicit ꝙ si mate
ria nudaret̃ ab oīb⁹ formis: tūc qd nō est i actu
eēt in actu qd ē impossibile. Et li⁹. 5o cōmēto. S⁹
q̃si ad mediū inq̃t. et ꝑma mã nō ē in actu. et qd
nō ē i actu: ipossibile ē moueri. et cū eē ꝑme mate
rie si admisceat̃ act⁹ oīno: ipossibile ē vt moueat̃.
hec ille. et accipit esse ꝓ esse essentie. ¶ Proces-
sum quarte probationis admittim⁹: sꝫ ꝓpositū
arguētis nō ꝓbat. licet eni mã ꝑma dicat essen-
tialiter aliquã entitatē positiuã: non inde seq̃tur
ꝙ dicat actualitatē. q: nō oīs entitas positiua est
actualitas. naꝫ potētia q̈dam entitas ē positiua.
¶ Ad. 5am dr̃ ꝙ q̈cq̈d sit ꝺ minore ꝓpositione nã
nō est vera ad sensum arguētis. qm̄ distictio nō
est relatiuū ſm eē ꝟ ſm dici. vñ ſm id qd ē: q̈d ab
solutū ē: verūtamē ꝯña ē nulla. q: cōclusio nō re-
cte sequit̃ ex ꝑmissis. nō eni relatio realis neces-
sario exigit vtrūqꝫ extremū eē ens reale actu. suf
ficit eni ꝙ sit ens reale. et sic ē in ꝓposito de mã ꝛ
forma. mã eni ꝑma licet sit pura potētia: q̈d rea-
le ē nō ens rōnis. alias ens rōnis eēt ꝑm ꝑncipiū
rerū nãliū et pars eēntialis entis realis cōpositi
ex mã et forma. ¶ Ad. 6am negat̃ assūptū. nã mã
nō ꝑ se creat̃ sꝫ cōcreat̃. termin⁹ eni ꝑ se creatio-
nis ē id qd ꝑ se actu existit. qd nō ē mã nec forma
sꝫ ex ipis cōpositū. ¶ Ad. 8am ꝓbationē dictū est
ꝙ supponit falsū. cū aũt arguēs q̈rit si mã fuit crea-
ta sub forã licet ista q̈stio sit iptinēs: dicim⁹ ꝙ fu-
it creata sub pluribus formis simul q: sub formis
q̈ttuor elemētoꝝ ſꝫ Augu.m. Et cū arguēs infert
ꝙ tūc nō fuit vnū creatū; cōcedim⁹. nã plura fue-
runt simul creata vt pꝫ ex ꝑncipio gen̄. et tñ mã
fuit vnū cōcreatū plurib⁹. neqꝫ hoc reputam⁹ in-
cōueniēs sīc et nūc ē vna numero numerositate
eēntie sub plurib⁹ formis. ¶ Ad. 10m dr̃ ꝙ si in an
tecedēte ens ſꝫ se capiat̃ ꝓ eo qd subsistit ꝑ se ꝛ ꝑ
ꝑ se: añs ē falsū. si aũt capiat̃ ꝓ eo qd n̄ ē ens ꝑ accñs
verū ē ſ; tūc ꝯña ē nulla si ſꝫ se eē excludat formã
ad sensū arguētis. ꝓbationes aũt antecedētis q̈s
arguēs iducit nō aliud ꝓbāt q̈ꝫ ꝙ mã ꝑma nō est
ens ꝑ accñs: ſ; nō ꝓbāt ꝙ mã ꝑma sit absqꝫ forã
ens ꝑ se subsistēs imo huic repugnat. repugnat. n.
rei ꝑ se subsistēti ꝙ sit ꝑncipiū vl' cã ꝑ se et intrīse-
ce sicut mã: aut ꝙ sit subm gñationis nãlis. ¶ Ad
argumēta Gregorij ꝯ eandē cōclusionē. Ad ꝑmū
dr̃ ꝙ minor ē falsa. q: iplicat ꝯdictionē vt sepe di
ctū est sup̃. ¶ Ad. 2m dr̃ ꝙ si ꝯñs itelligat̃ de cō-
seruatione effectiua: ꝯña ē falsa. et ad ei⁹ ꝓbatio
nē dr̃ ꝙ ꝓpt̃. 3m mã esse nō pōt actu sine forã. Et
cū arguit̃ ꝯ. q: nō min⁹ quãlꝫ rē de⁹ pōt absqꝫ a-
lio extrīseco cōseruare et c̃. negat̃ assumptū. naꝫ
q: ꝓcedēs ex vi nominis dicat cām effectiuaꝫ: et
cōseruãs ē nomē cōueniēs cuilibꝫ cause et nō so-
lū cause effectiue: iō min⁹ pōt de⁹ cōseruare rem
aliquã sine extrīseco cōseruãte: q̈ꝫ eã ꝓducere si-
ne extrīseco ꝓducēte. ſ; si ꝯseruãs extrīsecū capia
tur ꝓ cōseruãte effectiue: ꝯña est vera et admit-
tēda: ſ; tūc nichil ꝓbat ꝯ nos q̃ nō ponimus for-
mã cōseruare mãm effectiue sed solū formaliter.
Et ad cōfirmationē dicim⁹ ꝙ nullū incōueniens
est deū indigere aliq̃ creatura et ꝑ eã iuuari in cō
seruãdo aliquã rē alio gñe causalitatis q̃ de⁹ ꝑ se
ipm nō cōseruat neqꝫ cōseruare pōt q̈le gen⁹ est
cãlitatis formalis aut mãlis quã de⁹ supplere nō
pōt ꝑ seipm imediate ꝓpt̃ iperfectionē huiusce-
modi cãlitatis. qm̄ cãlitas materie ē ſm rōnē po
tētialitatis: cãlitas vero forme ē ſm modū in a-
lio existis. vterqꝫ aũt hoꝝ modorū repugnat ꝑ-
fectioni diuine cū de⁹ sit act⁹ pur⁹ et ꝑ seipm nō
in alio subsistēs. neqꝫ derogat oipotētie dei ꝙ nō
pōt ea q̃ iplicāt ipfectionē. Auctoritas aũt Augu.
debꝫ itelligi ꝺ adiutorio i creãdo effectiue. ¶ Ad
3m rñdet. S. T. p⁹. p. q. 66. ar. p⁹ ad. 3m ꝙ accñs
cū sit forã: ē act⁹ q̈dã. mã aũt ſꝫ id qd ē: est pō. vñ
magis repugnat materie esse in actu sine forã: q̈ꝫ
accidēti sine subo. Ad auctoritatē Augu. rñsum ē
in ꝑcedēte solutione. ¶ Ad. 4m dr̃ ꝙ rō. S. T.
efficax ē et valida etiã capiēdo eē actu: ꝑmo mō
posito ab arguēte. nō eni dici pōt vere mã ē sine

fo͠ra. nã nichil vere pôt dici eẽ in scðo adiacente nisi sit forma vel habẽs formã. vñ in rõne. S. T. ꝯñs est ĩpossibile et ĩplicat cõtradictionẽ. ¶ Ad quinque aũt ꝓbationes quas arguẽs induxit ad ꝓbandũ ꝙ vere dr̃ mãm esse: vno ṽbo r̃ndem⁹ ꝙ nõ aliud ꝓbãt nisi ꝙ mã ẽ actu vl̃ hẽt esse actu in rex nã qð nos cõcedim⁹. ſ nõ ꝓbãt ꝙ sit actu vl̃ hẽat eẽ actu sine forma qð nos negam⁹. ¶ Ad argumẽta eiusdẽ Gregorij cõtra secũdã cõclusionẽ. Ad p̃mũ dr̃ ꝙ arguẽs gratis laborat lõgo processu volẽs ꝓbare q̃ nr̃e conclusioni nequaq̃ repugnãt. vñ in casu ab arguẽte dato dicim⁹ ꝙ tota quãtitas aeris et q̃cũq̃ alia ei⁹ dispositio corrũpitur simul et eadẽ corruptione q̃ forma sbalis aeris in instãti generationis ignis ꝑut latius dictũ fuit in. 2°. et. 3° notabili. vñ q̃m ad hoc bona est r̃nsio quã arguẽs recitat. Neq̃ valet ei⁹ ĩpugnatio. cõcedim⁹ nãq̃ ꝙ forma sbalis rei corrũpẽde vt aeris: nõ pri⁹ corrũpit̃ q̃ in ei⁹ mã sint inducte dispositiones incõpossibiles sibi: sed tũc p̃mo. cõcedim⁹ etiã ꝙ hmõi dispositiones ꝓpter quarũ p̃sentiã res corrũpẽda vt aer corrũpitur: sunt dispositiones p̃cedẽtes formã introducẽdã vt ignis. sed his cõcessis nõ inde ꝓbat̃ ꝙ huiuscemodi dispositiones maneãt post aduẽtũ forme noue vt ignis. corrũpunt̃ eni simul cũ ipa forma corrupta vt aeris i introductione forme ignis. vñ falsũ est ꝙ in istãti corruptiõis forme aeris: sint in mã quãtitas et q̃litas q̃ prefuerũt. imo in ipo eodẽ instãti corrũpũtur vt dictũ est. itaq̃ quãtitas ꝛ huiuscemodi dispositiones p̃fuerũt in aere p totum tẽp⁹ quo aer corrũpebat̃. et in istãti hoc tẽpus terminãte qð est instãs gñationis ignis: corrũpunt̃ simul cũ forma aeris. Patet igit̃ ꝙ arguens fallit̃ putãs ꝙ q2 dispositiones p̃cedẽtes manent in mã vsq̃ ad corruptionẽ forme p̃cedẽtis quax actione corrũpit̃ et in eodẽ instanti forma noua introducit̃: ꝙ attigit ipas dispositiones ac p hoc ꝙ maneãt cũ illa. nõ aduertẽs ꝙ forma noua p suĩ introductionẽ attingat illas eas corrumpendo simul cũ forma p̃cedẽte ita ꝙ nõ iã maneant fo͠ra introducta. ¶ Ad. 2m negat̃ p̃ma ꝯña. et ad ei⁹ p̃mã ꝓbationẽ dr̃ ꝙ vt ðductũ fuit in secũdo notabili: quãtitas et alie dispositiões precedẽtes in mã formã introducẽdã nõ corrũpunt̃ p se actiõe ꝯrij agẽtis ſ p accñs ad corruptionẽ subiecti precxñtis in q̃ et p qð eẽ hẽbãt. ¶ Ad. 2m probationẽ r̃ndem⁹ p ea q̃. S. T. dicit p⁹. p. q. 76. arti. 5° ad p̃mũ. ꝙ in mã duplex cõdicio inuenit̃. vna q̃ eligit̃ ad hoc ꝙ sit cõueniẽs forme. alia q̃ ex necessitate cõsequit̃ p̃orẽ dispositionẽ. sicut artifex ad formã serre eligit mãm ferreã aptã ad secãdũ

dura. sꝫ ꝙ dẽtes serre hebetari possint et rubiginẽ ꝯtrahere: seq̃tur ex necessitate materie. hec ille. sic in ꝓposito nr̃o dicim⁹ ꝙ agẽs nãle ad itroducẽdã formã quã intẽdit: sagacit̃ inducit q̃litates ad talẽ formã disponẽtes: ſ ꝙ huiuscemodi q̃litates corrũpant̃ p introductionem forme ad quã disponebãt: cõsequitur ex necessitate inq̃m habẽt esse in subo qð corrũpit̃ et non est ð per se intẽtione ipsi⁹ agẽtis nãlis. neq̃ ꝓpter hoc agẽs nãle debet dici supflue et nõ ſm artẽ agere inducendo p̃dictas q̃litates et dispositiones. naꝫ huiuscemodi inductio necessaria fuit ad itroductionẽ forme noue. imo ꝛ ipa eadẽ corruptio: ex ꝯsiti facit ad generationẽ noue forme q2 corruptio vnius est generatio alteri⁹. sicut eni nõ frustra aut insipiẽter agit cocus q̃ ad cibos ðcoquẽdos et p̃parãdos: igni supponit ligna statim ab eo cõburenda et consumenda eo ꝙ talis lignorũ superpositio necessaria vl̃ vtilis est ad suũ opus explẽdum: ita et consimili modo dicendũ est in proposito nostro. ¶ Ad. 3am probationem dr̃ ꝙ satis ꝓbaret ꝓpositum si generans posset corrumpere contrarias et discõueniẽtes dispositiões alio modo q̃ introducẽdo dispositiones aptas et conuenientes forme inducende. sed illud fieri non potest naturaliter. vnde ꝓbatio procedit ex falsa suppositione. ¶ Ad. 4am probationem negatur ꝯña. neq̃ arguẽs eam ꝓbat. licet eni forma vniatur materie prout dat esse sine medijs accidentibus vel accidẽtalibus dispositionibus capiendo mediũ vniõis p̃mo modo posito in secũdo notabili: vnitur tamẽ ipsis mediãtibus secũdo modo vnionis ibi posito. ratione cui⁹ mediationis materia dr̃ disposita et ꝓpria et ꝓpinqua ad talem formã. et de hoc latius dictum est in eo notabili. ¶ Ad. 5am ꝓbationem negatur iterum ꝯña. et ad eius ꝓbationem dicit̃ ꝙ in casu dato: in eodem instanti quo corrumpitur forma substãtialis ligni introducitur forma terre et non forma ignis. vnde minor ꝓpositio quam arguens assumit est falsa. et ad eius ꝓbationeꝫ dicitur p̃mo ꝙ ꝓcedit ex falso supposito. s. ꝙ prius naturaliter sit corruptio forme substãtialis ligni q̃ inductio forme terre quod falsum est. vt enim deductum fuit in tertio notabili: agens naturale introducẽdo formam nouam cum proprijs dispositionib⁹: corrumpit et expellit formam preexistentẽ. vnde pri⁹ naturaliter est introductio vnius forme q̃ expulsio alterius licet vtrumq̃ simul sit duratione. ¶ Dicitur secundo. ꝙ dispositiones que in materia prefuerunt per totum tempus vsq̃ ad instans corruptionis trahunt et necessitant

suo modo formam ad quam disponebant. nec
prius corrumpuntur q̄ȝ suo modo cālitatis for-
mā ipsam in materiā introducāt. et iō in casu ar-
guētis lȝ ignis sit ꝑm se potētior q̄ȝ agēs qđ dispo
nit ad formā terre: qꝛ tñ nōdū materiā disposue-
rat ad formā ignis nō valet illā in materiā intro
ducere. nō eni agēs naturale sine p̄uia dispositiō
ne ⁊ alteratiōe gñat sibi simile. ¶ Ad. 3^{m} p̄ncipa-
le negaꝫ aña. et ad ei⁹ ꝓbationē ex dictis phi: pȝ
respōsio p ea q̄ dicta sūt in fine secūdi notabilis.
Ad dicta aūt cōmētatoris dicim⁹ ꝙ ei⁹ sententie
standū nō est ī hac pte cū ipe erraverit in ponen
do dimensiōes interminatas in materia ꝑut. S. T.
efficaciter ꝓbat opus. 32°. de nā materie. ¶ Ad
argumēta Aureoli cōtra eādē cōclusionē. Ad p^{m}
dr̄ ꝙ quantitas de novo gñata educiꝫ ꝑm oīa sui
de vno et eodē potētiali realiter qđ est radicalit
mā et de ꝓpinquo compositū ex maťia ⁊ forma.
Et cū arguēs obijcit cōtra. qꝛ vel recipetur ī illo
⁊c. dicim⁹ ꝙ in illo penit⁹ eodē recipiꝫ: ex q̄ edu-
caꝫ. et ꝙ illud ꝑȝ se ē indiuisibile actu: diuisibile tñ
pō. Et cū arguēs infert ꝙ tūc materia nō extēde
reꝫ: negaꝫ ꝯña. stat eni bñ ꝙ materia ꝑm se sit idi
uisibilis ⁊ ꝙ adueniēte quātitate sit diuisibilis, ꝑ-
ut phs docet p̄mo phy. nō enim maťia sic est idi-
uisibilis ꝑm se: ꝙ ei repugnet eē diuisibilē per aliō
quēadmodum pūctus. imo sicut dictū est: ita est
indiuisibilis actu ꝑm se: ꝙ simul ē diuisibilis ī po-
tentia. vñ arguens falliꝫ putās ꝙ indiuisibilitas
materie sit ad modū idiuisibilitatis pūcti. ¶ Ad
2^{m}. dicimus ꝙ quantitas de novo adueniēs ma
terie inuenit eā indiuisibilem actu sed diuisibileȝ
in pō. et cū arguens infert ergo precedit quanti
tas: negaꝫ ꝯña. nā maťia sicut ex sua natura ⁊ nō
per aliquid additū est receptibilis oīm formarū
que de eius potētia possunt educi: ita ex sui natu
ra ⁊ non p quantitatem aut p aliquid additū est
diuisibilis in plures ptes. per eādem eni potētiā
per quā materia est in potētia ad recipiendū for
mā: est ex cōsequenti in potētia ad extensionem
recipiendā p quantitatem que cōsequitur ipsam
formam ꝑut. S. Tho. pulchre deducit in p̄dicto
opus. de natura materie. itaqȝ diuisibilitas ⁊ extē
sibilitas cōueniunt materie ꝑm se. diuisio autē et
extensio actualis cōuenit materie p quantitatē.
Et si arguaꝫ ꝙ eiusdē est potētia cui⁹ est act⁹: re-
spōdemus ꝙ est verum tanq̄ȝ subtili: sed non p idē
conuenit alicui potētia p quod ⁊ actus. alias ma
terie p̄me conueniret esse potentiā vel eē in pō p
formā per quā sibi debetur esse actu. ¶ Ad. 3^{m} dr̄
ꝙ maior ꝓpositio hȝ ṽitatē de terminis a quo et
in quē qui sunt p se et directe termini mot⁹ habē
tes inuicem contrarietatē: nō de terminis mot⁹
cōsequēter se habētibus. et p̄sertim de quantita-
te q̄ nō hȝ contrariū ꝑut phs dicit in p̄dicamen-
tis. ¶ Ad. 4^{m}. negaꝫ prima ꝯña. et ad eius ꝓba
tionē dr̄ ꝙ aña est verū de fine alteratiōis intrin
seco q̄ est qualitas vel gradus qualitatis p alte-
rationē acquisite. sed nō est verū de fine altera-
tionis extrinseco q̄ est gñatio aut mot⁹ alterius
rōnis. Et cū arguēs dicit ꝙ in instāti in quo est fi
nis alteratiōis perficitur: dr̄ ꝙ est falsū imo in eo
corrūpitur. ꝑficitur autē in tp̄e imediate p̄ceden
te illud instāns. nō eni est dare vltimū instans al-
teratiōis in quo mā sit vltimate disposita ad for
mā: sed est dare vltimū tēpus ꝑut habeꝫ ex do-
ctrina phi. 6° phy. in instāti ṽo terminātē idipm
tēpus: nō iam est mot⁹ alteratiōis sed est gñatio
forme noue cū corruptiōe preexistētis et oīm p̄-
cedentiū qualitatū. vñ nō sequiꝫ prout arguens
falliꝫ ꝙ in eodē instāti qualitas vel accidens ꝑm
qđ erat mot⁹ alteratiōis: sit ⁊ nō sit. sed est in tp̄e
immediate p̄cedente. et nō est in īstanti ipm ter
mināte. ¶ Ad argumentū ex dictis. S. T. obie-
ctū: respōderi hȝ infra. dist. 18^{a}. vbi spālis questio
mouebiꝫ de quātitate interiata. ¶ Ad argumēta
Gregorij cōtra tertiā cōclusionē. Ad p̄mū cū suis
ꝓbationib⁹ dicim⁹ ꝙ non aliud ꝓbat q̄ȝ ꝙ mā sit
rō qua cōpositū ex mā ⁊ forma sit subm formarū
accidentalium. hoc aūt cōclusioni nostre nō repu-
gnat q̄ dicit subm formarū accidētaliū nō eē ma-
teriā solā. nā aliud dictu est ꝙ mā sit subm accidē
tiū ⁊ ꝙ sit rō ꝙ aliquid sit subm accidētiū. Utrū
aūt verū sit vlr ꝙ mā sit rō qua cōpositū sit subm
accidentiū: alias forte videbiꝫ. ¶ Ad argumētū
qđ ꝓbat de quātitate: dr̄ p̄mo ꝙ ꝓcedit ex insuf-
ficiēti diuisiōe. dicim⁹ ei ꝙ nec mā sola nec ēt for-
ma ē ꝓprie sbm quātitatis ꝟ cōpositū ex mā ⁊ for
ma. Dr̄ secūdo ꝙ ꝓcedit ēt ex falso supposito. s. ꝙ
eadē quātitas numero maneat sp cū diuersis for
mis qđ ē falsū vt ex p̄cedētib⁹ satis pȝ. ¶ Ad. 2^{m}
dr̄ cōsimiliꝫ ꝙ ꝓcedit ex isufficiēti diuisiōe. nā in
hoīe nō solū est mā et forma sbalis. s. aīa ⁊ accidē
tia: ꝟ est ēt hō q̄ est sbm accidētiū. hō nāqȝ nec est
sua mā nec forma nec ei⁹ accidētia ꝟ ex his cōposi-
tū. ¶ Ad argumēta Aureoli ꝯ eādē cōclusionem.
Ad p^{m} pȝ rñsio ex dictis ad p^{m} Gregorij. et certe
arguēs ī auctoritate ꝯmētatorꝭ gladiū sibi affert
Golie. cū ex dictꝭ cōmē. explīse hēatur ꝙ sba ꝯpo
sita ex mā ⁊ forma ē sbȝ accidētiū ⁊ illi attribuaꝫ re
ceptio ipoꝝ. ¶ Ad 2^{m} dr̄ ꝙ ex dictꝭ phi vbi alle-
gaꝫ ꝟ solū hētur ꝙ ī mā ē pō ad decē p̄dicamēta
ꝟ nō hētur ꝙ oīȝ p̄dicamētoꝝ sit ꝓpriū ⁊ imedia
tū subm. ex eo ei ꝙ in mā est pō ad oīa p̄dicamē-

tur. sequit᷑ q̄ sit radicale subm̄ ipoꝝ rum et vel imediate vel mediate ⁊ remote. hoc autem nõ repugnat cõclusioni nostre. Et p̄ hec pꝫ r̄nsio ad. 3ᵐ ¶ Ad. 4ᵐ. negat᷑ assumptũ inquãtũ dicit alterationẽ nõ h̄re ꝓ subo compositum. et ad cı̄ ꝓbationẽ dr̄ falsum esse q̄ motus nõ adimat neq̧ perimit suũ subm̄. imo nã motus est sꝫ aliq̄d abucere a subo ꝓ eo q̄ mobile semꝑ dũ mouetur alıter et alit̄ se hꝫ vt p̄hs docet. 4° et. 5° et. 6° phy. ita vt motus magis factus: aliq̄n etiã abijciat istum subi. q̄d aũt est de natura motus: est q̄ subm̄ maneat actu ĩ toto motu ⁊ q̄ manente subo desinat esse motus. vn̄ S. T. opus. supra allegato de nã materie. ca° 2° inq̄t. cũ nõ requiratur aliq̄d subm̄ actu in actiõe physica nisi ꝓpter motũ sic de alteratiõe dictũ est: et subm̄ necesse sit manere ĩ toto motu: sequit᷑ necessario q̄ q̄diu ẽ aliq̄d de nã alterationis et mot᷑: subm̄ eẽ in actu. cũ vero mot᷑ alterationis deficit: deficit subi actualitas. hoc autẽ est in cı̄ termino q̄ est gñatio. vn̄ in gñatione necessario tota actualitas subiecti alterati perhit. ¶ Ad argumentũ ante oppositũ respõsum ẽ ad 3ᵐ Gregorij contra primam conclusionem. et in hoc articulus terminatur.

¶ Distinctio. xxiiij.

Jrca decimã quartam distinctionez querit᷑ vtrũ celũ agat in ista inferiora per motũ. Et argui᷑ q̄ nõ. q: illud q̄d competit quãto q̄cem᷑ quantũ ẽ: nõ põt esse alicui᷑ actionis principiũ. sed motus localis est huiusmodi. s̄m eni prius ⁊ posterius in magnitudie est prius et posterius in motu locali vt docet p̄hs. 4° physicoꝝ. ergo ⁊ cetera. ¶ Jn oppositum argui᷑. q: vt p̄hs dicit. 8° phy. motus celi est quasi vita istoꝝ rum inferioꝝ. et. 2° de generatione dicitur q̄ motus obliqui circuli ẽ causa generationis et corruptionis inferiorum. ergo ⁊c. ¶ Jn hac questione erũt quattuor articuli vt supra.

Uantuz ad articulum primum sit prima cõclusio. q̄ oẽs motus ⁊ actiões nãles hoꝝ corpoꝝ ĩferioꝝ reducũtur in corpora celestia tanq̄ in causam exceptis motibus ⁊ actionibus liberi arbitrij ⁊ hijs que a casu vel fortuna cõtingunt. Hãc cõclusionem quantũ ad primã partem tenet S. Tho. p° par. q. 115. ar. 3°. Et quantũ ad secundã partẽ. arti. 4° ⁊. 6°. Jtem quantũ ad primã partem de põ dei. q. vel mã. 5. ar. 8°. Et cõtra. gẽ. li° 3° ca° 82. Et quantũ ad secũdam ꝑtem. ca. 84° 85° 86° 87°. ¶ Secũda cõclusio est q̄ non oĩs actio et influentia celi est ꝑ se et imediate per eı̄ motum: sꝫ ad nouitatem et ad alternationẽ motuum ⁊ actionum in his inferioꝝ ib᷑: celum agat ꝑ motum. Hec cõclusio ꝓbatur ex dictis. S. Tho. p° par. q. 66. arti. 3° in respõsione ad. 2ᵐ. vbi tenet q̄ celũ empireũ habet influẽtiam sup corpora q̄ mouent᷑ licet ipsum nõ moueatur. Jdem tenet quolibet. 6° ar. vltimo. ¶ Tertia cõclusio est q̄ cessante motu celi nõ necessario sequit᷑ q̄ omnis actio ⁊ passio naturalis cesset in corpoꝝ ib᷑ inferioꝝ ib᷑ ita q̄ posset ignis applicatus stupe ip̄aꝫ naturaliter cõburere. Jsta cõclusio ꝓbatur ex dictis. S. Tho. opus. 10. in respõsionibus ad. 42. ar. magistri ordinis. ar. 8° vbi tenet q̄ si diuina virtute corpus hoĩs viuum remaneret cessante motu celi et cõseruaretur in dispositione illa qua est mobile ab aĩa: posset hõ per liberũ arbitriũ qualꝫ partem hoĩs mouere. et intelligit de naturali motiõe. de hac enim ꝓponebatur articulus. Jtẽ opus. 11° in respõsionibus ad lectorem venetum arti. 10. dicit q̄ si diuina virtute et fabri ⁊ martelli remanerent cessante motu celi: q̄ fabroꝝ rum corpora eãdem haberent habitudinem ad alia corporum quam nunc. et possent agere in alia corpora nõ obstante q̄ aer poneret᷑ ĩcorruptibilis: nã remaneret ex ꝓpria qualitate diuisibilis. Jtem arti. sequente. s. 11° et arti. 14° tenet q̄ motus celi in momento cessabit. q: vltimum instans temporis respondet vltimo instanti motus. et tamẽ vt inquit ibi. S. D. corruptio corpoꝝ mixtoꝝ rum vel eoꝝ rum resolutio in elementa non potest fieri in instanti. eo q̄ fiat naturalit̄ per trãsmutationem et motum a naturali dispositione q̄ esse nõ põt in instanti sed fit successiue in tẽpore. Ex quo sequitur q̄ post cessationem mot᷑ celi duret per aliquod tẽpus in corporibus mixtis actio ⁊ passio per q̄litates contrarias quibus corpora mixta paulatim remouẽtur a sua naturali dispositione et ad corruptionem disponuntur. Et qua ratione huiuscemodi motus possunt fieri cessante motu celi: eadem ratione vt videtur possunt aliq̄ue alie actiones ⁊ passiones fieri.

Uātum ad arti culū secūdū ponēda sūt argu͂ʒ cōclusiones. Et quidē cōtra pri mā arguunt quadā. Primo. q: si vera esset cōclusio: eadē actio esset a duob⁹ agētib⁹. s hoc est incōueniēs. ergo zc. ꝯña p bat. q: trāsmutationes q̄ fiūt hic inferi⁹ saltē q̄tū ad multa hñt aliquā cām iferiorē sic ignis generat ignē et hō hoiem. ¶ 2⁹. Posita sufficiēte cā non oꝫ ponere aliā. sed ignis per suū calorē est cā suffi ciēs calefaciēdi cū sit ꝓpri⁹ ei⁹ act⁹. ergo calefactio nē q̄ fit ab igne nō oꝫ reducere i causam celestē. ¶ 3⁹. Q: celū respectu corporū inferiorꝫ aut est cā tm̄ in fieri aut est et cā in eē. s nō est cā q̄tū ad eē: q: eē est ꝓprius effect⁹ dei. relinquit ergo q sit cā in fieri tm̄. sed effect⁹ esse pōt sine influētia ei⁹ qđ est cā tm̄ in fieri. ergo ignis pōt eē actu sine in fluētia celi. ignis aūt existēs actu ē sufficiēs cā ca lefaciēdi calefactibile debite approximatū. q: nō reqrit ad hoc q agens agat ⁊ passū patiat nisi q vnū sit in actu et aliud in pō. ergo zc. ¶ 4⁹. Illud qđ est tale p participationē: hꝫ reduci ad illud qđ est tale p essentiā et nō econuerso. sꝫ celo cōuenit mo tus p participationē. q: sꝫ suā eēntiā nō mutat. ista autē inferiora mutant sm̄ suā eēntiā. ergo mot⁹ inferiorꝫ nō debēt reduci in cāꝫ celestē. ¶ 5⁹. Nō pōt aliqđ corp⁹ distās alterari ab agēte distante nisi medio corpe alterato. sꝫ orbes celestes q̄ sūt int ista iferiora ⁊ orbes supiores nō pñt alterari ab orbib⁹ supiorib⁹ cū celū sit corp⁹ inalterabile. ergo nec ista iferiora pñt saltē ab orbib⁹ supiorib⁹ alterari. ¶ 6⁹. Id qđ est p se nō hꝫ reduci ad p accidēs sꝫ poti⁹ econuerso. sꝫ mot⁹ cōuenit corporibus inferio rib⁹ p se corporibus aūt celestib⁹ p accidēs cū non sint p se in loco maxime q̄tū ad vltimā sperā. qđ aūt nō est i loco p se nō mouet p se localit. mot⁹ ergo iferiorꝫ corporꝫ nō dꝫ reduci i corpa celestia vel i mot⁹ eorꝫ. ¶ 7⁹. Si ois motus ⁊ actio istorꝫ inferiorꝫ reduceret in celū tāq̄ȝ in cām: celū esset pncipale agēs. et p ꝯsequēs i oib⁹ motib⁹ ⁊ actio nib⁹ corporꝫ inferiorꝫ pncipaliter intēderet itro ductio forme celi. nā in oī motu ⁊ actiōe agēs pn cipale itendit similitudinē suā in passū vel i effe ctū inducere. sic pꝫ etiā in artificialib⁹. nō eni ar tifex intēdit formā dolabri aut serre i effectū ipri mere: s formā suā quā hꝫ in mēte. s celi forma non imprimitur i hꝫ iferiorib⁹. ergo zc. ¶ 8⁹. Dispositio materie sit p aliquā trāsmutationē in istis iferiori bus. s talis dispositio nō sꝫ ē a virtute celesti. ergo zc. Probatio minorꝫ. q: qđ ipedit effectū celi nō videt eē a celo. nā nulla cā ipedit suū effectū. s dispositio materie nōnūq̄ȝ ipedit effectū virtutis celestis. ergo talis dispositio nō reducit in celum tāq̄ȝ in cām. ¶ Cōtra secundā cōclusionē arguit. Primo q: i vnoquoq̄ genere id qđ ē p⁹ ē cā oim eorꝫ q̄ sūt post prout dr. 2⁹ metha. sꝫ mot⁹ celi ē pm⁹ oim motuū corporꝫ iferiorꝫ vt pbē pbat. 8⁹ ph'y. ¶ 2⁹ Q: mouere nō motū videt eē cōditio pmi motorꝫ. s nullū corp⁹ pt eē pm⁹ motor vt pbat. 12⁹ metha. ergo nullū corp⁹ pōt agere sine motu. celū aūt cor poreum est vt ab omnibus conceditur. ergo ⁊ ce tera. ¶ 3⁹ Sicut se habet terminus ad terminū sic actio ad actionē. sed terminus motus localis est causatiu⁹ termini generationis ⁊ alterationis. ergo motus localis ē causatiuus generationis ⁊ alterationis. maior pꝫ. q: rōnes actionū ⁊ motuū sumunt ex terminis. minor pbat. q: locus q̄ ē termin⁹ mot⁹ localis ē cā forme q̄ est termin⁹ gñationis ⁊ al terationis prout habetur ex doctrina phi. 4⁹ ph'y. ¶ 4⁹. In quocūq̄ genere id qđ ē pfecti⁹ est cā minus pfecti. sꝫ mot⁹ celi ē pfectior oib⁹ motib⁹ corporꝫ iferiorꝫ vt pbat. 8⁹ ph'y. sꝫ actio ⁊ influentia celi sunt cā motuū ⁊ actionū corporꝫ inferiorꝫ ⁊ eorꝫ q̄ hic inferi⁹ agunt. ergo ois actio ⁊ influentia celi ē per ei⁹ motū. ¶ 5⁹. Actio ⁊ influentia celi est cā oium motuū corporꝫ inferiorꝫ. sꝫ oēs hmōi mot⁹ redu cunt in motū celi sic in cām vt pbat pħs. 8⁹ ph'y. ergo ois actio ⁊ influentia celi ē per ei⁹ motū. ¶ 6⁹. Si virt⁹ celi sufficeret ad agēdū aliqd in istis ife riorib⁹ sine ei⁹ motu: seqret q gñatio ⁊ corruptio posset durare in ifinitū sine motu celi. hoc aūt est falsū. ergo id ex q̄ sequit. probatio ꝯñe. q: si virtus celi vel ei⁹ q̄litates sine motu sufficit ad agēdū i hec inferiora: tūc stelle calide cōuerterēt elemēta fri gida i calida. et stelle frigide i opposita pte cōuer terēt elemēta calida i frigida. et hoc in ifinitū du raret. q: frigida a loco vbi abūdarēt fluerēt ad lo cū vbi consumerent et similit calida. et sic conti nue in ifinitū fierent cōsumptio et restauratio. sꝫ hoc stāte: duraret in ifinitum gñatio ⁊ corruptio sine motu celi qđ nō videt possibile p naturā. q: gñatio et corruptio ꝯpetua reqrunt cām ꝯpetuā difformē. q̄ nō videt in celo alia p̄ter motū. ¶ 7⁹. Oē difforme reducit in vniforme. sꝫ oēs motus inferiorū sunt difformes. ergo oꝫ q reducant in motum vniformē qualis est solus mot⁹ celestis. ¶ 8⁹. Id quod caret primis qualitatibus actiuis non potest agere sm̄ aliquam qualitatem suam. sed celum caret primis qualitatib⁹ actiuis ⁊ pas siuis que sunt caliditas frigiditas siccitas et hu miditas. ergo celum nō agit i hec inferiora p aliquā q̄litatē. ⁊ p ꝯñs relinquit q agat p motū. Cō tra tertiā cōclusionē arguit. Primo quia i per se

ordinatis: cessante actione prioris cessat actio posterioris. sed mot' celi et mot' et actiões corporum inferiorum sunt naturalit per se ordinate et mot' celi est prior vt probat. 8° phi. ergo ipo cessante: cessat mot' et actio in istis inferiorib'. ¶ 2°. cessante primo applicãte: cessat omnis applicatio. sed mot' celi est primũ applicãs agẽs ad passũ in istis corpalib'. ergo cessante motu celi: cessat in his inferiorib' ois applicatio agẽtis ad passum. et per ↄ̃sis ois eorum actio et passio que sine debita approximatione agẽtis ad passũ fieri nõ põt. ¶ 3°. Ois mot' et actio istorum inferiorum mẽsurat tpe vel tpis instãti. sed cessante motu celi tẽpus nõ erit cuz tẽp' sit numer' prioris et posterioris partis mot' celi vt phs tradit. 4° phi. ¶ 4°. Nõ est alia causa propter quaz corpa dãnatorum non cõburent ab igne inferni eis presente nisi propter cessationẽ mot' celi. sed hoc non esset nisi ois mot' et actio in istis iferiorib' cessaret motu celi cessante. ¶ 5°. Sicut se hẽt istrumẽtum ad artificẽ: sic se hñt ista inferiora in agendo ad celũ. sed instrumẽtũ nihil potest agere cessãte motu artificis. ergo nec corpora inferiora possunt aliquid agere cessante motu celi.

Quantuz ad articulũ tertiũ primo notanduz est q vt. S. T. dicit ↄ gen. li°. 3° caplo 69. ordo i reb' creatis est qd optimũ qr est bonũ vniuersi. singula eni in seipsis sunt bona. simul aũt oĩa sũt optima propter ordinẽ vniuersi. semp eni totũ meli' est partib' et est finis ipsarũ. ordo aũt in reb' vniuersi q sunt diuerse sed naturas suas: nõ est nisi p hoc q q̃dã agunt et q̃dã patiũtur. cũ aũt inter corpa celestia et corpa inferiora sit naturalis ordo cum pertineãt ad vnũ vniuersum et habeãt naturas diuersas nõ tm̃ spẽ sed τ genere: sequitur necessario q adinuicẽ agãt et patiant. cõstat aũt q inferiora corpa nõ agũt in corpa celestia q sunt inalterabilia qd demõstrat corum dispositio q semp eadẽ inuenit. neq recipiũt impressiones corporuz inferiorum. sequit ergo q corpa celestia naturali ordine sint agẽtia in hec corpa inferiora. et hoc cõgruit diuine prouidẽtie q cũ sit virtus vniuersalis τ altissima: operat in reb' p inferiores et particulares virtutes et infima disponit p media et media p suprema sm Dionisiũ: vt sit ordo in reb' qui est proprius diuine prouidentie effectus. vñ sicut corpa regunt et mouentur p intellectuales et supiores substãtias. put Aug' inquit. 3° de trini. et. 8° super gene. ad litterã: ita et inferiora corpa regunt et mouentur per supiora q sunt celestia. ipe etiã ordo situs vtrorũq corporum id attestatur. nã quanto aliquod corpus est naturaliter superius loco: tanto inuenit esse formali'. forme enim est cõtinere sicut loci. queadmodũ aq est formalior terra aer aqua et ignis aere. vñ cũ corpa celestia sint his corporib' loco supiora: ipsa sunt magis formalia et p cõsequens magis actiua. ac p hoc sm ordinẽ nature agũt in inferiora corpa. ad qd etiã confert q magis accedũt ad primum principiũ mot' qd est imobile vt probat. 8° phi. et. 12° methaᶜ. corpa nãq celestia magis accedũt ad imobilitatẽ primi principij q̃ iferiora. qr nõ mouent nisi vna spẽ mot'. s. motu locali. ista vero corpa inferiora mouẽtur oib' spẽbus motus. et iõ naturali ordine omnis mot' naturalis τ actio inferiorum corporum reducit in corpa celestia tanq̃ in causaz. propter qd phs inqt primo li°. methaurorũ q necesse est mundũ istũ inferiorẽ q quattuor elemẽta cõducit et mixta: cõtiguũ esse supiorib' lationib' corporib'. s. celestib' vt omnis virtus ipsi' inde gubernetur. si eni nõ esset illis cõtiguũ: intercideret vacuũ cũ nullũ aliud corp' dari possz intermediuz vt probat a pho p° de celo et mũ. p vacuũ aũt deriuari nõ posset virt' et influẽtia celi ad ista inferiora. qr cũ talis virt' sit accidẽtalis et corporea: requirit p subo aliqd corp' qd vacuũ excludit. nã diffinitur vacuũ qd est loc' corpe nõ replet'. accipitur aũt in pmissis mot' et actio naturalis sm q distinguit a motu et actione q fit p liberum arbitrium vel cõtingit a casu conformiter ad primaz conclusionem articulo primo positam.

¶ Secundo Notandũ est q secũda cõclusio itelligatur de actione p quã celũ causat aliquã formam substantialẽ vel accidẽtalẽ intrĩsecã in istis inferioribus: nõ de actiõe p quã celũ mouet inferiora tãtũmodo ad motũ localẽ. queadmoduz dictũ est supra ex dictis phi q mouet sperã ignis et supremã partẽ aeris circulariter. Hoc supposito cõsiderandũ est q tripliciter põt intelligi q celũ nõ necessario agit in hec iferiora p motuz. Uno modo q prepositio. per. denotet imediatũ principiũ formale in celo p qd agat. queadmodũ ignis dicit calefacere lignũ p formã caliditatis. Alio modo põt intelligi ita q prepositio. per. denotet ipam celi actionẽ qua in hec inferiora agit eo modo q dicimus ignẽ calefacere p calefactionez. Tertio modo põt intelligi sm q prepositio. per. denotat in casualiter rõnem cooperatiui. sicut dicim' ignẽ agere in cõbustibile p motũ localẽ q illi debite appropinqt cũ prius eẽt distãs. Si primo mõ itelligat: dicẽdũ est q celũ nõ agit in hec iferiora p motũ. qm mot'

localis nõ põt esse principiũ formale alicui agen
quo agat. ꝓbatur hoc. qꝛ oẽ agens agit ſm ꝙ est
in actu ꝑ illud qđ est sibi principiũ formale agen
di. qꝛ vnũquodqꝫ agit ſm ꝙ est in actu. sed ꝑ motũ
localẽ inquantũ hmõi nulla res hꝫ esse actu nisi
esse vbi qđ est eẽ in loco. esse aũt in loco directe
et ꝑ se circũscripta omni q̃litate: nõ potest eẽ pri
cipiũ agendi alicui. qꝛ loco ⁊ vbi ⁊ his q̃ ꝑtinent
ad quantitatẽ: nõ cõuenit esse ꝑ se ⁊ directe prin
cipiũ agẽdi immediatum. ergo nullũ agens agit ꝑ
suũ motum localẽ tanq̃ꝫ per principiũ formale ꝑ
se et immediatum. ¶ Preterea vt Herue⁹ argnit
ad id ꝓbandum: diuersitas que est in his inferio
rib⁹ vt inter hiemẽ ⁊ estatem ⁊ inter mane ⁊ me
ridiem et inter gñationes ⁊ corruptiões ⁊ huius-
modi: reduci nõ põt in motum localem celi tãq̃ꝫ
in principiũ immediatum quo. ergo motus localis
nõ est celo directe ⁊ per se principiũ agẽdi in hec
inferiora. ꝯña de se pꝫ. assumptum ꝓbat̃. qꝛ oẽs
motus celestes sunt vniformes ita ꝙ quilꝫ mot⁹
in se ꝑ est vniformis. deformitas aũt que ẽ inter
motum vnius ⁊ alteri⁹ orbis: semper est tam in
hieme q̃ꝫ in estate: et tam in mane q̃ꝫ in meridie:
et tam in temporibus generationis q̃ꝫ in tempo
ribus corruptiõis. propter quod diuersitas effe-
ctuum in his inferioribus reduci non potest ĩ di-
uersitatem quam habent motus celestes iter se.
licet enim vnus motus celestis sit difformis alte
ri: non tamen huiuscemodi difformitatem habẽt
in respectu ad hiemẽ ⁊ estatem et ad mane ⁊ ad
meridiem et ad ceteros diuersos effectus in his
inferioribus. cum talis difformitas inueniat̃ eo-
dem modo in mane et in meridie et in hieme et
in estate et cetera. ergo diuersitas effectuum in
his inferioribus nõ habet reduci per se et directe
in motum localem celi sed in diuersitatem quali
tatum et virtutum que sunt in diuersis partibus
celi. vnde et philosophus secũdo libro de gene-
ratiõe cum diceret ꝙ motus circuli obliqui idest
zodiaci facit ad generationem et corruptionem
istorum inferiorum: vt ostẽderet ꝙ hmõi causali
tas nõ est principaliter ⁊ directe attribuẽda mo
tui: addidit. inquantũ adducit et abducit gene-
rans. i. solem. qđ etiam ẽ de alijs planetis ac stel-
lis et partibus celi. significãs ꝙ sol et stelle ⁊ alie
partes celi: per sui presentiã ⁊ absentiam sunt di-
recte ⁊ per se cã generationis ⁊ corruptiõis. mo-
tus autem localis solũmodo facit per modũ ap-
plicantis actiua passiuis. ¶ Et preterea effect⁹
contrarij reducuntur in causas contrarias. sꝫ ge-
neratio et corruptio in his inferioribus et calefa
ctio et infrigidatio sanitas et egritudo et similia
sunt effectus cõtrarij. ergo reduci debent in cau-
sas contrarias. sed motus celestes non habent
inter se contrarietatem siue oppositionem ex ra-
tiõe motus vt philosophus probat primo libro
de celo. ergo generatio et corruptio istorum ĩfe-
riorum nõ reducuntur in motum celi sub ratio-
ne motus sicut in causam. Et licet motus zodia-
ci videatur habere quãdam contrarietatem ſm
accessum et recessum ad nos: hoc nõ est per se et
directe ex ratione motus cum ipsius circuli obli-
qui sit vnus motus continuus. motus autem cõ
trarij continuari non possunt vt phs probat. 8°
li° phy. vnde illa contrarietas accessus ⁊ recess⁹
est quo ad nos ſm diuersum aspectum partium
celi et planetarum diuersas virtutes et qualita-
tes habentium quibus diuersi ⁊ contrarij effect⁹
in his inferioribus causantur. et ideo nõ directe
et per se ad motum celi sed ad diuersas virtutes
et qualitates partium celi huiuscemõi cõtrarie-
tas et diuersitas effectuum sicut in causam redu-
ci debet. ¶ Si autem intelligatur secũdo modo
celum agere in hec inferiora per motum suũ lo-
calem vt scꝫ ipso motu tanq̃ꝫ actione immediate
attingat et agat in illa: sic dicendum est ꝙ large
accipiendo actionem prout cõuertitur cum mo-
tu: aliquid agit celum per motum in corporibus
inferioribus: sed non omnia nec in omnib⁹. Pri
mum probatur. nam vt philosophus docet pri-
mo libro methaurorum: celum motu suo quasi ꝑ
modum raptus mouet circulariter ignem sibi cõ
tiguum et superiorem partem aeris sicut experi-
mento patet per motum comete et quarũdam
aliarum impressionuꝫ. sicut enim manus mouet
lapidem motu suo locali: non sicut per virtutem
actiuam sed tanq̃ꝫ per motionem: ita celum spe-
ram ignis sibi contiguam ⁊ vsqꝫ ad aliquam par
tem aeris localiter et circulariter mouet suo mo
tu circulari: non tanq̃ꝫ per principium actiuum
sed sicut per motionem et per ꝯñs sicut per actio
nem sumendo large vnum pro alio. Secundum
probatur. qꝛ celum predicto modo motionis nõ
attingit nisi vsqꝫ ad superiorem aeris regionem
quam raptu suo mouet circulariter. alia autẽ cor
pora inferiora non contingit motu suo. non enĩ
mouentur circulariter rapta motu celi vt experi
mento videmus. ¶ Si vero tertio modo intelli
gatur celum mouere hec inferiora per motũ suũ
sic dicendum est ꝙ ſm cursum et ordinem quem
nunc videm⁹: celum per motum suum agit ĩ hec
inferiora ita vt omnis fere actio celi ⁊ influentia
sit per eius motum cooperantem vel simul vel
antecedẽter. qꝛ vt philosophus probat. 2° li° de

generatione celum per motum suum adducit et abducit super hec inferiora diuersas partes habentes virtutes et influentias diuersas ex qbus causatur tanta horum inferiorum alteritas et effectuum diuersitas: quanta cursus naturalis qui nunc est requirit. tanta autem diuersitas in istis inferioribus esse non posset nisi cooperante motu celi applicādo actiua passiuis et successiue super easdem partes terre diuersas celi virtutes et influentias inducendo. et quia corpora mixta hñt ī sua compositiōe diuersitatem ptium qualitatū et virtutum: forte ad eorum pmanentiam et cōseruationem requirit diuersitas ipressionum celestium fm diuersas virtutes et influētias partium celi. hmōi aūt diuersitas esse nō potest sine motu celi applicāte diuersas ptes ⁊ virtutes sup eadem mixta. ideo non solū ad varios motus et effectus istorū inferiorum cooperatur motus celi: sed etiam ad ipsoꝝ cōsistentiam ⁊ pmanētiā ita ꝙ cessante motu celi corpora mixta remanere nō possint. et per cōsequens ꝙ cessante motu celi cesset omnis motus et actio horum inferiorum saltem mixtorum: nō ꝙ directe ⁊ per se ac imediate motus ⁊ actiones horum inferiorum dependeant essentialiter a motu celi inquātum huiusmodi: sed quia ad corruptionem mixtorum cessat oīs coꝝ motus ⁊ actio. et hec videtur fuisse mens. S. Doc. locis supra allegatis ex opus. 10. et. 11°. prout deductum est in. 3ª cōclusione. Si tamen deus alium ordinem et cursum ī rebus vniuersi constitueret quemadmodum tenemus futurum esse post diem iudicij quando motus celi cessabit: posset actio et influentia celi sine motu cooperante ad ista inferiora deriuari. vnde et tempore Josue diuina prouidentia cursum et ordinem naturalem interrumpente: motum diurnum solis et lune legimus cessasse p spacium vnius diei Josue. 10. huiusmōi autem cessatio fieri nō potuit nisi cessante motu primo firmamenti cuius raptu sol et luna feruntur motu diurno: et tamen non tunc cessauit actio ⁊ influentia celi in hec inferiora corpora. nec in huiusmodi corporibus iferioribus cessauit motus ⁊ actio in seinuicem. Et licet statio illa solis et lune et pcōns cessatio motus firmamenti miraculo ascribatur communiter a doctoribus: nullus tamen sanctorum aut doctorum probate auctoritatis ꝙ ego legerim: scripsit ꝙ motus et actiones istorum inferiorum aut actio et influentia celi miraculose tunc fierent aut conseruarentur. neqꝫ hoc verissimiliter dici potest. nam et si miraculo quis contendat ascribere ꝙ filij Israel in vita et motibus ceterisqꝫ actibus conseruati sunt et consimiliter totus orbis consistentia: non tamen verissimile est ꝙ deus volens in amorreos ⁊ aduersarios Israel vindictam facere ⁊ eos tradere in manus filiorum Israel: miraculose vitam ipsoꝝ et actus ac motum membrorum cōseruaret quibus a facie Israel fugerent et se in speluncis absconderent. presertim quia quāmulti sic fugientium capti et interfecti sunt gladio Josue et filiorum Israel qui facilius et magis ad gloriam dei et ad vicinarum gentium terrorem tabefacti subito ex cessatione motus celi occubuissent. vnde videtur ꝙ nō miraculose sed naturali cursu et ordine in his inferioribus fuit tunc mot⁹ et actio: celo per lumen suum et alias influentias ista inferiora vegetante ⁊ alterante.

Tertio. Notandum est ꝙ celum agit ī hec inferiora tripliciter. s. motu lumine et influentia. motu quidem dupliciter sicut dictum fuit in precedenti notabili. lumine vero agit. nam experimento videmus ꝙ celum suo lumine calefacit ista inferiora et quosdā alios effectus causat prout in libro de celo philosophi tradūt. agit preterea per influentiam. qm̄ in profundo terre vbi motus celi nō attingit cōtactu magnitudinis nec lumen irradiat: generātur quedam non solum inanimata vt metalla et lapides virtutem habentes specificam supra elementorum qualitatee: sed etiam nōnulla viuentia vt vermes et quedam animalia ex putrefactione generata que non nisi ex influentia celi generari possunt. nam sola terra ea generare non posset. et capitur influētia in proposito pro quadam virtute vel qualitate celi subtiliori corporum penetratiua. isti autem tres modi agēdi nō sic ex opposito distinguuntur quasi vnus cū alio non concurrat. imo frequenter motus celi cū lumine et influentia ad agendum in hec inferiora concurrit et lumen cum influentia ⁊ econtra. veruntamē non necessario oportet ꝙ huiusmodi concursus fiat ad omnem actionem et motum quem virtus celestis in his inferioribus causare potest. non enim lumen et alie qualitates ac virtutes celestes habent omnem causalitatem suā et agēdi efficaciam a motu locali celestis corporis. Hoc probatur primo. quia sicut arguit Durādus: quod non est necessarium in corpore generabili ⁊ corruptibili ad agēdū: nō est ī celo necessariū. sꝫ motus localis nō est necessari⁹ in gn̄abilibus ⁊ corruptibilib⁹ ad hoc vt agant. ergo neqꝫ in celo. Maior pꝫ. qꝛ virtus celi et ei⁹ causalitas

efficacior est q̃ gñabilium ⁊ corruptibilium quã to celum magis habet de actiuitate vt in primo notabili dictũ fuit. Minor pbat̃. q2 magnes nõ motus localit̃: alterat ferrũ. et ignis nõ mot⁹ localit̃: calefacit oẽ sibi appositũ calefactibile. ¶ 2° q2 celũ quãuis agit in hec iferiora vt cõmunius tenet̃: et tñ ab oĩbus ponit̃ imobile localit̃. ¶ Necq; valet qd aliq respõdent ad istas rõnes. dicũt enĩ ad primam dupliciṫ. Primo q nõ oz si corpus inferi⁹ generabile et corruptibile agit nõ motũ sed quietũ: q ideo celum possit agere non motũ sed quietũ. q2 celum est pncipalior cã talis actionis. ¶ Respõdent secundo. q nec magnes nec aliqd corpus gñabile põt agere totalit̃ quiescẽs. tũ q2 oẽm eius actionẽ pcedit localis approximatio sui vel alteri⁹. tum q2 nõ agit nisi influxu celi. receptio aũt talis influxus: motio quedã est. tũ q2 multi dicerent q magnes nõ trahit ferrum nisi motiõe cause finalis. effectiue autẽ mouetur a generãte qd dedit sibi talẽ nãm vt ad presentiã magnetis moueat̃. tum quia in magnete precedit aliq alteratio vel resolutio ãteq; calefaciat alia. tũ quia vt dicit. cõmẽ. 7° phy. attractio qua magnes attrahit ferrũ nõ est ppria attractio. q2 ppria attractio est q̃ attrahens mouet̃ cũ attracto. ¶ Sed i veritate respõsiones iste nõ satisfaciunt. Nõ prima. quia q celum est principalior cã in actionib⁹ generabilium ⁊ corruptibiliũ: magis arguit ppositum nr̃m q̃ respõdentis. nã quãto aliqua cã est magis principalis ⁊ prior: tanto magis in agẽdo participat cõdicionem pmi motoris q mouet et agit nõ motus. et iõ corpa celestia q2 supiora sunt elementis et mixtis ⁊ magis accedunt ad primam oĩm causam: min⁹ mobilia sunt. et subẽ separate q̃ magis adhuc propinque sũt pmo motori: magis sũt imobiles. vñ q corpa celestia sũt pncipaliora mouẽtia q̃ gñabilia ⁊ corruptibilia arguit q possint agere nõ mota magis q̃ ipa gñabilia ⁊ corruptibilia. ¶ Necq; secũda rõ euacuat rõnem que fundat̃ in hoc q aliqua gñabilia et corruptibilia agũt in alia dũ nõ mouẽtur localit̃ sed quiescũt. hec rõ certe nõ euacuat̃ per hoc q hmõi actio fit precedẽte motu locali quo talia agẽtia fuerũt passo approximata. nã hoc cõcesso: stat nr̃a pbatio q cessante motu locali gñabiliũ et corruptibiliũ: psit inuicem agere. sicut magnes quiescẽs agit in ferrũ ⁊ mouet ipm. et ignis quiescẽs calefacit lignũ sibi approximatũ. q autẽ ad istorũ approximationẽ presupponat̃ mot⁹ localis ipsorũ: nõ obstat proposito. nam conclusio a nobis probanda est q cessante motu celi nõ necessario sequit̃ q omnis actio et passio naturalis cesset in corporibus inferioribus quicquid sit de motu locali celi precedente ipsius cessationem. ¶ Necq; iuuat respõdentem q magnes agat in ferrum ex influxu celi qui est motio quedam. qm talis influxus nõ est motus localis: sed vel illuminatio vel aliqua sue virtutis influẽtia pertinens ad motũ alterationis. nos aũt pbamus q magnes agit in ferrũ sine motu locali celoꝝ. ¶ Necq; iterũ valet dicere q magnes non trahit ferrum nisi motiõe cause finalis. hoc enim cõstat falsum eẽ. alias magnes iunct⁹ alliũ succo: non minus attraheret ferrũ q̃ nõ iunctus quod experimẽto falsum est. q aũt in magnete precedat aliqua alteratio nõ obstat. nã propositum nostrũ est q magnes nõ mot⁹ localiter sed quiescẽs attrahit ferrum: quicqd sit de motu alterationis de quo nũc non querimus. ¶ Auctoritas aũt cõmentatoris cõtra respõdentem veluti gladi⁹ golie resilit. tũ quia ideo cõmentator dicit actionẽ magnetis in ferrum equiuoce dici attractionem: q2 magnes ẽ attrahẽs quiescens nõ motum vt ipe ibidem exprimit. hoc aũt ad nr̃m ppositum facit. Tũ etiã q2 in ea ipsa auctoritate cõmen. dicit q ferrũ nõ mouet̃ ad magnetem nisi cũ fuerit in aliqua qualitate. ex quibus verbis apparet de mente eius q magnes mediante aliqua sui qualitate attrahit ferrum et per psis q mediãte alteratione. huiuscemodi autem attractio nõ est motio cause finalis precise. ¶ Necq; respõsio ad secundã rationẽ aliqd valet. quia sufficit ad propositum nostrũ q celum sine eo q localiter moueatur: influat et agat in iferiora. q autem per talem actionem et influentiam transmutet materiam a forma substantiali vel a forma accidentali: nichil ad casũ. ¶ 3°. probatur principale ppositum. qm ad hoc q agens agat ⁊ patiens patiatur: sufficit q agẽs habeat virtutem sufficientem ad agendum ⁊ patiens habeat cõuenientem dispositionem ad patiendum et q sint debito modo approximata. sz cessante motu celi: ista possunt conseruari inter ignem et stupam vel lignum sibi debite approximatum. nam ignis haberet omnia requisita ad agendum et stupa vel lignum ad patiendum. lumen etiã et influẽtiam celi in cuius virtute ignis agit ⁊ combustibile patitur recipere possent cessante motu celi vt in precedenti notabili probatum fuit. ergo et cetera. ¶ 4° quia alteratio que fit per motum localem celi non peruenit vsq; ad superficiem terre vt deductum est in precedenti nõbili nisi inquantũ adducit stellã vel planetã aut aliquã ptẽ celi q̃ virtutẽ alteratiuã hz. Sed cessãte motu celi possibile ẽ q sup ignẽ ⁊ stupã appro

ximata: maneat applicata stella vel pars celi per cuius virtutem ignis hꝫ ꝙ agat. ergo ꝑ eiꝰ influētiam agere pōt in stupam. ¶ 5°. illud qđ est de ꝑfectiōe elementorum nō auferꝫ eis cessante motu celi. imo in vltima cōsumatione qñ motꝰ celi cessabit: elemēta ꝑficientur vt theologi dicūt. sꝫ de perfectione cuiuslꝫ entis est ꝙ agat sibi simile. ergo cessante motu celi nichilominꝰ elemēta poterūt agere sibi simile. neqꝫ per hoc dicimus ꝙ sola elemētorum ꝑfectio sibi sufficiat ad agendum oī alio agente remoto: cum ponamus ꝙ elementa et alia corpa inferiora nō agūt neqꝫ agere pñt cessante motu celi sine virtute celesti vel ꝑ lumē vel per aliū modum influentie ad ipsa derivata. ¶ 6°. qꝛ cessante motu celi certum est ꝙ nō ideo cessaret illūiatio solis sup terram ꝑ emissionē radiorum. cōstat etiam ꝙ in terra esset refractio et reverberatio radiorum ex qua naturalit̄ causaꝫ calor realis. ac per hoc sol lumine radiorū suorū calefaceret aerem ⁊ corpora circunstantia. sꝫ calefactio realis actio est. ergo cessante motu celi: nō ideo cessaret nālit̄ oīs eius actio realis ī hec inferiora. Et preterea ipsa illuminatio solis et lune in hec inferiora: quedam actio realis est. nam lumen qualitas ē realis vt. S. Tho. ꝓbat. pª p. q. 67. ar. 3°. sed cessante motu celum in vltima cōsumatione: sol et luna corpora inferiora illuminabunt multo plus ꝙ̄ nunc prout ysaie. 30. dicitur. ergo et cetera.

¶ Quarto notādum est ꝙ de actiōe corporis celestis in hec inferiora. S. Tho. varie scripsit. nam in ꝑmo ope ī hoc. l. 2°. di. 2ª q. 2ª ar° 3° tenet ꝙ celum nō agit in hec inferiora nisi per suū motū localem. ita ꝙ cessante motu celi: nulla actio ⁊ influētia celi erit in hec inferiora: nec hic inferius poterit eē naturaliter aliquis motus vel actio realis. Idē tenet 4° scripto. sen. dis. 44. q. 3ª ar. p° sub. ar. 2ª. Et de pō dei. q. 5ª ar. 8°. vñ qꝛ celum empireum ponit cōiter imobile: tenet in hoc. 2° li° loco supra allegato ꝙ celū empireū nullam hꝫ influentiam in corpora inferiora. In secūdo vero opere. pª p. q. 66. ar. 3° ad. 2ᵐ. tenet apte ꝙ celū empireū influētiam hꝫ et realem actionē in corpa inferiora lꝫ sit imobile. Idem tenet. 6° qđlꝫ. ar. vltimo. vbi expresse seipꝫ retractat arguēs ꝙ si celū empireum nō influeret in corpora inferiora: nō cōtinereꝫ sub vnitate vniversi qđ esset incōveniens. ¶ Ad cuius argumentatiōis intellectū cōsiderādum est ꝙ vt Augu. inquit ī enchiridiō: singula q̄ deus fecit bona sunt. sꝫ simul vniversa q̄ condidit sunt valde bona. qꝛ ex omnibꝰ cōsistit vniversitatis admirabilis pulchritudo ꝓpter decentissimū ordinem rebꝰ a deo tributuꝫ. huiuscemōi aūt ordo: rerū connexionem importat. cōnexio autem reruꝫ vniversi fit ꝫm aliquem modum cōtactus. Triplex aūt reperitur cōtactus in rebꝰ. Quidā est cōtactus quātitatiuus dūtaxat q̄ fit ꝫm extrema quantitatum eorū que sic se tangūt. per quē modū reperiꝫ cōtactus in acervo lapidū simꝉ cōgregatorū. Alius est cōtactus virtualis nō quantitatiuꝰ qualis reperiꝫ in ordinibꝰ et hierarchijs angelorū et īter orbes celestes et subas spirituales ipos movētes. Alius ē contactus quātitatiuꝰ simul et virtualis: et iste reperiꝫ in corporibꝰ naturalibꝰ naturalē ordinē inter se hñtibꝰ. Primꝰ cōtactus est imperfectꝰ eo ꝙ sit sꝑficialis. illa eñ hoc mō se tangūt: quorū vltima dūtaxat sunt simul. neqꝫ hmōi cōtactus implicat in se actioneꝫ et passionē inter ea q̄ sic se tangūt. vñ ⁊ appellaꝫ cōtactus mathematicus. mathematicoꝝ enī cōsideratio abstrahit a motu ⁊ ab actione. verūtñ huiuscemōi cōtactus ex vtraqꝫ ꝑte se tangentiū mutuo reperiꝫ. Secūdus aūt cōtactus est perfectior eo ꝙ sit ꝫm intima eorum q̄ sic se tangūt. et implicat actionem et passionem se tangentium ꝫm que attendiꝫ perfectio cōtactus capiēdo large actionē ⁊ passionem ꝓut se extendit ad perfectiuam ⁊ nō solū ad rei transmutatiuam. sūt enī hierarchie ⁊ ordines angelorū in quadam cōnexione virtualis cōtactus quo superiores sua virtute cōtingunt inferiores et sua operatiōe perficiūt purgando ⁊ illuminando. deniqꝫ angeli movientes orbes suā virtute ⁊ motione illos contingunt. hic aūt cōtactus nō est ex vtraqꝫ parte mutuus. angeli siquidem iferiores tanguntꝫ sicut dictū est a superioribꝰ virtute ⁊ operatiōe. sed superiores ab inferioribꝰ nō sic tanguntꝫ. neqꝫ eniꝫ ab eis purganꝫ aut illuminanꝫ vel perficiunꝫ. ꝑt tñ large dici ꝙ inferiores cōtingūt superiores q̄si cōtactu rōnis. sicut ei phūs dicit. 5° metha. ꝙ quedam sunt correlatiua nō quia referanꝫ sed quia alia referunꝫ ad ipsa: ita dicere possumus in proposito ꝙ inferiores angeli cōtingunt superiores nō quia ꝓprie ipos tangant: sed qꝛ ipi a superioribus tanguntur. consimili mō dicere possumus ꝙ corpora celestia cōtingunt angelos illa moventes: nō quia ipos proprie ⁊ realiter tangant: sed ea rōne quia ab eis tanguntꝫ. Tertiꝰ contactꝰ hꝫ perfectam cōtactus rōnem. cōcludit enī et cōtactum virtualem et quantitatiuū. nam nō solum fit per hoc ꝙ aliqua ꝫm extrema quātitatum se tangūt: sed etiam ꝫm actionem ⁊ passionem. illa

autem q̄ isto mō se tangūt vt dictum est. sūt corpora naturalia naturalem ordinē inter se habētia. vñ conuenit hic cōtactus ꝛ corporib⁹ celestibus ꝛ corporibus inferiorib⁹: non tñ in vtrisqꝫ ex vtraqꝫ pte pari mō est mutuus cōtactus. nā īter corpora īferiora celo: est cōtactus mutuus et ſm extrema quātitatum ꝛ ſm actionem ꝛ passionē. de istis eñi verificatur dictū phī primo de gene. ꝙ omne agēs naturale in agēdo repatit̄. corpora vero celestia lꝫ cōtingant ista īferiora et tactu quantitatiuo ꝛ tactu naturali ſm motū. s. ꝛ actionē: nō tñ ab eis tangunt̄ nisi tactu quantitatiuo. ¶ Ex premissis itaqꝫ colligit̄ ꝙ tactus perfectus inter aliq̄ est ſm virtutem motū aut actionem. cum igit̄ ordo decētissimus rerū vniuersi exigat ipsarum cōnexionem q̄ attēditur ſm earū contactū: sequitur ꝙ inter oēs res vniuersi sit cōtactus ſm virtutem ꝛ motū aut actionē qui est pfectus cōtactus. cū ergo celū empireum ptineat ad vniuersi totalitatē: sequitur ꝙ hēat ad cetera corpora cōnexionem pfecti cōtactus ac per hoc ꝙ habeat actionē et influentiā sup inferiora corpora. alias vt. S. D. argumentatur: celum empireum nō cōtineret̄ sub ordine ꝛ vnitate vniuersi quod esset incōueniens. Accedit ꝛ his qꝛ ſm Dionisiū et Damascenum hec tria suba virtus et operatio in cunctis rebus vniuersi reperiuntur. nō ergo celum empireū destitutum erit ꝓpria operatione. neqꝫ est dicendum ꝙ agat in seipsum. quia nullum corpus actione vel motu est cōuersiuum in seipsum. vnde necessario aliquam actionē habebit in aliud corpus. ¶ Aliqui tamē putant dicta. S. Tho. cōcordare dicētes ꝙ in locis primo allegatis. S. D. locutus ē de corporibus nō approximatis passo. nam huiusmodi corpora non possunt in passum agere nisi p motum localē fiāt approximata. sed hec concordantia friuola est et contra. S. D. intentionem sicut manifeste patet scripta eius legenti. ¶ Alij aliter dicta eius pretēdunt cōcordare dicētes ꝙ in locis pmo allegatis S. T. loquitur de actione celi trāsūptiua. i. trāsmutatiua matie. i locis āt secūdo allegatis loqt̄ de influentia et actiōe celi empirei nō transūptiua materie. Sed neqꝫ ista cōcordātia est ad mētem eius. Tū qꝛ influentia quā. S. D. celo empireo attribuit est realis. que licet sit pfectiua: trāsmutat tñ materiam ꝛ corpus in qd influit saltem de potentia in actum forme accidentalis. Tum etiam quia vbi. S. Tho. seipsum expresse retractat: frustra laborant qui dicta eius concordare conantur.

Quātum ad articulum quartum, respōdendū est obiectionibus aduersarioꝝ. Et quidem ad pᵐ cōtra primaꝫ cōclusionem dicimus ꝙ nullum est incōueniens vnam actionē et vnū effectū ꝓduci a duobus agentibus subordinatis. agentia aūt inferiora celo naturali ordine subordināt̄ur corporibus sup̄ celestibus. ¶ Ad. 2ᵐ. dr̄ ꝙ minor est falsa circūscripto corpore supracelesti a quo ignis hꝫ subam ꝛ virtutem agendi ꝛ ipam actionem ad quā corpus celeste se hꝫ vt prima causa sine qua secūda cā agere nō pōt in eēntialiter ordinatis ꝓut dr̄ in. li. de cāis. ¶ Ad 3ᵐ. dr̄ ꝙ celuꝫ respectu corpoꝝ inferioꝝ est cā nō tñ in fieri sed ēt in eē. et cū dr̄ ꝙ eē est ꝓpri⁹ effect⁹ dei: dicim⁹ ꝙ est verū simplr̄ et totalit̄. verūtñ secūde cause aliquē modū cāitatis hūt respectu eē et ꝑsertim in cōseruādo. ꝓut diffuse deductū fuit in. 3ᵃ. q. pᵉ dis. ¶ Ad 4ᵐ. dr̄ pmo ꝙ argumētū ꝓcedit ex falso itellectu ei⁹ qd dr̄ esse tale p participationem et eē tale p eēntiā. ꝓcedit eñi argumentū q̄si motū cōuenire alicui p essentiā sit eēntiā eius subijci motui ꝛ transmutari: ꝛ motū cōuenire alicui per pticipationē sit essentiā ei⁹ nō subijci motui neqꝫ quātū ad essentiā trāsmutari. hic aūt intellectus falsus ē. ꝫ dr̄ aliquid eē tale p eēntiā: qꝛ a se et nō ab aliquo alio hꝫ ꝙ sit tale. ecōuerso aūt dr̄ aliqd tale p participationē: qꝛ non ex se ꝫ ab alio hꝫ ꝙ sit tale. ſm hūc verum itellectū minor ꝓpositio argumēti est falsa. nā neqꝫ his iferiorib⁹ cōuenit motus p eēntiā cū hēant extra se plures causas sui motus. s. pmā oīm causā ꝛ intelligētias ꝛ celestia corpa. neqꝫ iterū celo cōuenit mot⁹ magis p participationē q̄ his iferiorib⁹ imo min⁹ quāto pauciores causas hꝫ extra se a qb⁹ mouet̄. ¶ Dr̄ secūdo ꝙ maior ꝓpositio hꝫ veritatē iñ his q̄ pfectionē importāt: nō in illis q̄ defectū dicūt ꝛ imperfectionē. nō eñi qd est malū per pticipationē reducit̄ tāq̄ in causā ad id qd est malū per essentiam. mot⁹ aūt iperfectionē ꝛ defectū importat. ¶ Ad. 5ᵐ. dr̄ ad minorē ꝙ lꝫ orbes itermedij nō alterent̄ a supioribus eo mō quo ista inferiora: recipiūt tñ aliquā impressionem ab orbibus supioribus vel p illuminationē vel p alium moduꝫ influentie. et talis impressio sufficit ad hoc ꝙ actio et influentia orbium superiorum pueniat ad ista inferiora p orbes intermedios. ¶ Ad. 6ᵐ patet solutio ex respōsione ad. 4ᵐ. verūtamē arguēs in minori ꝓpositione accipit vnū falsum. s. ꝙ motus cōuenit corporibus celestibus per accidens.

neqȝ iterū est verū q̄ vltima spera sit p accidens in loco. imo est i loco p se lȝ non p̄mo q: per ptes suas ē in loco. et de hoc. S. T. opus. 52° ca° 2°. ¶ Ad. 7m dr̄ q̄ illa ꝓpositio. agens p̄ncipale pretendit similitudinē suā in passū vel in effectū inducere: hȝ v̄itatē de agentib⁹ vniuocis nō de equiuocis: nisi loquamur de inductiōe forme virtuali nō formali. celū aūt est agēs equiuocum ad corpa inferiora. ¶ Ad. 8m. dr̄ q̄ minor ē falsa. et ad ei⁹ ꝓbationē dr̄ q̄ celū hȝ diuersas ptes et diuersas virtutes qbus diuerse ipressiones fiāt in hec inferiora. et iō dispositio materie s̄m vnam ipressionē et influentiā celi pōt impedire effectū celi s̄m aliā partē ⁊ aliā virtutē. vñ ꝓprie loquēdo cā nō impedit suū effectū. q: celū non ipedit aliquem effectū hic inferi⁹ s̄m q̄ est ei⁹ cā: sed vt dictū est per aliā virtutē p quā nō est eius cā. et hoc hȝ celū inquātū est multiplex s̄m virtutē. ¶ Ad argumēta cōtra secūdā cōclusionē. Ad primū rn̄det q̄ maior ꝓpositio vl'r capta itelligit de cālitate i cognoscēdo et in mēsurādo nō in cēndo. color eī alb⁹ est p̄mus oīm colorū. et iō oēs colores noscūtur ⁊ mensurant per albedinē s̄m regulā phi. 10. metha. et tñ alij colores eē pñt sine albedine. motus aūt celi cū sit p̄mus aliorū motuū corpalium dignitate hȝ causalitatē sup alios in cognoscēdo ⁊ mēsurando: sȝ nō sequit necessario ex rōne sue primitatis q̄ sit cā aliorū in cēndo. ¶ Ad. 2m. dr̄ q̄ cōditio p̄mi motoris nō est solū q̄ moueat nō mot⁹: s̄ q̄ sit oino imobilis ⁊ nō p̄supponat motū vel actionē cause supioris. ¶ Ad. 3m dr̄ ad minorē q̄ locus nō est cā forme acqsite p gn̄ationē vel alterationē inquātū locus est: sed p qualitatē aliquā locātis cui⁹ terius est locus. et ita motus localis rōne qualitatis aut v̄tutis aut influētie ipsius mobilis pōt coopari ad formā vt in secūdo nōbili deductum fuit. ¶ Ad. 4m pȝ solutio ex responsione ad. pm. ¶ Ad. 5m dr̄ q̄ nō est mens phi reducere oēs motus ⁊ actiōes istorū inferiorū in motū celi s̄m rōnem qua motus ē: sȝ inquantū p motū celi virtutes ⁊ influentie celi applicant his inferiorib⁹ sicut actiua passiuis. vñ si actiua sunt applicata passiuis: nō necessario mot⁹ istorū inferiorū reducunt in motū celi tanqȝ in cām. et phs loquit s̄m cursū qui nūc est supposito q̄ mot⁹ celi esset ppetuus. ¶ Ad. 6m cōcedimus totū ꝓcessū loquēdo de gn̄atione ⁊ corruptiōe corporū simpliciū. s. elementorū. nā de gn̄atione ⁊ corruptiōe m- istorū est alia rō sicut dictū est in secūdo notabili. et cū arguēs infert q̄ gn̄atio et corruptio ppetua reqrit causam ppetuā difformē: cōcedimus. sȝ illa tūc non eēt mot⁹ sed ipm celū hn̄s diuersas partes diuersarū qualitatū quib⁹ posset ptes elementorū in diuersis sitib⁹ gn̄are et corrūpere ppetuo. ¶ Ad. 7m. dicendū q̄ ex vi argumētationis non aliud cōcluditur qȝ q̄ mot⁹ difformes istorū inferiorū reducunt in aliquā cām vniformē: sed non cōcludit q̄ illa cā sit motus. sȝ est vel suba celi a qua vna existēte emanāt diuerse v̄tutes causantes illi i difformitatē: vel vltimate ipa p̄ma causa que ē vna ⁊ suba ⁊ virtute ⁊ actiōe. ¶ Ad. 8m. dr̄ q̄ qȝuis celū careat p̄mis q̄litatibus elementorū et corporū mixtorū: non tñ caret p̄mis qualitatibus sue nature cōuenientib⁹ sicut ē lumē et si qua est alia q̄litas qua celū in hec iferiora agat. ¶ Ad argumēta cōtra tertiā cōclusionem. Ad. pm dr̄ q̄ maior ꝓpositio hȝ veritatē in p se ordinatis s̄m rōnem causalitatis. s̄m quē modū motus celi et motus et actiōes corporū inferiorū nō sunt per se ordinati nisi illo mō quo dictū est sup in nōbilib⁹ et sic dȝ intelligi auctoritas phi. ¶ Ad. 2m dr̄ primo q̄ maior ꝓpositio hȝ veritatē de p̄mo applicāte s̄m vniuersalē rōnem applicatiōis. sed mot⁹ celi lȝ sit primū applicās agens ad passū in his iferiorib⁹ quātū ad aliquos motus et actiōes sicut dictū est: nō tñ hȝ vniuersalē rōnem applicatiōis. ¶ Dr̄ secūdo q̄ lȝ motus celi eēt primū ⁊ vniuersale applicās respectu inferiorū agentiū: nō iō sequitur q̄ cessāte motu celi cesset ois motus et actio hic inferius. nā actiua ⁊ passiua semel applicata p motū celi: possent ipo motu cessante hr̄e inter se motū ⁊ actionē et passionē. ¶ Ad. 3m. negat minor. non eni motus celi est necessario subm tp̄is. nec tp̄s ex necessitate sue nature ē numer⁹ mot⁹ celi: sȝ est nūerus cuiuscunqȝ mot⁹ ⁊ sube in p̄mo motu qualiscunqȝ ille sit. et iō cessante motu celi tēpus hr̄et p subito motū magis vniformē q̄ remaneret nā ille esset p̄mus. vñ. S. T. p°p. q. 66. ar. vlti. ad. 3m respōdet ad simile argum q̄ si mot⁹ firmamēti nō stati a p̄ncipio icepit: tūc tēpus qd̄ precessit nō erat nūerus mot⁹ firmamēti s̄ cuiuscūqȝ p̄mi mot⁹. accidit ei tp̄i q̄ sit nūerus motus firmamēti iquātū h̄ mot⁹ est p̄m⁹ motuū. si āt eēt ali⁹ mot⁹ p̄m⁹: illi⁹ mot⁹ eēt tēpus mēsura. q: oia mēsurant p̄mo sui gn̄is. hec ille. ¶ Ad. 4m negat maior. imo cā erit diuia v̄t⁹ ⁊ iusticia. ¶ Ad. 5m. dr̄ p̄mo ad minorē q̄ istrumētū nihil p̄t agere cessāte motu vl' motōe artificis q̄ mouet ipȝ. s̄ nō necessario cessāte motu q̄ artifex mouet. cessāte āt motu celi: celū p suas v̄tutes ⁊ q̄litates mēeret ⁊ ageret i hec iferiora. ⁊ ita p celi motionē et actionē hec iferiora vt instrumenta agerent. ¶ Dicit secundo q̄ maior ꝓpositio habet veritatē de instrumento inanimato: non semper de animato.

¶ Ad argumentum in oppositum patet responsio ex supradictis. et in hoc articulus terminatur.

¶ Distinctio. xv.

Circa distinctionē decimā quintā queritur vtrū in hoīe preter aīam intellectiuā sit alia forma sbalis. Et arguit̄ ꝙ sic. qꝛ corpus humanū est corpus mixtū ex quattuor elemētis. mixtio aūt nō fit fm materiā ꝟ fm formā. ergo forme subales elemētorum remanēt in corpe mixto. et ꝑ cōsequens in hoīe sunt plures forme subales. ¶ In oppositum arguit̄. qꝛ vnius rei vnū est eē subale. sꝫ forma subalis dat eē subale. ergo vnius rei tm̄ est vna forma sbalis. aīa vero est forma subalis hoīs. ergo in homine non est alia forma subalis preter aīam intellectiuam. ¶ In hac questione erūt quattuor articuli vt supra.

Quātum ad articulum primum sit prima conclusio ꝙ in hoīe non est alia aīa ꝙ̄ anima rationalis. Hanc conclusionem tenet. S. Tho. pª. p. q. 76. ar. 3°. Item de potentia dei. q. 3ª arti. 9° Et in. q. de aīa. ar. 11. Itē opus. 45. ¶ Secunda cōclusio ē ꝙ ī hoīe preter aīam rationalē nō sunt ponende forme subales elementorū dantes esse actu materie. Hanc cōclusionem tenet. S. Tho. pª par. vbi supra. ar. 4°. Item opus. 33°. de mixtione elementorum. ¶ Tertia conclusio est ꝙ in homie preter aīam intellectiuā que dat esse actu substātiale nulla est alia forma substātialis. Hāc cōclusionem tenet. S. Tho. pª p. vbi supra. et in questionibus de aīa. ar. 9°. Item quolꝫ. 9° ar. 11° et quolꝫ. 11° ar. 5° et in multis alijs locis.

Quantum ad articulū secundū arguit̄ contra cōclusiones. Et quidē contra pmā arguit̄ sic ab aliq̄bus modernis. ¶ Primo. ipossibile est ꝙ in eodem insit antisint contraria. sed actus appetendi aliquid et actus renuendi illud sunt cōtrarij. igit̄ si sunt simul in rerum natura: nō sunt in eodē subo. sed manifestū est ꝙ sunt simul in hoīe. quia illud idem qđ hō appetit ꝑ appetitum sensitiuū: renuit per appetitum intellectiuū. Cōfirmatur per phꝫ 3°. de aīa qui dicit ꝙ in eodē sunt appetitus contrarij. hoc aūt nō esset si eēnt nati recipi in codeꝫ subo. ¶ 2°. Qꝛ eadē forma subalis nō pōt simul et semel habere duos actus appetendi respectu eiusdē obiecti. sed frequēter ī hoīe sūt simul actus volēdi aliqđ obm et actus appetēdi illud appetitu sensitiuo. igit̄ illi actus nō sunt in eodem subiecto. ¶ 3°. Qꝛ eadē forma nō simul elicit actū appetēdi aliqđ naturalit̄: et libere aliū. sꝫ volūtas libere vult aliqđ. ꝛ appetitus sensitiuus appetit illđ nālit̄. igit̄ ꝛc. ¶ 4°. Sensatiōes sūt subiectiue ī aīa mediate vl' imediate. et nō sūt subiectiue in aīa itellectiua. igitur aīa sensitiua differt ab itellectiua. maior patet. qꝛ nīl aliud pōt assignari subiectum sensationū nisi aīa vel pō. et si potētia sit accidēs aīe: erit subiectiue in aīa. minor ꝓbatur. qꝛ aliter oīs apprehensio aīe sensitiue eēt intellectio qꝛ eēt subiectiue in aīa intellectiua. Itē tunc aīa sepata posset sentire. qꝛ ex quo sensatio eēt subiectiue ī aīa intellectiua et deus oē accidēs pōt cōseruare in suo subiecto sine quocūq3 alio: posset cōseruare sensationē in aīa intellectiua sepata. ꝯñs ē falsum. ¶ 5°. Eadē forma numero nō est extensa ꝛ inextēsa. mālis et imaterialis. sed aīa sensitiua in hoīe est extēsa et mālis: aīa vero itellectiua nō. qꝛ est tota in toto ꝛ tota in qualꝫ pte. ¶ 6°. Qꝛ hō in generādo hoīem: ꝓducit aīam sensitiuam. aīa vero intellectiua creatur. igit̄ in hoīe est aīa sensitiua distincta ab itellectiua. aūs ꝓbatur. qꝛ nisi sic: sequit̄ ꝙ hō sit ex se ignobilioris conditionis quo ad actū generādi ꝛ continuandi suā spēꝫ ꝙ̄ cetera aīalia. qđ nō videt̄ rationabile. qꝛ natura nō deficit in necessarijs. et maxime in rebus pfectis fm phm. 3° de aīa. et cōmētatorē cōmē. 92. Tū qꝛ pō nutritiua est in hoīe nobilior ꝙ̄ in alijs aīalibus. ergo pō gñatiua est ī eo pfectior. Igitur pōt in effectū ita nobilē sicut pō generatiua bruti. sed illa pōt in aīam sensitiuā. igitur pō gñatiua hoīs pōt in aīam sensitiuā. ponat̄ ergo ꝙ in gñatione hoīs deus nō creet aīam intellectiuā: sequitur ꝙ hō gñabit aliqđ verum aīal. igit̄ ita facit cū deus creat aīam intellectiuā: cū ista creatio nō impediat actionē hoīs. Tū qꝛ cōplexio hoīs nobilior ē ꝙ̄ cōplexio aliorum aīalium. igit̄ forma complexionalis eius nobilior ē ꝙ̄ ceterorū. cū igit̄ in ceteris sit aīa: sequit̄ ꝙ in hoīe hmōi forma sit aīa. hec argumēta recitat Gregorius. multa alia pñt

obijci ꝫ eādē cōclusionē de quibus videbitur post.
¶ Cōtra secūdam conclusionē arguit Aureolus
ꝓbando ꝙ elemēta in mixto nō totalr̄ corrum-
pantur sed remaneant ſm aliquā realitatē ptinētē
ad rōnem forme. ita ꝙ in forma lapidis ē aliqua
realitas q̄ fuit forme ignis: et aliq̄ que fuit forme
terre. et ita de alijs. Primo sic. mixtū resoluitur in
quattuor elemēta nō ſm alias ⁊ alias ptes signa
tas sed ſm eādem ptem quātūcunqꝫ minimā et
signabilē: ita ꝙ nō est dare ptem signatā q̄ nō re-
soluatur in q̄ttuor elementa. igitur in mixto sunt aliq̄
realitates ptinentes ad rōnem forme elemento
rū. aūs pꝫ ad sensum. comburatur enī lignū: ad sen
sum pꝫ ꝙ resoluitur in quasdā ptes igneas ⁊ quas-
dā fumales ⁊ quasdā aqueas quasdam aūt cine
reas. et hoc idem pꝫ de corpore proiecto i aquā.
pñaꝫ ꝓbo sic. aut mixtū resoluitur in q̄ttuor elemē
ta siue realitates q̄ttuor elementoꝝ ꝓpter inexi
stentiā illoꝝ in mixto: aut ꝓpter condicionē agē
tis aut materie: aut ꝓpter cōdicionem q̄litatum
aut ꝓpter ordinē nālem formarum: sicut vinum
cōuertitur quādoqꝫ in acetū. sed nullus istoꝝ mo-
doꝝ potest dari nisi pimus. igr̄ ⁊c. maior pꝫ a suf-
ficienti diuisiōe. sed minorem ꝓbo inducēdo. qm̄
enim lignū resoluitur in predicta: nō potest illa re-
solutio esse rōne agentis puta ignis. q᷑ idem vt
idē: semꝑ facit idē. ignis autem ex nā sua inquan
tū est gñans: hꝫ ꝙ faciat ignem nō aquā. igitur agē
do: semꝑ causabit ignem. et lignū cōbustum quā
tum ē ex pte ignis: resolueretur tm̄modō in ignem et
nō in aquā. ¶ Cōfirmatur. q᷑ oppositum non est
per se cā oppositi. igitur ignis nō est cā terre cū for-
ma terre opponatur forme ignis. ¶ Itē 2°. talis re
solutio nō est ex pte materie. q᷑ pari rōne cū ele-
mētū corrūperetur: resolueretur in tales realitates.
eq̄lis ei est mā in vtraqꝫ pte īmediate sub vtroqꝫ.
igitur eq̄lr̄ vtrūqꝫ resolueretur in māꝫ. ¶ Itē 3°. nō ē
ex pte q̄litatū simbolicaꝝ. s. ꝙ iō mixtū resoluatur i
elemēta quoꝝ sūt ille q̄litates: q᷑ hꝫ q̄litates simi
les illis. ignis ei rōne q̄litatꝭ simbolice: gñat aerē.
⁊ q᷑ aer ē simbolicꝰ cū aqua: gñat aquā. hoc ei nō
valet. q᷑ ignis ⁊ aer hñt q̄litatem simbolā puta
caliditatē. aer vero ⁊ aqua humiditatē. igitur ignis
agēs in lignū: cōuerteret vnā partē in aerē ⁊ aliā
in aquā si resolutio fiat rōne simboli qḋ est falsū.
q᷑ ignis ꝑ se gñat ignem tm̄. etiā tūc ignis gñaret
qualitatē oppositā sue q̄litati. Et p̄terea aq̄ nullā
hꝫ qualitatē simbolicā cū igne. igitur ignis nō pote
rit resoluere ptē ligni i aquā. igitur cū ignis ageret
in mixtū: nō corrūperet q̄litates opposit as sue q̄-
litati. igitur nō gñabit formas alioꝝ elemētoꝝ. alias
oppositū gñabit oppositū: ⁊ calor gñabit frigidita

tē. ¶ Itē 4°. talis resolutio nō est ꝓpter ordinē forma
rū vt dicūt qdā. q᷑. s. nō q̄dlꝫ conuertitur in q̄dlꝫ: sꝫ
determinatū in determinatū. vñ vinū non corrūpitur
nec cōuertitur in aquā ſꝫ i acetū. et sic dicūt ꝙ ordo
formarū est cā ꝙ mixtū nō cōuertatur in mām pri-
mā ſꝫ in q̄ttuor elemēta. vñ ita parū realitas ace-
ti ē i vino sicut realitas aq̄: ⁊ tñ vinū ɔuertitur i acetū
nō in aquā ꝓpter ordinē illaꝝ duaꝝ formarū adinui
cē. et sic dicūt i ꝓposito ꝙ oē mixtū hꝫ ꝙ resoluatur
in q̄ttuor elemēta ꝓpter ordinē elemētoꝝ ad for-
mā mixti. Contra hoc arguitur. q᷑ vnū mixtū pōt
cōuerti in aliḋ mixtū. igitur nō valet qḋ dr̄ de ordi-
ne mixti ad elemēta. Dicetur ꝙ itelligitur de oīno
vltima resolutiōe q̄ ꝓprie dr̄ resolutio. aliḋ ei est
corruptio aliḋ resolutio. mixtū aūt bñ corrūpitur i
mixtū. ſꝫ nō resoluitur in illḋ. Cōtra. ex hoc habetur
ꝓpositū. ex quo ei resolutio nō ē corruptio ſꝫ solu
tio: igitur illḋ qḋ resoluitur cōtinebat illa in q̄ resolui
tur alias esset vā corruptio. Itē dato ꝙ sit ordo
formaꝝ: ista resolutio fit ꝑ aliqḋ agēs vincēs ⁊ ꝑ-
dñans. q̄ro qd sit illḋ agēs. nō ignis: q᷑ ignis non
gñat ꝑ se suū oppositū. igitur oꝫ dare aliḋ agēs. q̄ro
qd est illḋ: ⁊ nō pōt dari. ḡ posito ꝙ sit talis ordo
cū ordo sit relatio nō erit cā talis resolutiōis: cā
dico efficiēs. cū nō possit dari cā efficiēs aliq̄ qui
sequatur ꝙ oppositū generet oppositū: nō videtur iu-
uare ꝓpositū ille ordo. Nec pōt dici ꝙ ista reso-
lutio fiat ꝓpter cōtinētiā virtualē. vt iō ignis resol
uat lignū in q̄ttuor elemēta: q᷑ lignū cōtinet vir
tualr̄ q̄ttuor elemēta. q᷑ pari rōne dicā ꝙ itelle-
ctiuū resoluitur in vegetatiuū: q᷑ cōtinet illḋ ꝟtua
liter. vñ nūqꝫ aliqd resoluitur in illḋ qḋ cōtinet vir
tualr̄. Itē ꝑ te nō cōtinet elementa virtualr̄ nisi
q᷑ deteriat sibi ꝓprietates elemētoꝝ ⁊ q̄litates.
sꝫ ꝓbatū est ꝙ ex cōtinētia taliū q̄litatū non pōt
oriri talis resolutio. ḡ restat pmū. vt. s. talis reso
lutio fiat in q̄ttuor elemēta ꝓpter inexistentiam eorū
aliq̄ mō qḋ est ꝓpositū nr̄m. Cōfirmatur. q᷑ nūqꝫ
aliter saluatur nā resolutiōis vt distinguitur a cor-
ruptiōe: nisi q᷑ resoluere est rē soluere i existētia in
re. ita ꝙ nihil aliud ē nisi facere ꝙ illa q̄ erāt cōfu-
sa ⁊ in pō priꝰ: fiant i actu ⁊ disticta. corruptio ꝟo
est nō in preexistēs sꝫ est i aliud ad qḋ tm̄modō mā
erat in pō. Cōfirmatur. q᷑ ista ē rō phi. 2° de gene.
ibi enī ꝓbat ꝙ mixta cōponuntur ex elemētis q᷑ re
soluuntur in illa. ¶ 2° pncipalr̄ arguit sic. Ex eis-
dē nutrimur et sumꝰ. ſꝫ nō nutrimur aliq̄ simplici
ſꝫ ex q̄ttuor elemētis. ergo sumꝰ nō ex aliq̄ simpli
ci sꝫ ex q̄ttuor elemētis. istā dicit eē rōnē phi. 2°
de gene. cuiꝰ minorē ꝓbat ibidē phs. dicit enī ꝙ
nutriūtur oīa mixta multis. etenī q̄ videtur vno
nutriri vt plāte: nutriuntur ex aq̄ mixta. est enī illa

aqua mixta cū terra vñ rustici contēperāt miscē
tes simū habūdant. Dices q iō nutrit mixtū ex
quattuor elemētis qr indiget ad cōseruandā suā
qualitatē cōplexionalē qttuor qlitatibus pporꝫ
tionabilib⁹: nō aūt iō q componat ex qttuor ele
mētis. Cōtra. nō apparet qre i vno simplici eadē
virt⁹ digestiua nō possit iducere qlitatem cōforꝫ
mē sibi q est qlitas cōplexionalis absqꝫ concursu
quattuor elemētorum. Arguit eni sic. agēs quā
tū dat de forma: tantū dat de qlitatibus cōsequē
tibus formā. igit qđ dat formā simplicē: pōt dare
oēm qualitatē que cōsequit illā formā. s virt⁹ di-
gestiua ꝛ nutritiua dat formā mixti: nec sequitur
in hac pte forma elemētaris. igit dabit absqꝫ illis
qualitatē cōplexionalē q consequit formā mixti.
et iō Aristoteles nō attribuit hoc qlitatib⁹ sꝫ cō-
positioni intrīsece elemētoꝝ. vñ cōmētator dicit
ibidē. qpropter necesse ē vt terra sit pars mixto-
rū. et nō dicit q qlitas sit pars mixtoꝝ. igitur ꝛc.
¶ 3° sic. et dicit hāc eē rōnē phi. p° de generatiōe
Mixtio nō est corruptio simplicit illoꝝ miscibi-
liū. sꝫ nisi remaneret aliq realitates ipoꝝ miscibi
liū in ipo mixto erit corruptio simplr ipoꝝ misci
biliū. igit ꝛc. minor probat. qr tunc est corruptio
simplr cū forma dās eē totalit corrūpit. Dices q
ibi manent qlitates: et iō ex hoc cōcludit Aristo.
q elemēta nō corrūpunt simplr nā manēt sꝫ ali-
quid puta sm qlitates eoꝝ reductas ad mediū
in forā cōplexionali. Cō. qr si ista rūsio sit bona seq-
tur q qñ ignis gñatur ex aere nō corrūpat aer cū
maneat qlitas simbola i gñato ꝛ corrupto. pote
rit ēt dici sꝫ hoc q aer remanet sꝫ suā qlitatē pu-
ta sꝫ caliditatē ꝛ raritatē. et iō deceptio ē qr cor-
ruptio et gñatio ñ denoiat a formis accidētalib⁹
s sbalib⁹. Cōfirmat. qr sꝫ Aris. 2° de. ge. si gutta
vini apponat mille anforis aq nō fit ibi mixtio sꝫ
corruptio. ꝛ subdit cāz dicēs mutat ei spēs. ¶ 4°
arguit sic. Elemēta nō sūt in mixto sicut in pō mate
rie solū. s si corrūpunt totalit qtū ad oēs sui rea
litates erūt i mixto sicut in pō materie solū. igit ꝛc.
maior pbat p phz ibidē. ca° ð mixtiōe. vbi postqꝫ
dixerat q miscibilia erāt i mixto in pō: subdit mo
dū. dico aūt in pō nō sicut matie. Et cōmē. p° phy.
ait q phs vocat subm nō māin q nō est ens nisi i
pō cū sit interiate et in pō oē ens gñabile ꝛ corru
ptibile. mediū aūt cū hēat aliqđ de actu et aliqđ
de pō: nō est in pō pura sicut est pō materie. sed ele
mēta sunt i mixto medio mō int potentiā ꝛ actū
sm phm ꝛ cōmētatorē in multis locis. ¶ 5° sic. sꝫ
phm. 2° de gene. mixtio est miscibiliū alteratorū
vnio. sꝫ nisi elemēta aliq mō nō manerēt i mixto
nō eēt mixtio va vnio. pbat. qr vbi nō sūt extre

ma vnionis nō est vnio que est relatio. Dices q
vnio pōt accipi vel put iportat habitudinē quā
dā vnitoꝝ. secūdo mō pōt accipi p forma cōtinē
te i qua dicunt aliq vniri nō p modū vniōis que
est relatio sꝫ per modū vnitiue pfectiōis. qr que
in se sūt distincta: in illa forma illimitata sūt vnū
co mō quo oēs pfectiones oīm generū dicūr vni-
tiue cōtineri in deo. hoc igit mō capiēdo vnionē
scꝫ p habitudine ꝛ relatione: bñ cōcludit rō q oꝫ
extrema aliq mō eē i actu: sꝫ nō cōcludit de vnio
ne secūdo mō imo oppositū. qr si hꝫ erit eē i actu i
se quātūcūqꝫ impfecto: nō dicerent in forā tertia
vnitiue cōtineri. ad ppositū ergo mixtio non est
vnio q est relatio sꝫ est vnitiua cōtinētia ipsorum
elemētoꝝ q reperit in forma simplici ipsi⁹ mixti.
sicut in rōnali ē vnitiua cōtinētia sensitiui ꝛ vege
tatiui. Cōtra. ista solutio nō euadit difficultatē.
arguo eni sic. aut elemēta remanēt sm suas natu
ras aliq mō in mixto ꝛ in ista cōtinētia vnitiua: ꝛ
sic habeo ppositū. qr tūc forma mixti erit vē cō-
flata ex realitatib⁹ elementorū inexistiū aliq mō
in actu. aut remanēt i forma mixti sicut in aliq emi-
nēti sicut tu imaginaris de vegetatiuo ꝛ sensitiuo
in aīa rōnali: et tūc nō erit elementoꝝ vera mix-
tio. nec illa tertia forma erit resolubilis i miscibi
lia nec erit mixta. de⁹ ei qr cōtinet eminēter plu-
res pfectiones: nō dr mixtus ex eis. nec aīa rōna
lis ē mixta ex vegetatiuo ꝛ sensitiuo ꝛ resolubilis
in illa. Cōfirmat. qr sm hoc noua mixtio nō eēt
aliud qꝫ noua gñatio illi⁹ forme eminētis. sꝫ hoc
est falsū. non eni mixtio est gñatio nec corruptio
vt pbat phs. qđ specialit pꝫ. qr postqꝫ phs egit
de generatiōe ꝛ corruptiōe: agit de mixtiōe qua-
si intēdēs q mixtio sit aliud ab vtroqꝫ. ¶ 6° Mr
aris. 6° metha. diffiniēs elemētū dicit q elemētū
est illđ ex quo cōponit res et remanet i re. sꝫ hoc
nō eēt verū nisi elemētū p suā formā maneret in
mixto in aliq gradu. igit ꝛc. ¶ 7° sic. Nō magis
simplex ē forma subalis mixti qꝫ sit forma huius
sillabe. ba. q est qlitas qdā inquātū est son⁹. ē eni
vt cōiter dr sonus in gñe qlitatis. sꝫ iste son⁹. ba.
nō obstāte ei⁹ simplicitate: ex pprijs realitatib⁹
b. et. a. siue ex pprijs sonis. b. et. a. vere conflat.
nō q in aliq gradu in ipo sono. ba. remaneāt rea
litates. b. ꝛ. a. vt i quarū qualꝫ reseruet itegritas
soni pprij. b. et. a. sꝫ cōflatur ex realitatib⁹ sono-
rū. b. et. a. ablatio solis terminationib⁹ pprijs. b. ꝛ. a.
igit similit forma mixti nō obstāte ei⁹ simplicita-
te cōstituet ex realitatib⁹ formarū elementariū.
in quaꝝ tñ nulla saluabit forma siue spēs siue no
mē ꝛ diffinitio forme elemētaris sꝫ manēt ibi amis
sis pprijs terminationib⁹ earū. Confirmat ista

ratio.q2 est pħi et cōmẽ.7° metha.p quã inuesti-
gat formã mixti. vñ arguit. ꝙ sicut se hñt. b. et. a.
ad hãc sillabã.ba.sic se hñt elementa ad formam
mixti.puta lapidis. Maiorẽ ꝓbo.quia iste son⁹
.ba.ẽ vna q̃litas. nõ enim capio ibi duos sonos.
alias essent ibi due sillabe et nõ esset vna sillaba.
vna enim sillaba est vn⁹ sonus simplex.sic ⁊ que-
cunqꝫ forma mixti puta lapidis q̃ est vna forma.
Minorẽ ꝓbo.q2 cũ dico.sta. in isto sono aliquid
habeo de sono.s.et aliqd de sono.t.et aliquid de
sono.a.sed tñ nichil est in eo qđ sit son⁹ alicu⁹ co
rum.primũ pꝫ.q2 dicere oppositũ: esset negare sẽ
sũ.et apparet hoc reducẽdo ad tactũ lingue. qlꝫ
eni experit ꝙ in isto sono.sta. i codẽ instãti tãgit
aliqd de sono.s.et aliqd de sono.t. et aliqd de so
no.a.lꝫ non ꝑm ꝓprias terminatiões sed ꝑm rea
litates impfectas. ꝓbatur etiam secundũ.s.ꝙ ibi
nõ sint soni illarũ litterarũ etiam i quocũqꝫ gra-
du.q2 nullus son⁹ littere in quocũqꝫ gradu ẽ qui
per se sonet. vt pꝫ ad experiẽtiã. ꝓferas diminu-
te quãtũcũqꝫ volueris.igit si in sono hui⁹ sillabe
.sta.dẽs sonos litterarũ cũ suis teriationibus in
quocũqꝫ gradu:iã quelꝫ littera sonabit per se. et
tunc pꝫ ꝙ non fiet son⁹ iste. sta. vn⁹. sꝫ fiet sonus
iste discretus.s.t.a.q̃ nullã hꝫ vnitatem nisi acer-
ui.igit ad hoc ꝙ habeat vn⁹ sonus.sta.oꝫ ꝙ pro
prie teriatiões sonoꝝ illorũ litterarũ sint abstra
cte vel ablate:nec tñ illi soni totalit corrũpantur
alias nõ remaneret aliqd illoꝝ sonoꝝ.s.t.a.qđ
apparet sensui eẽ falsũ. ¶ Dicet forte ꝙ nõ est si-
mile de sono ⁊ de forma mixti puta carne.q2 for-
ma carnis ẽ magis simplex q̃ forma sillabe vt est
quidã sonus vt sic eni ipa est quedã qualitas hñs
quãdam partibilitatem: et iõ possibilis est trũca
ri ⁊ frangi.forma aũt subalis simplex est i se et nõ
põt illo mõ truncari vel frãgi. Sꝫ hoc non valet.
q2 forma subalis nõ excedit accidẽtalem quo ad
eẽ simplex et vnũ:lꝫ excedat eã quãtũ ad dare eẽ
q2 dat eẽ simplicit. accidẽtalis autẽ tñ dat eẽ ꝑm
quid.dat eni forma subalis nomẽ et diffinitionẽ.
forma aũt accidẽtalis nõ.sꝫ loquẽdo de simplici-
tate nõ apparet dissimilitudo. non eni est quo ad
hoc differẽtia magis inter formã subalem ⁊ acci-
dentalẽ.sicut eni sunt alique q̃litates simplices ⁊
extreme ⁊ aliq̃ mixte ⁊ medie:sic oĩno itelligẽdũ
est de formis subalibus. ¶ Preterea falsuꝫ dr ꝙ
forma accidentalis habeat ptes. nulla eni forma
subalis aut accidẽtalis hꝫ ptes qualitatiuas for-
males in qbus saluetur rõ alicuius forme. vñ hoc
mõ sonus sillabe ẽ simplex ⁊ indiuisibilis i plures
sonos. aliq̃ tñ forma bene hꝫ ptes mãles ⁊ põt eẽ
diuisibilis ⁊ acqri successiue. ⁊ tales ptes bene hꝫ

sonus vnı⁹ sillabe cũ successiue ꝓferatur. et sic et
de forma accidẽtali dico ꝙ oĩs forma accidenta-
lis hꝫ partes non quidẽ formales in qbus saluet
rõ forme sed mãles. et iõ forma mixti est vna sim
plex indiuisibilis formalit et q̃litatiue: est tñ diui
sibilis mãliter ac ꝑ hoc hñs partes mãles i quib⁹
nulli⁹ forme ratio saluat. Dicet forte ꝙ in sillaba
sunt soni litterarũ lꝫ sint impceptibiles. hoc non
valet. q2 pono ꝙ ꝓferatur sonus.b.certum est ꝙ
ꝓfertur in instãti.in instãti aũt nõ est nisi vn⁹ so-
nus.tũc querit vtrũ sonus.a. ꝓferatur in eodem
instãti vel in alio.si in codẽ:igit idem son⁹ est qđ
son⁹.b.q2 ꝑ eodẽ instãti tñ profert vn⁹ sonus.si
in alio instãti: cũ instãtia nõ sint cõsequent se ha
bẽtia:inter ea erit tẽpus mediũ.igit est dare tem
pus intermediũ int.a.et.b .et tunc sonus.ba.erit
sonus discretiu⁹ nec erit vnus sed duo discreti ⁊c.
¶ 8°.arguit sic ꝑm aristotelẽ in libro de colorib⁹.
elemẽta hñt ꝓprias luces ⁊ colores. vñ aqua hꝫ
in se virorẽ aer aũt albedinẽ.ignis rubedinẽ.ter-
ra nigredinẽ. et si dicas ꝙ colores sũt accidentia
mixti:conceditur de colore mixto.hmõi aũt quali-
tates simplices cõcurrunt ad vnũ colorẽ mixtuꝫ
diuersimode ꝑm ꝙ predominat alterũ elemẽto-
rũ ⁊ qualitas sua. sicut pꝫ de pomo qđ primo est
viride ꝓpter dñiuꝫ aque. secũdo subalbũ ꝓpter
dñium aeris.tertio rubeũ ꝓpter dñium ignis.tũc
cũ iste qualitates simplices miscent et cõcurrunt
agendo adinuicem:quero aut vna totalit vincit
corrũpendo oẽs alias:aut neutra vincit nec cor-
rũpitur sꝫ manet quelꝫ in suo gradu: aut vtraqꝫ
manet ꝑm aliqd ⁊ corrũpitur ꝑm aliqd ⁊ reducũ
tur ad mediũ et tũc habeo ꝓpositum. nõ põt da
ri primũ: q2 tũc non venirẽt ad mediũ sꝫ totalit
corrumperent. nec põt dari secũdũ: q2 tũc nõ re
sultaret vnũ sꝫ esset aceru⁹. igitur oꝫ ꝙ detur ter
tiũ. et sicut argutũ est de qualitatibus ita argui
de formis subalibus elemẽtoꝝ. qñ que nõ agũt
nec patiunt adinuicẽ: non pñt misceri adinuiceꝫ
nisi forte mixtione ad sensũ que est ꝑm ptes mini
mas. tũc ex tali actione aut vtrũqꝫ corrũpit aut
vtrũqꝫ manet totaliter: et tũc erit tñmõ mixtio
ad sensũ. aut vtrũqꝫ manet ꝑm subam ⁊ corru
pitur ꝑm accidẽtia: ⁊ tunc erit aceru⁹. aut vtrũqꝫ
corrumpit ꝑm subam ⁊ manet ꝑm accidentia: et
tũc illõ nõ erit mixtũ sbale sꝫ accidẽtale. aut vnũ
totalit corrumpitur ⁊ aliud manet: ⁊ tunc nõ est
mixtio sed cõuersio. igit oꝫ ꝙ vtrũqꝫ ꝑm aliquid
maneat et ꝑm aliquid corrũpatur:et tũc fiet for-
ma media que nõ est alterũ extremorum pro eo
ꝙ licet in ea sit aliquid extremi:nõ tamẽ est in ea
aliquid hñs nomẽ ⁊ diffinitioneꝫ extremi sꝫ om-

nes tales realitates simul concurrũt ad vnã ter-
tiã rationem. et hec est vera mixtio q̃ non est cõ
cursus ꝑm vnã quantitatẽ aut vnũ situm aut ꝑm
cõtactum: ſꝫ ꝑm qualitatem ſubalem. et ꝑm hãc
viam ꝓcedit cõmẽtator ⁊ phs p° de gene. ¶ 9°
arguit sic. Quando alique realitates sunt tales
ꝙ terminatio ⁊ distinctio earum ab inuicẽ super
aliquo fundatur in eis quo ablato põt remanere
ſi illud tale fundamentũ ſiue ratio fundãdi aufer
tur: eo ipo ille realitates põt conflare secundam
realitatem vel formã tertiam vnã. cuius ꝓbatio
est. qꝛ eo ipso ꝙ auferꝫ ab eis illud qd̃ erat ratio
distinctionis vni⁹ ab altero: necesse est ꝙ veniãt
ad vnitatem. verbi grã. ſi diuidam aliqd̃ lignum
facta sunt statim duo pũcta in actu q̃ ante erant
in põ. ratio est. qꝛ ante omnẽ diuisionẽ carebant
proprijs teriationibus que danꝫ eis in diuisione
per hoc ꝙ datur eis aliqd qd̃ est proximũ funda
mentũ ꝓprie terminationis ⁊ distinctionis vni⁹
ab alio. et ſi pũcta illa remaneãt ſꝑ in actu: nũq̃ꝫ
vnirenꝫ nisi tollatur a quolꝫ ꝓprium fundamen
tũ sue terminationis ⁊ distinctiõis. et ex hoc sta-
tim trãseunt in potentiã ⁊ nõ habẽt actũ nisi ter-
tij conflati ex partib⁹ sic vnitis. et remanẽt eorũ
realitates terminationibus ablatis. sic etiã dico
de albedine. ſi enĩ capiã aliquã realitatem albe-
dinis ⁊ eius integrã rõnem in qua saluatur ratio
forme: tũc habeo albedinẽ cũ illa realitate que ẽ
proximum fundamentũ sue teriationis et distin
ctionis a nigredine. ſi aũt ab albedine ⁊ nigredi-
ne illa positiua per q̃ fundant ꝓprias distinctio-
nes ⁊ teriationes tollanꝫ: tollitur eoꝝ terminatio
et distinctio et remanẽt illis ablatis. nõ qͥdẽ in
se qꝛ impossibile est aliqd tale in se et per se eẽ ſꝫ
in alio puta in forma media conflata q̃ est color
medi⁹. vnde terminatio est q̃dam negatio. simi-
liter distinctio est q̃dam relatio. ista aũt in albe-
dine et nigredine nõ insunt nisi mediãte aliq̃ ab-
soluto positiuo qd̃ complet rõnem albedinis ĩ al
bedine ⁊ rationem nigredinis in nigredine. quo
posito: albedo est albedo et nigredo ẽ nigredo.
quo remoto: nõ remanet albedo nisi fracta. et si-
militer nigredo sicut circulus remanet in semicir
culo. et iõ terminatio ⁊ distinctio ꝓpria non dan
tur albedini nisi dato illo positiuo: nec auferũtur
nisi illo ablato. similꝫ dico de nigredine. illud tñ
positiuũ in albedine ⁊ nigredine non põt auferri
in se ita ꝙ in se remaneat illis ablatis: ſꝫ tollũtur
per hoc ꝙ hec realitas ⁊ illa cedunt in vnitatem
mediã ⁊ cõstituunt formã mediã et manẽt in illa
ablatis suis distinctionib⁹. sic igitur patet maior.
tũc ponꝫ minor sic. forme elemẽtares sunt tales

rõne sue imꝑfectiõis qua ab eis põt auferri id qd̃
erat fundamentũ ⁊ rõ ꝓprie termiationis in eis.
igiꝫ illis ablatis: necessario veniẽt ad vnitatem
mediam alicui⁹ tertij. et illud ẽ forma cõflata. ex
q·o sequiꝫ ꝙ manẽt in forma media q̃ est forma
m·xti ꝑm ꝓprias realitates nõ tñ integras ⁊ ꝑfe
ctas. qꝛ ablata ẽ ab eis aliq̃ realitas q̃ dabat eis
cõplementũ in sua ratione. ꝙ aũt forme elemẽto
rũ illo mõ possint frangi: ꝓbaꝫ ꝑ exemplũ de for
ma q̃ est son⁹ littere. ibi eĩ apparet euidenꝫ ꝙ soni
litterarũ sunt aliquo mõ in sono sillabe: nõ tñ in-
tegri ꝙ saluetꝫ ratio aut diffinitio talis soni litte-
re. ¶ 10. arguiꝫ per auctoritates cõmentatoris.
quarũ pͥma est. 2° metha. cõmento. 33. ꝯ Anapa.
vbi dicit ꝙ natura mixti nõ fit ꝑ mixtionẽ ꝑtium
qꝛ hoc est ad sensũ tñ: ſꝫ ꝑ hoc ꝙ alteranꝫ donec
ex eis fiat forma tertia. illud aũt alterari non est
nisi frãgi ⁊ amittere aliquã realitatẽ dantẽ cõple
mentũ. secũda est. 5° phy. cõmen. 6°. vbi dicit ꝙ
mediũ est vtrũqꝫ extremũ nõ in pura põ. sed ĩ eo
est vtrũqꝫ extremũ in actu ſꝫ non ĩ vltima perfe-
ctione. ex quo pꝫ ꝙ ꝑm eũ elemẽta sunt in mixto
ꝑm aliqd sui: nõ tñ ꝑm vltimã perfectionẽ. tertia
est in. 3°. celi et mũdi vbi dicit. necesse inquit ẽ cũ
ex quattuor elemẽtis gñatur forma mixta vt cor
rũpantur forme eoꝝ ꝑm medietatẽ. qm̃ ſi corrũ-
perenꝫ ꝑm totũ: tunc mã prima pͥmo ⁊ equaliter
reciperet oẽs formas ⁊ nõ reciperet formas com
positoꝝ mediãtibus istis corꝑibus. hec ille in for
ma. ¶ Cõtra tertiam cõclusionem arguiꝫ primo
probãdo ꝙ in hoĩe sint plures forme ꝑm diuersi-
tatẽ predicatoꝝ subalium. Primo sic. ſi ꝑ eãdem
formaꝫ hõ est hõ et animal: oẽ qd̃ inest homini ꝑ
formã per quã hõ est hõ: inest ei ꝑ formã ꝑ quaꝫ
hõ est aial. omne aũt quod inest homini per for-
mã per quã est aial: inest ei inquantũ est aial. igiꝫ
ſi per eãdem formã: oẽ quod inest homini ꝑ for-
mã ꝑ quã est hõ inest ei inquantũ est aial: et per
cõsequens virtute reduplicatiõis inest om̃i aiali
qd̃ est falsũ. ꝙ aũt oẽ quod inest homini ꝑ formã
per quã est aial insit ei inquãtuꝫ est aial: ꝓbatur.
qꝛ omne tale aut inest ei ꝑm ꝙ est hõ aut ꝑm ꝙ ẽ
aial. nõ ꝑm ꝙ est hõ: qꝛ sentire debeꝫ corpori per
formã qua est aial ⁊ nõ inest ei ꝑm ꝙ homo. igiꝫ
ꝑm ꝙ aial. ¶ 2°. Qꝛ forma generis põt remane-
re corrupta forma spẽi. igiꝫ sunt realiꝫ distincte.
añs ꝓbaꝫ. qꝛ plura accidẽtia eadẽ numero rema
nent in gñato et corrupto quoꝝ subm est cõposi
tum ex mã. igiꝫ eadẽ forma subalis manet. et illa
nõ est forma spẽi. igiꝫ est forã gñis. ¶ 3°. sicut di-
cit phs. 7° metha. diffinitio est sermo hñs ꝑtes. ⁊
partib⁹ diffinitiõis respõdent ꝑtes rei. igiꝫ gene-

ri respõdet alia pars diffiniti ab ea q̃ respondet
differentie. sola aũt materia nõ respondet gene
ri. q2 genus dicit formã mediam inter potẽtiam
et actũ vt dicit cõmentator. 2° metha. cõmẽto.
.33. igit̃ respõdet sibi vel forma tm̃ vel materia
cum forma alia ab ea que respondet differentie.
¶ 4°. ꝑhs. 2° metha. volens ꝓbare ꝙ nõ sit ꝓ-
cessus in infinitũ in causis formalib' probat non
esse ꝓcessum in infinitũ in p̃dicatis in qd. igit̃ vi-
det̃ velle ꝙ ſm diuersitatẽ taliũ predicatorũ di-
uersificent̃ forme in eodẽ indiuiduo. Ad hoc vi-
det̃ esse auctoritas cõmentatoris. 2° metha. cõ
mento. 33. vbi dicit ꝙ mã prima recipit formas
vniuersales ⁊ mediãtibus illis alias vsq3 ad indi
uisibiles. tales aũt forme quarum vna mediãte
alia recipit̃: differũt abinuicem cũ nihil sit mediũ
recipiendi seipm. igit̃ ⁊c. ¶ 2° prĩcipaliter argui
tur ꝓbando ꝙ preter aiam intellectiuã sit in ho
mine alia forma subalis. s. forma corporeitatis. ⁊
hoc primo sic. hõ vere est corpus et nõ per aiam
intellectiuã cũ illa sit forma spũalis. igit̃ per aliã
formã substãtialẽ. ¶ 2°. Q2 hõ est cõpositus ex
aia rationali et ex corpore vt oẽs concedũt. aut
ergo corpus ex quo componitur est mã sola. aut
materia cũ aliquo accidẽte. aut mã cum aia itel-
lectiua. aut materia cũ alia forma subali. Nõ ma
teria solum. q2 tunc etiam ignis et quodl3 aliud
elementũ ⁊ similiter qdl3 corpus mixtũ esset cõ-
positũ ex corpore ⁊ forma qd̃ nullus dicit. sola et
aialia dicũtur cõposita ex corpore ⁊ forma. nec ẽ
mã cũ aliq̃ accidẽte. q2 nullũ accidens ẽ de essen
tia hois. nec mã cũ aia itellectiua. q2 aia itellecti
ua est altera pars cõpositi hois corpori cõdistin
cta. igit̃ est mã cum forma substãtiali et habetur
ꝓpositũ. ¶ 3°. Quia qñ aliqd̃ animal morit̃: ma
teria ꝓ nullo instanti ẽ sine forma corporeitatis.
aut igit̃ illa preerat in aiali dũ viueret: et habet̃
ꝓpositũ. aut est nouiter introducta: et hoc rõna
biliter dici nõ potest. qm̃ nullus effectus vn' ſm
spẽm producit̃ indifferenter a quol3 ⁊ ab vno vl'
pluribus ſm spẽm. nec etiã indifferẽter ſm qual3
trãsmutationem ꝑmam: sed ad determinatã ⁊ a
determiata trãsmutatiõe pma. nũc autẽ videmus
ꝙ si bos aut aliud aial occidat̃ gladio vl' fuste aut
suffocet̃ vel submergat̃ aut aliq̃ alio mõ moriat̃
sp cadauer ei' ẽ eiusdẽ rõnis. igit̃ nõ tũc de nouo
ꝓducitur illa forma s3 preerat in viuẽte ꝓducta
a determinato ⁊ ꝓprio generante sue spẽi: et ita
etiã de homine probari potest. ¶ 4°. Q2 mor-
tuo animali manent eadem accidentia numero
que prius erãt. igit̃ habent idem subiectũ nume-
ro. q2 accidẽs nõ migrat de subiecto in subiectũ.

nũc autem subiectum eoꝝ non est materia ꝑma.
quia illa nõ immediate recipit accidẽtia absoluta.
igit̃ remanet aliqua forma subalis precedens et
nõ sensitiua in forma corporeitatis. ¶ 5°. hoc ꝓ-
batur specialit̃ de homine. q2 si corporeitatis for
ma non distinguitur ab aia intellectiua: sequit̃ ꝙ
corpus xp̃i in sepulchro nunq̃3 fuisset pars essen-
tialis nature humane in Xp̃o. nec fuisset idẽ cor-
pus numero viuum et mortuum. nec fuisset diui
nitas vnita illi corpi nisi per nouam assumptio-
nem qd̃ videtur absurdu3. similiter nõ essent ea
dem corpa sanctorum viua et mortua. et per cõ
sequens nõ essent adorãda sicut corpora sancto
rum. quia illa corpa nunq̃3 habuerunt. igitur ma
gis cõcordat cum fide ecclesie ponere distinctio-
nem inter illas formas q̃3 vnitatẽ. ¶ 6°. hoc idẽ
ꝓbatur specialius de Christo multipliciter. ¶ p°
sic. corpus Christi fuit formatum a spũ sancto et
hoc in instãti. et per cõsequens spũs sanctus cau
sauit in eo formam corporeitatis. sed illa forma
remãsit cum anima rationali in Christo. ergo in
eo fuerunt plures forme. ꝓbatur minor. q2 si illa
forma corporeitatis fuerit corrupta: aut fuit cor
rupta in instanti infusionis aie aut in alio instan
ti. non in alio instanti. quia aut illud instans pre
cessisset instans infusionis aie aut secutu3 fuisset.
nõ potest esse ꝙ precederet. quia tũc inter illud
instans ⁊ instans infusionis aie fuisset tẽpus me-
diũ qd̃ est falsum. q2 sequeret̃ ꝙ nõ in eodem in-
stãti in quo spũs sanctus formauit corpus: infusa
esset aia. q2 in illo tp̃e medio nullam formam ha
beret. quia si habuisset aliquã: queretur de illa si-
cut de ꝑma vtrum remãserit cũ aia aut fuerit cor
rupta. et si corrupta: in quo instãti fuit corrupta.
si aũt illud instans corruptionis illius forme fuit
secutum instans infusionis aie: sequitur ꝙ illa for
ma aliquo tp̃e fuit simul cum aia et per cõsequẽs
habet̃ ꝓpositum. in instãti autẽ infusionis aie nõ
potuit corrumpi. quia tũc fuit corpus formatum
a spũ sancto. et ꝑ consequẽs tunc habuit illã for-
mã corporeitatis quã spũs sctũs ei cõtulerat. re-
linquit̃ ergo ꝙ illa forma remanserit saltẽ aliquo
tp̃e in Christo cũ aia. ¶ 2°. Auctoritas ecclesie
et multi sancti dicunt Christũ habuisse corpus a
matre sua. sed corpus dicit aliquã formã subalẽ.
ergo Christus habuit a matre sua aliquã formã
sbalẽ. s3 hec nõ potuit ẽẽ aia rõnalis q̃ a solo deo
habet̃. igit̃ Xp̃s habuit aliquã formã subale3 pre
ter aia3 manẽtẽ cũ aia. ¶ Itẽ. 3°. Multe auctori
tates sanctoꝝ dicũt Xp̃3 habuisse tres subas seu
naturas. s. diuinitatẽ aiam ⁊ carnẽ. ergo illud qd̃
caro icludit est aliqd̃ ꝑter aiam. ⁊ sic idẽ qd̃ ꝑua.

¶ Itē 4°. Corpus xp̄i fuit idē viuū et mortuū. sed hoc nō fuisset nisi remāsisset eadē forma sb̄alis in corpe eius mortuo que fuerat in viuo. ergo saltē in ei⁹ corpe viuo erāt multe forme. Si dicas q̄ nō imo q̄ fuit ibi facta resolutio vsq̧ ad p̄mā mām et q̄ fuit introducta ibi noua forma: et tñ cū hoc corpus xp̄i viuū ⁊ mortuū fuit idē corp⁹ ꝓpter vnitatem suppositi. Contra. quia sicut albedo vt videt̄ nō suppōit ꝓ supposito sed ei⁹ dnominatiuū puta albū: ita vt videt̄ corp⁹ nō suppōit pro supposito habēte naturā corpeā: sed hoc q̄d dico corporeū q̄d est denominatiuū descēdēs ab hoc q̄d dico corpus. et sic nō pōt dici idē corpus ꝓpter idētitatē suppositi. Tum q̄z sup illd caro mea requiescet in spe: dicit. glo. i. nō deficiet in interitu. sed q̄d non deficit in interitu: nō corrūpit̄. ergo caro xp̄i nō fuit corrupta in morte. sed hoc nō fuisset verū nisi remāsisset eadez forma carnis in carne mortua q̄ fuerat in viua. ergo eadē forma carnis fuit in carne xp̄i viua q̄ fuit in mortua. et sic vt ṗus nō pōt dici eadē solū ꝓpter vnitatē suppositi. q̄z caro nō supponit ꝓ supposito. Si dicas q̄ illud verbū glose intelligit̄ de corruptione q̄ est putrefactio et puluerizatio: nō aūt quin in morte xp̄i fuerit resolutio vsq̧ ad p̄mā mām. Cōtra. q̄z dicit Augustin⁹ in sermone de assūptione beate virginis q̄ ꝑuilegiū xp̄i fuit nō corrūpi s̄m carnē q̄ātum ad corruptionē d̄ qua fit mētio in p̄dicta glosa. et de q̄ dicit. p̄s. nō dabis sanctū tuum videre corruptionē. sed nō incinerari vel non putrefieri nō fuit ꝑuilegiū Christi. q̄z vt pie credit̄ hoc contulit matri sue. ergo nō intelligit̄ de putrefactione. Cōfirmat̄. q̄z sup illud. p̄s. de⁹ deoꝝ locut⁹ ē. dicit Augustin⁹ q̄ eandē carnē ostēdit Christus discipulis post resurrectionē quā viderāt i cruce et q̄ latuerat in sepulchro. ergo eadē caro fuit i viuo et mortuo. ergo eadē forma sb̄alis. Cōfirmat̄ quia Hylari⁹. 10. de trinitate dicit q̄ xp̄s mortu⁹: est caro spoliata. et loquit̄ ibi de spoliatione qua caro fuit spoliata ab aīa. et hoc sic pōt argui. Idē numero ē illud q̄d ṗus ē vestitū et postea spoliatū. sz caro xp̄i viua fuit vestita ex ipa aīa: caro vero mortua fuit spoliata ipsa aīa. ergo caro xp̄i viua et mortua fuit eadē numero. Cōfirmat̄. q̄z p̄uatio ponit subm licet neget formā. sed caro spoliata aīa: dicit carnē p̄uatā aīa. ergo hoc q̄d dico caro spoliata ponit carnē. sed nō poneret carnē imo negaret si eē carnis corrūperetur et nō maneret. igit̄ eadē caro et idē eē carnis remāsit in morte. ¶ Itē. 5°. christ⁹ assūpsit corp⁹ a matre v̄gine. sz nō pōt dici q̄ assūpsit ab ea suppositū. ergo corpus xp̄i nō stat pro supposito. nec ꝑ ꝯñs sufficit ad vnitatez corpis xp̄i viui et mortui in xp̄o vnitas suppositi. Cōfirmat̄. q̄z oz ponere in corpore xp̄i mortuo aliquā formā q̄ esset corp⁹ⁱᵗ. sz illa forma nō fuit itroducta d̄ nouo in morte xp̄i. et ē. mior ꝓbat̄. q̄z si fuisset ibi noua forma introducta: fuisset ibi noua assūptio q̄d ē falsū. Itē si fuisset noua forma introducta: fuissz noua vnio materie corporis xp̄i ad suppositū xp̄i. ꝓbat̄. q̄z mā nō ē assūptibilis nec vnibilis nisi mediāte forma sb̄ali. quia mā nō pōt eē nec ꝑ ꝯñs assumi sine forma tali. sz illud q̄ mediāte vnit̄ mā supposito diuino: ē imediatū fundamētū vnionis materie ad dictū suppositū. posito aūt imediato fundamēto nouo ipsius vnionis: ponit̄ noua vnio. q̄z relatio necessario inouat̄ i nouato fundamēto. igit̄ si introducta fuisset noua forma in corpe mortuo: fuisset noua vnio. hoc aūt est incōueniēs. q̄z vnio sequēs nō pōt aduenire nisi ablata p̄ori vnione. sed materia ante mortē erat vnita diuino supposito. igitur nō potuit d̄ nouo vniri nisi ablata p̄ori vnione. sed p̄orē vnionē tolli est incōueniēs. igit̄ et ē. ¶ 6°. Substātia panis cōuertit̄ in corp⁹ xp̄i ita q̄ forma panis cōuertitur in aliquam formam substātialem corpis Christi. sed nō cōuertitur in animaz. igitur in corpe Christi est alia forma substātialis in quam cōuertitur forma panis alia ab aīa. maior patet ꝑ fidem. minor ꝓbatur. q̄z s̄m Augustinū quodcūq̧ corp⁹ pōt cōuerti in quodcūq̧ corpus: sed corpus nō pōt cōuerti in spiritū. sed aīa est forma sp̄ualis. ergo forma corpalis ipsius panis nō pōt cōuerti in animā rōnalem. Cōfirmat̄. quia aīa ponit̄ a sanctis et a magistris esse in sacramento altaris nō virtute sacramenti sed cōcomitatiue. sed illud in q̄d cōuertitur forma panis: est sub sacramento virtute sacramenti. ergo forma panis nō cōuertitur in animā rōnalem sz in aliam formā existētem cuz ea. ¶ Si dicas q̄ ꝑ corpus intelligit̄ materia cuz dimēsione et organizatione. Cōtra. corpus q̄d assumitur in verbis quibus fit cōuersio panis in corpus Christi significat substātiā corpeam. sed hec differentia corporea ꝓut cōtrahit substātiā: sumitur ab aliq̄ forma substātiali sicut et quelibet alia differētia generis substātie. ergo per corpus in predictis verbis positū intelligitur cōpositū ex materia et forma substātiali et nō materia cū dimensiōe. ¶ Si dicas q̄ fit cōuersio i aīaz ꝓut dat eē corpeū. Cōtra. termin⁹ cōuersiōis ē res vera. intētiōes aūt s̄z q̄s res pōt rōne differre a seipa vt ē corpea ⁊ vt est aīata: nō sunt termini cōuersionis nisi per accidens. eorū aūtē q̄ sunt termini cōuersiōis ꝑ accidēs: qua rōne vnuz ponit̄ termin⁹ et aliud. ergo

nō pōt dici q forma panis nō cōuertat in animā
vt dat esse corporeū: sicut nō cōuertit in eam vt
dat esse aiatū. Cōfirmat. q2 cōuersio nō fit in in-
tētionē sed in rē. et ideo si forma panis conuertit
in aiam vt dat eē corporeū: nō cōuertit in rem q̄
est aīa. et p ɔ̄ns aia vere esset sub sacramēto vi sa
cramēti. hoc aūt nō videt verū cū aia nō sit ibi ni
si p cōcomitantiā. Cōfirmat. q2 vniformit fit con
uersio panis in corp9 xpi viuū et mortuū. sed xpo
mortuo nō fit conuersio forme panis in aiam vt
dat eē corporeū. q2 tunc corp9 xpi nō est corpus
p animā. ergo nec Christo viuēte fit cōuersio in
aiam, put dat esse corporeū. Cōfirmat. q2 ponat
q aliqs cōsecrasset in die cene: et reseruasset illā
hostiā vsqz ad sabbatū sequēs: tunc q̄ro vtrū cor
p9 Christi sit sub illa hostia sacramētalit aut nō.
non potest dari q nō: quia manente hostia vide
tur manere corp9 xpi sub illa. si aūt ponat corp9
xpi eē sub hostia: q̄ro vtrū corp9 xpi viuū3 sit sub
hostia aut corp9 xpi mortuū. nō corp9 xpi viuū:
q2 tūc nō erat viuū. nec corp9 xpi mortuū nisi re-
manserit aliq̄ forma corporeitatis q̄ fuerat in vi-
uo in quā facta fuerat illa cōuersio. q2 si noua for-
ma est introducta in morte in quā nō fuerit con-
uersa forma panis: illa forma corporis mortui non
esset sub sacramēto: s3 solū mā p̄ma. ergo oportet
ponere aliquā formā corporeitatis in xpo preter
aiam in quā fiat p̄dicta cōuersio. Cōfirmat. quia
corpus cōstitutū ex noua forma introducta quā
tu ponis: nō plus fuisset corp9 xpi q̄3 ignis genera
t9 ex aere corrupto sit corp9 aeris. q2 vtrobiqz nō
remaneret aliq̄d cōmune nisi p̄ma mā generato
et corrupto. s3 ignis gen̄rat9 ex aere nō est corp9
aeris ex q̄ generat. ergo stāte illa hypothesi: illud
corpus mortuū3 nō fuisset corp9 xpi. nec p ɔ̄ns si
aliqs cōsecrasset tpe mortis xpi nō cōuertisset pa
nem in corp9 xpi qđ est falsum. Cōfirmat. quia si
corp9 cōstitueret ex aia rōnali et materia prima
q̄3 ad eē sbale corporis: tūc corp9 sic dictum eēt
cōmune ad hominē z p̄dicaret d eo sicut animal.
sed hō de corpe quod p̄dicat de ipo nō pōt dice-
re pprie loquēdo corp9 meū s3 solū corp9 qđ ego
sum. sicut nec de aiali qđ p̄dicatur de ipo pōt dice
re hoc ē aial meū sed solū hoc ē aial qđ sum ego.
ergo corpus in qđ cōuertit sba panis de quo dicit
dn̄s corp9 meū nō est cōpositū ex aia rōnali z ex
mā. relinquit ergo q sit cōpositū ex mā et ex aliq̄
alia formā sbali. ¶ Item. 7°. Si in mā corporis xpi
fuisset introducta noua forma in morte: illa fuis-
set forma cadaueris q̄ est forma putredinis. s3 nō
decuit talē formā3 introduci. igit. Minor pbat.
q2 tali forma introducta: corp9 xpi incepisset pu-
trefieri. q2 ppria opatio forme putredinis est pu
trefacere. forma aūt nō ɔ̄stituit a ppria opatiōe.
sed hoc est cōtra sacrā scripturā q̄ dicit. non da-
bis sanctū tuū videre corruptionē. ergo in morte
Christi nō fuit introducta noua forma s3 remā-
sit p̄or q̄ fuerat cū aia. Confirmatur. q2 magis cō
gruit ordini nature deū p̄seruare mā3 sine forma
vel p̄seruare aliquā formā in ea q̄ prefuit in vnio
ne: q̄3 introducere nouā formā et p̄uare eā ppria
opatione. s3 sentiēdū est deū ordinasse de corpe
Christi s3 illō qđ magis ɔgruebat ordini nature.
ergo tenendu3 ē q in mā corporis xpi nulla forma
introducta fuit in morte. Confirmatur. q2 pena-
litates quas Christ9 volūtarie assūpsit p nobis
sunt assumpte ad cōplendū op9 redēptiōis nr̄e.
sed p̄dictū op9 cōpletū fuit in morte. ergo iste pe
nalitates cessauerūt in morte. s3 forma putredi-
nis dicit penalitatē ex peccato originali ɔtractā.
ergo talis forma nō debuit induci post mortē in
corpe Christi. Confirmatur. q2 vbi natura suffi-
cit: nō est recurrēdū ad miraculū. sed si noua for-
ma introduceret: oporteret postea eā miraculo-
se corrūpi in reunione aie ad corpus i resurrectio
ne. qđ miraculū nō oportet pōere tenēdo q nul-
la forma introducta sit in morte xpi. et sic videt
q in hoie xpo fuit forma corpeitatis alia a forma
sbali. ¶ 3° p̄ncipalit cōtra tertiā cōclusionē argu-
itur q in hoie p̄ter aiam intellectiuā sint alie for-
me partiū etherogenicar3 puta ossis z carnis. q2
si pret animā itellectiuā nō eēt in homine aliqua
alia forma sbalis: sequit q carnes ossa nerui san-
guis z alie eiusdem partes organice nō differrēt
substātialit specifica differentia. ɔ̄ña p3. sed cōse-
quēs ē falsu3. nā huiōi partes hn̄t ppa accidētia
et ppas opationes specifice differētes. talis aūt
diuersitas accidētiū z opationū: necessario argu-
it diuersitatē formar3 specificar3 sbaliū. aliqn̄ q̄3
posset argui q aliq̄ differrēt specifice in gn̄e sub-
stātie qđ ē incōueniēs dicere. Confirmat. omnis
actio saltē naturalis cuiuslibz agētis ē in virtute
forme sbalis ipsi9. s3 eadē forma nō pōt eē p̄ncipiū
cōtrariar3 actionū. ergo vbi sunt cōtrarie actiōes
siue opatiōes: oportet eē plures formas sbales.
sed in diuersis partib9 aialis sunt contrarie opa-
tiones. q2 cor desiccat. cerebrū humectat. igit in
illis partib9 sūt diuerse forme sbales. Cōfirmat.
q2 forma put est in vna pte nō est corruptiua sui
ipsi9 siue sue existētie in alia parte. s3 opatio cor-
dis intēsa nata est corrūpere cerebrū et existētiā
aie in cerebro z ecōtrario. ergo alia forma sbalis
est illa in v̄tute cuius ē opatio cerebri: et alia illa
in virtute cuius est opatio cordis. Confirmatur.

quia quādo caro abscisa vel os abscisum cōiūgitur stati reliq̄ parti in loco abscisionis reunitur ⁊ reintegrat̃. sed hoc non esset nisi in carne abscisa remaneret aliq̄ forma sbalis et aliq̄ dispositiōes sup eam fundate sup quas fit aīalis reintegratio et vnio. qꝛ alia caro nō posset ita reuniri. igit̃ preter aīam erat alia forma in carne anteꝗ̄ abscideret̃. Cōfirmat̃. qꝛ sanguis ē in corꝑe sicut vinū in dolio. sed forma vini stat cū forma dolij et sunt diuerse forme. ergo forma sanguinis stat cū forma carnis et est diuersa ab illa. Cōfirmat̃. qꝛ hō nutrit̃. aut ergo nutrit̃ ꝑ hoc ꝙ aliq̄ forma nutriti educit̃ de potētia nutriti et totū aggregatum vniat̃ relique carni et ossi ipsi⁹: aut ꝑ hoc ꝙ nutrimentū spoliat̃ forma sua et materia efficitur sub forma ipsi⁹ nutriti preexistēte. Sed istud secūdū non pōt dari. qꝛ tunc sequeret̃ ꝙ ille humor melius nutriret q̄ plus haberet de mā et citi⁹ spoliaretur forma sua. sed hoc ē falsum. qꝛ humor q̄ me nutrit est sanguis: et tn̄ in corꝑe humano est ali⁹ humor plus hn̄s ð mā et facili⁹ spoliabilis forma sua ꝗ̄ sanguis. ergo relinquitur ꝙ homo nutritur ꝑ hoc ꝙ aliq̄ eius forma educit̃ de potētia nutrimenti. sed anima rōnalis non pōt educi de potētia nutrimēti vel materie. igitur preter animam rationalē oportet esse aliā formā in homine educibilem de potētia materie. ¶ Nec valet si dicat̃ ꝙ anima rōnalis ẜm vnā rōnem educit̃ et ẜm aliā creatur. qꝛ ratio nō educit̃ nec creat̃ sed res. res autem q̄ est aīa totaliter creat̃. ergo nichil est dictu ꝙ aīa ẜm vnā rōnem educit̃ et ẜm aliā creatur ¶ Cōtra ꝑdictas cōclusiones arguit Scot⁹. Primo. qꝛ si hostia cōsecrata ī cena a Christo in pixide fuisset cōseruata in triduo: ꝑmansisset ibi eadem res ꝑmo cōtenta. illud aūt in quod ꝑmo fiebat cōuersio: nō fuit materia ꝑma nec accidentia nec cōpositū ex materia et ex accidēte. ergo compositū ex mā et forma subali. illud ergo semꝑ mansisset in triduo. sed tūc nō erat cōpositū ex prima materia et aīa intellectiua. qꝛ Christ⁹ fuit vere mortu⁹ in cruce. et ita anima intellectiua vere fuit separata. sed non pōt esse simul separata ⁊ vnita corpori. ¶ 2⁰. Qꝛ termin⁹ huius cōuersionis oportet ꝙ sit ens reale qꝛ cōuersio est realis. sed anima intellectiua vt dat esse corporeum distinguendo cōtra esse intellectiuū ẜm te non est esse reale sed tantūmodo quoddam abstractum per actum intellectus: sicut cōmune est aliqd preter singularia ẜm te. ergo ista conuersio non potest esse in animam vt dat esse corporeum. nec ipsa vt sic est terminus huius conuersionis. ¶ 3⁰. Aut illud corpus quod ponis terminū pₘū cōuersionis est corpus mathematicum aut corpus naturale. non enim phs distinguit plura corpora. si mathematicum: igitur cōcludit actu quantitatē. igitur quantitas esset ibi primo ex vi cōuersiōis. nec erit trāsubstātiatio sꝫ trāsaccidētatio si accidens per se requirat̃ in termino. si sit corpus naturale: ergo est naturale ꝑ formā substātialem vel per qualitatē. si ꝑmo modo: habetur ꝓpositum. qꝛ illa forma nō est anima intellectiua. si secūdo modo: cū qualitas naturalis presupponat quantitatem: adhuc habetur ꝓpositum ꝙ prim⁹ terminus cōuersionis includit materiā cū quantitate et qualitate. et ita erit dupliciter ens per accidens et c̃. ¶ 4⁰. Quia non sunt efficaciora verba super sanguinem ꝗ̄ super corpus. sed dicēdo hic est sanguis meus vel calix nō potest ibi fingi termin⁹ cōuersionis sola materia sub modo quātitatiuo. quia illud nō est sāguis cū sanguis dicat aliquā substātiam q̄ generat̃ ex nutrimēto sūpto et est ꝓmū cōuertendū in carnē. nec generaret̃ nec cōuerteret̃ nisi hr̃et ꝓpriā formā subalē. igit̃ et c̃. ¶ 5⁰. Qꝛ cū dr̃. hoc ē corp⁹. nō ponit̃ ad distrahēdū ð veritate carnis et ossis et huiōi: sꝫ potius vt icludit oīes partes ei⁹ qð ē ꝑmo aīabile. sed si diceret̃ hoc est caro vel hoc est os: videret̃ esse fictio ponere terminū cōuersiōis eē tātūmodo mām sub modo quātitatiuo vel mām sine forma subali. ergo multo magis est in ꝓposito accipiēdo corp⁹ vt est qddā includēs oīa illa vt hic accipit̃. ¶ 6⁰. Qꝛ ista via nō solū nō saluat sufficienter veritatē eucharistie: sꝫ nec saluat veritatē rei ꝓtēte in eucharistia. s. veritatē corꝑis Christi. qꝛ sicut in existētia naturali: ita et in eucharistia erat idē corp⁹ viuū ⁊ mortuū vt ꝓbat̃ ꝑ multas auctoritates sanctorū. similiter nec idētitatē sanguinis effusi super terrā de latere Christi mortui. ¶ 7⁰. Quia non pōt regulariter idem effect⁹ esse a quocūqꝫ ⁊ a quātūcūqꝫ diuersis agētibus. sed a quocūqꝫ et qualitercūqꝫ corrūpat̃ corp⁹ viuū dū tn̄ non resoluat̃ in elementa: semꝑ ꝓducit̃ idē et eiusdē rōnis. pꝫ ad sensum. sꝫ idē nō pōt eē ꝓprius termin⁹ actionis illi⁹ et istius agētis. ergo nō ē nouiter ꝓductū ꝑ actionē corruptiuā isti⁹ aīati: sꝫ ē derelictū. apparet in speciali si bos ꝑ cultellū vel submersionē vl̃ iterfectionē vl̃ alijs modis corrumpatur: semper derelinquitur idē cadauer et eiusdē rōnis. corrūpentia autem hec et illa non sunt nata inducere formā stati absqꝫ oīi alteratione ꝑuia. imo si deberet eadem talis forma induci ⁊ ab eodē agēte: hoc videt̃ vniformis alteratio necessario ꝑuia. sꝫ hic quātūcūqꝫ difformis alteratio ꝑcedat ab alio ⁊ alio agēte: sꝑ seqt̃ idē ter

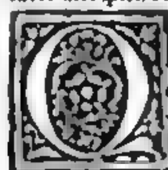
minus. ergo in tali cadauere est aliqua forma q̃ prius fuerat simul cū anima tam in homine q̃ in alijs. ¶ 8°. Qz cōtradictio est imediata rō distiguēdi plura sub ente. vt potest hoc et illud recipiant contradictionem in essendo. quia si hoc est et illud nō est: non sunt idem ens in essendo. sic in ꝓposito forma anime nō manēte: corp⁹ et forma corporeitatis manēt. et ideo vr̄ in quolibet aīato necesse ē ponere aliā formā q̃ corp⁹ est corpus ab illa q̃ est aīatū. nō loquor ð illa q̃ corp⁹ ē hoc aīatū indiuiduū corporis qḋ est gen⁹ et habēs corpeitatē. sed loquor ð altera parte cōpositi qḋ nec est hoc indiuiduū nec spēs in genere corporis. imo nec ī genere substātie sed tātūmodo ꝑ reductionē. hec Scot⁹ in forma. ¶ Cōtra ꝓdicta arguit Aureolus. Omēs inquit cōcedūt q̧ hō non creat̄ fm carnē ſ solū fm aīam. ergo hō fm carnē generat̄ et ē extraduce. tūc sic. aut fm carnez est hō extraduce materialit̄ qz sola mā est extraduce: et hoc nō. qz tūc caro mea eēt ex pisce sicut ex patre meo. qz pr̄ me⁹ comedit piscē q̃ ꝯuersus est in semē pr̄is mei quo me generauit. Aut intelligitur q̧ caro sit extraduce fm eē accidentale qz accidētia carnis sunt extraduce: et hoc nō potes tu dicere. qz si aīa intellectiua vniretur imediate materie ꝑme: oportet q̧ in aduētu ei⁹ oīa accidētia corrūpant̄. qz fm te accidētia nō hñt mām ꝑmā ꝑ subiecto sed mediante aliq̄ forma sbali q̃ corrūpit̄ ꝑ te in aduētu forme q̃ est aīa. ¶ Cōfirmatur. qz accidētia cōsequunt̄ formā sbalē. igitur ab eodē agēte a quo sunt accidētia q̃ sunt extraduce. igit̄ manet forma q̃ est extraduce: vel accidētia erūt sine subō. Aut tertio modo caro ē extraduce qz manet forma q̃ erat fm eē formale: et tūc vel est caro ꝑ aīam intellectiuā: et sequitur q̧ nō est extraduce cū aīa intellectiua non sit extraduce: vel est ꝑ aliā formā ab aīa et hētur ꝓpositū. ¶ Cōfirmat̄. qz si forma nō est extraduce: nec effect⁹ forme est extraduce. sed anima fm omnes nō est extraduce. et per te autem esse carneuz est effectus formalis anime. igitur esse carneum in homine nō est extraduce. nō igitur debet dici q̧ homo fm carnem sit a parentibus. nec Christus ex virgine fm q̧ homo sed a deo imediate. quia ab eodem est effectus formalis et forma. sed forma est a deo imediate. igitur esse carneum et corporeum in Christo est imediate a deo. ¶ 2° ꝑncipaliter arguit sic. Materia et forma realiter distinguūtur ita q̧ sunt realitates distincte non in actu sed in potentia. quia in actu sunt vnum sed in potentia plura. sed anima et corpus fm phm se habēt vt forma et materia. igitur anima et corporeitas sunt realitates distincte. maior nota ē per phm et cōmentatorem in pluribus locis. 7° et 12° metha^e. sed minor habetur. 8° metha^e vbi dicitur q̧ ex anima et corpe fit vnū sicut ex cera et figura. Dices q̧ accipit ibi corpus ꝑ toto cōposito. cōtra. tūc ꝓpositio phi esset falsa. Itē. 8° metha^e vbi querit vtrū nomen significet materiam vel formā exemplificat: sicut hoc nomen hō animā vel corpus. Item phs. 2° de anima diuidit sbam in potētiā et actum. et ibi dicit q̧ aīa nō est potentia qz non est corpus. corpus aūt est mā et subm. Et cōmentator ibidē cōmēto. 4°. corpus est substātia q̃ est subm. et non loquit̄ ibi de toto certū est qz totū nō est subm. vñ fm eum anima respicit corpus sicut albedo subiectuz. et sicut albū non est subiectū sed cōpositum: sic in ꝓposito. Itē. 8° metha^e cōmento vltimo dicit. q̧ sicut nō accidit q̄stio in cōparatiōe figure cū cupro: sic in cōparatione anime cū corpe. anima eniz sic se habet ad corpus vt figura ad cuprū. Itē. 2° de aīa cōmento. 7° dicit idē. Itez ad idē ex diffinitione anime. 2° de aīa. aīa est actus corporis organici phisici et c̄. Respōdetur q̧ verū est cōiunctim. s. rōne cōiuncti. ita q̧ corpus accipitur ibi ꝑ cōiuncto. et hoc ꝓbāt. quia sequit̄ infra. corpus autem nō est abijciens aīam. Cōtra. ibi inuestigatur duplex substātia. vna q̃ est mā. alia q̃ ē forma. et ibi dicit q̧ corpus est mā et subm. sed cōpositum nō est mā et subm. Itē infra dicit. q̧ sicut se hēt potentia visiua ad pupillā: sic anima ad corpus. sed pupilla se habet ad potētiam sicut materia. ergo et corpus respectu anime. Itē cōmentator dicit ibidē q̧ non est querenda causa nec ratio quare ex anima et corpore fit vnum nisi quia hoc est ꝑfectibile et illud perfectio. ¶ Ad illud vero quod dicit Aristoteles q̧ corpus non est abijciens animam: verum est sed tunc est fallacia consequentis. corpus non est abijciēs animam. ergo corp⁹ est compositum. infert̄ enim a pluribus causis veritatis ad vnam. nam compositum non abijcit animam nec corpus abijcit animam: licet aliter et aliter. vnde equiuocatio est in expositiōe phi. nam phs ibi dixerat q̧ corpus est substātia q̃ est potentia respectu anime. modo quia posset sic intelligi q̧ corpus sic esset potentia respectu anime sicut semen est potentia ipsum generabile sic q̧ abijciatur forma generabilis stante forma seminis: corpus autem non sic est potentia q̧ abijciat animam istaz dum est actu forma corporis: ideo ad hoc designandum dicit notabiliter corpus non abijciat animam: hoc est q̧ anima et forma corporis sunt simul et non se abijciunt.

ex quo patet ꝙ auctoritas magis est ad oppositū ꝗ̄ ad ꝓpositū. ¶ 3° ꝑncipaliter arguit sic. Si aīa daret eē corporeū et imediate vniret̄ materie ꝑme vel imediate informaret ꝑmaꝫ mām: sequit̄ ꝙ aīa esset act⁹ substantie in pura potētia materie nō aūt substātie in actu. sꝫ ꝯn̄s est falsum et ꝯ̄ cōmētatorē. 5° metha. vbi dicit ꝙ aīa est forma entis in actu ad differentiā aliaꝝ formaꝝ q̄ sunt forma entis in potētia. vn̄ distinguit ibi formas corpoꝝ simpliciū a forma hois q̄ ē aīa. qꝛ forma hois est forma substātie in actu: alie vero sūt forme substātie in potētia materie. ¶ 4° sic. Phs ꝑmo de aīa improbat opinionē Empedoclis ponētis ꝙ aīa est forma mixti cōflata ex elementis. Aristo. enī ꝓbat ibidē ꝙ illa opinio non ē vera ꝙ s. aīa sit armonia vel forma mixti sicut alie forme. Tunc sic. caro hois ꝛ os sunt forme mixte cōflate ex elemētis. sed aīa non est talis forma. igit̄ et ē. maior ꝓbat̄ ꝑ phm̄. 7° metha. et cōmentatorē in fine dicētes ꝙ caro et os sunt forme cōflate ex realitatib⁹ elemētoꝝ. vnde ibidē dicit ꝙ q̄dā sunt forme medie ex realitatib⁹ elementoꝝ. et tūc subdit. alle forme in q̄busdā sunt caro in q̄busdā sunt os et ē. Et cōmentator ibidē dicit cōmēto vltimo ꝙ sicut littere cōponūt sillabam ita elemēta carnē. minor patet ꝑ phm̄ vbi supra cōtra Empedoclē. et habet Aristoteles cōtra eum tres rōnes. ꝑma est. qꝛ nullū cōpositū ex elementis hēt dominiū sup alia. sed aīa mouet corp⁹ ꝑm plenū dominiū. igit̄ et ē. secunda ē. qꝛ enī mēbra hois sunt cōposita ex elementis: ideo oꝑationes mēbroꝝ indigēt elemētis vt auris aere visus aq̄ et sic de alijs. sed oꝑatio aīe nō eget aliq̄ elemento. igit̄ et ē. tertia est. qꝛ multe sunt mixtiones in corpe puta carnis et ossis: et diuerse diuersorum mēbroꝝ. sed aīa ē vna. quare aīa non est mixtio nec forma mixta. Et phs et cōmētator dicūt ibi ꝙ inter omnes opiniones de aīa: illa Empedoclis ē ꝓbabilior. et hoc nō sine ratione cū appareat ꝙ ex corruptiōe anime corrūpit̄ mixtio et ecōtra. Et cōmētator dicit ibi cōmento. 6°. si aīa est aliud a forma carnis: arguit ꝯ Empedocle: q̄re corrūpit̄ corruptione mēbroꝝ et armonie corporis. et hoc dicit ꝙ ideo ē: qꝛ corrūpit̄ corrupto q̄dā alio. s. debita dispositione corporis. Itē cōmētator. 2° de aīa cōmēto. 43. ꝓbat ꝙ aīa non est mixta: qꝛ omnis forma de genere mixtoꝝ de necessitate ē grauis vel leuis. s aīa sꝫ eū nō ē hm̄oi. qd ꝓbat. qꝛ alias n̄ eēt ꝑncipiū augmēti in aīali. cui⁹ rō est. qꝛ omnis talis forma hēt motū ad vnā dimēsionē tm̄ vt pꝫ de graui et leui. s aīa est ꝑncipiū mot⁹ ad omnē dimēsionē in lōgū latū et ꝓfundū. ex q̄ pꝫ ꝙ falsum ē illud dictū. s. ꝙ aīa cōtinet ꝟtualit̄ formā mixti. nō enī pōt eē ꝑn̄ᵐ taliuꝫ oꝑationū nec subm̄ q̄litatū puta grauitatis vl leuitatis q̄ sequunt̄ formā mixti. sed elemētū ꝑdominās. hinc ē qd dicit phs. 7° phi. ꝙ in nob ē duplex mot⁹. vn⁹ q̄ est ex aīa: ali⁹ qui ē ex elemētis. ¶ 5° ꝑncipalit̄ arguit. qꝛ idē nō mouet seipm̄. sꝫ aīa mouet corp⁹. ergo ei⁹ realitas est alia a realitate corpis. Vel sic. si eadē esset realitas anime ꝛ corpis: impossibile eēt ꝙ aīa moueret corpus. cuius rō est. qꝛ tunc idē rōne eiusdē realitatis esset motor et motū. qd ē impossibile apud phs. sꝫ aīa mouet corp⁹. ē enī ꝑmus motor in corpe ꝑꝫ phm̄ in de motu aīaliū et. 8°. phi. Et ista ē rō cōmētatoris. 3° celi ꝛ mūdi cōmē. 28. vbi dicit ꝙ motor distinguit̄ essentialit̄ a moto in aīalib⁹. Hoc idē dicit. 8° phi. cōmen. 18. Et. 30. magis expsse dicit ꝙ aīa q̄ est motor in aīalib⁹ distinguit̄ a moto ꝑ essentiaꝫ. et qꝛ ex hoc dicit ꝙ aīal pōt mouere seipsum ꝑ formā suā. corpa āt simplicia nō pn̄t se mouere ꝑ formā suā. et ibi instat ꝯtra se dicēs ꝙ i corporib⁹ simplicib⁹ forma differt realit̄ a mā. igitur ista pn̄t se mouere rōne forme ꝛ moueri rōne materie. nec sequit̄ ꝙ mouēs et motū sint idē. et tūc respōdet ꝙ licet mā differat a forma: tn̄ ista non pōt esse motū per se cum non sit ens actu sed potentia. corpus autem in animali est ens actu. ecce expresse quomodo ibi vult ꝙ corpus motum vt distinguitur ab anima non est mā tm̄. qꝛ tunc ita parum posset moueri ab anima sicut mā a forma. ¶ Sed forte ad hoc dicetur ꝙ anima nō mouet corpus imediate sed mediāte potentia: ita ꝙ potētia eius est ꝑmus motor. potētia autem est qualitas distincta. ꝛ tunc dicit̄ ꝙ corpus qd dicit cōpositum ex mā ꝑma et ex anima est ens actu. et hoc mouetur non ab anima. qꝛ tunc idem seipsum moueret ꝑmo: sed a potētia anime. iō aīa mouet mediate et per accidens: sed est motuꝫ ꝑ se. Contra. nulluꝫ accidēs mouet ad vtrāqꝫ partem nisi ꝑmū mouens sit anima respectu accidētis. Item qꝛ responsio cōtradicit expresse textui Aristotelis qui dicit ꝙ anima q̄ est forma mouet corpus. ideo animal mouet se ꝑ formā suam. Itē in de causa motus animaliū dicit ꝙ anima est ꝑmū mouēs. Et cōmentator in multis locis dicit idem. Item hoc est contra sensum. quia videm⁹ corpus animalis simul totum moueri vsqꝫ ad indiuisibile. vnde muscul⁹ mouetur a spū. et oēs spūs mouent̄ vsqꝫ ad vnū pūctū. et ex hoc arguit phs sic. In hm̄oi motib⁹ aut mouet ille pūct⁹ qui apparet imobilis: aut mouet totum cōpositū ex anima et corpore: aut aīa et nō pūct⁹. nō q̄dē

punctus: q2 mot⁹ phisicus est necessario a quāto.
nec a toto: q2 illud ē p se motū. ergo mouens ne-
cessario est aīa cui⁹ mot⁹ est ad punctū. et quātū
ad hoc illa nō mouet corp⁹ organice. ¶ 6° argu
it sic. Si aīa rōnalis nō diceret aliā realitatem a
realitate corporis: tunc sequūtur duo incōueniē
tia. scilicet q anima est extēsa: vel q pes me⁹ est
substātialiter idē cū oculo. nā quia nō differūt ī mā
nec in forma: vel nō differūt in aīa q2 aīa est tota
in toto ⁊ tota in qualibet parte. et si anima non
esset aliud a corpore: non esset aliud esse anima-
tum ab esse corporeo et carneo. et sic caro hoīs
erit vere tota in toto et tota in pte cū sit caro p
solā aīam. Dices q differunt p quātitatē. Cōtra
aut quantitas ista extendit animam: ⁊ sic anima
erit extensa. aut non: et ita effectus formalis ei⁹
non est eē extēsum: ita q esse carneū nō erit esse
extēsum. ¶ 7° Si aīa est sola forma in hoīe: q̄ro
quid ē subm quātitatis. aut sola materia: et tunc
nichil extēdetur in hoīe nisi sola mā. et sic sequit
q ens in pura potētia erit subm accidētis qđ tu
negas: et quātitatis terminate qđ phs et cōmen
tator hñt p inconuenientī. quelz enī res prius est
ens actu q̄z tale accidētale ens. aut subm quāti-
tatis est totū cōpositū ex materia et forma: ⁊ tūc
aīa necessario erit extēsa. aut tertio subm quanti
tatis erit mā cū aliq̄ alia forma subali: et tūc ha-
betur ppositū q in homine est alia forma ab aīa.
Dices q cōpositū ex aīa et corpe est subm quāti-
tatis: nec tñ ppter hoc aīa ē extēsa sed cōpositū.
Cōtra. impossibile ē q aliquid sit subm forme et
nō recipiat effectū formalē. nō enim effectus for
malis est aliud a forma: siue formā eē in subiecto
et subm recipe illā formā. sed in pposito effectus
formalis anime nō est aliud nisi animā corp⁹ in-
formare et corp⁹ ab anima informari. sz effectus
quātitatis est eē quātū partibile siue partitū. igi
tur si totū cōpositū ratione cuiuslibet partis est
subiectum quātitatis: quelibet pars recipiet effe
ctum formalē quātitatis. Cōfirmat. q2 impossi-
bile est q aliq̄ forma respiciat mām mediātibus
dimēsionibus et nō sit extēsa. et hec est rō cōmen
tatoris in de suba orbis. ¶ 8° arguit sic. Nutritio
est quedam partialis a ggeneratio. tunc q̄ro aut
nutritur anima. aut accidēs. aut substātia existēs
actu per aliā formā ab anima. aut sola materia.
non primum. quia quod nutrit: per corruptionē
potest deperdi et abijci. anima autem non ē pas-
sibilis et trāsmutabilis trāsmutatiōe phisica. nec
potest dari secundum. s. q accidentia. q2 fm phz
2° de generatione: vnūquodqz nutritur in q̄ntū ē
quid. nec potest dari q sola materia per hoc q so

la materia nutrimenti additur ad priorem for-
mam. restat igitur q illud nutritur quod potest
in substātia sua pfici et deperdi sicut compositū
ex forma substantiali que est alia ab anima et ex
materia. ¶ 9° arguit sic. Quia in nutritione ho-
minis aut alterius animalis acquiritur noua for
ma vel pars forme. ergo cum nō acquiratur aliq̄
pars anime rationalis: sequitur q in homine est
alia forma substātialis ab anima rationali. Assū
ptum pbatur. quero inquit de ppria actiōe for-
me rei nutriende ad quid terminatur. aut enim
terminatur ad solam corruptionē forme alimē
ti: et hoc non potest dari fm phisicam veritatē.
agēs enim nō est per se corrumpens. non enim
corrumpit nisi quia generat. vnde agēs non in-
tendit negationes per se. 9° metha cōmen. 43.
vnde repugnātia est dicere actionem esse tātū-
modo puatiuā. Aut secundo illa actio terminat
ad copulationē prioris forme cū materia: et hoc
non pōt dici. tum q2 illa copulatio est relatio. ge-
neratio autem nō per se terminatur ad relatio-
nem. tū q2 talis copulatio q̄ ponitur relatio nō
cadit inter formā et materiam. tum q2 agens est
extrahēs de potētia in actū. 7°. et. 12° metha. sz
per hoc q ageret istā copulationem non esset ve
re extrahēs de potētia ad actum. q2 ibi nichil eēt
quod deduceretur de potētia ad actum. sed for-
te ibi esset eductio de potētia non vnita ad potē
tiam vnitā. vnde nichil esset ibi eductū de potē-
tia materie. Aut tertio illa actio terminat ad pri
mam formā carnis de nouo inductā: sed hoc non
potest dari. q2 noue actionis est nouus termin⁹
formalis. vnde restat q p actionē nutritiue edu
catur noua forma in actū. ¶ 10. arguit sic. Vni-
formiter fit nutritio in homine et in alijs anima
lib⁹. sed non fit nutritio in alijs animalibus sine
acquisitione noue forme partialis quod patet.
quero enī aut tota forma preexistēs et informās
priorē materiā informat nouiter materiā alimē-
ti: aut pars eius. si tota: hoc est impossibile. quia
fm hoc sensitiua bruti esset indiuisibilis et inextē
sa sicut anima intellectiua et esset tota in toto et
tota in qualibet parte quod philosophus impro
bat primo de anima. vbi dicit q hmōi forma ē vna
in actu et multe in potentia ad modū continui.
et exemplum ad hoc manifestum est in animali-
bus anolosis. Nec pōt dari secūdū. s. q aliq̄ pars
forme precedētis informat mām aduenientem. s.
alimēti. q2 in talib⁹ formis extēsis sicut totū cor-
respōdet toti: ita pars correspōdet parti adeq̄te
q2 sic tota forma nō pōt eē forma alteri⁹ simul to
tius: sic nec pars ptis. Cōfirmat. q2 ita impossi-

bile est q forma sbalis migret de subiecto in subz
sicut est ipossibile de forma accidētali. tu autē po
nis q migret: qz preexistēs informat nouiter no
uam materiā. Itē sm te materia est causa distin-
ctionis et multitudinis. igit alietas materie faci
et alietatē forme. igit oportet q forma q̄ induci-
tur in ista materia sit distincta a forma q̄ inducit
in alia materia simpliciter vel saltem sm partē. hec
sunt argumēta Aureoli in forma. Multa alia ar
gumēta fiūt: sed ex solutione premissoꝝ patet so
lutio alioꝝ. ideo in hoc secūdꝰ articulꝰ terminat.

Quantum ad ar
ticulū tertiū pmo notādū est q
in generatiōe hominis semē de
cisum a gnāte tanq̄ instrumen
tū nature humane in cuiꝰ vtute
agit inducat in materia nō solū dispositiones cō
uenietes anime vegetatiue et sensitiue sed etiaz
suo ordine dispositiones cōuenietes anime intel
lectiue. q̄ licet nō causetur ex vtute seminis quē-
admodū in aialibus et plātis: introducit tamen
et vnit materie sic disposite et nō alit. quāuis eni
aia intellectiua sit p creationē et nō simpliciter ex
vi generatiōis: requirit tn̄ q in mā cui introducit
precedāt dispositiones p agētia naturalia causa
te qbus ppriꝰ actꝰ in propria materia recipiat.
aia cui intellectiua est corpis humani ppriꝰ actꝰ
et forma naturalis licet supnaturaliter producta
Ut. n. S. T. dicit de spūa. crea. ar. 2º ad. 4ᵐ et
5ᵐ. aia intellectiua sm suā eēntiā ē forma corpis
et non per aliqd additū et pars humane nature
vn̄ et pfectionē sue nature nō habet nisi in vnio-
ne ad corpꝰ. cuiꝰ signū est q in vtute ipsius aie ē
q fluāt ab ea quedā potētie q̄ sunt actꝰ organoꝝ
corporaliū. cū itaq3 aia intellectiua sit p se et sm
suam essentiaz forma corpis humani et requirat
certas ac debitas dispositiones in materia vt ei
vniat q̄ per virtutē agentis naturalis inducunt:
cōsequens est q agēs naturale agat ad vnionez
anime intellectiue cuz mā. et qz ex huiuscemodi
vnione resultat et cōstituitur homo: sequitur q
agēs naturale sit hominē generās. iuxta qd phs
dicit. 2º phi. q sol et homo generāt hominē. vn̄
stat bene q anima intellectiua sm se nō generet
sed sit a solo deo per creationē: et tamē q homo
ex aia intellectiua et corpe substātialiter cōstās:
per virtutē agentiū naturaliū generet. Qd aūt
dicitur in libro de spū et anima q aia pregrauat
corpore: nō est intelligendū quasi illud cōueniat
corpori humano ex natura sua: sed qz ex corrup-
tione corpis ppter defectꝰ cōtingentes aia pre-
grauat sm illud sapiētie. 9º corpꝰ qd corrūpitur
aggrauat aiaz. verū q liber ille d spū et aia modi
ce est auctoritatis neq3 est ab Augustino editꝰ vt
quidaz arbitrātur put. S. T. notat in multis lo-
cis. ¶ Sed cōtra premissa videtur facere qz sm
doctrinā S. T. aia intellectiua in gnātione hois
vnitur materie nude ab omni alia forma substā
tiali et accidētali. frustra ergo videtur q precef-
serint dispositiones alique in mā. et p ꝯn̄s q hu-
iusmodi dispositiones introducte p agēs natura
le nō possint aliquo modo causare vnionē aie cū
mā cū in ipso instāti vnionis non iā sint. ac p hoc
q agētia naturalia nichil efficiāt ad talē vnionē
neq3 aliq̄ ratione possint dici generātia hominē.
Et cōfirmat: qz ipa mā et aia intellectiua sunt a
solo deo p creationez. si ergo in ipa vnione nulle
inueniant dispositiones in mā p virtutē agentis
naturalis inducte: nō videt q agēs nāle cuius a-
ctio est mediātibus q̄litatibꝰ et dispositionibus
naturalibꝰ vllo modo attingat ad vnionē anime
cum mā nec p ꝯn̄s ad gnātionē hominis. ¶ Sed
ad hāc obiectionē respōdemꝰ q aliqd facere ad
vnionē duoꝝ dupliciter pōt intelligi. Uno mo-
do tanq̄ mediū vnionis vtrūq3 cōtigēs et ligās
ad modū bituminis vl claui: et isto modo id qd
cōfert ad aliquoꝝ vnionē oportet manere in ipa
vnione cū sit eius cā no solū q̄ᵐ ad fieri sz etiam
q̄ᵐ ad esse. et p hūc modū dispositiones in mate
ria precedētes introductionē forme sbalis nō fa
ciunt ad ipsarū vnionē. Alio modo dr aliqd face
re ad duoꝝ vnionem non q̄si mediū inter ea inci
dens et vtrūq3 cōtingēs: sed qz alteꝝ ipsoꝝ dis-
ponit ad alteriꝰ receptionē vl vt illi vniat. p quē
modū virtꝰ et motio instrumēti facit ad vnionē
forme artis cū mā p hoc q disponit materiaz ad
recipiēdā formā. et vtꝰ maris cū semine deciso fa
cit in gnātione aialiū ad vnionē aie cū mā prout
phs inqt. liº de gnātione aialiū p hoc q disponit
māz secꝰ ad aie receptionē. et q isto mō facit ad
vnionē aliquoꝝ: nō oz q maneat post ipoꝝ vnio
nē. vn̄ et postq̄ pducta ē aia sensitiua in gnāto p
vtutē pncipij actiui qd erat in semine: virtꝰ acti-
ua seminis esse desinit dissoluto semine ꝛ euanes
cente spū q̄ inerat. Neq3 est hoc inconueniēs vt
S. T. inqt. pª. p. q. 118. ar. pº ad. 4ᵐ. qm̄ virtus
ista ē īstrumētale agēs. motio āt īstrumēti cessat
effectu in eē iā pducto. ꝛ p hūc modū dicimus q
dispositiōes pcedētes ī mā faciūt ad vnionē for-
me introducēde cū mā: inq̄ᵐ disponūt māz ad
ipsiꝰ receptionē. Et licet huiuscemodi dispositio
nes ī instāti itroductiōis forme ī mā desināt eē, pp
ter corruptionē subti sic dictū fuit distin. pcedēte.

quia tñ p tẽpus imediate precedẽs ipm instans quod est ei⁹ terminus predicte dispositiones ad ipam forme introductionẽ naturalit̃ disponebãt ideo vnio forme cũ materia dr̃ fieri dispositiue p ipsarũ dispositionũ causalitatẽ. vt imaginemur q sicut tẽpus alterationis attingit instãs generationis tanq̃ ei⁹ terminũ imediatũ: ita et causalitas ipsaꝝ qualitatũ vel dispositionũ attigit tanq̃ ei⁹ terminũ ipam forme introductionez et vnionem cũ mã: quãuis ad ipam forme subam pducẽdam vt est ↄ aĩa intellectiua ei⁹ causalitas nõ directe se extẽdat. ¶ Ad pmissoꝝ aũt pleniorẽ intellectũ notãdũ ẽ put. S. T. dicit ↄ põ dei. q. 3ª. ar. 9º. ad. 9ᵐ q alit̃ ẽ in gñatiõe hoĩs et alit̃ i gñatione aeris vł aq̃. nã gñatio aeris ẽ simplex. qꝛ in tota aeris generatione nõ nisi due forme sbãles apparent: vna q̃ abijcit̃ et alia q̃ inducit̃. qđ totũ fit simul in vno instãti. vñ ante introductionẽ forme aeris semp manet in mã forma aque qñ ex aqua fit aer. generatio aũt hominis vel aĩalis non est vna simplex sed ꝯtinet in se plures generatiões et corruptiões cũ ibi appareãt diuerse forme substãtiales. pmo enĩz apparet ibi mẽstruũ vel spma qđ nõ ẽ actu viuũ. postea apparet viuũ p aliã formã. s. aĩam vegetatiuã. deĩde apparet aĩal p aĩaz sensitiuã. et vltimo homo p aĩam intellectiuam. nõ enim eñ põt q vna et eadem forma substãtialis gradatim educat̃ in actũ omniũ istoꝝ. nã forma substãtialis gradus nõ habet cũ nõ suscipiat magis et min⁹ neq̃ successiue in actũ pducatur: sed in istãti: alias oporteret gñationẽ substãtie esse motũ. ppt qđ phs dicit. 15º ↄ aĩalib⁹ q embrio pmo viuit vita plãte p animã. s. vegetatiuã. deĩde illa abiecta viuit vita aĩalis p animã sensitiuã. qua iteꝝ abiecta demũz viuit vita hominis. huiuscemodi autẽ gñationes et corruptiones fiũt per ꝟtutẽ actiuã seminis a generãte decisam: generationes p se corruptiones vero ex ꝯsequẽti. vnde in generatione hoĩs virt⁹ actiua et formatiua q̃ a generante homine cum semine deriuat̃: habet ꝟtutẽ anime gñantis p modũ instrumẽti. quẽadmodũ p motionem artificis ꝟtus artis ad imaginẽ fabricãdam: deriuat̃ p artificis motionẽ ad serrã et dolabrã et ad cetera q̄bus vtit̃ instrumẽta. hec aũt virtus actiua ⁊ formatiua seminis agens in ꝟtute hoĩs generãtis: pmo causat i mã embrionis ꝯuenientes dispositiones etiã necessitantes ad introductionẽ forme viui. qua introducta: forma prior abijcit̃. qꝛ vt phs dicit primo de generatione: non põt naturaliter esse gñatio vnius sine corruptione alterius. et quia generãs in cuius virtute agit: nõ solum est quid viuum sꝫ etiam animal: introducta forma viui: vlterius se extendit ad inducẽdas dispositiones ꝯuenientes forme animalis. et qꝛ ipm generãs nõ solum est viuũ et aĩal sed est etiã hõ: vlteri⁹ ipsa vis formatiua ab eo decisa agit ad inducẽdas dispositiones homini ꝯuenientes vsq̃ ad vltimũ gradũz q̃ est necessitas ad formã hoĩs put. S. T. inquit ↄ potẽtia dei. q. 3ª. ar. 9º. ad. 2ᵐ. ex q̃ patet q i generatione hoĩs necessario in embrione pmo introducit̃ aĩa vegetatiua: et deinde aĩa sensitiua. qñ ꝟtus seminis decisi a gñante hunc ordinem nãliter hẽt in agẽdo eo q agit in ꝟtute anime q̃ ẽ et vegetatiua ⁊ sensitiua et rõnalis. Neq̃ est inꝯueniẽs vt. S. Doc. ait ꝯtra gẽtiles liº. 2º. caº 89. si forme intermedie inter pmã formã elemẽti et vltimã formã ad quã gñatio ordinat̃ naturaliter pducant̃ stati postmodũ corrũpende. quia hm̃oi forme intermedie nõ dãt spẽm ꝯpletam: sꝫ sunt vt i via ad pfectã spẽm. et iõ neq̃ ipe neq̃ supposita q̃ ꝯstituũt pducunt̃ vel generant̃ vt pmaneãt: sed vt p ea ad vltimũ gñatum pueniat̃. Neq̃ iteꝝ obstat q tota gñationis trãsmutatio nõ est ꝯtinua sꝫ sunt multe gñationes intermedie: qꝛ id ipm accidit in alteratione et augmẽto. non eñi tot⁹ alterationis mot⁹ vel augmẽti ẽ ꝯtinu⁹. solus eñi mot⁹ localis ẽ vere ꝯtinu⁹ put phs docet. 8º phi. et licet forma hoĩs. s. aĩa intellectiua nõ pducat̃ nisi p creationẽ a solo deo: nichilomin⁹ hõ naturalit̃ generat hominẽ et generatio hoĩs nãlis est nõ miraculosa. tuz qꝛ anima intellectiua ẽ ppria ⁊ naturalis forma hominis. tum qꝛ mediãtib⁹ naturalibus dispositionibus p agens naturale inductis: pprie materie vnitur. tum qꝛ materia taliter disposita: est naturalit̃ capax ipsius. tum etiã qꝛ ſm naturalẽ et solitũ cursum a deo institutũ aĩa intellectiua materie non nisi certo modo disposite vnitur. Neq̃ est inꝯueniẽs q forma a solo deo creata presupponat agẽtia nãlia et naturales dispositiones in mã necessitãtes ad ipsi⁹ forme infusionẽ: qꝛ illud fit deo qui est actor et dator nature sic instituẽte: non q talis necessitas sit absolute et simplr̃ ex vi naturalis agentis aut dispositionũ naturaliũ sed pricipalit̃ ex infallibilitate diuine pvidẽtie. sicut eñi grã quãuis a solo deo creat̃ et anime infunditur necessario datur homini preparãti se faciẽti. s. qđ in se est necessitate infallibilitatis diuine institutionis ſm illud Zacharie pmo. ꝯuertimini ad me ⁊ ego ꝯuertar ad vos. et ioãnis. 6º saluator dicit. omnis q̃ audit a prẽ et didicit venit ad me. ita licet anima rationalis a solo deo creetur: necessario tamen et naturaliter modo supra expo-

fito infundit et vnitur materie nõ necessitate se cundo℞ agentiũ simpliciter loquẽdo: sed principaliter necessitate infallibilitatis diuine istitutiõis qua ⁊ agentib⁹ naturalib⁹ vim dispositiuã contulit necessitantẽ ad aĩe rationalis introductionem et materie certo ⁊ debito mõ disposite aiam disposuit creando infundere. vnde ⁊ miraculo ascriberetur ꝙ materie tali mõ disposite p agẽtia naturalia: deus aiam creando nõ infunderet.

¶ Secundo notandũ est ꝙ lꝫ forma subalis nõ expellat a mã per aduentũ alteri⁹ forme subalis pfectioris rõne cõtrarietatis qꝛ sube nichil est cõtrariũ: expellit tñ necessario ꝓpter duo. Unum est: qꝛ cũ forma pfectior cõtineat iperfectiorem virtute ⁊ adhuc ampli⁹: sꝫ aliquid ponit in subiecto forma pfectior cui⁹ priuationẽ implicat ⁊ ponit i subiecto forma iperfectior: quẽadmodum qꝛ aĩa bruti addit sensum supra aiam plãte: ponit ⁊ implicat in subo aliqd. s. sensibilitatem cui⁹ priuationẽ ponit aĩa vegetatiua in subo suo. s. plãta: quia ergo ipossibile est idẽ subm simul hr̃e in se aliqd positiuũ ⁊ ipius positiui priuationẽ: ita impossibile est ꝙ forma pfectior et iperfectior simul sint in eodẽ subo. alias simul in eodẽ subiecto eẽt aliqd et ipius priuatio qd implicat cõtradictionẽ. Aliud est qꝛ oẽs forme q̃ habent idẽ susceptiuũ ꝓximũ sunt eiusdẽ gñis phisici ꝓut ex dictis phi accipit 5° li° metha. dicẽtis ꝙ diuersa genere sunt q̃ idẽ susceptiuũ ꝓximum nõ hñt. Huius autẽ rationẽ deducit. S. Tho: opus: 45. d pluralitate formarũ: qꝛ potẽtie distinguunt per act⁹ vt phs tradit 2° de aĩa. proximũ autẽ susceptiuum cuiuslꝫ act⁹ ẽst põ nata perfici p illũ. vnde oꝫ ꝙ oẽs actus habentes idẽ susceptiuũ aut subm ꝓximũ sint eiusdem gñis phisici: nunc aũt oẽs forme materiales gñabilium rerũ ⁊ corruptibiliũ habent idẽ susceptiuũ proximũ cũ sint perfectiões eiusdẽ potẽtie scꝫ materie prime. mã eni id qd est: est põ quedã ordinata ad oẽs formas mãles tanq̃ ad ꝓprios act⁹ et pfectiones ꝓut phs docet p° phy. ideo iste forme mãles gñabilium ⁊ corruptibiliũ sunt eiusdẽ generis phisici. vocam⁹ aũt hic formas mãles oẽs illas q̃ ex natura suã hñt ꝙ materiam pficiãt et informent: forme aũt q̃ sunt eiusdem gñis phisici naturalit nõ se compatiũtur simul in eodem subiecto. cui⁹ rõnem. S. Tho: assignat loco ꝓxime allegato. qꝛ diuerse forme eiusdẽ gñis phisici diuersas requirũt dispositiões per quas earũ sbm vel susceptiuũ illis appropriet eo ꝙ ꝓprius act⁹ est in ꝓpria põ vt dr̃. 9° metha: neqꝫ forma ẽẽ pt in mã scdm nature ordinẽ nisi debite disposita fiat sibi ꝓpria. diuerse aũt dispositiones diuersarum formarũ non psũt simul eẽ in eodẽ susceptiuo ꝓprio. alias vtriusqꝫ forme cõis esset dispositio et nulli⁹ esset ꝓpriũ subm qd est cõtra dicta phi p allegata: vñ lꝫ in via gñationis dispositio vnius forme disponat ad inductionẽ dispositiõis alterius forme: tñ in via eẽndi ꝓpria dispositio vni⁹ dispositioni repugnat alteri⁹ neqꝫ secum illã cõpatit. ¶ Ex premissis contrariat falsa quorũdam imaginatio ꝙ: s. forma subalis presertim iperfectior expelli nõ possit a mã per aduentũ alterius forme pfectioris ꝓ eo ꝙ nõ habeãt inter se contrarietatẽ. pꝫ aũt ex premissis ꝙ nõ ex sola cõtrarietate habeãt forme ꝙ se inuicẽ expellãt ab eodẽ subo: sed etiã ꝓpter alias causas vt deductum est. et q̃uis pdicte forme ꝯtrarietatẽ ꝓprie dictã adinuicẽ nõ habeãt: qꝛ tñ se hñt vt habit⁹ et priuatio sicut dictũ est q̃ simul in eodẽ eẽ nõ possunt. id nimirũ ꝙ sint incõpossibiles circa idẽ subm: vñ et plures figure vt trigonum ⁊ tetragonũ incompossibiles sunt eidẽ subo ꝓximo: lꝫ contrarietatẽ nõ habeãt. ꝓ eo ꝙ se hñt adinuicem sicut habit⁹ et priuatio. nã trigonũ priuationẽ importat anguli quẽ tetragonum addit supra trigonũ. trigonũ eni est figura hñs tres angulos cũ precisione et exclusione pluriũ angulorum.

¶ Tertio notãdũ ẽ ꝙ vt accipitur ex doctrina. S. T. in mult' locis ⁊ presertum. opus. 33. de mixtiõe elementorum. et in cõmento sup p° li° de gene: et corruptiõe. lec. 22. forme elemento℞ aut subales aut accidẽtales nõ manent in mixto formalit ꝫ virtualit tñ: forme quidẽ subales manẽt virtute i forma subali mixti q̃ virtualiter pfectiones ipsarum cõtinet: quẽadmodum aĩa sensitiua ꝟtute cõtinet perfectiones vegetatiue et quarũcunqꝫ formarũ corporũ inaĩatorum. Forme autem accidentales vt qualitates elementorum manent cõsimiliter in qualitate ꝓpria mixti que vocatur complexionalis: vnde mixtum dr̃ componi ex elementis non sicut ex partibus cõstitutiuis quẽadmodũ cõponitur ex materia et forma que realiter ẽt actu in ipso manent et eius realitatem ac naturam constituunt: sed dupliciter aliter: Uno modo qꝛ improprie et abusiue: qꝛ. s. vt dictum est: mixtum cõtinet in se virtualiter elemẽta et quantũ ad substantialia ⁊ quantũ ad accidentalia. Alio modo quia p actionem elemẽtorum in se inuicem agentium suis actiuis et passiuis qualitatibus contrarietatem habentibus virtute celesti principaliter mouente et id agente: causat in materia quedam qualitas media et cõtemperata scdm ꝓpor-

tionē debitā ad formā mixti q̄ virtutem et naturā sapit elementariū qualitatū sicut mediū sapit naturam extremorū cū ampliori tñ pfectione ex influētia celi τ virtute specifica forme mixti. τ hec est ppria qualitas corporis mixti. sicut qualitas simplex est ppria qualitas ad formam corporis simplicis differēs tñ in diuersis fm diuersam mixtionis pportionem. vt isto modo mixtum cōpositū dicat ex elementis qz. s. ex mutua actione elementorum: mixtū aggeneratur τ resultat cū media q̄litate complexionali virtutē habēte elemētarium qualitatū. et iste est sensus phi cū dicit loco preallegato. neq3 manēt igit actu. s. elementa vt corpus τ albū neq3 corrumpūtur neq3 alterū neq3 ambo. saluat enim virtus eor. Dicunt autem non corrumpi elemēta in gñatione mixti vt S. Tho. exponit. opus. allegato: qz nō sic penitus corrūpuntur sicut corrumpit mixtū qñ ex eo corpus simplex elementi vel aliud mixtum generatur vbi nec suba ipsius nec virtus manet. in generatione autē mixti ex elemētis τ si nō maneat eor suba: manet mō predicto eorum virtus. Dicitur aūt corpus mixtum resolui in elementa: nō tanq̄ in aliqua actu in mixto existētia vel tanq̄ in partes ex qbus actu constituatur: sed qz mixtum dum corrumpit: resoluitur in materiam primam cuius potentia per se et imediate ē ad formas elementorū: ita q ad earum receptionē nō indiget preuia dispositione. est enim materia prima ex natura sue potētie pprium susceptiuū forme elemētaris. et de hoc. S. Tho. opus. 42. de natura gñis. ca. 16. Unde cōsiderando solā mixti corruptionē sine respectu ad aliquas dispositiones quas materia pōt habere p actionē naturalis agētis in ordine ad aliam formā mixti: terminabit ad gñationem elemēti ad cui⁹ formā vt dictū est mā ex nā sue potētie sp est disposita sicut et ad formā corporeitatis. sunt enī elemēta pma origine inter corpa gñabilia τ corruptibilia vt ex dictis phi accipit. 2° de gene. Unū sensus est cum dr corpus mixtum resolui in elemēta: q si in corruptione mixti cessaret ois actio naturalis agentis disponentis ad introductionē alteri⁹ forme τ relinqueret processus resolutiōis mixti vie τ ordini nature: talis resolutio terminaret ad generationem elementi ppter causam statim assignatam. Pōt etiam esse ali⁹ sensus dicti quē. S. T. ponit opus. 32. de natura materie. Ad cuius itellectū aiaduertendum est q in corpore mixto vt supra dictum fuit: ex sui compositiōe manet quedam media qualitas complexionalis quasi resultans ex contēperamento qualitatū elemētariuz earum naturā sapiens. vñ hz vim calefaciēdi infrigidandi humectādi τ dessicādi nō in sūmo gradu quēadmodum ille qualitates sed medio mō. q̄diu autem huiuscemōi qualitas manet in debita pportiōe temperamēti quam requirit forma subalis mixti in mā: mixtum pmanet in ppria cōsistentia. cū vero dicta pportio dissoluitur p eo q per actionē alicuius agētis interioris vel exterioris in ipsa media qualitate cōplexionali semp excedit virtus alicui⁹ qualitatis elementaris vt caliditatis vel frigiditatis aut siccitatis vl humiditatis ita vt dissoluatur pportio debita in qua saluat forma mixti: sequit ipsius corruptio. qz ergo excellētia talis qualitatis vincit τ corrūpit pportionem qualitatis cōplexionalis et disponit ad formā elementi cuius ipsa qualitas in sūmo ē naturalis pprietas: iō dicit mixtum resolui in tale elementū. nō q fiat resolutio vsq3 ad primam materiā: sed qz terius huiusmodi resolutiōis est gñatio elementi ad qd disponit virtus pportionem vincēs. Et aduertendū q cum dr mixtū resolui in elemēta: nō est sic itelligendū quasi in oi corruptione mixti fiat resolutio in omnia q̄ttuor elementa: sed quia fit resolutio in elementa vnū vel plura. potest enim ex corruptione mixti vnū elementum generari: et possunt generari plura prout corruptio mixti fm diuersas ei⁹ partes diuersificari pōt. ¶ Ex supradictis inferimus q nō ideo corpus mixtum dicitur componi ex elementis quasi eorum substantie aut forme subales in ipso maneant actu: neq3 etiā quasi forme accidentales et qualitates elemētoruz actu τ formaliter in se vel quantum ad aliquid sui in corpore mixto maneant eedē numero: sed pter hoc q virtute τ in potētia pxima maneant in ipso mō supra exposito. vnde falsa est imagiatio quorūdaz dicentium q mixtum componitur ex elementis sicut ex principijs materialibus: nisi forte capiat sub isto sensu quia. s. media qualitas complexionalis que resultat in mixto ex mutua actione et passione elementorum est quedam materie dispositio ad formam mixti.

¶ Quarto Notandū est quia sicut via generationis naturalis materia prima quantum est de se habet potētiam primo τ immediate ad formam corporeitatis et ad formas elementorum vt deductum est supra ex dictis. S. Tho. ita q sine aliqua preuia dispositiōe potest formam corporeitatis recipere τ per pñs aliquam formarum elementariū cū elemēta sint prima corpora: ita et via corruptio

nis mixtorum corporum forma mixti destructa primo ꝛ imediate ꝛ per quādam naturalē ꝯñam aduenit materie forma corporeitatis ꝛ elemētaris etiā sine aliquo ꝑ se agente et disponente ad eius introductionē. Et pari mō videtur dicēdū ꝙ in corruptiōe aialis: mā primū ꝛ imediatū ordinē hꝫ ad formam cadaueris forma aialis corrupta: ita vt etiā sine aliquo ꝑ se agentē et disponēte ad talē formā naturali quadā ꝯñā forma ipsa cadaueris ī materiā introducat. dico aūt per se agente ꝛ disponente: qm̄ de ꝑ accidens illō idē agēs qō agit et disponit ꝑ se ad corruptionē aialis: agit ꝛ disponit ad introductionē forme cadaueris q̄ nō est ab eo intēta. sicut eni qm̄ mixtū dissoluit forma elementaris naturaliter succedit in mā: propter quod elementa dicūtur remanere ī mixto et hoc nō ex ꝑncipali intentiōe corrūpentis mixtuꝫ sꝫ ex naturali ꝯñā ordinis qō maxime apparet in corruptione violēta ꝛ quasi subita corporis mixti: ita etiā cū aīa corrumpit vel recedit a corpore: naturalit cōsequit ꝛ succedit in materia forma cadaueris q̄ per se intēta nō fuit a corrūpente aial vel ab aliquo ꝑ se agēte. vñ et materia sub forma aialis. s. aia exñs: imediatum ordinē hꝫ ad formā cadaueris ꝛ est in vltima dispositione et in vltima potētia ad illam q̄ per solam aie corruptioneꝫ vel separationē reducit ī actū. Hūc autē ordinem naturalem instituit vt videt ipse auctor nature: vt sicut via gñationis forma mixti naturaliter media ē successiōis ordine inter formā elementi ꝛ formam viuētis: ꝛ forma viui inter formā mixti ꝛ aialis formā: et hec iterum media ē inter formam viui et inter formam hoīs iuxta illud phi: embrio ꝑmo viuit vita plāte ꝛc. ita ꝛ via corruptionis forma cadaueris media ē inter formā hoīs vel animalis ꝛ formas elementorū. Neqꝫ obstat ꝙ nō sint tot corruptiōes quot sunt generationes. qm̄ destructio facilior est vt cōiter ꝗ̄ constructio: et forte corruptiones sunt plures sicut ꝛ gñationes nobis tñ ignote. et sicut in generatione hominis vel animalis forme acqsite in materiā successiue ꝑ multas gñatiōes preter formam vltimā dicūtur habere esse imperfectum et tendens in aliud: ita ꝛ in corruptione et dissolutione hoīs vel aialis: forma cadaueris et si que alie forme sunt intermedie: imperfectū ēē habēt: eo ꝙ in eis motus resolutionis nō sistat ꝫ ad formas tendat naturaliter elementorū. secus aūt est supernaturali virtute ꝑ miraculū. quēadmodū fuit de forma corporis xp̄i in triduo mortis iuxta illud ꝓphete. non dabis sanctum tuum videre corruptionem. hanc autem formā cadaueris nature ordine ꝛ ꝯñā naturali sequūtur accidentia que respiciunt potentiam materie in ordine ad formam generalem corporeitatis eadē spē cum accidentibus corporis viui aialis. sūt autem ista accidentia prout. S. Tho. inquit opusculo. 41°. de natura accidentis: quantitas ꝛ alia que ſm quantitatem attenduntur quēadmodū cicatrix et vestigia vulnerum. et iterum illa accidentia que ſm diuersas ꝓportiones sunt in corporibus mixtis vt albedo et nigredo. verūtamē huiuscemodi accidentia cadaueris non sunt eadem numero cum accidentibus consimilibꝰ que fuerunt in corpore viuo cum neqꝫ habeant idem subiectū neqꝫ idem ēē actu. vñ et varie mutatur color in viuo et mortuo. qō nequaꝗ̄ cōtingeret nisi aliud et aliud ēē actu haberet. accidētia autē que sequunt materiā in ordine ad formā specialē seu specificā cuiusmōi est figura nā cuiuslꝫ spēi ē determinata figura: nō manent neqꝫ cōsequunt formā cadaueris nisi equiuoce. sicut enim hō pictus equiuoce dicit hō cuꝫ homine vero: ita ꝛ hō mortuus cum homine viuo: et figura mortui cuꝫ figura hominis viui.

Quinto Notandum est ꝙ contra supra positas conclusiōes aduersarij ꝗ̄plurima obuiunt argumenta: sꝫ qr multa ex eodem ꝓcedunt fundamento ꝛ eādem petunt difficultatem: ad certa puncta reduci pñt in quibus omnia fere videntur fundari. ¶ Primum est. quia due opationes similes vel contrarie nō possunt simul ab vnā ꝛ eadem aīa elici qō tamē reperit in homine. nā illud idem qō homo appetit per appetitum sensitiuum simul resultat ꝑ appetitū intellectiuum. et freqūēter simul hō appetit idem duplici actu appetendi volūtatis. s. et sensitiui appetitus. et simul hō appetit aliquid libere per volūtatem ꝛ naturaliter ꝑ sensualitatē. ¶ Secundū est. quia nō videtur possibile ꝙ eadem forma numero sit quanta ꝛ non quanta. extensa ꝛ nō extensa. materialis ꝛ non materialis. quod tamen sequeretur si in homine eadem anima numero esset sensitiua vegetatiua intellectiua. nam anima vegetatiua et sensitiua: materialis est quanta et extensa per accidens. ¶ Tertiū est. quia anima intellectiua in homine est a solo deo per creationem: anima xō vegetatiua et sensitiua est ab agente naturali per generationem. sed nō videtur possibile ꝙ eadem anima numero sit terminus creatiōis a solo deo ꝓductus: et sit terminus generationis ab agente naturali ꝓductus. ¶ Quartum est. quia embrio primo vi-

nit vita plante:et postea vita animalis:et deide
vita hoīs vt phs tradit.li° de gene. aīalium. sed
dari non potest a quo due prime aīe corrumpun
tur tertia adueniente cum non sibi cōtrarientur.
immo pme due sunt via ad tertiā et ordinantur
ad eam. ¶Quintū est.qꝛ frustra viderent̄ pre-
cedere in generatione hoīs multe forme et mul-
te dispositiōes in materia si forma vltima vt anī
ma intellectiua ī purā materiam primā introdu-
cit̄ nil habentē relictū de pozibus formis vel dis-
positiōibus. ¶Sextū ē. qꝛ materia pma seclusa
omni forma ꝛ dispositiōe: equaliter et idifferēter
se hꝫ ad recipiendū oēs formas. vñ si forma nu-
de matie adueniret:ī nulla generatione eēt ma-
teria magis apta ad formam quam recipit qꝫ ad
aliam.ac per hoc vel oīa fierēt a casu: vel quodlꝫ
fieret ex quolꝫ.qđ est contra verā phiam. ¶Se-
ptimū est. qꝛ frequēter leprosus generat lepro-
sū. hoc autē nulla ratione fieret si p aduentū aīe
rationalis omnes forme ꝛ dispositiōes precedē-
tes vsqꝫ ad primā materiā corrumperēt̄.nā neqꝫ
in materia infectio remaneret:neqꝫ ex aīa a solo
deo creata mūda ꝛ imaculata cōtraherēt̄.et per
eādem rōnem neqꝫ peccatum originale ex parē-
tibus in filios trāsfunderēt̄ quod est hereticum.
¶Octauum est. qꝛ cum eadē accidētia sicut ea-
dē lineamēta ꝛ organoꝝ figure ac loca maneant
in corpore mortuo q̄ prefuerant in viuo: necessa
rio videt̄ etiam aliquā vnam formā sūbalem in
vtroqꝫ manere.nā eadem accidētia eādem natu
raliter cōsequūtur formam. ¶Nonū est.qꝛ seq-
retur ꝙ nō fuisset idem corpus xpi viuum et mor
tuū. ac p hoc ꝙ non fuisset idem corpus in cruce
pēdens et quod de virgine sūpsit. qđ fidei videt̄
repugnare. pbatur ꝯña. qꝛ si in morte xpi fuit fa-
cta resolutio vsqꝫ ad primā materiā: vel nullum
remāsit corpus si materia sola relicta est qꝛ pma
materia nō est corpus: vel si noua forma itrodu-
cta fuit in materia: nō fuit idem corpus numero
cum identitas forme ad identitatē numeralem
exigat̄. ¶Decimū est.qꝛ sequeretur ꝙ in morte
xpi diuinum suppositum fuisset noua vnione no-
ue nature vnitū. pbat̄. qꝛ si in xpo nulla alia for
ma substantialis fuit nisi aīa rōnalis cū in triduo
mortis suppositum diuinū nō fuerit soli materie
vnitum sed materie cum forma: sequitur ꝙ in se-
paratione aīe: noua forma fuit noua vnione diui
no supposito vnita. ¶Undecimum est. quia se-
queretur ꝙ in sacramēto altaris totus panis nō
cōuerteretur in totū corpus christi. pbatur hoc.
quia si in corpore christi nō est nisi materia pma
et aīa rationalis: cum panis nō conuertat̄ in ani

mam rōnalem qꝛ corpus non cōuertitur in spūm
sequitur ꝙ panis nō conuertit̄ nisi in materiam
primam qđ est erroneum ꝛ cōtra verbum dñi di-
centis.hoc est corpꝰ meum. Hec sunt in qbus ra
tiones aduersarioꝝ principaliter fundant̄.qbus
dño auxiliante dissolutis: oīa fere argumenta q̄
cōtra vnitatem forme sūbalis in eodem supposi
to obijciūt̄ facile solui pñt. ¶Ad.pm ergo dicimꝰ
primo ꝙ maior ꝑpositio posset hr̄e veritatem si
aīa p seipsam imediate esset pncipiū suaꝝ opera-
tionū.sed qꝛ hoc est falsū ꝛ operationes aīe pce
dūt ab ea mediantibꝰ pluribus ꝛ diuersis poten
tijs: nullū incōueniēs est ꝙ p diuersas potentias
diuersas hēat aīa operatiōes: ꝛ p plures similes
plures similes hēat simul opationes. quēadmo-
dū idē corpus vel eadē supficies simul pōt infor
mari albedine ꝛ nigredine vel ēt duabꝰ albedini
bus s̄m diuersas sui ptes. potētie aūt aīe partes
potētiales sunt ipsius. vnde qꝛ in homine alius ē
appetitꝰ sensitiuꝰ et aliꝰ appetitus intellectiuꝰ: ni
chil phibet ꝙ aīa p appetitum sensitiuū refutet id
qđ p appetitū itellectiuū acceptat: vel ꝙ idē per
vtrūqꝫ appetitū velit sub alia tñ et alia ratione.
Dr secūdo. ꝙ rō presupponit falsum quantū ad
id quod dicit de contrarietate. nam lꝫ appetitus
intellectiuus refutet aliqꝫ id quod appetitꝰ sensi-
tiuus appetit: non iō sunt cōtrarij. nā s̄m phm cō
traria sunt q̄ circa idem et s̄m idem sunt. nō enī
sibi inuicē contrariat̄ ꝙ idem homo sit sanus ma
nu ꝛ infirmus pedibus. vnde vt. S. Tho. inquit
3a p. q. 18. ar. 6° in. cor. ad hoc ꝙ in aliquo sit con-
trarietas voluntatū requirit̄ primo ꝙ volunta-
tū diuersitas s̄m idem attendat̄. si enī voluntas
vnius sit de aliquo fiendo s̄m vnā rationem ꝛ al
terius volūtas sit de eodem nō fiendo s̄m aliā
rōnem: nō est contrarietas voluntatum. nō enī
est cōtrarietas voluntatum ꝑprie loquendo qñ
iudex vult ꝑpter amorem iusticie latronē suspē-
di quē eius cōsanguineus naturali amore vellet
nō suspendi: nisi forte intantū se extēdat volun-
tas cōsanguinei ꝙ bonū iusticie velit ipedire.tūc
enim circa idem.s.bonum iusticie repugnātia vo
luntatum attenderet̄.secūdo requirit̄ ad cōtra-
rietatē voluntatis ꝙ actus ab eadem voluntate
pcedat. nam si hō vult aliquid appetitu rōnis et
oppositum eius velit per appetitum sensitiuū: nul
la est cōtrarietas: nisi forte appetitus sensitiuus
intantū preualeat ꝙ vel imutet vel retardet ra-
tiōis appetitum. nam p hoc ad ipsam rōnis volun
tatē cōtrarius motus appetitus sensitiui perueni
ret. hec ille. ex quibus ibi concludit ꝙ voluntas
qua xps passionem voluit: ꝛ volūtas q̄ passionē

refugiebat nõ erãt sibi inuicẽ ɔ̃rie. eo q̃ p̃ma esset alia volũtas .s. diuia ꝛ volũtas rõnis: ꝛ alia esset secũda .s. nãlis volũtas et appetitꝰ sensualitatis.

¶ Ad. 2m negaꝶ ɔ̃sña. et ad eiꝰ ꝓbationẽ respondet. S. Tho. in. q. de aĩa. ar. 11o ad. 13m q̃ aĩa vegetatiua et sensitiua in homine fm suam subam est incorruptibilis cũ eius suba sit suba aĩe rationalis. et pari mõ dicendum est q̃ in homine aĩa vegetatiua et sensitiua neq̃ est quãta neq̃ extensa neq̃ materialis .i. materie imersa. vñ falsum est qd in ꝓbatione assumiꝶ. Eãdem respõsionem in sentẽtia ponit. pa p. q. 76. ar. 3o ad. pm.

¶ Ad. 3m respõdet. S. Tho. in. q. de aĩa vbi supra ad. 10m q̃ lz aĩa sensibilis in brutis sit ab intrinseco .s. per gñationem: tñ in hoĩe suba anime q̃ est simul vegetabilis sensibilis et rõnalis ab extrinseco est .s. per creationẽ. Idẽ in sentẽtia respondet. pa p. q. 108. ar. 2o ad 2m.

¶ Ad 4m dꝶ q̃ due p̃me aĩe q̃bus embrio viuit anteq̃ viuat aĩa rationali corrumpunꝶ efficienter a deo aĩam rationalẽ creante ꝛ in materiam introducente. et ab agente naturali inducẽte dispositiones ad introductionez aĩe rationalis cõuenientes. corrumpunꝶ p̃terea formaliter ab ipa aĩa rationali eas expellẽte propter rõnes supra in secũdo notabili annotatas.

¶ Ad. 5m. p3 responsio et his que dicta sũt in p̃mo notabili versus finẽ.

¶ Ad. 6m. dꝶ q̃ recte procederet si introductio forme substãtialis in materiã esset motus et tp̃e mensuraretur. sed cum nõ sit motus sed terius motus alteratiõis quo materia disponebaꝶ ad talez formã: licet forma adueniat materie nude: nõ tñ aduenit materie indifferẽter se habẽti ad omnes formas. Ad cuius intellectũ considerandũ est q̃ per motũ precedẽtem introductionẽ forme: materia disponebatur ad certã et determinatam formã quam in termino motus recipit. inter motum aũt et eius terminũ: nullum cadit mediũ forme vel duratiõis. vñ nõ est dandũ tp̃s aut instãs tẽporis inter vltimã dispositionẽ materie ꝛ introductionem forme in quo mã sit indifferens ad omnes formas. Neq̃ obstat q̃ forma aduenit materie nude ab omni alia forma ꝛ dispositione. q2 talis denudatio materie nõ nisi p introductionem forme noue cõpletur. forma eñ sua introductione simul ꝛ materiã informat ꝛ a precedentibus forma et dispositionibus expoliat: ita vt ipam materiã nudã attingat ꝛ repleat yt nullum tempus vel instans dari possit in quo materia nõ habeat vel dispositiões ad formã vel ipsam formam. et p̃pterea phs dicit q̃ corruptio vnius est gñatio alterius. quia .s. ipsa corruptio precedẽtis forme nõ nisi generatione et introductiõe aduenĩẽtis forme p̃ficitur. vñ precedentes dispositiões necessitant et vt ita loquar trahunt nouã formam vt deductũ fuit in primo notabili. ac per hoc ipa forma non aduenit materie aut indifferenti aut a casu s3 determinate.

¶ Ad. 7m. negaꝶ minor. et ad eius ꝓbationem dꝶ q̃ procedit ex insufficienti diuisiõe. neq̃ eñ infectio lepre transfundiꝶ in prolem ex infectione aĩe rationalis de nouo create neq̃ ex infectione dispositionũ precedentium in materia s3 ex īfectiõe virtuali seminis quod manet nõ solũ tempore alteratiõis per quã materia disponitur ad formã sed etiam post forme introductionem. Ut enim ait. S. Tho. de põ. dei. q. 3a arti. 9o ad 16m. virtꝰ formatiua q̃ a p̃ncipio est ī semine: manet adueniente etiã aĩa rationali sicut et spũs in quos fere tota suba spermatis cõuertiꝶ manent. et illa q̃ priꝰ fuit formatiua corp̃is fit postmoduz corporis regitiua. Et cõtra gen. lio 2o cao 89. dicit q̃ virtus q̃ cum semine decidiꝶ ꝛ dꝶ formatiua: op̃atur formationem corporis p̃ut agit ex vi aĩe patris cui attribuiꝶ generatio sicut p̃cipali generãti: non ex vi aĩe cõcepti ẽt postq̃ aĩa inest. nõ enim conceptum generat seip̃m sed gñatur a p̃re. et parũ infra cõcludens inquit. relinquiꝶ ergo q̃ formatio corp̃is precipue quantũ ad p̃mas et p̃ncipales p̃tes nõ est ab aĩa genita nec a v̄tute formatiua agente ex vi eiꝰ: sed agẽte ex vi aĩe generatiue p̃ris cuius opus ẽ facere simile generanti fm spẽm. hec igitur vis formatiua eadem manet in spũ predicto a p̃ncipio formatiõis vsq̃ in finẽ. et parũ ante finem capituli inq̃t. nõ enim virtute aĩe gñati formaꝶ corpus quãtũ ad p̃mas et p̃cipuas p̃tes: s3 v̄tute aĩe generãtis vt supra probatũ est. similiꝶ etiam oĩs materia sue forme cõfiguraꝶ. nõ tñ hec cõfiguratio fit ex actiõe gñati: s3 ex actiõe forme gñantis. hec. S. T. Itẽ infra in hoc. 2o di. 30. q. 2a ar. 2o. c. inq̃t. cã assimilationis filij ad patrẽ nõ est conuenientia in materia sed causa similitudinis est virtus formatiua que in semine relinquitur ex operatione virtutis formalis ipius patris agentis in semẽ. Ex quibꝰ accipitur q̃ in animalibus generans generat sibi simile mediante virtute generatiua et formatiua que manet in semine etiam post introductionez noue anime ꝛ habet operationem circa fetum vꝶ cõceptum. vnde huic virtuti attribui debet sicut cause q̃ infectio lepre transfundaꝶ a patre leproso in p̃lem: et nõ vel ipi anime de nouo introducte vel dispositionibus in materia precedentibꝰ. et q̃uis in ipsa virtute non sit actu infectio: est tamen virtute queadmodum ipsa corporis orga-

nizatio. Vñ. S. Tho. de potentia dei. q. vel ma-
teria. 3ª ar. 12° arguit. 7° loco sic. Accidēs nō trāſ
funditur niſi per transfuſionem ſubiecti. ſed ali-
que egritudines transfunduntur a parentibus ī
filios ſicut lepra ꝛ podagra et huiuſmodi. ergo ꝛ
eorum ſubiectum transfunditur. hec autem non
ſunt ſine anima. ergo ꝛc. ad quod reſpondet. Ad
7ᵐ dicendum ꝙ egritudines de quibus eſt obie-
ctio non traducuntur cum ſemine quaſi actu in
ſemine ſint: ſed quia eſt principium earum in ſe-
mine per aliquam ſeminis indiſpoſitionem. hec
ille. ¶ De transfuſione autem peccati originalis
a parentibus in prolem dicendum eſt ꝙ nō cau-
ſatur ex infectiōe peccati que actualiter ſit aut in
diſpoſitionibus precedentibus in materia aīam
rationalem aut etiam in ſemine quia neutrū iſto
rum eſſe pōt ſubiectum peccati culpabilis. ſꝫ pre
dicta trāſfuſio cauſat diſpoſitiue ex vtroqꝫ ipſoꝝ
inquantū diſponunt ad naturam humanā quaꝫ
conſequitur peccatum originale poſt peccatum
primū ade. ꝛ de hoc dici hꝫ plenius. diſ. 31. vnde
licet nulle diſpoſitiones maneant in materia in
aduentu aīe ratiōalis: proles tñ genita cōtrahit
peccatū originale inquantū ex vniōe aīe ratiōa-
lis cū materia reſultat ꝛ conſtituiť natura huma
na q̄ ſecum trahit peccatū originale vt dictū eſt.
vnde. S. Tho. pª 2ᵉ. q. 81. ar. p° ad. 2ᵐ. inquit. et
ſi aīa nō traducatur qꝛ virtus ſeminis nō poteſt
cauſare aīam rationalem: mouet tñ ad ipam diſ-
poſitiue. vnde ꝑ virtuteꝫ ſeminis traducitur hu-
mana nā a parente in prolem ꝛ ſimul cum natu-
ra nature infectio. ex hoc enim fit iſte qui naſciť
conſors culpe primi parentis: ꝙ naturam ab eo
ſortitur ꝑ quādam generatiuam motionem. hec
ille. Et ad. 3ᵐ dicit. ꝙ et ſi culpa nō ſit actu ī ſemi
ne: eſt tñ ibi virtute humana natura quā conco-
mitatur talis culpa. Et in. q. de malo. q. 4. ar. 3°
ad. pᵐ. ait. aīa rationalis nō habet īmundiciam
pcti originalis nec ex ſe nec a deo ſed ex vnione
ad carneꝫ. ſic eni fit pars humane nature deriua
te ab adā. dr̄ autem peccatum originale tradu-
ci a parentibus in prolem eo modo quo proles
diciť generari ex parentibus. ſ. diſpoſitiue. ¶ Ad
8ᵐ. patet reſponſio ex his que dicta ſunt ī quar-
to notabili. ¶ Ad. 9ᵐ. reſpondet. S. Tho. 3ª. p.
q. 50. arti. 5°. ꝙ proprie idem numero diciť qđ
eſt ſuppoſito idem. corpus autem chriſti viuum
et mortuum fuit ſuppoſito idem. nam nō habuit
aliam hypoſtaſim viuum et mortuum niſi hypo
ſtaſim verbi dei. vnde ſimpliciter debet dici ideꝫ
corpus numero capiendo ſimpliciter ꝑ abſolu-
te. ſi quis autem idem ſimpliciter capiat pro idē
omnino vel totaliter: non debet dici idem ſimpli
citer cum non habuerit eandem formam ſubſtā-
tialem: neqꝫ corpus chriſti mortuum habuerit vi
tam que eſt aliquid de eſſentia corporis viuen-
tis. eſt enim viuum predicatum eſſentiale nō ac
cidentale. vnde ſi corpus chriſti fuiſſet ideꝫ tota-
liter viuum et mortuū vt aduerſarij pretendunt
non fuiſſet vere mortuum quod fuit hereſis ga-
lanitarum vt yſidorus dicit. Quod autem dici
tur ꝙ identitas forme ad identitatem numera-
lem exigatur: veritatem habet in alijs a chriſto.
quia corpus mortuum in alijs a chriſto non ma-
net vnitum eidem ſuppoſito cui vnitū fuerat vi-
uum. et ideo non poteſt remanere idem nume-
ro cum talis identitas requirat proprie loquen-
do identitatem ſuppoſiti. quod autem phs dicit
omnia que ſūt eadem numero eadem eſſe ꝛ ſpe-
cie: veritatem habet in ſubſtantijs primis in qui-
bus ſuppoſitum ſubſiſtit in vna ſola natura. eo ꝙ
nature identitate ſublata tollitur ſuppoſiti idē-
titas. ſed in chriſto ſuppoſitum ſubſiſtit in duab⁹
naturis diuina. ſ. et humana. ideo ſublata idēti-
tate ſpecifica humane nature per morteꝫ chriſti
manſit idem ſuppoſitum ſubſiſtens in diuina na
tura vnitum habens ſemꝑ corpus qđ ſemel aſſū
pſit. quod etiam dici debet idem mortuum ꝛ vi-
uum propter identitatem materie et identitatē
eſſe et ſubſiſtentie. ¶ Ad. 10ᵐ. negatur conſequē
tia loquendo de vnione per ſe concernēte incar-
nationem ſuppoſiti diuini. neqꝫ valet eius pba-
tio. nam lꝫ in ſeparatione anime chriſti a corpo-
re in triduo mortis noua forma fuerit vnita diui
no ſuppoſito: nō tamen noua vniōe per ſe loquē-
do ex pte diuini ſuppoſiti. Ad cuius intellectum
conſiderandum eſt ꝙ ſm cōmunem ſententiam
theologoꝝ et docet illud. S. Tho. 3° li° ſen. diſ.
2ª. q. pª ar. p° 2° ꝛ. 3°. Et. 3ª par. q. 4. ar. p°. ſola
humana natura ad miſterium īcarnationis aſſū
~~nio cap~~ fuit conſiderato fine humane reparatio-
~~pcibitis~~ iendo aſſumptibilitatem non ſm poten-
tiam dei abſolutam. ſm hoc ergo aſſumptio ver
bi dei terminata eſt ꝑ ſe ad humanam naturam.
et qꝛ vnio verbi dei conſecuta eſt predictā aſſum
ptionem: ſequitur ꝙ verbum dei per ſe et directe
fuerit vnitum humane nature ac per hoc et eius
partibus eſſentialibus anime. ſ. et corpori. qbuſ-
cūqꝫ autem alijs vnitum fuit: non niſi hac vnio-
ne vel eius ratiōe fuit vnitū. vnde ꝛ tēpore quo
chriſti corpus vegetabatur et incrementum ſuſ-
cepit alijs ꝛ alijs partibus carnis et oſſis per con
uerſionem alimēti in ſubam aliti vicaſſim aggene
ratis: verbum dei vnitum fuit ſed nō niſi eadem

vniōe ex pte sui qua ab instāti assumptionis humane nature corpori et aīe est vnitū. non enī ipsis vniebat᷑ nisi ratiōe corpis preassumpti ⁊ ꝓuniti cui vt ita loquar ille ptes inserebātur. ita ꝙ ex parte huiuscemōi ptium vnio fuit noua nō ex pte diuini suppositi nisi ſm rōnis cōsiderationem. In proposito ergo nr̄o dicimus ꝙ et si in triduo mortis xp̄i forma subalis cadaueris noua vniōe ex pte sui vnita fuit diuino supposito: diuinum tn̄ suppositū nō noua vnione ex pte sui illi vnitū fuit per se loquēdo sed ex rōne vnionis qua a primo instāti incarnatiōis corpori hūano vnitū est. naz iō forme cadaueris diuinū suppositum vnitū fuit qr ipsa forma materie corpis xp̄i vniebat᷑. vnde possumꝰ dicere ꝙ nō per se sed quasi ꝑ accidens tali forme diuinū suppositū fuit vnitū. tali autem mō vniōis nullū incōueniens est ꝙ verbū diuinū multis post primū instās incarnatiōis vnitū fuerit. credibile enī est ꝙ corpꝰ xp̄i diuersis q̄litatibꝰ vt calore ⁊ frigore ⁊ diuersis coloribꝰ aliq̄n mutatū est q̄bus ex cōsequenti ⁊ ꝑ accidens oportuit diuinū suppositū vniri cū esset corpi vnitū cui illa accidebāt. multis etiā vulneribꝰ ⁊ plagis corpori sacratissimo in passiōe inflictis p̄dicto mō vnionis vnitū fuit. et nūc in celo cicatricibꝰ pluribus diuinum suppositum est vnitum q̄bus a principio assumptionis humane nature vnitū non fuerat sed oībus his vt deductū est nō nisi ex ratiōe prime vnionis qua corpus et aīam ab instāti assumptionis sibi vniuit vnitū est. ❡ Ad. iim. negatur ꝯña. et ad eius ꝓbationē negat᷑ iterū cōsequētia. lz enī panis nō cōuertat᷑ ꝓprie ⁊ directe in aīam rōnalem: cōuertit᷑ tn̄ in corpus xp̄i cōtinēs intrinsece animam rationalem. corpus autē christi nō est spūs. Et si etiā dicamus iuxta modum dicendi S. Tho. 3ª par. q. 75. arti. 6°. ad. 2m. ꝙ materia panis cōuertitur ī materiam corpis xp̄i ⁊ forma panis in formam corporis christi: adhuc nō sequitur ꝙ corpus per se conuertatur in spiritū cum forma panis nō sit corpus nec conuertit᷑ directe ex vi sacramenti in animā corporis christi ſm ꝙ est spiritꝰ dans esse intellectiuum sed ſz ꝙ est forma corporalis dās esse corporeū. ❡ Nec ex hoc sequit᷑ quod quidam obijciunt ꝙ s. huiuscemodi conuersio non sit realis. nam per illa verba non dicimus ꝙ conuersio fiat in rationem vel conceptum anime qui accipitur ab anima inquātum ē forma corporeitatis et dat esse corporeū. immo dicimus ꝙ predicta conuersio fit in rē que est anima nō tamen ſm rationem vel cōceptum quo consideratur vt anima. quēadmodum cum dicimus ꝙ pater in diuinis generat filium essentia tanq̄ principio quo productiuo ſm ꝙ est natura non ſm ꝙ est voluntas: non est sensus ꝙ ratio vel conceptus essentie quo concipitur ab itellectu vt natura: est tale principium productiuū. sed est sensus ꝙ essentia diuina que realiter ē natura ⁊ voluntas est principium reale ꝓductiuum non ſm rationem qua cōcipitur vt volūtas ꝫ ſm rōnem qua concipitur vt natura. nō ꝙ hmōi ratio det essentie diuine ꝙ sit principiū ꝓductiuum imo ipsa res ex seipsa ē tale principiū ꝓductiuū. intellectus tn̄ noster id considerans cōcipit in ea rōnem nature nō rationem volūtatis: q̄uis ipsa res que est volūtas est vere et realiter tale pricipium productiuum. ❡ Sed contra predicta arguūt aliqui. qr si corpus christi cōsecratum in cena seruaret᷑ in pixide: sequitur ꝙ in triduo mortis aīa christi esset in sacramēto cōiuncta corpori si ipa sola erat forma subalis corporis xp̄i viui. ac per hoc periret veritas sacramenti q̄ consistit in hoc ꝙ verū corpus christi in rerū natura existēs vere cōtinetur post consecrationem in sacramēto. nam illo tēpore aīa non fuit coniuncta corpori sed realiter ab eo separata. ❡ Sed ad hāc obiectionem respōdetur ex dictis S. Tho. 4° sen. dis. 11. q. 3ª arti. 4° sub. ar. pª. Et. 3ª par. q. 81. arti. 4° in. c. et ad. 3m. ꝙ in casu dato christus in sacramento moreretur et anima desineret esse sub sacramento vt pote realiter a corpore sepata. neq̄ propter hoc aliquid deperiret perfectioni sacramenti. put S. Tho. notat in. 4° sen. loco proxime allegato sub arti. 2° ad. pm. qm̄ anima nō est in sacramento ꝑ se ⁊ directe ex vi sacramenti sed quasi ꝑ accidens ꝓpter concomitantiā ad corpꝰ. et iō non est de necessitate perfectiōis sacramenti ꝙ anima simul cum corpore in eo contineatur. ❡ Sed ex hoc insurgit dubitatio. qr si in casu dato anima desineret esse in sacramēto: necesse est dicere ꝙ alia forma vt cadaueris q̄ separata anima a corpore materiam informaret cum non sit dāda in rerum natura materia sine forma: de nouo existeret sub sacramento. hoc autem videtur incōueniēs. qr cū verba cōsecratiōis fuerint lōge ante ꝓlata et irrecuperabilit᷑ amissa: non potuerunt attingere hanc nouam formā cadaueris. et per ꝯñs videtur ꝙ non sit possibile dare modum quo huiuscēmodi forma sit in sacramento. nam nichil est sub sacramento eucharistie quod nō sit ibi aliquo modo ex vi verborum consecrationis. ❡ Sed ad hoc respondemus ꝙ qr verba consecrationis quando fuerunt ꝓlata: directa sunt ex propria significatione et ex intentione consecrātis ad subam corporis christi: quicquid sub ipso

sacramento ꝑ quocunqȝ tpe pertinet ad subam corpis Xpi: est ibi virtute verboꝝ consecratiōis. vnde quia in triduo mortis forma cadaueris cū materia ꝑ vnionem ad verbum fuit de suba corporis Xpi: sequitur ꝙ fuisset in casu dato sub sacramento ex vi verboꝝ sacramentalium ꝓcedētium. que lȝ non attigissent qñ ꝓlata sunt formā cadaueris ſm seipm: attigerunt tñ illam materie corpis Christi vnitam per hoc ꝙ subam corpis Christi ꝑ quocunqȝ tempore sub talibus speciebus existentem attigerunt.

Quātum ad articulū quartum respōdendū est ad obiectiones aduersarioꝝ. Et quidem ad. pm cōtra primā cōclusionē dr ꝙ maior ꝓpositio veritatem hȝ circa idē subiectum et ſm idem. et cum hac limitatione cōceditur primus ꝓcessus. et secundus nichil concludit ad ꝓpositum suum cum appetitus sensitiuus ⁊ appetitus intellectiuꝰ sint diuerse potentie in homine. ac per hoc appetitio sensitiui ⁊ renuitio intellectiui non fiunt circa idem subiectum. et ꝓpter eandem rationem confirmatio per auctoritatem phi nihil facit pro arguente. ¶ Ad. 2m. et. 3m. dicitur ꝙ maior propositio vtriusqȝ ē falsa de anima et forma que nō est principium imediatum suarum actionum sed operatur mediantibus potentijs aut virtutibus que sunt imediatum principium agendi sicut est in ꝓposito. vnde anima habere potest simul diuersas operationes ꝑ diuersas potentias. ¶ Ad 4m. dicitur ꝙ si maior ꝓpositio quantū ad pmā sui partem intelligat cum passione vt arguens videtur accipere: falsa est. nō enim subiectum sensationum est pcise anima sensitiua sed totum coniunctum. neqȝ iterum subiectum imediatum ipsarum est coniunctum ex corpore et anima sed cōiunctum ex potentia et organo. quia autem i homine idem omnino re sunt anima sensitiua ⁊ intellectiua: subiectū mediatum sensationū est cōiunctum ex anima intellectiua ⁊ corpore. neqȝ iō sensatio in homine erit intellectio. nam non ꝓcedit sensatio in hoie ab anima intellectiua sub ratione qua intellectiua est neqȝ mediante potētia intellectus: sed inquātum est sensitiua et per potentias sensitiuas. quod autem arguit de anima separata: patet ex dictis ꝙ ꝓcedit ex falso supposito. ¶ Ad. 5m. patet responsio ex his que dicta sunt in quinto notabili in rñsione ad. 2m. ¶ Ad 6m dicitur ꝙ antecedens est falsum quātum ad pmam sui partem. nā in homine anima sensitiua sicut et intellectiua est per creationē eo ꝙ sint omnino idem re in homie ꝑut dictum fuit i quinto notabili in responsione ad. 3m. et ad ꝓbationem antecedentis negatur ꝯña. et ad eius ꝓbationem dicitur pmo falsum esse ꝙ hō in generando non possit producere animam sensitiuam. nā vt deductum fuit in pmo notabili: in generatione hominis ſm communem cursum pater generans mediante virtute generatiua decisa cum semine ꝓducit in embrione animam sensitiuā anteqȝ intellectiua creetur. et ita homo generās nō est minus potens circa aīam sensitiuā qȝ bruta animalia. Respōdetur secundo ꝙ licet homo generans non attingat per se et imediate ad ꝓducendum animam sensitiuam hominis geniti eo ꝙ ipsa sit etiam intellectiua: non ideo est imperfectior brutis. Tū quia anima sensitiua in homine est multo nobilior ⁊ perfectior anima sensitiua brutorum quam bruta generātia attingūt. ac per hoc cōparatio quā arguēs facit est inepta cum non sit circa idem. Tum etiam quia ſm doctrinam phi. 2o metha. nobilius et perfectius est attingere supremum quantum ad aliquid sui et incomplete qȝ attingere infimū totaliter ⁊ perfecte. vnde in generatione hominis perfectioris et nobilioris virtutis generatiue ē disponere ad animam intellectiuam dispositiōe que est necessitas: qȝ producere animā sensitiuam. quod etiā experimento patet. nam postqȝ virtus generatiua seminis ꝓducit in embrione aīam sensitiuam ꝓcedit vlterius disponere ad animam itellectiuam tanqȝ sit aliquid pfectius. vñ si ratio arguentis valeret: nō solum ꝓbaret ꝙ hō generans ꝓduceret aīam sensitiuā per gñationem: sȝ ꝙ etiā ꝓduceret aīaȝ intellectiuā per quā cōtinuat sua spēs. casus aūt quē arguēs fingit ꝙ s. deꝰ in gñatiōe hoīs ñ creet aīaȝ intellectiuā: est ipossibil' de cōi cursu diuie ꝓuidētie ⁊ ordinatiōis supposita i mā vltima dispositiōe ad formā hoīs. Et si forte arguēs istet ꝙ saltē de pō dei absoluta id fieri pt dicimꝰ ꝙ in tali casu non reputamꝰ incōueniēs ꝙ hō generaret quoddā animal cum phs dicat. li de generatione animalium ꝙ in generatione hominis embrio primo viuit vita animalis qȝ vita hominis: et tamen huiuscemodi animal cum nō sit per se intentum a generante neqȝ virtus generatiua operatur ad illius productionem vt sistat in eo sed per illud attingat ad generandum hominē: ꝓbabiliter videt dici ꝙ nō diu duraret viuū sed breui moreret. ¶ Ad argumēta contra secundā cōclusionē. Ad. pm dr ꝙ procedit ex falso

intellectu ei⁹ qδ dicit̃ mixtũ resolui in elementa:
quis aũt verus sit intellect⁹ diffuse dictũ ẽ in ter-
tio notabili. vñ fm intellectũ ibi positũ: nullum
incõueniẽs sequit̃ horũ q̃ tangunt̃ in argumẽto.
descriptio autẽ quã dat vltimo de resolutione ꝙ
.s. resoluere est rẽ soluere in existẽtia in re: ẽ ab eo
cõficta ad suũ ꝓpositũ et magis fm quãdã ethi-
mologiã nominis q̃ȝ fm naturã rei. qualit̃ autem
debeat itelligi dictũ pħi. 2.° δ generatione qδ ar-
guẽs adducit in vltima cõfirmatione: dictuȝ fuit
in tertio notabili. ¶ Ad. 2.m dr̃ ꝙ ex ꝓpositione
assumpta recte intellecta magis ꝓbat̃ oppositũȝ
arguẽtis q̃ȝ eius ꝓpositũ. nã illa ex qb⁹ nutrimur
nõ manẽt in ꝓpria natura in nutrito sed nutriũt
trãsmutata in aliud .s. in naturam nutriti. et pari
modo elemẽta ex qbus sum⁹ nõ manẽt in ꝓpria
forma et natura sȝ trãsmutata in aliud fȝ modũ
supra positũ in tertio notabili. Neqȝ valet quod
arguẽs obijcit de forma simplici. naȝ licet forma
substãtialis vel cõplexionalis corpis mixti sit sim
plex in essentia .i. nõ cõposita ex elemẽtis: ẽ tamẽ
multiplex ꝟtute. fm quẽ modũ elementa dicunt̃
esse in mixto. Auctoritas aũt pħi et sui cõmẽtato
ris nõ vere intelligit̃ ab arguente de cõpositione
formali sed δ ꝟtuali: quãuis dictũ cõmentatoris
nõ multũ cogit. ¶ Ad. 3.m dr̃ ꝙ respõsio ibi data
bona ẽ. neqȝ valet ei⁹ improbatio nã ꝑma ꝯña ẽ
falsa. et ad ei⁹ ꝓbationẽ dr̃ ꝙ qualitas simbola dr̃
manere in gñato et corrupto nõ eadẽ numero ſ
specie. vñ qñ ignis generat̃ ex aere: aer cũ oĩb⁹
suis q̃litatib⁹ corrũpitur. Auctoritas aũt pħi de
gutta vini apposita mille amphoris aque: ꝓ nob
facit q̃ ponim⁹ elemẽta corrũpi cũ gñat̃ mixtum
et nõ manere actu et formalit̃ in ipso sed ꝟtualit̃.
vñ nõ est ibi ꝓpria rõ mixtionis. ¶ Ad. 4.m ne-
gat̃ minor si intelligat̃ de corruptione elemẽtoꝝ
q̃ȝ ad ꝓpas formas. nã ipsa sic corrupta pñt re
manere ꝟtualit̃ in q̃litate media cõplexionali in
qua nõ sunt in potentia pura sicut in mã ꝑma vt
pħs dicit: sed sunt in quodã ente actu medio. vñ
verba pħi sunt ista. q̃ miscent̃ corrũpunt intẽtio-
nes adinuicẽ .i. ꝓpas formas. tũc neqȝ mã erit ne
qȝ illorũ cõtrariorũ alterutruȝ actu simplicit̃ sed
mediũ. hec pħs. ¶ Ad. 5.m dr̃ ꝙ respõsio ibi data
bona est. et ad ei⁹ improbationẽ negat̃ assũptũ.
neqȝ valet ei⁹ ꝓbatio. admitimus enim secundũ
membrum diuisionis loquẽdo de formis substã-
tialibus elementorum. nam omnes vniuntur in
forma substãtiali mixti sicut in forma perfectiore
et eminente. et cum arguẽs infert ꝙ tunc nõ erit
elementorum vera mixtio: dicimus ꝙ quãuis ꝓ-
prie loquendo nõ sit vera mixtio elementorum
fm formas eorũ substãtiales: est tamẽ vera vnio
simo et vera vnitas. qñ in vna forma mixti per-
fectiones substãtiales elementoꝝ vnum sunt: ẽ
tamen vera mixtio elemẽtoꝝ q̃ȝ ad formas ac-
cidentales. eo ꝙ in qualitate complexionali cor-
poris mixti ipe qualitates elemẽtoꝝ misceant̃ ꝟ
tute nõ fm ꝓprias formas. qꝛ enim dicta quali-
tas cõplexionalis nõ est precise calida aut frigi-
da vel humida aut sicca sed participat remisse et
in quodaȝ medio omnes has qualitates: ideo ꝑ-
dicte qualitates dicunt̃ in ipsa misceri nõ actu ſ
virtute et eis mediantibus ipsa quattuor elemẽ
ta. vnde arguẽs deceptus est putãs ꝙ vnio ele-
mentorum et mixtio sint omnino idem. et qꝛ fm
formas substãtiales nõ est elementoꝝ vera mix
tio: putauit ꝙ fm eas nõ esset illorum vera vnio
quod falsum est. habẽt enĩ se vnio et mixtio sicut
superius et inferius. nã omnis mixtio ẽ quodam-
modo vnio: non tamen omnis vnio est mixtio.
vnde elemẽta dicuntur vere mixta fm formas
accidẽtales non fm formas sbales. et accipit̃ in
ꝓposito mixtio nõ ꝓ iuxtapositione miscibiliũ vt
pħs ait ꝑmo libro de generatione: sed ꝓ cõueniẽ
tia miscibiliũ in vno medio qδ illoꝝ naturã sapit
de huiusmoi autẽ elementoꝝ mixtione: in tertio no-
tabili dictũ est diffuse. ¶ Ad. 6.m dr̃ ꝙ Aristotiles
vbi allegat̃: capit nomen elementi cõmunius q̃ȝ
dicatur de ꝑmis corporibus simplicibus .s. ꝓ princi
pio rei intrinseco. vnde argumẽtũ non est ad ꝓ-
positũ. ¶ Ad. 7.m negatur assumptũ. imo magis
simplex ẽ forma substãtialis mixti q̃ȝ forma hui⁹
sillabe. ba. tũ qꝛ forma huius sillabe. ba. ex pluri-
bus realitatibus cõflatur vt etiã arguens fatet̃.
tũ etiã qꝛ sensibilit̃ iplicat aliquid ipsarũ partiũȝ
cõponentium licet nõ earum terminationes. et
iterũ forma huius sillabe. ba. nõ habet ꝑfectã rõ-
nem indiuisibilitatis cũ sit forma cõpositionis et
ordinis vñ habet rõneȝ forme totius. forma aũt
substantialis mixti neqȝ ex partibus cõflatur ne-
qȝ implicat plurium cõpositionem vel aggrega-
tionem. neqȝ est forma cõpositionis vel ordinis
sed est forma partis perfectã habens rõnem in-
diuisibilitatis. Auctoritas autem pħi inepte et
nõ ad intentionem eius allegatur. nõ enim men
tis pħi est inuestigare formã mixti vt arguẽs fin-
git: neqȝ cõparare simplicitatem forme substãtia
lis mixtorum fm similitudinẽ simplicitati forme
huius sillabe. ba. vt male intellexit arguẽs: sȝ cõ-
parat formã accidentalẽ corpis mixti que est q̃li-
tas cõplexionalis forme predicte sillabe. ba. q̃ȝ
ad silitudinẽ simplicitatis: nõ absolute sȝ i cõpara
tiõe ad cumulũ vl̃ aceruũ vt lapidũ vl̃ lignoꝝ. nã

cōparata adinuicē nō habēt omnimodā similitu
dinē simplicitatis cū q̄litas cōplexionalis mixti
nō sit forma ordinis quēadmodū forma sillabe
ba. ꝙ aūt ph̄s nō loquat̄ ibi de forma s̄bali mixti
manifeste apparet. q2 loquit̄ d̄ forma mixti cōpo-
sita vel resultāte ex multis elemētis. huiuscemo-
di aūt forma: nō est forma s̄balis ꝫ accidētal̄ for-
ma .s. cōplexionalis ꝑut dictū fuit in tertio nota
bili. vñ respōsio ab arguente posita bona ē. et ad
ei⁹ improbationē d̄r ꝙ assumptū est falsum. naꝫ
eē simplex sicut et eē indiuisibile et vnū: non vno
modo d̄r ꝫ multiplicit̄. neq3 hēt eundeꝫ gradum
simplicitatis ꝑut ex doctrina ph̄i accipit̄. 5° me-
tha' caplo de vno. Falsum ē p̄terea ꝙ sicut est d̄
q̄litatib⁹ ꝙ q̄dā sunt simplices et q̄dā extreme et
q̄dā sunt mixte et medie: ita sit d̄ formis s̄balib⁹.
nulla enī forma s̄balis vere dicit̄ mixta cū sit for-
ma simplex in qua nulla cadit cōpositio. neq3 ex
cōpositione alioꝝ resultat nisi sit forma toti⁹ vt
humanitas q̄ nō est forma s̄balis corpis mixti
mām informās. Alia aūt q̄ arguēs multiplicat ni
chil faciūt ad ꝓpositū nr̄e respōsionis eo ꝙ ꝓce-
dāt de cōparatione forme accidētalis ad formā
sillabe vel form de q̄ nō erat ꝓpositum nr̄m. ¶ Ad
8m d̄r q̄ꝫ attinet ad ꝓpositū nr̄ꝫ ꝙ elemēta agē
tia ꝛ patiētia adinuicē ad generationē mixti cor-
rūpunt̄ s̄baliter et accidētalit̄: sed manēt in q̄daꝫ
medio virtualit̄ modo supra exposito ī tertio no
tabili. et cū cōtra arguit̄ ꝙ tūc corp⁹ generatum
ex elemētis nō erit mixtū s̄bale: cōcedim⁹ ad sen
sum arguētis. q2 .s. in eo substātie elemētoꝝ non
miscent̄ formalit̄ et in actu. vñ corp⁹ mixtū nō ꝓ
ꝓprie dicit̄ mixtū ꝓpter mixtionē substātiarū ele-
mētoꝝ aut p̄ncipioꝝ substātialiū q̄ nō sunt alia q̄ꝫ
mā et forma. q̄ nō dicunt̄ vere et ꝓprie adinuicē
misceri. sed d̄r corp⁹ mixtū ꝓpt̄ mixtionē forma
rū accidētaliū .s. qualitatū quattuor elemētorūꝫ
que in generatione mixti dicunt̄ adiuiceꝫ misceri
eo ꝙ v̄tualit̄ cōcurrāt et cōueniāt in vna forma
media corpis mixti q̄ vocat̄ q̄litas cōplexiōalis.
¶ Ad. 9m. d̄r ꝙ quicq̄d sit de lōgo ꝓcessu maio-
ris ꝓpositiōis nā nōnulla falsa et cōficta in eo as-
sumit sicut ꝙ albedo et nigredo maneant in me-
dio colore formalit̄ ablatis suis vt ille fingit ter-
minationib⁹ et distictionib⁹: minor tamē ꝓposi-
tio supponit falsum .s. ꝙ forme elemētoꝝ sunt ta-
les ꝙ ab eis potest auferri id quod est fundamē-
tum et ratio proprie terminationis ipsis q̄ꝫm ad
aliud in proprijs substantijs remanētib⁹. hoc enī
falsum est vt sepe dictum fuit supra. nam vt dedu
ctum fuit in tertio notabili: mixtum non genera-
tur ex elemētis substātialiter nisi eorum substan-
tijs corruptis. neq3 valet eius ꝓbatio ꝑ exēpluꝫ
de forma q̄ est son⁹ sillabe vel litterarū. q2 nō ē
vtrobiq3 simile vt patuit in precedēte respōsiōe.
¶ Ad. 10m d̄r ꝙ vt supra tactū fuit: dicta cōmen-
tatoris nō sunt in hac parte recipiēda. eo ꝙ circa
ꝑmanētiā elementoꝝ in mixto nō recte opinat⁹
fuerit neq3 mentē Aristotelis secut⁹ est sicut ꝑ 2° li
bro. 2°. de celo et refert illud. S. T. prima. p. q.
76. ar. 4°. ad. 4m. ¶ Ad argumēta p̄mo loco fa
cta cōtra tertiā cōclusionē. Ad p̄mū cōcedit̄ p̄ma
ꝯn̄a sed negat̄ assumptū cōsequētie secūde. ꝛ ad
eius ꝓbationē negat̄ iteꝝ assumptū eo ꝙ diuisio
sit insufficiēs. nā esse viuū inest homini ꝑ formaꝫ
ꝑ quā est aīal et ꝑ quā est hō: tñ illud nō inest ho
mini inq̄ꝫm aīal neq3 inq̄ꝫm hō sed inq̄ꝫm viuēs. vñ
in hoc argumēto arguens videt̄ falli ignorās aut
nō considerās vim reduplicatiue q̄ addit ad ꝓ-
positionē quā reduplicat cām ꝑ se et adequatam
inherētie p̄dicati ad subm. et ideo non valet ꝯn̄a
a ꝓpositiōe simplicit̄ sumpta ad ipsāmet cū redu
plicatiua. eo ꝙ in secūda aliq̄d plus sumat̄ q̄ꝫ in p̄
ma. vñ nō valet ista ꝯn̄a. albū est q̄le. ergo ē albū
inq̄ꝫm q̄le. itē bicubitū est quātū. ergo ē bicubituꝫ
s̄m ꝙ quātū. cōsimili modo in ꝓposito nr̄o nō va
let ista ꝯn̄a. hoc inest homini ꝑ formā ꝑ quaꝫ est
aīal. ergo inest homini inq̄ꝫm est aīal. nā aliq̄d pl⁹
infert̄ in secūda q̄ꝫ sumptum fuit in p̄ma .s. causa
adequata inherētie p̄dicati ad subm. nō enī omē
q̄d inest rei ꝑ aliq̄d: inest ei ꝑ illud tanq̄ꝫ ꝑ causaꝫ
ꝑ se et adequatā sicut in exemplis datis apparet.
¶ Ad. 2m d̄r ꝙ antecedēs ē falsum si forma gene
ris et forma speciei capiant̄ in eodē supposito. ne-
q3 valet eius ꝓbatio q2 falsū assumit. nā nulla ac
cidētia eadē numero manēt in genito et in corru
pto ꝑut supra deductū fuit ī q̄rto notabili. ¶ Ad
3m d̄r ꝙ vt. S. T. exponit vbi arguēs allegat ph̄ꝫ
partes diffinitiōis nō ideo dicūtur respōdere parti-
bus rei q̄si sint ipse partes rei vel q2 illa q̄ signifi-
cant̄ ꝑ partes diffinitionis sint ptes rei: ꝫ q2 ptes
diffinitionis sumunt̄ a ptib⁹ rei .s. a materia ꝛ for
ma. nā ibi ph̄s loquit̄ de diffinitione rei cōposite
ex materia et forma. si enī partes diffinitiōis sig-
nificarēt partes rei: nō eaꝝ quelibet predicaret̄
vere de diffinito. nā pars vt pars nō p̄dicat̄ d̄ to
to. illud aūt est falsum. nā tā gen⁹ q̄ꝫ differentia q̄
sunt partes diffinitiōis vere p̄dicant̄ d̄ diffinito.
dicim⁹ enī hō est aīal. et hō est rōnale. sumuntur
aūt partes diffinitionis rei cōposite a materia et
forma nō simplicit̄ vt partes sunt sꝫ vt īplicāt to-
tū. a materia enī sub forma ḡnali accipitur gen⁹.
a forma aūt specifica cū mā accipit̄ differētia. hu
iuscemodi tñ forme .s. ḡnal̄ ꝛ specifica n̄ sūt ī eadē

re diuerse realit̃ sed rõne tãtũmodo. sed õ hoc la
tius videri poterit p. S. Tho. opus. 30. de ente ꝛ
essentia. vñ falsum ẽ qđ arguẽs vltimo ĩfert ꝙ qꝛ
sola mã ñ respõdet generi: ꝙ respõdeat illi a par
te rei vel forma tñ vel mã cũ forma alia ab ea q̃
respõdet differẽtie. sed verũ est ꝙ respõdet gene
ri materia cũ forma eadẽ e ei q̃ respõdet differẽ
tie sub alio tamẽ rõnis cõceptu. ¶ Ad. 4^m nega
tur pña. vt eni. S. T. exponit dictũ phi vbi alle
gat: nõ est mẽs phi ꝙ ẽm diuersitatẽ p̄dicatorũ
in qđ diuersificent̃ forme in eodẽ indiuiduo: sꝫ in
rerũ natura. ita vt tot gradus formarũ inueniant̃
in rerũ natura quot inueniunt̃ p̄dicata in qđ. est
eni in reb' vniuersi inuenire aliquã formã q̃ ẽ for
ma substãtie et nõ ẽ forma corpis: et aliquã for
mã q̃ est forma corpis sꝫ nõ ẽ forma aĩati corpis
et sic de ceteris. Ad auctoritatẽ vero cõmẽtato
ris dicendũ est sicut ad. 10^m cõtra secũdã cõclusio
nẽ ꝙ nõ recipit̃ in hac parte: quãuis possit recte
intelligi dicẽdo ꝙ cõmẽtator ibi loquit̃ õ formis
quas mã recipit in diuersis indiuiduis successiue
quodã ordine eo modo quo phs dicit ꝙ embrio
primo viuit vita plãte deinde vita aĩalis et dein
de vita hoĩs: sꝫ ẽm hunc itellectũ auctoritas nõ
obstat cõclusioni nr̃e. ¶ Ad argumẽta secũdo lo
co cõtra tertiã cõclusionẽ inducta. Ad p̄mũ nega
tur antecedẽs q̃ꝫ^m ad secũdã sui partẽ. neq̃ꝫ va
let ei' p̄batio. nã licet aĩa intellectiua sit spũalis
et imaterialis. i. nõ cõposita ex mã neq̃ꝫ hñs mãꝫ
partẽ sui: est tñ naturalit̃ vnita materie. ac p hoc
homo ẽ corp' p aĩam intellectiuã non ẽm ꝙ dat
esse itellectiuũ s ẽm ꝙ dat esse corporeũ. et acci
pit̃ corp' in hac p̄dicatione ẽm ꝙ ẽ gen': nõ ẽꝫ ꝙ
est pars cõpositi. ¶ Ad. 2^m dicim' ꝙ corpus ex
quo cõponit̃ hõ dicit mãm cũ aĩa intellectiua ẽꝫ
ꝙ dat eẽ corpeum qđ se hẽt vt mã respectu ipsius
met aĩe intellectiue vt includit grad' pfectionis
supiores. neq̃ꝫ valet ei' improbatio. qꝛ aĩa intel
lectiua nõ est altera pars cõpositi cõdiuisa reali
ter corpi hominis imo in rõne et significato cor
poris iclusa modo dicto. cõpositio eni qua hõ dr̃
cõposit' ex corpe et aĩa nõ ẽ realis. i. ex duab' par
tib' realit̃ disticrtis si corpus supponat p toto suo
significato. si vero corp' capiat̃ p sinedochẽ pro
parte sui significati q̃ est mã: tunc cõpositio esset
realis ex duab' partib' realit̃ distictis. Accipitur
ista respõsio ex dictis. S. T. in de spũa. crea. arti.
3°. ad p̄mũ. ¶ Ad tertiũ p̄cedim' secũdũ mẽbrũ
diuisionis. et ad ei' iprobationeꝫ dicim' p̄mo ꝙ
assumptũ hẽt veritatẽ nisi qñ effect' sequit̃ ex ne
cessario ordine nature ab ei' p̄mo auctore istitu
to. nã tũc ab vno et a plurib' indifferẽter causaꝫ
vel occasionẽ dantib' p̄uenire põt idẽ effect'. et
sic ẽ in p̄posito p̄ut lati' deductũ fuit in q̃rto no
tabili. ¶ Ad. 4^m dr̃ ꝙ aũo est falsũ. neq̃ꝫ ipse ar
guẽs p̄bat. ¶ Ad. 5^m patet responsio ex his q̃ di
cta sunt in q̃nto notabili in respõsione ad. 9^m et
ad. 10^m. de corporib' aũt sanctorũ dicẽdũ ẽ ꝙ nõ
sunt eadẽ corpa numero viua et mortua sed simi
lia ẽm aliq̃ accidẽtia: venerant̃ tñ cõmunit̃ tanq̃ꝫ
corpa viuorũ. tũ p̄pter talẽ similitudinẽ q̃ etiam
dicunt̃ eẽ corpa mortuorũ. tũ etiã qꝛ memoriam
faciũt hominũ p quorũ mortẽ ipa cadauera natu
raliter subsecuta sunt q̃si ab eis decendentia ac p
hoc q̃si aliqđ illorũ vulgi opinione reputantur. tũ
p̄terea qꝛ de' ad manifestãdã sanctitatẽ et meri
ta hominũ q̃ p̄cesserũt: in ipsis et p ipsa plerũq̃ꝫ
miracula facit tanq̃ꝫ p ipsorũ vestigia. ¶ Ad. 6^m.
dr̃ ad p̄mã p̄bationẽ ꝙ p̄cedit ex falso fundamẽ
to. s. ꝙ spũs sctũs causauerit in corpe xp̄i formaꝫ
corporeitatis aliã ab aĩa rõnali qđ est falsum. nã
qꝛ cõceptio corpis xp̄i facta fuit in instãti: simul ꝛ
in eodẽ istãti quo terminat' est mot' localis san
guinis virginis ad locũ generationis: fuerũt oĩa
hec q̃ virtute spũs sancti pacta sunt. s. cõuersio sã
guinis illi' in carnẽ et in alias partes corpis xp̄i:
et formatio mẽbrorũ organicorũ: et aĩatio corpis
organici p aĩam rõnalẽ. singula aũt hec nõ fiunt
subito et in instãti in alijs hominib'. ideo in ali
js a xp̄o locũ habet ordo successionis queꝫ ponit
phs libro de aĩalibus ꝙ. s. embrio p̄mo viuit vita
plãte deinde vita aĩalis ꝛ vltimo vita hominis.
vñ in xp̄o nulla alia forma corporeitatis fuit pre
ter q̃ꝫ aĩa intellectiua. ¶ Ad. 2^am p̄bationẽ dr̃ ꝙ
sancti dicũt xp̄m a matre habuisse corp' q̃ꝫ^m ad
mãm ex qua formatũ est q̃ fuit purissim' sanguis
virginis: nõ q̃ꝫ^m ad formã corpis q̃ v̄tute spũs sã
cti infusa fuit. ¶ Ad. 3^am p̄bationẽ dr̃ ꝙ tres sub
stãtie in xp̄o. s. diuinitas aĩa ꝛ caro nõ sic differũt
inter se quasi singula a singulis realit̃ distiguant̃.
nam caro et aĩa nõ realiter distinguunt̃ sicut di
ctũ fuit in respõsione ad. 2^m. ¶ Ad. 4^am p̄batio
nẽ patet solutio p ea q̃ dicta sunt in quito nota
bili in respõsiõe ad. 9^m. vnde solutio ab arguẽte
posita bona est. et ad eius primam improbatio
nem dicit̃ ꝙ falsum assumit. nam nõ est simile de
hoc nomine albedo qđ est nomen abstractuꝫ so
lam formã significãs et supponens: et de hoc no
mine corp' quod dicat formã in supposito. ¶ Ad
2^am improbationem dicitur ꝙ responsio ibi data
bona ẽ. neq̃ꝫ valet ei' iprobatio. nã nõ incinerari
dicitur ab Augustino priuilegium xp̄i. quia xp̄s p
seipsum non fuit obnoxi' incinerationi et putre
factiõi q̃ sunt pena p peccato iflicta. neq̃ꝫ fuit cõ

gnũ has penalitates suscipe cuȝ nichil conferrẽt humãe redẽptioni iã per mortẽ cõplete. hoc aũt modo nulli alteri homini fuit ꝑuilegiuȝ cõmunicatũ: sed solũ vt ꝑ grãm et ꝟtute alterius.s.xpi. ¶ Ad oẽs cõfirmationes sequẽtes pȝ respõsio ex his q̃ dicta sunt in quĩto notabili in solutione ad.9m.et.10m. dr enĩ eadẽ caro xpi viua et mortua siue in cruce siue in sepulchro ꝑpter vnitateȝ suppositi diuini et ꝑpter vnitatẽ et idẽtitatẽ materie et actualis existẽtie: non ꝑpter vnitatẽ vel idẽtitatẽ forme substãtialis ꝫm quẽ modũ etiam dicit caro spoliata. ¶ Ad.5m improbationẽ respõdetur ꝙ cũ dicitur xpȝ assumpsisse corpꝰ a matre ꝟgine: est locutio ꝑ figurã sinedochẽ.q2.s.partem corporis suscepit ab ea. Et ad cõfirmatiões pȝ solutio ex dictis in quĩto notabili in responsione ad.10m. ¶ Ad.6m improbationẽ cũ ꝑma.2a.3a suis cõfirmationibus pȝ respõsio ex dictis in quĩto notabili in solutione ad.11m. qđ autẽ arguens dicit in secũda cõfirmatione.ꝙ.s. vniformiter fit cõuersio panis in corpꝰ xpi viuũ et mortuũ: falsũ est vt ibi dictũ fuit. ¶ Ad. 4m cõfirmationẽ dr ꝙ falsum assumit. nã corpꝰ cõstitutũ et noua forma introducta in triduo mortis xpi fuisset corpꝰ xpi ꝑ eo ꝙ esset vere vnitũ vnđe supposit alii supposito xpi: sed ignis generatus ex aere corrupto nõ esset vnitus corpi aeris. vñ multũ est dissimile hic et ibi. qđ autẽ arguẽs dicit ꝙ vtrobiqȝ non remanet aliqđ cõmune generato et corrupto nisi ꝑma materia: falsum ẽ. nã in ꝑmo casu vltra ꝑmã materiã esset cõmune corpi xpi viuo et mortuo suppositũ et esse subsistentie quoꝝ neutrũ eẽt cõmune in secũdo casu. ¶ Ad.5m cõfirmationẽ negat ꝯña seruato cõsueto modo loquẽdi. q2 corpus hominis nõ constituit ex materia ꝑma et ex anima rõnali inqȝm rõnalis ẽ et dat eẽ itellectiuũ sed inqȝm est forma corporeitatis et dat esse corporeũ. ꝫm quẽ modũ corpꝰ rationem partis hẽt cũ non includat totã naturã et totũ esse substantiale hominis. ȝ quã cõsiderationẽ Sãctꝰ Tho. dicit in.q. disputatis de anima.ar.9o. ꝙ mã ꝑut intelligit cõstituta in esse substãtiali ꝫm ꝑfectionem inferioris gradꝰ: intelligi põt vt susceptiua accidẽtiũ quibꝰ disponit ad vlteriorẽ ꝑfectionẽ. Idẽ in sentẽtia pretẽdit.pa.p.q.76.ar.6o ad ꝑm Neqȝ obstat ꝙ huiuscemodi diuisio nõ sit realis sed ꝫm cõsiderationẽ rationis: quia etiam ꝙ ista locutio sit vera ad intentionem arguẽtis. corpꝰ meũ vel sicut dicit dñs hoc est corpus meũ: est ꝑ actũ intellectus cõcipiẽtis partẽ hominis materi rẽ que.s.includit mãm cũ infimo gradu anime intellectiue. mã autẽ cũ tali gradu precise: habet rõnem partis materialis respectu supiorum graduum qui tñ gradus omnes ꝑficiũt materiã per vnam tãtũmodo formã.s.aiam rõnalem. ¶ Ad 7m ꝑbationeȝ negat assumptũ inqȝm ponit formã cadaueris corporis xpi esse formaȝ putredinis. hoc aũt falsum est quicqđ sit de forma cadaueris in ceteris hominibꝰ. vñ ꝑpter formã cadaueri nõ cepisset corpꝰ xpi putrefieri. Tũ quia nõ fuit obnoxiũ putrefactioni et incinerationi quẽadmodum corpa alioꝝ hominũ cũ peccatũ non fecerit aut cõtraxerit ꝑpter qđ hmõi penalitates ceteris corporibꝰ hominũ debite sunt. Tũ etiã quia non est de rõne essentiali forme cadaueris ꝙ sit putrefactiua: neqȝ eiꝰ ꝑpria opatio ẽ putrefacere vt arguẽs putat. imo eiꝰ est seruare et cõtinere subm qȝm sufficit ꝟtus eiꝰ sicut et cuiuslibet forme vlr. nulla enĩ forma ꝑ se et ex sua ratione ordinat ad corruptioneȝ sui subiecti sed magis ad eius ꝑmanentiã. et si nõ ꝑfecte aut diu hoc forma cadaueris facere põt. id contingit ꝑpt alias causas vt ꝑpter actionẽ cõtrariaꝝ qualitatũ et aliquorum agentiũ celestiũ et inferioꝝ quoꝝ ꝟtꝰ ꝟtutẽ forme cadaueris superexcedit et vincit ita vt non possit corpus qđ informat diu seruare et cõtinere ne in elemẽta resoluat. vnde argumẽtũ procedit ex falso ꝑsupposito. et ꝑ hec pȝ respõsio ad ꝑmã cõfirmationẽ q̃ procedit ex eodẽ falso supposito. ¶ Ad.2m cõfirmationẽ dr ꝙ ꝑcedit consimilit ex falso supposito ꝙ.s. forma cadaueris corporis xpi in triduo fuerit forma putredinis. hoc autẽ falsum ẽ vt stati dictũ fuit. ¶ Ad.3m confirmationẽ dicit ꝑmo ꝙ falsum supponit.s.ꝙ natura sufficit seruare materiã in esse exñie a qua separata fuit aia per mortẽ absqȝ introductione noue forme. nã hoc fieri nõ posset nisi vel ꝑ hoc ꝙ mã haberet esse exñie sine forma: vel ꝙ due forme sbales simul fuissent in eodẽ supposito q̃ꝝ vtrũqȝ est ipossibile. ¶ Dicit secundo ꝙ ponẽdo nouaȝ formã introductã i materia corporis xpi in triduo mortis: nõ recurrit ad miraculũ. qm̃ in reunione anime ad corpꝰ in resurrectione forma illa non corrũperet miraculose ȝ nãli ordine quo gñalr introductio vniꝰ forme in mãm est corruptio ꝑexistẽtis. ¶ Ad.3m ꝑncipale cõtra eandẽ tertiaȝ cõclusionẽ cõcedit ꝑrima cõsequẽtia: et ꝯñs ẽ verũ. et ad eiꝰ improbationẽ negat assumptũ. non enĩ diuersitas accidẽtiũ et opationũ partiũ in toto exñtiũ quales sunt de qbus arguẽs obiicit: arguit necessario diuersitatẽ specificaȝ formaꝝ sbaliũ qcqđ sit đ partibꝰ ꝑ se exñtibꝰ a toto separatis nam sufficit ad ꝑdictã partiũ diuersitatẽ diuersitas virtutũ ipaꝝ et potẽtiaꝝ ac cõplexionis q̃ ab

vna simplici aia in essentia multiplici tamē in virtute in ipsis partib⁹ emanāt. Vñ. S. Tho. p̄ma p. q. 76. ar. 5⁰. arguit sic tertio loco. Cū forma sit p̄ncipiū sp̄ei: ab vna forma nō p̄ueniūt diuerse sp̄ēs. s₃ aia intellectiua est vna forma. ergo nō debet vniri corpi qđ cōponit̄ ex partib⁹ dissimiliū sp̄erū. et sequit̄ rn̄sio. Ad. 3ᵐ. dicēdū φ partes aialis vt oculus man⁹ caro et os ⁊ hm̄oi nō sunt in sp̄ē s₃ ip̄m totū. et ideo nō pōt dici p̄prie loquēdo φ sint diuersaꝝ sp̄eꝝ: sed φ sint diuersarū dispositionū. et hoc cōpetit aie intellectiue. q̄ quāuis sit vna sm̄ essentiā: tñ p̄pt̄ sui pfectionē₃ est multiplex in virtute. et ideo ad diuersas opationes indiget diuersis dispositionib⁹ in partib⁹ corpis cui vnit̄. et p̄pt̄ hoc videm⁹ φ maior ē diuersitas partiū in aialib⁹ pfectis q̄₃ in impfectis: ⁊ in his q̄₃ in plātis. hec ille. Idē in sententia respōdet in. q. d̄ aia. q. 9ª. ad. 14ᵐ. Facit ad ista qđ in eadē q̄stione in corpe. S. Doc. adducit. ait eni. cōsiderandū est φ sm̄ gradū formaꝝ in pfectione essendi: ē etiā grad⁹ eaꝝ in virtute opandi cū opatio sit existētis in actu. et ideo quāto aliq̄ forma ē maioris pfectionis in dādo esse: tāto ē etiā maioris v̄tutis i opando. vñ forme perfectiores habēt plures opatiōes et magis diuersas q̄₃ forme min⁹ perfecte. et inde ē φ ad diuersitatē opationū in reb⁹ min⁹ pfectis sufficit diuersitas accidētiū. in reb⁹ aūt magis perfectis requirit̄ vlterius diuersitas partiū: et tāto magis quāto forma fuerit perfectior. videm⁹ eni φ igni cōueniūt diuerse operatiōes sm̄ diuersa accidētia: vt ferri sursū secūdū leuitatē: calefacere secūdū calorē ⁊ sic de alijs. s₃ tñ q̄lib₃ harū operationū cōpetit igni secūdū q̄lib₃ partē ei⁹. In corporib⁹ vero aiatis q̄ habēt nobiliores formas: diuersis operatiōib⁹ deputant̄ diuerse partes. sicut i plātis alia ē operatio radicis et alia rami ⁊ stipitis. et quāto corpora aiata fuerit perfectiora: tāto p̄pt̄ maiorē₃ pfectionē necesse ē inueniri maiorē diuersitatē in partib⁹ vñ cū aia rōnalis sit perfectissima formarū materialiū: in homine inuenit̄ maxima distintio partiū p̄pt̄ diuersas opatiōes: et aia singulis eaꝝ dat eē substātiale secūdū istū modū q̄ cōpetit operatiōi ip̄oꝝ. cui⁹ signū ē φ remota aia non remanet nec caro nec oculus nisi equiuoce. Qđ aūt arguēs infert φ alias nūq̄₃ posset argui φ aliqua differret sp̄ē in gn̄e substātie: dictū est absq₃ vlla rōne. imo ex tali diuersitate partium precise argui nō pōt diuersitas aut differētia specifica reru₃ q̄ sunt in genere substātie. nā vt ex dictis. S. Tho. patuit supra in hac rn̄sione: partes nō sunt p̄prie ⁊ directe in genere vel in sp̄ē: s₃ totū ⁊ per se subsistēs est p̄p̄e in genere et in sp̄ē. ergo ex diuersitate partiū p̄ise argui nō pōt diuersitas specifica eoꝝ q̄ per se sūt in genere vel sp̄ē. q₂ per idē aliq̄d est in p̄p̄o genere vel sp̄ē et differt ab alijs alteri⁹ generis ⁊ sp̄ēi p̄sertim in absoluto. subst̄ātie aūt per se subsistētes nō h̄nt a partib⁹ suis φ sint in p̄prio genere ⁊ sp̄ē. imo ecōtra p̄ip̄as sbas q̄ h̄nt ratione toti⁹: partes ip̄e reducūtur indirecte ad gen⁹ et sp̄ēm. ¶ Ad p̄mā cōfirmationem dicit̄ φ minor ē falsa si capiat̄ vl'r. et de hoc dictū est supra in q̄nto notabili in rn̄sione ad primu₃. ¶ Ad. 2ᵐ. ɔfirmationē dicit̄ p̄mo φ maior h̄ēt veritatē de p̄se: sed nullū incōueniēs est φ per accidēs idē sit corruptiuū sui ip̄sius. quēadmodu₃ v̄tus generatiua i semine dū agit per se ad generationē fet⁹ et corporis formatiōe₃: agit p̄ accn̄s ad sui corruptionē. nā habito fine ad quē dispōebat virt⁹ ip̄a euanescit. et ignis agēs per se ad sui generationē et multiplicationem igniēdo ligna: agit ad sui corruptionē dū ligna igniēdo ɔsumit et in cinerē vertit. et multa similia exempla dari p̄nt. ¶ Dicitur secūdo φ opatio cordis intēsa q̄ nata est corrūpe cerebrū: nō est p̄ise aut per se ⁊ principaliter ab anima sed magis ab agentibus intrīsecis vel extrinsecis alterātibus plus debito cor et motū eius ac calorē vehemētius cōcitātibus: ita vt virtus anime cōseruās ⁊ cōtinēs partes corporis in debita p̄portiōe ab actiōe taliu₃ agētium vincatur. ¶ Ad. 3ᵐ. cōfirmationē negatur minor. nam posito sed nō cōcesso φ in carne abscisa penit⁹ a corpore remāeret forma sbalis q̄ āte abscisionē i ea p̄fuerat cū illa etiā secūdū opinionē arguētis nō fuisset aia: non posset per eam fieri aialis vnio et reitegratio q₂ nihil agit vltra suā sp̄ēm quā tñ sepe fieri expertū ē. vñ aliā oportet assignare causa₃ talis vnionis et reintegratiōis. hec autē ē ex parte toti⁹ a q̄ fit abscisio v̄tus aie et vis cōplexionalis partiū et organoꝝ nata p̄ certo tēpore partes similes auulsas ⁊ sibi sub debita qualitatū dispositione reunitas cōsolidare. sicut eni caro hominis vel animalis v̄tute anime viuificātis et mediāte potētia nutritiua h̄ēt vi cōuertēdi in carnē nutrimētū sibi cōiunctū quod ē alteri⁹ rōnis ⁊ sp̄ēi: ita nimirum caro aialis viuētis h̄ēt v̄tutē reuniēdi et reitegrādi sibi et plerūq₃ viuificādi carnē abscisam debito tēpore et in debita dispositionū p̄portione sibi appositam et coniūcta₃. Si aūt obijciat̄ φ a priuatiōe ad habitū nō fit reditus naturalit̄: rn̄detur φ illđ itelligit̄ respectu subi cui p̄p̄e ⁊ p̄ se aut p̄ncipalr̄ cōuēit tal' p̄uatio ⁊ h̄it⁹. viuū āt ⁊ mortuū nō cōueniūt p̄p̄ie et p̄ se nisi toti aiali cuius p̄-

prie est hře vitā et vita putari: et qbusdā pricipa
liozib⁹ partib⁹ sine qbus vita aialis cōseruari nō
potest sicut coz ⁊ cerebzū et similes. alijs aūt par
tib⁹ nō p se et ppzie cōuenit eē viuū vł moztuū
nisi p quāto sunt partes toti⁹ aialis. et ideo i eis
pōt fieri redit⁹ a puatione in habitū rōne totius
habētis habitū cui incozpozanł. ex parte aūt car
nis abscise est certa dispositio in ea cōseruata: nō
q̄ pzefuit ante abscisionē sz q̄ p incisionē aut sepa
rationē cōsecuta est: per quā aptitudinez hēt ad
reintegrationē. Quod aūt arguens dicit q alia
caro reuniri nō posset: dicił q falsum ē si talis fue
rit cōplexionis q reunioni aut reitegrationi nō
repugnet. vñ et in arte cirurgica nōnūq̄z ex car-
ne alteri⁹ hominis vel alteri⁹ mēbzi abscisa caro
supplet. verū ē tñ q pter aliq̄ impedimēta q̄nq̄z
reintegrata caro: p aiam nō viuificał sed manet
moztua vel stupida sicut et ī mēbzis nō abscisis
plerūq̄z cōtingit. ¶ Ad. 4.um. cōfirmationē dł q
si sanguis ē i cozpe sicut vinū in dolio vt arguēs
supponit: ratio ei⁹ nō militat cōtra nos. nā tunc
sanguis nō erit in cozpe nisi sicut in loco. vñ licet
habeat aliā formā substātialē a forma cozpozis:
nō ideo sequił q due forme substātiales sint in
eodē cozpe sicut in subiecto qđ tenet nr̄a cōclu-
sio: sz q sint in eodē loco qđ ꝯclusioni nō obstat.
verūtamē illud suppositū nō reputam⁹ veꝝ. eo
q sanguis ⁊ alij tres humores sint ī integritate
et pfectiōe humāe nature fm doctrinā. S. Tho.
4° li°. sen. disti. 44. q. p^a. ar. 2°. sub. ar. 2°. in.
coz. et ad. 3^m. Et. 3^a. p. q. 54. ar. 3°. in. coz. et ad
3^m. Et qōlibz. 5°. ar. 5°. Jlla aūt q̄ sunt de verita
te ⁊ itegritate cozpis sunt i cozpe sicut ptes in to
to nō sicut locatū in loco ac p hoc eadem forma
substātiali pficiunł q̄ et totū. vñ et loco pzealle-
gato in pmo opere in responsione ad. 3^m. S. T.
tenet q sanguis et alij humozes i homie aliquo
modo pficiunł ab anima rōnali q̄uis nō eodē
mō sicut ptes pfectiozes vt caro et ossa. quēad-
modū et de capillis et vnguib⁹ dicit sub arti. se-
quēti. ad. 3^m. q ab aia rōnali pficiunł q̄uis nō
vsq̄z adeo q operatione sensus participent sicut
neq̄z ossa: aliq̄ tñ opatione pticipāt vt ibi dicit qz
s. nutriunł et augenł qđ ad opationē aīe ptinet.
Videł etiā ex dictis ei⁹ accipi q sanguis ⁊ alij hu
mozes eadē opatiōe aīe rōnalis participēt: nam
nutriunł et augenł ⁊ p xtutē aīe nōnullis dige
stionib⁹ vsq̄z ad naturā carnis puenit. Jtē. 4°.
sen. dis. 10. ar. 2°. sub. ar. p°. in. coz. ad aīam iquit
nō terminał cōuersio panis nec vini sz ad cozp⁹
⁊ sanguinē xpi q̄ ab aia separata nō sunt: et ideo
aīa nō cōtinel ibi ex vi sacramenti: sz ꝯtinel ibi ex
naturali cōcomitātia ad cozp⁹ qđ viuificat. hec
ille. Et ex his videł inferri ꝺ mēte. S. Doc. q foz
ma substātialis sanguinis et alioꝝ humoꝝ i ho-
mine sit aia rōnalis. qđ pbał ex duob⁹. Primo
qz qđ pticipat opatione anime: participat ⁊ esse
ei⁹ qđ dat p informationē. nā pm⁹ et imediatus
effect⁹ oīs forme ē informare et dare esse. vñ vi-
deł q sanguis ⁊ alij tres humozes quos. S. T.
dicit pfici ab aia rōnali: pmo pficianł p ei⁹ infoz-
mationē ⁊ sui esse participationez. qđ aūt ibi. S.
Doc. ait q humozes nō pficiūł ab aia rōnali eo-
dē mō sicut ptes pfectiozes: nō debet itelligi q̄ᵗᵘᵐ
ad pfectionez animatiōis ⁊ esse viuū cum ista ab
oīu alia pfectiōe psupponał. sz ꝺ pfectiōe q̄ᵗᵘᵐ ad
q̄dā accidētia sicut ē soliditas figura ⁊ q̄ᵗᵘᵐ ad a-
liq̄ opa vite sicut sentire et si qua alia sunt hmōi.
¶ Probał illud secūdo. qm̄ vt. S. Doc. dicit lo
co pallegato in qōlibz: sanguis xpi etiā in passio
ne effusus: fuit diuinitati vnit⁹ a q̄ habuit virtu-
tē sanctificādi gen⁹ humanū fm illđ apostoli he
bzeoꝝ vltimo. Jesus vt sctificaret p sanguinē su
um populū: extra poztā passus ē. sz vt ipe docet
3° li°. sen. disti. 2^a. q. 2^a. ar. p° sub articulis p°. et
2°. Et. 3^a. p. q. 6. ar. p°. i assūptiōe hūane nature
a filio dei: talis ozdo fuit nō tēpozis sz nature q
verbū carnē assumpsit mediāte aia. i. rōne aie et
aiam mediāte spū seu mēte. ita vt dicam⁹ q ideo
carnē assumpsit qz informata erat aia rōnali. Ex
hoc sic arguim⁹ ad ppositū nr̄m. si caro assum-
pta ē a filio dī ppterea q eēt aiata aia rōnali: pari
rōne sanguis ⁊ alij humozes q̄ se tenēt ex pte car
nis ideo assumpti sunt ⁊ vniti filio dei qz infoz-
mati ⁊ aiati eēnt aia rōnali. alias nō facile eēt assi
gnare rōnē ppł quā sanguini effuso a cozpe xpi
in triduo moztis ei⁹ diuinū suppositū maneret
vnitū. ¶ Ad. 5um. ꝯfirmationē dł q homo nutri
tur secūdo mō ibi tacto nō pmo. et ad hui⁹ ipro
bationē negał ꝯña. nā licet in nutritiōe hoīs nu-
trimētū spolieł foꝛa sua: tñ huiuscemodi spolia-
tio nō ē cā p se et directe nutritiōis sz cā sine q̄
nō. et iō mod⁹ spoliatiōis velox aut tard⁹ nihil
ꝯfert directe ad bonitatē nutritiōis. simlr etiam
pl⁹ de mā aut min⁹ nō p se ⁊ directe facit ad bōi-
tatē nutritiōis sz forte ad augmētū. ad bonitatē
āt nutritiōis p se ⁊ directe cōfert bōitas nutrimē
ti cū aptitudie ⁊ ꝯformitate ad sbam nutriti. so-
lutio āt data ab arguēte rudis ē ⁊ inepta vt ipse be
ne pbat. ¶ Ad argumēta Scoti ꝯ ꝯclusiōes ad
p^m. ⁊. 2^m. pz solutio i qnto nobiliter rñsiōe ad. 11^m
¶ Ad 3^m. dł q cozp⁹ qđ ē termin⁹ illi⁹ sctissime cō
uersiōis: ē cozp⁹ nālе p formā subālē ⁊ p quātita-
tē ⁊ q̄litatē. neq̄z ex hoc habeł ppositū arguētis

imo oppositū. nā forma sbalis p quā illud corpus est naturale: nō est alia q̄ aīa intellectiua modo supra exposito in quīto notabili i responsione ad 2m. ¶ Ad. 4m dr q̄ pcedit ex falso supposito. s. q̄ nos fingam⁹ q̄ dicēdo: hic est sanguis meus vel calix: termin⁹ cōuersionis sit sola materia sub modo quātitatiuo. hoc aūt nos nec dicim⁹ nec possibile putamus. sed dicim⁹ q̄ termin⁹ huiusmodi cōuersionis sit substātia sanguinis cōplectēs materiā cū forma substātiali q̄ non est alia realit̄ q̄ aīa intellectiua: licet nō sit directe termin⁹ illius cōuersionis sub ratione qua dat eē animatū. quēadmodū dictū est loco supra allegato de termino cōuersionis panis. Et p ista patet rñsio ad 5m qd pcedit ex eodē falso fūdamēto. ¶ Ad. 6m dicit̄ q̄ assumptū ē falsum. imo via. S. T. saluat sufficiēter et veritatē eucharistie et veritatē rei in ipa cōtēte et veritatē et idētitatē sanguinis effusi sup terrā de latere xpi mortui q̄m veritas rei patit̄ sicut et idētitatē corpis viui et mortui de q̄ latius dictū fuit in quīto notabili sub responsiōe ad. 9m. et. 10m. ¶ Ad. 7m. negat̄ minor loquēdo de idētitate numerica. neq̄ valet ad ei⁹ pbationem id qd patet ad sensum. q2 sensus nō iudicat de idētitate accidētiū q̄ depēdet ab idētitate subiecti nisi fm q̄ foris apparet: ex quo tñ argui non pōt idētitas numerica fm veritatē in accidētib⁹ sed similitudo qdam et idētitas specifica psertī qñ subito succedit vnū alteri in eadē mā sicut cōtingit in pposito arguētis. q2 eni accidētia dicūtur eadē numero pp̄ter idētitatē subiecti numericā: oportet q̄ iudiciū rectū de idētitate numerali accidētiū accipiat̄ ex idētitate subiecti qd est substātia de q̄ nō ptinet ad sensum iudicare p se directe. Qd autē arguēs adducit i speciali si bos interficiat̄ vel submergat̄ q̄. s. relinquit̄ idē cadauer: falsum est de identitate numerali. et ad ea q̄ arguēs inducit ad ei⁹ pbationem: patet rñsio ex his q̄ dicta sunt in quarto notabili. ¶ Ad. 8m dr falsum eē qd arguēs sumit p fundamēto. s. q̄ aīa nō manente: corpus et forma corporeitatis maneāt: si intelligat de forma corporeitatis eadem numero q̄ in animato fuit. manet tñ forma corporeitatis nō eadē sed alia numero. vnde argumētū ex falso fundamēto frustratur. ¶ Ad argumenta Aureoli cōtra predicta. Ad pmū dicit̄ q̄ homo fm carnē est ex traduce: nō q̄ sola materia ei⁹ sit ex traduce: sed q2 dispositiones materie disponētes et necessitātes ad vnionē anime rōnal̄ cum mā et corporis formatio et organizatio q̄m ad pmas et pncipales partes sunt ex traduce. i. per xtutem actiuā seminis put deductū fuit in pmo notabili. Et cū arguēs obijcit q̄ tūc caro mea esset ex pisce sicut ex patre meo: q2 pr̄ meus comedit piscē qui cōuersus est in semen pr̄is mei q̄ me generauit: dr q̄ rudis et valde ridiculosa est huiuscemodi pña. nā cū piscis comestus pdat naturā suā et virtutē piscis cōuersus realiter in sbam nutriti: derisibile est xtutē generatiuā a sba pr̄is nutriti ex pisce cū semine decisam: vocare vi generatiuā piscis aut ei effectū gñationis quomodolibz ascribere. Qd vero vlterius obijcit d dispositionib⁹ materie et accidētib⁹ carnis q̄ in aduentu anime rōnalis corrūpunt̄: solutū est in pmo notabili. ¶ Ad pmā cōfirmationē dr q̄ vt deductū fuit i pmo notabili: accidētiū q̄ sunt ex traduce quedā cōsequūtur formā sbalē embrionis nondū introducta aīa rōnali: et talis forma embrionis sicut et accidētia q̄ illā cōsequunt̄ est ex traduce. alia accidētia sunt ex traduce q̄ cōsequūtur itroductionē aīe rationalis in mā sicut organizatio et pmarū partiū formatio sicut est cor cerebrū et hmōi: et de istis non est verū q̄ si accidētia sunt ex traduce q̄ etiā forma substātialis quā cōsequūtur sit ex traduce nisi dispositiue. vt eniz Sāctus Tho. respōdet ad simile argumētū prima pte. q. 118. ar. 2°. ad. 3m. quādo diuersa agētia sunt ordinata: nichil phibet xtutē superioris agentis pertingere ad vltimā formā: virtutes aūt inferioz agētiū soluz ad materie dispositionem. Eandē solutionem ponit et magis explicite de potentia dei. q. 3a. ar. 9°. ad. 21m dicendū inquit q̄ duo agētia omnino disparata nō pñt hoc mō se habere q̄ actio vni⁹ terminet̄ ad materiam et alterius ad formā. hoc tamē contingit in duob⁹ agētibus ordinatis quoz vnuz est instrumētum alteri⁹. actio eni pncipalis agētis se extēdit qñq̄ ad aliqd ad qd nō potest se extēdere actio instrumēti. natura aūt est sicut instrumētū quoddā diuine xtutis vt supra ostēsum ē. vñ non est inconueniēs si virtus diuina sola faciat aiam rōnalem actione nature se extēdente solū ad disponēduz corp⁹. hec ille. vñ neq̄ accidētia q̄ sunt ex traduce erunt sine subo. neq̄ caro q̄ est ex traduce ē caro nisi p aīam intellectiuā. Et licet ipa anima nō sit ex traduce fm se: vnio tamē eius ad carnem ē ex traduce. ratione cuius vere dicitur q̄ caro est ex traduce. et si fiat vis in eo q̄ caro dicit compositum ex materia et forma: saltem verificatur illud dictum per figuram synedoches. ¶ Ad. 2am confirmationem dicitur q̄ si esse carneum capiatur in secundo adiacente pro esse existie carnis: nō est ex traduce sic nec aīa itellectiua: nisi dispositiue cū vnū tātūmodo eē existie sit in homine et

illud est ab aĩa rationali. si aũt esse carneũ capiatur ꝓ eẽ essentie vt. s. dicit essentiã carnis vel eẽ carnẽ: sic est extraduce et nõ est effect⁹ formalis aĩe sꝫ magis ei⁹ subm. vñ relinquit ꝙ hõ fm carnem sit ex traduce et a parentibus: et ꝙ xp̃s sit ex ꝟgine fm ꝙ homo. ¶ Ad. 2ᵐ pncipale dr ꝙ qcquid sit de maiore propositione nã vt iacet vera nõ est: dr tamẽ ad minorẽ ꝙ si corp⁹ capiat ꝓ toto tali significato: aĩa et corp⁹ nõ se habẽt ꝓprie et simplicit sicut mã et forma vt dicũt duas realitates cõponentes realit et essentialit sbam cõpositã viuẽtẽ: eo ꝙ in significato corpis totali ipa aĩa includat. nõ enim corp⁹ ex quo cũ aĩa fit sba viuens est corp⁹ ꝑ aliã formaꝫ ꝙ̃ ꝑ ipsam aĩam. vñ cũ phs diffiniẽs aĩam dixisset ꝙ ẽ actus corporis phisici potẽtia vitã habẽtis: ne qs putaret ꝙ corpus cui⁹ aĩa est act⁹: esset corp⁹ actu ꝑ aliã formã sed viuũ et aĩatum in potẽtia q̃si nõ hñs animaꝫ nisi in potẽtia: adiecit exponens se. est autẽ non abijciẽs aĩam potentia ens vt viuat sed ꝙ hñs. s. animã. ita ꝙ in corpe cui⁹ aĩa dicitur act⁹: etiam aĩa includit eo modo loquẽdi quo calor est act⁹ calidi et lumẽ est act⁹ lucidi. nõ ꝙ seorsum sit lucidũ sine luce: sed q: est lucidũ ꝑ lucẽ ꝓut. S. T. inquit p⁰. p. q. 76. ar. 4⁰ ad pmũ. vnde et diffinitionẽ pretactã phi exponẽs. S. Doc. 2⁰ li⁰ de anima. lec. pma sub particula. q̃re omĕ corp⁹ phi sicũ participans vita aĩt. nõ ergo sic est intelligẽdum ꝙ aĩa sit act⁹ corpis et ꝙ corp⁹ sit ei⁹ materia et subm: quasi corp⁹ sit cõstitutũ ꝑ vnam formã que faciat eũ esse corp⁹ et superueniat ei anima faciẽs ipm eẽ corp⁹ viuũ: ꝫ q: ab aĩa est et ꝙ sit et ꝙ corp⁹ sit: et ꝙ sit corpus viuũ: sꝫ hoc qd est esse corpus qd ẽ imꝑfecti⁹: est qd materiale respectu vite. et inde ẽ ꝙ recedẽte aĩa nõ remanet idem corpus spẽ. nã ocul⁹ et caro in mortuo nõ dicuntur nisi equiuoce vt pꝫ per phm in. 7⁰ metha⁰. recedẽte enĩ aĩa succedit alia forma sbalis q̃ dat aliud esse specificũ cum corruptio vni⁹ nõ sit sine generatione alteri⁹. hec ille. Et cũ arguẽs infert ꝙ tũc ꝓpositio phi esset falsa: negat. neqꝫ ipe arguens ꝓbat qd dicit. ꝓpositio enĩ phi verificatur in sensu statim posito. et magis in respõsione secundi ad argumẽta secũdo loco iducta cõtra tertiã ꝯclusionẽ. in quo sensu intelligi debẽt auctoritates phi ex. 8⁰ metha⁰. et. 2⁰ de aĩa ab arguẽte iducte. In eo etiã sensu possũt expõi dicta cõmẽtatoris q̃uis nõ nos cogãt cũ ipse fuerit cõtrarie oppinionis cõtra sententiã phi. vnde solutio posita ab arguẽte bona est. et ad ei⁹ improbationem dictũ est sepe ꝙ corp⁹ dicit materia et subiectum anime nõ ꝓprie ꝛ simpliciter sed in sensu

prehabito et fm modũ loquendi vulgi. sic etiaꝫ intelligende sunt auctoritates sequẽtes. Respõsio autẽ quam arguẽs dat ad rationem q̃ sumit ꝑ hoc qd phs dicit ꝙ corpus est nõ abijciẽs aĩaꝫ friuola est. nã vt vitem⁹ cauillationes arguẽtis dicimus ꝙ non est nobis opus ex eo ꝙ corp⁹ est non abijciẽs animã inferre hãc ꝯñam ergo est cõpositum qd arguẽs nitit cauillare: sed sufficit ꝓposito nostro ꝙ corp⁹ nõ abijciat animã sed eam includat in suo significato. qñ ex hoc habem⁹ ꝓpositum ꝙ corp⁹ non sit ꝓprie et simplicit loquẽdo materia aĩe sicut realitas quedam omnino distincta ab aĩa. vnde in expositione phi nulla est equiuocatio. expositio aũt quã arguẽs subiungit: multum extorta et inepta ẽ. nã cuꝫ phs dicat ꝙ aĩa ẽ pmus act⁹ corpis: manifeste apparet ꝙ nõ fuerit eius intẽtionis formã corporeitatis vel aliã preexistere anime: nã tũc anima nõ esset pmus act⁹ sed illa forma p̃existẽs. ¶ Ad. 3ᵐ cõcedim⁹ ꝯñaꝫ neqꝫ ꝯñs est falsum. et ad dictũ cõmẽtatoris dicimus vt supra ꝙ verbis ei⁹ standũ nõ est i hac parte cũ ipse errauerit tũ in ponendo plures formas sbales in eodẽ cõposito sicut plures formas elemẽtoꝝ: tũ etiã circa vnionẽ anime itellectiue ad corpus. Et de hoc. S. T. p⁰. p. q. 76. ar. pmo Et de spũa. crea. ar. 2⁰. Et opus. supra allegato de pluralitate formarum et in multis alijs locis. ¶ Ad. 4ᵐ dicit ꝙ arguẽs false inducit auctoritatẽ phi. non enim vbi allegat phs dicit ꝙ caro et os sunt forme cõflate ex realitatib⁹ elemẽtorum sed ꝙ caro et os sunt cõposita vel cõflata ex realitatib⁹ elemẽtoꝝ. ita ꝙ ꝑter ipa elemẽta et qb⁹ cõponũt. s. mã. aliter: habẽt aliqd principiũ formale quẽadmodũ sillaba. neqꝫ dicit vt arguẽs male intellexit ꝙ forme medie in qbusdã sũt caro ꝛ in qbusdã sũt os: sꝫ ꝙ videnť eẽ elemẽtũ et cã ꝙ hoc sit caro hoc vero sit sillaba. et hoc ipm facit forma q̃ est aĩa in homine et in aĩali. Rationes aũt quas phs inducit cõtra Empedoclẽ in nullo suffragant arguẽti. nã ex illis nõ aliud cõcludit nisi ꝙ aĩa nõ est mixtio neqꝫ forma mixta sed cũ hoc stat ꝙ sit forma mixti. vnde argumẽtũ taꝫ in maiori q̃ in minori procedit ex falsis. Auctoritates autẽ cõmentatoris nõ nos cogunt vt dictum est in hac parte quãuis alique eaꝝ possunt trahi ad bonum sensum. ¶ Ad. 5ᵐ dicitur ꝙ responsio sibi data bona est excepto ꝙ corpus nõ solũ mouet a potentia anime sꝫ etiã ꝛ pricipaliter ab anima: et est cõformis respõsioni. S. Thome qua soluit illud idem argumẽtum in sentẽtia pma parte. q. 76. arti. 4⁰ ad. 2ᵐ. inquit enĩ ꝙ anima non mouet corp⁹ per esse suũ fm ꝙ vnitur corpori vt for

ma sed ꝑ potētiam motiuā cui⁹ act⁹ p̄supponit iā
corpus effectū in actu ꝑ animā. vt aīa ſm vi mo-
tiuam sit pars mouēs et corp⁹ aīatū sit pars mo-
ta. Eandē solutionē in sentētia posuit in. q. de aīa
arti. 9°. ad. 6ᵐ. Nec valēt īpugnationes arguē
tis. Nō p̄ma. q2 ꝓcedit ex falso supposito. s. ꝙ in
tali motu aīa nō sit mouēs ſ sola potētia. hoc āt
falsum ē imo aīa est p̄mū et ꝑncipale mouēs licet
mediatum. Nec valet. 2ᵃ nā assumit falsū. q2
licet aīa q̄ est forma moueat corpus vt ph̄s dicit:
nō inde sequit̄ ꝙ moueat corp⁹ sub rōne q̄ est ei⁹
forma qđ. S. T. dicit. illa eni q̄ ꝯueniūt aīe vt for
ma est: imediate sibi cōueniūt et nō mediāte pō.
alie aūt due īpugnationes nō aliqd cōcludūt cō
tra nos. nā nō aliud ex eis cōcludit̄ nisi ꝙ aīa est
mouēs corp⁹ qđ et nos cōcedimus. nō tñ imedia
te sed mediāte potētia. vñ diuisio q̄ homo vl̄ aīal
diuidit̄ in partē mouētē et in partē motā: nō ē di-
uisio in solā aīam et soluz corp⁹ sed in vnā partez
corpis aīati et aīam. ❡ Ad. 6ᵐ negat̄ ꝯña q̄ᵗᵐ ad
vtrūq3 incōueniēs capiēdo fꝛaliter ꝑit includit
oīa q̄ sunt de sub̄a indiuidui vt tale indiuiduū
est. licet eni aīa sit tota ī toto corpe: nō ideo ē ex-
tensa alias nō esset tota in qualibet parte et hoc
quo ad p̄mum incōueniēs. Et cū arguēs subiun-
git ꝙ si anima nō eēt aliud a corpe: nō esset aliud
esse aīatū ab eē corpeo et carneo: dicim⁹ p̄mo ꝙ
S. T. nusq̄3 scripsit ꝙ aīa nō esset aliud a corpe: ſ
ꝙ aīa et corp⁹ cuius ē actus nō omnino differunt
realit̄. eo ꝙ corp⁹ includit aīam in suo significato
vnde habēt se sicut totum et pars. Dicit̄ secūdo
ꝙ si eē aīatum et eē corporeū vel carneū capiat̄
pro esse existētie in aīali vel homine: veruz est ꝙ
esse aīatū nō est aliud ab eē corpeo vel carneo. q2
in vno supposito vnū tm̄ est eē existētie. si autem
esse aīatuz et esse corporeū vel carneū capiat̄ ꝓ
esse eēntie: falsum ē ꝙ nō aliud sit esse aīatum ab
esse corpeo et carneo imo differūt et quantitate
et qualitate ac cōplexione. est eni in corpe aīato
diuersa ꝓportio qualitatū miscibiliū ex q̄ consur
git materialit̄ multiplex diuersitas in partib⁹ in
quarū tamē q̄libet vniformitas mixtionis reꝑit̄.
quelibet eni pars carnis est caro et ossis similit̄.
Nec valet qđ arguēs cōtra obiicit. dicim⁹ enim
ꝙ quantitas ista non extendit animā et per ꝯñs
neq3 esse existentie aīatum vel carneum qđ est ef
fectus eius formalis. si autem esse carneuz vl̄ cor
poreum capiatur ꝓ esse essentie quod est ipsum
corpus vel caro: nō est eius effectus formalis. ſ3
quem modū falsa est ꝯña cum tale esse animatuz
vel carneum nō sit effectus formalis anime. vn-
de pōt esse extensum anima existēte nō extensa.

❡ Ad. 7ᵐ dicitur ꝙ solutio ibi data bona ē. ⁊ ad
eius improbationem dicitur ꝙ q̄cq̄d sit de maio-
re ꝓpositione nā vnum falsum assumit. s. ꝙ effe-
ctus formalis nō est aliud a forma: ꝯña tñ qua cō
clusio infertur ex p̄missis nō valet. Tū quia con-
clusio plus cōplectit̄ q̄3 in p̄missis cōtineat̄. hoc. s.
ꝙ totum cōpositum est subm̄ quātitatis rōne cu
iuslibet partis qđ falsum est. imo cōpositū rōne
sui habet ꝙ sit subm̄ quātitatis. neq3 partes hoc
habēt nisi rōne totius cōpositi. Tū etiam q2 non
valet vsq3quaq3 hec ꝯña. totū compositū habet
aliquem effectū formalē rōne partium. ergo q̄li-
bet pars habet illum effectū formalē. naz ꝓposi-
tio illa topica ꝓpter vnūquodq3 tale et illud ma
gis: in multis deficit neq3 verificat̄ sine certis cō-
dicionib⁹ de q̄bus nō est op⁹ nūc tractare. ❡ Ad
cōfirmationē dicit̄ ꝙ supponit falsum. s. ꝙ aīa res-
piciat mām vel ei vniat̄ vt forma mediantibus
dimēsionibus. et de hoc dictū est lati⁹ in p̄mo no
tabili. ❡ Ad. 8ᵐ cōcedit̄ totus ꝓcessus cū sua cō
clusione q̄ᵗᵐ ad id quod sequit̄ ex p̄missis. s. ꝙ cō
positū ex forma substātiali et materia est qđ nu-
tritur ⁊ qđ pōt in sua substantia ꝑfici et deperdi.
negat̄ tñ qđ arguēs addit ꝙ. s. talis forma fꝛal̄ ē
alia ab anima. hoc eni est falsum. ❡ Ad. 9ᵐ ne-
gatur assumptū ad intētionē arguentis. et ad id
quod querit: dicim⁹ ꝙ nutritio nō terminatur ad
solā corruptionē alimēti. neq3 terminat̄ ꝑ se ⁊ di-
recte ad copulationē p̄oris forme cū materia: s3
terminat̄ tertio modo ad nouā introductionem
prioris forme carnis in materiā nutrimenti. Ne
q3 valet qđ cōtra dicit̄. q2 licet prima forma car-
nis. s. anima nō sit nouus termin⁹ formalis nutri
tionis quasi ꝑ eam ꝓductus in esse: est tamē no-
uus terminus q2 nouiter ꝑ ipsam est noue mate
rie cōmunicatus. ❡ Ad. 10ᵐ. dr̄ ꝙ tota forma p̄e-
existēs. s. anima informat nouiter materiam ali-
menti. et ad huius improbationē cōcedimus ꝙ
sensitiua bruti est indiuisibilis ⁊ inextensa per se.
et per ꝯñs ꝙ est tota in toto et tota in qualibet
eius parte: nō tamē omni modo quo aīa intelle-
ctiua q̄ nō ē extēsa per se nec ꝑ accidēs. Auctori-
tas autē ph̄i nō est ad oppositū imo ad ꝓpositū
nr̄m. non enim ph̄s dicit ꝙ aīa est vna in actu et
multe in potentia quasi ipsa ſm suā essentiam sit
partibilis: sed q2 est vna ſm se q̄ᵗᵐ ad essentiam
et est multiplex q̄ᵗᵐ ad potētias et v̄tutes quib⁹
operat̄. nō tamē veruz est ꝙ ph̄s ibi dicat ꝙ for-
ma bruti sit vna in actu et multe in potentia ad
modum continui sicut arguēs fingit. bene tamē
verum est quod de plantis et de quibusdam ani
malib⁹ anulosis dicit ꝙ diuisa viuunt tāq̄3 hītia

candē aīam spē et si nō numero. in qbus videt̄ q̄ ipsa ēētia anime sit partibilis: sȝ hoc ē ꝓpter ipsius maximā imꝑfectionē. et q̄ȝm ad hoc hīt se ad modū cōtinui. sed de hoc specialit̄ tractādū erit infra. disti. 17. ❡ Ad cōfirmationē ꝑmā negat̄ minor. nō enī sequit̄ q̄ qꝛ forma preexistēs iformat nouiter nouā mām nutrimēti q̄ migret a mā in q̄ ꝑmo erat ad materiā de nouo vnitā. non enī mā nutrimēti trahit aīam ad se ꝓꝑe loquēdo: sȝ magis aīa vnit et trahit mām nutrimēti ad se: ipsaȝ cōuertēdo i natur. i materie quā informat. ❡ Ad 2.am cōfirmationē dr̄ q̄ ꝓcedit ex falso ꝑsupposito .s. q̄ mā nutrimenti postq̄ȝ vnita est materie nutriti et a forma eius perfecta: sit alia materia ꝑm sbām a materia nutriti. hoc autem falsum est. alias nutrimentū in termino nutritionis nō conuerteret̄ in substātiā nutriti. pōt tñ dici alia et alia materia partialiter: sed talis alietas non arguit aliā et aliā formā substātialē dātē esse actu. ❡ Ad argumentum ante oppositum patet responsio ex his que dicta sunt in tertio notabili. Et in hoc articulus terminatur.

Irca decimā sextam distinctionem Joānes capreoli occasionē sumens ex dictis Aureoli. 12.e disti. huiꝰ secundi qbus videt̄ tenere q̄ materia et forma nō dicant duas entitates et realitates distinctas adinuicem: querit vtrū anima humana vel aliqua alia forma substātialis sit aliqua entitas realiter a materia distincta et ponit conclusionem pro parte affirmatiua. sed quia diligenter consideranti verba et intentionem Aureoli: ipse non negat absolute q̄ materia et forma sint due entitates et realitates: sed q̄ nō sunt due entitates actu existentes complete et determinate. imo materia et forma faciunt vnam talem entitatem que est compositi cuius materia ē quasi inchoatiuum et forma completiuuȝ. et hoc concordat doctrine. S. Tho. qui ponit materiaȝ et formam esse quasdam entitates et realitates incompletas et partiales quarum vna habet rationem perfectibilis alia rationem perfectionis. ideo placuit eam questionem intermittere. non enim argumenta ibi adducta ad sensum Aureoli militant contra Sanctū Tho. ❡ Preterea circa decimā septimam distinctionem querit vtruȝ ante generationem compositi substātialis precedat aliquid forme per generationem inducēde. vbi primā conclusionem ponit pro parte negatiua. contra quā neq̄ȝ ipse argumenta adducit neq̄ȝ post cōmentatorem Auerroyȝ ex doctoribus presertim modernis aliquis contrarium opinatus est quod ego viderim. Secundaȝ conclusionem ponit. non esse inconueniens preter formā substantialem que dat esse actu materie et composito: ponere aliā essentiā forme in eodem composito sine eo q̄ det illi esse actu. et quia ꝺ hac cōclusione magis ad propositum tractabitur in q̄stione sequente: ideo et hāc questionem decime septime distinctionis pretermisimus.

❡ Distinctio. xviij.

Irca ꝺ cimā octauaȝ distinctionem q̄rit̄ vtrum quantitas interminata sit ponēda. Et arguitur q̄ non. quia si talis quātitas ponat̄: aut illa precedit formā substātialem in materia aut sequitur. non potest dari primuȝ qꝛ forma substantialis imediate vnitur materie. neq̄ȝ secundū quia omnis talis quātitas est terminata. ❡ In contrarium est auctoritas cōmentatoris in libro de substātia orbis. ❡ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Uantum ad articulum primum sit prima conclusio q̄ quātitas qua substātia dicitur formalit̄ quāta: ē accidēs et nō subā. Hāc cōclusionē ꝓbat S. Tho. post p̄hm in cōmento sup ꝑmo. phi. lec. 3°. ❡ Secūda cōclusio est q̄ quātitas potest esse subiectum alioꝝ accidentium presertim absolutorum vt est in sacramento altaris facta consecratione. Hanc conclusionem tenet. S. Tho. in pluribus locis et presertim. 4°. sen. disti. 12°. q. p°. ar. p°. sub. ar. p°. 2°. et. 3°. Itē. 3a. p. q. 77. ar. 2°. ❡ Tertia cōclusio est q̄ non est ponēda quā-

titas dimēsiua interminata eo modo q̄ illā posuit Auerroȝ cōnaturalē.s. materie omnē formam substātialē in materia p̄cedētē. Hāc cōclusionez tenet et p̄bat. S. T. efficacit' opusculo. 32.° d' nā materie et in nōnullis alijs locis. ¶ Quarta cōclusio est q̄ dimēsiones dici possunt interminate hoc modo q2.s.nō terminant' neq3 habēt eē actu p formā in ordine ad quā sequuntur māz et a q̄ originē hūt. Hāc cōclusionē tenet. S. T. opusculo preallegato de nā materie capitulis. 6° et. 7°.

Quantum ad articulū secundū arguit' cōtra p̄missa. Et quidē cōtra p̄mā cōclusionē arguit Ocbā i sua logica multis modis. Primo sic. nullū accidens distīctū realit' a sbā ē susceptiuū cōtrariorū p sui mutationē. si aūt quātitas esset accidēs et subiectū qlitatū: manifestū est q̄ mutaret' in recipiēdo q̄litatē. et ita p mutationē sui recipet cōtraria qd est cōtra mētē Aristo. ¶ 2° arguit sic. De mēte Aristo. est. 4° phi. q̄ aer pōt cōdēsari sine mutatione omniū q̄litatū vel aliq̄rū. vñ qñ aer cōdēsatur nō oportet q̄ pdat aliquā q̄litatē: vel saltē non oportet q̄ pdat omnē q̄litatē quā habuit p°. ex quo arguo sic. qñ aer cōdēsat': aut manet tota quātitas p̄cedēs et p̄ise illa q̄ pri° aut non. si sic: igit' eadē quātitas ē nūc minor q̄ p̄us p hoc solū q̄ partes quātitatis p̄pinqui° iacēt nūc q̄ pri°. igit' cū p̄tes substātie sint eodez modo p̄pinqui° iacentes nūc q̄ pri°: et p̄pter aliud nō ponatur quātitas: videt' quātitas esse supflua. si autez nō manet tota quātitas que p̄us: igit' aliq̄ pars dep̄ditur. et cū ad corruptionē subiecti imediati corrūpat' accidēs ei°: sequit' q̄ nō omnis q̄litas manet qd est cōtra Aristo. ¶ 3° sic. De mēte Aristotelis est q̄ omne accidēs ē in aliquo subo primo. ita q̄ si sit accidēs partibile: vna pars illi° accidētis est in vna parte subiecti et alia pars accidentis in alia p̄te subiecti: sicut tota albedo ē in toto corpe et pars albedinis est in p̄te corpis. et si sit accidēs indiuisibile: est in aliquo subo indiuisibili p̄mo. ex quo arguit' q̄ pūct° nō sit alia res a linea. nec p̄ñs linea est alia res a supficie: nec supficies alia res a corpe. et eadem rōne corpus nō ē alia res a sba et q̄litate fm Aristotilē. q̄ autez predicto modo ex predicto principio sequit' q̄ pūctus non sit alia res a linea: p̄bo sic. q2 si punctum est accidens absolutum distinctuȝ a sba. igitur in aliquo subiecto primo erit. aut igitur in suba aut in linea. nō in suba: q2 aut in substātia diuisibili aut in substātia indiuisibili. non p̄mum: q2 tunc pars puncti esset in p̄te: et ita punct° esset accidēs diuisibile quod tu negas. nec cōtingit dare secundum. q2 fm Aristotilē in gn̄e substātie non est nisi materia et forma et compositū quoȝ quodlibȝ fm eum ē indiuisibile. sic igit' punctus nō est accidens indiuisibile existēs subiectiue in aliq̄ substātia imediate tanq̄ in subo primo. nec est p̄mo in linea vel in parte linee tanq̄ in subo primo. q2 linea et quelibet pars linee ē diuisibilis: et per p̄ñs non ē p̄mum subm accidētis indiuisibilis. sic igit' patet q̄ de mēte Aristotelis ē q̄ punct° nō est accidēs indiuisibile. et eadē rōne linea nō est accidens indiuisibile fm latū vel latitudinē distictū realiter a supficie. et eadē rōne neq3 supficies est accidēs indiuisibile fm p̄fundū distinctū realit' et totalit' a corpe. q2 Aristotiles nō plus ponit corpus qd est q̄ntitas esse distinctū a sba realiter: q̄ ponat lineā vel supficiē distingui a corpe. ¶ 4° arguit sic. Omnē rē absolutā priorem alia pōt de° cōseruare sine mutatione locali eiusdē: et reȝ posteriorē destruere. cū igit' fm opinionē istā hoc lignuȝ sit quedā sba hūs p̄tes quarū vna ē sub p̄te quātitatis inherētis toti: et alia pars ligni ē sub alia p̄te quātitatis: et ista res subalis est prior natura illa quātitate inherēte sibi: poterit de° sine mutatione locali illi° substātie cōseruare eaȝ et destruere illā quātitatē. qd si sit possibile ponat' in esse. quo facto: q̄ro aut illa suba habet p̄teȝ distātem a p̄te aut nō. si sic: igit' est quāta sine quātitate addita. igit' alia supfluit. si nō hēt p̄tem distātē a parte et p̄us distabāt ille p̄tes: ergo sunt mutate localiter qd est cōtra hipothesiȝ. ¶ 5° sic. Omne qd p seip̄m et per p̄tes suas intrinsecas ē presens alicui quāto ita q̄ totū est p̄sens toti et p̄tes partib°: p seipsum et p partes suas intrinsecas habet p̄tem distātem a p̄te. oīe aūt tale p se et per p̄tes suas est quātū. sed suba mālis p seipsam et p p̄tes suas est p̄sens alicui quanto puta saltim illi quātitati informāti eam si sit talis quātitas informans eā. igit' p seipsam et per p̄tes suas hēt p̄teȝ situaliter distātem a p̄te. igitur p seipsam et per p̄tes suas est quāta. ¶ 6° arguit. Q2 si quātitas esset tale accidens medium inter subam et qualitatem et subm q̄litatum: tūc q̄litates remanentes in sacramento altaris essent subiectiue i quātitate. p̄ñs est falsum vt videtur multis. igitur et antecedens. falsitatē probo consequētis. q2 tunc ille qualitates non essent p se subsistentes qd est contra magistrum. 4° sen. vbi loquitur de colore et sapore et hm̄oi qualitatibus. dicit eni q̄ talia accidentia sunt ibi subsistentia per se. similiter si quātitas esset subiectum qualitatum illaȝ: illa

quātitas vere esset pōderosa et alba et sapida. ꝯ ꝯñs est cōtra glosam de cōsecratione disti. 2ª super illud capitulū. si p negligētiā. vbi dicit glosa ꝙ pōderositas remanet ibi cū alijs accidētib⁹ et tū nichil pōderosum ē ibi. ¶ 7°. Linea non ē res distincta a supficie. igif nec quātitas lōga lata et pfunda distinguif a substātia. antecedēs pbaf primo. qꝛ si linea sit alia res a supficie continuās supficies adinuicem: diuidaf aliqua talis supficies. ꝙ diuisa quero aut ē aliq̄ noua linea aut soluꝫ linea prior manet. si ē alia linea noua: erūt infinite noue. qꝛ diuiso corpe: infinite supficies erunt hñtes infinitas lineas. igif diuisa supficie erunt infinita puncta terminātia infinitas lineas. si autē nulla linea sit noua. igif solū remanet linea q̄ prefuit et non magis cum vna pte supficiei q̄ cuꝫ alia. igif vel remanebit p se vel in distinctis locis cum vtraq; supficie quoꝝ quodlibet ē absurduꝫ. igif ꝛ illud ex q̄ seqf. Secundo quia si linea sit alia res a supficie et punct⁹ a linea: poterit deus cōseruare lineā et destruere punctū. quo facto q̄ro vtruꝫ linea sit finita aut infinita. nō infinita: igif finita et tamē sine puncto. igif frustra ponif punct⁹ terminās lineā. similiter de⁹ posset cōseruare lineaꝫ et destruere omnia pūcta: quo facto adhuc linea esset linea. et pꝯñs quātitas. et non quātitas discreta: igitur cōtinua. igif vere esset quātitas continua quāuis nō esset alia res a linea vel a partibus linee copulās ptes adinuicē. frustra igif ponunf talia puncta distincta a linea. et eadē rōne frustra ponunf linee distincte a supficiebus. et eadem rōne supficies distincte a corpibus: et corpa distincta a suba. ¶ 8°. Qꝛ non videtur cōsonum theologie dicere ꝙ de⁹ nō posset facere ptes substātie distare situalif nisi rem aliā absolutā cōiungat eisdem. qđ si pōt facere: vere illa sba habebit ptem distātem a pte sine re absoluta addita eis. et pꝯñs erit quāta sine re de nouo addita. et illđ argumentū pōt fieri de q̄litate. et ideo cum substātia possit esse quāta sine quātitate que sit alia res: et similiter q̄litas quāta sine tali re: videtur ꝙ talis res media inter substantiā et q̄litatem sit omnino superflua. ¶ 9°. Qꝛ numerus nō est aliud a rebus numeratis. igitur quātitas discreta nichil aliud est q̄ substātie vel accidentia numerata. et per consequens nec quātitas cōtinua. antecedens pbatur. qꝛ vnitas rei non est accidens additum rei que dicitur vna. igitur nec numerus est aliquod accidens additum rebus numeratis. Qđ autem vnitas non sit accidens additum rei que est vna: potest sic ostēdi. qꝛ si esset accidens: oporteret ꝙ sit accidēs absolutum aut respectiuū. sed non est accidens respectiuū: qꝛ nullum terminum realeꝫ hēre potest. vnde ad hoc ꝙ aliquid sit vnum non oportet ꝙ sit alicuius vnum nec ꝙ sit alicui vnum: et sic de alijs casibus sub quibus aliquid dicitur ad aliud. nec est accidens absolutū: quia tunc vel esset qualitas quod apparet euidēter esse falsum: vel quantitas et tunc vel cōtinua vel discreta quorum vtrumq; patet esse falsum. relinquitur igitur ꝙ vnitas non est aliquod accidens distinctū realiter ab illo qđ est vnum et additum sibi in re extra. et eadem rōne nec numerus est accidēs additum reb⁹ numeratis. hec ille

¶ Contra eādem ꝯclusionem arguit Aureol⁹ pbando ꝙ quātitas nō sit accidēs habēs alias partes a partibus materie vel substātie. Primo. qꝛ ex hac opinione sequif ꝙ tot sint extensiones in subiecto quot sunt ibi realitates extense. habet enim quelibet forma in mā suā extensionē: et mā habet suā: sed nō primo sed secundario et p quātitatem. vna tū respectu omnium est quātitas a qua omnia illa cōsequuntur suas extensiones. ꝯ hoc consequens est falsum. igitur et ꝛc. falsitas cōsequētis probatur primo. qꝛ sm hoc oportet dicere ꝙ superfluat quātitas. ex quo enim mā hēt ppriā partibilitatem et alie forme similiter: quero vtrum illa partibilitas sit in eis cāta a quātitate aut non. si non: ergo superfluit quātitas. si dicatur ꝙ sic: quero d illa cālitate. aut est formalis sicut albedo est causa albi aut effectiua. non potest dici ꝙ sit formalis: qꝛ effectus formalis non aliud est q̄ forma recepta in subiecto. albuꝫ enī nichil aliud est q̄ albatio participata a subiecto. per te autē partibilitas materie non est ipsa quātitas. imo quātitas est aliquid aliud habens partes. igitur et ꝛc. Nec potest poni ꝙ ista cālitas sit effectiua quod tamen videtur ponere opinio. qꝛ s. ꝙ quātitas ponit ptibilitatem in mā et in alijs formis. hoc enim est impossibile. tum qꝛ quantitas non est forma actiua sm cōmentatorem. 4° phisicorum. tum qꝛ quātitas illā partibilitatem educeret de potentia materie: vel crearet eā et vtrūq; est impossibile. tum qꝛ partibilitas alicuius habentis partes non potest causari effectiue naturaliter. ¶ 2°. Sua positio deficit. qꝛ tunc in eodem subiecto esset multiplex quātitas. nā partibilitas materie ē aliud a mā. et partibilitas forme est aliud a forma quod patet. qꝛ in rarefactione fit realis trāsmutatio circa partibilitatem aeris nulla facta mutatione in substātia ipsius aeris nec quo ad mām nec quo ad formā. si autem partibilitas forme et materie essent idem omnino quod mā et forma aeris: non posset aer rare-

fieri sine substātiali trāsmutatione: quod dicere ē contra experiētiā. igitur illa partibilitas que est aliud a mā et forma realiter est in predicamēto quātitatis: tamē est illud quo mā est formaliter partibilis et similiter forma. et per consequens ē illud quo illa sunt quāta. ita q impossibile ē poni illā realitatem quādo illud cuius est fit eo ipso habente partes extensas et extra inuicem nisi tu poneres omnes illas partes simul in eodem puncto quod est impossibile omnino. tum qz illa realitate remota: corpus resolueretur in non corpus et diuisibile in nō diuisibile quod sequitur ex remotione solius quātitatis. tum quia ex illa sola partibilitate cōuenit rei in qua est finitas et infinitas bicubitū et tricubitum que non insunt sine quātitate. tum quia non apparet in quo alio pdicamento ponatur partibilitas nisi ponatur in predicamento quātitatis. igitur illa partibilitas omni alio circunscripto est vera quātitas et sufficit ad omnia illa que quātitas ponit in quāto. cū igitur partibilitates sint plures et per te in eodē subiecto: erunt et plures quātitates et dimensiones simul quod est impossibile absqz penetratione vt pz ex. 4°. phisicoz. ¶ 3°. sequitur ex illa positione q quātitas habeat quātitatem. qz quantitas per te non est materie partibilitas sed est aliquid habens ptes. habens autem ptes resoluitur in duo. s. in illud quod est partibile: et in ipsam suā partibilitatem. sz ptibilitas est quātitas. igitur. ¶ 4°. Qz fm istā viam sequitur q plures dimensiones erunt simul. nā fm te mā per se et qlibet forma per se tā substantialis q accidentalis habet suā partibilitatem et dimensionez. ex quo sequitur q in quolibet puncto erūt plura puncta et in qlibet situ indiuiduali erunt plures linee et plures dimensiones non se penetrātes cōtra phz 4°. phy. hec ille in forma. ¶ Ulterius arguit q nullum accidens sit aliq realitas in se terminata Primo sic. formalis effectus sue forme et actus est materiā formare et actuare. nunc quero vtrū illa forma sit ipsamet actuatio et formatio aut aliquid derelictum a forma in subiecto. Non potest dari secundum. illud enim derelictum aut esset aliquid absolutum aut aliquid respectiuum. si sit aliquid absolutuz: sequitur q aliquid potest esse actuatum sine actu et formatum sine forma. quia ex quo est absolutum: poterit deus separare illud a forma. item tunc forma non est cā formalis sed efficiens. naz fz hoc forma imprimeret effectum suum in materia sicut efficiens. si dctur q sit aliquod relatiuum: contra. qz tunc esse formatum esset esse relatiuum. item qz queritur de quo predicamento sit. nec potest assignari nisi dicatur q est de genere actionis puta q actuatio passiua est de genere passionis et actuatio actiua est de genere actionis: et tunc seqtur q actio profluat a forma: et q forma nō actuat nisi agendo: et tunc causalitas forme erit causalitas efficientis. Item aliter probatur q illa actuatio non sit aliud a forma. quia si actus sit aliud ab actuatione: tūc sicut materia actuatur per actū: ita actuabitur per illam actuationem. et tunc qro d actuatione illius actuationis vtrum differat ab eadē et sic erit processus in infinitum. si autem sit eadē pari ratione forma est eadem cum sua actuatione. Item aliter probatur. nā fm auctoritatē philosophi contra Licofronem tm valet dicere superficies ē alba et superficies albet: nec est differentia nisi grāmaticalis. aut igitur albere ē idem quod albedo et habet propositum. aut est respectus albedinis ad subiectuz qui est respectus intrinsecus adueniens: et sic est inherentia albedinis ad subiectum: et tunc albere non est esse quale. nūqz enim relatio dat denominationem nisi sui generis. et sequitur q ista predicatio. superficies est alba non est absoluta sed relatiua. et seqtur q ista predicatio linea est recta: est magis qlitatiua q ista superficies est alba. quia inter lineam et rectitudinem non cadit respectus medius. nec esse rectum est aliud q esse indiuisuz a linea. et similiter de raritate et partibus. si dicatur q albedo non est aliud q albere habeo propositū. patet igitur q forma et effectus formalis eius sūt idem. tunc formatur sic ratio. forma et effectus formalis sunt eadem realitas. sed formalis effectus accidentis non est res diuisa a subiecto. sed subiectum et formalis effectus sunt vnum p omnimodā et intimā indiuisionem. ergo forma et suum subiectum non sunt res diuise sed sunt vnum per omnimodā indiuisionem. maior huius pbata est. minor probatur. si enim actuatio sit res diuisa ab actuabili cum actuatio ista actuet actuabile: quero quid est illud actuare huius actuationis. si dicas q est idem cum actuatione: habetur propositum. quia pari ratione standum erit in pmo. si sit aliud: illud iterum actuabit actuabile: et queram de actuatione eius. et si sit eadem stādū erit i primo. si vero sit aliud: proceditur in infinitum. vnde sicut si vellem probare q punctus nō est res diuisa a linea: quia si esset diuisa a puncto vel econtra: vtrūqz esset terminatum sine altero. et punctus non esset terminatio linee sed cēt imprimens ipsam terminationem: sic in proposito de actuatiōe et actuabili. vnde ex dictis possz

formari talis ratio. quādo aliqua duo sunt indiuisa quodlibet scilicet eorum a tertio: necessario sunt res diuise inter se. sꝫ substātia et accidēs sūt indiuisa in vna tertia re puta in vno effectu formali. s. in vna informatione et actuatione. igitur accidens venit cum substātia ad constituendū vnum per omnimodā indiuisionem. non dico ꝙ sit vna realitas sed fundant vnā rem per indiuisionem q̄ indiuisio vocatur compositio accidentis cum subiecto. ¶ 2° arguit sic. Quando aliq̄ res faciunt vnum vnitate que est relatio positiua et non vnitate que est negatio diuisionis ⁊ linee: necesse est ꝙ eorū vnitas sit p modū aceruī. ꝓbat. q2 hec ē via phi. 8° methaᵉ. sꝫ accñs ⁊ subꝫ nō sunt vnū p modū aceruī. ergo vnio eoꝝ nō ē relatio sꝫ est indiuisio relatiua seu negatio diuisionis. maior ē phi et probaᵗ ratione. quia aceruꝰ nō est aliud nisi vnio ex aggregatione diuisorū. Si dicas ꝙ accidens et subm̄ fundant illā relationem per essentias suas ideo non sunt vnum sicut aceruus hoc non valet. ex quo enim relatio ista non est vnitas: non habeo vnum nisi per aggregationē: non autem vnitatem p se. in vno enim per se nō est aliquis respectus mediꝰ. Item sequitur ꝙ album significet respectum subiecti ad albedinem: et tamen Aristoteles dicit ꝙ album nō est in genere propter duo significare: non dicit propᵗ tria Item de essentia albi essent tres realitates triū predicamentorum. Et vlterius vnitas qualitatis cum subiecto non esset vnitas reducibilis ad predicamentum qualitatis sed relationis. ergo oportet ꝙ accidens et subiectum sint vnum vnitate que est indiuisio. ¶ 3° sic. Illud quod nō est aliud q̄ꝫ quedam inherentia: non est diuisum ab eo cui inheret sed facit cum illo vnum per indiuisionem. sed accidens est huiusmodi. igitur. maior patet. quia impossibile est concipere inherentiaꝫ sine termino inherentie quod est ipsum subiectū accidentis. minor probatur. quia certum est ꝙ illa inherentia non est aliquid absolutū aliud ab accidente. si igitur sit aliud: oportet ꝙ sit relatio de genere ad aliquid: aut respectus de genere aliorum sex. non est relatio: quia tūc accidens inherere non esset aliud q̄ꝫ ipsum referri: et subiectū recipere esset referri. et cum accidens inherendo det esse tale: omne esse tale esset esse relatū. Itē secundo pro eadem minore. non magis est inherentia per essentiā quarta spēs qualitatis q̄ꝫ alia accidentia. alias essentialiꝰ esset accidens q̄ꝫ alia accidētia: sed q̄litates d̄ q̄rta spē qualitatis sunt ipsamet inherentia. verbi grā. figura nō est aliud nisi inherētia. nō enim ē aliud nisi adiacētia partiū. vñ si liceret dicere: accidēs magis ē adiacētia q̄ꝫ accidēs. vñ auctor sex pncipioꝝ assignans rōnem sex pncipioꝝ dicit ꝙ taliū rō cōsistit in adiacentia. Cōfirmaᵗ. q2 formale esse accidētis ē accidere sicut albedinis est albere. vñ sequiᵗ ꝙ albedo nō sit aliud q̄ꝫ albere: nec accidens ē aliud nisi pura accidentia. ¶ 4° sic. Si aliq̄d accidēs eēt aliqua realitas terminata: hoc maxime esset de quātitate. sed quātitas nō est res diuisa ſ faciens vnum indiuisuꝫ p se nō p aggregationē p secūdū modū sed p indiuisionem. igiᵗ et ē. Minor pꝫ. q2 magis videtur separabile a substātia q̄ꝫ alia accidētia. naꝫ quidā dicūt quātitatē eē substātiā ꝓpᵗ cōuenientiā eiꝰ ad sbam. et alij dicūt ꝙ in eucharistia sola quātitas est a substātia separata. Minor ꝓbaᵗ. capio enim lignū. verū ē dicere ꝙ ipsum ē partibile p quātitatē. aut ergo hoc ē q2 relinquit aliquē modū in suba q̄ sit ipa partibilitas: aut q2 quātitas ē ipamet partibilitas partiū substātie. nō pmo modo: q2 tūc possem intelligere subam esse partibilē sine quātitate et posset deꝰ illā facere sub illo modo derelicto nō faciēdo eā sub quātitate. similiᵗ tūc cālitas eiꝰ eēt cālitas efficientis et nō forme. oportet ergo dare scdm modū ꝙ. s. quātitas sit ipsamet ptibilitas partiū. Quod confirmatur. q2 aliᵗ nō pōt vitari quin plures dimēsiones essent simul. nā cū diuisio imediate cōsequaᵗ partes: si ptes sunt diuise a ptibꝰ quātitatis: necessario alie essent dimēsiones ligni ⁊ alie quātitatis. si eni illud quod substerniᵗ quantitati hēret partē et ptem correspōdentē partibꝰ quātitatis substractā: tunc diuerse realitates hoc modo haberēt aliā et aliā partibilitatē. q2 multiplicato effectu formali: multiplicaᵗ formalis rō illius effectus. et tūc hērent necessario aliā et aliā diuisionē. ¶ 5° sic. Si accidēs sit realitas terminata distincta a suba: sequūtur multa incōueniētia. Primū est ꝙ in naso simo erūt multe simitates. pꝫ q2 cūꝫ simitas sit figura nasi: nō est aliud q̄ꝫ idiuisio q̄dā partiū simi. ergo quot sunt ptes in naso tot erūt simitates. q̄ quidē nō erūt vnū nisi p relationē. sꝫ p te in naso est albedo realitas terminata. similiᵗ sunt ibi multa accñtia q̄ p te sunt vnū p vnioneꝫ positiuā. ergo indiuisiones partiū istoꝝ accñtiū sunt vnū p vnionē q̄ ē relatio nō p indiuisionē. igitur erūt ibi multe simitates q̄ erūt vnū p aggregationē nō p īdiuisionē. ex q̄ eni qñlꝫ accñs ī naso ē res terminata: similiᵗ sba ipsiꝰ nasi. si ptes eoꝝ erūt alie et alie: ex ꝯsñti indiuisio eoꝝ ē alia et alia figura. et sic multe simitates. q2 īpossibile ē modificationē eē vnā īdiuisaꝫ nisi modificabilia sint vnuꝫ indiuisū. ſ p te sba nasi et qñlꝫ eiꝰ accñs est vnuꝫ

idiuisũ.igiꝛ et ꝛ.Secũdũ icõueniẽs ẽ ꝙ om̃e acci
dens erit vnũ corp⁹ p se. pbaꝛ. qꝛ corp⁹ est illud
quod ẽ lõgũ latũ et pfundũ.igiꝛ diuersum lõguꝫ
latũ et pfundũ ẽ diuersuꝫ corp⁹.sꝫ p te hic sunt di
stincta lõga lata et pfunda fundata sup diuersas
ptes subi et alioꝝ accidẽtiũ q̃ ptes sunt diuise et
qõlibꝫ in se terminatũ.nec ista plura veniũt p in
diuisionẽ ad vnũ lõgũ et pfundũ sꝫ ẽ vnio p rela
tionẽ tm̃.Tertiũ incõueniẽs ẽ ꝙ multe diuisiões
et mlta corpa sunt simul.pꝫ ex eodẽ medio. ¶Cõ⁹
arguit sic. Nã cõmẽtatoꝛ. 4° metha͛ cõmẽto.2°
dicit.vbi dicit Aristoteles ꝙ entia sunt sicut sana:
dicit cõmẽtatoꝛ. p̃dicamẽta attribuũꝛ substãtie:
nõ qꝛ sit agẽs aut finis eoꝝ sꝫ qꝛ ↄstituunꝛ p ipaꝫ.
Itẽ.7° metha͛ cõmẽto. 4° dicit ꝙ accidẽtia cõ-
stituunꝛ p subam.et ideo sba poniꝛ in eoꝝ diffini
tione.et intelligit cõmẽtatoꝛ p cõstitui termina-
ri.Itẽ.12° metha͛ cõmẽ.3° dicit ꝙ sba ẽ cõstãs p
se.i.hẽt terminos p se cõstãtes. accidẽs aũt con-
stat cũ sba.nec solũ loquiꝛ ꝺ accidẽtib⁹ q̃ꝫ ad eo
rum exñtias:imo etiã q̃ꝫ ad eoꝝ essentias vt pꝫ
intuẽti totũ ei⁹ pcessuꝫ ibidẽ. Itẽ Aristo.7° me-
tha͛ dãs cãm q̃re accidẽtia nõ hñt diffinitionem
q̃dditatiuã dicit.ꝙ iõ qꝛ nõ hñt essentiã.dicit etiã
ꝙ sunt entia sꝫ q̃d. nec solũ intelligit ꝙ sunt entia
debilia:sꝫ intelligit ꝙ sunt diminuta ab entitate:
qꝛ eoꝝ entitas nõ est nisi modificatio et adiacẽ-
tia:sicut figura nõ est aliud q̃ꝫ figuratio nec cãdoꝛ
q̃ꝫ cãdidatio.hec ille in forma. ¶Cõtra secũdaꝫ
cõclusionẽ arguit Aureol⁹ pbãdo ꝙ quãtitas nõ
sit subm alioꝝ accidẽtiũ sꝫ poti⁹ ecõtra et arguit
sic.quãtitas nõ ẽ aliq̃d hñs ptes sꝫ ẽ partibilitas
ipsa formalis q̃ hñs ptes ẽ formaliꝛ partibile.sed
cõstat ꝙ partibilitas ẽ subiectiue in eo qd̃ habet
ptes formaliꝛ cui⁹ sunt om̃es q̃litates sensibiles.
igiꝛ quãtitas ẽ subiue in alijs accidẽtib⁹ et nõ ecõ
tra.assũptũ pbaꝛ.qꝛ res ẽ partibilis p quãtitatẽ.
tunc q̃ro aut illa ptibilitas ẽ ipamet quãtitas: et
sic habeꝛ ppositũ.aut ẽ aliq̃d aliud impressum a
quãtitate:et hoc iprobatuꝫ ẽ supra. ¶2° arguit
Scot⁹ ad idẽ.qꝛ ſm pħm primo metha͛ accidẽs
nõ accidit accidẽti,nisi qꝛ ambo accidũt eidẽ sub-
iecto.nichil eni hoc illi magis inest q̃ꝫ illud huic.
¶3° Qꝛ sicut substãtie cõuenit p se ẽẽ:ita accidẽ
ti cõuenit inherere.ergo sicut repugnat substãtie
inherere: ita accidẽti p se ẽẽ vel substare. ¶4°.
Qꝛ nullũ dependẽs terminat depẽdẽtiã eiusdeꝫ
rõnis.ſꝫ omne accidẽs depẽdet depẽdẽtia ad sub
iectũ.ergo nullũ accidẽs terminat hm̃oi depẽdẽ
tiã. ¶Cõtra tertiã cõclusionẽ argui põt p argu-
mẽta cõmẽtatoris q̃.S.T. adducit opus.p̃alle-
gato ꝺ nã materie.Cõtra candẽ ↄclusionẽ arguiꝛ

ex dictis Gregorij q̃ ex intentione nitiꝛ pbare ꝙ
quãtitas materie coeue inheret sibi nec in eadeꝫ
mã quãtitas quãtitati succedit. ad cui⁹ declara-
tionẽ inq̃t.sciẽdũ ẽ ꝙ si talis successio quãtitatuꝫ
in mã nãliter cõtigeret:hoc nõ essꝫ nisi vel cũ mã
mutaꝛ p raritatẽ vel dẽsitatẽ:aut cũ mutaꝛ ſꝫ ge
nerationẽ et corruptionẽ sbalẽ: vel cũ res augeꝛ
augmẽto ppe dicto qd̃ fit p additioneꝫ quãti ad
quãtũ vt de ipo agiꝛ pmo de gñatione.nõ eni ap
paret q̃si alias quãtitas corrũpiꝛ.nã nec in motu
ſm locũ nec in aliq̃ alteratione quã nõ concomi-
teꝛ generatio sbalis aut corruptio aut rarefactio
vel cõdẽsatio.nullo aũt p̃dictoꝝ modoꝝ cõtin-
git talis corruptio quãtitatis.igiꝛ nũq̃ꝫ quãtitas
gñaꝛ aut corrũpiꝛ in mã.Qd̃ aũt talis corruptio
nõ cõtigat pmo modo pbat multipliciꝛ.Primo
qꝛ in cõdẽsatione nulla antiq̃ quãtitas pdiꝛ: nec
in rarefactione vlla noua quãtitas gñatur. pbaꝛ
hoc.qꝛ poniꝛ gr̃a exẽpli ꝙ aliq̃ portio aeris bipe
dalis debeat rarefieri motu cõtinuo q̃usq̃ꝫ fiat q̃
drupedalis et rarefiat tota pmo ita ꝙ nõ pri⁹ ſꝫ
vnã ptẽ et posteri⁹ ſm aliã ſꝫ simul et vno eodeꝫ
tp̃e q̃ rarefit vna pars q̃libꝫ rarefiat. ꝛ loquor de
ptib⁹ extẽsionis.totũ istud possibile ẽ et frequen
ter ↄtingit.hoc supposito ostẽdere nitiꝛ ꝙ i hm̃oi
rarefactione p̃or ei⁹ quãtitas nõ corrũpiꝛ.primo
q̃dẽ qꝛ si corrũpeꝛ:vel corrũpeꝛ tota simul in in-
stãti vel partibiliꝛ in tp̃e.nõ pmo modo: tũ qꝛ vl
in illo istãti generareꝛ noua quãtitas in eadẽ mã
vel nõ.si nõ:igiꝛ in illo instãti mã eẽt indiuisibilis
et inextẽsa qd̃ nõ est dicẽdum.tũ qꝛ cũ forma sua
sbalis et q̃litates ppe necessario exigãt mãm ex-
tẽsam:tũc in illo instãti esset corrupta sua forma
sbalis:et sic nũq̃ꝫ aer rarefieret qn̄ corrũpereꝛ.tũ
etiã qꝛ querẽdũ eẽt vbi eẽt in illo instãti ipe aer.
nõ eni posset eẽ nisi in loco pũctali.et nõ cõtinge
ret dicere in q̃ pũcto poti⁹ q̃ꝫ in alio. tũ etiã qꝛ vl
tunc essꝫ vacu⁹ loc⁹ quẽ p̃us ocupabat:vel in illo
instãti latera cõtinẽtis cõcurrerẽt q̃ nõ sunt dicẽ
da.Si dicaꝛ ꝙ in eodẽ instãti genereꝛ noua quã-
titas:aut generatur quãtitas maior bipedali et
tunc cũ nõ possit eẽ maior p̃cise p indiuisibile: tuꝫ
qꝛ indiuisibile nõ reddit numerũ: tũ qꝛ nulla ta-
lia indiuisibilia sunt: erit maior ſm aliquẽ exces-
sum diuisibilẽ.et per cõsequẽs ipse aer in illo istã-
ti ocupabit maioreꝫ locũ ſm excessum diuisibilẽ.
et sic sequitur motus localis ipsius continentis
aerem in instãti:et etiam ipsius aeris loquendo
de tali motu ſm locum quali dicimus moueri il-
lud quod maiorem locuꝫ ocupat q̃ꝫ pri⁹ aut tunc
generaretur quantitas equalis priori:quod dici
non potest.quia tunc frustra prior quãtitas cor-

rumperet: aut generaret minor qd minus etiam dici pōt. tū qz ipsi⁹ cōtinētis et ipsi⁹ aeris dati: esset mot⁹ localis in instāti. tū qz aer ille cōdēsaret et nō rarefieret. ꝓpinqui⁹ eni sue ptes iacerēt: et ipse minorē locū occuparet. non pōt ergo dici ꝙ quātitas illa corrūpat in instāti tota simul. ſ nec pōt dici ꝙ partibilit et in tpe. qz vel ꝑus antiqua corrūperet et post noua generaret sicut cōtingit cū aliquid trāsmutat de vna ḡlitate in aliaꝫ: aut simul dū ipsa corrūperet alia generaret sicut dicunt q̄ opinant cōtraria simul eē in esse remisso. et simul dū vnū corrūpit aliud generat. nō ꝑmo modo: qz tūc sequit ꝙ in toto illo tpe aer cōdensaret et fieret minoris extēsionis. et sic quādocūqꝫ naturalit aliq̄d deberet rarefieri: oporteret ipsum ꝑus ꝯdēsari qd pꝫ esse falsū. ¶ Preterea aut ipsa corrūpet partibilit ſm ptes intēsionales et hoc nō: qz nulla quātitas hēt tales. alias vnū bipedale eēt magis bipedale q̄ꝫ aliō. et idē nūc magis nūc min⁹ eēt bipedale: ⁊ sic ſꝫ aliā quātitateꝫ certe mēsure qd nō ē itelligibile. vel ſꝫ ptes extēsiuas ita. s. ꝙ ꝑus corrūperet pars quātitat͂ informās vnā ptē materie q̄ꝫ pars informās aliā: ⁊ hoc nō pōt dici. qz vel pars materie pri⁹ destituta sua quātitate remaneret sine quātitate omnino: aut informaret portione quātitatis q̄ ꝑus informabat aliā portionē materie et adhuc informat: et vtrūqꝫ absurdū phisice speculātibus certū ē. nec secūdo modo: qz si corrūperet partibilit ſm ptes intēsionales: et alia similit partibiliter generaret ſm tales etiā ptes: sequit vt dictū est ꝙ quātitas suscipet magis et minus. et vltra hoc sequeret ꝙ due quātitates essent simul in eadē pte medij. ꝑmo. s. pars remanēs de ꝑore et pars generata de nouo. Itē vel illa pars remanēs est equalis extēsionis vt prius vel maioris. si equalis sequeretur alterum duoꝝ. s. ꝙ materia non ē extēsior q̄ꝫ ꝑus et tamē erit rarior: vel ꝙ aliqua eius portio exibit de sub priori quātitate et informabit noua remanente tamen in rerum natura ea que ꝑus informabat. si maioris extensionis: eadem ratione tota quātitas corrupta poterit eē extēsior absqꝫ corruptione alicuius sue partis: et sic natura frustra corrumpit eam. frustra etiam generata ē noua quātitas: qz non propterea materia est maioris extensionis q̄ꝫ sit propter solā partem que remansit ex prima: sed hec omnia sunt prorsus absona. aut corrūpet partibilit ſꝫ ptes extensiuas: vel forte corrūpet pri⁹ quātitas ī extremitate ipsius aeris versus corp⁹ rarefactiōis: et sic ꝯtinue ꝑor corrūperet sic noua ḡnaret. sꝫ nec hoc dici pōt. nam constat ꝙ non statim partes aeris erunt in summa raritate sua. sed prius eadem pars erit ſm minorem excessum rarior et postea ſm maiorē donec terminabitur rarefactio. aut igitur in q̄libet instanti temporis mensurantis totam rarefactionem erit noua quātitas totaliter in illa parte materie et nulla durabit per tempus: et hoc ē impossibile. aut pars primo generata remanebit cum sequentibus sicut contingit in intensione q̄litatum: et sic frustra ponitur prior quātitas corrupta que fuit anteq̄ꝫ materia inciperet rarefieri. sic enim illa remanente poterat materia rarefieri sicut manente ea que ponitur nouiter generata. et presertim quia ista non est alterius rationis q̄ꝫ fuit illa. Confirmatur. quia si aliquod calidum fiat magis calidum ſm istā viam: non corrumpitur prior calor sed remanet et nouus generatur. rursus quia quelibet pars portionis illius materie informabitur aliqua parte quantitatis prius generate quia nulla exibit de sub sua parte quantitatis vt statim dicebatur: sequit necessario ꝙ vel tota vel aliqua pars eius simul informabitur duabus quātitatibus. Preterea vel prius generata erit equalis extensionis cum posterius generata vel maioris: et tunc vtroqꝫ modo sequitur inconueniens vt proxime deductuꝫ est. patet igitur ex predictis ꝙ quātitas non corrumpitur in rarefactione. ꝙ vero nulla generet patet etiam ex dictis: vel eniꝫ generaretur remanente tota priore vel illa desistente. non secūdo modo vt iā probatum est. nec primo modo: quia vel priore semꝑ informāte totā māin: ⁊ tūc seq̄t ꝙ due quātitates simul eandē māꝫ informabūt. et iteꝝ ꝙ eadē ꝑmo quātitas erit maioris extēsionis q̄ꝫ pri⁹. et ꝑ ꝯn̄s frustra ponit ꝓpt hmōi rarefactionē: ḡnari nouā quātitatē vel ꝑore desinēte informare aliquā ptē et aliquā informāte. et tūc sequit ꝙ accidēs separaret a sbo suo nālit remanēs in reꝝ natura: et ꝙ d̄ subo trāseat ad subꝫ. nā pars quātitatis q̄ informabat illā ptē materie q̄ postea ponit nō informari ꝑ priorē: informat postea aliā ptē materie quā pri⁹ nō informabat. et q̄ vltra seq̄t ꝙ due quātitates vl̄ due ptes quātitatis eandē ptē materie ꝑus iformāt. q̄ oia sunt nālit ipossibilia. secūdo qz cū in q̄libꝫ instāti illi⁹ tpis mēsurātis rarefactionē sit quātitas materie maior vl̄ ꝑor remanet cū posteriore vel nō et ē. ꝯsequēdo vt pri⁹ ex eisdē motiuis ecōtrario d̄ducēis pōt ꝓbari ꝙ in cōdēsatiōe non corrūpit ꝑor quātitas nec noua generat sicut facilit patet inspiciēti. et ideo nō oꝫ ad hoc applicare media. ꝙ āt nec ꝯtigat scdo mō ꝓbat mltiplr cui⁹ argumēta recitata fuerūt in q̄stiōe d̄ iseꝑabilitate fore a mā.

q̄ aūt nec tertio mō contingat: probat. nam nec
quātitas alimēti corrumpit̄ nec quātitas aucti.
igit̄ nulla. pña pz. q2 nō ē aliđ cui⁹ quātitas ī tali
trāsmutatiōe posset corrūpi. aña pz. q2 si aliqua
talis corrumperet̄: vel hoc esset ampliatiōe po-
rorū ipius augendi in rarefactione seu partiū ei⁹
seu ipius alimenti vel in digestione aut alia pūia
alteratiōe alimēti vel in diuisiōe ei⁹ et districtiōe
partiū ad ptes aliti vel in cōuersiōe earū in sbam
aliti. hoc pz. q2 in augmento non cōcurrunt alie
trāsmutationes vt pz consideranti. et etiā satis p
cōmentatorem pmo de gñatione. s in rarefactio
ne nō corrūpitur quātitas vt pbatum est supra.
nec in conuersione vt patere pōt ex alia q̄stione.
et eadem rōne nec in digestiōe aut alia alteratio
ne pcedente nec in diuisiōe. nam lz per diuisionē
corrumpat̄ quātitas totalis quātū ad eē totius
p eo q̄ post diuisionem ptes q̄ erāt cōtinue et si-
mul vna quantitas totalis: sunt post diuisionem
discrete ⁊ nō vna vt pri⁹: nulla tñ pars matie pri
uata est pte quātitatis quā ante habuit. ac p hoc
nulla quātitas corrupta est ad sensū in quo tra-
ctat̄ p̄sens [illegible] ampliatione quorū ī
pororū ei⁹ quod augendū est. vñ pz q̄ non corrū
pit̄ aliqua quātitas. si aūt nulla quātitas corrūpi
tur in tali augmēto: pz etiā q̄ nulla de nouo ge-
nerat̄ sic. s. q̄ aliq̄ pars matie iformet̄ alia parte
quātitatis qua pri⁹ nō informaret̄: alioquin ipsa
informaret̄ duab⁹ quātitatib⁹ qđ est ipossibile na
turalit̄. pōt tñ dici q̄ noua totalis gñatur pro eo
q̄ noua quātitas vna totalis resultat ex cōtinua
tione ptis aggenerate p quā augeri dr̄ alitū ad
partes ipius aliti: et est talis quātitas q̄ prius nō
fuit: lz fuerint ptes eius. p similē modum pōt pro
bari q̄ in decremēto nulla quantitas corrumpit̄
nec aliq̄ gñatur. ¶ 2° arguit sic. Si negaret̄ eādē
essentiā quātitatis remanere ppetuo in materia
et eē eadē in generato ⁊ corrupto: hoc potissime
videret̄ q2 vel subm quātitatis est ipm cōpositū
et nō materia sola: et sic videret̄ accidēs migra-
re de subto in subm. vel secūdo. q2 si quātitas cor
rupti remaneret: igit̄ precederet in materia for-
mā substātialem ipsius geniti: et sic videret̄ q̄ eē
sm quid pcederet esse simplicit̄. vel tertio. q2 vi-
deret̄ sequi q̄ introductio forme subalis eēt alte
ratio: q2 subm eius esset ens actu saltim sz qđ. vl
quarto. q2 tūc forma subalis nō esset cā quantita
tis in mā. sed nullum istorū debet mouere. nō q̄-
dem primū. q2 materia sola est primū subm quā
titatis vt dicit se alias pbasse. et rōnes ei⁹ addu
cte sunt in q̄stione de inseparabilitate materie a
forma. Nec secundū debet mouere. q2 si loquat̄
de precessiōe sm tēpus: concedendū est q̄ qualz
formā que de nouo inducitur in mā precessit ī ea
dem materia quātitas. et similiter q̄ hūc et illuz
actū simpliciter q̄ de nouo causat̄ in matia: pces-
sit actus sm qđ. nec hoc est incōueniens. p̄cessio-
ne tñ perfectiōis: forma subalis pcedit accidenta
lē et actus simpliciter actū sm qđ. nec tertiū va-
let. qm̄ ad hoc q̄ introductio alicui⁹ forme sit al-
teratio: oz q̄ subm sit actu per formam dantē esse
specificū nomē ⁊ diffinitionē qualis nō est quan-
titas nec alia forma accidētalis. alioq̄n subm nō
retineret idē nomen et eādem diffinitionem sub
vtroq3 termino alteratiōis per qđ differt altera-
tio a gñatione. nec quartū valet. q2 sicut supra di
ctū est: forma nō est cā quantitatis in matia quā
tum ad eē quantitatis absolute: sed solū quo ad
eius teriationem siue quantum ad esse tantū vl
tantum. igit̄ hoc nō videtur negandum. ¶ 3° ar
guit. q2 ista est mens phi et cōmentatoris. ¶ Cō
tra eādē cōclusionē pōt argui ex dictis. S. Tho.
n ī q̄rto sen. d. 12. q. 1. ar. 2°. q̄stiuncula. 4° tenet
opinionē cōmentatoris ī hac materia. ait eni sic.
sicē dicit cōmentator in. p° phy. et in. li. de suba or
bis: ī matia gñabilium ⁊ corruptibilium oz intel-
ligere dimensiones interiatas ante aduentū for
me subalis. alias nō posset intelligi diuisio mate-
rie vt in diuersis partibus materie diuerse forme
substātiales essent. hmōi autem dimēsiones post
aduentū forme substātialis accipiūt eē teriatum
et cōpletum. q̄cquid autem itelligit̄ in matia an-
te aduentū forme subalis: hoc manet idem nūe-
ro in generato et in eo ex quo generatur. quia re
moto posteriori oportet remanere prius. dimen
siones autē ille interminate se habent ad genus
quantitatis sicut materia ad gen⁹ substantie. vn
de sicut in quolz completo in genere substantie
est accipere materiā q̄ est ens incōpletum in gñe
illo. ita ī dimēsionib⁹ cōpletis q̄ sunt in sacramen
to eucharistie est accipe dimensiones incōpletas
et his mediantib⁹ mā panis formā reciperet ei⁹
qđ ex pane gñaretur pane non conuerso i corp⁹
xpi ⁊c. Itē eodē. 4° dis. 44. q. 1. ar. 1. q̄stiuncula
p° in solutione tertij sic dicit. illud qđ intelligitur
in mā ante formā: remanet in matia post corru-
ptionem. q2 remoto posteriori adhuc pōt rema
nere pri⁹. oz autem vt dicit cōmētator. p° phy. ⁊
in. li° de substantia orbis in materia generabiliū
et corruptibilium ante formam substātialem in-
telligere dimēsiones nō terminatas sm quas at
tendatur diuisio materie vt diuersas formas in
diuersis partibus recipe possit. et post sepationē
fore sbal'a mā: adhuc dimēsiōes ille manēt eedē

et sic materia sub illis dimẽsionibus extũs quacũq; formã accipiat: hȝ maiorẽ idẽtitatẽ ad illõ qđ ex ea gñatũ fuerat q̃ȝ aliqua alia pars maťie sub quacũq; forma extũs. et sic eadem mã ad corpus humanũ reparandũ reducet̃ q̃ prius ei⁹ materia fuerat. hec ibi. Jtẽ. 4° cõtra. gen. c. 8. sic dicit. qđ secũdo obijcit: impedire nõ põt quin hõ idẽ numero resurgere possit. nullũ eni principiorꝫ essentialiũ hominis p mortem oĩno cedit in nichiluȝ. nã anima rõnalis q̃ est hoĩs forma: manet post mortem. mã etiam manet q̃ tali forme fuit subiecta sub dimẽsionib⁹ eisdẽ. s. interminatis ex quibus habebat vt esset mã indiuidualis. ex cõiunctione igit̃ aĩe eiusdem numero ad eãdem materiam numero hõ vnus numero reparabit̃. hec ille. Jtẽ in scripto sup̃ Boe. in illa questiõe q̃ querit vtrũ varietas accidentium possit ẽẽ cã diuersitatis ſm numerũ in solutiõe quinti dicit ꝙ accidentia cõpleta sequunt̃ esse forme in materia. ſȝ dimensiones interiate preintelligũtur ante ipsã formã in mã. Et in solutione tertij dicit. etiã ipse dimẽsiones terminate q̃ fundant̃ in subto iã cõpleto: idiuiduant̃ quodãmodo ex mã indiuiduata p dimensiones interiatas preintellectas i materia. Jtẽ quolꝫ. 11. ar. 6. dicit ꝙ iõ corpora resurgentiũ p̃sit redire eadẽ numero: q2 adhuc manet eadem mã que fuit sub aĩa rationali ⁊ eadẽ quãtitas interminata. et sic videt̃ ꝙ tertia conclusio sit cõtra dicta. S. Tho. ¶ Cõtra quartã cõclusionẽ põt argui ex dictis Aureoli ꝓbantis ꝙ dimẽsiões interminate nõ distinguant̃ a dimensionibus teriatis sicut ens in põ ab ente in actu sic videtur sonare cõclusio illa. et. S. Tho. 4° sen. dis. 12. q. 1. ar. 2° et. dis. 44. q. 1. ar. 1. et multis alijs locis. Primo q2 cõmentator dicit ꝙ dimensiões interminate sunt dimensiones simpliciter. ergo sunt dimensiones in actu. ¶ 2°. quia ſm commẽtatorem in dimensiõibus interminatis redditur materia ꝑtibilis et diuisibilis potẽs simul recipere plures formas vt dicit cõmentator in tractatu de substãtia orbis qđ non esset nisi tales eẽnt in actu. illud enim quod nõ est partibilitas i actu nõ dat esse ꝑtibile in actu. ¶ 3°. q2 huiusmodi dimensiones sunt demõstrabiles ad sensum ſm cõmentatorem. p° phy. commẽto. 63. vbi dicit. videmus enim idem demonstratum transferri de carneitate in terrestreitatem. et ita necesse ẽ vt tres dimensiones que videntur inseparabiles a corpore ⁊ eodem modo que dicitur corpus: sint actu quia ens in potentia non est ad sensum demonstrabile. igitur ⁊c. ¶ 4°. quero quid intelligis per dimensiones in potentia. aut intelligis ꝙ non sint in actu vt sic partibilitas non sit in actu. et si sic: tũc vera partibilitas in actu generabitur et corrumpetur. et nõ corpus in actu fiet corpus in actu. aut itelligit̃ ꝙ vere sunt i actu sed ꝑpt cõdiciones aliquas puta q2 carent terio dicantur i põ: et sic concedendum est ꝙ diuisio tã teriata q̃ȝ interminata est diuisio in actu. et ideo insufficienter dictum est ꝙ distinguãtur q2 ille sunt in põ et iste in actu. nõ eni declaratum est qđ intelligitur per eẽ in põ. ¶ 5°. q2 distinctio quãtitatis terminate ab interiata nõ est aliqua nisi hec ꝙ. s. trina dimensio que dicit̃ corpus vt cõsideratur vt carens vel non habens de se terminũ extrinsecum puta superficiem nec terminum intrisecum puta bipedalitatem aut tripedalitatem aut huiusmodi tantitatem dicitur et est quantitas interminata. vt autem consideratur vt habens vtrũq; terminum puta superficiem in actu ⁊ bipedalitateȝ vel aliam tantitatem in actu dr̃ quantitas terminata. patet autem ꝙ prima quantitas et secũda nullo modo differunt essentialiter. immo eadeȝ quãtitas nũero transit de vno termino ad aliũ. ergo quantitas terminata ⁊ quantitas interminata non differunt modo quo tu ponis. antecedens patet per commentatorem in de substantia orbis vbi dicit. vidit Aristoteles ꝙ trina dimensio non separatur a materia a qua tamẽ aufertur superficies et nõ remanet aliquid in ea nisi dimensio que est in potẽtia ea. nam cum determinatur per superficieȝ: fit corpus in actu. cũ vero aufertur superficies: remanet dimensio idest corpus in potentia. igitur proprium est materie vt habeat dimensiones in potentia. hec commẽtator. Ex quibus apparet ꝙ modus imaginandi materiam cum sua dimensione interminata ẽ iste vt. s. imaginetur in materia trina dimensio. s. longitudo latitudo et profundum absq; omni superficie et figura. et ideo confuse erit in potentia quia non est dare corpus qđ sit tale in actu. cum autem intelligitur forma in materia: tunc ista dimensio intelligitur terminate per vltimam superficiem et figuram. propter quod pauloante vbi dicit commentator ꝙ dimensiões in materia nõ sunt corpus terminatũ et forma est determinãs materiam et dimensiones. verbi gratia superficies continens corpus. et sic estimatur ꝙ dimensiones sunt materia quia in hoc conueniunt cum materia ꝙ determinantur a forma et sunt i se nõ terminate. hec Aureolus.

Uantuz ad ar-
ticulum tertiū primo notanduz
est put S. Tho. docet in .q. de
virtu. in cōi. q. 3. in cor. q subm
tripliciter cōparat ad accidens.
Uno mō sicut prebens ei sustentamentum nam
accidēs p se nō subsistit: fulcit vero p subm. Alio
mō sicut pō ad actum. nā subiectū accidēti subij-
cit sicut quedā potentia actui vñ et accidens for
ma dr. Tertio mō sicut causa ad effectū. nā prin
cipia subiecti sunt pncipia p se accidentis. Quan
tuz ergo ad pm vnum accidēs alteri subm eē nō
pōt. nā cum nullū accidens p se subsistat: nō pōt
alteri sustentamentū prebere. nisi fortasse dica-
tur q inquātū est a subiecto sustentatū: vnū acci
dēs sustentat aliud. sed quātū ad alia duo vnuz
accidēs se hz ad aliud per modū subiecti. nā vnū
accidens est in pō ad alteruz sicut diaphaneitas
ad lucē et supficies ad colorem. vnū etiam acci-
dens pōt esse cā alterius vt humor saporū. et p
hunc modū dr vnum accidēs alterius accidētis
esse subm: nō q accidens possit alteri accidēti su-
stentamentū prebere: sed quia subiectum est pri
cipium vnius accidentis altero mediante. hec ille.
Quod autem dicitur vnum accidens non posse
prebere sustentamentū alteri accidenti. dz intel
ligi per se et naturali virtute. nam rōne sube aut
miraculose virtute diuina vnū accidens fulcimē
tum esse pōt et sustentamentum alteri accidenti.
queadmodum in sacramēto altaris quātitas di-
mensiua sustentamentum est aliorū accidētium.
Sciendū tamē q lz fm ordinem nature oē ac-
cidēs hēat subm in quo sit: non tñ oē accidens hz
fm se pprium et adequatū subm. vocamus autē
propriū et adequatū subm alicuius qd neqz illō
excedit neqz ab illo excedit. hoc aūt dupliciter po
test itelligi. Uno mō quātū ad naturalē vtriusqz
cōnexionem: et sic pprie passiones et nō acciden
tia cōia dicunt hre subm pprium et adequatum.
queadmodum risibile hz hominem pro subiecto
adequato eo q neqz excedit hoiem cū non insit
alijs ab hoie: neqz excedit ab hoie quia nullus ē
hominū cui nō insit risibile. Alio mō potest itelli
gi subm pprium et adequatū fm virtutis aut ca
pacitatis vel quantitatis adequationē: et sic nul-
lū accidens hz subm pprium et adequatum. qm
virtus et capacitas sube que est pprium subm ac
cidentiū excedit virtutem et capacitatē cuiuslz ac
cidētis sibi inherētis. nam et capacitas eius non
ad vnum solū accidens sed ad plura simul se po
test extendere et virtus eius ad plures operatio
nes et effectus qz requirat vniuscuiuslz acciden-
tis virtus quantūcunqz accidēs sit pprium. nō eī
aut quātitas aut qualitas aut singulū aliorū ac-
cidentiū implet capacitatē sube quin posset simr
et successiue alia accidētia recipere. neqz est aliq̄
anime pō aut virtus q se extendat ad oēm ope-
rationem ad quā virtus tota et potestas anime se
extendit. Falluntur igit qui putant q accidēs indi
uisibile necessario reqrit subm indiuisibile et acci
dens diuisibile subm diuisibile: et sic pariformiter
si accidēs sit diuisibile fm vnam vel fm duas aut
tres dimensiōes: ita q linee subm sit longū preci
se cū ipsa sit inter quātitates lōgitudo solū. et cō
similiter supficies que est latitudo cum longitudi-
ne: q hēat subiectū longū et latū precise pro ade
quato subiecto. et q punctū hēat p subiecto ade
quato aliqd idiuisibile. talis certe pportio et ade
quatio iter subiectū et accidens nō solum non est
necessaria sed neqz ē possibilis per naturā. vñ subie
ctum pprium cuiuslz dimensiōis est subiectū quā-
tū et diuisibile fm oēm dimensionem. et subiectū
puncti qd est oīno indiuisibile est subiectū diuisi-
bile fm trinā dimensionem. punctū nāqz et quelz
dimensionum hz proprie loquēdo subam corpo
ream p subiecto q per quantitatē licet nō fm se
diuisibilis est fm omnem dimensionem.

Secundo notandū est put su-
pra dis. 3a tetigimus
.q. pa sub qrto notabili q lz substātia non sit extē
sa neqz ptes habeat dimēsiōales nisi p quantita-
tem: et tñ ipsa substātia quāta vere hz extensio-
nē et ptes in quas diuidit preter extensionem et
preter ptes quantitatis q non sunt aliud qz sube
lz huiuscemodi ptes et extensionē substātia hēat
nō a se sed p quantitatē. vñ et facta diuisione ve-
re dicunt ibi eē plures substātie et nō solū plures
quātitates. sicut enī albedo extēsa per quātitatē
vere est i se albedo et de pdicamento qualitatis
et nō de predicamento quātitatis et si diuidatur
fiunt plures albedines et nō solū plures quātita-
tes: ita et substantia extēsa ac etiam diuisa in par-
tes ad predicamentum pertinet substantie non
ad predicamentum quantitatis. vnde et substā
tia prima facta hec et signata per quantitatem
non est aliud substantialiter qz substantia parti-
cularis directe reposita in predicamento substā
tie. Ex quibus inferimus q in qualibet substātia
corporea duplex intelligitur extensio. vna ipsius
quātitatis quā hz quātitas ex sui natura. et hec
licet sit intrinseca substātie cū sit ei inherēs et illā
informans: non tñ est illi cōsubstātialis. alia itel-

ligit̃ extẽsio sub̃e corporee sibi consub̃alis a p̃ma extẽsione causata ꝛ vt sic loq̃untur ipressa ac derelicta. dicim⁹ aũt hãc extensionem sub̃e consubalem sub hoc sensu q꞉ et ip̃a est sub̃a. possum⁹ enĩ imaginari hoc p̃ simile de ipressione aut cõfiguratione sigilli in aquã. sicut enĩ configuratio aq̃ a sigillo designata alia est a figura sigilli ꝛ nõ est aliud re q̃ȝ aqua atq̃ȝ amoto sigillo nulla talis cõfiguratio manet in aq̃꞉ ita et extẽsio substãtie corporee a quãtitatis extẽsione causata tanq̃ȝ ip̃ius q̃dam cõfiguratio꞉ alia est formalit̃ ab extẽsiõe quãtitatis a qua fit꞉ neq̃ȝ ẽ aliud re q̃ȝ sub̃a. atq̃ȝ remota quãtitate꞉ nulla in sub̃a remanet talis extẽsio. nã non cõuenit illi nisi ad ei⁹ presentiã sicut lux diaphano. Et cõsimiliter dicendũ est q̃ p̃ diuisionem qua sb̃a corporea diuidit̃ p̃ quantitatẽ in plures sub̃as꞉ alie intelligi debẽt p̃tes sub̃e a p̃tibus sue quãtitatis. alias nõ essent plures sub̃e diuise sed plures quãtitates. ille tñ non sunt sine istis. vñ ꝛ istis. s. p̃tibus quãtitatiuis amotis꞉ nõ iam p̃rime partes sub̃e remanere p̃nt. diuisio enĩ quãtitatis in partes et ip̃arum pluralitas꞉ sunt cãdiuisionis sub̃e in plures sub̃as ꝛ quãtum ad fieri ꝛ quantũ ad esse. Verũ est tñ q̃ similitudo sũpta ex cõfiguratiõe sigilli in aquã nõ tenet in oĩb⁹. deficit nãq̃ȝ in ꝓposito nr̃o in eo q̃ nec sigillũ nec figura sigilli est aliq̃d formaliter inherẽs aut inexistens aq̃ sicut quantitas sub̃e corporee. et ꝓpter hoc non ita facile põt deprehendi q̃ ip̃sa substãtie extensio alia formaliter sit ab extensione quantitatis. quẽadmodum configuratio aque a sigillo q̃ etiã sensu deprehendi põt. vt si cubus aqua repletus dissoluat̃ aqua cõgelata. nã hoc casu etiã ablato cubo꞉ aqua retinet ip̃ressionem illi⁹. hoc aũt non cõtingeret nisi ad cõtactum cubi fieret in aq̃ cubi cõfiguratio alia ab ip̃ius cubi figura. Verũtamen dari põt exemplũ in quo et si nõ sensu꞉ ratione tamen cõuincitur q̃ alia formaliter est extensio sub̃e corporee per quantitatẽ causata꞉ ab ip̃a quãtitatis extensione quam h꞉ ex sui nã. in cõsecratione siquidem hostie꞉ sub̃a panis cũ sua extẽsione quam p̃ quantitatem habuit꞉ desinit eẽ sub dimẽsionibus panis ip̃a quãtitatis extensiõe remanente. De p̃tibus aũt substantie corporee diuise q̃ sint alie a p̃tibus quãtitatis q̃uis sine illis neq̃ȝ esse neq̃ȝ fieri possunt꞉ magis manifestũ est.

¶ Potest etiã ꝛ alius modus extensiõis assignari in re corporea quã pari mõ habet p̃ quãtitatẽ s̃m. s. ordinẽ et habitudinẽ quam sub̃a corporea per p̃tes suas quantitatiuas ꝛ per extẽsionem dimensionalem h꞉ in loco s̃m q̃ d̃r extensa localiter. et hmõi extensio est rei corporee ab extrinseco q꞉ ab extensiõe loci derelicta et pertinet ad p̃dicamentũ vbi. vñ et ab auctore sex principiorũ diffinit̃ vbi q̃ est circumscriptio corporis. s. locati ex circũscriptione loci ꝓueniens. talis aũt circũscriptio fundat̃ in extensione dimensionali quã corpus locatũ h꞉ in ordine ad locum s̃m q̃ totũ corpus locatũ ẽ in toto loco ꝛ pars in p̃te. Itaq̃ȝ vt sub epilogo dicamus꞉ in sub̃a corporea triplex cõsiderari põt extẽsio. Una p̃tinens ad predicamentũ quãtitatis q̃ est vel ip̃a quantitas s̃m aliquos qua sub̃a corporea informat̃ et fit quanta dimẽsionaliter꞉ vel est ꝓpria ei⁹ passio vt q̃busdã placet. Alia est p̃tinens ad p̃dicamẽtum sub̃e ex p̃rima extẽsione quãtitatis causata꞉ s̃m quã sb̃a ip̃a ꝛ nõ solũ quãtitas eius d̃r magna ꝛ parua et diuidit̃ in plures sub̃as. d̃r enĩ magnũ lignum et paruũ et magna arbor ꝛ parua ꝛ dicuntur plura indiuidua ꝛ plures p̃ne sub̃e plures homines et plura aĩalia. Alia est extensio rei corporee ad p̃dicamentũ vbi vel situs p̃tinens quam h꞉ ex ordine ꝛ positiõe quãtitatiua totius sub̃e et partiũ ei⁹ in loco. s̃m quem modum extensionis꞉ substãtia corporea dicitur localis et situalis. omnes tñ huiusmodi extẽsiones cõueniunt sub̃e corporee per quantitatẽ q꞉ ex ratiõe qua est quãta꞉ et nulla conuenit sub̃e seclusa quantitate.

¶ Tertio Notãdum est q̃ Joannes capreoli ponit in hac q̃stione quartã conclusionem q̃. s. eadem quãtitas numero põt per essentiã q̃nq̃ȝ esse maior ꝛ q̃nq̃ȝ minor ꝛ hoc per cõdensationem et rarefactionem. ad cui⁹ probationem adducit dicta. S. Tho. in cõmẽto super. 4.° phy. lec. 14. Sed certe nec ex verbis p̃hi nec ex dictis. S. Tho. sua cõclusio ꝓbari potest imo magis vt videtur oppositum. qm̃ intentio p̃hi et. S. Doctoris vt ipse colligit parrafo. est igitur et corporis materia. et parrafo sequenti꞉ est probare contra antiquos q̃ condensatio non fiat per hoc q̃ alique p̃tes aliunde subintrãdo adueniant꞉ neq̃ȝ rarefactio fiat per hoc q̃ partes corpori inherentes extrahantur vt ponentes vacuum intra corpora existimabant. sed per hoc q̃ materia eadem numero sine addicione vel subtractione aliquarum partium꞉ accipit nunc maiorem nũc minorẽ quantitatem p̃ trãsmutationem. vt sic rarefieri nichil aliud sit q̃ȝ materiã recip̃e maiores dimẽsiones p̃ reductionem de põ in actũ꞉ cõdẽsari aũt ecõuerso. huiuscemõi aũt reductio de põ in actum fit per motum alteratiõis. nã rarefactio ꝛ cõdẽsatio mot⁹ alterationis sunt vt ibi. S. T. inquit. Cum igitur in motu

alteratiõis:forma que est terius per se a quo:nõ
maneat eadem numero cum forma q̃ est termi-
nus in quẽ:sequit̃ ꝙ ex dictis ph̄i et. S. Tho. alle
gatis accipi nõ põt ꝙ in rarefactione aut cõden-
satione eadem quantitas numero fiat maior et
minor. imo magis hẽtur ꝙ nõ sit eadem quanti-
tas numero: cũ q̃ntitas minor ẜ se ipam sit ter-
minus ꝑ se a quo in augmẽto per rarefactionem
et q̃ntitas maior in decremẽto ꝑ condẽsationẽ.
ecõtra autem ẽ de terio ad quẽ. ¶ Forte ad hãc
rõnem dicet̃ ꝙ ẜm viã. S. Tho. nõ est vsquequaq
verum ꝙ in alteratiõe forma que ẽ per se terius
a quo nõ sit eadem numero cũ forma q̃ est termi
nus ad quẽ: cum ipe ponat ꝙ motus intensionis
et remissiõis in q̃litatibus vt in albedine ⁊ calidi
tate ⁊ similibꝰ fiat manente ipa forma albedinis
et caliditatis eadem numero i nullo variata ẜm
se: ẜ variatio est ex pte subiecti ẜm magis ⁊ minꝰ
prout latius tunc deductum fuit. li° p° dis. 17. q. 2ª.
¶ Sed ad hãc obiectionẽ respõdemus ꝙ ꝓposi-
tio assũpta de termino a quo in motu alteratõis
est vl'r vera. alias motꝰ esset ꝑ se ab eodẽ ad idẽ
simplicit̃ qd est cõtra veram ph̄iam. doctrina au
tem. S. Tho. in obiectiõe adducta non obstat.
nam ẜm eius viam: in motu intensionis et remis
sionis circa qualitates pro exẽplo inductas: ter-
minus ꝑ se a quo: nõ est aut albedo aut caliditas
ẜm se: sed maior aut minor ꝑticipatio subiecti. cũ
eni aliquid fit ex minus albo magis album: ter-
minus per se a quo nõ est ipsa albedo ẜm se que
nec est in se maior neq minor neq dicitur ẜm se
magis ⁊ minus qꝛ essentia eius consistit in indiui
sibili. sed terminus per se a quo: est minor parti-
cipatio ⁊ ꝑfectio subiecti ẜm albedinẽ. terminus
autem ad quẽ: est ẜm eandẽ formã maior partici
patio ⁊ perfectio subiecti. hmõi aũt termini incõ
possibiles sunt simul in eodem subiecto. patet er
go ꝙ forma q̃ est per se terminꝰ a quo: nullo mõ
esse põt eadẽ numero cũ forma q̃ est ꝑ se terminꝰ
in quẽ. ¶ Verũ est tñ ꝙ alia verba. S. D. sunt ex
quibꝰ conclusio Joannis capreoli videt̃ aliquã
ꝓbabilitatẽ hr̃e. ait eni. p° 2° q. 52. ar. 2° ad. pm.
Ad. pm ergo dicendum ꝙ etiam in magnitudine
corporali contingit duplicit̃ augmentũ. vno mõ
per additionẽ subiecti ad subm sicut ẽ in augmẽ
to viuẽtium. alio mõ per solã intensionem absq
ol additione sicut in his q̃ rarefiunt vt dr̃ in. 4°
phy. Itẽ. 2ª 2e q. 24. ar. 5°. Ad. pm inquit dicen
dũ ꝙ q̃ntitas corpalis hꝫ aliq̃d inq̃ntũ est q̃n
titas et aliquid inq̃ntum est forma accidẽtalis.
inq̃ntũ est q̃ntitas hꝫ ꝙ sit distinguibil' ẜm sitũ
vel ẜm numerũ. et iõ hoc mõ cõsideratur augmẽ
tũ magnitudinis ꝑ additionẽ vt pꝫ in aĩalibus.
inq̃ntũ vero est forma accidentalis: est distingui
bilis solum ẜm subiectũ. et ẜm hoc hꝫ propriũ
augmentũ sicut ⁊ alie forme accidẽtales ꝑ modũ
intensiõis eiꝰ in subiecto sicut pꝫ in his q̃ rarefiũt
vt ꝓbatur in. 4° phy. hec ille. In q̄bus v̄bis. S.
Tho. aperte dicit ꝙ in rarefactiõe augmẽtũ ma-
gnitudinis fit ꝑ intensionem eiꝰ in subiecto et nõ
per additionẽ. ecõtra sequit̃ ꝙ sit in cõdensatio-
ne. ꝙ. s. minoratio ⁊ decrementũ fiat nõ ꝑ subtra
ctionem ꝑtium: sed ꝑ ipsiꝰ quantitatis remissio-
nẽ. sed ẜm viam. S. Tho. eadem numero forma
est ẜm quam intensio ⁊ remissio fit in subiecto. ac
per hoc videt̃ ꝙ conclusio Joannis Capreoli ex
dictis. S. D. fulciatur. ¶ Sed in veritate neq ex
verbis nũc a nobis inductis bñ intellectis: cõclu
sio illa ꝓbari põt. Pro cuiꝰ intellectu cõsideran-
dũ est ꝙ vt accipitur ex doctrina ph̄i in p̄dicamẽ
tis: eiusdẽ est intẽdi ⁊ remitti et suscipere magis
et minus. ẜ vt ibi ph̄s inq̄t: ꝓprietas quantitatis
est non suscipere magis ⁊ minus. igitur neq pro
prie loquendo quantitati conuenit intendi ⁊ re-
mitti neq ẜm se neq ẜm participationẽ subiecti.
sicut eni non dicimus ꝙ hec quantitas est magis
q̃ntitas q̃ illa vt tricubita q̃ bicubita vel econ-
tra: ita neq dicimꝰ ꝙ hoc quantũ sit magis q̃n-
tũ q̃ illud vt tricubitum q̃ bicubitũ aut bipeda-
le q̃ pedale lꝫ dicatur maius quantum. et huius
rõ est. qꝛ magis ⁊ minus ꝓprie loquẽdo denomi
nant ꝑfectionis gradus. maius aũt et minus no-
minaliter: denominant dimẽsionales gradus vl'
proprie vt in q̃ntitate et quanto: vel ꝑ similitu-
dinem ad quantitatẽ vt in formis alioꝝ generꝝ.
qꝛ ergo q̃ntitas q̃ntũ ad sue eẽntie ꝑfectionem
gradus non hꝫ infra eãdem spẽm sed consistit in
indiuisibili: ẜm aũt dimensionis totalitatem gra
dus hꝫ cũ habeat ꝑtes ac per hoc non cõsistit in
indiuisibili imo ẜm se et ẜm propriam rationem
est diuisibilis vt dr̃. 5. metha. iõ ꝓprietas q̃n-
titatis est ꝙ nõ suscipiat magis ⁊ minus ⁊ ꝙ sus-
cipiat maiꝰ ⁊ minꝰ noĩaliter. ¶ Ex q̄bꝰ duo iferi-
mus. Vnũ est ꝙ in v̄bis pallegatis ⁊ vbicũq. S.
Tho. dicat ꝙ augmẽtũ q̃ntitatis in rarefactiõe
vel in his q̃ rarefiũt fit ꝑ intensionẽ: intẽsio nõ re
fert̃ ꝓprie et ꝑ se ad quantitatẽ ẜm quã fit aug-
mentũ: ẜ ad raritatẽ que ẽ ꝑ se terius rarefactio
nis ad q̃tã cõsequit̃ augmẽtũ q̃ntitatis. nam
rarefactio aut cõdẽsatio nõ est motꝰ ꝑ se ad q̃n
titatẽ ẜ ad qualitatẽ. s. ad raritatẽ vel dẽsitatẽ. ꝓ-
ut. S. T. expresse dicit. li° p° sen. dis. 17. q. 2ª arti.
p° in. c. et iõ vt ipse ibi notat: motus rarefactiõis
aut cõdensatiõis non dr̃ per se motus augmenti

sed vel gñatio si sit forma sub̃alis vt qñ ex aere fit
ignis: vel alteratio si sit forma accidentalis sicut
qñ aer vel aq̃ rarefit. q2 tñ huius motus terminũ
qui est forma sub̃alis vel accidentalis: consequit̃
naturaliter aliq̃ quantitas nã cuilʒ forme debet̃
quãtitas determinata: ideo aliquñ motus rarefa-
ctionis aut cõdensationis dr̃ motus augmẽti vł
decremẽti. debet tñ hoc intelligi nõ ꝓprie et per
se dictũ sed improprie ꝛ ex ꝯñti. Est ergo mens
.S.Th. in preallegatis verbis ꝙ in rarefactione
fit augmentum quãtitatis nõ per addicionẽ ma
gnitudinis ad magnitudinẽ vel quãti ad quãtũ
qꝺ esset ꝓprie ꝛ per se moueri ſm motũ augmẽ-
ti: sed fit ꝑ intensionem non ꝓprie ꝛ per seipsius
quãtitatis: sʒ raritatis ad quã consequit̃ natura
liter augmentũ quãtitatis .i. maior quantitas q̃
prefuerat in eo qꝺ rarefit. Vel si ipam intẽsionẽ
aut motum intẽsiõis referre velimus ad quan-
titatẽ: debet intelligi capiẽdo intensionẽ vel mo
tũ intensionis large extenso nomine intensionis
ad omnem motũ quo fit augmentum forme ſm
seipsam sine addicione alicuius extrinsece adue
niẽtis: q̃uis talis forma nõ magis actuet ꝛ perfi
ciat sub̃m neq3 sub̃m ſm illam dicat̃ magis perfe
ctũ vel actuatũ. vt sic intẽdi dicat̃ quod in seipm
et non ex alio tendit̃ vel extendit̃. ¶ Secundũ
qꝺ inferim᷒ est ꝙ quãtitas ꝛ magnitudo ſm seip
sam et nõ solum quantũ ad participationẽ sub̃ti
hʒ proprie ꝛ per se gradus et augmentum ꝛ de-
crementum nõ intensiue sʒ extensiue ꝛ dimensio
naliter ſm longitudinem latitudinẽ et ꝓfundi-
tatem. ex quo hʒ ꝙ sit ꝛ dicat̃ maior et minor et
equalis et inequalis: et sub̃m ei᷒ maius ꝛ minus
noĩaliter equale ꝛ inequale. Sequit̃ hoc ex pre-
missis ꝑ eo ꝙ vt allegatũ est ex dictis ph̃i. 5° me
the. quãtitas ſm ꝓpriam eius rõnem partes hʒ
et est quid diuisibile. vñ hʒ in se ꝛ ex se quãdã la
titudinẽ et extensionẽ ſm quã ꝑtit in ea dari gra
dus ꝛ augmentũ et decrementũ: nõ ſm ꝑfectio-
nẽ in eadẽ sp̃e sed ſm dimensionẽ. Ex q̃bus con
cludim᷒ ꝙ in rarefactiõe et cõdensatione: terius
a quo augmẽti ꝛ decremẽti est quãtitas ſm seip-
sã minor in rarefactiõe ꝛ maior in cõdensatiõe.
ecõtra aũt est de terio ad quẽ. nã oĩs forma hñs
ſm se grad᷒ ac ptes ꝛ latitudinẽ ſm quã fit trãs-
mutatio ſʒ magis ꝛ min᷒ vel de minori ad mai᷒
aut ecõtra: est ꝑ se terius formalis a quo. cũ ergo
vt sup̃ dicebat̃: terius ꝑ se a quo motus vł muta
tiõis nõ sit idẽ nũero cũ terio ad quem imo neq3
sit illi cõpossibil simplr̃ loquẽdo: seq̃tur ꝙ i rare-
factiõe ꝛ cõdensatiõe quãtitas maior ꝛ minor q̃
sũt termini augmẽti nõ sit eadẽ nũero sʒ eẽntiã.

¶ Quarto Notãdũ est ꝙ .S. Tho. vbicũq3 loquit̃ de dimen
sionib᷒ interminatis ſm ꝓpriam sententiam: eas
negat eo mõ quo Auenrois cõmentator illas po
suit in libro de sub̃a orbis ꝙ .s. ꝓcedant i materia
oẽm formam sub̃alem ꝛ sint a mã inseparabiles.
vñ et contra opinionem hãc Auenrois specialeʒ
facit tractatũ de nã materie et de dimẽsionibus
interiatis p̃titulatum. Verũ est ꝙ in nõnullis
locis vt. 4°. sen. dis. 11. q. p ͣ. arti. p° sub. ar. 3° ad.
4ᵐ. ꝛ magis. di. 12. q. p ͣ ar. 2° sub. ar. 4° in. cor.
et. dis. 44. q. p ͣ. ar. p° sub. ar. p°. ad. 3ᵐ et. ar. 2°
sub. ar. 5. ad. 3ᵐ videt̃ opinionem cõmentatoris
probare de dimẽsionibus interiatis. Sed in veri
tate cõsideratis circunstantijs dictorũ .S. Tho.
nõ illã tanq̃ propriam sententiam approbat: sed
vtit̃ opinione cõmentatoris ad ꝓpositum suum
vt pʒ intuenti. est etiam cõsuetudinis doctorum
nonnunq̃ vti aliorum opinionib᷒ ad aliquã ve-
ritatem ꝓbandam quas tñ suis locis vbi ꝓpria
consideratio versat̃ reprobant ꝛ reiciunt. Verũ
tñ reperimus ꝙ .S. Tho. in scriptis suis duplici-
ter ponat dimensiones interminatas. Uno mõ
respectu forme a qua ꝑmo naturalit̃ trahũt ori-
ginem: quãuis in suo esse semper sint per aliquã
formã terminate. Ad cui᷒ intellectum sciendum
est prout .S. T. inquit. opus. 32. de natura mate
rie: ꝙ dimensiones sunt quedã accidentia que se
quũtur materiam in ordine ad formam quã pri
mo materia nata est recipere. hec autẽ est forma
corporeitatis. non eñi possibile est materiã reci-
pere formã sub̃alem quin cõstituat̃ corp᷒ habẽs
tres dimensiones quãtitatis actu. vñ forma cor-
poreitatis est a q̃ huiuscemõi dimẽsiones primo
originẽ trahũt ꝛ dependent. Aduertendũ tñ ꝙ
quãtitas dupl̃r depẽdet a forma. Uno mõ quan
tũ ad esse actu: et isto modo quantitas depẽdet
indifferenter a quacũq3 forma sub̃ali que mate-
riã perficit et actuat. esse enim ẽentie quãtitatis
et oĩm accidentium est per formã sub̃alem ꝑ quã
suppositum subsistit quecũq3 illa sit. nã cuiuslʒ for
me substantialis est dare esse existentie materie
ac composito et oĩbus accidentibus. Alio modo
dependet quantitas a forma quantũ ad nature
originẽ q2 .s. origineʒ ab ea trahit naturaliter ab
illa emanãs: et isto mõ quantitas nõ depẽdet ab
omni forma ꝑficiente materiã inquãtũ talis ẽ: sʒ
a sola forma corporeitatis. ex hoc eñi ꝙ mã con-
stituit̃ in eẽ corporeo ꝑ formã: nãliter consequit̃
ꝙ sint in ea dimensiones. q̃uis enim oẽm formã
sub̃alem naturali emanatione quantitas conse-
quat̃ in materia: nõ tñ ſm gradum eius specifical

quo materiã perficit sed quantũ ad infimũ qui ẽ gradus corporeitatis. aĩa siquidez etiã humana materie aduenĩẽs: quãtitatem quadam naturali emanatiõe secum trahit: nõ ꝺm rationem qua ẽ aĩa sed inquantum est forma corporeitatis. forma igitur corporeitatis est a qua imediate et q̃si adequate dimensiones depẽdent quantũ ad sue nature originem. nõ ꝙ huiuscemodi forma in rebus cõpositis alia sit realiter a forma ipsarum specifica: sed qꝛ talis dependẽtia nõ est ꝓprie ꝛ per se loquẽdo a formis rerum rõne gradus specifici et in eis supremi sed rõne gradus infimi qui est corporeitatis. et q̃ potẽtia materie nõ teriatur directe et ꝑ se nisi per formam ad quaz naturalit̃ et imediate ordinatur: ideo põ materie ad recipiẽdum dimensiões nõ terminatur ꝛ actuat̃ per quacunq̧ formã nisi quantũ ad esse actu dimensionũ quod indistincte habẽt ab omni forma vt dictũ est: sed terminat̃ et actuatur per illã formã a qua dimensiões ꝓprie et imediate dependent quantũ ad sui originem. ex quo sequit̃ ꝙ possibile sit dimensiões habere esse actu per aliquã formam. ac ꝑ hoc ꝙ sunt ꝺm earũ esse terminate: et ꝙ sint in potẽtia respectu teriationis ꝛ actuationis quã nate sunt habere ꝑ formã a qua ꝺm nature sue originem dependent ꝛ ad quã ipsa materia actuata est in põ et per ꝯñs ꝙ ꝺm hoc dicãtur interminate. ita ꝙ in vna re eedem sint dimẽsiones quantũ ad essentiã terminate ꝛ interiate ꝫ aliũ et alium ordinẽ ad diuersas formas. Ut exẽpli gr̃a in hoĩe viuo dimensiones terminate sunt et actuate per aĩam quantũ ad earũ esse: sunt tñ in potẽtia et dicunt̃ interminate respectu forme corporeitatis vt cadaueris. quia in mã hominis viui est põ ad easdem dimensiões in essentia q̃s nata est recipere ꝑ formam cadaueris ad quã est in põ in homine viuo. Et iste vt videt̃ est mod⁹ ponẽdi dimensiões aliquas interminatas quem S. Tho. tenuit opusculo supra allegato de natura matie. vbi cõcludens. ca⁹ 7⁹ sic ait. ex dictis ergo faciliter põt sciri quomõ dimensiões sũt vel pñt dici interiate. sicut enim essentie rerũ terminant̃ ꝑ sua esse q̃ sunt in rebus maxime formalia ante vero q̃ꝫ esse dicant̃ non cõsiderantur i actu vt terminate: ita ꝛ dimensiones predicte lꝫ actu sint in hoĩe vt in subiecto in quo hñt rationẽ mẽsure qd̃ est ꝓprium eis: tñ esse in põ hñt cum non sint actu in illo ad quod depẽdent ꝺm originem anteq̃ꝫ ipm fuerit actu. nec illud mẽsurant qꝛ nichil hꝫ ꝓpriam mẽsurã qd̃ nondũ hꝫ ꝓpriũ esse. hec ille. Ex qb⁹ verbis ꝛ sequẽtib⁹ vsq̧ in finẽ capituli duo apparẽt de mẽte. S. T. Unũ est ꝙ eadẽ essentia dimẽsionũ que in hoĩe viuo est teriata ꝑ aĩam quantũ ad eẽ actu et quãtũ ad ea q̃ ei⁹ actualẽ existẽtiam consequunt̃: est interiata respectu forme corporeitatis vt cadaueris quaz hoĩe mortuo mã nata est recipere. ꝑ quã formam ipsa etiã eẽntia dimensionum teriatur et actuat̃ tãq̃ꝫ per formã quã ꝺm nature sue originẽ primo respicit ꝛ a qua depẽdet. Secundũ est ꝙ in hoĩe viuo et mortuo nõ est idẽtitas dimensionũ numerica ſꝫ specifica. hoc pꝫ. qꝛ idẽtitas accidentiũ numerica depẽdet ab identitate numerica subiectorum et actualis esse existẽtie. sed vt. S. T. expresse dicit in p̃allegatis v̾bis: dimẽsiones aliud subin numero habẽt in hoĩe viuo ꝛ in mortuo ꝛ aliud numero esse existẽtie. ergo alie ꝛ alie numero sũt dimẽsiões in viuo ꝛ in mortuo. et ꝑ ꝯñs non sũt eedẽ numero dimẽsiones teriate ꝛ interminate ꝫ modũ loquendi. S. Tho. in p̃dicto opusculo: sũt tñ eedem in spẽ. qꝛ ipsa eẽntia dimensionum hꝫ esse actu in viuo ꝑ aĩam: et esse in põ vt actuetur per formã cadaueris. ¶ Alio mõ reperim⁹. S. Tho. posuisse dimensiones interminatas sup. Boe. de trinitate vbi querit an varietas accidentium sit cã pluralitatis ꝺm numerum. ibi enim sic ait. Dimensiões pñt dupliciter cõsiderari. Uno mõ ꝺm earũ teriationem ꝛ dico eas terminari ꝺm terminatã mensuram ꝛ figuram: ꝛ sic vt entia perfecta collocãtur in genere quãtitatis: et sic non pñt eẽ principiũ indiuiduationis. qꝛ cum talis dimẽsionum terminatio variet̃ frequẽter circa idiuiduũ sequeret̃ ꝙ indiuiduum nõ remaneret idẽ numero semp. Alio modo possunt considerari sine ista determinatione in nã dimẽsionis tm̃: q̃uis nũq̃ꝫ sine aliqua determinatiõe eẽ possint sicut nec nã coloris sine determinatiõe albi et nigri aut alterius determinati coloris: ꝛ sic collocant̃ in genere quãtitatis vt impfectũ. et ex his dimensionib⁹ interiatis efficit̃ hec mã signata et indiuidua ad formã. et sic ex mã causat̃ diuersitas ꝺm numerũ in eadẽ spẽ. hec ille. In q̃bus verbis apparet ꝙ dimẽsiões interiatas dicit dimẽsiões itellectas e nõ ꝺm certũ ꝛ deteriatum gradum mẽsure ꝛ figure q̃uis ꝺm eẽ sꝑ habeãt aliquẽ mẽsure ꝛ figure gradũ ac limitẽ. vt sit sens⁹ ꝙ dimẽsiões sũt pricipiũ indiuiduatiõis nõ q̃dẽ teriate .i. nõ ꝫ ꝙ hñt vnũ certũ gradũ ac limitẽ lõgitudis latitudis aut ꝓfunditatis: neq̧ ꝺm ꝙ hñt vnã certã ꝛ deteriataz figurã. qꝛ cõtingit eodẽ indiuiduo manẽte variari in eo dimensionũ gradus et figuras: ſꝫ put sũt interiate .i. ea ratione qua hñt aliquem gradum mẽsure ꝛ figure non tñ determinate istũ vel illũ. alias aliõ indiuiduũ eẽt hõ cũ ẽ bicubite magni-

tudinis: et aliud quādo est tricubite quod est falsū. itaq; dimensiões interminatas appellat dimēsiones consideratas absq; hoc vel illo gradu aut limite quāuis semper habeant aliquem limitem vel gradum.

¶ Quinto notādum est ꝙ ſm modū loquendi. S. Tho. opus. 32° de natura matie et opus. 42. de natura generis: omnis forma q̄ aducuit materie absq; premia alteratiōe ad eam disponente: dr̄ prefuisse in mā ſm essentiam suam lʒ non ſm esse actu. cuius rationem assignat. quia forma non inducitur de nouo in materiā ſm essentiā suam nisi per alterationem per quam forma preexistēs abijcitur ⁊ noua introducitur. vñ et celuʒ quod est vniuersale agens in hec inferiora nō agit in ea ad nouā formam inducendā nisi alteret. et iō ſm phm celum est primū alterans. cū ergo pars a toto separata eo ipso ꝙ separatur: hʒ formam subalem dantē illi esse actu seorsum a toto nulla alteratiōe ꝑcedente q̄ naturaliter fit ꝑ contrarietatem qualitatum elementariū: sequi videtur necessario ꝙ ipsa forma partis quantum ad essentiā prefuit in mā totius ante separationē partis a toto. ita ꝙ ꝑ eius separationem nō fuit parti acquisita noua forma ſm essentiā sed nouum esse tm̄ nō per formam prius existentem sine ꝓprio esse. ¶ Ad horum intellectū pleniorem considerandum est ꝑut. S. Tho. deducit i preallegato opusculo de nā materie ꝙ triplex est differētia potentie. Quedā est pō materie nude in qua nichil ē de actu forme educēde neq; ſʒ se neq; ſʒ virtutē neq; i ea ē dispositio q̄liscūq; ad eā. Alia est pō materie vel subiecti aliqualiter dispositi vel per alterationem factā circa ipm vel ꝑ virtutem alteratiuā in ipso existentem q̄lis est pō materie aeris quomodolʒ disposite per agēs naturale ad formā ignis ⁊ pō corporis mixti in quo manet virtus elementaris que ꝑ viam resolutionis dispositiua est ad formam elementi. Alia est pō quam habēt ꝑtes existētes in toto ad esse ꝑ se seorsum a toto: q̄ non indiget alteratiōe aut dispositione vel virtute aliqua circa subm ad hoc ꝙ reducatur in actū sed sola diuisione aut separatione partis a toto. et hec potētia est propinquissima actui. nam ꝓma duo genera potentiarum reduci nō possunt ad actum nisi alteratione ⁊ dispositione precedente q̄uis nō equaliter. quia maior requiritur ad hoc ꝙ ꝓma potētia reducatur ad actum q̄ secūda. potentia aūt tertio mō dicta reducitur ad actum sine alteratiōe premia vel dispositiōe ſm cōtrarias qualitates. nam subiecto existēte in optima dispositione in qua ē maxima elōgatio a contrarietate: adhuc partes sunt in pō maxime propinqua suo actui omni alteratione a suo termino distante: ita vt ad solaʒ abscisionem vel sepationem partium a toto: ipa pō reducatur ad actum. ex quo sequitur ꝙ talis ꝓpinquitas non est per dispositionem materie vel subiecti ad alterationem habita cuius terminus sit inductio noue forme ſm essentiā. ¶ Aduertēdum tn̄ ꝑut. S. D. notat in preallegatis opus. ꝙ in reb⁹ inanimatis ⁊ in aiatis imperfectis vt sūt plante et alia q̄ decisa viuunt: eadem forma per essentiā que est forma toti⁹ est etiam forma ꝑtiū postq̄ a toto abscindūtur et separantur. eo ꝙ forma totius ſm essentiā suā est multiplex in potētia ꝓpinquissima actui q̄uis sit vna i actu. que tn̄ per diuisionem vel separationem partium a toto fit multiplex in actu. vñ si lapis vel lignum diuidatur in partes: in qualʒ parte abscissa remanet forma subalis lapidis vel ligni ſm aliud ⁊ aliud esse qd ipsi parti acquisitum est ꝑ solam diuisionem. et cō similiter si ramus abscindatur a plāta: eadeʒ forma substātialis totius. s. aia vegetatiua manet in ramo. ita ꝙ eadem aia ſʒ essentiā que prius erat vna in actu in tota arbore et multiplex in potentia: fit per diuisionem rami multiplex in actu. In animalibus autem ꝑfectis vt in equo et leone et similibus ⁊ pariformiter in homine: forma substātialis partis a toto sepate aut abscisse: nō est eadem per essentiā cum forma substantiali totius. nō enim man⁹ vel pes abscissus ab equo est equus queādmodum pars lapidis a lapide abscissa est lapis: et ramus a planta abscissus et transplantatus est plāta. Et ratio differentie est. q: in animalibus perfectis: anima que est forma substantialis totius ꝑpter sui perfectionem ita est vna actu ꝙ nō est multiplex in potentia. quanto enim aliquid est perfecti⁹: tanto est magis in actu et minus in potētia. vnde in parte diuisa vel abscissa a toto animali perfecto: non remanet eadem forma totius neq; ſm esse neq; ſm essentiam ſ alia forma que quia non inducitur in materiam ꝑtis per aliquam alterationem naturalē neq; preuia dispositiōe: necessario sequitur ex supradictis ꝙ prefuerit in toto aiali ſm essentiam lʒ non quantum ad esse. qm̄ aliud esse hʒ pars in toto ⁊ aliud a toto separata. nā vt suppositum est supra ex dictis. S. Tho. noua forma ſm essentiā induci nō potest in materiam nisi preuia alteratiōe ad ei⁹ introductionem disponente. Et ex his cōcludit ſm mentē. S. D. vbi supra ꝙ in hoie et in aialib⁹ perfectis ꝑter aiam ē aliq̄ eēntia forme sine eē sibi ꝓprio: q̄uis habeat eē toti⁹ sibi cōicatū a toto.

neqȝ est incōueniēs vt ibi dicit ꝙ plures forme ſ𝔷 essentiā sint in vno cōposito dum tñ nō sint in eo plura esse. sola enī natura ipsi⁹ esse vt dicit: īpedit plures formas ſbales esse in vno cōposito. nā vnitas suppositi stare nō pōt cū pluralitate eē substantialis. Sed qꝛ nichil est in actu nisi ꝑ eē actu et omne qȝ nō habet eē actu ē in potētia: seqtur ꝙ pluralitas formaꝝ ſm essentiā sine eē vel plures essentie sine eē: sint forme nō actu existentes sed in potētia. ac ꝑ hoc ꝙ mens. S. Doc. sit in supradictis ꝙ in homine et in aīalibus ꝑfectis preter aīam q̄ est forma toti⁹: est essentia alicui⁹ forme sine eē ꝓprio in potētia tñ non in actu. ſꝫ qꝛ ista potētia est ꝓpinqssima actui ita ꝙ nō indiget ꝑuia alteratione disponēte ad actū sed sola separatione: ideo dicit prefuisse in homine vel in aīali ꝑfecto essentiā talis forme ad differētiā formarū q̄ necessario indigēt alteratione disponēte ad sui introductionē. q̄ qꝛ sunt elōgate ab actu: non dicunt̄ ꝑfuisse in mā ſm essentiā. itaqȝ ſm modū loquēdi. S. Doc. in preallegatis opusculis ponere in hoīe vel in animali ꝑfecto essentiā alicui⁹ forme vel formā ſm eēntiā𝔷 sine ꝓprio esse: ē ponere ipsam in potētia ꝓpinquissima actui: ita vt non indigeat aliquo motu vel alteratione ſm q̄litatum cōtrarietatē ad hoc ꝙ in actū reducatur. et iste modus loquēdi ꝓbatur ratione supra posita in ꝑncipio huius notabilis.

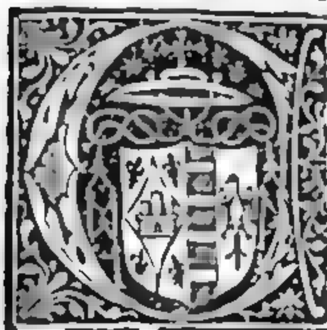
Quantum ad articulū quartū respōdēdū ē obiectionib⁹ aduersarioꝝ. Et quidē ad primū Ochā cōtra ꝑmā conclusionē dr̄ ꝙ maior ē vera loqndo ꝺ susceptiuo qȝ ꝑ se sustētomētū prebet ꝯtrarijs accidētib⁹: nō tñ est vl'r vera de omī susceptiuo cōtrarioꝝ siue ꝑ se et virtute ꝓpa siue ꝑ aliud et alteri⁹ virtute. na𝔷 hoc modo accidēs pōt esse susceptiuū cōtrarioꝝ vt supficies albi et nigri. et de hoc dictū ē lati⁹ in ꝑmo notabili. ¶ Ad. 2.^m dr̄ ꝑmo ꝙ maior est falsa. nō enī est ꝺ mēte Aristotelis qȝ arguēs assumit. vñ qñ aer ꝯdensat̄ ꝑ motū cōdēsationis aer ꝑdit aliqua𝔷 q̄litatē. s. raritatē𝔷 et quātitas ꝑcedēs non manet eadē q̄ ꝑus. et de hoc dictū ē lati⁹ in tertio notabili. ¶ Dicit̄ secūdo ꝙ dato s𝔷 nō cōcesso ꝙ post aeris cōdēsationē eadē quātitas maneret in aere q̄ ꝑus fuerat per hoc ꝙ partes ei⁹ ꝓpinqui⁹ iacerent: ꝯñā est falsa ꝙ pari modo partes substātie aeris essent ꝓpinquius iacētes sine quātitate et ꝙ quātitas superflueret. nā ſba nō hēt ptes dimēsiōales nec situales nisi ꝑ quātitatē. qm̄ ſba ſm se ipartibilis ꝛ indiuisibilis ē vt dr̄ in ꝑmo phī. ¶ Ad. 3^m negatur assūptū. et ꝺ hoc dictū ē diffuse in ꝑmo notabili. ¶ Ad. 4^m dr̄ ꝙ quicqd sit de maiori ꝓpositione minor tñ ꝓpositio ē falsa. qꝛ licet ſba ſm se prior sit quātitate: et tñ ꝑor ē quātitas. et ꝑores etiam sunt ptes quātitatis q̄ȝ ptes dimēsiue substātie. eo ꝙ ſba nō hēat ptes dimēsiuas nisi ꝑ quātitatem. quēadmodū licet ſba sit ꝑor albedine: nō tñ ſba ē prius alba q̄ȝ sit albedo. vñ de⁹ nō pōt cōseruare partes substantie quātitatiuas sine quantitate. ¶ Ad. 5^m dr̄ ꝙ minor ē falsa capiēdo ꝑ seipam ꝓprie et ad itellectū arguētis. i. absqȝ oī alio qȝ nō ē ſba. falsu𝔷 ē enī ꝙ ſba mālis ꝑ seipa𝔷. i. secluso oī alio qȝ nō ē ſba sit ꝑsens ꝑ se et ꝑ ptes suas dimēsionales alicui quāto: qm̄ sine quātitate ſba talē modū ꝑsentialitatis nō hēt. ¶ Ad. 6^m cōceditur ꝑma ꝯñā. ꝛ cū ꝓbatur ꝯñs esse falsum: dr̄ ad primā ꝓbationē ꝙ ꝯñā illata ē vera neqȝ ē ꝯ magr̄m sentētiaꝝ si recte intelligat̄. nā verba magistri sic sunt itelligēda ꝙ color et sapor et alia accidētia in sacramēto altaris sunt ibi ꝑ se subsistētia. i. sine suba. nō ꝙ accidētia q̄ sunt q̄litates: sint penitus absqȝ subiecto nā sunt in quātitate. vñ cū magister diceret illa accidētia eē sine subo reddēs rōnē dicti subiūgit. qꝛ ibi nō ē suba nisi corpis ꝛ sanguinis dñici q̄ nō afficit̄ illis accñtib⁹. ¶ Ad. 2.^am ꝓbationē dr̄ ꝙ glosa allegata itelligit nichil esse ibi pōderosu𝔷 qȝ. s. sit ſba et corpus de gn̄e substātie qȝ nālit̄ ē pōderosu𝔷. et si alit̄ glosa intelligit tenēda nō ē. nā neqȝ glosa ꝺcreti ē magne auctoritatis. ¶ Ad. 7^m negat̄ añs et ꝯñā ē falsa. et ad ꝑmā añtis ꝓbatione𝔷 dr̄ ꝙ in casu dato in q̄libet pte supficiei diuisa ē noua linea. et cū arguit̄ ꝯ ꝙ tūc eēnt ifinite linee: negat̄ ꝯñā ꝺ ifinitate i actu nā vt dr̄. 3° phī. quātūcūqȝ diuisio cōtinui procedat in ifinitū: ꝛ tñ ptes ꝑ diuisionē accepte omnes sunt finite. et idē dicēdū ē de pūctis ꝑ diuisionem accepꝰ. ¶ Ad. 2.^am ꝓbationē dr̄ ꝙ qcqd sit ꝺ prima ꝯñā nā nō ē simpliciter cōcedēda sicut iacet: et tñ cū ex illa supposita arguēs q̄rit vtrū linea sit finita aut ifinita: rñdem⁹ ꝙ eēt infinita. neqȝ arguens ꝓbat cōtrariu𝔷. et cōsimilr̄ dicam⁹ ꝙ talis linea eēt quātitas et cōtinua. q̄ licet nō hr̄et pūcta in actu: hr̄et tñ illa in pō nā diuisibilis eēt in ptes. neqȝ tñ inde seq̄ret̄ ꝙ pūcta nō distiguāt̄ a linea et linea a supficie et supficies a corpe et corpus a ſba. quāuis enī de⁹ posset vnū istoꝝ cōseruare sine alio: nō ideo sequit̄ ꝙ vel sint idē vel ꝙ ſ𝔷 viā nature alteꝝ supfluat. ¶ Ad. 8^m dr̄ ꝙ imo est cōsonū theologie ꝙ illa nō possint fieri a deo q̄ iplicāt ꝯtradictionē q̄le ē hoc ꝙ suba hēat ptes situaliter distātes sine aliq̄ alia re a ſba. eo ꝙ ſba ſ𝔷 se

sit impartibilis et nõ situabilis. ¶Ad .9m negat assumptũ loquẽdo de alietate formali. et ad eius ꝓbationẽ negat iterũ assumptũ loquẽdo d vnitate q̃ est pncipiũ numeri de q̃ arguẽs loquit. alias sua ꝯña nõ valet. et ad ipsi9 ꝓbationẽ dicim9 ꝙ vnitas q̃ ẽ pncipiũ numeri ẽ accidẽs absolutũ de gñe q̃ntitatis discrete. qđ licet arguẽs neget: est tñ verũ neq3 ei9 oppositũ ipe ꝓbat. ¶Ad argumẽta Aureoli cõtra eandẽ cõclusionẽ. Ad pmũ cõceditur pma ꝯña cũ ꝯñte ad sensuz q̃ dat9 ẽ in secũdo notabili. et ad ꝯñtis iprobationẽ negat ꝯña. nam mã et fõa neq3 hñt neq3 hñe pñt ꝓpriam partibilitatẽ dimẽsionalẽ vel in ptes eiusdẽ rõnis nisi p q̃ntitatẽ q̃ est ei9 causa. et cũ q̃rit vtrũ sit formalis vel effectiua: dicim9 ꝙ formalis. et ad huius iprobationẽ negat assũptũ. nõ enĩ eẽ album est ipa albedo: neq3 eẽ q̃ntũ ẽ ipa q̃ntitas et sic de ceteris causis formalib9 et earũ effectib9. ¶Ad 2m negat pma ꝯña. neq3 valet ei9 pma ꝓbatio. nã licet partibilitas materie sit aliud a mã et partibilitas forme a forma: nõ idẽ seq̃t ꝙ i eodẽ subo sit multiplex q̃ntitas. q̃m ptibilitas materie ⁊ ptibilitas forme sũt vna q̃ntitas. q2 ab vna ⁊ eadẽ q̃ntitate mã ⁊ forma et suba ꝯposita ⁊ cetera accidẽtia hñt partibilitatẽ. vñ cõcedimus ꝙ talis partibilitas q̃. s. est aliud a mã et forma et a sba cõposita est in pdicamẽto q̃ntitatis et ꝙ sine illa ipossibile ẽ ponere realitatẽ extẽsionis vel partibilitatis in sba. ¶Ad 2am ꝓbationẽ negat assumptũ in eo ꝙ vtit nomine resolutionis. non enĩ remota q̃ntitate a suba fit resolutio corpis in nõ corp9 vl diuisibilis in nõ diuisibile: s3 veruz est ꝙ remaneret suba et corp9 de gñe substantie indiuisibile. nec ẽ incõueniẽs ꝙ ex remotione solius q̃ntitatis id qđ erat diuisibile maneat indiuisibile. queadmodũ ex sola remotiõe albedinis subm qđ erat albũ manet nõ albũ. Alie ꝓbationes nõ militãt ꝯ nos q̃ ponim9 talẽ partibilitatẽ q̃. s. ẽ aliud a suba eẽ de gñe q̃ntitatis. et tñ pter hãc nos ponim9 aliã partibilitatẽ in suba q̃ est d pdicamẽto substãtie saltẽ reductiue put in secũdo notabili deductuz fuit. ¶Ad 3m negat ꝯña. q̃m licet q̃ntitas dici possit partibilitas substãtie in bono sensu: et tñ partibilitas nõ recte dicat q̃ntitas q̃ntitatis s3 passio q̃ntitatis; queadmodũ et diuisibilitas. vñ arguẽs fallit putãs ꝙ partibilitas sit ꝓpe q̃ntitas. ¶Ad .4m negat ꝯña. et ad ei9 ꝓbationẽ negat assumptũ. falsuz est enĩ ꝙ nos ponam9 mãm p se hñe ꝓpriam partibilitatẽ et cõsimilit formã. imo nos ponim9 ꝙ neq3 materie neq3 forme ꝯuẽit partibilitas p se s3 p subaz cõpositã et huic substãtie p q̃ntitatẽ. ac p hoc ꝙ vna ẽ partibilitas et dimẽsio materie et forme ⁊ substãtie cõposite. vñ argumẽtũ ꝓcedit ex falso. ¶Ad ea q̃ arguit ꝙ nullũ accidens sit aliq̃ realitas in se terminata. Ad pmũ dr ꝙ ille effect9 formalis ẽ aliqđ derelictũ a forma in subo et ẽ aliqđ absolutũ. ⁊ ad hui9 pmã iprobationẽ negat ꝯña. neq3 valet ꝓbatio. q̃m vt sepe dictũ ẽ nõ pñt oĩa absoluta abinuicẽ separari p potẽtiã diuinã. q2 q̃rundã separatio iplicat cõtradictionẽ vt in ꝓposito. ¶Ad .2am iprobationẽ negat ꝯña. neq3 valet ei9 ꝓbatio. q2 alia ẽ impssio cause formalis et alia cause efficiẽtis. q2 pma sp ẽ p sui pñtiã ⁊ informationẽ: ipressio aũt cause efficiẽtis nõ ẽ p sui informationẽ. q2 forma et efficiẽs nõ coicidũt. neq3 ipressio efficiẽtis sp ẽ p sui pñtiã. ¶Ad 3m. negat assũptũ. non enĩ actuatio q̃ forma actuat subm ẽ de gñe actionis aut passionis nisi grãmatice loquẽdo: s3 magis ẽ quoddã eẽ a forma pfluens. sicut eẽ albũ ẽ actuatio q̃ albedo actuat rem albã. ¶Ad .4am cõcedit pma ꝯña et ꝙ actuatio differt ab actu q̃ ẽ forma. et cũ vlteri9 q̃rit d actuatione illi9 actuationis: dicim9 ꝙ q̃stio ẽ ipertinẽs q2 actuationis nõ ẽ alia actuatio. et cũ inde arguitur ꝙ pari rõne stãdũ eẽt in forma q̃ sit eadẽ cũ sua actuatione: negat ꝯña. nã ex forma: nãli ꝯña cõsequit actuatio: nõ aũt ex actuatione cõsequit alia actuatio. sicut ex forma seq̃t actio: nõ tñ ipa actio hẽt aliã actionẽ q̃ sit actio. ¶Ad .5m dr ꝙ albere nõ ẽ idẽ qđ albedo neq3 ẽ respect9 albedinis ad subm sed ẽ eẽ albũ et ẽ actuatio albedinis differẽs ab ea sicut effectus formalis a forma. vñ p3 ꝙ est insufficiẽs diuisio arguẽtis ꝙ. s. albere vel est ipa albedo vel respect9 albedinis ad subm. ac p hoc tot9 sequẽs ꝓcessus sup tali insufficiẽti diuisione fundat9 ẽ inanis. ¶Ad .2m dr ꝙ subm ⁊ accidẽs sibi inherẽs faciũt vnũ vnitate indiuisiõis nõ fm eoꝝ entitates s fm indiuisionẽ extitie q2 vna et idiuisa vtriusq3 extitia. vñ si sũt vnũ p modũ aceruí in q̃ plura nõ fiũt vnũ p modũ idiuisionis neq3 q̃3m ad eẽntias neq3 q̃3m ad extitias. ⁊ sic cessat tot9 ꝓcessus arguẽtis fundat9 sup vnitate relatiua. ¶Ad .3m dr ꝙ vtraq3 ꝓpositio maior ⁊ minor ẽ falsa. et ad ꝓbationẽ maioris dr ꝙ ꝓbatio ẽ nulla. q̃m simultas cõceptuũ nõ facit illa q̃ sunt cõcept9 eẽ simplicit idẽ et nõ aliud et aliud. alias duo termini relationis q̃ simul ꝯcipiunt nõ essent aliud et aliud i suis entitatib9: neq3 mã et forma q̃rũ ẽ vn9 cõcept9 cõpositi. Probationes etiã minoris nõ valẽt. Nõ pma nã assumit falsũ. q̃m inherẽtia aliqđ absolutũ ẽ f3 se licet cõnotet respectũ. inherere enĩ est in alio esse. Neq3 valet secũda ꝓbatio. pmo q2 supponit falsuz. s. ꝙ inhe-

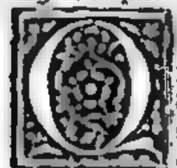
rentia essentialiť sit quarta spēs q̄litatis. secūdo
qꝛ falsuꝫ ē ꝙ q̄litates de q̄rta spē sint ipsamet in-
herētia. neqꝫ valet ꝓbatio ð figura. tū qꝛ falsuꝫ ē
ꝙ figura sit eētialiť adiacētia. tū qꝛ inherētia nō
est idē qð adiacētia. neqꝫ accidēs ē idē qð adiacē-
tia. Auctoꝛ aūt sex pncipioꝝ false allegať. nō enī
in toto illo tractatu tale dictū ab eo repitur. imo
neqꝫ ð aliq̄ sex pncipioꝝ dicit ꝙ sit essentialiť ad-
iacētia: quāuis de q̄busdā dicat ꝙ causanť vel re-
linquūtur ex adiacētia vt de quādo et de habitu.
neqꝫ iteꝝ si id dixisset de sex pncipijs: ideo eēt ꝓ-
batū de om̄i accidēte vt arguēs fingit. ¶ Ad cō-
firmationeꝫ dť ꝙ eē accidētis qð est accidere vel
inherere nō est eētia accidētis sꝫ quoddā ei⁹ eē
et inexistere. ¶ Ad. 4.m dť ad minorē ꝙ est vera
loquēdo de indiuisione q̄ꝫm ad eē existētie et nāli
ꝟtute: sed ē falsa si intelligať de indiuisione q̄ꝫm
ad essentiā vel entitatē. et ad ꝓbationē minoris
dicitꝰ ꝙ quātitas nō ē essentialiť partibilitas sed
partibilitas ē ei⁹ passio. vñ nō est mod⁹ relictus
in sb̄a: sed bene veruꝫ est ꝙ ex actuali partitione
quātitatis fit quedā partiū substātie partitio. et
cū arguiť cōtra ꝙ de⁹ posset partitionē partium
substātie facere sine quātitate: dicim⁹ falsuꝫ eē vt
sepedictū ē. neqꝫ talis cāsitas ē effectiua sed for-
malis vt supra in respōsione ad pmū Aureoli di-
ctum fuit. ¶ Ad cōfirmationē negať assumptum
loquēdo de dimēsionib⁹ eiusdē rōnis. qm̄ parti-
tio et extēsio substātie ex partitione et extēsione
quātitatis cāta nō est de gn̄e quātitatis neqꝫ ē di
mēsionalis sꝫ de genere substātie ꝑut lati⁹ dedu-
ctū fuit i secūdo nōbili. ¶ Ad. 5m dť ꝙ si realitas
ter minata et disticta a sb̄a dicať realitas hn̄s exi
sti p se distinctā ab existētia subiecti: falsum est ꝙ
accidēs sit hoc modo realitas terminata a sub̄a
distincta neqꝫ nos hoc ponim⁹. si aūt realitas ter
minata intelligať realitas q̄ est ꝭm suā quiddita
tē aliq̄ entitas q̄ neqꝫ est sb̄a neqꝫ hēt sb̄am ꝑtem
sui quāuis suū esse sit in sub̄a: isto modo accidēs
est entitas terminata a sb̄a disticta Neqꝫ ad hoc
sequunť incōueniētia ab arguēte inducta. Nō p̄-
mū nā cōsequētia ibi posita est falsa, neqꝫ ei⁹ pro
batio valet. tū qꝛ falsum supponit. s. ꝙ figura sit in
diuisio partiū. tū qꝛ ꝯña inde illata ē nulla. nā da
to ꝙ simitas eēt indiuisio partiū: nō inde sequiť
ꝙ q̄libet pars eēt simitas. vñ tot⁹ arguētis ꝓces-
sus ē nullus et falsis procedens. Neqꝫ. 2m. et. 3m
incōueniēs sequiť. qm̄ vtrūqꝫ ꝓcedit ex falso sup
posito. s. ꝙ nos ponam⁹ realitatē accidētis eē ter
minatā et distinctā a sb̄a pmo modo qð nō poni-
mus sꝫ tm̄ secūdo modo. ¶ Ad. 6m dť ꝙ ꝓcedit
ex eodē falso supposito cōtra qð auctoritates cō-
mētatoris ꝓcedūt. qð aūt cōmētatoꝛ dicit post
Aristo. ꝙ accidētia nō hn̄t diffinitionē qꝛ nō hn̄t
eētiā: dꝫ itelligi ꝙ nō hn̄t diffinitionē neqꝫ essen
tiā completā ꝛ ꝑfectā: eo ꝙ sine sub̄a neqꝫ eē neqꝫ
diffiniri pn̄t. eo modo loquendi quo phs dicit. 7°
metha. ꝙ accidentia nō sunt entia nisi qꝛ entis.
¶ Ad argumēta cōtra secūdā cōclusionē. Ad p̄m
qð ē Aureoli dť ꝙ maioꝛ ē falsa et expresse ꝯ phꝫ
in p̄dicamētis et in. 5° metha. q̄ quātitatē descri
bit ꝙ ē hn̄s ptes et in ptes diuisibile. minoꝛ etiaꝫ
est falsa. vt ex supradictis apparet. ¶ Ad. 2m qð
est Scoti pꝫ rn̄sio ex pmo nōbili. ¶ Ad. 3m cōce-
diť tot⁹ ꝓcessus ꝑter vltimaꝫ particulā q̄ dicitur
vel substare. qm̄ p se eē ꝑfecti⁹ ē q̄ꝫ substare. et iō
licet p se eē nō cōueniat nāliter accidēti: cōuenit
tm̄ sibi substare alteri. ¶ Ad. 4m dť ad minorē ꝙ
est vera ð depēdētia ad subꝫ qð ē sb̄a. ꝛ talē depē
dētiā neqꝫ quātitas neqꝫ aliqð accidēs terminat
nāliť. pōt tū terminare depēdētiā ad subꝫ q̄liter-
cūqꝫ acceptū nō sicut sb̄a. et de hoc dictū ē diffu-
se in pmo nōbili. ¶ Ad argumēta cōmentatoris
cōtra tertiā ꝯclusionē q̄. S. T. adducit opusc. p̄al
legato de nā materie: rn̄det elegāter. S. T. ibidē
¶ Ad argumēta Gregorij ꝯ eandē ꝯclusionē dť
ꝙ in casu arguētis si rarefactio fiat p solū motum
rarefactiōis manēte eadē sub̄a aeris: p̄oꝛ quāti-
tas aeris bipedalis corrūpetur in tp̄e capiendo
corruptionē ꝓ dispositione ad p̄oris quātitatis
totalē desitionē vel abiectionē. Et cū arguiť ꝯ. qꝛ
vel p̄us āntiq̄ corrūpereť et post noua generareť
aut simul dū p̄oꝛ corrūpiť noua gn̄areť: rn̄dem⁹
ꝙ capiēdo gn̄ationē ꝓ dispositiōe ad nouā quā-
titatē finaliť intētā quēadmodū capiť corruptio
antique: simul dū antiq̄ corrūpiť noua gn̄ať: sic
qñ aq̄ frigida calefit vel calida fit calidioꝛ. qm̄ in
hm̄oi motib⁹ simul fit recessus a termino a quo ꝛ
accessus ad terminū in quē dispositiue. Et cū ar-
guēs ꝯ hoc q̄rit vtrū talis corruptio antiq̄ et gn̄a
tio noue fiat in tp̄e et partibiliť ꝭꝫ ptes intēsiuas
an ꝭm ptes extēsiuas: dicim⁹ ꝙ in motu rarefa-
ctiōis termin⁹ directe ꝛ p se ē forma raritatis: ter
min⁹ aūt secūdari⁹ et ex cōsequēti ē quātitas ex-
tēsa. dicim⁹ ergo ꝙ q̄ꝫm ad pmū terminū q̄ est ter
min⁹ directe et p se: mot⁹ rarefactiōis siue ꝭꝫ cor
ruptionē siue ꝭm gn̄ationē dispositiue fit partibi-
liter ꝭm ptes intēsiuas in q̄ꝫm forma raritatis q̄ ē
talis termin⁹ magis ac magis pticipať a sub̄o et
aliqñ etiā ꝭm ptes extēsiuas subiecti: non ꝙ q̄libꝫ
pars post ꝑtem rarefiat: ꝭ qꝛ vsqꝫ ad aliquā lati-
tudinē subm rarefit p̄us et post ꝭm aliū terminū
latitudinis quēadmodū fit i calefactiōe aut dal-
batione. et hoc cōtigit qñ corp⁹ rarefactibile ē tā

magnū q̄ vt' pͥmi alterātis nō pōt ipm attigere
fm totū. Et ꝺ hoc. S. T. sup. 6° phi. lec. 5°. Et in
cōmēto sup librū ꝺ sensu et sensato caplo. obijciet
aūt ē aliquis. Quātū vero ad terminū secūdariū
rarefactionis q̄ est quātitas extēsa plus q̄ꝫ prius
fuerat fm v̄tutē agentis: dicimus q̄ corruptio et
generatio dispositiue fit fm partes extēsiuas. Et
cū arguēs circa hoc q̄rit an in quolibet instāti tē-
poris mēsurātis totā rarefactionē erit noua quā
titas in illa pte materie et nulla durabit p tēpus
an pars pͥmo generata remanebit cū sequētib'.
Respondem' q̄ q̄stio ista ꝓcedit ex falso supposi
to arguētis. supponit quidez arguēs q̄ in quolibꝫ
instanti tēporis mēsurātis rarefactionē generet̄
noua quātitas. hoc aūt est falsum. imo p aliquod
tēpus mēsurās motū rarefactiōis: manet prima
quātitas et fit dispositio ad nouā quātitatē q̄ in
termino dispositionis subito aggenerat̄ corrup-
ta priori. et si rarefactio vlterius ꝓcedat: hec ip-
sa quātitas aggenerata manet p aliquod tēpus
mēsurās dispositionē ad aliā nouā quātitatē ra-
riorē et sic quousqꝫ rarefactio sit terminata. vnde
diuisio arguētis ē insufficiēs. q2 nec in quolibꝫ in-
stanti tēporis mēsurātis rarefactionē noua quā-
titas generat̄ neqꝫ pars pͥmo generata remanet
cū sequētib' sed ē dare tertiū mēbrum ꝓpͥme as-
signatū q̄. s. nō in quolibet inst āti tp̄is sed in istā-
ti termināte tēpus dispositionis gn̄at̄ noua quā-
titas corrupta priori. q̄ tamē nō frustra ponitur
corrūpi. tū q2 necessario id cōsequit̄ ad motū ra
refactionis qui ē mot' alterationis et nō augmē
ti vel additionis. tū etiā q2 quātitas de nouo ge
nerata est rarior ac p hoc fm raritatē intēsior. ita
q̄ quātitatē pͥus existētē nō secum cōpatitur cum
ista sit dēsior et in raritate remissior. ¶ Ad cōfir-
mationē ꝺr q̄ falsum assumit. imo si calidum fiat
magis calidū p motū calefactionis: pͥor calor cor
rumpit̄ et nouus intēsior generat̄. vn̄ pꝫ q̄ totus
ꝓcessus arguētis fundat̄ sup falso et ē nullus. vi
detur aūt arguēs pͥncipaliter falli in duob'. vnū
est q̄ in rarefactione et in quolibet motu altera-
tionis id quod de nouo acquirit̄: addit̄ preexistē
ti qꝺ falsum ē. nā cū sit mot' alterationis: necesse
est q̄ subm̄ alteret̄ ab vno in aliud. alteratio aūt
fit p amissionē pͥoris dispositionis et noue acq̄si-
tionē. aliud ē q̄ in quolibꝫ instāti tp̄is mēsurātis
motū alterationis: noua forma aut noua forme
portio acquirat̄ ¶ Ad. 2m ꝺr q̄ ꝓpter illa q̄tuor
q̄ arguēs tangit et ꝓpter alia plura incōueniētia
negat̄ quātitatē esse coeuā et ꝑpetuā materie. ne
qꝫ valēt respōsiones ab arguēte posite. Nō pͥ-
ma. q2 falsum ē et cōtra doctrinā phi. 5° phi. et in
multis alijs locis q̄ mā prima sola sit pͥmū subm̄
quātitatis. doctrina nāqꝫ phi est q̄ subm̄ ꝓpͥuꝫ
accidētis est ens actu. mā aūt prima est pura po
tētia. ¶ Neqꝫ valet secūda. nā nō satis docte di-
ctū est q̄ act' secūd' q̄ est q̄dlibet accidēs prece-
dat actū pͥmū qui ē forma subalis. tūc eni secun-
dū pͥcederet pͥmum qꝺ repugnat ꝓprijs rōnib'
terminoꝝ. neqꝫ valet dicere q̄ quantitas pͥcedit
formā subalē tēpore quāuis pͥcedat̄ ab ea perfe-
ctione. qm̄ fm phm. 7° metha' sba pͥcedit q̄dlibꝫ
accidēs nō solū nā et pfectione sed etiaꝫ tēpore.
¶ Neqꝫ valet tertia. q2 ad motū alterationis ꝺ
per se requirit̄ q̄ subm̄ mot' sit ens actu ad diffe
rentiā generationis cui' subm̄ ē ens in pura potē
tia. put phs docet in pͥmo et. 5° phi. et pͥmo ꝺ ge
neratione. q̄ aūt sit ens actu p formā dātē eē spe
cificū et nomē ⁊ diffinitionē: nichil cōfert directe
ad motū alterationis licet sit cōsequēs: q2 si spēs
sacramētales varient̄ de albedine in aliū colorē
nulli dubiū est q̄ id fieret p alterationē: ⁊ tamen
subm̄ ei' nō esset ens actu p formā dātem eē spe-
cificū et nomē et diffinitionē ad sensum arguētis
. s. p formā sbalem. ¶ Neqꝫ valet q̄rta. qm̄ assūp
tū est falsuꝫ et cōtra veraꝫ phiam q̄ docet q̄ om̄e
esse ē a forma et q̄ forma subalis dat esse toti cō
posito et partib' eius et omnib' accidētib'. pͥ'
enim ordine nature ē q̄ quātitas habeat eē exi-
stentie q̄ꝫ q̄ habeat esse tātum vel tātū. vn̄ si an-
te formā sbalē quātitas haberet esse simplicit̄. s.
esse existētie licet nō tātū vel tātū: nō posset illud
habere nisi vel a se vel a mā prima quoꝝ vtrūqꝫ
est absurdū. ¶ Ad argumēta sumpta ex dictꝭ. S.
Tho. cōtra eandē cōclusionē pꝫ respōsio ex q̄rto
notabili. ¶ Ad argumēta Aureoli cōtra quartaꝫ
cōclusionē ꝺr q̄ ꝓcedūt de dimēsionib' intermi-
natis fm mētem et viā cōmentatoris q̄ est mul-
tū diuersa a via. S. Tho. sicut apparet ex quarto
notabili. vnde nō sunt ad ꝓpositū conclusionis.
¶ Ad auctoritatem cōmentatoris in oppositum
adductam patet responsio et dictis. S. T. opus.
supra allegato de natura materie. Et hec ꝺ q̄stio
ne sufficiant.

ℂ Distinctio .xix.

Irca decimanonā distinctionē q̄rit̄ vtrū ex minima parte coste v̄l ex minima carne ade potuerit formari corp⁹ eue sine additione materie exterioris. Et arguitur ꝙ sic. q2 indiuisibile additū indiuisibili nō facit ip̄z maius vt p3 ex. 6° phi. s3 mā s3 se ē indiuisibilis. ergo additio materie ad mām nō facit aliqd maius. si ergo ante additionē materie ad minimā carnem vel ad minimā ptem coste nō potuit ex ipsa formari corp⁹ eue: p eandē rōnē nec post: cū s3 additionē materie soli⁹ nichil efficiat̄ mai⁹. ℂ In oppositū arguit̄ sic. impossibile ē totū equari parti. omne enī totū mai⁹ ē sua pte. s3 minima pars coste vel carnis ade equat̄ s3 mām alicui parti corporis mulieris. ergo nō equatur toti materie corporis mulieris. fuit ergo necessario in corpore mulieris aliqua materia p̄ter materiam coste. ℂ In hac q̄stione erūt quattuor articuli vt sup.

Uantum ad primū articulū sit p̄ma cōclusio ꝙ ē deuenire ad tā paruā carnē vel ad tā paruū os aut ossis partem ꝙ nō pōt nāliter esse minor separabilis et p se existēs in rez nā. Hāc cōclusionem tenet. S. T. in cōmēto sup. p°. phi. lec. 8°. Itē p° sen. disti. 30. q. 2ª. ar. 2°. in. c. Et. p°. p. q. 7°. ar. 3°. in. c. ℂ Secūda cōclusio ē ꝙ corp⁹ eue tātum et tale quātum et q̄le fuit in sua formatione fieri nō potuit de costa ade absq3 additione alterius materie. Hanc cōclusionē tenet. S. T. in hoc. 2° li°. disti. 18° q. p°. ar. p°. in. c. Et. p°. p. q. 92. ar. 3° ad q̄ð facit qð dicit. q. 109. ar. p̄mo in corpore.

Uantum ad articulū secūdū ponēde sunt aduersariorū obiectiones. Et q̄dē contra p̄mā cōclusionē arguit Scot⁹ p̄bando ꝙ nō sit dare minimum forme nālis. ℂ Primo q2 Aristo. in d̄ sensu ⁊ sensato soluēs illā dubitationē. s. an forme sensibiles sint diuisibiles in īfinitū: dicit ꝙ q̄litates sensibiles sunt determinate s3m sp̄ē. s3 de q̄cūq3 vna q̄litate singulari vtrū ip̄a hēat terminabilitatem in se: videt̄ dicere ꝙ non. q2 qð existit continuitate illud h̄ēt aliud in actu: aliud in pō sicut cōtinuuz. hoc ē sicut cōtinuū ē vnuz p se in actu: et plura in potētia licet p accn̄s. et tunc reducta potētialitate quanti ad actū p se: reducit̄ etiā potentialitas passiōis ad actū p accn̄s. ita ꝙ nūq3 quātitas per diuisionē diuidit̄ in quāta mathematica. q2 sicut nāle nō p̄ponit̄ ex mathematicis: ita nec diuidit̄ in mathematica s3 in nālia. ℂ 2°. Q2 quādocūq3 aliq̄ passio conuenit alicui p̄se s3 aliquā rōnē cuicūq3 cōuenit s3m illā rōnē: eidē cōuenit simplr eēntialit̄. sicut si videre natū ē cōuenire p̄cise aiāli s3 oculos ⁊ nō s3 man⁹: cuicūq3 cōueniret essentialit̄ s3 oculos: ei simplr eēntialit̄ cōueniret: s3 nō cōueniat ei s3 man⁹. s3 diuidi in partes ītegrales eiusdē rōnis extēsas nulli cōuenit formalr nisi p quātitatē. nec maximo nāli magis q̄3 minimo. g̃ cū minimo cōueniat s3 istā rōnē: ita simplr cōueniet minimo sic̄ maximo. Qð si dicat̄ ꝙ forma minimi p̄hibz illð qð cōpeteret ex quātitate quātū est ex pte quātitatis. Cōtra. si alicui p se aliq̄ p̄ña sunt incōpossibilia: et alia q̄cūq3 sequunt̄ ad illa sunt incōpossibilia. et multo magis si illa q̄ sūt de eēntiali rōne aliq̄z sūt īcōpossibilia: ⁊ ip̄a erūt. s3 diuisibilitas in tales ptes: v̄l eēntialr cōseq̄t̄ quātitatē v̄l ē p se d̄ rōne ei⁹ sic̄ p̄hs assignat rōnez talē q̄lez. 5° metha'. g̃ cuicūq3 forme nāli ponit̄ istð incōpossibile: eidē quātitas erit incōpossibilis. et ita simplr nō erit diuisibile in q̄3ᵐ quātū. q2 simplr nō erit quātū. ℂ 3°. Q2 nō ē itelligibile aliq̄d eē quātū qui sit ex ptib⁹. nec ꝙ sit ex ptib⁹ quin pars sit minor toto. et ita nō ē intelligibile ꝙ aliqð sit quātū idiuisibile ita ꝙ nō sit in eo aliqð min⁹ eo inexn̄s sibi. Nec etiā pōt poni aliq̄ caro simplr indiuisibilis in tota carne. q2 sic̄ punct⁹ separat⁹ non faceret quātū separatū: ita nec caro punctalis si eēt cum alia faceret aliquid mai⁹ nec continuuz nec cōtiguū. vñ rōnes phi. 6° phi. ita iprobāt idiuisibilitatē alicui⁹ rei nālis sic̄ alicui⁹ quāti inquātuz quātuz. Dicet̄ forte ꝙ licet nō sit aliq̄ caro q̄ non hēat ptes q̄rū3 q̄libet ē caro et minor caro q̄3 illa totalis caro: tñ nō q̄libz illarū partiū possz solitarie p̄manere: et isto modo itelligit̄ minimū forme nālis. Cōtra hoc arguit̄ p̄mo. q2 sic̄ essentiale est quāto posse diuidi in ptes: ita ē ei eēntiale ꝙ singulū eorū in q̄ diuidit̄ possit eē hoc aliq̄d. igit̄ nulli eorū repugnat p se eē. Cōfirmat̄ ista rō et p̄ña. tū q2 ptes sunt eiusdē rōnis q̄ ad mām et formaz cū toto. igit̄ p̄nt hr̄e p se existētiā sicut totuz pōt. tū q2 si eēnt p se: eēnt indiuidua illi⁹ speciei cuius

totū est indiuiduū. absurdū aūt videt̄ ꝙ aliquid habeat in se nām illā vñ sit indiuiduū vl' possit eē indiuiduū alicu⁹ spēi. ita ꝙ sibi nō repugnet eē ꝑ se indiuiduū illi⁹: ⁊ sibi repugnet posse eē simplr. et hoc saltē de illis q̄ nō sunt accidētia. nā modo loquimur de substātijs omogeneis q̄ nō inherēt eēntialit̄. tū etiā qꝛ ptes sūt eēntialr ꝓres toto. igitur nō repugnat eis contradictorie posse esse ꝓres toto duratione. qꝛ nāliter nō repugnat ipi toti eē ꝓus tēpore hoc modo. qꝛ nō repugnat sibi cōtradictorie ex pte sui esse ꝓus duratione. videtur ergo q̄ ad hoc eē dicēdū ꝙ forma nālis nō tollit a toto nāli quī ita sit totū diuisibile semꝑ ꝑ quātitatē sicut quātitas eēt si sola esset. ita etiam nō tollit quin qōlibet diuisuȝ possit ꝑ se eē qn̄tū ex se et ex pte sui: sicut posset q̄libet pars quātitatis in quā diuideret̄ quātū. Et si dicas ꝙ statiȝ cōuerteret̄ in cōtinēs: respōsio ista nō videt̄ eē ad intellectū q̄stionis. querim⁹ eñi minimū potens eē ex rōne intrīseca hoc ē cui ꝑ aliqd intrīsecū nō repugnet cōtradictorie min⁹ eo ꝑ se eē. nulla aūt ratio intrīseca hui⁹ incōpossibilitatis assignatur si totū corrūpitur. circūscribam⁹ eñi omne continēs et oīe corruptiuū et ꝙ sola aq̄ sit in vniuerso. quecūqꝫ aqua data diuidat̄ qꝛ hoc est possibile. illa in q̄ fit diuisio: nō erūt nichila qꝛ hoc ē contra rōnem diuisiōis. nec erunt nō aqua qꝛ tūc aq̄ cōponeret̄ ex nō aquis. nō repugnat etiaȝ forme illa paruitas q̄ fit in actu. qꝛ illa parua prefuit lȝ in toto. nec ꝑ ipsam diuisionē corrūpet̄ aq̄ qꝛ circūscriptū est eē corruptiuū. nō igit̄ videt̄ aliqua rō intrinseca q̄re forme nāli repugnet quin semꝑ quolibet ꝑ se existēte: possit aliqd min⁹ eē per se exñs: licet forte rō extrinseca impeditiua talis ꝑ se existētie assignet̄ vel cōtrarietas corrumpentis. ¶ 2°. arguit̄ cōtra eandē solutionē. qꝛ in magnitudine sup quā est mot⁹: nō est accipe minimū. s. minimā partē inexistētē. igit̄ nec minimū trāsitū sup illā magnitudinē. qꝛ in isto minimo transito oporteret trāsire minimā ptē magnitudinis. vñ in motu locali nullo modo pōt esse minimū cum tñ mot⁹ sit in forma nālis. et eodē modo arguit̄ de tēpore. ¶ Cōtra secundā cōclusionē arguitur multipliciter. et ꝓmo ꝓbat̄ ꝙ nō solū diuina ꝟtute sed etiā ꝟtute nature de paruo pōt fieri magnuȝ absqꝫ rarefactione et additione materie. qd̄ declarat̄ suponēdo tria. Primū est ꝙ in oībus⁹ rebus naturalib⁹ est dare minimū vt minimā caliditatem et sic de alijs. et hec suppositio clara ē in primo physicorum. Secundū est ꝙ elementa generantur ex inuicem alternatim superiora ex inferiorib⁹ et inferiora ex supiorib⁹. Tertium est ꝙ supiora generātur ex inferioribus s̄m multiplicatā analogiā. ita ꝙ ex vno pugillo terre fiunt decē aq̄. et ex vno aq̄ decē aeris. et sic vltra. et he due suppositiones clare habentur ex. 2° d̄ gene. His suppositis arguit̄ sic. vnū minimū aeris pōt cōuerti in aquā ꝑ secūdā suppositionē. tunc q̄rit̄ aut cōuertit̄ in minimū aque aut in min⁹ minimo. non eñi in min⁹ minimo qꝛ nō est dare ꝑ ꝓmam suppositionē. ergo cōuertit̄ in minimū aq̄. ⁊ ex minimo aq̄ possunt fieri decē minima aeris ꝑ tertiam suppositionē. ergo a ꝓmo ad vltimū ex vno minimo aeris possūt fieri decē minima aeris. hoc aūt fit absqꝫ additione materie et absqꝫ rarefactiōe. qꝛ eque rarū est minimū aeris qd̄ ꝓmo conuertit̄ in minimū aq̄: sicut decē minima aeris in que minimū aq̄ cōuertit̄ et ecōtra. ¶ 2° arguit Durād⁹ ꝙ talis multiplicatio et si non naturali: tñ diuina ꝟtute possit fieri sine rarefactione et sine additione materie. dato inqt ꝙ multiplicatio de qua loquit̄ tua ꝓbatio solā quātitatē attingat: nō oportet ꝓpter hoc dicere ꝙ sit ibi rarefactio. qꝛ cū dicis ꝙ rō diffinitiua rarefactionis est eandē māꝫ accipe maiores diuisiones falsum est. illa eñi que sunt diuersa ꝑ eēntiā nō se hñt vt diffinitio ⁊ diffinitum. sed paruū fieri magnuȝ supposita eadē mā et dēsum fieri rarū: sunt diuersa ꝑ eēntiā. igit̄ et c̄. maior pȝ. Minor ꝓbat̄. qꝛ ille actiones sunt distincte realit̄ q̄ sunt ad terminos realit̄ distīctos. rōnes eñim motuū et actionū sumunt̄ ex terminis vt dicitur. 5° phi. sȝ actio q̄ ex paruo fit magnum: est ad ꝑfectā quātitatē tanqꝫ ad terminū. actio vero qua ex dēso fit raꝝ: est ad qualitatem vt habetur ex. 4° phi. ergo et c̄. ¶ 3°. sic ex eadē ꝓbatione. Illa q̄ sunt diuersa ꝑ essentiā. possunt diuina ꝟtute separari nisi alteꝝ sit pura potētia q̄ ab omni actu separi nō pōt. sed extēsio eiusdeȝ materie ꝑ maiorē quātitatē et rarefactio sunt diuerse actiones realit̄. igitur. ¶ 4°. Qꝛ si rarefieri esset eādē materiā accipe maiores dimēsiones nō pōt esse rarefactio vbi nō esset mā qd̄ ē falsuȝ. nā de⁹ posset accidētia remanētia in sacramento altaris mutare s̄m rarū et dēsum. ¶ 5°. De⁹ pōt facere quicquid ē in potētia materie nō solū naturali sed etiā obediētiali. sȝ quelibȝ materia quātum ē de se ē in potētia ad magnū et paruū rarū et dēsum. igit̄ de⁹ pōt facere de paruo magnū sine rarefactione et sine additione materie. maior patet. Minor ꝓbat̄. qꝛ materia s̄m se nō ē quāta aut qualis sed in potētia ad quātitatē et q̄litatem s̄m q̄libet ei⁹ differentiā. et istud ē eq̄liter in omni mā. vñ si mā mōtis et parui lapidis ꝑ intellectū separent̄ ab oī forma s̄bali et quātitate

nulla esset differētia inter eas quātū ad susceptio
nē magnitudinis et paruitatis raritatis et densi-
tatis. ¶ 6° cōstat ꝙ de⁹ posset facere quātū sine
raro et dēso sicut sine alijs qualitatib⁹ et etiā sine
materia. sed illud quātū nō est dubiū qui posset
mutare de magno in paruū et ecōuerso. hoc autē
faceret sine rarefactione et cōdēsatione et etiam
sine additione et subtractiōe. igit̄ et c̄. ¶ 7° pōt
argui ꝑ dicta Henrici. 7° qdlib. q. 8ª vbi sic ar-
guit. Quātitatiuē sunt quoꝝ vtrūq; habet in se infini
ta: quātū pōt fieri ex vno tātū pōt fieri ex alio. ꝫ
tā mā minima ꝙ̄ maxima eque habēt ptes infini
tas. q̄re si ex magna mā pōt fieri corp⁹ eue; ergo
et ex parua. ¶ 8° arguit ꝑncipalit̄ Hēric⁹ ꝑmit-
tendo distinctionē. mā inquit duplr̄ pōt cōside-
rari. vno modo vt ē mā simplicit̄. alio modo vt ē
sub dispositionib⁹ materialib⁹. ꝑmus mod⁹ per-
tinet ad cōsiderationē methaphisici. secūdus ad
cōsiderationē nālis phi. si ꝑmo modo: sic quātuꝫ
est ex rōne materie existis in costa equaliter pōt
mulier formari de costa sine additione materie
et cū additione. qꝛ ad tot ⁊ tanta est in potentia
minima pars materie et tota simul. qꝛ in ꝑncipio
materiali nichil est distictū nulla differētia ꝫ phꝫ
et cōmētatorē. 2° metha^c. et sic mā minime scin-
tille sufficiēs est ad formādū de ea molē mundi. ꝫ
hoc nō est nisi respectu agētis supnaturalis q pōt
agere aliqd ex mā ꝫm ꝙ mā ē absolute nō ꝫm dis
positiones naturales. qꝛ etiā pōt agere nō ex mā
ꝑsupposita vel preiacēte. respectu aūt agētis natu
ralis mā ꝫm ꝙ materia: nō est in potētia vt aliqd
fiat ex ea. qꝛ agēs nāle nichil natū ē agere ex mā
nuda nisi ꝫm ꝙ ē sub dimēsionib⁹ naturalib⁹. ita
ꝙ quātūcūq; mā esset in potētia ad aliqd: agens
tū naturale nichil pōt agere ex ea nisi ꝫm ꝙ sub-
est dispositionib⁹ naturalib⁹. alit̄ enī nō est mate
ria nālis nisi vt est sub dispositionib⁹ naturalib⁹.
et sic videt̄ ꝙ ex mā nuda de⁹ potuit formare cor
pus mulieris sine additione et sine rarefactione.
¶ 9° arguit ꝙ etiā ex mā existente sub quātitate
quātūcūq; parua pōt id facere sine rarefactione
et sine additiōe materie. facere enī d̄ paruo mag
nū sine additione et rarefactione: repugnat agē-
ti naturali: nō aūt agēti supnaturali. ꝑmum pꝫ. qꝛ
modus formādi aliqd ꝫm cursuꝫ nature pōt acci
pi vel ex pte materie vel ex pte actionis. si ex pte
materie: sic dicit̄ fieri ꝫm cursuꝫ nature qñ ꝫ dis-
positionū naturaliū possibilitatē fit qd̄ fit de mā
illa. qꝛ ꝑ naturā nichil ꝓducit̄ ex mā nisi ꝫm pos-
sibilitatē dispositionū naturaliū et sic ipossibile fu
it mulierem fieri ex costa sine additione materie
nisi ꝑ rarefactionē. ita ꝙ manēte equali densitate
impossibile ē ꝫm cursum nature ꝙ de minore fiat
maior ꝙ sit eq̄lis dēsitatis: et si hoc est ipossibile
ex pte materie: omnino ē ipossibile respectu cu-
iuscūq; agētis naturalis. qꝛ si sic faceret ex ea: pos
sibile esset fieri ex ea. et sic mā vni⁹ elementi non
pōt eē mā toti⁹ mūdi. imo fit ipossibile vt ex vno
pugillo ignis fiat vn⁹ pugillus terre. d̄terminatū
enī est ꝑ naturā in q̄ ꝓportione fiat tātū densum
de tāto raro et ecōtra. si aūt aliqd d̄r formari ꝫ
cursuꝫ nature ex pte actionis: tunc d̄r formari ꝫ
naturā qñ fit tēpore debito et nō subito. qꝛ natu
ra nō q̄rit subitas mutationes. nec eas pōt face-
re nisi vt sunt termini aliaꝝ. et sic etiā ꝑ agēs na-
turale ipossibile fuit mulierē d̄ costa formari sine
additione materie sꝫ nō nisi ꝓpt̄ modum nature
vel materie iā dictū. secūdū vero pꝫ ꝙ s. ꝑ agens
supnaturale potuit fieri mulier ex costa sine ma
terie additione et sine rarefactione. qꝛ de⁹ nō a-
git ꝫm naturā rari et densi: sꝫ ꝫm naturā materie
simplicit̄. ꝫ tūc erit solū vnū miraculū ex pte dēsi.
qꝛ extēdit̄ ꝫm extēsionē dimēsionū maioꝝ ex mi
norib⁹. si aūt cōsideret̄ ꝫm ꝙ ē sub dispositionib⁹
naturalib⁹ coste: et q̄rat̄ de formatione mulier̄
ꝫm cursum supnaturalē: sic iteruꝫ ex costa sine ad
ditione potuit de⁹ facere mulierē subito costam
in mulierē trāsformando: sed tūc ꝯcurrit duplex
miraculum. vnum iam dictum ex parte dimēsio-
num: aliud ex parte subite actionis. hec ille.

Quantum ad ar
ticulū tertiū ꝑmo notādū ē ꝙ cū
phs diffinit quātū. 5° metha^c. ꝙ
est diuisibile in ptes q̄ isunt: ⁊ cō-
tinuū ꝙ ē diuisibile in infinitū: nō
est sensus ꝙ q̄libꝫ pars quāti vel cōtinui sit diuisi
bilis in īfinitū in ptes quaꝝ q̄libꝫ sit res ꝑ se exiſtēs
in reꝝ nā: ꝫ ꝙ q̄ꝫ^m est ex rōne quātitatis et conti-
nuitatis nō repugnat quāto et cōtinuo eē diuisi-
bile in īfinitū. eo ꝙ oīs pars quāti et cōtinui ꝫ
ꝙ quātū et cōtinuū est: est quāta et cōtinua. non
enī quātū et cōtinuū cōponit̄ ex ptibus indiuisi-
bilib⁹ vt ꝓbat̄. 6° phi. cū hoc tū stat ꝙ repugnat
rei quante et cōtinue diuidi in infinitum in par-
tes per se existentes in reruꝫ natura rōne forme
substātialis et specifice per quā res habent eē et
per se existere. nā sicut omnis forma specifica ha-
bet determinatuꝫ ordinem et certos limites sue
quidditatis et sui esse in natura creata: ita et na-
turalit̄ exigit ꝓpa et d̄terminata accidētia illam
consequentia. ac per hoc et ꝓpriam et determi-
natam quantitatem licet cum aliqua latitudine

ppter diuersitatē materie et aliar ppzietatū et causar̄ indiuidualiū. Ꝧ tñ est aliq̄ quātitas tā magna vltra quā talis spēs vt hominis vel leonis nō extēdit̄ p nām: et alia tā parua infra quā nō repit̄ neq̧ sub ea nāliter subsistere et cōseruari posset. ppter qḋ phs dicit. 2° li°. de aīa q̧ omniū natura cōstātiū termin⁹ ē et rō magnitudinis et augmēti. vñ mathematici in suis demōstrationibus nō vtunt̄ reali diuisione cōtinui in infinitū. i. ſm q̧ est in rer̄ nā: sed illā vl' fingūt vel supponūt per cōsiderationē intellect⁹ abstrahētis quātitatem vel rē quātā ſm q̧ quāta ē a mā sensibili: quāuis in rer̄ nā neq̧ sit neq̧ eē possit naturalit̄ sine mā sensibili q̄ implicat et formā ſbālē specificā et q̄litates ac ppzietates idiuiduales. neq̧ sic abstrahētiū est mēdaciū put dr̄. 2° phi. Ad cui⁹ intellectū scīēdū ē put phs docet. 3° de aīa. Et. S. T. deducit ibi in cōmento. Et. p°. p. q. 85. ar. p°. Et multū late sup Boetiū ō trinit. at vbi q̄rit an in mathematica cōsideratio sit sine mā de his q̄ habēt esse in materia: q̧ opatio itellect⁹ ē duplex. Una q̄ dr̄ intelligētia indiuisibiliū q̄ cognoscit de vnaquaq̧ re q̄d ē. Alia vero ē q̄ cōponit et diuidit. s. enūciationē negatiuā vel affirmatiuā formādo: et he q̄dē due opationes: duob⁹ q̄ sunt in rebus rñdēt. Prima quidē opatio respicit ipā naturā rei ſm quā res itellecta aliquē gradū in entib⁹ obtinet: siue sit res cōpleta vt totū aliqḋ: siue incōpleta vt pars vel accidēs. Secunda opatio respicit ipm esse rei qḋ q̄dē resultat ex aggregatione pncipioꝝ rei in cōpositis: vel ipam simplicē naturā rei cōcomitat̄ vt in substātijs simplicib⁹. et q2 veritas intellect⁹ ē ex hoc q̧ cōformat̄ rei: p3 q̧ ſm hanc secūdā opationē intellect⁹ abstrahere non pōt vere qḋ ſm rē cōiunctū ē. q2 in abstrahendo significat̄ eē separatio ſm ip3 eē rei. sicut si abstraho hominē ab albedine dicēdo hō nō est albus: significo separationē eē in re. vñ si ſm rē hō et albedo nō sunt sepata: erit intellect⁹ falsus. hac igitur opatiōe itellect⁹ vere abstrahere nō pōt: nisi ea q̄ sunt ſm rē sepata: vt cū dr̄ hō nō est asinus. Ꝧ ſm pmā opationē pōt separare ea q̄ ſm rē sepata nō sunt: nec tñ oia s3 aliqua. Cū eni vnaquecq̧ res sit itelligibilis ſm q̧ ē actu vt dr̄. 10. metha°. oportet q̧ ipa natura siue q̄ditas rei intelligat̄ vel ſm q̧ ē act⁹ q̄dā sicut accidit de ipis formis et substātijs simplicib⁹: vel ſm id qḋ ē act⁹ ei⁹ sicut sube cōpositē p formas suas: vl' s3 id qḋ est ei loco actus sicut in materia prima per habitudinē ad formā et vacuū per puationem locati: et hoc est illud ex quo vnaq̧q̧ natura suā rōnem sortitur. Quando ergo hoc per quod constituitur rō nature per quod ipa natura intelligitur: hēt ordinem et depēdentiā ad aliqd aliud: tūc constat q̧ natura illa sine illo alio intelligi non pōt: siue sit cōiuncta cōiunctione illa qua pars cōiungit̄ toti sicut pes nō pōt intelligi sine intellectu aīalis q2 id a quo pes hēt rōnem pedis depēdet ab eo a q̄ animal ē aīal: siue etiā sit piūcta p modū quo forma coniungit̄ materie sicut pars cōposito vel accidēs subiecto sicut simu3 nō pōt intelligi sine naso: siue etiā sint s3 rē sepata sicut pr̄ nō pōt intelligi sine intellectu filij quāuis ille relationes inueniant̄ in diuersis reb⁹. Si vero vnū ab altero nō depēdeat s3 id qḋ cōstituit rōnē nature: tūc vnū pōt ab altero abstrahi p intellectū vt sine eo itelligat̄: nō solū si sint sepata ſm rē vt hō et lapis: s3 etiā si ſm rē cōiūcta sint: siue ea piūctione q̄ pars et totū cōiūgunt̄. sicut littera pōt itelligi sine sillaba et aīal sine pede s3 nō econuerso. siue etiā sint cōiuncta p modū q̄ forma cōiungit̄ materie et accidens subo. sicut albedo pōt intelligi sine homie et ecōuerso. Sic igit̄ itellect⁹ distinguit vnum ab altero alit̄ et alit̄ ſm opationes. q2 ſm illā qua cōponit et diuidit: distīguit vnū ab alio p hoc q̧ intelligit vnū alij nō inesse. in opatione vero q̄ intelligit q̄d est vnū qḋq̧: distīguit vnū ab alio dū intelligit q̄d est hoc nichil intelligēdo ō alio neq̧ q̧ sit cū eo neq̧ q̧ sit ab eo separatū. vñ ista distīctio nō ppzie habet nomē separationis s3 pma tñ. Hec aūt distinctio recte dr̄ abstractio: s3 tunc tñ qn ea quoꝝ vnū sine alio intelligit̄: sunt simul ſm rē. nō enim dr̄ aīal a lapide abstrahi si aīal absq̧ intellectu lapidis itelligat̄. vñ cū abstractio non possit esse proprie loquendo nisi coniunctorum ſm rem ſm duos modos cōiunctionis p̄dictos. s. qua pars et totū coniungitur siue forma et materia: duplex ē abstractio. vna qua forma abstrahitur a materia. alia qua totum a partibus. forma autē illa pōt abstrahi a materia: cuius essentie ratio nō depēdet a tali materia. ab illa autem materia non pōt forma abstrahi per intellectum a qua ſm sue essentie rōnem dependet. vnde cū omnia accidentia comparentur ad substātiam sicut forma ad materiam: et cuiuslibet accidentis ratio dependeat ad substantiam: impossibile est aliquam talē formā a substātia separari. sed accidentia adueniunt substātie q̄dā ordine. nam primo aduenit ei quantitas: deinde qualitas: deinde passiones et motus. vnde quantitas potest intelligi in substantia anteq̄3 intelligatur in ea q̄litates sensibiles a quibus dicitur materia sensibilis: et sic secundum rationem sue substantie nō dependet quantitas a materia sensibili sed in-

telligibili tm̃. substãtia enim remotis accidẽtib⁹ nõ remanet nisi intellectu cõprehensibilis. eo q sensibiles potẽtie non ptingunt vsq ad sube cõprehẽsionẽ. et de his abstractis ẽ mathematica q̃ cõsiderat quãtitates et ea q̃ quantitates consequunt vt figuram et hmõi. Totũ etiã nõ a qͥbusdam ptibus abstrahi põt. sunt etiã quedam partes a qͥbus totius ratio dependet. qñ. s. hoc ẽ esse toto tali qd ex talib⁹ partibus cõponi: sicut se hz sillaba ad litterã et mixtũ ad elemẽta. et tales ptes dicũtur spẽi z forme sine quib⁹ totum itelligi non põt cum ponant in eius diffinitiõe. Quedã vero ptes sunt que accidũt toti inquantũ hmõi sicut semicirculus se hz ad circulũ. accidit enĩ circulo q sumantur p diuisionez due eius ptes equales vel inequales vel etiã plures. nõ autẽ accidit triangulo q in eo designent tres linee: qz ex hoc triãgulus est triãgulus. Similit etiam per se competit homini q inueniatur in eo aĩa rationalis z corpus compositum ex quattuor elementis. vñ sine his ptibus hõ intelligi nõ potest: sz hec oporteт poni in diffinitione homis vnde sunt partes spẽi et forme. sed digitus: pes: man⁹: et hmõi sũt preter intellectum hominis. vnde ex illis ratio essentialis hoīs non dependet. vñ sine his intelligi potest. siue enim habeat pedes siue nõ: dum mõ ponatur cõiunctus ex aĩa rationali et corpore composito ex quattuor elemẽtis ppria cõmixtione quam requirit talis forma est hõ. et he partes dicuntur ptes materie que non ponuntur in diffinitiõe totius sed magis ecõuerso: et ita se habent ad hoīem omnes ptes signate: sicut hec aĩa et hoc corpus z hoc os et hmõi. he enim partes sunt ptes materie; que q̃dem sunt ptes sortis et platonis: nõ tamẽ homis inquãtũ est hõ. et ideo põt homo abstrahi p intellectum ab illis ptibus. et talis abstractio ẽ vniuersalis a particulari. et ita sunt due abstractiões intellectus. vna q̃ respondet vnioni forme z materie vl accidentis z subiecti: z hec est abstractio forme a mã sensibili. alia que respondet vniõi totius et partis: z huic respõdet abstractio vniuersalis a particulari que est abstractio totius in qua cõsideratur absolute nã aliqua fz suã rationez essentialẽ abstracta ab oībus partibus q̃ non sunt ptes spẽi sed sunt partes accidẽtales. Nõ aũt inueniunt abstractiões cis opposite quibus pars abstrahatur a toto vel materia a forma. quia pars nõ potest abstrahi a toto per itellectum si sit de partibus materie in quarũ diffinitione ponit totum. vel potest etiaz sine toto esse si sit de partibus spẽi. sicut linea sine triangulo vel littera sine sillaba vel elementum sine mixto. in his autem que fm esse pñt eẽ diuisa: magis hz locum separatio q̃ abstractio. Similiter autem cum dicimus formã abstrahi a materia: non intelligit de forma subali. qz forma subalis et mã sibi correspõdens dependent adinuicẽ vt vnũ sine alio non possit intelligi eo q ppriũs actus in ppria materia fit: sed itelligit de forma accidentali q̃ est quantitas z figura. a qua q̃dem mã sensibilis p intellectũ abstrahi nõ põt: cũ q̃litates sensibiles nõ possint intelligi nõ preitellecta quantitate. sicut pz in superficie z colore. nec etiã põt intelligi esse subm motus qd nõ intelligitur quãtũ. substãtia aũt q̃ est mã intelligibilis esse põt sine quãtitate. vñ cõsiderare subam sine quãtitate: magis ptinet ad genus separatiõis q̃ abstractiõis. Sic igit in operatione intellect⁹ triplex distinctio inuenit. Una fm operationẽ itellectus cõponentis z diuidentis q̃ separatio dicit pprie: et hec cõpetit scientie diuine siue methaphisice. Alia fz opationẽ qua format q̃dditates rerũ que ẽ abstractio a mã sensibili. et hec cõpetit mathematice. Tertia fm operationez qua fit abstractio vlis a particulari: et hec cõpetit etiaz phisice: et est cõis oibus scientijs. qz in oi scientia ptermittit qd est p accidẽs et accipit qd. est p se. Et qz q̃dã nõ intellexerũt drĩam duoz vltimorũ a pmo: iaciderũt in errorẽ vt ponerẽt mathematica z vniuersalia a sensibilib⁹ sepata: vt pythagorici z platonici. hec ille. Ex qb⁹ apparet q oẽ quãtũ hñs terminũ magnitudinis i plus z in min⁹ fz q existit in rerũ nã: non ipedit diuisionẽ continui et quãti in ĩfinitũ fm abstractionẽ mathematicorum fm quam z non aliter quantum z continuũ in infinitum est diuisibile.

Secundo Notãdũ est q lz elemẽta generent adinuicẽ via nature put phs docet. 2° de gene. nõ tñ ex quãtacũq portiõe cuiuslz elemẽti pt qdlz aliud elemẽtũ gñari. vñ ex minimo cuiuslz elemẽti non põt qdlz aliud elemẽtũ gñari: lz bñ ex minimo alicu⁹. Ad cuius intellectũ duo psupponenda sunt. Unũ est q gñatio nãlis tam ex pte generãtis q̃ ex pte generati est eoz que actu existũt in rerum natura. cu⁹ ratio est. qz terminus qd generationis nãlis ẽ genitũ actu existẽs in rerũ nã per formã que est terius generatiõis quo. quã naturali emanatiõe cõsequitur esse actu. generãs autem necessario est actu existẽs. tũ qz nihil agit nisi inquãtũ est ens actu. tũ etiam quia omne generãs generat sibi simile. generat aũt ens actu existẽs. et ex hoc consequitur q qñ vnum elementum ex alio gñatur: tam generãs q̃ genitum hz terminũ

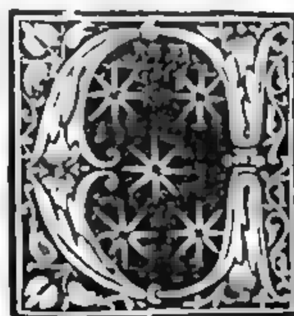
magnitudinis in augmento & in decremento infra vel vltra quem nec q̃tare nec q̃tari pōt sicut nec actu existere. Aliud supponendū est fm p̄hm in .2.° de g̃ratione q aqua est rarior terra in decuplo et aer aqua & ignis aere. et ecōtra terra est densior aqua in decuplo et aqua aere & aer igne. Ex quib⁹ inferim⁹ q qz aer in decuplo est rarior aqua & aqua in decuplo densior aere ex secundo supposito: q ex minimo aeris generari nō potest aqua neqz minimum aque. ꝓbatur hoc. qm̃ sicut ex vno pugillo vel vna portione aque fiunt per rarefactionem decem pugilli vel decem portiones aeris: ita econtra necesse est q vnus pugill⁹ aut vna portio aque fiat per cōdensationem ex decem pugillis vel portionibus aeris. sed minimum aeris nō solum nō habet decem sed nullas partes aut portiones habet: alias esset aliquid minus minimo. nam quelibet portio minus ē cuius est portio cū omnis pars sit minor suo toto. ergo ex minimo aeris nihil aque generari potest. et idem dicendum est de minimo aque respectu terre: & de minimo ignis respectu aeris. ex minimo tamen terre per rarefactionem generari posset aqua et ex minimo aque aer et ex minimo aeris ignis. eo q minimo nō repugnat extendi & fieri maius siue per additionem siue per rarefactionē sicut ei repugnat constringi & fieri minus. describit᷑ enim minimum cuius nichil sui generis est minus. ita qz non repugnat minimo ꝑ se & absolute loquendo q ex eo aliquid generetur sed repugnat minimo supioris elementi q ex eo generet᷑ elementū inferius. eo q talis generatio fieri non pōt naturaliter nisi per condensationē in decuplo quod repugnat formaliter minimo. eo q cōdensatio fiat per hoc q aliqd quantuz fit minus: sed minimo dari nō potest minus.

¶ Tertio Notandū est q sicut illa dicunt᷑ esse in pō naturali materie q̄ per agēs naturale et naturalibus dispositionibus mediantibus educi possunt in actu nisi defectus cōtingat ex pte alicui⁹ principior᷑: ita & illa dicunt᷑ esse in pō obediētiali materie que per agens diuinū cui materia rerum ad nutū obedit ex ea fieri psit. hec aūt sunt oīa illa que repugnātiā cōtradictiōis non hn̄t. repugnātia aūt cōtradictiōis non solū cōtingit in facto sed & in mō fiēdi. quēadmodū enim repugnat cōtradictorie q hō sit & nō sit rōnalis: ita cōtradictorie repugnat q sit rōnalis f3 vires sensitiuas aut vegetatiuas et nō fm aiam intellectiuā. vn̄ lz virtus dei agentis attingat materiā nudā ita q sine preuijs dispositionibus pōt facere quicqd est in pō materie non solū naturali sed etiā obedientiali: non tn̄ id fieri pōt quocūqz mō imaginabili. qz nō illo mō qui repugnantiā contradictiōis implicat. pōt eñ deus ex mā nuda. i. non pri⁹ disposita hoiem formare: vel etiā sine mā preexīte illā de nouo creādo simul cū dispositioib⁹ ad consistentiam hois necessario reqsitis: non tñ pōt hoiem formare vl formā humanam in materiā introducere cū quibuscūqz dispositionib⁹ indifferēter. qz nō cū tanta raritate quāta est raritas aeris: aut cū illa dēsitate que naturalis est lapidi aut ferro. qm̃ talis dispositio repugnat contradictorie nature hois que fm ꝓpriam rōnem specificā cōstat ex carnibus & ossibus. ¶ Ex qbus inferimus q lz mā fm se sit equaliter indifferēs ad magnū & paruum & pō dei indifferēter se extēdat ad magnū & pūum ita vt possit facere materiā indifferēter magnaz vel pūam et ex quātūcūqz parua facere magnaz et ecōtra: nō tñ id fieri pōt ꝑ potētiā diuinā quocūqz mō. qz non pōt fieri ex quantacūqz modica vel pua mā: magna sine additione materie vl absqz rarefactiōe. neqz ex quātacūqz magna pōt fieri pua absqz subtractiōe vel condensatione eo q hoc iplicat cōtradictiōis repugnantiā. vt exēpli g̃ra si ex quantūcūqz parua mā pōt fieri magna: ponat᷑ de mā vnı⁹ pugilli aeris fieri mām cētū pugillorū terre absqz additiōe materie vel ꝑexīstētis vel de nouo create: certū est q i vno pugillo terre plus est de mā q̄ in vno pugillo aeris ex formali rōne vtriusqz nature. ergo multo pl⁹ de mā est i centū pugillis terre q̄ in vno pugillo aeris. ꝭ si ex mā vnius pugilli aeris fiat mā cētuz pugillor᷑ terre absqz additiōe vel rarefactiōe aliqua vt ponebat᷑: sequit᷑ repugnātia cōtradictionis. nā qz nature aeris fm ꝓpriam rationē cōuenit q sub equalib⁹ dimēsionib⁹ multo min⁹ hēat de mā q̄ terra: & ecōtra nature terre ex ꝓpria rōne cōuenit q sub eq̄libus dimēsionib⁹ hēat multo pl⁹ de mā: si ponat᷑ q ex mā vni⁹ pugilli aeris fiat absqz additiōe aliq̄ matia centū pugillorum terre: sequit᷑ q tantū de matia sit in vno pugillo aeris quātū i cētū pugillis terre cū ponat᷑ mā cētū pugillorū terre fieri ex sola matia vni⁹ pugilli aeris sine vlla additiōe matie vl rarefactiōe aut cōdēsatiōe. ꝭ de rōne formali vtriusqz nature nō est possibile tātū eē de matia i vno pugillo aeris quātū ē nō solū in cētū pugillis terre ꝭ neqz q̄tū est i vno pugillo terre. vn̄ pz q repugnātia ꝯdictiōis iplicat᷑ q ex quātacūqz pua matia fiat magna sine additiōe & rarefactione. et parimō fi ex quātacūqz magna fiat parua sine subtractione materie & condensatione.

Quantum ad ar
ticulũ quartuȝ respõdẽdum est
obiectionib⁹ aduersarioꝝ. Et
quidẽ ad pͥmuȝ Scoti cõtra pri-
mã cõclusionẽ dr̃ ꝙ nõ ẽ intẽtio
pħi vbi allegat̃ ponere differentiã in qualitatib⁹
ſm earuȝ spẽs et ſm ꝙ in particulari capiunt̃ vt
arguẽs fallit̃. immo vult ꝙ q̃litates etiã que exi-
stunt in cõtinuo et singulares sunt ĩ quantũ sunt
tales forme: nõ sunt infinite: lȝ ſm ꝙ sunt in cõti-
nuo subiectiue pñt diuisionẽ hr̃e et põt in eis ac-
cipi põ et actus: queadmodũ diuidit̃ et ipm quã
tũ ꝛ in eo pñt accipi ptes in põ et in actu. verũtñ
quantũ hñs passiões ꝛ formas sensibiles de quo
phs ibi loquit̃ qd est quantũ nãle: diuidi nõ põt
in ĩfinitũ in ptes actu ꝑ se existẽtes: ac ꝑ hoc neqꝫ
ipe forme sensibiles. et cũ arguẽs dicit ꝙ in omni
cõtinuo est aliqd in põ que reduci põt ad actum
dr̃ ꝙ non oẽ qd est in põ in cõtinuo põt sic reduci
ad actuȝ ꝙ ꝑ se subsistat in rerum nã presertĩ sub
spẽ totius. et de hoc late dictũ fuit in pͥmo nõbili.
¶ Ad 2ᵐ. quicqd sit de maiori propositione qm̃
inepte ponit̃: dr̃ tamẽ ꝙ secũda pars minoris est
falsa. nã magis cõuenit maximo naturali diuidi
in ptes integrales eiusdẽ rõnis extẽsas q̃ꝫ minimo:
qꝛ diuisio fit semper in minus q̃ꝫ sit totũ diuisum.
maximo aũt naturali est dare minus. nõ autem
est dare min⁹ minimo, vnde arguẽs fallit̃ putãs
ꝙ eque cõueniat minimo nãli diuidi in ptes ꝑ se
existẽtes queadmodum ꝛ maximo quod ẽ falsum.
¶ Ad. 3ᵐ. dr̃ ꝙ respõsio ibi data est sufficiens. et
ad ei⁹ improbationẽ dr̃ ꝙ assumptuȝ est falsum:
et ad primam ei⁹ confirmationem negat̃ ꝯña. nã
per se existere magis cõuenit toti q̃ꝫ parti. ¶ Ad
2ᵐ cõfirmationẽ dr̃ ꝙ non ꝓbat ꝓpositũ. qꝛ nõ
oẽ quod ẽ indiuiduũ alicui⁹ nature pt̃ per se exi-
stere indiuiduũ eiusdẽ nature. qꝛ man⁹ et pes in
hoie viuo est idiuiduũ quoddã nature humane
et tñ si separet̃ ab hoie vt ꝑ se existat nõ remanet
indiuiduũ eiusdẽ nature. man⁹ ei ab hoie abscissa
nõ est man⁹ hois nisi equiuoce. ¶ Ad. 3ᵐ confir
mationẽ negat̃ ꝯña. lȝ enim ptes ſm aliquẽ mo-
dũ sint priores toto: non inde sequit̃ ꝙ possint ꝑ
se existere sine toto ꝑ scitate tertij modi de q̃ nũc
loqmur: ꝑsertim sic indiuiduũ eiusdẽ nature. nõ
eni oẽ qd est pri⁹ alio: põt ꝑ se existere sine illo vt
sepe dictũ est: maxime sub eiusdẽ nature existia.
Respõsio aũt que ibi ponit̃ de cõuersiõe minimi
diuisi in cõtinẽs bona ẽ. neqꝫ valet ei⁹ impugna-
tio qm̃ falsũ assumit. aliqd eni intrinsecũ est ĩ mi
nimo nãli quod repugnat ptem ei⁹ diuisam ꝑ se
existere sub eadẽ nã. s. forma ei⁹ specifica. Neqꝫ
iterũ valet arguẽtis ꝓbatio. nã stante casu mini
mũ aq̃ diuidi nõ posset. qm̃ circũscripto corrupti
uo: circũscribit̃ ꝛ diuisiuũ. nã oẽ diuisiuũ minimi ẽ
ei⁹ corruptiuũ cũ nõ posset diuidi ĩ aliqd eiusdeȝ
nature. nã nõ est dabile minus minimo. vñ si diui
dat̃ minimũ nõ ꝑmanet in eadẽ nã. et p̃terea ca
sus est ipossibilis per nãm. nõ eni nãliter sola aq̃
sine aliq̃ continẽte posset existere. nã corp⁹ aque
necessario reqrit locũ cõtinentẽ. hec eni est cõis
phoꝝ snia ꝙ oẽ corpus est in loco ꝛ ꝙ locus con-
tinẽs est locati. Et cũ arguens dicit ꝙ illa puitas
minimi q̃ fit ĩ actu nõ repugnat forme eo ꝙ pre-
fuit in toto: dr̃ ꝙ nõ est simile de pte existẽte ĩ toto
et a toto diuisa. nã pars in toto quãtũcunqꝫ puer
det̃: subsistit ĩ toto ꝑ formã toti⁹ quã cõsequit̃ de-
bita quantitas toti⁹. ſꝫ cũ pars separat̃ a toto: opꝫ
si ꝑ se existat ꝙ hẽat ꝓpriã formã q̃ necessario re
quirit debitã quantitatẽ sine qua permanere nõ
posset. hãc aũt quantitatẽ hr̃e nõ põt pars diui-
sa a minimo nãli. nã minimũ nãle ẽ minimũ quã
tũ in q̃ põt forã nãlis cõseruari ita ꝙ ĩ min⁹ ꝯser
uari non põt. alias illd nõ esset minimũ nãle. qꝛ
minimo nõ ẽ min⁹ eiusdẽ rõnis. ¶ Ad illd qd ar-
guit̃ cõtra eadẽ solutionẽ: dr̃ ꝙ assũptũ est falsuȝ
cõsiderãdo magnitudinẽ sup quã est mot⁹ inquã
tũ ẽ res nãlis: si aũt accipiat̃ magnitudo mathe
matice: obiectio non est ad ꝓpositũ. et de hoc di
ctũ fuit late in pͥmo nõbili. ¶ Ad argumẽta ꝯ se-
cũdã cõclusionẽ. Ad pᵐ dr̃ ad secũdũ ꝑsuppositũ
ꝙ lȝ elemẽta gñent̃ ex inuicẽ alternati: non tñ eo-
dẽ mõ ꝛ sub q̃cũqꝫ quãtitate ꝓut ĩ secũdo nõbilĩ
declaratũ fuit. vñ minimũ aeris cõuerti nõ põt ĩ
aquã vt ibi ẽ declaratũ in quo fallit̃ arguẽs ꝓce-
dẽs et hac falsa suppositiõe ꝙ minimũ aeris con-
uertit̃ ĩ minimũ aq̃. ¶ Ad 2ᵐ qd est Durãdi dr̃ ꝙ
lȝ paruũ fieri magnũ supposita eadẽ mã et densũ
fieri rarũ sint diuersa ſm formales rões: vnũ tñ
neccia cõsequẽtia seq̃t̃ ad aliud. ita ꝙ oppositũ di-
cere ẽ ĩplicatio ꝯdictiõis. et id diuine v̓tuti n̄ sb-
iacet. ¶ Ad 3ᵐ dr̃ ꝙ maior ẽ falsa sic in hoc ope sepe
dictũ ẽ. nã v̓tute diuia separi nõ pt̃ ꝓpa passio a
subto. ¶ Ad 4ᵐ dr̃ ꝙ rarefieri ꝓpe ꝛ formalit̃ lo
quẽdo ẽ ex minori quãtitate fieri maiorẽ. ꝙ aũt sit
eadẽ mã sub vtraqꝫ: nõ ẽ de ei⁹ rõne forali. vñ ra
refactio ꝯtigere pt̃ vbi nulla ẽ mã. ꝙ ãt phs ꝛ alij
doctores ponãt ĩ rarefactiõe eãdẽ mãm subijci sb
vtroqꝫ t̓mio: ẽ qꝛ loquunt̃ de rarefactiõe nãli fa
cta vbi ꝑ vex ẽ ꝙ eadẽ mã sub vtroqꝫ t̓mio repi-
tur. ¶ Ad. 5ᵐ. dr̃ ad minorẽ ꝙ cũ loquat̃ de mã
particulari q̃ est diuisa a mã alterius rei in eo ꝙ
dicat quelibet mã. nam mã prima absolute con-

siderata est vna sola numero: nõ est verum q sit i
põ ad qõcunqȝ et qualitercũqȝ magnũ et paruũ
rarũ ꝛ densum: sȝ vsqȝ ad determinatũ quid ꝛ nõ
nisi p rarefactionẽ vel cõdensationẽ si eadẽ mã
numero debeat manere. nõ enim ex grano milii si
ne additione materie posset fieri totus mũdus
quacũqȝ virtute absqȝ rarefactiõe. in ꝓposito au
tem nostre cõclusionis nõ est sermo de mã pma
fm se et absolute cõsiderata: sed de mã rei ptic
laris. nã loquimur de mã coste ade q nõ est in põ
nisi ad quantitatẽ que cõpetit sue forme nãli. qꝛ
subiecta mã cum forma est eã oim eorum q insũt
vt dr. pº phy. Et qũuis mã coste sit in potẽtia obe
dientiali ad magnũ ꝛ paruũ vltra terminos po-
tentie nãlis: non tñ omni mõ ab hoie imaginabi
li si talis modus implicet cõtradictionẽ sicut est
in ꝓposito ꝑut deductum fuit in tertio notabili.
Et ꝓterea argumentũ fallit. qm plus in cõclusio
ne infertur q in premissis assumat. non eni ex pre
missis aliqd plus recte infertur q q deus põt fa-
cere in qualȝ mã de paruo magnum ꝛ ex dẽso ra-
rum ꝛ econtra. arguens aũt fallaciter addidit in
cõclusiõe: sine rarefactiõe ꝛ sine additione mate
rie qd in nulla premissarũ fuerat assumptũ. vnde
est ibi fallacia figure dictiõis arguẽdo a quid ad
quale vel a re ad modũ. ¶ Ad. 6m. quicqd sit de
maiore ꝓpositione nã dubia est apud multos: ꝛ
tñ minor ꝓpositio ẽ falsa ꝛ implicat cõtradictio-
nem ac p hoc diuine potẽtie non subiacet. ¶ Ad
7m. qd est Henrici negat assumptum ad sensuȝ
arguẽtis. cũ enim in oi magnitudine sint infinita
in põ fm diuisionem quia oẽ quantũ inquantum
huiusmodi ẽ diuisibile in infinitũ vt phs dicit. 3º
phy. nõ aũt sunt ĩfinita p appositionem vt ibi phs
dicit: fieri non põt ex quãtocunqȝ paruo quantũ
cũqȝ magnum. lȝ enim omnes ptes quotquot in
infinitum diuidant a magnitudine vnius palmi
ad inuicem congregentur ꝛ per appositionem cõ
tinuentur; non excedet earum magnitudo ma-
gnitudinem vnius palmi. vnde ex magnitudine
vnius palmi fieri non potest magnitudo duoruȝ
vel trium palmorum etiam virtute diuina nisi p
rarefactionem vel per additionem materie.
¶ Ad. 8m. et. 9m. patet respõsio ex his que dicta
sunt in tertio notabili. ¶ Ad argumentum ante
oppositum dicatur q licet materia fȝ se preasse sit
indiuisibilis: est tamen diuisibilis sub dimensioni
bus quantitatis. materia autem que addita fuit
coste ade in formatione corporis eue fuit mate-
ria sub dimensionibus quantitatiuis et ita fuit
materia diuisibilis. et per consequens addita al
teri diuisibili potuit eam facere maiorem. vnde
argumentum non est ad propositum. Et p hec
excluditur responsio Durandi ad argumentum
in oppositum. quia licet materia fm se non sit al
teri materie eqlis vel inequalis: materia tamen
sub dimensionibus ẽ necessario alteri equalis vel
inequalis. et quia materia coste fuit materia sub
dimẽsionibus: necessario fuit equalis vel inequa
lis corpori eue et habuit se ad illud vt eius pars
sicut patet ad sensum. vnde si in corpore eue nõ
fuit plus de mãia q in costa neqȝ multiplicatio
fuit per rarefactionem: tantum fuit corpus coste
quantum fuit corpus eue. ac per hoc pars equa-
retur toti quod est impossibile. Et hec de quo
stione sufficiant.

¶ Distinctio. xx.

Irca vi-
gesimam distinctio
nem querit vtrũ in
statu inocentie vir
gines pepissent dũ
taxat pdestinatos.
et arguit q sic. in il-
lo statu non fuisset
amissio virginitatis
ꝛ soli pdestinati na
ti fuissent. igitur cõclusio vera. antecedens ꝓ pri
ma parte probatur. quia amissio virginitatis est
quid penale. igitur nõ fuisset in statu innocentie:
pro secũda vero probatur. quia Gregorius. 4º
moralium dicit. si primum parẽtem nulla putre-
do peccati corrumperet: nequaq ex se filios ge-
henne generaret. sed hi qui nunc per redempto
rẽ saluandi sunt soli ab eo electi nascerent. ¶ In
oppositũ arguit et pº q i illo statu fuisset amissio
vginitatis. qꝛ in illo statu fuisset gñatio p coituȝ.
igit ꝛc. tenet ꝯña. qꝛ coitꝰ nõ põt eẽ sine amissiõe
vginitatis. aña ꝓbatur. qꝛ tũc eẽnt masculꝰ ꝛ fe-
mina. ꝫ diuisio sexuum ordinat ad coitũ. igit ꝛc.
¶ 2º pbat q nõ solũ fuissent nati pdestinati sed
alii. nã electi habuissẽt eũdẽ patrẽ quẽ mõ habue
rũt. sed multoꝝ electoꝝ parentes nõ fuerũt pre
destinati. igit ꝛc. ¶ In hac questione erũt quat
tuor articuli vt supra.

Uãtum ad ar-
ticulũ primũ sit pma cõclusio q
in statu inocentie p cõcubitum
maris et femine solueret vgini-
tas quãtũ ad integritatẽ carnis

sed non quantum ad integritatem mētis. Hanc
conclusionem tenet Sanctus Thomas i hac di-
stinctione questione prima articulo secundo.
¶ Secunda conclusio est q̄ in statu innocētie nō
omnes qui nunc sunt electi nati fuissent: ⁊ multi
qui nunc sunt damnandi fuissent nati: licet tunc
non dānarentur. Hanc conclusionem tenet Sā-
ctus Thomas sententialiter quolibet. 5° articu-
lo. 8°. Et tertio quolibet. arti. 25. ad argumen-
tum in contrarium.

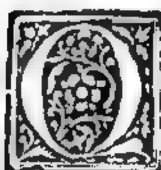
Quantuȝ ad ar-
ticulū secundū arguit̄ cōtra con
clusiones. Et q̄dē cōtra p̄mā ar-
guit Durādus primo q̄ ꝓbatio
adducta de. 2° sen. male accipit
integritatē mentis q̄ ad virginitatē requirit̄. illa
enī est firmissimū ꝓpositū abstinēdi a delectatio
ne q̄ cōsistit i venereis. et hec itegritas se hꝫ for-
malit̄ in v̄ginitate. ipa aūt imunitas vel inexpe-
riētia delectationū se hꝫ in virginitate mālit̄er.
neutrū aūt horū potuit saluari cū actu matrimo
nij. vñ male accipit̄ integritas mētis ꝓ persisten-
tia rōnis in actu suo. absorbet̄ enī iudiciū rōnis
in sōno et i multis egritudinib⁹ rōne quorꝫ nihil
deperit cuicūqꝫ v̄tuti. ꝯsistentia enī rōnis q̄ req-
rit̄ ad virtutē est q̄ rō imperet actū debitū ⁊ nō di
uertat ad aliq̄d cōtrariū virtuti. qua existe nō tol
lit̄ virtus nec quo ad actū nec quo ad habitum.
¶ 2°. arguit cōtra hoc q̄d dicit positio q̄ in statu
innocētie soluta fuisset itegritas carnis. si enim ꝑ
integritatē carnis intelligat̄ integritas membri
corpalis: cū talis nō soluat̄ sine diuisiōe aliquarꝫ
partiū illi⁹ mēbri q̄ in sentientib⁹ nō est sine do-
lore: sequeret̄ q̄ passio aīalis fuisset in statu ino-
cētie q̄d est falsū. ¶ 3° arguit. Quia vt dicit. S. T.
alibi dicit oppositum. s. in. p° p. vbi tenet q̄ mulie
res cōcepissent ⁊ peperissent sine amissiōe v̄gini
tatis potissime quātū ad itegritatē corruptiōis.
et sic videt̄ q̄ ꝓbatio adducta de scripto cōtra-
dicat ꝓbationi adducte de sūma. ¶ 4° arguit.
Quia virginitas nō ꝑtinet ad dignitatē nature hu
mane absolute. q̄z nulla ꝓuatio boni cōuenientis
nature ē bona s̄m se. alioquin nālis iclinatio eēt
ad malū: cū illud sit malū cui⁹ priuatio est bona.
cōtingit aūt eā esse bonā propter aliq̄d inquātum
promouet ad maius bonū q̄ sit illud q̄d priuat.
virginitas aūt est ꝓuatio actus ꝯ̄ſatiōis q̄ est cō
ueniens nature ⁊ intētus ab ea ad cōseruationē
spēi. igit̄ nō est licita s̄m se nec bona: s̄ solū inquā
tū promouet ad maius bonū. et hoc mō in statu
nature corrupte ē licita v̄ginitas qua quis absti
net a delectationib⁹ venereis vt liberi⁹ vacet di
uine cōtemplatiōi a qua impedit̄ hō iunct⁹ ma-
trimonio. sꝫ in statu inocentie nullā retardatio-
nē habuisset hō a contēplatione diuinorꝫ ex ma-
trimonio. et ideo tunc nō fuisset licita v̄ginitas.
¶ 5°. Quia dato q̄ fuisset licita: nō tñ fuisset possi
bile virginē concipe aut parere s̄m cursū nature.
q̄z v̄ginitas est inexperiētia delectationū vene-
rearū. sꝫ cōceptus s̄m viā nature nō est sine expe
riētia earū. ergo cōtradictionē implicat v̄ginem
cōcipere mō nature. ¶ 6°. Quia male accipit̄ illō
q̄d est māle in virginitate. nō enī hoc est integri-
tas corruptibil̄ mēbri. imo oīno ꝑ accidens se hꝫ
ad virginitatē. mā enim virtutū moraliū est aliq̄
passio aīe ⁊ nō illud q̄d ꝑtinet ad nām corruptio
nis. ꝓpter q̄d si absqꝫ delectatiōe venerea viole
tur signaculū corpalis mēbri aliquo casu: nō ma
gis p̄iudicat virginitati q̄ si ledat̄ man⁹ aut pes.
vñ Augu. p° de ciui. dei dicit q̄ mēbra illa ꝑsūt di-
uersis casib⁹ vulnerata vim ꝑpeti. et medici salu
ti opitulātes qñqꝫ hoc faciunt ibi q̄ horret aspe-
ct⁹. obstetrix ei virgis cuiusdā manu velut v̄gini
tatē explorās dū īspiceret ꝑdidit. ⁊ subdit. ñ opi
nor quē q̄ tā stolide sape et huic perisse estimet
aliq̄d ēt de ipsi⁹ corpis scitate q̄uis mēbri illi⁹
integritate iā ꝑdita. igit̄ mā virginitatis nō cōsi-
stit in itegritate mēbri corpalis nisi ꝑ accidēs: ꝑci
pue cū cōtingat virū sic mulierē virginitatē amit
tere: in quo tñ nō est necesse aliquā violentiā mē
bri corpalis fieri. ꝓpterea ergo mā virginitatis
est inexperiētia delectatiōis q̄ cōsistit in seminis
resolutiōe. q̄ si fiat ex mētis ꝓposito: et maxime
per cōcubitū soluit virginitatē. Pꝫ ergo q̄ i actu
matrimoniali in quolꝫ statu soluit̄ simplicit̄ virgi
nitas. Hec durādus. ¶ Cōtra secundā conclusio
nē arguit Scot⁹ ꝓbādo q̄ soli nūc electi: fuissent
nati in statu inocētie. Primo q̄z oīs ordiate vo-
lēs: post volitionē finis imediate vult illō q̄d est
imediati⁹ ⁊ ꝓximi⁹ fini. de⁹ aūt ē ordinate volēs
q̄ vult seip̄m ⁊ bonitatē suā tāq̄ finē. Q̄d aūt est
ꝓximi⁹ isti fini ē bonū creature rōnalis vltimatū
sine cōicatio btifica sue bonitati. ꝑ primo vult il-
lud bonū creature rōnali: et postea vult grām q̄
ordinat̄ ad btitudinē hui⁹ bti vel ad fruitionem
ei⁹. et posteri⁹ vult istū beatū vel btificabilē esse
nasciturū a tali parēte. si igit̄ prius sūt btificandi
deteriati q̄ nascant̄ a talib⁹ parētibus: ⁊ ꝑ quos-
cunqꝫ parētes nascant̄ ex quo hīt rōnē posterio
ris: hmōi parētes nō poterūt variare determinā
dos vel deteriatos btificādos a diuia volūtate
q̄n i certo vel eodē nūero nascāt̄. ¶ 2° Quia Grec. i

quarto moraliū in fine sic dicit. si parentē pmum nulla rubigo pcti corrumperet: nequaq̄ ex se filios gehēne generaret. sz illi q̄ nunc p redemptorē saluādi sunt soli ab illo electi nascerent. ¶ 3°. Qz si hoc negaret: hoc videret. p tāto qz aliqui electi ex reprobis sūt nati. & tunc non fuissent reprobi. ergo nec filij eorū. vel oporteret dicere q vn° et idem hō filius elect° possit esse a diuersis parētibus. ita q ille elect° qui nūc natus ē de patre malo: oportuisset eū natū fuisse ab alio patre qđ est incōueniēs. si in q̄ conclusio illa poneretur maxime videret. ppter istā nunc factā rationez. sed ista nō cogit. qz cōcedit tanq̄ possibile q idē effect° numero pōt generari a diuersis causis. qđ pz. nam ignis. a. talis quantitatis & virtutis: si ex tali mā talem ignē generaret ignis. b. eiusdē virtutis & quātitatis p eodem instāti si in istam materiam ageret: eūdem ignem in numero pduceret nō obstante q generans sit aliud & aliō numero. qz generatū non cōsequit precise vnitatē vel pluralitatē ex generāte. vñ corpus organicū ad hoc q sit idē numero: nō requirit agens idē nūero: lz requiratur ibi mā eadem numero. et existente mā eadem numero: induceret a diuersis agentibus eadē forma in numero. si ponam° ergo filios procreare de semine qđ est supfluum alimēti: idē alimētū in numero qđ etiam potuit eē in vtroq; statu: vel eadem mā nutrimenti q̄ potuit esse hic sub vna forma & ibi sub alia inducta forma seminis ab vno agēte per actum virtutis vegetatiue posset trāsmutari ad eādem formā ab alio agēte et sic esset idē numero. et tūc ille q̄ nunc est filius reprobi: potuit fuisse fili° electi. Hec Scotus.

Quantum ad articulū tertiū primo notandū est q S. Tho. in hac. di. Et in. p° p. vbi q̄rit de gñatiōe q̄ fuisset i statu hoīs āte pctm: nō loqt de virginitate fz q est virt°: sz quātū ad sui subaz fz q eā diffinit Ambrosi° in. li° de virginitate dicens q virginitas ē expers cōtagionis. s. veneree integritas. et fm hoc. S. D. dicit vbi allegatū est: q ad perfectionē virginitatis duo cōcurrūt. s. integritas carnis & integritas mētis. et accipit integritatem carnis nō p sola incorruptiōe corpalis signaculi virginalis: & etiā p inexperiētia veneree delectatiōis q̄ integritatē appetit° sensitiui attestat. et iō dicit in hac. dis. ar. 2° ad. p™. q integritas carnis est virginitati qđ essentiali°: sz integritas mētis sit honorabili°. qđ nō dixisset nisi sub integritate carnis itegritatē et sensibil appetit° q̄ est subuectū carne cōprehēderet. nō sola itegritas mēbri virginalē nō ē aliqd eēntiale virginitati: sz p accñs ad eā se hz. pro eo. s. q q̄ abstinet a delectatōe venerea cōsequēs ē q integritatē retineat signaculi virginalis. put ipse expresse dicit. 2ª 2ª. q. 152. arti. p° ad. 3™. Et. 4° sen. d. 33. q. 3ª ar. p° in. c. vbi dedit q sicut i actu gñationis cōtingit q̄dam corruptio q̄ simul & claustra pudoris frāgunt & per seminis decisionē delectatio i sensu gñatur: ita et ē q̄ed i virginitate vtriusq; integritatē cōprehendēs. mētis aūt integritatē in hac distinctiōe & in p° p. vbi allegatū est: vocat. S. Tho. nō firmum ppositum volūtatis ppetuo abstinendi cū voto vel sine voto a venereis delectatiōibus vt q̄daz male intelligūt. nā talis itegritas cōcernit virginitatez fm q est virt° sub qua rōne de virginitate. S. D. tractat in. 2ª 2ª. et in. 4° sen. vbi allegatū est. sz vocat itegritatē mētis psistentiam rōnis et intellect° in actu intelligēdi et in dñio sup act° et passiōes appetitus sensitiui. harū aūt integritatū primā. s. integritatē carnis. S. T. negat fuisse simul cū actu gñationis in statu inocentie. secundā vo. s. mētis integritatē: affirmat pmansisse et quātū ad habitū castitatis q̄ nō nisi p illicitū concubitū soluit qui tūc nequaq̄ fuisset: et quātū ad actuz. qz rō in suo actu intelligēdi fortiter psistēs delectatiōi petit° dñaretur vt nō feruens & supabundans fuisset delectatio: ita vt rō non ab ea absorberet queadmodū cōtingit post statū peccati. ¶ Aduertēdū tñ q. p° p. q. 98. ar. 2° ad. 4™ videt. S. D. alit sensisse de itegritate carnis i statu inocentie q̄ in pmo ope. nā ibi apte dicit cum Augu. l. 4°. de ciui. dei q in illo statu. s. ante pctm nulla corruptiōe integritatis infunderet gremio marit° vxoris. qz ita potuit vtero coniugis salua integritate feminei genitalis virile semē immitti sicut nūc pōt eadē integritate salua ex vtero virginis fluxus mēstrui cruoris emitti. Sz in veritate nulla est i dictis eius repugnātia. qm alit accipit integritatē carnis in pmo ope & alit in secūdo. nā in pmo ope loquit de itegritate carnis q̄ eēntialis est virginitati mō sup exposito: et q̄ opponit corruptioni seu violatiōi virginitatis. q̄ violatio cōsistit in cōiunctiōe mēbri virilis & feminei p coitū simul et i venereę delectatiōis experiētia. In secundo vo ope loquit de itegritate carnis q̄ opponit corruptiōi nālis cōpositiōis & cuiusdā cōtinuitatis ptiū mēbri genitalis feminei. nā et de huiuscemōi corruptiōe itegritatis argumētū pcedit. Arguit ei sic q̄rto loco. In statu inocētie nulla fuisset corruptio. qđ questione pcedente. ar. 2°. pbauerat loquēs de corruptiōe a nāli dispositiōe. & p corrū

corrũpitur integritas virginalis. ergo 7c. Ad qđ respõdet. ꝙ in illo statu maritus nulla corruptione integritatis infunderet gremio vxoris q. i. sine ptium lesione 7 dolorosa ruptiõe feminei genitalis semẽ virile tũc immitteret: sicut nũc post peccatum salua eadem integritate que. s. opponitur lesioni 7 ruptioni ex vtero ṽginis fluxus mẽstrui cruoris emittit. vñ cõparatio menstrui fluxus ad immissionẽ virilis seminis nõ dꝫ accipi quãtũ ad oia: sꝫ quãtũ ad lesionẽ et ruptionẽ mẽbri. differt tñ hic 7 ibi. qꝛ per imissionẽ virilis seminis q̃ fuisset in illo statu ꝑ coitum: corrumperet virginitas carnis. nõ aũt per fluxũ mẽstrui cruoris ṽginitas etiã nunc post peccatũ corrũpit naturalit. Neqꝫ cui difficile videat ꝙ sine ruptione et lesione mẽbri feminei imissio seminis ꝑ coitũ fuisset in pmo statu. qꝛ sicut Augu. dicit vbi sup̃ ꝙ ad pariendũ nõ doloris gemit᷒ sed naturalis ipulsus feminea viscera relaxaret in statu illo: sic in cõcipiendo et coeũdo sine lesione 7 ruptione ac dolore mẽbrũ femineũ relaxaret et dilataret siue ꝑ naturã siue per grãm illi᷒ status. Possunt ẽt verba. S. Tho. inducta ex secũdo ope intelligi de corruptiõe integritatis appetit᷒ q̃ nominat feruentẽ ac supabundantẽ libidinis delectationẽ. et huic sensui attestant verba q̃ Augu. subiungit. ait eni. queadmodũ ad pariendũ nõ doloris gemit᷒ sꝫ nãlis ipulsus feminea viscera relaxaret: sic ad cõcipienduꝫ nõ libidinis appetitus sed voluntari᷒ vsus naturam vtramqꝫ coniungeret. sꝫ prim᷒ itellectus videt magis ad ꝑpositũ argumẽti cui. S. T. rñdet.

¶ Secundo notãdum est ꝙ indiuiduũ ſm propriam rõnem est indiuisũ in se et diuisum. i. distinctũ ab alijs nõ solũ alteri᷒ generis vel spẽi sꝫ ẽt ab alijs sui gñis et spẽi. huiuscemõi aũt distinctio est per ꝓprietates indiuiduales. inter quas quedã sunt extrinsece sicut tẽpus patria locus 7 agẽs. quedã sunt intrinsece sicut mã forma 7 figura: intelligẽdo ꝑ formã nõ solũ formã subalem sꝫ et formã accidentalẽ quecũqꝫ sit intrinseca. Harũ aũt ꝓprietatũ indiuidualiũ ille q̃ extrinsece sũt: cõmunes esse pñt plurib᷒ indiuiduis. nõ eni est ipossibile ꝙ vno 7 eodẽ tp̃e numero mẽsurent plures effect᷒ et quãtũ ad eoꝝ gñationẽ 7 conseruationẽ 7 corruptionẽ. patria aũt vna est cõis plurib᷒. loc᷒ ṽo lꝫ sit ꝓprius locato q̃diu in ip̃o locat qꝛ duo corpora eẽ nõ pñt nãliter simul in eodẽ loco: successiue tñ vn᷒ et idẽ locus numero eẽ põt pluriũ corporũ locatoꝝ. cã aũt agẽs eẽ põt pluriũ effectuũ. verũtñ huiuscemõi ꝓprietates extrinsece dicuntur idiuiduales: qꝛ ꝑ quãlꝫ illarũ indiuiduũ cui᷒ sũt ꝓprietates ab aliq̃ vel ab aliq̃bus indiuiduis eiusdẽ spẽi distinguit: q̃uis non simplicit ac sp̃ et absolute ab oibus: ad differentiã ꝓprietatũ specificarũ q̃bus nullũ indiuiduũ ab alio eiusdẽ spẽi distinguit. Proprietates ṽo indiuiduales intrinsece: cões esse nõ pñt plurib᷒ indiuiduis. non eni hec mã aut hec forma vel figura eẽ põt alteri᷒ q̃ꝫ huius. nã cũ hec mã et hec forma 7 hec figura ea rõne causent hoc idiuiduũ inquantũ sũt he: seqt necessario ꝙ hec mã et hec forma 7 hec figura et si q̃ alie sunt ꝓprietates indiuiduales intrinsece eẽ nõ pñt nisi hui᷒ indiuidui. ad hoc aũt ꝙ queliꝫ istarũ ꝓprietatũ indiuidualiũ sit hec: cõferũt proprietates idiuiduales extrinsece 7 p̃serti cã agẽs cui᷒ virtutis ẽ facere sibi simile et nõ solum ſm similitudinẽ specificã sed ẽt ſm indiuidualẽ lꝫ non quãtũ ad oia. Ut eni. S. Tho. notanter dicit de põ dei. q. 2ª ar. 2º in c. actio agẽtis etiã q̃ fit ꝑ virtutem specificã: cõuenit agẽti ſm ꝙ cõpetit pncipijs eius indiuidualib᷒. et inde cõtingit ꝙ lꝫ itelligere sit actio cõueniens homini ſm nãm specificã: vnus tñ hõ clarius et subtilius intelligit rẽ q̃ꝫ alius ꝑpter perfectiores virtutes et ꝓprietates indiuiduales. ¶ Ex q̃bus inferimus ad ꝓpositũ nostrũ ꝓ declaratione secũde cõclusionis ꝙ vbi ali᷒ et alius pater est q̃ in generatione ꝓlis actiue se hꝫ aut est alia mater q̃ materiam ministrat necesse ẽ ꝙ alius numero natus vel filius sit. qm̃ hic filius ideo est hic substantialiter et accidentaliter: qꝛ habet hanc materiam 7 hanc formam subalem 7 accidentalẽ. ad hoc aũt ꝙ sic hec materia 7 hec forma: necessario cõferũt hic pat et hec mater. qꝛ virtus gñatiua respiciat naturam specificã in qua assimilat genitũ generãti ſm ꝙ cõpetit ꝓprietati personali generantis. vnde 7 in diuinis in rõne potentie generatiue cõnotatur paternitas. eadem enim omnino est põ p̃ris 7 filij 7 sp̃us sancti: et tñ ip̃a eadem numero põ est potẽtia gñatiua actiue in patre 7 nõ in filio nec in sp̃u sancto. igit si pater nõ sit hic 7 mater non sit hec necesse est ꝙ filius nõ sit hic. Falluntur ergo q̃ putant ꝙ ex eisdem lignis idem ignis numero a diuersis agentib᷒ equalis virtutis 7 qualitatis generari posset. hoc enim falsum est propter rationem tactam: q̃uis differentia effectus vtriusqꝫ agentis nõ semper 7 ab omnib᷒ percipiat p̃serti in omogeneis. sp̃ enim i aliqua ꝓprietate indiuiduali: effectus vni᷒ differt ab effectu alteri᷒ quãtũcũqꝫ virtutes actiue equales sint in vtroqꝫ. 7 hoc manifeste apparet i ethercogeneis de q̃b᷒ est sermo in ꝓposito nostro.

Quantum ad articulum quartum respondendũ est obiectionibus aduersariorũ Et quidem ad primum durandi contra primam cõclusionem dicitur ꝙ arguens non satis percepit mentem .S. Tho. in verbis que inducit. non enim ibi loquitur Sanctus Thomas de virginitate ſm ꝙ ē virtus cuius formale est firmum propositum abstinendi ab omni delectatione venerea ſm quaꝫ rationem argumentum ꝓcedit. sed loquitur ibi de virginitate quantum ad sui subam que implicat et integritatem carnis et integritatem mentis.s. rationis in actu suo prout dictum fuit in primo notabili. ¶Ad. 2m negatur assumptum. naꝫ vt deductum fuit in primo notabili:in statu innocentie soluta fuisset integritas carnis que est de ratione essentiali virginitatis sine ruptione ⁊ dolorosa diuisione partium membri genitalis feminei per quandam membri relaxationem et dilatationem. queadmodum et in pariendo sine doloris gemitu tunc contingeret prout Augu. dicit 14° de ciuitate dei. ¶Ad. 3m. dicitur ꝙ arguens non percepit mentem .S. Tho. in verbis q̃ allegat ex secundo opere:sicut nec in verbis q̃ adducit ex primo. ¶Ad. 4m. dicitur ꝙ arguens impo nit .S. Tho. quod ille nunq̃ scripsit ꝙ ego legerim.s. ꝙ virginitas pertinet ad dignitatem nature humane. imo in. 4° sen. dis. 49. q. 5. ar. 3° sub ar. p° ad. 3m. expresse tenet ꝙ si adã nõ peccasset virginitas nullam perfectioneꝫ addidisset supra continentiã coniugalem. quia fuissent tũc nuptie honorabiles ⁊ thorus immaculatus. vnde virginitas tunc seruata non fuisset. sed mutata humane nature conditione. s. post peccatum: virginitas specialem decorem haberet:et ideo speciale premium ei redditur. Tempore etiã legis moysi qñ cultus dei per carnalem actum propagãdus erat:nõ fuit omnino laudabile a cõmixtione carnis abstinere nec tali ꝓposito speciale p̄miũ redderetur. hec ille. Et eodem. li° 4°. di. 33. q. 3° ar. 2° ad. 2m. dicit ꝙ si tempore quo deus ad multiplicationem generis humani vel cult⁹ diuini homines operi coniugali insistere volebat aliquis proprio motu incorruptionem carnis seruasset fuisset in extremo diminutiõis. quia abstinuisset ab omni delectatione qñ non debuisset. ex quib⁹ aperte cognoscit̃ ꝙ nunq̃ fuit mens .S. Tho. ꝙ virginitas pertineat ad dignitatẽ nature humane absolute. alias in omni statu nature ad ei⁹ dignitatem pertinuisset cuius contrarium ipse dicit in verbis allegatis. ¶Ad. 5m. dr̃ ꝙ ꝓcedit ex falso intellectu verbo℞ .S. Tho. in secundo opere sicut apparet ex primo notabili. ¶Ad. 6m. dr̃ ꝙ arguens nõ accipit integritatem carnis in eo sensu quo .S. Tho. de ea loquitur in hac distinctione. vnde argumentum ꝓcedit de integritate carnis que dicit solam incorruptionem membri genitalis .S. Tho. vero vocat integritatem carnis ipsam membri incorruptionem simul cũ inexperientia veneree delectatiõis. Et de hoc satis dictum fuit in primo notabili. ¶Ad argumenta cõtra secundam cõclusionem. Ad pm dr̃ primo non esse verũ simpliciter ꝙ bonum creature rationalis vltimatũ sit bonum ꝓximius fini bonitatis diuine:imo ꝓximius est bonuꝫ vniuersi cuius pars est creatura rationalis. nã bonum tot⁹ nobilius est et bonitati dei proximius q̃ bonuꝫ partis. vñ ſm fictionem signorum que arguens adinuenit chimerice in mẽte diuina: pri⁹ persone electo℞ a deo ordinate sunt vt ptes vniuersi ad ip̄ius pfectionem ⁊ per cõsequens co℞ parentes sine qb⁹ nõ fuissent in rerum natura q̃ electo℞ btificatio. Respõdetur secundo sicut respõdet .S. Tho. loco preallegato in quodlꝫ: ꝙ deus q̃ presciuis ē ab eterno futuro℞ simul predistinauit electos ⁊ pordinauit parẽtes a quibus nascerent̃:ita vt parentum variatio nequaq̃ possit beatificãdos a diuina volũtate variare. ¶Ad. 2m respõdet .S. T. in dicto quolꝫ. et quolꝫ. 3° arti. 25° ꝙ in auctoritate gregorij: pronomẽ nõ facit psonalem demõstrationem sed simplicem. sicut cum dr̃ hec herba crescit ĩ horto meo . vt intelligat̃ ꝙ soli electi tunc nascerentur. quia nullus nascendo ab Adã traheret damnationis causam . ¶Ad. 3m. patet responsio per ea que dicta sunt in secundo notabili. ¶Ad argumentum ante oppositum patet responsio ex supradictis.

Distictio .xxj.xxij.xxiij

Ircavi
gesimam p̄mā
et vigesimā se-
cundā et tertiā
distinctionē q̄ri
tur vtrum alicui
creature potue-
rit vel possit cō-
ferri q̄ sit ipecca
bilis p̄ naturā.
Et arguit̄ q̄ sic.
qꝛ natura sp̄ūalis est nobilioꝛ q̄ꝫ corpoꝛalis . sed
aliq̄ natura corpoꝛalis est in qua nullo mō pec-
catum vel erroꝛ accidere pōt ſm nature sue con
dicionem .s. nā celestis vt p̄hi dicunt. ergo multo
foꝛtius est aliqua natura spiritualis in qua nullo
mō peccatū acidere pōt ſm nature sue cōdiciō-
nem. ¶ In oppositum arguit̄. quia ipossibile est
eidem ſꝫ idem iesse opposita. sed libero arbitrio
creature ſꝫ naturam inest posse adherere sue rē
gule vel nō adherere quod est posse peccare vel
non peccare. ergo et cetera. ¶ In hac questione
erunt quattuoꝛ articuli vt supꝛa.

Uantum ad ar
ticulum pꝛimum sit p̄ma conclu
sio q̄ impossibile ē aliquam na-
turam rationalē vel intellectua
lem factam vel factibilem esse i-
peccabilem per naturam. Hanc cōclusionem te-
net. S. T. 23. d. huius secūdi. q. p[a] ar. p[o]. Item
p[a] par. q. 63. arti. p[o]. Et de veri. q. 24. arti. 7[o].
¶ Secunda conclusio est q̄ homo in statu inno-
cētie fuisset impeccabilis peccato veniali ad hūc
sensum q̄ durāte illo statu. i. q̄ꝫdiu homo nō pec-
casset moꝛtaliter: non potuisset peccare veniali-
ter. Hanc conclusionem tenet. S. Tho. p[a] 2[e]. q.
89. articulo. 3[o].

Uantuꝫ ad ar-
ticulū secundū ponende sūt ob-
iectiōes aduersarioꝝ. Et q̄dē ꝫ
p̄missa arguit durand[us]. Pꝛimo
sic. aut tu loq̄ris absolute de crea
tura an possit fieri impeccabilis p̄ naturam: vel
stricte de creatura intellectuali q̄ est liberi arbi-
trij . si pꝛimo mō: certuꝫ est q̄ deus potest facere
et fecit multas creaturas impeccabiles per natu
ram. s. oēs creaturas irrationales. quia liberū ar
bitriū est quo peccat̄ et recte viuit̄ sicut nunc loq̄
mur de pctō . sed creature irrationales carent li-
bero arbitrio . ergo peccare non p̄nt sicut nec re-
cte viuere rectitudine meriti. Si secundo mō: sic
esset videndū per quid competit creature posse
peccare. et vtrū illud insit necessario oī creature
vel vtrū oppositū possit ei inesse p̄ naturam. pꝛi
mum aūt istoꝛum dicit se alibi declarasse ⁊ osten
disse q̄ impossibile est pctm̄ esse in volūtate nisi
precedente aliquo defectu in rōne: siue ille defe-
ctus sit erroꝛ vel nesciētia vl' inconsideratio. ac p̄
hoc pꝫ q̄ si pōt cōicari creature q̄ ex suis eēntiali
bus semp actu et sine erroꝛe consideret oēs circū
stantias ex q̄bus aliquid potest iudicari eligibile
vel fugibile. vel etiā si hoc actu cōsideret q̄ncūq̄ꝫ
occurrit aliquid eligendū vel fugiendum q̄ talis
creatura esset ipeccabilis per naturā . et si nō: di-
cendū ergo q̄ eligibilia ⁊ circūstantie eligibiliū
aut deducunt̄ ex p̄ncipijs legis nature: aut dedu
cunt̄ ex p̄icipijs ⁊ dictamine legis supnaturalis
puta fidei vel discipline. si pꝛimo mō: sic dicendū
est q̄ deus potuit facere ⁊ foꝛte fecit creaturā im
peccabilem p̄ naturam. qđ sic pꝛobat̄. qꝛ maioꝛis
ambitus sunt ea q̄ deducūtur ex pꝛimis p̄ncipijs
speculabilib[us] q̄ꝫ ea q̄ deducunt̄ ex pꝛincipijs pra-
ticis . quia plura sunt cognoscibilia a creatura q̄ꝫ
agibilia per illam. sed de[us] pōt facere ⁊ foꝛte fecit
creaturam q̄ actu cognoscit oīa speculabilia na-
turalia et oēs habitudines eoꝝ naturales: vl' sal
tem dū cognoscit actu aliqđ eius naturale: videt
in eo omnes habitudines ⁊ circūstantias. hoc eī
ponit̄ de angelis q̄ non p̄ discursum sed intuitiue
vident in nā rei quecūq̄ꝫ ei attribuunt̄ nāliter vl'
ab ea remouentur. ergo simılit̄ pōt cōicari alicui
creature vel iā cōicatum est q̄ actu et sine erroꝛe
cōsideret oīa agibilia ab ipa. vel saltē dum occur
rit aliq̄d eligēdum in actu ⁊ sine defectu videret
oēs circūstantias ſm quas illđ est eligibile vl' nō
eligibile quo inexistēte peccare nō pōt. ¶ 2[o] sic.
Sicut ē gradus in corp̄alibus: ita ⁊ in spirituali-
bus. sed est aliqđ corpus qđ ex gradu sue nature
hꝫ nō solum q̄ sit p̄fectum in se sed ēt in op̄atione
actuali quo ad oīa alia q̄ sunt vel eē p̄nt: sic q̄ sta
tim dū essent actiōi ipsi[us] subijcerent̄ vt pꝫ de sole
vel saltē de coꝛpoꝛe celesti. ergo simılit̄ in creatu
ris sp̄ūalibus est dare aliquā que nō solū est p̄fe-
cta in se ſ in p̄pꝛia op̄atione respectu oīm alioꝝ
q̄ sunt vel eē p̄nt sic q̄ statim vt essent actiōi illi[us]
subijcerent̄. op̄atio aūt substātie sp̄ūalis est itelli
gere. igit̄ ⁊c. his aūt stantib[us] nō pōt peccare. igit̄

possibile ē dare creaturā que p naturā sit ipecca-
bilis quo ad legē nālem. ¶ 3°. arguit ab aliis sic.
Illud quod non arguit infinitam perfectionem
est cōmunicabile creature. sed esse impeccabile
per nām nō arguit īfinitā perfectionē. igit. maior
nota ē. sz minor pbat. qz nichil arguit infinitā p-
fectionē nisi qd trahit creaturā extra limites crea
ture. sed eē impeccabilē per naturā nō trahit ip-
sam extra limites creature sicut neqz videre deū
per essentiā et ex puris naturalib⁹ per quā visionē
fiunt ipeccabiles beati. ergo ꝛc. ¶ 4° sic. Lumē
glie nō excedit in īfinitū lumen nāle cū vtrūqz sit
finitū ꝛ creatū. poterit ergo creari angelus cuius
lumē nāle equabitur in essentia ꝛ virtute lumini
glorie alterius. et sic ex naturalibus videbit deū
per essentiā sicut nunc vident beati per gloriam.
et eodē mō erit ipeccabilis. ¶ 5°. sicut se hz visus
corporalis ad oīa visibilia: sic se hz itellectus ad
oīa intelligibilia. sed de⁹ posset facere visum cor-
poralē tāte efficacie q videret oīa visibilia absqz
exteriori lumie superaddito. ergo similit posset
facere intellectum tante efficacie q videret vel
intelligeret omne intelligibile absqz lumine glo-
rie supaddito. et sic idē quod prius. ¶ 6°. arguit
Aureolus cōtra quoddā tactū in tertia pbatio-
ne. s. q iō nulla voluntas creata sit impeccabilis
qz est ex nichilo. cōtra hoc arguit. qz fm te crea-
tura et gratia pōt esse impeccabilis: et tñ gratia
est de nichilo. ¶ 7° pōt argui. Qz de⁹ posset crea
re vnā intelligentiā que eēt essentialit visio dei ꝛ
dilectio ꝛ fruitio sine aliquo accidēte sibi supaddi
to. sz talis intelligētia esset naturaliter impecca-
bilis. igit ꝛc. maior patet. tū quia nō implicat cō
tradictionē. tū quia phi posuerunt q quelz intel
ligentia est visio vel cognitio suimet. ergo possi-
bile est itelligentiam esse cognitionem alterius a
se. nec apparet quare non ita respectu obiecti qd
est de⁹ ꝙ alteri⁹. tū qz hoc tenēt multi sicut adā.
minor pbatur. qz implicat aliquē eē beatū ꝛ pec-
care vel clare videre deū ꝛ peccare. ¶ 8°. arguit
Durandus cōtra quoddam dictum. S. Tho. li°
2° sen. dis. 23. ar. p° ad. 5m q. s. qñcunqz alicui na
ture conuenit aliquod accidens ex influentia su-
perioris tm̄: non potest natura inferior illud ac-
cidens per se habere nisi efficiatur nature supe-
rioris. hoc dictum vt inquit Durandus est ve-
rum si illud accidens est vnius rationis vtrobiqz
vt patet in exemplo eorum. Sed si illud accidens
non sit vnius ratiōis vtrobiqz: non oportet q si
efficiatur cōnaturale inferiori nature: q propter
hoc ipsa efficiatur i gradu superioris nature imo
oppositum. qz cū effectus equiuocus nunqz equi
uocetur sue cause equiuoce: si gratia ꝛ gloria que
sunt effectus dei equiuoci millesies fierent cōna-
turales creature: nō propter hoc ipsa equaretur
creatori. Et iterum. nō ponitur q gratia vel glo
ria possint fieri connaturales alicui creature: sz q
potest talis creatura fieri a deo que tātum possit
per suum lumen naturale: quantum potest nunc
beatus per lumen glorie. sicut deus posset crea-
re oculum ita luminosum in se q videret sine ex-
teriori lumine quicquid nos videmus cum adiu
torio luminis. ¶ Cōtra secundā cōclusionem ar
guit Aureolus. Primo sic. quia illud donum ino
centie non cōiungebat perfectius vltimo fini: ꝙ
quecūqz gratia gratum faciens nunc coniungat
viatorem vltimo fini. sed cum quacūqz gratia po
test nunc stare veniale etiā in perfectissimis. vn-
de Johānes in canonica sua. si dixerimus q pec-
catum non habemus et cetera. ¶ 2°. Quia sup
posito q aliquis actus ex genere ē peccatum ve-
niale puta verbum ociosum: adam potuit talem
actum exercere ociose. s. loquendo. sed actus ex
se venialis non fit mortalis nisi quatenus cadit
super ipsum preceptum. igitur cum nullum pre-
ceptum habuisset adam de abstinendo ex neces-
sitate salutis a talibus verbis: nimis enim diffici
le obligasset viatorem si eum in illo statu de ne-
cessitate salutis obligasset ad faciendum semper
quod melius fuisset aut expedienti⁹: vel ad vitā-
dum omnem retardationem ad meli⁹ igit ꝛc.

Quātum ad ar-
ticulum tertium primo notan-
dum est pro declaratione pme
conclusionis q vt. S. Tho. de-
ducit in. q. de malo. q. vel mate
ria. 16. arti. 2° in cor. sicut appetitus naturalis cō
sequitur formam naturalem: ita appetitus sensi-
tiuus vel rationalis siue intellectiuus consequit
formam apprehensam. nō enim est nisi boni ap-
prehensi per sensum vel intellectum. non eni po
test malum in appetitu accidere ex hoc q discor
dat ab apprehensione quam sequitur: sed ex eo
q discordat ab aliqua superiori regula. et ideo
considerandum est vtrum illa apprehensio quā
sequitur inclinatio huius appetitus sit dirigibilis
aliqua superiori regula. si enim non habeat supe
riorem regulam qua dirigi debeat: tunc impossi-
bile est q sit malum in tali appetitu. et hoc quidē
cōtingit in duobus. apprehensio enim bruti ani-
malis non habet superiorem regulam qua dirigi
debeat. et ideo in eius appetitu non potest esse

malum. bonum enim est q moueatur animal ad
concupiscentiam vel iram fm formam sensibilez
apprehensam. vnde Dionisius dicit. 4°. ca°. de
di. no. q bonum canis est esse furibundum. Si-
militer etiam intellectus diuinus nõ habet supe-
riorem regulam qua dirigi possit. ideo in appeti
tu eius seu voluntate non potest esse maluz. In
homine autem est duplex apprehensio superio-
ri regula dirigẽda. nam cognitio sensitiua debet
dirigi per rationem. et cognitio rationis per sa-
pientiam vel legem diuinam. dupliciter ergo po
test esse malum in appetitu hominis. vno modo
quia apprehensio sensitiua non regulatur fm ra
tionem. et fm hoc Dionisius dicit. 4°. de. di. no.
q malum hominis est preter rationem esse. alio
mõ quia ratio humana est dirigenda fm sapien
tiam τ legem diuinam. et fm hoc Ambrosius di
cit q peccatum est transgressio legis diuine. In
substantijs autem a corpore separatis est vna co
gnitio. s. intellectualis dirigenda fm regulam sa
pientie diuine. et ideo in volũtate earum potest
esse malum ex hoc q non sequitur ordinem supe
rioris regule. s. sapientie diuine. et per hunc mo-
duz demones facti sunt voluntate mali. hec ille.
Quod autem dicit q aĩalia bruta superiorem re
gulam nõ habent qua dirigi debeant: debet itel
ligi nõ absolute sed qz non hñt superiorem regu
lam ad quã ipsa attendãt et fm quam mot9 sui
appetitus regulent. nã superiorem regulam ha-
bent. s. diuinã ꝓuidentiam et voluntatem q̃ cuiz
aĩalium brutorũ simul cum nã dedit proprium τ
naturalẽ ac determinatũ sui appetitus motum et
affectũ sicut τ determinatã sue cognitiõis appre-
hensionem p hanc tñ regulã nõ se mouent τ regu
lant sed sunt tñmõ mota τ regulata. Ex quibus
inferim9 q qz i substãtijs a corpore separatis vt
in angelis apprehensio itellectiua nãlis est illis
innata τ imutabilis nõ habens regulã superiorẽ
fm quã regulari possit et ab ea deficere nisi dei p
uidentiam τ voluntatem qua sic naturaliter cõ-
diti sunt: q fm doctrinã. S. Tho. substantijs spi
ritualibus vt angelis potuit cõicari q sint ĩpecca
biles per naturam quantum ad illos actus qui
ex solis pĩcipijs ac dictamine legis nature prati
cis vel speculatiuis deduci possunt. Et quantum
ad actus intellectus satis apparet ex his que di-
cit. S. T. in. q. de malo. q. 16. ar. 2° ad. 5m. et. ar.
5° in. cor. et ad. pm et. 10m et magis. ar. 6° in. cor.
et ad. 5m et. 12m et ad. 4m et. 5m in contrariũ. Itẽ
p° par. q. 58. ar. 5. et. q. 64. ar. p°. c. Et de. ve. q.
9° ar. p° ad. 11m. tenet q in angelis neq est erro-
ris obscuritas neq aliquorũ nesciẽtia q̃tũ ad na
turalem eoꝝ cognitionem. Et in responsione ad
9m dicit q omnes angeli a ꝓncipio sue cõditiõis
perfectã habuerunt naturalẽ cognitionem. pro-
pter qđ de naturalit intelligibilib9 nõ fiũt ãgelo-
rũ illuminationes. Item. p° par. q. 109. ar. 3° ad. 2m
tenet q quantũ ad illa q̃ ad naturalẽ cognitionẽ
pertinẽt: nõ est necessaria manifestatio veritatis
neq angelis neq demonibus. quia a principio
sue conditionis omnia que ad naturalem cogni-
tionẽ pertinent cognouerũt. qđ non est itelligen
dum quantũ ad actualẽ eorũ considerationẽ ꝓ-
ut. S. Tho. notat. p° p. q. 58. arti. p°. Et in. q. de
malo. q. 16. ar. 6. ad. 3m. sed quantũ ad habitua-
lem noticiã fz quã vt phs inqt. 3°. de aĩa: sciẽs. i.
habẽs habitũ scientie dr nõ esse in potẽtia ad cõ
siderandũ eo mõ quo aliquis ẽ in pñ ante addis-
cere. nã ab instanti sue cõditionis: angeli habent
spẽs intelligibiles eis cõnaturales q̃ sufficiũt ad
cognoscẽdũ oĩa τ singula q̃ naturalẽ eorũ cogni-
tionẽ non excedũt. vocat aũt. S. Tho. nãlem co
gnitionẽ angeli illã que per spẽs sibi cõnaturales
et per principia legis nature precise haberi põt.
a qua noticia vel cognitiõe excludit nõ solũ noti
cia τ cognitio rerum supnaturaliũ et eorum q̃ ad
ea hñt speciale ordinem de qbus fiunt diuine re-
uelatiões τ illuiationes angelorũ: sed ẽt noticia
futurorũ contingentiũ et cogitatiõis cordium et
noticia spãlis ordinis rerũ ad diuinã ꝓuidentiaz
ac volũtatem q̃ non nisi reb9 cõtingentib9 vel p
alteri9 locutionẽ angelis inotescit. Quãtũ vero
ad act9 volũtatis ꝓbat quod dictũ est ex dictis
eius in. q. de malo. q. 16. arti. 2° ad. 17m. vbi dicit
q iusticiã gratuitã de9 homini subtrahere põt sal
ua sua iusticia. iusticia vero nãlis cõsequit naturã
intellectualẽ et rõnalem cui9 intellect9 naturalit
ordinat ad verũ et volũtas ad bonũ. vñ nõ põt
eẽ q talis iusticia subtrahat a deo rõnali nature
ipsa nã manẽte. hec ille. Et. ar. 5° in. c. vbi postq̃
deducit q ad naturã angelicam pertinet vt actu
hẽat noticiã oĩz q̃ nãlit sciri pñt sic nos nãlit hẽ-
mus noticiã primoꝝ principiorũ: et q intellect9
angeli imobiliter se hz circa oĩa que naturalit co
gnoscit: infert. et qz volũtas ꝓportionat itelle-
ctui: cõsequẽs ẽ q etiã volũtas eoꝝ naturalit sit
immutabilis circa ea q̃ ad ordinẽ nature ptinẽt.
verũ est aũt q sunt i pñ respectu mot9 in supnatu
ralia siue p cõuersionem siue p auersionẽ. vñ hec
sola mutatio in eis eẽ põt vt de gradu nature ip-
sorũ moueant in id qđ est sup naturã cõuertẽdo
se vel auertẽdo. hec ille. Et in respõsione ad pm.
bona nãlia inquit in angelis malis sunt integra
quãtũ ptinet ad nature ordinẽ: sunt tñ corrupta

et depravata seu diminuta p comparationē ad capacitatē grē vel glorie. Et ad.10m sic dicit. liberū arbitriū diaboli nō est naturalit vertibile quātū ad nālia sua: sz solū hz vertibilitatem respectu supnālium ad que pōt converti vel ab eis averti. qd cū fecerit: in hoc imobiliter pseverat. h ille. Idez sentit in solutione.14.15.18.

¶ Secundo notādū est q vt. S. T. deducit. p.2ª.q.59.ar.4°. Et in. q. de malo.q.7a.ar.9.c.mens angeli boni vel mali nō fert in ea q̄ sunt ad finez nisi fm q stāt sub ordine finis. et iō ex nā sua hñt q nō possit in eis eē deordinatio circa ea que sūt ad finē nisi simul sit deordinatio circa finē ipz qd fit p peccatū mortale. et huiꝰ rō est. qz fines i appetibilibꝰ sunt sicut principia pma. ea vo que sunt ad finē: se hñt vt cōclusiones. sic eni se hz finis in appetibilibꝰ et opatiuis ad ea q̄ sunt ad finē: sicut se hz principiū idemōstrabile ad cōclusiōes i demōstratiuis. vñ sicut āgelus bonꝰ ꝛ malꝰ nō seorsū intelligit pncipia ꝛ seorsū cōclusiones quēadmodū in nobis plerūqz cōtingit. eo q nr intellectus ē discursiuꝰ nō aūt angelicus itellectus ppt qd quantū ad hoc dr deiformis sed simul vtrūqz apprehēdit et pncipia et cōclusiones qz ex sua nā simul intelligit rē et oīa que nāliter ad rē ptinent ita ꝛ volūtas angeli boni vel mali nō seorsū fert in finē ꝛ seorsū in ea q̄ sunt ad finē sz in vtrūqz simul. volūtas eni ꝛ intellectus in oī natura pportionaliter se hñt. et inde est vt. S. T. ibidem concludit q angelꝰ peccare nō pōt venialit qn peccet mortalr. qz vt dictū est: in āgelo esse non pōt deordinatio circa ea q̄ sunt ad finē qn sit simul ꝛ deordinatio circa finē que sp est peccatū mortale nisi sit subitꝰ motus q̄ in āgelo locū nō habet.
¶ Ex qbus iferimꝰ q oīs actꝰ demonis post primū pctm̄ procedēs ex eiꝰ libero arbitrio est malꝰ et pctm̄ mortale. nā vt dictū est: in āgelo esse nō pōt deordinatio erga ea q̄ sunt ad finē: qn simul sit deordinatio circa finē. imo ex deordinatiōe finis q̄ est pricipiū: cōsequit deordinatio eoꝝ que sunt ad finē q̄ se hñt vt effectꝰ. sequit ergo q in oī actu malo demonis ex libero arbitrio pcedente est deordiatio finis ac p hoc pctm̄ mortale iquātū repugnat charitati q̄ ordinat directe i finem. oīs aūt actus pcedēs ex libero arbitrio demonis post pm pctm̄ est malꝰ fm illud. ps. supbia eorum ascēdit sp. quod exponit de demonibꝰ. Et Aug. in li°. de fide ad petrum. demones inqt nec mala volūtate pñt carere nec pena. sz ex mala volūtate nūqz pcedit actꝰ bonꝰ fm verbū dñi dicentis. arbor mala nō pōt bonos fructus facere. et hoc expsse dicit. S. T. p°p.q.64.arti.2°.ad.5m. Et in.q.d malo.q.7.ar.9°.inqt q in oībꝰ actibꝰ suis volūtarijs diabolꝰ mortalr peccat. qz sp actꝰ liberi arbitrij in ipo sūt ex intētiōe finis pversi. qd et efficacit pbat ibidē in rñsiōe pncipali. Et.2° sen. dis.7.q.p°.ar.2°.c.osidens q demones sūt obstinati in malo vt nullū bonū ex ppria ꝛ libera volūtate facere possint. ita q ex gñe suo et ex circumstantijs bonū sit. ¶ Nec qz ista obstāt alijs q̄ dicta sūt in pmo nōbili q. s. circa ea q ex solo dictamie legis nature ptice vel speculatiue deducunt non cōtigit angelū siue bonū siue malū aut p intellectū decipi ꝛ errare aut p volūtatē peccare. qz nullus actꝰ demōis post pmū pctm̄ ex eiꝰ libero arbitrio pcedēs: deducit ex solo dictamie legis nāe. pbat h. qz oīs agēs p liberꝝ arbitriū agit ex itētiōe finis pre cōcepti fm quē actū suū regulat et moderat. sz demones oēs actꝰ suos ex eoꝝ libero arbitrio pcedētes agūt ex intētiōe finis pversi quē sibi in pmo pctō prestituerūt. qm̄ volūtas angeli boni ꝛ mali hoc hz ex ppria condiciōe q cuicūqz fini bono vl malo semel adheret: fixe et imobilit acsp adheret. sic pulchre deducit. S. T. vbi allegatū ē in pmo ope et i secūdo. Et de. ve.q.24. ar.10. finis aūt quē in pmo pctō demō sibi prestituit: fuit pversus repugnās regule diuine supnālis fm quā regulare debuit appetitū ppe excellētie et btitudinis supnālis quā appetijt. ex quo factuz est vt in oībꝰ eiꝰ actibꝰ volūtarijs intētionē hēat diuine regule cōtraire ꝛ deo nō obedire imo ipz supbire sic ꝛ tūc. ppt qd ppheta dicebat vt allegatū est: supbia eoꝝ. i. demonū ascēdit sp. qz a pmo pctō vsqz ad celos eoꝝ actꝰ eoꝝ supbia se extēdit. pz ergo q actꝰ demonis ex pprio arbitrio pcedētes nō solū nō deducūt ex legis nature dictamie imo magis illi aduersant. et p ꝯsequēs q oēs sūt mali et pctā mortalia vel ex pprio gñe vl ex fine aut circūstātijs vt. S. T. dicit vbi allegatū est. qm̄ ꝛ si aliqn bonū ex gñe faciāt: nūqz tñ id bñ faciūt. sic dū vītatē dicūt vt decipiāt. et dū credūt ac cōfitent: rerū euidentia coacti.

Quantum ad articulū qrtū rñdēdū est obiectionibꝰ aduersariorum. Et qdē ad duo pma ꝯ primā cōclusionē dr q nō militāt ꝯ nos. pꝫ ex scdo nōbili apparet. ¶ Ad.3m. dr q minor ē falsa. ꝛ ad eiꝰ probationē negat iterum minor cū suo simili. qz videre deum p essentiā ex pprijs nālibus arguit ifinitā pfectionē. vñ argum pcedit ex falsis. ¶ Ad.4m. negat consequētia. qz lumē nāle ꝛ lu-

nō enim concludunt impecabilitatē per naturā nisi q ad ea q p... legis nature de qbꝰ nō sequit nostra cōclusio

mē glie sūt diuersaꝝ rōnū. et iō q̄tūcūq̧ crescat virt⁹ vni⁹ nō ptinget ad v̄tutē alteri⁹. sic quātū-cūq̧ linea ptēdaꝛ nō ptinget ad capacitatē supfi-ciei. Uerūtñ ad simile argumētū r̄ndet. S. T. p° par. q. 12. ar. 5°. q̄ sic dispositio ppria ad formaꝫ ignis nō pōt eē nālis nisi hñti formā ignis: ita lu-mē glie nō pōt eē nāle creature nisi creatura eēt nature diuie qđ est ipossibile. Idē r̄ndet in snia ꝯ gen. li°. 3°. ca° 54°. ad. 4m rōnē ¶ Ad. 5m. dr̄ q̄ argumētū est ipertinēs pposito. qꝛ ēt concesso q̄ de⁹ pōt facere itellectum tāte efficacie q̄ videret diuinā eēntiā absq̧ lumie glie: non inde sequiꝛ q̄ talis visio eēt ex puris nālib⁹ creature itellectua-lis: ꝫ esset ei cōicata per grām. queadmodū lꝫ p̄t de⁹ cōicare visionē diuine essentie beatis sine spē intelligibili supaddita: nō iō sequiꝛ q̄ talis visio sit ex puris nālib⁹ creature itellectualꝛ. ¶ Ad. 6m dr̄ q̄ argūm pcedit tāq̄ ipe habit⁹ grē p seipsum precise sufficiat facere volūtatē creatā ipeccabilē qđ verū nō est. ꝫ magis ipa diuine eēntie pñtia vt in beatis. p grām āt dr̄ mēs fieri ipeccabilꝛ: qꝛ grā vnit mentē deo. vñ q̄uis grā ipa sit ex nichilo: hꝫ tñ virtutē vniēdi mētē deo. ex qua vniōe directe et p se fit mēs ipeccabilꝛ. ꝛ si alicubi dictū repiaꝛ q̄ grā p se ꝛ directe facit mētē ipeccabilē: nō dꝫ itel-ligi de habitu grē ꝫ de diuina volūtate gratis id cōcedēte. ¶ Ad. 7m. negaꝛ assūptū. implicat eñi ꝯdictionē q̄ aliqđ creatū sit opatio p se subsistēs. nā cū opatio sit purus act⁹ si poniꝛ subsistēs: ne-cessario poniꝛ qđ infinitū. s. de⁹. in eo aūt q̄ poni-tur opatio creata: poniꝛ q̄ sit finita. et ita ponere opationē q̄ sit p se subsistēs: ē ponere q̄ sit simul fi-nitum et infinitū qđ implicat contradictionem. ¶ Ad. 8m. qđ est durādi dr̄ q̄ dictū illđ. S. D. ve-rissimum est tā in causis vniuocis q̄ꝫ equocis. Ad cui⁹ euidētiā cōsiderādū est put. S. T. deducit. p° sen. dis. 44. ar. p°. Et. p° p. q. 25. ar. 6. de⁹ nō potuit facere aliquā creaturā meliorē ac pfectio-rē q̄ꝫ fecerit q̄tū ad essentialia ꝛ nālia ipius: lꝫ bñ q̄tū ad accidētalia nō connālia. ex quo sequitur q̄ illa pfectio q̄ nō ē data alicui nature vt sit ei nā-lis nō pōt illi dari vt illi sit nālis nisi mutareꝛ in il-lā nām cui talis pfectio ē connālis. nā connāle eē nō pōt connāle nisi nature cui est connāle siue cā ei⁹ sit equoca siue vniuoca. et ex hoc ad ppositū nr̄m inferꝛ q̄ qꝛ grā nō est āgelo vel homini cō-nālis ꝫ soli deo: q̄ nō p̄t fieri creature itellectua-li nālis nisi mutareꝛ in nām diuinaꝫ cui soli grā ē nālis. vñ arguēs decept⁹ est nō aduertēs q̄ nāle esse nō pōt nāle nisi habēti talē nām. Qđ aūt ar-guēs vlteri⁹ dicit q̄uis mutet ppositū rōnis. S. Tho. q̄ illā inducit ad pbādū q̄ habit⁹ grē quo creatura fit ipeccabilis non pōt ei fieri connālis et tñ nullā hꝫ pbabilitatē. qm̄ cū visio clara diuie eēntie excedat capacitatē intellectualis creature nō est possibile q̄ lumen cōnaturale creature suf-ficiat ad illustrādū mētem vt clare videat essen-tiā diuinā. implicat eñi cōtradictioneꝫ q̄ visio di-uine essentie excedat simpliciꝛ capacitatē creatu-re et q̄ ipsius naturale lumē ad eam illustrādam attingat. quoniā lumē naturale creature intelle-ctualis nō excedit ipsi⁹ naturalē capacitatē. et si id ponaꝛ habere ex actione vel ex dono dei: iam q̄ꝫm ad hoc erit lumen supernaturale. Exēplum autē de oculo luminoso nō est ad ppositū. qꝛ lu-men exterius nō requiriꝛ in visione ad eleuandū oculū et ei⁹ naturalē v̄tutē supra id qđ naturaliꝛ pōt: sed ppter illustrādū mediū videndi. lumen autē glie requiriꝛ ad causandū virtutē intuitiuā in mēte beati quā naturaliter nō habet. ¶ Ad ar-gumēta cōtra secundā cōclusionē. Ad primū dr̄ q̄ peccat p fallaciā ꝫm nō causam vt causaꝫ. q̄. n. homo in statu inocētie peccare nō potuit venia-liter: nō fuit ex maiori vnione ad deū q̄ꝫ nūc in sta-tu post peccatū sit p grām gratū faciētem: sꝫ quia status inocētie ꝯseruabat ne aliqđ inferi⁹ aut po-steri⁹ a suo supiori vel p̄ori deuiaret nisi prius ra-tio supior a deo et diuinis regulis subduceretur. peccatū autē veniale consistit in deordinatione alicui⁹ inferioris vel posterioris a suo supiori aut priori vt pulchre deducit. S. T. p°. 2e. q. 89. ar. 3°. Et in. q. de malo. q. 7°. ar. 7°. ¶ Ad. 2m nega-tur q̄ adā in statu inocētie potuerit peccatū ve-niale ex genere puta v̄bū ociosum comittere ni-si peccatū mortale in eo p̄cessisset ppter integri-tatē et ordinē illi⁹ stat⁹. nō ppterea q̄ veniale ex genere eēt in illo statu mortale sicut arguens fal-litur ¶ Ad argumētū ante oppositū r̄ndet. S. T. 2° li. sen. dis. 27. q. p°. ar. p°. ad. 2m. q̄ nō ē simi-le in pposito nr̄o de natura spūali et corpali. qꝛ spūalis hēt electionē ꝫm quā potest in ea esse peccatū: nō autē natura corpalis celestis. Idem in sententia respōdet. p°. p. q. 67. ar. p°. ad. 2m. Et in hoc articulus terminatur.

Uestionē quā mouet Johānes Capreoli vtrū Adā in statu ino-centie viderit deū p essentiā cuꝫ suis cōclusionib⁹: intactā relinq-mus, p eo q̄ difficultates ibi mo-tet de specie intelligibili ꝛ de dif-ferētia intuitiue cognitionis et abstractiue: ex his que supra dicta sunt circa distinctionem tertiam absolui possunt.

¶ Distinctio. xxiiij.

Ircavigesimã quartã distictionẽ secũdi sniaꝝ querit̃ vtrũ liberꝝ arbitriũ sit potentia pure passiua. et arguit̃ ꝙ sic. qꝛ se hr̃e ad vtrũlꝫ est põ pure passiue. vt pꝫ per cõmẽtatorẽ. 2° phy. ſꝫ liberũ arbitriũ ex hoc ꝙ liberum arbitriuꝫ: se hꝫ ad vtrũlꝫ. ergo vt sic est potẽtia pure passiua. ¶ In oppositũ arguit̃ sic. qꝛ ꝺm beatũ Aug. ꝑmo de libero arbitrio culpa ẽ malũ qð facim⁹. et eadẽ rõ est de merito. ſꝫ oĩs act⁹ liberi arbitrij est meritũ vel culpa. ḡ ad oẽm actuꝫ liberi arbitrij nos hẽmus actiue tãꝙ̃ ad bonum vel malum quod facimus.

Uantuꝫ ad articulũ ꝑmũ sit ꝑma cõclusio ꝙ liberũ arbitriũ est põ aĩe vna nõ plures. Hãc cõclusionem tenet. S. T. in hac. d. q. p°. ar. 2°. Et p°. p. q. 83. ar. 2°. et. 3°. Et de. ve. q. 24. ar. 4°. et. 5°. ¶ Secũda cõclusio ẽ ꝙ liberũ arbitriũ est põ appetitiua nõ cognitiua formalit̃ loquẽdo. Hãc cõclusionẽ tenet. S. T. in hac. dis. q. p°. ar. 3°. Et p°. p. q. 83. ar. 3°. et. 4°. Et de. ve. q. 24. ar. 6°.

Uãtum ad articulum secundum arguit̃ contra ꝑdicta. Et q̃dẽ cõtra ꝑmam cõclusionẽ arguũt q̃dã sic. liberꝝ arbitriũ dicit̃ ꝑncipiuꝫ actuũ liberoꝝ. ſꝫ nuda põ nõ põt ꝺm se eẽ ꝑncipiũ taliuꝫ actuũ: ſꝫ solũ mediãtibus q̃busdã actib⁹. ergo liberũ arbitriũ nõ noĩat nudã potentiã sed aliquẽ actũ. maior suppoĩt̃. ſꝫ minor ꝓbat̃. qꝛ ꝑm⁹ act⁹ qui ẽ liber seu ĩ potestate nr̃a ẽ deliberatio vl̃ cõclusio deliberatiõis. alioq̃n act⁹ penit⁹ indeliberati eẽnt in potestate nr̃a qð est falsũ. sed neuter ꝑdictorũ actuuꝫ est ĩ potestate nr̃a mediãte aliq̃ actu elicito a volũtate ⁊ alio elicito a rõne. quia deliberatio nõ elicit̃ a volũtate cũ sit act⁹ intellectus: ſꝫ solũ imperat̃ ab ea mediãte aliq̃ actu ab ea elicito. Itẽ oẽm actũ volũtatis ꝑcedit aliquis act⁹ rõnis. ergo deliberatio ⁊ conclusio deliberatiõis q̃ sunt ꝑmi act⁹ liberi: nõ sũt ĩ potestate nr̃a nisi mediãtib⁹ alijs actib⁹. et sic videt̃ ꝙ liberũ arbitriũ sit act⁹ vel põ sub actu. ¶ 2°. arguit Durãdus ꝙ liberꝝ arbitriũ ñ noĩet põꝫ absolute sic. Si liberũ arbitriũ noĩaret aliquã potentiã absolute oẽs act⁹ isti⁹ potẽtie eẽnt liberi. ꝫ nulla est potentia cui⁹ oẽs act⁹ sunt liberi. igit̃ ⁊c̃. maior pꝫ de se. minor ꝓbat̃ a Durãdo in oĩb⁹ potentijs aĩe. act⁹ eĩ vegetatiue potẽtie nõ sunt liberi arbitrij ſꝫ sũt pure nãles. act⁹ ẽt sensitiue ꝑtis nõ sũt liberi arbitrij. qꝛ nõ hꝫ iudiciũ de ꝓprijs actibus. itẽ nõ oẽs act⁹ itellect⁹ sũt liberi saltẽ ille q̃ est respectu primoꝝ ꝑncipioꝝ. nec oẽs act⁹ volũtatis saltẽ ille q̃ est respectu boni ꝺm ei⁹ cõmunẽ rõnẽ. ḡ liberꝝ arbitriũ nõ noĩat aliquã põm absolute. relinquit̃ ḡ ꝙ noĩat ꝓprietatẽ potẽtie vel potẽtiã sub ꝓprietate. ¶ 3° sic. Qñ aliq̃ potẽtia hꝫ aliã ⁊ aliã hitudinẽ ad aliõ ⁊ aliõ obm: ꝺm vtrũqꝫ pt̃ sortiri nomẽ ꝓpriũ. sic videm⁹ in itellectu ꝙ qꝛ hꝫ aliã hitudinẽ ad ꝑncipia in q̃ fert̃ intuitiue ⁊ sine discursu: et aliã ad cõclusiões q̃s discurrẽdo ⁊ conferẽdo deducit ex ꝑmis ꝑncipijs: iõ ꝫ ꝑmã vocat̃ itellect⁹ ꝺm xð secundã hitudinẽ vocat̃ rõ. eodẽ mõ ẽ circa volũtatẽ. hꝫ eĩ volũtas aliã hitudinẽ ad cõem rõnẽ boni respectu cui⁹ necessitat̃ quadã imutabilitate: et aliã respectu bonoꝝ ꝑticulariũ cõtingentiũ q̃b⁹ admiscet̃ rõ mali ⁊ fugibilis: respectu quoꝝ nõ necessitat̃ ſꝫ põt hoc vel illõ eligere vel refutare. et ꝺm ꝑmã habitudinẽ vocat̃ ꝓprie voluntas: ꝫ ꝫ secundã ꝓꝓetatẽ vel hitudinẽ dr̃ liberũ arbitriũ nõ sola ipsa ſꝫ ẽt itellect⁹ respectu eorũdẽ. libertas ḡ noĩat ꝓꝓetatẽ volũtatis qua hꝫ respectu eoꝝ ad q̃ nõ necessitat̃. et liberꝝ arbitriũ noĩat volũtatẽ et itellectũ sub hac ꝓprietate. et vtraqꝫ dictaꝝ hitudinũ circa itellectũ ⁊ volũtatẽ magis dꝫ dici ꝓꝓetas nãlis q̃ꝫ habit⁹. qꝛ habitus sp̃ dicit aliq̃d additũ potẽtie. ꝙ si quisqꝫ dicat̃ habit⁹ et ĩproprie: hoc q̃dẽ tollerãdum est q̃ ad pri mã hitudinẽ intellect⁹ et voluntatis ꝺm quã determiatur ad vnũ. ſꝫ nullo mõ quo ad secundã ꝺm quã hꝫ quãdã indeteriationẽ. sp̃ eĩ hitus iportat quãdã deteriationẽ potẽtie. ¶ Cõtra secũdã cõclusionẽ arguit Durãdus ꝓbãdo ꝙ accipiẽdo libertatẽ ꝓ imunitate a coactiõe itellect⁹ eq̃ liber est respectu sui actus q̃ est itelligere sic voluntas respectu sui act⁹ q̃ est velle. et sic ꝙ liberꝝ arbitriũ includat duas põs ꝑ modũ toti⁹ vl̃is aut ĩtegrat̃ aut ꝓprietatis cõis. Primo arguit sic. Act⁹ q̃ est ꝺm iclinationẽ reinõ põt eẽ violent⁹ vel coact⁹. ſꝫ oẽ intelligere est ꝺm iclinationẽ intellect⁹: sicut velle est ꝺm iclinationẽ voluntatis. igit̃ nullũ intelligere respectu itellect⁹ ẽ coactũ vel violẽtuꝫ.

nec aliqd velle respectu volūtatis. maior de se pz.
qr cā pdicati ē in subo. opponunt ei esse fm iclina
tionē rei et eē violētū seu coactū. minor manife-
sta ē. qr iclinatio itellect⁹ est ad oē itelligere. oēs
eni hoies nā scire desiderant vt dr pmo metha. et
intellect⁹ ē q est oia fieri vt dr. 3°. de aīa. vñ ei⁹
nālis iclinatio ē ad oīe cognoscere. ¶ 2° arguit
sic. Oē illd qd pōt cogi hz iclinationē deteriatā 2
deteriatū modū. s iclinatio itellect⁹ ad itellige-
re nō est deteriata nec fm modū deteriatū. g in-
tellect⁹ nō pōt cogi respectu itelligere. et sic ē li-
ber libertate que est imunitas a coactiōe. maior
pz. qr ei lapis hz deteriatā inclinationē ad locuz
deorsū et fm deteriatū modū. s. fm modum sue
grauitatis: iō pōt cogi. aut qr ipellit sursū: aut qr
impellit deorsū veloci⁹ qz requirat sua grauitas. sz si
lapis hret iclinationē ad oēm locū 2 ad oēm mo
dum mot⁹: ipossibile eēt q violētaret ad aliquē
motū vel locū. qr vbicūqz moueret et qlitercūqz
eqliter eēt fm iclinationē suā. similit qr mā pma
de se ē in pō ad oēz formā: deteriatur aūt ad hāc
vel illā per qlitates certas: iō cōsiderādo nāz ma
terie pme fm se: ois gnātio ē nālis 2 nulla violen
ta. s cōsiderādo dispositiōes malie deteriantes
ipam: inueniunt quedā gnātiōes violēte. et sic pz
maior. s. q oē illud qd pōt cogi hz deteriatā incli
nationē et fz deteriatū modū. minor similit ma-
nifesta ē. non ei intellect⁹ hz aliquā deteriatā icli
nationē ad vnū intelligere 2 non ad aliud nec fm
vnū modū: s hz inclinationē ad oē intelligere et
fm oēm modū. q̄re 2c. et sic pz q intellectus nō
cogit nec cogi pōt respectu act⁹ intelligendi sicut
nec volūtas respectu act⁹ volēdi. et idē est itelli-
gēdū de qcunqz potētia apprehēsiua vel appetiti-
ua respectu sui act⁹ eliciti. ¶ 3° arguit q accipien
do libertatē put dicit imunitatē a necessaria de-
teriatione respectu oppositoz q nihil aliud est qz
facultas ad opposita q sola dr libtas arbitrij: ad-
huc itellect⁹ sit p prius et pncipalius liber qz vo-
lūtas. vbi notat pri⁹ qd est illd mediāte q hēm⁹
in ptāte nra exire in aliquē actū vel nō exire aut
exire in aliquē actū vel ei⁹ oppositū. 2 dicit q illd
est tā in deo qz in nob notitia quā habem⁹ de cō-
tingēti cōnexione aliquoz volibiliū ad p se 2 ne-
cessario volibilia. et eo ei q aliqd mediū iudicat
nō necessariū ad cōsequendū finē quē volumus
possum⁹ sistere a iudicio cōcludēte illd eē eligēdū
et p consequēs ab electiōe. et p idē pncipiū possu
mus repellere oia occurrētia q nata eēnt fz se cō
cludere illd eē eligēdū dū tā sint cōtigētia. q si ta
le mediū eligit: libere eligit. qr potuit nō eligi cū
nō sit necessariū ad finē quē volum⁹. Rursus qr
finis quē volum⁹ nō pōt hri nisi p illd mediū vel
aliqd aliud: iō necessario volum⁹ indeteriate ali
qd mediū p qd finē cōsequamur. et iō sicut i pote
state nra ē sistere vel suspēdere cōclusiuū iudiciū
illi⁹ vel isti⁹ medij deteriate: sic i potestate nra ē
per eūdē actū cū volūtate pdicta mouere ad inq
rendū qd illoz medioz acceptabil vt meli⁹. ex q
alterz illoz indeteriate ē necessariū: inqsitio fiet
imperādo exercitiū viriū inferioz ministrātium
obdiēt intellectui 2 volūtati sub diuersis rōnib⁹ ap-
petibil vl respuibilis: oib⁹ tā cōtingent se hntib⁹.
hoc supposito arguit sic. Illa pō est p pri⁹ et pnci-
pali⁹ libera: p cui⁹ actū hēmus pus et principali⁹
dñium actuū nroz. sz talis pō est itellect⁹ magis
qz volūtas. g intellect⁹ pri⁹ 2 pricipali⁹ est liber qz
volūtas. maior de se pz. minor pbat. qr cum per
duos act⁹ hēamus dñium ceteroz. s. p noticiā cō
nexionis cōtingētis aliquorū volibiliū ad p se et
necessario volibili: a cōnexionis dico contingētis
qntū ad qlz eorū deteriate s necessarie qntū ad
aliqd indeteriate. et iterz p volūtatē qua volum⁹
necessario alterū indeteriate et nō hoc vel illud
deteriate: p pri⁹ hēmus tale dñium 2 pncipalius
p noticiā precedētē qz p actū voluntatē sequētē.
qr ex pmo mōstrat secund⁹ et nō ecō. noticia aūt
illa ptinet ad itellectū. igit 2c. ¶ 4° arguit ex eo
dē supposito. Illa pō p pri⁹ et pncipali⁹ est libera
cui⁹ actū hēmus pus et pncipali⁹ i potestate nra.
sz talis ē intellect⁹ 2 nō volūtas. igit 2c. maior pz
de se. minor pbat. qr pmi actus q sunt i potesta-
te nra: sūt iudiciū cōclusiuū alicui⁹ eligēdi et ipsa
electio. iter hos āt act⁹ pri⁹ est iudiciū cōclusiuū
qd ptinet ad itellectū qz electio ptinēs ad volun
tatē. electio aūt regulat p iudiciū cōclusiuū et nō
ecōuerso. deteriatur ēt electio necessario ad illd
qd libere cōclusū est. ita q volūtas nō pt i opposi
tū nec respuere qd sibi ppositū est si intellect⁹ iu-
dicauerit aliqd finalit et cōpletiue vt eligēdū vt
dicit se alias pbasse. et sic tota libertas electiōis
cōtinet in libertate iudicij cōclusiui. et sic pz q in-
tellect⁹ est pus liber et principalius qz voluntas.
¶ 5°. arguūt quidā sic. Sicut se hz cognoscēs ad
viuēs: ita se hz liberū ad cognoscēe. sz oē cognos-
cēs est viuēs et fz oē illd qd cognoscit viuit. ergo
simlit oē liberū est cognoscēs et fm oē illd quo ē
liberz cognoscit. sz p volūtatē nō cognoscim⁹ sed
solū per itellectū. g per volūtatē non sum⁹ liberi
sz p intellectū. ¶ 6°. Qr potētia q est magis idif
ferēs ad oppositū: est magis libera. sz itellect⁹ est
magis idifferēs ad opposita qz voluntas. igit est
magis liber. maior pz. qr rō liberi arbitrij cōsistit
in idifferētia p quā possum⁹ in aliqd vel ei⁹ oppo

situ. ergo pō que magis est indifferēs ad opposita est magis libera. minor pbat. q2 potētie rōnales sunt ad opposita vt dr. 9°. metha. s3 intellect9 est magis rōnalis ꝙ volūtas cū sit rōnalis p eēntiā3 volūtas aūt solū per pticipationē. igit 7c. ¶7°. Illa pō est magis libera ꝙ min9 depēdet ab alia. et h stati pbat p illō qō dr pmo metha. q liberū est grā sui. s3 intellectus min9 depēdet a volūtate ꝙ e3. q2 voluntas nō pōt exire i actum sine actu intellectus pmo. itellectus aūt ad hoc q exeat in actū non exigit actū volūtatis pmum. ergo intellectus est liberior ꝙ volūtas. ¶8°. Liberū arbitriū dr esse facultas rōnis 7 voluntatis. hoc ergo aut itelligit de vtroq3 p se aut de vtroq3 simul. si de vtroq3 p se: sequit q vtrūq3 sit liberum arbitriū 7 eq̄liter cū eq̄liter ptineant ad diffinitionē. si de vtroq3 simul: idē3 sequit per eādem rōnē. et sic videtur q vtraq3 pō sit equalr libera. ¶9°. arguit godofr. de fon. q. quol3. q. p°. sic libertas est in actu q2 egredit a pō libera: ita libertas ē in pō q2 egredit a nā libera. s3 intellect9 radicat in eade3 nā immāli et libera cū volūtate. ergo itellectus ē pō eque libera sic volūtas. nec pōt dici q nā det libertatē potētie volitiue. s. libertatē formalit. q2 illā formalit nō h3 nā. q2 si formalit nā non h3 libertatē 7 lō voluntas h3 eam: eadē rōne et intellectus. ¶10. arguit. Q2 aīa fm id totū qō est ad imagine3 dei libera est. q2 nihil ē seruitutis i deo. q2 nec ꝙtū ad intellectū nec ꝙtū ad voluntatē. ita nec i toto illo qō est ad imaginē dei. s3 aīa nō minus ē ad imaginē dei fm itellectū ꝙ fm volūtatē. igit 7c. ¶11° arguit. Q2 ponere q voluntas hēat causalit libertatē a forma apprehēsa male dictū est. q2 forma apprehensa se h3 ad volūtatem sicut obm ad potentiā. sed nihil est dicere q potētia h3 libertatem ab obiecto. ergo 7c. l3 eni oporteat obm pportionari potētie sicut motorē mobili: et pō libera 7 abstracta exigat obm liberū et abstractū: non tn̄ habet ab illo libertatem. ¶12° arguit. Q2 dicere q apprehēdente intellectu fornicationē vt malā q2 inordinatā et vt bonā quia delectabilē q volūtas p se se determinet ad alterū eo2 cōsiderandum est iconueniēs. q2 si voluntas nō determinet ad volēdum cōsiderare alterū ex tali cōsideratione bifurcata neq3 et alia superueniēte cōsideratione qua iudicet alteri istorū esse insistendū: tūc volūtas ꝙ quantū erat de se a nullo erat deteriata et p consequēs indeterminata ꝙtū est de se ante ꝙ deteriaretur: sequit q indeteriatum possit se deteriare ad agendum qō est cōtra eos. si aūt dicant q hoc est impossibile intellectu l. q indeteriatum se determinet sed non volūtati q2 hoc est nā sua: est petitio pricipij 7 assertio sine rōne. ¶13°. q2 si deteriare se est reducere se in actū: tūc volūtas actiuat vl actuat se quod est contra te. si autem determinare se nichil reale dicit: tūc nō op3 solicitari de isto determinare q2 nihil reale dicit. ¶14°. Velle cōsiderare hoc vel illud et velle sistere in hac cōsideratione vel illa: ē quidā actus volendi. s3 fm te volūtas non pōt deteriare intellectū ad hāc considerationē vel illā nisi pmo sit determiata ad hoc q velit hāc cōsiderationē vel illam. ergo si volūtas determinet se ad volendū hāc vel illā determinationē: volūtas causat i se actum volēdi quo vult talē cōsiderationē. qō est cōtra ponentes q volūtas nō causat i se aliquē actū volēdi. ¶15°. Q2 finis nō dr actuare 7 deteriare volūtatē nisi h3 q apprehēdit sub illa rōne sub qua nat9 est mouere voluntatē ad volendū. sed illud qō est ad finē qū apprehendit in ordine ad finē: se h3 ad mouendū voluntatē sicut finis. ergo qō est ad finem p tali hora h3 determinare 7 actuare voluntatē. nec volūtas habebit deteriare seipam. vn̄ si illō qō est ad finē non psentet voluntati sub illa rōne sub qua sit sufficiēs mouere: oportebit vlteri9 pcedere fm pcessum itellect9 pratici quousq3 occurrat sub tali rōne sub ꝙ sit sufficiens mouere eā. ¶16°. Q2 qō dr q voluntas nō possit determinare intellectū nisi pri9 seipam determinet: falsū est. q2 voluntas nihil determinat vl agit nisi mediante actu volēdi. vn̄ illud h3 determinare: qō h3 velle. sed voluntas directe et per se nō habet velle suū actum: sed directe 7 per se actū aliaru3 potētiarum puta intelligere et sic de alijs. igitur voluntas non potest se determinare priusꝙ itellectum. imo prius determinat intellectum et postea ab intellectu determinat vlterius inquantū ille potētie mutuo se mouēt. ita tn̄ q volūtas nō deteriat intellectum aut phātasiam impellendo ad suos actus nisi pri9 sit deteriata non a se s3 ab intellectu iudicāte bonū esse cōsiderare et phantasiari hoc vel illud. q2 semper itellectus est preuius volūtati. Si aūt querat cū proponit volūtati fornicatio sub duplici rōne puta sub rōne mali q2 inordinata et sub rōne boni q2 delectabilis vn̄ h3 volūtas deteriate velle cōsiderare delectationē 7 non deordinationē: dicendū q hoc h3 ex hoc q intellectus iudicauit determinate insistendū cōsiderationi delectationis. 7 si vlteri9 queratur vn̄ intellect9 hoc habeat iudicare: dicendum q hoc pōt cōtingere ex dispositiōe cōsiderātis vl fm nām vl ꝓ3 habitū corruptū vel passionē. ꝙ cū aliquantulū imorat in tali cogitatiōe inflamato

appetitu sensitiuo: apprehēdas fornicationē cōue-nientē. et ex negligētia qua nō se statī retrahit a tali cogitatiōe potēs auertere fragilitatē suam si vellet vti rōne iuxta cōsiliū phi. 2° ethi. qui dicit q circa delectationē oportet facere et vti vice q senes erga Helenam. s. non imorari tali cōsidera tioni s fugere. et sic pz q nō bene assignatur liber tas. ¶17°. Qr liberū dicit qd est gra sui vt patet pmo metha et q scit se regere et q est causa sue in clinatiōis ita q nō determinate et necessario in-clinet ab alio ad aliqd vnū determinatū: sz sit in potestate sua se determinare ad hoc vl illud. nō hr e aūt determinationez et coartatiōem ad hoc determinate vel ad illud: cōtingit alicui ex hoc q est abstractū a mā hñs inclinationē p cognitionē et amorē in ens et bonū vle: et hēt determinare finē: et quomō debeat z possit se determinare in finē. hoc aūt inest alicui fm q hēt potētias imate riales z non coartatas p mām. ideo libertas fm quā aliqs est dñs suoz actuū: cōsequit nāz imālē et abstractā et potētiā appetitiuā et cognitiuā in tali nā fundatas sicut sunt itellect9 et volūtas. et ideo vtraqz potētia ē eque libera suo mō. ¶18°. Qr sicut libere potest volūtas velle hoc aut illō: intellect9 pōt libere iudicare de hoc vl illo z vnā quecz earū ex se formalit est libera. sz vna mouet aliā mutuo in vsu libero q exercēt actū suū libere inqztm mutuo se mouēt. ¶19. Qr homo non ha-bet dominium sui actus fm alterā istarū poten-tiarū tm. imo in oīu actu in q hō fm liberū arbi-triū mouet se: reqrit act9 vtriusqz. qd pz. qr vni-cuiqz statim occurrit q non ē cuilibz assentiēdum et q nō debz se p cōsensum alicui rei applicare nisi p deliberationem appareat vtrū expediat. ex hoc aūt nat9 est seq act9 volēdi in voluntate q velit inclinare vires quaz ē deliberare vl deliberatio ni deseruire ad deliberādū. et terminata delibe-ratione mouet volūtas ad volēdū illud qd p de liberationē cōclusuz ē meli9 esse. et sic etiā volun tas indirecte mouet seipam et ē sibi cā sequentis volitionis. qr etiā per deliberationē generalem voluit se eligere illud qd inueniretur per delibe-rationē esse meli9. ¶20. arguit Bernard9 d gā-naco in ipugnationib9 Henrici quolibet. 14. q. 5°. vbi pbat q voluntas nō sit liberior qz intelle ctus. qr causa quare aliq potētia sit libera est qr ē vniuersalis. i. quia habet obiectum vniuersale qd se habz indifferent ad cōtenta sub vniuersali. ha bet autem potētia vniuersale obm quia est illi-mitata ratione materie: et quia est potentia es-sentie imaterialis. et ideo prima radix libertatis est imaterialitas eētie. secūda vniuersalitas ob iecti. tertia indifferentia obiectoz ad particula-ris vel ad multa. cōstat autē q intellectus ē equa liter potentia essentie immaterialis sicut et vo-luntas. et est eque illimitata limitatione organi et materie sicut et voluntas. et secūdo habet ob-iectum eque vniuersale quia verum et bonūz cō uertuntur. et tertio cōsimilis indifferentia inue-nitur veri vniuersalis ad vera particularia: sicut boni vniuersalis ad bona particularia. et ideo tā ta libertas est in ratione sicut in volūtate. ¶21° Quia sicut intellectus necessario fertur in veruz vel apparens sibi verum: ita voluntas necessario fertur in bonum sub ratione boni. et sicut intelle ctus nō necessario fertur in hoc vel illud verum sed indifferenter potest ferri in alterum quia po test cōsiderare rem fm quamlibet eius cōdicio-nem vel absolutam vel comparatam: nisi sit tale verum qd de natura sua sit euidens ita q ei9 eui dentia nō dpēdeat nisi ex noticia terminoruz vt sunt prima principia: similiter voluntas fertur in bonum necessario. quia si velit aliquid: oportet q velit sub ratione boni. tamen indifferēter po-test velle hoc bonum vel illud. rōne cuius inde-terminationis non est necessitata ad vnum sicut sunt potentie materiales. vnde illud qd tollit li-bertatem ab eis: ponit eam in intellectu et volū-tate. s. indeterminatio respectu eoruz in quibus inuenitur ratio per se obiectoruz. ¶22°. Quia si voluntas diceretur liberior intellectu: hoc vi-deretur p tanto quia licet intellectus sit indiffe-rens qztm est de se ad considerandum hoc vel il-lud vel hanc rem sub hac cōdicione vel illa: tamē intellectus non habet executionem sue liberta-tis nisi fm imperium voluntatis. sed hoc nō im-pedit pter duo. Primum est. quia causa quare voluntas imperat intellectui vt consideret hoc vel illud determinate licet sit imediate a volun-tate: tamen nō est ab ea nisi per iudicium intelle ctus qui iudicat p illa hora melius esse q res cō sideretur fm illam vel illam cōdicionem. et ita intellectus determinando voluntatem: deter-minat seipsum ad hoc vt cōsideret hoc vel illud mediante tamen voluntate. vnde in ista deter-minatione est quasi agens primariū respectu vo luntatis que est quasi secundarium et immedia-tū. z ideo cū causa pmaria pl9 influat qz secunda ria: plus facit intellectus ad determinationez sui qz voluntas. et ideo non est dicendum minus li-ber qz voluntas. Secunduz aūt est quia id quod tu dicis de intellectu dicam de voluntate. quia sicut voluntas est indifferens ad volendum hoc bonum vel illud inqztm huiusmodi vel ad volēdū

et nolēdū: oportet q̄ hec differētia determinet̄ p̄ rōnē q̄ iudicat p̄ nūc hoc esse meli⁹ vł nō meli⁹: ita q̄ nūq̄ fertur voluntas in hoc nisi quia ratio nō ostendit solū hoc esse bonū et illud: sz etiā q̄ rō dictat hoc nūc magis esse volēdū vel nō volēdū. et ideo plus depēdet determinatio volūtatis ab intellectu q̄ ecōtrario. et ideo pl⁹ et magis radicalr̄ et formalr̄ ē libertas in intellectu q̄ in voluntate: licet neq̄ intellect⁹ possit eam exeq̄ sine volūtate neq̄ volūtas sine itellectu. ¶ 23°. arguit Aureol⁹ p̄bādo q̄ liber arbitriū nō sit vna pō tm̄. s. volūtas. Qz de rōne liberi arbitrij ē nō tm̄ libere velle sz libere arbitrari. sicut enī arbitriū ē liberū: sic libere sentētiat. vł libere sentire vł sentētiare ita ē act⁹ intellectus pratici sicut velle est act⁹ voluntatis. Cōfirmat̄ p̄ diffinitionē magistri quā ponit in littera vbi dicit q̄ liberū arbitriū ē facultas intellect⁹ et voluntatis. ¶ 24° arguit. Qz cū dicit̄ q̄ liber arbitriū ē voluntas vt cōtinēs in v̄tute actū potētie dliberatiue: q̄ro inq̄it q̄d intelligis p̄ v̄tutē. aut enī intelligis potētia: et tunc erūt due potētie. s. voluntas ⁊ ipa virtus. aut igit̄ illa v̄t⁹ dicit actū aut hītū aut aliud accñs. nō actū: qz liber arbitriū ē pn̄m act⁹. nec dicit hītū f̄m te nec apparet q̄ aliud accñs ab actu et hītu sit illa v̄t⁹. ¶ 25° sic. Liber arbitriū est p̄p̄etas duaꝝ potētiaꝝ cōsurgēs ex cōnexione illarū. ḡ nō ē vna pō. añs p̄bat̄ sic. illd̄ orit̄ ex cōnexione duoꝝ actuū qd̄ nō ē altero illoꝝ dēpto. sed dēpta rōcinatione seu etiā actu volūtatis: nō ē in potestate nr̄a arbitrari. nec velle sit̄ ē in potestate nr̄a. nec vsus liberi arbitrij. demus enī actū deliberatiuū ⁊ nō ē in potestate nr̄a vsus liberi arbitrij vt p̄z in pueris ⁊ ebriosis. eodē mō ecōuerso pone actū dliberatiuū et nō ponas actū volūtatis: tā nō ē in potestate nr̄a vsus liberi arbitrij. cōparādo enī obm̄ ad itellectū: nō hēt itellectus aliq̄d de libertate. igit̄ oz q̄ libertas p̄ueniat sibi aliunde ab aliq̄ qd̄ determiat eū intrīsece. hoc āt est volūtas vt ē por ipo velle. igit̄ liber arbitriū est p̄p̄etas duaꝝ potētiaꝝ. sic ē p̄p̄etas itellect⁹ q̄ possit rōcinari: sic ē p̄p̄etas intellect⁹ ⁊ voluntatis vt cōcurrūt simul. ⁊ cōsurgit ex eis facultas q̄ ē posse libere arbitrari. ⁊ hec ē libertas arbitrij. ¶ 26. arguit qz nō solū hēmus libertatē respectu act⁹ volūtatis: imo respectu act⁹ itellect⁹. igitur est p̄p̄etas vtriusq̄. añs p̄bat̄. qz si nō: nō erit in potestate nr̄a arbitrari. et si arbitrari nō sit in potestate nr̄a: tūc act⁹ p̄dētie q̄ est sentētiare dicere ⁊ vltimū videre ō q̄ loq̄t̄ Aristo. 6° ethicorū nō erit i potestate nr̄a: cū tale videre sit formalit̄ in intellectu. alias actus p̄dētie nō eēt i potestate nr̄a qd̄ ē c̄tra p̄bm̄ ponētē prudētiā v̄tutem moralē. et per cōsequēs est habitus electiu⁹ qd̄ nō esset sic si non esset in potestate nr̄a.

Quantum ad articulū tertiū p̄mo notādū ē q̄ vt .S.T. dicit. p⁹. p̄. q. 89. ar. 2° Et de. ve. q. 24. ar. 4° in. c. quāuis arbitriū qd̄ ē idē qd̄ iudiciū vel iudicij sentētia f̄m p̄p̄etatē vocabuli dicat actum: et tñ liber arbitriū p̄ut sumit̄ in vi vni⁹ nominis dicit ex vsu doctoꝝ loquētiū potētiā cui⁹ act⁹ est libere agere. illa aūt ē voluntas nō absolute sed p̄ut ē pō electiua. nā p̄m⁹ act⁹ et imediat⁹ liberi arbitrij ē eligere vt. S. T. inq̄t in hac distin. q. p⁹ ar. 2°. in. c. Et. p⁹. p̄. q. 83. ar. 3°. in. c. dr̄ autē liberū arbitriū libertate nō solū coactionē sz et nālem necessitatē ac determinationē actionis vel mot⁹ excludentē. vñ neq̄ de vltimo fine vt sic app̄chēso et volūtati p̄sentato neq̄ d̄ bono sub rōne cōi est liber arbitriū: lz act⁹ volūtatis circa illa sint liberi libertate q̄ est a coactione. dicente beato Augustino in enchi. neq̄ enī aut voluntas non ē aut libera dicenda nō est qua beati esse volumus aut esse miseri non solum nolumus sed nequaq̄ prorsus velle possumus. neq̄ iterum bruta animalia liberū habent arbitrium eo q̄ eoꝝ actiones et motus sint ad aliquid vnū determinatū ex natura sua siue ex naturali eorum extimatiōe quāuis eoꝝ potentia appetitiua ac motiua f̄m se considerata indifferēter se habeat ad vtrūq̄ oppositorum nam et possunt prosequi et possunt fugere. sicut ouis canē p̄sequitur et fugit lupū. verūtamen quia iudiciū quo eorum potentia appetitiua et motiua applicatur ad alterum oppositorum est sibi a natura determinatum: ideo bruta dici nō possunt liberi arbitrij. Circa hoc tamē animaduertēdū est prout. S. T. dicit de. veri. q. 24. ar. 2° ad. 3m. q̄ ex indifferētia actionū non infertur p̄prie loquēdo libertas actionū siue agēdi et nō agendi nō solū in brutis sed neq̄ etiam in nobis. nā actiones que p̄ corp⁹ exercentur cogi possunt vel p̄hiberi etiā in nobis in quib⁹ certum est q̄ sit indifferentia actionū et ad agere et non agere. vnde neq̄ homo dicitur esse liber sue actionis absolute et simpliciter loquendo. si tamen in brutis consideretur mot⁹ et actio nō f̄m seipsa sed f̄m ordinē ipsius ad iudiciū a quo dependet quod est ad vnum aliqd̄ determinatum sicut nō est in brutis p̄prie libertas actionū aut agēdi ⁊ nō agēdi: ita neq̄ est actionū indifferentia: immo vt sic determinatas actiones habent.

eo ꝙ non habeant iudicium liberum sed ad vnū naturalit̄ determinatū vt dictū ē. ¶ Sciēdū tū ꝙ. S. T. not it in hac dist. q. p°. ar. 3°. ad. 2m. et. 5m. Et. p°. p. q. 83. ar. 3°. ad. 2m. Et. de. ve. q. 24. ar. p°. ad. 17m. ꝙ iudiciū a q̄ denominat̄ liberū arbitriū si ꝓpē loquamur nō ē iudiciū qd̄ est actꝰ elicitꝰ a rōne sʒ est actꝰ volūtatis. s. electio. q̄ actꝰ ē q̄si cōclusio et determinatio cōsilij. determinat̄ aūt cōsiliū ꝑmo q̄dē p sententiā rōnis ostendētis qd̄ expediat. et secūdo determinat̄ p acceptationē appetitꝰ. vn̄ et ꝑhs dicit in. 3° ethi. ꝙ ex cōsiliari iudicātes desideramꝰ. et hoc modo ipa electio dr̄ q̄ddā iudiciū. vn̄ ut notat. S. T. i hac dis. vbi allegatū est ad. 5m cū dr̄ liberū arbitriū est liberū de volūtate iudiciū: li de nō ōnotat cām materialē q̄si volūtas sit illud de q̄ est iudiciū: sʒ denotat originē libertatis. quia ꝙ electio sit libera: hoc est ex natura voluntatis.

¶ Secundo Notādū est ꝙ aliqui nō recte intelligentes ỽba. S. T. de ve. q. 24a. ar. 2°. in coꝛ. putarunt ꝙ mētis. S. T. fuerit libertatē volūtatis dependere ex intellectꝰ vel rōnis libertate ꝓ eo ꝙ ibi dicit ꝙ tota rō libertatis ex modo cognitiōis depēdet. Itē ꝙ si iudiciū cognitiue potētie nō sit in potestate alicuꝰ sed sit ei aliūde determinatum neq3 appetitꝰ erit in potestate eiꝰ. et subiūgit. iudiciū inq̄t est in potestate iudicātis sm̄ ꝙ pōt de suo iudicio iudicare. ⁊ cōcludēs aut parū infra. vn̄ totꝰ libertatis radix ē in rōne cōstituta. Sed certe isti nō satis verba Sācti. T. aduerterūt. nō. n. ibi vel alibi dicit libertatē volūtatis ex libertate intellectꝰ et rōnis ꝓuenire aut ꝙ libertas intellectus sit radix libertatis voluntatis: sʒ ꝙ itellectꝰ vel rō aut eiꝰ iudiciū sit radix libertatis voluntatis ita ꝙ volūtatis libertas ex rōne vel ex iudicio rōnis depēdet nō ex ipsiꝰ libertate. distat enī plurimū inter hec dicta. quēadmodū aliud dictu est ꝙ sol aut celū sit cā caloris in his inferioribus et aliud est dicere ꝙ calor solis vel celi sit cā caloris corpoꝝ inferioꝝ. q2 ꝑmū dictū est veꝝ: secundū falsū. Quomō aūt rō aut eiꝰ iudiciū sit radix libertatis volūtatis pōt hr̄e triplicē sensum. Primus ē q2. s. sm̄ modū et diuersitatē cognitionis aut iudicij sit in rebꝰ cognitionē habentibus modus et libertatis diuersitas: et iste sensus est verus. sicut enim actꝰ volūtatis presuponit et consequit̄ actū intellectus et rōnis quia nichil est volitum nisi sit precognitum vt Augustinꝰ dicit: ita et libertas voluntatis que est sui actus modꝰ cōsequitur modū cognitionis intellectus. vn̄ ⁊ alio modo est liberū arbitrium in deo et in angelis ⁊ in hominibus: sicut et alius modus cognoscendi et iudicādi. vn̄ quia in brutis est q̄dā similitudo iudicij inq̄tm̄ participant aliquā naturalē prudētiā sm̄ quā iudicant aliq̄d eē agēdū vel nō agendū aut fugiēdū vel ꝓsequēdū: ideo in eis similitudo q̄dā est libertatis inq̄tm̄ possunt agere ⁊ nō agere sm̄ suū iudiciū. S3 q2 hoc ipsoꝝ iudiciū nō est ex aliq̄ rōnis collatione cū sui iudicij vi ignorent sʒ inest eis ex naturali extimatione ⁊ ad vnū aliq̄d determinatū: idcirco nec in ipsis est ỽa ratio liberi arbitrij. ꝓpter qd̄ necesse hn̄t a rebꝰ visis vel passionibꝰ insurgētibꝰ moueri ad fugā vl' ꝓsecutionē. ouis enī viso lupo necesse hēt timere ac fugere. et canis passione ire insurgēte: necesse hēt latrare et ꝓsequi ad nocēdū. in nobis vero ⁊ in angelis vbi iudiciū de agēdis a nā determinatū non ē: neq3 appetitꝰ electio ē determinata sed repitur vere et ꝓpē libertas arbitrij diuersimode tñ sm̄ iudicij diuersitatem. q2 enī homo iudicium hēt de agēdis incertū et obūbratū eo ꝙ cum discursu naturalit̄ fiat cui adiungit̄ dubitatio et difficultas sm̄ illud sapiētie. 9° cogitationes hoim timide et incerte ꝓuidētie nr̄e: ideo liberū eius arbitriū in eligēdo et difficultatē patit̄ et moras trahit. angelus vero q2 suo modo simplicē habet noticiā veritatis et absq3 discursu et inq̄sitiōe iudiciū fert de agēdis: prōptā et facilē hēt liberi arbitrij electionē. ¶ Secūdꝰ sensus eē pōt. q2. s. ratio et ipsiꝰ iudiciū cōferunt ad libertatē voluntatis nō q̄tm̄ ad sui nām neq3 q̄tm̄ ad sui originē. orit̄ enī libertas sicut ꝓpa passio ab ipsa nā volūtatis sʒ cōferunt ad hoc ꝙ in actū exeat. et iste sensus est verꝰ. Ad cuius itellectū cōsiderandū est ꝙ libertatē arbitrij exire in actū: est liberū arbitriū vti libertate sua. vti enī re: est ipam ad suū actū vel operationem applicare. vtimur enī visu quādo potentiam visiuam ad videndum applicamus et hoc est visum in actum exire. applicatur autem libertas arbitrij ad actum et libere eligendo bonum et libere refutando malum. et iterum actū electionis libere suspendendo et hoc q̄tm̄ ad actꝰ liberi arbitrij elicitos: et q̄tū ad iperatos mouendo alias anime potentias aut membra corporis ad actus suos vel ab eis retraendo libere aut illos suspendendo. ad huiuscemodi autem applicationem libertatis arbitrij confert iudiciū intellectus quo iudicat aliquid esse bonum vel aliquid esse malū aut idifferenter se habere ꝓpter diuersas rationes ita vt opus sit cōsilio ante electionem. nam sm̄ iudiciū intellectus consequit̄ liberi arbitrij motus vel actꝰ qui eē nō pōt nisi circa id qd̄ ab intellectu sibi ꝓpōit̄. ¶ Tertiꝰ sensus

esse pōt q. s. radix libertatis arbitrij sit intellect⁹ aut ei⁹ iudiciū. q. s. libertas arbitrij seu volūtatis depēdet ex libertate intellect⁹ et sui iudicij. vl q. libertas arbitrij q̄ʒ ad sui ēēm depēdet ⁊ cātur ab intellectu et ab ei⁹ iudicio: et iste sensus ē falsus. nā vt ex supiorib⁹ pʒ: libertas arbitrij nō est ppetas intellect⁹ sʒ ei cōmunicat a volūtate cuius ē ppria passio et ipi cōnaturalis. simul eni et eadē vi substātie intellectualis q̄ volūtas pducitur in rex nā: oritur et ei⁹ libertas arbitrij q̄ʒ ad sui ēēm. ¶ Ex supra dictis q̄ sūt d mēte. S. Tho. vt allegatū est: satis apparet falsū fuisse itellectū dicentiū q de mēte. S. T. fuerit libertatē volūtatis depēdere ex libertate intellect⁹. quinimo fm ei⁹ doctrinā ppe et formalit loquēdo libertas d q̄ nūc agit: cōdicio et ppetas ē soli⁹ volūtatis cuius participatiōe act⁹ aliax potētiax liberi dñr. dr eni intellect⁹ libere itelligere et visus libere videre nō a libertate q̄ sit visus aut intellectus formalis ppetas: sʒ a libertate volūtatis cui⁹ motione et in cui⁹ potestate ē q visus videat et itellect⁹ itelligat q̄ʒ ē ex pte potētiax. vñ S. T. d. ve. q. 24. ar. 6°. i. c. iqt. sicut grāmatica p hoc q dr eē sciētia recte loquēdi: nō intelligit q sit pncipiū locutiōis simplicit q. etiā sine grāmatica pōt hō loq: s q sit pncipiū rectitudinis in locutiōe: ita et pō q̄ libere iudicam⁹: nō intelligit illa q̄ iudicam⁹ simplicit qd ē rōnis: s q̄ facit libertatē in iudicando qd est volūtatis. hec ille. Ad qd facit qd dicit p⁹. 2ᵉ. q. 17ᵃ. ar. p°. ad. 2ᵐ. radix inqt libertatis ē volūtas sicut subim: s sicut cā est rō. ex hoc eni volūtas libere pōt ad diuersa referri: q. rō pōt hre diuersas exceptiones boni. et iō pħi diffiniūt liberū arbitriū qd est liberū de rōne iudiciū. quasi rō sit causa libertatis. hec ille.

¶ Tertio Notādū ē, put accipit ex dicto. S. T. d. ve. q. 22ᵃ. ar. 5°. ad. 3ᵐ. et. q. 24. ar. p°. ad. 18ᵐ q lʒ aliqd verū sit cui pter impmixtionē falsi d necessitate intellect⁹ assētit sicut pncipia demōstrationis: ⁊ aliqd bonū sit qd ppt malicie impmixtionē d necessitate a volūtate appetit vt felicitas: ⁊ tū intellectus respectu talis obiecti cogi pōt nō aūt voluntas. Et rō differētie ē duplex. Una ē q. coactio ē aliqd repugnās volūtati. ipoztat eni coactio ex ppria significatione aliqd ɔtra inclinationē volentis seu appetentis vt appetēs ē ⁊ volēs. voluntas aūt ē ipsa inclinatio volētis. vñ est repugnātia in terminis q volūtas cogat. nā in eo q ponit cogi ponit moueri cōtra inclinationē volentis. in eo vero q mot⁹ talis ē volūtatis seu a volūtate: ponitur q sit fm ppriam inclinationem volentis. hec aūt sibi inuicē repugnant. intellectus aūt nō est ipsa inclinatio volentis licet habeat inclinationē ad aliqd. s. ad ppriū actum. et ideo nō repugnat sibi directe coactio. Alia rō est. quia ex necessitate pmox pncipiox inducit intellectui necessitas vt assentiat cōclusionib⁹ demōstrabilib⁹ eo q habeāt necessariā habitudinē ad principia. ita q nō existētib⁹ cōclusionib⁹ veris: necesse est principia vera nō esse. et pter hāc necessitatē intellect⁹ cogi pōt. volūtati aūt nō sic inducitur necessitas absoluta eligēdi volita alia ab vltimo fine qui se hēt ad illa sicut pncipiū. nā alia volita necessariā habitudinē nō habēt ad pmū volitū vt. s. absq illis pmū volitū seu vltim⁹ finis eē vl haberi nō possit. et ideo licet volūtas necessitet respectu vltimi finis: nō necessitat respectu aliorū volitox. ac p hoc cogi nō pōt. necessitas autē qua volūtas fert in vltimū finē: nō inducit ei coactionē pter causam dictā q. s. est fm ppam inclinationē volētis. neq cōpatit secū motū volūtatis in cōtrariū quēadmodū necessitas q̄ intellect⁹ inducit ad assentiendum ex pmis pncipijs. ¶ Aduertēdū tū q cum dr intellect⁹ pōt cogi ab aliq vero: nō est dictū simplicit quasi ipa potētia intellect⁹ intelligendo verū cogat. qm intellect⁹ in omē vex tēdit fm ppam inclinationē cū verū sit ei⁹ obm vt dr. 3° de aia. et. 6° metha⁹. ois eni potētia naturalit tēdit in suū obm. ac p hoc tēdēdo in illud: cogi nō pōt. nā coactio et violētia est respectu eius quod est cōtra naturā et a pncipio extrinseco. sʒ dictū illd debʒ accipi p sinodochē accipiēdo ptē p toto. ē eni sensus q itelligēs: i opatione itellect⁹ cogi pōt. q. lʒ illd ad qd cogit sit fʒ iclinationē itellect⁹: ē tū ɔ inclinationē intelligētis fm volūtatē q̄ est ppa ei⁹ inclinatio. sicut qñ volūtati alicui⁹ intelligētis placet vna opinio: cuius tū cōtrario itellect⁹ assētit ductus necessitate pncipiox ex qbus dducit. hmoi eni assēsus in respectu ad itellectū: coact⁹ nō ē eo q i illum tēdat nālit. s in respectu ad itelligētē: coact⁹ ē ⁊ violēt⁹. eo q sit ɔ ipsi⁹ volitionē et iclinationē saltē p tūc q̄ ē in cōtrariā opinionē. volūtas aūt sic cogi nō pōt etiā dictū accipiēdo p figurā sinodochen. nā neq volūtas fm se cogi pōt: nec volēs in opatione volūtatis q̄. s. aliqd vult: cogi pōt, ppt rōnē supra positā in assignādo differētiā volūtatis ad intellectū. Et p ista soluunt multe aduersarioꝝ obiectiones. Qd aūt dictū est volūtatē nō posse cogi: dbet itelligi q̄ʒ ad act⁹ ppos ab ea. s. imediate elicitos. nā in aliqb⁹ actib⁹ impatis ab ipa: cogi pōt pter coactionē xtutum exequentium put notat. S. Tho. disti. sequēti. ar. 3°. ad pmū.

¶Quarto Notādū est q libertas arbitrij dicitur ꝓprie respectu act⁹ vl' opatiōis. dr enī aliqs agēs liberi arbitrij: qz libertatē hēt agēdi et nō agēdi ⁊ agēdi hoc vl' illud. liberū aūt ꝺm phm ꝑmo metha⁹ ē qd cā sui ē. sequit ergo q liberū arbitriū iō dr: qz cā ē sui act⁹ vel opationis. i. qz in potestate sua hēt act⁹ suos et opationes qd ē dominiū ipoꝝ hr̄e. q aūt liberū arbitriū qd est ipa potētia voluntatis: hēat in sui potestate act⁹ suos et aliaꝝ potētiarū qbus ipat ac eoꝝ dominiū: inest illi a natura sua q̄tū ad ipaȝ libertatis subaȝ: nō ab habitu vl' obiecto neqȝ ab aliq exteriori ꝑterq̄ȝ ab actore nature. vn̄. S. T. in hac disti. q. p⁹. ar. p⁹. in. c. q volūtas indꝫ hēat dominiū sui act⁹: ex ipsa natura potētie habet. put est imperans alijs ⁊ a nullo iperata. Ad huius autē intellectū cōsiderāduȝ est vt. S. T. notat de veri. q. 22⁹. ar. 6⁹. in. c. q libertas voluntatis in trib⁹ cōsideratꝫ q ad actus et opationes cōcurrūt. s. q̄tū ad ſbam act⁹ eo q volūtas pōt velle et nō velle: et q̄tū ad obm in eo q pōt velle hoc vl' illō ⁊ ei⁹ oppositū: ⁊ q̄tū ad ordinē ad finē in eo q pōt velle bonū vel malū. diuersimode tn̄ inest libertas volūtati respectu hoꝝ triū. nā q̄tū ad ꝑmum inest ei libertas et in quolibȝ statu nature et respectu cuiuslibȝ obiecti: in via tn̄ nō in termino. s. in patria. in quocūqȝ enī statu nature humane siue inocētie siue in statu post peccatū: volūtas ē libera respectu sui act⁹. qz potest velle ⁊ non velle qdlibȝ obm se offerat etiā ipm summū bonū ⁊ vltim⁹ finis. nā ⁊ in potestate sua hēt auertere cogitationē vel cōsiderationē intellect⁹ ab vltimo fine vt a beatitudine ⁊ actū suū suspēdere. quātuȝ vero ad secundū: libertas volūtati inest nō respectu omniū sȝ quorūdā obiectoꝝ. s. eorū q sunt ad finē et ꝺm quēlibȝ statū nature. nā respectu finis vltimi necessitatē habet volūtas nō libertatem nisi coactionis. quātuȝ vero ad tertiū: libertas inest voluntati respectu eoꝝ q sunt ad fineȝ ꝑcise sed nō in quolibȝ statu nature: qz nō in statu inocētie sed in statu nature post peccatuȝ in q natura deficere pōt. nā vbi nō est defect⁹ in apphendēdo et cōsiderādo: nō pōt eē volūtas mali in his q sunt ad finē sicut patet in beatis. Quolȝ autē modo istoꝝ libertas capiatur: apparet q voluntas habet eam a seipa ⁊ a natura sua. nā ꝑmo modo libertas accipitur q̄tū ad exercitiū act⁹ sȝ q volūtas mouet seipsam et oēs vires anime preter naturales vires vegetatiue partis q nostro arbitrio nō subdunꝫ. volo enī quia volo me velle. et intelligo qz volo me intelligere. et similiter vtor oīb⁹ potētijs et habitib⁹ qz volo. vn̄ et cōmentator. 3⁹ de aīa diffinit hītum q est quo quis vtiꝫ cū voluerit. Secūdo vero modo libertas acapiꝫ in respectu ad obm. s. bonū qd licet ꝑsenteꝫ volūtati ꝑ intellectū qz bonū ꝑ intellectū apprehensum est obm volūtatis et ab eo habeat specificationē et determinationē sui act⁹: non tn̄ ab ipso habet libertatē q hoc vel illud bonū sibi presentatuȝ eligere pōt. sed eam hēt ex sui natura: quāuis intellect⁹ cōferat ꝑsentādo hoc vel illud bonū q huiuscemodi libertas in actuȝ exeat modo supra exposito in secūdo notabili. Tertio modo libertas volūtatis attendiꝫ respectu sui act⁹ et obi in ordine ad finē qui est bonuȝ. et neqȝ isto modo libertas inest voluntati per aliqd extrinsecū: quāuis ipa electio vel ꝑelectio q fit per volūtatis libertatē: occasionaliꝫ magis q̄ȝ causaliter aliqn̄ depēdeat vel ab interiori vel exteriori motiuo vt a passione vel habitu aut aliquo occurrente. quemadmodū quādo ali⁹ cibus acceptatur a sano et ali⁹ ab egrotāte: et alius mot⁹ ab irato animo acceptatur et ali⁹ a māsueto. ¶Ex supradictis satis apparet falsam esse opinionem dicentiū libertatē voluntatis dependere et causari a libertate intellectus: et q intellect⁹ magis et prius natura sit liber q̄ȝ volūtas. isti enī decepti sunt putātes q sicut volūtas hēt suo modo ab intellectu determinationē sui act⁹ q̄tū ad obm et q hoc vel illud sibi ꝑsentatū eligat: ita ⁊ libertatē ab intellectu habeat qd patet falsuȝ esse ex sup deductis. aliud enī dictu ē q volūtas habeat ab intellectu obm determinans actū suum et vt sic causa sit q vnū ꝑeligat alteri. et aliud dictu est q voluntas libertatē eligendi hoc vel illud ab intellectu habeat. et ꝑmū est veꝝ: secundū falsum. In eo aūt qd dicunt intellectū libere intelligere qz in potestate sua hēt hoc vel illud intelligere: falluꝫ. nā vt tactū fuit sup libertas q itellectus libere itelligit: volūtatis est formaliꝫ loquēdo. dr enī act⁹ itellect⁹ liber: qz ꝓcedit ex libera motione ⁊ ex libero impio volūtatis. vnde ꝓpe loquēdo est denominatio ab extrinseco. non enī diciꝫ intellectus liber a libertate formaliter inherēte sed a libertate voluntatis. libere enim intelligo quia libera voluntate et mea spōte intelligo quēadmodum libere video colorem non libertate que sit in visu sed quia mea libera voluntate colorem video. cum enim intellectus sub obedientia et imperio sit voluntatis et ad eius mandatum moueatur et habeat exercitium sui actus: dici nō pōt liber ꝓpa libertate. nam liber ē qui causa sui mot⁹ est. volūtas aūt nō solū hēt q a se moueaꝫ: sed et q iperio suo moueat oēs alias aīe

ad hoc

potētias. ꝓpꝰ qḋ libertas formalis ꝓꝓetas ē volūtatis. De alijs aūt potētijs aīe nō dr̄ nisi participatiue et q̄si denominatione extrīseca. sicut enī intellectꝰ nō solū sibi intelligit et volūtas non sibi soli vult ſ; toti aīe ꝑut Augꝰ dicit: ita et volūtas nō solū sibi libera ē sed toti aīe et ceteris eius virībꝰ. Occasio aūt erroris istoꝝ forte fuit: qꝛ vere et ꝓꝓe dr̄ ꝙ in potestate intelligētis est intelligere et nō intelligere: ac ꝑ hoc ꝙ intelligens libere intelligit. sed in his locutiōibꝰ aduertere oportet ꝙ intelligēs cū sit nomē suppositi: implicat et intellectū et volūtatē q̄ sunt eius potētie. et sicut verificat̄ ꝙ intelligens intelligit intellectu tanq̄ ꝓncipio q̊: ita et verificat̄ ꝙ intelligēs ꝑ voluntatem libere intelligit et ꝙ ꝑ volūtatē in potestate sua hēt ꝙ intelligat vel nō intelligat. si enī qꝛ intelligens libere intelligit libertas deberet attribui formalit̄ et intrīsece intellectui: pari rōne voluntas deberet dici ꝓncipiū intellectionis qꝛ volens intelligit. ¶ Aliqui tū sic opinātiū assignāt ꝓ fundamēto sue opinionis ꝙ rō qua potētia aliq̄ dicitur libera: est qꝛ habet obm̄ vl̄e et imateriale qḋ se hēt indifferēter ad multa sub eo ꝯtenta. vnde cū obm̄ intellectꝰ sit eque vl̄e et imateriale sicut obm̄ volūtatis et sit illo ꝑus: sequit̄ dicunt isti ꝙ libertas sit eque ꝓꝓetas intellectꝰ sicut et voluntatis imo et ꝑus. Sed certe fundamētū istiꝰ opinionis fallax est. Tū qꝛ ſm hoc eque liber esset intellectꝰ in assentiēdo ꝑmis ꝓncipijs et cōclusionibus necessario deductis ex illis: sicut cōclusiōibꝰ cōtingentibꝰ. et volūtas eq̄ libera esset in volendo et appetēdo vltimū finē: sicut et illa q̄ sunt ad finē. ac ꝑ hoc liberū arbitriū equalit̄ esset circa necessaria quēadmodū circa cōtingētia. et respectu vltimi finis sicut et respectu eoꝝ q̄ sunt ad finē. quod falsū ē et cōtra cōmunē doctrinā theologorū et philosophoꝝ qui liberū arbitriū ponūt circa cōtingētia ꝛ respectu eoꝝ q̄ sunt ad finē dūtaxat. Probat̄ ꝯña. qꝛ eque vel maior vl̄itas et imaterialitas ē in ꝓncipijs indemōstrabilibus et in vltimo fine cōmunit̄ accepto et in cōclusionibꝰ necessario ex ꝓncipijs deductis quēadmodū in contingētibꝰ et in his q̄ ordinant̄ ad finē. Tū etiam qꝛ si causa libertatis potētie esset imaterialitas ꝛ vl̄itas obi: seq̄ret̄ ꝙ ad diuersitatē obiectoꝝ in vl̄itate et imaterialitate variaret̄ potētie libertas. et ꝑ cōsequēs libertas in eadē potētia susciperet magis et minꝰ qḋ ē falsū. Et p̄terea libertas nō eēt aliq̄d intrīsecū et cōnaturale potētie libere: ſ; ab extrīseco. s. ab obō et cōtingēter illi ꝓueniret qḋ ē absurdū. Tū etiā qꝛ obm̄ volūtatis qḋ est bonū nō hēt inq̄ꝫm hmōi ꝙ sit imateriale ꝛ vl̄e. qꝛ vt phūs docet. 6º methaꝭ. veꝝ et falsū sunt in intellectu: bonū aūt ꝛ malū sunt in rebꝰ extra que sunt res particulares et aliq̄n mālēs. q̄cq̄d autē est in re particulari et mālī ē particulare et saltē modo aliq̄ mālē. et certū ē ꝙ multa bona sunt in rebꝰ mālia. seq̄ret̄ ergo ex fundamēto istoꝝ ꝙ potētia volūtatis libera nō esset q̄ fert̄ in res particulares et mālēs. Neq; valet dicere ꝙ bonum est obm̄ volūtatis inq̄ꝫm apprehēdit̄ ab intellectu vt vl̄e et imateriale. nā hoc falsū ē. qꝛ volūtas non accipit a rebꝰ abstrahēdo quēadmodū intellectꝰ. imo fert̄ in res ipas ſm ꝙ sunt in reꝝ nā: ſ; qḋ eē dicunt̄ bone ꝛ nō ſm eē abstractū. neq; sequit̄ ꝙ qꝛ obm̄ volūtatis ē bonū apprehēsū ꝑ intellectū ideo sibi p̄sentet̄ vt aliq̄d vl̄e et imālē. nā intellectꝰ nō solū cognoscit vl̄ia et imālia sed et ꝑticularia et mālia. vñ dicēdū est sic opinātibꝰ ꝙ vl̄itas et imālitas obiecti bene cōferūt ꝑ se ꝛ directe ad intelligibilitatē: ſ; ad libertatē minime. eque enī libera est voluntas ad eligēdū bona mālia sicut ad eligendū bona imaterialia. ad bona aūt vl̄ia inq̄ꝫm hmōi: nō iā se extēdit voluntatis libertas. nā sub tali rōne eligibilia nō sunt cū nō habeant vt sic rōnem bonitatis. bonitas enī vt dictū est: est ꝓꝓetas rebꝰ cōueniēs: nō ſm eē abstractū ſ; ꝑut eē habēti rerū natura. vñ et bonū in qḋ mouetur volūtas ē bonū cōueniēs in particulari ꝑut notat. S. T. in plerisq; locis et p̄sertim in. q. de malo. q. 6ª. ar. vnico in. cor. ꝓpꝰ qḋ electiōes sūt circa particularia quoꝝ sunt actus. et de hoc dictum fuit in libro ꝑmo distin. tertia.

Qantum ad articulū quartū respōdēdū ē obiectionibꝰ aduersarioꝝ. Et q̄dem ad ꝑmū ꝯ ꝑmā conclusionē dr̄ ꝙ nō aliud recte cōcludit nisi ꝙ potētia liberi arbitrij exit in actū q̄busdā actibꝰ mediātibꝰ a se et ab intellectu eliciti: ſ; nō inde seq̄t̄ ꝙ hmōi actꝰ sint d̄ integritate eēntiali liberi arbitrij ſm ꝙ d̄ ipō hic loq̄mur. vñ argūm nō militat ꝯtra ꝯclusionē. ¶ Ad. 2m dr̄ ꝙ si aduerbiū absolute determinat potētiā ex ꝑte libertatis vt sit sensus ꝙ liberū arbitriū nominat potētiā absolute liberā. i. simplr̄ et totalr̄: ꝑma ꝯsequētia assumpta ē vera ſ; aūs falsū. nō enī liberū arbitriū nominat potētiā absolute isto mō cū nō sit libera q̄ꝫm ad oēs eiꝰ actꝰ ꝑut hic loquimur de libertate. si aūt aduerbiū absolute determinet potentiā liberi arbitrij nō ex ꝑte libertatis ſ; q̄ꝫm ad id qḋ ē i se: vt sit sensus ꝙ liberū arbitriū q̄ꝫm ad id qḋ ē: nominat potētiā absolute. i. nō aliq̄d aliud: antecedēs est

verũ et ꝯña est nulla. nõ enim sequit̃ si liberũ ar
bitriũ essentialit̃ est potẽtia: ꝙ oĩes ei⁹ act⁹ sint
liberi. sicut nõ sequit̃. qꝛ rõ est q̃dã potẽtia: ꝙ ois
eius act⁹ sit ratiocinari. ¶ Ad. 3ᵐ dr̃ ꝙ ex eo non
aliud cõcludit̃ nisi ꝙ liberũ arbitriũ nõ ẽ habitus
et ꝙ libertas arbitrij est q̃dã ꝓprietas libertatis
qḋ totũ nos cõcedimus. nõ aũt argumẽtũ ꝓbat
ꝙ liberũ arbitriũ nõ sit potẽtia. et ideo nõ militat
cõtra cõclusionẽ. ¶ Ad argumẽta cõtra secũdaʒ
cõclusionẽ ad pᵐ et. 2ᵐ patet responsio ex his q̃
dicta sunt in tertio notabili. arguẽs aũt decept⁹
est nõ satis intelligens modũ loquẽdi. S. Tho.
p̃ figur ĩ sino doc: en vt ibi pꝫ. ẽ eni mẽs S. Tho.
ꝙ intelligẽs põt cogi in actu intellect⁹: non autẽ
volens in actu volũtatis. et licet inclinatio intel
lect⁹ inq̃ꝫᵐ dr̃ ioi et simplr̃ nõ sit d̃terminata aut
ẽm modũ determinatũ: inclinatio tñ intelligẽtis
in actu intelligẽdi põt eẽ determinata saltez q̃ꝫᵐ
ad modũ. sicut qñ intelligenti placet vna opinio
cui⁹ contrario itellect⁹ vel ipse intelligẽs p intel
lectũ assentit duct⁹ necessitate pncipiorũ. ¶ Ad
3ᵐ patet respõsio ex secũdo notabili. licet eñi li-
bertas volũtatis depẽdeat quodã modo a rõnis
iudicio: nõ tñ depẽdet a libertate rõnis vel eius
iudicij vt ibi deductũ fuit. neq̃ ẽ verũ ꝙ p actum
intellect⁹ formalit̃ loquẽdo habeam⁹ dominiũ
nr̃orũ actuũ: sed id habem⁹ ab ipsa natura volũta
tis q̃ ẽm se libera est. verũ est tñ ꝙ ad hoc ꝙ hu-
iuscemodi dominiũ exeat in actũ: cõfert actus in
tellect⁹ put deductũ fuit in secũdo et q̃rto nota
bili. ¶ Ad. 4ᵐ dr̃ ꝙ maior eẽꝫ vera si actus eẽnt
in potestate nr̃a p libertatẽ et dominiũ ei⁹ potẽ-
tie a qua eliciunt̃. sed hoc ẽ falsum. nã vt deductũ
fuit in secũdo et q̃rto notabili: act⁹ aliaꝝ potẽtia
rũ sunt in potestate nr̃a: nõ formalit̃ p libertatez
et dominiũ ipaꝝ potẽtiaꝝ sed p libertatẽ ꝛ domi
niũ volũtatis. vñ maior ꝓpositio argumẽti sicut
iacet ẽ falsa. ¶ Ad. 5ᵐ dr̃ ꝙ assumptũ ẽ falsũ. nul
la eñi rõ cogit ꝙ liber se habeat ad cognoscẽs p
oĩa sicut cognoscẽs ad viuẽs. vñ illa ꝓportiõis
similitudo ẽ ad placitũ arguẽtis cõficta. ¶ Ad. 6ᵐ
dr̃ p̃mo ꝙ licet libertas iplicet indifferẽtiã d̃ qua
arguẽs loq̃tur: nõ tñ tota rõ libertatis ex ipsa in-
differẽtia sumit̃. nã vt inductũ fuit ex dictis. S.
Tho. in secũdo notabili: ex indifferẽtia nõ infert̃
ꝓp̃e loquẽdo libertas. bruta eñi indifferẽtiã hñt
actionũ qꝛ pñt moueri et non moueri et fugere ꝛ
ꝓsequi: et tamen libertatẽ in actionibus nõ hñt.
vnde libertas addit super indifferẽtiã. Dicit̃ se-
cundo ad minorẽ ꝙ est falsa. qꝛ indifferẽtia intel
lect⁹ de qua arguẽs loquit̃: est circa conclusiones
ex p̃ncipijs deductas. et indifferẽtia volũtatis ẽ
circa ea q̃ sunt ad finẽ. nũc autẽ magis est indiffe
rens volũtas circa ea q̃ sunt ad finẽ: q̃ꝫ intellect⁹
circa cõclusiones deductas ex p̃ncipijs. qꝛ vt pa-
tuit in tertio notabili ex dictis. S. T. intellectus
q̃busdã ĩ ꝯclusionib⁹ vt demõstrabilib⁹ determina
te et necessario assentit necessitate absoluta. vo-
luntas aũt nõ ẽ sic determinata neq̃ necessitat̃ ad
volita q̃ sunt ad finẽ. et ad ei⁹ minoris ꝓbatio-
nẽ dicit̃ ꝙ bene ꝓcederet si potẽtie rationales ex
eo ꝙ rationales hñt indifferẽtiã ad opposita: s̃
nõ sic est. imo hñt illã ex eo ꝙ sunt libere. volun-
tas p eẽntiã: et intellect⁹ p participationẽ. ¶ Ad
7ᵐ dr̃ ꝙ maior hẽt veritatẽ nõ de omni depẽdẽ-
tia indifferẽter. alias magis libera eẽt potẽtia in-
tellect⁹ in assentiẽdo p̃mis p̃ncipijs q̃ꝫ in assentiẽ
do ꝯclusionib⁹. et volũtas magis libera eẽꝫ ĩ ap-
petẽdo vltimũ finẽ: q̃ꝫ medijs q̃ sunt ad finez. qꝛ
magis depẽdẽt cõclusiones a p̃ncipijs et media
ab vltimo fine q̃ꝫ ecõtra. sed ꝓpositio habet veri
tatẽ de depẽdentia q̃ꝫᵐ ad naturaʒ libertatis: et
tunc minor est falsa vt ex secundo et quarto no-
tabilibus apparet. ¶ Ad. 8ᵐ respõdet. S. T. i hac
disti. q. pᵃ. ar. 2ᵒ. ad. 2ᵐ. ꝙ liberũ arbitriũ dr̃ fa-
cultas volũtatis et rõnis nõ qꝛ vtrãq̃ essentiali
ter cõprehẽdat: sed dr̃ facultas rationis qꝛ v̾tus
rõnis ei participat̃. eo ꝙ actus liberi arbitrij actũ
rõnis p̃supponit put ipse declarat in solutione p̃n
cipali. Idẽ in sentẽtia r̃ndet d̃. veri. q. 24. ar. 5ᵒ
ad pᵐ. ¶ Ad. 9ᵐ dr̃ ꝙ argumẽtũ deficit et ĩ maio
ri et ĩ minori ꝓpositione. in maiori q̃dẽ: qꝛ nõ est
par silitudo d̃ libertate act⁹ ꝛ d̃ libertate potẽtie.
qꝛ libertas ĩ actu ẽ a põ libera et ẽ ab ea libere. li-
bertas aũt in põ ẽ a nã libera: nõ tñ ẽ ab ea libere
s̃ ex necessitate nature. Deficit ãt argũᵐ in mino
ri: qꝛ p̃supponit ꝙ ois effect⁹ ꝓcedit a cã ẽm oẽm
ipius imitationẽ totã ei⁹ pfectionẽ participãdo.
qḋ falsũ ẽ p̃serti d̃ cã equiuoca. alias ois res a deo
ꝓcederet ẽm imitationẽ ois ipsi⁹ pfectiõis qḋ est
falsũ. vñ si ꝓcessus argumẽti valeret: nõ solũ ꝓba
retur ꝙ intellect⁹ sit liber: s̃ etiã ꝙ oĩes aie po-
tẽtie essent libere qꝛ oĩes ꝓcedũt a natura libe
ra et ab eadẽ a q̃ volũtas et itellect⁹. ¶ Ad. 10ᵐ
dr̃ ꝙ ꝓcedit ex falso supposito. ꝓcedit eñi q̃si oĩa
q̃ sunt ad imaginẽ dei: sint eq̃lit̃ ad ei⁹ imaginẽ ꝛ
q̃ꝫᵐ ad oĩa q̃ in deo sunt qḋ ẽ falsũ. alias hõ ꝛ an
gelus q̃ dicunt̃ ad imaginẽ dei: nulli essent subie-
cti qꝛ deus nulli est subiectus. et iteruʒ haberent
potẽtiã creãdi qꝛ de⁹ potẽtiã hẽt creãdi qḋ ẽ deri
sibile. lꝫ aũt aĩa nõ min⁹ sit ad imaginẽ dei ẽm in
tellectum q̃ꝫ ẽm volũtatẽ simpliciter loquendo:
non tamen in omnibus eisdem in quibus est ad
imaginẽ dei ẽm intellectuʒ: ẽ ad imaginẽ dei ẽm

volūtatem aut ecōtra. alias anima esset ad imaginē dei ſm voluntatē in cognoſcēdo et ſm intellectū in appetēdo qḋ est falsum. ¶Ad. 11ᵐ dr̄ ꝙ ſicut iacet nō militat ꝯtra. S. T. q nuſꝙ̄ ſcripſit volūtatē hr̄e cauſalit libertatē a forma apprehenſa quāuis dicat ꝙ radix libertatis ſit in itellectu et in ei⁹ iudicio. ſ3 q̄modo hoc itelligēdū ſit in ſcḋo et q̄rto notabili dictū fuit. ¶Ad. 12ᵐ dr̄ ꝙ in illo caſu volūtas determinat ſe ad alterꝫ vel ad fornicationē fugiēdā vt malā vel ad ꝓſequēdā q2 delectabilē. et hoc pōt volūtas q2 ē domina ſui act⁹ ꝑſente obiecto. et licet huiuſcemodi ꝑſentatio ſit biſurcata eo ꝙ ꝑſentat̄ fornicatio ſub duplici rōne mali et boni vel etiā duoꝝ bonoꝝ: volūtas pōt ex ſeipa affici ad vnū altero excluſo. et cū arguit̄ cōtra q2 volūtas q̄ꝫᵐ ē de ſe ē indeterminata. indeterminatū aūt nō pōt ſe determinare: dr̄ ꝙ reſpōſio ibi data eſt bona. neqꝫ ē verū ꝙ ſit petitio ꝓncipij. nā ex doctrina. S. T. ſufficiēter probatū exiſtit ꝙ volūtas ex nā ſua ē libera et domina ſui act⁹. eſſ3 aūt petitio ꝓncipij apḋ eos q̄ hāc libertatē et dominiū volūtatis negāt. ¶Ad. 13ᵐ. cōcedim⁹ ꝑmā ꝑſiaꝫ. neqꝫ eſt verū ꝙ ſit ꝯtra nos cū illud teneat. S. T. in plurib⁹ locis. ꝛ ꝑſerti. pᵃ. 2ᵉ. q. 9ᵃ. ar. 3ᵒ. Et in. q. de malo. q. 6ᵃ. ar. vnico. ſed d̄ hoc magis dicet̄ in q̄ſtione ſequenti. ¶Ad 14ᵐ dr̄ ꝙ nō militat cōtra nos q poniꝰ volūtatē cauſare in ſe aliquē actū volēdi: qu. imo ꝑſuppoſita ꝑ intellectū rōne boni. ¶Ad. 15ᵐ dr̄. ꝙ minor ꝓpoſitio nō ē vera niſi q̄n id qḋ eſt ad finem eſt oīno neceſſariū ad cōſequēduꝫ finē ſicut ſunt eē et viuere reſpectu beatitudinis. ſunt tū multa ordinabilia in finē q̄ neceſſaria nō ſunt ad cōſequēdū finē et ſi ſint vtilia: et iſta nō ſe hn̄t ad mouendū volūtatē determinate ꝛ neceſſarie ſicut finis. et ad iſta volēda volūtas ſeipaꝫ determinat cū poſſet ad ea volēda nō ſe determinare et illa nō appetere. ¶Ad. 16ᵐ dr̄ ꝙ deficit in multis. primo in eo qḋ aſſumit et dicit falſuꝫ eē: q2 imo illud eſt verꝫ. et ad ꝓbationē falſitatis dicim⁹ falſū eſſe ꝙ volūtas directe et ꝑ ſe nō hēat velle ſuū actū. nā licet ꝑſupponat determinationē obiecti ꝑ intellectū: nō ideo ſequit̄ ꝙ q̄ꝫᵐ ad exercitiū act⁹ non determinet̄ a ſeipa. cui⁹ ſignū euidēs ē ꝙ etiā preſentato obiecto pōt volūtas nō velle illud. nam ex obiecti ꝑſentatione nō neceſſitat̄ volūtas ad id appetēdū ſicut dictū ē niſi ſit vltim⁹ finis vel illa q̄ ad illū cōſequēduꝫ ſunt omnino neceſſaria. ad illū aūt actū volūtas ſe ꝑ ſeipam determinat ad quē pōt ſe determinare ꝛ nō determinare volēdo. Deficit ſecūdo. q2 incidit in id qḋ negat: cū dicit ꝙ volūtas ꝑus determinat intellectū ꝛ poſtea ab intellectu determinat̄. nā nō determinat intellectū niſi ꝑ actū volēdi. ergo ꝑus volūtas habet aliquē actū volēdi q̄ꝫ determinet̄ ab intellectu. et certū ē ꝙ talē actū hēbit a ſe cū ſit āte determinationē ei⁹ ab itellectu qḋ ille negat. ¶In q̄ſtione aūt q̄ arguēs q̄rit cū. ſ. ꝓponit̄ voluntati fornicatio ſub duplici rōne. ſ. mali q2 inordinata et boni q2 delectabilis: q̄d determinat volūtatē ꝙ velit intellectuꝫ ſiſtere in vna vel altera: dicēdū eſt ꝙ volūtas libertate ſua pōt ſeipam determinare cū ſit domina ſuoꝝ actuū. vn̄ ph̄s dici. 3ᵒ de aīa. ꝙ intelligim⁹ cū volumus. et licet arguēs pretendat id attribuere iudicio intellect⁹: coact⁹ tū veritate in deductione huius q̄ſtionis redit in noſtrā ſententiā in eo ꝙ dicit intellectū innorari in cogitatione fornicationis ꝙ dlectabilis ſit ꝓpter paſſionē vel habitū corruptuꝫ. et inflāmato appetitu ſenſitiuo ꝛ ex negligentia q̄ volūtas nō ſtatim retrahit intellectū a tali cogitatione potens auertere fragilitatē ſuā ſi vellet. ex quo ſequitur ꝙ ꝑdicta determinatio de q̄ querebat̄: in voluntatē reducit̄ vltimate ſicut in cauſaꝫ. eo ꝙ paſſionē vel habitū corruptū appetitus ſenſitiui ſua negligētia nō reprimit cū reprimere poſſit. ¶Ad 17ᵐ dicit̄ ꝙ ex toto illo ꝓceſſu nō aliud cōcludit̄ niſi ꝙ intellect⁹ iuuat ad libertatē. qḋ intelligendū eſt ſm ꝙ exit in actum. nō autē ex illo ꝓbat̄ ꝙ libertas ſit in illo formalit̄. queadmodū licet medicina conferat ad ſanitatem et ſit eius cauſa: nō inde ſequitur ꝙ ſanitas ſit formalit̄ in medicina. imaterialitas autē licet concomitet̄ libertatē in volūtate: nō tū ab imaterialitate ſumit̄ tota rō libertatis ſed magis a natura ꝓpria voluntatis. ſicut quāuis imaterialitas concomitetur intelligibilitatem in potentia intellectiua: nō tū ab immaterialitate ſumit̄ tota rō intelligibilitat̄. alias volūtas eque hr̄et vim intellectiuā ſicut et itellectus. vn̄ argumētū ꝓcedit a cōmunib⁹ ad ꝓpa. et ita incidit in fallaciā cōſequētis. ¶Ad. 18ᵐ pꝫ reſpōſio ex his q̄ dicta ſunt in ſecūdo ꝛ q̄rto notabili. libertas eni q̄ intellectus libere pōt iudicare nō eſt ei⁹ ꝓpꝛetas formalis ſ volūtatis a qua illa participat̄ vt ibi declaratū fuit. ¶Ad. 19ᵐ dr̄ ꝙ aſſumptū ē falſuꝫ. q2 imo ſm alterā iſtaꝝ potentiaꝝ. ſ. volūtatē homo hēt dominiū ſui act⁹. neqꝫ obſtat ꝙ act⁹ vtriuſqꝫ potētie requiratur in omi actu quo homo ſm liberum arbitrium ſe mouet. q2 non eq̄liter et ſm eandē rōneꝫ actus vtriuſqꝫ exigatur ꝓut ſepe dictum eſt ſupra. vn̄ ex toto proceſſu argumēti hoc ſolū ꝓbatur ꝙ ad motuꝫ vel actionem liberi arbitrij concurrat actus intellectus qḋ ꝛ nōs concedim⁹: ſed non inde cōcludit̄

ꝙ libertas arbitrij sit formaliter ꝛ eq̄liter ĩ vtraqꝫ
põ. ℭAd. 2ᵐ qđ est Bernardi de gãnacho dr̄
p° ꝙ bernard⁹ de gãnacho in ĩpugnationib⁹ Go
dofredi tenuit ꝙ libertas arbitrij formalit̄ est in
volũtate: et in ĩtellectu causalit̄ nõ formalit̄. in ĩ-
pugnationib⁹ aũt Henrici tenet ꝙ libertas ar-
bitrij eque formalit̄ est in ĩtellectu sicut in volũta
te: immo magis quãtum ad aliquid in ĩtellectu.
ℭDr̄ secundo ad argumẽta. Ad. pᵐ dr̄ ꝙ assum-
ptum ei⁹ est falsum. nõ enĩ tria illa q̄ enumerat:
sufficiũt ad causandã libertatẽ arbitrij: sꝫ requiri
tur vlteri⁹ ꝛ magis ꝓncipaliter ꝛ de ꝓximo ꝙ li-
berũ arbitriũ vel põ formalit̄ libera habeat vim
qua ab aliq̄ necessitari non possit ad exercitiũ sui
act⁹: et qua alias vires ad sui actus exercitiũ mo
ueat. hoc aũt ĩtellectui nõ cõuenit q̄ ad intelligẽ
dũ necessitat̄ ꝛ a pñtia obiecti ꝛ a volũtate. neqꝫ
ei⁹ est ĩmediate mouere alias vires ad exercitiũ
suoꝝ actuũ. ℭAd. 2ᵐ dr̄ ꝙ assumptũ est falsũ. nõ
enĩ est vtrobiqꝫ eq̄lis necessitas ꝛ libertas. qm̄ ac
cipiẽdo bonũ ꝛ verũ sub rõne cõi: ad presentiam
veri ꝛ ad ĩperiũ volũtatis intellectus necessario
fert̄ in verũ cognoscendũ. volũtas aũt ẽt pñtato
sibi bono sub rõne boni: nõ necessario fert̄ in illđ
appetendũ. nã vt supra dictũ est in q̃rto notabili
põt suspẽdere actũ suũ et auertere cõsiderationẽ
intellect⁹ etiã ad pñtiam vltimi finis. accipiẽdo
aũt bonũ et verũ in ꝑticulari: q̃uis ad pñtiã veri
intellect⁹ nõ sp̄ feratur ĩ verũ indubitãter assen-
tiẽdo: fert̄ tñ necessario in ip̄m quomõlꝫ intelligẽ
do ad pñtiam obiecti ꝛ ad ĩperiũ volũtatis. vo-
lũtas aũt in ꝑticulare bonũ ꝛ in id qđ est ad finẽ
nulla actiõe necessario mouet̄. ℭAd. 3ᵐ dr̄ ꝙ lꝫ
arguẽs nõ tãgat totalẽ causã quare volũtas ẽ li-
berior ĩtellectu: illa tñ quã tetigit vera ẽ. et cũ di-
cit ꝙ illa cã non ĩpedit negandũ est. et ad ꝓmam
ei⁹ ꝓbationẽ dr̄ ꝓmo ꝙ nõ est vlr̄ verũ ꝙ volun-
tas ĩperat intellectui mota ꝓus ab ĩtellectu iudi
cãte cõsiderationẽ eẽ bonã. nã vt. S. Tho. dedu
cit ꝓ̄certum in. q. de malo. q. 6. ar. vnico: volũtas
nõnũq̃ mouet̄ ꝓmo suo motu a deo vel instictu
diuino. qđ et ph̄s scribit in. ca° de bona fortuna.
neqꝫ ĩ tali motu volũtas necessitat̄. q2 de⁹ dispo
nit oĩa suauiter. s. ꝫm modum cuiusqꝫ nãlem. vñ
volũtatẽ mouet nõ ex necessitate ꝫ ꝫm ei⁹ cõdi-
cionẽ libere et indeterĩate se habentẽ ad multa.
Dr̄ secũdo ꝙ lꝫ intellect⁹ determinet voluntatẽ
suo iudicio quo iudicat aliq̄d esse bonum vel me
lius: hoc est q2 volũtas vult ad ei⁹ iudiciũ deter
minari. nã põt nõ se determinare ad illđ suspẽdẽdo
actũ suũ. et iõ voluntas ꝓprie ꝛ formaliter est li
bera ꝛ dñã sui act⁹. intellect⁹ aũt cũ necessitet̄ et
ad pñtiam obiecti ꝛ ad imperiũ volũtatis vt di-
ctum est: nõ hꝫ ꝙ a seipõ moueat̄ ad exercitium
sui act⁹ queẽadmodũ ~~intellect⁹~~. ac ꝑ hoc nõ est eq̄
liber ꝓprie ꝛ formalit̄ sicut voluntas. et ꝑ hec pꝫ
respõsio ad. 2ᵃᵐ ꝓbationẽ. ℭAd argumẽta Au-
reoli cõtra eãdẽ conclusionẽ. Ad. pᵐ pꝫ responsio
per ea q̄ dicta sunt in fine ꝓmi notabilis. arbitriũ
enĩ a quo formalit̄ ꝛ essentialit̄ denoĩatur liberũ
arbitriũ: nõ est act⁹ ꝓtẽtie ĩtellectiue sed volun
tatis vt ibi deductũ fuit ex dictis. S. Tho. Et ad
cõfirmationẽ ꝑ diffinitionem magistri: pꝫ solutio
ex rñsione ad. 8ᵐ. ℭAd. 2ᵐ dr̄ ꝙ cũ dr̄ liberũ ar-
bitriũ cõtinere virtute aut virtualit̄ põm delibe-
ratiuã: li virtute aut v̄tualiter nõ denotat q̄litã-
tẽ vel formã aliquã absolutã impressã libero arbi
trio a põ deliberatiua: ꝫ ordinẽ ad eã. inquãtum
act⁹ liberi arbitrij actũ illi⁹ presupponit ꝛ ab eius
obiecto deteriationem hꝫ. arguẽs aũt decept⁹ est
putãs ꝙ aduerbiũ virtualit̄ denotaret formã ali
quã absolutã. vñ pꝫ ꝙ argumẽtũ ꝓcedit ex falso
intellectu in v̄bis. S. T. ℭAd. 3ᵐ negatur aĩs si
intelligat̄ de ꝓprietate formalit̄. et ad ei⁹ ꝓbatio
nẽ dr̄ ꝙ ex ea nihil aliđ cõcludit̄ recte nisi ꝙ ad h
ꝙ liberũ arbitriũ exeat ĩ actũ req̄rit̄ actus ĩtelle-
ctus et volũtatis: ꝫ vt dictũ est supra nõ equalit̄.
q2 act⁹ volũtatis requirit̄ tãq̃ aliquid ei ꝓprium
act⁹ aũt ĩtellect⁹ requirit̄ tanq̃ aliquid extrĩsecũ
et presuppositũ. non enĩ oẽ illud sine quo aliquid
nõ est: est illi intrinsecũ formalit̄ aut facit cõposi-
tionẽ cũ eo. naꝫ corpus nõ est naturalit̄ sine loco
neqꝫ loc⁹ sine corpore: et tñ vnũ nõ est alteri in-
trinsecũ neqꝫ de eius cõpositione. et sic in q̃pluri
mis. ℭAd. 4ᵐ dr̄ ꝙ ꝯña est nulla. nec eã arguẽs
ꝓbat. si enĩ cõsequẽtia valeret: nõ solũ argueret̄
ꝙ libertas est ꝓprietas ĩtellectus ꝛ volũtatis: ꝫ
etiã ꝓbari posset ꝙ est ꝓprietas viriũ sensitiuaꝝ
cũ in nr̄a potestate sint earũ act⁹ et respectu eo-
rũ habem⁹ libertatẽ. dictũ est autẽ sup̄ in secũdo
et q̃rto nobili ꝙ intellect⁹ et alie potẽtie aĩe dicũ
tur libere ĩ suis actib⁹: nõ libertate q̄ sit in eis for
malit̄ sed libertate q̄ est ꝓprietas formalis volũ
tatis. vñ dicũtur libere denoĩatione extrinseca.
ℭAd argũᵐ ante oppositũ rñdet̄ ex dictis. S. T.
dis. sequẽti. ar. p° in cor. ꝙ se habere ad vtrũlꝫ est
potentie pure passiue: nisi ei⁹ sit ꝓ̄stituere ꝛ deter
minare sibi finẽ ꝛ alterum illorum. cũ autem libe
rum arbitrium sit potentia prestituens et deter-
minans sibi finem: patet ꝙ nõ est potentia pure
passiua. Et in hoc articulus terminatur.

Ircavi gesimam quintã distinctionẽ q̃rit᷑ vtrum volũtas ab aliq̃ exteriori moueat᷑ ad actũ suũ. Et arguitur q̇ nõ. quia mot⁹ volũtatis est voluntarius. s3 de ratione voluntarij est q̇ sit a p̃ncipio intrinseco. nõ ergo motus voluntatis est ab aliquo extrinseco. ¶ In oppositũ arguitur. q2 voluntas mouetur a suo obiecto. s3 obiectum voluntatis est aliqua res exterior voluntati proposita. ergo voluntas moueri potest ab aliquo exteriori. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Uantum ad articulum primum sit p̃ma conclusio q̇ volũtas moueri p̃t ab intellectu. Hanc conclusionẽ tenet. S. Tho. pª par. q. 82. ar. 4°. Et pª 2ᵉ. q. 9ª ar. p°. Et de. ve. q. 22ª ar. 12°. Et in. q. de malo. q. 6ª. ar. vnico. ¶ Secũda conclusio est q̇ volũtas mouet seipsam ad exercitiũ sui actus. Hanc conclusionem tenet. S. Tho. pª 2ᵉ. q. 9ª. arti. 3°. Et in. q. de malo. q. 6ª ar. vnico. ¶ Tertia cõclusio est q̇ solus deus p̃t mouere volũtatem sicut principiũ extrinsecũ effectiuũ ad exercitiũ sui actus. Hanc cõclusionem tenet. S. Tho. pª 2ᵉ. q. 9ª ar. 6°. Et. pª par. q. 82. ar. 4° ad. 3ᵐ. Et de. ve. q. 22ª arti. 8°.

Uantu3 ad articulũ secũdum arguit᷑ cõtra cõclusiones. Et quidẽ contra primam arguit Scotus p̱bando q̇ volũtas nõ moueat᷑ ab obiecto et per p̃ns neq3 ab intellectu. ¶ Primo. q2 agẽs naturale nõ potest eẽ causa cõtrariorũ circa ide3 passu3 vt excludat᷑ per hoc instãtia de dissolutione glaciei et cõstrictione luti p̱ calorem. sed in potestate volũtatis nostre est habere velle τ nolle que sunt contraria respectu vni⁹ obiecti. igit᷑ illa nõ possunt fieri in volũtate ab agente naturalit᷑. ergo nõ ab obiecto qđ est naturalit᷑ agẽs. esto igitur q̇ obiectum esset cã ipsi⁹ velle: oporteret tñ eẽ aliud qđ esset cã ipsius nolle. sed illud aliđ nõ posset eẽ nisi obiectũ malũ. et malũ cũ sit qđ priuatiuũ nõ p̃t esse cã act⁹ positiui cui⁹ est nolle. igit᷑ oportet q̇ sit effectiue a volũtate. et eodẽ mõ arguit᷑ de intellectu. igit᷑ τc. ¶ 2° sic. Passio nõ est in potestate passiui sp̃aliter q̃n est ab agẽte nãli. s3 obm̃ est agẽs nãliter volitionẽ et nõ voluntas s̃m τc. ergo volitio nõ est i potestate volũtatis. nec etiã merebit᷑ aut demerebit᷑ p̱ volitione3. Si dicat᷑ q̇ volitio p̱tanto ẽ in potestate volũtatis pro quãto p̃t deteriare intellectũ ad hui⁹ considerationẽ vel illi⁹ vel auertere eũ ab hoc vł illo et sic est i potestate volũtatis volitio l3 nõ quantũ ad actũ p̃mũ. Cõtra. accipio p̃mã volitionẽ in volũtate causatã ab obiecto q̃dcunq3 sit illud qđ oportet ponere s̃m te. illa actio ẽ mere nãlis. et ista nõ est i potestate volũtatis. nõ enĩ est in potestate nr̃a quib⁹ visis tãgamur s̃m Augu. si igit᷑ post illũ actũ possit mouere intellectũ ad cõsiderandũ hoc vel illud: quero p̱ quẽ actũ. non p̱ illũ: q2 iste nõ est i potestate volũtatis: ergo oportet per aliũ. et de illo actu querit᷑ vñ est. aut enĩ est ab ipa volũtate vel ab alio. s. obiecto vel phãtasmate. si a volũtate: habet᷑ propositũ. q2 tũc illa volitio est in ei⁹ potestate τ effecta ẽ a seipa. et eadẽ ratiõe p̃t dici de p̃ma. si ab alio puta ab obiecto intellecto: erit act⁹ nãlis. et p̱ cõsequẽs nõ plus erit in potestate volũtatis sic imparare intellectui de cõsideratiõe hui⁹ vel illius: q̃ fuerit actus p̃mus. Si dicat᷑ alr̃ ad rõnẽ. s. q̇ obm̃ itellectui occurrit sub duplici cõsideratiõe. s. sub rõne delectabil᷑ et sub rõne illiciti vt p3 in obo fornicatiõis: τ tũc i potestate volũtatis est sistere itellectũ in turpi dimittẽdo aliã partẽ: τ tũc sequit᷑ mala electio. Cõtra. q̃ro vel ille due rõnes equalit᷑ mouẽt vel nõ. si eq̃lit᷑: igit᷑ causabũt simul velle τ nolle respectu eiusdẽ obi qđ est ipossibile. si inequalit᷑: igit᷑ alter3 mouet forti⁹ volũtatẽ et efficaci⁹. et ita mouet᷑ nãlit᷑ et neccio. et p̱ cõsequẽs illa volitio nõ erit in potestate volũtatis s̃ neccio τ s3 illã mouebit itellectũ. si igit᷑ volũtas poterit sistere itellectũ i alio. ¶ 3° sic. Obm̃ volũtatis vt volũtas: est finis ad quẽ terminatur ei⁹ volitio: p̱pt̃ quã etiã est volitio. s3 finis nõ mouet nisi metaphorice p̃mo de gñatiõe. ẽ nõ effectiue i q̃ntũ finis. p̱bat᷑. q2 de mouẽs effectiue: mouet p̱pt̃ finẽ. igit᷑ nullũ obm̃ volũtatis mouet ipa3 effectiue ad volẽdũ. ¶ 4° sic. Aliqđ euenit i reb⁹ cõtigẽt. et itelligo cõtigẽt euenire euitabilit᷑ euenire. alr̃ si oĩa ieuitabilit᷑ euenirẽt: nõ oporteret cõsiliari neq3 negociari vt dicit arĩ. p° piar. q̃ro igit᷑ illđ qđ cõtigent᷑ eueniet: vñ vł a q̃ cã eueniat. nõ a cã deteriata: q2 p̱ illo istãti p̱ quo ẽ sic deteriata: effect⁹ nõ p̃t euenire cõtingẽter. igit᷑ a cã indeteriata ad alterũ 2dictorio3. aut igit᷑ il-

la cā pōt seipam deteriare ad vnū istoꝝ cōtigenť
cū nō possit ī vtrūqʒ simul sic dicit arist. 9° metha.
de pōtē rōnali. vel nō pōt seipam deteriare ẜ aliqd
aliō ipam deteriat ad vnū istoꝝ. si pōt seipaʒ de-
teriare ad vnū istoꝝ cōtingenť vl' nō ineuitabiliť
hētur ꝓpositū. si aūt ab alio deteriatur ad vnuʒ
istoꝝ eueniēdū: vel igiť necessario vel cōtingenť.
si necāio: effect⁹ eueniet ieuitabiliť. si aūt determi
nās cōtingenť ⁊ euitabiliť deteriat ad vnū istoꝝ
ita ꝙ posset deteriare ad aliō: tale deterians nō
pōt eē nisi volūtas. qꝛ ois cā nālis actiua ē deter
minata ad vnū effectū. vel si cā nālis est ideter-
minata: nō pōt seipam nec aliā deteriare. Dices
forte ꝙ ista deteriatio ē ex pte intellect⁹ sic repū-
tāis obʒ volūtati in fore vl' nō fore. ꝯ. itellect⁹ nō
pōt deteriare volūtatē ad alterū ꝯdictorioꝝ in-
differenť nisi de vno demōstrādo ⁊ de altero pa-
logizādo siue sophistice sylogizādo ita ꝙ in con-
cludēdo ⁊ in eligēdo decipiať. igiť si illa cōtingē-
tia ꝙ hoc pōt fore vl' nō fore sit ab itellectu dictā-
te sic ꝓpter cōclusiōes oppositas: ergo ẜm hoc a
volūtate dei nihil cōtingēter eueniet. qꝛ ipe non
palogizat nec decipiť. ẜ hoc est falsū. Itē intelle-
ct⁹ agit mō maxime nāli per Aug. de trinitate et
multis alijs locis. iō intelligētiā ponit ipm pnci-
piū appropriatū ꝓductiōis filij in diuinis ꝙ maxi
me nāliter ꝓduciť. igiť intellectus minime est cā
indeteriata alicui⁹ effect⁹ sed deteriata. Itē sine
ꝯdictione posset poni appetit⁹ itellectiu⁹ nō po-
tēs se deteriare ẜ appetēs ꝑ modū nature. sic fin-
git Anselm⁹ de casu diaboli. ca. 12°. ꝙ eēt vn⁹ an
gel⁹ ꝙ hēret itellectū ⁊ appetitū tm̄ respectu affe
ctiōis cōmodi ⁊ nō esset ei data affectio iusti: iste
angel⁹ non posset appetere nisi tm̄mō appetibilia
intelligibilia: et hoc in modū nature sic appetit⁹
sensitiu⁹ appetit cōueniētia sensui. ẜ si libertas in
appetitu itellectiuo eēt causata nāliť ab itellectu
nō posset eē aliquo mō appetit⁹ intellectiu⁹ liber
nec itelligi. igiť ⁊c. hec Scotus in fo. a. ¶ Cōtra
eādē cōclusionē arguūt qdam alij ꝓbādo ꝙ itel-
lect⁹ nō moueat volūtatē nec aliq cognitio itel-
lectiua. ¶ Primo sic. Si cognitio esset cā motiua
volūtatis ⁊ ꝓductiua volitiōis: seqreť ꝙ aliqua
cā sit successiue ꝓductiua mere nāliter ꝯrioꝝ in eo
dē passo eodē mō disposito. hoc aūt ē falsū cū oē
agēs nāle sit deteriatū ad vnū ⁊ solū liberꝝ possit
in opposita. ꝓbať ꝯseqntia. qꝛ stāte eadē noticia
alicui⁹ rei possum⁹ ꝓ libito illā pri⁹ velle ⁊ postea
nolle et eꝯ. igiť illa noticia erit cā vtriusqʒ illoruʒ
actuū ꝙ sūt vere ꝯrij. ⁊ cōstat ꝙ mere nālis et nō
libera. sic nec ipa volitio de ꝙ magis videť: ē ali-
cui⁹ pncipiū liberū ẜ mere nāle. ¶ 2°. Qꝛ seqť ꝙ
quicūqʒ nosset aliquā rē intēsi⁹ et ꝑfecti⁹: amaret
vl' odiret eā ꝑfecti⁹ vel itensi⁹. tenet ꝯn̄a. qm̄ a cā
intēsiori ⁊ ꝑfectiori ceteris parib⁹: effect⁹ itēsior et
ꝑfectior ꝓduciť. ꝯsequēs āt pʒ eē falsū. ¶ Tertio
Qꝛ cōtigit freqnť ꝙ noticiā pcedit volitio: sic cū
volum⁹ nosse ꝙ nescim⁹. et iō dicit Aug. 9°. de tri.
ca° vltimo ꝙ ptū mētis pcedit appetit⁹ qdā quo
illō qō nosse volum⁹ qrēdo ⁊ iueniēdo nasciť ꝓ-
les ipa noticia. et ibidē dicit ꝙ iste appetit⁹ ē qdā
volūtas qꝛ ois ꝙ qrit vult iuenire. Ex qb⁹ duo se
quūť. ꝓmū ē ꝙ nō ois volitiōis libere elicite ē ipa
noticia cā ꝓductiua. qre nō ei⁹ ꝙ dicta ē. et ꝑ cōse
quēs nec alicui⁹ alteri⁹. secūdū ē ꝙ aliq volitio ē
circa incognitū. qm̄ nō nisi icognitū qrim⁹ nosse.
¶ 4°. Qꝛ volūtas pt velle itellectū nullā noti-
ciā hre. et ꝑ ꝯsequēs hre pt volitionē absqʒ oi no
ticia. ac ꝑ hoc aliq volitio erit de icognito. ꝓbať
cōsequētia. qꝛ itellect⁹ qͣtū ad exercitiū act⁹ sub-
iacet iperio volūtatis. et ꝑ ꝯsequēs nō hēbit actū
cū illa noluerit vel cū voluerit vt nō hēat. ¶ 5°.
Qꝛ nō ē necesse ꝙ effect⁹ libere ꝓduct⁹ a volūta
te pcognoscať. alias eēt ꝓcess⁹ in ifinitū a pte an
te i actib⁹ elicitis a volūtate. igitur nec ē necesse
obʒ ei⁹ eē pcognitū ¶ 6°. Qꝛ volūtas qñqʒ pcipit
intellectui ꝙ cōsideret de. a. aut ꝙ. a. tūc ē actu cō
sideratū: et tūc volūtas supflue pcipit. aut nō: et
tūc hētur ꝓpositū. ¶ 7°. Qꝛ cognitiō hītualis vi
deť sufficere. qꝛ habitib⁹ vti possum⁹ cū volum⁹.
ẜm ph̄z. igiť nō reqriť cognitio actual'. ¶ 8°. Qꝛ
dato ꝙ cognitio actual' reqrereť ad cāusationē voli
tōis: tm̄ videť ꝙ volūtas ex sua libtate postqͣ act⁹
ē cātus possit illū cōtinuare cessāte itellectiōe qͣ-
cūqʒ. nā spēs rei sensibil' in organo sens⁹ extioris
nō min⁹ depēdet ab obo extiori sensibili: qͣ voli-
tio ab itellectiōe. sʒ hoc nō obstāte: lʒ res eēt reqͣ-
rať ad causandū spēz istā ⁊ visionē cōsequētē: tm̄
illa spēs postqͣ ē causata pt ꝑ aliqō tēpus ꝯserua
ri sine pñtia illi⁹ rei sēsibil'. sic pʒ ꝑ expientias ꝑspe
ctiue de claudēte oclos postqͣ vidit res lucidas.
et Aug. idē dicit. ¶ 9°. Qꝛ dato ꝙ reqrať actual'
cognitio illi⁹ obi qō dʒ eē volitū ita ꝙ volitio nō
eēt nisi pcessisset actu itellectio: tm̄ nō videť eā sp
actualiť exigere. sic nec act⁹ voluntatis reqriť sp
actualiť existere ad h ꝙ hō meritorie vadat ad
ecclia ⁊ libere: sʒ sufficere videť ꝙ vel tūc actu
sit vl' ꝙ pcesserit. qꝛ nisi pcessisset: hō nō iuisset. ni
si eni istō sufficeret: seqť ꝙ ois distractio tolleret
meritū executiōis. et tūc ex h pōt sic argui i fo. a.
nō pl⁹ reqrit act⁹ volūtatis itellectionē: qͣ libera
executio extioris act⁹ actū volūtatis. sʒ ista exe-
cutio extior nō sp reqrit ꝙ act⁹ volūtatis actu sit.
igiť ⁊c. ¶ 10. videtur ꝙ saltē respectu alicui⁹ obi

possit volūtas hr̃e actū suū ⁊ ꝙ ꝓ tūc illō obꝫ nō sit obm̄ alicuꝰ intellectiōis. nā qñ aliq̄ intellectio est in itellectu: volūtas circū scripta oī alia itellectiōe pōt velle istā itellectionē. et tñ isto casu posito: ista itellectio nō est obm̄ actualit intellectꝰ. igr̃ ⁊c. ꝓbatio assūpti. qꝛ cogitatio ista pt eē cōueniēs lꝫ sit respectu alicuꝰ odibil̃. et stāte ista cogitatiōe pt volūtas delectari sic̃ ꝑ experiētiā pꝫ. illa āt delectatio nō ē respectu obi cogniti. qꝛ illō imagiatū nō ē sibi delectabile ꝑ positū. igr̃ ē respectu huiꝰ cogitatiōis. et ꝑ ꝯsequēs volūtas pt velle illā cogitationē vel cognitionē lꝫ nō intelligat̃. qꝛ delectatio huius est qōdā velle. vel saltē velle aliq̄d pt eē respectu eiusdē oī alia cogitatiōe circūscripta. ¶ Uꝰ. Qꝛ volūtas pt delectari de actu volūtatis tūc nō intellecto actu. Hec argumēta ponit Adā pꝰ sen. d. 3ª. et Gre. 2º sen. ponit p̄ma quinq̄. ¶ Cōtra eādē cōclusionē arguit Henricꝰ. 9º. ql̃z. q. 5. qꝛ si volūtas moueret̃ a bono cognito sicut itellectꝰ a vō: tūc sicut itellectꝰ necessario mouet̃ a vō: sic volūtas a bono. et sic periret liberꝫ arbitriū ⁊ meritū ⁊ demeritum ⁊ suasio ⁊ similia. ¶ 2º. Qꝛ si foꝛa apprehēsa ꝑ intellectū moueret volūtatē ipam iclinādo ita ꝙ volūtas nō eēt nisi inclinatio ad obm̄ cognitū vel formā cognitā sic̃ formā grauis sequit̃ iclinatio ad deorsū: tūc sicut bonū vniuersale mouet volūtatē indeteriate vt ex hoc nō velit aliqō ꝑticulare bonū de necessitate: sic bonū ꝑticulare apprehēsū necc̃io mouebit ipam ⁊ iclinabit de necessitate vt velit ipm̄ determinate. et sic ꝑibit liberū arbitriū. ¶ 3º. Qꝛ si bonū apprehēsū mouet voluntatē q̃tū ad specificationē actꝰ lꝫ nō q̃tū ad exercitiū: q̄ro de ista specificatiōe actꝰ. qꝛ aut ē pura ostēsio boni facta volūtati ab itellectu nāli necessitāte absq̧ oī libertate sicut ꝓpriū passiuū mouet̃ a ꝓpo actiuo: aut est aliq̄ inclinatio facta i volūtate. si p̄mo mō: tūc volūtas nō mouet̃ ab itellectu nec a bono itellecto. qꝛ nihil mouet̃ ab aliq̄ nisi facta aliq̄ ipressiōe i se ab alio. et iō si volūtas mouet̃: a seipa mouet̃. et hoc siue q̃tū ad deteriationē actꝰ siue q̃tū ad exercitiū. ita ꝙ itellectꝰ nihil opat̃ nisi ostēdēdo bonū. ita ꝙ si ē ibi aliq̄ deteriatio: illa est intellectꝰ q̄ deteriatur ab itelligibili. q̄ deteriatio ꝑsitat̃ volūtati: ita tñ ꝙ volūtas nullo mō deteriectur ad volēdū ab itellectu. Si aūt secūdo mō sit ibi aliq̄ iclinatio facta i volūtate: aut ꝗ inclinatio illa nō est aliq̄ volitio ꝗ impssio iclināsvolūtatē ad volēdū sicut pondꝰ sicut habitꝰ iclinat pōm in q̄ est: aut ē aliq̄ volitio. Si p̄mo mō: tūc cū non obstante illa inclinatiōe vel ipressiōe iclināte maneat volūtas in p̄ma libertate agēdi vel nō agēdi ꝑm illā ip̄ressionē acsi nō hr̃et eā lꝫ nō ita de facili possit velle ꝯtrium: si mouet̃ ad aliq̄d volēdū: mouet̃ et q̃tū ad deteriationē actꝰ ⁊ q̃tū ad exercitiū. si āt secūdo mō ista iclinatio sit q̄dā volitio ita ꝙ volūtas cū vult aliq̄d exeq̄it̃ illud nisi ipediat̃: ꝙ si nō sit exteriꝰ aliq̄ executio faciēda nō est aliō exercitiū actꝰ q̄ ipa volitio: tūc nō est necesse ꝙ intellectꝰ moueat voluntatē nec quo ad deteriationē actꝰ nec q̄ ad exercitiū. imo hoc mō necessitat̃ voluntas q̄ ad deteriationē et q̄ ad exercitiū. qꝛ nō pōt nō velle exeq̄. ¶ 4º. Qꝛ si volūtas mouet̃ ab intellectu quātūcū q̧ modice: nullo mō posset illō repellere sꝫ necesse eēt illō exeq̄. qō ei semel passiuū ē ab aliq̄: sp̄ ab eodē passiuū ē et nūq̄ actiuū. sic intellectꝰ q̄ passiuꝰ est ab obō: nunq̄ agit i obꝫ lꝫ bñ agat circa aliō. vt in sofatione vbi ex ē cuꝫ est i actu cognitiōis p̄ncipioꝝ facit se i actu cognitiōis cōclusionū. sic si volūtas eēt i actu volitiōis aliq̄ per itellectū: bñ posset se mouere ad volēdū aliō ordinatū ad illō. vt volēs sanitatē motione intellectꝰ pt se mouere ad volēdū potionē. nullo mō tñ ꝑm dicta posset recedere a voluntate vel volitiōe illiꝰ qō vult ꝑꝫ motionē intellectꝰ postq̄ est ei deteriatū a rōne. qꝛ illō qō est deteriatū vl̃ est finis vel icludit finē sic ꝙ sine eo nō habet̃. et iō de necessitate mouet. alia āt bona non necc̃io mouēt volūtatē. ¶ 5º. Qꝛ ista pō fundat̃ i dictis arl̃. q̄ nō sūt tenēda i hac mā. dicit eni pħs i libro de motibꝰ aialiuꝫ ꝙ appetibile itelligibile mouet nō oē sꝫ qō est opabiliū finis. vñ ad alia nō mouetur volūtas ꝑꝫ te nisi cōsilio p̄cedēte. vñ qō datū est a rōne: pt volūtas seq̄ vel nō seq̄. eo ꝙ cōsiliū est inq̄sitio nō demōstratiua. et i hoc tu dicis cōsistere libertatē. ita tñ ꝙ si fuerit deteriatuꝫ a rōne vt cōclusio demōstratiua: erit icludēs rōnē finis. dicis tu ꝙ volūtas nō pōt nō velle illō. si āt non sit deteriatū nisi vt cōclusio ꝑsuasoria: dicis ꝙ pōt illō velle et nō velle. tñ qñ volūtas vult talia: tu dicis ꝙ necesse ē ꝙ p̄cedat aliꝰ motꝰ in volūtate vel a deo vel a bona fortuna vel a fine. ꝑm te eni illō qō intellectꝰ ꝑsitat volūtati vt finē ⁊ vt cōclusionē demōstratiuā: volūtas necc̃io vult. qō q̄dē pħs ponit i libro de motibꝰ aialiū. vbi vult ꝙ volūtas de necessitate mouet̃ ad cōsentiēdū ab appetibili cognito si nō ipediat̃ sic itellectꝰ ad assentiēdū vō. ita ꝙ sicut efficacia demōstratiōis mouet itellectū in speculatiuis vt nō possit dissētire sic ⁊ volūtatē in agibilibꝰ. Et adhuc expssꝰ in de motibꝰ aialium vbi dicit sic. q̄mō āt itellectꝰ q̄nq̧ et q̄nq̧ nō videt̃. et in itellectualibꝰ ⁊ sylogiꝫātibꝰ. si q̄dē in theoriā finis. cū ei duas ꝓpositiōes itellexerit. hoc āt ex duabꝰ ꝓpositionibꝰ cōtinuo fit

op:atio. vt cū intellexerit q: oīni homini ambulādū: ipse aūt hō cōfesti accedit. et hec ambo facit si nō aliqd ꝓhibeat. Itē postea dicit. cōcupiscentia ostēdit oīne potabile sumēdū. istud aūt ē potabile ostēdit sensus aut itellect⁹: stati bibit. in q̄ Aristo. nullā facit differētiā in motu volūtatis ab intellectu: et appetit⁹ sensitiui a sensu. vñ subdit. vltima aūt causa ei⁹ qd est moueri appetitu existēte. facto aūt p sensum ad phātasiam aut p intellectū: cōfesti seqtur opari. hoc qdē ꝓpter cōcupiscētiā hoc aūt ꝓpē volūtatē. q aūt istud fundamentū phi falsum sit pz. q: si volūtas necessario seqꝛ qd est determinatū a rōne: tunc libertas auferꝛ que ē absq3 oīni necessitate. vñ et in diuinis dicimus q spūs sctūs q: spiraꝛ p volūtatē imutabilē: nō spiraꝛ p liberū arbitriū sicut libero arbitrio ꝓducunꝛ creature. igiꝛ in hac vita volūtas non pōt determinari p aliqd volitū vt ipm necessario velit nisi in vli fm q homo nō pōt non velle esse beat⁹. igiꝛ volūtas libere mouetur a seipsa. ¶ 6°. Q: si volūtas sic moueꝛ ab obiecto cognito ō necessitate qd sic ē determinatū: tūc volūtas eodē modo moueretꝛ a bono cognito p intellectum sicut appetit⁹ sensitiuus a bono cognito p sensum qd est falsum. q: tūc volūtas nō esset appetit⁹ rōnalis neq3 ē liberꝫ arbitriū et ageretꝛ magis q̄ ageret sicut et appetitus sensitiu⁹ fm Damascenū ¶ 7°. Q: falsū est qd dꝛ. s. q volūtas in his q̄ sūt ad finē nō moueꝛ nisi ex cōsilio: imo ad oīa citra vltimū finē dare visum. et sic nō valet ꝓcessus vlterior in hoc fūdat⁹ vt puta cū dꝛ q qñcūq3 volūtas moueꝛ ab obiecto cōcluso p cōclusionez psuasoriā: oꝫ q p̄cedat aliqs mot⁹ fact⁹ in volūtate. qd ꝓbaꝛ ex hoc. q: cū qs vult aliqd eoꝵ q̄ sunt ad finē qd p̄us nō voluit nec etiā tūc de necessitate vult: oꝫ q p̄cedat cōsiliū. cōsiliū autem nō fit de necessitate s3 libere. cū ergo volūtas nō moueꝛ ad ea q̄ sunt ad finē nisi ex cōsilio: necessario moueꝛ ab aliq̄ vt velit cōsiliari p̄usq̄ velit illud qd vult ex cōsilio. aut ergo ad velle cōsiliari moueꝛ volūtas ex se aut ex alio. nō ex se: q: cum cōsiliū sit eoꝵ q̄ sunt ad finē: necesse ē q hūc motū volūtatis p̄cedat cōsiliū. et eadē rōne illud p̄cedit aliud ꝛ sic in īfinitū. necesse ē ergo pōere q volūtas moueaꝛ p̄mo motu ad volēdū illud qd ē ad finē ab alio a se. qd reuera phs posuit q̄ posuit q moueꝛ a deo q̄tū ad ea q̄ nō cadūt sub libero arbitrio: et a corpib⁹ celestib⁹ q̄tū ad ea q̄ cadūt sub nr̄a apprehēsione: ponēdo q voluntas determinaꝛ ab ipressione simpliciū sicut appetit⁹ sensitiu⁹ vt pz in ō motib⁹ aialiū. vñ dicit q volūtas talis ē in hoīb⁹ q̄lē in die ducit pr̄ viroꝵ. i. celū.

q: si volūtas determinaretꝛ ab alio ad actū suū ꝛ moueretꝛ ab alio nō poss3 resilire ab eo: tūc non eēt domina suoꝵ actuū. iō dicēdū q volūtas nō moueꝛ nisi a se sola. ¶ Cōtra secūdā cōclusionez arguūt qdā ꝓbādo q volūtas nō sit cā effectiua actuū suoꝵ. Primo sic. q: diffinitio potētie actiue posita. 5°. metha° ē qd ē p̄ncipiū trāsmutandi aliud. igiꝛ nec volūtas nec aliqd ē p̄ncipiū agēdi i se. ¶ 2°. Q: mā ꝛ efficiēs nō coincidūt. 2° phi. hoc aūt qreretꝛ fm hāc viā. nā eadē volūtas eēt mā ꝛ efficiēs volitionis. ¶ 3°. Q: relationes opposite nō pñt fundari in eodē simul. relationes aūt agētis ꝛ paciētis mouētis ꝛ moti sunt relationes opposite. igiꝛ neutre nō pñt fundari in eodē. et p cōsequēs necidē potest agere in se nec mouere se. ¶ 4°. Q: p̄dicte relatiōes sunt reales ex parte vtriusq3 extremi cū sint ō secūdo modo relatiuorū. eiusdē autē ad se nō ē realis relatio vt pz. 5°. metha°. ¶ 5°. Si cōclusio sit vera: sequiꝛ q principiū ꝓductiuū erit pars eius qd ab ipo ꝓducitur p se. nā cū p se nō fiat forma s3 cōpositū vt pz. 5°. metha°. p se ꝓductū in ꝓposito erit cōpositū ex voluntate ꝛ volitione. ꝛ sic voluntas q̄ est pars ei⁹ erit ꝓductiuū. ꝯñs ē falsum. tū q: aliqd esset sibi cā essendi ꝯ Augu° p̄mo de trinitate. tū q: cū ꝓducēs equiuocū nobili⁹ sit ꝓducto: seqretꝛ q voluntas q̄ ē ꝓducēs eēt nobilior illo cōposito seu voluntate volente qd pz eē falsū. ¶ 6°. Q: phs 3°. ō aia dicit q in motu locali aialis ē aliqd mouēs imobile. s. bonū appetibile. et ē ibi mouēs qd moueꝛ. s. appetitiuū. moueꝛ eni ait qd appetit fm q appetit. ꝛ appetit⁹. i. appetitio vl appetere actus aut mot⁹ qdā est. est igiꝛ intētio phi q bonū appetibile mouet appetitū ad suū actū ꝛ illū causat in eo. ipm aūt appetitiuū inq̄tū appetit moueꝛ. et p ꝯñs nō causat i se suū appetitū. ¶ 7°. Q: cōmentator. 2° phi. cōmē. 48. dicit q cōtingēs equaliꝛ nō inueniꝛ in potētijs agētib⁹ p se s3 i potentijs passiuis: ꝛ eaꝵ in eis quaꝵ p̄paratio ad receptionē duoꝵ ꝯtrarioꝵ ē eq̄lis siue sit aia siue nō aia. s3 volūtas ē pō contingēs equaliꝛ respectu duoꝵ actuū suoꝵ sicꝫ pz. 9 metha°. igiꝛ nō ē pō actiua s3 mere passiua. Cōfirmaꝛ p rōnez ei⁹ ibidez. qñ a cōtingēte equaliꝛ nō pōt altera ꝓuenire ōtermīnate cū neutra sit reliq̄ dignior q̄tū ad hoc. oīa ista argumēta recitat Gregori⁹ ꝯ se. ꝛ videꝛ sūpta de qlib3. 2° Godofredi. q. 7° vbi ponit ea sententialiꝛ. ¶ 8°. fm eundē Godofredū arguitur sic. Si volūtas poss3 se mouere ad actū suū: aut hoc eēt p essētiā suā nudā: aut p aliquā dispositionem sibi supadditā. nō p̄mo mō nec secūdo: igiꝛ nullo modo. maior nota ē. s3 ꝓbaꝛ minor. ꝛ p̄mo q̄tū.

ad ꝑmā ꝑtē ꝑmo sic. q2 si nuda eēntia volūtatis mo
ueret se ad actū suū: tūc idē ⁊ ꝫ idē eēt ī actu ⁊ pō
respectu eiusdē qḋ ē ipossibile. secūdo q2 icōueniēs
ē ꝙ illḋ qḋ ē tale emīnētiori mō: faciat se tale mō
īꝑfectiori. sꝫ eē tale ꝟtualiṫ est eminētiꝰ ꝙ̄ eē tale
foꝛmaliṫ. nā nobiliꝰ est eē calidū ꝟtualr ꝙ̄ foꝛmalr. ḡ
incōueniēs ē ponere ꝙ volūtas ꝟtualr volēs fa-
ciat se volētē foꝛmaliṫ. et ex h̄ ēt seqṫ ꝙ incōueniēs
ē ponere ī eodē subo duas q̄litates q̄rum vna sit
pō actiua ꝫ quā ꝟtualr sit tale ⁊ alia sit pō passi-
ua ꝫ quā sit ī pō vt sit foꝛmaliṫ tale. 3° q2 qñ actiuū
ē pñs passiuo: sp̄ seqṫ actio. sꝫ si nuda volūtas mo
uet seipā: actiuū ē pñs sp̄ passiuo: q2 idē nō pt eē
absens sibi. ḡ volūtas sp̄ erit ī actu volēdi qḋ ē fal
sū. Sꝫ dicet ꝙ nō mouet se q2 absentia obi ipedit
ꝯ. q2 sic videmꝰ cōiter ī oibꝰ rebꝰ: absentia alicuiꝰ
nō ipedit actionē nisi q2 facit ad illā actionē acti-
ue vel passiue: sic nō pōt eē calefactio calefactiuo
absente vel mā calefactibili. ḡ si absentia obi ipe
diat actionē volūtatis: oꝫ ꝙ obm req̄rat vt actiuū
vel vt sbm vel mā talꝭ actiōis. ꝯstat ꝙ nō vt mā. ḡ
req̄riṫ vt actiuū. et sic hēṫur ꝙ obm mouet. Si di
cas ꝙ nō imo volūtas mouet se pñte obo: ita po
terit dici de oibꝰ alijs ꝙ aq̄ calefacit se: ⁊ lignū cō
burit se. sꝫ h̄ nō pt facere sine igne pñte qḋ ē incō-
ueniens. et sic pꝫ ꝙ pmꝰ modꝰ est ipossibilꝭ. ¶ Qḋ
āt nec volūtas moueat se secūdo mō. s. ꝙ ꝯpositū
ex volūtate ⁊ affectōe sibi iherēte mouet se vꝭ vo
lūtas cū tali dispositiōe mouet seipam ita ꝙ mo-
uēs ⁊ motū sūt idē: sꝫ rō actiua ⁊ rō passiua motꝰ
sūt diuerse ī subo sꝫ eēntialr. Cōtra h̄ arguiṫ pꝰ
q2 nulla dispositio actiua vel passiua adueniens
alicui ad agēdū vꝭ patiēdū: oꝫ ipꝫ trahere eē rō-
nē actiui vꝭ passiui. imo oꝫ ipꝫ ꝑficere ī rōne agētis
vꝭ patiētis. sꝫ d rōe actiui ē ꝙ agat ī aliḋ ꝫ ꝙ aliḋ
ex. 7° metha. et de rōne passiui ē ꝙ patiaṫ ab alio
ꝫ ꝙ aliḋ. ḡ nulla dispositio actiua vꝭ passiua ad-
ueniēs alicui: pt facere ꝙ agat ī seipꝫ vel patiaṫ a
seipo. et sic voluntas ꝑ nullā dispositionē additā
poterit se mouere. ¶ 2°. Qz lꝫ ps eēntialꝭ alicuiꝰ
ꝯpositi possit eē rō agēdi vel patiēdi: nō pōt esse
mouēs vꝭ motū. q2 ꝯpositū ē mouēs ⁊ ꝑ se motū.
sꝫ illḋ cui cōuenit eē ꝑ se motū: ē in pō respectu illiꝰ
motꝰ ꝫ oē qḋ ē in eo. ḡ si tale ꝯpositū ē actiuū talꝭ
motꝰ fm aliq̄d qḋ est in eo: sequiṫ ꝙ fm illḋ erit ī
actu et ī pō. q2 mouēs ꝫ ꝙ tale est ī actu. Nec va
let si dicas ꝙ ē in actu ꝟtuali et ī pō foꝛmali. q2 idē
pt dici d nuda volūtate. et ꝑ ꝯsequēs sicē nulla vo
lūtas nō pt se mouere: ita nec tale ꝯpositū. ¶ 3°.
Qz si in eodē subo cōcurreret dispositio actiua ⁊
passiua respectu eiusdē dato ꝙ differrēt ꝑ eēntiā
seqṫ ꝙ illḋ subꝫ exñs ꝟtualr tale ī actu ꝫ vnā dis-
positionē: faceret se foꝛmaliṫ tale ī actu ꝑ aliā. et sic
ens tale nobiliori mō: faceret se tale minꝰ nobilio
ri mō. ¶ 4°. q2 ꝫ cōmē. 8°. phy. ḡue nō pt se mo
uere. q2 nō hꝫ diuisibilitatē in ꝑtibꝰ vꝭ diuersitatē
sꝫ si sufficeret diuersitas eēntiaꝝ cōcurrētiū in idē
subm quaꝝ vna sit rō agēdi ⁊ alia rō patiēdi: ad
hoc ꝙ cōpositū fm vnū se moueret et ꝫ aliḋ mo
uereṫ: nō posset negari q̄n ḡue moueret seipꝫ: q2
est diuisibile ī grauitatē ⁊ sbam quātā actu. ⁊ sic si
dicta dr̄ia sufficeret: posset poni ꝙ ḡue moueret
se ꝑ grauitatē ⁊ moueret ꝫ ꝙ ē sba quāta actu. ḡ
fm cōmē. oꝫ pōere ꝙ nihil pt mouere se fm diuer
sa q̄ sunt idē subo: ꝟ oꝫ dare diuersas ꝑtes situ et
dispositiōibꝰ actiuis ⁊ passiuis distictas. oꝫ ei agēs
⁊ passū esse ꝯria ꝫ phm. ¶ 5°. Qz phs i de motu
aīaliū vult ꝙ aliquā ꝑtē aīalis oꝫ eē imobilē in q̄
sit aīa sicē motoꝛ ꝑ aliquā pōꝫ motiuā ad mouēdū
nō seipam sꝫ alias ꝑtes aīalis ab illa ꝑte situ disti
ctas. qḋ non opoꝛteret si idē subo posset mouere
seipm. ¶ 6°. Qz cōmē. dicit. 2° phy. ꝙ eē indiffe
rens eq̄liṫ ad opposita est ꝯdictio potētie passiue
quā oꝫ reduci in actū ab alio. ꝟ volūtas ē indiffe-
rēs ad oppositas volitiōes. ḡ siue volūtas ponaṫ
nuda siue affecta quādiu accipiṫ vt indifferēs ad
opposita: oꝫ ꝙ moueaṫ ab alio determinante eā ad
alteꝝ oppositoꝝ qḋ nō pt eē nisi obm. Et si dicaṫ
ꝙ voluntas mouet se sꝫ h̄ nō pt nisi mediāte obo
sicē cā sine q̄ nō: ita ēt poterit dici de ligno qḋ cale-
facit ⁊ cōburit se ⁊ ꝙ in eo erat ꝟtualr foꝛa ignis.
ꝟ h̄ nō facit nisi pñte igne sicē cā sine q̄ nō. Et si di-
caṫ ꝙ obꝫ facit aliq̄d nō q̄dē actū sꝫ aliquē isluxū
determinantē volūtatē ad motū quo hito volūtas
mouet se ad actū volēdi: nō valet. q2 ita poterit
dici de ligno ꝙ recipit quēdā isluxū ab igne: q̄ hito
mouet se ad foꝛmā ignis. et similiṫ poterit dici in
alijs qḋ falsū ē. q2 idē agēs disponit ad foꝛmā ꝑn
cipalē ⁊ efficit eā: excepta aīa rōnali q̄ ꝓpṫ sui no
bilitatē fit ꝑ creationē: maxie cū similē isluxū re
cipiat itellectꝰ vt q̄dā ponūt cū obm sit illḋ quod
causat actū itelligēdi. Sꝫ forte diceṫ ꝙ nō ē simi-
le de volūtate ⁊ de ligno ⁊ igne. q2 duo ligna eq̄-
liṫ disposita ⁊ approximata igni eq̄liṫ calefiūt. sꝫ nō
sic delectabile oblatū duobꝰ eq̄liṫ dispositis mouet
eos ad volēdū vt pꝫ ī exēplo Aug. de ciui. dei caꝰ
12. et ex h̄ videṫ ꝙ nō similiṫ oꝫ poni volūtatem
moueri ab obo sicē lignū ab igne: sꝫ h̄ nō valet. q2
poterit dici ꝙ in h̄ nō differt volūtas ⁊ lignū qui
vtrūq3 moueat seipm si possibile ē idē mouere se
ipꝫ. sꝫ ī hoc ꝙ q2 ꝟtus volūtatis ē abstracta sic se
mouet ꝙ pt nō mouere q2 si necēio mouet. sꝫ ꝟtꝰ
ligni q2 nō est abstracta ꝟ est nālis ⁊ ꝯcta: mouet
necēio. nec pt nō mouere sicē alij dicūt ꝙ volūtas

mouet se necessario respectu vltimi finis ꝫ nõ res
pectu alioꝝ. et sic nõ poterit poni ꝙ volũtas in h̃
differat ab aliis ꝙ mouet se ⁊ alia nõ: ſ; i aliꝭ ⁊ aliꝛ
mouere ⁊ sic oꝫ dicere ꝙ volũtas moueaꝛ ab alio
sic ab obo. et sic pꝫ minor. 8. argumẽti p̃ncipalis.
¶ 9ᵒ. p̃ncipalr arguit sic i eodẽ ꝓposito. 3ᵒ q̃l 3. q.
6. sicut se hꝫ relatio rõnis: ita relatio realis. ſ; re-
latio rõnis exigit dr̃iam rõnis. q2 de rõne relatio
nis ẽ referri ad aliud relatiuũ rõne. g̃ realis relatio
exigit dr̃iaꝫ realẽ eiꝰ qḋ referꝛ ad illḋ ad qḋ referꝛ
ſ; idẽ nõ pt̃ hr̃e dr̃iam realẽ ad seip̃m. igiꝛ idẽ per
essentiã nõ põt referri realr ad seip̃m. ſ; mouẽs re
ferꝛ ad motũ ⁊ agẽs ad passũ. igiꝛ ⁊c̃. ¶ 10ᵒ. Q2
idẽ nõ differt a seip̃o realr in h̃ ꝙ poniꝛ cã effecti
ua ⁊ sbm aliciꝰ. ſ; relatio realis exigit dr̃iam rea
lẽ eoꝝ q̃ referũꝛ. ergo ip̃ossibile ẽ ꝙ idẽ referaꝛ ꝑ
eẽntiã ad seip̃m relatiõe reali mediãte quocũqꝫ
cuiꝰ sit cã effectiua et subm. nec põt dici ꝙ ibi erit
dr̃ia media inꝛ dr̃iam rei ⁊ dr̃iam rõnis. s. dr̃ia ſ;
intẽtionẽ. q2 sicut oẽ ens vel ẽ ens ſm rõnẽ vl ſm
rẽ: ita ois dr̃ia vel ẽ dr̃ia ſm rẽ vel ſm rõnẽ lꝫ in
vtraqꝫ dr̃ia inueniãꝛ diuersi g̃dus. ¶ 11ᵒ. Q2 sic
dr̃ia realis q̃ est iter volũtatẽ ⁊ suũ actũ nõ suffi-
cit ad hoc ꝙ volũtas relatiõe reali referaꝛ ad suũ
actũ nec ecõuerso: pari mõ nec dr̃ia ſm rõnẽ vo-
lũtatis ad seip̃am vt cã effectiua et sbm sui actus
sufficet ad h̃ ꝙ relatiõe reali volũtas ad seip̃am
referaꝛ. ¶ 12ᵒ. Q2 q̃n aliq̃ referunꝛ mediãte aliq̃
realiꝛ: oꝫ ꝙ illḋ sit mediũ inꝛ ea ſm rẽ. sicut calefa
ctio ẽ mediũ ſm rẽ inꝛ agẽs ⁊ passũ. q2 ibi ẽ dare
mediũ ⁊ extrema realiꝛ diuersa. ſ; actꝰ volẽdi nõ
põt poni mediũ ſm rẽ inter volũtatẽ vt ẽ cã effe
ctiua: et ip̃am voluntatẽ vt ẽ subm sui actꝰ. q2 nõ
est ibi dare duo extrema realr. igiꝛ ⁊c̃. vñ notãdũ
ꝙ actio ⁊ passio sũt q̃dã modi eẽndi existẽs circa
id qḋ acq̃riꝛ in passo. relatiões aũt agẽtis ⁊ passi
nõ sũt actio ⁊ passio alioq̃n actio ⁊ passio essent i
p̃dicamẽto relatiõis: ſ; sũt diuerse res existẽtes i
agẽte ⁊ passo. ¶ 13ᵒ. Q2 actꝰ q̃bꝰ mediãtibꝰ aliq̃
referũꝛ vt mouẽs ⁊ motũ: sic se hñt circa ip̃a vt di
ctũ est ꝙ sũt q̃dã modi eẽndi q̃ sũt actio ⁊ passio.
ſ; tales modi eẽndi nõ pñt eẽ circa actũ volũtatꝭ
si volũtas moueat seip̃am. q2 actio ⁊ passio q̃ sũt
vere in p̃dicamẽto actiõis ⁊ passiõis req̃rũt realẽ
diuersitatẽ agẽtis ⁊ passi. g̃ volũtas nõ põt dicto
mõ referri ad seip̃aꝫ mediãte suo actu. ¶ 14ᵒ Q2
si volũtas est cã effectiua et subm sui actꝰ: i nullo
depẽdet ab obo qḋ est icõueniẽs. q2 sicut cognos
cẽs referꝛ ad cognoscibile relatiõe reali sicut mẽ-
suratũ ad mẽsuram: sic volẽs ad volibile a quo
hꝫ bonitatẽ et sp̃ẽꝫ. ¶ 15ᵒ. Q2 si idẽ subo ꝑ formã
inherentẽ ei faceret se i actu: tũc illa eadẽ forma

se hr̃et respectu illius subiecti vt forma iformãs
et vt mouẽs. et sic nõ distingueretꝛ causalitas effi
ciẽtis ⁊ forme qḋ est iconueniẽs. ¶ 16ᵒ. Q2 passũ
nõ põt esse cã effectiua eiꝰ qḋ recipit q2 eo ꝑficiꝛ.
ſ; q̃n passum recipit aliq̃d de nouo: recipit illḋ et
eo ꝑficiꝛ ſm oẽꝫ dispositionẽ que illiꝰ receptionẽ
precedit. qḋ pꝫ ex duobus. p̃mo. q2 nõ põt dici ꝙ
id qḋ est nouiꝛ receptũ ponat se iter subaꝫ et alia
accidẽtia q2 hoc erit fictio. secũdo q2 cũ acciden
tia quodã ordie insunt subo: oꝫ ꝙ accidẽs superue-
niens ꝑficiat subm mediãtibꝰ oibus accidẽtibus
precedẽtibus. ergo subm ꝑ nullã dispositionẽ in
eo existẽtem põt se reducere de potẽtia in actum.
¶ 17ᵒ. Q2 sicut se hꝫ tãgens ⁊ tactũ in tactu ma-
thematico q̃tũ ad quãtitatem molis: ita se hꝫ tã
gens ⁊ tactũ in tactu phisico q̃tũ ad quantitatẽ
virtutis. ſ; in tactu mathematico req̃riꝛ ꝙ tãgẽs
et quãtitas tãgentis sit exꝛ tactum ⁊ distinctũ ab
eo supposito. ergo et i tactu v̾tutis oꝫ ꝙ virtꝰ tan
gentis sit exꝛ tactũ ⁊ distinctũ ab eo subo. ¶ 18ᵒ.
Q2 si idẽ subo posset eẽ agẽs et passũ: nõ posset
cõcludi ex relatiõe ꝓducti distinctio realis suppos
itorũ in diuinis qḋ est incõueniens. igiꝛ. hec sunt
argumẽta godofredi. ¶ 19ᵒ. põt argui ꝯ cõclusio
nem eo mõ quo arguit adã cõtra se p̃mo senten-
tiaꝝ. q. 9ᵒ. Q2 si volũtas est cã effectiua sue voli
tiõis libere: tũc ip̃a sufficienꝛ approximata vl̃ p̃ñs
alteri voluntati simili posset volitionẽ in illa alia
causare sicut i se ip̃a. cõsequens ẽ falsũ. probatur
cõsequẽtia per mediũ quo ꝓbat eaꝫ doctor subti
lis in mã de locutionibꝰ angeloꝝ de itellectione.
q2 oẽ agẽs aliquẽ effectũ in aliq̃ passo: in quocũqꝫ
passo simili ⁊ similiꝛ disposito põt nisi ip̃ediaꝛ cõ-
similem effectũ agere. ſ; volũtas ſm te causat in
se volitionem. et volũtas sibi similis est sufficienꝛ
p̃ñs ⁊ est cõsimile passum. igiꝛ. ⁊c̃. ¶ 20ᵒ. arguiꝛ
sic. Si voluntas se haberet actiue ad actꝰ suos. s.
volitiões: aut hoc eẽt in quãtũ volũtas vel in quã
tũ volens se velle. non iquantũ volũtas: q2 cum
semꝑ sit voluntas: semꝑ vellet. nec q2 volens: q2
cũ nõ sit volens nisi ꝑ velle: idẽ eẽt cã sui ip̃iꝰ. nec
q2 volẽs se velle q2 actꝰ reflexus nõ est cã actus
simplicis. ſ; potius econtra. igiꝛ ⁊c̃. ¶ 21ᵒ. Quia
intellectus se hꝫ mere passiue ad actum itellectꝰ
pratici. igiꝛ et volũtas ad suã electionem se ha-
bet mere passiue. ꝯñia patet. sed ꝓbatur antece-
dens. q2 si ad talem actum itellectus se haberet
aliquo mõ actiue: hoc est vel ꝑ aliquem actũ in-
telligendi vel ꝑ aliquid p̄euium omni actui. nõ
per aliquem actum intelligendi: quia duo actus
intelligendi nõ possunt esse simul. causa autem ⁊
effectus necessario sunt simul. nec ꝑ aliquid p̄uiũ

sit actui puta per nudā pōm vel p spēm. q2 qcqd agit a cognoscēte anteq̄ sit cognoscens: necessario agit. q2 q̄tū ad hoc cadit in gradū nō cognitiuū. s3 qcquid agit p intellectū vel p aliqd extra in eo p̄uiū cognitioni: agit ab intellectu vt est nō cognoscēs. ergo necessario agit. ex tali ergo actiuitate nō ē libertas. restat igit q̄ sufficit ad libertatē sola passiuitas potētie. ¶ 2 2°. Illud qd cōpetit alicui nihil agēti: pt cōpetere pure passiuo. s libertas cōpetit alicui nihil agēti. s. deo q liberē iudicauit z voluit ab eterno res fiēdas in tpe: et tū nichil egit ab eterno. g libertas pōt cōpetere potentie pure passiue. ¶ Cōtra tertiam cōclusionē arguit Scotus pbando q de' non causet imediate actum volūtatis sed volūtas sit cā totalis z imediata. Primo sic. nulla potētia h3 perfecte in potestate sua actū vel effectū qui nō pōt causari ab ea sola nec ab aliq̄ causa cuius actio vel causatio nō est i potestate illi' potētie. causatio aūt dei nō est in potestate volūtatis create: p3 sicut nec virtus agētis supioris est i potestate agētis iferioris. igit si deus necessario cōcurrit imediate vt cā imediata volitiōis create voluntatis: voluntas creata nō h3 plene i sua potestate illā volitionē. maior p3. q2 quod h3 perfecte effectū in sua potestate: pōt ex se solo in illū: vel causatio cuiuslz cōcurrētis est i potestate ei'. s. q̄ illū causet vel non causet. exēplum de itellectu cōi si cōcurrat ad volitionem causandū: non tū nisi voluntate concausante ita q̄ ei' causatio est i potestate volūtatis. ¶ 2°. Qd ab alio deteriatur ad aliqd: non h3 illud pfecte in sua potestate. s3 voluntas creata ex hypothesi deteriatur a diuina volūtate ad hoc. igit zc. minor pbat. q2 aut vna voluntas aliam deteriat. et tūc nō nostra diuinā quia temporale nō est causa eterni aut ecōtra. aut neutra aliam et tūc neutra erit mouēs mota. nec erit iter istas ordo essentialis. imo si diuina volūtas nō determinat nostram: posset illa aliqd velle quod non fieret pter voluntatem nrām nō concurrentē. ¶ 3°. Illud nō est cōtingens pter habitudinē3 sui ad aliquā causam: ad cuius euentum cā superior est deteriatio omnium causarum inferiorū. exēplum. si voluntas mea nō esset determinata ad vnā partem de trāscribendo: et ipsa nō esset impedibilis vel mutabilis. nō esset meū vel manus scribere cras cōtingens. nūc aūt est cōtingēs ad vtrūl3 ex habitudine sui ad manū. q2 sicut voluntas est nō determinata ad vnā partem: ita i ipa virtualiter sunt omēs cause inferiores. ¶ Ad idem z simpliciter ex quo aliquid est determinatum ad cuius determinationem effectus est determinatus: euentus illius effectus nō est simpliciter indeteriatus ad vtrūl3 saltem nō est ei' esse cōtingens propter potestatem cause inferioris. sed si diuina voluntas sit causa tm̄ velle imediatetiam est aliqua causa deteriata respectu ei'. q2 voluntas dei est eternaliter determinata ad vnā partē contradictiōis. et determinationem hui' cause necessario cōmittat deteriatio nostre volūtatis. alias respectu eiusdē simul staret: deū velle hoc z illud nō fore. igit istud velle nō est contingens ad vtrūl3 propter potestatē voluntatis nostre. ¶ 4° si de' sit causa imediata nostre volitionis: cōstat q̄ est cā prior nostra volūtate. igit prius nā influit ad effectum q̄ voluntas nostra. accipio igit illud signu3 nature in quo de' causat illud velle inquantū est pri' illo signo in quo volūtas nr̄a agit ad illud velle. aut in illo signo de' causat imediate rectitudine3 pfectam in actu: et per cōsequēs volūtas nr̄a in illo secūdo signo nō peccat: q2 non causat in effectu oppositum illius qd prima causa causat. aut in illo p̄mo signo de' non causat imediate rectitudinem perfectam in velle nostro: et tūc sequitur q̄ voluntas mea in secūdo signo nō peccat q2 non potest tunc in rectum velle. in nichil enim potest ipsa in secundo signo nisi quod causa prior in primo signo pduxit. sed non habendo velle rectum si non potest habere velle rectum non peccat. igitur. ¶ 5°. si deus sit causa volitionis nostre: erit causa totalis eius quia volendo causabit eam. volendo autem est causa totalis perfectioris creature puta angeli vel cuiuscūq3 creati de nichilo. igitur si volendo esset causa eius: esset totalis causa illi'. sed cum totali causa alicuius nihil aliud potest concausare cum illa in eodem genere cause. igit volūtas nullam causalitatem haberet respectu sue volitiōis. ¶ 6°. si aliqua creatura est totalis causa respectu sui effectus: hoc maxime concedendum est de voluntate quia ipsa est suprema iter omēs causas actiuas. sed aliqua creatura potest esse totalis cā respectu sui effectus. qd probatur dupliciter. pmo q2 hoc nō repugnat creature. q̄ enī aliquid sit totalis cā calo ns effectiua: hoc nō ponit in ipo aliquā infinitatē nec pfectionē repugnantē creature. si enī sit causa vniuoca: nō oportet q̄ excedat effectum in pfectione. si autem equiuoca: non oportet eam in ifinitum excedere suū effectu3 sed in aliquo gradu determinato. ¶ 2° probatur eadem minor. quia illud est causa totalis alicuius effectus quod si esset omni alio pro impossibili circumscripto causaret. sed subiectum si eēt oī alio circūscripto causaret ppriā passionē.

igitur sub3 est totalis causa sue ꝓpe passionis. ex hac minore dupliciꝫ ꝓbata inferꝫ cõclusio ꝙ voluntas põt esse causa totalis respectu sue volitionis. et ita cũ pret totalẽ causa3 nichil aliud cõcausset in eodẽ genere cause alioqui idẽ esset bis causatũ vel causareꝫ ab aliquo sine quo posset eẽ. et ita sequitur ꝙ de⁹ nõ causat imediate actũ volũtatis hec Scot⁹. ¶ Cõtra eandẽ arguit Henricus vbi supra ꝓbando ꝙ pͥmus mot⁹ voluntati nõ sit a deo. q2 de⁹ omnia mouet ſm generalem administrationẽ et leuia et grauia et volũtatem tamẽ ꝓpꝫ hoc nõ debet ei attribui iste mot⁹ nisi vt cause vniuersali preter quã sũt cause alie particulares. sic enim de⁹ res administrat vt eas ꝓprios mot⁹ agere sinat ſ3 Augustinũ. ¶ 2°. Q2 cũ voluntas sit libera et dñia suoꝝ actuũ: impossibile ẽ ꝙ ab alio ꝓcedat ad actũ volendi. q2 hoc repugnat libertati et non min⁹ agereꝫ voluntas ꝙ3 appetitus sensitiuus. vnde si deo agẽte: voluntas fieret de nõ volente volens et hoc non esset cõtra naturã eius sed preter: tamen nõ diceretur actus liber nec laudabilis nec virtuosus. q2 talis actio debet esse in ipso agẽte ita ꝙ ab alio nõ moueatur licet aliquo assistente et coopante. ¶ Argumenta Heruei et alioꝝ q̃ Johãnes Capreoli inducit cõtra eandẽ cõclusionem: ꝑtermisim⁹ eo ꝙ nõ directe cõtra cõclusionẽ militãt vt patebit intuenti.

QUantum ad articulu3 tertiũ pͥmo notandũ ẽ vt .S. T. docet de. ve. q. 22ª. arti. 12° ꝙ tã finis ꝙ3 efficiẽs mouere dicunꝫ sed diuersimode. cũ enim in q̃libet actione duo cõsiderenꝫ. s. agẽs et ratio agẽdi: sicut in calefactione ignis ẽ agens et ratio agẽdi est calor: ita etiã in mouẽdo dꝫ mouere finis sicut rõ mouẽdi: sed efficiẽs sicut agẽs motu3 hoc ẽ educẽs mobile de potẽtia in actũ. ratio ãt agẽdi est forma agẽtis ꝑ quã agit. vñ oportet ꝙ insit agẽti ad hoc ꝙ agat. finis aũt nõ inest ſm eẽ nature ꝑfectũ q2 hoc habito desiit mot⁹: s3 inest agẽti ꝑ modũ intẽtionis. nã finis est pͦr in intentione s3 posterior in eẽ. et ideo finis ꝑexistit ĩ mouẽte ꝓpͤ ſm intellectũ cui⁹ est recipe aliq̃d ꝑ modũ intẽtionis et nõ ſm eẽ nature. vñ intellectus mouet volũtatẽ ꝑ modũ quo finis mouere dicit inq̃3ᵐ. s. precõcipit rõne3 finis et eam volũtati ꝓponit. s3 mouere ꝑ modũ cause agẽtis est volũtatis et nõ intellect⁹. eo ꝙ volũtas cõparaꝫ ad res ſm ꝙ in seipsis sunt. intellect⁹ aũt cõparatur ad res ſm ꝙ sunt ꝑ modũ spũalẽ in anima. agere ãt et mouere cõuenit reb⁹ ſm eẽ ꝓpriu3 quo in seipsis subsistũt et nõ ſm ꝙ sunt in aĩa ꝑ modũ intentionis. calor enĩ non calefacit in aĩa sed in igne. ꝛ sic cõparatio volũtatis ad res ẽ ſm ꝙ cõpetit eis mot⁹: nõ aũt cõparatio intellect⁹. ¶ Aduertẽdũ tamẽ ꝙ bonũ se hꝫ ad voluntate3 vt finis et vt obm ſm aliã et aliã rõnem. nã inq̃3ᵐ voluntas ẽ potẽtia motiua sui et aliaru3 viruũ anime q̃3ᵐ ad exercitiũ act⁹: bonũ cõparaꝫ ad voluntatẽ vt finis. omne enĩ mouẽs et agẽs mouet et agit ꝓpꝫ finẽ. et finis est q̃ mouet efficiẽtẽ. inq̃3ᵐ vero volũtas est potẽtia affectiua: bonũ se habet ad voluntatẽ vt ꝓpriu3 ob3. et q2 ob3 potẽtie determinat et specificat actu3 ei⁹ vt phs docet in. 2° de aĩa: iõ bonũ inq̃3ᵐ est obm volũtatis hꝫ se ad voluntatẽ ꝑ modũ cause formalis cui⁹ est determinare et specificare: nõ tñ formaliꝫ inherẽtis s3 tãq̃3 ipsa3 quodãmodo specificãtis et determinãtis. s. q̃3ᵐ ad ipsi⁹ actũ. vñ ꝓpter dictã rationẽ bõi diuersam: aliq̃n. S. Tho. dicit bonũ mouere volũtatẽ ꝑ modũ finis: aliq̃n vero ꝑ modũ cause formalis vt. pª. 2ᵉ. q. 9ª. ar. pͥmo. in. cor. ¶ Ex supradictis inferim⁹ tria de mente. S. Tho. cõtra opinionẽ quorũdã. Unũ est ꝙ volũtas nõ mouetur a suo obo inq̃3ᵐ hmõi effectiue siue ꝑ modũ cause efficiẽtis. Secundũ ẽ ꝙ obm volũtatis nõ mouet ipam aliquid ei realiter imprimendo. patet vtrũq3. quia si cõsidereꝫ bonu3 qḋ est obm volũtatis ꝓut mouet ꝑ modũ finis: motus ei⁹ est metaphoricus nõ ꝓprie dictus. non enĩ finis inq̃3ᵐ hmõi mouet vt res sed vt intentio. vnde et finis dicitur inꝫ causas pͥmu3 mouẽs in intentione. vt autẽ est res. i. actu existẽs in rerũ natura: non hꝫ rationẽ cause neq3 mouet efficiẽs ad agendũ sed est termin⁹ sui mot⁹ vel actionis. nã habito fine. s. realiter et executiue: cessat mot⁹. efficiẽs aute3 ꝓpͤ et nãliꝫ mouet ꝛ aliq̃d ĩprimit in effectũ presertim si mot⁹ ei⁹ sit ad formã. si vero bonũ cõsidereꝫ sub rõne obi volũtatis: mouet ipam vt dictũ est ꝑ modũ cause formal' nõ inherẽtis modo supͣ exposito ac ꝑ hoc neq3 aliq̃d imprimẽti. nullo ꝗ modo obm volũtatis mouet ipa3 effectiue. et hꝫ expsse. S. T. tenet vbi allegatũ est in ḋ. ve. ibi. n. expresse dicit et rõnibus ꝓbat ꝙ mouere ꝑ modũ cause agẽtis: volũtatis ẽ et nõ intellect⁹. Idẽ tenet. pª. ꝑ. q. 82. ar. 4°. intellect⁹ aũt nõ mouet volũtatẽ nisi rõne obi: obm. s. ei ꝑsentãdo. vnde eadẽ motio et idẽ mod⁹ mouẽdi voluntatẽ ẽ obi et intellect⁹. Tertiũ qḋ inferim⁹ est ꝙ intellect⁹ mouet volũtatẽ ꝑ hoc ꝙ ꝓponit et oñdit ei ꝓpͥu3 obm in qḋ tendat. vñ. S. T. de. ve. q. 22ª. arti. 11°. ad. 5ᵐ ait. intellectus regit voluntate3 nõ q̃si

inclinās eam in id in qđ tendat: sed sicut ostēdēs ei quo tendere debeat. hec ille. Ex quibus verbis accipitur ꝙ intellectus non mouet voluntatem aliquid ei imprimēdo. nam sic moueret voluntatem ipsam inclinando per formā impressaꝫ qđ hic negat. S. T. quēadmoduꝫ graue ꝑ formā .s. grauitatē a gñante ipressā iclinaṫ i locuꝫ ꝓpuꝫ. et cōfirmaṫ in eo ꝙ dicit itellectuꝫ mouere volūtatē ꝑ hoc ꝙ ei obm ōndit. hic aūt modꝰ motiōis ipressionē alicuꝰ forē nō exigit. vñ sup illđ Johānis. 6º. oīs q audiuit a pr̄e ⁊ didicit venit ad me inquit Augꝰ. videte q̄mō trahit pr̄. docēdo delectat nō necessitatē iponēdo. ecce quomō trahit. trahere dei est. oīnis q audiuit a pr̄e ⁊ didicit venit ad me. ⁊ parū supra inducēs illud mathei. 16 beatꝰ es simō bariona q̄ñ nō tibi reuelauit caro ⁊ sanguis sꝫ pr̄ meꝰ q in celis est inq̄t Augꝰ. ista reuelatio ipa ē atractio. ramū viridē ōndis oui ⁊ trahis eam. nuces puero demōstraṫ ⁊ trahitur. trahit certe vt inq̄t poeta sua quēq꜡ voluptas. verū tamēlꝫ sola ostēsio boni moueat volūtatē ad volendū absq꜡ aliq̄ ipressione volūtati facta sm̄ eē nāle: nō ideo bonū ōnsum dici debꝫ cā sine q non actꝰ voluntati et nō cā ꝑ quā. nā cā sine q nō ꝑcise: nichil cōfert sicut cā remouēs ꝓhibēs. bonū āt ōnsum volūtati ꝑ intellectuꝫ: ē aliq̄d ei conferēs. nā inq̄ꝫm habet rōneꝫ finis trahit et mouet volūtatē sicut rō agēdi et mouēdi: inq̄ꝫm vero hēt rōnem obi determinat ⁊ specificat actū ipsiꝰ. ¶ Sꝫ dubiū ē pōt quomō sola ostēsione obi .s. boni: intellectꝰ moueat volūtatē. qꝛ cū volūtas sit potētia ceca nō intelligēs nec cognoscēs: nō videṫ ꝙ ꝑcipe possit bonū sibi ab intellectu ostēsuꝫ. ac per hoc nec ad ipꝫ sola ōnsione trahi seu moueri: quēadmodū si lapidi aut ceco nato pulchrū visu aliq̄d ꝓponaṫ: nō mouebiṫ ad ipm eo ꝙ illđ neq̄q꜡ ꝑcipiat aut cognoscat. ¶ Ad hoc r̄ndemꝰ ꝙ sicut ph̄s docet. pº liº. de aīa. et. 2º. et. 7º metha. motus et opationes sunt suppositoꝝ tanq꜡ agētiū et mouētiū. formis aūt ⁊ ꝑtibꝰ tribuiṫ motꝰ vł actio non tanq꜡ agētibus: sꝫ tanq꜡ ꝑncipijs q̄bus agēs agit ⁊ mouet. vñ ꝓpe loquēdo nec intellectꝰ intelligit ꝫ est ꝑnm q intelligēs intelligit. nec voluntas amat sed ē ꝑncipiū q amās amat. et qꝛ idē suppositū ē h̄ns intellectuꝫ ⁊ voluntatē: idē est suppositū cognoscēs ꝑ intellectuꝫ ⁊ amās ꝑ voluntatē. cū ergo dr̄ ꝙ intellectꝰ ꝓponit et ostēdit voluntati ꝓpriuꝫ obꝫ .s. bonū: est iproṗa locutio vsu loquētiū tollerata ꝑ figurā sinodochē posita parte ꝓ toto. est enī sensus. ꝙ intelligēs ꝑ potētiā intellectꝰ ꝓponit ⁊ ostēdit volēti seu amāti ꝓpriuꝫ obꝫ .s. bonū. ita ꝙ idē suppositū vt ē ~~intellectꝰ~~ intelligēs et cognoscēs: ꝓponit et ostēdit sibi ipsi vt volēti seu voluntatē h̄nti bonū suū qđ sic ostēsuꝫ volēs ꝑcipit ⁊ cognoscit nō vt volēs sꝫ vt ē intelligēs: et ad illđ mouet affectu inq̄ꝫm est volēs .i. volūtatē habēs. Falsuꝫ ergo assumebaṫ in dubitatiōe ꝙ bonū ꝓponiṫ ⁊ ōndiṫ ceco et nō cognoscēti. qꝛ imo ꝓponiṫ ⁊ ostēdiṫ cognoscēti .i. volēti nā et ipꝫ volens est cognoscēs. ¶ Sꝫ cōtra hoc arguūt aliq̄. qꝛ hō volēs: aut mouet se ꝑ cognitionē ad volēdū aut nō. si sic: ergo actꝰ volēdi causaṫ ab intellectu siue ab obō cognito et ita nō a volēte inq̄ꝫm volēs. et ꝑ ꝯñs talis motꝰ nō erit ab ipa volūtate directe ⁊ ꝑ se. si nō mouet se ꝑ cognitionē: ergo mouet se in incognitū. et ꝑ ꝯñs nichil cōfert ad motū voluntatis ostēsio boni ꝑ intellectū. ¶ Sꝫ ad hoc r̄ndemꝰ ꝙ in motu volētis ad volēduꝫ duo sunt cōsiderāda. vnū qđ se hēt antecedēter saltē ordine nature .s. cognitio boni ⁊ hāc directe ⁊ imediate causat ostēsio boni q fit ꝑ intellectū. aliud ē motus affectiōis .i. ipa volitio q volēs appetit bonū sibi ostēsuꝫ. ¶ Aduertēduꝫ tn̄ sicut supra tactuꝫ ē ꝙ cū dr̄ intellectū mouere volūtateꝫ aut ecōtra: vel itellectū ostēdere bonuꝫ volūtati: vł volūtatem ꝑcōcipe rōneꝫ boni ostēsi ⁊ sic ð ꝓpositiōibꝰ similibꝰ: sꝑ accipi debꝫ dictū nō ꝓpe ꝫ ꝑ figuram q poniṫ pars ꝓ toto. nā ꝓpe loquēdo: ipi volenti .i. volūtatē h̄nti ꝓponiṫ et ōndiṫ bonū et ab ipso ꝑcōcipiṫ: ⁊ volēs ē q ad volēduꝫ moueṫ et intelligēs est q ꝓponit bonū volēti et ipꝫ mouet. ꝫ qꝛ potētie volūtatis ⁊ intellectꝰ sunt ꝑncipia q̄bus volēs ⁊ itelligēs h̄nt motꝰ suos et opatiōes qꝛ sunt illis ꝑncipia agēdi: iō motꝰ et opationes ipis potētijs acomodanṫ tanq꜡ agētibꝰ et mouētibꝰ aut motis magis ex vsu loquētiū q꜡ ex ꝓprietate locutiōis. vñ si cōsideremꝰ ꝙ ꝓpe et vere loquēdo volēs est q moueṫ a bono ꝑ itellectū ostēso: dicere possumꝰ ꝙ ipꝫ bonū ꝓpositū ⁊ ostēsum aliq̄d iprimit volēti .s. cognitionē sui inq̄ꝫm est aꝰ ꝑfectiuū et sibi cōueniēs. sꝫ qꝛ huiuscemodi ipressio nō fit volēti inq̄ꝫm volēs est sꝫ inq̄ꝫm cognoscēs ideo supra dictū fuit ꝙ ꝑ se loquēdo: bonū appetibile nō mouet voluntatē .i. volentē inq̄ꝫm est volens per impressionē alicuꝰ forme sm̄ esse naturale inherentis.

¶ Secūdo notādū ē circa distictionē q. S. T. i locis allegatis ꝓ scđa ꝯclusione distiguit motū volūtatis q꜡m ad exercitiū et q꜡m ad eꝰ determinationē: ꝙ voluntatē moueri a se q꜡m ad exercitiū actꝰ et moueri ab itellectu q꜡m ad actꝰ determinationē pōt dupliciṫ intelligi. Uno modo capiēdo exercitiuꝫ actꝰ et actꝰ determinationē tanq꜡ duos acꝰ vo-

luntatis realit̃ differētes et ꝙ vn⁹ causet̃ ab itellectu et ali⁹ a voluntate: et iste sensus est falsus. q: nūq̄ volūtas exit in actū volēdi qui exeat in actū volēdi determinatū: et ex pte sui cū sit act⁹ singularis: et ex pte obiecti q: oīs act⁹ voluntatis terminat̃ et ē circa aliqd. nō eni volo nisi aliquid veli. Alio mō pōt intelligi illa distictio ita ꝙ sit idē act⁹ volūtatis realr cōsiderat⁹ duplr. vel fm sui sbam et inq̄m ab agēte pcedit: vel ex pte obi circa qð ē et ad qð terminat̃. et ꝙ fm pmā cōsiderationē act⁹ volūtatis dicat̃ eē a volūtate ipa et vt sic ꝙ volūtas seipam moueat. fm vero cōsiderationē secūdā ꝙ act⁹ volūtatis dicat̃ eē ab obo et p ꝯñs ꝙ vt sic volūtas dicat̃ moueri ab intellectu: et iste sensus est ver⁹. sic tñ ꝙ intellect⁹ cālitas nō excludat̃ simplr ab exercitio act⁹: neq̄ volūtatis cālitas totalr excludat̃ ab act⁹ determinatione q̄m ē ex pte rei. nā cū sit vn⁹ et idē actus realit̃: nō pōt realit̃ causari ab itellectu ei⁹ determinatio qui etiā causet̃ ab ipo ipsi⁹ sba vel exercitiū. et ecōuerso ð volūtate. vñ tā intellect⁹ q̄ volūtas causat vtrūq̄. verūtamē speciali q̄dā rōne et fm approbationē: exercitiū act⁹ attribuit̃ volūtati. tū q: exercitiū act⁹ denominat actū ex pte termini a q̊ ⁊ q̄m ad ei⁹ exitū a pncipio qð ē volūtas. determinatio vero act⁹: spāli rōne et appropriate attribuit̃ itellectui. eo ꝙ ab itellectu pponit̃ obm in qð ē act⁹: a q̊ act⁹ hēt spēz et determinationē. tū etiā quia ꝙ act⁹ volūtatis vt volitio exeat de potētia in actū: magis ē ex pte volūtatis q̄ ex pte intellect⁹. nā pōt intellect⁹ pponere et determinare obm volūtati qð velit: et tñ volitio nō exiet in actū eo ꝙ volūtas ipam nō vult pducere. iuxta illð Augustini exponētis versū cōcupiuit aīa mea desiderare et c̄. puolat itellect⁹ et sequit̃ tardus aut null⁹ affect⁹. tanq̄ pductio act⁹ volēdi sit originalit̃ a volūtate ⁊ in ei⁹ potestate. ꝙ aūt act⁹ volendi terminet̃ circa aliqd sub rōne ppria obiecti: magis ē ab itellectu q̊ pponit ⁊ ostēdit volūtati aliqd sub rōne bōi qð ē volūtatis obz

Tertio Notādū ē ꝙ vt hētur ex dictis phi. 3° ð aīa et illud docet. S. Doc. in plurib⁹ locis: obm ppriū voluntatis ē bonū cognitū nō sub rōne q̄ cognitū est p se et formalit̃ ſ; sub rōne q̄ ē bonū ⁊ volūtati ꝯueniens. vñ nāli ac eēntiali ordine act⁹ volūtatis cōsequit̃ actū itellect⁹. nichil. n. appeti pōt nisi cognitū sit. neq̄ sufficit ad eliciēdū actū volūtatis q̄cūq̄ boni cognitio ſ; cognitio ei⁹ p̄tica sub rōne .s. appetibil' ⁊ ꝯuenient' volēti. vt. n. phs dicit. 3° ð aīa: itellect⁹ speculatiu⁹ nō mouet ſ; p̄tic⁹. fz ð ꝙ aliqd diuersimode apprehēdit̃ ab itellectu vt bonū ⁊ appetibile: ita ⁊ volūtas diuersimode fert̃ in illð. vt si aliqd apprehēdit̃ ab itellectu et pponit̃ volūtati vt oīno bonū ⁊ ꝯueniēs nō solū in vli ſ; etiā in pticulari: voluntas necessario illð appetit. dico āt necessario q̄m ad ðterminationē act⁹ q: nō pōt velle oppositū: nō aūt q̄m ad exercitiū act⁹ in statu vie. q: pōt volūtas suspēdere actū volendi saltē auertēdo cognitionē itellect⁹ a bono pposito. nā ⁊ volūtas mouet itellectū ad actū suum. si vero apprehēdit̃ aliqd ab itellectu nō vt oīno bonū ⁊ ꝯueniēs ſ; vt hñs aliqd mali aut defect⁹ vel nociui: volūtas non necessario fert̃ in illud ſ; pōt aut refutare ppt ei⁹ maliciā vł defectū: aut saltē actū volēdi suspēdere ⁊ itellectū a tali cogitatione ⁊ p̄itatione diuertere. vñ lz volūtas nichil appetere possit nisi qð sibi p itellectū pponit̃ ⁊ ostēdit̃ vt bonū: nō tñ necessario appetit oē illð qð ab itellectu pponit̃ sibi vt bonū. Ad ista facit qð .S. T. tradit. p⁹. 2ᵉ. q. 10. ar. 2° in. c. ait. n. voluntas mouet̃ duplr. vno mō q̄m ad exercitiū act⁹. alio mō q̄m ad specificationē act⁹ q̊ ē ex obo. p° ḡ mō volūtas a nullo obo ex necessitate mouetur. pt. n. aliqs ð q̊cūq̄ obo nō cogitat̃ ⁊ p ꝯñs nec actu velle illð. Sz q̄m ad scðm motiōis modū volūtas ab aliq̊ obo ex necessitate mouet̃: ab aliq̊ aūt nō. i motu. n. cuiuslibz potētie a suo obo ꝯsiderāda ē rō p quā obz mouet potētiā. visibile eni mouet visū sub rōne coloris actu visibil'. vñ si color pponat̃ visui: ex necessitate mouet ipz nisi aliqs visū auertat qð ptinet ad exercitiū act⁹. si aūt pponeret̃ aliqd visui qð nō oīb⁹ modis eēt color i actu: ſ; fz aliqd eēt tale: fz aūt aliqd nō tale: nō ex necessitate visus tale obz videret. possz eni itēdere i ipz ex ea pte q̊ nō ē coloratū i actu et sic ipz nō videret. sicut āt coloratū i actu ē obz visus: ita bonū ē obz volūtatis. vñ si pponat̃ aliqð obm volūtati qð sit vlr bonū ⁊ fz oēm ꝯsiderationē: ex necessitate volūtas i id tēdit si aliqd velit. nō eni poterit velle oppositū. si aūt pponat̃ sibi aliqð obz qð nō fz quālibz cōsiderationē sit bonū: nō ex necessitate volūtas fert̃ in illð. et q: defect⁹ cuiuscūq̄ boni hēt rōnē nō boni: iō illð solū bonū qð ē pfectū ⁊ cui nichil ðficit: ē tale bonū qð volūtas non pōt nō velle qð ē btitudo. alia aūt q̊libz particularia bona iq̄m deficiūt ab aliq̊ bono: pñt accipi vt nō bona. et fz hāc ꝯsiderationē pñt repudiari vel approbari a voluntate que pōt in idem ferri fm diuersas considerationes.

Quarto Notandum est ꝙ in his que rei conueniunt: semper id quod est primum ⁊ principium est rei naturale. et hoc manifeste apparet in intellectu.

nā pñcipia intellectualꝭ cognitiōis sūt nālr nota. pñm ergo motuū voluntarioꝝ qđ est primum ac formale volūtatis obꝫ: oꝫ esse nālr volitū. hoc āt est bonū in cōi. i hoc eni volūtas nālr tēdit sicut et qlibꝫ potētia in suū formale obꝫ. in finē etiā vltimū volūtas nālr tēdit. q hoc mō se hēt in appetibilib⁹ sicut pma pñcipia demōstrationū in intelligibilib⁹. ⁊ vlr volūtas nālr tēdit in oīa q̄ cōueniūt volēti ꝫ suā nām. nō eni p voluntatē appetim⁹ illa tātūmodo q̄ ptinēt ad potētiā volūtatꝭ: ꝟ etiā ea q̄ ptinēt ad singulas potētias et ad totuꝫ hominē. vñ nālr hō vult cognitionē veri q̄ cōuenit intellectui ⁊ eē et viuere et alia hmōi q̄ respiciūt cōsistētiā nālez. nā oīa hec sub obō volūtatꝭ cōprehēdunꝭ sicut q̄dā particularia bona. huiuscemodi aūt mot⁹ seu tēdētia nālis inest volūtati a dāte illi nām. quēadmodū mot⁹ ꝫm locū grauiū et leuiū qꝛ ē ipsis nālis: ē a generante vt phs dicit. 8° phi. quāuis eni reꝫ naturalē possit aliqđ mouere qđ nō ē cā nature rei mote: motū tñ nālē causare nō pōt: nisi qđ ē aliqlr cā nature. mouetꝭ eni lapis sursū ab hoīe q̄ nature lapidis cā nō est: ꝫ hic mot⁹ nō est lapidi nālis. vñ qꝛ sol⁹ de⁹ ē cā p creationē nature volūtatis sicut et aīe rōnalis et nature intellectualis cui⁹ volūtas est potētia: ideo solus de⁹ ē cā mot⁹ nālis volūtatis: loquēdo de causis extrīsecis ne volūtatē ipaꝫ excludamus a q̄ est mot⁹ ei⁹ nālis sicut a pñcipio ꝓximo et intrīseco. nā ipa est q̄ vult etiā nāli volitiōe ab alio tñ mota. s. a deo. vñ hmōi mot⁹ volūtatis simul est et nālis ⁊ volūtari⁹ ac liber: nō ꝫm q̄ voluntariū distinguitꝭ ꝯ nāle qđ. s. ē in potestate voluntatꝭ q̄ sit vł nō sit: necꝫ ꝫm q̄ liber dñominatꝭ a libero arbitrio: ꝟ ꝫm q̄ volūtarıuꝫ dꝛ qđ ē a voluntate et liber a libertate q̄ solaꝫ coactionē excludit. vt eni. S. T. inqt. p°. 2ᵉ. q. 10°. ar. p°. ad pmū. qꝛ volūtas in aliq̄ nā fundatꝭ est eni q̄dā potētia nālis: necesse ē q̄ mod⁹ ꝓpꝰ nature qꝫ ad aliqđ participetꝭ a volūtate sicut qđ est pꝰis cause participatꝭ a posteriori. est eni pus i vnaq̄q; re ꝑm eē qđ ē p nām: qꝫ velle qđ est p volūtatem. ⁊ inde ē q̄ volūtas nālr aliqđ vult. hec ille. vbi cū dicat q̄ volūtas aliqđ naturalr vult: satis innuitꝭ q̄ idē act⁹ ē volūtari⁹ et nālis. oīs eni volitio: actus volūtari⁹ est sūpto volūtario ꝓut dꝛ a voluntate qđ nō distiguitꝭ a nāli ꝫ excludit coactuꝫ et violētuꝫ. ¶ Ex pmissis inferim⁹ q̄ ad pmum actū volūtatis quo volūtas incipit velle cū pus nō vellet: volūtas nō mouet seipaꝫ libero arbitrio licet bene libere. pbatꝭ hoc. qm huiuscemodi pmus mot⁹ ꝓcedit a volūtate nālr cū sit vel d̄ bono in cōi. s. absolute in qꝫ bonū: vł de fine aut eiꝰ

de his q̄ cōueniūt volēti ꝫm suā nām. act⁹ autē ad quē volūtas seipaꝫ mouet libero arbitrio: ꝓcedit in nob a volūtate mediāte cōsilio: nā vt deductū fuit in q̄stione p̄cedēte ex dictis. S. T. iudiciū a quo denominatꝭ liber arbitriū est sententia et determinatio cōsilij siue capiatꝭ ex pte rōnis siue ex pte volūtatis. q̄ aūt ꝓcedūt a libero arbitrio mediāte cōsilio: nō nālr ꝓcedunt: alias non essent de his q̄ sunt ad vtrūlibꝫ. ¶ Sꝫ oritꝭ ex supradictis duplex q̄stio. vna vtrū ad motū nālez volūtatis seu ad pmū ei⁹ motū: de⁹ moueat voluntatē generali motione q̄ de⁹ generalr opatur in reb⁹: aut p motionē specialeꝫ. Ad quā rūdem⁹ ex dictis. S. T. p°. 2ᵉ. q. 9°. ar. 6°. ad. 3ᵐ q̄ deus mouet volūtatem hoīs sicut vlis motor ad vle obm volūtatis qđ est bonū. et sine hac vlī motione hō nō pōt aliqđ velle sed p rōneꝫ determinat se hō ad volēdū hoc vel illō qđ ē velle bonū vel apparēs bonū. ꝫ tñ interdū deus specialr mouet aliquos ad aliqđ determinate volēdum qđ ē bonum sicut in his quos mouet p grāꝫ. Accipiuntur sup̄ scripta in hoc notabili ex dictis. S. T. p°. 2ᵉ. q. 9°. articulis. 3°. et. 4°. et. 6°. et. q. 10°. ar. p°. Et in. q. de malo. q. 6°. ar. vnico. Et d̄. ve. q. 24. ar. 2°. et. 3°. ¶ Secūda dubitatio est. vtrū volūtas moueatꝭ ad pmuꝫ ei⁹ actū seu ad act⁹ nāles p aliquā affectionē q̄ se hēat p modū q̄litatis tanq̄ pm⁹ act⁹. et ad hāc rūdem⁹ d̄ mēte. S. T. q̄ non quāuis aliq̄ ei⁹ doctrine sectatores scripserint q̄ sic. q̄ aūt fuerit de mēte. S. T. q̄ voluntas nō se mouet ad pmū actū vł ad act⁹ nāles p aliquam affectionē seu q̄litatē q̄ sit pm⁹ act⁹ tanq̄ forma: apparet expsse ex his q̄ dicit de. ve. q. 24. ar. 4° ad. 9ᵐ. fuit eni argumentū. 9° loco. Facilius est exire in actū cognitionis q̄ȝ opationis. ꝟ potētie cognitiue dat⁹ ē aliqs hitus nālis. s. intellect⁹ pncipioꝝ. ergo potētie opatiue siue motiue datus ē aliqs hit⁹ nālis ⁊ ē ad qđ. S. Doc. rñdet. Ad. 9ᵐ dꝛ q̄ duplici rōne aliq̄ pō hitu indiget. pmo qdeꝫ qꝛ opatio q̄ ē p potētiā educēda excedit vi potētie quāuis nō excedat vim toti⁹ nature humane. alio modo qꝛ toti⁹ nature vi excedit. et hoc secūdo mō hitib⁹ idigēt oēs potētie anime qb⁹ act⁹ meritorie eliciuntur siue sint affectiue siue intellectiue. qꝛ in hmōi act⁹ nō pñt nisi hitus grē supaddantꝭ. pmo aūt mō etiā indiget habitu: intellect⁹ eo q̄ itelligere aliqđ nō pōt nisi assimiletꝭ ei p speꝫ intelligibilē. vñ oportet spēs itelligibiles supaddi qbus in actū exeat intellect⁹. spēruꝫ aūt aliq̄lis ordinatio habitū facit. et eadem rōne appetitiue inferiores. s. irascibilis et cōcupiscibilis habitibus indigēt. vnde pficiuntꝭ virtutib⁹ moralib⁹.

q2 eni act⁹ earũ moderati sunt: non excedit nãm humanã sed excedit vi dictaꝝ potẽtiaꝝ. vñ opoꝛtet q̄ id qđ ẽ supioꝛis potẽtie. s. rõnis eis imprimatur. et ipa sigillatio rõnis in inferioꝛib⁹ virib⁹ formalit̃ pficit v̄tutes moꝛales. affectiua aũt supioꝛ nõ indiget hoc modo aliq̃ habitu. q2 naturalit̃ tẽdit in bonũ sibi nãle sicut in ꝓpꝛioꝛibꝫ. vñ ad hoc q̄ velit bonũ nõ reqrit̃ nisi q̄ ostẽdat̃ sibi p vim cognitiuã. et ideo phi in volũtate nõ posuerunt aliquẽ habitũ neq3 nãlem neq3 acq̃situ: s3 ad dirigẽdũ in opatiuis posuerũt prudẽtiã in rõne τ tẽperãtiã cũ foꝛtitudine et alias virtutes moꝛales in irascibili et cõcupiscibili. sed ſm theologos in voluntate ponitur habitus charitatis propter actus meritoꝛios. hec ille.

Quantum ad articulũ q̃rtũ r̃ndẽdũ ẽ obiectionib⁹ aduersarioꝝ. Et qđẽ ad oĩa argumẽta Scoti ꝯ pmã cõclusio nẽ r̃ndem⁹ q̄ qcqđ sit đ nõnullis ꝓpositionib⁹ ab illo assũptis nã psit negari sic iacẽt: τ tñ argumẽta nõ militãt ꝯ nos s3 ꝯ Godofredũ. nõ. n. nos ponim⁹ volũtatẽ moueri effectiue ab obiecto vł ab itellectu qđ oĩa ei⁹ argumẽta ꝓbant: ſ3 a seipa ꝓut deductũ fuit in notabilibus τ presertim in pmo. ¶ Ad argumẽta secũdo loco posita cõtra candẽ cõclusionẽ. Ad pmũ dr̃ pmo q̄ ꝓcedit ex falso suppositto. s. q̄ cognitio sit cã totalis et effectiue ꝓductiua volitionis qđ nos negam⁹. imo dicim⁹ q̄ volũtas est cã ꝓductiua sue volitionis. et cũ sit cã libera põt successiue eẽ causa cõtrarioꝝ. Dicit̃ secũdo q̄ ꝓbatio cõsequẽtie nõ valet nã falsũ assumit. cũ eni act⁹ volũtatis psupponat actũ intellect⁹ τ ei⁹ iudiciũ cõseq̃t̃: nõ põt nũc velle hãc rẽ et postea nolle stãte eadẽ poĩa noticia in nullo variata nec in modo neq3 in sba aut in circũstãtijs vel ꝯditionib⁹. nã nichil volũtas vult nisi qđ intellect⁹ ꝓpõit τ oñdit sibi eẽ bonum. ¶ Ad. 2ᵐ negat̃ ꝯña. nec valet ei⁹ ꝓbatio: q̃ñ assũptũ nõ ẽ veꝝ nisi de cã mere nãli. voluntas aũt est cã libera. et iđ põt cũ intẽsioꝛi noticia remissioꝛẽ hr̃e actũ volendi. ¶ Ad. 3ᵐ dr̃ q̄ licet aliquã noticiã p̄cedat volitio: nõ tñ oẽm imo oẽꝫ volitionẽ p̄cedit aliq̃ noticia. et ad auctoꝛitatem Augustini dicim⁹ q̄ ex illa hoc solũ habet̃ q̄ aliquẽ partũ mẽtis p̄cedit appetit⁹ qdã quo volum⁹ plẽ nascaturã nosse: τ tñ illũ appetitũ aliq̃ noticia p̄cessit. nũq̃ eni volũtas vult simplr̃ incognita l3 velit nosse incognita. et hãc differẽtiã notat ipe Aug⁹. 10. li°. de. tri. caplõ pmo dicẽs. intelligẽdũ inquit ẽ nõ hoc idẽ dici qñ dr̃. amat scire incognita ac si diceret amat incognita. illđ eni põt fieri vt amet q̃s scire incognita. vt aũt amet icognita nõ põt. nõ eni frustra ibi positũ ẽ scire. q̃ñ q̃s scire amat incognita: nõ ipa incognita s3 ipz scire amat. qđ nisi hr̃et cognitũ: neq3 scire se q̃cq̃ã posset fidẽter dicere neq3 scire. hec ille. ¶ Ad. 4ᵐ dr̃ pmo q̄ ãñs est falsũ. nã hr̃e cognitionẽ veri ẽ đ his q̃ volũtas naturalit̃ vult vt. S. T. dicit. p⁹. 2°. q. 10ª. ar. p°. in. coꝛ. Et de. ve. q. 22ª. ar. 5° in. coꝛ. vñ volũtas nõ põt velle nullã noticiã hr̃e. Dicit̃ secũdo q̄ cõsequẽtia est nulla. neq3 valet ei⁹ probatio. q2 licet itellect⁹ nõ habebit actũ intelligendi cũ voluntas voluerit: nõ tñ põt volũtas id velle nisi p̄cedẽte aliq̃ cognitione qua ꝓponat̃ sibi eẽ bonũ intellectũ nullũ actũ intelligẽdi hr̃e. vñ sp cognitio est cã volũtatis. ¶ Ad. 5ᵐ dr̃ q̄ si arguens effectuꝫ libere ꝓductum a voluntate vocat actũ volẽdi sicut apparet in ei⁹ p̄cessu: negat̃ ꝯña. nã statur in actu intellect⁹ sicut in pmo. vt enim. S. T. dicit. p⁹. p. q. 82. ar. 4° ad. 3ᵐ. omnẽ volũtatis motũ necesse est q̄ p̄cedat apprehẽsio: s3 nõ omnẽ apprehẽsionẽ p̄cedit mot⁹ volũtatis: ſ3 pn̄ᵐ cõsiliãdi et intelligẽdi est aliquod intellectiuũ pncipiũ altius intellectu nr̃o qđ est de⁹. et p hũc modũ ꝓbat phs. 8° phi. et in de bona foꝛtuna q̄ nõ est ꝓcessus in infinitũ. hẽt etiã intellect⁹ nõnullos mot⁹ subitos et indeliberatos p̄ter impium volũtatis q̃ insurgũt ex censatione interioꝛi vel exterioꝛi vel etiã ex motione seu actione supioꝛis intelligẽtie. ¶ Ad. 6ᵐ dr̃ q̄ in illo casu. a. est actu cõsideratũ confuse et indisticte vel in vlĩ. et volũtas p̄cipit intellectui q̄ consideret de. a. distincte aut in particulari. vñ voluntas non superflue p̄cipit. ¶ Ad. 7ᵐ negat̃ assũptũ. nisi eni actualis cognitio p̄cederet q̃ ostẽderet̃ bonũ eẽ habitib⁹ vti: neq̃ q̃ vellem⁹ ipsis vti. ¶ Ad. 8ᵐ dicim⁹ q̄ non militat cõtra nos. nõ eni negam⁹ voluntatẽ aliquãto tẽpoꝛe continuare actũ volitionis causate ex intellectione p̄cedẽte etiaꝫ postq̃ illa cessauerit. neq3 hoc nr̃e cõclusioni repugnat. et p hec p3 responsio ad. 9ᵐ. ¶ Ad. 10ᵐ dr̃ q̄ assũptũ ẽ falsum. neq3 valet eius probatio. quia voluntas nõ potest delectari in cogitatione nisi prius cognoscatur p intellectum q̄ ẽ bona et cõueniens volẽti. et in tali cognitiõe ipsa cogitatio hẽt rõnẽ obiecti appetibilis: qu imo res de qua ẽ cogitatio sit odibilis. et p hec dicendũ est ad. 11ᵐ. ¶ Ad argumenta Henrici cõtra eandem cõclusionẽ. Ad primum dr̃ pmo q̄ cum dicim⁹ voluntatẽ moueri a bono cognito sicut intellectus mouetur a vero: aduerbiũ sicẽ nõ dicit oĩmodã similitudinẽ s3 q̃ᵐ ad aliq̃d. q2. s. volũtas mouetur a bono cognito

tanq̄ ab obiecto queadmodū intellect⁹ mouet
obiectiue: vero nō tñ semꝑ ē simile hic et ibi. vñ
et intellect⁹ pōt cogi a vero sed nō volūtas a bo
no. Dicit̄ secūdo ꝙ argumentum supponit falsū
.s. ꝙ intellect⁹ mouet̄ ex necessitate a quocūq̄ ve
ro qd̄ falsū est. alias oē verū eēt ab intellectu vel
ꝑ se notū vl̄ demōstratione scitū. hoc aūt ē falsū.
¶ Ad. 2m dr̄ ꝑmo ꝙ argum ꝓcedit ex falso suppo
sito. s. ꝙ nos ponam⁹ formā apprehēsam ꝑ intelle
ctū mouere volūtatē ipsam inclinādo. hoc enim
falsū est. imo expresse illud negat. S. T. sicut de-
ductū fuit ex v̄bis ei⁹ in ꝑmo notabili. Dicit̄ secū
do negādo cōsequētiā. nā aliter mouet volūtatē
bonū in cōmuni. s. inq̄m bonū absolute qd̄ ē obm̄
ꝓpriū et formale voluntatis: q̄z particulare bo-
num apprehēsū qd̄ est obm̄ māle et q̄si ꝑ accidēs
inq̄m. s. est hoc vel illud. ¶ Ad. 3m dr̄ ad id qd̄ ar
guēs querit ꝙ pura ostēsio boni facta ab intelle-
ctu ipsi volēti dat specificationē actui voluntatis.
et cum arguit̄ cōtra hoc q2 tūc voluntas nō mo-
uet̄ ab intellectu neq̄z a bono intellecto: negatur
cōsequētia. neq̄z valet ei⁹ ꝓbatio nā assumit fal-
sum. nō enī ē verū ꝙ oīs motio vel causalitas fi-
at mediāte aliq̄ impressione sicut in ꝑmo notabi
li deductū fuit. et ꝑserti illud est falsū de motione
et causalitate q̄ est a fine vl̄ a forma nō inherēte
sicut in ꝓposito nr̄o de motione boni apprehensi
ꝑ intellectū. cōcedim⁹ aūt qd̄ arguēs vlterius in
fert. s. ꝙ volūtas mouet̄ a seipsa effectiue: sed cū
hoc stat ꝙ moueat̄ a bono cognito q̄zm ad deter
minationē act⁹ sub rōne obiecti et forme non tñ
intrīsece inherētis. vñ nō est verū ꝙ volūtas nul
lo modo determinet̄ ad volēdū ab intellectu. di
cim⁹ vlteri⁹ ꝙ in motione q̄ volūtas mouet̄ ab
intellectu vel a bono cognito nō fit aliq̄ inclina-
tio nisi volitionē vocem⁹ inclinationē. et cū ar-
guit̄ cōtra ꝙ tunc voluntas de necessitate aliq̄d
exeq̄tur cū vult nisi impediat̄: negam⁹ cōsequen
tiā. nō enī sequit̄ ꝙ si intellect⁹ vel bonū intelle-
ctū causet volitionē: causet illā ex necessitate. nā
talis causalitas libertatem voluntati nō aufert.
¶ Ad. 4m negat̄ ꝑma ꝯña. et ad ei⁹ ꝓbationem
dr̄ ꝑmo ꝙ assūptū habet veritatē d̄ actiuo ⁊ pas-
siuo naturali nō de volūtario. Dr̄ secūdo et ma-
gis ad rē ꝙ supponit falsum. s. ꝙ nos dicam⁹ intel
lectū eē actiuū et voluntas passiuū. hoc aūt nos
nō dicim⁹. imo dicim⁹ ecōtra ꝙ volūtas mouet
intellectū et alias vires aīe sicut actiuum mouet
passiuū. intellect⁹ vero mouet voluntatē mediā
te obiecto nō sicut actiuū passiuū ꝑ sub rōne finis
vel cause formalis ꝓut declaratū fuit in ꝑmo no-
tabili. ¶ Ad. 5m dr̄ ꝙ q̄cq̄d sit de intellectu quē

arguēs habet in dictis ph̄i allegatis nā nō est ve-
rus in oīb⁹: et tñ argumētū nō militat ꝯ nos q̄
nō ponim⁹ volūtatē necessario moueri ab aliq̄ vo
lito q̄zm ad exercitiū act⁹ i statu vie neq̄z a q̄cūq̄
volito q̄zm ad act⁹ determinationē nisi sit bonū
in cōmuni inq̄m bonū vl̄ sūmū bonū inq̄m hmōi
cui positioni arguens ipse cōsentit. et ꝑ hec p3 rñ-
sio ad. 6m. ¶ Ad argumēta ꝯ secūdā ꝯclusionē.
Ad ꝑmū dr̄ ꝙ ph̄s diffiniēs potētiā actiuā vbi ar
guēs allegat: nō intēdit ꝙ pō actiua sit ꝑnm trā-
mutādi alterū. i. id qd̄ alterū ē re et subō ꝑ qd̄ ē al-
terū vl̄ fm̄ ꝙ ē alterū. nā et in eodē cōtextu littere
subiungit ph̄s ꝙ ars medicinal̄ ē pō actiua et ext
stit i sanato s3 nō inq̄m sanatū ē. ita ꝙ idē hēt po
tētiā actiuā sanādi seip3 sic medic⁹ egrot⁹ s3 non
fm̄ idē sit sanās ⁊ sanat⁹. et ꝓpt̄ hoc ph̄s addidit
in diuerso inq̄m diuersū. et id ipm̄ addidit in. 9°
metha eandē diffinitionē ponēs: dicēs ꝙ pō acti
ua ē ꝑnm trāsmutationis in alio inq̄m aliud ē sub
intelligēdo. s. disiūctiuā. vt sit sēsus ꝙ sit ꝑnm trā-
mutādi aliud vel idē inq̄m aliud. vn̄ S. T. illud
exponēs in cōmēto ait. dicit. s. ph̄s inq̄m ē aliud:
q2 possibile ē ꝙ ꝑnm actiuū simul sit in ipō mobili
vl̄ passo sic cū aliq̄d mouet seip3 nō tñ fm̄ idē est
mouēs et motū ⁊ agens et patiēs. vñ in ꝓposito
volūtas vel magis ꝓpe volēs fз aliā rōnē ē mo
uēs. s. inq̄m vult aliq̄d actu vt q̄n vult finē: et fm̄
aliud ē mota inq̄m. s. ē in pō ad volēdū ea q̄ sunt
ad finē sicut volēs sanitatē mouet se ad volēdū
sumere potionē. cōmētator aūt. 9° metha. dicit
ꝙ rōnes Aristotelis ꝑ q̄s ꝓbat ꝙ mouēs et motū
sunt distīcta subō: tenēt tm̄ in corꝑalib⁹ vbi ē ve-
re mot⁹ nō in spūalib⁹. ¶ Ad. 2m dr̄ ꝙ ph̄s loq̄t
de mā ex q̄ q̄ vere et ꝓpe mā est: nō d̄ mā in qua
que est subiectum aliqd̄. nam talis materia inci-
dit plerūq̄z cum efficiente. vnde. S. Tho. prima
parte. q. 77. arti. 6° in corꝑe. subiectum inquit ē
susceptiuū forme accidētalis inq̄m est in potētia
sed inq̄m est actu est ei⁹ ꝓductiuū. ⁊ id intelligit
vt ibidē dicit de ꝓprio et ꝑ se accidēte. ¶ Ad. 3m
rñdet̄ sicut ad ꝑmū ꝙ opposite relationes nō exi-
gunt fundamētū aliud et aliud re ⁊ subō: ꝑ suffi-
cit ꝙ sit idē fundamētū fm̄ aliud et aliud. ¶ Ad
4m dr̄ ꝙ eiusdē ad seip3 fm̄ idē re nō est relatio
realis: sed eiusdē ad seip3 fз aliud et aliud re quā
uis idē subō eē pōt relatio realis. queadmodū in
agēte nāli qd̄ agēdo repatit̄ sunt relationes rea
les eiusdē ad seipm̄ fз aliud tñ et aliud re. in volū
tate autē seu in volente cum mouet se ad volen-
dum sunt relationes mouentis et moti eiusdem
subiecti ad seipsum ⁊ tamen fm̄ aliud et aliud re
q̄ sunt actualis volitio finis fm̄ quam voluntas

monet se et volitio in potētia eoꝝ q̄ sunt ad finē
ſm quā mouet̄ a se. ¶Ad. 5ᵐ dr̄ ꝙ si ꝑncipiū ꝓdu
ctiuū capiat̄ ſm eē sicut arguens videt̄ cape: ꝯña
est negāda eo ꝙ supponat falsū. s. ꝙ volūtas dum
mouet se ad volēdū sit ꝓductiua sui ipi⁹ ſʒ eē. qꝛ
imo ꝑsupponit̄ ꝙ sit ꝑus in eē ꝓducta. si autē ꝑnᵐ
ꝓductiuū capiat̄ nō ſm eē ſ ſm aliquā oꝑationē
put veꝝ ē in ꝓposito nr̄o: ꝯña iteꝝ ē negāda. nā
ex nr̄a ꝯclusiōe nō seq̄t̄ ꝙ ꝑnᵐ ꝓductiuū sit pars
eius qđ ab ipo ꝓducit̄: sʒ magis seq̄t̄ ꝙ totū sit ꝓ
ductiuū sui toti⁹ q̄ʒᵐ ad aliquā oꝑationē ſʒ aliud
et aliud re vt ꝯclaratū ē in solutione p̄cedenti. et
hoc nullū ē incōueniēs imo ē cōueniēs et verum.
nā ipa volūtas ē ꝑncipiū ꝓductiuū vel effectiuū
ꝙ aliq̄ oꝑatio. s. volitio ꝓcedat a seipa ſm aliud
et aliđ. ¶Ad. 6ᵐ dr̄ ꝑmo ꝙ ex verbis ph̄i vbi al-
legat̄: nō pl⁹ habet̄ nisi ꝙ appetibile mouet appe-
titū et hoc nos ꝯcedim⁹. negam⁹ tñ ꝙ appetibile
moueat appetitū sicut cā efficiēs qđ nec ph̄s ipse
docet. Dr̄ secūdo ꝙ dato ſ nō cōcesso ꝙ ph̄s illđ
diceret: nō ideo seq̄t̄ ꝙ appetit⁹ nō moueat seipꝫ
effectiue. imo hoc ipm inuit̄ ex v̄bis ph̄i duꝫ dicit
ꝙ appetitiuū est mouēs et motū. plures eni cause
efficiētes ꝯcurrere p̄nt ad eūdē effectū. ¶Ad. 7ᵐ
dr̄ ꝙ cōmētatoꝛ loq̄t̄ vbi allegat de potētijs a-
gentib⁹ nālib⁹ q̄ sunt ad vnū determinate: nō de
potētijs liberis sicut manifeste apparet v̄ba ei⁹ at-
tenti⁹ cōsiderāti. ¶Ad. 8ᵐ dr̄ ꝙ volūtas mouet
se actiue nō ꝑ eēntiā nudā ſ inq̄ʒᵐ libera ē: est eni
libertas ei⁹ ꝓꝑa passio. et iteꝝ iq̄ʒᵐ hēt actualeꝫ fi
nis volitionē. mouet̄ aūt a se passiue ꝑ suā eēntiā
nudā inq̄ʒᵐ ē in pō receptiua et libertatis et voli-
tionis finis. vñ ad simile argumētū r̄ndet. S. T.
p⁴. 2ᵉ. q. 9ᵃ. ar. 3ᵒ ad ꝑmū ꝙ volūtas nō ſm idē
mouet et mouet̄ nec ſm idē ē in actu et in pō. sed
inq̄ʒᵐ actu vult finē reducit se de pō in actū respe
ctu eoꝝ q̄ sūt ad finē. Idē in sentētia r̄ndet in. q.
de malo. q. 6ᵃ. ar. vnico. Et ꝑ hec pꝫ r̄nsio ad. 2ᵐ
et. 3ᵐ incōueniēs q̄ ꝓcedūt ex falso supposito ꝙ. s.
volūtas ꝑ eēntiā nudā sit mouēs et mota. ¶Ad
ea aūt q̄ arguēs obijcit ꝯ. 2ᵐ mēbrū diuisiōis qđ
nr̄e r̄nsioni aliq̄lit̄ ꝯsonat: dicim⁹ ad ꝑmū sic res-
pōsuꝫ ē ad ꝑmū argumētū ꝑncipale. ¶Ad. 2ᵐ dr̄
ꝙ minoꝛ ē falsa. in his eni q̄ seipa mouēt: neq̄ꝫ mo
uēs ē ſm totū qđ in eo ē mouēs neq̄ꝫ motū est ſʒ
totū qđ in ipo ē: sʒ ſm aliq̄d ē mouēs et ſm aliq̄d
est motū put ph̄s docet. 8ᵒ phi. ¶Ad. 3ᵐ conce
dim⁹ tot ā deductionē. nō eni ē incōueniēs nobis
ꝙ idē subo v̄tualit̄ tale faciat se formalr̄ tale. me
dicus nāq̄ꝫ egrot⁹ qꝛ ē v̄tualit̄ san⁹ ꝑ artē medici
ne facit se formalr̄ sanū vsu sue artis. ¶Ad. 4ᵐ
dr̄ ꝙ nō hr̄e diuersitatē in partib⁹ ſm subm et si-
tū nō est sola causa nec potissima q̄re grauia ⁊ le
uia nō mouent̄ a seipis: sed alie cause quas assig-
nat ph̄s. 8ᵒ phi. vt qꝛ grauia et leuia sunt deter-
minata ad vnā differētiā positionis qđ nō cōue-
nit reb⁹ q̄ seipsas mouēt. Itē qꝛ forme s̄bales gra
uiū et leuiū nō eleuātur sup̄ ꝓꝑas materias sʒ sūt
eis īmerse qđ nō cōuenit his q̄ seipa mouēt. Itē
qꝛ grauia ⁊ leuia nō sunt causa sue ꝯctis neq̄ꝫ hn̄t
ꝑncipiū vite. ista aūt cōueniūt reb⁹ q̄ seipas mo-
uent. vñ etiā si grauia ⁊ leuia diuersitatē hr̄ent in
partib⁹ situ et subo: nō ꝓꝑe mouerēt seipa ꝓpter
defectū aliaꝝ cōdicionū. dicim⁹ ergo ꝙ in his q̄
seipsa mouēt diuersitas req̄rit̄ qꝛ idē nō pōt eē si
mul in pō et in actu ſm idē: et tñ nō req̄rit̄ diuer-
sitas partiū ſʒ subm et sitū sed sufficit diuersitas
ſm eēntiā vl̄ diffinitionē. ¶Ad. 5ᵐ dr̄ ꝙ lʒ illđ sit
in aīalib⁹: nō ideo seq̄t̄ ꝙ id req̄rat̄ in oīni eo qđ
se mouet. vñ et ipm aīal seipꝫ mouet et ē idē subo
¶Ad. 6ᵐ dr̄ ꝙ cōmētatoꝛ loq̄t̄ in reb⁹ nālib⁹ in
qb⁹ ē solū ꝑncipiū passiuū sui mot⁹ ad aliq̄d vnū
determinate: nō de illis q̄ libere mouent̄ q̄lis est
volūtas. in q̄bus esse indifferēs equalit̄ ad opposi
ta est cōdicio potētie actiue eo ꝙ rōne liberi arbi
trij hn̄t dominiū suoꝝ actuū. vñ r̄nsiōes ab arguē
te adinuētas nō ꝓbam⁹. ¶Ad. 9ᵐ ꝑncipale con-
cedim⁹ ꝙ relatio realis exigit differētiā realē ī his
q̄ referunt̄: nō tñ differentiā ſm subm aut sitū sed
sufficit differētia realis q̄litatū et formaꝝ et fun-
damētoꝝ. et hec differētia ē ī volūtate seipaꝫ mo
uente vt ex supioꝛib⁹ pꝫ. ¶Ad. 10ᵐ dr̄ ꝙ maioꝛ ē
falsa loq̄ēdo đ differētia q̄ est ſm formas et q̄li
tates et petit ꝑncipiū. hoc eni est qđ q̄rim⁹ vtrū
idē differat a seipo. ¶Ad. 11ᵐ dr̄ ꝙ argumētū fal
sum supponit. s. ꝙ inter volūtatē et actū suū non
sit relatio realis. hoc eni ē falsuꝫ ſm ꝙ act⁹ proce
dit et originat̄ a volūtate. nā est ibi relatio realis
originātis ad originatū et ecōtra. ¶Ad. 12ᵐ dr̄
ꝙ aliq̄ dicunt̄ referri mediante aliq̄ capiēdo li me
diante ꝓꝑe ſm ꝙ importat mediationē alicuius
inter extrema et sic maioꝛ ē vera sʒ nō ē ad ꝓpo-
situ nr̄m. nā nō ponim⁹ ꝙ isto modo mediāte a-
ctu volēdi volūtas moueat seipaꝫ vel referat̄ ad
seipam. alio modo dicunt̄ aliq̄ referri mediante
aliq̄ nō q̄si illud mediet inter ea ſ qꝛ ꝑ illud vl̄ ſm
illud vnū referat̄ ad aliud et sic maioꝛ nō ē vera.
dicimus enim ꝙ generās generat genitū mediā-
te potētia generatiua: nō quasi sit media int̄ ge-
nerans et generatum cum sit subiectiue in gene-
rāte: sed qꝛ est principium quo generās produ-
cit generatum. et hoc modo dicimus ꝙ volūtas
mediante actu volendi refertur ad seipsam quia
s. ad talem relationem ipse actus volēdi confert

lq3^m p actũ volẽdi finẽ volũtas mouet se ad volẽdũ ea q̃ sunt ad finẽ et p ↄ̃ñs ꝙ refferaꝛ ad seipaȝ ¶ Ad.13^m negatur assumptũ si vl'r accipiaꝛ. non enim verũ est ꝙ sola actio et passio predicamẽtalis fundent relationem actiui et passiui vel originantis et originati: ȝ etiã quecũq3 actio realis siue fundeꝛ in motu ꝓp̃e dicto q̃lis est actio p̄dicamẽtalis siue nõ q̃lis ẽ actio in ꝓposito nr̃o. ¶ Ad 14^m negaꝛ ↄ̃ñа p̄ma. nã licet volũtas moueat se ad exercitiũ act⁹: dependet tñ ab obiecto q̃3^m ad sui act⁹ determinationẽ et specificationẽ vt sepe dictũ ẽ supra. ¶ Ad.15^m negaꝛ ↄ̃ñа in eo ꝙ infert formã se hr̃e respectu sui subiecti vt mouens. hoc enĩ nec nos dicim⁹ nec sequiꝛ ex dictis nr̃is: ȝ dicim⁹ ꝙ ipa forma ẽ rõ mouẽdi ⁊ hoc nõ repugnat forme inherẽti imo ẽ ei cõueniẽs. qꝛ oĩe qd̃ agit agit p aliqd̃ inexistẽs qd̃ est p̄ncipiũ agẽdi. ¶ Ad 16^m dicit ꝙ assumptũ ẽ falsuȝ si vl'r accipiaꝛ. nam subm ẽ causa effectiua ꝓp̃e passionis q̃ tñ in eo recipiꝛ et ea pficiaꝛ. vñ argumentum ꝓcedit ex falso fundamẽto. neq3 ẽ necessariũ ꝙ oĩe qd̃ ab alio ꝓcedit: ꝓcedat ab eo alio realiꝛ mediãte. nã potentie aĩe ꝓcedũt ab ea nullo realiꝛ mediãte. ¶ Ad 17^m dr̃ ꝙ nõ est simile qd̃ induciꝛ p simili. nam in tactu mathematico cũ fiat iter duo quãta: necesse ẽ ꝙ se tãgentia differãt situ et subo eo ꝙ q̃libet quãtitas hẽt sitũ ꝓpꝛ ex sui rõne. ꝭ cõtact⁹ v̈tualis fit p quãtitatẽ v̈tutis q̃ non requirit p se situȝ cum nõ habeat dimẽsiones. vñ in coꝛ subo est calor nãlis et humidũ radicale qd̃ ab eo patiꝛ et cõsumiꝛ. ¶ Ad.18^m dr̃ p̄mo ꝙ ex nulla rõne humana cõcludere possum⁹ efficaciꝛ distictionẽ diuinorũ suppositoꝝ sed eã sola fide tenem⁹. et ideo nõ est incõueniẽs qd̃ arguẽs p incõueniẽti inducit. Dr̃ secũdo ꝙ rõ ꝓducẽtis et ꝓducti arguit diuersitatẽ suppositoꝝ: si vbi aliqd̃ ꝓduciꝛ ꝓp̃e et per se qꝛ hoc est suppositũ. sed vbi aliqd̃ ꝓduciꝛ ſm qd̃ qꝛ .s. nõ est suppositũ ȝ aliq̃ forma vel accidẽs ei⁹ sicut ẽ in ꝓposito nr̃o: ꝓducẽs et ꝓductuȝ nõ arguũt diuersitatẽ suppositoꝝ. ¶ Ad.19^m neganda est ↄ̃ñа. et ad ei⁹ ꝓbationẽ dr̃ ꝙ q̃cq̃d sit de maiori ꝓpositione nã non est vsq3quaq3 vera: et tñ minor ẽ falsa. qñ volũtas alia nõ est cõsimile passum. eo ꝙ volũtas agẽs nõ hẽt ad illã nãlem ordinẽ efficiẽdi quẽadmodũ ad seipaȝ q̃3^m ad actũ secundũ opationis quẽ nãliꝛ volũtas põt a se et in se ꝓducere nõ aũt in alia volũtate. nã libertas et dominiũ atq3 actiuitas q̃ voluntas hẽt respectu suoꝝ actuũ: nõ illi cõueniũt nãliter respectu actuũ alteri⁹ voluntatis. ¶ Ad.20^m dr̃ ꝙ argumẽtũ ꝓcedit ex insufficiẽti diuisione. nã volũtas neq3 inq̃3^m volũtas simpliciꝛ et absolute neq3 inq̃3^m est volẽs se velle: se hẽt actiue ad actus suos .s. volitiones: sed inq̃3^m est libera et ẽ volẽs vt supra declaratũ est. et ad huius improbationẽ negaꝛ ↄ̃ñа. qñ velle p qd̃ voluntas est volẽs ⁊ causa suarũ volitionũ: nõ est idẽ numero cũ ipsis volitionib⁹ causatis. nam p̄mũ velle est volitio finis vel alteri⁹ nãliter voliti. volitiones aũt ab ea cãte sunt eoꝝ q̃ sunt ad finem et q̃ non nãliter voluntas vult. ¶ Ad.21^m dr̃ ꝙ antecedẽs non est verũ simpliciter sicut iacet et ↄ̃ñа est negãda. et ad ꝓbationem antecedẽtis dr̃ ꝙ intellect⁹ se hẽt aliquo modo actiue et p actũ intelligẽdi sicut qñ elicit intellectionẽ ↄclusionũ p intellectionẽ p̄ncipiorum et p aliqd̃ preuiũ omni actui .s. p spẽz intelligibilẽ aut p habitũ. et ad impugnationẽ primi dr̃ p̄mo ꝙ assumptũ est falsum qñ vnus actus intelligẽdi est ratio alteri⁹ ꝓut. S. T. dicit p^a. p. q. 58. ar. 7°. Et d̓ veritate. q. 22^a. ar. 14. Dicit secundo ꝙ ad actiuitatem intellect⁹ p actũ intelligẽdi non necessario requiriꝛ ꝙ duo actus intelligendi sint simul sed ꝙ vn⁹ imediate succedat alteri a quo hẽat depẽdẽtiã. nã causalitas successiuoꝝ nõ requirit eoꝝ pmanẽtiã sed ꝙ sibi inuicem imediate succedãt. actus aũt ⁊ opationes entia successiua sunt. Neq3 valet impugnatio secũdi. tum qꝛ ex ea nõ aliud ꝓbaꝛ nisi ꝙ intellectus informat⁹ specie intelligibili: necessario agit et nõ libere. hoc aũt nõ ꝓbat ꝓpositũ .s. ꝙ non se hẽat actiue. tum etiã qꝛ non dicim⁹ ꝙ actiuitas intellectus stet in eo solo ꝙ specie intelligibili informatur: sed in eo ꝙ p ipsam intellect⁹ informatus cognoscit. hoc aũt nõ semp fit assensu necessario sed tũc solũ qñ id quod cognosciꝛ: habet necessariã dependẽtiã et cõnexionẽ ad id per qd̃ cognoscitur et nõ qñ habet illã cõtingenꝛ. nã tũc nõ necessario sed libere intellect⁹ cognoscit et assentit ¶ Ad.22^m dr̃ ꝙ maior est vera si intelligaꝛ nichil agens neq3 actu neq3 potẽtia vel aptitudine. sed in isto sensu minor est falsa. nam potentia et aptitudine res ab eterno erant fiende a deo. si aũt in maiori nichil agẽs intelligaꝛ in actu p̄ñsi: maior est falsa et minor est vera. vñ argumẽtuȝ non ꝓcedit vna ꝓpositione semp existẽte falsa. ¶ Ad argumẽta Scoti cõtra tertiã ↄclusionem. Ad p̄mum dr̃ ad maiorẽ ꝙ si aduerbiũ pfecte dicat omnimodã perfectionẽ ita ꝙ excludat omne cõcausans et coadiuuãs quẽadmodũ arguẽs videtur pretẽdere: cõceditur tot⁹ ꝓcessus sed non militat cõtra nos q̃ nõ ponim⁹ ꝙ voluntas creata tali modo pfectionis habeat pfecte dominiũ et potestatẽ suoꝝ actuũ. neq3 tñ ex eo ꝓbatur ꝙ voluntas creata non sit libera. nam vt. S. Tho:

respondet ad simile argumētū.p^a.p.q.83.ar.p^o. ad.3^m nō est de necessitate libertatis q̄ sit prima vel sola causa sui id qđ liberū ē. sicut neq3 ad hoc q̄ aliqđ sit causa alterius reqrit̄ q̄ sit pma vel sola causa ei^9. deus igit̄ est pma causa mouēs et naturales causas et volūtarias. et sicut naturalib^9 causis mouēdo eas nō aufert qui act^9 earum sint naturales: ita mouēdo causas volūtarias nō aufert quin actiones earū sint voluntarie sed pot^9 hoc in eis facit. opat̄ eni in vnoquoq3 s̄m ei^9 pprietatē. hec ille. Jdē in sentētia respōdet de. ve. q.24^a.ar.pmo ad.3^m. et p hec patet responsio ad.2^m. ❡Ad.3^m dr̄ q̄ assumptū nō est verū nisi quādo causa supior est ad euentū determinata absoluta necessitate. de^9 autē licet sit causa nr̄oꝝ actuū et euentuū dterminata: nō tamē est necessitate absoluta determinata sed libertate sua. et ꝫ eius determinatio nō iponit necessitatē absolutā volūtati nr̄e neq3 impedit q̄ sit causa libera circa talē euentū. preserti q2 sicut dterminatio diuina est q̄ sequat̄ talis effect^9: ita ei^9 determinatio est q̄ sequat̄ a causa secūda vel libere vl̄ necessario. Et de hoc. S.T. de. ve. loco pme allegato ad 13^m iquit. ex pscientia dei non pōt cōcludi q̄ act^9 nostri sint necessarij necessitate absoluta q̄ dicit̄ necessitas cōsequētis: sed necessitate cōdicionata q̄ dicit̄ necessitas pn̄e. ❡Ad.4^m dicit̄ pmo q̄ signa quib^9 vtit̄ arguēs sunt ficticia ac p hoc neganda. et p pn̄s tot^9 pcessus est sophistic^9. Dicit̄ secundo q̄ ex sophismate arguētis nō aliud concludit̄ nisi q̄ si de^9 in primo instāti non influeret volūtati nostre: volūtas nr̄a in secūdo signo nō posset recte agere et sic peccaret. ad quod respōdem^9 q̄ pn̄a non valet. q2 potuisset de^9 influere rectitudinē voluntati nr̄e in secūdo signo cū primo incipit voluntas velle. ❡Ad.5^m dicit̄ q̄ si cā totalis dicat̄ q̄ se sola nulla alia cōcurrēte causat effectū sicut videt̄ arguēs intelligere: cōdicionalis est falsa. si autē causa totalis dicat̄ cuius causalitas attigit totū effectum licet cōcurrētibus alijs causis: cōdicionalis ē vera sed ex illa nō recte infertur cōclusio quā arguēs pretēdit. nō eni sequitur si causa pma attingit totū effectū q̄ alie cause ad illū nō concurrāt. nā vnus tot^9 effect^9 pōt pduci a pluribus causis vel totus a pma et p ptes ab alijs causis. ❡Ad.6^m dicitur q̄ minor est falsa capiendo totalem causam ad sensum arguentis. neq3 valet eius prima probatio quoniam assumit falsum. na3 imo repugnat creature q̄ sit totalis causa sui effectus nulla priori causa concurrente. et cum arguens cōtra obijcit quia illud nō ponit infinitatem in creatura neq3 perfectionem repugnantem creature: dicitur q̄ hoc est falsum. nam agere se solo nullo priori agente concurrente est agētis infiniti. neq3 valet pbatio arguētis. quia licet causa vniuoca aut equiuoca inq3^m huiusmodi non habeat q̄ excedat effectum in infinitum: habet tamē illud inq3^m est causa nullam habens priorem ad suum effectum concurrentē. nam talis causa esse non potest nisi deus. ❡Ad 2^am probationem minoris dicitur q̄ minor ē falsa. nam circūscripto omni alio agente: subin creatum non posset ppriam passionem causare. imo repugnat agenti creato q̄ aliquem effectu3 producat circunscripto priori agēte increato. ❡Ad argumenta Henrici contra eandem cōclusionē Ad primū dicitur q̄ nō militat contra cōclusionē nostram in qua non dicitur q̄ deus mouet volūtatem nostram semper speciali influxu vel motione. veruntamen ppositio assumpta ab arguēte non est ita vniuersaliter capienda quin aliqñ deus speciali influxu moueat creaturam. vñ. S. Tho. pma. 2^e. q.9^a. arti. 6°. ad.3^m. deus inquit mouet volūtatem hominis sicut vniuersalis motor ad vniuersale obiectū voluntatis quod ē bonum. et sine hac vniuersali motiōe homo nō potest aliquid velle. sed homo per rationem determinat se ad volendum hoc vel illud quod est verebonū vel apparens bonū. sed tamen interdu3 specialiter de^9 mouet aliquos ad aliquid determinate volendū quod ē bonū sicut in his q̄s mouet per grām. hec ille. ❡Ad.2^m patet responsio ex solutione ad primū Scoti. ❡Ad argumentu3 ante oppositum respondet. S. Tho. p^a. 2^e. q.9^a. arti. 4°. ad primū q̄ de ratione voluntarij est q̄ principium eius sit intra: sed non oportet q̄ hoc principium intrinsecum sit primū principium nō motum ab alio. vnde mot^9 voluntarius et si habeat pncipium proximum intrinsecum: tamē pncipium primum est ab extra: sicut et primum pncipiu3 motus naturalis est ab extra: qđ. s. mouet naturam. hec ille. Et in hoc articulus terminat̄.

❦

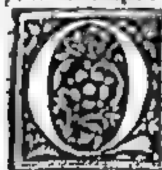
¶ Distinctio. xxvj.

Irca vigesimā sextā distinctionē queritur vtrū gr̄a sit virtus et arguitur q̄ sic. naz in littera dicit magister post Augustinum q̄ gr̄a preueniens est fides per dilectionez opans. sed fides est virtus. igitur et gr̄a. ¶ In oppositū arguitur. q2 omnis virtus ē in aliqua potētia determinata anime sicut in subiecto. sed gr̄a nō est subiectiue in aliqua potentia anime sed in essentia. igitur ⁊c. ¶ In hac questione erūt quattuor articuli vt supra.

Uantum ad articulū primū sit prima conclusio q̄ gr̄a differt realiter a virtute: hanc conclusionez tenet. S. T. 2°. senten. in hac distin. arti. 4° Item. p̄a. 2e. q. 110. arti. 3°. Item de veri. q. 27. arti. 2° ¶ Secūda conclusio est q̄ gr̄a non ē subiectiue in aliqua potētia anime sed in ipsa anime essentia. Hāc cōclusionem tenet. S. Tho. in hac distin. arti. 3°. Et. p̄a. 2e. vbi supra. arti. 4°. Et d̄ veri. vbi supra articulo. 6°.

Uantum ad articulū secūdū ponende sunt obiectiones aduersariorū. Et q̄dez contra primā cōclusionem arguit Scotus ꝓbando q̄ gr̄a non se habeat ad virtutes infusas sicut anima ad potētias et lumē naturale ad v̄tutes acquisitas. Primo. q2 ex hoc sequit̄ q̄ fides non posset remanere informis. quia non possz proficere non manēte illo lumine in ordine ad quod ꝓficit: sicut nec virtus acquisita potest manere virtus non manente naturali lumine eius ad qd̄ respicit vz prudentia. Et si dicatur q̄ ē assignare gradus in gr̄a et s̄m gradum inferiorem est fides et spes et s̄m superiorem meret̄ nomen charitatis. et ita inferior potest manere sine superiori et hoc modo fides et spes manēt sine charitate. contra hoc. q2 eadem essentia non potest ita diuersimode perficere potencias anime. Item q2 ille tres virtutes spes fides et charitas manent in patria. manebit enim tūc perfecta gr̄a. et ita omnes virtutes s̄m istam opinionem. ¶ 2°. Quia quecunq3 excellētie attribuūt̄ gr̄e: attribuūt̄ charitati. vtraq3 enī eēntialr̄ diuidit int̄ filios regni et ꝑditiōis s̄m Augustinū. 15° de trini. caplo. 18°. vtraq3 etiā est forma virtutū. et neutra pōt esse informis. et vtraq3 coniungit vltimo fini perfecta cōiunctione qualis pōt esse in via. et si poneretur distincta a charitate: supflueret altera illarum quia vnica sufficeret. ¶ 3° arguit Aureolus q̄ aliqua virtus sit formaliter gr̄a. Primo q2 fides est virtus specialis distincta contra charitatem. et fides ē formaliter gr̄a. igitur aliq̄ue virtutes a charitate distincte sunt formaliter gr̄a. ꝯña patet de se. antecedens probatur per magistruz qui dicit in littera q̄ gr̄a preueniens est fides qua iustificamur. igitur et ē. Confirmatur. q2 gr̄a nichil aliud ē q̄3 illud quo aliq̄s ē formaliter deo acceptus. s3 per alias virtutes a charitate quis ē accept9 deo formaliter. igit̄ et ē. maior patet. sed minor probat̄ per apostoluz. hebre. 11°. sine fide impossibile est placere deo. Confirmat̄ hoc. q2 dempta fide habens charitatem nō est deo accept9 et grat9. ergo charitas vt distinguit̄ ab alijs virtutib9 nō est gr̄a per essentiā. q2 omni alio circunscripto: ipsa non reddit acceptuz deo. Item eadē minor probatur sic per illud ysa. 66. super quez requiescet spūs meus supple per amorē et placitum nisi sup humilē corde et tumentē sermones meos. igit̄ humilitas et timor reddūt formaliter deo acceptū. ¶ 4°. Illud reddit formalit̄ acceptuz deo qd̄ facit hominē conformē ipsi deo. hoc patet. q2 gratitudo et dilectio fundantur super vnitatem ⁊ cōformitatem quādam et s̄m perfectiones similes est amicicia. sed multe virtutes alie a charitate reddunt hominē cōformē deo. vnde Math. 5°. vt sitis perfecti sicut pater vester celestis perfectus est qui facit oriri solem suū et ē. Et loquitur de dilectione ꝓximi. et similiter loquens de misericordia dicit. estote misericordes et ē. et d̄ mūdicia dicit. sancti estote q̄m sanctus sum. Confirmatur hoc. q2 deus necessario diligit virtutē suā puta iusticiam misericordiam et alias perfectiones que sunt in eo. ergo secundario diligit ex necessitate perfectiones cōsimiles que sunt in creatura. quoniam potentia que fertur necessario supper obiectum vel in obm̄ primarium: eadem necessitate fertur in id quod per essentiam est participatio primi obiecti. perfectiones autem simpliciter que sunt in creatura: sunt participatiōes perfectionum simpliciter ipsius dei. igitur materialiter eadem necessitate diligit illud quod ma-

terialiter participat hũioi ꝑfectiões simplicit̄. nõ
enim videtur ꝙ ꝑfectiones simplicit̄ sint in te et
ꝙ de⁹ non acceptet sicut obm materiale. ℭ 5° si
gr̄a sit aliqd aliud a virtutib⁹ a quo ꝓfluant ṽtu
tes: sequit̄ ꝙ ablata gr̄a nulla ṽtus infusa rema-
net. igitur nec fides nec spes cuius oppositum tu
cõcedis. ꝓbatur cõsequẽtia ex dictis tuis. q2 vir-
tutes nõ sunt nisi quidã ꝓfluxus a gr̄a q̃ ponitur
in essentia anime. ℭ 6°. quia ficticiũ videt̄ pone
re aliquã qualitatem facientẽ deiformitatẽ. quia
aut facit deiformitatẽ q̃ᵗᵐ ad actũ primuz: et hoc
nichil est. quia hoc modo anima mlto magis est
deiformitas dei q̃ quecũqz qualitas cum seipsa
sit imago illius. aut facit deiformitatẽ quo ad per
fectiones secundas vt. s. homo sit talis participa
tiue qualis est de⁹ formalit̄. Et eque bene hoc fa
ciunt ṽtutes. vnde nec in nouo nec in veteri te-
stamento suadet̄ vel precipitur haberi aliq̃ for-
ma q̃ non sit virtus sed ad virtutes plurimuz ex-
hortamur ibidẽ. ℭ 7°. quia si ponatur aliqua for
ma q̃ nõ sit principium opationis sed propt̄ hoc
vt sit quedã pulchritudo anime: ꝓpter hoc non
oportet ponere formã que non sit principiũ. qm̃
virtutes sunt anime maxima pulchritudo. vnde
primo ethicoꝝ dicit ph̄s ꝙ in virtute non sepa-
rãtur hec tria pulcherrimũ delectabilissimum et
optimum. ℭ 8°. sicut se habet gr̄a corporalis ad
corpus: ita videtur se habere gr̄a anime ad ipaz
animam. sed gr̄a corporalis non dicit̄ esse aliqua
vna forma per se sed magis videt̄ esse aliqd con
surgẽs ex diuersis formis. sicut gratiositas faciei
consurgit ex figura colore et quãtitate et virtute
puta verecundia. nã pone ista in facie ꝙ sit ꝓpor
tionata quãtitas figura debita color ꝓportiõabi
lis et gestus verecundie: statim omni alio circũs-
cripto facies ista est formaliter grata: altero ve-
ro deficiente iam deficit esse grata. vnde si facies
habeat nasum longũ vel sit inuerecunda vel pa-
lida eo ipso est ingrata. igitur sic est in ꝓposito ꝙ
quando in anima concurrit dei dilectio spes et fi
des et cetera: hũioi virtutes omnes simul inte-
grant rationem vnius gratie. nam eo ipo anima
est deo chara et grata. et quo enim est homo q̃-
lis debet esse. ideo deus complacet in eo et red-
ditur acceptus deo. ℭ 9° arguit Durãdus. q2 de
structo principio essendi in esse supernaturali: de
struitur principium operandi supernaturaliter.
si ergo gr̄a sit principium essendi in esse superna-
turali: et virtutes theologice sint pricipia operã-
di supernaturaliter: tunc destructa gr̄a destruerẽ
tur omnes virtutes theologice quod falsum est.
quia destructa gr̄a manent fides et spes. ℭ 10.

Quia ratio pro conclusione deficit. ꝙ enim prin
cipium essendi differat a p̄ncipio operandi: forte
verum est de primo p̄ncipio essendi quod dat eẽ
substantiale vt patet in exemplis ibidem addu-
ctis: sed de principio essendi secũdario quod dat
esse accidentale non potest esse verum. calor enĩ
qui dat esse accidentale igni est ei imediatum p̄n
cipium operandi. imo videtur ꝙ ecõtrario sit ar
guendum sic. sicut se habẽt virtutes morales ad
esse morale et opera moralia: sic se habent virtu
tes supernaturales ad esse supernaturale et ad
opera supernaturalia. sed per virtutes morales
constituitur quis in esse morali: et per easdem ꝑ-
ficitur ad opera moralia et non per aliud. ergo si
militer per virtutes supernaturales constituitur
quis in esse supernaturali: et per easdem perfici-
tur ad opera supernaturalia. nec ẽ aliud vt vide-
tur per quod homo constituitur in esse supnatu-
rali et per quod opatur supernaturaliter. Sz di-
ceret aliquis ꝙ per virtutes morales non consti-
tuitur homo in esse morali primo sed per princi-
pia naturalia que sunt intellect⁹ et voluntas. ꝓp
ter quod dicit philosophus. 7°. politice ꝙ hõ est
animal naturaliter ciuile. per virtutes autem cõ
stituitur in esse secundo morali quod ordinatur
imediate ad operationem. Et similiter est dicen
dum de gr̄a et virtutibus respectu esse superna-
turalis. sed illud non valet. quia per pricipia na-
turalia non constituitur homo in aliquo esse mo
rali actu sed quadaz aptitudine. quod innuit ph̄s
2°. ethicorum loquens de virtute vbi dicit. inatꝭ
quidem nobis suscipere eas perfectis autem per
assuetudinem. sed per virtutes constituitur actu
in primo esse morali: et per easdem perficitur ad
opera moralia. et idem est de esse supernaturali
et operibus supernaturalibus. igitur et c̃. ℭ 11°.
arguit idem Durãdus ꝙ gr̄a et charitas sint idẽ
realiter. quia que differunt per essentiam: possũt
diuina virtute separari vel saltem primum a po
steriori nisi forte alterum sit pura potentia cui re
pugnat per se esse. quod dico propter materiam
primam que nõ potest ab omni forma separari.
sed gr̄a et charitas nullo modo possunt separari
vt sit alterum sine altero. alioquin sequeretur ꝙ
idem homo saluaretur ⁊ non saluaretur. quia de
cedens in finali gr̄a saluatur. decedens vero sine
charitate non saluatur. quia s̄m Augustinũ cha-
ritas est vestis que diuidit inter filios regni et fi
lios perditionis. igitur charitas et gr̄a non dif-
ferunt per essentiam. ℭ 12°. quorum est vnus et
idem actus non soluz cõcomitatiue sed per essen
tiam: illa sunt vnum essentialiter et non solũ per

cõcomitantiã.sed grẽ et charitatis est vn⁹ ⁊ idẽ actus non solũ cõcomitatiue sed per essentiam. igitur et cẽ. pbatur minor. grẽ enim et similit charitatis et cuiuslibz forme est duplex act⁹. vnus pmus qui cõsistit in informatione et denominatione subiecti. et hic ẽ quo ad grãm facere hominẽ deo gratum et quo ad charitatem facere hoĩẽ deo charũ. et manifestũ est ꝙ hec sunt vnum nec differunt nisi solo nomine. alius ẽ redđere opus meritoriũ. et in isto similiter cõueniũt. igitur ⁊ cẽ. ¶3°. Si grã ⁊ charitas differũt: aut grã preeminet charitati aut ecõtra aut sunt eq̃les. primũ nõ põt dici. qꝛ ſm Augustinũ. 15° de trinitate: nullũ donũ dei ẽ excellenti⁹ charitate. nec secundũ: qꝛ sicut se hꝫ pfectibile ad pfectibile: ita pfectio ad pfectum. sed potẽtia quã perficit charitas nõ excedit essentiã quã ſm te pficit grã. igitur et cẽ. nec põt dici tertiũ. quia pfectiones specie differentes non possunt eẽ equales. grã aũt et charitas si nõ sunt idẽ: differũt spẽ. igiẗ et cẽ. ¶4°. Qꝛ hoc videtur sentire aplꝰs q̃ vtriq; eosdẽ act⁹ attribuit. s. dare esse spũale et pficere ad op⁹ meritoriũ. naz de charitate dicit prima ad corinthios. 13° si linguis hominũ loquar et cẽ. charitatẽ aũt non hẽaz nichil sum. Et quo ad opus subdit infra eodem. omnia suffert oĩa sperat et cẽ. õ grã ergo ꝙ det eẽ spũale: dicit idẽ aplꝰs prima corĩthio. 15° grã dei sum id qꝺ suz. et rursuz ꝙ pficiat ad opus meritorium subdit. abundãtius omnibus laboraui non ego sed grã dei mecũ. ¶15°. Quia charis in greco idẽ est qꝺ grã in latino. vnde et a charis diciẗ quasi sine grã. ¶Secundo loco arguit cõtra eandem cõclusionẽ quo ad hoc qꝺ tangit in suis pbationib⁹. s. ꝙ ꝟtutes pfluũt a grã. vnde Aureolus arguit sic. si virtutes pfluũt a grã: aut subiectiue: aut sicẽ effect⁹ formalis a forma: aut effectiue. sed nullo istoꝝ modoꝝ. igitur et cẽ. maior patet p locũ a sufficiẽti diuisione. omne eñi quod pfluit: aliquo genere causalitatis pfluit cũ pfluere importet causalitatem. minor pbatur primo ꝙ non profluat effectiue sicut ab efficiente. quĩ ſm Augustinum: virtutes solus deus operatur ĩ nobis ita ꝙ talia sunt in nobis per infusionem a solo deo. et probatur hoc ratione. qꝛ aut grã infunderet illas: aut educeret de potentia subiecti. nõ est dicendum ꝙ infundat: quia tunc crearet. nec ꝙ educat: quia accidens non educit aliqd õ subiecto in quo est subiectiue. Et cõfirmaẗ. quia dona et virtutes tñi sunt per creationem. ergo non sunt eductiue de aliquo. similiter nec pfluunt sicut effectus formalis. et ratio est. quia effect⁹ formalis est idem realiẗ quod ipsa forma ſm Auice. sed virtutes differũt a grã sicut alie qualitates. nec effluunt a grã sicut a subiecto vt manifestum est. non enim grã est subiectum illarum sed sola anima. Dices ꝙ imo virtutes pfluunt a grã aliq̃ modo subiectiue non obstãte ꝙ sit vna grã p essentiam. et daẗ exẽplum ad hoc. qꝛ videmus ꝙ lux est eadem per essentiam. eadem autez lux vt recipitur in nube rorida: ab ea pfluũt colores diuersi. sic ergo est imaginandũ de grã. quia ipsa ẽ vna per essentiam: et tamen pfluit in diuersos radios ⁊ colores spũales que sunt diuerse ꝟtutes. sed ista imaginatio non valet ad ppositum. naz lux que hoc modo pfluit in diuersos radios vel colores vt isti imaginantur: non est radius tãtus in nube vt ibi tingatur et sit subiectũ coloꝝ. sed colores illi sunt ipsi radij debilitati. isti autem nõ dicunt ꝙ grã sit ipsemet virtutes. et sic exẽplũ nõ est ad ppositum. ¶2°. arguit sic. ab illis nõ pfluunt dona et virtutes in quibus formaliter consistit formaẗ ratio grẽ. qꝛ idẽ nõ pfluit a seipõ. ſz in ꝟtutib⁹ et donis cõsistit forAlr rõ grẽ. pbaẗ minor. aut. n. q̃litas a q̃ dicis pfluere virtutes ⁊ dona dr grã quia gratis data: et habeo ppositum. qꝛ dona et ꝟtutes sunt quedam gratis data: aut qꝛ ẽ gratum faciens et habeo similiter ppositum. nã dona et virtutes ex se habent formaliter ꝙ faciant gratum habentem. qꝛ talia per rationes pprias habent rationem boni ⁊ accepti q̃ sunt gratum facientia respectu cuiuscũq; recte voluntatis. ſm enim Augustinum non est iustus qui non diligit iusticiam. ergo de ratione iusticie et cuiuscũq; virtutis est ꝙ sit ex se formaliter grata ⁊ accepta cuilibet virtuoso. et per consequens participans illas virtutes fit materialiter acceptuz et gratum p quanto participat obiectum formale actus acceptationis. ⁊ hic est ꝙ ex natura rei de⁹ complacet in talibus virtutibus et in participantibus eas. ¶3°. Si dona et virtutes profluunt a grã in animam: aut pfluunt ab ea libere aut mere naturaliter. non primo modo. quia cũ gratia sit quedam qualitas naturalis: non est potestatiua aut dominatiua sui actus. igitur a tali grã veniunt virtutes mere naturaliter. sed hoc est manifeste falsum. nam et si virtutes sint cõnexe cum charitate: tamen sunt quedam virtutes supererogationis vt virginitas et huiusmodi quas nõ est necesse inesse omni habenti gratiam formaliter. ergo non pfluũt formaliter a gratia. ¶4°. Qꝛ ista positio tua imaginatur ꝙ gratia sit quedam qualitas existens in anima reddens deo gratuz et acceptum et ꝙ ab illa dona et virtutes dicanẗ accepta et chara. sed contra. nichil reddit aliqd

deo charum et acceptum nisi pro quanto ē diuina
similitudo et diuinarum pfectionū in quibus cō-
placet deus pmario sicut in obiectis pmariis.igiť
quod reddit aliquid materialiter deo acceptum
oportet ꝙ sit q̄litas quedā que ex se sit formaliť
accepta.sicut virtuosus complacet in alio virtuo
so:et hoc quia diligit formaliter et complacet si-
bi in virtute.igitur cū deus ex se diligat omnem
virtutem: non oportet ponere talem qualitatē
motiuā per quā anima et habitus animi sint ac-
cepti deo.nec etiam in scriptura inuenitur de ali
qua tali qualitate ꝙ de⁹ per se complaceat in ea
sicut inuenitur de habitibus virtutum.hec ille in
forma. ¶Contra secundam cōclusionem arguit
Scotus probando ꝙ grā non sit subiectiue in es-
sentia anime. Primo quia cū grā sit idē realiter
quod gloria vel per se dispositio ad eam : sequiť
ꝙ per se sit in eodē subiecto in quo est beatitudo.
sed beatitudo non est per se in essentia anime sȝ
in potētia.igiť et grā. Si dicať ꝙ beatitudo pmo
ponitur in essentia anime et redundat mediāte
illa in potētias: quia primo anima est deiformis
ex elapsu dei sicut carbo ignitus. Cōtra.igitur cir
cūscriptis potentiis possȝ anima per se esse bea-
ta.et ita esset beatitudo nō aliquo actu secundo
nec in attingendo obiectū vltimū. nam nō attin
gitur obiectū vt obiectū est nisi p actū secundum
qui non cōuenit anime nisi p potentias. ¶2° Si
beatitudo poneretur in essentia cum eiusdē rō-
nis sit essentia in via et in patria.igitur nunc erit
et anima beata licet minus ꝙ̄ in patria. ꝯsequēs
est falsum.igitur et antecedens. pbatur quia nūc
habet actum primū eiusdē rationis per te cū illo
in quo essentialiter cōsistit beatitudo. ¶3°. Qui-
cūqȝ aliqua forma est indeterminata fm virtutē
actiuam ad plura:illud quod precise respicit vnā
actionem determinatā : non pōt esse pfectio illi⁹
inq̄ᵐ est indeterminata sȝ potius inq̄ᵐ est potē
tia determinata illius actionis respectu cuius p-
ficitur a tali perfectione.exēplū . si anima est in-
determinata ad plures actus sibi conuenientes
fm plures potentias: sapientia vł quicūqȝ alius
habitus intellectualis non perficit animā inq̄ᵐ
est indeterminata sed precise inq̄ᵐ est intellect⁹.
et ratio propositionis est ista . quia si perficeret
eam fm ꝙ indeterminata fm virtutem actiuā:
igitur eque posset eā perficere in ordine ad quē
cūqȝ actum suum.si enim perficeret eam in ordi-
ne ad actum determinatum:et a perficeret eā si-
cut si esset tm̄ potentia actiua ad illum actum et
non indeterminata ad plures . sed grā tm̄ perfi-
cit animā in ordine ad actum determinatum.s.
meritorium qui.s.est solius voluntatis fm Au-
gustinum de conceptu virginali capitulo. 4°.et
alibi frequenter . igitur precise perficit animam
inquantū est illa potentia cui⁹ est talis act⁹ hoc
est voluntas.igitur et cē. Cōfirmať.quia si perfice
ret essentiā anime vt essentia est: posset redūda
re in actū prime potentie.s.intellect⁹.et sic actus
intellectus vt precedit actū volūtatis posset eē
meritorius.imo si intellectus esset solus sine vo-
luntate:in illo posset esse grā et meritum. ¶4°.
Opposita nata sunt fieri circa idem.sed grā et pec
catum sunt opposita. peccatū autē est in volunta
te fm Augustinū vbi supra caplo.3°. ¶5°.omnis
iusticia et iniusticia est formaliter in voluntate.
sed grā est quedam iusticia. igitur et cē. ¶6° ar-
guit Durandus.qꝛ impossibile est ꝙ habit⁹ per-
ficiens essentiā anime habeat maiorem colliga-
tionem cū habitu perficiente volūtatem ꝙ̄ cum
habitu perficiente intellectū . sed grā habet ma-
iorem colligantiam cum charitate que est habi-
tus perficiens volūtatem ꝙ̄ cū fide q̄ perficit in-
tellectum.igitur et cē.maior patet. quia q̄ est ha-
bitudo perfectibiliū:eadem videtur esse pfectio-
num.cum igitur voluntas non habeat maiorem
colligantiā cū essentia anime ꝙ̄ intellect⁹ imo vt
videtur minorem vel saltem non ita imediatā:
pari ratione nec habitus volūtatis potest eē ma
gis colligatus cum habitu perficiente essentiam
anime ꝙ̄ habit⁹ intellect⁹ . minor manifesta ē in
exemplo posito.sequitur ergo cōclusio ꝙ grā nō
est in essentia anime. ¶7°. Quia omnis habit⁹
datus homini ꝓpter assequēdum deū per opus
meritorium:perficit voluntatem cui⁹ est mereri.
sed grā est hmōi.igitur et cē. ¶8°. Quia si grā pfi
ceret essentiā anime: pficeret ad omnes act⁹ po-
tentiarū et prius pficeret ad actum itellectus ꝙ̄
ad actum volūtatis. hoc autem est falsum.ergo
et cē. ¶9°. Quia supernaturalia et maxime si sint
variabilia supponunt naturalia inuariabilia. sed
potentie anime sunt inuariabiles circa essentiā
anime:grā autem est variabilis.igitur et cē. ¶10
Quia essētia anime nō est prius grata gratifica-
tione supernaturali ꝙ̄ potentie:quia grā et glo-
ria correspondent.sed essentia non glorificatur
nisi mediante potentia. igitur nec gratificať nisi
mediante eadem. ¶11°. Quia nullus habit⁹ ac-
quisitus vel infusus est in essentia anime . qđ pa-
tet de habitibus acquisitis consideranti naturā
habitus quem diffiniēs phs. 5° methaphisice di-
cit.habitus est quo aliquis disponiť bene vel ma
le ad se vel ad alterum.bene quidem per bonū
habitum et male per malum . et fm hoc est du-

plex habitus. vnus q̄ est dispositio rei ſm naturā eius intra. alius q̄ est dispositio rei ꝑ cōparationem ad finē extra siue ad operationē ꝑ quā finis attingitur. exēplū primi ē de sanitate ꝑ quā corpus bene disponit̄ in cōparatione ad aīam, put ē ab ipsa perfectibile vel bene regibile. exēplū secundi ē de v̄tute q̄ disponit in ordine ad opa v̄tuosa. ad rōnem aūt habit⁹ quocūq₃ modo sūpti requirūt̄ aliqua plura diuersis modis cōmēsurabilia vt in eis possit inueniri aliqua mera rō et aliqs determinat⁹ modus cōmensurationis. q̄ rō vel mod⁹ vocat̄ habit⁹. sicut sanitas ē determinata cōmensuratio humoꝝ quattuor ad inuicē diuersimode cōmensurabiliū. q̄ tū in sanitate reducit̄ ad determinatū cōmensurationis modū. vn̄ vbi ē vnum vno modo se habēs vel plura similit̄ se habentia semꝑ ibi nō requirit̄ aliqs habit⁹. cū eni habitus ponat modū illi: nō est necessari⁹ habit⁹ vbi modus ex natura rei est determinatus. ex his cōcluditur q̄ in essētia aīe nullus ē habit⁹. nō q̄dez habitus qui ē dispositio ad intra. q₂ habit⁹ ad intra est dispositio rei habētis partes quarū vna ꝑ habitum disponit̄ ad aliā. oportet ergo partē illam q̄ disponit̄ ꝑ habitū ad ꝑtem aliā ordinari. s₃ aīa cū sit vltima et cōpletiua forma hominis: ad nichil aliud q̄d sit in homine ordinatur. nō ad corpus sed magis corp⁹ ad animā cum forma nō sit ꝓpter materiā sed potius econuerso vt dicit̄. 2° phi. ergo in essentia anime nō pōt esse aliqs habitus q̄ sit dispositio hominis secundū se. Itē non potest in ea esse aliqs habitus q̄ sit dispositio hominis in cōparatione ad opus. q₂ sicut iā dictum est: ad rōnem habit⁹ requirunt̄ multa ad inuicez diuersimode cōparabilia. essentia aūt anime vna et simplex est non habēs partē et partē. ipsa etiā inq̄₃ᵐ hmōi: vno modo semꝑ se habet. potētie aūt relate ad suas opationes: diuersimode ordinari et cōmensurari possunt. cōtingit enim intelligere recte et nō recte ꝓpter multa q̄ ad actum intelligēdi cōcurrūt. s. phantasmata ꝛ multa alia. ꝛ similiter ē de voluntate. propter quod solis potentijs vt ordinant̄ ad actus: possunt inesse habitus. in essentia vero anime inq̄₃ᵐ hmōi: nullus. de grā autē et oībus hītib⁹ infusis cū ꝑficiant hominem in comparatione ad opationem bonam que est ad vtilitatē ꝑsone vt est grā gratū faciēs: vel ad vtilitatez ecclesie vt sunt grē gratis date: idem dicēdū est q̄ ipse sunt in illis potentijs t. i. q̄ in subiectis ad quarū act⁹ perficiūt. hec Durād⁹.

Quantum ad articulū tertiuz p̄mo notādum ē q̄ grā dicitur forma virtutū: nō q̄si pars essētialis virtutū sed inq̄₃ᵐ formalit̄ complet actū virtutis. informat̄ autē v̄tutis actus tripliciter. Uno modo q̄₃ᵐ ad ipsam subam act⁹ ꝑ hoc q̄ actui apponunt̄ debite cōdiciones ꝑ quarū limitationez in medio virtutis cōstituit̄. et hāc informationē habet actus v̄tutis a prudētia. nā vt p̄hs docet. 2° ethicoꝝ: mediū v̄tutis accipit̄ ſm rōnem rectaz. ad prudētiā aūt ꝑtinet applicatio recte rōnis ad opus quod sub cōsilio cadit in ordine ad finē humane vite. actus aūt virtutis sic cōstitutus in medio est q̄si materialiter se habens respectu ordinis in finem vltimū qui apponit̄ actui virtutis ex imꝑio charitatis cuius ꝓpriū obm est bonū summū q̄d ē vltimus finis. in moralibus nāq₃ forma act⁹ attendit̄ p̄ncipaliter ex ꝑte finis. eo q̄ principiū moraliū actuum ē volūtas cuius obm et q̄si forma ē finis. semꝑ autē forma act⁹ cōsequit̄ formā agentis. vn̄ oportet q̄ in moralibus id quod dat actui ordinē ad finē: det ei et formā. charitas igitur ꝑ quā act⁹ omniū virtutū ordinant̄ in finē vltimū d̄r esse forma v̄tutū nō essentialit̄ sed magis effectiue inq̄₃ᵐ omnib⁹ v̄tutib⁹ formā imponit ſm modū predictū. actus vero sic ordinatus in vltimū finē nō sufficit ad merēduz vitā eternā nisi presupposita acceptatione diuina et idoneitate merentis q̄ est per grām ꝑ quā efficimur diuine consortes nature vt d̄r. 2ª petri. p°. null⁹ eniz operū nostroꝝ valor reputaret̄ cōdign⁹ eterne vite sine dei acceptatione ꝛ idoneitate predicta. vnde efficaciā merēdi actib⁹ nr̄is adhibet grā. et q̄₃ᵐ ad hoc grā dicitur esse forma et charitatis et omniū virtutū. Accipiunt̄ ista ex dictis. S. Tho. de veri. q. 27. arti. 5°. ad. 5ᵐ. et. arti. 2°. ad. 4ᵐ. Et. 2ª. 2ᵉ. q. 23. arti. 8°.

¶ Secūdo Notādū est q̄ vt. S. T. dicit. p°. 2ᵉ. q. 65. ar. 3°. de⁹ nō min⁹ ꝑfecte opatur in opib⁹ grē q̄₃ in opibus nature. in opibus aūt nature nō inuenit̄ principiū aliquorū operuz in re quin in ea inueniant̄ q̄ sunt necessaria ad ipsa opa perficienda. quēad modū in animalib⁹ inueniunt̄ organa q̄bus ꝑfici possunt opera ad que peragēda anima habet potestatem. vnde quia charitas est principium bonorū operū q̄ in finē vltimū ordinari possunt: nā eius est huiusmodi opera ordinare ad finem vltimum: ideo consequens est q̄ cum charitate simul infundantur omnes virtutes morales q̄bus

homo ꝑficit singula genera bonoꝝ operũ. ita ꝙ
virtutes morales infuse nõ solum habẽt cõnexio
nem ꝓpter prudentiã: sed etiã ꝓpter charitatẽ.
charitas autem simul infundit̃ cum gr̃a gratum
faciente. imo vt. S. Tho. ait. pᵃ. 2ᵉ. q. 110. ar. 4ᵒ
ad primũ. sicut ab essentia anime effluunt eiꝰ po-
tentie q̃ sunt operũ ꝑncipia: ita et ab ipa gr̃a eflu
unt et charitas et cetere virtutes infuse in potẽ-
tias anime ꝑ quas potentie mouentur ad actus.
ita ꝙ gr̃a est ꝑncipiũ meritorij operis medianti-
bus virtutibus infusis: sicut essentia anime ẽ pri-
cipiũ operũ vite mediãtibus potẽtijs. et ſm hoc
gr̃a dicitur forma charitatis et aliaꝝ virtutuꝫ ꝑ
modũ originis et nõ solum effectiue inq̃ꝫᵐ. s. eis
tribuit efficaciã et formã merẽdi. illud enĩ quod
ab alio originem habet: formã et spẽm ab eo tra-
hit. ¶ Aduertendum tñ ꝙ predicta comparatio
essentie anime ad suas potentias et gr̃e ad ꝟtu-
tes: nõ debet accipi q̃ꝫᵐ ad omnia neq3 ꝑ omneꝫ
modũ. alias non esset similium cõparatio sꝫ eius-
dem ad seipsum. licet enim gr̃a cõsimiliter se ha-
beat ad virtutes infusas quemadmoduꝫ anima
ad suas potentias q̃ꝫᵐ ad aliq̃ vt q2 virtutes in-
fuse effluũt a gr̃a sicut potẽtie ab essentia anime.
et iterum q2 virtutes infuse sunt ꝑncipium ime-
diatum operis meritorij et gr̃a ꝑncipium media-
tum quemadmodũ potentie sunt ꝑncipiuꝫ ime-
diatum operũ vite et anima ẽ ꝑncipiũ mediatuꝫ
in alijs tñ aliter et aliter se habent. nã potẽtie aie
q̃ꝫᵐ ad earum subaꝫ habent cũ anima naturalem
ac necessariã cõnexionem. q2 neq3 aĩa sine poten
tijs neq3 potentie sine anima esse possunt vt. S.
Tho. dicit. pᵃ. 2ᵉ. q. 110. arti. 4ᵒ. ad. 4ᵐ. neq3 ite
rum ipse anime potentie q̃ꝫᵐ ad earũ subaꝫ aliũ
modũ originis habent q̃ꝫ ꝑ effluxum ab essentia
anime ad modũ ꝓprie passionis. virtutes auteꝫ
infuse q̃ꝫᵐ ad earum subam nõ habẽt necessariaꝫ
cõnexionem ad gr̃am nã esse possunt sine gr̃a ex-
cepta charitate: non tñ sine gr̃a habent rõnẽ vir
tutis. charitas autem ſm suã subam est virtꝰ. nõ
enim põt esse informis sicut alie virtutes put. S.
Tho. notat de verita. q. 27. articulo. 2ᵒ. ad. 6ᵐ.
Et magis. 3ᵒ. libro. sen. distin. 27. q. 2ᵃ. arti. 4ᵒ
sub arti. 4ᵒ. ꝓpter quod Augᵘ dicit. 15ᵒ de trini.
caplo. 18ᵒ. ꝙ sola charitas ẽ q̃ diuidit inter filios
regni et filios perditionis. Rursus virtutes infu
se alium modum originis possunt habere et ali-
quando habent q̃ꝫ per effluxum a gr̃a. potest enĩ
deus infundere habitus virtutum infusaruꝫ sine
gr̃a et aliquãdo de facto infundit. quemadmo-
dum expresse. S. Tho. dicit de fide. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 7ᵃ.
articulo. 2ᵒ. ad. 3ᵐ. inquit enim. Ad. 3ᵐ dicendũ
ꝙ ille qui accipit a deo fidem absq3 charitate: nõ
simpliciter sanatur ab infidelitate q2 non remo-
uetur culpa precedentis infidelitatis: sed sanat̃
ſm quid. et infra subiungit. per hunc etiã moduꝫ
datur aliqñ homini a deo ꝙ credat: non tñ datur
ei charitatis donũ. sicut etiã aliquibus absq3 cha
ritate datur donum ꝓphetie vel aliquid simile.
hec ille. vbi cum dicat aliquos accipere a deo fi-
dem absq3 charitate: sequit̃ ꝙ etiã absq3 gr̃a gra-
tum faciente cui inseparabiliter charitas cõnecti
tur. vnde et in eodeꝫ articulo deducit ꝙ fides in-
formis est donum dei.

¶ Tertio Notãdum est ꝙ tenentes
gr̃aꝫ nõ differre a ꝟtute rea
liter: intelligunt de virtute charitatis. non enim
pretendunt ꝙ gr̃a sit aliqua specialis virtus cõ-
numerata virtutibus theologicis vel infusis: fun
dant autẽ opinionem suã in eo maxime q2 oĩa
illa que gr̃e attribuuntur: attribuũtur et charita
ti. sicut dare esse ac viuere anime spũale et super-
naturale quod attribuitur gr̃e: apostolus prima
corinthiorum. 13ᵒ tribuit charitati dicens, si lin-
guis hominũ loquar et angeloꝝ: charitatẽ aũt
non habeã: factus sum velut es sonãs aut cimba
lum tinniens q̃ sunt instrumẽta vitã non haben-
tia. et infra. et si habuero ꝓphetiam et cẽ. charita
tem autem non habuero nichil sum. cui et beatꝰ
Johãnes cõsonat in prima canonica dicens trã-
slati sumus de morte ad vitã qm̃ diligimus fr̃es.
qui non diligit manet in morte. dilectio autẽ ipa
est charitas. nam vnius rei est vtrũq3 nomen vt
Augꝰ. dicit. 15ᵒ de trinitate. Tribuitur preterea
gr̃e ꝙ nos regeneret in filios dei. quod Johãnes
apostolus vbi supra charitati ascribit dicens. vi-
dete qualem charitatem dedit nobis pater vt fi
lij dei nominemur et simus. iuxta quod Augusti-
nus. 15ᵒ de trinitate d̃ dono charitatis inquit. so-
lum est quod diuidit inter filios regni eterni et fi
lios perditionis eterne. item nos deiformes face
re et diuine consortes nature: gr̃e gratum facien
ti tribuitur. hoc auteꝫ apostolus Johãnes in pri
ma canonica charitati tribuit dicens. deus chari
tas est et qui manet in charitate in deo manet et
deꝰ in eo. Rursus facere deo gratũ quod gr̃e tri-
buitur: idem videtur esse quod facere deo charũ
quod est charitatis effectus. Demũ gr̃e gratum
facienti tribuitur ꝙ sit radix merendi vitam eter
nam. quod dominus charitati videtur tribuere
Joãnis. 14ᵒ. dicens. si quis diligit me: diligetur
a patre meo et ego diligam eum et manifestabo
ei meipsuꝫ. in qua manifestatione vita eterna cõ

sistit sm illud Johannis decimoseptimo. hec est vita eterna vt cognoscant te solum verum deuz et c. ¶ Sed certe hoc illorum motiuum non satis concludit eorum propositum. Ad cuius declarationem considerandum est ꝙ sicut est in potētijs anime adinuicem et in respectu ad animam: ita suo modo intelligendum est de habitib⁹ potentias ipsas et essentiam anime perficientibus. In potentijs autem anime talis est ordo ꝙ potētia inferior perfectionem participat quodā modo superioris. appetitus namq; sensitiuus vt irascibilis et concupiscibilis a potētijs superioribus intellectu scilicet et voluntate habent ꝙ eliciant proprios actus rectitudine perfectos voluntarios ac laudabiles quod excedit appetitus sensitiui naturam. ipsa etiam potentia motiua ex motione et imperio intellectus et voluntatis perficitur vt actus suos in finem dirigat intentuz. itaq; omnis potentia inferior a superiori participat aliquam perfectionem in eo ꝙ ab ea dependet. et ipse consimiliter potentie ab essentia anime participant aliquam perfectionem que non est illarum propria. idem igitur ordo attendi debet in ipsis potentiarum habitib⁹. ita ꝙ habitus inferioris potentie perfectionem habet a superioris potentie habitu. habitus siquidem existentes in irascibili et concupiscibili vt fortitudo et temperantia: participant rationem virtutis moralis a prudentia que est in ratione: et habent perfectionem meriti a charitate que est in voluntate: et originaliter et primordialiter a gratia existente in essentia anime. propter hanc autem participationem id quod per se et directe conuenit habitui superioris potentie vel ipsius essentie anime: per quandam cōmunicationez habitibus inferiorum tribuitur. dicimus enim actus temperātie vel fortitudinis esse meritorios vite eterne non ꝙ efficacia merendi per se et directe ex temperantia sit aut fortitudine: sed inquantum illaz participant a gratia que est habitus quidam essentie anime: et a charitate que est habitus superioris potentie voluntatis inquantum ipi actus fortitudinis ꝛ temperantie originaliter et tanꝗ a prima causa procedunt a gratia et charitate a quibus habent per se et formaliter rationem meriti. ex quibus apparet ꝙ motiuuz illorum sit multum debile. nam licet ea que conueniunt gratie tribuantur etiam charitati: illud est per quandā participationem et communicationem a gratia quam inseparabiliter charitas cōmitatur. propter quā inseparabilem concōmitantiam et propter effluxum virtutis a gratia in charitate: ea que sunt propria gratie charitati tribuuntur non tamen similiter sed alio et alio modo. vnde omnis effectus supra enumerati sunt ipsius gratie primo et per se et eius proprij: charitatis autem nō nisi per aliud et participatiue scilicet per gratiaz cui charitas semper coniungitur et ab ea perfectiones illas accipit. diuersus ergo modus habēdi predictos effectus: arguit distinctionem realē gratie et charitatis. et si proprie loqui volumus: dicemus ꝙ alterius rationis sunt omnes illi effectus prout a gratia procedunt et a charitate. vt enim Sanctus Thomas deducit in locis pro cōclusionibus allegatis: gratia perficit animam sicut quedam natura constituens animam in esse et gradu spirituali. charitas autem perficit animam non quantum ad esse directe et principaliter: sed in ordine ad operationem. vnde omnes effectus supra enumerati proprie loquendo conueniunt et tribuuntur gratie tanꝗ forme et nature inquantum est principium essendi: charitati autem conueniunt et tribuuntur inquantum ē principium operationis. vt dicamus ꝙ esse ꝛ viuere et deo conformari et in filios dei regenerari habemus per gratiam tanꝗ per formam ꝛ naturam qua sumus. habemus autem illa per charitatem non sicut per principiuz essendi sed sicut per principium operandi. viuimus nāq; per charitatem: quia per charitatem opera vite spiritualis exercemus sicut per principium proximum ꝛ imediatum. sic etiam per charitatē nominamur et sumus filij dei inquantum opera charitatis ꝓbant et arguunt nos esse filios dei. opera siquidē et actiones proprie naturam et esse rei attestantur. et per hunc modum Augustinus dicebat ꝙ donum charitatis distinguit inter filios regni et filios perditionis sm scilicet ꝙ ex operibus vtrorumq; distinctio accipitur. consimili modo ꝑ charitatem deo conformari dicimur eo modo quo ex operibus accipitur talis conformitas. vnde Sanctus Thomas in hac distinctione articulo quarto ad tertium. dicendum inquit ꝙ bonitas quam virtus habenti confert: est bonitas perfectionis in comparatione ad opus. sed gratia cōfert anime perfectionem in quodam diuino esse et non solum respectu operis. hec ille.

¶ Quarto. Notandum est ꝙ beatitudo siue gloria anime potest accipi tripliciter. Uno modo pro opera-

tione in qua actualiter et essentialiter beatitudo et gloria consistit que est visio diuine essentie: et isto modo gloria siue beatitudo est subiectiue in potentia anime scilicet in intellectu. Alio modo beatitudo siue gloria anime accipitur habitualiter pro forma et dispositione que est principium immediatum ad predictam operationem que ē lumen glorie. de quo dicitur in psalmo. in lumine tuo videbimus lumen. Et apocalipsis vigesimo primo ꝙ charitas dei illumiabit eam scilicet societatem beatorum deum videntium. et isto modo beatitudo siue gloria anime est in potentia anime scilicet in intellectu qua itellectus beati disponitur et eleuatur ad videndum deum. et hoc lumen succedit in patria lumini fidei quod est in via. Tertio modo beatitudo siue gloria accipitur pro forma vel natura qua beatus constituitur in esse supernaturali ⁊ fit vltimate et perfecte deiformis ⁊ filius dei. Juxta quod prima Johannis tertio dictum est: charissimi nunc filij dei sumus et nondum apparuit quid erimus. scimus quoniam cum apparuerit: similes ei erimus. et isto modo gloria dicitur gratia consumata et est in essentia aie sicut in subiecto. et de ista glorie acceptione loquitur Sanctus Thomas prima secunde questione. llll. articulo tertio ad secūdum vbi dicit ꝙ gratia non est alia forma s̄m substantiam a gloria. quia sicut charitas vie non euacuatur sed perficitur in patria: ita et de lumine gratie dicendum est. quia neutrum in sui ratione imperfectionem importat. Et secūda secunde questione vicesima quarta articulo secundo ad secundum. vbi dicit ꝙ gratia et gloria ad idem genus referūtur et ꝙ gratia nichil est aliud ꝙ̃ quedam inchoatio glorie in nobis. de hac etiam glorie acceptione loquitur Sāctus Thomas de veritate questione vicesima septima articulo quinto ad sextum. vbi dicit ꝙ gratia cum nullum ī ratione sui importet defectum: per sui augmentum fit gloria. nam non dicitur esse diuersa perfectio nature in statu vie et patrie quantum ad gratiā propter formam diuersam perficientem: sed ꝓpter diuersam perfectionis mensuram.

Quātum ad articulum quartum respondēdū est obiectionibus aduersariorum. Et quidem ad primum Scoti contra primam conclusionē patet responsio ex dictis in secundo notabili. nō enī mens Sancti Doctoris est ꝙ quantum ad omnia et per omnem modū se habeat gratia ad virtutes infusas sicut anima ad eius potentias ⁊ lumen naturale ad virtutes acquisitas: sed quantum ad aliquid vt ibi dictum fuit. ¶ Ad secundum patet responsio ex his que dicta sunt in secundo et tertio notabilibus. nam alia ratione cōueniunt illa que arguens enumerat gratie ⁊ alia ratione charitati. vnde Sanctus Thomas ī hac distinctione articulo quarto ad quintum dicit ꝙ charitas alio modo dicitur forma virtutū ꝙ̃ gratia. nam charitas est forma virtutum ex parte actus inquantum scilicet omnes actus virtutum in suum finem conuocat eo ꝙ eius obiectum est finis vltimus. sed gratia informat per modū originis quia scilicet ex ipsa gratia quodam modo formaliter oriuntur habitus virtutum per diuersas potentias diffusi. ¶ Ad tertium dicitur ꝙ antecedens est falsum in eo quod dicit ꝙ fides est formaliter gratia. et ad eius probationem respōdet Sanctus Thomas in hac distinctione articulo quarto ad quartum ꝙ gratia preueniens dicitur fides non ꝙ per essentiam gratia a fide nō differat: sed quia in iustificatione quā gratia causat primus motus fidei inuenitur. et ideo cum habitudines et habitus per effectus nobis innotescant: illud in quo primo gratia manifestatur est fides. et propter hoc Augustinus fidem gratiam preuenientem dicit. Idem in sententia respondet prima secunde questione centesima decima articulo tertio ad primum. Et de veritate questione vicesima septima articulo secundo ad secundum. ¶ Et ad primam confirmationem patet responsio ex his que dicta sunt in tertio notabili de differentia gratie et charitatis quantum ad effectus. nam ea ipsa differentia accipi potest inter gratiam et alias virtutes. gratia enim est quo aliquis formaliter est deo acceptus per se et primo: sed per fidem et alias virtutes est deo acceptus secundario et per aliud scilicet per gratiā vt in tertio notabili deductum fuit. ¶ Ad secundam confirmationem dicitur ꝙ quicquid sit de eius ꝓcessu: et tamen nihil concludit contra nos qui nō ponimus gratiam esse charitatem. ¶ Ad secundam probationem minoris dicitur ꝙ humilitas ⁊ timor reddunt hominem formaliter deo acceptum non per se ⁊ primo sicut dictum est de fide: ſ per gr̃az qua informanť. ¶ Ad quartū dr̄ ꝙ virtutes alie a gratia et charitate quātum est de se reddūt hoīem conformē deo: nō cōformita

te quasi specifica que est ſm quandam specialem participationez diuine nature de qua btũs petr⁹ 2ª petri. p° dicebat. magna ꝛ preciosa nobis donauit vt per hec efficiamini diuine consortes nature. ſm autem hãc cõformitatem que fit ꝑ gratiã fiunt homines accepti deo singulari acceptatione. s. ad vitam eternam. vñ alie virtutes non faciunt hominez huiuscemodi acceptatione deo acceptum nisi inquantũ sunt grã informate ꝛ ipsius virtute. per quã ꝛ nõ sine illa reddunt hominem conformẽ deo predicta cõformitate que facit dignum vite eterne: ꝙuis et natura sua faciat subiectũ deo conforme conformitate generali et connaturali ſm bonitatem moralem. et per hec patet respõsio ad cõfirmationem. ¶ Ad. 5m concedimus totum argumentum. et ꝙ fides et spes ablata gratia non manent virtutes infuse: licet possint manere ꝗtũ ad subam habitus. nec nos oppositum cõcedimus. et de hoc dictum est in secũdo notabili. ¶ Ad. 6m dicit̃ ꝙ assumptũ est falsum nisi ſm mirabilem sapientiã arguentis ficticium dicat̃ quod ex sacra scriptura fundamẽtum hꝫ. ꝙ autem grã faciat habẽtem illã deiformem expresse habet̃ in sacra scriptura vt patet in auctoritate beati petri supra allegata. 2ª. petri. p°. et per illð. Ro. 8°. nõ enim accepistis spiritũ seruitutis iterũ in timore sed accepistis spiritũ adoptiõis filiorum dei in quo clamam⁹ aba pater. spũs autẽ adoptionis filioꝝ dei. i. faciens filios dei adoptatos: grã spũs sancti est. q̃ cum faciat filios dei vt hic dr̃: facit ꝛ deiformes. nã filij prĩs cõformes sũt in nã. Itẽ. pª. Io. 3°. dicit̃. oĩs q̃ natus est ex deo peccatũ non facit. qm̃ semẽ dei manet i eo. s. grã. semẽ aũt dei deiformes facit. et multe cõsimiles auctoritates in sacra scriptura accipi pñt. vñ dicimus ꝙ grã facit deiformitatẽ quãtum ad actum primũ. Et cũ arguẽs obijcit ꝙ hoc mõ aĩa multo magis est deiformitas dei ꝗ̃ grã vl̃ alia qualitas respõdemus ex dictis. S. Tho. pª 2ª. q. 110. arti. 2°. ad. 2m. ꝙ lꝫ grã imperfectiori mõ habeat eẽ in aĩa ꝗ̃ aĩa ipsa q̃ in se subsistit: est tñ nobilior ꝗ̃ nã aĩe inquantũ est expressior ꝑticipatio diuine bonitatis. Idẽ in snĩa dicit in hac dis. ar. 2°. ad. 3m. Qð aũt arguens dicit neqꝫ in nouo neqꝫ in veteri testamẽto precipi aut ꝑsuaderi ꝙ habeam⁹ aliquã formã que nõ sit virt⁹: respõdemus ꝙ qcqd sit de hoc assumpto nã posset ꝓbari oppositũ: et tñ ex eo nõ ꝓbatur intentio arguẽtis. qm̃ precepta ꝛ exortationes ꝑ se et directe dant̃ de actib⁹ virtutũ. et ideo nimirũ si expresse nõ dent̃ de forma vl̃ q̃litate q̃ est principiũ mediatũ et remotũ ipsorũ actuũ: dant̃ tñ implicite. sicut est illð. sancti estote qm̃ ego sanctus sum. et illud. estote ꝑfecti sicut ꝛ pater vester ꝛc̃. tale autem esse est ꝑ actum primũ q̃ est forma substantialis vl̃ accidentalis. ¶ Ad. 7m dicit̃ ꝙ procedit ex falsa imaginatione arguentis ꝙ. s. nos ponamus gratiã in aĩa ꝓpter hoc solum vt sit quedam pulchritudo anime ꝛ ꝙ nõ sit principium operationis. hoc aũt falsum ẽ. inmo nos ponimus grãm i aĩa per modũ forme vl̃ nature ꝑncipaliter vt sit primũ principiũ operis meritorij. ad quod nõ sufficerẽt virtutes sine gratia cum ex se nõ habeãt efficaciã merendi vt supra deductũ est. et iterum qꝛ virtus presupponit naturã in ordine ad quam est perfectio habẽtis. vñ phs. 7°. phy. diffiniens virtutem inquit. virtus est dispositio perfecti. dico aũt perfectum qð est dispositum ſm naturam. ex quo infertur ꝙ virtus vniuscuiusqꝫ rei dicit̃ in ordine ad aliquã naturã preexistentẽ. et ideo aliquid vere ꝛ ꝓprie est virtus rei ſm ꝙ cõgruit eius nature. vnde qð est virtus in leone vel in cane: nõ est virtus i homine. ¶ Ad. 8m. negat̃ assumptum. nã non est simile de gratia corporali que fundat̃ in pluribus partibus corporis eo ꝙ eius subm sit corp⁹ ethereogeneũ: et de gratia aĩe que fundatur i anime simplicitate nã requirit subm simplex ꝛ est participatio diuine simplicitatis. ¶ Ad. 9m. qð est orandi concedimus totum primũ processum et ꝙ destructa gratia destruũtur oẽs virtutes theologice. neqꝫ obstat ꝙ manere possint fides et spes quãtum ad substãtiam habitus. qꝛ non manent virtutes theologice de ꝗbus argumẽtũ ꝓcedit. et de hoc dictum fuit in secundo notabili. ¶ Ad 10m. dicit̃ ꝙ ꝑmum principium essendi in creaturis hꝫ ꝙ differat a principio operãdi: non qꝛ dat esse subale in quo arguẽs deceptus est: sed quia est primum principium essendi. vnde quia gratia est primum principium essendi in esse supnaturali ꝛ deiformi: consequens est ꝙ differat a principio imediato operandi supnaturaliter quod ẽ virtus infusa. neqꝫ valet quod arguens argumẽtat̃ econtrario. quia neqꝫ virtutes morales sunt primum principium essendi in esse morali: neqꝫ virtutes supernaturales sunt primum principiũ essendi in esse supernaturali. sed primum principium essendi in esse morali est ipsa anima ratiõalis a qua virtutes morales originem habent et ab anima sicut a primo principio habent ꝙ persistant in esse morali. vnde virtutes morales secũdarium principium sunt in esse morali. et ipsum esse morale est secundarium esse. nam presupponit esse naturale hominis quod dat anima et ab eo dependet et originatur. gratia autem licet

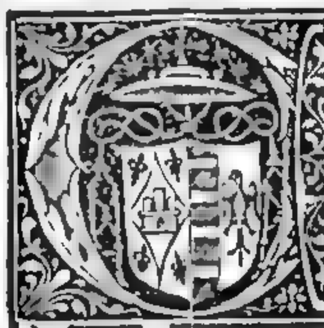
presupponat naturã anime ꝓ subiecto: nõ tamen
ab anima dependet originaliter cum excedat na
turalem aie capacitatẽ. ac per hoc neqꝫ ipm esse
supernaturale qđ dat gra dependet ab aia origi
naliter. vnde remanet ipsa gra primũ principiũ
essendi supernaliter. ex quo sequitur ꝙ differat a
principio imediato operãdi qđ est virtus super-
nalis. ꝗuis autem per sola principia nalia nõ cõ
stituatur hõ actu in esse morali: cõstituitur tamẽ
aptitudine ⁊ etiã actu mediãtibus virtutibus. pꝫ
ergo falsũ esse fundamentum arguentis. s. ꝙ per
virtutes morales cõstituitur homo primo in esse
morali. ¶ Ad. 11m. dr ꝙ assumptum nõ est vniuer
saliter verũ sicut pꝫ de potẽtijs aie ⁊ de anima et
de ꝓpria passione ⁊ subiecto ⁊ de creatura et de
relatione eius ad deum. charitas autẽ ꝓcedit a
gra ad modũ ꝓprie passionis. ¶ Ad. 12m. negat
minor. et ad eius ꝓbationem dr ꝙ primo ⁊ for-
maliter loquendo ꝑmus actus charitatis nõ est
facere hoiem deo charum sed facere deum homi
ni charũ. vt enim. S. Tho. dicit de. ve. q. 27. ar.
2°. ad. 5m. ꝗuis prius sit diuina dilectio qua de⁹
nos diligit ꝙ̃ dilectio qua nos eũ diligim⁹: tñ de
rõne charitatis per pri⁹ est ꝙ deum faciat nobis
charũ ꝙ̃ ꝙ nos deo charos faciat. primũ eni ꝑti-
net ad dilectionẽ inquantũ est dilectio: nõ autẽ
secundũ. neqꝫ secũdus actus q est reddere opus
meritoriũ eodem mõ conuenit gratie ⁊ charita-
ti. nam gratie conuenit tanꝙ̃ primo principio et
mediato: charitati autem conuenit tanꝙ̃ secun-
daria et immediato. ¶ Ad. 13m. dicitur ꝙ gratia
preeminet charitati. et ad auctoritatem augusti
ni dr ꝙ Aug. loquitur de donis q sunt virtutes ⁊
ordinant directe ⁊ imediate ad operationẽ. vñ
et ad cõfirmationem dicti subiungit. nisi ergo tã-
tum impartiat cuiqꝫ spũs sanctus vt eũ dei ⁊ ꝓ-
ximi faciat amatorem: a sinistra nõ trãsfertur ad
dexterã. neqꝫ spũs sanctus ꝓprie dicitur donũ
nisi ꝓpter dilectionẽ. hec ille. ecce ꝙ loquitur de
dono charitatis prout ad operationem ordina-
tur. sm quam rõnem comparatio ei⁹ est ad dona
que ad oꝑationem ordinant que sunt virtutes.
¶ Ad. 14m. pꝫ responsio ex his que dicta sunt in
tertio notabili ⁊ in respõsiõe ad. 2m. Scoti cõtra
primã conclusionem. ¶ Ad. 15m. dr ꝙ lꝫ charitas
possit deriuari a charis grece ꝓ eo ꝙ informet ⁊
perficit gratia: non tñ ideo sequit ꝙ significet idẽ
qđ gratia. nõ enim nomẽ significat sꝑ illud a quo
imponit vel deriuat prout. S. Tho. notat. p⁹. p.
. q. 13. ar. 2°. ad. 2m. ¶ Ad ea q secundo loco ar-
guit Aureolus contra eandem conclusionẽ. Ad
pm dicitur ꝙ virtutes infuse fluunt a gratia ꝑ mo

dum effectus formalis ꝓut. S. Tho. dicit in hac
distinctione articulo. 4°. ad. 5m. et ad huius im-
probationem negatur assumptũ. imo effect⁹ for
malis in creaturis differt realiter a forma. ¶ Ad
2m dicitur ꝙ si in minori intelligatur ꝙ in virtuti
bus ⁊ donis consistit formalis ratio gratie parti-
cipatiue: non concludit ꝓpositum arguentis. nã
aliquid profluere potest ab illo a quo aliquid for
maliter participat. si autem in minori intelligat
ꝙ in virtutibus et donis consistit formalis ratio
gratie. s. per se ⁊ essentialiter: minor ẽ falsa. et ad
eius ꝓbationem dr ꝙ gratia de qua nunc loqui-
mur: dr gratia q̄ est gratum faciens deo ad vitã
eternam. sm quem modum dona ⁊ virtutes nõ
faciũt deo gratum nisi per hoc ꝙ participant ta-
lem perfectionem a gratia vt supra deductũ fuit
in tertio notabili: ꝗuis per ꝓprias rationes ha-
beant ꝙ faciant bonum et deo acceptum eo mo-
do generali quo virtuosus dicitur esse bonus et
acceptus deo virtutes amanti sm ꝙ in se bone
sunt. ¶ Ad. 3m dicitur ꝙ dona ⁊ virtutes ꝓfluunt
a gratia in animam mere naturaliter. et ad hui⁹
improbationem dicitur ꝙ assumptum est falsuꝫ.
immo omnes virtutes etiam superogationis et
ipsa virginitas necessario sunt connexe charita-
ti et gratie quantum ad id quod in eis est forma
le. s. dispositio et habilitas que est in preparatio-
ne animi: licet non semper quantum ad id quod
est in eis materiale. vnde omnis habẽs gratiam
habet virginitatis habitum quantum ad ei⁹ for-
male quia. s. est dispositus ⁊ habilis sm prepara-
tionem mẽtis integritatem virginitatis seruare
si possibile aut licitum sit. nam nichil prohibet ali
cui virtutis habitum habenti nõ suppetere mate
riam ipsius virtutis. sicut pauper virtuosus habi-
tum habet magnificẽtie licet nõ suppetat illi ma
teria ad faciendos magnos sumptus. Et accipi-
tur ista solutio ex responsione. S. Tho. ad simile
argumentum. 2ª 2e. q. 152. ar. 3°. ad. 2m. ¶ Ad
4m patet solutio ex responsione ad. 2m. sicut eñi
multo perfectior ⁊ deo similior est gratia ꝙ̃ virtu
tes: ita et singulari modo deus complacet in gra
tia ⁊ in habente gratiam ⁊ ad singulare et perfe-
ctissimum bonum illuꝫ acceptat. s. ad vitam eter
nam. sm quem modum deus non complacet in
virtutibus nisi inquantum gratia informantur.
neqꝫ ad illđ bonum acceptat virtutes hñtem nisi
q̄ participat gra. vt enim. S. Tho. dicit de veri-
tate questione. 27. ar. 2°. ad. 4m. charitas non
sufficit ad merẽdũ bonũ eternũ nisi presupposita
idoneitate merentis que est per grãm. aliter eñi
nostra dilectio nõ esset tanto ꝑmio digna. ¶ Ad

argumenta Scoti contra secūdam conclusionē. Ad primum et secundum patet responsio ex his que dicta sunt in quarto notabili. et cum arguēs infert in secundo argumento. igitur nunc in via erit anima beata: negatur ꝯsequentia. neqꝫ valet eius probatio. nam licet beatitudo habitualis sit in essentia anime subiectiue: non tamē est illi quid essentiale. non enim omne quod est in essentia ē rei essentiale. Et cum arguens dicit ꝙ nos ponimus gratiam in via habere actum primum eiusdem rationis cum illo in quo essentialiter consistit beatitudo: concedimus de beatitudine habituali. nam vt. S. Tho. dicit. pª 2ᵉ. questione. 111. arti. 3º. ad. 2ᵐ. gratia non est alia forma numero quantum ad substantiam a gloria q̄uis sit minus perfecta. quoniam sicut charitas vie non euacuatur sed perficitur in patria: ita etiam ꝛ de lumine gratie est dicendum. quia neutrum in sui ratiōe imperfectionem importat. Idem in sententia dicit. 2ª 2ᵉ. questione. 24. arti. 3º. ad. 2ᵐ. vbi dicit ꝙ gratia et gloria ad idem genus referuntur. quia gratia nichil est aliud q̄ quedam inchoatio glorie in nobis. Et de veritate questiōe. 27. ar. 5º. ad. 6ᵐ. in fine. verūtamen ex his non sequitur propositum arguentis. s. ꝙ anima nunc in via sit btā btitudine q̄ cōsistit in actu: licet possit cōcedi ꝙ aīa hñs grām nūc in via ē btā habituali btitudine ꝛ ichoatiue nō cōsumate aut cōpletiue. ¶ Ad 3ᵐ. dr ꝙ quicqd sit de maiori n̄ non est vlr vera si absolute ꝛ simpliciter capiatur: et tamen minor assumit duo falsa. vnum est ꝙ gratia perficit animam solūmō in ordine ad actum meritoriū. hoc autem falsum est si intelligatur imediate. nam vt sepe dictum est supra: gratia per se et primo pficit animam sm̄ seipsam constituens eam in esse supernaturali ꝛ in natura singulari modo deiformi. aliud falsum est ꝙ actus meritorius sit actus solius voluntatis si intelligatur vt arguens videtur pretendere subiectiue. nam actus meritorius esse potest sicut ꝛ actus peccati elicitus ꝛ a ratione et ab alijs potentijs in quibus ē subiectiue. ꝓut. S. Tho. probat. pª 2ᵉ questione. 74. articulo secūdo. q̄uis huiuscemodi actus dicantur esse voluntarij causaliter tanq̄ principij motiui. mouet enim voluntas alias potentias ad act⁹ suos. ¶ Ad cōfirmationem concedimus primam consequentiam sed secundam negamus. quoniam vt. S. Tho. deducit. pª 2ᵉ questione. 114. articulo. 4º. ad actum meritorium non solum confert perfectio gratie: sed etiam motus liberi arbitrij in quātum est voluntarius. nam ad rationē meriti duo requiruntur. vnum est ꝙ actus sit voluntarius. aliud est ꝛ magis principale ꝙ sit gratia informatus. ex quo patet ꝙ q̄uis perfectio anime que est per gratiam redundet in actum intellectus vel alterius potentie: non potest esse meritorius sine actu voluntatis. argumentum autem procedebat ac si sola perfectio gratie circūscripta operatione voluntatis sufficeret ad actum meritoriū. Et per hec patet respōsio ad. 4ᵐ. peccatum enim non dicit esse in voluntate quasi omne peccatum sit in ea subiectiue: sed quia sine actu volūtatis aut eius motione non est peccatum. ¶ Ad 5ᵐ. dicitur ꝙ peccat per equiuocationē iusticie. nam iusticia que formaliter est in voluntate subiectiue est iusticia virtus. sed iusticia que est gratia est forma quedam habitualis qua anima in se iustificatur non ordinata immediate ad operationem. verūtamen gratia potest dici iusticia virtus denominatione causali non formali. gratia nāqꝫ causa est iusticie virtutis cum ab ipsa ꝓfluat vt dictū est supra. ¶ Ad. 6ᵐ negatur assumptū. et ad eius probationem dicitur ꝙ illa propositio habet veritatem de perfectionibus connaturalibus ꝛ proportionatis: non de perfectionibus supernaturalibus ꝛ perfectibilibus improportionatis quales sunt gratia charitas fides ꝛ huiusmodi. hec enim sicut sunt improportionata naturis suorum perfectibilium: ita ꝛ ipsarum ordo ac cōnexio non consequitur naturalem ordinem suorum perfectibilium sed ordinationem dei infundentis ꝛ proprias ipsarum naturas sm̄ quarum rationem charitas maiorem habet cōnexionem cum gratia q̄ fides aut spes nam non pōt nō informari ꝛ non perfici per gratiam sicut ille. cuius rationem assignat. S. Tho. 3º sen. dis. 27. q̄stione. 2ª arti. 4º sub. arti. 4º. quia charitas cum sit ex sua ratione formali amicicia que requirit conuictum inter amatos: non potest esse charitas nisi sit simul participatio diuine vite que est ꝑ gratiam. et ideo charitas sine gratia esse non potest quēadmodum fides et spes. ¶ Ad. 7ᵐ. dicitur ꝙ maior sicut iacet est falsā. nam omnes habit⁹ virtutum infusarum dati sunt homini propter assequendum deum per opus meritorium. hic enim est finis vltimatus omnium virtutum presertim infusarum. et tamen non oēs virtutes infuse pficiunt volūtatem subiectiue. et licet volūtatis sit mereri vel causaliter vel elicitiue: est etiā intellectus ꝛ aliarū potētiarū elicitiue. ¶ Ad. 8ᵐ. negatur ꝯsequentia. nā licet intellect⁹ sit prior volūtate quātū ad rōnē obiecti: voluntas tñ est prior quantū ad rōnem mouendi. nam voluntatis est mouere ꝛ intellectum et alias potentias ad suos actus. perfectio

ante3 gratie redundat ab essentia ad potentias fm q ordinant ad operationē. vñ magis cōsequit q primo natura perficiatur voluntas per gratia3 q̄3 alie potentie cum voluntas sit aliarum motrix et imperatrix. ¶ Ad. 9m. dicitur q et eo non probatur q gratia sit subiectiue in potentijs aie plusq̄3 in essentia. nā sicut potētie anime sunt inuariabiles circa essentiam aie q2 sunt ab ea inseparabiles: ita 7 essentia aie est inuariabilis circa potētias cum sit ab eis inseparabilis. vñ argumētu3 nichil cōtra nos cōcludit. ¶ Ad. 10m. dr q maior est falsa. et cū arguens dicit q essentia aie nō glorificatur nisi mediāte potentia: dr q est verū glorificatione q̄ est per operationē. sed glorificatione q̄ est per habitū glorie sicut per actum primū non glorificat essentia mediante potētia. immo ecōtra pō glorificatur per essentiam. ¶ Ad. 11m. dicitur primo q arguens hoc argumentū ex scriptis Sancti Thome collegit. pa 2e questione quiquagesima articulo secūdo: et tamen eius solutionem que ex dictis Sancti Doctoris ibi subiungit tacuit. Dicimus secūdo ad formam argumēti q procedit ex insufficiēti diuisiōe. nā preter duos modos habitus quos arguēs assignat: est terti9 quem. S. Doc. in loco prime allegato ponit fm. s. q habitus aie accipitur in ordine ad naturam superiorem qualis ē gra. vnde. S. Tho. loco preallegato sic dicit. habitus importat dispositionem quandam in ordine ad naturam vel ad operationem. si ergo accipiatur habit9 fm q h3 ordinem ad naturam sic non pōt esse in aia: si tū de natura humana loquamur quia ipsa anima est forma cōpletiua humane nature. vnde fm hoc magis potest eē aliquis habitus vel dispositio in corpore per ordinē ad animam q̄3 in anima per ordinem ad corpus. sed si loquamur de aliqua superiori natura cuius homo potest esse particeps fm illud. 2a. petri. p°. vt simus consortes nature diuine: sic nihil prohibet in anima f3 suam eēntiam esse aliquem habitum. s. gratiam vt infra dicetur. si vero accipiatur habitus i ordine ad operationem: sic maxime habitus inueniuntur i anima inquantu3 anima non determinatur ad vnā sed se habet ad multas quod requiritur ad habitum vt supradictum est. et quia anima est principium operationu3 per suas potentias: ideo f3 hoc habitus sunt in anima fm suas potentias. hec ille. ¶ Ad argumentum ante oppositum respondet Sanct9 Thomas in hac distinctione articulo 4°. ad 4m. q gratia preueniens dicitur fides. non q per essentiam gratia a fide non differat: sed quia in iustificatione quam gratia causat primus motus fidei inuenitur. et ideo cum habitudines 7 habitus per effectus nobis innotescāt illud in quo primo gratia manifestatur est fides. et propter hoc Augustinus fidem gratiam preuenientem dicit. Similem responsionem ponit de veritate questione vigesima septima articulo secundo ad secūdum. Et prima secunde questione. 110. articulo tertio ad primum et in hoc articulus terminatur.

¶ Distinctio. xxvij.

Irca vigesimā septimā distinctionem q̄ritur vtrum habens gratiā possit de condigno mereri gloriam. Et arguit q sic. q2 id quod redditur fm iustum iudicium: videt esse merces condigna. sed vita eterna redditur a deo fm iustum iudicium fm illud secunda ad thimotheum quarto. in reliquo reposita est michi corona iusticie quam reddet michi dominus in illa die iustus iudex. ergo et cetera. ¶ In oppositum arguitur. quia inter opera meritoria maxime videntur esse meritorie sanctorum passiōes. sed iste non sunt meritorie vite eterne de condigno fm illud Apostoli Romanorum octauo. nō sunt condigne passiones huius temporis ad futuram gloriam que reuelabitur in nobis. ergo et cetera. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Uantu3 ad articulum primum est vna conclusio scilicet q existēs in gratia potest per illam mereri vitam eternam de condigno. Hanc conclusionem tenet Sanctus Thomas in hac distinctione articulo tertio. Et. pa 2e questione. 113. articulo tertio.

Quātum ad articulū secundū arguit̄ cōtra predicta. Et quidem durandus arguit primo contra hoc qd̄ dictū est q̄ redditio premij p̄ merito pertinet ad iusticiam distributiuam. Nam si alicui qui seruit cōmunitati retribuat̄ merces p̄ seruitio impenso: nō esset hoc iusticie distributiue ſ̄ commutatiue. quia cōsiderare habitudinem rei ad rem vel actionis ad passionem nō habito respectu principaliter persone ad personam pertinet ad iusticiam cōmutatiuā ꝛ non ad distributiuā. iusticia enim distributiua per quam bona cōmunia dant̄ p̄sonis priuatis inquātum sūt ptes ciuitatis: primo respicit ad p̄portionem personarum. et quia cōcludit p̄portionem rerum distribuendarū. vt quanto p̄sona maiorē principalitatem hʒ in ciuitate: tanto plura de bonis cōmunibus recipiat. ſʒ cōmutatiua iusticia ecōtrario primo respicit ad habitudinē rei ad rem sicut in cōmutationibꝰ puta in emptiōe ꝛ venditiōe: vl̄ ad habitudinē actiōis ad passionē ꝫ vt in iniurijs vīdicandis vel puniēdis. ad cōdicionem aūt p̄sone nunq̄ si sit p̄uata p̄sona. sic igit̄ considerare habitudinē rei ad rem vel actiōis ad actionē siue i bonis siue in malis non habito principali respectu ad habitudinem persone ad personam: pertinet ad iusticiam cōmutatiuam ꝛ nō distributiuam. ſ̄ in redditione premiorum ꝛ penarum p̄ meritis et culpis attēditur principaliter habitudo actionum. vt cuꝰ actio fuit melior plus p̄mietur: cuꝰ autem fuit deterior plus puniat̄. nec habetur respectus ad cōdicionem personarum nisi quatenꝰ faceret differētiam actionū. igit̄ ꝛc̄. ℂ 2ᵒ. arguit probando q̄ male accipiat̄ equalitas p̄portiōis que ptinet ad iusticiam distributiuam. nā in iusticia distributiua nō attendit̄ proportio rerum ſʒ proportionem dātis ꝛ accipientis sed ſm̄ p̄portionem p̄sonarum accipientiū. vt quanto q̄s maiorem p̄ncipalitatē ꝫ hʒ in cōmunitate: tāto plus de bonis cōmunibus accipiat. in p̄posito autem nō seruatur iste modus p̄portionis. sed seruatur p̄portio meriti ad premiū ſm̄ p̄portionē merentis ꝛ premiātis seu dantis ꝛ accipientis qd̄ nō cōuenit distributiue iusticie. alioqn̄ si p̄nceps distribueret bona cōmunia alicuꝰ ciuitatis ciuibꝰ: plꝰ acciperet vnusquisq̄ q̄ si ea distribueret p̄cōsul. et si p̄portio meriti de cōdigno ad p̄miū sic attēderet̄: illi q̄ locāt operas suas plus merent̄ ex cōdigno colēdo agros diuitis q̄ pauperis ꝛ operādo i opere regis q̄ ciuis qd̄ est falsū. ſʒ ergo q̄ reddere p̄mium p̄ merito nō pertinet ad distributiuā iusticiam ſ̄ ad cōmutatiuam q̄ respicit equalitatem quātitatis. q̄ nullo mō est inter opus nr̄m quantūcunq̄ gr̄a informatū ꝛ gloriā. p̄pter qd̄ nōdum apparet qualiter possimꝰ gloriā mereri ex condigno. ℂ 3ᵒ. Qr illud qd̄ d̄r de motione sp̄ūs sc̄ti nō valet. q2 valor actus nunq̄ est a motore nisi ratione alicuius existētis formaliter in actu vel in pō elicitiua. agens enī non perficit passū ſʒ se ip̄m: sed ſʒ aliquid imissū sibi. similiter sp̄ūs sc̄tus mouet ad actus q̄ non sunt meritorij vt prophetare vt apparet de balaam numeri. 23. et. 24. ℂ 4ᵒ. Quia illud quod dicitur de gr̄a q̄ equatur glorie in virtute q2 est eiꝰ seminarium: patet q̄ metaphorice dicatur. non enim est semē nisi respectu eorum que educuntur de naturali potentia creature. quod non conuenit glorie sicut nec gratie. igit̄. ℂ 5ᵒ. Quia meritū de condigno dupliciter potest accipi. quia quoddam est meritū de cōdigno large sumptū pro quadam dignitate quam deꝰ requirit in opibus nostris ex sua ordinatione ad hoc vt remuneremur vita eterna. et hec dignitas ē in nobis per gr̄am ꝛ charitatē ꝫ habitualem. aliud ē meritum de cōdigno stricte et p̄prie acceptū. et tale meritum ē actio voluntaria p̄pter quam alicui debetur merces ex iusticia. sic q̄ si nō redderetur: ille ad quem pertinet reddere iniuste facit ꝛ est simpliciter et p̄prie iniustus. et tale meritum de cōdigno inuenitur inter homines. sed nō est hominis ad deum. quod patet. quia quod redditur potius ex liberalitate dantis q̄ ex debito operis non cadit sub merito de condigno stricte ꝛ p̄prie accepto vt expositum est. sed quicq̄d a deo accipimus siue sit gratia siue gloria bonum temporale vel spirituale p̄ quocūq̄ bono opere precedente in nobis: potiꝰ et principalius accipimꝰ ex liberalitate dei q̄ reddatur ex debito operis. ergo nichil penitus cadit sub merito de condigno. maior patet ex ratione meriti de condigno prius posita. minor p̄batur. quia facilius ꝛ minus est reddere equiualens eiꝰ qd̄ q̄s accepit ab alio q̄ eum constituere debitorem. quia ad constituendum eum debitorem requiritur q̄ plus reddat q̄ receperit vt sic ratione pluris alius efficiatur debitor. sed nullus potest reddere deo equiualens dicēte philosopho. 8ᵒ. ethicorum q̄ in his que sunt ad deos et parētes impossibile ē equiualens reddere. ergo multo minus ē possibile q̄ de quocūq̄ opere nr̄o deꝰ fiat nobis debitor ita q̄ si nō redderet debitū esset iniustus. ℂ 6ᵒ. Qr et illud qd̄ sumus ꝛ quod habemus siue sint bonū habitus siue sint boni actus

seu vsus: totū est in nobis ex liberalitate dei gratis dātis ꝛ conseruantis. et quia ex dono gratuito nullus obligat ad dandū amplius sed potius recipiens obligatur danti. iō ex bonis habitibus et ex bonis actibus seu vsibus nobis a deo datis deus non obligat nobis ex aliquo debito iusticie ad aliqđ amplius dandum ita ꝙ si nō dederit sit iniustus. ſ potiꝰ nos sumꝰ deo obligati. et sentire seu dicere oppositū est temerariū et blasfemum. ¶7°. Qr si decedēti in gr̄a deꝰ non daret gloriā nihil iniustū faceret. et si hn̄ti gr̄am eam auferret nō esset iniustus. ꝗnimo si quis cōquereretur de hoc: posset ei deꝰ dicere illud euāgelij. an nō lꝫ michi qđ volo facere. an oculus tuꝰ neqȝ est qr ego bonꝰ sum. et ille q̄ hoc pateret: deberet dicere illud Job p°. dn̄s dedit dn̄s abstulit sicut dn̄o placuit ita factū est. sit. n. d. b. ¶8°. Qr cū oē bonum sit ex dono gratuito dei: ex hoc ꝙ deꝰ dat quedā nō obligat ad dandum alia ita vt nō dādo sit iniustus. et si quid pro bonis opibus nobis dat vel reddit: potius est et principalius ex liberalitate dei dātis ꝙ̄ ex debito nr̄i opis. ¶9°. Qr si deus constituit nobis debitor: aut hoc ē ex nr̄o opere aut ex sua ꝑmissione quā exprimit scriptura iacobi. p°. btūs vir q̄ suffert tēptationē ꝛc. sequit accipiet coronā vite quā repromisit deꝰ diligētibꝰ se. si dicat primū: tūc ꝓcedūt argumēta ꝓcedentia. si dicat secundū: nō valet ꝑpter duo. p̄mo qr diuina ꝑmissio in scripturis nō sonat in aliquā obligationē: sꝫ insinuat māin disponi diuina liberalitate. secūdo qr qđ non reddit ex debito precedētis operis sꝫ ex ꝑmissione precedente: nō reddit ex merito operis de cōdigno sed solū ꝛ principaliter ex ꝑmisso. et ita non est ibi illud debitū de quo loquimur. et sic patet ꝙ meritum de cōdigno stricte et ꝑprie sumptū videlꝫ pro actiōe voluntaria ꝑpter quā operanti debet merces ex iusticia sic ꝙ si nō reddatur: ille ad quem ptinēt reddere iniuste facit ꝛ est simpliciter et ꝑprie iniustus: nō est hoīs ad deum. ¶10. Qr ꝑpter tale meritum cū sit homini simpliciter ipossibile. nō est necesse ponere ī nobis gr̄am vel charitatem habitualem ꝛ si poneret frustra poneret. sed solum ꝑ gr̄am est ī nobis illud meritū de cōdigno qđ deꝰ ex sua gratuita ordinatiōe reqrit in operibus nostris ad hoc vt remuneremur vita eterna. et hoc meritū est mediū inter meritū qđ est simpliciter de cōgruo ꝛ ante gr̄am: et meritū qđ est simpliciter de cōdigno. et ideo cōparatum ad vtrūqȝ potest dici vtrūqȝ. qr cōparatum ad meritum ante gr̄am potest dici de condigno. et cōparatum ad meritū simplr̄ de condigno pōt dici de congruo.

¶11°. Qr huic sententie cōcordat cōis doctrina .S. Tho. p°2e. q.114. arti. p°. ꝙ sicut reddere iustū precium ꝓ re accepta ab aliquo ē iusticie: ita recompensare mercedem vel premium laboris est actus iusticie. et ideo in illis in quibus est simpliciter iustum: est etiam simpliciter rō meriti et premij seu mercedis. in ꝗbus autē nō est simpliciter iustum sed ſm quid: ī his nō est simpliciter rō meriti sed ſm quid. Inter hoīem aūt ꝛ deum non potest eē iustum simpliciter sicut neqȝ equale sꝫ solum iustū ſm quid. s. ꝓportionatum. qr totū bonum qđ est hominis: ē dei et a deo multo ampliꝰ ꝙ̄ actiōes serui sint dn̄i sui in humanis. ꝑpter qđ meritū hoīs apud deum nō pōt esse simpliciter meritū de cōdigno sed solum ſm ꝓsuppositionē diuine ordinationis. ita. s. vt hō id consequatur a deo per suā operationē quasi premiū vel mercedem ad quod ei virtutem operādi deputauit. que virtus operandi ad merendum beatitudinem est non solum potentia voluntatis sed habitus gratie vel charitatis. ¶12°. Quia si oppositū dicatur: hoc erit potissime propter duo. p^m est. quia per peccatum quis potest mereri penā de condigno. et ideo videtur ꝙ similiter ꝑ opus bonū quis possit mereri gloriam de condigno. secundum est propter auctoritatem apostoli dicentis ꝙ premium vel corona redditur ex iusticia. sed neutrum horum valet. non quidem primum quia non est simile de merito et de demerito. quia qui in toto alteri obligatur: tanto ex sua ingratitudine plus demeretur quanto plus recipit. sed qui totum habet ab aliquo: totum ei debet nec potest eum constituere debitorem quod requiritur ad meritum de condigno vt dictum est. secundum similiter non debet mouere. quia apostolꝰ non dicit ꝙ corona glorie reddatur ſm iustum iudiciū: sed ꝙ redditur a iusto iudice quia a dn̄o qui ē iustus ꝛ misericors. sed misericordiā ostendit coronando beatos qui ex condigno nō possunt mereri. iusticiam vero puniendo malos qui ex condigno possunt demereri. nec tamē etiā eis reddit ſm rigorem iusticie quos iuste posset annichilare.

Quantū ad articulū tertiū p̄mo notādū est ꝑut phs docet. 5°. ethi. ꝙ iusticia eq̄litatē importat in acceptionibus ꝛ dationibus. ex quo habet ꝙ iusticia proprie dicta sit ad alterum. nichil enī ꝑprie loquendo est sibi equale sꝫ alteri ad alterū

quidē.s.suppositum. vñ iusticia ꝓprie dicta requi
rit diuersitatem suppositorum: q̄uis metaphori-
ce in vno ⁊ eodē hoīe dicatur esse q̄dam modus
iusticie ſm ꝙ rō imperat irascibili ⁊ cōcupiscibili
et ſm ꝙ iperationi obediunt. ⁊ vniuersalr̄ ſm ꝙ
vnicuiqꝫ parti hoīs attribuit̄ qđ ei cōuenit. Pre-
dicta aūt equalitas duplr̄ contingit. Uno mō in
mutua datiōe ⁊ acceptiōe duarū personarum. et
ſm hanc equalitatē accipit̄ spēs iusticie cōmuta-
tiue q̄ cōsistit in cōmutationibus vt in emptione
et in venditiōe ⁊ in retributionib⁹ ꝓ meritis et i
actionibus ⁊ passionib⁹ inter duas ꝑsonas in qui
bus accipit̄ medium ſm equalitatē recōpensatio
nis. Alio mō eq̄litas attendit̄ nō inter dantē et
accipientē vel inter agentē et patientē: sed inter
duas ꝑsonas recipiētes a tertia ſm cuiuslꝫ digni-
tatem ⁊ merita. et in hac eq̄litate cōsistit iusticia
distributiua. in pma aūt spē iusticie. s. cōmutatiue
requirit̄ equalitas quātitatis vt. s. tantū quis ac-
cipiat quantū dedit ſm valorem. accipit̄ eni me-
diū in iusticia cōmutatiua ſꝫ eq̄litatem rei ad rē.
in secūda aūt specie. s. iusticie distributiue reqrit̄
equalitas nō quātitatis sed ꝓportionis. eo ꝙ in
iusticia distributiua mediū accipit̄ non ſm equa
litatē rei ad rem. s. date ⁊ accepte: sed ſm equali-
tatem ꝓportionis persone ad ꝑsonam i meritis
et dignitate. ita vt cōsideratis meritis ⁊ dignita
te vtriusqꝫ ꝑsone: tantū ꝓportionaliter recipiat
vnus quātū alter: lꝫ quātitas ab vtroqꝫ accepta
nō sit ſm se equalis. ¶ Sꝫ q2 dictū est supra ꝙ in
retributione ꝓ meritis locum hꝫ iusticia cōmuta
tiua: ōīa aduertendum est ꝙ eq̄litas in retributiōe
pro meritis dupliciter pōt considerari. Uno mō
inter dantem et accipiētem ita ꝙ dans seu retri-
buēs tantū quātitatis ſm valorem dat vel retri
buit quātum accipiēs illi meruit siue obsequia si-
ue aliđ genus cōmodi exibendo. et huiuscemodi
equalitatē seruare ꝑtinet ad iusticiā cōmutatiuā.
Alio mō pōt cōsiderari equalitas in retributione
pro meritis nō inter dantē vel retribuentē ⁊ reci
pientē sed inter plures recipiētes retributionem
pro meritis ab aliq̄. q̄s. s. equale premium illis re
tribuit̄ ꝓportionaliter ſm eoꝝ merita redūdan-
tia in dignitatem personarum. et isto mō seruare
equalitatē in retributiōe pro meritis ꝑtinet ad
iusticiā distributiuam. que vt dictū est supra: eq̄li
tatē seruat inter recipientes vt. s. tātum vn⁹ reci-
piat quantum alius: non ſm quantitatem rei ac
cepte sed ſm proportionem i respectu ad ipsorū
merita ⁊ dignitates. neqꝫ fiat vis in nomine retri
butionis. nā loquendo isto secūdo mō de retribu
tione: omnis retributio hꝫ vim distributiōis que
proprie attendit̄ inter plures recipientes. et de
hac cōsideratione retributionis ꝓ meritis debet
intelligi dictū. S. Tho. in hac dis. arti. 3° in. c. vbi
loquens de retributiōe qua deus premiū bonis
retribuit sic dicit. in redditiōe aūt premij ad me-
rita magis seruat̄ forma distributionis cum ipse
scꝫ deus vnicuiqꝫ ſm opera sua reddat: q̄ cōmu-
tationis cū deus a nobis nichil accipiat. hec ille.
et q̄dem ꝓpter inaduertentiā aut forsasse ꝓpter
ignorantiā huius duplicis cōsideratiōis que hrī
pōt in redditione ꝓ meritis: aliq̄ putant contra
. S. D. calumniā suscitare obijciētes cōtra verba
premissa ꝙ in redditione premij ꝓ meritis locū
nō habeat iusticia distributiua sed commutatiua
dūtaxat. oīa nāqꝫ ipsoꝝ argumenta procedūt de
redditiōe premij pro merito ſm primā cōsidera-
tionem cōsiderando. s. retributionem aut premij
redditionē ſm equalitatē int̄ dantē vel retribuē
tem ⁊ eum cui fit retributio. cū tñ sanctus doctor
in loco p̄allegato loquat̄ de redditiōe premij ꝓ
meritis in secūda cōsideratione ꝑut. s. equalitas
seruatur nō inter dātem ⁊ recipientē sed int̄ plu-
res ab aliquo recipientes ſm proportionem ad
eoꝝ merita ⁊ dignitates. vnde ⁊ rationem assi
gnat. quia deus nihil a nobis accipiens: vnicuiqꝫ
reddit ſm opera sua. ex quo manifeste apparet
ꝙ loquitur de equalitate redditiōis pro meritis
seruata inter plures recipientes quod est iusticie
distributiue: non inter dantem ⁊ accipientem in-
ter quos equalitatem seruat iusticia commutati
ua. de qua statim subiungit ꝙ metaphorice dici
potest inter deum et nos inquantum deus vide
tur a nobis accipere nostra opera in eo ꝙ ea ac-
ceptat ⁊ quasi retribuat vl̄ reddat premium pro
eo quod accepit. hoc autē satis improprie ⁊ me
taphorice dictum est. ex quo inferimus de men-
te Sācti Thome ꝙ iusticia distributiua proprie
deo conuenit respectu creaturarum inquantum
scꝫ equalitatem proportionis seruat in commu-
nicatione bonorum suorum dans vnicuiqꝫ pro-
portionaliter ſm suum modum. sed iusticia com
mutatiua per quam equalitas constituitur inter
dantem et recipientem: deo competere non po-
test ſm ꝓpriam acceptionem i respectu ad crea-
turam. quia beneficia dei merita creature super
excedunt. verum ꝙ quia inter deum dantem et
creaturam recipientem potest attendi quidam
modus equalitatis proportionis inquantum. s.
ita se habet deus in retribuendo ad id quod sue
magnificētie ⁊ pietati debet̄ sicut creatura ad id
qđ ei competit ꝓ sua paruitate: quidam modus
cōmutatiue iusticie considerari pōt in deo respe-

tu creature impropriꝰ tñ multo plus ꝙ inter patrem et filiū et dñm et seruū inter quos ſm phm 5°. ethi. nō inuenitur ꝓprie iusticia. Et hoc exp̄sse. S. T. dicit. 4°. sen. distin. 46. q. p°. ar. primo sub arti. p° in corpore. vbi et accipitur ratio distinctionis supra posite.

Secūdo Notādū est ꝙ meritum dicit̄ respectū ad p̄miū. est eni meritū opꝰ cui debet̄ premiū. in rōne ergo meriti rō debiti implicat̄ in ordine ad premiū. debitū autē equalitatē importat eiꝰ qd debet̄ ad id pro q̄ debet̄. vñ sicut duplex est equalitas. s. quātitatis et ꝓportionis: ita et est duplex modꝰ debiti. vnꝰ ē q̄ debet̄ eq̄le s3 quātitatē: et iste modꝰ debiti attēditur in iusticia cōmutatiua ꝓprie dicta per quā redditur equiualēs ſm quantitatē rei. alius modus debiti ē ſm equalitatē ꝓportionis. et iste subdiuidit̄. qm̄ equalitas ꝓportionis pōt attendi dupliciter. vno modo inter dantē et accipientē quādo. s. id quod dat̄ equalit̄ se habet ad eū qui dat sicut id qd rependitur ad eum q̄ rependit. et modus debiti q̄ cōsequit̄ huiuscemodi equalitatē ꝓportionis: attēdit̄ in iusticia cōmutatiua improprie dicta q̄ inuenit̄ inter deū et creaturā et pr̄em et filiū et dñm et seruū. quam phs. 5° methaꝑ. appellat per similitudinem dictā. et est modus debiti cōsimiliter improprie dictꝰ ex parte dei et patris ac dñi. q. n. tñcūq3 eni deo creatura obsequat̄: nō ꝓprie cōstituit deū sibi debitorē. eo ꝙ quecūq3 creatura deo retribuere pōt: accepit a deo. iuxta illud apl̄i quid habes qd nō accepisti? et iterū quis primo dedit. s. deo et retribuet̄ illi quasi dicat nullus. cōsimilit̄ suo modo neq3 filius patrē neq3 seruus dñm potest sibi cōstituere debitorem vt phs probat. 5° et. 8° ethi. verūtamē q2 deꝰ in cōferendo vel retribuēdo bona creature: facit quod debitū est sue maiestati et magnificētie et ordini prouidentie sue ſm dispositione3 sue sapiētie: cōsideratur in diuinis largitionibꝰ et retributionibꝰ q̄dā modꝰ debiti impropriꝰ tamē cū nō sit ad alteru3 sed ad seipm. sui autē ad se non est ꝓprie debitū sicut neq3 iustū. et cōsimiliter suo modo in his q̄ pater inpēdit filio et dominꝰ seruo facit id quod sibi debitum est. hic ſm dominatiua3: ille ſm patriam potestatem. potest alio modo accipi equalitas ꝓportionis non inter dantem et accipientem mutuo sed inter duos vel plures accipiētes ab aliquo. de qua dictum est in precedente notabili ꝙ attenditur inq̄m tantum vnus accipit quātum alius non ſm quantitatem rei accepte s3 ꝓportionaliter ad vniuscuiusq3 meritū et dignitatem. et ſm huiusmodi equalitatem ꝓportionis accipitur alius modus debiti qui attendit̄ in iusticia distributiua. et iste modus debiti est proprie dictus quemadmodum et est ꝓprie dicta iusticia distributiua. huiuscemodi enim ratio debiti est q̄lis ꝓprie cōuenit iusticie distributiue. in qua sicut equalitas attenditur non inter dantem et accipientem sed inter plures accipientes: ita et debitum attendit̄ inter ipsos accipientes inq̄m vnusquisq3 recipit ſm ꝙ sibi debet̄ iuxta merita et dignitates. ita ꝙ in iusticia distributiua non est hoc debitum isti et illud alij propterea ꝙ largiens vel distribuens debitor sit illud vel tātū sibi dare. nā pōt sola liberalitate bona sua illis distribuere ꝓportionaliter ſm ꝙ singulorū gradꝰ exigit vt notat. S. T. in hac distī. arti. 3°. ad. 4m. sed est hoc debitum isti in respectu ad id quod est debitū alteri cōsideratis meritis et dignitatibus personarum. Accipiuntur premissa ex dictis. S. Tho. in hac distin. arti. 3°. Et. 4°. sentē. distin. 46. q. p°. ar. p°. in. c. et ad. 4m. Et p°. p. q. 21. ar. p°. ad. 3m.

Tertio Notandum est ꝙ ut accipit̄ ex dictis. S. Tho. p̄ma p̄te. q. 21. ar. p°. ad. 3m. ꝙ iusticia q̄nq3 dicit̄ in deo cōdecētia sue bonitatis: quandoq3 vero retributio pro meritis. vtroq3 autē modo aliter et aliter accipitur ratio iusticie sicut et rō debiti. Pro cuiꝰ intellectu cōsiderandū est ꝙ in operatione diuina debitū dupliciter attēdi pōt. Vno modo ſm ꝙ aliquid deo debet̄. Alio modo ſm ꝙ aliq̄d debetur rei create. et vtroq3 modo deꝰ debitū reddit. debitū enim est deo vt impleat̄ in rebus id qd eius sapientia et volūtas habet et qd suam bonitatē manifestat: et ſm hoc iusticia dei respicit decētiā ipsius ſm quā reddit sibi quod sibi debet̄. debitū est etiā alicui rei create ꝙ habeat id qd ad ipsam ordinatur siue ex cōdicione nature siue ex ꝓpria operatione. sicut homini est debitū ꝙ habeat manus et ꝙ ei alia animalia seruiāt. et sic etiam deꝰ operat̄ iusticiā quādo dat vnicuiq3 quod ei debetur ſm rōnem sue nature et condicionis. sed hoc debitū dependet ex primo. q2 hoc vnicuiq3 debetur qd est ordinatū ad ipm ſm ordinē diuine sapientie. et licet deꝰ hoc modo debitu3 alicui det: nō tamē ipse est debitor. q2 ipse ad alia nō ordinatur sed potius alia in ipm. primꝰ autē modus debiti attēdit̄ in iusticia dei q̄ est condecētia sue bonitatis et magnificentie. q̄ iusticia est improprie et quasi metaphorice dicta sicut et ipse modus debiti eo ꝙ nō sit ad alteru3 sed sui ad se. secundꝰ vero modꝰ debiti attendit̄ in iusticia dei secūdo modo dicta que dicitur retributio ꝓ meritis q̄ insti-

cia est dei ad creaturā. ¶ Sed animaduertendū
est q meritum alicui⁹ rei dupliciť pōt accipi. vno
modo large et quasi abusiue ꝓ omni eo qđ est de
bitum rei siue ex natura sua siue ꝑ operationē vel
quomodolibꝫ aliť. et isto modo oīūs diuina lar-
gitio qua creaturis cōfertur ꝛ largiť id qđ ꝓpium
et cōueniēs est earū naturis: pōt dici retributio
ꝓ meritis quia fit ꝓut ē illis debitū et cōueniēs.
et isto modo videť. S. Doc. capere retributionē
ꝓ meritis vbi ꝓxime allegatū est. ¶ Alio modo
nomē meriti accipiť ꝓprie et in vsu doctorū lo-
quētiū ꝓut significat opus volūtariū cui debeť
premiū vel merces. et licet de ꝟtute sermōis hu-
iusmodi meritum dici possit respectu quorūlibet
bonoꝝ tēporalium. s. et eternoꝝ: et tñ ſm q do-
ctores theologi de merito cōsueuerūt loqui: pro
prie dř respectu bonoꝝ eternoꝝ ꝓut. S. T. no-
tat. 3°. sen. disti. 18. ar. 2°. in. cor. ita vt meritū di
cať opus volūtarium cui ꝓ premio vel mercede
debent bona eterna. hoc aūt cōtingit dupliciter
vel de cōgruo vel de cōdigno. et ſm hoc accipiū
tur due spēs meriti. vna q̄ dicitur meritū de con-
gruo. alia q̄ diciť meritū de cōdigno. Diciť autē
meritū de cōgruo op⁹ qđ ex natura sua non facit
premiū sibi debitū. qđ cōtingit qñ inter meritum
et premiū nō inueniť quātitatis equalitas ſm re
ctā extimationē: sed ꝑmiū tribuiť ꝓ merito libe-
ralitate dantis. et diciť meritū de cōgruo ea rōne
q: nō ex natura opis sed ex cōgruētia et liberali-
tate dantis ꝑmiū sibi debeať. meritū vero de cō
digno diciť opus volūtariū qđ per equiualētiā
ꝑmiū facit esse sibi debitū. et hoc cōtingit qñ inť
ꝑmiū et meritū inueniť quātitatis equalitas ſm
rectā extimationē valoris. huiuscemodi āt eq̄li-
tas dari nō pōt inter op⁹ voluntariū quātūcūq
ꝟtuosū sit ꝛ inť premiū glorie qđ est vita eterna
cōsiderata opis natura. nā vt apľs dicit Ro. 8°.
nō sunt cōdigne passiones hui⁹ tēporis ad futurā
gliam q̄ reuelabiť in nobis. acquiriť tamē operi
predicta valoris eq̄litas virtute grē spūs sancti
qua informať. de q̄ Johānis. 4° dictū ē q fiet in
eo aquā grē habētē fons aque salientis in vitā eter-
nam. grā siquidē spūs sancti diciť saliens in vitā
eternā q: et ipsa meritorie vitā eternam attigit
et nos in vitā eternā salire facit. hēt eni grā tātā
vim ex influētia spūs sancti a quo in nos deriua-
tur q ꝑ eam spūs sanct⁹ vere nos inhabitat ꝛ in
filios dei nos regenerat faciens nos diuine cōsor
tes nature vt diciť. 2° Petri ꝑmo. et ipa opera
nr̄a meritoria et cōdigna facit vite eterne. Un-
de ꝑ grām gratū facientē triplici ratione fiūt ope
ra nr̄a meritoria vite eterne de cōdigno vt ex di

ctis. S. Tho. accipiť. p°. 2°. q. 114. ar. 3°. vna est
q: cum ꝑ grām spūs sanct⁹ inhabitat mentē no-
stram: efficit q nr̄a opera elicita sint a spū sancto
nobis cooꝑante ac ꝑ hoc vt quodā motionis in-
fluxu ꝟtutē habeāt spūs sancti et sint ꝑ equiualē-
tiam vite eterne cōdigna. Secunda ratio est q:
cum ꝑ grām diuine simus cōsortes nature inq̄
est quedā dei participatio: dū ꝑ grām regenera-
mur: i filios dei adoptamur. ex q̄ fit vt iure adop
tionis ꝺbita sit nobis eterne glorie hereditas ſꝫ
illud Ro. 8°. si filij et heredes. qđ autē iure ē de-
bitū: cōdigne acquiriť et possideť. Tertia rō est
q: grā spūs sancti cum sit q̄daꝫ glorie eterne in-
choatio in hac vita nec sit alterius substantie ꝑfe
ctio ꝓut. S. Tho. notat. p°. 2°. q. 111. arti. 3° ad
2m. Et de. ve. q. 27. ar. 5°. ad. 6m. quāuis sit al-
terius mēsure ꝑfectio: adequať non actu sed ꝟtu
te ipsi eterne glorie. quēadmodū et semē arborū
in quo est ꝟtus ad totā arborē dř equale toti ar-
bori in ꝟtute. ac ꝑ hoc grā habet vim vt opa nr̄a
grā et charitate informata: condigna faciat vite
eterne ꝑ ꝟtutis equiualētiā adiūcta diuina ordi-
natione ex qua opa grē in hac vita cōplementū
habēt equiualētie et cōdignitatis ad eternā glo
riā. ita vt quātitatē mēsure qua gl̄ia grām status
vie excedit: diuina voluntas et preordinatio su-
pleat. huiuscemodi aūt operū grē cōdignitatem
ad eternā vitā: insinuat apľs Paul⁹. 2ª ad thi-
mo. 4°. vocās coronā sibi reddendā ꝓ bono cer
tamine: coronā iusticie. ait eni. bonū certamē cer
taui cursum cōsumaui fidē seruaui. in reliquo re-
posita ē mihi corona iusticie quam reddet mihi
dñs in illa die iustus iudex. neq; eni corona iusti-
cie vocareť si ꝯdigne ꝓ meritis ñ dareť. ¶ Sꝫ his
obstare videť qđ ipse idē apľs Ro. 6° dicit. grā
dei vita eterna. si aūt ex grā: nō iā ex debito red-
ditur vľ ex cōdigno. sed cōsiderandū est q vita
eterna et iuste ꝓ meritis a deo reddiť: et eius mi
seratione et ꝑ grām nobis donať. Primū enim
verū est. qñ opa grā et charitate informata eq̄-
ualentiā et cōdignitatē habēt ad vitā eternā mo
dis et rōnib⁹ supra expositis. secūdū iterum veꝝ
est. q: q opa nr̄a bona sint et grā ac charitate in-
formata ac ꝑ hoc q digna et meritoria sint vite
eterne: dei miseratione et ꝑ ei⁹ grām fit qui et bo
nam volūtatē et opandi efficaciā et grām et cha
ritatē qua opa nr̄a meritū habēt de cōdigno ipē
nobis sua pietate ac largitate dōauit. de⁹ eni ē vt
apľs clamat q̄ opatur in nobis et velle ꝛ ꝑficere
. i. opari ꝓ bona volūtate. neq; sufficiētes sumus
vt idē apľs alibi dicit cogitare bonum ex nob q̄si
ex nob ſꝫ sufficiētia nr̄a a deo ē. ꝓpť qđ alio loco

idem apłs dicit. nõ est volētis neq͡ currentis sed dei miserētis. vñ et sup illud Ro. 6°. gr̃a dei vita eterna: glosa et videt̃ eē Augustini ex libro d̃ gr̃a et libero arbitrio vtrũq͡ asserit et q̃ vita eterna reddit̃ iuste p̱ meritis et q̃ dei miseratione ac p̱ eius gr̃am reddit̃. nã cũ apłs dixisset stipēdia. n. peccati mors: gr̃a aũt dei vita eterna inq͡t glosa. potuisset etiã dici stipēdiũ iusticie vita eterna. sꝫ maluit dicere gr̃a dei vita eterna: vt intelligeremus deũ ad vitã eternã pro sua miseratione nos p̱ducere nõ meritis. vnde vita eterna q̃ in fine a deo meritis p̃cedentib⁹ reddit̃ que non a nobis sunt sed in nobis facta sunt p̱ gr̃am: recte et ipsa gr̃a nuncupat̃ qꝛ gratis datur. neq͡ ideo gratis qꝛ non meritis dat̃: sed qꝛ data sunt et ipsa merita quib⁹ datur. cõfitendũ est ergo ideo gr̃aꝫ vitã eternã vocari: qꝛ his meritis reddit̃ que gr̃a contulit. hec glosa. vbi vtrũq͡ fatet̃ et q̃ vita eterna datur p̱ meritis tanq͡ iusticie stipēdiuꝫ: et q̃ dei miseratione ac p̱ gr̃am reddit̃. eo q̃ et ipsa merita p̱ quib⁹ ex iusticia vita eterna dat̃ a deo opante et coopante data sunt. His cõsonat quod ip̄e Augustin⁹ scribit in ep̃la ad Sixtũ presbiterũ dicēs. cũ eni dixisset. s. apłs. stipēdiũ peccati mors. quis nõ congruētissime et cõsequēter addere iudicaret. stipendiũ aũt iusticie vita eterna. ⁊ verũ est. qꝛ sicut merito peccati tanq͡ stipēdiũ reddit̃ mors: ita merito iusticie tanq͡ stipēdiũ vita eterna. sed beat⁹ Paulus aduersus elationis pesteꝫ vigilantissime militans: stipendiũ inquit peccati mors. deide ne iusticia de humano se extolleret bono merito: nõ ecõtrario retulit dicēs stipēdiũ iusticie vita eterna: sed gr̃a inquit dei vita eterna. et parũ infra subiũgit. cui debet̃ vita eterna vera iusticia est. si aũt vera iusticia ē: ex te nõ est. desursum ē descēdēs a p̃re luminũ vt h̃eas eaꝫ. si tamē habes eam: p̱fecto accepisti. q̃d eni boni habes quod nõ accepisti? quapropt̃ o homo si accepturus es vitã: iusticie quidē stipēdiũ est: sꝫ tibi gr̃a ē cui gr̃a est et ipsa iusticia. hec ille.

¶Quarto Notandũ ē q̃ op⁹ meritoriũ de cõdigno alicuius premij vel mercedis ex alio formalit̃ habet q̃ sit ei⁹ meritoriũ et ex alio h̃et q̃ sit ei cõdignũ. nã ⁊ rõ meritorij ⁊ rõ cõdigni aliq͡n subo separant̃. ē eni opus meritoriũ alicui⁹ premij q̃d nõ ē ei ꝯdignũ sicut pꝫ d̃ merito cõgrui. et ē aliq͡d cõdignũ alteri q̃d nõ est meritũ aut meritorium ei⁹. sicut duo act⁹ virtutis vt fortitudinis vel tēperantie q̃ sibi inuicē sunt eq̃lis dignitatis et p̱ hoc vn⁹ alteri est cõdignus. quorũ tñ vn⁹ nõ ē alteri⁹ meritũ aut p̃miũ. rõ siquidē formalis op̱is cõdigni accipitur ex eq̃litate valoris vel p̱fectionis ad alteꝝ cui dicitur cõdignũ. dicit̃ eni aliq͡d cõdignũ alteri qꝛ ē eq̃lis dignitatis ⁊ valoris. rõ aũt formal̃ operis meritorij maxime h̃moi accipit̃ ex rõne debiti. ē eni operis meritoriũ: cui debitũ est tanq͡ p̃miũ seu merces id cui⁹ d̃r eē meritoriũ. et hoc vel ex nã rei sicut opi v̓tuoso debet̃ p̱ p̃mio laus: vel ex pactiõe aut ordinatione alicui⁹. quēadmodũ p̱ seruitio vni⁹ ãni debitũ ē tãtũ p̃mij ⁊ mercedis quãtũ seruiēs et is cui seruit̃ inter se paciscunt̃ vel quãtum ordinatũ ē p̱ euꝫ q̃ potuit. vt p̱ p̱ncipē vel rei publice gubernatorē. vñ ⁊ in euãgelio laborãtib⁹ in vinea debit⁹ eē d̃r denari⁹ p̱ labore dici. qꝛ int̃ d̃ñs vinee ⁊ laborãtē in vinea sic cõuētum fuit. ¶Ex his inferim⁹ ad p̱positũ nr̃m q̃ ista duo absq͡ calũnia stare p̃nt q̃. s. op⁹ gr̃a ⁊ charitate informatũ sit cõdignũ vite eterne p̱ equiualētiã ⁊ q̃ sit vite eterne meritoriũ ex ordinatione diuina et p̱missione. nã vt deductũ ē: nõ ideo aliq͡d debetur opi tanq͡ merces vel premiuꝫ qꝛ op⁹ est illi condignũ p̱ se et formalit̃ loq̃ndo. vñ op⁹ ex gr̃a et charitate p̱cedēs cõdignũ ē vite eterne p̱ equiualentiã p̱pt̃ rõnes in p̃cedēti notabili expositas. sꝫ non p̱pterea essꝫ meritoriũ vite eterne nisi deus sic ordinasset ⁊ p̱misisset p̱ tali ope vitã eternaꝫ in premiũ largiri. nã lꝫ tale op⁹ equalis sit valoris et dignitatis modo sup̱ exposito: nõ ideo tñ vita eterna eēt illi debita. nã nõ omne cõdignũ debitũ ē suo cõdigno. vñ q̃d apłs dicit vbi sup̱ allegatũ ē: in reliq͡ reposita ē mihi corona iusticie: nõ est itelligēdũ q̃si ex nã op̱is p̱ bono certamine et cursus cõsumatione etiã adiũcta condignitate p̱ gr̃am ⁊ charitatē corona ip̄a dicat̃ eē iusticie: sed d̃r corona iusticie ex ordinatione et repromissione dei quã debitũ ⁊ iustũ ē īpleri. et hũc itellectũ apłs Jacob⁹ exp̃ssit Jacobi p̱mo dicēs. beat⁹ vir q̃ suffert tēptationē. q̃m cũ probat⁹ fuerit accipiet coronã vite quã repromisit de⁹ diligētibus se. nõ recte igit̃ s̃ magis calũniose p̱cedũt argumēta q̃rũdã ꝯ. S. T. p̱ eo q̃ tenet op̱a gr̃a ⁊ charitate informata cõdigna eē vite eterne: fundãtes se in hoc q̃ op̱a ex gr̃a et charitate facta sũt vite eterne meritoria ex ordinatione et p̱missiõe diuina. nã vt ex dictis apparet: hoc eoꝝ fundamētũ doctrine. S. Doc. nõ repugnat. imo stãt simul et vtrũq͡ S. T. docet. nã q̃ op̱a ex gr̃a ⁊ charitate facta sint cõdigna vite eterne p̱ equalētiã exp̃sse tenet. p⁹. 2e. q. 114. ar. 3°: q̃ aũt sint meritoria vite eterne ex ordinatione et p̱missione diuina: tenet in eadē q̃stione. ar. p°. et. ar. 4°. vñ. ar. p° sic cõcludit. et iõ meritũ hois apud deũ eē nõ p̃t nisi s̃ꝫ p̃supositionē diuine ordinationis. Jn 4° ãr articulo

ſc ero dr̄ reſpōſio. dicendū ꝙ ſicut et dictio acci pi pōt: humanꝰ actꝰ hȝ rōnē merēdi ex duobꝰ. p̄mo quidē et pn̄cipalr̄ ex diuina ordinatione ſȝ ꝙ actꝰ dr̄ eē meritorius illius boni ad qd̄ hō diui nitus ordinat̄. hec ille. et qꝛ rō meriti implicat rō nem debiti nō aūt rō cōdigni: inde eſt ꝙ. S. T. te nēs ꝙ opa facta ex gr̄a et charitate ſunt cōdigna vite eterne: tenet ꝙ ꝓ ipſis opibꝰ deus nō efficit̄ debitor nobis illa opantibꝰ niſi ex p̄ſuppoſitione diuine ordinationis ſm̄ quā ipſa opa ſunt meri toria. vñ p̄ma. 2e. q. 114. ar. p°. ad. 3m. dicendum inquit ꝙ qꝛ actio nr̄a non habet rōnē meriti ni ſi ex p̄ſuppoſitione diuine ordinationis: nō ſequit̄ ꝙ deꝰ efficiat̄ ſimplicit̄ debitor nobis ſȝ ſibi ipſi in q̄tum debitum ē vt ſua ordinatio impleat̄. hec ille. Idem in ſentētia dicit in hac diſti. ar. 3° ad. 4m.

Quantum ad ar ticulū quartū reſpōdēdū ē obie ctionibꝰ in cōtrariū. Et qdē ad p̄mū et. 2m Durādi pȝ rñſio ex his q̄ dicta ſunt in p̄mo notabili. nō enī arguēs habuit mētē. S. T. in eiꝰ dictis q̄ ipugnat vt ibi deductū eſt. ¶ Ad. 3m dr̄ p̄mo ꝙ argumētū ſeipſū ſoluit. qꝛ aliqd formalr̄ ē in ope meritorio vite eterne a ſpū ſancto qd̄ dat illi va lorē. ſ. gr̄a et charitas. Dr̄ ſecūdo ꝙ maior ꝓpoſi tio nō eſt vlr̄ vera. nā actio iſtrumēti reſpectu for me inducēde nā in inſtrumēti excedētis: valorē habet ad ipam formā inducēdā a motore nō rō ne alicuius exiſtentis formaliter in ipſa actione. nam virtus artificis ſua motione tranſit in arti ficiatū: nec recipit̄ formaliter in inſtrumento: ſed ei participat̄ intētionalr̄ et in trāſitu ſola. ſ. mo tione. ¶ Ad. 4m dr̄ ꝙ nō militat cōtra nos. non enī. S. T. dicit vt arguēs ſibi iponit ꝙ gr̄a eſt ve re et ꝓprie ſemē glīe ſed ꝙ dr̄ ſemē glīe ꝓpt̄ quā dā ſimilitudinē quā habet ad ſemē arbor̄ qd̄ eſt dictū metaphorice. vñ iſta ſunt verba eiꝰ. p°. 2e. q. 114. ar. 3°. ad. 3m. Ad. 3m dicēdū ꝙ gr̄a ſpiritꝰ ſancti quā in p̄ſenti habemꝰ et ſi nō ſit eq̄lis glīe in actu: eſt tñ equalis in v̄tute. ſicut et ſemē arbo rum in q̄ eſt v̄tus ad totā arborē. et ſimilr̄ ꝑ gr̄az inhabitat hominē ſpūs ſanctꝰ q̄ eſt ſufficiēs cau ſa vite eterne. hec ille. ¶ Ad. 5m dicit̄ p̄mo ꝙ ar guēs fallit̄ putās ꝙ meritū de cōdigno vite eter ne ex eodē habeat ꝑ ſe et formalr̄ ꝙ ſit meritum et ꝙ ſit cōdignū. hoc aūt falſū ē vt deductū fuit in quarto notabili. vñ opus ex gr̄a ꝛ charitate ꝓ cedēs dr̄ eſſe meritoriū vite eterne de cōdigno: nō quaſi adiectiuū de cōdigno determinet ꝑ ſe ꝛ formalr̄ opus meritoriū: ſed ē dictū ꝑ identitatē qꝛ tale opꝰ eſt et cōdignū et meritoriū vite eter ne ſicut expoſitū fuit in q̄rto notabili. Dr̄ ſecūdo ꝙ accipiēdo meritū d̄ cōdigno ſecūdo modo po ſito ab arguēte ꝓut. ſ. adiectiuū cōdignū ē ꝑ ſe et formalr̄ determinatiuū meriti: nō militat cōtra nos. nō enī ſic ſtrictiſſime. S. Doc. ponit opus ex gr̄a et charitate factū eē meritoriū de cōdigno. Auctoritas aūt phi ꝙ. ſ. nullus pōt reddere deo equiualēs: vera ē capiēdo equiualētiā ad oīa vlr̄ q̄ a deo accepit et d̄ his q̄ a deo nō accepit ita vt nequaq̄ ſit debitor deo. ſȝ ſi equiualētia capiatur reſpectu aliculꝰ boni a deo accepti vel accipiēdi nō eſt vlr̄ vera. nā d̄ aliq̄bus q̄ a deo homo acce pit: pōt reddere deo equiualēs alicuiꝰ boni accep ti vel accipiēdi et ſic eſt in ꝓpoſito. qꝛ opꝰ ex cha ritate procedens qd̄ homo habet a deo eſt equa lens vite eterne ꝓ q̄ illud reddit deo. ¶ Ad. 6m. dr̄ ꝙ ꝓcedit ex falſo itellectu ac ſi. S. T. vocaret opus meritoriū vite eterne de cōdigno illud qd̄ facit deum vere et ꝓp̄e debitorē homini vite eter ne qd̄ falſū eſt. imo vt deductū fuit in q̄rto nota bili: expſſe tenet. S. Doc. ꝙ ꝑ huiuſcemodi opera homo nō cōſtituit deū ſibi debitorem. ¶ Ad. 7m dr̄ ꝙ ſuppoſito ꝙ deꝰ preordinauit et ꝓmiſit dare glīam bene opantibꝰ ſicut ex multis auctoritati bus ſacre ſcripture verū eſt. vt ē illud Iacobi p°. beatꝰ vir q̄ ſuffert tēptationē. qm̄ cū probatꝰ fue rit accipiet coronā vite quā repromiſit deus dili gētibus ſe. et illud apoca. 2°. eſto fidelis vſq̄ ad mortē et dabo tibi coronā vite. condicionalis aſ ſumpta ē ipoſſibilis de pō dei ordinata. et ꝯñs il latū ē falſū. nā vt apl's dicit. 2a ad thi. 2°. deus fidelis ē: ſeipſū negare nō pōt. negaret aūt ſeipſū vt ibi gloſa dicit ſi dicta ſua nō ipleret. vñ. S. T. 4°. ſen. diſ. 46. q. p°. ar. 2°. ſub. ar. 2° ad p̄m ſic dicit. deꝰ ſeipſū negaret ſi creature nō cōferret qd̄ ei debet̄ ſȝ ſuā diſpoſitionē. ſic enī veritatē nō ſer uaret in operū cōditiōe vel gubernatione. Et in rñſiōe ad. 3m dicit ꝙ damnare petrū cū et bene ficio gr̄e ſibi collate ſalus debet̄: eēt cōtrariū iuſti cie. vñ hoc deꝰ nō pōt loquendo de pō ordinata. ¶ Ad. 8m dr̄ ꝙ ꝓcedit ex falſo ſuppoſito ꝙ. ſ. nos dicamꝰ ꝙ deꝰ fit nob̄ debitor dare glīam ꝓ eo ꝙ dedit gr̄az et charitatē. hoc aūt nos nō dicimus ſȝ ꝙ ſibi obligat̄ dare glīaz q̄bus dedit gr̄az et ꝑ ſeuerātiaz in bonis opibꝰ qꝛ ſic ipe ꝓmiſit. vñ nō ex bonis q̄ dedit: fit debitor deꝰ dare ampliora ꝑ ſe loquēdo vt arguēs male infert: ſȝ fit debitor ex ꝓmiſſo. ¶ Ad. 9m dr̄ ꝙ vt ſepe dictū ē: deꝰ nō cō ſtituit̄ nobis d̄bitor ſȝ ſibi ipi. et cū arguēs querit an ſit debitor ex ope nr̄o an ex ſua ꝓmiſſione rñ demꝰ. ꝙ p̄mo et pn̄cipalr̄ ex ſua ꝓmiſſione et cō

sequenter ex nr̃o opere ꝓpter suã ꝓmissionẽ. ꝓmisit eñi dare coronã vite bene opantib⁹. vnde cessant argumẽta precedẽtia q᷑ ꝓcedunt ex falso supposito q᷒. s. ex nr̃is operibus primo et per se cõstituat᷑ deus nobis debitor. Et ad primuȝ cõtra secundã partẽ diuisionis dicim⁹ q᷒ assumptuȝ est falsum sicut pȝ ex auctoritate glose inducte in respõsione ad. 7^m. ¶ Ad. 2.^m dicim⁹ q᷒ argumentum nõ ꝓcedit cõtra nos qui nõ negam⁹ q᷒ capiẽdo meritũ de cõdigno vt arguẽs accipit: nõ ẽ ꝓprie loquendo inter deũ et hominẽ sed bene capiendo meritũ de cõdigno ſm q᷒ est in vsu doctorum theologoꝝ vt visum est in notabilibus. Et ex his patet responsio ad. 10^m quod procedit ſȝ modum loquẽdi arguẽtis de merito de cõdigno ¶ Ad. 11^m. patet respõsio ex his que dicta sunt in notabilibus et presertim in quarto vbi mens. S. Tho. in hac materia expressa fuit. ¶ Ad. 12.^m dr̃ q᷒ cõclusio nostra posita est ꝓpter auctoritatem ab arguente inductã et ꝓpter alias plures. et cũ arguens pretendit ꝓbare q᷒ ap̃ls non dicit coronam glorie reddi ſm iustum iudicium sed q᷒ redditur a iusto iudice: dicimus q᷒ frustra laborat. tũ quia apostolus non tã notanter diceret iust⁹ iudex nisi iusto iudicio redderetur corona. tuȝ etiã quia textus non dicit coronam glorie vt arguẽs false allegat sed coronam iusticie. que sic non vocaretur nisi ſm iusticiam et iustum iudicium reddi deberet. et licet cõclusio nostra nõ sit a Sãcto Doctore posita principaliter propter primuȝ q᷑ non est omnino simile de merito et de demerito: et tamen beatus Augustinus consimile illud reputat q̃ꝝ^m facit ad propositum nr̃m sicut ex auctoritatibus eius inductis in tertio notabili manifestum est. ¶ Ad argumentum in oppositum respõdet. S. Tho. in hac distin. arti. 3° ad primum. q᷒ ap̃ls per dictũ suum intendit excludere equalitatem quantitatis. quia nõ est tanta acerbitas presentium passionum quãtum gaudium future glorie. Et. p^a. 2^e. q. 114. arti. 3° ad primũ respondet q᷒ apostolus loquit᷑ de passionibus sanctoꝝ ſm eorum substãtiã non ſm q᷒ procedunt ex grã ⁊ charitate. Et in hoc articulus terminatur.

¶ Disti. xxviij. ⁊. xxix.

Circa vigesimam octauam et vigesimã nonã distinctionẽ querit᷑ vtrum hõ sine grã habituali gratũ faciẽte possit precepta legis implere. Et arguitur q᷒ sic. dicit enim apostol⁹ Ro. 2°. q᷒ gentes q̃ legem non habẽt naturaliter ea que legis sunt faciũt. sed illud qđ naturaliter hõ facit: põt ꝑ seipȝ facere absq᷒ grã. ergo homo potest precepta legis facere absq᷒ grã. ¶ In oppositum arguitur. quia Augustinus dicit in libro de here. hoc pertinere ad heresim pelagianoꝝ vt credant sine grã hominez posse facere omnia diuina mandata. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantuȝ ad primum articulum sit prima cõclusio q᷒ homo potest multas veritates cognoscere etiam in statu post peccatum sine grã habituali gratum faciente et sine auxilio speciali et gratuito dei. nõ tamẽ sine habitu gratuito aut absq᷒ noua et gratuita illustratione superaddita naturali: potest cognoscere veritates supernaturales que scilicet vim naturalem nostri intellect⁹ trãscendunt neq᷒ eis perfecte assentire. Hanc cõclusionem tenet Sanctus Thomas in hac distinctione. 28ª. articulo. 5°. Et p^a. 2^e. q. 109. articulo pmo. ¶ Secunda conclusio est q᷒ homo post statũ peccati non solum non potest velle et agere actũ vite eterne meritoriũ ſ᷑ nec etiã põt velle aut agere actũ moralit᷑ bonũ qualis est act⁹ virtutis acquisite absq᷒ dei grã vel auxilio dei speciali ⁊ gratuito. Hanc conclusionem tenet Sanctus Thomas prima secunde vbi supra articulo secundo. Et de veritate questione. 24ª. articulo. 14°. ¶ Tertia conclusio est q᷒ nullus homo in presenti statu potest sine habituali grã vitare omĩa peccata mortalia: licet possit vitare singula. Hãc cõclusionem tenet Sanctus Thomas prima secũde vbi supra articulo. 8°. Et de veritate vbi supra articulo. 12°. Et contra gentiles libro. 3° capitulo. 160. ¶ Quarta conclusio est q᷒ nulli⁹ exi-

ſtens in peccato mortali poteſt ſe ad gr̃am habitualem ſufficienter ꝑparare ſine dei ſpeciali et gratuito auxilio. Han cõcluſionem tenet. S.T. p.ª 2.ᵉ vbi ſupra arti. 6°. Et de veritate vbi ſup̄ articulo. 15°. Et cõtra gentiles vbi ſup̄ capitulo. 59. ¶ Quinta cõcluſio eſt ꝙ homo in ſtatu nature integre. i. in puris naturalibus cõſtitut⁹ indiguiſſet ad recte viuendũ moraliter ſpeciali motione dei. Hec concluſio habetur ex dictis. S.T. p.ma 2.ᵉ vbi ſupra arti. 2°. in corpore. et ad primũ. et arti. 6°. Et de veri. vbi ſup̄. ar. 14° et. 15°.

Quantum ad articulũ ſecundũ arguit̃ contra predicta. Et quidẽ cõtra ſecundam partem p̄me concluſionis arguit Durandus impugnãdo illã partem q̃ dicit ꝙ ad aſſentiẽdũ veritatib⁹ ſupnaturalibus intellectus indiget aliquo lumine gr̃e natureſuperaddito. Et arguitur p̄mo ſic. illi veritati põt aſſentire intellectus noſter ad cuius obiectũ habet motiuũ et ſi non neceſſarium tamen ꝓbabile et ꝑſuaſiuũ. aſſentimus enĩ multis de quibus non habemus neceſſariam ratione͂ ſed valde tenuem cõiecturã. ſed ad aſſentiendũ veritati ~~formali~~ supernaturali ſine quocũq; habitu habemus motiuũ ꝓbabile et ꝑſuaſiuum. verbi gr̃a cũ Chriſtus doceret ſe eſſe verũ deum et ad cõfirmationeʒ ſue doctrine faceret ſigna q̃ ſolus deus põt facere ſicut ipſe dicit. ſi mihi non vultis credere ſaltem opib⁹ credite: talia ſigna poterant inclinare intellectũ ad credendũ ipſum eſſe deuʒ. vnde et doctores dicunt ꝙ demones crediderunt Chriſtũ eſſe deuʒ non ꝑ habitum infuſum ſed ex apparẽtia ſignoꝝ. igitur et c̃. ¶ 2°. Quia credere ẽ aſſentire alicui verbo non ꝓpter ſe ſed ꝓpter auctoritatem dicentis. ſed ad hoc nõ videtur neceſſarius aliquis habit⁹. credo enim pluuiam futurã quia ita dicit aſtrologus. et credo deũ incarnatum: quia ita dicit ſcriptura quam puto ſ̃m auctoritatem eccleſie a deo inſpiratã. igit̃ et c̃. ¶ 3°. Quia ſi ad hoc requireret̃ habitus: hoc videtur ad hoc vt eleuaret potẽtiam. ſed iſtud nõ eſt neceſſariuʒ. q2 quãuis ſit ſupra facultatẽ naturalẽ intellectus noſtri clare intelligere veritatem articuloꝝ: tamen nõ eſt ſupra facultatem naturalẽ eis aſſẽtire ex auctoritate alteri⁹. multis enim aſſentimus ex dictis ſapientium que non clare intelligim⁹. ¶ 4° Quia ſ̃m doctores hereticus diſcredens ſolum vnum articulum: caret habitu fidei infuſe. et tamen aſſentit alijs articulis. ergo non videtur neceſſarium ponere habitum infuſum ad aſſentiendum veritati articulorum. Et ſi dicatur. ergo fides ſuperfluit. Dicendum eſt ꝙ non. quia ⁊ ſi nõ ſit neceſſaria ꝓpter aſſenſum abſolute ſumptum eſt tamen neceſſaria ad hoc vt intellectus veritati articulorum aſſentiat faciliter contra intellectus duriciem firmiter ac diſcrete contra intellectus errorem. quia vnuſquiſq; habitus ſicut inclinat ad proprium obiectuʒ: ſic facit refutare contraria vel contrarium obm̃. hec ille. ¶ 2° loco arguit Gregorius de arimino ꝓbando ꝙ non ſolũ ad cognoſcendum veritates ſupernaturales indiget homo in preſenti ſtatu ſpeciali dei auxilio: imo etiam ad ſufficiẽter cognoſcendum q̃d volẽdum vel nolendum agendũ vel non agendũ in his que pertinent ad vitam moralem. Et arguit̃ primo ſic. ſi homo poteſt abſq; ſpeciali dei auxilio ſufficienter cognoſcere talia: tunc vel ipſe pro damnatione prime culpe non incurrit ignorãtiã agendorum: vel a tali pena ipſe abſq; dei auxilio ſe ſufficit liberare. patet cõſequentia de ſe. ſʒ vtraq; pars conſequentis eſt falſa et cõtra doctrinaʒ ſanctorum. de prima patet per Auguſtinũ. 3° de libero arbitrio. capl̃o. 30. ⁊ enchiri. 25° et. 89. patet falſitas. 2ᵉ partis. imo de vtraq; ſimul primo retractationum capl̃o. 9° vbi ait. ꝙ ad miſeriam iuſte dãnationis pertinet ignorantia et difficultas quas patitur om̃is homo ab exordio natiuitatis ſue. nec ab iſto malo quiſq̃ niſi dei gr̃a liberatur. Cõfirmatur. quia ipſe libro. 6°. contra Julianum capitulo. 16°. premiſſo ꝙ quilibʒ a natiuitate ignorantiam et etiam concupiſcentiam trahit: ſubdit. ignorantia minuitur veritate magis magiſq; lucente. concupiſcẽtia minuitur charitate magis magiſq; feruente. nichil boni horum duorum eſt a nobis. nõ enim ſpũm huius mundi accipimus ſed ſpũm qui eſt ex deo vt ſciamus q̃ a deo donata ſunt nobis. et ſunt verba apoſtoli prima corinthiorum. 2°. ſi ergo minutio ignorãtie non eſt a nobis ſed a deo: cõſequens eſt ꝑ locum a maiori ꝙ cõſumptio eius vel expulſio non eſt a nobis. Item idem libro. 2° d̃ baptiſmo paruulorum ad marcellum. nolunt inquit homines facere quod iuſtum eſt: ſiue quia latet an iuſtum ſit ſiue quia non delectat. et ſubdit. ignorantia ergo et infirmitas vitia ſunt que impediunt voluntatem ne moueatur ad faciendum opus bonum vel ab opere malo abſtinendum. vt autem innoteſcat quod latebat et ſuaue fiat quod non delectabat: gratia dei eſt que hominum adiuuat voluntates. Confirmatur. quia Hugo de ſancto victore libro primo de ſacramẽtis. parte. 7ª. capl̃o 26°. anima inquit ratiõalis corpori humano in-

fusa nisi per grām adiuuetur: nec cognitionē ve-
ritatis percipere nec cōcupiscentie carnis sue re-
sistere pōt. et loquitur d̄ cognitione veritatis ad
salutē pertinentis sicut ipse explicat. pte. 6ª. caº.
25. non dubiū autē est cognitionem eorum que
agenda sunt vel vitāda volenda vel nolenda p-
tinere ad salutem. ¶ 2º principaliter arguit sic.
sancti orabant deū pro tali noticia habenda. igi-
tur non poterāt ex se absq; auxilio dei habere ta
lem noticiā. ꝯña patet. quia alias sequeret̄ q̄ sup
flua fuisset eorū oratio et ficta qd̄ non est dicēdū.
patet cōsequentia p vim cōseqūētiarū factaruz p
conciliū ecclesie. et Augustinū contra pelagiuz et
celestinum. antecedēs patet in pluribus locis sa-
cre scripture sicut ibi. notā fac mihi viaz in q̄ am-
bulem et c̄. et ibi. gressus meos dirige sm̄ eloquiū
tuum et inumerabilia talia. ¶ 3º. Qz homo non
potest absq; dei auxilio vllā bonam cognitionez
habere. igitur nō pōt cognoscere et c̄. patet con-
sequentia. antecedens pbatur auctoritate apl̄i
2ª. corinthiorꝝ. 3º. dicentis. non sumus sufficien-
tes cogitare aliquid ex nobis: sed sufficiētia nr̄a
ex deo est. ex q̄ auctoritate velut validissimo fun
damento vel argumēto vtitur Augustinus cōtra
pelagium ad idem ppositum libro primo de grā
xp̄i et peccato originali caplo. 25. Item de vera
innocentia. diuini inquit est muneris cum et re-
cta cogitamus et pedes nr̄os a falsitate atq; in-
iusticia cōtinemus. Item in ecclesiasticis dogma
tib9 caplo. 50. bone cogitationes semper a deo
sunt. Item ad paulinū nolanū episcopuz scribēs
Augustin9 et loquens de filio pdigo qui ad se re-
uersus dixit. surgam et ibo ad patrem meum ait:
quā cognitionem bonā quādo haberet nisi et ip-
sam ibi in occulto pater misericordissimus inspi-
rasset. manifeste demonstrās q̄ non nisi inspiran-
te deo possumus vllaz bonam cogitationem ha-
bere. ¶ 4º Quia ad hoc est expressa auctoritas
Augustini in epistola ad sixtuz presbiterum sic di
centis. nemo recte sapit recte intelligit recte con
silio et fortitudine preualet. nemo scienter pi9 et
vel pie sciēs. nemo timore casto deū timet nisi ac
ceperit spirituz sapientie et intellectus consilij et
fortitudinis sciētie et pietatis et timoris domini.
et subdit. non quia tot sint spiritus: sed oīa hec
operat̄ vnus atq; idē spūs diuidēs ppria vnicui
q; sicut vult. qz spirit9 vbi vult spirat. vbi manife
ste patet ppositū. qz cōstat q̄ qui nō recte sapit
nec recte intelligit nec recte preualet cōsilio nec
cognoscit quid agendum vel vitāduz in his que
ad moralem vitā spectant. hec Gregorius. q̄ oīa
videntur esse contra cōmentatorez qui non ponit
vt videt̄ necessariū dei auxilium speciale p̄ter ge-
neralē influētiam et motionē qua mouet omnia
ad cognoscēdum veritates naturalit̄ cognoscibi
les. ¶ Cōtra secundā conclusionem arguūt mul
ti pbantes q̄ absq; dei auxilio viator in presenti
statu pōt recte moralit̄ velle et agere. ¶ Et argu
unt primo sic. peccator existēs in peccato pōt ex
puris naturalibus habere attritionem de pecca-
to omnib9 circunstātijs debitis circūstātionatam
ac per hoc moralit̄ bonā. igit̄ et c̄. Assumptū pro
batur. qz alias oporteret dicere q̄ peccator iusti
ficatur absq; aliq̄ dispositione preuia sufficiente
de congruo ex parte eius ad iustificationē. et diffi
cile esset saluare q̄ deus non esset acceptor pso-
narum cū vnuz iustificat p infusionē grē et alium
non. vel oporteret dicere q̄ aliq̄ attritio nō mo-
ralit̄ bona: esset sufficiēs dispositio de cōgruo ad
iustificationem quod nō videtur conueniēs neq;
verum. ¶ 2º. Homo ex puris naturalib9 pōt ha
bere rectuz dictamē de aliquo diligēdo verbi grā
de diligēdo deū sup omnia. et tali dictamini pōt
volūtas se conformare. igit̄ ex puris naturalib9
pōt deū diligere sup oīa. ac p hoc et agere mo-
raliter bonū. ¶ 3º. Omnis potētia libera pōt ha
bere aliquē actū circa obm̄ sibi ostēsum. igit̄ vo-
luntas et c̄. sed nō necessario deordinatū. igitur
pōt ex puris naturalib9 hr̄e ordinatū. et p conse-
quēs moraliter bonū. ¶ 4º. Omne qd̄ pōt ex se
sufficienter in actum demeritoriū: pōt etiaz ex se
sufficiēter in actuz meritoriuz. patet qz cuz actus
meritorius et demeritorius sint contrarij: non est
maior repugnātia actus meritorij ad naturaz in
solis naturalibus cōstitutam q̄ actus demerito-
rij ad eandem. sed voluntas pōt ex se in actū de-
meritorium. igitur pōt ex se in meritorium. non
tamē erit actus ille meritorius ex puris naturali
bus sed ex acceptatione diuina. erit autem ordi-
natus et bonus moraliter. et hoc sufficiat ad ppo
situm. vnde aliter pōt argui sic. voluntas pōt ex
se in actum vitiosum. igitur et in actum virtuosuz.
¶ 5º sic. Idem actus sm̄ spēm pōt elici a volun-
tate habituata et a voluntate non habituata. Et
hoc multo magis videtur verū de habitib9 infu-
sis q̄ de acquisitis que minus cadunt sub experiē
tia nostra. sed voluntas mediante charitate pōt
in actum bonum ex genere qz meritorium. s. dile
ctionez dei ppter se. igitur absq; charitate in pu
ris naturalibus existens pōt in actum bonuz eius
dem speciei. ¶ 6º. In voluntate ex frequentia
actuum bonorum elicitorum mediāte charitate
potest generari vnus habitus naturaliter incli-
natus in act9 similes. et ita si subtraheretur cha-

ritas infusa: adhuc voluntas posset mediate habitu acquisito elicere actus similes prioribus et per consequens moraliter bonos. ¶7° sic. Ex puris naturalib' homo pot stante dei influentia generali parentes honorare indigenti subuenire pro patria fortiter et cõstãter pugnare et multa alia iuxta iudicium recte rationis agere. in quib' nullus diceret eum peccare vel male agere sed bene et laudabiliter. igitur pot absqz dei auxilio bene agere moraliter. assumptũ patet. quia etiã de pluribus infidelib' legimus q frequẽter talia egerũt et ex his laudantur nec vituperant. ¶8° Ex puris naturalibus pot quis agere actum remuneratione seu premio dignũ. et si nõ eterno tñ temporali. igitur et actum moraliter bonũ. pña est euidẽs. quia nullus act' nisi sit rectus et moraliter bon' est aliquo premio dignus. Assumptũ pbat. tum per illud quod habet Exodi primo de obstetricibus egipciacis que timẽtes deum seruabant pueros hebreorum cõtra preceptũ pharaonis. et ibidem dr. bene ergo fecit deus obstetricib'. et ideo quia timuerũt deum edificauit illis domos. non autem premiasset eas de' illo premio nisi act' ille fuisset premiandus: aut si fuisset vitiosus vl' aliter moraliter mal' quod oporteret dicere si dicatur q non fuit moraliter bonus cũ fuerit act' deliberate vel libere elicitus. Idem patet de antiquis memorabilib' romanis q suis strenuis actibus meruerunt gloriã imperij. vnde de eis dicit Augustinus. 5°. de ciuitate dei capitulo. 15°. quibus ergo non erat daturus deus vitam eternaz cum sanctis angelis suis si neqz hanc eis terrenã gloriam excellentissimi imperij cõcederet nõ redderetur merces bonis actibus eorum et virtutibus quibus ad tantam gloriam peruenire nitebantur. Et paulo post subdit. non est q de summi et veri dei iusticia conquerantur. perceperũt mercedem suã. vbi manifeste innuit q eoz laudabilibus actibus iuste merces illa tẽporalis reddita sit a deo. et quod plus est etiã dicit q suis virtutibus et bonis actib'. et quo assent eos exercuisse act' virtuosos et bonos moralr. ¶9°. Si sine speciali dei grã et c. sequitur q quilibz infidelis imo etiam fidelis existens in peccato mortali quocũqz actu suo deliberate facto peccaret quãuis videtur durum. sic enim sequitur q dando elemosynam et orando deum et testificando veruz et defendendo iniuste oppressum et multa alia faciẽdo de genere bonorũ que homines peccatores quotidie operantur: peccarent quod non videtur bene et catholice dictũ cum eos ad talia opa prelati et predicatores ecclesie quotidie exortentur. vnde etiam ex hoc sequitur q nec infidelibus esset predicandum vt conuerterẽtur ad fidem aut vt exercerent iusticiam aut exhiberent aliquod opus misericordie et pietatis. et similit neqz christianis peccatorib' qui non sunt in charitate. quia nulli suadendum est vt faciat aliquid quod faciendo peccaret. patent omnes cõsequẽtie illate. quia quilibet talis caret grã dei. ¶10. Ex hoc sequitur q homo non posset vti sua voluntate et libero arbitrio nisi male cõtra Augustinum secundo de libero arbitrio capitulo. 35°. vbi inter ~~meritoria~~ bona quibus homo bene et male vti potest: computat voluntatem. ¶11°. Homo in solis naturalibus constitutus tenetur bene velle. igitur potest ex solis naturalibus bene velle. antecedens patet. quia alias non peccaret nunqz bene volendo quod non est dicendum. probatur consequentia. quia in nullo statu quis tenetur ad aliquid quod pro tunc est sibi impossibile. ¶12°. Quia quero de isto speciali modo iuuandi ad bonum actum. aut enim de' iuuat causando aliquod donũ habituale seu gratiam gratum facientem seu gratiam gratis datã que potest inexistere etiam non actualiter operanti nec actualiter volenti: et tunc sequitur q solum propter posse homo indigeat illo adiutorio speciali cuius oppositum dicunt sancti. aut iuuat efficiẽdo imediate ipsum actum volendi. et si sic: aut ipsum actum efficit solus deus et voluntas tantũmodo recipit: et tunc sequitur q ille actus non est in potestate hominis nec ei imputandus ad penam vel premium nec meritorius nec demeritorius quod non est dicendum. aut non solus deus causat illuz sed simul ipse cum voluntate ita q deus sit tantũmodo partiale efficiens: et cum isto modo etiam cõcauset omnẽ effectuz cuiuslibet creati agentis siue naturalis siue liberi et omnem actum liberum siue sit bonus siue sit malus moraliter et hoc dicatur generalis influentia dei: sequitur q vltra generalem influentiam dei non indiget speciali dei auxilio ad bene volendum. ¶13°. Quia ad hoc sunt auctoritates sacre scripture. nam apostolus prima corinthioruz. 7°. dicit. qui statuit in corde suo firmus non habens necessitatem potestatẽ habẽs sue voluntatis et hoc iudicauit in corde suo seruare virginitatem bene facit. hic apostolus dicit q volũtas seruandi virginitatem est in potestate hominis. et sic volens bene facit. Itẽ ecclesia. 15° scribit. si volueris mandata seruare conseruabunt te. et sequitur. apposuit tibi aquam et igneз. ad quod volueris porrige manum. ante hominem vita et mors

media

bonum et malum quod placuerit ei dabitur. Item quia in multis partibus scripture conuenitur voluntas hominis dicendo noli hoc et noli illud. et vtique secundum quod dicit Augustinus in de gratia et libero arbitrio circa principium. vbi ad faciendum aliquid vel non faciendum in diuinis monitis opus voluntatis exigitur: satis liberum demonstratur arbitrium. et per consequens talia sunt in hominis potestate. ¶4°. quia ad hoc sunt multe auctoritates Augustini quod patet primo. nam ipse in de spiritu et littera super illo verbo apostoli ad Romanos secundo. cum enim gentes que legem non habent naturaliter que legis sunt faciunt et cetera. dicit quod ab ipsis infidelibus quedam facta itelligimus nouimus vel audiuimus que secundum iusticie regulam non solum vituperare non possumus: verumetiam merito recteque laudare. et paulo post. sicut non impediunt inquit ad vitam eternam iustum quedam peccata venialia sine quibus hec vita non ducitur: sic ad salutem eternam non prosunt impio aliqua bona opera sine quibus difficiliter vita cuiuslibet pessimi inuenitur. Ex quibus patet quod secundum ipsum ab impijs seu infidelibus fiunt quedam bona opera recte laudanda secundum regulam iusticie. et per consequens bona opera moraliter licet non sint meritoria vite eterne. et de talibus bonis instantibus meritorijs vite eterne videtur intelligere Augustinus vbicunque dicit quod sine gratia non possumus bonum facere. quod videtur euidenter probari ex eo quod contra iulianum libro quarto capitulo decimo nono post longam disputationem qua probare nisus est in infidelibus nulla esse bona opera exponens se dicit sic. scito nos dicere id bonum hominum illam voluntatem bonam illud opus bonum sine gratia dei que datur per vnum mediatorem dei et hominum nemini posse conferri per quod homo solum potest ad eternum dei regnumque perduci. omnia perinde cetera que videntur inter homines habere aliquid laudis: videantur tibi virtutes vere videantur opera bona quid ad me pertinet quasi dicat de alijs bonis quam de meritorijs non est cura mei sermonis. Confirmatur primo. quia in libro de duabus animabus circa finem ait. propterea enim corpora diligendo peccamus quia spiritualia diligere et iusticiam iubemur quod natura possumus. et tunc in nostro genere optimi et beatissimi sumus. hic aduerte quod dicit nos natura posse diligere spiritualia qua dilectione optimi sumus. Confirmatur secundo. quia idem contra adamantium capitulo vigesimo sexto dicit. nisi quis voluntatem mutauerit: bonum operari non potest quod in nostra positum est potestate. alio loco dominus docet vbi ait facite arborem bonam et cetera. Confirmatur tertio. quia idem contra fortunatum. hic inquit est premium quia propria voluntate et causa facimus. et infra. si ergo imperatum est nobis vt faciamus arborem bonam aut malam: nostrum est eligere quid velimus. Confirmatur quarto. quia idem contra felicem manicheum libro secundo. habet inquit Augustinus vnusquisque in voluntate aut eligere que bona sunt et esse arbor bona aut eligere que mala sunt et esse arbor mala. Confirmatur quinto. quia idem ad simplicianum libro secundo questione prima. quamuis sit in potestate cuiuscunque quid velit: non est tamen in cuiuscunque potestate quid possit vel facere cuique vel a quocunque pati. Confirmatur sexto. quia in multis locis librorum de libero arbitrio et retractationum dicit quod nichil tam est in potestate nostra quam ipsum velle. sed non est dicendum quod solum malum velle sit in potestate nostra: alioquin libertas arbitrij non nisi ad malum nobis data esse videretur quod non est dicendum. igitur et bonum velle est in potestate nostra. et per consequens ex nobis possumus bene velle.

¶5°. Quia si homo non potest ex suis naturalibus bona opera agere: tunc nullus ea non agendo peccaret. vt enim ait Augustinus in libro de duabus animabus: dicere peccato reum teneri quemquam quia non facit quod facere non potest: summe est iniquitatis et insanie. sed consequens illud est erroneum. quia secundum illud nullus peccaret non implendo diuina precepta. Forte dicetur quod homo potest talia facere sed non sine auxilio dei. Sed contra hoc arguitur. quia cum non sit in hominis potestate vt eum deus iuuet nam deus libere et contingenter iuuat quemcunque iuuat: si homo non potest bonum agere nisi adiutus: sequitur quod non est in hominis potestate facere bonum. ex quo sequitur vt prius quod ipse non faciendo bonum non peccat. Forte dicetur quod prima consequentia neganda est. nam omnes confitentur catholici quod ad omnem actum voluntarium hominis necessarium est adiutorium generalis influentie dei. et constat quod non plus est in potestate creature vt deus eam iuuet illo generali modo quam sit in eius potestate vt eam iuuet illo speciali modo quo iuuat ad bonum agendum. sicut ergo ex indigentia adiutorij generalis influentie non potest inferri quod actus voluntatis non sit in potestate hominis: sic nec ex indigentia adiutorij specialis. sed hoc non videtur

soluere. nam saltem ſm dicta oportet concedere q non est in potestate hominis agere bonũ sine illo spāli adiutorio sicut nec sine adiutorio generalis influentie. ergo si alicui homini deus non auxiliaretur illo speciali modo ad bene agẽdum ipse non posset bene agere. et per consequens talis non bene agendo non peccaret. sicut etiam si deus non coageret ad aliquem actum seu nõ auxiliaretur per influentiam generalem: ipse nullũ actum ageret nec non agendo in tali casu peccaret. sed primum consequens non videtur dādũ. igit. ¶ 1°. arguitur sic. vbicũq3 sunt pricipia sufficientia alicuius operis: ibi potest esse et illa operatio. sed in homine absq3 quacunq3 gratia sunt principia sufficientia bone operationis moralis. igitur et cetera. maior nota est. sed minor pbat. quia recta ratio agibilium et volũtas per eam regulata sufficiunt ad bonam operationem moralem. hec autem sunt in homine sine quacũq3 gratia et speciali auxilio. igitur. ¶ Contra tertiam cõclusionem arguit Durandus primo impugnando probationem et in parte cõclusionem quo ad hoc q dicit sine gratia habituali non posse vitari omnia peccata. quia ſm omnes in statu nature integre hõ poterat vitare omne peccatum mortale. que autem pertinent ad naturam nõ amittuntur: licet forte habilitas minuatur. et ideo libera electio boni et fuga mali que ad naturam liberi arbitrij pertinent nullo mõ per peccatũ subtrahũtur. Simile etiam quod adducit probatio cõclusionis nõ valet. est enim duplex genus peccati venialis. est enim quoddam veniale ex genere vt est mendatium iocosum dictum ex deliberatione vel verbum ociosum. aliud est peccatũ veniale ppter imperfectionem actus sicut sunt subiti motus sensualitatis respectu eorum que ex genere sũt peccata mortalia. licet autem nõ possim⁹ vitare omnia peccata venialia secundo mõ quia rõ nõ potest semper esse puigil ad reprimẽdum omnes tales motus imo dum vn⁹ reprimitur alter subito insurgit; nihilominus tamen oīa peccata venialia ex genere que fiũt ex deliberatione possumus vitare. et per eãdem rationẽ omnia mortalia que non nisi ex deliberatione fiunt. nam eoꝝ que sequunt deliberationem: semp plenum est dominiũ. ideo nõ est simile qd pro simili inducitur nisi quo ad hoc q sicut circa appetitum contingunt multe inordinationes ineuitabiles quo ad primos motus et subitos propter hoc q non perfecte subditur rationi: sic circa rationem respectu eoꝝ que sunt ad finem contingunt multe inordinationes subite et ineuitabiles propter hoc q motus voluntatis in ea que sunt ad finem non plene subijcitur deliberationi rationis que ẽ ex fine. sed in talibus deordinationibus non põt esse peccatum mortale. et ideo non est ad propositum. ¶ 2°. arguit q homo sine gratia non potest vitare singula peccata vt asserit cõclusio. sũt enim aliqua peccata contra precepta iuris diuini vt sunt precepta de suscipiendis sacramentis eccle puta eucharistie et ceteris. qr ad talia suscipienda tenetur homo ĩ statu vie nisi casus necessitatis excludat. excluso ergo casu necessitatis et habita copia conferentis aut suscipiũtur aut nõ. si non: tunc cõmittitur peccatum nouum ex contemptu sacramentorum. si suscipiuntur: iterum cõmittitur peccatum si suscipiens non sit in gratia. quia ad susceptionem eorum requiritur gratia. ergo talia peccata non possunt vitari ab eo qui manet in peccato ſm reatum. Et si dicatur q immo quia suscipiens talia sacramenta forte nõ recolit de peccato: et ita non debet sibi imputari ad culpam q in tali peccato suscipit eucharistia3 hoc non valet. quia q iste non recolat de peccato cõmisso: aut hoc est quia conscientiam suam diligenter non discussit: aut dato q discusserit tamen in noticiam eius non deuenit. si primo modo: sic non excusatur a peccato. quia voluntaria omissio circũstantie que requiritur ad actum: nõ excusat. sed discussio conscientie in suscipiente sacramentum eucharistie est circunstantia que ad hoc factum requiritur iuxta illud quod dicit apostolus prima corinthiorum vndecimo. pbet autem seipsum homo et cetera. ergo ei⁹ omissio nõ excusat quin peccet illud recipiẽs in mortali. Si secundo modo hoc contingat. s. si conscientiam suam diligenter discussit et nichilominus in noticiam peccati non deuenit: remittitur ei ex generali contritione sine qua nõ est sufficiens discussio conscientie. et sic iam nõ est in peccato. patet ergo q existens in peccato mortali quo ad solu3 reatum: non potest vitare quodlibet peccatum quod est cõtra ius supernaturale. ¶ 3° arguit q talis potest vitare non solum singula immo omnia peccata que sunt contra precepta iuris naturalis. quia si talia peccata nõ possent sine gratia vitari: hoc esset vel propter defectum gratie vel ratione peccati precedentis. non propter primũ quia talis defectus fuisset in statu inocentie si homo fuisset creatus sine gratia in quo omnia peccata talia poterant vitari etiam faciliter. nec ratione peccati precedentis: quia voluntas ex vno pctõ nõ necessitat ad aliõ. nec volito vno necessitat ad volendũ aliud nisi ponat actũ suum circa

vtrumq; aliqualiter eligendo vel refugiẽdo. sicut intellectus nõ necessitatur ad assentiendum vni ꝓpter alteꝝ nisi ponat actũ suũ circa vtrũq; affirmando vel negãdo. sed volũtas hominis existentis in peccato solũ ẜm reatũ et nõ ẜm actum nullũ habet circa id peccatũ. q2 si aliquẽ actũ volendi haberet circa illud ꝯplacẽdo sibi in peccati cõmissione: iã esset in peccato ẜm actũ et non solum ẜm reatũ. ergo ex solo reatu vni⁹ peccati nullus necessitat̃ ad aliud cõmittendũ. Cõfirmatur. q2 bonitas moralis nõ stat cũ peccato qð est contra dictamẽ iuris naturalis. s3 homo sine gr̃a põt in omne opus bonũ bonitate morali q̃ est ex obiecto et circunstãtijs. ergo homo sine gr̃a põt vitare quodcũq; peccatũ qð est cõtra dictamen solius iuris naturalis. ¶ 4°. Q2 si homo sine gr̃a non posset vitare quodlib3 tale peccatũ: aut hoc esset ꝓpter carentiã gr̃e vel ꝓpter inclinationẽ derelictã ex peccato ꝑcedẽte. non ꝓpter carẽtia3 gr̃e. tum q2 in statu nature integre homo hoc poterat sinẽ gr̃a. tũ quia nõ plus tollit ꝑuatio q̃ ponat habit⁹. sed ꝑ gr̃am nõ ponitur in anima nisi efficacia ad merendũ. supponit autẽ libertate3 in voluntate ad bonũ vel malũ eligendũ vel fugiẽdum. ergo ꝑ carentiã gr̃e hec libertas totalit̃ relinquit̃ sed efficacia merẽdi tollit̃. Item nec ꝓpt̃ inclinationẽ derelictam ex peccato ꝑcedente. tũ quia inclinatio derelicta ex bono actu nõ necessitat voluntatem quin libere possit a bono deuiare. ergo nec inclinatio derelicta ex malo actu necessitat eam quin libere possit malũ vitare. tum secundo. quia dispositio derelicta ex aliquo actu solum inclinat per se ad similem actũ. et ita peccans semꝑ necessitaretur ad postea cõmittendũ simile peccatũ qð nõ videm⁹. ¶ 5° arguit Scot⁹ ꝙ liberum arbitriũ sine gr̃a non põt vitare singula peccata. vel si sic: etiã potest vitare omnia. q2 peccatũ mortale nõ est nisi trãsgrediẽdo preceptum dei. qui aũt dicit deũ precepisse impossibilia anathema sit ẜm Hieronimũ. Et si dicat̃ ꝙ existẽti in peccato mortali non ẽ possibile seruare preceptum dei dũ manet in peccato: sed possibile ẽ ipm̃ se ꝑparare et disponere ad gr̃am q̃ data põt seruare ꝑceptum. ⁊ ita si se non ꝑparet: iputat̃ ei ad peccatum. Alia quoq; respõsio datur ꝙ licet manens in peccato mortali possit seruare ꝑceptum q̃ꝫ ad eius explicationẽ: non tamen q̃ꝫ ad intẽtionẽ mandãtis. quia intẽtio sua fuit ꝙ consequeret̃ finem ꝑ eam. nõ autẽ per illã obseruationem consequtur quis finẽ nisi obseruet ex charitate. Contra. si deus ꝑcipiens intẽdebat obligare quemlibet ad obseruãdu3 ꝑceptu3 ex charitate.

igitur quicũq; facit opus precepti et nõ ex charitate peccat mortaliter. et hoc tã de precepto negatiuo ad quod tenet̃ semꝑ et ꝓ semper. et si teneatur ad illud ex charitate quando illud obseruat et nõ ex charitate: mortaliter peccat. simılit̃ de ꝑcepto affirmatiuo ad quod tenet̃ ꝓ aliquando si ꝓ tunc non seruat ex charitate: mortalr̃ peccat. et ita quicũq; cõmisit peccatum mortale: si post non occidit quia de⁹ precepit non occidere. si non furetur quia ꝑcepit non furari: peccat mortaliter. si vero seruat sabbatũ quia deus precepit peccat mortaliter. hoc autem dicere non videtur aliud q̃ꝫ peruertere omnes qui semel peccauerũt vt nullum bonu3 opus ex genere faciant post ad quod tamen alias astricti erant cum tamẽ suadẽdi sint et admonendi ad oppositum vt. s. faciant bona opera ex genere. q2 illa disponunt eos ad gr̃am citius et facilius obtinendã. ¶ 2° cõtra illam respõsionem. quia existens in charitate põt facere aliquod opus ꝑcepti. non tamẽ motus ex charitate sed ex pietate naturali et mãsuetudine vel aliquo alio non referẽdo tunc actualiter in finem vltimu3 ita ꝙ illa impletio operis precepti nõ esset meritoria sibi. nec tamẽ erit demeritoria ¶ 3° ad idẽ. Q2 si teneret̃ seruare ꝑceptũ s3 intẽtionẽ ꝑcipientis vt possit ꝑtingere ad finẽ: tũc teneretur ad meritum. et tunc peccaret mortaliter faciendo tale opus quod est bonu3 ex genere et ꝑcepto quod est absurdum. ¶ Per idem arguit̃ contra primã respõsionem. quia ponamus ꝙ aliquis non disponat se ad gr̃am. si tunc stat culpa: non põt se seruare a culpa. igitur pro tunc est sibi impossibile se seruare a culpa quod est falsum. q2 omnis culpa est volũtaria. si autem pro tunc põt se seruare quod saltem videtur manifestũ q̃ꝫ ad genus operis precepti: reddit argumentum prius ad excusandũ eum a peccato mortali. ¶ 6° principaliter arguit sic. Si peccator existẽs sine gr̃a i hoc tp̃e põt cauere ab hoc peccato mortali et dũ cauet hoc peccatũ mortale: cauet oĩa. ⁊ silr̃ ð tp̃e cõsequẽte ⁊ sic sp̃: igit̃ si põt cauere hoc et illð: põt simul cauere oĩa. assumptũ. s. ꝙ possit cauere h̃ et illud peccatũ mortale: p3 q2 voluntas nõ põt h̃re simul distictos cõsensus q̃ requirũt̃ ad pctĩn mortale. et ita dũ disticte h̃et actũ resistẽdi huic peccato mortali: nullũ velle alið h̃et ꝓ tũc q̃ peccet mortalit̃. Itẽ q2 ꝑseruando se ab vno peccato mortali: fit fortior ad resistẽdũ alijs. igit̃ si põt hoc pctĩn mortale cauere de q̃ timet̃: multo magis põt illud aliud cauere vel alia ⁊ sic ð oĩbus. ¶ 7° arguit gregori⁹ ð arimio sic. Aliq̃s peccat nõ diligẽdo deũ ꝓpt̃ se vltimate. ⁊ diligẽdo creaturã.

nō ppter deū finaliter. ergo aliquod suū peccatū non pōt homo sine spāli dei auxilio vitare. antecedens certū est. pbaꝶ ꝯña. qꝛ tale peccatū non pōt vitari nisi de⁹ diligaꝶ ppter se. sed sic diligere deū in presenti statu nemo pōt sine spāli dei auxilio. quod pbaꝶ p Augustinū. 5°. li°. contra Julianū caplo. 5° vbi sic ait. qū deo donāte ex vera vivitur fide: ipse deus adest et multꝭ illuminādis et concupiscentie supande et molestie pferēde. hoc enī totū recte fit qū fit ppter ipꝫ. i. qū gratis amatur ipe. qualis amor nobis eē nō pōt nisi ex ipo. Ecce hic habes ꝙ amor quo de⁹ gratis amaꝶ qui vtiqꝫ est ille tn̄ quo de⁹ diligiꝶ ppter se: nō pōt esse in nobis nisi sit ab ipo. ¶ 8° arguit sic. Si qōlibet peccatū suū pōt homo vel potuit sine spāli auxilio dei vitare. igiꝶ audiens sibi predicari fidē christi: pōt sine alio adiutorio credere q̄ sibi pponunꝶ credēda. tenet ꝯña. qꝛ talis si nō credat vtiqꝫ peccat. nā qui nō crediderint condēnabiꝶ Mathei vltimo. Et Joā. 16. ait saluator. cū venerit ille arguet mundū de peccato et de iusticia et de iudicio. de peccato qdē qꝛ nō crediderunt in me. Augustin⁹ quoqꝫ in epistola ad vitalē. neqꝫ enim dicturus es inquit nichil mali eum facere qui nō credidit in Christū aut q̄ fidē deserit Christi. sed ꝯsequēs est erroneū testāte Augustino se in eo aliquādo errasse. et ppterea idipsum retractasse in de predestinatione sanctoꝝ circa pncipiū vbi sic ait. nec enim fidē putabā dei grā preueniri vt per illā nobis daretur quod vtiliter posceremus nisi qꝛ credere nō possemus si non precederet pconiū veritatis. vt aūt predicato euāgelio cōsentiremus nr̄m esse pprium et nobis ex nob esse arbitrabar. quem meum errorē nōnulla opuscula mea satis indicāt ante episcopatuꝫ meū scripta. et deinde cōmemorat se hoc in libro suarū retractationum reuocasse propterea ꝙ fides inter dona dei ab apostolo numeratur. et ita est sicut pꝫ primo libro caplo. 23. seqꝫ in hoc errasse vbi nūc recitata sunt verba eius dicat se conuictū fuisse ex illo apostolico testimonio. quid enim te discernit quid habes quod nō accepisti. qō testimoniū vt non multo post subdit: nō sinit quēq̄ꝫ fideliū dicere habeo fidē quā non accepi. reprimiꝶ enī oīs his apostolicis verbis: tota huiusmodi respōsionis elatio. sed ne hoc quidē dici pōt quāuis non habeaꝫ pfectā fidē: habeo tn̄ eius initium quo in Christū penitus credidi et hic respōdeꝶ. qd aūt habes quod nō accepisti. si autē et accepisti quid gloriaris quasi nō acceperis. et infra concludendo perinde inquit posse habere fidē sicut et posse habere charitatē: nature est. hēe autēꝫ: grē est

fideliū. et multa alia ibidēꝫ dicit reprobādo quēdam illi⁹ tpis errorē dicētiū ꝙ initiū fidei erat in nobis ex nob. Item iste fuit error vitalis sicut ibidem Augustin⁹ in epistola ad eundem recitat et idem incōueniēs iuxta pncipiū epistole. quomō dicis qō te audio dicere vt recte credam⁹ in deū et euāgelio consentiam⁹ non eē donū dei sed hoc esse a nobis. i. ex ppria voluntate quaꝫ in corde nr̄o nō opat⁹ est ipse. et adhuc cū audieris qd est ergo quod apostol⁹ ait. de⁹ opatur in nobis velle. respōdes p legem suā p scripturas suas deum operari vt velim⁹ quas vel legim⁹ vel audium⁹ sed ei cōsentire vel nō consentire ita nr̄m est vt si velimus fiat: si aūt nolumus: nichil in nobis opationem dei valere faciamus. hic patet ꝙ iste vitalis opinabaꝶ hominē posse predicato sibi Christi euāgelio ex ppria libertate absqꝫ alio dei adiutorio credendo consentire sicut signat consequens illatum. hoc autem tanq̄ꝫ erroneū Augustin⁹ reprobat triplici rōne. quarū prima est. quia tūc se quereretur ꝙ nō esset orādum p infidelib⁹ vt crederent. sed tātūmodo foret eis euāgeliū pdicandum. vn̄ ait. q̄si dicis: pfecto nr̄is orōnibus contradicis. dic ergo aptissime nos pro his quib⁹ euāgelium predicam⁹ nō debere orare vt credāt sed eis tātūmodo predicare. deniqꝫ ostēdit hoc esse contra piā cōsuetudinem ecclesie ꝛ doctrinā apostolicā ac beati Cipriani. Secūda ratio ē. qꝛ tunc non debem⁹ deo grās agere ex eo ꝙ aliqui tali pdicationi credendo consentiūt. qꝛ sic ficte ageremus et non vere quod non est dicendum cū hoc pie teneat ritus ecclesie. vnde ait infra. inaniter et perfunctorie potius q̄ꝫ veraciter magnas cum exultatione agimus deo grās quādo aliqui infidelium credunt si hoc in eis ipse nō facit. et subdit prorsus nō deo grās agim⁹ sed nos agere fingimus si bene illi grās agimus ipsum agere non putamus. Tertia ratio eius est. quoniāꝫ vt dicit hoc incidit in sentenciā dānatā pelagij qua dicebat. grām dei non ad singulos actus dari. et patet cōsequētia. qꝛ fm̄ hoc dictuꝫ non daretur ad talem actum credendi. ¶ 9° arguit. quia si quodlibet peccatum ꝛc̄. igitur quacūqꝫ et quātācūqꝫ noxia quis tentatione tenteꝶ: ipse potest ppria voluntate sine speciali dei auxilio illi tentationi resistere. tenet consequentia. quia quilibet nō resistens talibus tentationibus peccat. sed consequens non pōt catholice dari sicut patet ex multis sacre scripture testimōijs. sicut est illud impulsus euersus sum vt caderem et dn̄s suscepit me. fortitudo mea et laus mea dn̄s et ꝛc̄. Et illud. in te eripiar a tentatione. glosa in te idest per te.

apostolus quoqȝ magnis tentationibus memoratis quibus tñ sancti nõ possunt diuelli a charitate christi ad Ro. 8°. ait. In his omnibus superam⁹ propter eum q̄ dilexit nos. et littera Aug. hȝ per eum qui dilexit nos. sup quo verbo ipe ait in de gratia et libero arbitrio. nõ ergo per nos sȝ per eum qui dilexit nos. quid plura adducamus cum cuilȝ christiano debeat sufficere ꝙ tota ecclesia dei a christo capite instructa orat ne iducatur in tentationem. i. ne i tentatiõe deficiat. omẽsqȝ sancti de superatione tentationum deo tanq̃ auctori referãt gr̃as. Confirmat̃ per expressam determinationem concilij mileuitani in quo sic habetur. quicunqȝ dixerit gr̃am dei qua iustificamur ꝑ Jesum xp̃m dominũ nostrũ ad solam remissionẽ peccatorum valere que iam cõmissa sunt nõ etiã ad adiutorium vt non cõmittant̃ anathema sit. aut eni intelligẽdum est illud tñmõ esse dictum ꝙ nullus põt omnia peccata vitare ita vt nullũ oino cõmittat sine adiutorio gr̃e vt aliqui volũt exponere: vl' q² nullum peccatum põt hõ vitare absqȝ auxilio gratie. primũ non põt dici. quia tũc sequitur ꝙ gr̃a dei nulli valet ad vitandũ peccata cuius oppositum concilium clamat. tenet ꝯña. q² nullus est potens peccare q̄ nullũ penitus cõmittat peccatũ. relinquit̃ ergo secundũ ⁊ habet̃ propositũ. ¶ 10. arguit sic. Existẽs in gr̃a non q̄lib& peccatum põt vitare sine alio speciali dei auxilio. ergo multo minus existẽs extra gratiam. ꝯña nota est. añs ꝓbatur primo. q² nõ qualȝ tentationẽ põt sine sp̃ali dei auxilio superare. igit̃. probatur assumptũ. q² si qualȝ: igitur nulla quantacũqȝ tẽtatione positi viri iusti debent diuinũ auxiliũ implorare. neqȝ de alicui⁹ victoria deberent se magis q̃ prius deo obligatos cognoscere ⁊ tanq̃ de nouo munere illi gratias agere. ꝯña pȝ ex dictis. falsitas cõsequẽtis pȝ quantum ad primã partẽ ex rescripto Innocẽtij ad carthaginense cõciliũ. vbi dr̃. necesse est vt quo auxiliante vincimus: eo iterũ nõ adiuuante vincamur. ac ꝑ hoc etiã post preteritas victorias iustorum de peccatis insupuenientib⁹ tentationib⁹ bñt iterũ eius auxilium implorare. Quantũ etiã ad secũdam ꝑtem quilȝ vt puto cõfitebitur eẽ falsũ. quis eni iustorum de magne tentatiõis periculo liberat⁹ nõ reputet se in eo magnũ dei bñficium recepisse et deo ãplius ad gr̃as agendũ obligatũ. et tanq̃ pro nouo munere gratias ⁊ sacrificium confessionis seu laudis exoluat. vnde beatus. Jo. apoca. 4°. dicit ꝙ seniores per quos vtiqȝ sancti viri significant̃: adorabant viuentem in secula seculorum mittentes coronas suas ante tronum. que verba exponens Greg. 22. mora. ait. coronas suas ante tronum mittere est certaminuȝ suorum victoriam nõ sibi sed actori tribuere. vt ad illum referant gloriam laudis a quo se sciunt vires accepisse certaminis. ¶ 2° probatur principale antecedens. q² si homo existens in gratia põt sine sp̃ali dei auxilio vitare quodlibet peccatũ. igit̃ vel non ad singulos actus gr̃a dei atqȝ adiutoriũ dat̃ vel ad aliquos frustra et iportune datur. ꝓma pars cõsequentis fuit vnus de erroribus dãnatis pelagij. secunda vero pars blasphemia quedam est. ꝯña vero satis est clara. vnde ad illud velle vel nolle quo resistitur tẽtationi nõ daretur adiutoriũ dei: aut si daretur superflue daretur ex quo sine huiusmodi adiutorio hõ poterat preualere. si dicatur ꝙ non dat̃ superflue q² facilius per id adiutoriuȝ resistitur tentatiõi: appropinquat̃ ad illam dãnatã sententiam pelagij qua dixit ideo dari gr̃am vt per illam facili⁹ impleat̃ quod preceptũ est. ¶ 3° ad idem. Q² si sic: ergo nõ quẽlibet bonum actum q̄ fit ab homine deus facit vt faciat illũ. siue nõ ad quẽlȝ bonum actum hoĩs deus mouet voluntatem hominis faciens eã velle id q̄ð ipsa vult. patet ꝯña de actu quo vult resistere praue tentationi qui vtiqȝ bonus est imo ⁊ meritorius in habẽte gr̃am. si enim hõ per habitum gratie et liberuȝ arbitriũ resistit seu vult nõ consentire: cum habitus nõ moueat potentiam lȝ coadiuuet coagendo: nõ poterit dici ꝙ deus moueat voluntatem ad agendũ nisi alio modo speciali concurrat gratis et misericorditer. consequens patet esse falsum ex predictis. Forte dicetur contra omnia ꝑdicta ꝙ dicte rationes ⁊ auctoritates non cogũt vt dicatur nobis esse necessarium aliud adiutorium dei ab influentia generali. omnes enim saluantur si dicatur ꝙ non possumus aliquid facere nisi deo adiuuante per suam influentiam generalem. sed ista responsio excluditur primo ex dictis Aug. in epistola ad vitalem hereticum vbi sic dicit. qm̃ propitio christo christiani sumus catholici scimus nondũ natos et c̃. scimus gratiam dei nec paruulis nec maioribus fm̃ merita dari. scimus maioribus ad singulos actus dari sed non omnibus. igitur est adiutorium speciale. secũdo nam nec malos actus possumus agere subtracta dei influentia generali. et nõ sic ad malos actus dicit nos scriptura indigere iuuari a deo sicut ad bonos. alias sicut dicit sapiens non possum esse continens nisi deus det: ita potuisset ipse vel ali⁹ dicere non possum concupiscere vel mechus esse nisi deus det. et sicut ap̃lus ait. sumus factura in opib⁹ bonis [illegible] potuisset ali⁹ dicere

ipsi sumus factura in christo creati in operib⁹ malis. et ita dicendum esset q operari velle et perficere p mala voluntate sicut apostolus dicit deus operatur in nobis velle et perficere p voluntate bona. que verba tanq plena blasphemie omnis fidelium auris abhorret. Confirmatur. quia secundum concilium mileuitanũ cum christus ait sine me nichil potestis facere de fructibus mandatorũ specialiter loquitur. et vt dicit Aug. de verbis dñi sermone. 12. cuz tibi dr sine adiutorio dei nil potes facere: nichil subintellige boni. nam illo nõ adiuuante vtiq agis male. igitur preter influentiam gñalem specialiter iuuat nos deus ad bene agendum sine quo adiutorio spãli nihil boni possum⁹ agere. Forte aliter dicer q tales auctoritates nõ sunt intelligẽde de quibuscuz bonis operibus possibilibus ab homine fieri: sed de bonis meritoriis tm̃. Sed hec respõsio excluditur primo per illud apli. pᵉ cor. 4. quid habes qd non accepisti etc. super quo Aug. in de predestinatiõe sanctorũ non multo post principium plixe probat q tota intẽtio apostoli tendit ad pbandum neminem posse aduersus alterum extolli: aut de aliquo super alterum in seipso aut in alio homine sed tm̃ in dño gloriari. vnde apostolus hoc inquit trãsfigurani in me et apollo. vt in nobis discatis ne supra q scriptum est vn⁹ infler aduersus alterz. quid enim te discernit quid autem habes quod non accepisti. si autem et accepisti: quid gloriaris quasi non acceperis s. a deo. oportet ergo intelligere dictũ apostoli de quolibet bono quo homo ab homine discerni potest aut aduersus alterum extolli. igitur non solũ de bono meritorio sed de bonis moralibus non meritoriis. alias cathecuminus aut etiã christian⁹ existens in peccato mortali agens aliquos act⁹ bonos moraliter et de illis se extollens aduersus alterum posset apostolo querenti: respondere discernit me iusticia mea mansuetudo mea et sic de aliis sed et hoc non accepi sed habui a meipso. Et ibidẽ subdit Augustinus qcquid et anteq in christum crederet et cum credidisset bene operatus est cornelius totum dandũ est deo. ne forte quis extollatur. bona autez que anteq in christum crederet operatus est cornelius: cõstat non fuisse meritoria merito vite eterne. hoc idem expresse patet per eũdem libro primo ad simplicianum in responsione ad. 2ᵃᵐ questionem. incipit inquit homo percipere gratiam ex quo incipit credere deo: vel interna vel externa admonitione motus ad fidem. sed in quibusdam tanta est gratia fidei quanta non sufficit ad obtinendum regnũ celorum sicut in cathecuminis. sicut in ipso centurione anteq sacramentorum participatione incorporaretur ecclesie. in quibusdam vero tanta ẽ gratia vt iam corpori christi et sancto dei templo deputentur. et sequitur. fiunt ergo inchoationes quidem fidei conceptionibus similes. nõ tamẽ solum cõcipi sed etiã nasci opus est vt ad vitam perueniatur eternam. nichil tamẽ horũ sine gratia misericordie dei. quia etiam opera si qua bona sunt: cõsequuntur grãz illam nõ precedunt. hec Aug. hic apparet manifeste q nõ solũ opera vite eterne meritoria qualia sunt eorum tm̃ qui iam participatione sacramentorum incorporati sunt ecclesie et facti templum dei: sed etiam alia bona non meritoria vite eterne qualia sunt in cathecuminis nõ fiunt sine grã dei. Idẽ dicit de bonis operibus hereticorum et scismaticorum in sermone de patientia dei. secundum merito queri potest. vtrũ et ista patientia donũ dei sit an viribus tribuenda sit volũtatis humane. q quisq ab ecclesia separatus nõ pro errore q eum separauit sed pro veritate sacramenti seu verbi que apud eum remansit timore penarum eternarum patitur temporales penas. cauendũ est ne forte si donum dei illam patientiam dixerimus iis quibus inest et ad regnuz dei credant pertinere. si autem illam donuz dei negauerimus cogamur fateri sine adiutorio et munere dei in voluntate hominis esse posse aliquid boni. neq enim hoc non ẽ bonum vt credat homo eterno supplicio se esse puniendum si negauerit Christum. et pro ista fide qualecunq supplicium perferat et contemnat humanum. proposita autem hac questiõe et factis argumentis ad vtraq partem nullo interposito determinat eam sic. proinde sicut negandum non est hoc esse donum dei: ita intelligẽdum est alia esse dona filiorum illius hierusalem que sursum est libera mater nostra. hec sunt enim quodãmodo hereditaria in quibus sumus heredes coheredes autem christi. alia vero que possunt accipere etiam concubinarum filii quibus iudei carnales et scismatici vel heretici comparantur. Quis eni scriptuz sit eiice ancillam et filium eius. nec eni heres erit fili⁹ ancille cũ filio meo Isaac. et Abrae dicit deus. in Isaac vocabitur tibi semẽ quod sic ẽ apostolus interpretatus vt diceret id est non qui filii carnis hii sunt filii dei. sed qui filii dei deputãtur in semine. vt intelligeremus semẽ abrae secundum Isaac propter christum ad filios dei ptinere qui sunt corpus Christi et membra. Ecclesia dei. vna. vera. germana. catholica tenẽs piaz fidem nõ eam que per elationẽ vel per timorem sed eam q per dilectionẽ operar. tm̃ etiã filios cõcu.

binarũ qñ a filio suo Isaac diuisit abraã: nõ nulla eis largit⁹ est mũera ne relinquerent omnino inanes: nõ vt tenerẽtur heredes. sic eñi legimus. dedit aũt abraã omnẽ substantiã suã Isaac filio suo ꝛ filiis concubinarum dedit abraã munera. si ergo filii sumus libere hierusalẽ: alia dona exheredatorum alia intelligimus heredũ. hec Augu. ¶ Ex q̄bus patet manifeste ꝓpositum. qm̃ paciencia hereticorũ vel scismaticorꝫ qua sustinent mortem ꝓpter xp̃m: nõ vtiq̄ est actus meritorius et tñ illam dicit esse donũ dei. Et idem sentiendũ est de cuiuslꝫ alterius virtutis actu. et vniuersaliter de quolꝫ actu moraliter bono q̄uis nõ sit meritorius. ¶ Cõtra quartã cõclusionẽ arguit Durãdus improbãdo ꝓbationem ei⁹. quia lꝫ supremo agẽti conueniat ad vltimum finem ꝑducere nichil tñ prohibet infimũ agens ad vltimũ finẽ disponere. sicut videm⁹ in gñatione hoĩs in qua lꝫ deus introducat formã vltimam: nã tamen ex ꝓpria ṽtute disponit mãm. similiter lꝫ ad cõsecutionem gr̃e requirat̃ specialis motio dei gratiã infundẽtis si tñ gratia sit habituale donum: tñ ad eam põt se hõ disponere pure vt videt̃ per liberum arbitriũ absq̄ tali motione speciali. ¶ 2° q2 illõ bonũ qd̃ hꝫ ad gratiam imediatũ ordinẽ: videt̃ esse preparatoriũ ad illã. sed bonũ morale ẽ hmõi. cũ ergo in tale bonũ possit hõ sine imediata motiõe voluntatis a deo: pꝫ q̄ absq̄ tali adiutorio potest se hõ ad gr̃am preparare. ¶ Cõtra quintam cõclusionẽ arguit̃ sic. Primo. q2 Augu. in hyponosticõ respõsione tertia recitãs errorẽ pelagii ait. Iterũ posse dicũt hoiẽ per liberũ arbitriũ ꝑ se sibi sufficientẽ implere qd̃ velit. ꝛ post cõtra hoc ait sic. Respondem⁹ neminẽ posse ꝑ se sibi. i. per liberũ arbitriũ sufficere iplere qd̃ velit recte dicamus nisi ꝓtoplaustũ solum potuisse cum volũtas liberi arbitrii fuisset sana eadẽ ante culpã. et paulo post ꝓbans illud auctoritate scripture ait. Recte vt calcatius liberũ arbitriũ cum possibilitatis bono qd̃ valeret iplere qd̃ voluisset adã factũ intelligas. audi qd̃ dicat scriptura sancta ecclesiastico libro. de⁹ inquit ab initio fecit hominem ꝛ reliquit illũ in manu consilii sui. adiecit mandata ꝛ precepta ꝛc̃. quid est autẽ. reliq̃t illũ in manu cõsilii sui nisi dimisit illũ in potestate arbitrii sui. in manu eñi possibilitas intelligit̃. ipa ẽ prima gratia qua primus hõ stare potuisset si seruare mandata diu voluisset. hec Augu. Ex q̄bus patet q̄ adã per liberum arbitrium totaliter dotatum qualiter habebat ante culpam. s. cum bono possibilitatis seu gratia illius prima: sufficiebat sibi implere quod vellet. ceterorum vero neminem sibi sufficere. per quod patet eũ loqui de sufficientia ad bonum. nam ad malum alii etiam sufficiunt sibi. hoc etiam patet ex eo quod dicit. adam per liberum arbitrium cum bono possibilitatis potuisse stare si voluisset seruare mãdata. Per quod etiam innuit̃ q̄ potuit seruare mandata. igitur potuit agere actum moraliter bonum. si vero sibi sufficiebat ad hoc: igitur nõ indigebat alio auxilio gratie speciali. alias ceteri possent dici sufficere sibi etiam ad bonum. quia constat q̄ ipsi per liberum arbitriũ cum spãli dei adiutorio possunt agere bonũ ꝛ implere omnia diuina mãdata. et tamẽ Aug. de ceteris illud negat. ¶ 2°. Aut adã per liberum arbitriũ cum adiutorio gratie addite poterat stante generali influentia dei sine alio adiutorio seruare mandatum aut nõ. si sic: igitur potuit agere actum bonũ moraliter. si non: igitur nõ seruando nõ peccauit qd̃ non ẽ dicendum. ꝯñia probatur. quia non faciens aliquid quod non potuit facere si impotentia illud faciẽdi nõ prouenerit ex peccato: nequaq̄ peccat. nã peccatum qd̃ non est pena peccati verissime diffinitur ab Augustino in. li° de duabus animabus. peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod iusticia vetat et vnde liberum est abstinere. Et idem dicit ꝑmo retractationum. ca° 15. primum autem peccatum ade nõ fuit pena peccati. nec illa impotentia si fuisset: prouenisset sibi ex peccato quare et cetera. Hanc rationem satis innuit Aug. in de correctione et gratia. ca°. 49. vbi sic dicit. si hoc adiutorium angelo vel homini cum primum facti sunt defuisset: qm̃ non talis natura facta erat vt sine diuino adiutorio posset manere si vellet: non vtiq̄ sua culpa cecidisset. adiutoriũ quippe defuisset sine quo manere nõ posset ꝛ cetera. hec sunt argumenta Gregorii volentis q̄ adã in primo statu indiguit ad bene volendum ꝛ agendum gratia habituali: non autẽ aliqua speciali motione dei. ¶ 3° arguitur sic per eundem. nam Augustinus in de bono perseuerãtie non multo post principium dicit. q̄ non inferri in tentationem ꝛ nõ discedere a dño: nõ est oĩno in viribus liberi arbitrii quales nunc sunt. fuerunt autem in homine anteq̄ caderet. si autem non discedere a dño et non inferri in tentationẽ fuit omnino i virib⁹ liberi arbitrii hominis ãteq̄ caderet: igitur nõ indigebat ad non discedendũ alio speciali auxilio. alioquin nõ omnino sed aliqualiter tñ et partialiter illud fuisset in viribus eius. per vires autem ei⁹ non tñ ipsum liberum arbitriũ sed ẽt vim ꝛ adiutorium sibi collatũ debemus accipere. ¶ 4° arguit sic alius ꝯ gregoriũ

concurrens cum eo in lectura sententiarum parisi⁹. hō post peccatuȝ ade ⁊ in statu nature corrupte pōt habere rectam ⁊ perfectā cognitionem ⁊ rectam et pfectam volitionē circa agibilia sine aliquo spāli dei auxilio. igiƚ et ante peccatū et i statu nature itegre. pña nota ē. añs pbatur quo ad vtrāq₃ partē. et pmo q̄ possit hr̄e rectam ⁊ perfectam cognitionem de agēdis. Primo sic. aut hō ex suis naturalib⁹ sola dei influētia concurrente pōt cognoscere deum eē summe honorandū aut nō sed vltra hoc requiriƚ aliq̄ auxilium dei spāle. si detur pmum: habeƚ ppositum q₂ illud ē qōdaȝ morale bonū. si secundū: sequitur q̄ hō in suis solis nālibus constitutus ⁊ concurrēte dei influentia generali de hoc bono morali qō est deum eē summe honorandū: habebit ignorantiā inuincabilem. Et vltra sequiƚ q̄ omissio hui⁹ actus. s. nō honorare deum summe: non imputabiƚ sibi quo ad penā vel culpā cum p₃ oēs doctores nō imputētur quecūq₃ ex ignorātia inuincibili simpliciter cōmittuntur. sed vtrūq₃ istoꝝ videtur esse falsuȝ et cōtra Aplm Ro. p° vbi dr̄ q̄ gētiles habuerūt noticiā huius q̄ deus est summe honorandus. q₂ qō notum est dei manifestū est in illis. et q̄ hmōi actus imputenƚ ad penā: patet p illud quod habetur ibidē. reuelaƚ enī ira dei de celo sup omneȝ impietatē ⁊ iniusticiam hominum coꝝ qui veritatem dei in iniusticia detinent et quo ad culpā ita vt sint inexcusabiles. et statim causam subdit. q₂ cum cognouissent deū: non sicut deū glorificauerunt ⁊c̄. ¶ 2°. pbatur illa eadem pars antecedētis. si hō ex suis naturalibus sola dei gnāli influentia cōcurrente non pōt cognoscere quid sit agendum ⁊c̄. ex se nō habebit vñ sit consiliatiu⁹ vel eē possit. p₃ consequētia cum consilium nō sit de his que nō pñt cognosci. sed cōsequēs est cōtra sacrā scripturā ecclesiastici. 15°. reliquit eū in manu consilij sui. ¶ 3° ad idem. aut samaritan⁹ videns illū hominem semiuiuū relictū: potuit cognoscere ex solis naturalibus cum sola dei influētia generali quid circa illū erat agēdum moraliter ⁊ habetur propositum. aut non potuit: et tunc sequiƚ q̄ nā huius hois est peior in ordine ad sue nature consortē q̄₃ natura porci. q₂ audiens aliū porcū torqueri statim insilit in tortorē. et hoc videtur multum fauere errori manicheorum dicentiū naturam simpliciter malā. et sic patet prima pars antecedētis. ¶ 2ª vero pars antecedentis pncipalis pbatur pmo sic. habita in presenti statu noticia q̄ de⁹ est sup omnia diligēdus: aut hō ex suis naturalibus cū sola dei influētia generali potest elicere circa deū actuȝ dilectiōis bonū moraliter aut non. si sic: habetur ppositum. si nō: sequitur q̄ actus dilectionis bone moraliƚ elicitus circa deū est supra facultatē humane nature qō est contra auctoritatē sacre scripture deutero. 30. dicētem. mādatuȝ qō precepi tibi hodie nō supra te ē nec procul positū. sed iuxta te est sermo in ore tuo et in corde tuo vt facias. ex qua auctoritate videtur q̄ diligere deū non est supra facultatē nostrā immo est cōnaturale. q₂ non minus est connaturale homini deū diligere: q̄₃ deum amandū cognoscere vel de deo amando verbum cordis vel oris formare. sed cōnaturale est homini deū amāduȝ super oīa cognoscere: et de deo sic cognito v̄bum cordis ⁊ oris formare. igitur. ¶ 2° sic. aut habita sufficienti noticia q̄ deus ē summe amādus voluntas ex suis nālibus eliciet actū amādi bonū moraliter: ⁊ habetur ppositum. aut malum et tunc contra. q₂ pro omni tp̄e quo exercitium alicuius actus est malū moraliter ⁊ culpabiliter: omissio illius act⁹ est bona moraliƚ atq₃ laudabiliƚ. Ƨ similiter p omni tp̄e quo hō stat sub sola generali influētia dei exercitium diuine dilectiōis est malū moraliter ⁊ culpabiliter. ergo p illo tp̄e omissio illi⁹ actus est bona moraliter. hoc aūt p₃ esse falsum. quia scđm Aplm culpabile fuit phis q̄ omiserunt glorificare et per pñs amare deū. ¶ 3° sic. aut habita sufficiēti noticia de bono ⁊ malo moraliƚ eligendo vel respuēdo volūtas pro pñti statu cum sola gnāli influentia dei est indifferens ad vtrūq₃ et habetur ppositum. aut nō: et hoc est cōtra sacram scripturā dicentem ante hominem vita et mors bonum ⁊ malū ad quodcūq₃ voluerit conuertet manum suam. ecclesia. 15°. Item si non sit indifferens ad vtrūq₃ sed determinata ad alteꝝ aut est deteriata ad malū actū: et hoc est propinquū errori manichei. aut est deteriata ad bonuȝ actū: et tūc est propinquum errori Iouiniani. ex quo videƚ q̄ cum circa naturam hois pro presenti statu sint pdicti duo errores oppositi. nā Manicheus posuit q̄ natura humana nō poterat facere bonuȝ. Iouinian⁹ vero q̄ nō poterat facere malum. isti ambo errores vitari nō pñt nisi ponēdo mediū. s. q̄ natura humana ex suis naturalib⁹ pōt facere bonum ⁊ malū. et istū modū tenet ecclesia et. S. Tho. in. 2°. et in. q. disputatis. ¶ 5°. principaliter pōt sic argui. aut ad faciendū actuȝ moraliter bonū necessario requiriƚ infinita potētia aut solum finita. nō est dicendum q̄ infinita cū talis actus non sit infinitus nec infinite pfectiōis nec vllam infinitatem habeat. si requiritur soluȝ finita: igitur tātū poterit vigorari liberū arbitriū hois per aliqua dona superaddita vl̄ p intēsionē

naturalium potētiarum anime vel angeli: ꝙ poterit i talem actum sine speciali dei adiutorio cū sola dei influētia generali. et talis vigoris videt̄ fuisse liberum arbitrium hominis in statu innocentie.

Quantuz ad articulū tertium primo notādum est prout. S. Tho. dicit. pᵃ 2ᵉ. q. 109. arti. 2ᵒ ad. 3ᵐ. ꝙ nā hūana per primum peccatum magis ē corrupta quātum ad appetitum boni ꝙ̄ quātum ad cognitionem veri. cuiꝰ ratio potest sumi ex ipsa ratiōe infectionis que secuta est in natura humana ex primo peccato. q̄ per prius et magis facta est in volūtate ꝙ̄ in intellectu. Tum qꝛ peccatuz originale fuit priuatio originalis iusticie q̄ per priꝰ ꝛ magis pertinebat ad volūtatem. erat enim iusticia originalis vt anselmus dicit in libro de cōceptu virginali rectitudo volūtatis. Tum etiam quia inclinatio ad peccandum que ex infectione causata ex primo peccato bonum nature humane corrupit: magis ꝛ per prius respicit volūtatem ꝙ̄ intellectum. habet enim volūtas primam ad peccādum inclinationem ita vt Augu. dicat in. li. de libero arbitrio ꝙ peccatum adeo ē volūtarium: ꝙ si non sit volūtarium non est peccatum. et in libro retractationū volūtas inquit ē qua peccatur ꝛ recte viuitur. Tuz preterea quia fomes peccati per quem in nā corrupta est inclinatio et pnitas ad malum et difficultas ad bonum est subiectiue in appetitu sensitiuo cuiꝰ passio per prius ꝛ magis impedit rectitudinem volūtatis ꝙ̄ rationis propter maiorem propinquitatem ꝛ cōformitatem ad potentiam volūtatis cum sit appetitiua. vnde et fomes peccati rectitudinem rationis non impedit nisi ex ea parte qua ratio directiua est appetitus et eius cognitio ordinatur ad opus. et inde est ꝙ intellectus speculatiuus qui apprehendit verum sine ratione boni ꝛ appetibilis: appetitum non mouet prout etiā philosophus dicit in. 3ᵒ. de anima. quia igitur in statu peccati nā humana magis infecta ꝛ corrupta est q̄tuz ad appetitū boni ꝙ̄ q̄tum ad cognitionem veri: ideo. S. Tho. tenens ꝙ intellectꝰ humanus etiam in statu peccati non indiget speciali auxilio dei. s. noua et gratuita illustratione superaddita naturali ad cognitionem speculatiuā cuiuscunqꝫ veri quod naturaliter ab homine cognosci potest in cuius scꝫ noticiam per sensibilia possumus deuenire: tenet ꝙ in statu peccati homo non possit velle aut facere actum moraliter bonum sine speciali et gratuito dei auxilio. et quia sicut dictum est: intellectus noster ex ea parte qua directiuus et motiuus est appetitus defectum et vulnus ignorantie habet ex primo pctō consecutū: ideo fm doctrinam Sancti Doctoris homo in statu peccati idiget auxilio gratuito dei ad cognoscendum saltem in particulari et sentētialiter quid volendum sit et quid fiendum non solum ad merēdum vitam eternam sed ad actꝰ moraliter bonos perficiēdos sicut apparet. pᵃ 2ᵉ. questiōe. 109. articulo. 9ᵒ. Tum demum quia licet intellectus precedat et moueat voluntatem inquantum proponit ei suum obiectum: voluntas tamen precedit ꝛ mouet intellectum ꝛ alias vires anime quantum ad exercitium et executionem actus in quo peccatum actuale consistit.

¶ Aduertendum tamen ꝙ de hac conclusione ꝛ de sequentibus supra positis. S. Tho. aliter videt̄ sentire in primo opere. i. in scriptis suis super magistrum sententiarum: et aliter in secūdo opere vꝫ in summis ꝛ in questionibus de veritate ac in quodlibet ꝛ in alijs que post scripta super sententias edidit. verum est tamē ꝙ quibusdam distinctionibus et suppletionibus aut determinationibus possent vtraqꝫ dicta ad concordem sensum trahi. sed quia id non videtur esse de mente ipsius: pretermittimus tenentes illa que post scripta super sententias in pluribus locis scripture sue docuit. vbi sic nobis apparet: corrigere voluit que prius dixerat.

¶ Secundo Notandū est ꝙ deꝰ dupliciter mouet res creatas. Uno mō īfluētia gnāli qua. s. deꝰ mouet gnāliter oēs res p hoc ꝙ dat eis formas ꝛ virtutes agēdi et eas cōseruat in eē et illas applicat ad agēdū et ē omniū actionum finis. per quem modū non solū deus dicit̄ res creatas mouere sed ꝛ operari in omni operante fm illō ysaie. 26. omnia opera nostra operatus es in nobis domine. et Jo. 15. sine me nichil potestis facere. vbi interlinearis dicit. nec parū. Alio mō dicit̄ deus operari in rebus creatis et eas mouere per influentiam specialem qua. s. neqꝫ semper neqꝫ generaliter omnes res mouet aut in eis operatur. primo mō dicūtur res moueri ꝛ agere vel operari generali dei auxilio quo nulla creatura deseritur. secūdo mō dicuntur res moueri et agere vel operari speciali dei auxilio quo neqꝫ semper neqꝫ omnis res creata in suis motibꝰ et operationibus iuuatur. propter quod huiuscemodi auxilium quibꝰ impenditur: gratis datur. eo ꝙ neqꝫ naturis rerꝫ

neꝗ ſm ordinem et curſum communem nature debitum ſit illis. cum ergo in cõcluſionibus dictũ eſt ꝙ ſine dei auxilio nõ poteſt homo in ſtatu peccati velle ⁊ operari bonum vel precepta dei implere aut preparare ſe ad gratiã vel ſingula peccata vitare et hmõi: debet intelligi de ſpeciali et gratuito dei auxilio. nam loquendo de generali dei auxilio: etiã mala opera fieri nõ poſſunt quãtũ ad ſubſtantiã actus ſine dei auxilio. vnde omnes auctoritates tam ſanctorum doctorum ꝙ̃ et ſcripture ſacre quibus non deo ſed ſoli libero arbitrio tribuuntur noſtra mala opera ac peccata ad que liberum arbitrium per ſeipm ſufficere dicitur: intelligende ſunt vt excludant deum ſpecialiter ⁊ gratuito agentem non generali influentia mouentem ⁊ agentem. dicente ꝓpheta. omnia opera noſtra operatus es i nobis dñe. quod debet intelligi quo ad ſubſtantiam actus. nã peccatorum deformitates et defect⁹ culpabiles a ſolo libero arbitrio deordinato fiũt nulla dei actione aut motione ad id per ſe concurrente. in quo ſenſu loquit̃ Auguſtinus de verbis Apoſtoli ſermone. 13. dicens. cum dico tibi ſine adiutorio dei nichil agis: nichil boni dico. nam ad male agendum habes ſine adiutorio dei liberam voluntatem. et de correctione ⁊ gratia vbi dicit. liberum arbitrium ad malum ſufficit: ad bonum autẽ parum eſt niſi adiuuet̃ ab omnipotente deo. dicim⁹ ergo ꝙ ad actus prauos ⁊ ad perpetranda peccata ſufficit liberum arbitrium cum generali dei influentia ⁊ motione. ad actus vero bonos preſertim moraliter et ad opera virtutum peragenda: liberum arbitrium in ſtatu peccati etiam cum generali dei influentia ac motione nõ ſufficit ſed indiget ſpeciali et gratuito dei auxilio iuuari: et preparando ac mouendo voluntatem vt bonum velit: et perſeuerantiam bone voluntatis tribuẽdo: ⁊ ĩpedimenta auferendo vt bonam voluntatem bone operationis ſequatur adimpletio. iuxta quod propheta dicebat. a dño greſſus hominis dirigũtur ⁊ viam eius volet. et apoſtolus ad philipen. ſecũdo. deus inquit eſt qui operatur in vobis et velle ⁊ perficere pro bona volũtate. qđ Auguſtin⁹ exponẽs in de bono perſeuerãtie ait. nos ergo volumus ſed deus in nobis operatur ⁊ velle. nos operamur ſed deus in nobis operatur et operari pro bona voluntate. hoc nobis expedit et credere et dicere.

¶ **Tertio** Notandum eſt prout Sãctus Thomas deducit i de veritate queſtiõe vigeſima quarta articulo. 12. in corpore: cum liberũ arbitrium ſit quedam potentia conſtituta infra rationem et ſupra potentiam motiuã exequentem: dupliciter aliquid extra poteſtatem liberi arbitrij inuenitur. vno modo ex hoc ꝙ excedit efficaciam potentie motiue exequentis que ad imperium liberi arbitrij operatur. ſicut volare non ſubeſt libero arbitrio hominis quia excedit vim potẽtie motiue in homine. alio modo eſt aliquid extra poteſtatem liberi arbitrij quia ad ipſum ratiõis actus non ſe extendit. cum enim actus liberi arbitrij ſit electio q̃ conſilium. i. deliberationem ratiõis ſequitur: ad illud ſe liberum arbitrium extendere non poteſt quod deliberationem rationis ſubterfugit: ſicut ſunt ea que ex improuiſo occurrũt. primo igitur modo peccatum vitare: poteſtatem liberi arbitrij non excedit. quia ꝗ̃uis expletio peccati per actũ exteriorem executione virtutis motiue peragatur: tamen peccatum in ipa voluntate perficitur ante operis executionem per ſolum conſenſum. vnde propter defectum virtutis motiue nõ impeditur liberum arbitrium a peccato vel eius vitatione ꝗ̃uis interdum impediatur ab executione. ſicut cum quis vult occidere vel fornicari aut furari non tamen poteſt. ſed ſecundo modo peccatum vitare: liberi arbitrij poteſtatem excedere poteſt quando. ſ. peccatum quaſi repente occurrit ⁊ electionẽ liberi arbitrij ſubterfugit: ꝗ̃uis liberum arbitrium hoc poſſet vitare ſi ad hoc ſuã attentionem vel conatum dirigeret. Dupliciter aũt aliquid in nobis quaſi repente accidit. Uno modo ex impetu paſſionis rationem preuenientis. motus enim ire ⁊ concupiſcentie interdũ deliberationem rationis preuenit. qui quidem motus in illicitum tendens ex corruptione nature peccatum veniale eſt. et ita poſt ſtatum nature corrupte non eſt in poteſtate liberi arbitrij omnia peccata huiuſmodi vitare. qꝛ eius actus liberum arbitrium effugiũt ꝗ̃uis poſſit impedire aliquem iſtorum motuũ ſi contra conet̃. non eſt autem poſſibile vt hõ conetur cõtinue ad hmõi motus vitandos ꝓpter varias humane mentis occupatiões ⁊ quietem neceſſariam. quod quidem contingit ex hoc ꝙ inferiores vires non ſunt totaliter rõni ſubiecte ſicut erant in ſtatu innocentie quando homini hmõi peccata et omnia et ſingula per liberũ arbitrium vitare facilimũ erat. eo ꝙ nullus motus in inferiorib⁹ viribus inſurgere poterat niſi ſm ratiõis dictamen. ad hanc autem rectitudinem hõ in preſenti per gratiã nõ reducitur cõmuniter loquendo: ſed hanc rectitudinem expectam⁹ in ſtatu glorie. et ideo in hoc ſtatu mi

serie etiā post reparationem grē hō non pōt omnia peccata venialia vitare: cū tamē in hoc i nullo libertati arbitrij preiudicet. Alio mō. aliqd cōtingit in nobis quasi repente ex inclinatiōe habitus vt dicit phs. 3°. ethi. qđ non est intelligendū quasi operatio fm habitū virtutis possit eē omnino absq; deliberatione cum virtus sit habitus electiu⁹: sed qz habenti habitum: iam est in eius electiōe finis determiatus. vñ qñcūq; aliqd occurrit conueniens illi fini: statim eligitur nisi ex aliqua attentiori vel maiori deliberatiōe impediatur. hō enim qui est in peccato mortali existens habitualiter peccato inheret q̄uis nō semper habeat habitum vitij. qz ex vno actu luxurie habit⁹ luxurie nō generatur. volūtas tamē peccātis de relicto incōmutabili bono: cōmutabili bono q̄si fini adhesit. et huius inhesionis vis et inclinatio manet in ea quousq; iterato bono incōmutabili vt fini adhereat. et ideo quando homini sic disposito occurrit aliquid faciendum qđ precedenti electioni conueniat: repente fertur in illud per electionem nisi multa deliberatiōe seipsum cohibeat. nō tamen per hoc q illud repente sic eligit a peccato mortali excusatur quia deliberatio illa sufficit ad peccatuz mortale: qua perpenditur illud qđ eligitur esse peccatum et cōtra deum. ista autem deliberatio nō sufficit ad retrahēdum eū qui est in peccato mortali. nō enim retrahitur aliquis ab aliquo agendo in qđ inclinat̄ nisi inquantum illud ꝓponitur sibi vt malum. ille autem qui iam bonū incōmutabile repudiauit ꝓ cōmutabili bono: nō iam existimat vt malum a bono incōmutabili auerti in quo rō peccati mortalis ꝑficitur. vnde nō retrahitur a peccando per hoc ipsū q aduertit id esse peccatum mortale: sed oportet vlterius in considerando procedere quousq; perueniat̄ ad aliquid quod non possit existimari non esse malum sicut est miseria vel aliqd hmōi. vnde anteq̄ tanta deliberatio fiat quanta requiritur in homine sic disposito ad vitandum peccatum mortale: precedit cōsensus in peccatū mortale. et ideo supposita adhesione liberi arbitrij ad peccatum mortale siue ad finem indebitū: non ē in potestate eius q vitet omnia peccata mortalia q̄uis vnūquodq; possit vitare si contra nitatur. qz et si hoc vel illud vitauerit adhibendo tātam deliberationem quanta requirit̄: nō tamen potest facere quin aliqñ ante tātam deliberationem preueniat consensus in peccatū mortale cū impossibile sit homini semper aut diu in tāta vigilantia esse quāta ad hoc requirit̄ propter multa in qbus mens hoīs occupat̄ ⁊ propter fomitis corruptionē que a bono retrahit. ab hac aūt dispositiōe nō remouet̄ nisi ꝑ grām per quā solā efficit̄ vt mens humana bono incōmutabili ꝑ charitatem tanq̄ fini adhereat. Pz igitur ex dictis q neq; liberꝫ arbitriū tollim⁹: cū dicamus q liberū arbitriū poterit qđlz peccatum vitare vel facere. nec iterū tollim⁹ gratie necessitatē: cū dicam⁹ hominē in pctō mortali existentē grā destitutū: oīa pctā mortalia nō posse vitare nisi grā superueniat q̄uis possit vitare singula ⁊ hoc ꝓpter adhesionē habitualē volūtatis ad finem inordinatum. q̄ duo cōparat Aug. curuitati tibie ex qua sequitur necessitas claudicādi. Sic etiā verificant̄ doctorū sentētie q̄ circa hoc varie vident̄. quoꝝ q̄dam dicūt hominē absq; habituali grā gratum facientē posse pctm̄ mortale vitare q̄uis non sine diuino auxilio quo hoīem sua ꝓuidētia ad bona agēda et mala vitāda gubernat. hoc enī verū est cū cōtra pctm̄ conari voluerit. et ex hoc cōtingit vt possit singula vitare. Alij vō dicūt q nō pōt hō sine grā diu stare qn peccet mortaliter. qđ quidez verū est quantū ad hoc q nō diu cōtingit hominē esse habitualiter dispositū ad peccandū quin occurrat sibi repente aliqđ operādum in quo ex inclinatiōe mali habitus labat̄ in cōsensum peccati mortalis: cum nō sit possibile hoīem diu esse vigilem ad hoc q sufficientem solicitudinē adhibeat ad vitandum peccatum mortale. hec ille.

Quarto notandū est q hō per seipm̄. i. proprie volūtatis arbitrio pōt impedimentū prestare ne grām dei recipiat. et hoc dupliciter. vno mō pctm̄ mortale ꝑpetrando. alio mō ad deū nō se cōuertendo. primo mō iterū dupl'r. pmo qz pctm̄ cōmissum ⁊ grām abijcit: et mēti inherendo grē dei resistit. secūdo qz post peccati cōmissionē nō est oīno i potestate hoīs nullū impedimentū grē dei p̄stare. qm̄ et si ad momentū vel ad modicū tempus hō possit ꝓpria potestate ab actu pctī abstinere: diu tm̄ sibi relict⁹: stare nō pōt quin iterū in pctm̄ cadat per qđ grē impedimentū prestat̄. vñ nō est i potestate hoīs in pctō existis ipedimētū grē dei nō p̄bere. nihilomin⁹ tm̄ ad culpā illi iputat̄ q grē dei ipedimentū p̄stet et q in ei⁹ potestate non sit huiuscemodi ipedimentū non prestare. tm̄ qz hic defect⁹ ⁊ ista ei⁹ impotētia: ex culpa p̄cedente in eo relinquit̄ vel originalis pctī vel quam ipe postea adiecit. sicut ebri⁹ ab homicidio qđ ꝑpetrat non excusat̄ etiā si ob ebrietatē in eius potestate nō fuerit homicidium nō incurrere. qm̄ culpa sua fuit ebriū se et mente alienū fieri. tm̄ etiaz qz licet

ctũs ĩ pctõ nõ habeat in ꝓpria potestate ꝙ peccatũ omnino vitet: hꝫ tñ arbitrij potestatẽ nunc vitare hoc vel illud pctm̃. vñ quodcũqꝫ cõmittit volũtarie cõmittit ac per hoc merito imputatᷣ ei ad culpã. põt secundo hõ ꝑ liberũ arbitriũ seipm̃ impedire ne grãm a deo recipiat ꝑ hoc ꝙ ad deũ nõ se conuertit. quẽadmodum impedimẽtũ sibi prestat ne solis lucẽ videat q̃ ad solis radios oculos nõ conuertit. et q̃uis hõ nequeat cõuerti ad deũ sine auxilio dei speciali hoiem cõuertẽte ꝭm illud. Jo.6. nemo põt venire ad me nisi pater q̃ misit me traxerit eũ: iuxta quod ꝓpheta orabat threnorum vltimo. cõuerte nos dñe ad te ⁊ conuertemur: quia tñ dei auxiliũ nulli deest sꝫ est presto omnibus indigentibus ꝭꝫ illud apoca. 3°. ecce sto ad ostium ⁊ pulso si quis audierit vocẽ meam et aperuerit mihi ianuã: introibo ad illum ⁊ cenabo cũ illo ⁊ ipe mecum: ideo homini imputatᷣ ad culpam ꝙ impedimentũ prestet grẽ dei ad deuꝫ nõ se cõuertendo. sicut eñi sole mundũ illuminãte ad culpam imputatᷣ ei qui oculos claudit si ex eo defectũ aut nocumentũ incurrat lꝫ videre nõ possit nisi lumine solis preueniatᷣ: ita et deo q̃ʒtũ est ex se cõuertente ⁊ illuminante oẽm hominem venientẽ in hũc mundum: ad culpam imputatur illi q̃ mẽtis oculos claudit et a deo auertit ꝙ deũ nõ videat ⁊ impedimentũ ei⁹ illuminatiõi que ẽ per gratiam prebeat. vult eñi de⁹ vt Apostolus inquit. pª ad thimo. 2°. oẽs homines saluos fieri et ad agnitionem veritatis venire. vñ omnibus ꝓposita sunt precepta viuẽdi et cõsilia ꝑficiendi. omnibus custodia iterior ⁊ exterior et plura alia auxilia tradita sunt ꝑ que occasiões peccãdi diuina ꝓuidentia tollũtur ⁊ prouocantia ad peccatũ cõprimuntᷣ. Huic cõsonat qđ Aug. respõdet hominib⁹ q̃relam ꝓponentib⁹ de ignorãtia et difficultate ex pmi hois pctõ traiectis libro de nã ⁊ grã ca° 67. ait eñi. quibus breuiter inquã respondetᷣ vt quiescãt ⁊ aduersus deũ murmurare desistãt. recte eñi fortasse q̃rerentur si errorũ ⁊ libidinis nullus hominum victor existeret. cũ vero vbiqꝫ sit p̃sens q̃ multis modis ꝑ creaturã sibi dño seruientẽ auersum vocẽ doceat credentẽ cõsoletur sperantẽ diligentem adhortetᷣ conantẽ adiuuet exaudiat deprecantem: nõ tibi deputatᷣ ad culpã ꝙ inuitus ignoras sꝫ ꝙ negligis querere qđ ignoras. neqꝫ illud ꝙ vulnerata mẽbra nõ colligis: sꝫ ꝙ volentem sanare contemnis. Et lꝫ his ⁊ pluribus alijs auxilijs liberũ arbitrium nostruꝫ a deo cõuertatur in bonum: non ideo sequitur ꝙ cõuersio hominis ad deum vel in bonum non sit opus liberi arbitrij. est siquidem: nam et liberum arbitriũ se sua sponte conuertit. vnde et homini precipitur a domino per prophetam dicentem. conuertimini ad me in toto corde vestro in ieiunio et cetera. et iterum cõuertimini ad me et ego cõuertar ad vos. sed huiusmodi liberi arbitrij conuersio: non est nisi deo preueniente iuuante ⁊ cõuertente ꝭm illud. Jere. 31. conuerte me domine et conuertar quia tu domine deus meus. et threnorũ vltimo. conuerte nos domine ad te ⁊ conuertemur. Accipiuntur predicta ex dictis Sãcti Thome contra gen. li. 3° ca° 159. et. 160.

Quinto Notandum est ꝙ vbi Sãctus Thomas dicit ꝙ homo in statu post peccatum sine gratia habituali potest vitare singula peccata mortalia q̃uis nõ omnia: debet intelligi de singulis peccatis oppositis preceptis decalogi que sunt precepta iuris nature non de singulis peccatis oppositis preceptis que dantur de actibus charitatis aut preceptis que sunt iuris diuini sicut sunt p̃cepta de sacramento eucharistie suscipiendo vel celebrando. nam istorum singula homo vitare nõ potest sine gratia habituali sicut de peccatis oppositis p̃ceptis charitatis. S. Tho. scribit. pª 2ᵉ. q. 100. arti. 10. in cor. et ad vltimũ. vbi tenet ꝙ isti act⁹ charitatis diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo et cetera. et diliges ꝓximum tuum sicut teipm̃ de quibus precepta dãtur. deutero. 6. et mathei. 22°. impleri non possunt sine charitate. ex quo sequitur ꝙ neqꝫ peccata illis opposita vitari possunt absqꝫ gratia ⁊ charitate. Et hoc tenet. S. Tho. pª 2ᵉ. q. 63. arti. 2°. ad. 2ᵐ. Idẽ tenet. 2ª 2ᵉ q. 44. arti. p°. ad. pᵐ. et. arti. 4° ad pᵐ. Rursus vbi. S. Tho. tenet in hac distinctiõe arti. 3°. Et. pª 2ᵉ. q. 109. arti. 4°. ꝙ hõ potest implere precepta legis quantum ad substantiã operis seu quantũ ad id quod directe cadit sub precepto: debet intelligi de preceptis decalogi non de preceptis charitatis que inter precepta decalogi non computantur ꝓut ipse notat. 2ª 2ᵉ. vbi supra ad. 3ᵐ. nam duo precepta charitatis ipleri non possunt sine gratia et charitate etiam quãtum ad id quod cadit sub precepto. eo ꝙ in ipsis duobus preceptis non solum substantia actus. i. ipe act⁹ dilectiõis cadit sub p̃cepto: sed et mod⁹ charitatis q̃ implicatur cum dicitur in pmo precepto ex toto corde ⁊c. et in secũdo precepto cũ dicitur sicut teipsum prout accipitur ex dictis. S. Tho. 2ª 2ᵉ. q. 44. arti. 4°. et. 5°. et. 7°.

Sexto Notandum est pro declaratione quinte conclusionis ꝙ

vt accipi potest ex dictis. S. Tho. et ꝓsertim de veritate questione. 24. ar. 14° et. 15° in cor. Et pᵃ 2ᵉ q. 109. ar. 2°. ad. pᵐ. volũtas hominis que est illi principium operandi: nõ est determinata per naturam suam ad aliquam vnã operationē quẽadmodum alie res naturales: sed se hꝫ indifferenter ad operatiões multas eo ꝙ sit liberi arbitrij. ꝓpter quam indifferentiam volũtas quãtum est ex se: est in potẽtia ad agendum. id autẽ quod est in potẽtia ſm se: necessario indiget aliquo mouente ⁊ reducente ipm ad actum. mouetur aũt voluntas hominis quantum ad specificationem actus ⁊ ab obiecto ⁊ ab itellectu illud ꝓponente. quantum vero ad exercitiũ act⁹ mouetur voluntas et a deo ⁊ a se sicut dictũ fuit supra dis. 25. verũtamen quia est de se indifferens ad vtrũꝫ: non potest primo et de nouo a se moueri presertim ad actus liberi arbitrij ad quorum nullum naturaliter ⁊ de se est determinata. oportet igitur ꝙ moueatur a deo qui est eius ꝓncipium ⁊ primum motiuũ potens voluntatem directe ad aliquid inclinare qđ non potest aliqua creatura alia a se. mouet̃ autem volũtas a deo et interius operando multipliciter vt Augu. deducit i libro de gratia ⁊ libero arbitrio: et exterius voluntatẽ ad bonum excitando multis modis ⁊ occasionibus ſm ꝙ iudicat hominũ saluti cõuenire. huiuscemodi autem motus ⁊ interiores et exteriores per diuinam misericordiam ac per hoc gratuito hominibus moderant̃ alijs sic alijs quidem alit̃. et licet homo sit dñs suorum actuum ⁊ volendi ⁊ et non volendi ꝓpter deliberationem rationis q̃ potest flecti ad vnam partem vel ad aliam: quia tamen ꝙ deliberet vel nõ deliberet: reducitur finaliter in principium motiuum liberi arbitrij qđ est deus. et hoc philosophus cognouit sicut apparet ex eius libello de bona fortuna. ¶ Ex quibus inferimus ꝙ sensus quinte conclusionis ſm mentem. S. Tho. nõ est ꝙ homo in statu nature integre. i. in puris naturalibus idigeat necessario speciali et gratuito dei auxilio de propinquo mouẽte ad oẽs et singulos actus moraliter bonos explendos. sed est sensus ꝙ vita hominis duci non potest recte moraliter etiam in statu nature itegre sine auxilio dei speciali et gratuito mouẽte. s. et iuuante vel mediate vel imediate aut de propinquo vel remote. et ideo notanter dictum est in cõclusione. ad recte viuendum moraliter. i. ad vitam moraliter bonam ducendam: quod multis ⁊ varijs actibus fit. nam ad aliquos actus moraliter bonos per agendos: voluntas sufficit in statu nature integre absq₃ auxilio dei speciali mouente et iuuante de propinquo: cum eius tamen auxilio ⁊ motione generali ad illos. s. qui dependent et deduci possunt ex prioribus actibus vel motibus ad quos speciali et gratuito dei auxilio hominis voluntas mouetur. qm̃ voluntas sic specialiter a deo mota potest seipam mouere cũ solo auxilio dei generali ad alios actus vel consimiles vel ex eis deductos. vt enim. S. Tho. inquit pᵃ 2ᵉ q. 9. ar. 3°. ad. pᵐ. voluntas inquantũ actu vult finem: reducit se de potentia in actum respectu eorum q̃ sunt ad finem vt. s. actu ea velit. Et simili mõ dicendum est ꝙ per hoc ꝙ aliquid vult vel ad aliquid mouet̃ ex speciali et gratuita dei motione: reducit se de potẽtia ad actum ad hoc ꝙ alia velit ⁊ ad alia moueatur q̃ ex illo ꝑmo depẽdẽt vel deduci possunt sine nouo speciali auxilio de ꝓprimo mouente. Et ꝙ iste sensus cõclusionis fuerit de mẽte. S. Tho. ex eo apparet q₂ pᵃ 2ᵉ loco ꝓ cõclusione allegato ad. pᵐ ꝓbat ꝙ hõ est dñs suorum actuũ per liberum arbitrium ꝓpter deliberationem rõnis que potest flecti ad vnam partẽ ⁊ ad aliã q₂. s. in eius potestate est ꝙ deliberet vel nõ deliberet. que determinatio est ꝑ deliberationem precedentem ad quã se determinat per aliã priorem deliberationẽ. sed q₂ non ẽ procedendũ in infinitum: oportet inquit ꝙ finaliter deueniatur ad hoc ꝙ liberum arbitriuꝫ hominis moueat̃ ad deliberandũ ab aliquo exteriori ꝓncipio qđ est supra mẽtem humanam. s. a deo. vbi apparet de mente. S. Doctoris. ꝙ volũtas hominis aliquos act⁹ deliberatiuos hr̃e p̃t ex se q̄uis a deo spãli motiõe ꝑmordialiter moueat̃. Idẽ in sentẽtia dicit supra. q. 9. ar. 4°. vbi docet voluntatẽ hominis moueri speciali motione a deo non semꝑ ad eius act⁹ bonos sed qñ volũtas incipit aliquid velle cũ pri⁹ non vellet. et ibidem ad. 3ᵐ dicit. volũtas quantum ad aliquid sufficienter se mouet ⁊ in suo ordine. s. sicut agẽs ꝓximum: sed non põt seipam mouere quantũ ad oia. vñ indiget moueri ab alio sicut a ꝑmo mouente. hec ille. Nec valet dicere ꝙ loquit̃ de motiõe primi mouentis generali. qm̃ sine hac ad nichil voluntas mouere se põt. cũ ergo dicat. S. Doc. ꝙ ad aliqđ sufficiẽter se mouet sed quãtũ ad oia indiget moueri a primo mouente: manifestũ est ꝙ loquit̃ de motiõe ei⁹ speciali. Itẽ prima pte. q. 82. ar. 4°. ad. 3ᵐ. principiũ inq̃t cõsiliandi est aliqđ intellectiuum principiũ altius itellectu nr̃o qđ est de⁹. vbi non dicit oẽ cõsilium sed principium cõsiliandi: inuẽs ꝙ aliq̃ cõsilia põt hõ ex se hr̃e absq₃ speciali et gratuita dei motiõe postq̃ꝫ ꝑ talẽ dei motionẽ habuit ꝓncipiũ consiliandi. et videt̃. S. D.

in supradictis locis loqui de hoie fm id qd ei cōuenit ex nā sua .i. cōsiderato in puris naturalib⁹. vñ. p⁹ 2ᵉ. q. 109. ar. 8ᵒ tenet q in statu nature integre poterat hō sine gratia habituali vitare pctm̄ mortale ꝛ veniale: non tñ id poterat sine auxilio dei in bono conseruātis quo subtracto et ipsa natura in nichilū decideret. huiuscemōi aūt auxiliū nō videt̄ esse speciale sed gn̄alis influentie cū nulli creature denegef. Preterea de. ve. q. 24. ar. 15ᵒ in cor. volens pbare q sine speciali ꝛ gratuito dei auxilio hō non pōt se preparare ad habendā grām gratū facientē: vtitur tali rōne. impossibile est hominem incipere aliqd velle de nouo nisi sit aliqd qd ipsum moueat. et parū infra concludēs ait. et sic cum hō ad grām se incipit preparare de nouo suam voluntatem conuertendo ad bonuz opz q ad hoc inducat̄ aliquibus exteriorib⁹ occasionibus vt pote exteriori admonitione aut corporali egritudie aut aliquo hmōi. vel aliquo interiori instinctu fm q deus in mentib⁹ hominuz operat̄. vel etiā vtroqꝫ mō. hec aūt omnia ex diuina misericordia homini pūidentur. et sic ex diuina misericordia cōtingit q hō se ad grām preparet. hec ille. vbi nō dicit q impossibile ē hominem aliqd velle nisi aliquo ipm mouēte: sed dicit q impossibile est hominē incipere aliqd velle de nouo. et pariī nō dicit q opz q hō inducatur aliquib⁹ exteriorib⁹ occasionibus a deo pūisis cum se incipit ad grām pparare de nouo. Itaqꝫ mēs S. Tho. est q hō in statu nature integre i puris scꝫ naturalib⁹ non pōt oēs act⁹ moraliter bonos absqꝫ auxilio dei spāli et gratuito pficere quantū ad oēs .s. circūstantias ad bonitatē moralē reqsitas: q̄uis aliquos agere et explere possit illos. s. qui p quādam cōsequētiam vel dependentiā ex priorib⁹ qb⁹ hō icipit moueri: deduci psit virtute diuine motiōis antecedētis qd est idē dictu ac si dicatur q ad oēs actus moraliter bonos requiritur speciale auxilium dei mouentis: ad quosdaꝫ immediate ꝛ de ppinquo ad quosdā vero remote ꝛ mediate. et cū hac limitatiōe disiunctiua itelligi debet quod. S. Doc. dicit. de. ve. q. 24. ar. 14ᵒ. in. cor. vbi cōcludens inquit. si grām dei velimus dicere nō aliqd habituale donum sed ipaꝫ miam dei per quā interius motū mentis operat̄ ꝛ exteriora ordinat ad hoim salutē: sic neqꝫ vllū bonum hō potest facere sine grā dei. hec ille. sine grā .s. mouente vel imediate et de ppinquo vel mediate ꝛ remote. Predict⁹ cōclusionis sensus cōsonat doctrine bti Augu. dicit eni in libro 7 ponostbicō. ca. p⁹. in principio. neminem posse per se ipm .i. per liberum arbitriū sufficere implere qd velit nisi prothoplastū solum potuisse: cū voluntas liberi arbitrij fuisset sana eidem ante culpaꝫ. et parum infra. deus inquit ab initio fecit hominem ꝛ reliquit illum in manu consilij sui ꝛc. quid est inquit Augu⁹. et reliquit illum in manu cōsilij sui: nisi dimisit eum in possibilitate liberi arbitrij sui: in manu eni possibilitas intelligit̄ arbitrij. ipsa est prima gratia qua prim⁹ hō stare potuisset si seruare mandata dñi voluisset. Nec potest dici q aug. loquitur de primo homine in statu nature integre supposito auxilio dei speciali. nam cum isto dei auxilio non solum primus homo sufficit per liberum arbitrium implere quod velit sed et ceteri homines id possunt quod tñ negat Augustinus. Item libro de correptiōe ꝛ gratia caᵒ. 12. vt ergo inquit non acciperet hoc donum dei .i. in bono perseuerantiam primus homo: sed perseuerare vl̄ non perseuerare in eius relinqueretur arbitrio: tales vires habebat eius volūtas q̄ sine vllo fuerat instituta peccato. et nichil illi ex seipa cōcupiscentialiter resistebat vt digne tante bonitati ꝛ bene viuendi facilitati perseuerandi committeretur arbitrium. nunc vero posteaqꝫ est illa magna peccati merito amissa libertas: etiam maioribus donis adiuuanda remansit infirmitas. et infra. fortissimo quippe. s. primo homini dimisit atqꝫ permisit facere quod vellet. īfirmis .s. hominibus post peccatum seruauit vt ipso donāte inuictissime quod bonum ē vellent nec hoc deserere inuictissime nollent. hec ille.

Quātum ad articulum quartū respondendum est obiectionibus aduersariorū. Et quidem ad argumenta Durandi cōtra primam cōclusioneꝫ respondemus q nō militant cōtra cōclusionem. nā non aliud omnia concludunt q̄ꝫ q sine habitu infuso ꝛ sine gratuita ac supernaturali illustratione assentire possumus qualicūqꝫ assensu veritatibus supernaturalibus: nō tamen pbant q pfecte possumus illis assentire sicut tenet conclusio. pfecte aūt assentire est firmiter ꝛ faciliter ac delectabiliter ꝛ discrete assentire. et isto modo. S. Tho. intellexit vbi allegatū est pro cōclusiōe ꝛ vbicūqꝫ de ea re loquitur. Unde. 3ᵒ sen. dis. 23. q. 3. arti. 3ᵒ. sub. ar. 2ᵒ. sic ait. habitus fidei infusus in duobus nos adiuuat. s. vt credamus que credenda sunt: et vt eis que non sunt credēda nullo modo assentiamus. primum aut ē homo potest ex ipsa extimatione sine habitu infuso. sed secundū .s. vt

discrete in hec ⁊ non in illa inclinet: est ex habitu infuso tm̄. que quidem discretio est ſm quam nō credimus omni spūi. que qꝛ in heretico nō est: cō stat ꝙ habit⁹ fidei in ipo nō manet. et si aliq̄ cre- denda credat: hoc est ex rōne humana. si eni ha- bitu fidei ad hec credēda inclinaret: cōtraria fi- dei refutaret sicut ois habit⁹ renuit illis que cō- tra illum sunt. hec ille. et in respōsione ad p^m di- cit ꝙ q̄uis heretici credāt aliquid quod est supra naturā: non tm̄ credunt illud p habitū infusū quo dirigātur sed p extimationem humanā. Idem i sententia dicit. $2^a 2^e$. q. 5. ar. 3°. Et de. ve. q. 14. arti. 10. ad. 10^m. ¶ Ad argumenta gregorij secun do loco cōtra eādem cōclusionem dicimus ꝙ re- cte cōcludunt. sed non contra doctrinā. S. Tho. qui idipsuz tenet sicut dictū fuit in pmo notabili. ¶ Ad argumenta contra secūdam cōclusionem. Ad. p^m dr̄ ꝙ assumptum est falsum et cōtra mul- tas auctoritates sanctorum. vnde Augu. de fide ad petrum. ca^o. 28. firmissime inquit tene ⁊ nul- latenus dubites neminem hic posse hominum pe nitentiam agere nisi quem deus illuminauerit et gratuita sua miseratione cōuerterit. Apostolus enim dicit. ne forte det illis de⁹ penitentiā ad co- gnoscendū veritatem et resipiscant a diaboli la- queis. Item de grā ⁊ libero arbitrio. nisi donum dei ipa cōuersio esset: nō ei diceret. deus virtutū cōuerte nos. et ad probationem assumpti nega- tur ꝯña. nā lz dispositio sufficiens de cōgruo req- rat ex pte iustificādi ad eius iustificationē: n̄ illā hz ex puris nālibus sed per auxiliū dei gratuitū mi- sericorditer ipsum mouentis ⁊ motū liberi arbi- trij preuenientis. ſm illud. Jo. 6°. nemo pōt ve- nire ad me nisi pr̄ qui misit me traxerit eum. iux- ta qd apostolus dicebat. Ro. 3°. iustificati gratis per gratiā. et ita cū deus aliquem iustificat: non est acceptor personarum dū iustificat dispositus et idoneus. sed ⁊ si aliquem nō preuia dispositio ne idoneū deus iustificaret: nō ideo acceptor eēt personarum. q. ſi vt. S. Tho. docet. $2^a 2^e$. q. 63. arti. p^o. ad. 3^m. personarum acceptio nō cadit in gratuita ⁊ liberali largitione qua. s. gratis datur alicui qd ei non debetur. qꝛ quilibet absq̄ iniusti cia pōt de suo dare quantum vult et cui vult. ſm illud mathei. 20. an nō licet michi quod volo fa cere. tolle qd tuum est ⁊ vade. similia dicit. p^a. p. q. 23. ar. 5°. iustificatio aūt hominis ⁊ eius ꝑpa- ratio ad grām sunt de illis que gratis ⁊ nō ex de- bito dātur. iuxta verbum apostoli parū supra al- legatum iustificati gratis per grām. ¶ Ad. 2^m dr̄ ꝙ añs est falsum quantum ad vtrāq̄ sui partem capiendo rectuz dictamē de aliquo dirigēdo ſm

oēs circūstātias ad actū moralit̄ bonū req̄sitas. ¶ Ad. 3^m dr̄ ꝙ loquendo de potētia libera vt de volūtate sine spāli dei auxilio ⁊ gratuita motiōe vt arguēs pretendit: potentia libera non potest habere aliquem actum moraliter bonum ſz om nes circumstantias absq̄ auxilio gratie: q̄uis ha bere possit aliquem aliuz actū bonum vt domos edificare agros colere ⁊ similes. put Augu. dicit. vñ omnia ista argumēta assumunt falsum. ¶ Ad 4^m negat̄ assumptum ⁊ videtur sapere errorem pelagij. nam ex eo sequitur ꝙ homo posset ex se- ipso absq̄ auxilio gratie mereri vitam eternam qꝛ ex seipso potest illam demereri ⁊ mereri eter- num suppliciū quod fuit heresis pelagiana. vñ ad hoc argumentū respōdet. S. Tho. $p^a 2^e$. q. 109. ar. 2°. ad. 2^m. ꝙ nō est simile de actu bono ⁊ me- ritorio et de actu malo ⁊ demeritorio. qꝛ ois res creata sicut esse nō habet nisi ab alio ⁊ in se consi derata nichil est: ita indiget cōseruari ab alio in bono sue nature cōuenienti. pōt tm̄ per seipsaz defi cere a bono sicut et per seipam pōt deficere in nō esse nisi a deo cōseruetur. hec ille. et cōsonat hec respōsio dicto dñi osee 13° dicentis. perditio tua ex te ysrael: tm̄modo ex me auxilium tuū. ¶ Ad 5^m dr̄ ꝙ licet idem actus quantū ad sui substan- tiā possit elici a volūtate habituata ⁊ a volūtate nō habituata: nō tm̄ eque pfectus et per ꝯñs neq̄ equalit̄ meritori⁹. vñ in hoc argumēto sic̄ in ꝑce- dēte arguens videt̄ sapere errorē pelagij. ¶ Ad 6^m dr̄ ꝙ assumptuz est falsum. vt enim pbat. S. Tho. $p^a 2^e$. q. 63. ar. 2° in cor. et ad. 3^m. Et in. q. de virtutib⁹ in cōi. q. 10. ar. 10. ad vltimum. act⁹ virtutis infuse nō causant aliquē habitū: sed per eos habitus p̄existens augetur. vñ argumentum p̄cedit ex falso. ¶ Ad. 7^m dr̄ ꝙ maior est falsa lo- quēdo de actib⁹ ab arguente enumeratis prout sunt perfecte moraliter boni. s. ex genere et ex oi bus circūstantijs ad moralem bonitatē req̄sitis. ſm quē modum infideles vel tales act⁹ virtutū nō egerūt vel ex speciali auxilio dei illos exercue rūt. nō enim infideles ab influentia ⁊ speciali dei auxilio omnino subtrahimus. sed de operib⁹ infi deliū latius dicendū erit infra. dis. 41. ¶ Ad. 8^m dr̄ ꝙ assumptū est falsum. et ad eius pbationem respōdet. S. Tho. $p^a 2^e$. q. vltima. ar. vltimo. ad 2^m. ꝙ ille retributiōes dicūtur eē diuinitus facte ſm cōparationem ad diuinam motionē qua ipsi tales actus agētes moti sunt ad agēdum: nō ſm respectum ad ipsoꝝ voluntatē q̄ non fuit simpli citer bona. Ex qua respōsiōe duo accipiunt̄. vnū est ꝙ retributio vel remuneratio illis facta est nō ꝑpter operū bonitatē quā ex seipsis haberēt: sed

ex bonitate quam habuerunt ex diuina motiõe. aliud est q̃ huiuscemodi actus infidelium nõ sũt ab illis peracti sine speciali motione diuina pro qua remunerationem meruerũt. Neq3 põt dici q̃ talis motio fuerit ex generali dei influẽtia qua agit in omni actiõe et cooperat̃ omni agẽti. nam ad predictos actus non mouit deus generaliter omnem populum nec de populis singulos. non enim in omnibus obstetricibus fuerat ille timor dei. neq3 ad strenuos actus quib⁹ aliqui romanorum gloriam imperij meruerunt: omnes ⁊ singuli generaliter homines moti sunt sed eorum aliq̃ singulariter ac per hoc singularem ⁊ specialẽ habuerũt a deo motionem ⁊ auxiliu3. ¶ Ad. 9m negatur ɔña. q2 sicut dictum est: omnes eiuscemodi actus moraliter boni quos arguens adducit: ꝓcedũt ab infidelibus vel ab existibus in peccato mortali ex speciali motione ⁊ auxilio dei. arguẽs autem ꝓcedit ex falsa imaginatiõe q̃. s. infideles et in peccato mortali existentes priuati sunt omnino auxilio ⁊ motiõe dei speciali. hoc autem falsum est. ¶ Ad. 10m. cõcedimus ɔña3. et ad auctoritatem Augu. dicimus q̃ ex ea non probatur ꝓpositum arguẽtis. nam licet voluntas cõputetur inter media bona quibus hõ potest et bene ⁊ male vti: nõ sequitur q̃ si potest voluntate vti male ex seipso absq3 dei auxilio q̃ etiam absq3 illo vti possit bene volũtate. quĩ vt ipse Augustinus inquit primo libro retractationum. ca° 9°. vbi predicta verba recolit. quia omnia bona et magna et media ⁊ minima ex deo sunt: sequit̃ vt ex deo sit ⁊ bonus vsus libere voluntatis. Et supra eodem ca° exponens quedam dicta sua ex libro de libero arbitrio ait. in his atq3 huiusmodi verbis meis q2 gratia dei cõmemorata nõ est de q̃ tunc nõ agebatur: putant pelagiani vel putare possũt suam nos tenuisse sententiã. sed frustra hoc putant. voluntas quippe est qua ⁊ peccatur ⁊ recte viuit̃. qđ his v̾bis egimus. volũtas ergo ipsa nisi grã dei liberet̃ a seruitute qua facta ẽ serua peccati ⁊ vt vitia superet adiuuet̃: recte pieq3 viui non põt a mortalib⁹. et hoc diuinũ bñficiũ quo liberat̃ nisi eã preueniret: iã meritis eius daret̃ ⁊ nõ eẽt gratia q̃ vtiq3 gratis datur. hec ille. ¶ Ad. 11m negatur ɔña. et ad eius probationem dicimus q̃ cum diuinum auxilium nemini desit: non est impossibile homini existenti in puris naturalibus bene velle. vt enim. S. Tho. respõdet ad simile argumentum. p° 2e. q. 109. arti. 4° ad. 2m illud quod possumus cum auxilio diuino: non est nobis omnino impossibile s̃m illud phi in. 3°. ethicor. que per amicos possumus: aliqualiter per nos possumus. vnde Hieronimus docens in expositiõe catholice fidei illos esse maledicẽdos q̃ deum precepisse homini aliquid impossibile dicunt: cõfitetur ibidem sic nostrũ liberum esse arbitriũ vt dicam⁹ nos semꝑ indigere auxilio dei. ¶ Ad. 12m. dicimus q̃ aliquando deus speciali mõ iuuat ad bonu3 actum per aliquod bonũ habituale ⁊ gratum faciens. aliquãdo per auxilium speciale gratis datum. quod non solum iuuat hominem ad hoc q̃ possit: sed etiam ad hoc q̃ actum efficiat. vnde voluntas non est tñmodo recipiens sed ⁊ coagens deo. et cum arguens dicit q̃ isto modo deus concausat omnem effectum agentis creati ⁊ omnem actum siue sit bonus siue malus moraliter: dicimus q̃ est falsum. quĩ per auxiliũ speciale nõ iuuat deus neq3 mouet voluntatem nisi ad actum bonum ꝓut declaratum fuit in secũdo notabili. vnde Aug. in de gratia ⁊ libero arbitrio sic dicit. certum est nos velle cum volumus. sed ille facit vt velimus bonum de quo dictũ est. preparat̃ voluntas a domino. et iterum qui operatur in nobis velle et perficere. certum est nos facere cũ facimus: sed ille facit vt faciamus prebendo vires efficacissimas volũtati. Itẽ paulo post. ipse inquit vt velimus operatur incipiens: q̃ volentibus cooperatur perficiens. vt ergo velimus sine nobis operat̃. cum autem volumus ⁊ sic volumus vt faciamus: nobiscum operatur: cu3 sine illo vel operãte vt velimus vel cooperãte cũ volumus: ad bona pietatis opera nil valeam⁹. Ex quibus verbis apparet de mente Augustini q̃ dupliciter deus operat̃ circa nostrum velle bonu3. vno mõ per hoc q̃ facit nos velle: et ista operatio est a solo deo. ideo Augu. ait. vt ergo velimus sine nobis operatur. alio modo per hoc q̃ nostre volitioni cooperatur: ⁊ iste modus operandi est cõis deo ⁊ volũtati q2 vterq3 causat volitionem. ideo Augu. ait. cum volumus: nobiscum operat̃. et q2 vterq3 mod⁹ operãdi est nobis necessarius addit. tñ sine illo operãte vt velim⁹ vel cooꝑante cũ volum⁹ ⁊c̃. ¶ Ad. 13m. dr̃ q̃ auctoritates inducte ⁊ oẽs consimiles id tñmõ probãt q̃ hõ sit liberi arbitrij ⁊ volũtarie mandata seruat ⁊ bona opera ꝑficit. s3 non ꝓbãt q̃ bona opera hominis fiãt absq3 spãli dei auxilio. nõ eni ipo excluso apostolus diceret hoiem potestatẽ hr̃e sue volũtatis in seruãdo v̾ginitatẽ: cũ ipse dicat ad philipẽ. de⁹ est q̃ opat̃ in nobis ⁊ velle ⁊ ꝑficere ꝓ bona volũtate. et iter̃ oĩa possũ in eo. i. ꝑ eũ q̃ me cõfo:tat. ¶ Ad. 14m. dicim⁹ q̃ ex auctoritatib⁹ Augu. hoc solũ hẽtur q̃ ab infidelib⁹ fiunt nõnunq̃ opa bona ⁊ laudabilia ac s̃m regulã iusticie qđ nos non

negam⁹:sed dicim⁹ ꝙ infideliū opera vel nō sunt
omnino bona moralit̃.i.bona ex genere ⁊ ex omī
bus circūstātijs vel fiūt ab eis nō sine speciali dei
motione.quo auxilio infideles et peccatores le-
gim⁹ frequenter a deo iuuari. expositio autem ar
guentis ad auctoritates Augustini quibus dicit
ꝙ sine gr̃a nō possumus bonum facere est contra
Augustini mentē sicut patet ex supra allegatis in
respōsione ad.12ᵐ. capiendo gr̃am nō solū pro
habituali dono sed etiā ꝓ gratuito dei auxilio.in
quo sensu nunc loquimur de gr̃a. ¶ Ad primam
cōfirmationē respondemus sicut ipsemet Augu⁹
respōdet p̃mo libro retractationū capitulo.15°.
vbi cōmemorans verba per arguentē allegata ĩ
libro de duabus animab⁹ inquit.queri pōt cur na
tura et non gr̃a potius dixerim . sed cōtra mani-
cheos de natura questio versabatur . et vtiq; id
agitur gr̃a vt sanata natura:quod vitiata nō po
test possit per eum qui venit querere et saluū fa-
cere quod perierat.hec ille. et stat eius responsio
ꝙ per naturam possumus sp̄ualia diligere s; non
nisi gr̃a sanatā et adiutā . vnde et in fine capituli
concludit.sic vtiq; orans iam fide retinebam nō
solum conuersos ad deum gratia eius adiuuari
vt ꝓficiant ac perficiātur: verumetiā vt conuer-
tantur ad deum:ad ipsam dei gr̃am ptinere et č.
¶ Ad. 2ᵐ cōfirmationem dicit̃ ꝙ ipse idē Aug⁹
respondet exponens verba per arguentem alle
gata eodē libro p̃mo retractationū capl̃o.22°.
ait enim alio loco. nisi quisq; inquā voluntatem
mutauerit:bonum operari non pōt.quod in nr̃a
potestate esse positum alio loco docet.s. dn̄s vbi
ait.aut facite arborem bonā et fructum ei⁹ bonū
aut facite arborem malā et fructu; eius malum.
quod nō est cōtra gr̃am dei quā predicamus . in
potestate quippe hominis est mutare in meli⁹ vo
luntate;.sed ea potestas nulla est nisi a deo det̃.
de quo dictū est. dedit eis potestatē filios dei fie
ri.cum enim hoc sit in potestate qđ cum volum⁹
facim⁹:nichil tam in potestate q̃; ipsa volūtas ē:
sed p̃paratur volūtas a dn̄o . et parum infra ait.
qꝛ in potestate nr̃a nō est nisi quod nr̃am sequit̃
voluntatem:que cum fortis et potēs p̃paratur a
dn̄o:facile fit op⁹ pietatis etiā quod difficile atq;
impossibile fuit. hec ille . et ꝑ hec patet responsio
ad.3ᵐ.4ᵐ.et.5ᵐ.confirmationes. ¶ Ad.6ᵐ.
dicitur ꝙ verbu; Augustini vtiq; verum est et ꝙ
nō solum malum velle sit in potestate nr̃a s; etiā
bonum velle . et tñ cum hoc stat ꝙ malum velle
sit ex nr̃a tātūmodo voluntate . et bonum velle
sit ex nostra voluntate:adiuta tamen gr̃a dei vel
habituali vel gratuita motione. ¶ Ad.15ᵐ nega

tur prima consequētia et responsiones ibi posite
sunt bone.et ad earum improbationes patet res
ponsio ex his que dicta sunt in quarto notabili.
¶ Ad.16ᵐ.dicitur ꝙ minor est falsa.et ad ei⁹ pro
bationem dicitur ꝙ assumptū ē falsum si accipia
tur recta rō agibilium et voluntas ꝑ eā regulata
sine speciali et gratuita dei motione. ¶ Ad argu
menta Durādi cōtra tertiā cōclusionem. Ad pri-
mū dicitur ꝙ vt. S. Tho. docet infra distinctio-
ne.34°.articulo.5°.Et prima.2ᵉ.q.85.arti.2°
in corpe.Et in.q.de malo.q.2°.articulo vltimo
diminutio habilitatis in bonum q̄ ex peccato in
voluntate causatur: est ꝓpter impedimentū in-
terpositum opposite inclinationis in malu;:quod
nisi ꝑ gr̃am nequaq̃; auferri pōt sicut nec peccatū
ex quo causatur quātūcūq; natura q̃;ᵐ ad essen-
tialia integra maneat.et ideo libera electio boni
et fuga mali ꝑ peccatum subtrahit̃ q̃;ᵐ ad effica-
ciā ꝑueniēdi ad terminū: licet maneat quo ad ra
dicem q̄ est ipsa volūtatis natura ꝓut. S. Tho.
ibi deducit. vnde argumentū assumit falsum ꝓ-
ut latius videri pōt ex tertio notabili. ¶ Ad.2ᵐ
dicitur ꝙ non milit at cōtra conclusionem Sācti
Thome,put ex q̇nto notabili apparet . ¶ Ad.3ᵐ
dicit̃ ꝙ omnia peccata vitari nō posse sine gr̃a ē
et ꝓpter defectum gr̃e et rōne peccati p̄cedētis:
et iterum ꝓpter vulnera nature q̄ ex peccato ori
ginali trahuntur et nō ꝓpter quodlibet horum
p̄cise.et ideo licet primus defectus in homine cō
stituto in puris naturalibus.s.defectus gr̃e : non
esset omnino sufficiens impedimentu; ne homo
posset vitare omnia peccata mortalia: non ideo
sequitur ꝙ in statu peccati ⁊ nature corrupte ho
mo non sit ad illud omnino impeditus vbi cum
defectu gratie iunguntur alij duo defectus q̄ pre
dictum impedimentum cōplent.et ita prima ar-
guentis instātia nō valet.neq; valet secunda. qꝛ
licet voluntas ex vno peccato non necessitet̃ ad
aliud necessitate iclinatiōis:neq; om̄ino ipediat̃
ab hoc et illo vitādo singularit̃:ipedit̃ tñ ne pos-
sit om̄ia simplr̃ vitare ꝓpter ea q̄ ex dict̃.S.T.
ēducta sūt ĩ tertio notabili. Et ad h̄ facit qđ do-
cet.S.Doc.ifra.dis.36. q.p°.ar.p°. Et.p°.2ᵉ.q.
75.ar.4°.Ad illđ aūt sile qđ arguēs adducit đ i-
tellectu:dr̃ ꝙ nō est sile : tū qꝛ vt đductū fuit ĩ p°
nōbili : nō ē oino sile đ itellectu et đ voluntate q̄
magis corrupta ē ꝑ pctm̄. tū etiā qꝛ ex vni⁹ assen
su:nō relinquit̃ in intellectu aliquis effect⁹ q̄ suf-
ficiat inducere assensū alteri⁹. et ideo oꝫ si itelle-
ct⁹ debeat assentire vni ꝓpt alter;:ꝙ ponat actū
suū circa vtrūq; vt ex vno aliud inferatur.sed ex
peccato cōmisso relinquit̃ in volūtate qdā effect⁹

.f.inclinatio et habilitas ad peccādum q̄ simul
cum fomite ex peccato originali traducto suffici-
ens est ad actum peccati volūtatem trahere mo
do supra exposito in tertio notabili. vnde nō in-
ducitur homo ad iterū peccandum ex solo reatu
peccati precedētis: sed īmediate et ꝺ propinquo
ex efectu in volūtate relicto ex peccato precedē-
te. ¶ Ad cōfirmationē dicitur ꝙ minor ꝓpositio
est falsa vt ex superioribꝰ patet. ¶ Ad. 4ᵐ dicit̃
ꝙ illud est ꝓpter vtrūqꝫ. Neqꝫ valet prima ob-
iectio cōtra primū sicut patet ex solutione prece-
dente. Neqꝫ valet secūda obiectio. nā falsum est
ꝙ grā nō pōat in anima nisi efficaciā merēdi. q̄n
ponit et habitualē ꝑfectionem et ꝑ ꝯñs prompti
tudinem et habilitatē ad opa bona et delectatio
nem ac cōplacentiā in eis. Neqꝫ valet prima ob-
iectio contra. 2ᵐ qꝛ in statu post peccatuꝫ nō est
simile de inclinatione derelicta ex bono actu ⁊ de
ea que relinquitur ex malo. tum qꝛ ad actum bo
num plura requirunt̃ cum bonuꝫ ſm Dionisium
constet ex integra causa: ad malū autem sufficiat
vnus defectus. tum etiā qꝛ ꝓpter corruptioneꝫ
et vulnera nature ex peccato cōsecuta est in ho-
mine maior ꝓnitas ad actū malū q̄ȝ ad actū bo-
num. Neqꝫ valet secunda obiectio. qꝛ dispositio
derelicta ex actu peccati: licet ꝑ se non inclinet ni
si ad similes actus in specie: ex adiunctione tñ fo-
mitis ⁊ vulnerū nature corrupte inclinat ad simi
les actus in genere. s. ad actꝰ peccati. ¶ Ad. 5ᵐ.
quod est Scoti patet solutio ex responsione ad
iiᵐ contra secundā cōclusionem. et quamuis illa
sufficiat: responsiones tñ ab arguente posite bo-
ne sunt. neqꝫ valēt instātie arguentis. nō contra
secundā quā primo impugnat. nā omnes eiꝰ in-
stātie procedunt ex falso intellectu responsionis
date. ꝓcedunt enim ac si in respōsione diceretur
ꝙ intentio mādātis qua. s. intēdit ꝑ precepta in-
ducere homines ad merendū vitā eternā: cadat
sub precepto. hoc aūt falsum est vt manifeste ap-
paret ex ipsa respōsione q̄ distincte loquitur ꝺ ex
plicatione p̄ceptorum q̄ est id quod cadit sub p̄-
cepto et de intētione legislatoris. ¶ Ad instātiā
contra p̄mā respōsionē dicimꝰ ꝙ existēs in pecca-
to si nō se disponat ad grām: incurrit culpaꝫ. qua
stāte nō pōt se seruare a culpa. et cū arguēs īfert
ꝙ ꝓ tunc est sibi ipossibile se a culpa seruare: cōce
dimꝰ. et cū arguit cōtra qꝛ om̄is culpa est volun
taria: dicimꝰ ꝙ hoc nō est cōtra cōcessa. qꝛ ꝙ non
se aliq̄s disponat ad grāꝫ et stet in culpa et ꝓ tūc
non sit illi possibile se a culpa seruare: totū est vo
lūtariū sicut deductū fuit supͣ in q̄rto notabili. nā
pōt si vellet se ad grām disponere cū auxilio dei

quod nulli deest et sic a culpa per grām liberari.
¶ Ad. 6ᵐ dicitur ꝙ ꝓcedit ex falso intellectu cō-
clusionis. quasi sensus conclusionis esset ꝙ pecca
tor pōt vitare hoc peccatū occurrēs vel illud et
ꝙ ꝓ tunc nō possit vitare om̄ia. hoc aūt falsū est.
q̄n pōt contingere ꝙ ꝓ illo tunc nullam habeat
aliā intētionem nisi hoc peccatū occurrēs vitare
et ꝙ nullū aliud peccatū occurrat. tunc certe ca-
uet om̄ia peccata accipiēdo cauere peccatū ꝓ il-
lud non cōmittere. sensus autē cōclusionis est ꝙ
existēs in peccato mortali nō pōt cauere omnia
que dū est in tali statu occurrere possunt: licꝫ pos
sit cauere hoc vel illud singularit̃. qꝛ ad om̄ia oc-
currentia vel possibilia occurrere non pōt hr̃e tā
tam aduertētiaꝫ et tā vigilem premeditationē ꝙ
non alicui de pluribꝰ subcūbat: ꝑsertim si multa si
mul aut paruissimo tp̄e occurrāt. Et ꝙ iste fuerit
sensus cōclusionis ſm mentē. S. T. ex eo pꝫ quia
in assignādo rōnem dicti vbicūqꝫ loquitur de hac
mā dicat. ꝙ qꝛ homo nō pōt semꝑ esse in tāta vi-
gilātia et p̄meditatione quāta requirit̃ ad vitādū
omnia q̄ existēti i peccato mortali occurrere pñt
ad peccādum inducentia: ꝙ non pōt contingere
vt diu permaneat quin alicui illorum subcūbat ⁊
aliquādo peccet. vnde non dicit absolute ꝙ non
potest aliquādo nō peccare: ſꝫ ꝙ nō pōt diu stare
aut permanere quin peccet. Et cū arguens dicit
ꝙ preseruando se ab vno peccato mortali fit for
tior ad resistēdum alijs: respōdetur primo ꝙ illa
fortitudo nō est tāta ꝙ resistere possit impugna-
tionibus multaꝝ et diuersaꝝ passionū et tētatio
nū ac sugestionū q̄ peccatori grā priuato occurre
re possunt. Dicit̃ secūdo ꝙ non satis euidēs est ꝙ
peccator ex eo ꝙ resistit vni peccato fiat fortior
ad resistēdū alteri. imo videt̃ ꝙ maneat debilior
pro eo ꝙ talis resistētia fit cum labore ⁊ lucta. nō
enim q̄ pugnādo hostē vincit: remanet ex pugna
fortior ad hostē aliuꝫ superuenientem vincendū
imo magis fessus et debilior nōnūq̄ȝ iacet: ita vt
sepius contingat ab illo vinci q̄ȝ vincere: nisi for-
te secundus hostis post tātum tēporis occurrat
ꝙ pugil p̄mus vires suas lassitudine perditas re-
cuperauerit. quod in nostro ꝓposito raro contin
git ꝓpter frequentes carnis mundi ac demonis
tētationes. iuxta qđ Job. 7° dicit̃ militia est vita
hominis supͣ terram. quod exponens Gregoriꝰ
in moralibus inquit. tētatio est vita hominis su-
per terrā: quādo ibi quoqꝫ reatum descēsionis in
uenit: vbi se ꝑfectum comprehendere ascensiōis
putauit. et inde mēs cōfunditur: vñ surgere a cō-
fusiōe nitebat̃. ¶ Ad. 7ᵐ. 8ᵐ. 9ᵐ. ⁊. 10ᵐ. q̄ sūt gre
gorij ꝺ arimino rñdemꝰ ꝙ nō militāt ꝯ ꝯclusionē

nr̃am. q̄ licet teneat ꝙ existēs in peccato mortali
pōt vitare singula peccata sine grā habituali gra
tū faciēte: nō tñ tenet ꝙ id pōt facere sine auxilio
vel motione dei speciali sine q̄ auxilio pficere nō
pōt actū moralit̃ bonū. vñ. S. T. vbicūqꝫ dicit ꝙ
sine grā pōt peccator vitare singula peccata aut
male sugestioni vel tētationi resistere: grām ha-
bitualē tātūmodo excludit nō gratuitū dei auxi-
liū. et sic cessant quorūdā obiectiones q̄ pcedūt
ex falsa imaginatiōe q̄ putāt. S. T. excludere au
pliū dei spalevbicūqꝫ dicit hominē sine grā aliq̄d
posse. ꝙ aūt talis imaginatio sit falsa cōstat mani
feste. p̊. 2ᵉ. q. 109. in plurib⁹ articulis. Et d̄ veri.
. q. 24°. ar. 13°. et. 14°. ¶ Ad argumēta Duradi
cōtra q̄rtā cōclusionē. Ad p̄mū dr̃ ꝙ argu^m magis
est ad oppositū arguētis q̄ʒ ad ppositū sicut pꝫ ex
exēplo p eum iducto. nā ppa ⁊ vltima dispositio
ad aīam rōnalē a deo fit et simul cū aīa rōnali in-
troducit̃. et gñalit̃ loquēdo ad vltimū finē nō dis
ponit infimū agēs nisi motū a p̄ncipali et supre-
mo agēte. et maxime hoc ē verū in p̄paratione ⁊
dispositione ad grām. qꝛ hic effect⁹ excedit facul
tatē agētis secūdarij. s. liberi arbitrij. ac p hoc ⁊ p
pria ac vltima dispositio ad grām facultatē exce
dit liberi arbitrij. ¶ Ad. 2^m dr̃ ꝙ minor est falsa
q̄ʒ^m ad vtrāqꝫ sui ptē. qm̄ falsū est ꝙ bonū mora
le p̄ise. i. sine spāli motione dei hēat ordinē ime-
diatū ad grām. et iteꝝ falsuꝫ ē ꝙ homo possit bo
nū morale pfecte agere sine speciali dei motione.
¶ Ad argumēta Gregorij cōtra quītā cōclusionē
pꝫ rñsio p ea q̄ dicta sunt in sexto notabili. aucto-
ritates aūt Augustini debēt itelligi de pthopla-
sto seu d̄ p̄mo hoīe nō q̄ʒ^m ad p̄mos act⁹ vel p̄ma
cōsiliādi initia ad q̄ op⁹ est vt homo determinet̃
et moueat̃ a deo ppt̃ sui arbitrij indifferētiā natu
ralē. ex q̄ tñ motione et determinatione potēs ē
libera hoīs natura in sui integritate ad multa bo
na se mouere et determinare put latius in dicto
sexto notabili deductū fuit. ¶ Ad argumēta alte
rius cōtra Gregoriū dr̃ ꝙ inq̄ʒ^m cōcludūt hoīem
ante peccatū in statu nature integre posse hr̃e re
ctos et bonos act⁹ moralit̃ absqꝫ gratuito dei au
xilio: nō militāt cōtra nr̃am cōclusionē. inq̄ʒ^m ve-
ro illud idē pbare pretēdūt de hoīe post peccatū
respōdem⁹ ad p̄mū tripliciť. Primo ꝙ etiā dato
p̄mo mēbro diuisionis: nō hētur ppositū arguen
tis. nā vt deductum fuit in p̄mo notabili: non est
equa ratio in homine post peccatū in cognoscen
do verū et in appetendo bonū. Dicit̃ secundo as-
sumendo membrū secundū diuisionis. et ad eius
improbationem cōcedimus primā cōsequentiaꝫ
si auxiliuꝫ grē dei excludatur: sed negat̃ secunda

cōsequētia. nā nō est vniuersaliter verum ꝙ non
imputetur faciēti ad peccatum quod ex ignoran
tia inuincibili agit. imputatur siq̄dem qm̄ talis ig-
norantia vel est peccatū vel est pena peccati vel
ex peccato causatur sicut ē in pposito nostro. naꝫ
ignorantia in cognoscendo verum et difficultas
volendi atqꝫ opandi bonum: pena est ex primo
hominis peccato consecuta. certū est enī ꝙ ebri⁹
hominem occidēo ignorātia p:o tunc inuincabili
peccat et tñ non illum excusat: sed illi ad peccatū
imputatur homicidiū eo ꝙ ex peccato ebrietatis
ignorantia consecuta sit. de hoc Augustin⁹ ad p-
positūꝫ nostrum libro p̄mo retractationū caplo
9°. cōmemorans dictum Pelagij dicētis q̄s pec-
cat in eo quod nullo modo caueri pōt: sic ait. ⁊ ta
men etiā per ignorātiam facta quedā improban
tur et corrigenda iudicātur. sicut in diuinis aucto
ritatibus legim⁹. ait enim apl's. misericordiā dei
consecutus sum qꝛ ignorās feci. ait et ppheta. de
licta iuuentutis mee ⁊ ignorātias ne memineris.
sūt etiā necessitate facta improbāda vbi vult ho
mo recte facere et non pōt. nā vnde sunt ille vo-
ces? non enim quod volo facio bonuꝫ sed q̄ð odi
malū hoc ago. et illud. velle adiacet mihi: perfi-
cere autem bonū non inuenio. et illud. caro cōcu-
piscit aduersus spūm: spirit⁹ autem aduersus car
nem. hec enim inuicem aduersant̃ vt nō ea q̄ vul
tis faciatis. sed hec omnia hominum sunt ex illa
mortis dānatione venientiū. hec ille. vbi multa
ad hoc ppositum scribit. quibus in libro de natu
ra et grā caplo. 67. adiecit. nec mirādum ē ꝙ vel
ignorādo nō habet liberum arbitriū voluntatis
ad eligendū quid recte faciat: vel resistēte carna-
li consuetudine q̄ violentia mortalis successionis
quodā modo naturalit̃ inoleuit: videat quid re-
cte faciendum sit et velit nec possit implere. illa
est enim peccati pena iustissima vt amitat quisqꝫ
quo bene vti noluit cum sine vlla posset difficul-
tate vti si vellet. id est autē vt qui sciēs recte non
facit: amitat scire quod rectū sit. et qui rectū face
re cū possꝫ noluit: amittat posse cū velit. nā sunt
reuera omni peccāti anime duo ista penalia igno
rātia et difficultas. Confirmātur predicta ex his
que ipse Augu. scribit in epl'a ad sixtum romanuꝫ
presbiterum et est in ordine epistola. 105. Dicit̃
tertio ad argumentum negādo primam conse-
quentiam simpliciter intellectā. nam licet ignorā
tia de qua loquit̃ sit homini inuincibilis per pro-
prias vires: est tamen vincibilis p auxiliū dei gra
tuitum quod nulli deest prout latius deductum
fuit i quarto notabili. ¶ Ad. 2^m dr̃ p̄mo negādo
consequētiam cū sua pbatione. qꝛ quāuis hō nō

sit recte cōsiliatiuꝰ ex seipso sine speciali dei auxilio circa actus moralit̄ bonos: nichilominꝰ cū generali dei influētia ꝯsiliatiuus est de ꝗbusdā alijs agēdis. de bonis siquidē vt de colendis agris de plātandis vineis et de domibꝰ edificādis et similibꝰ. de malis vero ꝗ̄plurimis vt Augꝰ dicit liᵒ. 3ᵒ. yponosticō. Respōdet secūdo ad auctoritatē ecclesiastici sicut respōdet. S. T. pᵃ 2ᵉ. q. 109. ar. 8ᵒ. ad. 3ᵐ. ex verbis Augu. liᵒ. 3ᵒ. yponosticon: ꝙ verbū illud intelligit̄ de homine ſm statū nature integre qn̄ nōdū erat seruꝰ peccati. nūc etiā quodcūqꝫ vult homo dat̄ ei. sed hoc ꝙ bonū velit: habz ex auxilio grē. Sz in de ve. q. 24. ar. 12. ad 6ᵐ. respōdet ad simile argumētuz ꝙ liberum arbitriū pōt h̄re cōsiliū et electionē nō solū de illis ad q̄ sufficit sola ꝓpa potestas: sz etiā de illis ad q̄ idiget diuino auxilio. qꝛ vt p̄hs dicit. 3ᵒ ethi. ea q̄ p amicos facimꝰ: aliq̄lit̄ p nos facimꝰ. ¶ Ad 3ᵐ dr̄ ꝙ si arguēs loquat̄ de samaritano de q̄ redemptor nr̄ in euāgelio q̄ ipse Christꝰ est: tūc argumētū nō est ad ꝓpositū cū dn̄s et redēptor nr̄ exceptus sit a generalitate hominuz de qbꝰ loquit̄ cōclusio. si vero nomine samaritani intelligat hominē aliū vt petrū: dicimꝰ ꝙ nō potuit cognoscere ex solis naturalibus cū dei influentia generali quid circa hominē semiuiuū inuentū agēduz eēt recte et moralit̄ bene q̄zᵐ ad oēs circunstātias. Et ad instātiā cōtra hoc poniꝰ esset deridendum q̄z respōdēdū. ꝓcedit siquidē q̄si cōdolere saucia to et in tortorē insilire fuisset id ipm̄ qḋ cognoscere q̄d recte et moralit̄ bene agēdū esset circa illum. et q̄si idē sit dicere hominē nō posse sine speciali auxilio dei cognoscere q̄d agēdū sit bene recteqꝫ moralit̄: et hominē h̄re ex sua origine naturā mali. qḋ vtrūqꝫ fatuū esse q̄s nō videat. ¶ Ad ꝓbationes secūde partis antecedētis p̄ncipalis. Ad primā dr̄ ꝙ pars negatiua diuisiōis ē vera. et ad eiꝰ improbationē cōcedimꝰ ꝯñam loquēdo ꝺ natura humana corrupta p peccatū. et ad auctoritatē deuteronomij respōdet Augꝰ celestio heretico in libro ꝺ ꝑfectione iusticie. ꝙ mādatū dei nō est graue neqꝫ distās ab homine sed ē ꝓpe ori eius et cordi et manibꝰ vt illud faciat: grāz ꝛ charitatē habēdo. vñ et ꝑmittit̄ in textu. si cōuersus fueris ad dn̄m deū tuū ex toto corde tuo et ex tota anima tua. que conuersio effectus ē charitatis. vt enim supra dicit Augustinꝰ: quis nesciat cū ꝑceptum sit generale charitas qꝛ finis precepti est charitas ꝛ plenitudo legis est charitas: nō eē graue quod diligēdo sit nō timēdo. laborāt aūt i dei ꝑceptis q̄ ea timēdo conant̄ implere. sz ꝑfecta charitas foras mittit timorē et facit ꝑcepti sarcinā leuem. q̄ tn̄ charitas vt habeat̄ etiā tāta quāta in corꝑe mortis huiꝰ haberi pōt: parū est nr̄e voluntatis arbitriū nisi adiuuet grā dei p Jesuz Christū dn̄m nr̄m. diffundit̄ q̄ppe in cordibꝰ nr̄is qḋ sepe dicendū est nō p nos ipos sed p spūm sctm̄ q̄ datꝰ ē nobis. nec aliā ob causam scriptura cōmemorat nō eē grauia diuina precepta nisi vt aīa q̄ illa grauia sentit: intelligat se nōdū accepisse vires q̄bus talia sint ꝑcepta dn̄i q̄lia comendant̄ leuia. s. atqꝫ suauia et oret gemitu voluntatis vt ipetret donū facilitatis. hec ille. ¶ Ad. 2ᵐ ꝓbationem dr̄ ꝙ in illo casu volūtas eliciet actum malū moraliter. s. ex circūstātia. vel finis vel alterius requisiti. et ad huiꝰ improbationez dr̄ ꝙ assūptū nō est vlr verū. sicut patet qn̄ voluntas concordat rōni errāti. vel qn̄ aliq̄s facit quod facere tenet̄ ꝓpter malū finē. vtrobiqꝫ enī et actꝰ ē malus et eiꝰ omissio ē mala. vt enī. S. T. dicit. pᵃ. 2ᵉ. q. 19ᵃ. ar. 6ᵒ. ad. 3ᵐ. sicut in silogisticis vno incōuenienti dato necesse est alia sequi: ita et in moralibꝰ vno incōueniēti posito: ex necessitate alia sequunt̄. sic supposito ꝙ aliq̄s ꝓpt inanez glīam faciat qḋ facere tenet̄: siue omitat siue faciat peccabit: nec tn̄ ē ꝑplexꝰ qꝛ pōt intētionē malā dimittere. in ꝓposito aūt amare deū ex solis naturalibꝰ est actꝰ malus moralit̄ qꝛ deest illi aliqua circūstātia req̄sita. et omissio dilectionis dei ē iterū mala qꝛ ad eam homo tenet̄: nec tn̄ est ꝑplexꝰ qꝛ pōt seuiuare auxilio dei qḋ nulli deest et cū ipso deū amare bene moralit̄ ſm oēs circūstātias. ¶ Ad. 3ᵐ ꝓbationē patet rn̄sio ex dictis Augustini ad p̄mā ꝓbationē secūde partis antecedētis. neqꝫ ē verū ꝙ dicere volūtatē sine speciali dei auxilio nō posse facere actū moralit̄ bonuz sit ꝓpinquū errori manichei sicut visuz fuit in rn̄sione ad. 3ᵐ ꝓbationem p̄me partis antecedētis. neqꝫ etiā errori Jouiniani vt de se pꝫ cū pōamꝰ nāz humanā absqꝫ dei auxilio posse facere malū. qḋ aūt arguēs allegat ex dictis. S. T. in. q. disputatis falsuz ē. imo ꝯtrariū ibi tenet loquēdo de nā humana post peccatuz. ¶ Ad. 4ᵐ p̄ncipale cōcedimꝰ totā deductionez loquēdo de homine in statu ante peccatū et cū limitatione posita in sexto notabili. ¶ Ad argmꝰ ante oppositū rn̄det. S. T. pᵃ. 2ᵉ. q. 109. ar. 4ᵒ. ad p̄mū. ꝙ sicut Augꝰ dicit in libro de spū et littera: nō moueat ꝙ naturalit̄ dixit eos q̄ legis sunt facere. hoc enī agit spūs grē vt imaginē dei i qua naturaliter facti sumus instauret in nobis. Et in hoc articulus terminatur.

¶ Distictio xxx. et. xxxj

Jrca tricesimam et tricesimam primã distinctionem queritur vtrum defectus quos sentimus sicut mors labor fames et sitis et huiusmodi sint in nobis pena pro peccato ade. ¶ Et arguitur q non. quia sicut dicit Seneca: mors est hominis natura non pena. nter hos autem defectus mors maior est: vnde et finis terribilium dicitur a philosopho. 3° ethicorum. ergo nec alij defectus pene dici debent qui naturam humanã cõsequunt. ¶ In oppositum arguitur. omnis passio inuoluntaria penalis est. sed mors est passio maxime inuoluntaria adeo vt nec senectus voluntatem moriendi petro abstulerit vt dicitur in glo. Johãnis vltimo. ergo mors et alij defectus sunt pene. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Uantuz ad primum articuluz sit prima cõclusio q mors et alij defectus corporales et spuales qui generaliter naturam humanã pro statu isto cõsequũtur: vno modo sunt pene et effectus peccati et alio modo sunt homini naturales. Han cõclusionem tenet Sãctus Thomas in hac distictione .q. pma. articulo pmo. Et pma secũde. q. 85°. ar. 5°. et. 6°. Et in. q. de malo. q. 5ª. articulis. 4°. et 5°. ¶ Secũda cõclusio est. q peccatũ originale est aliquid quasi materiale. s. cõcupiscentia habitualis et aliquid quasi formale. s. priuatio iusticie originalis. Hanc cõclusionem tenet Sanctus Tho. in hac distictione. q. pma. articulo. 3°. Et pma secunde. q. 82ª. articulo pmo et. 2°. Et in. q. de malo. q. 4ª. articulo. 2°. ¶ Tertia cõclusio est q peccatuz originale prius est subiectiue in essẽtia anime q̃ in potentijs. Hanc cõclusionẽ tenet Sãctus Thomas distictione sequẽti. q. 2ª. articulo pmo Et pma secũde. q. 83. articulo. 2°. Et in. q. de malo. q. 4ª. articulo. 4°. ¶ Quarta cõclusio est q caro nõ est subiectũ peccati originalis sed anima licet ex carnali semine traducat. Hãc conclusionem tenet Sãctus Thomas disti. sequẽti. q. pª. ar. pmo. et. q. 2ª. arti. pmo. Et pª. 2°. q. 83. articulo pmo. Et in. q. de malo. q. 4ª. articulo. 3°.

Uantum ad articulũ secundũ arguendũ est contra conclusiones. Et quidẽ contra probationem secunde partis prime conclusionis arguit Durãdus probando q nõ ideo mixtũ ex elementis sit naturaliter corruptibile per hoc q elementa ex quibus cõponitur ratione sue cõtrarietatis agũt in inuicem. et hoc pbat dupliciter. pmo quia actio elementorum in mixto non potest intelligi nisi dupliciter. vno modo q vnũ elementũ sm id qd est agat in aliud: quod esse non potest quia elementa non manẽt actu in mixto. omne autem qd agit: agit sm q est ens in actu. alio modo sic q vna q̃litas elementaris agat in aliam. quod potest adhuc esse dupliciter. vno modo q vna q̃litas agat in aliam sibi cõtrariam puta calidũ in frigidũ et humidum in siccũ et ecõuerso. alio modo q vna qualitas agat in aliam nõ sibi contrariam puta calidum in humidũ. primũ non potest esse quia idez sm q idẽ non agit in seipsum. sed calidũ et frigidum sunt vna et eadẽ qualitas in mixto. et similiter humidũ et siccũ. igitur et cetera. maior pz. minor pbatur. quia si calidũ et frigidũ essent due qualitates in mixto: aut distiguerent sm subm aut solũ sm essentiã. nõ sm subm quia tũc nõ q̃libet pars mixti esset mixta. nec sm eẽntiã solũ quia tunc contraria essent in eodẽ subo qd est ipossibile. sic ergo in mixto ex calido et frigido fit vna qualitas media. et similiter ex humido et sicco p hoc q reducitur ad meduz. Cũ igitur idẽ nõ agat in seipsuz: nec calidũ agit in frigidũ nec humidũ in siccũ. Itẽ nec põt dici q vna qualitas agat in aliã sibi nõ contrariã puta calidũ in humidũ. quia si calidũ ageret in humidũ: ageret in ipsuz vel tãq̃ in cõtrariũ vel tãq̃ in subm. nõ tanq̃ in cõtrariuz vt de se patet. nec tanq̃ in subm. tum quia licet calidũ et humidũ sint in eodem subo: vnũ tamen nõ est subm alterius. nec ecõuerso. tum quia illud quod est rõ agẽdi actione vniuoca: nõ põt esse forma subiecti in qd agit. alioquin idem esset simul in actu formali et in potentia formali. quia subm habens talẽ formã puta calorem esset calidũ formaliter. et quia trãsmutaret ad similẽ sm spez: essz in potẽtia ad calorẽ formaliter. et sic simul esset in actu et formaliter calidũ: et in potẽtia formaliter calidũ qd omnes negãt cũ implicet contradictionẽ. sed calor est pncipiũ et rõ

agendi actione vniuoca. qꝛ habens calorē p ipm
causat similem. ergo nō potest agere in subiectuꝫ
quod pficat. Item quia nullum agens corrumpit
subiectuꝫ in qđ agit nisi p accidēs corrumpatꝛ ali-
qđ quod requirebatꝛ ad subiecti existētiam. si er-
go calidū ageret in humiduꝫ sibi subiectum: non
corrumperet ipsuꝫ directe nisi corrumpendo ali-
quid sine quo nō pōt humidū esse. illud aūt non
datur. igitꝛ nullo modo. igitꝛ corrūpitꝛ mixtuꝫ per
hoc ꝙ elemēta ex quibus cōponitur agunt et pa-
tiuntꝛ adinuicē ratione cōtrarietatis sicut diceba
tur. ¶2°. Qꝛ in mixto nō est pncipium actiuum
sue corruptionis sed solū passiuū loquēdo gene-
raliter. pncipiuꝫ vero actiuū est extrinsecum. s. cō-
tinēs cōtrarie qualitatis quod immutat cōtentum
a sua naturali dispositione ad innaturalē et p hoc
tantū corrūpitꝛ. vnde phs diffinies putrefactio-
nem q̄ est via ad corruptionē naturaleꝫ. 4° me-
thaphisice dicit sic. putrefactio est corruptio que
dam in vnoquoqꝫ humido ꝑꝑe fm naturā calidi
tatis aliena caliditate. hec aūt est q̄ ambiētis. Ex
qbus possum⁹ assignare verā causam corruptio-
nis in omnib⁹ corruptibilibus sic. omne qđ p alte
rius actionē est alterabile a sua naturali dispositi-
one ad cōtrariam: est p naturam corruptibile.
sed corp⁹ humanū et omne mixtū necnō et omē
aliud qđ qualitatib⁹ elemētarib⁹ efficitꝛ est huiꝰ.
ergo. ex quo sequitꝛ ꝙ corrūpens sit q̄litas extra-
nea cōtinentis vel alterius corruptionis. si ergo
esset aliquod corp⁹ omogeneū simpliciter et nō es-
set aliqua q̄litas alterius corruptionis ab eo dis-
sona ei psens: tale nūqꝫ corrūperetur. forte aliud
esset de corpe ethereogeneo cui⁹ partes nō sunt
eiusdem cōplexionis sicut est corp⁹ hominis cu-
ius etiā partes habēt distinctionem fm sitū qꝛ cō-
plexio vni⁹ partis nō competit alteri ꝛ ideo vna
pōt aliā transmutare a sua naturali dispositione
et econtrario. et p consequēs eam corrūpere. hec
Durandus. ¶Cōtra secūdam cōclusioneꝫ argu
it idem Durādus ꝙ insufficienter dictū est ꝙ pec-
catum originale sit carentia originalis iusticie. p-
mo sic. qꝛ talis carentia fuisset in homine consti-
tuto in solis naturalibus in quo tū nō fuisset ali-
quod peccatuꝫ vel aliqua culpa. qꝛ talis pfectio
non fuisset debita haberi ab eo. omne aūt maluꝫ
est puatio alicuius boni debiti inesse. ¶2°. Qꝛ
nec pōt cōsistere peccatū originale in tali caren-
tia cum debito habēdi nisi sit aliquo modo volū-
taria. qꝛ nullū peccatū est nisi voluntariū. vnde
si aliquid debitū haberi pderetur per violentiaꝫ
simpliciter ita ꝙ amissio nullo modo esset volunta
ria nec antecedēter nec aliquo alio modo: nu-
lum esset peccatuꝫ. requiritꝛ ergo ꝙ si illa carentia
sit peccatū: ꝙ sit volūtaria. sed nō nisi voluntate
ade q̄ potest dici interpretatiue volūtas nostra.
non fuit aūt aliter voluntaria voluntate ade nisi
quia voluntas ade vel actus volēdi ipsi⁹ meruit
ꝙ talis pfectio. s. iusticia originalis sibi ꝛ posteris
auferretꝛ. vnde cū ex peccato voluntario ade dig
num seu debitū fuerit ꝙ tā ipse q̄ꝫ posteri carerēt
iusticia originali et indignū fuit ꝙ eam amplius
haberēt: et in ista indignitate seu debito carendi
tali dono vel indignitate habēdi tale donū: con-
sistit formalitꝛ ratio peccati originalis qꝛ in nullo
alioꝝ sine hoc est aliquod peccatū: sequitꝛ ꝙ pec-
catum originale nō solum includit carentiā origi
nalis iusticie nec solū debitū habēdi eam: imo vl
terius et pncipalius importat indignitatē habē-
di eam vel debitū aut dignitatē carēdi ea. igitur.
¶3°. Qꝛ ꝑpter demeritū pmorū parentū incur
rimus tria. pmū est carētia originalis iusticie quā
debebamus habere et habuissem⁹ ex dono facto
pmis parētib⁹ ꝑ se et ꝑ posteris si nō peccassent.
et quia peccauerūt: indigni fuim⁹ eam habere. et
digni ea carere tanqꝫ rei talis pene seu carētie ra
tione culpe pdicte. secundū est in nobis rebellio
virīū sensitiuarū ad rationē. tertiū est in corpore
passibilitas et mortalitas. videndū est igitur qđ
horū triū sit peccatū originale. non autem inue-
nitur ꝙ aliqs dixerit ipm esse mortalitatē seu pas
sibilitatē qꝛ ista magis se tenēt ex parte corporis.
peccatuꝫ autem magis se tenet ex parte anime.
magister autē sententiaꝝ dicit ipsum esse habitua-
lem concupiscētiaꝫ seu cōcupiscibilitatē vel fomi
tem vel legem carnis et membrorū et languorē
nature et tirānum q̄ omnia accipit ꝑ vno et eo-
dem. s. ꝑ rebellione virīū sensitiuarū ad rōnem
quamuis ex diuersis rationibus. et hec sententia
magistri tangit illud quod est materiale in pecca
to originali et non illud quod est formale vt alij
doctores dicūt cōmuniter. cōmunior autem opi
nio ē ꝙ peccatū originale est carentia originalis
iusticie cum debito habēdi eam et dignitate carē
di ea. ¶4°. Qꝛ illud nō est peccatū qđ est in no
bis a deo. qꝛ de⁹ nō est auctor peccati sed vltor.
sed carentia originalis iusticie in nobis est a deo.
igitꝛ et cē. minor ꝓbatur. qꝛ sicut de⁹ p suā influen-
tiam ē causa gratie et p cessationeꝫ sue influentie
est causa carentie gre: ita videtꝛ esse q̄ ad iusticiaꝫ
originalē et illius carētiā: cum iusticia originalis
fuerit donum supnaturale. ¶Vlterius arguunt
alij ꝓbare volētes ꝙ peccatū originale nō sit nisi
q̄dā reat⁹ vel obligatio aut debitū pene. Primo.
quia nichil qđ sit in paruulo p origineꝫ: ē ei culpa

nisi quod fuit ade culpa. sed nullus defect⁹ exñs per originem in paruulo: fuit vel potuit dici fuisse culpa ade nisi reatus pene vel pena cū reatu. ergo hoc ē peccatū originale in paruulo. vtraq; premissarū ꝓbatur et primo maior sic. omnis defectus q̄ habet rationē peccati vel culpe: magis est peccatū illi cui est magis voluntariū. qꝛ de rōne peccati vel culpe est volūtariuꝫ sine quo non est culpa vel peccatū. sꝫ ſꝫ omnes doctores sanctos et alios: oīnis defect⁹ existēs in paruulo ab origine: hēt magis rōnem volūtarij respectu ade vel ipsi ade q̄ꝫ paruulo. igiꝛ et cͤ. et sic patet maior. minor probaꝛ sic. qꝛ nichil fuit vel potuit dici culpa ade nisi actus quo peccauit vel pena vel reatus. hec eni omnia qn̄q; dicunꝛ peccatū. actus aūt ſꝫ se nō trāsit nec trāsire potuit in posteros. trāsiuit aūt quo ad reatū et penā. quia ex suo peccato nō solus ipse sꝫ omnes incurrerūt penam peccati et reatū pene. ergo pena cū reatu vel reatus pene existēs in posteris poterit dici peccatū ade et nil aliud exñs in posteris vt videtur. et sic patet minor. sequiꝛ ergo conclusio q̄ peccatū originale nō est aliud in paruulis q̄ꝫ reatus pene. ¶ 2° arguūt sic. qꝛ apostolus tractās hāc materiā Ro. 5°. cōparat demeritū ade merito xp̄i dicēs q̄ sicut per vnius inobediētiaꝫ. s. ade peccatores ꝯstituti sūt multi: ita p̄ vnius obediētiam. s. xp̄i iusti cōstituūtur multi. sed ex merito obediētie xp̄i quo efficimur iusti: nō fit in nobis nisi donū grē nobis aliq̄liter debite ꝓpter eius meritū. igitur similiter ex peccato ade nō fit nobis nisi carētia alicuius doni prius habiti ab ipso et debiti haberi a nobis. et sic ꝓpter eius demeritū efficimur peccatores qꝛ rei vel obnoxij sumus hui⁹ carentie. ꝓpter quod talis reat⁹ videtur esse peccatū originale quē ex actuali peccato ade cōtraximus. Et cōfirmatur ꝯñā. qꝛ vt in eodē capitulo subdiꝛ: maius fuit donum xp̄i q̄ꝫ delictū ade. et ideo plus potuit meritum xp̄i in nobis quo ad iustificationeꝫ q̄ꝫ peccatum ade quo ad cōdemnationem. ¶ 3° arguunt ad idem. Qꝛ apostolus in ṗncipio dicti capituli sic dicit. p̄ vnū hominē peccatū in hunc munduꝫ intrauit. et subdit q̄liter dicens. in quo oīnes peccauerūt. et exponit magister senten. in littera dicens q̄ siue intelligaꝛ in quo homine siue in q̄ peccato: sanū est. in adā eni oīnes peccauerunt vt in originali ṗncipio nō solū eius exēplo vt dicūt pelagiani. omnes eni: ille vnus homo erat. sic similiꝛ in illo vno peccato quod intrauit munduꝫ recte omnes dicunꝛ peccasse qꝛ ab vno. sic ab eodem vno peccato imunes esse nō possunt nisi ab eius reatu p̄ xp̄i baptismū absoluantur. hec sunt verba sua. Ex quibus apparet q̄ omnes peccauerūt in adā et in peccato suo qꝛ ei⁹ reatū incurrerunt rōne cuius carent originali iusticia et carebūt visione diuina ſm cōmunem legē nisi ab hoc reatu per baptismū absoluātur vt magister subiungit. in quo videꝛ innuere q̄ aliter non peccauerunt in adā omnes nec in peccato ei⁹ nisi qꝛ incurrerunt propter illud peccatum reatuꝫ pene temporalis et eterne. ¶ Confirmatur. qꝛ cōtra predictā opinionem arguit magister et soluit. arguit enim sic. si peccatum originale est reatus: ergo nō est culpa nec pena qꝛ reatus neutrum predictorum est. illud autem videtur inconueniens. quare ꝛ cͤ. Et respondet dicens q̄ quidā eorum qui p̄dictā opinionē tenent: admittūt q̄ peccatū originale nō sit ꝓprie pena nec culpa nisi eo modo quo reat⁹ vocatur culpa. et certū est q̄ scriptura ꝛ cōmunis modus loquēdi satis habet q̄ reat⁹ culpa voceꝛ. nos eni cōsueuim⁹ dicere aliquē manere in peccato q̄ꝫdiu reus est pene eterne debite pro peccato licet nō maneat in actu peccati nec in volūtate peccandi. ¶ 4°. sic. esse dignū pena eterna: est esse reū. et dignitas pene est reat⁹ pene ꝓueniēs ex aliq̄ culpa. sed esse dignū carere iusticia originali debita: est eē dignū pena. qꝛ carentia originalis iusticie est q̄dā pena damni. igiꝛ esse dignū carere iusticia originali est esse reū pene q̄ est carentia iusticie originalis debite. et talis dignitas est reatus. qui ergo ponit q̄ peccatū originale cōsistit in hoc q̄ est eē dignū carere iusticia originali debita: ponit realiter q̄ peccatū originale consistit in hoc q̄ est eē reum tali carentia. quia talis dignitas ē reatus. ¶ Cōtra tertiā cōclusioneꝫ arguit idē Durādus sic dicēs. in quo sit peccatum originale tan q̄ꝫ in subo accipiendū est ex cōsideratiōe eius q̄d sit. nō est aūt aliud peccatū originale nisi carētia originalis iusticie debite haberi modo quo expositū est. et hec carētia ē in vnoquoq; in eodē subo in quo fuisset originalis iusticia. habitus enim et ꝓuatio habēt esse circa idē. originalis auteꝫ iusticia potest accipi dupliciter. vno modo large prout comprehendit rectitudinem voluntatis ad deum et debitum ordinem seu debitam subiectionem virium sensitiuarum ad rationem. alio modo accipitur magis stricte. s. pro sola subiectione virium sensitiuarum ad rationem. et hic est debitus modus et magis proprius accipiendi iusticiam originalem. quocunq; autem modo predictorum accipiatur iusticia originalis: patet q̄ ipsa non fuisset in essentia anime sicut in subiecto sed in voluntate licet in viribus sensitiuis vl' in vtroq;: quia rectitudo est in recti-

ficatis et ordo in ordinatis. ppter qd cū fʒ vtrāq̄ acceptionē originalis iusticie ipa sit rectitudo voluntatis ad deū vel debitus ordo viriū sensitiuarū ad rationē vel vtrūq̄ simul: patet q ipa nō fuit in essentia anime sicut in subo ſ fuit in voluntate vel in virib⁹ sensitiuis vel in vtrisq̄. et cū iusticia originalis stricte et ꝓpe accepta: fuerit debita ordinatio et subiectio viriū sensitiuarū ad rōnem: pʒ q ipsa fuit in eis tanq̄ in subo. et ꝑ ꝯñs in eisdē ē eius carētia q̄ est peccatū originale. sin aūt in rōne originalis iusticie includat rectitudo voluntat. ad deū: cū hoc fuerit pncipale in toto statu inocētie qꝛ ex tali rectitudine cetera dependebāt: tūc carētia originalis iusticie ē pncipaliter in volūtate et ꝑ ꝯñs peccatū originale. nec tñ ppt hoc sunt in vnoquoq̄ plura peccata originalia ſ vnū tm̄. qꝛ reat⁹ est ex vno et ad vnū pncipalit: licet ad illud vnū multa sequāt. ¶ 2° arguit. Qꝛ si peccatū originale poneret pmo in eēntia aīe: hoc essʒ ppt rōnem adductā in ꝓbatione cōclusionis. s. qꝛ peccatū originale traducit in vnoq̄ ex vniōe aīe ad corp⁹. sʒ aīa imediati⁹ vnit corpi ꝑ eēntiā q̄ ꝑ potētias. igit et c. sed hec rō nō valet. qꝛ originale peccatū contrahit ex vnione aīe ad corp⁹: ideo qꝛ ad vnionē sequtur talis defect⁹. tamē talis defect⁹ nō oportet q sit in eēntia aīe ſ poti⁹ in voluntate vel potentijs sensitiuis. ¶ 3°. arguit cōtra illud qd adducit ibidē. s. q peccatuʒ originale ē peccatū nature. hoc inqt nō valet. qꝛ peccatū originale nō dicit peccatū nature q respiciat pmo naturā aīe: sʒ qꝛ tollit illud qd toti nature fuerat collatū. s. iusticiā originalē: quāuis ipsa nō essʒ pncipalit in essentia aīe ſ in voluntate vel potētijs sensitiuis. ¶ 4°. Qꝛ illd qd inclinat ad actū: imediati⁹ respicit potētiā q̄ actū. sʒ peccatū originale inclinat ad actū. ex hoc enī sensus et cogitatio hominis ꝓna sunt in malū ab adolescentia sua vt dr Gen. 8°. igit et c. ¶ Cōtra qrtaʒ conclusionē arguit Durādus potissime improbādo ea q̄ adducta sunt ex dictis. S. T. sup. 2° sen. vbi pmo arguit sic. caro in homine nō est caro nisi ꝑ aīam rōnalē supposito q in homine sit tm̄ vna forma. prius ergo vel simul ordine nature est aīa vnita materie ꝛ caro ē caro cū aīa intrīsece pertineat ad naturā carnis. sed qd nō ē: infici nō pōt. ergo nō prius inficit caro et ꝑ carnē aīa. sed pus vel saltē simul tēpore et natura inficitur caro et aīa. et adhuc restat dubiū ꝑ qd aīa inficit culpa originali. Si aūt dicat q caro est caro ante infusionē anime rationalis per animam sensitiuam: et ita ex carne feda et infecta cōtrahitur peccatū originale in anima per quādam concomitātiam: istud non valet. qꝛ illa feditas que est ī carne vel est spiritualis vel corpalis. non spūalis. quia cū caro sic accepta sit quid pure corporeum: non est talis feditatis susceptiua. nec corpalis. qꝛ corporalis feditas nō est nisi ꝑ priuationem alicui⁹ cōuenietis ſm naturam sicut abscisio nasi reddit faciem fedam. vel ꝑ appositionem alicuius discōuenietis sicut fedat facies apposito luto. Primū nō pōt dici. quia per peccatum primorū parentum nichil ꝑtinens ad perfectionem naturalē humane nature est subtractum. iusticia enī originalis que toti nature subtracta est: fuit donum gratis collatum. et ideo ei⁹ carentia non ponit aliquaʒ feditatem. sed et si talis carentia feditas diceret: rationem pene haberet. ex pena autem nō causatur culpa sed econuerso. igit et c. Nec secundum pōt dici q. s. feditas carnis sit ꝑ appositionē alicuius disconueniētis. qꝛ priuatio nichil ponit. peccatum autē est ꝓuatio. igitur et c. Si autem dicat q illa feditas nō est in carne formaliter vt bene ostendūt premisse rationes sed solū virtualiter: nō valet. qꝛ aut esset in carne virtualiter quo ad virtutē actiuaʒ vt. s. talē feditatem ageret in aīaʒ quod esse non potest. quia materia nō agit in formā: nec corpus in spiritum vt ipsi fatentur. vel q̄ ad virtutem passiuam: et tunc solum se haberet ad recipiendum talem feditatē: qua recepta esset feda formaliter. ¶ 2° arguit principaliter q modus transfusionis peccati originalis quē Sanctus Thomas ibidem ponit. s. per quādam concomitantiā vel colimitationem carnis et anime non sit conueniens. licet enim anima q̄ est actus et perfectio corporis cōmunicet corpori ꝓprietates informatiue hoc enim ꝑtinet ad formā vt sʒ se et ꝓprietates suas informatiue perficiat materiam: tamē ꝓprietates materie nūq̄ informāt formā sic nec ꝓpetates materie vllo mō redūdāt in formam non eductam de potentia materie q̄lis est anima nisi quo ad operationem in qua cōmunicat cum corpore subiectiue vel obiectiue. et per hunc modum anima infusa corpori male disposito efficitur stolida qꝛ non habet debitas operationes propter indispositionem corporis. ad ipsam aūt essentiam anime vel ad eius potētias nulla infectio spiritualis transire potest. ¶ 3° arguit. q alius modus sit conuenientior. s. quia cū peccatum originale sit carentia originalis iusticie debite inesse cum debito carendi ea quod debitum quidam vocant reatum: faciliter potest assignari modus traductionis eius. traducitur enī traductione nature sic. cum enim nichil agat vltra suam speciem: natura deficiens a dono quod

gratis ipesũ fuerat ei:nõ põt alteri cõmũicare donũ q̃ caret et quod supra naturam ei collatũ fuerat:sed solum qḋ ad naturam pertinet cũ carentia doni supernaturalis a pncipio toti nature collati.ista autem carentia quia in relatione ad peccatum primi parentis iusta est ꝛ reatus.est enim reatus iusta obligatio ad penam propter culpã nec aliter traducit̃ nisi quia nã defectuosa traducitur ab eo q̃ se et nos hmõi defectib⁹ ex sua culpa subiecit.hec ille in forma. ¶ 4° arguit Scot⁹ probando ꝙ caro q̃ seminatur nõ inficiatur i seminatiõe ex libidine vel feruore. Primo.qꝛ semẽ nunq̃ fuit animatũ anima patris.est eni aliquid relictũ quod non est necessariũ membro alẽdo. illud autem qḋ assumitur a membro cũ quo erat eiusdem dispositiõis:nõ erat aiatum. igit̃ semen nũq̃ contraxit infectionẽ ab anima qua nũq̃ pficiebat̃. Cõfirmatur per Anselmũ de cõceptu virginali ca°.6°.et.7°.vbi vult ꝙ non magis est semen infectũ q̃ sputũ vel sanguis.ꝙ si formaretur de istis corpus organicũ: non videtur qualiter ex ei⁹ infectione aia inficeret̃. ¶ 2° qꝛ si semẽ fuit infectum: cũ transmutetur ẜm diuersas formas substãtiales anteq̃ de ipso fiat corpus organicũ ꝛ forma substantialis prior que cõstituebat subiectũ illius qualitatis morbide non maneat: igitur nec illa qualitas morbida. Si dicat̃ ꝙ de infecto generatur infectum.exemplum.qꝛ de semine leprosi generat̃ corpus filij leprosum. Cõtra.ergo leo comedens cadauer hominis mortui contraheret fomitem.tenet ꝯña.illud enim cadauer infectũ est fomite ꝛ per te de infecto generat̃ infectum.igit̃ ꝛc. Assumptum patet. resuscitet̃ enim corpus sicut fuit de lazaro aia reunita corpori inueniet carnem rebellantem spiritui. igit̃ tũc erat fomes in corpore illo.a quo igitur. nõ ab anima qꝛ ipsa fuit purgata a peccato originali p baptismum vel circũcisionem. nec oportet fingere ꝙ a deo.igit̃ remãsit fomes in corpore mortuo. ¶ 3° quia tunc miraculose format̃⁹ de carne digiti tñ cõtraheret peccatum originale quod est contra Anselmũ vbi supra ca.19. ¶ 5°.principaliter arguit idem Scotus pbando ꝙ caro pueri nõ maculet animã in instanti infusionis. Primo.qꝛ nõ videt̃ qualiter caro causet illam ifectionẽ anime. si enim aia causauit illam infectionem in carne ꝛ ex carne causet̃ in anima: vtraq̃ causa est equoca suo effectui. et videtur ꝙ difficile est in causis equiuocis tot alib⁹ saluare circulationem. difficile est etiam saluare illum modũ quo voluntas q̃ est potentia mere immaterialis transmutetur imediate a potẽtia pure corporali. et cum intellect⁹ non ponatur immediate posse trãsmutari a phãtasmate nisi virtute intellect⁹ agentis:sed videt̃ ꝙ intellect⁹ sit magis imãlis q̃ voluntas. videt̃ etiam sequi ꝙ illud peccatum primo esset i essentia qꝛ primo inficit carnẽ. sed ꝯñs est falsum.qꝛ in essentia vt essentia est: nõ videtur culpa nata esse formaliter. ¶ 2° quia nõ videt̃ quare prim⁹ hõ potuit actu sue volũtatis inficere carnem suã quin secũdus ꝛ tertius post eũ possint. similiter etiam cum multi patres intermedij peccauerint mortaliter: semper caro seminata magis et magis fit infecta qḋ videtur absurdum.qꝛ non quilibet mõ genitus est pronior ad inordinate delectandũ q̃ quicunq̃ antiquitus prius genitus.tñ quia ex hoc videtur sequi ꝙ peccatum originale intendatur. q̃uis eni si ponat̃ peccatũ originale esse totaliter priuatio nõ recipiat magis et min⁹ tamẽ si ponat̃ esse concupiscentia:ista potest esse maior et minor.hec ille.

Quãtum ad articulum tertium primo notandum est ꝙ vt.S.Tho. dicit supra.dis.19.ar.4°ad.2ᵐ. impossibile est aliquod mixtum esse i quo non predominetur alterum contrariorum. tum qꝛ ad mixtionem exigit̃ elementorũ alteratio quam esse non cõtingeret si ponerent̃ eorum equales virtutes.oportet enim ꝙ virtus alterãtis virtutẽ alterati excedat. tum etiam qꝛ alias nullum locum naturalem corpus mixtũ haberet si nullum elementum in eo dñaretur. et per ꝯñs neq̃ motum naturalem hꝫ in quo deficeret a pprietate corporis naturalis. et speciali ratiõe illud necessarium est in aiatis.eo ꝙ vt phs dicit in secũdo de anima calor est instrumentum anime. et ideo oportet calorem predominari in corporibus animatis. vnde qḋ philosoph⁹ dicit primo de gñatiõe ꝙ virtutes miscibilium in mixto coequant̃:debet intelligi non ẜm equalitatem quãtitatis seu arismeticam sed ẜm equalitatem proportionis.que quidem pportio accipitur ẜꝫ exigentiam forme rei generande.put Sãctus Thomas exponit ibidem lectiõe.23°.ita ꝙ ẜm diuersitatem formarum est in diuersis corporibus diuersa miscibilium proportio non solum in diuersis corporibus mixtis sed etiam in diuersis partibus vni⁹ mixti vt ethereogenei.que licet ab vna forma substantiali actuentur: habent tamen diuersas mixtiõis proportiones ẜm ꝙ exigitur ad

operationes per eas explendas. sicut alia ꝓportio miscibilium requiritur in osse et alia in carne: licet in carne sit uniformitas mixtionis ꝛ similiter in osse. eo ꝙ natura mixtionis sit uniformitatem habere in mixto. et quia ex mixtione elementorum ſm eorum virtutes ꝛ qualitates resultat in quolibet mixto quedam media qualitas que est propria dispositio ad formam mixti participans singulorum qualitates elemētorum: sequitur ꝙ ipsa qualitas media que in animalibus vocatur complexio: magis participat virtutem ꝛ qualitatem elementi predominantis ꝙ̄ aliorum elemētorum ꝙ̄uis in certa et debita proportione. que ꝙ̄diu manet in corpore mixto: mixtum est i optima dispositione sui esse. quanto vero a debita ꝓportione deficit: tanto magis ad sui corruptionē disponit. deficit autem a debita proportiōe ſm forme exigentiam requesita aliquando ex influētia celi per eius motum et per astrorum aspectus aliquā per actionem continentis aq̄ vel aeris aut etiam situs terre: nonnunꝙ̄ etiam per continuā actionem elementi predominantis ad quod ipsa exteriora agentia que dicta sunt et si qua alia sint corporis mixti alteratiua: frequenter conferunt qualitatem elementi predominantis fortificando. quandoꝙ̄ vero ex ipsa media qualitate ac complexione: excitatur ꝛ inualescit virtus alterius elementi per actionem predictorum agētium ita vt superet ac vincat virtutem elementi predominantis et tunc pari modo tenditur ad corporis mixti dissolutionem: ad cuius generationem et conseruationem oportuit elementum qđ sic ab alio vincatur esse predominās. ¶ Neꝙ̄ obstat ꝙ ipsa media qualitas seu cōplexio ex mixtione relicta: sit vna in toto mixto vnitate que requiritur ad eius formam substātialem. qm̄ in corporibus ethereogeneis que habent diuersitatez in partibus: ipsa qualitas mixtionis diuersificatur in diuersis partibus: ita vt in vna parte predominetur virtus vnius elementi: in alia vero alterius virt⁹. sicut philosophus dicit in libro de animalibus ꝙ humidum predominatur in cerebro et calidum in corde. ac per hoc ex ipsa partium contrarietate: causari potest in partibus actio ꝛ passio disponens ad mixti dissolutionem. in corporibus vero omogeneis vniformitatem in toto habentibus: non est ita facile assignare modū actionis et passionis tendentis ad mixti corruptionē. eo ꝙ in corpore vniformi ꝛ vnius precise qualitatis ac complexionis: non videtur posse assignari actiuum et passiuum que requirunt inquantum hmōi contrarias dispositiōes. ¶ Sed aduertendum est ꝙ media q̄litas que ex mixtiōe elemētorum resultat in corpore mixto: ꝙ̄uis sit vna ꝛ simplex actu: est tamē multiplex virtute. nā vt dictū est: virtutes oim̄ elementorū participat et eorū effectus habet ita vt faciat corpus mixtum quodā mō calidum frigidum humidū ꝛ siccum. vnde ex causis intrinsecis ꝛ extrinsecis occurrentibus potest intendi magis ac magis in ipsa qualitate media virtus vni⁹ elementi intantū ꝙ aliorū elementorū virtutē et participationē minuat ꝛ tandem cōsumat atꝙ̄ ꝓportionem miscibilium medie q̄litatis seu complexionis in mixto dissoluat. ¶ Quod autē. S. Tho. dicat in. q. de malo. q. 5. arti. vltimo ad. 6ᵐ. ꝙ. s. ita sunt cōtrarie qualitates in corpore mixto sicut sunt cōtraria elemēta in mūdo: non debet intelligi quantum ad omnimodā similitudinem. alias ipse qualitates i mixto essent entia per se subsistentia quēadmodum elementa in mūdo. sed debet intelligi similitudo quātū ad illud qđ. S. Doc. ibi expressit qz. s. sicut cōtraria elementa nō se inuicem corrūpunt quia cōseruātur per virtutem corporis celestis a quo actiōes eorum regulant: ita cōtrarie qualitates in corpore mixto regulant et conseruantur ne se inuicem corrūpant per formam substantialem ꝙ̄ est impressio ꝙ̄daz celestis corporis. vnde ꝙ̄diu forma habet suū vigorem ex ipressione corporis celestis: cōseruatur corpus mixtum in esse. dicit autem ibi. S. Doc. contrarias qualitates esse in corpore mixto: non quasi actu in eo existant sed quia sunt virtute ſz modum supra expositum ex dictis eius.

¶ Secundo Notādū est ꝓ declaratione secūde cōclusionis ꝙ vt accipit ex dictis. S. Tho. in. q. de malo. q. 4ᵃ. ar. 2ᵒ. ad. 4ᵐ. Et. pᵃ 2ᵉ. q. 82. ar. pᵒ. ꝙ. habitus est ſz quem aliquid efficit habile ad aliquid. hoc autem dupliciter cōtingit. Uno mō ex aliqua forma inclinante ad illud. quēadmodum corpus graue dr̄ habile ad motū deorsum ex forma sua quam hz a generante qua inclinat ad talem motū. et hmōi habilitas ē aliquid positiuū. Alio mō dicitur aliquid habile nō ex forma directe inclināte sed ex subtractiōe alicuius impedientis ei⁹ habilitatem. sicut equus dr̄ habilis vel ꝓnus ad precipiciū rupto vel subtracto freno. primo mō concupiscentia que ex peccato originali est qđ materiale: nō dicit habitus seu habilitas. nam habitus primo mō dictus est aliq̄ forma positiua. cōcupiscentia autem de qua nūc loquimur importat priuationem. est enim inordinata dispositio inferiorū partiū anime ad malū tendens

ex subtractione originalis iusticie causata. secundo vero mõ concupiscentia de qua est sermo: dici põt habitus vel magis habilitas corrupta. nõ enim ꝓprie et simpliciter dici debet habitus seu habilitas. qm̃ habitus sic dict⁹ priuatiõi opponitur. ac per hoc pctm̃ qḋ est p̃uatio dici nõ posset. dicitᷓ ergo habit⁹ seu habilitas cũ determinatiõe diminuẽte. s. corrupt⁹. Qḋ aũt dictũ est huiuscemodi habitũ nõ esse inclinatiuũ ad operandum debet intelligi directe et per se: qꝛ indirecte et ꝑ accidẽs ad mot⁹ inordinatos inclinat. quẽadmodũ ex egritudine corporali vt ex curuitate tibie sequitᷓ inclinatio ad iordinatũ claudicatiõis motum. ¶ Aduertendũ tamẽ ꝙ habit⁹ hic cõcupiscẽtie neqꝫ est nãlis ad naturam ꝑ se ~~consequens~~ cũ sit malus ⁊ ad malũ inclinans. omnis aũt natura bona est vt pote a deo creata. vidit enim de⁹ cũcta que fecerat ⁊ erant valde bona. neqꝫ ẽ naturã per se cõsequens inquantũ hmõi ꝓpter eãdem rõnem. qꝛ eiusdem actoris est naturã dare et cõseqũẽtia ad naturã. neqꝫ iterũ habit⁹ ipe cõcupiscentie est ifusus. qꝛ huiuscemõi infusio eẽ nõ põt nisi a deo. neqꝫ est habit⁹ acquisit⁹ ex actibus ꝓprie persone cui⁹ est per modum habituũ qui acq̃siti nominantᷓ: sed est habit⁹ per vitiatã originem innatus ⁊ tractus: per actũ tñ alterius. s. primi parẽtis traduct⁹. ¶ Sed cõtra p̃dicta dupliciter põt obijci. Primo. qꝛ subtracta per peccatũ iusticia originali q̃ primo homini ⁊ in illo toti nature humane fuerat gratis collata: videtᷓ ꝙ natura ipa sibi relicta fuerit. i. in puris naturalib⁹. sed vires anime inferiores nãliter non habent dispositionẽ vel habitũ corruptũ quo habiles ⁊ prone sint ad male agendũ ⁊ concupiscendũ. imo econtra naturale est homini inquantũ est aĩal rationale ꝙ vires iferiores vegetatiuis exceptis obediãt superiorib⁹. i. intellectui et volũtati ⁊ tendant in obiecta sua ẜm ordinem rõnis. vnde cõtra naturam hoĩs est ꝙ vis cõcupiscibilis feratᷓ in delectabile sensus p̃ter ordinẽ rõnis. quocirca Dio⁹ ait 4° ca°. de di. no. ꝙ malum hominis est preter rationẽ esse. sequitᷓ ergo ꝙ cõcupiscentia de q̃ nunc loquimur nõ sit habit⁹ seu habilitas deordinata actiõi repugnans ex subtractiõe originalis iusticie causata. ¶ Secũdo põt obijci. qꝛ actuale peccatũ plus hꝫ de ratiõe culpe q̃ꝫ originale inquantũ habet plus de rõne volũtarij. sed habit⁹ prau⁹ ex malis actib⁹ causat⁹ ⁊ ad malos act⁹ per se et directe inclinãs: non hꝫ rationem culpe alias hõ dormiens culpabiliter peccaret. ergo habitualis cõcupiscẽtia originalis q̃ ex actib⁹ hui⁹ hominis neqꝫ per eius ꝓpriam volũtatem causatᷓ nec ꝑ se et directe ad malos act⁹ inclinat: nõ videtᷓ ꝙ possit habere rõnem peccati culpabilis sicut dictum est supra. ¶ Ad primam obiectionem respondemus ꝙ antecedens habet veritatem de naturalibus ex quibus natura humana constituitur sicut ex p̃ncipijs ⁊ de his que ad eius integritatem conferunt ⁊ nõ de oĩbus vl̃r que naturam humanã consequũtur. imo in horum aliquibus natura humana originali iusticia destituta ꝑ peccatũ: relicta est vulnerata ⁊ vitiata. quorũ vnum est naturalis ordo ⁊ inclinatio voluntatis in bonũ. vñ et a doctorib⁹ theologis quattuor ponũtur esse vulnera nature ex pctõ cõsecuta. et de his scribit S. Tho. p° 2ᵉ q. 85. quasi per totum. vñ obiectio p̃supponit falsũ. ¶ Ad. 2ᵐ respondet. S. Tho. p° 2ᵉ q. 82. ar. p°. ad. 2ᵐ. Et in. q. de malo. q. 4° ar. 2°. ad. 4ᵐ ꝙ nõ est simile de pctõ actuali ⁊ de peccato originali. qꝛ non eadem rõne vtrũqꝫ dr̃ peccatũ. qꝛ peccatũ actuale cõsistit formaliter in deordinatiõe actus. et ideo qḋ non ꝑtinet per se ad actũ sicut deordinatio habit⁹ vl̃ potentie: nõ facit eo ipo peccatum actuale. sed originale peccatum consistit in habituali deordinatione nature que cõmuni noĩe dicta est cõcupiscẽtia a parẽtibus traducta. vnde obiectio non ꝓcedit.

¶ Tertio Notandum est prout Sanct⁹ Thomas deducit ĩ hac distinctiõe questiõe. p°. ar. 2° in. cor. tria hec defectus malum ⁊ culpa ex superadditiõe se habẽt. defect⁹ enim simplicem negationem alicui⁹ boni importat. malũ vero nomẽ priuatiõis est. priuatio aũt est carentia eius boni qḋ natum et debitũ est haberi. vñ carentia vite in lapide dici potest defect⁹ sed nõ proprie malũ aut priuatio. homini aũt est et defectus ⁊ malum ac priuatio. culpa vero addit ad malum rõnem voluntarij. ex hoc enim aliquis culpatᷓ quia sua volũtate deficit ab eo qḋ natum est habere vel habere potuit. vnde qꝛ peccatum originale quod ab adã in nos traducitᷓ: est priuatio seu carentia originalis iusticie que dono dei a nobis per originẽ debita erat haberi: et iterũ est volũtaria primo homine ꝓpria volũtate peccante: sequitᷓ ꝙ peccatũ originale ĩ nos traductũ: sit defectus malũ et culpa. ¶ Aduertendum tñ ꝙ peccatũ originale ab adã in posteros traductum dicitur esse voluntarium nõ solum ipsi ade sed et omnibus ad quos traducitur alias nõ esset illis peccatum ⁊ culpa sed pena. nã vt Augu. dicit in de libero arbitrio: peccatũ adeo est voluntarium ꝙ si non est voluntarium nõ est peccatum. est autem omnibus in quos traducitᷓ

volūtarium duplici ratione. vna quia vt accipit ex dictis. S. Tho. in hac distinctione. 31ª. arti. pº in cor. in pgressu originalis peccati talis ordo attendit q persona primi parentis naturam inficit per actū peccati. tum qz in persona et ipa natura substātialiter erat. tū etiam speciali ratiōe. quia pter ipius persone peccatū natura humana destituta fuit originali iusticia que fuit ppriе z directe donum nature collatum q̄uis i persona ade. nō enim collatum illi fuit intuitu sue persone sed qz naturā humanam haberet. vnde z simul cum nature ppagatione adā nō peccante transfusum fuisset in oēs. quia ergo infectio persone ade fuit culpa voluntaria: sequitur q infectio ab eius persona in naturam transeunte: fuerit culpa z peccatum voluntarium. natura autem sic infecta: in ppagatiōe posteritatis ade infecit personam etiā culpa volūtaria. sicut enim volūtarium persone est nature volūtarium in qua subsistit: ita z volūtarium nature est voluntarium psone in qua existit. est ergo in cūctis hominibꝰ ab adā seminalit propagatis peccatum originale culpa volūtaria non voluntate personali ipsorum sed voluntate nature humane quam accipiunt. in qua tamē est culpa volūtaria voluntate primi parentis a quo originaliter fuit propagata. Ex quibus sequitur vt. S. Tho. notat in hac distinctiōe. 31ª. q. pª. ar. pº. in corpore q peccatum primum in adā fuit et peccatum personale z peccatum nature. fuit peccatum personale: qz per eius propriam voluntatem cōmissum. et fuit peccatum nature: inquantum natura in ipo peccante infecta est. in ceteris autem sue posteritatis hominibus fuit peccatuz nature nō personale nisi personale dicatur remote a persona ade qz ab ipo primordialiter traductum est. premissam volūtarij rationem in peccato originali ab adā traducto. S. Doc. assignat in primo opere vbi prime allegatum est et in articulo sequenti. ¶ Alia ratione peccatum originale dicitur in omnibus in quos traducitur voluntarium volūtate sui principij motiui. s. ade. Ad cuius itellectū considerandum est q omnes homines qui nascūtur ex adā possunt accipi vt vnꝰ hō inquātum cōueniunt in vna natura quam a primo parente trahunt illo mō loquendi quo in ciuilibus omnes homines vnꝰ cōmunitatis reputant q̄si vnum corpus et tota cōitas quasi vnus hō. sicut etiam porphirꝰ dicit q participatiōe speciei: plures hoies sunt vnus hō. Itaqz multi hoies ex adā per rōnem seminalē deriuati: sunt tāq̄ multa mēbra vnꝰ corporis. Sicut ergo actus vnius membri corporalis puta manꝰ nō est volūtarius volūtate ipius membri s͠m se accepti sed voluntate aie que pmo mouet membruz: ita z inordinatio peccati originalis q̄ est in isto hoie ex adā traducta nō est volūtaria voluntate ipsius sed voluntate ade qua pmo in deum peccauit. hec enim ipsius volūtas transit motiōe gñationis ad omnes homines q̄ ab Adam per viam seminalem ppagantur sicut a pmo pricipio motiuo totius corporis scz multitudinis hoīm cuꝰ ipsi reputant mēbra: quēadmodum voluntas anime vel hois in actu homicidij p eius motionem trāsit ad manū et ad pedes tanq̄ ad eius membra. verūtamen ē dōria vtrobiqz. qz ad manus et pedes cū sint membra nālia actu existentia in homine: transit hominis volūtas vere et pprie q̄uis ex cōsequenti z participatiue. eo q in vno supposito eadem est realit volūtas totius et ptium z idem volūtatis motꝰ presertim illarum ptium q̄ voluntati obediunt. hoies vero ab adā per originem ppagati: nō sūt ipius ade vel alicuius corporis membra naturalia aut in eo actu existentia: fuerūt tamen virtualiter in adā in quo fuit virtus seminalis ad ipoꝵ propagationem. et ideo ipo peccante omnes in illo dicuntur peccasse et omnes in ipo priuati sūt iusticia originali: sic omnes in ipo donuz iusticie originalis acceperāt. p quem modū Apostolꝰ dicit. hebre. 7. q leui cū adhuc existeret in lumbis abrahe: decimas soluit melchisedech abrahā illas soluente. verum q p tunc. s. adā peccante eiꝰ peccatum z iusticie originalis puatio infecit omnes sue posteritatis nō actu sed in potentia z virtute cum nō actu sed virtualiter essent in Adam. reducitur autem huiuscemodi infectio ad actum in ipa singuloꝵ natiuitate in qua per actū generatiōis simul cum ppagatione nature ab adā sicut a primo originis principio traducitur. et qz in adam fuit peccatum voluntarium: ideo in singulis ab adā seminaliter propagatis transit voluntarium non voluntate illorum personali sed voluntate sui principij productiui. s. ade q̄ interpretatiue est singuloꝵ voluntas propter causas supra positas. Hāc secundam rationem quare peccatum originale sit voluntarium in omnibus ab adā seminaliter descendentibus assignat Sanctus Thomas in secūdo opere. pª 2ᵉ. q. 81. arti. pº. et. 3º. Et in. q. de malo. q. 4ª. arti. pº. et 2º. In expositione vero sup epistolas pauli exponens illud. Ro. 5. pptеrea sicut p vnū hominem zc. videtur vtrāqz tangere rationem.

¶ Quarto notandū est q facile pōt de dua peccatū origina-

le esse in homie defectum τ malum τ aliquid culpabile ẜm ea q̃ dicta sunt in principio tertij notabilis. sed difficile est videre ꝙ sit peccatum τ culpa ꝓpter rationes contra primam partem secūde cōclusionis inductas. et iterum qꝛ cū priuatio gratie gratū facientis nō sit peccatum actuale vl' culpa sed eius effectus. s. pena subsecuta: nō videtur ꝙ priuatio iusticie originalis sit peccatuꝫ aut culpa sed magis pena ex peccato primi parentis subsecuta. Ad huius difficultatis solutionem sciēdum est ꝙ vt supra tāgebatur ex dictis. S. Tho. peccatum originale nō eadem ratione dr̄ peccatum qua et actuale. qm̄ actuale peccatum ī actu voluntario alicuius persone consistit vel in eius omissiōe. priuatio aūt gratie gratū faciētis nō est intrinsece cōmissio vel omissio act⁹. i. operatiōis sed magis est ei⁹ effectus τ ideo nō habet rationem actualis peccati. peccatū vero originale est peccatum nature. est eni quedam inordinatio τ deformitas nature vsi et simul cū natura et ī natura traducitur. quia ergo priuatio iusticie originalis a primo parente traducta est defectus nature et est subiectiue in natura sicut et habitus ei oppositus: cōgruit ꝙ sit peccatum originale τ culpa. sed nichilominus est etiā pena ꝓ peccato primi parentis inflicta. non enim repugnat idē esse culpam τ penam diuersis rationib⁹ vel ad diuersa cōparatum ꝑut. S. Tho. deducit in hoc. 2° li° dis. 36. arti. 3° in cor. et ad. pm̄. Et. p⁹ 2ᵉ q. 87. ar. 2°. imo omne peccatum τ culpa: est pena peccatori. vt enim ibi inquit. S. Doc. nō potest esse sine pena ꝙ actio deformis τ rectitudine rationis priuata: in natura rationali inueniatur. nam deformitas actiōis τ priuatio rectitudinis maxime incōmoda et discōuenientia sunt homini. ꝓpter qđ Augustinus in libro confessionū dicebat. omnis inordinatus animus ipse sibi est pena. minus autem repugnat ꝙ peccatum τ culpa originalis sit pena q̃ꝫ peccatum actuale. eo ꝙ originale peccatum directe et ꝑ se est nature deformitas τ deordinatio subiectiue et intrinsece afficiens naturam τ cum natura ꝑsonam: q̄obrem oꝫ ꝙ sit illi penale. quod non est ita manifestum de peccato actuali cui⁹ deformitas τ inordinatio nō est subiectiue afficiens delinquētē sed ei⁹ actū qui se habet vt extrinsecū illi. dicam⁹ ergo ꝙ peccatū originale τ est culpa oībus illud per originem contrahentibus inquantum est defectus τ malū nature ipsorum τ volūtarie ab illis cōtractum: non volūtate illorū personali sed volūtate nature ex voluntate primi principij τ parentis omnium. s. ade subsecuta. et est ipsis oībus pena inquantum ipsa peccati originalis deformitas τ deordinatio est omnibus incōmoda τ nociua τ ex peccato primi parētis cōsecuta. et in isto sensu itelligi debet quod. S. T. dicit in. q. de malo. q. 4°. arti. 2° ad vltimum. ꝙ si peccatum originale cōparetur ad istū hominem ꝑut est ꝑsona quedam nō habito respectu ad naturā: sic est pena. si autem cōparetur ad principiū in quo omnes peccauerūt: sic hꝫ rationem culpe. qꝛ sicut dictum est: a volūtate ipsius q̃ interpretatiue est volūtas hui⁹ hominis τ omniū ab adā seminaliter descēdentiū: in omnibus τ illorum singulis est volūtarium. et est speciale in peccato originali ꝙ sit culpa τ peccatum volūtarium: nō voluntate ꝓpria τ personali eorum qui illud incurrūt τ contrahūt: sed volūtate alterius ꝑsonali et voluntate nature quā participant. et hoc ideo est qꝛ cōsistit in deordinatione et deformitate nature. ac per hoc nō necessario respiciat ea que ꝓpria sunt ꝑsone: neqꝫ personalē volūtatem requirit illorum in quibus est vt eos cōstituat peccatores sed sufficit ꝙ naturā deformē et peccato obnoxiā participet. id autem non cōtingit in peccato actuali. eo ꝙ peccatum actuale cū sit peccatum personale qꝛ actus τ operationes sunt indiuiduoꝝ: requirit necessario ꝙ sit volūtarium voluntate personali ei⁹ cuius est pctm̄ et quem constituit peccatorem.

¶ Quinto Notandum est pro declaratione quarte conclusionis ꝙ peccatū originale ex peccato ade consecutum: quasi successit merito peccati vice originalis iusticie si ita liceat loqui. eo enim pacto adā ꝑdidit grām iusticie originalis ꝑ peccatum quo illaꝫ acceperat. s. ꝓ se et pro tota sua posteritate per viam seminalē propaganda. donum aūt iusticie origīalis adā nō peccāte: ad oēs homines simul cū natura humana traductū fuisset. eo ergo modo priuatio iusticie originalis ī qua peccatuꝫ originale cōsistit: ꝓpter peccatum ꝑmi parentis simul cū natura ad omnes traductū fuit. vnde nō aliter peccatum originale transit ab adam in posteros per originem carnis a virtute seminis: q̃ꝫ illo modo τ ea ratione qua natura humana per originem carnis aut per virtutem seminis ꝓpagatur. traducitur nameꝫ originale peccatum nō propria origine aut deriuatiōe sed ex consequēti origine et propagatiōe nature. eo igitur ipso quo semē patris generantis agit et disponit ad ꝓductionem nature humane in prole: disponit ex cōsequenti ad traductionem peccati originalis simul cum natura. eo ꝙ natura post peccatuꝫ ade

dono iusticie originalis sit priuata. ¶ Ex quibus inferimus q anima prolis non inficitur peccato originali ex infectione aliqua que formaliter sit aut in semine aut in carne cui vnitur. nec enim in carne aut in semie esse potest nisi infectio corporalis que nō est nata causare spiritualem īfectionem in anima q̄ culpa sit ꝛ peccatum. nam vt bene arguūt quidam. nemo dat qđ non habet. caro autē ꝛ semē: subm peccati et culpe esse nō pñt sicut neq virtutis cui peccatuz opponitur. Neq valet dicere q licet in carne aut in semine nō est infectio spūalis seu peccatum actu et formaliter est tñ virtualiter. nam falsum est q semē vel caro habeat virtutem causandi per se ꝛ directe culpā aut peccatum. nō enī huiuscemodi virtus ꝛ causalitas esse potest in eo qđ caret rationali parte anime q̄ sola potest esse causa peccati. Et p̄terea si in carne vel semine esset virtus infectiua ꝛ causatiua p se peccati: illa magis posset causare peccatum personale patris generantis a quo immediate deriuat̄ et cuius maiorem affert assimilationem q̄ aliud peccatum. sed illud causare nō sufficit. ergo neq virtutem causandi originale peccatum. Dicamus ergo doctrinā. S. Tho. sequentes q in semine a p̄re deciso: nō est aliqua corruptio aut infectio que sit directe ꝛ per se causatiua peccati originalis in ꝓle: neq aīa prolis inficitur originali peccato neq illud contrahit ex infectione carnis cui vnitur: sed in semine generantis ē virtus directe ꝛ per se causatiua ꝛ dispositiua nature humane in prole. vnde quia natura humana post peccatū ade est p̄uata dono iusticie originalis cuius priuatio ē peccatum originale: ideo ex cōsequenti ꝛ quasi per accidens virtus seminis ē causatiua et dispositiua ad peccatum originale. pari modo dicimus q ex vnione anime ad corpus seu ad carnem: causatur ī anima peccati originalis infectio non ꝓpter corporis aut carnis īfectionem neq causalitate per se: sed q2 ex vnione aīe ad corpus completur ꝛ resultat natura humana quā peccatum originale comitat̄. ac per hoc ex cōsequenti ex vnione aīe ad carnem: peccatū originale traducitur ꝛ anima ꝓlis īficitur. Et q ista fuerit mens. S. Tho. apparet euidēter verba eius attentius cōsideranti. vnde in hac. 31ª. dis. ar. p° in cor. sic dicit. quia per originem carnis defectus iste. s. priuatio originalis iusticie naturali generatiōe traducitur simul cum natura: ideo etiam et culpa originalis per originem carnis traduci dicitur. hec ille. Item in responsione ad. 2m. semē inquit nō est actu subiectū culpe sed virtute tm̄. hoc enim mō se habet semē ad peccatuz originale sicut ad naturā humanam. vnde sicut in semie non est natura humana nisi in virtute: ita etiam neq originalis culpa. q2 per virtutem que est in semine: generatio ad naturā humanam terminatur infectam originali peccato. hec ille. Et. q. 2ª arti. p°. ad. 2m. hoc mō inquit per actum generatiue virtutis originale traducitur sicut et natura humana. vnde sicut non oz q p̄ricipalitas humane nature in potentia generatiua cōsistat: ita nec q ipa sit primū subm originalis sed magis essentia aīe que naturam humanam integrat ꝛ cōstituit. Item. dis. 33ª. q. 2ª. ar. p°. in corpore loquēdo de peccato originali inquit. nec ista culpa ad hunc hominem pertinet nisi s̄m q talem naturā habet q̄ hoc bono qđ in eo natū erat esse et possibile conseruari: destituta est. Item. pª 2e q. 81. ar. p°. ad. 2m. per virtutem inquit seminis traducitur humana natura a parente in prolem et simul cum natura nature infectio. ex hoc enim fit iste qui nascitur consors culpe primi parentis: q naturam ab eo sortitur per quādam generatiuam motionem. hec ille. Et. ar. 4°. ad. 2m. dicit q caro non inficit animam nisi inquantum est principium actiuum in generatione. Item in. q. de malo. q. 4ª. arti. p°. ad. 12m. in semine inquit est corruptio originalis peccati non actu sed virtute eo modo quo ē ibi virtute humana natura. Et. ar. 3° in corpore sic ait. semē carnale sicut est instrumentalis causa traductionis humane nature in prole: ita est etiam instrumentalis causa traductiōis peccati originalis. et in respōsione ad. pm. anima inquit rationalis non habet immundiciā pcti originalis neq ex se neq a deo: sed ex vnione ad carnem. sic enim fit pars humane nature deriuate ab adam. hec ille. vnde cum diceret animam habere immūdiciam originalis peccati ex vnione ad carnem: non assignauit pro ratiōe infectionem carnis: sed quia sic. i. ex vnione ad carnem fit anima pars humane nature deriuate ab adam. nam ex hoc consequitur q immundiciam contrahat originalis peccati que naturā humanam ex adā propagatam concomittatur. Item in responsione ad. 2m ait. cum peccatum originale sit nature peccatum: non pertinet ad animam nisi inquantum est pars humane nature. Et. ar. 6°. ad. 11m. peccatum inquit non est actu in semine sed virtute inquantum est principium generationis humane nature. et in responsione ad. 13m. dicit q semē hoc modo agit ad infectionem anime sicut agit ad completionem humane nature. Item de potētia dei. q. 3. arti. 9° ad. 3m. originale inquit peccatum est in anima inquantum pti-

net ad humanam naturam. humana aũt natura traducit a parente in filiũ per traductionem carnis cui postmodũ anima infundit. et ex hoc infectionem incurrit: ꝙ fit cũ carne traducta vna nã. si enim vniret ei non ad cõstituendã naturã sicut angelus vnitur corpori assumpto: infectionẽ nõ reciperet. hec ille. vbi multum expresse apparet mẽs. S. T. ad nostrũ propositũ. ad qḋ facit qḋ in fine respõsionis ad. 4m dicit. peccatũ inquit originale vt dictũ est per se respicit naturã: animam vero ex ꝯñti. Item. Ro. 5° lec. 3a. exponẽs illud. propterea sicut per vnũ hoiem ⁊c. dicit. sicut per generationem humana natura trahit: ita etiã ꝑ gñationem traducit defectꝰ humane nature qui est cõsecutus ex peccato ꝓmi parẽtis. hec ille.

Quantuz ad articulũ quartum respõdendum ẽ obiectionibus aduersariorum. Et quidẽ ad argumẽta durandi cõtra secundã partẽ prime conclusionis. Ad. pm dr ꝙ actio elementorũ in mixto fit ſm ꝙ virtus vniꝰ qualitatis elemẽtaris agit ĩ alterius virtutem. q̃ licet actu nõ sit cõtraria: potest tñ esse contraria virtute. et cũ contra obijcit ꝙ in mixto est vna sola q̃litas media et idem nõ põt agere in seipm: respõdemus sicut in ꝓmo notabili respõsum fuit ꝙ media q̃litas q̃ ex mixtiõe elementoruz resultat in corpore mixto lz sit vna actu: est tñ multiplex virtute eo ꝙ omniũ elemẽtorum virtutes ꝑticipat. neq; est incõueniens ꝙ aliquid vnũ actu ⁊ multiplex virtute agat in seipsum nõ ſm ꝙ idem sed ſm ꝙ est multiplex. vnde argumentũ ꝓcedit ex falso supposito. s. ꝙ idẽ corpus mixtũ non põt agere ĩ seipm aliquo mõ. hoc enĩ falsum eẽ patet nõ solum rõne sed experimẽto. nã si corpus est ethereogeneũ: idem videmus agere in seipm ſm diuersas partes. idẽ enim aial ſm vnã partem. s. cor calefacit seipm quantũ ad alias ꝑtes: et infrigidat ſm ꝑtem cerebri seipsum quantũ ad alias ꝑtes. si aũt corpꝰ est omogeneũ agit ſm virtutẽ predominantẽ in seipm q̃tũ ad virtutem non predominantẽ. qualiter ipa actio fieri possit: dictũ est in ꝓmo notabili. qḋ vero arguẽs dicit calidum nõ agere in humidũ quia non sunt contraria: dr ꝙ q̃uis nõ sint simpliciter et directe cõtraria habent tamen aliquam rationem contrarietatis ex adiuncto. qz calido adiungitur siccum ⁊ frigidum humido vel saltem vnũ se habet ad aliud vice contrarij. queadmodum mediꝰ color ad album cõparatus habet vicem nigri: et in respectu ad nigrum habet vicem albi. vt enim phs dicit in. 2°. de anima calor naturalis in viuẽtibus cõtinuo agit in humido radicali: et vtrũq; calor. s. et humiditas in singulis partibus viuentis reperiunt. propter quod ad partes singulas alimentũ attrahit ad humidi radicalis restaurationem. nec reputamus incõueniens neq; cõtradictionem implicat ꝙ idem subm sit actu calidũ et in potẽtia calidũ vel quantũ ad diuersas ꝑtes vel ſm ꝙ est multiplex ⁊ diuersum virtute. vnde cõcedimus cum arguente ꝙ mixtũ corrumpitur per hoc ꝙ elementa rõne contrarietatis agũt et patiuntur adinuicem nõ ſm proprias formas sz ſm eorum virtutes q̃ manent in vna mixti qualitate media. ¶ Ad 2m negatur assumptuz. qm̃ in mixto est ꝓncipium actiuum ⁊ nõ solum passiuuz sue corruptionis mõ in primo notabili exposito. neq; auctoritas philosophi obstat. qz licet ad putrefactionem cõcurrat caliditas extranea: nõ iõ sequit ꝙ propria caliditas mixti ad putrefactionẽ nõ coagat roborata ⁊ fortificata ab extranea caliditate. causa aũt corruptiõis in oibus corruptibilibus ꝑ arguentẽ assignata non est totalis si intelligat ꝙ alterabile sit ꝑ actionẽ alterꝰ extranei precise sicut arguẽs videt sentire: sed ꝓpositio totalem causam tãgens erit ista. oẽ quod est alterabile a sua naturali dispositiõe ad cõtrariaz per actionẽ alterꝰ extrinseci vel intrinseci ẽ corruptibile ⁊c. ¶ Ad argumẽta Durãdi cõtra secũdam ꝑtem secunde cõclusionis. Ad pm dr ꝙ carẽtia originalis iusticie q̃ dicit esse peccatũ originale: ẽ carẽtia eius qḋ erat debitũ hri. et ideo dicta est in cõclusione ꝓuatio q̃ supponit subm aptũ natum ⁊ per ꝯñs illud qḋ priuat esse debitũ hri. talis aũt carentia ꝓuatiua nõ fuisset in homine cõstituto in solis naturalibꝰ. ¶ Ad. 2m cõcedit totus ꝓcessus vsq; ad illam ꝑtem vbi arguẽs infert ꝙ carentia originalis iusticie nõ fuit aliter voluntaria volũtate Ade: nisi qz volũtas ade vel actꝰ volendi ipius meruit ꝙ talis ꝑfectio sibi ⁊ posteris auferret. hec aũt illatio siue ꝯña falsa est. qm̃ ratio volũtarij in actu siue bono siue malo precedit rõnem meriti nõ subsequit. nõ enĩ recte ⁊ formaliter loquendo qz actus est meritoriꝰ ideo est volũtarius: sed ecõtra quia actus est voluntariꝰ ideo est meritorius. vnde ⁊ dari põt actus qui sit volũtarius non tamen sit meritorius ſm aliquã rõnem meriti q̃ in quibusdam alijs actibus reperitur. vt est actus ꝓ quo neq; premiũ neq; pena imponit lege hũana sicut ẽ meretricidiũ ⁊ vxoricidiũ in qbusdã regnis seruatio debitio ac ciũsmtijs: et tñ certũ est ꝙ illi actus sunt mali ⁊ volun-

tarij. quia ergo in malis actibus meritum seu demeritum respiciat pene reatum: voluntarium vero respiciat rationē peccati: sequitur ꝙ ratio demeriti presupponat rationē peccati quēadmodū et reatus pene. ac per hoc ꝙ in peccato originali ratio demeriti ⁊ reatus pene presupponant culpam que rationem voluntarij consequitur in malis actibus. ¶ Ad. 3m cōcedimus totum processum. non enim militat contra nos: excepto ꝙ nō admittimus indignitatem carēdi iusticia originali eē intrinsecam ⁊ formalē i peccato originali. ¶ Ad 4m respondet. S. Tho. in. q. de malo. q. 4a. ar. pa. ad. 11m. ꝙ originalis iusticia fuit supaddita primo homini ex liberalitate diuina: sed ꝙ huic anime nō detur a deo nō est ex parte eius sed ex parte humane nature in qua inuenit contrariū prohibens. vnde ad formam argumenti dicimus ꝙ maior habet veritatem quando illud quod est in nobis a deo: non prouenit ex culpa et demerito nostro quod non datur in proposito nostro. nam voluntate ⁊ culpa nostra iusticiam originalem deus nobis non largitur ac per hoc illa caremus. ¶ Ad argumenta aliorum probare volentium ꝙ peccatum originale non sit nisi reatus pene. Ad. pm dicitur ꝙ quicquid sit de maiori nā posset negari ad intentionem arguentis: minor tamen ē falsa. quia priuatio originalis iusticie et inordinatio virium inferiorum est defectus per originem traductus in paruulo. et tamen in adā fuit non solū reatus pene vel pena sui peccati personalis: sed cum hoc etiam fuit culpa et peccatum nature. nā vt deductum fuit supra i tertio notabili ex dictis S. Tho. infectio peccati dupliciter fuit in adam. vno modo per modum peccati actualis et personalis inquantum eam per propriam voluntatem contraxit. et vlterius per modum peccati nature inquātum natura in eo infecta est. in posteris autem fuit peccatum nature precise. et ad probationem minoris negatur assumptum. quia non actus solūmodo quo adā peccauit fuit culpa ade sed etiam ipsa nature destitutio ab originali iusticia. que licet sit pena peccati personalis: nichilominus est culpa nature vt in qrto notabili deductum fuit. maior autem argumenti ex adductis per arguētem nō probatur. nā ex eius probatione nō aliud cōcluditur nisi ꝙ defectus existens per originem in paruulo: habet magis rationem culpe respectu ade ꝙ̄ respectu paruuli. et hoc nos non negamus. sed inde non sequitur ꝙ in paruulo nulla sit culpa. ¶ Ad. 2m dicitur ꝙ argumentum cum sua cōfirmatione magis est ad propositum nostrū ꝙ̄ ad oppositum. quia ex dono gratie nobis debito propter meritum Christi nō solū liberamur a pena et a reatu pene: sed etiam efficimur iusti qđ arguens fatetur. ergo ex vi sue argumentationis consimili modo ex peccato ade nō solum fit in nobis pena ⁊ reatus pene: sed etiam per illud cōstituimur peccatores. quod ⁊ Apostolus expressit. peccator autē sine culpa nullus constituit. ¶ Ad 3m dicitur ꝙ ex verbis magistri sententiarum nō solum accipitur ꝙ ex peccato ade posteriores eius reatum pene incurrerunt: sed ꝙ illum incurrerūt quia eius culpam contraxerunt. nam et hoc intendebat apostolus cuius verba magister exponit. vnde primo expressit de culpa cum diceret. per vnum hominem peccatum in hunc mūdum intrauit: et postea subiunxit de pena et reatu pene dicens. et per peccatum mors. vnde patet ꝙ arguēs nō recte itellexit dicta magistri. ¶ Ad. 4m dicitur ꝙ procedit ex falso supposito. s. ꝙ carere iusticia originali debita: sit idem quod esse dignū quadam pena dāni. hoc autem falsum est vt habitum est supra ex responsione ad. 2m Durandi cōtra secundā partem secunde conclusionis. vnde argumentū non procedit. ¶ Ad argumēta durandi cōtra tertiam cōclusionē. Ad. pm dr ꝙ quicquid sit de duplici acceptione iusticie originalis quā arguens ponit nā posset merito calūniari: tamen falsū est qđ arguens infert. s. ꝙ iusticia originalis non fuisset in eēntia aīe sicut in subiecto sed in voluntate. Nec valet eius probatio. nā licet rectitudo iusticie originalis ⁊ ordo sit in voluntate ⁊ in viribus inferioribus: illud est participatiue et per cōicationem ab essentia aīe in qua fuisset primo et principaliter sicut in subiecto quēadmodū et grā gratum faciens q̄ in iusticia originali includebatur tanq̄ principalis virtus ipsius. vnde argumētū procedit ex falso supposito. ¶ Ad. 2m dr ꝙ rō in probatione cōclusiōis adducta est bona. nec valet eius impugnatio. quia immo sequitur ꝙ defectus originalis peccati sit in essentia anime. quia originale peccatum nō traducitur nisi quia post peccatum ade consequitur naturam humanam et est defectus nature. vnde id quod principaliter et immediate constituit naturam humanam est proprie subiectum ipsius defectus. arguēs autem negat dictum sed non probat contrarium. ¶ Ad. 3m dicitur ꝙ ratio quam arguens assignat quare peccatum originale dicatur peccatum nature: insufficiens est. quia si peccatum originale esset subiectiue in potentijs anime: rationabilius diceretur peccatum personale ꝙ̄ peccatum nature. eo ꝙ potentie sm propriam rationem ordinantur ad actus. actus autē sunt indiuiduorum. vn-

de cum peccatum originale sit essentialiter difformitas et deordinatio: si primo et principaliter esset in potentiis anime: esset primo et per se defectus respectu actuum personalium. et per consequens magis diceretur peccatum personale quam peccatum nature. Et hanc rationem tangit. S. Tho. in. q. de malo. q. quarta articulo quarto secundo loco ad oppositum. ¶ Ad. 4^m respondet Sanctus Thomas loco preallegato ad. 3^m quod essentia anime comparatur ad potentias sicut forma substantialis ad proprietates. proprietates autem non agunt nisi in virtute forme. vnde forma substantialis est primum principium actionis. et per consequens essentia anime est per prius principium actionis quam potentia Et in responsione ad 4^m. inordinatio inquit potentiarum anime est ex defectu nature que primo et principaliter respiciat essentiam anime. ¶ Ad argumenta eiusdem contra quartam conclusionem: dicimus quod omnia procedunt ex falso supposito. quasi mens Sancti Thome fuisset quod anima prolis inficiatur peccato originali ex infectione aliqua existente in semine aut in carne. hoc autem falsum est sicut in quinto notabili ex multis auctoritatibus Sancti Doctoris deductum fuit. ex quibus euidenter accipitur quod modum traductionis originalis peccati quem arguens approbat Sanctus Doctor prius inuenit et probauit. vnde argumenta ipsius non militant contra nos. ¶ Ad argumenta Scoti dicitur quod non militant contra Sanctum Thomam qui tenet quod neque anima prolis neque eius caro inficiatur originali peccato ex libidine vel feruore que contingat in seminatione vel coitu sicut patet in hac distinctione. 31^a. q. prima articulo primo ad. 3^m Et in questionibus de malo. q. 4^a. articulo. 6°. ad. 16^m. ¶ Ad argumentum ante oppositum respondet Sanctus Thomas in hac distinctione. 30^a. q. prima articulo primo ad primum. quod Seneca et alij philosophi considerauerunt naturam humanam secundum ea que ex principijs suis naturalibus ipsam consequuntur. statum autem illum prime condicionis humane nature scire non potuerunt quam non nisi fides tenet. et ideo de morte non nisi sicut de naturali defectu locuti sunt. Et in hoc articulus terminatur.

Distinctio tricesima. ij.

Circa tricesimam secundam distinctionem queritur vtrum omnes anime humane ab origine sint equales. Et arguitur quod non. quia videmus ad sensum quosdam homines esse melioris intellectus quam alios. sed bonitas intellectus non potest causari ex parte corporis. quia intellectus a corpore est absolutus vt philosophus probat. 3° de anima. oportet ergo quod hoc contingat ex diuersitate quam anime a sua creatione habent ¶ In oppositum arguitur. quia Gregorius dicit quod omnes homines sunt natura pares. sed hoc esse non posset nisi anime hominum essent equales perfectione et nobilitate. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantum ad articulum primum sit ista conclusio. quod in animabus rationabilibus sunt diuersi gradus eiusdem tamen speciei. Hanc conclusionem tenet. S. T. in hac dis. ar. 3°. Et prima parte. q. 85. ar. 7° in cor. Et contra gen. li. 2°. ca^o. 81. Et in. q. de anima. q. 3^a.

Quantum ad articulum secundum arguitur contra conclusionem. et arguit Durandus quod in animabus nullo modo possit esse inequalitas essentiarum neque in quibuscumque formis substantialibus. Primo quia in quibuscumque formis eiusdem speciei est dare perfectius et imperfectius nobilius et ignobilius secundum intensionem: ibi est dare magis et minus proprie dicta. et hoc apparet ex. 7° phi. vbi dicitur quod propria comparatio secundum magis et minus: est eorum que participant vnam formam secundum speciem sed secundum alium gradum. sed si in animabus est inequalitas quo ad essentias secundum perfectius et imperfectius nobilius et ignobilius: talis inequalitas esset in eadem specie et secundum intensionem. quia in formis excepta quantitate: non est alius gradus nisi secundum intensionem. ergo secundum formas substantiales esset dare magis et minus. et sic vnus ignis diceretur magis ignis quam alius. et vnus homo diceretur magis

homo q̄ alius qd̄ nullus dicit, et ē cōtra p̄hm in predicamētis et vbicūq; loquit de hac mā. ¶ 2° ad idem q2 si in formis substātialib9 esset talis gradus: hoc esset vel ex pte subiecti vel ex pte agentis vel ex pte dispositionū p̄cedentiū vel cōcomitantiū introductionē forme sbalis in materia. nō ex parte subiecti: q2 mā in qua imediate recipit forma sbalis cuiuslibet rei generabilis et corruptibilis nō hēt grad9 inequalitatis rōne quoꝝ possit esse inequalitas in formis. nec scd̄o ex parte agētis: q2 diuersitas agētis vel esset fm spēm vel fm numerū. si fm spēm illa p se non causaret diuersitatē nisi fm spēm et nō fm magis et min9 in specie eadē de qua nūc q̄rimus. si vero diuersitas agētū esset solū fm numerū: vel illa agentia essent equalia: et sic nō causarēt nisi equales effectus. vel essent inequalia et differētia fz magis ꝛ min9: et tūc q̄rendū ess3 d̄ causa isti9 differētie. q2 vel ess3 ex pte subiecti vel ex pte agētis vel dispositionū sicut prius et p̄cedit in infinitū qd̄ est inconueniēs. nec tertio hoc eēt ex diuersitate dispositionū ex qua causa tenētes oppositū sumūt p̄babili9 argumentum dicētes q actiuoꝝ sunt i patiē te bene disposito. ppt qd̄ cū mā plus et min9 disponat: recipit in ea forma pfectior vl' iperfectior. vnde in corpe min9 disposito recipit ignobilior aīa vt dicūt et in corpe meli9 disposito nobilior. Istud aūt nō valet. q2 si ex pte dispositionū esset inequalitas formaꝝ sbaliū: nō min9 imo magis esset ex pte dispositionū existētiū in mā cū forma q̄ ex parte dispositionū p̄cedētiū introductionē forme. q2 ille corrūpunt in aduētu forme sicut earum subm. nūc est ita q ex parte dispositionū cōcomitantiū formā in mā: non pōt argui neq̄litas formaꝝ sbaliū. alioquin cū in eodē supposito pro alio et alio tpe sint dispositiones ineq̄les: sequeret q alio et alio tpe eadē forma sbalis ess3 nobilior et ignobilior qd̄ ē absurdū. ergo ex pte dispositionū nō pōt argui talis inequalitas formarū. ¶ 2° ad idē et ē cōfirmatio p̄cedētis. q2 dispositiones materie nō redūdāt in formā q̄ nō educit de potētia materie nisi forte q̄3m ad operationes in quib9 indiget materia seu corpe. sed aīa humana ponit esse naturalis forma q̄ nō depēdet q̄3m ad esse a mā nec a corpe. nec educit de potētia materie quāuis depēdeat a corpe q̄3m ad aliq̄s operationes sensitiuas et vegetatiuas. ergo ex diuersitate dispositionū materie vel corporis potest solū argui diuersitas animarū q̄3m ad predictas operationes et nō q̄3m ad earū essentias. Hec Durād9 ¶ Cōtra eandem cōclusionem arguit Henric9 3° quodlibet. q. 5a. vbi sic dicit. triplex est genus forme. vnū pure spūalis nihil materie vt essētia angeli. secundū pure corpalis nec a mā separabilis vt forme materiales. tertiū pure spūalis materie vnibilis et tamē a mā separabilis vt anima rationalis. q̄3m ad primū genus forme d̄terminatur q̄stio. 8°. metha9. q queadmoduz in numero non est magis et min9: nec in suba q̄ est quasi forma nisi sit suba q̄ sit cū materia. vnde dicit cōmentator q sicut forma numeri nō suscipit magis et minus: ita nec forma subalis. non enim est homo vnus maior humanitatis q̄ alius fm formā. Si fuerit: erit hoc fm q forma ē in mā. ex quo patet q si plura supposita angeloꝝ sint sub vna spē quod tamē p̄hs nō ponebat oportet ea omnino equalia esse: cū rō speciei in indiuisibili cōsistat et in quolibet sit totū esse spēi et p cōsequēs omnes p̄prietates spēm cōsequētes. vnde si differāt hoc erit p proprietates a causa exteriori collatas vt plura dona grāꝝ vni collata q̄ alteri. qd̄ licet p̄hs nō cōcederet: nobis nullū incōueniens ess3. p omnia videt idem esse dicendū in aīabus rōnalib9 quāuis corporibus vniant. totū enim esse spēi in quolibz supposito anime cōsistit. et q̄libet anima nō aliud q̄ ipsa spēs esse videt. nec obstat q nō nisi in corpe creant. tum q2 de9 posset ipsas extra corpa creare. vnde q accipiāt esse suum in corpe: accidit eis. tum q2 indiuiduatio non fit p aliquid accidētale realiter diuisum a spē. ¶ Contra eandē cōclusionem arguit Bernard9 de gānaco ibidem. quia si vna aīa sit nobilior alia i substātialibus: aut hoc esset q̄3m ad sbalia pertinētia ad spēm: aut q̄3m ad pertinentia ad indiuiduum. sed nec sic nec sic. igitur nullo modo. minor probatur et primo quo ad primā sui partem. tum q2 quicquid de substātialib9 pertinentibus ad spēz pertinet ad vnam animarū: pertinet ad quācūq3 aliam. et ideo nichil de substātialibus spēi potest habere vna anima qd̄ non habeat alia. Tum quia essentia spēi in indiuisibili consistit. et ideo si vna anima sit nobilior alia in his que pertinēt ad speciem: mutabit primam speciem sicut vnitas addita ternario mutat speciē ternarij. ergo ille due anime non essent eiusdem speciei quod patet esse falsum. Tum quia cum non sint ponendi gradus in forma substantiali: nichil essentiale potest esse in vna anima quod non sit in alia. et sic omnes anime sunt equalis nobilitatis quantum ad omnia que pertinent ad speciez siue sint essētialia siue accidentalia per se pūa speciem. Secūdo p̄batur eadem minor si loquamur de aīabus q̄3m ad pfectionem essentialē et sbalem quā hñt in indiuiduo q vna aīa non sit pfectior alia. q2 indiui-

dua nō addunt aliqd subale supra spēm. non formam: qr forma specifica ē vltima forma. vñ sortes nō addit sup̄ hominē aliquā formā subalem. qr forma hominis vñ homo ē: est aia rōnalis et hec eadē est forma sortis. ergo cū vna anima nō sit nobilior alia in subalib⁹ ptinētib⁹ ad spēz: nec erit etiā in subalib⁹ ptinentib⁹ ad indiuiduū. eadem eni subalia ptinēt ad spēm et ad indiuiduū. ¶2° arguit. qr si darek oppositū: hoc maxime videret de aia xpi. sz hoc nō debet mouere. qr aia xpi q̄ntū ad subalia aut essentialia directe non est nobilior alijs sed in hoc q̄ assumpta est ad eē diuinū et substātificata in supposito diuino: et sic nobilior ē etiā q̄ angelus. sed hec nobilitas nō ē ei essentialis sicut nec assumptio. nec omnino accidentalis. qr assumpta ē ad eē diuinū. eē aūt sbale nō est omnino accidēs imo reducik ad gen⁹ eēntie cui⁹ ē eē. Scdo qr corp⁹ cui vnita fuit: fuit optime dispositū q̄ntū ad dispositiones q̄ respiciūt aiaz inq̄ntū est forma corpis. qr quantuz erat de se diu poterat viuere. et q̄ntū ad dispositiones q̄ respiciunt aiam inq̄ntū est motrix corpis. qr corpus illud fuit optime dispositū ad oia opa anime. et ista fuit bonitas naturalis in q̄ xp̄s excessit oēs hoies alios vt credit: secūda fuit bonitas supnaturalis in dono grē. ꝛ sic nō incidim⁹ in articulū parisieñ. qr simpliciter dicimus aiam xpi nobilio zez omni alia aia illo triplici modo predicto.

Uantum ad articulum tertiū notādū est prout S. Tho. notat in hac dis. ar. 3°. ad p̄mū. Et p̄ma pte loco p̄ cōclusiōe allegato ad. 3ᵐ. Et ɔtra gen. loco p̄allegato: q̄ nō q̄libet formarū diuersitas facit diuersitatē s̄m spēm. ē eni duplex formarū diuersitas. vna q̄ est forme p̄ se sz id qd ad rōnez forme ptinet: et talis forme diuersitas diuersitatē spēi inducit. alia ē diuersitas forme q̄ non ē s̄m aliq̄d ad rōnem forme ptinens p̄ se sed ex diuersitate materie resultās. semp eni oportet materiā et formā adinuicem esse p̄portionata et q̄si naturalik coaptata eo q̄ p̄prius act⁹ in p̄pa mā et potētia fiat. put docet phs. 2° de aia. et huius signum accipi pōt ex aiatis diuersoꝶ generū. naz vnūquodq̄ inuenik tāto gen⁹ aie nobili⁹ participare quāto ei⁹ corp⁹ ad nobili⁹ gen⁹ cōplexionis pertingit: sicut in hoibus brutis ꝛ plātis apparet. et huiuscemodi forme diuersitas spēm nō diuersificat. et talis diuersitas repitur in aiabus rōnabilibus. quāto eni corp⁹ meli⁹ est dispositū et cōplexionatū: tāto hēt pfectiorē aiam ꝛ nobiliorē non solū q̄ntū ad efficaciā opationū: sed etiam q̄ntū ad corpoꝶ informationē et actuationē. pfecti⁹ enim participak aia a corpe melius disposito et magis ab illa actuak q̄ a corpe min⁹ bene disposito. ppk qd phs dicit. 2° de aia. q̄ molles carne: aptos eē mente videm⁹. carnis nāq̄ mollicies eq̄litatez ꝛ bonitatē arguit cōplexionis. ¶Sed aia aduertendū est q̄ diuersitas materie duplicik pōt accipi in corpe humano. vel s̄m ptes spēi. i. specie seu formalik differētes q̄les sūt man⁹ pes caput et similes: et talis diuersitas p̄uenit ex pte forme cum ipsam spēm cōsequak. nā ex hoc q̄ aia ē talis forma. s. multiplex v̄tute: necessario requirit corp⁹ huiuscemodi ptes hñs organicas. Alio modo accipik diuersitas materialis ex p̄ncipijs indiuidualibus causata q̄ ad spēm nō ptinet sed ad indiuiduū p̄tale: et ista diuersitas redūdat ex mā in formā. sicut eni ex vnione anime ad corp⁹ et vl'r materie ad formā forma indiuiduak et fit hec subaliter. put lati⁹ deductū fuit supra dis. 3ᵃ. q. p°. sub diuersis notabilib⁹ ita et ex vnione ipsa resultat in aia et vl'r in forma grad⁹ q̄dā indiuidualis sz pfectionē. ita q̄ ex diuersis corpib⁹ diuersimode dispositis diuersos gradus perfectionis idiuiduales tamen: aie corpibus vnite acquirūt. huiuscemodi aūt gradus indiuiduales nō solū sunt accidētales sz etiā subales. alias ipa indiuidua q̄ per eos distigūik et in esse indiuiduali ac psonali cōstituunk: nō essent p̄ se ꝛ directe in p̄dicamēto substātie reposita qd falsuz ē cū ipsa dicātur a ph'o in predicamentis ~~prime~~ et maxime sube. et de his plura latissime dicta fuerūt loco p̄allegato dis. 3ᵃ vide illa qr multū faciūt ad declarationē nostre presentis questionis. prime

Uantum ad articulū quartū rñdēdū ē obiectiōnib⁹ in cōtrariū. Et q̄dē ad p̄mū Durādi negak minor cū sua probatione. nā diuersitas grad⁹ s̄m itēsionē p̄pe loquēdo attēdik i eadē forma numero q̄ nūc itēsius nūc min⁹ itēse participak a subo. in formis aūt diuersis numero in q̄rū q̄libz nō est accipe magis et min⁹ respectu sui subi: nō ē dare grad⁹ sz intēsionē quāuis se habeāt adinicē sicut pfecti⁹ et iperfecti⁹ et nobili⁹ et ignobili⁹. vñ i numeris diuersis ē dare pfecti⁹ et iperfecti⁹. pfectior eni habek numer⁹ senari⁹ et denari⁹ q̄ q̄nari⁹ et binari⁹. et tñ in numeris nō ē dare grad⁹ s̄m intēsionē. qz eni cōsistit in puncto indiuisibili prout phs docet. 8° metha⁰. licz ergo plures aie humāe differāt sz pfecti⁹ ꝛ ipfecti⁹ et nobili⁹ et ignobili⁹

quia tñ huiuscemodi grad⁹ pfectionis nõ attēdū
tur in eadē aīa numero: cõcedi nõ debet ꝙ sint in
eis grad⁹ ſm intēsionē. ¶ Ad. 2ᵐ dr̃ ꝙ talis gra-
dus pfectionis ꝯueniūt in aīab⁹ et in formis sbā-
lib⁹ eiusdē speciei ex pte subiecti et dispositionuꝫ
pcedētiū et cõcomitantiū introductionē forme ī
mā. et ad hui⁹ improbationē respõdet pmo ne-
gãdo ꝯñaꝫ. qm̃ nobilitas et ignobilitas aīarū ma
gis depēdet ex subiecto cū dispositionib⁹ pceden
tibus et cõcomitantib⁹ ei⁹ introductionem q̃ꝫ ex
dispositionib⁹ postea aduenietib⁹. qm̃ ex illis dis
positionib⁹ cū subiecto: ꝺpēdet aīe indiuiduatio
nõ exīstis q̄ ī īdiuiduis frequenter variant. et rõ
differētie est. qm̃ dispositiones pcedētes que ne-
cessitãt ad introductionem forme sbālis in mate
riā et dispositiones q̄ simul cū forma introducun
tur: faciunt dispositiue ꝙ aīa seu forma subālis sit
ꝓpa et adequata materie in qua recipit cū attin
gant ad vltimū gradū dispositionis quā talis for
ma exigit in materia. qđ nõ faciunt dispositiones
q̄ postea in cõposito subsequunt et variant. Ne
q̃ꝫ obstat ꝙ dispositiones pcedētes in mā corrū-
punt in forme introductione: qꝛ nichilomin⁹ ne-
cessitãt ad formã et ipam attigunt eo ꝙ pus na-
tura sit introductio forme q̃ꝫ dispositionū corrup
tio. ac p hoc causa eē possunt determinationis et
indiuiduationis forme in materia. Respõdet se-
cundo p interēptionē minoris. nõ eni reputam⁹
incõueniēs ꝙ eadē forma sbālis alio et alio tēpo-
re sit nobilior et ignobilior q̃ꝫᵐ ad nobilitatem q̄
ex dispositionib⁹ materie illi ꝯuenit: ꝗcq̇d sit de
nobilitate quã a pma forme introductione ī ma-
teriā simul cū indiuiduatione acq̇rit. nã istã neq̄-
q̃ꝫ amittit sicut nec indiuiduationē aut eē quãtū-
cūq̃ꝫ dispositiones cõcomitantes varient. ¶ Ad
3ᵐ dr̃ ꝙ si redūdare sumit ꝓ aliq̇d facere vel cau
sare vt arguēs pretēdit. maior ꝓpositio ē falsa.
licet eni aīa humana nõ depēdeat simplicit a mā
q̃ꝫᵐ ad esse qꝛ põt hr̃e esse a materia separata: de
pēdet tñ a mā q̃ꝫᵐ ad indiuiduationem et q̃ꝫᵐ ad
sui eē receptionē. nõ eni creat nec esse recipit nisi
in mā et naturalit ē forma materie et pfectioneꝫ
speciei habet simul cū mā ita vt a mā separata ꝺ-
ficiat a sui pfectione. et ideo respectū et aptitudi-
neꝫ hēt ad corp⁹. vñ argūᵐ in falso fundat. ¶ Ad
argumētū Henrici cõtra eandē cõclusionē dr̃ ꝙ
ꝓcedit ex falso fundamēto. ꝙ. s. angel⁹ et aīa rõ-
nalis sint pares in spūalitate. hoc ãt falsum ē. qm̃
angel⁹ ē sūba spūalis materie nõ vnibilis vt for-
ma. aīa vero licet sit sbā spūalis qꝛ nõ ꝯposita ex
mā et forma: ē tñ ex nã sua materie vnibilis et eē
suū ac pfectionē sue spēi recipit in mā. quãobreꝫ

a mā recipit nobilitatē vel ignobilitatē ꝓ diuersi
tate dispositionū. vñ falsum ē ꝙ q̄libet aīa indiui
dua nõ aliud sit q̃ꝫ ipa spēs. sicut et falsū ē de q̄cū-
q̃ꝫ indiuiduo ex mā et forma cõposito. et licet aīa
nõ sit cõposita ex mā et forma: qꝛ tñ est naturalit
forma materie: a mā hēt aliq̇d qđ addat sup̄ spēꝫ
Neq̃ꝫ obstat ꝙ de⁹ posset creare aīas extra cor-
pora. tū qꝛ illud esſꝫ ꝯ nãm aīaꝝ quã nūc habent.
tū etiã qꝛ licet extra corpa crearent: sꝫ ad corpa
haberēt ordinē et aptitudinē. eo ꝙ sicut dictū est
ex nã sua sunt forme corpoꝝ ⁊ apte nate corpib⁹
vniri. ¶ Ad argumēta Bernardi de gãnaco con
tra eandē cõclusionē. Ad pmū negat minor q̃ꝫᵐ
ad secūdã pteꝫ. imo vna aīa ē nobilior alia in sbā-
lib⁹ q̃ꝫᵐ ad ptinētia ad indiuiduū. neq̃ꝫ valet hu-
ius iprobatio qm̃ falsuꝫ assumit. nã īdiuidua spe-
ciei humane ꝺ qb⁹ est sermo: addūt sup̄ spēꝫ māꝫ
signatã q̄ est illis q̇d sbāle. et licet aīa sit forma tm̃
qꝛ tñ in se recipit a mā indiuiduationē ⁊ determi
nationē sue substãtie: põt q̃ꝫᵐ ad ei⁹ sbālia eē no-
bilior vel ignobilior alia aīa manēte earū parita
te q̃ꝫᵐ ad rõneꝫ spēi. ¶ Ad. 2ᵐ dr̃ ꝙ assumptū est
falsū. s. ꝙ aīa Christi ñ sit nobilior alijs aīab⁹ q̃ꝫᵐ
ad substãtialia indiuidui etiã ꝓpt rõneꝫ assūptio
nis. fuit eni creata in nobiliori et meli⁹ disposito
corpe q̃ꝫ aīe ceteroꝝ hominū. ac p hoc vnio ipsi⁹
ad corp⁹ et ei⁹ indiuiduatio dignior ē atq̃ꝫ nobi-
lior. et hoc ipse arguēs cõcedit. sꝫ fallit putans ꝙ
huiuscemodi dignitas et nobilitas nõ redundet
in sbām indiuiduã aīe qđ falsuꝫ ē, put ex dictis su-
pra distī. 3ᵃ. dictū fuit in notabilib⁹. ¶ Ad arguᵐ
ĩnt cõpositū rñdet. S. T. in hac dis. q. 2ª. ar. 3ᵒ.
ad. 7ᵐ. ꝙ quãuis intellect⁹ sit absolut⁹ a corpore
q̃ꝫᵐ ad ꝓpam opationē q̄ corpali organo nõ ex-
pletur: tñ cõiunctionē hēt ad corp⁹ duplicit. s. ex
parte essentie aīe q̄ forma corpis ē et ex pte infe-
rioꝝ potētiaꝝ ex q̄bus intellect⁹ recipit. et p istū
moduꝫ diuersitas corpis in diuersitatē intellect⁹
redundat. hec ille. ¶ Ad argumētū in oppositum
rñdet. S. Doc. ibidē ad. 2ᵐ ꝙ Gregori⁹ loquitur
de paritate et imparitate q̄ attēdit ſm dominiū
et subiectionē. qꝛ vn⁹ homo ex natura sua nõ ha
bet ꝙ alijs ꝺsietur. vñ pꝫ ꝙ argumētū nõ ē ad op-
positū. hec ille. Et in hoc articulus terminatur.

¶ Distinctio. xxxiij.

Jrca tricesimã tertiã distinctionẽ querit̃ vtruz peccato originali debeat̃ pena sensus. et videt̃ q sic. naz Augustin⁹ dicit de fide ad petrũ. firmissime tene et nullaten⁹ dubites paruulos q̃ sine sacramẽto baptismatis d hoc seclo trãseũt eterno supplicio puniẽdos. sz suppliciũ penã sensibilez notat. ergo paruuli q̃ p solo originali punientur penã sensibilẽ sustinebũt. ¶ Jn oppositũ arguitur sic. qr Aug⁹. dicit penaz paruuloꝝ q̃ originali tm̃ tenent̃: omniũ esse mitissimã. sz hoc nõ essz si sensibili pena torquerẽt̃. qr pena ignis inferni ẽ grauissima. ergo penã sensibilẽ nõ sustinebũt. ¶ Jn hac q̃stione erunt quattuor articuli vt supra.

Uantum ad articulũ primũ sit pma conclusio q carentia diuine visionis est ppa et sola pena origialis peccati p⁹ mortẽ loquẽdo de penis formaliter incpatientib⁹ aut psonã afficientib⁹. qd additur pp carceralẽ paruuloꝝ inclusionẽ q̃ ẽ pena extrinseca. Hãc pclusionẽ tenet. S. T. in hac disti. q. 2ª arti. p⁰. Et in. q. d malo. q. 5ª. ar. 2⁰. ¶ Secunda cõclusio ẽ q paruuli decedẽtes cum solo peccato originali afflictionẽ doloris interioris nõ patiũt̃. Hãc pclusionẽ tenet. S. T. in hac. disti. q. 2ª. ar. 2⁰. Et in. q. de malo vbi supra articulo. 3⁰.

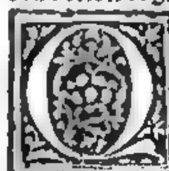

Uantum ad articulũ secũdũ arguit̃ ptra pdicta Et q̃dẽ ꝯ pmã cõclusionẽ arguit Gregori⁹ de arimino dicẽs q illius conclusionis oppositũ sensit Aug⁹. qd pbat pmo ex ei⁹ auctoritate cõmuniter allegata d fide ad petrum ca⁰ 27. firmissime idẽ tene ꝛ nullaten⁹ dubites nõ soluz hoies iã rõne vtẽtes verũetiã puulos q̃ siue i vteri matrũ viuere icipiũt ꝛ ibidẽ moriunt̃ siue iã d matrib⁹ nati sũt sine sacramẽto baptismati qd dat̃ i nomine pris ꝛ filij et spũs scti d hoc sclo trãseũt ignis eterni supplicio puniẽdos. qr et si pctm̃ ppe actionis nõ habuerũt originalis tñ pcti dãnationẽ carnali pceptione traxerũt. cõstat aũt q suppliciũ ignis eterni pena illa ẽ inferni q̃ dr̃ pena sensus ꝛ d q̃ presens currit sensus. Sz ad hãc rõnez inquit dr̃ dupliciter. pmo quidẽ q Aug⁹. hoc locut⁹ est excessiue vt se maxime elõgaret a snĩa hereticoꝝ q̃ in paruulis negabãt omnẽ culpã et p cõsequẽs omnẽ penaz. ideo multũ inquiũt attẽdẽdũ ẽ ꝯ quos scti loquãtur vt habeat̃ eoꝝ intẽtio. sz hec rñsio nullatenus stare põt. pmo q̃dez. qr cũ falsitas falsitate excludi nõ debeat: nec vbi vera fides defendit̃ sit docẽdus error vel falsa snĩa asserẽda: nõ ẽ putandũ q Aug⁹ eximius extirpator errorũ et veridic⁹ fidei defensator ppt quẽcũqz excludẽduz errorẽ dixisset firmiter credẽdũ eẽ pueros ignis supplicio puniẽdos cẽ si hoc falsuz aut nõ recte fidei cõsonuz cristum assz. Secũdo qr in illo libro Aug⁹ ꝯ nullũ errorẽ specialit̃ loquit̃ s cõmunit̃ totius catholice fidei canones tradit cuilibet pmittens. firmissime tene ꝛ nullaten⁹ dubites. ꝛ d oib⁹ i vltimo ca⁰ dicti libri ait. hec. 40. capitula ad regulã vere fidei firmissime ptinẽtia fidelr̃ crede fortit̃ tene veracit̃ patiẽterqz dfende. et si quẽ ꝯtra his dogmatizare cognoueris tãq̃ pestẽ fuge et tãq̃ hereticuz abijce. ita. n. ista q̃ posuim⁹ fidei catholice cõgruũt vt si qs nõ solũ oib⁹ sz etiã singul' voluerit ꝯire in eo q singul' eoꝝ ptumacit̃ repugnat̃ ꝛ his ꝯriũ docere nõ dubitat heretic⁹ et fidei xpiane inimicus atqz ex h oib⁹ catholicis anathematizãd⁹ appareat. hec ille. nõ ãt debz i mẽtẽ alicui⁹ theologi cadere q iter tales regl'as fidei Aug⁹ posuissz aliq̃d falsũ fm significationẽ quã p⁹ facit cõmuniter apd oẽs sicũ i pposito seq̃ret̃ si dicta rñsio cẽt vera ¶ Cõfirmat̃. qr cũ hui⁹ regl'e oppo^m nullibi inueniat̃ ab ecclia dtermiatũ nec i sacra scriptura pdicatũ: q̃ ptãte tu dicis eũ fuisse hoc nõ ppe ꝛ vere s excessiue locutũ: dicet Aug^m similr̃ i alijs regl'is ibidẽ p eũdẽ positis fuisse locutũ excessiue et nõ vt sonãt illas cẽ tenẽdas. s sic dicẽdo nõ ẽ dubiũ itũ enti diligẽt̃ q i multos q̃s laberet̃ errores: iõ scdo ꝛ cõius alit̃ rñdet̃. s. q Augu⁹ ibidez noie ignis gñalit̃ oẽm penã significauit. vñ p ignis eterni suppliciũ: eternã penã nõ sensus s penã dãni itellexit. Sz h rñsio etiã nõ vr̃ posse stare. tũ qr nõ ẽ verissimile q fidei regl'as sub methaphoris tradidissz ꝛ maxime vnã sol' ã. q̃b⁹ ãr alia ibi tradita ppe accipiẽda cẽ vr̃. tũ qr i eodẽ li⁰. ca⁰. 3⁰ simit̃ et similr̃ exprimit penã taliũ pueroꝝ ꝛ dmoniũ ꝛ adulteroꝝ dãnatoꝝ i criminib⁹ morietũ. vñ ait. q̃lr̃ ois male vite ab infidelitate incipit q̃ ab originalis peccati reatu initiũ sumit in quo quisquis ita viuere incipit vt ante finiat̃ vita q̃z ab eius obligatione soluatur. si vni⁹ diei vel vni⁹ hore spatio aĩa illa vixerit in corpe: necesse ẽ eam cũ eodẽ corpe interminabilia gehẽne supplicia sustinere vbi diabol⁹ cum angelis suis in eternũ arsur⁹. ꝛ sequitur. vbi

cū eo fornicarij et idolis seruiētes et c̄. si ante hu-
ius vite terminū a vijs suis malis cōuersi non fue
rint eternis ignibꝰ cōburenť. cū igiť nullus ꝑ sup
plicia gehēne vbi diabolꝰ arsurꝰ est: aut ꝑ ignes
quibꝰ cōburenť alij dānati intelligat cōmuniter
penā qualibet sꝫ determinate penā ignis inferna
lis: nō videť fm mentē Augustini incedi si ꝑ sup-
plicia gehēne inferenda talibꝰ pueris pena dāni
tantūmodo intelligať. ¶ Confirmať. quia pari-
ter alius posset dicere ꝙ ex illis verbis nō posset
haberi ꝙ diabolus aut alij patianť penaꝫ sensus
quod nullus diceret. Et patet assumptū. quia si-
militer de omnibꝰ loquiť Augustinꝰ. ¶ 2°. prin-
cipaliter ostēdiť Augustinū fuisse p̄dicte sentētie
eo ꝙ in hypoñ. respōsione. 5ª. cōtra pelagiū dicē
tem ꝙ infantes decedētes sine sacramēto baptis
matis nō intrāt regnū celoꝝ: habēt tamē vitam
eternā sine omni pena hac sola excepta ꝙ nō sūt
in patria: ex textu euāgelij ꝓbat ꝙ si tales nō ob
tinēt regnū celoꝝ vt fatebať pelagius et verum
est: cōsequēs est vt mittanť cruciādi in ignē eter-
num: vñ ait sic. primū. n. locū fides catholicoꝝ
regnū credit esse celoꝝ. vñ nō baptizatꝰ excipiť.
secundū gehēne vbi omnis apostata vel a fide
christi alienus eterna supplicia experiet. tertium
penitꝰ ignoramꝰ. imo nec esse in scripturis sacris
inuenimꝰ. finge pelagiane locū ex officina puer si
dogmatis tui vbi alieni a grā christi vitā requiei
et glorie possidere paruuli possunt dextera iusti
sedentis iudicia et sinistra regnū ē et gehēna vi-
ta et mors iusti sunt et iniq̄. in dextera igiť sunt iu
sti cōstituti. in sinistra opa ij iniquitatis. in regno
requies baptizatoꝝ in gehēna pena incredulorꝝ
vita ad leticiā glorie mors ad fletū et stridorē
dentiū. iusti in regno p̄ris simul cū xp̄o. iniq̄ igne
ꝑpetuo parato diabolo et angelis eiꝰ. et imedia-
te subdit. qꝛ ista nō significāt diuisiōes multoꝝ lo
coꝝ sꝫ tantū duoꝝ. s. regnū celoꝝ quo referunť
dextera vita iusti et glīa et c̄. et gehēne quo refe-
runť sinistra mors iniusticia ꝛ queciiꝗ mala tor
mēta vbi inq̄t mōrs queq꞉. 2ª dr̄ nō finitura sed
cruciatu durabilis erit. Et tūc arguit. q̄ ergo bap
tizatꝰ nō est in his q̄ sunt regni celoꝝ nō pōt repi
ri. et si nō ibi qꝛ vere non ibi: putas ne pelagiane
iā sentis vbi. q. d. apte videre debes ꝙ repitur in
gehēna. Ex his pꝫ manifeste ꝓpositū. tū qꝛ p̄mo
dicit ꝙ alienꝰ a fide xp̄i supplicia expietur eterna.
experientia aūt supplicij sine cruciatu ꝛ pena sensus
nō intelligunť. tū qꝛ fm eū q̄libꝫ est in regno celo
rū vel in gehēna ꝑ quā mors. 2ª cruciatu durabi
lis semꝑ. et vbi fletꝰ et stridor dentiū intelligitur
vbi cōcludit esse infātes nō baptizatos. ¶ 3°. qꝛ
in sermōe de baptismo paruuloꝝ cōtra pelagiū.
et in. 13. de v̄bis apostoli ex eodē p̄misso fūdamē
to cōcludit. vēturꝰ est inq̄t dn̄s iudicaturꝰ de vi-
uis ꝛ mortuis sicut euāgeliū loquiť duas partes
facturꝰ ē dexterā et sinistrā. sinistris dicturꝰ. ite in
ignē eternū q̄ paratꝰ ē diabolo et angelis eiꝰ. dex
tris dicturꝰ. venite benedicti p̄ris mei regnū pci-
pite qđ paratū ē vob ab origine mūdi. hāc regnū
nominat hāc cū diabolo dānationē nullꝰ relictꝰ ē
locus mediꝰ vbi ponere q̄as infantes. Et subdit. mediꝰ
si ergo dextera erit et sinistra et nullū mediū lo-
cū in euāgelio nouimꝰ: q̄ nō in dextera ꝓculdubio
in sinistra. ergo q̄ nō in regnū: ꝓculdubio in ignē
eternū. Et si dicať ꝙ hmōi infantes erūt ꝓculdu
bio in igne infernali et tū nō patienť ab illo: hoc
in cōsequētibꝰ videť Augustinꝰ excludere ex ver
bo xp̄i q̄ quid ꝑ regnū et q̄d ꝑ ignē intelligeret de
clarauit. vñ de ip̄o xp̄o subdit Auguꝰ extrema sē-
tētia vt doceret q̄d sit regnū ꝛ q̄d ignis eternus.
tūc inquit abibunt isti in cōbustionē eternā: iusti
aūt in vitā eternā. Ex hoc pꝫ ꝙ illi q̄bus dicetur
ite in ignē eternū: patianť cōbustionē ignis eter-
nā. Et hoc cōfirmari videť ꝑ rōnē. qm̄ vna eadē
q꞉ sn̄ia oēs dānati iudicabunť ad ignē eternū int
q̄s ifantes hmōi cōcludenť. nec etiā aliā sn̄iam le
gimꝰ dādā de eis specialē. cōstat aūt ꝙ ceteri si-
ue angeli siue hoīes dānati nō solū ex illa sn̄ia in-
telligunť iudicari ad illū ignē qꝛ sint in ip̄o tātū-
modo localr̄ cōtinēdi: sꝫ qꝛ sunt ab ip̄o veraciter
cruciādi. igiť ita videť sentiēdū de p̄dicta sn̄ia q̄
ad ifantes dānatos. Pro hoc facit etiā illō qđ idē
Augꝰ scribit in ep̄la ad ꝯsenciū in illa ep̄la q̄ꝫ ad
oculos. illi inq̄t q̄ ad iudiciū resurrecturi sunt nō
cōmutabunť in illā corruptelā q̄ nec doloris cor-
ruptionē pati pōt. illa nāq꞉ fideliū ē atq꞉ sctōꝝ.
isti vero ꝑpetua corruptione cruciabunť. qꝛ ignis
eoꝝ nō extinguet et v̄mis eoꝝ nō moriet. ꝯstat ꝙ
tales ifantes d̄ numero eoꝝ sunt q̄ ad iudiciū sūt
resurrecturi. Preterea sic tu d̄ ip̄is pueris q̄ꝫ ad
inclusionē localē tātūmodo illō v̄bū xp̄i intellige
res: sic aliꝰ d̄ ceteris dānatis forsitā exponeret. nec
ex scriptura sacra vt videť possꝫ dictū eiꝰ plusq̄
tuū iprobari. ex his vt videť pꝫ Augu. sēsisse et ex
intētione ꝯ pelagiāos ꝓbasse ꝙ hmōi ifantes pe
nā ignis et cruciatū patiēť et nō tīmmodo penaꝫ
dāni q̄ est tīmmodo carētia diuine visiōis. Confir
mať. qꝛ talē opinionē in p̄allegato sermone post
v̄ba recitata videť attribuere pelagio. vñ ait. vi-
deris tibi misericors. qꝛ nō ei. s. infāti nō baptiza
to auferas vitā: dānas t̄n quē sepas a regno celo
rū. dānas nō pautis cū sꝫ in exiliū mittis. naꝫ qui
exulanť: viuunt. si sani sunt: in doloribꝰ corporis

non sunt.nõ torquent̃.nõ carceris tenebris affli-
gunt̃.hec illis sola pena est nõ esse in patria. Pre
terea quia nullibi legi Augustinũ dicentez φ ipsi
nõ patiant̃ penã ignis aut penã sensus aut tãtũ-
modo puniant̃ pena illius dãni. nec etiã vidi ab
aliquo allegatũ φ alicubi dixerit aliquã talẽ sen-
tentiã. vñ satis videt̃ mihi eũ fuisse alteri⁹ sentẽ-
tie. Nec valet φ tenẽtes oppositũ inducunt ꝑ se
auctoritatẽ Augustini in enchi. in ṗncipio q̃stio-
nis ad oppositũ allegatã. illa.n.auctoritas nõ cõ-
cludit ꝓpositum. q2 valde bene stãt simul φ ta-
les paruuli patiant̃ penã sensibilẽ et φ eorũ pe-
na sensibilis sit mitissima respectu penaꝝ illoruz
qui actualiter peccauerũt.et ꝑ certo si diligenter
inspiciat̃:intẽtio Augustini videt̃ esse ad oppositũ
illius qd̃ intẽdit̃ ꝑ argumentũ et ꝑ principali ꝓ-
posito. vnde in ṗncipio imediate p̃cedentis capi
tuli ait Augustin⁹. quicũq3 ab illa ꝑditiõis massa
q̃ facta est ꝑ hominẽ ṗmum nõ liberãt̃ ꝑ vnũ me-
diatorẽ dei et hominũ:resurgẽt quidẽ ⁊ ipsi vnus
quisq3 in carne sua:sed vt cũ diabolo ⁊ angelis su
is puniãt̃. et paulo post dicit.nec moueat inquit
quomodo in eis corp⁹ icorruptibile si dolere po
terit:aut quomodo corruptibile si moueri nõ po
terit.nõ est.n.vera vita nisi vbi feliciter viuit̃.nec
vera incorruptio nisi vbi salus nullo dolore cor-
rumpit̃. vbi aũt infelix mori nõ sinit̃ ⁊ vt ita dicã
mors ipsa nõ morit̃ et vbi dolor ꝑpetuus nõ in-
terimit sed affligit:ipa corruptio nõ finit̃. Ex his
patet eum velle φ quilibet nõ liberatus a massa
ꝑditionis quales cõstat esse infantes de quibus
est sermo: resurget cum carne vt in illa dolores
patiatur.et per cõsequens quilibet talis habebit
penam sensibilẽ. inter quos tamẽ mitissimam di-
cit fore penã eoꝝ qui soluz originale habuerunt.
¶ 4°. principaliter. quia huius mẽtis videtur esse
beatus Gregorius. 9°. moraliũ super illo verbo
Job. 9°. multiplicauit vulnera mea etiã sine cau
sa dicẽs. nõnulli enim ṗus a ṗsenti luce subtrahũ
tur q̃3 ad ꝑferenda bona mala ve merita vite a-
ctiue ꝑueniãt. quos q2 a culpa originis salutis sa
cramẽta nõ liberãt:et hi ex ꝓprio nil egerunt ⁊ il
luc ad tormenta perueniũt. tormentũ autẽ pro-
prie cruciat⁹ et pena sensibilis dicitur. Item ime
diate post dicit. quib⁹ vnũ vuln⁹ est corruptibi-
les nasci ac corruptibiles mori. s3 quia post mor-
tem quoq3 eterna mors sequit̃ occulto dei iusto-
q3 iudicio:etiã3 sine causa vulnera multiplicant̃.
ꝑpetua q̃ppe tormenta ꝑcipiunt q̃ nihil ex ꝓpria
volũtate peccauerũt. vñ posset etiam satis fortis
ratio formari ad ꝓpositũ vt videt̃. qm̃ si nullam
aliam penã q̃3 dãni preciseꝫ tales infantes p⁹ mor
tem paterent̃:sequit̃ φ multo meli⁹ esset eis post
mortem eorũ et finalem dãnationẽ q̃3 fuerit in vi
ta ista. patet. q2 in ista vita multas penas sensibi
les ⁊ cruciat⁹ patiunt̃ et cũ hoc carẽt diuina visio
ne. post eoꝝ autẽ dãnationem nullã penã sentiẽt
sed tãtũmodo visione diuina carebũt ꝭm opinio
nem istam. sed cõsequẽs videt̃ falsum. nã omniũ
dãnatorũ videt̃ esse peior futura cõdicio post fi-
nale iudiciũ. et hoc etiã videtur ꝓbare in speciali
li quãtum ad ꝓpositũ text⁹ allegat⁹ iuxta expo-
sitionem Gregorij cũ dicit̃: multiplicauit vulne-
ra mea sine causa. nõ enim multiplicarent̃ sed mi
nuerent̃ poti⁹ si nullã penam ṗter illã carentiam
diuine visionis haberẽt. ¶ 5°. Q2 opinio tenens
oppositũ:nõ habet ꝑ se aliquã rationẽ cogentem
nec auctoritatẽ. nõ quid ẽ rõnez q2. potissima ra-
tio quam inducũt ꝑ sua opinione videt̃ eẽ hec.
q2 tales nullam fuerũt experti delectationem a-
ctualis culpe. igitur nullã debent pati tristiciã pe
ne. ꝯñam ꝓbant. quia vt scribit̃ extra de baptis-
mo et ei⁹ effectu caplo. maiores. actualis pecca-
ti pena est cruciat⁹ ꝑpetu⁹ gehẽne. non ergo de-
betur illis qui nõ actualiter peccauerũt. qd̃ cõfir
mant ꝑ illud Apoca. 18°. quantũ glorificauit se ⁊
in delicijs suis fuit:tm̃ date illi tormentũ ⁊ luctũ.
vbi ꝭm ꝓportionem actualis delectationis inor
dinate:ostẽdit esse ꝓportionem tormẽti et pene
sensualis ifligẽde. igit̃ vbi nulla actualis mala de
lectatio p̃cessit aut ṗfuit:nulla sensualis pena se-
cuta ẽ. hec est taliũ ratio. Sed hec rõ non cõclu-
dit. ṗma.n.cõsequẽtia nõ valet. q2 non soluz cul-
pe actuali debet̃ tristicia pene sensibil̃ ꝫ etiã cul-
pe originali. qd̃ notauit Aug⁹. ꝺ fide ad petrũ in
auctoritate supius allegata cũ ait. q2 ⁊ si peccatũ
ꝓpe actionis nõ habuerũt. hoc etiã notauit btũs
Gregori⁹ stati post verba allegata exponẽs illd̃
et sine causa. dicẽs q̃ itaq3 nullũ ꝓpriũ adiungẽs
ex solo originis reatu ṗmit̃ qd̃ i illo extremo exa
mine quãtũ ad humani sensus extimationẽ nõ si
ne causa vulnerat̃: ꝫ tñ sub districtione diuina iu-
stũ ẽ vt ꝓpago mortalis velut infructuosa arbor
etiã i ramis seruet amaritudinẽ quã traxit ex ra-
dice. vulneratio aũt vt p3 ꝑ pena sensibili capit̃.
et quãuis ꝭ3 humanã estimationẽ nõ ꝺberet̃ ei q̃
nullũ ꝓpe actionis pctm̃ habuit: ꝭm tamẽ dei oc
cultã iusticiã debet̃ ei q̃ originalẽ culpã cõtraxit.
auctoritas aũt decretalis nõ ꝓbat ꝯñam. q2 illa
nõ dicit φ soli⁹ culpe actualis pene sit cruciat⁹ ge
hẽne. Et ꝑ idẽ p3 ad auctoritatẽ Apo. q2 cuz illa
sñia stat φ etiã alijs q̃ nõ glificauerũt se i delicijs
det̃ tormẽtũ et luctus. et sic p3 φ rõ quã inducũt
nõ cogit. similiter nec aliqua auctoritas ẽ ꝓ illa

opinione. quia nõ inducit aliquã auctoritatẽ ꝓprie ad ꝓpositũ nisi illã Augustini in enchi. de q̃ supra fuit sermo. et vlteri⁹ quandã decretalem extra de baptismo et eius effectu capitulo maiores. vbi scribit̃ ꝙ pena originalis peccati est carẽtia diuine visionis: actualis vero peccati gehẽne ꝑpetuus cruciat⁹. sȝ nulla istarũ actionũ cogit. nõ quidẽ prima vt supra dictũ est. nec similiter secũda. nã decretalis nõ dicit ꝙ sola carẽtia diuine visionis sit pena originalis peccati. nec etiã vt dixit ꝙ solius actualis peccati cruciatus gehẽne sit pena. quorũ vtrũqȝ vel alterũ dicendũ erit vt sufficerent ad ꝓbandũ ꝓpositũ illi⁹ opinionis. Itẽ ꝙ tales exclusiue nõ sint intelligẽde ex illa decretali: patet tũ ex glosa ibidẽ q̃ dicit. paruuli q̃ sine baptismo decedunt in tenebris manẽt. de consecratione dis. 4ª nulla frater. et pena illa mitissima ẽ oium. dꝫ cõsecra. dis. 4ª. de generãte. ⁊ tamẽ sempiterno igne punient̃. dis. eadẽ firmissime. ⁊ ẽ auctoritas Augustini supius allegata. ecce ꝙ preter tenebras posuit penã ignis. tum etiã quia ad ꝓpositum quod vult ꝓbare dicta decretalis: neutra illarũ exclusiuarũ est oportuna. vult eni probare ꝙ dormiẽti vl' amẽti nõ dimittit̃ ꝑ baptismũ peccatũ origiale sicut dimittit̃ paruul'. ⁊ supponit ꝙ ĩ talib⁹ sit etiã actuale peccatũ. ꝓbat ãt hac rõne. qꝛ pena peccati origialis est carentia visionis dei actualis vero peccati gehẽne ꝑpetue cruciat⁹. vñ si ꝓmũ dimitteret̃ alicui alio nõ dimisso: talis nõ careret visione dei ꝓpter peccatum iam dimissũ et cruciaret̃ in gehẽna ꝑpetuo ꝓpter reatũ criminis actualis. sed hec tanq̃ incõpossibilia se se nõ cõpatiunt̃ imo mutuo aduersant̃. hec decretalis. patet aũt ꝙ tota ista argumẽtatio stat ⁊ si preter carentiaȝ diuine visionis sit alia pena originalis peccati. nam adhuc cũ dimitteretur: exuneretur iste a pena talis carentie. Preterea cõstat ꝙ peccati actualis non solus cruciatus gehẽne est pena sed etiam carẽtia diuine visionis. vñ christianus qui nullũ habet originale: si decedat cũ reatu actualis mortalis semper carebit dei visione. sicut igit̃ ex hoc qd' dicit decretalis ꝙ pena actualis peccati est gehẽne cruciatus: non tollitur qui eius pena sit etiã carentia diuine visionis: sic nec ex hoc quod ait ꝙ pena originalis peccati est carentia diuine visionis: excluditur quin eius pena sit etiam cruciatus gehẽne. hec sunt argumenta Gregorij. ¶ Contra secundam cõclusionem arguit Durãdus vel saltem contra eius probationes. primo nãqȝ arguit ꝙ probatio conclusionis adducta de. 2° sentẽtiarũ nõ valeat. qꝛ licet pueri non baptizati nõ habuerint in se aptitudinem aut ꝓportionem ad cõsecutionem glorie: tñ habuerũt eam in sua radice. s. in primo parente. et ideo sicut filius militis cui gratis collatũ esset imperium pro se et ꝑ tota sua posteritate: doleret si ob culpã patris priuaret̃ iure imperij: ita videtur ꝙ pueri non baptizati doleãt si sciant se ex culpa primi parẽtis esse priuatos visione diuine essentie ad quaȝ ꝑuenissent nisi culpa patris ĩpediuisset. hec ille. et ꝓpter hoc argumẽtũ recedit a ꝓbatione Sancti Tho. quã ponit. 2°. senten. et tenet se cũ ꝓbatione adducta ex dictis. S. T. de malo. q. 5. ¶ 2° loco arguit cõtra se ⁊ contra illã ꝓbationem. S. Tho. qꝛ vt cõmunit̃ tenetur in generali iudicio omnes videbũt dei iudicium esse iustũ pro eo ꝙ peccata singulorũ omnib⁹ apparebunt. cũ igitur decedẽtes cum solo originali peccato resurgãt ⁊ ad iudiciũ pertineãt: videtur ꝙ tunc cognoscãt bonos premiari visione diuia ꝓpter sua merita. se autẽ priuari eadem visione ꝓpter suum demeritũ vel ꝓpter demerituȝ ꝓmi parẽtis. quare ergo tũc nõ dolebunt qñ hoc cognoscent quãuis modo possint non dolere: qꝛ forte hoc non cognoscunt.

Quantum ad articulũ tertiũ primo notãdũ est ꝙ donũ iusticie originalis collatuȝ fuit homini a deo ad hoc ꝙ ꝑfectionẽ quãdaȝ rectitudinis hꝛet qua in statu hui⁹ vite vbi ẽ locus merẽdi proficeret ꝑ actus virtutũ ad visionẽ diuine essẽtie obtinendã in patria vbi est loc⁹ recipiẽdi pro meritis. vñ ecclesi. 7° dictũ est. fecit de⁹ hominem rectũ. rectitudo aũt fuit in eo ꝙ rõ deo subdebatur rõni vero inferiores vires et anime corp⁹. ꝓma siquideȝ subiectio causa erat ⁊ secunde et tertie. postq̃ vero ꝓceptis facta ẽ trãsgressio: cõfestum grã deserẽte diuina: iusticia originali homo ꝓuatus ẽ. cui successit in cũctis hominib⁹ ab adã seminaliter ꝓpagatis: peccatũ originale cũ reatu pene illi debite. fuit aũt peccato originali duplex pena debita ꝑ oppositũ ad duplex bonũ qd' ex iusticia originali homini debebat̃. vnũ in hac vita debita. s. obediẽtia virtũ ac corporis sub anima. profectum ꝟtutis ad meritũ. et si q̃ alia bona sũt ad hec cõsequẽtia. aliud autẽ bonũ debitum erat in patria diuine. s. essentie apta visio. ꝑ oppositum autem pena debita pro peccato originali in hac vita: fuit rebellio quedã et deordinatio potẽtiarum anime a rõne. infirmitas corpis. et ꝙ esset corruptioni obnoxiũ cũ quibusdã alijs defectib⁹ nãm grã destituti ĩ cõsequẽtib⁹. in vita aũt futura

pena originali peccato debita fuit puatio diuine visionis: p oppositũ ad bonũ originali iusticie debitũ in vita futura. s. visio diuine essentie beatifica. fuit vero in hac vita multiplex pena ex peccato originali subsecuta. nõ p se et directe p culpa quasi ad vidictã inflicta: sz qz huiuscemodi defect⁹ nãz humanã gr̃a destitutã et sibi relictã ↄsequũt in hac vita. verũtamẽ cõferũt ipe penalitates ad ↄfectũ v̄tutis et nõnũq̃ i valẽt etiã in remediũ ad vitãda peccata put. S. T. notat in. q. d̃ malo. q. 5ᵃ. ar. 4ᵒ. et hoc ideo ẽ quia p̄sens vita est status merẽdi et demerendi. ¶ Ex q̃d⁹ inferimus q multũ inefficax sit quorũdã obiectio pbare volentiũ q decedẽtes cũ solo peccato originali pena sensus puniant in vita futura p eo q pueri i hac vita solo originali peccato obnoxij multas patiũtur penas sensus. falluntur certe isti non satis considerãtes rõnem harũ penalitatũ in p̄senti vita. q̃ sicut dictum est: nõ sunt directe et p se ad vidictam culpe inflicte quãuis sint ex ea et nõ sine illa subsecute: sed magis pp̄ter causas premissas q̃ in statu vite future locũ nõ habẽt vbi nec merendi nec demerẽdi est loc⁹: sed est ibi status recipiẽdi p meritis. nec iterũ in statu future vite: aie aut corpora hominũ patiunt ab agẽte naturali: necessitate nature sed magis s̄z ordinẽ diuine iusticie. vñ cũ diuina iusticia nõ exigat q pueri cũ solo originali peccato decedentes pena sensus puniant cum huiuscemodi pena nõ se hẽat ex opposito ad visionẽ diuine essentie cui⁹ puatio est pena ppria peccato originali debita put deductuz est supra: sequitur q nichil ab igne aut ab aliquo naturali agente sensibiliter patientur.

¶ Secundo Notãduz est put. S. Tho. deducit in. q. de malo. q. 5ᵃ. arti. 3ᵒ. q aie puerorũz sine baptismo et cũ solo peccato originali decedentium: supernaturali cognitione carent que hic in nobis p fidem plantat. eo q neqz fidem in hac vita habuerunt actu nec sacramentũ vel doctrinã fidei susceperũt. quia ergo gl'ia beatorum cognitio est supernaturalis naturalẽ hominis intellectuz excedẽs s̄m illud apli p̄ma corin. 2ᵒ. neqz ocul⁹ vidit neqz auris audiuit neqz in cor hominis ascendit que p̄parauit de⁹ diligẽtibus se: sequit q aie puerorũ cũ solo originali decedẽtiũ gloriã beatoruz visionẽ. s. diuine essentie aptam non cognoscũt. ac p hoc de ei⁹ carẽtia dolere nõ pñt. nã dolor vl' gaudiũ ei⁹ cognitionẽ supponũt de quo sunt siue bonũ siue malũ. Neqz est credẽdũ q ipa beatorũ gloria eis a deo reueletur cuz nulla subsit rõ. immo magis econtra videt q eis reuelari non debeat. qm̃ talis reuelatio in eorum cederet afflictionez cognoscentes se tãto munere esse puatos absqz proprijs demeritis psonalibus. ¶ Sed contra hoc arguitur a quibusdã. qz vt cõmuniter tenetur: in generali iudicio oẽs videbũt dei iudiciũ esse iustũ p eo q bona et mala opa singulorũ cũctis erũt manifesta. vnde sup illud p̄ma corin. 4ᵒ. illuminabit abscõdita tenebrarũ: dicit glo. gesta et cogitata bona et mala tũc apta erũt omnib⁹. ex quo sequit q omnes in iudicio cognoscẽt gloriã et premiũ bonorũ et suppliciũ malorũ. cũ igit pueri in solo peccato originali decedẽtes resurgãt et ad iudiciuz generale ptineant vt cõmuniter tenet: videtur q tũc cognoscent bonos p̄miari diuina visione pp̄ter eorũ meritũ: se aũt illorum demerito vel primi parẽtis dei visione priuari. ac p hoc cõsequit q de huiusmodi puatione visionis tũc dolebũt quicquid sit de tpe ante iudiciũ. ¶ Ad hãc obiectionẽ respõdet Durãdus q qz iudiciũ pp̄e erit de peccatis cõmissis q̃ non sunt in pueris decedentibus cũ solo peccato originali: ideo pueri non baptizati ad generale iudiciũ nõ pp̄rie pertinebũt. ac p hoc neqz facta bonorũ vel eorũ gloriã neqz facta malorũ aut dãnationẽ ipsorũ: in iudicio cognoscẽt. et p cõsequẽs neqz se puatos esse gl'ia percipient. ¶ Sed cõtra hãc respõsionẽ videtur q oẽs illi ad iudiciũ generale ptinẽt quorũ christus iudex est. sed xp̄s cõstitut⁹ est a deo iudex viuorũ et mortuorũ put dr̃ actuũ. 10. de quorũ numero sunt etiã pueri non baptizati. ergo et ipi ad generale iudiciũ ptinent. Ad q̃d facit q̃d scribitur Apocalipsis primo. ecce venit. s. xp̄s cũ nubibus et videbit eũ oĩs ocul⁹. Et p̄terea illi pp̄rie ad iudiciũ ptinẽt q̃bus in iudicio retribui debz p meritis. huiuscemodi aũt sunt paruuli cũ solo originali decedentes sicut et infideles adulti quãuis non sit eorũ par pena. ¶ Et ideo aliter rn̄dendũ est obiectioni p̄misse iuxta mentẽ. S. Doc. 4ᵒ li. sentẽ. disti. 47ᵃ. q. pᵃ. ar. 3ᵒ. sub arti. p̄mo ad. 3ᵐ q paruuli cum solo originali peccato decedẽtes ad iudiciũ generale ptinẽt et in illo ↄparebũt ad gl'iam iudicis intuẽdã et ad sue humanitatis exaltationẽ s̄m quã cõstitut⁹ est a deo oiuz iudex quẽadmodũ et p omnibus viuis et mortuis q̃tũm ad sufficiẽtiaz sanguinẽ suũ fudit. Itẽ ad dãnationẽ p originali peccato subeũduz in aĩa p carẽtiã diuine visionis et in corpe p localem detrusionẽ seu incarcerationẽ. Q̃d aũt dicit Johãnis. 3ᵒ qui nõ credit iã iudicat⁹ ẽ: debz intelligi d̃ iudicio discussionis nõ retributionis. neqz tñ ipsi paruuli in iudicio cõparẽtes gl'iaz btõrũ pcipiẽt ppt supradictã

rõnem. vñ et de dãnatis tenet. S.T. 8° qlibz. ar. 16°. q glia3 btõꝝ non videbũt nec in iudicio nec ante aut post iudiciũ qd.s. sit et q̃lis et quãta. sic eni nullus põt videre gl'ia3 nisi q est in gl'ia. nam superat et desideriũ et intellectũ eorũ q nõ sunt in ea. hoc est certe mãna abscõditũ et nomen nouum scriptũ in calculo qd nemo nouit nisi q accipit, put hẽtur Apocal. 2°. paruuli aũt sub generalitate dãnatorũ cõprehẽdũtur sicut ⁊ sub generalitate hominũ peccatoꝝ. vñ Aug' in libro d baptismo paruuloꝝ exponẽs dictũ Christi pallegatũ. q aũt nõ credit iã iudicatꝰ est: sic ait. vbi ergo paruulos ponimꝰ baptizatos nisi inter eos q crediderũt. hoc aũt eis acq̃rit̃ p virtutẽ sacramẽti et offerẽtiũ rñsionẽ. ac p hoc eos q baptizati nõ sũt inter eos q nõ crediderũt statuimꝰ. verum q. S. Doc. in eodẽ q̃libz videt̃ dicere q dãnati ante diẽ iudicij et in iudicio vidẽt gl'iam sctõꝝ quãuis nõ post diẽ iudicij. sed illud intelligẽdũ est vel d gl'ia corpoꝝ vel d cognitione gl'ie cõfusa. vidẽt eni illos in maximo eẽ gaudio et delectatione. s3 qd aut q̃lis sit ipa gl'ia an .s. sit naturalis vel supnaturalis: ignorãt sicut in pncipio ad q̃stionẽ rñdens ipse Doc. S. pmiserat. ¶ Aduertẽdũ tñ q in primo ope in hac .s. disti. q. 2ª. ar. 2°. in cor. arti. rñdet. S. Doc. pmisse obiectiõi q .s. paruuli nõ baptizati in originali decedẽtes: vita eterna se priuatos eẽ cognoscẽt ⁊ causa3 q̃re ab ea exclusi sũt. nec3 tñ ex hoc dolorẽ patient̃ eo q pcipient q vita eterna suã pportionẽ excedit cũ ad illã obtinendã nullã habeãt aptitudinẽ: nec ex pncipijs nature q2 facultatẽ nature excedit: nec p actꝰ pprios quos nũq̃3 habuerũt. nec3 in eis erit peruersitas volũtatis vt hr̃e appetãt aut doleãt nõ hr̃e quod coꝝ capacitatẽ excedit. sed pma rñsio videt̃ melior et magis ẜm intẽtionẽ. S. T. eo q in. q. d malo loco supra allegato recitata solutione hic secũdo posita: primam tenuit ac pbauit.

Quantum ad articulũ q̃rtũ rñdendũ ẽ obiectiõibus in cõtrariũ. Et q̃dẽ ad pmũ cõtra pmã cõclusione3 rñdet. S. Tho. in hac disti. q. 2ª arti. pmo ad pmũ. Et in. q. d malo. q. 5ª. ar. 2° ad. 2m q nomẽ tormẽti supplicij ⁊ gehẽne aut cruciatꝰ vł si qd sil'e in dictis sctõꝝ inuenia t̃: ẽ large accipiẽdũ pro pena vt ponat̃ spẽs p gñe. sicut etiam noie ignis frequẽter in scriptura q̃libz pena figurari consueuit. ideo ãt scti vsi sunt tali modo loquẽdi vt detestabilẽ redderẽt errorẽ pelagianoꝝ asserẽtiũ in paruulis nullũ eẽ pctm̃ nec penã aliquã illis esse debitã. ¶ Nec3 valẽt ea q arguẽs cõtra hãc rñsionẽ adducit. nõ pmũ q̃m falsu3 supponit q .s. error sit aut falsa sententia: carẽtiã diuine visionis ⁊ gñaliter omnẽ penã siue sensus siue dãni suppliciũ aut tormẽtũ appellari. imo talis appellatio est vera ⁊ in sacra scriptura et in vsu doctoꝝ cõsueta locutio spẽm p gñe et genꝰ ponere p spẽ. ¶ Nec3 valet secũdũ q2 licet in libro d fide ad petrũ nullum errore3 Augꝰ specialit̃ assignat: tñ oẽs regule ibi posite fidei doctrinã cõcernẽtes: ad elidẽdu3 aliquẽ errorẽ scripte sunt. et p̃serti illos errores qui Augu. tẽporibꝰ vł p̃pe pullularũt. inter q̃s error pelagianoꝝ negãtiũ culpã originalẽ in paruulis et p ɔ̃s penam Augu° fuit maxime detestabilis. ¶ Ad pmã confirmationẽ dr̃ q sicut nullibi in sacra scriptura vel p eccl'ia3 inuenit̃ determinatum aliq̃d oppositũ regulis in libello p̃facto de fide ad petrũ traditis: ita nec3 oppositũ nr̃e expositiõis et rñsionis alicubi p eccl'ia3 aut in sacra scriptura repit̃ determinatu3. qua g rõne vel potestate vt eiꝰ xbis vtamur arguẽs nr̃a3 rõnabilẽ imo et necessariã iprobat expositionẽ. et eo maxime q i dictis sacre scripture ẽt sctõꝝ doctoꝝ habeat fũdamentũ. nã vbicũq3 redẽptor nr̃ loquit̃ de pena sẽ suo peccatoribꝰ inferẽda: semp aliq̃d pmittit coꝝ culpas actuales cõcernẽs. Idipm apud beatum Paulũ ⁊ ceteros apl'os in suis epistolis repitur. ¶ Ad. 2am cõfirmationẽ p3 rñsio in apto cum sit plurimũ dissimile de diabolo ⁊ peccatoribꝰ q peccato originali peccata actualia p̃pa et pũersa voluntate addiderũt: et de puulis cũ solo originali decedẽtibꝰ qui nõ p̃pa aut pũersa coꝝ volũtate sed p originẽ alienã culpã cõtraxerũt. ¶ Ad. 2m dr̃ q ex illa auctoritate nõ plus habet̃ nisi q paruulis fide Christi alieni cũ nõ ptineãt ad regnu3 celoꝝ nec3 ad dexterã xp̃i in iudicio s3 ad sinistrã ptinẽt ad gehẽna3 et ad locũ inferni vbi supplicia eterna experient̃ qd nos nõ negamꝰ: sed dicimꝰ q nomẽ supplicij vel ignis aut tormẽti accipit̃ large p quocũq3 gñe pene siue dãni siue sẽsus. vñ cũ paruuli nõ baptizati puniant̃ pena dãni eterna: dici põt vere q suppliciũ patiunt̃ eternũ. sunt p̃terea deputati ad locũ inferni ẜ differẽti modo q̃tũ ad situ et gñe penarũ a peccatoribꝰ adultis q peccato originali actualia ac psonalia delicta addiderũt. et ideo sentẽtia xp̃i ferenda in iudicio Ite maledicti i ignẽ eternũ q paratꝰ est diabolo et c. nõ pari modo cõprehẽdit et inuoluit infantes ⁊ peccatores adultos s3 differẽti, put supra dictu3 est applicãdo singula singulis. quẽadmodũ et differẽti modo sentẽtia ipa cõprehẽdit demones et hoies quãuis de vtrisq3 sub vno sermonis cõtext-

tinsat ibi mētio. Auctoritas aūt Augustini ad cō senciū in epistola q̄z^m ad oculos: nō est ad ꝑpositum. qm̄ ibi loquiꝛ de adultis peccatoꝛib⁹ vel infidelibus in qb⁹ erit vermis .i. cōsciētie remorsus. paruuli aūt cū solo peccato originali decedētes: vermē .i. remorsum nō habēt cōsciētie. ¶ Respōsio aūt arguētis ad auctoritatē Augustini in libro enchiridiō nō valet. qm̄ si infātes puniunꝛ pena sensus sicut et adulti: ꝑportio aliq̄ erit inter huiusmodi penas cū sint eiusdem generis. ac ꝑ hoc dari pōt peccatoꝛ adultus q̄ tam miti pena vel etiam mitioꝛi punieꝛ in inferno sicut et paruulus nō baptizatus. ex quo sequiꝛ ꝙ pena istoꝝ paruuloꝝ nō sit mitissima inter penas dānatoꝝ qđ est cōtra auctoritatē Augustini inductā. tenet cōsequētia. qꝛ si ꝛ paruul⁹ et adult⁹ pena sensus puniunꝛ: vel iste pene sunt equales et sic habeꝛ ꝑpositū: vel pena adulti est acerbioꝛ: ꝛ sic quocūqꝫ gradu acerbitatis dato pōt dari minoꝛ et mitioꝛ gradus quo alter puniaꝛ adultus alias nō haberent inter se ꝑportionē: ꝛ sic etiā habeꝛ ꝑpositū. Et ꝑ ista patet respōsio ad omnia dicta Augustini. ¶ Ad .4^m respōdet .S.T. in .q. đ malo .q. 5^a. arti. 2°. ad. 3^m. eo modo quo respōsum est ad ꝑmū. et ad rōnez arguētis quā subiūgit: respōdet S. Tho. in hac distin. q. 2^a. ar. ꝑmo ad. 3^m. Et in .q. de malo vbi supra. arti. 4°. ad. 5^m. negando ꝯñam. cui⁹ rō diffuse assignata est supra in ꝑmo notabili. ¶ Ad. 5^m dicitur ꝙ opinio nostra multiplicē habet rōnem sicut apparebit legēti scripta .S. Thome ꝛ alioꝝ doctoꝝ. multiplicē preterea habet auctoritatē ex textu euāgelioꝝ et epistolarū sacri canonis. vbi nō assignaꝛ pena sēsus post hanc vitā nisi peccatoꝛib⁹ adultis q̄ ꝑsonales culpas habuerūt. Solutio aūt arguentis ad rōnem quā inducit parū valet cū assumat falsum. neqꝫ illud ꝓbat auctoritas Augustini ꝭm verā intelligētiā q̄ posita est in respōsione ad ꝑmū. Quo autē mēs Innocētij fuerit in capl'o maiores de baptismo et ei⁹ effectu assignare differētiā ibi datā inꝛ penā originalis peccati ꝛ penaꝫ actualis peccati satis accipiꝛ ex cōtextu litere: licet cōtenciosis verba nō desint. verūtamē nō ex illa auctoritate ꝑn̄cipaliter cōclusio nr̄a firmaꝛ vt ex supradictis apparet ¶ Ad argumēta cōtra secūdā cōclusionē. Ad primū diciꝛ ꝙ fundamētū argumētatiōis nō habet veritatē in eo qui nullā ꝑuersitatē vel deordinationē volūtatis hꝛe pōt quales sunt paruuli cum solo originali decedētes. nō eni possent de pena eorū iuste a deo inflicta dolere: quin diuine iusticie volūtate repugnarēt qđ absqꝫ volūtatis peruersitate fieri nō posset. ¶ Ad. 2^m ꝑꝫ respōsio ex his que dicta sunt in secūdo notabili. ¶ Ad argumētū ante oppositū respōsum est in solutione ad primum contra primam conclusionem. Et in hoc articulus terminatur.

Distinctio tricesima. iiij

Circa tricesimā quartam distinctionē qriꝛ vtruꝫ rō boni sit absoluta ꝛ arguitur ꝙ non. qꝛ bonum ꝛ cōueniēs videnꝛ importare idē formaliꝛ. ſ; ꝯueniēs dicit formaliꝛ relationē. igitur et bonum. ¶ In oppositum arguiꝛ. qꝛ illud qđ cōuertiꝛ cū ente essentialiꝛ: nō dicit solā relationem formaliꝛ. alias omne ens diceret formaliter respectū. sed bonuꝫ cōuertiꝛ cum ente essentialiꝛ ergo et c̄. ¶ In hac q̄stione erunt quattuoꝛ articuli vt supra.

Quantuꝫ ad primū articulū sit ꝑma conclusio ꝙ bonū de ꝑncipali significato dicit qđ absolutū cū respectu tñ rōnis ad appetitū. Hec cōclusio est de mēte. S. Tho. ꝑ. q. 5^a. ar. p^o. 2°. et. 3°. Itē de veri. q. p^a. ar. ꝑmo. cōtra. q. 21^a. articul. p^o. ꝛ. 2° Et opus. 42°. capl'o. 2°. ¶ Secūda cōclusio est ꝙ bonū trāscēdēs cōuertiꝛ essentialiter cuꝫ ente. Hanc cōclusionē tenet. S. T. vbi supra.

Quantum ad articulū secūdū arguiꝛ cōtra predicta. Et q̄dē cōtra ꝑmā cōclusionē arguit Durādus ꝑmo ꝑ rōnē arte oppositā. ¶ 2° si bonū dicit formaliter aliqđ absolutū qđ est fundamētū cōueniētie et nō solum respectū cōueniētie: tūc malū dicit formaliter ꝑuationē talis fundamenti et non ꝑuationē cōuenientie: qꝛ maluꝫ est priuatio boni. sed hoc est falsū. ergo ꝛ primū. ꝙ hoc sit falsum patet manifeste. quia ꝭm alios et ꝭm veritatem calor febrilis est malus homini inqꝫ^m homo. hoc aūt nō est ꝓpter defectū caloris sed propter defectū cōuenientie. est enī calor ſ; nō cōueniens. ergo et c̄. ¶ 3° sic. opposita absoluta nō possunt simul cōuenire eidē et ꝭm idē. sicut idē corpus ꝭm

eandem partē nō pōt simul esse albū et nigrū q̄ opponunt̄ cōtrarie. nec idē oculus pōt simul eē cecus et vidēs q̄ opponunt̄ p̄uatiue et sic de oibus alijs absolutis. nec oportet addere respectu eiusdem. qr absoluta nō includūt respectū in sua intrinseca rōne s̄m quā opponunt̄: et s̄m quā remanet inter ea s̄m se oppositio ꝛ incōpossibilitas ad quicq̄d aliud cōparent̄ vt pꝫ in exēplis adductis et in quibuscūqꝫ alijs absolutis. hoc enī est speciale in relationib᷒ ex ipsa natura relationū q̄ est eē ad aliud ꝙ opposita possunt simul eidē inesse respectu diuersoꝝ. sicut idē est pr̄ et fili᷒ respectu diuersoꝝ. et idē homo ꝑ eandē albedinē est similis albis et dissimilis nigris: sꝫ nō est simul alb᷒ et niger respectu quorūcūqꝫ. qr albedo ꝛ nigredo sūt absoluta: similitudo et dissimilitudo sunt relationes. nūc est ita ꝙ bonū et malū q̄ opponunt̄ p̄uatiue simul cōueniūt eidē et s̄m idē quāuis nō respectu eiusdē. sicut vinū est bonū sano et malū infirmo. et idē calor febrilis est mal᷒ homini respectu cōplexionis sibi debite et ē bon᷒ respectu quātitatis sue vt aduersarij dicūt. ergo bonū et malū nō sunt absoluta sꝫ respect᷒ cōueniētie et p̄uatio ei᷒. ¶ 4°. sic ex dicto eoꝝ. illud cui᷒ formalis rō cōsistit in hoc qd̄ est esse hui᷒: est formalit̄ respect᷒ aliq̄s. sꝫ formalis rō boni cōsistit in hoc qd̄ est eē hui᷒. ergo et c̄. maior pꝫ de se. qr esse huius dicit respectū formalit̄. minor ꝓbat̄. qr in illo cōsistit rō formalis boni et nō solū fundamētalis ꝑ qd̄ bonū cōtrahit ens. sed bonū ꝑ hoc qd̄ est esse hui᷒ cōtrahit ens vt ipsimet aduersarij dicūt. ergo et c̄. ¶ Cōtra secūdā partē p̄me conclusionis arguit Scot᷒ ꝓ eo ꝙ supponit ꝙ obiectū ꝓpriū et adequatū voluntati sit bonū. ex quo seq̄tur ꝙ volūtas creata nō possit aliq̄d velle nisi ostēdat̄ sibi ꝑ intellectū sub rōne boni. contra hoc arguit sic. volūtas creata pōt velle aliq̄d qd̄ nō est vere bonū nec apparent̄ bonū. igit̄ cōclusio falsa. antecedēs ꝓbat̄. qr si nō: tūc volūtas creata nō possꝫ tēdere in oppositū vel i maliū aut pctm̄ sub ea rōne sub q̄ non pōt tēdere diuina voluntas. diuina enī volūtas pōt tēdere in oēe substractū deformitati licet nō in illā rōnē malicie concomitātē. Et si cōcedat̄ ꝙ oēe volibile ab vna voluntate sit volibile ab alia qr ois volūtas h̄ēt obm̄ eque cōe: nō t̄n illud qd̄ ē ordinate volitū ab vna volūtate est ordinate volitū ab alia. qr ordinatū velle nō est ex solo obo sꝫ ex cōueniētia act᷒ et obiecti circa illā potētiā. pōt enī conuenire volūtati aliq̄s act᷒ circa aliqd̄ obm̄ qd̄ nō conuenit alteri. Cōtra hoc arguit sic. qr apprehēdatur odium dei ab aliq̄ potētia intellectiua creata nō errāte et ꝑ

p̄us nō ostēdēte illud sub rōne boni sꝫ tm̄ mali: si volūtas pōt illd̄ velle: h̄ēt̄ ꝓpositū qr nulla ē bonitas in illo actu p̄or tpe actu volēdi. si enī assignetur aliq̄ bonitas ꝓpt̄ actū volēdi: hec nō est in obo vt p̄cedit actū sꝫ in pō vt sequit̄ actū volēdi. si nō pōt in illud ostēsuꝫ malum nisi sub aliq̄ rōne boni nō mali. igit̄ vel simpliciter nō pōt in illud vl̄ oꝫ rōnem eē p̄us natura excecatā qd̄ videt̄ incōueniēs et cōtra articulū dicētē ꝙ stāte rōne i vl̄i et particulari et c̄. ¶ 2° arguit̄ ab alijs cōtra illā cōclusionē ꝓbādo ꝙ appetibile nō sit rō boni. qr ꝓpa et formalis rō obiecti alicui᷒ potētie nō consistit in denominatione obiecti a pō cui obijatur nec in respectu obi ad potētiā. sꝫ bonū s̄m te ē p̄mū et formale obm̄ volūtatis. igit̄ ꝓpa et formalis rō boni nō cōsistit in denominatione ei᷒ a potētia volitiua vel ab actu ei᷒. eē aūt appetibile est hm̄oi denominatio ꝛ respect᷒. igit̄ et c̄. maior pꝫ. qr obm̄ p̄us ē oīi actu potētie et oīi denominatione obi a pō et ab actu potētie et oīi respectu ei᷒ ad potētiā et actū potētie. sicut color q̄ ē obm̄ visus p̄or ē visibilitate et son᷒ audibilitate. igitur rō taliū oboꝝ nō consistit in tali denominatione vel respectu. imo rō coloris et soni p̄or ē talibus. et sil̄r est de obo volūtatis et intellect᷒. ¶ Contra secūdā cōclusionē arguit Durādus ꝓbādo ꝙ bonū nō pōt cōuerti essentialit̄ cū ente. p̄mo enī supponit tria. primū ē ꝙ formalis rō boni ē rō realis et nō formata ꝑ animā sicut sunt intētiones logice. et hoc supponit̄ ex. 6°. metha᷒ vbi d̄r ꝙ bonum et malū sunt in reb᷒. secūdū ē ꝙ rō boni ē rō positiua et hoc ē d̄ se notū cū rō mali sit p̄uatiua. tertiū ē ꝙ rō boni differt a rōne entis alioquin esset nugatio dicere ens bonū. tūc arguit̄ sic. Illa q̄ sunt idē eēntialit̄ et adeq̄te: nō differūt re nec reali rōne. sꝫ q̄cq̄d cōuertit̄ cū ente essentialit̄: ē ideꝫ essentialit̄ cū ente et adeq̄te. ergo non differt ab ente re nec reali rōne. sꝫ bonū differt ab ente saltē rōne reali quā nō format intellect᷒ sol᷒ ex prima et tertia suppositione. ergo bonū nō pōt conuerti cū ente essentialit̄. maior pꝫ. qr illa q̄ sūt idē in eo in q̄ sunt idē non p̄nt differre. illa aūt q̄ sunt idē essentialit̄ et adeq̄te: sūt idē oīi mō idētitatis realis. ex q̄ enī sūt idē eēntialit̄: sunt idē realr̄: et q̄ sunt idē adeq̄te: seq̄tur ꝙ si sint idē realr̄: ꝙ vnuꝫ nichil reale includat qd̄ nō icludat alteꝝ: nec dicat̄ realit̄ d̄ aliq̄ d̄ q̄ nō dicat̄ alteꝝ. alioqui nō eēt ibi idētitas eēntialis et adeq̄ta. minor ꝓbat̄. qr q̄cq̄d cōuertit̄ cū ente essētialit̄: ē ideꝫ cū eo realr̄ et adeq̄te. qr talia p̄dicātur de se inuicē in abstracto et ideo sūt idē realr̄. et qr p̄dicant̄ d̄ se inuiceꝫ cōuertibilit̄: sūt idē adeq̄te. ꝛ sic ē ibi oimoda

idētitas real. Cōfirmaꝛ p exēplū. qꝛ .n. res ⁊ ens extra aīaȝ de q̄ nūc loq̄mur: cōuertunꝛ essentialiꝛ iō oīs realitas ē entitas: et oīs entitas ē realitas adeq̄te nec differūt aliq̄ rōne reali sȝ sunt nomina penit⁹ sinonyma. et idē necessariū ē dicere de oīū eo qd essentialꝛ cōuertiꝛ cū ente si illd sit formaliꝛ positiuū. ❡ 2⁹ arguit sic. ab eo qd includit oīe positiuū reale et de eo dꝛ in pmo mō dicēdi per se: nichil positiuum potest differre re nec reali rōne tanq̄ ei cōdiuisum quāuis possit differre sicut inferi⁹ a supiore. sȝ ens ꝑm cōmunē rōneȝ entis includit oīe reale positiuū et de eo dꝛ in primo mō dicendi p se. igiꝛ nichil reale positiuū pōt differre ab ente nec re nec reali rōne tanq̄ aliqd cōdiuisū ꝯ ens ꝑ solū sicut inferi⁹ contētū sub ente. bonū aūt ē aliqd positiuū et reale vt pȝ ex primis duab⁹ suppositionib⁹. et differt reali rōne ab ente vt pȝ ex tertia. ergo quamuis possit differre ab ente vt inferi⁹ a suo supiore: nullo mō tñ pōt differre ab ipo vt cōdiuisum. differret aūt vt condiuisū si conuerteretꝛ cū eo essentialiꝛ. et nichilomin⁹ differt rōne reali. qꝛ cū vna rō nō cōtineat sub se aliā: oȝ q sint cōdiuise. maior ꝓpositio pȝ. qꝛ illud qd includit aliq̄ sic q essentialiꝛ dicaꝛ ꝺ quolibet eoꝝ: nō pōt cōdiuidi ꝯ illa nisi sicut cōdiuiditur rō inferioris a rōne supioris vt pȝ de aīali respectu oīuȝ de qb⁹ dꝛ essentialꝛ in pmo mō dicēdi p se et in oīb⁹ cōsimilib⁹. minor manifesta ē. qꝛ oīe reale positiuū et ꝑm oēm realeȝ rōneȝ icludiꝛ in ente ꝑm cōmunē rōnē entis et recipit eius pdicationē in pmo mō dicēdi p se. ❡ 3⁹ arguit sic. rō boni p quā differt ab ente aut ē sola rō entitatis in cōmuni: aut pter illā includit rōnē aliquaȝ. si sit sola rō entitatis: tūc rō entꝭ et rō boni nō differūt qd ē ꝯ tertiā suppositionē. si includat aliquā aliā: aut ꝺ illa alia pdicaꝛ rō entis aut nō. si nō: ꝫ illa ē nō ens et ita nō ē aliqd positiuū qd est ꝯ secundā suppositionē. si aūt ꝺ illa alia pdiceꝛ rō entꝭ aut pdicaꝛ de illa cōuertibiliꝛ aut nō cōuertibiliꝛ. si cōuertibiliꝛ ita q sit veꝝ dicere q oīs rō entis ē illa rō et oīs illa rō ē rō entis: sequiꝛ q sint penit⁹ eadē rō. qꝛ ꝓpositio affirmatiua nō verificaꝛ nisi ex idētitate pdicati cū subo. si aūt nō cōuertibiliꝛ sequiꝛ q rō boni sit in min⁹ q̄ rō entis. et ita non cōuertiꝛ eēntialꝛ cū ea. ❡ 4⁹ arguit sic. nā idē dicit patere inducēdo vlꝛ in oīb⁹ q̄ eēntialiꝛ predicanꝛ ꝺ plurib⁹ et in qd siue sit spēs siue gen⁹ īfimū siue gen⁹ subalternū siue gen⁹ gnalissimū. qꝛ nūq̄ plura pdicātur cōuertibiliꝛ ⁊ in qd ꝺ eodē nisi sint noīa sinonyma. vbi gr̄a de oīb⁹ hominib⁹ nulluȝ nomē pdicaꝛ in qd nisi nomē hoīs vꝉ qd ē cū eo sinonymū. nec ꝺ oīb⁹ specieb⁹ aīalis nisi aīal vꝉ nomē cū eo sinonymū et sic ꝺ oīb⁹ generib⁹ vsq̄ ad sbaȝ iclusiue: alioquin vnū qd hr̄et plures rōnes q̄dditatiuas qd ē ipossibile. cū ergo rō entis dicatur de oīb⁹ positiuis in qd: ipossibile ē q aliq̄ alia rō dicaꝛ ꝺ eis in qd nisi sit alia solū ꝑȝ nomē. cuȝ ꝫ rō boni sit alia a rōne entꝭ: ipossibile ē q cōuertaꝛ cū ea essentialiꝛ et q̄dditatiue. et sic pȝ vt dicit q bonū nō pōt cōuerti eēntialiꝛ cū ente. et idē dico de q̄cūq̄ alio positiuo vel puatiuo. qꝛ si sit positiuū: necesse ē q sit in min⁹ eēntialiꝛ quāuis possit cōuerti cōcretiue. si vero sit puatiuū vt est vnuȝ nō pōt cōuerti eēntialiꝛ. qꝛ nulla puatio est ꝺ eēntia positiui quāuis possit seq̄ ad eum. sicut ad esse hominē sequiꝛ necessario nō esse asinū. hec ille.

Quantum ad articulū tertiū pmo notādū ē ꝓut S. T. docet ꝺ ve. q. p⁹. ar. p⁹. i. c. q enti in tota sua cōmunitate accepto nō pōt aliqd addi extraneum neq̄ p modū q̄ dr̄ia addiꝛ generi neq̄ p modū q̄ accñs addiꝛ subo. qꝛ q̄libet nā essentialiter est ens. et ex hoc ꝓbat phs. 3⁹. metha⁹ q ens nō pōt eē gen⁹. ꝑ dicitur aliq̄ addere supra ens inquātū exprimūt modū ipsi⁹ entis q̄ nomine entis nō exprimiꝛ. qd dupliciter cōtigit. Uno mō vt mod⁹ expssus sit aliqs specialis modus entis: et isto mō sba et cetera pdicamēta addūt ad ens. sba enī nō addit supra ens aliquā nām: sȝ noīe substātie exprimiꝛ specialis mod⁹ eēndi. i. eē p se q̄ noīe entꝭ nō exprimiꝛ et ita ē in alijs generib⁹ pdicamentoꝝ. et p huiuscemodi additionē cōtrahiꝛ ens ad certū gen⁹. Alio mō id qd addiꝛ ad ens ē mod⁹ expressus gnaliꝛ ꝯsis oīe ens: et isto modo verum vnū bonū ⁊ alia trāscēdētia addūt ad ens. nō .n. addūt aliquā nām vꝉ rē sȝ nomine cuiuslibȝ hoꝝ trāscendentiū designaꝛ aliqs mod⁹ vel aliq̄ rō q̄ nomine entis non designaꝛ. vt exēpli grā. vnum trāscendēs significat nām entis cū speciali modo indiuisionis. ē enī vnū ens indiuisuȝ. silꝛ et bonū trāscendēs nō aliud significat q̄ ens sub mō relatiuo appetibiꝉ. est enī bonū ens appetibile. huiuscemodi aūt modi nō addūt ad ens aliqd reale ꝑ rōnis. q̄cq̄d enī reale iportaꝛ p vnū: bonū: et alia trāscēdētia: includiꝛ in ente. ꝑ noīe boni et vnius iportaꝛ aliqs cōcept⁹ entis q̄ noīe entis nō exprimiꝛ sicut cōcept⁹ appetibilis p nomē boni ⁊ cōceptus idiuisiōis p nomē vnius. et iō p huiuscemodi trāscēdētiū additionē nō cōtrahiꝛ ens ad certuȝ vꝉ speciale gen⁹ quēadmodū p additionē cuiuslibet pdicamētoꝝ. oē enī ens est vnū et ē bonū ⁊ ē verū et cetera. ❡ Ex qb⁹ inferim⁹ ad ꝓpositum

nostre q̄stionis q̄ bonū trāscendēs significat realiter aliq̄d absolutū.s.ens vel naturā entis cū mō relatiuo.ē eni bonū ens appetibile.appetibile aūt īnq̄ȝm hmōi: relationē quādā īportat ad appetitū sicut scibile ad itellectū. vñ bonū et appetibile: relatiuū ē fm dici nō fm eē. queadmoduȝ scibile et scientia et quēadmodū relatio scibilis ad intellectū vel ad eiꝰ sciētiā nō est realis ꝟ rōnis ꝓut phs docet. 5º methaᵉ. ita et relatio boni seu appetibil' ad appetituȝ ē relatio rōnis nō realis. vtrūq; eni et scibile ꝛ appetibile hēt rōneȝ mēsure. intellectꝰ aūt et appetitꝰ hñt rōneȝ mēsurati. et sicut noīe vniꝰ qđ cū ente cōuertit̄ nō significat ꝑncipaliter sdiuisionē licet illā addat ad ens ꝟ significat ens indiuisuȝ ꝓpt qđ vnū dr̄ aliq̄d ponere in diuinis: ita et bonū quāuis relationē quādam īportet ad appetituȝ: nō tamē de ꝑncipali significato relationē dicit sed rē absolutā.s. ens ꝑfectū vt dictū est.

¶ Secundo notādū ē ꝓut accipitur ex dictis. S. T. pª pte.q.6ª.ar.3º q̄ bonū dr̄ aliq̄d ꝑȝ q̄ est ꝑfectuȝ. ꝑfectio aūt reȝ ē triplex. vna q̄dē ꝑȝ q̄ res per formā fbaleȝ in suo eē cōstituit̄. alia vero ꝓut ei vtꝰ et aliq̄ accidētia supaddūtur ad ꝑfectā opationē necessaria. tertia vero ꝑfectio rei ē fm q̄ finē suū attigit vel ad ꝓpū finē ordinat̄. fm pmā ꝑfectionē res dr̄ bona p hoc q̄ ē ens simplr in actu. per quē modū Augꝰ dicit in pmo ꝺ doctrina xpiana q̄ inq̄ȝm sumꝰ: boni sumꝰ. et sic bonū cōuertit̄ cuȝ ente nō solū ꝑȝ supposita q̄z.s. oīe ens ē bonuȝ et oīe bonū est ens ſȝ etiā realr et essentialr. est.n. essentiale enti in actu inq̄ȝm hmōi q̄ sit bonū.i.ꝑfectū p suā formā fbaleȝ. et econuerso bono.i.ꝑfecto p formā fbaleȝ: eētiale ē q̄ sit ens actu. ꝛ iteȝ nichil reale includit ens in actu simplr qđ nō includat bonū dictū ꝑȝ pmā ꝑfectionē neq; ecōuerso. bonū vero a secūda et tertia ꝑfectione dictū conuertit̄ cū ente ꝑȝ supposita ꝑ́ase non tñ essentialit̄ et realit̄. nō.n. ē essentiale enti in actu simplr q̄ sit bonū.i.ꝑfectū secūdo et tertio mō ꝑfectiōis īmo magis ē sibi accidētale cū vtꝰ ꝛ opatio ꝛ ordo ad finē fm q̄ attēdit̄ bonū sic dictū: sint enti in actu p formā fbalē accidētalia. vñ secūdo et tertio mō ꝑfectionis: ens dr̄ bonū p informationē ac denomiatiue. ¶ Iuxta qđ aduertēdū ē ꝓut. S. T. notat.pª.p.q.5ª ar.pº q̄ nō eodē modo dr̄ aliq̄d ens simplr ꝛ bonū simplr. nā ens simplr dr̄ vnūquodq; p suū eē fbale. p actꝰ aūt supadditos dr̄ aliq̄d esse fm q̄d. hō eni p eē fbale qđ hēt a forma fbali dr̄ eē simplr. p eē vero qđ a iusticia vel fortitudine aut ab albedine hēt: dr̄ eē fm q̄d. bonū auteȝ q̄z dicit rōnē ꝑfecti et appetibilis: dicit rōneȝ vltimi. ꝛ ideo id quod ē vltimo ꝑfectū: ē simplr bonū. qđ āt nō hēt vltimā ꝑfectionē quā hēre debȝ licet aliquā hēat inq̄ȝm est ens actu: nō dr̄ ꝑfectū neq; bonū simplr ſȝ ꝑȝ q̄d. itaq; ꝑȝ pmū eē fbale: dr̄ aliq̄d ens simplr et bonū ꝑȝ q̄d. ꝑȝ vero vltimū actū dr̄ aliq̄d ens ꝑȝ q̄d ꝛ bonū simplr. Et ex hac dīa cōsequit̄ alia. q̄z bonū simplr ꝑȝ formale significatū cōtrahit ens trāscēdēs et ꝑdicat̄ ꝺ ente denominatiue ac p informationē. nō eni fundat̄ in eē simplicī et trāscēdēti: sed in esse determinati gener' et speciei.s. virtutis aut qualitatis vel aliciꝰ accidentis rei superadditi.

Uantuȝ ad articulū quartū rñdēdū ē obiectionibꝰ in cōtrariū. Et q̄dē ad pmū Durādi ꝯ pmā conclusionē dr̄ q̄ minor ē falsa. nā cōueniēs qđ idē est qđ bonū: rē absolutā dicit ꝺ ꝑncipali significato sicut et bonū quāuis importet quādā relationē. vñ est relatiuū ꝑȝ dici nō ꝑȝ eē. ¶ Ad. 2m dr̄ q̄ argumētū ꝓcedit ex falso supposito.s. q̄ cōuenientia sit relatio fundata sup rem absolutā boni. hoc aūt falsū est. imo cōueniētia dicit ꝑncipalr rē absolutā sicut et bonitas cū respectu tñ appetibilis. vñ malū nō dicit formalr ꝑuationē fundamēti cōuenientie ſȝ ipsiꝰ rei q̄ est bōitas et cōueniētia. ¶ Ad 3m dr̄ q̄ argumētū ꝓcedit de oppositis absolutis q̄ nō īportāt simul relationē vel respectū: nō ꝺ illis q̄ respectū dicūt vel relationē ex cōsequēti. vñ et opposita absoluta q̄ arguēs itroducit: pñt cōuenire eidē subo si ꝯsiderēt̄ respectu diuersoꝝ. sicut idē lignū mediocrit̄ albū in cōparatione ad niuē pōt dici nigrū: et in cōparatione ad ethiopē dici pōt albū. bonū aūt et malū cū ꝑncipali significato absoluto īportāt respectū ad appetituȝ. ¶ Ad 4m. dr̄ pmo q̄ argum ꝓcedit ꝯ magr̄m Herueuȝ cuiꝰ ē illud dictū: nō ꝯ. S. Doc. Di scdo q̄ etiam ꝯ Herueū nō concludit. nā vt ipemet rñdet. 3º. q̄lȝ .q.2ª. bonitas et cōueniētia dñr eē aliciꝰ sic subi nō sic correlatiui. et iō nō oȝ q̄ sint ꝑncipalit̄ ꝛ formalit̄ correlatiua. humanitas eni aliciꝰ dr̄ eē et albedo albi: nō tñ iō humanitas et albedo sunt ꝺ ꝑdicamēto relationis. ꝓpuȝ eni relatiui ē dici ad alteꝝ nō dici vel eē alteriꝰ sicut subi: nā hoc cōmune est oī accidēti. ¶ Ad argumēta ꝯ scdaȝ ꝑtem ꝑme cōclusionis. Ad pmū negat̄ aña. et ad eiꝰ probationē cōcedit̄ ꝯña q̄.s. volūtas creata nō pōt tēdere in malū aut pctm̄ sub rōne mali ꝛ pcti sub q̄ neq; diuina volūtas tēdere pōt. et ad id qđ arguēs iducit ꝺ odio dei: dicimꝰ q̄ stante illo casu volūtas nō pōt illud velle neq; sub rōne boni. q̄z

per casū nō sibi ostēdit ab itellectu sub rōne boni. et nichil pōt eē volitū nisi p̄cognitū. neqꝫ pōt illō velle sub rōne mali qꝛ voluntas naturalr refugit malū. ❡Ad articulū aūt parisiēsez rn̄det sicut rn̄sū fuit supra. dis. 2ᵃ. q. pᵃ. ad. 8m Gregorij ꝯ pmā cōclusionē. pmo q articuli parisiēses nō obligant oēs xpi fideles nisi q̄ten⁹ sacre scripture aut determinationi ecclesie innitunt. ppt qd ꝯsueuerūt anglici loco dicere q articuli parisiēses mare non trāseūt. significātes q extra parisiensem diocesim robur nō hn̄t. Scdo qꝛ vt Egidi⁹ d roma et multi alij dicūt: plures illoꝝ articuloꝝ facti sūt ad requisitionē quorūdā capitosoꝝ nō cōuocatis oībus doctorib⁹. Tertio qꝛ p dn̄z Stephanū episcopū parisiēsem reuocata ē sentētia excomunicationis cōtra tenētes oppositū articuloꝝ lata inqꝫm dicti articuli doctrinā. S. Doc. tāgūt. et fuit facta reuocatio āno dn̄i. 1324. ❡Ad. 2m dr ad minorē falsum eē q ppa et formalis rō boni cōsistat in denominatione ei⁹ a pō volitiua vel ab actu ei⁹. nō. n. hoc qd est denominari appetibile est ppa et formalis rō boni: sꝫ eē appetibile. i. eē rē q̄ vere et realiter et ex natura sua ē appetibilis. hoc aūt p̄cedit actū potētie volitiue et ei⁹ denominationez. vn̄ argumētū pcedit sophistice vel ex malo itellectu nr̄e cōclusionis. ❡Ad argumēta Durādi ꝯ scdaz ꝯclusionē. Ad pmū dr q differre rōne reali dupl'r pōt itelligi. vno mō. i. differre rōne q̄ hēt in re ipa fundamētū licet nō differens. et in hoc intellectu maior ē falsa. qm̄ ens et res rōne differūt. q̄ rō fundamētū hēt in re vt. S. T. deducit d ve. q. pᵃ. ar. pᵒ. et tn̄ essentialr cōuertunt vt ipe arguēs concedit in sua cōfirmatione. alio mō pōt itelligi differre rōne reali. i. differre rōne q̄ hēt p fundamento differētiā realē a pte rei. et in hoc itellectu quē arguēs videt tenere minor ē falsa in eo q dicit bonū differre ab ente rōne reali quā nō format intellect⁹ sol⁹ īmo differūt rōne quā solus itellect⁹ format: ac p hoc nō reali hn̄te tn̄ fundamētū in re nō rei drīam aut diuersitatē: sꝫ rei identitatē. pōt enī intellect⁹ d eadē re diuersos formare cōcept⁹ et rōnes. sicut de eadē re simplicissima q̄ ē diuina essentia apprehēdit intellect⁹ nr̄ diuersas rōnes attributoꝝ. et d hoc alias in pmo liᵒ. dis. 2ᵃ. lati⁹ deductū fuit. loqmur autē hic d bono sm q dicit id qd est pfectū pma pfectione q̄ est p formā sbalē de q̄ dictū ē supra in scdo notabili. neqꝫ ē necessariū vt arguēs p̄tēdit q illa q̄ cōuertūtur essentialit: p̄dicent d se inuicē cōuertibilit in abstracto sꝫ suffiat q nichil essentiale reale vnuz includat qd alteꝝ nō includat. ❡Ad. 2m pꝫ rn̄sio ex p̄cedēte solutione. nā falsū est q bonū trāscendēs qd ē pfectū pma pfectione in notabili posita differt rōne reali ab ente intelligēdo rōnem realē in secundo sensu ibi posito quē arguēs p̄tēdit. si aūt rō realis capiat sm pmum intellectū: maior ppositio ē falsa. stat. n. bene q ab eo quod includit omne positiuū realit differat reale positiuū rōne: cum idem omnino re possit differre a se ipso rōne sicut phs dicit de Socrate in domo et i foro. Et ad pbationem maioris dr q habet veritatē de cōdiuisione sm aliqd reale quā nō ponim⁹ inter ens ⁊ bonū. sed nō habet veritatē d cōdiuisione sm apprehensionē rōnis q̄liter cōdiuidit bonū transcēdēs ipsi enti. qꝛ alia rō exprimit nomine entis et alia nomine boni vt supra dictum est. ❡Ad. 3m dr q rō boni p quā differt ab ente: nō est sola rō entitatis quā nomē entis exprimit: sed preter illā includit rōnem aliquā. s. appetibilis. et cū arguens q̄rit an de ista alia p̄dicet rō entis: dicim⁹ q sic et q p̄dicatur de illa cōuertibiliter: quāuis nomine entis non exprimat rō boni neqꝫ ecōuerso. et tamē nō ideo est verū dicere q oīs rō entis est illa rō boni. nā sic arguēdo cōmittitur fallacia figure dictionis arguēdo a suppositione simplici ad psonalez. cū enī dicit rō entis est rō appetibilis: rō tenet p rōne in cōmuni et supponit simpliciter. cū aūt dr omnis rō: rō supponit distributiue ex vi signi vlis. ❡Ad. 4m dicit q assumptū ē falsum si plura nomina q̄ predicant de eodē: p̄dicent de eo sm distinctas rōnes vel distincto modo expssas. plura enī nomina attributoꝝ in deo vnā rē simplicissimā significāt. et tamē qꝛ illā significāt sub multis et diuersis rōnibus: non sunt nomina sinonyma. Et de hoc. S. T. pᵃ. p. q. 13ᵃ. ar. 4ᵒ. Et de pō dei. q. 7ᵃ. ar. 6ᵒ. Neqꝫ est incōueniēs vt arguens putat q vnū qd habeat plures actiones sup ei⁹ qdditate. [rationes] fallit aūt arguēs in p̄missis argumētatiōibus putās q ens ⁊ bonū differāt sm aliqd reale. et vt videt causa deceptionis sue fuit qꝛ cōsiderauit bonū sm q habet rōnem vltimi sm quā contrahit ens ad specialē naturā vel ad specialē ⁊ determiatū modū entis, put dictū fuit supra in secūdo notabili. nō cōsiderans rōnem boni sm q est trāscēdens dictū a pfectione pma q̄ est sm formā sbalem. ❡Ad argumentū ante oppositū responsum est ad primū cōtra pmam cōclusionē. Et in hoc articulus terminatur.

¶ Dis. xxx. iiij. q̄stio. ij.

Terũ circa tricesimã quartam distictionẽ q̄rit᷑ vtrũ malũ sit aliqua natura positiua. Et arguit᷑ ꝙ sic. omne qḋ agit in alterꝫ est quedã natura positiua. sꝫ malũ in q̃tũ malũ agit. igitur et c̄. ꝓbatio minoris. qꝛ omne qḋ alterꝫ corrũpit effectiue agit. sed et hoc dicit᷑ aliquid alteri⁹ malum qꝛ corrũpit ipsum. igit᷑ malũ in q̃tũ malũ agit ¶ In oppositũ arguit᷑. qꝛ beat⁹ Dionisi⁹. 4°. ca° de di. no. dicit ꝙ malũ neqꝫ est existẽs neqꝫ in existẽtibus. ois aũt natura positiua vel est existẽs ꝑ se vel existens in alio. igitur et c̄. ¶ In hac q̄stione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantũ ad primũ articulũ sit ꝓma conclusio ꝙ malũ ꝑ se et formaliter sumptũ nõ est aliq̄ natura positiua. Hãc ꝯclusionẽ tenet. S. T. in hac dis. q. p°. ar. 2°. Et. p°. p. q. 48°. arti. p°. Et in. q. de malo. q. p°. ar. p°. ¶ Secũda cõclusio est ꝙ malũ ꝑ se et formalit᷑ sumptũ nõ hẽt causã ꝑ se: habet tamen causam ꝑ accidẽs que est aliquod bonũ. Hãc cõclusionẽ tenet. S. Tho. in hac disti. ar. 3°. Et ꝓma pte. q. 49°. arti. p°. Itẽ in. q. de malo. q. p°. arti. 3°. ¶ Tertia cõclusio est ꝙ malum in q̃tũ huiusmodi diminuit bonũ nature sed nõ põt illḋ totaliter corrumpere. Hãc conclusionẽ tenet. S. Tho. in hac distin. ar. 5°. Et prima pte. q. 48°. arti. 4°. Itẽ ꝓma. 2°. q. 85°. articul' ꝓmo et. 2°. Et in. q. de malo. q. 2°. articulo. 11°. et. 12°.

Quantum ad articulũ secundũ arguẽdũ est contra ꝓdicta. Et quidẽ cõtra ꝓmã cõclusionẽ arguũt sic q̄dam ꝓbãtes ꝙ nõ solũ malum concretiue sumptũ. s. subiectũ mali vel cõpositũ ex subiecto et malicia: imo ꝙ ipsa malicia sit aliquid positiuũ Et arguunt primo sic. nam mala sunt in bonis. sed illud quod est pure nichil: non dicitur esse in aliquo bono. igitur malũ non est pure nichil. minor probatur. qꝛ ꝑ Augustinũ in enchi. capitulo 16° mala sine bonis et nisi in bonis esse non possunt. ¶ 2°. quia Anselmus de cõceptu virginali capitulo 5° dicit ꝙ quãuis malũ quod ẽ iniusticia semꝑ sit nichil: incomoditas tamẽ que malũ est vnde incomoda dicunt᷑ mala: aliquando nichil est vt cecitas et surditas. aliquando videtur esse aliquid vt tristicia et dolor. ergo aliqḋ malũ est entitas. nec tñ potest dici ꝙ dolor et tristicia sint mala tãtũmodo denominatiue vt videlicet ex hoc precise dicant᷑ mala quia ꝓuant eum in q̄ sunt aliquo bono sibi debito. qm̄ vbi nulla oĩno boni absentia sequeret᷑ ex ipsis: adhuc ipsamet ex seipsis essent quedã mala habentis et ipse per illa malũ esset. qm̄ doleret et tristaret᷑. Confirmatur. quia pena in q̃tũ pena: est quoddã malũ. vñ malum diuidit᷑ in malum culpe et in malũ pene. tristicia autem ẜm se est pena et similiter dolor. igitur vtrũqꝫ ẜm se est quoddã malũ. ¶ 3° si tristicia nõ esset ẜm se malũ sed precise quia aliquo bono ꝓuat tristẽ: sequeret᷑ ꝙ si quis ꝓuaretur illo bono nec tamẽ hẽret tristiciã sicut possibile est saltem per diuinã potentiã: tantũ malũ ille pateret᷑ et tã male sibi erit quantum esset si cũ hoc ꝙ priuaret᷑ illo bono: etiã actualit᷑ magnã haberet tristiciã quod videt᷑ absurdũ cõcedere. ¶ 4°. qꝛ ẜꝫ hoc ois pena esset pena dãni et nulla esset pena sensus. qḋ est contra cõmunẽ diuisionẽ doctorũ. ¶ 5°. qꝛ si malũ ẜm se non esset nisi pura ꝓuatio boni debiti: q̄libet talis ꝓuatio esset quoddã malum. patet ꝯña. sed ꝯñs est falsum. ꝓmo qꝛ in reb⁹ creatis a deo quãdo primo create sunt: nullũ fuit malũ. vñ ẜm Augustinũ in enchi. capitulo. 2°. singula erãt bona: simul vero vniuersa erant valde bona. et tamẽ multe fuerũt tũc ꝓuationes in rebus creatis. vnde tenebre erãt super faciẽ abyssi. terra etiã erat inanis et vacua seu incomposita et inordinata. que vtiqꝫ denominatiões ꝓuationũ sunt. Preterea si de⁹ anteq̃ adã peccasset: annichilasset ṽtutes et alias ꝑfectiões ei⁹ accidẽtales cõseruata sba ei⁹ sicut bene potuisset ḋ sua põ absoluta: vtiqꝫ adã caruisset aliq̄ bono sibi debito. ꝛ tñ nullũ fuisset in eo malũ. qḋ ꝓbat᷑. nã ẜm Aug° in gen. ad lr̃am in ꝑfecto circa ꝓn° oĩe qḋ malũ dr̃ aut pctm̄ ẽ aut pena peccati. in eo aũt non fuisset pctm̄. pꝫ et ꝑ ꝯñs nec pena peccati. ¶ 6°. quia si crearet᷑ angel⁹ in solis naturalib⁹ bonis nõ habẽtib⁹ incõpossibilitatẽ ad actũ peccati et iste postmodũ peccaret: ipse fieret mal⁹ ꝑ peccatũ vt certũ est. et tñ non priuaret᷑ aliquo bono sibi debito plusq̃ ante. similit᷑ si vn⁹ hõ existẽs in peccato mortali de nouo iterũ peccet: fit vtiqꝫ peior q̃ esset p⁹. et tñ nullo bono ꝓuat᷑ plusq̃ ante. qꝛ ante ꝓuat⁹ erat omni eo cui pctm̄ est incõpossibile. igit᷑ non

omne malũ est ꝑuatio boni debiti. ❡ 7° arguitur
ꝙ malum nõ sit priuatio in subo existens sȝ pura
negatio nõ requirẽs subm. qm̃ totalis negatio es
sendi alicuius substãtie q̃lis esset negatio angeli
michaelis si ãnichilaret̃: non esset in aliq̃ entitate.
et tñ ipsa esset mala imo quoddã malũ magnuȝ.
igitur nõ omne maluȝ est ꝑuatio in entitate aliq̃
existẽs. pȝ ꝯña. nã idẽ est iudiciũ de totali nega-
tione essẽdi alicui⁹ substãtie creabilis anteq̃ȝ cree
tur: qd̃ esset d̃ negatione totali alicui⁹ ãnichilati.
sunt aũt de facto multa creabilia q̃ simpliciter ni
chil sunt. Antecedẽs quo ad scd̃aȝ ptem ꝓbat̃. qꝛ
negatio maioris boni ẽ mai⁹ malũ. sb̃a aũt ange-
li ẽ min⁹ bonũ q̃ȝ aliq̃ sua ꝑfectio accn̄talis. igitur
ei⁹ negatio ẽ mai⁹ malũ. Preterea ꝑuari aliq̃ bo
no ẽ malũ. et ꝑuari illo et q̃dã alio bono ẽ pei⁹. si
cut peius ẽ homini ꝑuari iusticia ⁊ sapiẽtia simul
q̃ȝ priuari sapiẽtia tm̃. et similit̃ pei⁹ est ꝑuari ma-
nib⁹ et pedib⁹ q̃ȝ ꝑuari pedib⁹ tm̃. igit̃ ꝑuari simul
omnib⁹ bonis: est multo pei⁹ imo vt videt̃ pessi-
mũ seu summum malũ. Preterea simplicit̃ non ẽ
est magis fugiẽdũ q̃ȝ carere certo bono accidẽta-
li sibi debito. igit̃ est mai⁹ malũ. añs notũ est. ꝯña
ꝓbat̃. qꝛ sicut nichil ẽ appetẽdũ nisi bonuȝ: sic ni-
chil est fugiẽdũ nisi malũ. Preterea cuiuslibȝ bo-
ni positio est bona. igitur cuiuslibet boni remotio
est mala. vel sic. quelibet entitas est bona. igitur
cuiuslibet entitatis remotio ẽ mala. non autẽ cu-
iuslibȝ entitatis negatio est ꝑuatio in aliq̃ entita-
te existẽs sicut pȝ de negatione substantie. igit̃ et c̃.
❡ Cõtra secũdã cõclusionẽ arguit Scot⁹ ꝑbãdo
ꝙ nõ sufficit dicere ꝙ bonuȝ est cã mali ꝑ accidẽs
vt est bonũ defectibile. Primo qꝛ aut illa defecti
bilitas in volũtate ẽ causa peccati ꝑ se aut ꝑ acci-
dens. si ꝑ accidẽs: ergo frustra ponit̃. si ꝑ se: et de-
fectibilitas ẽ a deo in volũtate vt a ꝑ se efficiente.
et q̃cq̃d est ꝑ se in creato vt creatũ est: est ꝑ se a cã
ei⁹. et qd̃ est cã cause: est cã causati. igit̃ peccatum
erit a deo. assumptũ ꝓbat̃. licet .n. defectibilitas
sequat̃ naturã q̃ est ex nichilo: nõ tñ est effectiue
ex nichilo. qꝛ termin⁹ a quo: nõ dat efficienter ꝓ-
ducto aliquã ꝓꝑetatẽ sui. igit̃ defectibilitatẽ non
hẽt nisi ab ipso deo sicut a cã efficiẽte. qd̃ enĩȝ ẽ cã
subiecti: est cã ꝓꝑe passionis siue ꝓꝑetatis natu-
raliter consequentis. Si dicat̃ ꝙ voluntas q̃ est
defectibilis: est causa peccati ꝑ accidens propin-
quior tamen q̃ȝ voluntas absolute: qꝛ ẽm pℏm
5°. metha͗ caplo de causa. ordo est in causis ꝑ ac
cidens. ꝓpinquior est enim polictetus q̃ȝ album
respectu statue. Contra hoc primo. quia volun-
tas creata videtur esse conuertibilis causa pecca
ti licet contingens. defectibilitas autem que con
uenit alicui inq̃ȝm est ex nichilo: non est ita cõuer-
tibilis. igitur magis ꝓprie volũtas est causa pec-
cati q̃ȝ volũtas defectibilis. Cõfirmatur rõ. quia
idem sub eadẽ rõne est subm priuationis et habi
tus. et ita in causa libera que potest in opposita idẽ
sub eadẽ rõne est causa oppositorũ: licet vni⁹ ꝑ se
et alterius cõtingenter et ꝑ accidẽs vel amborũ
contingent̃. sed voluntas vt voluntas: est ꝓpriũ
subiectũ et causa ꝓpria bone voluntatis. igit̃ et
male. Confirmat̃ sic rõ. quia si volũtas inq̃ȝm de-
fectibilis peccat et inq̃ȝm defectibilis non potest
bene velle ita ꝙ defectibilitas sit per se rõ vel ꝓ-
xima rõ peccandi per se vel per accidens: sequit̃
ꝙ inq̃ȝm est defectibilis non põt bene velle. et ita
si peccat: nõ peccat. qꝛ nemo peccat in eo qd̃ vi-
tare non põt. ❡ 2°. ꝑncipalit̃ arguit qꝛ defectus
actualis nõ põt poni cã ꝑ accñs. qꝛ tũc ante ꝑmũ
defectũ volũtatis eẽt defect⁹. igit̃ tm̃ potẽtialis.
sed nõ alteri⁹ rõnis ab illo q̃ inheret actualit̃. qꝛ
ille defect⁹ potẽtialis nõ est cã ꝓxima ꝑ accidens
respectu actualis defect⁹ alterius rõnis. igit̃ erit
idẽ defect⁹ vel potẽtialis rõ sue cause potẽtial̃ ꝑ
accidẽs. Forte dicet̃ ꝙ nõ est defect⁹ potẽtialis s̃
potẽtialitas ad deficiẽdũ ⁊ iste nõ sunt eadẽ. nec
est idẽ albedo in potẽtia et potẽtialitas in super-
ficie ad albedinẽ. Cõtra. aut ista potẽtialitas i vo-
luntate est actiua vel passiua. nõ passiua: qꝛ volũ
tas inq̃ȝm passiua nõ cõparat̃ ad malũ vt causa sȝ
vt subiectũ. si sit potentialitas actiua: illa nõ erit
nisi libertas ei⁹ creata. igit̃ reddit ꝓpositũ. s. ꝙ ta
lis libertas volũtatis ꝓꝑe sit cã ꝑ accidẽs pecca-
ti. sed tm̃ valet dicere volũtatẽ illam esse causaȝ
ꝓximã ꝑ accidẽs peccati sicut dicere libertatem
ei⁹ esse ꝓximã rõnem cause ꝑ accidẽs peccati. et
sic patet ꝙ non põt poni voluntas causa ꝑ accñs
peccati accidẽtalitate se tenẽte ex parte cause. s.
inq̃ȝm est defectiua. Si dicat̃ ꝙ est causa ꝑ accidẽs
accidentalitate se tenente ex pte effect⁹ arguitur
sic. qꝛ tunc peccatũ videtur esse casuale. sed nul-
lũ casuale est peccatũ. igit̃ et c̃. ❡ 2° si tãtũmodo
per accidẽs volũtas vult peccatũ qꝛ ꝑ se vult il-
lud positiuũ ad qd̃ sequit̃ illa deformitas. igit̃ nõ
magis peccat volũtas creata q̃ȝ diuina. Si dicat̃
ꝙ peccatũ nõ habet causam efficientẽ sed deficiẽ
tem et sic habet voluntatem pro causa deficiẽte.
Contra. quia tunc sequitur ꝙ deus ita erit causa
peccati sicut voluntas creata. hoc enim deficere
est non efficere. sicut dicit pℏs. 5° methaphisice ⁊
2°. phisicorum ꝙ queadmoduȝ presentia naute
est causa salutis nauis: sic eius absentia est cau-
sa perditionis eius: et vtrũq̃ȝ est in eodẽ genere
cause. ita igit̃ nõ efficere rectitudinẽ que deberet

effici et causare effective vel defective defectũ vel
peccatũ. sed hoc ita cõuenit deo sicut voluntati
create. qđ pbatur dupliciť. pmo q2 de⁹ nõ neces-
sario dat rectitudinẽ actui. q2 nichil aliud a se ne-
cessario causat. igitur põt nõ dare. et ita põt esse
causa defectiva peccati. i. nõ efficiẽs illud positi-
uum qđ excluderet peccatũ. secũdo q2 pus natu-
ra causaret illã rectitudinẽ si illa inesset ꝙ volun
tas creata. causa. n. naturaliť poꝛ pus natura cau
sat. ergo qñ non inest: de⁹ p pri⁹ nõ causat ꝙ vo-
lũtas creata nõ causet. et ita deficit volũtas crea
ta q2 deus deficit. i. nõ efficit causãdo aliqd. Hoc
excludit qñdã respõsionẽ q̃ posset dari ad pmã
rõnez. q2 de⁹ nõ deficit cũ nõ causat nisi priuo de-
mereať volũtas creata. illud eniz pbat q prima
non creatio est ex pte dei. Si dicatur fm Ansel.
de casu diaboli ca°. 3°. q licet de⁹ dederit: non tñ
angel⁹ accepit. nõ eni q2 de⁹ nõ dedit: iõ angelus
nõ accepit sed ecõtra: ita hic. Cõtra. accipio tem-
pus in q̃ voluntas peccat: et diuido illud in duo
instãtia nature. a. et. b. in. a. cõparať de⁹ ad volũ
tatẽ vt causa poꝛ. in. b. cõparať volũtas ad deuz
vt causa posterioꝛ. tũc queriť aut in. a. causat de⁹
rectitudinẽ: et sic sequiť q in. b. volũtas nõ cau-
sat peccatũ. alioquin si volũtas in. b. causat pctm
oppositũ rectitudini: tũc rectitudo et peccatũ op-
positũ rectitudini simul esset i volũtate: vľ i actu
volũtatis simul esset rectitudo et puatio rectitu
dinis. opoꝛtet igiť dicere q de⁹ nõ causat rectitu
dinẽ. et p consequẽs q voluntas nõ causat in. b.
hoc eni pexigit naturaliť deũ nõ causare in. a. re-
ctitudinẽ. igiť. ¶ 3° in causis precisis si affirmatio
est causa affirmationis: et negatio est causa nega
tionis et ecõtra. sed deũ causare rectitudinẽ: est
pcisa causa ei⁹ quod ẽ volũtatẽ causare rectitudi
nem in suo oꝛdine causandi. ergo et negatio erit
causa negationis. maioꝛ pz pmo posterioꝝ đ pul
monẽ hr̃e et respirare. ¶ 3°. principaliter arguit
Aureolus q improprie dictũ sit q peccatum sit a
volũtate p accidẽs quod ẽ a defectibilitate que p
accidẽs cõiungiť volũtati. defectibilitas enim in
nullo genere cause põt esse p se causa peccati cuz
sit mera puatio. ¶ 4°. arguit. q2 de⁹ põt directe
odiri a volũtate. igiť tunc volũtas intendet p se
auersionem a deo. nec valet si dicať q nõ põt di-
recte odiri: sed ei⁹ punitio vel iusticia et ẽ. contra.
q2 sicut intellect⁹ directe intelligit puationez qñ
nõ intelligit directe habitũ sz indirecte. igiť et vo
luntas põt directe velle puationes. tenet ꝯña. q2
qcqd intellect⁹ põt intelligere: põt volũtas vel-
le. ¶ 5°. potest argui. q2 volũtas põt velle malũ
sub rõne mali puta odiũ dei. Cõfirmať. q2. S. T.

pma secũde. q. 46°. arti. 6° dicit q odiũ respicit
malũ sub rõne mali. et in hoc differt ab ira. ¶ Cõ
tra tertiã cõclusionẽ arguit Scot⁹ pbando q ma
lum culpe nõ diminuit bonũ nature in quo ẽ. pri
mo q2 cũ illud bonũ in quo est pctm sit finitũ: p
ablationẽ alicui⁹ finiti ab eo aliquotiẽs possz cõ-
sumi totaliter. et si dicať q illa ablatio fit fm par-
tes eiusdẽ pportionis. igiť p cõsequens pcessus
in infinitũ: cõtra. q2 secũdũ malũ põt esse equale
pmo malo in malicia vel peius eo. ergo corrũpit
partem eiusdẽ quãtitatis vel maioꝛẽ. igiť sic pro-
cedẽdo in peccatis eqlib⁹ vel maioꝛib⁹: sequitur
q natura tandẽ totaliter cõsumeť. ¶ 2° quia nã
intellectualis a solo deo est creabilis et ex hoc est
simpliciť incoꝛruptibilis respectu creature ita q
nulla creatura posset eam destruere. igiť peccãs
p actũ suũ non põt aliqd de natura sua destruere
cum illud coꝛruptũ essz eiusdẽ rõnis cũ tota natu
ra ꝙͫ ad incoꝛruptionẽ. q2 incoꝛruptibile nõ cõ-
poniť ex coꝛruptibilib⁹. ¶ 3°. q2 qđ repugnat foꝛ
maliter effectui: nõ đstruit causam nõ necessariã
respectu illi⁹ effect⁹. sed pctm dicit foꝛmaliť defoꝛ
mitatẽ vel obliqtatẽ repugnantez rectitudini in
actu. igiť nõ destruit causam nõ necessariã respe-
ctu hui⁹ rectitudinis. volũtas aũt nõ est ei⁹ cau-
sa necessaria. tũ q2 nõ necessario causat actũ eius
sed cõtingenter. tũ q2 si causat actũ nõ necessario
causat actũ rectũ et ẽ. pbatur maioꝛ. q2 causa cõ
tingẽs respectu alicui⁹: põt causare ⁊ nõ causare.
igitur pter nõ esse illius causati nõ opoꝛtet cau
saz destrui. pz p oppositũ in simili. ideo eni p̃cise
alterãs inducẽs aliquid repugnãs qualitati coꝛ-
rũpit foꝛmã sbalem q2 ipsam necessario cõcomi-
tať talis qlitas. igiť qđ ẽ pcise coꝛruptiuũ cõtigẽ-
ter cõcomitãtis: nõ põt coꝛrũpe illud qđ sic cõtin
genť cõcomitať. ¶ 4° q2 peccata nõ differũt spẽ
q̃ sunt puationes vni⁹ boni. q2 puatiões non hñt
distictionẽ specificam nisi ab hitib⁹. ¶ 5° arguit
Durãd⁹ magis ad ppositũ q hilitas aie ad grãz
nullo mõ minuať illo mõ q̃ dicit pbatio cõclusio
nis. et arguit sic. sicut hilitas subi ad actũ augeť p
itẽsionẽ alicui⁹ sibi inherẽtis: sic minuiť p remissio
nẽ eiusdẽ. et neutrũ istoꝝ põt pcedere in ifinitũ.
nihil ẽ subo nõ inherẽs: minuit in aliq̃ hilitatem
subi. et iõ positio obstaculoꝝ inť solẽ et aerem nõ
minuit habilitatẽ aeris ad lumẽ. ppť qđ non est
mirũ si eoꝝ multiplicatio nõ tolliť hilitatẽ q2 nec
in aliq̃ minuit. vñ exẽplũ nõ est ad ppositũ. ¶ 6°
q2 duplex est hilitas aie ad bonũ. s. pma et remo-
ta. alia vero ppinq̃. pma et remota nũꝙ minuiť
nec totaliter tolliť. ppinqua vero minuitur ⁊ tã-
dem totaliter tollitur. primum patet. quia natu-

ralis cognitio principiorum iuris et correspondens inclinatio voluntatis non tolluntur ab homine nec minuuntur. pertinent enim ad sinderesim que est inextinguibilis. sed ratione horum inest nobis prima inclinatio ad bonum. igitur et cetera. secundum sic patet. omne quod causatur ex actibus nostris et per eos tandem perficitur: potest per actus contrarios minui et tandem corrumpi. ex eisdem enim actibus contrario modo factis: generantur habitus et corrumpitur vt patet ex. 2° ethi. sed proxima habilitas ad bonum causatur ex actibus nostris. illa enim consistit in habitibus acquisitis. ergo et cetera.

Quantum ad articulum tertium primo notandum est put. S. Tho. deducit in hac distin. ar. 2° quod malum dupliciter dicitur. per se. scilicet et per accidens. Malum per se dicitur quod est secundum se et formaliter malum. et hoc est ipsa priuatio boni. cum enim malum priuatiue opponatur bono: nichil aliud est per se et formaliter quam priuatio boni. vnde et malum per se a quibusdam vocatur malum in abstracto vel abstractiue sumptum. malum autem per accidens dicitur quod secundum se et in natura sua bonum est sed habet maliciam adiunctam: vel subiectiue sicut dicimus actionem malam aut hominem malum: vel effectiue quemadmodum causa mali dicitur mala non quia in quantum huiusmodi maliciam in se habeat: sed quia maliciam in altero efficit. et his duobus modis per accidens malum dicitur concretiue. primo modo malum quod scilicet dicitur per se: non est aliquid positiuum sed pure priuatiuum. est enim priuatio boni et perfectionis cuiusdam. sed quia priuatio est negatio non simpliciter sed alicuius perfectionis debite haberi in subiecto apto nato: ideo licet malum hoc primo modo dictum non sit in se ens positiuum: exigit tamen pro subiecto ens aliquod positiuum. non ea ratione qua est formaliter negatio quia non ens subiectum non requirit: sed ex ea parte qua aptitudinem presupponit et exigit ad bonum aliquod in re in qua illud negat. ita vt cum dicitur malum formaliter vel priuatio est negatio in subiecto apto nato: sensus sit quod malum et priuatio negat bonum sibi oppositum in subiecto quod aptum natum est id bonum habere. Iste sensus est de mente S. Tho. in hac disti. arti. 4°. ad. 2m. Et p^a. pte. q. 48^a. ar. 3°. ad. 2m. Et in q. de malo. q. p^a. arti. 2°. ad. 13m. Huic sensui consonat quod Augustinus dicit super gene. ad litteram exponens illud verbum. et tenebre erant super faciem abyssi. ait enim. reuera qui diligenter considerat quid sunt tenebre: nichil aliud inueniet quam lucis absentiam. dictum est ergo illud ac si diceretur non erat lux super abysso. Quod autem Dionisius dicit. 4° capitulo de diuinis nominibus quod malum neque est existens neque in existentibus: debet intelligi sicut pars aut proprietas naturalis positiua. sed quod sit in existenti sicut priuatio in subiecto: non negat Dionisius put. S. Tho. exponit in hac distinctione articulo. 4°. ad primum. Et prima pte. q. 48^a. articulo. 3° ad primum. Et in q. de malo. q. prima articulo. 2°. ad primum. ¶ Malum vero dictum per accidens est in natura sua aliquid positiuum. sed non in quantum malum. id est in quantum ad maliciam quam dicit vel subiectiue vel effectiue. oculus enim ens positiuum est: sed non ex eo quod cecus. quoniam cecitas non est in oculo nisi vt negatio visionis. et causa mali in se aliquid est positiuum: sed non secundum quod dicitur causa mali. immo vt sic habet rationem non entis causaliter quia. scilicet est causa priuationis et carentie. ¶ Ex quibus tria inferimus. vnum est quod de malis his tribus modis dictis: malum non predicatur vniuoce sed analogice per prius. scilicet et posterius. nam primo et principaliter dicitur de eo quod est per se malum. de alijs autem dicitur per habitudinem ad illud. et inter illa malum per accidens quod est subiectum mali tenet primum gradum eo quod in se habeat priuationem que per se malum est. malum autem dictum per causam tenet secundum gradum eo quod in seipso vt sic malum non habeat: sed illud in alio causat. ¶ Secundum quod inferimus est quod malum dictum per se non aliter opponitur bono quam priuatiue eo quod in se et secundum se sit pura priuatio. malum autem dictum per accidens duobus modis premissis potest habere oppositionem ad bonum non solum priuatiuam sed etiam contrariam. eo quod vtrumque oppositorum in seipso est ens positiuum et aliqua natura quod requiritur in contrarie oppositis. per quem modum prodigalitas et liberalitas que opponuntur sicut bonus habitus et malus: sunt contrarie opposita. et fortitudo et timiditas. et pari modo actio bona et actio mala. et de huiusmodi malo dicto per accidens loquitur philosophus in predicamentis cum dicit bonum et malum esse contraria put. S. Tho. notat in hac distin. articulo. 2°. ad. 2m. Et in. q. de malo. q. p^a. ar. p°. ad. 2m. et. 3m. Et quia in moralibus bonum et malum dicuntur per accidens sicut bonus habitus et malus habitus. bona actio et mala actio. bona intentio et mala intentio. bonus finis et malus finis et cetera. ideo S. Doc. contra gentiles libro. 3°. capitulo. 9°. notat quod malum et bonum sunt contraria secundum quod in genere moralium accipiuntur: non autem simpliciter accepta. quod autem in eodem capitulo philosophus dicit bonum et malum esse genera aliorum idest contrariorum: intelligitur prout genus capitur improprie

pro omni eo qđ sua cõmunitate multa ambit et cõtinet. quia enim vt in pmo phi. dicitur alterũ contrariorũ semp est nobilius et pfectius: ꝛ alterũ vilius et impfecti⁹ ad inuicẽ cõparata: et vilius ꝛ impfecti⁹ habet se vt priuatio respectu nobilioris et pfectioris et per cõseqñs vt malum: ideo in omnib⁹ contrarijs implicatur ratio boni ꝛ mali. quãobrẽ bonũ et malum dicuntur genera .i. cõmuniter ambiẽtia cõtrarie opposita. ppter quod phs dicit. 10. metha° ꝙ prima cõtrarietas est habitus et priuatio. sic exponit. S. Tho. dictũ phi in hac distin. loco prime allegato ad pmũ. Sed pma pte. q. 48ª. ar. pº. ad pmũ. Et de potẽtia. q. 3ª. ar. 6º. ad. 10ᵐ. Et cõtra gen. liº. 3º. caplo. 9º. assignat cũ premissa aliam dicti rationẽ ꝙ .s. phs ibi loquit̃ ſm opinionẽ Pithagoricorũ qui malum existimabãt esse naturã quandã. consueuit enim Aristo. precipue in libris logicalib⁹ exẽpla ponere q̃ probabilia erant suo tẽpore ſm aliorũ opinionẽ. ¶ Tertiũ quod inferimus est ꝙ malũ per se et formaliter sumptũ nõ est ens reale extra aīam sed est ens rõnis dictũ ab esse quod significat veritatem ppositionis. vt eniʒ. S. Tho. inquit infra distin. 37ª. q. pª. arti. 2º. ad. 3ᵐ. sicut ex cõpositione forme ad materiã vel ad subiectũ relinquit̃ quoddã esse substãtiale vel accidentale: ita etiã intellectus cõpositionẽ priuationis cũ subiecto p quoddã esse significat quod non dicit existentiã in rerũ natura sed veritatẽ notat compositionis q̃ complementũ habet in aīa compositionem seu ppositionẽ formãte. ens auteʒ isto modo acceptuʒ dicit̃ omne illud de quo põt formari vera ppositio siue affirmatiua siue negatiua vt habetur ex pho. 5º metha°. hec aũt formari põt nõ solum de entibus sed de puationib⁹ et de nõ entibus. vere enĩ dicit̃ cecitas ẽ in oculo et chimera est rõnis figmẽtum. cũ aũt dr̃ cecitas ẽ in oculo: nõ est sensus ꝙ cecitas aliqđ esse ponat in oculo: sed magis ꝙ illud priuet cum cecitas sit formaliter quedã priuatio. idẽ est eniʒ dictu cecitas est in oculo et cecitas puat oculum quodam esse .s. esse videntẽ. et licet in ppositionib⁹ negatiuis veritas nõ cõsistat in cõpositione sed in diuisione qua dr̃ nõ esse quod nõ est: qꝛ tamẽ veritas negatiue fundat̃ supra veritatẽ affirmatiue eo ꝙ omnis negatiua pbat̃ p aliquã affirmationem: ideo simpliciter dicit̃ ꝙ esse a quo dicit̃ huiusmodi ens: significat veritatẽ cõpositionis put .S. Tho. notat libro pmo sen. disti. 19ª. q. 5ª. ar. pmo ad pmũ. ¶ Notandũ aũt ꝙ diuisio qua .S. Doc. diuidit malum in malũ simpliciter et in malum ſm quid in. q. de malo. q. pma articulo pmo ad primum. Et cõtra gen. libro. 3º. capitulo. 6º. nõ est eadẽ diuisio cũ diuisione supra posita in principio notabilis qua malũ diuiditur in malũ dictũ per seꝛ formaliter et in malũ dictũ per accidens. nam hec diuisio est diuisio mali in malũ in abstracto sumptũ pro ipsa .s. malicia et priuatione boni et in malum sumptũ in concreto p eo .s. qđ tali priuatione et malicia est malũ. diuisio auteʒ mali in malũ simplicit̃ et malũ ſm quid in predictis locis posita est diuisio mali in cõcreto sumpti. dr̃ enĩ malũ simplicit̃ put ibi accipitur id qđ habet in seipo priuationẽ boni ac pfectionis sibi debite. ſm quẽ modum aīal egrũ aut homo mancus vel truncat⁹ pede inq̃ꝫᵐ huiusmodi dicit̃ simpliciter. malum autẽ ſm quid dr̃ qđ in se priuationẽ boni sibi dbiti nõ habet sed est alicui alteri malũ. sicut ignis cõburens nõ est inq̃ꝫᵐ huiusmodi in se malus: quia vt sic nullo bono sibi dbito puat̃ sed est malus ligno quod cõburit et destruit.

¶ Secundo Notãdũ est p declaratione scđe cõclusionis ꝙ p se malũ causam nõ habet formaleʒ eo ꝙ inq̃ꝫᵐ hmoi sit priuatio forme. neq̃ iterum hƺ causam finalem quia malũ ex sui ratione est quedam priuatio ordinis ad finem debitum. si enim malum causaʒ finalem haberet: bonum aliquod esset. nã non solum finis habet rõneʒ boni: ſʒ etiã vtile quod ad finem ordinatur. habet tamẽ malum causam materialeʒ non ex qua sed in qua .s. subiectũ. cum enim malum sit formaliter priuatio que requirit subiectũ aptũ natũ: omne malũ est subiectiue in aliquo. hoc autem est bonũ. naʒ subiectum oportet necessario ꝙ sit ens siue ĩ actu siue in potentia. omne autem ens inq̃ꝫᵐ hmoi bonum est. vnde et materia prima eo modo quo ẽ ens .s. in potentia ad actum: est quodam modo bonum. habet preterea malũ causam efficienteʒ eo ꝙ malum formaliter est defect⁹ boni quod natum est et debet haberi. ꝙ aũt aliquid deficiat a perfectione quam debet habere: necessario puenit ex aliqua causa efficiente trahente rem extra ppriam dispositionẽ. non enim graue mouetur sursuʒ nisi ab aliquo impellente. esse vero causaʒ conuenire non potest nisi bono. quia nichil potest esse causa nisi inq̃ꝫᵐ est ens. omne autem ens inq̃ꝫᵐ hmoi bonum est. hoc etiam apparet ex proprijs rationibus causarum. nam agens et forma et finis: perfectionem quandã ex sui ratione important ac per hoc et rationem boni. sed et materia prout dictum est boni rationem habet inquantũ est potentia ad bonum. malum igit̃ hƺ

bonum causam efficientem. ¶ Sed animaduertendũ est q malum cãm per se efficiẽtem hr̃e nõ põt. tum quia illud quod per se causam habet: ẽ per se intẽtum a causa agẽte. malũ autem inq̃ꝫ huiusmodi est preter intentionem cause agentis nam neqꝫ põt esse volitum neqꝫ desideratũ: quia omne apetibile habet rõneꝫ boni. vñ nullus malũ facit nisi intẽdens bonũ verũ vel apparens. tũ etiã quia omnis causa per se: certũ et determinatum ordinẽ habet ad suũ effectum. qđ autem fit fm ordinem: malũ non est: cũ malũ accidat in ptermittendo ordineꝫ. item quod fm ordineꝫ fit est intentum ab agẽte. malũ autẽ contingit pter intẽtionem agẽtis vt dictũ est Dionisio teste. relinquit igitur q malũ nõ habeat causam p se sed p accidẽs. dictũ est autem q causa mali esse non põt nisi bonum. bonũ igit est causa mali per accidens. ¶ Sed cõsiderãdũ est q causa p accidens dicitur aliquid alicuius dupliciter. vno modo fꝫ q p accidẽs se tenet ex parte cause et hoc dupl'r. vno modo quia preter intentionem cause effectus sequit ab illa: quãuis actio cause ad ipsum effectũ pertingat sicut patet in eo qui fodiendo sepulchrum inuenit thesaurum. alio modo causa per accidens dicit q2 nichil operatur ad effectuꝫ sed ex eo q accidit cause agenti: causa p accidẽs nominatur. sicut album dicit esse causa domus p accidens eo q accidat edificatori qui est causa p se domus. alio modo dicitur causa p accidens ex parte effectus quia. s. accidentalitas est ex parte effectus. et hoc iterum contingit dupliciter. dicit enim effect᷒ p accidens vno modo quia licet ad ipsum terminatur actio cause agentis: accidit tamen effectui per se intento preter intentionẽ agẽtis. queadmodum est inuentio thesauri que preter intentioneꝫ agentis accidit fossioni sepulchri que est effect᷒ per se intentus. alio modo effect᷒ p accidens dicitur ad quẽ actio agẽtis nõ terminatur sed ex eo q accidit effectui per se: effect᷒ p accidens nominatur. sicut albũ quod est accidẽs domui: dici potest effect᷒ per accidens edificatoris. cum ergo dicitur q bonum est causa mali per accidens: veritatẽ habet capiendo per accidens vtroqꝫ modo et ex parte. s. cause agẽtis et ex parte effect᷒ quãuis nõ oĩno simili. nã semp illud verum est fm q per accidẽs sumitur ex parte effectus: non tamen semper habet veritatem fm q per accidens accipitur ex parte cause sicut ex sequente notabili manifestum fiet. Accipiuntur supradicta et dictis. S. Tho. pma parte questione .49ª. articulo primo. Et in de potentia dei. q. 3ª articulo. 6ª. ad. 6m. Et in. q. de malo. q. prima articulo. 3ª. in corpore et ad. 14m.

¶ Tertio Notandum est prout Sanctus Thomas deducit in questionibus de malo loco proxime allegato in corpore. Et contra gentiles libro. 3ª. capitulo. 10. q dupliciter malum causatur ex bono. vno modo bonum est per accidens causa mali inq̃ꝫ est deficiens: et hoc per accidens sumitur ex parte agentis. alio modo inq̃ꝫ est per accidens agẽs: et hoc per accidens attenditur ex parte effectus. exemplum primi. vt in naturalibus huius mali quod est monstruositas partus causa est virtus actiua seminis deficiens. hic autem defectus nõ accidit semini inq̃ꝫ est agens: non enim agit fm q deficit ei virtus sed fm q habet aliquid de virtute. si enim penitus virtute careret: nichil omnino ageret. neqꝫ refert q defectus sit in virtute agẽtis vl' in instrumento quia agens vtroqꝫ agit et v'tute et instrumento. exemplum secundi. sicut hui᷒ mali quod est corruptio aque: causa per accidens ẽ virtus ignis actiua inducens qualitatem contrariam qualitati que requiritur ad consistentiam aque non inq̃ꝫ est deficiens imo magis quanto fuerit perfectior et maioris vigoris: tanto id malum magis inducet. sed causa est quia principaliter intendit formam ignis materie inducere cui effectui necessario coniungitur corruptio et non esse aque. coniungitur autem malum effectui principaliter intento: aliquando ratione materie effectus que si indisposita fuerit ad recipiendã impressionem agẽtis: necesse est q in effectu sequatur defectus. sicut quando propter materie indigestionem vel paucitatem: partus monstruosi sequuntur. ex parte vero forme inquit malũ per accidens inq̃ꝫ forme ipsius effectus necessario adiungitur priuatio alterius forme. hoc autem malum contingit in omni generatione naturali cum generatio vnius sit corruptio alterius. sicut autem in naturalibus malum per accidẽs causat a bono: sic et eodẽ modo in artificialibus accidit. ars enim imitatur naturam inq̃ꝫ potest. verũtamen sicut in precedente notabili tangebatur nõ omnino similiter malum causatur a bono p accidens sumptum ex parte agentis et sumptum ex parte effectus. quoniam semper contingit malũ causari a bono per accidens sumptũ ex parte effectus: non tamen semper contingit per accidẽs sumptum ex parte cause agentis prout Sanctus Thomas notat in de malo questione pma articulo tertio ad sextum. nam quia in naturalibus et in artificialibus terminus actionis est aliquid operatum et aliquis effectus: non potest causari

malum per actionem agentis quin cõiungat effectui principaliter intento vel ex parte materie vel ex parte forme. sed malum aliquando causatur ex bono quod non est deficiens virtute: sicut quãdo malũ corruptionis aque causat per virtutem ignis in materiã aque formã ignis inducẽtẽ: et tunc malũ nõ cõtingit p accidẽs ex parte agẽtis cũ nõ sit deficiẽs: est tamẽ malũ p accidens ex parte effectus qui est ignis generat⁹ cui adiungitur corruptio aque quã nõ cõpatitur forma ignis In volũtarijs vero etiã bonum est causa vtroqȝ modo p accidẽs mali et inq̃ȝ^m est dficiẽs et inq̃ȝ^m est p accidẽs agẽs. est aũt in volũtarijs actionib⁹ causa et pncipium volũtas que in sui natura bonum quoddã est. volũtas ergo ẽ causa p accidẽs mali ⁊ inq̃ȝ^m est p accidẽs agẽs quia. s. fert in aliquod bonũ cui cõiunctũ est simpliciť malũ: et inq̃ȝ^m est bonũ deficiẽs. quia ante electionis malũ actum: oportet pconsiderare defectũ aliquem in voluntate cui⁹ rõne p accidẽs malum eligit. hoc autẽ sic deducit. in omnib⁹ enim regulatis ⁊ mensuratis bonũ est q̃ sue regule et mẽsure cõformẽtur. malũ vero contingit econtra si mensure ⁊ regule nõ cõcordent. volũtas aũt et ipsius opationes ac delectationes et quicqd est aliud in rebus humanis: mensurari debẽt ⁊ regulari fm regulaȝ rõnis et legis diuine que sunt volũtatis pncipia motiua. sicut ergo male et nõ recte incisionis ligni: causa est q2 artifex sine regula et mẽsura lignũ scindit ac p hoc malam et distortã incisionẽ pcedit in artifice defect⁹ aliquis: ita et in voluntate defectus qdam pcedit electionem inordinatam quia. s. nõ attẽdens ad regulã legis diuine et rõnis eligit. hic aũt defect⁹ actum volũtatis precedens: nõ est malũ aut vitiũ morale licet sit voluntarius: quia neqȝ est culpa neqȝ pena. nõ enim voluntas tenetur nec põt attendere semp actu ad regulã diuine legis aut rationis: sed ex hoc accipit p̃mo rõnem culpe q̃ sine actuali cõsideratione regule procedit ad electionẽ. sicut artifex non peccat p eo q̃ non semp mensurã tenet in manu sed ex eo q̃ non tenens mẽsurã: ad incidendũ pcedit. ¶ Aduertendum tamen q̃ non omnino similiter causatur per accidẽs malũ in moralibus et in naturalibus vel artificialibus. nam quia malum morale in sola actione consistit non in effectu producto cum morales virtutes factiue non sint et bonitas vel malicia actionis agenti ascribatur: ideo malum morale non causatur per accidens ex materia vel forma effectus sicut in naturalibus et artificialibus: sed ex solo defectu agentis. ita q̃ malum morale quod est peccatum ⁊ culpa: simul causatur per accidens a bono agente vt a voluntate et inq̃ȝ^m est deficiens regulam nõ attendendo et inq̃ȝ^m est per accidens agens inq̃ȝ^m eius actioni adiungitur malum deformitatis: qd non ab actione ipsa sed a voluntate deficiẽte cõsequitur. quod autem hic dicitur q̃ ex solo defectu agentis causatur malum in moralibus: debet intelligi de agente pprimo quod est voluntas.

¶ Quarto Notandum est prout. S. Tho. inquit in hac distinctione articulo. 3° ad. 4^m q̃ in voluntate creata inuenitur duplex defectus. vnus qui est potẽtialis causa mali scilicet esse ex nichilo: nam ex eo q̃ volũtas creata ex nichilo est deficere potest peccando: non tamen iste defectus est sufficiens et actualis causa mali moralis scilicet operationis indebite. sequeretur enim q̃ voluntas semp deficeret cum semper habeat hunc defectum. alius autem est voluntatis defectus actualis fȝ q̃ actu deficit regulam diuine legis et rationis non tenens aut non attendens: et iste defectus est sufficiens causa mali moralis. omnis enim electio ⁊ actus procedens a voluntate put sub isto defectu stat: est malum moris. illius autem defectus non oportet q̃ causa sit quidam alius defect⁹ in voluntate preexistens actu quia sic esset pcessus in infinitum. sed ipsa voluntas fm se considerata illius defectus est causa cuȝ sit domina sui act⁹ ac per hoc ad vtrũlibet libera. vnde ipsa seipsaȝ determinare potest et huic vel illi. i. bono vł malo adherere et regulam attendere vel non attẽdere. non enim voluntas necessitatur a suo motiuo vt a delectabili fm sensum cõtra ordinẽ rõnis aut legis diuine allicientẽ neqȝ ei⁹ impressionem recipit quẽadmodum corpus naturale impressionem agẽtis necessario recipit. nam quãtũcũqȝ exterius sensibile moueat et alliciat: in potestate tamen voluntatis est motum eius sequi vł non sequi. vnde mali quod accidit ex hoc q̃ delectabile fm sensum sequitur: non est causa sufficiens delectabile mouens sed magis ipsa volũtas ¶ Qꝫ autem volũtatis defectus in non tenendo vel non attendendo regulam est formaliter non ens priuatiuum: non obstat quin dici possit causa per accidens sicut remouens prohibẽs. quoniam et ignorantia que non est aliquid positiuum sed priuatiuum: causa per accidens ẽ peccati. est enim priuatio scientie perficientis rationem et illam dirigentis ad actus humanos. que sc̃ia prohiberet actũ pcti si eẽt. vñ ⁊ puatio ponit a pño pmo phi. pncipium et causa per accidẽs

rerum mobilium.

Quinto Notandum est ꝙ cū malum sit priuatio boni ⁊ nō sit pura et absoluta negatio sed negatio in subiecto apto nato: tria bona cōsiderātur ad que malum habet cōparationem. vnū est bonum quod malum priuat cui directe opponiꝰ priuatiue. aliud bonum est subiectum mali. tertium bonum ē inclinatio ⁊ habilitas subiecti ad receptionem forme vel habitus cuius malum est priuatio. et ad actus circa quos est habitus vel forma primum bonum: malum totaliter priuat. huius eni boni ē per se ⁊ directe priuatio sicut cecitas totaliter visum aufert. bonū autem quod est mali subiectuꝫ neqꝫ tollit neqꝫ minuit: qꝛ neqꝫ illi opponitur immo in ipso fundaꝰ. tertium bonum qḋ est habilitas ⁊ inclinatio: malum nō omnino tollit sed minuit. Ad cuius intellectum considerandum est ꝙ habilitas et inclinatio nature ad aliquam formā vel actū qui est ipsiꝰ perfectio: media ē inter duo. fundatur eni sicut in radice in natura ipsa ⁊ tendit in bonum qḋ est forma vel actꝰ sicut in terminum. dupliciter igiꝰ intelligi pōt eius diminutio. vno mō ex parte radicis. i. fm ꝙ in natura radicaꝰ. alio mō ex parte termini ad quem est. pmo quidem mō habilitas ⁊ inclinatio nō diminuitur per malum. qꝛ est quedā ipsius nature ꝓprietas ex eiꝰ principijs naturaliter emanans. vñ ea ipa rōne qua malum corrumpere aut diminuere nō pōt naturam sui subiecti: neqꝫ etiaꝫ corrumpere aut diminuere pōt ipsam nature inclinationē et habilitatem ex ea parte quā in natura radicaꝰ. nō enim posset isto mō vnum sine altero tolli aut diminui. diminuiꝰ tñ predicta habilitas ⁊ inclinatio secundo mō ex parte. s. termini. qꝛ malum icidens ipedit ne habilitas et inclinatio nature attingat ad formam vel actū ad quem est. sicut exēpli gratia. cecitas oculo incidēs impedit et ꝓuat ne habilitas eiꝰ ⁊ aptitudo videndi reducatur in actum: et tñ non ipsam totaliter neqꝫ in sua radice corrūpit. nam sꝑ remanet aptitudo ad videndū in ipa animalis natura: que etiā in ceco semꝑ apta nata est ad videndū. cuiꝰ signum est ꝙ si organum oculi in pristinā dispositionem per aliqḋ agens reducaꝰ: virtus visiua in natura aialis radicata actū videndi attingit. similiter etiā in corpore diaphono qḋ inclinationem ⁊ aptitudineꝫ hꝫ ad recipiendā lucem solis: diminuitur naturalis eiꝰ habilitas ⁊ inclinatio ex ꝑte termini ꝑ nebulas superuenientes ne. s. lumen actu recipiat cū tñ semꝑ habilitas ipa ⁊ aptitudo in corpore diaphono maneat. vñ ⁊ nebulis sublatis: sine aliqua eius alteratiōe aut noua dispositiōe lumē recipit ad presentiā solis. Aduertendum tñ ꝙ quādo malū vel aliquid ex eo consecutum inheret actui vel habitu subiecto apto nato: nō soluꝫ impedit eius inclinationem ne terminum attingat perfectionis ad quā est sicut in exemplo dato de nebulis interpositis corpori diaphono cōtingit: sed simul cū hoc facit subiectum minus aptum vel habile ad ipsam pfectionem. eo ꝙ ipsū malū vel eiꝰ sequela subiectum afficit ex opposito sue naturali inclinatiōi ⁊ habilitati sicut in exēplo de aiali ceco dato. nō enim cecitas solūmō impedit ne oculus ceci videat colorem sed simul cū hoc facit organum visus minꝰ aptum ⁊ ipam visus potentiā minꝰ habilem ad videndū: quēadmodum corpꝰ calefactū minus aptū est vt fiat frigidū. difficiliꝰ enim frigidi impressionem recipit q̄ꝫ si calidū nō fuisset. et per hūc modū peccatum diminuit aptitudinem ⁊ inclinationē hominis ad gratiā et ad actus virtutis ꝑagēdos inquantuꝫ mentē afficit et disponit ad oppositū sue inclinatiōis. ac ꝑ hoc ipam inclinationē minuit et remissiorem facit lege oppositorum. et tāto minor fit ⁊ remissior: quāto per peccatuꝫ magis elōgatur ab actu. s. gratia et virtute. verūtamen inclinatio ipa et habilitas nunq̄ꝫ omnino tolliꝰ. eo ꝙ sicut dictū est radicaꝰ in pricipijs nature humane q̄ neqꝫ peccatum tollit neqꝫ diminuit. vñ sublato peccati obstaculo: libere tendit in finem ac perfectionem cōnaturalem. Et si obijciaꝰ cōtra. quia peccatum qḋ est culpa est accidens subiectiue inherens nō homini aut eiꝰ menti sed ipius operationi cū sit deformitas ⁊ deordinatio actus. i. actiōis. Respondemus dupliciter. primo ꝙ peccatum ⁊ culpa principaliter cōsistit in actu interiori volūtatis cuius est primo deformitas et deordinatio. vnde quia huiuscemodi actus interiores subiectiue sunt in agente quod est voluntas: ideo deformitas peccati et culpe subiectiue inheret voluntati: ac per hoc priuare potest ipsam naturali sua dispositione et habilitate. Respondemus secundo ꝙ etiā capiendo peccatum et culpam prout est deordinatio et deformitas actus exterioris: intelligitur volūtati inherere: nō fm se ꝫ per id quod ex eo in voluntate consequitur. ex quolibet enim actu peccati mens hominis disponitur vt consimilem actum facilius committat. ex actibus enim vt docet philosophus. 2°. ethi. causantur in mēte dispositiones ⁊ habitus ad similes actus inclinantes. huiusmodi autem inclinatio opposita est nāli mentis seu volūtatis inclinatiōi ⁊ habilitati et ꝑcōsequēs illā pōt minuere ⁊ remissaꝫ facere.

Dicitur autem malum siue peccatum diminuere aliquod bonum non ꝓprie ꝛ effectiue sed mō loquendi abusiuo quasi formaliter. dicitur enim cecitas priuare visum quia est ipsa visus priuatio. et dicitur malum diminuere bonum quia est ipsa boni diminutio. ad similitudinem qua albedo dicitur parietem colorare: quia est ipse parietis color. Accipiūtur premissa in hoc notabili ex dictis S. Tho. in hac distinctione articulo. 5°. Et pª p. questione. 48. arti. 4°. Et. pª 2ᵉ. q. 85. arti. 2°. Et cōtra gen. libro tertio caº. 12°. Et in q̄stionibus de malo questione. 2ª. arti. 11°. et. 12°.

Quantū ad articulum quartum respondendū est obiectionibus aduersariorū. Et quidem ad primū cōtra primam conclusionem patet respōsio ex primo notabili vbi expositum ē quomodo malum ꝛ priuatio dicuntur non ens ꝛ dicūtur eē in subiecto. ¶ Ad. 2ᵐ dicit̄ ꝙ solutio ibi data bona est. s. ꝙ dolor ꝛ tristicia sūt mala tm̄modo denominatiue ꝛ concretiue. et ad eius improbationem negatur assumptum. neq̧ valet eius probatio. quā ideo dolet quis ꝛ tristatur q2 aliquo bono debito sibi priuatur. Leticia ꝛ delectatione q̄ naturaliter sunt bonum anime. et ad cōfirmationem dicitur ꝙ pena inquantum huiusmodi ē malum nō simpliciter sed ꝺm quid. i. alicui qui pena punitur. simpliciter autem bonum quoddam est prout Sanctus Thomas notat in. q. de malo. q. prima articulo p°. ad. pᵐ. vbi exponens dictum illud Esaye. ego dn̄s faciens pacē ꝛ creans malū dicit: malum dicit̄ esse creatum non inquantum est malum sed inquantum est simpliciter bonum et ꝺm quid malum. ¶ Ad. 3ᵐ. concedimus totū processum. nec conclusio est absurda recte intelligentibus sicut arguens falso putat. non enim tristicia malum est nisi quia aliquo bono priuat tristem. si enim ꝺm se malum esset non diceret apostolus secūda corin. 7°. que enim ꝺm deum tristicia est penitentiam in salutem stabilem operat̄. seculi autem tristicia mortem operat̄. vn̄ Augu. 14°. de ciuitate dei ipsa inquit tristicia reperitur in bono. nam laudat apostolus corinthios ꝙ cōtristati fuerunt ꝺm deum. ¶ Ad. 4ᵐ. dicitur ꝙ si pena dāni capiatur intransitiue prout ex vsu doctorum theologorum significat carentiam visionis diuine vel magis generaliter carentiam boni spiritualis: vtraq̧ consequentia est falsa neq̧ arguens illam probat. si autem cum dicitur pena dāni constructio sit transitiua et dānum accipiat̄ cōmuniter pro quocūq̧ nociuo. prima cōsequentia est vera. sic enim cum dicitur pena dāni idem est ac si dicatur pena inferens dānum. est eni vtrumq̧ verum ꝙ omnis pena siue sensus siue dāni infert vel causat damnum. i. nocumentum vel incōmodum aliquod. et tūc secunda cōsequentia est falsa qua dicitur et nulla est pena sensus. nam i predicto sensu: pena dāni et pena sensus non distinguuntur nisi sicut superius ꝛ inferius. sed omnis pena sensus est pena dāni. i. dānum vel nocumētum inferens. neq̧ in hac acceptione verificatur cōmunis doctorum diuisio pene i penam dāni et in penam sensus. ¶ Ad. 5ᵐ. dicitur ꝙ priuatiōes ille quas arguens cōmemorat nō priuabant aliquo bono ꝓ tunc debito et per cōsequens maluꝫ pro tūc nō fuerunt. nō enim quecūq̧ priuatio boni debiti est malū nisi sit p̄uatio boni debiti inesse q̄n debet ꝛ sicut oꝫ. vn̄ consequens p̄me cōsequētie verū est. ¶ Ad. 2ᵐ. ꝓbationeꝫ falsitatis illiꝰ cōsequētis negat̄ cōsequentia. et ad eiꝰ ꝓbationē ex auctoritate Aug. dr̄ ꝙ Augu. loquit̄ de malo nature rōnalis vel intellectualis in statu post pctm̄. vt eni S. Doc. dicat in. q. de malo. q. pª. ar. 4°. in. cor. de rōne pene est ꝙ hēat respectuꝫ ad culpam. dr̄ enim ꝓprie aliquis puniri q̄n patitur malum ꝓ aliquo qd̄ cōmisit. hꝫ aūt traditio fidei ꝙ nullū nocumentum creatura rōnalis potuisset incurrere neq̧ quantū ad aiam neq̧ quantū ad corpus neq̧ q̄tū ad aliq̄ exteriora: nisi pctō precedēte vel in ꝑsona vel in nā. et sic sequitur ꝙ oē maluꝫ rōnalis nature vel sub culpa vel sub pena cōtinetur. ¶ Ad. 6ᵐ. dr̄ ꝙ minor est falsa. imo in casu illo tam hō q̄m angelus p̄uaretur aliquo bono q2 fieret minꝰ habilis ad grām. in vtroq̧ eni aptitudo ꝛ habilitas ad grāꝫ ꝛ ad opus virtutis diminueret̄ per pctm̄. Vn̄ in. q. de malo. q. pª. ar. 4°. S. Doc. simile argumētū inducit sic. cōtingit aliquem gratiam nō habentē peccare. culpa aūt ois cū sit malū: aliqd̄ bonū priuat. nō aūt priuat bonū grē cū suppositū sit ꝙ grām non hēat. ergo ꝛc. ad quod respōdet. Ad. 7ᵐ dicendum ꝙ in eo qui nō hꝫ grām: culpa aptitudinem p̄uat ad gram̄ nō totalit̄ tollendo sed ip̄am diminuēdo. hec ille. et. q. 2ª. ar. 11°. in. c. pctm̄ inquit qd̄ est obstaculū gratie non solū grām excludit: sed etiā facit animā minus aptā vel habilem ad grē susceptionē et sic diminuit aptitudinem vel habilitatē ad grām. vnde cuꝫ huiusmodi habilitas sit quoddā bonū nature: pctm̄ diminuit bonū nature. Item arti. 12°. 9°. loco sic arguit. p̄uatio nō priuat nisi qd̄ est. sꝫ grā non fuit in angelis ante pctm̄. ergo

peccatū angeli nō puauit gr̄e bonū. ergo et c̄. ad quod respōdet q̄ puatio nō solū priuat qđ est sꝫ etiā id qđ natū est eē. pōt enī aliqs puari aliq̄ qđ nūq̄ȝ habuit dūmodo nat⁹ fuissꝫ bͤre. Et per hec pꝫ rn̄sio ad secūdā instātiā. nā si peccator iterū de nouo peccet: sicut fit peior q̄ȝ pus: ita ꝛ plus puat̄ bono nature. s. aptitudine et habilitate ad gr̄am et opa v̄tutis q̄ȝ pus. fit enī remissior ꝛ magis elō gat⁹ a gr̄a. vt. n. S. T. deducit. p⁹. p. q. 48. arti. 4⁹ in. c. in infinitū pōt fieri additio in peccatis p q̄ sp magis ac magis minuit̄ habilitas aīe ad gr̄aȝ. ¶ Ad. 7ᵐ d̄r q̄ antecedēs ē falsū in eo q̄ dicit anihilationē substātie angeli eē quoddā malū. nam cū puatio mali supponat cōstātiā subiecti et sui rōne: ēē nō pōt q̄ malū angeli sit anichilata ei⁹ sb̄a. vn̄ ph̄s. 4⁹. ethi. pbat q̄ si malū integrū sit: seipȝ destruit. q2 destructo omi bono qđ requirit̄ ad integritatē mali: subtrahit̄ etiā ip̄m malū. Et p hec pꝫ rn̄sio ad cōfirmationes. vt. n. S. T. dicit ð po⁹ dei. q. 5⁹. ar. 3⁹. ad. 14ᵐ anichilatio rerū nullū malū est. q2 omne malum fundat̄ in bono cuȝ sit puatio. vn̄ sicut ante rerū creationē malū nō erat: ita neq̄ȝ malū essꝫ si omīa de⁹ anihilaret. ¶ Ad argumēta Scoti cōtra secūdā ꝯclusionē ad pmū dicit̄ q̄ defectibilitas in volūtate ad sensuȝ arguentis q̄. s. pueniens ex eo q̄ voluntas est ex nichilo: ē cā p accidēs pcti sed valde remota ita q̄ ip̄a p̄cise nō est sufficiēs cā peccati vt in q̄rto notabili ex dictis S. T. fuit deductū. et cū arguens infert q̄ si ē cā p accidēs ergo frustra ponit̄: negat̄ ꝯn̄a. neq̄ȝ arguēs illā pbat. cause enī p accn̄s a ph̄o ponūt̄ primo et. 2⁹. phi. et in quāmultis alijs locis et non frustra. rn̄sionē aūt quā arguēs ponit nō cogimur sustinere cū data a nobis sufficiat et sit magis ad ppositū. ex abūdāti tn̄ dicim⁹ sustinēdo illā q̄ cū S. Doc. dicit q̄ volūtas inq̄ȝᵐ ē deficiēs est causa peccati p accidēs: nō intelligit de defectibilitate volūtatis inq̄ȝᵐ est ex nichilo. q2 vt allegatuȝ est in quarto notabili ex dictis ei⁹: huiuscemodi defectibilitas nō est sufficiēs causa peccati nisi ali⁹ incidat defect⁹. vn̄ obiectio arguētis q̄ pcedit ð dicta defectibilitate nō est ad ppositū respōsionis nec militat ꝯ illā. ¶ Ad pmā cōfirmationē dicim⁹ q̄ ip̄a seip̄aȝ soluit cuȝ dicat q̄ idē est cā puationis et habit⁹ vni⁹ p se. s. hitus et alteri⁹ p accidēs. s. puationis. vn̄ cōcedim⁹ q̄ volūtas vt volūtas est pp̄riū subm̄ et causa ppa bone volūtatis et male sꝫ vni⁹ p se et alteri⁹ p accidēs modo exposito in tertio et q̄rto notabili. vbi et dictis S. T. deductū fuit q̄ volūtas nō solū est cā mali p accidens inq̄ȝᵐ est deficiēs sed aliquādo etiaȝ si nō sit deficiēs. ¶ Ad. 2ᵐ cōfirmationē d̄r q̄ pma pars antecedētis supponit falsuȝ q̄. s. nos dicam⁹ q̄ volūtas inq̄ȝᵐ defectibilis peccat. hoc aūt falsuȝ ē. imo dicim⁹ q̄ defectibilitas nō est sufficiēs ꝛ actualis causa peccati. cōsequēs etiā q̄ȝᵐ ad secundā ptem est falsum neq̄ȝ sequit̄ ex p̄missis. q2 posito sed nō cōcesso q̄ volūtas inq̄ȝᵐ defectibilis peccat et inq̄ȝᵐ defectibilis nō pōt bene velle: nō ideo sequit̄ q̄ si peccat nō peccat. qm̄ volūtas pōt bene velle nō inq̄ȝᵐ defectibilis sed inq̄ȝᵐ est q̄d bonū et est apta nata bonū facere et velle. nec necessitat̄ ex eo q̄ est defectibilis ad male volēduȝ. q2 defectibilitas nō tollit volūtati liberū actū et liberā electionē. vn̄ si peccat libero arbitrio peccat. ac per hoc culpabiliter peccat. peccat enī in eo qđ vitare pōt. vn̄ in hoc argumēto cū suis cōfirmationibus multiplex est defect⁹ ꝛ multa falsa assumunt̄. ¶ Ad. 2ᵐ dicit̄ pmo q̄ assūptuȝ est falsum. et ad ei⁹ pbatiōes negat̄ ꝯn̄a neq̄ȝ arguēs illā probat. Dicit̄ secūdo q̄ ex toto pcessu argumēti nō aliud cōcludit̄ q̄ȝ q̄ libertas volūtatis et ip̄sa volūtas libera ppe est cā p accn̄s peccati qđ nos nō negamus ſ dicim⁹ q̄ aliqn̄ etiā ip̄e defect⁹ volūtatis ē cōcausa p accidēs peccati sicut dictum ē in tertio notabili. Vn̄. S. T. i. q. ð malo. q. p⁹. ar. 3⁹ ad. 6ᵐ sic ait. aliqđ bonū ē causa mali inq̄ȝᵐ ē deficiens. non tn̄ hoc solū modo bonū est causa mali: sꝫ etiā quodā modo bonū nō inq̄ȝᵐ ē deficiēs est cā mali p accidēs. Idē p̄miserat in. cor. q. gratis ḡr falsa ꝯn̄a arguēs infert vltimo q̄ nō pōt poni volūtas cā p accidēs peccati accidētalitate se tenente ex pte cause. nō enī id sequit̄ ex p̄missis. ¶ Illa āt q̄ arguēs inducit ad pbādū q̄ volūtas non sit cā p accidēs accidētalitate se tenēte ex parte effect⁹ Ad pmū negat̄ ꝯn̄a. nō. n. omne p accidēs est casuale sed illud p̄cise qđ cōiūgit̄ effectui vt in paucioribus et raro. nā in his tātūmodo repiunt̄ casus et fortuna put ph̄s docet. 2⁹ phi. p accidēs aūt qđ semp vel vt frequēter accidit nō est casuale. vt. n. S. T. dicit cōtra gē. li⁹. 3⁹ ca⁹. 6⁹. si bonū qđ agēs intēdit habeat cōiunctā puationē boni s̄m rōneȝ vel semp vel frequēter: sequit̄ malū morale non casualit̄ sed vel semp vel frequēter: sicut pꝫ in eo qui vult femina vti pp̄ter delectationē cui adiūcta est inordinatio adulterij. vn̄ maluȝ adulterij nō sequit̄ casualit̄. esset aūt casuale malū si ad id quod intēdit sequeret̄ peccatū vt in paucioribus. hec ille. Idē in sententia dicit in. q. de malo loco prime allegato ad. 15ᵐ. ¶ Ad. 2ᵐ negatur ꝯn̄a. qm̄ volūtas creata vult positiuū peccati p̄termittēdo regulā diuine legis vel rōnis quā tenet̄ attēdere et seq̄ et ideo peccat. volūtas aūt increata vult positiuū peccati nullā regulā trāsgrediendo

lino ſm regulā ſue ſapiētie et ꝓudentie et ideo nō eſt ſimile vtrobiqꝫ. Et hec rn̄ſio accipit̄ ex dictis. S. T. in hac diſ. ar. 3°. ad. 3ᵐ. et magis infra diſti. 37ᵃ. articulis. p°. et. 2°. Et pᵃ. p. q. 49ᵃ. ar. 2°. Et. pᵃ. 2ᵉ. q. 79. articulis. p°. et. 2°. Solutio aūt quā arguēs ponit licet non ſit directe ad formā argumēti: et tn̄ verū eſt qḋ aſſumit: capiendo defectū nō ex parte cauſe ſed ex pte effect⁹ ſ3 ꝙ expoſitū fuit in tertio notabili. qꝛ. ſ. omne qḋ cāt malū eſt deficiēs. i. defectū cauſans ꝓut exponit S. T. in. q. de malo. q. p°. ar. 3°. ad. 6ᵐ. et ad huius ꝓbationē negat̄ ꝯña. neqꝫ valet eius ꝓbatio qm̄ falſum aſſumit. nō eni ḋficere in ꝓpoſito nr̄o eſt idē qḋ nō efficere ſ3 ē efficere deficiēter vl' defectiue. dr̄ eni volūtas deficiens cauſa pc̄i ꝑ acc̄ñs qꝛ efficit actū peccati defectiue qꝛ nō ſicut debet. i. nō ſeruās debitū ordinē et regulā quā ſeruare tenet̄. de⁹ aūt eſt cauſa act⁹ vel actionis peccati ſicut debet. i. ſm ordinē ſue ſapiētie et ꝓudentie debitū nihil agēdū vel obſeruādū ꝑtermittens. vn̄ argumentū ꝓcedit ex falſo. Solutio aūt data ex verbis Anſelmi nō eſt nobis neceſſaria: ſed qꝛ argumēta q̄bus improbat̄ nō ꝯcludūt: ideo rn̄detur ad ꝑmū ꝑmo ꝙ inſtātia nature ab arguēte introducta: quedā figmēta ſunt. nō. n. inſtātia locū habēt in gradib⁹ nature ꝑ ſe ſed in ꝑori ⁊ poſteriori ſm tēpus. ꝑus eni ⁊ poſteri⁹ ſm naturā ꝑ ſe: arguūt ꝙ vnū ſit vel depēdeat ab alio et ꝙ vnū intelligi poſſit alio nō itellecto: ſ3 nō arguūt ꝙ vnū ſit in vno inſtanti et aliud in alio inſtanti. alias ꝑus et poſteri⁹ nō ſolū eſſent ſ3 naturā ſed etiā tpe. nā inter quelibet duo inſtantia eſt tēpus mediū vt ꝓbat̄. 4°. et. 6° phi. Reſpōdet̄ ſc̄do ꝙ cū in omni actione cauſe ſecūde ſimul tpe cā prima coagat ⁊ cooꝑet̄ cauſe ſecūde et ecōtra ⁊ ipſa actio cauſe ſecūde ſit etiā a cā ꝑma: ficticie ne dicā falſe diuidit̄ tēpus in quo fit actio peccati ī duo inſtātia in quorū vno agat de⁹ et in alio coagat volūtas. nā ſimul in toto tpe ipſius actionis coagit de⁹ volūtati et volūtas deo: et ſimul eadem actio peccati rectitudinē habet cōparata ad deū et hēt obliquitatē ac deformitatē ſm ꝙ a voluntate ꝓcedit: cui⁹ rō paruꝫ ſupra tacta fuit. cū ꝫ ergo arguēs q̄rit an de⁹ cauſet rectitudinem illius actionis in. a. inſtāti: dicim⁹ ꝙ ſic et etiā in inſtāti. b. et cū ex hoc infert ꝙ volūtas in. b. inſtāti non cauſat peccatū: negat̄ ꝯña. et ad ei⁹ ꝓbationē negat̄ iterꝫ ꝯña q̄ꝫᵐ ad hoc ꝙ rectitudo et peccatuꝫ ſibi oppoſitū ſimul ſint in volūtate. dicim⁹ enim ꝙ in vtroqꝫ inſtāti volūtas cauſat pc̄m et eſt priuata rectitudine actionis quā deberet hr̄e. et ꝑ ꝯñs ipſe actus volūtatis ꝓut a volūtate ꝓcedit ē ꝑuatus rectitudine debita: cū hoc tamē ſtat ꝙ ipſe idē act⁹ rectus ſit et ordinat⁹ ſm ꝙ eſt a deo. vt eni. S. T. dicit. pᵃ. 2ᵉ. q. 79. ar. 2°. in cor. deus ē cauſa omnis actionis inq̄ꝫᵐ eſt actio: ſed peccatū nominat ens et actionē cū quodam defectu. defectus aūt ille ē ex cā creata. ſ. libero arbitrio inq̄ꝫᵐ deficit ab ordine ꝑmi agētis. ſ. dei. vn̄ defect⁹ iſte nō reducit̄ in deū ſicut ī cām ſed in liberū arbitriū. ſicut defect⁹ claudicationis reducit̄ in tibiā curuā ſicut in cām non aūt in ꝟtutē motiuā a qua tn̄ cauſatur quicquid eſt motionis in claudicatione. et ſm hoc de⁹ eſt cauſa act⁹ peccati nō tn̄ eſt cauſa peccati qꝛ nō eſt cauſa hui⁹ ꝙ. ſ. act⁹ ſit cū defectu. hec ille. Et in reſpōſione ad ſecūdū. dicendū inquit ꝙ in hominē ſicut in cām reducit̄ nō ſolum act⁹ ſed etiā ipe defect⁹. quia. ſ. nō ſubditur ei cui debet licet hoc ipe nō intendat ꝑncipalr̄ et ideo homo ē cauſa peccati. ſed de⁹ ſic ē cauſa actus ꝙ nullo modo eſt cauſa defect⁹ ꝯcomitātis actum et ideo nō ē cauſa pc̄i. Idē in ſentētia dicit ī hac diſti. ar. 3° ad. 3ᵐ. Et. pᵃ. p. q. 49. ar. 2°. ad. 2ᵐ. Itē in. q. de malo. q. 3ᵃ. ar. 2°. ī cor. pꝫ ergo ꝙ arguēs decipit̄ putās ꝙ in actu peccati deus nichil agat neqꝫ aliquā rectitudinē cauſet. hoc aūt ē falſum vt ex dictis apparet. ¶ Ad. 3ᵐ dr̄ ꝙ minor ē falſa. qꝛ cū volūtas coagat deo in cauſando rectitudinē: falſum ē ꝙ de⁹ ſit ei⁹ cauſa ꝑ ſe. ¶ Ad. 3ᵐ ꝑncipale qḋ eſt Aureoli dicim⁹ ꝙ ꝓcedit ex falſa imaginatione ꝙ. ſ. nos dicam⁹ defectibilitatē voluntatis ꝑ ſe cauſam eſſe peccati. hoc aūt nō dicim⁹ ſed ꝙ volūtas deficiēs inq̄ꝫᵐ ē deficiēs ē cā peccati. ¶ Ad. 4ᵐ negat̄ antecedēs. nō eniꝫ de⁹ pōt directe et ꝑ ſe odio haberi. vn̄ reſpōſio ibi data bona ē. ⁊ ad ei⁹ improbationē negat̄ ꝯña. neqꝫ valet ei⁹ ꝓbatio qm̄ falſuꝫ aſſumit ſicut iacet niſi intelligat̄ ꝙ quicqd intellect⁹ pōt itelligere: pōt volūtas velle. ſ. intelligere ſ3 ſic ꝓpoſitio nichil ꝓbat. ſi eni intelligat̄ ſicut iacet: ꝓpoſitio eſt abſurda et erronea. nā intellect⁹ diuin⁹ pōt intelligere peccata ſ3 volūtas ei⁹ nō pōt velle peccata ¶ Ad. 5ᵐ negat̄ aſſumptū. et ad ei⁹ ꝯfirmationē ex dictis. S. T. dicit̄ ꝙ ꝓcedit ex falſo illorum intellectu. nō enim. S. T. intelligit vbi allegatur ꝙ odiū reſpiciat malū odiētis ita ꝙ eius voluntas velit ſibi malū ſub rōne mali: ſed ſenſus verborū eſt ſicut ipſe ibidem exprimit ꝙ odiens appetit malū ei quē odit. ac ꝑ hoc habet ꝓ obiecto malum non ꝓpꝛium ſibi ſed malum alterius inq̄ꝫᵐ eſt bonū ſibi prout ipſe. S. Doctor declarat ſupra. q. 29ᵃ. vbi ſpecialem tractatum facit de odio. vbi articulo ꝑmo docet ꝙ odiū habꝫ ꝓ obiecto malum alterius inq̄ꝫᵐ eſt bonum odientis. et

articulo. 2° ōducit q̄ odiū alteri⁹ ꝓcedit ex amo
re quē odiēs habet ad aliquod sibi bonuꝫ. differē
tia aūt odij ab ira attendit̄ in hoc q̄ odiuꝫ respi-
cit malū alterius directe: ira vero respicit nō solū
malū alterius sed etiā bonum iusticie vindicati-
ue ꝓut. S. Doc. deducit vbi arguēs eum allegat
arti. 2°. ¶ Ad argumēta Scoti cōtra tertiā con-
clusionē dicit̄ q̄ omnia ꝓcedūt ex falsa imagina-
tione q̄. s. peccatū diminuat naturā rōnalem vel
intellectualē aut bonū illud in quo est tanꝗ̄ i sub
iecto: et q̄ diminuat bonū p ablationem vel sub-
tractionem. hoc autem est falsum prout Sāctus
Thomas docet in hac distinctione articulo. 5°.
Et in glosa. lii. Et prima parte questione. 48ª. ar
ticulo tertio ad. 3m. et articulo. 4°. per totum.
Item prima. 2e. questione. 85ª. articulis primo
et 2°. Et in questionibus de malo. q. prima arti-
culo. 2°. in corpore et ad. 7m. Et questione. 2ª.
articulis. 11°. et. 12°. Quod autē bonum et quali
ter peccatum diminuat Sanctus Doctor in eis
locis declarat et breuiter fuit deductum in quin-
to notabili. Illud autē quod in quarto argumē
to presupponitur est falsuꝫ: q̄ scilicet peccata que
sunt ꝑuationes vnius boni non differunt specie.
qm̄ peccata nō distinguūt̄ ex parte auersionis sꝫ
ex parte cōuersionis. et ideo magis distinguunt̄
specie ſm obiecta actuum ꝗ̄ ſm bonum quod ꝑuat
etiā. Et de hoc. S. Tho. ꝑma. 2e. q. 72ª. ꝑ totuꝫ.
neqꝫ valet ꝓbatio arguētis. quia illud veritatem
habet ō puris ꝑuationib⁹. s. abstractiue sūptis: nō
de priuationibus cōcretiue sumptis vt accipitur
ex dictis. S. Tho. in questionibus de malo. q. 2ª
articulo. 9°. ¶ Ad. 5m. qđ est Durādi dicitur pri-
mo q̄ non est simile de augmento habilitatis p
intensionem et de eius remissione. quia intensio
forme respicit eius radicationem in subiecto eo
q̄ ex subiecti dispositione ōpendeat. remissio aūt
non solum ꝓuenit ex subiecti dispositione sꝫ etiā
ex quibusdā alijs impedimentis circunstātib⁹ vel
occurrentibus. lignum enim calidum fit calidius
ſm q̄ caliditas magis radicatur et profundat̄ in
ligno ſm eius maiorem dispositionem. sed pōt
fieri minus calidū a frigido vel humido vel alio
impedimento circunstāte. Respondetur secun-
do. q̄ argumentum procedit de intensione ac re-
missione forme que. s. prouenit ex parte subiecti.
hec enim fit per aliquid subiecto inherens. dimi-
nutio autem habilitatis anime que fit per pecca
tum: nō prouenit ex parte radicis idest ſm q̄ ha
bilitas radicatur in anima: sed ex parte termini
ad quem est prout dictum fuit in quinto notabi-
li. Respondet̄ tertio q̄ Sanctus Doctor nō ne-
gat simpliciter q̄ remissio et diminutio habilita-
tis que fit per peccatum non fit per aliquid inhe
rens subiecto sicut tactum fuit in quinto notabi-
li: sed q̄ ipsa diminutio habilitatis attēditur res-
pectu termini ad quem est: non ſm radicem quā
habet in subiecto. vnde in questionibus de ma-
lo. q. secunda articulo. 11°. in corpore sic cōcludit.
vnde manifestum est q̄ peccatum est obstaculuꝫ
quoddam impediens gratie susceptionem. om-
ne autem obstaculum alicuius perfectionis aut
forme: simul cum hoc q̄ excludit formā vel perfe
ctionem: facit susceptiuum minus aptum vel ha-
bile ad forme receptionem: et vlterius per conse
quens impedit effect⁹ forme vel perfectionis in
subiecto. et maxime si obstaculum illud fuerit ali
quid inherens habitu vel actu. hec ille. ¶ Ad. 6m
dicitur q̄ dupliciter deficit. primo in primo mem
bro diuisionis: quia primā habilitatem anime ad
bonum dicit esse synderesim. hoc autem falsuꝫ est
imo prius natura ꝗ̄ synderesis habilitas et apti
tudo ad bonuꝫ naturaliter inest anime tanꝗ̄ ei⁹
propria passio. secundo deficit in secundo mem-
bro diuisionis. qm̄ procedit de habilitate anime
ad bonum accidentali et aduēticia que. s. ex acti-
bus nostris causatur. nostra autem conclusio lo-
quitur ō habilitate et aptitudine anime natura-
li que principia humane nature naturaliter con-
sequitur. vnde argumentum non est ad proposi
tum. ¶ Ad argumentum ante oppositum respon
det Sanct⁹ Thomas in hac distictione articulo
secūdo ad. 4m. Et prima parte questione. 48ª.
articulo primo ad. 4m. Et in questionibus ō ma
lo questione prima articulo primo ad. 8m q̄ ma-
ior argumenti habet veritatem de eo quod agit
in alterum effectiue: malum autem sumptum for
maliter pro ipsa priuatione non dicitur agere ef
fectiue sed quasi formaliter priuat et corrumpit
bonum: quia est ipsa corruptio et priuatio boni.
Et in hoc articulus terminatur.

Distictio.xxxv.vj.vij.

Ircatrigesimā quintā et tricesimā sextam et tricesimā septimā distinctionem q̄ritur vtrū in quolibʒ peccato sit aliq̄s actus et arguit̄ q̄ sic. Dicit enim Aug⁹ ꝯ faustuʒ q̄ peccatū est dictū vel factū vel cōcupitum cōtra legem dei. sed in quolibet hoꝝ triū ponit̄ aliq̄s act⁹. ergo et c̄. ¶ In oppositū arguitur. q2 Jacobi. 4°. dicitur. scienti bonū et nō facienti: peccatū est illi. igitur ipsum nō facere est peccatū. ¶ In hac q̄stione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantuʒ ad primū articulū sit p̄ma conclusio q̄ omne peccatū quod est homini culpa: est act⁹. i. actio deordinata vel depēdet p̄ se vel p̄ accidēs causaliter vel occasionaliter ex aliquo actu cōiūcto vel remoto. Hāc cōclusionē tenet. S. Tho. p̄ma secūde. q. 71. articulo. 5° Et in. q. de malo. q. 2ª. articulo p̄mo. ¶ Secūda cōclusio est q̄ deus est causa act⁹ seu actionis q̄ est in peccato sic materiale: licet nō sit causa peccati q̄ʒᵐ ad ei⁹ formale quod est deformitas et deordinatio. Hāc conclusionē tenet. S. Tho. in hac distictione. 37ª. q. 2ª. articulo primo et. 2°. Et prima pte. q. 49ª. articulo. 2°. Et p̄ma secūde. q. 79. articulo p̄mo et. 2°. Et in de malo. q. 3ª. ar. p°. ⁊. 2°. ¶ Tertia cōclusio est q̄ omne malū in nā rōnali inq̄ʒᵐ huiusmodi est culpa vel pena. Hāc ꝯclusionē tenet. S. Tho. i hac dis. 35ª. ar. p°. Et pª pte. q. 48. ar. 5°. Et in. q. de malo. q. pª. ar. 4°. ¶ Quarta ꝯclusio est q̄ oīs pena inq̄ʒᵐ pena ē: est ꝓpter aliquā culpā. Hāc cōclusionē tenet. S. T. in hac distin. 36ª articulo. 4°. Et pª. 2ᵉ. q. 87. articulo. 7°.

Quantum ad articulū secundū arguit̄ cōtra conclusiones. Et quidē cōtra p̄maʒ cōclusionē arguit Gregorius de arimino volēs ꝓbare q̄ peccatū etiam cōmissionis nō sit act⁹ vel actio neq̄ aliq̄ entitas incōplexe significabilis. ⁊ arguit p̄mo sic. peccatū actuale non est aliud q̄ʒ voluntarie committere aliquid vel omittere cōtra rectā rōnem. sed hoc per orationē vel aliq̄d equiualēs orationi in significādo tm̄modo pōt significari. igit̄ peccatum nō est aliquid incōplexe significabile. maior ꝓpositio clara est. minor ꝓbat̄. nā in ꝓhibitionibus seu preceptis negatiuis illa q̄ prohibentur dicunt̄ ꝓprie peccata. et in affirmatiuis: opposita eorū q̄ iubent̄. sed vtrobiq̄ sola cōplexe significabilia sunt hmōi. ergo sola talia ꝓprie appellantur peccata. et ita est de ceteris si qua nō sunt ꝓhibita. assumptū patet discurrēdo. cū enim dr̄ nō mechaberis: nec vir nec mulier nec aliquid incōplexe significabile ꝓhibetur: sed ꝓhibet̄ q̄ admisceatur nō suc. et ita est de ceteris vt patet inquirenti. ¶ 2° arguit sic. q2 si peccatū est entitas aliq̄: oʒ nos dicere alicui⁹ entitatis q̄ de⁹ non ē: deuʒ nō esse factorē vel cōfiteri deū esse actorē peccati. sʒ neutrū videt̄ posse dici catholice dicente Augu⁹ primo de libero arbitrio caplo. 20. credimus ex vno deo eē oīa q̄ sunt et tn̄ non esse peccatorū actorē. Item. 83. q. caplo. 21. dicit de deo q̄ mali actor nō est qui ⁊ oīuʒ q̄ sunt actor est. sicut dicit magister sen. 2°. dis. 37ª. in fine et ꝓbat p̄ dictuʒ eiusdē Augu. p̄mo retractationū caplo. 26° nomine mali peccata itelligunt̄. ibidē etiam dicit q̄ oēs catholici tractatores cōsentiūt q̄ deus nō est actor maloꝝ. i. peccatorū. cōstat aūt q̄ oīs entitas est de numero eoꝝ q̄ sunt. ¶ 3° arguit in speciali de aliq̄bus. q2 adulteriū non est omnino aliq̄ entitas. q2 nec est adulter nec adultera nec aliqua entitas fingi pōt q̄ sit adulteriū. simili̇̄r nec homicidiū. q̄ enī esset: cū nec occidēs nec occisus nec instrumētū occidēdi nec aliq̄ oīno entitas ibi cōcurrēs q̄ sit hoc pctm̄ qd̄ homicidium nominamus. et ita ē de furto et ceteris peccatis q̄bus exteriori op̄atione homines peccant. et sicut talia nō sunt entitates vlle sʒ tātūmodo q̄dā cōplexe significabilia: ita etiā de ceteris peccatis videtur esse sentiēdū. ¶ 4° arguit. nā sicut recitat Aug⁹ in de natura et gr̄a satis ante mediū: pelagi⁹ volens ꝓbare nām humanā nō esse debilitatā neq̄ mutatā peccato dicebat sic. ante oīa q̄rendū puto q̄d sit pctm̄. sb̄a an omnino sb̄a carēs. nomen q̄ nō res nō existia nō corp⁹ aliq̄d sed ꝑperā facti actus exprimit̄. deinde adiūgit credo ita est. et si ita est inquit q̄modo potuit humanā debilitare naturā vel imutare qd̄ substātia caret. ex hac argumētatione patet q̄ pelagi⁹ substātiā accipit cōmuniter ꝓ entitate seu ꝓ essentia nō cōtracte vt

substãtia distinguit cõtra formas accidentales. nam si sic acciperet: nullius apparẽtie essꝫ argumẽtum. quis enĩ nõ videat multis accidẽtibus posse debilitari et imutari humanã naturã tã in spũalibus sicut errorib⁹ et prauis affectionib⁹ quibus reddit debilior ad cognoscẽdũ verũ et eligẽdũ bonũ: q̃ etiã corporalib⁹ quib⁹ etiã ſm corp⁹ debilior reddit. si aũt sbam vniuersaliter ꝓ entitate accipiat: argumẽtũ apparet aliqualiter. nã satis apparere põt alicui illud qḋ nulla entitas est: nullam nãm posse imutare. huic aũt argumẽtationi ibidẽ respõdet Aug⁹ cõcedendo assũptũ. s. pctm̃ nõ esse sbam. ita est inquit vt dicis non est pctm̃ aliquã sba: sed tm̃ hoc nomine ꝓperã facti act⁹ exprimit. et paulo post peccatũ inquit didicim⁹ nõ esse sbam. deinde negat cõsequẽtiã qua infert ꝙ nõ potuit debilitare naturã: siue respõdet ad interrogationẽ pelagij q̃ virtualiter talẽ iportat cõsequẽtiã ostendẽdo ꝙ etiã ex illo quod prorsus nulla entitas est: potest debilitari natura dicens. nõne attẽditur vt alia omittã etiã nõ mãducare nõ esse sbam: a substãtia q̃ppe receditur qm̃ cibus substãtia ẽ. sed abstinere a cibo: nõ est substãtia. et tamẽ sba corporis si omnino abstinetur a cibo languescit. cõstat enĩ ꝙ nõ mãducare: nulla omnino entitas est: nec sba specialit sũpta nec accidens. ex quo etiã exẽplo patet satis ipm voluisse dicere peccatũ nullã omnino entitatem esse: et tñ ex eo potuisse debilitari naturã hominis. sic igit patet ex hoc loco Augustinũ voluisse ꝙ peccatũ nulla omnino entitas est. ¶ 5⁹ arguit ad idem ꝑ eundẽ Augustinũ in de pfectione iusticie q̃ circa ꝑncipiũ recitat vnũ argumentũ celestij quo ꝓbare nitebat hominẽ posse vitare pctm̃. sic enĩ arguebat ille. querẽdũ est inquit qd est pctm̃ act⁹ an res. si res est: vt auctorẽ habeat necesse est. si auctorem hr̃e dicit: iã alter preter deũ rei alicuius actor induci videbit. ac si hoc dici ipium ẽ: cõfiteri necesse est pctm̃ omne actũ esse nõ rem. si ḡ actus est imo q2 actus ẽ: vitari põt. hic pꝫ ꝙ etiã rem iste accipit vniuersaliter ꝓ entitate. qm̃ alias alicuius entitatis de⁹ nõ esset actor sicut nec pcti qḋ ipse reputat falsum. et vere cõcludit. ergo iste primo dicit pctm̃ nõ esse entitatẽ sꝫ actũ: ⁊ deinde infert ꝙ põt vitari. Ad hoc argumẽtũ sic dicit Augustin⁹ ibidẽ. rñdem⁹ inq̃t pctm̃ actũ dici et non esse rẽ. nõ accipit aũt rẽ cõmunissime ꝓ omni significabili cõplexe vel incõplexe. nã hoc mõ pctm̃ et act⁹ seu quodlibet agere res dici põt. sicut infra rẽ accipit cum iuxta auctoritatẽ Job ſm aliã litterã. d. erat vir habitãs et c̃: abstinẽs se ab omni re mala: ait ꝙ pctm̃ et si act⁹ sit: res dici põt. sꝫ accipit ꝓ essentia seu ꝓ entitate. sic enim quelibꝫ res alia a deo habet auctorẽ deum. et similit accipiẽdo dicit pctm̃ esse actũ nõ rem. ex quo pꝫ propositũ. et imediate respõdendo ad cõsequentiã celestij dicit. sed etiã in corꝑe claudicatio eadem rõne actus est nõ res. qm̃ res pes ipse vel corpus vel homo ẽ qui pede viciato claudicat. nec tamẽ vitare põt claudicationẽ nisi habeat sanatum pedẽ. ex quo etiã exemplo ꝓpositũ declarat. nã nõ est fingere que res sit claudicatio seu claudicare quod idẽ est supposito ꝓ constãti ꝙ mot⁹ nõ sit ſꝫ se distincta res a rebus ꝑmanentib⁹. ¶ 6⁹ arguit. nã Aug⁹ homelia ꝑma sup Johãnem exponẽs illud Johãnis ꝑmo. Omnia ꝑ ipm facta sunt et sine ipo factũ est nichil aut. pctm̃ quidẽ nõ ꝑ ipsum factũ est. et manifestũ ẽ ꝙ pctm̃ nihil ẽ. et ita sup eisdem verbis. vniuersa inquit creatura ꝑ ipsum facta ẽ maior. minor ꝑ ipm facta sunt. inferiora superiora spũales corꝑales ꝑ ipsum facte sunt. nulla enim forma nulla cõpago nulla cõcordia partium nulla q̃liscũq3 sba q̃ põt habere numerum pondus mẽsurã: nisi ꝑ illud verbũ ⁊ ab illo verbo creatore cui dictũ est. omnia i mẽsura numero põdere disposuisti facta sunt. hec ille. vbi ad ꝓpositum ꝓbationẽ ꝑmo facit ꝙ aũt pctm̃ nihil est. igit non est entitas aliqua. secũdo q2 vt pꝫ ex secũda parte auctoritatis cũ ait euãgelista: omnia ꝑ ipm facta sunt: ꝑ ly omnia omnis entitas magna ⁊ parua generaliter significat. vt tãtũ valeat illud dictum ac si dicat. omnis entitas ꝑ ipm facta est. in prima aũt pte auctoritatis dicit pctm̃ nõ ꝑ ipꝫ factum. ex q̃bus necessario et euidẽter cõcludit. igitur pctm̃ nõ est entitas aliqua. quomodo etiã videtur conclusisse Aug⁹ ꝙ pctm̃ est nihil in prima parte auctoritatis. hec sunt argumẽta Gregorij in forma. ¶ Cõtra quod dẽ suppositũ in eadẽ cõclusione arguit Aureol⁹ ꝓbãdo ꝙ rectitudo voluntatis nõ sumat ex cõformitate ad rectã rõnem ꝑmo sic. illud nõ est mẽsura o io rectitudinẽ actui volũtatis: qḋ põt obliquari et esse rectũ et nõ rectũ. Dicet forte ꝙ argumẽtũ solũ ꝓbat ꝙ ideo non põt esse ꝑma regula: nõ aũt ꝓbat quin possit esse regula. ideo arguit sic. illud nõ põt esse ꝑma nec secũda regula ipsi⁹ regulati: qḋ nõ potest mediare inter ꝑmã regulã et ipm regulatum. verbi gr̃a imprimẽs sigillũ in cera nõ dicit esse mẽsura figure relicte ex sigillo in cera eo ꝙ nõ mediat nisi ꝑ modũ applicãtis. sed rõ non mediat inter primã regulã et regulatũ nisi applicatiue applicãdo. s. oĩm circũstãtionatũ ad voluntatẽ. quare ergo et c̃. cognitio enĩ tãtũmodo ostendit id quod habet mẽsurare obiectiue. ¶ 2⁹ in hoc cõsistit recti-

tudo volūtatis vt faciat id qđ đcet et conuenit.
sed nō habet aliqđ qđ deceat et cōueniat: qꝛ re-
cta rō dictat imo ecōtra quia illud cōuenit recta
ratio hoc dictat. quare et cē. Cōfirmaꝛ. qꝛ diuina
volūtas dictat aliquid conuenire actui respectu
cuiꝰ nō se habet rō nisi cognoscēdo et p̄sentando
voluntati. Cōfirmaꝛ etiā. quia propter aliud et
aliud obiectū et aliā et aliam circūstantiaꝝ: recta
ratio dictat actū cōuenire et discōuenire. ergo cō
uenuētia et discōuenuētia actꝰ est ex parte obiecti
et nō ex parte rōnis. vñ rō non habet de se ꝙ sit
recta nisi qꝛ seniat cōformiter vt est in obiecto.
hoc enim innuit phs. 2° ethicoꝝ cū ait vt sapiens
determinabit. sapiēs aūt nō se habet ꝑ modū mē
surantis sed applicātis. quia illud mediū qđ sapi-
ens cōiectat: non imprimiꝛ a rōne sed rō inuenit
illud et ostendit volūtati. ¶ Cōtra secūdaꝫ par-
tem p̄me cōclusionis arguit Durādus ꝓbando ꝙ
ad pctm̄ omissionis nō requiraꝛ quicūqꝫ actꝰ. p̄-
mo quia si hoc essꝫ verū: hoc videreꝛ ꝓ tanto qꝛ
negatio vel omissio actꝰ nō est in potestate nr̄a.
nec ꝑ consequēs culpabilis nisi mediāte aliq̄ actu
ꝑ quē habemꝰ dominiū super negationē actꝰ. qꝛ
aliud est nō exire in actū et aliud hr̄e dominiū su
per nō exire in actū. qꝛ nō exire in actū dicit solā
negationē actꝰ. sed hr̄e causalitatē sup non exire
in actū: dicit aliqđ positiuū et actuale. nulla autē
res habet cālitatē positiuā et actualē sup aliqđ af
firmatū vel negatū nisi aliqđ agēdo. ergo volun
tas nō habet dominiū vel causalitatē super non
exire in actū nisi aliqđ agēdo. et sic videꝛ ꝙ pura
omissio nō essꝫ pctm̄ nisi rōne alicuiꝰ actus ꝑ quē
habemꝰ dominiū sup ipsam omissionē. sed ista rō
non valet. qꝛ ad hoc ꝙ omissio imputeꝛ volūta-
ti: non oportet ꝙ sit in potestate eiꝰ mediāte ali-
quo actu. sicut ad hoc ꝙ actꝰ ei imputeꝛ: nō opor
tet ꝙ iste actꝰ sit in potestate eiꝰ mediāte aliquo
alio actu. sꝫ ex hoc solo imputaꝛ ei actꝰ vel omis-
sio eiꝰ: qꝛ in libertate volūtatis est exire in actuꝫ
vel nō exire. qꝛ actꝰ vl' eiꝰ oppositū nō ē de neces-
sario volibilibꝰ nec hēt cū eis necessariā colligan
tiā. et q̄cq̄d sit de actu: respectu tn̄ omissionis im-
putabilis: nō oportet in volūtate ponere causa-
litatē actualē et positiuā. qꝛ nulla causalitas posi
tiua directe requiriꝛ ad effectū priuatiuū: sꝫ suffi-
cit nō exire in actū cuiꝰ hētur dominiū. et sic cau-
satur a volūtate omissio culpabilis. ¶ 2°. quia si
ad peccatū omissionis requiriꝛ aliqs actꝰ: aut ille
esset interior aut exterior. sꝫ neutrū hoꝝ reqriꝛ.
igitur et cē. ꝓbaꝛ minor quo ad vtrāqꝫ partem. ꝙ
enim nō reqraꝛ actꝰ interior pꝫ. qꝛ velle facere ꝛ
velle nō facere qđ preceptū est: nō sic opponunꝛ

vt necesse sit alterū inesse. sicut dicimus de deo ꝙ
non est necesse ꝙ velit mala fieri vel velit mala
non fieri. imo neutrū vult. similiter nō est neces-
se aliquē velle obedire p̄cepto aut velle nō obe-
dire. forsan eni de p̄cepto nichil cogitat: et tamē
faciēs qđ preceptū est peccat. ergo nihil prohibꝫ
peccatū omissionis esse sine quocūqꝫ actu interio
ri volūtatis. Idē apparet de actu exteriori dupli-
citer. primo qꝛ omne peccatū qđ est contra deter
minatū preceptū si cōsistit in actu: cōsistit in actu
determinato alioquin nō esset determinatū pec-
catum. sed actꝰ incōpossibiles ei qđ preceptuꝫ est
fieri: sunt indeterminati. sicut mens vigilās loq̄n
do orando studendo: nō potest hora debita sur
gere ad matutinas. ergo in nullo taliū actuū pōt
per se cōsistere pctm̄ omissionis qđ est cōtra đter
minatū preceptū. Scđo qꝛ nullꝰ peccat faciēdo il
lud qđ non ē malū de se nec est ꝓhibitū. sed mul-
ti actus incōpossibiles ei qđ preceptū est fieri: sūt
huiusmodi vt vigilare in studio vel oratione. igiꝛ
et cē. ¶ 3°. qꝛ omnis đfectꝰ volūtariꝰ est culpabi-
lis. sed omissio actꝰ debiti est hmōi. est eni defectꝰ
vt de se pꝫ volūtariꝰ sed nō ab actu volūtatis ca
dente sup ipsuꝫ: sed qꝛ in potestate volūtatis fu-
it vitare illū. igiꝛ et cē. ¶ 4° omnis trāsgressio pre
cepti est pctm̄. sed in pura omissione est trāsgres-
sio p̄cepti affirmatiui. ergo ipa ē pctm̄ circūscrip-
to q̄cūqꝫ actu. ¶ 5°. arguūt alij ꝑut recitat Adā
sup. 4° sententiaꝝ. qꝛ bene seqꝛ deꝰ p̄cipit sorti ꝙ
velit hodie. a. et iste nō volet. a. in nullo legitime
excusatꝰ de non volēdo. a. sicut sibi precipiꝛ. igiꝛ
iste hodie peccabit. cōsequētia est bona. igiꝛ q̄c-
quid stat cū antecedēte: stat cuꝫ consequēte. sed
ꝙ iste nullū actū volendi vel nolēdi hodie sit ha
biturus: stat cū antecedente. igiꝛ et cū cōsequēte
stat. igitur iste simul peccabit ꝑ omissioneꝫ actus
volendi sibi precepti sine hoc ꝙ habeat aliquem
actū positiuū. igitur sola carētia actus debiti pōt
esse pctm̄ omissionis. ¶ 6° qꝛ precipiaꝛ isti a deo
ꝙ infra certā parteꝫ tēporis velit vel nolit ire ad
ecclesiā. ꝛ ifra illā partē temporis sine excusatio-
ne legitima nec volet nec nolet ire ad ecclesiam.
igitur peccabit. cōsequentia hec est bona vt p̄oꝛ.
ergo quicq̄d stat cū antecedente stat cū cōsequē-
te. sed cū antecedēte stat ꝙ iste in data pte tēpo-
ris nec habebit velle nec nolle. igitur et cū ante-
cedēte. ergo poterit peccare ꝑ solam carētiā actꝰ
debiti. ¶ 7° precipiaꝛ isti ꝙ aliquē actū volēdi vl'
nolendi habeat hodie. sit ita ꝙ sine excusatione
debita đ non habendo: nullū habebit hodie actū
volēdi vel nolēdi. igitur peccabit et nō per posi-
tionē alicuiꝰ actꝰ nolēdi vel volendi. igiꝛ per so-

lam omissionẽ seu carentiã alicuiꝰ talis si antecedens sit verũ. ¶ 8°. qꝛ iudicante sorte ꝙ .a. sit ab eo agendũ vel volenduꝫ vel precepto sibi a deo ꝙ velit .a. vel agat: aut sortes põt se suspẽdere ab omni actu volẽdi vel nolẽdi cessante impedimẽto: aut nõ. si nõ: igiẽ deus nõ posset sibi ꝑcipere ꝙ se suspẽderet ab omni actu. qꝛ nichil põt rõnabiliter alicui precipi qḋ non subsit cũ dei adiutorio sue libere potestati. nec deꝰ põt aliqḋ nisi rõnabiliter ꝑcipe. Itẽ si nõ põt: non videreẽ libere velle vel nolle. qꝛ necesse esset sibi nisi deꝰ ipm suspenderet ab agẽdo velle vel nolle. preterea tũc oẽs rõnes q̃ solent fieri ꝑ mediationeꝫ inter velle et nolle ꝑ nõ velle: false essent. et tũc hmoi difficultates vt videẽ nullatenꝰ possunt solui. ista videntur incõueniẽtia. igiẽ ex istis videẽ ꝙ .2a pars cõclusionis sit falsa. ¶ Cõtra .2m cõclusionẽ arguit Aureolꝰ pmo sic. si deꝰ ageret ad actũ positiuũ volũtatis subiectũ deformitati: necessario ageret ad deformitatẽ. cuius oppositũ dicũt scti. probaẽ cõsequẽtia. qꝛ quãdo aliqua sic se habent ꝙ vnũ est ꝑuatio in alio et inseparabile ab alio: qḋcũq; agẽs agit in vnũ: necessario agit in reliquuꝫ. sed ita se hẽt deformitas ad actũ. igiẽ et c̃. maioꝛ patet. qꝛ eni priuatio albedinis et negatio ẽ inseparabiliter ãnexa nigredini: ideo ꝓducẽs nigredinẽ necessario ꝓducit nõ albedinẽ. minorẽ ꝓbo. accipio .n. istũ actũ qui ẽ odire deũ. ita ꝯcomitaẽ deformitas istũ actũ: ꝙ impossibile est eã separari vel tolli. et hoc est qḋ dicũt doctores ꝙ deꝰ nõ põt dispensare in ꝑceptis pme tabule quia ex se habẽt annexã deformitatẽ. ¶ 2°. qꝛ q̃ sunt mala ex obiecto: non pñt fieri sine deformitate. ratio ẽ quia sunt ex se cõuoluta cũ malicia. Cõfirmaẽ hoc per Aristo. 3°. ethi. ipse eni ibi q̃rit vtrũ habitus insit nobis volũtarie. et dicit ꝙ sic. qꝛ voluntarie eliciunꝰ actus ex q̃bus necessario generaẽ habitꝰ. qꝛ q̃cquid est causa cause est causa necessario causati ab illa cã secunda. sed deformitas in actu seq̃tur necessario naturã actꝰ nõ minꝰ q̃ habitus. ergo si deus causet actũ quo ad substractũ: necessario causabit deformitatẽ. Itẽ agens quãtũ dat de forma: tãtum dat de cõsequẽtibꝰ ad formã. 8°. phi. et si hoc est verũ in positiuis: magis verũ ẽ in priuatiuis. Cõfirmaẽ. qꝛ quãdo deꝰ ꝓhibet aliquã deformitatẽ ne fiat: non tñ ꝓhibet actũ quo ad deformitatẽ imo q̃ ad substractũ .s. cõcupiscere. ¶ 2° pncipaliẽ arguit sic. Si deꝰ coagit actui voluntatis: aut hoc est qꝛ sequiẽ determinationẽ voluntatis in illo actu sic ꝙ volũtas ꝑus natura determinat se ad actũ illũ et ex hoc deꝰ coagit volũtati determinate: aut ecõtra ꝑus deꝰ determinat se ad agendũ et volũtas nrã sequiẽ determinationẽ eiꝰ: aut veniũt ad istã actionẽ ex equo. sed nullo istoꝝ modoꝝ. igiẽ et c̃. maioꝛ patet ꝑ sufficientẽ diuisionẽ. minoꝛ ꝓbaẽ pmo ꝙ nõ pmo mõ. qꝛ tũc deus volũtarie coageret ad pctm. et etiaꝫ habeẽ ꝓpositũ cum in illo determinare non coagat sibi deꝰ. et sic non ẽ causa omnis actꝰ positiui. nec põt dari secundꝰ modꝰ: quia tũc volũtas determinareẽ a deo ad peccatũ. igiẽ nõ ageret a se sed ab alio et ita volũtas nõ peccaret: qꝛ de se nõ haberet vñ esset causa peccati qꝛ nõ libere. determinareẽ eni ab extrinseco. nec est possibilis tertiꝰ modꝰ. tũ quia iste modus esset casualis. tuꝫ quia deus volũtarie coageret ad peccatũ. ¶ 3° nõ minoris potestatis est volũtas respectu actꝰ sui q̃ agentia naturalia respectu ꝓprioꝝ actuum. sed agentia naturalia sic eliciũt actꝰ suos ꝑ se ꝙ deus non coopaẽ actiue nisi ꝑ conseruationẽ. igiẽ et c̃. ꝓbatur minoꝛ auctoritatibꝰ et rõne. pma auctoritas est Augustini. 7°. de ciuitate dei caplo. 30. sic dicẽtis. sic deꝰ administrat omnia q̃ creauit: vt ipsa ꝓprios exercere et agere motꝰ sinat. alia est Eccle. 15°. deꝰ ab initio cõstituit homineꝫ et reliquit eum in manu cõsilij sui. alia ẽ etiã cõmẽtatoris. 12° metha. qui deridet sarracenos eo ꝙ negant res hẽe ꝓprias opationes. Rõne etiã ꝓbaẽ dicta minoꝛ. qꝛ nõ apparet quare deꝰ nõ possꝫ cõmunicare creature actionẽ que nõ est creatio sed extractio ꝑfectibilis ad cõplemẽtũ cũ illa nõ req̃rat in agente virtutẽ infinitã. ¶ 4° qꝛ aut in eductione forme de materia si deꝰ coagit agẽti nãli: ambo faciũt idẽ totaliter: aut deꝰ vnã partem et agens naturale aliã. nõ põt dici pmũ. qꝛ impossibile est idẽ simul ẽẽ a duabꝰ causis totalibꝰ i eodem genere. nec secundũ. tũ qꝛ aliquãdo forma illa simplex est carens partibꝰ. tũ qꝛ tũc sequiẽ ꝙ ad partẽ quã facit agens naturale: deꝰ nõ coagit quod ẽ ꝯ positũ. ¶ 5°. arguũt alij qꝛ si eũdẽ actũ malũ facit deus quẽ facit homo. igiẽ sicut homo peccat faciẽdo illum actũ sic deꝰ peccaret quod ẽ impossibile. patet cõseqñẽtia. qꝛ non ꝓpter aliḋ ille homo peccat nisi quia facit actũ malũ. ¶ 6°. si deꝰ faciat actũ malũ deꝰ est actoꝛ maloꝝ cuiꝰ oppositũ dicit Augu. in de moribꝰ manichcoꝝ et i multis alijs locis. patet cõsequentia. quia nõ est aliud esse actorẽ mali q̃ facere actũ malũ. ¶ 7°. quia tũc deo actore fieret homo deterioꝛ. contra eundeꝫ Augus. 83. q. q. 3a. ꝓbatur cõsequẽtia. qꝛ qui causat actum quo fit homo deterioꝛ: eo actore fit ille homo deterioꝛ. si autem conclusio sit vera: deus causat actum quo homo est deterioꝛ. igitur et c̃. ¶ 8° deus est vltoꝛ mali actus. igiẽ eius

non est actor. antecedēs certū ē p fidē. pbat᷑ ꝯña auctoritate fulgētij dicētis q deus ei᷒ rei est vltor cuius nō est actor. Itē Augus. in libro q dicit᷑ confutatio catholica quorūdā sibi falsē impositorꝝ. dicit q ab actore nature p̄ suo alienū ē quicqd i vnoquoq3 dānādū est. ¶ 9° si deus est causa partialis act᷒ mali: posset esse cā totalis eiusdē ita q solus ipse causaret actū illū. consequēs est falsum quia tunc posset causare actū odiendi deū et mādatū ac per hoc mētiri. cōsequēs est falsū. pbat᷑ consequētia. qꝛ quēcūq3 actū pōt deus pducere cōcurrente cā secunda: pōt absq3 illa alias non sibi ipsi sufficeret ad omnē effectū suū causandū: s3 ad aliquē causandū indigeret adiutorio creature. hoc aūt est falsum dicēte btō Augu° d libero arbitrio caplo. 2° q null᷒ de deo optime estimat q nō eū credit natura adiutū esse natura in cāndo quasi qui nō sibi sufficeret. ¶ 10. si de᷒ facit istū actū malum quē etiā facit iste hō: de᷒ vult istū actū esse. igit᷑ vult istū hominē facere istū actū malū. et vltra. igit᷑ ille homo faciēdo istū actū malū: facit illud quod de᷒ vult eum facere et p cōsequēs non peccat. et sic sequit᷑ q quēcūq3 actū homo faciat: nūq3 peccat. nā sic pōt de quolibet argui. ¶ 11° arguit Durandus. sumat᷑ inquit aliqua singularis actio puta hoc adulteriū q̄ bm se separari nō pōt a deformitate culpe: īpossibile est q deus sit imediata causa talis actionis. qꝛ necessario esset causa deformitatis ita q sibi attribueretur defectus sicut act᷒. quod patet. ad dfectū eni culpabilē tria concurrūt. s. q defect᷒ culpabilis non causat᷑ nisi ab agēte: qꝛ culpa est malū quod facim᷒. defect᷒ vero nō culpabiles aliunde causari possunt. s. ex indispositione materie. sicut tibia claudi nō pōt recte incedere: licet non sit defect᷒ ex parte virtutis gressiue sed ex indispositione materie. secūdo ad hoc q defect᷒ sit culpabilis: oportet q sit i potestate agētis. quia q̄ nō sunt in potestate nrā nō sunt nobis culpabilia. tertio reqrit᷑ q defect᷒ non sit ignorat᷒ ignorātia q̄ excuset. ex qb᷒ arguit᷑ sic. omnis defect᷒ culpabilis iputat᷑ agēti pducēti ꝛ habēti dominiū sup actū et nō ignorāti defectū. si ergo de᷒ imediate causet actū hui᷒ adulterij cū non agat ex necessitate nature sed libere habens plenū dominiū actus nec ignoret defectū adiunctum: nō video quin sibi debeat ad culpā imputari sicut et homini vel magis q̄3 homini cui᷒ ignorantia pōt eum qñq3 totaliter excusare vel culpā alleuiare. Cōfirmatur. quia quando duo sunt cōiuncta inseparabiliter: quicūq3 sciens vtrūq3 eligit vnum: eligit et alterum. qꝛ et si illud nō eligeret absolute qua malum: ex quo tamē cōiunctū est ei quod vult nec separari pōt ab eo: necesse ē q vtrūq3 velit. sicut patet in voluntarijs mixtis. vt cum aliqs pijcit merces in mari vt saluetur: quas tū bm se non vellet pijcere. cū igitur deus non ignoret defectum cōiunctū actui. si vult vnū vult et alterū. non operat᷑ aūt nisi sciens ꝛ volēs. igitur et ē. ¶ 12° arguit. Qꝛ defectui nō assignat᷑ causa nisi rōne actus. vbi ergo actus et defectus sunt inseparabiles: quicquid est causa actus ē cā defect᷒. sed in actiōe pctī puta in verbo blasphemie actus et defect᷒ sunt insepabiles. ergo cū de᷒ non sit cā defect᷒ alioqui deo imputaret᷑ pctm: videtur q nō sit cā act᷒. ¶ Cōtra tertiā cōclusionē arguit Aureol᷒ pbādo q nō sufficient distiguat᷑ malū culpe a malo pene p hoc q culpa ē puatio secūde pfectionis: pena vero ē priuatio vel priuatiua pme pfectionis. Arguit᷑ ergo pmo sic. qꝛ malū pene pōt eē respectu vtriusq3 pfectionis et respectu boni moris. vñ dicit Augustī. q pctm sibi ipsi ē pena. culpa. n. dicit carētiā boni debiti inesse agēti inq3m ē agēs et hoc in natura q̄ hēt dominium sui act᷒ puta in libero arbitrio. s3 eadē culpa pōt eē pena in ordine ad iuste infligētē illā sic dicit apl's ad Ro. p°. mercedē quā oportuit erroris sui in seipsis recipiētes. et ita videt᷑ dicere magister q pena adimit bonū passiue s3 culpa q̄si actiue. ¶ 2° arguit. qꝛ sub rōne q̄ agēs causat: videt᷑ q act᷒ culpabilis hēat rōnem pene. qꝛ s3 q elicit et causat pctm: puat bonū. et tū s3 hoc hēt rōnē pene: et inq3m elicit᷑ et respicit agēs hēt rōnē disconuenientis. qꝛ p hoc volūtas ponit᷑ extra statum naturalis rectitudinis: qꝛ agit nō recte. et ita idē est pena et culpa. hec Aureolus. ¶ Cōtra q̄rtā cōclusionē arguit sic Durādus. Si pena semp infligeret᷑ p aliq̄ culpa: vel p actuali vel p originali. nō p actuali: qꝛ in multis inueniunt᷑ graues pene in qb᷒ nulla est culpa actualis sicut in pueris nup vel nōdū baptizatis in qb᷒ sunt egritudines et vexationes demonū et similia. nec p originali. qꝛ culpe originali nō debet᷑ pena sensus sed pena dāni: licet ipsa passibilitas pene sēsus insit pp ter pctm originale. sed multe pene sensus insunt hominib᷒ vt de se p3. ergo nō oīs pena infligit᷑ p culpa. ¶ 2°. Qꝛ multe sunt pene q̄ infliguntur ab hoīe simpliciter iniuste absq3 aliq̄ culpa patiētis et a deo nō quidē iniuste cū sit dn̄s vite et mortis: s3 pter iustitiā. qd cōtingit multis modis sicut tractat btūs Aug᷒ sup. can. de vtero dicēs q quinq3 modis flagella cōtingūt. vel vt iustis merita per patiētiā augeātur vt Job. vel ad custodiā virtutū ne supbia tētet vt Paulo. vel ad corrigendū peccata vt marie lepra. vel ad initiū pene vt herodi.

vt hic videat̄ qd̄ in inferno sequat̄. vel ad gloriā dei manifestādū vt in ceco nato. In primo et vltimo istoꝝ modorum: pena non infligitur pro culpa vt de se patet. igitur.

Quantum ad articulū tertiū primo notandū est pro declaratione prime cōclusionis ꝙ opinio fuit Gregorij d̄ arimino ꝙ pctm̄ actuale etiā cōmissionis ꝓprie loquendo nō est aliquid incōplexe significabile sed cōplexe tātūmodo. s. p orationē vel per aliquid loco orationis et equalens in significādo. et quia q̄libet entitas est aliquid significabile incomplexe. i. per terminum incomplexū: ideo ex consequēti opinat̄ ꝙ pctm̄ nō sit aliqua entitas non solū q̄ꝫ[m] ad formale sed neq̄ꝫ etiam q̄ꝫ[m] ad aliquid intrinsece pertinens ad suam q̄ditatē. vnde dicit ꝙ pctm̄ furti nō est ipse act᷒ vl̄ actio furandi sed hoc totum. s. aliquem rem alienam capere. et consimiliter pctm̄ adulterij nō est ipse actus concubitus vel concubere cuꝫ aliena: sed est hoc totum: aliquē concubere cum aliena vxore. vnde cum dicitur in precepto non mechaberis vel nō adulterabis: inquit ipse nec vir nec mulier neq̄ꝫ aliquid incōplexe significabile prohibetur: sed prohibetur ꝙ aliquis misceatur nō sue vel aliene. et si dicatur ꝙ preter virum et mulierem ibi est aliquid aliud. s. actus adulterandi seu adulteriū ipsum: dicit ipse non valet quia nō est fingere que entitas aut quid icōplexe significabile distinctum ab adultero et ab adultera sit act᷒ adulterandi seu adulterium. sed hec dicunt̄ d̄ tali cōplexe significabili quale significat̄ cū dicitur de aliquo ꝙ ipse adulterat̄ seu cōmiscet̄ vxori alterius. Item cū dicit̄ odiū dei esse pctm̄: inquit ipse verus sensus ē ꝙ aliquē odire deū est pctm̄. itaq̄ꝫ illud nomē odiū sumit̄ ad significādū totū illud quod significat illud cōplexū. aliquē odire deuꝫ. et hoc fit gr̄a breuioris locutionis. nō est autem sensus ꝙ illa entitas vl̄ affectio volūtatis ē pctm̄ nisi forte pctm̄ accipiat̄ improprie. p actu quem quis faciēdo peccat q̄ act᷒ ꝓprie loquēdo nō est pctm̄. sed peccatū ꝓprie est facere illud qd̄ quis faciēdo peccat. et in hoc pūcto opinio isti᷒ fundatur. distinguit eni q̄r aliud est illud qd̄ q̄s faciēdo peccat. et aliud est facere illud qd̄ q̄s faciēdo peccat. et hoc secundū est ꝓprie pctm̄ non primum. ¶ Sed certe ista opinio neq̄ꝫ ē ꝓbabilis neq̄ꝫ videtur sibi ipsi cōsentanea. repugnat eni expressis auctoritatib᷒ sanctoꝝ doctoꝝ dicētiū pctm̄ esse actū seu actionē malaꝫ. ait. n. Augus. 22.° contra faustū. pctm̄ ē oē dictū vel factū vel cōcupituꝫ qd̄ fit cōtra legē dei. q̄ tria magister sen. 35. disti. bimo secūdi exponēs ait. et prima descriptione ostēdit̄ pctm̄ eē volūtas mala siue locutio ꝛ opatio praua. i. act᷒ mal᷒ tā interior q̄ꝫ exterior. et accipit̄ ibi volūtas mala ꝓ actu vel opatione volūtatis vt stati subiūgit. vñ in ca°. 3° sic concludit. sane dici pōt et libere tradi debet pctm̄ esse actū malū interiorē et exteriorē. s. malā cogitationeꝫ locutionē et opationē. hec magister. q̄libet aūt istoꝝ q̄dā act᷒ seu actio est et p terminū incōplexum significat̄. Idē Augus. in libro contra manicheos qd̄ sit peccare ostēdit dicēs. peccare quid aliud est nisi in veritatis p̄ceptis vel in ipsa veritate errare. errare aūt act᷒ quidā et actio mala ē. Itē in de ꝑfectione iusticie celestis q̄rēti qd̄ ē peccatū act᷒ an res: respōdet Aug᷒ pctm̄ qd̄ ē actuꝫ dici et eē nō rē sicut et claudicatio in corpe actus est nō res. qm̄ res pes ipe vel corp᷒ vel hō est. et parū infra. in homine interiore: anim᷒ res ē: rapina act᷒ est. Itē sup epl̄am beati Iohānis tractatu. 5° pctm̄ inquit est facere cōtra mādatū. Iteꝫ de verb̄ apl̄i sermone. 28. piuriū inq̄t pctm̄ eē et grāde pctm̄ nemo dubitat. idē ꝯtra secūdinū manicheū ca°. 14.° ait. restat igit̄ vt taꝫ incredibilia deliramēta vitare nequeam᷒: nisi illā cōsensionē quā cōstat malā esse atq̄ꝫ culpabilē fateamur nō esse sb̄am sed in aliqua sb̄a esse dicam᷒. Item in yponos. respōsione p̄ma. opa inquit diaboli q̄ vitia dicunt̄: act᷒ sunt nō res q̄ tanq̄ꝫ p se agere dicant̄ aliquid. Itē. 2° li° de li. arbi. querēs a q̄ sit motus volūtatis cū se auertit a deo: dicit ꝙ talis motus sine dubitatione pctm̄ est. Itē Ambrosi᷒ in p°. li°. de paradiso ait. qd̄ est pctm̄ nisi p̄uaricatio legis diuine. p̄uaricatio aūt ex nominis rōne est legis vl̄ p̄cepti trāsgressio. trāsgressio aūt actio mala est. His auctoritatib᷒ et multis alijs q̄s lōgum eēt inducere: apte mōstrat̄ ꝙ pctm̄ actuale cōmissionis q̄ꝫ[m] ad sui materiale saltem est aliq̄ entitas et aliq̄d incōplexe significabile. ¶ Sꝫ ad istas auctoritates et ad omnes cōsimiles putat se Gregorius respondere dicens ꝙ act᷒. actio vl̄ operatio. homicidium. periuriuꝫ. factum. dictū. et consimiles termini quamuis sint q̄ꝫ[m] ad sonuꝫ vocis incompleci: habent tamen in significando vicem complexorum. ponuntur enim pro infinitiuis verborum a quibus deriuantur cum implicatiōe suppositoꝝ suoꝝ: ac p hoc equalent significationē habēt cōplexorū. vt sit sensus cū dr̄ pctm̄ est actus vel actio inordinata. i. peccatum est aliquem agere inordinate, et peccatum est homi-

tadium vel piurii.i. peccatum est aliquē occidere hominē aliquē peierare. et sic de ceteris. ¶Sed certe ista respōsio ad placitū est cōficta et contra intētionē doctoꝝ sic loquētiū vt ex eorum verbis clare patet. neqꝫ vlla rōne ꝓbari pōt. quī si pctm̄ homicidij est vere et ꝓprie totum hoc.s. aliquē occidere hominē. et pctm̄ periurij est aliquē falsū iurare et nō ipse act⁹ occisionis vl' piurij p̄alse: aut talis propositio verificat̄ q̄ꝫ ad res significatas vel q̄ꝫ ad rerū cōceptus vel q̄ꝫ ad ipam orōnē vocalē. sed neutro modo ꝓpositio verificari pōt ergo est falsa. ꝓbatio medie. nā non pōt verificari q̄ꝫ ad res significatas. Tū qꝛ sequeret̄ ꝙ pctm̄ homicidij esset ipse q̄ occidit simul cū occasione et homine quē occidit qđ est absurdū. quid enī stultius dici pōt q̄ꝫ ꝙ peccatum est is qui pctm̄ cōmittit simul et is cui pctm̄ imputat̄: ex quo sequeret̄ ꝙ non recte diceret veritas in euāgelio. qui facit pctm̄ seruus est peccati: sed dicēdum esset q̄ facit pctm̄ est ipsum pctm̄ vel aliqđ eius. et cū aliq̄ peccata in deū cōmittant̄ directe: cogeremur dicere ꝙ deus est pctm̄ vel aliqđ peccati qđ nephas est dictu. Tū etiam qꝛ nō esset assignare bonū in q̄ peccatū esset subiectiue. nō enī dari pōt ꝙ sit subiectū occisoris simul et occisionis ac eius qui occiditur. pctm̄ autē presupponit subiectū cū sit priuatio. Item neqꝫ ꝓpositio verificari pōt q̄ꝫ ad cōceptus rerū neqꝫ q̄ꝫ ad orationē vocalē. nam sic omne pctm̄ esset pctm̄ cogitationis aut locutionis et nullū esset pctm̄ operis qđ est contra sanā doctrinā vt pote cōtra multas auctoritates sacre scripture et sanctoꝝ doctoꝝ q̄ quia note sunt et vulgate nō illas inducim⁹. patet igitur ex premissis falsitas opinionis Gregorij et ꝙ sibi nō sit consentanea. procedit autem ista opinio ex alia eius opinione falsa ꝙ.s. nec mot⁹ nec actio nec aliquid successiuū distinguit̄ realiter a rebus ꝑmanentib⁹: nec respectus vel relatio a rebus absolutis in quibus fundat̄. quod vtiqꝫ falsū est et apđ theologos et apud p̄hos ꝓbatos.

¶Secundo Notandū ē ꝙ vt accipitur ex dictis. S. T. i hac dis. 35. arti. p⁹ in corpe. Et p̄ma. 2ᵉ. q. 21. ar. p̄mo in cor. Et in. q. de malo. q. 2ᵃ. ar. 2ᵒ. in cor. hec tria malū pctm̄ et culpa se habent ad inuicē vt cōmunius et minus cōmune. nā malū cōmunius est. quelibet enim priuatio boni in quocūqꝫ sit: habet rationem mali. sed pctm̄ ꝓprie cōsistit in actu debito ordine aut forma siue mensura carente. dicit enim philosophus in. 2ᵒ phisicorū ꝙ pctm̄ est in his que nata sunt finem consequi cū non consequūtur. omnis autem res per ꝓpriam operationem finem suum consequitur. vnde tibia curua dici potest mala tibia: non tamen dicitur pctm̄ nisi forte eo modo loquendi quo pctm̄ dicit̄ effect⁹ pcti. ſm quē modū mōstra in natura vel arte: peccata esse dicuntur quia ex peccato in actu nature vel artis contingente ꝓducta sunt: sed ipsa claudicatio tibie pctm̄ dr̄. itaqꝫ act⁹ inordinatus proprie dicitur pctm̄ vel nature vel artis vel moris. culpa vero ad pctm̄ addit rationē voluntarij. non enim pctm̄ culpe rationē habet nisi ex eo ꝙ est voluntarium. nam culpa dicitur illud pctm̄ quod agenti est imputabile ac vituperabile. actus autem inordinatus tunc imputat̄ agenti et vituperatur quādo in ipsi⁹ est potestate ita vt eius dominium habeat. et quia huiuscemodi dominium inest agenti per volūtatē: ideo culpa in actibus voluntarijs ꝓprie consistit. omne ergo pctm̄ est malum et omnis culpa est pctm̄ et malum sed non econuerso. veruntamē doctores theologi indifferenter vtūtur plerūqꝫ nomine peccati et culpe considerantes pctm̄ quod in actibus voluntarijs contingit. patet igitur ex p̄missis ꝙ pctm̄ ꝫ id quod est: est actus inordinatus capiendo actum ꝓ actu secundo qui ē actio vel operatio aut motus. Ex quibus inferūt ꝙ pctm̄ est aliquid et est res. ad cuius intellectū cōsiderandū est, put Sāct⁹ Thomas notat in hac distinctione. 37ᵃ. q. prima articulo p̄mo in corpe ꝙ nomen rei dupliciter sumitur. vno modo proprie et simpliciter ſm ꝙ res dicitur id quod habꝫ esse ratum et firmū in natura veram ac realē habens entitatem: et isto modo pctm̄ in q̄ꝫ ē actus est res quedam quia verum esse habet in rerum natura et est ad predicamentum pertinēs actionis. sed q̄ꝫ ad deformitatem prout est priuatio boni non est res isto modo: quia priuatio res nature non est. Alio modo dicitur nomen rei min⁹ proprie a reor reris: et sic transumptū est ad omne illud quod in cogitatione vl' in actu intellect⁹ cadere potest. ſm quem modū entia rationis q̄ in rerum natura esse non habent et ipse etiā negationes et priuationes res dici possunt. prout cōmentator dicit. 4ᵒ methaphisice. de his nāqꝫ omnibus potest intellectus considerationē habere et propositionē veram formare. et isto modo pctm̄ etiam q̄ꝫ ad actus deformitatē et deordinationem et in q̄ꝫ est priuatio boni: dici potest res. itaqꝫ hoc secundo modo capiēdo nomē rei: peccatum dicitur res et in q̄ꝫ est actus et in q̄ꝫ deformis est et deordinatus.

Tertio Notandũ est q̄ peccatum omissiõis cõputat̃ inter peccata actualia nõ quasi in aliquo actu cõsistat sed quia ad genus act⁹ reducitur cuius negatio est. oposita enim ad idem gen⁹ reducunt̃ in quo vl̃ vtrũq; est p se vt in cõtrarijs et relatiuis patet: vl̃ vnum est p se et directe: alteꝝ p reductionẽ vt in priuatione et habitu et affirmatione et negatione. vnde et. 28ᵃ distin. pmi libri dicit̃ ab Augu. q̄ in eodẽ genere est genitus et nõ genit⁹ vel ingenitus. et est sumptũ ex ei⁹. 5°. libro d̃ trini. Et hic est q̄ cũ Aug⁹ diffinit petm̃ 22° cõtra faustum q̄ est dictũ factum et concupitũ contra legẽ eternam: in affirmatiuis intelligunt̃ et negatiua. nam in dicto intelligitur non dictũ seu omissio dicti et sic de alijs. non enim habet dictuȝ inq̃ꝫᵐ est affirmatione dictum q̄ sit petm̃: sed inq̃ꝫᵐ est in potestate voluntatis a rectitudine finis deuians. et idem est de facto et cõcupito. sed in hoc nõ dicere vel non dictũ et nõ factũ et nõ concupitũ conueniunt cũ affirmatiuis quia cõsimiliter in potestate voluntatis sunt et a recto ordine finis exeunt. sicut enim in potestate voluntatis est dicere facere et concupiscere: ita et in potestate voluntatis est non dicere et non facere ⁊ non cõcupiscere eo q̄ voluntas sit libera ad vtrũlibet. et inde est q̄ sicut actus dicitur voluntari⁹ quia est in voluntatis potestate: ita ꝓpter eandem rõnem et omissio actus est voluntaria. ¶ Ex quibus infertur q̄ peccatũ omissionis non necessario eget aliq̃ actu voluntatis ad hoc q̄ sit voluntariũ sed sufficit q̄ sit in voluntatis potestate. et q̄uis malũ semp in bono fundetur vt in precedente q̄stione dictũ fuit: non tamẽ oportet q̄ illud bonũ sit actus. vñ peccatũ omissionis cũ sit malũ et priuatio boni: in bono fundatur. s. in potentia volũtatis q̃ actũ ꝓducere põt. verum est tñ vt in prima cõclusiõe dicebatur q̄ si occasiones et causas per accidens consideram⁹: dare oportet aliquẽ actũ voluntatis interiorẽ vel exteriorẽ coniunctum vel remotum a quo petm̃ omissionis dicatur ꝓcedere. qm̃ peccatũ omissionis non contingit nisi cũ aliqs p̃termittit quod põt facere et nõ facere. q̄ autem quis nõ faciat quod põt facere et nõ facere p̃sertim si tenetur facere: non est nisi ex aliqua cã vel occasione cõiuncta vel remota. nam vt pħs dicit 8°. phi. si aliquid quandoq; mouetur quandoq; nõ mouetur: oportet assignare cãm quietis. et similiter si aliquis potẽs agere non agit quod agere debet: oportet huius assignare aliquã causam per se vel per accidens vel occasionem coniũctã vel remotam. et si quidem cã vel occasio non sit in potestate hominis: omissio non habet rõnem peccati cum non sit voluntaria. si vero causa vel occasio omittendi subiaceat voluntati: omissio habet rõnem peccati. et tunc oportet q̄ ista causa inq̃ꝫᵐ est voluntaria habeat aliquẽ actum voluntatis saltem interiorem. hic quidem actus si directe fertur in omissionem vt cum aliquis vult nõ facere: erit causa per se omissionis. si vero act⁹ voluntatis non fertur directe in omissionẽ sed in aliud p quod homo impedit̃ ab eo quod tenetur facere siue illud sit omissioni coniunctum siue remotum: tunc actus voluntatis interior vel exterior: p accidẽs se habet ad omissionẽ. quia omissio sequitur preter intentionẽ. sicut cũ aliquis diu vult vigilare et quo sequitur q̄ ad matutinas nõ surgat. sed quia iudiciũ de rebus d̃ãdũ est s̃m illud quod est p se et nõ s̃m illud quod est p accidens: ideo verius dicitur q̄ aliquod peccatũ possit esse absq; omni actu. Accipiuntur premissa in hoc notabili ex dictis. S. Tho. in hac distin. 35ᵃ. ar. 3°. Et pma. 2ᵉ. q. 71. articulo. 5°. Et in q̄stionib⁹ de malo. q. 2ᵃ. articulo primo.

Quarto Notandũ est ꝑ d̃claratione secũde cõclusionis q̄ cũ ꝓpriũm dei sit q̄ sit ens p suã essentiã quia sua essentia est suũ esse: oportet q̄ omne aliud a deo qd̃ quocũq; modo est: inq̃ꝫᵐ huiusmodi deriuetur ab ipso et sit ens p participationẽ. omne autẽ qd̃ per participationẽ dicit̃ tale: dependet et causat̃ ab eo quod est ens p suã essentiã. quẽadmodum oĩa ignita deriuant̃ ab eo qd̃ est p essentiaȝ ignis. eo igitur modo quo petm̃ est aliquid et ens seu aliqua natura necesse est q̄ habeat deũ sicut primã causam. dictũ est aũt in secũdo notabili q̄ peccatuȝ nõ est deformitas sed est act⁹ seu actio deformitatis: et q̄ peccatũ inq̃ꝫᵐ est quid ã actus seu actio: est ens reale et aliquid in rerũ natura. q̃ꝫᵐ vero ad deformitatẽ et deordinationem nec est natura nec est res nature sed ẽ nõ ens et priuatio ac defect⁹. sequitur igit̃ q̄ petm̃ q̃ꝫᵐ ad sbam actus seu actionis reducat̃ in deũ tanq̃ ad pmaȝ cãm. q̃ꝫᵐ vero ad actionis deformitatẽ: nullo modo in deũ reduci põt. neq; enim nõ ens nec defectus inq̃ꝫᵐ hmõi: deum põt habere causaȝ. Qualiter autem deus sit causa actionis peccati et nõ deformitatis eius seu defectus: considerandũ est q̄ deformitas peccati vt. S. Tho. notat in. q. de malo. q. 3ᵃ. ar. 2°. ad. 2ᵐ nõ sequit̃ spẽm act⁹ s̃m q̄ est in genere nature ꝓut ab eo causat̃: sed cõsequit̃ spẽm act⁹ s̃m q̄ est moralis ꝓut. s. causat̃ a libero arbitrio creature. peccatũ aũt habȝ bõitatem s̃m genus et speciem nature: sȝ hẽt maliciaȝ

ꝯm genꝰ et spēm moris. vnde pōt deus eē causa peccati qꝫm ad id ꝯm quod est aliqd in genere nature absqꝫ eo ꝙ sit cā deformitatis peccati. vt.n. .S.T.dicit pª.2ᵉ.q.79ª.articulo.2º.ad.3m. deformitas et defectus peccati non pertinet per se ad spēm actꝰ seu actionis peccati.qꝛ actꝰ et habitus non recipiūt spēm ex ꝑuatione illis adiuncta sed ex obiecto cui ipsa ꝑuatio coniungit᷑. et ideo pōt deus esse cā ꝑ se actionis peccati absqꝫ eo ꝙ sit cā sue deformitatis q̄ nō cōsequit᷑ ꝑ se actionē sed contingit ex vitio et defectu volūtatis create ꝯm ꝙ ab ordine et a regula sibi a deo instituta in agēdo deuiat. deꝰ aūt in ipsa actione nō deficit neqꝫ ꝓut a deo causatur: cōiungit᷑ deformitas qꝛ deus illā efficit cū bonitate nature. malū autē moris nō est a deo sed a volūtate creata deficiente ab ordine diuino. quod aūt est a cā secūda ꝯm ꝙ exit ordinē cause prime: non reducitur in cām primā. sicut quod minister facit contra mādatuꝫ domini: non ascribitur dño nec dñs dr̄ esse illius actor. similiter et quicquid est motꝰ in claudicatione tibie a virtute motiua animalis causat᷑ que tibiā mouet: sed obliquitas et claudicatio ambulationis nō ꝓuenit a tibia ꝯm ꝙ mouet᷑ a virtute motiua animalis: sed ꝯm ꝙ deficit a recipiendo influxuꝫ motiue virtutis ꝓpter tibie curuitatem vel defectum. et ideo claudicatio virtuti motiue non imputat᷑. sic ergo dicendū est in ꝓposito nostro ꝙ quicqd est entitatis et actionis in peccato reducit᷑ in deū sicut in cām. sed quod ē ibi defectꝰ non causatur a deo sed a libero arbitrio creature ꝯm ꝙ deficit a regula et motione dei. Neqꝫ obstat ꝙ causa secunda non causat nisi ꝑ influxum cause prime. tum quia hoc verū est quādo causa secunda nō recedit aut deficiat ab influxu cause prime. tum etiā quia causare defectū et deformitatē non est aliqd causare sed magis a causādo vel in causando deficere. et licet volūtas creata nō intendat ꝑ se nisi actionē peccati et id quod illam consequit᷑ ꝯm ꝙ est res nature: imputatur tamē sibi etiā ipsa actionis deformitas: qꝛ ꝓpterea cōtingit ꝙ voluntas nō obedit precepto diuino ad quod tenetur: nec regulā seruat in actione peccati a deo istitutā. quāobrē simul dū agit peccat. ac per hoc non solum actio sed et actionis deformitas in voluntatē creatā reducit᷑ sicut in cām dum eius actioni deformitas et defectus coniungitur. Circa hoc tamen aduertendū est ꝙ vt.S.Tho. notat in questionibus de malo.q.prima articulo .3º.ad.15m. ꝙ malum culpe dupliciter pōt coniūgi actioni voluntatis create. Uno modo quia malum culpe incidens effectui intento coniungitur ei vt in paucioribus et raro. et tunc huiꝰmoi malum non imputat᷑ agenti nisi ꝓpter negligentiaꝫ non aduertendi et nō cauendi ea que tenebatur aduertere aut cauere. et rō ē qꝛ ea que ꝑ accidēs et raro contingunt: preter intētionē accidūt agētis vt phs docet.2º phi. vnde in hoc casu: maluꝫ culpe agenti nō imputat᷑. quēadmodū si quis incidens lignū in silua per quā raro homines trāseunt interficiat hominē lignū ꝓijciens: ab homicidio excusat᷑ presertim si debitā adhibuit diligentiā. Alio modo malū incidēs cōcomitat᷑ effectuꝫ principaliter intentū vel semper vel vt in pluribus: et tunc malum incidens: preter intētionem agentis nō penitus accidit quāuis illud per se nō intendat: quāobrem huiuscemodi maluꝫ illi imputatur. quēadmoduꝫ quia delectationi que est in adulterio semꝑ coniungit᷑ malū culpe priuatio.s. ordinis iusticie et ꝓximi nocumētū: ideo adulter a peccato non excusatur etiā si per se non intendat aut ordinē ꝑuertere iusticie aut ꝓximo nocumentum inferre sed delectatione frui. et rō est qꝛ cum bono dlectationis semꝑ in actu adulterij dictum malum coniungat᷑: non debuit adulter illō ignorare. et per consequens eius intentio ac voluntas simul intelligitur ferri ad delectationeꝫ et in proximi nocumentum. maluit enim adulteriū cum delectatione per se intenta cōmittere: qꝫ delectatione carere a qua et iusticie violatio et proximi nocumentum separari non poterant.

Quinto Notandū est ꝓ declaratione tertie et quarte cōclusionis ꝙ diuisio mali ꝑ culpā et penam non est diuisio mali ꝯm totū sui ambitum sed ꝯm ꝙ in rōnali vel intellectuali natura reperitur. eo ꝙ de ratione culpe est ab impositione nominis et ex vsu doctorum loquētium ꝙ sit ꝯm voluntateꝫ. nichil.n. habet rationem culpe nisi quod vituperabile est. neqꝫ actus inordinatus vituperabilis est nisi dominio subiaceat agētis quod est ꝯm voluntatis libertatē. de rōne autem pene est ꝙ sit contra voluntatem. eo ꝙ omnis pena vt Augꝰ dicit: nature bono nocet subtrahendo aliquid vel de sibi cō naturalibus vel de nature superadditis. hanc diuisionem mali Augustinus expressit in libro de fide ad petrum dicens. geminum est creature rationalis malum. vnum quo voluntarie deficit a summo bono. alteruꝫ quo inuita punitur: Ex quibus verbis tres sequuntur differentie inter malum culpe et malum pene. vna est quia malum culpe est secundum beneplacitum voluntatis. malum vero pene preterquam satisfactorie

que non hēt proprie et simpliciter rationem pene est voluntati repugnās cum priuet eum q puni aliquo bono. huiuscemodi aūt repugnātia contingit tripliciter. quādoqz quidē pena repugnat volūtati actuali sicut cū aliquis eo sciēte sustinet penā. quādoqz vero repugnat volūtati habituali sicut cū quis ignorās priuatur aliquo bono dē quo si sciret doleret. quādoqz aūt est cōtra voluntatis naturalē inclinationē sicut quādo qs peccādo priuatur habitu virtutis. est enī naturalis inclinatio volūtatis ad bonum virtutis. Secūda differentia est. quia malū culpe psistit in actione ei qui peccat. malum vero pene cōsistit in passione eius qui puni. et fm hoc Aug in primo de libero arbitrio culpā nominat malū quod agim: penam vero malū quod patimur. Tertia differētia est. quia culpa est formaliter et imediate malū actionis. pena aūt ē malū agētis. verūtamē hec duo mala actionis. s. et agētis aliter ordinātur in naturalibus et aliter in volūtarijs. nā in naturalibus ex malo agentis sequi malū actionis sicut ex tibia curua sequi claudicatio. in voluntarijs autē ecōuerso ex malo actiōis quod est culpa: sequi malū agentis quod est pena diuina puidentia culpā p penā ordināte. Aduertēdum tamē q secūda differētia nō semp distinguit culpā a pena qz ad substātiā actus sed semp qz ad formales rationes. nā actus inordinat a volūtate procedēs culpa est vt ex supradictis patet. omnis aūt actus inordinat pena est agenti fm illud Augu. in primo confessionū. iussisti dne et sic est vt omis inordinat animus sibi ipsi sit pena. quedā etiam peccata sunt pena peccati vt p multas auctoritates a magistro in hac. 36 distin. inductas pba. sed alia et alia rōne formali idē actus dicatur culpa et pena. qm ipsa inordinata actio fm q a voluntate procedit: rōnem culpe habet. inqz vero adimit vel minuit bonū nature vel gr̄e: habet rōnem pene. Itē actus peccati nō est per se volit inqz est inordinatus sed qr delectabilis. ex eo igitur q est volitus culpe rōnem habet. ex eo vero q peccās nollet inordinationē si eē possz: qdā modo patitur. et p cōsequēs inordinatio ipsa rōnem habet pene. Iuxta qd est considerādum q tripliciter contingit culpā dici penā. vno modo denominatione effectus qr. s. penam efficit. et ex parte auersionis a deo inqz culpa grām priuat et nature bonū diminuit. et ex parte cōuersionis. tum qr nulla peccata passionē et afflictionez hūt anexā sicut ira inuidia et similia. tum ex eo q act peccati vix sine labore vel anxietate exerce. fm illud Sapientie. 5. Lassati sum in via iniqtatis et ambulauim vias difficiles. Alio modo pctm dicitur pena dnominatione cause qr. s. est effect cuiusdā pene. s. priuationis gratie et virtutū quaz penaz homo incurrit pter precedētem culpaz. et ipsa autem priuatione grē et diuini auxilij ac virtutū homo incurrit aliud peccatū quod dici pena precedentis peccati. et isto modo loquitur aplūs Ro. primo dicēs de peccatoribus et idolatris. ppter quod tradidit eos deus in desideria cordis eoz in imundiciā et in passiones ignominie qr. s. deserti ab auxilio diuine grē a passionib victi sunt. Tertio modo culpa seu peccatū dici pena rōne ipsius actus deformis. nō enī sine pena rationalis vl intellectualis nature esse pōt q actio ei deformis et rectitudine rationis sit priuata cū talis deformitas et rectitudinis priuatio incōueniens quoddā et nocumētū sit intellectuali nature. vnde huiuscemodi actionem facere: penale quoddā est. iste tamē modus ad pmum reduci potest. Accipiuntur premissa in hoc notabili ex dictis. S. Tho. in hac distin. 35. articulo primo. et distin. sequēte articulo. 3. Et pma parte questione. 48. articulo. 5. Et in questionibus de malo. q. pma articulo. 4. Et pma. 2. q. 87 articulo. 2.

Quantum ad articulū quartū respondendū est obiectionibus aduersarioz. Et quidē ad primū Gregorij cōtra primā conclusionem dici q minor est falsa. et ad eius probationē negatur minor. neqz valet eius pbatio quia assumit falsum et petit principium. nā preter virū et mulierem est actus siue actio cōmixtionis illicitus qui prohibetur cū dicitur non mechaberis. et ita ē in ceteris preceptis negatiuis. et in affirmatiuis consimiliter est actus siue actio recta que precipitur ¶ Ad. 2m negatur cōsequētia. neutrā enim partem consequētis cogimur dicere: sed dicimus q deus est actor actionis peccati. vnde insufficiens est diuisio posita in consequēte. et sic patet q auctoritates inducte nichil contra nos pbāt qui cōcedimus deū peccatoz inqz peccata sunt actorem nō esse: cū quo tamē stat q sit actor actionū peccatorū. quod etiā magister sentē. expsse tenet vbi arguēs illū allegat et vba Augus. parifformi nobiscū exponit. ¶ Ad. 3m dr q assūptū est falsū. neqz valet ei pbatio. qr preter adulterū et adulterā est actio illicita. s. accessus ad alienam que ē vere et pprie adulteriū. et pari modo pter occiso

rem et hominē occisum est iniusta et illicita occi-
sio hominis q̄ vere et ꝓprie appellaꝝ homicidium.
et idē est in furto ⁊ in ceteris peccatis. ¶ Ad. 4^m
dicitur falsum esse ꝙ pelagius vbi arguēs allegat
sub̄am accipiat cōmuniꝰ ꝓ entitate seu essentia.
neqꝫ valet eiꝰ ꝓbatio. qm̄ licet recte sapiētibꝰ et
fidelibus argumētū pelagij nulliꝰ sit apparentie:
pelagio tn̄ heretico et nō satis docto: argumētū
nō solū apparēs sed et efficax videbaꝝ: falso putās
ꝙ res subsistētes p̄ se ĩmutare aliq̄d possūt ⁊ cau
salitatē hr̄e q̄cūqꝫ genere cause: ac ꝑ hoc ꝙ actio
siue actꝰ cū sit accidēs et nō substātia nec res sub
sistēs nullo genere causalitatis aliq̄d posset imu
tare. quēadmodū apd̄ Aristotilē et ph̄os ac theo
logos recte sapiētes nullā habet apparētiā verita
tis ꝙ motꝰ et tēpus nullā dicāt entitatē p̄ter res
ipsas ꝑmanētes q̄ mouenꝝ et in tp̄e sunt: et tamē
arguēti opinio ista q̄ etiā repugnat sensui: magne
videtur esse apparētie. ꝙ aūt pelagiꝰ substātiā ac-
ceperit cōtracte ꝓut distiguiꝝ cōtra accidētia: ex
verbis ipsius q̄ arguēs allegat apte mōstraꝝ cum
dicat peccatū esse nō rē nō aliq̄d existēs nō corpꝰ
sed operaꝫ facti actꝰ. vñ et celestius pelagij disci-
pulus dicēs peccatū rē nō esse: nō negabat pecca
tum actū esse et quoddā accidēs ꝓut Augꝰ in li-
bro de ꝑfectione iustitie recitat dicēs. q̄rendū est
inquit celestiꝰ q̄d est peccatū: naturale an accñs.
si naturale: peccatū non est. si aūt accidens est: et
recedere pōt. et qd̄ recedere pōt: vitari pōt. Itē
parū infra. querēdū est inq̄t celestiꝰ q̄d est pc̄tm̄
actꝰ an res. si res ē: necesse est vt auctorē habeat.
et sic alter p̄ter deū rei alicuiꝰ auctor induci vi-
debiꝝ. at si hoc dici impiū est: confiteri necesse est
peccatū om̄e actū esse nō rē. si igiꝝ actus est imo
q2 vere actꝰ est: vitari pōt. hec ille. vbi expsse ap-
paret ꝙ celestiꝰ pelagij discipulus cū dicit pecca-
tū non esse rē: nō accipit rē ꝓut cōmuniꝰ diciꝝ de
substātia et de accidēte cū fateaꝝ peccatū eē actū
et accidēs sed ꝓut cōtrahiꝝ ad sb̄am. et hoc intel
lexit Augꝰ in sua r̄nsione. respōdemꝰ inq̄t pecca-
tum q̄dem actū dici et eē nō rem. sed etiā in cor-
pore claudicatio eadē rōne actꝰ est non res. qm̄
res pedipse vel corpus vel homo est. hec Augꝰ.
patet igiꝝ ꝙ arguens male intellexit vtriusqꝫ ver
ba et Augu. et pelagij. ¶ Ad. 5^m diciꝝ ꝙ om̄ia di-
cta et Augu. et celestij que arguens inducit: nr̄m
ꝓpositum aperte confirmāt et imaginationem
arguentis falsam esse ostendunt sicut in precedē
te solutione declaratum est. vbi et ipsis eisdē ver
bis probatum extitit ꝙ neqꝫ Augustinus neqꝫ ce
lestius vbi allegatur: rem accipiunt cōmuniter ꝓ
entitate sed pro re subsistente et substātia prout
Sāctus Thomas notat ꝑma. 2^e. q. 79. articulo
secundo ad primū. Et in questionibꝰ de malo. q.
3^a. articulo secūdo ad. 3^m. sicut etiā latiꝰ d̄ Augu.
deductū fuit in primo notabili. arguēs autem in
exemplo apertissimo Augu. quasi cecutiēs clau-
dicationem rem esse negat quod et Augꝰ in ver
bis allegatis negat accipiendo rem ꝓ substātia:
et tamen cōfitetur eam esse actū .i. actionem que
aliquid est et vnum de predicamētis rerum. sup
positum vero quod arguens tāgit ꝓ constāti fal-
sissimū est. Ad illud autem incōueniēs quod ar-
guēs infert ꝙ .s. aliqua esset entitas cuius auctor
deus non esset: patet responsio ex quarto nota-
bili. ¶ Ad. 6^m dicitur ꝙ Augꝰ loquitur de pecca-
to q̄ꝫ^m ad deformitatem et priuationem quā for
maliter importat nō q̄ꝫ^m ad substātiā actus que
vere a deo est prout in quarto notabili deductū
fuit. ¶ Ad argumenta Aureoli contra quoddam
suppositum in eadem conclusione. Ad primū ne-
gatur assumptū sicut iacet. vnde responsio ibi re
citata bona est. Ad. 2^m vero argumentationē
dicitur ꝙ minor est falsa. quia vltra applicationē
obiecti: ratio dictat et ꝓponit volūtati regulas
naturalis iudicatorij que sunt p̄ncipia pratica na
turaliter rationi indita et mediant inter diuinas
regulas et voluntatē creatā. vnde argumentū
procedit ex falso. ¶ Ad. 2^m dicitur ꝙ minor ē fal
sa. quinimo quia rō hoc dictat agendū: ideo hoc
decens est et cōueniens fieri. ¶ Et ad primā con
firmationē dicitur ꝙ capiendo diuinā volūtatē
sub ratione formali volūtatis: assumptū est fal-
sum. qm̄ volūtati diuine vt volūtas est non con
uenit dictare sed ferri in id quod ab intellectu di
ctatur et ꝓponitur. nā licet in deo intellectꝰ et vo
luntas sint penitus eadem res: quia tamē diffe-
rūt ratione: aliquid attribuitur intellectui quod
non attribuitur voluntati et econtra. false enim
dicitur ꝙ deus intelligit voluntate sub ratione q̄
est voluntas. et iterū false dicitur: deus amat in
tellectu sub ratione qua intellectꝰ est. ¶ Ad. 2^m
confirmationem negatur antecedens. imo econ
tra est verum ꝙ quia recta ratio dictat aliud et
aliud obiectum et aliam et aliaꝫ circunstantiam
conuenire vel disconuenire: ideo actus est cōue-
niens vel disconueniens. vnde conuenientia et
disconuenientia actus a regula et dictamine rō-
nis dependēt ꝓut regule diuine q̄ est ꝑma men-
sura concordāt. vñ argumētū ꝓcedit ex falso. Au
ctoritas autem ph̄i gladius est golie ipi arguēti.
nā ex ea liq̄do ħ̄etur ꝙ rōnis ē dictare q̄d agēdū
sit et circūstātias cōmensurare. et hoc ph̄s p̄tēdit
cum dicit vt sapiens determinabit. determinare

profecto est sententiam ferre. hoc autem dictan
tis est ⁊ regulantis ⁊ recto iudicio qđ dictatum ē
cōmensurantis. ¶ Ad argumenta durādi ⁊ alio-
rum cōtra secundā ptem prime cōclusionis dici-
tur q̄ omnia pcedunt de exigentia directe ⁊ per
se actus ad peccatum omissionis quā nos nō po
nimus. nō autem pbant q̄ peccatum omissionis
nō precedat aliquis actus per accidens aut occa
sionaliter ⁊ a remotis put loquitur nostra cōclu
sio. vnde omnia argumēta illorum admittimus
sed nichil probāt contra conclusionem nostrā de
cuius intellectu latius dictum fuit in tertio nota
bili. ¶ Ad argumenta aureoli cōtra secundā con
clusionem. Ad primū negat̄ prima pña capiēdo
deformitatem put dicit purā priuationem. et ad
eius primam pbationem respōdetur dupliciter.
primo negando maiorem sicut iacet. nō enim est
vniuersaliter vera ⁊ illam negat. S. Tho. in hac
dis. 37. q. 2ª. ar. 2º. ad. 5m. qm̄ oculi ceci nati na-
tura est cā quātum ad eius subām et nō quātum
ad defectum cecitatis que ex nature defectu ici-
dit. vñ ibi. S. Doc. respōdet ad simile argumen-
tum. Ad. 5m inquit dicendum q̄ sicut actio q̄ pec
cati deformitatem h₃: dicitur bona inquātum est
actio bonitate nature non pter hoc q̄ aliqñ in-
ueniat̄ separata a deformitate sed q₂ bonitas il-
la nature deformitati substat: ita etiā deus dicit̄
esse cā illi⁹ actiōis inquātum est actio ⁊ nō inquā
tū est deformis: hoc mō q̄ actionem nō faciat a
deformitate separatā sed q₂ in actiōe deformita
ti cōiuncta hoc qđ est actiōis facit et qđ deformi-
tatis est nō facit. et si enim in aliquo effectu plu-
ra inseparabiliter coniuncta sunt: nō oportet vt
quicquid est cā eius quantum ad vnū: sit cā eius
quātum ad alterū. sicut nā est causa oculi quātu₃
ad subām eius ⁊ nō quātum ad defectum cecita-
tis q̄ ex nature defectu incidit. hec ille. Respōde
tur secūdo q̄ minor est falsa fm̄ q̄ actus peccati
a deo pcedit. et ad eius pbationem negat̄ assū-
ptum accipiendo actū qui est odire deū quātum
ad substantiam ⁊ naturam actus p̄cise et fm̄ ge-
nus nature. qm̄ vt sic nihil aliđ est q̄₃ ipsa volūta
tis volitio quā non necessario sequit̄ deformitas
alias ois volitio esset deformis. q̄ aūt hāc voli-
tionem q̄ est odiū dei concomitetur deformitas
non puenit ex ipsa nā volitiōis sed ex defectu et
deordinatiōe vel malicia creature volētis. deus
aūt nō est causa talis volitionis fm̄ q̄ pcedit ex
defectu vel malicia creature volētis: s₃ tm̄ nō p-
ut est aliquid i genere nature inquātū. s. est q̄da₃
volitio q̄ sepabilis est a deformitate. vñ arguens
fallit̄ q₂ cum dicit odiū dei: accipit actum volen-
di simul cū deformitate. et vt sic: act⁹ separi non
pōt a deformitate. capiēdo tñ vtrūq₃ fm̄ sui na-
turā. sepabilia sunt ad inuicem: sicut hō albus in-
quantū hmōi separari nō potest ab albedine: ni-
chilominus tamen hō ab albedine separi pōt. qđ
aūt inducit̄ de preceptis prime tabule nō obstat
nobis. q₂ ppterea precepta illa sunt indispensa
bilia: q₂ prohibent actus cū suis deformitatibus
sumptis q̄liter nostra cōclusio actus pctōrū deo
nō attribuit. ¶ Ad. 2am pbationem dicitur q̄ p-
cedit ex falso supposito. s. q̄ actus pctōrum quan
tum ad sui subām ⁊ quātum ad gen⁹ nature sint
mali ex obiecto. hoc enim falsū est. q₂ cū obiectū
per se volūtatis sit ens: necessario sequit̄ vt sit bo
nu₃ bonitate nature: q̄₃uis possit hr̄e maliciā ad-
iunctā fm̄ q̄ cōsiderat̄ in genere moris put. s. ca
dit sub ordine rōnis. vnde. S. Tho. pª 2e. q. 79.
arti. 2º. ad. 3m. actus inq̄t et habit⁹ nō recipiunt
spēm ex ipsa puatione in q̄ consistit rō mali s₃ ex
aliquo obiecto cui cōiungit̄ talis puatio. ⁊ sic ipse
defectus q̄ dr̄ nō eē a deo: pertinet ad spēm act⁹
cōsequenter et nō q̄si differētia specifica. hec ille.
Item in. q. de malo. q. 3ª. arti. 2º. ad. 2m. defor-
mitas inquit pcti non cōsequitur spēm actus fm̄
q̄ est in genere nature sic aūt a deo causat̄. sed cō
sequitur speciem actus fm̄ q̄ est moralis prout
causatur a libero arbitrio. hec ille. Itē in hac dis.
37. hoc idem dicit. q. 2ª. ar. 2º. ad. 4m. ipsa inq̄t
priuatio q₂ aliquid malū dicitur: nō pōt eē diffe-
rentia nec gen⁹: sed vnusquisq₃ act⁹ specificatur
et in genere ponit̄ per aliq̄d positiue dictū qđ po
test cōsequi puatio aliq̄. et ideo quidā actus dicū
tur mali ex genere vel ex eo qđ in spē₃ trahit. hec
ille. et p hec p₃ rñsio ad cōfirmationē. ¶ Ad. 3am
pbationē dr̄ q̄ dictū ph̄i h₃ veritatē de cōsequē-
tibus ad formā per se et ex necessitate. sic aūt nō
cōsequitur deformitas peccati substātiā sui act⁹
vt dictum est. Ad confirmationem dicitur q̄ fal-
sum assumit nisi loquendo de actu prout stat sub
deformitate ⁊ simul cum ea. nō enim sub hoc pre
cepto nō mechaberis phibet̄ actio cōcubit⁹ nec
accessus ad mulierem simpliciter et absolute sed
inquātum stat sub deformitate q̄ designat̄ p non
suā vel alienā. nec sub phibitione homicidij phi
betur actus occisiōis simpliciter ⁊ absolute s₃ p-
ut stat sub deformitate iniurie vł iniusticie. ¶ Ad
2m pricipale dr̄ q̄ de⁹ coagit actui volūtatis pri
mo mō diuisiōis. et ad huius īpugnationē negat̄
cōsequētia q̄tū ad pmā ptem. nā pcti nomen im
portat substantiam actus prout stat sub deformi
tate malicie. et vt sic deus nō est actor illius. quā
tum vero ad secūdā ptem distinguendū est. q₂ si

determiātio accipit respectu substātie actus ꝑcise: ꝯña est falsa etiā quantū ad secundā partem. si aūt determinatio sit de actu simul cū deformitate: deꝰ nō sibi coagit. neq₃ tamen ex hoc habet ꝓpositum arguētis qđ est negare actū vel actionem peccati a deo esse. vñ argumētum cōtra cōclusionē nō ꝓcedit. ¶ Ad. 3^m dicit ꝙ minor ē falsa. nō enim deus cooperat actiue agētibus naturalibus solūmō illa ⁊ virtutes eorum cōseruādo sed etiā ipsa agētia ad ꝓprias actiōes applicādo et circa ipsoꝝ effectus ꝑmo ⁊ magis ⁊ imediatiꝰ coagēdo ꝑut. S. Tho. pulchre deducit. p^a. p. q. 105^a ar. 5°. Et de pō dei. q. 3^a ar. 7°. et de hac materia dictum fuit supra dis. p^a. et ad ꝓbationē minoris dicitur ꝙ ex auctoritatibꝰ inductis nō aliud cōcluditur nisi ꝙ deus sinit oēs res creatas proprias actiōes exercere qđ nos nō negamꝰ s₃ dicimus ꝙ simul cū eis deus ⁊ priꝰ ⁊ magis ⁊ immediatius operat. vñ ad auctoritatem Eccle. respondet. S. Tho. loco ꝑallegato de pō dei ad. 12^m. ꝙ deꝰ nō dicitur hominem reliquisse in manu cōsilij sui qn operetur in volūtate: sed q₂ voluntati hōis dedit dñium sui actus vt non esset obligata ad alterā ꝑtem cōtradictionis. qđ quidem dñiu₃ nō dedit nature. i. naturali agenti cū per suā formā sit natura determinata ad vnū. neq₃ ratio inducta aliquid ꝓbat. primo q₂ nos nō negamus deū cōmunicare creature actionem q̄ nō est creatio: sed dicimꝰ ꝙ in actiōe quam illi communicat deꝰ sibi coagit. secūdo q₂ argumentum nō aliud cōcludit nisi ꝙ deus posset cōmunicare creature actionem q̄ nō est creatio. sed ex hoc nō ꝓbatur ꝙ de facto illam ei cōmunicet non sibi coagendo quod tñ erat ꝓbandum. Utrum aūt id creature posset cōmunicari nō est presentis speculatiōis. ¶ Ad. 4^m. dicit ꝙ in casu argumēti ambo faciūt idem totaliter totalitate ex ꝑte effectus. q₂ totꝰ effectꝰ et a deo ⁊ a naturali agente agit. q̄uis nō totalitate ex parte cause q₂ neutra cā causat effectu₃ ꝑ se solā sine cōcursu alteriꝰ cause. et ad huiꝰ tñ probationem negat assumptu₃ neq₃ arguens illud ꝓbat. ¶ Ad. 5^m negat ꝯña. neq₃ valet eius ꝓbatio quia deꝰ nō facit actum malū cōiunctum queādmodū hō ⁊ ideo non peccat sicut hō. Et ꝑ hec patet responsio ad. 6^m. ꝓcedit enim ex falso supposito. s. ꝙ deꝰ faciat actu₃ malum cōiunctim. ¶ Ad. 7^m. negatur ꝯña. et ad eiꝰ ꝓbationem negat suppositum. falsum est eni ꝙ hō fiat deterior per actum a deo causatum quantū ad sui naturā que a deo est. sed fit deterior per deformitatem et maliciam actꝰ que a deo nō est sed a libero arbitrio creature peccātis. et de hoc latius dictum est in quarto notabili. ¶ Ad. 8^m. dr ꝙ ꝯña est vera in eo sensu in quo antecedens est verum q₂. s. deꝰ est vltor mali actus inquantum est malus ⁊ vt sic non est eiꝰ actor. sed ꝯña sub hoc intellectu nostre cōclusioni nō repugnat imo fauet. si aute₃ antecedens capiat in vno sensu vt q₂ deus ē vltor mali actus inquantum est malus ⁊ cōsequēs capiatur i alio sensu vt q₂ deꝰ est actor mali actꝰ nō inquantum malus sed quantum ad substantiam actus: antecedens est verū ⁊ consequentia falsa ⁊ tunc nō militat cōtra cōclusionem. et per hec p₃ respōsio ad auctoritatem Aug. ¶ Ad. 9^m. cōcedimus primā cōsequentiam capiēdo actum quantū ad substātiam actus ⁊ cōsequens est verum. et ad ꝓbationem sue falsitatis dicimus ꝙ si actus odiēdi deum ⁊ actꝰ mendacij capiātur quātum ad naturā actus: nulla est ꝓbatio neq₃ ꝑ ea₃ falsificat cōsequens. si aūt predicti actus capiunt simul cū deformitatibꝰ suis ⁊ malicia: cōsequēns est falsa. et ad eiꝰ probationem cōcedimus totū ꝓcessum capiendo actū quantū ad eius substantiā et quātū ad omne id qđ habet entitatis ⁊ bonitatis s₃ sic nichil cōcludit cōtra nos. ¶ Ad. 10^m. admittimꝰ primā consequentiā ⁊ negamus secūdā q₂ cōmittitur in ea fallacia figure dictiōis vel accidentis. arguitur eni sic virtualiter. deus vult istū actum ⁊ iste actꝰ est malus. ergo deꝰ vult istū actum esse malum. ¶ Ad. 11^m. qđ est durādi negatur assumptū. et ad eius ꝓbationem negat ꝯña: neq₃ valet eius ꝓbatio. qm̄ ꝓpositio assumpta i argumēto quod format arguens ex tribꝰ requisitis ad defectū culpabilem nō est vera nisi quando ipsius actus est vnū tm̄mō agens. si tñ plura agentia cōcurrant ad vnū actum: pōt deformitas et deffectꝰ ipsiꝰ actꝰ vni illorum iputari qđ. s. deficit in agēdo et nō alteri sicut in q̄rto notabili ex dictis. S. Tho. deductū fuit in exēplo de claudicatione q̄ imputat tibie curue q̄ habet defectū curuitatis ⁊ nō virtuti motiue aīalis cuius nō est curuitatis defectus. et pari mō in proposito nr̄o q₂ actus deformis ⁊ culpabilis causat nō ab vno agente sed a duobꝰ quorum vnū est indeficiens sc₃ deus ⁊ alterū deficiens. s. hō vel angelus: pōt deformitas culpabilis iputari creature deficienti nō deo. q₂ re vera creatura est cā eius non deus. neq₃ obstat ꝙ huiuscemōi deformitas sit inseparabilis ab actu sicut fuit dictum in respōsione ad primū aureoli. neq₃ iterum obstat ꝙ deꝰ non habuerit ignorantiā talis defectus cum nō cōsequatur actū ſm ꝙ est a deo actorē. et ꝑ hec p₃ respōsio ad cōfirmationem. ¶ Ad. 12^m. patet ex supradictis respōsio. ꝓcedit eni ex falso fundamēto. s.

q ubi actus et defectus sunt inseparabiles: quicquid est causa act⁹ est cā defect⁹. hoc aūt non est verū vlr vt ostēsum fuit ex dictis. S. T. in rñsione ad pmū Aureoli. ¶ Ad argumēta Aureoli cōtra tertiā cōclusionē. ad pmū pz rñsio ex his q̄ dicta sunt in quito notabili. ¶ Ad. 2ᵐ negaᵗ assūptū. falsum est enī q peccans ea ipa rōne q̄ elicit ⁊ causat pctm̄: pūat bonū sed hoc secūdū cōsequiᵗ ex pmo. neq3 ite3 inq3ᵐ act⁹ eliciᵗ ab agente hēt rōnem discōuenictis respectu ipsi⁹ quāuis hoc ex illo cōsequaᵗ. verū est enī q act⁹ culpabilis q̄ dicitur et causaᵗ a peccāte pūat illū aliq̄ bono s3 nō eadē rōne eliciᵗ et est culpabilis q̄ aliqs bonū pūat. et d hoc late dictū fuit i quito notabili. ¶ Ad argumēta Durādi cōtra q̄rtā cōclusionē. Ad primū diciᵗ q pene quas patiūtur pueri nup vel nōdū baptizati pueniūt ex culpa originali. et ad huius impugnationē respōdeᵗ q cū diciᵗ q peccato originali nō debeᵗ pena sensus: intelligiᵗ post mortem et de pena taxata nō de pena cōcomitāte q̄ multipliciter cōtigit in hac vita pueris p peccato originali pur. S. T. deducit in. q. d malo. q. 5. ar. 4°. et. 5°. Et pma. 2ᵉ. q. 86. ar. 5°. Et. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 164. arti. p° ad. 4ᵐ. ¶ Ad. 2ᵐ dᵉ q omes pene quas homines patiunᵗ siue iuste siue iniuste sint q̄ᵐ ad eas infligētes cōsequūtur aliquā culpā saltem originalē. qz vt. S. T. dicit in hac disti. 36ᵃ. ar. 4ᵒ in cor. nisi humana natura p pctm̄ originale infecta esset: nullā molestia3 vel defectū penalem patereᵗ. Et in. q. de malo. q. 5ᵃ. ar. 4° l. cor. enumeratis qbusdā penis ab arguēte introductis que. s. sunt in remediū cōtra pctm̄ vel ad pfectū virtutis vel ad manifestāda opa dei: subiūgit. s3 hoc ipm̄ q homo talis est cōdicionis vt ei subueniaᵗ vel ad vitādū pctm̄ vel ad pfectū virtutis vel pp̄ter hmōi incomoda: ad infirmitatē humane nature ptinet q̄ ex peccato pmi parentis deriuaᵗ. et ideo omēs isti defect⁹ rñdent peccato originali vt pena cōcomitās. ex quib⁹ pz q nisi culpa origialis pcessisset: homo nō indigeret flagellari neq3 ad pbandā patiētiā neq3 ad custodiam virtutū neq3 ad augmētū meritoꝝ nec ad corrigēda peccata nec ad glia3 dei māifestādā. ¶ Ad argumētū ante oppositū rñdet. S. T. in hac disti. 35. ar. 3°. ad pmū. q in trib⁹ generib⁹ peccatoꝝ in argumēto tactis Augu⁹ intelligit ipoꝝ omissiones q̄ nō sunt act⁹ s3 omissiones vel negationes actuū pp̄terea q ad idē gen⁹ reducunᵗ affirmationes et negationes. et de hoc dictum est in tertio notabili. Et in hoc articulus terminatur.

Disti. xxxviij. ⁊. xxxix.

Circa tricesimā octauam et tricesimā nonā distinctione3 q̄ritur vtrū in actib⁹ intellectus possit eē pctm̄ ⁊ arguiᵗ q non. qz illud qd excusat a peccato nō est peccatū. sed defect⁹ q̄ est in intellectu vt ignorātia excusat peccatū. igiᵗ in intellectu nō cōtingit esse peccatum. ¶ In oppositū arguiᵗ. qz infidelitas est quoddā peccatū. sed infidelitas est in intellectu pm q doctrine fidei dissētit. ergo in intellectu pōt eē peccatū. ¶ In hac q̄stiōe erūt q̄ttuoꝝ articuli vt sup.

Quantum ad articulū pmū sit pma cōclusio q in actib⁹ intellect⁹ pōt eē peccatu3 et culpa inq3ᵐ sūt volūtarij. hāc cōclusionē tenet. S. T. supra dis. 24. q. 3ᵃ. ar. 3°. et in hac dis. 39ᵃ. q. pᵃ ar. 2°. Et pᵃ. 2ᵉ. q. 74ᵃ. ar. 5°. Et d ve. q. 14ᵃ. ar. 3°. ¶ Secunda cōclusio ē q cōsciētia pp̄e loquēdo nominat actū et nō potētiā nec habitum: et ptinet ad intellectū nō ad volūtatē formalr loquēdo. hanc cōclusionē tenet. S. T. supra dis. 24. q. 2ᵃ. arti. 4°. Et pᵃ. p. q. 79. ar. 13°. Et de ve. q. 17ᵃ. ar. p°. ¶ Tertia cōclusio ē q recta cōsciētia ligat et etiā erronea cōsciētia: nō tamē eodē modo. hāc conclusionē tenet. S. T. in hac dis. 39ᵃ. ar. 3°. Et pᵃ. 2ᵉ. q. 19ᵃ. articulis. 5° et. 6°. Et de veri. q. 17ᵃ. articulis. 3°. et. 4°.

Quantum ad articulū secūdū arguiᵗ cōtra predicta. vn̄ cōtra pmā cōclusionē arguit Durād⁹ dupliciᵗ. Primo cōtra hoc qd dicta cōclusio videtur asserere q act⁹ intellectus et act⁹ voluntatis sint duo peccata et due culpe. cōtra hoc arguit Durādus. quia nullus diceret q incontinens quando iudicat fornicationem esse bonam et eam eligit: peccet duobus modis. alioquin cu3 omnem malam electionem precedat aliquis defectus in rōne: impossibile esset q aliquis male eligens peccaret vnico peccato solu3 quod est inconueniēs.

Confirmatur. qꝛ defect⁹ rōnis pratice in iudicādo ē quidē pctm̄ cū sit carētia debite rectitudinis in opatione. sed hoc fm̄ se magis hēt rōnem peccati nature q̄ȝ culpe in morib⁹. rōnem enim peccati vel culpe in morib⁹ nō habet nisi quaten⁹ p ipsum hēt regulari electio volūtatis. qđ patet. qꝛ rō speculatiua erronea quātūcūq̄ȝ sit in nr̄a potestate: nō est culpa vel pctm̄ in morib⁹. vt cuȝ aliquis existimat q̄ anguli triāguli nō sunt equales duob⁹ rectis: nō dicit̄ malus moralit̄ nec peccare in morib⁹. quia talis estimatio nō est nata regulare electionē volūtatis de agibilibus a nob̄. estimatio ergo pratica falsa ex hoc solo habet rōneȝ culpe vel peccati in morib⁹: quia ē regula electionis volūtatis. Ex hoc arguit̄ sic. vnū numero est quod p vnū denominat̄ intrisece et aliud extrinsece. sed a defectu q̄ ē in electione: ipsa electio denominat̄ mala et culpabilis intrīsece. rō aūt erronea ipsam p̄cedens denominat̄ mala et culpabilis in morib⁹ solū extrinsece: qꝛ nō dicit̄ talis nisi quia ē regula volūtatis vel electionis. ergo vna est numero culpa rōnis pratice et electionis sequētis. ergo licet sint duo defect⁹ in rōne pratica errāte et in electione mala subsequēte ac per hoc duo peccata in esse nature: tamē nō est nisi vnum peccatū in morib⁹. ꝓpter solū defectū quo electio est mala formalit̄ et intrinsece. et rō erronea dicitur mala extrisece tanq̄ȝ regula electionis. ¶ 2°. arguit cōtra eandē cōclusioneȝ in hoc q̄ assignat rōnem quare cōsiderare mala nō est malū. ⁊ ostēdit q̄ rō assignata nō valet. qꝛ sicut obiectū volūtatis est res extra animaȝ: sic ipsamet vt est extra animā est obm̄ intellect⁹ vt est praticus. et sicut ratio rei intellecte est in aīa q̄ non est id qđ intelligit̄ sed tm̄ quo aliquid aliud intelligit̄: sic rō rei volite est in aīa precipue fm̄ opinionē in p̄mo libro positā. s. q̄ intellect⁹ et volūtas sunt vna et eadeȝ natura absoluta q̄ vocat̄ mens ab Augu. cui mēti oportet p̄sentē esse rōnem rei quātuȝ ad cognoscere et velle lȝ ordine q̄dā. Ex hoc sic arguitur. illi actus q̄ equaliter tendūt in obiecta sua vt sunt in re: equaliter sortiunt̄ rōnem boni vel mali ex bonitate vel malicia obiecti. sed act⁹ intellectus pratici et act⁹ volūtatis tendūt equaliter in obiecta sua vt sunt in re. sicut enim quod ē volitum est volitū fm̄ eē quod habet in re et nō fm̄ esse quod hēt in anima sic illud idē ē cognitū fm̄ illud qđ est in re et nō fm̄ esse qđ est in aīa. imo si nō esset cognitū fm̄ esse qđ habet in re: non esset volitū fm̄ illud esse cū volūtas nō possit ferri in incognitū. ergo si act⁹ volūtatis sortit̄ ꝓpter hāc causam bonitatē vel maliciā ex malicia vel bonitate rei volite: p eandē rōnem act⁹ intellect⁹ sortitur bonitatē et maliciā ex bonitate vel malicia rei intellecte qđ est contra rōneȝ assignatā. ¶ 3°. ad idem. qꝛ illud quod adducit̄ de. 6°. metha. q̄ verū et falsum sunt in aīa et c̄. nō debet ita intelligi q̄ verū et falsuȝ sint obiecta itellectus vt illa ꝓbatio accipit: sed q̄ sunt cōditiones seu denominatiōes obiecti intellecti cōformiter vel difformiter ad certitudinē rei. ¶ 4°. qꝛ si rō tam boni q̄ȝ mali est ī anima quoddā bonū et ꝓpt̄ hoc cognoscere malū est bonū: cū illa ratio eq̄liter se habeat ad cognitionē verā vel falsam: sequit̄ q̄ cognitio falsa sit eque bona sicut vera qđ est incōueniēs. ¶ 5°. qꝛ q̄rit̄ q̄ est illa rō mali apud intellectū. nō species. tū qꝛ nulla est vt ostēsum fuit sup̄. tum qꝛ malū cū sit p̄uatio: ꝓpriam spēm hēre non pōt. tū qꝛ spēs si aliqua sit: nō est illud qđ cognoscitur. et ideo ex ea cognitio nō pōt habere bonitatem vel maliciam. hec ille in forma. ¶ Cōtra secundā cōclusionē arguit q̄ cōsciētia ptineat ad voluntatē et nō solū ad intellectū. qꝛ si cōscientia ptineret ad intellectū: tūc qui hēret de operandis maiorē sciētiā: hēet et maiorē cōsciētiā. hoc autē non ē verū. ¶ 2°. qꝛ nullū agēs cōtra solū dictamen rōnis tristat̄. qꝛ tristicia est de his q̄ nob̄ nolentib⁹ simpliciter vel mixte accidūt. sed agēs cōtra cōscientiā agit cū quadā tristicia et remorsu: vnde et remordere d̄r act⁹ cōsciētie. ergo cōscientia nō ptinet ad solū dictamē rationis: sed preter hoc includit aliq̄d ptinēs ad volūtatē vel inclinationē volūtatis. ¶ 3°. qꝛ si cōsciētia ptineat ad intellectū: hoc nō erit vt act⁹ sed vt habit⁹. qꝛ act⁹ non ē act⁹ sed ē potētie vel habitus. sed testificari accusare et excusare remordere ⁊ obligare sūt act⁹ consciētie. dicim⁹ eni q̄ cōscientia testificat̄ accusat obligat. ergo ipsa non est act⁹. ridiculum eni esset dicere q̄ testificari testificet̄ vel accusare accuset et sic de alijs. ¶ 4° qꝛ sicut cōsciētia respicit particularia agenda: sic sinderesis respicit vniuersales regulas agendoꝝ. sinderesis aūt nominat habitum. igitur et c̄. est igitur potētia vl habitus. nō potentia qꝛ non inest naturaliter. ergo est habit⁹. ¶ 5°. qꝛ ꝓbatio ꝯclusionis fundata in hoc q̄ cōsciētia dicitur cū alio sciētia et c̄. non valet. licet enim in vera diffinitione illud quod ponitur in abstracto et in recto non mediante aliq̄ obliquo pertineat ad essentiam diffiniti: tamen in interpretationib⁹ nominū nullo modo ē hoc dicendū. sicut enim interpretando nomen cōsciētie dicimus q̄ est sciētia cum aliquo: ita interp̄tando nomen sinderesis dicim⁹ q̄ est electio cuȝ aliquo. est enim sinderesis grece coelectio latine.

et interpretando cõsentire dicim⁹ quod est cum aliquo sentire. sicut ergo se habet scientia ad cõscientiam in nominis interpretatione: ita se habz electio ad sinderesim et sentire ad cõsentire. sed electio ptinet ad voluntatẽ ad quã tamẽ non ptinet sinderesis que ptinet ad intellectũ ƀz te. et similiter sentire siue ꝓprie siue large acceptũ pertinet ad partẽ cognitiuam: cõsentire autẽ nõ sed potius ad apetitũ. ergo similiter licet sciẽtia pertineat ad itellectũ: nõ ꝓpter hoc oportet ꝙ ꝯsciẽtia ptineat ad eundẽ. ¶ 6°. qꝛ cõscientia nõ ẽ aliquid vnũ nec similit̃ sinderesis: sed quodlibz eorum includit aliqd ptinẽs ad intellectũ et aliqd ptinẽs ad volũtatẽ. quod sic põt videri. in intellectu enim pratico quẽ volũtas supponit in actu suo est duplex habit⁹. vn⁹ primoꝝ ꝑncipioꝛuz qbus intellect⁹ naturaliter assentit. ali⁹ aũt respectu cõclusionũ deductarũ ex ꝑncipijs. Et prim⁹ quidẽ habit⁹ põt dici lex naturalis; secund⁹ autẽ est aliq̃ sciẽtia pratica. similiter ex parte voluntatis ẽ duplex inclinabilitas. vna naturalis correspondẽs ꝑmo habitui intellect⁹ pratici: alia acqsita correspondẽs secũdo habitui qui ẽ sciẽtia particulariũ opandorũ. his autem inclinabilitatib⁹ ƀm se non est nomẽ impositũ: sed aggregato ex habitu ptinente ad intellectũ et ex inclinatione volũtatis. nã habit⁹ naturalis intellect⁹ pratici et inclinabilitas correspondens dicit̃ sinderesis. sciẽtia aũt particulariũ operandoꝝ cũ inclinatione volũtatis sibi correspondẽte; dicit̃ cõscientia. quod pz dupliciť. ꝑmo ex vi nominũ: secũdo ex cõditiõe actuũ. ex vi nominũ patet. qꝛ sinderesis grece qȝ dicitur latine coelectio: ƀm expositionẽ nominis dicit̃ cum aliq̃ electio vel aliquid cũ electione. electio aũt ad volũtatem ptinet. illȝ autẽ aliqd cum electione: nõ est nisi ptinens ad intellectum q est ꝑuius electioni. silr cõscientia ƀm vi nominis ẽ sciẽtia cũ aliquo vel aliqd cũ sciẽtia. illud aũt qȝ est cũ scientia vel cũ quo est sciẽtia: nõ videt̃ esse nisi qȝ ptinet ad voluntatẽ. nõ enĩ potest ẽẽ act⁹ sciẽtie qꝛ cõsciẽtia nõ esset in dormiente. nec preter ea q̃ sunt intellectus et voluntatis põt aliqd pertinere ad rõnem sinderesis vel cõscientie. ideo et ẽ. oportet aũt vtrũqꝫ equalit̃ pertinere ad rõnez sinderesis vel cõsciẽtie. qꝛ talis ꝓpositio hẽt vim cõiunctiõis copulatiue. sicut si diceret̃ supficies est longitudo cũ latitudine: idẽ est ac si diceret̃ supficies ẽ lõgitudo ⁊ latitudo. et similiter est in ꝓposito. Secũdo idẽ pz ex cõdicione actuũ qui attribuũt̃ cõsciẽtie. qꝛ quidã eoꝝ pertinent ad intellectũ sicut testificari. quidã vero ad volũtatẽ sicut remordere quod directe est tristari de aliquo malefacto. remorsus enĩ nõ ĩportat scientiã solã malefacti ꝓprij: sed quandã tristiciã vel quasi punctionẽ que ad voluntatẽ ptinet. similiter instigare nõ pertinet ad solũ intellectum sed ad voluntatẽ. importat enĩ quandã inclinationẽ ad actũ. hec autẽ omnia nõ attribuerent̃ cõscientie si ipsa ptineret solũ ad intellectũ vel solũ ad voluntatẽ. ptinet ergo ad vtrũqꝫ sicut habit⁹ vtriusqꝫ. ¶ 7° argut ꝙ conscientia nõ importet actũ. qꝛ si cõsciẽtia nominaret actũ: ipossibile est facere cõtra cõscientiã. cõsequẽs est falsum ƀm te et veritatẽ. ꝓbat̃ ꝯña. et ꝑmo si consciẽtia importet actũ voluntatis. qꝛ impossibile est voluntatẽ simul actu ferri in opposita: sed si cõscientia iportat actũ voluntatis: stãte cõsciẽtia voluntas fert̃ in illud de quo est cõsciẽtia. ergo non põt ferri in oppositũ conscientia manẽte. idẽ videtur dato ꝙ cõscientia nõ importet aliquid ptinẽs ad voluntatẽ dũmodo ptineat ad intellectũ vt actus. qꝛ voluntas in aliqd ferri nõ põt: nisi quod ꝓponit̃ sub rõne boni. sed stãte actuali iudicio de aliquo quod sit bonũ: impossibile est ꝙ oppositũ iudicet̃ bonũ. ergo si conscientia importet actũ itellect⁹ pratici iudicantis aliqd esse bonũ: impossibile est ea stante volũtatẽ ferri in oppositũ. si ergo contingat facere contra cõscientiã; oportet ꝙ cõsciẽtia dicat habitum et nõ actum. et tunc cõtingit facere cõtra ipsam. ƀm enim sentẽtiã Aristo. 7°. ethi. stante consideratione in actu et in particulari de aliquo agendo: impossibile est ꝙ voluntas ferat̃ in oppositũ. cũ igit̃ consciẽtia respiciat particularia agibilia: necessariũ est si fiat contra ipsam: ꝙ non dicatur consideratio ƀm actum sed ƀm hitũ. ¶ Contra tertiam conclusionem arguit̃ probando ꝙ conscientia erronea non obliget dato ꝙ liget. arguit igitur sic. quia nulla obligatio est de illicito aut non debito. conscientia autem erronea dictat faciendum quod est illicitum fieri aut non debitum sicut est in indifferentibus et alijs q̃ sũt supererogationis. ergo non obligat. maior probatur. quia aliud est ligari et aliud est obligari. q enim obligatur: debet vel tenetur facere illud ad quod obligatur: nec quantum est ex parte sua aliter soluitur ab obligatione. tale autem non põt esse illicitum. nullus enim debet facere quod illicitum est fieri. propter quod nulla obligatio potest esse respectu illiciti aut liciti non tamen debiti. ligari autem dicitur moraliter qui sic dispositus est circa aliquod agibile ꝙ non potest libere licite procedere prout exigit natura illius agibilis ad modum illius qui ligatur corporaliter. nec potest procedere etiam in recta et plana via

¶2°. quia sola vera noticia de re: obligationem nõ tollit sed magis cõfirmat. sed vera noticia de eo quod erronea conscientia dictat: tollit obligationem. igitur obligatio nulla fuit. ¶3°. arguit ꝙ in aliquo casu faciens contra consciẽtiam erroneam non peccat. ponatur naꝫ ꝙ aliquis hereticꝰ vel alius ſm conscientiam errantẽ iudicet aliqd quod est illicitũ esse licitum puta ꝙ licitũ est furari malis diuitibus vt detur bonis pauperibus: in tali casu inquit semper peccat faciens ſm cõscientiam erroneam ex quo illud quod ipsa dictat faciendũ: est illicitum ſm se. sed faciens contra eaꝫ non peccat si ipsa solum dictet illud quod est illicitum esse licitum. quia a licitis potest sine peccato abstineri. sed si ipsa dictet non solum esse licitũ sed debitum: puta ꝙ licitum est furari a diuitibꝰ vt detur pauperibus: vel ꝙ debitum est mentiri pro saluanda vita alterius: tunc faciẽs contra eã peccat illo genere peccati quo apprehendit illud esse debitum fieri: non propter omissionem ſꝫ se sed quia actus qui omittitur apprehensus est tanꝙ debitus fieri. ¶4° arguit ꝙ in casu faciẽs ſm conscientiam erroneam non peccat. ponit enim casum oppositum precedenti. s. ꝙ conscientia alicuius dictet illud quod de se est licitum; esse illicitum. sicut conscientia heretici dictat ꝙ iurare in omni casu est illicitum: tũc in isto casu faciens cõtra conscientiam peccat. quia cum voluntas non tendat nisi in illud quod ostensum est sibi per rationem et ratio erronea heretici dicit ꝙ iurare ẽ illicitum et contra diuinũ preceptum si hereticus iurat timore mortis vel alio modo quocũꝫ: facit contra illud quod credit diuino precepto esse prohibitum: et sic est contẽptor precepti diuini: non quidem in iuramento ſm se sed quia apprehensum est tanꝙ contrarium diuino precepto: et ideo peccat mortaliter. faciens autem ſm talem conscientiam erroneam hoc est nolendo iurare: non semper peccat. quia licitum est non iurare nisi superueniat preceptum superiorum et c. ¶5°. arguit ꝙ aliqua sit conscientia erronea que nullo modo liget. quia error non est imputabilis cuius scilicet errans non est causa nec occasio sicut error vel ignorantia circũstantie particularis adhibita diligentia qualis fuit iacob respectu lye si non sit imputabilis: non ligat quin homo possit procedere ſm conscientiam sic errantem quia talis error excusat.

QUantuz ad articulum tertiuz primo notandũ est ꝙ vt Sanctus Thomas dicit prima secunde. q. 74. articulo pmo: actus morales siue sint actus virtutum siue peccatorum: sunt actus non transeuntes in exteriorem materiam sed in agẽte manentes sicut in subiecto. ex quo sequitur ꝙ proprium subiectum actus moralis virtutis vel peccati: sit potentia que est principium elicitiuum ipsiꝰ actꝰ. cũ ergo intellectus sit pncipiũ elicitiuũ actuum moralium cum sit principium humanorũ actuum prout philosophus tradit tertio de anima: sequitur ꝙ sit subiectum moralium actuum siue sint peccata siue actus virtutum. ¶Aduertẽdum tamen prout Sanctꝰ Thomas deducit pma secunde. q. 56. articulo. 3°. in corpore: ꝙ subiectum virtutis moralis non potest esse nisi voluntas vel aliqua potentia ſm ꝙ a voluntate est mota vel nata moueri: eo ꝙ sicut philosophus dicit in secundo ethicorum virtus est que bonum facit habentem et opus eius bonũ reddit. ꝙ aũt opus hominis ſm ꝙ est homo bonum sit: prouenit ex hoc ꝙ homo habet bonam voluntatem. nam voluntas est que mouet omnes potentias rationales ad actus humanos. oportet ergo ꝙ virtus cuius est actum humanum bonum facere et per consequens eius actus: sit sicut in subiecto vel in voluntate vel in aliqua potentia ſm ꝙ est a voluntate mota. cum autem actus peccati culpabilis de quo nunc loquimur opponatur cõtrarie vel priuatiue actui virtutis: et contrariorum ac priuatiue oppositorum idem sit subiectum: sequitur ꝙ omnis potentia que est subiectum actꝰ virtutis: sit etiam subiectum peccati ſm ꝙ a voluntate mouetur. intellectus igitur ſm ꝙ est motus a voluntate vel natus moueri: est subiectum peccati. sed hoc contingit dupliciter ſm duplicez intellectus actum. nam peccatum cuiuslibet potentie in actu ipsius consistit. habet siquidem intellectus vnum actum in comparatione ad proprium obiectum ſm se qui est cognoscere veruz. alium actum habet inꝙm est directiuus aliarum potentiarum. et ſm vtrũꝫ horum actuum contingit esse in intellectu peccatum. error enim intellectus circa veri cognitionem quod potest et tenetur scire: est illi peccatum et culpa. per quez modum heresis et infidelitas sunt in intellectu peccata. deniꝫ peccatum et culpa est in intellectu si inordinatos actus virium inferiorum vł imperat vel post deliberationem non coercet. vo-

runt tamen neuter istorum actuum esset peccatum et culpa intellectus: nisi quia a voluntate mouet vel quia natus est ab ea moueri. vt enim. S. T. notat in hac distin. 39. q. prima articulo. 2. ad 4m. infidelitas non est peccatu in intellectu nisi sm q actus intellectus a voluntate est imperatus. sic enim et fides in intellectu est. qm vt Augusti. inquit: credere non potest homo nisi volens. similiter etia nisi ho voluntarie discredat vel omittat quod facere deberet: in infidelitatem no incideret. et ppter huiusmoi voluntatis motionem ad actum fidei requisitam Augusti. dicit in libro de predestinatione sanctorum q fides in credentium voluntate consistit. ex quibus accipi potest q peccatum de quo nunc loquimur quod pprie est culpa: formaliter est in volutate. in intellectu vero et in alijs potentijs que nate sunt voluntati obedire: est materialiter. ratio enim formalis culpe accipitur ex hoc q actus culpabilis est in potestate et dominio agentis. quia ergo per volutate homo dominiu sui actus habet: sequit q formalis ratio actus culpabilis sit a volutate. ¶ Ad intellectum predictorum attendendu est put. S. T. deducit. p 2. q. 17. arti. 6. in corpe. q actus ronis dupliciter potest considerari. vno modo qm ad exercitium act: et sic act ronis seu intellectus semp imperari pot a voluntate. alio modo considerari pot qm ad obiectu respectu cui duplex e ronis act. vnus est veritate apprehendere vel cognoscere circa obiectu. et quia hoc fit p virtute alicuius luminis vel naturalis vel supernaturalis qd dominio volutatis non subiacet: ideo qm ad hoc act ronis no est in potestate nostra neq a voluntate imperari pot. alius aut ronis act est his q apprehendit assentire. si igit talia fuerint apprehensa quib naturaliter intellect assentiat sicut sunt prima principia indemostrabilia: assensus talium vel dissensus no est in potestate nostra neq a voluntate impari pot. queda vero sunt apprehensa que no adeo conuincut intellectu quin possit assentire vel dissentire aut salte assensum vel dissensu suspendere ppter aliqua causam: et in talib assensus ipse vel dissensus in potestate nra e et sub imperio volutatis cadit. loquimur autem hic de imperio sm q est intimatio ad aliqd agendu cu quada motione sm q exprimit p verbu imparatiui modi: in qua acceptione impare pot copetere volutati rone motionis cum sit pmu moues in viribus anime ad exercitiu act. et pot attribui intellectui rone intimationis sed no nisi put implicat virtualiter actum volutatis ad intimadum mouentis.

¶ Secundo Notadu est q cu S. Tho. dicat in hac dis. 39. q. pma. ar. 2. in cor. q in actu volutatis est malu ex obiecto no aut in actu intellect: non est sensus dicti q act intellect circa suu obiectum aut d obiecto qd est malu non possit esse malus. na act intellectus erratis circa id quod tenet et pot scire: malus e et peccatu. et iudiciu de agedo malu vel de fugiedo bonu: malus act est intellectus. qm sicut veru est bonu intellect: ita et falsu est malu ei put phs inquit. 6. ethi. sed sensus in premissis verbis. S. Doc. est q act intellect no dicitur malus ex eo q ei obiectu est aliquid in se malu: queadmodu act volutarius e malus ex rone quia est de re sm se mala. na siue obiectu intellectus sit res bona sm se siue sit res mala: act intellect circa ipam pot esse bon si intelligat vel apprehedat re sic e sicut est vel no esse sicut no e: et pot esse malus si intelligat re sicut no est: intelligere eni malu esse malum: bonu e. et intelligere bonu malu esse vel sicut no e: malu est. et ronem differetie subiugit. S. T. qr obiectu volutatis est bonu. bonu aut et malu vt dr. 6. metha dicitur sunt in reb. i. coueniut reb sm q sunt in seipsis extra anima. volutas ergo p actu suu tedit in obiectu sm q se habet in re qm ad bonitate vel maliciam. et qr vt phs docet. 2. de anima act specificant et denominant ex obiectis sm eorum ronem formalem: ideo ex bonitate et malicia rei volite: actus volutatis est bon et mal ita vt amare bonum sit bon act et amare malu sit malus act. sed obm intellect e veru. veru aute et falsum vt ibi phs dicit. 6. metha sunt in anima. i. coueniunt reb no sm esse quod habet extra anima sed sm esse cognitu qd habet in anima. vn intellect per actu suu tedes in veru sicut in pprium obm: tedit in rem sm q est in aia: p que modu non couenit ei q sit bona vel mala. et ideo act intellectus ex ipso obiecto intellect. i. ex re sm q e cognita: non habet q sit bon vel malus. qm sicut dictum e act potetiaru non specificantur et denominant ab obiectis nisi sm formales rones obiectorum. ¶ Neq valet in pposito qd aliqui distigut de intellectu speculatiuo et pratico dicetes q quicquid sit de intellectu speculatiuo: et tame intellectus praticus habet p obiecto ipsamet re vt e extra animam quam voluntas habet pro obiecto. et sicut ratio rei intellecte est in anima: ita et ro rei volite est in anima pratice: et ex hoc arguunt q actus intellectus et actus voluntatis quia eqliter tendunt in obiecta propria vt sunt in re: eqliter sortiuntur rationem boni vel mali ex boni-

tate vel malicia obiecti. istud inquã nõ valet. qm sicut diuersitas materialis obiecti nõ diuersificat potentiã vt patet in ligno albo et lapide albo q̃ non diuersificant potẽtiã visus: ita et idẽtitas materialis obiecti nõ idẽtificat potẽtias neq3 potẽtiarũ act⁹. vnde quãuis intellect⁹ et volũtas opationes suas habeãt circa rem extra animã imo circa eandẽ rem subiecto vel supposito: nõ inde sequitur q intellect⁹ et voluntas equaliter in sua obiecta tendãt etiã si vtraq3 potẽtia versef circa ipsam rem q̃3m ad illa q̃ sibi conueniũt extra animam. q2 f3 diuersam rõnẽ formalẽ: res extra animã est vtriusq3 potentie obiectũ. nam f̃m q res extra animã est in se realiter bona et pfecta: est obiectũ voluntatis: ac p hoc actũ eius reddit bonum q2 act⁹ denominaf ab obiecto. inq̃3m vero habet cõformitatẽ ad intellectũ vel fundãdo in ipso verã cõceptionẽ seu intellectionẽ q̃3m ad intellectũ speculatiuũ: vel assequendo qd de ea ab intellectu dispositũ est et ordinatũ q̃3m ad intellectũ praticũ: dicif res vera et est obiectũ intellectus: ac p hoc ex ipsa re denominaf actus intellectus ver⁹ vel falsus. vnde ex cõformitate rei ad intellectũ dicif actus intellect⁹ verus et p pñs bonus nõ ex bonitate rei quã in se hab3. et pari modo dicif actus intellect⁹ falsus et malus ex deformitate rei ad intellectũ: nõ ex rei malicia quã in se habeat. nã vt dictũ ẽ: actus intellectus põt esse bonus q2 ver⁹ etiã si sit de re mala inq̃3m est mala: vt si intelligat rẽ malã esse malã et fugiẽdam. et ecõtra põt esse malus q2 falsus de re bona inq̃3m est bona: vt si cõcipiat rem bonã esse malam aut fugiẽdã. patet igif ex premissis q etiã si actus intellect⁹ pratici habeat p obiecto rem extra animã et sit de re ipsa q̃3m ad ea que ei cõueniunt extra animã queadmodũ volũtas: nõ adhuc sequitur q obiectũ ei⁹ sit res f̃m q ẽ extra anima3 nec q a bonitate obiecti et ipsius rei extra animã vel ab eius malicia: habeat q sit bon⁹ vel mal⁹ sicut id habet act⁹ volũtatis. eo q act⁹ intellectus fertur in rem sub esse cognito f̃m quod nõ habet q sit bona vel mala sed vera vel falsa: et ita nõ ferf in rem sub ratione qua est in se bona vel mala p quem modũ fertur in eam voluntas. vnde Sanctus Thomas pma pte. q. 79. articulo. 11. ad. 2m sicut ergo inquit obiectum appetitus potest ẽẽ verum inq̃3m habet rationem boni sicut cu3 aliquis appetit veritatem cognoscere: ita obiectũ intellectus pratici est bonum ordinabile ad op⁹ sub ratione veri. intellectus enim praticus veritatem cognoscit sicut et speculatiuus: sed veritatẽ cognitam ordinat ad opus. hec ille. Nec quia intellectus intelligit rem f̃m q habet esse extra animã intelligendo. s. ea que rei cõueniũt in rerũ natura ideo dici debet q intellectus tendit in rem f3 ei quod habet extra animã sicut et volũtas. qm tẽdentia ad aliquid: motũ quendã dicit in illud. intellect⁹ autem non mouetur ad res extra animã licet eas cognoscat: sed magis res ipse mouentur et trahũtur per suas similitudines ad intellectu3 et per huiusmodi motũ ab intellectu cognoscuntur et res habẽt in intellectu esse cognitu3. vnde et philosophus. 3°. de anima ponit circulũ quendam in actib⁹ anime f̃m. s. q res extra animam mouet intellectum ipsum p speciem informãs et res intellecta mouet appetitum et appetitus tendit ad hoc q perueniat ad rem a qua mot⁹ incipit. Quod autem dicũt de ratione rei intellecte et de ratione rei volite: nõ est ad ppositu3. quia voluntas non tendit per actũ suũ in ratione3 rei volite sicut intellect⁹ in rationẽ rei intellecte. neq3 ratio rei volite est directe et per se id quo voluntas fertur p actum suu3 in rẽ volitam sicut ratio rei intellecte est directe et per se id quo intellectus rem extra cognoscit. nõ enim rõ boni quã intellectus cõcipit: trahit voluntatẽ ad amãdu3 rem extra sed bonitas ipsa existens in re. nã neq3 ratio boni a volũtate percipif quamuis moueat volentẽ inq̃3m est cognoscẽs: vt per voluntatem tendat in rem extra ppter suã bonitatẽ et perfectionem. vnde q̃3m attinet ad voluntatẽ: rõ boni ab intellectu apprehensa et voluntati vel magis pprie volenti ostẽsa: est causa sine qua non sicut aliquid presuppositu3 antecedenter se habens et non causa directe et per se mouens. et ideo similitudo quam adducunt de ratione volita et ratione intellecta: nulla ẽ neq3 eo2 ppositũ pbat.

¶ Tertio Notandũ est p declaratione secũde conclusionis q q2 circa actũ cõsiderantur obiectu3 potẽtia habitus et ipse actus: inuenitur quãdoq3 aliquod nomen quod ad illa quattuor equiuocatur. sicut hoc nomen intellect⁹ quandoq3 significat rẽ intellectã. sicut nomina dicuntur significare intellect⁹. i. res intellectas vel conceptus intellectos. quandoq3 vero significat potẽtiam intellectiuã. vt cum dicimus partẽ rõnalem diuidi in intellectũ et voluntatem. qñq3 vero significat habitũ. p quẽ modu3 dicim⁹ intellectũ esse habitũ pncipio2: scientiam vero habitũ ɔclusionũ. aliqñ autẽ significat actũ potentie intellectiue. vt cũ dicim⁹ hũc esse intellectũ rei vel ppositionis. in hmoi tñ nominationib⁹ vsus loquẽdi sequendus ẽ. quia vt phs dicit

2°. topi. nominibus vtendū est. vt plures. Circa quod est sciēdum ꝙ nō cōsueuit nomē act⁹ attribui potentie vel habitui nisi quādo act⁹ est illis ꝓprius. quia enim videre ē actus ꝓprius potentie visiue et scire est actus proprius habitus scientie: ideo quādoqꝫ visus nominat potētiam quādoqꝫ actum et sciētia consimiliter. si autē sit actus aliquis pluribus cōueniēs potētijs vel habitib⁹ nō cōsueuit habit⁹ vel potētia determinata: nomine act⁹ denominari. sicut qꝛ nomen visus significat actū cuiuslibet potētie et habitus: ideo hoc nomē visus ita significat actū ex vsu loquendi: ꝙ potentiam vel habitū nō denominat. qꝛ ergo nomen consciētie significat applicationē scientie ad aliquid: nā cōscire dicitur q̄si simul cū alio scire. i. cum sciētia principioꝝ iuris: et quelibet scientia ad aliquid applicari pōt siue pratice siue speculatiue: inde est ꝙ consciētia nō potest denominare aliquem habitū vel potentiā specialē: sed nominat actū qui est applicatio cuiuslibet habit⁹ scientie vel noticie. s. ꝑncipiorum ad actū particularē. vt cōsciētia recte dicat̄ quasi cōformis et concordans sciētia noticie seu sciētie ꝑncipioꝝ iuris. Huiuscemodi aūt applicatio fit tripliciter. Uno modo ſm ꝙ recognoscim⁹ aliquid nos fecisse vel nō fecisse. ꝑ quē modū accipit̄ nomē cōsciētie. gen. 44° cū dicit̄. nō est in nr̄a conscientia quis eam posuerit in marsupijs nostris. et eccle. 7°. scit conscientia tua quia et tu crebro maledixisti alijs. et ſm hoc attribuitur cōsciētie testificari. iuxta illō apostoli. Ro. 9°. testimoniū mihi ꝑhibēte cōsciētia mea. Alio modo fit applicatio ſm ꝙ scim⁹ seu cognoscimus aliquid esse fiendū vel nō fiendū. et sic attribuit̄ consciētie act⁹ qui est ligare et instigare vel inducere. Tertio modo fit dicta applicatio ſm ꝙ scim⁹ id qd̄ a nobis est factū eē recte vel bene factū vel nō recte factū. et ſm hoc attribuitur consciētie excusare vel accusare seu remordere. patet igit̄ ꝙ quocūqꝫ modo cōsciētia accipiatur: consciētia dicit actū. veruntamē quia sinderesis est habit⁹ primoꝝ ꝑncipiorū in agibilib⁹. quēadmodū intellectus in speculabilib⁹. vt ph̄s docet. 6° ethi. ex quib⁹ ꝑncipijs fit applicatio ad particulare agibile que ꝓprie dicitur consciētia ita vt se habeat ad sinderesim sicut act⁹ ad habitum: ideo qñqꝫ doctores antiqui nomine cōsciētie vtunt̄ ꝓ sinderesi et ecōtra: sicut nomine act⁹ consueuit designari habit⁹ et ecōuerso quamuis aliquādo min⁹ ꝓprie ſm supra positā distinctionē. et isto modo in glosa ezechielis ꝑmo Hieronim⁹ sinderesiꝫ cōsciētiā nominat. et Basili⁹ vocat cōsciētiā: naturale iudicatoriū. et Damascen⁹ dicit ꝙ cōsciētia ē lux intellect⁹ nr̄i. huiuscemodi enī denominationes intelligēde sunt eo modo quo causa et effect⁹ inuicē denominant̄. Accipiunt̄ ꝑmissa in hoc notabili ex dictis. S. T. de ve. q. 17ª arti. ꝑmo. Et ꝑma. p. q. 79. ar. vltimo. Aduertēdum tamē ꝙ prim⁹ mod⁹ pōt reduci ad tertiū. non enī recognitio q̄ scim⁹ nos aliqd fecisse vl' nō fecisse: habꝫ rōnem cōsciētie ſm ꝙ est in vsu loq̄ndi doctoꝝ: nisi ꝓut recognoscim⁹ nos fecisse aliquid rectū vel nō rectū aut indebitū. vñ et in auctoritatib⁹ ꝓ primo modo allegatis: cōsciētia capit̄ ꝓ noticia vel cognitione alicui⁹ recte facti vel nō recte facti sicut ꝑ illas diligēter intuenti. modus etiā vsitat⁹ loquēdi id ꝓbat: q̄ omnē consciētiā vel bonā vel malā et rectā aut nō rectā vocat bonitate et rectitudine vel malicia laude aut vitupio digna. cōsueuit aūt dici bona et recta cōsciētia q̄ bonū cognoscit̄ et iudicat̄ esse bonum ꝛ malū esse malū siue sit factū siue sit fiēdū. hoc aūt iudiciū dꝑēdet ex noticia ꝑmoꝝ ꝑncipioꝝ in agibilib⁹ quoꝝ habit⁹ ponit̄ sinderesis. et iteꝝ ex noticia rōnis supioris q̄ eternis. i. diuinis legib⁹ cōspiciēdis ac cōsulēdis intēdit: vel rōnis inferioris q̄ tempalib⁹. i. humanis legib⁹ cōspiciēdis et cōsulēdis intēdit. eo ꝙ ex ꝑncipijs cōmunib⁹ nō deducunt̄ cōclusiones nisi mediātib⁹ ꝑncipijs proprijs et determinatis ad gen⁹ illud virtutē ꝑmorū ꝑncipioꝝ cōtinētib⁹. Ad cuius intellectū sciendū est ꝓut ph̄s docet. 7° ethi. et S. Tho. adducit supra disti. 24ª. q. 2ª. arti. 4°. ꝙ in eligendis et agēdis vel fugiēdis: rō vtit̄ quibusdā silogismis. in silogismo aūt sunt tres ꝓpositiones quarū ꝑmā dialetici vocāt maiorē. secūdā minorē. tertiā cōclusionē qꝛ ex duab⁹ cōcludit̄. vnde in silogismo pratico sinderesis maiorē ꝓpositionem ministrat. rō vero supior vel rō inferior minorē ꝓpositionē ministrat. cōclusio aūt est ipsa cōsciētie noticia vel cognitio. exēpli grā. sinderesis hāc ꝓponit. omne malū est vitādū. rō supior assumit hāc adulteriū est malū quia lege dei ꝓhibitū: siue rō inferior assumit illā qꝛ iniustū est et inhonestum. cōclusio vero ex premissis ꝓpositionib⁹ elicita q̄ est adulteriū hoc esse vitandū: ad cōsciētiā pertinet. i. est ipse act⁹ vel noticia q̄ est consciētia. vñ qñ huiōi noticia cōcordat dictamini sinderesis naturali et recte rōni superiori vel inferiori: noticia vel cōsciētia dicitur bona et recta. mala vero et non recta dicitur qñ illis discordat. dicit̄ autē cōsciētia esse id quo scit̄ cognoscit̄ et iudicat̄: non sicut potētia vel habitu sed sicut ipso actu sciētie cognitionis aut iudicij. illo modo loquēdi quo dicim⁹ aliquid calefieri calefactione et moueri mo

tu et rem cognosci cognitione. Deniq; cōsciētia dicitur accusare vel excusare defendere et remurmurare et et iā circ. vt eccle. 7°. cū dr̄. scit cōsciētia tua: nō quasi huiuscemodi act⁹ cōueniāt cōsciētie ꝓprie sicut supposito agēti: sed eo modo loquendi quo dicit̄ agere: id quo agit̄ siue sit forma siue sit actio prout. S. Tho. notat de veritate. q. 17ª. arti. pmo ad. 7m. Rursus peccatū et inquinatio dicit̄ esse in cōsciētia nō sicut in subiecto sed sicut cognitum dr̄ esse in cognitione. dicit̄ enī aliquis habere cōsciētiā inquinatā vel peccatū in cōsciētia: quādo est sibi cōsci⁹ sue inquinationis vl' peccati, ꝓut. S. T. respōdet eodē loco ad. 2m. ¶ Ex predictis inferim⁹ ꝙ abusus ē vulgi dicere aliquē mala cōsciētia facere om̄e qđ sciēs esse malū ppetrat: cū re vera malicia in tali casu in volūtate sit nō in cōsciētia. imo talis cōsciētia q̄ noscit̄ factū esse malū: est nō errās ⁊ est sicut testis volūtatē accusans et cōtra eam remurmurat q2 malū elegit et sibi nō obtēperauit dicēti id factū malū esse et fugiēdū. pōt tamē illud dictū ad verū intellectū trahi vt dicatur illum facere mala consciētia quia facit malum contra cōscientiam. sic exponit S. Tho. de veritate vbi supra ad. 4m.

¶ Quarto Notandū est ꝓ declaratione tertie cōclusionis ꝙ iudiciū vel sentētia in agibilib⁹ ꝑtinet ad liberū arbitriū ad cōsciētiam et ad sinderesī diuersimode tamē. q2 ad liberū arbitriū ꝑtinet iudiciū quasi participatiue eo ꝙ volūtatis nō sit ꝑ se iudicare vel sentētiā ferre sed magis est act⁹ intellect⁹ ex cui⁹ participatione act⁹ volūtatis qui est electio habet se vt iudiciū et sentētia cōsilij. ad cōscientiā vero et sinderesim iudiciū et sentētia pertinet ꝓprie ⁊ ꝑ se cū sint actus ⁊ habit⁹ intellectiue partis. differt tamē iudiciū cōscientie a iudicio sinderesis sicut particulare ab vniuersali. sinderesis nāq; dictat et iudicat in vniuersali vt ꝙ nullū malū est agēdū. cōsciētia vero dictat ⁊ iudicat in particulari vt ꝙ hoc furtū nō est cōmittēdū. hoc autē iudiciū et dictamē depēdet ⁊ infert̄ tanq; cōclusio: ex ꝑncipio vniuersali sinderesis qđ in consilio de reb⁹ agēdis: habet locū maioris ꝓpositionis silogismi. et iterū depēdet ex dictamine rationis superioris vel inferioris qđ habet locū minoris ꝓpositionis: vt ꝙ om̄e furtū est malū iuxta exemplū assumptū. cōueniunt itaq; cōsciētia ⁊ electio q2 vtraq; habet vim cōclusionis iudicij ⁊ sententie. differunt aūt quia cōsciētia est sentētia ⁊ conclusio cognitiua tm̄. i. ꝯsistēs īfra limites cognitionis q̄tū ad sui substātiā licet ordinet̄ ad actionē vel opus. electio vero est cōclusio et sentētia affectiua in actu. s. volūtatis cōsistens quāuis virtutem implicet ordinis intellect⁹: cū eligere sit vnū alijs preferre et pre alijs acceptare: et ꝓpter hāc differētiā cōtingit aliquā electionē esse ꝑuersā: cō scientia nō errante ꝑut. S. Tho. notat de veri. q. 17ª. ar. pmo ad. 4m. vt cū quis malū eligit cōsciētia repugnāte. Qualiter aūt hoc esse posset cum volūtas in aliquid nō ferat̄ nisi quod ꝑ intellectū sibi ꝓsentat̄: cōsiderandū est pmo ꝙ vt. S. Tho. docet pma. 2e. q. 76. arti. pmo in cor. ratio fz duplicē sciētiā est humanorū actuū directiua. s. m. s. sciētiam vniuersalē et sciētiā particularē. cōferēs enim de agendis vtit̄ quasi quodā silogismo cui⁹ conclusio vltimata: est electio vel operatio. et quia actiones sunt in singularib⁹: ideo cōclusio silogismi operatiui est singularis. singularis aūt ꝓpositio nō concludit̄ ex vniuersali: nisi mediāte aliqua ꝓpositione singulari. ista enim ꝓpositio. hic homo nō est occidēdus. nō concludit̄ ex ista vniuersali nullū parricidiū est ꝑpetrandū: nisi mediāte hac ꝓpositione. hic homo ē pater. Itē ista duplex sciētia pōt cōsiderari in actu et in habitu. pōt enī habens rectā sciētiā nō solū in vniuersali sed etiā in particulari nō cōsiderare actu ea q̄ scit. et hoc dupliciter. q2 aliqñ act⁹ ligat⁹ est ne in actionē exeat sicut in ebrijs et dormiētibus patet: aliqñ vero habit⁹ nō est ligat⁹. ¶ Secūdo cōsiderandū ē ꝙ vt accipit̄ ex doctrina phi. 7° ethi. et. S. Tho. ꝯ ducit pma. 2e. q. 77. arti. 2° ad. 4m. consilium in eo qui peccat: agit̄ q̄si quodā silogismo quattuor ꝓpositiones habētē: duas vniuersales q̄rū vna est rōnis recte ex ꝑncipio primo sinderesis deducta. vt exēpli grā nullā fornicationē eē ꝑpetrādā: alia est ipsius rōnis passione concupiscentie affecte puta delectationē esse quid bonum et sectandum. qñ ergo passio vincit et superat rōnē: ligat ipsam ne vltimate cōcludat sub pma ꝓpositione hunc actū fornicationis cōmittendū non esse: et trahit ipsam ꝙ assumat et cōcludat sub secunda ꝓpositione ꝙ delectatio in hoc actu fornicatiōis est capiēda. ¶ Ex his duob⁹ cōsideratis inferim⁹ ex primo ꝙ potest aliquis habēs rectam scientiā in vniuersali vt ꝙ nulla fornicatio est ꝑpetranda non habere sciētiam rectā in particulari vt istam hunc actū cōcubit⁹ esse fornicationem sed oppositam et ita ꝙ cōscientia concludens dicet talem concubitū fornicationis explendum esse: in quo casu conscientia est errans. pōtest etiam contingere ꝙ aliquis vtriusq; ꝓpositionis scientiam rectam habens in vniuersali et in particulari et ꝑ consequens rectam conscientiam vt ꝙ hic actus

fornicationis est malum & fugiendũ: eligat actũ fornicationis explere pro eo ꝙ passio concupiscẽtie in appetitu sensitiuo insurgens: tantũ quandoq; inualescit ꝙ rationẽ superat et absorbet ac ligat ne rectam scientiam et cõscientie dictamen de ipso actu fornicationis fugiendo prius habitã tunc actu consideret. ex q̃ consideratione si adesset: electio ipsa poterat impediri vel in contrariũ fieri. in hoc certe casu electio est peruersa: cõsciẽtia recte iudicante. ¶ Ex secũdo inferimus ꝙ quãuis electio peruersa fieri põt conscientia non errante sed recte iudicante imo & repugnante ꝓut statim dictum est: et tamen ipsam malã electionem necessario concomitatur aliquis defect⁹ cõscientie cum voluntas cui⁹ actus est electio: ferri nõ possit nisi in id quod a ratione est apprehensũ et sibi tanq̃ bonũ est presentatum. Ad cuius intellectum recolere oportet ex secundo ꝯsiderato ꝙ is qui peccat peruerse eligendo: consiliatur de eo quod est agendum silogizãs quattuor ꝓpositiones assumens. vt si cõsiliũ est iuxta exẽplum ꝓpositum de aliquo fornicationis actu fugiendo vel perpetrãdo: ratio recta nondum a passione superata: assumit ex primo principio sinderesis ꝙ .s. malum non est agendum: hanc ꝓpositionem pro maiore: nulla fornicatio est perpetranda. et sub ea assumit pro minore istam. hic cõcubit⁹ vel concubere cum hac muliere nõ sua est actus fornicationis. ex quibus duabus propositionibus assumptis: conscientia que est tanq̃ earum conclusio iudicat hunc actum fornicationis aut cũ hac muliere concubere fugiendum esse et nullatenus cõmittendũ. veruntamen quia passio concupiscentie appetitus sensitiui insurgentis ex sensu aut imaginatione pulchre mulieris mouet & instigat voluntatem ad considerandum illius cõcubitum ratio quasi silogizando s̃m motũ & instigationẽ sensualitatis assumit hanc propositionem ꝓ maiore. omne delectabile est bonum et sectandum. pro minore vero assumit istam. cõcubere cũ hac muliere est delectabile. si igitur ratio suã teneat rectitudinem a concupiscentia nõ superata: considerat defectum et fallaciam in propositionibus huius secundi silogismi implicatam. vnde illis nõ obstantibus stat in conclusione recte conscientie primi silogismi fugiens et refutans cõcludere cũ silogismo secundo. si vero ratio vincitur a passione quasi absorta et sopita ligatur a concupiscentia ne tunc actu attendat ad primum silogismũ et ad eius propositiones neq; actu cõsideret de iudicio recto conscientie prius habito. et instigatur ac trahitur vt iudicet et concludat ex propositionibus secundi silogismi ꝙ cum hac muliere cõcubere est bonum quia delectabile. cum ergo dicitur supra ꝙ electio potest esse mala et peruersa conscientia non errante: intelligi debet habitualiter. nam vt deductum est: omnis mala electio presupponit conscientiam errantem actualiter capiendo errorem large ꝓ omni defectu. Neq; cõtradicimus nobis ipsis dicentes conscientiã non errantem habitualiter: cum supra diximus conscientiam esse actum nõ habitum. quia ibi accepimus habitum prout nominat quoddam principium act⁹ et operationis. hic autem aduerbium habitualiter non denotat aliquem huiuscemodi habitum sed designat actum consciẽtie qui fuit et nunc non est actualiter: manet tamen apud mẽtem in radice et virtute principiorum ex quibus deductus fuerat et propter hoc dicit̃ manere habitualiter. Facit ad ista quod Sãctus Thomas deducit pma. 2ᵉ. q. 94. articulo primo in corpe distinguens de habitu. dicit enim ꝙ aliquid potest dici esse habit⁹ dupliciter. vno modo ppe et essentialiter: et sic lex naturalis nõ est habitus eo ꝙ est aliquid per rationem cõstitutũ quemadmodũ ꝓpositio ē op⁹ quoddã rationis. nõ ē aũt idem qd̓ quis agit et quo qs agit. alio modo põt aliqd dici habit⁹ ꝓpter id qd̓ habitu. i. habitualiter tenet̃: et hoc modo q2 precepta legis naturalis quãdoq; cõsiderant̃ in actu quãq; aũt sunt in rõne habitualit̃ tm̃: dici põt ꝙ lex naturalis sit habit⁹. ¶ Aduertendũ tñ ꝙ vt. S. T. notat in hac distin. 39. q. 3ᵃ. arti. 2ᵒ. ad. 5ᵐ. in cõclusione pticularis agẽdi dupliciter cõtingit esse defectũ. vno mõ ex falsitate pncipioꝝ ex quib⁹ silogizat̃: & hoc modo in cõclusione tenet̃ id qd̓ est veritati cõtrarium: & hoc est error cõsciẽtie. alio modo defectus cõtingit ex impetu passionũ absorbẽtiũ et quasi ligãtiũ rõnis iudiciũ in particulari vt actu nõ cõsideret nec hoc nec ei⁹ oppositũ sed volũtas sequatur delectabile quod sensus ꝓponit. et hic est error electionis et nõ cõsciẽtie. hec ille. quib⁹ consonat qd̓ dicit de veri. q. 17ᵃ. ar. pᵒ. ad. 4ᵐ. ꝙ qñ rõ ex concupiscẽtia ligat̃ ne ei⁹ dictamẽ electione ꝓrũpat errat qs eligẽdo sȝ nõ in cõsciẽtia imo ꝯ cõsciẽtiã facit. ¶ Ex q̃bus accipit̃ ꝙ ꝓpe loquẽdo erronea cõsciẽtia dicitur quãdo error cõsciẽtie ꝓuenit ex errore pncipioꝝ rõnis supioris vel inferioris ex q̃bus deducit̃. nõ quãdo contingit error circa electionẽ ꝓpter defectũ cõsciẽtie ex impetu et pturbatiõe passionis ꝓueniẽtẽ. ¶ Qd̓ autẽ Sanctus Doctor dicit in auctoritate proxime allegata in hac distin. ꝙ volũtas sequit̃ delectabile qd̓ sensus ꝓponit: debet intelligi nõ quasi volũtas mo-

ucatur imediate a sensu sed debet intelligi mediate quia.s.sensus ꝓponit dlectabile intellectui et intellect⁹ volūtati. ¶ Sciēdū tamē est prout S. Tho. notat de veri. q. 17ª. arti. 2°. in cor. ꝙ cōscientia nūqꝫ errare pōt quādo act⁹ sciētie particularis ad quē aplicat̄: sumit̄ directe sub principijs vniuersalib⁹ sinderesis in eisdē terminis: quēadmodū ē in speculabilib⁹. sicut eni nullus decipitur in hoc p̄ncipio vniuersali omne totū ē maius sua parte: ita nec decipit̄ in hac particulari cōclusione hoc totū est mai⁹ sua pte. ita etiā in agibilibus sicut rō non errat in hoc vniuersali principio nullū malū est agenduꝫ: ita neqꝫ conscientia errat circa hoc ꝙ istud vel illud malū nō est agendū. et rō huius ē. quia causa quare circa cōclusiones cōtingit error et nō circa p̄ma p̄ncipia ex quibus deducunt̄: ē qꝛ deductio cōclusionū ex p̄mis p̄ncipijs nō est ita ꝑ se nota quēadmodū veritas p̄moꝝ p̄ncipioꝝ. sed quādo cōclusiones deducūtur ex primis p̄ncipijs in eisdē terminis: deductio et veritas illarū est ꝑ se nota habēs ex p̄mis principijs et veritatē et vniuersale iudiciū.

¶ Quinto Notanduꝫ est ꝙ vt ex sup̄ dictis acapit̄: cōsciētia est quoddā iudiciū et dictamē a p̄ncipijs rōnis practice sup̄ioris vel inferioris deriuatū cōtinēs eorū virtutē. huiuscemodi autē p̄ncipia cū sint directiua actuū humanoꝝ: leges q̄dā sunt rationis a lege diuina deriuate q̄ est rō gubernationis in sup̄mo gubernāte q̄ de⁹ est a q̄ omnis rōnis humāe gubernatio depēdet ꝑm illud ꝓuerbioꝝ. 8°. per me reges regnāt ⁊ legū cōditores iusta decernūt. lex aūt dicta est a ligādo eo ꝙ liget et obliget subditos ad agēdū quod lex iubet et ad vetāduꝫ qꝺ lex ꝓhibet. cōsciētie ergo dictamē vim obligandi hēt ex v̄tute p̄ncipioꝝ ac legū dei et rōnis ex q̄bus deriuatū est. vñ cum volūtas ꝑut est opatiuum p̄ncipiū humanoꝝ actuū ex naturali et diuina ordinatione subiciat̄ legib⁹ recte rōnis et dictamini cōsciētie: sequit̄ ꝙ cōsciētia liget et obliget volūtatē ad id quod sibi dictat agēdū vel nō agendū ꝑm leges diuinas et rōnis a qb⁹ dictamē cōsciētie vim obligādi hēt. et qm̄ erronea cōsciētia iudicat et dictat volūtati aliq̄d volēdū vel fugiendū agēdū vel nō agēdū tanqꝫ a diuinis legibus vel rōnis recte deriuatū: inde ē ꝙ nō solū recta conscientia obligat voluntatem ad implendum quod dictat: sed et conscientia errans. obligat autem prout. Sanct⁹ Doc. notat de veri. q. 17ª. arti. 4°. in corpore: non ita ꝙ volūtas dictamen conscientie implens recte faciat: alias consilium ligare diceretur quia consilium implens: recte agit. sed dicitur ligare seu obligare hoc modo ꝙ nisi dictamen conscientie impleat: peccatū incurret. Ligat autem erronea consciētia seu obligat diuersimode ꝑm diuersum modū dictaminis. aliquādo nāqꝫ errans cōsciētia iudicat aliq̄d quod est malum de se et contra diuinum preceptum non solū esse bonum et licitum: sed etiā esse debitum ex precepto diuino vel naturali lege: et tunc cōscientia errans ligat et obligat ita ꝙ si voluntas non impleat: peccat mortaliter. Aliquando errans cōscientia dictat id quod est bonuꝫ et licitum sed non preceptum: esse fugiendū et illicitum nō tamen debitum: et tūc non implēs qꝺ cōscientia dictat: peccat sed non mortaliter. nam vt S. Tho. dicit in hac disti. 39ª. q. 3. arti. 3° ad. 2ᵐ Et p̄ma. 2ᵉ. q. 19ª. arti. 5°. ad. 3ᵐ. Et de ve. q. 17ª arti. 4°. ad vltimū. faciēs cōtra cōscientiā errantem: illo genere peccati peccat: quod cōtrariatur bono vel virtuti sub cui⁹ ratione consciētia illud dictat agēdū. vel si dictat nō agendū: peccat illo genere peccati sub cuius ratione cōscientia illud ꝓhibet. quia ergo cōsciētia errās hoc secūdo modo nō dictat aliq̄d sub rōne debiti sed sub rōne illiciti tātūmodo: sequit̄ ꝙ nō dictet aliq̄d sub rōne precepti diuini ac per hoc ꝙ non implens nō peccat mortaliter. omne enim peccatum mortale est contra aliquod diuinum preceptū vel scripto expressum vel menti naturaliter impressum. Aliqñ conscientia errat quia dictat aliquid sub ratione consilij diuini vel quomodolibet liciti non tamen debiti aut precepti quod tamē est peccatum veniale ex genere sicut est mentiri officiosum ꝓ saluanda vita alicui⁹. in quo casu agēs cōtra cōsciētiam nō peccat neqꝫ mortaliter neqꝫ venialit̄. qꝛ ratio nō apprehēdit illud nec cōsciētia dictat sub rōne debiti et necessario implēdi sed sub rōne cōsilij qꝺ sine peccato mortali aut veniali ꝑtermitti pōt. Cōsimiliter et implēs qꝺ erronea cōsciētia dictat: diuersimode se hr̄e potest. nā aliquando peccat mortalit̄ vt in p̄mo casu supra posito. aliquādo peccat venialit̄ dūtaxat vt in tertio casu. aliquādo potest neqꝫ venialiter peccare neqꝫ mortaliter vt in secundo casu.

Quantum ad articulū quartū respōdēdū est obiectionibus contra cōclusiōes adductis. Et q̄dem ad primū Durandi ꝫ p̄mā cōclusionē concedit̄ ꝙ quando actus intellectus et actus voluntatis se habent ad inuicem ꝙ vnus est alterius imparatiuus vel directiu⁹: nō sunt duo peccata formalr̄ sꝫ

vnum. vnde q̄z ad hoc argumentum nō militat
cōtra nos. vt enī. S. T. docet pma. 2e. q. 17a. ar.
4o. imperiū et actus impat⁹ vn⁹ act⁹ humanus
sunt formaliter licet materialiter sint due partes
vni⁹ totius. veruntamē nō est verū vt arguēs as-
sumit ꝙ act⁹ intellect⁹ ꝓpter hoc tātūmodo dici
tur malus et culpabilis qꝛ est regula volūtatis vl'
electionis. qm̄ vt S. T. docet. 2a. 2e. q. 10a. arti-
culis pmo et. 2o. act⁹ infidelitatis malus ē et cul-
pabilis et ē act⁹ intellect⁹. et tamē non est regula
saltē ꝓxima humanoꝝ actuū: sed ē peccatū ⁊ cul
pa ꝓ eo ꝙ nat⁹ est impari a voluntate et ē de eo
quod homo scire tenet. ¶Ad. 2m patet respon-
sio ex his q̄ dicta sunt in secundo notabili. ¶Ad
3m negat assumptū neqꝫ arguēs illud ꝓbat. intel
lectus aūt quē arguēs habet in dicto philosophi:
falsus est ac fictici⁹ et cōtra mentē phi. ¶Ad. 4m
negatur ꝯña nā cōmittit in ea fallacia accidētis.
sicut hic. animal equalit se habet ad hominem ⁊
asinum. ergo equalis ꝑfectionis sunt homo et asi
nus. fallit nāqꝫ qꝛ ꝑfectio hominis et imperfectio
asini ꝑ accidens se habēt ad animal. vnde q̄z ad
ꝑfectionē specificā nō conueniunt in animali. sic
igitur quia ratio vera et ratio falsa nō cōueniunt
in ratione q̄z ad specialē bonitatē sed tantūmo
do in bonitate generali rōnis inq̄z est rō: nō seq
tur si rō inq̄z rō equaliter se habet ad rōnez ve-
ram et falsam: ꝙ vera ratio ⁊ falsa equaliter se ha
bent ad inuicē in bonitate. ¶Ad. 5m dr ꝙ rō ma
li nō est species intelligibilis sed ē cognitio vl' con
ceptio quā intellect⁹ habet d̄ malo. et quāuis ma
lū nō habet ꝓpriā speciē qua cognoscat inq̄z ma
lum est: cognoscit tamē ꝑ spēm boni sicut et q̄lībz
priuatio ꝑ spēm habit⁹. argumētū autē ꝓcedit ex
falso supposito. s. ꝙ nos dicam⁹ rōnez mali eē pro
priam ei⁹ speciē intelligibilē. ¶Ad argumēta cō-
tra secūdā cōclusionē. Ad primū dicit ꝙ fundat
in falso. s. ꝙ nomē cōscientie nō plus importet q̄z
nomē sciētie. hoc aūt est falsū sicut apparet ex ter
tio notabili. vñ consciētia q̄z ad totale significa-
tum dicit sciētiā cū alio: qꝛ dicit aliquā scientiam
iudicij de particulari agibili cōformē sciētie vl' no
ticie ꝓncipioꝝ. itaqꝫ addit ad sciētiam cōformita
tem. sic ergo recte et cōplete capiēdo cōsciētiam
verū est ꝙ quāto quis hēt de agendis sciētiā ma
gis cōformē sciētie ꝓncipioꝝ: tanto hēt maiorem
consciētiā. ¶Ad. 2m dicit ꝙ nō aliud cōcludit q̄z
ꝙ in eo qui agit cōtra cōscientiā: dictamini rōnis
adiungit tristicia in volūtate: sed hoc cōclusioni
nr̄e non obstat. veruntamē arguēs male assumit
remorsum cōsciētie putās ꝙ sit idem dictu quod
tristicia vel displicētia. hoc autem falsum est fm

ꝙ remorsus conscientie deriuat a remordere qd̄
ponit cōsciētie actus. nā sic remordere nō ē aliud
q̄z accusare et reprehendere. ac ꝑ hoc remorsus
consciētie nō est aliud q̄z quedā reprehēsio et ac-
cusatio qua cōsciētia hominē accusat et reprehē-
dit de malefacto. ¶Ad. 3m negat ꝯña. neqꝫ va-
let ei⁹ probatio. qm̄ testificari accusare et ceteri
actus in argumēto tacti: nō dicunt esse actus cō-
scientie tanq̄z agentis vt arguēs putat sed tanq̄z
ꝓncipij quo et nō sicut forme sed sicut actiōis ꝓut
dictū fuit in tertio notabili. et isto modo act⁹ po-
test dici act⁹ et actio actionis quēadmodū cōsue
uit dici calidū calefacere calefactione. dicit enim
cōsciētia testificari et accusare qꝛ ipsa est testifica
tio et accusatio inq̄z est q̄dā cognitio ei⁹ qd̄ ma-
le fit. ¶Ad. 4m dicit ꝙ aduerbiū sicut: nō notat
omnimodā similitudinē sz aliqualē quia. s. vtraqꝫ
et consciētia ⁊ sinderesis respicit agibilia: non tñ
eodē modo. si enī omnimodā similitudinem di-
ceret: cōsciētia inesset homini a natura quemad-
modū et sinderesis. ¶Ad. 5m dicit ꝙ conclusio
nostra nō fundat in interpretatione nominis cō-
scientie dūtaxat: sed in rōnib⁹ quas. S. Doc. ad-
ducit in locis pro cōclusione allegatis quib⁹ etiaz
cōsonat interpretatio nominis. quod autē argu-
ens adducit de interpretatione nominis sindere
sis et verbi cōsentire: non valet. qꝛ falsum est ꝙ
nomē sinderesis ꝓut dicit habitū ꝓncipioruz in-
terpretet latine coelectio imo fm peritos in lin-
gua greca interpretat cōseruatio. quia ꝑ sindere-
sim q̄ semꝑ ad bonū instigat: cōseruat mens a vi-
tijs et in bonis ꝑseuerat. arguēs autem deceptus
est putans idē esse lingua greca sinderesim et sin-
heresim quod interpretat latine coelectio. vnde
et heresis fm Hieronymū et Isidorū libro ethi-
mologiaꝝ dicta est ab electione. deniqꝫ consen-
tire ꝓut ponit act⁹ volūtatis: nō interpretatur
cum alio sentire fm ꝙ sentire pertinet ad intelle
ctum: sed fm ꝙ pertinet ad voluntatem ꝓut sen
tire accipitur pro quodā experiri. consentire enī
in aliquam rem: est illam experiri per inherētiaz
inq̄z sibi in ea complacet. in qua acceptione dici
tur sapientie primo: sentite de domino in bonita
te. hoc notat. S. Tho. pma. 2e. q. 15a. articulo
primo in corꝑe et ad. 2m. ¶Ad. 6m. dicitur ꝙ to
ta deductio procedit ex falsa imaginatione et fi-
ctione quadaz arguentis. vnde cū nullā habeat
rōnem ꝓbabilitatis: eadē facilitate cōtēnit qua
ab ipso ponitur. Qd̄ autē arguēs false interp̄tet
nomē sinderesis et nomē cōsciētie: ex supra dictis
in tertio notabili et in respōsione ad. 5m satis ap
paret. neqꝫ nob̄ est incōueniēs dicere ꝙ cōsciētia

non est in dormiente nisi improprie loquẽdo ꝫm ꝙ act⁹ dr̃ esse habitualiter in sua causa vel radice ꝫm ꝙ in quarto notabili ex dictis. S. T. deductũ fuit. et sic loquunt̃ de cõsciẽtia q̃ illã ponũt in dormientib⁹ alias ẽ popularis abusus. Quod autez arguẽs dicit ꝺ ꝓpositiõe con ꝙ. s. hẽt vi cõiunctionis copulatiue: verũ est sed nõ copulat actũ intellect⁹ et voluntatis vt arguẽs opinat̃ ſꝫ duos act⁹ intellect⁹. s. noticiã cõclusionis et iudicij et noticiam ꝑncipioꝝ ex quib⁹ deducit̃ ꝓut in tertio notabili expositum fuit. quod autẽ dicit de remorsu cõscientie: falsum est et fictio arguẽtis vt in respõsione ad. 2^{m} dictũ fuit. ¶ Ad. 7^{m} patet responsio per ea q̃ dicta sunt in quarto notabili. ¶ Ad argumẽta Durandi cõtra tertiã cõclusionem. Ad ꝑmum dicitur ꝙ maior est falsa si quod est in se illicitum: proponatur voluntati a ratione vt licitũ et debitum, ꝓut. S. Tho. pulchre deducit in locis pro conclusione allegatis. et ad ꝓbationem arguentis dicitur ꝙ differentia quam ponit inter ligari et obligari: ẽ in proposito nostro ficticia. naz doctores sancti et cõmuniter doctores probati: idem vocant conscientiã ligari et obligari quicquid sit ꝫm imaginationem arguentis de ligatione lignorum vel tabularũ. vt enim. S. Doc. dicit de veritate. q. 17^{a}. articulo. 4°. in corpore. cõsciẽtia dicitur ligare aliquem per hoc ꝙ nisi conscientiam impleat: peccatum incurret. hoc autem ẽ ipsum ad implenduz quod conscientia dictat obligari. ¶ Ad. 2^{m} dicitur ꝙ maior est falsa vbi obligatio nascit̃ ex falsa noticia rei vl' ignorantia quẽadmodum est in obligatione quam errãs cõsciẽtia inducit. ¶ 3^{m}. et. 4^{m}. et. 5^{m}. concedimus. et ꝺ casibus ibi tactis dictum est diffuse in quinto notabili vbi apparet ꝙ non procedunt ista argumẽta contra doctrinam. S. Tho. ¶ Ad argumentũ ante oppositum respondet. S. Tho. prima. 2^{e}. q. 74. articulo. 5°. ad ꝑmũ ꝙ ratio procedit de defectu intellectus vt de ignorantia vel errore q̃ ẽ de eo quod homo non tenetur aut non põt scire. sed quando error vel ignorantia est de eo q̃d potest et tenet̃ scire: non solum non excusat sed et peccatum aggrauat et ipse error vel ignorantia est peccatum. Et in hoc articulus terminatur.

Distinctio q̃dragesima.

Circa distinctionez quadragesimã queritur vtruz aliq̃ actio hũana possit esse indifferẽs ad bonũ ⁊ malũ morale. Et arguit̃ ꝙ sic. nulla species est q̃ sub se nõ contineat vel cõtinere possit aliquod indiuiduũ. sed aliq̃s act⁹ est indifferẽs ꝫm suã spẽm vt leuare festucaz. Et beat⁹ Augus. dicit in libro de sermone domini in mõte ꝙ sunt aliqua facta media q̃ possũt bono vel malo animo fieri de quib⁹ temerarium est iudicare. ergo sub his speciebus poterit inueniri aliquis actus indiuidualis indifferẽs. ¶ In oppositũ arguit̃ sic. quia priuatiue opposita sic se habent circa subiectũ aptũ natum ꝙ alterũ eorum insit de necessitate. sed bonũ et malũ opponunt̃ priuatiue. act⁹ autẽ moralis susceptiu⁹ est bonitatis et malicie. ergo omni actui morali necesse est alterum inesse. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantum ad articulum ꝑmũ sit ꝑma cõclusio ꝙ null⁹ act⁹ humanus seu moralis ꝫm indiuiduũ cõsiderat⁹ ẽ indifferẽs ad bonũ et malũ. Hãc conclusionẽ tenet. S. T. in hac dis. ar. 5° Et p^{a}. 2^{e}. q. 18. ar. 9°. Itẽ in. q. de malo. q. vel in ã secũda articulis. 4°. et. 5°. ¶ Secũda cõclusio ẽ ꝙ null⁹ act⁹ human⁹ ꝫm indiuiduũ cõsiderat⁹: in habẽte gratiã ẽ indifferẽs ad meritoriũ et demeritoriũ. Hãc cõclusionẽ tenet. S. T. in hac dis. vbi supra. Et in questionibus de malo vbi sup̃ in r̃sione ad. 7^{m}.

Quantum ad articulũ secũdũ arguit̃ ꝯtra ꝓdicta Et q̃dẽ cõtra ꝑmam cõclusionez arguit Scot⁹. q2 ꝫ ph̃z. 2° ethi. habitus iusticie gñrat̃ ex opib⁹ iustis nõ tñ iuste facti. illi aũt act⁹ nõ sunt boni moralit̃ q2 nõ sũt ex ꝟtute. nec etiã mali moralr̃. siñr põt argui ꝺ actib⁹ elicitis post ꝟtutẽ. q2 nõ vr̃ necessitas ꝙ volũtas hñs ꝟtutẽ sp̃ vtat̃ ea necessario ꝫ solũ qñ occurrit passio ita vehemẽs ꝙ subuerteret

rationez nisi vteretur virtute. ¶ Secūdo arguit Durandus cōtra illud quod ponitur in probatione illius conclusionis de actibus ex sola imaginatione ꝓcedentib'. quia vbi inuenitur dominiū rationis vel voluntatis: ibi inuenitur genus moris. sed dominiū rōnis et voluntatis inueniť non solū in actibus qui sequunť rōnem deliberantez sed etiā in eis qui precedunt inq̃tum a rōne p̄ueniri potuerunt: alioquin in sensualitate nullū possz esse peccatum. ergo actus ꝓcedentes a sola imaginatione: pertinent ad gen' moris quia subsūt imperio rationis inq̃tum ab eo possunt preueniri. et sic per cōsequens sunt susceptiui bonitatis et malicie moralis. cuius oppositū assumit ꝓbatio pro fundamēto. ¶ Cōtra secūdam cōclusionem arguit sic Scotus. q2 supposita bonitate morali: meritum ē ex relatione ad finem debitū. que relatio fit a charitate ibi existente: potest autē a charitate referri in debitū finem tripliciter. vno modo actualiter sicut cogitans actualiter de fine: diligit illum et vult aliquid ꝓpter illuz. alio modo virtualiter. sicut cum ex cogitatione et dilectiōe finis deuentū ē ad volitionē hui' entis ꝓpter finem vel ad finē. puta cum ex cognitione et dilectione dei pertinēte ad portionē superiorē: portio inferior cōsiderat talem actū puta orationez esse assumēdā et postea illum exequiť volendo: non tamen tunc referēdo in finem quia nec tunc actualiter cogitať nec diligitur. tertio modo habitualiter. puta si oīs act' referibilis in finē manens cū charitate que est p̄ncipiū referēdi dicať referri habitualiť. triplici etiaz modo potest dici actus non referri. vno modo negatiue absolute. quia nō referť actualiter nec virtualiter nec habitualiter. alio modo priuatiue. quia nō est natum referri sicut peccatum veniale. quia licet stet cuz charitate: non tamen natū est a charitate referri in finē. tertio modo cōtrarie. q2. s. corrūpit p̄ncipiuz referendi in finem scilicet charitatem vt peccatum mortale. de illis duob' modis vltimis certum est ꝙ illi act' sunt mali. s. peccatū veniale et mortale. de primis duob' certū est ꝙ prim' act' est meritorius. et satis ꝓbabile est ꝙ etiā secūd'. sed de duob' medijs. s. de actu qui tm̄ referť habitualiter et de illo qui non refertur negatiue nec actualiter nec virtualiter nec habitualiter: dubiū est vtrū talis actus sit meritori': vel si nō: vtrum sit peccatū veniale: quia mortale poni non pōt. aut sit talis indifferēs. si ponatur alterum duorū primorꝫ membrorum: videtur ꝙ homo existens in gratia: cōtinue meretur vel peccat mortaliter aut venialiter. quia multos tales actus elicit cōtinue qui non referuntur continue actualiter nec virtualiter. ſm dictū modum probabile videtur ponere tales actus indifferentes: quia nō habēt sufficientem rationē malicie pertinentē ad peccatum veniale. quia possibile est nullam deordinationez esse in eis que sufficiat ad rationem peccati. non enī teneť homo tētione necessitatis cōtra quam fit peccatū mortale: nec tentione minori cōtra quam fit peccatuz veniale: semper referre omnē actū suum in deū actualiter vel virtualiter quia deus nō obligauit nos ad hoc. nec videť ēē in istis actib' sufficiēs ratio bonitatis vt sint meritorij. quia nō videtur minor ratio sufficere ad meritū q̃z virtualis que etiā nō est hic. ergo multi sunt actus indifferētes non tm̄ ſz esse qd̄ habēt in se vel in specie nature: sed etiam ſm esse quod habēt in esse morali et sunt indifferentes ad bonum meritorium et malū demeritoriuz non solū ſm spēm quia vnū indiuiduum potest esse tale ⁊ aliud tale: imo multi singulares actus libere eliciti sunt indifferētes. hec ille in forma. ¶ 2° arguit Durandus. q2 subiectū quod nō ēst susceptiuū hit': nō ē susceptiuū priuationis. eque enī impossibile est lapidē esse cecum sicut esse videntē. sed in nō habēte gratiā: act' nō est susceptiuus efficacie merēdi vt tu dicis. ergo nō ē susceptiu' demeriti. hoc autē est falsum. carēs enim gratia demēreť mechādo peierādo ⁊ huiusmodi faciēdo. ergo aut ꝓpriū subiectū meriti non est actus hominis habentis gratiam: aut meritum et demerituz nō opponuntur priuatiue in quo fundatur vis ꝓbationis Sancti Thome. 2°. sententiarum in hac materia. ¶ 3° quia ratio adducta de. 2°. sententiarum non probat sufficienter ꝙ in habente grātiam: omnis actus bonus moraliter sit meritorius. licet enim charitas possit imperare omnibus virtutibus et earum actus ad finem charitatis ordinare: nō oportet tamen ꝙ semper ordinet. sed contingit habentem gratiam facere op' virtutis moralis puta dare elemosinam pauperi ex naturali pietate: honorare parentes ex naturali equitate absq3 hoc ꝙ ista referat in finem charitatis: actus autem non est meritori' ex hoc ꝙ ordinari potest in finem charitatis: sed ex eo ꝙ ordinatur. quod non semper fit vt statim dictum est. ergo contingit habentem charitatem facere opus bonum moraliter quod tamen non est meritorium. constat autem ꝙ non est demeritoriuz ex quo est bonuz. ergo non est necesse omnē actū hominis habentis charitatem esse meritoriū vel demeritorium. quare et c̄. ¶ 4°. quia illa circunstantia q̄ est concomitans actū et non informās

nullam bonitatē vel maliciā ponit circa ipsuz. sicut patet tā in bonis q̄z in malis. in malis quidē: quia infidelitas nō ponit aliquā maliciā circa actum moralē hominis infidelis: nisi quādo actus aliquo modo ex infidelitate ꝓcedit. tūc enim est condicio informās et nō solū cōcomitans. similit̄ hoc idē patet in bonis fortiori ratione. q2 facili⁹ cōtrahit act⁹ deformitatē q̄z rectitudinē. et facili⁹ est deficere q̄z recte agere. ꝓpter quod si mala circunstātia cōcomitans nō addit deformitatē: nec bona addet nouā bonitatē. nūc est ita ꝙ in habēte grām et faciēte opus bonuz moraliter: cōtigit ꝙ grā est circunstātia solum cōcomitans et nullo modo actū informās. sicut cū aliqs solo dictamine rationis naturalis ductus: reddit alteri qđ suum est. ergo grā nullā nouā bonitatē dat actui. non ē ergo meritorius. itē nec demeritorius cum sit bon⁹. ergo est indifferēs. ¶ 5°. q2 si non est dare in habente grām actum indifferentē: hoc maxime videtur quia act⁹ virtutis moralis cuz possit ordinari in finem charitatis: si ordinaꝛ est meritorius: si vero nō ordinaꝛ et nat⁹ est ordinari: ociosus est et ꝑ consequēs demeritorius. sed hoc non valet. q2 nō omnis actus q̄ pōt ordinari in aliquē finem: si nō ordinetur est ociosus sz solum ille qui debet ordinari. sic enim diffinitur ociosuz quod natum. i. debitū est includere finē et nō includit. ex quo enim omne ociosum est malū: malū autem est carētia nō cuiuslibet boni possibilis sed possibilis et debiti: oportet ꝙ soluz ille actus dicaꝛ ociosus qui nō ordinaꝛ ad finē ad quez debet ordinari. Q̄ð autez in habente grām omnis actus virtutis moralis debeat semper ordinari ad finem charitatis: non apparet ꝓpter duo. Primo quia licet quilibet teneatur vitare omne malum: tamē nullus teneꝛ facere omne bonū etiam sibi possibile: alioquin quilibet teneretur ad opa supererogationis quod nō est verum. tenetur ergo quilibet solum ad bonū cuius omissio est mala et meretur penam. et illud est bonū mere debitum nichil habēs superogationis. nunc ita est ꝙ ordinare omnē actū virtutis ad finem v̄tutis in habente charitatē: videtur esse superogationis. ergo ad hoc null⁹ tenetur. maior patet ex dictis. minor declaratur. q2 ordinatio cuiuslibet actus ad finē charitatis in eo qui habet charitatez per quam iā est sibi debita vita eterna: pertinet directe ad multiplicationem meritoruz et augmētū premij essentialis vel accidentalis. hoc autē non est necessitatis cum sine hoc sit sibi debitum premium: sed hoc est supererogationis. igitur et c̄. Secundo quia ad omne illud ad quod teneꝛ fidelis existēs in grā: tenetur fidelis q̄ est sine grā. alioquin peccator ex culpa sua ꝑ quā amisit graz reportaret cōmodum de peccato suo. s. deobligationem ab eo ad quod erat obligatus dum esset in grā. sed fidelis existēs sine grā: nō teneꝛ oēm actum bonū moraliter ordinare ad finē charitatis: alioquin peccaret honorās parētes nisi hoc faceret ꝓpter vitā eternā quod null⁹ dicit. ergo nec ad hoc teneꝛ fidelis existens in grā. Confirmatur. quia sicut se habēt incontinens et temperatus ad finē tēperantie: sic fidelis peccator et fidelis existens in charitate ad finez charitatis. sicē enim incōtinēs et tēperat⁹ cōueniūt in recta rōne ostendēte finē virtutis moralis: differūt autē in habitu inclinante quez habet tēperatus et nō incōtinēs: sic fidelis peccator et ille qui est in grā cōueniūt in fide ostendēte finē vltimū: differunt autem in habitu inclinante quē habet vn⁹. s. existens in charitate et nō alius. s. peccator. sed incontinēs et tēperat⁹ equaliter teneꝛ actus suos dirigere et ordinare ad finē virtutis moralis. ergo fidelis sine grā et cum grā equaliter tenentur actus suos dirigere et ordinare ad finez vltimū. ꝓpter quod si ad hoc nō teneꝛ ille qui ē sine grā sicut tu videris cōcedere: nec ad idez teneꝛ alius q̄ est in grā. et ideo si nō semꝑ referat: nō peccat.

Quantum ad articulū tertiuz primo notandū ē ꝓ declaratione prime cōclusionis ꝙ actus moralis dupliciē capi pōt. Uno modo stricte sm̄ ꝙ act⁹ dicitur moralis quia ꝓcedit a virtute morali vel a vitio virtuti morali cōtrario. et sic actus precedētes virtutez ex quib⁹ virtutis habit⁹ generatur: non dicunꝛ actus morales. Alio modo pōt capi minus stricte licet proprie pro omni actu a rōne deliberatiua procedente cuius voluntas plenū habet dominium. et dicitur huiuscemodi actus moralis a more prout mos importat inclinationem naturalem vel quasi naturalem ad aliquid agendum. per quem modum etiam brutorū animalium dicuntur esse aliqui mores. sic etiam accipitur in psalmo. 67. vbi dicaꝛ qui habitare facit vnius moris in domo. quia enim huiõi actus ꝓcedunt ex quadam liberi arbitrij inclinatione et ex iudicio rationis talem inclinationem ordinā‑te et dirigente: ideo dicti sunt actus morales q̄s .S. Doc. frequenter vocat actus humanos pro eodem capiens actum humanum et moralem. vñ pma. 2ᵉ. q. 18ᵃ. arti. 5°. in cor. dicunꝛ inqt aliq̄ actus humani vel morales: sm̄ ꝙ sunt a ratione

eo q bonū hominis sit fm rōnem eē ꝑut Dionisius inquit. 4° caplo ḋ diui. no. Et arti. 8°. actus inquit omnis hēt spēm ab obiecto. et act⁹ humanus q̄ dicatur moralis habet spēm ab obiecto relato ad ṗncipiū actiuū humanū quod ē ratio. et in hac secūda acceptione capitur act⁹ humanus in nr̄a prima cōclusione. vnde in ea nō includuntur act⁹ q̄ a naturali appetitu ꝓcedūt quē nō gignit imaginatio: sed ipsa qualitatū naturaliū dispositio q̄bus naturales vires actiones suas exercent. huiuscemodi siquidē mot⁹ appetit⁹ in nullo rationi subiacet aut obedit neq₃ in eo peccatum esse pōt. Itē nec cōclusio nr̄a loquit̄ de actib⁹ hominis q̄ absq₃ deliberatione et absq₃ imꝑio rōnis ad solā imaginationē vel a casu fiūt sicut est confricare barbā aut ex impremeditato leuare festucam. nō enim huiuscemodi act⁹ morales dicēdi sunt aut humani licet sint hominis: cum id habeant act⁹ a rōne. vñ neq₃ boni sunt neq₃ mali moraliter sed sunt extra gen⁹ moris etiā fm indiuiduū ꝑut. S. T. notat ṗma. 2ᵉ. q. 19ᵃ. ar. 9°. in. c. Et in de malo. q. 2ᵃ. ar. 5°. in. c. ¶ Ex quibus inferimus q ad hoc q actus hominis dicant̄ ꝓprie humani vel morales: nō sufficit q subiaceāt dominio volūtatis qualitercūq₃: sed exigit̄ q volūtas habeat eoꝝ plenū et cōpletū dominiū. huiuscemodi aūt actus sunt ꝑut. S. T. docet supra in hoc. 2°. disti. 24ᵃ. q. 3ᵃ. ar. 2° in. cor. illi q̄ ex imperio volūtatis et ex rōnis deliberatione procedunt. sup illos vero actus qui nō ꝑ imꝑium et rōnis deliberationē fiūt volūtas cōpletū dominiū non hēt quāuis eoꝝ singulos impedire possit et quodāmodo volūtati subiaceant q̄tm ad hoc qḋ est impediri vel nō impediri. et ideo vt ibi. S. T. dicit in his actibus deordinatio rōnē peccati causat sed incōplete. quāobrē leuissimuꝫ et veniale contingit in illis peccatū et nō mortale. vnde vt ibi. S. T. inquit in respōsione ad. 2ᵐ. hoꝝ actuū volūtas nō est causa ꝑ se sed quasi ꝑ accidens. sicut aliquis ꝑ accidens dicitur facere id quod non impedit cum īpedire possit. et adhuc magis sunt extra imperiū rōnis et dominiū voluntatis ac ꝑ hoc et extra gen⁹ moris: subiti motus qui absq₃ imaginatione q̄licq₃ cōtingūt a casu sicut quidam mēbroꝝ mot⁹ q̄ absq₃ illoꝝ imaginatōe imo ad aliarū rerū imaginationem vel speculationē subito in nobis insurgunt.

¶ Secundo Notandū est ꝑ ḋclaratione secūde conclusionis q vt Sanctus Thomas docet in questionibus de virtutibus in cōmuni materia de charitate articulo. 11°. ad. 3ᵐ. aliud est aliq̄d habitualiter referri in deū et aliud ē referri virtualit̄. habitualiter enim refert in deū: etiā qui nichil agit neq₃ aliq̄d intēdit sicut dormiēs dū tamē hēat hītū ad talē relationē disponentē et habilitantē. ex eo enim aliq̄s dicit̄ referre habitualiter vel se vel vitam aut opationes suas in deū: quia habitū charitatis habet qui ē regula dirigēs nos et act⁹ nostros in deū. charitas eniꝫ vt Augustin⁹ dicit i libro de moribus ecclesie: ē virt⁹ q̄ nos deo cōiungit. vnde et forma et finis dicitur omniū virtutū pro eo q actus omniū aliarū virtutum ordinat ad finē suū q̄ de⁹ est ꝛ oībus modū imponit. virtualiter aūt referre aliq̄d in deū: est agētis ꝓpter finē ordinatū in deū. cū enim aliq̄s seipsum ordinat in deū sicut in finē: in omnib⁹ q̄ ꝓpter seipm facit: manet virtute intentio vltimi finis q̄ de⁹ ē. vt eni. S. T. ibi deducit i respōsione ad. 2ᵐ. quēadmodū in efficiētibus causis virtus ṗme cause manet in omnib⁹ causis secūdis: ita et intētio pncipalis finis virtute manet in omnib⁹ finibus ad illū ordinatis. quāobrē qui actu intēdit finē secūdariū: virtute intēdit ṗncipalē fineꝫ quāuis actu de illo nō consideret. sicut medicus dum colligit herbas: actu intendit conficere potionem nichil fortasis de sanitate cogitans: virtualiter tamē sanitatē intēdit ꝓpter quā potionē ꝓpinat. hec ille. Ex quibus accipitur q virtualiter referre aliquid in aliud: ṗsupponit q aliquando idipsuꝫ explicite in se vel implicite in alio actualiter in illō retulerit. habitualiter vero referre aliq̄d in aliud non exigit actualem ipsius relationē in illud sed sufficit habere habitum ad huiusmodi actualem relationē ordinantē et disponentem. vñ. S. T. supra distin. 38ᵃ. arti. primo ad. 4ᵐ. ad hoc inq̄t q alicui⁹ actionis finis sit deus vel charitas: non oportet q agendo illam actionem aliquis ḋ deo vel charitate cogitet. neq₃ iteruꝫ sufficit q aliq̄s in habitu tm̄ deum et charitateꝫ habeat. quia sic etiam actum venialis peccati aliquis in deuꝫ ordinaret quod falsum est. sed oportet q prius fuerit cogitatio de fine qui est charitas vel deus et q ratio actiones sequentes: in hunc finem ordinauerit: ita q rectitudo illius ordinationis in actionibus sequentibus saluetur. Idem in sententia dicit in hac distinctione. 40. articulo. 5°. ad 6ᵐ. et ista relatio virtualis actuum humanoꝝ in deuꝫ est que cadit sub precepto illo Deutero. 6°. et Mathei vigesimo secūdo. diliges dominū deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ē. isto enim precepto mandatur nobis vt tota nostra intentio in deuꝫ feratur et omnis appetitus noster et actio interior scilicet et exte-

rio: sm deū reguleē et ad deū ordineē prout. S. Tho. notat. 2ª. 2ᵉ. q. 44ª. arti. 5º. Et pma. 2ᵉ. q. 100. ar. 10. ad. 2ᵐ. sub precepto inquit charitatis continetur vt diligat de⁹ ex toto corde. ad qd̄ ptinet vt oīa referantur in deū. et ideo preceptuz charitatis implere homo nō pōt nisi etiā oīa referanē in deū. hec aūt omnia comprehēdit Apl's pma corin. 10. cū dicit omnia in gliam dei facite.

¶ Aduertendū tñ put. S. T. docet in hac distin. arti. 5º. ad. 7ᵐ. q̄ huiusmodi verba apl'i dupliciē possunt intelligi affirmatiue. s. vel negatiue. si negatiue: sensus est nichil cōtra deū faciatis: et isto modo verba apl'i habēt vim pcepti. si autē affirmatiue intelligāē: sensus est q̄ omnia opa nostra pp̄ter gliam dei fiāt vel ad dei gloriā referantur. qd̄ si de virtuali relatione dictū accipiaē: vim precepti habet. si vero de actuali relatione capiatur vt. s. semp actu omnia opa nostra ad dei gloriam referanē: preceptū nō est nec cōsiliū sed finis precepti ad quod p impletionez pceptoꝝ puenit qd̄ erit in patria. veruntamē qualitercūq3 affirmatiue apl'i verba exponanē: intelligi debēt de opib⁹ deliberate voluntatis. quoniā hm̄oi opera pp̄e nostra dici possunt.

¶ **Tertio** Pro intellectu quorundaz verboꝝ. S. T. in hac distin. arti. 5º. in cor. quib⁹ dicit q̄ si aliquod subiectum nō est susceptiuū alicui⁹ bonitatis: neq3 etiā susceptiuū est opposite sibi malicie et puationis: notādum ē q̄ vt accipiē ex doctrina phi. 5º metha.ᶜ et in post predicamētis: priuatio est negatio i subiecto apto nato ad formā vel habitū cui⁹ est priuatio. ita q̄ idē subiectū est priuationis et habitus vel forme: et vtriusq3 susceptibile. vnde nō sunt pp̄rie et pfecte puatiue opposita quorū alterum inest subiecto a natura et inseparabiliter saltē respectu talis subiecti. pp̄ter quod corruptibile et incorruptibile sm substātiā: nō sunt pp̄rie puatiue opposita respectu angeloꝝ et celi. quia alteruz. s. incorruptibile inest subiecto inseparabiliter a natura. dicunē autē huiuscemodi puatiue opposita sm rationes generales. quēadmodū ens et nō ens sunt contradictorie opposita q̄ᵐ ad rationes generales: sed non semp quibuslibet reb⁹ applicata. non eni ens homo et nō ens leo: cōtradictorie opponunē. Itē est aduertēdū q̄ nō solū puatiue oppositoꝝ est idē subm et vtriusq3 susceptibile sed etiā vtriusq3 ē in subo eadē capacitatis radix et fundamētū primū ad vtriusq3 receptionē alterius. s. forme et habitus p sui presentiam: alterius vero p sui absentiā. sicut eadē dispositio organi et humoꝝ cōmēsuratio est in oculo q̄ presente est susceptiuū visus: et qua absente est cecitatis susceptiuus. illa ergo nō sunt pp̄e et pfecte opposita puatiua neq3 se habēt pp̄e sicut habit⁹ et puatio: quoꝝ non est in subiecto eadem radix capacitatis et primū fundamentum susceptibilitatis vtriusq3 modo exposito. Ex his ergo dicimus q̄ verba supra inducta. S. Doc. intelligēda sunt d̄ illis q̄ pp̄rie et pfecte q̄ᵐ ad duo p̄tacta: sunt priuatiue opposita. quēadmodū bonū morale et malū morale respectu humanoꝝ actuū sz indiuiduum de q̄bus erat ibi ei⁹ ppositū. vñ quia p̄dicte cōdiciones necessario requisite ad pp̄e et pfecte priuatiue opposita nō reperiunē in actib⁹ humanis respectu meriti et demeriti: ideo meritorium et demeritoriū nō sunt pp̄rie et cōplete puatiue opposita. ac p hoc i illis nō tenet regula. S. Doc. supra posita d̄ puatiue oppositis q̄. s. nō est aliqd susceptibile vni⁹ quod nō est alteri⁹ susceptibile. Qd̄ aūt in merito et demerito seu meritorio et demeritorio deficiāt cōdiciones p̄dicte: pbaē. de pma quia actus human⁹ bon⁹ pfecte bonitate morali ē subm susceptibile meriti. et q2 hm̄oi susceptibilitas inest illi ex ei⁹ natura insepabiliter: nō ē susceptibilis puationis demeriti. deinuz pbatur de secūda. q2 meriti et demeriti quāuis sit idē subiectū remotū. s. homo vel intellectualis natura: et tñ nō est idē subm primū susceptibile vtriusq3. nō eni ē idē act⁹ human⁹ sz indiuiduū capax meriti et demeriti. nā capax et susceptibilis meriti: est act⁹ bon⁹ et pfect⁹ bonitate morali. talis aūt act⁹ vt sic capax nō est demeriti. Itē neq3 in actu humano eadē ē capacitas et capacitatis radix respectu meriti et respectu demeriti. nā radix capacitatis meriti: est grā gratū faciēs p cui⁹ presentiā act⁹ human⁹ informat⁹: fit meritorius. sed radix capacitatis demeriti nō ē p se et directe absentia gratie gratū faciētis sed deordinatio actus circa obiectū aut finē vel circunstātias. non eni vere loquēdo ex eo act⁹ human⁹ est demeritori⁹ q2 caret grā informāte alioquin oīs act⁹ moraliter bon⁹ in nō habēte grām eēt demeritori⁹ et pctm̄ quod ē falsum imo ē indifferēs ad meritū et demeritū q2. s. nec ē meritorius nec demeritorius.

Quātum ad articulū quartū r̄ndēdū ē obiectionib⁹ aduersarioꝝ. Et qdē ad pmū Scoti cōtra pmā cōclusionē pz r̄nsio ex his q̄ dicta sunt in primo notabili. est eni minor falsa nā nō requiritur ad actū bonum moraliter q̄ pcedat exhitu virtutis capiēdo actū bonuz moralē in secunda ac-

ceptione ibi posita fm quã intelligit nfa pma cõclusio vt ibi dictũ fuit. ¶Ad.2m qd est Durandi rñdetur q maior ppositio hẽt veritatẽ vbi inuenit dominiũ rõnis et volũtatis cõpletũ. qle dominiũ nõ repit in actib9 nõ deliberatis seu delibe rationẽ pueniẽtib9 vt in pmo notabili deductum fuit. ¶Ad argumẽta cõtra secũdã cõclusionẽ. Ad primũ Scoti dr q deductio ipsi9 nichil pbat cõtra nrãz cõclusionẽ vsqz ad illã partẽ vbi dicit q actus hois existẽtis in gfa nõ relati actualit nec virtualit in deũ sunt indifferẽtes: qz nõ hñt sufficientem rõnem malicie ptinẽtẽ ad pctm mortale aut veniale. istud eñi dictũ est falsum cũ sua pbatione. qm sicut deductũ fuit in secũdo notabili: homo tenet ex vi pcepti referre saltẽ virtualit oẽs actus suos in deũ. vñ act9 singularis hois in deũ nõ relati virtualit sufficiẽtẽ maliciam hñt vt sint peccata. vñ argumẽtũ pcedit ex falsis. ¶Ad.2m qd est Durãdi pz rñsio ex his q dicta sũt in tertio notabili. vbi deductũ fuit q meritũ et demeritũ seu meritoriũ et demeritoriũ nõ sunt pprie et cõplete puatiue opposita: de qb9 debet intelligi regula posita a. S. Doc. q. s. non est susceptiuum puationis qd nõ est susceptiuũ forme vel habitus. ¶Ad. 3m dr q assumptum est falsum uno rõ. S. Doc. sufficiẽter pbat intẽtũ. neqz valet qd arguens obijcit. nã ad hoc q act9 bon9 moralit sit meritori9: nõ exigit q semp actu ordinet ad finem charitatis sz sufficit q virtualiter ordinet qd facit ois habẽs charitatem. alias peccaret mortaliter faciẽs contra pceptũ illud charitatis: diliges dñm deũ tuuz ex toto corde tuo et c. vt in tertio notabili dictũ fuit. vñ in habẽte gfam oĩa virtutũ opa ordinant in deũ virtualit. quid aũt sit actuz virtualit ordinare et qd hitualiter: dictũ ẽ in tertio notabili. ¶Ad. 4m dr ad minorẽ q est falsa. qm in habẽte gfam nõ solum gfa est cõcomitãs act9 ei9 moraliter bonos sed ẽ informãs nõ semp actualit sed semp ꝟtualiter p hoc q hñs gratiam ex vi et motione gratie aliqñ ordinauit se et oẽs act9 suos in deũ sicut in vltimũ finẽ. ¶Ad. 5m dr q pcedit ex falso supposito. s. q in habente gfam nõ omnis act9 moraliter bon9 sit debit9 ordinari in aliquẽ finẽ. nã vt sepe dictũ est et pserti in tertio notabili: oĩs huiuscemodi act9 ex vi precepti debet ordinari in finẽ vltimũ charitatis. et nõ esset act9 ꝟtutis moralis si in aliquẽ finem nõ ordinaret. nã omnis act9 virtutis moralis pcedit ex deliberatione rõnis et ex volũtatis electione: cuz virtus moralis sit habitus electiuus vt phs docet. 2° ethi. electio aũt cum sit de his q sunt ad finem: psupponit aliquẽ finem. Neqz valet pbatio

nes argũẽtis. nõ prima nã assumit falsuz in minore. nõ enim supererogationis est in habẽte charitatem ordinare saltẽ virtualiter omnez actum virtutis ad finẽ virtutis: imo ẽ pcepti necessitas. et ad ipsius minoris pbationẽ dicitur q pcedit d ordinatione actuali q nõ semper est necessitat9. nos autem loquimur de ordinatione virtuali. vñ pbatio nõ est ad ppositũ. ¶Ad. 2m pbationẽ dicit q minor est falsa. et ad ei9 pbationem dicit q nos verũ reputam9 quod arguẽs p incõueniẽti adducit loquẽdo de ordinatione et relatione virtuali. vt etiam. S. T. dicit pma. 2e. q. 100. ar. 10. ad. 2m. qui honorat parentes: tenet ex charitate honorare. nõ ex vi huius pcepti qd est honorare parẽtes: sed ex vi huius pcepti. diliges dñm deũ tuum ex toto corde tuo. ¶Ad confirmationem cõcedimus totã deductionẽ et q existens sine gfa tenetur act9 suos referre et ordinare virtualiter in vltimuz finẽ qui deus est sicut tenetur existens in gfa. vnde arguẽs non bene aduertit mentẽ. S. Tho. cũ dicit ipm concedere q ille qui est sine gfa nõ tenet dirigere et ordinare act9 suos in vltimũ finẽ. certe fallitur qz imo cõtrarium tenet et docet sicut pz pma. 2e. in loco prime allegato. Et in hac distin. arti. 5°. ad. 6m. et. 7m. ¶Ad argumẽtũ ante oppositũz respõdet. S. T. pma. 2e. q. 18°. arti. 9°. ad pmũ. q aliquez actum eẽ indifferentem fm suã spẽm potest esse multipliciter. vno modo sic q ex sua specie debeat ei q sit indifferens: et sic pcedit ratio: sed tamen isto modo nullus actus ex sua specie est indifferens: non eñi est aliquod obm humani act9 quod non possit ordinari vel ad malũ vel ad bonum p finẽ vel circunstantiã. alio modo põt dici indifferens ex sua specie quia nõ habet ex sua specie q sit bonus vel malus. vñ p aliquod aliud põt fieri bon9 vel malus. sicut homo non habet ex sua specie q sit albus vel niger: nec tamen habet ex sua specie q non sit albus aut niger. põt eñi albedo vel nigredo supuenire homini aliũde q̃ a pncipijs speciei. et isto modo licet aliqui actus ex sua spẽ sint indifferentes: non inde sequitur q sint indifferẽtes fm indiuiduum: quia vt sic determinari possunt ex fine et ex circunstãtijs. Et in hoc articul9 terminatur.

¶ Distinctio. xlj.

Ircaq̄dragesimā p̄mā distinctionē q̄rit̄ur vtrū quelibꝫ actio hoīs īfidelis sit pctm̄. et arguitur ꝙ sic. qꝛ fides intētionē dirigit. sꝫ nullū bonum est qd nō ē ex itētiōe recta. ergo in īfidelibꝰ nulla actio pōt esse bona. ¶ In oppositū arguit̄ sic. qꝛ cornelio adhuc existēte infideli dictū est ꝙ accepte erāt deo elemosine eiꝰ. ergo nō omnis actio infidelis ē peccatū sed aliq̄ est bona. ¶ In hac q̄stione erunt quattuor articuli vt supra.

Quantum ad articulū primū sit ista conclusio. ꝙ non omnis actio hoīs infidelis est pctm̄ culpabile. Hāc cōclusionem tenet. S. T. in hac disti. q. p̄ma. ar. 2°. Et. 4° sen. dis. 39. ar. 2°. ad. 5m. Itē 2a. 2e. q. 10a. ar. 4°. Et in postilla sup illud. Ro. 14°. omne quod nō est ex fide: peccatum est.

Quantum ad articulū secundū arguit̄ cōtra p̄dicta. vnde Gregoriꝰ de arimino nitit̄ ꝓbare ꝙ nullus actꝰ hominū simplicit̄ infideliū: est bonus moraliter. dico aūt inquit simplicit̄ infideliū: ad excludēdū scismaticos et hereticos et cathecuminos q aliquo modo credunt et aliquali fide cognoscūt deū. Arguit igit̄ sic. nullꝰ talis actꝰ fit ex dilectiōe dei aut ꝑpter deū vltīmate cū ipsi nō cognoscāt ipm eē ꝑpter se diligēdū et cetera ꝑpter ipsum. igit̄ nullus fit intētione recta: ac ꝑ hoc nec v̄tuose seu bene moralit̄. hec rō q̄si tota ponitur ab Augus. sup psal. 67. d. ea q̄ppe sola bona opa dicēda sunt: que fiunt per dilectionē dei. hāc aūt necesse ē vt antecedat fides. vt inde ista: non ab istis incipiat illa. q̄m nullus opat̄ ꝑ dilectionem dei nisi p̄us credat in deū. Itē sup psalmū. 31. nemo m̄q̄t cōputet bona sua ante fidē. vbi fides nō erat: bonū opꝰ nō erat. bonū enī opus: intētio facit. intētionē dirigit fides. ¶ 2°. qꝛ si actꝰ infidelium essent vere virtuosi: vtiqꝫ in eis essent vere virtutes. nā ex virtuosis actibꝰ virtutū habitus generant̄. sed ꝯn̄s est falsū s̄m intētionē bti Augustini. 4° cōtra iulianū vbi ꝑ multa capitula ꝓbat oppositū. In de ciuitate dei etiā libro. 5°. ca°. 19°. dicit ꝙ cōstare debet iter nos veraciter pios neminē sine vera pietate. i. sine veri dei cultu: verā posse hr̄e virtutē. Et libro. 9°. caplo. 4° dicit ꝙ vere v̄tutes nisi in eis quibꝰ vera pietas inest: inesse nō possunt. Insup in libro de cōtinētia circa finē ait. nūquid enī cōtinētiā quā munꝰ dei verissime dicimꝰ: dicturi sumus esse peccatū? absit a nr̄is cordibꝰ tā detestāda demētia. btūs autem apl's ait. om̄e qd nō est ex fide: pctm̄ est. q̄ ergo fidem nō hꝫt: nec cōtinētia nomināda ē. et sicut de cōtinētia specialit̄: ita de q̄libet v̄tute morali pōt generalit̄ ꝓbari. ¶ 3° qꝛ in libro d̄ vera inocētia. om̄is inquit infideliū vita pctm̄ est. et nichil ē bonū sine sūmo bono. vbi enī deest agnitio eterne et incōmutabilis veritatis: falsa virtꝰ est etiā in optimis moribꝰ. i. q̄ optimi videt̄. ¶ 4° qꝛ cū Augusti. in libro de ordine huiꝰ oppositū aliq̄lit̄ innuisset: postea in p̄mo retractationuꝫ caplo 3° illud reuocās ait. displicet mihi ꝙ ph̄os nō vera pietate p̄ditos dixi v̄tut' luce fulsisse. ¶ 5° quia Beda cōtra Julianū caplo. 13°. dicit Augꝰ sequēs. cōstat ꝙ quicūqꝫ ph̄oꝝ Christū dei v̄tutē et dei sapiētiā nescierūt: hi nullā verā virtutē sicut neqꝫ veram sapiētiā hr̄e vlla rōne potuerūt. ¶ 6°. qꝛ leo in sermone de aduētu q̄ incipit. erūt signa in sole &c. ait sic. in doctrina quoqꝫ morali ph̄orū et in cōuersatione multoꝝ gentiliū vt scipionum et affricanorū videbant̄ lucere splēdide stelle virtutū sed nūc vere manifestū est ꝙ sine fide Christi: nulla ē vera v̄tus in alicuiꝰ doctrina seu conuersatione. et hoc ipm dicit sensisse Augus. in suo enchi. caplo. 37. vbi tractās de q̄ttuor v̄tutibus cardinalibꝰ et q̄rēs an catho et scipiones eas virtutes habuerūt: ait sic. Cōcedimꝰ cū Augustino ꝙ sine fide Christi iesu nullꝰ vnq̄ꝫ habuit aut hr̄e potuit verā virtutē. et ꝓbat imediate sic. nō enī pōt esse amor ordinatꝰ vbi cōtēnit̄ aut nō amatur qd maxime amādū est. cū vero nō amat̄ nisi qd scitur aut credit̄: patet ꝙ qui nescit aut nō credit dn̄m iesum xp̄m: nō amat aut cōtēnit qd maxime amādū est. quapropt̄ in tali nō est virtus. Qd etiā ꝓbat Augus. talibꝰ argumētis sic dicēs. absit vt in aliq̄ sit vera virtꝰ nisi sit iustus. ex qbꝰ patet ꝑpositū. q̄m si sine fide Jesu xp̄i non pōt eē amor ordinatꝰ vt ipse vult: igit̄ nec actꝰ moralr bonꝰ. q̄m om̄is actꝰ virtuosus ē amor ordinatus vel ipꝫ necessario suppōnēs. ¶ 7°. nullꝰ infidelis pōt actu vel hītu diligere deuꝫ ꝑpter se. i. ꝑpter

ipsum deū. igitur nō potest aliquid diligere vel
velle vltimate ꝓpter deū. igitur non pōt hr̄e ali
quē actū moralē non culpabilē. antecedēs patet
per Augus. libro. 5°. cōtra iulianū caplo. 5° vbi sic
ait. quādo deo donāte ex vera viuit fide: ipse de⁹
adest et mētē illuminādo et cōcupiscentie superā-
de et molestie ꝑferēde. hoc enim totum recte fit
quādo fit ꝓpter ipsum. i. quādo gratis amatꝛ ipe.
qualis amor nobis esse non pōt nisi ex ipso. ecce
hic habetꝛ ꝙ amor quo de⁹ gratis amatur q̄ vtiq;
ille est tm̄ quo de⁹ diligitur ꝓpter se: non pōt esse
in nobis nisi sit ab ipso et cū fide. cōsequentia etiā
patet ex eadē auctoritate Augus. ꝑ illā enim ex-
positionē. i. quādo gratis amatꝛ: datur intelligi ꝙ
tunc tm̄ aliquid fit ꝓpter deū qn̄ gratis amatur
deus. i. ꝓpter seipm̄. patet etiā rōne. qm̄ aliqd di
ligi ꝓpter deū: non ē aliud q̄ȝ diligi q2 diligitꝛ de⁹.
sic igitur aliquē velle vel agere aliquid ꝓpt deuȝ
vltimate: est ipm̄ illud velle q2 diligit deū ꝓpter
se. ergo si quis deū diligit nō ꝓpter se: nichil agit
vel vult vltimate ꝓpter deū. ꝯn̄a etiā secūda ꝓ-
batur ex eadē auctoritate si vadatꝛ ad mentē Au
gusti. in eo ꝙ ait. hoc totū recte fit et ē. vbi nō est
dubiū eum intēdere ꝙ tunc solum recte fit: qn̄ fit
ꝓpter deū. patet etiā rōne. qm̄ nullus act⁹ mora
lis non ordinat⁹ in deum finaliter seu nō factus
ꝓpter deū: est fact⁹ ꝓpter illud ꝓpter qđ debet
fieri: et ꝑ cōsequēs vituperabilis et culpabilis eē cē
setur. assumptū ꝓbatꝛ ꝑ Augus. in libro de mori-
bus ecclesie caplo 8°. vbi a ꝓposito inquirit quis
debet esse finis omniū actuū nostroꝝ. d. Audia-
mus quē fineȝ bonoꝝ nobis Christus prescribat.
nec est dubiū quin is erit finis quo nos sūmo amo
re tendere iubet. diliges inquit dn̄m deum tuuȝ
et ē. et subdit. eo est omnino tendendū. ad id cō-
silia nr̄a referenda. bonoꝝ sūmū nobis deus ē. ne-
q; infra nobis remanendū est: neq; vltra queren-
dum alterū nisi periculosum. alterū nullū ē. Iteȝ
15° caplo. nō arbitror cū de morib⁹ et vita sit quo
amplius esse requirēdum quid sit sūmū hominis
bonum quo referēda sunt omnia. id eni esse patu
it et ratione q̄ȝ tm̄ valuimus. et ea que rōni nostre
antecellit auctoritate diuina: nichil aliud q̄ȝ ipm̄
deum. hec est rō eius cōtra iulianū li°. 4°. ca°. 11°.
moueris itaq; nō officijs sed finib⁹: a vicijs discer-
nendas esse virtutes. officiū autē est quod facien
duȝ est. cū itaq; aliqd facit homo vbi peccare nō
videtur: si nō ꝓpter hoc facit ꝓpter quod facere
debet: peccare conuincitur. Et consequēter ostē-
dens quis debet esse finis actuum nostrorum.
absit inqt vt vere virtutes alicui seruiant nisi illi
cui dicitur. domine deus virtutum conuerte nos.
pro inde virtutes que in carnalibus delectatio-
nibus vel quibuscūq; cōmodis et emolumentis
temporalibus seruiunt: vere prorsus esse nō pos
sunt. que autē nulli rei seruire volunt: nec ipse ve
re sunt. vere quippe virtutes deo seruiunt in an-
gelis a quo donantꝛ hominibus et angelis. quic-
quid aūt boni fit ab homine et non ꝓpter hoc nō
fit ꝓpter quod fieri debere vera sapiētia ꝑcipit.
et si officio videatur bonū: ipso nō recto fine pec
catum ē. ex his patet ꝙ quicqd homo agat vlti-
mate ꝓpter aliud q̄ȝ ꝓpter deū: peccatū est. ac ꝑ
hoc actus ei⁹ culpabilis est. ¶ 8° q2 Augus. 19. de
ciuitate dei caplo. 25. sic dicit. ꝟtutes quas mēs
sibi habere videtꝛ ꝓpter quas imperat corpori ꝛ
vitijs: ad quodlibet cōcupiscendū vel tenendū
retulerit nisi ad deū: etiā ipse vitia sunt potius q̄ȝ
ꝟtutes. nā licet tunc vere honesteq; putentꝛ qui
busdam cū referuntꝛ ad seipsas nec propter aliud
expetuntꝛ: etiaȝ tunc inflate atq; superbe sunt. et
ideo nō ꝟtutes sed vitia iudicāda sunt. cum igitꝛ
infidelis actus suos nō referat in deū quem igno
rat: sequitꝛ ꝙ tales act⁹ quātūcūq; videantꝛ boni:
sunt peccata. ¶ 9°. q2 Augus. cōtra iulianum li°
4°. caplo. 15° respondens argumēto iuliani pro
bantis gentiles habuisse veras virtutes pro eo
ꝙ scḋm verbum apli naturaliter ea que legis sunt
faciunt: inter cetera respondet. esto ꝙ verbū apo
stoli acciperetur tanq̄ȝ dictū de gentilib⁹ non cre
dentib⁹: non tamē ex eo cōuincitur ꝙ habuerint
veras ꝟtutes. qm̄ faciendo ea q̄ legis sunt pecca-
bant eo ꝙ nō ꝓpter debitū finē faciebāt. vn̄ ait.
hec tamē peccātes ꝙ homines sine fide nō ad eū
finem opa ista retulerūt ad quē referre debuerūt.
et nullo interposito addit. min⁹ enim fabritius q̄ȝ
catilina punietꝛ. non q2 iste bonus sed q2 ille ma-
gis malus et min⁹ impius q̄ȝ catilina fabritius non
veras virtutes habēdo sed a veris virtutib⁹ nō
plurimū deuiando: fabritiū hic ponit pro his qui
opa legis faciebant: catilinā vero pro his q̄ age-
bāt cōtraria legi. Et patet clare ꝓpositū ꝙ actus
facti sine circumstātia debiti finis: non sunt dicen
di virtuosi sed peccata et mali licet sint min⁹ ma-
li. vnde fabritiū et catilinā dicit malos et punien
dos. et fabritiū negat bonū sed eum dicit minus
malum: aliū autē magis malū: neutrū q; habuis-
se veras virtutes sed alterū minus a veris virtu-
tibus deuiasse. ¶ 10. quia ad hoc ꝙ actus sit ma-
lus moraliter: sufficit carentia circunstantie debi
ti finis: nec requiritur positio finis oppositi. quia
quacūq; circumstantia debita actus careat: ipse ē
malus. Augus. enim in premissis ad maliciā act⁹
inferendū: pro antecedente recte assumit solā ne

gationem seu carentiā debiti finis. que probatio nulla esset: nisi talis negatio sufficeret ad hoc q̄ actus sit mal⁹. Insup tamē hoc ꝓbatur euidenti ratione. nam si dicat oppositū: sequitur q̄ quicū q̄ agit aliquod bonū ex genere vel officio idest aliquid qđ est agēdū et hoc agat ꝑpter bonū nomē seu famā habendam in ꝓposito vel ꝑpter honorem aut diuitias vltimate figendo gressum sue intentionis nec vlterius referēdo illa in aliū finē actu nec habitu vir tuose agat et nō male nec culpabiliter. sed hoc ē certissime oppositū cōmuni doctrine sanctoꝝ vt clarū est et nō solū doctrine eorum imo etiā philosophoꝝ. vnde Aristoteles. 3° ethi. caplo. 10. expresse determinat q̄ tales q̄ ꝑpter honoris adeptionē vel fugā obprobrij sustinent pericula in defensione ciuitatis: nō sunt vere fortes quāuis magis assimilent̄ q̄ hi q̄ propter alios fines minus bonos similiter agunt quorū genera plura distinguit ibidē. Itē. 4°. ethi. c. 2° dicit q̄ liberalis non honorat. i. nō amat diuitias ꝑpter ipsas diuitias: sed gr̄a dationis. et paulo ante dicit q̄ ipse dabit vbi bonū. sup quo ait eustrati⁹ q̄ qui gr̄a honoris vel glorie vel venatione maioris lucri dat: nō est liberalis. sed ꝓña ē euidens. nā nullū taliū est oppositū fini vltimo nec bono fini. quinimo qđlibet est quoddā bonū qđ pōt rōnabiliter appeti eē finis sub fine illo debito et vero vt certū est. vñ ad agēdū ꝓ bona fama licet nō vltimate scriptura monet dicēs Eccle. 41 Curā habe de bono nomine. imo fm Augus. in epistola ad albiā: platus ꝑpter eos quib⁹ in exēplum eē debet: etiā corporali vite famā ꝓponere debet. honores etiā pñt rationabilit̄ appeti a maiorib⁹ quibus oportet alios esse subiectos. et fm Aristo. magnanim⁹ in magnis et studiosis honorib⁹ moderate delectat̄. et dicit q̄ honor est maximū exterioꝝ bonoꝝ. q̄ etiā diuitie nō sunt male sed bone. idē ponit. 4° ethi. caplo. p̄mo. et circa ipsas ponit esse v̄tutē liberalitatis. fm theologiam etiā nō habet dubiū alias nullus possz eas licite possidere qđ est erroneū et dānatū. Forte dicet̄ q̄ tales male agunt quia agunt ꝑpter malum finem. s. ꝑpter manē gloriā vel ambitionem aut auariciā q̄ omnino sunt mala. sed hoc nō valet. quia licet is qui ex actu suo vltimate querit famam peccet peccato quod dicitur inanis glorie: non tamen illud finaliter intendit sed famā ipsā que non est inanis gloria sic loquendo de inani gloria que est peccatum. et magis ꝓprie diceret̄ amor inanis glorie seu vane ꝑpter seipsam si est obiectum eius. licet in alio sensu posset dici inanis gloria quia. s. est instabilis et transitoria. qui etiam querit honorem: non habet pro fine ambitionem: sed potius talis appetitus est ambitio. nec qui querit diuitias: habet pro fine auariciā sed eius questus vel desideriū vti q̄ auaricia est. vnde in nullo casu predictoꝝ pōt assignari circunstantia alicu⁹ mali finis ad sensum huius rōnis loquendo de malo fine. s. qui est opposit⁹ vltimo fini nec possibilis rationabiliter queri ꝑpter illum ita vt sit finis sub vero fine. pōt tamen bene dici q̄ ibi est circunstātia mali finis ad hūc sensum: q̄ illud ꝑpter se finaliter querit̄ quod deberet non ꝑpter se sed ꝑpter aliud queri. et ideo p̄cise dicit̄ malus quia nō in aliū sicut debet ordinatur. vñ hoc solo posito q̄ ordinaret̄ in deum et ꝑpter illū quereret̄ ille act⁹: non esset malus nec diceretur habere malū finem. sed hoc confirmat ꝓpositū. q2 fm hoc omnis act⁹ nō relat⁹ vltimate in debitū finē: quēcū q̄ finem habeat erit cum circunstātia mali finis ac ꝑ hoc malus et nō virtuosus. ¶ Ul°. nullus act⁹ factus cū intētione vitiosa ē moralit̄ bon⁹: imo oīs talis ē moralit̄ mal⁹ et vitiosus. sed quilibet actus hominis infidelis est hmōi. igit̄ et c̄. maior nota est. minor probat̄ ex tribus fundamētis quoꝝ primū est q̄ illa sola est recta intentio seu bona moraliter: qua ꝑpter se diligit̄ quod ꝑpter se diligendū est seu volendum. vtamur enī large dilectione ꝑut omnis volitio dicitur dilectio. quelibet autem qua diligit̄ quod diligendū non est vel ꝑpter se diligitur qđ non ē ꝑpter se diligendum: est mala. probat̄ hoc fundamentū. quia quelibet talis est deformis et deuians a recta rōne. nam recta ratio quod non est diligendū dicit nō esse diligendum: et quod est diligendum non propter se sed propter aliud dicit nō diligendū ꝑpter se sed ꝑpter aliud alias ipsa non esset recta sed errōa. Cū ergo omni intētiōe aliquid ꝑpter se diligatur vt patet ex descriptione intētionis: omnis intētio qua diligitur aliquid non ꝑpter se diligendū: est discordans a ratione recta: ac ꝑ hoc mala et vitiosa. Secundū fundamentū est q̄ omnis intētio opantis q̄ aliqd aliud a deo intēdit̄. i. ꝑpter se nō ꝑpter aliud diligitur est mala et vitiosa: ꝓbatur sic. omne diligibile aliud a deo: est nō ꝑpter se diligendū. igit̄ omnis intētio opantis q̄ aliquid aliud a deo intēditur est mala. cōsequētia patet. q2 si omne aliud a deo est nō ꝑpter se diligendū: siue ipsum sit diligendū siue non sit diligendū qualia sunt multa diligibilia: nō enim omne diligibile ē diligendū omni intētione qua aliqd aliud a deo intenditur diligit̄ ꝑpter se aliqd nō ꝑpter se diligēdū. igitur omnis talis intentio ē mala. et pz hec cōsequētia

et primo fundamēto. antecedēs ꝓbatur sic. nullum diligibile aliud a deo est sūme diligendū. igitur omne diligibile aliud a deo est nō ꝓpter se diligendū. antecedēs pꝫ. qꝛ quolibet alio diligibili: deꝰ est ampliꝰ diligendꝰ ſm omnē doctrinā sanctoꝝ et catholicoꝝ. sed ꝯñam ꝓbo. si enim aliqđ diligibile aliud a deo est ꝓpter se diligendū: igitͬ aliquid nō sūme diligenduꝫ rationabilitͬ poterit diligi ꝓpter se. quod si verū sit hoc verum est de his diligibilibꝰ que sunt ſm se bona et diligibilia. et ideo p̄cise quia ipsa sunt talia: igitͬ et quodlibꝫ taliū potest homo rōnabiliter diligere ꝓpter se. igitur et aliquid aliud a deo pōt homo rōnabilitͬ diligere ꝓpter illud vltimate. ex quo sequitur ꝙ homo poterit rōnabiliter agere aliqđ vel facere propter famā vel honoreꝫ vel diuitias vltimate nec peccabit sic agēdo et volēdo. hoc autē cōstat esse tam cōtra doctrinā theologicā ꝙ̄ etiā philosophicā vt supra dictū est. Dices forte ꝙ vtiqꝫ aliquod eoꝝ q̄ sunt ſm se bona et diligēda: pōt rōnabiliter diligi ꝓpter se: et aliqđ aliud ꝓpter ipꝫ vltimate sed nō quodlibꝫ taliuꝫ pōt sic rōnabilitͬ diligi sed illud tm̄ quod ē ex eis prestātiꝰ et ceteris magis diligendū. verbi grā actꝰ virtuosus seu opatio ỽtuosa. et sic cōcederēt morales philosophi. Contra primo si reliqua talium non pñt sic rationabiliter diligi ꝓpter se sed solū illud quod ē meliꝰ et magis diligendū: hoc ideo p̄cise ē vt videtur qꝛ ipsa sunt minꝰ diligenda ꝙ̄ illud. nam si eque essent diligēda: nō magis essent diligenda ꝓpter illud ꝙ̄ ecōtra. igitur cū quodlibet diligendū nō tamen sūme minꝰ sit diligendū eo qđ summe diligendū ē: sequitͬ ꝙ nullū nō sūme diligēdū possit rōnabiliter diligi ꝓpter se. Cōfirmatͬ. qꝛ si aliquod diligēdū nō obstāte ꝙ aliquo alio sit minꝰ diligendū pōt rōnabiliter diligi ꝓpter se: non apparet quin aliquod aliud diligendū quāuis minus sit diligēduꝫ ꝙ̄ illud: rōnabiliter possit diligi ꝓpter se. verbi grā. si nō obstāte ꝙ .b. diligenduꝫ sit minus diligendū ꝙ̄ .a. ipm pōt rōnabilitͬ diligi ꝓpter se. et ita dicendū erit de .d. et vniuersalitͬ de quolibet diligendo. et ideo si qs concedat operationem virtuosam aut aliud quodcūqꝫ non sūme diligendum posse rationabiliter diligi propter se nūqꝫ poterit rationabiliter negare ꝙ bona fama et honor possint rationabiliter diligi propter se quamuis non possint rationabiliter diligi eque cum operatione virtuosa. sicut licet operatio virtuosa non possit rōnabiliter eque diligi ipsi summe diligendo: conceditur tamen a sic dicente ꝙ ipsa potest rationabiliter diligi propter se. Confirmatur. quia constat ꝙ nō omnes operationes virtuose sunt eque diligende sicut nec eque perfecte. sed aliqua inter ipsas est ſm speciem suam perfectior: igitur beatifica. vel ergo alie possunt rationabiliter diligi ꝓpter se non obstante ꝙ sunt minus diligende: et tunc pari ratione alia diligēda que sunt minꝰ bona et minꝰ diligenda operationibus virtuosis etiam hoc non obstāte poterunt rōnabiliter diligi propter se. vel ipse nō possunt rationabiliter diligi ꝓpter se sed ꝓpter beatitudinem tm̄ et hoc quia sunt minus diligende: et tunc eadem ratione nec beatifica visio poterit propter se rationabiliter diligi cum ipsa sit minꝰ diligēda eo qđ sūme diligendū est. s. ipso deo. vñ apparet ꝙ vt aliquod diligendū non possit rationabiliter diligi ꝓpter se: nulla causa videtur posse reddi preter hanc quia nō ē sūme diligenduꝫ. igitur nullū nō sūme diligēdū pōt rationabiliter diligi ꝓpter se. Confirmatͬ. quia cōtra hoc tēdit directe auctoritas Augus. 19. de ciuitate dei caᵒ. 25. dicētis. licet a quibusdā tunc vere atqꝫ honeste et c̄. vt supra in .8ᵒ argumēto allegatū est. qs autem dubitet ꝙ si habitꝰ vel actus qui virtuosi putantur: sunt vere vitiosi si nō referuntͬ: vitiosū etiam esse tales actꝰ ꝓpter se diligere nō in aliud referendo. ¶ 2ᵒ pro illo secūdo fundamento arguitur sic. omne diligēdū aliud a deo est diligēdū finaliter ꝓpter deum. igitͬ omnis intētio qua aliquod diligibile aliud a deo diligitͬ propter se: est vitiosa. antecedēs ꝓbatͬ. quia quilibet homo et quelibet creatura rōnalis debꝫ vt ipsa sit recte ordinata et ꝑfecte disposita: omnes actus suos ad vnū finem vltimate ordinare quē cōstat nō posse esse alium ꝙ̄ illud quod est optimū et sūme diligendū. illud aūt nō est nisi deꝰ. hoc etiā patet ꝑ Augus. in de moribꝰ ecclesie caplo. 5ᵒ. ex p̄cedentibus cōcludentē. non arbitror cū de moribus et vita sit questio et c̄. vt supra. 7ᵒ argumēto allegatum est. In primo etiam de doctrina christiana caᵒ. 27. et. 37. et. 83. q̄stionū. q. 30. vult ꝙ ceteris a deo vtendum est in deū. ꝯña patet. qꝛ omni intentione qua aliud a deo diligitur ꝓpter se vel diligitur aliquid quod non est diligenduꝫ: nō est dubium ipsam esse vitiosam. vel diligitur aliquid quod diligendum est propter aliud ⁊ tamē non diligitur ꝓpter illud ac per hoc caret aliqua circunstantia debiti finis. ex quo etiam concluditur ipsaꝫ esse vitiosam. ¶ 3ᵒ. pro illo fundamento secundo arguitur auctoritate Augustini. 9ᵒ ꝺ trinitate capitulo. 8ᵒ dicentis. non ꝙ non sit amāda creatura: sed si ad creatorē refertur: ille amor non iam cupiditas sed charitas est. tunc eniꝫ est cupiditas cum propter se amatur creatura. tunc

non vtentem adiuuat sed fruentē corrūpit. nō ē dubiū aūt q talis cupiditas fruentez corrumpēs est vitiosa. q vero ꝓpter se hic accipiat nō ꝓpter aliud: patet ꝑ illud qđ dicit sꝫ si ad creatorē referatur et c̄. et sic ꝓbatū est secundū fundamentuꝫ scilicet q omnis intētio opantis qua aliqđ aliud a deo intēditur. i. ꝓpter se nō ꝓpter aliud diligitur: est mala et vitiosa. ¶ Tertiū fundamētū ē q nulla est cuiuscūqꝫ opantis recta intētio: nisi dei ꝓpter se dilectio. hoc iā patet ex dictis. nam omīs intentio est dilectio alicuius ꝓpter se. et si sit alicuius qđ nō sit deus: ipsa est vitiosa vt patet ex secundo fundamēto. igitur si nō est vitiosa sed recta: ipa est dilectio dei ꝓpter se. ex quibus patet minor huius. 11. argumēti. qꝛ cum infidelis nō diligat verū deum ꝓpter se et omnia ꝓpter ipm: ipe nō habet rectā intentionē. ac ꝑ hoc nichil agit cū recta intētione sed omnia cū ꝑuersa et vitiosa intētione. ¶ 12°. arguit sic in eadē ꝟtute. quia nūq̄ fit aliquid ab homine ꝟtuoso seu bene moraliter: nisi fiat ex dilectione dei actuali vel habituali infusa vel acquisita. sed infidelis nichil facit ex tali dilectione. igitur et c̄. antecedēs ꝓbatur. qꝛ nichil quod aliter fit: fit cum recta intētione. igitur et c̄. assumptū patet. qꝛ vt patet ex predictis: nulla ē recta intētio nisi dei ꝓpter se dilectio. Cōfirmatur assumptū principale ꝑ Augus. sup psalmuꝫ. 67. d. ea quippe sola bona opa dicēda sunt: q̄ fiunt ꝑ dilectionē dei. Et in de spiritu et littera dicit. non est inquit fructus bonus qui de charitatis radice nō surgit. quid autez est charitas nisi dilectio dei ꝓpter se vel ꝓximi ꝓpter deū: que vtiqꝫ ex charitate ꝓcedit. ¶ 13°. in eadem ꝟtute arguit sic. nullus actus humanus est moraliter bonus nisi imediate tendat in deum vel in aliud ꝓpter deū vltimate actu vel habitu. cōstat autē q nullus actus infidelium est huiōi. igitur et c̄. assumptū pncipale ꝓbatur. quia nullus alius ē recta intētio nec recta intētione factus vt pꝫ ex predictis. qđ cōfirmatur auctoritate Augus. q̄ in libro de nuptijs et cōcupiscētia scribit. et libro. 4° cōtra Julianū caplo. 7° recolit pudicū nō veraciter dici q̄ nō ꝓpter deū verā fidem cōnubij seruat vxori. qui etiā vt ex ꝑallegatis patet: expresse dicit veras virtutes nullas esse si nō in deū finaliter referantur. quinimo ad quicqđ aliud siue non ad aliud q̄ ad se ipsas finaliter referantur: vitia esse. Itē de moribus ecclesie cū cōclusisset deum esse in quem omnia referenda sunt vt supra allegatum est: sequenti capitulo diffiniēs ipsas virtutes morales ait. temperantiā dicamus esse amorē se se deo integrum incorruptūqꝫ seruantē. fortitudinē amorem esse omnia propter deum facile perferentē. iusticiā amorem tm̄ deo seruiētem: et ob hoc bene ceteris que homini subiecta sunt imperantez. prudentiam amorē bene discernentē ea quibus adiuuetur in deum ab his quibus impediri potest. Ex quibus clare patet nullam esse virtutez cuius actus non fiant finaliter propter deum vltimate sm sententiam Augustini: ac per hoc nec aliquez actum non propter deum vltimate factum esse virtuosum. hec Gregorius.

Quantum ad articulū tertiū pmo notāduꝫ est q virtus moralis et ꝟtus theologica distinguuntur ab inuicē ꝛ obiecto et fine ꝓximo. nā obiectum et finis theologice virtutis est deus q̄ est vltimus rerū finis ꝓut nr̄e rōnis cognitionē excedit. obm autē et finis ꝓximus ꝟtutis moralis est bonum hōis humane nature ꝓportionatū ad quod. s. ꝑuenire pōt homo ꝑ pncipia sue nature que sunt intellectus et volūtas. ꝓpter qđ Dionisius. 4°. caplo de di. no. bonū hōis dicit sm rōnez esse. tēdit aūt ꝟtus moralis ad huiuscemodi bonum ꝑ opationes moraliter bonas q̄ sunt nature humane proportionate. qm̄ sicut nulla natura ōstituta ē sine et bono sibi ꝓportionato: ita neqꝫ sibi deest ꝓpa et sue ꝟtuti ꝓportionata opatio qua in ipm ꝑueniat. sicut ergo ꝟtus moralis nō est malus habitus sed bonus ex rōne ꝓprij obiecti et finis licet nō attingat ad bonitatē ꝛ ꝑfectionē ꝟtutis theologice: ita et actus sibi ꝓportionatus. s. bonus moraliter bonus actus ē et nō malus quāuis ad bonitatē ac ꝑfectionē actus theologice ꝟtutis nō attingat. ꝓsertim qꝛ omnis talis actus ordinabilis est et referibilis ad bonū ꝛ finez theologice ꝟtutis videlicet charitatis ex quo aliqđ etiā bonitatis et ꝑfectionis sibi accrescat. et quāuis deficiat sibi aliq̄ bonitas ac ꝑfectio quā pōt et natus est hr̄e ꝑfectio. s. charitatis: nō ideo dici debet malus qꝛ neqꝫ ex rōne nature est sibi debita neqꝫ ad illā habendā lex aliq̄ directe obligat. ¶ Circa qđ sic aduertēduꝫ est q licet homo teneatur ex vi precepti se et oēs actus suos humanos referre ꝛ ordinare saltē ꝟtualiter in finē vltimū qđ est obm charitatis. s. deus prout dictū est in pcedēte q̄stione ita q eius omissio sit peccatū et culpa: nō tamē oīs actus humanus i deū sicut in vltimū finē nō relatus aut ordinatus: est i se malus et peccatū. nō eni est idē dictu hominem peccare omittēdo aliqđ ad qđ tenetur circa actum quē facit: et dicere q actus ipe malus esset pctīn. neqꝫ vnū ex alio sequitur nisi quādo id qđ omit-

titur est necessario requisitũ ad bonitatẽ act⁹ qđ non est in ꝓposito. non enim referri aut ordinari in finẽ vltimũ charitatis aut elici vel fieri ex charitate: est aliquid debitũ actui moraliter bono ex sua natura neq₃ ex vi precepti quo act⁹ ipse precipitur. quãuis illud debitũ sit et necessario reqsitum ex vi alteri⁹ ꝑcepti quod de actu charitatis datur: sub quo modus charitatis vt ꝙ omnes humani actus ex charitate fiant et in deũ tanq̃ i vltimũ finẽ saltẽ ꝟtualiter ordinent̃. cõprehendit̃ cum dr̃. ex toto corde et c̃. huius autẽ modi omissio pctm̃ est. non ꝙ repugnet ꝑceptis de actibus virtutũ moraliũ latis aut etiam opibus moralit̃ bonis: sed q₂ precepto de actu charitatis lato repugnet. vnde. S. Tho. pⁱma. 2ᵉ. q.100. ar.10. in corpe. modus inq̃t charitatis non cadit sub precepto: hoc est dictu ꝙ in hoc ꝑcepto honora patrem: nõ includitur ꝙ honoret̃ pater ex charitate sed solum ꝙ honoret̃ pater. vnde q̃ honorat patrẽ licet nõ habeat charitatẽ nõ efficit̃ trãsgressor huius ꝑcepti et si sit trãsgressor precepti qđ ẽ de actu charitatis, ꝑpter quã trãsgressionẽ meret̃ penam. hec ille. et in respõsione ad. 2ᵐ ait. q̃ honorat parẽtes: tenet̃ ex charitate honorare non ex vi huius precepti quod est honora parẽtes: ꝫ ex vi hui⁹ precepti. diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo. et cũ ista sint duo precepta affirmatiua nõ obligantia ad semp: possunt ꝓ diuersis tẽporibus obligare. et ita põt cõtingere ꝙ aliqs impleno ꝑceptũ de honoratione parentũ: non tunc transgrediat̃ ꝑceptũ de omissione modi charitatis: debet subaudiri etiã si tũc nõ referat honorationẽ₃ parentũ in deũ. ❡Ex premissis tria accipiũtur. vnũ est ꝙ homo agẽs actũ moralit̃ bonũ nõ referẽs seu ordinãs illũ actualit̃ vel ꝟtualiter in deum sicut in vltimũ finẽ: semꝑ peccat trãsgrediens ꝑceptũ primũ de actu charitatis latũ. s. diliges dñm deũ tuũ ex toto corde tuo et c̃. Secũdũ est ꝙ etiã si actu nõ referat actũ moraliter bonũ in finẽ vltimũ qui de⁹ est, ꝓ tẽpore pro quo tenet̃ dictum pⁱmũ preceptũ charitatis actu implere: ẽ ipsius pⁱmi ꝑcepti transgressor et culpabiliter peccat. non aũt tenet̃ ad semꝑ vel ꝓ omni tp̃e illud implere cũ sit ꝑceptũ affirmatiuũ cui⁹ natura est semper obligare sed nõ ad semp. tẽpus aũt determinatũ q̃ obliget: videtur esse tẽpus q̃ aliqđ sibi agendu₃ occurrit ad qđ recte explẽdum indiget gr̃a et charitate actualit̃ illud eliciẽte: et iterũ tẽpus quo ad ꝓfessionẽ fidei sue vel alioꝝ Christi fideliũ: exigit̃ actualis ordinatio operũ suoꝝ in deũ ita ꝙ si nõ fieret: periculũ vel detrimentu₃ fidei sue vel alioꝝ immineret. Tertiũ est ꝙ act⁹ moraliter bonus ꝑm omnes circũstantias: non ideo malus est in se et pctm̃ q₂ non est relat⁹ actualit̃ aut virtualiter in deũ sicut in vltimũ finẽ₃. verũtamen semꝑ habet adiũctũ et cõcomitans pctm̃ omissionis q̃ agẽs fit trãsgressor dicti ꝑcepti diliges dñm deum tuũ ex toto corde tuo et c̃. nõ aũt fit trãsgressor ꝑcepti quod de ipso actu moralit̃ bono dat̃: neq₃ ẽ violator rectitudinis aut bonitatis quam inq̃ᵐ est moraliter bon⁹ habere debet. itaq₃ agẽs actũ moralit̃ bonũ ex fine et oĩbus circunstãtijs non tamẽ ordinãs illũ actu vel ꝟtualiter in deũ: peccat. nõ ita ꝙ ipse act⁹ moralit̃ bonus sit pctm̃: sed q₂ transgredit̃ ꝑceptũ primum charitatis de diligẽdo deũ ex toto corde quo tenetur se et omnes act⁹ suos in deũ ordinare actu vel ꝟtute. Accipiunt̃ pmissa in hoc notabili ex dictis. S. Tho pⁱma. 2ᵉ loco ꝓxime allegato. et. q. 62. articulis primo et secundo.

❡Secundo Notandũ est ꝓut accipitur ex dictis. S. T. libro pⁱmo sen. disti. pᵃ. q. 2ᵃ. arti. pᵒ. ad. 3ᵐ. ꝙ dupliciter põt aliquid dici appetibile ꝓpter se. vno modo ꝫ ꝙ propter se opponit̃ ad propter aliud vt sic dicatur ꝓpter se appetibile: qđ ꝓpter se tm̃modo et nõ ꝓpter aliud appetibile est. et isto modo nichil ꝑter vltimũ finẽ est appetibile ꝓpter se. ita ꝙ si aliqđ aliud sic ꝓpter se appetat̃: ẽ appetit⁹ peruersus ꝛ pctm̃. Alio modo dr̃ aliqđ appetibile ꝓpter se ꝑm ꝙ ꝓpter se opponit̃ ad ꝑ accidẽs. dr̃ aut̃ hoc modo appetibile ꝓpter se: qđ in natura sua habet aliqđ mouẽs ad diligendũ. s. bonitatẽ: et sic nõ solũ vltim⁹ finis ꝫ ꝛ ꝟtutes ꝛ act⁹ ꝟtutũ atq₃ etiã act⁹ moralit̃ boni: dñr ꝓpter se appetibiles q₂ hñt in se aliqđ vñ querant̃ ꝛ appetant̃ etiã si nichil aliud ab eis expetat̃ vel nobis ꝓueniat. neq₃ ẽ icõueniẽs vt aliqđ ꝓpter se amet̃ hoc mõ et tamẽ ad alterũ vltimate ordinet̃ sicut phs dicit in pⁱmo ethicoꝝ. vt enĩ. S. T. inquit in hoc. 2ᵒ. disti. 21. q. pᵃ. arti. 3ᵒ. in cor. bona honesta tanq̃ fines appetunt̃ sui gr̃a et si in aliud ducãt. quia in omnib⁹ honestis: vtilitas honestati coincidit nisi in vltimo quod ẽ finis finiu₃ ꝓpter se tm̃modo appetendu₃. vñ et pⁱma p̃te. q. 5ᵃ. arti. 6ᵒ. ad. 2ᵐ dicit ꝙ diuisio boni ꝑ honestũ vtile et delectabilẽ non ẽ diuisio ꝑ oppositas res sed ꝑ oppositas rõnes. quia idẽ bonum potest esse honestum vtile et delectabile. Per accidẽs autẽ dicitur appetibile: quod cõsideratũ in se nõ habet aliquid ꝓpter quod appetat̃ sed tm̃modo ꝑm ꝙ ordinatur ad alterum. quẽadmodũ potio amara vel sectio mẽbri appetitur non propter aliquid quod in ipsa sit

sed quia confert ad sanitatem: et huiusmodi appetibilia nullo modo ꝓpter se diliguntur.

¶ Tertio Notandũ est ꝙ sicut Auicenna diffinit in sua methaphisica: veritas cuiusqꝫ rei est ꝓprietas sui esse quod stabilitũ ē ei.s.a causante naturaꝫ. iuxta qđ Aug⁹ in libro solilo. diffinit verũ dicēs. verũ est id qđ ē .s. ſm ꝓpriam naturā. omnis igitur res vera ē ſꝫ ꝙ habꝫ ꝓpriā formā et ea q̄ cōpetunt nature sue sine admixtione cōtrarij vel alterius ei⁹ bonitatem diminuētis. ſm quē modũ dicim⁹ verũ aurũ quod habet quicqd ꝑtinet ad ei⁹ naturā sine admixtione vilioris metalli. et ꝑ oppositũ dicit̄ auricalcum falsum aurũ. ſm hoc igit̄ vera virtus dici debet: cui nichil deest eoꝝ q̄ ad eius naturā ⁊ ꝑfectionē ꝑtinēt. Ad ꝑfectionē autē virtutis moralis ꝑtinet ꝓut phs diffinit. 2° ethi. ꝙ bonũ faciat habentem et op⁹ ei⁹ bonũ reddat. hoc aũt dupliciť contingit. vno modo bonitate ꝓpria et specifica ac cōnaturali ſm quā attendit̄ gradus et diuersitas virtutum moraliũ. nā aliter et ad aliud iusticia facit bonũ habentē ⁊ opus ipsi⁹ bonũ reddit. atqꝫ aliter fortitudo et aliter tempantia et sic de ceteris. alio modo virtus moralis facit habentē et opus eius bonũ: bonitate illi supaddita ꝑ habitũ superioris virtutis quā participat. ſm quē modũ quelibꝫ virtus moralis charitate informata: dicitur facere habētem ⁊ ei⁹ opus meritorie bonũ. eo ꝙ charitas est forma virtutũ īponēs illis modum et prestituēs finem atqꝫ ordinās omnes illas et earũ actus in finē suũ qui deus est. in q̄ ordinatione cōsistit meritum hominis. dicit̄ autem charitas forma virtutũ: nō intrīseca cuꝫ sit forma ꝑ modũ finis. in omnib⁹ siquidē actib⁹ volūtarijs: id qđ est ex parte finis est illis formale. iuxta quod apostolus inq̇t pⁱma ad thimo. pⁱmo. finis precepti ē charitas. Qr ergo vera virtus dicitur cui nichil deest de bonitate et ꝑfectione sibi debita: distinguēdũ est de vera virtute quēadmoduꝫ et de bonitate ac ꝑfectione ipsius. nā si cōsideremus bonitatem et ꝑfectioneꝫ moralis virtutis q̄ sibi cōpetit ex rōne ꝓprij generis et specifice nature inq̄ꝫᵐ .s. est talis virtus moralis: omnis virtus moralis dicit̄ vera virt⁹ quia habet cōpletũ esse qđ nature sue specifice stabilitũ est. si aũt cōsideremus bonitatē ac ꝑfectionē moralis virtutis non solũ q̄ sibi ex ratione ꝓprie nature debetur ſꝫ etiam q̄ sue naturali bonitati ex charitate supadditur: nulla virt⁹ moralis absqꝫ grā et charitate est vera virt⁹ cũ non habeat omnē illā bonitatē ac ꝑfectionē quaꝫ nata est habere: ac ꝑ hoc neqꝫ cōplementũ sui ē quod stabilitũ est illi posse habere. et de vera virtute isto secundo modo intelligi debent omnes auctoritates Augus. et aliorũ sanctoꝝ doctoꝝ quib⁹ dicũt nullā esse verā virtutem absqꝫ fide et charitate. naꝫ sicut charitas ordinat omnes virtutes in vltimuꝫ finem: ita et fides in ipsum dirigit intētionem. in finem aũt citra vltimũ vt ī particularē ⁊ cōnaturalē singulis virtutibus moralibus: lumen naturalis rationis dirigit intētionē vt. S. Tho. notat in hac distin. .q. pⁱma arti. 2°. ad. 2ᵐ. Et. 2ᵃ. 2ᵉ. q. 10. arti. 4° ad. 2ᵐ. et sicut de vera virtute ſm positā distinctionem est dictũ: ita et dicendũ est đ bona ac recta intētione ac de consimilib⁹ adiectiuis q̄ bonitatē et perfectionem virtutis et actionis designāt.

Uantum ad articulũ quartũ respōdēdũ est obiectionib⁹ cōtra cōclusionē. Et q̄dē ad pⁱmũ neganda ē consequētia loquēdo de rectitudine intētionis q̄ ꝑtinet et sufficit ad actũ moraliter bonũ q̄ꝫᵐ ad rōnem sui generis et speciei. Et ad auctoritates Augus. dicit̄ ꝙ intelligēde sunt de bonitate meritoria que actib⁹ moraliter bonis supadditur ex grā et charitate. ¶ Ad. 2ᵐ cōcedit̄ ꝯña loquēdo de vera virtute morali pⁱmo modo dicta in tertio notabili: ſꝫ quē modũ negat̄ ꝙ cōsequēs sit falsũ. et ad auctoritates Augus. dr̄ ꝙ Aug⁹ loq̇t̄ đ vera virtute aut pietate vł cōtinētia secũdo mō posita in tertio notabili. vnde nō militāt contra nr̄am cōclusionē q̄ loquit̄ de vera virtute ⁊ de veris bonis actib⁹ ſm pⁱmũ modũ ibi positũ. Et per hec patet respōsio ad. 3ᵐ. 4ᵐ. 5ᵐ. et. 6ᵐ. in omnibus eñi auctoritatibus in eis adductis vera virtus accipitur secũdo modo nō pⁱmo modo ¶ Ad 7ᵐ negat̄ secũda ꝯña. et ad ei⁹ ꝓbationeꝫ ex auctoritate Augus. dicit̄ ꝙ Augustini auctoritas intelligi debet de rectitudine supnaturali et meritoria nō de rectitudine act⁹ moralis quaꝫ ex suo genere et rōne specifica debet habere. Et ad ꝓbationem secũdā ꝑ rōnem: dicit̄ ꝙ assumptũ est verum capiēdo illud ꝓpter quod act⁹ fieri debet tā q̄ꝫ ꝓpter vltimum finem: sed cuꝫ hoc stat ꝙ act⁹ moralis nō actu ordinat⁹ finaliť in deũ ordinabilis tñ ex sui natura: possit esse fact⁹ ꝓpter quod fieri debet tanq̄ꝫ ꝓpter finē ꝓximũ et sibi debituꝫ inq̄ꝫᵐ moralis est. Augus. aũt in auctoritatibus inductis loquit̄ de fine vltimo nr̄oꝝ actuũ et ſꝫ ꝙ fieri debēt meritorie. Qđ auteꝫ dicit vbi allegat̄ cōtra Iulianũ ꝙ .s. cũ homo aliq̇d facit si nō ꝓpter hoc facit ꝓpter qđ facere debet: peccare cōuinc

citur: si accipiatur sicut iacet verũ est: sed nostre cõclusioni nõ obstat. quoniam qui facit actũ moraliter bonum secundum omnes circũstantias etiã si nõ actu et vltimate ꝓpter deum: fit ꝓpter quod fieri debet quantum ad debitũ sue nature in quantum .s. est moralis. si aũt arguens cõtẽdat quod Augu. ꝑtendat dicere de eo ꝓpter quod vltimate facere debet: tũc dictũ Augus. debet intelligi nõ solũ negatiue sed cõtrarie vel opposite: vt sit sensus si nõ ꝓpter hoc facit .i. si facit cõtra id ꝓpter quod facere debet. Reliqua vero dicta Augus. accipiẽda sunt de vera virtute et de vera sapiẽtia secũdo modo capta in tertio notabili ¶ Ad .8m dicitur quod ex ipsa auctoritate accipitur quod Augus loquitur de virtutibus que vel quarũ actus referuntur in aliquẽ finẽ cõtra deũ vel qui referibilis non est in deũ cum dicat retulerit nisi ad deum: quod non ꝑtinet ad actus moraliter bonos secundum omnes circunstãtias. cũ enim huiuscemodi actus ex sui natura sint in deũ referibiles: non põt vere dici de illis quod referuntur nisi in deũ attenta ꝓprietate sermonis et cõsuetudine loquẽdi. quod etiam patet ex verbis Augus. sequẽtibus vbi dicit. cum referuntur ad seipsas nec ꝓpter aliud expetuntur: etiam tunc inflate atque superbe sunt. ex quibus cõstat quod loquitur de illis que ad inanẽ gloriã et superbiam ordinantur. ¶ Ad .9m dicitur quod ex auctoritate Augus. duo accipiuntur. vnũ est quod gentiles nõ habuerũt veras virtutes morales. et ad hoc respõdemus quod loquitur de virtutibus veris secũdo modo acceptis in tertio notabili: in qua acceptione auctoritas Augus. nõ militat contra cõclusionẽ nostram sicut dictũ fuit in respõsione ad primũ et .2m. aliud quod accipitur ex verbis Augus. est quod gẽtiles faciẽtes naturaliter ea que legis sunt nõ ꝓpter deũ peccabãt quod nos concedimus: sed nõ peccabãt pro eo quod faciebãt ea que ex dictamine legis nature fiebant. neque illud dicit Augus. alias tale peccatũ actori deo qui ipsum legis dictamẽ menti hominũ indidit imputaretur. sed peccabant gentiles peccato omissionis cõtra dilectionẽ dei debitam qua tenebantur omnes actus suos in deũ referre. et de hoc dictũ fuit latius in primo notabili. ¶ Ad 10m dicitur ad primã ꝓbationẽ quod procedit ex falso supposito .s. quod actus moraliter bonus nõ relatus vltimate in deum caret circũstãtia debiti finis. hoc aũt falsum est. tũ quia ordinatur ad finẽ debitũ sibi ex ratione ꝓprii generis et specifice differẽtie. tum etiam quia referri actu vltimate in deũ: nõ est circũstãtia finis debiti .i. necessario requisiti actui bono moraliter nisi pro tẽpore illo in quo tenetur quis actum suũ referre in vltimũ finẽ, put. S. Doc. notat in hac distin. loco pro cõclusione allegato in respõsione ad .4m ¶ Ad .2am ꝓbationẽ negatur cõsequentia. nam fines in argumẽto positi licet quãdoque nõ sint mali vt si ordinentur ad finẽ ad quẽ esse debent: nõ tamẽ sunt fines qui sufficiãt actui moraliter bono neque attingunt ad finem illis debitũ ex ratione ꝓprii generis ac speciei. neque illa que arguẽs inducit id ꝓbãt: sed tantũmodo ꝓbãt quod tales fines nõ sunt mali: quod nos cõcedimus si debite appetantur vt quando ad fines debitos et sufficiẽtes virtutibus moralibus ordinãtur. agere enim pro bona fama vt cũ ea edificet et plãtet et ne sine illa dissipet aut scãdalum generet que sunt debiti fines virtutũ: bonũ est. et sic de ceteris in argumẽto adductis est intelligendum. agere vero aliquid ꝓpter famam vel honores aut diuitias vltimate etiam citra deum: bonum opus nõ est cum bonitas illorum ex ordine ad alios fines .s. actus virtutum depẽndeat vt de fama dictum est: et de diuitijs constat. quia ad quedam opera virtutum ordinantur: vnde et instrumenta virtutum dicta sunt. consimiliter honores appetere vel agere ꝓpter consequendum honorem precise vt .s. appetitus vel actionis intẽtio sistat in honore: ad ambitionẽ ꝑtinet et illicitum est prout. S. Tho. docet. 2a. 2e. q. 185. articulo primo in corpore. vnde contra phariseos dominus dicit Matthei 23o. amant primos accubitus in cenis et primas cathedras in sinagogis et vocari ab omnibus rabbi. appetere vero honorem vt inde opera virtutis vel pietatis exerceat: bonum et licitum est ita quod opus et exercitiũ bonum cadat sub desiderio: nõ autem honoris gradus aut dignitatis primatus vt ibi. S. T. notat. iuxta quod Chrisostomus ait super Mattheum. opus quidem desiderare bonũ bonum est. primatum autem honoris concupiscere vanitas est. primatus enim fugientem se desiderat. desiderantem se horret. Item Augus. 19o de ciuitate dei. non amandus est inquit honor siue potentia in hac vita: quoniam omnia vana sunt sub sole: sed opus ipsum quod per honorem vel potentiam fit. vnde. S. Tho. 2a. 2e. q. 131. articulo primo in corpore: tripliciter inquit appetitum honoris contingit esse inordinatum. vno modo per hoc quod aliquis appetit testimonium de excellentia quam nõ habet quod est appetere honorẽ supra suã ꝓportionẽ. alio modo per hoc quod honorẽ sibi cupit nõ referẽdo in deũ. tertio per hoc quod appetitus eius in ipso honore quiescit nõ referẽs honorẽ ad vtilitatẽ aliorum. ¶ Ad .11m dicitur quod minor est falsa. et ad eius ꝓbationẽ admittimus primũ fũdamẽtũ: et secundum negamus capiẽdo ꝓpter se secundum quod opponitur ad per accidens et capiẽdo non ꝓpter aliud put est idẽ dictu quod nõ ꝓpter accidens vel non per accidens. per quem modum quedam alia a deo: propter se diliguntur et non propter

aliud vt deductũ fuit in secũdo notabili. Nec va let ꝓbatio arguẽtis. qm̃ assumptũ seu antecedẽs est falsum capiẽdo nõ ꝓpter se: in predicto sensu quãuis sit verũ ẜm ꝙ nõ ꝓpter se: est idẽ dictu qꝺ ꝓpter aliud nõ tñ per accidẽs. sed tunc nõ est ad ꝓpositũ nr̃m ꝓut in secũdo notabili dictũ fuit. et ad ꝓbationẽ antecedẽtis in sensu negato: negat̃ ꝯña capiẽdo nõ ꝓpter se diligendũ vt ẽ idẽ quod ꝓpter accidẽs vel p accidẽs diligẽdũ. et ad eius ꝓbationẽ conceditur pͥma ꝯña et. 2ª. et. 3ª. sed negatur. 4ª. nõ enĩ sequit̃ si aliqd est diligibile ꝓpt se secũdo modo in secundo notabili posito: ꝙ sit diligibile ꝓpter se vltimate. vñ falsum ẽ qꝺ arguens ex ista falsa ꝯña infert ꝺ fama vel honore aut diuitijs. respõsionẽ aũt quã arguẽs introducit nõ admittim⁹. nã assumit falsũ. s. ꝙ aliqd põt rõnabiliter diligi vltimate ꝓpter aliqd bonũ ꝓpt se diligẽdũ aliud tñ a deo etiã si meli⁹ et ꝓstanti⁹ sit quibusdã alijs: et ideo nõ est op⁹ nobis ad illa rñdere q̃ arguẽs obijcit cõtra respõsionẽ. ꝓcedunt enĩ ex falsa suppositione respõsionis ꝙ. s. ideo dr̃ aliquid diligibile ꝓpter se: qꝛ aliud min⁹ diligibile ad ipm̃ ordinat̃. hoc non ẽ vl'r verũ per se loquẽdo. non enĩ aliqd dicit̃ ꝓpter se diligibile qꝛ aliud bonũ ad ipm̃ ordinat̃: sed qꝛ in se habꝫ bonitatẽ ꝓpter quã diligi debeat. nã inter bona vtilia q̃ ad aliud ordinant̃ vt ad bonũ honestũ: reperitur aliquãdo ordo quo vnũ refert̃ ad aliud ⁊ est ꝓpter illud. ¶ Ad. 2m̃ ꝓ secundo fundamẽto dicit̃ ꝙ pͥma ꝯña est falsa. antecedẽs aũt cum sua ꝓbatione nõ militat cõtra cõclusionẽ. qꝛ non est idẽ dictu ꝙ creatura rõnalis recte ordinata tenetur act⁹ suos ad vltimũ finẽ ordinare qui de⁹ ẽ: et dicere ꝙ omnes act⁹ ipsius creature nõ sic ordinati in deum sint mali et vitiosi ꝓut late declaratum fuit in pͥmo notabili. Et p hec et p ea q̃ dicta sunt in rñsione ad. 7m̃. et. 8m̃ pꝫ rñsio ad auctoritates Augu. vñ ꝯña quã arguẽs infert ex illis: falsa est vt sepe habitũ ẽ supra. ¶ Auctoritas vero Augu. 9º de trinitate debet intelligi qñ creatura amat̃ ꝓpter se vltimate. pꝫ ergo ꝙ secundũ fundamentũ arguẽtis falsum ẽ et nõ p eum ꝓbatũ. ¶ Tertiũ ei⁹ fundamẽtũ consimilit̃ falsum est ex supra dictis: nisi intelligat̃ de rectitudine intẽtionis supaddita intẽtioni morali p virtutẽ charitatis de qua nõ loquit̃ nr̃a cõclusio. et de hoc dictũ fuit in tertio notabili. Et p predicta patet respõsio ad. 12m̃. et. 13m̃. procedũt enĩ ex falso supposito sepe negato. s. ꝙ nullus act⁹ human⁹ est moralit̃ bonus nisi fiat ex dilectione dei vel tẽdat in aliud ꝓpter deum vltimate. Auctoritates autem Augustini quas arguens adducit non obstant. nam omnes loquuntur de rectitudine intentionis et de bonitate actus ac de vera virtute supnaturali ex charitate supaddita: non de rectitudine et bonitate ac de veritate virtutis moralis q̃ ex ꝓprio genere et ex rõne specifica sibi cõuenit quam nos nõ negam⁹ simplicit̃ et vl'r in actibus infidelium. ¶ Ad argumentũ ante oppositũ respõdet. S. T. in hac distin. loco ꝓ conclusione allegato ad. 2m̃ ꝙ fides dirigit intẽtionẽ ad finem vltimũ: sed ratio naturalis vel prudẽtia põt dirigere in aliquẽ finem ꝓximũ. et quia talis finis ordinabilis ẽ in finem vltimũ etiam si actu non ordinet̃: ideo in infidelibus quorum act⁹ per vim rationis in huiusmodi finem ꝓximũ diriguntur: possunt aliqui actus esse boni l' deficiẽtes a ꝑfecta bonitate ẜm quam actus est meritorius. Idem in sentẽtia respondet. 2ª. 2e. q. 10. articulo. 4º. ad. 2m̃. Et in hoc articulus terminatur.

Distin. q̃dragesima. ij

Irca distinctionẽ q̃dragesimã secũdã q̃rit̃ vtrũ actus exterior et interior sint duo peccata vel tñ vnũ et arguit̃ ꝙ sint duo. qꝛ illa sunt plura peccata q̃ opponunt̃ pluribus p̃ceptis. sꝫ act⁹ interior ⁊ exterior opponunt̃ plurib⁹ p̃ceptis. ergo et c̃. minor ꝓbat̃. qꝛ duo precepta sũt p q̃x vnũ ꝓhibet̃ act⁹ exterior. s. nõ furtũ facies ⁊ p alterũ interior vt ẽ illud nõ cõcupisces rẽ ꝓximi tui. ¶ In oppositum arguit̃. qꝛ pena rñdet culpe. sꝫ ꝓ actu malo interiore et exteriore nõ imponit̃ nisi vna penitẽtia. igit̃ nõ ẽ ibi nisi vnica c'lpa. ¶ In hac q̃stiõe erũt q̃ttuor articli vt sup̃.

Quantũ ad articulũ pͥmũ sit pͥma cõclusio ꝙ actus interior et act⁹ exterior sibi cõiunctus in malis: nõ sunt duo peccata sꝫ vnũ tñ loquendo de peccato culpabili. Hãc cõclusionẽ tenet. S. T. in hac disti. q. pª. ar. pº. Et pª. 2e. q. 20. ar. 3º. Et in. q. de malo. q. 2ª. ar. 2º. ad. 11m̃. et. 12m̃. ¶ Scd̃a cõclusio ẽ ꝙ act⁹ exterior aliquã addit bõitatẽ vl' maliciã ad actũ iteriorem. illã. s. quã h̃ẽt ex ꝓprio obo et ex ꝓprijs circũstãtijs. illã tamẽ quã habet ex

ordine ad finem non addit sed est vna et eadez
vtriusq;. nūq; vero addit aliquid ad penam eter
nam vel ad premium essentiale directe ptinens
si actus interior volūtatis sit in se complet⁹. Hāc
conclusionē tenet. S. Tho: supra distin. 40. ar.
3°. Et pma. 2ᵉ. q. 20. articulo. 4°. Et in questio
nibus de malo. q. 2ᵃ. articulo. 2°. ad. 8ᵐ.

Quantum ad ar
ticulū secunduz arguitur contra
conclusiones. Et quidē cōtra p-
mā arguit Gregorius d arimino
pbando q act⁹ interior et exte-
rior sunt duo peccata. arguit igitur sic. Operatio
exterior est peccatū puta furtū. homicidiū. adul-
teriū. mēdaciū. et non est illud peccatū quod dr
volūtas mala quā ꝯcomitat. sicut loqui falsum cū
intētione fallēdi: non est velle loqui falsum cū in-
tentione fallendi. nec tractare rem alienam inui-
to dño: est velle tractare rē alienam et c. et ita de
alijs. et cōstat q tale et tale velle sunt peccata. igi
tur velle qd est peccatū et agere qd ipsum cōco-
mitat: sunt plura et disticta peccata cui⁹ oppositū
dicit cōclusio. ¶ Cōtra secundā cōclusionē argu-
unt multi Scotiste. pmo qr glosa decreti de peni.
distin. pma caplo. si cui. exponēs preallegatū ver
bum Augus. de libero arbitrio nō min⁹ re⁹ ē et c.
dicit. re vera magis est re⁹ si opus adhibeat. sed
hoc quo ad sufficiētiā eterni interit⁹ accipe. vl nō
minus. i. nichilomin⁹ est re⁹: nō quin plus peccet
si opus ꝓsequat. qd probat ex hoc q ꝓhibitū est
malā volūtatē in opus ꝓcedere. ¶ 2°. quia illa
cōclusio videt esse cōtra determinationē ecclesie
dānantis errores petri ambaylardi. inter illi⁹. n.
articulos damnatos dicit esse vn⁹ quo sic inquie
bat. nos vero dicim⁹ q sola volūtas a deo eter-
naliter remunerat siue ad bonū siue ad malū. nec
ꝓpter opera peior vel melior efficiatur homo: ni-
si forte dū operat in aliquo ei⁹ voluntas augeat.
ex cuius sententie dānatione videt esse tenēdum
q sola volūtas remunerat et q homo ꝓpter opa
exteriora nō efficit peior vel melior. ¶ 3° arguit
sic rōne. si vera sit cōclusio: nō plus mereri videt
apud deū volēs sustinere martyriū p Christo et
actualiter sustinēs: q; alius equali voluntate vo-
lens sustinere nō tamē actu sustinēs. quod nō est
verū. quia p actu martyrij dat aureola fz docto-
res. Item velle baptizari vel aliud sacramentuz
recipere: eque bonum et vtile foret hominu sicut
velle et etiam cum hoc baptizari. Item qui vel-
let percutere vel occidere clericū: tantū peccaret
q;ᵐ alius qui nō solū vellet sed etiā occideret qd
est falsum. tū qr occidēs est vere homicida: alius
vero nō. tū quia iste incurrit excomunicationem
vel irregularitatē quas penas ali⁹ nō incurrit. et
qualcūq; penas alter p volūtate occidēdi incur
rit vel meret: incurrit iste et meret. hoc aūt nō es-
set iustū nisi ipse plus peccaret et maioris pene ip
se dign⁹ essz. ¶ 4°. quia sequit q si duo homines
volentes quēdam occidere: sagittarēt in vico ali-
cui⁹ ciuitatis equaliter adhibita vel equaliter ne
glecta cautela hincinde de ledēdo aliquem et v-
nus superuenientē occideret alter nullum qr nul
lus occurreret: tantū peccaret ille qui neminē le-
sit quantum alius qui superuenientē hominez in-
terfecit quod non videtur dicendum. ¶ 5°. quia
cuilibet peccato pena debetur. ergo duobus pec
catis maior pena debetur q; vni illorum tm ex
ipsis. ex opposito enim consequentis clare videt
sequi oppositum antecedentis. ergo pro vtroq;
scilicet voluntate et actu sequente cum sint duo
peccata: maior pena debetur peccāti ac per hoc
plus demeretur. ¶ 6°. quia Augustinus. 13° de
trinitate. 5° capitulo dicit. mala voluntate sola:
quilibz miser efficitur sed miserior potestate qua
desiderium male voluntatis impletur. et sic ma-
le volendo: miser est: minus tamen esset si nichil
eorum que pperaz voluit habere potuisset. sed
istud vt arguit Scotus: non potest intelligi d mi
seria pene. quia desiderans et non potens habe
re quod desiderat: plus habet de pena q; ille cu-
ius desiderium impletur. igitur intelligitur d mi-
seria culpe q pstit in actu interiori malo. ¶ 7°. ar
guit Scot⁹ p rationē et pmo supponit q bonitas
actus moralis ē integritas coꝝ q fm rectaz rōnē
operantis dictant debere cōuenire ipsi actui. tūc
sic. vbi est alia et alia itegritas: ibi erit alia et alia
moralis bonitas. sed alia ē integritas eorū q fm
dictamē recte rōnis debēt cōuenire actui interio
ri et eorū que actui exteriori: igitur alia bonitas
moralis. et p consequēs in malis alia malicia mo
ralis. et hoc siue priuatiue tm siue cōtrarie. quia
aliqua discōueniētia repugnāt illis q debēt cōue-
nire. igitur et c. pbatio minoris. quia recta ratio
non dictat debere actui cōuenire: qd est impossi-
bile sibi cōuenire. nō aūt actui interiori ē possibi-
le cōuenire illud qd actui exteriori cōuenit vl pōt
cōuenire: et hoc intelligēdo d vtroq; actu fz suū
esse reale: et de eo qd sibi cōuenit fm tale esse licz
actui exteriori quatenus volitus est aliq modo
possit cōuenire denominatiue dnominatione q-
dā id qd cōuenit actui interiori. ¶ 8°. qr act⁹ inte
rior et exterior sunt due entitates: ergo distincte

bonitates cum bonitas non distinguat̃ ab eo qđ
est bonum. et ita cũ bonitas actus nõ distinguat̃
ab actu cuꝰ est bonitas nõ plus q̄ veritas a ve-
ro scia propositione vel signo alio quod p̄mo dr̃
verũ. distincte igit̃ sunt bonitates morales vl' ma
licie actꝰ interioris et exterioris. sed due bonita-
tes meliores sunt in circũstantijs q̄ alia illarũ so
lum. et sic de malicijs. igit̃ meliores sunt moralit̃
actus interior et exterior simul q̄ interior sine ex
teriori. et hoc ē etiã quod tãgit Scotꝰ in ꝺductio
ne precedẽtis argumẽti. potẽtie enĩ opatiue sm̃
eum actꝰ interioris et exterioris nõ sunt capaces
actuũ eiusdẽ rõnis. ergo alterius rõnis est actus
exterior et interior. et ꝑ ꝯsequẽs bonitas huius
distinguit̃ a bonitate illiꝰ siue eiꝰ bonitas sit actꝰ
seu eiꝰ integritas de qua supiꝰ tactũ est. ¶9°. q2
frustra videret̃ poni actꝰ exterior: quod falsũ est.
q2 ꝑ solos actꝰ interiores nõ sufficiẽter subuenire
tur paupibꝰ. nec frustra fuit mortuus Christus ⁊
passus. et tenet ꝯsña ex quo ꝑ actꝰ exteriores non
crescit meritũ nec demeritũ. ¶10. q2 sm̃ sanctos
Christi lanceatio erat nobis meritoria. et sꝫ eos
sumpserũt efficaciã noua sacramẽta. puta baptis
mus ex aqua et eucharistia ex sanguine q̄ ꝓfluxe-
runt de latere saluatoris dormientis: et tñ nulla
tunc fuit interior volitio meritoria: quia nec tũc
fuit aĩa saluatoris in statu merẽdi. nec ibi etiã si-
cut fit in alijs actibꝰ cõmuniter actꝰ interior intẽ-
ditur vel melioraẗ seu peioraẗ ex p̄sentia vel po-
sitiõe actꝰ exterioris. igit̃ quicqđ accrescebat me-
riti: erat ꝑ additionẽ actꝰ exterioris ad actꝰ inte-
riores qui p̄fuerãt. ¶11°. omissio actꝰ interioris
et exterioris simul: peior est et grauior q̄ alteriꝰ
tm̃. ergo et positio amboꝝ simul: melior est q̄ in-
teriorum tm̃. ꝯña patet ꝑ illã regulã thopicã. il-
lud est meliꝰ cuiꝰ oppositũ est peius. et pꝫ ꝑ exem-
pla. quia enĩ dei volitio ē optima: ideo eiꝰ odium
est pessima volitio. Assumptũ ꝓbaẗ exẽplo. peiꝰ
est enĩ paupem in necessitate positũ nec interius
diligere nec exteriꝰ subuenire: q̄ cum nõ diligere
et tñ sibi subuenire. peius etiã est nec bene facere
exterius nec velle benefacere: q̄ alterũ solũ. igit̃
et c̃. ¶12°. duobꝰ equalibus in culpa et pena sibi
debita infligi in purgatorio: et dũ viuerẽt equalit̃
disponentibꝰ de bonis temporalibꝰ ꝓ animabꝰ
suis tribuẽdis et sic morientibꝰ: si pro vno fiũt ele
mosine et procurentur orationes et misse de bo
nis eius relictis per fideles executores et non ꝓ
alio: tunc primus citiꝰ liberatur q̄ secũdus: alio-
quin superfluerent suffragia pro mortuis. et ta-
men per omnes actus suos interiores: equaliter
liberari meruerunt. igitur opera illa exteriora ad
dunt: addunt accelerationem expeditionis a pe-
na et per consequens faciunt ad augmentũ glo-
rie saltem extensiue per durationem a parte ante
¶13°. mentiri est graue peccatum ex hoc q̄ men
dacium tale est. sed illa grauitas non est tm̃ ex a-
ctu interiori q̄ exteriori simul. quia mendacium
non potest esse sine actu exteriori cum sit falsa vo
cis significatio cum intentione fallendi. igitur ex
actu exteriori aggrauatur peccatum super actũ
interiorem. ¶14°. quia sꝫ Gregorium. 24. mo
ralium. Hoc inquit leuiatan vel vasa eius habe-
re crebro proprium solent: q̄ ad iniquitatis sue
cumulum ea que nequiter appetunt vel expetũt:
explere possunt. cum autem fortasse infirmantur
electi atq̄ in desiderijs illicitis ruunt: hoc pluri-
mũ q̄ diuino munere in actu retinetur: q̄ volun-
tatis misere nullos effectus inueniunt. ex hoc ar
guitur ad propositum. ¶15°.. quia Cassianus
in libro collationum. quedam inquit vitia consu-
mari nõ possunt sine actu corporali vt castrimar-
gia et fornicatio. quedam autẽ possunt consuma
ri sine vlla actione corporis vt superbia. hec ille.
¶16°. quia quantũcũq̄ in principio misse quis
vellet celebrare et verba sacramentalia ꝓferre:
nisi proferat illa non consecrabit. et si vnus alius
cum actu voluntatis remissiori verba debita ꝓ-
ferret: consecraret. plus igitur valent velle pro-
ferre verba et proferre q̄ velle tm̃ illa proferre
omnibus alijs existentibus paribꝰ. igitur similiter
in proposito. ¶17°. quia vadens ex ꝓposito ad
sanctum Jacobum et iter suum continuans sed
volitionem et propositum per distractionem va
rians et interrumpẽs: aut meretur aliquid ꝑ am-
bulationem suam dum totaliter distrahitur: ⁊ ha
betur intentum. quia illud quod ibi additur de
merito: non prouenit ex nouo merito per actus
interiores. si non: igitur talis per tantũ et totum
laborem quem agit sic distractus: nichil meretur
quod videtur inconueniens. ¶18°. non minus
vt videtur actus exterior additus interiori abso
lute meritorio addit meritum: q̄ exterior addi-
tus interiori condicionaliter addit meritum. sed
in secundo casu crescit meritum per actum exte-
riorem. vt pote si quis vellet vt quicũq̄ de nouo
intraret ecclesiam ibi exaudiretur sicut Salomõ
et multi sancti vt beata Catherina vt si Christꝰ
orasset exauditus fuisset. q̄ si corpus suũ mortuũ
lancearetur: tale bonum proueniret fidelibus su
is. igitur pari ratione exterior additus interiori
absolute: erit meritorius. i. non dependenter ex
talibus condicionibꝰ addit meritum. ¶19°: naꝫ
extra de hereticis ad abolendum: excomunicat̃

quilibet qui aliter sentit de articulis fidei et de p̄ceptis decalogi q̄ȝ sentiat romana ecclesia. sed ecclesia romana sentit q̄ impossibile ē hominē saluari sine fide. ista aūt positio euacuat necessitatē fidei. igiẗ et c̄. Assumptū patet. quia ponaẗ q̄ sint duo homines volūtarij ad credēdū aliquē articulū: alter credit et alter impediẗ ab actu. dicere igitur q̄ ille q̄ nō credit tantū mereẗ sicut alẗ credens: est destruere necessitatē fidei. sed hoc videtur illa opinio dicere. igiẗ et c̄. Itē videtur q̄ illa opinio aliter sentit de preceptis decalogi q̄ȝ sentiat romana ecclesia. q2 ponaẗ q̄ duo essent eq̄lis voluntatis ad idolatrādū: vn⁹ impediẗ ab actu exteriori et alter nō sed facit idolatriā. dicere igiẗ q̄ ille tātū peccet vt iste ē alr sentire. i. q̄ nō oportuit illud preceptū fuisse datū. ¶ 20. quia Christus a ꝯceptione voluit redimere gen⁹ humanū. si igitur illa volūtas sufficit: frustra p̄ōebaẗ illa redēptio. si nō: hoc est cōtra opinionē. ¶ 21°. arguit Aureolus. suppono inq̄t q̄ bonitas moralis p̄ēsatur ex fine. tūc arguo sic. illud qd̄ hēt specialem et ꝓpriā rōnem et modū tendēdi in finē: hēt propriā bōitatē moralē. hoc patet p̄supposito q̄ act⁹ dicitur moralis ex fine et bon⁹ moraliter in ordine ad finē. igitur q̄ habet aliū et aliū modū attingendi finē: necessario habet aliā et aliā bonitateȝ moralem. et idem dico ꝑ oppositū de malicia. sed act⁹ exterior habet aliū et aliū modū attingendi finē. quod ꝓbaẗ inducēdo. nā actus fortitudinis in effectu posit⁹: ꝓcurat et attingit bonū reipublice et ciuitatis: qd̄ nō attingit act⁹ interior quātūcūq̄ȝ efficax: sic etiā de martyrio cui⁹ finis ē approbatio et testificatio veritatis fidei christiane. et apparet q̄ aliter āttingiẗ iste finis q̄ ad extrīsecos per actū exteriorē positū: q̄ȝ ꝑ solū interiorē. similiter etiā in actib⁹ malis idē patet. magis enī offēdit rempublicā ꝛ dānificat q̄ de facto ꝑpetrat homicidiū: q̄ȝ q̄ tm̄ ꝑpetrat cōsēsu et electiōe iteriori. ¶ 22. arguit. q2 eē morale ē eē volūtariū. sȝ act⁹ efficax interior et exterior sunt plura volūtaria. habēs enī actū interiorē: habet vnū voluntariū. habēs aūt cum hoc actum exteriorem: hēt aliud voluntarium. igitur et c̄. ¶ 23° sic. bonitas act⁹ moralis consistit intrinsece in integritate ꝓpriarum circunstantiarum debitaruȝ inesse ipi actui. tunc sic. illi actus qui habent alias et alias intrinsecas circunstantias: habent aliam et aliam bonitatem ex concursu propriarum circunstantiaruȝ. sed actus exterior habet alias et alias circunstātias dictatas a ratione debere inesse ei alias a circunstantijs quas recta ratio dictat debere inesse tantū actui interiori. igiẗ et c̄. maior patet ex 2° ethicorum. minor patet per experientiam. et patet ex hoc quia actus exterior habet alium finem et alio modo attingit finem qui est circunstantia principalis.

Quantum ad articulum tertium primo notandū est q̄ aliud ē dictu esse plura peccata ꝛ aliud esse plures malicias vel deformitates peccati. et ratio differentie est. q2 plura peccata vel sunt plures actus in genere moris sicut peccata cōmissionis: vel sunt plurium huiuscemodi actuum omissiones. q̄m vt de peccato cōmissionis. S. T. dicit in q. de malo. q. 2°. ar. 2° in cor. peccatuȝ nō est deformitas sed est deformis act⁹. neq̄ȝ ē ipsa priuatio boni sed ē act⁹ aliquo bono ꝑuat⁹. pctm̄ vero omissionis: omissio est alicu⁹ act⁹. ac ꝑ hoc plura omissionis peccata: pluriū actuū sunt omissiones. plures vero deformitates aut malicie: nō necessario exigunt actuū moraliū pluralitatē: cum vn⁹ act⁹ p̄ase in genere moris: plures quandoq̄ȝ habeat d̄bite bonitatis defect⁹ ac deformitates: sicut alienā rem tollere ad inimicitias nutriēdas vel quocūq̄ȝ alio malo fine: vnū tātūmodo peccatū est et vn⁹ act⁹ plures hn̄s deformitates. vn̄ Sāct⁹ Tho. aliā mouet q̄stionē vtrū eadē sit bonitas vel malicia act⁹ interioris et exterioris: et aliā vtrū act⁹ exterior et interior sint duo peccata. et ideo in locis ꝓ prima cōclusione allegatis tenēs q̄ act⁹ voluntatis interior et exterior ē formaliter vn⁹ act⁹ et vnū peccatū quando interior act⁹ est cōiunct⁹ exteriori. vt cū q̄s volens orare orat: aliā bonitatē vel maliciā attribuit actui exteriori tanq̄ȝ sibi ꝓpriā vt illā q̄ ex obiecto et circunstātijs ꝓuenit: et aliā attribuit actui interiori vt illā que ex fine intēto et ex ipsa volūtati libertate depēdet: quāuis vtriusq̄ȝ act⁹ bonitateȝ vel maliciā: alter alteri cōmunicet. ita q̄ vn⁹ act⁹ in genere moris et formaliẗ sumpti: sunt plures bonitates vel malicie. et dico in genere moris ꝛ formaliter sumpti: q2 q̄ȝᵐ ad genus nature et q̄ȝᵐ ad sui materiale: act⁹ interior et act⁹ exterior plures act⁹ sunt. nulla ergo repugnātia esse puteẗ in nostris cōclusionib⁹ dū in p̄ma diciẗ q̄ act⁹ interior et act⁹ exterior sibi cōiunct⁹ in malis nō sunt duo peccata sed vnū: et dū in secūda diẗ q̄ act⁹ exterior aliquā addit bonitatē vel maliciā sup actū interiorē. nam vt ex supra dictis patet: plures d̄formitates et malicie inq̄ȝᵐ hm̄oi: non semp sufficiūt plurificare peccata. et vnū peccatum plures pōt habere deformitates et malicias.

¶ Secundo Notandū est prout S. Tho. docet p^a. 2^e.
.q.18^a. arti.2°.et.3°.et.4°. ꝙ actus exterior tri-
pliciter pōt dici bon⁹ vel malus moralit̄. vno mo
do ex ꝓprio obiecto. sicut enim res naturalis ha
bet spēm ex sua forma: ita actio habet spēz ex suo
obiecto qđ se habet vt ei⁹ forma quēadmodum
mot⁹ ex termino. et ideo sicut prima bonitas rei
naturalis accipit̄ ex sua forma que dat rei spēm:
ita et pma bonitas act⁹ moralis accipit̄ ex ꝓprio
obiecto. i. sibi conuenientē. et consimiliter in malis
actibus pma malicia attendit̄ ex obiecto. vñ et a
quibusdā huiuscemodi bonitas vel malicia dicit̄
esse ex genere: genere ꝓ specie accepto eo modo
loquēdi quo totam humanā spēm vocamus hu-
manū gen⁹. Alio modo actus exterior dr̄ bonus
vel mal⁹ ex debitis aut indebitis circunstātijs q̄
ad pmā bonitatē vl' maliciā aliquid supaddūt.
quēadmodū ex supueniētib⁹ accidētibus aliquid
bonitatis addit̄ in reb⁹ naturalib⁹ ad earū speci-
ficam bonitatez quā a forma substātiali hñt. non
enim tota rei bonitas in ei⁹ specie cōsistit. Tertio
modo dicit̄ actus exterior bon⁹ vel malus ex or
dine ad bonū vel malū finem. ſm eni ꝙ act⁹ ex-
terior per iudicium rationis et per intentionem
ac electionem voluntatis ordinatur in bonum
vel malū finē: sic bon⁹ vel malus dr̄. Harū autez
triū bonitatū vel maliciaꝝ: primas duas habet
act⁹ moralis exterior ſm se quia ex ꝓprio obie-
cto cui cōnumerat̄ bonitas vel malicia circunstā-
tiarū: eo ꝙ ad bonitatē vel maliciā cōferunt ob-
iecti. nō enim dare elemosinā est act⁹ circa bonū
obiectū: nisi elemosina sit debitis vestita circun-
stantijs. Tertia vero bonitas vel malicia que est
in actu exteriori ex ordine ad finē: nō ſm se con-
uenit illi sed ex actu volūtatis interiori eo ꝙ pro
prium obiectū act⁹ interioris volūtatis est finis.
vnde et act⁹ interior volūtatis spēm accipit a fi
ne. a quo autem act⁹ vel actio spēm habet: est ip
sius obiectū. verūtamē et actus interior cōmuni
cat suā bonitatē vel maliciā actui exteriori. et ecō
tra act⁹ exterior suā bonitatē vel maliciā cōmuni
cat actui interiori. et vterqꝫ quodāmodo est al-
teri bonitatis vel malicie causa sicut et alter alte
rius est aliquo modo causa. ¶ Aduertendum tñ
ꝙ act⁹ iterior hēt bonitatē vel maliciā ab actu ex
teriori: nō quidem ſm ꝙ est exercit⁹ sed ſm ꝙ est
intētus et volitus. qꝛ ſm ꝙ est exercit⁹: sequitur
actū interiorem volūtatis et ad illuz se habꝫ vt
effectus et non vt causa. vnde vterqꝫ actus exte
rior et interior denominatur bonus vel malus
et denominatione intrinseca ea. s. bonitate quaz
habet ex se: et denominatione extrinseca: bonita
te. s. illa quā alter alteri cōmunicat. dicitur enim
actus exterior bonus vel malus ex fine: quia ē in
tentus et volitus actu interiori volūtatis bonuz
vel malū finē intendētis. et dicit̄ act⁹ interior vo
luntatis bon⁹ vel malus ex obiecto. i. ex re voli-
ta et ex debitis circunstātijs: quia fert̄ in actū ex-
teriorē bonū vel malū ex obiecto et circunstātijs
sicut in obiectū volitū. huiuscemodi siquidē boni
tas vel malicia act⁹ exterioris nō deriuatur a vo
luntate sed magis a rōne sic illum ordinante et
dirigente prout. S. T. notat pma. 2^e. q. 20. arti.
pmo et. 2°. in cor. ¶ Ex quib⁹ infert̄ ſm doctri-
nam. S. T. pma. 2^e. q. 20. ar. 3°. ꝙ loquendo de
bonitate actus exterioris q̄ ei ꝯuenit ex ordine
ad finē: vna et eadē bonitas est actus interioris ꝛ
actus exterioris qui respicit finem mediāte actu
interiori per regulā pbi. vbi vnū ꝓpter alterum
vtrobiqꝫ est vnū. et pari modo loquēdo de boni
tate q̄ inest actui interiori ex debita materia. i. ex
re volita et ex debitis circūstantijs: eadē bonitas
est actus interioris ꝛ actus exterioris. quēadmo
dum eadē est sanitas qua medicina dicit̄ sana et
qua animal sanū dicit̄. nō enim dicit̄ medicina sa
na nisi quia sanitatem causat animalis. si vero lo
quamur de bonitate vel malicia quā habet ſm se
actus interior et de bonitate vel malicia quā ha-
bet actus exterior ſm se: tunc alia est bonitas vl'
malicia exterioris actus et alia est actus interio-
ris. et vt sic: alter ad alterum addit bonitatez vel
maliciam quia sibi inuicez bonitates et malicias
cōmunicāt. addit eni act⁹ interior ad bonitatem
vel maliciā quā ſm se hēt act⁹ exterior: bonitatē
vel maliciam ex ordine ad finē ac etiā bonitatez
vel maliciam quā ex libertate et dominio volun
tatis hēt necnon et ex habitu voluntatem infor
mante ſm quā bonitatem vel maliciā actus exte
rior habet rōnez laudabilis aut vituperabilis vl'
meritorij vel demeritorij. actus autem exterior
ad bonitatem vel maliciā actus interioris: addit
bonitatē vel maliciā ex debita materia et ex de-
bitis circunstātijs prouenientē. de bonitate vero
aut malicia quam participat ex ordine ad finem
vel ex libertate et dominio atqꝫ habitu informā-
te de qua intelligitur nostra secunda conclusio:
nichil addit actus exterior ꝑ se et directe ad ma-
liciā vel bonitatē actus interioris: cū vtriusqꝫ sit
vna et eadē numero huiuscemodi bonitas et ma
licia dicta ſm analogiā pmo et per se et denomi-
natione intrinseca de actu interiori. de actu vero
exteriori: per aliud et denominatione extrinse-
ca. verum est tamē ꝙ quādo aliquis act⁹ exterior

delectabilis est: actus interior volũtatis illi coniunctꝰ: pmptior et magis intensus redditur per actum exteriorẽ q̃z fuerat ante actũ. et ecõtra qñ actus exterior dificilis est ac tristis: actꝰ interior voluntatis ei cõiunctꝰ remissior est et quãdã tristiciam ac dificultatẽ ex actu exteriori nõnũq̃z habet. ac p hoc aliq̃d bonitatis vel malicie accrescit actui iteriori ex actu exteriori. sz hoc nõ ẽ p se ꝛ directe: ita q bonitas vl' malicia moralis actꝰ exterioris actui interiori adijciat: sz q2 ipse actꝰ interior p actum exteriorem excitat ꝛ fortificat ita vt in seipso itẽsior ꝛ melior vl' peior fiat. duos alios modos quibꝰ aliquid accrescit actui interiori per actũ exteriorem: ponit. S. T. pma. 2e. q. 20. articulo. 4° in corpe. sed q2 fm illos: actus exterior magis se habet ad incrementũ vel additionẽ actus interioris cõcomitatiue ꝛ sicut causa sine q non q̃z sicut p se ꝛ directe efficiens eo q p iterationem aut cõtinuationẽ actus interioris fiat talis additio: ideo illos hic pretermittimus. ¶ Et ex supra dictis accipitur q actus exterior nihil addit actui interiori q̃ztũ ad rationez laudabilis aut vituperabilis vel meritorij aut demeritorij respectu premij essentialis aut eterne pene. nã huiuscemodi rõnes: consequunt bonitatem vel maliciam quã actus habet ex ordine ad finem ꝛ ex libertate ac dominio voluntatis simul ꝛ ex habitu ipsam informante adaptando singula singul'. q̃ztũ vero ad pmiuz accidẽtale ꝛ ad alia bona que ad premiũ essentiale nõ ptinent: actꝰ exterior bonus aliquid addit ad interiorẽ actũ: eo q premiũ accidẽtale respõdet bonitati actꝰ exterioris quã habet ex re volita et ex debitis circunstãtijs. vnde martyri ex hoc sibi aureola debet: quia actum exteriorẽ ppessus: victoriam habet de inimicis fidei. et consimiliter ex hoc q quis in bonis actibꝰ exterioribꝰ frequent exercitat: magis ad bonum habilitat. ex quo fit vt in charitate crescat. actus etiã exterior q̃ztũ ad satisfactionẽ addit ad interiorem actũ. et pariformiter dicendũ est in q̃buscũis alijs q bonitatẽ actus exterioris consequuntur fm q exercitus ẽ. Accipiunt predicta ex dict' S. Tho. supra distin. 40. articulo. 3°. Et prima 2e. q. 20. articulis. 3°. et. 4°.

Quantum ad articulũ quartũ respõdẽdum ẽ obiectionibꝰ aduersariorꝫ. Et q̃dẽ ad argumẽtũ Gregorij cõtra pmam cõclusionẽ negat minor cũ sua pbatione. licet eniz furari et velle furari sint alius et alius actꝰ fm genꝰ nature et materialit': sunt tñ vnꝰ actꝰ formalit' sumptꝰ et in genere moris: ac p hoc sunt vnũ pctm̃ culpabile. et cõsonat hec respõsio dictis. S. T. in hac dis. q. pa. ar. pmo ad. 3m et. 4m. ¶ Ad pmũ contra secũdã cõclusionem dr q glosa inducta: apte repugnat textui et ideo non ẽ tenẽda. ¶ Ad. 2m negat assumptuz. et ad eius pbationez dr q articulus dãnatꝰ petri abaillardi fuit q neq3 ppt opa actui volũtatis cõiuncta neq3 ppter opa ipsi nõ coniũcta: qs efficit melior vel peior: ac p hoc q ppter opa exteriora nulla remuneratio vel dãnatio homini debetur. hic autẽ articulꝰ multũ dissimilis est nr̃e cõclusioni vt patet intuenti. ¶ Ad. 3m admittimꝰ ɔñam. et cõsequẽs est verũ loquẽdo de merito respectu premij essentialis. neq3 valet eiꝰ improbatio. nõ prima qm̃ aureola martirij nõ est aliquid ptinẽs ad premiũ essentiale. nõ etiã secũda de sacramẽto baptismi ppter eandẽ rõnem. et iterum q2 sacramẽta nõ hñt effectũ ex merito opantis: sed ex opere opato put dici hẽt in. 4°. sen. neq3 valet tertia. cõcedimꝰ eñi primã cõsequẽtiã cũ suo consequẽte. et ad eiꝰ pmã improbationẽ dr q assũptum ẽ falsũ ꝛ cõtra dñi sentẽtiã Matthei. 5°. dicẽtis: omnis q viderit mulierẽ ad cõcupiscẽdũ eaz: iam mechatꝰ est eam in corde suo. et pari modo dicendũ est de eo q volũtate cõsentit in homicidiũ etiam si nõ valeat ipm ope implere. Ad. 2m vero pbationẽ dicit q excomunicatio et irregularitas neq3 ptinent ad penã dãni neq3 semp pro maiori peccato infligũtur sed nõnũq̃z pro minori et aliquãdo p nullo. vñ verberans vnũ clericuz excomunicationẽ incurrit quã tamẽ nõ icurrit interficiẽs centũ laicos hoĩes: qd multo grauiꝰ peccatũ ẽ q̃z pmũ. et bigamꝰ ẽ irregulari' nõ aũt adulter: cũ tñ primꝰ nõ peccet: secũdꝰ vero grauit offendat. ¶ Ad. 4m cõcedit q i casu dato tãtũ peccaret ille q nemĩnẽ lesit quãtũ alꝰ q supueniẽtẽ hominẽ interficeret loquẽdo de peccato fz q respicit penã dãni iuxta itellectũ nr̃e cõclusiõis. vñ argumẽtũ nihil cõtra nos cõcludit. ¶ Ad. 5m dr q pcedit ex falso supposito. s. q actꝰ interior ꝛ exterior sibi cõiunctꝰ: sunt duo pctã qd. falsũ est vt ex pma cõclusione pz. ¶ Ad. 6m dr q ex auctoritate Augustini inducta nõ aliud habet nisi q miserior ẽ hõ volẽs et potẽs malũ facere: q̃z volens ꝫ nõ potẽs. et hoc nos nõ negamꝰ q̃ztũ ad penaz sensus ꝛ q̃dã alia q huiuscemodi penã ɔsequũt ꝛ q̃ztũ ad q̃sdã effectꝰ nociuos. itẽ q2 magis habilitat ꝛ inclinat ad malũ ex peccato ppetrato put S. Tho. inquit supra disti. 40. ar. 3°. in cor. sed licet sit miserior q̃ztũ ad ista: nõ obstat ɔclusiõi nr̃e q equalitatez ponit bonitatis vel malicie in actu

interiori et exteriori q̄ꝫm ad meritū vel demeritū
respectu premij essētialis. ¶ Ad.7m dicitur ꝙ ex
ipso eius ꝓcessu arguēs nō ꝓbat intētū. cōcedi-
mus enī ꝙ alia est bonitas moralis. q̄ debeť actui
exteriori f̄ʒ se: ꝛ alia ē q̄ debeť f̄ʒ se actui interiori
sicut dictū fuit in secūdo notabili quāuis alter al
teri suā bonitatē cōmunicet. veruntamē bonitati
q̄ actui exteriori debeť f̄m se. i. ex obiecto ꝓximo
et ex debitis circūstantijs: nō respondet premiuꝫ
essentiale. hoc ē dictu ꝙ act⁹ exterior ꝓpter taleꝫ
bonitatē: non est meritori⁹ p̄mij essentialis qd in
dei visione cōsistit: sed huiuscemodi meritū hēt
participatiue ex bonitate finis vltimi ad quē or-
dinatur et ex charitate a qua est imperatus. q̄ boni
tates actui exteriori cōueniūt nō f̄m se et infor-
matiue sed ꝑ cōmunicationē ab actu interiori cui
coniungiť. et ideo de huiusmodi bonitatibus nichil ac
crescit actui interiori ex actu exteriori: cum totuꝫ
habeat exterior ab interiori actu. Idē in sententia
respōdet. S. Doc. ad simile argumētū supra dis.
40. ar. 3°. ad. 7m. ¶ Ad. 8m dicitur ꝙ ꝓcedit de
bonitate q̄ cōuenit vtrique actui f̄m gen⁹ nature.
sed hui⁹ bonitatis pluralitas nō impedit idētita
tem bonitatis f̄ʒ gen⁹ moris. Sic respōdet. S. T.
ad simile argumētū p̄ma. 2e. q. 20a. ar. 3°. ad p̄m.
Et ꝑ hec patet respōsio ad reliqua q̄ arguens in-
ducit. ꝓcedūt enim de bonitate vel malicia act⁹
f̄m gen⁹ nature de qua nō loquiť conclusio nr̄a.
¶ Ad. 9m respondet. S. T. supra dis. 40. ar. 3°
ad. 6m negando ꝯsiam. nam voluntas tendit in
actū exteriorē sicut in obiectū. vnde si assit facul-
tas operandi: nō esset volūtas ꝑfecta nisi opare-
tur. et ideo nō est supfluū facere. qꝛ sine actione:
neque ipsa volūtas bona esset. et preterea act⁹ ex
terior in precepto cadit. et iterū ad premiū acci-
dentale cōfert. hec ille. sic etiā multa bona cōseq
possunt ex actu exteriori q̄ sine illo defuissent: sicut
pauperū subuentio: restitutio et satisfactio ꝓ pec
catis: redēptio generis humani ꝑ passionem et
mortē christi et cōsimilia. et tamē ꝑ ista ꝓut con
sistunt in actu exteriori ꝑ se nichil accrescit actui
interiori de merito vel de demerito respectu pre
mij essentialis. ¶ Ad. 10m dr̄ ꝙ assumptū est fal-
sum neque sancti id intēdūt. vt enī. S. T. deducit
3a. parte. q. 50. ar. 6° in cor. et ad. 2m. mors xp̄i
ꝓut accipitur in facto esse. i. vt dicit separationē
factam corporis et anime: non potest esse causa
salutis nostre ꝑ modū meriti: sed ꝑ modū efficiē-
tie tantūmodo inq̄ꝫm nec ꝑ mortē diuinitas sepa-
rata fuit a xp̄i carne. et per consequens nec lacera
tio xp̄i fuit nobis meritoria etsi virtute diuinita-
tis fuerit causa effectiua profluxus sacramentoꝝ
baptismi et eucharistie. ¶ Ad. 11m patet respōsio
ex his q̄ dicta sunt in respōsione ad. 9m. procedit
enim hoc argumentū de peiore et grauiore non
respectu meriti vel demeriti q̄ꝫm ad premiū essē-
tiale sed respectu aliorum effectuū de quib⁹ non
itelligitur nostra cōclusio vt sepe dictū est. ¶ Ad
12m respōdet. S. T. in simili. 4°. li°. sentē. distin.
45. q. 2a. articulo. 4°. sub arti. p°. ad. 2m. ꝙ me
ritū quo decedētes in eadē charitate meruerūt:
non fuit meritū quo iuuamen suffragioꝝ directe
et absolute mererētur: sed fuit meritū cōdiciona
tum. nā meruerūt illud si ꝓ eis suffragia fierent a
viuis. itaque ambo ꝑ equalia merita q̄ habuerunt
dum viuerēt: equaliť habilitati sunt et facti ido-
nei ad recipiēdum suffragioꝝ iuuamē si ꝓ eis fie-
rēt. vnde si vnus iuuať quia ꝓ eo suffragia fiunt
et non alter: nō ideo est qꝛ illi accrescit ex suffra-
gijs maius meritū: sed qꝛ cōdicio meriti cum illo
impleta ē nō cū alio. ¶ Ad. 13m dr̄ ꝙ quāuis pec-
catū mēdacij q̄ꝫm ad gen⁹ nature mēdacij esse nō
posset sine actu exteriori: et tamē qcq̄d habet de
genere moris et culpabile ac demeritorium: hēt
ex actu interiori. nisi enī actus mendacij exterior
esset volitus et acceptat⁹ actu interiori volūta-
tis: neque peccatū esset culpabile neque vituꝑabile
aut demeritoriū sicut patet in furioso vel in dor-
miente vocis expressione mētiente. ¶ Ad. 14m.
et. 15m. et. 16m patet solutio ex respōsione ad. 3m
et ad. 6m. et ad. 9m. quicq̄d enī ex actib⁹ exterio-
ribus sacramētoꝝ argumenteť: nō est ad ꝓposi-
tum nr̄m cū effectus sacramētoꝝ non ex merito
oꝑantis sed ex oꝑe oꝑato habeant effectus suos
¶ Ad. 17m dr̄ ꝙ in casu dato si interruptio voli-
tionis fit ꝑ cōtrariū actuꝫ: oportet ad hoc ꝙ me-
ritū vie et laboris acquirat ꝙ noua volitione sibi
cōplaceat labor et via assumpta. si aūt interrup-
tio et distractio fiat non ꝑ cōtrariuꝫ actum sed ꝑ
cessationē actualis volitionis: prima intentio et
volitio que viam elegit et incepit: virtualiter ma
net per totum iter. propter quam iter ipsuꝫ et iti
neris labores sunt illi meritorij. vnde ex actu in-
teriori et non sine illo prouenit tota ratio meri-
ti. ¶ Ad. 18m dicitur ꝙ in secundo casu ibi posito
meritum non crescit vel acquiritur per actū exte
riorē nisi quia actus interior vel ponit vel accep
tat aut alio quis modo vult condicionē positiōis
exterioris actus. nā quātūcūque actus exterior in
effectu poneretur nisi esseꝫ volit⁹ actu interiori: me-
ritori⁹ nō eēt p̄mij eēntialis. qcq̄d sit de merito p̄-
mij accītalis vel alteri⁹ cuiuslibet boni. qm̄ tale me
ritū nō ē ad ꝓpositū nr̄e ꝯclusiōis. ¶ Ad. 19m ne
gať assumptū. et ad ei⁹ ꝓbationē diciť ꝙ in casu

dato supposito q ambo sunt omnino eque volun
tarij ad credendũ:si impedimentũ vnius illorũ sup
veniẽs facit eum penit⁹ impotentẽ ad credẽduꝫ:
cõsequẽtia est vera et tãtũ iste meretur apd deũ
premio essentiali q̃ꝫ alı⁹ q non impedit⁹ credit.
neqꝫ sic dicere:est destruere necessitatem fidei vt
arguẽs desipit:imo ẽ fidei veritatẽ astruere. nam
qꝛ credere ꝑut Augus. dicit in libro de p̃destina-
tione sanctoꝝ est in credẽtiũ volũtate:null⁹ cre-
dere põt in cui⁹ potestate et facultate nõ est act⁹
credẽdi:ac ꝓ hoc neqꝫ talis peccat nõ credendo
nisi impotẽtiã credẽdi culpa sua incurrerit. qñ vt
idẽ Aug⁹ inquit: sũme demẽtie est dicere aliquẽ
dãnari vel peccare ꝓ eo q nõ facit qđ facere non
põt. et Hieronym⁹ in expositione fidei catholice
illos dicit esse maledicẽdos: q deũ p̃cepisse homi
ni aliqđ ipossibile dicũt. vñ. S. Tho. 3° . li° sentẽ.
disti. 25ª. q. 2ª. ar. p°. sub ar. p°. in. c. dicit q non
habẽtes vsũ liberi arbitrij quẽadmodũ pueri et
stulti:nõ ꝑueniũt ad salutẽ merito ꝓprio sed me
rito alieno. s. xp̄i si baptizãt. ¶ Ad illđ aũt quod
addit de idolatria:dr q assumptũ ẽ falsum. et ad
eius ꝓbationẽ negat iterũ assumptũ cũ nõ tã fal
sum q̃ꝫ sit insipiẽter dictũ. imo opinio nr̃a conso-
nat veritati q de p̃ceptis decalogi est tenẽda. nã
vis ⁊ obligatio p̃ceptoꝝ decalogi:nõ stat p̄ncipa
liter in actib⁹ exterioꝛib⁹ sed in interioꝛib⁹ sine q
bus act⁹ exterioꝛes p̃cepta nõ essẽt. vnde in pre-
cepto de actu exterioꝛi vt cũ dr nõ furtũ facies:nõ
solus act⁹ exterioꝛ ꝓhibet: sed et p̄ncipalit interi-
oꝛ act⁹. vñ. S. T. in bac dis. q. pª. ar. p° ad p̄mũ.
In hoc p̃cepto inquit non cõcupisces reꝫ ꝓximi
tui:nõ ꝓhibet illa volũtas furãdi q est coniũcta
actui:sed q est ab actu separato. q etiam sine actu
quãdã turpẽ iocũditatem hẽt. q aũt cõiuncta est
actui:ꝓhibet illo p̃cepto quo furtũ ꝓhibet. nihil
enim cadit sub precepto vel ꝓhibitione: nisi ꝑm
q est in volũtate. hec ille. ¶ Ad. 20ᵐ dr q argu-
mentũ magis est ad ꝓpositũ nr̃m q̃ꝫ ad oppositũ.
nam qꝛ Christ⁹ ab instanti cõceptionis voluit re
dimere gen⁹ humanũ: meruit ipsi⁹ redẽptioneꝫ
et ei⁹ voluntas sufficiẽs fuit ad tale meritũ. neqꝫ
tamẽ frustra posita est redẽptio ꝑ actualẽ passio-
nem. qñ valuit ad removẽda illa ipedimẽta qb⁹
impediebamur ꝯsequi effectũ suoꝝ p̃cedẽtiũ me
ritoꝝ. Sic respõdet. S. Tho. ad simile argumẽ
tum. 3ª parte. q. 48. articulo p̄mo ad. 2ᵐ. et. 3ᵐ
Et ad p̄mũ inquit. passio in q̃ꝫ ẽ h̃ni ori:non ẽ me
ritoꝛia quia habet p̄ncipiũ ab exterioꝛi. sed in q̃ꝫᵐ
est acceptata per voluntateꝫ: sic habet ab interi-
oꝛi p̄ncipiũ et hoc modo ẽ meritoꝛia. ¶ Ad. 21ᵐ
dicitur q maioꝛ habet veritatem de illo actu qui
habet specialem et ꝓpriã rõnem formalem ꝑꝫ q
est moralis. et tũc ad minoꝛẽ dicit q ẽ falsa. neqꝫ
valet eius ꝓbatio qñ assumit falsum loquẽdo đ
actu interioꝛi q habet exterioꝛẽ cõiunctũ quicqđ
sit de actu interioꝛi separato ab exterioꝛi. nõ eniꝫ
martyriũ q̃ꝫᵐ ad actũ exterioꝛẽ: habet ꝓ fine te-
stificationẽ et approbationẽ veritatis fidei xp̄ia-
ne nisi in q̃ꝫᵐ est ꝑ actũ interioꝛẽ volitũ et oꝛdina
tum ad talẽ finẽ. et cõsimilit dicendũ est in acti-
bus malis. exẽplũ aũt de reipublice dãnificatiõe
ex facto homicidij:non est ad ꝓpositũ nr̃e cõclu
sionis que loq̃tur de eq̃litate vel ineq̃litate actuũ
respectu premij essẽtialis. ¶ Ad. 22ᵐ dicitur q
minoꝛ est falsa de volũtario formaliter sumpto.
quãvis eni act⁹ interioꝛ et act⁹ exterioꝛ sint plu-
ra volũtaria materialiter sicut et plures act⁹: sũt
tamẽ vnũ volũtariũ formalit: qꝛ vna voluntate
et vna volitione ambo dicunt volũtarij. vnus. s.
interioꝛ denominatione intrĩseca: alius. s. exteri-
oꝛ denominatione extrĩseca volũtario. s. act⁹ in-
terioꝛis. ¶ Ad. 23ᵐ. dicit q maioꝛ intelligit de
alietate formali et quãdo alij nõ dependẽt ex ali
js: et in hoc sensu minoꝛ est falsa. nã licet act⁹ in-
terioꝛis et exterioꝛis sint alie et alie debite circũ-
stantie materialit: circunstãtie tñ act⁹ exterioꝛis
formaliter depẽdẽt ab actu interioꝛi. non eni ille
essent circunstãtie moꝛales nisi essent volite: ac ꝑ
hoc ab actu interioꝛi habẽt formalit q sint debi-
te circũstãtie moꝛaliter. ¶ Ad argumentũ ante
oppositũ respõdet. S. Tho. in hac distin. q. p̄ma
articulo p̄mo ad p̄mũ. q loquẽdo đ actu exterio-
ri ꝑut est coniunctus interioꝛi: idẽ preceptũ ⁊ ꝓ-
hibitio est đ vtroqꝫ. vñ in ꝓhibitione furti vterqꝫ
actus est ꝓhibitus sic in respõsione ad. 19ᵐ lati⁹
deductũ fuit. Et in hoc articulus terminatur.

¶ Distinctio. xliij.

Irca q̃-
dragesimã tertiã
distictionẽ q̃ritur
vtruꝫ om̄e pctm̃
sit moꝛtale. et ar
guitur q sic. qcqđ
eni tollit v̄tuteꝫ
est pctm̃ moꝛta-
le. sꝫ oẽ pctm̃ tol-
lit v̄tutẽ. qꝛ pctm̃
ẽ recessus ab eq̃-
litate. v̄t⁹ aũt est qdã eq̃litas. ergo om̄e peccatũ
est moꝛtale. ¶ In opposituꝫ arguit sic. diversitas
penarũ coꝛrespõdet diversitati culpe. sꝫ pena tẽ-

poralis differt ab eterna. ergo peccatum veniale differt a mortali cum vni debeat pena tēporalis et alteri eterna. ¶ In hac questione erunt quattuor articuli vt supra.

Uantuz ad primū articulū sit prima cōclusio ꝙ peccatū veniale differt a mortali sicut imꝑfectū a ꝑfecto sub eodē cōmuni analogo. Hanc cōclusionez tenet. S. T. dis. precedēte. q. pª. ar. 3°. Et pª. 2ᵉ. q. 88ª. articulis. p°. et. 2°. Itē in. q. de malo. q. 7ª. ar. p°. in cor. et ad pmū. ¶ Secūda conclusio est licet quodāmodo imptinēs titulo questionis ꝙ supbia et cupiditas sunt radix omniuz peccatoꝝ. Hāc conclusionē tenet. S. Tho. pma 2ᵉ. q. 84ª. articulo primo et. 2°.

Uantuz ad articulū secundū arguit contra cōclusiones. Et quidē cōtra pmaz cōclusionē arguit Aureolus probando ꝙ peccatū theologice acceptū diuidat essentialr et specifice penes mortale et veniale. et pmo arguit sic. Ratio virtutis et ꝓpria sui ratione sumit in ordine ad suā regulā q̄ in moralibꝰ est prudētia seu recta rō: in theologicis vero est diuina voluntas. tūc sic. specifica diuisio peccati vt opponit ꝟtuti theologice loquēdo: accipit ꝺm aliū et aliū modū deuiādi a regula q̄ est volūtas diuina. sꝫ aliter deuiat a volūtate diuina ꝑ essentiā pctm̄ mortale q̄z veniale. igitur et c̄. minor ꝓbat. qꝛ pctm̄ mortale deuiat a diuina volūtate ꝑcipiēte ꝓhibēte et obligante. veniale vero nō deuiat hoc modo. volūtas eni diuina obligat ꝺm precepta vl' ꝺꝫ cōsiliū. et pmo modo affirmatiue iubēdo vel negatiue ꝓhibēdo. et vtroqꝫ istoꝝ modoꝝ voluntas diuina obligat volūtatē humanā licet ꝺm cōsiliū nō obliget. mō patet ꝙ ē aliꝰ ⁊ aliꝰ modꝰ deuiādi a volūtate ꝓhibēte vel ꝑcipiēte q̄z a volūtate nō obligāte nec ꝑcipiēte. igit peccatū mortale et veniale theologice loquēdo specifice distinguūt. maior pꝫ. qꝛ sicut in ethicis diuersa peccata accipiunt ꝺm aliuz et aliuz modū deuiādi a regula actuū moraliū q̄ est recta ratio: sic in ꝓposito. et pōt ex hoc tota ratio cōfirmari. qꝛ sicut peccata in genere moris distinguūtur ꝺm excessum et defectū a rōne: sic ē in ꝓposito. ¶ 2° arguit sic. differētie q̄ diuidūt formale generis sunt formales vt patet. 7° methaᵉ. sed licet in peccato ꝺm genꝰ nature formale accipiatur ex obiecto: tm̄ ꝺm genꝰ moris et inq̄zᵐ culpabilis et demeritoriꝰ obiectū se habet vt materiale. deuiatio autē a regula se habet vt formale. igitur differētie q̄ diuersificant ipm deuiare a regula sunt hoc modo formales in peccato. tales autē sunt differētie ꝺꝫ quas accipit diuisio peccati ꝑ mortale et veniale. igit et c̄. vnde cū in peccato rōne qua pctm̄ est: auersio sit formale: dicere ꝙ distinguat peccatū inq̄zᵐ pctm̄ ꝑ obiectū cū sit materiale: ē nihil dicere. oportet igit ꝙ distictio in peccato ꝺm ꝙ est culpa: accipiat ex alia et alia auersione. nisi vellet dicere ꝙ triangulus diuidit specifice penes aliā ⁊ aliā materiā puta penes lignum vel ferrū. sicut eni triāgulus est talis figura potēs eadē specifice esse in hac et in hac materia sic auersio est formale in peccato potēs esse circa hoc obiectū vel illud. sicut igit triangulꝰ diuidit non penes lignū et ferrū sed penes aliū et alium modū triāgularitatis: sic nō diuidit peccatuz penes materiā sed penes aliū et aliū modū auersionis. ¶ 3° sic. pctm̄ mortale et veniale nō dicunt talia in ordine ad penā sed in ordine ad diuinaz amiciciā eo modo quo dicit ꝙ offendit aliqs aliū ad mortē quādo offendit eum vsqꝫ ad dissolutionem amicicie. igitur peccatuz nō dicitur mortale quia ei debet mors ꝓ pena sed dicit mortale qꝛ dissoluit amiciciā. ex quo fit vt nō sit recōciliabile q̄zᵐ est ex se et remouet amiciciā et beniuolētiaz q̄ est radix venie et recōciliationis. veniale autē dicit eo ꝙ relinquat amiciciā. ideo ex se non tollit veniā et vitā amicabilē. tūc arguo sic. Illi actꝰ quoꝝ vnus infringit totalit diuinā amiciciā: aliꝰ autē nō infringit sed ledit leuiter: distiguunt specifice theologice. quia penes intrinsecū in offensa et culpa hn̄t differētiam. s. penes venire cōtra amiciciā. sed actus peccati mortalis et actꝰ peccati venialis sunt huiusmodi. igitur ⁊ c̄. ¶ 4° sic. Illa q̄ sunt eiusdē speciei: opponūtur vni et eidez in specie. sed mortale et veniale ꝺm ꝙ talia non opponunt vni et eidez in specie. quoniā mortale opponit charitati et tollit eaz: veniale stat cū charitate. igitur aliqd intrisece est in peccato mortali qd consequit totā eiꝰ spēm rōne cuiꝰ repugnat ei gratia quod ꝺꝫ totam spēm repugnat veniali. igitur non sunt eiusdē speciei. ¶ 5° non solū distinctio actuum penes obiecta est distinctio specifica immo distinctio specifica actuum sumitur ex concursu aliarum et aliarum circunstantiarum quas actus exigit intrinsece inq̄zᵐ talis est. sed mortale et veniale habent alias et alias circunstantias oppositas licet sint circa obiectum idem. igit et c̄. maior patet. qꝛ alias omnes actus morales circa idem obiectum in genere essent eiusdem spe-

tici. minor probatur. quia capio aliquem actum circa idem obiectum. puta vanam gloriã et laudem inordinatã: dico q idẽ act⁹ circa idẽ obiectũ est indifferẽs ad hoc q sic vel sic circunstãtionet circunstantijs intrinsecis ad actũ venialẽ et mortalem. si enim appetat gloriã effrenate sic q nõ vereretur venire cõtra diuinũ preceptũ tanta est libido appetu⁹: ille act⁹ circunstãtionat⁹ est circunstãtia ꝓpria peccato mortali que ẽ contẽptus in hoc q si occurrisset in illo actu diuinũ preceptum ad oppositũ: nõ omisisset illũ actuʒ. si autẽ appetat taliter q si occurrisʒ diuinũ preceptũ mallet obedire q̃ʒ habere gloriã ita q appetit⁹ nõ ascẽdit vsq̃ʒ ad cõtemptũ diuine volũtatis expresse in preceptis et ꝓhibitionib⁹: talis act⁹ habet circũstantiã que facit peccatuʒ veniale. et hoc idẽ dico de alijs circunstãtijs puta de deliberatione ⁊ morositate et c̃. ¶ 6°. ille differẽtie q̃ ratione generis distant in infinitũ et diuidũt ens ẽm finitũ et infinitũ: nõ sunt eiusdẽ speciei imo nec eiusdẽ generis. differẽtie enim eiusdẽ generis nõ distãt in infinitũ: nec diuidũt aliquod vnũ gen⁹ penes finitum et infinitũ sicut ꝑ suas differẽtias. sed peccatum diuidit̃ in mortale et veniale sicut in differẽtias distãtes in infinitũ: et diuisio ista est ꝑ finituʒ et infinitũ. quoniã mortale rõne toti⁹ sui generis est infinitũ: veniale vero rõne sui generis est finitum ⁊ temporale. igitur et c̃. ¶ 7° arguit Durãd⁹ potissime cõtra primã cõclusionẽ dicẽs q probatio conclusionis nullã haberet calũniaʒ: si oĩ peccatũ veniale cõsisteret in subitis motibus qui ꝓueniunt deliberationẽ etiã circa materiã peccati mortalis sicut est subita complacẽtia mulieris occurrentis. quia omnes tales mot⁹ habẽt rationẽ peccati ẽm quid et imꝑfecte. cui⁹ ratio est. q2 illd est peccatũ solũ ẽm qd: quod ẽ ẽm quid in potestate nr̃a. sed mot⁹ ꝓueniẽtes deliberationẽ sunt in potestate nr̃a solũ ẽm quid et nõ simpliciter. nichil enĩ est ꝑfecte ⁊ simpliciter in potestate nr̃a nisi illud qd sequitur deliberationẽ per quã habemus plenũ dominiũ actuũ nostroꝝ. igit̃ et c̃. sed quia peccatũ veniale inuenit̃ non solũ in subitis motibus sed etiã in actu deliberato cadẽte sup indebitã materiã sicut cum aliqs sciẽs et deliberãs ꝓfert mẽdaciũ iocosum: ideo in talibus nõ videt̃ verũ illud quod dicit ꝯclusio. s. q peccatũ diuidatur in mortale et veniale ꝑ modũ analogi qd dĩ de vno simpliciter et ꝑfecte: de alio vero ẽm qd. quod pʒ. quia act⁹ volũtari⁹ simpliciter cadẽs super materiã simpliciter indebitã: est peccatũ simpliciter. sed multa venialia sunt huiusmodi vt pʒ in exemplo adducto et consimilibus. igitur et c̃.

¶ 8°. arguit ad idẽ et est cõfirmatio precedẽtis. quia in omnibus q̃ analogice dicunt̃ ẽm prius et post ꝑfectũ et imꝑfectũ simpliciter et ẽʒ quid: rõ nominis nulli cõpetit nisi ꝑ attributionẽ ad vnũ quod ꝑ prius ꝑfecte ⁊ simpliciter dicit̃ tale. verbi grã in ente respectu substantie et accidẽtis: entis in actu et entis in potentia. sed peccatũ veniale non dicit̃ pctm̃ ꝑ attributionẽ ad pctm̃ mortale. q2 si non esset aliquod pctm̃ mortale: nichilominus esset dare pctm̃ veniale. quod nõ cõtingit in illis q̃ analogice dicuntur. q2 si nõ esset substãtia: accidẽs nõ esset. et si nõ esset sanitas animalis: nihil diceretur sanũ. ergo rõ peccati non conuenit analogice peccato mortali et veniali nisi solũ accipiendo veniale quod consistit in subito motu circa materiã peccati mortalis. tale enĩ dicit̃ peccatum soluʒ ẽm quid et in habitudine ad actũ deliberatũ circa eandẽ materiã q̃ est pctm̃ mortale ¶ 9° arguit. quia si vnũ oppositoꝝ dicit̃ multipliciter: et reliquũ. sed act⁹ ṽtuosus et pctm̃ opponũtur. ergo si in peccatis est multiplicitas analogie in participãdo rõnem peccati: in actib⁹ virtuosis erit similis multiplicitas in participãdo rõnẽ virtutis qd non videt̃ cõparãdo actũ interiorẽ interiori vl' exteriorẽ exteriori: licet hoc possit dici cõparando act⁹ aliarũ potẽtiarũ actui voluntatis. quo etiã modo põt poni analogia in peccatis. sʒ talis analogia nõ est inter veniale et mortale. immo inuenit̃ tã in mortali q̃ʒ in veniali cõparãdo actũ interiorẽ exteriori. et sic patet q diuisio peccati in mortale et veniale nõ est diuisio analogi sed est diuisio vniuoci. q2 rõ peccati perfecte saluatur simpliciter et vniuoce in vtroq̃ʒ. licet vnũ sit grauí⁹ altero grauitate alteri⁹ rõnis specialis. nam et species sub genere naturã generis simpliciter participãt: vna tñ ẽ ꝑfectior altera ꝑfectiõe differẽte specifice. ¶ 10 arguit. q2 si peccatũ diuideret̃ in mortale et veniale tanq̃ʒ analoguʒ: hoc videretur potissime quia mortale est cõtra legẽ: sed veniale nõ est cõtra legẽ sed solũ preter legẽ. sed hoc nõ valet. quia oĩe pctm̃ est cõtra aliquã legẽ dei vel naturalẽ vel inspiratã vel ab eis deriuatã. nec tamẽ oĩe peccatũ est mortale. q2 in q̃libet lege sunt aliq̃ precepta et ꝓhibitiones de his que sunt necessaria ad custodiã ciuilitatis et sine quibus dissiparet̃ ciuilitas. et facere cõtra hoc est pctm̃ mortale. alia vero sunt que inducunt̃ a lege nõ tanq̃ʒ necessaria simpliciter quasi sine illis non staret bonum ciuilitatis sed tanquã faciẽtia ad perfectionem et decorẽ ciuilitatis: et quorum opposita habẽt quandã inordinationem sed nõ subuertentẽ ciuilitatem. et facere cõtra talia non

est peccatū mortale in aliqua lege. Confirmat̃. quia si aliquod peccatum veniale esset solum p̄ter legem et nullo modo contra: hoc potissime videretur de mendacio iocoso. sed hoc est falsū. nam mētiri iocose est directe cōtra dictamen legis naturalis et non solū preter. et idē est de oībus q̄ ex genere suo sunt peccata venialia. ¶ Cōtra secundā conclusionē arguit Durandus ꝓbando q̄ ꝓbatio sit insufficiēs. ꝑmo quātum ad illud quod dicit̃ ibidē de sup̄bia. quāuis enim inordinatus amor sui sit vel esse possit ꝑncipium inordinate appetēdi omnia cōmutabilia: et ob hoc f̄m Augustinū amor male inflammās possit esse ꝑncipiū aliorū peccatorū: tamen hoc non pōt dici de sup̄bia. quia ad plura se extendit inordinatus amor sui q̄ se extendat sup̄bia q̄ est inordinatus amor sui quo ad excellentiā ꝓprie ꝑsone. ex hoc enim q̄ aliquis inordinate diligit se: sequitur vel natū est sequi q̄ inordinate appetat vł fugiat oīa q̄ estimat sibi bona vel nociua. et hec sunt vel esse possunt omnia bona simpliciter. et ideo omne pctm̄ pōt ex hoc oriri. sed ex inordinato appetitu ꝓprie excellentie in quo consistit formaliter sup̄bia: nō est natū sequi nisi q̄ inordinate appetant̃ vel fugiuntur illa q̄ promouent vel impediūt ꝓpriā excellentiam. hec autem nō sunt oīa q̄ male appetuntur vel fugiunt̃. turpes enim delectationes q̄ male appetuntur ꝑ intemperantiā: non ꝓmouēt excellentiā nec estimant̃ etiā a sup̄bis illā ꝓmouere. pene etiā et tristicie q̄ turpiter fugiunt̃ ꝑ timiditatem: nō impediūt nec estimant̃ impedire ꝓpriam excellentiam. ꝓpter quod huiōi peccata que consistunt in appetitu delectationū turpiū et in fuga tristium in rebus bellicis: non videntur oriri ex sup̄bia que est appetitus ꝓprie excellētie quāuis oriant̃ ex inordinato amore sui. vnde in illo argumento est fallacia consequentis. ¶ 2°. arguit̃ contra illud qđ dicit̃ de diuitijs quarū appetitus inordinatus est cupiditas. licet enim ip̄e prebeant facultatē adimplendi omne malū desiderium: ex hoc tamē non sequit̃ q̄ cupiditas sit radix vel origo omniū peccatorū sed potius oppositum. quia diuitie non prebent facultatem adimplēdi omnia mala desideria nisi per sui distractionem. cupiditas autem non est appetitus earū ad distribuendum eas sed ad auare congregandum et recipiendum. et ideo cupiditas diuitiarū magis impedit assecutionem malorum desideriorū que per distributionem pecuniarum possent impleri q̄ ad hoc inclinet vel ꝓmoueat.

Quantum ad articulum tertium primo notādū est ꝑut. S. Tho. deducit distin. precedente. q. p°. ar. 4°. ad. 3m. q̄ lumen rōnis q̄ agenda discernimus: lex hominis interior appellatur. quāobrē quicquid in humanis actibus huic lumini est consonū: totū est rectū quia f̄m legem rōnis. qđ aūt contra hoc lumen fit: innaturale est homini et malum. sicut enim vt Dionisius dicit. 4°. caplo de diuinis nominibꝰ bonū hominis est f̄m rōnē eē ita et malū hominis est cōtra vel preter rōnem esse. huiuscemodi aūt lumen qđ lex hominis ē interior: prima ꝑncipia sunt humanorū actuū naturaliter nobis indita quibus et agēda cognoscimus et in agendis regulamur. dicuntur autē huiuscemodi principia lumē rōnis: eo q̄ per ipsa discernuntur et nota fiunt ea q̄ ꝑ rationem nob agēda sunt: ad similitudinē luminis corporalis quo res corporee videntur et oculis manifestant̃. vt enim. S. Doc. inquit ꝑma. p. q. 106a. articulo p°. in corpe: lumen f̄m q̄ ad intellectū pertinet: nichil est aliud q̄ veritatis manifestatio f̄m illud apostoli. Ephe. 5° omne qđ manifestat̃ lumē est. quia ergo lumini rationis ac legi hominis cōnaturali dissonat omne peccatū siue sit mortale siue sit veniale inq̄tm omne peccatū a rectitudine ratiōis deuiat et obliquat̃: cōsequēs est q̄ differētia peccati mortalis a veniali non debeat sumi ꝑ hoc q̄ peccatū mortale est cōtra rectā rationē vł contra ipsius dictamē: peccatū autem veniale est preter rōnem rectā sed nullo modo cōtra illā ꝓut nōnulli putāt. nā quod a rectitudine rationis aberrat et ipsius lumini cōnaturali renititur: nō solum p̄ter rōnem sed et contra rōnem censendū est. vnde. S. Tho. pa. 2e. q. 71a. arti. 6°. ad. 4m. omne inquit peccatū ex hoc ip̄o q̄ ē inordinatū: iuri naturali repugnat. si enim peccatū veniale rationi nō aduersaret̃: neq̄ ad culpā homini imputaret̃ nec pene alicuiꝰ reatū induceret. qđ vtrūq̄ est falsum. verūtamē aliter est contra rationē et cōtra eius dictamē peccatū veniale et alit̃ peccatū mortale. nam peccatū mortale est cōtra dictamen et ordinem rōnis respectu finis. qui enim peccat mortaliter: aliū finē sibi constituit q̄ recta ratio dictat. peccatū aūt veniale repugnat dictamini et ordini rōnis: non respectu finis sed eius qđ est ad finē sine cuiꝰ ordinatione ac rectitudine: finis stare pōt. et q2 ratio pratica et lex naturalis simplicit̃ et ꝑ se respiciūt finē in humanis actibus tanq̄ ipsorū ꝑncipiū: ea aūt q̄ sunt ad finē

non nisi quatenus ducūt in finem:ideo peccatū
mortale quod ordinē recte rationis in finē oīno
corrumpit:est simpliciter & p se repugnans rōni.
peccatū autē veniale quia ordinē rōnis recte in fi
nem q̄z^m est de se nō tollit aut destruit:nō simpli-
citer et p se repugnat legi rōnis naturali sed s̄m
quid tantūmodo inq̄z^m aliquo modo dispōit ad
mortale. vnde si esse cōtra rationē capiat̄ simpli-
citer et directe:peccatū veniale non est cōtra rō-
nem aut legem mentis sed preter rationem:et in
hoc sensu verū est quod predicti dicebāt. s3 quia
dicere simpliciter et absolute q̄ peccatū veniale
non est cōtra rationem nō est vsquequaq3 verū
vt deductū est supra:ideo ex alio accipiēda ē dif-
ferentia inter peccatū mortale et veniale ex ge-
nere put de eis loquit̄ nr̄a cōclusio s̄m. s. q̄ gen⁹
et spēs act⁹ determinant̄ ex obiecto. nā capiēdo
veniale ex causa vel ex euentu: non habet genus
aliquod determinatū neq3 p se distinguit̄ a mor
tali put. S. Tho. deducit distin. precedēte. q. p°.
arti. 4°. in cor. Et in. q. de malo. q. 7ª. ar. primo
in cor. Considerandū ē ergo q̄ omne peccatū p-
ut hic de peccato loquimur:morbus qdā spūalis
est anime. vñ sicut morbus corporis dr̄ mortalis
per hoc q̄ est corruptiuus irreparabiliter pncipij
vite nam pncipio vite sublato nil remanet p qd̄
morbus reparari possit ex quo fit vt mortē indu
cat:ita et peccatū aliquod dicit̄ mortale q2 cor-
ruptiuū est irreparabiliter q̄z^m est de se pncipij spi
ritualis vite anime. et sicut morb⁹ corporalis di-
citur nō mortalis sed curabilis et sanabilis p eo
quia corruptiu⁹ non est pncipij vite corporalis p
quod naturaliter curari pōt: ita et aliquod pec-
catum dicitur veniale p eo q̄ pncipij vite spūalis
anime corruptiuū non est sed p illud reparari et
sanari pōt. pncipium autē vite spūalis est grā s̄m
q̄ viuere viuētibus est esse. pncipium aūt imedia
tum vite spūalis s̄m q̄ vita accipitur p opatione
vitali:est charitas que hominē ordinat et actus
humanos in finem vltimū qui ē deus. finis vero
vltim⁹ est in opabilib⁹ sicut pncipiū pmū in spe-
culabilib⁹ put phūs dicit. 6°. ethi. vñ charitas dr̄
pncipiū humanoꝝ actuū in vita spūali et p mo
dum cause effectiue inq̄z^m est elicitiu⁹ habit⁹ aut
imperatiu⁹ actuū humanoꝝ:et est ipsoꝝ pncipiū
inq̄z^m illos ordinat in finē vltimū qui ē charitati
obiectum & finis. ppter quod aplūs dicit pma ad
thimo. pmo. finis precepti est charitas. illud er-
go peccatū dicit̄ esse mortale ex genere: qd̄ cha-
ritatem q̄ est pncipiū vite spūalis adimit et cor-
rumpit. nā charitate extincta: deformitas et de-
ordinatio act⁹ humani reparari non pōt p aliqd̄

principiū intrinsecū sed p solā diuinā virtutē si-
cut nec error qui est circa pncipia. quāobrē huiꝰ
peccata:mortalia dicunt̄ eo q̄ q̄z^m est de se mor-
tem irreparabiliter inducūt. et q2 charitas ordi-
nat hominē vi precepti ad dilectionē dei et pri-
mi ac sui ipsius:omnis ille act⁹ vel act⁹ omissio q̄
est directe contra dilectionē dei et pximi & sui ip-
sius:est peccatū mortale vt pote mortē spūalem
inducens: pncipio vite quod ē charitas extincto
quemadmodū furtū adulteriū piurium blasphe
mia et huiusmodi quib⁹ et deo irreuerentia aut
maledictū irrogat̄ aut pximo nocumentū infert̄
que cū dei vel pximi dilectione stare nō possunt.
actus vero inordinat⁹ q̄ non repugnat charitati
quia. s. dilectionē dei aut pximi vel sui ipsi⁹ nō sub-
trahit nec ordinē subiectionis ad deū neq3 fedus
humane societatis ad pximū tollit: dicit̄ pecca-
tum veniale ex genere sicut verbum ociosum ri-
sus supfluus et similia. nam cū peccatū veniale
charitatem non auferat:per ipsam reparari pōt
defectus et deordinatio venialis peccati tanq̄z p
principium spūalis vite:quēadmodū error circa
cōclusiones p veritatem pncipiorum reparatur.

¶ Secundo Notandū est q̄ vt ac-
cipitur ex dict. S. T.
pma. 2ᵉ. q. 87. ar. pmo in cor. mortale et veniale
pprie et absolute accepta nō opponunt̄ adinui-
cem eo q̄ ipsoꝝ rationes pprie nō habent inter
se repugnātiā. sed si accipiāt̄ s3 q̄ de peccatis me
thaphorice dicunt̄: mortale opponitur ei qd̄ ve-
niale est. quia vt dictū est in precedente notabili
peccatū mortale dr̄ ex eo q̄ defectū inducit irre
parabilē et incurabilē p pncipium intrinsecū eius
in quo est. peccatū aūt veniale ex genere dicitur
quia ex natura sua habeat veniā. et q2 peccatum
veniale morb⁹ quidā ē anime: hoc est venia pec-
cato: qd̄ curatio morbo. dicitur enim pctm̄ habe-
re veniā: cui⁹ vulnus. i. reat⁹ facile tollit̄ et curat̄.
vnde pctm̄ aliquod dr̄ veniale ex genere q2 cura
bile est et reparabile q̄z^m est ex sui natura. itaq3
peccatū mortale et pctm̄ veniale opponunt̄ sicut
curabile et icurabile repabile et irreparabile. hec
tamen oppositio accipit̄ s̄m rōnes et denominatio
nes eoꝝ ex effectu. s̄m se tamē et ex natura ppa
vt. s. peccata sunt: opponunt̄ sicut pfectū et impfe
ctū sub eodē cōmuni. peccatū nāq3 mortale hēt
pfectā rōnem peccati: veniale aūt impfectā. qd̄ ex
hoc patet. nā pctm̄ put nūc de pctō loquimur vt
habet rōnem culpe: est actus human⁹ deordina-
tus vel deordinata actus omissio. ita q̄ deordi-
natio est ratio formalis peccati. deordinatio aūt

humanorũ actuũ perfecta ⁊ completa: est respe
ctu finis q est ꝓprium et formale obiectũ volũta
tis a qua actus dicunt humani. cũ ergo peccatuꝫ
mortale ex genere importet deordinationẽ a fi-
ne debito humanarũ actionũ: sequit ꝙ habeat ꝑ
fectam et cõpletã rationẽ peccati. peccatũ auteꝫ
veniale nõ cõsistit in deordinatione a fine huma
ne volũtatis sed in deordinatione ei⁹ quod ẽ ad
finem saluato ordine in finẽ debitũ. quãobrẽ ve-
niale peccatũ imꝑfectã rationẽ habet peccati. vn
de peccatũ analogice predicat de peccato mor-
tali et de peccato veniali. Sed aduertẽdum ẽ ꝙ
vt. S. Tho. notat ꝑmo libro sentẽ. disti. 19ª q. 5ª
arti. 2° ad ꝑmũ. aliquid dr̃ ſm analogiã dupliciter
ꝓut ad ꝓpositũ nr̃m facit. vno modo qñ ratio vl
natura ipsi⁹ dicit de plurib⁹ per ꝑus et posterius
cum tamen in vno tãtũmodo illoꝝ esse habeat.
sicut rõ vel intẽtio sanitatis dicitur de animali de
vrina et de medicina diuersimode ſm ꝑus ⁊ po-
sterius. q tamẽ nõ habet esse reale nisi in anima-
li. non enim vrina vel medicina dicit sana nisi qꝛ
hec est causa et illa est signũ sanitatis existẽtis in
animali. alio modo aliqd dicit ſm analogiam qꝛ
predicatur de plurib⁹ ſm prius ⁊ posteri⁹: et ta-
men in vnoquoqꝫ coꝝ ipsa natura cõmunis ana
logi habet eẽ. per quẽ modũ ens dicitur analogi
ce de substãtia et de accidente. et isto secũdo mo
do peccatũ dicit analogice de peccato mortali ⁊
de peccato veniali. ratio enim et natura peccati
ꝓut illi cõuenit natura: in vtroqꝫ. s. mortali et ve
niali habet esse licet ꝑ prius et posteri⁹ et in vno
simpliciter vt in peccato mortali: et in alio vt in
veniali ſm quid. ¶ Ex premissis inferim⁹ ꝙ pec
catũ veniale et peccatũ mortale ex genere dupli-
citer distinguũt. Uno modo ſm ꝙ denominant
mortale et veniale a reatu ꝓut. s. peccatũ morta
le dr̃ quia inducit reatuꝫ mortis eterne: veniale
vero peccatũ quia inducit reatũ non mortis sed
pene temporalis. et secundũ hanc differẽtiã: pec
catũ mortale et peccatũ veniale nõ differunt spe
cifice neqꝫ qddit atiue. nã vt. S. T. idipm dedu-
cit ꝑma. 2ᵉ. q. 72. arti. 5°. in cor. qḋ ꝑ accidens se
habet ad aliquid: nõ põt spẽm eius constituere.
qꝛ spẽs rei cõprehẽdit illa ꝑ se q ꝑ se et essentia-
liter rei cõueniũt. reat⁹ autẽ pctõꝝ ꝑ accidens se
habet ad pctm̃: qꝛ ꝑ accidẽs se habet ad volũta-
riũ ex quo pctm̃ hẽt ꝙ sit pctm̃. loquimur nũc de
peccato in genere moris. nõ eni volũtas peccãtis
intendit aut vult incurrere pene reatuꝫ imo ma
gis vellet impune peccare. sed accidit reatus pe-
ne ab exteriori. s. ex iusticia iudicantis qui ſm di-
uersas peccatorum condiciones: diuersas penas
delinquentibus infligit. vnde differentia pecca-
ti mortalis et venialis ex reatu pene accepta: cõ
sequi põt diuersam spẽm peccati sed non illã cõ-
stituit. Alio modo peccatũ mortale et peccatum
veniale distinguũtur ex obiecto seu materia cir-
ca quã. qm̃ peccatũ mortale est circa aliquid qḋ
ſm se repugnat charitati que est ꝑncipiũ vite spi
ritualis: veniale vero est circa aliquid qḋ charita
ti nõ repugnat. et qꝛ species actuũ humanorum
siue moraliuꝫ accipitur ex obiecto ꝓut. S. Tho.
deducit ꝑma. 2ᵉ. q. 18ª. articulis. 2°. 5°. et. 6°. idcirco
huiuscemodi differẽtia peccati mortalis ⁊ venia
lis q accipitur ex obiecto: diuersificat eorum spẽꝫ
et ſm eam distinguũt essentialiter. vbi ergo. S.
Tho. dicit ꝙ differentia peccati venialis a mor-
tali non ẽ essentialis et specifica sed accidentalis
vt ꝑma. 2ᵉ. q. 72. ar. 5°. accipit peccatũ morta-
le et veniale ſm primũ modũ distinctionis. nam
secundo modo peccatũ mortale et veniale essen
tialiter et specifice distinguũt iuxta ipsi⁹ doctrinã
capiẽdo differẽtiam specificã ſm ꝙ large species
dicunt sub genere analogo sicut patet in locis ꝓ
conclusione allegatis.

¶ Tertio Pro declaratione secunde conclusionis notandum est
ꝓut. S. Tho. deducit ꝑma. 2ᵉ. q. 84. arti. 2°. ꝙ
in actibus volũtarijs cuiusmodi sunt peccata: du
plex ordo inuenit. s. intentionis et executionis.
in ꝑmo quidẽ ordine: finis habet rationem prin-
cipij vt sepe dictũ est supra. finis aũt in oĩb⁹ bo
nis temporalibus acquirẽdis: est vt homo ꝑ illa
quandã perfectionẽ singularẽ et excellentiaꝫ ha
beat. et ideo ex hac parte superbia que est appeti
tus excellentie ponitur initiũ omnis peccati. sed
ex parte executionis: illud dr̃ esse primũ quod ꝑ-
bet oportunitatẽ adimplẽdi oĩa desideria pec
cati. et hoc habet rõnem radicis peccatoꝝ ad si-
militudinem radicis arboris q alimentum ꝑstat
toti arbori. ⁊ ex hac parte auaricia seu cupiditas
ponitur ab apostolo radix omniũ maloꝝ. vide-
mus enim ꝙ ꝑ diuitias q sunt ꝓpria materia et
obiectũ auaricie: homo habet facultatẽ ꝑpetran
di quodcũqꝫ pctm̃. eo ꝙ ad habenda quecũqꝫ tẽ
poralia bona: põt homo ꝑ pecuniã iuuari ſm illḋ
Eccle. 10. pecunie obediunt oĩa. ¶ Aduertẽduꝫ
tamẽ ꝙ supbia dupliciter põt capi. vno modo ſꝫ ꝙ
importat repugnãtiã seu rebellionẽ ad legeꝫ dei:
et sic ẽ generalis cõdicio oĩuꝫ pctõꝝ. qcũqꝫ .n. pec
cat mortalit: legi dei repugnat. huiuscemodi tñ
repugnãtia ac rebellio intelligẽda ẽ ſꝫ effectum
nõ ſm affectũ. nã oĩs q peccat mortalit: eo ipo

non subditur regule superioris. s. dei sed cōtra facit quod ē effect⁹ qd ā supbie. nō aūt semp repugnat ꝫ affectū quia nō semp qui peccat: ex actuali contēptu dei vel legis ipsius delinquit sed quīqꝫ ex ignorātia quīqꝫ vero ex infirmitate seu passione. quēadmodū dicim⁹ ꝙ is qui ignorāter patrē occidit: parricidiū cōmittit ꝫm effectum sed non ꝫm affectū qꝛ id nō intendebat. sic enim quicūqꝫ peccat: legē dei cōtemnit ꝫm effectū cū ipā trāsgrediat: non tñ semp ꝫm affectū: nā nō semp peccat intēdēs legē contēnere. Alio modo accipitur supbia ꝫm ꝙ est speciale petm̄ put. s. est appetit⁹ inordinat⁹ ꝓprie excellētie: et sic pōt cōsiderari vt finis alioꝝ peccatoꝝ dupliciꝫ. vno modo virtualiꝫ et implicite vel ꝑ quandā cōsequētiā vt cū aliquis peccat aliquo alio peccato cuius finē proprium et ꝓximuꝫ actu intēdit in quo tñ virtualiꝫ et implicite aut cōsecutiue includiꝫ inordinatus appetit⁹ ꝓprie excellētie: et isto modo supbia ꝫm ꝙ est speciale petm̄: est initiū oīus alteri⁹ peccati inqꝫ[m] oīa peccata ꝓcedūt ab homine ex inordinato amore sui qui facit ciuitateꝫ babilonis vt Augus. inquit. 14°. de ciuitate dei. idē est enim ꝙ homo se amet inordinate: et ꝙ sui excellentiam amet. loquimur nunc de amore sui inordinato ꝑ excessum. q̄ eni se amat plus q̄ꝫ debet: excellētiaꝫ aliquā sibi appetit saltē libertatē ac potestatē explendi q̄cūqꝫ appetit. qui appetit⁹ est ꝓprius act⁹ supbie. alio modo supbia considerari pōt vt finis alioꝝ peccatoꝝ: nō qꝛ eius obiectū virtualiter ꝛ implicite sit finis omniū alioꝝ petōrum: ꝫꝫ inqꝫ[m] oīa alia peccata ad finē supbie q̄ est ꝓpa excellētia ordinari possunt ꝑ intētioneꝫ peccātis. oīe eni illud qd quis inordinate appetit: pōt ad sui excellentiā ordinare quāuis actu nō ordinet. et differt iste modus a ꝑmo. qꝛ ꝫꝫ ꝑmū modū oīa peccata et semp ex supbia oriunꝫ. secundo vero modo quāuis oīe petm̄ ex supbia oriri possit: et tñ non semp actu qꝛ nō semp peccator ordinat peccatū suū ad finē ꝓprie excellētie sꝫ ad alium q̄ est finis proprius peccati q̄ peccat. Accipiunꝫ ꝑmissa in hoc notabili ex dictis. S. T. ꝑma. 2[e]. q. 84°. articulis ꝑmo et. 2°. Et. 2°. 2[e]. q. 162. articulis ꝑmo et. 2°. Et in. q. de malo. q. 8°. ar. 2°.

Quantuꝫ ad articulum quartū respōdēdum est obiectionib⁹ aduersarioꝝ. Et q̄dē ad oīa sex argumēta Aureoli cōtra ꝑmā cōclusionē dicim⁹ ꝙ quicq̄d sit de eorū ꝓcessu nā nonnulla assumūt et presupponūt falsa: et tamē non militāt cōtra nostraꝫ cōclusionē nec cōtra. S. Tho. qui inter peccatū mortale et veniale ponit differētiā essentialem et specificā put mortale et veniale large dici possunt spēs qꝛ sub vno cōmuni analogo. s. peccato sunt. et de hoc dictū fuit latissime in secūdo notabili. ¶ Ad. 7[m] qd est Durādi dr ꝙ ꝓcedit ex falsa imaginatione. s. ꝙ imꝑfectio peccati sit ex defectu deliberationis dūtaxat sicut cōtingit in subitis motibus deordinatis. hoc aūt falsuꝫ est. nā etiā iꝑfectio peccati pōt cōtigere ex pte obiecti vel materie q̄ non hēt perfectā rōnem indebiti quia. s. fini humanoꝝ actuū nō repugnat put in secūdo notabili declaratū fuit. vñ. S. T. in precedēte disti. q. p°. ar. 4°. in cor. dicit ꝙ imꝑfectio peccati dupliciꝫ eē pōt. vel ex genere act⁹ vel ex parte peccātis. gen⁹ aūt ipsius act⁹ sumiꝫ ex materia ꝛ obiecto. in illa auteꝫ materia petm̄ pfecte inueniꝫ in qua si peccēꝫ: vtus charitatis ad deuꝫ ꝛ ad ꝓximū dissoluiꝫ ꝑ quaꝫ vita ē anime. in illa aūt materia petm̄ imꝑfecte inueniꝫ in qua si peccēꝫ: charitas ad deū et ad ꝓximū et humana societas nō dissoluiꝫ sed stare pōt. ex parte vō peccantis ē imꝑfectio peccati ꝓpter iꝑfectionē potentie elicitiis actū. sicut ꝑmi mot⁹ sensualitatis qui deliberationē ꝑcedūt: peccata venialia sunt quāuis in materia sint peccata mortalia. ¶ Ad 8[m]. diciꝫ ꝙ minor ē falsa. imo petm̄ veniale diciꝫ petm̄ ꝑ attributionē ad petm̄ mortale. tū qꝛ ē dispositio ad illud quēadmodū accidēs dr ens per attributionē ad substātiā qꝛ est ei⁹ dispositio. tuꝫ etiā qꝛ petm̄ mortale importat deordinationeꝫ a fine: petm̄ autē veniale importat deordinationem circa id qd est ad finē qd se habet ad finē sic via ad terminū. vñ sicut via denominaꝫ ꝑ attributionem ad terminuꝫ vt calefactio a calore ad quē est: ita petm̄ veniale qd est deordinatio q̄dā vie denominaꝫ petm̄ a peccato mortali qd ē deordinatio termini et finis. et ad ꝓbationē minoris dr ꝙ assumptū hēt veritatē in illis q̄ analogice dīr ꝫꝫ primū modū analogie positū in secūdo notabili eo ꝙ forma ꝫm quā fit dnominatio analogi in vno analogatoꝝ tm̄modo hēt eē: nō autē hēt necessario veritatē in illis q̄ analogice diciunꝫ ꝫm analogiā secūdo modo ibi positā. qꝛ vt sic: cū forma ꝫm quaꝫ fit denominatio analogi habeat esse in singulis q̄ analogice dīr: nō necessario esse vni⁹ depēdet ab esse alteri⁹ quātum est ex rōne analogi. qꝛ istoꝝ analogia magis accipitur ꝫꝫ rōnem quidditatis ipsoꝝ q̄ꝫ ꝫm eorum esse. vnde si esse accidentis necessario dependet ab esse substantie: hoc non est inqꝫ[m] analogice dicuntur subente: sed quia natura accidentis talis est ꝙ eē nō

habet nisi ꝑ inherētiam ad substantiā. quia ergo
peccatū veniale nō hēt ex sui rōne ꝙ sit inherens
peccato mortali: pōt esse sine illo. q2 ipoꝝ analo-
gia nō accipit̄ sm̄ eoꝝ esse s3 sm̄ rōnes ipoꝝ for-
males. homo eni3 ver9 et homo pict9 analogice
denominant̄ homo: et tn̄ vterq3 pōt hr̄e esse sine
alio. Et si dicat̄ ꝙ quāuis id qd̄ dicit̄ ꝑ attributio
nem ad alteꝝ nō exigat necessario illud actu esse
exigit tamē necessario ꝙ sit vel fuerit vel eē pos-
sit. Ad hoc rn̄dem9 ꝙ isto etiā modo peccatū ve-
niale exigit necessario ꝙ sit vel fuerit vel esse pos
sit pctm̄ mortale. vn̄ sub hoc sensu assumptū in ꝓ
batione minoris est falsum. ¶ Ad. 9m dicit̄ pmo
ꝙ vt. S. T. notat. 2a. 2e. q. 92. ar. 2o. ad primū
auctoritas phi veritatē habet in oppositis in qui-
bus ē eadē ratio multiplicationis qd̄ nō ē in pec-
cato et in actu ꝟtutis. qm̄ vt Dionisi9 dicit. 4o.
capitulo de diuinis no. bonū cōtingit vno modo
quia ex vna et integra causa. malū autē contigit
multipliciter quia ex singularib9 defectib9. vnde
et vni virtuti plura vitia opponuntur vnū ꝑ ex-
cessum et aliud ꝑ defectū. Dicitur secundo ꝙ etiā
in actibus virtuosis dari potest multiplicitas in
participando rationem virtutis et in actu inte-
riori et in actu exteriori. nā est dare actū simplici
ter virtutis: sicut est actus ex deliberatione ꝓce-
dēs cadēs super debitā māꝫ et debitas circūstan-
tias. et est dare actū sm̄ quid ꝟtutis: sicut ē actus
indeliberat9 bon9 tamē ex obiecto et ex circun-
stantijs. vnde et hm̄oi actus indeliberati: nō sūt
plene volūtarij. quod aūt arguēs dicit ꝙ rō pec-
cati perfecte saluatur simpliciter et vniuoce i ve-
niali sicut in mortali: falsum est ꝓut deductu3 fu-
it in pmo et secūdo notabili. ¶ Ad. 10m admitti-
mus cōdicionalē si intelligat̄ cōtra legē simplicit̄
et directe sicut expositū fuit in pmo notabili. s3 in
hoc intellectu falsum ē ꝙ omne pctm̄ sit cōtra le-
gem ꝓut ibi deductu3 fuit sed mortale dūtaxat.
vn̄ argumentum ꝓcedit ex suppositione falsi. s. ꝙ
peccatū veniale sit cōtra aliquā legē sicut et mor
tale. ¶ Ad cōfirmationē patet respōsio ex his q̄
dicta sunt in pmo notabili. ¶ Ad argumēta con-
tra secūdā cōclusionē ad pmū dr̄ falsum eē ꝙ inor
dinat9 amor sui ad plura se extēdat virtualiter ꝛ
implicite q̄3 inordinat9 appetit9 ꝓprie excellentie
sicut in tertio notabili deductū fuit. vt eni. S. T.
inquit pa. 2e. q. 84a. ar. 2o. ad. 3m. in hoc homo
se amat ꝙ sui excellentiam vult. vnde ad idē per
tinet ꝙ ponatur initium omnis peccati supbia
vel amor proprius. hec ille. Quamobre3 Augu9
14o de ciuitate dei dicit ꝙ amor sui inordinatus
facit ciuitatem babilonis que omnia vitia simul
congregat. quemadmodū amor dei ciuitatē dei
construit: que omnes virtutes in se concludit. vn̄
argumentum ꝓcedit ex falso. deniq3 omnes tur-
pes delectationes q̄ male appetuntur per intēpe
rantiam: ꝓmouēt implicite et virtualiter ꝓpriam
excellentiā. et consimiliter pene et tristicie q̄ tur-
piter fugiuntur: ꝓpriā excellentiā impediunt vir
tualiter et implicite saltem sm̄ extimationē fugiē
tis ꝑ timiditatē vt in tertio notabili deductū fu-
it. ¶ Ad. 2m. dicit̄ pmo ꝙ argumētum ꝓcedit ex
malo intellectu quē arguēs habuit i dictis. S. T.
putās ꝙ cupiditas ponitur ab ipso radix omniū
peccatorum ex ꝓpria rōne qua ē passio queda3 in
appetitu existēs. hoc aūt falsum ē. sed ponit̄ a. S.
Doc. radix omniū peccatoru3 ratione obiecti et
materie circa quā est q̄ diuitie sūt siue pecunie. vn̄
pa 2e. q. 84. ar. po. in corpore exponens q̄modo
cupiditas dicat̄ radix omniu3 peccatoꝝ ad simi-
litudinē radicis arboris q̄ alimētum prestat toti
arbori: sic dicit. videm9 enim ꝙ ꝑ diuitias homo
acquirit facultatē ꝑpetrādi quodcūq3 peccatū et
adipiscēdi desiderium cuiuscūq3 peccati: eo ꝙ ad
habēda quecūq3 tēporalia bona: pōt homo ꝑ pe
cuniā iuuari sm̄ ꝙ dicit̄ Eccle. 10. pecunie obedi-
unt oīa. hec ille. Et. 2a. 2e. q. 118. ar. 7o. ad pm.
auaricia inquit est pncipale vitiū q2 respicit pecu
niā que hēt quādā pncipalitatē inter bona sensi-
bilia. cui9 rōnem assignat parū supra. q2 s. dena-
rio vtimur q̄si fideiussore ad oīa habēda prout
phs dicit in. 5o ethi. Ex quib9 apparet ꝙ sm̄ do-
ctrinā. S. T. post Aristotele3 cupiditas est radix
omniū peccatoꝝ: nō ex pte qua est passio queda3
inordinata appetit9: sed ex pte obiecti. s. pecunie
seu diuitiarū. argumētū autē ꝓcedit quasi cupidi
tas in q̄3m est quidā appetitus deordinatus: pone
retur a nobis radix omniū peccatorū qcq̄d sit de
pecunijs quarū est appetit9 siue s. distrahātur siue
retineāt̄. Dicit̄ secūdo falsu3 eē ꝙ cupiditas sit ap
petitus diuitiarū ad illas cōgregādas et retinen
das: et nō ad distribuēdas. qm̄ ꝓpter hoc cupidi
tas ponitur radix omnium peccatorū: quia ꝑ di-
uitias circa quas est iuuari pōt ad omnia bona tē
poralia cōsequēda. sed tale iuuamen esse nō pos
set nisi ꝑ aliquā diuitiarū distractione3. vnde. S.
Tho pma. 2e. loco ꝓxime allegato ad. 2m. appe-
titus inquit pecuniarū dicitur esse radix peccato
rum: non quide3 quia diuitie ꝓpter se querantur
tanquā vltimus finis: sed q2 multum querunt̄ vt
vtiles ad omnem temporalem fine3. hec ille. vbi
satis apparet ꝙ cupiditas diuitiarum non est ad
eas congregandas et retinēdas precise: alioqui
propter se quererentur tanquā vltimus finis et

nō sicut vtiles ad alios fines quod hic negat. S. Tho. Et preterea diuitie nō solum iuuant ad bona temporalia consequenda sua actuali et vera distractione sed etiam sua extimatione et opinata ac sperata distractione. nā nōnūq̄ avarus obtinet quod ab alio cupit habere: pro eo q̄ aliꝰ reputans illum diuitem: sperat partem diuitiarū sibi impartiri. quāobrē diuitie nō solum distracte sed etiam congregate et retente fomentum prebere possunt ad oīa peccata perpetrāda. ¶ Ad argumentum ante oppositum respondet. S. T. distin. precedēte. q. pᵃ. ar. 4°. ad primū per interemptionem minoris. non enim peccatū veniale corrumpit virtutem q̄ᵐ ad habitum quia hoc est ꝓpriū mortalis pctī: sʒ ex it ab eq̄litate quā rōponit in actu v̄tutis. Et in hoc articulꝰ terminatur.

¶ Distinctio. xliiij.

Jrca quadragesimā quartaʒ distinctionem queritur vltimo vtrum potētia peccandi sit a deo et arguitur q̄ nō. quia cuius vsus malus ē: ipsum q̄ꝫ malū est vt Boetiꝰ dicit. sed vsus potētie peccādi ē peccatū et malū. ergo potentia peccandi ē mala. sed nullū malū inq̄ᵐ hmōi ē a deo. ergo et ē. ¶ Jn oppositū arguit. q: omne ens ē a deo. sed potētia peccādi est quoddā ens. ergo ꝛc. ¶ Jn hac q̄stione erūt q̄tuor articuli vt supra.

Uantum ad articulū primū sit ista ꝯclusio q̄ potētia peccādi q̄ᵐ ad q̄d rei ꝛ positiuū qđ īportat: est a deo non q̄ᵐ ad ꝯcētū quē cōnotat. hāc cōclusionē tenet. S. T. in hac dis. q. pᵃ. ar. pmo.

Uantum ad articulū secūdū arguit cōtra cōclusionē. Et pmo arguit Scotꝰ. q: sicut in potētijs passiuis idē ē ꝓximū susceptiuū vel subm hitus et puationis: ita potētia actiua libera defectibilꝭ est imediatū pncipiū agēdo ꝛ deficiēdo oppositorū. agēdo q̄dem rectitudinis: deficiēdo vero peccati. et istud absolutū est ꝓpria potētia respectu vtriusq̄ eo modo quo potētia pōt esse respectu eorum. s. effectiue et defectiue. hoc aūt modo potentia peccādi est a deo: hoc est illa natura quaꝫ habens est potēs peccare. potens quidē non efficiendo sed deficiēdo. cuiꝰ tamē deficere: istud positiuum est proxima ratio et codeꝫ modo quo cōcedi debet q̄ posse peccare est pars libertatꝭ nō vt libertas est sed vt ē tali gradu limitata. ¶ 2°. arguit Aureolꝰ. quicquid creatura habet a se formaliter: totum habet a deo effectiue: alias nō tota entitas creature esset a deo. et accipio quicq̄d creatura hēt ex natura sua vt talis est. verbi grā quicquid habet liberum arbitriuꝫ ex condicione sua prima. sed potentia peccandi inest libero arbitrio ex sua prima condicione nullo addito. ex sua enim natura hēt q̄ possit esse conforme pme regule et difforme indifferenter. quia nec est prima regula nec essentialiꝰ cōformitas ad pmā regulā. ergo potētia peccandi est hoc modo effectiue a deo. ¶ 3° arguit sic. Si potētia peccādi non sit a deo: aut hoc ē q: potētia nō ē a deo aut q: aptitudo ad peccādū nō ē a deo. nō pmo mō q: certū est q̄ natura liberi arbitrij et eiꝰ potentia est a deo. nec secūdo modo quia talis aptitudo nō dicit intrinsece nisi naturā liberi arbitrij licet extrinsece denotet deformitatem. et quo ad hoc concedo q̄ non est a deo. hoc tū taneo q̄ quo ad oīe intrinsecum quod dicit potētia peccandi in libero arbitrio: est a deo. ¶ 4° arguit q̄ potētia peccandi non fundetur in libero arbitrio ex hoc q̄ ē ex nichilo. quia alicubi reperitur liberuꝫ arbitriū existens ex nichilo: et tamen ibi non reperiꝭ potentia ad peccandum. igitur et ē. tenet ꝯña. quia posita causa ponitur et effectus vel saltem poni potest. antecedens probatur. quia in confirmatꝭ in via sicut in matre domini et in alijs huiusmodi erat liberum arbitrium ex nichilo: ꝛ tamen nō erat in eis potentia ad peccandū. hoc idem patet de beatis in quibꝰ nō est potētia peccādi. Si dicatur q̄ pro tāto nō erat in predictis potentia peccādi quia cōfirmabantur ex grā. Cōtra. illud non dat impotētiam peccādi cui insunt cōdiciones ille q̄ dant alicui q̄ in eo sit potentia ad peccandū. sed gratie quam ponis insunt ille cōdiciones. s. esse ex nichilo quod ē fundamentū potētie peccādi fm te. igiꝭ. Confirmatur. quia illud non tollit potētiā ad peccandū quod relinquit in subiecto illa q̄ faciunt potētiam ad peccandum. sed gratia relinq̄t in subiecto habente ipam esse ex nichilo et huiusmodi. igitur. ¶ 5°. ad idem. Jllud quod est mere relatio rationis nō dat alicui q̄ habeat potentiam aut q̄ sit potentia ad peccandū. sed esse ex nichilo super illam rem solum dicit res

pectum rationis. habitudo enim importata p ly ex habet non ens pro termino. relatio autē realis habet terminum realem in actu. igitur et c.
¶ 6° ad idem arguit. cū dico esse ex nichilo: duo dico. s. esse et nichilitatem. aut igitur esse ex nichilo constituit et dat rationē potentie ad peccandū ratione de ly esse aut ratione ipsius nichilitatis. Nō primo modo ita ꝙ ens ex nichilo: ex hoc solo possit peccare quia est. quia tunc deus possꝫ peccare cum habeat esse. nec secundo modo puta ꝙ nichilitas det rei posse peccare. quia nichilitas: omnino nichil ponit in re illa. igitur et c.
¶ 7° arguit Durandus dicens nostram positionem esse defectuosam in hoc ꝙ dicit ꝙ creatura ex se habet ꝙ sit ex nichilo. hoc enim non est verum. quia creatura non dicitur fieri vel esse ex nichilo materialiter vel in ratione subiecti nec ordinabiliter seu in ratione termini sed solum negatiue quia fit vel est non d aliquo supposito ex parte facti. hoc autem habet creatura a deo et nō ex se. Quod probatur primo. quia illud quod est causa alicuius affirmationis: est causa negationis p se et imediate consequentis ad affirmationem. verbi gratia illud quod est causa ꝙ aliquid sit album: est causa ꝙ non sit nigrum. sed deus est causa creature sm omne quod ē in creatura. ad quā affirmationem sequitur per se et imediate ista negatio scilicet ꝙ creatura non fit nec fiet d aliquo supposito ex parte facti. quia si aliquid supponeretur: non totum produceretur. ergo deus est causa ꝙ creatura fiat vel sit non de aliquo: sed soluꝫ sub hoc sensu dicitur fieri vel esse ex nichilo. igitur et c. Scdo qꝛ tota ratio que mouet ad ponendū ꝙ creatura habeat ex se et non ex alio ꝙ sit ex nichilo: est quia creatura si sibi relinqueretur cedit in nichilum et nichil est. sed istud magis concludit oppositum ꝙ͞ propositum. qꝛ illud quod ē causa effectiua et conseruatiua entitatis rei per suaꝫ influentiaꝫ: est sufficiens causa non entitatis eiusdem rei per subtractionem sue influentie vt patet inducendo in omnibus. sed deus per suaꝫ influentiam est causa effectiua et conseruatiua totius entitatis cuiuslibet creature. ergo ipse solus per subtractionem sue influentie est causa sufficiens totalis non entitatis creature. nec oportet dare causam positiuam sed negatiuam. s. deū nō influere: quia effectus non est positiuus sed pure negatiuus. s. creaturam que prius fuit: modo omnino nō esse. Tertio quia mirabile est quod dicitur ꝙ creatura de se est non ens vel nichil. cum enim hec prepositio de dicat causam aliquaꝫ: hic non potest dicere causam formalē scilicet ꝙ creatura formaliter sit nichil. imo certe formaliter est ens et aliquid. nec materialem scilicet ꝙ creatura sit subiectum nichili. quia nichil est totalis negatio que non potest habere subiectum. nec finalem. quia tam finem ꝙ͞ illud quod est ad fineꝫ: oportet habere rationem entis et boni quod d nichilo dici non potest. nec efficientem: quia nichil non habet causam efficientem sed deficienteꝫ q̄ est eadem respectu entis efficiēdo et respectu nichili efficientiam subtrahendo. quare nullo modo competit creature ꝙ de se sit non ens vel nichil. sed siue sit ens siue desinat esse et cadat in nichilum: totum est a deo influente vel influentiaꝫ subtrahente. ¶ 8° principaliter arguit contra pbationem illam qua probatur ꝙ deus nō sit causa indirecte ꝙ creatura sit ex nichilo. illa enim pbatio vt dicit assumit falsuꝫ scilicet ꝙ nichil ē causa alicuius defectus etiaꝫ indirecte: nisi res sit capax opposite perfectionis. videmus enim ꝙ deus causando asinum in tali gradu: causa est ꝙ asinꝰ deficit ab hoc quod est esse rationalem. et tamen asinus non est capax rationalitatis. et idem ē in pposito. ¶ 9°. arguit ꝙ positio sit defectuosa in hoc ꝙ supponit ꝙ defectibilitas electiōis inest rei ex hoc ꝙ est ex nichilo. dicunt inquit quidaꝫ iuxta sententiam Damasceni ꝙ creature ex hoc ꝙ ē ex nichilo: competit duplex vertibilitas in nichil scilicet sm esse nature et sm electionem. primum fieret si res ānichilaretur totaliter: secundum fit cum peccatur. quia sm Augustinū peccatum ē nichil. et ideo cum peccatur: electio peccantis vertitur in nichil. sed istud non videtur sufficienter dictum. qꝛ enim creatura ex hoc ꝙ ē ex nichilo modo quo expositū est sit vertibilis in nichil qd̄ negat totalem entitatem: satis patet ex predictis. quia ex eo ꝙ deus solum quicquid est in creatura pduxit nullo supposito et pductū conseruat: relinquitur ꝙ subtracta influentia eius nichil remaneat qd̄ vocaꝛ ibi creaturā verti in nichil. sed ꝙ ex eodē habeat ꝙ sit vertibilis sꝫ electionē peccando: non videtur. quia non solum iste vertibilitates sunt in creatura sed quedaꝫ alie. sicut homo vertibilis est de visu in cecitatem. et omnes res corruptibiles de entitate in non entitatem per corruptionem que tamen non ānichilantur totaliter. et omnes huiusmodi versiones sunt in nichil sicut versio electionis in peccatū. peccatū. n. dicitur nichil quia est quedam priuatio. omnes autem predicte versiones sunt ab habitu in priuationem. ergo similis ratio videtur esse d omni mutabilitate creature ab habitu in priuationē ꝙ insit creature ex eo ꝙ est ex nichilo quod tamen

cōmuniter non dicitur. Item esse ex nichilo si sit causa oīuz vertibilitatū ab habitu in priuacionē: aut est causa imediata et prima aut remota. nō potest dici ꝙ sit causa imediata et prima. qꝛ posita causa imediata et sufficiēte: ponitur effectus. sed esse ex nichilo conuenit equaliter omni creature. ergo si esse ex nichilo esset imediata causa omniū vertibilitatum: omnes vertibilitates cuilibet creature competerent. hoc autem est falsū. quedam enim sunt creature quibus non competit vertibilitas corruptionis vt celum et substantie separate. qdam vero sunt quibus non competit vertibilitas electionis vt creaturis irrationabilibus et sic de alijs. ergo esse ex nichilo nō est cā imediata omniū vertibilitatū. si autē sit causa remota et mediata: per eam nō poterit sufficiēter assignari ratio dictaꝝ vertibilitatuz. dicere ergo ꝙ defectibilitas electionis insit creature ex hoc ꝙ est ex nichilo: multū insufficienter dictū est. ¶ Vo arguit ꝙ pncipalis conclusio sit in se falsa. s. ꝙ potentia peccandi qꝫm ad defectibilitatem nō est a deo. hoc enim inqt non est veruz. quod sic patet. defectus q nō habet rationē mali plus pōt causari a deo qꝫ ille qui habet rōnem mali. sed defect⁹ qui habet rōnez mali causat a deo. malū eniz pene a deo ē. ergo fortiori rōne defectus q non hēt rationē mali. talis autem defect⁹ est possibilitas deficiēdi in eligendo. non enim est culpa alioqui homo semꝑ peccaret. nec pena: quia fuit in statu inocentie in quo nichil fuit penale: sed purus defectus nature create intellectualis qui non attingit perfectionem nature increate in qua null⁹ potest esse defectus nec in cognoscendo nec in eligendo. nec tamē iste defect⁹ est malus quia non tollit aliquā perfectionem nature create debitā. ergo possibilitas deficiendi in eligendo est a deo ¶ Itē ad idē. quia idem est iudicium de omni possibilitate deficiendi ꝙ sit a deo vel non. sed cōstat ꝙ possibilitas deficiendi per corruptionem: ē in creaturis corruptibilibus a deo. ergo pari ratione possibilitas deficiēdi in eligendo est a deo. maior patet. sed minor pbat. quia ordo vniuersi est per se intentus a deo. requirit autē ordo vniuersi ꝙ qdam deficere possint et quādoqꝫ deficiant. alioquin alia nō saluarentur. plante enim vtunt terra ad sui nutrimentum. animalia vero plātis. homines vero plantis et animalib⁹. et in his corruptio vnius ordinatur ad conseruationem alterius ex ordine nature et diuina institutione que habetur gene. primo et. 9°. quare et c.

Quantum ad articulū tertiū notandū est ꝙ sicut potentia generandi de principali significato et qꝫm ad id quod in se est dicit aliquid absolutū: connotat tñ ex cōsequēti respectū quendā ad actum generationis ꝑut dictū fuit libro pmo disti. 7ª. et similiter potētia opandi vel ꝑducendi dicit pncipaliter et in recto aliqd absolutuz: ex cōnotato tamē dicit ordinem vel respectū ad actū opationis vel ꝑductionis: ita et potētia peccādi de principali significato ⁊ in recto significat naturā quādam positiuā: cōnotat tñ respectū quēdā seu ordinē ad actū peccati rōne gerūdiui peccādi. qui respect⁹ vel ordo inqꝫm est ad deformitatē peccati: est ꝑuatiuus et ꝑ pñs est ens rōnis sicut et termin⁹ ad quē formalit̄ est. fundamētū aūt hui⁹ respect⁹ est ipa natura q dicit̄ potētia peccādi q est etiā potentia et pncipiū recte opandi ꝑut. S. T. expresse dicit in hac disti. q. p°. ar. p° in corpe. itaqꝫ eadē natura potētie fm rē est fundamētū respect⁹ vtriusqꝫ. s. ei⁹ qui ē ad bonā et rectā opationem fm ꝙ dicit̄ potētia recte opandi: et respect⁹ qui ē ad nō rectā et malā opationē fm ꝙ ipa eadem realit̄ natura dicit̄ potētia peccādi: diuersimode tamē vterqꝫ respect⁹ se habet ad ipāz nāz potētie qꝫm ad duo. vnū est. qꝛ respect⁹ seu ordo ad bonā et rectā opationez: inest ꝑ se ipi potētie. respect⁹ aūt ad malā et nō rectā opationē: inest potētie ꝑ accidēs. cui⁹ rō est. quia potētia de qua loquimur q est liberū arbitriū seu volūtas: naturaliter tēdit in bonū sicut in suū obiectū. ꝙ autez aliquādo in malū tēdat: est ꝑ accñs. nō eni id contingit nisi quia malū sibi sub specie boni ꝓponit̄. nam maluz vt Dionisi⁹ dicit. 4° caplo de di. no. inuolūtarium est qꝛ nemo malū ꝑ se intēdēs operatur. aliud est qꝛ respect⁹ vel ordo ipsi⁹ potētie ad rectā opationē: est qd positiuū et ens reale ꝑ se consequēs ad naturā potētie inqꝫm talis natura est. s. vt ē volūtas et liberū arbitriū. respectus autē seu ordo potētie ipsi⁹ ad peccatū qꝫm ad ei⁹ formale quod est deformitas et deordinatio: est ens rationis et quid priuatiuū et accidit potētie voluntatis seu liberi arbitrij non ex sua ratione specifica: sed inqꝫm est natura defectibilis. i. possibilis ad deficienduz a sua naturali opatione. que defectibilitas ipsam naturam potentie consequitur radicaliter ex hoc ꝙ est ex nichilo. et quia eē ex nichilo habet ipa natura potētie nō a deo sed ex se ipa inqꝫm est nā creata: ideo talis defect⁹ seu defectibilitas non reducitur in deū tanqꝫ in cām

nec directe sicut in causam agentem nec indirecte sicut in causam nõ agentẽ vel non ꝓhibentē ꝙ talis natura creata non sit ex nichilo. qꝛ ꝙ aliquid sit causa alicuius defectus rei indirecte sicut non agẽs effectũ cõtrariũ vel nõ remouens ꝓhibens: nõ contingit nisi qñ res ipsa capax est talis effect⁹. nõ enim reduci põt in deũ tanq̃ in causã etiã indirecte sicut in nõ agentẽ vel nõ remouẽtẽ ꝓhibẽs: ꝙ asinus nõ sit animal rõnale. eo ꝙ ex nã sua: talis pfectionis nõ est capax. qð eni conuenit rei ex natura sua: conuenit ei ex se. quia ergo nichil creatum capax est huiusmodi perfectionis. s. ꝙ nõ sit ex nichilo: inde ē ꝙ esse ex nichilo conuenit creature nõ a deo tanq̃ a causa aut directe sicut ab agẽte aut indirecte sicut a nõ agente vł nõ remouẽte ꝓhibens. Accipiunt̃ ista ex dictis. S. Tho. supra disti. 37^{a}. q. p^{a}. ar. 2°. ad. 3^{m}. et. q. 2^{a} arti. p°. Et in hac disti. q. p^{a}. ar. p°. ¶ Qð autẽ dictũ est ex verbis. S. T. ꝙ potẽtia volũtatis seu liberi arbitrij vel magis ꝓprie homo ꝑ voluntatẽ et liberũ arbitrium defectibilis est a sua naturali operatione ꝓ eo ꝙ est ex nichilo: multipliceẽ potest hr̃e intellectũ. vnus põt esse ꝙ. s. eẽ ex nichilo sit causa sufficiẽs et necessaria eiusmodi defectibilitatis: ita ꝙ omne qð est ex nichilo possit naturaliter deficere a ꝓpria operatione: et iste intellectus non est vniuersaliter ver⁹ nec illum habuit Sanctus Tho. nã sunt quedã res ex nichilo create que deficere nõ possunt naturaliter a sua operatione. queadmodũ corpa celestia de quib⁹ Auicena dicit ꝙ supra orbem lune nõ est malũ. vnde. S. Tho. libro primo sentẽ. distin. 39. q. 2^{a}. arti. 2°. in cor. quarundã inquit rex natura impediri non põt a cõsecutione effect⁹ sui: et iste ē gradus altior sicut ē in corporibus celestibus. Idẽ notat pma parte. q. 63. ar. p°. ad. 2^{m}. Et de ve. q. 24. ar. 7°. in cor. et in multis alijs locis. Alius intellectus põt esse qꝛ. s. omne qð est ex nichilo: deficere põt a ꝓpria operatione vel ex se vel ꝑ actionem alteri⁹ et vel naturaliter vel preter aut cõtra naturã suã. et iste intellect⁹ verus est vniuersalit̃. nã omnis creatura eo ipso ꝙ est ex nichilo: non ē purus act⁹ sed habet actũ permixtum potẽtie. ac ꝑ hoc pati potest ab aliquo superiori et potentiori agente saltem a supremo quod est deus. vnde ꝫ actione dei: corp⁹ celeste a suo naturali motu defecit tempore Josue et Ezechie ac etiam tempore passionis domini. et hunc intellectũ videt̃ pretendere. S. Doc. in hac distin. q. pma arti. pmo in corpe cũ dicit ꝙ potentia impediatur vel retrahat ab eo ad quod naturaliter ordinata ẽ: oportet ꝙ sit ex defectu eius in z^{m}. s. alteri agenti quod impedit succumbit. Alius intellectus esse põt ꝙ. s. eẽ ex nichilo sit causa defectibilitatis rei pincipua et remota nõ tñ ꝑ se sufficiẽs nisi mediãte natura rei nõ habẽte opationes determinatas ad aliquod vnũ particulare bonũ sꝫ hñte multas et indeterminatas actiões ad bonũ absolute sumptum. et huiõi rei nã se hẽt vt ꝓxima causa adiuncta libertate arbitrij in cui⁹ potestate est deficere et nõ deficere in sua opatione. et iste sensus est iterũ vlr ver⁹. nã qꝛ natura hõis liberũ arbitriũ est creata ex nichilo: habet ꝙ nõ sit vle et pfectũ bonũ sed ꝙ hẽat impfectionẽ admixtã. et cũ hẽat dominiũ suarũ actionũ ex libertate arbitrij: cõsequit̃ ex defectu dicte impfectionis ꝙ possit deficere in suis opationib⁹ q̃ ex ei⁹ ꝓpria electione ꝓcedũt et determinant̃ ad hoc vel illud. Et hunc intellectũ pretẽdit. S. Tho. loco preallegato li° pmo disti. 39. et li°. 2°. distin. 23. ar. p°. Et ð ve. q. 24^{a}. ar. p° in cor. et ad. 16^{m}. et ar. 7°. in cor. et ad pmũ et. 5^{m}. et. 8^{m}. Quod aũt. S. Doc. dicit in hac octaua respõsione ꝙ. s. nõ existente aliq̃ defectu in suba anime vł in naturali arbitrio: põt sequi defect⁹ in actione ipsius: nõ debet intelligi de defectu sm ꝙ est ex nichilo sed de defectu vel corruptionis vel quouis alio modo existentiam anime aut liberi arbitrij contingentẽ. nam de huiusmodi defectu argumentũ ꝓcedebat.

Qṽantũ ad articulũ quartũ rñdendũ est obiectionibus aduersarioꝝ. Et qdeꝫ ad pmũ Scoti dicim⁹ ꝙ nõ militat cõtra cõclusionẽ nr̃aꝫ q̃ ponit ꝙ eadẽ potẽtia volũtatis seu liberi arbitrij quãtum ad qd rei est potentia peccandi et potentia recte operandi et est fundamentum vtriusq; ordinis vel respectus. s. ad actũ rectũ et ad actum peccati ꝓut dictum fuit latius in notabili. nõ eni nos ponimus sicut nec. S. Doc. defectibilitatem potentie peccandi esse fundamentum proximũ vel deordinationis peccati vel ordinis potentie peccandi ad peccatũ sicut aliqui eius sequaces. sed huiusmodi fundamentum ponimus ipsã potentiam liberi arbitrij inquãtum est defectibilis. non ꝙ sit fundamentũ existẽtie qð ens rõnis nõ habet neq; exigit q̃le ens ē ordo vel respect⁹ potentie ad pctm̃ formalit̃ sumptũ. sꝫ ponim⁹ potẽtiã defectibilẽ eẽ fundamẽtum veritatis. qꝛ. n. a parte rei liberũ arbitriũ ē potẽtia dfectibilis a recta opatione: ideo intellect⁹ vere cõcipit in ipsa potẽtia respectũ quẽdã possibilitatis ad peccatũ

sm quē dicit potētia peccādi. ¶Ad.2m quod ē
Aureoli dr ꝙ maior habet veritatē de oī eo qd
dicit realem entitatē et perfectionē positiue: nō
de eo quod dicit per se et directe imperfectionē
aut priuationem. potentia autem peccandi quā
tum ad respectum vel ordinem quē cōnotat ad
peccatum: est quid priuatiuum et imperfectionē
importans: et ideo non sequitur ex maiori ꝓposi
tione ꝙ sit a deo. ¶Ad.3m dicitur ꝙ non militat
contra nr̄am conclusionem neqꝫ q̄ꝫm ad pmā eiꝰ
partem neqꝫ q̄ꝫm ad secundam. non q̄ꝫm ad pmā
cum nostra cōclusio teneat potētiam peccādi q̄ꝫm
ad quid rei esse a deo. neqꝫ q̄ꝫm ad secundā par-
tem: quia non ꝓbat defectū quem potētia peccā
di cōnotat esse a deo: imo nobiscum illud negat.
Quod autē arguit de aptitudine: procedit sup
posito ꝙ aptitudo ad peccandū sit aliquid positi
uum. quod si verū est: nō repugnat cōclusiōi nr̄e.
si autem falsum est: argumētatio est nulla vt po-
te ꝓcedens ex falso. verūtamē nos nō ponimus
in potentia liberi arbitrij aptitudinem ad peccā
dum: quāuis cōcedamus ꝙ potēs sit peccare. q̄m
aptitudo ex vi nominis et ex vsu loquendi non
solum dicit facultatē seu possibilitatē ad aliqd sꝫ
et quandam inclinationē naturalem vel q̄si na-
turalē ad illud: quā sancti doctores non ponunt
in libero arbitrio respectu peccati imo illā negāt
cum ponant liberū arbitriū naturaliter inclinari
ad bonum sicut ad ꝓprium obiectū. ꝓpter quod
Anselmus dicebat ꝙ posse peccare nec est liber-
tas nec pars libertatis. ¶Ad.4m dicitur ꝙ ar-
gumentū non vadit ad mentē. S.Tho. qui po-
nit in libero arbitrio ex eo ꝙ est ex nichilo: eē na-
turaliter potentiam ad peccandū. huic autē nō
obstat ꝙ in confirmatis in gr̄a vel in beatis ex
gr̄a dei: potentia ad peccandū sit omnino ligata
et impedita ne in actum peccati exeat. vnde res
ponsio ab arguente posita bona ē. neqꝫ valet eiꝰ
improbatio. primo quia procedit ex falso supposi
to: quasi ex responsione habeatur ꝙ gr̄a aufert a
libero arbitrio ꝙ naturaliter sit potentia ad pec
candum. hoc autem falsum est. nam licet gr̄a li-
get potentiam liberi arbitrij ne in actum peccati
aliquo modo ruat: non tamen tollit quin liberū
arbitrium tam in beatis q̄ꝫ in confirmatis ꝑ gra-
tiam: habeat naturaliter possibilitatē ad peccā-
dum. non enim gratia destruit naturam sed per-
ficit. Facit ad hoc quod. S.Doc. respondet in de
veritate. q.24a. articulo.8o. ad.4m. fuerat enī
argumentū q̄rto loco. s꜡ hoc ieſt libero arbitrio
creature flexibilitas ad malum: ꝙ est ex nichilo
vt Damas. dicit. sed nulla gr̄a pōt auferre creatu
re esse ex nichilo. ergo nulla gr̄a potest liberum
arbitrium cōfirmare in bono. ecce argumentum.
sequitur responsio. Ad.4m dicendum ꝙ ex hoc
ꝙ liberum arbitrium est ex nichilo: conuenit ei ꝙ
non sit naturaliter in bono confirmatum. nec hoc
ei per gr̄am concedi potest vt in bono naturalir
confirmetur. non autem libero arbitrio sm ꝙ ex
nichilo est: conuenit ꝙ nullo modo possit confir-
mari in bono. sicut nec aeri in sua natura inest ꝙ
nullo modo possit illuminari sed ꝙ non sit natu-
raliter lucidus actu. hec ille. Dicitur secundo ꝙ
ex argumento nō aliud cōcludit nisi ꝙ gr̄a nō ha
bet ex eo ꝙ est ex nichilo: ꝙ tollat a libero arbi-
trio potentiā peccandi quod et nos cōcedimus:
sed cum hoc stat ꝙ habeat illum effectum in q̄ꝫm
est quedā participatio maxima diuine nature in
qua non cadit potentia ad peccandū. ¶Ad.5m
concedimus totā deductionē. nō enī ex ea aliud
recte cōcluditur nisi ꝙ esse ex nichilo non dat ali
cui ꝙ sit potentia ad peccādum quod nos conce
dimus capiendo potentiā peccādi vel ad peccā
dum q̄ꝫm ad id quod de principali significato im
portat. sed non ꝓbat ꝙ esse ex nichilo nō det po
tentie ad peccandū respectum vel ordinem ad
peccatū quem cōnotat. imo magis ꝓbat opposi-
tum. quia respectus vel ordo ad peccatū: ē ens
rationis sicut et habitudo importata per ly ex cū
dicitur esse ex nichilo. Et per hec patet respōsio
ad.6m quod non aliud concludit q̄ꝫ ꝙ nichilitas
non ponit aliquid reale in re cum dicitur res esse
ex nichilo: et hoc nos concedimus sed cum hoc
stat ꝙ potentie peccandi per hoc ꝙ est ex nichilo
conueniat possibilitas ad peccandum. que vt sic
non est aliquid reale sed ens rationis cui non re-
pugnat consequi ex alio ente rationis quale est
predicta nichilitas. ¶Ad.7m quod est Duran-
di dicitur ꝙ assumptum est falsum inquantū di-
cit ꝙ creatura dicitur fieri vel esse ex nichilo ne-
gatiue dūtaxat non ordinabiliter. vt enim San
ctus Doctor deducit supra distinctione prima le
ctione prima articulo scdo in corpore: ad rationē
creationis duo pertinent. primum est vt nichil p̄
supponat in re que creari dicitur. et in hoc ab ali-
js mutationibus differt que omnes presupponūt
subiectum vel in potentia vt generatio vel in a-
ctu vt relique mutationes. secundum est vt in re
que creari dicitur: prius sit non esse q̄ꝫ esse. nō q̄-
dem necessario prioritate temporis vel duratio
nis vt scilicet prius non fuerit et postmodum sit
sed prioritate nature: ita ꝙ res creata si sibi relin
quatur: consequatur non esse: cū esse nō habeat
nisi ex influētia cause superioris. ꝓus. n. vnicuiqꝫ iest

naturaliter qđ non ex alio habet q̄z quod ab alio
habz: et ex hoc differt creatio a generatiōe eter
na. sic eniz non potest dici ꝙ filius dei si sibi relin-
quatur: nō habeat esse: cuz recipiat a patre illud
idem esse quod est patris. quod est esse absolutū
nō dependens ab aliquo. et fm̄ ista duo creatio
dupliciter dr̄ esse ex nichilo. tū ita ꝙ negatio ne-
get ordinē creatiōis importate ꝑ hanc ꝑpositio-
nem ex ad aliquid ꝑexistēs: vt dicat̄ esse ex nihilo
quia nō ex aliquo ꝑexistēti. ⁊ hoc quātū ad pͥmū.
tum ita ꝙ remaneat ordo creationis ad nichil ꝑ
existens vt affirmatus. vt dicat̄ creatio esse ex ni
chilo quia res creata naturaliter ꝑus habet non
esse q̄z esse. hec ille. Ex quib⁹ patet falsitas assūp
ti. Qđ aūt arguēs subiūgit ꝙ id qđ ē cā affirmatio
nis ē cā negatiōis ꝑ se et imediate ꝑūtis ad affir-
mationē: nō est ad ꝑpositū. qꝛ negatio iportata
cum dr̄ creaturā esse ex nichilo: non est ꝯsequēs
ad affirmationē qua dr̄ de⁹ est causa creature fꝫ
omne qđ est in creatura: nisi ꝯña illationis. nam
vt in premissis verbis. S. Tho. dictuz est in re q̄
creari dicit̄: ꝑus natura est nō esse q̄z esse. qꝛ non
esse cōuenit illi ex se: esse aūt nō cōuenit ei nisi ex
alio. s. ex influētia superioris. vnde argumētatio
ꝑcedit ex falso. ¶ Ad cōfirmationē pͥmā hui⁹ sep
timi argumēti negat̄ assumptū. et ad ei⁹ ꝑbatio
nem dr̄ ꝙ maior habet veritatē quādo non enti-
tas rei nō cōuenit illi nisi ꝑ subtractionem influē
tie cause effectiue qđ nō est in ꝑposito nr̄o. qꝛ nō
esse cōuenit creature ex se et nō solū per subtra-
ctionē influentie cause effectiue sui esse. vñ ratio
non ꝑcedit. ¶ Ad. 2ᵃᵐ cōfirmationē respondet̄
ꝙ cum dr̄ creatura de se est nō ens vel nichil ꝑpo
sitio de nō designat causalitatē aliquā sed quādā
rei create cōnaturalitatē cū exclusione cuiuscūqꝫ
alteri⁹ extrinseci. vnde sensus est cū dicit̄ creatu-
ra est de se nō ens vel nichil. i. creature conuenit
non ab alio sed ꝑ se tertio modo ꝑseitatis posito
in. 5° metha͛. qui mod⁹ ꝑseitatis dr̄ ꝑ negationē
vel exclusionē cause extrinsece rei q̄ dicit̄ per se.
vñ argumētū ꝑcedit ex falso nō capiēs dsignatio
nem ꝑpositionis de ad mentē. S. Doc. ¶ Ad. 8ᵐ
dicit̄ falsum eē ꝙ deus causando asinū in tali gra
du: causa ē ꝙ asin⁹ nō sit rationalis. quia ante asi
ni causationē: hec ꝑdicatio est vera. asin⁹ nō ē rō-
nalis. nā id cōuenit illi ante sui existētiaz adhuc in
suis ꝑncipijs et in potētia extra ⁊ etiā in sola intel
lectus cōceptione. vñ argumētū ꝑcedit ex falso
assumpto. ¶ Ad. 9ᵐ cōcedim⁹ ꝙ ois vertibilitas
creature ab habitu in ꝑuatiōnē: ꝯuenit radicalr
ex eo ꝙ ē ex nichilo. nā si ex nichilo nō esset: esset
ꝑfectū bonū ꝑut in notabili dictū fuit: ac per hoc
nulla priuatio ei accideret. Et cū arguēs q̄rit i se
cunda impugnatione an eē ex nichilo sit causa ꝑ
dicte vertibilitatis imediata et ꝑxima an remo-
ta et mediata: dicimus ꝙ est mediata et remota
nec ꝑ se sufficiēs sine causa aliqua ꝑxima et ime-
diata sicut deductū est in notabili. neqꝫ mēs. S.
Tho. fuit aliquādo ꝑbare peccabilitatem liberi
arbitrij per hoc solū ꝙ est ex nichilo nisi adiūcta
causa alia ꝑxima vt patet verba ei⁹ intuēti accu
ratius q̄z arguēs ea inspexit. ¶ Ad. 10ᵐ dicitur ꝙ
argumētū ꝑcedit ex falso supposito. s. ꝙ ideo esse
ex nichilo in creatura nō reducitur in deū tanq̄z
in causam: qꝛ est q̄dā defectus. hoc aūt falsum est
cū omne malū sit defect⁹. et dñs ꝑ Jsayam dicat.
ego dñs faciēs pacē et creās malū. et Amos. 3°.
si erit malū in ciuitate quod dñs non fecerit. sꝫ iō
non reducit̄ in deū tanq̄z in causam: qꝛ conuenit
creature fm̄ se et ꝑ se modo supra exposito. vñ
hanc rōnem assignat. S. Tho. nō pͥmā quā argu
ens deceptus putauit sicut pꝫ in hac dis. q. pᵃ. ar.
p°. ¶ Ad. 11ᵐ dicit̄ ꝙ assumptū est falsum. vt eniz
S. Tho. pᵃ. parte. q. 49. ar. 2° deducit: maluz
quod in defectu actionis cōsistit vl̄ qđ ex defectu
agētis causat̄: non reducit̄ in deū sicut in causaz.
sed malū quod in corruptione rerū aliquarū con
sistit: reducitur in deū sicut in causam. et rō diffe-
rentie est vt ibi tangit et in articulo p̄cedente: qꝛ
defectus actionis non cōtingit nisi ꝑpter dfectū
ꝑncipij agentis vel ꝑncipaliter vel instrumētali-
ter: vnde nō reducit̄ tanq̄z in causam nisi in cām
agentē defectuosaz. qꝛ ergo de⁹ est sūma ꝑfectio
nichil habēs imꝑfectionis aut defect⁹: defect⁹ in
actiōe reduci nō pōt in deū. malū autē qđ in cor-
ruptione rerū cōsistit: nō semꝑ aut necessario cō
tingit ex defectu cause agētis sed aliquādo cōtin-
git ex ꝑfectione ipsius. quāto enim ignis ꝑfectior
est in ꝟtute: tanto ꝑfecti⁹ imprimit formā suā in
aquā. et ex cōsequēti tāto ꝑfectius corrūpit frigi
ditatē aque forme ignis cōtrariā. Et p̄terea pos-
sibilitas deficiēdi ꝑ corruptionez: est possibilitas
ad malū pene vel saltē non culpe. esse aūt causaz
mali pene vel qđ non est culpa: ꝑfectioni dei nō
repugnat imo cōsonat diuine ꝑuidentie. possibi
litas autem deficiendi in eligendo: est possibili-
tas ad malū culpe. esse autem cām mali culpe re
pugnat diuine bonitati et perfectioni cuius ē om
nem voluntatem et electioenm quantum in se ē
conuertere in seipsum cui repugnat malum cul-
pe. Dicitur secundo ꝙ minor non est vniuersali-
ter vera. nā vt dictū ē in notabili: dfect⁹ creature
q̄ ē eē ex nichilo: nō ē i creatura a deo sꝫ iest ei ex se
ipsa. et ideꝫ dicēdū ē d possibilitate dficiēdi q̄ ꝑ se

consequit̃ creaturã per hoc q̃ est ex nichilo. neq; valet ꝓbatio minoris. q̃m licet ordo vniuersi sit per se intentus a deo: corruptiones tamẽ creaturarũ non sunt a deo p̃ se intẽte sed p̃ accidẽs, p̃ co .s. q̃ consequunt̃ ad ꝓductiones aliaꝝ rerũ q̃ ptinẽt ad ordinẽ vniuersi: quia corruptio vnius ẽ generatio alteri⁹. et quia id qđ est p̃ accidẽs intẽtum: non ꝓprie reducit̃ in causam p̃ accidẽs intẽdentẽ: ideo hm̃oi corruptiones nõ ꝓprie reducunt̃ in deũ. et multo min⁹ ɔ̃ceptibilitas q̃ in creaturis est ad corruptionẽ. ꝓpter qđ sapiẽtie p̃mo dicit̃. de⁹ mortẽ nõ fecit. Et Aug⁹ i libro. 83 questionũ. de⁹ inquit nõ est actor mali q̃r nõ ẽ causa tẽdẽdi in nõ esse. ¶ Ad argumẽtũ ante oppositũ respõdet. S. Tho. in hac disti. q. p̃ª. ar. p̃º. ad. 5ᵐ q̃ vsus rei dicitur ad quem res p̃ncipaliter ordinatur. potentia autẽ qua in peccatũ possum⁹: nõ ordinatur ad malum sed ad bonum. et ita peccare non est eius vsus. vnde non sequitur q̃ si peccatum est malum q̃ potentia sit mala: sed magis q̃ sit bona. quia deficere ab eo quod bonũ ẽ: malum est. Et in hoc articulus terminatur. Et finis libro secundo defensionum. S. Doc. imponitur. Gloria patri et filio et spiritui sancto sicut erat in principio et nunc et semper. AMEN.

At si quid fortasse in hoc secundo libro aut in primo ex lapsu excidit lingue aut quomodolib; aliter diuinis et fidei catholice non consentaneum documentis: ex nunc illud reuoco ⁊ irritum esse volo. meq; sacrosancte Romane ecclesie pro cuius fide sanguinem fundere paratus sum: in omnibus et singulis dictis atq; scriptis meis subijcio. FINIS.

Didaci deza archiepiscopi hispalensis ordinis predicatorum nouarum defensionum doctrine angelici doctoris beati Thome de aquino sup̃ secũdo sententiarũ q̃stiones profundissime ac vtilissime feliciter finiũt.

¶ Tabula questionum et conclusionum huius secūdi libri defensionū theologie diui doctoris Thome de aquino in secūdo sententiarū per reuerēdissimū dominū Didacum de deça archiepiscopum hispalensem.

Dis. pme. Questio. j.

Utrū mundum incepisse sit conclusio demōstrabilis.

ꝯclusio. 1. ¶ Nō implicat cōtradictionē; aliqd a deo diuersum in essentia nunq̄ icepisse sed fuisse ab eterno siue sit ens pmanēs siue successiuū.

ꝯclu°. 2ᵃ. ¶ Mūdū incepisse et non semper fuisse: sola fide tenetur.

Questio. ij. Utrum creatio sit aliquid.

ꝯclu°. pᵃ. ¶ Creatio actiua et conseruatio actiua sunt idem omnino re: differūt tñ fm rationē.

ꝯclu°. 2ᵃ. ¶ Creatio passiue sumpta nō est ꝓprie loq̄ndo passio aut mot⁹ vl' mutatio: licet p modū passionis et mutationis significet; sʒ relatio.

ꝯclu°. 3ᵃ. ¶ Creatio est productio alicuius ex nichilo.

ꝯclu°. 4. ¶ Omne aliud a deo: est a deo productū et a deo conseruatum: ita q̄ sine deo cōseruāte neq; ad horam permanere posset.

ꝯclu°. 5ᵃ. ¶ Deus est causa nō solum creature sed etiaʒ cuiuslibet actionis creature.

Questio. iij. Utrū potentia creādi actiue possit communicari alicui creature.

ꝯclu°. pᵃ. ¶ Nulli creature cōmunicari pōt potentia creādi nec sicut cause principali nec sicut cause vel agēti instrumētali.

ꝯclusio. 2. ¶ Potētia creādi nō ē ꝓpa alicui diuine ꝑsone sʒ cōmunis est toti trinitati: q̄uis aliq̄liter approþet ꝑsonis ꝓcedētib⁹. s. filio ꝛ spūi sctō

Distin. ij. Questio. j.

Utrum angelus sit in loco.

ꝯclu°. pᵃ. ¶ Angelus nō est in loco nisi p cōtactū et applicationē sue virtutis ad locum.

ꝯclusio. 2. ¶ Angelus pōt esse indifferēter in loco diuisibile et in loco indiuisibili. et pōt eē quādoq; in nullo loco.

ꝯclusio. 3. ¶ Plures angeli nō pñt eē simul i eodē loco.

ꝯclusio 4. ¶ Unus angelus nō potest esse naturaliter in diuersis locis simul.

Questio. ij. Utrū angelus tēpore mensuretur.

ꝯclu°. pᵃ. ¶ Omne omot⁹ corpoꝝ inferioꝝ mēsurant vno et codē tēpore qd est passio primi mot⁹.

ꝯclu°. 2ᵃ ¶ In toto tēpore cōtinuo est idem nunc fm substantiā sed plura fm esse et rationē.

ꝯclu°. 3ᵃ. ¶ Preter tempus continuū quod est passio primi motus: est aliud tēpus discretum quo mēsurant motus et operationes angeloꝝ

ꝯclu°. 4ᵃ ¶ Tēpus quātū ad sui materiale ē ens extra animā: sʒ quātū ad suū formale ꝓut. s. est numer⁹ motus: habet cōplemētū p actū anime

ꝯclu°. 5ᵃ. ¶ Euum fm q̄ dicitur mensura esse angelorum est fm se totū simul nō habēs in se prius et posterius: licet ei coniungi possint.

ꝯclu°. 6. ¶ Omniū euiternoꝝ est vnū et idē euum: sicut ꝛ omniū tēporaliū est vnū ꝛ idē tēp⁹: et illud ē subiectiue i supremo bonoꝝ angeloꝝ

Distin. iij. Questio. j.

Utrum angeli indiuiduentur per materiā.

ꝯclu°. pᵃ. ¶ Angeli nō sunt compositi ex materia et forma proprie sumptis.

ꝯclusio. 2. ¶ In substantijs materialibus et corporeis primū principiū indiuiduationis fm q̄ indiuiduū: est qd incōmunicabile distinctū. et prima substantia: est materia signata idest materia cum quantitate.

ꝯclu°. 3ᵃ. ¶ Angelus nō solū sic est inmaterialis quia nō est cōpositus ex materia et forma: sed etiā q2 nō est vnibilis per naturā materie vt forma.

ꝯclu° 4ᵃ. ¶ Nulla spēs angelica est de se multiplicabilis in plura indiuidua.

Questio. ij. Utrū intelligere angeli sit sua substātia.

ꝯclu°. pᵃ. ¶ Intelligere angeli est aliquid absolutū differens realiter a substantia angeli et ab eius virtute intellectiua.

ꝯclu°. 2ᵃ. ¶ In angelis non ꝓprie habet locū distinctio intellectus agētis et possibilis quemadmodū in nobis nisi forte equiuoce.

ꝯclu°. 3ᵃ. ¶ Angeli nō omnia cognoscūt p essentias suas sʒ multa p spēs cōnaturales et cōcreatas.

ꝯclu°. 4ᵃ ¶ Spēs intelligibilis tam in angelis q̄ in nobis est aliqd realiter distinctū ab ipo intelligere sicut eius principiū elicitiuum.

ꝯclusio. 5 ¶ Quilibet angel⁹ intelligit seipm per essentiam suam.

ꝯclu°. 6ᵃ. ¶ Essentia angeli est sufficiēs principiū quo angelus intelligit deū naturali cognitione.

ꝯclu°. 7ᵃ. ¶ Angeli p eandem spēm intelligunt plures quidditates. et quāto angel⁹ ē superior tāto ꝑ spēs pauciores et vniuersaliores itelligit.

ꝯclu°. 8ᵃ. ¶ Intellect⁹ angelic⁹ per eandē spēm intelligibilem cognoscit naturā cōmunē spēi et omnia eius singularia.

ꝯclusio. 9 ¶ Non oīa illa intelligit angel⁹ simul ꝛ in actu quoꝝ spēs apud se hēt: sʒ illa simul et in actu intelligit q̄ per vnā spēm representant.

ꝯclu°. 10. ¶ Angel⁹ nō intelligit cū discursu ꝓpe dicto.

Distin. iiij. Questio. j.

Utrū angeli beati suā beatitudinē meruerit.

ꝯclusio. 1. ¶ Angeli in primo instāti sue creationis mereri potuerunt: non tamē in primo instanti potuerunt peccare.

ɔclusio 2. Omnes angeli tā boni q̄ȝ mali meruerūt beatitudinem supernaturalem in primo instanti sue creationis: licet mali ponētes obicem illam nō sunt consecuti.

ɔclusio. 3. Angeli boni statim post vnū actū meriti beatitudinē sunt consecuti.

ɔclu°. 4ª Meritum in angelis precessit premiū non solum natura et origine: sed etiā duratione.

Distin. v. Questio. j.

Utrum angelus peccādo appetijt equalitatē dei.

ɔclu°. pª. Peccatū angeli mali processit ex inconsideratione.

ɔclu°. 2ª. Diabolꝰ appetijt equalitatē dei nō simpliciter quātū ad substātiā desideratā vt. s. vellet tātā bonitatē habere quātā deus habet: sed ſm quid. s. quātū ad modū habendi.

ɔclu°. 3ª. Primū peccatū diaboli fuit superbia.

ɔclusio 4. Angelus malꝰ statim post primū instās sue creationis peccare potuit ⁊ peccauit.

Distin. vj. Questio. j.

Utrum angelus possit moueri localiter.

ɔclu°. pª. Angelus potest localiter moueri.

ɔclusio 2. Angelus eo modo quo mouetur localiter: potest moueri de extremo ad extremū ꝑ medium et non per medium si vult.

ɔclu°. 3ª. Impossibile est angelū moueri localiter in instanti.

Disti. vij. Questio. j.

Utrū volūtas demonū sit obstinata i malū.

ɔclu°. pª. Angelus beatus peccare nō potest.

ɔclu°. 2ª. Angelus malus seu demō habet volūtatē obstinatā in malo.

Questio. ij.

Utrum angelus moueat celū vel quodcunq̄ȝ corpus per solum intellectū et voluntatē sine alia virtute media.

ɔclu°. pª. Motus vel actio angeli circa corpora est per eius intellectū et volūtatē et nō ꝑ aliā potētiā angeli mediā q̄ sit motiua aut executiua

ɔclu°. 2ª. Licet corpora obediāt angelis ad nutum quantū ad motū localē: non tā sic obedit eis materia corporalis in motu ad formā.

Disti. viij. Questio. j.

Utrum demones naturali virtute possint cogitationes humani cordis cognoscere.

ɔclu°. pª. Nullꝰ angelus bonꝰ aut malꝰ ex sola naturali sua virtute potest cognoscere proprie et distincte cogitationes prout sunt in ip̄o intellectu: et affectiōes ꝓut sūt i sola volūtate.

ɔclu°. 2ª. Demones possunt immutare phantasiam vel imaginatiuā virtutē hominis.

Distin. xj. Questio. j.

Utrū angeli proficiāt in cognitione per mutuam locutionē.

ɔclusio. 1. Angelū loq̄ angelo nichil aliud est q̄ȝ angelū ordinare conceptū mētis sue ad alium vt illi innotescat.

ɔclu°. 2ª. Angelꝰ loquēs nichil influit in angelū cui loquitur neq̄ȝ aliquam spēm causat de nouo in angelo cui loquitur.

ɔclu°. 3ª. Unꝰ angelꝰ illuminat aliū quātū ad duo. primū est intellectus cōfortatio: secūdum est veritatē particulatim et distincte proponere iuxta capacitatē angeli illuminati.

ɔclu°. 4. Illuminatio vnꝰ angeli ꝑ aliū est de rationibꝰ diuinoꝝ operū: nō d̄ ip̄a diuina eētia ſȝ se vel de attributis aut relatiōibꝰ vel ꝑsonis.

Distin. xij. Questio. j.

Utrū omniū corporaliū sit vna materia.

ɔclu°. pª. In celo est veraciter et proprie materia q̄ ē pars corporis celestis intriseca et eētialis.

ɔclu°. 2ª Materia corporū celestiū est alterꝰ rōnis ſm genꝰ phisicū a materia corporū inferioꝝ.

Distin. xiij. Questio. j

Utrum materie informitas precesserit duratione eius formationē.

ɔclu°. pª. Materia prima etiā de potētia dei nō pōt esse actu in rerum natura sine forma.

ɔclu°. 2ª. Primꝰ ⁊ imediatus actus materie prime ē forma substātialis ita q̄ nullū accidens ip̄am in materia precedit neq̄ȝ aliquod mediū intercidit per qđ forma sūbalis vniatur materie vt forma. hoc est dictu q̄ forma substātialis informat primo materiā primā nudam ab omni alia forma substātiali vel accidētali.

ɔclu°. 3ª. Nullū accidēs absolutū imediate inheret materie p̄me sed cōposito vel forme sūbali.

Disti. xiiij. Questio. j.

Utrū celū agat i ista inferiora per motum.

ɔclu°. pª. Omnes motꝰ et actiones naturales horū corporū inferiorū reducūtur in corpora celestia tanq̄ȝ in causam exceptis motibꝰ ⁊ actionibus liberi arbitrij et his que a casu vel fortuna contingunt.

ɔclusio. 2. Nō om̄is actio ⁊ influētia celi ē ꝑ se ⁊ imediate per eius motum: licet ad nouitatē et ad alternationē motuū et actionū in his inferioribus celum agat per motum.

ɔclusio. 3. Cessante motu celi nō necessario sequitur q̄ omnis actio ⁊ passio naturalis cesset in corporibus inferioribus. ita q̄ posset ignis applicatꝰ stupe ip̄sam naturaliter cōburere.

Distin. xv. Questio. j.

Utrum in homine preter animam intellectiuā sit alia forma substantialis.

ɔclusio. 1. In homine nō ē alia aīa q̄ȝ anima rōnalis.

ɔclusio. 2. In hoīe ꝑter aīaȝ rōnalē nō sūt ponēde forme sūbales elemētoꝝ dātes eē actu materie.

ꝯclu°.3°. ¶ In hoīe preter aīam itellectiuā q̄ dat eē actu substātiale: nulla ē alia forma subalis.

Disti.xviij.Questio.j.

Utrum quātitas interminata sit ponēda.

ꝯclusio.1. ¶ Quantitas qua formaliter substātia dicit̃ quanta: est accidens ꝛ non substātia.

ꝯclu°.2°. ¶ Quātitas potest esse subiectum alioꝝ accidentium presertim absolutorū vt est in sacramēto altaris facta consecratione.

ꝯclu°.3°. ¶ Non est ponēda quātitas dimēsiua interminata eo modo quo illam posuit auerroys connaturalē.s.materie omnē formā substantialem in materia precedentē.

ꝯclusio 4. ¶ Dimensiões dici pñt iterminate hoc mō qz .s.nō terminant̃ neqꝫ hñt esse actu p formā i ordine ad quā sequūt̃ materiā ꝛ a q̄ originē hñt

Distin.xix.Questio.j.

Utrum ex minima parte coste vel ex minima carne ade potuerit formari corpus eue sine additione materie exterioris.

ꝯclu°.p°. ¶ Est deuenire ad tā paruā carnē vel ad tam paruū os aut ossis partē q nō pōt naturalit̃ eē minor separabilis ꝛ p se existēs i reꝝ natura.

ꝯclu°.2°. ¶ Corpus eue tātū et tale quātum et quale fuit in sua formatione: fieri nō potuit d costa ade absqꝫ additione alterius materie.

Distin.xx.Questio.j.

Utrum in statu innocentie virgines peperissent dūtaxat predestinatos.

ꝯclu°.p°. ¶ In statu innocentie per concubitū maris ꝛ femine solueret̃ virginitas q̄m ad integritatē carnis sꝫ nō quātū ad integritatē mētis.

ꝯclusio.2. ¶ In statu innocētie nō oēs q nūc sūt electi nati fuissent: licet tūc nō damnarētur.

Distinctiōis.xxj.xxij.xxiij.Questio prima.

Utrū alicui creature potuerit vel possit conferri q sit impeccabilis per naturā.

ꝯclu°.p°. ¶ Impossibile est aliquā naturā rationalem vel intellectualē factam vel factibilem esse impeccabilem per naturam.

ꝯclu°.2°. ¶ Homo in statu innocentie fuisset impeccabilis peccato veniali ad hunc sensum q durāte illo statu idest quādiu homo nō peccasset mortaliter: nō potuisset peccare venialiter.

Dis.xxiiij.Questio.j.

Utrū liberū arbitriū sit potētia pure passiua.

ꝯclu°.p°. ¶ Liberum arbitrium ē potētia aīe vna non plures.

ꝯclu°.2°. ¶ Liberū arbitriū est potētia appetitiua nō cognitiua formaliter loquēdo.

Disti.xxv.Questio.j.

Utrum volūtas ab aliquo exteriori moueatur ad actum suū.

ꝯclu°.p°. ¶ Uoluntas moueri potest ab intellectu.

ꝯclu°.2°. ¶ Uolūtas mouet se ipã ad exercitiū sui act⁹

ꝯclu°.3°. ¶ Solus de⁹ pōt mouere volūtatē sicut principiū extrisecū effectiuū ad exercitiū sui act⁹.

Dis.xxvj.Questio.j.

Utrum gratia sit virtus.

ꝯclu°.p°. ¶ Gratia differt realiter a virtute.

ꝯclu°.2°. ¶ Gratia nō est subiectiue in aliqua potentia anime sed in ipa anime essentia.

Dis.xxvij.Questio.j.

Utrum habēs gratiam possit de condigno mereri gloriā.

ꝯclusio.1. ¶ Existens in gratia potest per illam mereri vitā eternam de condigno.

Distinctionis.xxviij.et.xxix.Questio prima

Utrum homo sine gratia habituali gratū faciēte possit precepta legis implere.

ꝯclu°.p°. ¶ Homo pōt multas veritates cognoscere etiam in statu post peccatū sine gratia habituali gratū faciente et sine auxilio speciali et gratuito dei: nō tñ sine habitu gratuito aut absqꝫ noua ꝛ gratuita illustratione superaddita naturali: potest cognoscere veritates supernaturales que.s. viin naturalem nři intellectus trāscendūt neqꝫ eis perfecte assentire.

ꝯclu°.2°. ¶ Homo post statum peccati nō solū nō pōt velle et agere actum vite eterne meritorium: sed nec etiam pōt velle aut agere actū moraliter bonū q̄lis ē act⁹ virtutis acquisite absqꝫ dei gratia vel auxilio dei speciali et gratuito.

ꝯclu°.3°. ¶ Nullus hō in p̄senti statu potest sine habituali gratia vitare omnia peccata mortalia: licet possit vitare singula.

ꝯclu°.4°. ¶ Nullus existens in peccato mortali pōt se ad gratiam habitualē sufficienter preparare sine dei speciali et gratuito auxilio.

ꝯclu°.5°. ¶ Homo in statu nature integre idest in puris naturalibus constitutus indiguisset ad recte viuēdū moraliter speciali motione dei.

Distinctionis.xxx.et.xxxj.Questio prima.

Utrū defect⁹ quos sentim⁹ sicut mors labor fames ꝛ sitis sint i nobis pena p peccato ade

ꝯclusio.1. ¶ Mors et alij defectus corporales et spūales qui generaliter naturā humanā p statu isto cōsequūtur: vno modo sunt pene ꝛ effect⁹ peccati: ꝛ alio mō sunt homini naturales.

ꝯclu°.2°. ¶ Peccatū originale est aliquid quasi materiale.s.concupiscentia habitualis: et aliquid quasi formale.s.priuatio iustitie originalis.

ꝯclusio.3. ¶Peccatum originale prius ē subiectiue in essentia anime q̄ȝ in potētijs.

ꝯclu°.4ª ¶Caro nō est subiectū peccati originalis ſȝ anima: licet ex carnali semine traducatur.

Dis. xxxij. Questio. j.

Utrum omnes anime humane ab origine sint equales.

ꝯclu°.pª. ¶In animabus rationabilibus sunt diuersi gradus eiusdem tamē spēi.

Dis. xxxiij. Questio. j.

Utrū peccato originali debeat̄ pena sensus.

ꝯclusio.1. ¶Carentia diuine visionis est propria et sola pena originalis peccati post mortē loquēdo de penis formaliter inexistētibus aut psonā afficientibus: quod addit̄ ꝓpter carceralē paruulorꝫ inclusionē q̄ est pena extrinseca.

ꝯclusio 2. ¶Paruuli decedentes cū solo peccato originali afflictionē doloris interioris nō patiunt̄.

Dis. xxxiiij. Questio. j.

Utrum ratio boni sit absoluta.

ꝯclu°.pª. ¶Bonū de principali significato dicit̄ qd absolutū, cū respectu tamē ratiōis ad appetitū.

ꝯclusio 2. ¶Bonū trāscēdēs cōuertit̄ eēntialit̄ cū ente

Questio. ij.

Utrum malum sit aliqua natura.

ꝯclu°.pª. ¶Malum per se ꝛ formaliter sumptū nō est aliqua natura positiua.

ꝯclu°.2ª. ¶Malū per se et formaliter sumptū nō habet causam per se: habet tamē causaȝ per accidēs q̄ est aliquod bonū.

ꝯclu°.3ª. ¶Malum inquātū huiusmodi diminuit bonū nature ſȝ nō pōt illud totaliter corrūpere

Distinctiōis. xxxv. vj. vij. Questio prima.

Utrum in quolibet peccato sit aliquis act⁹.

ꝯclu°.pª. ¶Omne peccatū quod est homini culpa: est actus idest actio deordinata vel depēdet per se vel per accidēs causaliter vel occasiōaliter ex aliquo actu coniucto vel remoto.

ꝯclu°.2ª. ¶Deus est causa actus seu actionis q̄ est in peccato sicut materiale: licet non sit causa peccati quātum ad eius formale quod est deformitas ꝛ deordinatio.

ꝯclu°.3ª. ¶Omne malum in natura rationali inquātū huiusmodi est culpa vel pena.

ꝯclusio 4. ¶Omnis pena inquātū pena est: ē propter aliquam culpam.

Distinctionis. xxxviij. et. xxxix. Questio. j.

Utrum in actibus intellectus possit esse peccatū.

ꝯclu°.pª. ¶In actibus intellectus potest esse peccatū et culpa inquantum sunt voluntarij.

ꝯclu°.2ª. ¶Conscientia proprie loquendo nominat actū et nō potētiā nec habitum: et ptinet ad intellectū nō ad volūtatē formalit̄ loquēdo.

ꝯclu°.3ª. ¶Recta cōsciētia ligat et etiā erronea cōscientia: nō tamē eodē modo.

Distin. xl. Questio. j.

Utruȝ aliqua actio humana possit esse indifferens ad bonum et malum morale.

ꝯclusio.1. ¶Actus human⁹ seu moralis ꝭm indiuiduū consideratus: est indifferēs ad bonū ꝛ malū.

ꝯclu°.2ª ¶Nullus act⁹ humanus ꝭm indiuiduū consideratus: in habēte gratiā est indifferens ad meritoriū et demeritoriū.

Distin. xlj. Questio. j.

Utrum quelibet actio hominis infidelis sit peccatum.

ꝯclu°.pª. ¶Nō omnis actio hominis infidelis est peccatū culpabile.

Disti. xlij. Questio. j.

Utrum act⁹ exterior et interior sint duo peccata vel tantum vnū.

ꝯclu°.pª. ¶Actus interior et actus exterior sibi coniūctus in malis: nō sunt duo peccata sed vnum tantum loquendo de peccato culpabili.

ꝯclu°.2ª. ¶Actus exterior aliquam addit bonitatem vel maliciam ad actum interiorem: illā. s. quā habet ex proprio obiecto et ex proprijs circūstantijs: illam tamen quā habet ex ordine ad finē nō addit ſȝ est vna et eadē vtriusq̄. nunquā vero addit aliquid ad penaȝ eternā vel ad premiū essentiale directe pertinens si act⁹ interior voluntatis sit in se completus.

Disti. xliij. Questio. j.

Utrum omne peccatum sit mortale.

ꝯclu°.pª. ¶Peccatū veniale differt a mortali sicut imperfectū a ꝑfecto sub eodē cōmuni analogo.

ꝯclu°.2ª. ¶Superbia et cupiditas sunt radix omniuȝ peccatorum.

Disti. xliiij. Questio. j.

Utrum potentia peccandi sit a deo.

ꝯclusio.1. ¶Potētia peccādi quantū ad quid rei et positiuum quod importat est a deo: nō quātuȝ ad defectum quem connotat.

¶Explicit tabula questionū et conclusionum secundi libri defensionū sancti doctoris per reuerendissimū dominum Didacum de deza archiepiscopum hispalensem.